00079851

THE
ASIATIC SOCIETY OF BOMBAY
Town Hall, Bombay.

Q a 17

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019

SEXTI EMPIRICI

OPERA

GRÆCE ET LATINE.

Q-a-17

00079851

SEXTI EMPIRICI
OPERA
GRÆCE ET LATINE.

79851

PYRRHONIARUM
INSTITUTIONUM
LIBRI III.

CUM

HENR. STEPHANI VERSIONE
ET NOTIS.

CONTRA MATHEMATICOS,

SIVE

DISCIPLINARUM PROFESSORES,
LIBRI VI.

CONTRA PHILOSOPHOS
LIBRI V.

CUM VERSIONE
GENTIANI HERVETI.

GRÆCA EX MSS. CODICIBUS CASTIGAVIT, VERSIONES EMENDAVIT SUPPLEVITQUE, ET TOTI OPERI NOTAS ADDIDIT

JO. ALBERTUS FABRICIUS,
LIPSIENSIS,
SS. THEOL. D. ET PROFESSOR PUBL. IN GYMNASIO HAMBURGENSI.

LIPSIÆ,
SUMTU JOH. FRIDERICI GLEDITSCHII B. FILII.
ANNO MDCC XVIII.

Ex Bibliotheca D. Conrat

SERENISSIMO CELSISSIMOQUE PRINCIPI AC DOMINO

PHILIPPO,

DUCI AURELIANENSI,

REGUM NEPOTI,

PRO REGE GALLIAS REGENTI.

SALUTEM AC FELICITATEM

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

PEr omnem orbem terrarum jamdiu fama magna pertulit, quæ à Virtute Tua præcoci ad Stenkerkam pridem & Nervindam fortiter, quæ maturiore ætate in aliis bellicis expeditionibus magno & acri animo à Te geſta fuere: ſed longe magis, ex quo

ampliſſimi ac potentiſſimi Regni gubernacula mode-randa Tuis ſunt manibus tradita Divinitus, omnium ore celebratur, quam ſapienti conſilio & conſtanti ſollicitudine malis mederis bellorum, totique Galliæ ut iterum colligat ſe ac recreet, & vicinis populis ut communi cum Gallia pace lætentur, ut fœdera ſerventur ſancte, ut pacis artes & litteræ floreant, Dux & Auctor es ultra comparationis aleam laudatiſſimus.

Non mirum igitur, peregrinis quoque & alio calentibus ſole celſiſſimum Nomen Tuum eſſe amori & admirationi, litteriſque operantes maxime, in TE colendo plurimum gaudere ac delectari, quibus conſtat exploratumque eſt, quantopere Tu non modo, quod & ipſum in Principibus alba avis eſt, ſingulariter faves litteris, ſed quam ipſe adyta ſcientiarum & abditos Naturæ receſſus penetraviſti, inaudito ferme in fortuna Tua exemplo.

Illud autem merito mirum videri poſſit, quî ex ultima Germania ego homo obſcurus ad Tantum Principem, Numen auditum longe mihi, lucubrationes meas mittere ſuſtinuerim, purpuraque & infulis Nominis Tui, Regali proximi faſtigio illuminandas mihi ſumſerim.

Nimi-

Nimirum Reſpublica hæc Hamburgenſis, cujus me eſſe Civem gaudeo, ante breve tempus inſignito Gratiæ ac Benevolentiæ Tuæ pignore & commerciorum libere frequentandorum fructu ac ſecuritate per tractationem cum Civitatibus Hanſeaticis initam mactata, mihi animum addidit confidendi, quod hanc meam audaciam non inclementer eſſes interpretaturus. Et Sextus Empiricus, ſcriptor haud ignobilis quem in hoc Volumine expolire qualicunque ſtudio meo inſtitui, Galliæ primum lucem debet, Gallos Tuos primum editores, Gallos interpretes habuit: voluit igitur jam quoque iterum domuitionem pergere in Galliam, & Ei cui Gallia ſalutem debet, cum maxime à me offerri ac conſecrari.

Habe itaque illum, PRINCEPS CELSISSIME, *ab homine Germano, & clementi oculo reſpicere dignare devoti interpretem animi. Faxit* DEUS, *ut porro* TE *ſtatorem Pacis ac Felicitatis publicæ læta experiatur Gallia, Germania etiam noſtra & omnis Europa ſentiat, præſens amet applaudatque ætas, poſtera admirabunda imitetur. Scripſi Hamburgi V. Nonar. Maji Anno M DCC XVIII.*

AD LECTOREM.

SExti Empirici Græce & Latine ſemel tantum ante hoc tempus excuſi ſcripta jam à longo tempore in librariis tabernis deſiderantur, licet pauci exſtant ſcriptores è quibus ſtudioſus veteris Philoſophiæ plura diſcere, atque ſi ſano judicio inſtructus ad lectionem ejus accedat, majorem fructum capere poſſit. Nam dum ſcepticus omnia inſtituit oppugnare, multaque oppugnat acutiſſime, impetum cohibere temere aſſentiendi incertis, & cautius in ſtatuendis dogmatibus incedere utique monet. Dum vero ſuccum ſcriptorum Æneſidemi, Menodoti & aliorum nobis exhibet Scepticorum, dum omnem Philoſophiam perſequitur, quam plurima profert Dogmaticorum, Stoicorum maxime placita, quæ ni ipſe doceret, ignoraremus. Dum denique ut communes exſibilet opiniones, rarius quæ accidunt & paradoxa colligit, multa annotavit ſingularia & non minus jucunda ſcitu, quam cognitione opido digniſſima. Græcæ linguæ etiam amantem & elegantiorum litterarum ſtudioſum multa & varia advertent in hoc ſcriptore quæ cum voluptate & fructu eſt annotaturus. His denique accedit quod Scepticæ Philoſophiæ naturam & rationes explicat apertiſſime, atque nihilominus quam vana illa ſit & iniqua, ſi ſerium veri ſtudium morari velit, haud ſecius perſpicue cognoſcendum relinquit. Quid enim vanius quam rebus manifeſtiſſimis & maxime ſeriis, & quibus ipſe in omni vita aſſentiaris, (in vita enim neutiquam *Sceptici ſunt Sceptici*) conquirere quas objectes ratiunculas: vel quid iniquius, quam ubi ex altera parte longe probabiliores & firmiſſimæ rationes exſtant, ex altera infirmæ admodum; tamen ideo rem ipſam venditare pro dubia incertaque, & inter rationes illas paritatem & ἰσοσθένειαν admittere, quamlibet ἀδοξάστως, quod nihil aliud eſt quam ludere in re maxime ſeria & ἀδοξάστως inſanire.

Hujus ſcriptoris editionem adornare novam jam diu geſtiit mihi animus, utque manum admoverem operi, tum exemplum nobile deſideratiſſimi amici ac popularis mei D. GODFRIDI OLEARII τοῦ μακαρίτου, qui in Philoſtratorum operibus expoliendis laudatam induſtriam poſuerat, atque inſignis Viri B. JO. FRIDERICI GLEDITSCHII, qui ſumtus obtulit, honeſtus ardor rei litterariæ promovendæ, facile mihi perſuaſit. Utinam vero quemadmodum hic, ipſoque interim dum opus excuditur eheu defuncto, heres digniſſimus filius nihil omiſit quod ad chartæ & typorum nitorem opusque luculenter & emendate excudendum faceret, ita & ego Tuæ Lector Optime expectationi ſatis ſatis fecerim! Quibus tamen ſubſidiis rem ſim aggreſſus, quid in eo conatus ſim præſtare, ubi paucis expoſuero, ad Scriptorem ipſum adeundum & rem per te cognoſcendam protinus Te ſum admiſſurus.

Græca imprimis recenſui ad tres Codices MSS. Savilianum, Uratislavienſem qui in libro 2. adverſus Logicos Sect. 349. deſinit, & Cizenſem, quorum ope quam plurimas mendas & in his graves fœdasque quam multas ſuſtuli, ita ut pauciſſima loca jam putem ſupereſſe in quibus à Sexti ſenſu

in le-

lectione vehementer aberretur. Saviliani priorem partem cum verſaretur in Anglia contulit Rev. Vir JO. FRIDERICUS WINCKLERUS, Paſtor ad S. Nicolai ædem in hac Urbe Doctrina & Exemplo inſigniſſimus. Integri Lectiones deinde mecum Oxonia communicavit, cui tot alia in hoc genere beneficia debeo, & longe pulcherrima debet ac debebit litteratus Orbis, Vir. Cl. JOANNES HUDSONUS. Uratislavienſem pro ſuo in litteras amore ad me miſit Illuſtris ac generoſisſimus Vir FERDINANDUS LUDOVICUS de BRESLER & ASCHENBURG, Cæſareæ Majeſtati à Conſiliis & Senatus Uratislavienſis ingens Gloria. Cizenſem denique, quo olim uſus Vir ſummus Thomas Reineſius, & cui ſimilem plane fuiſſe comperi illum ex quo Hervetus verſionem ſuam adornavit, evolvendum accepi Cl. Viri FRIDERICI GLEITSMANNI, Rectoris meritisſimi benevolentia, per Nobilisſimum & JCtisſimum Virum JO. BURCHARDUM MENCKENIUM, Hiſtoriographum Regium & in Actis Lipſienſibus adornandis ſollertem ac peritum literati Orbis Grammateum. Horum omnium humanitati & propenſo juvandi ſtudia noſtra animo gratias conceptisſimas ago, habeoque merito ac lubens. Nactus etiam ſum exemplum Sexti Empirici in cujus marginibus Vir in hiſce litteris maximus CLAUDIUS SALMASIUS manu ſua inter legendum nonnulla feliciter caſtigavit. Non ignoro longe plures Sexti Codices manu exaratos pasſim exſtare, ut in Bibliotheca Regis Chriſtianisſimi, atque in Medicea, & Ottobonianum Romæ, cujus lectiones quasdam à præſtantisſimo ANDR. BUTTIGIO accepi, quas ad eruditisſimum & elegantisſimum Virum JO. JACOBUM MASCOV miſerat Vir exquiſita Antiquitatis eruditæ & Græcarum litterarum peritia clarisſimus LEONARDUS ADAMI: nec non Codicem Sexti Empirici quem in Bibliotheca Regia Taurinenſi evolviſſe ſe teſtatus mihi eſt Rev. & doctisſimus amicus noſter CHRISTOPHORUS MATTHÆUS PFAFFIUS, quo Doctore Tubingenſis Academia hodie eﬄoreſcit: præterea Codices Auguſtanos tum in Bibliotheca publica Urbis, tum in privata Spizeliana, aliosque non paucos, quos omnes contuliſſe uti nec integrum uni homini, ita poſt illos tres à me conſultos non adeo multum intereſſe exiſtimo, cum paucisſima, ut dixi, loca alicujus momenti putem ſupereſſe, in quibus medela à Codicibus MStis magnopere deſideretur.

Latina verſio Pyrrhoniarum Inſtitutionum, quam HENRICUS STEPHANUS, vir Latine Græceque non mediocriter eruditus, atque, ut norunt omnes, immortaliter meritus de utrisque litteris, rarius quam Hervetiana librorum contra Mathematicos, ſenſu aberrabat, aberrabat tamen non raro, frequentius etiam Græca vocabula retinuit, & ambigua erat interdum atque obſcura, erat etiam ubi falſam lectionem, vel hiulcam Græci Codicis ſequebatur interpres, vel ignoratione ſubtilium argutiarum Dialecticæ Stoicæ non probe fuerat ſententiam Sexti aſſecutus. Conatus itaque ſum hiſce defectibus quantum potui occurrere, verſionemque Stephani, quam integram ſæpius excuſam conſulere & conferre quilibet poteſt,

poteſt, ſine ulla Viro cujus merita & induſtriam ingeniumque colo & admiror, obtrectandi libidine emendare, & quod ipſe in bene multis aliorum verſionibus fecit, utinam ego pari ſucceſſu, interpolare ac ſupplere ſtudui. Quanquam non facile aliquis in his tam lynceus eſſe poteſt, ut non aliqua eum fugiant vel prætereant, quæ transferentem ipſum fortaſſe non potuiſſent fugere aut præterire, uti p. 115. hujus editionis, verborum: τὰς ἐπιςήμας τῶν φύσει φασὶν εἶναι video me reliquiſſe hanc verſionem: *ſcientias inter ea numerant quæ ſunt natura,* cum oporteat interpretari: *ſcientias ajunt eſſe earum rerum* (ſive *de rebus illis*) *quæ natura* non poſitione hominum *ſunt.* Sic p. 183. 184. ἔν τισιν ἱεροῖς malim *in ſacris quibusdam,* quam ut à Stephano verſum & à me relictum eſt, *in templis.* Similiter p. 191. quater excuſum *ars circa naturam*, cum legendum ſit *circa vitam.*

GENTIANI HERVETI tot ſcriptoribus Græcis Latine verſis clarisſimi interpretatio ἀντιῤῥήσεων adverſus Mathematicos ac Philoſophos pluribus etiam locis & frequentius longe quam Stephani emendanda ac ſupplenda à me fuit, quod ita conatus ſum facere, ut ſenſum Sexti quantum poſſem fideliter ac perſpicue redderem. Sed Verſus Xenophanis p. 392. hujus editionis in verſione adhuc indigent emendatione quæ facile poterit adhiberi ex p. 380. nam ex illa facile apparebit delendum vocabulum *fuere*, ne monſtrum Hexametri ſeptem pedum obtrudatur.

De notis meis nihil quod dicam habeo, niſi ut veniam Tuam, ſicubi lapſus ſum, rogem: interim profiteor operam me dediſſe, ut ſcriptor ſine offenſione & majore cum fructu legi poſſet, itaque & obſcura illuſtrare & illa quæ pietati probisque moribus contrariantur, inciſis argumentorum nervis ſtrictim refellere conatus ſum. In indice ſcriptorum Græcorumque verborum operam mihi ſuam addixit Juvenis egregius NICOLAUS FEDDERSEN, Flensburgenſis, qui ex Clarisſimi SEELENI, nuper ad Lubecenſe Lyceum moderandum feliciter allecti, diſciplina ad nos venit, linguisque ac bonis artibus tam gnavum ac ſtrenuum hactenus etiam in Gymnaſio hujus Urbis impendit ſtudium, ut neutiquam vulgarem nec tralatitiam ſpem de illo concipere liceat.

Denique ſingulariter prædicanda mihi cura ſollers & accurata eruditisſimi Viri STEPHANI BERGLERI, qui quoniam abſente me opus hocce fuit excudendum, cum laudato ſupra mihi BUTTIGIO nulli labori pepercit ut è Typographi prælis quantum poſſet fieri correctum ac ſine mendis in manus hominum exiret. Vale.

DE

DE SEXTO EMPIRICO TESTIMONIA.

Diogenes Laërtius in vita Timonis Sillographi, (Lib. IX. Sect. 116.)

Ηροδότου δὲ διήκουσε Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς, οὗ καὶ τὰ δέκα τῶν σκεπτικῶν, καὶ ἄλλα κάλλιστα. Σέξτου δὲ διήκουσε Σατορνῖνος ὁ Κυθηνᾶς, ἐμπειρικὸς καὶ αὐτός.

HErodotum (Ariei F. Tarſenſem) Sextus Empiricus audivit, cujus ſunt decem illa ſceptica volumina, aliaque pulcherrima. Porro Sextum Saturninus audivit cognomento Cythenas, & ipſe Empiricus.

Idem Laërtius in vita Pyrrhonis (lib. IX. Sect. 87.) differens de locis decem communibus Scepticorum.

ΤΟΝ ἔννατον Φαβωρῖνος ὄγδοον, Σέξτος δὲ καὶ Αἰνεσίδημος δέκατον. ἀλλὰ καὶ τὸν δέκατον Σέξτος ὄγδοόν φησι, Φαβωρῖνος δὲ ἔννατον.

EX nono loco Phavorinus octavum facit, Sextus autem & Æneſidemus decimum. Sed & qui decimus eſt, Sextus octavum dicit, Phavorinus autem nonum.

Auctor εἰσαγωγῆς quæ legitur inter Galeni Opera, cap. 4.

ΤΗΣ δὲ ἐμπειρικῆς προέστησεν Φιλῖνος Κῷος, ὁ πρῶτος αὐτὴν ἀποτεμνόμενος ἀπὸ τῆς λογικῆς αἱρέσεως, τὰς ἀφορμὰς λαβὼν παρὰ Ἡροφίλου οὗ καὶ ἀκουστὴς ἐγένετο. Θέλοντες δὲ ἀπαρχαΐζειν ἑαυτῶν τὴν αἵρεσιν ἵνα ᾖ πρεσβυτέρα τῆς λογικῆς, Ἄκρωνα τὸν Ἀκραγαντῖνον φασὶν ἄρξασθαι αὐτῆς. μετὰ Φιλῖνον ἐγένετο Σεραπίων Ἀλεξανδρεὺς, εἶτα Ἀπολλώνιοι δύο, πατήρ τε καὶ υἱὸς Ἀντιοχεῖς, μεθ' οὓς Μηνόδοτος καὶ Σέξτος, οἱ καὶ ἀκριβῶς ἐκράτυναν αὐτήν.

EMpiricæ auctor fuit Philinus Cous qui primus eam a Rationali ſecta abſcidit, occaſione accepta ab Herophilo cujus & auditor extitit. Cum vero vellent antiquitatem ſectæ ſuæ vindicare, ut antiquior Rationali videretur, Acronem dixerunt fuiſſe illius principem. Poſt Philinum fuit Serapion Alexandrinus, duo deinde Apollonii pater & filius Antiocheni: poſt hos Menodotus ac Sextus qui accurate ſunt in illa roboranda verſati.

S. Gregorius Nazianzenus Orat. XXI. in Athanaſ. p. 380.

ΗΝ ὅτε ἤκμασε τὰ ἡμέτερα καὶ καλῶς εἶχεν. ἡνίκα τὸ μὲν περιττὸν τοῦτο καὶ κατεγλωττισμένον τῆς Θεολογίας καὶ ἔντεχνον οὐδὲ πάροδον εἶχεν εἰς τὰς θείας αὐλάς· ἀλλὰ ταυτὸν ἦν ψήφοις τε παίζειν τὴν ὄψιν κλεπτούσαις τῷ τάχει τῆς μεταθέσεως, ἢ κατορχεῖσθαι τῶν θεατῶν παντοίοις καὶ ἀνδρογύνοις λυγίσμασι, καὶ περὶ Θεοῦ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον καὶ περίεργον. τὸ δὲ ἁπλοῦν τε καὶ εὐγενὲς τοῦ λόγου εὐσέβεια ἐνομίζετο. ἀφ' οὗ δὲ Σέξτοι καὶ Πύῤῥωνες, καὶ ἡ ἀντίθετος γλῶσσα ὥσπερ τι νόσημα δεινὸν καὶ κακόηθες ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν εἰσεφθάρη, καὶ ἡ φλυαρία παίδευσις ἔδοξε - - ὦ, τίς Ἱερεμίας ὀδύρηται τὴν ἡμετέραν σύγχυσιν καὶ σκοτόμαιναν;

FUit quondam tempus cum res noſtræ florerent ac præclare ſe haberent. Cum nimirum ſuperflua hæc & verborum lepore atque arte fucata tractandæ Theologiæ ratio ad divinas cauſas ne aditum quidem habebat: verum idem erat calculis ludere, inverſionis celeritate oculorum obtutum fallentibus, aut omnigenis & laſcivis flexibus ſpectatores ludificari, quod novi quidpiam ac curioſi de Deo vel dicere vel audire: ſimplex contra ingenuaque oratio atque doctrina pietas exiſtimabatur. At poſteaquam Sexti & Pyrrhones & contradicendi libidine incitata lingua, veluti gravis quidam ac malignus morbus in Eccleſias noſtras magno malo irrepſerunt, ac nugacitas opinionem doctrinæ atque eruditionis tulit - - - o quis Jeremias confuſionem noſtram caliginemque deplorabit!

Hæc Nazianzeni verba in quibus Sexti mentio, ſua facit Nicephorus Gregoras libro XIX. Hiſtoriarum p. 584. editionis præclaræ Boivinianæ. Nicetas ad hunc Nazianzeni locum: Sextus & Pyrrho Philoſophi omnibus aliis Philoſophis ſeſe opponebant, atque adverſus omnes opiniones & ſententias diſputabant, nec percipi quicquam poſſe contendebant: eamque ob cauſam Ephectici nominati ſunt, quaſi inhibentes & impedientes ne quid de ulla re certi ſtatueretur.

Idem Nazianzenus Carmine ad Epiſcopos v. 303. in V. C. Jacobi Tollii inſignibus itineris Italici p. 30.

ΜΗ μοι τὰ Σέξτου, μηδὲ Πύῤῥωνος πλέκε

NOli mihi Sexti ac Pyrrhonis more orationes tuas nectere,

Valeat

Valeat Chryſippus: Longe abs te Stagirenſem illum ablegato:
Noli facundiæ Platonis ſtudioſus eſſe

Χρύσιππος ἔρρει, μακρὰν ὁ Σταγειρίτης.
Μηδὲ Πλάτωνος στέργε τὴν εὐγλωττίαν.

Agathias lib. II. Hiſtor. p. 64. ubi de Uranio quodam Syro, pſeudophiloſopho.

VOlebat Ephecticem quam appellant diſciplinam (judicium de quavis re propoſita ſuſpendentem) imitari & juxta Pyrrhonem & Sextum reſponſiones facere, finemque conſequi vacuitatem perturbationis in animo, exiſtimando nimirum nihil eſſe quod intellectu comprehendi poſſet.

Ἠβούλετο μὲν γὰρ τὴν ἐφεκτικὴν καλουμένην ζηλοῦν ἐμπειρίαν * κατά τε Πύῤῥωνα καὶ Σέξτον τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖσθαι, καὶ τέλος ἔχειν τὴν ἀταραξίαν, τῷ μηδὲν ὁτιοῦν οἴεσθαι ληπτὸν καθεστάναι.

* *Ab hac ἐμπειρίᾳ Philoſophica ſive Sceptica, potius quam à Medica ſecta Empirica poſſit Sextus videri tuliſſe appellationem* Empirici, *niſi ex Galeni iſagoge & Laërtio eſſet exploratum, quod utique* Medicus Empiricus *fuerit Sextus, licet Empiricos Medicos Scepticis Philoſophis opponit lib. 2. contra Logicos Sect. 328. & Methodicam ſectam Sceptico magis congruere diſputat lib. I. Pyrrhon. Sect. 236. Sed in multis ſatis bene convenit Scepticis atque Empiricis, qui etiam ut ὁμόψηφοι junguntur lib. 2. contra Log. Sect. 191. Et in vitæ negotiis Sceptici non erant Sceptici. In hoc autem Agathiæ loco videndum an ἀπορίαν legendum ſit pro ἐμπειρίαν.*

Georgius Cedrenus Compendio Hiſtor. p. 133.

DEcimus tertius (Philoſophorum qui ſectas condidere) Sextus & Pyrrho. Sextus quicquam cognoſci ac percipi negavit poſſe, itaque aſſenſum ſuſtinens atque inſiſtens adverſus omnes artes ac ſcientias diſputavit. Pyrrho autem Philoſophus ephecticus ſive aſſenſum ſuſtinens vocabatur, contendit enim contra adverſarium, Philoſophum & ipſum, qui omnia cognoſci ac comprehendi poſſe affirmabat. Sic illi verbis inter ſe pugnantes alter alterius refellit opinionem.

Τρισκαιδέκατος, Σέξτοι καὶ Πύῤῥωνες· ὁ μὲν μὴ εἶναι πάντη γνωστὸν καὶ καταληπτὸν ὁ Σέξτος δογματίζων, * ἐπέχων καὶ ἐνιστάμενος οὕτως καὶ πρὸς πᾶσαν ἀντεῖπε τέχνην καὶ ἐπιστήμην. ὁ δὲ Πύῤῥων φιλόσοφος ὤν, ἐφεκτικὸς ἐκαλεῖτο ἐνιστάμενος κατὰ τοῦ ἐξ ἐναντίας, φιλοσόφου καὶ τούτου ὄντος, ὃς πάντα γνωστὰ καὶ καταληπτὰ ἔφασκεν εἶναι· καὶ οὕτω τὰ ἀλλήλων λογομαχοῦντες ἀνῄρουν.

* *Hoc diſerte negat Sextus ſe facere, Scepticam dubitationem illa ratione diſtinguens ab Academica acatalepſia, quam cum aphaſia Pyrrhonia perperam Cedrenus confundit.*

Svidas in Lexico, (Sextum Empiricum cum Sexto Stoico confundens, & præter rem pro Afro venditans.)

SExtus Chæronenſis, Plutarchi ex ſorore nepos, Philoſophus, qui fuit M. Antonini Cæſaris temporibus, Herodoti Philadelphei diſcipulus ſectæque Pyrrhoniæ addictus. Hic apud Imperatorem in tanto honore erat, ut una cum eo jus diceret. Scripſit Ethica. Item Sceptica libris decem.

Sextus, Afer, Philoſophus ſcripſit Sceptica libris decem, nec non Pyrrhonia.

Σέξτος Χαιρωνεύς, ἀδελφιδοῦς Πλουτάρχου, γεγονὼς κατὰ Μάρκον Ἀντωνῖνον τὸν Καίσαρα, φιλόσοφος, μαθητὴς Ἡροδότου τοῦ Φιλαδελφαίου. ἦν δὲ τῆς Πυῤῥωνείου ἀγωγῆς καὶ τοσοῦτον πρὸς τιμῆς τῷ βασιλεῖ ἦν ὥστε καὶ συνδικάζειν αὐτῷ. ἔγραψεν ἠθικά. ἔτι σκεπτικὰ βιβλία δέκα.

Σέξτος Λίβυς φιλόσοφος. Σκεπτικὰ ἐν βιβλίοις ί, Πυῤῥώνεια.

Auctor tabellæ de Sectis Medicorum, quam è Cod. MS. Cæſareo Galeni vulgavit Lambecius VI. p. 152.

EMpiricam ſectam conſtituerunt, Acron Agrigentinus, Philinus Cous, Serapion Alexandrinus, Sextus, Apollonius. Rationalem, Hippocrates, Diocles, Praxagoras, Philotimus, Aſclepiades. Methodicam, Themiſon Laodicenus, Theſſalus, Menemachus, Soranus.

Συνεστήσαντο τὴν ἐμπειρικὴν οἵδε· Ἄκρων Ἀγραγαντῖνος, Φιλῖνος Κῷος, Σεραπίων Ἀλεξανδρεύς, Σέξτος, Ἀπολλώνιος. τὴν δὲ λογικὴν οἵδε· Ἱπποκράτης, Διοκλῆς, Πραξαγόρας, Φιλότιμος, Ἀσκληπιάδης. τὴν μεθοδικὴν οἵδε· Θεμίσων Λαοδικεύς, Θέσσαλος, Μενέμαχος, Σωρανός.

Scholia Græca ad Lucianum T. 2. p. 24. ad illa Luciani in Icaromenippo p. 206.

TUm itaque Academicum illud ei accidebat, ut nihil ſtatuere poſſet, verum Pyrrhonis in morem ſuſpenſus hærebat & conſiderabat amplius] Non ſatis accurate Academiam, Lu-

Τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἐκεῖνο ἐπεπόνθει καὶ οὐδέν τι ἀποφήνασθαι δυνατὸς ἦν, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πύῤῥων ἐπεῖχεν ἔτι καὶ διεσκέπτετο] οὐκ ἀκριβῶς τὴν Ἀκαδημίαν τοῖς Πυῤῥωνείοις ἤτοι Ἐφεκτικοῖς ἀπονέμεις

γέμει Λυκιανέ. ἀντιδιαςέλλονται γὰρ τȣ́τοις οἱ ἐξ Ἀκαδημίας, ὡς αὐτῶν ἐςιν ἐκείνων τῶν Πυῤῥωνείων ἀκȣ̃σαι ἐν ταῖς ὑποτυπώσεσιν. ἔπασχον γȣ̃ν τȣ̃το ὑπὸ τῆς ἰσοθενείας τῶν ἀντιπάλων λόγων, ȣ̓κ ἔχοντες ὁποτέρῳ παράσχοιεν αὐτȣ̀ς εἰς συγκατάθεσιν.

ciane, tribuis Pyrrhoniis ſive Ephecticis Philoſophis. Sunt enim ab his Academici diſtincti, ut ex ipſis Pyrrhoniis intelligere datur in ſuis hypotheſibus. * Aſſenſum autem ſuſtinuerunt hi ob par robur contrariorum hinc inde argumentorum, quod utris eorum aſſentirentur non haberent.

* *Reſpicit ad ea quæ Sextus ſtatim ſub init. libri I. Pyrrhon. Hypotyp.*

Marſilius Cagnatus libro III. Variarum Obſervatt. capite 6.

I. SExtus ille, cujus duo ſunt edita volumina, quorum uni eſt index *adverſus Mathematicos*, [A] alteri *Pyrrhonianarum Hypotypoſeon*, Philoſophus Pyrrhonius fuit, ut ſcripta ejus oſtendunt, in quibus Pyrrhonio more de rebus diſſerit tam naturalibus quam de ſeptem diſciplinis quas liberales vulgo appellamus, nihil aſſerendo, nihil decernendo, quod Laërtius quoque docet in vita Pyrrhonis, cum eum nominat inter eos qui de Scepticorum dubitandi modis ſcripſerunt. Nominat autem Sextum, Phavorinum, Æneſidemum: cujus Æneſidemi [B] Sextus ipſe meminit libro qui inſcribitur de Philoſophia, ubi diſputat an ſit aliquid quo judicetur veritas, & affirmat Æneſidemum decem attuliſſe modos epoches, & ubi quærit quot ſint non manifeſtæ rerum differentiæ, citat Æneſidemi librum quartum Pyrrhoneorum. Scilicet Pyrrhonius Pyrrhonio gaudet.

A) *Cagnatus Latina Sexti editione uſus* libros adverſus Mathematicos *primo nominat loco.* *Sed* Pyrrhonias Hypotypoſes *prius ſcriptas pluribus locis Sextus ipſe teſtatur, ut jam notatum a me lib. IV. Bibl. Græcæ cap. 18. itaque in Græco-Latina editione rectius illæ præmittuntur, quod in hac libenter quoque ſecutus ſum.*

B) *Vide ſis infra indicem ſcriptorum a Sexto laudatorum.*

II. Fuit etiam arte Medicus. Nam libri adverſus Mathematicos capite 16. inquit [C] *ſcientiæ noſtræ Æſculapium auctorem.* Et libro eodem de Philoſophia, eademque diſputatione an ſit aliquid quo judicetur veritas, [D] *medicos* a ſe *commentarios* fuiſſe ſcriptos teſtatum reliquit. Non fuiſſe cognomen ejus *Empiricum* aliqui probant, quoniam neque Suidas neque Laërtius [E] hujuſmodi cognominis meminere. Probabam ergo, quia libri primi Pyrrhoniarum cap. 34. quærit an Medica experientia eadem ſit cum Sceptica Philoſophia, & ſtatuit Methodicos potius cum Scepſi affinitatem quam alios quoſque Medicos habere. Cum autem ipſe palam Scepſin profiteretur, veriſimile quoque ſit, Methodicum potius [F] quam Empiricum ipſum fuiſſe. Tamen e contra libri adverſus Mathematicos capite ſeptimo ait ſcriptos a ſe *commentarios Empiricos*, [G] quamobrem jure aliqui cognomen Empirici inditum exiſtiment. Sed dici poteſt (dum clarius teſtimonium nobis deeſt) non quod Empiricus fuerit, empiricos libros exaraſſe, ſed quod Methodicus placita Empiricorum in illis Commentariis ad diſquiſitionem revocaverit.

C) *Libro contra Grammaticos Sect. 260.* τὸν ἀρχηγὸν ἡμῶν τῆς ἐπιςήμης Ἀσκληπιόν.

D) *Lib. 1. contra Logicos Sect. 202.* ποικιλώτερον καὶ κατ᾽ ἰδίαν ἐν τοῖς ἰατρικοῖς ὑπομνήμασι διεξήλθομεν.

E) *Imo Laërtius diſerte in teſtimonio primo ſupra a me annotato.*

F) *Non adeo firmiter hoc colligi, jam ad Agathiæ locum ſupra obſervavi, licet Sextum Methodicis accenſet quoque V. C. Daniel Clericus parte 2. Hiſtoriæ Medicinæ Gallica lingua vulgatæ p. 88.*

G) ἐμπειρικὰ ὑπομνήματα. *lib. contra Grammaticos Sect. 61.*

III. Vixiſſe illum Alexandriæ crediderim: quia libro, qui de Philoſophia nonus [H] inſcriptus eſt, de loco diſſerens, exemplum affert Alexandriæ, Gymnaſii, ſcholæ. Eſt autem veriſimile rei præ oculis ſibi poſitæ exemplum attuliſſe, & erat tum Gymnaſio, tum ſchola celebris Alexandria.

H) *Lib. 2. contra Phyſicos ſect. 15. & 95. Sed videtur ibi Alexandriæ meminiſſe Sextus ex Æneſidemo quem non diffitetur ſe ſequi. Certe Sextum Alexandriæ non ſcripſiſſe cui potius quam ipſi credamus lib. 3. Pyrrhon. Sect. 221.* Felem Alexandriæ ſacrificant Horo & Thetidi blattam, quod apud nos nullus fecerit. *Alexandrinam etiam dictionem a ſua diſtinguit ſect. 213. libri contra Grammaticos. Itaque quod* ὑποπόδιον *ait apud ſuos dici Sect. 246. ejuſdem libri, quod apud Athenienſes & Coos vocetur* χελωνὶς, *neceſſe eſt non ſolis Alexandrinis fuiſſe vocabulum illud familiare, licet* ὑποπόδιον *etiam legitur in Græca Alexandrinorum verſione Pſalm. CX. 1.*

IV. Conjicere eſt etiam (levi tamen conjectura) Galeno [I] poſteriorem fuiſſe: quoniam libro qui decimus de Philoſophia inſcribitur, definitionem Medicinæ eandem quam libro artis Medicæ Galenus attulit, *ſcientiam ſalubrium, non ſalubrium, & neutrorum.* Propterea non dixerim hunc eſſe Sextum Chæronenſem, [K] Plutarchi nepotem, quem Julius Capitolinus in

M. An-

I) *Galenus circa A. C. 200. ætatis 70. Severi ſeptimum defunctus in libro* περὶ ὑποτυπώσεως ἐμπειρικῆς *quem Antonini Philoſophi tempore, anno ætatis 37. compoſuit, poſtremos ex Empiricis memorat Menodotum & Theudam, qui Laërtio Theodas Laodicenus. Eodem; Laërtio teſte Menodotum Herodotus Tarſenſis audivit, Herodotum Sextus noſter.*

K) *Recte Cagnatus Sextum Chæronenſem, Stoicum & noſtro antiquiorem, Antonini Philoſophi Magiſtrum a juniore Empirico diſtinguit, licet Suidas confundat aliisque idem faciendi anſam præbuerit. Sed Cagnati ſententiam probant Caſaubonus & Salmaſius ad Julii Capitolini Antoninum, Joannes Rualdus in Plutarchi vita c. 5. Joannes Jonſius III. 12. de ſcriptoribus Hiſt. Philoſoph. Andreas Dacerius ad M. Antoninum Ludolphus Kuſterus ad Suidam &c. Hujus Chæronenſis non Empirici Sexti imaginem exhibet numus apud Jac. Sponium p. 140. Miſcellan. eruditæ antiquitatis quam pro Empirici imagine venditat præclara Laërtii editio VVetſteniana & Tomus tertius theſauri Antiquitatt. Græcarum Gronov.*

M. Antonino ſcribit ab ipſo M. Antonino auditum eſſe: quoniam neceſſe eſt Chæronenſem extitiſſe ante Galenum, etenim profectus eſt quidem Galenus Romam ſub eodem Marco, ſed cum jam natu grandior eſſet, & Commodum filium haberet, & bellis externis occuparetur: fuitque Plutarchi nepos Stoicus non Pyrrhonius, ut infra dicam, nec inter Medicos habetur.

V. Sextus Empiricæ ſectæ Medicus, Galeni teſtimonio clarus libro ei adſcripto qui *Medicus* inſcriptus eſt, ſeu *introductio* cap. 4. qui Sectam Empiricam corroboraſſe fertur, alius fuit [L] quam hic de quo loquimur. Hanc quidem puto fuiſſe cauſam cur Pyrrhonium hunc aliqui Empiricum appellaverint, putantes eundem eſſe, nec animadvertentes hunc Methodicum potius fuiſſe & Galeno poſteriorem. Quem vero Galenus Sextum curavit, ut narrat libro ad Poſtumum, [M] ex his nullum eſſe ſatis mihi perſuaſum eſt, non enim Galenus cognomen & profeſſionem ejus omiſiſſet, ſi aut Medicus aut Philoſophus extitiſſet, cum id in aliorum mentione non omiſerit.

L) *Nullo idoneo argumento probare potuit Cagnatus diverſum hunc eſſe auctori Iſagoges memoratum Sextum Empiricum a noſtro, quem Methodicum fuiſſe non Empiricum ſola conjectura ductus, contra diſerta MSS. Codicum & Laërtii ac Suidæ teſtimonia arguit, cum quibus ſi Iſagogen conferas, de noſtro ſermonem illi eſſe neutiquam dubitabis.*

M) *Libro ad Epigenem περὶ τοῦ προγινώσκειν, c. 10.* Sextus (in edit. Aldina ſemper Ἔξτος) Ἀντωνίου υἱὸς, φιλόνεικος ὢν ἐσχάτως.

VI. Suidas unum memoravit Sextum Chæronenſem Plutarchi nepotem, alterum Libycum, utrumque vero ſecta Pyrrhonium. Sed vereor ne de Chæronenſi [N] falſus ſit: Julius enim Capitolinus mihi videtur Stoicis illum addicere: namque in M. Antonino inquit: audivit & Sextum Chæroneum Plutarchi nepotem, Junium Ruſticum, Claudium Maximum & Cinnam Catulum, Stoicos. Itaque hic vere Pyrrhonius Libycus [O] ille potius quam Chæronenſis credendus eſt. Porphyrius libro Homericarum quæſtionum, [P] Sexti laudat interpretationem vocis ἀΐδηλον, ſed hic fuerit Sextus an alius, non habeo dicere.

N) *Ex hac confuſione quod Chæronenſem Sextum cum Empirico eundem quidam eſſe putarent, factum eſſe exiſtimo, ut διαλέξεις ſive diſſertationes breves morales quinque quæ Dorica dialecto ſcriptæ exſtant inter Pythagoreorum fragmenta περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ αἰσχροῦ, περὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου, περὶ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀληθείας, περὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς εἰ διδακτόν, in Codicibus nonnullis MSS. ut Cizenſi quo uſus ſum, Sexto Empirico ſubjiciantur, quarum auctorem Sextum Chæronenſem eſſe ſuſpicor. Certe V. C. Joannes North qui diſſertationes illas verſione & notis illuſtravit auctorem non ſtatuiſſet neſcio quem Mimantem, ſi ipſi fuiſſet perſpectum in MSS. Codicibus pro verbis quibus ille ſuam ſuperſtruit ſententiam diſſ. 4. p. 722. Μίμας εἰμὶ perſpicue legi. μύστας εἰμὶ,* initiatus ſum.

O) *Ægre perſuaſerim mihi Sextum Empiricum fuiſſe Libycum ſive Afrum Patria: certe mores ſuos a moribus populorum Libycorum diſerte diſtinguit lib. 3. Pyrrhon. Sect. 213. igitur undecunque hoc Suidas hauſerit, alium cum noſtro eum confudiſſe opinor, qui non minus ab Empirico diverſus fuit quam Sextus Julius Africanus, Chriſtianus ſcriptor ceſtorum noſtroque longe junior, vel antiquior noſtro Sextus de quo Martialis III. 38.*

P) *Porphyrius quæſt. 28. Homerica:* οὐ κακῶς δὲ καὶ Σέξτος ἀΐδηλον ἀποδίδωκε τὸ ἐξ ἀδήλου ἐμπεσόν.

VII. Cum autem ex libris Sexti, qui exſtant, nihil de ejus religione intelligi poſſit, aſſequi etiam non valemus, an idem fuerit [Q] quem de reſurrectione ſcripſiſſe auctor eſt Euſebius lib. V. Hiſt. Eccleſ. cap. 27

Q) *Satis perſpicuum eſt Sextum fuiſſe alienum a Chriſti ſacris, nec quenquam novi ea de re vel leviter addubitaſſe. Itaque Sextus ille Chriſtianus ſcriptor quem ætate Severi Imp. librum de reſurrectione ſcripſiſſe ex Euſebio tradit etiam S. Hieronymus c. 50. libri de ſcriptor. Eccleſ. ab Empirico certiſſime tam eſt diverſus quam* Σέξτος ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Φιλόσοφος *quem laudat S. Maximus ad Dionyſium de Myſtica Theologia c. 5. T. 2. p. 55. At apud Honorium lib. 2. de luminaribus Eccleſiæ c. c. 17. ubi memorantur* Sexti ſententiæ contra Mathematicos, *error eſt, & ex Gennadii cap. 17.* Pamphili *pro* Sexti *legendum.*

VIII. Scripſit quidem præter hos, quos habemus, *libros ſcepticos* [R] ut ait, quo loco *empiricos* ſe ſcripſiſſe memoravit, ut ante retuli. Item *commentarios de anima*, ut ipſe ſcribit lib. adverſus Mathem. ubi de ſoni definitione diſſerit: ubi *Pyrrhonios* etiam *commentarios* a ſe ſcriptos affirmat, ſed quos eoſdem cum ſcepticis putemus, ut intelliget diligens Lector ex c. 22. adverſus Mathematicos: a quibus fortaſſe quoque non differunt *libri de ſceptica ratione*, quos citat in eadem tractatione an ſit aliquid quo judicetur veritas. Quamquam ſi quis perpendat eum locum in quo libros de ratione ſceptica memoravit, & comparet cum iis quæ dicuntur cap. 11. lib. I. Pyrrhoniar. hypotyp. ſuſpicabitur facile eoſdem eſſe libros de ſceptica ratione & Pyrrhoniar. hypotyp. & eandem tractationem eſſe atque eam cujus mentionem facit ipſo initio libri primi de Philoſophia. Dicit etiam *de elementis* a ſe ſcriptum, paullo poſt initium libri qui *nonus* inſcribitur, quem divinare nequeo cur non *ſecundum* inſcripſerint, ut debere inſcribi ipſa rerum & verborum conſequentia demonſtrat. Tractatio vero de elementis, quantum obſervare valui, in aliis ejus libris quam qui nunc habentur, eſt perquirenda.

R) *Vide infra in indice ſcriptorum.*

EDITIONES SEXTI EMPIRICI.

LATINÆ.

PYrrhoniæ Hypotypoſes ex *Henr. Stephani* verſione 1562. 8.

Libri adverſus Mathematicos ex verſione *Gentiani Herveti*, Pariſ. 1569. fol. & Antvverp. 1569. fol. apud Plantini. atque iterum Pariſ. 1601. fol. In his editionibus Pyrrhoniæ Hypotypoſes libris contra Mathematicos ſubjunctæ ſunt, cum a Sexto prius ſcriptæ fuerint, & in Codicibus MSS. & editione Græcolat. rectius præmittantur.

GRÆCO LATINA.

A. 1621. apud Petrum & Jacobum Chouet, fol. quæ editio unica, Genevæ excuſa, varios titulos præfixos habet, itaque in aliis Pariſios, in aliis Aurelianam, in aliis denique Genevam ſive Coloniam Allobrogum expreſſam reperi. Præfixæ ſunt a Typographo Variæ Lectiones e Codice neutiquam contemnendo.

EDITIONES PROMISSÆ.

Philippi Jacobi Mauſſaci, qui commentarios ad Sextum Empiricum promittit p. 1234. & 1236. ad Ariſtotelis Hiſtoriam animalium.

Caſparis Barlæi, qui in litteris ad Petrum Cunæum datis 28. Dec. 1631. p. 421. *libros meos de Sceptica Philoſophia oppoſitos libris tribus Pyrrhonianarum hypotypoſeon Sexti Empirici magnam partem abſolvi.* Cunæus ad Barlæum 22. Jul. A. 1631. inter Epiſtolas centum editas a Joanne Brand p. 114. *Memini ſpem nobis a te factam olim fuiſſe de Sexto Empirico. Quem ſi adornare cœperis, rem aggredieris præclara tua indole digniſſimam.* Librum contra Grammaticos publicis prælectionibus confutatum a Barlæo, notat Voſſius lib. 1. Ariſtarchi cap. 3.

In Sextum ut obſervationes ſcriberet, *Ægidius Menagius* olim impenſius ſtimulatus eſt a Buningenio Reip. Batavæ ad Regem Chriſtianiſſimum Legato, teſte ipſo Menagio in notis ad Laërtium p. 444. ubi præfatus Sexti libris nihil eſſe elegantius, nihil doctius, nihil abſolutius, ſubjungit: *Doctis viris morem gerere equidem velim, an poſſim dubito.*

Sexti libros elegantiſſimos & longe acutiſſimos appellat *Caſpar Barthius* libro LX. Adverſariorum p. 3005. nec ſine admiratione ingenii legendos, omnes Philoſophorum deciſiones in dubium vocantes. *Quos tamen*, inquit, *ſi quis occupare animum velit, nullo negotio inductis contra rationibus & ipſos firmi nihil habere demonſtrari poſſit.* Idem libro LVIII. cap. 5. *Sexti eluſiones aliis inſuper inductis viciſſim eludi poſſunt, ut nos aliquando ſuper illis libellis cogitantes experti ſumus noſtræ meditationis exemplo.* Sic *Nicolaus Cabaſilas* Archi-Ep. Theſſalonicenſis ſcripſit ſolutionem argumentorum quinque contra Rhetoricam & diſſertationem de Criterio Veritatis adverſus Scepticos quæ MS. exſtat in Bibl. Auguſtiſſimi Imperatoris. Et *Guilelmus Langius* libro Sexti adverſus Geometras primum de Veritatibus Geometricis oppoſuit, editum Hafniæ A. 1656. 4.

Ad librum I. Pyrrhoniarum Hypotypoſeon meditatum ſe quædam eſſe affirmavit mihi Vir illuſtris & magno nuper litterarum jactura extinctus *G. G. Leibnitius*. Sed nihil ejus inter ſchedas repertum comperi.

HENRICUS STEPHANUS HENRICO MEMMIO,

SUPPLICUM LIBELLORUM IN REGIA MAGISTRO

S. D.

QUOI Grajæ ſophiæ dabo libellum
Romana modo pumice expolitum?
O MEMMI, tibi. Namque tu ſolebas
Grajorum lepidas amare nugas.

QUid? (dices ſtatim, ſi te bene novi) modeſtiane quadam ac verecundia hoc facis, ut tuum hunc libellum nugas appelles, an ex animo, & ut ſentis, ita loqueris, ingenueque verum fateris? ȣ̓ μᾶλλον τȣ̃το ἢ ἐκεῖνο. Hic libellus ſeriane tractat an nugas? ἐπέχω. Ad hoc ſaltem reſponde: Eſtne philoſophicum ejus argumentum? ȣ̓ καταλαμβάνω. Age, quid definitum conſtitutumque tibi de illo libello eſt? ȣ̓δὲν ὁρίζω. At mihi tuam de eo ſententiam, quæcunque eſt, aperi. Imo nulla mihi ſententia eſt, utpote nihil opinanti. Quid facis igitur? σκεπτόμενος διατελῶ. Miraris, Henrice, Henrici tui metamorphoſin, in Scepticum quaſi quodam virgulæ divinæ miraculo transformati? At ego nunc a te unica differo literula. Tu enim σκωπτικὸς es (ut mos eſt hominum venuſtiorum) ego vero σκεπτικός. Quod ſi hujus metamorphoſis tragicocomicam hiſtoriam audieris, ad eam certe multo magis quam ad ullam Ovidianam attonitus ſtupefactusque diſcedes. Sed narrabo tamen. Quum anno ſuperiore quartana mea febris poſt varias παροξυσμῶν ἀκμὰς & παρακμὰς (longas Iuppiter & laborioſas) aliosque multiplices actus, tandem ad cataſtrophen vergeret: eaque non tantum corporis mei conſtitutionem penitus immutaſſet, ſed & ipſi naturali ὁρμῇ (dictu mirabile) tantam mutationem attuliſſet, ut, quemadmodum nobis, tantisper dum ſani ſumus, mel dulcisſimum videtur, at ubi in icterum inciderimus, amariſſimum; ita ego, cui ante febris quartanæ tragœdiam, nihil dulcius, nihil ſuavius literarum ſtudio fuerat, ex quo illius fabulæ actor eſſe cœperam, adeo ab illis abhorrerem, ut non modo triſte & acerbum ſpectaculum libri mihi afferrent; ſed ſi qua vel minima de illis mihi occurrebat cogitatio, ea, velut obductam cicatricem refricans, animum mihi exulceraret: quum inquam, ita male erga literas affectus eſſem, atque adeo eas cane pejus & angue odiſſem, contigit ut bibliothecam meam aliquando ingreſſus (ſed oppoſita oculis manu, ne librorum mihi aſpectus bilem moveret) dum in ſcrinio veteres, neſcio quas apinas & tricas evolvens nugor, in adverſaria quædam mea inciderem, quæ tumultuariam quorundam Pyrrhoniæ ſectæ capitum interpretationem habebant. Illa mihi viſum (quo medicamento ἰατρῶν παῖδες ſummopere mihi opus eſſe clamabant) primo ſtatim aſpectu & ad prima verba excutere, illa mihi decies repetita placere, illa ſola ſcripta palato meo ſapere, ego denique de Scepticis dicere, οἶοι πέπνυνται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. Statim igitur chartas illas tanquam ἕρμαιον arripiens, græcum Sexti exemplar, unde Pyrrhonia illa transtuleram, diligentiſſime & avidisſime perquiro, tandem multo pulvere ſordidatum & ſitu propemodum obductum (adeo a me neglectus jacebat) invenio. Quid multa? Quum opus a me inchoatum dum firma valetudine eram, argumenti partim difficultate deterritus, partim παραδοξολογίαν pertæſus, e manibus abjeciſſem, animum ſimul abjiciens atque deſpondens: tunc, veluti reſumptis novis viribus & novo quodam animo, ad id magna alacritate redeo, adverſusque omnes difficultates pugnans in eo pergo, nec ante abſiſto, quam extremam manum illi impono. An autem eas expugnaverim, aliorum eſto judicium. Certe ſi omnes expugnare non potui, duobus nominibus excuſationem apud æquos judices mereri mihi videor, quod uno eodemque tempore primum adverſus febrim, & quidem pervicaciſſimam ac fallaciſſimam, deinde adverſus argumenti magnam pleriſque in locis obſcuritatem, ſimulque miram verborum, (ut ita loquar) peregrinitatem luctandum fuit. Habes, mi Henrice, veram rei nuper geſtæ hiſtoriam. Sed quis unquam, dices, talem fore quartanæ febri cum Sceptice ſympathiam ſperaſſet? aut quis hujus ſympathiæ rationem e naturalis philoſophiæ arcanis eruere poſſet? Imo vero quis eam melius te uno eruere queat, Henrice φιλοσοφικώτατε? Age igitur, fœcundum concute pectus. Quod ſi forte nihil ex eo, quod tibi ſatisfaciat, deprompſeris, domum habes, quæ adeo a doctiſſimis frequentatur viris, ut quoddam pulcherrimarum diſputationum emporium appellari merito posſit: hanc igitur quæſtionem in frequenti illorum conciliabulo proponas velim, & quomodo ſoluta fuerit (ut aliquem narrationis meæ fructum capiam) perſcribas. Ad me certe quod attinet, poſtquam diu multumque cogitationem meam partes in omnes verſavi, omnesque circumſtantias hujus facti accurate perpendi, aliquam ejus rationem inveniſſe tandem mihi videor: ſed, quæ tum

demum

demum mihi ſatisfaciet, cum eam aliis & ingenio & judicio me præſtantioribus ſatisfacere intellexero. Eam paucis aperiam. Febrim quartanam cum ex immoderato literarum ſtudio contraxiſſem, omnes quotidie illud mihi certatim exprobrantes, & illi uni totum meum malum acceptum ferentes audiebam. Quid aliud hinc ſequi poterat, quam immortale quoddam adverſus id ſtudium, quod vitæ meæ inſidiabatur, odium? Verum eo res devenerat, ut non hunc vel illum librum peculiariter odio proſequerer (alioqui Pindarus potius, quam quisquam alius ſcriptor dignus odio meo fuiſſet, quod ex immenſo circa illius interpretationem labore ægritudo corporis contracta foret) ſed unius crimen in omnes diffunderem, adeo ut jam non à Pindaricorum duntaxat ſimiliumve librorum inſidiis cavendum mihi exiſtimarem, ſed omnes ad unum ſuſpectos haberem. Qua in re mihi uſu veniebat, quod ingenioſiſſimus Poëta canit:

Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo,
Omnibus unca cibis æra ſubeſſe putat.

Sic igitur animo cum affectus eſſem, & libris omnibus, (quorum lectio aliquam animi contentionem poſtularet) renuntiare & tantum non bellum indicere ſtatuiſſem, cur cum Scepticorum libris tandem potius, quam cum ullis aliis in gratiam redierim, in cauſa fuiſſe puto, quod ſcepſin omnes omnium artium profeſſores refellentem, magis ac magis in illo odio animum meum obfirmaturam ſperarem. In illo autem odio ſalutis ſpem collocabam, quia quod reliquum erat vitæ, ſi in ſtudio literarum pergerem, ἀβίωτον mihi futurum exiſtimabam. Hæc eſt, mi Henrice, quam poſſum illius mirandæ metamorphoſis rationem afferre, dum meliorem a te exſpecto.

Verum ut tandem aliquando ſerio loqui incipiam, tantum abeſt, ut Sceptice animum meum in illo adverſus literas odio obfirmaverit, ut potius per quandam ἀντιπερίστασιν cum illis me reconciliaverit. Ac certe, ut jam libere & ingenue mentem meam patefaciam, hunc noſtrum Scepticum minime laudo in eo, quod ingenii acumine in refellendis dogmaticis abuſus ſit, non ſolum in iis, quæ male, verum etiam in iis, quæ recte ab illis dicta fuerant. Ego ſiquidem non quid fieri debuerit, ſed quid factum fuerit, narro. Quanquam ſi e duobus malis minus eligendum ſit, tolerabilior ignava Scepticorum epoche in quibusdam quæſtionibus, quam impudens & temeraria dogmaticorum quorundam aſſertio, merito videri poſſit. De iis autem diſputationibus loquor, per quas illi ea etiam, quorum a ſuis ſenſibus convincebantur, negabant. Uter enim, obſecro, gravius in veritatem peccat, illene qui dubitat (hoc enim exemplum proferam) motus ſit necne, ut ſceptici: an ille qui nullum eſſe motum audet aſſerere, ut dogmaticorum bona pars? Et de aliis quidem eorum ad evertendum motum commentis, alias: at illud riſus cauſa commemorabo. Si quid movetur (ajebant) aut in eo, in quo eſt loco, movetur, aut in eo, in quo non eſt. Atqui neque in eo loco movetur, in quo eſt: (manet enim) nec in eo loco, in quo non eſt. (quomodo enim agere poſſit in eo loco, in quo ne ſit quidem) Nihil ergo movetur. Hoc commentum cum Diodoro Philoſopho dogmatico ſummopere placere ſciret Erophilus medicus, facetiſſime in eum ſuam illam argutiam retorſit. Nam quum is, luxato forte humero, ad eum, non philoſophicam ſed medicam opem implorans veniſſet, Diodore, inquit ille, luxatum tibi humerum ſuo loco decidiſſe, quomodo mihi perſuadebis? Aut enim in quo erat loco humerus decidit, aut in quo non erat: Atqui non decidit in loco, in quo erat: manens enim, decidere non poterat. Nec vero decidit in loco, in quo non erat: nam quomodo, ubi non ſit, agere poſſit? Ergo tibi humerus luxatus non eſt. Et hæc quidem feſtiviſſime Erophilus. Nos autem, ut ludicris omiſſis, ad ſeria veniamus, dogmaticos cum Scepticis in Dei notitia comparemus. Quis neſcit dogmaticorum plurimos ex illa ſua plus quam effrenata judicandi audacia quum divinæ providentiæ velut cenſores, eam ex ſuo ſenſu metirentur, in ἀθεότητα eſſe lapſos? At Sceptici ex iis quidem, quæ de Deo philoſophi utramque in partem diſputarent, ἐποχὴν induci: ſe tamen, quum obſervationi eorum, quæ ad vitam communem pertinent acquieſcerent, naturali inſtinctu ad credendum eſſe Deum, cujus providentia omnia gubernarentur, & ad eum colendum venerandumque impelli dicebant. Quæ quamvis ita ſint, Sceptices tamen nec ipſe fautor eſſe, nec alios fautores efficere velim. Cur igitur, dicet aliquis, librum hunc edis? Primum ut noſtri ſeculi dogmaticos impios philoſophos ad inſaniam redigam. Ad inſaniam redigam, dico? imo vero ut eos ſanem. Si enim contraria contrariorum ſunt remedia, ſpes eſt fore, ut quem illi ex dogmaticis philoſophis impietatis morbum contraxerunt, ex eo ephecticorum ope ſanentur. Deinde ut modeſtos philoſophiæ cultores (eos videlicet, qui eam moderationem in ejus ſtudio adhibent, ut ex profanis nihil tamen profanum imbibant) labore longiſſimo tædioque maximo levem. Nam præterquam, quod in uno eodemque libro habebunt, quæ ex variis petenda forent: multa etiam, quæ apud alios ob-

ſcuris-

ſcuriſſime, apud hunc apertiſſime tractata reperient: quum tamen author hic brevitatem, cui comes obſcuritas eſſe ſolet, ſectatus ſit: illi contra fuſe ac copioſe perſecuti ea fuerint. Quod profecto admirabili cuidam methodo, huic viro acceptum ferendum eſt. Poſtremo, ut eos etiam, qui ex libris omnibus philologiam præcipue & polyhiſtoriam haurire ſolent, aliquo mihi obſtringam beneficio, illis enim in toto fere primo libro, ac præcipue in expoſitione τῶν δέκα τρόπων τῆς σκέψεως amplum exhibeo polymathiæ, polyhiſtoriæ ac denique philologiæ theſaurum. Hæ ſunt fere cauſæ, quæ me ad edendum hunc librum impulerunt. Verum objiciat fortaſſe philoſophiæ ſtudioſus aliquis; Quomodo hunc, qui bellum philoſophiæ indixiſſe videtur, ullum meis ſtudiis adjumentum allaturum putem ? Ego vero eum, quisquis hanc de Sexto opinionem conceperit, toto, quod ajunt, cœlo errare exiſtimabo. Niſi forte in philoſophiam eum quis invehi interpretetur, qui in eo ipſo philoſophos, quod male de philoſophia meriti ſint, & tam male philoſophati, ut ſuis rationibus ipſa philoſophiæ dogmata tueri non poſſint: interdum graviter reprehendat, interdum vero irrideat, aliisque irridendos propinet. Ideo quum aliquid ex iis, quæ poſuerunt, evertit, hoc ſemper addit, aut tanquam additum a nobis vult intelligi, ὅσον ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις. Nec tamen is ſum, qui magis ſubtiles quam veras Sexti diſputationes eſſe ignorem: imo vero ne Sextum quidem id latuiſſe putandum eſt, hominem φιλοσοφικώτατον & acerrimo judicio pariter ac ingenio præditum: ſive oſtentandi acuminis ingenii cauſa, ſive quodam philoſophicæ temeritatis odio hæc ſcripſerit: ut gentem nimium quietam & ſuo quodam regno ac licentia nimium abutentem, ſollicitaret, eique quantum poſſet negotii faceſſeret. Sed interim hujusmodi diſputationibus veritati offunduntur tenebræ, ais. Quid? times, ne a mendacio veritas nobis opprimatur? Hoc etiam timeto, quoties ſolem in nubem conditum videbis, ne nubium caligo lumen ejus nobis eripiat: aut potius, quoties ſolem ἐκλείπειν lunæ craſſo & tenebricoſo corpore inter ipſum & obtutum noſtrum interpoſito, cernes, de ejus luce actum eſſe exiſtima, vicemque noſtram, qui κόσμον ἀνήλιον in poſterum habituri ſumus, deplora. Quum enim eveniet, ut ſophismata ac quamlibet acuta & ſcita mendacia veritati ſuam lucem eripiant, certe tum quoque, ut nubes vel luna ſolis ſplendorem in tenebras vertant, accidet. Nec vero cum Democrito ἐν βυθῷ εἶναι τὴν ἀληθείην exiſtimandum eſt, ſuapte quidem natura: ſed pravis hominum opinionibus in profundo quidem illam & olim fuiſſe demerſam, & hodie demergi: ita tamen, ut, ſicut olim emerſit, ſic etiam hodie emergat, ſemperque emerſura ſit. Quinetiam tantum abeſt, ut veritas oppugnata expugnari, vel ejus lux mendaciis obrui poſſit: ut, perinde ac manus ex contrectatione nivis per ἀντιπερίστασιν calorem paulo poſt acquirit: ita etiam veritas, offuſa illa mendacii caligine, haud multo poſt, nova quadam luce aucta videatur. Sed ſus Minervam. Vale Henrice chariſſime, & hoc munuſculum ab animo grato profectum accipe, tibique perſuade, nihil mihi gratius quam tibi gratificari, eſſe.

ILLUSTRISSIMO ET INPRIMIS REVERENDO

CAROLO, CARDINALI LOTHARINGO,

GENTIANUS HERVETUS

IN CHRISTO PLURIMAM PRECATUR SALUTEM.

CUM POST multos a me ſuſceptos & longo tempore exantlatos labores, partim in vertendis veterum in ſacras literas commentariis, partim in confutandis prodigioſis ſacramentariorum erroribus, itineris amœnum aliquod quærerem diverticulum, ut me parumper reficerem, ac animum recrearem, in tua bibliotheca, quæ tua benignitate mihi ſemper patuit, occurrit Sexti Empirici opus adverſus Mathematicos, id eſt, adverſus eos qui profitentur diſciplinas. Quod cum non ſine incredibili voluptate perlegiſſem, operæ pretium me facturum eſſe duxi, ſi id Latine verterem. Mihi enim perſuaſi hunc vel maximum ex eo fructum eſſe capiendum, quod cum aperte oſtendat, nullam eſſe apud homines adeo recte conſtitutam diſciplinam, quæ non labefactari, nullam adeo certam ſcientiam, quæ conſtare poſſit, ſi rationum & argumentorum oppugnetur machinis, futurum ſit ut humanas leviter prætervecti ſcientias quæ inflant non ædificant, nos ad Chriſtianorum propriam conferamus diſciplinam ac ſcientiam, nempe ut fidem habentes a Chriſto nobis factæ revelationi & promiſſorum bonorum ſpe nitentes, Deique præceptis parentes charitatem ſemper teneamus & amplexemur. Hæc eſt optima diſciplina & ſcientia longe præſtantiſſima, per quam & fide Deus apprehenditur, & Dei regnum acquiritur. Quem quidem ſcopum ſi nobis propoſuerimus

mus & in primæ & ſummæ rerum omnium cauſæ contemplatione aſſidue verſati fuerimus, facile intelligemus verum eſſe quod dicit Pſalmographus, mirabilem eſſe Dei ſcientiam, non *ex nobis* (ut vulgata habet verſio, ſed ut Hebraica habet veritas) *præ nobis*, id eſt, ſi cum noſtra conferatur ſcientia, quæ cum ejus ſcientia collata plane nulla eſt: Imo vero eſt ejusmodi etiam per ſe conſiderata, ut ne quidem dicenda ſit ſcientia. Hoc cum ad gentiles & externos philoſophos confutandos nobis ſit adjumenti plurimum allaturum, non parvam quoque ſuppeditabit copiam argumentorum adverſus noſtri temporis hæreticos, qui quæ ſunt ſupra naturam naturalibus metientes rationibus, quæ ſola fide percipi & apprehendi poſſunt, non intelligunt, quia non credunt. Nam cum quæ ſunt mere naturalia, adeo ſint ad percipiendum difficilia, ut quæcunque de eis dixeris aut cogitaris, facile evertantur: quid mirum ſi quæ ſunt ſupernaturalia, ingenii humani captum ſuperant? Hoc certe ſi nihil aliud Calviniſtis noſtris deberet perſuadere, ut ſimplici verbo Dei credentes quomodo quod ab eo dicitur fieri poſſit Capharnaitarum inſtar minime inveſtigarent. Quod ſi facerent, non ſe præcipites darent in tantum impietatis barathrum, ut cum ipſo Chriſto temere pugnarent, dum ejus verbis ſuam derogant dignitatem & efficaciam. Quanto uſui autem eſſe poſſit Sexti Empirici commentarius ad tuenda chriſtianæ religionis dogmata adverſus externos Philoſophos, pulchre docet Franciſcus Picus Mirandulanus in eo libro quo Chriſtianam tuetur philoſophiam adverſus dogmata externorum Philoſophorum. Quo magis miror eſſe noſtris temporibus exortos novos quoſdam Academicos, qui gloriæ ſibi fore ducunt, ſi veteri & vera Chriſti ſpreta religione, novæ & adulterinæ hæreſis ſint ſectatores. Neque vero ſolum ad tuenda Chriſtianæ religionis dogmata uſui eſſe poterit hic Sexti Empirici commentarius, ſed etiam ad ipſam quæ nunc in ſcholis prælegitur melius diſcendam ac tenendam philoſophiam, & orbem illum quem vocant diſciplinarum. Nihil enim melius diſcitur, quam quod ultro citroque habita diſputatione agitatur. In his certe commentariis ſua dogmata ita confirmant Dogmatici, ut ipſi eorum auctores non melius ac fortius ea poſſint defendere. Sceptici vero ita oppugnant, ut Dogmaticis vix quidquam relinquant quod pro ſe poſſint dicere. Hæc cum fiant, neceſſe eſt ut hæc exercitatio magnam vim habeat, ad excitanda & acuenda adoleſcentum ingenia, qui tum demum poterunt verum diſcernere, cum quæ ſunt probabilia & veriſimilia ab iis quæ ſecus ſunt, dijudicaverint, & ex multis probabilibus & veriſimilibus latens verum tandem eruerint. Quod ſi utrinque ſint, ut contingit, adeo paria rationum momenta, ut nihil poſſit certi de re controverſa conſtitui, hoc humanæ tribuendum eſt imbellicitati, quæ efficit ut homines vel in media luce ſæpe caligent, non autem vel Dogmaticorum vel Scepticorum doctrinæ, quæ pro ſe quod poteſt adducit. Sed in hoc magis videtur probanda illa Scepticorum ἐποχὴ quam vocant, quod dum ſuam ſuſtinent aſſenſionem, non tam temere nec tam facile in errores prolabuntur. Quæ tamen hactenus eſt probanda, ut quæ de vera Chriſti doctrina, virtuteque ei convenienter agenda, ſunt conſtituta, ab iis ne latum quidem unguem diſcedatur. Quod ſi fiat, non poterit in cæteris hic commentarius non eſſe longe utiliſſimus. Hæc me moverunt, ut dum ad majora aggredienda meas vires prope deficientes reparo, hunc Sextum Empiricum in linguam Latinam verterem. Qui nunc in lucem exiens, non alium ſe ſperat inventurum qui eum lubentius ſit excepturus, quam te, Illuſtriſſime Princeps, quem non ignorat ſemper faviſſe literis & literatis: nec dubitat quin ſi per tuas graviores liceat occupationes, ſis eum aliquando palam Latine loquentem auditurus, qui Græce ſcriptus & in capſam incluſus prius obmuteſcebat. Quod ſi feceris, & tua ſeria ſacrarum literarum ſtudia aliquantulum animi cauſa intermiſeris, ſpero fore ut in eo legendo aliquot horas collocaſſe te minime pœniteat. Vale. Lutetiæ, 16. Calend. Martii, Anno MDLXVII.

AD LECTOREM.

EJUSDEM GENTIANI HERVETI

PRÆFATIO.

Sitne Sextus Empiricus, quem nos Latine vertimus, idem qui Sextus Chæroneus Plutarchi ſororis filius, qui vixit tempore Marci Antonini, non auſim affirmare. Eſt tamen veriſimile hunc non eſſe alium, cum is fuerit diſcipulus * Herodoti Philadelphei ſectæ Pyrrhoniæ. Quidquid ſit, conſtat eum virum fuiſſe doctiſſimum, & in omni diſciplinarum & ſcientiarum genere longe exercitatiſſimum. Perſpicuum autem eſt ex his libris quos vertimus, eum fuiſſe profeſſione Medicum, & in rebus naturalibus pulcherrime fuiſſe verſa-

* Soli Suidæ hoc affirmanti & duos Sextos confundenti, facile nimis credidit Hervetus.

versatum. Cum ſit autem ejus ſcopus & inſtitutum in hoc opere afferre quæcunque dici poſſunt adverſus diſciplinas & ſcientias, ante tamen quam ad eas confutandas accedat, ita probat ac confirmat cujusvis diſciplinæ & ſcientiæ dogmata, ut nemo poſſit dubitare eum in omnibus excelluiſſe. Eſt itaque hic Sextus Empiricus omnibus legendus, qui diſciplinarum omnium & ſcientiarum ſibi parare velint cognitionem. Ab iis autem maxime, qui de re qualibet in utramque partem velint diſſerere, eſt perpetuo legendus & memoriter, ſi fieri poſſit, tenendus. Fac itaque, o Lector, ut eum diligenter legas, & tibi perſuadeas, quod re ipſa experieris, te maximum fructum ex eo percepturum. Vale.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ εἰς ΠΥΡΡΩΝΑ.

Κάτθανες ὦ Πύῤῥων; ἐπέχω. πυμάτην κατὰ μοῖραν
 Φῂς ἐπέχειν; ἐπέχω. Σκέψιν ἔπαυσε τάφος.

Mortuus es Pyrrho? hæreo. Poſt fata hæreo dicis?
 Hæreo. Sed ſcepſin Parca ſuprema tulit.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ω Πύῤῥων μέγα θαῦμα πεφασμένον, ὡς πλέον οὐδὲν
 Τῶν ἄλλων ἕτερον χρῆμά τι θαμβαλέον.
Εἰ μὲν ὑπερφιάλως κατ' ἐναντίον ἐλθέμεν ἔτλης
 Συμπάντων γε σοφῶν, φεῦ ὅσον ἦσθα τάλας.
Εἰ δέ κεν ἰδμοσύνης τῆς ἀνδρομέης κατεγνωκὼς,
 Τὰ πρώτιστα φέρεις ὧν σοφίης κατέγνως.

Prodigium ingenii Pyrrho magnum, atque ſtupenda,
 Quo nulla in toto res magis orbe fuit.
Quod ſi præter fas cunctis ſapientibus unus
 Auſus es obniti, quam miſer unus eras!
Vana hominum at ſi ridebatur opinio, nempe
 Philoſophis potior quos reprehendis eras.

SEXTI

SEXTI EMPIRICI
PYRRHONIARUM
HYPOTYPOSEON
SIVE
INSTITUTIONUM
LIBRI III.

CUM VERSIONE

HENRICI STEPHANI

AB EDITORE EMENDATA AC SUPPLETA.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩι ΠΡΩΤΩι ΤΩΝ ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ.

QUÆ COMPLECTITUR PYRRHONIARUM HYPOTYPOSEON SIVE INSTITUTIONUM, LIBER I.

Κεφ. α΄. Περὶ τῆς ἀνωτάτω [A] διαφορᾶς, τῶν φιλοσόφων.	Cap. I.	De ſumma ac generali maxime differentia quæ intercedit inter Philoſophos.
β΄. Περὶ τῶν λόγων τῆς Σκέψεως.	II.	De rationibus tractandæ Philoſophiæ Scepticæ.
γ΄. Περὶ τῶν ὀνομασιῶν αὐτῆς.	III.	Quibus nominibus Sceptica diſciplina vocetur.
δ΄. Τίς ἔννοια Σκέψεως.	IV.	Quid ſit Scepſis, & quæ ejus notio.
ε΄. Περὶ τοῦ Σκεπτικοῦ.	V.	De Sceptico.
ς΄. Περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς.	VI.	De principiis Scepticæ.
ζ΄. Εἰ δογματίζει ὁ Σκεπτικός.	VII.	An Scepticus aliqua dogmata ſtatuat.
η΄. Εἰ αἵρεσιν ἔχει.	VIII.	An ſectam habeat.
θ΄. Εἰ φυσιολογεῖ.	IX.	An phyſiologiam ſive doctrinam naturalem tractet.
ι΄. Εἰ ἀναιρεῖ τὰ φαινόμενα.	X.	An Sceptici tollant ea quæ ſenſibus manifeſta apparent?
ια΄. Περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς Σκέψεως.	XI.	De criterio Sceptices, ſive quo utatur inſtrumento ad judicandum?
ιβ΄. Περὶ τοῦ τέλους αὐτῆς.	XII.	Quis finis ſit Scepticæ.
ιγ΄. Περὶ τῶν ὁλοσχερῶς τρόπων τῆς Σκέψεως.	XIII.	De modis generalibus Scepſeos.
ιδ΄. Περὶ τῶν δέκα τρόπων.	XIV.	De modis decem Epoches.
ιε΄. Περὶ τῶν πέντε τρόπων.	XV.	De quinque modis.
ις΄. Περὶ τῶν δύο τρόπων.	XVI.	De duobus aliis modis.
ιζ΄. Τίνες τρόποι [B] τῶν αἰτιολογουμένων ἀνατροπῆς.	XVII.	Quibus modis evertantur illi qui rerum vel opinionum cauſſas reddere ſe profitentur.
ιη΄. Περὶ τῶν Σκεπτικῶν φωνῶν.	XVIII.	De Scepticorum vocibus.
ιθ΄. Περὶ τῆς οὐδὲν μᾶλλον.	XIX.	De voce, Non magis.
κ΄. Περὶ ἀφασίας.	XX.	De Aphaſia, ſive abſtinentia a pronunciando.
κα΄. Περὶ τοῦ ἔξεστι, καὶ τοῦ τάχα, καὶ τοῦ ἐνδέχεται.	XXI.	De vocibus Fortaſſe, Licet, Fieri poteſt.
κβ΄. Περὶ τοῦ ἐπέχω.	XXII.	De voce, aſſenſum cohibeo.
κγ΄. Περὶ τοῦ οὐδὲν ὁρίζω.	XXIII.	De voce, nihil definio.
κδ΄. Περὶ τοῦ, πάντα ἐστὶν ἀόριστα.	XXIV.	De eo quod dicunt, Omnia eſſe ita comparata, ut definiri illa nequeant.
κε΄. Περὶ τοῦ πάντα ἐστὶν ἀκατάληπτα.	XXV.	De eo quod dicunt, Omnia eſſe incomprehenſibilia.
κς΄. Περὶ τοῦ ἀκαταληπτῶ, καὶ οὐ καταλαμβάνω.	XXVI.	De vocibus non concipio, non comprehendo.
κζ΄. Περὶ τοῦ παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον [C] ἀντικεῖσθαι.	XXVII.	De eo quod dicunt, omni rationi parem rationem dari oppoſitam.
κη΄. Παραπήγματα περὶ τῶν Σκεπτικῶν φωνῶν. [D]	XXVIII.	Appendix ad tractationem de Scepticis vocibus.
κθ΄. Ὅτι διαφέρει ἡ Σκεπτικὴ ἀγωγὴ τῆς Ἡρακλείτου φιλοσοφίας.	XXIX.	Differre Scepticam inſtitutionem ab Heracliti philoſophia.
λ΄. Τίνι διαφέρει ἡ Σκεπτικὴ ἀγωγὴ τῆς Δημοκριτείου φιλοσοφίας.	XXX.	In quo differat Sceptica diſciplina a Democriti philoſophia.
λα΄. Τίνι διαφέρει τῆς Κυρηναϊκῆς ἡ Σκέψις.	XXXI.	Quo differat Scepſis a Cyrenaica inſtitutione.
λβ΄. Τίνι διαφέρει τῆς Πρωταγορείου ἀγωγῆς ἡ Σκέψις.	XXXII.	Quo differat Scepſis a Protagoræ inſtitutione.
λγ΄. Τίνι διαφέρει τῆς Ἀκαδημαϊκῆς φιλοσοφίας ἡ Σκέψις.	XXXIII.	Quo differat ab Academica philoſophia Scepſis.
λδ΄. Εἰ ἡ κατὰ ἰατρικὴν ἐμπειρία, ἡ αὐτή ἐστι τῇ Σκέψει.	XXXIV.	An medica experientia eadem ſit cum Scepſi.

NOTÆ.

A περὶ τῆς ἀνωτάτω] Ita recte MS. Savil. non ut editi, *δι᾽ ἀνωτάτω*, vel MS. Vratiſlav. *διανωτάτω*. Vide quæ H. Stephanus infra notavit ad verba cap. 1. Sect. 4. *ὅθεν εὐλόγως δοκοῦσιν αἱ ἀνωτάτω φιλοσοφίαι τρεῖς εἶναι.* Sic in titulo capitis 13. *περὶ τῶν ὁλοσχερῶς τρόπων*. Sect. 138. *τὰ ἀνωτάτω γένη*. lib. 2. Sect. 205. *τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια*. lib. 3. Sect. 64. *αἱ ἀνωτάτω περὶ κινήσεως στάσεις*. Sic lib. 2. contra Phyſ. Sect. 38. 45. & 176. lib. 1. contra Math. Sect. 26. *τῶν σωμάτων κατὰ τὸ ἀνωτάτω διττὴ διαφορά*. & 56. *τὰς ἀνωτάτω χάριτας*. & 88. *τῶν καθόλου πασῶν καὶ ἀνωτάτω*. 100. *κατὰ τὸ ἀνωτάτω*. lib. 1. adverſus Log. Sect. 47. *αἱ ἀνωτάτω στάσεις*. Sect. 368. *τὰ ἀνωτάτω πράγματα*. lib. 2. Sect. 141. *διττὴ κατὰ τὸ ἀνωτάτω διαφορά*. & 1. contra Phyſ. Sect. 39. *τὴν ἀνωτάτω συνήθειαν*. Fortaſſe Sect. 117. leg. *τὸν ἀνωτάτω λόγον*, pro *ἀνώτατον*. lib. 1. contra Phyſ. Sect. 159. *περὶ τῶν ἀνωτάτω στοιχείων*.

B τίνες τρόποι] Male edebatur, *τίνες τρόπων*, nam *τρόποι* legunt omnes MSS.

C παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον] Rectius redditur (ut ipſe H. Stephanus alibi agnoſcit) *parem rationem* quam *æqualem orationem*, nam & Sextus diſerte teſtatur ſe intelligere *λόγον κατασκευάζοντά τι δογματικῶς*. Cicero Lucullo c. 40. *in plerisque contrariarum rationum paria ſunt momenta*, 1. Academic. c. ult. *ut cum in eadem re paria contrariis in partibus momenta rationum invenirentur, facilius ab utraque parte aſſertio ſuſtineretur.*

D τῶν Σκεπτικῶν φωνῶν] Ita recte MS. Savil. pro *τῆς Σκεπτικῆς φωνῆς*, quod erat in priore edit. & MS. Vratiſlav. *περὶ τὴν Σκεπτικὴν φωνήν*. In utroque MS. tituli capitum deinceps his verbis concipiuntur: *κθ΄. εἰ ἡ σκεπτικὴ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὴν Ἡρακλείτειον φιλοσοφίαν. λ΄. εἰ διαφέρει ἡ Δημοκρίτειος αἵρεσις τῆς σκέψεως. λα΄. εἰ διαφέρει ἡ Κυρηναϊκὴ τῆς σκέψεως. λβ΄. εἰ διαφέρει ἡ Πρωταγόρειος τῆς σκέψεως. λγ΄. εἰ διαφέρει τῶν Ἀκαδημιῶν ἡ σκέψις.* Sed non uno argumento mihi conſtat capitum diviſiones inſcriptionesque non eſſe ab ipſo Sexto. Vide ſi placet quæ infra ad lib. 3. cap. 30.

ΣΕΞΤΟΥ

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ
ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ[A]
ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ[B]
ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

SEXTI EMPIRICI
PYRRHONIARVM HYPOTYPOSEON
SIVE INSTITVTIONVM
LIBER PRIMVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΩ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ.

ΤΟΙΣ ζητοῦσί τι [C] πρᾶγμα, ἢ εὕρεσιν ἐπακολουθεῖν εἰκὸς, ἢ ἄρνησιν εὑρέσεως καὶ ἀκαταληψίας ὁμολογίαν, [D] ἢ ἐπιμονὴν ζητήσεως. διόπερ ἴσως [1] καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν ζητουμένων, οἱ μὲν εὑρηκέναι τὸ ἀληθὲς ἔφασαν, οἱ δὲ ἀπεφήναντο μὴ δυνατὸν εἶναι τοῦτο καταληφθῆναι, [2] οἱ δὲ ἔτι ζητοῦσι. καὶ εὑρηκέναι μὲν δοκοῦσιν [3] οἱ ἰδίως καλούμενοι Δογματικοί· [4] οἷον οἱ περὶ Ἀριστοτέλην, καὶ Ἐπίκουρον, καὶ τοὺς Στωϊκοὺς, καὶ ἄλλοι τινές. ὡς δὲ περὶ ἀκαταλήπτων ἀπεφήναντο, οἱ περὶ Κλειτόμαχον [5] καὶ Καρνεάδην, [E] καὶ ἄλλοι Ἀκαδημαϊκοί· ζητοῦσι δὲ οἱ Σκεπτικοί. [F] ὅθεν εὐλόγως δοκοῦσιν αἱ ἀνωτά-

CAPVT I.

DE SVMMA, QVÆ INTER PHILOSOPHOS VNIVERSE INTERCEDIT, DIFFERENTIA.

QVICVNQVE rem aliquam quærunt, eos huc tandem devenire conſentaneum eſt, ut aut eam inveniant, aut a ſe inveniri poſſe negent, comprehendique non poſſe fateantur, vel in ejus inveſtigatione perſeverent. 2. Quamobrem fortaſſe in iis etiam, quæ circa Philoſophiam quæruntur, alii quidem verum ſe inveniſſe dixerunt, alii autem id eſſe ejuſmodi, quod comprehendi non poſſet, pronuntiarunt, alii vero quærere pergunt. 3. Inveniſſe ſibi videntur ii, qui peculiari nomine Dogmatici appellantur, ut Ariſtoteles, Epicurus, & Stoici, & alii quidam. Negarunt autem comprehendi poſſe, Clitomachus, Carneades, & cæteri Academici. At Sceptici etiamnum quærunt. 4. Unde merito tres eſſe generaliſſimæ philoſo-

NOTÆ.

A Ὑποτυπώσεων] Hanc inſcriptionem ab Æneſidemo mutuatus Sextus videtur, cujus ὑποτύπωσιν εἰς τὰ Πυῤῥώνεια memorat Laërtius IX. 78. & Ariſtocles apud Euſebium XIV. 18. præparat. Eſt autem ὑποτύπωσις adumbratio & inſtitutio brevis, quæ ὡς ἐν τύπῳ fit, ſive τυπωδῶς, ut loquitur Suidas in ὅρος, & accuratiori uberiorique tractationi opponitur, ut pridem magno Caſaubono obſervatum notis ad Theophraſtum περὶ εἰρωνείας. Itaque & paſſim Sextus negat ſe prolixius poſſe ſingula perſequi, propter πρόθεσιν, χαρακτῆρα & τρόπον ὑποτυπωτικὸν τῆς γραφῆς, & quoniam ὑποτυπωτικῶς, hoc eſt, ut infra c. 14. loquitur, συντόμῳ λόγῳ, ac compendioſe omnia tradere inſtituit. Itaque συντόμως καὶ ὑποτυπωτικῶς conjungit in limine libri ſecundi. Et Simplicius in Categorias p. 19. b. ὑποτυπωτικὴν διδασκαλίαν opponit τῇ ἀκριβεστέρᾳ παραδόσει. Hinc Proclus compendium ſuum Aſtronomicum inſcripſit ὑποτύπωσιν τῶν Ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων. Etiam inter Galeni ſcripta, ſed latine tantum, exſtat Ἐμπειρικῆς ἀγωγῆς ὑποτύπωσις, *compendioſa adumbratio ſectæ Empiricæ.* Sic Clemens Alexandrinus Presbyter, Hypotypoſeon octo ſcripſerat libros, quam vocem Rufinus in Euſebii Hiſtoria Eccleſ. interpretatur *informationes*, alii *inſtitutiones*, haud abſurde, nam & illas breves ac compendioſas eſſe oportet. Et Dionyſius, quem Areopagitam appellant, cap. 3. Theologiæ Myſticæ meminit operis ſui περὶ Θεολογικῶν ὑποτυπώσεων. Utitur etiam ὑποτυπώσεως voce pro præformatione ſuccincta ac perſpicua D. Paulus 1. Tim. I. 16. & 2. Tim. I. 13.

B τῶν εἰς τρία.] Uti capitum diviſio titulique non ſunt ab ipſo auctore, ſic in libros tres Sextus ipſe opus ſuum haud dubie diſtinxit, unde τρίτον σύνταγμα vocat librum tertium infra III. 31. neque aliud opus reſpicit, quando Πυῤῥώνεια ſua ὑπομνήματα allegat vel σκεπτικά, & lib. 7. contra Mathematicos: ὧν τὸ μὲν πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐξεθέμεθα.

C Τοῖς ζητοῦσί τι πρᾶγμα] MS. Savil. τὶ τὸ πρᾶγμα. In aliis τὸ rectius omittitur.

D ἢ ἄρνησιν εὑρέσεως καὶ ἀκαταληψίας ὁμολογίαν] Hæc conjungenda ſunt, & unum genus Philoſophiæ conſtituunt, quod Academici profitebantur, oppoſitum non minus Dogmaticis, qui inveniſſe ſe & ſcire dicebant, quam Scepticis perpetuo quærentibus. In MS. Uratislavienſi ad illuſtrandum præſens caput adſcripta erat hæc notula:

αἱ φιλοσοφίαι

Δογματικὴ, Ἀκαδημαϊκὴ, Σκεπτική.

H. Stephanus eumque ſecutus in Gallica primorum capitum verſione Samuel Sorberius, Sexti verba ita eſt interpretatus, ac ſi quatuor genera Philoſophiæ diſtinguerentur: *ut aut eam inveniant, aut à ſe inventam negent, & vel à ſe comprehendi non poſſe fateantur, vel in ejus inveſtigatione perſeverent.* Malui autem ἄρνησιν εὑρέσεως reddere *à ſe inveniri poſſe negent*, quoniam *inventam* negabant ἀδοξάστως, ſive dubitabant etiam Sceptici, à quibus alterum hoc genus Sextus diverſum facit.

E οἱ περὶ Κλειτόμαχον καὶ Καρνεάδην] Vide infra hoc libro, cap. 33.

F οἱ Σκεπτικοὶ] In hoc à Dogmaticis pariter & Academicis Sceptici differebant, quod Dogmatici ſcire ſe haud dubie complura, certoque cognoſcere ac percipere arbitrarentur: Academici contra non minus obſtinato negarent quicquam ſciri ac comprehendi poſſe, adeoque hoc ipſo erant quoddam veluti contrarium genus Dogmaticorum. At Sceptici ut de omnibus, ita etiam de hoc ipſo dubitare ſe profitebantur, an nihil ſcirent vel poſſent ſcire: nondum qui-

phandi rationes exiſtimantur, Dogmatica, Academica, Sceptica. Ac de duabus quidem illis tractare, aliorum fuerit: de Sceptica autem inſtitutione nos breviter, ſumma rerum ob oculos ponentes capita, dicemus: hoc præfati, nos de nulla re earum quæ a nobis dicentur, ita pronuntiare, ut eam ſic plane ſe habere, ut dicimus, affirmemus & aſſertione approbemus: ſed quid de quaque re nobis nunc videatur, hiſtorico quodam more narrantes, exponere.

τω [6] φιλοσοφίαι τρεῖς [7] εἶναι, Δογματικὴ, [8] Ἀκαδημαϊκὴ, Σκεπτική. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἑτέροις [G] ἁρμόσει λέγειν· περὶ δὲ τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς ὑποτυπωτικῶς [9] ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡμεῖς ἐροῦμεν, ἐκεῖνο προειπόντες, [H] ὅτι περὶ οὐδενὸς τῶν λεχθησομένων διαβεβαιούμεθα, ὡς οὕτως ἔχοντος πάντως καθάπερ λέγομεν· ἀλλὰ κατὰ τὸ νῦν φαινόμενον ἡμῖν, ἱστορικῶς [10] ἀπαγγέλλομεν περὶ ἑκάστου.

Cap. II.

De Rationibus Tractandæ Scepticæ Philosophiæ.

5. Scepticæ igitur Philoſophiæ una quidem dicitur generalis tractatio: altera autem ſpecialis. Generalis, in qua notas & formam Scepſeos exponimus, declarantes, quæ ſit ejus notio, quæ principia, quæ rationes, quod ſit ejus inſtrumentum ad judicandum: quis finis: item qui modi aſſenſus retentionis: & quomodo Scepticorum voces negantes intelligamus: præterea quonam pacto dubitabunda conſideratio iſta ſive Scepſis ab illis philoſophandi modis, qui ſunt ei finitimi, diſtinguatur. 6. Specialis autem Scepticæ tractatio ea eſt, in qua unicuique parti ejus, quæ Philoſophia nuncupatur, contradicimus. Et generalem quidem tractationem priore loco perſequamur, ante omnia tradentes ea nomina, quibus appellari Sceptica inſtitutio conſuevit.

ΚΕΦ. β'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ.

Τῆς Σκεπτικῆς οὖν φιλοσοφίας, ὁ μὲν λέγεται καθόλου λόγος· ὁ δὲ εἰδικός. καὶ καθόλου μὲν, [I] ἐν ᾧ τὸν χαρακτῆρα τῆς Σκέψεως ἐκτιθέμεθα, λέγοντες τίς ἔννοια [11] αὐτῆς, [K] καὶ τίνες ἀρχαὶ, καὶ τίνες λόγοι· τί τε κριτήριον, καὶ τί τέλος· καὶ τίνες οἱ τρόποι τῆς ἐποχῆς· καὶ πῶς παραλαμβάνομεν τὰς σκεπτικὰς [12] ἀποφάσεις· [L] καὶ τὴν διάκρισιν τῆς σκέψεως ἀπὸ τῶν παρακειμένων αὐτῇ φιλοσοφιῶν. εἰδικὸς δὲ ἐν ᾧ πρὸς ἕκαστον μέρος τῆς καλουμένης φιλοσοφίας ἀντιλέγομεν. περὶ τοῦ καθόλου δὴ πρῶτον διαλάβωμεν λόγου, ἀρξάμενοι τῆς ὑφηγήσεως, ἀπὸ τῶν τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς ὀνομάτων.

Cap. III.

Quibus Nominibus Sceptica Disciplina Vocetur.

7. Sceptica igitur inſtitutio vocatur etiam Zetetice ſive quæſitoria, ab ipſa actione, quæ verſatur in quærendo & utendo Scepſi. Appellatur etiam Ephectice, à ſuſtinendo aſſenſu, quæ affectio poſt inquiſitionem factam in eo eſt, qui Scepſi utitur. Dicitur & Aporetice, q. d. dubitatoria vel hæſitatoria: aut inde, quod de re omni dubitet

ΚΕΦ. γ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΣΚΕΠΤΙΚΗΣ.

Ἡ Σκεπτικὴ τοίνυν ἀγωγὴ, [13] καλεῖται μὲν καὶ ζητητικὴ, ἀπὸ ἐνεργείας τῆς κατὰ τὸ ζητεῖν καὶ σκέπτεσθαι· [14] καὶ Ἐφεκτικὴ, ἀπὸ τοῦ μετὰ τὴν ζήτησιν περὶ τὸν σκεπτόμενον [M] γινομένου πάθους· καὶ Ἀπορητικὴ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ περὶ παντὸς ἀπορεῖν, καὶ ζητεῖν, ὡς ἔνιοί φασιν·

NOTÆ.

dem ſibi videri comprehendiſſe vera, ſed fieri tamen poſſe fortaſſis, ut ea comprehenderent, diſputantes. Infra cap. 33. *ὁ δὲ Σκεπτικὸς ἐνδέχεσθαι καὶ καταληφθῆναί τινα προσδοκᾷ.* Hinc dicti *ζητητικοὶ*, Gellio XI. 5. *quæſitores.*

G ἑτέροις ἁρμόσει] Ita rectius quam in MS. Savil. *ἕτερος ἁρμόσει λέγειν.* Mox articulum, qui ante *Σκεπτικῆς* exciderat, revocavi ex eodem S. & U.

H ἐκεῖνο προειπόντες] U. *προσειπόντες.* Quod porro negat ſe ſtatuere quicquam, dum narrat Scepticus quid ſibi videatur, eandem cautelam ſæpius repetit infra, ut Sect. 15.

I καὶ καθόλου μὲν] Generalis tractatio totum præſentem librum primum occupat, uti ſpecialis ſecundum & tertium.

K τίς ἔννοια αὐτῆς] Capite quarto hujus libri Sextus diſputat, quid ſit Scepſis? à qua Sceptici, ſive *οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως*, ut lib. 1. adverſus Phyſ. ſect. 312. & multis aliis in locis appellantur. Igitur *ἔννοια* hoc loco eſt *notio*, quid nempe per dubitationem ſuam Sceptici intelligant. Neque improbaverit hanc interpretationem H. Stephanus, licet præſenti loco maluerit reddere *quæ ſit ejus mens.* Certe infra c. 5. *ἔννοιαν* & ipſe transfert *notionem.*

L ἀποφάσεις] Intellige negantes Scepticorum voces formulasque, quibus tamen non dogmatice negabant aliquid, ſed renunciabant omni obfirmatæ negationi pariter atque affirmationi, profeſſi de re quacunque nihil in utramvis partem certi ſibi conſtare. Tales ſunt *οὐ μᾶλλον*, *οὐδὲν ὁριστέον*, & ſimiles, de quibus infra Sect. 14. & cap. 18. ſeq. *Ἀπόφασις negatio*, uti *ἀποφατικὰ negantia* apud Ciceronem Topic. Simplicius in Categorias p. 44. *ὃ σημαίνει ἡ κατάφασις* (affirmatio) *ἐν τῷ εἶναι, τοῦτο ἡ ἀπόφασις* (negatio) *ἐν τῷ μὴ εἶναι.* Noſter infra Sect. 12.

M περὶ τὸν σκεπτόμενον] Sic MSS. U. & S. non ut in editis *περὶ τῶν σκεπτομένων.* De nominibus Scepticæ diſciplinæ eadem tradit Diogenes Laërtius IX. 69. 70. quem ſi placet evolvito.

ἢ ἀπὸ

ἢ ἀπὸ τοῦ ἀμηχανεῖν πρὸς συγκατάθεσιν ἢ ἄρνησιν· καὶ Πυῤῥώνειος ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἡμῖν τὸν Πύῤῥωνα, σωματικώτερον [15] [N] καὶ ἐπιφανέστερον τῶν πρὸ αὐτοῦ, προσεληλυθέναι τῇ σκέψει.

ΚΕΦ. δ'.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΣΚΕΨΙΣ.

Ἔστι δὲ ἡ σκεπτικὴ δύναμις, ἀντιθετικὴ φαινομένων τε καὶ νοουμένων· [O] καθ' οἷον δήποτε τρόπον· ἀφ' ἧς ἐρχόμεθα διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀντικειμένοις πράγμασι καὶ λόγοις [16] ἰσοσθένειαν· [P] τὸ μὲν πρῶτον εἰς ἐποχήν· [17] τὸ δὲ μετὰ τοῦτο εἰς ἀταραξίαν. [18] [Q] δύναμιν μὲν οὖν αὐτὴν καλοῦμεν οὐ κατὰ τὸ περίεργον, [19] [R] ἀλλ' ἁπλῶς κατὰ τὸ δύνασθαι· φαινόμενα δὲ λαμβάνομεν νῦν, τὰ αἰσθητά· διόπερ ἀντιδιαστέλλομεν αὐτοῖς τὰ νοητά. τὸ δὲ [S] καθ' οἷον δήποτε τρόπον, δύναται προσαρμόζεσθαι καὶ τῇ δυνάμει· ἵνα ἁπλῶς τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα, ὡς εἰρήκαμεν, παραλαμβάνωμεν· καὶ τῷ, [T] ἀντιθετικὴ φαινομένων τε καὶ νοουμένων. ἐπεὶ γὰρ ποικίλως ἀντιτίθεμεν ταῦτα, ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοουμένοις· ἢ ἐναλλὰξ [20] [U] ἀντιτιθέντες· ἵνα πᾶσαι αἱ ἀντιθέσεις ἐμπεριέχωνται, λέγομεν καθ' οἷον δήποτε τρόπον· ἢ καθ' οἷον δήποτε τρόπον, φαινομένων τε καὶ νοουμένων· ἵνα μὴ ζητῶμεν πῶς φαίνεται τὰ φαινόμενα, ἢ πῶς νοεῖται τὰ νοούμενα· ἀλλ' ἁπλῶς ταῦτα λαμβάνωμεν. ἀντικειμένους δὲ λόγους παραλαμβάνομεν, οὐχὶ πάντως ἀπόφασιν καὶ κατάφασιν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀντὶ τοῦ, μαχομένους. [X] ἰσοσθένειαν δὲ λέγομεν, τὴν κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν ἰσότητα. ὡς μηδένα μηδενὸς

& quærat, ut nonnulli volunt: aut propterea quod hæſitans ſuſpenſo ſit ad aſſentiendum aut repugnandum animo. Quin etiam quoniam plenius & apertius Scepſin tractaviſſe Pyrrhonem exiſtimamus, quam eos qui ætate illum præcucurrerunt, ab ejus nomine Pyrrhonia nuncupatur.

CAP. IV.

QUID SIT SCEPSIS.

8. Est autem Sceptica *facultas*, *quæ ſenſibus apparentia & ea, quæ mente & intellectu percipiuntur, confert inter ſe atque opponit quolibet modo.* A qua quidem devenimus, propter paria in oppoſitis rebus ac rationibus momenta, primum quidem ad *aſſenſus retentionem:* deinde vero ad *vacuitatem à perturbatione.* 9. Eam autem *facultatem* appellamus non ſubtilius accepta illa voce, ſed ſimpliciter quatenus aliquid poteſt. *Apparentia* porro dicimus nunc illa, quæ ſub ſenſum cadunt. Unde iis *opponimus, quæ mente & intellectu percipiuntur.* Quod autem dicimus, *Quolibet modo*, id ad facultatem referri poteſt: ut late ac ſimpliciter vocem hanc facultatis, uti diximus, accipiamus. Poteſt etiam ad illud referri, Scepticam ſenſibus apparentia & intellectu perceptibilia inter ſe opponere. Quia enim varie hæc inter ſe opponimus, aut apparentia apparentibus, aut intelligibilibus intelligibilia, aut permutatim: ut omnes oppoſitiones comprehendantur, dicimus, *Quolibet modo.* Aut certe quolibet modo apparentium ſive ſub ſenſum cadentium & mente ac intellectu perceptibilium rerum, ita ut non quæramus in iis quæ ſub ſenſum cadunt, quo pacto ſub ſenſum cadant: & in iis quæ mente percipiuntur, quonam modo mente percipiantur, ſed ſimpliciter hæc omnia accipiamus. 10. *Oppoſitas* porro *rationes* intelligimus, non neceſſario negationem & affirmationem: ſed ſimpliciter eas quæ ſibi invicem adverſentur. Vocamus autem *paria in rationibus momenta*, æqualitatem quandam ad habendam & denegandam fidem, ita ut adverſantium rationum nun-

NOTÆ.

N σωματικώτερον] Primus Pyrrho fuit, qui Philoſophiam Scepticam in juſtam veluti compagem membrorum corpusque & ſyſtema redegit, atque adeo integram & ordine magis tradidit. Malui igitur hoc vocabulum reddere *plenius*, quam cum erudito interprete *ſolidius*, quod totum Sceptica ſecta οὐδὲν διαβεβαιωμένη ne admittere quidem videtur.

O φαινομένων τε καὶ νοουμένων] Sententiam horum verborum nimis arcte circumſcripſerat H. Stephanus, qui ita vertit, ac ſi tantummodo φαινόμενα νοουμένοις vel φαινομένοις νοούμενα à Sceptico opponerentur. Sed ut ex hoc ipſo capite, & capite 13. aliisque locis conſtat, etiam φαινόμενα inter ſe & νοούμενα cum νοουμένοις pariter contendit iſthæc ſecta, atque per omnes modos ita inter ſe comparat, ut aliquid obſervet, ex quo poſſit rationem cohibendi aſſenſus exſculpere.

P ἰσοσθένειαν] Infra Sect. 10. 12. 18. 26. lib.2. contra Log. Sect. 298. 363. &c. & quæ jam dixi ad indicem capitum.

Q εἰς ἀταραξίαν] De hoc Sceptices fine infra Sect. 25.

R οὐ κατὰ τὸ περίεργον] ἀπεριέργως & ἀδοξάστως infra cap. 34. ita, ut cum nemine velit voculæ hujus cauſa litigare, inſtar Dogmaticorum, qui in definitionibus curioſe diſtinguunt δύναμιν, τέχνην, ἱκανότητα, ἕξιν, ἐξουσίαν, ἰσχὺν & ſimilia. Facile enim ſe paſſurum, ſi quis pro δυνάμει vocet alio quocunque nomine, modo relinquat Sceptico res inter ſe conferendi facultatem. Neque δύναμις ita ſumitur, ut ἐνεργείᾳ ſive actui opponatur, nam quando actu etiam confert res invicem Scepticus, σκέψει utitur.

S τὸ δὲ, καθ' οἷον δήποτε τρόπον] Ita ſcripſi ex U. & S. pro τὰ δὲ quod erat in editis.

T τῷ, ἀντιθετικὴ φ. τ. κ. ν.] Senſus eſt τὸ illud καθ' οἷον δήποτε τρόπον, quod erat in Sceptices definitione, δύναται προσαρμόζεσθαι τῷ illi, quod in eadem definitione eſt, ἀντιθετικὴ φαινομένων τε καὶ νοουμένων. Male in editis τὸ ἀντιθετικῇ. Nec melius in U. & S. τῶν.

U ἢ ἐναλλὰξ] Id eſt, ut apparentia cum intelligibilibus, vel intelligibilia cum iis, quæ ſenſibus apparent conferantur. Sic infra, Sect. 31. & 2. contra Log. Sect. 46. 362. aliisque in locis quam pluribus.

X ἀντὶ τοῦ, μαχομένους.] S. legit μαχομένου, ſed perperam, nam μαχομένους hoc loco exhibet explicationem vocabuli ἀντικειμένους, docetque quod non modo oppoſita appellens

quam altera alteri præponatur, tanquam fide dignior. Aſſenſus retentio eſt ſtatus mentis per quem neque ponimus quicquam, neque tollimus. *Vacuitas perturbationis* denique eſt quies in animo, & tranquillitas. Quomodo autem una cum aſſenſus retentione hæc ſimul accedat, ubi de fine Scepticæ agemus, declarabimus.

Cap. V.

De Sceptico.

11. QVINETIAM Pyrrhonii notio philoſophi cum notione Scepticæ diſciplinæ ſimul exhibita eſſe videri poſſit. Is enim Scepticus eſt, qui hac facultate præditus eſt.

Cap. VI.

De Principiis Scepticæ.

12. PRINCIPIVM Scepticæ, & cauſam quidem, dicimus eſſe ſpem aſſequendæ vacuitatis à perturbatione. Siquidem abundantia quadam ingenii præſtantes homines, quum ob eam inæqualitatem, quæ in rebus erat, turbarentur, & quibus potius aſſentiendum eſſet, dubitarent: quid in rebus verum, quid falſum eſſet, quærere cœperunt: ut ex horum dijudicatione illum mentis imperturbatum ſtatum adepturi. Principium autem Scepticæ, quo ea nititur, eſt præcipue hoc, *Omni rationi rationem æqualis ponderis & momenti adverſari.* Ex hoc enim videmur eo delabi, ut nulla dogmata ſtatuamus.

Cap. VII.

An Scepticus Aliqua Dogmata Statuat.

13. DICIMVS autem Scepticum dogmata ſive decreta nulla ſtatuere, non eo ſenſu, quo dicunt nonnulli dogma eſſe generalius aſſenſionem ad aliquam rem: (nam ille iis quibus per phantaſiam cogitur affici, aſſentitur. Exempli gratia, Quum calefit, aut frigeſit, nequaquam dixerit, Puto me non calefieri, aut frigefieri) ſed dicimus Scepticum dogma non ponere, eo ſenſu quo dogma nonnulli eſſe ajunt aſſenſum ad rem

προκεῖσθαι τῶν μαχομένων λόγων ὡς πιςότερον. Ἐποχὴ [21] δέ ἐςι ςάσις διανοίας δι' ἣν ὔτε αἴρομέν τι, ὔτε τίθεμεν. Ἀταραξία δέ ἐςι, ψυχῆς ἀοχλησία καὶ γαληνότης. πῶς δὲ τῇ ἐποχῇ συνεισέρχηται ἡ ἀταραξία, ἐν τοῖς περὶ τέλους [Y] ὑπομνήσομεν.

ΚΕΦ. έ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΚΕΠΤΙΚΟΥ.

ΚΑὶ ὁ Πυῤῥώνειος δὲ φιλόσοφος, δυνάμει [22] τῇ τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐννοίᾳ συναποδέδοται. [Z] ἔςι γὰρ ὁ μετέχων ταύτης τῆς δυνάμεως.

ΚΕΦ. ς'.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ.

ΑΡχὴν δὲ τῆς Σκεπτικῆς, αἰτιώδη [A] μὲν φαμεν εἶναι, τὴν ἐλπίδα τῦ ἀταρακτήσειν. οἱ γὰρ μεγαλοφυεῖς [23] τῶν ἀνθρώπων, ταρασσόμενοι διὰ τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἀνωμαλίαν· καὶ ἀπορῦντες τίσιν αὐτῶν χρὴ μᾶλλον συγκατατίθεσθαι· ἦλθον ἐπὶ τὸ ζητεῖν, τί τε ἀληθές ἐςιν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τί ψεῦδος· ὡς ἐκ τῆς ἐπικρίσεως τύτων ἀταρακτήσοντες. συςάσεως δὲ τῆς Σκεπτικῆς ἐςὶν ἀρχὴ μάλιςα, τὸ, παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον ἀντικεῖσθαι. [24] [B] ἀπὸ γὰρ τούτου καταλήγειν δοκῦμεν εἰς τὸ μὴ δογματίζειν.

ΚΕΦ. ζ'

ΕΙ ΔΟΓΜΑΤΙΖΕΙ Ο ΣΚΕΠΤΙΚΟΣ.

ΛΕγομεν δὲ μὴ δογματίζειν τὸν Σκεπτικόν· οὐ κατ' ἐκεῖνο τὸ σημαινόμενον τοῦ δόγματος, καθ' ὃ καὶ δόγμα εἶναί φασι τινὲς κοινότερον, τὸ εὐδοκεῖν τινι πράγματι. (τοῖς γὰρ κατὰ φαντασίαν [25] κατηναγκασμένοις [C] πάθεσιν, συγκατατίθεται ὁ Σκεπτικός· οἷον, ὐκ ἂν εἴποι θερμαινόμενος ἢ ψυχόμενος, ὅτι δοκῶ μὴ θερμαίνεσθαι ἢ ψύχεσθαι) ἀλλὰ [D] μὴ δογματίζειν λέγομεν· καθ' ὃ δόγμα εἶναί φασί τινες τὴν

NOTÆ.

Sceptici, ſi affirmationi opponatur negatio, ſed etiam ſi afferatur aliquid, quo poſito ſtare alterum non poſſit. Pro *ἀπόφασιν* & *κατάφασιν* in U. & S. erat *ἀπόφασις* & *κατάφασις*, forte pro *ἀποφάσεις* & *καταφάσεις*.

Y ἐν τοῖς περὶ τέλυς] Infra cap. 12.

Z δυνάμει συναποδέδοται] Notio Sceptici in Sceptices notione includitur. Sic infra Sect. 22. *κριτήριον τῆς Σκεπτικῆς τὸ φαινόμενον, δυνάμει τὴν φαντασίαν αὐτῦ ὕτω καλῦντες.* & Sect. 15. *ὡς δυνάμει ὑφ' ἑαυτῶν περιγράφεσθαι.* Sect. 69. *δυνάμει γὰρ τῦτο αὐτὸν λογίζεσθαι.* Sect. 135. *δυνάμει τοῦτο λέγοντες.* 195. *δυνάμει τίθησι.* 217. *ὡς δυνάμει φάσκει*, 1. Math. 270. *ἤδη μὲν δυνάμει ἀνῄρηται.* 2. 81. *δυνάμει τὴν Ῥητορικὴν τέλος λέγει τῆς Ῥητορικῆς.* 1. contra Logicos Sect. 15. *δυνάμει τριμερῆ ἀπολείπειν τὴν φιλοσοφίαν.* & 16. *δυνάμει ἀρχηγός.* adde 53. 91. 166. 393. 399. & lib. 2. Sect. 40. 231. 233. adverſus Phyſicos lib. 1. Sect. 2. 13. 105. 107. 134. & contra Ethic. Sect. 8. 90. 120. 124. 163. Aliter accipitur 1. contra Log. Sect. 218.

A ἀρχὴν αἰτιώδη] Ita vocat cauſam finalem & impulſivam, propter quam ad Scepſin ſe viri ingenio præſtantes contulere. Hanc mox diſtinguit ab *ἀρχῇ συςάσεως* ſive principio quo nititur, ſive cui univerſa Sceptica diſciplina eſt ſuperſtructa, & quo everſo tota ipſa corruit.

B παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον] Primum fuiſſe Protagoram qui hoc Sceptices principium in Philoſophiam invexit, narrat Laërtius IX. 51. *πρῶτος ἔφη, δύο λόγυς εἶναι περὶ παντὸς πράγματος ἀντικειμένυς ἀλλήλοις.*

C τοῖς γὰρ κατὰ φαντασίαν πάθεσιν] Sæpius hoc inculcat Sextus, Scepticos non repugnare ſenſibus, ſed fateri ſe affici quibus per ſenſus & phantaſiam afficiuntur. Infra Sect. 17. 19. 30. &c. & adverſus Mathematicos. Nihil tamen propterea ſtatuit, ſed tantum narrat qua ratione affici ſibi videatur. Ita enim hoc iterum accipiendum ex Sect. 4. & 15.

D μὴ δογματίζειν] Si quis dixerit Scepticis, eos decre-

τινι

τινι πράγματι τῶν κατὰ τὰς ἐπιϛήμας ζητȣμένων ἀδήλων συγκατάθεσιν· [26] ȣ̓δενὶ γὰρ τῶν ἀδήλων [27] συγκατατίθεται ὁ Πυῤῥώνειος. ἀλλ' ȣ̓δὲ ἐν τῷ προφέρεσθαι περὶ τῶν ἀδήλων τὰς Σκεπ]ικὰς φωνὰς, οἷον τὴν, ȣ̓δὲν μᾶλλον, ἢ τὴν, ȣ̓δὲν ὁρίζω, ἤ τινα τῶν ἄλλων περὶ ὧν ὕϛερον λέξομεν, [E] δογματίζει. ὁ μὲν γὰρ δογματίζων, ὡς ὑπάρχον τίθεται τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὃ λέγεται δογματίζειν. ὁ δὲ Σκεπ]ικὸς τὰς φωνὰς τίθησι ταύτας, ȣ̓χ ὡς πάντως [28] ὑπαρχούσας· [29] ὑπολαμβάνει γὰρ, ὅτι ὥσπερ ἡ, πάντα ἐϛὶ ψευδῆ, φωνὴ, [F] μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτὴν ψευδῆ εἶναι λέγει. καὶ ἡ, οὐδέν ἐϛιν ἀληθὲς, ὁμοίως· οὕτως καὶ ἡ, οὐδὲν μᾶλλον, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτήν φησι μὴ μᾶλλον εἶναι· καὶ διὰ τȣ̃το τοῖς ἄλλοις ἑαυτὴν [30] συμπεριγράφει. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων Σκεπ]ικῶν φωνῶν λέγομεν. πλὴν ἀλλ' εἰ ὁ δογματίζων, τίθησιν ὡς ὑπάρχον τȣ̃το ὃ δογματίζει, ὁ δὲ Σκεπ]ικὸς τὰς φωνὰς αὐτȣ̃ προφέρεται, ὡς δυνάμει ὑφ' ἑαυτῶν περιγράφεσθαι· ȣ̓κ ἂν ἐν τῇ προφορᾷ τούτων δογματίζειν λεχθείη. τὸ δὲ μέγιϛον, ἐν τῇ προφορᾷ τῶν φωνῶν τούτων, τὸ ἑαυτῷ φαινόμενον λέγει, καὶ τὸ πάθος ἀπαγγέλλει τὸ ἑαυτȣ̃ ἀδοξάϛως, [G] μηδὲν περὶ τῶν ἔξωθεν ὑποκειμένων διαβεβαιȣ́μενος.

aliquam dubiam & incertam earum, de quibus in ſcientiis quæritur & ambigitur. Nulli enim rei incertæ & controverſæ aſſentitur Pyrrhonius. 14. Imo vero ne tum quidem dogmata ſtatuit, quum de rebus incertis voces Scepticis familiares pronuntiat, nimirum vel hanc, *Nihilo magis:* aut illam, *nihil definio:* aut aliquam aliam ex iis, de quibus poſtea dicemus. Nam qui dogma ponit, illud de quo dicitur dogma ſtatuere, ponit tanquam rem quæ ſit: at vero Scepticus has voces non ita ponit quaſi omnino dici debeant, eſſe. Arbitratur enim, ut hæc vox, *Omnia ſunt falſa*, cum aliis etiam ſeipſam falſam eſſe dicit: Item illa, *Nihil eſt verum:* eodem modo & hanc, *Nihilo magis*, cum aliis etiam ſeipſam dicere nihilo magis eſſe, & propterea una cum aliis ſe circumſcribere. Idem in reliquis quoque Scepticorum vocibus dicimus. 15. Jam vero ſi is qui dogma ſtatuit, tanquam rem quæ vere ita eſt, ponit id de quo dogma ſtatuit, at Scepticus voces ſuas profert ita accipiendas, ut quæ ſe ipſas quoque circumſcribant & complectantur: dum illas profert, dogmatis alicujus autor cenſeri nequaquam poſſit. Atque etiam quod potiſſimum eſt in his vocibus pronuntiandis, quid ſibi videatur, dicit, & paſſionem quam ſentit, exponit, citra ullam opinationem, nihil de externis ſubjectis affirmans.

ΚΕΦ. ή.

ΕΙ ΑΙΡΕΣΙΝ ΕΧΕΙ Ο ΣΚΕΠΤΙΚΟΣ.

ΟΜοίως δὲ φερόμεθα καὶ ἐν τῷ ἐρωτᾶσθαι εἰ ἔχει αἵρεσιν ὁ Σκεπ]ικός. εἰ μέν τις αἵρεσιν [H] εἶναι λέγει πρόσκλισιν δόγμασι [31] πολλοῖς ἀκολȣθίαν ἔχȣσι πρὸς ἄλληλά τε καὶ φαινόμενα, καὶ λέγει δόγμα, [I] τινὶ ἀδήλῳ συγκατάθεσιν, φήσομεν μὴ ἔχειν αἵρεσιν. εἰ δέ τις αἵρεσιν εἶναι φάσκει τὴν λόγῳ τινὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀκολȣ-

CAP. VIII.

AN SECTAM HABEAT SCEPTICUS.

16. EANDEM autem rationem ſequimur in reſpondendo iis qui rogant an ſectam habeat Scepticus. Si quis enim dicat ſectam eſſe inclinationem ad dogmata multa, quæ convenientiam inter ſe & cum iis quæ ſenſibus apparent, habeant, & velit dogma eſſe ad rem aliquam incertam aſſenſum: nos ſectam non habere reſpondebimus. 17. Sin quis dicat ſectam eſſe inſtitutionem, quæ ſecundum id quod ſenſibus apparet, rationi alicui adhæreat, illa ratione

NOTÆ.

tum hoc habere & dogma, quod nihil ſit certi, & rationi cuivis per rationis momentum æquiponderet, reſpondebunt, neque de hoc ipſo ſibi conſtare certo, neque id tanquam dogma ponere ſe, ſed fateri fieri poſſe, ut hoc ipſum falſum ſit. Mox enim diſerte ita voces ſcepticas Sextus exponit, *ut ſeipſas circumſcribant,* hoc eſt, ut de ipſis quoque fas ſit dubitare, quæ nihil eſſe indubitatum pronunciare videntur. Infra Sect. 206. hujus libri. Similiter verbo συμπεριγράφαν utitur lib. 2. Sect. 188. & lib. 3. Sect. 97. lib. 2. contra Logicos Sect. 339. 480. & aliis in locis. περιγραφήσεται id. Sect. 268.

E περὶ ὧν ὕϛερον λέξομεν] Infra cap. 18. ſeq.

F ὥσπερ ἡ, πάντα ἐϛὶ ψευδῆ, φωνὴ] Si omnia falſa ſunt, etiam id ipſum erit falſum, quod falſa ſint omnia, atque ſi nihil eſt verum, etiam hoc ipſum, quod verum ſit nihil, verum non erit. Ita, quando nihil definire ſe ait Scepticus, etiam illud ipſum negat a ſe definiri, quod definire nihil queat. Confer Laërtium lib. IX. Sect. 104.

G ἀδοξάϛως, μηδὲν--διαβεβαιȣ́μενος] Supra Sect. 4. Hac porro cautione, quæcunque pronunciat Scepticus, ea ἀδοξάϛως ſe ponere, iterum iterumque Sextus infra Sect. 23. 24. utitur, Eſt autem ἀδοξάϛως idem, ac ſi diceret ȣ̓ δογματικῶς, non ita, ut Dogmaticorum inſtar illa tanquam certo probata ſibi dogmata ac decreta ſtatuat. Promiſcue enim ponuntur δόξα & δόγμα, unde Suidas δογματίζειν exponit δόξαν τιθέναι.

H εἰ μέν τις αἵρεσιν] Conferendus Laërtius lib. 1. Sect. 20. & Suidas in αἵρεσις. Pro εἰ μέν τις Caſaubonus ex ſcripto ſuo Codice profert εἰ μέν τοι. Sed nolui ab editione Genevenſi recedere, quoniam mox ſequitur εἰ δέ τις.

I καὶ λέγει δόγμα, τινὶ ἀδήλῳ συγκατάθεσιν] Etiam hanc Genevenſis editionis lectionem prætuli, licet in U. & S. & Caſauboni Codice legatur: καὶ λέγει δόγματι ἀδήλῳ συγκατάθεσιν. Sed veram eſſe priorem ſcripturam, dubitare nos haud ſinit, quod paulo ante Sect. 13. Sextus δόγμα negat habere Scepticum, quatenus illud definiunt quidam τὴν τινὶ πράγματι τῶν κατὰ τὰς ἐπιϛήμας ζητȣμένων ἀδήλῳ συγκατάθεσιν.

monſtrante, quomodo recte vivere videri poſſimus (illud Recte non ſolum ad virtutem referendo, ſed laxius dictum intelligendo) & ad aſſenſus retentionem tendente: tum vero ſectam nos habere reſpondebimus. Adhæremus enim rationi cuidam quæ ſecundum id quod ſenſibus apparet, nobis monſtrat vivere ad patrios ritus, & leges & inſtituta, & ad proprias nobis affectiones.

Cap. IX.

An Doctrinam Naturalem tractet Scepticus.

18. SIMILIA ſunt ea, quæ reſpondemus quærentibus, an naturæ inveſtigatio ad Scepticum pertineat. Quantum enim attinet ad pronuntiandum cum firma perſuaſione de re aliqua earum quæ phyſiologiæ dogmatis ſtatuuntur: nihil nobis cum phyſiologia commercii eſt; ſed quatenus omni rationi rationem æqualem poſſimus opponere, ac perturbationis vacuitatem inde ſperamus conſequi, Phyſiologiam quoque attingimus. Atque hoc quidem certe modo & logicam & ethicam ejus quæ philoſophia dicitur, partem, tractamus.

Cap. X.

An Sceptici Res Senſibus Apparentes Tollant.

19. QVI autem ajunt Scepticos tollere apparentia, ſive ea quæ ſenſibus apparent & manifeſta ſunt, hi ea quæ a nobis dici ſolent, percepiſſe mihi non videntur. Non enim ea evertimus, quæ per phantaſiam patientem invitos nos ad aſſenſionem adducunt, ut antea quoque dicebamus: ea autem ſunt ſenſibus apparentia. Sed quum quærimus, an tale ſit ipſum ſubjectum, quale apparet, apparere quidem concedimus: quærimus autem & ambigimus non de ea re quæ apparet, ſed de eo quod dicitur de re apparente. hoc autem aliud eſt quam quæſtionem movere de ipſa re quæ apparet. 20. Verbi gratia, Apparet nobis mel dulci nos ſapore

θοῦσαν ἀγωγὴν, ἐκείνου τοῦ λόγου, ὡς ἔστιν ὀρθῶς δοκεῖν ζῆν ὑποδεικνύοντος, (τοῦ ὀρθῶς μὴ μόνον κατ᾽ ἀρετὴν λαμβανομένου, ἀλλ᾽ ἀφελέστερον) [K] καὶ ἐπὶ τὸ ἐπέχειν δύνασθαι διατείνοντος· αἵρεσίν φαμεν ἔχειν· ἀκολουθοῦμεν γάρ τινι λόγῳ κατὰ τὸ φαινόμενον ὑποδεικνῦντι ἡμῖν τὸ ζῆν [L] πρὸς τὰ πάτρια ἔθη, καὶ τοὺς νόμους, [32] καὶ τὰς ἀγωγὰς, καὶ τὰ οἰκεῖα πάθη.

ΚΕΦ. θʹ.

ΕΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΕΙ Ο ΣΚΕΠΤΙΚΟΣ.

ΠΑραπλήσια δὲ λέγομεν καὶ ἐν τῷ ζητεῖν εἰ φυσιολογητέον [M] τῷ Σκεπτικῷ. ἕνεκα μὲν γὰρ τοῦ μετὰ βεβαίου πείσματος [33] ἀποφαίνεσθαι, περί τινος τῶν κατὰ τὴν φυσιολογίαν δογματιζομένων, οὐ φυσιολογοῦμεν· ἕνεκα δὲ τοῦ παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον [N] ἔχειν ἀντιτιθέναι, καὶ τῆς ἀταραξίας, [O] ἁπτόμεθα τῆς φυσιολογίας. οὕτω δὲ καὶ τὸ λογικὸν μέρος καὶ τὸ ἠθικὸν τῆς λεγομένης φιλοσοφίας ἐπερχόμεθα.

ΚΕΦ. ιʹ.

ΕΙ ΑΝΑΙΡΟΥΣΙ ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΟΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟΙ.

ΟΙ δὲ λέγοντες [34] ὅτι ἀναιροῦσι τὰ φαινόμενα οἱ Σκεπτικοὶ, ἀνήκοοί μοι δοκοῦσιν εἶναι τῶν παρ᾽ ἡμῖν λεγομένων· τὰ γὰρ κατὰ φαντασίαν παθητικὰ, [35] ἀβουλήτως ἡμᾶς ἄγοντα εἰς συγκατάθεσιν, οὐκ ἀνατρέπομεν· ὡς καὶ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν· [P] ταῦτα δέ ἐστι τὰ φαινόμενα. ὅταν δὲ ζητῶμεν εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ ὑποκείμενον, ὁποῖον φαίνεται, τὸ μὲν ὅτι φαίνεται, δίδομεν, [Q] ζητοῦμεν δ᾽ οὐ περὶ τοῦ φαινομένου, ἀλλὰ περὶ ἐκείνου ὃ λέγεται περὶ τοῦ φαινομένου· τοῦτο δὲ διαφέρει τοῦ ζητεῖν περὶ αὐτοῦ τοῦ φαινομένου. οἷον, φαίνεται

NOTÆ.

K ἀλλ᾽ ἀφελέστερον] Recte hoc loco parentheſin ponit Genevenſis, quam ſum ſecutus. Minus bene Caſaubonus, qui poſt vocabulum διατείνοντος eam rejicit. Idem deinde recte: αἵρεσίν φαμεν ἔχειν, non ut Genev. αἵρεσιν δέ φαμεν ἔχειν.

L τὸ ζῆν] Vitæ uſum in quo Scepticus non eſt Scepticus, quadruplicem exponit noſter infra Sect. 23. & cap. ult. hujus libri.

M εἰ φυσιολογητέον] Venit mihi aliquando in mentem, apud Suidam, δογματίζει, θεολογεῖ, φυσιοῦται legendum φυσιολογεῖται. Sed ut φυσιολογεῖται rarius dicitur pro φυσιολογεῖ, ita φυσιοῦται ſanum eſt nec mutandum, notat enim hæc vox dogmatico faſtu ſeſe efferentes, quales paſſim Sextus noſter exſibilat, & τετυφωμένους ac περιαυτολογοῦντας vocat Sect. 62. φιλαύτους Sect. 90. Neque eſt, quod hæc expoſitio erudito Suidæ interpreti frigida & ineptæ proxima videatur, eſt enim veriſſima. Sic pædagogum ſe gerere dicimus, & Gallico vocabulo *pedantem* vocamus, cum ineptam alicujus perverſe docti ſuperbiam ridemus.

N παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον] Supra Sect. 8. 10. 11.

O τῆς ἀταραξίας] Hunc finem Sceptices cum ejus principio conjungit ut Sect. 8. & alibi.

P ὡς καὶ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν] Supra Sect. 13.

Q τὸ μὲν ὅτι φαίνεται δίδομεν] Laërtius IX. 103. ex Scepticorum mente: περὶ μὲν ὧν ὡς ἄνθρωποι πάσχομεν, ὁμολογοῦμεν. Καὶ γὰρ ὅτι ἡμέρα ἐστὶ, καὶ ὅτι ζῶμεν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἐν βίῳ φαινομένων, διαγινώσκομεν. Περὶ δὲ ὧν οἱ δογματικοὶ διαβεβαιοῦνται τῷ λόγῳ, φάμενοι κατειλῆφθαι, ἐπέχομεν περὶ τούτων ὡς ἀδήλων. Sequuntur ibi in eandem ſententiam plura, quæ deſcribere ſuperſedeo. Eadem noſter infra Sect. 22.

ἡμῖν γλυκάζειν τὸ μέλι· τοῦτο συγχωροῦμεν· γλυκαζόμεθα γὰρ αἰσθητικῶς. εἰ δὲ καὶ γλυκύ ἐστιν, [R] ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, [36] ζητοῦμεν· ὃ οὐκ ἔστι τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ περὶ τοῦ φαινομένου λεγόμενον. ἐὰν δὲ καὶ ἄντικρυς κατὰ τῶν φαινομένων ἐρωτῶμεν λόγους, [37] οὐκ ἀναιρεῖν βουλόμενοι τὰ φαινόμενα, τούτους ἐκτιθέμεθα· ἀλλ' ἐπιδεικνῦντες τὴν τῶν δογματικῶν προπέτειαν. [S] εἰ γὰρ τοιοῦτος ἀπατεὼν ἐστιν ὁ λόγος, [38] ὥς τε καὶ τὰ φαινόμενα μονονουχὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὑφαρπάζειν, πῶς οὐ χρὴ ὑφορᾶσθαι αὐτὸν [T] ἐν τοῖς ἀδήλοις· ὥς τε μὴ κατακολουθοῦντας αὐτῷ προπετεύεσθαι;

ΚΕΦ. ιά.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΣΚΕΠΤΙΚΗΣ. [u]

Ὅτι δὲ τοῖς φαινομένοις προσέχομεν, δῆλον ἀπὸ τῶν λεγομένων ἡμῖν περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς. κριτήριον [39] δὲ λέγεται διχῶς, τό, τε εἰς πίστιν ὑπάρξεως ἢ ἀνυπαρξίας λαμβανόμενον (περὶ οὗ ἐν τῷ ἀντιρρητικῷ λέξομεν λόγῳ [X]) τό, τε τοῦ πράσσειν, ᾧ προσέχοντες κατὰ τὸν βίον, τὰ μὲν πράσσομεν, τὰ δ' οὔ. περὶ οὗ νῦν λέγομεν. κριτήριον τοίνυν φαμὲν εἶναι τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς τὸ φαινόμενον, [Y] δυνάμει τὴν φαντασίαν αὐτοῦ [Z] οὕτω καλοῦντες. ἐν πείσει γὰρ καὶ ἀβουλήτῳ πάθει κειμένη ἀζήτητός ἐστιν. διὸ περὶ μὲν τοῦ φαίνεσθαι [A] τοῖον ἢ τοῖον τὸ ὑποκείμενον, οὐδεὶς ἴσως ἀμφισβητεῖ· περὶ δὲ τοῦ εἰ τοιοῦτόν ἐστιν ὁποῖον φαίνεται, ζητεῖται. τοῖς φαινομένοις οὖν προσέχοντες κατὰ τὴν βιωτικὴν τήρησιν ἀδοξάστως [B] βιοῦμεν· ἐπεὶ μὴ δυνάμεθα [40] ἀνενέργητοι [C] παντάπασιν εἶναι. ἔοικε δὲ αὕτη ἡ βιωτικὴ τήρησις [D] τετραμερὴς εἶναι· καὶ

afficere. Concedimus hoc; dulcedinem enim ipſam ſenſu percipimus: ſed an dulce ſit, quatenus ad rationem & intelligentiam attinet, ambigimus. Id vero non eſt ipſum illud quod apparet, ſed quod de apparente affirmatur. Quod ſi etiam aperte circa rem ſenſibus apparentem quæſtiones moveamus, non ita has movemus, quaſi apparentia evertere velimus: ſed Dogmaticorum philoſophorum temeritatem arguentes. Si enim tales ſunt rationis impoſturæ, ut etiam apparentia tantum non oculis noſtris ſurripiat, quomodo in incertis ſuſpectam eam habere non debeamus, ne eam ſequentes, in temeritatem labamur?

CAP. XI.

DE CRITERIO SCEPTICES.

21. Nos autem apparentibus acquieſcere, ex iis quæ à nobis de criterio Scepticæ diſciplinæ dicuntur, manifeſtum eſt. Criterium autem, ſive inſtrumentum ad judicandum, duobus dicitur modis: & id quo fides fit rem aliquam eſſe vel non eſſe: (de quo in confutatione Dogmaticorum dicemus) & id quo actiones dijudicantur: cui adhærentes, in communi vita, quædam agimus, quædam nequaquam: de quo nunc loquimur. 22. Criterium igitur Scepticæ inſtitutionis dicimus eſſe id quod ſenſibus apparet: quod perinde eſt, ac ſi imaginationem de re illa apparente dicamus. Quatenus enim hæc in perſuaſione & haud voluntaria affectione poſita eſt, ambigi de ea non poteſt. Itaque hoc quidem, nimirum tale aut tale apparere ipſum ſubjectum, nemo fortaſſe in dubium vocat: ſed de hoc, videlicet an tale ſit quale apparet, quæritur. 23. Apparentibus igitur acquieſcendo, ea, quæ ad vitam communem pertinent, obſervantes, vivimus: quia omnis actionis prorſus expertes eſſe non poſſumus, ita tamen ut dogma nullum ſtatuamus. Videtur autem hæc obſervatio eo-

NOTÆ.

R εἰ δὲ καὶ γλυκύ ἐστι] Timon Scepticus apud Laërtium IX. 105. τὸ μὲν (lege τὸ μέλι) ὅτι ἐστὶ γλυκὺ, οὐ τίθημι, τὸ δὲ ὅτι φαίνεται, ὁμολογῶ.

S ἐπιδεικνῦντες τὴν τῶν δογματικῶν προπέτειαν] Infra Sect. 62.

T ὑφορᾶσθαι αὐτὸν] τὸν λόγον ſcilicet, quod præceſſit. Itaque nolui ex MS. U. reſcribere αὐτῶν. Sed paullo ante ex eodem poſui ἄντικρυς κατὰ τῶν φαινομένων, pro ἄντικρυς κατὰ τὸ φαινόμενον, quod habebant editiones.

U περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς Σκεπτικῆς] Scil. ἀγωγῆς, ut mox Sextus ipſe ſupplet. In S. pro Σκεπτικῆς legitur σκέψεως eodem ſenſu. Eſt autem σκέψις Scepticorum, ſive ἀπορητικῶς φιλοσοφέντων conſideratio, res inter ſe omni ex parte conferens, ut inde colligat aſſenſum circa opiniones de illis ſuſpendendum ac retinendum eſſe, de quo cap. 13.

X ἐν ἀντιρρητικῷ λέξομεν λόγῳ] Operi adverſus Mathematicos pulchre hic titulus convenit, quod perpetuas continet ἀντιρρήσεις Dogmaticis oppoſitas. In illo lib. 7. copioſe tractatur de criterio, & ad hunc, quem præ manibus habemus, locum, lector ablegatur. Cum enim dupliciter dixiſſet accipi criterium ſive judicium cogniti & incogniti, & veri falſique regulam, uno modo, faciendum aliquid an omittendum ſit, alteroque, verum ne ſit aliquid an falſum, τὸ μὲν πρότερον, inquit, ἐν τοῖς περὶ Σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐξεθέμεθα. Similiter in hoc ipſo Pyrrhoniarum inſtitutionum opere totus liber ſecundus & tertius ἀντίρρησιν adverſus Dogmaticos ſed breviorem complectitur. In libri itaque ſecundi capite tertio & ſequentibus itidem de criterio multis diſſeritur, & præmiſſa eadem diſtinctione, ad hunc itidem locum lector remittitur. περὶ γὰρ τοῦ κριτηρίου, ᾧ προσέχοντες βιοῦμεν, ἐν τῷ περὶ τῆς σκέψεως λόγῳ διεξήλθομεν.

Y κριτήριον τὸ φαινόμενον] Conferendus Laërtius IX. 106.

Z δυνάμει τὴν φαντασίαν αὐτοῦ] αὐτοῦ revocavi ex S. nam in editis exciderat. De vocabulo δυνάμει dixi ſupra Sect. 11.

A περὶ μὲν τοῦ φαίνεσθαι] Supra Sect. 19.

B ἀδοξάστως] Supra Sect. 15.

C ἀνενέργητοι] VII. contra Mathemat. κατὰ ἀνάγκην γὰρ ἔδει τὸν ἀπορητικῶς φιλοσοφοῦντα μὴ εἰς τὸ παντελὲς ἀνενέργητον ὄντα, καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν ἄπρακτον.

D αὕτη ἡ βιωτικὴ τήρησις τετραμερὴς] Ita MSS. pro eo, quod minus bene in editis erat, ἐν βιωτικῇ αὕτη. Male etiam interpretis calamus obſervantiam rerum ad vitam communium

rum

rum quæ ad vitam communem ſpectant, quadruplex eſſe: & partim in naturali inſtructione verſari, partim in impulſu & coactu paſſionum, partim in conſtitutione legum & conſuetudinum, partim in traditione artium. 24. Inſtructione naturali: per quam a natura & ſenſuum & intellectus facultate præditi ſumus. Paſſionum coactu: quo fit ut fames ad cibum nos deducat, ſitis ad potum. Legum & morum conſtitutione: quæ facit ut pie agere in vita communi, bonum cenſeamus: impie agere, malum. Artium traditione: per quam non inutiles & otioſi ſumus in iis quas colendas ſuſcipimus artibus. Hæc autem omnia dicimus ita, ut nullum dogma ſtatuamus.

τὸ μέν τι ἔχειν ἐν ὑφηγήσει φύσεως, τὸ δὲ ἐν ἀνάγκῃ παθῶν, τὸ δὲ ἐν παραδόσει νόμων τε καὶ ἐθῶν, τὸ δὲ ἐν διδασκαλίᾳ τεχνῶν. ὑφηγήσει μὲν φυσικῇ, καθ᾽ ἣν φυσικῶς αἰσθητικοὶ καὶ νοητικοί ἐσμεν· παθῶν δὲ ἀνάγκῃ, καθ᾽ ἣν λιμὸς μὲν ἐπὶ τροφὴν ἡμᾶς ὁδηγεῖ, δίψος δ᾽ ἐπὶ πόμα· ἐθῶν δὲ καὶ νόμων παραδόσει, καθ᾽ ἣν τὸ μὲν εὐσεβεῖν παραλαμβάνομεν βιωτικῶς, ὡς ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀσεβεῖν ὡς φαῦλον· τεχνῶν δὲ διδασκαλίᾳ, καθ᾽ ἣν οὐκ ἀνενέργητοί ἐσμεν ἐν αἷς παραλαμβάνομεν τέχναις. ταῦτα δὲ πάντα φαμὲν ἀδοξάστως.

CAP. XII.

QVIS FINIS SIT SCEPTICÆ.

25. ORDO poſcit, ut de fine Scepticæ diſciplinæ deinceps dicamus. Eſt igitur finis, id cujus cauſa omnia fiunt aut conſiderantur: ipſum autem, nullius rei cauſa: aut ultimum appetendorum. Dicimusque adhuc, finem eſſe Sceptici, imperturbatum mentis ſtatum circa ea quæ ad opinationem ſpectant, & in coactis affectuum moderationem. 26. Incipiens enim philoſophari, ad imaginationes de rebus diſcernendas & comprehendendum, quænam ſint veræ, quæ falſæ, ut perturbatione mentis careret, incidit in æqualia contrariis in partibus momenta rationum: quæ quum dijudicare non poſſet,

ΚΕΦ. ιβ΄.

ΤΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΣΚΕΠΤΙΚΗΣ.

Τούτοις ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ περὶ τοῦ τέλους τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς διελθεῖν. ἔστι μὲν οὖν τέλος, [E] τὸ οὗ χάριν πάντα πράττεται ἢ θεωρεῖται, [41] αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα· ἢ τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν. φαμὲν δὲ ἄχρι νῦν [F] τέλος εἶναι τοῦ Σκεπτικοῦ τὴν ἐν τοῖς κατὰ δόξαν ἀταραξίαν, [G] καὶ ἐν τοῖς κατηναγκασμένοις μετριοπάθειαν. [42] [H] ἀρξάμενος γὰρ φιλοσοφεῖν, ὑπὲρ τοῦ τὰς φαντασίας ἐπικρῖναι καὶ καταλαβεῖν, τίνες μέν εἰσιν ἀληθεῖς, τίνες δὲ ψευδεῖς, ὥστε ἀταρακτῆσαι, ἐνέπεσεν εἰς τὴν ἰσοσθενῆ διαφωνίαν· [43] ἣν ἐπικρῖναι

N O T Æ.

nem ſpectantium triplicem fecerat pro quadruplici, ſiquidem quatuor genera non modo præſenti loco diſerte enumerantur, ſed etiam capite ultimo hujus libri repetuntur. Spectat etiam huc quod Sect. 17. dixit, Scepticum *ζῆν πρὸς τὰ πάτρια ἔθη, καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ οἰκεῖα πάθη.* Et apud Laërtium IX. 108. *περὶ τῶν βιωτικῶν καὶ τηρητικῶν, ὥστε καὶ αἱρούμεθά τι κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ φεύγομεν, καὶ νόμοις χρώμεθα.*

E ἔστι μὲν οὖν τέλος] Apud Ciceronem 1. de finibus c. 9. omnium Philoſophorum ſententia finis bonorum ſive appetendorum extremum tale eſſe oportere pronunciatur, *ut ad id omnia referri oporteat, ipſum autem nusquam.* Idem repetit lib. 2. cap. 2. & alibi. Cum autem duplex feratur genus Philoſophiæ, unum quod in contemplatione, alterum quod in actione conſiſtit, ut declaret Sextus eundem utrique finem eſſe propoſitum, hinc ait *οὗ χάριν πάντα πράττεται ἢ θεωρεῖται.*

F φαμὲν δὲ ἄχρι νῦν] Sic ſupra Sect. 4. *ἀλλὰ κατὰ τὸ νῦν φαινόμενον ἡμῖν ἱστορικῶς ἀπαγγέλλομεν περὶ ἑκάστου.* Nimirum non vult Scepticus futuro tempori præſcribere, quod fortaſſe ut aliter ſentiat, inducere ipſum poſſit. Itaque tantum narrat, quid ſibi hactenus de fine Scepticæ videatur, & videatur *ἀδοξάστως*, ſine alius ſententiæ præjudicio.

G ἀταραξίαν] Rem magnam narrant Sceptici, ſi ideo ab perturbationibus immunes vel ſperant fieri, vel facti eſſe ſibi videntur, quia dubitant malæne ſint res vere & natura ſua quas malas videri ſibi ſentiunt. Perturbationes enim longe graviſſimæ à ſenſu naſcuntur & ab apparentibus. Siquidem ſufficit percipere ſenſum moleſtum & gravem, ut tanquam malo animus hominis afficiatur & perturbetur, etiamſi abſtractam mali naturam ne per ſomnium quidem complectatur animo. Aut etiam gaudii expertes dicemus Scepticos, quia quicquid boni obtingat, utrum revera bonum ſit, ambigunt. Sed quantumcunque illos urges ratiociniis ejusmodi, nihil agis, nam etiam *ἀταραξίαν* finem Sceptices eſſe narrando, nihil ſtatuunt, & Scepticum *ἀόχλητον πάντῃ* ſive omnino liberum à perturbatione eſſe diſerte inficiatur noſter infra Sect. 30. & lib. 3. Sect. 237. & contra Ethicos Sect. 148. Sed tantum *ἐν τοῖς κατὰ δόξαν* perturbari ait minus aliquanto, quam cæterum vulgus, quod ſenſui mali etiam opinionem ſuperaddit. Hoc ipſum ſi quis oppugnet, non evertet Scepticum, qui ſolus omnium Philoſophorum, etiam quando ſua ipſius videt refelli argumenta, hoc imputat ſibi in victoriam, gnarus plane ſuperatam & everſam fore totam ſuam ſectam, niſi argumenta ejus confutari poſſent. Vide de *ἀταραξίᾳ* Sceptices fine infra Sect. 205. 232. & lib. 3. Sect. 235. ſeq. & lib. adverſus Ethicos Sect. 1. atque inprimis 111. ſeq. Laërtium IX. 68. Æneſidemus autem à ſcepſi ſua non modo *ἀφασίαν* & *ἀταραξίαν* atque *ἡσυχίαν*, ut Timon, aliique Sceptici, ſed plane *ἡδονὴν* conſecutum ſe profitebatur, apud Euſebium XIV. præparat. p. 758. niſi illam *ἡδονὴν* idem vel minus etiam quid eſſe exiſtimes

H μετριοπάθειαν] Apud Laërtium legas IX. 108. quosdam Scepticorum finem dixiſſe *ἀπάθειαν.* Sed vel legendum *μετριοπάθειαν*, vel *ἀπάθεια* ibi non intelligenda rigido ſenſu Stoicorum, quorum maxime adverſarios ſe Sceptici profitebantur, ſed ut idem denotet quod *μετριοπάθεια*, ſive quam mox *πρᾳότητα* appellat, à qua ſententia, quicquid durius loquantur, ipſi ſæpius non procul abſunt Stoici. Certe inter quatuor illa, quæ ex *βιωτικῇ τηρήσει* ad ſe pertinere Sceptici ducebant, Sextus ſupra Sect. 23. diſerte numerat *παθῶν ἀνάγκην.* Hanc igitur neceſſitatem ferre moderate, & imperturbato opinationibus eſſe animo, facit illam *τελείαν καὶ Σκεπτικὴν διάθεσιν*, per quam licet vivere *ῥῆστα μεθ᾽ ἡσυχίης αἰεὶ ἀφροντίστως καὶ ἀκινήτως*, ut loquitur noſter X. contra Mathematicos Confer lib. 3. Pyrrhon. Sect. 235. ſeq.

μὴ

μὴ δυνάμενος, ἐπέσχεν. ἐπισχόντι δὲ αὐτῷ τυχικῶς παρηκολούθησεν [I] ἡ ἐν τοῖς δοξαστοῖς ἀταραξία. ὁ μὲν γὰρ δοξάζων τι καλὸν τῇ φύσει ἢ κακὸν εἶναι, ταράσσεται [K] διὰ παντός· καὶ ὅτε μὴ πάρεστιν αὐτῷ τὰ καλὰ εἶναι δοκοῦντα, ὑπό τε τῶν φύσει κακῶν [L] νομίζει ποινηλατεῖσθαι, καὶ διώκει τὰ ἀγαθὰ, ὡς οἴεται· ἅπερ κτησάμενος πλείοσι ταραχαῖς περιπίπτει, διά τε τὸ παρὰ λόγον καὶ τὸ ἀμέτρως ἐπαίρεσθαι· καὶ φοβούμενος τὴν μεταβολὴν, πάντα πράσσει, [M] ἵνα μὴ ἀποβάλῃ τὰ ἀγαθὰ αὐτῷ δοκοῦντα εἶναι. ὁ δὲ ἀοριστῶν περὶ τῶν πρὸς τὴν φύσιν καλῶν ἢ κακῶν, οὔτε φεύγει τι οὔτε διώκει συντόνως· διόπερ ἀταρακτεῖ. ὅπερ οὖν περὶ Ἀπελλοῦ τοῦ ζωγράφου λέγεται, τοῦτο ὑπῆρξε [N] τῷ Σκεπτικῷ. φασὶ γὰρ ὅτι ἐκεῖνος ἵππον γράφων, [O] καὶ τὸν ἀφρὸν τοῦ ἵππου μιμήσασθαι τῇ γραφῇ βουληθεὶς, οὕτως ἀπετύγχανεν, ὡς ἀπειπεῖν, καὶ τὴν σπογγιὰν εἰς ἣν ἀπέμασσε τὰ ἀπὸ τοῦ γραφείου χρώματα προσρίψαι τῇ εἰκόνι· τὴν δὲ προσαψαμένην ἵππου, ἀφροῦ ποιῆσαι μίμημα. καὶ οἱ Σκεπτικοὶ οὖν ἤλπιζον μὲν τὴν ἀταραξίαν ἀναλήψεσθαι διὰ τοῦ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν φαινομένων τε καὶ νοουμένων ἐπικρῖναι. [P] μὴ δυνηθέντες δὲ ποιῆσαι τοῦτο, ἐπέσχον. ἐπισχοῦσι δὲ αὐτοῖς, οἷον τυχικῶς ἡ ἀτα-

aſſenſum retinuit. Hanc autem aſſenſus retentionem forte fortuna ſequutus eſt imperturbatus mentis ſtatus circa opinabilia. 27. Nam qui opinatur ſtatuitque aliquid natura bonum aut malum eſſe, turbatur ſemper. quamdiu enim non adſunt ea quæ bona eſſe videntur, & ab iis quæ natura mala ſunt, putat ſe torqueri, & perſequitur bona, ut ea quidem judicat. jam vero ubi ea acquiſivit, in plures perturbationes incidit, tum quod præter rationem agit & immodice ſe effert, & quoniam mutationem timet, totus in hoc eſt, ne amittat ea quæ ipſi videntur eſſe bona. 28. At ille qui ambigit de iis quæ ſecundum naturam bona aut mala ſunt, neque fugit quicquam, neque perſequitur acri ſtudio: propptereaque perturbatione caret. Quod igitur de Apelle pictore memoriæ proditum eſt, hoc Sceptico uſu venit. ajunt enim de ipſo, quum in pingendo equo, ſpumam ejus ſua pictura repræſentare voluiſſet, tam male ei rem ſucceſſiſſe ut de ea omnino deſperaret, ideoque ſpongiam in quam abſtergebat penicilli ſui colores, in illam imaginem impegiſſe. ſpongiam autem, quum equum attigiſſet, ſpumæ ſimilitudinem expreſſiſſe. 29. Itidem enim Sceptici ſperabant quidem ſe imperturbatum mentis ſtatum adepturos, diſparitatem eorum quæ ſenſu & eorum quæ intellectu percipiuntur, dijudicando: quum autem id efficere non potuiſſent, aſſenſum retinuerunt: at hanc aſſenſus retentionem quaſi fortuito imperturbatus mentis ſtatus conſequutus eſt, tanquam umbra corpus.

N O T Æ.

I τυχικῶς παρηκολούθησεν] Plenius hoc exponitur infra Sect. 29.

K ταράσσεται διὰ παντὸς] Infra cap. 31. hujus libri, & X. contra Mathematicos p. 459. ſeq.

L ὑπὸ τῶν φύσει κακῶν] Φύσει idem eſt ac *revera*, ut opinioni contra diſtinguatur, ut apud Ariſtophanem: *ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν ἄθλιος φύσει.* Sic veteres interpretantur loca Apoſtoli Galat. IV. 8. *τοῖς οὐ φύσει θεοῖς.* & Epheſ. II. 3. *τέκνα φύσει ὀργῆς.* & 1. Cor. XI. 14. *αὐτὴ ἡ φύσις, res ipſa.* Anaſtaſius Sinaita in Hodego p. 134. ex S. Cyrilli apologia XII. anathematiſmorum: *ὅτι φυσικὸν τὸ ἀληθινὸν εἶναι εἴρηκεν Ἀποστολικῶς καὶ φύσιν. πᾶσα δὲ ἡ Αἰγυπτίων καὶ Ἀλεξανδρέων μάλιστα συνήθεια, φυσικὰ τὰ ἀληθῆ τῶν πραγμάτων ὀνομάζει. ὅθεν καὶ ἀληθεύων ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον ἐν ταῖς διαλέξεσί φησιν, ὅτι φυσικά σοι λέγω· τοῦτ᾽ ἔστιν, ἀληθινά.* Vide eundem p. 30. ſeq. Sic in libro Sapientiæ XIII. 1. *φύσει μάταιοι.* In Ignatii Epiſtola ad Epheſios ſub init. *φύσει δικαίᾳ.* & apud Achillem Tatium lib. 7. p. 453. *φύσει προσδοκῶν εὑρήσειν ἡμᾶς.* quem locum Cotelerius ad Ignatii Epiſt. ad Trallianos exponit: *plane ſperans ſe nos inventurum.* Sic infra Sect. 34. *ὡς πρὸς τὴν φύσιν, quantum ad rem ipſam.*

M πάντα πράσσει] Pro *πράσσει*, S habet *ποιήσει*, uti paullo ante U. pro *ἐπαίρεσθαι* legit *ἐπαναίρεσθαι*, & *παράλογον* uno vocabulo pro *παρὰ λόγον.*

N τοῦτο ὑπῆρξε] Ita pro *ὑπῆρξαι* rectius Codices MSS. Ex iiſdem paullo ante ſcripſi *οὔτε φεύγει τι*, cum in editis illud *τὶ* deſideraretur. Non ſunt hæc magni momenti, ſed volo ut lector ſit perſuaſus me ſine auctoritate codicum vel graviſſima quam ſemper allego ratione, nihil in hoc ſcriptore mutare auſum fuiſſe.

O ὅτι ἐκεῖνος ἵππον γράφων] Quod Apelli Sextus tribuit & Dio Chryſoſtomus Orat. LXIII. p. 590. ſeq. hoc Nealci pictori contigiſſe ſcribit Plinius XXXV. 10. cum de ſimili Protogenis canem memoraſſet, ut quem pariter caſus pinxerit. *Non judicabat ſe in eo exprimere ſpumam anhelantis poſſe, cum in reliqua omni parte, quod difficillimum erat, ſibi ipſe ſatisfeciſſet. Diſplicebat autem ars ipſa, nec minui poterat, & videbatur nimia, ac longius à veritate diſcedere, ſpumaque illa pingi, non ex ore naſci, anxio animi cruciatu, cum in pictura verum eſſe non veriſimile vellet. Abſterſerat ſæpius, mutaveratque penicillum, nullo modo ſibi approbans. Poſtremo iratus arti, quod intelligeretur, ſpongiam eam impegit inviſo loco tabulæ, & illa repoſuit ablatos colores, qualiter cura optabat, fecitque in pictura fortuna naturam. Hoc exemplo ſimilis & Nealcem ſucceſſus in ſpuma equi, ſimiliter ſpongia impacta ſecutus diceret, cum pingeret poppyzonta retinentem equum.* Idem tacito nomine pictoris referunt Plutarchus libro de fortuna p. 99. & Valerius Maximus VIII. cap. 11. Multa alia potuit afferre Sextus, in quibus ars quod non potuit, felix & inſperatus effecit caſus, invenit pleraque, multis malis attulit medelam, uti eorum qui caſu oportuno graviſſimis morbis expediti ſunt, collegit Marcellus Donatus in Hiſtoria Medica mirabili lib. VI. cap. 5. Vocare autem ſolent homines caſum, cujus ipſi cauſas non præſenſere, & quod neutiquam intenderunt: licet nihil fieri ſine cauſa, Scepticos præter nemo forte ambiget, & res etiam quæ maxime inopinatu hominibus contingunt Divino nutu temperari, ratio quoque viros ſapientes edocuerit.

P διὰ τοῦ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν φαινομένων τε καὶ νοουμένων ἐπικρῖναι] Ait ſperaſſe ſe finem illum obtenturos per Philoſophiam Dogmaticam, quæ phænomenorum diſparilitatem dijudicare ſe profitetur. Facto autem periculo eo usque ſe non potuiſſe progredi, dum conferendo diligenter inter ſe res ſenſibus apparentes atque intelligibiles, in ipſa illa collatione hæſerint, neque *ἐπίκρισιν* certam de illis quænam veræ eſſent quænam falſæ, edere ſe poſſe animadverterint. Ita incidiſſe ſe in aſſenſionis retentionem ſive *ἐποχήν.*

Neque tamen omnino quietum eſſe & ab omni moleſtia abeſſe Scepticum exiſtimamus, ſed externorum quorundam cogentium impulſu inquietari dicimus. Nam algere nonnunquam eum, & ſitire, & hujusmodi alia pati fatemur. 30. Sed in his etiam vulgo hominum duo accidunt adverſa, & ex iis quæ patitur, & quod ea quæ ſibi accidere videt, mala eſſe natura judicat. At vero Scepticus dum non ſimul ſtatuit horum unumquodque natura malum eſſe, hæc etiam fert moderantius quam alii. Propterea igitur in illis quidem quæ ex opinione pendent, imperturbatum mentis ſtatum dicimus finem eſſe Sceptici, at in coactis, affectuum moderationem. Nonnulli autem non ignobilium Scepticorum his aſſenſus circa quæſtiones retentionem addiderunt.

ραξία παρηκολούθησεν, ὡς σκιὰ σώματι. [Q] οὐ μὴν ἀόχλητον πάντη [R] τὸν σκεπτικὸν εἶναι νομίζομεν, ἀλλ' ὀχλεῖσθαί φαμεν ὑπὸ τῶν κατηναγκασμένων. καὶ γὰρ ῥιγοῦν ποτὲ ὁμολογοῦμεν καὶ διψῆν, καὶ τοιουτότροπά τινα πάσχειν. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις οἱ μὲν ἰδιῶται δισσαῖς συνέχονται περιστάσεσιν, ὑπό τε τῶν παθῶν αὐτῶν, καὶ οὐχ ἧττον ὑπὸ τοῦ τὰς περιστάσεις ταύτας κακὰς εἶναι φύσει δοκεῖν. ὁ δὲ Σκεπτικὸς, τὸ προσδοξάζειν ὅτι ἐστὶ κακὸν τούτων ἕκαστον ὡς πρὸς τὴν φύσιν, περιαιρῶν, [S] μετριώτερον καὶ ἐν τούτοις ἀπαλλάσσει. διὰ τοῦτο οὖν ἐν μὲν τοῖς δοξαστοῖς, ἀταραξίαν τέλος εἶναί φαμεν τοῦ Σκεπτικοῦ· ἐν δὲ τοῖς κατηναγκασμένοις, μετριοπάθειαν. [T] τινὲς δὲ τῶν δοκίμων Σκεπτικῶν [U] προσέθηκαν τούτοις καὶ τὴν ἐν ταῖς ζητήσεσιν Ἐποχήν.

Cap. XIII.

De Modis Generalibus Scepticæ Conſiderationis.

31. QUONIAM autem perturbationis vacuitatem conſequi dicebamus ex aſſenſus de omnibus retentione, nobis deinceps dicendum eſt quomodo ad hujusmodi aſſenſus retentionem perveniamus. Fit igitur hæc (ut generalius loquamur) per mutuam rerum inter ſe oppoſitionem. Opponimus autem apparentia apparentibus, aut intellectualia intellectualibus: aut permutatim v. g. 32. Apparentia quidem apparentibus, ut quum dicimus, Eadem turris procul intuenti apparet rotunda, prope ſpectanti, quadrata: Intellectualia autem intellectualibus, ut quum ei qui ex cœleſtium ordine ac diſpoſitione infert eſſe providentiam, opponimus, bonos quidem adverſa uti fortuna ſæpenumero, malos autem proſpera: & hinc inferimus non eſſe providentiam: 33. Intellectualia autem apparentibus, ut Anaxa-

ΚΕΦ. ιγ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΛΟΣΧΕΡΩΝ ΤΡΟΠΩΝ [X] ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ.

Ἐπεὶ δὲ τὴν ἀταραξίαν ἀκολουθεῖν ἐφάσκομεν τῇ περὶ πάντων ἐποχῇ, ἀκόλουθον εἴη λέγειν ἂν, ὅπως ἡμῖν ἡ ἐποχὴ περιγίνεται. γίνεται τοίνυν αὕτη ὡς ἂν ὁλοσχερέστερον εἴποι τὶς, διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν πραγμάτων. [Y] ἀντιτίθεμεν δὲ ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοουμένοις, ἢ ἐναλλάξ. οἷον φαινόμενα μὲν φαινομένοις, ὅταν λέγωμεν, ὁ αὐτὸς πύργος [Z] πόῤῥωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος, ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος· νοούμενα δὲ νοουμένοις, ὅταν πρὸς τὸν κατασκευάζοντα ὅτι ἐστὶ πρόνοια, ἐκ τῆς τάξεως τῶν οὐρανίων, [A] ἀντιτιθῶμεν τὸ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς δυσπραγεῖν πολλάκις, [B] τοὺς δὲ κακοὺς εὐπραγεῖν, καὶ διὰ τούτου συνάγωμεν τὸ μὴ εἶναι πρόνοιαν· νοούμενα δὲ φαινομένοις, ὡς ὁ Ἀναξαγόρας, τῷ λευκὴν εἶναι

N O T Æ.

Q τυχικῶς ἡ ἀταραξία παρηκολούθησεν ὡς σκιὰ σώματι] Laërtius IX. 107. ex Timone & Æneſidemo: *τέλος δὲ οἱ Σκεπτικοί φασι τὴν ἐποχὴν, ᾗ σκιᾶς τρόπον ἐπακολουθεῖ ἡ ἀταραξία.*

R οὐ μὴν ἀόχλητον πάντη τὸν σκεπτικὸν] Laërtius: *τὰ δὲ ὅσα περὶ ἡμᾶς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην, οὐ δυνάμεθα φεύγειν, ὡς τὸ πεινῆν, διψῆν, ἀλγεῖν. οὐκ ἔστι γὰρ λόγῳ περιελεῖν ταῦτα.* Idem noſter dixerat ſupra, Sect. 23.

S τὸ προσδοξάζειν περιαιρῶν] Plura in hanc ſententiam leguntur lib. 3. Pyrrhon. cap. 24. & lib. X. contra Mathematicos

T μετριοπάθειαν] Supra Sect. 25.

U τινὲς δὲ τῶν δοκίμων Σκεπτικῶν] Timon & Æneſidemus apud Laërtium IX. 107. cujus verba paullo ante adſcripſi ad literam Q.

X τῶν ὁλοσχερῶν τρόπων] Supra in indice capitum qui libro primo præmittitur, legitur *τῶν ὁλοσχερῶς τρόπων*, quod mihi non diſplicet, atque ita dicitur, ut *ἡ ἀνωτάτω διαφορά, αἱ ἀνωτάτω φιλοσοφίαι* cap. 1.

Y διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν πραγμάτων] Supra Sect. 9.

Z ὁ αὐτὸς πύργος] Infra Sect. 118.

A ἐκ τῆς τάξεως τῶν οὐρανίων] Confer lib. VIII. adverſus Mathematicos.

B τοὺς μὲν ἀγαθοὺς δυσπραγεῖν πολλάκις] Non ignoravit Sextus argumento iſti multa poſſe opponi, ſed neque cum Epicuro voluit dogma hoc ſtatuere quod DEUS rebus humanis non provideat, ſed ſufficit Sceptico hanc qualemcunque, quæ multos permovit objectionem in medium afferre, ut ſi poſſet rem certiſſimam in dubium vocaret. Quotusquisque autem poteſt externis ex ſignis certo expedire quis probus, quis improbus: quid bonum homini vel malum? vel quæ poſt hanc vitam meritis cujusque deſtinavit DEUS. Et quis demum has ſancivit leges, ut qui boni videntur inter homines, illis honores, opes proſperosque ſtatim conſiliorum ſucceſſus in hujus vitæ tranſitu debeat providentia? Mihi quidem qui ita argumentantur perinde colligere videntur, ac ſi homo pius iter faciat tempore pluvio, & homo improbus ſereno cœlo, & propterea providentiam aliquis vellet vel negare vel accuſare.

τὴν χιόνα, [C] ἀντετίθει ὅτι ἡ χιὼν ὕδωρ ἐστὶ [D] πεπηγός· τὸ δὲ ὕδωρ ἐστὶ μέλαν· καὶ ἡ χιὼν ἄρα μέλαινά ἐστι. καθ᾽ ἑτέραν δὲ ἐπίνοιαν ἀντιτίθεμεν, ὅτε μὲν παρόντα παροῦσιν, ὡς τὰ προειρημένα, ὅτε δὲ παρόντα παρεληλυθόσιν ἢ μέλλουσιν. οἷον ἐὰν τις ἡμᾶς ἐρωτήσει λόγον ὃν λῦσαι οὐ δυνάμεθα, φαμὲν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ὥσπερ πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰσηγησάμενον τὴν αἵρεσιν ἣν μετέρχῃ, οὐδέπω ὁ καθ᾽ αὐτὴν λόγος ὑγιὴς ὢν ἐφαίνετο· ὑπέκειτο μέν τοι ὡς πρὸς τὴν φύσιν. [E] οὕτως ἐνδέχεται καὶ τὸν ἀντικείμενον, τῷ ὑπὸ σοῦ ἐρωτηθέντι νῦν λόγῳ ὑποκεῖσθαι μὲν ὡς πρὸς τὴν φύσιν, μηδέπω δ᾽ ἡμῖν φαίνεσθαι. ὥστε οὐδέπω χρὴ συγκατατίθεσθαι ἡμᾶς τῷ δοκοῦντι νῦν ἰσχυρῷ εἶναι λόγῳ. ὑπὲρ δὲ τοῦ τὰς ἀντιθέσεις ταύτας ἀκριβέστερον ἡμῖν ὑποπεσεῖν, καὶ τοὺς τρόπους ὑποθήσομαι δι᾽ ὧν ἡ ἐποχὴ συνάγεται, οὔτε περὶ τοῦ πλήθους, οὔτε περὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν διαβεβαιούμενος. ἐνδέχεται γὰρ αὐτοὺς καὶ σαθροὺς εἶναι καὶ πλείους τῶν λεχθησομένων.

goras, huic propoſitioni, albam eſſe nivem, opponebat hanc, nivem, aquam eſſe concretam, aquam autem eſſe nigram: igitur & nivem nigram eſſe. Alio autem ſenſu opponimus inter ſe aliquando præſentia præſentibus, ut quæ modo diximus: aliquando etiam præſentia præteritis aut futuris, ut quum argumentum nobis quis proponit quod ſolvere non poſſumus, dicimus ei, 34. Quemadmodum antequam natus eſſet is qui auctor fuit ſectæ cui te addixiſti, nondum rationes quæ ipſi tanquam ſanæ probantur, veræ eſſe videbantur, & tamen quantum ad rem ipſam veræ erant: ita etiam fieri poteſt ut contrariæ rationes iis quas mihi proponis, quantum ad rem quidem, veræ ſint, nondum tamen nobis appareant: itaque nondum nos aſſentiri oportet propoſitioni quæ valida ratione niti nunc videtur. 35. Ut autem hæ oppoſitiones exactius oculis noſtris ſubjiciantur, etiam modos ſubjungam quibus aſſenſio retinenda colligitur: nullam nec de numero, nec de vi ac momento eorum affirmationem adhibens. fieri enim poteſt ut & infirmi ſint, & plures etiam iis qui a nobis enumerabuntur.

ΚΕΦ. ιδ᾽.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ [45] [F] ΤΡΟΠΩΝ.

ΠΑραδίδονται τοίνυν συνήθως παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις [G] Σκεπτικοῖς τρόποι, δι᾽ ὧν ἡ Ἐποχὴ συνάγεσθαι δοκεῖ, δέκα τὸν ἀριθμόν. οὓς καὶ λόγους καὶ τόπους συνωνύμως [H] καλοῦσιν. εἰσὶ δὲ οὗτοι, πρῶτος, ὁ παρὰ τὴν τῶν ζώων ἐξαλλαγήν· δεύτερος, ὁ παρὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων διαφοράν· τρίτος, ὁ παρὰ τὰς διαφόρους τῶν αἰσθητηρίων κατασκευάς· τέταρτος, ὁ παρὰ τὰς πε-

Cap. XIV.

De Modis Decem Ad Assensionem Retinendam Perveniendi.

36. TRADI igitur ſolent ab antiquioribus Scepticis modi numero decem, quibus aſſenſio retinenda colligi videtur: qui & rationes & loci eodem ſenſu, ab illis appellantur. ſunt autem iſti: *Primus*, ex animalium varietate. *Secundus*, ex hominum differentia. *Tertius*, ex diverſimode comparatis ſenſuum inſtrumentis. *Quartus*, ex circumſtantiis. *Quintus*, ex poſitionibus &

NOTÆ.

C *Ἀναξαγόρας τῷ λευκὴν εἶναι τὴν χιόνα*] τῷ ex MSS. ſcripſi pro τὸ quod editi habebant. Ex iisdem mox repoſui articulum ante χιών. De Anaxagora idem teſtantur Cicero Lucullo c. 31. Lactantius III. 23. & V. 3. *Anaxagoræ nives atramentum fuerunt*. Galenus lib. 2. de ſimplic. medicament. c. 1. *καὶ τινὲς καὶ τὸν Ἀναξαγόραν ἐπικαλοῦνται μάρτυρα περὶ τῆς χιόνος ἀποφηνάμενον ὡς οὐκ εἴη λευκή*. Laërtius hoc ut alia multa ſilet, nec tamen hæc ſatis idonea cauſa, ut propterea velut fide indignum rejiceretur ab Hallenſibus T. 2. Obſervationum ſelectarum p. 329. ſeq. Recenti certe ætate Anaxagoræ inſiſtens veſtigiis diſſertationem adverſus alborem nivis vulgavit in deliciis ſuis Phyſicis Gothofredus Voigtius *ὁ μακαρίτης*. Cæterum apud Julium Firmicum in proœmio libri 1. de Aſtrologia pag. VIII. edit. primæ, pro *atris ſemper nivibus*, legendum *altis*.

D *ὅτι ἡ χιὼν ὕδωρ ἐστὶ πεπηγὸς*] Infra lib. 2. cap. 22. *ἡ χιὼν ὕδωρ ἐστὶ πεπηγός. μέλαν δὲ τὸ ὕδωρ ἐστὶ, μέλαινα ἄρα ἐστὶν ἡ χιών*. Cicero loco laudato: *Anaxagoras albam eſſe nivem non modo negabat, ſed ſibi quia ſciret aquam nigram eſſe, unde illa concreta eſſet, albam ipſam eſſe ne videri quidem.*

E *ὡς πρὸς τὴν φύσιν*] Vide ſi placet quæ de vocabulo *φύσεως* notavi ſupra Sect. 27. ad literam L.

F *περὶ τῶν δέκα τρόπων*] Hi ſunt illi paſſim apud Scepticos decantati modi *decem*, veluti totidem *communes loci*, (nam & *τόποι* vocantur ſubinde pro *τρόποις*) e quibus Pyrrhonii argumenta adverſus Dogmaticos petebant, ad demonſtrandum non eſſe adeo certa, quæ vel ſenſu vel imaginatione vel ratione comprehendi nobis videntur. Auctor & inventor horum modorum fuit Pyrrho, unde Lamprias inter Plutarchi ſcripta memorat librum *περὶ τῶν Πύῤῥωνος δέκα τόπων*. Eorundem mentionem facit ex Æneſidemo Ariſtocles apud Euſebium XIV. 18. præparat. Laërtius IX. 79. ſeq. Suidas in *οὐδὲν μᾶλλον*, & noſter VII. adverſus Mathematicos. Ex recentioribus conferre licebit Ægidium Menagium præclaris ad Diogenem Laërtium notis, ac Petrum Gaſſendum T. 1. Operum p. 71. ſeq.

G *παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις*] Antiquiores Sceptici Sexto noſtro ſunt Pyrrho, Æneſidemus, uti juniores Agrippa hujusque ſequaces. Infra hoc libro cap. 15. Laërt. IX. 88.

H *οὓς καὶ λόγους καὶ τόπους συνωνύμως*] Male fuerat in editis *τύπους* & *συνωνύμους*. Sane *τύπους* non memini alibi hoſce *τρόπους* appellari. At *τόπους* dici jam e Lampria notavi, & res haud male convenit. *Λόγους* infra hoc ipſo capite Sextus ſemel iterumque appellat, & Favorini libros decem *Πυῤῥωνείων τρόπων* laudatos Gellio XI. 5. Philoſtratus vocat *λόγους Πυῤῥωνείους* 1. Sophiſt. p. 491. Æneſidemi *λόγοι Πυῤῥώνειοι* a Laërtio allegantur IX. 106. &c. *τρόπους* noſter etiam infra lib. 3. Sect. 50.

intervallis ac locis. *Sextus*, ex permiſtionibus. 37. *Septimus*, ex quantitatibus & conſtitutionibus ſubjectorum. *Octavus*, ex eo quod ad aliquid refertur. *Nonus*, ex iis quæ frequenter aut raro contingunt. *Decimus*, ex inſtitutis, conſuetudinibus & legibus, fabuloſisque perſuaſionibus & dogmaticis opinionibus. 38. Utimur autem hoc ordine tantum ponentes, (non determinantes.) Porro tres ſunt modi qui hos omnes ſub ſe complectuntur. *Primus*, a judicante: *Secundus*, ab eo quod judicatur: *Tertius*, ab utroque. Nam ſub hoc modo qui eſt a judicante, comprehenduntur primi quatuor. quia hoc quod judicat aut animal eſt, aut homo, aut ſenſus, idque in aliqua circumſtantia. Ad modum autem qui eſt ab eo quod judicatur, referuntur ſeptimus & decimus. Modo denique qui ex utroque horum compoſitus eſt, ſubjiciuntur quintus & ſextus & octavus & nonus. 39. Rurſus autem hi tres referuntur ad modum qui eſt a relatis: adeo ut generaliſſimus quidem modus ſit hic a relatis: ſpeciales autem, tres iſti: ſub quibus rurſum conſtituti ſint illi decem. Et hæc quidem de numero modorum probabiliter dicimus. quantum vero valeant (ad cohibendam aſſenſionem,) deinceps exponemus.

ριστάσεις· πέμπτος, ὁ παρὰ τὰς θέσεις, [I] καὶ τὰ διαστήματα καὶ τοὺς τόπους· ἕκτος ὁ παρὰ τὰς ἐπιμιξίας· ἕβδομος ὁ παρὰ τὰς ποσότητας, καὶ σκευασίας τῶν ὑποκειμένων· ὄγδοος ὁ ἀπὸ τοῦ πρός τι· ἔνατος, ὁ παρὰ τὰς συνεχεῖς ἢ σπανίους ἐγκυρήσεις· [K] δέκατος, ὁ παρὰ τὰς ἀγωγὰς, καὶ τὰ ἔθη, καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὰς μυθικὰς πίστεις, καὶ τὰς δογματικὰς ὑπολήψεις. χρώμεθα δὲ τῇ τάξει ταύτῃ θετικῶς. [L] τούτων δὲ ἐπαναβεβηκότες [46] [M] εἰσὶ τρόποι τρεῖς· ὁ ἀπὸ τοῦ κρίνοντος· ὁ ἀπὸ τοῦ κρινομένου· ὁ ἐξ ἀμφοῖν· τῷ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ κρίνοντος, ὑποτάσσονται οἱ πρῶτοι τέσσαρες. τὸ γὰρ κρῖνον, ἢ ζῶόν ἐστιν, ἢ ἄνθρωπος, ἢ αἴσθησις, καὶ ἔν τινι περιστάσει. [N] εἰς δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ κρινομένου, ὁ ἕβδομος, καὶ ὁ δέκατος· εἰς δὲ τὸν ἐξ ἀμφοῖν σύνθετον ὁ πέμπτος, καὶ ὁ ἕκτος, καὶ ὁ ὄγδοος, καὶ ὁ ἔνατος. πάλιν δὲ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀνάγονται εἰς τὸ πρός τι· ὡς εἶναι γενικώτατον μὲν τὸν πρός τι, εἰδικοὺς δὲ τοὺς τρεῖς, ὑποβεβηκότας δὲ τοὺς δέκα. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ποσότητος αὐτῶν κατὰ τὸ πιθανὸν λέγομεν· περὶ δὲ τῆς δυνάμεως, τάδε.

DE PRIMO MODO.

40. PRimum modum eſſe dicebamus, ſecundum quem pro differentia animalium, non eædem ab iisdem objiciuntur imagines ſive phantaſiæ. hoc autem colligimus & ex diverſis eorum generationibus, & differentia quæ eſt in corporum conſtitutionibus. 41. Circa generationes igitur hæc: quoniam ex animalibus alia abſque coitu naſcuntur, alia ex coitu. Et eorum quæ abs-

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

ΠΡῶτον ἐλέγομεν [O] εἶναι λόγον καθ' ὃν παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν ζώων, οὐχ αἱ αὐταὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὑποπίπτουσι φαντασίαι. τοῦτο δὲ ἐπιλογιζόμεθα ἔκ τε τῆς περὶ τὰς γενέσεις αὐτῶν διαφορᾶς, καὶ ἐκ τῆς περὶ τὰς συστάσεις τῶν σωμάτων παραλλαγῆς. περὶ μὲν οὖν τὰς γενέσεις ὅτι τῶν ζώων, τὰ μὲν χωρὶς μίξεως γίνεται, τὰ δὲ ἐκ συμπλοκῆς. καὶ τῶν μὲν χωρὶς μίξεως [P] γι-

NOTÆ.

I ὁ παρὰ τὰς θέσεις] Ita conſtanter Codices MSS. G. U. & S. ita etiam legit interpres Henricus Stephanus, etſi editio Græco Latina habeat *διαθέσεις*. Sane ex Sexto ipſo ubi infra hunc quintum *τρόπον* exponit, veram lectionem eſſe *θέσεις*, perſpicue apparet, nec minus ex Laërtio IX. 85. cui ſeptimus ille *τρόπος* eſt, qui Sexto quintus.

K ἐγκυρήσεις] Salmaſius in margine libri ſui notaverat *συγκυρήσεις*. Sed codicum conſenſus eſt pro altero vocabulo, quod mutare nihil eſt neceſſe, licet infra, ubi nonum hunc modum Sextus explicat, *συγκυρήσεις* legitur. Dicitur autem utrumque *συγκύρησις* & *ἐγκύρησις*, ut 2. contra Phyſic. Sect. 299. pulchreque ita appellatur res in quam *ἐγκυροῦμεν* ſive incidimus, quæ ſi rarior nobis occurrat, magis nos afficit quam ſi quotidie & paſſim ſe conſpiciendam præbeat magna licet, atque ut ſol præſtantiſſima.

L θετικῶς] Leve eſt quod priores editiones vitioſe habent *τεθικῶς*. Magis operæ pretium notare quod idem vocabulum eruditus interpres obſcurius vertit *poſitive*: cum ipſe in theſauro ſuo doceat *θετικῶς ἐξετάζεσθαι* apud Hermogenem dici de illis quæ infinite ſine determinatis circumſtantiis diſputantur. Ita enim & hoc loco id vocabulum accipiendum eſſe exiſtimo, ut Sextus dicat, hanc ſeriem *τρόπων* poni a ſe quidem ſed indeterminate poni, non ita ut non plures poſſint eſſe, vel pauciores, vel alio ordine. Supra Sect. 35.

M ἐπαναβεβηκότες] Huic vocabulo infra hoc ipſo capitulo opponitur *ὑποβεβηκότες*, ut generalibus ſpecialiora, ſimplicibus compoſita, & tranſcendentibus inferiora quæ ſub illis comprehenduntur. Infra III. 18. *ἐπαναβεβηκότες ἀριθμοὶ* ſimpliciores numeri, & *ἡ ἐπαναβεβηκυῖα μονὰς* unitas qua cæteri numeri conſtant. Lib. 1. adverſus Logicos Sect. 54. *ἐπαναβεβηκὸς κριτήριον*, *generalius criterium* veritatis. Contra numeri *ὑποβεβηκότες*, lib. 1. contra Phyſicos Sect. 306. Vide & lib. 2. contra eosdem Sect. 259. 270. 297.

N ἔν τινι περιστάσει] MSS. Savil. & Uratislav. *περιστάσεις*, male.

O ἐλέγομεν] MS. Savil. *λέγομεν*, & mox pro *αἱ αὐταὶ* idem Codex quemadmodum Uratislav. quoque, *ἑαυταί*.

P τὰ μὲν χωρὶς μίξεως] MS. S. *χωρὶς αὐξήσεως*, minus bene: nam ſine incremento & ſemine naſcitur nihil. At *ἄνευ ὀχείας* ſive *συνδυασμῶν* atque *αὐτόματα* multa generari animalia & olim Ariſtoteli multisque aliis creditum, & hodie viri doctiſſimi non audent negare. Videndus Jo. Baptiſta Cotelerius ad Clementis recognitiones VIII. 25. Fortunius Licetus libris de ſpontaneo animalium ortu, Philippus Bonanni S. I. in obſervationibus circa viventia quæ in rebus non viventibus reperiuntur, & Franciſcus Redi in experimentis circa generationem inſectorum, qui licet multis toto libro in contrariam ſententiam videatur pugnare, tamen p. 156. non indignam Philoſopho appellat ſententiam, ſtatuere quod una illa eademque anima vel virtus quæ flores

νομένων,

νομένων, τὰ μὲν ἐκ πυρὸς γίνεται, [Q] ὡς τὰ ἐν τοῖς καμίνοις φαινόμενα ζωόφυτα· τὰ δ' ἐξ ὕδατος φθειρομένου, ὡς κώνωπες· τὰ δ' ἐξ οἴνου τρεπομένου ὡς σκνίπες· τὰ δ' ἐκ γῆς, [R] τὰ δ' ἐξ ἰλύος, ὡς βάτραχοι· τὰ δ' ἐκ βορβόρου, ὡς σκώληκες· τὰ δ' ἐξ ὄνων, [S] ὡς κάνθαροι· τὰ δ' ἐκ λαχάνων, ὡς κάμπαι· τὰ δ' ἐκ καρπῶν, ὡς οἱ ἐκ τῶν ἐρινέων ψῆνες· [T] τὰ δ' ἐκ ζώων σηπομένων, ὡς μέλισσαι ταύρων· [U] καὶ σφῆκες ἵππων. [X] τῶν δ' ἐκ συμπλοκῆς, τὰ μὲν ἐξ ὁμοιογενῶν ὡς τὰ πλεῖστα· τὰ δ' ἐξ ἀνομοιογενῶν [Y] ὡς ἡμίονοι. πάλιν κοινῇ τῶν ζώων, τὰ μὲν ζωοτοκεῖται, ὡς ἄνθρωποι· τὰ δ' ὠοτοκεῖται ὡς ὄρνιθες· τὰ δὲ σαρκοτοκεῖται, [Z] ὡς ἄρκτοι. Εἰκὸς οὖν τὰς περὶ τὰς γενέσεις ἀνομοιότητας καὶ διαφορὰς, μεγάλας ποιεῖν ἀντιπαθείας, τὸ ἀσύγκρατον καὶ ἀσυνάρμοστον, καὶ μαχόμενον ἐκεῖθεν φερομένας. ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν κυριωτάτων μερῶν τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τῶν πρὸς τὸ ἐπικρίνειν καὶ πρὸς τὸ αἰσθάνεσθαι πεφυκότων, μεγίστην δύναται ποιεῖν μάχην τῶν φαντασιῶν παρὰ τὴν τῶν ζώων παραλλαγήν. οἱ γοῦν ἰκτεριῶντες, ὠχρά φασιν εἶναι τὰ ἡμῖν φαινόμενα λευκά. καὶ οἱ ὑπόσφαγμα ἔχοντες, 47 [A] αἱματωπά. ἐπεὶ οὖν καὶ τῶν ζώων τὰ μὲν ὠχροὺς ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰ δ' ὑφαίμους, τὰ δὲ λευκανθίζοντας, τὰ δ' ἄλλην χροιὰν ἔχοντας, εἰκὸς οἶμαι διάφορον αὐτοῖς τὴν τῶν χρωμάτων ἀντίληψιν γίγνεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἐνατενίσαντες ἐπὶ πολὺν χρόνον τῷ ἡλίῳ, εἶτα ἐγκύψαντες βιβλίῳ, τὰ γράμματα χρυσοειδῆ δοκοῦμεν εἶναι καὶ περιφερόμενα. ἐπεὶ οὖν καὶ τῶν ζώων τινὰ φύσει λαμ-

que coitu naſcuntur, alia ex igne eduntur, ut animalia quæ in caminis naſci videmus: alia ex aqua corrupta, ut culices: alia ex vino vappa facto, ut ſcnipes: alia ex terra, (ut mures) alia ex limo, ut ranæ: alia ex fimo, ut vermes: alia ex aſinis, ut ſcarabei: alia ex oleribus, ut erucæ: alia ex fructibus, ut qui in caprifico naſcuntur vermiculi pſenes appellati: alia ex animalibus putrefactis, ut apes ex tauris, & veſpæ ex equis. 42. Eorum autem quæ ex coitu gignuntur, alia ex ejusdem generis animalibus, ut major pars: alia ex animalibus diſparis generis, ut muli. Rurſus generaliter ex animantibus alia viva eduntur ut homines: alia ex ovo proveniunt, ut aues: alia carne informi prædita generantur, ut urſi. 43. Non dubium eſt igitur, diſſimilitudines & differentias quæ in generationibus ſunt, magnas efficere antipathias, ut quæ inde diverſum inter ſe temperamentum & diſconvenientiam ac repugnantiam accipiant. 44. Sed & differentia præcipuarum corporis partium, earumque potiſſimum quæ a natura ad dijudicandum & ſentiendum datæ ſunt, maximam poteſt excitare phantaſiarum diſcordiam, pro animalium varietate. Exempli gratia, icterici pallida eſſe dicunt quæ nobis alba videntur: & qui ſuffuſione ſanguinis in oculis laborant, ſanguinea. Quoniam igitur animalium etiam alia pallidos habent oculos, alia ſanguinis colorem referentes, alia albicantes, alia alium colorem habentes: non ſine cauſa diverſo modo colores percipiunt. 45. Quin etiam nos ſi diutius defixos habuerimus in Solem oculos, deinde in librum eos demittamus, aureæ nobis litteræ videntur eſſe, & in orbem circumagi. Quandoquidem igitur

N O T Æ.

generat & fructus plantarum, vermes quoque ex plantis producat: & p. 198. affirmat, quicquid vivit & vere animatum eſt, intra ſe vermiculum poſſe producere. Videndus etiam idem Redi de animalculis vivis quæ in corporibus animalium virovum reperiuntur, Ulyſſes Aldrovandus de animalibus inſectis, Honoratus Faber de generatione animalium, Petrus Gaſſendus ad Philoſophiam Epicuri, quibus addere liceat Jo. Baptiſtam Portam Magiæ Naturalis lib. 2. cap. 2. ſeq.

Q *τὰ μὲν ἐκ πυρὸς*] *πυρίβια* Laërtio IX. 79. De his Ariſtoteles V. 18. (al. 19.) Hiſt. animal. p. 604. editionis quæ Cæſaris Scaligeri commentarios adjunctos habet: Ἐν δὲ Κύπρῳ, οὗ ἡ χαλκῖτις λίθος καίεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐμβαλλόντων, ἐνταῦθα γίνεται θηρία ἐν τῷ πυρὶ τῶν μεγάλων μυιῶν μικρόν τι μείζονα, ὑπόπτερα, ἃ κατὰ τοῦ πυρὸς βαδίζει καὶ πηδᾷ. Ἀποθνήσκουσι δὲ χωριζόμενα τοῦ πυρός. Meminere Seneca V. 6. natural. quæſt. Plinius XI. 36. Hiſt. qui *pyrales* ac *pyrauſtas* teſtatur a quibusdam appellari: Ælianus II. 2. de animalibus & Phile de animalibus p. 56. qui *πυριγόνους* vocant, e recentioribus Scaliger Exerc. XXIII. in Cardanum & Hieron. Mercurialis lib. 3. Var. Lect. cap. 14.

R *τὰ δ' ἐκ γῆς*] putem excidiſſe exemplum, *ὡς μῦς.*

S *τὰ δὲ ἐξ ὄνων*] Origenes IV. contra Celſum p. 203. εἰ ἐξ ἀνθρώπου νεκροῦ μεταπλασσόμενος ὄφις, ὡς οἱ πολλοί φασιν, γίγνεται ἀπὸ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, καὶ ἐκ βοὸς μέλισσα, καὶ ἐξ ἵππου σφὴξ, καὶ ἐξ ὄνου κάνθαρος, καὶ ἅπαξ ἁπλῶς ἐκ τῶν πλείστων σκώληκες.

T *ψῆνες*] *ficarios culices* vocat Plinius XI. 35. quem vide ſis etiam XV. 19. & ibi Harduinum.

U *μέλισσαι ταύρων*] Conferri poſſunt quæ viri docti ad Principem Poëtarum IV. Georgic. verſ. 541. ſeq. Archelaus apud Varronem III. 16. de re ruſtica, Philetas apud Antigonum Caryſtium c. 23. Geoponica XV. 2.

X *σφῆκες ἵππων*] Harduinus ad Plinii XI. 20. T. 2. p. 512.

Y *ἐξ ἀνομοιογενῶν*] Mulus ex equa & aſino, hinnus ſive burdo ex aſina & equo. Vide Portam lib. 2. Magiæ naturalis cap. 9. ubi de animalibus hybridis, quæ ambigena Evanthius appellat, in Epigrammatibus Veteribus Pithœi lib. IV. p. 129.

Hæ ſunt ambigenæ, quæ nuptu diſpare conſtant,
Burdonem ſonipes generat commixtus aſellæ.
Mulus ab Arcadicis & equina matre creatus.
Tityrus ex ovibus oritur hircoque parente,
Muſinomem capra ex verveno ſemine gignit.
Apris atque ſue ſetoſus naſcitur ibris.
At lupus & catula formant coëundo lyciſcam.

*Ante verba *ἐξ ὁμοιογενῶν*, editi habebant *ὡς*, quod auctoritate MSS. Codd. ſuſtuli.

Z *σαρκοτοκεῖται ὡς ἄρκτοι*] Fabulam refellit Joachimus Camerarius Centuria ſecunda Emblemate XXI. Notum etiam alia ex ovo generari animalia quæ viva in lucem eduntur.

A *ὑπόσφαγμα ἔχοντες*] Idem repetit noſter infra in quarto modo & in ſexto, & adverſus Mathematicos ubi hoc morbo laborantes *ὀφθαλμιῶντας* appellat. & lib. 2. adverſus Log. Sect. 211. *ὑφαίμους ἔχοντας τοὺς ὀφθαλμούς.* Similis oculorum affectio eſt *ὑπόφυσις* ſive *ὑπόχυσις*, pro quo vocabulo male *ὑπόκρισις* legitur apud Chalcidium p. 337. ſuffuſos cruore & ſugillatos oculos vocat Plinius XXXI. 9.

aliqua etiam animantia fulgorem quendam in oculis habent, & lumen tenue ac verſatile ex eis emittunt, adeo ut etiam noctu cernant: merito exiſtimemus non ſimilia nobis & illis externa ſub ſenſum cadere. 46. Jam vero & præſtigiatores ellychnia ærugine & ſepiæ atramento ungentes, faciunt ut qui adſunt, modo æris colorem habere, modo nigri eſſe videantur, propter parvam ejus quod admiſtum eſt, inſperſionem. Hinc multo certe magis conſentaneum eſt, quum diverſi humores animalium viſui commiſti ſint, diverſas de ſubjectis imaginationes in ipſis oriri. 47. Quin etiam, quum oculum fricuerimus, oblongæ & anguſtæ apparent formæ & figuræ, & magnitudines eorum quæ ſub oculos cadunt. Eſt igitur conſentaneum, quæcunque animalia obliquam habent pupillam & oblongam, ut capræ, feles, & hujusmodi, diverſam de ſubjectis phantaſiam concipere, & non eandem quam ea quæ rotundam pupillam habent. 48. Sed & ſpeculum prout vel hoc vel illo modo factum fuerit, aliquando minora nobis oſtendit quæ extrinſecus ſubjecta ſunt, ut ſi ſit concavum: aliquando oblonga & anguſta, ut ſi convexum fuerit. Sunt & ſpecula quæ caput ejus qui ſe in illis intuetur, deorſum eſſe oſtendunt, pedes autem ſurſum. 49. Quoniam igitur vaſorum quæ circa viſum ſunt, alia ſunt adeo repanda, ut extuberantia propendeant, alia magis cauſa ſunt, alia etiam velut in plano jacent: conſentaneum eſt, propter hoc variari etiam phantaſias, & neque æqualia magnitudinibus, neque ſimilia formis videre eadem, canes, piſces, leones, homines, locuſtas, ſed pro ea impreſſione cujusque quam facit viſus excipiens id quod apparet. 50. Eadem eſt & in aliis ſenſibus ratio. nam quomodo dicantur ſimiliter affici in contactu teſtacea & veſtita carnibus & ſpinis hirſuta & pennata & ſquamoſa? aut quomodo ſimilia percipere auditu, animal quod habeat anguſtiſſimum meatum auditorium, & quod ipſum habeat

πηδόνα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχει, καὶ φῶς λεπτομερές τε καὶ εὐκίνητον ἀπ' αὐτῶν ἀποστέλλει, ὥστε καὶ νυκτὸς ὁρᾶν, [B] δεόντως ἂν νομίζοιμεν ὅτι μὴ ὅμοια ἡμῖν τε κἀκείνοις τὰ ἐκτὸς ὑποπίπτει. καί γε οἱ γόητες [C] χρίοντες τὰς θρυαλλίδας ἰῷ χαλκοῦ καὶ θολῷ σηπίας, ποιοῦσιν, ὁτὲ μὲν χαλκοῦς, ὁτὲ δὲ μέλανας φαίνεσθαι τοὺς παρόντας, διὰ τὴν βραχεῖαν τοῦ μιχθέντος παρασποράν. πολὺ δήπου εὐλογώτερόν [D] ἐστι, χυμῶν διαφόρων ἀνακεκραμένων τῇ ὁράσει τῶν ζώων, διαφόρους τῶν ὑποκειμένων φαντασίας αὐτοῖς γίνεσθαι. ὅταν τε παραθλίψωμεν 48 τὸν ὀφθαλμὸν, ἐπιμήκη καὶ στενὰ φαίνεται τὰ εἴδη καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ὁρατῶν. εἰκὸς οὖν ὅτι ὅσα τῶν ζώων λοξὴν ἔχει τὴν κόρην καὶ προμήκη, καθάπερ αἶγες, αἴλουροι, καὶ τὰ ἐοικότα, διάφορα φαντάζεται τὰ ὑποκείμενα εἶναι, καὶ οὐχ οἷς τὰ περιφερῆ τὴν κόρην ἔχοντα ζῶα, εἶναι αὐτὰ ὑπολαμβάνει. τά τε κάτοπτρα, [E] παρὰ τὴν διάφορον κατασκευὴν, ὁτὲ μὲν μικρότατα δείκνυσι τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα, ὡς τὰ κοῖλα· ὁτὲ δ' ἐπιμήκη καὶ στενὰ, ὡς τὰ κυρτά. τινὰ δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν κάτω [F] δείκνυσι τοῦ κατοπτριζομένου, τοὺς δὲ πόδας ἄνω. ἐπεὶ οὖν καὶ τῶν περὶ τὴν ὄψιν ἀγγείων τὰ μὲν ἐξόφθαλμα κομιδῇ πέπτωκεν ὑπὸ κυρτότητος, τὰ δὲ κοιλότερά ἐστι, τὰ δ' ἐν ὑπτίῳ πλάτει βέβηκεν, εἰκὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀλλοιοῦσθαι τὰς φαντασίας, καὶ μήτε ἴσα τοῖς μεγέθεσι, μήτε ὅμοια ταῖς μορφαῖς ὁρᾶν τὰ αὐτὰ, κύνας, ἰχθύας, λέοντας, ἀνθρώπους, πάρνοπας· ἀλλ' οἵαν ἑκάστου ποιεῖ τύπωσιν ἡ δεχομένη τὸ φαινόμενον ὄψις. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ περὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων λόγος. πῶς γὰρ ἂν λεχθείη ὁμοίως κινεῖσθαι κατὰ τὴν ἁφὴν τά τε ὀστρακόδερμα, καὶ τὰ σαρκοφανῆ, καὶ τὰ ἠκανθωμένα, καὶ τὰ ἐπτερωμένα ἢ λελεπιδωμένα; πῶς δὲ ὁμοίως ἀντιλαμβάνεσθαι [G] κατὰ τὴν ἀκοὴν, τά τε στενότατον ἔχοντα τὸν πόρον τὸν ἀκουστικὸν, καὶ τὰ εὐρυτάτῳ τούτῳ κεχρημένα, ἢ τὰ τετριχω-

N O T Æ.

B ὡς καὶ νυκτὸς ὁρᾶν] Id præter feles, noctuas, veſpertiliones etiam notum eſt hominibus quibusdam contigiſſe, ut de Tiberio Imp. refert noſter infra Sect. 84. De Juliano quodam ſene Moſchus in praro ſpiritali c. 51. Idem de Sabellico & Joſepho Scaligero traditum, & de ſe ipſas narrant Coelius Rhodiginus. XV. 2. Porta libro de refractionibus, & Athanaſius Kircherus in magna arte lucis & umbræ lib. 2. parte 2. c. 1. p. 118. De aliis quibusdam Herm. Conringius lib. de calido innato p. 153. De virgine Parmenſi Baſnagius Bellovallius in Hiſtoria operum eruditorum A. MDCLXXXIX. menſe Novembri p. 127. De Albaniæ quibusdam incolis Plinius VII. 2. Hiſt. Gellius IX. 4. & Solinus. De integra gente Leucæthiopum Jobus Ludolfus commentario ad Hiſt. Æthiopicam p. 197. & Iſaacus Voſſius de originibus Nili p. 69. De Chacreleatibus Franciſcus Legatus in itinere ſuo deſcripto Gallice T. 2. p. 136. Cauſam disquirunt Plutarchus lib. 1. ſympoſ. cap. 8. & in Arato p. 1031. Alexander problem. 20. (al. 78.) e recentioribus Tho. Bartholinus cujus præclari exſtant tres libri de luce animalium. Alia oculorum & aliorum ſenſuum miracula perſequitur Jo. Jonſtonus in Thaumatographia naturali, Marcellus Donatus in Medica Hiſtoria mirabili, & præclarus Morhofius in diſſertatione Kiloniæ edita de paradoxis ſenſuum.

C γόητες χρίοντες τὰς θρυαλλίδας] Ex Anaxilai ludicris hoc fuit, vide Thomæ Reineſii varias Lectiones p. 581. Jo. Baptiſtam Portam Magiæ naturalis XVII. 1. & præcipue XX. 9. Kircherum arte lucis & umbræ p. 719. & 786. edit. Amſt. Simeon Sethi libro de alimentis p. 116. *λέγεται δὲ ὡς εἴ τις θρυαλλίδα σηπίας μέλανι καὶ ἰῷ χαλκοῦ χρίσει, ποιήσει τοὺς μὲν χαλκοῦς, τοὺς δὲ μέλανας φαίνεσθαι, διὰ τὴν τῶν μιχθέντων κατασποράν.*

D πολὺ δήπου εὐλογώτερον] Ita ſcripſi pro *ἀλογώτερον*, ex MSS. & Henrici Stephani interpretatione.

E τά τε κάτοπτρα] Hæc plenius expediunt Optici ut Vitellio perſpectivæ libro V. & ſeq. Conſulendus etiam Chalcidius ad Timæum Platonis p. 333. ſeq.

F τὴν μὲν κεφαλὴν κάτω] hoc non modo in concavis contingit ſpeculis, ſed etiam per bina ſpecula plana efficere docet Porta XVII. 2. Magiæ.

G ὁμοίως ἀντιλαμβάνεσθαι] Ita diſerte MSS. G. U. & S. pro eo quod ſine ſenſu in editis erat *ὁμοιῶσαι τι λαμβάνεσθαι.*

μένα

μένα τὰ ὦτα, καὶ τὰ ψιλὰ ταῦτα ἔχοντα; ὅπου γε καὶ ἡμεῖς ἄλλως μὲν κινούμεθα κατὰ τὴν ἀκοὴν, παραβύσαντες [H] τὰ ὦτα, ἄλλως δὲ ἢν ἁπλῶς αὐτοῖς χρώμεθα. Καὶ ἡ ὄσφρησις δὲ διαφέροι ἂν, παρὰ τὴν τῶν ζώων ἐξαλλαγήν. εἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἄλλως μὲν κινούμεθα ἐμψυγέντες, καὶ τοῦ φλέγματος πλεονάσαντος ἐν ἡμῖν· ἄλλως δὲ ἢν τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν μέρη πλεονασμὸν αἵματος ὑποδέξηται, ἀποστρεφόμενοι τὰ εὐώδη τοῖς ἄλλοις δοκοῦντα εἶναι, [I] καὶ ὥσπερ πλήττεσθαι ὑπ' αὐτῶν νομίζοντες. ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων τὰ μὲν πλαδαρά τέ ἐστι φύσει καὶ φλεγματώδη· τὰ δὲ πολύαιμα σφόδρα· τὰ δ' ἐπικρατοῦσαν καὶ πλεονάζουσαν ἔχοντα τὴν ξανθὴν χολὴν ἢ τὴν μέλαιναν· εὔλογον [K] καὶ διὰ τοῦτο διάφορα ἑκάστοις αὐτῶν φαίνεσθαι τὰ ὀσφρητά. Καὶ τὰ γευστὰ ὁμοίως· τῶν μὲν τραχεῖαν [L] καὶ ἄνικμον ἐχόντων τὴν γλῶσσαν, τῶν δὲ ἔνυγρον σφόδρα (καὶ ἡμεῖς εἴγε ξηροτέραν ἐν πυρετοῖς τὴν γλῶτταν σχόντες, γεώδη καὶ κακόχυμα ἢ πικρὰ τὰ προσφερόμενα εἶναι νομίζομεν· τοῦτο δὲ πάσχομεν καὶ περὶ τὴν διάφορον ἐπικράτειαν τῶν ἐν ἡμῖν χυμῶν εἶναι λεγομένων.) ἐπεὶ οὖν καὶ τὰ ζῶα διάφορον τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον ἔχει, καὶ διαφόροις χυμοῖς πλεονάζον, διαφόρους ἂν καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν φαντασίας τῶν ὑποκειμένων λαμβάνοι. ὥσπερ γὰρ ἡ αὐτὴ τροφὴ [M] ἀναδιδομένη, ὅπου μὲν γίνεται φλὲψ, ὅπου δὲ ἀρτηρία, ὅπου δὲ ὀστέον, ὅπου δὲ νεῦρον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν ὑποδεχομένων αὐτὴν μερῶν διάφορον ἐπιδεικνυμένη δύναμιν· καὶ ὥσπερ τὸ ὕδωρ ἓν καὶ μονοειδὲς [N] ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅπου μὲν γίνεται φλοιὸς, ὅπου δὲ κλάδος, ὅπου δὲ καρπὸς, καὶ ἤδη σῦκον, καὶ ῥοιὰ, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. καὶ καθάπερ τὸ τοῦ μουσουργοῦ πνεῦμα, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἐμπνεόμενον τῷ αὐλῷ, ὅπου μὲν γίνεται ὀξὺ, ὅπου δὲ βαρύ· καὶ ἡ αὐτὴ ἐπέρεισις τῆς χειρὸς ἐπὶ τῆς λύρας, ὅπου μὲν βαρὺν φθόγγον ποιεῖ, ὅπου δὲ ὀξύν· οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα διάφορα

latiſſimum? aut cui piloſæ ſint aures, aut cui glabræ contra eæ ſint? quum etiam ipſi aliter afficiamur auditu quum ſemiobſtructæ nobis ſunt aures, aliter quum liberis illis utimur. 51. Quinetiam odoratus diverſus eſſe debet pro animalium varietate. nam ſi nos aliter quidem movemur frigefacti, & pituita in nobis abundante, aliter ſi quæ circa caput noſtrum ſunt partes, ſanguinis abundantiam acceperint, adeo ut ea quæ aliis ſuaveolentia eſſe videntur, averſemur, & iis quaſi percuti nos exiſtimemus: quandoquidem animantium alia humida ſunt natura & pituitoſa, aliis ſanguis ineſt multus, alia prævalentem & abundantem habent flavam aut atram bilem: mirum certe ni eorum ſingulis diverſa apparent ea quæ ſub odoratum cadunt. 52. Itidem quod ad guſtum attinet: quum alia aſperam & ſiccam habeant linguam, alia valde humidam; (ſiquidem & nos quoque dum febricitamus, aridiorem linguam habentes, terrea & mali ſucci atque amara ea quæ nobis apponuntur, exiſtimamus: hoc autem nobis accidit ob diverſam humorum qui in nobis eſſe dicuntur, prævalentiam) quandoquidem animalia quoque diverſe affectum inter ſe habent guſtatus inſtrumentum, & diverſis humoribus abundant: hinc fit ut etiam in guſtu diverſas ſubjectorum phantaſias accipiant: 53. Quemadmodum enim idem cibus concoctus, aliquando fit vena, interdum arteria, interdum os, nonnunquam nervus, & ex aliis quodvis membris: quippe qui pro diverſitate partium quæ ipſum recipiunt, diverſam facultatem proferat: Et ut aqua una & unius generis in arbores infuſa & quaſi digeſta, aliquando fit cortex, aliquando ramus, aliquando fructus: jam vero & ficus, & malum punicum, & quivis alius ex cæteris fructibus. 54. Quemadmodum item muſici flatus unus & idem in tibiam inſpiratus, modo acutus fit, modo gravis: & manus eodem pacto lyræ impreſſa, nonnunquam gravem ſonum, nonnunquam acutum reddit: Ita non mirum eſt ea etiam quæ extrinſecus ſub-

NOTÆ.

Vocabulum ἀντιλαμβάνεσθαι eodem ſenſu habes apud Suidam in ἐκτεριῶν, & Alexandrum ac Philoponum quos Suidas ſequitur. Et apud noſtrum infra Sect. 101. atque alibi. Cæterum quam diverſimode afficiatur a viſis oculus, pro diverſa ſenſorii hujus conſtitutione, acute diſputatum eſt a Nicolao Malebranchio libro primo operis præclari de inquirenda Veritate.

H παραβύσαντες] Ita reſcripſi pro παραβήσαντες, quod ſuperiores editiones habebant. Eſt ea certiſſima emendatio Salmaſii, quanquam video etiam notatam inter Varias Lectiones quas Sexto præmiſit Genevenſis typographus. Pro ἐμψυγέντες mox S. habet ἐμψηχέντες, vitioſe.

I δοκοῦντα εἶναι] Pro εἶναι in G. U. & S. legitur ταῦτα, nihilominus ab editis recedere nolui.

K εὔλογον] Ita ut reſcriberem pro εὔλογα, Salmaſius facile perſuaſit. Sic Laërtius IX. 80. εὔλογον τοῖς διαφόροις τοὺς ὀφθαλμοὺς διάφορα καὶ φαντάσματα προσπίπτειν.

L τραχεῖαν] Male editi ταχεῖαν. Sed τραχεῖαν legit etiam H. Stephanus, & habet U.

M ἡ αὐτὴ τροφὴ ἀναδιδομένη] Hinc Lucretius lib. 1. verſ. 859. ſeq. adverſus Anaxagoræ homœomerias diſputans:

Præterea, quoniam cibus auget corpus, alitque,
Scire licet nobis venas & ſanguen & oſſa
Et nervos alienigenis ex partibus eſſe.

N τὸ ὕδωρ ἓν καὶ μονοειδὲς] Euſtathius Antiochenus in Hexaëm. p. 11. ἓν ὕδωρ διὰ τῆς ῥίζης φερόμενον ἢ ἑλκόμενον ἄλλως μὲν τρέφει τὸ στέλεχος, ἄλλως τὴν ἐντεριώνην, ἄλλως τὸν φλοιὸν, ἄλλως τὸ ξύλον, ἄλλως τὴν ῥίζαν αὐτήν. Addit ex eodem humore in vite quidem vinum confici, in oliva oleum, in alio aliud, & in ipſis dulcibus fructibus miram eſſe ſucci varietatem, aliud enim dulce eſſe quod in vite guſtatur, aliud in pomo, aliud in ficu, aliud in palma. Similia habent Baſilius homil. V. in Hexaëm. & Ambroſius Baſilii interpres lib. III. cap. 15.

jecta ſunt, in diverſam contemplationem venire pro diverſa conſtitutione animalium quibus phantaſiæ accidunt. 55. Hoc autem evidentius eſt perſpicere ex iis quæ appetunt & quæ fugiunt animalia. Exempli gratia, Unguentum hominibus gratiſſimum videtur, at ſcarabeis & apibus intolerabile. Et oleum quidem eſt hominibus utile, at veſpas & apes interficit, ſi illis irroretur. Itidem marina aqua hominibus quidem in potu eſt ingrata & venenata, at piſcibus ſuaviſſimus eſt ejus potus. 56. Sues præterea lubentius in lutum ſe immergunt graveolentiſſimum quam in aquam puram & limpidam. Inſuper & animalium alia veſcuntur herbis, alia frutices depaſcuntur, alia in ſylvis vivunt, alia ſemen edunt, alia ſunt carnivora, aliis cibus eſt lac: deinde alia putrefacto gaudent cibo, alia recenti: alia crudo, alia a coquis apparato. denique quæcunque uni ſunt jucunda, alteri ſunt injucunda & periculoſa ac mortifera. 57. Exemplo eſſe poteſt cicuta, quæ coturnices pinguefacit, ſicut hyoſcyamus apros: qui ſalamandras etiam libenter edunt, quemadmodum & cervi venenata animalia, & hirundines cantharidas. Quin etiam formicæ & ſcnipes hominibus quidem dolores & tormina afferunt, ſi devorentur: at vero urſus ſi quo morbo laborare cœperit, his avidiſſime veſcens, corroboratur. 58. Vipera, ſi vel unicus fagi eam attigerit ramus, vertigine opprimitur: quemadmodum & veſpertilio, ſi platani tactus fuerit folio. Fugit præterea arietem elephas, gallum gallinaceum leo, & fragorem fabarum freſarum marina cete, tigris tympani ſonum. Quibus alia id genus addi poſſunt: ſed ne diutius quam par

θεωρεῖσθαι παρὰ τὴν διάφορον κατασκευὴν τῶν τὰς φαντασίας ὑπομενόντων ζώων. ἐναργέστερον δὲ τὸ τοιοῦτον ἐστὶ μαθεῖν ἀπὸ τῶν αἱρετῶν τε καὶ φευκτῶν τοῖς ζώοις. μύρον [O] γοῦν ἀνθρώποις μὲν ἥδιστον φαίνεται, κανθάροις δὲ καὶ μελίσσαις, δυσανάσχετον· καὶ τὸ ἔλαιον τοὺς μὲν ἀνθρώπους τους [P] ὠφελεῖ, σφῆκας δὲ καὶ μελίσσας [Q] ἀναιρεῖ καταῤῥαινόμενον. καὶ τὸ θαλάττιον ὕδωρ ἀνθρώποις μὲν ἀηδές ἐστιν πινόμενον καὶ φαρμακῶδες, ἰχθύσι δὲ ἥδιστον καὶ πότιμον. σύες δὲ ἥδιον βορβόρῳ [R] λούονται δυσωδεστάτῳ, ἢ ὕδατι διειδεῖ καὶ καθαρῷ. τῶν τε ζώων τὰ μὲν ἐστι ποηφάγα, τὰ δὲ θαμνοφάγα, τὰ δὲ ὑλονόμα, τὰ δὲ σπερμοφάγα, τὰ δὲ σαρκοφάγα, τὰ δὲ γαλακτοφάγα. καὶ τὰ μὲν σεσηπυίᾳ χαίρει τροφῇ, τὰ δὲ νεαρᾷ· καὶ τὰ μὲν ὠμῇ, τὰ δὲ μαγειρικῶς ἐσκευασμένῃ· καὶ κοινῶς τὰ ἄλλοις ἡδέα, ἄλλοις ἐστὶν ἀηδῆ καὶ φευκτὰ καὶ θανάσιμα. τὸ γοῦν κώνειον [S] πιαίνει τοὺς ὄρτυγας, καὶ ὁ ὑοσκύαμος [T] τὰς ὗς· αἳ δὴ χαίρουσι καὶ σαλαμάνδρας [U] ἐσθίουσαι. ὥσπερ οὖν ἔλαφος [X] τὰ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ χελιδόνες κανθαρίδας. οἵ τε μύρμηκες καὶ οἱ σκνῖπες, ἀνθρώποις μὲν ἀηδίας καὶ στρόφους ἐμποιοῦσι καταπινόμενοι· ἡ δὲ ἄρκτος, [Y] ἣν ἀῤῥωστίᾳ τινὶ περιπέσῃ, τούτους καταλιχνωμένη ῥώννυται. ἔχιδνα [Z] δὲ θίγοντος αὐτῆς μόνου φηγοῦ κλάδους, καροῦται· καθάπερ καὶ νυκτερὶς, πλατάνου φύλλου. φεύγει δὲ κριὸν μὲν ἐλέφας, λέων δὲ ἀλεκτρυόνα, [A] καὶ θραγμὸν κυάμων ἐρεικομένων τὰ θαλάττια κήτη, καὶ τίγρις ψόφον τυμπάνου. καὶ ἄλλα δὲ πλείω τούτων ἔνεστι λέγειν· ἀλλ' ἵνα μὴ μᾶλλον τοῦ δέον-

NOTÆ.

O μύρον] Ariſtoteles IX. 64. Hiſt. animal. de apibus: δυσχεραίνουσι δὲ καὶ τῶν μύρων (ταῖς ὀσμαῖς) διὸ καὶ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς τύπτουσιν. De ſuibus Lucretius VI. 793.

Denique amaracinum fugitat ſus, & timet omne
Unguentum, nam ſetigeris ſubus acre venenum,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.

P τοὺς μὲν ἀνθρώπους τους] Τοὺς poſterius nolui omittere, licet in U. & S. deſideraretur. Accentu autem caret, rejicitque illum in præcedens vocabulum, quia pro τινὰς ponitur.

Q σφῆκας δὲ καὶ μελίσσας] Idem Ariſtoteles VIII. 32. πάντα τὰ ἔντομα ἀποθνήσκει ἐλαιούμενα, τάχιστα δ' ἄν τις κεφαλὴν ἀλείψας ἐν τῷ ἡλίῳ θῇ. Quæ ita vertit Plinius XI. 19. *Oleo non apes tantum ſed omnia inſecta exanimantur, præcipue ſi capite uncto in ſole ponantur.*

R σύες ἥδιον βορβόρῳ] Idem Lucretius VI. 976.

- - Nobis cœnum teterrima cum ſit
Spurcities, eadem ſubus hæc res munda videtur,
Inſatiabiliter toti ut volvantur ibidem.

S κώνειον πιαίνει τοὺς ὄρτυγας] Lucretius V. 897.

Quippe videre licet pingueſcere ſæpe cicuta
Barbigeras pecudes, homini quæ eſt acre venenum.

Idem IV. 644.

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum
At capris adipes & coturnicibus auget.

Laërtius IX. 80. καὶ τὸ κώνειον ὄρτυγι μὲν τρόφιμον, ἀνθρώπῳ δὲ θανάσιμον, ad quem locum vide quæ notavit Ægidius Menagius. Adi etiam, ſi volupe eſt, Samuelem Bochartum Hierozoici T. 2. p. 97. ſeq.

T ὁ ὑοσκύαμος τὰς ὗς] Hominibus inſaniam & torporem affert faba porcina, de quo multa Bodæus a Stapel ad Theophraſtum de plantis p. 1080. inde ὑοσκυαμᾷν Pherecrates Suida teſte dixit pro furere ac delirare. Neque tamen & ab apris impune ſumitur, licet hi comeſis cancris facile iterum ſibi medeantur. Vide Ælianum lib. 1. Variæ Hiſt. cap. 7.

U σαλαμάνδρας ἐσθίουσαι] Idem Ælianus lib. IX. Hiſtoriæ animal. cap. 28. auctor eſt aprum ſi ſalamandram comederit, nihil inde mali ſentire, at mortiferam eſſe ſuis illius ſi quis eis veſcatur carnes, quod poſtremum licet Plinio etiam traditum XI. 53. falſitatis arguit Joh. Paulus Wurfbainius in deſcriptione ſalamandræ p. 93. ſeq.

X ἔλαφος] U. ἔλαφοι. Sed nolui hoc præferre, quia numerus ſingularis eleganter inter pluralia interponitur, ut *mox* ſemel iterumque Sextus hoc loco facit. Porro ſerpentes a cervis capi & vorari notum ſcriptorum plurimum teſtimonio, vide Plinium Harduini T. 2. p. 190.

Y ἡ δὲ ἄρκτος] Ælian. VI. 3. de animalibus. Plutarchus p. 974. de ſolertia animalium.

Z ἔχιδνα δὲ &c.] Plura ejuſmodi repugnantiæ naturalis ſive antipathiæ exempla collegere idem Ælianus lib. 1. Hiſt. animalium cap. 35. 36. 37. Anatolius & Democritus in fragmentis quæ cum notis eruditis D. Jo. Rendtorfii dedi libro IV. Bibliothecæ Græcæ cap. 29. His ex recentioribus addes ſi lubet Marcellum Donatum in Hiſtoria Medica mirabili VI. 3.

A λέων δὲ ἀλεκτρυόνα] S. Ambroſius VI. 4 Hexaëm. *Leo gallum, & maxime album veretur.* Id a pluribus licet traditum ſcriptoribus, in dubium vocat Joachimus Camerarius Centur. 2. emblemate 9. Quicquid autem fuerit, ſatis multa tamen certa & teſtatiſſima antipathiæ naturalis exempla exſtare, omnes Sexto libenter concedent.

τος ἐνδιατρίβειν δοκῶμεν· εἰ τὰ αὐτὰ τοῖς μὲν ἐςιν ἀηδῆ, τοῖς δὲ ἡδέα· τὸ δὲ ἡδὺ καὶ ἀηδὲς, ἐν φαντασίᾳ κεῖται, διάφοροι γίνονται τοῖς ζώοις ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων φαντασίαι. εἰ δὲ τὰ αὐτὰ πράγματα ἀνόμοια φαίνεται παρὰ τὴν τῶν ζώων ἐξαλλαγὴν, ὁποῖον μὲν ἡμῖν θεωρεῖται τὸ ὑποκείμενον, ἕξομεν λέγειν· ὁποῖον δέ ἐςι πρὸς τὴν φύσιν, ἐφέξομεν. ὐδὲ γὰρ ἐπικρίνειν αὐτοὶ δυνησόμεθα τὰς φαντασίας τάς τε ἡμετέρας καὶ τὰς τῶν ἄλλων ζώων, μέρος καὶ αὐτοὶ τῆς διαφωνίας [B] ὄντες· καὶ διὰ τῦτο, τῦ ἐπικρίνοντος δεησόμενοι μᾶλλον, ἢ αὐτοὶ κρίνειν δυνάμενοι. καὶ ἄλλως ὔτε ἀναποδείκτως [C] δυνάμεθα προκρίνειν τὰς ἡμετέρας φαντασίας τῶν παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις γινομένων, ὔτε μετ᾽ ἀποδείξεως. πρὸς γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, ἴσως, ὡς ὑπομνήσομεν, [D] αὐτὴ ἡ λεγομένη ἀπόδειξις, ἤτοι φαινομένη ἡμῖν ἔςαι, ἢ ὐ φαινομένη· καὶ εἰ μὲν μὴ φαινομένη, ὐδὲ μετὰ πεποιθήσεως αὐτὴν προοισώμεθα. [E] εἰ δὲ φαινομένη ἡμῖν, ἐπειδὴ περὶ τῶν φαινομένων τοῖς ζώοις ζητεῖται, καὶ ἡ ἀπόδειξις ἡμῖν φαίνεται ζώοις ὖσι, καὶ αὐτὴ ζητηθήσεται εἰ ἔςιν ἀληθὴς καθ᾽ ὅ ἐςι φαινομένη. ἄτοπον δὲ τὸ ζητύμενον διὰ τῦ ζητυμένυ κατασκευάζειν ἐπιχειρεῖν, ἐπεὶ ἔςαι τὸ αὐτὸ πιςὸν, καὶ ἄπιςον· ὅπερ ἀμήχανον. πιςὸν μὲν, ᾗ βύλεται ἀποδεικνύειν· ἄπιςον δὲ, ᾗ ἀποδείκνυται. ὐχ ἕξομεν ἄρα ἀπόδειξιν δι᾽ ἧς προκρινῦμεν τὰς ἑαυτῶν φαντασίας τῶν παρὰ τοῖς ἀλόγοις καλυμένοις ζώοις γινομένων. εἰ γῦν διάφοροι γίνονται αἱ φαντασίαι παρὰ τὴν τῶν ζώων ἐξαλλαγὴν, ἃς ἐπικρῖναι ἀμήχανόν ἐςιν· ἐπέχειν ἀνάγκη περὶ τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων.

ΕΙ ΛΟΓΟΝ ΕΧΕΙ ΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΑ ΑΛΟΓΑ ΖΩΑ,

Ἐκ περιυσίας δὲ καὶ συγκρίνομεν τὰ ἄλογα καλύμενα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φαντασίαν. καὶ γὰρ καταπαίζειν τῶν Δογματικῶν τετυφωμένων καὶ περιαυτολογύντων, ὐκ ἀποδοκιμάζομεν μετὰ τὺς πρακτικὺς τῶν λόγων. [F] αἱ

eſt, in his immorari videamur: Si eadem aliis jucunda ſint, aliis injucunda: jucundum autem & injucundum in phantaſia verſatur: diverſæ fiunt animalibus à ſubjectis phantaſiæ. 59. Quod ſi eædem res diverſæ apparent ob animalium varietatem: quale quidem nobis videatur ſubjectum, dicere poterimus: de eo autem, quale vere ſit ac natura, aſſenſum retinebimus. Neque enim ipſi & noſtras & aliorum animalium phantaſias dijudicare poterimus, quum & ipſi diſcrepantiæ pars ſimus, & propterea tales quibus opus ſit potius alio dijudicante, quam qui id ipſi præſtare poſſimus. 60. Sed nec ſine demonſtratione poſſumus noſtras phantaſias phantaſiis animalium præferre, nec cum demonſtratione. Nam ne dicam quod forte nulla datur demonſtratio, ut infra monebitur: ipſa etiam illa quæ vocatur demonſtratio, ſi adhibeatur, aut nobis apparens erit, aut non apparens. & ſi quidem non apparens, nec cum certa perſuaſione eam proferemus: quod ſi appareat nobis, quandoquidem quæritur de iis quæ animalibus apparentia ſunt, & demonſtratio nobis, qui ex animalium numero ſumus, apparens eſt: etiam de ipſa quæſtio erit, utrum vera ſit, quatenus eſt apparens. 61. At vero abſurdum eſt conari confirmare quod quæritur, per aliud de quo etiam quæſtio eſt. nam hoc modo eſſet eidem rei adhibenda fides & non adhibenda: adjungenda fides ei, quatenus vult demonſtrare: non adjungenda autem, quatenus demonſtrari neceſſe habet. Non reperiemus igitur demonſtrationem qua noſtras phantaſias phantaſiis animalium ratione carentium præferamus. Si ergo diverſæ ſunt phantaſiæ pro diverſitate animalium, quas dijudicare eſt impoſſibile: aſſenſum de extrinſecus ſubjectis ſuſtinere neceſſe eſt.

AN RATIONE VTANTVR IRRATIONALIA QVÆ VOCANTVR ANIMALIA.

62. Ex abundanti autem, ſuperioribus addemus irrationabilium quæ vocantur animalium comparationem cum hominibus, in iis quidem certe quæ ad phantaſiam ſpectant. Poſtquam enim protulimus ſerias & validas rationes, Dogmaticis inflatis & immodice ſua jactantibus, pauliſper illudere non recuſamus. Noſtri igitur irratio-

NOTÆ.

B μέρος καὶ αὐτοὶ τῆς διαφωνίας] Infra Sect. 90.

C ὔτε ἀναποδείκτως -- ὔτε μετ᾽ ἀποδείξεως] Similiter argumentatur infra Sect. 114.

D πρὸς τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν ἴσως, ὡς ὑπομνήσομεν] Ablegat lectorem ad lib. 2. harum inſtitutionum cap. 13. Idem argumentum fuſe tractavit adverſus Logicos libris. Addit autem ἴσως ne cum Academicis ſtatuat tanquam dogma, demonſtrationem non dari.

E προοισώμεθα] Ita reſcripſi ex U. & S. cum in editis eſſet προθησώμεθα, neque enim placebat quod inter Varias Lectiones à Genevenſi typographo præmiſſas notatur, προσησόμεθα.

F τὺς πρακτικὺς τῶν λόγων] Ita appellat rationes & argumenta à rerum momentis petita ac ſeria, Dogmaticis & præcipue Stoicis oppoſita, quorum faſtum totis ſuis operibus calcandum ſceptico faſtu Sextus ſibi ſucepit. Infra lib. 3. cap. 2. πραγματικῶς ἀντιλέγειν, rerum & argumentorum pondere contradicere. Lib. 1. Sect. 7. contra Math. πραγματικῶς λεγόμενα. Et in calce libri adverſus Aſtrologos: τοσαῦτα μὲν ὖν ἐςι καὶ τὰ πραγματικῶς δυνάμενα λέγεσθαι πρὸς τὺς

nabilium animalium multitudinem ſimpliciter ſolent cum homine conferre. 63. Sed quoniam argutantes Dogmatici comparationem æqualem eſſe negant: nos ut ampliorem etiam quam ſatis ſit illudendi illis materiam habeamus, non ultra unum animal progrediemur, canem, ſi libet: quo nullum vilius eſſe videtur animal. Nam etiam ita comperiemus nihilo inferiora eſſe nobis ea de quibus nunc loquimur animalia, ad fidem de apparentibus obtinendam. 64. Senſu ergo nobis antecellere hoc animal, ore uno fatentur omnes Dogmatici. nam odoratu magis quam nos percipit, per hunc feras quas non videt, indagans: & oculis eas celerius cernens quam ipſi poſſimus. Sed & acuto aurium ſenſu præditus eſt. 65. Itaque ad ſermonem veniamus, qui vel intrinſecus ſitus in animo eſt, vel enuntiativus. Videamus igitur prius de interno. hic certe ſecundum eos qui maxime nobis adverſantur nunc, dogmaticos Stoicos, in his videtur verſari, videlicet in eligendis iis quæ ad naturam ſunt accommodata, & in alienis fugiendis: item in cognoſcendis quæ ad hoc conferunt artibus, & in aſſequendis naturæ ſuæ congruentibus virtutibus, quæ ad affectus pertinent. 66. Canis ergo (quod unum ex brutis in exemplum afferre libuit) eligit quæ ſibi ſunt commoda, & fugit quæ noxia: quæcunque eſculenta ſibi eſſe cognoſcit, quærens & perſequens, intentato autem flagello recedens. Sed & artem habet ſibi commodorum comparatricem, nimirum venatoriam. 67. Nec vero virtutis eſt expers. nam quum juſtitia ſit ea quæ unicuique id quo dignus eſt, tri-

μὲν ἒν ἡμέτεροι τὸ πλῆθος τῶν ἀλόγων ζώων, G ἁπλῶς εἰώθασι συγκρίνειν τῷ ἀνθρώπῳ. ἐπεὶ δὲ εὑρεσιλογῦντες οἱ Δογματικοὶ ἄνισον εἶναί φασι τὴν σύγκρισιν, ἡμεῖς ἐκ πολλῦ τῦ περιόντος ἐπιπλέον παίζοντες, ἐπὶ ἑνὸς ζώυ ϛήσομεν τὸν λόγον· οἷον, ἐπὶ κυνὸς, εἰ δοκεῖ, τῦ εὐτελεϛάτυ δοκῦντος εἶναι. H εὑρήσομεν γὰρ καὶ ὕτω μὴ λειπόμενα ἡμῶν τὰ ζῶα περὶ ὧν ὁ λόγος, ὡς πρὸς τὴν πίϛιν τῶν φαινομένων. ὅτι τοίνυν αἰσθήσει διαφέρει τῦτο τὸ ζῶον ἡμῶν, οἱ Δογματικοὶ συνομολογῦσι. καὶ γὰρ τῇ ὀσφρήσει μᾶλλον ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται· τὰ μὴ ὁρώμενα αὐτῷ θηρία I διὰ ταύτης ἀνιχνεύων, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς θᾶττον ἡμῶν ταῦτα ὁρῶν· καὶ τῇ ἀκοῇ αἰσθανόμενος ὀξέως. νῦν ἐπὶ τὸν λόγον ἔλθωμεν· τύτυ δὲ ὁ μέν ἐϛιν ἐνδιάθετος, ὁ δὲ προφορικός. K ἴδωμεν ὖν πρότερον περὶ τῦ ἐνδιαθέτυ. ὗτος τοίνυν, κατὰ τὺς μάλιϛα ἡμῖν ἀντιδοξῦντας νῦν Δογματικὺς τὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἐν τύτοις ἔοικε σαλεύειν, L τῇ αἱρέσει τῶν οἰκείων καὶ φυγῇ τῶν ἀλλοτρίων· τῇ γνώσει τῶν εἰς τῦτο συντεινυσῶν τεχνῶν, τῇ ἀντιλήψει τῶν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἀρετῶν τῶν περὶ τὰ πάθη. ὁ τοίνυν κύων, ἐφ᾽ ὗ τὸν λόγον ἔδοξε ϛῆσαι, παραδείγματος ἕνεκα, αἵρεσιν ποιεῖται τῶν οἰκείων, καὶ φυγὴν τῶν βλαβερῶν· τὰ μὲν τρόφιμα διώκων, μάϛιγος δὲ ἀνατανθείσης ὑποχωρῶν· ἀλλὰ καὶ τέχνην ἔχει ποριϛικὴν τῶν οἰκείων, τὴν θηρευτικήν. ἔϛι δὲ ὐδ᾽ ἀρετῆς ἐκτός· τῆς γέ τοι δικαιοσύνης ὔσης τῦ κατ᾽

N O T Æ.

Χαλδαίυς. Contra Muſicos Sect. 38. *πραγματικωτέρας μᾶλλον ἔχεται ζητήσεως.* & Sect. ult. *τοσαῦτα πραγματικῶς καὶ πρὸς τὰς τῆς Μυσικῆς ἀπόντες ἀρχάς.* Similiter Plutarchus p. 960. de ſolertia animalium: *ἐδόκει γάρ τι πραγματικῶς οἷον ἀντηχεῖν ἐκ τῆς ϛοᾶς.*

G τὸ πλῆθος τῶν ἀλόγων ζώων] Uberrimus dicendi campus de rationis veſtigiis apud brutas animantes obviis, quem integris ſcriptis veteres quidam decucurrerunt. Præter Plutarchum in Gryllo, itemque libro quo diſquirit animalia ne terreſtria an aquatilia ſagaciora ſint, multa in hanc ſententiam diſputat Porphyrius tertio de abſtinendo à nece animalium. E recentioribus notus Hieronymus Rorarius, exlegatus Pontificius, cujus exſtant libri duo quibus conatur probare quod animalia bruta ratione utantur melius homine: nec non Marinus Curellus de la Chambre libro Gallice edito & Jo. Antonius Capella, Medicus Neapolitanus, in opuſculo ut vocat paradoxico, quod ratio participetur à brutis. Quibus addenda quæ de ſollertia & ſagacitate multarum animantium congeſſit præclarus Voſſius libro tertio de origine Idololatriæ, & Mich. Montanus in Apologia Raymundi Sebondi lib. 2. Conatuum cap. 12. Quanquam vero Philaſtrius hæreſi XCIX. Stoicos jungit Poëtis, Gnoſticis & Manichæis, qui *pecudes, & ſerpentes & aves rationabiles arbitrentur eſſe ut homines,* tamen adverſus Stoicos potiſſimum hoc loco Sextus diſputare ſe diſerte profitetur, & Cleanthem negaſſe bruta ratione eſſe prædita teſtatur Plutarchus de ſolertia animalium p. 967. Chryſippum noſter infra, *μάλιϛα πολεμεῖν τοῖς ἀλόγοις ζώοις.* Cleanthem invitum tamen formicarum contemplatione in aliam perductum ſententiam notat Ælianus Hiſt. animal. VI. 50.

H ἐπὶ κυνὸς--τῦ εὐτελεϛάτυ δοκῦντος εἶναι] Etſi canum vilitas in proverbium abierit ſacris etiam ſcriptoribus tritum, de quo præter Bochartum videndus Thomas Gatakerus cap. XXXVIII. Adverſar. & Jo. Henricus Meibomius Epiſtola ad Jo. Marquardum de Cynophoria ſive ignominioſa canis portatione olim apud gentes quasdam uſitata: tamen mira ſunt, quæ de hujus animalis ſagacitate præter Sextum hoc loco, annotarunt Ariſtoteles, Plinius, Plutarchus, Ælianus: è recentioribus Conradus Geſnerus atque Ulyſſes Aldrovandus, tum Juſtus Lipſius Centur. 1. ad Belgas Epiſtola 44. Philippus Camerarius Centur. 1. horar. ſubſiciv. capite 24. & Chriſtianus Franciſcus Paulini in Cynographia.

I τὰ μὴ ὁρώμενα αὐτῷ θηρία] Sollertiam canum in inveſtigandis & aſſequendis feris celebrant Xenophon & Arrianus libris de venatione, atque in Cynegeticis, Poëtæ *Gratius* atque Oppianus.

K λόγος ὁ μὲν ἐνδιάθετος, ὁ δὲ προφορικὸς] Diſtinctio vulgatiſſima in ſcriptis Philoſophorum, nec minus apud Theologos Chriſtianos. Vide Jo. Damaſcenum de fide orthodoxa lib. 2. cap. 21. Eam Stoicis tribuit etiam Porphyrius tertio de nece ab animantibus, ubi perinde ut Sextus in eo eſt ut quam prope ad hominum naturam accedant brutæ animantes, demonſtret. *Διττῦ δὴ λόγυ κατὰ τὺς ἀπὸ τῆς ϛοᾶς ὄντος, τῦ μὲν ἐνδιαθέτυ τῦ δὲ προφορικῦ· καὶ πάλιν τῦ μὲν κατορθωμένυ, τῦ δὲ ἡμαρτημένυ* &c.

L ἐν τύτοις ἔοικε σαλεύειν] In tribus maxime rationem ſeſe exerere docebant Stoici, in *electione* boni quæ ſenſum ac cognitionem ſupponit: in *arte* bonum cognitum ſibi comparandi, & in *virtute* moderandi impetus bono obtinendo contrarios, & naturales facultates ſuas intelligendi & ad bonum illis utendi.

ἀξίαν

ἀξίαν ἀποδοτικῆς ἑκάστῳ, ὁ κύων τοὺς μὲν οἰκείους γε καὶ εὐποιοῦντας σαίνων καὶ φρουρῶν, τοὺς δὲ ἀνοικείους καὶ ἀδικοῦντας ἀμυνόμενος, οὐκ ἔξω ἂν εἴη τῆς δικαιοσύνης. [M] εἰ δὲ ταύτην ἔχει, τῶν ἀρετῶν ἀντακολουθουσῶν, [N] καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἔχει, ἃς οὔ φασιν ἔχειν τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους οἱ σοφοί. καὶ ἄλκιμον δὲ αὐτὸν ὄντα ὁρῶμεν ἐν ταῖς ἀμύναις, καὶ συνετὸν, ὡς καὶ Ὅμηρος [O] ἐμαρτύρησεν, ποιήσας τὸν Ὀδυσσέα πᾶσι μὲν τοῖς οἰκείοις ἀνθρώποις ἀγνῶτα ὄντα, ὑπὸ μόνου δὲ τοῦ Ἄργου ἐπιγνωσθέντα· μήτε ὑπὸ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς κατὰ τὸ σῶμα τἀνδρὸς ἀπατηθέντος τοῦ κυνὸς, μήτε ἐκστάντος τῆς καταληπτικῆς φαντασίας· ἣν μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων ἔχων ἐφάνη. κατὰ δὲ τὸν Χρύσιππον (τὸν μάλιστα πολεμοῦντα τοῖς ἀλόγοις ζώοις) καὶ τῆς ἀοιδίμου διαλεκτικῆς [P] μετέχει. φησὶ γοῦν αὐτὸν ὁ προειρημένος ἀνὴρ ἐπιβάλλειν τῷ πέμπτῳ διὰ πλειόνων ἀναποδείκτων, [Q] ὅταν ἐπὶ τρίοδον ἐλθεῖν· καὶ τὰς δύο ὁδοὺς ἰχνεύσας δι' ὧν οὐ διῆλθε τὸ θηρίον, τὴν τρίτην μηδ' ἰχνεύσας, εὐθέως ὁρμήσει δι' αὐτῆς. δυνάμει γὰρ τοῦτο αὐτὸν λογίζεσθαί φησιν ὁ ἀρχαῖος· ἤτοι τῇδε ἢ τῇδε ἢ τῇδε διῆλθε τὸ θηρίον· οὔτε δὲ τῇδε, ἢ τῇδε, τῇ δὲ ἄρα. ἀλλὰ καὶ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν [R] ἀντιληπτικός τέ ἐστι, καὶ [S] παραμυθητικός· σκό-

buit: canis familiaribus quidem & iis qui de ipſo bene merentur, velut aſſentans, eosque cuſtodiens, hoſtes autem & qui ei injuriam inferunt, ulciſcens, juſtitiæ expers non fuerit. 68. Quod ſi hanc habet, quum virtus una ab aliis ſeparari non poſſit, etiam cæteras habet virtutes, quas ipſi ſapientes multis ineſſe hominibus negant. Quinetiam & magnanimum ipſum eſſe videmus in propulſandis injuriis. videmus & prudentem: ut etiam teſtatus eſt Homerus: qui Ulyſſem omnibus domeſticis ignotum inducit, à ſolo autem Argo agnitum: quum nec immutatione corporis ipſius hominis deceptus eſſet canis, nec à comprehenſiva phantaſia deſciviſſet: qua magis quam homines pollere ipſum apparuit. 69. Secundum autem Chryſippum (qui maxime irrationales animantes oppugnat) etiam illius tam celebratæ dialecticæ particeps eſt. ait enim hic vir quinto genere ex argumentis quæ indemonſtrabilia illi appellant, canem uti quum ad trivium venerit: nam ex tribus viis quum jam duas indagaverit, per quas non tranſierit fera, tertiam ne indagans quidem, ſtatim per eam magno impetu fertur. Perinde enim hoc valere ait vetus ille Philoſophus, ac ſi ratiocinaretur hoc modo, Aut hac, aut iſtac, aut illac tranſiit fera: neque autem hac, neque iſtac: ergo illac. 70. Sed & morbi ſui, quales ſint, percipit, & leniendo dolori curam adhibet. Si enim illi feſtuca infixa hæ-

NOTÆ.

M οὐκ ἔξω ἂν εἴη δικαιοσύνης] Confer ſi placet quæ de hiſce canum virtutibus præter ſupra à me laudatos Samuel Bochartus lib. 2. Hierozoici cap. 56. & obſerva Sextum hoc loco velle evincere quod juſtitia, fortitudine, prudentia cum polleant canes, nulla illis deſit ex virtutibus quatuor Cardinalibus. Nam de temperantia tacuit conſulto, quoniam eſt ſolertis ſophiſtæ, locos incredibiles maxime, ſicco pede tranſilire.

N τῶν ἀρετῶν ἀντακολουθουσῶν] Alludit Sextus ad verba Chryſippi libro 1. de virtutibus apud Laërtium VII. 125. quibus docuit virtutes mutuo ſeſe inſequi eſſeque connexas invicem ita ut qui unam habeat, omnes habeat. *ἀρετὰς ἀντακολουθεῖν ἀλλήλαις, καὶ τὸν μίαν ἔχοντα πάσας ἔχειν.* Multa veterum in eandem ſententiam teſtimonia congeſſere viri docti Jo. Woweranus capite Polymathiæ XXIII. & Juſtus Lipſius III. manuduct. ad Stoicam Philoſophiam diſſ. 4. Dominicus Baudius ad Plinii Secundi Panegyricum cap. 59.

O ὡς καὶ Ὅμηρος] Odyſſ. ρ'. verſu 300.

Ἔνθα κύων κεῖτ' Ἄργος, ἐνίπλειος κυνοραιστέων
Δὴ τότε γ' ὡς ἐνόησεν Ὀδυσσέα ἐγγὺς ἐόντα
Οὐρῇ μέν ῥ' ὅγ' ἔσηνε, καὶ οὔατα κάββαλεν ἄμφω.

Argus canis nomen. Mos enim antiquiſſimus nomina propria imponere canibus, felibus, equis, ovibus, hircis, piſcibus. Canum nomina apud Plutarchum *Capparus* p. 969. de ſollertia animal. & *Hyrcanus*, (cujus Plinius etiam VIII. 40. è Duride meminit) & Ἀστὸς, canis Pyrrhi cujusdam, ubi male *αὐτὸς* excuſum p. 970. Memorat & Ælianus XI. 13. hiſt. animal. *Podargum*, *Samim*, *Lampadem*, *Alcimum* & *Theontem*. Prætereo alia nomina canum infinita, quæ apud Cœlium Rhodiginum & in Jo. Raviſii Textoris collectaneis evolvere poſſunt ſtudioſi. Felis *Mechlempe* occurrit apud Tzetzam Chiliad. V. verſ. 524. Equorum nomina citat Homerus Iliad. θ. 185. *Ξάνθε τε καὶ σὺ Πόδαργε καὶ Αἴθων, Λάμπε τε δῖε.* Sed longe plura obvia in veteri inſcriptione apud Gruterum p. 341, & in eruditorum virorum obſervationibus, Nicolai Erythræi indice ad Virgilium, ubi de Rhœbo, Ezech. Spanhemio ad Callimachum p. 434. Salmaſio p. 895. ad Solinum & ad jus Atticum p. 247. Raph. Fabretti ad tabulam Iliacam p. 338. & 340. Laur. Begero theſaur. Brandenburg. II. p. 287. Frid. Lindenbrogio ad Ammianum p. 50. edit. Pariſ. & Jac. Gronovio ad Lucianum p. 1006. Capræ nomen *Ciſſætha* & hirci *Κνάκων* apud Theocritum, & ad morem hunc nomina etiam ovibus imponendi reſpicit, quod Chriſtus ait à bono paſtore illas vocari *κατ' ὄνομα* Johann. X. 3. ut Daphnis paſtor apud Longum libro IV. *τὰς αἶγας προσεῖπε καὶ τοὺς τράγους ἐκάλεσεν ὀνομαστί.* Adde Suidam in *αἰγῶν ὀνόματα.* Denique de piſcibus Bajanis Martialis IV. 30.

Quid quod nomen habent, & ad Magiſtri
Vocem quisque ſui venit citatus.

Plutarchus de ſolertia animalium p. 976. *πολλαχοῦ δ' ἰχθῦς ὑπακούοντες αὐτῶν ὀνόμασιν, ὥσπερ τὴν Κράσσου μύραιναν ἱστοροῦσιν, ἧς ἀποθανούσης ἔκλαυσεν ὁ Κράσσος.*

P διαλεκτικῆς μετέχει] Idem Plutarchus eodem libro p. 969. *οἱ δὲ διαλεκτικοί φασι τὸν κύνα τῷ διὰ πλειόνων διεζευγμένῳ χρώμενον ἐν ταῖς πολυσχιδέσιν ἀτραποῖς συλλογίζεσθαι πρὸς ἑαυτὸν, ἤτοι τήνδε τὸ θηρίον ὥρμηκεν, ἢ τήνδε, ἢ τήνδε· ἀλλὰ μὴν οὔτε τήνδε, οὔτε τήνδε· τήνδε λοιπόν.*

Q τῷ πέμπτῳ διὰ πλειόνων ἀναποδείκτων] Ita ſcripſi ex U. & S. pro eo quod erat in editis *διὰ τρίτῳ.* Habebant Stoici quinque genera argumentorum quæ *ἀναπόδεικτα* appellabant, hoc eſt indemonſtrabilia, quæ cum valerent ad demonſtrandum, ipſa non indigerent alia demonſtratione. Ex his quintum erat: *aut dies eſt, aut nox eſt. Nox autem non eſt, dies eſt igitur.* Hoc quinto genere argumenti canem in bivio vel trivio conſtitutum uti ajebat Chryſippus. Univerſa quinque genera *ἀναποδείκτων* argumentorum expoſita videre licet infra lib. 2. capite 13.

R ἀλλὰ καὶ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ἀντιληπτικὸς] Plutarchus in Gryllo p. 991. & de ſollertia animalium p. 974.

S καὶ παραμυθητικὸς] Παραμυθεῖσθαι & παρηγορεῖν ſive (ut recentiores Medici) *παρηγορίζειν* eſt morbum lenire ac mitigare. Vide Salmaſium ad Tertull. de pallio p. 249.

reat, ad hanc extrahendam properat, pedem terræ adfricans, & dentium utens miniſterio. Quod ſi illi forte ſit alicubi ulcus (quoniam ſordida ulcera magna cum difficultate curantur, munda autem facile) leniter tabum inde fluentem abſtergit. 71. Sed & Hippocratis præceptum pulcherrime obſervat: quoniam enim pedis medicina, eſt ejus quies: is ſi quod forte vulnus in pede habuerit, hunc ſurſum attollit, & quantum poteſt, dat operam ne agitetur. Quum vero faceſſunt illi negotium humores incommodi, gramine veſcitur, cujus ope quicquid eſt incommodum illi, egerens, valetudinem recuperat. 72. Si igitur oſtenſum eſt, canem (quod unum animal ſermoni noſtro exemplum ſuppeditavit) & quæ ſibi commoda ſunt, appetere, & quæ negotium exhibent, fugere, & arte ſibi commodorum comparatrice præditum eſſe: talem etiam eſſe qui paſſiones ſuas percipere, & remedia quibus eas mitiget, adhibere poſſit: nec vero virtutis expertem eſſe, in quibus partibus ſermonis interni conſiſtit perfectio, perfectus, quantum ad hunc ſpectat, canis jure dicatur. unde mihi factum videtur ut nonnulli Philoſophi ſe hujus animalis cognomine commendaverint. 73. De ſermone autem enuntiativo in præſentia quidem diſputare non eſt neceſſe. hunc enim etiam nonnulli Dogmatici reſpuerunt, ut virtutis adeptioni adverſantem: ideo & toto tempore quo inſtituendos ſe tradebant, ſilere ſolebant. Præterea, fingamus hominem aliquem eſſe mutum: non eum propterea quiſquam irrationalem dicet. 74. Verum ut hæc quoque omittamus, primum videmus animalia de quibus loquimur, humanas proferre voces, ut picas & aliqua alia. Sed ut etiam hoc miſſum faciamus, etiamſi animalium irrationalium voces non intelligamus, non abſurdum fuerit dicere ea inter ſe diſſerere, ſed nos non intelligere. nam quum Barbarorum audimus vocem, minime eam

λοπος γὰρ αὐτῷ καταπαγέντος, ἐπὶ τὴν ἄρσιν τούτου ὁρμᾷ, τῇ τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν γῆν παρατρίψει, καὶ διὰ τῶν ὀδόντων. ἕλκος τε εἰ ἔχει πού, (ἐπεὶ τὰ μὲν ῥυπαρὰ ἕλκη δυσαλθῆ ἐστι, τὰ δὲ καθαρὰ ῥᾳδίως θεραπεύεται) πρᾴως ἀποψᾷ τὸν γινόμενον ἰχῶρα. ἀλλὰ καὶ τὸ Ἱπποκράτειον [Y] φυλάσσει μάλα καλῶς. ἐπεὶ γὰρ ποδὸς ἄκος, ἀκινησία· εἴποτε τραῦμα ἐν ποδὶ σχοίη, μετεωρίζει τοῦτον, καὶ ὡς οἷόν τε ἄσκυλτον τηρεῖ. ὀχλούμενός τε ὑπὸ χυμῶν ἀνοικείων, πόαν [U] ἐσθίει· μεθ' ἧς ἀποβλύζων τὸ ἀνοίκειον, ὑγιάζεται. εἰ τοίνυν ἐφάνη τὸ ζῶον (ἐφ' οὗ τὸν λόγον ἐστήσαμεν παραδείγματος ἕνεκα) καὶ αἱρούμενον τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ ὀχληρὰ φεῦγον· τέχνην τε ἔχον ποριστικὴν τῶν οἰκείων· καὶ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ἀντιληπτικὸν καὶ παραμυθητικόν· καὶ οὐκ ἔξω ἀρετῆς, ἐν οἷς κεῖται ἡ τελειότης τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου· τέλειος ἂν εἴη κατὰ τοῦτο ὁ κύων. ὅθεν μοι δοκοῦσίν τινες τῶν κατὰ φιλοσοφίαν, [X] ἑαυτοὺς σεμνῦναι τῇ τοῦ ζώου τούτου προσηγορίᾳ. περὶ δὲ τοῦ προφορικοῦ λόγου, τέως μὲν οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον ζητεῖν· τοῦτον γὰρ καὶ τῶν Δογματικῶν ἔνιοι παρῃτήσαντο [Y] ὡς ἀντιπράττοντα τῇ τῆς ἀρετῆς ἀναλήψει· διὸ καὶ περὶ τὸν τῆς μαθήσεως χρόνον ἤσκησαν σιωπήν· καὶ ἄλλως, εἰ καθ' ὑπόθεσιν εἴη ἄνθρωπος ἐνεός, οὐδεὶς φήσει αὐτὸν εἶναι ἄλογον. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, μάλιστα μὲν ὁρῶμεν τὰ ζῶα περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ ἀνθρωπίνας προφερόμενα φωνάς, [Z] ὡς κίττας καὶ ἄλλα τινά. ἵνα δὲ καὶ τοῦτο ἐάσωμεν, εἰ καὶ μὴ συνίεμεν τὰς φωνὰς τῶν ἀλόγων καλουμένων ζώων, ὅλως οὐκ ἔστιν ἀπεικὸς διαλέγεσθαι μὲν ταῦτα, [A] ἡμᾶς δὲ μὴ συνιέναι. καὶ γὰρ τῆς τῶν Βαρβάρων φωνῆς [B] ἀκούοντες οὐ συνίε-

N O T Æ.

T τὸ Ἱπποκράτειον] Ad idem Hippocratis præceptum reſpicit Alexander lib. 1. problem. 144. *ἐμάθομεν δὲ μέγιστον ἴαμα παντὸς πάσχοντος μέρους τὴν ἀκινησίαν ὑπάρχειν.* Caſſius iatroſophiſta problemate 14. *χρεία ἐρημίας τῷ κάμνοντι.*

U πόαν ἐσθίει] Ælianus V. 46. VIII. 9. Hiſt. animalium ex Ariſtotele VIII. 5. Plutarchus p. 974. Anatolius fragmento quod edidi IV. 29. Bibliothecæ Græcæ: *κύνες νοσοῦντες χλωρὰν ἄγρωστιν ἐσθίουσι, καὶ ἐμοῦσι χολήν.*

X τινὲς τῶν κατὰ φιλοσοφίαν] Notum eſt Antiſthenem, & Diogenem paſſim non modo Cynicos vocari, ſed etiam *κύνας* ſive canes.

Y τῶν Δογματικῶν ἔνιοι παρῃτήσαντο] Tangit Pythagoricos, quorum ſilentium *πενταετὲς* nemo ignorat. *Παρῃτήσαντο* ſcripſi ex U. & S. pro *παρῄτησαν* quod habent editi.

Z ἀνθρωπίνας προφερόμενα φωνάς] Præter picas hoc facere docentur pſittaci, ſturni, corvi, turdi, perdices. Sed de dica mira ſunt quæ narrat Plutarchus de ſollertia animalium p. 973. probaturus & ipſe *λόγου προφορικοῦ* eſſe participes mutas quas vocamus animantes. His adde quæ de brutorum ſermone Bochartus Hierozoic. parte 1. lib. 2. c. 14. Huetius Alnetanarum quæſt. p. 227. Balthaſar Bonifacius Hiſt. ludicræ XIII. 5. ſeq. & Stephanus Morinus exercitationibus de linguis p. 5. ſeq. Viciſſim gentem Æthiopicam Troglodytarum Herodotus IV. 182. ſcribit nulla lingua uti ſimili iis quas gentes notæ loquuntur, ſed tantum ſtudere more veſpertilionum *γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι κατάπερ αἱ νυκτερίδες.* De iiſdem è Plinii V. 8. Hiſt. Solinus: *ignarique ſermonis ſtrident potius quam loquuntur.*

A διαλέγεσθαι μὲν ταῦτα] Porphyrius tertio de abſtinendo à nece animantium multus eſt in hac ſententia confirmanda, brutas animantes utique vocibus diſtinctis ſenſa ſua exprimere, licet illæ à nobis haud intelligantur. Ac fuiſſe viros ſapientes Melampum, Tireſiam & Apollonium Tyanenſem, qui intelligentiam illarum habuiſſe dicantur. De Indorum Philoſophis Philoſtratus in Apollonii vita III. 9. *λέγονται δὲ καὶ ζώων ξυνιέναι φθεγγομένων τε καὶ βουλευομένων, σιτούμενοι δράκοντος οἱ μὲν καρδίαν, οἱ δὲ ἧπαρ.* Oppianus 2. Cyneget. verſ. 540.

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι
Φθογγὴν ἐκ στομάτων μεροπηΐδα τονθρύζοντες.

Plura in hanc ſententiam de elephantibus Lipſius Centur. 1. Miſcell. Epiſt. 50.

B καὶ γὰρ τῆς τῶν Βαρβάρων φωνῆς] Barbari nobis ſunt

μεν·

μεν· ἀλλὰ μονοειδῆ ταύτην εἶναι δοκοῦμεν. καὶ ἀκούομεν δὲ τῶν κυνῶν, ἄλλην μὲν φωνὴν προϊεμένων, ὅταν ἀμύνωνταί τινας· ἄλλην δὲ, ὅταν ὠρύωνται· καὶ ἄλλην, ὅταν τύπτωνται· καὶ διάφορον ἐπὰν σαίνωσι. καὶ ὅλως εἴ τις εἰς τοῦτο ἀτενίσειεν, εὕροι ἂν πολλὴν παραλλαγὴν τῆς φωνῆς, περὶ τούτου [C] καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐν ταῖς διαφόροις περιστάσεσιν· ὥς τε διὰ ταῦτα εἰκότως λέγοιτ' ἂν, καὶ τοῦ προφορικοῦ μετέχειν λόγου τὰ καλούμενα ἄλογα ζῶα. εἰ δὲ μήτε ἀκριβείᾳ τῶν αἰσθήσεων λείπεται τῶν ἀνθρώπων ταῦτα, μήτε τῷ ἐνδιαθέτῳ λόγῳ, (ἐκ περιουσίας δὲ εἰπεῖν) μηδὲ τῷ προφορικῷ, οὐκ ἂν ἀπιστότερα ἡμῶν εἴη κατὰ τὰς φαντασίας. καὶ ἐφ' ἑκάστου δὲ τῶν ἀλόγων ζώων ἴσως ἱστάντας τὸν λόγον, ταῦτα ἀποδεικνύειν δυνατόν ἐστιν. οἷον γοῦν τίς οὐκ ἂν εἴποι τοὺς ὄρνιθας ἀγχινοίᾳ τε διαφέρειν καὶ τῷ προφορικῷ κεχρῆσθαι λόγῳ· οἵγε οὐ μόνον τὰ παρόντα, [D] ἀλλὰ καὶ τὰ ἐσόμενα ἐπίστανται· καὶ ταῦτα τοῖς συνιέναι δυναμένοις προδηλοῦσιν, ἄλλως τε σημαίνοντες, καὶ τῇ φωνῇ προαγορεύοντες; τὴν δὲ σύγκρισιν ἐποιησάμην, (ὡς καὶ ἔμπροσθεν ἐπεσημηνάμην) ἐκ περιόντος, ἱκανῶς ὡς οἶμαι δείξας ἔμπροσθεν, [E] ὅτι μὴ δυνάμεθα προκρίνειν τὰς ἡμετέρας φαντασίας τῶν παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις γινομένων· πλὴν ἀλλ' εἰ μή ἐστιν ἀπιστότερα τὰ ἄλογα ζῶα ἡμῶν πρὸς τὴν κρίσιν τῶν φαντασιῶν, καὶ διάφοροι γίνονται φαντασίαι παρὰ τὴν τῶν ζώων παραλλαγήν· ὁποῖον μὲν ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων ἐμοὶ φαίνεται, δυνήσομαι λέγειν· ὁποῖον δέ ἐστι τῇ φύσει, διὰ τὰ προειρημένα ἐπέχειν ἀναγκασθήσομαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

ΚΑΙ ὁ μὲν πρῶτος τῆς ἐποχῆς τρόπος τοιοῦτός ἐστι. δεύτερον δὲ ἐλέγομεν εἶναι τὸν ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀνθρώπων. ἵνα γὰρ καθ' ὑπόθεσιν καὶ συγχωρήσῃ τις πιστοτέρους εἶναι

intelligimus, ſed uniformem nullaque varietate diſtinctam eſſe putamus. 75. Quinetiam canes audimus aliam quidem edentes vocem quum aliquos perſequuntur, aliam quum ululant: & rurſum aliam quum vapulant: ſed & aliam quum adblandiuntur: ac, ut ſemel abſolvam, ſi quis hoc attente conſideraverit, magnum comperiet diſcrimen eſſe vocis non in hoc animali ſolum, ſed & in aliis, pro circumſtantiarum diverſitate. Itaque merito his de cauſis, animalia quæ irrationalia appellantur, ſermonis enuntiativi non expertia eſſe dicantur. 76. Jam vero ſi & tam exactis prædita ſunt ſenſibus quam homines, & æque pollent ſermone interno ac illi, & (ut hoc ex abundanti addam) etiam enuntiativo: in iis certe quæ ex phantaſia pendent, nihilo minus penes ea quam penes nos fides eſſe poterit. 77. Poſſim autem ſimiliter unumquodque animalium oratione percurrens, eadem oſtendere. nam & illud quis negaverit, & ſollertia præſtare aves, & enuntiativo uti ſermone: quippe quum non præſentia ſolum, ſed & futura norint, & hæc iis qui intelligere poſſunt, prænuntient, cum aliis modis ipſa ſignificantes, tum etiam voce prædicentes? 78. Sed hac comparatione uſus ſum (ut etiam antea admonui) ex abundanti: quum, meo quidem judicio, ſatis ſuperque jam declaraſſem, non poſſe nos phantaſias noſtras phantaſiis animalium irrationabilium præferre. Quod ſi ratione carentia animalia, in dijudicatione phantaſiarum non minus fide digna ſunt quam nos: diverſæ autem ſunt pro animalium varietate phantaſiæ: quale mihi quodvis ſubjectum appareat, id ego dicere potero: quale autem re vera ſit, de eo quidem certe aſſenſum retinere cogar.

De Secundo Modo.

79. ET primus quidem Epoches modus hic eſt. Secundum autem eſſe dicebamus eum qui eſt ab hominum diverſitate. licet enim hoc demus, hominum potius quam

N O T Æ.

quorum linguam non intelligimus, ut notat etiam Apoſtolus 1. Cor. XIV. 11. quo loco Jacobus DuPortus putabat, eum reſpexiſſe ad Ovidii dictum celebre V. Triſt. Elegia 10.

Barbarus hic ego ſum, quia non intelligor ulli.

Plinius VII. 1. Hiſt. *tot gentium ſermones, tot linguæ, tanta loquendi varietas, ut externus alieno pæne non ſit hominis vice.* Adſcribam & locum Guil. Templei qui exſtat in limine opuſculorum ejus poſtumorum Gallice editorum Ultrajecti 1704. & ad argumentum quod hic tractat Sextus, inſigniter facit: *Quant a la parole, on dit qu'on ne ſave pas ſi les differens ſons de voix des animaux n'ont pas des ſignifications differentes, comme les paroles articulées dont nous nous ſervons; & on doute que nous puiſſons bien juger de leur diverſité, puiſque l'on en trouve ſi peu dans la langue naturelle de quelques nations, ſur tout aux environs du cap de bonne Eſperance, & aux parties ſeptentrionales de la Moſcovie, ou l'on obſerve que les habitans font negoce de leurs fourures, ſans ſe ſervir de plus de vint paroles differentes, méme avec ceux qui entendent leur langue. Car le grand nombre de paroles ne paroit pas naturel, & il ſemble qu'il ait éte introduit par la varieté des paſſions, des actions, des poſſeſſions, des affaires & des converſations dans les nations les plus polies, & par la ſuite des tems ſous les Gouvernemens civils.*

C περὶ τούτου] Ita MSS. In editis erat παρὰ τούτῳ.

D οὐ μόνον τὰ παρόντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐσόμενα] Aves conſciæ futuri, Deorumque κήρυκες & interpretes creditæ, ſive præpetes, volatu, ſive voce, oſcines. Ovidius 1. faſtor. 448. *Nunc penna veras, nunc datis ore notas.* Celſus apud Origenem IV. p. 221. εἰ δ' ὄρνιθες ἄρα, καὶ ὅσα ζῶα μαντικὰ ἐκ Θεοῦ προγιγνώσκοντα διὰ συμβόλων ἡμᾶς διδάσκει, τοσοῦτον ἔοικεν ἐγγυτέρω τῆς θείας ὁμιλίας ἐκεῖνα πεφυκέναι, καὶ ἄναι σοφώτερα, καὶ θεοφιλέστατα. Similia Plutarchus de ſollertia animalium p. 975.

E ἱκανῶς ὡς οἶμαι δείξας ἔμπροσθεν] Supra Sect. 59. ſeq. Itaque ex ſuperabundanti ſe illam mutarum animantium cum homine comparationem inſtituere profeſſus eſt Sect. 62.

irrationalium animalium judicio, ut certiore, ſtandum eſſe: certe vel ex ea quæ inter homines nos eſt differentia, ſuſpenſionem aſſenſionis induci videbimus. Quum enim ex duobus conſtare dicatur homo, animo & corpore, utroque horum alii ab aliis differimus. Corpore quidem, ut formis & propriis temperaturis. 80. Forma enim differt corpus Scythæ ab Indi corpore. differentiam vero facit, ut ajunt, diverſa humorum prævalentia. prout autem hi aut illi humores prævalent, diverſæ quoque fiunt phantaſiæ, quemadmodum & primum modum exponentes diximus: ideo & in appetendis vel fugiendis externis differentia magna inter ipſos eſt. Aliis enim gaudent Indi, aliis noſtrates. ex eo autem quod diverſis gaudeant, manifeſtum eſt eos diverſas à ſubjectis phantaſias capere. 81. Propriis autem temperaturis differimus, quum aliqui ſint qui carnes bubulas facilius quam ſaxatiles piſces concoquant: ſint nonnulli qui ex Lesbii vini potu cholera ſtatim corripiantur. Quinetiam fuiſſe ajunt anum quandam Atticam, quæ cicutæ triginta drachmas ſine damno ſorberet. Lyſis autem etiam quatuor drachmas opii nulla cum moleſtia hauriebat. 82. Et Demophon quidem, qui Alexandro menſæ ſtructor erat, quum ad Solem ſtabat, aut in balneo erat, algebat: in umbra autem caleſcebat. Athenagoras autem Argivus nullum ex ſcorpiorum & araneorum ictu dolorem ſentiebat. Quinetiam ii qui Pſylli vocantur, ne ſi à ſerpentibus quidem aut etiam aſpidibus mordeantur,

τῶν ἀλόγων ζώων τοὺς ἀνθρώπους, εὑρήσομεν καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ διαφορᾷ τὴν ἐποχὴν εἰσαγομένην. δύο τοίνυν εἶναι λεγομένων ἐξ ὧν σύγκειται ὁ ἄνθρωπος, ψυχῆς καὶ σώματος, κατ' ἄμφω ταῦτα διαφέρομεν ἀλλήλων. οἷον κατὰ σῶμα, ταῖς τε μορφαῖς καὶ ταῖς ἰδιοσυγκρισίαις. διαφέρει μὲν γὰρ κατὰ μορφὴν σῶμα Σκύθου, F Ἰνδοῦ σώματος. τὴν δὲ παραλλαγὴν ποιεῖ, καθάπερ φασὶν, ἡ διάφορος τῶν χυμῶν ἐπικράτεια. παρὰ τὴν διάφορον τῶν χυμῶν ἐπικράτειαν διάφοροι γίνονται καὶ αἱ φαντασίαι· καθάπερ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ παρεστήσαμεν. ταῦτά τοι καὶ ἐν τῇ αἱρέσει καὶ φυγῇ τῶν ἐκτὸς, διαφορὰ πολλὴ κατ' αὐτούς ἐστι. ἄλλοις γὰρ χαίρουσιν Ἰνδοὶ, καὶ ἄλλοις οἱ καθ' ἡμᾶς. τὸ δὲ, διαφόροις χαίρειν, τοῦ παρηλλαγμένας ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων φαντασίας λαμβάνειν, ἐστὶ μηνυτικόν. κατὰ δὲ ἰδιοσυγκρισίας διαφέρομεν, ὡς ἐνίους κρέα βόεια πετραίων ἰχθυδίων ῥᾷον πέττειν· καὶ ὑπὸ Λεσβίου οἰναρίου εἰς χολέραν περιτρέπεσθαι. ἦν δέ φασι γραῦς Ἀττικὴ τριάκοντα ὁλκὰς κωνείου G ἀκινδύνως προσφερομένη. Λῦσις H δὲ καὶ μακωνείου I τέσσαρας ὁλκὰς ἀλύπως ἐλάμβανε. καὶ Δημοφῶν μὲν ὁ Ἀλεξάνδρου τραπεζοποιὸς, K ἐν ἡλίῳ γενόμενος ἢ ἐν βαλανείῳ, ἐῤῥίγου· ἐν σκιᾷ δὲ, ἐθάλπετο. Ἀθηναγόρας δὲ ὁ Ἀργεῖος ὑπὸ σκορπίων καὶ φαλαγγίων ἀλύπως ἐπλήσσετο. οἱ δὲ καλούμενοι Ψυλλαεῖς, L οὐδ' ὑπὸ ὄφεων ἢ ἀσπίδων δακνόμενοι βλάπτονται· οἱ δὲ Τεντυρῖται M τῶν

N O T Æ.

F σῶμα Σκύθου, Ἰνδοῦ σώματος] Cauſas & exempla varia hujusmodi ἰδιοσυγκρασιῶν ſive ut Laërtius IX. 80. appellat, συγκρίσεων quæ colore & habitu corporis differre gentes facit, exponunt Nicolaus Pechlinus libro de habitu & colore Æthiopum, cap. 10. ſeq. & Hermannus Conringius in diſſertatione de Germanicorum corporum habitus antiqui ac novi cauſis. Vide ſis etiam è veteribus Plinium lib. 2. Hiſt. c. 78.

G τριάκοντα ὁλκὰς κωνείου] Ὁλκὴ, drachma. Rhemnius Palæmon:

Holceque à drachma non re ſed nomine differt.

Eodem Rhemnio docente, drachma conſtat tribus ſcrupulis, duobus obolis ſcrupulum, obolus lentibus ſive ſpeltis quatuor, lupinis duobus. Suidas in Φύσις· ἐνίοις οὐδὲ τὰ φύσει δοκοῦντα φθαρτικὰ σιτία καὶ δηλητήρια φάρμακα προσενεγκαμένοις ἐφάνη λυπηρά. Φασὶ γὰρ τὴν Ἀττικὴν γυναῖκα τοῦ κωνείου καθάπερ λαχάνων ἐσθίειν, καὶ τὸ ποντικὸν θηρίον, ὅς τις ποτὲ ἦν ὁ Μιθριδάτης ἐκεῖνος, ἐκπιόντα γενναίαν κύλικα δηλητηρίου φαρμάκου μὴ διαφθαρῆναι &c.

H Λῦσις] Quia ſolum hoc nomen ponit Sextus, oportet celeberrimum intelligi & ſolo notum nomine Lyſidem Tarentinorum è Pythagoræ ſchola, de quo dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ cap. 13.

I μακωνείου] Ita pro μυκωνείου ſcripſi ex U. & S. Ita legit etiam H. Stephanus, & Salmaſius in Codice ſuo manu ſua emendavit. *G.* μηκωνείου. Eſt autem μακώνειον ſive μηκώνειον opium ex ſucco papaveris collectum miraque vi ſoporem inducendi præditum, cujus parandi rationem tradunt Dioſcorides IV. 65. Plinius XX. 18. & è recentioribus Petrus Bellonius III. 15. Obſervationum, qui velut ſingulare narrat quod ſe præſente Janiſſarum quidam unam opii drachmam integram unico bolo devoravit, nec quidquam incommodi inde ſenſit, præterquam quod temulentus quodammodo videretur. Adire etiam juvabit Periandri ſive eruditiſſimi Noribergenſium Æſculapii, Mich. Frid. Lochneri μηκωνοπαίγνιον, A. 1713. 4. editum.

K Δημοφῶν ὁ Ἀλεξάνδρου τραπεζοποιὸς] Diogenes Laërtius hunc Demophontem, Alexandri Magni τραπεζοκόμον appellat IX. 80. atque idem ſignari utroque vocabulo jam ex Athenæo notarunt viri docti, licet alioqui τραπεζοποιὸς teſte Polluce VI. 1. eſt ὁ φροντίζων τῆς ὑπηρεσίας ἁπάσης, curator menſæ & convivii, τραπεζοκόμος autem unus ex ὑπηρέταις, ſtructor. De ſtructoribus qui in menſis fercula diſponebant, incidebantque, vide Petronium Clariſſ. Burmanni p. 145.

L Ψυλλαεῖς] Ita U. & S. pro quo editi autem Φυλλαεῖς male, nam de Pſyllis gente Afrorum eſſe ſermonem etiam Henricus Stephanus probe vidit. Neque tamen eſt opus cum Salmaſio ψύλλοι legere, cum ſive à ψύλλα pulice ſanguinem ſugente (confer Bochartum T. 2. Hierozoici p. 587.) ſive à Pſyllo Rege (ut Plin. VII. 2. Hiſt.) hæc gens ut Ψύλλοι *ita etiam* Ψυλλαεῖς dici potuerit. Quanquam Ψύλλους fateor conſtanter vocant non Latini modo ſcriptores Celſus, Plinius, Lucanus, Suetonius Gellius aliique, ſed Græci etiam Herodotus IV. 173. Plutarchus Catone minore p. 787. Xiphilinus in Auguſti vita p. 62. & Zonaras T. 2. p. 161. qui negant fœminas reperiri eadem qua Pſylli ſive arte ſive facultate præditas (γυνὴ γὰρ οὐ γίνεται ψύλλα) & Ælianus hiſt. animal. I. 57. & XVI. 27. Jobo autem Ludolfo veriſimile viſum, virtutem morſibus ſerpentum medendi non ingenitam Pſyllis à natura, ſed herbæ *aſſazoë* remedio exercitam, eamque habitam ſecreto, ne vileſceret, Lib. 1. Hiſtor. Æthiop. cap. 9. Plura in hanc ſententiam Urbanus Chevræus in Miſcellaneis Gallice editis p. 126. ſeq. Hodie, inquit Caſaubonus ad Celſum V. 27. ſimilis gens vagatur per Italiam, quæ à D. Paulo originem generis ſtulte refert.

M οἱ δὲ Τεντυρῖται] Ita ſcripſi pro Τιντυρῖται. Nam Tentyritas vocat Ælianus X. 24. Hiſt. animal. cui conſentiunt

Αἰγυπτίων

Αἰγυπτίων οὐ βλάπτονται πρὸς ἄνω κάτω τῶν κροκοδείλων. [49] ἀλλὰ καὶ Αἰθιόπων οἱ ἀντιπέραν τῆς Μερόης [N] παρὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσι. καὶ Ῥουφῖνος δὲ ὁ ἐν Χαλκίδι πίνων ἐλλέβορον, οὔτε ἤμει, οὔτε ὅλως ἐκαθαίρετο, ἀλλ' ὥς τι τῶν συνήθων προσεφέρετο καὶ ἔπεσσε. Χρύσερμος δὲ ὁ Ἡροφίλειος [O] εἴποτε πέπερι προσηνέγκατο, καρδιακῶς ἐκινδύνευε. καὶ Σωτήριχος δὲ ὁ χειρουργὸς, εἴποτε σιλούρων ᾔσθετο κνίσσης, χολέρᾳ ἡλίσκετο. Ἄνδρων δὲ ὁ Ἀργεῖος [P] οὕτως ἄδιψος ἦν, ὡς καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου Λιβύης ὁδεύειν αὐτὸν μὴ ἐπιζητοῦντα ποτόν. Τιβέριος δὲ ὁ Καῖσαρ, [Q] ἐν σκότῳ ἑώρα. Ἀριστοτέλης δὲ ἱστορεῖ [R] Θάσιόν τινα, ὃς ἐδόκει ἀνθρώπου εἴδωλον προηγεῖσθαι αὐτοῦ διαπαντός. τοσαύτης οὖν παραλλαγῆς οὔσης ἐν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὰ σώματα, ἵνα ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν τῶν παρὰ τοῖς Δογματικοῖς κειμένων ἀρκεσθῶμεν εἰπόντες, εἰκός ἐστιν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν διαφέρειν ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους. τύπος γάρ τίς ἐστι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, [S] ὡς καὶ ἡ φυσιογνωμονικὴ σοφία δείκνυσι. τὸ δὲ μέγιστον δεῖγμα τῆς κατὰ τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων πολλῆς καὶ ἀπείρου διαφορᾶς, [T] ἡ διαφωνία τῶν παρὰ τοῖς Δογματικοῖς λεγομένων περί τε τῶν ἄλλων, καὶ περὶ τοῦ τίνα μὲν αἱρεῖσθαι προσήκει, τίνα δὲ ἐκκλίνειν. δεόντως οὖν καὶ οἱ ποιηταὶ περὶ τούτων ἀπεφήναντο· ὁ μὲν γὰρ Πίνδαρός [U] φησι·

læduntur. 83. At Tentyritæ Ægyptii non læduntur à Crocodilis undique circa eos verſantibus. Sed & Æthiopes illi qui ex adverſo Meroës habitant, Hydaſpis fluvii accolæ, ſcorpios & ſerpentes, & hujus generis alia citra periculum comedunt. Fuit & Rufinus quidam apud Chalcidem, qui bibens elleborum, neque poſtea vomebat, neque ullo modo purgabatur, ſed ut conſuetum aliquem potum ſumebat & concoquebat. 84. Chryſermus autem Erophilius ſi quando piper ediſſet, cardiacæ paſſionis incurrebat periculum. Et Soterichus chirurgus quidam, ſi quando ſiluri nidorem ſentiebat, cholera corripiebatur. Andron Argivus adeo parum erat ſiticuloſus, ut vel per aridam Libyam iter faceret potu non indigens. Tiberius Cæſar in tenebris cernebat. Ariſtoteles autem cujusdam Thaſii meminit, cui hominis imago perpetuo ſe ipſum antecedere videbatur. 85. Quum tanta igitur ſit diverſitas inter homines ratione corporum, (ut pauca è multis quæ apud Dogmaticos habentur, commemoraſſe contenti ſimus) neceſſe eſt & animis ipſis inter ſe homines differre. Eſt enim corpus quædam animi imago, ut etiam phyſiognomonica doctrina docet. Magnæ autem vel potius infinitæ differentiæ quæ eſt inter hominum mentes, maximum hoc fuerit indicium, diſcrepantia eorum quæ Dogmatici cum de aliis rebus docent, tum vero de hoc, quæ appetere, quæ vitare oporteat. 86. Quamobrem recte etiam Poetæ de his pronuntiarunt. nam Pindarus ait:

N O T Æ.

Strabonis, Plinii, Juvenalis, Solini & Stephani Byz. Codices. Etiam Senecæ IV. 2. nat. quæſt. qui non generis aut ſanguinis proprietate crocodilos ſuperari ab hac gente notat, ſed contemtu & temeritate. *Ultro enim inſequuntur, fugientesque injecto trahunt laqueo: plerique pereunt, quibus minus præſens animus ad perſequendum fuit.*

N Αἰθιόπων οἱ ἀντιπέραν τῆς Μερόης] Troglodytas intellige, quorum victum eſſe ſerpentium carnes ſcribit Plinius V. 8. Hiſt. Puellam etiam vidiſſe ſe narrat Albertus Magnus quæ araneas magnas parvas nullo diſcrimine libenter & impune devoravit.

O Χρύσερμος] Chryſermus Herophili Medici ſectator, idem ut exiſtimo Chryſermus Medicus cujus apud Plinium & Galenum mentio. Alius Chryſermus de quo Ælianus XI. 35. de animal. Alius item Chryſermus Corinthius de quo præclarus Voſſius in Hiſtoricis Græcis. De Rufino Chalcidenſi & Sotericho Chirurgo nihil habeo quod lectorem moneam: tantum hoc loco annotabo multa & non minus quam à Sexto hic referuntur mira naturæ ſingularis quæ eſt in quibusdam hominibus exempla collecta eſſe à Johanne Jonſtono in thavmatographia naturali, claſſe ultima, à Martino Schoockio in libro de averſatione caſei capite 1. ab Urbano Chevræo in Chevræanis quæ Gallice viderunt lucem, T. 1. p. 78. ſeq. & denique à Davide Lipſio, Erfordienſi, in exercitatione de antipathiis ſingularibus, Jenæ An. 1678.

P Ἄνδρων ὁ Ἀργεῖος] Idem ex Ariſtotelis libro qui pridem intercidit, de ebrietate, refert Apollonius Dyſcolus Hiſtoriæ commentitiæ cap. 25. & Laërtius IX. 80.

Q Τιβέριος δὲ ὁ Καῖσαρ] Tiberium noctu etiam & in tenebris vidiſſe, ſed ad breve, teſtantur præter Sextum noſtrum Plinius XI. 37. Suetonius in Tiberio cap. 68. & in Opticis Heliodorus.

R Ἀριστοτέλης δὲ ἱστορεῖ] Locus eſt tertio Meteorolog. c. 4. ubi Sextus pro verbis *οἷόν ποτε συνέβαινέ τινι πάθος*, videtur legiſſe *συνέβαινέ τινι Θασίῳ*. Idem Antiphonti Tarentino contigiſſe ſcribit ad Ariſtotelis locum Olympiodorus. Cauſam addit Philoſophus, quod tanta fuerit viſus in illo homine imbecillitas, ut aër proximus non poſſet ab acie ejus penetrari, ſed ſpeculi inſtar imaginem ipſius reflecteret. Seneca lib. 1. quæſt. natural. c. 3. *quidam hoc genere valetudinis laborant, ut ipſi ſibi videantur occurrere, ut ubique imaginem ſuam cernant. Quare? quia infirma vis oculorum non poteſt ne proximum quidem ſibi aërem perrumpere, ſed reſiſtit. Itaque quod in aliis efficit denſus aër, in his facit omnis.* Magis probatur mihi hæc ratio quam Hieronymi Mercurialis, qui lib. V. Variarum Lectionum cap. 7. læſæ hoc mavult imaginationi tribuere.

S τύπος γάρ τίς ἐστι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς] Prolixius hoc demonſtrant Phyſiognomonicæ artis ſcriptores Ariſtoteles, Polemo, Adamantius, ne recentiores jam memorem.

T πολλῆς καὶ ἀπείρου διαφορᾶς] Incredibilem varietatem & diſcrepantiam in judiciis hominum ſatis demonſtrat ſectarum, dogmatum, religionum, rituum, morum & decori in gentibus mira diverſitas, in qua annotanda nemo ita delectatus eſt, nemo tanto ſtudio verſatus quam Mottanus Vayerus, in cujus ſcriptis Gallice ſæpius editis infinita hanc in rem obſervata leguntur.

U ὁ μὲν γὰρ Πίνδαρος] Hunc locum Pindari qui in editis ejus carminibus non exſtat, expreſſit Horatius libro & Oda prima. *Sunt quos curriculo pulverem Olympicum collegiſſe juvat* &c. Ad verbum ſic convertes: *Eſt quem juvant velocium equorum honores & coronæ: alios in auratis thalamis vita. Eſt etiam qui delectatur, ſi celeri nave ſalvo calcare maris fluctus liceat.* Pro διαστείβων Clariſſimus Bentlejus in

Hic

Hic velocis equi gaudet honoribus:
Ille inter thalami vivit opes iners:
Eſt quem pontigradæ navis amor tenet.

Poëta autem dicit:

Nam non una trahit cunctos eademque voluptas.

Sed & tragœdia plena eſt hujuſmodi dictis: ex qua etiam hoc eſt:

Si pulchra cuncti ſcitaque eadem ducerent,
Contentioſa abeſſet altercatio.

Et rurſum:

Qui ſit eadem ut res placeat his mortalibus,
Odio ſit illis?

87. Quandoquidem igitur appetitio vel declinatio in voluptate & in odio conſiſtit, voluptas autem & odium in ſenſu verſatur & phantaſia, quum eadem alii appetant, alii declinent, hinc conſentaneum eſt colligere, non eodem modo ipſos ab iiſdem affici: alioqui eadem pariter appeterent aut fugerent. Si autem hæc varie afficiunt, pro varietate hominum, colligatur etiam ex hoc aſſenſionem eſſe cohibendam: quum quale unumquodque ſubjectum appareat, pro unaquaque varietate, dicere fortaſſe liceat: qualis autem ſit vera & naturalis ejus vis, pronuntiare non poſſimus. 88. Aut enim omnibus hominibus credemus, aut aliquibus tantum. Jam ſi omnibus, & impoſſibilia aggrediemur, & inter ſe pugnantia admittemus. Sin autem aliquibus tantum, dicant nobis quibus aſſentiri oporteat? Nam Platonicus Platoni aſſentiendum eſſe dicet, Epicureus Epicuro, & alii itidem aliis. atque ita nos ex confuſa ſua diſcrepantia rurſum ad aſſenſum retinendum adigent. 89. Qui autem dicit maximo numero eſſe aſſentiendum, puerile quiddam affert, quum nullus poſſit homines omnes percurrere, & quid plurimis eorum placeat, diſcernere. quum fieri poſſit ut in gentibus nobis ignotis, quæ apud nos ſunt rara, pluribus inſint: & quæ

Ἀελλοπόδων μέν τιν᾽ εὐφραίνουσιν ἵππων τιμαὶ καὶ στέφανοι.
τοὺς δ᾽ ἐν πολυχρύσοις θαλάμοις βιοτά.
τέρπεται δὲ καί τις ἐπ᾽ οἶδμα ἅλιον ναῒ θοᾷ σῶς διαστείβων.

ὁ δὲ ποιητὴς [X] λέγει·

ἄλλος γάρ τ᾽ ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.

Ἀλλὰ καὶ ἡ τραγῳδία [Y] μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστί. λέγει γοῦν·

εἰ πᾶσι ταυτὸν καλὸν ἔφυ, σοφόν θ᾽ ἅμα,
οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις.

καὶ πάλιν·

δεινόν γε, ταυτὸν τοῖς μὲν ἁνδάνειν βροτῶν,
τοῖς δ᾽ ἔχθος εἶναι.

ἐπεὶ οὖν ἡ αἵρεσις καὶ ἡ φυγὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἀηδισμῷ ἐστιν, [Z] ἡ δὲ ἡδονὴ καὶ ὁ ἀηδισμὸς ἐν αἰσθήσει κεῖται καὶ φαντασίᾳ, ὅταν τὰ αὐτὰ οἱ μὲν αἱρῶνται, οἱ δὲ φεύγωσιν, ἀκόλουθον ἡμᾶς ἐπιλογίζεσθαι ὅτι οὐδὲ ὁμοίως ὑπὸ τῶν αὐτῶν κινοῦνται· ἐπεὶ ὁμοίως ἂν τὰ αὐτὰ ᾕρουντο ἢ ἐξέκλινον. εἰ δὲ τὰ διαφόρως κινεῖ παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀνθρώπων, εἰσάγοιτ᾽ ἂν εἰκότως καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ἐποχή· ὅ, τι μὲν ἕκαστον φαίνεται τῶν ὑποκειμένων, ὡς πρὸς ἑκάστην διαφορὰν ἴσως λέγειν ἡμῶν δυναμένων· τί δέ ἐστι κατὰ δύναμιν ὡς πρὸς τὴν φύσιν οὐχ οἵων τε ὄντων ἀποφήνασθαι. ἤτοι γὰρ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πιστεύσομεν, ἤ τισιν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν πᾶσι, καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρήσομεν, καὶ τὰ ἀντικείμενα παραδεξόμεθα· εἰ δέ τισιν, εἰπάτωσαν ἡμῖν τίσι χρὴ συγκατατίθεσθαι; ὁ μὲν γὰρ Πλατωνικὸς λέξει ὅτι Πλάτωνι, ὁ Ἐπίκουρος δὲ Ἐπικούρῳ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀναλόγως. καὶ οὕτως ἀνεπικρίτως στασιάζοντες, αὖθις καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐποχὴν περιστήσουσιν. ὁ δὲ λέγων ὅτι τοῖς πλείστοις δεῖ συγκατατίθεσθαι, παιδαριῶδές τι προσίεται· οὐδενὸς δυναμένου πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐπελθεῖν· καὶ διαλογίσασθαι τί τοῖς πλείστοις ἀρέσκει. ἐνδεχομένου τοῦ, ἐν τισιν ἔθνεσιν ἃ ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, τὰ μὲν παρ᾽ ἡμῖν σπάνια, τοῖς πλείοσι

NOTÆ.

Pindari verbis ſcribit *διαστείχων*, quod repugnantibus omnibus Codicibus nolui in contextum recipere, ſiquidem *διαστείβων* pulchre dici poteſt de navigante qui fluctus veluti calcat ac ſubigit. Propter eundem codicum conſenſum nolui cum viro docto ſcribere *τινὰς εὐφραίνουσιν* licet ſequitur *τοὺς*, quia à ſingulari etiam ad pluralem tranſire non inſolitum eſt ſcriptoribus, ſicut mox à plurali Pindarus tranſit ad ſingularem. Cæterum *βιοτὰ* pro *βιωτὰ* & *σῶς* pro *σῶν*, quod habebant editi, ſcribendum eſſe vidit etiam Menagius p. 434. ad Laërtium. In U. diſerte etiam legitur *βιοτὰ* ſed poſt *ναῒ θοᾷ* ſtatim ſequitur *διαστείβων*.

X *Ὁ δὲ ποιητὴς*] Verſus ex Odyſſ. ξ. 228. ad quem plura in eandem tritiſſimam ſententiam aliorum ſcriptorum loca in Gnomologia ſua Homerica p. 222. ſeq. congeſſit Jacobus Duportus. Plura etiam Cerda ad Virgilii illud Eclog. 2. 65. *trahit ſua quemque voluptas.* Quibus addendum ex aliis infinitis hoc Luciani:

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα,
Ἀλλ᾽ ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ᾽ ἑτέροισι γέλως.

Y *ἀλλὰ καὶ ἡ τραγῳδία*] Poſtquam Lyricæ & Epicæ Poëſeos ſuffragia advocavit Sextus, ſubjungit & dicta duo Tragicorum, quorum prius petitum ex Euripidis Phœniſſis verſ. 502. alterum eſt incerti, cui conſentaneum & hoc Euripidis Oeneo, apud Clementem Alex. VI. Strom. p. 620. *ἀλλ᾽ ἄλλος ἄλλοις μᾶλλον ἥδεται τρόποις.* Itemque Sophoclis in Oedip. Coloneo: *ἄλλα δ᾽ ἀλλαχοῦ καλά.* Vide etiam quæ ex Euripidis Rhadamanto Stobæus in Excerptis p. 177. edit. Grotii. qui duo illa dicta à Sexto allegata ſic vertit, prius quidem Excerpt. è Tragicis:

Si jus bonumque ducerent omnes idem,
Diſſidia generi nulla mortali forent.

alterum p. 462.

Miſerum, quod eadem ſæpe res hominum his placet,
Illis in odio eſt - -

Z *ἡ αἵρεσις καὶ φυγὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἀηδισμῷ ἐστιν*] Ea eligimus quibus tanquam melioribus delectamur, averſamur contra & fugimus quæ pro deterioribus habemus, atque ideo nulla eorum voluptate duci poſſumus.

προσεῖ-

προσεῖναι· τὰ δὲ ἡμῶν τοῖς πολλοῖς συμβαίνοντα, σπάνια ὑπάρχειν· ὡς τοὺς πολλοὺς μὲν ὑπὸ φαλαγγίων δακνομένους μὴ ἀλγεῖν, [A] τινὰς δὲ σπανίως ἀλγεῖν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων ἰδιοσυγκρισιῶν, τὸ ἀνάλογον. ἀναγκαῖον οὖν καὶ διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων διαφορὰν εἰσάγεσθαι τὴν ἐποχήν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

Ἐπεὶ δὲ φίλαυτοί τινες ὄντες οἱ Δογματικοὶ, φασὶ δεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἑαυτοὺς προκρίνειν ἐν τῇ κρίσει τῶν πραγμάτων, ἐπιστάμεθα μὲν ὅτι ἄτοπός ἐστιν ἡ ἀξίωσις αὐτῶν. (μέρος γάρ εἰσι καὶ αὐτοὶ τῆς διαφωνίας· [B] καὶ ἐὰν αὐτοὺς προκρίνοντες, οὕτω κρίνωσι τὰ φαινόμενα, πρὶν ἄρξασθαι τῆς κρίσεως, τὰ φαινόμενα συναρπάζουσιν, ἑαυτοῖς τὴν κρίσιν ἐπιτρέποντες) ὅμως δ' οὖν ἵνα καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἀνθρώπου τὸν λόγον ἱστάντες, οἷον, τοῦ παρ' αὐτοῖς ὀνειροπολουμένου σοφοῦ, [C] ἐπὶ τὴν ἐποχὴν καταντῶμεν, τὸν τρίτον τῇ τάξει τρόπον ἐγχειριζόμεθα. τοῦτον δὲ λέγομεν τὸν ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν αἰσθήσεων. ὅτι δὲ διαφέρονται αἱ αἰσθήσεις πρὸς ἀλλήλας, πρόδηλον· αἱ γοῦν γραφαὶ [D] τῇ μὲν ὄψει δοκοῦσιν εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς ἔχειν, οὐ μὴν καὶ τῇ ἁφῇ. καὶ τὸ μέλι τῇ γλώττῃ ἡδὺ [E] φαίνεται ἐπί τινων, τοῖς δ' ὀφθαλμοῖς ἀηδές· ἀδύνατον οὖν ἐστιν εἰπεῖν πότερον ἡδύ ἐστιν εἰλικρινῶς ἢ ἀηδές. καὶ ἐπὶ τοῦ μύρου ὁμοίως· τὴν μὲν γὰρ ὄσφρησιν εὐφραίνει· τὴν δὲ γεῦσιν ἀηδίζει. [F] τό, τε εὐφόρβιον, [G] ἐπεὶ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς λυπηρόν ἐστι, τῷ δὲ ἄλλῳ σώματι παντὶ ἄλυπον, οὐχ ἕξομεν εἰπεῖν, πότερον ἄλυπόν ἐστιν εἰλικρινῶς τοῖς σώμασιν ὅσον ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ἢ λυπηρόν. τό, τε ὄμβριον ὕδωρ, [H] ὀφθαλμοῖς μέν ἐστιν ὠφέλιμον· ἀρτηρίαν δὲ καὶ πνεύμονα τραχύνει· καθάπερ καὶ τὸ ἔλαιον, καί τοι τὴν

apud nos pluribus contingunt, rara ſint illic. ut, verbi gratia, multi ſint illic qui ab araneis morſi, dolorem non ſentiant, pauci qui ſentiant. & de aliis quas antea diximus propriis temperaturis eadem erit ratio. Quamobrem & propter hominum diverſitatem neceſſe eſt induci aſſenſionis ſuſpenſionem.

De Tertio Modo.

90. Quoniam autem ſibi placentes Dogmatici ſe aliis hominibus in rebus judicandis præferendos eſſe dicunt: quamvis eos rem abſurdam poſtulare ſciamus (nam ipſi controverſiæ pars ſunt: ac poſtquam ſeipſos præ aliis dignos ea re judicaverint, ſi deinde judicent de apparentibus: nimirum dum ſibi judicationem permittunt, ea apparentia de quibus judicandum erat, abripiunt jam tanquam judicata, etiam antequam judicare cœperint:) 91. veruntamen ut in noſtra diſputatione unicum hominem, exempli gratia, in medium proferentes, illum videlicet ſapientem quem ſomniant, ad aſſenſum cohibendum deveniamus: eum modum qui ordine tertius eſt, aggredicmur. Eum autem dicimus qui eſt à ſenſuum diverſitate. differre autem ſenſus inter ſe manifeſtum eſt. 92. Verbi gratia, pictæ tabulæ viſui quidem videntur aliquid prominens & aliquid retruſum habere: at non tactui: & mel linguæ videtur jucundum eſſe in aliquibus, at vero oculis ingratum. Itaque dici non poteſt utrum ſuave ſit pure & per ſe, an inſuave. Idem in unguento uſu venit: olfactum enim exhilarat, guſtatui autem injucundum eſt. 93. Sic & euphorbium, quum oculis moleſtum ſit, reliquo autem corpori univerſo minime: pure & ſimpliciter corporibus natura ſua moleſtum ſit nec ne, dicere nequaquam poterimus. Item & aqua pluvia oculis quidem utilis eſt, arteriam autem & pulmonem exaſperat. non aliter quam oleum, quamvis

N O T Æ.

A ὑπὸ φαλαγγίων δακνομένους μὴ ἀλγεῖν] Quod ſupra tanquam ſingulare de Athenagora Argivo retulerat, Sect. 82.

B μέρος γάρ εἰσι καὶ αὐτοὶ τῆς διαφωνίας] Sæpius hoc ut Sect. 59. 98. 112. inculcat Sextus, non poſſe eos qui ipſi è partibus litigantibus ſunt, judicium ſibi de iis, cum quibus litigant, vindicare. Nemo enim ſibi eſſe judex vel jus ſibi dicere debet, ut JCtorum etiam ſcitis eſt teſtatiſſimum l. 10. D. de jurisdict. & l. unica C. ne quis in ſua cauſa judicet.

C τοῦ παρ' αὐτοῖς ὀνειροπολουμένου σοφοῦ] Stoicos tangit, qui de ſapiente ſuo magna & mira jactabant, de quibus prolixe Lipſius manuductionis ſuæ libro tertio. At quoniam ejusmodi ſapiens nusquam gentium reperitur, & Stoicis ipſis non diffitentibus vix tanquam Phœnix naſcitur ſemel anno quingenteſimo, (vide iterum Lipſium lib. 2. diſſ. 8.) hinc ſomniare à noſtro dicuntur. Mox pro *ἐγχειριζόμεθα*, U. habet *προχειριζόμεθα*, eodem ſenſu.

D αἱ γοῦν γραφαί] Infra Sect. 120. Franciſcus Junius de pictura veterum lib. 3. cap. 3. p. 171. Woweranus de umbra cap. 20.

E τῇ γλώττῃ ἡδὺ,--τοῖς δ' ὀφθαλμοῖς ἀηδές] Ἡδὺ hoc loco non eſt dulce ſed gratum & acceptum, uti viciſſim *ἀηδὲς* ingratum moleſtumque. Dulcia enim guſtare linguæ proprium eſt, nec magis mirum oculos non percipere mellis dulcedinem, quam campanæ ſono vel fragrantia aromatis oculos non affici, unde tamen non poteſt concludi, (licet aliis ex argumentis incertum id eſſe ſupra Sect. 20. noſter pugnat) non dulce eſſe mel, vel ſonum à campana, odorem non edi ab aromate. Quod vero addit Sextus, gratum mel accidere *ἐπί τινων*, ſignificat non omnium ſed quorundam tantum hominum palatum dulcedine illius duci, Sect. 101. enim obſervat, quod ictero laborantibus mel amarum eſt.

F τὴν δὲ γεῦσιν ἀηδίζει] Non negaverim inſuave eſſe guſtatui unguentum ob amaritudinem, tantum noto veteres quosdam unguenta cibis admixta in deliciis habuiſſe, & in potus addidiſſe. Vide Plinium XIII. 3. & Woweranum ad Minucium Felicem p. 18.

G τό, τε εὐφόρβιον] Ob acrimoniam oculis moleſtum eſt, licet ſuccus ejus utilis ad diſcutiendas oculorum ſuffuſiones. Vide Dioſcoridem III. 96. & Plinium XXV. 7. qui Jubæ Regis volumen de illa herba memorat.

H τό, τε ὄμβριον ὕδωρ] Ex Hippocrate, qui libro de aëre, aquis & locis c. 19. teſtatur aquam pluviam niſi probe decoquatur atque excoletur, *βράγχος καὶ βαρυφωνίην raucedinem & vocis gravitatem* bibenti afferre.

ſuperficiem leniter afficiat. Præterea torpedo marina extremitatibus quidem corporis appoſita, torpere facit, at reliquo corpori appoſita, dolorem nullum excitat. Itaque quale natura ſit unumquodque horum, dicere non poterimus: quale autem ſingulis ſenſibus appareat, id vero à nobis dici poſſit. 94. Plura huc afferre poſſemus: ſed in his ne immoremur diutius quam ratio inſtituti operis patitur, illud dicendum: unumquodque apparentium nobis ſenſibilium varium ſub ſenſus cadere: ut pomum videtur nobis læve, odoratum, dulce, flavum. Incertum ergo utrum vere has qualitates ſolas, an potius unicam tantum qualitatem habeat, ſed ob ſenſuum inſtrumenta, alio atque alio modo conſtituta, diverſas habere videatur. an contra, plures quidem habeat qualitates quam quæ nobis apparent, ſed earum aliquæ ſub ſenſus noſtros non cadant. 95. Nam unicam ipſum habere qualitatem, ex iis poſſit colligi quæ antea diximus de cibo qui per corpora noſtra digeritur, & aqua quæ in arbores diffunditur, & ſpiritu qui eſt in tibiis & tubis & id genus inſtrumentis. Poteſt enim fieri ut pomum quoque unius qualitatis quidem ſit, ipſum tamen ut varium contemplemur, ob varietatem ſenſus inſtrumentorum circa quæ fit ipſius perceptio. 96. Rurſum fieri poſſe ut pomum plures habeat qualitates quam nobis appareant, ſic colligimus: Imaginemur aliquem qui à nativitate tactum quidem habeat & olfactum & guſtum, auditu autem & viſu careat: hic putabit omnino nihil eſſe quod viſu, nihil quod auditu percipi poſſit, ſed tria ſola illa eſſe genera qualitatum quæ percipere poteſt. 97. Igitur fieri poteſt ut quum quinque tantum ſenſibus præditi ſimus, ex qualitatibus quæ pomo inſunt, eas ſolas percipiamus, quarum perceptivam facultatem habemus: interim tamen exſtent ſubjectæ etiam aliæ quæ ſub alia ſenſus inſtrumenta cadant, quæ quidem nos non habeamus: propterea neque percipiamus quæ eorum opera ſint ſenſibilia. 98. Sed natura (dicet aliquis) æqualiter merita eſt ſenſus ad ſenſibilia. quæ natura? quum tanta ſit, necdum deciſa controverſia

ἐπιφάνειαν παρηγοροῦν. [I] καὶ ἡ θαλαττία νάρκη, [K] τοῖς μὲν ἄκροις προστεθεῖσα ναρκᾶν ποιεῖ· τῷ δ᾽ ἄλλῳ σώματι ἀλύπως παρατίθεται. διόπερ ὁποῖον μέν ἐστι πρὸς τὴν φύσιν ἕκαστον τούτων, οὐχ ἕξομεν λέγειν· ὁποῖον δὲ φαίνεται ἑκάστοτε, δυνατὸν εἰπεῖν. καὶ ἄλλα δὲ πλείω τούτων ἔνεστι λέγειν. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ διατρίβωμεν διὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ τρόπου τῆς συγγραφῆς, ἐκεῖνο λεκτέον· ἕκαστον τῶν φαινομένων ἡμῖν αἰσθητῶν ποικίλον ὑποπίπτειν δοκεῖ. οἷον τὸ μῆλον, [L] λεῖον, εὐῶδες, γλυκὺ, ξανθόν. ἄδηλον οὖν πότερόν ποτε ταύτας μόνας ὄντως ἔχει τὰς ποιότητας· ἢ μονοποιὸν μέν ἐστιν· παρὰ δὲ τὴν διάφορον κατασκευὴν τῶν αἰσθητηρίων, διάφορον φαίνεται. ἢ καὶ πλείονας μὲν τῶν φαινομένων ἔχει ποιότητας· ἡμῖν δ᾽ οὐχ ὑποπίπτουσί τινες αὐτῶν. μονοποιὸν μὲν γὰρ εἶναι τοῦτο, ἐνδέχεται λογίζεσθαι ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων [M] περὶ τῆς εἰς τὰ σώματα ἀναδιδομένης τροφῆς, καὶ τοῦ ὕδατος τοῦ εἰς τὰ δένδρα ἀναδιδομένου, καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν αὐλοῖς καὶ σύριγξι· καὶ τοῖς παραπλησίοις ὀργάνοις. δύναται γὰρ καὶ τὸ μῆλον μονοειδὲς μὲν εἶναι, διάφορον δὲ θεωρεῖσθαι· παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν αἰσθητηρίων περὶ ἃ γίνεται αὐτοῦ ἡ ἀντίληψις· πλείονας δέ τῶν φαινομένων ἡμῖν ποιοτήτων ἔχειν τὸ μῆλον ποιότητας δύνασθαι, οὕτως ἐπιλογιζόμεθα. ἐννοήσωμέν τινα ἐκ γενετῆς ἁφὴν μὲν ἔχοντα καὶ ὄσφρησιν καὶ γεῦσιν, μήτε δὲ ἀκούοντα, μήτε ὁρῶντα, οὗτος τοίνυν ὑπολήψεται, μήτε ὁρατόν τι εἶναι τὴν ἀρχὴν, [N] μήτε ἀκουστόν· ἀλλὰ μόνα ἐκεῖνα τὰ τρία γένη τῶν ποιοτήτων ὑπάρχειν ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι δύναται. καὶ ἡμᾶς οὖν ἐνδέχεται τὰς πέντε μόνας αἰσθήσεις ἔχοντας, μόνον ἀντιλαμβάνεσθαι, ἐκ τῶν περὶ τὸ μῆλον ποιοτήτων, ὧν ἐσμεν ἀντιληπτικοί· ὑποκεῖσθαι δὲ ἄλλας οἷόν τέ ἐστιν ποιότητας, ὑποπιπτούσας ἑτέροις αἰσθητηρίοις, ὧν ἡμεῖς οὐ μετεσχήκαμεν. διὸ οὐδὲ ἀντιλαμβανόμεθα τῶν κατ᾽ αὐτὰς αἰσθητῶν. ἀλλ᾽ ἡ φύσις συνεμετρήσατο (φήσει τις) τὰς αἰσθήσεις πρὸς τὰ αἰσθητά. [O] ποία φύσις; διαφωνίας τοσαύτης ἀνε-

N O T Æ.

I παρηγοροῦν] Molliter ac leniter afficiens, ac veluti demulcens. Vide Salmaſium ad Tertulliani de pallio librum p. 249.

K ἡ θαλαττία νάρκη] Plato Menone p. 337. Ariſtoteles IX. 37. de animal. Antigonus Caryſtius hiſtor. mirab. c. 53. Plutarch. de ſolertia animalium p. 978. Plinius XXI. 4. Alexander in prooemio problem. Ælianus Hiſt. animal. I. 36. & IX. 14. Oppianus lib. 2. *ἁλιευτικῶν*, verſ. 64. & lib. 3. verſ. 150. Chalcidius in Timæum Platonis p. 332. Phile de animal. p. 81. Theophylactus Simocatta in *ἀπορίαις φυσικαῖς* &c. Claudianus Epigrammate 3. *victricemque ligat concreto ſanguine dextram.* De torpedine & mira hac ejus vi librum olim ſcripſerat Clearchus Solenſis laudatum Athenæo, VII. p. 314. qui & ipſe videndus, nec non experimenta quæ recens de illo piſce ceperunt viri docti Franciſcus Redi & Stephanus Laurenzinus, in Ephemeridibus Pariſ. A. 1672. (Conferences ſur les ſciences par Mr. Denys) p. 274. & A. 1679. p. 152. edit. Amſtelod.

L τὸ μῆλον] Paulo aliter Laërtius IX. 81. Aliter etiam Macrobius VII. 14. Saturnal. pomi exemplo utens ad confutandos Academicos damnandorum ſenſuum argumenta undique colligentes.

M ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων] Supra Sect. 53.

N τὴν ἀρχὴν] Recte H. Stephanus vertit *omnino*, atque ita ſæpius uſurpat noſter ut p. 128. & 152. adverſus Mathematicos. Contra *μηδὲ τὴν ἀρχὴν nullatenus, prorſus non*, apud Origenem 1. contra Celſum p. 4. & alibi. Plura congeſſi ad Joh. VIII. 25.

O ἡ φύσις συνεμετρήσατο--τὰς αἰσθήσεις πρὸς τὰ αἰσθητά]

πικρί-

πικρίτου παρὰ τοῖς Δογματικοῖς οὔσης περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς κατ' αὐτήν; P ὁ γὰρ ἐπικρίνων αὐτὸ τοῦτο, εἰ ἔστι φύσις, εἰ μὲν ἰδιώτης εἴη, ἄπιστος ἔσται κατ' αὐτούς· φιλόσοφος δὲ ὢν, μέρος ἔσται τῆς διαφωνίας, καὶ κρινόμενος αὐτὸς, ἀλλ' οὐ κριτής. πλὴν ἀλλ' εἰ ἐνεχώρει καὶ ταύτας πλείονας ὑποκεῖσθαι παρὰ τῷ μήλῳ τὰς ποιότητας, ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι δοκοῦμεν, καὶ πλείους τούτων· ἢ πάλιν μηδὲ τὰς ἡμῖν ὑποπιπτούσας· ἄδηλον ἡμῖν ἔσται ὁποῖόν ἐστι τὸ μῆλον· ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν λόγος. τῶν αἰσθήσεων μέν τοι μὴ καταλαμβανουσῶν τὰ ἐκτὸς, οὐδὲ ἡ διάνοια ταῦτα δύναται καταλαμβάνειν. ὥστε καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον, ἡ περὶ τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ἐποχὴ, συνάγεσθαι δόξει.

apud Dogmaticos de naturæ exiſtentia? nam qui hoc ipſum dijudicare velit an natura ſit, ſiquidem aliquis ſit è vulgo imperito, eum fide dignum illi non cenſebunt: quod ſi Philoſophus ſit, pars erit diſcrepantiæ, & ipſe in judicium vocabitur, non autem judex erit. 99. Porro ſi nihil abſurdum eſt dicere, quod variæ illæ ſint in pomo qualitates quas percipere nobis videmur, & plures etiam his: aut contra, quod ne eæ quidem quæ ſub ſenſus noſtros cadunt: quale ſit pomum, incertum nobis erit. eademque & in aliis ſenſibilibus ratio. Quum autem ſenſus externa non comprehendant, ne intellectus quidem ea comprehendere poteſt. Itaque hac quoque ratione aſſenſionem de externis ſubjectis ſuſpendendam eſſe, colligi videbitur.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

Ἵνα δὲ καὶ ἐπὶ μιᾶς ἑκάστης αἰσθήσεως στάντες τὸν λόγον, ἢ καὶ ἀφιστάμενοι τῶν αἰσθήσεων, ἔχωμεν καταλήγειν εἰς τὴν ἐποχὴν, παραλαμβάνομεν καὶ τὸν τέταρτον τρόπον αὐτῆς. ἔστι δ' οὗτος ὁ παρὰ τὰς περιστάσεις καλούμενος· περιστάσεις λεγόντων ἡμῶν τὰς διαθέσεις. θεωρεῖσθαι δ' αὐτόν φαμεν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, ἐν τῷ ἐγρηγορέναι ἢ καθεύδειν, παρὰ τὰς ἡλικίας, παρὰ τὸ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν, παρὰ τὸ μισεῖν ἢ φιλεῖν, παρὰ τὸ ἐνδεεῖς εἶναι, ἢ κεκορεσμένους, παρὰ τὸ μεθύειν ἢ νήφειν, παρὰ τὰς προδιαθέσεις, παρὰ τὸ θαῤῥεῖν ἢ δεδιέναι, ἢ παρὰ τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν· οἷον, παρὰ μὲν τὸ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν ἔχειν, ἀνόμοια ὑποπίπτει τὰ πράγματα· ἐπεὶ οἱ μὲν φρενιτίζοντες Q καὶ οἱ θεοφορούμενοι, R δαιμόνων ἀκούειν δοκοῦσιν· ἡμεῖς δὲ οὔ. ὁμοίως δὲ ἀπὸ φορᾶς στύρακος ἢ λιβανωτοῦ, ἤ τινος τοιούτου, καὶ ἄλλων πλειόνων ἀντιλαμβάνεσθαι πολλάκις λέγουσιν, ἡμῶν μὴ αἰσθανομένων. καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ S φλεγμαίνουσι μὲν τόποις ἐπιχυθὲν, ζεστὸν εἶναι δοκεῖ, ἡμῖν δὲ χλιαρόν· καὶ τὸ αὐτὸ ἱμάτιον τοῖς μὲν ὑπόσφαγμα

De Qvarto Modo.

100. Ut porro unumquenque ſenſum diſputatione noſtra percurrentes, aut à ſenſibus etiam digreſſi, ad aſſenſum cohibendum devenire poſſimus, etiam quartum dubitationis modum aſſumimus. Eſt autem is qui à circumſtantiis ducitur, quo nomine intelligimus habitus ſive diſpoſitiones ac conditiones diverſas. Dicimus enim modum hunc animadverti prout ſecundum naturam quis aut præter naturam in vigilia aut ſomno, in ætate diverſa conſtitutus aliquid ſentit, in motu aut quiete, in odio aut amore, in inedia aut ſaturitate, in eo ſi ebrii ſimus aut non poti: item in prædiſpoſitionibus ſive præhabitudinibus, in confidentia aut metu, in mœrore aut gaudio. 101. Exempli gratia, Prout vel ſecundum naturam vel præter eam nos habemus, aliter atque aliter res ſub ſenſus noſtros cadunt. nam phrenitici & qui numine ſunt afflati, dæmonas audire ſibi videntur, nos autem minime. Iidem ſe & odorem ſæpe percipere dicunt qui à ſtyrace aut thure, aut aliquo hujusmodi emittatur, aliaque complura: quum nihil tale ſenſu uſurpemus. Præterea, eadem aqua inflammatis partibus infuſa, fervida videtur eſſe, at nobis, tepida: Et eadem veſtis iis qui ſuffuſione cruenta oculorum la-

NOTÆ.

Confer Ariſtotelem de anima lib. 3. cap. 1. & Arrianum Epictetearum diſſ. lib. 1. cap. 6.

P *περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς κατ' αὐτήν*] De exiſtentia naturæ loqui Sextum, ſive de eo, num omnino detur hujusmodi natura, non ut voluit eruditus interpres de eſſentia ejus ſive quid natura ſit, patet tum ex ipſo vocabulo *ὑπάρξεως* tum quod ipſe auctor mox ſubjungit: *ὁ ἐπικρίνων αὐτὸ τοῦτο, εἰ ἔστι φύσις.* Sermo autem eſt hoc loco de natura quam naturantem ſive effectricem nonnulli appellant, hoc eſt de auctore naturæ qui provide ac ſapienter omnia fecerit, adeoque etiam rebus qualitatibusque ſenſilibus ſenſoria reſpondentia efformaverit, & homini indiderit. De hujusmodi enim naturæ exiſtentia non modo dubitare ſe profitebantur Sceptici, ut infra lib. 3. cap. 1. apparebit, ſed eam quoque aperte negavit Democriti, Leucippi & Epicuri ſchola, referens nihil non ad cœcum impetum atomorum.

Q *ἐπεὶ οἱ μὲν φρενιτίζοντες*] Hoc loco Sextus inſanientes non negat *παρὰ φύσιν ἔχειν*, quod negatur apud Laërtium IX. 82. Ac certe conantes efficere quod nihil interſit, utrum aliquid cui videatur inſano an ſano, non mediocris inſaniæ arguit Cicero Lucullo, c. 17.

R *θεοφορούμενοι*] U. & S. *θεοφρουρούμενοι*, ſed alterum prætuli, intelliguntur enim arreptitii & *ἐνθουσιῶντες*, qui divinitus afflatos cum ſe crederent, haud mirum, ſi non modo voces audire Deorum, ſed & odores ac ſuffitus percipere viſi ſibi ſunt, quales Diis adoleri mos erat. Pro *θεοφορουμένοις*, *θεολήπτους* vocat noſter infra lib. 2. c. 6. Apud Suidam *Θεοφορία*, *ἐνθουσιασμός*. Vetus Epigramma: *ἐψύχθη χαλεπῆς πνεῦμ' ὑπὸ Θεοφορίης.* Inter Menandri Comoedias *ἡ Θεοφορουμένη*, inter Alexidis Comici *ἡ Θεοφόρητος*, quo nomine Caſſandra venit Æſchylo atque aliis.

S *τὸ αὐτὸ ὕδωρ*] Eadem repetit infra jam dicto loco.

 borant,

borant, videtur eſſe ſanguinea, at mihi non: Et idem mel mihi dulce, at ictericis amarum. 102. Quod ſi quis dicat humorum quorundam admiſtionem in iis qui præter naturam ſe habent, objicere non conſentaneas phantaſias à ſubjectis: reſpondendum eſt: Quoniam etiam qui ſani ſunt, humores habent permiſtos, hi poſſunt facere ut externa ſubjecta, quæ talia ſunt natura qualia apparent præter naturam ſe habentibus, diverſa appareant ſanis. 103. Nam illis quidem humoribus attribuere facultatem mutandi ſubjecta, his autem non, nugatorium eſt. Nam ſicut ſani quidem, ſecundum naturam ſanorum ſe habent, præter naturam autem ægrotantium: ſic qui ægrotant, præter naturam quidem ſe habent ſanorum, ſecundum naturam autem ægrotantium. quare etiam illis fides adhibenda eſt in eo, ad quod ſe habent ſecundum naturam. 104. Ex ſomno autem aut vigilia diverſæ fiunt phantaſiæ: quia quæ viſa in ſomnis concipimus, non eadem vigilantes: nec rurſum quæ vigilantes, eadem in ſomnis. itaque exiſtentia eſſe illa vel non eſſe dici poſſunt non ſimpliciter, ſed reſpectu ad aliquid, ad ſomnum videlicet aut ad vigiliam. Conſentaneum eſt igitur ea in ſomnis nos videre quæ non exiſtunt, dum vigilamus: quum alioqui per ſe nequaquam ſint inexiſtentia ſimpliciter: exiſtunt enim in ſomnis. quemadmodum & ea quæ exiſtunt dum vigilamus, exiſtere dicuntur, etiamſi in ſomnis non exiſtant. 105. Ex ætatibus autem: quoniam idem aër ſenibus quidem frigidus eſſe videtur, aliis qui in ætatis flore ſunt, bene temperatus. & idem color, ſenibus quidem, dilutus pallidusque, at iis qui florent ætate, ſatur & preſſus vividiorque. Eodem modo & vox eadem, aliis quidem depreſſa eſſe videtur, aliis autem alta & ſonora. 106. Sic vero & ad appetendas aut fugiendas res impelluntur qui ætatibus inter ſe differunt. Verbi gratia, Pueris pila & trochus in pretio ſunt: at ii qui ætatem virilem attigerunt, alia his præferunt: rurſus alia ſenes. Ex quibus colligitur, diverſas moveri phantaſias ab iisdem ſubjectis, ob diverſas ætates. 107. Ex motu

ἔχουσι, [T] φαίνεται κιῤῥὸν, ἐμοὶ δὲ, οὔ. καὶ τὸ αὐτὸ μέλι ἐμοὶ μὲν φαίνεται γλυκὺ, τοῖς δὲ ἰκτερικοῖς πικρόν. [U] εἰ δέ τις λέγει ὅτι χυμῶν τινων παραπλοκὴ ἀνοικείους φαντασίας ἐκ τῶν ὑποκειμένων ποιεῖ τοῖς παρὰ φύσιν ἔχουσι, λεκτέον, ὅτι ἐπεὶ καὶ οἱ ὑγιαίνοντες [X] χυμοὺς ἔχουσιν ἀνακεκραμένους, δύνανται οὗτοι τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα τοιαῦτα ὄντα φύσει, ὁποῖα φαίνεται τοῖς παρὰ φύσιν ἔχειν λεγομένοις, ἑτεροῖα φαίνεσθαι ποιεῖν τοῖς ὑγιαίνουσι. τὸ γὰρ ἐκείνοις μὲν τοῖς χυμοῖς μεταβλητικὴν τῶν ὑποκειμένων διδόναι δύναμιν, τούτοις δὲ μὴ, πλασματικόν ἐστι. ἐπεὶ καὶ ὥσπερ οἱ ὑγιαίνοντες κατὰ φύσιν μὲν τὴν τῶν ὑγιαινόντων ἔχουσιν, παρὰ φύσιν δὲ τὴν τῶν νοσούντων· οὕτως καὶ οἱ νοσοῦντες, παρὰ φύσιν μὲν ἔχουσι τὴν τῶν ὑγιαινόντων· κατὰ φύσιν δὲ τὴν τῶν νοσούντων. ὥστε κᾀκείνοις πρός τι κατὰ φύσιν ἔχουσι πιστευτέον. παρὰ δὲ τὸ ὑπνοῦν ἢ ἐγρηγορέναι, [Y] διάφοροι γίνονται φαντασίαι· ἐπεὶ ὡς καθ᾽ ὕπνους φανταζόμεθα, οὐ φανταζόμεθα ἐγρηγορότες· οὐδὲ ὡς φανταζόμεθα ἐγρηγορότες, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους φανταζόμεθα. ὥστε εἶναι αὐτοῖς ἢ μὴ εἶναι, γίνεται οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρός τι· πρὸς γὰρ τὸ καθ᾽ ὕπνους ἢ πρὸς ἐγρήγορσιν. εἰκότως οὖν καθ᾽ ὕπνους ὁρῶμεν ταῦτα ἃ ἐστιν ἐν τῷ ἐγρηγορέναι ἀνύπαρκτα, οὐκ ἐν τῷ καθάπαξ ἀνύπαρκτα ὄντα. ἔστι γὰρ καθ᾽ ὕπνους· ὥσπερ τὰ ὕπαρ ἐστὶν, κᾂν μὴ ᾖ καθ᾽ ὕπνους. παρὰ δὲ τὰς ἡλικίας ὅτι ὁ αὐτὸς ἀὴρ τοῖς μὲν γέρουσι ψυχρὸς εἶναι δοκεῖ· τοῖς δὲ ἀκμάζουσιν, εὔκρατος. καὶ τὸ αὐτὸ χρῶμα [Z] τοῖς μὲν πρεσβυτάτοις ἀμαυρὸν φαίνεται, τοῖς δὲ ἀκμάζουσι κατακορές. καὶ φωνὴ ὁμοίως ἡ αὐτὴ τοῖς μὲν ἀμαυρὰ δοκεῖ τυγχάνειν, τοῖς δ᾽ ἐξάκουστος. καὶ παρὰ τὰς αἱρέσεις δὲ καὶ φυγὰς ἀνομοίως κινοῦνται, οἱ ταῖς ἡλικίαις διαφέροντες. [A] παισὶ μὲν γὰρ, εἰ τύχοι, σφαῖραι καὶ τροχοὶ διὰ σπουδῆς εἰσιν· οἱ ἀκμάζοντες δὲ, ἄλλα αἱροῦνται, καὶ ἄλλα οἱ γέροντες· ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι διάφοροι γίνονται φαντασίαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὑποκειμένων· καὶ παρὰ τὰς διαφόρους ἡλι-

N O T Æ.

T τοῖς ὑπόσφαγμα ἔχουσι] Supra Sect. 44. Mox pro κοῤῥὸν quod reperi in editis, ſcripſi κιῤῥὸν, quod ſenſus poſtulat.

U τοῖς ἰκτερικοῖς πικρόν] Idem repetit infra lib. 1. cap. 6. & libro 2. contra Logicos. Vide & Suidam in ἰκτεριῶν. Tertullianus de anima cap. 17. *qui redundantia fellis auruginant, his amara ſunt omnia.*

X ἐπεὶ καὶ οἱ ὑγιαίνοντες] Eodem argumento iterum utitur lib. 1. adverſus Logicos.

Y παρὰ δ' ὑπνοῦν καὶ ἐγρηγορέναι] Conferendus Cicero Lucullo ſive IV. Academicar. quæſt. capite 16. & 17.

Z καὶ τὸ αὐτὸ χρῶμα] Ita legendum pro βρῶμα quod eſt in MSS. & editis, ut monuere Salmaſius ad Tertulliani pallium p. 134. & Paulus Fermat in litteris ad Peliſſonium quæ in Bacheti appendice ad Diophantum p. 43. leguntur. Neque dubitabit de hac emendatione qui verba proxima ἀμαυρὸν & κατακορὲς conſideraverit, hæc enim colori optime conveniunt, quem eundem integris viribus & ætate homines vident ſaturum hoc eſt vividiorem, ſenio autem confecti dilutum, ob viſus debilitatem, quæ anum quoque illam querentem faciebat, quod ſol non ita ſplendide luceret amplius, ut olim juvenilibus annis. De ſaturo colore multa ad Tertullianum Salmaſius, qui videndus.

A οἱ ταῖς ἡλικίαις διαφέροντες] Pro diverſa ætate aliis atque aliis rebus ducimur, ut diſtinctius notarunt Ariſtoteles lib. 2. Rhetoricor. cap. 12. ſeq. & Horatius in arte verſ. 158. ſeq. Spectat & huc illud Apoſtoli 1. Cor. XIII. 11. Arrianus Epictetear. III. 24. ἤδη τῶν ἀνδροέργων ὀφέλων ἀπῆλθαι τίτθας ἔτι ποθεῖς καὶ μάμμην;

κίας. παρὰ δὲ τὸ κινεῖσθαι ἢ ἠρεμεῖν, ἀνόμοια φαίνεται τὰ πράγματα. ἐπεὶ ἅπερ ἑστῶτες ὁρῶμεν ἀτρεμοῦντα, ταῦτα παραπλέοντες κινεῖσθαι δοκοῦμεν. [B] παρὰ δὲ τὸ φιλεῖν ἢ μισεῖν· ὅτι κρέα ὕεια [C] τινὲς μὲν ἀποστρέφονται καθ' ὑπερβολήν· τινὲς δὲ ἥδιστα προσφέρονται. ὅθεν καὶ ὁ Μένανδρος [D] ἔφη·

> Οἷος δὲ καὶ τὴν ὄψιν εἶναι φαίνεται
> Ἀφ' οὗ τοιοῦτος γέγονεν! οἷον θηρίον!
> Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ καλοὺς ἡμᾶς ποιεῖ.

Πολλοὶ καὶ ἐρωμένας αἰσχρὰς ἔχοντες, [E] ὡραιοτάτας αὐτὰς εἶναι δοκοῦσι. παρὰ δὲ τὸ πεινῆν ἢ κεκορέσθαι, ὅτι τὸ αὐτὸ ἔδεσμα τοῖς μὲν πεινῶσιν [F] ἥδιστον εἶναι δοκεῖ, τοῖς δὲ κεκορεσμένοις, ἀηδές. παρὰ δὲ τὸ μεθύειν, ἢ νήφειν, ὅτι ἅπερ νήφοντες αἰσχρὰ εἶναι δοκοῦμεν, ταῦτα ἡμῖν μεθύουσιν οὐκ αἰσχρὰ φαίνεται. παρὰ δὲ τὰς προδιαθέσεις· ὅτι ὁ αὐτὸς οἶνος τοῖς μὲν φοίνικας ἢ ἰσχάδας προφαγοῦσιν, ὀξώδης φαίνεται· τοῖς δὲ κάρυα ἢ ἐρεβίνθους προσενεγκαμένοις, ἡδὺς εἶναι δοκεῖ. καὶ ἡ τοῦ βαλανείου παραστάς, [G] τοὺς μὲν ἔξωθεν εἰσιόντας θερμαίνει· ψύχει δὲ τοὺς ἐξιόντας, εἰ ἐν αὐτῇ διατρίβοιεν. παρὰ δὲ τὸ φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν, ὅτι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ μὲν δειλῷ φοβερὸν καὶ δεινὸν εἶναι δοκεῖ· τῷ θαρραλεωτέρῳ δὲ, οὐδαμῶς. παρὰ δὲ τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν· ὅτι τὰ αὐτὰ πράγματα τοῖς μὲν λυπουμένοις ἐστὶν ἐπαχθῆ· τοῖς δὲ χαίρουσιν, ἡδέα. τοσαύτης οὖν οὔσης ἀνωμαλίας καὶ παρὰ τὰς διαθέσεις, καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἐν ταῖς διαθέσεσι τῶν ἀνθρώπων γινομένων, ὁποῖον μὲν ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων ἑκάστῳ φαίνεται, ῥᾴδιον ἴσως εἰπεῖν· ὁποῖον δέ ἐστιν, οὐκέτι. ἐπεὶ καὶ ἀνεπίκριτός ἐστιν ἡ ἀνωμαλία. ὁ γὰρ ἐπικρίνων ταύτην, ἤτοι ἔν τισι τῶν προειρημένων διαθέσεών ἐστιν, ἢ ἐν οὐδεμιᾷ τὸ παράπαν ἐστὶν διαθέσει. τὸ μὲν οὖν λέγειν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ

autem aut quiete diſſimiles videntur res: nam quæ ſtantes videmus immota, ea præternavigantes moveri putamus. 108. Ex amore autem vel odio: quia carnes ſuillas nonnulli mirum in modum averſantur, quum alii lubentiſſime iis veſcantur. Ex ea cauſa etiam eſt apud Menandrum:

> *Hem qualis eſſe forma illius cernitur,*
> *Ex quo fuit talis modi! ah quæ beſtia!*
> *Injuriæ abſtinere, pulchros nos facit.*

Multi etiam amicas minime formoſas habentes, pulcherrimas ipſas eſſe autumant. 109. Ex fame autem aut ſaturitate: quia eundem cibum famelici ſuavem judicant: ſaturi, inſuavem. Ex eo autem ſi quis ſit ebrius aut non potus: quia quæ non poti turpia eſſe exiſtimamus, ea nobis madidis minime turpia videntur. 110. Ex prædispoſitionibus autem: quia idem vinum iis quidem qui palmulas aut caricas paulo ante eſitaverint, acidum eſſe videtur: contra, iis qui nuces aut cicer, ſuave. Item balnei vicinum tepidarium eos quidem qui ingrediuntur, calefacit: at eos qui egrediuntur, frigefacit, ſi in ipſo commorentur. 111. Ex confidentia autem aut metu: quia eadem res meticuloſo quidem timenda & horrenda videtur: audaciori autem, minime. Ex mœrore autem aut gaudio: quia res eædem mœrore affectis ſunt moleſtæ, lætis vero jucundæ. 112. Quum igitur tanta ſit diſparitas & diſcrepantia diſpoſitionum, & quum homines modo hac modo illa conditione affecti ſint, quale quidem unumquodque ſubjectum cuique videatur, facile fortaſſis fuerit dicere: ſed quale ſit, pronuntiare, id vero non item. indijudicabilis enim eſt diſcrepantia: quum qui eam dijudicat, aut aliqua ipſe utitur illarum quas diximus affectionum, aut nulla prorſus. Sed dicere eum nulla omnino uti, hoc eſt eum neque valere

N O T Æ.

B παραπλέοντες κινεῖσθαι δοκοῦμεν] Lucretius IV. 388.

> *Qua vehimur navi, fertur cum ſtare videtur,*
> *Quæ manet in ſtatione, ea præter creditur ire.*
> *Et fugere ad puppim colles campique videntur,*
> *Quos agimus præter navim veliſque volamus.*

Virgilius III. Æneid. 72.

> *Provehimur portu, terræque urbeſque recedunt.*

Confer noſtrum lib. 1. adverſus Logicos, Sect. 414.

C κρέα ὕεια] Vide Grotium ad Matth. VIIJ. ult. & Bochartum 1. Hierozoic. p. 701.

D ὅθεν καὶ Μένανδρος] Verſus Menandri nihil faciunt ad hæc quæ de porcis præceſſere, ſed ad confirmandum Sexti effatum, ex odio accidere & amore ut eadem pulchra videantur & turpiſſima. Optime hos Comici verſus interpretatus eſt V. C. Richardus Bentlejus in emendationibus ad Menandri & Philemonis reliquias p. 74. quos paullo aliter acceperat Grotius excerpt. è Comicis p. 756.

> *Qualis autem* (quam deformis) *facie eſſe videtur,*
> *Ex quo* (tempore) *talis* (tam nequam) *factus eſt?*
> *qualis bellua?*
> *Nihil injuſte facere etiam formoſos nos facit.*

Hæc, inquit, ab honeſta virgine dici videntur, de adoleſcente in nequitiam prolapſo: Dum virum probum putavi eſſe, pulcher mihi viſus eſt, at ex quo improbum & nequam ſe oſtendit, quam fœdus videtur. Ipſius igitur formæ gratia à juſtitia & honeſtate pendet.

E ἐρωμένας αἰσχρὰς ἔχοντες] Horatius lib. 1. Sat. 3. v. 38.

> \- \- \- *amatorem quod amicæ*
> *Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc*
> *Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.*

Multa in eandem ſententiam ſcriptorum dicta collegere ad hunc locum viri docti, quam ab experientia quotidie firmari videmus multo luculentius.

F τὸ αὐτὸ ἔδεσμα τοῖς μὲν πεινῶσιν] Facit huc geminum dictum Salomonis Proverb. XXVII. 7. quod ita expreſſit Jacobus Duportus:

> Ὃς ῥ' ἤδη γλυκερῆς ἐκορέσσατο θυμὸν ἐδωδῆς,
> Καὶ σχαδόνα στυγέει, καὶ κηρίον ἡδὺ μελισσέων.
> Ἀνδρὶ δὲ πεινάοντι τὰ πικρ' οὐ πικρὰ πέφανται.

Frid. Dedekindus:

> *Qui ſatur eſt, pleno vel ſpernat Hymettia ventre*
> *Mella, hoc vel ſi quid dulcius eſſe poteſt.*
> *At quam dira fames animam vexaverit, illi*
> *Dulcis & acceptus panis amarus erit.*

G ἡ τοῦ βαλανείου παραστάς] Idem repetit infra lib. 2. cap. 6. Significat autem παραστὰς locum vicinum & proxime ad-

neque ægrotare, neque moveri neque quieſcere, nec in ulla eſſe ætate, & à reliquis etiam affectionibus ſive conditionibus vacuum eſſe: prorſus abſurdum eſt. quod ſi aliqua affectione utatur, & velit dijudicare viſa, pars ipſe erit diſcordiæ ſive rerum de quibus diſceptatur. 113. Præterea non erit ſincerus externorum ſubjectorum judex, quod inquinatus ſit affectionibus quas habet. Nam neque qui vigilat, dormientium viſa ſive phantaſias cum vigilantium viſis conferre poteſt, nec ſanus ægrotantium & ſanorum phantaſias inter ſe comparare. Nam præſentibus & moventibus nos, ad præſens, aſſentimur potius quam non præſentibus. 114. Alio etiam modo indijudicabilis eſt talium viſorum diſcrepantia. Nam qui phantaſiam phantaſiæ ſive viſum viſo & affectionem affectioni præfert, aut ſine dijudicatione & ſine demonſtratione hoc facit, aut dijudicans & demonſtrans. ſed neque ſine his: nam fide carebit. neque cum his: nam ſi dijudicabit viſa, omnino dijudicabit ea criterio aliquo ſive veri falſique regula atque inſtrumento. 115. At hoc criterium aut verum eſſe dicet, aut falſum. ſed ſi quidem falſum, ipſum fide carebit. ſin autem verum eſſe hoc dicet, aut abſque demonſtratione dicet verum eſſe criterium, aut cum demonſtratione. & ſi quidem abſque demonſtratione, fide carebit: ſi autem cum demonſtratione, omnino oportebit ipſam quoque demonſtrationem, veram eſſe, alioqui fidem non obtinebit. Veram igitur eſſe dicet demonſtrationem quæ in criterii confirmationem adhibebitur: utrum ea à ſe dijudicata, an non dijudicata? 116. Nam ſi non dijudicaverit, fide carebit: ſin dijudicaverit, nimi-

διαθέσει τὸ σύνολόν ἐστιν, οἷον, οὔτε ὑγιαίνει, οὔτε νοσεῖ, οὔτε κινεῖται, οὔτε ἠρεμεῖ, οὔτε ἔν τινι ἡλικίᾳ ἐστὶν, ἀπήλλακται δὲ καὶ τῶν ἄλλων διαθέσεων, τελέως ἀπεμφαίνει. εἰ δὲ ἔν τινι διαθέσει ὢν κρινεῖ τὰς φαντασίας, μέρος ἔσται τῆς διαφωνίας· [H] καὶ ἄλλως, οὐκ εἰλικρινὴς τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ἔστιν κριτὴς, διὰ τὸ τεθολῶσθαι ταῖς διαθέσεσιν ἐν αἷς ἐστιν. οὔτε οὖν ὁ ἐγρηγορὼς δύναται συγκρίνειν τὰς τῶν καθευδόντων φαντασίας ταῖς τῶν ἐγρηγορότων, [51] οὔτε ὁ ὑγιαίνων, τὰς τῶν νοσούντων καὶ τὰς τῶν ὑγιαινόντων. τοῖς γὰρ παροῦσι καὶ κινοῦσιν ἡμᾶς, κατὰ τὸ παρὸν συγκατατιθέμεθα μᾶλλον ἢ τοῖς μὴ παροῦσι. καὶ ἄλλως δὲ ἀνεπίκριτός ἐστιν ἡ τῶν τοιούτων φαντασιῶν ἀνωμαλία. ὁ γὰρ προκρίνων φαντασίαν φαντασίας, καὶ περίστασιν περιστάσεως, ἤτοι ἀκρίτως καὶ ἄνευ ἀποδείξεως [I] τοῦτο ποιεῖ, ἢ κρίνων καὶ ἀποδεικνύς· ἀλλ' οὔτε ἄνευ τούτων. ἄπιστος γὰρ ἔσται· οὔτε σὺν τούτοις· εἰ γὰρ κρινεῖ τὰς φαντασίας, πάντως κριτηρίῳ κρινεῖ. τοῦτο οὖν τὸ κριτήριον ἤτοι ἀληθὲς εἶναι λέξει ἢ ψευδές· ἀλλ' εἰ μὲν ψευδὲς, ἄπιστον ἔσται. εἰ δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο φήσει, ἤτοι ἄνευ ἀποδείξεως λέξει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ κριτήριον, ἢ μετὰ ἀποδείξεως· καὶ εἰ μὲν ἄνευ ἀποδείξεως, ἄπιστος ἔσται· εἰ δὲ μετὰ ἀποδείξεως, πάντως δεήσει καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἀληθῆ εἶναι, ἐπεὶ ἄπιστος ἔσται. ἀληθῆ οὖν λέξει τὴν ἀπόδειξιν τὴν εἰς τὴν πίστωσιν τοῦ κριτηρίου λαμβανομένην· πότερον κεκρικὼς αὐτὴν, ἢ μὴ κεκρικώς; εἰ μὲν γὰρ μὴ κρί-

NOTÆ.

hærentem. Confer quæ viri docti ad Vitruvium lib. VI. cap. 10. Παραστὰς itaque τοῦ βαλανείου nihil aliud eſt quam conclave tepidarium, quod erat inter frigidarium balneumque, ut clarius apparebit ex hac imagine, depromta ex collectione monumentorum illuſtriſſimi Viri Pauli Alexandri Maffeji.

H *μέρος ἔσται τῆς διαφωνίας*] Supra Sect. 90.

I *ἤτοι ἀκρίτως καὶ ἄνευ ἀποδείξεως*] Simili argumento utitur Sect. 60. atque infra ſæpius, ut Sect. 122. & lib. 2. Sect. 34. 121. 183. & lib. adverſus Logicos Sect. 315. 337. 339.

νας, ἄπιστος ἐστὶ· εἰ δὲ κρίνας, δηλονότι κριτηρίῳ φήσει κεκρικέναι. οὗ κριτηρίου ζητήσομεν ἀπόδειξιν, κἀκείνης κριτήριον. χρήζει γὰρ ἀεὶ καὶ ἡ ἀπόδειξις κριτηρίου, ἵνα βεβαιωθῇ· καὶ τὸ κριτήριον, ἀποδείξεως, ἵνα ἀληθὲς εἶναι δειχθῇ. καὶ οὔτε ἀπόδειξις ὑγιὴς εἶναι δύναται, μὴ προϋπάρχοντος κριτηρίου ἀληθοῦς· οὔτε κριτήριον ἀληθές, μὴ προπεπιστευμένης τῆς ἀποδείξεως. καὶ οὕτως ἐμπίπτουσιν εἰς τὸν διάλληλον [52] [K] τρόπον τό, τε κριτήριον καὶ ἡ ἀπόδειξις· ἐν ᾧ ἀμφότερα εὑρίσκεται ἄπιστα· ἑκάτερον γὰρ τὴν θατέρου πίστιν περιμένον ὁμοίως τῷ λοιπῷ ἐστιν ἄπιστον. εἰ οὖν μήτε ἄνευ ἀποδείξεως κριτηρίου, μήτε σὺν τούτοις δύναταί τις προκρῖναι φαντασίαν φαντασίας, ἀνεπίκριτοι ἔσονται αἱ παρὰ τὰς διαφόρους θέσεις διάφοροι γινόμεναι φαντασίαι· ὥστε εἰσάγεται ἡ τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ἐποχὴ καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ.

rum criterio ſe dijudicaſſe dicet. cujus criterii nos demonſtrationem quæremus: & ipſius demonſtrationis rurſus criterium. eget enim ſemper etiam demonſtratio criterio, ut confirmetur: ipſum quoque criterium demonſtratione, ut verum eſſe oſtendatur. ita ut neque demonſtratio vera eſſe poſſit, niſi præcedat verum criterium: neque criterium verum, niſi fides prius demonſtrationi facta fuerit. 117. & ita criterium & demonſtratio incidunt in vitioſum modum probandi mutuo unum per alterum: ex quo comperientur fide carere ambo. utraque enim itidem fide carent, donec mutuas alterum alteri ad confirmationem tradiderit operas. Si ergo nec ſine demonſtratione & criterio, neque cum his poteſt quis viſum viſo præferre, indijudicabiles erunt quæ per varias affectiones offeruntur phantaſiæ. Itaque infertur, hoc etiam modo aſſenſus retentio de natura externorum ſubjectorum.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

Πέμπτος ἐστὶ λόγος, ὁ παρὰ τὰς θέσεις καὶ τὰ διαστήματα καὶ τοὺς τόπους. καὶ γὰρ παρὰ τούτων ἕκαστον τὰ αὐτὰ πράγματα διάφορα φαίνεται. οἷον, ἡ αὐτὴ στοὰ [L] ἀπὸ μὲν τῆς ἑτέρας ἀρχῆς [53] ὁρωμένη, μύουρος φαίνεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου σύμμετρος πάντοθεν. καὶ τὸ αὐτὸ πλοῖον [54] [M] πόρρωθεν μὲν μικρὸν φαίνεται καὶ ἑστώς· ἐγγύθεν δὲ μέγα, καὶ κινούμενον. καὶ ὁ αὐτὸς πύργος [N] πόρρωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος· ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος. ταῦτα μὲν παρὰ τὰ διαστήματα. παρὰ δὲ τοὺς τόπους, ὅτι τὸ λυχνιαῖον φῶς, ἐν ἡλίῳ μὲν ἀμαυρὸν φαίνεται, ἐν σκότῳ δὲ λαμπρόν. καὶ ἡ αὐτὴ κώπη [55] [O] ἔναλος μὲν κεκλασμένη, ἔξαλος δὲ εὐθεῖα. καὶ τὸ ᾠὸν ἐν μὲν τῇ ὄρνιθι ἁπαλόν, ἐν ἀέρι δὲ σκληρόν· καὶ τὸ λυγγούριον [56] [P] ἐν μὲν λυγγὶ ὑγρόν, ἐν ἀέρι δὲ σκληρόν· καὶ τὸ κοράλιον [Q] ἐν θαλάσσῃ μὲν ἁπαλόν, ἐν ἀέρι δὲ σκληρόν· καὶ φωνὴ ἀλλοία

De Qvinto Modo.

118. QVINTVS modus eſt ex poſitionibus & intervallis & locis. nam ex unoquoque horum eædem res, diverſæ apparent. ut idem porticus ab altero quidem ingreſſu intuenti videtur in acutum deſinere: à media autem parte ſpectanti, undique æqualis. & idem navigium, procul quidem intuentibus, parvum videtur eſſe & ſtare: prope autem, magnum eſſe & moveri. & eadem turris procul quidem videtur rotunda, prope autem, quadrata. 119. Hæc quidem ex intervallis. Ex locis autem: quia lucernæ lumen, in Sole quidem obſcurum apparet, in tenebris autem ſplendidum. & idem remus intra mare quidem, fractus: extra autem, rectus. & ovum, in ave quidem, molle: in aëre autem, durum. & lyncurium, in lynce quidem, humidum: in aëre autem durum. & coralium in mari quidem molle: in aëre autem durum. & vox diverſa vide-

NOTÆ.

K εἰς τὸν διάλληλον τρόπον] Hic eſt quem circulum ſophiſticum vulgo appellant. Confer ſi placet quæ ad hunc locum Henricus Stephanus annotavit. Mox περιμένον repoſui ex MSS. pro περιμένειν.

L ἡ αὐτὴ στοὰ] Tertullianus c. 17. de anima: *uniformitas æqualiſſimæ porticus acuitur in fine, dum acies in concluſo ſtipata illis tenuatur, quo & extenditur.* Meminit & noſter lib. 1. adverſus Log. Sect. 144. Lucretius IV. 428.

Porticus æquali quamvis eſt denique ductu,
Stansque in perpetuum paribus ſuffulta columnis,
Longa tamen parte ab ſumma cum tota videtur,
Paullatim trahit anguſti faſtigia coni,
Tecta ſolo jungens, atque omnia dextera lævis,
Donec in obſcurum coni conduxit acumen.

M τὸ αὐτὸ πλοῖον] Cicero Lucullo cap. 25. Nimirum ut Euripides Jone: οὐ ταυτὸν εἶδος φαίνεται τῶν πραγμάτων πρόσωθεν ὄντων ἐγγύθεν θ᾽ ὁρωμένων.

N ὁ αὐτὸς πύργος] Supra, Sect. 32. & lib. 2. c. 6. & lib. 1. adverſus Log. Sect. 208. & 414. Lucretius IV. 354. Alexander lib. 1. problem. 37. & quos laudat Menagius ad Laërtii IV. 85.

O ἡ αὐτὴ κώπη] Tritiſſimum hoc Academicorum quo ſenſuum fidem oppugnabant, argumentum ut apparet ex Ciceronis Lucullo c. 7. & Tertulliano c. 17. de anima, aliisque. Tangitur etiam à Lucretio IV. 440. atque a noſtro lib. 1. adverſus Log. Sect. 244. & 414.

P λυγγούριον] Lyncis urinam glaciari & ex ea lyncurium gemmam fieri exiſtimarunt veteres, ut notatum Harduino ad Plin. T. 2. p. 199. & T. 5. p. 367. 373. & Ez. Spanhemio ad Callimachum p. 189. qui obſervat promiſcue dici λυγγούριον & λυγκούριον.

Q τὸ κοράλιον] S. Baſilius in Hexaëmeron homil. VII. p. 95. τὸ κοράλλιον χλόη μέν ἐστιν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸν ἀέρα ἐξενεχθῇ, πρὸς λίθου στεῤῥότητα μεταπήγνυται. Hinc Gorgoniæ nomine a Metrodoro appellatum eſt, quod in duritiem lapidis mutatur perinde ut fabulati ſunt contigiſſe iis, qui Gorgonis caput intuerentur. Vide Solinum cap. 8. De corallio ut Georgium Agricolam omittam IV. 9. de natura foſſilium, & Joh. Ludovici Ganſii coralloriorum Hiſtoriam editam Francofurti A. 1630. 8. Opere pretium eſt videre recentes virorum doctorum obſervationes, inſertas Ephemeridibus literariis Pariſ. A. 1707. menſe Febr. p. 346. & Majo p. 302. edit. Amſt.

tur

tur in tuba, diverſa in tibiis, diverſa rurſus in aëre ſimpliciter. 120. Ex poſitionibus autem: quia eadem imago, reſupinata quidem, lævis eſſe: ſi autem aliquantum propendeat, aliquid prominens & aliquid retruſum habere videtur. ſed & columbarum cervices, prout diverſe inflectuntur, diverſum habere videntur colorem. 121. Quoniam igitur quæcunque ſenſui apparent, ea in aliquo loco percipiuntur atque ab aliquo intervallo, & in aliqua poſitione: quorum unumquodque magnam facit in viſis ſive phantaſiis varietatem, ut docuimus: cogemur & propter hos modos ad aſſenſionem cohibendam devenire. nam qui horum viſorum volet alia aliis præferre, impoſſibilia aggredietur. 122. Nam ſi ſimpliciter & ſine demonſtratione de iis pronuntiaverit, fidem non impetrabit: demonſtrationem autem adhibere volens, ſi quidem falſam dicet eſſe demonſtrationem, ſeipſum evertet: at ſi veram eſſe dicat, cogetur afferre demonſtrationem qua oſtendat illam veram eſſe: hujus rurſum aliam: quia & hanc veram eſſe oportet: & usque in infinitum. Impoſſibile autem erit infinitas demonſtrationes proferre. 123. Quare ne cum demonſtratione quidem viſum viſo præferre poterit. Quod ſi nec cum demonſtratione, nec ſine ea poterit quiſquam ſupra dictas phantaſias dijudicare, infertur hinc aſſenſum eſſe ſuſpendendum: quum, quale appareat unumquodque ſecundum hanc poſitionem, aut hoc intervallum, aut in hoc, dicere quidem fortaſſis poſſimus: quale autem ſecundum naturam ſit, ob ea quæ ante dicta fuerunt, pronuntiare nequeamus.

De Sexto Modo.

124. Sextus autem modus eſt ex admiſtionibus. ex quo inferimus, quum nullum ſubjectum ſub ſenſus noſtros ipſum per ſe cadat, ſed cum aliquo: qualis quidem ſit permiſtio, & ex externo, & ex eo quocum cernitur, poſſe nos fortaſſe dicere: quale autem ſit externum ſubjectum pure & ſincere, nequaquam dicere poſſe. Nihil autem eorum quæ ſunt extrinſecus, per ſe ſub ſenſum cadere, ſed omnino cum aliquo, (ex quo fit ut diverſum contemplantibus appareat) manifeſtum eſſe arbitror. 125. Nam

μὲν φαίνεται ἐν σύριγγι γινομένη, ἀλλοία δὲ ἐν αὐλῷ, ἀλλοία δὲ ἐν ἀέρι ἁπλῶς. παρὰ δὲ τὰς θέσεις, [57] ὅτι ἡ αὐτὴ εἰκὼν [R] ἐξυπτιαζομένη μὲν λεία φαίνεται· ποσῶς δὲ ἐπινευομένη, εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς [58] ἔχειν δοκεῖ. καὶ οἱ τράχηλοι δὲ τῶν περιστερῶν [S] παρὰ τὰς διαφόρους ἐπικλίσεις διάφοροι φαίνονται κατὰ χρῶμα. ἐπεὶ οὖν πάντα τὰ φαινόμενα ἔν τινι θεωρεῖται καὶ ἀπό τινος διαστήματος, ἢ κατά τινα θέσιν, ὧν ἕκαστον πολλὴν ποιεῖ παραλλαγὴν παρὰ τὰς φαντασίας, ὡς ὑπεμνήσαμεν· ἀναγκασθησόμεθα καὶ διὰ τούτους τοὺς τρόπους καταντᾷν εἰς ἐποχήν. καὶ γὰρ ὁ βουλόμενος τούτων τῶν φαντασιῶν προκρίνειν τινὰς, ἀδυνάτοις ἐπιχειρήσει. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἀποδείξεως [T] ποιήσεται τὴν ἀπόφασιν, ἄπιστος ἔσται· εἰ δὲ ἀποδείξει βουλήσεται χρήσασθαι, εἰ μὲν ψευδῆ λέξει τὴν ἀπόδειξιν εἶναι, ἑαυτὸν περιτρέψει· ἀληθῆ δὲ λέγων εἶναι τὴν ἀπόδειξιν, αἰτηθήσεται ἀπόδειξιν τοῦ ἀληθῆ αὐτὴν εἶναι· κἀκείνης ἄλλην, ἐπεὶ καὶ αὐτὴν ἀληθῆ εἶναι δεῖ. καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἔσται ἀπείρους ἀποδείξεις [U] παραστῆσαι. οὐκοῦν οὐδὲ μετὰ ἀποδείξεως δυνήσεται προκρίνειν φαντασίαν φαντασίας. εἰ δὲ μήτε ἄνευ ἀποδείξεως, μήτε μετὰ ἀποδείξεως δυνατὸς ἔσται τις ἐπικρίνειν τὰς προειρημένας φαντασίας, συνάγεται ἡ ἐποχή· ὁποῖον μὲν φαίνεται ἕκαστον κατὰ τήνδε τὴν θέσιν, ἢ κατὰ τόδε τὸ διάστημα, ἢ ἐν τῷδε, εἰπεῖν ἴσως δυναμένων ἡμῶν· ὁποῖον δέ ἐστιν ὡς πρὸς τὴν φύσιν, ἀδυνατούντων ἀποφαίνεσθαι, διὰ τὰ προειρημένα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

Ἕκτος ἐστὶ τρόπος ὁ παρὰ τὰς ἐπιμιγάς· καθ' ὃν συνάγομεν ὅτι ἐπεὶ μηδὲν τῶν ὑποκειμένων καθ' ἑαυτὸ ἡμῖν αὐτὸ ὑποπίπτει, ἀλλὰ σύν τινι· ὁποῖον μέν ἐστιν τὸ μίγμα, ἔκ τε τοῦ ἐκτὸς, καὶ τοῦ ᾧ συνθεωρεῖται, τάχα δυνατὸν εἰπεῖν· ὁποῖον δέ ἐστιν τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον [X] εἰλικρινῶς, οὐκ ἂν ἔχοιμεν λέγειν. ὅτι δὲ οὐδὲν τῶν ἐκτὸς καθ' ἑαυτὸ ὑποπίπτει, ἀλλὰ πάντως σύν τινι· καὶ ὅτι παρὰ τοῦτο ἀλλοῖον θεωρεῖται, πρόδηλον οἶμαι. τὸ γοῦν

NOTÆ.

R ἡ αὐτὴ εἰκών] Quintilianus II. 17. Inſt. *Pictor cum vi artis ſuæ efficit, ut quædam eminere in opere, quædam receſſiſſe credamus, ipſe ea plana eſſe non neſcit.* Contingit autem hoc in picturis arte optica ita elaboratis ut propius quidem adſtantibus plana illa eſſe appareat, ex intervallo autem aliquo diſtantes credant ſe eminentias & receſſus, ſolidaque corpora & umbras videre, de quo artificio præter ſupra Sect. 92. laudatos Woweranum & Junium videndus Johannes Scheferus in Graphice §. 35. Noſter lib. 1. adverſus Logicos Sect. 414.

S καὶ οἱ τράχηλοι δὲ περιστερῶν] Laërtius IX. 86. & ibi Menag. Bochartus Hierozoico T. 2. lib. 1. cap. 2. Franciſcus Junius de pictura veterum III. 3. p. 173. Leo Allatius ad Euſtathii Hexaemeron p. 34.

T εἰ μὲν ἄνευ ἀποδείξεως] Idem argumentum paullo ante, Sect. 114.

U ἀδύνατον--ἀπείρους ἀποδείξεις] Infra lib. 2. c. 13.

X ὁποῖον δέ ἐστιν τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον] Infra lib. 2. c. 7. αἱ δὲ αἰσθήσεις τὰ μὲν ἐκτὸς ὑποκείμενα οὐ καταλαμβάνουσι, μόνα δὲ εἰ ἄρα τὰ ἑαυτῶν πάθη.

ἡμέτερον

ἡμέτερον χρῶμα [Y] ἀλλοῖον μὲν ὁρᾶται ἐν ἀλεεινῷ ἀέρι· ἀλλοῖον δὲ ἐν τῷ ψυχρῷ. καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ὁποῖόν ἐστι τῇ φύσει τὸ χρῶμα ἡμῶν, ἀλλ᾽ ὁποῖον σὺν ἑκάστῳ τούτων θεωρεῖται. καὶ ἡ αὐτὴ φωνὴ ἀλλοία μὲν φαίνεται σὺν λεπτῷ ἀέρι· ἀλλοία δὲ σὺν παχυμερεῖ. καὶ ἀρώματα ἐν βαλανείῳ καὶ ἡλίῳ πληκτικώτερα μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ἐν τῷ ἀέρι καταψύχρῳ. καὶ τὸ σῶμα ὑπὸ ὕδατος [Z] μὲν περιεχόμενον, κοῦφόν ἐστιν· ὑπὸ δὲ ἀέρος, βαρύ· ἵνα δὲ καὶ ἔξωθεν ἐπιμιξίας ἀποστῶμεν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς καὶ χιτῶνας καὶ ὑγρά. τὰ οὖν ὁρατὰ ἐπεὶ μὴ ἄνευ τούτων θεωρεῖται, οὐ καταληφθήσεται πρὸς ἀκρίβειαν· τοῦ γὰρ μίγματος ἀντιλαμβανόμεθα. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὲν ἰκτερικοὶ πάντα ὠχρὰ ὁρῶσι· οἱ δὲ ὑπόσφαγμα [59] ἔχοντες, [A] ὕφαιμα. καὶ ἐπεὶ ἡ φωνὴ ἡ αὐτὴ, [60] ἀλλοία μὲν φαίνεται ἐν ἀναπεπλαμένοις [B] τόποις, ἀλλοία δὲ ἐν στενοῖς καὶ ἑλικοειδέσι· καὶ ἀλλοία μὲν ἐν καθαρῷ ἀέρι, ἀλλοία δὲ ἐν τεθολωμένῳ, εἰκός ἐστι μὴ ἀντιλαμβάνεσθαι ἡμᾶς εἰλικρινῶς τῆς φωνῆς· τὰ γὰρ ὦτα [61] σκολιόπορα ἐστὶ, καὶ στενόπορα, καὶ ἀτμώδεσιν ἀποφορήσεσιν, αἳ δὴ ἀπὸ τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν φέρεσθαι λέγονται τόπων, τεθολωμένα. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μυξωτῆρσι, καὶ ἐν τοῖς γεύσεως τόποις ὑλῶν ὑποκειμένων, μετ᾽ ἐκείνων ἀντιλαμβανόμεθα τῶν γευστῶν καὶ τῶν ὀσφρητῶν, ἀλλ᾽ οὐκ εἰλικρινῶς. ὥστε διὰ τὰς ἐπιμιξίας αἱ αἰσθήσεις οὐκ ἀντιλαμβάνονται, ὁποῖα πρὸς ἀκρίβειαν τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενά ἐστιν. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἡ διάνοια· μάλιστα μὲν, ἐπεὶ αἱ ὁδηγοὶ αὐτῆς αἰσθήσεις σφάλλονται· ἴσως δὲ καὶ αὕτη ἐπιμιξίαν τινὰ ἰδίαν ποιεῖται πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων ἀναγγελλόμενα· περὶ γὰρ ἕκαστον τῶν τόπων ἐν οἷς τὸ ἡγεμονικὸν [C] εἶναι δοκοῦσιν οἱ δογματικοὶ, χυμούς τινας ὑποκειμένους θεωροῦμεν. εἴτε περὶ ἐγκέφαλον, εἴτε περὶ καρδίαν, εἴτε περὶ ὅ, τι δήποτε οὖν μέρος τοῦ ζώου τοῦτο τίθεσθαι βούλοιτό τις. καὶ κατὰ τοῦτον οὖν τὸν τρόπον ὁρῶμεν, ὅτι περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων οὐδὲν εἰπεῖν ἔχοντες, ἐπέχειν ἀναγκαζόμεθα.

color noſter, in calido aëre cernitur diverſus, ab eo qui in frigido cernitur. nec dicere poſſimus qualis ſit natura color noſter, ſed qualem eum cum utrolibet horum contemplemur. Itidem & eadem vox, alia apparet cum tenui aëre, alia cum craſſo. Et aromata in balneo ac Sole odore ſuo vehementius pungunt quam in aëre frigido. Et corpus, quum ipſum ambit aqua, leve eſt: quum aër, grave. 126. Ut autem etiam externam admiſtionem omittamus, oculi noſtri in ſeipſis habent & tunicas & humiditates. viſibilia igitur quia abſque his cernere non poſſumus, non percipientur exacte & pure. cum admiſtione enim percipimus. ac propterea ictericis quidem omnia pallida videntur eſſe, & cruenta oculorum ſuffuſione laborantibus, ſanguinea. Item, quia eadem vox, alia apparet in patentibus locis & planis, alia in anguſtis & tortuoſis: & alia in puro aëre, alia in turbido: veriſimile eſt nos pure vocem non percipere. nam aures obliqua habent foramina atque anguſta, & vaporoſis exhalationibus quæ à locis in capite vicinis ferri dicuntur, turbidæ ſunt & inquinatæ. 127. Quinetiam in naribus & in locis guſtatus quandoquidem materiæ præſto ſunt, cum illis percipimus guſtabilia & odorabilia, non autem pure. Itaque propter admiſtiones, qualia exacte ſint externa ſubjecta, ſenſus non percipiunt. 128. Sed nec ipſe intellectus percipit, ob hanc potiſſimum cauſam, quod ſenſus duces ipſius errent: fortaſſe & ipſe iis quæ à ſenſibus nuntiantur, proprie quædam admiſcet. in ſingulis enim locis ubi mentis ſedem eſſe Dogmatici opinantur, humores quoſdam adeſſe videmus, ſive circa cerebrum, ſive circa cor, ſive circa aliquam aliam animalis partem hoc ſtatuere quis velit. Itaque ex hoc etiam modo videmus nos de natura externorum ſubjectorum nihil habentes quod dicamus, aſſenſum retinere cogi.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

Ἕβδομον τρόπον ἐλέγομεν εἶναι τὸν παρὰ τὰς ποσότητας καὶ σκευασίας [62] τῶν ὑποκειμένων. σκευασίας λέγοντες κοινῶς τὰς συνθέσεις. ὅτι δὲ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπέχειν ἀναγκαζόμεθα περὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, δῆλον. οἷον γοῦν τὰ ξέσματα τοῦ κέρατος τῆς αἰγὸς

De Septimo Modo.

129. Septimum eſſe dicebamus modum ex quantitatibus & conſtitutionibus ſubjectorum, quo nomine generaliter appellamus compoſitiones. Nos autem per hunc quoque modum aſſenſum retinere de natura rerum cogi manifeſtum eſt. Verbi gratia: ramenta cornu caprini apparent qui-

NOTÆ.

Y τὸ γοῦν ἡμέτερον χρῶμα] Laërtius IX. 84. ἡ γοῦν πορφύρα διάφορον ὑποφαίνει χρῶμα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ λύχνῳ. καὶ τὸ ἡμέτερον χρῶμα ἀλλοῖον ὑπὸ τῇ μεσημβρίᾳ φαίνεται, καὶ ὅτε ὁ ἥλιος δύνει. Confer lib. 1. adverſus Logicos, Sect. 413.

Z καὶ τὸ σῶμα ὑπὸ ὕδατος] Idem IX. 85. καὶ ὁ ἐν ἀέρι ὑπὸ δυοῖν κουφιζόμενος λίθος, ἐν ὕδατι ῥαδίως μετατίθεται.

A ἰκτερικοὶ — οἱ δὲ ὑπόσφαγμα ἔχοντες] Supra Sect. 44. & 101.

B ἀναπεπταμένοις] MS. Savil. ἀναπετασμένοις.

C τῶν τόπων ἐν οἷς τὸ ἡγεμονικόν] Tangit ſententias diverſas Philoſophorum de ſede propria animi, de quibus libro 1. adverſus Logicos p. 195. In editis legebatur: περὶ γὰρ ἕκαστον ποιεῖται τῶν τόπων ἐν οἷς τὸ ἡγεμονικὸν ἔχει καὶ ὁποῖον εἶναι δοκοῦσιν, ſed verbum ποιεῖται in MSS. abeſt, & ſenſum impedit. Abſunt etiam verba ἔχει, καὶ ὁποῖον quæ ſalvo ſenſu itidem poſſunt abeſſe.

dem alba, ſimpliciter & ſine compoſitione ea intuentibus: compoſita autem in ipſius cornu eſſentia, nigra apparent cernentibus. Itidem & argenti ramenta ſi ſeorſum fuerint, nigra apparent: at cum toto, tanquam alba ſub ſenſum noſtrum cadunt. 130. Quin & Tænarei lapidis partes quidem albæ videntur, quum lævigatæ fuerint: at cum toto, flavæ. Similiter & arenæ ſeparatæ aliæ ab aliis, aſperæ apparent: at in acervum compoſitæ, molles à ſenſu percipiuntur. Præterea elleborum, ſi tenue & lanuginoſum quis ipſum edat, ſuffocationem affert: ſin autem craſſum, non item. 131. Inſuper & vinum ſi moderate bibatur, corroborat nos: ſi largius quam par eſt ſumatur, corpus frangit & diſſolvit. Sic etiam cibus pro quantitate diverſam facultatem prodit: ſæpe enim largior cibus ſumptus corpus perdit per cruditates & cholericas paſſiones. 132. Poterimus igitur in his quoque dicere qualis ſit ipſius cornu pars illa tenuis, & quale cornu quod ex multis tenuibus particulis compoſitum eſt: quales argenti minutæ particulæ, & quale argentum ex multis minutis particulis conflatum: qualis item minutiſſimus Tænarius lapis, rurſus qualis qui ex multis minutis conflatus. & in arenis & in elleboro & in vino & in cibo, relationem ad aliquid: at vero naturam rerum per ſe non item: propter viſorum diſcrepantiam, quæ ex compoſitionibus contingit. 133. Generaliter enim videntur, etiam utilia, noxia eſſe quantitatem mediocrem in earum uſu excedentibus: contra quæ noxia eſſe putantur, ſi perquam exigua menſura ſumantur, minime nocere. confirmat autem quod dico illud maxime, quod in medicis facultatibus obſervatur: in quibus ſi exacte commiſceantur ſimplicia medicamenta, utilem reddunt compoſitionem: ſi tantillo plus vel minus per incuriam poſitum fuerit, pernicioſiſſima fit, & ſæpe etiam toxicum: nedum ſit utilis. 134. Sic ergo quantitatum & compoſitionum ratio facit, ut qualia exiſtant ſubjecta externa, confuſe tantum percipiamus.

φαίνεται μὲν λευκὰ, ἁπλῶς καὶ ἄνευ συνθέσεως θεωρούμενα· συντιθέμενα δὲ ἐν τῇ τοῦ κέρατος ὑπάρξει, μέλανα θεωρεῖται. καὶ τοῦ ἀργύρου τὰ μέρη τὰ ῥινήματα κατ᾽ ἰδίαν μὲν ὄντα, μέλανα φαίνεται· σὺν δὲ τῷ ὅλῳ, ὡς λευκὰ ὑποπίπτει. καὶ τῆς Ταιναρείας λίθου [D] τὰ μὲν μέρη λευκὰ ὁρᾶται ὅταν λεανθῇ· σὺν δὲ τῇ ὁλοσχερεῖ ξανθά φαίνεται. καὶ αἱ ἀπ᾽ ἀλλήλων ἐσκεδασμέναι ψάμμοι τραχεῖαι φαίνονται· ὡς σωρὸς δὲ συντεθεῖσαι, ἁπαλῶς κινοῦσι τὴν αἴσθησιν· καὶ ὁ ἐλέβορος λεπτὸς μὲν καὶ χνοώδης προσφερόμενος, πνιγμὸν ἐπιφέρει, κριμνώδης [E] δὲ ὢν, οὐκέτι. καὶ ὁ οἶνος σύμμετρος μὲν πινόμενος ῥώννυσιν ἡμᾶς· πλείων δὲ λαμβανόμενος παραλύει τὸ σῶμα. καὶ ἡ τροφὴ παραπλησίως παρὰ τὴν ποσότητα, διάφορον ἐπιδείκνυται δύναμιν. πολλάκις γοῦν διὰ τὸ πολλὴ [F] προσενεχθῆναι, καθαιρεῖ τὸ σῶμα, διά τε ἀπεψιῶν καὶ χολερικῶν παθῶν. ἕξομεν οὖν κἀνταῦθα λέγειν ὁποῖόν ἐστι τοῦ κέρατος τὸ λεπτὸν, [G] καὶ ὁποῖον τὸ ἐκ πολλῶν λεπτομερῶν συγκείμενον· καὶ ὁποῖος μέν ἐστι ὁ μικρομερὴς ἄργυρος, ὁποῖος δὲ ὁ ἐκ πολλῶν μικρομερῶν συγκείμενος· καὶ ὁποῖα μὲν ἡ ἀκαριαία Ταιναρεία λίθος, ὁποῖα δὲ ἡ ἐκ πολλῶν μικρῶν συγκειμένη· καὶ ἐπὶ τῶν ψάμμων καὶ τοῦ ἐλεβόρου, καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τῆς τροφῆς, τὸ πρός τι· τὴν μέν τοι φύσιν τῶν πραγμάτων καθ᾽ ἑαυτὴν, οὐκέτι, διὰ τὴν παρὰ τὰς συνθέσεις τῶν φαντασιῶν ἀνωμαλίαν. καθόλου γὰρ δοκεῖ καὶ τὰ ὠφέλιμα λυπηρὰ γίνεσθαι παρὰ τὴν κατὰ ποσότητα ἄμετρον αὐτῶν χρῆσιν· καὶ τὰ βλαβερὰ εἶναι δοκοῦντα ἐν τῷ καθ᾽ ὑπερβολὴν, [H] ἀκαριαῖα παραλαμβάνεσθαι, μὴ λυπεῖν. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ μάλιστα τὸ κατὰ τὰς ἰατρικὰς δυνάμεις θεωρούμενον· ἐν αἷς ἡ μὲν πρὸς ἀκρίβειαν μίξις τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, ὠφέλιμον ποιεῖ τὸ συντεθέν· ῥοπῆς δὲ βραχυτάτης ἐνίοτε παροραθείσης, οὐ μόνον οὐκ ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ βλαβερώτατον, καὶ δηλητήριον πολλάκις. οὕτως ὁ κατὰ τὰς ποσότητας καὶ σκευασίας λόγος συγχεῖ τὴν τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων [I] ὕπαρξιν.

NOTÆ.

D Ταιναρείας λίθου] Marmor Lacedæmonium celebratiſſimum, de quo Jo. Meurſius Miſcellan. Lacon. II. 18. & Janus Brouckhuſius ad Tibullum p. 305. Hoc viridis eſſe coloris teſtantur Plinius, Statius, Prudentius, Iſidorus, alii: igitur vocabulum ξανθὰ apud Sextum hoc loco ita eſt accipiendum, ut colorem inter viridem fulvumque denotet medium, unde *marmor herboſum* Sidonio dicitur, Carm. V. 37. & Carm. XXII. 139.

Quod viret & molles imitatur rupibus herbas. Stat. II. 2. ſilv. verſ. 90

E κριμνώδης] Ita leg. pro κριμώδης, quod erat in editis. Quod ſequitur de vino, iiſdem propemodum verbis habet Laërtius IX. 86.

F διὰ τὸ πολλὴ] Ita reſtitui ex MSS. pro πολὺ, reſpicitur enim ad τροφὴ quid præceſſerat. Mox pro καθαίρει ſcripſi καθαιρεῖ. Nimio enim cibo ſumto non raro perditur corpus. Ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν, inquit Sirachides, ἔσται νόσος, καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας. XXXVII. 35.

G τοῦ κέρατος λεπτόν] Reſpicit quod de cornu caprino dixerat paullo ante Sect. 129. atque ita percurrit cætera ibidem deinceps memorata, concluditque inde quoniam pro diverſa diviſione vel compoſitione diverſa apparent, jam alba, jam iterum nigra, hinc utrum natura ſua alba ſint nec ne, vel alterius coloris aut nullius, certo non poſſe affirmari.

H ἐν τῷ καθ᾽ ὑπερβολήν] Hic ponendum comma, neque enim conjungenda hæc, ut in Genevenſi edit. factum, cum ſequentibus ἀκαριαῖα παραλαμβάνεσθαι. Salmaſius cogitavit trajectione ſanandum eſſe hunc locum ſic: ἐν τῷ καθ᾽ ὑπερβολὴν παραλαμβάνεσθαι, ἀκαριαῖα μὴ λυπεῖν. Sed ſola diſpunctio huic loco facile medetur, ut tranſpoſitione illa non ſit opus.

I τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων] ἐκτὸς quod in editis exciderat, revocavi ex interprete & MSS.

διὸ

διόπερ εἰκότως ἂν καὶ οὗτος ὁ τρόπος εἰς ἐποχὴν ἡμᾶς περιάγοι, μὴ δυναμένους εἰλικρινῶς ἀποφήνασθαι περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΓΔΟΟΥ [K] ΤΡΟΠΟΥ.

Ὄγδοός ἐστι τρόπος ὁ ἀπὸ τοῦ πρός τι, καθ' ὃν συνάγομεν ὅτι ἐπεὶ πάντα ἐστὶ πρός τι, περὶ τοῦ τίνα ἐστὶν ἁπλῶς [L] καὶ ὡς πρὸς τὴν φύσιν, ἐφέξομεν. ἐκεῖνο δὲ χρὴ γινώσκειν, ὅτι ἐνταῦθα, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις, τῷ (ἐστι) καταχρώμεθα ἀντὶ τοῦ (φαίνεται. [M]) δυνάμει [N] τοῦτο λέγοντες, πρός τι πάντα φαίνεται. τοῦτο δὲ διχῶς λέγεται· ἅπαξ μὲν ὡς πρὸς τὸ κρῖνον. τὸ γὰρ ἐκτὸς ὑποκείμενον καὶ κρινόμενον, πρὸς τὸ κρῖνον φαίνεται. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον πρὸς τὰ συνθεωρούμενα· ὡς τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερόν. ὅτι δὲ πάντα ἐστὶ πρός τι, ἐπελογισάμεθα μὲν καὶ ἔμπροσθεν, [O] οἷον, κατὰ τὸ κρῖνον· ὅτι πρὸς τόδε τὸ ζῶον καὶ τόνδε τὸν ἄνθρωπον, καὶ τήνδε τὴν αἴσθησιν ἕκαστον φαίνεται, καὶ πρὸς τοιάνδε περίστασιν. κατὰ δὲ τὰ συνθεωρούμενα, ὅτι πρὸς τήνδε τὴν ἐπιμιξίαν, καὶ τόνδε τὸν τρόπον, καὶ τὴν σύνθεσιν τήνδε, καὶ τὴν ποσότητα, καὶ τὴν θέσιν, ἕκαστον φαίνεται. καὶ ἰδίᾳ δὲ ἐνδέχεται συνάγειν ὅτι πάντα ἐστὶ πρός τι, τόνδε τὸν τρόπον· πότερον διαφέρει τῶν πρός τι τὰ κατὰ διαφορὰν, [P] ἢ οὔ; εἰ μὲν οὐ διαφέρει, καὶ αὐτὰ πρός τι ἐστί· εἰ δὲ διαφέρει, ἐπεὶ πᾶν τὸ διαφέρον πρός τί ἐστιν, (λέγεται γὰρ πρὸς ἐκεῖνο οὗ διαφέρει) πρός τί ἐστιν τὰ κατὰ διαφοράν. τῶν δὲ ὄντων, τὰ μέν ἐστιν ἀνωτάτω γένη, κατὰ τοὺς Δογματικούς· [Q] τὰ δ' ἔσχατα εἴδη· τὰ δὲ γένη καὶ εἴδη. πάντα δὲ ταῦτά ἐστι πρός τι· πάντα ἄρα ἐστὶ πρός τι. ἔτι τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι πρόδηλα, τὰ δὲ ἄδηλα, ὡς αὐ-

ideoque non ab re hic etiam modus ad aſſenſionem cohibendam nos redigat, ut qui pure de natura externi cujusque ſubjecti pronuntiare non valeamus.

DE OCTAVO MODO.

135. OCTAVUS eſt modus, Ex relatione ad aliquid, ſecundum quem colligimus, nos, quum omnia ſint ad aliquid, de hoc, quænam ſint per ſe & ſecundum naturam ſuam, aſſenſum retenturos. Illud autem ſciendum, nos hic, ſicuti & aliis in locis, voce EST abuti pro eo quod apparet. quum perinde ſit ac ſi diceremus, omnia ad aliquid apparere. Hoc autem bifariam dicitur, Uno quidem modo, ut ad judicans. nam externum ſubjectum & quod dijudicatur, judicanti apparet: Altero autem modo, ad ea quæ ſimul in contemplationem veniunt: ut dextrum ad ſiniſtrum. 136. Omnia autem eſſe ad aliquid, jam in ſuperiobus diſputavimus, nimirum, ad judicans: quia huic animali & huic homini & huic ſenſui ſingula apparent, & pro tali affectione ſive habitudine. Ad ea autem quæ ſimul in contemplationem veniunt, quia pro hac commiſtione, & pro hoc modo, & compoſitione hac, & quantitate, & poſitione, unumquodque apparet. 137. Sed & propria ratione colligi poteſt, omnia eſſe ad aliquid, hoc pacto: Utrum quæ differenter ab aliis & abſolute intelliguntur, diverſa ſunt ab his quæ ſunt ad aliquid, an non? ſi diverſa non ſunt, ergo & ipſa ſunt ad aliquid. ſi autem differunt, quoniam omne quod differt, ad aliquid eſt (dicitur enim ejus reſpectu à quo differt) ad aliquid ſunt ea quæ differenter ab aliis & abſolute intelliguntur. 138. Jam vero & eorum quæ eſſe habent, alia quidem ſunt ſuprema genera, juxta Dogmaticos, alia autem infimæ ſpecies: alia vero & genera & ſpecies. omnia autem hæc ſunt ad aliquid. nihil ergo eſt quod non ſit ad aliquid. Præterea eorum quæ exiſtentia ſunt, alia ſunt manifeſta, alia obſcura ut ipſi ajunt. & ſigni-

NOTÆ.

K περὶ τοῦ ὀγδόου] Hic Laërtio IX. 87. eſt modorum Scepticorum decimus, Phavorino fuit nonus. Sed Æneſidemum in ordine ſuo ſecutus Sextus videtur ut ex eodem Laërtio apparet cujus hæc ſunt verba: Τὸν ἔνατον (τρόπον) Φαβωρῖνος ὄγδοον. Σέξτος δὲ καὶ Αἰνεσίδημος δέκατον. ἀλλὰ καὶ τὸν δέκατον Σέξτος ὄγδοόν φησι, Φαβωρῖνος δὲ ἔνατον.

L ἁπλῶς] In MS. Ll. & G. ἀπολύτως, ſenſu eodem. Alibi εἰλικρινῶς, ψιλῶς.

M φαίνεται] *Eſt* pro *videtur.* infra, Sect. 198. & libro contra Ethicos Sect. 18.

N δυνάμει] Vide ad Sect. 10.

O καὶ ἔμπροσθεν] Supra Sect. 39. ubi oſtendit omnes modos Scepticos ad unum illum τῶν πρός τι referri. Atque Gellio etiam teſte XI. 5. omnes omnino res quæ ſenſus omnium movent, τῶν πρός τι eſſe dicunt Sceptici. *Id verbum ſignificat, nihil eſſe quicquam quod ex ſeſe conſtet, nec quod habeat vim propriam & naturam, ſed omnia prorſum ad aliquid referri: taliaque videri eſſe, qualis ſit eorum ſpecies dum videntur, qualiaque apud ſenſus noſtros, quo pervenerunt, creantur: non apud ſeſe, unde profecta ſunt.* In eandem ſententiam diſputat Socrates apud Platonem in Theætero.

P τὰ κατὰ διαφοράν] Dogmatici res omnes dividunt in abſolutas & relatas ſive relativas, ut in Scholis loquimur. Relatas vocant τὰ πρός τι, abſolutas, τὰ κατὰ διαφοράν. Sextus noſter libro 2. adverſus Logicos Sect. 37. & p. 249. ἐπεὶ οὖν δύο εἰσὶ τῶν πραγμάτων διαφοραὶ, μία μὲν ἡ τῶν κατὰ διαφοράν, δευτέρα δὲ ἡ τῶν πρός τί πως ἐχόντων. Videntur autem dici κατὰ διαφοράν, velut quæ ita differunt ab aliis rebus ut conſtent per ſe, nec ab illis ullo modo dependeant. Sextus itaque ex hoc ipſo colligit etiam illas annumerandas eſſe τοῖς πρός τι ſive relatis, quoniam eo ipſo quod diverſa eſſe ac differre dicuntur, hoc non abſolute de illis affirmatur, ſed reſpectu illarum rerum, à quibus ita differunt.

Q κατὰ τοὺς Δογματικούς] Trita hæc in Scholis Peripateticorum, & tironibus Logices notiſſima.

ſicantia quidem eſſe ea quæ apparent, ſignificari autem ab apparentibus obſcura. Conſpectum enim eſſe ajunt obſcurorum ea quæ apparent. quod autem ſignificat & quod ſignificatur, eſt ad aliquid. omnia igitur ſunt ad aliquid. 139. Ad hæc, eorum quæ eſſe habent, alia ſunt ſimilia, alia diſſimilia: alia rurſus æqualia, alia inæqualia. hæc autem ſunt ad aliquid. omnia igitur ſunt ad aliquid. Et is quoque qui dicit omnia non eſſe ad aliquid, confirmat omnia eſſe ad aliquid. nam & hoc ipſum, omnia eſſe ad aliquid, ad nos eſſe oſtendit, & non generale atque abſolutum, ſiquidem ille nobis adverſatur. 140. Porro quum ita eſſe omnia ad aliquid, oſtendamus, manifeſtum jam eſt, nos, quale ſit unumquodque natura ſua & pure, non poſſe dicere, ſed quale appareat in relatione ad aliquid. Ideo de rerum natura nos aſſenſum ſuſtinere, his conſentaneum eſt.

De Nono Modo.

141. DE modo autem qui eſt ex crebro aut raro contingentibus (quem ordine nonum eſſe dicebamus) talia diſputamus. Sol multo certe majorem obſtupefaciendi vim habet quam ſtella cometa: ſed quoniam Solem crebro videmus, raro autem ſtellam cometam, ſtella hæc ita nos attonitos reddit, ut ea portendi etiam aliquid à Diis putemus: at Sol non item. Quod ſi imaginemur Solem raro apparentem, raro occidentem, &, ubi ſimul omnia illuſtrarit, deinde repente omnibus rurſus tenebras inducentem: reperiemus in hac re unde valde obſtupeſiamus. 142. Sed & terræmotus aliter turbat eos qui tum primum ipſum experiuntur, aliter eos qui illi aſſuefacti fuerint. Quantum vero quis obſtupeſcit ad primum maris conſpectum? Itidem corporis humani pulchritudo, quæ cernitur primum & repente, magis nos commovet, quam quæ à nobis cerni ſolita fuerit. 143. Jam & quæ rara ſunt, habentur in pretio: at ea inter quæ

τοί φασιν· [R] καὶ σημαίνοντα μὲν, τὰ φαινόμενα· σημαινόμενα δὲ ὑπὸ τῶν φαινομένων, ἄδηλα. ὄψις γὰρ κατ' αὐτοὺς, τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα. [S] τὸ δὲ σημαῖνον καὶ τὸ σημαινόμενόν ἐστι πρός τι. πρός τι ἄρα ἐστὶ πάντα. πρὸς τούτοις, τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ὅμοια, τὰ δὲ ἀνόμοια· καὶ τὰ μὲν ἴσα, τὰ δὲ ἄνισα· ταῦτα δέ ἐστι πρός τι. πάντα ἄρα ἐστὶ πρός τι. καὶ ὁ λέγων δὲ μὴ πάντα εἶναι πρός τι, βεβαιοῖ τὸ πάντα εἶναι πρός τι. καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ εἶναι πάντα πρός τι, πρὸς ἡμᾶς εἶναι δείκνυσι, [T] καὶ οὐ καθόλου, δι' ὧν ἡμῖν ἐναντιοῦται. πλὴν ἀλλ' οὕτω παραστάντων ἡμῶν [U] ὅτι πάντα ἐστὶ πρός τι, δῆλόν ἐστι τὸ λοιπὸν, ὅτι ὁποῖόν ἐστιν ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ εἰλικρινῶς, λέγειν οὐ δυνησόμεθα· ἀλλ' ὁποῖον φαίνεται ἐν τῷ πρός τι· ἀκολουθεῖ τὸ περὶ τῆς φύσεως [X] τῶν πραγμάτων δεῖν ἡμᾶς ἐπέχειν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

ΠΕρὶ δὲ τοῦ κατὰ τὰς συνεχεῖς ἢ σπανίους συγκυρήσεις τρόπου, ὃν ἔννατον εἶναι λέγομεν τῇ τάξει· τοιαῦτά τινα διέξιμεν· ὁ ἥλιος πολλῷ δήπου ἐκπληκτικώτερός ἐστιν ἀστέρος κομήτου. ἀλλ' ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον συνεχῶς ὁρῶμεν, τὸν δὲ κομήτην ἀστέρα, σπανίως, ἐπὶ μὲν τῷ ἀστέρι ἐκπλησσόμεθα, ὥστε καὶ διοσημείαν αὐτὸν εἶναι δοκεῖν· [Y] ἐπὶ δὲ τῷ ἡλίῳ, [Z] οὐδαμῶς. ἐὰν μέν τοι γε ἐννοήσωμεν τὸν ἥλιον σπανίως μὲν φαινόμενον, σπανίως δὲ δυόμενον, καὶ πάντα μὲν ἀθρόως φωτίζοντα, πάντα δὲ ἐξαίφνης ἐπισκιάζεσθαι ποιοῦντα, πολλὴν ἔκπληξιν ἐν τῷ πράγματι θεωρήσομεν. καὶ ὁ σεισμὸς [A] δὲ οὐχ ὁμοίως θορυβεῖ τούς τε πρῶτον αὐτοῦ πειρωμένους, καὶ τοὺς ἐν ἔθει τούτου γεγενημένους. πόσην δὲ ἔκπληξιν ἀνθρώπῳ φέρει θάλασσα [B] πρῶτον ὀφθεῖσα; ἀλλὰ καὶ κάλλος σώματος ἀνθρωπίνου, πρῶτον μὲν ἐξαίφνης θεωρούμενον, συγκινεῖ μᾶλλον ἡμᾶς ἢ ἐν ἔθει τοῦ ὁρᾶσθαι γένοιτο. καὶ τὰ μὲν σπάνια τίμια

NOTÆ.

R ὡς αὐτοί φασιν] De eadem diſtinctione rerum in πρόδηλα & ἄδηλα vide librum 2. adverſus Logicos.

S τὰ φαινόμενα] Salmaſius legit κατὰ τὰ φαινόμενα, ſed omnes Codices cum editis conſentiunt, & locum conſideranti apparebit nihil eſſe mutandum.

T πρὸς ἡμᾶς εἶναι δείκνυσι] Sextus ait: quicunque adverſus nos contendit, non eſſe omnia ἐκ τῶν πρός τι ſive ad aliquid referri ſive relationem habere, ille vel invitus confirmat noſtram ſententiam, dum enim eidem contradicit, docet nobis Scepticis hanc eſſe, iisque qui nobiscum faciunt peculiarem opinionem, non omnibus communem hominibus, adeoque & ipſam ἐκ τῶν πρός τι.

U παραστάντων ἡμῶν] Ita pro περιστάντων legendum eſſe, facile mihi Salmaſius perſuaſit.

X τὸ περὶ τῆς φύσεως] Idem Salmaſius: ὅτι περὶ τῆς φύσεως, quod mihi adverſus Codicum conſenſum non viſum eſt neceſſarium, dicitur enim pro κατὰ τὸ περὶ τῆς φύσεως, cujus ellipſeos exempla paſſim ſunt obvia.

Y ὥστε καὶ διοσημείαν αὐτὸν εἶναι δοκεῖν] A Cometis ſignificari ventorum intemperantiam atque imbrium, Ariſtoteli viſum lib. 1. Meteorolog. c. 7. ex quo repetunt idem Seneca VII. 28. quæſt. Nat. & Plinius lib. 2. Hiſt. c. 25. Vide & Arati διοσημεῖα v. 360. Præter hanc tempeſtatis ſignificationem alia longe atrociora mala portendere hominibus cometæ jam pridem creduntur, & Claudianum ſi audimus, *nunquam cælo ſpectatus impune Cometes,* de bello Getico verſ. 243. Hoc cum multi in dubium vocaverint Philoſophi priſca recentique ætate, nemo majore contentione nemo acutius oppugnavit Petro Bælio, cujus Cogitata occaſione prægrandis Cometæ qui *A.* 1680. innumeros ſuſpenſos reddidit, Gallice ſemel iterumque edita leguntur.

Z ἐπὶ δὲ τῷ ἡλίῳ] Cicero ad Herennium III. 22. *Solis exortus, curſus, occaſus nemo admiratur, propterea quod quotidie fiunt: at eclipſes ſolis mirantur, quia raro accidunt: & ſolis eclipſes magis mirantur, quam lunæ, quoniam hæ crebriores ſunt.*

A καὶ ὁ σεισμός] Eadem Laërtius IX. 87. ex Sexto noſtro, ut opinor.

B φέρει θάλασσα] Malebat Salmaſius ἔφερε, & mox συνεκίνει.

εἶναι δοκεῖ· τὰ δὲ σύντροφα ἡμῖν καὶ εὔπορα, οὐδαμῶς. ἐὰν γοῦν ἐννοήσωμεν τὸ ὕδωρ σπανίζον, πόσῳ ἂν τῶν τιμίων εἶναι δοκούντων [C] ἁπάντων τιμιώτερον ἡμῖν φανείη; ἢ ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν τὸν χρυσὸν ἁπλῶς ἐπὶ τῆς γῆς ἐῤῥιμμένον πολὺν παραπλησίως τοῖς λίθοις, [D] τίνι δόξομεν ἔσεσθαι τοῦτον τίμιον, ἢ κατάκλειστον [E] οὕτως; ἐπεὶ οὖν τὰ αὐτὰ πράγματα παρὰ τὰς συνεχεῖς ἢ σπανίους περιπτώσεις, ὁτὲ μὲν ἐκπληκτικὰ ἢ τίμια, ὁτὲ δὲ οὐ τοιαῦτα εἶναι δοκεῖ, ἐπιλογιζόμεθα ὅτι ὁποῖον μὲν φαίνεται τούτων ἕκαστον μετὰ συνεχοῦς περιπτώσεως ἢ σπανίας, ἴσως δυνησόμεθα λέγειν· ψιλῶς δὲ ὁποῖόν ἐστιν ἕκαστον τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων, οὐκ ἐσμὲν δυνατοὶ φάσκειν. καὶ διὰ τοῦτον οὖν τὸν τρόπον περὶ αὐτῶν ἐπέχομεν.

ΠΕΡΙ ΔΕΚΑΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ.

Δεκατός ἐστι τρόπος, [F] ὃς καὶ μάλιστα συνέχει πρὸς τὰ ἠθικά· ὁ παρὰ τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ ἔθη καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὰς μυθικὰς πίστεις, καὶ τὰς δογματικὰς ὑπολήψεις. ἀγωγὴ [G] μὲν οὖν ἐστιν αἵρεσις βίου ἤ τινος πράγματος περὶ ἕνα ἢ πολλοὺς γινομένη. οἷον περὶ Διογένην ἢ τοὺς Λάκωνας. νόμος δέ ἐστιν ἔγγραφος συνθήκη [H] παρὰ τοῖς πολιτευομένοις, ἣν ὁ παραβαίνων, κολάζεται. ἔθος δὲ ἢ συνήθεια (οὐ διαφέρει γὰρ) πολλῶν ἀνθρώπων κοινὴ πράγματός τινος παραδοχή· ἣν ὁ παραβὰς, οὐ πάντως κολάζεται· οἷον νόμος ἐστὶ τὸ μὴ μοιχεύειν· ἔθος δὲ ἡμῖν τὸ μὴ δημοσίᾳ γυναικὶ μίγνυσθαι. μυθικὴ δὲ πίστις ἐστὶ, πραγμάτων ἀγενήτων τε καὶ πεπλασμένων παραδοχή· οἷά ἐστιν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τοῦ Κρόνου [I] μυθευόμενα. ταῦτα γὰρ πολλοὺς εἰς πίστιν ἄγει. δογματικὴ δέ ἐστιν ὑπόληψις, παραδοχὴ πράγματος δι᾽ ἀναλογισμοῦ, ἤ τινος ἀποδείξεως κρατύνεσθαι δοκοῦσα· οἷον, ὅτι ἄτομά ἐστιν τῶν ὄντων στοιχεῖα ἢ ὁμοιομερῆ, ἐλάχιστα [K] ἤ τινα

vivimus, & ea quæ ſunt in medio poſita, nequaquam. nam ſi aquam raro reperiri imaginemur, quanto ea pretioſior eſſe nobis videatur omnibus quæ in pretio habemus? aut ſi imaginemur multum auri temere humi jacere projectum perinde atque lapides, cui adeo pretioſum ipſum fore exiſtimabimus, aut à quo tam ſollicite incluſum & aſſervatum iri? 144. Quum ergo res eædem ob frequentiam aut raritatem, aliquando admiratione dignæ aut pretioſæ, aliquando vero non tales eſſe putentur: hinc colligimus, nos, quale appareat horum unumquodque, prout frequenter aut raro contigerit, fortaſſe dicturos: nude autem & ſimpliciter, quale ſit unumquodque externorum ſubjectorum, minime. Itaque propter hunc etiam modum de illis aſſenſum retinemus.

De Decimo Modo.

145. Decimus vero modus ad moralia maxime ſpectat: quippe qui ſit ex inſtitutis & conſuetudinibus & legibus, fabuloſiſque perſuaſionibus ac dogmaticis opinionibus. Inſtitutum igitur, eſt electio vitæ aut alicujus rei quæ ab uno aut à multis ſuſcipitur: ut à Diogene aut Lacedæmoniis. 146. Lex autem eſt pactum ſcriptum à Reipublicæ moderatoribus, quod qui transgreditur, punitur. Mos autem, vel conſuetudo (nihil enim differunt) eſt communi multorum aſſenſu rei alicujus comprobatio, quam qui transgreditur, non protinus etiam punitur. Verbi gratia, Lex eſt, non committendum eſſe adulterium. Conſuetudo autem nobis, non congredi cum uxore in propatulo. 147. Fabuloſa autem perſuaſio, eſt fictarum rerum & quæ nunquam fuerunt, approbatio. qualia ſunt cum alia tum eæ quæ de Saturno narrantur fabulæ. hæ enim apud vulgus fidem impetrant. Dogmatica autem opinio, eſt approbatio alicujus rei quæ ratiocinatione aut aliqua demonſtratione confirmari videtur. Verbi gratia, atoma ſive individua eſſe omnium rerum elementa, aut ſimilaribus partibus conſtantia, mi-

NOTÆ.

C *τιμίων εἶναι δοκούντων*] Sic recte Salmaſius, quod Codicum MStorum ſuffragio video confirmari. Male in editis erat *δοκεῖ τῶν*. Quæ porro de aqua hoc loco Sextus, videntur alludere ad illud Platonis Euthydemo, laudatum etiam magno Eraſmo in adagio *rarum carum*: *τὸ γὰρ σπάνιον, ὦ Εὐθύδημε, τίμιον, τὸ δὲ ὕδωρ εὐωνότατον, ἄριστον ὂν ὡς ἔφη Πίνδαρος.*

D *παραπλησίως τοῖς λίθοις*] De temporibus Salomonis ſcriptor ſacer, 3. Reg. X. 27. *καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους.* Eadem leguntur 2. Paralipom. I. 15. IX. 27. Pro *παραπλησίως* in U. & S. reperio *παραπλησίῳ*.

E *κατάκλειστον*] Salmaſius ad Tertullianum de pallio p. 129. obſervavit non modo Græcis *κατάκλειστον* vocari quicquid ita pretioſum eſt, ut ſervari diligenter & haberi ſub clave, clauſumque teneri mereatur: ſed & latinum ſcriptorem Apulejum *veſtem catacliſtam* dixiſſe pro pretioſa & in arca condi ſervatique ſolita. Locus eſt XI. Mileſiarum.

F *Δέκατός ἐστι τρόπος*] Laërtio quintus, quem ſi placet vide IX. 83.

G *ἀγωγὴ*] Duo genera *ἀγωγῆς* hoc loco Sextus facit, unum *περὶ ἕνα*, uno Magiſtro, v. g. ſi quis Diogenis Cynici inſtitutum ſequatur, cui infra opponit inſtitutum Ariſtippi. Aliud *περὶ πολλοὺς*, ut ſi quis auſteram Laconum diſciplinam, qua juvenes illi inſtituebant, colat. De hac Spartanorum *ἀγωγῇ* (cui mollior Italorum infra opponitur) videndus Jo. Meurſius in Miſcellaneis Laconicis, & Ez. Spanhemius ad Orat. 1. Juliani p. 98.

H *νόμος ἔγγραφος συνθήκη*] Sic & Ariſtoteles 3. Politic. Confer Laërtium III. 86.

I *τὰ περὶ τοῦ Κρόνου*] Infra Sect. 154. & lib. 3. c. 24. Mox *γὰρ* poſt *ταῦτα* repoſui ex MSS.

K *ὅτι ἄτομα--ἢ ὁμοιομερῆ, ἐλάχιστα*] Prima Democriti & Epicuri, altera Anaxagoræ, tertia Diodori Croni fuit ſententia, ut noſter infra lib. 3. cap. 4.

nima, aut aliqua alia. 148. Opponimus autem horum generum unumquodque, interdum quidem ſibi ipſi, interdum cuivis aliorum. Exempli gratia, conſuetudinem quidem conſuetudini, ſic, Aliqui Æthiopum notis quibusdam infantes compungunt: nos autem minime. Et Perſæ veſte variis coloribus picta & talari uti, decorum eſſe exiſtimant, nos autem indecorum. Item, Indi quidem cum uxoribus in propatulo congrediuntur, alii autem plurimi hoc turpe exiſtimant. 149. Legem autem legi ſic opponimus, Apud Romanos quidem qui paternis bonis renuntiat, non perſolvit patris nomina: apud Rhodios autem perſolvere cogitur. Et in Tauris Scythiæ lex erat, peregrinos Artemidi immolari: apud nos autem hominem in templo interſici vetitum eſt. 150. Inſtitutum autem inſtituto, quum Diogenis inſtitutum opponimus Ariſtippi inſtituto, aut Lacedæmoniorum inſtitutum, Italorum inſtituto. Fabuloſam autem perſuaſionem perſuaſioni fabuloſæ, quum dicimus, interdum Jovem in fabulis appellari patrem hominumque Deumque: interdum vero Oceanum, ut,

Oceanum divum patrem, matrem quoque Tethyn.

151. Dogmaticas autem opiniones inter ſe opponimus, quum dicimus, Alios unum eſſe elementum pronuntiare, alios infinita. &, Alios mortalem eſſe animam, alios immortalem. &, Alios quidem providentia Deorum gubernari quæ apud nos ſunt, alios autem providentia nulla regi, affirmare. 152. Conſuetudinem autem aliis generibus opponimus, ut legi, quum dicimus apud Perſas quidem conſuetudinem eſſe uti venere maſcula, apud Romanos autem lege prohibitum eſſe ejus uſum. Item apud nos adul-

ἄλλα. ἀντιτίθεμεν δὲ τούτων ἕκαστον, ὁτὲ μὲν ἑαυτῷ, ὁτὲ δὲ τῶν ἄλλων ἑκάστῳ· οἷον, ἔθος μὲν ἔθει, οὕτως· τινὲς τῶν Αἰθιόπων στίζουσι τὰ βρέφη· [L] ἡμεῖς δ' οὔ. καὶ Πέρσαι μὲν ἀνθοβαφεῖ ἐσθῆτι καὶ ποδήρει [M] χρῆσθαι νομίζουσιν εὐπρεπὲς εἶναι· ἡμεῖς δὲ ἀπρεπές. καὶ οἱ μὲν Ἰνδοὶ [N] ταῖς γυναιξὶ δημοσίᾳ μίγνυνται· οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἄλλων αἰσχρὸν τοῦτο εἶναι ἡγοῦνται. νόμον δὲ νόμῳ οὕτως ἀντιτίθεμεν· παρὰ μὲν τοῖς Ῥωμαίοις [O] ὁ τῆς πατρῴας ἀποστὰς οὐσίας, οὐκ ἀποδίδωσι τὰ τοῦ πατρὸς χρέα· παρὰ δὲ τοῖς Ῥοδίοις [P] πάντως ἀποδίδωσι. καὶ ἐν μὲν Ταύροις τῆς Σκυθίας [Q] νόμος ἦν, τοὺς ξένους τῇ Ἀρτέμιδι καλλιερεῖσθαι· παρὰ δὲ ἡμῖν ἄνθρωπον ἀπείρηται πρὸς ἱερῷ φονεύεσθαι. ἀγωγὴν δὲ ἀγωγῇ· ὅταν τὴν Διογένους ἀγωγὴν ἀντιτιθῶμεν τῇ τοῦ Ἀριστίππου, ἢ τὴν τῶν Λακώνων τῇ τῶν Ἰταλῶν. μυθικὴν δὲ πίστιν πίστει μυθικῇ, ὅταν ὅπου μὲν τὸν Δία μυθεύεσθαι [R] πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε· ὅπου δὲ τὸν Ὠκεανόν, λέγοντες,

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, [S] καὶ μητέρα Τηθύν.

Δογματικὰς δὲ ὑπολήψεις ἀλλήλαις ἀντιτίθεμεν, ὅταν λέγωμεν τοὺς μὲν ἓν εἶναι στοιχεῖον [T] ἀποφαίνεσθαι, τοὺς δὲ, ἄπειρα. καὶ τοὺς μὲν θνητὴν τὴν ψυχήν· τοὺς δὲ, ἀθάνατον. καὶ τοὺς μὲν προνοίᾳ θεῶν διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς· τοὺς δὲ, ἀπρονοήτως. τὸ ἔθος δὲ τοῖς ἄλλοις ἀντιτίθεμεν· οἷον, νόμῳ μὲν, ὅταν λέγωμεν παρὰ μὲν Πέρσαις [U] ἔθος εἶναι ἀρρενομιξίαις χρῆσθαι, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ἀπαγορεύεσθαι νόμῳ τοῦτο πράττειν. καὶ παρ' ἡμῖν μὲν τὸ μοιχεύειν ἀπειρῆ-

N O T Æ.

L στίζουσι τὰ βρέφη] De hoc more Æthiopum, infantes ſuos cauterio inurentium, qui etiamnum apud eos vigere traditur, videndus Joſephus Scaliger VII. de emendatione temporum p. 682. Vide etiam, ſi lubet quæ dixi lib. 1. Bibliothecæ Græcæ cap. 32. p. 211. Cæterum quæ hoc loco & infra lib. 3. Sect. 199. ſeq. de variis & pugnantibus populorum conſuetudinibus noſter colligit illa plurimum haud dubie augeri poſſent, ſi exſtarent Chryſippi in omni memoria (ut ait Cicero lib. 1. c. 45. Tuſc.) curioſi viri, ſex libri κατὰ συνηθείας, in quibus Stoici jactabant plura eſſe in medium allata quam omnes usquam Academici adverſus conſuetudinem & ſenſuum judicium diſputaſſent. Aitque Plutarchus p. 1036. de Stoicorum repugnantiis, Chryſippum ſe ipſo fuiſſe inferiorem cum aliud opus pro afferenda conſuetudine recepta vindicandoque ſenſuum judicio edidiſſet.

M ἀνθοβαφεῖ ἐσθῆτι καὶ ποδήρει] Vide quæ infra ad lib. 3. Sect. 204. tum viri docti ad Juſtinum XII. 3. 8. & Curtium VI. 6. 4. & illuſtris Ezech. Spanhemius ad Ariſtophanis Plutum v. 530.

N οἱ μὲν Ἰνδοί] Infra lib. 3. cap. 34.

O παρὰ μὲν τοῖς Ῥωμαίοις] Lege 20. Digeſtis de acquirenda & omittenda hereditate. (lib. 29. tit. 2.)

P παρὰ δὲ Ῥοδίοις] Notat hanc inter alias complures Rhodiorum leges Johannes Meurſius lib. 1. de Rhodo cap. 21.

Q ἐν μὲν Ταύροις τῆς Σκυθίας] Ammianus Marcellinus XXII. 8. de Tauricæ Inſulæ incolis: *Diis hoſtiis litantes humanis, & immolantes advenas Dianæ quæ apud eos dicitur Oreiloche* (Ὀρσιλοχία apud Antoninum Liberalem c. 27.) *cæſorum capita fani parietibus præfigebant, velut fortium perpetua monumenta facinorum.* Confer noſtrum infra III. 24.

R τὸν Δία μυθεύεσθαι] Male editum erat διαμυθεύεσθαι. Notum Homero & Orpheo Jovem dici πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε, quod imitatus Ennius & ex Ennio Virgilius:

Divum pater atque hominum Rex.

S Ὠκεανόν τε Θεῶν γένεσιν] Iliad. ξ΄. 201. ex quo loco Virgilius IV. Georgic. 382. *Oceanum patrem rerum* dixit. Per matrem Thetyn, terram intelligi notat ad Homeri locum Euſtathius. γένεσις cauſam materialem denotat, ut Barneſius docet ex illo: ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.

T τοὺς μὲν ἓν εἶναι στοιχεῖον] De his qui unum vel plura, vel etiam innumerabilia dixere elementa, noſter infra lib. 3. Sect 30. ſeq. & lib. 2. contra Phyſicos.

U παρὰ μὲν Πέρσαις] Non Perſis ſed confinibus Καρμανοῖς hoc tribuit noſter infra III. Sect. 199. Atque diſerte Curtius X. 3. *non moris eſſe Perſis mares ducere qui ſtupro effœminarentur.* Et Ammianus XXIII. ult. *Puerilium ſtuprorum expertes* eſſe Perſas teſtatur.

σθαι, παρὰ δὲ Μασσαγέταις, [X] ἀδιαφορίας ἔθει παραδεδόσθαι. ὡς Εὔδοξος ὁ Κνίδιος ἱστορεῖ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς περιόδου. καὶ παρ' ἡμῖν μὲν ἀπηγορεῦσθαι μητράσι μίγνυσθαι, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις ἔθος εἶναι μάλιστα οὕτως γαμεῖν. [Y] καὶ παρ' Αἰγυπτίοις [Z] δὲ τὰς ἀδελφὰς γαμοῦσιν· ὃ παρ' ἡμῖν ἀπείρηται νόμῳ. ἀγωγῇ δὲ ἔθος ἀντιτίθεται· ὅταν οἱ μὲν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀναχωροῦντες μιγνύωνται ταῖς ἑαυτῶν γυναιξὶ, ὁ δὲ Κράτης τῇ Ἱππαρχίᾳ, [A] δημοσίᾳ. καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀπὸ ἐξωμίδος [B] περιῄει· ἡμεῖς δὲ ὡς εἰώθαμεν. μυθικῇ δὲ πίστει, ὡς ὅταν λέγωσιν οἱ μῦθοι, ὅτι ὁ Κρόνος κατήσθιεν αὐτοῦ τὰ τέκνα· ἔθους ὄντος ἡμῖν προνοεῖσθαι παίδων. καὶ παρ' ἡμῖν μὲν συνήθεια ὡς ἀγαθοὺς καὶ ἀπαθεῖς κακῶν σέβειν τοὺς θεούς· τιτρωσκόμενοι [C] δὲ καὶ φθονοῦντες ἀλλήλοις, [D] ὑπὸ τῶν ποιητῶν εἰσάγονται. Δογματικῇ δὲ ὑπολήψει, ὅταν ἡμῖν μὲν ἔθος ᾖ παρὰ θεῶν αἰτεῖν τὰ ἀγαθά· ὁ δὲ Ἐπίκουρος λέγει μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἡμῶν τὸ θεῖον. καὶ ὅταν ὁ

terium vetitum eſſe, apud Maſſagetas autem conſuetudine illud receptum eſſe, tanquam rem indifferentem, ut Eudoxus Cnidius in primo libro circuitionis ſive deſcriptionis terræ commemorat. Et apud nos vetitum eſſe cum matre concumbere, Perſarum autem moribus vel maxime permitti hoc conjugium. Et apud Ægyptios cum ſororibus contrahunt nuptias: quod apud nos lege interdictum eſt. 153. Inſtituto autem conſuetudo opponitur, ut quum vix quiſquam reperiatur qui non ſecedat congreſſurus cum uxore, Crates tamen cum Hipparchia in publico congrediatur. Et Diogenes quidem brachio extra pallium exerto tunica nulla indutus obambulabat, nos autem conſueto more utimur. 154. Fabuloſæ autem perſuaſioni, ut quod dicunt fabulæ, comediſſe Saturnum ſuos liberos: quum mos ſit apud nos liberorum curam gerere. Et nos quidem conſuevimus venerari Deos, ut bonos nulliſque malis obnoxios: at vulnerari & invidere alii allis inducuntur à Poëtis. 155. Dogmaticæ autem opinioni: quum nobis quidem mos ſit à Diis bona petere, Epicurus autem Deum curam noſtri gerere ne-

N O T Æ.

X παρὰ δὲ Μασσαγέταις] Idem de Maſſagetis atque eodem Eudoxi libro laudato tradit Laërtius IX. 83. Eudoxi περίοδος τῆς γῆς pluribus conſtabat libris, nam ſextum Athenæus, ſeptimum Porphyrius laudat.

Y μάλιστα οὕτως γαμεῖν] Multa de hoc Perſarum inceſto more viri docti ad Curtium VIII. 2. 19. Menagius ad prooëmium Laërtii, c. 7. & Johannes Seldenus VII. 12. de jure Naturæ ſecundum mores Hebræorum.

Z καὶ παρ' Αἰγυπτίοις] Vide quæ viri docti ad hæc Minucii Felicis in Octavio c. 31. *Jus eſt apud Perſas miſceri cum matribus: Ægyptiis & Athenis cum ſororibus legitima connubia.* Vide etiam Deſiderium Heraldum lib. 1. Adverſariorum, capite 14. Henr. Valeſium ad Excerpta Peireſciana p. 12.

A ὁ δὲ Κράτης τῇ Ἱππαρχίᾳ] Idem de Cratete Cynico repetit noſter infra III. 24. & teſtantur Laërtius VI. 97. Lactantius, Theodoritus aliique.

B ἀπὸ ἐξωμίδος] Pallio ſolo, tunica nulla utebatur Diogenes Cynicus, illudque pallium ita humero dextro ſubjiciebat, ut ipſe humerus exertus ac nudus exſtaret, quemadmodum docet Salmaſius ad Tertulliani de pallio librum p. 213. 372. & 395. atque luculentius patet ex Diogenis Cynici imagine apud Fulvium Urſinum, quam ex Alberti Rubenii lib. 1. de re veſtiaria cap. 7. infra ſubjeci. Dicitur autem ἐξωμὶς veſtimentum quod ὦμον ſive humerum relinquit exertum ſive ἐξέχοντα. Gellius VII. 12. exomidas vocat *citra humerum deſinentes*, Feſtus: *exertis humeris*. Speciatim de Philoſophis Cynicis, Diogenis habitum imitantibus Chryſoſtomus homil. 2. in Epiſt. ad Romanos: οἱ τοὺς βαθεῖς πώγωνας ἕλκοντες, καὶ τὰς ἐξωμίδας ἀναβεβλημένοι.

C τιτρωσκόμενοι] Ita apud Homerum de vulnerata Venere Iliad. ε. 339. ῥέε δ' ἄμβροτον αἷμα θεοῖο
Ἰχώρ οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

D φθονοῦντες ἀλλήλοις] Hujus quoque rei frequentia apud Homerum exſtant exempla. Ac notum ſane non Poëtas modo ſed & alios ſcriptores Diis invidiam tribuiſſe, neque adverſus ſe invicem tantum, ſed etiam erga res humanas, qua permoti ſublimem fortunam dejicerent ſummaque imis mutarent. Vide Xerxis Orationem apud Herodotum IV. 10. p. 388. Hujus opinionis etiam in Chriſtianis ſcriptoribus veſtigia notant Caſaubonus ad Epiſtolam Gregorii

get.

get. Item, quum Ariſtippus rem indifferentem eſſe exiſtimet veſtem muliebrem geſtare, nos autem illud turpe eſſe exiſtimemus. 156. Inſtitutum autem opponimus legi quidem, ſic, Quum lex ſit, non licere pulſare hominem liberum & nobilem, bonis parentibus prognatum: Pancratiaſtæ alii alios pulſant, propter vitæ ſuæ inſtitutum. Item, quum vetitum ſit homicidium, gladiatores alii alios interficiunt ob eandem cauſam. 157. Fabuloſam autem perſuaſionem inſtituto opponimus, quum dicimus, Fabulis quidem proditum eſſe, Herculem apud Omphalen

Lanas carpſiſſe, atque jugum ſervile tuliſſe:

& prorſus effœminati hominis opera egiſſe, at inſtitutum vitæ Herculis generoſum fuiſſe. 158. Dogmaticæ autem opinioni, quum athletæ quidem gloriæ, ut rei bonæ, ſtudio adducti, propterea laborioſum vitæ inſtitutum deligant: multorum autem Philoſophorum dogma ſit, in rebus contemnendis habendam eſſe gloriam. 159. Legem vero fabuloſæ perſuaſioni opponimus, Quum Poëtæ inducant Deos adulteria committentes & præpoſteram venerem exercentes: lex autem apud nos hæc facere prohibeat. 160. Dogmaticæ autem opinioni, quum Chryſippus indifferens eſſe dicat cum matre aut ſorore congredi: lex autem hæc vetet. 161. Fabuloſam vero perſuaſionem dogmaticæ opinioni opponimus, quum dicunt Poëtæ Jovem deſcendere & cum mortalibus mulieribus congredi: apud Dogmaticos autem hoc eſſe impoſſibile exiſtimetur. 162. Item cum dicat Poëta, Jovem præ luctu & mœrore quem ob Sarpedonem conceperat, ſanguineas in terram guttas fudiſſe: at dogma Philoſophorum ſit, nullis paſſionibus obnoxium eſſe Deum. Item, quum fabulam de Hippocentauris tollunt, Hippocentaurum afferentes in exemplum rei haud exiſtentis.

μὲν Ἀρίστιππος [E] ἀδιάφορον ἡγῆται τὸ γυναικείαν ἀμφιέννυσθαι στολὴν, ἡμεῖς δὲ αἰσχρὸν [F] τοῦτο ἡγώμεθα εἶναι. ἀγωγὴν δὲ ἀντιτίθεμεν νόμῳ μὲν οὕτως· νόμου ὄντος μὴ ἐξεῖναι τύπτειν [G] ἄνδρα ἐλεύθερον καὶ εὐγενῆ, οἱ παγκρατιασταὶ [H] τύπτουσιν ἀλλήλους διὰ τὴν ἀγωγὴν τοῦ κατ' αὐτοὺς βίου· καὶ ὅτι ἀπειρημένου τοῦ ἀνδροφονεῖν, οἱ μονομάχοι ἀναιροῦσιν ἀλλήλους διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. μυθικὴν δὲ πίστιν ἀγωγῇ ἀντιτίθεμεν, ἐπειδὰν λέγωμεν, ὅτι οἱ μὲν μῦθοι παρὰ τῇ Ὀμφάλῃ τὸν Ἡρακλέα λέγουσιν

Εἴρια τε ξαίνειν [I] καὶ δουλοσύνης ἀνέχεσθαι·

καὶ ταῦτα ποιῆσαι ἅπερ οὐδ' ἂν μετρίως προῃρημένος ἐποίησεν ἄν τις. ἡ δὲ ἀγωγὴ τοῦ βίου τοῦ Ἡρακλέος ἦν γενναία. Δογματικῇ δὲ ὑπολήψει, ὅταν οἱ μὲν ἀθληταὶ, ὡς ἀγαθοῦ τῆς δόξης ἀντιποιούμενοι, ἐπίπονον ἀγωγὴν βίου δι' αὐτὴν ἐπαναιρῶνται· πολλοὶ δὲ τῶν φιλοσόφων, φαῦλον εἶναι τὴν δόξαν [K] δογματίζωσι. τὸν νόμον ἀντιτίθεμεν μυθικῇ μὲν πίστει. ὅταν οἱ μὲν ποιηταὶ εἰσάγωσι τοὺς θεοὺς, καὶ μοιχεύοντας καὶ ἀῤῥενομιξίαις [L] χρωμένους· νόμος δὲ παρ' ἡμῖν κωλύει ταῦτα πράττειν. Δογματικῇ δὲ ὑπολήψει, ὅταν οἱ μὲν περὶ Χρύσιππον [M] ἀδιάφορον εἶναι λέγωσι τὸ μητράσιν ἢ ἀδελφαῖς μίγνυσθαι· ὁ δὲ νόμος ταῦτα κωλύει. μυθικὴν δὲ πίστιν Δογματικῇ ὑπολήψει ἀντιτίθεμεν· ὅταν οἱ μὲν ποιηταὶ λέγωσι τὸν Δία, [N] κατελθόντα θνηταῖς γυναιξὶ μίγνυσθαι· παρὰ δὲ τοῖς Δογματικοῖς ἀδύνατον τοῦτο εἶναι νομίζηται. καὶ ὁ μὲν ποιητὴς [O] λέγῃ ὅτι Ζεὺς διὰ τὸ πένθος τὸ ἐπὶ Σαρπηδόνι αἱματοέσσας ψεκάδας κατέχευεν ἔραζε· δόγμα μέντοι φιλοσόφων, ἀπαθὲς εἶναι τὸ θεῖον. καὶ ὅταν τὸν τῶν Ἱπποκενταύρων μῦθον ἀναιρῶσιν, ἀνυπαρξίας παράδειγμα [P] τὸν Ἱπποκένταυρον

N O T Æ.

Nyſſeni p. 70. ſeq. & Lud. Antonius Muratorius in Anecdotis Græcis p. 23.

E Ἀρίστιππος] Vide infra III. 24.

F ἡμεῖς δὲ αἰσχρόν] Apud Græcos Romanosque & pleraſque omnes gentes cultiores turpe habitum promiſcuas viris & fœminis geſtari veſtes, ut notant viri docti ad Deuteronom. XXII. 5. & ad Tacitum III. Annal. 53. 6. Videndus etiam Berneggerus quæſt. 89. ad verba Taciti de Germanis XVII. 2. *nec alius fœminis quam viris habitus.* Guil Beveregius ad canonem Gangrenſem XIII. Laërtius in Platone III. 86. pariter *ἀγράφῳ νόμῳ* vetari ſcribit nudum procedere in publicum, & virum muliebre veſte uti.

G μὴ ἐξεῖναι τύπτειν] Notum illud Ciceronis, quinto in Verrem c. 66. *Facinus eſt vinciri civem Romanum, ſcelus verberari, prope parricidium necari.*

H παγκρατιασταὶ] Non quinquertiones hoc loco intelliguntur ſed certatores pugno ferientes & calce atque erecto corpore invicem percutientes ſive pellentes plaga ac *πυκτομαχοῦντες*, ut ex Ariſtotele, Quintiliano, Luciano ac Suida hoc vocabulum interpretantur viri docti. Vide, ne alios jam tibi laudem, Samuelis Pitiſci Lexicon Antiquitatum Romanarum. Vide & infra lib. 3. Sect. 212.

I εἴρια τε ξαίνειν] Verſus Homeri Odyſſ. X. 423.

K φαῦλον εἶναι τὴν δόξαν] Vanum, & volatile quiddam, auraque mobilius, ut verbis dicam Senecæ Epiſt. 113.

L ἀῤῥενομιξίαις] Theophilus Antiochenus: *ἔτι μὲν καὶ τὰς συγητὰς ἀῤῥενοκοιτίας εἰσηγήσαντο. καὶ πρώτους γε τοὺς θεοὺς κηρύσσουσιν ἐν ἀῤῥήτοις μίξεσιν συγγίνεσθαι.* Paulinus poëmate ultimo adverſus Gentes verſ. 62. de Jove: *puerique nefandos Venit in amplexus* Auguſtinus IV. 25. de C. D. *Iſte* (Jupiter) *alienarum dicitur adulterator uxorum. Iſte pueri pulchri* (Ganymedis) *impudicus amator & raptor.*

M οἱ μὲν περὶ Χρύσιππον] Chryſippus in opere de Republica. Vide infra lib. 3. Sect. 205.

N τὸν Δία] Epigramma vetus:

Ζεὺς Κύκνος, Ταῦρος, Σάτυρος, Χρυσὸς δι' ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης.

Nota hæc è Clemente Alex. Tertulliano, Commodiano, Arnobio & aliis adverſus Gentes ſcriptoribus Chriſtianis, nec minus ex Poëtis ipſis & Mythographis Ethnicorum.

O ὁ μὲν ποιητὴς] Homerus Iliad. π. 459.

P ἀνυπαρξίας παράδειγμα] Philoſophi frequenter in exemplum rei fictæ ac commentitiæ, afferre ſolent tragelaphos, chimæras, hippocentauros.

ἡμῖν

ἡμῖν φέροντες. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἐνῆν καθ' ἑκάστην τῶν προειρημένων ἀντιθέσεων λαμβάνειν παραδείγματα. ὡς ἐν συντόμῳ δὲ λόγῳ ταῦτα ἀρκέσει. πλὴν τοσαύτης ἀνωμαλίας πραγμάτων, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου [Q] δεικνυμένης, ὁποῖον μέν ἐστι τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν φύσιν, οὐχ ἕξομεν λέγειν· ὁποῖον δὲ φαίνεται πρὸς τήνδε τὴν ἀγωγήν, ἢ πρὸς τόνδε τὸν νόμον, ἢ τόδε τὸ ἔθος, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. καὶ διὰ τοῦτον οὖν [R] περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων πραγμάτων, ἐπέχειν ἡμᾶς ἀνάγκη. οὕτω μὲν οὖν διὰ τῶν δέκα τρόπων καταλήγομεν εἰς τὴν ἐποχήν.

163. Multa quidem certe alia in unaquaque ſupradictarum oppoſitionum poterant exempla ſumi: ſed, ut in compendiaria tractatione, hæc ſatis eſſe poterunt. Porro quum tanta rerum diſcrepantia etiam per hunc modum oſtendatur: quale quidem natura ſit ſubjectum, dicere non poterimus: ſed duntaxat quale videatur ad hoc inſtitutum, aut ad hanc legem, aut ad hunc morem, & aliorum unumquodque. Itaque propter hunc quoque modum de natura externorum ſubjectorum retinere nos aſſenſum neceſſe fuerit. Sic ergo per decem hos modos ad aſſenſus retentionem redigimur.

ΚΕΦ. ιε'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΤΡΟΠΩΝ.

Οἱ δὲ νεώτεροι Σκεπτικοὶ [S] παραδιδόασι τρόπους τῆς ἐποχῆς πέντε τούσδε· πρῶτον, τὸν ἀπὸ τῆς διαφωνίας· δεύτερον δὲ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλοντα· τρίτον τὸν ἀπὸ τοῦ πρός τι· τέταρτον τὸν ὑποθετικόν· πέμπτον τὸν διάλληλον. καὶ ὁ μὲν ἀπὸ τῆς διαφωνίας [T] ἐστὶ καθ' ὃν περὶ τοῦ προτεθέντος πράγματος, ἀνεπίκριτον στάσιν παρά τε τῷ βίῳ καὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις εὑρίσκομεν γεγενημένην. δι' ἣν οὐ δυνάμενοι αἱρεῖσθαί τι ἢ ἀποδοκιμάζειν, καταλήγομεν εἰς ἐποχήν. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς [63] εἰς ἄπειρον ἐκπτώσεως [U] ἐστίν, ἐν ᾧ τὸ φερόμενον εἰς πίστιν τοῦ προτεθέντος πράγματος, πίστεως ἑτέρας χρῄζειν λέγομεν, κἀκεῖνο ἄλλης· καὶ μέχρις ἀπείρου· ὡς μὴ ἐχόντων ἡμῶν πόθεν ἀρξόμεθα τῆς κατασκευῆς, τὴν ἐποχὴν ἀκολουθεῖν. ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ πρός τι [64] καθὼς προειρήκαμεν· [X] ἐν ᾧ πρὸς μὲν τὸ κρῖνον καὶ τὰ συνθεω-

Cap. XV.

De Quinque Modis.

164. Sceptici autem ætate poſteriores hos quinque modos ſuadendæ aſſenſus retentionis tradunt: Primum, qui eſt à diſſidentia: Secundum, qui in infinitum rejicit: Tertium, qui eſt à relatione ad aliquid: Quartum, hypotheticum ſive ex ſuppoſitione aliqua: Quintum diallelum, ſive unum mutuo ex altero vitioſe adſtrui obſervantem. 165. Et modus quidem à diſſidentia, eſt, per quem de re propoſita comperimus diſcrepantiam indijudicatam & in vita & apud Philoſophos fuiſſe: propter quam, quum nihil aut probare aut improbare poſſimus, ad aſſenſum cohibendum devenimus. 166. Is autem qui in infinitum delabitur, eſt in quo, id quod in confirmationem rei propoſitæ affertur, altera confirmatione egere dicimus, & illud alia, & usque in infinitum: adeo ut quum non habeamus unde adſtruere aliquid incipiamus, ſequatur aſſenſionis retentio. 167. A relatione ad aliquid, eſt hujusmodi qualem antea deſcripſimus: in quo ad ipſum quidem dijudicans, atque ad ea quæ ſimul in contem-

NOTÆ.

Q *καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου*] *τούτου* reſtitui ex MSS.

R *καὶ διὰ τοῦτον οὖν*] Intellige *τρόπον*, licet U. habet *διὰ τούτων*, ut ad proxima referatur, *ἀγωγὴν*, *νόμον*, *ἔθος*. Sed familiare noſtro eſt ut ad *τρόπον* unumquemque ita concludat. Sic Sect. 128. *Καὶ κατὰ τοῦτον οὖν τρόπον ὁρῶμεν.* Sect. 117. *καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ.*

S *Οἱ δὲ νεώτεροι Σκεπτικοὶ*] Uti antiquiores Sceptici Sexto ſunt *Pyrrho* qui trecentis & quinquaginta annis Chriſtum hominem natum anteceſſit, Pyrrhonisque diſcipuli *Timon*, *Hecatæus*, *Eurylochus Nauſiphanes*: Timonis *Dioſcorides* Cyprius, *Nicolochus* Rhodius, *Praylus* è Troade, & *Euphranor* Seleucius, & Euphranoris *Eubulus* Alexandrinus: tum *Ptolemæus* Cyrenæus qui audivit Eubulum, *Heraclidesque* & *Sarpedo* diſcipuli Ptolemæi, & *Æneſidemus* Gnoſius Heraclidis auditor, quem Ariſtocles apud Euſebium XIV. 18. præparat. Evangelicæ ait *ἐχθὲς καὶ πρώην* Philoſophiam Scepticam Alexandriæ *ἀναζωπυρῆσαι*. Sic recentiores Sceptici noſtro appellantur qui poſt Æneſidemum diſciplinam Scepticam locupletarunt, uti hoc loco ſpeciatim innuitur *Agrippa* qui non modo poſt *Zeuxippum* Æneſidemi, *Zeuxin* Zeuxippi, ſed & *Antiochum* Laodicenum Zeuxidis diſcipulum & *Apellam* ſcripſit. Laudat enim Laertius IX. 106. Antiochum & Apellam *ἐν τῷ Ἀγρίππᾳ*, hoc eſt in Agrippæ ſcriptis allegatos. Cæterum Agrippam peculiariter hoc loco à Sexto reſpici conſtat ex eodem Laërtio Sect. 88. qui cum decem *τρόπους* Scepticos paucis explicaſſet, ſubjungit: *οἱ δὲ περὶ Ἀγρίππαν τούτοις ἄλλους πέντε προσεισάγουσι, τόν τε ἀπὸ τῆς διαφωνίας, καὶ τὸν εἰς ἄπειρον ἐκβάλλοντα, καὶ τὸν πρός τι, καὶ τὸν ἐξ ὑποθέσεως, καὶ τὸν δι' ἀλλήλων.* Antiochum illum ab Agrippa laudatum audivere *Menodotus* Nicomedienſis, Medicus Empiricus, & *Theodas* Laodicenus: Menodotum *Herodotus* Tarſenſis, Herodotum Sextus noſter, Sextum *Saturninus* Cythenas, Medicus Empiricus.

T *ὁ μὲν ἀπὸ τῆς διαφωνίας*] Hoc modo à diverſa hominum etiam ſapientum inter ſe diſſidentium opinione petito frequentiſſime noſter utitur, addens hinc non poſſe dogmaticum ſibi de ſententiis aut rebus controverſis judicium arrogare, cum ſit ipſe *τῆς διαφωνίας* ſive controverſiæ portio, atque una ex partibus litigantibus. Vide ſupra Sect. 59. 90.

U *ἀπὸ τῆς εἰς ἄπειρον ἐκπτώσεως*] Etiam hac libenter uti noſtrum apparet ex Sect. 122. lib. 2. c. 13. & aliis locis quam pluribus.

X *καθὼς προειρήκαμεν*] Remittit lectorem ad ea quæ dixit de modo octavo inter jam explicatos priores decem, ſupra Sect. 135. ſeq.

plationem veniunt, tale aut tale apparet ſubjectum: quale autem ſit natura, de eo aſſenſum retinemus. 168. Hypotheticus autem, ſive ex ſuppoſitione aliqua, quum Dogmatici videntes ſe in infinitum rejici, principii loco ponunt aliquid quod non aſtruunt, ſed nude & ſine demonſtratione per conceſſionem ſibi ſumere volunt. 169. Diallelus denique ſive alternatorius modus fit, quum id quo rem de qua quæritur, confirmare debemus, ipſum ab ea ut mutuo confirmetur, indiget. & tum, quod neutrum ad alterum aſtruendum poſſimus accipere, de utroque aſſenſum retinemus. Omnem autem quæſtionem ad hos reduci modos poſſe, ita paucis oſtendemus. 170. Quod propoſitum eſt, aut ſenſile eſt aut intelligibile: utrumvis ſit autem, de eo diſſidentia eſt. alii enim ſola ſenſibilia dicunt eſſe vera, alii ſola intelligibilia: alii quædam ſenſibilia, quædam intelligibilia. Utrum igitur dijudicabilem eſſe dicent diſſidentiam, an indijudicabilem? Si indijudicabilem, nobis conceditur eſſe retinendum aſſenſum: ſin dijudicabilem, unde dijudicabitur, quærimus. Verbi gratia, 171. Quod eſt ſenſile (nam ab hoc incipiet noſtra diſputatio) utrum à ſenſili an ab intelligibili dijudicabitur? ſi enim à ſenſili, quoniam de ſenſilibus quæritur, ipſum quoque altero ad confirmationem indigebit. quod quidem ſi etiam fuerit ſenſile, rurſus & ipſum alio confirmari oportebit: & hoc uſque in infinitum. 172. Quod ſi ab intelligibili ſenſile dijudicari oportebit: quoniam & de intelligibilibus controverſia eſt, hoc quoque quum intelligibile ſit, dijudicatione & confirmatione opus habebit. Unde ergo confirmabitur? ſi quidem ab intelligibili, in infinitum incidet eodem pacto: ſin à ſenſili, quoniam ad confirmationem quidem ſenſilis aſſumptum eſt intelligibile, ad intelligibilis autem confirmationem, ſenſile: inducitur modus alternatorius, qui unum mutuo per alterum vitioſe probare aggreditur. 173. Si vero hæc vitans is qui nobiſcum diſputat, per conceſſionem & citra demonſtra-

ρούμενα, [Y] τοῖον ἢ τοῖον φαίνεται τὸ ὑποκείμενον· ὁποῖον δέ ἐστι πρὸς τὴν φύσιν, ἐπέχομεν. ὁ δὲ ἐξ ὑποθέσεως [Z] ἐστὶν, ὅταν εἰς ἄπειρον ἐκβαλλόμενοι οἱ Δογματικοὶ, ἀπό τινος ἄρξωνται ὃ οὐ κατασκευάζουσι· ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἀναποδείκτως κατὰ συγχώρησιν λαμβάνειν ἀξιοῦσιν· ὁ δὲ διάλληλος [A] τρόπος συνίσταται, ὅταν τὸ ὀφεῖλον τοῦ ζητουμένου πράγματος εἶναι βεβαιωτικὸν, χρείαν ἔχῃ τῆς ἐκ τοῦ ζητουμένου πίστεως· ἔνθα μηδέτερον δυνάμενοι λαβεῖν πρὸς κατασκευὴν θατέρου, περὶ ἀμφοτέρων ἐπέχομεν. ὅτι δὲ πᾶν τὸ ζητούμενον, εἰς τούτους ἀνάγειν τοὺς τρόπους ἐνδέχεται, διὰ βραχέων ὑποδείξομεν οὕτως· τὸ προτεθὲν, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, διαπεφώνηται. οἱ μὲν γὰρ τὰ αἰσθητὰ μόνα [B] φασὶν εἶναι ἀληθῆ· οἱ δὲ μόνα τὰ νοητά· οἱ δὲ, τινὰ μὲν αἰσθητὰ, τινὰ δὲ νοητά. πότερον οὖν ἐπικριτὴν [C] εἶναι φήσουσι τὴν διαφωνίαν, ἢ ἀνεπίκριτον; εἰ μὲν ἀνεπίκριτον, ἔχομεν, ὅτι δεῖ ἐπέχειν· περὶ γὰρ τῶν ἀνεπικρίτως διαφωνουμένων οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἀποφαίνεσθαι. εἰ δὲ ἐπικριτὴν, πόθεν ἐπικριθήσεται, πυνθανόμεθα· οἷον, τὸ αἰσθητόν. ἐπὶ τούτου γὰρ προτέρου στήσομεν τὸν λόγον. πότερον ὑπὸ αἰσθητοῦ ἢ ὑπὸ νοητοῦ; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ αἰσθητοῦ, ἐπεὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν ζητοῦμεν, καὶ ἐκεῖνο ἄλλου δεήσεται πρὸς πίστιν. εἰ δὲ κἀκεῖνο αἰσθητὸν ἔσται, πάλιν καὶ αὐτὸ ἄλλου δεήσεται τοῦ πιστώσοντος· καὶ τοῦτο μέχρις ἀπείρου. [D] εἰ δὲ ὑπὸ νοητοῦ ἐπικρίνεσθαι δεήσει τὸ αἰσθητὸν, ἐπεὶ καὶ τὰ νοητὰ διαπεφώνηται, δεήσεται καὶ τοῦτο, νοητὸν ὂν, κρίσεώς τε καὶ πίστεως. πόθεν οὖν πιστωθήσεται; εἰ μὲν ὑπὸ νοητοῦ, εἰς ἄπειρον ἐκπεσεῖται ὁμοίως· εἰ δ' ὑπὸ αἰσθητοῦ, ἐπεὶ πρὸς μὲν τὴν πίστιν τοῦ αἰσθητοῦ παρελήφθη νοητόν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ νοητοῦ πίστιν, αἰσθητόν· ὁ διάλληλος εἰσάγεται τρόπος. [E] εἰ δὲ ταῦτα φεύγων, ὁ προσδιαλεγόμενος ἡμῖν, κατὰ συγχώρησιν καὶ ἀναποδείκτως ἀξιώσεις λαμ-

NOTÆ.

Y πρὸς μὲν τὸ κρῖνον καὶ τὰ συνθεωρούμενα] Duplici potiſſimum ratione res ad alia referri dicuntur, vel enim relationem habent ad *τὸ κρῖνον* hoc eſt ad hominem qui de illis judicat, ejusve ſenſum aut rationem; vel ad *συνθεωρούμενα* hoc eſt ad alias res quæ cum aliis conferuntur. Supra Sect. 136.

Z ὁ δὲ ἐξ ὑποθέσεως] Laërtius IX. 89. ex Agrippa: *ὁ δ' ἐξ ὑποθέσεως τρόπος συνίσταται οἰομένων τινῶν τὰ πρῶτα τῶν πραγμάτων αὐτόθεν δεῖν λαμβάνειν ὡς πιστὰ, καὶ μὴ αἰτεῖσθαι. ὅ ἐστι μάταιον. τὸ ἐναντίον γάρ τις ὑποθήσεται.* Conſtat igitur hic modus Sceptica ſuppoſitione ſuppoſitioni Dogmaticorum contraria. Nimirum Dogmatici ſupponunt dari aliquod principium demonſtrationis *ἀναπόδεικτον*, quod demonſtratione ipſum non indigeat, & *κριτήριον ἄκριτον* ſive regulam judicandi, ipſam alii non obnoxiam judicio. Huic hypotheſi opponit Scepticus aliam hypotheſin ſive ſuppoſitionem, non dari. Vide infra. & contra Geometras p. 85. contra Logicos lib. 2. p. 289.

A ὁ δὲ διάλληλος] Ita ſæpe noſter, ut Sect. 117. quod Laërtio eſt *δι' ἀλλήλων*, eodem ſenſu, ut innuatur petitio ejus quod erat in principio.

B οἱ μὲν γὰρ τὰ αἰσθητὰ μόνα] Senſibus fidem omnem habebat Epicurus, detrahebat omnem Democritus & Plato, quædam ſenſibus vera, quædam falſa apparere docuere Stoici, qua de re plura infra ad lib. VII. contra Mathematicos. Hinc Sextus controverſiam notat deduci ad primum modum ex illis quinque, qui eſt *ἀπὸ τῆς διαφωνίας*.

C ἐπικριτήν] Salmaſius malebat *ἐπίκριτον*. Sed *ἐπικριτὴν* tum hoc loco tum mox infra bis habent editi Codices & MSS.

D μέχρις ἀπείρου] En ſecundum modum.

E ὁ διάλληλος εἰσάγεται τρόπος] En modum quintum.

βάνειν

βάνειν τι, πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἑξῆς, ὁ ὑποθετικὸς [F] εἰς ἀπόδειξιν τρόπος, ἄπορος ὑπάρχων. εἰ μὲν γὰρ ὁ ὑποτιθέμενος, πιστός ἐστιν, ἡμεῖς ἀεὶ τὸ ἀντικείμενον ὑποτιθέμενοι, οὐκ ἐσόμεθα ἀπιστότεροι. καὶ εἰ μὲν ἀληθές τι ὑποτίθεται, ὁ ὑποτιθέμενος ὕποπτον αὐτὸ ποιεῖ, καθ' ὑπόθεσιν αὐτὸ λαμβάνων, ἀλλὰ μὴ μετὰ κατασκευῆς. εἰ δὲ ψεῦδος, σαθρὰ ἔσται ἡ ὑποβάθρα τῶν κατασκευαζομένων. καὶ εἰ μὲν ἀνύει τι τὸ ὑποτίθεσθαι πρὸς πίστιν, αὐτὸ τὸ ζητούμενον ὑποτιθέσθω, καὶ μὴ ἕτερόν τι· δι' οὗ δὴ κατασκευάσει τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ὁ λόγος. εἰ δὲ ἄτοπόν ἐστι τὸ ὑποτίθεσθαι τὸ ζητούμενον, ἄτοπον ἔσται καὶ τὸ ὑποτίθεσθαι τὸ ἐπαναβεβηκός. [G] ὅτι δὲ καὶ πρός τι [H] ἐστι πάντα τὰ αἰσθητά, δῆλον· ἔστι γὰρ πρὸς τοὺς αἰσθανομένους. φανερὸν οὖν ὅτι ὅπερ ἂν ἡμῖν προτεθῇ πρᾶγμα αἰσθητὸν, εἰς τοὺς πέντε τρόπους ἀνάγειν τοῦτο εὐμαρές ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ νοητοῦ ἐπιλογιζόμεθα. εἰ μὲν γὰρ ἀνεπικρίτως διαπεφωνῆσθαι [I] λέγοιτο, δοθήσεται ἡμῖν τὸ δεῖν ἐπέχειν περὶ αὐτοῦ· εἰ δὲ ἐπικριθήσεται ἡ διαφωνία, εἰ μὲν διὰ νοητοῦ, εἰς ἄπειρον [K] ἐκβαλοῦμεν· εἰ δὲ ἀπὸ αἰσθητοῦ, εἰς τὸν διάλληλον. [L] τὸ γὰρ αἰσθητὸν πάλιν διαφωνούμενον, καὶ μὴ δυνάμενον δι' αὑτοῦ ἐπικρίνεσθαι, διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν, τοῦ νοητοῦ δεήσεται· ὥσπερ καὶ τὸ νοητὸν τοῦ αἰσθητοῦ. διὰ ταῦτα δὲ ἐξ ὑποθέσεως [M] ὁ λαμβάνων τι, πάλιν ἄτοπος ἔσται. ἀλλὰ καὶ πρός τι [N] ἐστι τὰ νοητά. πρὸς γὰρ τὸν νοοῦντα λέγεται· καὶ εἰ ἦν τῇ φύσει τοιοῦτον ὁποῖον λέγεται, οὐκ ἂν διεφωνήθη. ἀνήχθη οὖν καὶ τὸ νοητὸν εἰς τοὺς πέντε τρόπους. διόπερ ἀνάγκη περὶ τοῦ προτεθέντος πράγματος πάντως ἡμᾶς ἐπέχειν. [O] τοιοῦτοι μὲν καὶ οἱ παρὰ τοῖς νεωτέροις παραδιδόμενοι πέντε τρόποι· οὓς ἐκτίθενται οὐκ ἐκβάλλοντες [P] τοὺς δέκα τρόπους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποικιλώτερον καὶ διὰ τοῦτο [Q] σὺν ἐκείνοις ἐλέγχειν τὴν τῶν Δογματικῶν προπέτειαν.

tionem aliquid voluerit ſumere ad demonſtrationem ſequentium, hypotheticum modum incurret, ſuppoſitione ad demonſtrationem utendo. nam ſi quis in iis quæ per conceſſionem ſumit & ſupponit, fidem meretur: nos quoque ſemper illis contraria per ſuppoſitionem ſumentes, fidem obtinebimus. & ſi quidem aliquid verum ſupponitur, is qui ſupponit, ipſum ſuſpectum reddit: quippe qui illud ſupponendo ſumat, non autem aſtruendo. ſin falſum, ruinoſum erit eorum quæ aſtruuntur, fundamentum. 174. Præterea ſi hujuſmodi ſuppoſitio ad confirmationem aliquid valet, idipſum de quo quæritur, ſupponat, non aliud per quod aſtruat rem de qua quæritur. Quod ſi abſurdum eſt ſupponere id de quo quæritur, abſurdum itidem erit ſupponere id quod etiam generalius eſt. 175. Omnia autem ſenſilia, referri ad aliquid, patet. referuntur enim ad eos, qui ſentiunt. Manifeſtum eſt igitur, quæcunque propoſita nobis fuerit res ſenſilis, ad hos quinque modos ipſam reducere facile fore. Itidem & de intelligibili ratiocinamur. ſi enim indijudicabilis de eo diſſidentia eſſe dicatur, concedetur nobis eſſe de eo retinendum aſſenſum. 176. ſin dijudicabitur diſſidentia, ſi quidem per intelligibile, rejiciemur in infinitum: ſin per ſenſile, in modum qui dicitur alternatorius: nam ſenſile rurſus controverſum, & quod per ſe dijudicari nequit, eo quod in infinitum progrediatur, intelligibili egebit: ut etiam intelligibile ſenſili. 177. Et qui idcirco volet ex ſuppoſitione aliquid ſumere, rurſus ineptus erit. Quinetiam intelligibile ad aliquid refertur, dicitur enim reſpectu ad intelligentem. Atque ſi natura tale eſſet quale dicitur, non fuiſſet controverſum. Reduximus igitur etiam intelligibile ad hos quinque modos. Quare omnino de re propoſita nos aſſenſum retinere neceſſe eſt. Et hi quidem ſunt quinque modi quos poſterior ætas tradidit: non quod decem modos jam explicatos excluderet, ſed ut magis varie una cum illis temeritatem Dogmaticorum refelleret.

NOTÆ.

F ὁ ὑποθετικός] Modus quartus, quo frequenter noſter utitur, ut lib. adverſus Geometras Sect. 8. ſeq. & lib. 2. contra Log. Mox pro ὑπάρχων Salmaſius legebat ὑπάρχει. Sed præſtat edita lectio cui MSS. aſſentiuntur.

G ἐπαναβεβηκός] Transſcendens ac generalius quoddam illa quæ in quæſtione ſunt, velut ſpecialiora ſub ſe comprehendens. Sic ὑποβεβηκότα & ἐπαναβεβηκὸς ſibi invicem opponuntur ſupra Sect. 38. 39. ὑπεραναβεβηκὸς κριτήριον, 1. adverſus Log. Sect. 443. ἐπαναβεβηκὸς γένος. lib. 2. adverſus Log. Sect. 32.

H ὅτι δὲ καὶ πρός τι] En modum ex illis quinque tertium.

I διαπεφωνῆσθαι] Hinc aſſenſus etiam circa intelligibilia retinendus per primum modum.

K εἰς ἄπειρον] Per modum ſecundum.

L εἰς τὸν διάλληλον] Per modum quintum.

M ἐξ ὑποθέσεως] Per modum quartum.

N πρός τι] Per modum tertium.

O ἐπέχειν] Editi & MSS. habent ἐπελθεῖν. Sed non dubitavi Salmaſio aſſentiri, qui in margine Codicis ſui, ἐπέχειν repoſuit. Certe hoc poſtulat ſenſus, atque ita interpres legiſſe videtur.

P ἐκβάλλοντες] Ita MSS. recte. Nam editi male ἐμβάλλοντες.

Q καὶ διὰ τοῦτο] Salmaſ. διὰ τούτων, non male.

Cap. XVI.

De Dvobvs Aliis Modis.

178. TRADVNT præterea duos alios quibus aſſenſionis retentionem ſuadeant, modos. quoniam enim quicquid comprehenditur, aut ex ſe ipſo aut ex alio comprehenditur: dubitationem de rebus omnibus inducere videntur. Ac primum quidem nihil ex ſeipſo comprehendi, probat ea quæ inter Phyſicos fuit de ſenſilibus omnibus & intelligibilibus controverſia: quæ certe indijudicabilis eſt, quum nec ſenſili nec intelligibili judicandi inſtrumento uti poſſimus: quia quicquid ſumpſerimus, fide carebit, utpote controverſum. 179. Propterea autem ne ex alio quidem quicquam comprehendi fatentur. Si enim id ex quo aliquid comprehenditur, ſemper ex alio comprehendi oportebit, in modum alternatorium aut eum qui eſt ad infinitum, ſe conjiciunt. Sin voluerit quiſpiam aliquid ſumere quaſi ex ſeipſo comprehenſum, ex quo aliquid aliud comprehendat: huic repugnat illud, Nihil ex ſeipſo comprehendi, propter ea quæ dicta ſunt. quod autem repugnans eſt, quomodo poſſit ex ſeipſo aut ex alio comprehendi, dubitamus: quum judicandæ veritatis aut comprehenſionis nuſquam appareat inſtrumentum: ſigna etiam nec minus demonſtratio evertantur, ut ex ſequentibus intelligimus. Hæc ſunt quæ de modis Epoches in præſentia nobis dicenda putavimus.

ΚΕΦ. ιϛ′.

ΤΙΝΕΣ ΟΙ ΔΥΟ ΤΡΟΠΟΙ.

Παραδιδόασι δὲ καὶ δύο τρόπους [R] ἐποχῆς ἑτέρους. ἐπεὶ γὰρ πᾶν τὸ καταλαμβανόμενον, ἤτοι ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ, ἢ ἐξ ἑτέρου καταλαμβάνεται· τὴν περὶ πάντων ἀπορίαν εἰσάγειν δοκοῦσι. καὶ ὅτι μὲν οὐδὲν ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβάνεται, φασὶ δῆλον ἐκ τῆς γεγενημένης παρὰ τοῖς φυσικοῖς [S] περί τε τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν νοητῶν ἁπάντων, οἶμαι, διαφωνίας. ἣ δὴ ἀνεπίκριτός ἐστιν, μὴ δυναμένων ἡμῶν μήτε αἰσθητῷ μήτε νοητῷ κριτηρίῳ χρῆσθαι, διὰ τὸ πᾶν ὅπερ ἂν λάβωμεν, ἄπιστον εἶναι, διαπεφωνημένον. διὰ δὲ τοῦτο, οὐδ' ἐξ ἑτέρου τι καταλαμβάνεσθαι συγχωροῦσιν. εἰ μὲν γὰρ τὸ ἐξ οὗ τι καταλαμβάνεται, [T] ἀεὶ ἐξ ἑτέρου καταλαμβάνεσθαι δεήσει, εἰς τὸν διάλληλον, ἢ τὸν ἄπειρον ἐμβάλλουσι τρόπον. εἰ δὲ βούλοιτό τις λαβεῖν [U] ὡς ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβανόμενόν τι, ἐξ οὗ τι καταλαμβάνειν ἕτερον, ἀντιπίπτει τὸ μηδὲν ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβάνεσθαι, διὰ τὰ προειρημένα. τὸ δὲ μαχόμενον πῶς ἂν δύναται καταληφθῆναι ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀφ' ἑτέρου, ἀποροῦμεν, τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας ἢ τῆς καταλήψεως μὴ φαινομένου· σημείων δὲ καὶ δίχα ἀποδείξεως [X] διατρεπομένων, καθάπερ ἐν τοῖς ἑξῆς εἰσόμεθα. τοσαῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ τῶν τρόπων τῆς ἐποχῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκέσει λελέχθαι.

Cap. XVII.

Qvibvs Modis Evertantvr Illi Qvi Cavsas Rervm Vel Opinionvm Reddere Se Profitentvr.

180. SICVT autem ſuadendæ aſſenſus retentionis modos tradimus, ſic etiam modos exponunt quidam, ſecundum quos in particularibus circa cauſſas reddendas dubitationem moventes ſilentium imponimus

ΚΕΦ. ιζ′

ΤΙΝΕΣ ΤΡΟΠΟΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΤΡΟΠΗΣ.

Ὥσπερ δὲ τοὺς τρόπους ἐποχῆς παραδίδομεν, οὕτω καὶ τρόπους ἐκτίθενταί τινες, καθ' οὓς ἐν ταῖς κατὰ μέρος αἰτιολογίαις [Y] διαποροῦντες ἐφιστῶμεν τοὺς Δογματικούς, διὰ τὸ μά-

NOTÆ.

R καὶ δύο τρόπους] Horum à Laërtio non fit mentio, ac revera ut concludant, à ſuperioribus quinque vim omnem & robur mutuantur. Tota enim in hoc verſantur ut hominem nihil certo comprehendere neque per ſe neque per aliud, diſputent. Nihil autem comprehendere per ſe, hoc eſt ſenſu aut intellectu ſuo, inde probant quia adhuc ſit controverſum inter Dogmaticos, utrum ſenſus aut intellectus ſit fide dignum res dijudicandi inſtrumentum, qui eſt modus ex illis quinque primus quem vocavit ἀπὸ τῆς διαφωνίας. Ut autem probent nihil comprehendere hominem per aliud, ajunt ita fieri ut illud aliud iterum per aliud comprehendi ſit neceſſe, atque ita in infinitum: qui erat modus ſecundus: aut vero incurri vitium probandi mutuo unum per alterum, qui erat modus argumentandi quintus.

S παρὰ τοῖς φυσικοῖς] Epicuro qui ſenſus nunquam, intellectum ſæpe falli, Democrito & Platoni qui ſenſum ſemper, Stoicis denique qui ſenſus & intellectum quandoque decipi, quandoque verum videre ſtatuebant. Confer ſupra.

T καταλαμβάνεσθαι] Salmaſius legit καταλαμβάνεται, quod eſt magis expeditum. Sed certum quoque eſt Græcos infinitivo aliquando ſic uti, & mox infra noſter, ὡς ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβανόμενόν τι ἐξ οὗ τι καταλαμβάνειν ἕτερον, pro καταλαμβάνει.

U εἰ δὲ βούλοιτό τις λαβεῖν] Si quis hoc ſibi velit ſumere ſine demonſtratione ac tanquam verum ſupponere, Scepticus contrarium ſtatim ſupponet, qui erit ex ſuperioribus quinque modis quartus, quem dicebat ὑποθετικόν.

X σημείων δὲ καὶ δίχα ἀποδείξεως] Non modo criterium nullum, ſed ne ſignum certum dari nec demonſtrationem, multis diſputat infra libro ſecundo, & adverſus Logicos. Verba itaque δίχα ἀποδείξεως nolui cum H. Stephano reddere *ſine demonſtratione*, ſed *præter demonſtrationem*, ut Sextus dicat non illius modo, ſed etiam ſigni & criterii ὕπαρξιν à Scepticis oppugnari.

Y ἐν ταῖς κατὰ μέρος αἰτιολογίαις] Quæ hoc capite tradit Sextus, repetiſſe videtur ex Æneſidemi libro quinto Πυῤῥωνείων, in hoc enim, ut notavit Photius Cod. 212. tradiderat τὰς κατὰ τῶν αἰτίων ἀπορητικὰς λαβὰς, μηδὲν μὲν μηδενὸς αἴτιον ἐνδιδοὺς εἶναι, ἠπατῆσθαι δὲ καὶ τοὺς αἰτιολογοῦντας, φάσκων, καὶ τρόπους ἀριθμῶν καθ' οὓς οἴεται αὐτοὺς αἰτιολογοῦντας ὑπαχθέντας εἰς τὴν τοιαύτην ἐνεχθῆναι πλάνην.

λιστα ἐπὶ ταύταις αὐτοὺς μέγα φρονεῖν. καὶ δὴ Αἰνησίδημος 66 [Z] ὀκτὼ τρόπους παραδίδωσι, καθ' οὓς οἴεται πᾶσαν δογματικὴν αἰτιολογίαν ὡς μοχθηρὰν ἐλέγχων ἀποφήνασθαι. ὧν πρῶτον μὲν εἶναί φησι, καθ' ὃν τρόπον τὸ τῆς αἰτιολογίας γένος ἐν ἀφανέσιν ἀναστρεφόμενον, οὐχ ὁμολογουμένην ἔχει τὴν ἐκ τῶν φαινομένων ἐπιμαρτύρησιν. δεύτερον δὲ καθ' ὃν πολλάκις εὐεπιφορίας οὔσης δαψιλοῦς, ὥστε πολυτρόπως αἰτιολογῆσαι τὸ ζητούμενον, καθ' ἕνα μόνον τρόπον τοῦτό τινες αἰτιολογοῦσι. τρίτον, καθ' ὃν τῶν τεταγμένως γινομένων αἰτίας ἀποδιδόασιν, οὐδεμίαν τάξιν ἐπιφαινούσας. τέταρτον, καθ' ὃν τὰ φαινόμενα λαβόντες ὡς γίνεται, καὶ τὰ μὴ φαινόμενα νομίζουσιν ὡς γίνεται κατειληφέναι· τάχα μὲν ὁμοίως τοῖς φαινομένοις τῶν ἀφανῶν ἐπιτελουμένων, τάχα δ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλ' ἰδιαζόντως. πέμπτον, καθ' ὃν πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κατὰ τὰς ἰδίας τῶν στοιχείων ὑποθέσεις, ἀλλ' οὐ κατά τινας κοινὰς καὶ ὁμολογουμένας ἐφόδους αἰτιολογοῦσιν. ἕκτον, καθ' ὃν πολλάκις τὰ μὲν φωρατὰ ταῖς ἰδίαις ὑποθέσεσι παραλαμβάνουσι· τὰ δὲ ἀντιπίπτοντα, καὶ τὴν ἴσην ἔχοντα πιθανότητα παραπέμπουσιν. ἕβδομον, καθ' ὃν πολλάκις ἀποδιδόασιν αἰτίας, οὐ μόνον τοῖς φαινομένοις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἰδίαις ὑποθέσεσι μαχομένας. ὄγδοον, καθ' ὃν πολλάκις ὄντων ἀπόρων ὁμοίως τῶν τε φαίνεσθαι δοκούντων καὶ τῶν ἐπιζητουμένων, ἐκ τῶν ὁμοίως ἀπόρων περὶ τῶν ὁμοίως ἀπόρων ποιοῦνται τὰς διδασκαλίας. οὐκ ἀδύνατον δέ φησι [A] καὶ κατά τινας ἐπιμίκτους τρόπους ἠρτημένους καὶ ἐκ τῶν προειρημένων, διαπίπτειν ἐνίους ἐν ταῖς αἰτιολογίαις. τάχα δ' ἂν καὶ οἱ πέντε τρόποι [B] τῆς ἐποχῆς ἀπαρκοῦσι πρὸς τὰς αἰτιολογίας. ἤτοι γὰρ σύμφωνον πάσαις ταῖς

Dogmaticis, quod in his potiſſimum valde ſibi placeant. Æneſidemus ergo modos octo tradit, quibus exiſtimat ſe omnem dogmaticam cauſſæ redditionem, ut vitioſam, refellere. 181. Horum primum eſſe dicit, quando cauſſæ aſſignatæ genus in rebus non evidentibus verſatur, nec habet confeſſam ex evidentibus approbationem. Secundum, quo ſæpe fit, ut quum magna ſit in varias partes inclinandi occaſio, adeo ut multis modis poſſit ratio rei de qua quæritur, afferri, uno tantum modo nonnulli rationem afferunt. 182. Tertium, quum eorum quæ ordinate fiunt, rationes reddunt quæ nullum ordinem oſtendunt. Quartum, quando accipiunt apparentia ut fiunt, putantque ſe etiam non apparentia qua ratione fiant, comprehendiſſe: quum ea quæ non apparent, eodem fortaſſe modo efficiantur quo apparentia, fortaſſe vero non eodem, ſed peculiari quodammodo. 183. Quintum, quatenus univerſi propemodum prout ipſi elementa ſupponunt, non autem ſecundum communes & confeſſas rationes cauſſam reddunt. Sextum, quatenus ſæpenumero quæ ſuis ſuppoſitionibus expediri poſſunt, arripiunt, at quæ illis repugnant, quamvis æque ſint probabilia, prætermittunt. 184. Septimum, quum ſæpe reddunt rationes quæ non modo rebus apparentibus, ſed etiam propriis ipſorum ſuppoſitionibus repugnent. Octavum, quo ſæpe contingit, ut quum æque dubia ſint quæ apparere videntur, atque ea de quibus quæſtio eſt, ſententiam ſuam de dubiis ex æque dubiis aſtruunt. 185. Ait autem Æneſidemus fieri poſſe ut nonnulli in cauſſis reddendis ſecundum alios quoſpiam modos mixtos & ex his jam dictis pendentes, aberrent. Sed enim ipſi etiam quinque aſſenſus ſuſpenſionem ſuadentes modi ad cauſſarum redditiones evertendas fortaſſe ſufficiant. Nam aut afferet aliquis rationem quæ conſentiat cum omnibus Philoſo-

N O T Æ.

Z Αἰνησίδημος] Ita legendum, pulchre vidit Henricus Steph. licet editi tam in Græcis quam in Latinis, male habeat *Oneſidemus* Ονησίδημος. Quoniam autem nulla exempla modorum cauſas ſolitas evertentium à Dogmaticis reddi ex Æneſidemo noſter adpoſuit, age illa majoris perſpicuitatis cauſa ſupplere tentemus. *Primus* igitur modus eſt ut ſi quis rationem diſtantiæ planetarum redditurus cum Pythagoræis, afferat cauſæ loco neutiquam apparentem aliis proportionem Muſicam corporum cœleſtium. *Alter*, ſi quis explicaturus cauſam exundantis ſe quotannis Nili, dicat illam eſſe liquefactas nives, cum poſſint eſſe imbres, vel venti, vel Sol, ut Herodoto viſum, vel peculiaris natura, ut Ariſtides ſibi perſuaſit. *Tertius*, ſi quis motus orbium cœleſtium ſuſpendat à preſſione mutua, cum illi ordine ac ſtato tempore fiant, atque preſſio illa nihil potuerit ordinare. *Quartus*, ſi quis videns in cameram obſcuram rerum imagines intromiſſas, concludat ita etiam rerum ſpecies immitti oculis, vel ſi quis oculis uſurpet pulverem nitratum, aurumve fulminans, colligat non aliter contingere fulgura fulminaque. *Quintus* ſi Epicurus ex atomis, Anaxagoras ex homœomeriis, Ariſtoteles è materia & forma, Epicurus temere coaluiſſe, Anaxagoras à Mente digeſtum, Ariſtoteles ab omni æternitate conſtitiſſe mundum ſtatuat. *Sextus*, ut quando Ariſtoteles cauſam reddit Cometarum, collectos è terris vapores, quoniam hoc nimirum non abludit ab ejus ſententia, qua terræ vicinos & infra lunam generatos exiſtimat. *Septimus* ut cum Epicurus cauſam libertatis arbitrii aſſignat declinationem atomorum, cum illa declinatio eſſe non poſſit ſi atomi ὑλικῇ ἀνάγκῃ neceſſario, quæ ejuſdem Epicuri ſententia eſt, ferantur. *Octavus* denique modus, ut ſi quis cauſam ſucci in plantas aſcendentis dictitet eſſe attractionem, quia videt à ſpongia aquam attrahi, cum tamen hoc ipſum dubium ſit ex aliorum ſententia.

A οὐκ ἀδύνατον δέ φησι] Ait, nempe Æneſidemus libro laudato, accidere quibuſdam, qui cauſas rerum laborant reddere, ut in duos vel plures etiam ſimul ex his octo modos impingant, peccentque. v. g. ſi quis cauſam reciprocationis marinorum æſtuum dictitet eſſe lunam, non modo incurret in modum *primum*, quia obſcurum eſt preſſione lunæ adeo vehementer commoveri tantas moles aquarum, & nos ab eo non affici: ſed in *ſecundum* quoque, quia aliæ cauſæ eſſe poſſunt, ut Sol, vel ſpiritus aliquis, peculiaris natura, vel terræ circumrotatio:

B καὶ οἱ πέντε τρόποι] De quibus dictum Sect. 164. ſeq.

phiæ ſectis, & cum conſideratione rei atque ſenſui apparentibus, aut non. Verum ita conſentientem afferre forte haud poſſit. nam & ſenſui apparentia & obſcura omnia controverſa ſunt. 186. At ſi minime conſentiat, poſtulabitur ab eo hujus rationis ratio. & ſi quidem ſenſui apparentem apparentis, aut obſcuram obſcuræ afferat, in infinitum delabetur. ſin per vices cauſſam cauſſæ & ordine ætiologias hanc viciſſim illius cauſſam eſſe dixerit, incidet in vitioſum modum mutuo unum per alterum probandi. Quod ſi alicubi ſubſiſtat, aut quantum ad eo usque dicta, aiet rationem conſiſtere, attamen inducet relationem ad aliquid, illud vero quod ſecundum naturam eſt, tollet: aut ſi per ſuppoſitionem ſumat aliquid, nos ei obſtabimus. Poteſt igitur etiam per hæc Dogmaticorum in cauſſis reddendis temeritas referri.

κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεσι καὶ τῇ σκέψει καὶ τοῖς φαινομένοις, αἰτίαν ἐρεῖ τις, ἢ οὔ. καὶ σύμφωνον μὲν ἴσως οὐκ ἐνδέχεται. τά τε γὰρ φαινόμενα καὶ τὰ ἄδηλα πάντα διαπεφώνηται. εἰ δὲ διαφωνεῖ, [C] ἀπαιτηθήσεται καὶ ταύτης τὴν αἰτίαν. καὶ φαινομένην μὲν φαινομένης, ἢ ἄδηλον ἀδήλου λαμβάνων, εἰς ἄπειρον [D] ἐκπεσεῖται· ἐναλλὰξ δὲ αἰτιολογῶν, εἰς τὸν διάλληλον. [E] ἱστάμενος δέ που, ἢ ὅσον ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λέξει τὴν αἰτίαν συνεστάναι, καὶ εἰσάγει τὸ πρός τι, [F] ἀναιρῶν τὸ πρὸς τὴν φύσιν· ἢ ἐξ ὑποθέσεώς τι [G] λαμβάνων ἐπισχεθήσεται. ἔστιν οὖν καὶ διὰ τούτων ἐλέγχειν ἴσως τὴν τῶν Δογματικῶν ἐν ταῖς αἰτιολογίαις προπέτειαν.

CAP. XVIII.

DE SCEPTICORVM VOCIBVS.

187. QVONIAM autem unoquoque horum & ſuadendæ aſſenſus retentionis modorum utentes, voces quaſdam Scepticæ affectionis & paſſionis noſtræ indices pronuntiamus, ut quum dicimus, *Non magis*, *Nihil definiendum*, & aliquot alias: conſentaneum de iis deinceps diſputare fuerit. Incipiamus autem ab hac, Non magis.

ΚΕΦ. ιη'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΚΕΠΤΙΚΩΝ ΦΩΝΩΝ.

Ἐπεὶ δὲ ἑκάστῳ χρώμενοι τούτων τε καὶ τῶν τῆς ἐποχῆς τρόπων, ἐπιφθεγγόμεθα φωνάς τινας τῆς Σκεπτικῆς διαθέσεως καὶ τοῦ περὶ ἡμᾶς πάθους μηνυτικάς· οἷον, λέγοντες, οὐ μᾶλλον, οὐδὲν ὁριστέον, καὶ ἄλλας τινάς· ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ περὶ τούτων ἑξῆς διαλαβεῖν. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τῆς, οὐ μᾶλλον.

CAP. XIX.

DE VOCE NON MAGIS.

188. HANC ergo interdum quidem ita ut dixi, pronuntiamus, interdum autem ſic, *nihilo magis*. Non enim, ut quidam exiſtimant, hanc vocem *Non magis*, in ſpecialibus ſumimus quæſtionibus, illam autem, *Nihilo magis*, in generalibus: ſed indifferenter utramvis pronuntiamus: & nunc quoque ut de una diſputabimus. Eſt igitur vox hæc, imperfecta. ut enim quum dicimus διπλῆ, *duplex*, id perinde eſt ac ſi diceremus ἐστία διπλῆ, *duplex veſtimentum*, & quum dicimus πλατεῖαν (*plateam*) id tantundem valet ac ſi diceremus πλατεῖαν ὁδὸν *viam plateam*

ΚΕΦ. ιθ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΥ ΜΑΛΛΟΝ, ΦΩΝΗΣ.

ΤΑΥτην τοίνυν ὁτὲ μὲν, ὡς ἔφην, προφερόμεθα· ὁτὲ δὲ οὕτως, οὐδὲν μᾶλλον. 67 [H] οὐ γὰρ ὥς τινες ὑπολαμβάνουσι, τὴν μὲν οὐ μᾶλλον, ἐν ταῖς εἰδικαῖς ζητήσεσι παραλαμβάνομεν· τὴν δὲ, οὐδὲν μᾶλλον, ἐν ταῖς γενικαῖς· ἀλλ' ἀδιαφόρως τήν τε, οὐ μᾶλλον, καὶ τὴν, οὐδὲν μᾶλλον, προφερόμεθα. καὶ νῦν ὡς περὶ μιᾶς διαλεξόμεθα. ἔστι μὲν οὖν αὕτη ἡ φωνὴ ἐλλιπής. ὡς γὰρ ὅταν λέγωμεν, διπλῆ, δυνάμει φαμὲν, ἐστία διπλῆ· [I] καὶ ὅταν λέγωμεν πλατεῖαν, δυνάμει λέγομεν

NOTÆ.

C εἰ δὲ διαφωνεῖ] Hic eſt primus ex illis quinque modis ἀπὸ τῆς διαφωνίας.

D λαμβάνων, εἰς ἄπειρον] En modum ſecundum. Pro λαμβάνων, quod ex MSS. & Salmaſii emendatione repoſui, in editis erat λαμβάνειν.

E εἰς τὸν διάλληλον] En quintum modum.

F συνεστάναι, καὶ εἰσάγει τὸ πρός τι] Hic eſt modus ex illis quinque quartus. Pro συνεστάναι καὶ εἰσάγει, Salmaſius legebat τοῦ ἑστάναι εἰσάγων, quod mihi non videtur neceſſarium.

G ἐξ ὑποθέσεως] Modus quartus, ὑποθετικός.

H οὐδὲν μᾶλλον] Seneca Epiſt. 88. *Nauſiphanes* (Pyrrhonis diſcipulus) *ait ex his quæ videntur eſſe, nihil magis eſſe quam non eſſe.* Confer Gellium XI. 5. atque Suidam in μᾶλλον & οὐδὲν μᾶλλον è Laërtii Pyrrhone, lib. IX. Sect. 74. ſeq. è quo apparet Scepticos de qualibet re ita dicere id *non magis hoc eſſe quam illud*, ut etiam hoc ipſum non magis verum quam falſum forte eſſe ſtatuant, ἀναιροῦσι δὲ οἱ Σκεπτικοὶ καὶ αὐτὴν τὴν οὐδὲν μᾶλλον φωνὴν, inquit Laërtius Sect. 76. Democritus autem Dogmaticus alio ſenſu hac voce uſus eſt, illi enim *non magis hoc quam illud* idem fuit quod *neutrum*, ut noſter docet infra capite 30. Vide & lib. 1. adverſus Grammaticos, Sect. 315. Plutarchum contra Colotem p. 1108. ſeq.

I ἐστία διπλῆ] Pro ἐστία videtur legendum ἐσθὴς, quod in verſione etiam ſecutus ſum. Nam διπλῆν χλαῖναν dixit Homerus, & apud Pollucem IV. 119. eſt διπλῆ, ἄγναπτος ἡ ἐσθής. Et quanquam ἐστία διπλῆ etiam de domo, ara, foco duplici dici poſſit, frequentiorem tamen illam eſſe in Græcis ſcriptoribus ellipſin nemo dixerit, alioqui poſſit etiam διπλοῦν poni pro duplici ſpelunca, quoniam διπλοῦν σπήλαιον occurrit Geneſ. XXIII. 9.

πλατεῖαν ὁδόν· [K] οὕτως ὅταν εἴπωμεν οὐ μᾶλλον, δυνάμει φαμὲν, οὐ μᾶλλον τόδε ἢ τόδε, ἄνω ἢ κάτω. τινὲς μέν τοι τῶν Σκεπτικῶν παραλαμβάνουσιν ἀντὶ τοῦ πύσματος τοῦ οὐ, τὸ, τί μᾶλλον τόδε ἢ τόδε· τὸ τί παραλαμβάνοντες νῦν ἀντὶ αἰτίας· ἵν' ᾖ τὸ λεγόμενον, διὰ τί μᾶλλον τόδε ἢ τόδε; σύνηθες δέ ἐστιν καὶ πύσμασιν ἀντὶ ἀξιωμάτων [L] χρῆσθαι· οἷον,

τίς τὸν Διὸς [M] σύλλεκτρον οὐκ οἶδε βροτῶν;

καὶ ἀξιώμασιν ἀντὶ πυσμάτων· οἷον, ζητῶ τοῦ οἰκεῖ Δίων. [N] καὶ πυνθάνομαι τίνος ἕνεκα χρὴ θαυμάζειν ἄνδρα ποιητήν; ἀλλὰ καὶ τὸ τί ἀντὶ τοῦ διὰ τί [O] παραλαμβάνεται παρὰ Μενάνδρῳ· τί γὰρ ἐγὼ κατελειπόμην; δηλοῖ δὲ τὸ, οὐ μᾶλλον τόδε ἢ τόδε, καὶ πάθος ἡμέτερον, καθ' ὃ διὰ τὴν ἰσοσθένειαν τῶν ἀντικειμένων πραγμάτων εἰς ἀῤῥεψίαν [68] καταλήγομεν· ἰσότητα μὲν λεγόντων ἡμῶν, τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον ἡμῖν πιθανόν· ἀντικείμενα δὲ κοινῶς τὰ μαχόμενα. ἀῤῥεψίαν δὲ, τὴν πρὸς μηδέτερον συγκατάθεσιν. ἡ γοῦν, οὐδὲν μᾶλλον, φωνὴ, κἂν ἐμφαίνει χαρακτῆρα συγκαταθέσεως ἢ ἀρνήσεως, ἡμεῖς οὐχ οὕτως αὐτῇ χρώμεθα, ἀλλ' ἀδιαφόρως [P] αὐτὴν παραλαμβάνομεν, καὶ καταχρηστικῶς. ἤτοι ἀντὶ πύσματος, ἢ ἀντὶ τοῦ λέγειν, ἀγνοῶ τίνι μὲν τούτων χρὴ συγκατατίθεσθαι, τίνι δὲ μὴ συγκατατίθεσθαι· πρόκειται ἡμῖν δηλῶσαι τὸ φαινόμενον ἡμῖν· κατὰ δὲ τὴν φωνὴν δι' ἧς αὐτὸ δηλοῦμεν, ἀδιαφοροῦμεν. κἀκεῖνο δὲ χρὴ γινώσκειν ὅτι προφερόμεθα τὴν, οὐδὲν μᾶλλον, φωνὴν, οὐ διαβεβαιούμενοι περὶ τοῦ πάντως ὑπάρχειν αὐτὴν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν· ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἡμῖν καὶ περὶ αὐτῆς λέγοντες.

latamque: ſic quum dicimus, Non magis, perinde id valet ac ſi diceremus, Non magis hoc quam illud, ſurſum aut deorſum. 189. Sunt vero nonnulli etiam Sceptici qui pro vocula *non* dicunt *quid magis hoc quam illud?* accipientes tum vocem *quid*, pro *quare:* ut, quod dicunt, tale ſit, *Quare magis hoc quam illud?* Uſitatum eſt autem etiam interrogationibus pro enuntiationibus uti: ut in hoc verſu,

Quis eſt, Tonantis quem ſocius tori latet?

Et viciſſim enuntiationibus loco interrogationum: ut, *Quæro ubi habitet Dion.* Item, *Rogo quamobrem hominem Poëtam admirari oporteat.* Sed & apud Menandrum *quid* pro *quare*, uſurpatur: ut quum dicit, *Quid enim relinquebar miſer?* 190. Indicant autem hæ voces *Non magis hoc quam illud*, etiam affectum noſtrum, ſecundum quem, propter æqualia momenta rationum quæ ſibi invicem opponuntur ad aſſenſionis ſuſpenſionem delabimur. Intelligimus autem paria momenta quæ ſunt in eo quod nobis apparet probabile. oppoſita autem, generaliter, quæ inter ſe pugnant: ſuſpenſionem vero, ad neutram partem aſſenſum. 191. Cæterum hæc vox, *Nihilo magis*, etiamſi præ ſe ferat formam aſſenſionis, aut negationis, nos non ita ea utimur, ſed indifferenter & abutendo, aut pro interrogatione, aut pro eo quod eſt, *Ignoro cui horum aſſentiri oporteat, cui minime.* Nobis enim propoſitum eſt, quod nobis apparet declarare: vocem autem qua id declaramus, indifferenter uſurpamus. Illud præterea ſciendum, nos proferre hanc vocem, *nihilo magis*, non affirmantes ipſam omnino veram eſſe & indubitatam, ſed ſecundum id quod nobis apparet, de ea quoque dicentes.

N O T Æ.

K δυνάμει λέγομεν πλατεῖαν ὁδόν] Eadem vocula ὁδὸς omittitur quando Græci dicunt τὴν λεωφόρον, τὴν ὄρθιον & ſimilia de quibus V. C. Lambertus Bos in aureolo & tironibus Græcæ Linguæ ediſcendo libello de ellipſibus. De voce δυνάμει dixi ad Sect. 15.

L πύσμασιν ἀντὶ ἀξιωμάτων] Commune hoc omnibus linguis, ut interrogantes non raro tanquam enunciatis velint aliquid affirmare vel negare. Πύσματα autem nonnulli ab ἐρωτήμασι paullo ſubtilius diſtinguunt, ut docet Aquila Romanus de figuris ſententiarum p. 15. Erotemata enim ſive interrogata vocant ad quæ una voce reſponderi poteſt vel à negante vel à confitente: v. g. verumne illud tibi videtur magis quam hoc? pyſmata autem, ad quæ alia reſponſione & prolixiore eſt opus, v. g. & quare hoc tibi quam illud videtur verius? Ita autem quando quærit Scepticus, idem valere Sextus id hoc loco poſſe innuit, ac ſi enunciato uteretur diceretque, neſcio cur hoc tibi quam alterum verius videatur.

M τίς τὸν Διὸς] Verſus Euripidis initio Herculis Furentis, ubi Amphitruo de ſe ipſo: Τίς τὸν Διὸς σύλλεκτρον οὐκ οἶδε βροτῶν Ἀργεῖον Ἀμφιτρύων', ὃν-

N τοῦ οἰκεῖ Δίων] Solenne eſt ſcriptoribus Græcis nomina Dionis, Theonis, Socratis, Calliæ, Cleonis, uſurpare pro alio nomine quocunque, ut Latini ſimiliter utuntur nominibus Lucii, Caji, Cajæ, Titii, Mevii, Seji, Augerii, Numerii, Sempronii, aut ſi de ſervis ſermo ſit, Stichi, Erotis, Davi, Damæ. Sequens exemplum proponitur verbis Ariſtophanis ex Ranis v. 1040. ubi Æſchylus cum Euripide diſputans quærit ex eo de virtutibus & dotibus poëtæ boni Ἀπόκριναί μοι· τίνος οὕνεκα χρὴ θαυμάζειν ἄνδρα ποιητήν;

O τὸ τί ἀντὶ τοῦ διὰ τί] Sic Latini quoque, ut Ovidius III. Triſt. 12. 32. *Quid veniat quæram, quisque, quibusve locis.*

P ἀδιαφόρως] Confer ſupra Sect. 13. & quod mox ait, ἀδιαφοροῦμεν, & cap. 21. οὐ φωνομαχοῦμεν, οὐδὲ εἰ φύσει ταῦτα δηλοῦσιν αἱ φωναὶ, ζητοῦμεν, ἀλλ', ἀδιαφόρως αὐτὰς παραλαμβάνομεν. cap. 28. ἀδιαφόρως καὶ εἰ βούλονται καταχρηστικῶς, οὔτε γὰρ πρέπει τῷ Σκεπτικῷ φωνομαχεῖν. Eſt itaque ἀδιάφορος acceptio vocis, ubi differentia & proprietas vocabulorum affinis ſignificationis non ita accurate diſtinguitur, ſed illa promiſcue & libere ponuntur.

Cap. XX.
De Aphaſia, ſive Abſtinentia a Pronunciando.

192. DE aphaſia autem hæc dicimus. Phaſis ſive pronunciatum duobus modis dicitur, generaliter & ſpecialiter. Generaliter ita appellatur vox quæ poni aut tolli q idpiam ſignificat: ut, Dies eſt, Non dies eſt. Specialiter autem, quæ aliquid poni tantum ſignificat. in qua ſignificatione propoſitiones negativæ non appellantur phaſes ſive pronunciata. Aphaſia igitur eſt abſtinentia à phaſi, accepta generaliter: ſub qua comprehendi dicimus & cataphaſin ſive affirmationem & apophaſin ſive negationem, adeo ut aphaſia ſit affectio noſtra per quam nos nec ponere quicquam nec tollere dicimus. 193. Unde patet nos aphaſiam etiam aſſumere, non quaſi natura tales ſint res ut abſtinentiam à pronunciando neceſſario moveant, ſed ut quando illa utimur, declaremus nos ſuper his vel illis quæſtionibus ita nunc affici. Illud quoque memoria tenendum eſt, dicere nos, nihil poni aut tolli à nobis, eorum quidem certe quæ dogmatice de dubiis aſſeruntur. iis enim à quibus moventibus nos patimur, & à quibus ita coacti ad aſſenſum adducimur, cedimus & acquieſcimus.

ΚΕΦ. κ'.
ΠΕΡΙ ΑΦΑΣΙΑΣ.

ΠΕρὶ δὲ τῆς ἀφασίας [69] λέγομεν τάδε. φάσις καλεῖται διχῶς, κοινῶς τε καὶ ἰδίως. κοινῶς μὲν, ἡ δηλοῦσα θέσιν ἢ ἄρσιν φωνή· οἷον, ἡμέρα ἐστιν, οὐχ ἡμέρα ἐστιν. ἰδίως δὲ, ἡ δηλοῦσα θέσιν μόνον, καθ' ὃ σημαινόμενον, τὰ ἀποφατικὰ οὐ καλοῦσι φάσεις. ἡ οὖν ἀφασία, ἀπόστασίς ἐστι τῆς κοινῶς λεγομένης φάσεως, ᾗ ὑποτάσσεσθαι λέγομεν, τήν τε κατάφασιν, καὶ τὴν ἀπόφασιν, ὡς εἶναι ἀφασίαν πάθος ἡμέτερον. Q διὸ οὐδὲ τιθέναι τὶ οὔτε ἀναιρεῖν φαμεν. ὅθεν δῆλόν ἐστιν ὅτι καὶ τὴν ἀφασίαν παραλαμβάνομεν, οὐχ ὡς πρὸς τὴν φύσιν τοιούτων ὄντων τῶν πραγμάτων, ὥστε πάντως ἀφασίαν κινεῖν· ἀλλὰ δηλοῦντες ὅτι ἡμεῖς νῦν ὅτε προφερόμεθα αὐτὴν, ἐπὶ τῶνδε τῶν ζητουμένων τοῦτο πεπόνθαμεν. κἀκεῖνο χρὴ μνημονεύειν, ὅτι μηδὲν τιθέναι μηδὲ ἀναιρεῖν φαμεν τῶν κατὰ τὸ ἄδηλον δογματικῶς λεγομένων. τοῖς γὰρ κινοῦσιν ἡμᾶς [70] παθητικῶς, R καὶ ἀναγκαστικῶς ἄγουσιν εἰς συγκατάθεσιν, εἴκομεν.

Cap. XXI.
De Vocibus, Fortaſſe, Licet, Fieri Poteſt.

194. HAs autem voces, *Fortaſſe* & *Non fortaſſe: Licet* & *Non licet: Fieri poteſt*, & *Non fieri poteſt:* ſumimus pro, Fortaſſe eſt, fortaſſe non eſt: &, Licet eſſe, licet etiam non eſſe: &, Fieri poteſt ut ſit, fieri poteſt ut non ſit. Adeo ut brevitatis gratia, ſumamus Non licere, pro licere non eſſe: & Non fieri poſſe, pro Fieri poſſe ut non ſit: & Non fortaſſe, pro Fortaſſe non eſſe. 195. Rurſus autem hic non contendimus de vocibus, neque an hæc natura talia ſignificent, quærimus: ſed ipſas indifferenter, ut dixi, ſumimus. Has autem voces abſtinentiæ à pronunciando eſſe indices, manifeſtum eſſe arbitror. nam qui dicit Fortaſſe eſt, perinde eſt ac ſi poneret etiam alterum quod ipſi repugnare videtur, videlicet Fortaſſe non eſſe:

ΚΕΦ. κα'.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑΧΑ, [71] ΚΑΙ ΤΩΝ, ΕΞΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΤΟΥ, ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ.

ΤΟ δὲ τάχα καὶ οὐ τάχα, καὶ ἔξεστι καὶ οὐκ ἔξεστι, καὶ ἐνδέχεται καὶ οὐκ ἐνδέχεται, παραλαμβάνομεν ἀντὶ τοῦ τάχα μέν ἐστιν, τάχα δ' οὐκ ἔστιν· καὶ, ἔξεστι μὲν εἶναι, ἔξεστι δὲ μὴ εἶναι· καὶ, ἐνδέχεται μὲν εἶναι, ἐνδέχεται δὲ μὴ εἶναι. ὡς παραλαμβάνειν ἡμᾶς συντομίας χάριν τὸ μὴ ἐξεῖναι, ἀντὶ τοῦ ἐξεῖναι μὴ εἶναι, καὶ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι, ἀντὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι. καὶ τὸ, οὐ τάχα, ἀντὶ τοῦ, τάχα μὴ εἶναι. πάλιν δὲ ἐνταῦθα οὐ φωνομαχοῦμεν, οὐδὲ εἰ φύσει ταῦτα δηλοῦσιν αἱ φωναὶ, ζητοῦμεν· ἀλλ' ἀδιαφόρως αὐτὰς, ὡς εἶπον, S παραλαμβάνομεν. ὅτι μέν τοι αὗται αἱ φωναὶ ἀφασίας εἰσὶ δηλωτικαὶ, πρόδηλον οἶμαι. ὁ γοῦν λέγων, τάχα ἔστιν, δυνάμει τίθησι καὶ τὸ μάχεσθαι δοκοῦν αὐτῷ, τὸ τάχα μὴ

NOTÆ.

Q *πάθος ἡμέτερον*] Non *δόγμα* ſed tantum *πάθος* hoc eſſe ait Scepticus quod *οὐδὲν μᾶλλον τῇ καταφάσει ἢ τῇ ἀποφάσει συγκατατίθεται*, ut verbis utar Photii Cod. 212. hoc eſt nec affirmat aliquid de rebus controverſis, nec negat: ita enim ſe affici momentorum utriusque partis conſideratione, ut neque in hanc neque in illam partem magis moveatur, & de hoc ipſo licet dubius hæreat utrum aſſenſus ſuſtinendus perpetuo ſit, interim ita ſe jam nunc affici. Hoc *ἀῤῥεψίας πάθος* dicitur etiam apud Laërtium. IX. 74. ut nulla ſit motio aut devergium in hanc illamve partem, quemadmodum vocem illam noſtro etiam uſurpatam 2. contra Log. Sect. 159. 332. interpretatur Lipſius II. 3. manuduct. ad Philoſophiam Stoicam. *Ἀφασίας* vocabulo utitur noſter lib. 2. Sect. 211. quod Henrici Stephani exemplo in verſione retinui, quia nullum illi apud Latinos ſimile reperi. Dicitur autem *ἀφασία* à *φημὶ*, perinde ut *φάσις*, *ἀπόφασις* & *κατάφασις*. Utitur Herodianus lib. 1. c. 26 pro ſuſpenſione ſermonis quæ ex admiratione fit, ut ſtupens rem, quid de ea dicat vel non dicat, neſciat. *ἀφασία τὸν Κόμμοδον καταλαμβάνει.* De *φάσει* vide Simplicium ad 3. de anima p. 72. b.

R *τοῖς γὰρ κινοῦσι ἡμᾶς παθητικῶς*] Supra Sect. 12.

S *ὡς εἶπον*] Supra Sect. 13. & 191.

εἶναι, τῷ διαβεβαιοῦσθαι περὶ τοῦ εἶναι αὐτό. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἔχει.

quia non affirmat hoc eſſe. Eadem eſt & in cæteris ratio.

ΚΕΦ. κβ′.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΕΧΩ.

Το δὲ ἐπέχω παραλαμβάνομεν, ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τίνι χρὴ τῶν προκειμένων πιστεῦσαι, ἢ τίνι ἀπιστῆσαι, δηλοῦντες ὅτι ἴσα ἡμῖν φαίνεται τὰ πράγματα πρὸς πίστιν καὶ ἀπιστίαν. καὶ εἰ μὲν ἴσα ἐστὶν, οὐ διαβεβαιούμεθα· τὸ δὲ φαινόμενον ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτε ἡμῖν ὑποπίπτει, λέγομεν. καὶ ἡ ἐποχὴ [T] δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ ἐπέχεσθαι τὴν διάνοιαν· ὡς μήτε τιθέναι τὶ μήτε ἀναιρεῖν, διὰ τὴν ἰσοσθένειαν τῶν ζητουμένων. περὶ δὲ τοῦ, οὐδὲν ὁρίζω, [72] ταῦτα φαμέν.

Cap. XXII.

De Voce Aſſensvm Cohibeo.

196. Cæterum vocem, *aſſenſum cohibeo*, ſumimus pro eo quod eſt, Non poſſum dicere cui ex iis quæ propoſita ſunt, fidem habere, cui fidem derogare oporteat: oſtendentes videri nobis res ad promerendam vel ad non promerendam fidem æquales. Ita tamen ut æquales eſſe non affirmemus, ſed quod nobis apparet de ipſis, quando ſub ſenſum noſtrum cadunt, dicamus. Dicta eſt autem *epoche*, h. e. *cobibitio*, quia cohibetur mens à ponenda aut à tollenda re aliqua propter paria in utramque partem eorum de quibus quæritur, momenta. De hac autem voce, *nihil definio*, dicimus hujusmodi.

ΚΕΦ. κγ′.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΥΔΕΝ ΟΡΙΖΩ.

Ορίζειν εἶναι νομίζομεν, οὐχὶ τὸ ἁπλῶς λέγειν τί· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἄδηλον προφέρεσθαι μετὰ συγκαταθέσεως. οὕτω γὰρ οὐδὲν ὁρίζων [u] ὁ σκεπτικὸς, τάχα εὑρεθήσεται, οὐδὲ αὐτὸ τὸ, οὐδὲν ὁρίζω. οὐ γάρ ἐστι δογματικὴ ὑπόληψις, τουτέστιν ἀδήλῳ συγκατάθεσις, ἀλλὰ φωνὴ πάθους ἡμετέρου δηλωτική. ὅταν οὖν εἴπῃ ὁ Σκεπτικὸς, οὐδὲν ὁρίζω, τοῦτό φησιν, ἐγὼ οὕτω πέπονθα νῦν, ὡς μηδὲν τῶν ὑπὸ τὴν ζήτησιν τήνδε πεπτωκότων, τιθέναι δογματικῶς ἢ ἀναιρεῖν. τοῦτο δέ φησιν, λέγων τὸ ἑαυτῷ φαινόμενον περὶ τῶν προκειμένων, οὐκ ἀπαγγελτικῶς μετὰ πεποιθήσεως ἀποφαινόμενος, ἀλλ᾽ ὃ πάσχει, διηγούμενος.

Cap. XXIII.

De Voce, Nihil Definio.

197. Definire eſſe putamus, non ſimpliciter dicere aliquid, ſed rem incertam pronunciare cum aſſenſu. ita enim nihil definire Scepticus forſitan reperietur, ne hoc quidem, *Nihil definio*. non enim hæc eſt dogmatica opinio, id eſt, qua incertæ rei aſſentiamur: ſed vox noſtræ affectionis index. Quum ergo dicit Scepticus, *Nihil definio*, hoc dicit, Ego ita nunc affectus ſum ut nihil eorum quæ ſub hanc quæſtionem cadunt, ponam dogmatice aut tollam. Hoc autem ait, dicens quid ſibi appareat de rebus propoſitis, non enuntiative cum perſuaſione pronuntians, ſed affectionem ſuam exprimens.

ΚΕΦ. κδ′.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΠΑΝΤΑ ΕΣΤΙΝ ΑΟΡΙΣΤΑ.

Και ἡ ἀοριστία [73] δὲ πάθος διανοίας ἐστὶ, καθ᾽ ὃ οὔτε αἴρομέν τι οὔτε τίθεμεν τῶν δογματικῶς ζητουμένων, τουτέστι τῶν ἀδήλων. ὅταν οὖν λέγῃ ὁ Σκεπτικὸς, πάντα ἐστὶν ἀόριστα, τὸ μὲν ἔστι, λαμβάνει ἀντὶ τοῦ φαίνεσθαι αὐτῷ. [x] πάντα δὲ λέγει οὐ τὰ ὄντα, ἀλλὰ ἅπερ διεξῆλθε τῶν παρὰ τοῖς δογματικοῖς ζητουμένων ἀδήλων. ἀόριστα

Cap. XXIV.

De Eo Qvod Dicvnt, Omnia Ita Svnt Comparata Vt Definiri Neqveant

198. Abstinentia à definiendo quoque paſſio eſt intellectus, ſecundum quam nec ponimus quicquam, nec tollimus eorum quæ dogmatice quæruntur, id eſt incertorum. Quum igitur dicit Scepticus, omnia ita eſſe comparata ut definiri nequeant, tunc esse accipit pro eo quod eſt, videri ſibi. Omnia autem dicit, non omnia entia, ſed quæcunque perſequitur ex iis incertis quæ apud Dogmaticos quæruntur.

NOTÆ.

T ἡ ἐποχὴ] Ab hac notum eſt τοὺς ἀπὸ Σκέψεως ſive Scepticos dictos *Ephecticos* Philoſophos, noſtro contra Ethicos Sect. 152. Gellio XI. 5. Laërtio in prooemio & IX. 69. aliisque. Etiam Sextus diſciplinam Scepticam ἐφεκτικὴν ἀγωγὴν appellat c. 28. &c. Sic ab ἀπορίᾳ ſive dubitatione dicti ἀπορητικοί, lib. 2. contra Logicos Sect. 76. 78. 80. 99. 160. 278. & 1. contra Phyſ. Sect. 107. 303. lib. 2. Sect. 106. 246. 339.

u οὐδὲν ὁρίζων] Laërtius IX. 74. μηδὲν ὁρίζοντες, μηδ᾽ αὐτὸ τοῦτο, ὥστε καὶ τὸ μὴ ὁρίζειν ἀνῄρουν, & 104. ἐν ᾧ λέγομεν οὐδὲν ὁρίζειν, οὐδ᾽ αὐτὸ τοῦτο ὁριζόμεθα.

X τὸ μὲν ἔστι ἀντὶ τοῦ φαίνεσθαι αὐτῷ] Supra Sect. 135. Contra Dogmatici illa voce utuntur pro iis quæ vera ſunt & explorata, ut apud Ciceronem Lælio: *Sunt iſta, Læli.* Similiter Plato: ἔστι ταῦτα.

Talia autem quæ definiri nequeant, id eſt, non præferenda aliis contrariis, aut generaliter adverſantibus, ad fidem promerendam aut non promerendam. 199. Et quemadmodum qui dicit, Ambulo, perinde eſt ac ſi diceret, Ego ambulo: ita qui dicit, *Omnia ita ſunt comparata ut definiri nequeant*, una ſignificat, ſecundum nos, Quantum ad me attinet, aut, Ut mihi videtur: adeo ut quod dicimus, ſit hujusmodi: Quæcunque examinavi ex illis quæ Dogmaticorum quæſtionibus agitantur, talia mihi eſſe videntur, ut nihil eorum magis aut minus fide dignum exiſtimem quam contrarium.

δὲ, μὴ προϋπάρχοντα τῶν ἀντικειμένων, ἢ κοινῶς μαχομένων κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν. καὶ ὥσπερ ὁ λέγων, περιπατῶ, δυνάμει φησὶν, ἐγὼ περιπατῶ· οὕτως ὁ λέγων, πάντα ἐστὶν ἀόριστα, συσσημαίνει καθ᾽ ἡμᾶς, τὸ ὡς πρὸς ἐμὲ, ἢ ὡς ἐμοὶ φαίνεται· ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· ὅσα ἐπῆλθον τῶν δογματικοῖς ζητουμένων, τοιαῦτά μοι φαίνεται ὡς μηδὲν αὐτῶν τοῦ μαχομένου προὔχειν μοι δοκεῖν, κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν.

CAP. XXV.

DE EO QVOD DICVNT, OMNIA SVNT INCOMPREHENSIBILIA.

200. EANDEM rationem ſequimur & quum dicimus, Omnia ſunt incomprehenſibilia. nam hoc verbum, Omnia, eodem pacto explicamus: & una etiam intelligimus, Mihi. adeo ut idem hoc valeat ac ſi ita loqueremur, Omnia quæcunque percurri ex iis incertis quæ Dogmaticorum quæſtionibus agitantur, mihi videntur incomprehenſibilia. Non ſunt autem verba hominis affirmantis, ea de quibus inquirunt Dogmatici, naturam hanc habere ut ſint incomprehenſibilia: ſed ſuam affectionem enuntiantis: quatenus videlicet dicit, Exiſtimo me nihil illorum adhuc percepiſſe, propter contrariorum æquipollentiam. Unde mihi videntur etiam omnia quæ ad everſionem dubitationis noſtræ afferuntur, iis quæ nos enuntiamus, ſuffragari.

ΚΕΦ. κέ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΠΑΝΤΑ ΕΣΤΙΝ ΑΚΑΤΑΛΗΠΤΑ.

Οὕτω δὲ φερόμεθα, καὶ ὅταν λέγωμεν, πάντα ἐστὶν ἀκατάληπτα· [Y] καὶ γὰρ τὸ, πάντα, ὁμοίως ἐξηγούμεθα· καὶ τὸ, ἐμοὶ, συνεκδεχόμεθα. ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον, πάντα ὅσα ἐφώδευσα τῶν δογματικῶς ζητουμένων ἀδήλων, φαίνεταί μοι ἀκατάληπτα. τοῦτο δέ ἐστιν οὐ διαβεβαιουμένου περὶ τοῦ, τὰ παρὰ τοῖς δογματικοῖς ζητούμενα φύσεως εἶναι τοιαύτης ὡς εἶναι ἀκατάληπτα· ἀλλὰ τὸ ἑαυτοῦ πάθος ἀπαγγέλλοντος· καθό φησιν, ὑπολαμβάνω, ὅτι ἄχρι νῦν οὐδὲν κατέλαβον ἐκείνων ἐγὼ, διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων ἰσοσθένειαν. ὅθεν καὶ τὰ εἰς περιτροπὴν φερόμενα πάντα, ἀπᾴδοντα [Z] εἶναι δοκεῖ μοι τῶν ὑφ᾽ ἡμῶν ἀπαγγελλομένων.

CAP. XXVI.

DE VOCIBVS, NON CONCIPIO NON COMPREHENDO.

201. HÆ quoque voces, *non concipio*, & *non comprehendo*, propriæ paſſionis ſunt indices; quatenus ad præſens ſuperſedet Scepticus ponere aut tollere aliquid ex illis incertis de quibus quæritur, ut ex iis patet quæ à nobis de cæteris vocibus antea dicta ſunt.

ΚΕΦ. ϛ᾽.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΚΑΤΑΛΗΠΤΩ ΚΑΙ ΟΥ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΩ.

ΚΑΙ ἡ ἀκαταληπτῶ δὲ καὶ ἡ οὐ καταλαμβάνω, φωνὴ, πάθους οἰκείου ἐστὶ δηλωτική· καθὸ ἀφίσταται ὁ Σκεπτικὸς ὡς πρὸς τὸ παρὸν, τοῦ τιθέναι τὶ τῶν ζητουμένων ἀδήλων ἢ ἀναιρεῖν, ὡς ἔστιν δῆλον ἐκ τῶν προειρημένων ἡμῖν περὶ τῶν ἄλλων φωνῶν.

N O T Æ.

Υ ἀκατάληπτα] Κατάληψις infra lib. 2. Sect. 3. & lib. 3. c. 25. definitur καταληπτικῇ φαντασίᾳ κατάθεσις. Negant itaque Sceptici aſſentire ſe iis quæ à comprehenſiva phantaſia ſibi offeruntur: à phantaſia ipſa autem res quales illi offeruntur comprehendi ſive percipi non negant. Neque alterum illud ita negant ut negent vel dogma hoc ſtatuant nihil eſſe quod comprehendi percipique poſſit, quemadmodum Arceſilas, Carneades aliique Academici apud Ciceronem in Lucullo c. 6. & 18. &c. Sed tantum ut ita ſibi videri teſtentur in utramque partem hactenus ambiguis.

Z ἀπᾴδοντα] Puto legendum eſſe ἐπᾴδοντα, atque hoc in verſione ſum ſecutus. Senſus enim eſt ea quoque quæ Sceptico opponuntur, ejus tamen dubitationi ſuffragari. Nam quibus argumentis probavero non eſſe dubitandum, hæc illi videbuntur par momentum afferre ad ſuſtinenda contraria argumenta, quibus ad aſſenſum ſuſpendendum moveri ſibi Scepticus videtur: itaque de eo ipſo, utrum aſſenſus cohibendus ſit, dubitandum ſibi eſſe non diffitebitur.

ΚΕΦ. κζ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΙ ΛΟΓΩι ΙΣΟΝ ΑΝΤΙΚΕΙΣΘΑΙ.

Ὅταν δὲ λέγωμεν, παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος [A] ἀντίκειται, παντὶ μὲν λέγομεν, τῷ ὑφ' ἡμῶν διεξωδευμένῳ· λόγον δὲ φαμὲν, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸν κατασκευάζοντά τι δογματικῶς, τουτέστι, περὶ ἀδήλου, καὶ οὐ πάντως τὸν ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς, [B] ἀλλὰ τὸν ὁπωσοῦν [C] κατασκευάζοντα. ἴσον δὲ φαμὲν κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν· τό, τε ἀντίκειται λαμβάνομεν ἀντὶ τοῦ μάχεται κοινῶς· καὶ τὸ, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, συνεκδεχόμεθα. ὅταν οὖν εἴπω, παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειται, δυνάμει τοῦτο φημὶ, παντὶ τῷ ὑπ' ἐμοῦ ζητουμένῳ λόγῳ, ὡς κατασκευάζει τι δογματικῶς, ἕτερος λόγος κατασκευάζων τὶ δογματικῶς, ἴσος αὐτῷ κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν, ἀντικεῖσθαι φαίνεταί μοι· ὡς εἶναι τὴν τοῦ λόγου προφορὰν, οὐ δογματικὴν, ἀλλ' ἀνθρωπείου πάθους ἀπαγγελίαν, ὅ ἐστι φαινόμενον τῷ πάσχοντι. προφέρονται δέ τινες καὶ οὕτω τὴν φωνὴν, παντὶ λόγῳ λόγον ἀντικεῖσθαι τὸν ἴσον· ἀξιοῦντες παραγγελματικῶς τοῦτο· παντὶ λόγῳ δογματικῶς τι κατασκευάζοντι, λόγον δογματικῶς ζητοῦντα ἴσον κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν, μαχόμενον αὐτῷ ἀντιτιθῶμεν· ἵνα ὁ μὲν λόγος αὐτοῦ ᾖ πρὸς τὸν σκεπτικὸν, χρῶνται δὲ ἀπαρεμφάτῳ ἀντὶ προστακτικοῦ, τῷ ἀντικεῖσθαι ἀντὶ τοῦ ἀντιτιθῶμεν. παραγγέλλουσιν δὲ τοῦτο τῷ σκεπτικῷ, μήπως ὑπὸ τοῦ δογματικοῦ παρακρουσθεὶς, ἀπείπῃ τὴν περὶ αὐτοῦ ζήτησιν, καὶ τῆς φαινομένης αὐτοῖς ἀταραξίας, [D] ἣν νομίζουσι παρυφίστασθαι τῇ περὶ πάντων ἐποχῇ, καθὼς ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν, σφαλῇ προπετευσάμενος.

Cap. XXVII.

De Eo Qvod Dicvnt, Omni Rationi Parem Rationem Dari Oppositam.

202. Qvvm autem dicimus, *Omni rationi ratio paris momenti opponitur*, Omni dicimus, quam quidem nos examinaverimus. rationem autem dicimus, non ſimpliciter, ſed quæ aliquid dogmatice aſtruit, id eſt de incerto: nec eam tantummodo quæ ex ſumtionibus & illatione, ſed quæ quovis modo aſtruit quidpiam. Paris item momenti dicimus, non ſimpliciter, ſed ad fidem obtinendam aut non obtinendam. Et Opponitur accipimus generaliter pro Adverſatur. Subaudimus etiam, Ut mihi videtur. 203. Quum igitur dico: Omni rationi paris oppoſita eſt momenti ratio, perinde eſt ac ſi dicerem, Omni rationi à me examinatæ, quæ aliquid dogmatice aſtruit, mihi opponi videtur alia dogmatice aliquid aſtruens, æqualis ipſi ad fidem obtinendam vel non obtinendam. Adeo ut hujuſmodi vocis enuntiatio non ſit dogmatica, ſed paſſionis humanæ ſignificatio, quæ eſt id quod apparet patienti. 204. Sunt autem & qui hanc vocem ita proferant, *Omni rationi debere rationem paris momenti opponi*, hoc, velut imperative enunciantes, Omni rationi dogmatice quidpiam aſtruenti, rationem dogmatice inquirentem, paris momenti ad fidem obtinendam vel non obtinendam, ipſi adverſantem opponamus: ut ſermonem ſuum ad Scepticum dirigant, utanturque infinitivo pro imperativo, videlicet Opponi pro eo quod eſt Opponamus. 205. Præcipiunt autem Sceptico, ne à Dogmatico deceptus, animum deſpondeat, ac omittat illius perquiſitionem, & ita per temeritatem ſuam fruſtretur eo quem videntur obtinere imperturbato mentis ſtatu, quemque comitari exiſtimant eos qui de omnibus aſſenſum retinent, quemadmodum docuimus.

ΚΕΦ. κη.

ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΣΚΕΠΤΙΚΩΝ ΦΩΝΩΝ.

Περὶ τοσούτων ἀρκέσει τῶν φωνῶν, ὡς ἐν ὑποτυπώσει διεξελθεῖν· ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ ἐκ

Cap. XXVIII.

Appendix Ad Tractationem De Scepticis Vocibvs.

206. De hiſce itaque vocibus pro ratione hujus operis quo ſingula breviter perſequimur, dixiſſe ſufficiat. Præſertim

NOTÆ.

A παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος] Neque hoc Scepticus ſtatuit pro dogmate, ut fecit Protagoras teſte Laërtio IX. 51. atque Academici apud Ciceronem in Lucullo, ſed ut teſtetur ſibi hactenus ita videri quod in rebus inter Dogmaticos controverſis paria ex utravis parte exſtent rationum momenta, & a ſe poſſint invicem opponi.

B ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς] Perfectum ſyllogiſmum ex præmiſſis & concluſione conſtantem. In editis male erat λεμμάτων.

C ὁπωσοῦν] MS. U. ὁποσοῦν. Mox in editis erat: ἴσον δὲ φαμὲν οὐχ ἁπλῶς κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν. Henricus Stephanus recte ſupplet: οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν. Sed verba οὐχ ἁπλῶς plane deſunt in MSS. U. & S. atque ſalva ſententia poſſunt abeſſe, itaque & illa omiſi, videntur enim repetita ex ſuperioribus λόγον δὲ φαμὲν οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ τὸν κατασκευάζοντά τι δογματικῶς.

D ἀταραξίας] Supra Sect. 25. ſeq.

quum vel ex iis quæ modo à nobis diſputata fuerunt, etiam de prætermiſſis dici poſſit. De omnibus enim Scepticis vocibus illud oportet cognitum habere, nos non affirmare veras illas omnino eſſe: utpote quum eas fateamur à ſe ipſis everti poſſe, circumſcriptas in illis de quibus dicuntur: ſicuti purgantia medicamenta non ſolum humores corpore extrahunt, ſed etiam ſemetipſa una cum humoribus expellunt. 207. Dicimus præterea nos non ut proprie ſignificantes res quibus adhibentur, ponere eas, ſed indifferenter, aut, ſi malunt, abuſive: (neque enim Scepticum de vocibus altercari decet:) præſertim quum nobis commodum ſit ne ſimpliciter quidem & per ſe ſignificare, dici has voces, ſed ad aliquid, videlicet ad Scepticos. 208. Illud præterea meminiſſe oportet, nos non de omnibus rebus generaliter proferre ipſas, ſed de incertis & iis quæ dogmatice quæruntur: idque quod apparet nobis, dicere, non autem affirmationem de natura externorum ſubjectorum adhibere. Ex his enim omne ſophiſma adverſus vocem Scepticam allatum everti poſſe arbitror. 209. Quum autem epoches notionem partesque, criterium, & modos percucurrerimus, & de Scepticis vocibus loquuti, characterem ipſius Scepticæ diſciplinæ declaraverimus: conſentaneum eſſe putamus, in quibus à finitimis ipſi philoſophiis diſtinguatur, paucis explicare, ut ita manifeſtius ephecticam diſciplinam perſpiciamus. Ordiemur autem ab Heracliti philoſophia.

τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων δυνατόν ἐστιν λέγειν, καὶ περὶ τῶν παραλελειμμένων. [E] περὶ πασῶν γὰρ τῶν Σκεπτικῶν φωνῶν ἐκεῖνο χρὴ προειληφέναι· ὅτι περὶ τοῦ ἀληθεῖς αὐτὰς εἶναι, πάντως οὐ διαβεβαιούμεθα· ὅπου γε καὶ ὑφ᾽ ἑαυτῶν αὐτὰς ἀναιρεῖσθαι [75] λέγομεν δύνασθαι, ἐμπεριγραφομένας [F] ἐκείνοις περὶ ὧν λέγονται. καθάπερ τὰ καθαρτικὰ τῶν φαρμάκων, [76] οὐ μόνον τοὺς χυμοὺς ὑπεξαιρεῖ τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὰ τοῖς χυμοῖς συνεξάγει. φαμὲν δὲ καὶ ὡς οὐ κυρίως δηλοῦντες τὰ πράγματα, ἐφ᾽ ὧν παραλαμβάνονται, τίθεμεν αὐτὰς, ἀλλ᾽ ἀδιαφόρως, [G] καὶ εἰ βούλονται καταχρηστικῶς (οὔτε γὰρ πρέπει τῷ Σκεπτικῷ φωνομαχεῖν) [77] ἀλλ᾽ ὡς ἡμῖν συνεργεῖ, τὸ μηδὲ ταύτας τὰς φωνὰς εἰλικρινῶς [78] σημαίνειν λέγεσθαι, ἀλλὰ πρός τι, [H] καλῶς πρὸς τοὺς σκεπτικούς. πρὸς τούτοις κἀκείνου δεῖ μεμνῆσθαι, ὅτι οὐ περὶ πάντων τῶν πραγμάτων καθόλου φαμὲν αὐτὰς, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀδήλων καὶ τῶν δογματικῶς ζητουμένων. [I] καὶ ὅτι τὸ φαινόμενον ἡμῖν φαμὲν, καὶ οὐχὶ διαβεβαιωτικῶς περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ἀποφαινόμεθα. ἐκ γὰρ τούτων πᾶν σόφισμα [K] πρὸς φωνὴν ἐνεχθὲν Σκεπτικὴν οἴομαι δύνασθαι διατρέπεσθαι. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἔννοιαν, καὶ τὰ μέρη καὶ τὸ κριτήριον, καὶ τὸ τέλος, ἔτι δὲ τοὺς τρόπους τῆς ἐποχῆς [79] ἐφοδεύσαντες, καὶ περὶ τῶν Σκεπτικῶν φωνῶν εἰπόντες, τὸν χαρακτῆρα τῆς Σκέψεως ἐμπεφανίκαμεν, ἀκόλουθον ἡγούμεθα εἶναι καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ φιλοσοφιῶν [L] τὴν πρὸς αὐτὴν διάκρισιν συντόμως ἐπελθεῖν, ἵνα σαφέστερον τὴν ἐφεκτικὴν ἀγωγὴν κατανοήσωμεν. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τῆς Ἡρακλειτείου [M] φιλοσοφίας.

Cap. XXIX.

Differre Scepticam Disciplinam Ab Heracliti Philosophia.

210. Hanc igitur à noſtra diſciplina differre, clarum eſt. Heraclitus enim de multis obſcuris dogmatice pronuntiat, nos autem minime, quemadmodum dictum

ΚΕΦ. κθ´.

ΟΤΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ Η ΣΚΕΠΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

Ὅτι μὲν οὖν αὕτη διαφέρει τῆς ἡμετέρας ἀγωγῆς, πρόδηλον. ὁ μὲν γὰρ Ἡράκλειτος, περὶ πολλῶν ἀδήλων ἀποφαίνεται δογματικῶς· ἡμεῖς

NOTÆ.

E *περὶ τῶν παραλελειμμένων*] Ut ſunt *ἀσυγκαταθετῶν, ἴσως, ἔοικε, τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑπόκειται*, & ſimilia.

F *ἐμπεριγραφομένας*] Vide quæ ad Sect. 14.

G *ἀδιαφόρως*] Supra Sect. 195. *οὐ φωνομαχοῦμεν, οὐδὲ εἰ φύσει ταῦτα δηλοῦσιν αἱ φωναὶ ζητοῦμεν, ἀλλ᾽ ἀδιαφόρως αὐτὰς ὡς εἶπον παραλαμβάνομεν.* Pulchrum eſt quod negat Scepticum *φωνομαχεῖν* ſive de verbis litigare. Sed profecto omnes Philoſophos & omnes in re quacunque veritatem quærentes hujusmodi logomachiæ ac vocilitigia dedecent, licet maxime decet, quo Sophiſtis præcludatur calumniæ occaſio, dare operam ut quod Sextus etiam facit quæ ſentimus & intelligi volumus, & proprie, accurate nec ambigue eloquamur. Vocabulum *ἀδιαφόρως* illuſtrat Athanaſii dictum laudatum Joanni Becco in Græcia Allatii Orthodoxa T. 2. p. 219. *ἄριστον καὶ πάνυ θεοφιλὲς τὰς ἐν λέξεσι παρορᾶσθαι διαφορὰς, ὁπηνίκα εἴη κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἐννοίᾳ ὁμοφροσύνην συμβαίνειν τοὺς ἀδελφούς.*

H *ἀλλὰ πρός τι*] Ut de Scepticis modo intelligantur, non de aliis hominibus. Nam v. g. *οὐδὲν μᾶλλον* non magis hoc quam illud verum videtur Sceptico, at haud Dogmatico, nec è vulgo cuilibet. *οὐ καταλαμβάνω* non comprehendo, hoc Scepticus de ſe narrat, non affirmat idem à Dogmatico non percipi.

I *περὶ τῶν ἀδήλων καὶ τῶν δογματικῶς ζητουμένων*] Hoc ſæpius inculcat noſter. Vide ſupra Sect. 12. 200. &c.

K *πᾶν σόφισμα*] Innuit meram fore elenchi ignorationem, quæcunque Dogmaticus adverſus Scepticos ex vocibus illis objecturus ſit, ut ſibi ipſis adverſari Scepticos exinde evincat.

L *τῶν παρακειμένων αὐτῇ φιλοσοφιῶν*] Ex Ciceronis Lucullo c. 5. patet Academicos provocaſſe ad conſenſum plurium notiſſimorum philoſophorum. *Vos cum perturbare ut Gracchi Remp. ſic vos Philoſophiam bene jam conſtitutam velitis, Empedoclem, Anaxagoram, Democritum, Parmenidem, Xenophanem, Platonem etiam & Socratem profertis.* At Sextus tam hoſce Philoſophos, quam Academicos ipſos Dogmaticis adſcribendos eſſe non Scepticis, diſputat.

M *Ἡρακλειτείου*] Ita repoſui è MSS. pro Ἡρακλείτου quod erat in editis. Etiam ſectatores Heracliti dictos *Ἡρακλειτείους* conſtat è Platonis Theæteto, Diogene Laërtio & aliis. Atque ita infra plus ſimplici vice noſter eos nominat, ut 2. contra Phyſicos, Sect. 230. 231. Et ſimiliter *Δημοκρίτειον φιλοσοφίαν*. Laërtius in Pyrrhone lib. 9. Sect. 73. laudat hoc Heracliti dictum: *μὴ εἰκῆ περὶ τῶν μεγίστων συμβαλώμεθα.*

δ' οὐχί, καθάπερ εἴρηται. ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ τὸν Αἰνησίδημον [80] [N] ἔλεγον, ὁδὸν εἶναι τὴν Σκεπτικὴν ἀγωγὴν ἐπὶ τὴν Ἡρακλείτειον φιλοσοφίαν· διότι προηγεῖται τοῦ τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑπάρχειν, [O] τὸ τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ φαίνεσθαι· [81] καὶ οἱ μὲν Σκεπτικοὶ φαίνεσθαι λέγουσι τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτό· οἱ δὲ Ἡρακλείτειοι ἀπὸ τούτου καὶ ἐπὶ τὸ ὑπάρχειν [P] αὐτὰ μετέρχονται· φαμὲν πρὸς τούτους, ὅτι τὸ τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ φαίνεσθαι, οὐ δόγμα ἐστὶ τῶν Σκεπτικῶν, ἀλλὰ πρᾶγμα, οὐ μόνον τοῖς Σκεπτικοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὑποπῖπτον. οὐδεὶς γοῦν τολμήσαι ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι [Q] οὐ γλυκάζει τοὺς ὑγιαίνοντας· ἢ ὅτι τοὺς ἰκτερικοὺς οὐ πικράζει. ὥστε ἀπὸ κοινῆς τῶν ἀνθρώπων προλήψεως ἄρχονται οἱ Ἡρακλείτειοι, καθάπερ καὶ ἡμεῖς· ἴσως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι φιλοσοφίαι. διόπερ εἰ μὲν ἀπό τινος τῶν σκεπτικῶς λεγομένων ἐλάμβανετο, τὸ τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκεῖσθαι· οἷον, τοῦ πάντα ἐστὶν ἀκατάληπτα· ἢ τῶν, οὐδὲν ὁρίζω, ἢ τινος τῶν παραπλησίων· ἴσως ἂν συνῆγον [R] ὃ λέγουσι. ἐπεὶ δὲ ἀρχὰς ἔχουσι, οὐ μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις, καὶ τῷ βίῳ ὑποπιπτούσας, τί μᾶλλον τὴν ἡμετέραν ἀγωγήν, ἢ ἑκάστην τῶν ἄλλων φιλοσοφιῶν, ἢ καὶ τὸν βίον, ὁδὸν ἐπὶ τὴν Ἡρακλείτειον φιλοσοφίαν εἶναι λέγοι τις ἄν, ἐπειδὴ πάντες κοιναῖς ὕλαις [S] κεχρήμεθα; μήποτε δὲ οὐ μόνον οὐ συνεργεῖ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς Ἡρακλειτείου φιλοσοφίας ἡ Σκεπτικὴ ἀγωγή, ἀλλὰ καὶ ἀποσυνεργεῖ, [T] εἴγε ὁ Σκεπτικὸς πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείτου δογματιζόμενα, ὡς προπετῶς λεγόμενα διαβάλλει· ἐναντιούμενος μὲν τῇ

eſt. Quoniam autem Æneſidemus ajebat Scepticam diſciplinam viam eſſe ad Heracliti philoſophiam, ſiquidem antequam contraria circa idem ſint, oportet contraria circa idem apparere: & Sceptici quidem contraria circa idem apparere dicunt, Heraclitei autem hinc etiam illuc progrediuntur, ut dicant eſſe: illis reſpondemus, hoc quod dicitur, contraria circa idem apparere, non eſſe Scepticorum dogma, ſed rem non Scepticis ſolum, verum etiam aliis Philoſophis & omnibus hominibus ſub ſenſus cadentem. 211. Verbi gratia, nemo negare audeat quin ex melle ſani dulcedinem, icterici amarorem percipiant. Hinc fit ut a communi hominum prænotione incipiant Heraclitei, uti & nos, fortaſſe autem & cæteræ philoſophiæ. Quare ſi ab aliquo eorum quæ ſceptice dicuntur, acciperent hoc, videlicet contraria circa idem verſari: nimirum, aut ab hac voce, Omnia ſunt incomprehenſibilia, aut illa, Nihil definio, aut alia ſimili: fortaſſe colligerent verum eſſe quod dicunt: ſed quum principia habeant non ſolum nobis, ſed aliis etiam Philoſophis & vitæ ſub ſenſus cadentia, curnam potius dicat aliquis diſciplinam noſtram viam ſternere ad Heracliti philoſophiam, quam aliarum philoſophiarum quamlibet, aut etiam vitam: quum omnes communibus materiis uſi ſimus? 212. Atque haud ſcio an potius incommoda ſit ad Heracliti philoſophiam cognoſcendam ſceptica diſciplina, quam commoda: quum Scepticus omnia quæ ab Heraclito dogmatice dicuntur, tanquam temeraria, reprehendat, repugnans illius conflagrationi Mundi, repu-

N O T Æ.

N περὶ τὸν Αἰνησίδημον] Male & hic in editis erat Οἰνησίδημον. Conſtat autem Æneſidemum libenter Heracliti inſtitiſſe veſtigiis ut docent exempla notata à Sexto lib. 1. contra Logicos Sect. 349. & 1. contra Phyſicos Sect. 337. lib. 1. Sect. 216.

O τοῦ τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑπάρχειν] Inter Heracliti dogmata erat: γίνεσθαι πάντα κατ' ἐναντιότητα ut eſt apud Laërtium IX. 8. ſive ut idem 7. διὰ τῆς ἐναντιοτροπῆς ἡρμόσθαι τὰ ὄντα, quorum verborum ſententia eſt, rerum naturam in omnibus contraria ἄνω κάτω ſuſcipere, ita ut idem jam ſit ignis, jam ſit aër, jam aqua jam terra, jam ignis iterum: idemque modo calidum modo frigidum, modo durum modo molle, ac viciſſim. Eamque repugnantiam diverſarum ex uno communi principio rerum igne quatenus ad generationem rerum facit, vocabat *bellum* & *contentionem*, quatenus autem regreditur ad diſſolvenda iterum omnia in commune principium atque ignem, *pacem* & *concordiam* appellabat, contrario prorſus quam vocabulis illis Empedocles uſus eſt, ſenſu. τῶν δὲ ἐναντίων τὸ μὲν ἐπὶ τὴν γένεσιν ἄγον καλεῖσθαι πόλεμον καὶ ἔριν· τὸ δ' ἐπὶ τὴν ἐκπύρωσιν, ὁμολογίαν καὶ εἰρήνην, καὶ τὴν μεταβολὴν ὁδὸν ἄνω κάτω. Ariſtoteles Nicomacheor. VIII. 2. καὶ Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις ἄλλοι καὶ Ἐμπεδοκλῆς. Proclus 1. in Timæum Platonis p. 24. πόλεμος γὰρ ἐστι πάντων πατὴρ κατὰ τὸν Ἡράκλειτον. Sed de tota hac Heracliti Phyſiologia exſtat præclara eruditiſſimi D. Godfridi Olearii τοῦ μακαρίτου exercitatio.

P καὶ ἐπὶ τὸ ὑπάρχειν] Scepticis ſatis eſt ut dicant hæc vel illa ſic videri ſibi, at Heraclitus non modo videri ſed vere ita eſſe etiam contraria de uno eodemque ſubjecto qualia apparerent docebat & ſtatuebat. Noſter infra lib. 2. Sect. 59. ἑτέρα μὲν ἐστιν ἡ Γοργίου διάνοια, καθ' ἣν φησὶ μηδὲν εἶναι· ἑτέρα δὲ ἡ Ἡρακλείτου, καθ' ἣν λέγει πάντα εἶναι. Et paucis interjectis Sect. 64. ὁ μὲν Δημόκριτος ἔφη μήτε γλυκὺ τὸ μέλι εἶναι, μήτε πικρόν, ὁ δὲ Ἡράκλειτος ἀμφότερα. Adde lib. 1. adverſus Logicos.

Q τὸ μέλι] Supra Sect. 101. & alibi paſſim hoc exemplo noſter utitur.

R συνῆγον] Salmaſius legebat συνάγειν. Sed lectio Codicum præſtat. Ex iiſdem paullo ante ſcripſi τῶν σκεπτικῶς λεγομένων pro eo quod in editis erat τῶν σκεπτικῶν λεγομένων, manifeſto vitio.

S κοιναῖς ὕλαις] Infra de Democrito c. 30. λέγεται κοινωνίαν ἔχειν πρὸς τὴν σκέψιν, ἐπεὶ δοκεῖ τῇ αὐτῇ ὕλῃ ἡμῖν κεχρῆσθαι. Intelligit igitur per ὕλην ſive κοινὰς ὕλας argumenta rerum & obſervationes communes dogmaticis ſcepticisque, quæ illis materiem præbent ad diverſa dogmata ſtatuenda, his ad aſſenſionem cohibendam. V. g. ex eo quod mel ſanis dulce ſapit, ictericis amarum, Heraclitus colligebat & dulce & amarum in melle eſſe, Democritus neutrum, Sceptici non magis hoc forte quam illud. Obſervatum itaque in melle φαινόμενον eſt κοινὴ ὕλη qua pariter utuntur Dogmatici Scepticique.

T ἀποσυνεργεῖ] Contrarium τῷ συνεργεῖ, & plus quam οὐ συνεργεῖ, componitur autem ut ἀποσύνακτος, ἀποσυσσιτέω, ἀποσύστασις, ἀποσυνάγω, ἀποσυνάγωγος, ἀποσυσκευάζω, ἀποσυμβολάω, ἀποσυμβουλεύω.

gnans etiam huic quod dicit, Contraria circa idem exiſtere: & ad unumquodque Heracliti dogma, dogmaticam temeritatem irrideat, atque ſubjungat, Non comprehendo, & Nihil definio, quemadmodum antea dixi: quod Heracliteis adverſatur. Abſurdum autem eſt, adverſantem diſciplinam viam eſſe dicere ad ſectam illam cui adverſatur. Abſurdum ergo eſt ſcepticam diſciplinam ad Heracliti philoſophiam viam eſſe dicere.

ἐκπυρώσει, [U] ἐναντιούμενος δὲ τῷ τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ [X] ὑπάρχειν. καὶ ἐπὶ παντὸς δόγματος τοῦ Ἡρακλείτου, τὴν μὲν δογματικὴν προπέτειαν διασύρων, τὸ δὲ, οὐχ ὑπολαμβάνω, καὶ τὸ, οὐδὲν ὁρίζω, ἐπιφθεγγόμενος, ὡς ἔφην ἔμπροσθεν· ὅπερ μάχεται τοῖς Ἡρακλειτείοις. ἄτοπον δέ ἐστιν τὸ, τὴν μαχομένην ἀγωγὴν, ὁδὸν εἶναι λέγειν τῆς αἱρέσεως ἐκείνης ᾗ μάχεται. [Y] ἄτοπον ἄρα τὸ τὴν Σκεπτικὴν ἀγωγὴν, ἐπὶ τὴν Ἡρακλείτειον φιλοσοφίαν ὁδὸν εἶναι λέγειν.

Cap. XXX.

In Quo Differat Sceptica Diſciplina a Democriti Philoſophia.

213. Democriti quoque philoſophia communionem habere cum Sceptica diſciplina fertur, quia videtur eadem qua nos uſa eſſe materia. Nam ex eo quod mel aliis dulce, aliis amarum videatur, Democritum ratiocinari dicunt, neque dulce ipſum eſſe, neque amarum: & propterea pronuntiare vocem, Non magis, quæ Sceptica eſt. Verum aliter utuntur hac voce Sceptici quam Democritici philoſophi. illi enim vocem hanc uſurpant, ſignificare volentes neutrum eſſe: nos autem, ſignificantes nos ignorare an utrumque, an neutrum ſit eorum quæ apparent. 214. Itaque in hoc quoque ab illis differimus: ſed longe maniſeſtiſſima differentia eſt, quum dicit Democritus, ἐτεῇ *atoma & vacuum.* ἐτεῇ enim dicit pro *veritate.* In eo autem quod ait, vere exiſtere atomos & vacuum, eum à nobis differre (quamvis ab eorum quæ ſenſibus apparent inæqualitate & diſcrepantia incipiat) ſupervacaneum arbitror dicere.

ΚΕΦ. λ.

ΤΙΝΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ Η ΣΚΕΠΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Δημοκρίτειος φιλοσοφία λέγεται κοινωνίαν ἔχειν πρὸς τὴν σκέψιν, ἐπεὶ δοκεῖ τῇ αὐτῇ ὕλῃ [Z] ἡμῖν κεχρῆσθαι. ἀπὸ γὰρ τοῦ τοῖς μὲν γλυκὺ φαίνεσθαι τὸ μέλι, τοῖς δὲ πικρὸν, τὸν Δημόκριτον ἐπιλογίζεσθαι φασὶ τὸ, μήτε γλυκὺ αὐτὸ εἶναι, μήτε πικρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιφθέγγεσθαι τὴν, οὐ μᾶλλον, φωνὴν, σκεπτικὴν οὖσαν. διαφόρως μέν τοι χρῶνται τῇ, οὐ μᾶλλον, [A] φωνῇ οἵτε Σκεπτικοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ἐπὶ τοῦ μηδέτερον εἶναι, τάττουσι τὴν φωνήν· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τοῦ ἀγνοεῖν πότερον ἀμφότερα, ἢ οὐθ᾽ ἕτερόν τί ἐστι τῶν φαινομένων. ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο μὲν διαφέρομεν. προδηλοτάτη δὲ γίνεται ἡ διάκρισις, ὅταν ὁ Δημόκριτος λέγῃ, ἐτεῇ δὲ ἄτομα καὶ κενόν. [B] ἐτεῇ μὲν γὰρ λέγει, ἀντὶ τοῦ ἀληθείᾳ. κατ᾽ ἀλήθειαν δὲ ὑφεστάναι λέγων, τάς τε ἀτόμους καὶ τὸ κενὸν, ὅτι διενήνοχεν ἡμῶν (εἰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀνωμαλίας τῶν φαινομένων ἄρχεται) περιττὸν οἶμαι λέγειν.

NOTÆ.

U τῇ ἐκπυρώσει] Notiſſimum dogma Heracliti, deflagrationibus cœli & terrarum per certas temporum periodos omnia in ignem (ex quo conſtent omnia) iterum reſolvi, ſive ut Laërtius IX. 5. πάλιν ἐκπυροῦσθαι κατά τινας περιόδους ἐναλλὰξ τὸν σύμπαντα αἰῶνα. Euſebius XIV. 3. præparat. ὁ Ἡράκλειτος ἀρχὴν τῶν πάντων ἔφη τὸ πῦρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα γίνεται, καὶ εἰς ὃ ἀναλύεται. ἀμοιβὴν γὰρ εἶναι τὰ πάντα, χρόνον τε ὡρίσθαι τῆς τῶν πάντων εἰς τὸ πῦρ ἀναλύσεως καὶ τῆς ἐκ τούτου γενέσεως. Apud Marcianum Capellam p. 21. *Vulcanus licet diceretur Junonius, totius mundi dictus ab Heraclito eſt demorator.* Hugo Grotius legit *devorator.* Sed malim *democrator*, nam & Varro Heraclitum ſecutus ignem *mundi animum dixit, proinde quod in mundo ignis omnia gubernet.* Vide Iſidorum VIII. 6. Originum.

X τῷ τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτό] Dogma alterum Heracliti, de quo paullo ante, Sect. 210.

Y ᾗ μάχεται] Ita ex MSS. legendum, ut ſtatim præceſſit μάχεται τοῖς Ἡρακλειτείοις. Minus bene editi habebant ἧς μάχεται.

Z τῇ αὐτῇ ὕλῃ] Sic ſuperiore capite Sect. 211. in Heraclito: ἐπειδὴ πάντες κοιναῖς ὕλαις κεχρήμεθα, ubi vide ſi placet quæ annotavi.

A οὐ μᾶλλον] Diogenes Laërtius IX. 75. docet quadruplici ſenſu hanc vocem accipi poſſe. 1. θετικῶς, ut ſi dicam *non magis ſceleratum eſſe piratam mendace.* 2. ἀναιρετικῶς, quomodo Democritus accipiebat, ut ſi dicam *non magis pirata quam mendax eſt laudandus*, id eſt neuter horum. 3. θετικῶς καὶ ἀναιρετικῶς, ut ſi dicam *non magis laudem pirata meretur quam vituperationem mendax*, ex quo plane non ſequitur laudem mereri. 4 ἀναιρετικῶς καὶ θετικῶς, ut Sceptici: *non magis eſt quam non eſt piratæ crimen mendacis crimine gravius.* Democritum porro formula hac ſecundo ſenſu uſum eſſe, teſtatur Sextus etiam infra II. 6. ἐκ τοῦ τὸ μέλι τοῖσδε μὲν πικρὸν, τοῖσδε γλυκὺ φαίνεσθαι, ὁ μὲν Δημόκριτος ἔφη μήτε γλυκὺ αὐτὸ εἶναι μήτε πικρὸν, quoniam aliis dulce, aliis (ut ictericis) mel videtur amarum, hinc non magis dulce quam amarum, hoc eſt, nec dulce nec amarum re & natura ſua eſſe. Confer de Democrito πᾶν αἰσθητὸν tollente lib. adverſus Muſicos Sect. 53. & lib. 1. adverſus Logicos Sect. 135. & 368. & lib. 2. Sect. 6. & 184.

B ἐτεῇ δὲ ἄτομα καὶ κενόν] Inter familiares hæc Democriti voces fuit ἐτεῇ pro veritate, ac propterea à librariis non raro corrupta, quia parum intellecta, ut infra 1. adverſus Logicos Sect. 135. & apud Laërtium IX. 72. ubi αἰτίῃ pro ἐτεῇ legitur. Opponitur autem ἐτεὸν vel ἐτεῇ eſſe, ei quod νόμῳ ſive opinione exiſtit, unde Theodorus Prodromus in Amaranto quem doctiſſimus Gaulminus illuſtravit: καὶ τί τοῦτο καινὸν ὦ φιλόπλεως, εἰ μὴν ἂν Ἑρμοκλῆς γε δοκεῖ νόμῳ πάντων, καὶ ἐτεὸν μηδενὸς, ἅτε μὴ τοῦ διδασκάλου ἐπιλελησμένος Δημοκρίτου. Democriti verba ſunt Sexto in memorato adverſus Logicos libro laudata: νόμῳ γλυκὺ, νόμῳ πικρὸν, νόμῳ θερμὸν, νόμῳ ψυχρὸν, νόμῳ χροιή· ἐτεῇ δὲ ἄτομα καὶ κενόν, ἅπερ νομίζεται μὲν εἶναι, καὶ δοξάζεται τὰ ἀγαθά· οὐκ ἔστι δὲ κατ᾽ ἀλήθειαν ταῦτα, ἀλλὰ τὰ ἄτομα μόνον. Nota in his verbis Democriti τὰ ἀγαθὰ pro veris bonis. Ita & Heſychius: ἐτεά, ἀγαθά, ἀληθῆ. Idem ἐτεόν, ἀληθές, ἐπίτασιν. Et ἔτης ἀληθὴς φίλος, unde ὦ τᾶν, pro ὦ ἐτᾶν, ut Helladio apud Photium annotatum.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. λα'.

ΤΙΝΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΤΗΣ ΚΥΡΗΝΑΙΚΗΣ Η ΣΚΕΨΙΣ.

Φασὶ δέ τινες, ὅτι ἡ Κυρηναϊκὴ ἀγωγὴ, ἡ αὐτή ἐστι τῇ σκέψει, ἐπειδὴ κἀκείνη τὰ πάθη μόνα φησὶ καταλαμβάνειν. διαφέρει δὲ αὐτῆς· ἐπειδὴ ἐκείνη μὲν τὴν ἡδονὴν, καὶ τὴν λείαν τῆς σαρκὸς κίνησιν, [C] τέλος εἶναι λέγει· ἡμεῖς δὲ τὴν ἀταραξίαν, [D] ᾗ ἐναντιοῦται τὸ κατ' ἐκείνους τέλος. καὶ γὰρ παρούσης τῆς ἡδονῆς, καὶ μὴ παρούσης, [E] ταραχὰς ὑπομένει ὁ διαβεβαιούμενος, τέλος εἶναι τὴν ἡδονήν· ὡς ἐν τῷ περὶ τοῦ τέλους ἐπελογισάμην. εἶτα ἡμεῖς μὲν ἐπέχομεν ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, περὶ τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων· οἱ δὲ Κυρηναϊκοὶ ἀποφαίνονται [F] φύσιν αὐτὰ ἔχειν ἀκατάληπτον.

CAP. XXXI.

QVO DIFFERAT SCEPTICA A CYRENAICA DISCIPLINA.

215. DICVNT præterea nonnulli Cyrenaicam diſciplinam eandem eſſe cum Sceptica, quoniam illa quoque ſe ſolas paſſiones comprehendere dicit. Differt tamen ab ea: quod illa quidem voluptatem & lævem corporis motum, finem eſſe dicat: nos autem imperturbatum mentis ſtatum: cui contrarius eſt finis quem illi ſtatuunt. Nam & quum adeſt voluptas & quum abeſt, perturbationes patitur is qui finem eſſe voluptatem affirmat: ut de fine tractans argumentatus ſum. Deinde nos aſſenſum retinemus quantum ad rationem reddendam de externis ſubjectis: at Cyrenaici pronuntiant naturam illa habere incomprehenſibilem.

ΚΕΦ. λβ'.

ΤΙΝΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΕΙΟΥ ΑΓΩΓΗΣ Η ΣΚΕΨΙΣ.

Καὶ ὁ Πρωταγόρας [82] δὲ βούλεται πάντων χρημάτων εἶναι μέτρον τὸν ἄνθρωπον· [G] τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστιν· τῶν δὲ οὐκ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι. μέτρον μὲν λέγων τὸ κριτήριον· χρημάτων δὲ, τῶν πραγμάτων· ὡς δυνάμει [H] φάσκειν πάντων πραγμάτων κριτήριον εἶναι τὸν ἄνθρωπον· τῶν μὲν ὄντων, ὡς ἔστι· τῶν δὲ οὐκ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι. καὶ διὰ τοῦτο τίθησι τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ μόνα· [83] καὶ οὕτως εἰσάγει τὸ πρός τι. διὸ καὶ δοκεῖ κοινωνίαν ἔχειν πρὸς τοὺς Πυρρωνείους· διαφέρει δὲ αὐτῶν· καὶ εἰσόμεσθα τὴν διαφορὰν, ἐξαπλώσαντες συμμέτρως τὸ δοκοῦν τῷ Πρωταγόρᾳ. Φη-

CAP. XXXII.

QVO DIFFERAT SCEPTICA A DISCIPLINA PROTAGORÆ.

216. PROTAGORAS quoque vult omnium *χρημάτων* menſuram eſſe hominem: entium, ut ſunt: non entium, ut non ſunt. menſuram quidem appellans criterium. *χρημάτων* autem dicens pro *πραγμάτων* ſive rerum. Adeo ut hoc valeant ejus verba, Rerum omnium criterium ſive veri falſique regulam eſſe hominem: entium quidem, ut ſunt: non entium autem, ut non ſunt. Ideoque ponit ſola illa quæ cujusque ſenſibus apparent: & ita inducit relationem ad aliquid. 217. Hinc fit ut videatur communionem cum Pyrrhoniis habere. differt tamen ab illis. Differentiam autem cognoſcemus, ubi quantum ſatis ſit, Protagoræ ſententiam enucleaverimus. Dicit ergo vir

NOTÆ.

C *τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λείαν τῆς σαρκὸς κίνησιν*] Laërtius lib. 2. Sect. 85. & ex eo Heſychius Illuſtris de Ariſtippo Cyrenaicæ Sectæ conditore: *τέλος δ' ἀπέφαινε τὴν λείαν κίνησιν εἰς αἴσθησιν ἀναδιδομένην.* Hinc Epicuri doctrinam de voluptate cum Cyrenaicorum diſciplina conſentire negat Cicero IV. de finibus c. 42. Epicurus enim voluptatem ſtantem & à dolore vacuam probabat, & *τὸ τῆς σαρκὸς ἀόχλητον*, Cyrenaici voluptatem in motu poſitam. Vide de Epicuri ſententia notas Stephani Bergleri ad Alciphronem p. 411.

D *τὴν ἀταραξίαν*] Supra Sect. 25. ſeq. 205. &c.

E *καὶ παρούσης καὶ μὴ παρούσης*] Præſente voluptate turbabitur per metum ne illam iterum amittat, abſente per deſiderium. Supra Sect. 27.

F *οἱ δὲ Κυρηναϊκοὶ ἀποφαίνονται*] Hæc eſt cauſa quare nonnulli Cyrenaicos Scepticis affines eſſe dicerent, & unde Sextus eos tamen à Scepticis diſtinctos eſſe colligit, quod de eis quæ extrinſecus nobis ſe offerunt non aſſenſum modo ut Sceptici ſuſpenderent, ſed plane ſtatuerent & tanquam dogma ponerent illa percipi non poſſe. Laërtius II. 92. *τὰ πάθη καταληπτὰ ἔλεγον, οὐκ ἀφ' ὧν γίνεται. ἀφίσταντο δὲ καὶ τῶν φυσικῶν, διὰ τὴν ἐμφαινομένην ἀκαταληψίαν.* Cicero Lucullo c. 7. *In ſolo ſenſu doloris aut voluptatis putant veri eſſe judicium, quia ſentitur.* Hoc eſt *μόνα τὰ πάθη εἶναι καταληπτὰ, τὰ δὲ λοιπὰ ἀκατάληπτα*, ut eſt apud Euſebium XIV. 19. præparat. ubi Ariſtoclis adverſus hanc Cyrenaicorum doctrinam diſputatio. Et plura de hoc illorum dogmate infra adverſus Muſicos Sect. 53. & 1. adverſus Logicos Sect. 190. ſeq. atque in Plutarchi libro adverſus Colotem pag. 1120. ſeq.

G *πάντων χρημάτων εἶναι μέτρον τὸν ἄνθρωπον*] Hoc eſt, res quasque tales eſſe quales ſenſibus hominis apparerent. Meminit hujus dicti Protagoræ Plato in Cratylo p. 258. Laërtius IX. 50. Ariſtocles apud Euſebium XIV. 20. præparat. noſter infra 1. adverſus Logicos Sect. 60. Hermias in irriſione Gentilium §. 9. *ἀλλ' ἐπὶ θάτερα Πρωταγόρας ἑστηκὼς ἀνθέλκει με φάσκων ὅρος καὶ κρίσις τῶν πραγμάτων ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ μὲν ὑποπίπτοντα ταῖς αἰσθήσεσιν, ἐστὶ πράγματα. τὰ δὲ μὴ ὑποπίπτοντα οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς εἴδεσι τῆς οὐσίας.* Refellunt præter Ariſtoclem Plato in Theæteto atque alibi, & Ariſtoteles III. 5. Metaphyſicorum. Cum Protagora facit Euryphamus Pythagoreus (apud Stobæum) hominem ajens à Deo conditum *ἀντίτιμον τᾶς ἰδίας φύσιος, ὀφθαλμὸν δὲ τᾶς τῶν ὄντων διακοσμάσιος, διὸ καὶ ὀνόματα ἔθηκε τοῖς πράγμασι, χαρακτὴρ αὐτῶν γενόμενος.* Ejusdem Protagoræ fuit mos diſcipulos ſuos edocere *τὸν ἥσσω λόγον, κρείσσω ποιεῖν*, pejorem cauſam dicendo facere meliorem, eandemque rem & vituperare & laudibus extollere. Vide Ludov. Creſollii theatrum Rhetorum lib. 1. cap. 10.

H *δυνάμει*] Hac voce frequenter iſto modo utitur Sextus, ut dixi Sect. 10.

ille, Materiam fluxilem eſſe, ipſa autem aſſidue fluente, adjunctiones pro ablationibus fieri, & ſenſus transmutari ac variari & pro ætatibus & pro aliis corporum conſtitutionibus. 218. Dicit etiam rationes omnium ſenſibus apparentium ſubjectas eſſe in materia: adeo ut materia, quantum in ſeipſa, omnia eſſe poſſit quæ quibuscunque apparent: homines autem alio tempore alia percipere, prout diverſe ſe habent. eum enim qui ſecundum naturam ſe habeat, ex iis quæ in materia ſunt, illa percipere quæ ſecundum naturam ſe habentibus apparere poſſunt: eos autem qui contra naturam ſe habeant, ea percipere quæ contra naturam ſe habentibus poſſunt apparere. 219. Eſtque in ætatibus, & in ſomno aut vigilia, & in unaquaque ſpecie habituum eadem ratio. Eſt ergo, ſecundum ipſum, homo criterium rerum quæ ſunt. omnia enim quæ apparent hominibus, etiam ſunt. quæ autem nulli hominum apparent, ne ſunt quidem. Videmus igitur, ipſum dogmatice pronunciare & materiam fluxilem eſſe, & rationes omnium apparentium in ipſa poſitas eſſe: quæ incerta ſunt, & de quibus retinendus eſt aſſenſus nobis.

σὶν οὖν ὁ ἀνὴρ τὴν ὕλην ῥευστὴν [I] εἶναι. ῥεούσης δὲ αὐτῆς συνεχῶς, προσθέσεις ἀντὶ τῶν ἀποφορήσεων γίγνεσθαι, καὶ τὰς αἰσθήσεις μετακοσμεῖσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι· παρά τε ἡλικίας καὶ παρὰ τὰς ἄλλας κατασκευὰς τῶν σωμάτων. λέγει δὲ καὶ τοὺς λόγους πάντων τῶν φαινομένων ὑποκεῖσθαι ἐν τῇ ὕλῃ· ὡς δύνασθαι τὴν ὕλην, ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῇ, πάντα εἶναι ὅσα πᾶσι φαίνεται· τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἄλλοτε ἄλλων ἀντιλαμβάνεσθαι παρὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν διαθέσεις. τὸν μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἔχοντα, ἐκεῖνα τῶν ἐν τῇ ὕλῃ καταλαμβάνειν, ἃ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι φαίνεσθαι δύναται· τοὺς δὲ παρὰ φύσιν, ἃ τοῖς παρὰ φύσιν. καὶ ἤδη παρὰ τὰς ἡλικίας, καὶ κατὰ τὸ ὑπνοῦν ἢ ἐγρηγορέναι, καὶ καθ᾽ ἕκαστον εἶδος τῶν διαθέσεων ὁ αὐτὸς λόγος. γίνεται τοίνυν κατ᾽ αὐτὸν, τῶν ὄντων κριτήριον ὁ ἄνθρωπος. πάντα γὰρ τὰ φαινόμενα τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἔστιν. τὰ δὲ μηδενὶ τῶν ἀνθρώπων φαινόμενα, οὐδὲ ἔστιν. ὁρῶμεν οὖν ὅτι καὶ περὶ τοῦ τὴν ὕλην ῥευστὴν εἶναι, καὶ περὶ τοῦ τοὺς λόγους τῶν φαινομένων πάντας ἐν αὐτῇ ὑποκεῖσθαι, δογματίζει, ἀδήλων ὄντων καὶ ἡμῖν ἐφεκτῶν. [K]

Cap. XXXIII.

Quo Differat Sceptica Ab Academia Philosophia.

220. Quinetiam ajunt nonnulli Academicam philoſophiam eandem eſſe cum Sceptica: quare deinceps de hac quoque diſſerendum fuerit. Academiæ autem fuerunt, ut ajunt, plures tribus. Una quidem, eaque antiquiſſima, Platonis: Secunda & media, Arceſilæ, qui fuit auditor Polemonis: Tertia & nova, Carneadis & Clitomachi. Sunt qui his addant quartam, Philonis & Charmidæ. Sunt qui etiam quin-

ΚΕΦ. λγ.

ΤΙΝΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΗΣ 48 [L] ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Η ΣΚΕΨΙΣ.

Φασὶ μέν τοί τινες ὅτι ἡ Ἀκαδημαϊκὴ φιλοσοφία ἡ αὐτή ἐστι τῇ σκέψει. διόπερ ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ περὶ τούτου [M] διεξελθεῖν. Ἀκαδημίαι δὲ γεγόνασιν, ὡς φασί, πλείους μὲν ἢ τρεῖς· [N] καὶ μία μὲν καὶ ἀρχαιοτάτη, ἡ τῶν περὶ Πλάτωνα· δευτέρα δὲ καὶ μέση, ἡ τῶν περὶ Ἀρκεσίλαον, τὸν ἀκουστὴν Πολέμωνος· τρίτη δὲ καὶ νέα, ἡ τῶν περὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον. ἔνιοι δὲ καὶ τετάρτην προστιθέασι τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν. [O] τινὲς δὲ καὶ πέμπτην καταλέ-

N O T Æ.

I τὴν ὕλην ῥευστήν] Hoc dogma ut Plato in Theæteto oſtendit cum plurimis aliis Philoſophis commune habuit Protagoras. Notumque illud Heracliti: *πάντα ῥεῖ ποταμοῦ δίκην*. Sed mirum à Sexto ubi affinia cum Scepticis Philoſophorum placita commemorat, non referre quod Protagoras auctor fuit dicti Scepticis adeo valde probati: *δύο λόγους εἶναι περὶ παντὸς πράγματος ἀντικειμένους ἀλλήλοις*. Laërtius IX. 51.

K ἡμῖν ἐφεκτῶν] Ita MS. Vratislav. & H. Stephani codex pro *ἐφικτῶν*.

L τῆς Ἀκαδημαϊκῆς] Academicos à Pyrrhoniis differre, multis pugnat Æneſidemus libro primo *Πυῤῥωνείων*, cujus verba quædam ſervavit Photius Codice 213. quem ſi placet vide.

M περὶ τούτου] Ita ex MSS. Nam in editis erat *περὶ τούτων*.

N πλείους μὲν ἢ τρεῖς] Etiam Numenius in opere *περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως* apud Euſebium XIV. 9. præparat. Evangelicæ, poſt commemoratas tres Academias, veterem mediam ac novam, ſubjungit novas diſciplinas Philonis atque Antiochi. Putem tamen Sextum hoc loco ſcripſiſſe *οὐ πλείους μὲν ἢ τρεῖς*, ut primum doceat quosdam non plures quam tres numerare Academias veterem mediam ac novam, quemadmodum facit Laërtius in prooemio Sect. 19. Huic deinde ſententiæ opponit quod aliqui quartam etiam & quintam ſubjungant. Ab utrisque diſſentiunt Varro apud Auguſtinum XIX. 1. de civitate DEI, & Cicero, duas modo nominantes Academias, veterem unam à Platone, alteramque novam ſive adoleſcentiorem ab Arceſila.

O Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν] De Philone hoc frequens apud Ciceronem & alios mentio recurrit, de Charmida rarior, cujus nomen reſtituendum Suidæ in *Πλάτων* ubi *Ἁρμάδας* editur, & Ciceroni in Lucullo c. 6. ubi poſt Clitomachum memoratum *ingenii non minus in hoc quam in Carneade* (lege *Charmide*) *eloquentiæ, in Melanthio Rhodio gravitatis*. Idem Cicero in Oratore: *Scitum quod Carneades noſter dicere ſolebat, Clitomachum eadem dicere, Charmidam autem eodem etiam modo dicere.* Euſebius XIV. 4. præparat. p. 726. poſt commemoratas tres Academiæ ſucceſſiones, *ἔνιοι δὲ καὶ τετάρτην προστιθέασι, τὴν τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν, τινὲς δὲ καὶ πέμπτην καταλέγουσι, τὴν τῶν περὶ Ἀντίοχον.*

γουσι τὴν τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον. [P] ἀρξάμενοι τοίνυν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἴδωμεν τὴν διαφορὰν τῶν εἰρημένων φιλοσοφιῶν. τὸν Πλάτωνα οὖν, οἱ μὲν Δογματικὸν [Q] ἔφασαν εἶναι, οἱ δὲ ἀπορηματικόν· οἱ δὲ κατὰ μέν τι ἀπορηματικόν· κατὰ δέ τι δογματικόν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς γυμναστικοῖς φασι λόγοις, [R] ἔνθα ὁ Σωκράτης εἰσάγεται ἤτοι παίζων πρός τινας ἢ ἀγωνιζόμενος πρὸς σοφιστάς, γυμναστικόν τε καὶ ἀπορηματικόν φασιν ἔχειν αὐτὸν χαρακτῆρα· δογματικὸν δέ, ἔνθα σπουδάζων, ἀποφαίνεται ἤτοι διὰ Σωκράτους ἢ Τιμαίου, ἤ τινος τῶν τοιούτων. περὶ μὲν οὖν τῶν δογματικὸν αὐτὸν εἶναι λεγόντων, ἢ κατὰ μέν τι δογματικόν, κατὰ δέ τι ἀπορηματικόν, περισσὸν ἂν εἴη λέγειν νῦν· αὐτοὶ γὰρ ὁμολογοῦσι καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς διαφοράν· περὶ δὲ τοῦ εἰ ἔστιν εἰλικρινῶς Σκεπτικός, πλατύτερον μὲν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι [S] διαλαμβάνομεν· νῦν δὲ ὡς ἐν ὑποτυπώσει διαλαμβάνομεν κατὰ Μηνόδοτον καὶ Αἰνησίδημον [85] [T] (οὗτοι γὰρ μάλιστα ταύτης προέστησαν τῆς στάσεως) ὅτι ὅταν ὁ Πλάτων ἀποφαίνεται περὶ ἰδεῶν, ἢ περὶ τοῦ πρόνοιαν εἶναι, ἢ περὶ τοῦ τὸν ἐνάρετον βίον αἱρετώτερον εἶναι τοῦ μετὰ κακιῶν· εἴτε ὡς ὑπάρχουσι τούτοις συγκατατίθεται, δογματίζει· εἴτε ὡς πιθανωτέροις προστίθεται, ἐπεὶ προκρίνει τι κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν, [U] ἐκπέφευγε τὸν σκεπτικὸν χαρακτῆρα. ὡς γὰρ καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐστιν ἀλλότριον, ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων πρόδηλον. εἰ δέ τινα καὶ Σκεπτικῶς προφέρεται, ὅταν ὡς φασι, γυμνάζηται, οὐ παρὰ τοῦτο ἔσται Σκεπτικός. ὁ γὰρ περὶ ἑνὸς δογματίζων, ἢ προκρίνων φαντασίαν φαντασίας ὅλως κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν περί τινος τῶν ἀδήλων, τοῦ δογ-

tam adjiciant, Antiochi. 221. Nunc ergo incipientes ab antiquiſſima, videamus differentiam philoſophiarum quarum meminimus. Platonem alii dogmaticum eſſe dixerunt, alii aporematicum, ſive *dubitatorem.* alii vero in quibusdam dogmaticum, in quibusdam aporematicum. Nam in gymnaſticis libris, ſive *exercitatoriis ſcriptis*, ubi Socrates aut ludens cum aliquibus inducitur, aut pugnans adverſus ſophiſtas, exercitatorium & dubitatorium quendam dicunt illum habere characterem. dogmaticum autem, ubi ſerio loquens, ſententiam ſuam aut per Socratem aut per Timæum, aut per aliquem ex hujusmodi viris, exponit. 222. Ac de iis quidem qui dogmaticum ipſum eſſe volunt, aut in quibusdam dogmaticum, in quibusdam dubitatorem, ſupervacaneum fuerit dicere. ipſi enim fatentur illum à nobis differre. An autem ſit pure Scepticus, fuſius in noſtris commentariis diſſerimus: nunc autem ſummatim rerum capita perſtringentes, ſecundum Menodotum & Æneſidemum diſputamus (hi enim potiſſimum huic factioni præfuerunt) dicentes, Platonem, quum de ideis pronuntiat, aut providentiam eſſe, aut vitam cum virtute conjunctam præferendam eſſe vitæ quæ ſit cum vitiis conjuncta: ſive his tanquam exiſtentibus aſſentitur, dogmatice pronuntiare: ſive tanquam probabilioribus aſſentitur, quia alterum alteri præfert ad fidem obtinendam aut non obtinendam, à ſceptica forma diſcedere. nam etiam hoc à nobis eſſe alienum, ex iis quæ antea diximus, patet. 223. Etiamſi autem quædam Scepticorum more pronuntiat, quum, ut ajunt, ſe exercet, non ideo erit Scepticus. Nam qui de uno aliquo dogmatice pronuntiat, aut phantaſiam phantaſiæ præfert ullo modo ad fidem impetrandam aut non impetrandam de aliqua re incerta, dogmati-

N O T Æ.

P τὴν τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον] Ita ſcripſi ex jam adducto Euſebii loco. Nam in editis erat τὴν περὶ τὸν Ἀντίοχον.

Q τὸν Πλάτωνα οἱ μὲν Δογματικόν] Cicero in Lucullo capite 5. teſtatur ab Arceſila Philoſophiæ perverſore inter Philoſophos ſub quorum auctoritate deliteſceret quique negaſſent quicquam ſciri ac percipi poſſe, etiam laudatum eſſe Platonem, ſed ipſo quidem Tullio judice, *horum è numero tollendus eſt Plato, quia reliquit perfectiſſimam diſciplinam Peripateticos & Academicos, nominibus differentes, re congruentes, à quibus Stoici ipſi verbis magis quam ſententiis diſſenſerunt.* Similiter S. Auguſtinus tertio adverſus Academicos c. 37.

R ἐν τοῖς γυμναστικοῖς λόγοις] De diſtinctione Platonicorum dialogorum in γυμναστικοὺς ſive dialecticos exercitii cauſa inſtitutos, & ἀγωνιστικοὺς ſive ſerios ac demonſtrativos vide Albinum introductione in dialogos Platonis, & quæ viri docti ad Laërtium III. 49. ſeq. Idem Sect. 51. hanc controverſiam tangit utrum Plato dogmaticis accenſendus ſit nec ne: ἐπεὶ δὲ πολλὴ στάσις ἐστί, καὶ οἱ μέν φασιν αὐτὸν δογματίζειν, οἱ δ' οὔ. --- ὁ τοίνυν Πλάτων περὶ μὲν ὧν κατείληφεν, ἀποφαίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ διελέγχει, περὶ δὲ τῶν ἀδήλων ἐπέχει. καὶ περὶ μὲν τῶν αὐτῷ δοκούντων ἀποφαίνεται διὰ τεττάρων προσώπων, Σωκράτους, Τιμαίου, τοῦ Ἀθηναίου ξένου, τοῦ Ἐλεάτου ξένου. Ex hoc loco ſupplendum Suidam in δόγματα, jam monuere viri docti. Ut autem Galenus 2. de dogmatibus Hippocratis & Platonis T. 1. edit. Baſil. p. 262. notat, quatuor genera ſunt λημμάτων modorumque tractandi, primum ἐπιστημονικόν τε καὶ ἀποδεικτικόν, alterum γυμναστικὸν quod Ariſtoteles dixit διαλεκτικόν, tertium πιθανὸν καὶ ῥητορικὸν & quartum denique σοφιστικόν.

S ἐν τοῖς ὑπομνήμασι] Commentarios ſuos Scepticos hoc loco allegat, qui interciderunt. Nam in libris adverſus Mathematicos hanc controverſiam non attigit Sextus, nedum prolixius diſcuſſit.

T κατὰ Μηνόδοτον καὶ Αἰνησίδημον] In editis erat Περμήδοτον καὶ Ὀνησίδημον. Pro poſteriore Oneſidemo Æneſidemum etiam MSS. auctoritate reſtitui. Pro Permedoto Menodotum ex conjectura poſuiſſe me fateor ſed valde veriſimili & cui pauci refragabuntur. Fuit enim Menodotus Nicomedienſis, Empiricus Galeno ſæpe laudatus, Antiochi Laodiceni diſcipulus, nomen inter Scepticos celeberrimum, & præceptor Herodoti Tarſenſis, illius quem Sextus audivit.

U κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν] Sceptici contra præ ſe ferunt non magis ad habendam quam retinendam fidem placitis ſe moveri ſed percipere τὴν κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν ἰσότητα. Ut ſæpius jam dixit noſter ſupra Sect. 9. cap. 27. &c.

cum ſequitur characterem: ut indicat etiam Timon in iis quæ de Xenophane dicit. 224. Pluribus enim illum cum laudet, ita ut ſillos etiam ſub perſona ejus ſcripſerit, inducit dolentem, dicentemque:

O utinam mihi mens etiam non læva fuiſſet,
Hac illac ſpeculantem ſed via falſa fefellit.
Grandi jam natu non eſt quod gaudeo cuncta
Diſpiciens: ubi enim mentis veſtigia ſiſtam?
Omnia in unum & idem ille reſolvit, & omne quod usque eſt
Undique tractum naturam ſtatuit ſimilem unam.

Propterea etiam *ſubalienum à typho* ſive faſtu Dogmatico Xenophanem Timon appellat, veluti non alienum & immunem ab illo perfecte, quando ait:

Non totus ſine typho, & fraudis riſor Homeri

ματικȣ̃ γίνεται χαρακτῆρος· [X] ὡς δηλοῖ καὶ ὁ Τίμων [Y] διὰ τῶν περὶ Ξενοφάνȣς αὐτῷ λεγομένων. ἐν πολλοῖς γὰρ αὐτὸν ἐπαινέσας τὸν Ξενοφάνην, ὡς καὶ τȣ̀ς σίλλȣς αὐτῷ ἀναθεῖναι, [Z] ἐποίησεν αὐτὸν ὀδυρόμενον καὶ λέγοντα·

Ως καὶ [86] ἐγὼν ὄφελον πυκινȣ̃ νόȣ ἀντιβολῆσαι,
Αμφοτερόβλεπτος [A] δολίῃ δ' ὁδῷ ἐξαπατήθην,
Πρεσβυγενὴς ἔτ' ἐὼν [B] καὶ ἀπενθήριστος ἁπάσης
Σκεπτοσύνης. ὅππῃ [C] γὰρ ἐμὸν νόον εἰρύσαιμι;
Εις ἓν ταυτό τε [D] πᾶν ἀνελύετο· πᾶν δὲ ὂν αἰεὶ
Πάντῃ ἀνελκόμενον μίαν εἰς φύσιν ἵςαθ' ὁμοίαν.

Διὰ τȣ̃το γȣ̃ν καὶ ὑπάτυφον αὐτὸν λέγει, καὶ ȣ̓ τέλειον ἄτυφον, [E] δι' ὧν φησι·

Ξεινοφάνης ὑπάτυφος Ομηραπάτης [F] ἐπισκώπτης [G]

N O T Æ.

X δογματικȣ̃ χαρακτῆρος] Χαρακτὴρ eſt nota qua dignoſcitur aliquid ab altero, uti χαρακτὴρ τȣ̃ προσώπȣ apud Herodotum lib. 1. c. 116. Forma itaque & character notaque Philoſophiæ Dogmaticæ eſt aliquid definire atque tanquam certum dogma ſtatuere in rebus illis de quibus Philoſophi inter ſe diſſentiunt. Contra paullo ante τὸν σκεπτικὸν χαρακτῆρα dixit eſſe ȣ̓δὲν προκρίνειν κατὰ πίςιν ἢ ἀπιςίαν.

Y ὁ Τίμων] Quæ ſequuntur, una cum verſibus Timonis H. Stephanus in ſua interpretatione, obſcuritatem corrupti loci cauſatus, omiſit. Eſt hic porro Timon celebris ille Pyrrhonis diſcipulus circa Olymp. CXXVII. clarus, de quo dixi in prolegomenis, ubi Scepticos Philoſophos recenſeo. Non dubium autem hæc de Xenophane petiiſſe Sextum ex Timonis Phliaſii Sillis, ſive amarulento opere Hexametro in tres tributo libros quo Philoſophis ſuæ & priorum ætatum obtrectavit. Eſt vero σίλλος, ut docet Heſychius, obtrectatio, μῶμος, κακολογία, χλευασμός. Hinc σιλλαίνειν, & σιλλȣ̃ν quod idem Heſychius exponit μωκᾶσθαι, ψέγειν, κακολογεῖν, διασύρειν, ἀπὸ τȣ̃ τοῖς ἰλλοῖς, τȣτέςι τοῖς ὀφθαλμοῖς σίνεσθαι.

Z ὡς τȣ̀ς σίλλȣς αὐτῷ ἀναθεῖναι] Ex Laërtii IX. 111. conſtat Timonem libro ſillorum ſecundo & tertio, dialogi more induxiſſe ſe percontantem & Xenophanem reſpondentem. Hinc jam non dubito, licet in Bibl. Græca aliud ſcripſi olim, ubi Xenophanis Silli allegantur, (ut à Strabone XIV. p. 643. Euſtathio ad Iliad. B. p. 154. & in Scholiis ad Ariſtophanis Equites, v. 403.) Timonianos intelligi.

A ἀμφοτερόβλεπτος] Ita repoſui ex MS. ll. quod video etiam in ſuo codice reperiſſe Henricum Stephanum in poëſi Philoſophica p. 62. Male in editis: ἀμφότερα βλεπτά. Eſt autem ἀμφοτερόβλεπτος qui transfugæ inſtar utrinque conſpicitur, uti Zeno (ab eodem Timone) dictus eſt ἀμφοτερόγλωσσος. Vide Plutarchum Pericle p. 154.

B πρεσβυγενὴς ἔτ' ἐὼν] Xenophanem centum amplius annos ætatis exegiſſe ſcribit Cenſorinus capite 15. Qui minimum, Lucianus in Macrobiis T. 2. p. 473. annos tribuit unum & nonaginta. At hoc refellit ipſe Xenophanes nonageſimum ſecundum ætatis ſuæ annum commemorans in verſibus quos ſervavit Laërtius IX. 19. Itaque in Codicibus Luciani forte perperam ſcriptum à librariis ϟα' pro ϟβ'.

C ὅππῃ] Homericum pro ὅπῃ, idque pro ὅπȣ.

D εἰς ἓν ταυτό τε] Ita præcedentibus verſibus Xenophanes ipſe loquens inducitur: jam Timon ipſe pergit & dogma Xenophanis exponit, de quo mox infra Sextus noſter.

E ȣ̓ τέλειον ἄτυφον] Ita omnes Codices & ferri poteſt, licet lectio non contemnenda Menagii ad Laërt. IX. 18. qui mavult ȣ̓ τελέως ἄτυφον. Hinc porro conſtat non ἐπάτυφον, ſed ὑπάτυφον legendum eſſe. Solum autem Pyrrhonem perfecte à typho ſive faſtu vanaque opinione Dogmaticorum alienum pronunciat Timon apud Euſebium XIV. 18. præparat.

F Ὁμηραπάτης] Male in Codicibus Laërtii Ὁμηραπάτην, cum Ὁμηραπάτης ſit ſecundo caſu poſitum, ab Ὁμηραπάτη, innuit enim Timon Xenophanem perſtrinxiſſe quod Homerus Iliad. β. v. 114. non dubitavit κακὴν ἀπάτην Jovi tribuere, fuit itaque deriſor Ὁμηραπάτης, hoc eſt ἀπάτης Ὁμηρικῆς, ſive ut Sextus ipſe infra, τὴν παρ' Ὁμήρῳ ἀπάτην διέσυρεν. Non aſſentior itaque docto viro Joachimo Kühnio, qui Ομηροπάτην legit, pulchre licet efficto vocabulo pro Homeri conculcatore.

G ἐπισκώπτης] Caſaubonus & Salmaſius è Laërtii Codicibus malebant ἐπικόπτης. Sed à conſenſu codicum Sexti recedere nolui, cum præcipue vocabulo ἐπισκώπτȣ propius reſpondeat quod interpretationis loco noſter ſubjungit τὴν παρ' Ὁμήρῳ ἀπάτην διέσυρεν. Xenophanis verſus de hoc argumento ſervavit Sextus infra VIII. contra Mathematicos.

Πάντα Θεοῖς ἀνέθηκαν Ομηρος θ' Ησίοδός τε
Οσσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐςί,
Κλέπτειν, μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλȣς ΑΠΑΤΕΥΕΙΝ.

Εκτὸς ἀπ' ἀνθρώπων [H] Θεὸν ἐπλάσατ' ἴσον ἀπάντη [I]
Ασκηθῆ [K] νοερωτὸν [L] * * ἠὲ νόημα.

Xeinophanes, Numen ſimile undique, at haud homini, atque
Conſtans usque ſibi docuit, totumque animum eſſe.

ὑπάτυφον μὲν γὰρ εἶπε τὸν κατά τι ἄτυφον, Ομηραπάτης δὲ ἐπισκώπτην, ἐπεὶ τὴν παρ' Ομήρῳ ἀπάτην διέσυρε. ἐδογμάτιζε δὲ ὁ Ξενοφάνης παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων προλήψεις, [M] ἓν εἶναι τὸ πᾶν, καὶ τὸν Θεὸν συμφυῆ τοῖς πᾶσι· [N] εἶναι δὲ σφαιροειδῆ καὶ ἀπαθῆ, καὶ ἀμετάβλητον, καὶ λογικόν· ὅθεν καὶ ῥᾴδιον τὴν Ξενοφάνους πρὸς ἡμᾶς διαφορὰν ἐπιδεικνῦναι. πλὴν ἀλλ' ἐκ τῶν εἰρημένων πρόδηλον ὅτι κἂν περί τινων ἐπαπορεῖ ὁ Πλάτων, ἀλλ' ἐπεὶ ἔν τισι φαίνεται, ἢ περὶ ὑπάρξεως ἀποφαινόμενος πραγμάτων ἀδήλων, ἢ προκρίνων ἄδηλα κατὰ πίστιν, οὐκ ἂν εἴη Σκεπτι-

Subalienum quidem à typho dixit, veluti alienum ab illo tantum aliquo modo: Homericæ autem fraudis riſorem, quoniam fraudem cujus apud Homerum mentio, exploſit.
225. Xenophanis autem dogma erat præter aliorum hominum prænotiones, univerſitatem eſſe unum, & Deum rebus ineſſe omnibus. eſſe autem rotundum & nullis paſſionibus obnoxium, & immutabilem, & rationalem. Unde & facile eſt in quo Xenophanes à nobis differat oſtendere. Porro ex iis quæ diximus, manifeſtum eſt, Platonem, etiamſi de aliquibus dubitet, tamen quia in quibusdam apparet ipſum aut de eſſentia rerum obſcurarum pronuntiare, aut ex obſcuris alia aliis tanquam fide digniora præferre, Scepticum eſſe non poſſe.

N O T Æ.

H Ἐκτὸς ἀπ' ἀνθρώπων] Ita ſcripſi veſtigia ſecutus MSti U. in quo erat Ἐκτὸν ἀπ' ἄνθρωπον. Nam editi habebant Εἷα τὸν ἀπάνθρωπον, & in Poëſi Philoſophica H. Stephani Ἐκτὸν ἀπ' ἄνθρωπον, pro quo p. 217. conjicit legendum Ἄλλον ἀπ' ἀνθρώπων quod a ſcriptis Codicibus longius recedit, quanquam ſententia veriſſima. Poſſis etiam legere Εἷα ſive ἢ τὸν ἀπάνθρωπον. Xenophanis enim dogma fuit, Dei formam quam conglobatam ſtatuebat nihil cum homine commune habere. Laërtius IX. 19. οὐσίαν Θεοῦ σφαιροειδῆ, μηδὲν ὅμοιον ἔχουσαν ἀνθρώπῳ. Xenophanes ipſe apud Clementem V. Strom. p. 601. quem locum male tanquam ex Sexto proferunt H. Stephanus in poëſi Philoſophica & ad Laërtium doctiſſimus Menagius:

Εἷς Θεὸς ἔν τε Θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος
Οὔ τι δέμας θνητοῖσιν ὁμοίιος, οὐδὲ νόημα.

Ex Clemente eadem repetit Euſebius XIII. 13. præparat. p. 678.

I ἴσον ἀπάντη] Utpote Sphæricæ formæ, neque ita ut homines diſſimilaribus partibus conſtantem. Origenes in Philoſophumenis capite de Xenophane: Φησὶ δὲ καὶ τὸν Θεὸν εἶναι ἀΐδιον καὶ ἕνα καὶ ὅμοιον πάντη, καὶ πεπερασμένον καὶ σφαιροειδῆ, καὶ πᾶσι τοῖς μορίοις αἰσθητικόν. Poſtrema verba Jacobus Gronovius V. C. reddit: *omnibus partibus ſenſui manifeſtum.* Sed αἰσθητικὸς eſt *ſenſu pollens*, & Xenophanis ſententia fuit DEUM totum quantus eſt videre & audire ac ſi totus eſſet oculus, totus auris, ὅλον δὲ ὁρᾶν, ὅλον ἀκούειν, ut eſt apud Laërtium loco jam laudato. Ariſtoteles de Xenophane: ἕνα δὲ ὄντα, ὅμοιον εἶναι πάντη, ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν, τάς τε ἄλλας αἰσθήσεις ἔχοντα πάντη. Hoc πάντη apud Euſebium ex Plutarcho explicatur καθόλου καὶ μὴ κατὰ μέρος lib. 1. præparat. c. 8. p. 23.

K Ἀσκηθῆ] Secutus ſum MSS. & impreſſos Codices in quibus hoc vocabulum conſtanter ita legitur. Eſt autem ἀσκηθὴς idem quod ἀπαθὴς & ἀμετάβλητος qui lædi atque mutari non poteſt. Quemadmodum non modo ſtatim noſter, ſed infra quoque III. 23. teſtatur DEUM ex Xenophanis ſententia eſſe σφαῖραν ἀπαθῆ. Joachimus Kuhnius legit ἀσκητὸν verſusque aliter paullo ac duriuſcule conſtituit hunc in modum:

Εἷα τόνδε· ἀπάνθρωπον Θεὸν ἐπλάσατο
Ἶσον ἀπάντη ἀσκητὸν νόῳ ἠὲ νόημα.

Nempe illum! inhumanum qui DEUM finxit
Undique æqualem, cum exaſciata mente, vel mentem ipſam.

L νοερωτὸν] Ita MS. U. atque in poëſi Philoſophica H. Stephanus, pro eo quod editi habent: ἀσκηθῆ νοερῷ ἠὲ ἐνόημα. Poſt νοερωτὸν (ſive legendum νοερὸν τὸν) deeſt aliquid, ut σύμπαντ' aut πάνθ' ὅσον, vel ſimile. Xenophanis enim fuit ſententia DEUM totum quantus eſt eſſe mentem & ratione quemadmodum ſenſu pollere, σύμπαντά τε εἶναι νοῦν, καὶ φρόνησιν καὶ ἀΐδιον. Laërt. IX. 20.

M παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων προλήψεις] Innuit Sextus Xenophanis ſententiam non modo multis Philoſophis eſſe contrariam, ſed etiam communi notioni quam de DEO & univerſo vulgus habet, humana ferme forma auguſtiori DEUM concipiens, atque univerſum non dubitans ex multis tum inter ſe, tum à DEO longe diſtinctis conſtare.

N ἓν εἶναι τὸ πᾶν, καὶ τὸν Θεὸν συμφυῆ τοῖς πᾶσι] His verbis explicat quæ jam produxerat ex Timone: εἰς ἓν ταυτό τε πᾶν ἀνελύετο. Cicero in Lucullo c. 37. *Xenophanes unum eſſe omnia, neque id eſſe mutabile, & id eſſe DEUM, neque natum usquam, & ſempiternum, conglobata figura.* Quod Cicero ait, *id eſſe DEUM*, noſter: τὸν Θεὸν συμφυῆ τοῖς πᾶσι, hoc eſt *DEUM omnibus ineſſe.* Ut adeo ſenſerit Xenophanes DEUM mentem æternam unam & immutabilem nec generationi obnoxiam nec morti, ſed vivam rationeque ac ſenſu pollentem usquequaque ſemper fuiſſe & futuram ſemper, ſibique per omnia ſimilem: quæ vero ſenſibus noſtris apparent, omnia mutatione & opinione conſtare, atque in unum illud quo omnia continentur & ex quo omnia profluxerint iterum reſolvi. De eo, quod ἀκατάληπτα omnia Xenophanes eſſe tradidit, dicetur infra 1. contra Logicos, Nunc tantum juvat notare, licet in Bibliotheca Græca aliter olim ſenſi, re tamen attentius perpenſa me omnino jam probare quod in præclaro Codice MS. Lipſienſi Ariſtotelis de Zenone Xenophane & Gorgia, pars prima quæ in vulgatis libris de Xenophane legitur ibi refertur ad Zenonem, & altera quæ de Zenone, ad Xenophanem. Error in editis qui me quoque pridem in transverſum egit, natus eſt inde quod in prima parte Xenophanes, in altera Zeno nominetenus citatur. Sed hoc ipſum adeo id non confirmat, ut potius argumentum in contrariam partem ſuppeditet, illos enim eo in libro nominat Ariſtoteles quos cum ſententia eorum de quibus ex inſtituto diſputat, confert. Quod autem pars altera ut in MS. Lipſienſi notatum eſt, non vero prima Xenophanis ſententiam exponat, neminem patientur dubitare hæc verba capitis 3. quæ Xenophanis placitis qualia illa hoc loco expoſuit Sextus, ex aſſe conveniunt: ἕνα δὲ ὄντα ὅμοιον εἶναι πάντη, ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν, τάς τε ἄλλας αἰσθήσεις ἔχοντα πάντη, εἰ γὰρ μὴ, κρατεῖν ἂν καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων τὰ μέρη Θεοῦ ὄντα, ὅπερ ἀδύνατον· πάντη δ' ὅμοιον ὄντα σφαιροειδῆ εἶναι, οὐ γὰρ τῇ μὲν, τῇ δ' οὐ τοιοῦτον εἶναι ἀλλὰ πάντη. Ἀΐδιον δὲ ὄντα καὶ ἕνα καὶ σφαιροειδῆ, οὔτ' ἄπειρον οὔτε πεπεράσθαι. (Hinc in Origenis Philoſophumenis pro πεπερασμένον καὶ σφαιροειδῆ videtur legendum οὐ πεπερασμένον.) Ἄπειρον γὰρ τὸ μὴ εἶναι -- περαίνειν δὲ πρὸς ἄλληλα εἰ πλείω εἶεν. τὸ δὲ ἓν οὔτε τῷ οὐκ ὄντι οὔτε τοῖς πολλοῖς ὁμοιοῦσθαι. Etiam infra lib. 3. Sect. 218. noſter teſtatur ex Xenophanis ſententia DEUM eſſe σφαῖραν ἀπαθῆ.

226. Jam vero & novæ Academiæ alumni, etiamſi incomprehenſibilia eſſe dicant omnia, differunt tamen à Scepticis, fortaſſe quidem & in eo, quod dicunt omnia eſſe incomprehenſibilia: (hoc enim affirmant: at Scepticus non deſperat fieri poſſe ut aliquid comprehendatur) ſed apertius etiam ab illis in bonorum & malorum dijudicatione diſcrepant. Aliquid enim bonum eſſe dicunt & malum Academici, non ut nos, ſed ſimul perſuaſi veriſimilius eſſe, id quod dicunt bonum, bonum eſſe, quam contrarium: & de malo ſimiliter: quum nos de nullo dicamus quod bonum aut malum ſit, ita ut exiſtimemus probabile eſſe quod dicimus, ſed ſine ulla opinatione ſequamur vitam, ne nihil agamus. 227. Præterea phantaſias nos quidem dicimus pares eſſe ad fidem obtinendam vel non obtinendam, quantum ad rationem: illi autem alias probabiles eſſe dicunt, alias non probabiles: quin & probabilium ſtatuunt diverſa genera. alias enim probabiles tantum eſſe dicunt, alias autem probabiles & accurata conſideratione probatas: alias probabiles & probatas accurata conſideratione & quæ nullo dubio impediantur. verbi gratia, In domo tenebricoſa ſi quo modo jaceat funis contortus & convolutus, probabilis tantum phantaſia eſt ab hoc, tanquam à ſerpente, ei qui repente ingreſſus fuerit. 228. At illi qui intuitus fuerit exacte, & percurrerit quæ ſunt circa ipſum, nimirum eum non moveri, talem colorem habere, & ſingula quæque, apparet funis per phantaſiam probabilem & accurata conſideratione pro-

κός. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς νέας Ἀκαδημίας, [O] εἰ καὶ ἀκατάληπ]α εἶναι πάντα φασὶ, διαφέρουσι τῶν σκεπ]ικῶν· ἴσως μὲν καὶ κατὰ αὐτὸ τὸ λέγειν πάντα εἶναι ἀκατάληπ]α (διαβεβαιοῦνται γὰρ περὶ τούτου. ὁ δὲ Σκεπ]ικὸς ἐνδέχεσθαι [P] καὶ καταληφθῆναί τινα προσδοκᾷ) διαφέρουσι δὲ ἡμῶν προδήλως ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν κρίσει. ἀγαθὸν γάρ τί φασιν εἶναι οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ, καὶ κακὸν, οὐχ ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πεπεῖσθαι ὅτι πιθανόν ἐστιν [Q] μᾶλλον ὃ λέγουσιν εἶναι ἀγαθὸν, ὑπάρχειν, ἢ τὸ ἐναντίον· καὶ ἐπὶ τοῦ κακοῦ ὁμοίως· ἡμῶν ἀγαθόν τι ἢ κακὸν εἶναι λεγόντων οὐδὲν, μετὰ τοῦ πιθανὸν εἶναι νομίζειν ὃ φαμὲν, ἀλλ' ἀδοξάστως ἑπομένων τῷ βίῳ, [R] ἵνα μὴ ἀνενέργητοι ὦμεν. τάς τε φαντασίας ἡμεῖς μὲν ἴσας λέγομεν εἶναι κατὰ πίστιν, ἢ ἀπιστίαν, [87] ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ· [S] ἐκεῖνοι δὲ τὰς μὲν πιθανὰς εἶναί φασι, τὰς δὲ ἀπιθάνους. καὶ τῶν πιθανῶν δὲ λέγουσι διαφοράς· [T] τὰς μὲν γὰρ αὐτοὶ μόνον πιθανὰς [88] ὑπάρχειν ἡγοῦνται· τὰς δὲ πιθανὰς καὶ διεξωδευμένας· τὰς δὲ πιθανὰς καὶ περιωδευμένας καὶ ἀπεριςπάστους. [89] οἷον, ἐν οἴκῳ σκοτεινῷ ποσῶς κειμένου σχοινίου ἐσπειραμένου, πιθανὴ ἁπλῶς φαντασία γίνεται ἀπὸ τούτου ὡς ἀπὸ ὄφεως τῷ ἀθρόως ἐπεισελθόντι· τῷ μέντοι περισκοπήσαντι ἀκριβῶς καὶ διεξοδεύσαντι τὰ περὶ αὐτὸ, οἷον, ὅτι οὐ κινεῖται, ὅτι τὸ χρῶμα τοῖόν ἐστι, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, φαίνεται σχοινίον κατὰ τὴν φαντατίαν τὴν πιθανὴν, καὶ περιωδευμένην.

N O T Æ.

O *οἱ δὲ ἀπὸ τῆς νέας Ἀκαδημίας*] Ad Carneadis Scholam progreditur, de cujus ſententia qua ſciri vel percipi quicquam poſſe negavit, videndus præter Ciceronem in Academicis quæſt. IV. 6. 31. &c. Euſebium XIV. 8. & alios noſter lib. 1. contra Logicos. Pro *ἀκατάληπ]α εἶναι πάντα*, quod ex MSS. repoſui, in editis erat *ἀκατάληπ]α ἓν πάντα*.

P *ὁ δὲ Σκεπ]ικὸς ἐνδέχεσθαι*] Scepticorum dubitationem ab Academicorum *ἀκαταληψίᾳ* differre, jam ſupra Sect. 3. noſter annotavit, & ſubinde præterea monuit Scepticum neutiquam hoc tanquam dogma ſtatum tenere, quod nihil poſſit ſciri, ſed tantum teſtari quod nondum quicquam ex controverſis illis ac dubiis inter Philoſophos rebus explorato ſcire ſibi videatur. Verbum *ἐνδέχεσθαι* eſt ex illis Scepticorum ſolennibus, de quibus ſupra, cap. 21.

Q *ὅτι πιθανόν ἐστι*] Cicero de Carneadis Sectatoribus lib. IV. Academ. quæſt. c. 10. *Volunt enim probabile aliquid eſſe, & quaſi veriſimile, eaque ſe uti regula & in agenda vita, & in quærendo ac diſſerendo.* Hinc *opinari* conceſſit Carneades ſapienti ut ex eodem Cicerone conſtat. Vide etiam Sextum lib. 1. contra Logicos, ubi de eo quid improbabile ex Carneadis ſententia.

R *ἀδοξάστως ἑπομένων τῷ βίῳ*] Hanc Scepticorum rationem expoſuit ſupra Sect. 23. atque uberius etiam lib. X. adverſus Mathematicos.

S *κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ*] Hoc eſt ut *λόγος* ſive ratio unius partis non veriſimilior Sceptico videatur quam *λόγος* partis contrariæ, ſupra Sect. 215. quanquam *ἐν τῷ βίῳ* in vita unam partem præ altera ſequantur, ſed *ἀδοξάστως* ita ut nihil ſtatuant veluti præ altero probabile eſſe, nedum certum atque exploratum. In præcedentibus verbis *ἴσας λέγομεν εἶναι* ſcripſi pro *ἴσως*.

T *πιθανῶν--διαφοράς*] Tres probabilium gradus ponebant Arceſilæ ſectatores, inprimis Carneades de quo lib. 1. adverſus Logicos Sect. 166. ſeq. *unum* quod primo quaſi aſpectu probabile Cicero appellat, Sextus ſimpliciter *πιθανόν*. *Alterum πιθανὸν καὶ διεξωδευμένον* ſive (ut Galenus & noſter infra) *περιωδευμένον*, Cicero *ex circumſpectione aliqua & accurata conſideratione probabile*. Supereſt tertium *πιθανὸν καὶ διεξωδευμένον καὶ ἀπερίσπαστον*, ſive ita probabile, ut poſt diligentem conſiderationem nullo dubio gravioris momenti mens opinantis in diverſa trahatur. Hunc gradum tangit Cicero in Lucullo adverſus Carneadis ſectatores diſputans c. 18. *dicitis probabilia vos ſequi, ſi re nulla impediamini.* De prioribus etiam duobus c. 11. *Quamobrem ſive tu* probabilem viſionem, (*φαντασίαν τὴν πιθανὴν*) *ſive* probabilem & quæ non impediatur (*πιθανὴν καὶ ἀπερίσπαστον*) *ut Carneades volebat, ſive aliud quid proferes, quod ſequare, ad viſum illud de quo agimus tibi erit revertendum. --- Quod eſt igitur veſtrum probabile? Nam ſi quod cuique occurrit &* primo quaſi aſpectu probabile (*πιθανὸν* ſimpliciter) *videtur, id confirmatur, quid eo levius? ſin* ex circumſpectione aliqua & accurata conſideratione (*πιθανὸν καὶ διεξωδευμένον*) *quod viſum ſit id dicent ſe ſequi, tamen exitum non habebunt.* Galenus libro IX. de decretis Hippocratis & Platonis c. 7. *ἀνάγεται δὲ ἡ τούτων κρίσις εἰς φαντασίαν, ὡς οἱ νεώτεροι τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λέγουσιν, οὐ μόνον πιθανὴν, ἀλλὰ καὶ περιωδευμένην καὶ ἀπερίσπαστον.* Vide quæ ad hunc Tullii locum præclare commentetur vir doctiſſimus Petrus Faber, Ciceroni è Sexto lucem affundens, quam ego Sexto ex Cicerone merito redditi. Confer tria *πιθανοῦ* genera quæ diſtinguit noſter lib. adverſus Rhetoras Sect. 63. & adverſus Logicos Sect. 176. ſeq. ubi de fune etiam quem pro ſerpente habet phantaſia ante examen, habes Sect. 187. ſeq. Vide & Sect. 436. ſeq. ejuſdem libri.

ἡ δὲ καὶ ἀπερίσπαστος [90] φαντασία, τοιάδε ἐστὶν· λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἀποθανοῦσαν τὴν Ἄλκηστιν, [u] αὖθις ἐξ ᾅδου ἀναγαγεῖν, καὶ δεῖξαι τῷ Ἀδμήτῳ. καὶ πιθανὴν ἐλάμβανε φαντασίαν τῆς Ἀλκήστιδος καὶ περιωδευμένην. ἐπεὶ μέντοι ᾔδει ὅτι τέθνηκε, περιεσπᾶτο αὐτοῦ ἡ διάνοια ἀπὸ τῆς συγκαταθέσεως, καὶ πρὸς ἀπιστίαν ἔκλινε. προκρίνουσιν οὖν οἱ ἐκ τῆς νέας Ἀκαδημίας, τῆς μὲν πιθανῆς ἁπλῶς, τὴν πιθανὴν καὶ περιωδευμένην φαντασίαν· ἀμφοτέρων δὲ τούτων, τὴν πιθανὴν καὶ περιωδευμένην, καὶ ἀπερίσπαστον. εἰ δὲ καὶ πείθεσθαί τισιν, οἵ τε ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως λέγουσι, πρόδηλος καὶ ἡ κατὰ τοῦτο διαφορὰ τῶν φιλοσοφιῶν. τὸ γὰρ πείθεσθαι [91] λέγεται διαφόρως· τό, τε μὴ ἀντιτείνειν, ἀλλ' ἁπλῶς ἕπεσθαι, [92] ἄνευ σφοδρᾶς προσκλίσεως καὶ προσπαθείας· ὡς ὁ παῖς λέγεται πείθεσθαι τῷ παιδαγωγῷ· ἅπαξ δὲ τὸ, μετὰ αἱρέσεως καὶ οἱονεὶ συμπαθείας [x] κατὰ τὸ σφόδρα βούλεσθαι συγκατατίθεσθαί τινι· ὡς ὁ ἄσωτος πείθεται τῷ δαπανητικῶς βιοῦν ἀξιοῦντι. [93] διόπερ ἐπειδὴ οἱ μὲν περὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον, μετὰ προσκλίσεως σφοδρᾶς πείθεσθαί τε καὶ πιθανὸν εἶναί τί φασιν· ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸ ἁπλῶς εἴκειν, ἄνευ προσπαθείας· καὶ κατὰ τοῦτο ἂν αὐτῶν διαφέροιμεν. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πρὸς τὸ τέλος διαφέρομεν τῆς νέας Ἀκαδημίας· οἱ μὲν γὰρ κατ' αὐτὴν κοσμεῖσθαι λέγοντες ἄνδρες, τῷ πιθανῷ προσχρῶνται κατὰ τὸν βίον· [y] ἡμεῖς δὲ τοῖς νόμοις, καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς φυσικοῖς πάθεσιν ἑπόμενοι βιοῦμεν ἀδοξάστως. καὶ πλείω δ' ἂν εἴπομεν πρὸς τὴν διάκρισιν, εἰ μὴ τῆς συντομίας ἐστοχαζόμεθα. ὁ μέντοι Ἀρκεσίλαος, [z] ὃν τῆς μέσης Ἀκαδημίας ἐλέγομεν εἶναι προστάτην καὶ ἀρχηγὸν, πάνυ μοι δοκεῖ τοῖς Πυρρωνείοις κοινωνεῖν

batam. Phantaſia autem quæ ſimul nullo diſtrahatur ſive impediatur dubio, hujusmodi eſt, Fertur Hercules mortuam Alceſtin rurſum ab inferis reduxiſſe, & Admeto oſtendiſſe. Is veriſimilem accipiebat phantaſiam Alceſtidis & accurata conſideratione probatam: quia tamen ſciebat ipſam mortuam eſſe, diſtrahebatur ejus mens ab aſſenſu, & ad fidem non adhibendam inclinabat. 229. Præferunt igitur novi Academici ei quidem phantaſiæ quæ ſimpliciter eſt probabilis, eam quæ eſt probabilis & per accuratam conſiderationem probata: utrique autem harum eam quæ eſt probabilis & per accuratam conſiderationem probata & quæ nullo dubio impediatur. Quanquam autem & Academici & Sceptici ſe aſſentiri aliquibus dicebant, manifeſta eſt tamen hic quoque differentia quæ eſt inter eorum philoſophias. 230. Nam aſſentiri dicitur variis modis, interdum pro non repugnare, ſed ſimpliciter ſequi, ſine vehementi propenſione & affectu erga aliquid: ut puer dicitur aſſentiri pædagogo. Interdum etiam pro, Cum certo propoſito & quaſi affectus communione quidpiam valde volentem, aſſentiri alicui. ut nepos & decoctor aſſentitur ei qui ſumptuoſe ipſum vivere vult. Quare quum Carneades & Clitomachus cum vehementi inclinatione dicant aſſentiri & probabile eſſe: nos autem in cedendo ſimpliciter, ſine propenſione affectus erga quicquam, in hoc quoque ab illis differre comperiemur. 231. In iis præterea quæ ad finem ſpectant, à nova Academia diſſidemus. illi enim qui ſecundum ejus inſtituta ſe componunt, etiam probabili utuntur in vita: nos autem leges & conſuetudines & naturales affectiones ſequentes, vivimus citra ullam opinationem. His adderemus alia, differentiæ oſtendendæ gratia, niſi brevitati ſtuderemus. 232. At vero Arceſilaus, quem mediæ Academiæ dicebamus præſidem fuiſſe & autorem, magnam mihi videtur cum Pyrrhoniorum rationibus affi-

NOTÆ.

U ὁ Ἡρακλῆς ἀποθανοῦσαν τὴν Ἄλκηστιν] Nota fabula ex Euripidis Alceſti, Palæphato c. 41. Hygino fab. 51. Fulgentio lib. 1. Mytholog. Epiphanio Ancorat. §. 86. Agatharchide apud Photium, Apollodoro & aliis. Tangitur etiam à noſtro lib. 1. contra Log. Sect. 254. Nimirum Medicinæ peritus fuit Hercules, qui Alceſtin morti proximam arte ſua ſanitati reſtituit, ut notat Plutarchus in Amatorio p. 761. ſimiliter dictus ab inferis revocaſſe Theſeum, Timonem Lydum ac Timoſthenem Athenienſem.. Solenne enim ſcriptoribus ut ἀναστῆσαι & ex orco revocare dicantur ab illis Medici quando ægrotis medentur. Hoc ſenſu Empedocles apud Laërtium VIII. 59. demonſtrat pharmaca quibus

ἄξεις ἐξ ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός.

Horatius lib. 1. Sat. 1. 82. *Medicum roget ut te Suſcitet* - - Ita tamen fabula de Hercule ſi intelligatur, huic loco minus quadrabit, neque enim ita Herculis mens potuit *διασπασθῆναι* ſive impediri per cogitationem de Alceſtidis morte. Itaque vulgari ſenſu fabulam de Alceſti per Herculem in vitam revocata Sextus accipit.

X μετὰ αἱρέσεως καὶ συμπαθείας] *αἵρεσιν* vocat approbationem ac delectum, ut quemadmodum lanx in libra ponderibus deprimitur, ſic re utrinque conſiderata homo probabilibus cedat, aſſenſioneque quam *συγκατάθεσιν* Græci vocant illa approbet & eligat potius quam contraria. *συμπάθεια* Sexto eſt inclinatio qua animus movetur ad conſenſum, ut non modo non reſiſtat ſed cum vehementi propenſione & libenter dictis obſequatur. Hujusmodi obſequium probabilibus à ſapiente deferri, non negabat Carneadis ſchola, unde permittebat ſapienti *opinari*, ut ex Cicerone paullo ante annotabam.

Y τῷ πιθανῷ προσχρῶνται κατὰ τὸν βίον] Probabili illo utuntur ut regula in vita. Idem Cicero in Lucullo c. 10. *Volunt enim probabile aliquid eſſe & quaſi veriſimile, eaque ſe uti REGULA, & in agenda VITA, & in quærendo ac diſſerendo.*

Z ὁ μέντοι Ἀρκεσίλαος] Vide lib. 1. adverſus Logicos Sect. 150. & quæ notant viri docti ad Laërtium IV. 28. & 33. Euſebium XIV. 6. præparat. Lactantium lib. 3. cap. 4. ſeq. & Ciceronis quæſt. Academicas IV. 8. Plutarchum p. 1122. contra Colotem &c.

nitatem habere: adeo ut una ſit propemodum diſciplina ejus & noſtra: Neque enim de exiſtentia aut non exiſtentia rei cujusquam pronuntiare comperitur, neque alterum alteri ad fidem obtinendam aut non obtinendam præferre: ſed de omnibus aſſenſum retinet, & finem eſſe dicit aſſenſus ſuſpenſionem: cum qua ſimul ingredi imperturbatum mentis ſtatum dicebamus. 233. Vult præterea eſſe quidem bona ſingulares aſſenſus ſuſpenſiones, mala autem ſingulares aſſenſiones. Niſi dicat aliquis nos hæc ſecundum id quod apparet nobis, dicere, & non affirmantes: illum autem, tanquam ita haberet ſe ſecundum naturam: adeo ut bonum quidem eſſe ipſam aſſenſus ſuſpenſionem, malum autem aſſenſionem dicat. 234. Si qua fides autem iis quæ de eo dicuntur, adhibenda eſt, ferunt ipſum, prima quidem fronte Pyrrhonium viſum, vere autem Dogmaticum fuiſſe. & quum in ſibi familiaribus periculum faceret ſuis dubitationibus, an naturam aptam ad percipienda Platonis dogmata haberent, exiſtimatum fuiſſe Aporeticum ſive dubitatorem: at familiaribus ſuis qui acri ingenio præditi eſſent, Platonis doctrinam tradidiſſe. atque ideo Ariſtonem jactaſſe hoc in ipſum,

Ante Plato, Pyrrho retro, medius Diodorus.

quod dialectica Diodori uteretur, plane tamen eſſet Platonicus. 235. Philo autem ait, quantum ad Stoicum criterium, id eſt phantaſiam comprehenſivam, res eſſe incomprehenſibiles: quantum autem ad naturam rerum, comprehenſibiles. Quinetiam Antiochus Stoicam ſectam transtulit in Academiam, adeo ut de eo dictum ſit, ipſum in Academia philoſophari Stoico more. Oſtendebat enim apud Platonem eſſe Stoicorum dogmata. Ex his igitur perſpicuum eſt quid Sceptica inſtitutio à quarta & quinta Academia differat.

λόγοις, ὡς μίαν εἶναι σχεδὸν τὴν κατ' αὐτὸν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἡμετέραν· οὔτε γὰρ περὶ ὑπάρξεως ἢ ἀνυπαρξίας τινὸς ἀποφαινόμενος εὑρίσκεται, οὔτε κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν προκρίνειν τι ἕτερον ἑτέρου, ἀλλὰ περὶ πάντων ἐπέχει. καὶ τέλος μὲν εἶναι τὴν ἐποχὴν, ᾗ συνεισέρχεσθαι τὴν ἀταραξίαν ἡμεῖς ἐφάσκομεν. λέγει δὲ καὶ ἀγαθὰ μὲν εἶναι τὰς κατὰ μέρος ἐποχὰς, κακὰ δὲ, τὰς κατὰ μέρος συγκαταθέσεις. ἤτοι πλὴν εἰ μὴ λέγοι τὶς, ὅτι ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον ἡμῖν ταῦτα λέγομεν, καὶ οὐ διαβεβαιωτικῶς· ἐκεῖνος δὲ ὡς πρὸς τὴν φύσιν. [A] ὥστε καὶ ἀγαθὸν μὲν εἶναι αὐτὴν λέγειν τὴν ἐποχήν· κακὸν δὲ, τὴν συγκατάθεσιν. εἰ δὲ δεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτοῦ λεγομένοις πιστεύειν, φασὶν ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον, Πυῤῥώνειος ἐφαίνετο εἶναι, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν, δογματικὸς ἦν. καὶ ἐπεὶ τῶν ἑταίρων ἀπόπειραν ἐλάμβανε διὰ τῆς ἀπορηματικῆς, εἰ ἀφυῶς ἔχουσι [B] πρὸς τὴν ἀνάληψιν τῶν Πλατωνικῶν δογμάτων, δόξαι αὐτὸν ἀπορητικὸν εἶναι· τοῖς μέν τοιγε εὐφυέσι τῶν ἑταίρων, τὰ Πλάτωνος παρεγχειρεῖν. ἔνθεν καὶ τὸν Ἀρίστωνα [C] εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ,

Πρόσθε Πλάτων, ὄπιθεν Πύῤῥων, μέσσος Διόδωρος.

διὰ τὸ προσχρῆσθαι τῇ διαλεκτικῇ τῇ κατὰ τὸν Διόδωρον· [D] εἶναι δὲ ἄντικρυς Πλατωνικόν. οἱ δὲ περὶ Φίλωνά φασιν, ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ Στωϊκῷ κριτηρίῳ, [E] τουτέστι τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ, ἀκατάληπτα εἶναι τὰ πράγματα· ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων αὐτῶν, καταληπτά. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀντίοχος τὴν στοὰν [F] μετήγαγεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. ὡς καὶ εἰρῆσθαι ἐπ' αὐτῷ ὅτι ἐν Ἀκαδημίᾳ φιλοσοφεῖ τὰ Στωϊκά. ἐπεδείκνυε γὰρ ὅτι παρὰ Πλάτωνι κεῖται τὰ τῶν Στωϊκῶν δόγματα· ὡς πρόδηλον εἶναι τὴν τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς διαφορὰν, πρός τε τὴν τετάρτην καὶ τὴν πέμπτην καλουμένην Ἀκαδημίαν.

N O T Æ.

A ὡς πρὸς τὴν φύσιν] Hoc eſt ut infra dicit *κατὰ τὴν ἀλήθειαν.* Vide ſi placet quæ notavi ſupra, c. 12. p. 9. n. L.

B εἰ ἀφυῶς ἔχουσι] Ita recte Salmaſius pro eo quod habebant editi, *εἰ εὐφυῶς.* Opponitur enim mox *τοῖς μὲν τοιγε εὐφυέσι.*

C τὸν Ἀρίστωνα] Ariſto Chius Zenonis Stoici diſcipulus ut ſolenne fuit apud Philoſophos verſibus Homericis leviter ad inſtitutum ſuum deflexis uti, parodia expreſſit illud Homericum Iliad. ζ. 181. vel Heſiodeum Theogon. 323.

πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Verſus Ariſtonis etiam apud Laërtium legitur IV. 33. In editis Sexti Codicibus male exſtabat *πρόσθε, ὄπιθεν, μέσος,* quæ ex MSS. & Homerico verſu correxi.

D Διαλεκτικῇ τῇ κατὰ τὸν Διόδωρον] De hoc Diodoro Crono, Dialectico qui tempore Ptolemæi Soteris Alexandriæ floruit, videndi viri docti ad Laërtium II. 111.

E ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ Στωϊκῷ κριτηρίῳ] Cicero de Philone lib. IV. Academ. quæſt. cap. 4. *Cum enim ita negaret eſſe quicquam quod comprehendi poſſet (id enim volumus eſſe ἀκατάληπτον,) ſi illud eſſet ſicut Zeno definiret;* Definivit autem Zeno criterium ſive ut Cicero vocat judicium cogniti & incogniti ita ut Sextus noſter Stoicos feciſſe memorat. Laërtius in Zenone VII. 54. *κριτήριον δὲ τῆς ἀληθείας φασὶ τυγχάνειν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν.* De Philone illo Lariſſæo, Clitomachi diſcipulo, videndus etiam Numenius apud Euſebium XIV. 9. præparat. Plutarchus: in Cicerone p. 861.

F ὁ Ἀντίοχος τὴν στοὰν] Cicero IV. Academ. Quæſt. c. 43. *Omitto Antiochum qui appellabatur Academicus, erat quidem ſi perpauca mutaviſſet, germaniſſimus Stoicus.* Hujus Antiochi, quem audivit Cicero, temporibus ſcripſiſſe cognoſcitur Scepticus Æneſidemus, qui opus ſuum Πυῤῥωνείων λόγων Lucio Tuberoni Academico dedicavit, teſte Photio Codice 213. itaque ait Academicos ſui temporis ad caſtra Stoicorum fere totos tranſiiſſe. *οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας μάλιστα τῆς νῦν καὶ Στωϊκαῖς συμφέρονται δόξαις, καὶ εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, Στωϊκοὶ φαίνονται μαχόμενοι Στωϊκοῖς, καὶ περὶ πολλῶν δογματίζουσιν.* Mneſarchi Stoici Antiochum Scholas frequentaſſe, & à Philone præceptore ſuo in pluribus abiiſſe notavit etiam Numenius apud Euſebium, & Auguſtinus III. 18. contra Academicos.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. λδʹ.

ΕΙ Η ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ Η ΑΥΤΗ ΕΣΤΙ ΤΗι ΣΚΕΨΕΙ.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ ἐμπειρίᾳ [G] τῇ κατὰ τὴν ἰατρικὴν αἱρέσει τὴν αὐτὴν λέγουσί τινες εἶναι τὴν Σκεπτικὴν φιλοσοφίαν, γνωστέον ὅτι εἴπερ ἡ ἐμπειρία ἐκείνη περὶ τῆς ἀκαταληψίας τῶν ἀδήλων διαβεβαιοῦται, οὔτε ἡ αὐτή ἐστι τῇ σκέψει· οὔτε ἁρμόζοι ἂν τῷ Σκεπτικῷ τὴν αἵρεσιν ἐκείνην ἀναλαμβάνειν· μᾶλλον δὲ τὴν καλουμένην μέθοδον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, δύναιτο ἂν μετιέναι. αὕτη γὰρ μόνη τῶν κατὰ ἰατρικὴν αἱρέσεων, περὶ μὲν τῶν ἀδήλων δοκεῖ μὴ προπετεύεσθαι, πότερον καταληπτά ἐστιν ἢ ἀκατάληπτα λέγειν αὐθαδειαζομένη· [H] τοῖς δὲ φαινομένοις ἑπομένη, ἀπὸ τούτων λαμβάνει τὸ συμφέρειν δοκοῦν, κατὰ τὴν τῶν Σκεπτικῶν ἀκολουθίαν. καὶ ἐλέγομεν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, [I] ὅτι ὁ βίος ὁ κοινὸς ᾧ καὶ ὁ Σκεπτικὸς χρῆται, τετραμερής ἐστιν· τὸ μέν τι ἔχων ἐν ὑφηγήσει φύσεως, τὸ δ᾽ ἐν ἀνάγκῃ παθῶν, τὸ δ᾽ ἐν παραδόσει νόμων τε καὶ ἐθῶν, τὸ δ᾽ ἐν διδασκαλίᾳ τεχνῶν. ὥσπερ οὖν κατὰ τὴν ἀνάγκην τῶν παθῶν ὁ Σκεπτικὸς ὑπὸ μὲν δίψους ἐπὶ ποτὸν ὁδηγεῖται, ὑπὸ δὲ λιμοῦ ἐπὶ τροφὴν, καὶ ἐπί τι τῶν ἄλλων ὁμοίως· οὕτω καὶ ὁ μεθοδικὸς ἰατρὸς [K] ὑπὸ τῶν παθῶν ἐπὶ τὰ κατάλληλα ὁδηγεῖται· ὑπὸ μὲν στεγνώσεως, ἐπὶ τὴν χαύνωσιν, ὡς καταφεύγει τὶς ἀπὸ τῆς διὰ ψύχος ἐπιτεταμένον πυκνώσεως, ἐπὶ ἀλεάν· ἀπὸ δὲ ῥύσεως ἐπὶ τὴν ἐποχὴν αὐτῆς· ὡς καὶ οἱ ἐν βαλανείῳ ἱδρῶτι πολλῷ περιῤῥεόμενοι καὶ ἐκλυόμενοι, ἐπὶ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ παραγίνονται· καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸν ψυχρὸν ἀέρα καταφεύγουσιν. ὅτι δὲ καὶ τὰ φύσει ἀλλότρια ἐπὶ τὴν φύσιν αὐτῶν

CAP. XXXIV.

AN MEDICA EMPIRICA EADEM SIT CUM SCEPTICA

236. QVONIAM vero Sectam Medicorum Empiricam, eandem nonnulli eſſe ajunt cum Sceptica Philoſophia: ſcire nos oportet, Empiricam illam, ſi aſſeveret obſcura comprehendi non poſſe, neque eandem eſſe cum Sceptica: ſed nec Sceptico convenientem ejusmodi ſectam eſſe: imo potius eam quæ Methodica vocatur, deceat illum, meo quidem judicio, perſequi. 237. Hæc enim una ex omnibus medicæ artis ſectis, in obſcuris quidem temerarie ſe non gerere videtur, nec tantum ſibi arrogare ut comprehenſibilia ſint ea, nec ne, pronuntiet: ſed apparentia ſequens, ex iis quod utile videatur, accipere, eandem quam Sceptici inſiſtens viam. Dicebamus enim antea, vitam communem, qua etiam Scepticus utitur, quadruplicem eſſe: quæ videlicet partim in naturæ ſuggeſtione verſetur, partim in coactione paſſionum, partim in conſtitutione legum & conſuetudinum, partim in traditione artium. 238. Quemadmodum igitur ex coactione paſſionum Scepticus à ſiti quidem ad potum deducitur, & à fame ad cibum, & ad aliquid ex aliis itidem: ſic & Methodicus Medicus à paſſionibus ad conſentanea & congruentia dirigitur: à conſpiſſatione quidem & condenſatione ad laxationem: (veluti quum quis à condenſatione ex frigore vehementi orta, ad calida ſe recipit) & vice verſa à laxatione & effluvio, ad ejus repreſſionem: ut qui in balneo ſudore multo diffluunt & reſolvuntur, ad eum reprimendum properant, ac propterea ad frigidum aërem confugiunt. Ea autem quæ à natura ſint aliena, ad ea

N O T Æ.

G τῇ ἐμπειρίᾳ] Tria conſtat celebrari genera ac tres veluti Sectas Medicorum, de quibus eleganter ac diſtincte Celſus in præfat. unum *qui rationalem Medicinam profi.entur*, requiruntque abditarum, & morbos continentium cauſarum notitiam, deinde evidentium: poſthæc etiam naturalium actionum, noviſſime partium interiorum. Alterum *qui ſe* ἐμπειρικοὺς *ab experientia nominant*, & evidentes quidem cauſas ut neceſſarias amplectuntur, obſcurarum vero cauſarum & naturalium actionum quæſtionem ideo ſupervacuam eſſe contendunt, quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Hinc factum ut cum Empirica ab aliquibus Scepſis ſive Sceptica Philoſophia confunderetur, non modo quoniam Empirici Dogmaticorum ſive rationalium Medicorum ſcita aſpernabantur, nihilque in illis certi ſe videre dicebant, cujus rei exemplum videre licet apud Ciceronem in Lucullo c. 39. ſed etiam quod è Scepticis Philoſophis quidam iidem eſſent quoque Medici Empirici, ut non modo Sextus noſter, ſed Menodotus quoque & Theodas Galeno laudati & Laërtio, & de quo apud eundem Laërtium, IX. 116. Saturninus Cythenas, Sexti noſtri diſcipulus. Nihilominus declarat hoc loco Sextus Empiricos per id ipſum, quod incomprehenſibilem eſſe naturam obſcurarum cauſarum & naturalium actionum ſtatuunt ac διαβεβαιοῦνται, à Scepticis diſſidere, usque quaque dubitantibus, & nihil hujusmodi ſtatuentibus. Itaque ſi una ex Medicorum ſectis propius ad eos accedens & affinis illis dici debeat, hoc rectiſſime tribui tertiæ, hoc eſt *Methodicæ*, cujus præcipui auctores Themiſon Laodicenus, Aſclepiadis diſcipulus Theſſalus Trallianus, Julianus Alexandrinus &c. qui veluti nullius cauſæ notitia quicquam ad curationes pertineret, ſatis eſſe ducebant ſecundum viam quandam ſive μέθοδον communia morborum intueri. ἐμπειρικὰ ſua ὑπομνήματα allegat noſter lib. I. contra Grammaticos Sect. 61. quo in opere rationem ἐμπειρίας Medicæ tradidiſſe videtur. Acronem Agrigentinum Empiricæ Sectæ principem laudat Plinius XXIX. 1.

H αὐθαδειαζομένη] Salmaſius legebat αὐθαδιαζομένη.

I καὶ ἐλέγομεν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν] Ita MSS. pro eo quod erat in editis, καὶ λέγομεν. Locus ad quem remittit Sextus, eſt ſupra Sect. 23.

K ὁ Μεθοδικὸς ἰατρός] MS. U. ὁ Μεθοδικῶς ἰατρός. Celſus de Methodicis, ſatis putantibus communia morborum intueri: *Et quidem horum tria genera eſſe, unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modo parum excernere ægros, modo nimium: modo alia parte parum, alia nimium. Hæc autem genera morborum modo acuta eſſe, modo longa, & modo increſcere, modo conſiſtere, modo minui conſuevisse. Cognito igitur eo quod ex his eſt, ſi corpus adſtrictum eſt, digerendum eſſe: ſi profluvio laborat, continendum, ſi mixtum vitium habeat, occurrendum ſubinde vehementiori malo. Et aliter acutis morbis medendum, aliter vetuſtis: aliter increſcentibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter jam ad ſanitatem inclinantibus. Horum obſervationem Medicinam eſſe.*

quæ

quæ ſecundum naturam ſunt cogere eum venire, vel hinc patet, quod etiam canis, ſimulac impegerit ei aliquis palum, ad eum extrahendum feſtinet. 239. Ac ne ſingula enumerans, fines brevis inſtitutionis prætergrediar, omnia puto quæ à Methodicis ita dicuntur, referri poſſe ad coactionem illam eamque vim quam afferunt nobis paſſiones, & eæ quæ ſecundum naturam & eæ quæ præter naturam ſunt. Sed & in his inter ſe conveniunt hæ duæ inſtitutiones, quod utraque opinationem omnem à ſe removeat, utraque indifferenter verbis utatur. 240. Quemadmodum enim Scepticus utitur hac voce, *Nihil definio*, hac item, *Nihil comprehendo:* ita & Methodicus uſurpat *communia* & vocem *pertinere*, ac ſimiles indifferenter. ſic ergo & hoc nomen *cognitionis* citra opinationem accipit pro ea actione qua nos à paſſionibus apparentibus & quæ ſecundum & quæ præter naturam ſunt, ad ea quæ conſentanea & congruentia eſſe videntur, deducimur: ut in ſiti & fame aliiſque oſtendi. 241. Unde profeſſionem eorum qui in medica arte Methodici vocantur, majorem cum Sceptica affinitatem habere, quam ullas alias ſectas medicæ artis: idque modo comparatione earum, non ſimpliciter dicendum eſſe, ex jam dictis & aliis huiusmodi quæ afferri poſſent colligitur. Nos igitur quum de iis etiam diſſeruerimus, quæ vicina eſſe Scepticæ diſciplinæ videntur, hic & generalem ipſius Scepticæ tractationem & primum Inſtitutionum librum finimus.

ἰέναι καταναγκάζει, πρόδηλον· ὅπου γε καὶ ὁ κύων, σκόλοπος αὐτῷ καταπαγέντος, [L] ἐπὶ τὴν ἄρσιν αὐτοῦ παραγίνεται. καὶ ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων, ἐκβαίνω τὸν ὑποτυπωτικὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς, πάντα οἶμαι τὰ ὑπὸ τῶν μεθοδικῶν οὕτω λεγόμενα, ὑποτάσσεσθαι δύνασθαι τῇ ἐκ τῶν παθῶν ἀνάγκῃ, τῶν τε κατὰ φύσιν, πρὸς τῷ καὶ τὸ ἀδόξαστόν τε καὶ ἀδιάφορον τῆς χρήσεως [M] τῶν ὀνομάτων, κοινὸν εἶναι τῶν ἀγωγῶν. ὡς γὰρ ὁ Σκεπτικὸς χρῆται τῇ, οὐδὲν ὁρίζω, φωνῇ, καὶ τῇ, οὐδὲν καταλαμβάνω, καθάπερ εἰρήκαμεν· οὕτως καὶ ὁ μεθοδικὸς, κοινότητα λέγει, καὶ διήκειν, [N] καὶ τὰ παραπλήσια, ἀπεριέργως. οὕτω δὲ καὶ τὸ τῆς ἐνδείξεως ὄνομα ἀδοξάστως παραλαμβάνει ἀντὶ τῆς ἀπὸ τῶν φαινομένων παθῶν τῶν τε κατὰ φύσιν καὶ τῶν παρὰ φύσιν [O] ὁδηγήσεως, ἐπὶ τὰ κατάλληλα εἶναι δοκοῦντα· ὡς καὶ ἐπὶ δίψους, καὶ ἐπὶ λιμοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ὑπεμίμνησκον. [P] ὅθεν οἰκειότητά τινα ἔχειν τὴν ἀγωγὴν τὴν κατὰ ἰατρικὴν τῶν μεθοδικῶν, πρὸς τὴν Σκέψιν, μᾶλλον τῶν ἄλλων κατὰ ἰατρικὴν αἱρέσεων· καὶ ὡς πρὸς σύγκρισιν ἐκείνων οὐχ ἁπλῶς [Q] ῥητέον ἐκ τούτων καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις τεκμαιρομένοις. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν παρακεῖσθαι δοκούντων τῇ κατὰ τοὺς Σκεπτικοὺς ἀγωγῇ διεξελθόντες, ἐν τούτοις ἀπαρτίζομεν, τόν τε καθόλου τῆς Σκέψεως λόγον, καὶ τὸ πρῶτον τῶν ὑποτυπώσεων σύνταγμα.

NOTÆ.

L ὁ κύων σκόλοπος καταπαγέντος] Supra Sect. 70.

M ἀδιάφορον τῆς χρήσεως] Supra Sect. 195.

N κοινότητα, καὶ διήκειν] Hæc Methodicorum verba Celſus his Latinis expreſſit: *communia* Naturæ vel *morborum & intueri.* Sicut pro ἐνδείξει dixit: *cognito eo quod ex his eſt.*

O τῶν τε κατὰ φύσιν καὶ τῶν παρὰ φύσιν] Supra Sect. 100. ſeq.

P ὑπεμίμνησκον] Ita MS. pro eo quod editi habebant, ὑπομιμνήσκω. Et ſane paullo ante de ſiti & fame meminit Sect. 238.

Q οὐχ ἁπλῶς] Non ita, ac ſi plane eadem Methodica cum Sceptica eſſet.

ΠΥΡΡΩ-

ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΕΝ ΩΙ ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ

SEXTI PHILOSOPHI PYRRHONIARVM HYPOTYPΩSEΩN SIVE INSTITVTIONVM

LIBER SECVNDVS.

QVAE COMPLECTITVR LIBER II.

Κεφ. ά. Εἰ δύναταί τι ζητεῖν ὁ Σκεπτικὸς περὶ τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς Δογματικοῖς.	Cap. I. *An poſſit Scepticus aliquid inquirere in ea quæ dicuntur à Dogmaticis.*
β'. πόθεν ἀρκτέον τῆς πρὸς τοὺς Δογματικοὺς ζητήσεως.	II. *Unde incipere debeat inquiſito adverſus Dogmaticos.*
γ'. περὶ κριτηρίου.	III. *De criterio, id eſt inſtrumento ad judicandum.*
δ'. εἰ ἔστι κριτήριον ἀληθείας.	IV. *An ſit aliquod veritatis criterium.*
έ. περὶ τοῦ ὑφ' οὗ.	V. *De Criterio A quo.*
ς'. περὶ τοῦ δι' οὗ.	VI. *De Criterio Per quod.*
ζ'. περὶ τοῦ καθ' ὅ.	VII. *De Criterio Secundum quod.*
ή. περὶ ἀληθοῦς καὶ ἀληθείας.	VIII. *De Vero & Veritate.*
θ'. εἰ ἔστι τῇ φύσει ἀληθές.	IX. *An aliquid ſit natura Verum.*
ί. περὶ σημείου.	X. *De Signo.*
ιά. εἰ ἔστι τι σημεῖον ἐνδεικτικόν.	XI. *An ſit aliquod ſignum demonſtrativum.*
ιβ'. περὶ ἀποδείξεως.	XII. *De Demonſtratione.*
ιγ'. εἰ ἔστιν ἀπόδειξις.	XIII. *An ſit demonſtratio.*
ιδ'. περὶ συλλογισμῶν.	XIV. *De Syllogiſmis.*
ιέ. περὶ ἐπαγωγῆς.	XV. *De Inductione.*
ις'. περὶ ὅρων.	XVI. *De Definitionibus.*
ιζ'. περὶ διαιρέσεων.	XVII. *De Diviſionibus.*
ιή. περὶ τῆς ὀνόματος εἰς σημαινόμενα διαιρέσεως.	XVIII. *De nominis in ſignificata diviſione.*
ιθ'. εἰ διαιρεῖται ὅλον εἰς μέρη.	XIX. *De toto & parte.*
κ'. περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν.	XX. *De generibus & ſpeciebus.*
κά. περὶ κοινῶν συμβεβηκότων.	XXI. *De Communibus accidentibus.*
κβ. περὶ σοφισμάτων.	XXII. *De ſophiſmatibus.*

ΚΕΦ. ά.

ΕΙ ΔΥΝΑΤΑΙ ΤΙ ΖΗΤΕΙΝ Ο ΣΚΕΠΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ

ἘΠεὶ δὲ τὴν ζήτησιν τὴν πρὸς τοὺς δογματικοὺς [A] μετήλθομεν, ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς καλουμένης φιλοσοφίας συντόμως καὶ ὑποτυπωτικῶς ἐφοδεύσωμεν· πρότερον ἀποκρινάμενοι πρὸς τοὺς ἀεὶ θρυλλοῦντας ὡς

Cap. I.

An Poſſit Scepticus Aliquid Inquirere In Ea Quæ Dicuntur A Dogmaticis.

QVANDOQVIDEM inquiſitionem adverſus Dogmaticos aggreſſi ſumus, unamquamque partem ejus quæ vocatur philoſophia, breviter & ſummatim percurramus, ſi prius reſpônderimus iis qui hoc ſemper habent in

N O T Æ.

A ζήτησιν πρὸς τοὺς Δογματικοὺς] Lib. I. Sect. 21. dixerat ἀντιῤῥητικὸν λόγον.

ore, nec ad quærenda nec ad intelligenda ea quæ ab ipſis dogmatice pronuntiantur, ullo modo idoneum eſſe Scepticum. 2. Sic enim dicunt: Aut comprehendit Scepticus quæ à Dogmaticis dicuntur, aut non. & ſi quidem comprehendit, quomodo dubitet de iis quæ comprehendiſſe ſe dicit? at ſi non comprehendit, certe ne dicere quidem de iis novit quæ non comprehendit. 3. Quemadmodum enim is qui ignorat, exempli gratia, quid ſit argumentum everſi ſecundum quid, vel argumentum per duo connexa, ne dicere quidem de ipſis quicquam poteſt: ita qui non novit unumquodque eorum quæ à Dogmaticis dicuntur, inquirere adverſus eos

μήτε ζητεῖν μήτε νοεῖν ὅλως οἷός τέ ἐστιν ὁ σκεπτικὸς περὶ τῶν δογματιζομένων παρ' αὐτοῖς. ὡς ἤτοι καταλαμβάνει ὁ σκεπτικὸς τὰ ὑπὸ τῶν δογματικῶν λεγόμενα, ἢ οὐ καταλαμβάνει· καὶ εἰ μὲν καταλαμβάνει, πῶς ἂν ἀποροίη περὶ ὧν κατειληφέναι λέγει; εἰ δ' οὐ καταλαμβάνει, ἄρα περὶ ὧν οὐ κατείληφεν, οὐδὲ οἶδε λέγειν. ὥσπερ γὰρ ὁ μὴ εἰδὼς εἰ τύχοι, τί ἐστιν τὸ καθ' ὃ περιαιρουμένου,[B] ἢ τὸ, διὰ δύο τροπικῶν θεώρημα,[C] οὐδὲ εἰπεῖν τι δύναται περὶ αὐτῶν· οὕτως ὁ μὴ γινώσκων ἕκαστον τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς Δογματικοῖς, οὐ δύναται ζητεῖν πρὸς αὐτοὺς, περὶ ὧν

N O T Æ.

B τὸ καθ' ὃ περιαιρουμένου] Scilicet λόγου θεώρημα, genus argumenti quod Stoici ita appellabant & cujus rationem à veteri aliquo ſcriptore traditam non memini, quamobrem conjecturis agere nolo, quibus argutias porticus attingere me poſſe diffidam. Videndum tamen num per *minutatim detrahentem* argumentationem (ita enim τὸ καθ' ὃ περιαιρουμένου verti) *ruens acervus*, acervali cavillationi oppoſitus, intelligatur, cujus exemplum eſt apud Horatium lib. 2. Epiſt. 1.

Utor permiſſo, caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum,
Dum cadat eluſus ratione Ruentis Acervi.

De acervali cavillatione ſtruente vide Simplicium in VIII. Phyſicor. p. 271. edit. Aldinæ & 276.

C διὰ δύο τροπικῶν θεώρημα] Stoici multa in Dialecticis, præcipue circa vocabula innovarunt, nam quæ Peripateticis πράγματα ſive *res*, hæc Stoicis dicta ſunt τυγχάνοντα.

νοήματα,	*conceptiones,*	ἐκφορικά.
φωναὶ,	*voces,*	λεκτά.
ἡγούμενον	*antecedens,*	etiam Stoicis. ut: *ſi ſol lucet.*
ἑπόμενον,	*conſequens,*	λῆγον, ut: *dies eſt.*
συνημμένον,	*connexum,*	τροπικὸν quaſi *convertens.*

ſive *converſivum* dicas, quoniam ab antecedente ad conſequens nos convertimus. ut: *Si ſol lucet, dies eſt.*

μετάληψις,	*aſſumtio,*	πρόσληψις. ut: *atqui ſol lucet.*
συμπέρασμα,	*concluſio*	ἐπιφορά. ut: *Ergo dies eſt.*

Jo. Philoponus in 1. priorum Analyticorum p. 60. Ἰστέον ὅτι πολυστίχους πραγματείας περὶ ὑποθετικῶν συλλογισμῶν κατεβάλλοντο οἵ τε μαθηταὶ τοῦ Ἀριστοτέλους οἱ περὶ Θεόφραστον καὶ Εὔδημον, καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ οἱ Στωϊκοί. εἴπωμεν δὲ τίσιν ὀνόμασιν ἐχρήσαντο ἔν τε τοῖς μέρεσιν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ὅλοις οἱ Περιπατητικοὶ καὶ οἱ ΣΤΩΙΚΟΙ, -- Οἱ μὲν περιπατητικοὶ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ κεχρημένοι τὰ μὲν πράγματα αὐτὸ τοῦτο πράγματα ὠνόμασαν, καὶ τὰ νοήματα ὡσαύτως, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς φωνάς. ἔτι τε τὸ ἡγούμενον ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς συλλογισμοῖς, αὐτὸ τοῦτο ἡγούμενον· καὶ τὸ ἑπόμενον ὡσαύτως. Οἷον τό· εἰ ἡμέρα ἐστι. τοῦτο ἡγούμενον. Τὸ δέ· ἥλιος ὑπὲρ γῆν. τοῦτο ἑπόμενον, ἕπεται γὰρ τῷ πρώτῳ τὸ δεύτερον. Τὸ δὲ ὅλον τοῦτο τό· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι· τοῦτο συνημμένον, διὰ τὸ συνῆφθαι ταῦτα ἀλλήλοις. Τὸ δέ· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστί. τοῦτο οἱ Περιπατητικοὶ μετάληψιν καλοῦσι, διὰ τὸ μεταλαμβάνεσθαι ἐκ δευτέρου, ἤδη γὰρ ἐλήφθη ἐν τῷ ἡγουμένῳ. Τὸ δέ· ἥλιος ἄρα ὑπὲρ γῆν. τοῦτο συμπέρασμα. Οὕτω μὲν οὖν οἱ Περιπατητικοί. οἱ δὲ Στωϊκοὶ καινοτέραν βαδίζοντες τὰ μὲν πράγματα, τυγχάνοντα ὠνόμασαν, διότι τῶν πραγμάτων τυχεῖν βουλόμεθα. Τὰ δὲ νοήματα ἐκφορικά, διότι ἅπερ ἐν ἑαυτοῖς νοοῦμεν, ταῦτα εἰς τὰ ἔξω προφέρομεν. Τὰς δὲ φωνὰς λεκτά. Τὸ δὲ ἡγούμενον καὶ αὐτοὶ ἡγούμενον ἐκάλεσαν, κατὰ τοῦτο γὰρ μόνον συμφωνοῦσι τοῖς Περιπατητικοῖς. Τὸ δὲ ἑπόμενον, λῆγον. Τὸ δὲ συνημμένον ΤΡΟΠΙΚΟΝ, διόπερ τρεπόμεθα ἐκ τοῦ ἡγουμένου εἰς τὸ ἑπόμενον· εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι. Τὴν δὲ μετάληψιν, πρόσληψιν. Καὶ ἔμεινε τοῦτο ἐν τῇ συνηθείᾳ. Τὸ δὲ συμπέρασμα ἐπιφοράν, διότι τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἐπιφέρεται. Gregorius Aneponymus ſcriptor Chriſtianus in Compendioſo Philoſophiæ Syntagmate, quod libellis VII. diſtinctum edidit ex Codice Auguſtano Johannes Voegelinus, libro V. p. 101. Πέντε δὲ ὄντων τῶν ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς θεωρουμένων, ἡγουμένου, οἷον· εἰ ἄνθρωπός ἐστι. ἑπομένου, τοῦ καὶ λήγοντος κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς καλουμένου, οἷον· καὶ ζῷον ἐστί. Συνημμένου τοῦ καὶ ΤΡΟΠΙΚΟΥ καλουμένου κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, τοῦ ἀμφότερον, τό, τε ἡγούμενον καὶ ἑπόμενον συνάγοντος, οἷον· εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῷον ἐστί. Μεταλήψεως τῆς καὶ προλήψεως καλουμένης, καὶ συμπεράσματος ὃ καὶ ἐπιφορὰ λέγεται. Cum ex his conſtet τροπικὸν Stoicis dictam eſſe propoſitionem connexam in Syllogiſmo Hypothetico, conſentaneum eſt διὰ δύο τροπικῶν θεώρημα eſſe argumentum quo bina connexa ſibi opponuntur: talia nempe quæ vel ex duobus contrariis antecedentibus idem colligunt conſequens hoc modo: ſi eſt A, eſt B. & ſi non eſt A eſt B, atqui aut eſt A aut non eſt A, ergo eſt B. Vel quæ ex eodem antecedente duo contraria colligunt conſequentia atque inde antecedens ipſum evertunt. Hoc minime conſtaret nobis hodie, niſi ejus exemplum ſervaſſet Origenes VII. contra Celſum p. 341. cujus locum ut à viro ſummo Henrico Valeſio in Epiſtola ad Claudium Sarravium & à Gallico Origenis præclaro interprete Elia Boherello emendatus eſt, adſcribam. ὅταν δὲ δύο συνημμένα λήγῃ εἰς τὰ ἀλλήλοις ἀντικείμενα, τῷ καλουμένῳ, διὰ δύο τροπικῶν θεωρήματι, ἀναιρεῖται τὸ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συνημμένοις τὸ ἡγούμενον. - - καὶ ὑπάγεταί γε ὁ λόγος τρόπῳ τοιούτῳ· Ει τὸ A. καὶ τὸ B. εἰ τὸ A, οὐ καὶ τὸ B. οὐκ ἄρα τὸ A. *Quoties duo connexa* (ex eodem antecedente) *in duo contraria conſequentia deſinunt, argumento quod per duo connexa appellatur, antecedens utriusque connexi evertitur: -- collectioque fit hunc in modum:* Si eſt A, eſt B. Si eſt A, non eſt B. Non igitur eſt A. Φέρουσι δὲ καὶ ἐπὶ ὕλης τὸν τρόπον τοῦτον οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, λέγοντες τό· Ει ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας, τέθνηκας. Ει ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας, οὐ τέθνηκας. καὶ ἀκολουθεῖ τὸ, οὐκ ἄρα ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας. *Super hac materia exemplum hujuſcemodi afferunt Stoici:* Si ſcis te mortuum eſſe, mortuus es. Si ſcis te mortuum eſſe, non es mortuus. Non igitur ſcis te mortuum eſſe. Καὶ πάλιν, εἰ ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας, καὶ ἔστιν ὃ ἐπίστασαι, τέθνηκας. εἰ δὲ ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας, οὐ τέθνηκας, ἐπεὶ οὐδὲν ὁ τεθνηκὼς ἐπίσταται· δηλονότι εἰ ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας, οὐ τέθνηκας, καὶ ἀκολουθεῖ, ὡς προεῖπον, ἀμφοτέροις συνημμένοις τό· οὐκ ἄρα ἐπίστασαι ὅτι τέθνηκας. *Porro enim, ſi ſcis te mortuum eſſe, quia quod ſcis, verum eſſe debet, mortuus es. Atqui ſi ſcis te mortuum eſſe, quia mortuus nihil ſcit, non es mortuus. Manifeſtum itaque, quod ſi ſcis te mortuum, non es mortuus, ſequiturque ex utroque ut dixi connexo, non igitur ſcis te mortuum eſſe.* Simile argumentum infra Sect. 131. & 186. & 2. contra Logicos Sect. 281. & 466. & 1. contra Phyſicos Sect. 205. 206. etiam 199. Veriſimile eſt Stoicos etiam habuiſſe argumenti genus quod διὰ τριῶν τροπικῶν appellarunt, non modo quia in Galeni loco lib. 2. de dogmatibus Hippocratis & Platonis T. 1. edit. Græcæ Baſil. p. 254. verſ. ult. videtur legendum νυνὶ δὲ πῶς μὲν οἱ διὰ δύο τροπικῶν ἢ τριῶν ἀναλύονται συλλογισμοὶ, licet Valeſius vocabulum τριῶν jubet delere, ſed etiam Laërtius VII. 191. inter Chryſippi ſcripta, quod & Guil. Spencero ad Origenem obſervatum, memorat librum περὶ τοῦ διὰ τριῶν. Aliud fuit τὸ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τρίτον θέμα, de quo videndus Simplicius in 1. de Cœlo p. 55. Τροπικῶν vocabulum bis recurrit infra Sect. 202. & lib. 2. adverſus Log. Sect. 439. 440. 443. falliturque vir doctiſſimus Stephanus le Moyne qui in notis ad varia ſacra p. 498. in loco Origenis τρόπων pro τροπικῶν legere maluit. —

οὐκ οἶδεν. οὐδαμῶς ἄρα δύναται ζητεῖν ὁ Σκεπτικὸς περὶ τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς Δογματικοῖς. οἱ δὴ ταῦτα λέγοντες, ἀποκρινάσθωσαν ἡμῖν πῶς λέγουσι νῦν τὸ καταλαμβάνειν· [D] πότερον τὸ νοεῖν ἁπλῶς· ἄνευ τοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως ἐκείνων, περὶ ὧν ποιούμεθα τοὺς λόγους, διαβεβαιοῦσθαι· ἢ μετὰ τοῦ νοεῖν καὶ τὴν ὕπαρξιν ἐκείνων τιθέναι περὶ ὧν διαλεγόμεθα. εἰ μὲν γὰρ καταλαμβάνειν εἶναι λέγουσιν ἐν τῷ λόγῳ τὸ καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατατίθεσθαι, τῆς καταληπτικῆς φαντασίας οὔσης ἀπὸ ὑπάρχοντος, κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένης καὶ ἐναπεσφραγισμένης, [E] οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος· οὐδὲ αὐτοὶ βουλήσονται τάχα μὴ δύνασθαι ζητεῖν περὶ ἐκείνων ἃ μὴ κατειλήφασιν οὕτοι. οἷον γοῦν ὅταν ὁ Στωικὸς πρὸς τὸν Ἐπικούρειον ζητεῖ, λέγοντα ὅτι διῄρηται ἡ οὐσία, ἢ ὡς ὁ Θεὸς οὐ προνοεῖ τῶν ἐν κόσμῳ, ἢ ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν· πότερον κατείληφεν, ἢ οὐ κατείληφεν; καὶ εἰ μὲν κατείληφεν, ὑπάρχειν αὐτὰ λέγων, [G] ἄρδην ἀναιρεῖ τὴν στοάν· εἰ δ' οὐ κατείληφεν, οὐ δύναταί τι πρὸς αὐτὰ λέγειν. τὰ δὲ παραπλήσια καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων αἱρέσεων ἀναγομένους λεκτέον, ὅταν τι ζητεῖν περὶ τῶν δοκούντων τοῖς ἑτεροδόξοις αὐτῶν ἐθέλωσιν. ὥστε οὐ δύνανται περί τινος ζητεῖν πρὸς ἀλλήλους. μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ μὴ ληρεῖν, συγχυθήσεται μὲν αὐτῶν ἅπασα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡ δογματική· συντόνως δὲ προσαχθήσεται ἡ σκεπτικὴ φιλοσοφία, διδομένου τοῦ μὴ δύνασθαι ζητεῖν περὶ τοῦ μὴ οὕτως κατειλημμένου. ὁ γὰρ περί τινος ἀδήλου πράγματος ἀποφαινόμενός τε καὶ δογματίζων, ἤτοι κατειληφὼς αὐτὸ ἀποφαίνεσθαι περὶ αὐτοῦ λέξει, ἢ μὴ κατειληφώς· ἀλλ' εἰ μὲν μὴ κατειληφώς, ἄπιστον ἔσται· εἰ δὲ κατειληφὼς ἤτοι αὐτόθεν, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἐνέργειαν ὑποπεσὸν αὐτῷ τοῦτο λέξει κατειληφέναι· ἢ διά τινος ἐρεύνης καὶ ζητήσεως. ἀλλ' εἰ μὲν ἐξ ἑαυτοῦ

non poteſt de iis quæ non noverit. Nequaquam ergo poteſt Scepticus inquirere de iis quæ apud Dogmaticos dicuntur. 4. Qui hæc ajunt, reſpondeant nobis quomodo nunc ſumant vocem hanc Comprehendere: utrum ut ſit intelligere ſimpliciter, nihil de exiſtentia eorum de quibus diſſerimus, affirmando: an intelligere, & ſimul eorum exiſtentiam de quibus diſputamus, ponere. Si enim comprehendere vocant in ſermone comprehenſivæ phantaſiæ aſſentiri: ita ut phantaſia comprehenſiva ſit à re exiſtente quatenus exiſtit impreſſa & obſignata, qualis quidem eſſe non poſſit à non exiſtente: ne ipſi quidem concedent fortaſſe non poſſe ſe de iis quærere quæ non percipiunt. 5. Exempli gratia, Quum Stoicus adverſus Epicureum quæſtionem movet, dicentem ſejunctæ eſſe ſubſtantiæ Deum, aut non providere iis quæ ſunt in mundo, aut voluptatem eſſe bonum: utrum comprehendit an non? & ſi quidem comprehendit, exiſtere ipſa dicens, funditus evertit Stoicam diſciplinam: ſi non comprehendit, non poteſt quicquam adverſus ea afferre. 6. His ſimilia etiam cæteris qui à reliquis ſectis prodeunt, reſpondere oportet, quum quæſtionem aliquam movere de iis quæ aliter cenſent ipſorum adverſarii, voluerint. Itaque de nulla re alii adverſus alios inquirere poſſunt. imo etiam, ſi ſerio loquendum eſt, evertetur eorum tota (ut uno verbo dicam) dogmatica diſciplina: firme autem ſtabilietur ſceptica philoſophia ſi hoc concedatur, non poſſe quærere quenquam de eo quod non ita comprehenſum ab illo fuerit. 7. Nam qui de re aliqua obſcura pronuntiat, & dogma ponit, aut re comprehenſa, aut non comprehenſa, de ea pronuntiare ſe dicet. Verum ſi antequam eam comprehenderit, fides ei non adhibebitur: ſin poſtquam comprehenderit, aut indidem & ex ſe ipſa & evidenter ſibi obverſatam dicet ſe comprehendiſſe, aut per aliquam inveſtigationem & inquiſitionem. 8. Sed enim ſi

NOTÆ.

D *καταλαμβάνειν*] De hac definitione *καταλήψεως* infra lib. 3. cap. 25.

E *ἐναπομεμαγμένης καὶ ἐναπεσφραγισμένης*] Solennia hæc Stoicorum verba de impreſſis animo rerum imaginibus, ut dicetur ad lib. 1. adverſus Logicos. Sceptici autem non negant à phantaſia percipi res quales ſeſe ipſis offerunt, atque adeo etiam ſententias Dogmaticorum: at aſſentiri ſe illis, vel tales revera eſſe quales videntur, dubitant. Vide ſupra p. 49.

F *ὅτι διῄρηται ἡ οὐσία*] DEI ſcilicet à Mundo. Deos enim in intermundiis verſari, neque mundorum hominumve intereſſe negotiis docebat Epicurus, adeoque Deum à Mundo divellebat, quem è contrario intime cum eo conjunctum & Mundi animum ſtatuebat Stoicorum Schola. Vide Gaſſendum, Lipſiumque, & Jacobi Thomaſii *τοῦ μακαρίτου* inſignes de Stoica Mundi exuſtione diatribas.

G *εἰ μὲν κατείληφεν, ὑπάρχειν αὐτὰ λέγων*] Nam ut jam obſervavit Sextus, ſecundum Stoicos comprehendere eſt rerum imaginibus animo impreſſis ita affici, ut illis aſſentiaris. Quia vero, quod non exiſtit imagines animo imprimere non poteſt, hinc concludit illa etiam exiſtere, hoc eſt vera eſſe oportere quæ Stoicorum dogmatis contraria opponuntur, quandoquidem illa ſe comprehendere Stoicorum Schola affirmet. Levis quidem hæc eſt ac prope nugatoria cavillatio: reſpondebunt enim Stoici vere quidem exiſtere illa Epicureorum contraria dogmata animiſque ſuis imagines ab illis impreſſas, atque hactenus illa comprehendere ſe & aſſentiri comprehenſis, quod exiſtant, hoc eſt quod ab Epicureis ita doceantur, & quod hæc quæ à ſe comprehenditur, eſt illorum ſententia ſuis dogmatis contraria: quis vero ſanus inde colligat exiſtere res ipſas de quibus Epicureorum Schola à Stoicis diverſa abit? Sed ipſe ſtatim agnoſcit leve ac nugatorium hoc eſſe. Itaque ſubjungit: *μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ μὴ ληρεῖν.*

ex ſeipſa occurriſſe dicat illam obſcuram rem ſibi evidenterque obverſatam, & comprehenſam fuiſſe: eo modo non fuerit obſcura, ſed omnibus ex æquo apparens, & pro confeſſa habita, minimeque controverſa. Atqui de unoquoque obſcuro inextricabilis fuit inter eos diſcrepantia. Ergo ille Dogmaticus qui de obſcuræ rei exiſtentia affirmat & pronuntiat, nequaquam evidenter eam ſibi obverſantem habuerit, eamque ita comprehenderit. 9. Quod ſi per aliquam inveſtigationem *eam ſe comprehendiſſe dicat*, quomodo quærere poterat antequam exacte rem ut jam ſupponimus, comprehendiſſet? Nam quum ad inquiſitionem neceſſe ſit ut prius exacte ſit comprehenſum id de quo inquiretur: at viciſſim ipſa comprehenſio rei de qua inquiritur, indigeat præcedente inquiſitione, omnino niſi in vitioſum modum probandi unum mutuo per alterum incidere velint, non poterunt & inquirere de obſcuris, & dogmatice pronuntiare: quum, ſive voluerint à comprehenſione incipere, redigamus eos illuc, ut oporteat ipſos rem prius quæſiviſſe quam comprehendiſſe: ſive ab inquiſitione initium facere maluerint, eos illuc redigamus ut oporteat ante inquiſitionem comprehendiſſe id de quo futura ſit inquiſitio: adeo ut hinc accidat ut neque quicquam obſcurorum comprehendere illi poſſint, nec affirmative de ipſis pronuntiare. Unde tolletur Dogmaticorum ſubtilis loquacitas, ac per ſe, puto continget ut ephectica atque aſſenſionem ſuſpendens philoſophia inducatur. 10. Jam ſi dixerint ſe non exiſtimare neceſſe eſſe ut talis comprehenſio ſed modo ut ſimplex conceptio rei & intelligentia inquiſitionem præcedat, poterit etiam inter eos qui de exiſtentia obſcurorum retinent aſſenſum, de illa inquiri. Non enim ab intelligendi facultate excluditur Scepticus, ea (inquam) quæ per rationem ipſam naſcitur ex iis quæ paſſibiliter ipſi obverſantur, actu ipſo apparentia; neque neceſſario eorum quæ intellectu percipit, exiſtentiam inducit. Non enim exiſtentia ſolum intellectu percipimus, (ut ajunt) ſed etiam non exiſtentia. Unde Ephecticus ſive quærat, ſive intellectu percipiat, in ſceptico permanet inſtituto. Jam enim declaravimus ipſum iis quæ per paſſivam phantaſiam ipſi obverſantur, ſecundum id quod ſibi ap-

περιπτωτικῶς κατ' ἐνάργειαν [H] λέγοιτο ὑποπεσεῖν αὐτῷ, καὶ κατειλῆφθαι τὸ ἄδηλον· οὕτως ἂν οὐδὲ ἄδηλον εἴη, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπίσης φαινόμενον, καὶ ὁμολογούμενον, καὶ μὴ διαπεφωνημένον. [I] περὶ ἑκάστου δὲ τῶν ἀδήλων ἀνήνυτος γέγονε παρ' αὐτοῖς διαφωνία· οὐκ ἄρα ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἐνάργειαν ὑποπεσὸν αὐτῷ κατειληφὼς ἂν εἴη τὸ ἄδηλον, ὁ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ διαβεβαιούμενός τε καὶ ἀποφαινόμενος δογματικός· εἰ δὲ διά τινος ἐρεύνης, πῶς οἷός τε ἦν ζητεῖν πρὸ τοῦ καταλαβεῖν ἀκριβῶς αὐτὸ κατὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν; τῆς μὲν γὰρ ζητήσεως χρῃζούσης τοῦ πρότερον ἀκριβῶς κατειλῆφθαι τὸ μάλλον ζητεῖσθαι, καὶ οὕτως ζητεῖσθαι· τῆς δὲ καταλήψεως τοῦ ζητουμένου πράγματος δεομένης πάλιν αὐτῆς τοῦ προεζητεῖσθαι πάντως αὐτὸ κατὰ τὸν διάλληλον τρόπον [K] τῆς ἀπορίας ἀδύνατον αὐτοῖς γίγνεται. καὶ τὸ ζητεῖν περὶ τῶν ἀδήλων, καὶ τὸ δογματίζειν, ἤν τε ἀπὸ τῆς καταλήψεως ἄρχεσθαι βούλωνταί τινες, μεταγόντων ἡμῶν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δεῖν αὐτὸ προεζητηκέναι πρὸ τοῦ κατειληφέναι· ἤν τε ἀπὸ τῆς ζητήσεως, ἐπὶ τὸ δεῖν πρὸ τοῦ ζητεῖν κατειληφέναι τὸ μάλλον ζητεῖσθαι. ὥς τε διὰ ταῦτα μήτε καταλαμβάνειν αὐτοὺς δύνασθαί τι τῶν ἀδήλων, μήτε ἀποφαίνεσθαι διαβεβαιωτικῶς ὑπὲρ αὐτῶν. ἐξ ὧν ἀναιρεῖσθαι μὲν τὴν δογματικὴν εὑρεσιλογίαν αὐτόθεν, οἶμαι, συμβήσεται· τὴν ἐφεκτικὴν δὲ εἰσάγεσθαι φιλοσοφίαν. εἰ δὲ φήσουσι μὴ τοιαύτην λέγειν κατάληψιν ἡγεῖσθαι ζητήσεως προσήκειν, νόησιν δὲ ἁπλῶς· οὐκ ἔστιν ἀδύνατον ἐν τοῖς ἐπέχουσι περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀδήλων ζητεῖν. νοήσεως γὰρ οὐκ ἀπείργεται ὁ σκεπτικός, οἶμαι, ἀπό τε τῶν παθηματικῶς ὑποπιπτόντων κατ' ἐνάργειαν φαινομένων, αὐτῷ λόγῳ γινομένης· καὶ μὴ πάντως εἰσαγούσης τὴν ὕπαρξιν τῶν νοουμένων. οὐ γὰρ μόνον τὰ ὑπάρχοντα νοοῦμεν [L] ὥς φασιν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ἀνύπαρκτα. ὅθεν καὶ ζητῶν καὶ νοῶν ἐν τῇ σκεπτικῇ διαθέσει, μένει ὁ Ἐφεκτικός· ὅτι γὰρ τοῖς κατὰ φαντασίαν παθητικὴν ὑποπίπτουσιν αὐτῷ, καθ' ὃ φαίνεται αὐτῷ,

N O T Æ.

H κατ' ἐνάργειαν] In editis hoc loco & paullo inferius bis erat κατ' ἐνέργειαν, quod H. Stephanus verterat: *actu ipſo.* Sed niſi ἐναργὲς ſive evidens ſit quod percipitur ſive actu id ſe offerat ſive poteſtate, parum ad rem id fuerit. Itaque ἐνάργειαν prætuli, qua voce noſter ſæpius utitur lib. adverſus Logicos, ubi ſimile argumentum tractat.

I μὴ διαπεφωνημένον] Nota Sextum hic uti modo primo argumentandi ex illis quinque τρόποις ἐποχῆς, qui ducitur à diſſidio ſententiarum. Vide ſupra, lib. 1. c. 15.

K κατὰ τὸν διάλληλον τρόπον] En ex iiſdem quinque modis ultimum. Sæpe autem dictum eſt, διάλληλον τρόπον vocari vitioſum argumentum quod circuli in morem αὐτὸ δι' αὐτοῦ δεικνύναι *idem per idem probare* aggreditur. Simplicius in VI. Phyſ. p. 210. b.

L οὐ γὰρ μόνον τὰ ὑπάρχοντα νοοῦμεν] Res quæ non exiſtunt, animo nobis nihilominus concipere haud dubie poſſumus, etiam ita ut, quod facimus quotidie, exiſtere ea credamus & aliis de illorum exiſtentia perſuaſis aſſentiamur. Ea vero quæ imagines illarum animo noſtro impreſſere, non ſunt ἀνύπαρκτα, ſed neceſſe eſt exiſtere.

συγκατατίθεται, δεδήλωται. ὅρα δὲ μὴ καὶ νῦν οἱ δογματικοὶ ζητήσεως ἀπείργονται. οὐ γὰρ τοῖς ἀγνοεῖν τὰ πράγματα ὡς ἔχει πρὸς τὴν φύσιν ὁμολογοῦσι, τὸ ζητεῖν ἔτι περὶ αὐτῶν ἀνακόλουθον· τοῖς δ' ἐπ' ἀκριβὲς οἰομένοις ταῦτα γινώσκειν. οἷς μὲν γὰρ ἐπὶ πέρας ἤδη πάρεστιν ἡ ζήτησις, ὡς ὑπειλήφασιν, οἷς δὲ, τὸ δι' ὃ πᾶσα συνίσταται ζήτησις, ἀκμὴν ὑπάρχει, τὸ νομίζειν ὡς οὐχ εὑρήκασιν. οὐκοῦν ζητητέον ἡμῖν ἐστιν περὶ ἑκάστου μέρους τῆς καλουμένης φιλοσοφίας συντόμως ἐπὶ τοῦ παρόντος. καὶ ἐπεὶ πολλὴ γέγονε παρὰ τοῖς δογματικοῖς διαφωνία περὶ τῶν μερῶν τῆς φιλοσοφίας, [M] τῶν μὲν ἓν, τῶν δὲ δύο, τῶν δὲ τρία εἶναι λεγόντων, (περὶ ἧς οὐκ ἂν εἴη προσῆκον πλείονα αὖ διεξιέναι) τὴν δόξαν τῶν δοκούντων τελειότερον ἀνεστράφθαι, κατὰ τὸ ἴσον ἐκθέμενοι, κατ' αὐτὴν προσάξομεν τὸν λόγον.

paret, aſſentiri. 11. Sed jam vide ne nunc Dogmatici ab inquiſitione etiam excludantur. Non enim ut ii qui fatentur ſe ignorare quomodo res ſe ſecundum naturam habeant, quærere de illis pergant, inconſentaneum eſt: ſed ii qui ſe exacte illas pernoſcere exiſtimant. Nam his quidem jam ad finem perducta eſt inquiſitio, ut ipſi exiſtimant: at illi, id propter quod tota inquiſitio inſtituitur, adhuc retinent, nempe exiſtimare ſe nondum inveniſſe. 12. Inquirendum eſt itaque nobis breviter in præſentia de unaquaque philoſophiæ, quæ vocatur, parte. Et quoniam magna fuit inter Dogmaticos de philoſophiæ partibus controverſia, quum alii unam, alii duas, alii tres eſſe dicerent (quam quidem latius perſequi non attinet) eorum opinionem qui perfectius in ea verſati eſſe videntur, ubi ex æquo expoſuerimus, ſecundum eam diſputationem noſtram provehamus.

ΚΕΦ. β'.

ΠΟΘΕΝ ΑΡΚΤΕΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΥΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ.

ΟΙ Στωϊκοὶ τοίνυν καὶ ἄλλοι τινὲς, [N] τρία μέρη τῆς φιλοσοφίας εἶναι λέγουσι, λογικὸν, φυσικὸν, ἠθικόν· καὶ ἄρχονταί γε τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τοῦ λογικοῦ· [O] καίτοι πολλῆς καὶ περὶ τοῦ πόθεν ἄρχεσθαι δεῖ, [P] στάσεως γεγενημένης. οἷς ἀκολουθήσαντες ἀδοξάστως, [Q] ἐπεὶ τὰ ἐν τοῖς τρισὶ μέρεσι λεγόμενα κρίσεως χρῄζει καὶ κριτηρίου, ὁ δὲ περὶ κριτηρίου λόγος ἐμπεριέχεσθαι δοκεῖ τῷ λογικῷ μέρει· ἀρξώμεθα ἀπὸ τοῦ περὶ τοῦ κριτηρίου [R] λόγου καὶ τοῦ λογικοῦ μέρους.

Cap. II.

Vnde Incipere Debeat Inqviſitio Adverſvs Dogmaticos.

13. STOICI igitur & alii nonnulli tres eſſe philoſophiæ partes dicunt, rationalem, naturalem, moralem: & doctrinam ſuam à rationali ordiuntur: quamvis & unde exordiendum eſſet, magnis diſſenſionibus agitatum inter eos fuerit. Quos ſequuti ita tamen ut nulli opinioni aſſentiamur, quoniam ea quæ in tribus illis partibus dicuntur, indigent dijudicatione & criterio ſive dijudicatorio inſtrumento, diſputatio autem de criterio videtur rationali Philoſophiæ parte contineri: à diſputatione de criterio & de rationali parte exordium ſumamus.

NOTÆ.

M περὶ τῶν μερῶν τῆς φιλοσοφίας] Hæc prolixius exponuntur libro primo adverſus Logicos ſub initium, ubi viros ſapientes enumerat, qui unam, qui duas, qui tres partes Philoſophiæ ſtatuerunt.

N οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἄλλοι τινές] De Stoicis videndus Plutarchus in limine librorum de placitis, & Seneca Epiſtola LXXXIX. Cæterum Socrati primum hoc placuiſſe ut *τριμερὴς* eſſet *φιλοσοφία*, narrat Galenus ſive quisquis ſcriptor libri *περὶ φιλοσόφου ἱστορίας* ſub init. Platoni eandem diviſionem tribuunt Atticus atque Ariſtocles apud Euſebium lib. XI. præparat. c. 2. & 3. Alcinous c. 3. Apulejus de dogmate Platonis, & Auguſtinus VIII. 4. de Civitate DEI. Similiter Epicurum Philoſophiam tripartitam feciſſe demonſtrat Gaſſendus libro de Philoſophia Gargettii illius Philoſophi p. 114. Etiam Hebræis antiquis probatam hujusmodi diſtinctionem præter Euſebium monet Olympiodorus præf. in Eccleſiaſtem, ubi notat Salomonem Regem à DEO edoctum, tripliciter *τὰ ὄντα* diviſiſſe, tractaſſeque *τὰ φυσικὰ* in Eccleſiaſte, in Proverbiis *τὰ ἠθικὰ*, & *τὰ νοητὰ* in Cantico Canticorum.

O ἄρχονταί γε ἀπὸ τοῦ λογικοῦ] Plutarchus de Stoicorum repugnantiis p. 1035. *ὁ Χρύσιππος οἴεται δεῖν τῶν λογικῶν πρῶτον ἀκροᾶσθαι τοὺς νέους, δεύτερον δὲ τῶν ἠθικῶν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν φυσικῶν.* Chryſippus in quarto *περὶ βίων* apud eundem Plutarchum: *πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι κατὰ τὰ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰρημένα, τρία γένη τῶν τοῦ φιλοσόφου θεωρημάτων εἶναι, τὰ μὲν λογικὰ, τὰ δὲ ἠθικὰ, τὰ δὲ φυσικά. εἶτα τούτων δεῖ προτάττεσθαι, πρῶτα μὲν τὰ λογικὰ, δεύτερα δὲ τὰ ἠθικὰ, τρίτα δὲ τὰ φυσικά· τῶν δὲ φυσικῶν ἔσχατος εἶναι ὁ περὶ τῶν Θεῶν λόγος, διὸ καὶ τελετὰς ἠγόρευσαν τὰς τούτων παραδόσεις.*

P πολλῆς καὶ περὶ τοῦ πόθεν ἄρχεσθαι δεῖ] Alii enim à Phyſica ut ab antiquiſſimo genere Philoſophiæ, alii ab Ethica ut maxime neceſſaria parte inchoandum eſſe duxerunt. Vide lib. 1. adverſus Logicos.

Q ἀδοξάστως] Frequentiſſimum noſtro vocabulum, notans animum nulli opinioni firmiter aſſentientem, ut jam ſæpius à me notatum memini.

R ἀπὸ τοῦ περὶ κριτηρίου] Illud *περὶ* in editis exciderat, quod ex MS. Savil. revocavi.

Cap. III.

De Criterio, Veri Falſique Regula.

14. Sed illud ante omnia dicendum eſt, criterium dici vel illud quo dijudicari ajunt exiſtat aliquid nec ne, vel illud cui in vita acquieſcimus. Propoſitum eſt autem nobis in præſentia de eo quod veri falſique regula eſſe dicitur, diſputare. Nam de criterio quod in altera ſignificatione capitur, eo in loco in quo de ſcepſi tractabamus, diſſeruimus. 15. Criterium igitur de quo nunc agitur, tribus modis dicitur, communiter, peculiariter, peculiariſſime. Communiter, omnis menſura comprehenſionis, ſecundum quam ſignificationem etiam naturalia criteria appellantur, ut viſus. Peculiariter autem, omnis artificialis menſura comprehenſionis, ut regula & radius circinusque. Peculiariſſime vero, omnis menſura artificialis ad comprehenſionem rei alicujus obſcuræ. juxta quam ſignificationem, ea quæ circa res in vita communi verſantur, non appellantur criteria, ſed ea tantum quæ ad Logicam conſiderationem pertinent, & quæ Dogmatici ad veritatis dijudicationem afferunt. 16. Dicimus igitur propoſitam eſſe præcipue nobis de Logica veri falſique regula diſputationem. Sed & ipſa trifariam dici poſſit, A quo, Per quod, Secundum quod. Exempli gratia, A quo, homo. Per quod, aut ſenſus, aut intellectus. Secundum quod autem, applicatio phantaſiæ, ſecundum quam homo aggreditur dijudicare per unum aliquod ex ante dictis. 17. Hæc præfari conſentaneum eſſe videbatur, ut de quo inſtituta ſit dubitatio, perſpiciamus. Reliquum eſt ut ad refutationem veniamus eorum qui ſe veritatis criterum comprehendiſſe, temerarie dicunt. initium autem à veritate ſumamus.

ΚΕΦ. γʹ.

ΠΕΡΙ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ.

Ἐκεῖνο προειπόντες ὅτι κριτήριον μὲν λέγεται [S] τό, τε ᾧ κρίνεσθαί φασιν ὕπαρξιν καὶ ἀνυπαρξίαν· καὶ τό, ᾧ προσέχοντες βιοῦμεν. πρόκειται δὲ ἡμῖν νῦν περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας εἶναι λεγομένου διαλαβεῖν· περὶ γὰρ τοῦ κατὰ τὸ ἕτερον σημαινόμενον ἐν τῷ περὶ τῆς σκέψεως λόγῳ [T] διεξήλθομεν. τὸ κριτήριον τοίνυν περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστὶν, λέγεται τριχῶς, κοινῶς, ἰδίως, ἰδιαίτατα. κοινῶς μὲν, πᾶν μέτρον καταλήψεως, καθ᾽ ὃ σημαινόμενον καὶ τὰ φυσικὰ οὕτω προσαγορεύεται κριτήρια, ὡς ὅρασις· ἰδίως δὲ, πᾶν μέτρον καταλήψεως τεχνικόν· ὡς κανὼν καὶ διαβήτης· ἰδιαίτατα δὲ πᾶν μέτρον καταλήψεως τεχνικὸν ἀδήλου πράγματος· καθ᾽ ὃ τὰ μὲν βιωτικὰ [U] οὐ λέγεται κριτήρια, μόνα δὲ τὰ λογικὰ, καὶ ἅπερ οἱ δογματικοὶ φέρουσι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας κρίσιν. φαμὲν οὖν προηγουμένως περὶ τοῦ λογικοῦ κριτηρίου διεξιέναι. ἀλλὰ καὶ τὸ λογικὸν κριτήριον λέγοιτ᾽ ἂν τριχῶς, τὸ ὑφ᾽ οὗ, [X] καὶ τὸ δι᾽ οὗ, καὶ τὸ καθ᾽ ὅ. οἷον, ὑφ᾽ οὗ μὲν ἄνθρωπος· δι᾽ οὗ δὲ ἤτοι αἴσθησις ἢ διάνοια· καθ᾽ ὃ δὲ ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας, [Y] καθ᾽ ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐπιβάλλει κρίνειν διά τινος τῶν προειρημένων. ταῦτα μὲν οὖν ἁρμόζον ἦν ἴσως προειπεῖν· ἵνα ἐννοήσωμεν περὶ οὗ ἡμῖν ἐστιν ὁ λόγος. λοιπὸν δὲ ἐπὶ τὴν ἀντίρρησιν χωρῶμεν, τὴν πρὸς τοὺς λέγοντας προπετῶς, κατειληφέναι τὸ κριτήριον τῆς ἀληθείας, ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀρξάμενοι.

Cap. IV.

An Sit Aliquod Veritatis Criterium.

18. Ex iis itaque qui de criterio diſſeruerunt, quidam pronuntiarunt dari aliquam veri falſique regulam, ut Stoici & alii nonnulli: quidam non dari: ut cum alii,

ΚΕΦ. δʹ.

ΕΙ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΙ ΚΡΙΤΗΡΙΟΝ ΑΛΗΘΕΙΑΣ.

Τῶν διαλαβόντων τοίνυν περὶ κριτηρίου, οἱ μὲν εἶναι τοῦτο ἀπεφήναντο, ὡς οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἄλλοι τινές· [Z] οἱ δὲ, μὴ εἶναι, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ

NOTÆ.

S κριτήριον μὲν λέγεται] De duplici hac regulæ indicatoriæ ſive κριτηρίου notione dictum ad librum contra Logicos. Regulam veri & falſi vocat Cicero in Lucullo c. 11. & alibi. Simplicius in Epictet. p. 316. κανόνα διακριτικὸν τοῦτε ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους.

T ἐν τῷ περὶ τῆς σκέψεως λόγῳ] Supra lib. 1. capite undecimo.

U τὰ μὲν βιωτικά] MS. Uratislav. βιωτικὸν, unde ſuſpicari aliquis poſſit legendum βιωτικῶν. Sed nihil volui mutare, quia βιωτικὰ, ita dicitur ut mox λογικὰ, atque βιωτικὰ legitur etiam in libro adverſus Logicos ubi triplex hæc κριτηρίου acceptio recurrit.

X τὸ ὑφ᾽ οὗ] Male erat in editis, ἐφ᾽ οὗ. Porro Potamo apud Laërtium l. 21. duo tantummodo priora criteria veritatis admittebat, ὑφ᾽ οὗ & δι᾽ οὗ, tertio vel neglecto vel repudiato.

Y ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας] Ita rectius MS. Savil. pro eo quod erat in editis προβολή.

Z Στωϊκοὶ καὶ ἄλλοι τινές] MS. U. & S. ἄλλοι σοί τινες, quæ lectio non eſt contemnenda, cum pronomen *tibi* poſitum ita reperiatur etiam in aliis ſcriptoribus. Dari autem aliquam veri falſique regulam, cum Stoicis affirmabat ingens turba cæterorum Dogmaticorum, atque adverſus Scepticos ſingulari ſcripto adhuc inedito evincere conatus eſt Nicephorus Gregoras. Vide etiam, ſi placet, Galenum περὶ ἀρίστης διδασκαλίας contra Favorinum.

Κορίν-

Κορίνθιος Ξενιάδης,[A] καὶ Ξενοφάνης[B] ὁ Κολοφώνιος, λέγων, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται. ἡμεῖς δὲ ἐπίσχωμεν πότερόν ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν. ταύτην οὖν τὴν διαφωνίαν[C] ἤτοι ἐπικριτὴν εἶναι φήσουσιν ἢ ἀνεπίκριτον· καὶ εἰ μὲν ἀνεπίκριτον, αὐτόθεν εἶναι δώσουσι τὸ δεῖν ἐπέχειν· εἰ δὲ ἐπικρίνεται, τίνι κριθήσεται λεγέτωσαν, μήτε κριτήριον ὁμολογούμενον ἡμῶν ἐχόντων, μήθ' ὅλως, εἴ ἐστιν εἰδότων, ἀλλὰ ζητούντων. καὶ ἄλλως, ἵνα ἡ γενομένη περὶ τοῦ κριτηρίου διαφωνία ἐπικριθῇ, δεῖ κριτήριον ἡμᾶς ἔχειν ὡμολογημένον, δι' οὗ δυνησόμεθα κρίνειν αὐτήν. καὶ ἵνα κριτήριον ὡμολογούμενον ἔχωμεν, δεῖ πρότερον ἐπικριθῆναι τὴν περὶ τοῦ κριτηρίου διαφωνίαν. οὕτως δὲ εἰς τὸν διάλληλον ἐμπίπτοντος τρόπον[D] τοῦ λόγου, ἄπορος ἡ εὕρεσις τοῦ κριτηρίου γίνεται· μήτε ἐξ ὑποθέσεως[E] ἡμῶν ἐώντων αὐτοὺς κριτήριον λαμβάνειν· ἐάν τε κριτηρίῳ τὸ κριτήριον κρίνειν ἐθέλωσιν,[F] εἰς ἀπειρίαν αὐτοὺς ἐκβαλλόντων. ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ ἡ μὲν ἀπόδειξις δεῖται κριτηρίου ἀποδεδειγμένου, τὸ δὲ κριτήριον ἀποδείξεως κεκριμένης, εἰς τὸν διάλληλον ἐκβάλλονται τρόπον. οἰόμενοι οὖν ἱκανὰ καὶ ταῦτα εἶναι δεικνῦναι τὴν τῶν δογματικῶν προπέτειαν, κατὰ τὸν περὶ τοῦ κριτηρίου λόγον· ἵνα καὶ ποικίλως αὐτοὺς ἐλέγχειν ἔχωμεν, οὐκ ἄτοπον προσκαρτερῆσαι τῷ τόπῳ· οὐ μὴν ἑκάστῃ τῶν περὶ κριτηρίου δοξῶν ἀμιλληθῆναι[G] προαιρούμεθα ἰδικῶς. (ἀμύθητος γὰρ ἡ διαφωνία γέγονεν· καὶ οὕτως εἰς ἀμέθοδον καὶ ἡμᾶς λόγον ἐμπεσεῖν ἀναγκαῖον ἔσται) ἀλλ' ἐπεὶ τὸ κριτήριον περὶ οὗ ζητοῦμεν, τρισσὸν εἶναι δοκεῖ· τό, τε ὑφ' οὗ, καὶ τὸ δι' οὗ, καὶ τὸ καθ' ὅ, ἕκαστον τούτων ἐπελθόντες ἐν μέρει, τὴν ἀκαταληψίαν αὐτοῦ παραστήσομεν.[H] οὕτω γὰρ ἐμμέθοδος ἅμα καὶ

tum Xeniades Corinthius, & Xenophanes Colophonius, dicens, *adhæret opinio cunctis*. Nos autem aſſenſum cohibeamus de eo, utrum ſit an non ſit. 19. Hanc igitur controverſiam aut dijudicabilem eſſe dicent, aut indijudicabilem: & ſiquidem indijudicabilem eſſe dicent, eo ipſo concedent eſſe cohibendum aſſenſum. Sin autem ejusmodi eſt quæ dijudicari poſſit, dicant quo dijudicabitur, quum nec criterium confeſſum habeamus, nec plane an ſit norimus, ſed quæramus. 20. Præterea ut dijudicetur ea quæ de criterio eſt controverſia, confeſſum nos criterium habere oportet, per quod ipſum dijudicare poſſimus: & ut criterium confeſſum habeamus, controverſiam de criterio dijudicari prius oportet. Quum autem ſic in vitium argumenti quo alterum mutuo ex altero probamus incidat oratio, nullus inveniendi criterii modus relinquitur: quum neque ipſos, ex hypotheſi, criterium accipere permittamus, atque ſi criterio criterium dijudicare voluerint, in infinitum ipſos rejiciamus. Quin etiam quum demonſtratio quidem criterio demonſtrato indigeat, criterium autem demonſtratione dijudicata, iterum in vitioſum argumentum quo alterum mutuo probare ex altero volunt, conjiciuntur. 21. Quanquam autem vel hæc exiſtimamus ſufficere ad oſtendendam Dogmaticorum temeritatem in iis quæ de criterio dicunt: ut variis etiam modis ipſos refellere poſſimus, non abſurdum ducimus huic loco immorari. nec tamen unamquamque earum opinionum quæ de criterio fuerunt, commemorare volumus ſigillatim (inenarrabilis enim fuit ea ſuper re diſſenſus, & ita nos à recta diſputationis via aberrare neceſſe eſſet) ſed quia criterium de quo inquirimus triplex eſſe videtur, A quo, Per quod, Secundum quod: quum unumquodque horum ſigillatim percurrerimus, nullo id comprehendi modo poſſe oſtendamus. Sic enim certa methodo progredietur, & per-

NOTÆ.

A ὁ Κορίνθιος Ξενιάδης] Hic Xeniades Philoſophus Democrito antiquior fuit adeoque diverſus ab altero Xeniade itidem Corinthio divite & ἀσώτῳ qui emit Diogenem Cynicum, ut pulchre notavit Menagius ad Laërtii VI 74 Illud vero de Xeniade, quod πάντα dixit eſſe ψευδῆ, καὶ πᾶσαν φαντασίαν καὶ δόξαν ψεύδεσθαι, ſæpius noſter commemorat in libris adverſus Logicos.

B Ξενοφάνης] Verſus Xenophanis è quibus hoc Hemiſtichium Sextus præſenti loco repetiit, plures in hanc ſententiam leguntur lib. 1. adverſus Logicos aliquot locis. & in Origenis Philoſophumenis c. 14. atque apud Laërtium IX. 72. Falluntur autem qui pro δόκος in Xenophanis verbis ſcribunt δοκεῖ vel δοκοῖ, cum tot locis omnes Codices legant conſtanter δόκος, & hoc vocabulum etiam Callimachus pro δοκήσει poſuerit teſte Euſtathio, τῷ γ' ἐμῷ δοκῷ. Vide Paulum Leopardum libro XII emendationum, capite 24. S. Epiphanius in Expoſitione fidei T. 1. p. 1087. Ξενοφάνης εἶναι τὰ πάντα ἔφη οὐδὲν ἀληθές, οὕτως τὸ ἀτρεκὲς ἡμῖν ἄδηλον, δόκησις δὲ ἐπὶ πᾶσι τέτυκται, μάλιστα τῶν ἀφανέων.

C ταύτην οὖν διαφωνίαν] Argumentum hoc occurrit etiam apud Laërtium IX. 94. Eſt autem primus ex quinque illis Scepticorum colligendi modis de quibus noſter lib. 1. c. 15.

D εἰς τὸν διάλληλον τρόπον] Modus quintus argumenti ex illis quinque de quibus eodem loco.

E μήτε ἐξ ὑποθέσεως] Ex hypotheſi & ſententia Xeniadis, Xenophanis & aliorum qui ut de Philone Academico ait Cicero in Lucullo c 6. *judicium incogniti & cogniti* penitus tollebant. Cum enim hi reperiantur Philoſophi, qui criterium veritatis dari negant, non licebit dogmaticis dicere controverſiam hanc jam eſſe dijudicatam, neque affirmare quod ejusmodi criterium detur, niſi dixerit quo criterio deprehendi hoc ipſum certo poſſit, & controverſia hæc ſecundum dogmaticos decidi ac definiri. Eſt hic modus quartus ex illis quinque argumentis Scepticis de quibus cap. 15. lib. 1.

F ἐθέλωσιν] ita rectius MSS. pro ἐθέλουσιν, & paullo ante κριτηρίου λαμβάνειν pro κριτήριον. Sed minus bene eadem, κεκριμμένης pro κεκριμένης.

G ἑκάστῃ ἀμιλληθῆναι] etiam hanc emendationem MStis Codicibus debes In editis erat ἑκάστης ἀμεληθῆναι.

H παραστήσομεν] Ita repoſui ex MSS. pro παραστήσωμεν.

fecta

fecta expletaque omnibus ſuis numeris & partibus erit oratio. Incipiamus autem ab eo quod dicitur, A quo. Videntur enim una cum hoc in dubium cætera etiam revocari.

CAP. V.

DE CRITERIO A QUO, SIVE QUISNAM JUDICARE DEBEAT.

22. HOMO igitur mihi videtur, ſecundum ea quæ à Dogmaticis dicuntur, non ſolum comprehendi non poſſe, ſed nec intelligi. Audimus enim apud Platonem, Socratem aperte fatentem ſe neſcire an ſit homo, an aliud quidpiam. Et quum ejus notionem oſtendere volunt, primum quidem inter ſe diſſident, deinde etiam ſtulta dicunt. 23. Nam Democritus ait, Hominem eſſe quod omnes ſcimus. Secundum quæ verba non cognoſcemus hominem, quia & canem ſcimus: & ideo ſequeretur etiam canem eſſe hominem. Sunt etiam aliqui homines quos non novimus: propterea non erunt homines. Imo vero ſecundum hanc notionem, nullus erit homo. Si enim ille dicit oportere ab omnibus hominem cognoſci, nullus autem eſt homo omnibus hominibus cognitus: nullus fuerit homo ſecundum illius ſententiam. 24. Atque hæc à nobis non dici ſophiſtice, ex doctrina ejus his conſentanea manifeſtum eſt. Nihil enim aliud vere eſſe dicit hic vir quam atomos & vacuum: quorum utrumque non animalibus ſolum, ſed omnibus concretis ineſſe ait. Itaque ex his nequaquam perſpicere hominis proprietatem poſſimus, quia ſunt omnibus communia. ſed neque aliud quicquam nobis ſe offert præter hæc. Nihil ergo habebimus, per quod hominem diſtinguere ab aliis animalibus & pure intellectu percipere poſſimus. 25. Epicurus autem dicit hominem eſſe tali forma præditum atque animatum. Ergo ſecundum hunc quoque, quoniam ho-

τέλειος ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ ὑφ᾽ οὗ· δοκεῖ γὰρ πῶς συναπορεῖσθαι τούτῳ καὶ τὰ λοιπά.

ΚΕΦ. έ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΥΦ ΟΥ.

Ὁ ἄνθρωπος τοίνυν δοκεῖ μοι, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ἀπὸ τῶν δογματικῶν, οὐ μόνον ἀκατάληπτος, [I] ἀλλὰ καὶ ἀνεπινόητος εἶναι. ἀκούομεν γοῦν τοῦ παρὰ Πλάτωνι [K] Σωκράτους, διαῤῥήδην ὁμολογοῦντος μὴ εἰδέναι πότερον ἄνθρωπός ἐστιν ἢ ἕτερόν τι. παριστάναι τε βουλόμενοι τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, πρῶτον μὲν διαφωνοῦσιν, εἶτα καὶ ἀσύνετα λέγουσιν. ὁ μὲν γὰρ Δημόκριτός [L] φησιν, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι ὃ πάντες ἴσμεν. ὅσον δ᾽ ἐπὶ τούτῳ, οὐ γνωσόμεθα τὸν ἄνθρωπον, ἐπεὶ καὶ κύνα ἴσμεν. [M] καὶ παρὰ τοῦτο ἔσται καὶ ὁ κύων, ἄνθρωπος. τινάς τε ἀνθρώπους οὐκ ἴσμεν· διὸ οὐκ ἔσονται ἄνθρωποι· μᾶλλον δὲ ὅσον ἐπὶ τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, οὐδεὶς ἔσται ἄνθρωπος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος μέν φησι, δεῖν ὑπὸ πάντων γινώσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον, οὐδένα δὲ ἄνθρωπον ἴσασιν πάντες ἄνθρωποι, οὐδεὶς ἔσται κατ᾽ αὐτὸν ἄνθρωπος. καὶ ὅτι ταῦτα οὐ σοφιζόμενοι λέγομεν, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀκολουθίας φαίνεται. μόνα γὰρ κατ᾽ ἀλήθειαν [N] ὑπάρχειν φησὶν ὁ ἀνὴρ, τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενόν· ἅπερ φησὶν οὐ μόνον τοῖς ζώοις ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς συγκρίμασιν ὑπάρχειν. ὥστε ὅσον μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπινοήσομεν [O] τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἰδιότητα, ἐπειδὴ κοινὰ πάντων ἐστίν· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἄλλο τι ὑπόκειται παρὰ ταῦτα. οὐκ ἄρα ἕξομεν δι᾽ οὗ τὸν ἄνθρωπον διακρῖναί τε ἀπὸ τῶν ἄλλων ζώων, καὶ εἰλικρινῶς νοῆσαι δυνησόμεθα. ὁ δὲ Ἐπίκουρος φησιν ἄνθρωπον εἶναι, τὸ τοιουτοὶ μόρφωμα μετὰ ἐμψυχίας. [P] καὶ κατὰ τοῦτον δὲ, ἐπεὶ ὁ ἄνθρω-

NOTÆ.

I οὐ μόνον ἀκατάληπτος] Non ſolum ſenſibus vel ratione haud poſſe comprehendi, quod revera homo extet talis qualem eſſe volunt, ſed nec intellectui quidem ejus ἔννοιαν ſive notionem patere. Ita hæc iterum diſtinguit infra Sect. 29. εἰ μέν τοι καὶ δοίημεν κατὰ συγχώρησιν, ὅτι ἐπινοεῖσθαι δύναται ὁ ἄνθρωπος, ἀκατάληπτος εὑρεθήσεται. Similiter Sect. 71. & lib. 1. adverſus Logicos Sect. 283. Deinde κατάληψιν facit duplicem unam quæ ſenſibus fit, alteram quæ διανοίᾳ & ratione. Sect. 32. ſeq. Καταλαμβάνειν vero à ſimplici νοεῖν, diſtinguit ſupra hoc libro, Sect. 4. ſeq. & 10.

K τοῦ παρὰ Πλάτωνι] Socrates apud Platonem in Theæteto p. 127. τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοιοῦτον (φιλόσοφον) ὁ μὲν πλησίον καὶ ὁ γείτων λέληθεν, οὐ μόνον ὅ, τι πράττει, ἀλλ᾽ ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν, ἤ τι ἄλλο θρέμμα. τί δέ ποτ᾽ ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τί τῇ τοιαύτῃ φύσει προσήκει διάφορον τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ πάσχειν, ζητεῖ τε καὶ πράγματ᾽ ἔχει διερευνώμενος. Idem in Phædro p. 338. οὐ δύναμαί πω κατὰ τὸ Δελφικὸν γράμμα γνῶναι ἐμαυτόν. γελοῖον δή μοι φαίνεται, τοῦτο ἔτι ἀγνοοῦντα, τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν, -- σκοπῶ οὐν ἐμαυτὸν, εἴ τέ τι θηρίον ὢν τυγχάνω Τυφῶνος πολυπλοκώτερον, καὶ μᾶλλον ἔτι τεθυμμένον, εἴτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἁπλούστερον ζῶον θείας τινὸς καὶ ἀτύφου μοίρας φύσει μετέχον. Confer noſtrum lib. 1. adverſus Logicos Sect. 264.

L Δημόκριτος] Idem de Democrito repetit noſter laudato adverſus Logicos loco, Sect. 265. ubi dicta, ſi placet, vide.

M ἐπεὶ καὶ κύνα ἴσμεν] Putida vitilitigatio, neque enim verborum Democriti ſenſus eſt, quicquid novimus, eſſe hominem, ſed hoc quod hominem eſſe homines ipſi ſcimus & ſenſu atque uſu compertum habemus. Similes cavillationes ſunt quæ ſtatim ſequuntur ac ſi eum modo hominem Democritus affirmaſſet, quem de facie novimus, vel quem omnes norint homines. Sed propemodum ipſe agnoſcit Sextus hæc ſe modo objeciſſe σοφιζόμενον, itaque aliud argumentum ex dogmate Democriti de atomis & vacuo ſubjungit. Mox pro διὸ in MS. eſt δι᾽ ὅ. Deinde poſt verba γινώσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον, in editis ſequebatur hæc uncinis incluſa: ἐπεὶ καὶ κύνα ἴσμεν, καὶ παρὰ τοῦτο ἔσται, quæ è ſuperioribus temere repetita, in MSS. recte abſunt, ideoque & à me fuere prætermiſſa.

N μόνα γὰρ κατ᾽ ἀλήθειαν] Vide quæ ad lib. 1. contra Logicos.

O ἐπινοήσομεν] Ita ex MSS. repoſui pro ἐπινοήσωμεν & mox παρὰ ταῦτα pro περὶ ταῦτα, quod in editis erat.

P τοιουτοὶ μόρφωμα μετὰ ἐμψυχίας] Idem Epicuri refert noſter lib. 1. contra Logicos. & Laërtius X. 33. ex quo apparet Epicurum exiſtimaſſe rem quam ſæpius ſenſi-

πος δεί-

πος δείξει ἐμφανίζεται, ὁ μὴ δεικνύμενος, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. καὶ εἰ μὲν γυναῖκα δείκνυσί τις, ὁ ἀνὴρ οὐκ ἔσται ἄνθρωπος· εἰ δὲ ἄνδρα ἡ γυνή, ἄνθρωπος οὐκ ἔσται. τὰ δὲ αὐτὰ ἐπιχειρήσομεν καὶ ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν περιστάσεων ἃς ἴσμεν ἐκ τοῦ τετάρτου τρόπου [Q] τῆς ἐποχῆς. ἄλλοι ἔφασκον [R] ἄνθρωπον ζῶον εἶναι λογικόν, θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ἐπεὶ οὖν δείκνυται ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἐποχῆς τῷ πρώτῳ, [S] ὅτι οὐδέν ἐστιν ζῶον ἄλογον, ἀλλὰ καὶ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικά ἐστι πάντα, ὅσον ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις, οὐ γνωσόμεθα τί ποτε λέγουσι. τά τε κείμενα ἐν τῷ ὅρῳ συμβεβηκότα, [T] ἤτοι κατ' ἐνέργειαν λέγουσιν ἢ δυνάμει. εἰ μὲν οὖν κατ' ἐνέργειαν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὁ μὴ ἐπιστήμην ἤδη τελείαν ἀπειληφώς, καὶ ἐν τῷ λόγῳ τέλειος ὤν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀποθνήσκειν καθεστώς· τοῦτο γὰρ τῇ ἐνεργείᾳ θνητόν ἐστιν. εἰ δὲ δυνάμει, οὐκ ἔσται ἄνθρωπος· οὔτε ὁ τὸν λόγον ἔχων τέλειον, οὔτε ὁ νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἀνειληφώς· καὶ τοῦτο δὲ τοῦ προτέρου ἐστὶν ἀτοπώτερον. καὶ ταύτῃ ἄρα ἀσύστατος πέφηνεν ἡ ἐπίνοια τοῦ ἀνθρώπου· ὁ γὰρ Πλάτων [U] ὅταν ἀξιοῖ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον, ἄπτερον, δίπουν, πλατυώνυχον, ἐπιστήμης πολιτικῆς δεκτικόν· οὐδὲ αὐτὸς ἀξιοῖ διαβεβαιωτικῶς τοῦτο ἐκτίθεσθαι. εἰ γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἕν τί ἐστιν τῶν κατ' αὐτὸν γινομένων μέν, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄντων· [X] ἀδύνατον δὲ περὶ τῶν μηδέποτε ὄντων διαβεβαιωτικῶς ἀποφαίνεσθαι κατ' αὐτόν· οὐδὲ ὁ Πλάτων ἀξιώσει τὸν ὅρον ἐκτίθεσθαι δοκεῖν, ὡς διαβεβαιούμενος· ἀλλ' ὥσπερ εἴωθεν κατὰ τὸ πιθανὸν λέγων. εἰ μέν τοι καὶ δοίημεν κατὰ συγχώρησιν ὅτι ἐπινοεῖσθαι δύναται [Y] ὁ ἄνθρωπος, ἀκατάληπτος εὑρεθήσεται. συνέστηκε μὲν γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· οὔτε δὲ τὸ σῶμα καταλαμβάνεται τάχα, [Z] οὔτε ἡ ψυχή· οὐδέ, ὁ ἄνθρωπος ἄρα· καὶ ὅτι μὲν τὸ σῶμα οὐ καταλαμβάνεται, δῆλον ἐντεῦθεν· τὰ συμβεβηκότα τινί, ἕτερά ἐστιν ἐκείνου ᾧ συμβέβηκεν. ὅταν οὖν χρῶμα ἤ τι παραπλήσιον ἡμῖν ὑποπίπτῃ, τὰ συμβεβηκότα τῷ σώματι εἰκὸς ἡμῖν

homo oſtendendo manifeſtatur, is qui non oſtenditur, non eſt homo: &, ſi quis vir mulierem oſtendat, vir non erit homo: ſi autem virum oſtendit mulier, mulier non erit homo. Idem inferemus & ex diverſitate circumſtantiarum quas ex quarto epoches modo didicimus. 26. Alii dicebant, hominem eſſe animal rationale, mortale, intelligentiæ & ſcientiæ capax. Quoniam igitur in primo epoches modo oſtenditur nullum eſſe animal irrationale, ſed & intelligentiæ & ſcientiæ capacia eſſe omnia, ſecundum ea quæ ipſi dicunt: jam quid ſibi velint neſciemus. 27. Deinde accidentia quæ in definitione poſita ſunt, aut actu dicunt eſſe aut potentia. Si actu, is non eſt homo qui ſcientiam jam perfectam non eſt aſſequutus, perfectamque rationem non habet, & qui in ipſa morte non verſatur, hoc enim eſt actu mortale. Sin potentia *dicunt eſſe*, ergo is non erit homo, nec qui rationem perfectam habet, nec qui intelligentiam & ſcientiam adeptus eſt, quod priore etiam eſt abſurdius. Quamobrem & hoc pacto nullam hominis notionem poſſe eſſe apparet. 28. Nam Plato quum vult hominem eſſe animal carens pennis, bipes, latis unguibus, ſcientiæ politicæ capax, ne ipſe quidem vult hoc ponere aſſeveranter. nam ſi homo ſit unum eorum quæ ſecundum ipſum gignuntur quidem, vere autem nondum ſunt, nullo modo autem poteſt de iis quæ nondum ſunt, aſſeveranter aliquid pronuntiari, ut ipſe ait: nimirum ne Plato quidem videri volet hanc definitionem tanquam aſſeverans tradidiſſe, ſed, ut ſolet, ad id quod veriſimile eſt, ſermonem accommodaſſe. 29. Verumtamen demus per conceſſionem poſſe hominem ſub intellectum cadere, certe eum nequaquam poſſe comprehendi comperiemus, ſiquidem homo ex animo & corpore conſtat: at neque corpus comprehendi poteſt, neque animus. Ergo ne homo quidem. 30. Ac corpus quidem non comprehendi, hinc perſpicuum eſt. Quæ accidunt alicui, diverſa ſunt ab eo cui accidunt. quum itaque color aut aliquid hujuſmodi nobis obverſatur, ea modo quæ corpori accidunt, non autem corpus ipſum

NOTÆ.

bus cognitam habemus, facillime cognoſci ex intelligentiæ illius inſitæ memoria atque anticipatione, nullamque orationem illuſtriorem reperiri poſſe hac evidentia, atque illam optimam eſſe rei deſcriptionem ſi monſtrata illa nomen ejus addas, homineque v. g. obvio facto dicas τοιοῦτόν ἐστιν ἄνθρωπος, *tale quiddam homo eſt*. Reipſa hoc parum abit ab hominis definitione quam ex Democrito jam noſter attulit, conſtatque Epicurum in aliis etiam multis veſtigia illius Philoſophi legiſſe.

Q ἐκ τοῦ τετάρτου τρόπου] Supra lib. 1. Sect. 100. ſeq.

R ἄλλοι ἔφασκον] Eſt hæc definitio hominis Stoicæ probata Scholæ, licet occurrit etiam apud Peripateticos ut Ammonium in quinque voces Porphyrii p. 37. b.

S ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἐποχῆς τρόπῳ] Supra lib. 1. Sect. 62. ſeq.

T συμβεβηκότα] Alias adverſus eandem hominis definitionem objectiones vide ſi placet libro 1. adverſus Logicos.

U ὁ γὰρ Πλάτων] De hac Platonica hominis definitione ibidem & apud Laërtium X. 40. Similis eſt apud Ammonium in quinque voces p. 39. ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ὀρθοπεριπατητικὸν πλατυόνυχον.

X γιγνομένων μέν, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄντων] Eſt hoc Platonis dogma in Theæteto p. 118. ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτ' οὐδέν, αἰεὶ δὲ γίνεται.

Y ὅτι ἐπινοεῖσθαι δύναται De diſtinctione inter ἀνεπινόητον & ἀκατάληπτον jam dictum Sect. 22.

Z τάχα] Nota vocabulum Scepticum, quo utitur ne quis exiſtimet eum præfracte ac δογματικῶς negare, quod comprehendi nec corpus nec anima poſſit,

nobis obverſari, rationi conſentaneum eſt. Cæterum corpus tres habere dimenſiones ajunt. debemus igitur longitudinem & latitudinem & profunditatem comprehendere, ut corpus comprehendamus. Si vero hæc ſenſibus noſtris obverſaretur, ſubargentatum etiam aurum cognoſceremus. Itaque ne corpus quidem *comprehendi poteſt.* 31. Jam vero ut hanc quoque de corpore controverſiam miſſam faciamus, rurſum homo incomprehenſibilis comperitur, quod incomprehenſibilis ſit anima. eam autem eſſe incomprehenſibilem, hinc patet. Ex iis qui de anima diſputaverunt (ut multiplicem & inexplicabilem eorum pugnam prætereamus) alii non eſſe animam (ex quibus fuit Dicæarchus Meſſenius) alii eſſe dixerunt: alii vero aſſenſum cohibuerunt. 32. Hanc igitur controverſiam ſiquidem indijudicabilem eſſe dixerint Dogmatici, eo ipſo concedent animæ incomprehenſibilitatem: ſin dijudicabilem, quo eam dijudicaturi ſint, dicant: ſenſu enim non poſſunt, quod eam intellectu percipiendam rationeque intelligendam contendant. ſin eam intellectu, dijudicatum iri reſponderint, in anima de nullo minus quam de intellectu conſtare dicemus, ut oſtendunt ii qui de exiſtentia quidem animæ inter ſe conſentiunt, at de intellectu in magna diſſenſione verſantur. 33. Si intellectu ergo animam volunt comprehendere, & controverſiam quæ de ea eſt dijudicare, eo de quo major eſt quæſtio, id dijudicare & confirmare de quo minor eſt quæſtio, volent. quod abſurdum eſt. Itaque ne per ratiocinationem quidem, ea quæ de anima eſt controverſia dijudicabitur. atque ita nihil erit quo dijudicetur. Quod ſi ita eſt, incomprehenſibilem dicamus neceſſe eſt. Unde ſequitur nec hominem comprehendi poſſe. 34. Ut autem hoc quoque demus, hominem comprehendi, at ab eo debere dijudicari res, oſtendi fortaſſe nulla ratione poſſit. Qui enim ab homine res debere dijudicari dixerit, aut cum demonſtratione, aut ſine ea hoc dicet. Sed cum demonſtratione hoc non poterit affirmare. Oportet enim demonſtrationem veram eſſe & judicatam, ideoque ab aliquo judicatam. quum vero nullum confeſſum criterium habeamus à quo hæc demonſtratio judicari

ὑποπίπτειν, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτὸ τὸ σῶμα. τόγε τοι σῶμα τριχῆ διάστατον [A] εἶναι λέγουσιν· ὀφείλομεν οὖν τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος καταλαμβάνειν ἵνα τὸ σῶμα καταλάβωμεν. εἰ γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὑπέπιπτεν, ἐγινώσκομεν ἂν καὶ τὰ ὑπάργυρα χρυσία. [B] οὐδὲ τὸ σῶμα ἄρα. ἵνα δὲ καὶ τὴν περὶ τοῦ σώματος ἀμφισβήτησιν παρορῶμεν, πάλιν ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκεται ἀκατάληπτος. διὰ τὸ ἀκατάληπτον εἶναι τὴν ψυχήν. ὅτι δὲ ἀκατάληπτός ἐστιν αὕτη, δῆλον ἐντεῦθεν. τῶν περὶ ψυχῆς διαλαβόντων, ἵνα τὴν πολλὴν καὶ ἀνήνυτον [C] μάχην παραλίπωμεν, οἱ μὲν μὴ εἶναι τὴν ψυχὴν ἔφασαν, ὡς οἱ περὶ τὸν Μεσσήνιον Δικαίαρχον· [D] οἱ δὲ, εἶναι· οἱ δὲ, ἐπέσχον. ταύτην οὖν τὴν διαφωνίαν, [E] εἰ μὲν ἀνεπίκριτον εἶναι λέξουσιν οἱ δογματικοὶ, δώσουσιν αὐτόθεν τὴν τῆς ψυχῆς ἀκαταληψίαν· εἰ δὲ ἐπικρίνεσθαι, τίνι ἐπικρινοῦσιν αὐτὴν, εἰπάτωσαν. αἰσθήσει μὲν γὰρ οὐ δύνανται, διὰ τὸ νοητὴν ὑπ᾽ αὐτῶν εἶναι λέγεσθαι. εἰ δὲ λέξουσιν ὅτι διανοίᾳ, ἐροῦμεν ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ ἀδηλότατόν ἐστιν ἡ διάνοια, ὡς δεικνύουσιν οἱ περὶ μὲν τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς ὁμοφωνοῦντες, περὶ δὲ τῆς διανοίας διαφερόμενοι. εἰ δὲ τῇ διανοίᾳ τὴν ψυχὴν ἐθέλουσιν καταλαμβάνειν, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἀδιαφωνίαν ἐπικρίνειν, τῷ μᾶλλον ζητουμένῳ τὸ ἧττον ζητούμενον ἐπικρίνειν τε καὶ βεβαιοῦν ἐθελήσουσιν· ὅπερ ἄτοπον. οὐδὲ τῇ διανοίᾳ τοίνυν ἐπικριθήσεται ἡ περὶ τῆς ψυχῆς διαφωνία· οὐδενὶ ἄρα. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀκατάληπτός ἐστιν. ὅθεν οὐδὲ ἄνθρωπος καταλαμβάνοιτ᾽ ἄν. ἵνα δὲ καὶ δῶμεν ὅτι καταλαμβάνεται ὁ ἄνθρωπος, μήποτε οὐκ ἐνδέχοιτο δεῖξαι, ὅτι ὑπ᾽ αὐτοῦ κρίνεσθαι δεῖ τὰ πράγματα. ὁ γὰρ λέγων ὅτι ὑπ᾽ ἀνθρώπου δεῖ κρίνεσθαι τὰ πράγματα, ἤτοι ἄνευ ἀποδείξεως [F] τοῦτο λέξει, ἢ μετὰ ἀποδείξεως. οὔτε δὲ μετὰ ἀποδείξεως· δεῖ γὰρ τὴν ἀπόδειξιν ἀληθῆ εἶναι καὶ κεκριμένην· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὑπό τινος κεκριμένην. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν ὁμολογουμένως ὑφ᾽ οὗ κριθῆναι δυνήσεται αὐτὴ ἡ ἀπόδειξις (ζη-

NOTÆ.

A σῶμα τριχῆ διάστατον] Infra lib. III. Sect. 39. & contra Geometras Sect. 55.

B τὰ ὑπάργυρα χρυσία] Vel περίχρυσα τῶν χαλκῶν quorum meminit p. 192. adverſus Logicos.

C πολλὴν καὶ ἀνήνυτον] Diverſus veterum Philoſophorum de anima opiniones perſtringunt Hermias in irriſione gentilium, Tertullianus de anima cap. 15. Cicero 1. Tuſc. c. 9. ſeq. Joaunes Philoponus prooemio ad Ariſtotelem de anima. Plutarchus de placitis lib. 4. cap. 2. ſeq. Stobæus in Eclogis Phyſ. p. 93. ſeq. & noſter lib. 1. contra Logicos.

D οἱ περὶ τὸν Μεσσήνιον Δικαίαρχον] Hic Dicæarchus Ariſtotelis diſcipulus, teſte Cicerone 1. Tuſc. cap. 10. & 21. contendit nihil eſſe omnino animum, & hoc eſſe nomen totum inane, ſed vim agendi latere in vivo corpore ita figurato, ut temperatione naturæ vigeat & ſentiat. Confer Ciceronem in Lucullo c. 39. & XIII. 31. ad Atticum, Plutarchum contra Colotem p. 1215. Euſebium XV. 9. præparat. Evangel.

E ταύτην τὴν διαφωνίαν] Primus ex quinque modis argumentandi de quibus ſupra lib. 1. cap 15.

F ἤτοι ἄνευ ἀποδείξεως] Argumentatio Scepticis frequens, ut dictum lib. 1. Sect. 115.

τοῦμεν γὰρ τὸ κριτήριον τὸ ὑφ' οὗ) οὐ δυνησόμεθα τὴν ἀπόδειξιν ἐπικρίνειν· διὰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ τὸ κριτήριον τὸ ὑφ' οὗ περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀποδεικνύναι. εἰ δὲ ἀναποδείκτως λεχθήσεται ὅτι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου δεῖ κριθῆναι τὰ πράγματα, ἄπιστον ἔσται, ὥστε οὐχ ἕξομεν διαβεβαιοῦσθαι ὅτι τὸ ὑφ' οὗ κριτήριόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. ὑπὸ τίνος δὲ καὶ κριθήσεται ὅτι τὸ ὑφ' οὗ κριτήριον ὁ ἄνθρωπός ἐστιν; οὐ γὰρ δὴ ἀκρίτως τοῦτο λέγοντες πιστευθήσονται· ἀλλ' εἰ μὲν ὑπ' ἀνθρώπου, τὸ ζητούμενον συναρπασθήσεται· [G] εἰδ' ὑπὸ ἑτέρου ζώου, πῶς ἐκεῖνο πρὸς τὴν κρίσιν, τοῦ ἄνθρωπον εἶναι [H] τὸ κριτήριον, παραλαμβάνεται; εἰ μὲν γὰρ ἀκρίτως, οὐ πιστευθήσεται· εἰ δὲ μετὰ κρίσεως, πάλιν ἐκεῖνο [πρὸς τὴν κρίσιν [I]] ὑπό τινος ὀφείλει κριθῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὑφ' ἑαυτοῦ, μένει ἡ αὐτὴ ἀτοπία· τὸ ζητούμενον γὰρ διὰ τοῦ ζητουμένου κριθήσεται· εἰ δὲ ὑπὸ ἀνθρώπου, ὁ διάλληλος εἰσάγεται τρόπος· εἰ δ' ὑπό τινος παρὰ ταῦτα ἄλλου, πάλιν ἐκείνου τὸ κριτήριον ἀπαιτήσομεν τὸ ὑφ' οὗ· καὶ μέχρις ἀπείρου· καὶ διὰ τοῦτο ἄρα οὐχ ἕξομεν λέγειν ὡς ὑπὸ ἀνθρώπου δεῖ κρίνεσθαι τὰ πράγματα. ἔστω δὲ καὶ πεπιστεύσθω, τὸ δεῖν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κρίνεσθαι τὰ πράγματα· οὐκοῦν ἐπεὶ πολλὴ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ διαφορά, πρότερον οἱ δογματικοὶ συμφωνησάτωσαν ὅτι τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ δεῖ προσέχειν· εἶθ' οὕτω καὶ ἡμᾶς αὐτῷ θέσθαι [K] κελευέτωσαν· εἰ δ',

Ἐς τ' ἂν ὕδωρ [L] τε νάῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, περὶ αὐτοῦ διαφωνήσουσι, πῶς ἡμᾶς ἐπείγουσι [M] προπετῶς τινι συγκατατίθεσθαι; ἢν γὰρ καὶ λέγωσιν ὅτι τῷ σοφῷ πιστευτέον, ἐρωτήσομεν αὐτοὺς ποίῳ σοφῷ· πότερον τῷ κατὰ Ἐπίκουρον, ἢ τῷ κατὰ τοὺς Στωϊκούς, ἢ τῷ Κυνικῷ. οὐχ ἕξουσι γὰρ συμφώνως εἰπεῖν. εἰ δὲ ἀξιώσει τις ἡμᾶς τῆς περὶ τοῦ σοφοῦ ζητήσεως ἀποστάντας, ἁπλῶς τῷ συνετωτέρῳ τῶν ὄντων ἁπάντων πιστεύειν, πρῶτον [N] μὲν καὶ περὶ τοῦ τίς συνετώτερός ἐστι τῶν ἄλλων, διαφωνήσουσιν. εἶτα

poſſit: (quærimus enim judicatorium A quo) demonſtrationem minime dijudicare, ideoque nec ipſum criterium A quo, de quo nunc agitur, demonſtrare poterimus. 35. At ſi abſque demonſtratione dicetur ab homine res judicari debere, hoc fide carebit. itaque affirmare hominem eſſe criterium A quo, nequaquam poterimus. Verum enimvero à quonam judicari queat hominem eſſe illud judicatorium A quo? non enim qui hoc ſine judicatione dicent, fidem obtinebunt: at ſi dixerint, ab homine, id ipſum quod in quæſtione verſatur, arripietur. 36. Sin ab alio animali, quomodo ipſum admittetur ad judicandum hominem eſſe illud judicatorium? Si enim ſine judicatione, fidem non impetrabit: ſin cum judicatione, illud rurſum, ad judicationem, ab aliquo judicatum eſſe neceſſe eſt. Et ſiquidem à ſeipſo, manet eadem abſurditas: (nam quod quæritur judicabitur per id quod quæritur) ſin ab homine, vitioſum argumenti genus probandi mutuo unum per alterum, inducetur. Quod ſi ab alio aliquo præter hæc, rurſum illius poſtulabimus criterium A quo, atque ita usque ad infinitum, ideoque debere res ab homine judicari, dicere non poterimus. 37. Sed tamen ita ſit, & ita credatur eſſe, debere res ab homine judicari: jam, quoniam magna eſt hominum diverſitas, prius inter ſe conſentiant Dogmatici hujus vel illius hominis ſequendam eſſe ſententiam, deinde nos quoque illi aſſentiri jubeant. Verum ſi,

Donec lympha fluet, procera virebit & arbor,

(ut in proverbio eſt,) controverſum hoc inter eos futurum eſt, qui fit ut nos procaciter ad certo cuipiam aſſentiendum urgeant? 38. Nam ſi dicant credendum eſſe ſapienti, interrogabimus eos quali ſapienti, an ei qui ſit ſapiens ſecundum Epicurum, an qui ſecundum Stoicos, an ei qui ſit Cynicus. At nunquam in reſponſione inter ſe conſentient. 39. Quod ſi quis poſtulabit à nobis ut miſſam facientes ſapientis inquiſitionem, ſimpliciter ei qui prudentior aliis omnibus ſit, credamus primum & de hoc quoque inter ſe diſſentient, quisnam ſit aliis pruden-

NOTÆ.

G *τὸ ζητούμενον συναρπασθήσεται*] Etiam hæc locutio noſtro ſolennis, ut arguat vitium argumenti, quod petitionem principii vulgo appellant. Infra Sect. 57. 60. 67. 121. &c.

H *τοῦ ἄνθρωπον εἶναι*] Ita rectius MSS. pro eo quod erat in editis: *τὸν ἄνθρωπον εἶναι.*

I *πάλιν ἐκεῖνο πρὸς τὴν κρίσιν*] Verba *πρὸς τὴν κρίσιν* abſunt in MS. U. & S. atque ſalvo ſenſu abeſſe poſſunt, & ex ſuperioribus repetita poſſunt videri. Tamen nolui ea rejicere, quia in aliis Codicibus exſtant, atque ſignantius ſententiam exprimunt.

K *αὐτῷ θέσθαι*] Pro *συγκατατίθεσθαι, συντίθεσθαι, προστίθεσθαι συναινεῖν, aſſentiri*, optimis uſurpatum ſcriptoribus, Platoni, Syneſio aliisque quorum loca pridem annotavit Budæus.

L *ἐς τ' ἂν ὕδωρ*] Verſus Homeri ex epitaphio Midæ apud Herodotum in Poëtæ vita cap. 11. Sæpius uſurpatus noſtro ut 2. contra Logicos, ubi pro *νάῃ* legas *ῥέῃ* quemadmodum & in Herodoti Codicibus: ſed *νάῃ* habet etiam noſter contra Grammaticos p. 6. & Libanius Orat. IX. T. 2. p. 259. Imitati Latini Poëtæ ut Tibullus lib. I. 4. 60.

- - dum robora tellus
dum cœlum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ovidius in Ibin, 137.

Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
Dum Tiberis flavas Thuſcus habebit aquas.

M *ἐπείγουσι*] MS. Savil. *ἐπάγουσι*, minus bene.

N *πρῶτον*] Ita MSS. pro *πρότερον* quod erat in editis

 tior:

tior: deinde, etiamſi concedat aliquis communi conſenſu poſſe ſumi qui eos qui ſunt quique fuerunt prudentia antecellat, ne ſic quidem is fide dignus fuerit. 40. Quoniam enim magna eſt & propemodum infinita intenſio remiſſioque in prudentia, reſpondemus, homine iſto quidem quem & præteritis & præſentibus prudentiorem dicimus: fieri poſſe ut alius exiſtat prudentior. Quemadmodum igitur poſtulatur à nobis ut illi qui nunc dicitur prudentior eſſe iis qui ſunt & iis qui fuerunt, fidem adhibeamus, propter ejus prudentiam: ita & illi qui poſt eum futurus eſt ipſo prudentior, magis quam ipſi credendum erit. ac quum hic extiterit, rurſus alium eo prudentiorem fore ſperandum eſt, & hoc ipſo rurſus alium: atque adeo usque in infinitum. 41. Porro conſenſuri ne ſint hi inter ſe an diverſa ac pugnantia tradituri, minime conſtat. Itaque etiamſi confeſſum fuerit eſſe aliquem omnibus qui ſint & qui fuerint prudentiorem, quia aſſeverare non poſſumus nullum futurum eſſe eo prudentiorem (obſcurum eſt enim) ſemper ejus prudentioris, qui poſtea futurus eſt, judicium expectare, & nunquam aſſentiri præſtantiori oportebit. 42. Verumtamen ut per conceſſionem demus, nullum eſſe, nec fuiſſe, nec futurum prudentiorem eo, qui prudentiſſimus eſſe ſupponitur, ne ſic quidem ipſi credere convenit. quoniam enim ii potiſſimum qui prudentes ſunt, ſolent in aſtruendis rebus, vitioſarum rerum defenſionem ſumentes, facere ut illæ ſanæ & veræ videantur: quum aliquid hic ſolers dicet, neſciemus an ut res ſecundum naturam ſe habet, exponat, an quod novit falſum eſſe, tanquam verum in medium proferat, noſque pro vero id habere jubeat, utpote qui prudentior omnibus ſit hominibus, & propterea nequaquam à nobis refelli poſſit. Quamobrem nihilo magis huic tanquam vero rerum judici aſſenſum præſtabimus, quod eum quidem dicere vera eſſe, ſed ſolertiæ & ingenii exuperantia, res falſas tanquam veras exhibere volentem, dicere quæcunque dicat, putemus. His igitur de cauſis ne ei quidem qui omnium videatur ſolertiſſimus, adhibenda in rerum judicatione fides fierit. 43. Quod ſi quis multorum conſenſui aſſentiendum eſſe dicat, vanum id eſſe reſpondebimus. primum enim rarum fortaſſe eſt verum: ideoque ut unicus multis ſit pruden-

κἂν δοίη [O] συμφώνως δύνασθαι ληφθῆναι τίς ἐστι τῶν τε ὄντων, καὶ τῶν γεγονότων συνετώτερος· οὐδ᾽ οὕτως ἔσται πίστεως οὗτος ἄξιος. ἐπεὶ γὰρ πολλὴ καὶ σχεδὸν ἄπειρός ἐστιν ἐπίτασίς τε καὶ ἄνεσις· κατὰ σύνεσιν φαμὲν ὅτι τούτου τοῦ ἀνθρώπου ὃν λέγομεν εἶναι τῶν γεγονότων τε καὶ ὄντων συνετώτερον, ἕτερον συνετώτερον ἐνδέχεται γενέσθαι. ὥσπερ οὖν τῷ νῦν εἶναι λεγομένῳ φρονιμωτέρῳ τῶν τε ὄντων καὶ τῶν γεγονότων, διὰ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πιστεύειν ἀξιούμεθα· οὕτως καὶ τῷ μετ᾽ αὐτὸν ἐσομένῳ τούτου συνετωτέρῳ, μᾶλλον τούτου χρὴ πιστεύειν. καὶ ἐκείνου γενομένου, πάλιν ἄλλον ἐλπίζειν χρὴ συνετώτερον αὐτοῦ γενήσεσθαι, κἀκείνου ἄλλον, καὶ μέχρις ἀπείρου. καὶ ἄδηλον πότερόν ποτε συμφωνήσουσιν ἀλλήλοις οὗτοι, ἢ διάφωνα λέξουσι. διόπερ κἂν τῶν γεγονότων τε καὶ ὄντων συνετώτερος εἶναι ὁμολογηθῇ τις, ἐπεὶ οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν διαβεβαιωτικῶς ὅτι οὐδεὶς ἔσται τούτου ἀγχινούστερος (ἄδηλον γὰρ) ἀεὶ δεήσει τὴν τοῦ μετὰ ταῦτα ἐσομένου συνετωτέρου κρίσιν περιμένειν, καὶ μηδέποτε συγκατατίθεσθαι τῷ κρείττονι. ἵνα δὲ καὶ κατὰ συγχώρησιν δῶμεν ὅτι οὐδεὶς τοῦ ὑποτιθεμένου συνετοῦ συνετώτερος, οὔτε ἔστιν, οὔτε ἐγένετο, οὔτε ἔσται, οὐδὲ ὣς [P] πιστεύειν αὐτῷ προσήκει. ἐπεὶ γὰρ μάλιστα οἱ συνετοὶ φιλοῦσιν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων κατασκευῇ τοῖς σαθροῖς παριστάμενοι πράγμασιν, ὑγιῆ καὶ ἀληθῆ ταῦτα δοκεῖν εἶναι καὶ ποιεῖν· ὅταν τι λέγῃ οὗτος ὁ ἀγχίνους, οὐκ εἰσόμεθα πότερόν ποτε ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα φύσεως οὕτω λέγει, ἢ ψεῦδος αὐτὸ [Q] ὑπάρχον ὡς ἀληθὲς παρίστησι· καὶ ἡμᾶς πείθει φρονεῖν ὡς περὶ ἀληθοῦς, ἅτε δὴ συνετώτερος τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων ὑπάρχων· καὶ διὰ τοῦτο ὑφ᾽ ἡμῶν ἐλέγχεσθαι μὴ δυνάμενος. οὐδὲ τούτῳ τοίνυν συγκαταθησόμεθα ὡς ἀληθῶς τὰ πράγματα κρίνοντι, διὰ τὸ οἴεσθαι μὲν αὐτὸν ἀληθῆ λέγειν· [R] οἴεσθαι δ᾽ ὅτι δι᾽ ὑπερβολὴν ἀγχινοίας, τὰ ψευδῆ τῶν πραγμάτων ὡς ἀληθῆ βουλόμενος παριστᾶν, ἃ φησι, λέγει. διὰ ταῦτα μὲν οὖν οὐδὲ τῷ τῶν ἁπάντων ἀγχινουστάτῳ δοκοῦντι ὑπάρχειν ἐν τῇ κρίσει τῶν πραγμάτων χρὴ πιστεύειν. εἰ δέ φησί τις ὅτι τῇ τῶν πολλῶν συμφωνίᾳ δεῖ προσέχειν, [S] λέξομεν ὅτι τοῦτ᾽ ἔστι μάταιον· πρῶτον μὲν γὰρ σπάνιον ἴσως [T] ἔστι τὸ ἀληθές· καὶ διὰ τοῦτο ἐνδέχεται ἕνα τῶν πολλῶν φρονιμώτερον

NOTÆ.

O κἂν δοίη] *etiamſi largiatur*, ille ſcilicet de quo præceſſerat, εἰ δὲ ἀξιώσει τις &c.

P οὐδὲ ὣς] ὣς pro οὕτως, ut apud Homerum ὣς εἰπών.

Q ἢ ψεῦδος αὐτό] Sic legendum è MSS. non ut editi, αὐτῷ.

R ἀληθῆ λέγειν] Ita repoſui iisdem MSS. auctoribus, cum editi haberent: ἀληθῆ εἶναι λέγειν.

S ὅτι τῇ τῶν πολλῶν συμφωνίᾳ χρὴ προσέχειν] Sic iisdem MSS. In editis articulus τῇ exciderat. Deinde eodem ſenſu legebatur aliis verbis: δεῖ πιστεύειν, ut appareat hoc etiam exemplo quantum inter transſcribendum librarii ſibi indulſerint, modo ſententiam exprimerent.

T ἴσως] Vocabulum Scepticum, ne velut dogma ſtatuere videretur, raro obvium verum eſſe. Sic infra Sect. 47. ἀκόλουθον μὲν ἦν ἴσως. & 56. οὐκ ἂν εἴη ἀληθὲς ἴσως &c.

εἶναι.

εἶναι. εἶτα καὶ παντὶ κριτηρίῳ πλείους ἀντιδοξοῦσι τῶν κατ' αὐτὸ [U] συμφωνούντων. οἱ γὰρ ὁποιονοῦν ἀπολιπόντες κριτήριον, ἕτερον τοῦ συμφωνεῖσθαι δοκοῦντος παρά τισιν, ἀντιδοξοῦσί τε αὐτῷ, καὶ κατὰ πολὺ πλείους εἰσὶ, τῶν περὶ αὐτοῦ συμφωνούντων. χωρὶς δὲ τούτων, οἱ συμφωνοῦντες, ἤτοι ἐν διαφόροις εἰσὶ διαθέσεσιν, [X] ἢ ἐν μιᾷ· ἐν διαφόροις μὲν οὖν οὐδαμῶς ὅσον ἐπὶ τῷ λεγομένῳ. πῶς γὰρ ἂν τὰ αὐτὰ ἔλεγον περὶ αὐτοῦ; εἰ δὲ ἐν μιᾷ, ἐπεὶ καὶ ὁ εἷς ὁ λέγων ἕτερόν τι, μίαν ἔχει διάθεσιν, καὶ οὗτοι πάντες οἱ συμφωνοῦντες, μίαν, ὅσον ἐπὶ ταῖς διαθέσεσιν αἷς προσέχομεν, οὐδὲ κατὰ πλῆθος εὑρίσκεται διαφορά τις. [Y] διόπερ οὐ χρὴ τοῖς πολλοῖς προσέχειν μᾶλλον ἢ τῷ ἑνί· πρὸς τῷ [Z] καὶ ἀκατάληπτον εἶναι, καθάπερ ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ [A] τῆς Σκέψεως ὑπεμνήσαμεν, τὴν κατὰ πλῆθος διαφορὰν τῶν κρίσεων· ἀπείρων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ὑπαρχόντων· καὶ ἡμῶν μὴ δυναμένων ἁπάντων αὐτῶν τὰς κρίσεις ἐπελθεῖν καὶ ἀποφήνασθαι, τί μὲν οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων ἀποφαίνονται, τί δὲ οἱ ἐλάττους. καὶ κατὰ τοῦτο οὖν ἄτοπος ἡ κατὰ τὸ πλῆθος πρόκρισις [B] τῶν κρινόντων. εἰ δ' οὐδὲ τῷ πλήθει προσέξομεν, οὐχ εὑρήσομεν οὐδένα ὑφ' οὗ κριθήσεται τὰ πράγματα· καίτοι τοσαῦτα καὶ κατὰ [C] συγχώρησιν διδόντες. διόπερ ἐξ ἁπάντων τούτων, ἀκατάληπτον εὑρίσκεται τὸ κριτήριον, ὑφ' οὗ κριθήσεται τὰ πράγματα. συμπεριγραφομένων [D] δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων κριτηρίων, ἐπεὶ ἕκαστον αὐτῶν ἤτοι μέρος ἢ πάθος ἢ ἐνέργημά ἐστι τοῦ ἀνθρώπου· ἀκόλουθον μὲν ἦν ἴσως ἐπί τι τῶν ἑξῆς ἰέναι τῷ λόγῳ ὡς καὶ περὶ ἐκείνων ἱκανῶς εἰρημένων [E] ἐν τούτοις. ἵνα δὲ μηδὲ τὴν εἰδικὴν ὡς πρὸς ἕκαστον ἀντίρρησιν φεύγειν δοκῶμεν, ὀλίγα καὶ περὶ αὐτῶν ἐξ ἐπιμέτρου λέξομεν· πρότερον δὲ περὶ τοῦ κριτηρίου, τοῦ δι' οὗ καλουμένου, διαλεξόμεθα.

tior fieri poteſt: deinde plures ſunt qui contradicant cuivis criterio quam qui de eo inter ſe conſentiant. Qui enim qualecunque reliquerunt criterium, diverſum ab eo de quo videtur inter aliquos convenire, & ei alteri criterio contradicunt, & multo plures ſunt illis qui de eo conſentiunt. 44. Præterea vero, qui conſentiunt, aut diverſimode ſunt affecti, aut uno modo. Diverſimode quidem certe non ſunt, quantum ad id quod ab illis dicitur: (quomodo enim eadem de eodem dicerent?) quod ſi uno eodemque modo, quoniam & is qui diverſum aliquid dicit, unam habet affectionem, & itidem ii omnes qui de eo conſentiunt, unam: quantum ad affectiones attinet quas ſequimur, ne in multitudine quidem ulla differentia reperitur. 45. Itaque non oportet multos ſequi potius quam unum. Ut omittam incomprehenſibilem eſſe judiciorum in tanta multitudine differentiam, ut in quarto Scepſeωs modo docuimus. quippe quum infiniti ſint homines, ſi ſigillatim ſumantur: nec poſſimus omnium eorum judicia percurrere, atque ita demum pronuntiare quid plurimi ex omnibus hominibus pronuntient, & quid pauciſſimi. Ergo & hac ratione abſurdum fuerit judices alios aliis, eo quod multitudine vincant, præferre. 46. Quod ſi ne multitudinis quidem judicio adhærebimus, neminem à quo res judicentur, reperiemus, quum alioqui tam multa per conceſſionem demus. Quamobrem ex his omnibus incomprehenſibile comperitur eſſe criterium à quo res judicari debeant. 47. Quum autem reliqua etiam criteria hoc includantur, quia eorum quodque aut pars, aut paſſio, aut actio eſt hominis: conſentaneum fortaſſe fuiſſet nos orationem ad aliquid eorum de quibus poſtea dicturi ſumus, convertere, quippe quum de his abunde jam in præſenti dictum ſit. Sed ne particularem ſingulorum refutationem videamur refugere, pauca de his etiam ex abundanti dicemus. Primum autem de criterio quod appellatur Per quod, diſputabimus.

NOTÆ.

U κατ' αὐτό] Scilicet κριτήριον. Ita recte MSS. & male in editis αὐτῶν.

X ἐν διαφόροις διαθέσεσιν] Confer librum 1. contra Logicos Sect. 333. & lib. 2. Sect. 53.

Y οὐδὲ κατὰ πλῆθος εὑρίσκεται διαφορά τις] Senſus eſt, multitudinem illam hominum quia ſimiliter affecti ſunt non poſſe pro pluribus ac differentibus accipi, ac veluti plures uni aliter affecto opponi, ſed pro uno homine accipiendam ob unam & eandem affectionem, h. e. idem præjudicium, aut eandem ſenſuum vel temperaturæ ſanguinis aut affectuum conſtitutionem, hæc enim omnia per διάθεσιν innuere videtur, quatenus per illa homo ut ita vel aliter ſentiat moveri ſe patitur.

Z πρὸς τῷ] Ita malui ex MSS. quam πρὸς τὸ quod in editis erat.

A ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ] Supra lib. 1. Sect. 100. ſeq.

B πρόκρισις] Ita Salmaſius, quod utique huic loco rectius convenit quam πρόσκρισις quod exſtat in editis. Videtur etiam H. Stephanus πρόκρισις non πρόσκρισις in ſuo Codice legiſſe.

C καίτοι τοσαῦτα καὶ κατά] In MS. U. καὶ exulat, quod tamen rectius puto retineri, ut ſæpius noſter: εἰ μέντοι καὶ συγχωρήσαι τις.

D συμπεριγραφομένων] Annotavi hoc verbum plus ſimplici vice ſupra lib. 1.

E εἰρημένων] Ita MSS. pro εἰρημένον.

Cap. VI.

De Criterio Per Quod.

48. Magna certe & propemodum infinita fuit apud Dogmaticos de eo controverſia. nos autem rurſus certa methodo progredi ſtudentes, dicimus, quandoquidem juxta eos homo eſt id à quo judicantur res, ſed is aliud nihil habere queat per quod judicare poſſit, (ut ipſi etiam fatentur) quam ſenſum & intellectum: ſi oſtenderimus ipſum nec per ſolum ſenſum judicare poſſe, nec per ſolum intellectum, ſed neque per utrumque ſimul: compendio omnes particulares opiniones oppugnaverimus: omnes enim ad tria hæc genera videntur referri. 49. Incipiamus autem à ſenſibus. Quum aliqui affirment vanas eſſe ſenſuum paſſiones (nihil enim his re ipſa ſubjici eorum quæ percipere videntur) alii omnia ea vere ſubjici illis atque offerri pronuncient, à quibus ſe putant moveri: ſint etiam qui dicant aliqua ex iis ſubjici, aliqua autem minime, cui aſſentiamur non habebimus. neque enim ſenſu controverſiam dijudicabimus (ſi quidem de eo diſceptamus, an vana paſſione afficiatur, an potius vere comprehendat) nec ullo alio: quoniam nullum eſt aliud criterium quo judicare oporteat, ſecundum propoſitam hypotheſin. 50. Erit igitur indijudicabile & incomprehenſibile utrum vana paſſione ſenſus afficiatur, an aliquid comprehendat. Quo dato, conſequitur non oportere nos in rebus judicandis à ſolius ſenſus judicio pendere, quum de eo dicere non poſſimus an ullo modo quicquam comprehendat. 51. Eſto tamen, per conceſſionem, ſenſus percipiendi vim habere: nihilominus enim & hoc pacto, in judicandis rebus extrinſecus ſubjectis fide indigni eſſe comperientur. Nam ſenſus contrarie moventur ab externis. exempli gratia, Guſtatus ex eodem melle aliquando amarorem, aliquando dulcedinem percipit: viſus quoque eundem colorem modo ſanguineum, modo album eſſe putat. 52. Sed ne olfactus quidem ſibi conſentit: nam qui dolori capitis obnoxius eſt, unguentum inſuave eſſe dicit: at qui ſe non ita habet, ait eſſe ſuave. Jam vero & numine afflati ac phre-

ΚΕΦ. ϛʹ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙ ΟΥ.

Πολλὴ μὲν οὖν καὶ ἄπειρος σχεδὸν ἡ περὶ αὐτὸ γέγονε διαφωνία παρὰ τοῖς Δογματικοῖς. ἡμεῖς δὲ πάλιν τοῦ ἐμμεθόδου προνοούμενοι, φαμὲν, ὅτι ἐπεὶ κατ' αὐτοὺς ἄνθρωπός ἐστι τὸ ὑφ' οὗ κρίνεται τὰ πράγματα, οὐδὲν δὲ οὕτως ἔχει ἂν δι' οὗ κρίνειν δυνήσεται (καθάπερ καὶ αὐτοὶ συνομολογοῦσιν) ἢ αἴσθησιν καὶ διάνοιαν, ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὔτε δι' αἰσθήσεως μόνης δύναται κρίνειν, οὔτε διὰ μόνης τῆς διανοίας, οὔτε δι' ἀμφοτέρων αὐτῶν, συντόμως πρὸς ἁπάσας [F] τὰς κατὰ μέρος δόξας εἰρήκαμεν. πᾶσαι γὰρ δοκοῦσιν εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἀναφέρεσθαι στάσεις. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων. οὐκοῦν ἐπεί τινες μὲν κενοπαθεῖν τὰς αἰσθήσεις [G] φασὶν (οὐδὲν γὰρ ὑποκεῖσθαι ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι δοκοῦσιν) οἱ δὲ πάντα ὑποκεῖσθαι, ὑφ' ὧν οἴονται κινεῖσθαι, λέγουσιν· οἱ δὲ τὰ μὲν ὑποκεῖσθαι, τὰ δὲ μὴ ὑποκεῖσθαι· τίνι συγκαταθησόμεθα οὐχ ἕξομεν· οὔτε γὰρ τῇ αἰσθήσει τὴν διαφωνίαν ἐπικρινοῦμεν (ἐπεὶ περὶ αὐτῆς ζητοῦμεν πότερον κενοπαθεῖ ἢ ἀληθῶς καταλαμβάνει) οὔτε ἑτέρῳ τινί· ἐπεὶ μηδέ ἐστιν ἄλλο τι κριτήριον δι' οὗ χρὴ κρίνειν κατὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. ἀνεπίκριτον ἄρα καὶ ἀκατάληπτον ἔσται, πότερον κενοπαθεῖ ἡ αἴσθησις ἢ καταλαμβάνει τί· ᾧ συνεισέρχεται τὸ μὴ δεῖν ἡμᾶς τῇ αἰσθήσει μόνῃ προσέχειν ἐν τῇ κρίσει τῶν πραγμάτων, περὶ ἧς οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν [H] καταλαμβάνει τι. ἀλλ' ἔστω, κατὰ συγχώρησιν, τὰς αἰσθήσεις ἀντιληπτικὰς εἶναι· οὐδὲν γὰρ ἧττον καὶ οὕτως ἄπιστοι εὑρεθήσονται πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων πραγμάτων. αἱ γοῦν αἰσθήσεις ὑπεναντίως [I] κινοῦνται ὑπὸ τῶν ἐκτός. οἷον, ἡ γεῦσις, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μέλιτος ὁτὲ μὲν πικράζεται, ὁτὲ δὲ γλυκάζεται· καὶ ἡ ὅρασις τὸ αὐτὸ χρῶμα ὁτὲ μὲν αἱμωπὸν, ὁτὲ δὲ λευκὸν εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ ὄσφρησις ἑαυτῇ συμφωνεῖ. τὸ γοῦν μύρον ὁ μὲν κεφαλαλγικὸς ἀηδὲς εἶναί φησι· ὁ δὲ μὴ οὕτως ἔχων, ἡδύ. καὶ οἱ θεόληπτοι [K] δὲ καὶ οἱ φρε-

N O T Æ.

F *πρὸς ἁπάσας*] Sic MSS. pro *πρὸς αὐτάς*.

G *τινὲς μὲν κενοπαθεῖν τὰς αἰσθήσεις*] Sic Heraclitus, Democritus & alii, de quibus lib. 1. contra Logicos Sect. 126. ſeq. & lib. 2. Sect. 213.

H *τὴν ἀρχὴν*] Prorſus, omnino. Ita ſæpe noſter, ut intra Sect. 199. & 242. & lib. 1. contra Math. Sectione 32. 130. lib. 1. contra Log. Sect. 70. 278. lib. 2. Sect. 269. 337. 389. lib. 1. contra Phyſ. Sect. 270. 325. & contra Ethicos Sect. 131. contra Muſicos Sect. 8. *ὡς εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔνηφον. ac ſi fuiſſent prorſus ſobrii*, ubi male interpres, *ab initio*. Et ſecundo adverſus Logicos Sect. 176 *οὐδ' ὅλως ἔσται τὴν ἀρχὴν ὑπάρχον, prorſus omnino quidem non erit.* Sic *μηδὲ τὴν ἀρχὴν nullatenus, prorſus non* apud Origenem 1. contra Celſum p. 4. & alibi.

I *αἱ γοῦν αἰσθήσεις ὑπεναντίως*] Multa in eandem ſententiam diſputata ſupra lib. 1. Sect. 100. ſeq. ubi dicta ſi placet vide.

K *οἱ θεόληπτοι*] Lib. 1. Sect. 101. *οἱ μὲν φρενιτίζοντες καὶ οἱ θεοφορούμενοι, δαιμόνων ἀκούειν δοκοῦσιν, ἡμεῖς δὲ οὔ*, ad quem locum plura annotavi. Hippocrates de virginum morbis T. 2. p. 356. *περὶ τῶν δειμάτων ὁκόσα φοβεῦνται οἱ ἄνθρωποι ἰσχυρῶς, ὥστε παραφρονέειν καὶ ὁρῆν δοκέειν δαίμονάς τινας ἐφ' ἑωυτῶν δυσμενέας, ὁκότε μὲν νυκτὸς ὁκότε δὲ ἡμέρης, ὁκότε δὲ ἀμφοτέρῃσι τῇσιν ὥρῃσιν.*

νιτίζον-

νιτίζοντες ἀκούειν δοκοῦσί τινων διαλεγομένων αὐτοῖς, ὧν ἡμεῖς οὐκ ἐπακούομεν. καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῖς μὲν φλεγμαίνουσιν ἀηδὲς εἶναι δοκεῖ δι' ὑπερβολὴν θερμότητος, τοῖς δ' ἄλλοις χλιαρόν. πότερον οὖν πάσας τὰς φαντασίας ἀληθεῖς εἶναι φήσειέ τις, ἢ τὰς δὲ μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς; εἰ καὶ ψευδεῖς [L] ἁπάσας εἰπεῖν ἀμήχανον· μηδὲν ἡμῶν ἐχόντων κριτήριον ὡμολογημένον δι' οὗ κρινοῦμεν ὃ προκρίνειν μέλλομεν· ἀλλὰ μηδὲ ἀποδείξεως εὐπορούντων [M] ἀληθοῦς τε καὶ κεκριμένης, διὰ τὸ μέχρι νῦν ζητεῖσθαι τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον, δι' οὗ καὶ τὴν ἀληθῆ ἀπόδειξιν ἐπικρίνεσθαι προσήκει. διὰ ταῦτα καὶ ὁ ἀξιῶν τοῖς μὲν κατὰ φύσιν ἔχουσιν, ἐν τούτοις πιστεύειν· τοῖς δὲ παρὰ φύσιν διακειμένοις, μηδαμῶς, ἄτοπος ἔσται. οὔτε γὰρ ἀναποδείκτως τοῦτο λέγων πιστευθήσεται, οὔτε ἀπόδειξιν ἀληθῆ καὶ κεκριμένην [N] ἕξει διὰ τὰ προειρημένα. εἰ μέντοι καὶ συγχωρήσειέ τις τὰς μὲν τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων φαντασίας, εἶναι πιστὰς, τὰς δὲ τῶν παρὰ φύσιν διακειμένων ἀπίστους· καὶ οὕτως ἀδύνατος εὑρεθήσεται ἡ διὰ τῶν αἰσθήσεων μόνων κρίσις τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων. ἡ ὅρασις γοῦν καὶ ἡ κατὰ φύσιν ἔχουσα, τὸν πύργον, [O] ὁτὲ μὲν στρογγύλον, ὁτὲ δὲ τετράγωνον εἶναι λέγει· καὶ ἡ γεῦσις τὰ αὐτὰ σιτία ἐπὶ μὲν τῶν κεκορεσμένων ἀηδῆ, ἐπὶ δὲ τῶν πεινώντων [P] ἡδέα φησὶν εἶναι· καὶ ἡ ἀκοὴ, παραπλησίως τῆς αὐτῆς φωνῆς, νυκτὸς μὲν ὡς εὐμεγέθους [Q] ἀντιλαμβάνεται· ἡμέρας δὲ, ἀμαυρᾶς· καὶ ἡ ὄσφρησις ἐπὶ μὲν τῶν πολλῶν, δυσώδη· ἐπὶ δὲ τῶν βυρσοδεψῶν οὐδαμῶς τὰ αὐτὰ εἶναι δοκεῖ· καὶ ἡ αὐτὴ ἁφὴ, εἰσιόντων ἡμῶν εἰς τὸ βαλανεῖον, θερμαίνεται ὑπὸ τῆς παραστάδος, [R] ἐξιόντων δὲ ψύχεται. διόπερ ἐπεὶ καὶ κατὰ φύσιν ἔχουσαι αἱ αἰσθήσεις ἑαυταῖς μάχονται, καὶ ἡ διαφωνία ἐστὶν ἀνεπίκριτος (ἐπεὶ μὴ ἔχομεν ὡμολογημένον δι' οὗ κρίνεσθαι δύνανται) τὰς αὐτὰς ἀπορίας ἀκολουθεῖν ἀνάγκη. καὶ ἄλλα δὲ πλείω μεταφέρειν πρὸς τὴν τούτου κατασκευὴν ἐνδέχεται ἐκ τῶν προειρημένων [S] ἡμῖν περὶ τῶν τῆς ἐποχῆς τρόπων. διόπερ οὐκ ἂν εἴη ἀληθὲς ἴσως τὸ τὴν αἴσθησιν μόνην δύνασθαι κρίνειν τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα. οὐκοῦν ἐπὶ τὴν διάνοιαν μετέλθωμεν

netici audire ſibi videntur aliquos ſecum ſermocinantes, quos nos non audimus: & eadem aqua inflammatione laborantibus videtur eſſe inſuavis, propter caloris vehementiam, aliis tepida. 53. Utrum igitur aliquis omnes phantaſias veras eſſe, an partim veras partim falſas eſſe dixerit? Quanquam & omnes dicere falſas eſſe non poſſumus, quum non habeamus ullum criterium extra omnem controverſiam poſitum, quo dijudicemus id quod aliis antepoſituri ſimus: ſed neque demonſtratio ulla nobis ſuppetat vera & judicata, quum adhuc quæratur veritatis judicatorium, quo etiam veram demonſtrationem dijudicari oportet. 54. Propterea & ſi quis habentibus quidem ſe ſecundum naturam, eſſe credendum cenſeat, at præter naturam ſe habentibus, non item: abſurda loquetur. Neque enim ſine demonſtratione hoc dicens, fidem faciet: ne autem demonſtrationem veram & judicatam habeat, obſtant ea quæ diximus. 55. Quin etiam quamvis concedat aliquis, phantaſias eorum quidem qui ſecundum naturam ſe habent, fide dignas eſſe, at eorum qui præter naturam, non item: hoc etiam modo comperietur fieri non poſſe ut per ſenſus ſolos externa ſubjecta judicentur. Viſus enim, etiam qui ſecundum naturam ſe habet, turrem, interdum rotundam, interdum quadratam eſſe dicit: & guſtatus eosdem cibos in ſaturis quidem inſuaves, at in famelicis ſuaves eſſe dicit: eodem modo & auditus eandem vocem noctu ut altam percipit, at interdiu tenuem & depreſſam. 56. Ipſe quoque olfactus plerorumque hominum quæ male olere pronuntiat, coriariorum non perinde. Quinetiam idem tactus, ingredientibus nobis balneum, calefit in limine quod eſt inter duas januas, egredientibus autem frigefit. Itaque quum ii etiam ſenſus qui ſecundum naturam ſe habent, ſibi repugnent, ſitque hæc controverſia indijudicabilis, (quia non confeſſum eſt & indubitatum à quo dijudicari poſſint) easdem dubitationes conſequi neceſſe eſt. Alia inſuper multa ad rem hac aſtruendam transferri ex iis quæ de modis epoches diſputavimus, poſſint. Quare nequaquam verum fuerit fortaſſe, ſolum ſenſum de externis ſubjectis judicare poſſe. 57. Itaque ad intellectum ora-

N O T Æ.

L *εἰ καὶ ψευδεῖς*] Male quædam MSS. *ἢ καί*.

M *εὐπορούντων*] Ita pro *ἀπορούντων* Salmaſius manu ſua emendaverat, quam ipſius emendationem poſtea vidi MSS. auctoritate comprobari.

N *ἀληθῆ καὶ κεκριμένην*] Poſt *ἀληθῆ* in editis male irrepſerat *εἶναι*, quod MSS. Codicibus jubentibus ejeci.

O *ἡ ὅρασις τὸν πύργον*] Supra lib. 1. Sect. 118.

P *τῶν πεινώντων*] Ita legendum è MSS. & H. Stephani verſione, pro inepto *πινόντων* quod habebant editi. Salomo Proverb. XXVII. 7. *ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὖσα κηρίοις ἐμπαίζει, ψυχῇ δὲ ἐνδεεῖ καὶ τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεται.* Xenophon 3. memorabil. *ὁρᾷς γὰρ ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα ἐὰν μέν τις προσφέρηται πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει· ἐὰν δέ τις προσφέρῃ λιμὸν ἐμποιήσας, κἂν φαυλότερα ᾖ, πάνυ ἡδέα φαίνεται.* Plura de re notiſſima Ducæus ad paginam 34. Homiliæ S. Chryſoſtomi ad Antiochenos, T. 1.

Q *εὐμεγέθους*] Ita quoque MSS. pro *ἐκ μεγέθους*.

R *ὑπὸ τῆς παραστάδος*] Malim *ἐπὶ τῆς*. Quid ſit *παραστὰς* balnei, expoſui ſupra lib. 1. Sect. 110.

S *ἐκ τῶν προειρημένων*] Supra lib. 1. cap. 14. ſeqq.

tionem

tionem convertamus. Qui igitur cenſent intellectum ſolum ſequendum eſſe in judicatione rerum, primum quidem illud demonſtrare non poterunt, poſſe comprehendi quod intellectus ſit. Quoniam enim Gorgias qui ait nihil eſſe, ne intellectum quidem eſſe dicit: alii autem eum exiſtere pronuntiant: quomodo controverſiam dijudicabunt? neque enim intellectu (alioqui id de quo quæritur, ſimul *velut jam probatam* arripient) nec ullo alio. nihil enim aliud eſſe dicunt, juxta hypotheſin nunc propoſitam, per quod res judicentur. Indijudicabile ergo fuerit & incomprehenſibile, ſit intellectus necne. Ex quo infertur non eſſe ſequendum ſolum intellectum in rerum judicatione, quum ipſe nondum ſit comprehenſus. 58. Sed eſto comprehendi intellectum, & per ſuppoſitionem pro confeſſo ſit illum exiſtere: ipſum res judicare non poſſe dico. Nam ſi ne ſe ipſum quidem exacte perſpicit, ſed de ſubſtantia ſua, & de modo generationis, & de loco in quo eſt, ambigit: quomodo aliarum, rerum quicquam exacte poſſit comprehendere? 59. Quod ſi etiam detur intellectum eſſe rerum dijudicativum, non inveniemus quonam pacto ſecundum eum judicemus. Quum enim magna ſit intellectuum diverſitas: quoniam alius eſt Georgiæ intellectus, ſecundum quem dicit nihil eſſe: alius Heracliti, ſecundum quem dicit omnia eſſe: alius eorum qui quædam eſſe dicunt, quædam non eſſe: nullam dijudicandæ intellectuum differentiæ viam inveniemus, nec hujus intellectum ſequendum eſſe, illius autem minime, dicere nobis licebit. 60. Sive enim intellectu aliquo judicare audeamus, diſſidentium parti aſſentientes, id de quo quæritur ſimul velut jam probatum arripiemus: ſive per aliquid aliud quam per intellectum, mentiemur: quia ſolo intellectu judicare res oportet. 61. Præterea ex iis quæ de criterio A quo dicebantur, demonſtrare poterimus nos neque invenire poſſe qui ſit intellectus aliis ſollertior: neque, licet invenerimus, & eorum qui fuerunt & horum qui ſunt, ſagaciſſimum intellectum (quia incertum eſt an rurſum alius futurus ſit

τῷ λόγῳ. οἱ τοίνυν ἀξιοῦντες τῇ διανοίᾳ μόνῃ προσέχειν ἐν τῇ κρίσει τῶν πραγμάτων, πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐχ ἕξουσιν δεικνῦναι, ὅτι καταληπτόν ἐστι τὸ εἶναι διάνοιαν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν Γοργίας [T] οὐδὲν εἶναι φάσκων, οὐδὲ διάνοιαν εἶναί φησι, τινὲς δὲ ταύτην ἀποφαίνονται ὑπάρχειν· πῶς οὖν ἐπικρινοῦσι [U] τὴν διαφωνίαν; οὔτε γὰρ διανοίᾳ, (ἐπεὶ τὸ ζητούμενον συναρπάσουσι) οὔτε ἄλλῳ τινί· οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶναί φασι κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν νῦν ὑποκειμένην, δι' οὗ κρίνεται τὰ πράγματα· ἀνεπίκριτον ἄρα καὶ ἀκατάληπτον ἔσται, πότερόν ἐστι διάνοια, ἢ οὐκ ἔστιν· ᾧ συνεισέρχεται τὸ μὴ δεῖν μόνῃ τῇ διανοίᾳ προσέχειν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων κρίσει, τῇ μηδέπω κατειλημμένῃ. ἀλλὰ κατειλήφθω ἡ διάνοια, καὶ ὁμολογείσθω τὸ εἶναι ταύτην καθ' ὑπόθεσιν· λέγω ὅτι οὐ δύναται κρίνειν τὰ πράγματα. εἰ γὰρ μηδ' ἑαυτὴν ἀκριβῶς ὁρᾷ, ἀλλὰ διαφωνεῖ περί τε τῆς οὐσίας αὐτῆς καὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως, καὶ τοῦ τόπου [X] ἐν ᾧ ἐστι· πῶς ἂν δυνηθείη τῶν ἄλλων τι ἀκριβῶς καταλαμβάνειν; διδομένου δὲ καὶ τοῦ τὴν διάνοιαν κριτικὴν εἶναι τῶν πραγμάτων, οὐχ εὑρήσομεν πῶς κατ' αὐτὴν κρινοῦμεν. πολλῆς γὰρ οὔσης τῆς κατὰ διάνοιαν διαφορᾶς, ἐπειδὴ ἑτέρα μέν ἐστιν ἡ Γοργίου [Y] διάνοια, καθ' ἣν φησι μηδὲν εἶναι· ἑτέρα δὲ ἡ Ἡρακλείτου, [Z] καθ' ἣν λέγει πάντα εἶναι· ἑτέρα δὲ ἡ τῶν λεγόντων τὰ δὲ μὲν εἶναι, τὰ δὲ μὴ εἶναι, πῶς ἐπικρίνωμεν τὴν τῶν διανοιῶν διαφορὰν, οὐχ ἕξομεν, οὐδὲ δυνησόμεθα εἰπεῖν, ὅτι τῇ μὲν τοῦδε διανοίᾳ κατακολουθεῖν προσήκει, τῇ τοῦδε δὲ, οὐδαμῶς. ἤν τε γὰρ διανοίᾳ τινὶ κρίνειν τολμῶμεν, [A] τῆς διαφωνίας μέρει συγκατατιθέμενοι, τὸ ζητούμενον συναρπάσομεν· [B] ἤν τε ἑτέρῳ τινὶ, ψευσόμεθα, ὅτι μόνῃ τῇ διανοίᾳ δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα. λοιπὸν ἐκ τῶν περὶ κριτηρίου τοῦ ὑφ' οὗ λεγομένων, ῥηθέντων, δεικνῦναι δυνησόμεθα, ὅτι μήτε τὴν ἀγχινουστέραν τῶν ἄλλων διάνοιαν εὑρεῖν δυνάμεθα· ὅτι τε ἂν εὕρωμεν τῶν τε γεγενημένων καὶ οὐσῶν διανοιῶν ἀγχινουστέραν διάνοιαν (ἐπεὶ ἄδηλόν ἐστιν εἰ πάλιν ταύτης ἑτέρα ἔσται ἀγχινου-

NOTÆ.

T ὁ μὲν Γοργίας] Gorgias Leontinus libro *περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως* cujus verba ſervavit noſter lib. 1. adverſus Logicos ubi dicta, ſi lubet, vide.

U πῶς οὖν ἐπικρινοῦσι] *οὖν* quod in editis exciderat, è MSS. revocavi.

X καὶ τοῦ τόπου] Ita legendum eſſe pro *καὶ τοῦτό που*, quod erat in editis, vel puer videat, etiamſi Codices MSti quod faciunt, non ſuffragarentur. Conſtat ſane inter Philoſophos non exiguam controverſiam jamdudum interceſſiſſe, de loco ubinam ſedes ſit mentis in corpore, num in corde vigeat, an caput ac cerebrum velut arcem delegerit ſibi, in quo gerat imperium atque oculorum, aurium, cæterorumque ſenſoriorum miniſterio utatur, an vero vis ejus per totum ſanguinem atque adeo corpus diſperſa ſit, qua de re pluribus dicendi locus erit ad lib. 1. adverſus Logicos.

Y ἑτέρα ἡ Γοργίου] De quo jam meminerat Sect. 57. & mox plura dicet Sect. 64.

Z ἑτέρα Ἡρακλείτου] Gorgias nihil ita vere eſſe aut ſe habere contendebat quale appareret, Heraclitus viciſſim docebat omnia, licet contraria, ſi ita ſenſibus viderentur, etiam vere ita in rebus exiſtere, *τὴν ἐναντιοτροπὴν* per naturam ſuam ſuſcipientibus. Vide dicta ad lib. 1. cap. 29.

A τολμῶμεν] Ita MSS. pro *δοκῶμεν* quod in editis legebatur.

B συναρπάσομεν] Ita MS. pro *συναρπάζομεν*. Ex eodem MS. paullo poſt, *περὶ κριτηρίου* ſcripſi pro *περὶ τοῦ κριτηρίου τοῦ ὑφ' οὗ λεγομένων ῥηθέντων*, an *λεγομένου*? ſed *λεγομένων* poteſt ſenſus eſſe, quem in verſione expreſſi, *illis quæ de criterio à quo, dici ſolent, allatis.*

στέρα)

στέρα) οὐ δεῖ προσέχειν αὐτῇ. ὅτι δὲ κἂν ὑποθώμεθα διάνοιαν ἧς ἐντρεχεστέρα οὐκ ἂν γένοιτο, οὐ συγκαταθησόμεθα τῷ δι᾽ αὐτῆς κρίνοντι, εὐλαβούμενοι μὴ ψευδῆ τινα λόγον προφερόμενος, διὰ τὸ ὀξυτάτης διανοίας μετεσχηκέναι, δύναται ἡμᾶς πείθειν ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐκοῦν οὐδὲ τῇ διανοίᾳ μόνῃ δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα. [C] λείπεται λέγειν ὅτι δι᾽ ἀμφοτέρων· ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον· οὐ μόνον γὰρ οὐχ ὁδηγοῦσι αἰσθήσεις τὴν διάνοιαν πρὸς κατάληψιν, ἀλλὰ καὶ ἐναντιοῦνται αὐτῇ. ἀμέλει γοῦν ἐκ τοῦ τὸ μέλι τοῖσδε μὲν πικρὸν, τοῖσδε δὲ γλυκὺ φαίνεσθαι, ὁ μὲν Δημόκριτος [D] ἔφη, μήτε γλυκὺ αὐτὸ εἶναι μήτε πικρόν· ὁ δὲ Ἡράκλειτος, [E] ἀμφότερα. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεών τε καὶ αἰσθητῶν ὁ αὐτὸς λόγος. οὕτως ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ὁρμωμένη ἡ διάνοια, διάφορά τε καὶ μαχόμενα ἀποφαίνεσθαι ἀναγκάζεται. τοῦτο δὲ ἀλλότριόν ἐστι κριτηρίου καταληπτικοῦ. [F] εἶτα κἀκεῖνο λεκτέον, ἤτοι πάσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ταῖς πάντων διανοίαις [G] κρινοῦσι τὰ πράγματα, ἤ τισιν· ἀλλ᾽ εἰ μὲν πάσαις λέξει τις, ἀδύνατα ἀξιώσει, τοσαύτης μάχης ἐν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ἐν ταῖς διανοίαις ἐμφαινομένης (ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ τῆς Γοργίου [H] διανοίας ἀπόφασίς ἐστιν τὸ μὴ δεῖν μήτε αἰσθήσει μήτε διανοίᾳ προσέχειν, περιτραπήσεται ὁ λόγος.) εἰ δέ τισι, τισὶ δὲ μὴ, πῶς κρινοῦσιν ὅτι ταῖσδε μὲν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ προσέχειν δεῖ, ταῖσδε δὲ οὔ; μὴ ἔχοντες κριτήριον ὡμολογημένον, δι᾽ οὗ τὰς διαφόρους αἰσθήσεις τε καὶ διανοίας ἐπικρινοῦσιν. ἢν δὲ λέγωσιν ὅτι τὰς αἰσθήσεις τε καὶ διανοίας τῇ διανοίᾳ καὶ ταῖς αἰσθήσεσι κρινοῦμεν, [I] 94 τὸ ζητούμενον συναρπάζουσι· περὶ γὰρ τούτου, [K] εἰ δύναταί τις διὰ τούτων κρίνειν, ζητοῦμεν. εἶτα κἀκεῖνο ῥητέον· ὅτι ἤτοι ταῖς αἰσθήσεσι, τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰς διανοίας κρίνεται, ἢ ταῖς διανοίαις τάς τε αἰσθήσεις, καὶ τὰς διανοίας· ἢ ταῖς μὲν αἰσθήσεσι τὰς αἰσθήσεις, καὶ ταῖς διανοίαις τὰς διανοίας· ἢ ταῖς μὲν αἰσθήσεσι τὰς διανοίας, τῇ δὲ διανοίᾳ τὰς αἰσθήσεις. εἰ μὲν οὖν ταῖς αἰσθήσεσιν ἢ τῇ διανοίᾳ ἀμφότερα κρίνειν ἐθελήσουσιν, οὐκέτι δι᾽ αἰσθήσεως καὶ διανοίας κρινοῦσιν, ἀλλὰ δι᾽ ἑνὸς τούτων, ὅπερ ἂν ἕλωνται· καὶ παρακολουθήσου-

aliquando hoc ipſo ſolertior) illius ſequendum eſſe judicium. 62. Quinetiam quamvis ſupponamus intellectum quo nullus unquam poſſit eſſe ſagacior, non aſſentiemur ei qui per ipſum judicabit, metuentes ne falſam aliquam rationem proferens, eo quod acutiſſimo prædítus ſit intellectu, veram eſſe perſuadere nobis poſſit. Quamobrem ne intellectus quidem ſolus res judicat. 63. Supereſt ut *res* per ſenſus & intellectum *judicari* dicamus. quod rurſus fieri non poteſt. tantum abeſt enim ut ſenſus tanquam duces deducant intellectum ad comprehenſionem, ut etiam adverſentur ipſi. nam quoniam mel aliis amarum, aliis dulce videtur, Democritus dixit, neque dulce neque amarum ipſum eſſe: at Heraclitus eſſe utrumque. Eſtque in aliis quoque ſenſibus & iis quæ ſenſibus percipiuntur, eadem ratio. Unde fit ut à ſenſibus procedens intellectus diverſa & pugnantia pronuntiare cogatur. hoc autem alienum eſt a criterio comprehendendi vim & facultatem habente. 64. Deinde hoc etiam dicendum, aut omnium ſenſibus & omnium intellectibus nos res eſſe judicaturos, aut aliquibus. Jam ſi dixerit aliquis, omnium, rem impoſſibilem poſtulabit, quum tanta in ſenſibus & intellectibus conſpiciatur diſcrepantia. (quinetiam quum Gorgiæ intellectus, neque ſenſus neque intellectus ſequendum eſſe judicium pronuntiet, retorquebitur oratio) at ſi aliquibus, quomodo judicare poterunt his quidem ſenſibus & huic intellectui eſſe adhærendum, illis non item? quum careant criterio de quo conſtet, per quod diverſitatem ſenſuum & intellectuum dijudicent. 65. Sin dicant nos ſenſus & intellectus ſenſibus & intellectibus judicaturos, id de quo quæritur, arripiunt. nam hoc illud eſt quod in quæſtione verſatur, an aliquis per illos judicare poſſit. 66. Sed & hoc iis quæ diximus, eſt addendum, aut ſenſibus ſenſus & intellectus judicari; aut intellectibus, ſenſus & intellectus: aut ſenſibus quidem ſenſus, intellectibus vero intellectus: aut ſenſibus quidem intellectus, intellectu autem ſenſus. Si igitur ſenſibus aut intellectu utraque judicare volent, non amplius per ſenſum & intellectum judicabunt, ſed per unum horum quod ele-

N O T Æ.

C δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα] Ita MSS. pro κρίνειν τὰ πράγματα δεῖ quod in editis erat. Neque levia hæc vel emendaſſe vel annotaſſe vitio mihi vertent harum literarum ſtudioſi. Quemadmodum enim libros Sexti libenter cupio tales quales ab auctore profecti ſunt lectori exhibere, ita nec leviſſima quidem immutare temere in hoc ſcriptore vel non præeuntibus libris, aut rationibus quas indicavi clariſſimis non ſuffragantibus auſus ſum.

D ὁ μὲν Δημόκριτος] Supra lib. 1. cap. 30.

E ὁ δὲ Ἡράκλειτος] Ibid. cap. 29.

F κριτηρίου καταληπτικοῦ] Ita recte MSS. pro κριτήριον.

G διανοίαις] Ita legit H. Stephanus, atque in altero Codice fuiſſe teſtantur Genevenſes, quod omnino præferendum præ illo quod editi habent διαφωνίαις, ubi idem mox recurrit error, conſimiliter à me emendatus.

H τῆς Γοργίου] Vide paullo ante Sect. 57.

I καὶ ταῖς αἰσθήσεσι κρινοῦμεν] Hic verba ſequebantur: τισὶ δὲ μὴ, quæ ſupra exciderant, aliena autem ſunt ab hoc loco.

K περὶ γὰρ τούτου] Ita MSS. pro περὶ γὰρ τοῦ. Mox διὰ τούτων ſcripſi pro διὰ τοῦτο ſenſu & conſtructione poſtulante. Sic Sect. 63. δι᾽ ἀμφοτέρων κρίνειν.

gerint: & eos ſupra dictæ dubitationes comitabuntur. 67. Sin ſenſibus ſenſus, & intellectu intellectus dijudicabunt, quandoquidem repugnant & ſenſus ſenſibus, & intellectus intellectibus, quemcunque ceperint ex repugnantibus ſenſibus ad dijudicationem aliorum ſenſuum, id de quo quæritur, arripient. Illud enim quod pars eſt controverſiæ, tanquam fide dignum, jam aſſument ad dijudicationem eorum quæ perinde atque ipſum in quæſtione verſantur. Eadem autem & in intellectibus ratio. 68. At ſi ſenſibus quidem intellectus dijudicent, ſenſus autem intellectu, vitioſus modus unum mutuo per alterum probandi eſſe comperitur: ſecundum quem, ut ſenſus dijudicentur, oportet prius dijudicatos eſſe intellectus: ut vero intellectus examinentur, ſenſuum examen prius fiat neceſſe eſt. 69. Quandoquidem igitur criteria neque ab ejuſdem generis criteriis dijudicari poſſunt, neque utrumque genus ab uno, ſed nec à diverſi generis criteriis permutatim: intellectum intellectui, aut ſenſum ſenſui præferre non poterimus, ideoque per quod judicemus, nihil habebimus. Si enim neque omnibus ſenſibus & intellectibus judicare poterimus, nec ſciemus quibus judicare oporteat, quibus non: nihil per quod res judicemus, nobis relinquetur. Itaque etiam his de cauſis criterium Per quod, nequaquam exiſtere poſſit.

σιν αὐτοῖς αἱ ἔμπροσθεν εἰρημέναι [L] ἀπορίαι· εἰ δὲ ταῖς αἰσθήσεσι τὰς αἰσθήσεις, καὶ τῇ διανοίᾳ τὰς διανοίας ἐπικρινοῦσιν, ἐπειδὴ μάχονται καὶ αἰσθήσεις αἰσθήσεσι, καὶ διάνοιαι διανοίαις, ἥν τινα ἂν λάβωσιν ἀπὸ τῶν μαχομένων αἰσθήσεων πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, τὸ ζητούμενον συναρπάζουσι. μέρος γὰρ τῆς διαφωνίας ὡς πιστὸν ἤδη λήψονται πρὸς τὴν τῶν ἐπ' ἴσης αὐτῷ ζητουμένων ἐπίκρισιν. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν λόγος. εἰ δὲ ταῖς μὲν αἰσθήσεσι τὰς διανοίας ἐπικρινοῦσι, τῇ διανοίᾳ δὲ τὰς αἰσθήσεις, ὁ διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος· καθ' ὃν ἵνα μὲν αἱ αἰσθήσεις [M] ἐπικριθῶσι, δεῖ προκεκρίσθαι τὰς διανοίας· ἵνα δὲ αἱ διάνοιαι δοκιμασθῶσι, χρὴ προδιακρίνεσθαι τὰς αἰσθήσεις. ἐπεὶ οὖν μήτε ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν τὰ ὁμογενῆ κριτήρια δύναται ἐπικρίνεσθαι, μήτε ὑπὸ ἑνὸς γένους ἀμφότερα τὰ γένη, μήτε ὑπὸ τῶν ἑτερογενῶν ἐναλλὰξ, οὐ δυνησόμεθα προκρίνειν διάνοιαν διανοίας, ἢ αἴσθησιν αἰσθήσεως. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ ἕξομεν διὰ τίνος κρινοῦμεν. εἰ γὰρ μήτε πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν καὶ ταῖς διανοίαις κρίνειν δυνησόμεθα, μήτε εἰσόμεθα ποίαις μὲν δεῖ κρίνειν, ποίαις δὲ μή· οὐχ ἕξομεν δι' οὗ κρινοῦμεν τὰ πράγματα. ὥστε καὶ διὰ ταῦτα ἀνύπαρκτον ἂν εἴη τὸ κριτήριον τὸ δι' οὗ.

CAP. VII.

DE CRITERIO SECUNDUM QUOD.

70. DISPICIAMUS ergo deinceps criterium ſecundum quod res judicari dicunt. Illud certe primum dicere de eo licet, phantaſiam nos intelligere non poſſe. dicunt enim phantaſiam eſſe impreſſionem in principatu mentis. Quum igitur anima & principatus mentis ſpiraculum ſint, aut tenuius quiddam ſpiraculo (ut ajunt) non poterit quiſquam impreſſionem in ipſo imaginari, nec per depreſſionem ac prominentiam, ut in ſigillis videmus, nec per illam quæ mire confingitur vim alteratricem.

ΚΕΦ. ζ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘ Ο.

ΙΔωμεν οὖν ἑξῆς περὶ τοῦ κριτηρίου καθ' ὃ κρίνεσθαι λέγουσι τὰ πράγματα. πρῶτον τοίνυν ἐκεῖνό ἐστι εἰπεῖν τε περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἀπερινόητός ἐστι ἡ φαντασία. λέγουσι γὰρ φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν ἡγεμονικῷ. [N] ἐπεὶ οὖν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ἡγεμονικὸν, πνεῦμά [O] ἐστιν, ἢ λεπτομερέστερόν τι πνεύματος, ὥς φασιν, οὐ δυνήσεταί τις τύπωσιν ἐπινοεῖν ἐν αὐτῷ· οὔτε κατ' εἰσοχὴν καὶ ἐξοχὴν, 95 [P] ὡς ἐπὶ τῶν σφραγίδων ὁρῶμεν. οὔτε κατὰ τὴν τερατολογουμένην ἑτεροιωτικήν. [Q] οὐ γὰρ

NOTÆ.

[L] αἱ ἔμπροσθεν εἰρημέναι] De ſenſuum quidem judicio Sect. 49. ſeq. de intellectus Sect. 57. ſeq.

[M] ἵνα μὲν αἱ αἰσθήσεις] Ita MSS. pro ἵνα αἰσθήσεις.

[N] φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν ἡγεμονικῷ] Stoicorum hæc definitio Phantaſiæ, de qua dictum ad lib. 1. contra Logicos Sect. 228. ſeq.

[O] πνεῦμα] Auram calidam ac tenuem intellige, quare *ſpiraculum* quam *ſpiritum* reddere malui ne quis de ſpiritu incorporali cogitaret. Infra Sect. 81. ex Stoicorum mente: τὸ δὲ ἡγεμονικὸν, σῶμα, ἔστι γὰρ κατ' αὐτοὺς πνεῦμα. Lib. 3. Sect. 188. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, πνεύματι κατ' αὐτοὺς ὑπάρχοντι.

[P] οὔτε κατ' εἰσοχὴν καὶ ἐξοχήν] Sculptura omnis & τύπωσις conſtat εἰσοχῇ καὶ ἐξοχῇ, ita ut alia in eadem emineant, alia depreſſa ſint. In ſigillis vero imagines ita inciduntur & cavantur, ut impreſſæ deinde in cera emineant: nam quæ ita ſunt factæ ut emineant in gemma (ex utroque quiope genere quam plurimæ adhuc priſci operis in curioſorum cimeliothecis exſtant) licet majoris ſæpe artificii ſint, non ſolent ceræ imprimi neque in ſigillis adhiberi, in quibus depreſſas imagines redderent, quod eſt oculis minus jucundum. Nolui itaque cum H. Stephano velut disjuncta ponere *nec per prominentiam, nec per depreſſionem in profundum*, ſed preſſe græcorum verborum inſiſtere veſtigiis, ut unum membrum disjunctionis conſtituant hæc οὔτε κατ' εἰσοχὴν καὶ ἐξοχὴν, cui deinde opponitur alterum, οὔτε κατὰ τὴν ἑτεροιωτικήν. Laërtius VII. 45. ex Zenonis Citiei ſententia: τὴν δὲ φαντασίαν τύπωσιν ἐν ψυχῇ, τοῦ ὀνόματος οἰκείως μετενηνεγμένου ἀπὸ τῶν τύπων ἐν τῷ κηρῷ ὑπὸ τοῦ δακτυλίου γινομένων.

[Q] ἑτεροιωτικήν] Ex Laërtii VII. 50. & Suida in φαντασία conſtat Chryſippum negaſſe quod Phantaſiæ τύπωσις in anima fiat veluti ſigilli impreſſio in cera. οὐδὲ γὰρ δεκτέον τὴν

ἂν μνή-

ἂν μνήμην τοσούτων ἀναδέξαιτο θεωρημάτων ὅσα συνίστησι τέχνην, ἐν ταῖς ἐπιγενομέναις ἑτεροιώσεσι, τῶν προϋποκειμένων ἀπαλειφομένων. εἰ μέντοι καὶ ἐπινοηθῆναι δύναιτο ἡ φαντασία, ἀκατάληπτος [R] ἔσται. ἐπεὶ γὰρ πάθος ἐστὶ ἡγεμονικοῦ, τὸ δὲ ἡγεμονικὸν οὐ καταλαμβάνεται ὡς ἐδείξαμεν, [S] οὐδὲ τὸ πάθος αὐτοῦ καταληψόμεθα. εἶτα εἰ καὶ δοίημεν ὅτι καταλαμβάνεται ἡ φαντασία, οὐ δύναται κρίνεσθαι καὶ κατ᾽ αὐτὴν τὰ πράγματα· οὐ γὰρ δι᾽ ἑαυτῆς ἐπιβάλλει τοῖς ἐκτὸς, καὶ φαντασιοῦται ἡ διάνοια, ὡς φασιν, ἀλλὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων. αἱ δὲ αἰσθήσεις τὰ μὲν ἐκτὸς ὑποκείμενα οὐ καταλαμβάνουσι, μόνα δὲ εἰ ἄρα τὰ ἑαυτῶν πάθη· [T] καὶ ἡ φαντασία οὖν τοῦ πάθους τῆς αἰσθήσεως ἔσται. ὅπερ διαφέρει τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου. οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι τὸ μέλι, τῷ γλυκάζεσθαί με, καὶ τὸ ἀψίνθιον τῷ πικράζεσθαι· ἀλλὰ διαφέρει. εἰ δὲ διαφέρει τοῦτο τὸ πάθος, τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου, ἡ φαντασία ἔσται οὐχὶ τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου, ἀλλ᾽ ἑτέρου τινὸς, διαφέροντος αὐτοῦ. εἰ οὖν κατὰ ταύτην κρίνει ἡ διάνοια, φαύλως κρίνει καὶ οὐ κατὰ τὸ ὑποκείμενον. διόπερ ἄτοπόν ἐστι τὸ κατὰ τὴν φαντασίαν τὰ ἐκτὸς κρίνεσθαι λέγειν. ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν ὅτι ἡ ψυχὴ καταλαμβάνει διὰ τῶν αἰσθητικῶν παθῶν τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα, διὰ τὸ ὅμοια τὰ πάθη τῶν αἰσθήσεων εἶναι τοῖς ἐκτὸς ὑποκειμένοις. πόθεν γὰρ εἴσεται ἡ διάνοια, εἰ ὅμοιά ἐστιν τὰ πάθη τῶν αἰσθήσεων τοῖς αἰσθητοῖς, μήτε αὐτὴ τοῖς ἐκτὸς ἐντυγχάνουσα, μήτε τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν [U] αὐτῇ τὴν φύσιν αὐτῶν δηλουσῶν, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν πάθη; καθάπερ ἐκ τῶν τρόπων τῆς ἐποχῆς [X] ἐπελογισάμην. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀγνοῶν μὲν Σωκράτην, εἰκόνα δὲ τούτου θεασάμενος, οὐκ οἶδεν εἰ ὁμοία ἐστὶν ἡ εἰκὼν τῷ Σωκράτει· οὕτω καὶ ἡ διάνοια τὰ μὲν πάθη τῶν αἰσθήσεων ἐποπτεύουσα· [Y] τὰ δὲ ἐκτὸς μὴ θεωροῦσα· οὐδὲ εἰ ὅμοιά ἐστι τὰ τῶν αἰσθήσεων πάθη τοῖς ἐκτὸς ὑποκειμένοις εἴσεται. [Z] οὐδὲ καθ᾽ ὁμοίωσιν ἄρα δυνήσεται ταῦτα κρίνειν κατὰ τὴν φαντασίαν. ἀλλὰ δῶμεν κατὰ συγ-

Neque enim recordationem reciperet mens tot præceptorum quæ artem conſtituunt, quandoquidem ſupervenientibus aliis alterationibus, priores delerentur. 71. Quinetiam ſi poſſet intelligi phantaſia, nihilominus incomprehenſibilis foret: quoniam eſt paſſio principatus mentis: quum autem principatus mentis non comprehendatur, ut oſtendimus, ne ejus quidem paſſionem comprehendemus. 72. Deinde etiamſi concedamus comprehendi phantaſiam, non poſſunt tamen per eam res judicari. non enim per ſeipſam applicat ſe ad externa, & imagines concipit, ut ajunt, ſed per ſenſus. at vero ſenſus externa quidem ſubjecta non comprehendunt, ſed ſolas forte ſuas paſſiones. ergo etiam phantaſia tantum ad paſſionem ſenſus referetur, quæ differt ab externo ſubjecto. non enim idem eſt mel, cum eo quod dulcedinem ex illo percipio: & abſinthium, cum eo quod amarorem, ſed differt. 73. Si autem differt paſſio ab externo ſubjecto, phantaſia erit non externi ſubjecti, ſed alicujus alius diverſi ab ipſo. Si igitur ſecundum hanc judicet intellectus, prave judicabit, & non ſecundum id quod ſenſibus ſubjicitur. Quocirca dicere externa judicari ſecundum phantaſiam abſurdum fuerit. 74. Sed ne hoc quidem dici poteſt, animum comprehendere per ſenſiles paſſiones externa ſubjecta, propterea quod ſimiles ſint paſſiones ſenſuum externis ſubjectis. Unde enim ſciet intellectus an ſimiles ſint paſſiones ſenſuum iis quæ ſenſu percipiuntur, quum neque ipſe cum externis quicquam commercii habeat, nec ſenſus ipſimet naturam eorum illi declarent, ſed ſuas paſſiones? ſicut ex modis epoches ratiocinatus ſum. 75. Quemadmodum enim qui ignorat quidem Socratem, ſed ejus imaginem conſpexit, neſcit an ſimilis ſit imago Socrati: ſic & intellectus paſſiones quidem ſenſuum ſubaſpectans, externa autem non intuens, ne hoc quidem ſciet, an paſſiones ſenſuum externis ſubjectis ſimiles ſint. Ergo ne per aſſimilationem quidem poterit hæc judicare ſecundum phantaſiam. 76. Sed tamen demus per conceſſionem, non ſolum

NOTÆ.

τύπωσιν οἱονεὶ τύπον σφαγιστῆρος. Ratio ejus erat, quod animus innumeras pariter impreſſiones ac veluti formas admittere poſſit, cera non poſſit. ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλοὺς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ περὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι. Dicebat itaque τύπωσιν illam eſſe ἀλλοίωσιν ac veluti commutationem, alterationemque, (ἑτεροίωσιν, 1. contra Phyſicos) quam cum explicare ac demonſtrare evidentius Chryſippus non poſſit, Sextus explodit veluti τερατολογουμένην hoc eſt monſtrificam atque incredibilem. Confer 1. adverſus Logicos Sect. 373. ſeq. & 118. ſeq.

R ἐπινοηθῆναι -- ἀκατάληπτος] Etiamſi notio phantaſiæ conſtaret atque intelligi poſſet, tamen nondum poſſet comprehendi revera phantaſiam ita ſe habere. Vide de hac diſtinctione ſupra Sect. 21.

S ὡς ἐδείξαμεν] Supra Sect. 57. ſeq.

T μόνα δὲ, εἰ ἄρα τὰ ἑαυτῶν πάθη] Hoc dixerat Sect. 49. hujus libri τὰς αἰσθήσεις κενοπαθεῖν. Illud εἰ ἄρα Sceptici eſt, ab Dogmatica aſſeveratione abhorrentis.

U μήτε τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν] αὐτῶν addidi ex MSS.

X ἐκ τῶν τρόπων τῆς ἐποχῆς] Lib. 1. Sect. 100. ſeq.

Y ἐποπτεύουσα] Ita repoſui ex MSS. pro ὑποπτεύουσα quod erat in editis, & H. Stephanus quoque in Codice ſuo repererat, vertit enim *ſubaſpectans*.

Z εἴσεται] Ita MSS. V. & Savil. & H. Steph. pro quo in editis: πόθεν γὰρ εἴσεται ἡ διάνοια παρ᾽ αὐτοῖς quod ex ſuperioribus repetitum videtur.

imaginari nos poſſe phantaſiam & comprehendere, ſed etiam capacem ferendi de rebus judicii eſſe (quamvis noſtra diſputatio omnino contrarium docuerit) conſequetur, aut omni phantaſiæ fidem habendam eſſe, atque adeo etiam illi, ſecundum quam aliquis omnes phantaſias fide indignas eſſe affirmabit, & eo retorquebitur oratio, ut non omnes phantaſiæ ita fidem mereri dicantur ut etiam ſecundum eas judicari res poſſint. 77. At ſi aliquibus *duntaxat* phantaſiis *credendum eſſe dicamus*, quomodo dijudicabimus his quidem phantaſiis eſſe fidem adhibendam, illis autem minime? Si enim abſque phantaſia *judicaverint*, phantaſiam ad judicium de rebus ferendum ſupervacaneam eſſe concedent, ſiquidem ſine ea poſſe res aliquas judicari dicent: ſin cum phantaſia *judicare res* oportebit, quomodo illam phantaſiam ſibi ſument, quam ad aliarum phantaſiarum dijudicationem accipiunt? 78. Aut rurſum ipſis alia phantaſia ad dijudicationem aliarum phantaſiarum opus erit, & ad illius dijudicationem, alia: & ita in infinitum. Nullo modo autem infinita dijudicari poſſunt. Nullo modo igitur licet invenire quibus phantaſiis ut criteriis oporteat uti, quibus minime. Quandoquidem igitur, ſive concedamus ſecundum phantaſias res eſſe judicandas, utrinque retorquetur oratio, & ex eo quod omnibus credendum ſit, & ex eo quod quibuſdam tantummodo, quibuſdam nequaquam: hinc colligitur non debere phantaſias ad dijudicationem rerum tanquam criteria accipi. 79. Hæc, ut in brevi inſtitutione diſputaſſe ſat erit etiam adverſus criterium, ſecundum quod res judicari dicebantur. Sciendum eſt autem, nobis non propoſitum eſſe oſtendere nullum eſſe veritatis criterium: (hoc enim dogmaticum eſt) ſed quoniam Dogmatici probabiliter videntur aſtruxiſſe, eſſe aliquod veritatis criterium, nos eis rationes quæ probabiles videntur, oppoſuimus: non tamen eas eſſe veras nec contrariis probabiliores, affirmamus, ſed propter probabilitatem, quam videntur habere parem & hæ rationes & illæ quæ à Dogmaticis poſitæ ſunt, aſſenſum retinendum eſſe colligimus.

χώρησιν πρὸς τὸ ἐπινοεῖσθαι τὴν φαντασίαν καὶ καταλαμβάνεσθαι, ἔτι καὶ ἐπιδεκτικὴν εἶναι τοῦ κρίνεσθαι [A] κατ' αὐτὴν τὰ πράγματα. (καίτοι τοῦ λόγου πᾶν τὸ ἐναντίον ὑπομνήσαντος) οὐκοῦν ἤτοι πάσῃ φαντασίᾳ 76 πιστεύσομεν, καθ' ἣν ἔλεγε πάσας τὰς φαντασίας ἀπίστους εἶναι, καὶ περιτραπήσεται ὁ λόγος [B] εἰς τὸ μὴ εἶναι πάσας τὰς φαντασίας· 77 ὥς τε καὶ κατ' αὐτὰς κρίνεσθαι δύνασθαι τὰ πράγματα. εἰ δέ τισι, πῶς ἐπικρινοῦμεν, ὅτι ταῖσδε μὲν ταῖς φαντασίαις πιστεύειν προσήκει, ταῖς δὲ ἀπιστεῖν; εἰ μὲν γὰρ ἄνευ φαντασίας, δώσουσιν ὅτι παρέλκει ἡ φαντασία πρὸς τὸ κρίνειν· εἴγε χωρὶς αὐτῆς κρίνεσθαι δύνασθαι τὰ πράγματά τινα λέξουσιν· εἰ δὲ μετὰ φαντασίας δεήσει, πῶς λήψονται τὴν φαντασίαν ἣν παραλαμβάνουσιν πρὸς τὴν τῶν ἄλλων φαντασιῶν κρίσιν; ἢ πάλιν αὐτοῖς ἄλλης φαντασίας δεήσει πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἄλλων φαντασιῶν, καὶ εἰς τὴν ἐκείνης κρίσιν ἄλλης, καὶ εἰς ἄπειρον. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα ἐπικρῖναι· ἀδύνατον ἄρα εὑρεῖν ποίαις μὲν φαντασίαις ὡς κριτηρίοις δεῖ χρῆσθαι· ποίαις δὲ οὐδαμῶς. ἐπεὶ οὖν κ' ἂν δῶμεν ὅτι κατὰ τὰς φαντασίας δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα, ἑκατέρωθεν περιτρέπεται ὁ λόγος· καὶ ἐκ τοῦ πᾶσι πιστεύειν, καὶ ἐκ τοῦ τισὶ μὲν πιστεύειν, ὡς κριτηρίοις, τισὶ δὲ ἀπιστεῖν· συνάγεται, τὸ μὴ δεῖν τὰς φαντασίας πρὸς τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων, ὡς κριτήρια παραλαμβάνειν. ταῦτα μὲν ἀρκεῖ νῦν εἰπεῖν ὡς ἐν ὑποτυπώσει, [C] καὶ πρὸς τὸ κριτήριον, καθ' ὃ κρίνεσθαι τὰ πράγματα ἐλέγετο. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι οὐ πρόκειται ἡμῖν ἀποφήνασθαι, [D] ὅτι ἀνύπαρκτόν ἐστι τὸ κριτήριον τὸ τῆς ἀληθείας (τοῦτο γὰρ δογματικὸν) ἀλλ' ἐπεὶ οἱ δογματικοὶ πιθανῶς δοκοῦσι κατεσκευακέναι, ὅτι ἔστι τι κριτήριον ἀληθείας, ἡμεῖς αὐτοῖς πιθανοὺς δοκοῦντας εἶναι λόγους ἀντεθήκαμεν· οὔτε ὅτι ἀληθεῖς εἰσι διαβεβαιούμενοι, οὔτε ὅτι πιθανώτεροι τῶν ἐναντίων· ἀλλὰ διὰ τὴν φαινομένην ἴσην πιθανότητα τούτων τε τῶν λόγων καὶ τῶν παρὰ τοῖς δογματικοῖς κειμένων, τὴν ἐποχὴν συνάγοντες.

CAP. VIII.
DE VERO ET VERITATE.

80. QVOD ſi etiam per ſuppoſitionem concedamus aliquod eſſe veritatis crite-

ΚΕΦ. η.
ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ.

Εἰ μέν τοι καὶ δοίημεν καθ' ὑπόθεσιν εἶναί τι τῆς ἀληθείας κριτήριον, ἄχρηστον εὑρίσκεται

NOTÆ.

A τοῦ κρίνεσθαι] Ità rectius MSS. pro τούτου.

B περιτραπήσεται ὁ λόγος] Confer lib. 1. contra Logicos Sect. 389. ſeq.

C ὡς ἐν ὑποτυπώσει] Breviter & in compendio. Vide ad lib. 1. ſub init.

D οὐ πρόκειται ἡμῖν ἀποφήνασθαι] Hoc iterum inculcat infra Sect. 103. & lib. 1. adverſus Logicos Sect. 443. & lib. 2.

καὶ

καὶ μάταιον, ἐὰν ὑπομνήσωμεν ὅτι ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν δογματικῶν, ἀνύπαρκτος μέν ἐστιν ἡ ἀλήθεια, ἀνυπόστατον δὲ τὸ ἀληθές. ὑπομιμνήσκομεν δὲ οὕτως. λέγεται διαφέρειν τῆς ἀληθείας τὸ ἀληθές, [E] τριχῶς, οὐσίᾳ, συστάσει, δυνάμει. οὐσίᾳ μὲν, ἐπεὶ τὸ μὲν ἀληθὲς, ἀσώματόν [F] ἐστιν· (ἀξίωμα γὰρ ἐστὶ καὶ λεκτόν) ἡ δὲ ἀλήθεια, σῶμα· ἐστὶ γὰρ ἐπιστήμη πάντων ἀληθῶν [H] ἀποφαντική· ἡ δὲ ἐπιστήμη, πὼς ἔχον ἡγεμονικόν, [I] ὥσπερ καὶ ἡ πὼς ἔχουσα χεὶρ, πυγμὴ, τὸ δὲ ἡγεμονικὸν, σῶμα· [K] ἐστὶ γὰρ κατ' αὐτοὺς πνεῦμα. συστάσει δὲ, ἐπεὶ μὲν τὸ ἀληθὲς, ἁπλοῦν τί ἐστιν· οἷον, ἐγὼ διαλέγομαι· ἡ δὲ ἀλήθεια, ἀπὸ πολλῶν ἀληθῶν γνώσεως συνίσταται. δυνάμει δὲ, ἐπεὶ ἡ μὲν ἀλήθεια, ἐπιστήμης ἔχεται· τὸ δὲ ἀληθὲς οὐ πάντως. διόπερ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἐν μόνῳ σπουδαίῳ [L] φασὶν εἶναι· τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ ἐν φαύλῳ. ἐνδέχεται γὰρ τὸν φαῦλον ἀληθές τι εἰπεῖν. ταῦτα μὲν οἱ δογματικοί· ἡμεῖς δὲ πάλιν τῆς κατὰ τὴν συγγραφὴν προαιρέσεως [M] στοχαζόμενοι, πρὸς μόνον τὸ ἀληθὲς νῦν τοὺς λόγους ποιησόμεθα. ἐπεὶ συμπεριγράφεται [N] τούτῳ καὶ ἡ ἀλήθεια, σύστημα τῆς τῶν ἀληθῶν γνώσεως εἶναι λεγομένη. πάλιν δὲ ἐπεὶ τῶν λόγων οἱ μέν εἰσι καθολικώτεροι, δι' ὧν αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀληθοῦς κινοῦμεν· οἱ δὲ, εἰδικοὶ, δι' ὧν δείκνυμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν φωνῇ τὸ ἀληθὲς, ἢ ἐν λεκτῷ, ἢ ἐν τῇ κινήσει τῆς διανοίας· [O] τοὺς καθολικωτέρους ἐκθέσθαι μόνους ὡς πρὸς τὸ παρὸν ἀρκεῖν

rium, inutile comperitur eſſe & vanum ſi doceamus, ex iis quæ à Dogmaticis dicuntur, non exiſtere veritatem, nec poſſe ſubſiſtere verum. Sic autem hoc docemus. 81. Dicitur differre verum à veritate trifariam, ſubſtantia, conſtitutione, potentia. Subſtantia quidem, quia verum, incorporeum eſt: (ſiquidem pronuntiatum eſt & dictum,) at veritas, corpus. Eſt enim ſcientia omnium verorum pronuntiativa. Scientia autem eſt principatus mentis certo quodam modo ſe habens: quemadmodum certus quidam manus habitus, eſt pugnus. at principatus mentis eſt corpus. eſt enim ſecundum eos ſpiraculum. 82. Conſtitutione autem *dicitur verum à veritate differre*, eo quod verum quidem ſimplex ſit quiddam, ut, Ego diſputo: veritas autem ex multorum verorum cognitione conſtet. 83. Potentia vero, quoniam veritati quidem ſcientia adhæret: at vero, non neceſſario. unde fit ut veritatem quidem in ſolo ſapiente dicant eſſe, verum autem etiam in ſtulto: contingere enim poteſt ut ſtultus veri aliquid dicat. 84. Et hæc quidem Dogmatici. nos autem viciſſim, inſtituti operis rationem habentes, ad ſolum verum orationem dirigemus: quia hoc includitur etiam veritas, quæ accumulatio cognitionis verorum eſſe dicitur. Rurſum autem quia rationum aliæ ſunt generaliores, quibus ipſam ſubſiſtentiam veri attentamus: aliæ ſpeciales, quibus oſtendimus ipſum verum non eſſe in voce, aut in dicto, aut in notione intellectus: generaliores exponere in præſentia ſatis eſſe

N O T Æ.

E τῆς ἀληθείας τὸ ἀληθές] Eſt hæc Stoïcorum diſtinctio ſubtilius ut ſolent ab illis diſputata, de qua locus dicendi plura ad lib. 1. adverſus Logicos & lib. 2.

F ἀσώματον] Stoici λεκτὸν & ἀξίωμα negabant eſſe corpora, ut patet ex lib. 1. contra Grammaticos Sect. 28. 155. & lib. 2. contra Logicos. Seneca Epiſt. 117. *Dico:* Cato ambulat. *Non corpus quidem eſt quod nunc loquor, ſed enuntiativum quiddam de corpore, quod alii effatum vocant, alii enunciatum, alii edictum.* Infra lib. 3. Sect. 52. *εἰ μὲν γὰρ λεκτόν ἐστιν ὁ λόγος καὶ ἀσώματος, ὡς οἱ Στωϊκοί φασιν.* Per ἀξίωμα intelligebant pronunciatum, enunciationem, propoſitionem. λεκτὸν latius illis patebat. Hinc infra Sect. 104. ἀξίωμα definitur quod ſit λεκτὸν, ubi dicta ſi placet vide. Ambigue itaque λεκτὸν ab interprete Laërtii VII. 63. redditur *effatum*, nam omne quidem effatum eſt λεκτὸν ſecundum Stoicos, ſed non viciſſim. nam ut idem Laërtius eodem loco & Suidas in κατηγόρημα notat, κατηγορήματα etiam ſunt λεκτὰ, hoc eſt, habent aliquam ſignificationem, ut equus, Socrates, albor. Raſarius Ammonii interpres λεκτὸν vertit *dictile*, H. Stephanus *dicibile, vel in dicto ſeu dictione conſiſtens*, vel etiam *quod in verbo conſiſtit.* His omnibus *dictum* prætuli, ut uſitatius & Græco vocabulo congruentius. Quemadmodum autem λεκτὸν & ἀξίωμα incorporeum Stoicis, ita φωνὴ corpus, ut notarunt viri docti ad Laërtium VII. 55. ex Gellii V. 15. Euſtathio ad Iliad. *β.* v. 490. aliiſque.

G ἀλήθεια, σῶμα] Stoicis ſapientia, virtutes, vitia, artes, memoria, phantaſia, affectus, appetitiones, aſſenſiones (& neſcio quid non) inter corpora referebantur ut jam pridem notarunt viri docti ad Laërtium VII. 55. & Lipſius in Phyſiologia Stoica lib. 2. diſſ. 4. non mirum itaque veritatem etiam pro corpore habitam eſſe ob cauſas quas mox affert Sextus, & quibus licet addere, quod veritas tanquam res vera efficere aliquid & movere hominum animos poteſt. In hanc ſententiam Seneca Epiſt. CXVII. *Placet noſtris, quod bonum eſt, eſſe corpus: quia quod bonum eſt, facit: quicquid facit corpus eſt.*

H πάντων ἀληθῶν] Infra Sect. 84. *ἡ ἀλήθεια σύστημα τῆς τῶν ἀληθῶν γνώσεως εἶναι λεγομένη.*

I ἡ δὲ ἐπιστήμη πὼς ἔχον ἡγεμονικόν] Sic Seneca Epiſt. 113. *Virtus nihil eſt aliud quam animus quodammodo ſe habens.*

K τὸ δὲ ἡγεμονικὸν, σῶμα] Supra Sect. 70. Tertullianus de anima cap. 7. ubi oſtendit Zenonem Citieum, etſi animum *ſpiritum conſitum* definit, tamen cum Cleanthe ac Chryſippo habere pro corpore.

L τὴν μὲν ἀλήθειαν ἐν μόνῳ σπουδαίῳ] Per σπουδαῖον hoc loco, ut ſæpe alias v. g. apud Laërtium VII. 117. 119. &c. intelligendus eſt Stoicorum ille ſapiens, quem ſolum ajebant eſſe divitem, amicum, Regem, ſolum etiam non opinari neque falſo aſſentiri, de quo multa Lipſius III. 8. manuduct. & noſter infra lib. 1. contra Logicos Sect. 423. 432. Apud Laërtium VII. 83. legas ſcitum Stoicorum, *διαλεκτικὸν ἀεὶ εἶναι τὸν σοφόν.*

M τῆς κατὰ τὴν συγγραφὴν προαιρέσεως] Brevitatis ſtudium intellige, quod in hoc opere ſibi Sextus propoſuit.

N συμπεριγράφεται] De hoc vocabulo, quod mox hac ipſa Sectione repetit, dixi Supra, lib. 1. Sect. 14.

O οὐκ ἐν φωνῇ, ἢ ἐν λεκτῷ, ἢ ἐν τῇ κινήσει διανοίας] Quemadmodum Ammonius in librum Philoſophi *περὶ ἑρμηνείας* p. 7. ait λεκτὸν eſſe *μέσον νοήματος καὶ πράγματος*, ita noſter hoc [illegible] illud medium facit inter vocem & cogitationem.

 puta-

putamus. Quemadmodum enim quum muri fundamentum ruinam dedit, omnia etiam ſuperimpoſita corruunt: ſic veri ſubſiſtentia ſublata, etiam particularia Dogmaticorum commenta una excluduntur.

CAP. IX.

AN ALIQVID SIT NATVRA VERVM.

85. QVVM igitur controverſia ſit de vero inter Dogmaticos, quoniam nonnulli quidem aliquid verum eſſe dicunt, nonnulli autem nihil eſſe verum, fieri non poteſt ut dijudicetur controverſia: quoniam qui dicit eſſe aliquid verum, ſi abſque demonſtratione hoc dicat, fidem non obtinebit, propter controverſiam: ſin demonſtrationem afferre velit, ſi falſam hanc eſſe faſſus fuerit, fides ei non habebitur. at ſi demonſtrationem eſſe veram dicat, in vitioſum modum probandi mutuo unum per alterum incidit. Et demonſtratio ab eo poſtulabitur qua demonſtret veram illam eſſe, & hujus quoque alia, & ita uſque in infinitum: nullo modo autem infinita demonſtrari poſſunt; nullo modo itaque cognoſci poteſt eſſe aliquid verum. 86. Quinetiam ipſum Aliquid, quod omnium generaliſſimum eſſe dicunt, aut verum aut falſum eſt: aut neque verum, neque falſum: aut verum ſimul & falſum. Si ergo falſum ipſum eſſe dicent, falſa eſſe omnia fatebuntur. Quemadmodum enim quia aliquid quod eſt animal, animatum eſt, particulatim quoque omnia animalia animata ſunt: eodem modo ſi generaliſſimum omnium aliquid, falſum eſt, omnia quoque particularia erunt falſa, & nihil verum. Ex quo etiam concluditur nihil eſſe falſum. nam hæc propoſitio, Omnia ſunt falſa, & hæc, Eſt aliquid falſum, quum ſub appellatione omnium contineatur, erit falſa. 87. Quod ſi verum ſit aliquid, vera erunt omnia. ex quo infertur rurſus nihil eſſe verum. ſi quidem & iſtud ipſum, nimirum nihil eſſe verum, (quod & ipſum eſt aliquid) ſit verum. At ſi & verum & falſum eſt Aliquid, unumquodque particularium & falſum erit & verum: ex quo infertur, nihil natura verum eſſe. nam quod naturam talem habet ut verum ſit, nullo modo poſſit eſſe falſum. At ſi nec falſum nec verum eſt aliquid, pro confeſſo eſt omnia particularia, quæ neque falſa neque vera eſſe dicuntur, vera nequaquam futura. Quare & propter

ἡγούμεθα. ὥσπερ γὰρ τείχους θεμελίου κατενεχθέντι καὶ τὰ ὑπερκείμενα πάντα συγκαταφέρεται· [P] οὕτω τῇ τοῦ ἀληθοῦς ὑποστάσει διατρεπομένῃ καὶ αἱ κατὰ μέρος δογματικῶν εὑρεσιλογίαι [Q] συμπεριγράφονται.

ΚΕΦ. θ'.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΦΥΣΕΙ ΑΛΗΘΕΣ.

Διαφωνίας τοίνυν οὔσης περὶ τοῦ ἀληθοῦς παρὰ τοῖς δογματικοῖς, ἐπεὶ τινὲς μὲν φασὶν εἶναί τι ἀληθές, τινὲς δὲ μηδὲν εἶναι [R] ἀληθές, οὐκ ἐνδέχεται τὴν διαφωνίαν ἐπικρῖναι. ἐπειδὴ ὁ λέγων εἶναί τι ἀληθές, οὔτε ἄνευ ἀποδείξεως τοῦτο λέγων πιστευθήσεται, διὰ τὴν διαφωνίαν· ἤν τε καὶ ἀπόδειξιν βούληται φέρειν, ἢν μὲν ψευδῆ ταύτην εἶναι συνομολογήσῃ, ἄπιστος ἔσται· ἀληθῆ δὲ ἀπόδειξιν εἶναι λέγων, εἰς τὸν διάλληλόν τε ἐμπίπτει λόγον· καὶ ἀπόδειξιν αἰτηθήσεται ἀληθῆ αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ ἐκείνης ἄλλην· καὶ μέχρις ἀπείρου· [S] ἀδύνατον δὲ ἄπειρα ἀποδεῖξαι· ἀδύνατον ἄρα γνῶναι, καὶ ὅτι ἐστί τι ἀληθές. καὶ μὴν τὸ, τὶ, ὅπερ φασὶν εἶναι πάντων γενικώτατον, ἤτοι ἀληθὲς ἢ ψεῦδός ἐστιν, ἢ οὔτε ἀληθὲς, οὔτε ψεῦδος, ἢ καὶ ψεῦδος καὶ ἀληθές. εἰ μὲν οὖν ψεῦδος αὐτὸ εἶναι φήσουσιν, ὁμολογήσουσιν ὅτι ἐστὶ πάντα ψευδῆ. ὥσπερ γὰρ ἐπεὶ τὶ ζῶον ἔμψυχόν ἐστι, καὶ πάντα τὰ ζῶα τὰ κατὰ μέρος ἔμψυχά ἐστιν· οὕτως εἰ τὸ γενικώτατον πάντων τὸ τὶ, ψεῦδός ἐστι, καὶ πάντα τὰ κατὰ μέρος ἔσται ψευδῆ, καὶ οὐδὲν ἀληθές· ᾧ συνεισάγεται τὸ μηδὲν εἶναι ψευδές. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ, πάντα ἐστὶ ψευδῆ, καὶ τὸ, ἐστί τι ψεῦδος, τῶν πάντων καθεστὼς, ψεῦδος ἔσται. εἰ δὲ ἀληθές ἐστι τὸ τὶ, πάντα ἔσται ἀληθῆ· ᾧ συνεισάγεται πάλιν τὸ μηδὲν εἶναι ἀληθές. εἴγε καὶ αὐτὸ τοῦτο (τὶ ὑπάρχον) λέγω δὲ τὸ μηδὲν εἶναι ἀληθὲς, ἀληθές ἐστιν. εἰ δὲ καὶ ψεῦδός ἐστι καὶ ἀληθὲς τὸ τὶ, ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος, καὶ ψεῦδος ἔσται καὶ ἀληθές· ἐξ οὗ συνεισάγεται τὸ μηδὲν φύσει ἀληθὲς εἶναι. τὸ γὰρ φύσιν ἔχον τοιαύτην ὥστε εἶναι ἀληθὲς, πάντως οὐκ ἂν εἴη ψευδές· εἰ δ' οὔτε ψευδές ἐστιν, οὔτε ἀληθὲς τὸ τὶ, ὁμολογεῖται ὅτι καὶ πάντα τὰ ἐπὶ μέρους μήτε ψευδῆ μήτε ἀληθῆ εἶναι λεγόμενα, οὐκ ἔσται ἀληθῆ.

NOTÆ.

P τὰ ὑπερκείμενα πάντα συγκαταφέρεται] Ita repoſui ex MSS. pro ὑποκείμενα. Salmaſius ex ingenio legebat ἐπικείμενα.

Q εὑρεσιλογίαι] Etiam hoc rectum puto licet MS. Savil. εὑρεσιολογίαι, atque εὑρεσιολογοῦντες 1. Pyrrhon. Sect. 63. & εὑρεσιολογεῖν lib. contra Ethicos Sect. 7. ubi dicta, ſi placet vide. Δογματικὴ εὑρεσιλογία ſupra Sect. 9. hujus libri.

R μηδὲν εἶναι] Ita MSS. pro μὴ, & mox βούληται φέρειν, pro βούλεται. Pro διαφωνίαν U. quandoque διαφωνέαν. Porro ad argumentum ipſum illuſtrandum conferendus liber 2. adverſus Logicos.

S μέχρις ἀπείρου] MS. Savil. μέχρι εἰς ἄπειρον. Idem argumentum lib. 2. contra Logicos. Quod deinde ait, τὸ τὶ, *Aliquid* eſſe omnium generaliſſimum, hoc recurrit infra Sect. 223. Etiam cavillationem illam ſi omnia falſa ſint, inde ſequi omnia eſſe vera, repetit iterum infra, Sect. 188.

καὶ

καὶ διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἄδηλον ἡμῖν ἔσται εἰ ἔστιν ἀληθές. πρὸς τούτοις ἤτοι φαινόμενά ἐστι μόνον τὰ ἀληθῆ, ἢ ἄδηλα μόνον· ἢ τῶν ἀληθῶν, τὰ μὲν ἄδηλά ἐστι, τὰ δὲ φαινόμενα· οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς δείξομεν· οὐδὲν ἄρα ἐστὶν ἀληθές. εἰ μὲν οὖν φαινόμενα μόνον ἐστὶ τὰ ἀληθῆ, ἤτοι πάντα τὰ φαινόμενα λέξουσιν εἶναι ἀληθῆ, ἢ τινα· καὶ εἰ μὲν πάντα, περιτρέπεται ὁ λόγος· φαίνεται γάρ τισι, [T] τὸ μηδὲν εἶναι ἀληθές. εἰ δέ τινα, ἀνεπικρίτως μὲν οὐ δύναταί τις λέγειν, ὅτι τάδε μέν ἐστιν ἀληθῆ, τάδε δὲ ψευδῆ· κριτηρίῳ δὲ χρώμενος, ἤτοι φαινόμενον εἶναι λέξει τοῦτο τὸ κριτήριον ἢ ἄδηλον· καὶ ἄδηλον μὲν οὐδαμῶς· μόνα γὰρ ὑπόκειται νῦν ἀληθῆ τὰ φαινόμενα· εἰ δὲ φαινόμενον, ἐπεὶ ζητεῖται [U] τίνα μὲν φαινόμενά ἐστιν ἀληθῆ, τίνα δὲ ψευδῆ· καὶ τὸ λαμβανόμενον φαινόμενον πρὸς τὴν κρίσιν τῶν φαινομένων, πάλιν ἑτέρου δεήσεται κριτηρίου φαινομένου, κἀκεῖνο ἄλλου, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα ἐπικρίνειν· ἀδύνατον ἄρα καταλαβεῖν εἰ φαινόμενά ἐστι μόνον τὰ ἀληθῆ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λέγων τὰ ἄδηλα μόνα εἶναι ἀληθῆ, πάντα μὲν οὐ λέξει εἶναι ἀληθῆ· (οὐ γὰρ καὶ τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, [X] ἀληθὲς εἶναι λέξει· ἢ τὸ περιττοὺς τούτους ὑπάρχειν) εἰ δέ τινα, τίνι κρινοῦμεν ὅτι τάδε μὲν τὰ ἄδηλά ἐστιν ἀληθῆ, τάδε δὲ ψευδῆ; φαινομένῳ μὲν γὰρ οὐδαμῶς· εἰ δὲ ἀδήλῳ ἐπιζητοῦμεν τίνα τῶν ἀδήλων ἔστιν ἀληθῆ, καὶ τίνα ψευδῆ, δεήσεται καὶ τοῦτο τὸ ἄδηλον ἀδήλου ἑτέρου τοῦ ἐπικρινοῦντος αὐτὸ, κἀκεῖνο ἄλλου, καὶ μέχρις ἀπείρου. διόπερ οὐδὲ ἄδηλα μόνον ἐστὶ τ' ἀληθῆ. λείπεται λέγειν ὅτι τῶν ἀληθῶν τὰ μέν ἐστι φαινόμενα, τὰ δὲ, ἄδηλα· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἄτοπον. ἤτοι γὰρ πάντα τά τε φαινόμενα καὶ τὰ ἄδηλά ἐστιν ἀληθῆ, ἢ τινὰ φαινόμενα καὶ τινὰ ἄδηλα. εἰ μὲν οὖν πάντα, πάλιν περιτραπήσεται ὁ λόγος, [Y] ἀληθοῦς εἶναι διδομένου καὶ τοῦ, μηδὲν εἶναι ἀληθές. λεχθήσεται δὲ ἀληθὲς, καὶ τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ, περιττοὺς τούτους ὑπάρχειν. εἰ δέ τινα τῶν φαινομένων, καί τινα τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἀληθῆ, πῶς ἐπικρινοῦμεν ὅτι τῶν φαινομένων, τάδε μέν ἐστιν ἀληθῆ, τάδε δὲ, ψευδῆ; εἰ μὲν διὰ φαινομένου, εἰς ἄπειρον ἐκβάλλεται ὁ λόγος· εἰ δὲ δι' ἀδήλου, ἐπεὶ καὶ τὰ ἄδηλα δεῖται κρίσεως, πάλιν τοῦτο ἄδηλον

hæc obſcurum nobis erit an ſit verum. 88. Inſuper vero, aut ea ſolum quæ evidentia ſunt, ſunt vera, aut ea ſolum quæ obſcura ſunt: aut verorum alia obſcura ſunt, alia ſunt evidentia. at nihil horum verum eſt, ut demonſtrabimus: nihil igitur eſt verum. Nam ſi evidentia ſolum ſint vera, vel omnia evidentia dicent eſſe vera, vel aliqua. & ſi quidem omnia, retorquetur oratio. quibuſdam enim, evidens videtur nihil eſſe verum. Sin aliqua, abſque dijudicatione quidem nemo dicere poteſt, hæc eſſe vera, illa autem falſa: at judicatorio utens, aut evidens eſſe dicet hoc judicatorium, aut obſcurum. & obſcurum quidem nequaquam *dixerit*. ſola enim evidentia nunc ſupponuntur eſſe vera. 89. Sin autem evidens *dicat eſſe*, quoniam quæ evidentia ſint vera, quæ item falſa, ambigitur, etiam illud evidens quod ad dijudicationem evidentium ſumetur, rurſum alio judicatorio evidente egebit, & illud alio, & ita usque in infinitum. atqui nullo modo poſſunt infinita dijudicari. Nullo modo igitur etiam poteſt an vera ſint evidentia ſolum, comprehendi. 90. Itidem qui obſcura ſola eſſe vera dicit, omnia quidem eſſe vera non dixerit: (non enim etiam parem eſſe ſtellarum numerum, verum eſſe dicet, aut imparem) ſin autem *dicet* aliqua: unde hæc quidem obſcura eſſe vera, illa autem falſa dijudicabimus? aliquo enim evidente nequaquam *dijudicetur*. At ſi per obſcurum inveſtigemus quæ ex incertis ſint vera, & quæ falſa, nimirum indigebit & hoc obſcurum alio obſcuro quod dijudicet ipſum, & illud alio, & ita usque in infinitum. Quamobrem neque obſcura ſolum ſunt vera. 91. Huc ergo redigimur ut vera partim evidentia, partim obſcura eſſe dicamus. Sed hoc quoque abſurdum eſt. Nam aut omnia & evidentia & obſcura ſunt vera, aut quædam ex evidentibus, & quædam ex obſcuris. Si igitur omnia, rurſum retorquebitur oratio, quum verum etiam hoc eſſe concedatur, Nihil eſſe verum. dicetur autem verum etiam hoc, nimirum parem eſſe ſtellarum numerum, & illud quoque, eſſe imparem illarum numerum. 92. At ſi aliqua eorum quæ evidentia videntur, & aliqua obſcurorum, vera ſunt, qui dijudicabimus ex evidentibus hæc quidem eſſe vera, illa autem falſa? Si quidem per evidens id velimus facere, in infinitum protrahitur oratio: ſin per obſcurum, quoniam etiam obſcuræ res judicatione indigent, rurſum hoc obſcurum, per quod judi-

N O T Æ.

T *φαίνεται γάρ τισι*] Ut Gorgiæ de quo ſupra Sect. 59. & Xeniadi de quo contra Logicos. Cæterum pro *γάρ τισι* quod ſenſu poſtulante & MSS. jubentibus reſcripſi, editi habebant *γάρ φησι*.

U *ἐπεὶ ζητεῖται*] Ita recte MSS. pro *ἐπιζητεῖται*.

X *τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας*] Infra Sect. 97. lib. 2. contra Logicos Cicero Lucullo: *qui omnia ſic incerta dicunt, ut ſtellarum numerus par an impar ſit neſciatur, quaſi deſperatos aliquos relinquamus.*

Y *περιτραπήσεται ὁ λόγος*] Simile argumentum ſupra Sect. 86.

cabi-

cabitur? Si quidem per evidens, comperitur modus vitioſus probandi mutuo unum per alterum: ſin per obſcurum, modus ad infinitum compellens: 93. Idem & de obſcuris dicendum eſt. nam qui aliquo obſcuro judicare ipſa aggreditur, in infinitum extruditur: at qui evidente, aut ſemper aſſumens id quod evidens videtur, ad infinitum: aut ad obſcurum tranſiens, ad vitioſum *modum probandi mutuo unum per alterum compellitur.* Falſum eſt ergo quod dicitur, verorum alia eſſe evidentia, alia obſcura. 94. Si igitur neque evidentia ſola vera ſunt, neque obſcura ſola, nec quæpiam ex evidentibus, quæpiam ex obſcuris, nihil eſt verum. at ſi nihil eſt verum, criterium autem debet ad judicationem veri conducere, inutile & vanum eſt criterium: etiamſi exiſtere illud per conceſſionem demus. Quod ſi aſſenſum retinere oportet de hoc, an ſit aliquid verum, inde colligitur eos qui dicunt Dialecticen eſſe ſcientiam falſorum & verorum, & neutrorum, temerarie loqui. 95. Quum autem criterium veritatis nullo modo poſſe inveniri patuerit, non amplius neque de iis quæ manifeſta eſſe ſecundum Dogmaticorum ſcita putantur, neque de obſcuris quiſquam aſſeveratione affirmare poſſit. Quum enim ex manifeſtis ſe hæc comprehendere Dogmatici arbitrentur, ſi de iis quæ manifeſta vocantur, aſſenſum cohibere cogamur, quomodo de obſcuris pronuntiare audeamus? 96. Ex plurimum abundanti tamen etiam rebus obſcuris peculiariter rationes noſtras opponemus. & quoniam hæ per ſignum & demonſtrationem comprehendi & firmæ reddi videntur, de ſigno quoque & de demonſtratione retinendum eſſe aſſenſum docebimus. Incipiamus autem à ſigno: nam demonſtratio videtur eſſe è generibus ſignorum.

Cap. X.

De Signo.

97. Ex rebus igitur (ſecundum Dogmaticos) aliæ ſunt manifeſtæ, aliæ obſcuræ: & obſcurarum, aliæ omnino, aliæ ad tempus, aliæ obſcuræ natura. Manifeſtas eſſe dicunt, quæ ex ſeipſis in notitiam nobis veniunt, qualis eſt hæc, Diem eſſe. Prorſus autem obſcuras, quarum natura non fert ut ſub noſtram cadant comprehenſionem, ut Stellarum numerum eſſe parem. 98. Ad tempus autem obſcuras, quæ quum alioqui naturam habeant evidentem, tamen propter

διά τινος κριθήσεται. εἰ μὲν διὰ φαινομένου, ὁ διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος· εἰ δὲ δι᾽ ἀδήλου, ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλων. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἀδήλων λεκτέον. ὁ μὲν γὰρ ἀδήλῳ τινὶ κρίνειν αὐτὰ ἐπιχειρῶν, εἰς ἄπειρον ἐκβάλλεται· ὁ δὲ φαινομένῳ, ἢ ἀεὶ φαινόμενον προσλαμβάνων, εἰς ἄπειρον· ἢ ἐπὶ ἄδηλον μεταβαίνων, εἰς τὸν διάλληλον. ψεῦδος ἄρα ἐστὶ τὸ λέγειν, τῶν ἀληθῶν τὰ μὲν εἶναι φαινόμενα, τὰ δὲ ἄδηλα. εἰ οὖν μήτε τὰ φαινόμενά ἐστιν ἀληθῆ, μήτε τὰ ἄδηλα μόνα, μήτε τινὰ μὲν φαινόμενα, τινὰ δὲ ἄδηλα, οὐδέν ἐστιν ἀληθές. εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἀληθές, τὸ δὲ κριτήριον δοκεῖ πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ ἀληθοῦς χρησιμεύειν, ἄχρηστον καὶ μάταιόν ἐστι τὸ κριτήριον· κἂν δῶμεν αὐτὸ κατὰ συγχώρησιν ἔχειν τινὰ ὑπόστασιν. καὶ εἴγε ἐφεκτέον περὶ τοῦ εἰ ἔστι τι ἀληθές, ἀκόλουθόν ἐστι, τοὺς λέγοντας, ὡς διαλεκτική ἐστιν ἐπιστήμη ψευδῶν καὶ ἀληθῶν, [Z] καὶ οὐδετέρων, προπετεύεσθαι. ἀπόρου δὲ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας φανέντος, οὔτε περὶ τῶν ἐναργῶν εἶναι δοκούντων, (ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν Δογματικῶν) ἔτι οἷόν τε ἐστὶ διισχυρίζεσθαι, οὔτε περὶ τῶν ἀδήλων. ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐναργῶν ταῦτα καταλαμβάνειν οἱ Δογματικοὶ νομίζουσιν· ἐὰν ἐπέχειν περὶ τῶν ἐναργῶν καλουμένων ἀναγκαζώμεθα, πῶς ἂν περὶ τῶν ἀδήλων ἀποφαίνεσθαι τολμήσαιμεν; ἐκ πολλοῦ δὲ τοῦ περιόντος καὶ πρὸς τὰ ἄδηλα τῶν πραγμάτων ἰδίως ἐνστησόμεθα. καὶ ἐπειδὴ ταῦτα διὰ σημείου τε καὶ ἀποδείξεως καταλαμβάνεσθαι καὶ κρατύνεσθαι δοκεῖ, διὰ βραχέων ὑπομνήσομεν ὅτι καὶ περὶ τοῦ σημείου καὶ περὶ τῆς ἀποδείξεως ἐπέχειν προσήκει. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ σημείου. καὶ γὰρ ἡ ἀπόδειξις τῷ γένει σημεῖον [A] εἶναι δοκεῖ.

ΚΕΦ. ι΄.

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΟΥ.

Τῶν πραγμάτων τοίνυν κατὰ τοὺς Δογματικοὺς, τὰ μέν ἐστι πρόδηλα, τὰ δὲ ἄδηλα. καὶ τῶν ἀδήλων τὰ μὲν καθάπαξ ἄδηλα, τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἄδηλα, τὰ δὲ φύσει ἄδηλα. καὶ πρόδηλα μὲν εἶναί φασι τὰ ἐξ ἑαυτῶν εἰς γνῶσιν ἡμῖν ἐρχόμενα· οἷον ἐστι τὸ, ἡμέραν εἶναι· καθάπαξ δὲ ἄδηλα, ἃ μὴ πέφυκεν εἰς τὴν ἡμετέραν πίπτειν κατάληψιν, ὡς τὸ, ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας· πρὸς καιρὸν δὲ ἄδηλα, ἅπερ τὴν φύσιν ἔχοντα ἐναργῆ παρά τινας [B] ἔξωθεν περιστάσεις

NOTÆ.

Z *ἐπιστήμη ψευδῶν καὶ ἀληθῶν*] Conſtat Stoicos ita definiiſſe Dialecticam, infra Sect. 247. & contra Ethicos. Laertius VII. 42. Suidas in *Διαλεκτική*.

A *τῷ γένει σημεῖον*] Demonſtratio etiam inter ſigna refertur, adeoque ejus genus eſt ſignum, ut hominis animal infra Sect. 122. 131. & 134. & 2. adverſus Logicos.

B *παρά τινας*] Ita recte Salmaſius pro *περί τινας*, atque ita legitur etiam 2. contra Logicos Sect. 145. ſeq. ubi eadem rerum *ἀδήλων* diſtinctio.

κατὰ

κατὰ καιρὸν ἡμῖν ἀδηλεῖται, ὡς ἐμοὶ νῦν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις· [C] φύσει δὲ ἄδηλα, τὰ μὴ ἔχοντα φύσιν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πίπτειν ἐνάργειαν, ὡς οἱ νοητοὶ πόροι. [D] οὗτοι γὰρ οὐδέποτε ἐξ ἑαυτῶν φαίνονται. ἀλλ' εἰ ἄρα ἐξ ἑτέρων καταλαμβάνεσθαι ἂν νομισθεῖεν· οἷον, τῶν ἱδρώτων ἤ τινος παραπλησίου. τὰ μὲν οὖν πρόδηλα, μὴ δεῖσθαι σημείου φασίν· ἐξ ἑαυτῶν γὰρ αὐτὰ καταλαμβάνεσθαι· ἀλλ' οὐδὲ τὰ καθάπαξ ἄδηλα, ἅτε δὴ μηδὲ τὴν ἀρχὴν καταλαμβανόμενα· τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἄδηλα καὶ τὰ φύσει ἄδηλα, διὰ σημείων μὲν καταλαμβάνεσθαι, οὐ μὴν διὰ τῶν αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς καιρὸν ἄδηλα διὰ τῶν ὑπομνηστικῶν· τὰ δὲ φύσει ἄδηλα, διὰ τῶν ἐνδεικτικῶν. τῶν οὖν σημείων τὰ μέν ἐστιν ὑπομνηστικὰ κατ' αὐτούς, [E] τὰ δὲ ἐνδεικτικά. καὶ ὑπομνηστικὸν μὲν σημεῖον καλοῦσιν ὃ συμπαρατηρηθὲν τῷ σημαινομένῳ τῷ δι' ἐναργείας ἅμα τῷ ὑποπεσεῖν, ἐκείνου ἀδηλουμένου, ἄγει ἡμᾶς εἰς ὑπόμνησιν τοῦ συμπαρατηρηθέντος [F] αὐτῷ, καὶ νῦν ἐναργοῦς μὴ ὑποπίπτοντος, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ πυρός. ἐνδεικτικὸν δέ ἐστι σημεῖον, ὥς φασιν, ὃ μὴ συμπαρατηρηθὲν τῷ σημειωτῷ [G] δι' ἐναργείας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως κατασκευῆς, [H] σημαίνει τὸ οὗ ἐστι σημεῖον· ὥσπερ οὖν αἱ περὶ τὸ σῶμα κινήσεις σημεῖά εἰσι τῆς ψυχῆς. ὅθεν καὶ ὁρίζονται τοῦτο τὸ σημεῖον οὕτως· σημεῖόν ἐστιν ἐνδεικτικὸν ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ προκαθηγούμενον, ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος. διττῆς οὖν οὔσης τῶν σημείων διαφορᾶς, ὡς ἔφαμεν, οὐ πρὸς πᾶν σημεῖον ἀντιλέγομεν, ἀλλὰ πρὸς μόνον τὸ ἐνδεικτικόν, ὡς ὑπὸ τῶν Δογματικῶν [I] πεπλάσθαι δοκοῦν. τὸ γὰρ ὑπομνηστικὸν πεπίστευται ὑπὸ τοῦ βίου. ἐπεὶ καπνὸν ἰδών τις, σημειοῦται πῦρ· καὶ οὐλὴν θεασάμενος, τραῦμα γεγενῆσθαι λέγει. ὅθεν οὐ μόνον οὐ μαχόμεθα τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ συναγωνιζόμεθα, τῷ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπιστευμένῳ ἀδοξάστως συγκατατιθέμενοι, τοῖς δὲ τῶν Δογματικῶν ἰδίως ἀναπλαττομένοις ἀνθιστάμενοι. ταῦτα μὲν οὖν ἥρμοζεν ἴσως προειπεῖν ὑπὲρ τῆς σαφηνείας τοῦ ζητουμένου· λοιπὸν δὲ

aliqua extrinſecus accidentia, ad tempus nobis obſcuræ fiunt, ut mihi nunc Athenienſum civitas. Natura autem obſcuræ, quarum natura non permittit ut evidentes nobis ſint: ut corporum pori quos mente imaginamur. hi enim nunquam ex ſeipſis conſpiciuntur, ſed ex aliis comprehendi exiſtimare quis poſſit, nimirum ex ſudoribus, aut aliqua re hujusmodi. 99. Res igitur manifeſtas non egere ſigno dicunt (ex ſeipſis enim eas comprehendi) ſed neque eas quæ prorſus obſcuræ ſint, quod nullo modo comprehendantur: ſed eas quæ ad tempus ſint incertæ, & quæ natura incertæ, per ſigna quidem comprehendi, non tamen per eadem, ſed eas quidem quæ ad tempus ſunt obſcuræ, per ſigna commonefactoria: quæ autem natura ſint obſcuræ, per indicatoria. 100. Signorum igitur alia ſunt commonefactoria, ſecundum eos, alia indicatoria. Commonefactorium vocant quod una cum re ſignata oblatum evidenter obſervatumque, ſimul atque ſub ſenſus noſtros ceciderit, illa interim obſcura exiſtente, ducit nos ad recordationem ejus quod una cum eo obſervatum fuit, & nunc evidentur ſub ſenſus non cadit, ut videre eſt in fumo & igne. 101. Indicatorium autem ſignum eſt, ut ajunt, quod non obſervatum una cum ſignato evidenter, ſed ex propria natura & conſtitutione, ſignificat id cujus eſt ſignum: quemadmodum corporis motus, ſigna ſunt animæ. Unde hoc ſignum ita definiunt, Signum eſt demonſtrativum pronuntiatum in bono connexo antecedens, à quo conſequens detegitur. 102. Quum igitur duplex ſit ſignorum differentia, ut diximus, non omni ſigno contradicimus, ſed ſoli indicatorio ſive demonſtrativo, utpote quod à Dogmaticis confictum eſſe videatur. nam admonitorium fidem in vita communi obtinet. Quisquis enim fumum vidit, ſignum ignis animo concipit: & cicatricem intuitus, vulnus fuiſſe dicit. Unde non ſolum non adverſamur vitæ communi, ſed etiam ipſi patrocinamur: ſiquidem rei quæ in illa impetrat fidem, ſuffragamur, ita ut nullam opinionem ſtatuamus: iis vero quæ peculiariter à Dogmaticis confinguntur, repugnamus. 103. Atque hæc præmittenda ni fallor erant ad rei de qua quæritur explicationem: nunc ad refutatio-

N O T Æ.

C *ὡς ἐμοὶ νῦν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις*] Ex his verbis colligas Sextum Athenis aliquando verſatum. Idem repetit laudato adverſus Logicos loco.

D *οἱ νοητοὶ πόροι*] Infra Sect. 140.

E *κατ' αὐτοὺς*] Stoicos intellige adverſus quos potiſſimum non modo Academicorum exarſit ingenium, ut verbis utar Auguſtini III. 16. contra Academicos, ſed etiam Sextus noſter frequentiſſime pugnat. Porro quod apud Sextum hoc loco & contra Logicos vocatur *σημεῖον ὑπομνηστικὸν*, apud Laërtium IX. 96. video *αἰσθητὸν* appellari, & *νοητὸν* contra, quod Sexto eſt *ἐνδεικτικόν*.

F *συμπαρατηρηθέντος*] Ita MSS. pro *συμπαρατιθέντος*. Eadem mox *ἐναργῶς* pro *ἐναργοῦς*.

G *συμπαρατηρηθὲν τῷ σημειωτῷ*] Ita legendum notavit Salmaſius pro *σημείῳ τῷ*. Eadem menda lib. 2. adverſus Logicos. Definitio ſigni expenditur infra Sect. 104. ſeq.

H *φύσεως κατασκευῆς*] Ita MSS. pro *φύσεως καὶ κατασκευῆς* quod erat in editis.

I *ὑπὸ τῶν Δογματικῶν*] *ὑπὸ τῶν Δογματικῶν φιλοσόφων καὶ τῶν λογικῶν ἰατρῶν*. 2. adverſus Logicos.

tatio-

tationem ipſam recta tendamus, non omnino conaturi oſtendere quod indicatorium ſignum nullum detur, ſed apparentem utrinque æqualem vim rationum quibus & eſſe ſignum ejusmodi & nullum eſſe colligitur, commemoraturi.

Cap. XI.

An Sit Aliqvod Signvm Indicatorivm.

104. Signvm ergo, quantum attinet ad ea quæ dicunt de illo Dogmatici, intelligere non poſſumus. Ac, ne longius abeam, Stoici ipſi, qui exacte de eo diſſeruiſſe videntur, quid denotent per ſignum oſtendere volentes, dicunt ſignum eſſe pronunciatum in bono connexo antecedens, quo conſequens detegitur. Et pronunciatum quidem eſſe ajunt dictum per ſe perfectum, enuntiabile, quantum in ſeipſo. Bonum autem connexum vocant, quod non incipit à vero, & in falſum deſinit. 105. Nam connexum aut incipit à vero & deſinit in verum: (ut, Si dies eſt, lux eſt) aut incipit à falſo, & deſinit in falſum: (ut, Si volat terra, alata eſt terra) aut incipit à vero, & deſinit in falſum: (ut, Si eſt terra, volat terra) aut incipit à falſo, & deſinit in verum, (ut Si volat terra, eſt terra.) Ex his autem unicum vitioſum eſſe dicunt, id videlicet quod à vero incipit & in falſum deſinit: reliqua autem vera. 106. Antecedens autem vocant, quod in connexo incipiente à vero & deſinente in verum, præcedit. Eſt autem detectivum conſequentis, quia in hoc connexo, Si iſta lac habet, concepit: hæc verba, iſta lac habet, eſſe videntur declarativa illorum, Iſta concepit. 107. Hæc quidem illi. Nos autem primum dicimus incertum eſſe an λεκτὸν ſive dictum ejusmodi, detur. Quoniam enim ex Dogmaticis Epicurei quidem id eſſe ne-

ἐπὶ τὴν ἀντίῤῥησιν χωρῶμεν· οὐκ ἀνύπαρκτον δεῖξαι τὸ ἐνδεικτικὸν σημεῖον πάντως ἐσπουδακότες, ἀλλὰ τὴν φαινομένην ἰσοσθένειαν τῶν φερομένων λόγων πρός τε τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν ὑπομιμνήσκοντες.

ΚΕΦ. ιά.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΣΗΜΕΙΟΝ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ.

Τὸ σημεῖον τοίνυν, ὅσα ἐπὶ τοῖς λεγομένοις περὶ αὐτοῦ παρὰ τοῖς Δογματικοῖς, ἀνεπινόητόν ἐστιν. αὐτίκα γοῦν οἱ ἀκριβῶς περὶ αὐτοῦ διειληφέναι δοκοῦντες οἱ Στωϊκοὶ βουλόμενοι παραστῆσαι τὴν ἔννοιαν τοῦ σημείου, φασὶν σημεῖον εἶναι ἀξίωμα [K] ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ προκαθηγούμενον, ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος. καὶ τὸ μὲν ἀξίωμά φασιν εἶναι, λεκτὸν, [L] αὐτοτελὲς, ἀποφαντὸν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ· ὑγιὲς δὲ συνημμένον, τὸ μὴ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς, καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος. τὸ γὰρ συνημμένον ἤτοι ἄρχεται ἀπὸ ἀληθοῦς καὶ λήγει ἐπὶ ἀληθὲς, οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. ἢ ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους καὶ λήγει ἐπὶ ψεῦδος· οἷον, εἰ πέταται ἡ γῆ, πτερωτή ἐστιν ἡ γῆ. ἢ ἄρχεται ἀπὸ ἀληθοῦς, καὶ λήγει ἐπὶ ψεῦδος· οἷον, εἰ ἔστιν ἡ γῆ, πέταται ἡ γῆ. ἢ ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους, καὶ λήγει ἐπὶ ἀληθές· οἷον, εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ. τούτων δὲ μόνον τὸ ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρχόμενον καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, μοχθηρὸν εἶναί φασιν· τὰ δ' ἄλλα ὑγιῆ. προκαθηγούμενον δὲ λέγουσι, τὸ ἐν συνημμένῳ ἀρχομένῳ ἀπὸ ἀληθοῦς, καὶ λήγοντι ἐπὶ ἀληθὲς ἡγούμενον. ἐκκαλυπτικὸν δέ ἐστι τοῦ λήγοντος· ἐπεὶ τὸ, γάλα ἔχει αὕτη, τοῦ, κεκύηκεν [M] αὕτη, δηλωτικὸν εἶναι δοκεῖ, ἐν τούτῳ τῷ συνημμένῳ· εἰ γάλα ἔχει αὕτη, κεκύηκεν αὕτη. ταῦτα μὲν οὕτοι. ἡμεῖς δὲ λέγομεν πρῶτον, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν εἰ ἔστι τι λεκτόν. [N] ἐπεὶ γὰρ τῶν Δογματικῶν, οἱ μὲν Ἐπικούρειοί [O] φασιν μὴ εἶναί τι λεκτόν·

NOTÆ.

K σημεῖον εἶναι ἀξίωμα] Hæc definitio ſigni, fuit ſupra Sect. 101. adde lib. 2. adverſus Logicos Sect. 244.

L ἀξίωμά φασιν εἶναι λεκτόν] Quid intellexerint Stoici per λεκτὸν, attigi jam Sect. 81. nunc plenius ut intelligatur, apponam hæc Gaſſendi de Philoſophia Epicuri p. 69. *Solent Stoici tria quædam conjugata admittere*, 1. rem *quæ voce effertur, diciturque ipſis τὸ τυγχάνον, quaſi dicant Ens, vel extra occurrens*, 2. vocem *φωνὴν quæ profertur, &* 3. ſignificationem vocis, τὸ σημαινόμενον (Sextus 2. contra Logicos) *quæ quidem in mente ſolius intelligentis (non autem Barbari licet pariter audientis) ſubſiſtit. Ad hæc ſententia illorum eſt, rem & vocem eſſe corporea, ſignificationem autem* (ſive ideam ſignificatam) *eſſe id incorporeum, quod proprie appellant λεκτὸν* dictum. *Denique putant veritatem & falſitatem competere non rei, non voci, ſed ſignificationi ſeu dicto duntaxat; non omni quidem, ſed illi ſolum* (perfecto & αὐτοτελεῖ) *quod axioma vocant*, (Peripatetici propoſitionem ſive enunciationem.) Nam datur etiam λεκτὸν ἀτελὲς, ſi dicam verbi gratia, *ſcribit*, habet enim ſignificationem, ſed imperfectam. Perfecta erit: *Socrates ſcribit*, hoc eſt quod axioma appellabant Stoici. Vide Laërtium VII. 63. At *Nihil* Damaſcius negat eſſe λεκτὸν, quia nulla ejus eſt idea (in opere MS. περὶ ἀρχῶν p. 11.) τὸ δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἄρα ἀποφατὸν, οὐδὲ λεκτὸν ὅλως οὐδὲ γνωστὸν ὁπωστοῦν, ὥστε οὔτε ἀποφῆναι τὴν ἀπόφασιν δυνατόν.

M τὸ, γάλα ἔχει αὕτη, τοῦ κεκύηκεν] Ita legendum eſſe notavit Salmaſius & ſatis patet ex eo quod ſequitur, εἰ γάλα ἔχει αὕτη, κεκύηκεν αὕτη. De προκαθηγουμένῳ autem confer ſi placet infra Sect. 117. ſeq.

N ἔστι τι λεκτόν] Ita MSS. & mox μὴ εἶναί τι λεκτον, licet utrobique τι in editis exulabat.

O οἱ μὲν Ἐπικούρειοι] Epicuro Stratonem Phyſicum jungit Sextus 2. contra Logicos, quos ait voces tantum & res admiſiſſe in quibus veritas & falſitas locum haberet. Plutarchus contra Colotem Epicureum p. 1119. *τίνες μᾶλλον ὑμῶν πλημμελοῦσι περὶ τὴν διάλεκτον, οἳ τὸ λεκτῶν γένος οὐσίαν τῷ λόγῳ παρεχόντων* (ita legendum pro παρέχοντες ut Gaſſendus acute monuit) *ἄρδην ἀναιρεῖτε, τὰς φωνὰς καὶ τὰ τυγχάνοντα μόνον ἀπολιπόντες, τὰ δὲ μεταξὺ σημαινόμενα πράγματα* (ideas vocibus illis ſignificatas) *δι' ὧν γίνονται μαθήσεις, διδασκαλίαι, προλήψεις, νοήσεις, ὁρμαὶ, συγκαταθέσεις, τὸ παράπαν οὐδὲ εἶναι λέγοντες.* Repudiaverunt itaque Epicurei λεκτὸν, hoc eſt negarunt dari ejusmodi incorpoream rei ſi-

οἱ δὲ

οἱ δὲ Στωϊκοὶ εἶναι· ὅταν λέγωσιν οἱ Στωϊκοὶ, εἶναί τι λεκτὸν, ἤτοι μόνῃ φάσει χρῶνται, ἢ καὶ ἀποδείξει. ἀλλ᾽ εἰ μὲν φάσει, ἀντιθήσουσιν αὐτοῖς οἱ Ἐπικούρειοι φάσιν τὴν λέγουσαν, ὅτι οὐκ ἔστι τι λεκτόν· εἰ δὲ ἀπόδειξιν παραλήψονται, ἐπεὶ ἐξ ἀξιωμάτων συνέστηκε λεκτῶν ἡ ἀπόδειξις, ἐκ τῶν λεκτῶν δὲ συνεστῶσα [P] οὐ δυνήσεται πρὸς πίστιν τοῦ λεκτὸν εἶναι παραλαμβάνεσθαι. ὁ γὰρ μὴ διδοὺς εἶναι λεκτὸν, πῶς συγχωρήσει σύστημα λεκτῶν ὑπάρχειν; διὰ τοῦ ζητουμένου τοίνυν, τὸ ζητούμενον πιστοῦσθαι βούλεται, ὁ ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ συστήματος τῶν λεκτῶν, εἶναί τι λεκτὸν πειρώμενος κατασκευάζειν. εἰ οὖν μήτε ἁπλῶς μήτε δι᾽ ἀποδείξεως ἐνδέχεται παριστᾶν ὅτι ἔστι τι λεκτὸν, ἄδηλόν ἐστιν ὅτι ἐστί τι λεκτόν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἔστιν ἀξίωμα· [Q] λεκτὸν γάρ ἐστι τὸ ἀξίωμα. μήποτε δὲ καὶ εἰ καθ᾽ ὑπόθεσιν εἶναί τι λεκτὸν δοθείη, τὸ ἀξίωμα ἀνύπαρκτον εὑρίσκεται, συνεστηκὸς ἐκ λεκτῶν μὴ συνυπαρχόντων ἀλλήλοις. οἷον γοῦν ἐπὶ τοῦ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, ὅτε λέγω τὸ, ἡμέρα ἐστὶν, οὐδέπω ἐστὶ τὸ, φῶς ἐστι. καὶ ὅτε λέγω τὸ, φῶς ἐστι, οὐκέτι ἔστι τὸ, ἡμέρα ἐστίν. εἰ οὖν τὰ μὲν συγκείμενα ἔκ τινων [R] ἀδύνατον ὑπάρχειν μὴ συνυπαρχόντων ἀλλήλοις τῶν μερῶν αὐτῶν· τὰ δὲ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἀξίωμα, οὐ συνυπάρχει ἀλλήλοις· οὐχ ὑπάρξει τὸ ἀξίωμα. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, τὸ ὑγιὲς συνημμένον ἀκατάληπτον εὑρεθήσεται. ὁ μὲν γὰρ Φίλων [S] φησὶν, ὑγιὲς εἶναι συνημμένον τὸ μὴ ἀρχόμενον [T] ἀπὸ ἀληθοῦς καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, οἷον, ἡμέρας οὔσης, καὶ ἐμοῦ διαλεγομένου· τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἐγὼ διαλέγομαι. ὁ δὲ Διόδωρος, [U] ὃ μήτε ἐνεδέχετο μήτε ἐνδέχεται ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς λήγειν ἐπὶ ψεῦδος. καθ᾽ ὃν τὸ μὲν εἰρημένον συνημμένον, ψεῦδος εἶναι δοκεῖ· ἐπεὶ ἡμέρας μὲν οὔσης, ἐμοῦ δὲ σιωπήσαντος, ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρξάμενον ἐπὶ ψεῦδος

gant, Stoici autem contra; quum dicunt Stoici dictum ejusmodi aliquid eſſe, aut ſola enuntiatione, aut ſimul demonſtratione ad hoc affirmandum utuntur. Si ſola enuntiatione *utentur*, opponent ipſis Epicurei enuntiationem quæ dictum eſſe aliquid negat. Sin demonſtrationem aſſument, quia ex pronunciatis, quæ & ipſa *λεκτὰ* ſive dicta ſunt, conſtat demonſtratio, id quod ex dictis conſtat non poterit aſſumi ut probetur dictum dari. Qui enim dictum dari non concedit, quomodo eſſe dictorum congeriem concedet? 108. Ergo ex controverſo confirmare vult controverſum, quisquis ex exiſtentia congeriei dictorum conatur aſtruere dictum aliquod dari. Si ergo neque ſimplici affirmatione, neque cum demonſtratione oſtendi poteſt dictum aliquid eſſe, utique an aliquod dictum ſit, obſcurum eſt. Similiter res ſe habet cum pronunciato, nam & ipſum *λεκτὸν* ſive dictum eſſe affirmant. 109. Sed fortaſſe etiamſi per ſuppoſitionem concedatur dictum aliquod dari, pronunciatum tamen nullum exiſtere comperietur, quod conſtat ex dictis ſimul non coëxiſtentibus. Exempli gratia, in hoc: Si dies eſt, lux eſt: quum dico, Dies eſt, nondum eſt, Lux eſt. & quum dico, Lux eſt, nondum eſt, Dies eſt. Si igitur ea quæ ex aliquibus compoſita ſunt, exiſtere non poſſunt niſi partes eorum ſimul coëxiſtant, at vero partes ex quibus pronunciatum compoſitum eſt, non coëxiſtunt invicem, non exiſtet pronunciatum. 110. Ut autem hæc quoque omittamus, bonum connexum quale demum ſit comprehendi non poſſe reperietur. Nam Philo dicit minime vitioſum eſſe connexum, quod non incipit à vero, & deſinit in falſum: ut, Die exiſtente & me diſputante: hoc, Si dies eſt, ego diſputo. At Didorus ait, Quod neque unquam contigit neque poteſt contingere ut bonum connexum incipiat à vero & in falſum deſinat. Secundum quem, illud quidem connexum quod diximus, falſum eſſe videtur, quia; Die quidem exiſtente, me autem tacere incipiente, à vero incipiens in falſum deſinit.

NOTÆ.

gnificatæ ideam a mentis ſenſu per vocem declarato & re ipſa ſignificata diverſam, in qua verum & falſum ſubſiſtere Stoici contendebant. Ut adeo Stoicorum hæc & Epicureorum controverſia non valde abſimilis fuerit illi, quæ interceſſit inter Sectas Scholaſticorum, qui Realium & qui Nominalium nomine veniebant.

P ἐκ τῶν λεκτῶν δὲ συνεστῶσα] Confer lib. 2. contra Log. Sect. 77.

Q καὶ εἰ ἔστιν ἀξίωμα] In editis male omiſſum illud *εἰ*, quod è MSS. reſtitui. Reſtituendum vidit etiam Salmaſius.

R συγκείμενα ἔκ τινων] Poſt *συγκείμενα* in editis erat *αὐτῶν*, quod ſenſu & MStorum auctoritate ſuffragante ejeci. Porro idem argumentum repetit noſter infra Sect. 144.

S ὁ μὲν γὰρ Φίλων] Philonem Stoicum intellige, cujus librum *περὶ σημασιῶν* impugnavit Chryſippus, teſte Laërtio VII. 91. Quod vero hoc connexum probaverit, narrat etiam Sextus lib. 2. contra Logicos Sect. 113. 114.

T τὸ μὴ ἀρχόμενον] Laudato libri 2. adverſus Logicos loco, hoc exemplum à Philone affertur quod recte concludit, *ſi volat terra, habet pennas.* At Sextus h. l. affert de induſtria exemplum ejusmodi, quod male concludit, licet habeat requiſita à Philone propoſita. Nam ſi ponas de nocte hoc argumentum: *ſi dies eſt, ego diſputo*, incipit à non vero, non enim eſt dies, & deſinit in falſum, neque enim tunc diſputo. Per accidens tamen aliquando vera eſſe utraque propoſitio eſſe poteſt, ut Sextus innuit, die nempe exiſtente meque diſputante. Confer lib. 2. adverſus Log. Sect. 115. ſeq.

U ὁ δὲ Διόδωρος] Diodorus Cronus, Stoicus & ipſe ac Dialecticus acutiſſimus cujus præter Sextum noſtrum & alios in Bibliotheca Græca III. 15. mihi laudatos meminit etiam Achilles Tatius iſagoge in Aratum. noſter infra lib. 2. adverſus Log. Sect. 115.

111. At illud verum eſt, Si non ſint individua rerum elementa, ſunt individua rerum elementa. ſemper enim à falſo incipiens, (quod eſt, Non eſſe individua rerum elementa) in verum deſinet, quod illius judicio eſt, individua eſſe rerum elementa. At qui cohærentiam connexionis jubent reſpicere, minime vitioſum connexum eſſe ajunt, quum id quod oppoſitum eſt conſequentis, antecedenti connexi, adverſatur. Secundum quos ea quæ jam dicta ſunt connexa, erunt vitioſa: illud autem verum, Si dies eſt, dies eſt. 112. At enim qui ex ſignificationis vi & emphaſi judicant, verum eſſe connexum dicunt, ubi conſequens includitur potentia in antecedente: ſecundum quos, hoc, Si dies eſt, dies eſt: & omne conduplicatum axioma connexum fortaſſe falſum erit. nam aliquid in ſeipſo comprehendi impoſſibile eſt. 113. Hæc igitur controverſia indijudicabilis videri poſſit. neque enim ſine demonſtratione proferentes aliquam prædictarum enuntiationum, fide digni erimus, nec cum demonſtratione. Nam demonſtratio tum demum eſſe videtur minime vitioſa, quum ejus concluſio ſequitur ejus per ſumptiones conſertionem, ut conſequens ex antecedente: hoc modo, Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, lux eſt igitur. Si dies eſt, lux eſt: & dies eſt, & lux eſt. 114. Quum autem quæritur quomodo dijudicabimus conſequentiam conſequentis ad antecedens, vitioſus mutuo probandi unum per alterum modus eſſe comperitur. nam ut dijudicatio connexi demonſtretur, concluſio ſumptiones demonſtrationis ſequitur, ſicut antea diximus. ut viciſſim hoc credatur, oportet connexum & conſequentiam dijudicatam eſſe. quod abſurdum eſt. 115. Incomprehenſibile eſt igitur quodnam ſit bonum connexum. Sed & antecedens in connexo quid ſit, intelligi non poteſt.

καταλήξει. ἐκεῖνο δὲ ἀληθὲς, [X] εἰ οὐκ ἔστιν ἀμερῆ τῶν ὄντων στοιχεῖα, ἔστιν ἀμερῆ τῶν ὄντων στοιχεῖα. ἀεὶ γὰρ ἀπὸ ψευδοῦς ἀρχόμενον, (τοῦ, οὐκ ἔστιν ἀμερῆ τῶν ὄντων στοιχεῖα) εἰς ἀληθὲς καταλήξει κατ' αὐτὸν τὸ, ἔστιν ἀμερῆ τῶν ὄντων στοιχεῖα. οἱ δὲ τὴν συνάρτησιν [Y] συνεισάγοντες, ὑγιὲς εἶναί φασι συνημμένον, ὅταν τὸ ἀντικείμενον [Z] τῷ ἐν αὐτῷ λήγοντι, μάχηται τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ. καθ' οὓς τὰ μὲν εἰρημένα συνημμένα ἔσται μοχθηρά· ἐκεῖνο δὲ ἀληθὲς, [A] εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἐστίν. οἱ δὲ τῇ ἐμφάσει κρίνοντες [B] φασι ὅτι ἀληθές ἐστι συνημμένον οὗ τὸ λῆγον ἐν τῷ ἡγουμένῳ περιέχεται δυνάμει· καθ' οὓς τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ πᾶν διαφορούμενον [C] ἀξίωμα συνημμένον, ἴσως ψεῦδος ἔσται. αὐτὸ γὰρ, τι ἐν ἑαυτῷ περιέχεσθαι, ἀμήχανον. ταύτην τοίνυν τὴν διαφωνίαν ἐπικριθῆναι ἀμήχανον ἴσως ἂν εἶναι δόξει. οὔτε γὰρ ἀναποδείκτως προκρίνοντές τινα τῶν στάσεων τῶν προειρημένων πιστοὶ ἐσόμεθα, οὔτε μετὰ ἀποδείξεως. καὶ γὰρ ἡ ἀπόδειξις ὑγιὴς εἶναι δοκεῖ, ὅταν ἀκολουθῇ τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτῆς συμπλοκῇ τὸ συμπέρασμα αὐτῆς, ὡς λῆγον ἡγουμένῳ· οἷον οὕτως, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, φῶς ἐστιν. ἀλλὰ μὴν [D] ἡμέρα ἐστὶν, φῶς ἄρα ἐστίν. εἴπερ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστι. ζητουμένου δὲ περὶ τοῦ πῶς κρινοῦμεν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λήγοντος πρὸς τὸ ἡγούμενον, ὁ διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος. ἵνα μὲν γὰρ ἡ κρίσις τοῦ συνημμένου ἀποδειχθῇ, τὸ συμπέρασμα τοῖς λήμμασι τῆς ἀποδείξεως [E] ἀκολουθεῖ, ὡς προειρήκαμεν. ἵνα δὲ πάλιν τοῦτο πιστευθῇ, δεῖ τὸ συνημμένον καὶ τὴν ἀκολουθίαν ἐπικεκρίσθαι· ὅπερ ἄτοπον. ἀκατάληπτον ἄρα τὸ ὑγιὲς συνημμένον. ἀλλὰ καὶ τὸ προκαθηγούμενον ἄπορόν ἐστι. τὸ μὲν γὰρ προκαθηγού-

N O T Æ.

X ἐκεῖνο δὲ ἀληθὲς] Quia Diodorus dixerat connexa bona eſſe in quibus è falſo antecedente aliquid colligitur, v. g. *ſi aſinus volat, habet pennas,* hinc Sextus objicit, ex Diodori ſententia etiam bonum fore hoc connexum, *ſi elementa rerum non conſtant ex atomis, conſtant ex atomis,* quia nempe etiam hoc verum colligit ex antecedente falſo.

Y τὴν συνάρτησιν] Nexum propoſitionum & cohærentiam, cui διάρτησις infra Sect. 146. 152. opponitur, quando res repugnant vel non cohærent, & Sect. 153. 238. διηρτῆσθαι, & ἀσυνάρτητος.

Z ὅταν τὸ ἀντικείμενον] Oppoſitorum eadem ratio cum ſit, neceſſe eſt oppoſita quoque inter ſe connexa eſſe.

A ἐκεῖνο δὲ ἀληθές] Verum quidem eſt, *Si dies eſt, dies eſt,* ſed nugatorium, itaque ἀληθὲς Sextus hoc loco opponit μοχθηρῷ & confundit cum eo quod jam dixerat ὑγιὲς, bonum connexum, & ſecundum ipſorum regulas haud improbandum. Tale eſt apud Ciceronem in Lucullo c. 30. *ſi lucet, lucet: lucet autem, lucet igitur.*

B τῇ ἐμφάσει κρίνοντες] ἔμφασις eſt poteſtas ſignificandi plus quam verbo exprimitur, unde latens in illo ac comprehenſum deinde erui ac tanquam conſequens colligi poteſt. Hinc Cicero lib. IV. Rhetor. ad Herennium c. 54. inter *ſignificationis* ſive ἐμφάσεως ſpecies unam memorat quam *per conſequentiam* appellat. Plutarchus libro de ει apud Delphos p. 387. συνάρτησιν, ἔμφασιν atque σχέσιν conjungit: ὅτι, εἰ ἡμέρα, φῶς ἐστιν, οὐδὲν ἄλλο σύνιησι πλὴν ἄνθρωπος, ἡγουμένου καὶ λήγοντος, ἐμφάσεώς τε καὶ συναρτήσεως τούτων πρὸς ἄλληλα καὶ σχέσεως. Hoc autem loco Sextus τῇ ἐμφάσει κρίνεσθαι à συναρτήσει diſtinguit, vocatque ſi conſequens cum antecedente non modo nexum habeat, ſed in eo lateat ac comprehendatur.

C πᾶν τὸ διαφορούμενον] Stoici διαφορούμενον ἀξίωμα appellabant ἓν ἀξίωμα δὶς λαμβανόμενον, lib. 2. adverſus Logicos, eandem propoſitionem dupliciter in eodem connexo adhibitam, ſemel pro antecedente, ac ſemel pro conſequente. Hinc emendandus Sextus in eodem adverſus Logicos libro ubi ἐξ ἀξιώματος διαφόρου male legebatur pro διαφορουμένου, ut ad illum locum annotavi. Emendandus etiam Diogenes Laërtius vel ſupplendus potius VII. 69. ἐξ ἀξιώματος μὲν διαφορουμένου, οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστίν. Lege: εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἐστίν.

D ἀλλὰ μήν] Sic MSS. pro ἀλλὰ ἐπεί.

E τῆς ἀποδείξεως] Ita ſcribendum pro τοῖς, ex ſenſu ipſo perſpicuum, & ex MSS.

μενον

μενον [F] (ὥς φασιν) ἐστὶ τὸ ἡγούμενον ἐν τοιούτῳ συνημμένῳ, ὃ ἄρχεται ἀπὸ ἀληθοῦς, καὶ λήγει ἐπὶ ἀληθές. εἰ δὲ ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ λήγοντος τὸ σημεῖον, ἤτοι πρόδηλόν ἐστι τὸ λῆγον, ἢ ἄδηλον. εἰ μὲν οὖν πρόδηλον, οὐδὲ τοῦ ἐκκαλύψαντος [G] δεήσεται, ἀλλὰ συγκαταληφθήσεται αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ σημειωτόν· διόπερ οὐδὲ ἐκεῖνο τούτου σημεῖον. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐπεὶ περὶ τῶν ἀδήλων διαπεφώνηται ἀνεπικρίτως, ποῖα μέν ἐστιν αὐτῶν ἀληθῆ, ποῖα δὲ ψευδῆ, καὶ ὅλως εἰ ἔστι τι αὐτῶν ἀληθὲς, ἄδηλον ἔσται εἰ εἰς ἀληθὲς λήγει [H] τὸ συνημμένον. ᾧ συνεισέρχεται καὶ τὸ, ἄδηλον εἶναι εἰ προκαθηγεῖται τὸ ἐν αὐτῷ ἡγούμενον. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, οὐ δύναται ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τοῦ λήγοντος, εἴγε πρὸς τὸ σημεῖόν ἐστι τὸ σημειωτόν· καὶ διὰ τοῦτο συγκαταλαμβάνεται αὐτῷ. τὰ γὰρ πρός τι ἀλλήλοις συγκαταλαμβάνεται. [I] καὶ ὥσπερ τὸ δεξιὸν πρὸ τοῦ ἀριστεροῦ, ὡς δεξιὸν ἀριστεροῦ καταληφθῆναι οὐ δύναται, οὐδὲ ἀνάπαλιν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν πρός τι παραπλησίως· οὕτως οὐδὲ τὸ σημεῖον πρὸ τοῦ σημειωτοῦ καταληφθῆναι δυνατὸν ἔσται. εἰ δ᾽ οὐ προκαταλαμβάνεται τὸ σημεῖον τοῦ σημειωτοῦ, οὐδὲ ἐκκαλυπτικὸν αὐτοῦ δύναται ὑπάρχειν τοῦ ἅμα αὐτῷ καὶ μὴ μετ᾽ αὐτὸ καταλαμβανομένου. οὐκοῦν καὶ ὅσον ἐπὶ τοῖς κοινότερον λεγομένοις ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων, ἀνεπινόητόν ἐστι τὸ σημεῖον. καὶ γὰρ πρός τι καὶ ἐκκαλυπτικὸν τοῦ σημειωτοῦ, πρὸς ᾧ φασιν αὐτὸ εἶναι, τοῦτο εἶναι λέγουσιν. ὅθεν εἰ μὲν πρός τί ἐστι καὶ πρὸς τῷ σημειωτῷ, συγκαταλαμβάνεσθαι πάντως ὀφείλει τῷ σημειωτῷ, καθάπερ τὸ ἀριστερὸν τῷ δεξιῷ, καὶ τὸ ἄνω τῷ κάτω, καὶ τὰ ἄλλα πρός τι. εἰ δὲ ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ σημειωτοῦ προκαταλαμβάνεσθαι αὐτοῦ πάντως ὀφείλει, ἵνα προεπιγνωσθὲν, εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἀγάγῃ τοῦ ἐξ αὐτοῦ γινωσκομένου πράγματος. ἀδύνατον δὲ ἐννοῆσαι πρᾶγμα μὴ δυνάμενον πρὸ ἐκείνου γνωσθῆναι, οὗ προκαταλαμβάνεσθαι ἀνάγκην ἔχει. [K] ἀδύνατον ἄρα ἐπινοεῖν τι καὶ πρός τι ὂν, καὶ ἐκκαλυπτικὸν ἐκείνου ὑπάρχον πρὸς ὃ [L] νοεῖται. τὸ δὲ σημεῖον καὶ πρός τί φασιν εἶναι, καὶ ἐκκαλυπτικὸν τοῦ σημειωτοῦ· ἀδύνατον ἄρα ἐστὶν ἐπινοῆσαι τὸ σημεῖον. πρὸς τούτοις κἀκεῖνο λεκτέον, δια-

nam antecedens (ut ajunt) eſt quod præcedit in eo connexo quod incipit à vero, & deſinit in verum. 116. Quod ſi declarativum hoc eſt ſignum conſequentis, aut manifeſtum eſt illud conſequens, aut occultum. ſi manifeſtum, non egebit declarante, ſed una comprehendetur cum eo: nec eſt ejus ſignificatum, adeoque nec illud hujus ſignum. quod ſi occultum, quia de occultis controverſia eſt indijudicabilis, quænam ex eis ſint vera, quæ falſa: & an ullo modo ſit aliquid eorum verum, incertum erit an ſit verum quod dicit connexum. Cum quo & hoc colligitur, etiam obſcurum eſſe an re ipſa antecedat, quod in eo eſt antecedentis loco. 117. Sed (ut hæc quoque omittamus) non poteſt declarativum eſſe conſequentis, ſi quidem conſequens eſt ſignatum reſpectu ſigni, & propterea una cum eo comprehenditur. Eorum enim quæ referuntur ad aliquid, alterum cum altero comprehenditur. & quemadmodum dextrum ante ſiniſtrum comprehendi non poteſt, tanquam dextrum ſiniſtri: nec è converſo: & itidem in aliis quæ ſunt ad aliquid: ſic neque ſignum ante ſignatum comprehendi poteſt. 118. Quod ſi non comprehenditur ſignum ante id quod ſignificatur, ne declarativum quidem ejus eſſe poteſt, quod cum ipſo & non poſt ipſum comprehenditur. Itaque vel ex iis quæ communiter diſputantur ab illis qui diverſam opinionem fovent, ſignum eſt hujuſmodi quod intellectu concipi non poſſit. nam ipſum dicunt referri ad aliquid, & declarativum ſignificati, ad quod ipſum referri ajunt: 119 Unde conſequitur, ſi quidem refertur ad aliquid & ad ſignificatum, neceſſe eſſe ut una cum ſignato percipiatur: ut ſiniſtrum una cum dextro, & quod deorſum una cum eo quod ſurſum eſt: & ut alia relata, ſive quæ ad aliquid referuntur: At ſi declarativum eſt ſignati, neceſſe omnino eſt ut ante ipſum comprehendatur, ut ante cognitum nos ad notionem ducat rei quæ ex ipſo cognoſcitur. 120. Atqui non poteſt intellectu concipi res, quæ ante illud cognoſci nequeat, quo prius tamen comprehendi eam ſit neceſſe. Non poteſt igitur intellectu concipi quicquam quod & referatur ad aliquid, & ejus ſit declarativum ad quod referri intelligitur. At ſignum dicunt referri ad aliquid, & declarativum ſignati: Ex quibus conſequitur fieri nulla ratione poſſe ut in intellectu aliquam ſigni conceptionem habeamus. 121. Quibus hoc

NOTÆ.

F *τὸ μὲν γὰρ προκαθηγούμενον*] Supra Sect. 106.

G *ἐκκαλύψαντος*] Ita MSS. pro *ἐκκαλύψοντος*. Licet *ἐκκαλυψόντων* etiam infra Sect. 128. & alibi & 170.

H *εἰ εἰς ἀληθὲς λήγει*] Ita ex MSS. repoſui pro *εἰ ἀληθὲς λέγει*.

I *ἀλλήλοις συγκαταλαμβάνεται*] Infra Sect. 125. & 169. & lib. 2. contra Logicos.

K *οὗ προκαταλαμβάνεσθαι ἀνάγκην ἔχει*] Ita MSS. quemadmodum etiam Salmaſius conjecerat. Male enim editi: *οὐ προκαταλαμβάνεσθαι ἀνάγκην ἔχειν*.

L *πρὸς ὃ*] MS. Savil. *πρὸς ᾧ*, minus bene.

addi debet, Controverſia fuit ætate ſuperiori, quum alii dicerent eſſe aliquod ſignum indicatorium, alii ullum eſſe negarent. Qui igitur dicit eſſe aliquod ſignum indicatorium, aut ſimpliciter & ſine demonſtratione hoc dicet, nuda enuntiatione utens: aut cum demonſtratione. Si ſola enuntiatione utetur, fide carebit: ſin demonſtrare volet, id de quo quæritur, arripiet. 122. Quandoquidem enim demonſtratio è genere ſignorum eſſe dicitur, quum dubitetur ſit aliquod ſignum necne, dubium erit etiam ſitne demonſtratio an non ſit. Sicuti (ut hoc ſupponamus) ſi quæritur an ſit animal, quæritur & de hoc, an ſit homo; animal enim eſt homo. Abſurdum eſt autem, id quod quæritur, per id quod pariter quæritur, aut per ſe ipſum demonſtrare. Ergo ne demonſtratione quidem poterit quiſquam affirmare dari ſignum. 123. Quod ſi nec ſimpliciter, nec cum demonſtratione poteſt de ſigno affirmative pronuntiari, neutiquam de eo velut de re comprehenſa pronuntiationem facere licet. Quod ſi non comprehenditur exacte ſignum, ne ſignificativum quidem eſſe dicetur rei ullius, quum neque de ipſo ſatis conſtet. Propterea nec ſignum quidem erit. Secundum hanc ratiocinationem ergo, nec exiſtens erit ſignum, & hujuſmodi quod intellectu concipere nequeamus. 124. Illud tamen inſuper dicendum eſt, Aut evidentia ſolum ſunt ſigna, aut obſcura: aut ex ſignis alia evidentia: obſcura alia. at nihil eſt horum verum. non eſt igitur ſignum. Nam obſcura non eſſe omnia ſigna, hinc oſtenditur. Obſcurum non ex ſeipſo evidens eſt (ut Dogmatici ajunt) ſed per aliud ſub ſenſus cadit. ergo & ſignum ſi obſcurum ſit, alio ſigno egebit, quod & ipſum obſcurum ſit: (ſi quidem, ſecundum propoſitam ſuppoſitionem, non eſt ullum ſignum evidens) & illud iterum alio, & ita usque in infinitum. At infinita ſigna accipere nullo modo licet. Nullo modo igitur ſignum comprehendere licet, quod ſit obſcurum: propterea neque ullum tale exiſtet, quum non poſſit ſignificare aliquid, neque ſignum eſſe, eo quod non comprehendatur. 125. Quod ſi omnia ſigna evidentia ſunt, quoniam & ſignum eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid, & ad ſignatum: eorum autem quæ ad aliquid referuntur, alterum cum altero una comprehenditur: ea quæ ſignata eſſe dicuntur, ſi comprehendantur cum evidenti-

φωνία γέγονε παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, τῶν μὲν λεγόντων εἶναί τι σημεῖον ἐνδεικτικόν· τῶν δὲ μηδὲν εἶναι σημεῖον ἐνδεικτικὸν φασκόντων. ὁ λέγων οὖν εἶναί τι σημεῖον ἐνδεικτικὸν, ἤτοι ἁπλῶς ἐρεῖ καὶ ἀναποδείκτως ψιλῇ φάσει χρώμενος, ἢ μετὰ ἀποδείξεως. ἀλλ' εἰ μὲν φάσει μόνῃ χρήσεται, ἄπιστος ἔσται· εἰ δὲ ἀποδεῖξαι βουλήσεται, τὸ ζητούμενον συναρπάσει. ἐπεὶ γὰρ ἡ ἀπόδειξις τῷ γένει σημεῖον [M] εἶναι λέγεται, ἀμφισβητουμένου τοῦ, πότερόν ἐστί τι σημεῖον, ἢ οὐκ ἔστιν, ἀμφισβήτησις ἔσται καὶ περὶ τοῦ πότερόν ἐστιν ἀπόδειξις ἢ οὐδαμῶς· ὥσπερ καθ' ὑπόθεσιν ζητουμένου, εἰ ἔστι ζῶον, ζητεῖται καὶ περὶ τοῦ εἰ ἔστιν ἄνθρωπος· ζῶον γὰρ ὁ ἄνθρωπος. ἄτοπον δὲ, τὸ ζητούμενον, διὰ τοῦ ἐπίσης ζητουμένου, ἢ δι' αὐτοῦ ἀποδεικνῦναι· οὔτε δι' ἀποδείξεως ἄρα δυνήσεταί τις διαβεβαιοῦσθαι ὅτι ἔστι σημεῖον. εἰ δὲ μήτε ἁπλῶς μήτε μετὰ ἀποδείξεως οἷόν τέ ἐστι περὶ τοῦ σημείου διαβεβαιωτικῶς ἀποφαίνεσθαι, ἀδύνατόν ἐστιν περὶ αὐτοῦ καταληπτικὴν ἀπόφασιν ποιήσασθαι· εἰ δὲ μὴ καταλαμβάνεται μετὰ ἀκριβείας τὸ σημεῖον, οὐδὲ σημαντικὸν εἶναι λεχθήσεταί τινος, ἅτε δὴ μηδὲ αὐτὸ ὁμολογούμενον· διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ σημεῖον ἔσται. ὅθεν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ἐπιλογισμὸν ἀνύπαρκτον ἔσται τὸ σημεῖον καὶ ἀνεπινόητον. ἔτι μέντοι κἀκεῖνο ῥητέον· ἤτοι φαινόμενα μόνον ἐστὶ τὰ σημεῖα, ἢ ἄδηλα μόνον· ἢ τῶν σημείων τὰ μέν ἐστι φαινόμενα, τὰ δὲ ἄδηλα. [N] οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν ὑγιές· οὐκ ἄρα ἐστὶ σημεῖον. ὅτι μὲν οὖν ἄδηλα οὐκ ἔστι πάντα τὰ σημεῖα, ἐντεῦθεν δείκνυται· τὸ ἄδηλον οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ φαίνεται ὡς οἱ δογματικοί φασιν, ἀλλὰ δι' ἑτέρου ὑποπίπτει. καὶ τὸ σημεῖον οὖν, εἰ ἄδηλον εἴη, ἑτέρου δεήσεται σημείου ἀδήλου· (ἐπεὶ μηδὲν φαινόμενόν ἐστι σημεῖον, κατὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν) κἀκεῖνο ἄλλου, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα σημεῖα λαμβάνειν· ἀδύνατον ἄρα τὸ σημεῖον καταληφθῆναι ἄδηλον ὄν. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτον ἔσται, μὴ δυνάμενον σημαίνειν τὶ, καὶ σημεῖον εἶναι, διὰ τὸ μὴ καταλαμβάνεσθαι. εἰ δὲ πάντα τὰ σημεῖα φαινόμενά ἐστιν, ἐπεὶ καὶ πρός τί ἐστι τὸ σημεῖον καὶ πρὸς τῷ σημειωτῷ· τὰ δὲ πρός τι συγκαταλαμβάνεται [O] ἀλλήλοις· τὰ σημειωτὰ εἶναι λεγόμενα σὺν τοῖς

NOTÆ.

M τῷ γένει σημεῖον] Supra, Sect. 96.

N ἄδηλα] *Obſcura* malui reddere, quam cum H. Stephano, *incerta*, nam non modo φαινομένοις opponuntur, ſed etiam deſcribuntur, ἃ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ φαίνεται, ἀλλὰ δι' ἑτέρου ὑποπίπτει. Eadem itaque hoc loco ἄδηλα quæ lib. 2. adverſus Logicos ἀφανῆ. Sic infra Sect. 135. in definitione demonſtrationis ἐπιφορὰ ἄδηλος non eſt incerta concluſio ſed quæ obſcura antea fuerat.

O τὰ δὲ πρός τι συγκαταλαμβάνεται] Supra Sect. 119. adde Sect. 169.

φαινο-

φαινομένοις καταλαμβανόμενα, φαινόμενα ἔσται. ὥσπερ γὰρ ἅμα ὑποπιπτόντων τοῦ τε δεξιοῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ, οὐ μᾶλλον τὸ δεξιὸν τοῦ ἀριστεροῦ, ἢ τὸ ἀριστερὸν τοῦ δεξιοῦ φαίνεσθαι λέγεται· οὕτως συγκαταλαμβανομένων τοῦ τε σημείου καὶ τοῦ σημειωτοῦ, οὐ μᾶλλον τὸ σημεῖον ἢ τὸ σημειωτὸν φαίνεσθαι ῥητέον. εἰ δὲ φαινόμενόν ἐστι τὸ σημειωτὸν, οὐδὲ σημειωτὸν ἔσται μὴ δεόμενον τοῦ σημανοῦντος αὐτὸ καὶ ἐκκαλύψαντος. ὅθεν ὥσπερ ἀναιρουμένου δεξιοῦ, οὐδὲ ἀριστερόν ἐστιν, οὕτως, ἀναιρουμένου τοῦ σημειωτοῦ, οὐδὲ σημεῖον εἶναι δύναται· ὥστε ἀνύπαρκτον εὑρίσκεται τὸ σημεῖον, εἴπερ φαινόμενα μόνα εἶναι λέγοι τις τὰ σημεῖα. λείπεται λέγειν, ὅτι τῶν σημείων τὰ μέν ἐστι φαινόμενα, τὰ δὲ ἄδηλα· καὶ οὕτως δὲ αἱ ἀπορίαι μένουσι. τῶν τε γὰρ φαινομένων σημείων τὰ σημειωτὰ εἶναι λεγόμενα, φαινόμενα ἔσται, καθὰ προειρήκαμεν· καὶ μὴ δεόμενα τοῦ σημανοῦντος, οὐδὲ σημειωτὰ ὅλως ὑπάρξει· ὅθεν οὐδὲ ἐκεῖνα σημεῖα ἔσται, μηδὲν σημαίνοντα· τάτε ἄδηλα σημεῖα χρῄζοντα τῶν ἐκκαλυψόντων αὐτὰ, ἐὰν μὲν ὑπὸ ἀδήλων σημαίνεσθαι λέγηται, εἰς ἄπειρον ἐκπίπτοντος τοῦ λόγου, ἀκατάληπτα εὑρίσκεται, καὶ διὰ τοῦτο ἀνύπαρκτα, ὡς προειρήκαμεν· [P] ἐὰν δὲ ὑπὸ φαινομένων, φαινόμενα ἔσται, σὺν τοῖς φαινομένοις αὐτῶν σημείοις καταλαμβανόμενα· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτα. ἀδύνατον γὰρ εἶναί τι πρᾶγμα, ὃ καὶ ἄδηλόν ἐστι φύσει καὶ φαίνεται. τὰ δὲ σημεῖα περὶ ὧν ἐστιν ὁ λόγος, ἄδηλα ὑποτιθέντα, φαινόμενα εὑρέθη κατὰ τὴν περιτροπὴν τοῦ λόγου. εἰ οὖν μήτε πάντα τὰ σημεῖα φαινόμενά ἐστι, μήτε πάντα ἄδηλα· μήτε τῶν σημείων τινὰ μέν ἐστι φαινόμενα, τινὰ δὲ ἄδηλα, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, ὡς καὶ αὐτοί φασιν, ἀνύπαρκτα ἔσται τὰ λεγόμενα σημεῖα. ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν ἀρκέσει νῦν εἰρῆσθαι, πρὸς ὑπόμνησιν τοῦ μὴ εἶναι σημεῖον ἐνδεικτικόν. ἑξῆς δὲ καὶ τὰς ὑπομνήσεις τοῦ εἶναί τι σημεῖον ἐκθησόμεθα, ἵνα τὴν ἰσοσθένειαν [Q] τῶν ἀντικειμένων λόγων παραστήσωμεν. ἤτοι οὖν σημαίνουσί τι αἱ κατὰ τοῦ σημείου φωναὶ φερόμεναι, ἢ οὐδὲν σημαίνουσι. καὶ εἰ μὲν ἄσημοί εἰσι, πῶς ἂν κινήσειαν τὴν ὕπαρξιν τοῦ σημείου; εἰ δὲ σημαίνουσι τί ἐστι σημεῖον, ὅτι ἤτοι ἀποδεικτικοί εἰσιν οἱ λόγοι οἱ κατὰ τοῦ σημείου, ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί· ἀλλ' εἰ μὲν οὐκ ἀποδεικτικοὶ, οὐκ ἀποδεικνύουσι τὸ μὴ εἶναι σημεῖον· εἰ δὲ ἀποδεικτικοὶ, ἐπεὶ ἡ ἀπόδειξις

bus ſignis evidentia & ipſa erunt. Quemadmodum enim quum una ſub ſenſus noſtros cadunt dextrum & ſiniſtrum, non magis dextrum quam ſiniſtrum, aut ſiniſtrum quam dextrum dicitur apparere: ita ſi una comprehendantur ſignum & res quæ per ipſum ſignatur, non magis ſignum quam id quod per ipſum ſignificatur, evidens eſſe dicendum eſt. 126. Quod ſi evidens ſit ſignatum, ne ſignatum quidem erit, quum non egeat alio à quo ſignificetur & à quo declaretur. Unde quemadmodum ſublato dextro, ne ſiniſtrum quidem exiſtit, ita ſublato ſignato, ne ſignum quidem exiſtere poteſt. Itaque nullum exiſtere ſignum comperitur, ſi quis ſigna dicat tantum eſſe evidentia. 127. Supereſt igitur ut ex ſignis alia evidentia, alia obſcura eſſe dicantur. Sed hoc quoque modo in iiſdem dubitationibus hærebimus. Nam evidentium ſignorum ea quæ dicuntur eſſe ſignata, evidentia erunt, ut diximus: &, ſi non egeant ullo à quo ſignentur, ne ſignata quidem eſſe poterunt. Unde ne illa quidem ſigna erunt, utpote nihil ſignantia. 128. Signa autem obſcura, quæ indigent declarantibus ea aliis ſignis, ſiquidem ab obſcuris ſignificari dicantur, quum oratio in infinitum exeat, incomprehenſibilia comperiuntur, & propterea nec exiſtentia, ut antea diximus. at ſi ab evidentibus, ipſa quoque evidentia erunt, utpote quæ cum evidentibus ſuis ſignis comprehendantur: ideoque non exiſtentia. fieri enim non poteſt ut res ulla obſcura ſit natura, eademque evidens. At ſigna de quibus loquimur, quum ſuppoſita ſint eſſe obſcura, evidentia eſſe comperimus, retorquendo orationem. 129. Si ergo nec omnia ſigna evidentia ſunt, nec omnia obſcura, nec ſignorum quædam ſunt evidentia, quædam obſcura, & præter hæc nihil eſt, ut ipſi quoque ajunt, nulla exiſtent quæ vocantur ſigna. 130. Hæc igitur pauca de multis nunc dixiſſe ſat erit, ad docendum non dari ſignum indicativum. Deinceps jam autem rationes exponemus quibus doceri poſſit aliquod eſſe ſignum, ut æquipollentiam contrariarum rationum oſtendamus. Aut igitur ſignificant aliquid voces quæ contra ſignum afferuntur, aut nihil ſignificant, & ſi quidem inſignificabiles ſunt, quomodo labefactare poſſint exiſtentiam ſigni? 131. Sin autem ſignificant quid ſit ſignum, aut demonſtrativæ ſunt rationes quæ adverſus ſignum afferuntur, aut non demonſtrativæ. ſi non ſunt demonſtrativæ, non demonſtrant non eſſe ſignum: ſin demonſtrativæ, quoniam demonſtratio è genere

N O T Æ.

P ὡς προειρήκαμεν] Sect. 124.

Q τὴν ἰσοσθένειαν] Prora hæc ac puppis Scepticiſmi, rationes dubitandi ex utraque parte adducere atque in promtu habere æqualis ponderis, atque in neutram ita inclinantes ut aſſenſum ſuſtinere non liceat, ſed ἴσην πιθανότητα præ ſe ferentes. Confer Sect. 79. 103, 185. & lib. 2. adverſus Logicos.

ſigno-

ſignorum eſt, declarativa concluſionis, erit ſignum. Unde & hujuſmodi argumentum ab illis proponitur, Si aliquod eſt ſignum, eſt ſignum: &, Si non eſt ſignum, eſt ſignum. Nam hoc, Non eſſe ſignum, per demonſtrationem (quæ quidem eſt ſignum) oſtenditur. Porro autem eſt ſignum, aut non eſt ſignum. Eſt ergo ſignum. 132. Huic autem argumentationi ex adverſo ſtat argumentum hujuſmodi: Si non eſt aliquod ſignum, non eſt ſignum: &, Si eſt ſignum quod dicunt Dogmatici ſignum eſſe, non eſt ſignum. nam ſignum de quo agitur, quale illud imaginantur, & ad aliquid referri dicunt, & declarativum eſſe ſignati, nuſquam exiſtere comperitur, ut oſtendimus. Porro aut eſt ſignum, aut non eſt ſignum: non eſt ergo ſignum. 133. De vocibus autem quæ de ſigno proferuntur, reſpondeant ipſimet Dogmatici, ſignificent aliquid necne. nam ſi nihil ſignificant, non confirmatur eſſe ſignum: ſin autem ſignificant, eas ſequetur ſignificatum. Hoc autem erat eſſe aliquod ſignum, ex quo conſequitur eſſe ſignum, ut monuimus, orationem retorquendo. Jam quum & ad oſtendendum eſſe ſignum, & ad oſtendendum non eſſe, rationes æque probabiles afferantur, non magis eſſe ſignum, quam non eſſe, dicendum eſt.

Cap. XII.
De Demonstratione.

134. MANIFESTUM eſt igitur ex his, ne demonſtrationem quidem rem eſſe de qua conſtet. nam ſi de ſigno aſſenſum retinemus, & ipſa quoque demonſtratio ſignum aliquod eſt: etiam de demonſtratione aſſenſum retinere neceſſe fuerit. comperiemus enim argumenta quæ de ſigno propoſita ſunt, etiam adverſus demonſtrationem aptari poſſe: quia & ad aliquid referri videtur, & declarativa eſſe concluſionis: ex quibus ſequebantur ea fere omnia quæ adverſus ſignum diximus. 135. Si tamen & ſeorſim de demonſtratione verba facere oporteat, paucis ejus tractationem expediam: ſi prius breviter explicare conatus fuero, quid dicant eſſe demonſtrationem. Eſt ergo (ut ajunt) demonſtratio argumentum per confeſſas & indubitatas ſumptiones colligendo, declarans concluſionem quæ antea obſcura fuerat. Quod porro dicunt, ex his apertius erit. Argumentum, (ajunt)

τῷ γένει σημεῖόν ἐςιν, ἐκκαλυπ]ικὴ ȣ̓σα τȣ͂ συμπεράσματος, ἔςαι σημεῖον. ὅθεν καὶ συνερωτᾶται λόγος τοιȣ͂τος, εἰ ἔςι τὶ σημεῖον, [R] ἔςι σημεῖον. καὶ εἰ μὴ ἔςι σημεῖον, ἔςι σημεῖον· τὸ γὰρ μὴ εἶναι σημεῖον, δι᾽ ἀποδείξεως (ἣ δὴ ἔςι σημεῖον) δείκνυται. ἤτοι δέ ἐςι σημεῖον, ἢ ȣ̓κ ἔςι σημεῖον· ἔςιν ἄρα σημεῖον. τȣ́τῳ δὲ τῷ λόγῳ παράκειται [S] τοιȣ͂τος λόγος· εἰ ȣ̓κ ἔςι τὶ σημεῖον, ȣ̓κ ἔςι σημεῖον· καὶ εἰ ἔςι σημεῖον, ὅ φασιν οἱ Δογματικοὶ σημεῖον εἶναι, ȣ̓κ ἔςι σημεῖον. τὸ γὰρ σημεῖον περὶ ȣ͂ ὁ λόγος, κατὰ τὴν ἐπίνοιαν αὐτȣ͂, καὶ πρός τι εἶναι λεγόμενον, καὶ ἐκκαλυπ]ικὸν τȣ͂ σημειωτȣ͂, ἀνύπαρκτον εὑρίσκεται, ὡς παρεςήσαμεν. ἤτοι δέ ἐςι σημεῖον ἢ ȣ̓κ ἔςιν σημεῖον· ȣ̓κ ἄρα ἔςι σημεῖον. καὶ περὶ τῶν φωνῶν δὲ τῶν ὑπὲρ τȣ͂ σημείȣ αὐτοὶ ἀποκρινάσθωσαν οἱ δογματικοὶ, πότερον σημαίνȣσί τι ἢ ȣ̓δὲν σημαίνȣσιν. εἰ μὲν γὰρ ȣ̓δὲν σημαίνȣσιν, ȣ̓ πιςȣ͂ται τὸ εἶναι σημεῖον· εἰ δὲ σημαίνȣσιν, ἀκολȣθήσει αὐταῖς τὸ σημειωτόν. τȣ͂το δὲ ἦν τὸ εἶναι τὶ σημεῖον· ᾧ ἕπεται τὸ, εἶναι σημεῖον, ὡς ὑπεμνήσαμεν κατὰ τὴν τȣ͂ λόγȣ περιτροπήν. πλὴν ἀλλ᾽ ȣ̓́τω πιθανῶν, καὶ πρὸς τὸ εἶναι σημεῖον καὶ πρὸς τὸ μὴ εἶναι, λόγων φερομένων, ȣ̓ μᾶλλον εἶναι σημεῖον ἢ μὴ εἶναι, ῥητέον.

ΚΕΦ. ιβʹ
ΠΕΡΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ.

ΦΑνερὸν μὲν ἐκ τȣ́των, ὅτι ȣ̓δὲ ἡ ἀπόδειξις ὁμολογȣ́μενόν τι πρᾶγμά ἐςι. εἰ γὰρ περὶ τȣ͂ σημείȣ ἐπέχομεν, καὶ ἡ ἀπόδειξις δὲ σημεῖον [T] τί ἐςι· καὶ περὶ τῆς ἀποδείξεως ἐπέχειν ἀνάγκη. καὶ γὰρ εὑρήσομεν τȣ̀ς περὶ τȣ͂ σημείȣ λόγȣς ἠρωτημένȣς, ἐφαρμόζεσθαι δυναμένȣς καὶ κατὰ τῆς ἀποδείξεως· ἐπεὶ καὶ πρός τι εἶναι δοκεῖ, καὶ ἐκκαλυπ]ικὴ τȣ͂ συμπεράσματος· οἷς ἠκολȣ́θει τὰ πρὸς τὸ σημεῖον ἡμῖν εἰρημένα σχεδὸν ἅπαντα. εἰ δὲ δεῖ καὶ ἰδίως περὶ ἀποδείξεως εἰπεῖν, συντόμως ἐπελεύσομαι τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, πρότερον σαφηνίσαι πειραθεὶς διὰ βραχέων, τί φασιν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν. ἔςιν ȣ͂ν, ὥς φασιν, ἡ ἀπόδειξις, λόγος δι᾽ ὁμολογȣμένων [U] λημμάτων κατὰ συναγωγὴν, ἐπιφορὰν ἐκκαλύπ]ων ἄδηλον. σαφέςερον δὲ ὃ λέγȣσιν, ἔςαι διὰ τȣ́των· λόγος

NOTÆ.

R εἰ ἔςι τι σημεῖον &c.] Argumentum quale Stoici vocabant λόγον διὰ δύο τροπικῶν, de quo dixi ſupra ad Sect. 3.

S παράκειται] H. Stephanus vertit: *conſequitur.* At non conſequitur hoc argumentum ex altero, verum tanquam ἰσοσθενὲς illi à Sexto opponitur, eſtque ejuſdem generis quale ſuperius, nimirum λόγος διὰ δύο τροπικῶν, ſed contrarium concludens. Itaque malui reddere *ex adverſo ſtat*, puto enim παράκειται hoc loco idem eſſe quod ἀντίκειται in ſolenni illo Scepticorum: παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειται, ſupra lib. 1. cap. 27.

T ἡ ἀπόδειξις δὲ σημεῖον] Supra Sect. 96. 122. 131.

U δι᾽ ὁμολογȣμένων] Ita recte MSS. pro διομολογȣμένων. Cicero 4. Academ. quæſt. c. 8. *argumenti concluſio quæ eſt Græce ἀπόδειξις, ita definitur: ratio quæ ex rebus perceptis ad id quod non percipiebatur adducit.* Confer quæ viri docti ad Laërt. VII. 45. & noſtrum infra Sect. 140. 143.

ἐςὶ

ἐστὶ σύστημα ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς· τούτου δὲ λήμματα μὲν εἶναι λέγεται τὰ πρὸς κατασκευὴν τοῦ συμπεράσματος συμφώνως λαμβανόμενα ἀξιώματα· ἐπιφορὰ δὲ συμπέρασμα,[X] τὸ ἐκ τῶν λημμάτων κατασκευαζόμενον ἀξίωμα. οἷον ἐν τούτῳ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί· τὸ μὲν, φῶς ἄρα ἐστὶ, συμπέρασμά ἐστι· τὰ δὲ λοιπὰ, λήμματα. τῶν δὲ λόγων οἱ μέν εἰσι συνακτικοὶ,[Y] οἱ δὲ ἀσύνακτοι. συνακτικὸς μὲν, ὅταν τὸ συνημμένον, τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τοῦ διὰ τῶν τοῦ λόγου λημμάτων συμπεπλεγμένου, λῆγον δὲ εἰς τὴν ἐπιφορὰν αὐτοῦ, ὑγιὲς ᾖ, οἷον, ὁ προειρημένος λόγος συνακτικός ἐστιν, ἐπεὶ τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ ταύτῃ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν, ἀκολουθεῖ τὸ, φῶς ἐστιν, ἐν τούτῳ τῷ συνημμένῳ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. ἀσύνακτοι δὲ οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες. τῶν δὲ συνακτικῶν, οἱ μέν εἰσιν ἀληθεῖς, οἱ δὲ οὐκ ἀληθεῖς.[Z] ἀληθεῖς μὲν, ὅταν μὴ μόνον τὸ συνημμένον ἐκ τῆς τῶν λημμάτων συμπλοκῆς καὶ τῆς ἐπιφορᾶς, ὡς προειρήκαμεν, ὑγιὲς ᾖ, ἀλλὰ καὶ τὸ συμπέρασμα καὶ τὸ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπεπλεγμένον ἀληθὲς ὑπάρχῃ, ὅ ἐστιν ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ. ἀληθὲς δὲ συμπεπλεγμένον ἐστὶ τὸ πάντα ἔχον ἀληθῆ· ὡς τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι. οὐκ ἀληθεῖς δὲ, οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες. ὁ γὰρ τοιοῦτος λόγος, ἡμέρας οὔσης,[A] εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστὶν· ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστι, σκότος ἄρα ἐστὶ, συνακτικὸς μέν ἐστιν. (ἐπεὶ τὸ συνημμένον τοῦτο ὑγιές ἐστιν, εἰ νύξ ἐστι, καὶ, εἰ νύξ ἐστι,[B] σκότος ἄρα ἐστὶν) οὐ μέντοι ἀληθής. τὸ γὰρ ἡγούμενον συμπεπλεγμένον, ψεῦδός ἐστι, τὸ, νύξ ἐστι, καὶ εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστί· ψεῦδος ἔχον ἐν ἑαυτῷ[C] τὸ, νύξ ἐστι. ψεῦδος γάρ ἐστι συμπεπλεγμένον τὸ ἔχον ἐν ἑαυτῷ ψεῦδος. ἔνθεν καὶ ἀληθῆ λόγον εἶναί φασι τὸν δι᾽ ἀληθῶν λημμάτων ἀληθὲς συνάγοντα συμπέρασμα. πάλιν δὲ τῶν ἀληθῶν λόγων, οἱ μέν εἰσιν ἀποδεικτικοὶ, οἱ δ᾽ οὐκ ἀποδεικτικοί· καὶ ἀποδεικτικοὶ μὲν, οἱ διὰ προδήλων, ἄδηλόν τι συνάγοντες· οὐκ ἀποδεικτικοὶ δὲ, οἱ μὴ τοιοῦτοι. οἷον, ὁ μὲν τοιοῦτος λόγος, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστὶ, οὐκ ἔστιν ἀποδεικτικός. τὸ γὰρ φῶς εἶναι, ὅπερ ἐστὶν αὐτοῦ συμπέρασμα, πρόδηλόν ἐστιν. ὁ δὲ τοιοῦτος· εἰ ἱδρῶτες ῥέουσι διὰ τῆς

eſt quod conſtat ex ſumptionibus & concluſione. 136. Hujus autem ſumptiones eſſe dicuntur pronunciata, quæ ex conſenſu ad aſtruendam concluſionem accipiuntur. Illatio, autem ſive concluſio eſt pronunciatum quod ex ſumptionibus aſtruitur: ut in his, Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, ergo lux eſt: iſtud quidem, Ergo lux eſt, pro concluſione eſt: reliqua autem, ſumptiones. 137. Argumentorum hinc alia ſunt colligendi vim habentia, alia non habentia. Colligendi vim habent, quando connexum quod incipit à ſumptionibus argumenti conſerte poſitis, & deſinit in concluſionem ejus, verum eſt. Exempli gratia, argumentum ſupradictum colligendi vim habet, quia hanc ſumptionum ejus factam conſertionem, Dies eſt, &, Si dies eſt, lucet, conſequitur, lucet, in hoc connexo, Si dies eſt, lucet. Colligere autem non poſſunt quæ non ita ſe habent. 138. Porro ex his colligendi vim habentibus argumentis alia vera ſunt alia falſa. Vera quidem, quum non ſolum connexum ex ſumptionum conſertione & concluſione (ut diximus) verum eſt, ſed etiam concluſio & id quod in ſumptionibus ejus conſertum eſt, verum eſt, quod eſt in connexo antecedens. Verum autem conſertum eſt quod omnia habet vera: ut hoc, Dies eſt, &, ſi dies eſt, lucet. 139. Falſa autem argumenta colligendi vi pollentia ſunt, quæ hoc non habent. Quoniam enim dies jam eſt, hæc argumentatio: Si nox eſt, tenebræ ſunt: atqui nox eſt: ergo tenebræ ſunt: habet quidem colligendi vim (quia connexum hoc recte concludit: Nox eſt, & ſi nox eſt, tenebræ ſunt) non tamen eſt vera. nam præcedens conſertum eſt falſum, hoc videlicet, Nox eſt, &, ſi nox eſt, tenebræ ſunt: quum in ſeipſo falſum hoc habeat, Nox eſt. falſa enim eſt verborum conſertio quæ in ſeipſa habet falſum. Unde & veram argumentationem eſſe dicunt eam, quæ ex veris ſumptionibus veram colligit concluſionem. 140. Rurſum autem verarum argumentationum aliæ ſunt demonſtratoriæ, aliæ non demonſtratoriæ: & demonſtratoriæ quidem, quæ per manifeſta colligunt aliquid obſcurum: non demonſtratoriæ autem, quæ non ſunt tales. Ut hoc quidem argumentum, Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, lux eſt ergo: non eſt demonſtrativum, nam lucem eſſe (quæ eſt ejus concluſio) manifeſtum eſt. Tale autem, Si ſudores fluunt per ſuperficiem, dantur pori, qui intellectu percipi poſſunt:

N O T Æ.

X *ἐπιφορὰ δὲ συμπέρασμα*] Ita rectius MSS. pro *ἡ συμπέρασμα* & mox *κατασκευαζόμενον* pro *κατασκευαζομένων*.

Y *οἱ μέν εἰσι συνακτικοί*] Confer lib. 2. adverſus Logicos Sect. 303. ſeq. & 415. ſeq.

Z *οἱ δὲ οὐκ ἀληθεῖς*] Dantur enim argumenta quæ recte concludunt quidem, ſed quoniam è falſis, etiam falſa, ut: ſi aſinus volat habet pennas: lib. 2. contra Log. Sect. 413. 415.

A *ἡμέρας οὔσης*] Hæc verba addenda fuere ex 2. adverſus Log. Sect. 311. & 413.

B *εἰ νύξ ἐστι*] Ita MSS. pro *ἡ νύξ*.

C *ἐν ἑαυτῷ*] Ita eadem MSS. pro *αὐτῷ*. Mox *ψευδὲς γάρ ἐστι συμπεπλεγμένον* ſcribit Salmaſius pro *ψεῦδος*. Sed id mihi, repugnantibus MSS. non viſum neceſſarium.

N atqui

atqui ſudores fluunt per ſuperficiem: ergo dantur pori qui intellectu percipi queunt: demonſtrativa eſt: quippe quæ concluſionem habeat obſcuram, hanc, Pori ergo dantur qui intellectu percipi poſſunt. 141. Ex iis autem quæ aliquod obſcurum colligunt, aliæ ephodeutice tantum ſive viam veluti monſtrando ducunt nos per ſumptiones ad concluſionem: aliæ ephodeutice ſimul & declarative. Ephodeutice, quæ ex fide & memoria pendere videntur, qualis eſt hæc, Si quis tibi Deorum dixit fore, ut iſte diteſcat, iſte diteſcet. Hic autem Deus (ſuppono autem oſtendi, Jovem) dixit fore ut iſte diteſcat: diteſcet ergo iſte. Aſſentimur enim concluſioni, non tam propter ſumptionum neceſſitatem, quam quod credamus Dei pronuntiationi. 142. Aliæ non ſolum ephodeutice, ſed etiam declarative ducunt nos ad concluſionem, ut hæc, Si fluunt ſudores per ſuperficiem, dantur pori quos imaginari poſſumus: atqui prius, ergo & poſterius. Nam fluere ſudores, eſt declarativum hujus, videlicet poros eſſe: quod præconcepta ſit in animo illa opinio, per ſolidum corpus humidum non poſſe ferri. 143. Ergo demonſtratio, & argumentum eſſe debet, & colligendi vi pollens, & verum, & obſcuram habens concluſionem, ſed quæ vi ſumptionum declaretur. Atque ideo dicitur demonſtratio eſſe argumentatio quæ per collectionem ex ſumptionibus conceſſis concluſionem quæ obſcura fuerat declarat ac manifeſtam facit. Et hæc ſunt quibus demonſtrationis notionem explicare ſolent.

ἐπιφανείας, εἰσὶ νοητοὶ πόροι· ἀλλὰ μὴν ἱδρῶτες ῥέουσι διὰ τῆς ἐπιφανείας, εἰσὶν ἄρα νοητοὶ πόροι. ἀποδεικτικός ἐστι, τὸ συμπέρασμα ἔχων ἄδηλον, τὸ, εἰσὶν ἄρα νοητοὶ πόροι. τῶν δὲ ἄδηλόν τι συναγόντων, οἱ μὲν ἐφοδευτικῶς μόνον ἄγουσιν ἡμᾶς διὰ τῶν λημμάτων ἐπὶ τὸ συμπέρασμα· οἱ δὲ ἐφοδευτικῶς ἅμα καὶ ἐκκαλυπτικῶς. [illegible]ον, ἐφοδευτικῶς μὲν, οἱ ἐκ πίστεως καὶ μνήμης ἠρτῆσθαι δοκοῦντες, οἷός ἐστιν ὁ τοιοῦτος· εἴ τις σοι Θεῶν [D] εἶπεν ὅτι πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει οὗτος· οὑτοσὶ δὲ ὁ Θεὸς (δείκνυμι δὲ καθ' ὑπόθεσιν τὸν Δία) εἶπέ σοι ὅτι πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει ἄρα οὗτος. συγκατατιθέμεθα γὰρ τῷ συμπεράσματι οὐχ οὕτως διὰ τὴν τῶν λημμάτων ἀνάγκην, ὡς πιστεύοντες τῇ τοῦ Θεοῦ ἀποφάσει. οἱ δὲ οὐ μόνον ἐφοδευτικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐκκαλυπτικῶς ἄγουσιν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ συμπέρασμα· ὡς ὁ τοιοῦτος· εἰ ῥέουσι διὰ τῆς ἐπιφανείας ἱδρῶτες, [E] εἰσὶ νοητοὶ πόροι. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον ἄρα. τὸ γὰρ ῥεῖν τοὺς ἱδρῶτας, ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ πόρους εἶναι, διὰ τὸ προειλῆφθαι ὅτι διὰ ναστοῦ σώματος ὑγρὸν οὐ δύναται φέρεσθαι. ἡ οὖν ἀπόδειξις, καὶ λόγος εἶναι ὀφείλει καὶ συνακτικὸς καὶ ἀληθὴς, καὶ ἄδηλον ἔχων συμπέρασμα, καὶ ἐκκαλυπτόμενον ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῶν λημμάτων. καὶ διὰ τοῦτο εἶναι λέγεται ἀπόδειξις, λόγος δι' ὁμολογουμένων λημμάτων, κατὰ συναγωγὴν ἐπιφορὰν ἐκκαλύπτων ἄδηλον. διὰ τούτων μὲν οὖν σαφηνίζειν εἰώθασι τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποδείξεως.

CAP. XIII.

AN SIT DEMONSTRATIO.

144. DEMONSTRATIONEM autem nullam dari, colligere ex iis ipſis quæ dicunt, licet, ſi quis ſingula eorum quæ in notione demonſtrationis comprehenduntur, evertat. Verbi gratia, Argumentum ex pronunciatis conſtat: res autem compoſitæ non poſſunt exiſtere, niſi ea ex quibus conſtant, ſimul invicem coëxiſtant (ut perſpicuum eſt ex lecto, & ſimilibus) at vero partes argumenti ſimul non coëxiſtunt. dum enim dicimus priorem ſumptionem, nondum exiſtit neque altera ſumptio, neque concluſio: dum autem poſteriorem, prior non amplius exiſtit, concluſio vero nondum exiſtit: dum porro concluſionem pronuntiamus, ejus ſumptiones non amplius exiſtunt. non igitur partes argumenti invicem coëxiſtunt. Unde ne argumentum quidem exiſtere videbitur. 145. Præterea argumentum colli-

ΚΕΦ. ιγ'.

ΕΙ ΕΣΤΙΝ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

ΟΤι δὲ ἀνύπαρκτός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, ἀπ' αὐτῶν ὧν λέγουσι, ἐπιλογίζεσθαι δυνατὸν, ἕκαστον τῶν περιεχομένων ἐν τῇ ἐννοίᾳ διατρέποντα. οἷον γοῦν ὁ λόγος σύγκειται ἐξ ἀξιωμάτων, τὰ δὲ σύνθετα πράγματα, οὐ δύναται ὑπάρχειν, ἐὰν μὴ τὰ ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἀλλήλοις συνυπάρχῃ, [F] (ὡς πρόδηλον ἀπὸ κλίνης καὶ τῶν παραπλησίων) τὰ δὲ μέρη τοῦ λόγου ἀλλήλοις οὐ συνυπάρχει. ὅτε γὰρ λέγομεν τὸ πρῶτον λῆμμα, οὐδέπω ὑπάρχει οὔτε τὸ ἕτερον λῆμμα, οὔτε ἡ ἐπιφορά. ὅτε δὲ τὸ δεύτερόν φαμεν, τὸ μὲν πρότερον λῆμμα οὐκέτι ὑπάρχει· ἡ δὲ ἐπιφορὰ οὐδέπω ἐστίν. ὅτε δὲ τὴν ἐπιφορὰν προφερόμεθα, τὰ λήμματα αὐτῆς οὐκέτι ὑφέστηκεν· οὐ συνυπάρχει ἄρα ἀλλήλοις τὰ μέρη τοῦ λόγου· ὅθεν οὐδὲ ὁ λόγος ὑπάρχειν δόξει.

NOTÆ.

D *εἴ τις σοι Θεῶν*] Ita ſcribendum ex lib. 2. adverſus Logicos pro *ἄν τις σοι.*

E *εἰ ἱδρῶτες*] Supra, Sect. 98.

F *συνυπάρχῃ*] Supra Sect. 109.

χωρὶς δὲ τούτων ὁ συνακτικὸς λόγος ἀκατάληπτός ἐστιν. εἰ γὰρ οὗτος κρίνεται ἀπὸ τοῦ συνημμένου ἀκολουθίας, ἡ δὲ κατὰ τὸ συνημμένον ἀκολουθία ἀνεπικρίτως διαπεφώνηται, καὶ ἔστιν ἴσως ἀκατάληπτος, (ὡς ἐν τῷ περὶ σημείου λόγῳ [G] ὑπεμνήσαμεν) καὶ ὁ συνακτικὸς λόγος ἀκατάληπτος ἔσται. οἵ γε μὴν διαλεκτικοί [H] φασιν ἀσύνακτον λόγον γίγνεσθαι ἤτοι παρὰ διάρτησιν, ἢ παρὰ ἔλλειψιν ἢ παρὰ τὸ κατὰ μοχθηρὸν ἠρωτῆσθαι σχῆμα, ἢ κατὰ παρολκήν. οἷον, κατὰ διάρτησιν μὲν, ὅταν μὴ ἔχῃ τὰ λήμματα ἀκολουθίαν πρὸς ἄλληλά τε καὶ τὴν ἐπιφορὰν, ὡς ὁ τοιοῦτος, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν πυροὶ ἐν ἀγορᾷ πωλοῦνται· Δίων ἄρα περιπατεῖ. παρὰ δὲ παρολκὴν, ὅταν εὑρίσκηται [I] λῆμμα παρέλκον πρὸς τὴν τοῦ λόγου συναγωγήν· οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστιν, φῶς ἐστι· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡμέρα ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ Δίων περιπατεῖ· φῶς ἄρα ἐστί. παρὰ δὲ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι, [K] ὅταν μὴ ᾖ τὸ σχῆμα τοῦ λόγου συνακτικόν· οἷον, ὄντων συλλογισμῶν, [L] ὥς φασι, τούτων, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστίν. εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, [M] οὐχὶ δὲ φῶς ἐστιν, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστὶν. ὁ λόγος ἀσύνακτός ἐστιν οὗτος· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν, φῶς ἐστιν, ἡμέρα ἄρα [N] ἐστίν. ἐπεὶ γὰρ ἐπαγγέλλεται τὸ συνημμένον ἐντὸς τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμένου [O] εἶναι, καὶ τὸ λῆγον, εἰκότως τοῦ ἡγουμένου προσλαμβανομένου, ἐπάγεται καὶ τὸ λῆγον, καὶ τοῦ λήγοντος ἀναιρουμένου, ἀναιρεῖται καὶ τὸ ἡγούμενον. εἰ γὰρ ἦν τὸ ἡγούμενον, ἦν ἂν καὶ τὸ λῆγον. τοῦ δὲ λήγοντος προσλαμβανομένου, οὐ πάντως τίθεται καὶ τὸ ἡγούμενον. οὐδὲ γὰρ ὑπισχνεῖτο τὸ συνημμένον, τῷ λήγοντι ἀκολουθεῖν τὸ ἡγούμενον, ἀλλὰ τῷ ἡγουμένῳ τὸ λῆγον μόνον. διὰ τοῦτο οὖν ὁ μὲν ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου τὸ λῆγον συνάγων, συλλογιστικὸς [P] εἶναι λέγεται· καὶ ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ λήγοντος, τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ συνάγων. ὁ δὲ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ λήγοντος, τὸ ἡγούμενον συνάγων, ἀσύνακτος,

gendi vim habens, quale ſit, comprehendi nequit. nam ſi hoc judicatur ex connexi conſequentia, at quæ conſequentia connexi ſit, ita controverſum eſt, ut dijudicari non poſſit, & fortaſſe & ipſum nequit comprehendi, (ut docuimus quum de ſigno ageremus) etiam quale ſit argumentum colligendi vim habens, comprehendi non poterit. 146. Quinetiam ipſi Dialectici dicunt orationem fieri ineptam ad colligendum aut propter incohærentiam, aut propter omiſſionem, aut eo quod in mala forma propoſita ſit, aut propter ſuperfluitatem. Propter incohærentiam, quum ſumptiones non habent cohærentiam inter ſe & concluſionem. ut hæc, Si dies eſt, lux eſt: atqui frumenta in foro venduntur: ergo Dion ambulat. 147. Propter ſuperfluitatem autem, quum invenitur ſumptio ſupervacanea ad orationis collectionem. ut, Si dies eſt, lux eſt: atqui etiam dies eſt, quinetiam Dion ambulat: lux eſt igitur. Eo autem quod in mala forma propoſita ſit, quum forma orationis non eſt apta ad colligendum: ut, quum hæc ſint, ut ajunt, argumenta recte colligentia, Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, ergo lux eſt. Si dies eſt, lux eſt, lux autem non eſt; non ergo dies eſt. tum argumentum ineptum ad colligendum eſt hoc: Si dies eſt, lux eſt: atqui lux eſt, dies ergo eſt. 148. Quia enim promittit connexum, intra antecedens ſuum contineri etiam conſequens, merito, quum aſſumitur antecedens, inducitur etiam conſequens: & quum conſequens tollitur, tollitur etiam antecedens. nam ſi exiſteret antecedens, exiſteret etiam conſequens. At quum conſequens aſſumitur, non neceſſario ponitur etiam antecedens. Non enim promittebat connexum, ex conſequente ſequi antecedens, ſed duntaxat, conſequens colligi ex antecedente. 149. Propterea argumentatio ea quæ ex connexo & antecedente colligit conſequens, recte colligere dicitur, item quæ ex connexo & oppoſito conſequentis, oppoſitum antecedenti colligit: at ea quæ ex connexo & conſequente colligit antecedens, dicitur ad colligendum inepta, ut ea

NOTÆ.

G ἐν τῷ περὶ σημείου λόγῳ] Sect. 117. ſeq.

H οἵγε μὴν Διαλεκτικοί] Dialecticorum nomine Stoicos intellige, non confundendos cum antiquioribus Dialecticis Euclideis. Quæ autem hoc loco de quatuor vitiis argumentorum ex Stoicorum ac Chryſippi maxime τεχνολογίᾳ Sextus diſſerit, conferenda ſunt cum libro 2. adverſus Logicos, Sect. 429 ſeq.

I ὅταν εὑρίσκηται] Ita Grammaticæ regulæ poſtulant pro εὑρίσκεται, & habent MSS.

K σχήματι] Ita MSS. pro voce nihili ἀσχήμοτι. In iiſdem MSS. ὅτ᾽ ἂν pro ὅταν. Per σχῆμα autem ſive formam hoc loco intelligit rationem argumenti ex connexo formandi. Nam in exemplo ſubjecto pro vitioſa forma haberi ait, ſi ex conſequenti colligatur antecedens, cum ex antecedente conſequens colligi deberet. Infra Sect. 154.

L ὄντων συλλογισμῶν] Syllogiſmos vocat duo argumenta συνακτικὰ quæ habes etiam infra Sect. 157. quibus tertio loco mox λόγον opponit ἀσύνακτον. Sic paullo infra pro συνακτικῷ ponit συλλογιστικὸν, Sect. 149.

M εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι] Verba φῶς ἐστι exciderant, quæ ſenſu poſtulante revocavi.

N ἀλλὰ μὴν φῶς ἐστιν, ἡμέρα ἄρα] Ita ſcribendum eſſe ſatis ſuadent quæ ſequuntur. Antea male legebatur, ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστιν.

O τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμένου] Ita MSS. pro ἐν ἑαυτῷ.

P συλλογιστικός] Id eſt συνακτικὸς, recte ac firmiter concludens. Prior nempe ex illis duobus Syllogiſmis erat: *ſi dies eſt lux eſt, atqui dies eſt, ergo lux eſt*, in quo ex connexo & antecedente conſequens colligitur. Alter: *ſi dies eſt lux eſt, non eſt autem lux, non eſt ergo dies*, colligit ex connexo & conſequentis oppoſito oppoſitum antecedentis. Tertius contra ἀσύνακτος, *ſi dies eſt lux eſt, atqui lux eſt, ergo eſt dies*, concludit antecedens & connexo & conſequente.

quam ante diximus: quia etiamſi veræ ſint ejus ſumptiones, falſum colligit: ſi eam proferas, noctu, quum lux eſt lucernæ. Nam hoc, Si dies eſt, lux eſt, connexum verum eſt: & hæc aſſumptio eſt vera, Atqui lux eſt. ſed falſa eſt concluſio hæc, Dies eſt ergo. 150. Propter omiſſionem autem eſt vitioſa argumentatio, in qua omittitur aliquid eorum quæ ad colligendam concluſionem faciunt. ut, quum vera ſit (ut putant) hæc argumentatio, Aut bonæ ſunt divitiæ, aut malæ, aut indifferentes: at neque malæ ſunt, neque indifferentes: ergo bonæ ſunt: vitioſum eſt quod ſequitur argumentum propter omiſſionem: Aut bonæ ſunt divitiæ, aut malæ: at malæ non ſunt, ergo ſunt bonæ. 151. Itaque ſi oſtendero nullam poſſe ſecundum eos differentiam ſtatui ac dijudicari inter argumenta colligendi vim habentia & ea quæ ad colligendum inepta ſunt, oſtenſum à me fuerit comprehendi non poſſe quæ demum ſit colligendi vim habens argumentatio, adeo ut ſupervacanea ſit illa immenſa quæ ab iis in Dialectica affertur verboſitas. Sic autem illud oſtendo: 152. Argumentum propter incohærentiam dicebatur ineptum ad colligendum cognoſci ex eo, quod ejus ſumptiones bonam inter ſe ipſas & inter concluſionem non haberent conſecutionem. Quoniam igitur dijudicatio connexi debet cognitionem hujus conſecutionis anteire: connexum autem dijudicari nequit, (ut ſupra diſputavimus) dijudicari etiam non poterit quodnam ſit argumentum quod propter incohærentiam connexi ineptum ſit ad concludendum. Nam qui dicit aliquod argumentum eſſe ineptum ad colligendum propter incohærentiam, ſi enuntiationem ſolam proferat qua hoc affirmet, opponetur illi contraria enuntiatio: ſin demonſtret per argumentum, illi dicetur debere argumentum hoc prius colligendi vi pollere, & tum demum oſtendere non cohærentes eſſe ſumptiones argumenti quod incohærentia laborare dicitur. Neque vero ſciemus ſitne argumentum illud demonſtrativum, quippe qui non habeamus connexi dijudicationem uno omnium conſenſu approbatam, qua judicemus an concluſio ſequatur ex connexione ſumptionum argumenti. Quocirca etiam ſecundum hoc ab argumento colligendi vim habente diſcernere illud quod propter incohærentiam vitioſum ſit, non bene poterimus. 154. Eadem autem objiciemus ei qui vitioſam eſſe argumentationem dixerit propterea, quod in vitioſa forma propoſita

ὡς ὁ προειρηκώς· παρὸ καὶ ἀληθῶν ὄντων τῶν λημμάτων αὐτοῦ, ψεῦδος συνάγει, ὅταν λυχνιαίου φωτὸς ὄντος, νυκτὸς λέγεται. τὸ μὲν γὰρ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, συνημμένον ἀληθές ἐστι. καὶ ἡ, ἀλλὰ μὴν φῶς ἐστι, πρόσληψις· [Q] ἡ δὲ, ἡμέρα ἄρα, ἐπιφορὰ, ψευδής. κατὰ παράλειψιν δ' ἐστὶ μοχθηρὸς λόγος, ἐν ᾧ παραλείπεταί τι τῶν πρὸς τὴν συναγωγὴν τοῦ συμπεράσματος χρησιμευόντων· οἷον, ὑγιοῦς ὄντος, ὡς οἴονται, τοῦ λόγου τούτου· ἤτοι ἀγαθός ἐστιν ὁ πλοῦτος, ἢ κακὸς, ἢ ἀδιάφορος· οὔτε δὲ κακός ἐστιν, οὔτε ἀδιάφορος· ἀγαθὸς ἄρα ἐστίν. φαῦλός ἐστι παρὰ ἔλλειψιν οὗτος ὁ λόγος· ἤτοι ἀγαθός ἐστιν ὁ πλοῦτος, ἢ κακός· οὐκ ἔστι δὲ κακὸς, ἀγαθὸς ἄρα ἐστίν. ἐὰν οὖν δείξω ὅτι οὐδεμία διαφορὰ τῶν ἀσυνάκτων διακρίνεσθαι δύναται κατ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν συνακτικῶν, ἔδειξα ὅτι ἀκατάληπτός ἐστιν ὁ συνακτικὸς λόγος, ὡς περιττὰς εἶναι τὰς κατὰ διαλεκτικὴν αὐτοῖς φερομένας ἀπειρολογίας. [R] δείκνυμι δὲ οὕτως· ὁ κατὰ διάρτησιν [S] ἀσύνακτος λόγος ἐλέγετο ἐγνωρίσθαι ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν ἀκολουθίαν τὰ λήμματα αὐτοῦ πρὸς ἄλληλα, καὶ τὴν ἐπιφοράν. ἐπεὶ οὖν τῆς γνώσεως τῆς ἀκολουθίας ταύτης δεῖ προηγεῖσθαι τὴν κρίσιν τοῦ συνημμένου· ἀνεπίκριτον δέ ἐστι τὸ συνημμένον, (ὡς ἐπελογισάμην, [T]) ἔσται καὶ [U] ὁ κατὰ διάρτησιν ἀσύνακτος λόγος. καὶ γὰρ ὁ λέγων, κατὰ διάρτησιν ἀσύνακτον εἶναί τινα λόγον, φάσιν μὲν προφερόμενος μόνην, ἀντιτιθεμένην αὐτῷ φάσιν ἕξει τὴν ἀντικειμένην τῇ προειρημένῃ· ἀποδεικνὺς δὲ διὰ λόγου, ἀκούσεται ὅτι δεῖ τὸν λόγον τοῦτον πρότερον συνακτικὸν εἶναι, εἶθ' οὕτως ἀποδεικνύειν ὅτι ἀσυνάρτητα τὰ λήμματα τοῦ διηρτῆσθαι λεγομένου λόγου. οὐ γνωσόμεθα δὲ εἰ ἔστιν ἀποδεικτικὸς, μὴ ἔχοντες συνημμένου σύμφωνον κρίσιν, ᾗ κρινοῦμεν εἰ ἀκολουθεῖ τῇ διὰ τῶν λημμάτων τοῦ λόγου συμπλοκῇ τὸ συμπέρασμα. καὶ κατὰ τοῦτο [X] οὖν οὐχ ἕξομεν διακρίνειν τῶν συνακτικῶν τὸν κατὰ διάρτησιν μοχθηρὸν εἶναι λόγον. τὰ δὲ αὐτὰ ἐροῦμεν πρὸς τὸν λέγοντα μοχθηρὸν εἶναι λόγον τινὰ παρὰ τὸ ἐν φαύλῳ σχή-

N O T Æ.

Q πρόσληψις] Subintellige, ἀληθής.

R αὐτοῖς φερομένας ἀπειρολογίας] Recte reprehendit prolixitatem & verboſitatem ſubtilem Stoicorum, qui tricis Dialecticis ſexcenta volumina impleverant, ſolius enim Chyſippi exſtabant plus quam trecenta. ματαιοπονίαν vocat infra Sect. 206. περιττὰ & μάτην πεπονημένα. Sect. 236.

S κατὰ διάρτησιν] Supra Sect. 146. eſt autem διάρτησις incohærentia, cui Sect. 111. συνάρτησις opponitur.

T ὡς ἐπελογισάμην] Sect. 110. ſeq.

U ἔσται καὶ] ἀνεπίκριτος videlicet. Statim pro καὶ ὁ κατὰ διάρτησιν, MS. Vratiſlav. habet καὶ ὁ κατὰ διάρτησιν, vitioſe.

X καὶ κατὰ τοῦτο] Ita MSS. pro οὖν κατὰ τοῦτο.

ματι

ματι [Y] ἠρωτῆσθαι. ὁ γὰρ κατασκευάζων ὅτι μοχθηρόν τι σχῆμά ἐστιν, οὐχ ἕξει ὁμολογούμενον συνακτικὸν λόγον δι' οὗ δυνήσεται συνάγειν ὃ φησι. δυνάμει δὲ ἀντειρήσθω [Z] διὰ τοῦτο, καὶ πρὸς τοὺς πειρωμένους παρ' ἔλλειψιν [A] ἀσυνάκτους λόγους εἶναι δεικνύναι. εἰ γὰρ ὁ ἐντελὴς ἀπηρτισμένος, ἀδιάκριτός ἐστι, καὶ ὁ ἐν ἐλλείψει ἄδηλος ἔσται. καὶ ὅτι ὁ διὰ λόγου δεικνύναι τινὰ ἐλλιπῆ βουλόμενος λόγον, μὴ ἔχων συνημμένου κρίσιν ὡμολογημένην, δι' ἧς κρίνειν δυνήσεται τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ λεγομένου λόγου, οὐ δυνήσεται κεκριμένως καὶ ὀρθῶς λέγειν ὅτι ἐλλιπής ἐστιν. ἀλλὰ καὶ ὁ κατὰ παρολκὴν [B] λεγόμενος εἶναι μοχθηρὸς, ἀδιάκριτός ἐστιν ἀπὸ τῶν ἀποδεικτικῶν. ὅσον γὰρ ἐπὶ τῇ παρολκῇ, καὶ οἱ θρυλλούμενοι παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἀναπόδεικτοι, [C] ἀσύνακτοι εὑρεθήσονται· ὧν ἀναιρουμένων ἡ πᾶσα διαλεκτικὴ [D] ἀνατρέπεται. οὗτοι γάρ εἰσιν οὕς φασιν ἀποδείξεως μὲν μὴ δεῖσθαι πρὸς τὴν ἑαυτῶν σύστασιν, ἀποδεικτικοὺς δὲ ὑπάρχειν τοῦ καὶ τοὺς ἄλλους συνάγειν λόγους. ὅτι δὲ παρέλκουσιν, [E] ἔσται σαφὲς, ἐκθεμένων ἡμῶν τοὺς ἀναποδείκτους, καὶ οὕτως ὃ φαμεν ἐπιλογιζομένων. πολλοὺς μὲν ἀναποδείκτους ὀνειροπολοῦσι, [F] πέντε δὲ τούτους μάλιστα ἐκτίθενται, εἰς οὓς οἱ λοιποὶ πάντες ἀναφέρεσθαι δοκοῦσι. πρῶτον, [G] ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου τὸ λῆγον συνάγοντα· οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστίν. δεύτερον, τὸν ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ λήγοντος, τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου συνάγοντα· οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· οὐκ ἔστι δὲ φῶς, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν. τρίτον, τὸν ἐξ ἀποφατικοῦ συμπλοκῆς, καὶ ἑνὸς τῶν ἐκ τῆς συμπλοκῆς, τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ συνά-

fuerit. Nam qui aſtruit vitioſam eſſe aliquam formam, non habebit confeſſum & indubitatum argumentum colligendi vim habens ex quo poſſit inferre quod dicit. 155. Ex his autem poſſint etiam illi refutari qui argumentum fieri ineptum ad colligendum propter omiſſionem conantur oſtendere. Nam ſi perfectum argumentum quodnam ſit, & cui nihil deeſt, dijudicari nequit, illud quoque in quo eſt facta omiſſio, obſcurum erit futurum. Præterea qui argumento vult oſtendere alicui argumentationi quidpiam deeſſe, niſi habeat connexi judicationem confeſſam, ex qua conſecutionem argumenti quod affert, dijudicet, nequaquam poterit certo judicio & recte affirmare illud defectum aliquem habere. 156. Jam vero & illud genus argumenti quod vitioſum eſſe dicitur propter ſuperfluitatem, per demonſtrativa argumenta dijudicari & diſcerni nequit. nam quantum ad ſuperfluitatem, etiam ex quæ apud Stoicos tantopere celebrantur argumentationes indemonſtrabiles, comperientur eſſe ad colligendum ineptæ: quæ ſi tollantur, univerſa Dialectica evertitur. (hæ enim ſunt quas dicunt demonſtratione quidem non egere ad ſui confirmationem, ſed per eas demonſtrari, quod alia argumenta recte colligant.) Ineſſe autem illis indemonſtrabilibus argumentationibus ſuperfluitatem, manifeſtum erit ubi illas expoſuerimus, atque ita hoc quod dicimus probatum dederimus. 157. Multas quidem indemonſtrabiles ſomniant, ſed has quinque potiſſimum exponunt, ad quas reliquæ omnes referri videntur. Primam, ex connexo & antecedente colligentem conſequens. ut, Si dies eſt: lux eſt: atqui dies eſt, lux eſt ergo. Secundam, quæ ex connexo & contrario conſequentis, contrarium antecedentis colligit. ut, Si dies eſt, lucet, non lucet autem, non igitur eſt dies. 158. Tertiam, quæ ex negativa propoſitione copulativa & ex poſitione unius eorum quæ in copulativa ſunt, contrarium reliqui colli-

N O T Æ.

Y ἐν φαύλῳ σχήματι] Supra, Sect. 147.

Z ἀντειρήσθω] Ita MS. Vratisl. pro vitioſo *ἀντειρήσομεν*.

A παρ' ἔλλειψιν] Supra Sect. 150.

B ὁ κατὰ παρολκὴν] Sect. 147.

C οἱ θρυλλούμενοι παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἀναπόδεικτοι] Indemonſtrabilia appellabant argumenta Stoici quæ rem demonſtrant cum ipſa quidem nulla alia indigeant demonſtratione *μὴ χρῄζοντα ἀποδείξεως*. Laërt. VII. 79. Horum plura diſtinguebant genera, de quibus Sextus noſter deinceps diſſerit. Non vero Stoici tantum ſed Peripatetici etiam ſuos habuere *λόγους* quos *ἀναποδείκτους* vocarunt, de quibus infra Sect. 194. ſeq. Ab Ariſtotele 1. Analyt. conſimiliter *τέλειοι συλλογισμοὶ* definiuntur *οἱ μηδενὸς ἄλλου προσδεόμενοι παρὰ τὰ εἰλημμένα πρὸς τὸ φανῆναι τὸ ἀναγκαῖον*. Chryſippi liber *περὶ τῶν πρώτων καὶ ἀναποδείκτων* adverſus Zenonem, memoratus à Laërtio VII. 195.

D ἡ πᾶσα Διαλεκτικὴ] Infra Sect. 166. 194. Cicero Lucullo, c. 3.

E ὅτι δὲ παρέλκουσιν] Ita ex MSS. repoſui pro *ὅτε*. Referabant Stoici inter vitia argumentorum illud quod committitur *κατὰ παρολκὴν*, ſi quid ſuperfluat in illis haud neceſſarium. Supra Sect. 147. & 2. contra Log. Sect. 294. Chryſippi libri duo *περὶ τῶν παρελκόντων λόγων* adverſus Paſylum, Laërt. VII. 195. Itaque noſter ut argumenta quæ ab illis jactantur indemonſtrabilia & *ἀναπόδεικτα*, refellat, & *ἀσύνακτα* eſſe oſtendat, contendit in illis aliquid poſſe abeſſe, & propoſitionem unam ſuperfluere. infra Sect. 159. ſeq. 166. 175.

F πολλοὺς μὲν ἀναποδείκτους ὀνειροπολοῦσι] Ab aliorum Stoicorum ſententia receſſerat Chryſippus, qui in ſua *περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῇ* genera plura argumentorum *ἀναποδείκτων* reduxerat ad hæc quinque, quæ Sextus deinde exponit. Confer ſi lubet lib. 2. contra Logicos Sect. 216. 223. ſeq. & Laërtium VII. 80. ſeq. Secundi & quinti *ἀναποδείκτου* meminit Simplicius in 1. Phyſicor. p. 28. ut *δευτέρου τῶν ὑποθετικῶν* p. 35. b. & 97. 222. b. 224. b.

G πρῶτον] Primum recte concludendi modum ex Stoicorum ſententia vocat etiam Cicero c. 30. libri 4. Academ. quæſt. Atque idem primi & ſecundi modi exemplum attulit noſter Sect. 147. 149. & infra Sect. 198. ſeq.

79851

git. ut, Non dies eſt & nox eſt: dies autem eſt, non igitur nox eſt. Quartam, quæ ex propoſitione disjunctiva & uno disjunctorum contrarium reliqui colligit. ut, Aut dies eſt, aut nox eſt: dies autem eſt, non igitur nox eſt. Quintam, quæ ex disjunctiva & contrario unius disjunctorum reliquum colligit. ut, Aut dies eſt, aut nox eſt; nox autem non eſt, dies eſt igitur. 159. Hæ ſunt argumentationes quæ celebrantur indemonſtrabiles: quæ omnes mihi videntur propter ſuperfluitatis vitium ineptæ ad colligendum eſſe. Nam (ut à prima incipiamus) aut confeſſum & indubitatum eſt, ex hoc, ſi dies eſt, conſequi illud, lux eſt: quod præcedit illud in iſto connexo, Si dies eſt, lux eſt: aut incertum eſt. Ac ſi quidem eſt incertum, non concedemus connexum, tanquam indubitatum: ſin eſt certum hoc poſito, Dies eſt, neceſſario eſſe illud, Lux eſt: certe poſtquam diximus Dies eſt, colligitur etiam illud, Lux eſt. adeo ut hæc collectio ſufficiat, Dies eſt, lux ergo eſt: & ſupervacaneum ſit illud connexum, Si dies eſt, lux eſt. 160. Eandem viam tenemus & in impugnanda ſecunda indemonſtrabili. Aut enim fieri poteſt ut non exiſtente conſequente exiſtat antecedens, aut fieri non poteſt. ſed ſiquidem fieri poteſt, non erit verum connexum: at ſi fieri non poteſt, ſimulatque negatur conſequens, negatur etiam antecedens, adeo ut ſupervacaneum ſit rurſus connexum, quum ſatis ſit argumentum ita proponi: Non eſt lux, non eſt igitur dies. 161. Eadem ratio eſt & in tertia indemonſtrabili. Aut enim certum eſt fieri non poſſe ut ea quæ in copulativa propoſitione conjunguntur, invicem coëxiſtant: aut incertum. & ſi quidem incertum, non concedemus negativam copulativam: ſin eſt certum, ſimul atque alterum poſitum eſt, tollitur alterum, & ſuperflua eſt negatio copulativæ, quum nos ita argumentum efferre poſſimus, Dies eſt, non igitur nox eſt. 162. Eadem dicimus & in quarta & in quinta indemonſtrabili. aut enim certo compertum eſt in disjunctiva alterum quidem eſſe verum, alterum autem falſum, cum pugna perfecta, (quod promittit disjunctum) aut incertum. Et ſi quidem eſt incertum, non concedemus disjunctum: ſi autem certum, poſito uno illorum, manifeſtum eſt non eſſe alterum: & ſublato uno,

γοντα. οἷον, οὐχὶ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστιν· ἡμέρα δέ ἐστιν, οὐκ ἄρα νύξ ἐστι. τέταρτον, τὸν ἐκ διεζευγμένου [H] καὶ ἑνὸς τῶν ἐπεζευγμένων τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ συνάγοντα· οἷον, ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν, ἢ νύξ ἐστιν· ἡμέρα δέ ἐστιν, οὐκ ἄρα νύξ ἐστι. πέμπτον, [I] τὸν ἐκ διεζευγμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου ἑνὸς τῶν ἐπεζευγμένων, τὸ λοιπὸν συνάγοντα· οἷον, ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν, ἢ νύξ ἐστιν· οὐχὶ δὲ νύξ ἐστιν, ἡμέρα ἄρα ἐστίν. οὗτοι μὲν οὖν εἰσιν οἱ θρυλλούμενοι ἀναπόδεικτοι. πάντες δέ μοι δοκοῦσιν ἀσύνακτοι εἶναι κατὰ παρολκήν. αὐτίκα γοῦν ἵνα ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀρξώμεθα, ἤτοι ὁμολογεῖται, ὅτι ἀκολουθεῖ τὸ, φῶς ἐστι, τῷ, ἡμέρα ἐστί· [K] ἡγουμένῳ αὐτῷ ἐν τῷ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, [L] φῶς ἐστι, συνημμένῳ [M] ἢ ἄδηλόν ἐστιν. ἀλλ' εἰ μὲν ἄδηλόν ἐστιν, οὐ δώσομεν τὸ συνημμένον, ὡς ὁμολογούμενον· εἰ δὲ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ὄντος τοῦ, ἡμέρα ἐστὶν, ἐξ ἀνάγκης [N] ἐστὶ καὶ τὸ, φῶς ἐστιν, εἰπόντων ἡμῶν ὅτι ἡμέρα ἐστὶ, συνάγεται καὶ τὸ, φῶς ἐστιν· ὡς ἀρκεῖν τὸν τοιοῦτον λόγον, ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί· καὶ παρέλκειν τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, [O] συνημμένον. ὁμοίως δὲ φερόμεθα καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἀναποδείκτου· ἤτοι γὰρ ἐνδέχεται τοῦ λήγοντος μὴ ὄντος, εἶναι τὸ ἡγούμενον, ἢ οὐκ ἐνδέχεται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐνδέχεται, οὐκ ἔσται ὑγιὲς τὸ συνημμένον· εἰ δὲ οὐκ ἐνδέχεται, ἅμα τῷ τεθῆναι τὸ, οὐχὶ, τὸ λῆγον, τίθεται καὶ τὸ, οὐχὶ, τὸ ἡγούμενον. καὶ παρέλκει πάλιν τὸ συνημμένον, τῆς συνερωτήσεως τοιαύτης γινομένης, οὐχὶ φῶς ἐστιν, οὐκ ἄρα ὅτι ἡμέρα ἐστίν. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου ἀναποδείκτου. ἤτοι γὰρ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐν τῇ συμπλοκῇ συνυπάρξαι ἀλλήλοις, ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν ἄδηλον, οὐ δώσομεν τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς· εἰ δὲ πρόδηλον, ἅμα τῷ τεθῆναι τὸ ἕτερον, ἀναιρεῖται τὸ λοιπόν. καὶ παρέλκει τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς, οὕτως ἡμῶν ἐρωτώντων, ἡμέρα ἐστὶν, οὐκ ἄρα νύξ ἐστι. τὰ δὲ παραπλήσια λέγομεν καὶ ἐπὶ τοῦ τετάρτου [P] καὶ ἐπὶ τοῦ πέμπτου ἀναποδείκτου. ἤτοι γὰρ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ἐν τῷ διεζευγμένῳ, τὸ μὲν ἀληθές ἐστι, τὸ δὲ ψεῦδες, μετὰ μάχης τελείας (ὅπερ ἐπαγγέλλεται τὸ διεζευγμένον) ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν ἄδηλον, οὐ δώσομεν τὸ διεζευγμένον· εἰ δὲ πρόδηλον, τεθέντος ἑνὸς ἀπ' αὐτῶν, φανερόν ἐστιν ὅτι τὸ λοιπὸν οὐκ ἐστι·

NOTÆ.

H ἐκ διεζευγμένου] Ita MSS. rectius pro διαζευγμένου, quemadmodum & διεζ. ſæpius infra legitur.

I πέμπτον] Vide ſupra lib. 1. Sect. 69.

K τὸ, φῶς ἐστι, τῷ, ἡμέρα ἐστί] Ita recte MSS. pro τῷ φῶς ἐστι, τὸ ἡμέρα ἐστί.

L εἰ ἡμέρα ἐστί] In editis εἰ male exciderat.

M συνημμένῳ] Salmaſius in codice ſuo ſcripſerat συνημμένον. Sed nihil mutandum, ſenſus enim eſt quod in hoc connexo ἐν τῷ συνημμένῳ, *ſi dies eſt, lux eſt* ex antecedente ſive ἡγουμένῳ hoc: *ſi dies eſt,* ſequitur conſequens: *lux eſt.*

N ἐξ ἀνάγκης] Semel monuiſſe ſufficiat in MSS. Codicibus frequenter ejuſmodi conjuncta cum præpoſitione vel conjunctione nomina ſcribi ut unicum vocabulum, ἐξανάγκης, ſic alibi διαβραχέων, καταμέρος, ἐπιμέρους, οὐθέτερον ὅταν pro ὅτ' ἄν, καταμέρη, οὐκέτι, καθέκαστον, τουτέστι, οὐκοῦν κατιδίαν, ἐξόλου & ſimilia.

O εἰ ἡμέρα ἐστί, φῶς ἐστι] Iterum εἰ quod in editis exciderat è MSS. revocavi.

P καὶ ἐπὶ τοῦ τετάρτου] Ita MSS. In editis καὶ deeſt.

καὶ

καὶ ἀναιρεθέντος ἑνὸς, πρόδηλον ὅτι τὸ λοιπόν ἐστιν. ὡς ἀρκεῖν συνερωτᾶν οὕτως, ἡμέρα ἐστὶν, οὐκ ἄρα νύξ ἐστιν· οὐχὶ ἡμέρα ἐστὶν, νὺξ ἄρα ἐστί. καὶ παρέλκειν τὸ διεζευγμένον. παραπλήσια δὲ λέγειν ἔνεστι καὶ περὶ τῶν κατηγορικῶν καλουμένων συλλογισμῶν, [Q] οἷς μάλιστα χρῶνται οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου. οἷον γοῦν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ, τὸ δίκαιον καλὸν, τὸ καλὸν ἀγαθόν· τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν. ἤτοι ὁμολογεῖται καὶ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθόν ἐστιν, ἢ ἀμφισβητεῖται, καὶ ἔστιν ἄδηλον. ἀλλ' εἰ μὲν ἄδηλόν ἐστιν, οὐ δοθήσεται κατὰ τὴν τοῦ λόγου συνερώτησιν, καὶ διὰ τοῦτο οὐ συνάξει ὁ συλλογισμός· εἰ δὲ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι πᾶν ὅπερ ἐὰν ᾖ καλὸν, τοῦτο πάντως καὶ ἀγαθόν ἐστιν· ἅμα τῷ λεχθῆναι ὅτι τόδε τι καλόν ἐστι, συνεισάγεται καὶ τὸ, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· ὡς ἀρκεῖν τὴν τοιαύτην συνερώτησιν, τὸ δίκαιον καλὸν, τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν· καὶ παρέλκειν τὸ ἕτερον λῆμμα ἐν ᾧ τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι ἐλέγετο. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ λόγῳ, Σωκράτης ἄνθρωπος, [R] πᾶς ἄνθρωπος ζῷον, Σωκράτης ἄρα ζῷον. εἰ μὲν οὐκ ἔστι πρόδηλον αὐτόθεν ὅτι πᾶν ὅτι περ ἐὰν ᾖ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ ζῷόν ἐστιν, οὐχ ὁμολογεῖται ἡ καθόλου πρότασις, οὐδὲ δώσομεν αὐτὴν ἐν τῇ συνερωτήσει. εἰ δὲ ἕπεται τοῦ ἀνθρώπου τὶ εἶναι, τὸ καὶ ζῷον αὐτὸν ὑπάρχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀληθής ἐστιν ὁμολογουμένως ἡ, πᾶς ἄνθρωπος ζῷον, πρότασις· ἅμα τῷ λεχθῆναι ὅτι Σωκράτης ἄνθρωπος, συνεισάγεται καὶ τὸ ζῷον αὐτὸν εἶναι· ὡς ἀρκεῖν τὴν τοιαύτην συνερώτησιν, Σωκράτης ἄνθρωπος, Σωκράτης ἄρα ζῷον· καὶ παρέλκειν τὴν, πᾶς ἄνθρωπος ζῷον, πρότασιν. παραπλησίαις δὲ μεθόδοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πρώτων κατηγορικῶν [S] λόγων χρῆσθαι δυνατόν ἐστιν, ἵνα μὴ νῦν ἐνδιατρίβωμεν. πλὴν ἐπεὶ παρέλκουσιν οὗτοι οἱ λόγοι ἐν οἷς τὴν ὑποβάθραν τῶν συλλογισμῶν οἱ διαλεκτικοὶ τίθενται, ὅσον ἐπὶ τῇ παρολκῇ, [T] διατρέπεται πᾶσα ἡ διαλεκτική. μὴ δυναμένων ἡμῶν διακρῖναι τοὺς παρέλκοντας, καὶ διὰ τοῦτο ἀσυνάκτους λόγους, ἀπὸ τῶν συνακτικῶν καλουμένων συλλογισμῶν. εἰ δὲ οὐκ ἀρέσκει τισὶ λόγους μονολημμάτους [U] εἶναι, οὐκ εἰσιν

manifeſtum eſt alterum eſſe: adeo ut tali propoſitione uti ſufficiat, *Dies eſt: non igitur nox eſt. Non eſt dies, nox eſt ergo:* & ſupervacanea ſit disjunctiva propoſitio. 163. His ſimilia dici poſſunt & de categoricis quos vocant ſyllogiſmis, quibus maxime utuntur Peripatetici: quale eſt hoc argumentum: *Juſtum eſt honeſtum: honeſtum eſt bonum: ergo juſtum eſt bonum.* Aut pro confeſſo habetur & certo patet, honeſtum eſſe bonum: aut in dubio verſatur, nec certo compertum eſt. Sed ſi quidem incertum eſt, non concedetur in propoſita argumentatione, & propterea nec colliget ſyllogiſmus. at ſi certum eſt, quicquid ſit honeſtum, hoc omnino eſſe etiam bonum, ſimul atque dictum eſt, hoc vel illud eſſe honeſtum, ſimul colligitur etiam bonum eſſe; adeo ut ſufficiat ita proponere, *Juſtum eſt honeſtum: juſtum igitur eſt bonum:* & ſupervacanea ſit altera ſumptio in qua honeſtum eſſe dicebatur bonum. 164. Similiter & in hoc argumento: *Socrates eſt homo: omnis homo eſt animal: Socrates ergo eſt animal:* ſi certum non eſt ex ſeipſo, quodcunque fuerit homo, id eſſe animal, non eſt confeſſa univerſalis propoſitio, neque dabimus illam quum argumentatio inferetur. 165. At ſi, protinus ut aliquid fuerit homo, ſequitur id eſſe animal, & propterea vera eſt indubitate hæc propoſitio, *Omnis homo eſt animal:* ſimul atque dictum eſt Socratem eſſe hominem, ſimul colligitur ipſum eſſe animal: adeo ut hanc argumentationem inferre ſit ſatis, *Socrates eſt homo, Socrates ergo eſt animal:* & ſupervacanea ſit propoſitio iſta, *Omnis homo eſt animal.* 166. Similibus autem methodis in aliis primis categoricis argumentationibus uti poſſumus, ne nunc diutius huic rei immoremur. Verum enimvero quum vitioſæ ſint propter ſuperfluitatem hæc argumenta in quibus ſyllogiſmorum fundamentum Dialectici ponunt, ratione hujus ſuperfluitatis evertitur tota Dialectica: quum adeo argumenta propter ſuperfluitatem vitioſa ideoque ad colligendum inepta à ſyllogiſmi colligendi vim habentibus dijudicare nequeamus. 167. Quod ſi non placet quibusdam argumentationes conſtare unica ſumptione, non ſunt illi fide digniores quam Antipater,

NOTÆ.

Q *κατηγορικῶν συλλογισμῶν*] Ariſtoteles in Analyticis plurimum tribuit Syllogiſmo Categorico, exemplum autem quod Sextus affert primum exſtat in Platonis Alcibiade.

R *Σωκράτης ἄνθρωπος*] Syllogiſmns & hic & ſuperior eſt in figura ſyllogiſmi quarta, quam Galenicam auctore Averroë vulgo appellant. Nihil autem aliud eſt quam prima figura inverſa ita ut minor propoſitio majoris, & major minoris loco ponatur. Hinc & Alcinous priorem Syllogiſmum ex Platonis Alcibiade repetens c. 6. Iſagoges ait Platonem in prima figura argumentatum eſſe. Atque tales ſyllogiſmos poſt Ariſtotelem, Theophraſtum atque Eudemum ad primam refert figuram Boethius lib. 2. de Syllogiſmo Categorico.

S *πρώτων κατηγορικῶν*] Syllogiſmos alios Categoricos in prima figura intellige.

T *ὅσον ἐπὶ τῇ παρολκῇ*] Vitium enim hóc, quod argumentum facit *ἀσύνακτον* ſecundum Stoicos, ut dictum Sect. 147.

U *λόγους μονολημμάτους*] Argumenta in quibus non duæ ut in perfectis ſyllogiſmis, ſed tantum unica eſt præmiſſa, quæ jam Sextus diſputavit ſufficere, ut *dies eſt, lucet igitur. Non lucet, non eſt igitur dies. Juſtum eſt honeſtum, juſtum igitur eſt bonum. Socrates eſt homo, Socrates igitur eſt animal.*

qui

qui ne hujuſmodi quidem argumentationes rejicit. His igitur de cauſis dijudicari nequit argumentatio ea quæ à Dialecticis colligendi vim habere dicitur. Sed & quænam vera ſit inveniri nequit, tum ob ea quæ diximus, tum quoniam neceſſario debet in verum conſequens deſinere. nam concluſio quæ vera eſſe dicitur, aut evidens eſt, aut obſcura. Et evidens quidem minime *eſſe poſſit:* nihil enim indigeret ſumptionibus à quibus declararetur, ſi per ſeipſam ſub ſenſus noſtros caderet, nec ipſamet certe minus quam præmiſſæ illi ſumptiones, evidens eſſet. Sin eſt obſcura, quoniam de obſcuris indijudicabilis extitit hactenus controverſia, (ut antea docuimus) unde & incomprehenſibilia ſunt: incomprehenſibilis etiam erit concluſio ejus argumentationis quæ vera eſſe dicitur. Quod ſi hæc ſit incomprehenſibilis, nequaquam dignoſcemus verumne ſit quod colligitur, an falſum. Ignorabimus igitur vera ſit argumentatio necne, invenirique illa nulla ratione poterit. 169. Ut autem hæc quoque omittamus, argumentatio quæ per evidentia colligat obſcurum, inveniri non poteſt. Si enim concluſio ſequitur ex conſertione quæ eſt inter ipſius argumenti ſumptiones, at conſequens & poſterior ſumptio eſt ex iis quæ ad aliquid referuntur, nempe ad antecedens: quæ autem ſunt relata & ad aliquid referuntur, comprehenduntur ſimul invicem, (ut oſtendimus) ſi quidem obſcura ſit concluſio, obſcuræ erunt etiam ſumptiones: ſin evidentes fuerint ſumptiones, evidens erit etiam concluſio, utpote quæ comprehendatur cum illis, quæ quidem ſunt evidentes, adeo ut non amplius ex manifeſtis obſcurum colligatur. 170. Quæ quum ita ſint, ne ipſam quidem concluſionem ſumptiones patefaciunt: ſiquidem aut obſcura eſt, minimeque comprehenditur: aut manifeſta, nec patefieri neceſſe habet. Ergo ſi demonſtratio dicitur eſſe argumentatio per collectionem (id eſt colligendi vim habens) ex aliquibus quæ omnes fatentur vera, concluſionem patefaciens obſcuram, nos autem docuimus nullam dari argumentationem neque colligendi vim habentem, neque veram, neque per aliqua evidentia obſcurum colligentem, nec quæ patefaciat concluſionem: ſubſiſtere non poſſe demonſtrationem perſpicuum eſt.

ἀξιοπιστότεροι Ἀντιπάτρου, [X] ὃς οὐδὲ τοὺς τοιούτους λόγους ἀποδοκιμάζει. διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἀνεπίκριτός ἐστιν ὁ παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς συνακτικὸς καλούμενος λόγος. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος ἀνεύρετός ἐστι διά τε τὰ προειρημένα, [Y] καὶ ἐπεὶ πάντως ὀφείλει εἰς ἀληθὲς λήγειν. [Z] τὸ γὰρ συμπέρασμα τὸ ἀληθὲς εἶναι λεγόμενον, ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. καὶ φαινόμενον μὲν οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἂν δέοιτο τοῦ διὰ τῶν λημμάτων ἐκκαλύπτεσθαι δι' ἑαυτοῦ προπίπτον, καὶ οὐχ ἧττον τῶν λημμάτων αὐτοῦ φαινόμενον. οὐδὲ ἄδηλον, [A] ἐπεὶ περὶ τῶν ἀδήλων ἀνεπικρίτως διαπεφώνηται (καθάπερ ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν) διόπερ καὶ ἀκατάληπτά ἐστιν· ἀκατάληπτον ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ ἀληθοῦς εἶναι [B] λεγομένου λόγου. εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἀκατάληπτόν ἐστιν, οὐ γνωσόμεθα πότερον ἀληθές ἐστι τὸ συναγόμενον, ἢ ψεῦδος. ἀγνοήσομεν οὖν πότερον ἀληθής ἐστιν ὁ λόγος ἢ ψευδής· καὶ ἀνεύρετος ἔσται ὁ ἀληθὴς λόγος. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παρῶμεν, ὁ διὰ προδήλων ἄδηλον συνάγων, ἀνεύρετός ἐστιν. εἰ γὰρ ἕπεται τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ ἡ ἐπιφορὰ, τὸ δ' ἑπόμενον καὶ τὸ λῆγον, πρός τι ἐστὶ καὶ πρὸς τὸ ἡγούμενον· τὰ δὲ πρός τι, συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις [C] (ὡς παρεστήσαμεν) εἰ μὲν ἄδηλόν ἐστι τὸ συμπέρασμα, ἄδηλα ἔσται καὶ τὰ λήμματα· εἰ δὲ πρόδηλά ἐστι τὰ λήμματα, πρόδηλον ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα, ἅτε συγκαταλαμβανόμενον [D] αὐτοῖς προδήλοις οὖσιν· ὡς μηκέτι ἐκ προδήλων ἄδηλον συνάγεσθαι. διὰ δὲ ταῦτα οὐδὲ ἐκκαλύπτεται ὑπὸ τῶν λημμάτων ἡ ἐπιφορὰ, ἤτοι ἄδηλος οὖσα, καὶ μὴ καταλαμβανομένη, ἢ πρόδηλος καὶ μὴ δεομένη τοῦ ἐκκαλύψοντος. [E] εἰ τοίνυν ἡ ἀπόδειξις [F] λόγος εἶναι λέγεται κατὰ συναγωγὴν, τουτέστι συνακτικὸς διά τινων ὁμολογουμένως ἀληθῶν, ἐπιφορὰν ἐκκαλύπτων ἄδηλον· ὑπεμνήσαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι οὔτε λόγος τίς ἐστιν, [G] οὔτε συνακτικὸς, [H] οὔτε ἀληθὴς, [I] οὔτε διά τινων [K] προδήλων ἄδηλον συνάγων, οὔτε ἐκκαλυπτικὸς τοῦ συμπεράσματος· φανερόν ἐστιν ὅτι ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις.

N O T Æ.

X *Ἀντιπάτρου*] Antipater Tarſenſis intelligitur, Stoicus celebris, diſcipulus Diogenis Babylonii, & Panætii Rhodii Magiſter, de quo dixi libro III. Bibliothecæ Græcæ cap. 15. Idem ex Antipatro refert noſter 2. contra Logicos Sect. 444. ubi eum è numero *τῶν ἐν τῇ Στωϊκῇ ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν* fuiſſe teſtatur.

Y *διά τε τὰ προειρημένα*] Supra Sect. 85. ſeq.

Z *εἰς ἀληθὲς λήγειν*] Vide Sect. 138.

A *οὐδὲ ἄδηλον*] Ita recte MSS. pro *εἰ δέ*.

B *ἀληθοῦς εἶναι*] MS. Vratiſlav. *ἀληθὲς εἶναι*.

C *συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις*] Supra Sect. 119. 125. &c. infra 179. & lib. 2. Sect. 7.

D *ἅτε συγκαταλαμβανόμενον*] Sic MSS. pro *ὥστε*.

E *ἐκκαλύψοντος*] Al. *ἐκκαλύψαντος*, ut Sect. 116.

F *εἰ τοίνυν ἡ ἀπόδειξις*] Supra Sect. 135. 143.

G *ὅτι οὔτε λόγος τίς ἐστιν*] Sect. 144.

H *οὔτε συνακτικός*] Sect. 145. ſeq.

I *οὔτε ἀληθής*] Sect. 168.

K *οὔτε διά τινων*] Sect. 169.

καὶ

καὶ κατ᾽ ἐκείνην δὲ τὴν ἐπιβολὴν ἀνύπαρκτον ἢ καὶ ἀνεπινόητον εὑρήσομεν τὴν ἀπόδειξιν. ὁ γὰρ λέγων εἶναι ἀπόδειξιν, ἤτοι γενικὴν τίθησιν ἀπόδειξιν, ἢ εἰδικήν τινα· ἀλλ᾽ οὔτε τὴν γενικὴν οὔτε εἰδικὴν ἀπόδειξιν τιθέναι δυνατὸν (ὡς ὑπομνήσομεν) παρὰ δὲ ταύτας ἄλλο τι νοεῖν οὐκ ἐνδέχεται· οὐκ ἄρα δύναταί τις ὡς ὑπάρχουσαν τιθέναι τὴν ἀπόδειξιν. ἡ μὲν οὖν γενικὴ ἀπόδειξις ἀνυπόστατός ἐστι διὰ τάδε· ἤτοι ἔχει λήμματά τινα καί τινα ἐπιφορὰν, ἢ οὐκ ἔχει· καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει, οὐδὲ ἀπόδειξίς ἐστιν· εἰ δὲ λήμματά τινα ἔχει, καὶ ἐπιφοράν τινα, ἐπεὶ πᾶν τὸ ἀποδεικνύμενον, οὕτω καὶ ἀποδεικνύον, ἐπὶ μέρους ἐστὶν, εἰδικὴ ἔσται ἀπόδειξις· οὐκ ἄρα ἐστί τις γενικὴ ἀπόδειξις· ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰδική. ἤτοι γὰρ τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς ἐπιφορᾶς σύστημα, ἀπόδειξιν ἐροῦσιν, ἢ τὸ σύστημα ἐκ τῶν λημμάτων [L] μόνον. οὐδέτερον δὲ τούτων ἐστὶν ἀπόδειξις, ὡς παραστήσω, οὐκ ἄρα ἐστὶν εἰδικὴ ἀπόδειξις. τὸ μὲν οὖν σύστημα τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς ἐπιφορᾶς, οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· πρῶτον μὲν ὅτι μέρος τι ἔχουσα ἄδηλον, τουτέστι τὴν ἐπιφορὰν, ἄδηλος ἔσται· ὅπερ ἄτοπον. εἰ γὰρ ἄδηλός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις ἄυτη, δεήσεται τοῦ ἀποδείξοντος αὐτὴν μᾶλλον ἢ ἑτέρων ἔσται ἀποδεικτική. εἶτα καὶ ἐπεὶ πρός τι φασὶν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν, καὶ πρὸς τὴν ἐπιφοράν· τὰ δὲ πρός τι πρὸς ἑτέροις [M] νοεῖται, ὡς αὐτοί φασιν, ἕτερον εἶναι δεῖ τὸ ἀποδεικνύμενον, τῆς ἀποδείξεως· εἰ οὖν τὸ συμπέρασμά ἐστι τὸ ἀποδεικνύμενον, οὐ νοηθήσεται ἡ ἀπόδειξις σὺν τῷ συμπεράσματι. καὶ γὰρ ἤτοι συμβάλλεταί τι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ἑαυτοῦ τὸ συμπέρασμα, ἢ οὐδαμῶς· ἀλλ᾽ εἰ μὲν συμβάλλεται, ἑαυτοῦ ἔσται ἐκκαλυπτικόν· εἰ δὲ οὐ συμβάλλεται, ἀλλὰ παρέλκει, οὐδὲ μέρος τῆς ἀποδείξεως ἔσται· ἐπεὶ κἀκείνην κατὰ παρολκὴν [N] ἐροῦμεν εἶναι μοχθηράν. ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ σύστημα τῶν λημμάτων μόνων, ἀπόδειξις ἂν εἴη. τίς γὰρ ἂν εἴποι, τὸ οὕτως λεγόμενον, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν, ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστί· [O] ἢ λόγον εἶναι, ἢ διάνοιαν ὅλως ἀπαρτίζειν; οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ σύστημα τῶν λημμάτων μόνον ἀπόδειξίς ἐστιν. οὐδὲ ἡ εἰδικὴ ἄρα ἀπόδειξις ὑπόστασιν

171. Sed & iſtis *rationibus illos* aggredientes, non exiſtere, aut etiam intelligi non poſſe comperiemus demonſtrationem. Nam qui dicit eſſe demonſtrationem, aut illam generalem ponit, aut ſpecialem aliquam. Sed nec generalis nec ſpecialis demonſtratio poni queat, (ut docebimus) præter has autem aliud quicquam intellectu percipere non poſſumus, nemo igitur ut exiſtentem ponere demonſtrationem poteſt. 172. Ac generalis quidem demonſtratio conſiſtere non poteſt ob hæc *quæ ſequuntur*. Aut enim habet ſumptiones aliquas & aliquam concluſionem, aut non habet. & ſi quidem non habet, ne demonſtratio quidem eſt. ſin ſumptiones aliquas habet & concluſionem aliquam, quoniam omne quod demonſtratur, itidem & quod demonſtrat, particulare eſt, ſpecialis erit demonſtratio. Non eſt igitur ulla generalis demonſtratio. 173. Sed neque ſpecialis ulla eſt. Aut enim dicent demonſtrationem eſſe coagmentationem ex ſumptionibus & concluſione, aut coagmentationem ex ſumptionibus ſolum. Atqui neutrum horum eſt demonſtratio (ut oſtendam: non eſt igitur ſpecialis demonſtratio. 174. Coagmentatio itaque ex ſumptionibus & concluſione, non eſt demonſtratio. primum quidem, quia partem aliquam habens obſcuram incertamque, (videlicet concluſionem) obſcura incertaque erit. quod abſurdum eſt. Si enim obſcura incertaque eſt hæc demonſtratio, ipſa indigebit alio eam demonſtrante potius, quam erit aliorum demonſtratoria. 175. Deinde quia dicunt relatum eſſe ſive ad aliquid referri demonſtrationem nempe ad concluſionem: quæ autem relata ſunt, ad alia referri intelliguntur ut ipſi dicunt: oportet itaque ut id quod demonſtratur, aliud à demonſtratione ac diverſum ſit. Si igitur concluſio ſit id quod demonſtratur, non intelligi poterit demonſtratio cum concluſione. aut enim aliquid adjumenti adfert concluſio ad demonſtrationem ſui, aut nihil. ſed ſi quid adjuvat, ſui ipſius erit declarativa: ſi nihil adjuvat, ſed ſupervacanea eſt, ne pars quidem demonſtrationis erit: quoniam & illam demonſtrationem, propter ſuperfluitatem dicemus eſſe vitioſam. 176. Sed neque coagmentatio ſola ex ſolis ſumptionibus, demonſtratio fuerit. nam quis concedat, hoc ſi dicam: *Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt:* aut argumentationem eſſe, aut ſententiam ullo modo efficere? Ergo neque coagmentatio ex ſolis ſumptionibus, demonſtratio eſt. unde fit ut ne ſpecialis quidem demon-

N O T Æ.

L σύστημα ἐκ τῶν λημμάτων] In editis ἐκ omiſſum. Ad totam autem hanc diſputationem conferendus liber adverſus Rhetores Sect. 107. ſeq. & liber 2. adverſus Logicos.

M πρὸς ἑτέροις] Al. πρὸς ἑτέρους male, nam eſſe deberet πρὸς ἕτερα.

N κατὰ παρολκὴν] Supra Sect. 147. & 166.

O ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστί] Hic in editis ſequebatur, φῶς ἐστι, male utique, dare enim vult Sextus exemplum argumenti, ex ſolis conſtantis præmiſſis, in quo concluſio deſideratur. adeoque argumentum ipſum nullum eſt, unde conficit demonſtrationem ſine concluſione nullam eſſe poſſe.

ſtratio ſubſiſtere poſſit. Quod ſi neque ſpecialis demonſtratio ſubſiſtere poteſt, neque generalis, ultra hæc autem non poſſumus demonſtrationem intellectu percipere, ſubſiſtere non poteſt demonſtratio. 177. Verum ex his quoque inſubſiſtentia demonſtrationis doceri poteſt. Si enim eſt demonſtratio, aut evidens *ipſa aliud itidem* evidens patefacit, aut obſcura obſcurum, aut obſcura manifeſtum, aut manifeſta obſcurum. at demonſtratio nulla intellectu percipi poteſt quæ ad ullum horum patefaciendum valeat. Eſt ergo hujuſmodi quæ intelligi neutiquam poſſit. 178. Nam ſi manifeſta ipſa id quod manifeſtum eſt, patefacit, quod patefacit una evidens erit & obſcurum. Evidens quidem, quoniam tale eſſe ſupponitur: obſcurum autem, quia patefactione eget, & non ex ſeipſo ſub ſenſum nobis aperte cadit. Sin obſcura obſcurum *patefacere dicatur*, ipſa egebit alio à quo patefiat, & ad aliorum patefactionem non valebit: quod à demonſtrationis notione prorſus alienum eſt. 179. Propterea neque obſcura manifeſti poteſt eſſe demonſtratio, neque manifeſta obſcuri. quia enim refertur ad aliquid, quæ autem relata ſunt, ſimul invicem comprehenduntur, ſi comprehendatur una cum manifeſta demonſtratione id quod dicitur demonſtrari, erit & ipſum manifeſtum: adeo ut retorqueatur oratio, & non comperiatur ipſa manifeſta obſcuri eſſe demonſtrativa. Si ergo neque evidens evidentis eſt demonſtratio, neque obſcura obſcuri, nec obſcura manifeſti, nec manifeſta obſcuri, præter hæc autem nihil eſſe dicunt: nihil eſſe demonſtrationem dicendum eſt. 180. His & illud addendum eſt. Controverſiæ ſunt de demonſtratione. alii enim ne eſſe quidem ipſam dicunt, (ut ii qui nihil omnino eſſe dicunt) alii eſſe, ut bona pars Dogmaticorum. Nos autem nihilo magis eſſe ipſam quam non eſſe dicimus. 181. Præterea demonſtratio contineat dogma neceſſe eſt: at omne dogma controverſum eſt: itaque de omni demonſtratione eſſe controverſiam neceſſe eſt. Si enim (verbi gratia) quando pro confeſſa & indubitata habetur demonſtratio qua demonſtratur eſſe vacuum, una etiam vacuum eſſe pro

ἔχει. εἰ δὲ μήτε ἡ εἰδικὴ ἀπόδειξις ὑφέστηκε, μηδὲ ἡ γενική· παρὰ δὲ ταύτας [P] οὐκ ἔστιν ἐννοεῖν ἀπόδειξιν, ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. ἔτι ἐκ τούτων τὸ ἀνυπόστατον τῆς ἀποδείξεως ἔνεστιν ὑπομιμνήσκειν. εἰ γάρ ἐστιν ἀπόδειξις, ἤτοι φαινομένη φαινομένου ἐστὶν ἐκκαλυπτικὴ, ἢ ἄδηλος ἀδήλου, ἢ ἄδηλος φαινομένου, ἢ φαινομένη ἀδήλου. οὐδενὸς δὲ τούτων ἐκκαλυπτικὴ δύναται ἐπινοεῖσθαι· ἀνεπινόητος ἄρα ἐστίν. εἰ μὲν γὰρ φαινομένη φαινομένου ἐκκαλυπτική ἐστιν, ἔσται τὸ ἐκκαλυπτόμενον, ἅμα φαινόμενόν τε καὶ ἄδηλον· φαινόμενον μὲν, ἐπεὶ τοιοῦτον εἶναι ὑπετέθη· ἄδηλον δὲ, ἐπεὶ δεῖται τοῦ ἐκκαλύψοντος, καὶ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ὑποπίπτει ἡμῖν σαφῶς. εἰ δὲ ἄδηλος ἀδήλου, αὕτη δεηθήσεται τοῦ ἐκκαλύψοντος [Q] αὐτήν· καὶ οὐκ ἔσται ἐκκαλυπτικὴ ἑτέρων, ὅπερ ἀφέστηκε τῆς ἐννοίας τῆς ἀποδείξεως. διὰ δὲ ταῦτα οὐδὲ ἄδηλος προδήλου δύναται εἶναι ἀπόδειξις· ἀλλ᾽ οὐδὲ πρόδηλος ἀδήλου. ἐπεὶ γὰρ πρός τι ἐστί· τὰ δὲ πρός τι, ἀλλήλοις συγκαταλαμβάνεται· [R] συγκαταλαμβανόμενον τῷ προδήλῳ ἀποδείξει τὸ ἀποδείκνυσθαι λεγόμενον, πρόδηλον ἔσται· ὡς περιτρέπεσθαι τὸν λόγον, καὶ μὴ εὑρίσκεσθαι πρόδηλον αὐτὴν ἀδήλου ἀποδεικτικήν. εἰ οὖν μήτε φαινομένη φαινομένου ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις, μήτε ἄδηλος ἀδήλου, μήτε ἄδηλος προδήλου, μήτε πρόδηλος ἀδήλου, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν εἶναι λέγουσιν, λεκτέον μηδὲν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν. πρὸς τούτοις κἀκεῖνο λεκτέον· διαπεφώνηται περὶ τῆς ἀποδείξεως. οἱ μὲν γὰρ μηδὲ εἶναι λέγουσιν αὐτὴν, ὡς οἱ μηδὲν ὅλως εἶναι [S] φάσκοντες· οἱ δὲ εἶναι, ὡς οἱ πολλοὶ τῶν Δογματικῶν· [T] ἡμεῖς δὲ, μὴ μᾶλλον [U] εἶναι αὐτὴν ἢ μὴ εἶναι φαμέν. καὶ ἄλλως ἡ ἀπόδειξις δόγμα πάντως περιέχει· περὶ παντὸς δὲ δόγματος διαπεφωνήκασιν· [X] ὥστε περὶ πάσης ἀποδείξεως ἀνάγκη εἶναι διαφωνίαν. εἰ γὰρ τῆς ἀποδείξεως, τοῦ εἶναι κενὸν [Y] (λόγου ἕνεκεν) ὁμολογουμένης, καὶ τὸ εἶναι κενὸν συνο-

NOTÆ.

P *παρὰ δὲ ταύτας*] Ita MSS. pro *ταῦτα*, & paullo ante *μήτε ἡ γενική*.

Q *τοῦ ἐκκαλύψοντος*] Ita MSS. pro *ἐκκαλύψαντος*.

R *συγκαταλαμβάνεται*] Supra Sect. 169. Mox *τῷ προδήλῳ* habent MSS. cum articulo.

S *οἱ μηδὲν ὅλως εἶναι*] Nihil vere ita eſſe quale videtur, ſed opinionem in omnibus utramque facere paginam, vide quæ de Xeniade & Xenophane annotavi ſupra Sect. 18. hujus libri.

T *πολλοὶ τῶν Δογματικῶν*] Plerique, non omnes, nam & illi qui nihil eſſe verum aſſeverabant, de quibus dictum Sect. 85. Dogmaticis adſcribendi ſunt.

U *μὴ μᾶλλον*] Vox Sceptica, *ἰσοσθένειαν* argumentorum ex utraque parte agnoſcentis atque inde ſuſpendentis aſſenſum. Supra lib. 1. cap. 19.

X *περὶ παντὸς δόγματος διαπεφωνήκασιν*] Dogma eſt decretum placitumque Sectæ alicui vel pluribus probatum, quod ab illis defenditur omni ſtudio, ab aliis vero impugnatur, unde ipſum *δογματικῶν* nomen & verbum *δογματίζειν*. Si quid vero ſit in quo nulla plane ſecta diſſentiat, illud non poſſit eſſe *δόγμα*, ſed *ἔννοια* quædam communis. Confer lib. 2. contra Log. Sect. 319.

Y *τῆς ἀποδείξεως τοῦ εἶναι κενόν*] Epicuri ſchola vacuum & inanitatem dari hac pugnabat demonſtratione, *εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἀλλὰ μὲν ἔστι κίνησις, ἔστιν ἄρα κενόν.* Lucretius I. 335.

Quod ſi non eſſet, nulla ratione moveri
Res poſſet - -

ὁμολογεῖται· δῆλον ὅτι οἱ ἀμφισβητοῦντες περὶ τοῦ εἶναι κενὸν, καὶ περὶ τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ ἀμφισβητοῦσιν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων δογμάτων, ὧν εἰσὶν αἱ ἀποδείξεις, ὁ αὐτὸς λόγος. πᾶσα τοίνυν ἀπόδειξις ἀμφισβητεῖται, καὶ ἐν διαφωνίᾳ ἐστίν. ἐπεὶ οὖν ἄδηλός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, διὰ τὴν διαφωνίαν τὴν περὶ αὐτῆς (τὰ γὰρ διάφωνα, καθὸ διαπεφώνηται, ἄδηλά ἐστιν) οὐκ ἔστιν ἐξ ἑαυτῆς πρόδηλος· ἀλλ' ἐξ ἀποδείξεως ὀφείλει ἡμῖν συνίστασθαι. ἡ οὖν ἀπόδειξις δι' ἧς κατασκευάζεται ἡ ἀπόδειξις, ὁμολογουμένη μὲν καὶ πρόδηλος οὐκ ἔσται. (ζητοῦμεν γὰρ νῦν εἰ ἔστιν ἀπόδειξις ὅλως.) διαφωνουμένη δὲ καὶ ἄδηλος οὖσα δεήσεται ἀποδείξεως ἄλλης, κἀκείνη ἄλλης, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα ἀποδεῖξαι· ἀδύνατον ἄρα παραστῆσαι ὅτι ἔστιν ἀπόδειξις. ἀλλ' οὐδὲ διὰ σημείου δύναται ἐκκαλύπτεσθαι. ζητουμένου γὰρ τοῦ εἰ ἔστι σημεῖον, [Z] καὶ ἀποδείξεως τοῦ σημείου δεομένου πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὕπαρξιν, ὁ δι' ἀλλήλων [A] εὑρίσκεται τρόπος· τῆς μὲν ἀποδείξεως, σημείου δεομένης· τοῦ δὲ σημείου, πάλιν ἀποδείξεως· ὅπερ ἄτοπον. διὰ δὲ ταῦτα, οὐδὲ ἐπικρῖναι δυνατόν ἐστι περὶ τῆς ἀποδείξεως διαφωνίαν· ἐπεὶ χρῄζει μὲν κριτηρίου ἡ ἐπίκρισις· ζητήσεως δὲ οὔσης, περὶ τοῦ εἰ ἔστι κριτήριον, [B] ὡς παρεστήσαμεν· καὶ διὰ τοῦτο, ἀποδείξεως τοῦ κριτηρίου δεομένου, τῆς δεικνυούσης ὅτι ἔστι τι κριτήριον, ὁ διάλληλος τρόπος τῆς ἀπορίας εὑρίσκεται πάλιν. εἰ οὖν μήτε δι' ἀποδείξεως, μήτε διὰ σημείου, μήτε διὰ κριτηρίου ἐστὶν ὑπομνῆσαι ὅτι ἐστὶ ἀπόδειξις, ἀλλ' οὐδ' ἐξ αὐτῆς [C] πρόδηλός ἐστιν, ὡς παρεστήσαμεν, ἀκατάληπτον ἔσται εἰ ἔστιν ἀπόδειξις· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτος ἔσται ἡ ἀπόδειξις. νενόηται μὲν γὰρ σὺν τῷ ἀποδεικνῦναι· ἀποδεικνῦναι δὲ οὐκ ἂν δύναιτο μὴ καταλαμβανομένη. διόπερ οὐδὲ ἀπόδειξις ἔσται. ταῦτα μὲν ὡς ἐν ὑποτυπώσει καὶ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ἀρκέσει λελέχθαι. οἱ δὲ Δογματικοὶ [D] τοὐναντίον κατασκευάζοντές φασιν, ὅτι ἤτοι ἀποδεικτικοί εἰσιν οἱ κατὰ τῆς ἀποδείξεως

confeſſo habetur: nempe etiam qui dubitant an ſit vacuum, etiam de illius demonſtratione dubitabunt. eademque eſt in aliis dogmatibus, quorum ſunt demonſtrationes, ratio. Omnis igitur demonſtratio in dubium revocatur & controverſa eſt. 182. Quoniam itaque obſcura incertaque eſt demonſtratio propter controverſiam quæ de ea eſt: (quæ enim controverſa ſunt, quatenus in controverſia poſita ſunt, ſunt obſcura incertaque) non eſt ex ſe ipſa evidens, ſed ex demonſtratione nobis debet aſtrui. at vero demonſtratio qua aſtruitur demonſtratio, & ipſa indubitata & evidens non erit. (nunc enim adhuc quærimus an ullo modo ſit demonſtratio) at ſi controverſa ſit & incerta; alia demonſtratione egebit, & hæc rurſus alia, atque ita in infinitum uſque. At nullo modo poſſunt infinita demonſtrari. Nullo modo igitur demonſtrare licet, dari demonſtrationem. 183. Sed ne per ſignum quidem patefieri id poteſt. quum enim quæratur an ſit ſignum, & ſignum egeat demonſtratione, ad ſui exiſtentiam *aſtruendam*, comperitur eſſe modus colligendi vitioſus unum mutuo per alterum probandi, quum demonſtratio ſigno egeat, ſignum autem demonſtratione: quod abſurdum eſt. Propterea ne dijudicari quidem poteſt controverſia quæ de demonſtratione eſt, quia eget quidem criterio ſive dijudicatorio ipſa dijudicatio: quum autem ambigatur an ſit dijudicatorium, (ut oſtendimus) & propterea dijudicatorium indigeat demonſtratione quæ oſtendat eſſe dijudicatorium: rurſus vitioſus per circulum dubitationis modus comperitur. 184. Si igitur neque per demonſtrationem, neque per ſignum, neque per criterium, doceri poteſt eſſe demonſtrationem, ſed neque ex ſeipſa patet (ut oſtendimus) incomprehenſibile erit an ſit demonſtratio, & propterea etiam nulla erit demonſtratio. Intelligitur enim eo ipſo quando demonſtrat. demonſtrare autem non poteſt, ſi non comprehendatur. ideo nec demonſtratio erit. 185. Hæc quidem, ut in brevi inſtitutione, etiam adverſus demonſtrationem dixiſſe ſatis fuerit. At Dogmatici contraria his aſtruentes, dicunt, Aut demonſtrativa ſunt argumenta adverſus demonſtrationem

N O T Æ.

Z εἰ ἔστι σημεῖον] Supra Sect. 104. ſeq.

A ὁ δι' ἀλλήλων] Ita MSS. pro διαλλήλων. Confer 2. contra Log. Sect. 379. Paſſim autem & ſæpius noſter vocat τρόπον διάλληλον, circulum vitioſum quo controverſam ex re controverſa & hæc viciſſim ex illo quod controverſum eſt confirmatur. Sed & ὁ διαλλήλων τρόπος recurrit infra Sect. 202. atque aliis in locis.

B εἰ ἔστι κριτήριον] Supra Sect. 48. ſeq.

C οὐδ' ἐξ αὐτῆς] Sect. 144. ſeq.

D οἱ Δογματικοὶ] Facit huc locus Johannis Philoponi in Analytica priora p. IX. b. οἱ Ἐφεκτικοὶ κατασκευάζοντες ὅτι οὐκ ἔστι συλλογισμὸς, ἔλεγον οὕτως· ἀποδεικνύντες φατὲ ὅτι συλλογισμὸς, ἢ οὔ· εἰ μὲν οὐκ ἀποδεικνύντες, οὐ πιστεύσομεν χωρὶς ἀποδείξεως ὑμῖν ὅτι ἔστι συλλογισμὸς, εἰ δὲ ἀποδείκνυτε, συλλογισμῷ δῆλον ὅτι ἄλλῳ χρῆσθε, ὃν πάλιν δι' ἑτέρου συλλογισμοῦ δέον ὑμᾶς ἀποδεικνύειν, ὅτι ἔστι συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς, κἀκεῖνος πάλιν δι' ἑτέρου, καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. Πρὸς οὓς φαμεν, ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἁλίσκεσθε (ita leg. pro ἡμετέροις ἁλίσκεσθαι) λόγοις, τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἡμεῖς φήσομεν πρὸς ὑμᾶς. ἢ γὰρ ἀπεδείξατε ὅτι οὐκ ἔστι συλλογισμὸς, ἢ οὐκ ἀπεδείξατε. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἀπεδείξατε, διὰ τοῦτο οὐ πιστεύομεν ὑμῖν· εἰ δὲ ἀπεδείξατε, ἀποδείξει δῆλον ὅτι τινὶ χρώμενοι, ὥστε ἔστι συλλογισμὸς δι' οὗ ἀπεδείξατε.

propoſita, aut non demonſtrativa: ac ſi quidem non demonſtrativa, non poſſunt oſtendere non eſſe demonſtrationem. ſin demonſtrativa, illimet ipſi ſubſiſtentiam demonſtrationis (ſi retorqueantur in illos ſua verba) inducunt. 186. Unde & tale proponunt argumentum: *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio: ſi non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio. Atqui aut eſt demonſtratio, aut non eſt demonſtratio. Eſt igitur demonſtratio.* Ejusdem momenti argumento etiam colligunt ſic: *Quod conſequitur ex oppoſitis, non ſolum verum eſt, ſed etiam neceſſarium: atqui oppoſita ſunt hæc inter ſe, Eſt demonſtratio, non eſt demonſtratio: ex quorum utroque ſequitur eſſe demonſtrationem. eſt igitur demonſtratio.* 187. Sed enim contra hæc quoque opponi aliquid poteſt. Verbi gratia, ſi ita dicamus, Quandoquidem non exiſtimamus argumentationem ullam eſſe demonſtrativam, ne eas quidem quæ ſunt adverſus demonſtrationem, neceſſario dicimus eſſe demonſtrativas, ſed videri nobis veriſimiles. Veriſimiles autem neceſſe non habent ut ſint demonſtrativæ. Quod ſi demonſtrativæ quoque ſint (quod non affirmamus) neceſſario etiam fuerint veræ. Veræ autem argumentationes eæ ſunt quæ vera per verum colligunt: itaque vera eſt earum concluſio: Atqui ea hæc erat: *Non eſt ergo demonſtratio.* Itaque retorquendo in illos ſua verba, non eſt demonſtratio. 188. Præterea fieri poteſt ut quemadmodum purgantia medicamenta ſeipſa expellunt una cum materiis in corpore ſubſiſtentibus, ſic etiam argumentationes iſtæ una cum aliis quæ dicuntur eſſe demonſtrativæ, ſeipſas evertant. Hoc enim non eſt abſurdum. Nam & hæc vox, *Nihil eſt verum*, non ſolum reliqua omnia tollit, ſed ſeipſam quoque una cum aliis evertit. Et hoc argumentum: *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio: ſi non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio. atqui aut eſt, aut non eſt: eſt ergo.* poteſt etiam multis modis oſtendi quod nullam colligendi vim habeat. ſed in præſentia hac argumentatione contenti erimus. Si vitioſum non eſt hoc connexum, 189. *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio:* oportet oppoſitum conſequentis in eo, nempe hoc, *Non eſt demonſtratio*, adverſari illi, *Eſt demonſtratio.* illud enim eſt connexi antecedens. Atqui fieri ſecundum ipſos non poteſt ut connexum vitio non careat, quod ex adverſantibus propoſitionibus conſtat. Nam

ἠρωτημένοι λόγοι, ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἀποδεικτικοὶ, οὐ δύνανται δεικνῦναι ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ ἀπόδειξις· εἰ δὲ ἀποδεικτικοί εἰσιν αὐτοὶ οὗτοι τὴν ὑπόστασιν τῆς ἀποδείξεως ἐκ περιτροπῆς εἰσάγουσιν. ὅθεν καὶ τοιοῦτον συνερωτῶσι λόγον· 98 εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, [E] ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις. ἤτοι δὲ ἔστιν ἀπόδειξις, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ τοῦτον ἐρωτῶσι τὸν λόγον· τὸ τοῖς ἀντικειμένοις ἑπόμενον, οὐ μόνον ἀληθές ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον· ἀντίκειται δὲ ταῦτα ἀλλήλοις, ἔστιν ἀπόδειξις, οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· ὧν ἑκατέρῳ ἀκολουθεῖ τὸ εἶναι ἀπόδειξιν· ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις. ἔνεστι μὲν οὖν πρὸς ταῦτα ἀντιλέγειν, οἷον γοῦν, ἐπεὶ μὴ νομίζομέν τινα λόγον εἶναι ἀποδεικτικὸν, καὶ τοὺς κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγους, οὐ πάντως φαμὲν ἀποδεικτικοὺς εἶναι, ἀλλὰ φαίνεσθαι ἡμῖν πιθανούς· οἱ δὲ πιθανοὶ, οὐκ ἐξ ἀνάγκης εἰσὶν ἀποδεικτικοί. εἰ δὲ ἄρα καὶ ἀποδεικτικοί εἰσιν (ὅπερ οὐ διαβεβαιούμεθα) πάντως καὶ ἀληθεῖς. [F] ἀληθεῖς δέ εἰσι λόγοι, δι' ἀληθῶν ἀληθὲς συνάγοντες· οὐκοῦν ἀληθής ἐστιν αὐτῶν ἡ ἐπιφορά. ἦν δέγε αὕτη, οὐκ ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις, ἄρα ἐστὶ τὸ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἐκ περιτροπῆς. δύνανται δὲ οἱ λόγοι καὶ καθάπερ τὰ καθαρτικὰ 99 φάρμακα ταῖς ἐν τῷ σώματι ὑποκειμέναις ὕλαις ἑαυτὰ συνεξάγει, οὕτω καὶ αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις λόγοις τοῖς ἀποδεικτικοῖς εἶναι λεγομένοις, καὶ ἑαυτοὺς συμπεριγράφειν, [G] τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπεμφαῖνον. ἐπεὶ καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἡ, οὐδέν ἐστιν ἀληθὲς, 100 οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἕκαστον ἀναιρεῖ, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν [H] ἐκείνοις συμπεριτρέπει. ὅ, τε λόγος οὗτος δύναται δείκνυσθαι ἀσύνακτος· εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις. ἤτοι δέ ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν· ἔστιν ἄρα. καὶ διὰ πλειόνων μέν· ὡς δὲ πρὸς τὸ παρὸν, ἀρκούντως διὰ τοῦδε τοῦ ἐπιχειρήματος, εἰ ὑγιές ἐστι τὸ συνημμένον τοῦτο· εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις· δεῖ τὸ ἀντικείμενον [I] τοῦ ἐν αὐτῷ λήγοντος, τουτέστι τὸ, οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, μάχεσθαι τῷ, ἔστιν ἀπόδειξις. τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ συνημμένου τὸ ἡγούμενον. ἀδύνατον δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς, συνημμένον ὑγιὲς εἶναι, ἐκ μαχομένων ἀξιωμάτων συνεστώς. τὸ

N O T Æ.

E εἰ ἔστιν - - εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις] Novum exemplum argumenti διὰ δύο τροπικῶν, quale fuit Sect. 131.

F πάντως καὶ ἀληθεῖς] Supra Sect. 143.

G συμπεριγράφειν] Vide de hoc verbo ad lib. 1. Sect. 13.

Illa porro ſimilitudine à purgantibus ducta medicamentis utitur noſter etiam lib. 1. Sect. 206.

H ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν] Hoc jam notaverat ſupra Sect. 86. hujus libri 2.

I τὸ ἀντικείμενον] Supra Sect. 158.

μὲν

μὲν γὰρ συνημμένον ἐπαγγέλλεται, ὄντος τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμένου, εἶναι καὶ τὸ λῆγον· τὰ δὲ μαχόμενα, τοὐναντίον· ὄντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν ὁποιουδήποτε, ἀδύνατον εἶναι τὸ λοιπὸν ὑπάρχειν. ὄντος ἄρα ὑγιοῦς τοῦδε τοῦ συνημμένου, εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, οὐ δύναται ὑγιὲς εἶναι τοῦτο τὸ συνημμένον, εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις. πάλιν δ' αὖ συγχωρούντων ἡμῶν καθ' ὑπόθεσιν, ὑγιὲς εἶναι τόδε τὸ συνημμένον, εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, δύναται συνυπάρχειν τὸ, εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, τῷ, οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ δὲ δύναται αὐτῷ συνυπάρχειν, οὐ μάχεται αὐτῷ. ἐν ἄρα τῷ, εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, συνημμένῳ, οὐ μάχεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐν αὐτῷ λήγοντος, τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ· ὥστε οὐκ ἔσται ὑγιές. πάλιν τοῦτο τὸ συνημμένον, ἐκείνου κατὰ συγχώρησιν ὡς ὑγιοῦς τιθεμένου, μὴ μαχομένου δὲ τοῦ, οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, τῷ, ἔστιν ἀπόδειξις, οὐδὲ τὸ διεζευγμένον ὑγιὲς ἔσται τὸ, ἤτοι ἔστιν ἀπόδειξις, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις. τὸ γὰρ ὑγιὲς διεζευγμένον, ἐπαγγέλλεται ἓν τῶν ἐν αὐτῷ, ὑγιὲς εἶναι· τὸ δὲ λοιπὸν ἢ τὰ λοιπὰ, ψεῦδος ἢ ψευδῆ, μετὰ μάχης. ἢ, εἴπερ ὑγιές ἐστι τὸ διεζευγμένον, πάλιν φαῦλον εὑρίσκεται τὸ, εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, συνημμένον, ἐκ μαχομένων συνεστώς. οὐκοῦν ἀσύμφωνά τε ἐστὶ καὶ ἀλλήλων ἀναιρετικὰ τὰ ἐν τῷ λόγῳ τῷ προειρημένῳ λήμματα· διόπερ οὐκ ἔστιν ὑγιὴς ὁ λόγος. ἀλλ' οὐδὲ ὅτι ἀκολουθεῖ τι τοῖς ἀντικειμένοις, δύνανται δεικνῦναι, μὴ ἔχοντες κριτήριον ἀκολουθίας, ὡς ἐπελογισάμεθα. [K] ταῦτα δὲ ἐκ περιουσίας λέγομεν. εἰ γὰρ πιθανοὶ μέν εἰσιν οἱ ὑπὲρ τῆς ἀποδείξεως λόγοι (ἔστωσαν γάρ) πιθαναὶ δὲ καὶ αἱ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν λεγόμεναι ἐπιχειρήσεις, ἐπέχειν ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ἀποδείξεως, μὴ μᾶλλον εἶναι ἀπόδειξιν ἢ μὴ εἶναι λέγοντας.

connexum promittit, ſi antecedens in illo verum ſit, verum eſſe etiam conſequens: at in repugnantibus ſive disjunctivis contra res ſe habet: utrumlibet ipſorum fuerit, fieri non poteſt ut alterum ſit. Ergo ſi verum eſt hoc connexum, *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio*, non poteſt verum eſſe illud, *Si non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio.* 190. Verumtamen ut rurſus ſupponamus concedamusque, verum eſſe hoc connexum, *Si non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio:* poteſt ergo ſimul coëxiſtere hoc, *Si eſt demonſtratio*, cum illo, *Non eſt demonſtratio.* quod ſi poteſt ipſi coëxiſtere, cum eo non pugnat. Itaque in hoc connexo, *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio*, non pugnat oppoſitum conſequentis, cum illius antecedente. 191. Igitur non erit verum. Rurſus hoc connexum, ſi illud per conceſſionem tanquam verum ponatur, non pugnet autem hoc, *Non eſt demonſtratio*, illi, *Eſt demonſtratio:* ne disjunctum quidem bonum erit, hoc videlicet, *Aut eſt demonſtratio, aut non eſt demonſtratio.* Nam bonum disjunctum promittit unum eorum quæ in ipſo ſunt, eſſe verum. Reliquum autem aut reliqua falſum, aut falſa, & cum vero illo pugnantia. Aut ſi bonum eſt disjunctum, rurſum vitioſum comperitur eſſe illud, *Si non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio*, connexum, ex pugnantibus conſtans. Quamobrem inter ſe diſſentiunt mutuoque ſe evertunt ſupra dictæ argumentationis ſumptiones. 192. Non recte itaque colligit illa argumentatio. Sed ne illud quidem oſtendere poſſunt, aliquid conſequi ex oppoſitis, quum non habeant dijudicatorium conſecutionis, ut ratiocinati ſumus. Verumenimvero hæc ex abundanti dicimus. Nam ſi veriſimilia ſunt ea quæ pro demonſtratione dicuntur (nam talia ſint per nos licet) veriſimilia itidem argumenta, quæ adverſus demonſtrationem afferuntur: etiam de demonſtratione nos aſſenſum retinere neceſſe eſt, adeo ut non potius eſſe demonſtrationem quam non eſſe dicamus.

ΚΕΦ. ιδ'.

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ.

ΔΙΟ καὶ περὶ τῶν θρυλλουμένων συλλογισμῶν [L] ἴσως περιττόν ἐστιν διεξιέναι· τοῦτο μὲν, συμπεριτρεπομένων αὐτῶν τῇ ὑπάρξει τῆς ἀποδείξεως (δῆλον γὰρ ὅτι ἐκείνης μὴ οὔσης, οὐδὲ ἀποδεικτικὸς λόγος χώραν ἔχει) τοῦτο δὲ καὶ δυνάμει διὰ τῶν

CAP. XIV.

DE SYLLOGISMIS.

193. QUAMOBREM de Syllogiſmis ſermone illorum paſſim celebratis videri poſſit ſupervacuum diſſerere, partim quod una cum demonſtrationis exiſtentia evertantur & ipſi: (perſpicuum eſt enim, illa non exiſtente, ne demonſtrativo quidem ſyllogiſmo locum ſupereſſe) partim etiam quod

NOTÆ.

K ὡς ἐπελογισάμεθα] Sect. 48. ſeq.

L περὶ τῶν θρυλλουμένων συλλογισμῶν] Syllogiſmis ſuis undique perſonabat Peripateticorum Schola, ut Stoica argumentis indemonſtrabilibus, Sect. 156. & 159. ſimiliter τὰ θρυλλούμενα ἀναπόδεικτα appellat, hoc eſt quibus valde ſe efferunt & μέγα φρονοῦσι Dogmatici, ut alibi loquitur, ac ſingillatim Stoicos μέγα φρονῆσαι ἐπὶ τῇ τῶν λογικῶν ἐξεργασίᾳ notavit etiam Simplicius p. 98. in Ariſtotelis Categorias. ἡ θρυλλουμένη παρὰ τοῖς Διαλεκτικοῖς περὶ τῶν σοφισμάτων τεχνολογία. infra, Sect. 255.

ad

ad eorum refutationem ea quæ à nobis jam dicta ſunt valere poſſint, quum de ſuperfluitate diſputantes, viam quandam & methodum tradebamus, per quam omnia demonſtrativa argumenta Stoicorum & Peripateticorum colligendi vi deſtituta eſſe oſtendi poteſt. 194. Peculiarem tamen de iis diſputationem, tanquam auctarium iis addere fortaſſe nihil nocuerit, præſertim quum ſibi in illis maxime placeant. Quum autem multa afferri poſſint ad docendum eos ſubſiſtere non poſſe: tamen pro eo quod nobis inſtituta brevis inſtitutionis ratio requirit, hac methodo adverſus eos uti ſufficiet. Dicam autem nunc quoque de argumentis indemonſtrabilibus. his enim ſublatis etiam reliqui omnes ſyllogiſmi corruunt, quippe qui per illa demonſtrentur colligendi vim habere. 195. Hæc ergo propoſito, *Omnis homo eſt animal*, ex ſingularibus per inductionem confirmatur. nam ex eo quod Socrates, qui homo eſt, animal etiam ſit, Plato itidem & Dion, & unusquisque ſingularium, videtur poſſe confirmari, omnem hominem eſſe animal. nam ſi vel unum ſingulare contrarium aliis comperiatur, non eſt vera univerſalis propoſitio. Exempli gratia, Quoniam maxima pars animalium inferiorem maxillam movet, ſolus autem crocodilus ſuperiorem: vera hæc propoſitio non fuerit, *Omnia animantia inferiorem maxillam movent.* 196. Quum igitur dicunt, *Omnis homo eſt animal, Socrates eſt homo, Socrates igitur animal:* ex hac univerſali propoſitione, *Omnis homo eſt animal*, ſingularem hanc propoſitionem colligere volentes, *Socrates igitur eſt animal:* cum ex ſingularium inductione probetur univerſalis propoſitio, ut docuimus, in vitioſum genus incidunt probandi mutuo unum per alterum, univerſalem quidem propoſitionem per inductionem omnium particularium, particularem autem ex univerſali per ſyllogiſmum inferre volentes. 197. Itidem & in hoc argumento: *Socrates eſt homo, nullus autem homo quadrupes, Socrates igitur non eſt quadrupes:* hanc quidem propoſitionem, *Nullus homo eſt quadrupes*, ex ſingularibus per inductionem volentes confirmare, unamquamque autem ſingularium ex illa, *Nullus homo eſt quadrupes*, colligere per ſyllogiſmum volentes, in hæſitationem vitioſæ unum per alterum probare conantis rationis incidunt. 198. Simili autem

ἔμπροσθεν ἡμῖν λελεγμένων, ἀντειρηκότων ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτε περὶ τῆς παρολκῆς [M] διαλεγόμενοι, μέθοδόν τινα ἐλέγομεν, δι᾽ ἧς ἐνδέχεται δεικνῦναι ὅτι πάντες οἱ ἀποδεικτικοὶ λόγοι τῶν τε Στωϊκῶν καὶ τῶν Περιπατετικῶν ἀσύνακτοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἐξ ἐπιμέτρου δὲ οὐ χεῖρον ἴσως καὶ ἰδίᾳ περὶ αὐτῶν διαλαβεῖν, ἐπεὶ μάλιστα ἐπ᾽ αὐτοῖς μέγα φρονοῦσι. πολλὰ μὲν οὖν ἐστι λέγειν, τὸ ἀνυπόστατον αὐτῶν ὑπομιμνήσκοντας· ὡς ἐν ὑποτυπώσει δὲ, ἀρκεῖ τῇδε τῇ μεθόδῳ χρῆσθαι κατὰ αὐτῶν. λέξω δὲ καὶ νῦν περὶ τῶν ἀναποδείκτων· [N] τούτων γὰρ ἀναιρουμένων καὶ οἱ λοιποὶ σύμπαντες λόγοι διατρέπονται, τὴν ἀπόδειξιν τοῦ σϋνάγειν ἀπ᾽ αὐτῶν ἔχοντες. ἡ πρότασις τοίνυν ἅυτη, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἐπαγωγικῶς βεβαιοῦται· ἐκ γὰρ τοῦ Σωκράτην ἄνθρωπον ὄντα καὶ ζῶον εἶναι, καὶ Πλάτωνα ὁμοίως, καὶ Δίωνα, καὶ ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος, δυνατὸν εἶναι δοκεῖ διαβεβαιοῦσθαι καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. ὡς εἰ κἂν ἕν τι τῶν κατὰ μέρος, ἐναντιούμενον φαίνοιτο τοῖς ἄλλοις, οὐκ ἔστιν ὑγιὴς ἡ καθόλου πρότασις. οἷον γοῦν, ἐπεὶ τὰ μὲν πλεῖστα τῶν ζώων τὴν κάτω γένυν κινεῖ, μόνος δὲ ὁ κροκόδειλος [O] τὴν ἄνω, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς ἡ, πᾶν ζῶον τὴν κάτω γένυν κινεῖ, πρότασις. ὅταν οὖν λέγωσι, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, Σωκράτης δ᾽ ἄνθρωπος, Σωκράτης ἄρα ζῶον· ἐκ τῆς καθόλου προτάσεως τῆς, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, τὴν κατὰ μέρος πρότασιν συνάγειν βουλόμενοι, τὴν, Σωκράτης ἄρα ζῶον, ἣ δὴ βεβαιωτικὴ τῆς καθολικῆς προτάσεώς ἐστι, κατὰ τὸν ἐπαγωγικὸν τρόπον, ὡς ὑπεμνήσαμεν, εἰς τὸν διάλληλον ἐμπίπτουσι λόγον, τὴν μὲν καθολικὴν πρότασιν δι᾽ ἑκάστης τῶν κατὰ μέρος ἐκ τῆς καθολικῆς συλλογιστικῶς. παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τοιούτου λόγου· Σωκράτης ἄνθρωπος, οὐδεὶς δὲ ἄνθρωπος τετράπους, Σωκράτης ἄρα οὐκ ἔστι τετράπους· τὴν μὲν, οὐδεὶς ἄνθρωπος τετράπους, πρότασιν ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἐπαγωγικῶς βουλόμενοι βεβαιοῦν. ἑκάστην δὲ τῶν κατὰ μέρος ἐκ τῆς, οὐδεὶς ἄνθρωπος τετράπους, συλλογίζεσθαι θέλοντες, τῇ κατὰ τὸν διάλληλον ἀπορίᾳ περιπίπτουσιν.

NOTÆ.

M περὶ τῆς παρολκῆς] Supra Sect. 147. 156. 175.

N περὶ τῶν ἀναποδείκτων] Habent & Peripatetici ſua ἀναπόδεικτα argumenta, ſyllogiſmosque Categoricos & Hypotheticos univerſali affirmatione vel negatione nixos, ut jam ad Sect. 156. annotatum. Male in editis erat ἀνυποδείκτων.

O μόνος δὲ ὁ κροκόδειλος] A Crocodilo ſuperiorem maxillam moveri notarunt Herodotus lib. 2, cap. 68. Ariſtoteles lib. 1. Hiſt. animal. c. 9. & lib. 3. cap. 7. Plinius VIII. 25. & XI. 37. Hiſt. ut innumeros alios jam præteream. Illud fortaſſe non omittendum quod recentiorum induſtria obſervavit, Crocodilum neutiquam ita maxillam ſuperiorem ſex & triginta munitam dentibus movere ſeparatim citra cranium, ut inter aves facit pſittacus, ſed cum cranio ſive univerſa capitis parte ſuperiore.

ὁμοίως

ὁμοίως δὲ ἐφοδευτέον [P] καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν παρὰ τοῖς Περιπατητικοῖς λεγομένων ἀναποδείκτων· ἀλλὰ καὶ τοὺς τοιούτους, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· τό, τε γὰρ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, συνακτικόν ἐστιν, ὥς φασι, τοῦ, φῶς ἐστι. τό, τε, φῶς ἐστι, μετὰ τοῦ, ἡμέρα ἐστὶ, βεβαιωτικόν ἐστι τοῦ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν ὑγιὲς ἐνομίσθη τὸ προειρημένον συνημμένον εἶναι, εἰ μὴ πρότερον τεθεώρητο συνυπάρχον ἀεὶ τὸ, φῶς ἐστι, τῷ, ἡμέρα ἐστίν. εἰ οὖν δεῖ προκατειληφέναι, ὅτι ἡμέρας οὔσης, πάντως ἐστὶ καὶ φῶς· εἰς τὸ συνθεῖναι τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, συνημμένον, διὰ δὲ τοῦ συνημμένου τούτου [Q] συνάγεται τὸ, ὅτι ἡμέρας οὔσης, φῶς εἶναι· τὴν μὲν συνύπαρξιν τοῦ, ἡμέραν εἶναι, καὶ τοῦ, φῶς εἶναι, συνάγοντος τοῦ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, συνημμένου· (ὅσον ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ἀναποδείκτῳ) τὸ δὲ συνημμένον τῆς συνυπάρξεως τῶν προειρημένων βεβαιοῦντος. κἀνταῦθα ὁ διάλληλος τρόπος τῆς ἀπορίας ἀνατρέπει τὴν ὑπόστασιν τοῦ λόγου. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τοιούτου λόγου. εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· οὐχὶ δὲ φῶς ἐστι, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ μὴ ἄνευ φωτὸς ἡμέραν θεωρεῖσθαι, ὑγιὲς ἂν εἶναι νομισθείη τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, συνημμένον· ὡς εἴγε (καθ' ὑπόθεσιν) ἡμέρα μὲν φανείη ποτὲ, φῶς δὲ μὴ, ψεῦδος ἂν λεχθείη τὸ συνημμένον εἶναι· ὅσον δὲ ἐπὶ τῷ προειρημένῳ ἀναποδείκτῳ, τὸ, μὴ εἶναι ἡμέραν, φωτὸς μὴ ὄντος, διὰ τοῦ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, συνάγεται. ὥστε ἑκάτερον αὐτῶν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ βεβαίωσιν χρῇζον [R] τοῦ, τὸ ἕτερον βεβαίως εἰλῆφθαι, ἵνα δι' αὐτοῦ πιστὸν γένηται, κατὰ τὸν διάλληλον τρόπον. ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις συνυπάρχειν τινὰ, οἷον, ἡμέραν, εἰ τύχοι, καὶ νύκτα· τό, τε ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς, τὸ, οὐχ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νὺξ ἐστι, καὶ τὸ διεζευγμένον, τὸ, ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν ἢ νὺξ ἐστιν, ὑγιῆ νομίζοιτο ἂν εἶναι. ἀλλὰ τὸ μὴ συνυπάρχειν αὐτὰ, βεβαιοῦσθαι νομίζουσι διά τε τοῦ ἀποφατικοῦ τῆς συμπλοκῆς, καὶ τοῦ διεζευγμένου, λέγοντες, οὐχὶ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νὺξ ἐστιν· ἀλλὰ μὴν νὺξ ἐστιν, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν· ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν, ἢ νὺξ ἐστιν· ἀλλὰ μὴν νὺξ ἐστιν, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν. ἢ, οὐχὶ δὲ νὺξ ἐστιν, ἡμέρα ἄρα ἐστίν. ὅθεν ἡμεῖς πάλιν ἐπιλογιζόμεθα, ὅτι εἰ μὲν πρὸς τὴν βεβαίωσιν τοῦ διεζευγμένου, καὶ τοῦ τῆς συμπλοκῆς ἀποφατικοῦ,

cum examine percurrere oportet etiam reliquas argumentationes quæ apud Peripateticos vocantur indemonſtrabiles: ſed & eas etiam quæ ſunt hujusmodi, *Si dies eſt, lux eſt:* Nam & ex hoc, *Si dies eſt, lux eſt,* ajunt firmiter colligi illud: *Lux eſt:* rurſumque hoc, *Lux eſt,* cum altero, *Dies eſt,* confirmativum illius eſſe, *Si dies eſt, lux eſt.* Non enim hoc ſupradictum connexum exiſtimatum fuiſſet eſſe verum, niſi prius perſpectum fuiſſet coëxiſtere ſemper, *Lux eſt,* cum illo, *Dies eſt.* 199. Si igitur oportet ante comprehendiſſe, quum dies eſt, neceſſario eſſe etiam lucem, ad componendum hoc connexum, *Si dies eſt, lux eſt:* hinc infertur, quum dies eſt, lucem eſſe: quum iſtud vero connexum, *Si dies eſt, lux eſt* (quantum ad præſentem attinet indemonſtrabilem argumentationem) coëxiſtentiam colligat utriusque horum, & Diem eſſe, & Lucem eſſe: viciſſim autem coëxiſtentia horum, confirmetur ab ipſo connexo: hic quoque vitioſus modus probandi mutuo unum per alterum, argumenti ſubſiſtentiam evertit. 200. Idem dicendum eſt & de hoc argumento: *Si dies eſt, lux eſt: atqui lux non eſt, non igitur dies eſt.* Nam ex eo quod absque luce dies non poſſit ſpectari, verum eſſe hoc connexum exiſtimabitur, *Si dies eſt, lux eſt.* nam ſi (ut hoc ſupponamus) dies conſpiceretur aliquando, lux non item: falſum diceretur eſſe illud connexum. Quantum autem attinet ad illud quod diximus argumentum indemonſtrabile, Non eſſe diem, quando non lucet, colligitur per hoc, *Si dies eſt, lucet.* Adeo, ut eorum utrumque ad ſui confirmationem opus altero habeat tanquam jam probatum ſit ſumpto, ut per ipſum fidem impetret, vitioſo iterum illo probandi mutuo unum per alterum modo. 201. Itidem etiam ex eo, quod aliqua ſint quorum alterum cum altero coëxiſtere non poſſit, ut dies & nox: & hæc negativa copulativa: *Non & dies eſt, & nox eſt:* & hoc disjunctum, *Aut dies eſt, aut nox eſt,* pro veris habebuntur. Atqui ipſa non coëxiſtere, confirmari putant per negatorium copulativæ vel per disjunctivam, dicentes, *Non & dies eſt & nox eſt: atqui nox eſt, non ergo dies eſt.* Item, *Aut dies eſt, aut nox eſt: atqui nox eſt: non ergo dies eſt.* Vel ſic, *Non autem eſt nox, dies ergo eſt.* 202. Unde nos rurſum ratiocinamur, ſi ad confirmationem disjunctivæ vel negationis copulativæ, neceſſe eſt ut prius comprehen-

N O T Æ.

P ἐφοδευτέον] Supra Sect. 141. noſter diſtinguit ἐφοδευτικῶς & ἐκκαλυπτικῶς, & Sect. 212. hujus libri σκεπτικῶν ἐφόδων meminit, præſenti autem loco per vocabulum ἐφοδεύειν nihil aliud ſignificat quam ſimiliter attingere in tranſcurſu & ad examen breve revocare licere etiam cætera à Peripateticis jactata ἀναποδείκτων argumentorum genera. Mox autem reſumit expendenda Stoicorum ἀναπόδεικτα de quibus ſupra Sect. 157. ſeq.

Q διὰ δὲ τοῦ συνημμένου τούτου] Ita MSS. pro ἐκ τούτου quod erat in editis.

R χρῇζον] Ita MSS. rectius pro χρῆστον.

derimus

derimus pronunciata quæ in iis continentur, eſſe talia ut coëxiſtere ſimul non poſſint: quod incoëxiſtentia autem ſint, per disjunctivam & per negativam copulativæ colligere videntur, ad modum vitioſum mutuo unum per alterum probandi nos redigi: quum neque prædictis connexis, fidem habere poſſimus, niſi incoëxiſtentiam axiomatum quæ in iis continentur, comprehenderimus: nec vero de hac eorum incoëxiſtentia affirmare ante ſyllogiſmorum per connexa illa adſtructionem affirmare poſſimus. 203. Itaque non habentes unde fidei faciendæ initium ſumamus, quod hæc ita ſint reciproca, dicemus ne tertiam quidem, aut quartam, neque quintam argumentationum indemonſtrabilium (quantum quidem ad Dogmaticorum placita attinet) ſubſiſtentiam habere. Hactenus & de ſyllogiſmis dixiſſe ſufficiet in præſentia.

Cap. XV.
De Inductione.

204. PER Inductionem etiam argumentandi modum facile rejici poſſe exiſtimo. Quoniam enim volunt per eam probare univerſale ex ſingularibus, aut omnia percurrentes ſingularia, hoc facient, aut aliqua. Sed ſi quidem aliqua tantum perſequentur, non erit firma inductio, quum fieri poſſit ut aliqua ex prætermiſſis ſingularibus in inductione, contraria reperiantur univerſali. Sin omnia *percurrere inſtituerint*, aggredientur rem impoſſibilem, quum infinita ſint ſingularia, nulliſque circumſcripta terminis. Itaque ſic contingit ut utroque modo nutet & vacillet inductio.

Cap. XVI.
De Definitionibus.

205. JAM vero quum ob ſuum circa definitiones artificium valde ſe efferant Dogmatici, (quod rationali parti philoſophiæ quam vocant, annumerant) agedum, etiam de definitionibus pauca quædam in præſentia dicamus. Quum ergo Dogmatici definitiones ad multa conferre exiſtiment, duobus ni fallor generaliſſimis capitibus omnem illum quem dicunt eorum neceſſarium uſum contineri comperias. 206. Nam aut ad rem comprehendendam, aut ad docendi methodum in omnibus neceſſarias eſſe definitiones, putant ſe poſſe oſtendere. Si igitur docuerimus ad neutrum horum utiles eſſe, evertemus, meo quidem judicio, omnem

χρήζομεν τοῦ προκατειληφέναι, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα ἀξιώματά ἐστιν ἀσυνύπαρκτα· τὸ δὲ, ἀσυνύπαρκτα ταῦτα εἶναι, συνάγειν δοκοῦσι διά τε τοῦ διεζευγμένου καὶ τοῦ τῆς συμπλοκῆς ἀποφατικοῦ, ὁ δι᾽ ἀλλήλων εἰσάγεται τρόπος· μὴ δυναμένων ἡμῶν μήτε τοῖς προειρημένοις τροπικοῖς [S] πιστεύειν, ἄνευ τοῦ, τὸ ἀσυνύπαρκτον τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων ἀξιωμάτων καταλαβεῖν· μήτε τὸ ἀσυνύπαρκτον αὐτῶν διαβεβαιοῦσθαι, πρὸ τῆς τῶν συλλογισμῶν διὰ τῶν τροπικῶν συνερωτήσεως. διόπερ οὐκ ἔχοντες πόθεν ἀρξόμεθα τῆς πίστεως, διὰ τὸ παλίνδρομον, λέξομεν, μήτε τὸν τρίτον, [T] μήτε τὸν τέταρτον, μήτε τὸν πέμπτον τῶν ἀναποδείκτων (ὅσον ἐπὶ τούτοις) ὑπόστασιν ἔχειν. τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ συλλογισμῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκέσει λελέχθαι.

ΚΕΦ. ιέ.
ΠΕΡΙ ΕΠΑΓΩΓΗΣ.

Εὐπαραίτητον δὲ εἶναι νομίζω καὶ τὸν περὶ ἐπαγωγῆς τρόπον. ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος πιστοῦσθαι βούλονται δι᾽ αὐτῆς τὸ καθόλου, ἤτοι πάντα ἐπιόντες κατὰ μέρος, τοῦτο ποιήσουσιν, ἤ τινα· ἀλλ᾽ εἰ μέν τινα, ἀβέβαιος ἔσται ἡ ἐπαγωγή· ἐνδεχομένου τοῦ ἐναντιοῦσθαι τῷ καθόλου τινὰ τῶν παραλειπομένων κατὰ μέρος ἐν τῇ ἐπαγωγῇ· εἰ δὲ πάντα, ἀδύνατα μοχθήσουσιν, ἀπείρων ὄντων τῶν κατὰ μέρος ἀπεριορίστων. ὥσθ᾽ οὕτως ἑκατέρωθεν οἶμαι συμβαίνει σαλεύεσθαι τὴν ἐπαγωγήν.

ΚΕΦ. ις´.
ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ.

ΑΛλὰ καὶ ἐπεὶ τῇ περὶ ὅρων δὴ τεχνολογίᾳ μέγα φρονοῦσιν οἱ Δογματικοὶ (ἣν τῷ λογικῷ μέρει τῆς καλουμένης φιλοσοφίας ἐγκαταλέγουσι) φέρε οὖν καὶ περὶ ὅρων ὀλίγα ἐπὶ τοῦ παρόντος εἴπωμεν. πρὸς πολλὰ τοίνυν χρησιμεύειν τοὺς ὅρους τῶν Δογματικῶν δοκούντων, δύο τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια περιληπτικὰ πάσης ἧς λέγουσιν ἀναγκαιότητος αὐτῶν, ἴσως εὑρήσεις. ἢ γὰρ ὡς πρὸς κατάληψιν ἢ ὡς πρὸς διδασκαλίαν, ἐν πᾶσι παραδεικνύουσι τοὺς ὅρους ἀναγκαίους. ἐὰν οὖν ὑπομνήσωμεν ὅτι πρὸς οὐδέτερον τούτων χρησιμεύουσι, περιτρέψομεν οἶμαι πᾶσαν τὴν γεγενημένην περὶ

NOTÆ.

S τροπικοῖς] Ad Sect. 3. hujus libri demonſtratum eſt, τροπικὸν, Stoicis dictum eſſe quod Peripateticis συνημμένον ſive connexum. Illum locum, ſi placet, vide, ubi etiam cauſam hujus appellationis attulimus.

T μήτε τὸν τρίτον &c.] Tertium, quartum & quintum genus ἀναποδείκτων quæ expoſuit ſupra Sect. 157. ſeq. Articulum τὸν è MSS. addidi.

αὐτῶν παρὰ τοῖς Δογματικοῖς ματαιοπονίαν. εὐθέως οὖν, εἰ ὁ μὲν ἀγνοῶν τὸ ὁριστὸν, οὐχ οἷός τε ἐστὶ τὸ μὴ γινωσκόμενον αὐτῷ ὁρίσασθαι· ὁ δὲ γινώσκων, εἶθ᾽ ὁριζόμενος, οὐκ ἐκ τοῦ ὅρου τὸ ὁριστὸν κατείληφεν, ἀλλ᾽ ἐπὶ προκατειλημμένῳ τούτῳ τὸν ὅρον ἐπισυντέθεικε, πρὸς κατάληψιν τῶν πραγμάτων ὁ, ὅρος οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖος. καὶ γὰρ ἐπεὶ πάντα μὲν ὁρίζεσθαι θέλοντες, [u] καθάπαξ οὐδὲν ὁριζόμεθα, διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν· τινὰ δὲ καταλαμβάνεσθαι [x] καὶ δίχα τῶν ὅρων ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀναγκαίους πρὸς κατάληψιν τοὺς ὅρους ἀποφαίνομεν· καθ᾽ ὃν τρόπον τὰ μὴ ὁρισθέντα κατελήφθη, δυναμένων ἡμῶν πάντα χωρὶς τῶν ὅρων καταλαμβάνειν· ἢ καθάπαξ οὐδὲν ὁρισόμεθα (διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν) ἢ οὐκ ἀναγκαίους τοὺς ὅρους ἀποφανοῦμεν. διὰ δὲ ταῦτα, οὐδὲ πρὸς διδασκαλίαν αὐτοὺς εὕροιμεν ἂν ἀναγκαίους· ὡς γὰρ ὁ πρῶτος τὸ πρᾶγμα γνοὺς, ἔγνω τοῦτο χωρὶς ὅρου· κατὰ τὸ παραπλήσιον καὶ ὁ διδασκόμενος αὐτὸ, δύναται χωρὶς ὅρου διδαχθῆναι. ἔτι ἀπὸ τῶν ὁριστῶν ἐπικρίνουσι τοὺς ὅρους. καί φασι μοχθηροὺς ὅρους εἶναι [y] τοὺς περιέχοντάς τι τῶν μὴ προσόντων τοῖς ὁριστοῖς, ἤτοι πᾶσιν ἢ τισίν. διόπερ ὅταν εἴπῃ τις τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον λογικὸν ἀθάνατον· ἢ ζῶον λογικὸν, θνητὸν, γραμματικόν· ὅπου μὲν, μηδενὸς ὄντος ἀνθρώπου ἀθανάτου· ὅπου δὲ, τινῶν μὴ γραμματικῶν ὄντων, φασὶ μοχθηρὸν εἶναι τὸν ὅρον. τάχα μὲν καὶ ἀνεπίκριτοί εἰσιν οἱ ὅροι, διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν κατὰ μέρος, ἐξ ὧν ἐπικρίνεσθαι ὀφείλουσιν. εἶτα οὐκ ἂν καταληπτικοί τε καὶ διδακτικοὶ τούτων εἶεν ἐξ ὧν [z] ἐπικρίνονται· δηλονότι προεπεγνωσμένων· εἴγε ἄρα καὶ προκατειλημμένων. πῶς δὲ οὐκ ἂν εἴη γελοῖον τὸ, λέγειν ὡς οἱ ὅροι χρησιμεύουσι πρὸς κατάληψιν ἢ διδασκαλίαν, ἢ σαφήνειαν ὅλως, ἀσάφειαν, ἡμῖν ἐπεισκυκλοῦντες τοσαύτην; οἷον γοῦν (ἵνα τι καὶ παίξωμεν) εἴ τις παρά του βουλόμενος πυθέσθαι, εἰ ἀπήντηται αὐτῷ ἄνθρωπος ἐπὶ ἵππου ὀχούμενος, καὶ κύνα ἐφελκόμενος, τὴν ἐρώτησιν οὕτω ποιήσαιτο· ὦ ζῶον λογικὸν, θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἀπήντητό σοι ζῶον γελαστικὸν, πλατυώ-

vanum circa has Dogmaticorum laborem. 207. Age ergo, ſi is quidem qui ignorat id quod definitur, non poteſt id quod ipſi eſt incognitum, definire: at is qui cognoſcit, ac poſtea definit, non comprehendit ex definitione id quod definitur, ſed rei jam comprehenſæ appoſuit definitionem, ad comprehenſionem rerum definitio non eſt neceſſaria. Etenim quoniam ſi omnia definire velimus, omnino nihil definiemus, eo quod in infinitum prolabemur: ſin vero dicamus aliqua etiam abſque definitionibus comprehendi, oſtendimus nequaquam neceſſarias ad comprehenſionem eſſe definitiones: nam quemadmodum quæ non erant definita, comprehendimus, ſic etiam reliqua omnia abſque definitionibus poſſemus comprehendere: 208. aut omnino nihil definiemus (propter progreſſionem in infinitum) aut non neceſſarias definitiones eſſe oſtendemus: atque ideo ne ad docendum quidem neceſſarias eas eſſe comperiemus. Nam ut qui primus rem cognovit, eam cognovit abſque definitione: eodem modo & is qui ipſam docetur, poteſt ſine definitione doceri. 209. Præterea ex iis quæ definiuntur, dijudicant definitiones, ajuntque vitioſas eſſe definitiones quæ aliquid complectuntur eorum quæ non inſunt definitis, aut omnibus, aut aliquibus: adeo ut ſi quis dicat hominem eſſe animal rationale, immortale: aut animal rationale, mortale, grammaticum: tum quod nullus ſit homo, immortalis, tum vero quod ſint aliqui homines non grammatici, mendoſam eſſe inquiant definitionem. 210. Fortaſſe igitur ne dijudicari quidem poſſunt definitiones, propter infinitatem ſingularium ex quibus dijudicari eas oportet. Deinde non poſſint facere ut comprehendantur & doceantur illa ex quibus ipſæ dijudicantur, utpote jam præcognita: ſi quidem & jam ante comprehenſa fuerint. Ecquis vero ridiculum eſſe neget, dicere definitiones aut ad comprehendendum, aut ad docendum, aut omnino ad manifeſtandum conducere, quum nos tanta obſcuritate involvant? 211. Exempli gratia (libet enim pauliſper jocari) Si quis ab aliquo ſciſcitari velit an occurrerit ei homo inſidens equo, & canem ſecum ducens, interroget hoc modo, O animal rationale, mortale, intellectus & ſcientiæ capax, occurritne tibi animal riſi-

NOTÆ.

U *πάντα μὲν ὁρίζεσθαι θέλοντες*] Sunt enim quædam evidentiora omni definitione, ut colores, ſapores & ſimilia. Deinde vita non ſufficeret definiendis omnibus, propter rerum & conceptionum multitudinem innumerabilem. Mox pro *διὰ τὴν ἄπειρον ἔκπλωσιν* ſcripſi *εἰς ἄπειρον*, ut infra iterum recte legitur. Intelligit autem in infinitum prolapſuros nos eſſe ſi omnia definire velimus, quoniam definitionis illius iterum ſingula ſint vocabula definienda, atque harum definitionum iterum, atque ita *εἰς ἄπειρον*.

X *τινὰ δὲ καταλαμβάνεσθαι*] Ita MSS. pro *τινὰ δ᾽ ἐγκαταλαμβάνεσθαι*.

Y *μοχθηροὺς ὅρους εἶναι*] Vide Ariſtotelem ſexto Topicorum, & Jo. Damaſcenum T. 1. edit. præclaræ Lequinianæ p. 19.

Z *ἐξ ὧν*] MS. Vratiſlav. *ἐφ᾽ ὧν*. ſupra: *ἀπὸ τῶν ὁριστῶν ἐπικρίνουσι*.

bile, latis unguibus, ſcientiæ politicæ capax, habens conglobationes natium firmatas ſuper animali mortali, hinniendi facultatem habente, quod ſecum ducit animal quadrupes latrativum? qui non ſit hic riſu excipiendus, qui hominem de re tam nota cogat obmuteſcere propter definitiones? Itaque inutilem eſſe definitionem, quod ad Dogmaticorum placita quidem attinet, dicere neceſſe eſt: 212. ſive dicatur eſſe oratio quæ per brevem admonitionem nos ad notionem adducat ſubjectarum vocibus rerum, (quorum certe nihil apparuit ex iis quæ ante diximus) ſive oratio indicans quid res ſit, ſive quodcunque alicui libuerit. Nam volentes oſtendere quid ſit definitio, in controverſiam incidunt, ex qua ſe nunquam expedire poſſint: quam propter præſentis tractationis inſtitutum nunc omitto: licet alioqui & illa definitiones evertere videatur. Nec vero de definitionibus plura mihi nunc dicenda arbitror.

νυχον, [A] ἐπιςήμης πολιτικῆς [B] δεκτικὸν, ζώῳ θνητῷ χρεμεςικῷ τὰ σφαιρώματα [C] ἐφηδρακὸς, ἐφελκόμενον ζῶον τετράπȣν, ὑλακτικόν; πῶς ȣ̓κ ἂν εἴη καταγέλαςος, εἰς ἀφασίαν [D] ȣ̎τω γνωρίμȣ πράγματος, ἐμβαλὼν τὸν ἄνθρωπον διὰ τȣ̀ς ὅρȣς; ȣ̓κȣ̃ν ἄχρηςον εἶναι τὸν ὅρον, ὅσον ἐπὶ τȣ́τοις, λεκτέον· εἴτ' ȣ̓̃ν λόγος εἶναι λέγοιτο διὰ βραχείας ὑπομνήσεως εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἄγων τῶν ὑποτεταγμένων ταῖς φωναῖς πραγμάτων (ὧν δῆλον γε ȣ̓δὲν ἐκ τῶν μικρῷ [E] πρόσθεν ἡμῖν εἰρημένων) εἴτε λόγος ὁ τὸ τὶ ἦν εἶναι [F] δηλῶν, εἴτε ὃ βȣ́λεταί τις. καὶ γὰρ τί ἐςιν ὁ ὅρος βȣλόμενοι παριςᾷν [G] εἰς ἀνήνυτον ἐμπίπȣσι διαφωνίαν· ἣν διὰ τὴν προαίρεσιν τῆς γραφῆς [H] παρίημι νῦν· εἰ καὶ δοκεῖ διατρέπειν τȣ̀ς ὅρȣς. τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ ὅρων ἀπόχρη μοι νῦν λελέχθαι.

CAP. XVII.
DE DIVISIONE.

ΚΕΦ. ιζ.
ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ.

213. QVIA vero aliqui ex Dogmaticis dialecticam eſſe dicunt ſcientiam faciendi ſyllogiſmos, inductiones, definiendique & dividendi: nos autem poſt diſputationem de criterio ſive inſtrumento judicandi, & de ſigno, & de demonſtratione, de ſyllogiſmis quoque, deque inductione ac de definitio-

ΕΠεὶ δέ τινες τῶν Δογματικῶν [I] τὴν διαλεκτικὴν εἶναί φασιν ἐπιςήμην συλλογιςικὴν, ἐπαγωγικὴν, ὁριςικήν· διελέχθημεν δὲ ἡμεῖς ἤδη μετὰ τȣ̀ς περὶ τȣ̃ κριτηρίȣ [K] καὶ τȣ̃ σημείȣ καὶ τῆς ἀποδείξεως λόγȣς, περί τε συλλογισμῶν καὶ ἐπα-

N O T Æ.

A πλατυώνυχον] In Platonis definitionibus: ἄνθρωπος ζῶον ἄπτερον δίπȣν πλατυώνυχον, ὃ μόνον τῶν ὄντων ἐπιςήμης τῆς κατὰ λόγȣς δεκτικόν ἐςι. Vide & Laërtium VI. 40.

B ἐπιςήμης πολιτικῆς] Platoni hanc hominis definitionem noſter tribuit lib. 1. adverſus Logicos, & ſupra Sect. 28. ubi ſi luber dicta vide.

C τὰ σφαιρώματα] Nates, globorum veluti formam dimidiatam referentes. Scholiaſtes Ariſtophanis ad Pacem verſ. 1238. ὄῤῥος ὁ ὑποκείμενος τοῖς σφαιρώμασι τόπος.

D ἀφασίαν] Ut quid dicatur, vel dicere ipſe debeat, neſciat. De hac voce ſupra lib. 1. c. 20.

E ὧν δῆλον γε ȣ̓δὲν ἐκ τῶν μικρῷ] Ita ſcripſi pro eo quod erat in editis: ὡς δῆλον γε· ȣ̓δὲ γὰρ ἐκ τῶν μικρῶν, atque ita ut à me ſcriptum eſt reperiſſe videtur in ſuo Codice H. Stephanus ut ex ejus interpretatione apparet. Μικρῷ πρόσθεν pro μικρῶν & ſenſus poſtulat, & diſerte habent MSS. Savil. & Vratiſlav. Porro definitiones varias definitionis hoc loco Sextus perſtringit, ut per hanc διαφωνίαν oſtendat ne quidem inter Philoſophos conſtare quid ſit definitio. In Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem ex variorum ſententia definitio definitur hunc in modum: *Ariſtotelis*: λόγος ὁ τὸ τί τι (Etymolog. Magnum in ὅρος ὁ τὸ ὄντι εἶναι, ſed utrobique legendum: τὸ τί ἦν εἶναι) εἶναι δηλῶν, ſive τί ὤφελεν εἶναι ἑκάςῳ. *Chryſippi*, ἰδίȣ ἀπόδοσις, τȣτέςιν λόγος τὸ ἴδιον ἀποδιδȣ́ς. Cicero IV. 25. ad Herenn. *Definitio eſt quæ rei alicujus proprias amplectitur poteſtates breviter & abſolute.* unde ſupplendus Laërtius VII. 60. & Suidas in ὅρος ubi ex Chryſippo περὶ ὅρων, nuda vox ἀπόδοσις legitur. *Antipatri* Stoici: λόγος κατ' ἀνάγκην ἐκφερόμενος, τȣτέςι κατ' ἀναςροφὴν, ut cum definito poſſit converti. *Aliorum*: λόγος ἐκ τῶν καθόλȣ καὶ κοινῶν ἰδιόν τι ἀποτελῶν, quam definitionem habet etiam ſcriptor magni Etymologici. Vel denique: λόγος σύντομος δηλωτικὸς τῆς φύσεως τȣ̃ ὑποκειμένȣ πράγματος, quæ definitio proxime accedit ad eam quam hoc loco affert Sextus, & legitur etiam apud Hiſtoriæ Philoſophicæ ſcriptorem quæ inter Galeni opera exſtat, capite 4. T. 2. edit. Pariſ. p. 25. Quintilian. VII. 3. *Finitio eſt rei propoſitæ propria & dilucida & breviter comprehenſa verbis enunciatio.* His addi poteſt quam ex Antipatri primo περὶ ὅρων afferunt Laërtius & Suidas locis laudatis: λόγος κατὰ ἀνάλυσιν ἀπαρτιζόντως ἐκφερόμενος.

F τὸ τί ἦν εἶναι] Frequens hæc definitio definitionis apud Ariſtotelem, qui etiam docet per τὸ τί ἦν εἶναι eſſentiam rei ſe intelligere, vel ea quæ illi proximè & ſimpliciſſime adhærent, ut VI. 6 Metaphyſ. ὅτι μὲν ȣ̓̃ν ἐςιν ὁρισμὸς ὁ τȣ̃ τί ἦν εἶναι λόγος, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἢ μόνον τῶν ȣ̓σιῶν ἐςιν, ἢ μάλιςα, καὶ πρώτως καὶ ἁπλῶς, δῆλον. Cicero in Topicis: *Definitio eſt oratio quæ id quod definitur explicat quid ſit.* Alexander Aphrodiſeus in 1. Topicor. p. 24. τȣ̃το δὲ τὸ τί ἦν εἶναι ὡς ὀνοματικὸν μὲν συλλαβῶν ἐξενήνοχε. σημαίνει δὲ ὃ τὸ τί ἐςι, τὸ εἶναι σημαίνων τῷ ὁρισῷ. τȣτέςι λόγος ἐςὶ δηλωτικὸς τȣ̃ τί ποτέ ἐςιν τὸ εἶναι ἐκείνῳ ȣ̃ ἐςιν ὅρος. Τῷ γὰρ ἦν ȣ̓χ ὡς τȣ̃ παρελθόντος χρόνȣ δηλωτικῷ κέχρηται νῦν, ἀλλ' ἀντὶ τȣ̃ ἐςιν. Confer eundem Alexandrum libro 2. cap. 25. ἀποριῶν καὶ λύσεων, & Ammonium in librum περὶ ἑρμηνείας p. 92.

G παριςᾷν] Ita ſcribendum pro περιςᾷν, quod erat in editis.

H διὰ τὴν προαίρεσιν τῆς γραφῆς] Propter ſtudium brevitatis & ſcriptionis compendioſæ, quod tot locis hujus operis ipſoque titulo Sextus præ ſe fert ac profitetur.

I τινὲς τῶν Δογματικῶν] Platonici. Vide Alcinoum capite 3. ubi totam Dialecticam dividit in τὸ διαιρετικὸν, τὸ ὁριςικὸν, τὸ ἐπαγωγικὸν καὶ τὸ συλλογιςικόν. Ex hac diviſione & ex iis quæ Sextus ipſe ſubjicit, perſpicue apparet apud noſtrum haud dubie poſt ὁριςικὴν excidiſſe vocabulum διαιρετικὴν, quam ideo non dubito ei reſtituendam eſſe.

K περὶ τȣ̃ κριτηρίȣ] De criterio ſive regula veri falſique dictum Sect. 14. ſeq. de ſigno Sect. 97. de demonſtratione Sect. 134. de ſyllogiſmis Sect. 193. de inductione Sect. 204. & de definitione Sect. 205. ſeq.

γωγῆς καὶ περὶ ὅρων, οὐκ ἄτοπον ἡγούμεθα εἶναι καὶ περὶ διαιρέσεως βραχέα διαλαβεῖν. [L] γίνεσθαι τοίνυν τὴν διαίρεσίν φασι τετραχῶς· [M] ἢ γὰρ ὄνομα εἰς σημαινόμενα διαιρεῖσθαι, ἢ ὅλον εἰς μέρη, ἢ γένος εἰς εἴδη· ἢ εἶδος εἰς τὰ καθ' ἕκαστον. ὅτι δὲ οὐδενὸς τούτων ἐστὶν ἐπιστήμη διαιρετική, ῥᾴδιον ἴσως ἐπελθεῖν.

nibus diſſeruimus: etiam diſputationem de diviſione paucis expedire, minime ab inſtituto noſtro alienum fore cenſemus. Dicunt itaque diviſionem fieri quadrifariam: aut enim nomen in ſignificata dividi, aut totum in partes, aut genus in ſpecies, aut ſpeciem in ſingularia. Atqui nullius horum eſſe ſcientiam diviſivam, non difficile puto, ſingula examinando, oſtendere.

ΚΕΦ. ιη'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ.

Εὐθέως οὖν τὰς ἐπιστήμας, τῶν φύσει φασὶν εἶναι· τῶν θέσει δὲ οὐδαμῶς· καὶ εἰκότως. ἡ μὲν γὰρ ἐπιστήμη, βέβαιόν τι καὶ ἀμετάπτωτον πρᾶγμα εἶναι θέλει· τὰ δὲ θέσει, ῥᾳδίαν ἔχει καὶ εὐμετάπτωτον τὴν μεταβολήν· ταῖς ἐναλλαγαῖς τῶν θέσεων, αἵ εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, ἑτεροιούμενα. ἐπεὶ οὖν τὰ ὀνόματα θέσει σημαίνει καὶ οὐ φύσει [N] (πάντες γὰρ ἂν συνίεσαν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν φωνῶν σημαινόμενα, ὁμοίως Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, [O] πρὸς τῷ καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὰ σημαινόμενα οἷς ἂν βουλώμεθα ὀνόμασιν ἑτέροις ἀεὶ δηλοῦν τε καὶ σημαίνειν) πῶς ἂν δυνατὸν εἴη διαιρετικὴν ὀνόματος εἰς σημαινόμενα ἐπιστήμην· ἢ πῶς ἐπιστήμη σημαινόντων τε καὶ σημαινομένων, ὡς οἴονταί τινες, ἡ διαλεκτικὴ δύναιτ' ἂν ὑπάρχειν;

Cap. XVIII.

De Nominis In Significata Diviſione.

214. Jam ergo ſcientias inter ea numerant quæ ſunt natura, non autem quæ poſitione. Et merito. nam ſcientia, ſtabilis quædam & immobilis res eſſe debet: at quæ ſunt poſitione, facile mutationi obnoxia fuerint: quippe quæ diverſitatibus poſitionum, quæ in noſtra poteſtate ſunt, varientur. Quum igitur nomina poſitione ſignificent & non natura, (alioqui enim omnes intelligerent omnia quæ à vocibus ſignificantur, Græci pariter & Barbari: præterquam quod in noſtra poteſtate eſt, ea quæ ſignificanda ſunt declarare ſemper, & ſignificare quibuscunque velimus aliis nominibus) quomodo quæſo poſſit dari ſcientia diviſiva nominis in ſua ſignificata? aut quomodo dialectica (ut quidam cenſent) ſcientia ſignificantium & ſignificatorum poſſit eſſe?

ΚΕΦ. ιθ'.

ΠΕΡΙ ΟΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΡΟΥΣ.

Περὶ δὲ ὅλου καὶ μέρους διαλεξόμεθα μὲν καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς [P] δὴ λεγομένοις· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος περὶ τῆς λεγομένης διαιρέσεως τοῦ ὅλου εἰς τὰ μέρη αὐτοῦ τάδε λεκτέον. ὅταν λέγῃ τις διαιρεῖσθαι τὴν δεκάδα εἰς μίαν καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα, οὐ διαιρεῖται εἰς ταῦτα ἡ δεκάς. ἅμα γὰρ τῷ τὸ πρῶτον αὐτῆς ἀρθῆναι μέρος, (ἵνα κατὰ συγχώρησιν νῦν τοῦτο δῶμεν,) οἷον τὴν μονάδα, οὐκέτι ὑπόκειται ἡ δεκάς, ἀλλ' ἐννέα, καὶ ὅλως ἕτερόν τι παρὰ τὴν δεκάδα. ἡ οὖν τῶν λοιπῶν ἀφαι-

Cap. XIX.

De Toto Et Parte.

215. De toto autem & parte diſputabimus quidem etiam in phyſicis, ita enim appellant: in præſentia vero de diviſione quæ vocatur totius in partes ſuas, hæc dicenda ſunt. Quum aliquis numerum v. g. denarium in unum & duo & tria & quatuor dividi ait, non dividitur in hæc numerus denarius. Nam ſimul atque ejus prima pars ſublata eſt, (ut per conceſſionem hoc nunc demus) verbi gratia, unitas: non amplius offert ſe denarius numerus, ſed novem, & omnino aliud quiddam quam denarius.
216. Cæterorum ergo ablatio & diviſio non

NOTÆ.

L βραχέα διαλαβεῖν] Ita MSS. pro *βραχέως*.

M τὴν διαίρεσιν τετραχῶς] In Hiſtoria Philoſophica quæ inter Galeni opera legitur c. 4. *διαιρεῖσθαι δὲ νομίζουσιν ὀνόματα εἰς σημαινόμενα, καὶ ὅλον εἰς μερικὰ μέρη, καὶ γένη εἰς εἰδικά, καὶ διαφορὰς εἰς τὸ καθ' ἕκαστον καὶ εἰς συμβεβηκότα.* Vide etiam Jo. Damaſcenum T. 1. operum p. 15. ubi quatuor hæc diviſionis genera iterum ſubdividit.

N τὰ ὀνόματα θέσει σημαίνει οὐ φύσει] Contraria ſententia Heracliti, Cratyli, Platonis in Cratylo, Stoicorum apud Origenem 1. contra Celſum p. 18. Nigidii Figuli apud Gellium X. 4. & Epicuri apud Laërtium X. 75. qui ſtatuerunt nomina non poſitiva eſſe ſed naturalia. Adde ſi placet infra lib. 3. Sect. 267. & contra Mathematicos lib. 1. Sect. 37. & 145. & 2. contra Logicos Sect. 134. & lib. ult. quæque de illa diſceptatione Alexander Aphrodiſeus III. 11. *ἀποριῶν καὶ λύσεων*, Arnobius lib. 1. contra Gentes p. 36. Ammonius ad librum *περὶ ἑρμηνείας* p. 15. edit. Græcæ in fol. E recentioribus Gaſſendus de Philoſophia Epicuri T. 1. p. 361. ſeq. Fridericus Rappoltus *ὁ μακαρίτης* in Logica Gelliana capite V. & quæ viri docti ad Lucretium V. 1040. ſeq. Guil. Spencerus ad Origenem contra Celſum p. 19. Joannes Potterus ad Clementem Alex. p. 405.

O Ἕλληνές τε καὶ Βάρβαροι] Vide ad 2. contra Logicos Sect. 187.

P ἐν τοῖς φυσικοῖς] Infra libro III. Sect. 98. ſeq. & 1. adverſus Phyſicos.

jam fit à denario numero ſed ab aliquibus aliis, quæ, prout fit unaquæque ablatio, variantur. Itaque non licebit fortaſſe totum dividere in eas quæ dicuntur eſſe ejus partes. Nam ſi dividitur totum in partes, ſolent partes contineri in toto ante diviſionem: at non continentur. Verbi gratia, (ut in denario numero rurſus orationem noſtram figamus) decadis partem dicunt omnino eſſe novem. (dividitur igitur in unum & novem) ſed & octo ſimiliter: (dividitur enim in octo & duo) & ſeptem ſimiliter, & ſex, & quinque, & quatuor, & tria, & duo, & unum. 217. Si igitur hæc omnia in decade continentur, & compoſita cum ea, quinquaginta quinque fiunt, nimirum in decem continentur quinquaginta quinque. quod abſurdum eſt. Ergo ne continentur quidem in decade ea quæ dicuntur eſſe ejus partes, nec decas in eas dividi poteſt, ut totum in partes, quæ nullo modo in ipſa conſpiciuntur. 218. Eadem autem objicientur & in magnitudinibus, ſi quis, verbi gratia, magnitudinem decem cubitorum dividere velit. Fortaſſe igitur ne totum quidem poteſt in partes dividi.

ρεσίς τε καὶ διαίρεσις, οὐκ ἀπὸ τῆς δεκάδος γίνεται, ἀλλ' ἀπό τινων ἄλλων, καθ' ἑκάστην ἀφαίρεσιν ἑτεροιουμένων. τάχα οὖν οὐκ ἐνδέχεται τὸ ὅλον διαιρεῖν εἰς τὰ λεγόμενα εἶναι αὐτοῦ μέρη. καὶ γὰρ εἰ διαιρεῖται τὸ ὅλον εἰς μέρη, φιλεῖ τὰ μέρη ἐμπεριέχεσθαι τῷ ὅλῳ πρὸ τῆς διαιρέσεως, οὐ περιέχεται δὲ ἴσως. οἷον γοῦν (ἵνα ἐπὶ τῆς δεκάδος στήσωμεν πάλιν τὸν λόγον) τῆς δεκάδος μέρος φασὶ πάντως εἶναι τὰ ἐννέα (διαιρεῖται οὖν εἰς ἓν καὶ ἐννέα) ἀλλὰ καὶ τὰ ὀκτὼ ὁμοίως (διαιρεῖται γὰρ εἰς ὀκτὼ καὶ δύο) καὶ τὰ ἑπτὰ ὁμοίως, καὶ ἓξ καὶ πέντε καὶ τέσσαρα καὶ τρία καὶ δύο καὶ ἕν. εἰ οὖν ταῦτα πάντα [Q] ἐν τῇ δεκάδι περιέχεται, καὶ συντιθέμενα μετ' αὐτῆς, πέντε καὶ πεντήκοντα γίνεται, ἐν τοῖς δέκα περιέχεται πέντε καὶ πεντήκοντα, ὅπερ ἄτοπον. οὐκοῦν οὔτε περιέχεται ἐν τῇ δεκάδι τὰ λεγόμενα αὐτῆς εἶναι μέρη· οὔτε ἡ δεκὰς εἰς ἐκεῖνα διαιρεῖσθαι δύναται, ὡς ὅλον εἰς μέρη, ἃ μηδὲ ὅλως ἐν αὐτῇ θεωρεῖται. τὰ δὲ αὐτὰ ἀπαντήσεται καὶ ἐπὶ τῶν μεγεθῶν, ὅταν τὸ δεκάπηχυ μέγεθος, εἰ τύχοι, διαιρεῖν ἐθέλοι τις. οὐκ ἐνδέχεται οὖν ἴσως διαιρεῖν οὐδὲ ὅλον εἰς μέρη.

Cap. XX.

De Generibus Et Speciebus.

219. Superest ergo de generibus & ſpeciebus tractatio, quam quidem fuſius alibi perſequemur: nunc vero, ut qui brevitati ſtudeamus, hæc dicere contenti erimus. Si quidem notionibus mentis accenſent genera & ſpecies, argumenta quæ adverſus mentem & phantaſiam attulimus, etiam ipſas evertunt. Sin propriam ſubſiſtentiam illis relinquunt, quid ad hoc reſpondebunt? 220. Si genera ſunt, aut tot ſunt quot ſpecies: aut una eſt communis quædam omnibus quæ ejus ſpecies eſſe dicuntur, ſpecies, videlicet genus. Si ergo tot ſunt genera quot ipſorum ſpecies, non jam fuerit commune genus quod in ipſas dividetur: at ſi unicum eſſe dicatur in omnibus ſuis ſpeciebus genus, unaquæque illius ſpecies aut ejus totius particeps eſt, aut partis ejus: ſed totius quidem nequaquam. fieri enim non poteſt, ut quum unum quoddam exiſtat, in alio & alio eodem tempore contineatur, ita ut totum perſpiciatur in unoquoque eorum in quibus eſſe dicitur. Sin partem tantum accipit, primum quidem non communicabitur ſpeciei genus totum, ut exiſtimant: nec homo erit animal, ſed pars animalis. verbi

ΚΕΦ. κ'.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ.

Οὐκοῦν ὁ περὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν ἀπολείπεται ὁ λόγος, περὶ οὗ πλατύτερον μὲν ἐν ἄλλοις [R] διαλεξόμεθα· ὡς ἐν συντόμῳ νῦν ταῦτα λέξομεν. εἰ μὲν ἐννοήματα εἶναι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη λέγουσιν, αἱ κατὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ καὶ τῆς φαντασίας ἐπιχειρήσεις αὐτοὺς διατρέπουσιν. εἰ δὲ ἰδίαν ὑπόστασιν αὐτοῖς ἀπολείπουσι, τί πρὸς τοῦτο ἐροῦσιν; εἰ ἔστι τὰ γένη, ἤτοι τοσαῦτά ἐστιν ὅσα τὰ εἴδη· ἢ ἕν ἐστι [S] κοινὸν πάντων τῶν εἰδῶν αὐτοῦ λεγομένων εἶναι, εἶδος, ἤγουν γένος. εἰ μὲν οὖν τοσαῦτά ἐστι τὰ γένη, ὅσα τὰ εἴδη αὐτῶν, οὐκ ἔτ' ἂν εἴη κοινὸν γένος, ὃ εἰς αὐτὰ διαιρεθήσεται. εἰ δὲ ἓν εἶναι λέγοιτο ἐν πᾶσι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ τὸ γένος, ἤτοι ὅλου αὐτοῦ ἕκαστον εἶδος αὐτοῦ μετέχει, ἢ μέρους αὐτοῦ· ἀλλὰ ὅλου μὲν οὐδαμῶς· ἀμήχανον γάρ ἐστιν ἕν τι ὑπάρχον ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ κατὰ ταυτὸ περιέχεσθαι οὕτως, ὡς ὅλον ἐν ἑκάστῳ θεωρεῖσθαι τῶν ἐν οἷς εἶναι λέγεται. εἰ δὲ μέρους, πρῶτον μὲν οὐκ ἀκολουθήσει τῷ εἴδει τὸ γένος πᾶν, ὡς ὑπολαμβάνουσιν· οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος ἔσται ζῷον, ἀλλὰ μέρος

NOTÆ.

Q εἰ οὖν ταῦτα πάντα] Similis argutatio infra lib. III. Sect. 86. & I. contra Phyſ. Sect. 303. ſeq.

R πλατύτερον μὲν ἐν ἄλλοις] Hoc in iis quæ exſtant Sexti libris factum eſſe non memini. Fortaſſe itaque id executus fuerat in ὑπομνήμασι σκεπτικοῖς quorum facit mentionem lib. 1. cap. 33.

S ἕν ἐστι] Ita ex MSS. legendum pro ἔνεστι. Sic infra, εἰ δὲ ἓν εἶναι λέγοιτο, atque iterum: ἀμήχανον γάρ ἐστιν ἕν τι ὑπάρχον &c.

ζώου·

ζώου· οἷον, οὐσία· οὔτε δὲ ἔμψυχος [T] οὔτε αἰσθητική. εἶτα μέντοι καὶ ἤτοι ταυτοῦ λέγοιτο ἂν μετεσχηκέναι πάντα τὰ εἴδη μέρους τοῦ γένους αὐτῶν, ἢ ἑτέρου καὶ ἑτέρου· ἀλλὰ ταυτοῦ μὲν οὐκ ἐνδέχεται, διὰ τὰ προειρημένα. εἰ δὲ ἄλλου καὶ ἄλλου, οὔτε ὅμοια ἀλλήλοις ἔσται τὰ εἴδη κατὰ γένος (ὅπερ οὐ προσδέξονται) ἄπειρόν τε ἔσται γένος ἕκαστον εἰς ἄπειρα τεμνόμενον οὐ μόνον τὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ τὰ καθ' ἕκαστον, ἐν οἷς καὶ αὐτοῖς μετὰ τῶν εἰδῶν αὐτοῦ θεωρεῖται. οὐ γὰρ μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ζῶον ὁ Δίων [U] εἶναι λέγεται. εἰ δὲ ταῦτα ἄτοπα, οὐδὲ κατὰ μέρος μετέσχηκε τὰ εἴδη τοῦ γένους αὐτῶν, ἑνὸς ὄντος. εἰ δὲ μήτε ὅλου μετέσχηκεν ἕκαστον εἶδος τοῦ γένους, μήτε μέρους αὐτοῦ, πῶς ἂν λέγοιτο ἓν εἶναι γένος ἐν πᾶσι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς αὐτὰ διαιρεῖσθαι; τάχα οὐκ ἂν ἔχοι τις λέγειν, μὴ οὐχὶ ἀναπλάσσων τινὰς εἰδωλοποιήσεις, [X] αἳ ταῖς ἐκείνων αὐτῶν ἀνεπικρίτοις διαφωνίαις [Y] κατὰ τὰς σκεπτικὰς ἐφόδους περιτραπήσονται. πρὸς δὲ τούτοις κἀκεῖνο λεκτέον· τὰ εἴδη τοῖα ἢ τοῖά ἐστι· τούτων τὰ γένη, ἤτοι καὶ τοῖα καὶ τοῖα· ἢ τοῖα μὲν, τοῖα δὲ οὔ· ἢ οὔτε τοῖα, οὔτε τοῖα. οἷον, ἐπεὶ τῶν τινῶν τὰ μέν ἐστι σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα· καὶ τὰ μὲν ἀληθῆ, τὰ δὲ ψευδῆ· καὶ ἔνια μὲν λευκὰ, εἰ τύχοι, ἔνια δὲ μέλανα· καὶ ἔνια μὲν μέγιστα, ἔνια δὲ σμικρότατα· καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως. τὸ τὶ (λόγου ἕνεκεν) ὅ φασιν εἶναί τινες γενικώτατον, [Z] ἢ πάντα ἔσται, ἢ τὰ ἕτερα, ἢ οὐδέν. ἀλλ' εἰ μὲν οὐδέν ἐστιν ὅλως τὸ τί, οὐδὲ τὸ γένος, πέρας ἔχοι ἡ ζήτησις. εἰ δὲ πάντα εἶναι ῥηθείη, πρὸς τὸ ἀδύνατον εἶναι τὸ λεγόμενον, καὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἐν οἷς ἐστι, δεήσει πάντα εἶναι. ὡς γὰρ, ἐπεὶ τὸ ζῶον (ὥς φασιν) οὐσία ἐστὶν ἔμψυχος αἰσθητική, ἕκαστον τῶν εἰδῶν αὐτοῦ καὶ οὐσία εἶναι λέγεται καὶ ἔμψυχος καὶ αἰσθητική· οὕτως εἰ τὸ γένος καὶ σῶμά ἐστι καὶ ἀσώματον, καὶ ψευδὲς καὶ ἀληθὲς, καὶ μέλαν (εἰ τύχοι) καὶ λευκὸν, καὶ σμικρότατον καὶ μέγιστον, καὶ τ' ἄλλα πάντα, ἕκαστον τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν καθ' ἕκαστον, πάντα ἔσται· ὅπερ οὐ θεωρεῖται. ψεῦδος οὖν καὶ τοῦτο. εἰ δὲ τὰ ἕτερα μόνα ἐστὶ, τούτων τὸ γένος, τῶν λοιπῶν οὐκ ἔσται γένος. οἷον, εἰ

gratia, ſubſtantia quidem, ſed neque animata, neque ſenſitiva. 221. Deinde vero omnes ſpecies aut dicentur participes eſſe ejuſdem partis generis ſui, aut alius atque alius. Sed ejuſdem nullo modo propter jam dicta: at ſi alius atque alius, nec ſimiles genere inter ſe erunt ſpecies (quod illi non admittent) & infinitum erit genus unumquodque, in infinitas ſciſſum non ſolum ſpecies, ſed in infinita etiam ſingularia: in quibus & ipſis cum ſpeciebus ſuis ſpectatur. Dion enim non tantum homo, verum etiam animal eſſe dicitur. At ſi hæc abſurda ſunt, ne parte quidem tenus ſpecies genus ſuum participant, quod unum eſt. 222. Quod ſi unaquæque ſpecies neque totius particeps eſt generis, neque partis ejus, quomodo dici poſſit unum eſſe genus in omnibus ſuis ſpeciebus, ita ut etiam in eas dividatur? Hoc certe nemo dicere queat, niſi forte fingat quaſdam imagines umbraſque, quæ etiam Dogmaticorum ipſorum indijudicabilibus controverſiis, ac diſſidiis, ſecundum Scepticorum methodos, evertentur. 223. His autem & illud addendum eſt: Species aut tales ſunt, aut tales: harum genera aut ſunt & talia, & talia: aut ſunt talia quidem, talia vero non: aut neque talia, neque talia. Verbi gratia, Quoniam ex his vel illis (quæcunque ſint ea) alia, corpora ſunt, alia incorporea: & alia quidem vera, alia autem falſa: & quædam alba fortaſſe, quædam nigra: & quædam maxima, & quædam minima: & alia ſimiliter: ipſum Aliquid (verbi gratia) quod dicunt quidam eſſe genereraliſſimum, aut omnia erit, aut alterutra, aut nihil. 224. Sed ſi nihil quidem prorſus ſit Aliquid, nec genus, jam finita fuerit quæſtio. ſin dicatur eſſe omnia, præterquam quod impoſſibile erit quod dicetur, oportebit ut ſit omnia & ſpecierum & ſingularium in quibus eſt. Ut enim quia animal (ut ajunt) ſubſtantia eſt animata, ſenſitiva, unaquæque ſpecierum ejus & ſubſtantia eſſe dicitur, & animata, & ſenſitiva: eodem modo ſi genus ſit & corpus & incorporeum, & falſum & verum, & (ut ita fingamus contingere) nigrum & album, & minimum & maximum, & alia omnia: unaquæque ſpecierum & unum quodque ſingulare erit omnia: quod evidentiæ adverſatur. Falſum igitur etiam hoc. 225. At ſi alterutrum tantum ſit, quod erit genus horum, non erit genus reliquorum. ut, Si aliquid corpus

NOTÆ.

T *οὔτε δὲ ἔμψυχος*] Integra animalis definitio, repetita infra Sect. 224. *τὸ ζῶον οὐσία ἐστὶν ἔμψυχος καὶ αἰσθητική.*

U *ὁ Δίων*] Tralatitium nomen pro quovis hominis nomine, ut monui ad lib. 1. c. 19. ſic *Θέωνι καὶ Δίωνι* infra Sect. 227. 228. & paſſim.

X *εἰδωλοποιήσεις*] Ideas Platonicas perſtringit, quas ſimili argumentatione oppugnat 2. adverſus Phyſicos. Vide & infra lib. 3. Pyrrhon. Sect. 189.

Y *ἀνεπικρίτοις διαφωνίαις*] Quoniam ab aliis Philoſophorum diſciplinis, ut à Peripatetica, ideæ illæ exploduntur. Oppugnavit enim ideas Ariſtoteles non modo in Metaphyſicis, ſed etiam in libris duobus *περὶ ἰδεῶν* quorum Syrianus p. 123. in Metaphyſica mentionem facit.

Z *τὸ τὶ γενικώτατον*] Supra Sect. 86.

ſit, incorporeorum: &, Si ſit rationale animal, irrationalium. adeo ut neque incorporeum quid ſit neque animal irrationale, & de aliis ſimiliter, quod abſurdum eſt. Genus itaque nec eſt & tale & tale, nec tale quidem, tale autem non: quinetiam nec tale, nec tale poteſt eſſe genus. Quod ſi ita eſt, ne ullo quidem modo eſt genus. Jam vero ſi quis dicat genus eſſe omnia potentia, reſpondebimus, id quod ſit aliquid potentia, debere & actu aliquid eſſe. Exempli gratia, non poteſt aliquis Grammaticus eſſe abſque actu. Genus ergo ſi potentia eſt omnia, interrogamus eos quid ſit actu. & ita manent eædem dubitationes. nam *genus* contraria omnia actu eſſe non poteſt. 226. Sed neque alia quidem actu quoque, alia vero potentia ſolum. ut, corpus quidem actu, potentia autem incorporeum. Potentia enim eſt, quod poteſt actu ſubſiſtere. at quod eſt corpus actu, non poteſt incorporeum eſſe actu. Itaque, verbi gratia, Si corpus eſt actu, non eſt incorporeum potentia: & viciſſim. Itaque dicere non poſſumus genus alia eſſe actu, alia tantum potentia. Quod ſi nihil omnino actu illud eſt, neque ſubſiſtit, nihil ergo eſt genus, quod à ſe dividi in ſpecies dicunt. 227. Sed & hoc conſiderare eſt operæ pretium. quemadmodum enim quia idem eſt Alexander & Paris, fieri non poteſt ut, *Alexander ambulat*, ſit verum, at vero *Paris ambulat*, ſit falſum: ita ſi idem eſt hominem eſſe & Theonem eſſe vel Dionem, hæc appellatio homo, ſi ad conſtituendum pronunciatum afferatur, aut verum aut falſum in utriſque pronunciatum faciet. Atqui hoc ita eſſe non comperitur. nam quum Dion ſedet, Theon autem ambulat, iſtud pronunciatum: *Homo ſedet*, de hoc quidem dictum, verum eſt: de illo autem, falſum. Non eſt igitur communis utriſque appellatio hæc, homo, & una eademque ambobus: ſed certe alia, utrique peculiaris.

Cap. XXI.

De Communibus Accidentibus.

228 SIMILIA dici poſſunt & de communibus accidentibus. nam ſi unum & idem accidit Dioni & Theoni, nimirum videre, ſi ponamus interire quidem Dionem, ſuperſtitem autem eſſe Theonem, & videre: aut viſum Dionis qui interiit, incorruptum manere dicent, (quod rei evidentiæ repugnat) aut eundem viſum interiiſſe & non interiiſſe. quod eſt abſurdum. Non igitur Theonis viſus idem eſt cum viſu Dionis.

σῶμα τὸ τί, τῶν ἀσωμάτων· καὶ εἰ λογικὸν τὸ ζῶον, τῶν ἀλόγων· ὡς μήτε ἀσώματόν τι εἶναι, [A] ζῶον μήτε ἄλογον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ὅπερ ἄτοπον· οὐκοῦν οὔτε καὶ τοῖον καὶ τοῖον τὸ γένος, οὔτε τοῖον μὲν τοῖον δὲ οὔ· οὔτε μὴν οὔτε τοῖον, οὔτε τοῖον, δύναται εἶναι γένος· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ ἔστιν ὅλως τὸ γένος. εἰ δὲ λέγοι τις ὅτι δυνάμει πάντα ἐστὶ τὸ γένος, λέξομεν ὡς τὸ δυνάμει τὶ ὄν, δεῖ τὶ καὶ ἐνεργείᾳ εἶναι. οἷον, οὐ δύναταί τις γραμματικὸς εἶναι, μὴ τὶς ἐνεργείᾳ. καὶ τὸ γένος οὖν εἰ δυνάμει πάντα ἐστὶν, ἐρωτῶμεν αὐτοὺς τί ἐστιν ἐνεργείᾳ. καὶ οὕτω μένουσιν αἱ αὐταὶ ἀπορίαι. τἀναντία μὲν γὰρ πάντα ἐνεργείᾳ εἶναι οὐ δύναται. ἀλλ' οὐδὲ τὰ μὲν καὶ ἐνεργείᾳ, τὰ δὲ δυνάμει μόνον· οἷον, σῶμα μὲν ἐνεργείᾳ, δυνάμει δὲ ἀσώματον. δυνάμει γάρ ἐστιν ὃ οἷόν τε ἐστὶν ἐνεργείᾳ ὑποστῆναι. τὸ δὲ σῶμα ἐνεργείᾳ, ἀδύνατόν ἐστιν ἀσώματον γενέσθαι κατ' ἐνέργειαν. ὥστε εἰ (λόγου χάριν) σῶμά ἐστιν ἐνεργείᾳ, οὐκ ἔστιν ἀσώματον δυνάμει· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. οὐκοῦν οὐκ ἐνδέχεται τὸ γένος τὰ μὲν ἐνεργείᾳ εἶναι, τὰ δὲ δυνάμει μόνον. εἰ δὲ οὐδὲν ὅλως ἐστὶν ἐνεργείᾳ, οὐδὲ ὑφέστηκεν· οὐκοῦν οὐδέν ἐστι τὸ γένος, ὃ διαιρεῖν εἰς τὰ εἴδη λέγουσιν. ἔτι καὶ τοῦτο θεάσασθαι ἄξιον. ὥσπερ γὰρ ἐπεὶ αὐτός ἐστιν Ἀλέξανδρος καὶ Πάρις, οὐκ ἐνδέχεται τὸ μὲν, Ἀλέξανδρος περιπατεῖ, ἀληθὲς εἶναι· τὸ δὲ, Πάρις περιπατεῖ, ψεῦδος. οὕτως εἰ τὸ αὐτό ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι Θέωνι καὶ Δίωνι, εἰς σύνταξιν ἀξιώματος ἀγομένη ἡ ἄνθρωπος προσηγορία, ἢ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐπ' ἀμφοτέρων ποιήσει τὸ ἀξίωμα. οὐ θεωρεῖται δὲ τοῦτο· τοῦ μὲν γὰρ Δίωνος καθημένου, Θέωνος δὲ περιπατοῦντος, τὸ, ἄνθρωπος περιπατεῖ, ἐφ' οὗ μὲν λεγόμενον, ἀληθές ἐστιν, ἐφ' οὗ δὲ, ψεῦδος. οὐκ ἄρα κοινή ἐστιν ἀμφοτέρων, ἡ ἄνθρωπος προσηγορία, καὶ ἡ αὐτὴ ἀμφοῖν· ἄλλη ἄρα [B] ἰδία ἑκατέρου.

ΚΕΦ. κα'.

ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΩΝ.

ΠΑραπλήσια δὲ λέγεται καὶ περὶ τῶν κοινῶν συμβεβηκότων. εἰ γὰρ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συμβέβηκε Δίωνί τε καὶ Θέωνι τὸ ὁρᾷν· ἐὰν (καθ' ὑπόθεσιν) φθαρῇ μὲν Δίων, Θέων δὲ περιῇ καὶ ὁρᾷ, ἤτοι τὴν ὅρασιν τοῦ ἐφθαρμένου Δίωνος ἄφθαρτον μένειν ἐροῦσιν, (ὅπερ ἀπεμφαίνει) ἢ τὴν αὐτὴν ὅρασιν ἐφθάρται τε καὶ μὴ ἐφθάρται λέξουσιν, ὅπερ ἄτοπον· οὐκ ἄρα ἡ Θέωνος ὅρασις ἡ αὐτή ἐστι τῇ

NOTÆ.

A *ἀσώματόν τι εἶναι*] Hunc locum interpunctione laborantem reſtitui. Falſam interpunctionem ſecutus H. Stephanus ita hunc locum verterat: *ut neque incorporeum ſit aliquod animal, neque irrationale.*

B *ἄλλη ἄρα*] Ita retinui, licet in MS. Vratiſlav. & hoc loco & paullo infra legeretur *ἀλλ' εἰ ἄρα.*

Δίωνος

Δίωνος· ἄλλη ἄρα ἰδία ἑκατέρου. καὶ γὰρ εἰ ταυτὸν συμβέβηκε Δίωνί τε καὶ Θέωνι τὸ ἀναπνεῖν, οὐκ ἐνδέχεται τὴν ἐν Θέωνι ἀναπνοὴν εἶναι, τὴν ἐν Δίωνι δὲ, μὴ εἶναι· ἐνδέχεται δὲ τοῦ μὲν φθαρέντος, τοῦ δὲ περιόντος. οὐκ ἄρα ἡ αὐτή ἐστι. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον νῦν ἀρκέσει συντόμως λελέχθαι.

Ergo eſt diverſus, utrique peculiaris. Nam ſi eadem accidit Dioni & Theoni reſpiratio, fieri non poſſit ut intra Theonem reſpiratio ſit adhuc, intra Dionem eſſe deſierit: Atqui fieri poteſt, ſi hic obierit, ille ſit ſuperſtes: Non ergo eadem eſt. Sed enim de his hæc breviter dicta nunc ſufficient.

ΚΕΦ. κβ'.
ΠΕΡΙ ΣΟΦΙΣΜΑΤΩΝ.

ΟΥκ ἄτοπον δὲ ἴσως καὶ τῷ περὶ τῶν σοφισμάτων ἐπιστῆσαι λόγῳ διὰ βραχέων, ἐπεὶ καὶ εἰς τὴν τούτων διάλυσιν, ἀναγκαίαν εἶναι λέγουσι τὴν διαλεκτικὴν, οἱ σεμνύνοντες αὐτήν. εἰ γὰρ τῶν τε ἀληθῶν καὶ ψευδῶν λόγων [C] (φασὶν) ἐστὶν αὐτὴ διαγνωστικὴ, ψευδεῖς δὲ λόγοι καὶ τὰ σοφίσματα· καὶ τούτων ἂν εἴη διακριτικὴ, λυμαινομένων τὴν ἀλήθειαν φαινομέναις πιθανότησιν. ὅθεν ὡς βοηθοῦντες οἱ διαλεκτικοὶ [D] σαλεύοντι τῷ βίῳ, καὶ τὴν ἔννοιαν, καὶ τὰς ἐπιφορὰς καὶ τὰς ἐπιλύσεις δὴ τῶν σοφισμάτων μετὰ σπουδῆς ἡμᾶς πειρῶνται διδάσκειν, λέγοντες, Σόφισμα εἶναι λόγον πιθανὸν καὶ δεδολιευμένον· ὥστε προσδέξασθαι τὴν ἐπιφορὰν, ἤτοι ψευδῆ ἢ ὁμοιωμένην ψευδεῖ, ἢ ἄδηλον, ἢ ἄλλως ἀπρόσδεκτον. οἷον, ψευδῆ μὲν ὡς ἐπὶ τοῦ σοφίσματος ἔχει· οὐδείς δίδωσι κατηγόρημα πίνειν· κατηγόρημα δὲ ἐστιν τὸ ἀψίνθιον πιεῖν· οὐδεὶς ἄρα δίδωσιν ἀψίνθιον πιεῖν. ἔτι δὲ ὅμοιον ψευδεῖ, ὡς ἐπὶ τούτου· ὃ μήτε ἐνεδέχετο, μήτε ἐνδέχεται, τοῦτο οὐκ ἔστι ἄτοπον· [E] οὔτε δὲ ἐνεδέχετο οὔτε ἐνδέχεται τὸ, ἰατρὸς καθ' ὃ ἰατρός ἐστι, φονεύει. ἔτι δὲ ἄδηλον, οὕτως· οὐχὶ καὶ ἠρώτηκά τι σὲ πρῶτον, καὶ οὐχὶ οἱ ἀστέρες ἄρτιοί εἰσιν· ἠρώτηκα δὲ τί σε πρῶτον, εἰ ἄρα ἀστέρες ἄρτιοί εἰσιν. ἔτι δὲ ἀπρόσδεκτον ἄλλως, ὡς οἱ λεγόμενοι σολοικίζοντες λόγοι· οἷον, ὃ βλέπεις, ἐστί· βλέπεις δὲ φρενιτικόν· ἔστιν ἄρα φρενιτικόν. [F] ὃ ὁρᾷς, ἐστίν· ὁρᾷς δὲ φλεγμαίνοντα τόπον· ἔστιν ἄρα φλεγμαίνοντα τόπον. εἶτα μέντοι καὶ τὰς ἐπιλύσεις αὐτῶν ὁρᾶν ἤτοι παριστᾶν ἐπιχειροῦσι, λέγοντες, ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου σοφίσματος, ὅτι ἄλλο διὰ τῶν λημμάτων συγκεχώρηται, καὶ ἄλλο ἐπενήνεκται. συγκεχώρηται γὰρ τὸ μὴ πίνεσθαι κατηγόρημα, καὶ εἶναι κατηγόρημα, τὸ ἀψίνθιον πίνειν, οὐκ αὐτὸ τὸ ἀψίνθιον. διὸ δέον ἐπιφέρειν, οὐδεὶς ἄρα

CAP. XXII.
DE SOPHISMATIBVS.

229. NEc vero abſurdum fuerit in diſputatione de ſophiſmatibus pauliſper immorari, quoniam & ad hæc ſolvenda neceſſariam eſſe dicunt dialecticam ii qui illam celebrant. Nam ſi (inquiunt) per hanc veræ & falſæ argumentationes dignoſcuntur, ſunt autem etiam ſophiſmata falſæ argumentationes: horum etiam eſſe poſſit dijudicativa, quæ veritatem ſpecie veriſimilitudinis corrumpunt. Unde dialectici, tanquam auxiliantes labanti vitæ communi, magno ſtudio ad tradendum ſophiſmatum notionem & differentias & ſolutiones incumbunt: dicentes ſophiſma eſſe argumentationem veriſimilem & fraudulentam, quæ recipiat concluſionem aut falſam, aut ſimilem falſæ, aut obſcuram, aut alio quovis modo non recipiendam. 230. Falſam quidem, ut in hoc ſophiſmate habes, *Nemo categorema bibendum exhibet: eſt aut categorema, abſinthium bibere: nemo igitur abſinthium bibendum exhibet:* Falſæ autem ſimilem, ut in hoc, *Quod neque fieri poterat, nec fieri poteſt, hoc non eſt abſurdum. at neque fieri poterat neque poteſt ut medicus, quatenus eſt medicus, occidat.* 231. Obſcuram vero, ut in hoc, *Non & interrogavi aliquid primum, & ſtellæ pares non ſunt numero. Interrogavi autem te primum utrum ſtellæ eſſent numero pares.* Aut alia quavis de cauſa non recipiendam, ut quæ vocantur argumenta ſolœciſſantia. ut, *Quod vides eſt: vides autem phreniticum: eſt igitur phreniticum. Itidem, Quod vides eſt: vides autem inflammatum locum: eſt igitur inflammatum locum.* 232. Poſtea vero & ſolutiones eorum videre, id eſt oſtendere, conantur, dicentes in primo quidem ſophiſmate, aliud per ſumptiones eſſe conceſſum, & aliud eſſe illatum. Conceſſum eſt enim, non bibi categorema: & eſſe categorema, abſinthium bibere, non ipſum abſinthium. Itaque quum eſſet inferendum, *Nemo ergo bibit hoc*

NOTÆ.

C τῶν τε ἀληθῶν καὶ ψευδῶν λόγων] Huc facit definitio Dialecticæ quæ fuit ſupra Sect. 94. quod ſit ἐπιστήμη ψευδῶν καὶ ἀληθῶν καὶ οὐδετέρων.

D οἱ διαλεκτικοί] Stoicos innuit, ut aliis hujus operis locis, quos deridens ait per ſuas de cavillationibus argutationes σαλεύοντι βίῳ ſuccurrere voluiſſe, quaſi ſine illis neceſſe eſſet vitam humanam temere agi incertam, & infelicem fluctuare.

E τοῦτο οὐκ ἔστι ἄτοπον] Hoc falſum ſane videtur, ſed quia Stoici negabant pronunciatum ullum dari ἄτοπον, licet vera eſſe alia, alia falſa non diffiterentur, ideo ex illorum ſententia, quod hoc argumento colligitur verum eſt, ut Sextus infra Sect. 233. declarat.

F φρενιτικόν] Solœciſmus pro φρενιτικὸς, ut mox φλεγμαίνοντα τόπον pro φλεγμαίνων τόπος.

ipſum,

ipſum, Abſinthium bibere: (quod eſt verum) illatum eſt, *Nullus ergo abſinthium bibit:* quod eſt falſum, nec colligitur ex conceſſis ſumptionibus. 233. In ſecundo autem dicunt ipſum videri quidem ad falſum abducere, (adeo ut qui non bene animadvertunt, dubitent an illi aſſentiri debeant) colligere tamen verum. hoc videlicet, *Non ergo abſurdum eſt illud, Medicus, quatenus eſt Medicus, interficit.* Nullum enim pronunciatum abſurdum eſt: pronunciatum autem eſt hoc, *Medicus, quatenus eſt Medicus, interficit.* Ergo ne hoc quidem eſt abſurdum. 234. At vero in obſcurum abductionem ajunt ex genere eſſe eorum quæ pro ſtatu variant. Nam ſi nulla, ut ſupponebatur, interrogatio præceſſerit, negatio connexi copulativi vera redditur, quum ipſum copulativum connexum ſit falſum, eo quod inſertum ſit ipſi falſum, hoc videlicet, *Interrogavi te aliquid:* ubi autem interrogatio de negativo connexi facta fuerit, quum aſſumptum verum reddatur, quod eſt, *Interrogavi autem te primum*, (eo quod de negatione copulativi connexi in aſſumpto interrogatio fuerit) negativa connexi copulativi propoſitio falſa redditur, poſtquam id quod in connexo copulativo falſum erat, verum factum eſt: eo ut nunquam poſſit colligi concluſio, niſi negativa connexi copulativi ſimul ſit aſſumpta. 235. Ultimas autem è cavillationibus ſolœciſſantes orationes ajunt abſurde inferre præter loquendi conſuetudinem. Talia quidem diſſerunt aliqui dialectici de ſophiſmatibus. (nam alii alia diſputant) ea autem ſimplicium aures titillare fortaſſe poſſunt: ſunt tamen ſupervacanea, & vano labore excogitata. Et hoc quidem vel ex iis quæ jam dicta ſunt, poſſit fortaſſis animadverti. docuimus enim nec verum nec falſum poſſe ſecundum dialecticos comprehendi, cum aliis variis modis, tum vero everſis orationibus indemonſtrabilibus & demonſtratione, quæ ſunt ſyllogiſticæ eorum facultatis teſtimonia. 236. tamen ad hunc locum peculiariter cum alia multa poſſunt afferri, tum vero hoc brevitati ſtudentes dicendum habemus. Quotquot quidem ſophiſmata proprie à dialectica videntur poſſe refelli, horum ſolutio inutilis eſt: quorum autem ſolutio eſt utilis, hæc nequaquam dialecticus ſolvere poſſit, ſed ii qui in unaquaque arte, rerum

πίνει τὸ, ἀψίνθιον πίνειν, (ὅπερ ἐστιν ἀληθὲς) ἐπενήνεκται, οὐδεὶς ἄρα ἀψίνθιον πίνει, ὅπερ ἐστὶν ψεῦδος, οὐ συναγόμενον ἐκ τῶν συγκεχωρημένων λημμάτων. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι δοκεῖ μὲν ἐπὶ ψεῦδος ἀπάγειν G (ὡς ποιεῖν τοὺς ἀνεπιστάτους ὀκνεῖν αὐτῷ συγκατατίθεσθαι) συνάγει δὲ ἀληθὲς, τὸ, οὐκ ἄρα ἄτοπόν ἐστι H τὸ, ὁ ἰατρὸς, καθ' ὃ ἰατρός ἐστι, φονεύει. οὐδὲν γὰρ ἀξίωμα ἄτοπόν ἐστιν· I ἀξίωμα δέ ἐστι K τὸ, ἰατρὸς, καθ' ὃ ἰατρός ἐστι, φονεύει· διὸ οὐδὲ τοῦτο ἄτοπον. ἡ δὲ ἐπὶ τὸ ἄδηλον ἐπαγωγὴ, φασὶν, ὅτι ἐκ τοῦ γένους τῶν μεταπιπτόντων ἐστί. μηδενὸς γὰρ προηρωτημένου (κατὰ τὴν ὑπόθεσιν) τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς ἀληθὲς γίνεται, ψευδοῦς τῆς συμπλοκῆς οὔσης, παρὰ τὸ ἐμπεπλέχθαι ψεῦδος, τὸ, ἠρώτηκά τι σε πρῶτον, ἐν αὐτῇ. μετὰ δὲ τὸ ἐρωτηθῆναι τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς, τῆς προλήψεως ἀληθοῦς γινομένης, ἠρώτηκα δέ τί σε πρῶτον, (διὰ τὸ ἠρωτῆσθαι πρὸς τῆς προλήψεως L τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς) ἡ τοῦ ἀποφατικοῦ τῆς συμπλοκῆς πρότασις γίνεται ψευδής· τοῦ ἐν τῷ συμπεπλεγμένῳ ψευδοῦς, γενομένου ἀληθοῦς· ὡς μηδέποτε δύνασθαι συναχθῆναι τὸ συμπέρασμα, μὴ συνυπάρχοντος τοῦ ἀποφατικοῦ τῆς συμπλοκῆς τῇ προσλήψει. τοὺς δὲ τελευταίους φασὶν ἔνθα M τοὺς σολοικίζοντας λόγους, ἀτόπως ἐπάγειν παρὰ τὴν συνήθειαν. τοιαῦτα μὲν οὖν τινες διαλεκτικοί φασι περὶ σοφισμάτων (καὶ γὰρ ἄλλοι ἄλλα λέγουσιν) ταῦτα δὲ τὰς μὲν τῶν εἰκαιοτέρων N ἀκοὰς ἴσως δύναται γαργαλίζειν· περιττὰ δέ ἐστιν καὶ μάτην αὐτοῖς πεπονημένα. καὶ τοῦτο δυνατὸν μὲν ἴσως καὶ ἀπὸ τῶν ἤδη λελεγμένων ἡμῖν ὁρᾷν. ὑπεμνήσαμεν γὰρ ὅτι μὴ δύναται τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος O κατὰ τοὺς διαλεκτικοὺς καταλαμβάνεσθαι, ποικίλως τε ἄλλως, καὶ τῷ, τὰ μαρτύρια τῆς συλλογιστικῆς δυνάμεως αὐτῶν, τὴν ἀπόδειξιν, P καὶ τοὺς ἀναποδείκτους Q διατρέπεσθαι λόγους. εἰς δὲ τὸν προκείμενον τόπον ἰδίως καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ λέγειν ἔνεστιν· ὡς δὲ ἐν συντόμῳ νῦν τόδε λεκτέον. ὅσα μὲν σοφίσματα ἰδίως ἡ διαλεκτικὴ δύνασθαι δοκεῖ διελέγχειν, τούτων ἡ διάλυσις ἄχρηστός ἐστιν· ὅσων δὲ ἡ διάλυσις χρησιμεύει, ταῦτα ὁ μὲν διαλεκτικὸς οὐκ ἂν διαλύσειεν· οἱ δὲ, ἐν ἑκάστῃ τέχνῃ τὴν

NOTÆ.

G ὅτι δοκεῖ μὲν ἐπὶ ψεῦδος ἀπάγειν] Videtur enim falſum eſſe, ut dixi, ſi quis neget abſurdum eſſe quod neque fieri potuit nec poteſt: vel ſi negetur eſſe abſurdum, ut Medicus quatenus Medicus eſt occidat.

H οὐκ ἄρα ἄτοπόν ἐστι] Falſum equidem eſt. Nam ut Medicus, utique ſanat ægrotum & morbo medetur. Occidit autem vel ut rei Medicæ imperitus, vel ex malitia ut hoſtis & inſidiator, atque veneficus. At ἄτοπον hoc non eſt, quia eſt integrum pronunciatum.

I οὐδὲν γὰρ ἀξίωμα ἄτοπόν ἐστιν] Pronunciatum eſt quod affirmat aliquid vel negat. Hoc ſi non faceret, ἄτοπον ac μοχθηρὸν eſſet, ſed ita nec ἀξίωμα ſive pronunciatum.

K ἀξίωμα δέ ἐστι] Eſt pronunciatum, in cujus forma nihil habet Logicus quod deſideret.

L πρὸς τῆς προλήψεως] Ita MS. Savil. non, ut editi, πρό.

M ἔνθα] Ita recte MSS. pro ἔνιοι.

N εἰκαιοτέρων] MS. Vratiſlav. οἰκειοτέρων, minus bene.

O τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος] Supra Sect. 80. ſeq.

P τὴν ἀπόδειξιν] Sect. 144. ſeq.

Q τοὺς ἀναποδείκτους] Sect. 156. ſeq.

ἐπὶ τῶν πραγμάτων παρακολούθησιν ἐσχηκότες. εὐθέως γοῦν, ἵνα ἑνὸς ἢ δευτέρου μνησθῶμεν παραδείγματος, ἐρωτηθέντος ἰατρῷ τοιούτου σοφίσματος· κατὰ τὰς νόσους ἐν ταῖς παρακμαῖς, [R] τήν τε ποικίλην δίαιταν καὶ τὸν οἶνον δοκιμαστέον· ἐπὶ πάσης δὲ τυπώσεως νόσου, [S] πρὸ τῆς πρώτης διατρίτου [T] γίνεται παρακμή· ἀναγκαῖον ἄρα πρὸ τῆς πρώτης διατρίτου τήν τε ποικίλην δίαιταν καὶ τὸν οἶνον ὡς τὸ πολὺ παραλαμβάνειν. ὁ μὲν διαλεκτικὸς οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοι πρὸς διάλυσιν τοῦ λόγου, καί τοι χρησίμην οὖσαν. ὁ δὲ ἰατρὸς διαλύσεται τὸ σόφισμα· εἰδὼς ὅτι παρακμὴν λέγεται διχῶς, ἤτε τοῦ ὅλου νοσήματος, καὶ ἡ ἑκάστης ἐπιτάσεως μερικῆς ἀπὸ τῆς ἀκμῆς ῥοπὴ πρὸς τὸ κρεῖσσον. καὶ πρὸ μὲν τῆς πρώτης διατρίτου [U] ὡς τὸ πολὺ γίνεται παρακμὴ ἡ τῆς ἐπιτάσεως τῆς μερικῆς. τὴν δὲ ποικίλην δίαιταν οὐκ ἐν ταύτῃ δοκιμάζομεν, ἀλλ' ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ ὅλου νοσήματος. ὅθεν καὶ διηρτῆσθαι [X] λέξει τὰ λήμματα τοῦ λόγου, ἑτέρας μὲν παρακμῆς ἐν τῷ προτέρῳ λήμματι λαμβανομένης, τουτέστι, τῆς τοῦ ὅλου πάθους· ἑτέρας δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, τουτέστι τῆς μερικῆς. πάλιν τε ἐπί τινος πυρέσσοντος κατὰ πύκνωσιν ἐπιτεταμένην ἐρωτηθέντος τοῦ λόγου τοῦ τοιούτου, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματά ἐστιν· ἐναντίον δὲ τῇ ὑποκειμένῃ πυρώσει τὸ ψυχρόν· κατάλληλον ἄρα τῇ ὑποκειμένῃ πυρώσει τὸ ψυχρόν. ὁ μὲν διαλεκτικὸς ἡσυχάσει. ὁ δὲ ἰατρὸς εἰδὼς τίνα μέν ἐστιν προηγουμένως προσεχῆ πάθη, [Y] τίνα δὲ συμπτώματα τούτων, ἐρεῖ μὴ ἐπὶ τῶν συμπτωμάτων προκόπτειν τὸν λόγον (ἀμέλει γοῦν πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ ψυχροῦ πλείονα γίνεσθαι συμβαίνειν τὴν πύρωσιν) ἀλλ' ἐπὶ τῶν προσεχῶν παθῶν. καὶ τὴν μὲν στέγνωσιν εἶναι προσεχῆ, (ἥ τις οὐ τὴν πύκνωσιν ἀλλὰ τὸν χαλαστικὸν τρόπον τῆς ἐπιμελείας [Z] ἀπαιτεῖ) τὸ δὲ τῆς ἐπακολουθούσης θερμασίας οὐ προηγουμένως προσεχές· ὅθεν μηδὲ τὸ κατάλληλον εἶναι δοκοῦν αὐτῇ. καὶ οὕτως μὲν ἐπὶ τοῖς σοφίσμασι τοῖς χρησίμως [A] ἀπαιτοῦσι τὴν διάλυσιν, οὐδὲν ἕξει λέγειν ὁ δια-

cognitionem, verſando in iis, adepti ſunt. 237. Jam enim (ut unum aut alterum exemplum ponamus) ſi propoſitum fuerit Medico tale ſophiſma, *In morborum remiſſionibus variam victus rationem & vini potum admittere oportet: At quum formatur quivis morbus, ante primos tres dies, omnino fieri conſuevit remiſſio: Neceſſe eſt igitur ante primos tres dies & variam victus rationem & vinum ut plurimum aſſumere:* dialecticus certe nihil quicquam habuerit quod ad hujus argumenti ſolutionem, alioqui utilem, afferat. 238. At Medicus ſolvet hoc ſophiſma, quippe qui ſciat *remiſſionem morbi*, dici bifariam, videlicet & totius morbi, & uniuſcujusque intenſionis particularis à ſummo incremento propenſionem in melius. Ac ante primos quidem tres dies contingere ut plurimum particularis intenſionis remiſſionem videmus: variam autem victus rationem in hac ipſa remiſſione non probamus, ſed in totius morbi declinatione. Unde & ſumptiones argumenti de rebus plane diverſis loqui dicet, quum in priori ſumptione una remiſſio ſumatur, ea nimirum quæ totius morbi eſt: in poſteriore autem, altera, nimirum particularis. 239. Itidem vero propoſita hujusmodi quæſtione de aliquo qui febri ardenti correptus fuerit, oborta ex vehementi obſtructione, videlicet, *Contraria contrariorum ſunt remedia: frigida autem propoſitæ inflammationi contraria eſt: conſentanea ergo eſt propoſitæ inflammationi frigida:* dialecticus quidem hic obmuteſcet: 240. at Medicus, (quum noverit qui ſint morbi primario continentes, & quænam ipſorum ſymptomata:) reſpondebit, quæſtionem hanc de ſymptomatibus non eſſe: (quum nimirum uſu veniat ut affuſa frigida ardor augeatur) ſed de continentibus morbis: & obſtructionem quidem eſſe ex horum numero: (quæ non condenſationem ſed modum aliquem quo laxetur *obſtructio*, poſtulet) at conſequentem ardorem in febri non eſſe morbum primario continentem: unde nec frigidam videri eſſe illi accommodam. 241. Atque ita in ſophiſmatibus quorum ſolutio, quam poſcunt, eſt utilis, non habebit quod dicat

NOTÆ.

R ἐν ταῖς παρακμαῖς] In ἀκμῇ morbi Hippocrates præcipit λεπτοτάτῃ διαίτῃ χρέεσθαι, Aphoriſmo VIII. Hippocratem ſecutus Celſus III. 6. *Neque inter magnos dolores neque increſcente morbo tutum eſt, ægrum cibo impleri, ſed ubi inclinata jam in melius valetudo eſt.* ποικίλην δίαιταν idem Celſus reddit *varios cibos*, nec male H. Stephanus *variam victus rationem.*

S ἐπὶ πάσης δὲ τυπώσεως νόσου] τύπωσιν morbi Medicorum natio appellat quando jam ille ſe formavit ad ſtatas ordinatasque intenſionum ac remiſſionum vices, ex quibus forma, ratio ac τύπος morbi intelligitur. Galeno ἐπιτάσεων καὶ ἀνέσεων τεταγμένη ἀνταπόδοσις.

T πρὸ τῆς πρώτης διατρίτου] MS. Savil. addit πάντως. At Sextus infra: non πάντως, ſed ὡς τὸ πολύ. Διάτριτος (ſcilicet ἡμέρα) eſt *dies* quæque *tertia.*

U διατρίτου] Ita repoſui è MSS. pro διατρίτης.

X διηρτῆσθαι] Non cohærere, quod συναρτήσει ſive connexioni opponitur de qua ſupra Sect. III.

Y προσεχῆ πάθη] Ita Medici appellant morbos ipſos mali cauſas primarias aſſiduasque quas à ſupervenientibus ac plerumque tranſitoriis acceſſionibus & ſymptomatibus diſtinguunt, illisque opponunt. Galenus in Lexico: προσέχει ἡ νόσος, ἀντὶ τοῦ παραμένει. Hinc προσεχῆ πάθη malui reddere *continentes* hoc eſt continenter incommodantes, quam cum H. Stephano *contiguas*, quod ab hoc loco eſt alienum.

Z ἐπιμελείας] Ita MSS. pro ἐπιμερείας.

A χρησίμως] Ita recte MSS. pro χρησίμοις, neque enim ſophiſmata ipſa χρήσιμα ſunt, verum utilis eorum ſolutio.

dialecticus: ſed propoſita nobis hac argumentatione: *Si non & pulchra cornua habes, & cornua habes, cornua habes: pulchra autem cornua non habes, & cornua habes: cornua igitur habes.* Vel hac: 242. *Si quid movetur, aut in loco in quo eſt movetur, aut in quo non eſt: atqui nec in quo eſt, maneret enim: nec in quo non eſt, quomodo enim aliquid agat in illo in quo omnino non eſt? non ergo movetur quicquam.* Vel hac: 243. *Aut quod eſt, fit, aut quod non eſt: at vero quod eſt, non fit, eſt enim: ſed neque id quod non eſt: nam quod fit, aliquid patitur: quod autem non eſt, non patitur: nihil ergo fit.* Vel hac: 244. *Nix aqua eſt concreta: nigra autem eſt aqua: nigra ergo eſt nix.* atque hujuſmodi quaſdam nugas accumulans contrahit ſupercilia, & dialecticam obtendit, magnoque cum faſtu nititur aſtruere nobis per demonſtrationes ſyllogiſticas, fieri aliquid, & moveri aliquid, & nivem eſſe albam, & nos cornua non habere: quum alioqui ſatis eſſet evidentiam rei illis opponere, ad ea quæ ita aſſeveranter ab illis ponuntur infringenda, contrario ex rebus evidentibus teſtimonio, illis haud minorem vim utique habente. Ideoque quum propoſita eſſet Philoſopho oratio motum negans, tacitus ambulare cœpit. & in vita communi homines terras & maria permeant, fabricantque naves & domos, & procreant liberos, de cavillationibus quæ ſunt adverſus motum & generationem nihil ſoliciti. 245. Fertur etiam Herophili Medici feſtivum apophthegma (vixit enim hic

λεκτικός. ἐρωτήσας δὲ ἡμῖν [B] τοιούτους λόγους· εἰ οὐχὶ καὶ καλὰ κέρατα ἔχεις, καὶ κέρατα ἔχεις, κέρατα ἔχεις· οὐχὶ δὲ καλὰ κέρατα ἔχεις καὶ κέρατα ἔχεις, [C] κέρατα ἄρα ἔχεις. εἰ κινεῖταί τι, [D] ἤτοι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν· οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἐστι· μένει γάρ· οὔτε δὲ ἐν ᾧ μή ἐστι. πῶς γὰρ ἂν ἐνεργοίη τι ἐν ἐκείνῳ, ἐν ᾧ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐστίν; οὐκ ἄρα κινεῖταί τι. ἤτοι, τὸ ὂν γίνεται, [E] ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν ὂν οὐ γίνεται· ἐστὶ γάρ· ἀλλ' οὐδὲ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν γὰρ γινόμενον, πάσχει τι. τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐ πάσχει· οὐδὲν ἄρα γίνεται. ἡ χιών, ὕδωρ ἐστὶ πεπηγός· [F] μέλαν δὲ τὸ ὕδωρ ἐστί· μέλαινα ἄρα ἐστὶν ἡ χιών. καὶ τοιούτους τινὰς ἀθροίσας ὕθλους [G] συνάγει τὰς ὀφρῦς, καὶ προχειρίζεται τὴν διαλεκτικὴν, καὶ πάνυ σεμνῶς ἐπιχειρεῖ κατασκευάζειν ἡμῖν δι' ἀποδείξεων συλλογιστικῶν, ὅτι γίνεταί τι, καὶ ὅτι κινεῖταί τι, καὶ ὅτι ἡ χιών ἐστι λευκὴ, καὶ ὅτι κέρατα οὐκ ἔχομεν· καί τοι γε ἀρκοῦντος ἴσως τοῦ, τὴν ἐνέργειαν αὐτοῖς ἀντιτιθέναι πρὸς τὸ θραύεσθαι τὴν διαβεβαιωτικὴν θέσιν αὐτῶν, διὰ τῆς ἐκ τῶν διαφαινομένων ἰσοσθενοῦς αὐτῶν ἀντιμαρτυρήσεως. ταῦτά τοι καὶ ἐρωτηθεὶς φιλόσοφος [H] τὸν κατὰ τῆς κινήσεως λόγον, σιωπῶν περιεπάτησεν. καὶ οἱ κατὰ τὸν βίον ἄνθρωποι, πεζάς τε καὶ διαποντίους στέλλονται πορείας, κατασκευάζουσί τε ναῦς καὶ οἰκίας, καὶ παιδοποιοῦνται, τῶν κατὰ τῆς κινήσεως καὶ γενέσεως ἀμελοῦντες λόγων. φέρεται δὲ καὶ Ἡροφίλου τοῦ ἰατροῦ [I] χάριεν ἀπομνημόνευμα (συγ-

NOTÆ.

B ἐρωτήσας δὲ ἡμῖν] Sic ſupra Sect. 237. *ἐρωτηθέντος ἰατρῷ τοιούτου σοφίσματος.* Etiam 1. Samuel. XXII. 13. *ἐρωτᾷν αὐτῷ.*

C καὶ κέρατα ἔχεις] In editis plura verba exciderant, quæ ex MSS. & interprete reſtitui, ratione ipſa ſophiſmatis hoc etiam poſtulante, quod ab cornibus quæ argumentum hoc ridiculum audienti vel legenti impingit, vocabatur *ceratine*, ſive *κερατὶς*, de quo Menagius ad Laërtium II. 108. 111. Recte autem Diogenes Cynicus apud eundem Laërtium VI. 38. tricas illiusmodi cavillationis nulla reſponſione accuratiore dialectica, ſed ſolo ſenſu ſive tactu exploſit atque eluſit. *πρὸς τὸν συλλογισάμενον ὅτι κέρατα ἔχει, ἁψάμενος τοῦ μετώπου, ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὐχ ὁρῶ.* Neſcio an veteres Sophiſtæ hac cavillatione texerint ſcomma quo maritis adulterarum ſolent vulgo illudere, atque *θαλάμους* perſtringere *κεραϊζομένους*, ut Homeri verbo utar ex Iliad. χ. 63. ſatis certe frequens olim & perantiquum, ut conſtat ex Lucilii Epigrammate in *κεραοφόρον Γραμματικὸν* p. 198. & 200. edit. Wechel. & Artemidoro lib. 2. Onirocritic. c. 12. *γυνή σου πορνεύει καὶ τὸ λεγόμενον κέρατά σοι ποιήσει.* Quibus adde Acheloum (rivalem Herculis) tauri forma, de quo Ovidius:

Cornua flens legit rapidis Achelous in undis
Truncaque limoſa tempora merſit aqua.

Nicetas Choniates in Andronico Comneno lib. 2. p. 207. *τῶν παρ' αὐτοῦ θηρωμένων ἐλάφων τὰ κέρατα ὅσα δωδεκάδωρα ἦν καὶ ἔχόν τι θαύματος, ταῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀψῖσιν ἀνήρτα, διαμωκώμενος τὸ πολίτευμα, καὶ διασύρων εἰς ἀκρασίαν τῶν γαμετῶν.* Idem Alexium Comnenum Exangelum monitum refert lib. 2. p. 315. ne uxorem quam pro adultera repudiaſſet reciperet, *ἐκείνοις τῶν ζώων παραβαλλόμενος τοῖς ἐκπεφυκόσι μὲν ἐπὶ τῶν κροτάφων τὰ ἀμυντήρια, παροξυνομένοις δὲ οὐδαμῶς οὔτε μὴν τὸ κέρας ὁπλίζουσι κατὰ τῶν ἐπιθορνυμένων ἐν ὄψεσι ταῖς θηλείαις αὐτῶν.* Anonymus Bandurianus de Originibus Conſtantinopolitanis, quem Michaëlem Pſellum eſſe haud dubitant eruditi, c. 162. *Νεώριον τὸ λεγόμενον κερατοεμβόλιον. ἐκεῖσε καμάρα χαλκῆ ἦν, καὶ ἵστατο ἄνωθεν αὐτῆς στήλη ἔχουσα ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα τέσσαρα. θαύματα δὲ ἐγένοντο ἐν αὐτῇ. εἴ τις γὰρ εἶχεν ἐν αὐτῷ ὑπόληψιν εἶναι κερατᾶς, ἐκεῖσε ἐπερχόμενος καὶ προσεγγίζων τῇ στήλῃ εὐθέως ἐγυρίζετο ἕως τρίτου· εἰ δὲ ἐκτὸς ὑπολήψεως ἦν, ἵστατο ἀσάλευτος ἡ στήλη. καὶ οὕτως ἠλέγχοντο οἱ κερατάδες.* Ægidius Menagius in Originibus Gallicis p. 220. huc etiam refert Epigramma hoc Parmenionis p. 262. edit. Wechel.

Ὅστις ἔσω πυργοῦ καταλαμβάνει οὐκ ἀγοράζων
Κἀνου Ἀμαλθείας ἡ γυνή ἐστι κέρας.

D εἰ κινεῖταί τι] Zenonis Elatæ hoc argumentum, quod una cum aliis ejus quibus motum dari negabat cavillationibus refellit Diogenes Cynicus ſurgendo & ambulando, ut præter alios narrat Simplicius ad VI. Phyſicorum Ariſtotelis p. 236. b. & noſter infra Sect. 244. & lib. 3. cap. 8. Etiam Diodorus Cronus eadem cavillatione adverſus motum uſus, ut colligas ex iis quæ mox Sect. 245. narrantur, & diſerte traditur lib. adverſus Grammaticos.

E ἤτοι τὸ ὂν γίνεται] Ejusdem Zenonis Sophiſma, quo negabat quicquam generari, ſed quicquid fit eſſe æternum. de qua ejus opinione vide ſi placet Ariſtotelis librum de dogmatibus Zenonis Xenophanis & Gorgiæ, primum enim caput Zenonem alterum ſpectat Xenophanem, licet in editionibus contra eſt.

F ἡ χιὼν ὕδωρ ἐστὶ πεπηγός] Anaxagoræ hæc cavillatio, de qua dictum ad lib. 1. Sect. 33.

G τοιούτους τινὰς ἀθροίσας ὕθλους] Vanitatem ſtudii quod nodis ejuſcemodi nectendis diſſolvendisque impenditur ſatis agnoverunt ex Stoicis ipſis quibus cor ſapiebat, Marcus Antoninus, Arrianus, Seneca quem poſtremum ſi placet vide Epiſt. XLV. & LXXXII.

H φιλόσοφος] Diogenes Cynicus, Laërt. VII. 39.

I Ἡροφίλου τοῦ ἰατροῦ] Herophilus Praxagoræ Coi diſci-

χρόνισε

χρόνισε γὰρ οὗτος Διοδώρῳ· [K] ὃς ἐν ἀπειροκάλῳ τῇ διαλεκτικῇ [L] λόγους διεξῄει σοφιστικοὺς, κατά τε ἄλλων πολλῶν καὶ τῆς κινήσεως.) ὡς οὖν ἐκβαλών ποτε ὦμον ὁ Διόδωρος ἧκε θεραπευθησόμενος ὡς Ἡρόφιλον, ἐχαριεντίσατο ἐκεῖνος πρὸς αὐτὸν, λέγων, ἤτοι ἐν ᾧ ἦν τόπῳ ὁ ὦμος ὢν ἐκπέπτωκεν, ἢ ἐν ᾧ οὐκ ἦν· οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἦν, οὔτε ἐν ᾧ οὐκ ἦν· οὐκ ἄρα ἐκπέπτωκεν. ὡς τὸν σοφιστὴν λιπαρεῖν ἐᾶν μὲν τοὺς τοιούτους λόγους, τὴν δὲ ἐξ ἰατρικῆς ἁρμόζουσαν αὐτῷ προσάγειν θεραπείαν. ἀρκεῖ γὰρ (οἶμαι) τὸ ἐμπείρως τε καὶ ἀδοξάστως κατὰ τὰς κοινὰς τηρήσεις τε καὶ προλήψεις βιοῦν, περὶ τῶν ἐκ δογματικῆς περιεργίας καὶ μάλιστα ἔξω τῆς βιωτικῆς χρείας λεγομένων ἐπέχοντας. εἰ οὖν ὅσα μὲν εὐχρήστως ἂν ἐπιλυθείη, ταῦτα οὐκ ἂν διαλύσαιτο ἡ διαλεκτική· ὅσα δὲ ἐπιλύσασθαι δοίη τις ἂν ἴσως ὑπ' αὐτῆς σοφίσματα, τούτων ἡ διάλυσις ἄχρηστός ἐστιν· ἄχρηστός ἐστι κατὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν σοφισμάτων ἡ διαλεκτική. καὶ ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς λεγομένων ὁρμώμενός τις οὕτως ἂν συντόμως ὑπομνήσειε περιττὰ εἶναι τὰ περὶ τῶν σοφισμάτων παρ' αὐτοῖς δὴ τεχνολογούμενα. ἐπὶ τὴν τέχνην τὴν διαλεκτικὴν φασὶν ὡρμηκέναι οἱ διαλεκτικοὶ, οὐχ ἁπλῶς ὑπὲρ τοῦ γνῶναι τί ἐκ τίνος συνάγεται, ἀλλὰ προηγουμένως ὑπὲρ τοῦ δι' ἀποδεικτικῶν λόγων τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ κρίνειν ἐπίστασθαι. λέγουσιν οὖν εἶναι τὴν διαλεκτικὴν, ἐπιστήμην ἀληθῶν καὶ ψευδῶν, καὶ οὐδετέρων. [M] ἐπεὶ τοίνυν αὐτοί φασιν ἀληθῆ λόγον εἶναι τὸν δι' ἀληθῶν λημμάτων ἀληθὲς συνάγοντα συμπέρασμα, ἅμα τῷ ἐρωτηθῆναι λόγον ψεῦδος ἔχοντα τὸ συμπέρασμα, εἰσόμεθα ὅτι ψευδής ἐστιν, [N] καὶ οὐ συγκαταθησόμεθα αὐτῷ. ἀνάγκη γὰρ καὶ αὐτὸν τὸν λόγον ἤτοι μὴ εἶναι συνακτικὸν, ἢ μηδὲ τὰ λήμματα ἔχειν ἀληθῆ. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶνδε· ἤτοι ἀκολουθεῖ τὸ ἐν τῷ λόγῳ ψεῦδες συμπέρασμα τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ, ἢ οὐκ ἀκολουθεῖ. ἀλλ' εἰ μὲν οὐκ ἀκολουθεῖ, οὐδὲ συνακτικὸς λόγος ἔσται·

tempore Diodori, qui in inepta dialectica ſua argumentationes ſophiſticas expoſuit, cum adverſus alia multa, tum vero adverſus motum.) Quum enim luxato aliquando humero veniſſet ad Herophilum Diodorus ut curaretur, facete eum irriſit, dicens, *Aut in quo erat loco humerus exiſtens excidit, aut in quo non erat: at neque in quo erat, nec in quo non erat: non ergo excidit.* Adeo ut precaretur ſophiſta eum ut omiſſis iis cavillationibus, adhiberet ei congruens ex arte medica remedium. 246. Sufficit itaque (ut arbitror) cum experientia uſu parta, & ita ut dogma nullum ſtatuamus, ſecundum communes obſervationes & præoccupatas in animis hominum opiniones, vitam degere, de iis vero quæ ex dogmatica curioſitate dicuntur, & quidem nullam vitæ communi utilitatem afferunt, aſſenſum retinere. Si ergo quæcunque ſophiſmata ſoluta fructum afferrent, ea ſolvere non poſſit dialectica: at quæcunque ab ea poſſe ſolui concedat aliquis, horum inutilis eſt ſolutio; inutilis eſt in ſolvendis ſophiſmatibus dialectica. 247. Quinetiam ſi quis iis quæ dialectici dicunt inſtructus prodeat, ita paucis docere poſſit artem quæ ab illis de ſophiſmatibus traditur, eſſe ſupervacaneam. Contulerunt ſe dialectici (ut inquiunt) ad dialecticam, non tantum ut diſcerent quid ex quo colligatur, ſed hoc imprimis propoſitum ſibi habentes, ut per demonſtrativas orationes vera & falſa dijudicare ſcirent. unde dicunt dialecticam eſſe verorum & falſorum & neutrorum ſcientiam. 248. Quum igitur ipſi veram eſſe argumentationem dicant, quæ per veras ſumptiones veram concluſionem colligat, ſimul atque nobis objectum fuerit argumentum quod falſam habeat concluſionem, ſciemus falſum illud eſſe, ideoque ei non aſſentiemur. neceſſe eſt enim ipſum etiam argumentum, aut colligendi vim non habere, aut ne ſumptiones quidem habere veras. Quod ex his perſpicuum eſt: 249. Aut falſa concluſio in argumento conſequitur ſumptionum illius connexionem, aut non conſequitur. Sed ſi quidem non conſequitur, ne colligendi quidem vim habebit

N O T Æ.

pulus, Medicus & Anatomicus celeberrimus, nec minus Dialectices peritus, unde Dialecticus vocatur à Galeno, T. 4. p. 364. edit. Græcæ Baſil.

K συνεχρόνισε γὰρ οὗτος Διοδώρῳ] Diodorus Cronus Dialecticus attigit tempora Ariſtotelis, Stilponis, Cynicorumque Cratetis & Diogenis, & Stoicorum principis Zenonis Citiei, clarus circa Olympiadem CX. unde conſtat etiam de Herophili ætate. De utroque, Herophilo ac Diodoro dixi in Bibliotheca Græca. Fallitur autem præclarus Voſſius, qui Mich. Neandrum ſecutus Herophilum longe antiquiorem facit, & ad Phalaridis ætatem removet, libro de Philoſophia, cap. XI. §. 11. Voſſii errorem ſecutus Harduinus ad Plinium T. 1. p. 115.

L ἐν ἀπειροκάλῳ τῇ διαλεκτικῇ] In Diodori Croni Dialectica, quam ob tricas ſubtiles nugasque *ἀπειρόκαλον* minime bellam & elegantem Sextus appellat, hæc ejus cavillatio exſtabat, qua inficiabatur ille quicquam moveri: *Quicquid movetur, aut movetur in loco quo eſt, aut in quo non eſt. At neque in eo in quo eſt, manet enim: neque in eo in quo non eſt, in quo enim non eſt in illo non poteſt moveri, nihil itaque movetur.* Vide ſupra Sect. 242. & lib. contra Grammaticos Sect. 311. & lib. 2. adverſus Log. Sect. 333. Lepide itaque prorſus Herophilus ſimili ſophiſmate Diodorum deluſit, luxato humero & de ſede ſua moto medelam quærentem.

M ἐπιστήμης ἀληθῶν καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων] Supra Sect. 94. & adverſus Ethicos. *οὐδετέρων* pro *οὐθ' ἑτέρων* repoſui jubentibus etiam MSS.

N εἰσόμεθα ὅτι ψευδής ἐστιν] Similiter eludentem ſophiſmata Diogenem Cynicum vide ſi placet in A. Gellii noctibus Atticis XVIII. 13.

argumentum: dicunt enim hoc vi illa pollere, in quo concluſio ſequitur connexionem ſumptionum. Sin autem conſequitur, neceſſe eſt etiam connexionem ſumtionum ejus eſſe falſam, ſecundum ipſorum artis præcepta. Ajunt enim ex falſo quidem conſequi falſum, ex vero autem nequaquam. 250. Quod autem oratio quæ neque colligendi vim habet, neque vera eſt, ſecundum eos ne demonſtrabilis quidem ſit, ex ſupra dictis perſpicuum eſt. Si ergo propoſito argumento in quo falſa ſit concluſio, ex hoc ipſo non eſſe verum nec colligendi vim habere cognoſcimus, ex eo quod concluſionem habeat falſam, non aſſentiemur ei, etiamſi unde habeat fallaciam, non agnoſcamus. Quemadmodum enim ne ea quidem quæ à præſtigiatoribus fiunt, vera eſſe aſſentimur, ſed ſcimus eos fallere, etiamſi non cognoſcamus quomodo fallant: ita nec argumentis falſis quidem, ſed quæ tamen veriſimilia eſſe videntur, fidem habemus, etiamſi non cognoſcamus quomodo captioſa ſint. 251. Aut quoniam non tantum ineſt hoc ſophiſmatibus ut ad falſum abducant, ſed ut ad alias etiam demittant abſurditates, ita generalius eſt adverſus ea argumentandum: Argumentum quod proponitur, aut ad aliquid non admittendum nos adducit, aut ad quid tale ut admittere illud oporteat: ſi ad ſecundum, non abſurdum nos ei aſſentiri fuerit: ſin ad aliquid quod non ſit admittendum, nos non abſurditati aſſentiri temere propter veriſimilitudinem: ſed illos abſcedere ab argumento, quod abſurdis aſſentiri cogit, oportebit: ſi modo non nugari pueriliter, ſed vera inquirere, ut pollicentur, inſtituerunt. 252. Quemadmodum enim ſi via ſit quæ ad aliquod præcipitium ducat, non protrudimus nos in illud præcipitium, eo quod via ſit aliqua quæ ducit ad ipſum, ſed à via illa recedimus propter præcipitium: eodem modo ſi argumentum ſit aliquod quod nos abducat ad aliquid quod abſurdum eſſe conſtet, non aſſentiemur abſurdo, propter illud argumentum, ſed illud

λέγουσι γάρ [O] συνακτικὸν γίνεσθαι λόγον ὅταν ἀκολουθῇ τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ τὸ ἐν αὐτῷ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἀκολουθεῖ, ἀνάγκη καὶ τὴν διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκὴν εἶναι ψευδῆ κατὰ τὰς αὐτῶν ἐκείνων τεχνολογίας. φασὶ γὰρ ὅτι τὸ ψεῦδος ψευδεῖ μὲν ἀκολουθεῖ, ἀληθεῖ δὲ οὐδαμῶς. ὅτι δὲ ὁ μὴ συνακτικὸς, ἢ μὴ ἀληθὴς λόγος κατὰ αὐτοὺς, οὐδὲ ἀποδεικτικός ἐστιν, δῆλον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων. [P] εἰ τοίνυν ἐρωτηθέντος λόγου, ἐν ᾧ ψεῦδός ἐστι τὸ συμπέρασμα, αὐτόθεν γινώσκομεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὴς οὐδὲ συνακτικὸς ὁ λόγος, ἐκ τοῦ συμπέρασμα ἔχειν ψευδὲς, οὐ συγκαταθησόμεθα αὐτῷ, κἂν μὴ γινώσκωμεν παρὰ τί τὸ ἀπατηλὸν ἔχει. ὥσπερ γὰρ οὐδ' ὅτι ἀληθῆ ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν ψηφοπαικτῶν [Q] γινόμενα, συγκατατιθέμεθα· ἀλλ' ἴσμεν ὅτι ἀπατῶσι, κἂν μὴ γινώσκωμεν ὅπως ἀπατῶσιν· οὕτως οὐδὲ τοῖς ψευδέσι μὲν, πιθανοῖς δὲ εἶναι δοκοῦσι λόγοις πειθόμεθα, κἂν μὴ γινώσκωμεν ὅπως παραλογίζονται. [R] ἢ ἐπεὶ οὐ μόνον ἐπὶ ψεῦδος ἀπάγειν [S] τοῖς σοφίσμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλας ἀτοπίας, κοινότερον οὕτω συνερωτητέον· ὁ ἐρωτώμενος λόγος, ἤτοι ἐπί τι ἀπρόσδεκτον ἡμᾶς ἄγει, ἢ ἐπί τι τοιοῦτον, ὡς χρῆναι αὐτὸ προσδέχεσθαι. ἀλλ' εἰ μὲν ἐπὶ τὸ δεύτερον, [T] οὐκ ἀτόπως αὐτῷ συγκαταθησόμεθα· εἰ δὲ ἐπί τι ἀπρόσδεκτον, οὐχ ἡμᾶς τῇ ἀτοπίᾳ δεήσει συγκατατίθεσθαι προπετῶς διὰ τὴν πιθανότητα· ἀλλ' ἐκείνους ἀφίστασθαι τοῦ λόγου τοῦ τοῖς ἀτόποις ἀναγκάζοντος σηγκατατίθεσθαι· εἴγε μὴ ληρεῖν παιδαριωδῶς, ἀλλὰ τ' ἀληθῆ ζητεῖν, ὡς ὑπισχνοῦνται, προῄρηνται. ὥσπερ γὰρ εἰ ὁδὸς εἴη ἐπί τινα κρημνὸν φέρουσα, οὐκ ὠθοῦμεν αὐτοὺς εἰς τὸν κρημνὸν, διὰ τὸ ὁδόν τινα εἶναι φέρουσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλλ' ἀφιστάμεθα τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν κρημνόν· οὕτω καὶ εἰ ὁ λόγος εἴη ἐπί τι ὁμολογουμένως ἄτοπον ἡμᾶς ἀπάγων, οὐχὶ τῷ ἀτόπῳ συγκαταθησόμεθα διὰ τὸν λόγον, ἀλλ' ἀποστησό-

NOTÆ.

O λέγουσι γάρ] Supra, Sect. 137.

P ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων] Sect. 139. ſeq.

Q ψηφοπαικτῶν] Horum mentio etiam libro contra Rhetoras *καθάπερ γὰρ οἱ ψηφοπαῖκται τὰς τῶν θεωμένων ὄψεις δι' ὀξυχειρίαν κλέπτουσιν.* Athenæus *ψηφοκλέπτας* appellat, Suidas *ψηφολόγους.* Recentiori ætate præſtigiator ejuſmodi dictus *ψηφᾶς* apud Græcos, Latinis *calculator.* Vide Cangii gloſſaria & Caſaubonum ad Athenæum lib. 1. cap. 15. & lib. 4. c. 1. Non alii ſunt de quibus Quintilianus X. Inſtitut. Orator. c. 7. *conſtant miracula illa in ſcenis pilariorum ac ventilatorum.* Videnturque dicti *pilarii* ut *calculatores* quod *pilas* vel *calculos* quos *ψήφους* Græci appellant poſſent ſollerti celeritate oculis ſpectantium ſubducere, atque ut eſt apud Themiſtium in 3. Phyſic. p. 36. *τὰ φώρια μετασχηματίζειν.* Seneca Epiſt. 45. Sophiſmata Dialecticorum & ipſe conferens cum ludicra arte *ψηφοπαικτῶν*, *Sic iſta*, inquit, *ſine noxa decipiunt, quomodo præſtigiatorum acetabula & calculi, in quibus me fallacia ipſa delectat.* Pilariorum vocabulum occurrit etiam in veteri inſcriptione apud V. C. Raphaëlem Fabrettum p. 250. *Saccularios* alii appellant, à ſacculis in quibus calculos illos vel pilas habent, vide Giſb. Voëtium in volumine tertio diſpp. ſelectarum p. 542. ſeq. Thomam Campanellam libro de ſenſu rerum p. 278. ſeq. & Caſaubonum ad Theophraſti characteres p. 204. & in Caſaubonianis p. 52. ubi varia genera *θαυματοποιῶν* perſtringit.

R παραλογίζονται] Ita MSS. pro *παραλογίζωνται*, & paullo ante, *τοῖς ψευδέσι, μὴ πιθανοῖς δὲ*, pro *τοῖς ψευδέσι μὲν, πιθανοῖς δέ.*

S ἀπάγειν] Deeſſe videtur verbum, quod in nullo codice cum repererim, nolui ex ingenio ſupplere, licet in promtu fuerit ex H. Stephani verſione ſcribere *ἀπάγειν ἔνεστιν*, vel *εἰώθασι.* Vel etiam *ἀπάγουσιν* legere pro *ἀπάγειν* quod præ cæteris placet.

T ἐπὶ τὸ δεύτερον] In MSS. deeſt *ἐπὶ*, & ſalvo ſenſu poteſt abeſſe.

μεθα

μεθα τοῦ λόγου διὰ τὴν ἀτοπίαν. ὅταν οὖν οὕτως ἡμῖν συνερωτᾶται λόγος, καθ' ἑκάστην πρότασιν ἐφέξομεν· εἶτα τοῦ ὅλου συνερωτηθέντος λόγου, τὰ δοκοῦντα ἐπάξομεν. καὶ εἴγε οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον δογματικοὶ [U] ἐν τῇ συνερωτήσει τοῦ σωρείτου, [X] προϊόντος τοῦ λόγου φασὶ δεῖν ἵστασθαι, [Y] καὶ ἐπέχειν, ἵνα μὴ ἐκπέσωσιν εἰς ἀτοπίαν, πολὺ δήπου μᾶλλον ἂν ἡμῖν ἁρμόζον εἴη σκεπτικοῖς οὖσιν, ὑποπτεύουσιν ἀτοπίαν, [Z] μὴ προσπίπτειν κατὰ τὰς συνερωτήσεις τῶν λημμάτων, ἀλλ' ἐπέχειν καθ' ἕκαστον, ἕως τῆς ὅλης συνερωτήσεως τοῦ λόγου. καὶ ἡμεῖς μὲν ἀδοξάστως ἀπὸ τῆς βιωτικῆς τηρήσεως ὁρμώμενοι, τοὺς ἀπατηλοὺς οὕτως ἐκκλίνομεν λόγους. οἱ δογματικοὶ δὲ ἀδυνάτως ἕξουσι διακρῖναι τὸ σόφισμα ἀπὸ τοῦ δεόντως δοκοῦντος ἐρωτᾶσθαι λόγου, εἴγε χρὴ δογματικῶς αὐτοὺς ἐπικρῖναι καὶ ὅτι συνακτικόν ἐστι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου, καὶ ὅτι τὰ λήμματά ἐστιν ἀληθῆ, ἢ οὐχ οὕτως ἔχει. ὑπεμνήσαμεν γὰρ ἔμπροσθεν ὅτι οὔτε τοὺς συνακτικοὺς λόγους [A] δύνανται καταλαμβάνειν, οὔτε ἀληθές [B] εἶναί τι κρίνειν οἷοί τέ εἰσι· μήτε κριτήριον [C] μήτε ἀπόδειξιν [D] ὁμολογουμένως ἔχοντες, ὡς ἐκ τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ὑπεμνήσαμεν. παρέλκει οὖν, ὅσον ἐπὶ τούτοις, ἡ θρυλλουμένη παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς περὶ τῶν σοφισμάτων τεχνολογία.

propter abſurditatem omittemus. 253. Quum igitur ita nobis objicietur argumentum, ad unamquamque propoſitionem aſſenſum retinebimus, deinde toto argumento prolato, ea, quæ viſa nobis fuerint, objiciemus. Nam ſi Chryſippei dogmatici propoſito ſorite ajunt progrediente oratione dicunt eſſe ſubſiſtendum, & aſſenſum retinendum, ne in abſurditatem incidant: nos certe, qui ſcepticam ſectam profitemur, & abſurditatem ſuſpicamur, multo magis deceat cavere ne impingamus per rogationes ſumptionum: ac potius in unaquaque aſſenſum retinere, usque ad totius argumenti propoſitionem. 254. Et nos quidem, citra ullum dogma, iis quæ in vita communi obſervavimus, prodeuntes inſtructi, fallacias ſophiſmatum ita vitamus. At vero Dogmatici nequaquam poterunt ſophiſma dijudicare ab argumento quod recte ſe habere videtur, ſi quidem illi dogmatice dijudicare cogantur an colligendi vim habens ſit argumenti forma, & ſumptiones ſint veræ, an neutrum horum. 255. Docuimus enim antea, neque poſſe ab illis argumentorum vim colligendi habentium rationes comprehendi, neque verum ulla in re dijudicari: quippe qui nec dijudicatorium, nec demonſtrationem, de quibus conſtet, habeant, ut ex eorum ipſorum verbis oſtendimus. Supervacaneæ igitur ſunt, ſi hæc ſpectes, illæ de ſophiſmatibus artificioſæ formulæ, quas tantopere celebrant dialectici.

ΚΕΦ. κγ'.
ΠΕΡΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΩΝ.

Παραπλήσια δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διαστολῆς τῶν ἀμφιβολιῶν λέγομεν. εἰ γὰρ ἡ ἀμφιβολία [E] λέξις ἐστὶ, δύο καὶ πλείω σημαίνουσα, καὶ αἱ λέξεις σημαίνουσι θέσει, [F] ὅσας μὲν χρήσιμόν ἐστιν ἀμφιβολίας διαλύεσθαι, (τοῦτ' ἔστι τὰς ἔν τινι τῶν ἐμπειριῶν [G]) ταύτας οἱ καθ' ἑκάστην τέχνην ἐγγεγυμνασμένοι διαλύσονται, τὴν ἐμπειρίαν ἔχοντες αὐτοὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν πεποιημένης θετικῆς

CAP. XXIII.
DE AMBIGUITATIBUS.

256. SIMILIA his etiam de diſtinguendis amphiboliis dicimus. Si enim ambiguitas eſt vocabulum duo aut plura ſignificans, & vocabula poſitione ſignificant, illas quidem ambiguitates quascunque eſt diſtinguere operæ pretium, (nimirum quæ in aliqua experientia conſiſtunt) qui in unaquaque arte ſunt exercitati, diſtinguent: quum experientiam habeant ipſi uſus poſitivi vo-

NOTÆ.

U οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον δογματικοὶ] Vide Caſaubonum ad illud Perſii Sat. VI. verſ. ult. *Inventus Chryſippe tui finitor acervi.*

X συνερωτήσει τοῦ σωρείτου] Cum duplex eſſet ſorites ſophiſticus Chryſippi, *ſtruens, ruensque*; in utroque per continuas interrogationes id agebatur, ut in abſurditatem paullatim incideret qui in reſpondendo ſibi non caveret. hinc *captioſiſſimum genus interrogationis* vocat Cicero in Lucullo c. 16. *quod genus minime in Philoſophia probari ſolet, tum aliquid minutatim & gradatim additur aut demitur. Soritas hos vocant, qui acervum efficiunt uno addito grano.* Ab acervo tritici nomen eſſe huic Soriti docet idem cap. 29. quod interrogaret nempe, utrum acervus adhuc ſit, ſi unum granum dematur, atque iterum unum & ita porro, donec nihil reliquum maneat: atque viciſſim quandonam fiat acervus, num ad granum appoſito uno grano, an duobus, tribus, quatuor. Confer lib. 1. adverſus Logicos Sect. 416. ſeq. & Simplicium in VIII. Phyſicorum p. 271.

Y φασὶ δεῖν ἵστασθαι] Idem Cicero capite laudato 29. *Placet Chryſippo, cum gradatim interrogetur, verbi cauſa, tria pauca ſint, anne multa; aliquanto prius quam ad multa perveniat, quieſcere, id eſt quod ab iis dicitur ἡσυχάζειν.* Hunc λόγον ἡσυχάζοντα ſingulari libro expoſuit Chryſippus quemadmodum de Sorite ſive περὶ τοῦ παρὰ μικρὸν λόγου pluribus tractaverat libris. Vide Menagium ad Laërtii VII. 197.

Z ἀτοπίαν] Ita recte MSS pro *ἀτοπίας*.

A οὔτε τοὺς συνακτικοὺς λόγους] Sect. 145. ſeq. hujus libri.

B οὔτε ἀληθές] Sect. 80. ſeq.

C μήτε κριτήριον] Sect. 18. ſeq.

D μήτε ἀπόδειξιν] Sect. 144. ſeq.

E ἡ ἀμφιβολία] Laërtius VII. 62. in Zenone: *ἀμφιβολία ἐστὶ λέξις δύο ἢ καὶ πλείονα πράγματα σημαίνουσα λεκτικῶς καὶ κυρίως καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔθνος.*

F αἱ λέξεις σημαίνουσι θέσει] Supra Sect. 214.

G ἔν τινι τῶν ἐμπειριῶν] Infra Sect. 258. *ἔν τινι τῶν βιωτικῶν ἐμπειριῶν.*

cabulo-

cabulorum quem rebus quæ ſignificantur, fecerunt: at dialecticus minime. 257. Ut in hac ambiguitate, *In morborum remiſſionibus varia victus ratio repudianda non eſt.* Quinetiam in vita communi vel ipſos pueros diſtinguere ambiguitates videmus, quarum diſtinctio ipſis utilis eſſe videtur. Si quis enim habens duos eodem nomine ſervos, & puero imperet ad ſe accerſi Manen, (hoc enim utrique miniſtro fingamus nomen eſſe commune) interrogabit puer, utrum. Et ſi plura ac diverſa quis habens vina, dicat puero, Funde mihi vinum ut bibam, itidem rogabit puer, ex quo. 258. Ita quæ eſt in ſingulis rei utilis experientia, diſtinctionem inducit. at quæcunque ambiguitates in aliqua ad vitam communem pertinente experientia non ſunt, ſed in Dogmaticorum ſententiis verſantur, ſuntque fortaſſe inutiles ad vivendum ſic ut nullam opinionem ſtatuamus: circa has dialecticus quidem peculiariter ſentiens, cogetur etiam in ipſis ſimiliter aſſenſum retinere ſecundum ſcepticas methodos, quatenus rebus obſcuris & incomprehenſibilibus aut etiam non ſubſiſtentibus fortaſſe ſunt annexæ. 259 Sed de his quidem iterum diſputabimus. Quod ſi quis Dogmaticus horum quidpiam refutare conetur, Scepticum propoſitum corroborat, quippe qui ex mutuo refutandi conatu, & diſcordia indijudicabili, ipſe etiam aſſenſus retentionem de iis quæ in quæſtione verſantur, confirmet. Atque poſt hæc de ambiguitatibus etiam dicta, hic ſecundo Inſtitutionum libro finem imponimus.

χρήσεως τῶν ὀνομάτων κατὰ τῶν σημαινομένων. ὁ δὲ διαλεκτικὸς οὐδαμῶς· οἷον ὡς ἐπὶ ταύτης τῆς ἀμφιβολίας, ἐν ταῖς παρακμαῖς [H] τὴν ποικίλην δίαιταν καὶ τὸν οἶνον δοκιμαστέον. ἤδη δὲ καὶ κατὰ τὸν βίον ἄχρι καὶ τοὺς παῖδας ὁρῶμεν διαστελλομένους ἀμφιβολίας, ὧν ἡ διαστολὴ χρησιμεύειν αὐτοῖς δοκεῖ. εἰ γοῦν τις ὁμωνύμους οἰκέτας ἔχων κελεύοι παιδίον κληθῆναι αὐτῷ τὸν Μάνην, [I] εἰ τύχοι, (τοῦτο γὰρ τοὔνομα τοῖς οἰκέταις ἔστω κοινὸν) πεύσεται ὁ παῖς, ποῖον. καὶ εἰ πλείονας καὶ διαφόρους τὶς οἴνους ἔχων, λέγει τῷ παιδίῳ, ἔγχεόν μοι [K] τοῦ οἴνου πιεῖν, ὁμοίως ὁ παῖς πεύσεται, ποίου. οὕτως ἡ ἐν ἑκάστοις ἐμπειρία τοῦ χρησίμου τὴν διαστολὴν εἰσάγει. ὅσαι μέντοι μὴ ἔν τινι τῶν βιωτικῶν ἐμπειριῶν εἰσιν ἀμφιβολίαι, ἀλλ᾽ ἐν δογματικαῖς οἰήσεσι κεῖνται, καί εἰσιν ἴσως ἄχρηστοι πρὸς τὸ ἀδοξάστως βιοῦν, περὶ ταύτας ἰδίως ὁ διαλεκτικὸς ἔχων, ἀναγκασθήσεται καὶ ἐν αὐταῖς ὁμοίως ἐπέχειν κατὰ τὰς σκεπτικὰς ἐφόδους, καθὸ πράγμασιν ἀδήλοις καὶ ἀκαταλήπτοις, ἢ καὶ ἀνυποστάτοις ἴσως, εἰσὶ συνεζευγμέναι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ εἰσαῦθις [L] διαλεξόμεθα. εἰ δέ τις δογματικὸς πρός τι τούτων ἀντιλέγειν ἐπιχειροίη, κρατύνει τὸν σκεπτικὸν λόγον, ἐκ τῆς ἑκατέρωθεν ἐπιχειρήσεως, καὶ τῆς ἀνεπικρίτου διαφωνίας, τὴν περὶ τῶν ζητουμένων ἐποχὴν καὶ αὐτὸς βεβαιῶν. τοσαῦτα καὶ περὶ ἀμφιβολιῶν εἰπόντες, αὐτοῦ που περιγράφομεν τὸ δεύτερον τῶν ὑποτυπώσεων σύνταγμα.

NOTÆ.

H ἐν ταῖς παρακμαῖς] Sect. 237.

I τὸν Μάνην] Manes nomen ſervile, ut notarunt viri docti Jo. Brodæus ad Anthologiam Epigrammatum p. 341. edit. Wechel. Menagius ad Laertii VI. 55. Lud. Kuſterus ad Suidam in Μάνης, & Hadr. Relandus parte 2. Miſcellan. p. 193. ſeq. Μανία ſervæ nomen apud Athenæum. Si Photium lib. 1. operis inediti adverſus Manichæos audimus, nomen Μάνης Perſica lingua ſonat τὸν οἷον ὁμιλητικὸν καὶ πρὸς διάλεξιν δραστήριον. Cyrillus Hieroſol. quoque exponit ὁμιλητὴν, verum Epiphanius LXVI. 1, Babylonica lingua σκεῦος ſignificare ait, de quo conſule ſi lubet Thomam Hydeum operis præclari de veteri religione Perſarum capite XXII.

K ἔγχεόν] Ita MSS pro ἔγχεε.

L καὶ εἰσαῦθις] Ad commentarios Scepticos, opinor Lectorem remittit qui interciderunt.

ΠΥΡΡΩ-

ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ
ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ·

SEXTI PHILOSOPHI
PYRRHONIARVM
HYPOTYPOSEON
SIVE INSTITVTIONVM
LIBER TERTIVS.

Τάδε ἔνεςιν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Πυῤῥωνείων ὑποτυπώσεων·

Hæc inſunt in libro tertio Pyrrhonianarum Inſtitutionum:

ΚΕΦ. ά.	περὶ τοῦ φυσικοῦ μέρους. [A]	CAP. I.	*De parte naturali Philoſophiæ.*
	περὶ Θεοῦ.		*De Deo.*
βʹ.	περὶ ἀρχῶν δραςικῶν. περὶ αἰτίου.	II.	*De Principiis efficientibus. De cauſa.*
γʹ.	εἰ ἔςι τί τινος αἴτιον.	III.	*An ſit aliquid alicujus cauſa.*
δʹ.	περὶ ἀρχῶν ὑλικῶν.	IV.	*De materialibus principiis.*
έ.	εἰ καταληπτὰ τὰ σώματα.	V.	*An comprehenſibilia ſint corpora.*
ϛʹ.	περὶ κράσεως.	VI.	*De mixtione.*
ζʹ.	περὶ κινήσεως.	VII.	*De motu.*
ή.	περὶ τῆς μεταβατικῆς κινήσεως.	VIII.	*De tranſitorio motu.*
θʹ.	περὶ αὐξήσεως καὶ μειώσεως.	IX.	*De augmento & imminutione.*
ί.	περὶ ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως.	X.	*De ablatione & additione.*
ιά.	περὶ μεταθέσεως.	XI.	*De tranſpoſitione*
ιβʹ.	περὶ ὅλου καὶ μέρους.	XII.	*De toto & parte.*
ιγʹ.	περὶ φυσικῆς μεταβολῆς.	XIII.	*De naturali mutatione.*
ιδʹ.	περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.	XIV.	*De generatione & corruptione.*
ιέ.	περὶ μονῆς.	XV.	*De manſione ſive quiete corporum.*
ιϛʹ.	περὶ τόπου.	XVI.	*De loco.*
ιζʹ.	περὶ χρόνου.	XVII.	*De tempore.*
ιή.	περὶ ἀριθμοῦ.	XVIII.	*De numero.*
ιθʹ.	περὶ τοῦ ἠθικοῦ μέρους τῆς φιλοσοφίας.	XIX.	*De ethica parte philoſophiæ.*
κʹ.	περὶ ἀγαθῶν [B] καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων.	XX.	*De bonis & malis & indifferentibus.*
κά.	ὅτι τὸ ἀγαθὸν τριχῶς λέγεται.	XXI.	*Bonum trifariam dici.*
κβʹ.	περὶ ἀδιαφόρων.	XXII.	*De indifferentibus.*
κγʹ.	εἰ ἔςι τὶ φύσει ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον.	XXIII.	*An ſit aliquid natura bonum & malum & indifferens.*
κδʹ.	τίς ἐςιν ἡ λεγομένη τέχνη περὶ βίον.	XXIV.	*Quæ ſit ea quæ dicitur ars circa vitam.*
κέ.	εἰ ἔςι τέχνη περὶ βίον.	XXV.	*An ſit ars circa vitam.*
κϛʹ.	εἰ γίνεται ἐν ἀνθρώπῳ ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη.	XXVI.	*An hominibus indatur ars quæ circa naturam.*
κζʹ.	εἰ διδακτική ἐςιν ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη.	XXVII.	*An doceri poſſit ars circa vitam.*
κή.	εἰ ἔςι διδασκόμενον.	XXVIII.	*An ſit aliquid quod doceatur.*
κθʹ.	εἰ ἔςιν ὁ διδάσκων καὶ ὁ μανθάνων.	XXIX.	*An ſit docens aut diſcens.*
λʹ.	εἰ ἔςι μαθήσεως τρόπος.	XXX.	*An ſit diſcendi modus.*
λά.	εἰ ὠφελεῖ ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη τὸν ἔχοντα αὐτήν.	XXXI.	*An ars quæ circa vitam, eam habenti ſit utilis.*
λβʹ.	διατί ὁ σκεπτικὸς ἐνίοτε ἀμυδροὺς ταῖς πιθανότησιν [C] ἐρωτᾷν ἐπιτηδεύει λόγους.	XXXII.	*Quare Scepticus interdum ratiocinationes quantum ad probabilitatem attinet, debiles de induſtria proponat.*

NOTÆ.

A *περὶ τοῦ φυσικοῦ μέρους*] In editis titulus hic quemadmodum & qui mox ſequitur *περὶ ἀρχῶν δραςικῶν* exulabat; ſed in MSS. uterque legitur.

B *περὶ ἀγαθῶν*] Uti in MSS. ſupra duo tituli additi, ita jam tres (XX. XXI. & XXII.) in unum contrahuntur hac proſcriptione: *κβʹ. τί ἐςι φύσει ἀγαθὸν, καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον.* Deinde ſequitur *κγʹ. εἰ ἔςι τι τούτων φύσει.*

C *ταῖς πιθανότησιν*] Ita ſcripſi ex Codice Vratiſlav. pro *τὰς πιθανὰς* quod erat in editis, in Savil. *τοῖς πιθανοῖς.*

De logica quidem parte ejus quæ philoſophia nominatur, ut in brevi inſtitutione, quæ diximus ſufficere poſſint. Eadem autem ſcribendi methodo utentes, ejus quoque phyſicam partem percurremus: non omnibus quæ à Dogmaticis dicuntur, ſigillatim hoc loco contradicentes, ſed generaliora labefactare conantes, cum quibus & reliqua circumſcribuntur. Prima erit ergo de principiis diſputatio. Et quoniam plerique in hoc conveniunt ut ex principiis alia eſſe materialia, alia effectiva fateantur, ab effectivis ordiemur. Hæc enim & materialibus magis propria dicunt eſſe.

Περὶ μὲν τοῦ λογικοῦ μέρους τῆς λεγομένης φιλοσοφίας ὡς ἐν ὑποτυπώσει τοσαῦτα ἀρκούντως λέγοιτο ἄν. [D] κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς καὶ τὸ φυσικὸν μέρος αὐτῆς ἐπιόντες, οὐ πρὸς ἕκαστον τῶν λεγομένων αὐτοῖς κατὰ τὸν τόπον ἀντεροῦμεν· ἀλλὰ τὰ καθολικώτερα [E] κινεῖν ἐπιχειρήσομεν, οἷς συμπεριγράφεται καὶ τὰ λοιπά. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ περὶ ἀρχῶν λόγου. [F] καὶ ἐπειδὴ παρὰ τοῖς πλείστοις συμπεφώνηται τῶν ἀρχῶν τὰς μὲν ὑλικὰς εἶναι, τὰς δὲ δραστικάς, [G] ἀπὸ τῶν δραστικῶν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιησόμεθα, ταύτας γὰρ καὶ κυριωτέρας τῶν ὑλικῶν φασιν εἶναι.

Cap. I.
De Deo.

2 Itaque quum Deum efficaciſſimam eſſe cauſam bona pars eorum pronuntiarit, primum de Deo inquiramus: illud præfati, nos vitam communem ſequentes, nullum autem ſtatuentes dogma, dicere eſſe Deos, & colere Deos, & providentiam illis attribuere: ſed adverſus Dogmaticorum temeritatem hæc afferre: Earum rerum quas intellectu percipimus, ſubſtantias concipere debemus: ut, an corpora ſint, an incorporeæ. Formas item. nemo enim equum intellectu percipere poſſit, niſi prius formam equi cognitam habuerit. Deinde quod intellectu percipitur, percipi ut alicubi exiſtens oportet. 3. Quum igitur ex Dogmaticis alii Deum dicant eſſe corpus, alii incorporeum: & alii quidem humana forma præditum, alii minime: & alii in loco eſſe, alii

ΚΕΦ. α'.
ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

Οὐκοῦν ἐπεὶ Θεὸν εἶναι δραστικώτατον αἴτιον οἱ πλείους ἀπεφήναντο, πρότερον περὶ Θεοῦ σκοπήσωμεν· ἐκεῖνο προειπόντες, ὅτι τῷ μὲν βίῳ κατακολουθοῦντες, ἀδοξάστως [H] φαμὲν εἶναι Θεούς, καὶ σέβομεν Θεούς, καὶ προνοεῖν αὐτοὺς φαμέν· πρὸς δὲ τὴν προπέτειαν τῶν Δογματικῶν τάδε λέγομεν. τῶν ἐννοουμένων ἡμῖν πραγμάτων τὰς οὐσίας ἐπινοεῖν ὀφείλομεν· οἷον, εἰ σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα. ἀλλὰ καὶ τὰ εἴδη. οὐ γὰρ ἄν τις [I] ἵππον ἐννοῆσαι δύναιτο, μὴ οὐχὶ πρότερον τὸ εἶδος τοῦ ἵππου μαθών. τό, τε ἐννοούμενον, ἐννοεῖσθαί που ὀφείλει. ἐπεὶ οὖν τῶν δογματικῶν, οἱ μὲν σῶμα φασὶν [K] εἶναι τὸν Θεόν, οἱ δὲ ἀσώματον· [L] καὶ οἱ μὲν ἀνθρωποειδῆ, [M] οἱ δὲ οὔ· [N] καὶ οἱ μὲν ἐν τόπῳ,

NOTÆ.

D ἀρκούντως λέγοιτο ἄν] Poſt hæc verba in MSS. ſequitur Titulus: *Περὶ τοῦ Φυσικοῦ μέρους, κεφάλαιον α'.*

E τὰ καθολικώτερα] Supra lib. 2. Sect. 84.

F περὶ ἀρχῶν λόγου] Poſt hæc verba in MSS. ſequitur Titulus: *περὶ Θεοῦ, κεφάλαιον β'.* & mox ante initium Sect. 2. Titulus alter *περὶ ἀρχῶν δραστικῶν, κεφάλ. γ'.* Sed manifeſtum eſt perverſo ordine inſcriptiones haſce ibi poſitas eſſe, nam ad titulum *περὶ δραστικῶν ἀρχῶν* ſola illa pauca pertinent in extremo ſectionis primæ à verbis: *καὶ ἐπειδὴ παρὰ τοῖς πλείστοις.*

G τὰς δραστικάς] MS. Vratislav. *δραστηρίους.*

H ἀδοξάστως] Ita ut non propugnet tanquam dogma Philoſophicum. Supra lib. 2. Sect. 13. Alioqui profitetur Sextus ſe Deos utique profiteri ac colere melius forte quam alii Philoſophi, etſi rationibus illorum Philoſophicis pro dogmate quod ſint Dii alias contrarias rationes opponat. Lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 35. *τάχα γὰρ ἀσφαλέστερος παρὰ τοὺς ὡς ἑτέρως φιλοσοφοῦντας εὑρεθήσεται ὁ Σκεπτικός, κατὰ μὲν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τοὺς νόμους λέγων εἶναι θεούς, καὶ πᾶν τὸ εἰς τούτων θρησκείαν καὶ εὐσέβειαν συντεῖνον ποιῶν, τὸ δ' ὅσον ἐπὶ τῇ φιλοσόφῳ ζητήσει μηδὲν προπετευόμενος.* Male tamen Sceptici & cum his Sextus paſſi ſunt ſtudio contradicendi Dogmaticis eo usque ſe abripi, ut etiam manifeſtiſſima oppugnare & impietatis cauſam agere non dubitarent, eoque deveniſſe ſe profiterentur ut dicerent *οὐ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι Θεούς,* argumentisque evidentibus pro Numinis exiſtentia & Atheorum contrariis cavillationibus tribuerent *ἰσοσθένειαν.* lib. 1. contra Phyſicos c. 42.

I οὐ γὰρ ἄν τις] Ita MSS. recte pro *ἐάν τις.*

K οἱ μὲν σῶμα φασίν] Philoſophorum varias de Diis opiniones pluribus tangit noſter libro 1. adverſus Phyſicos. ubi dicta ſi placet vide. Totum autem hoc argumentum ab ignorantia vel diſcordia Philoſophorum circa Deorum naturam petitum, nullo modo facit ad hoc ut Deum concipi non poſſe exinde colligere liceat. Nam ita probet aliquis etiam non concipi poſſe lucem, quam omnes videmus, hanc enim corpus eſſe alii diſputant, alii rem incorpoream: vel neget alius quis animum poſſe concipi, quoniam naturam ejus ignoramus, & Philoſophi quid ſit animus exponere aggreſſi, in non minus diverſas opiniones diſceſſere quam in natura explicanda Deorum. Equidem à perfecta & adæquata DEI eſſentiæ conceptione longiſſime abſumus omnes, ut à conceptione intimæ eſſentiæ omnium rerum. At ab effectibus cauſam admirandam colligimus concipimusque.

L οἱ δὲ ἀσώματον] Lucianus Icaromenippo: *οἱ μὲν ἀσώματον καὶ ἄμορφον ἡγοῦντο εἶναι τὸ θεῖον, οἱ δὲ ὡς περὶ σώματος αὐτοῦ διενοοῦντο.* Ut nempe corporeos eſſe Deos ſtatuere Stoici & ſchola omnis Epicureorum, ſic Deum ſegregatam mentem ab omni concretione mortali & incorporalem docuerunt Anaxagoras, Thales, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, & bene multi alii.

M οἱ μὲν ἀνθρωποειδῆ] Ut Epicurus.

N οἱ δὲ οὔ] Ut Xenophanes, qui conglobata figura Deum eſſe ajebat, & Stoici qui negabant humana eſſe forma Deos. Laërt. VII. 147.

οἱ δὲ οὔ· [O] καὶ τῶν ἐν τόπῳ οἱ μὲν ἐντὸς κόσμου, [P] οἱ δὲ ἐκτός· [Q] πῶς δυνησόμεθα ἔννοιαν Θεοῦ λαμβάνειν, μήτε οὐσίαν ἔχοντες αὐτοῦ ὁμολογουμένην, μήτε εἶδος, μήτε τόπον ἐν ᾧ εἴη; πρότερον γὰρ ἐκεῖνοι ὁμολογησάτωσάν τε καὶ συμφωνησάτωσαν, ὅτι τοιόσδε ἐστὶν ὁ Θεός· εἶτα ἡμῖν αὐτὸν ὑποτυπωσάμενοι, οὕτως ἀξιούτωσαν, ἡμᾶς ἔννοιαν Θεοῦ λαμβάνειν. ἐς ὅσον δὲ ἀνεπικρίτως διαφωνοῦσι, τί νοήσομεν ἡμεῖς ὁμολογουμένως, παρ᾽ αὐτῶν οὐκ ἔχομεν. ἀλλ᾽ ἄφθαρτόν τι [R] (φασὶ) καὶ μακάριον ἐννοήσας, τὸν Θεὸν εἶναι τοῦτο νόμιζε. τοῦτο δέ ἐστιν εὔηθες. [S] ὥσπερ ὁ μὴ εἰδὼς τὸν Δίωνα, οὐδὲ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ ὡς Δίωνι, δύναται νοεῖν· οὕτως ἐπεὶ οὐκ ἴσμεν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μαθεῖν τε καὶ ἐννοῆσαι δυνησόμεθα. χωρὶς δὲ τούτων εἰπάτωσαν ἡμῖν τί ἐστι τὸ μακάριον· πότερον τὸ ἐνεργοῦν κατὰ ἀρετὴν, [T] καὶ προνοούμενον τῶν ὑφ᾽ ἑαυτὸ τεταγμένων, ἢ τὸ ἀνενέργητον, καὶ μήτε [U] αὐτὸ πράγματα ἔχον, μήτε ἑτέρῳ παρέχον. καὶ γὰρ καὶ περὶ τούτου διαφωνήσαντες ἀνεπικρίτως, ἀνεννόητον [X] ἡμῖν πεποιήκασι τὸ μακάριον· διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸν Θεόν. ἵνα δὲ καὶ ἐπινοῆται ὁ Θεὸς, ἐπέχειν ἀνάγκη περὶ τοῦ πότερόν ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ὅσον ἐπὶ τοῖς Δογματικοῖς. τὸ γὰρ εἶναι τὸν Θεὸν πρόδηλον μὲν οὐκ ἔστιν. [Y] εἰ γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ προέπιπτεν, συνεφώνησαν ἂν οἱ Δογματικοὶ τίς ἐστι καὶ ποταπὸς καὶ ποῦ. ἡ ἀνεπίκριτος δὲ διαφωνία πεποίηκεν αὐτὸν ἄδηλον ἡμῖν εἶναι δοκεῖν, καὶ ἀποδείξεως δεόμενον. ὁ μὲν οὖν ὅτι ἐστὶ Θεὸς ἤτοι διὰ προδήλου τοῦτο ἀποδείκνυσιν, ἢ δι᾽ ἀδήλου· διὰ προδήλου μὲν οὖν οὐδαμῶς· εἰ γὰρ ἦν πρόδηλον, τὸ ἀποδεικνύον ὅτι ἐστὶ Θεὸς,

in loco non eſſe: & eorum qui in loco eſſe ajunt, alii intra mundum, alii extra eum collocent: quomodo poterimus Deum intellectu percipere, ſi neque ſubſtantiam ejus habeamus, de qua conſtet, neque formam, neque locum in quo ſit? Prius enim illi uno ore fateantur omnes & aſſentiantur, talem eſſe Deum, deinde nobis ipſum deformantes, tum demum nos jubeant Deum intellectu percipere. Nam quatenus indijudicabilis eſt inter eos controverſia, quod pro confeſſo & indubitato percipere intellectu poſſimus, ab illis non habemus. 4. Sed tu incorruptibile quiddam & beatum imaginans (inquiunt) illud Deum eſſe exiſtima. At hoc ſtultum eſt. nam quemadmodum qui non novit Dionem, ne accidentia quidem ipſi, ut Dioni, poteſt imaginari: ita quia Dei ſubſtantiam non novimus, ne accidentia quidem ipſi cognoſcere & imaginari poterimus. 5. Præterea vero dicant nobis quid ſit beatum, an quod agit ſecundum virtutem, & providet illis quæ ſibi ſubjecta ſunt, an quod in nulla actione verſatur, & neque ipſum negotium habet, neque alteri exhibet. Nam de hoc quoque motis inter ſe controverſiis quæ dijudicari nunquam potuerunt, imperveſtigabile nobis beatum illud reddiderunt, ideoque etiam Deum. 6. Quod ſi etiam intellectu concipi poſſit Deus, aſſenſum tamen retinere oportet de eo, ſit necne, ſi quidem pendeamus à Dogmaticis. Nam eſſe Deum, ſenſibus manifeſtum quidem non eſt. ſi enim ex ſeipſo ſub ſenſus noſtros caderet, conveniſſet inter Dogmaticos de his, quis ſit, & qualis, & ubi: quum contra eorum indijudicabilis controverſia fecerit, ut nihil comperti nec certi de eo habeamus, ſed demonſtratione indigere exiſtimemus. 7. Nam qui dicit eſſe Deum, aut per manifeſtum hoc demonſtrat, aut per obſcurum. per manifeſtum quidem nequaquam. nam ſi manifeſtum fuerit id quod demonſtrat, eſſe Deum:

N O T Æ.

O οἱ μὲν ἐν τόπῳ, οἱ δὲ οὔ] Loco non comprehendi Deum ut Epicurus volebat, ſed ubique præſentem totum eſſe, plerique cæteri ſenſerunt Philoſophi ac pluribus diſputat Plotinus Enneade ſexta, qui rationem ipſam hoc ſuadere ait.

P οἱ μὲν ἐντὸς κόσμου] Ita Stoici ex quorum opinione Deus Mundi anima ubique per univerſum diffuſa. vide Laërtium VII. 138. & Lipſium lib. 1. Phyſiologiæ Stoicæ diſſ. 8.

Q οἱ δὲ ἐκτός] Ita Epicurus qui in intermundiis ajebat Deos felix agere ævum, vel Ariſtoteles de quo Plutarchus lib. 1. de placitis Philoſoph. cap. 7. notat quod ſtatuerit τὸν ἀνωτάτω θεὸν εἶδος χωριστὸν ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός.

R ἀλλ᾽ ἄφθαρτόν τι] Sic ſcribendum res ipſa ſuaſit & Codicum MSS. auctoritas, male enim in editis: ἀλλὰ φθαρτόν τι.

S τοῦτο δὲ ἐστιν εὔηθες] Temere admodum hoc loco Sextus pronunciat ſtolidum eſſe ſi quis naturam Dei perfecte non norit, & tamen velit de eo affirmare quod beatus ſit & incorruptibilis. Multarum enim rerum attributa ex effectibus ſolide & evidenter colligimus, & recte de illis affirmamus, licet ipſarum naturam formamque perſpectam penitus non habemus. Sic quanquam Sextum nunquam de facie novi, tamen poſſum de illo vere dicere quod fuerit acuto ingenio, & in ſcriptis Philoſophorum priſcæ ætatis non mediocriter verſatus.

T τὸ ἐνεργοῦν κατ᾽ ἀρετήν] Ita Deum deſcribebat Ariſtoteles. Quod vero ſequitur προνοούμενον τῶν ὑφ᾽ ἑαυτὸ τεταγμένων, præter Platonem etiam de Deo affirmabant Stoici, ut patet vel ex Laërtii VII. 147.

U τὸ ἀνενέργητον, καὶ μήτε] Agnoſcis beatitatem Deorum Epicuri, de qua Gaſſendus ad librum X. Laërtii. T. 2. p. 271. ſeq.

X ἀνεννόητον] Ita in MSS. reperio pro ἀνερεύνητον, quod erat in editis, forte pro ἀνεύρετον quod habes infra Sect. 13.

Y πρόδηλον μὲν οὐκ ἔστιν] πρόδηλον vocat ſenſibus manifeſtum, qua ratione DEI ſane ipſius eſſentia πρόδηλος nobis non eſt, uti nec animus noſter, at bonitatis ſuæ & potentiæ itemque ſapientiæ operibus mirandis eorumque conſervatione & ad fines propoſitos directione adeo evidens eſt ac manifeſtus cuivis attendenti, ut liceat eum etiam palpare ac ψηλαφήσασθαι Actor. XVII. 27.

quia quod demonſtratur, una cum demonſtrante intelligitur ac propterea etiam comprehenditur: una cum eo (ſicut & oſtendimus) manifeſtum fuerit etiam hoc, Deum eſſe: quippe quod comprehendatur una cum demonſtrante ipſum re manifeſta. Atqui non eſt manifeſtum, ut docuimus: non igitur demonſtratur per manifeſtum. 8. Sed ne per obſcurum quidem. nam obſcurum per quod demonſtrabitur eſſe Deum, indigens demonſtratione, ſi quidem per manifeſtum dicatur demonſtrari, non jam obſcurum erit, ſed manifeſtum, Deum eſſe. Non ergo obſcurum hoc quod ad ejus demonſtrationem ſumitur, per manifeſtum demonſtratur. Sed neque per obſcurum: nam in infinitum delabetur qui hoc dicet, dum ſemper demonſtrationem obſcuri quod afferetur, petemus ad demonſtrationem ejus quod nobis propoſitum fuerit. Non ergo poteſt ex alio demonſtrari eſſe Deum. 9. Quod ſi nec ex ſeipſo eſt manifeſtum, neque ex alio demonſtratur, incomprehenſibile erit an ſit Deus. His autem iſtud addendum eſt: Qui dicit eſſe Deum, aut providere eum dicit rebus quæ ſunt in mundo, aut non providere. & ſi quidem providere dicit, aut omnibus, aut aliquibus. Sed ſi quidem omnibus provideret, non eſſet neque malum ullum, neque ulla vitioſitas. Atqui vitioſitate plena omnia eſſe clamant. Non ergo omnibus providere dicetur Deus. 10. Sin aliquibus providet, quare his quidem providet, illis vero non item? Etenim aut vult & poteſt providere omnibus: aut vult quidem, ſed non poteſt: aut poteſt quidem, ſed non vult: aut neque vult, neque poteſt. Sed ſi quidem & vellet & poſſet, omnibus provideret: atqui non providet omnibus, (ut apparet ex ſupra dictis) ergo nequaquam & vult & poteſt omnibus providere. Quod ſi vult quidem ſed non poteſt, ejus vires ſuperabit illa cauſa propter quam non poteſt providere illis quibus non providet. 11. Atqui abſurdum eſt Deum imaginari talem, cujus vires ulli rei cedant. At ſi poteſt quidem omnibus providere, ſed non vult, invidus eſſe exiſtimari poſſit. Quod

ἐπεὶ τὸ ἀποδεικνύμενον πρὸς τῷ ἀποδεικνύντι νοεῖται, διὸ καὶ συγκαταλαμβάνεται [Z] αὐτῷ (καθὼς καὶ παρεστήσαμεν) πρόδηλον ἔσαι καὶ τὸ, εἶναι Θεὸν, συγκαταλαμβανόμενον τῷ ἀποδεικνύντι αὐτὸ, προδήλῳ ὄντι. οὐκ ἔστι δὲ πρόδηλον, ὡς ὑπεμνήσαμεν, οὐδὲ ἀποδείκνυται ἄρα διὰ προδήλου· ἀλλ᾽ οὐδὲ δι᾽ ἀδήλου. τὸ γὰρ ἄδηλον, τὸ ἀποδεικτικὸν τοῦ εἶναι Θεὸν, ἀποδείξεως χρῇζον, εἰ μὲν διὰ προδήλου λέγοιτο ἀποδείκνυσθαι, οὐκ ἔτι ἄδηλον ἔσαι, ἀλλὰ πρόδηλον τὸ, εἶναι Θεόν. οὐκ ἄρα τὸ ἀποδεικτικὸν αὐτοῦ ἄδηλον, διὰ προδήλου ἀποδείκνυται· ἀλλ᾽ οὐδὲ δι᾽ ἀδήλου· εἰς ἄπειρον γὰρ ἐκπεσεῖται ὁ τοῦτο λέγων, αἰτούντων ἡμῶν ἀεὶ ἀπόδειξιν τοῦ φερομένου ἀδήλου, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου· [A] οὐκ ἄρα ἐξ ἑτέρου δύναται ἀποδείκνυσθαι τὸ, εἶναι Θεόν. εἰ δὲ μήτε ἐξ ἑαυτοῦ ἐστὶ πρόδηλον, μήτε ἐξ ἑτέρου ἀποδείκνυται, ἀκατάληπτον ἔσαι, εἰ ἔστι Θεός. ἔτι καὶ τοῦτο λεκτέον· ὁ λέγων εἶναι Θεὸν, ἤτοι προνοεῖν αὐτὸν τῶν ἐν κόσμῳ φησὶν, ἢ οὐ προνοεῖν· καὶ εἰ μὲν προνοεῖν, ἤτοι πάντων ἢ τινῶν· ἀλλ᾽ εἰ μὲν πάντων προὐνόει, οὐκ ἦν ἂν οὔτε κακόν τι οὔτε κακία [B] ἐν τῷ κόσμῳ· κακίας δὲ πάντα μεστὰ εἶναι λέγουσιν· οὐκ ἄρα πάντων προνοεῖν [C] λεχθήσεται ὁ Θεός. εἰ δέ τινων προνοεῖ, διὰ τί τῶνδε μὲν προνοεῖ, τῶνδε δὲ οὔ; ἤτοι γὰρ καὶ βούλεται καὶ δύναται πάντων προνοεῖν· ἢ βούλεται μὲν, οὐ δύναται δέ· ἢ δύναται μὲν, οὐ βούλεται δέ· ἢ οὔτε βούλεται οὔτε δύναται. ἀλλ᾽ εἰ μὲν καὶ ἠβούλετο, καὶ ἠδύνατο, πάντων ἂν προὐνόει· οὐ προνοεῖ δὲ πάντων (διὰ τὰ προειρημένα) οὐκ ἄρα καὶ βούλεται καὶ δύναται πάντων προνοεῖν. εἰ δὲ βούλεται μὲν, οὐ δύναται δὲ, ἀσθενέστερός ἐστι τῆς αἰτίας δι᾽ ἣν οὐ δύναται προνοεῖν, ὧν οὐ προνοεῖ· ἔστι δὲ παρὰ τὴν Θεοῦ ἐπίνοιαν, τὸ ἀσθενέστερον εἶναί τινος αὐτόν. εἰ δὲ δύναται μὲν πάντων προνοεῖν, οὐ βούλεται δὲ, βάσκανος ἂν εἶναι [D] νομισθείη. εἰ δὲ

N O T Æ.

Z συγκαταλαμβάνεται] Vide lib. 2. Sect. 179.

A προκειμένου] Ita MSS. pro προεικειμένου.

B οὐκ ἦν ἂν οὔτε κακόν τι, οὔτε κακία] Videtur κακὸν appellare quod eſt è malis quæ vocamus vulgo phyſica, κακίαν malum Morale. Sed utrumque male objicitur ad Providentiam DEI vel negandam, vel in dubium vocandam. DEO enim & univerſo malum nihil eſt, malaque Phyſica adeo mala non ſunt, ut etiam ad ſalutem & pulchritudinem ſæpe faciant univerſi. Mali moralis homo auctor eſt, dum libertate ſua abutitur in ſuum ipſius malum ſive damnum. Deone igitur imputabitur quod illum non crearit Deum vel lapidem, vel quod ita ut truncum non ſemper movet cohibetque, nec quicquam arbitrii relinquit? Quibus vero argumentis probabitur Deum liberi nihil uſquam permittere poſſe vel debere?

C οὐκ ἄρα πάντων προνοεῖν] Temere hoc inde concludit Sextus. Neque enim ſequitur ſtatim Deum non providere omnibus, quoniam omnia quæ huic vel illi quomodocunque mala ſunt non occupat & impedit, vel ſtatim opprimit. Probandum utique prius erat hoc Deum velle & debere facere, atque ad Divinæ Providentiæ rationes neceſſario illud pertinere. Itaque & quod ſequitur Epicureorum argumentum nihil nos commovebit, ut de Providentia Divina dubitemus. Vide quæ ad idem dilemma reſpondet Lactantius libro de ira DEI cap. 13.

D βάσκανος ἂν εἶναι] Inepte hinc concluditur Deum fore invidum, id ſi nolit facere, ex quo non providere eum omnibus, falſo Sextus colligit. Perinde enim hoc eſt ac ſi dicas invidia laborare Deum, quod lutum eſſe permittat & non omne ſtatim in aurum transformet, vel quod pro bufonibus

οὔτε

ȣ̓́τε βȣ́λεται ȣ̓́τε δύναται, καὶ βάσκανός ἐςι καὶ ἀσθενής· ὅπερ λέγειν περὶ Θεȣ͂, ἀσεβȣ́ντων ἐςίν. ȣ̓κ ἄρα προνοεῖ τῶν ἐν κόσμῳ ὁ Θεός. εἰ δὲ ȣ̓δενὸς πρόνοιαν ποιεῖται, ȣ̓δέ ἐςιν αὐτȣ͂ ἔργον, [E] ȣ̓δὲ ἀποτέλεσμα, ȣ̓χ ἕξει τις εἰπεῖν, πόθεν καταλαμβάνει ὅτι ἔςι Θεός· εἴγε μήτε ἐξ ἑαυτȣ͂ φαίνεται, μήτε δὶ ἀποτελεσμάτων τινῶν καταλαμβάνεται. καὶ διὰ ταῦτα ἄρα ἀκατάληπλόν ἐςιν εἰ ἔςι Θεός. ἐκ δὲ τȣ́των ἐπιλογιζόμεθα ὅτι ἴσως ἀσεβεῖν ἀναγκάζονται οἱ διαβεβαιωτικῶς λέγοντες εἶναι Θεόν. πάντων μὲν γὰρ αὐτὸν προνοεῖν λέγοντες, κακῶν αἴτιον τὸν Θεὸν [F] εἶναι φήσȣσιν· τινῶν δὲ ἢ καὶ μηδενὸς προνοεῖν αὐτὸν λέγοντες, ἤτοι βάσκανον τὸν Θεὸν ἢ ἀσθενῆ λέγειν ἀναγκασθήσονται. ταῦτα δέ ἐςιν ἀσεβȣ́ντων προδήλως.

ſi neque vult neque poteſt, & invidus eſt, & debiles ſunt ejus vires. quod de Deo dicere, impiorum eſt. Non ergo providet Deus iis quæ ſunt in mundo. Quod ſi nulli providet, neque extat ullum ejus opus, neque ullus effectus, non poteſt quiſquam dicere, unde comprehendat Deum eſſe, quum nec ex ſeipſo appareat, nec per ullos effectus comprehendatur. Quocirca his quoque de cauſis incomprehenſibile eſt an ſit Deus.

12. Ex his autem ratiocinamur, impietatis crimen fortaſſis effugere non poſſe illos qui aſſeveranter Deum eſſe dicunt. Nam ſi ipſum providere omnibus inquiant, malorum auctorem Deum eſſe dicent: ſin ipſum aliquibus aut nulli providere inquiant, aut invidum Deum, aut imbecilles Dei vires dicere cogentur. Atqui hæc non ſine manifeſtaria impietate proferri poſſunt.

ΚΕΦ. β′
ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΟΥ.

ΙΝΑ δὲ μὴ καὶ ἡμᾶς βλασφημεῖν [G] ἐπιχειρήσωσιν οἱ Δογματικοὶ, δὶ ἀπορίαν τȣ͂ πραγματικῶς ἡμῖν ἀντιλέγειν, κοινότερον περὶ τȣ͂ ἐνεργητικȣ͂ αἰτίȣ διαπορήσομεν, πρότερον ἐπιςῆσαι πειραθέντες τῇ τȣ͂ αἰτίȣ ἐπινοίᾳ. ὅσον μὲν ȣ͂ν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν Δογματικῶν, ȣ̓δ᾽ ἂν ἐννοήσαι τις τὸ αἴτιον δύναιτο. εἴγε πρὸς τῷ διαφώνȣς καὶ ἀλλοκότȣς ἐννοίας τȣ͂ αἰτίȣ, ἔτι καὶ τὴν ὑπόςασιν αὐτȣ͂ πεποιήκασιν ἀνεύρετον, διὰ τὴν περὶ αὐτὸ διαφωνίαν. οἱ μὲν γὰρ σῶμα, [H] οἱ δὲ ἀσώματον τὸ αἴτιον εἶναί φασιν. δόξαι δ᾽ ἂν αἴτιον εἶναι κοινότερον κατ᾽ αὐτȣ̀ς, δὶ ὃ ἐνεργȣ͂ν [I] γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα. οἷον, ὡς ὁ ἥλιος ἢ ἡ τȣ͂ ἡλίȣ θερμότης, τȣ͂ χεῖσθαι τὸν κηρὸν ἢ τῆς χύσεως τȣ͂ κηρȣ͂. καὶ γὰρ ἐν τȣ́τῳ διαπεφωνήκασιν, οἱ μὲν προσηγοριῶν αἴτιον εἶναι

CAP. II.
DE CAVSA.

13. VERUM ne nos maledictis proſequi aggrediantur Dogmatici, dum non invenient quomodo nobis rebus ipſis atque argumentis contradicant: magis communi & recepto modo de activa cauſa quæſtionem movebimus, prius ad imaginandum quid ſit cauſa, appellere animum conati. Quamobrem ex iis quæ à Dogmaticis dicuntur, cauſæ notionem nemo intellectu percipere poſſit: quoniam illi præter controverſas & peregrinas notiones cauſæ, ejus ſubſiſtentiam quoque reddiderunt inventu impoſſibilem, propter ſuam de eo controverſiam. 14. Alii enim corpus, alii incorpoream eſſe dicunt cauſam. Poſſit autem videri eſſe cauſa apud eos, ſecundum generaliorem opinionem, propter quam operantem fit effectus. exempli gratia, Sol, aut Solis calor, *cauſa eſt* liquefieri ceram, vel liquefactionis ceræ. Nam de hoc inter ſe diſſident, quum cauſam alii appellationum

NOTÆ.

& ſcarabæis noluerit eſſe homines, vel quod omnes homines noluerit eſſe Salomones dignitate, ſapientia & potentia, vel Salomonem non fecerit Archangelum aut Deum. Miſeri homunciones noſtra parvitate & brevi præſentis vitæ decurſu metientes ſingula, veros fines rationesque Divinæ Providentiæ nec videmus nec intelligimus, & ex noſtro ingenio volumus leges illi ferre, ex quibus audacter pronunciemus quæ facere Deus, quæ omittere debeat.

E ȣ̓δὲ ἐςιν αὐτȣ͂ ἔργον] MSS. *ȣ̓δέν.* Non male hæc duo junguntur: ſi Deus non provideat Mundo, neque Mundum fore Dei opus. Itaque & Epicurus negabat Mundum à Deo creatum eſſe, ſed fortuito atomorum concurſu ita extitiſſe ajebat. Alii æternum eſſe dictitabant Mundum ſine auctore, ſine DEO, ut Strato Lampſacenus. Abſurde utrique, cum temere coaluiſſe non poſſint, quæ tanta arte ad pulcherrimos fines ſunt inſtituta: & nequeant æterna eſſe, quæ per omnes partes continuo moventur ac mutantur, nedum poſſent moveri ad certos fines, eosque ſapientiſſimos & rebus quæ moventur ignoratos, ſi motus illarum nullus auctor rectorque exiſteret. Invertendum itaque erat argumentum & concludendum: eſt autem Mundus DEI opus, ergo etiam illi providet ratione DEO digna & ad fines quos intendit accommodata, licet nos vias providentiæ ejus ac receſſus omnes perſpectas haud habeamus.

F κακῶν αἴτιον τὸν Θεόν] Recte ait Sextus impium fore ſi quis DEUM cauſſam eſſe mali dixerit, atque ut ſupra monui, DEO & univerſo malum nullum eſt. Et plane nullum cuicunque vel cujuscunque generis malum exſtaret niſi exſtarent & à DEO profecta eſſent tot bona, quibus dum carere vel privari poteſt quicquid infra DEUM eſt, id fit in malis Phyſicis citra injuriam, cum bona omnia gratis ſint data, in malis vero moralibus per declinationem voluntatis, quæ voluntas humana non eſſet ſi declinare non poſſet. Impudens autem cauſam jacturæ appellare eum qui bonum dedit quod culpa mea potuit amitti, atque illi imputare quod me non etiam coëgerit illud ſervare integrum.

G ἡμᾶς βλασφημεῖν] Tanquam Atheos nempe & Numinis contemtores.

H οἱ μὲν γὰρ σῶμα] Vide quæ dicta ad lib. 1. adverſus Phyſicos.

I δὶ ὃ ἐνεργȣ͂ν] Communis hæc definitio cauſæ Platoni, Ariſtoteli, Stoicis cæterisque Philoſophis.

eſſe cauſam dicant, ut liquefactionis: alii prædicatorum, ut liquefieri. Itaque (ſicut dixi) ſecundum generaliorem & receptum apud plures eorum modum cauſa fuerit illud propter quod operans fit effectus. 15. Harum autem cauſarum alii (& quidem eorum bona pars) exiſtimant alias eſſe continentes *effectum*, alias concauſales, alias adjutrices. Et continentes quidem eſſe quibus præſentibus adeſt effectus, & quibus ſublatis tollitur, & minutis minuitur. ita enim injectionem laquei cauſam eſſe dicunt ſuffocationis. Concauſalem autem, quæ pares cum altera cauſa ſocia vires ad id ut fiat effectus, affert. quo modo unumquemque boum aratrum trahentium cauſam eſſe dicunt tractionis aratri. Adjutricem vero, quæ parvas addit vires, & ad hoc ut facile exiſtat effectus: ut quum duo aliquod onus ægre portant, tertius aliquis adveniens una cum ipſis illud portando ſublevat. 16. Nonnulli vero etiam præſentia futurorum cauſas eſſe dixerunt, ut antecedentes: veluti vehementem à Sole calorem, febris. Nonnulli autem hæc admittere noluerunt: quia cauſa, cum ſit ex iis quæ referuntur ad aliquid, atque adeo ad ipſum effectum, præcedere ipſum tanquam cauſa non poteſt. Nos autem de iis dubitationem moventes hæc dicimus.

Cap. III.

An Sit Aliqvit Alicvjvs Cavsa.

17. Veriſimile eſt eſſe cauſam. quomodo enim incrementum eſſet, & decrementum: generatio, vel corruptio: & generaliter motus, naturalium & ab animo proficiſcentium effectuum unuſquiſque, totius mundi gubernatio, reliqua omnia, niſi per aliquam cauſam? Atque ſi nihil etiam horum vere atque in natura tale exiſteret, dicemus tamen propter aliquam cauſam omnino videri nobis talia eſſe qualia non ſunt. 18. Inſuper vero quævis ex quibuſvis & temere fierent, niſi eſſet cauſa. verbi gratia, Ex muribus quidem equi fortaſſe generarentur, elephantes autem ex formicis: & apud Thebas Ægyptiacas imbres rapidi & nives eſſent, at *partes* auſtrales quibus imbres cadunt imbres nullos haberent: niſi

τὸ αἴτιον [K] φάσκοντες, οἷον τῆς χύσεως· οἱ δὲ κατηγορημάτων, οἷον τοῦ χεῖσθαι. διὸ (καθάπερ εἶπον) κοινότερον ἂν εἴη τὸ αἴτιον τοῦτο, δι' ὃ ἐνεργοῦν γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα. τούτων δὲ τῶν αἰτίων οἱ μὲν πλείους ἡγοῦνται, τὰ μὲν συνεκτικὰ [L] εἶναι, τὰ δὲ συναίτια, τὰ δὲ συνεργά· [M] καὶ συνεκτικὰ μὲν ὑπάρχειν, ὧν παρόντων πάρεστι τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ αἰρομένων αἴρεται, καὶ μειουμένων μειοῦται. οὕτω γὰρ τὴν περίθεσιν τῆς στραγγάλης, [N] αἴτιον εἶναί φασι τοῦ πνιγμοῦ· συναίτιον δὲ, ὃ τὴν ἴσην εἰσφέρεται δύναμιν ἑτέρῳ συναιτίῳ πρὸς τὸ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα· οὕτως ἕκαστον τῶν ἑλκόντων τὸ ἄροτρον βοῶν, αἴτιον εἶναί φασι τῆς ὁλκῆς τοῦ ἀρότρου· συνεργὸν δὲ, ὃ βραχεῖαν εἰσφέρεται δύναμιν καὶ πρὸς τὸ μετὰ ῥαστώνης ὑπάρχειν τὸ ἀποτέλεσμα· οἷον, ὅτ' ἂν δύο βάρος τι βαστάζοντων μόλις, τρίτος προσελθὼν συγκουφίσῃ τοῦτο. ἔνιοι μέντοι καὶ παρόντα μελλόντων αἴτια ἔφασαν εἶναι, ὡς τὰ προκαταρκτικά· οἷον, τὴν ἐπιτεταμένην ἡλίωσιν πυρετοῦ· [O] τινὲς δὲ ταῦτα παρῃτήσαντο, ἐπειδὴ τὸ αἴτιον πρός τι ὑπάρχον, καὶ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ὂν, οὐ δύναται προηγεῖσθαι αὐτοῦ [P] ὡς αἴτιον. ἐν δὲ τῇ περὶ αὐτῶν ἀπορήσει τοιάδε λέγομεν.

ΚΕΦ. γ'.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΤΙΝΟΣ ΑΙΤΙΟΝ.

Πιθανόν ἐστιν εἶναι τὸ αἴτιον. πῶς γὰρ ἂν αὔξησις γένοιτο, μείωσις· γένεσις, φθορά· καθόλου κίνησις, τῶν φυσικῶν τε καὶ ψυχικῶν ἀποτελεσμάτων ἕκαστον, ἡ τοῦ παντὸς κόσμου διοίκησις, τὰ ἄλλα πάντα, εἰ μὴ κατά τινα αἰτίαν; καὶ γὰρ εἰ μηδὲν τούτων ὡς πρὸς τὴν φύσιν ὑπάρχει, λέξομεν ὅτι διά τινα αἰτίαν πάντως φαίνεται ἡμῖν τοιαῦτα, ὁποῖα οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ καὶ πάντα ἐκ πάντων, καὶ ὡς ἔτυχεν ἄν, ἦν, μὴ οὔσης αἰτίας. οἷον, ἵπποι μὲν ἐκ μυῶν, εἰ τύχοι, γεννηθήσονται· ἐλέφαντες δὲ ἐκ μυρμήκων. καὶ ἐν μὲν ταῖς Αἰγυπτίαις Θήβαις ὄμβροι [Q] κατὰ τύχην ποτὲ ἐξαίσιοι, καὶ χιόνες, ὡς ἔτυχεν ἄν, ἐγένοντο· τὰ δὲ νότια ὄμβρων ἐπεὶ μετέχει, [R] οὐ μετεῖχεν, εἰ μὴ

NOTÆ.

K εἶναι τὸ αἴτιον] MS. Vratiſlav. τὸ ἀγγεῖον, male.

L συνεκτικά] Quæ in actu poſita effectum ſtatim ponunt, atque adeo veluti in ſe continent.

M τὰ δὲ συναίτια, τὰ δὲ συνεργά] Ex Stoicorum ſententia diſtinguuntur cauſæ ſociæ à cauſis adjutricibus, quas alii confundunt, ut videre eſt apud Suidam in αἴτιον.

N τῆς στραγγάλης] στραγγάλη laqueus, unde Latinis *ſtrangulare*. Pſal. CXXIV. 5. στραγγαλιὰς pro quo Aquila διαπλοκάς. Heſychius: Στραγγαλιαὶ καὶ στραγγαλίδες συστροφαί, διαστροφαί, παγίδες ἢ πλοκαί.

O ἡλίωσιν πυρετοῦ] Galenus de cauſis morborum cap. 2. & lib. 1. de differentiis febrium c. 2. &c.

P οὐ δύναται προηγεῖσθαι] Infra Sect. 25.

Q ἐν μὲν ταῖς Αἰγυπτίαις Θήβαις ὄμβροι] In Thebaide nullas pluvias cadere, in inferiore Ægypto & ultra Thebaidem in Æthiopia copioſas & frequentiſſimas, notarunt præter alios Ariſtides Oratione Ægyptiaca T. 3. p. 567. & Coſmas Indopleuſtes libro 1. Coſmographiæ Chriſtianæ p. 122. E recentioribus Jo. Mich. Wanslebius in relatione de Ægypto, Gallice edita p. 355. Samuel Bochartus in Hierozoico T. 1. p. 1194. ſeq. & c. 69. itineris in Orientem Nicolaus Melchiſedech Thevenotus.

δὲ νότια

αἰτία τις ἦν, δι' ἣν τὰ μὲν νότια ἐστὶ δυσχείμερα, αὐχμηρὰ δὲ τὰ πρὸς τὴν ἕω. καὶ περιτρέπεται δὲ ὁ λέγων μηδὲν αἴτιον εἶναι· εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς καὶ ἄνευ τινὸς αἰτίας τοῦτό φησι λέγειν, ἄπιστος ἔσαι· εἰ δὲ διά τινα αἰτίαν, βουλόμενος ἀναιρεῖν τὸ αἴτιον, τίθησιν, ἀποδιδόσθω αἰτία, δι' ἣν οὐκ ἔστιν αἴτιον· διὰ ταῦτα μὲν οὖν πιθανόν ἐστιν εἶναι τὸ αἴτιον. ὅτι δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ εἶναι τινός τι αἴτιον, πιθανόν ἐστι, φανερὸν ἔσαι, λόγους ἡμῶν ἐκθεμένων ὀλίγους ἀπὸ πολλῶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, πρὸς τὴν τούτου ὑπόμνησιν. οἷον γοῦν ἀδύνατόν ἐστι S τὸ αἴτιον ἐννοῆσαι, πρὶν τὸ ἀποτέλεσμα τούτου καταλαβεῖν ὡς ἀποτέλεσμα αὐτοῦ. τότε γὰρ γνωρίζομεν ὅτι αἴτιόν ἐστι τοῦ ἀποτελέσματος, ὅτ' ἂν ἐκεῖνο ὡς ἀποτέλεσμα καταλαμβάνωμεν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ αἰτίου, ὡς ἀποτέλεσμα αὐτοῦ, καταλαβεῖν δυνάμεθα, ἐὰν μὴ καταλάβωμεν τὸ αἴτιον τοῦ ἀποτελέσματος, ὡς αἴτιον αὐτοῦ. τότε γὰρ καὶ ὅτι ἀποτέλεσμά ἐστιν αὐτοῦ, γινώσκειν δοκοῦμεν, ὅταν τὸ αἴτιον αὐτοῦ, ὡς αἴτιον αὐτοῦ καταλάβωμεν. εἰ οὖν ἵνα μὲν ἐννοήσωμεν τὸ αἴτιον, δεῖ προεπιγνῶναι τὸ ἀποτέλεσμα· ἵνα δὲ τὸ ἀποτέλεσμα γνῶμεν, ὡς ἔφην, δεῖ προεπίστασθαι τὸ αἴτιον· ὁ διάλληλος τῆς ἀπορίας τρόπος ἄμφω δείκνυσιν ἀνεπινόητα, μήτε τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου, μήτε τοῦ ἀποτελέσματος ὡς ἀποτελέσματος, ἐπινοεῖσθαι δυναμένου. ἑκατέρου γὰρ αὐτῶν δεομένου τῆς παρὰ θατέρου πίστεως, οὐκ ἕξομεν ἀπὸ τίνος αὐτῶν ἀρξόμεθα τῆς ἐννοίας. διόπερ οὐδὲ ἀποφαίνεσθαι δυνησόμεθα ὅτι ἐστί τι τινὸς αἴτιον. ἵνα δὲ καὶ ἐννοεῖσθαι δύνασθαι τὸ αἴτιον συγχωρήσῃ τις, ἀκατάληπτον T ἂν εἶναι νομισθείη διὰ τὴν διαφωνίαν. ὃς μὲν γὰρ φησιν εἶναί τι τινὸς αἴτιον, ἤτοι ἁπλῶς καὶ ἀπὸ μηδεμιᾶς ὁρμώμενος αἰτίας εὐλόγου τοῦτό φησι λέγειν, ἢ διά τινας αἰτίας ἐπὶ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην ἰέναι λέξει. καὶ εἰ μὲν ἁπλῶς, οὐκ ἔσαι πιστότερος τοῦ λέγοντος ἁπλῶς μηδὲν εἶναι μηδενὸς αἴτιον· εἰ δὲ καὶ αἰτίας λέξει δι' ἃς εἶναί τινος αἴτιον νομίζοι, τὸ ζητούμενον διὰ τοῦ ζητουμένου παριστᾶν ἐπιχειρήσει. ζητούντων γὰρ ἡμῶν εἰ ἔστι τι τινὸς αἴτιον, αὐτὸς ὡς αἰτίας οὔσης τὸ εἶναι αἴτιον, U αἴτιον εἶναι φησίν. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ αἰτίου ζητοῦμεν, δεήσει πάντως αὐτὸν καὶ τῆς

cauſa foret aliqua propter quam in auſtralibus quidem *partibus* frigus valde ſæviret, aridæ autem & æſtuoſæ eſſent *partes* orientales. 19. Quinetiam utrinque ſubvertitur qui nullam eſſe cauſam dicit: ſi enim ſimpliciter & ſine ulla cauſa hoc ait ſe dicere, fide carebit: ſin aliquam cauſam, volens evertere cauſam, ponit, reddatur cauſa propter quam non eſt cauſa. Propter hæc igitur veriſimile eſt eſſe cauſam. 20. Veriſimiliter autem loqui eum quoque qui quicquam cujusquam cauſam eſſe negat, manifeſtum erit, ubi rationes expoſuerimus paucas de multis in præſentia, ad hoc docendum. Primum igitur impoſſibile erit cauſam imaginari, priusquam effectum ejus comprehenderimus, ut effectum illius. nam tum demum cognoſcimus cauſam eſſe effectus, quum illum ut effectum comprehendimus. 21. Sed ne ipſum quidem effectum cauſæ, ut effectum ejus comprehendere poſſumus, niſi cauſam effectus comprehendamus, ut cauſam ejus. tunc enim etiam effectum ejus eſſe cognoſcere nobis videmur, quando cauſam ejus ut cauſam ejus comprehendimus. 22. Si ergo, ut cauſam quidem imaginemur, oportet prius cognoviſſe effectum: ut autem effectum cognoſcamus, ut dixi, oportet præcognoviſſe cauſam: mutuus dubitationis modus oſtendit ambo eſſe hujusmodi quæ imaginari nullo modo poſſimus, quum neque cauſam ut cauſam, neque effectum ut effectum imaginari queamus. Quum enim mutuo alterum alterius confirmatione egeat, utrum ipſorum prius imaginari oporteat, neſciemus. itaque nec eſſe aliquid alicujus cauſam pronuntiare poterimus. 23. Ut autem etiam poſſe cauſam ſub imaginationem cadere aliquis concedat, incomprehenſibilis tamen propter controverſiam habeatur *ejus exiſtentia.* Nam qui dicit eſſe alicujus cauſam, aut ſimpliciter & à nulla cauſa probabili impulſum hoc ſe dicere, aut propter aliquas cauſas ſe *huic opinioni* aſſentiri ait. Et ſi quidem ſimpliciter, non erit fide dignior eo qui dicit, ſimpliciter nihil cujusquam eſſe cauſam: ſin rationes proferet propter quas eſſe aliquid alicujus cauſam exiſtimet, hoc quod quæritur, per alterum quod quæritur, oſtendere conabitur. Nam quum hoc in quæſtione verſetur, an quicquam cujusquam cauſa ſit, ipſe tanquam cauſa ſit, cauſam eſſe cur cauſa ſit, dicet. 24. Præterea, quoniam de exiſtentia cauſæ quæſtio à nobis agitatur, etiam

N O T Æ.

R ἐπεὶ μετέχει] Hæc verba in MSS. quibusdam Godd. deſiderantur.

S ἀδύνατόν ἐστι] Ita MSS. pro ἔσαι.

T ἀκατάληπτον] Etiam ſi detur quod concipi poſſit cauſſæ notio, non tamen comprehendi poterit cauſſam ejusmodi vere dari atque exiſtere.

U αὐτὸς ὡς αἰτίας οὔσης τὸ εἶναι αἴτιον] Ita MSS. pro αὐτοῦ ὡς αἰτίας οὔσης τοῦ εἶναι αἴτιον quod erat in editis. Manuſcriptis conſentit etiam H. Stephani interpretatio.

cauſam illius cauſæ *quam attulerit ad probandum* cauſam eſſe, neceſſe habuerit proferre: & illius rurſum aliam, & ita usque in infinitum. Atqui impoſſibile eſt infinitas cauſas oſtendere. Impoſſibile eſt igitur aſſeveranter pronuntiare aliquid eſſe alicujus cauſam. 25. Ad hæc, aut cauſa, quum jam eſt, & exiſtit cauſa, facit effectum, aut quum non eſt cauſa. Sed quum non eſt, nequaquam: ſin quum eſt, oportet ipſam prius exiſtentiam habuiſſe, & prius fuiſſe cauſam, deinde eum inducere effectum, qui ab ipſa effici dicitur quum jam eſt cauſa. Sed quoniam cauſſa eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid, nempe ad effectum, non poſſe eam ante illum, ut cauſam, exiſtere, manifeſtum eſt. Ergo cauſa, ne tum quidem quum eſt cauſa, efficere poteſt illud cujus eſt cauſa. 26. Quod ſi neque tum quum non eſt cauſa, efficit aliquid, neque quum eſt: ne efficit quidem quicquam. Quare ne cauſa quidem erit. Nam cauſa non poteſt ut cauſa intellectu percipi, niſi efficiat aliquid. Unde illud etiam dicunt nonnulli, Cauſam aut coëxiſtere oportet cum effectu, aut prius, aut poſt exiſtere. Nunc vero, ſi quidem dicamus cauſam incipere exiſtere poſt generationem effectus ipſius, vereor ut nimis hoc ridiculum fuerit. Sed neque ante ipſum exiſtere poteſt. cum ipſo quippe (*tanquam relatum*) dicitur intellectu percipi. 27. Quæ enim ſunt relata, dicunt ipſi, quatenus relata ſunt, coëxiſtere & ſimul intellectu percipi alia cum aliis. Quin etiam coëxiſtere non poteſt. ſi enim effectiva ejus eſt, quod autem fit, ab alio jam exiſtente fieri oportet, cauſam prius eſſe cauſam, ac tum demum facere effectum neceſſe eſt. Quamobrem ſi cauſa neque coëxiſtit cum ſuo effectu, neque ante, neque poſt ipſum *exiſtit*, ullone modo exiſtentiæ particeps eſſe poſſit? 28. Inſuper vero ex his, ni fallor, imaginationem cauſæ rurſus everti liquet. Si enim cauſam, tanquam relatum, non poſſumus ante effectum ejus imaginari: ut autem tanquam cauſam effectus ejus imaginemur, neceſſe eſt ut ipſam ante effectum ejus imaginemur: at impoſſibile eſt imaginari quicquam ante illud ante quod nihil imaginari poſſumus: impoſſibile certe eſt imaginari cauſam. 29. Ex hac igitur ratiocinatione rurſus colligimus, veriſimiles quidem eſſe rationes quibus docuimus dici debere cauſam eſſe: ſed veriſimiles tamen eſſe & illas quæ oſtendunt non eſſe pronuntiandum, quicquam eſſe cauſam. Ex his autem rationibus alterutras præferre

αἰτίας τοῦ εἶναί τι αἴτιον, αἰτίαν παρασχεῖν, κἀκείνης ἄλλην, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἀπείρους αἰτίας παρασχεῖν, ἀδύνατον ἄρα διαβεβαιωτικῶς ἀποφῆναι ὅτι ἐστί τι τινὸς αἴτιον. πρὸς τούτοις ἤτοι ὂν καὶ ὑφεστὼς ἤδη αἴτιον, τὸ αἴτιον, ποιεῖ ἀποτέλεσμα, ἢ μὴ ὂν αἴτιον· καὶ μὴ ὂν μὲν, οὐδαμῶς· εἰ δὲ ὂν, δεῖ αὐτὸ πρότερον ὑποστῆναι καὶ προγενέσθαι αἴτιον, εἶθ' οὕτως ἐπάγειν τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ὑπ' αὐτοῦ ἀποτελεῖσθαι λέγεται, ὄντος ἤδη αἰτίου. ἀλλ' ἐπεὶ πρός τι ἐστὶ τὸ αἴτιον καὶ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, σαφὲς ὅτι μὴ δύναται τούτου ὡς αἴτιον προϋποστῆναι· [X] οὐδὲ ὂν ἄρα αἴτιον, τὸ αἴτιον, ἀποτελεῖν δύναται τὸ, οὗ ἐστιν αἴτιον. εἰ δὲ μήτε μὴ ὂν αἴτιον, ἀποτελεῖ τι, μήτε ὄν· οὐδὲ ἀποτελεῖ τι. διὸ οὐδὲ αἴτιον ἔσται. ἄνευ γὰρ τοῦ ἀποτελεῖν τι, τὸ αἴτιον οὐ δύναται ὡς αἴτιον νοεῖσθαι. ὅθεν κἀκεῖνο λέγουσί τινες, τὸ αἴτιον ἤτοι συνυφίστασθαι δεῖ τῷ ἀποτελέσματι, ἢ προϋφίστασθαι τούτου, ἢ μετὰ τοῦτο γίγνεσθαι. τὸ μὲν οὖν λέγειν ὅτι τὸ αἴτιον εἰς ὑπόστασιν ἄγεται μετὰ τὴν γένεσιν τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ, μὴ καὶ γελοῖον ᾖ. [Y] ἀλλ' οὐδὲ προϋφίστασθαι δύναται τούτου. πρὸς αὐτὸ γὰρ νοεῖσθαι λέγεται. τὰ δὲ πρός τι, φασὶν αὐτοὶ [Z] καθὸ πρός τι ἐστὶν, συνυπάρχειν καὶ συννοεῖσθαι ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐδὲ συνυφίστασθαι· εἰ γὰρ ἀποτελεστικὸν αὐτοῦ ἐστι, τὸ δὲ γινόμενον ὑπὸ ὄντος ἤδη γίνεσθαι χρὴ, πρότερον δεῖ τὸ αἴτιον γενέσθαι αἴτιον, εἶθ' οὕτως ποιεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. εἰ οὖν τὸ αἴτιον μήτε προϋφίσταται τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ, μήτε συνυφίσταται τούτῳ, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ αὐτοῦ γίνεται, μήποτε οὐδὲ ὑποστάσεως ὅλως μετέχει. σαφὲς δὲ ἴσως, ὅτι καὶ διὰ τούτων ἡ ἐπίνοια τοῦ αἰτίου πάλιν περιτρέπεται. εἰ γὰρ τὸ αἴτιον ὡς μὲν πρός τι οὐ δύναται τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ προεπινοηθῆναι· ἵνα δὲ ὡς αἴτιον τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ νοηθῇ, δεῖ αὐτὸ προεπινοεῖσθαι τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ· ἀδύνατον δὲ προεπινοηθῆναί τι ἐκείνου, οὗ προεπινοηθῆναί τι οὐ δύναται· ἀδύνατον ἄρα ἐστὶν ἐπινοηθῆναι τὸ αἴτιον. ἐκ τούτων οὖν λοιπὸν ἐπιλογιζόμεθα ὅτι πιθανοὶ μέν εἰσιν οἱ λόγοι καθ' οὓς ὑπεμνήσαμεν [A] ὡς χρὴ λέγειν αἴτιον εἶναι· πιθανοὶ δὲ καὶ οἱ παριστάντες ὅτι μὴ προσήκει αἴτιον εἶναί τι ἀποφαίνεσθαι· καὶ τούτων προκρίνειν

NOTÆ.

X *μὴ δύναται προϋποστῆναι*] Supra Sect. 16. Vide etiam lib. 1. contra Phyſicos.

Y *μὴ καὶ γελοῖον ᾖ*] Ita MSS. pro εἴη.

Z *φασὶν αὐτοὶ*] Notiſſimum apud Peripateticos, Stoicosque ſcitum, *relata eſſe ſimul natura*, in vulgaribus etiam Logicorum libellis tritum decantatumque.

A *ὑπεμνήσαμεν*] Supra Sect. 17. 18. 19.

τινὰς οὐκ ἐνδέχεται, μήτε σημεῖον μήτε κριτήριον μήτε ἀπόδειξιν ὁμολογουμένως ἡμῶν ἐχόντων, ὡς ἔμπροσθεν παρεστήσαμεν· [B] ἐπέχειν ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ αἰτίου, μὴ μᾶλλον εἶναι, ἢ μὴ εἶναί τι αἴτιον λέγοντας, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν Δογματικῶν.

non datur, quum neque ſignum, neque dijudicatorium, neque demonſtrationem, de quibus conſtet, habeamus, ut antea docuimus. Ergo ut de exiſtentia cauſæ aſſenſum retineamus, ac nihilo magis eſſe quam non eſſe, dicamus, quantum quidem ad ea attinet quæ à Dogmaticis dicuntur, neceſſe eſt.

ΚΕΦ. δ'.

ΠΕΡῚ ὙΛΙΚΩΝ ἈΡΧΩΝ.

CAP. IV.

DE MATERIALIBVS PRINCIPIIS.

Περὶ μὲν οὖν τῆς δραστικῆς [C] τοσαῦτα νῦν ἀρκέσει λελέχθαι. συντόμως δὲ καὶ περὶ τῶν ὑλικῶν καλουμένων ἀρχῶν λεκτέον. ὅτι τοίνυν αὗταί εἰσιν ἀκατάληπτοι, ῥᾴδιον συνιδεῖν ἐκ τῆς περὶ αὐτῶν γεγενημένης διαφωνίας παρὰ τοῖς Δογματικοῖς. Φερεκύδης μὲν ὁ Σύριος [D] γῆν εἶπε τὴν πάντων εἶναι ἀρχήν· Θάλης [E] δὲ ὁ Μιλήσιος, ὕδωρ· Ἀναξίμανδρος [F] δὲ ὁ ἀκουστὴς τούτου, τὸ ἄπειρον· Ἀναξιμένης [G] δὲ καὶ Διογένης [H] ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἀέρα· Ἵππασος [I] δὲ ὁ Μεταποντῖνος, πῦρ· Ξενοφάνης [K] δὲ ὁ Κολοφώνιος, γῆν καὶ ὕδωρ. Οἰνοπίδης [L] δὲ ὁ Χῖος, πῦρ καὶ ἀέρα· Ἵππων [M] δὲ ὁ Ῥηγῖνος, πῦρ καὶ ὕδωρ· Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς

30. DE Effectivis ergo hæc dicta in præſentia ſufficiant. breviter autem etiam de principiis quæ materialia vocantur, dicendum eſt. Hæc igitur eſſe incomprehenſibilia, promptum eſt perſpicere ex controverſia quæ de iis inter Dogmaticos extitit. Pherecydes quidem Syrius terram dixit omnium eſſe principium: Thales Mileſius, aquam: Anaximander, hujus auditor, infinitum: Anaximenes & Diogenes Apolloniates, aërem: Hippaſus autem Metapontinus, ignem: at Xeniophanes Colophonius, terram & aquam: Oenopides Chius, ignem & aërem: Hippon Rheginus, ignem & aquam: Onomacritus vero in Orphicis, ignem &

NOTÆ.

B ἔμπροσθεν παρεστήσαμεν] Libro 2. ubi de ſigno quidem Sect. 104. de criterio Sect. 18. & de demonſtratione Sect. 134. ſeq.

C τῆς δραστικῆς] Scil. ἀρχῆς, de cauſſa ſive principio efficiente. Quæ hinc de principiis Phyſicis materialibus, & diverſis Philoſophorum, quænam illa ſint, opinionibus, ſubjungit, latius expoſita videre licet lib. 1. contra Phyſicos Sect. [illegible]9. ſeq. & lib. 2.

D Φερεκύδης μὲν ὁ Σύριος] Hermias in irriſione gentilium c. 12. Φερεκύδης μὲν ἀρχὰς εἶναι λέγων Ζῆνα, καὶ χθονίην, καὶ Κρόνον. Ζῆνα μὲν τὸν αἰθέρα, χθονίην δὲ τὴν γῆν, Κρόνον δὲ τὸν Χρόνον. Ὁ μὲν αἰθὴρ (ignis) τὸ ποιοῦν, ἡ δὲ γῆ τὸ πάσχον, ὁ δὲ χρόνος ἐν ᾧ τὰ γινόμενα. Parum veriſimilia ſunt quæ ad hunc locum commentatur præſtantiſſimus Galeus, & male apud Damaſcium pro ζῆνα legas ζῶντα ἕνα quod ad Adamum vir ille doctus refert. Alia Menagius notis ad Laërtii lib. 1. c. 119. Fallitur etiam Achilles Tatius c. 3. iſagoges in Aratum qui Pherecydem ait idem ſenſiſſe cum Thalete & aquam omnium rerum principium conſtituiſſe.

E Θάλης] Origenes in Philoſophumenis cap. 1. de Thalete: οὗτος ἔφη ἀρχὴν τοῦ παντὸς εἶναι καὶ τέλος τὸ ὕδωρ. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τὰ πάντα συνίστασθαι πηγνυμένου καὶ πάλιν διιεμένου, ἐπιφέρεσθαί τε αὐτῷ τὰ πάντα, ad quem locum vide ſi placet quæ annotavit doctiſſimus Collega & amicus noſter Jo. Chriſtophorus Wolfius. Conferri etiam poteſt Vitruvius lib. VIII. præfat. Heraclitus in allegoriis Homericis.

F Ἀναξίμανδρος] S. Irenæus II. 19. *Anaximander hoc quod immenſum eſt omnium initium ſubjecit, ſeminaliter habens in ſemetipſo omnium geneſin, ex quo immenſos mundos conſtare ait.* Plura viri docti ad Laërtium lib. 2. c. 1. ex quibus diſces etiam Anaximandrum Mileſium Mileſii Thaletis non modo auditorem ſive ut Cicero vocat ſodalem, ſed διάδοχον quoque ac ſucceſſorem fuiſſe.

G Ἀναξιμένης] Plutarchus lib. 1. de placitis Philoſophor. c. 3. Juſtinus Martyr parænetico ad Græcos, Clemens Alex. protreptico p. 42. Cicero Lucullo c. 37. *Thales unus è ſeptem, cui ſex reliquos conſenſiſſe primos ferunt, ex aqua dixit conſtare omnia. At hoc Anaximandro, populari & ſodali ſuo non perſuaſit. Is enim infinitatem naturæ dixit eſſe è qua gigneretur. Poſt ejus auditor Anaximenes infinitum aëra; ſed ea quæ ex eo orirentur definita*, adde lib. 2. de natura Deorum c. 10. & Deſiderium Heraldum lib. 2. Adverſariorum cap. 12. & 13. Obſervationes Selectas Hallenſes II. 19.

H Διογένης] Anaximenem præceptorem ſuum ſecutus, ut præter ſcriptores viris doctis ad Laërtium IX. 57. laudatos notant noſter infra 1. contra Phyſicos & Simplicius in 3. Phyſicor. Stobæus Eclog. Phyſic. c. 13. p. 17. Ambos reſpicit Claudianus in Conſulatum Mallii Theodori verſ. 71.

Namque aliis princeps rerum diſponitur aër,
Hic confidit aquis, hic procreat omnia flammis.

I Ἵππασος] Stobæus loco laudato: Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ἀρχὴν τῶν ἁπάντων τὸ πῦρ, πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παχυμερέστερον εἰς αὐτὸ συστελλόμενον γίγνεσθαι γῆ, ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν ὑπὸ πυρὸς φύσει ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ ἀέρα γίγνεσθαι, πάλιν δὲ κόσμον καὶ τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐν τῇ ἐκπυρώσει. Eadem ex Plutarcho Euſebius XIV. 14. de præparat. Evangel. Apud Galenum T. 4. edit. Baſil. male Ἱππέας ὁ Μεταπόντιος pro Ἵππασος Μεταποντῖνος.

K Ξενοφάνης] Exſtat ejus verſus: πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα, quem laudat noſter 1. contra Phyſicos Sect. 361. quanquam Laërtius IX. 19. ſcribit eum quatuor rerum στοιχεῖα ſive elementa admiſiſſe.

L Οἰνοπίδης] Idem teſtatur Sextus loco libri adverſus Phyſicos laudato. De Oenopide ipſo Aſtronomo inſigni atque inter Pythagoricos celebratiſſimo dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ capite 13. Apud Galenum loco laudato male Οἰνοπίων.

M Ἵππων] Alexander Aphrodiſeus in 1. Metaphyſ. p. 12. *Hippon fertur poſuiſſe pro principio ſimpliciter humidum* τὸ ὑγρὸν *indeterminate, non explicans aquane ſit, ut Thales, an aër ut Anaximenes & Diogenes.* Aquam habuiſſe pro principio ſcribit etiam Simplicius in 1. Phyſ. pluribus locis, & Hermias ὕδωρ γονοποιόν. Auctor Hiſtoriæ Philoſophicæ quæ inter Galeni opera legitur: Ἵππων ὁ Ῥηγῖνος πῦρ καὶ ὕδωρ. Eadem noſter 1. contra Phyſicos. Origenes in Philoſophumenis: Ἵππων ὁ Ῥηγῖνος ἀρχὰς ἔφη ψυχρὸν τὸ ὕδωρ καὶ θερμὸν τὸ πῦρ. Fallitur igitur auctor allegoriarum in Theogoniam Heſiodi ſcribens terram ab Hippone pro primo principio habitam. ὁ μὲν τὸ πῦρ τιθεὶς πρεσβυγενέστερον τῶν ἄλλων, ὁποῖος Ἡράκλειτος, ὁ δὲ τὴν γῆν, ὡς Ἵππων ὁ ἄθεος. Auctorem hunc ſequitur Gaſſendus T. 1. Opp. & Hallenſes T. 2. Obſervat. Ariſtoteles vero hanc ſententiam quæ ut Lucretii verbis utar terram putat *creare omnia & in rerum naturas vertier omnes*, tribuit non Hipponi, ſed Heſiodo, vetuſtamque & à vulgo receptam notat lib. 1. Metaphyſicor. cap. 7.

aquam & terram. 31. Empedocles autem, & Stoici ignem, aërem, aquam, terram. (Nam de materia qualitatis experte, quæ à nonnullis prodigioſo quodam modo fingitur, quam ne ipſi quidem comprehendere ſe inquiunt, quid attinet verba facere?) Ariſtoteles autem Peripateticus, ignem, aërem, aquam, terram, & in orbem verſatile corpus: 32. Democritus autem & Epicurus, atomos: Anaxagoras Clazomenius, homœomerias: Diodorus qui vocatus fuit Cronus, minima & inſecabilia corpora: Heraclides Ponticus & Aſclepiades Bithynus, incompoſitas moles: Pythagoras, numeros: Mathematici, extremitates corporum: at

Ορφικοῖς, [N] πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν· οἱ δὲ περὶ τὸν Εμπεδοκλέα [O] πρὸς τοῖς Στωϊκοῖς [P] πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν (περὶ γὰρ τῆς τερατολογουμένης ἀποίου παρά τισιν ὕλης, [Q] ἣν οὐδὲ αὐτοὶ καταλαμβάνειν διαβεβαιοῦνται, τί δεῖ καὶ λέγειν;) οἱ δὲ περὶ Αριστοτέλη [R] τὸν Περιπατητικὸν, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν, τὸ κυκλοφορητικὸν [S] σῶμα· Δημόκριτος δὲ καὶ Επίκουρος, [T] ἀτόμους· Αναξαγόρας [U] δὲ ὁ Κλαζομένιος, ὁμοιομερείας· Διόδωρος [X] δὲ ἐπικληθεὶς Κρόνος, ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ σώματα· Ηρακλείδης [Y] δὲ ὁ Ποντικὸς, καὶ Ασκληπιάδης ὁ Βιθυνὸς, [Z] ἀνάρμους ὄγκους· οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν, [A] τοὺς ἀριθμούς· οἱ δὲ μαθηματικοὶ, [B] τὰ

NOTÆ.

N Ονομάκριτος ἐν τοῖς Ορφικοῖς] Spectant huc verſus quos ſub Orphei nomine laudat Clemens Alex. VI. Strom. p. 614.

Εστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή,
Εκ δ' ὕδατος γαίη, τὸ δὲ ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ,
Εκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσουσα.

Onomacritus hic eſt Athenienſis χρησμολόγος quem ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis ejectum ſcribit Herodotus VII. 6. quod Muſæi χρησμοῖς verſus quoſdam inſeruiſſet. Similiter ſub Orphei nomine etiam vulgaſſe poëmata tradit idem Clemens 1. Strom. p. 332. ναὶ μὴν Ονομάκριτος ὁ Αθηναῖος οὗ τὰ εἰς Ορφέα φερόμενα ποιήματα λέγεται εἶναι.

O οἱ δὲ περὶ τὸν Εμπεδοκλέα] Verſus Empedoclis vide ſi placet in Sexti libro 1. adverſus Phyſicos Sect. 362. quibus hoſce alios ex Clementis lib. VI. Strom. p. 624. magis etiam perſpicuos adjunges:

Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε,
Πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖαν ἰδ' αἰθέρος ἄπλετον ὕψος,
Εκ γὰρ τῶν, ὅσα τ' ἦν, ὅσα τ' ἔσσεται, ὅσσα τ' ἔασιν.

P πρὸς τοῖς Στωϊκοῖς] Vide Laërtium VII. 136. Achilles Tatius: καλῶς ἂν ἔχοι πείθεσθαι τῷ Χρυσίππῳ φήσαντι, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὴν σύστασιν τῶν ὅλων γεγονέναι.

Q ἀποίου ὕλης] Eſt hoc etiam dogma quorundam Stoicorum qui ante quatuor elementa ponebant materiam informem ex qua fuerint illa à DEO producta. Idem Tatius: Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἀρχὴν εἶναι λέγει τῶν ὅλων Θεὸν καὶ ὕλην, ἀφ' ὧν τὰ τέσσαρα στοιχεῖα γεγονέναι. Hinc explicanda illa Laërtii VII. 137. τὰ δὴ τέτταρα στοιχεῖα εἶναι ὁμοῦ τὴν ἄποιον οὐσίαν τὴν ὕλην. Confer quæ de Stoicorum materia prima Lipſius lib. 2. Phyſiolog. diſſ. 2. & de quatuor elementis diſſ. 11.

R Αριστοτέλη] Ita MSS. & hoc loco & lib. 1. contra Matth. Sect. 2. pro Αριστοτέλην quod eſt Atticum. Nota etiam Ariſtotelem ipſum Peripateticum dici à quo Peripatetici nomen tulerunt. Laërtius V. 2. de Ariſtotele: ἐλθόντα δὴ αὐτὸν καὶ θεασάμενον ὑπ' ἄλλῳ τὴν σχολὴν, ἑλέσθαι περίπατον τὸν ἐν Λυκείῳ, καὶ μέχρι μὲν ἀλείμματος ἀνακάμπτοντα τοῖς μαθηταῖς συμφιλοσοφεῖν, ὅθεν περιπατητικὸν προσαγορευθῆναι.

S κυκλοφορητικόν] Idem Laërtius V. 32. Confer Ariſtotelem ipſum libro 3. de Cœlo. Hæc eſt quinta eſſentia in Peripateticorum Scholis decantata σῶμα αἰθέριον ἀμετάβλητον, Plutarch. lib. 1. c. 3. de placitis Phyſicorum. Vide Coteleriúm ad Clementis recognitiones VIII. 15.

T Δημόκριτος δὲ καὶ Επίκουρος] Neque hi ambo plane inter ſe conſenſere circa atomorum quibus omnia conſtare volebant naturam, nam Epicurus omnes minimas atomos, Democritus nonnullas ſaltem majores ſtatuebat, ut notat Didymus apud Euſebium XIV. 23. præparat. Democritus ut vel ex Auguſtini Epiſtola 56. (edit. nov. 118.) ad Dioſcorum conſtat, docuit atomos animatas quæ interno impulſu ſe ipſas agerent & quaſi verbere cœco concitarent, Epicurus motum atomorum ab externa aliarum incurſione ſuſpendit, niſi quod tribuit illis quandoque declinationem. Omitto alia quæ videri poſſunt in Rad. Cudworthi ſyſtemate intellectuali Univerſi, qui Veterum Philoſophorum placita de atomis, corporum principiis, diligentiſſime excuſſit, atque in Petri Gaſſendi commentariis ad Epicuri Philoſophiam. Atomos *corpuſculorum* nomine primus expreſſit C. Amafanius Epicureus, quem primum de Philoſophia Latine ſcripſiſſe teſtatur Cicero 1. Academ. quæſt. c. 2. & lib. 4. Tuſculan. quæſt. c. 3.

U Αναξαγόρας] Ejus ὁμοιομερῆ στοιχεῖα ſive elementa tot quot ſunt res, confutat Ariſtoteles III. 4. de Cœlo, lib. 1. Phyſic. c. 4. & lib. 1. Metaphyſ. c. 7. & Lucretius lib. 1. verſ. 830. ſeq. ad quem vide quæ viri docti, quemadmodum & ad Laërtii II. 8. & ad Origenis Philoſophumena amicus & Collega noſter conjunctiſſimus Jo. Chriſtophorus Wolfius. Homogenea Anaxagoræ elementa Chalcidius p. 291. vertit *eadem ſimilia*, Rufinus *æqualitates partium*, ſatis obſcure, in Clementis recognitionibus VIII. 15.

X Διόδωρος] Euſebius p. 773. præparat. Evangel. Stobæus in eclogis Phyſicis p. 28. Clemens VIII. 15. recognitionum, Chalcidius p. 291. & noſter infra lib. 1. adverſus Phyſicos. Nihil autem aliud fuere Diodori hæc ἐλάχιστα & ἀμερῆ σώματα quam atomi Epicuri, quemadmodum nec Ecphanti Syracuſani Pythagorici ἀδιαίρετα σώματα apud Stobæum, vel Xenocratis μεγέθη ἀδιαίρετα de quibus Cudworthus in [illegible] laudato p. 16. Empedoclis θραύσματα ἐλάχιστα pri[illegible]a elementis, Heracliti ψηγμάτια ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ, a[illegible]d Plutarchúm lib. 1. de Placitis c. 13. Platonis γόμφοι ſive [illegible]uneoli de quibus Chalcidius p. 291.

Y Ηρακλείδης] Dionyſius Alex. apud Euſebium XIV[illegible] præparat. Evangel. καὶ τούτων φασὶ τῶν ἀμερῶν ὀνοματο[illegible] Διόδωρον γεγονέναι, ὄνομα δέ φασιν αὐτοῖς ἄλλο Ηρακλείδης θέμενος ἐκάλεσεν ὄγκους, παρ' οὗ καὶ Ασκληπιάδης ὁ ἰατρὸς ἐκληρονόμησεν ὄνομα. Heraclidis Pontici & Aſclepiadis opinionem tangit Sextus etiam 2. contra Phyſicos Sect. 318.

Z Ασκληπιάδης ὁ Βιθυνός] Medicum intelligit Pompeji tempore clarum Romæ, de quo etiam Euſebius jam allato loco. Cœlius Aurelianus lib. 1. acutarum paſſionum c. 14. quod eſt adverſus Aſclepiadem: *Primordia corporis prima conſtituerat atomos, corpuſcula intellectu ſenſa, ſine ulla qualitate ſolita, atque ex initio comitata, æternum ſe moventia, quæ ſuo incurſu offenſa mutuis ictibus in infinita partium fragmenta ſolvantur, magnitudine atque ſchemate differentia, quæ rurſum eundo ſibi adjecta vel conjuncta omnia faciant ſenſibilia, vim in ſemet mutationis habentia aut per magnitudinem ſui, aut per multitudinem, aut per ſchema, aut per ordinem.* De hoc Aſclepiade multa apud Galenum qui ejus ἄναρμα στοιχεῖα & Ασκληπιαδείους ὄγκους paſſim perſtringit ac confutat, ut notavi in Bibliotheca Græca lib. 4. cap. 17. Vide etiam ſis Sextum noſtrum lib. 2. adverſus Logicos Sect. 220. lib. 1. adverſus Phyſ. Sect. 363.

A οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν] Arnobius adverſus gentes lib. 2. p. 48. *qui cauſam in numeris ponit, non Pythagoræ Samio, non Archytæ adſtipulatur?* Plura noſter infra cap. 18. ubi dicta, ſi placet, vide.

B οἱ Μαθηματικοὶ] Geometræ quidam. Quæ autem hoc loco & lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 363. τὰ πέρατα τῶν σωμάτων appellat, eadem lib. 2. vocat τὰ ἐπίπεδα σχήματα. Auctor recognitionum quæ Clementi Romano tribuuntur, lib. VIII. cap. 15. *fines*, hoc eſt conſtituentes ſuperficierum extrema atomos ſchemate ac magnitudine differentes. Sed juvat Clementis locum integrum adſcribere, cum cæteras etiam pleraſque ſententias tangat Sexto noſtro memoratas: *Græcorum Philoſophi de principiis Mundi quærentes alius alia inceſſit via. Denique Pythagoras elementa principiorum numeros eſſe dicit, Calliſtratus qualitates, Alcmæon contrarietates,*

πέρατα

πέρατα τῶν σωμάτων· Στράτων [C] δὲ ὁ φυσικὸς, τὰς ποιότητας. τοσαύτης τοίνυν καὶ ἔτι πλείονος διαφωνίας γεγενημένης περὶ τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν παρ᾽ αὐτοῖς, ἤτοι πάσαις συγκαταθησόμεθα ταῖς κειμέναις στάσεσι καὶ ταῖς ἄλλαις, [D] ἤ τισίν. ἀλλὰ πάσαις μὲν οὐ δυνατόν· οὐ γὰρ δήπου δυνησόμεθα καὶ τοῖς περὶ Ἀσκληπιάδην συγκατατίθεσθαι, θραυστὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα λέγουσι καὶ ποιά· [E] καὶ τοῖς περὶ Δημόκριτον, ἄτομα ταῦτα εἶναι φάσκουσι καὶ ἄποια· καὶ τοῖς περὶ Ἀναξαγόραν, πᾶσαν αἰσθητὴν [F] ποιότητα περὶ ταῖς ὁμοιομερείαις ἀπολείπουσιν. εἰ δέ τινα στάσιν τῶν ἄλλων προκρινοῦμεν, ἤτοι ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἀποδείξεως προκρινοῦμεν, ἢ μετὰ ἀποδείξεως. ἄνευ μὲν οὖν ἀποδείξεως οὐ συνθησόμεθα· εἰ δὲ μετὰ ἀποδείξεως, ἀληθῆ δεῖ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι. ἀληθὴς δὲ οὐκ ἂν δοθείη μὴ οὐχὶ κεκριμένη κριτηρίῳ ἀληθεῖ. ἀληθὲς δὲ κριτήριον εἶναι δείκνυται δι᾽ ἀποδείξεως κεκριμένης. εἰ τοίνυν ἵνα μὲν ἡ ἀπόδειξις [G] ἡ προκρίνουσά τινα στάσιν, ἀληθὴς εἶναι δειχθῇ, δεῖ τὸ κριτήριον αὐτῆς ἀποδεδεῖχθαι· ἵνα δὲ τὸ κριτήριον ἀποδειχθῇ, δεῖ τὴν ἀπόδειξιν αὐτοῦ προκεκρίσθαι· ὁ διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος, ὃς οὐκ ἐᾷ προβαίνειν τὸν λόγον· τῆς μὲν ἀποδείξεως ἀεὶ κριτηρίου δεομένης ἀποδεδειγμένου, τοῦ κριτηρίου δὲ ἀποδείξεως κεκριμένης. εἰ δὲ ἀεὶ τὸ κριτήριον κριτηρίῳ κρίνειν, καὶ τὴν ἀπόδειξιν δι᾽ ἀποδείξεως ἀποδεικνῦναι βούλοιτό τις, εἰς ἄπειρον ἐμβληθήσεται. εἰ τοίνυν μήτε πάσαις ταῖς περὶ στοιχείων στάσεσι δυνάμεθα συγκατατίθεσθαι, μήτε τινὶ τούτων, ἐπέχειν προσήκει περὶ αὐτῶν. δυνατὸν μὲν οὖν ἴσως ἐστὶ καὶ διὰ τούτων μόνων ὑπομιμνήσκειν τὴν τῶν στοιχείων καὶ τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν ἀκαταληψίαν. ἵνα δὲ ἀμφιλαφέστερον τοὺς δογματικοὺς ἐλέγχειν ἔχωμεν, ἐνδιατρίψομεν [H] συμμέτρως τῷ τόπῳ. καὶ ἐπεὶ πολλαὶ καὶ σχεδὸν ἄπειροί τινες εἰσὶν αἱ περὶ στοιχείων δόξαι (καθὼς

Straton phyſicus, qualitates. 33. Quum ergo tanta & major etiam inter eos de materialibus principiis controverſia fuerit, aut omnibus aſſentiemur diſcrepantiis quæ poſitæ ſunt, & cæteris quoque, aut aliquibus. Sed omnibus quidem poſſibile non eſt. non enim poterimus & Aſclepiadi aſſentiri, qui dicit elementa frangibilia eſſe, & qualitate certa prædita: & Democrito, qui atoma ſive individua hæc eſſe dicit, & qualitatis expertia: & Anaxagoræ, qui omnem ſenſibilem qualitatem circa homœomerias relinquit. 34. Sin aliquam harum diſcrepantiarum aliis ex judicio noſtro præferemus, aut ſimpliciter & absque demonſtratione illam præferemus, aut cum demonſtratione. Sed nos absque demonſtratione non aſſentiemur: ſin demonſtrationem afferamus, veram oportet eſſe demonſtrationem. Sed vera non concedatur eſſe, niſi judicata judicatorio vero. at judicatorium verum eſſe oſtenditur per demonſtrationem judicatam. 35. Si ergo ut demonſtratio quidem quæ anteponit aliquam opinionem ab aliis diſſidentem, vera eſſe oſtendatur, oportet judicatorium ejus eſſe demonſtratum: ut autem judicatorium demonſtretur, oportet demonſtrationem ejus ante judicatam eſſe, vitioſus unum mutuo per alterum probandi modus comperitur: qui progredi non ſinet orationem: quum demonſtratio quidem ſemper egeat criterio demonſtrato, criterium autem demonſtratione judicata. 36. Quod ſi ſemper criterium alio criterio ſive judicatorio judicare, & demonſtrationem demonſtratione demonſtrare velit aliquis, ad infinitum compelletur. Si ergo neque omnibus controverſis opinionibus de elementis poſſumus aſſentiri, neque alicui harum, de illis aſſenſum retineamus neceſſe eſt. 37. Et poſſent quidem fortaſſe hæc ſola ſatis ſuperque eſſe ad oſtendendam elementorum & materialium principiorum incomprehenſibilitatem: ut tamen ampliorem refellendi Dogmaticos materiam habeamus, pauliſper huic loco immorabimur. Et quoniam multæ ac propemodum infinitæ ſunt de elementis opiniones, (quemadmodum do-

N O T Æ.

Anaximandrus immenſitatem, Anaxagoras æqualitates partium, Epicurus atomos, Diodorus ἀμερῆ, hoc eſt ex his in quibus partes non ſunt, Aſclepiades ὄγκους, quod nos tumores vel elationes poſſumus dicere, Geometræ fines, *Democritus ideas, Thales aquam, Parmenides terram, Zenon, Empedocles, Plato ignem aërem aquam terram. Ariſtoteles etiam quintum introducit elementum quod ἀκατονόμαστον, id eſt incompellabile nominavit, ſine dubio illum indicans, qui in unum quatuor elementa conjungens Mundum fecerit.*

C Στράτων] In jam laudato Clementis loco: *Calliſtratus qualitates,* ubi non dubito Stratonis nomen pro Calliſtrato eſſe reponendum. Apud Stobæum vero in Eclogis Phyſicis p. 27. Strato dicitur principia naturalia poſuiſſe στοιχεῖα καὶ ψυχρὸν, quod frigidum mihi videtur & ineptum. Fortaſſe ſcripſerat Stobæus στοιχεῖα, θερμὸν καὶ ψυχρὸν, hæ enim ſunt ποιότητες. In Hiſtoria Philoſophica Galeno tributa iisdem verbis & eodem ordine quo apud Sextum noſtrum legas quæ à Democrito ad Stratonem usque retulit, ut neceſſe ſit illa ex noſtro deſcripta eſſe.

D καὶ ταῖς ἄλλαις] Ita MSS. pro ταῖς ὅλαις. Ait nempe aſſentiendum eſſe non modo his quæ retulit, ſed etiam aliis quas omiſit referre Philoſophorum opinionibus. Ita legit etiam in Codice ſuo H. Stephanus, ut ex ejus interpretatione apparet.

E θραυστὰ καὶ ποιά] Ita legendum utique pro τοῖα quod habebant editi.

F αἰσθητήν] MSS. Savil. αἰσθητικὴν male.

G ἵνα μὲν ἀπόδειξις] Cavillationis genus noſtro ſolenne, vide lib. 2. Sect. 183.

H ἐνδιατρίψομεν] MSS. Vratislav. ἐνδιατρίψωμεν.

cuimus) adverſus unamquamque diſputare ſigillatim nunc ſuperſedebimus, propter rationem inſtituti hoc in ſcripto nobis propoſiti: quod tamen dicemus, ad omnes refutandas valebit. Quoniam enim quamcunque alicujus ſectæ controverſam de elementis opinionem protulerit, aut ad corpora deveniet, aut incorporea, ſatis eſſe exiſtimamus docere incomprehenſibilia eſſe corpora, incomprehenſibilia item eſſe incorporea. Per hoc enim etiam elementa fore incomprehenſibilia perſpicuum erit.

Cap. V.
An Comprehenſibilia Sint Corpora.

38. Corpus itaque dicunt eſſe quidam, quod poteſt agere aut pati. Quantum igitur ad hanc notionem, incomprehenſibile eſt ipſum. cauſa enim incomprehenſibilis eſt, ut docuimus. quum autem dicere nequeamus an aliquid ſit cauſa, nec an ſit aliquid quod patiatur, dicere poſſumus. Nam quod patitur, à cauſa patiatur neceſſe eſt. Quum autem etiam cauſa incomprehenſibilis ſit, & incomprehenſibile id quod patitur, propterea incomprehenſibile erit etiam corpus. 39. Nonnulli autem corpus eſſe dicunt quod tres habet dimenſiones cum reſiſtendi vi. Punctum enim dicunt, cujus pars nulla: lineam autem, longitudinem latitudine carentem: ſuperficiem vero, longitudinem cum latitudine. Quum autem hæc etiam profunditatem præterea acceperit & reſiſtendi vim, corpus eſſe (de quo nunc à nobis fit mentio) conſtans ex longitudine, latitudine, & profunditate, & reſiſtendi vi. 40. Sed facilis profecto & ad hos reſponſio. nam aut corpus nihil præter hæc eſſe dicent, aut aliud quiddam, præter concurſum ſupradictorum. Et extra longitudinem quidem & latitudinem & profunditatem & reſiſtendi vim, nihil eſſe poſſit corpus. Si autem hæc ſunt corpus, & oſtendat aliquis hæc inexiſtentia eſſe, etiam corpus tollat neceſſe eſt. nam tota, ſublatis omnibus ſuis partibus, tolluntur. Quum autem variis modis hæc liceat refellere: in præſentia his contenti erimus, ut dicamus, ſi ſunt extremitates, eas aut lineas eſſe, aut ſu-

ὑπεμνήσαμεν) τὸ μὲν πρὸς ἑκάστην λέγειν ἰδικῶ. νῦν παραιτησόμεθα, διὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς συγγραφῆς· [I] δυνάμει δὲ πρὸς πάσας ἀντεροῦμεν. ἐπεὶ γὰρ ἣν ἐάν τις εἴπῃ περὶ στοιχείων στάσιν, ἤτοι ἐπὶ σώματα κατενεχθήσεται, ἢ ἐπὶ ἀσώματα, ἀρκεῖν ἡγούμεθα ὑπομνῆσαι ὅτι ἀκατάληπτα μέν ἐστι τὰ σώματα, ἀκατάληπτα δὲ τὰ ἀσώματα. διὰ γὰρ τούτου σαφὲς ἔσται, ὅτι καὶ τὰ στοιχεῖα ἔσται ἀκατάληπτα.

ΚΕΦ.
ΕΙ ΚΑΤΑΛΗΠΤΑ ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ.

Σῶμα τοίνυν λέγουσιν εἶναί τινες, ὃ οἷόν τε ποιεῖν ἢ πάσχειν. [K] ὅσον δὲ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐπινοίᾳ, ἀκατάληπτόν ἐστι τοῦτο. τὸ μὲν γὰρ αἴτιον, ἀκατάληπτόν [L] ἐστι, καθὼς ὑπεμνήσαμεν. μὴ ἔχοντες δὲ εἰπεῖν εἰ ἔστι τι αἴτιον, οὐδὲ εἰ ἔστι τὶ πάσχον, εἰπεῖν δυνάμεθα· τὸ γὰρ πάσχον, πάντως ὑπὸ αἰτίου πάσχει. ἀκαταλήπτου δὲ ὄντος καὶ τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ πάσχοντος, διὰ ταῦτα ἀκατάληπτον ἔσται καὶ τὸ σῶμα. τινὲς δὲ σῶμα εἶναι λέγουσι τὸ τριχῇ διαστατὸν [M] μετὰ ἀντιτυπίας. σημεῖον [N] μὲν γάρ φασιν, οὗ μέρος οὐθέν· γραμμὴν δὲ, μῆκος ἀπλατές· ἐπιφάνειαν δὲ, μῆκος μετὰ πλάτους. ὅταν δὲ αὐτὴ καὶ βάθος προσλάβῃ καὶ ἀντιτυπίαν, [O] σῶμα εἶναι, (περὶ οὗ νῦν ἡμῖν ἐστιν ὁ λόγος) συνεστὼς ἔκ τε μήκους, πλάτους καὶ βάθους, καὶ ἀντιτυπίας. εὐμερὴς μέντοι καὶ ὁ πρὸς τούτους λόγος. τὸ γὰρ σῶμα ἤτοι οὐδὲν παρὰ ταῦτα εἶναι λέξουσιν, ἢ ἕτερόν τι παρὰ τὴν συνέλευσιν τῶν προειρημένων. καὶ ἔξωθεν μὲν τοῦ μήκους τε καὶ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάθους καὶ τῆς ἀντιτυπίας, οὐδὲν ἂν εἴη τὸ σῶμα. εἰ δὲ ταῦτά ἐστι τὸ σῶμα, ἐὰν δείξῃ τις ὅτι ἀνύπαρκτά ἐστιν, ἀναιροίη ἂν καὶ τὸ σῶμα· τὰ γὰρ ὅλα συναναιρεῖται τοῖς ἑαυτῶν πᾶσι μέρεσι. ποικίλως μὲν οὖν ἔστι ταῦτα ἐλέγχειν· τὸ δὲ νῦν ἀρκέσει λέγειν, ὅτι εἰ ἔστι τὰ πέρατα, ἤτοι γραμμαί εἰσιν, ἢ

NOTÆ.

I διὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς συγγραφῆς] Qui eſt brevitati ſtudere, ut jam ſæpius innuit.

K ὃ οἷόν τε ποιεῖν ἢ πάσχειν] Ut tangere & tangi. Vide lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 258. & 366. ubi diſces hanc definitionem corporis deberi Pythagoræ. Ex eodem loco manifeſtum eſt in editis male hic fuiſſe: ὃ οἴονται pro ὃ οἷόν τε.

L αἴτιον ἀκατάληπτον] Supra hoc libro Sect. 20. ſeq.

M τὸ τριχῇ διαστατόν] Geometris frequentata hæc corporis definitio ſupra lib. 2. Sect. 30. & contra Geometras Sect. 55. Vide & infra Sect. 152.

N σημεῖον] Notiſſimæ ex Euclide Geometrarum definitiones.

O ἀντιτυπίαν] Hanc omittit 2. Pyrrhon. Sect. 30. & lib. adverſus Geometras alicubi. & primo adverſus Phyſicos. debet autem addi neceſſario, utpote propria corpori, 2. contra Phyſic. Sect. 12. quoniam etiam in ſpatio inani poteſt longitudo latitudo & profunditas intelligi, quod tamen corpus non eſt, quoniam ἀντιτυπίᾳ ſive ſoliditate caret, atque ei viciſſim ἀξις eſt per naturam adjuncta, ut notat noſter lib. 2. contra Phyſ. Sect. 222. Eſt vero ἀντίτυπον quod tactui quomodocunque reſiſtit & tangi poteſt, κοινὸν γένος τῶν ἁπτῶν ut ex Philopono ad Ariſtotelis ſecundum de anima Suidas in ἀντιτυπῆσαι. Confer infra Sect. 45. & adverſus Geometras Sect. 56. ſeq.

ἐπιφάνειαι, ἢ σώματα. εἰ μὲν οὖν ἐπιφάνειάν τινα ἢ γραμμὴν εἶναι λέγοι τις, καὶ τῶν προειρημένων ἕκαστον ἤτοι κατὰ ἰδίαν ὑφεστάναι δύνασθαι λεχθήσεται, ἢ μόνον περὶ τοῖς λεγομένοις σώμασι θεωρεῖσθαι. ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν μὲν ὑπάρχουσαν ἤτοι γραμμὴν ἢ ἐπιφάνειαν ὀνειροπολεῖν ἴσως εὔηθες. εἰ δὲ περὶ τοῖς σώμασι θεωρεῖσθαι λέγοιτο μόνον, καὶ μὴ καθ' ἑαυτὸ [P] ὑφεστάναι τούτων ἕκαστον, πρῶτον μὲν αὐτόθεν δοθήσεται τὸ μὴ ἐξ αὐτῶν γεγονέναι τὰ σώματα. ἐχρῆν γὰρ, οἶμαι, ταῦτα πρότερον ὑπόστασιν καθ' ἑαυτὰ ἐσχηκέναι, καὶ οὕτως συνελθόντα, πεποιηκέναι τὰ σώματα. εἶτα οὐδὲ ἐν τοῖς καλουμένοις σώμασιν ὑφέστηκε. καὶ τοῦτο διὰ πλειόνων μέν ἐστιν ὑπομιμνήσκειν· ἀρκέσει δὲ νῦν [Q] τὰ ἐκ τῆς ἀφῆς ἀπορούμενα λέγειν. εἰ γὰρ ἅπτεται ἀλλήλων τὰ παρατιθέμενα σώματα, τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἷον ταῖς ἐπιφανείαις, ψαύει ἀλλήλων. αἱ οὖν ἐπιφάνειαι, [R] ὅλαι μὲν δι' ὅλων ἀλλήλαις οὐχ ἑνωθήσονται κατὰ τὴν ἀφήν· ἐπεὶ σύγχυσις ἔσται ἡ ἀφή· καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν ἁπτομένων, διασπασμός· ὅπερ οὐ θεωρεῖται. εἰ δὲ ἄλλοις μέρεσιν ἡ ἐπιφάνεια ἅπτεται τῆς τοῦ παρατιθεμένου αὐτῇ σώματος ἐπιφανείας· ἄλλοις δὲ συνήνωται τῷ σώματι οὗ ἐστι πέρας· οὐκ ἄρα οὐδὲ περὶ σώματι θεωρῆσαι δύναταί τις μῆκος καὶ πλάτος ἀβαθές· ὅθεν οὐδὲ ἐπιφάνειαν· ὁμοίως δὲ καὶ δύο ἐπιφανειῶν (καθ' ὑπόθεσιν) παρατιθεμένων ἀλλήλαις, κατὰ τὰ πέρατα αὐτῶν εἰς ἃ λήγουσι, κατὰ τὸ λεγόμενον αὐτῶν μῆκος εἶναι, τουτέστι κατὰ γραμμὰς, αἱ γραμμαὶ αὗται, δι' ὧν ἅπτεσθαι λέγονται ἀλλήλων αἱ ἐπιφάνειαι, οὐχ ἑνωθήσονται μὲν ἀλλήλαις (συγχυθεῖεν γὰρ ἂν) εἰ δὲ ἑκάστη αὐτῶν ἄλλοις μὲν μέρεσι τοῖς κατὰ πλάτος ἅπτεται τῆς παρατιθεμένης αὐτῇ γραμμῆς· ἄλλοις δὲ συνήνωται τῇ ἐπιφανείᾳ ἧς ἐστι πέρας, οὐκ ἔσται ἀπλατής· ὅθεν οὐδὲ γραμμή. εἰ δὲ μήτε γραμμή ἐστιν ἐν σώματι, μήτε ἐπιφάνεια, οὐδὲ μῆκος ἢ πλάτος ἢ βάθος ἔσται ἐν σώματι. εἰ δέ τις σώματα εἶναι τὰ πέρατα λέγοι, σύντομος ἔσται ἡ πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισις. εἰ γὰρ τὸ μῆκος σῶμα ἐστὶν, δεήσει τοῦτο εἰς τὰς τρεῖς αὐτοῦ μερίζεσθαι διαστάσεις· ὧν ἑκάστη σῶμα οὖσα, πάλιν αὐτὴ διαιρεθήσεται εἰς διαστάσεις ἄλλας τρεῖς, αἳ ἔσονται σώματα· καὶ ἐκεῖναι εἰς ἄλλας ὁμοίως· καὶ τοῦτο μέχρις ἀπείρου· ὡς ἀπειρομέγεθες γίνεσθαι τὸ σῶμα εἰς ἄπειρα μεριζόμενον· ὅπερ ἄτοπον. οὐδὲ σῶ-

perficies, aut corpora. 41. Si igitur ſuperficiem aliquam aut lineam eſſe dicat aliquis, etiam unumquodque ſupradictorum aut ſeorſum ſubſiſtere poſſe dicetur, aut ſolum circa ea quæ corpora dicuntur cerni. Sed per ſe quidem exiſtentem aut lineam, aut ſuperficiem, nemo ſanæ mentis, ut opinor, ſomniaverit. Si autem in corporibus cerni tantum dicantur, & per ſeipſum non ſubſiſtere horum unumquodque, primum quidem ex hoc ipſo concedetur, corpora ex illis facta non fuiſſe. oportuiſſet enim, credo, hæc prius ſubſiſtentiam per ſe habuiſſe, ac tum demum quum in unum conveniſſent, feciſſe corpora. 42. Præterea autem ne in iis quidem quæ corpora vocantur, ſubſiſtunt. quod quum pluribus doceri poſſit, eas quæ ex tactu afferri poſſunt dubitationes proponere ſatis erit. Si enim corpora ſibi invicem juncta, à ſe mutuo tanguntur, extremitatibus ſuis, nimirum ſuperficiebus, mutuo tanguntur. Ergo ſuperficies totæ per totum ſibi mutuo non unientur per illum contactum: alioqui confuſio erit iſte contactus, & ſeparatio corporum ſeſe tangentium erit divulſio, quod non cernitur. 43. At ſi ſuperficies aliis partibus tangit ſuperficiem corporis quod ipſi apponitur, aliis autem unita eſt cum corpore cujus eſt extremitas: nequaquam certe poteſt quiſquam ne in corpore quidem cernere longitudinem & latitudinem profunditatis expertem: unde ne ſuperficiem quidem. Eodem etiam modo ſi duæ ſuperficies (ut hoc ſupponamus) ſibi mutuo jungantur, per extremitates earum in quas deſinunt, ſecundum eam quam ajunt earum eſſe longitudinem, id eſt ſecundum lineas, lineæ hæ per quas ſuperficies tangere ſe mutuo dicuntur, ne unientur quidem aliæ cum aliis, (confunderentur enim:) ſin vero unaquæque earum aliis quidem partibus quæ ſunt ſecundum latitudinem, tangit ipſi appoſitam lineam, aliis autem unita eſt cum ſuperficie cujus eſt extremitas, non erit latitudinis expers. Unde ne linea quidem fuerit. Quod ſi neque linea eſt in corpore, neque ſuperficies, ne longitudo quidem aut latitudo aut profunditas erit in corpore. 44. Quod ſi quis dicat quod extremitates hæ ſint corpora, paucis illi reſponderi poterit. Si enim longitudo corpus eſt, oportebit ipſam in ſuas tres dimenſiones dividi, quarum unaquæque corpus exiſtens, rurſum ipſa dividetur in alias tres dimenſiones, quæ erunt corpora: & illæ in alias itidem, & hoc uſque in infinitum. adeo ut infinitæ magnitudinis ſit corpus, utpote quod in infinita dividatur. At hoc abſurdum eſt. Ergo ne

NOTÆ.

P *καὶ μὴ καθ' ἑαυτό*] Ita MSS. recte pro *καὶ καθ' ἑαυτό.*
Q *ἀρκέσει δὲ νῦν*] Ita MSS. pro *ἀρκέσει δὲ τὰ νῦν.*

R *αἱ οὖν ἐπιφάνειαι*] Conferendus adverſus Geometras liber, & primus adverſus Phyſicos.

corpora quidem ſunt ſupradictæ diaſtaſes. Quod ſi neque corpora ſunt, neque lineæ aut ſuperficies, ne eſſe quidem exiſtimabuntur. 45. Incomprehenſibilis vero eſt etiam reſiſtendi vis *quæ dicitur eſſe in corporibus.* Nam ſi hæc comprehendatur, tactu comprehendi debeat. ſi igitur oſtenderimus incomprehenſibilem eſſe tactum, non poſſe comprehendi reſiſtendi vim perſpicuum fuerit. Tactum autem eſſe incomprehenſibilem, ita raticinando colligimus: Quæ ſe mutuo tangunt, aut partibus alia tanguntur ab aliis, aut tota à totis. Tota certè à totis nequaquam. alioqui enim unientur, non ſe invicem modo tangent. Sed ne partibus quidem partes. nam partes eorum, ut quidem ad tota, partes ſunt: ut autem ad partes ſuas, tota. Hæc igitur tota ſunt aliorum partes. 46. Et tota quidem non tangent tota, propter ea quæ dicta ſunt: ſed neque partibus partes. nam horum partes ad ſuas partes *conſiderata*, tota quum ſint, neque totæ tangent totas, neque partibus partes. Quod ſi neque ſecundum totum, neque ſecundum partes fieri tactum comprehendimus, incomprehenſibilis erit tactus, ideoque etiam reſiſtendi vis in corpore. unde & corpus. Si enim nihil eſt illud præter tres illas dimenſiones, & reſiſtendi vim, oſtendimus autem unumquodque horum eſſe incomprehenſibile, corpus quoque erit incomprehenſibile. Sic ergo, quantum ad notionem corporis, incomprehenſibile eſt an ſit corpus. 47. Sed & hoc propoſito noſtro addendum eſt: Entium alia dicunt eſſe ſenſibilia, alia intelligibilia: & hæc quidem intellectu, illa ſenſibus comprehendi. & ſenſus quidem eſſe ſimpliciter paſſibiles: at vero intellectum à ſenſibilium comprehenſione ad intelligibilium comprehenſionem venire. Si quid igitur eſt corpus, aut ſenſibile eſt, aut intelligibile. Et ſenſibile quidem non eſt. nam per collectionem longitudinis, & profunditatis, & latitudinis, & facultatis reſiſtendi & coloris, & aliorum quorundam comprehendi videtur, cum quibus ipſum contemplamur. at ſenſus dicuntur apud ipſos eſſe ſimplices paſſiones. 48. Quod ſi intelligibile eſſe dicitur corpus, oportet neceſſario eſſe aliquid in natura rerum ſenſibilium, à quo corporum intelligibilium

ματα ἄρα [S] εἰσὶν αἱ προειρημέναι διαστάσεις. εἰ δὲ μήτε σώματά εἰσι, μήτε γραμμαὶ, ἢ ἐπιφάνειαι, οὐδὲ εἶναι νομισθήσονται. ἀκατάληπτος δέ ἐστι καὶ ἡ ἀντιτυπία. αὕτη γὰρ, εἴπερ καταλαμβάνεται, ἁφῇ καταλαμβάνοιτο ἄν. ἐὰν οὖν δείξωμεν ὅτι ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ ἁφὴ, σαφὲς ἔσται ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐστὶ καταλαμβάνεσθαι τὴν ἀντιτυπίαν. ὅτι δὲ ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ ἁφὴ, διὰ τούτων ἐπιλογιζόμεθα· τὰ ἁπτόμενα ἀλλήλων, ἤτοι μέρεσιν [T] ἀλλήλων ἅπτεται, ἢ ὅλα ὅλων. ὅλα μὲν οὖν ὅλων οὐδαμῶς· ἑνωθήσεται [U] γὰρ οὕτω καὶ οὐχ ἅψεται ἀλλήλων. ἀλλ' οὐδέ μέρεσι μερῶν· τὰ γὰρ μέρη αὐτῶν ὡς μὲν πρὸς τὰ ὅλα μέρη ἐστίν· ὡς δὲ πρὸς τὰ μέρη ἑαυτῶν, ὅλα. ταῦτα οὖν τὰ ὅλα ἐστὶν ἑτέρων μέρη. ὅλα μὲν ὅλων οὐχ ἅψεται διὰ τὰ προειρημένα· ἀλλ' οὐδὲ μέρεσι μερῶν, καὶ γὰρ τὰ τούτων μέρη ὡς πρὸς τὰ ἑαυτῶν μέρη ὅλα ὄντα, οὔτε ὅλα ὅλων ἅψεται, οὔτε μέρεσι μερῶν. εἰ δὲ μήτε κατὰ ὁλότητα, μήτε κατὰ μέρη [X] γινομένην ἁφὴν καταλαμβάνομεν, ἀκατάληπτος ἔσται ἡ ἁφή. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἀντιτυπία. ὅθεν καὶ τὸ σῶμα. εἰ γὰρ οὐδέν ἐστι τοῦτο παρὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις, καὶ τὴν ἀντιτυπίαν· ἐδείξαμεν δὲ ἀκατάληπτον τούτων ἕκαστον. καὶ τὸ σῶμα ἔσται ἀκατάληπτον. οὕτω μὲν οὖν, ὅσον ἐπὶ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ σώματος, ἀκατάληπτόν ἐστιν, εἰ ἔστι τι σῶμα. λεκτέον δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὸ προκείμενον· τῶν ὄντων τὰ μέν φασιν εἶναι αἰσθητὰ, τὰ δὲ νοητά· τὰ μὲν τῇ διανοίᾳ καταλαμβάνεσθαι, τὰ δὲ ταῖς αἰσθήσεσι· καὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἁπλοπαθείας [Y] εἶναι· τὴν δὲ διάνοιαν, ἀπὸ τῆς τῶν αἰσθητῶν [Z] καταλήψεως, ἐπὶ τὴν κατάληψιν τῶν νοητῶν ἰέναι. εἰ οὖν ἔστι τι σῶμα, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. καὶ αἰσθητὸν μὲν οὐκ ἔστι· κατὰ γὰρ συναθροισμὸν μήκους καὶ βάθους καὶ πλάτους, καὶ ἀντιτυπίας, καὶ χρώματος, καὶ ἄλλων τινῶν, καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ, σὺν οἷς θεωρεῖται· αἱ δὲ αἰσθήσεις ἁπλοπαθεῖς εἶναι λέγονται παρ' αὐτοῖς. εἰ δὲ νοητὸν εἶναι λέγεται τὸ σῶμα, δεῖ τι πάντως ὑπάρχειν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων αἰσθητῶν, ἀφ' οὗ ἡ τῶν σωμάτων, νοητῶν ὄντων,

N O T Æ.

S *οὐδὲ σώματα ἄρα*] Ita recte MSS. pro *σώματί.*

T *ἤτοι μέρεσιν*] Eadem cavillatio contra Geometras & lib. 1. contra Phyſicos Sect. 259. ſeq.

U *ἑνωθήσεται*] Sic ſupra Sect. 43. in conſimili argumento: *συνήνωται.* Male in editis *ἑνωθήσεται.*

X *κατὰ μέρη*] MS. Vratiſlav. una voce *καταμέρη.* Vide ſi placet quæ notavi ſupra lib. 2. Sect. 159.

Y *τὰς μὲν αἰσθήσεις ἁπλοπαθείας*] Aliud eſt lib. 2. Sect. 49. *κενοπαθεῖν τὰς αἰσθήσεις*, aliud vero quod infra etiam Sect. 47. repetit, ſenſus eſſe *ἁπλοπαθεῖς.* Per *κενοπαθεῖν* non modo innuitur ſenſum fieri per paſſionem, ſed & quicquid ſenſibus ſe offert *αὐτὸ καθ' αὐτὸ μηδὲν εἶναι*, ut ait Plato in Theæteto, verum illam paſſionem eſſe inanem falſamque, & ſola ſpecie ac relatione abſolvi: at enim *ἁπλοπαθεῖς* qui ſenſus appellat, tantum ait ſimplici paſſione ſive incurſu rerum ſenſibilium *κατὰ ἐπέρεισιν καὶ νύξιν τῶν αἰσθητῶν*, infra Sect. 51. non actione mentis ſenſum conſtare. Ita Stoicis *αἴσθησις, ἀντίληψις αἰσθητηρίου ἢ κατάληψις.* Plutarch. IV. 8. de placitis Philoſophor.

Z *ἀπὸ τῆς τῶν αἰσθητῶν*] Vide lib. 2. contra Logicos. Laërtium VII. 52. Infra Sect. 50.

ἔσται

ἔσται νόησις. οὐδὲν δὲ ἐστι παρὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον· ὧν τὸ μὲν ἀσώματον, αὐτόθεν νοητόν ἐστι· τὸ δὲ σῶμα οὐκ αἰσθητὸν, ὡς ὑπεμνήσαμεν. μὴ ὄντος οὖν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων αἰσθητοῦ τινος ἀφ᾽ οὗ ἡ νόησις ἔσται τοῦ σώματος, οὐδὲ νοητὸν ἔσται τὸ σῶμα. εἰ δὲ μήτε αἰσθητόν ἐστι, μήτε νοητὸν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι, λεκτέον, ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, [A] μηδὲ εἶναι τὸ σῶμα. διὰ ταῦτα οὖν ἡμεῖς ἀντιτιθέντες τοὺς κατὰ τοῦ σώματος λόγους, τῷ φαίνεσθαι δοκεῖν ὑπάρχον τὸ σῶμα, συνάγομεν τὴν περὶ τοῦ σώματος ἐποχήν. τῇ δὲ τοῦ σώματος ἀκαταληψίᾳ συνεισάγεται καὶ τὸ ἀκατάληπτον εἶναι τὸ ἀσώματον. αἱ γὰρ στερήσεις, τῶν ἕξεων νοοῦνται στερήσεις· οἷον, ὁράσεως, τυφλότης· καὶ ἀκοῆς, κωφότης· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παραπλησίως. διόπερ ἵνα στέρησιν καταλάβωμεν, δεῖ τὴν ἕξιν ἡμᾶς προκατειληφέναι ἧς λέγεται στέρησις εἶναι ἡ στέρησις. ἀνεννόητος γάρ τις ὢν τῆς ὁράσεως, οὐκ ἂν δύναιτο λέγειν, ὅτι ὅρασιν ὅδε οὐκ ἔχει· ὅπερ ἐστὶν τὸ τυφλὸν εἶναι. εἰ οὖν στέρησις σώματός ἐστι τὸ ἀσώματον· τῶν δὲ ἕξεων μὴ καταλαμβανομένων, ἀδύνατον τὰς στερήσεις αὐτῶν καταλαμβάνεσθαι· καὶ δέδεικται, ὅτι τὸ σῶμα ἀκατάληπτόν ἐστιν, ἀκατάληπτον ἔσται καὶ τὸ ἀσώματον. καὶ γὰρ ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν· εἴτε δὲ αἰσθητόν ἐστιν, ἀκατάληπτόν ἐστι, διὰ τὴν διαφορὰν τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν περιστάσεων· καὶ παρὰ τὰς ἐπιμιξίας καὶ τὰ λοιπὰ τῶν προειρημένων ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν δέκα τρόπων. [B] εἴτε νοητὸν, μὴ διδομένης αὐτόθεν τῆς τῶν αἰσθητῶν καταλήψεως, ἀφ᾽ ἧς ὁρμώμενοι τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλειν δοκοῦμεν, οὐδὲ ἡ τῶν νοητῶν αὐτόθεν κατάληψις δοθήσεται· διόπερ οὐδὲ ἡ τοῦ ἀσωμάτου. ὅ, τε φάσκων καταλαμβάνειν τὸ ἀσώματον, ἤτοι αἰσθήσει τοῦτο παραστήσει καταλαμβάνειν, ἢ διὰ λόγου. καὶ αἰσθήσει μὲν οὐδαμῶς· ἐπειδὴ αἱ μὲν αἰσθήσεις κατὰ ἐπέρεισιν καὶ νύξιν [C] ἀντιλαμβάνεσθαι δοκοῦσι τῶν αἰσθητῶν· οἷον, ἡ ὅρασις (ἐάν τε κατὰ ἔνστασιν γένηται κώνου, [D] ἐάν τε κατὰ εἰδώλων ἀποκρίσεις τε καὶ ἐπικρίσεις, [E] ἐάν τε ἀκτίνων ἢ χρωμάτων

erit intelligentia. At vero nihil eſt præter corpus & incorporeum: ex quibus incorporeum quidem in ſe intelligibile eſt: at corpus non eſt ſenſile, ut *jam* docuimus. Quum igitur non ſit in natura rerum ſenſile quicquam à quo intelligentia eſſe poſſit corporis, ne intelligibile quidem erit corpus. Quod ſi neque ſenſile ſit, neque intelligibile, præter hæc autem nihil eſt, quatenus ſequemur dictas rationes, ne eſſe quidem corpus dicendum eſt. 49. Propterea igitur nos opponentes has rationes quæ adverſus corpus pugnant, ei quod corpus apparere *ſenſibus* videtur, de corpore retinendum eſſe aſſenſum colligimus. Porro ex corporis incomprehenſibilitate etiam incorporei concluditur incomprehenſibilitas. nam privationes, habituum privationes intelliguntur, ut viſus, cæcitas: & auditus, ſurditas: & in aliis eodem modo. Itaque ut privationem comprehendamus, oportet nos prius habitum comprehendiſſe cujus privatio dicitur eſſe ipſa privatio. Nam ſi quis intellectu viſum non perceperit, dicere nequeat hunc vel illum viſu carere, id eſt, cæcum eſſe. 50. Si igitur privatio corporis eſt incorporeum, niſi vero habitus comprehendantur, impoſſibile eſt privationes eorum comprehendi: oſtenſum eſt autem corpus incomprehenſibile eſſe: incomprehenſibile certe erit etiam incorporeum. Nam aut ſenſu aut intellectu perceptibile eſt. ſive autem ſenſu perceptibile ſit, comprehendi nequit, propter differentiam animalium, & hominum, & ſenſuum, & circumſtantiarum: & propter commiſtiones, & reliqua quæ à nobis, quum de decem modis dubitationis tractaremus, dicta ſunt. Sive intellectu perceptibile, quum non concedatur ſenſuum ex ſeipſis comprehenſio, à qua progreſſi ad intellectu perceptibilia appellere animum videmur, ne ipſa quidem intellectu perceptibilium comprehenſio ex ſeipſa concedetur, propterea nec incorporei comprehenſio. 51. Et qui dicit ſe incorporeum comprehendere, aut ſenſu hoc ſe comprehendere oſtendet, aut ratione. Et ſenſu profecto minime: quia ſenſus quidem per impreſſionem & punctionem videntur ſenſibilia percipere. ut viſus, (ſive fiat per intentum conum *radiorum oculi*, ſive per imaginum è ſubjectis defluxus & influxus, ſive per radiorum aut colorum defluxiones:) & au-

NOTÆ.

A ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ] Infra Sect. 62. ὅσον ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ. Sic Sect. 38. ὅσον ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐπινοίᾳ.

B περὶ τῶν δέκα τρόπων] Reſpicit decem locos communes argumentorum Scepticorum, quibus incertum ſenſuum judicium eſſe diſputant, explicatos ſupra lib. 1. Sect. 36. ſeq.

C κατὰ ἐπέρεισιν καὶ νύξιν] Per imagines extrinſecus incidentes, ut in viſu, vel per tactum & punctionem, ut in cæteris ſenſibus.

D κατὰ ἔνστασιν κώνου] Ita ut vertex coni viſionis ſit in videntis pupilla, baſis lata coni vero in re ſubjecta, radiique ex oculo recta ferantur ad rem quæ conſpicitur. Vide Euclidis, Ptolemæi & Damiani Heliodori Optica. Laërtius ex Stoicorum ſententia VII. 157. ὁρᾶν δὲ τοῦ μεταξὺ τῆς ὁράσεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου φωτὸς ἐντεινομένου κωνοειδῶς.

E εἰδώλων] Epicuri hæc opinio, qui Democritum ſecutus εἴδωλα ſive rerum effigies, ſimulacra, imagines ac ſpectra te-

 ditus:

ditus quoque: (ſive percuſſus aër, ſive partes vocis deferantur ad aures, & auditivum ſpiritum percutiant, adeo ut perceptionem vocis efficiant.) Sed & odores ad nares, & ſapores ad linguam deferuntur, & quæ tactum, movent, eodem modo ad tactum. 52. At vero incorporea talem impreſſionem ſuſtinere non poſſunt: itaque ſenſu comprehendi nequeunt. Sed neque ratione. ſi enim ratio eſt quod vocant dictum, & incorporea (ut ajunt Stoici) qui dicit ratione comprehendi incorporea, quod in quæſtione verſatur, arripit. Nam quum quæramus an poſſit aliquid incorporeum comprehendi, ipſe aliquid incorporeum arripiens ſimpliciter, per hoc comprehenſionem incorporeorum facere vult. Atqui & ipſa ratio (ſi incorporea eſt) ex numero eorum eſt de quibus quæritur. 53. Quomodo igitur oſtendet quiſquam hoc incorporeum, videlicet rationem, prius comprehendi? Nam ſi per aliud incorporeum, etiam comprehenſionis illius demonſtrationem quæremus: & hoc uſque in infinitum: quod ſi per corpus, atqui etiam de comprehenſione corporum quæſtio eſt. Per quod igitur comprehendi corpus demonſtrabimus, quod ad demonſtrandam comprehenſionem rationis incorporeæ ſumitur? Si enim dicemus per corpus, ad infinitum compellimur: ſin per incorporeum, in vitioſum modum probandi mutuo unum per alterum incidimus. Quum ergo ita incomprehenſibilis maneat ratio, ſi quidem incorporea eſt, non poſſit dicere quiſquam per ipſam comprehendi incorporeum. 54. Si autem corpus eſt ratio, quoniam etiam de corporibus controverſia eſt comprehendantur necne, propter continuum eorum fluxum quem vocant, adeo ut neque demonſtrationem recipiant, nec eſſe exiſtimentur: (unde & Plato vocat corpora quæ gignantur quidem, nunquam autem ſint) quomodo controverſia de corpore dijudicari poſſit, dubito: quum hanc nec corporeo nec incorporeo dijudicare poſſe vi-

ἀποχύσεις [F]) καὶ ἡ ἀκοὴ δὲ (ἤν τε ὁ πεπληγμένος ἀὴρ, [G] ἤν τε τὰ μόρια τῆς φωνῆς φέρηται περὶ τὰ ὦτα, καὶ πλήττει τὸ ἀκουστικὸν πνεῦμα, [H] ὥστε τὴν ἀντίληψιν τῆς φωνῆς ἀπεργάζεσθαι) ἀλλὰ καὶ αἱ ὀδμαὶ [I] τῇ ῥινὶ, καὶ οἱ χυμοὶ αὐτῇ γλώττῃ προσπίπτουσι, καὶ τὰ τὴν ἀφὴν κινοῦντα, ὁμοίως τῇ ἀφῇ. τὰ δὲ ἀσώματα ἐπέρεισιν τοιαύτην ὑπομένειν οὐχ οἷά τε ἐστίν· ὥστε οὐκ ἂν δύναιτο τῇ αἰσθήσει καταλαμβάνεσθαι. ἀλλ' οὐδὲ διὰ λόγου. εἰ μὲν γὰρ λεκτὸν [K] ἐστιν ὁ λόγος, καὶ ἀσώματος, ὡς οἱ Στωϊκοί φασιν, ὁ λέγων διὰ λόγου καταλαμβάνεσθαι [L] τὰ ἀσώματα, τὸ ζητούμενον συναρπάζει. ζητούντων γὰρ ἡμῶν εἰ δύναταί τι ἀσώματόν τι καταλαμβάνεσθαι, αὐτὸς ἀσώματόν τι λαβὼν ἁπλῶς, διὰ τούτου τὴν κατάληψιν τῶν ἀσωμάτων ποιεῖσθαι θέλει. καίτοι αὐτὸς ὁ λόγος (εἴπερ ἀσώματός ἐστι,) τῆς τῶν ζητουμένων ἐστὶ μοίρας. πῶς οὖν ἐπιδείξει τις ὅτι πρότερον τοῦτο τὸ ἀσώματον καταλαμβάνεται; φημὶ δὲ τὸν λόγον. εἰ μὲν γὰρ δι' ἄλλου ἀσωμάτου, κἀκείνου ζητήσομεν τὴν ἀπόδειξιν τῆς καταλήψεως, καὶ τοῦτο μέχρις ἀπείρου· εἰ δὲ διὰ σώματος, ζητεῖται καὶ περὶ τῆς καταλήψεως τῶν σωμάτων· διὰ τίνος οὖν δείξομεν ὅτι καταλαμβάνεται τὸ σῶμα τὸ εἰς ἀπόδειξιν τῆς καταλήψεως τοῦ ἀσωμάτου λόγου λαμβανόμενον; εἰ μὲν διὰ σώματος, εἰς ἄπειρον ἐμβαλλόμεθα· [M] εἰ δὲ δι' ἀσωμάτου, εἰς τὸν δι' ἀλλήλον τρόπον ἐκπίπτομεν. μένοντος οὖν οὕτως ἀκαταλήπτου τοῦ λόγου, εἴπερ ἀσώματός ἐστιν, οὐκ ἂν δύναιτό τις λέγειν δι' αὐτοῦ καταλαμβάνεσθαι τὸ ἀσώματον. εἰ δὲ σῶμά ἐστιν ὁ λόγος, ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν σωμάτων διαπεφώνηται, πότερον καταλαμβάνεται ἢ οὔ, διὰ τὴν λεγομένην συνεχῆ ῥύσιν [N] αὐτῶν, ὡς μηδὲ τὴν τότε δεῖξιν ἐπιδέχεσθαι, μηδὲ εἶναι νομίζεσθαι (παρὸ καὶ ὁ Πλάτων [O] γινόμενα [101] μὲν, ὄντα δὲ οὐδέποτε, καλεῖ τὰ σώματα) ἀπορῶ πῶς ἐπικριθήσεται ἡ περὶ τοῦ σώματος διαφωνία· μήτε σώματι μήτε ἀσωμάτῳ ταύτην

N O T Æ.

nueſque figuras à rebus emitti dictitabat. Vide quæ viri docti ad Lucretium lib. 4. verſ. 46. ſeq. & Gaſſendum ad Laërtii X. 46. T. I. de Phyſiologia Epicuri.

F ἀκτίνων ἢ χρωμάτων ἀποχύσεις] Hæc ſententia pleriſque noſtra ætate probata Philoſophis, etiam olim multis placuit ut cognoſces è Plutarcho lib. 4. de placitis Philoſophor. c. 13. cui ſimilia leguntur apud auctorem Hiſtoriæ Philoſophicæ quæ Galeno tribuitur. *Δημόκριτος, Ἐπίκουρος κατὰ εἰδώλων εἰσκρίσεις ᾤοντο τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν. Ἕτεροι κατά τινων ἀκτίνων ἔκκρισιν μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν.*

G ὁ πεπληγμένος ἀήρ] Stoici exiſtimabant audire nos aëre moto agitatoque in orbem inſtar aquæ lapide percuſſæ & undulante atque ita influente auribus. Vide quæ viri docti ad Laërtium VII. 158.

H τὸ ἀκουστικὸν πνεῦμα] Aërem in aure audientis exiſtentem. Plutarchus IV. 16. de placitis Philoſophor. *Διογένης* (Babylonium intellige) *τὴν ἀκοὴν γίνεσθαι τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ τῆς φωνῆς τυπτομένου καὶ κινουμένου. Πλάτων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ πλήττεσθαι τὸν ἐν κεφαλῇ ἀέρα, τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικὰ, καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν.*

I ἀλλὰ καὶ αἱ ὀδμαί] Articulum è MSS. revocavi.

K λεκτόν] Vide ſi placet quæ dixi ſupra ad lib. 2. Sect. 81. & 104.

L καταλαμβάνεσθαι] In editis erat *λαμβάνεσθαι*.

M ἐμβαλλόμεθα] MS. Vratislav. *ἐκβαλλόμεθα*.

N συνεχῆ ῥύσιν] Heracliti, Protagoræ aliorumque Philoſophorum dogma notiſſimum, *ὕλην ῥευστὴν*, & *πάντα ῥεῖν ποταμοῦ δίκην*, materiam in perpetuo fluxu & mutatione verſari, ſive ut S. Auguſtini verbis utar *agi & peragi deceſſione & ſucceſſione, rapacitate volativa & quodam fluvio rerum non conſiſtentium.* Serm. 270. T. V. p. 765. edit. novæ Amſt. Vide quæ viri docti ad Laërtium IX. 8. & noſtrum in his ipſis libris lib. 1. Sect. 217. lib. 3. Sect. 82. & 115.

O παρ' ὃ καὶ ὁ Πλάτων] Plato in Theæteto & Timæo, qui id à Pythagora accepit, ut notatum Numenio apud Euſebium quem vide lib. XI. cap. 9. 10. & 29. præparat. Evangelicæ & Cyrillum 1. contra Julianum p. 23. edit. Lipſienſis.

ὁρῶν ἐπικρίνεσθαι δυναμένην, διὰ τὰς μικρῷ πρόσθεν εἰρημένας ἀτοπίας. οὐκοῦν οὐδὲ λόγῳ δυνατόν ἐστι καταλαμβάνειν τὰ ἀσώματα. εἰ δὲ μήτε αἰσθήσει ὑποπίπτει, μήτε διὰ λόγου καταλαμβάνεται, οὐδ᾽ ἂν ὅλως καταλαμβάνοιτο. εἰ τοίνυν μήτε περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σώματος, μήτε περὶ τῶν ἀσωμάτων οἷόν τε ἐστὶν διαβεβαιώσασθαι, καὶ περὶ τῶν στοιχείων ἐστὶν ἐφεκτέον. τάχα δὲ καὶ περὶ τῶν μετὰ τὰ στοιχεῖα, [P] εἴγε τούτων τὰ μὲν σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα, καὶ περὶ ἀμφοτέρων ἠπόρηται. πλὴν ἀλλὰ τῶν τε δραστικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑλικῶν διὰ ταῦτα ἐφεκτῶν οὐσῶν, ἄπορός ἐστιν ὁ περὶ ἀρχῶν [Q] λόγος.

deam, propter dictas paulo ante dubitationes. Ergo ne per rationem quidem corpora comprehendi poſſunt. 55. At ſi nec ſub ſenſum cadunt, nec ratione comprehenduntur, ne ullo quidem modo comprehendi poſſint. Jam vero ſi nec de exiſtentia corporis, nec de incorporeis affirmari quicquam poteſt, de elementis etiam retinendus eſt aſſenſus. Fortaſſe autem de iis etiam quæ ſunt ultra elementa: ſiquidem horum alia ſunt corporea, alia incorporea; & de utriſque motæ fuerunt dubitationes. Cæterum quum & de principiis effectivis & de materialibus ob has cauſas retineri aſſenſus debeat, hæret ipſa de principio dubitatio.

ΚΕΦ. ϛʹ.

ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΩΣ.

Ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπῃ τις, πῶς ἄρα καὶ γίνεσθαί φασι τὰ συγκρίματα ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, μήτε θίξεως καὶ ἁφῆς ὑπαρχούσης, μήτε κράσεως ἢ μίξεως ὅλως. [R] ὅτι μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν ἡ ἁφὴ, μικρῷ πρόσθεν [S] ὑπέμνησα, ὅτε περὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ σώματος διελεγόμην. ὅτι δὲ οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς κράσεως (ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν) δυνατός ἐστι, διὰ βραχέων ἐπιστήσω. πολλὰ μὲν γὰρ λέγεται περὶ κράσεως· [T] καὶ σχεδὸν ἀνήνυτοι περὶ τοῦ προκειμένου σκέμματός εἰσι παρὰ τοῖς δογματικοῖς στάσεις· ὅθεν εὐθέως ἅμα τῇ ἀνεπικρίτῳ διαφωνίᾳ, καὶ τὸ ἀκατάληπτον τοῦ σκέμματος συνάγοιτ᾽ ἄν. ἡμεῖς δὲ νῦν τὴν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἀντίρρησιν παραιτησάμενοι διὰ τὴν πρόθεσιν τῆς συγγραφῆς, [U] τάδε λέξειν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποχρώντως ὑπολαμβάνομεν. τὰ κιρνάμενα ἐξ οὐσίας καὶ ποιοτήτων συγκεῖσθαι φασίν. ἤτοι οὖν τὰς μὲν οὐσίας αὐτῶν μίγνυσθαι φήσει τις, τὰς δὲ ποιότητας μηδαμῶς· ἢ τὰς μὲν ποιότητας ἀναμίγνυσθαι, μηκέτι δὲ τὰς οὐσίας· ἢ μηθ᾽ ἕτερον ἀναμίγνυσθαι θατέρῳ, ἢ ἀμφότερα ἑνοῦσθαι ἀλλήλοις. ἀλλ᾽ εἰ μὲν οὔτε αἱ ποιότητες οὔτε αἱ οὐσίαι ἀναμίγνυνται ἀλλήλοις, ἀνεπινόητος ἔσται ἡ κρᾶσις. πῶς γὰρ μία αἴσθησις ἀπὸ τῶν κιρναμένων γίνεσθαι συμβήσεται, εἴγε κατὰ μηδὲν τῶν προειρημένων μίγνυται ἀλλήλοις τὰ κιρνάμενα; εἰ δὲ αἱ μὲν ποιότητες

CAP. VI.

DE CRASI, ID EST, TEMPERATIONE.

56. VERUM (ut hæc etiam omittantur) quomodo fieri dicunt compoſita ex primis elementis, ſi nec tactus aut contactio exiſtat, nec temperatio aut commiſtio ullo modo? Nihil enim eſſe tactum paulo ante docui, quum de ſubſiſtentia corporis diſputabam. Jam vero ne miſtionis quidem modum (quantum quidem ad ea attinet quæ à Dogmaticis dicuntur) poſſibilem eſſe, de hoc breviter conſiderationem meam proponam. multa enim dicuntur de miſtione, & immenſi propemodum ſit laboris enarrare quæ ſint apud Dogmaticos de illa diſcrepantiæ. Unde ſtatim jam ex indijudicabili controverſia, etiam incomprehenſibilitas ipſius quæſtionis inferri poſſit. Nos autem in præſentia unumquodque horum refellere ſuperſedentes, propter inſtitutum præſentis noſtri ſcripti, hæc quæ dicemus, ſufficere poſſe exiſtimamus. 57. Quæ miſcentur ſive componuntur, ex ſubſtantia & qualitatibus conſtare dicunt. Aut igitur ſubſtantias quidem eorum miſceri dicet aliquis, qualitates autem nequaquam: aut qualitates quidem, ſubſtantias non item: aut neutrum cum altero miſceri, aut utraque inter ſe uniri. Verum ſi neque ſubſtantiæ neque qualitates commiſcentur inter ſe, intellectu percipere mixtionem non poterimus. quomodo enim per unum ſenſum percipi mixta continget, ſi per nullum ſupradictorum commiſcentur inter ſe ea quæ mixta feruntur? 58. Quod ſi qualitates quidem ſimpliciter adhærere

NOTÆ.

P *περὶ τῶν μετὰ τὰ στοιχεῖα*] Uti *τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ* dicuntur quæ ſunt ultra corpora ita *τὰ μετὰ τὰ στοιχεῖα* intellige quæ ſunt ultra elementa, Plutarcho lib. 1. de placitis Philoſophor. c. 13. & 17. & Stobæo *στοιχεῖα στοιχείων elementa elementorum*.

Q *ὁ περὶ ἀρχῶν*] Ita MSS. pro *ὁ περὶ ἀρχῆς*.

R *μήτε κράσεως ἢ μίξεως ὅλως*] Latius noſtro patet *μίξις* quam *κρᾶσις* infra Sect. 62. *ἀνεπινόητος ὁ τρόπος τῆς κράσεως καὶ ὅλως τῆς μίξεώς ἐστι.*

S *μικρῷ πρόσθεν*] Supra Sect. 42. ſeq.

T *πολλὰ μὲν γὰρ λέγεται περὶ κράσεως*] Videndus Alexandri Aphrodiſei *περὶ μίξεως* liber utraque lingua editus, præter quem & alium ejuſdem ſcriptoris *περὶ κράσεως καὶ αὐξήσεως* adhuc ineditum in Bibl. Vaticana deliteſcere jam pridem Geſnerus annotavit. Videndus etiam Plutarchus lib. 1. de placitis c. 17. & Stobæus Eclog. Phyſic. cap. 20.

U *διὰ τὴν πρόθεσιν τῆς συγγραφῆς*] Quia hoc opere tantum conſtituit breviter ac ſummatim præcipua perſequi, non ad ſingula deſcendere.

dicantur aliæ aliis, ſubſtantiæ autem miſceri, hoc etiam modo abſurdum fuerit id quod dicitur. Non enim ſeparatas qualitates quæ ſunt in miſtionibus, percipimus, ſed tanquam unam è commiſtis factam ſentimus. Si vero qualitates quidem miſceri dicat aliquis, ſubſtantias autem nequaquam, impoſſibilia dicet. Nam qualitatum ſubſiſtentia in ſubſtantiis eſt. Propterea ridiculum fuerit dicere, qualitates quidem ſeparatas à ſubſtantiis, etiam ſeorſum inter ſe miſceri, ſubſtantias autem qualitatis expertes ſeorſum relinqui. 59. Supereſt ut dicatur, qualitates mixtorum & ſubſtantias pervadere ſe mutuo, & dum commiſcentur, efficere mixturam. Quod ſupra dictis eſt abſurdius: impoſſibilis eſt enim hujusmodi permiſtio. Verbi gratia, Si decem cotylis aquæ cotyla una ſucci cicutæ admiſceatur, toti aquæ contemperari dicatur cicuta. Nam ſi vel minimam partem hujus miſturæ acceperit aliquis, ipſam cicutæ potentia refertam eſſe comperiet. 60. Quod ſi commiſcetur cicuta unicuique parti aquæ, & coextenditur ipſi tota toti per ſubſtantiarum & qualitatum ipſarum pervaſionem inter ſe, ut ita miſtio fiat: quæ autem coextenduntur alia cum aliis per omnem partem, æqualem occupant locum, ideoque æqualia ſunt inter ſe: nimirum cotyla cicutæ decem cotylis aquæ æqualis fuerit, adeo ut viginti cotylas oporteat eſſe miſturam, aut duas ſolas, per hanc ſuppoſitionem modi miſtionis: & rurſum ſi cotyla aquæ viginti cotylis (ut hoc ſupponamus) injecta fuerit, quadraginta cotylarum eſſe menſuram oportet, aut rurſum duarum tantum: quoniam etiam cotylam decem cotylas poſſumus imaginari, quia tot cotylis coextenditur: & viciſſim decem cotylas, unam, cum qua æquantur. 61. Quinetiam poſſit aliquis ſigillatim cotylam addens, & eodem modo ratiocinans, colligere, illas viginti miſturæ cotylas quæ cernuntur, debere eſſe viginti cotylarum millia, & amplius, (ſecundum propoſitum modum miſtionis) easdem autem etiam duas ſolas. quo fingi nihil poſſit abſurdius. Abſurdus eſt ergo & hic qui ſupponitur modus ipſius mixturæ. 62. Quod ſi neque ſubſtantiis ſolis inter ſe commiſtis, neque qualitatibus ſolis, neque utrisque, neque alterutro tan-

ἁπλῶς παρακεῖσθαι λεχθεῖν ἀλλήλαις, αἱ δὲ οὐσίαι μίγνυσθαι, καὶ οὕτως ἄτοπον ἂν εἴη τὸ λεγόμενον. οὐ γὰρ κεχωρισμένων τῶν ποιοτήτων τῶν ἐν ταῖς κράσεσιν ἀντιλαμβανόμεθα· ἀλλ᾽ ὡς μιᾶς ἀπὸ τῶν κιρναμένων [X] ἀποτελουμένης αἰσθανόμεθα· εἰ δὲ τὰς μὲν ποιότητας μίγνυσθαι λέγοι τις, τὰς δὲ οὐσίας μηδαμῶς, ἀδύνατα λέξει. ἡ γὰρ τῶν ποιοτήτων ὑπόστασις ἐν ταῖς οὐσίαις ἐστί. διόπερ γελοῖον ἂν εἴη λέγειν ὡς αἱ μὲν ποιότητες χωρισθεῖσαι τῶν οὐσιῶν καὶ ἰδίᾳ μίγνυνταί που ἀλλήλαις, ἄποιοι δὲ αἱ οὐσίαι χωρὶς ὑπολείπονται. λείπεται λέγειν, ὅτι καὶ αἱ ποιότητες τῶν κιρναμένων, καὶ αἱ οὐσίαι χωροῦσι δι᾽ ἀλλήλων, καὶ μιγνύμεναι τὴν κρᾶσιν ἀποτελοῦσιν· ὃ τῶν προειρημένων ἐστὶν ἀτοπώτερον· ἀδύνατος γάρ ἐστιν ἡ τοιαύτη κρᾶσις. οἷον γοῦν ἐὰν δέκα κοτύλαις [Y] ὕδατος, κωνείου χυλοῦ κοτύλη μιχθῇ, παντὶ τῷ ὕδατι συνανακίρνασθαι ἂν λέγοιτο τὸ κώνειον. εἰ γοῦν καίτοι βραχύτατον μέρος τοῦ μίγματος λάβοι τὶς, εὑρήσει πεπληρωμένον αὐτὸ τῆς τοῦ κωνείου δυνάμεως· εἰ δὲ ἐπιμίγνυται τὸ κώνειον παντὶ μέρει τοῦ ὕδατος, καὶ παρεκτείνεται αὐτῷ ὅλον ὅλῳ κατά τε τὴν τῶν οὐσιῶν [Z] καὶ τῶν ποιοτήτων αὐτῶν δι᾽ ἀλλήλων δίοδον, ἵν᾽ οὕτως ἡ κρᾶσις γένηται· τὰ δὲ παρεκτεινόμενα [A] ἀλλήλοις καθ᾽ ἅπαν μέρος τὸν ἴσον ἐπέχει τόπον, διὸ καὶ ἴσα ἀλλήλοις ἐστίν· ἴση ἔσται ἡ κοτύλη τοῦ κωνείου ταῖς δέκα κοτύλαις τοῦ ὕδατος· ὡς εἴκοσι κοτύλας ὀφεῖλον [B] εἶναι τὸ μίγμα, ἢ δύο μόνας, ὅσον ἐπὶ τῇδε τῇ ὑποθέσει τοῦ τρόπου τῆς κράσεως· καὶ κοτύλης πάλιν ὕδατος ταῖς εἴκοσι κοτύλαις, (ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς ὑποθέσεως) ἐπεμβληθείσης, τεσσαράκοντα κοτυλῶν ὀφείλῃ [C] τὸ μέτρον εἶναι, ἢ πάλιν δύο μόνων, ἐπειδὴ καὶ τὴν κοτύλην, εἴκοσι κοτύλας ἐνδέχεται νοεῖν, ὅσαις παρεκτείνεται, καὶ τὰς εἴκοσι κοτύλας μίαν, ᾗ συνεξισοῦνται. δυνατὸν δὲ οὕτω κατὰ μίαν κοτύλην ἐπεμβάλλοντα καὶ ὁμοίως συλλογιζόμενον, συνάγειν, ὅτι αἱ εἴκοσιν ὁρώμεναι τοῦ μίγματος κοτύλαι δισμύριαί που, καὶ πρὸς, ὀφείλουσιν εἶναι (ὅσον ἐπὶ τῇ ὑποθέσει [D] τοῦ τρόπου τῆς κράσεως) αἱ δὲ αὐταὶ καὶ δύο μόναι. ὅπερ ἀπεμφάσεως ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολέλοιπεν. οὐκοῦν ἄτοπός ἐστι καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις τῆς κράσεως. εἰ δὲ οὔτε τῶν οὐσιῶν μόνων μιγνυμένων ἀλλήλαις, οὔτε τῶν ποιοτήτων μόνων, οὔτε ἀμφοτέρων, οὔτε οὐθετέρου δύναται γίνεσθαι [E] κρᾶσις·

N O T Æ.

X *ἀπὸ τῶν κιρναμένων*] Ita MSS. pro *ὑπό*.

Y *δέκα κοτύλαις*] *κοτύλη* menſuræ genus, quantum volabus junctis utriusque manus capere poſſumus: nomen ductum à *κότυ* quod concavum denotat. Vide eruditi viri Eduardi Bernhardi librum præclarum de menſuris ac ponderibus antiquorum.

Z *κατά τε τὴν τῶν οὐσιῶν*] In editis articulus ante *οὐσιῶν* exciderat.

A *τάδε παρεκτανόμενα*] Infra Sect. 96.

B *ὀφεῖλον*] MS. Vratislav. *ὀφείλειν*. Sed alterum uſitatum bonis ſcriptoribus, nec inelegans, expungere nolui.

C *ὀφείλῃ*] Ita MSS. pro *ὀφείλει*.

D *ἐπὶ τῇ ὑποθέσει*] Ita MSS. non *προθέσει*, ut in editis.

E *οὐθετέρου δύναται γίνεσθαι*] Ita MSS. pro *οὐθ᾽ ἑτέρου δύναταί γίγνεσθαι*.

παρὰ

παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν οἷόν τέ ἐστιν ἐπινοεῖν· ἀνεπινόητος ὁ τρόπος τῆς τε κράσεως καὶ ὅλως τῆς μίξεώς ἐστι. διόπερ εἰ μήτε κατὰ θίξιν παρατιθέμενα ἀλλήλοις τὰ καλούμενα στοιχεῖα, μήτε ἀνακιρνώμενα ἢ μιγνύμενα, ποιητικὰ τῶν συγκριμάτων εἶναι δύναται, ἀνεπινόητός ἐστιν ἡ κατὰ τοὺς δογματικοὺς φυσιολογία καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ.

tum, fieri poteſt mixtura, at præter hæc nihil poteſt quiſquam intellectu percipere; modus temperaturæ & generaliter commiſtionis intellectu percipi non poteſt. Itaque ſi neque per contactum juncta invicem ea quæ videntur elementa, neque contemperata, aut miſta, poſſunt compoſita corpora efficere, Dogmaticorum phyſiologia, etiam ſecundum hanc rationem intellectu comprehendi non poſſe comperitur.

ΚΕΦ. ζ'.
ΠΕΡΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ.

Πρὸς δὲ τοῖς προειρημένοις, ἣν ἐπιστῆσαι τῷ περὶ τῶν κινήσεων λόγῳ· καὶ ὡς ἀδύνατον ἂν εἶναι νομισθείη, ἡ κατὰ τοὺς δογματικοὺς φυσιολογία. πάντως γὰρ κατά τινα κίνησιν τῶν τε στοιχείων καὶ τῆς δραστικῆς ἀρχῆς, ὀφείλει γίνεσθαι τὰ συγκρίματα. ἐὰν οὖν ὑπομνήσωμεν ὅτι μηδὲν εἶδος κινήσεως ὁμολογεῖται, σαφὲς ἔσται ὅτι καὶ διδομένων καθ' ὑπόθεσιν τῶν προειρημένων ἁπάντων, μάτην ὁ καλούμενος φυσικὸς λόγος τοῖς δογματικοῖς διεξόδευται.

Cap. VII.
De Motu.

63. Præter illa autem quæ diximus, ex diſputatione de motibus animadverti poterat impoſſibilem exiſtimari debere Dogmaticorum phyſiologiam. omnino enim per aliquem motum elementorum & effectivi principii fieri compoſita corpora oportet. Si ergo doceamus nullam eſſe motus ſpeciem de qua conſtet, manifeſtum erit, etiamſi per ſuppoſitionem concedantur omnia ſupradicta, fruſtra tamen Dogmaticos quam vocant naturalem Partem Philoſophiæ expoſuiſſe.

ΚΕΦ. η'.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ.

Φασὶ τοίνυν οἱ δοκοῦντες ἐντελέστερον [F] περὶ κινήσεως διειληφέναι, ἓξ εἴδη ταύτης ὑπάρχειν· τοπικὴν μετάβασιν, φυσικὴν μεταβολήν, αὔξησιν, μείωσιν, γένεσιν, φθοράν. ἡμεῖς οὖν ἑκάστῳ τῶν προειρημένων εἰδῶν τῆς κινήσεως κατ' ἰδίαν ἐπιστήσομεν, ἀπὸ τῆς τοπικῆς μεταβάσεως ἀρξάμενοι. ἔστιν οὖν αὕτη κατὰ τοὺς δογματικοὺς, καθ' ἣν τόπον ἐκ τόπου [G] περιέρχεται τὸ κινούμενον, ἤτοι καθ' ὁλότητα ἢ κατὰ μέρος· ὅλον μὲν ὡς ἐπὶ τῶν περιπατούντων· κατὰ μέρος δὲ ὡς ἐπὶ τῆς περὶ κέντρῳ κινουμένης σφαίρας. ὅλης γὰρ αὐτῆς μενούσης ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τὰ μέρη τοὺς τόπους ἀμείβει. τρεῖς δὲ, οἶμαι, γεγόνασιν αἱ ἀνωτάτω [H] περὶ κινήσεως στάσεις. ὁ μὲν γὰρ Βίας, [I] καί τινες τῶν φιλοσόφων, εἶναι κίνησιν ὑπολαμβάνουσιν· μὴ εἶναι δὲ Παρμενίδης τε καὶ Μέλισσος, [K] καὶ ἄλλοι

Cap. VIII.
De Transitorio Motu.

64. Dicunt igitur ii qui abſolutius videntur de motu diſputaſſe, ſex ejus ſpecies eſſe: localem tranſitum, naturalem mutationem, incrementum, decrementum, generationem, & corruptionem. Nos ergo unamquamque ſupradictarum motus ſpecierum ſigillatim expendemus, facto à locali tranſitu principio. Eſt igitur hic, ſecundum Dogmaticos, per quem de loco in locum tranſit id quod movetur: aut totum aut ejus pars. Totum quidem, ut in iis qui deambulant: pars autem, ut in ſphæra quæ circa centrum movetur. Nam quum ipſa tota maneat eodem in loco, partes locos mutant. 65. Tres autem, ni fallor, fuerunt omnium generaliſſimæ de motu inter ſe diſcrepantes opiniones. nam Bias & aliqui philoſophi eſſe motum exiſtimant: at Parmenides & Meliſſus & alii quidam negant.

NOTÆ.

F οἱ δοκοῦντες ἐντελέστερον] Ariſtotelem ſe innuere Sextus profitetur 2. contra Phyſicos Sect. 37. *Atque* præter ea quæ de generibus motus notat *Ariſtoteles* in Categoriis exſtat accurata ejus de motu diſputatio in libris *Φυσικῆς ἀκροάσεως* tribus poſtremis, in quibus hæc diviſio legitur, lib. VII. capite 2. & lib. VIII. cap. 7. Ante *Ariſtotelem* genera motus attigerat Plato decimo de legibus p. 607. Confer Chalcidium in Platonis Timæum p. 357. ſeq.

G τόπον ἐκ τόπου] Chalcidius loco laudato: *Motus locularis duæ ſunt ſpecies, translatio & circumlatio.* De circumlatione infra, Sect. 72.

H αἱ ἀνωτάτω] H. Stephanus vertit *antiquiſſimæ.* Sed in argumentis Capitum libri primi aliiſque quos ibi demonſtravi locis vocabulum hoc pro *ſummis* ac *generaliſſimis* accipitur atque ita præſenti etiam loco accipiendum. Libro 2. adverſus Phyſicos: *γνωστέον ὅτι τρεῖς γεγόνασι στάσεις κατὰ τὸ ἀνωτάτω περὶ κινήσεως.*

I ὁ μὲν γὰρ Βίας] Confer ſecundum librum adverſus Phyſicos, ubi itidem Bias nominatur, & cum eo alii Philoſophi complures, qui motum dari affirmarunt, ut ratio quoque & ſenſus ipſi perſpicue ſuadent. Utrum vero hic intelligendus ſit (ut videtur, quoniam nomen nudum ponitur) celebris ille inter ſeptem ſapientes Bias Prienenſis, & quo in ſcripto hanc ſuam de motu ſententiam prodiderit, à nemine traditum reperi.

K Παρμενίδης τε καὶ Μέλισσος] Idem de utroque teſtatur Plato in Theæteto, Ariſtoteles 1. Phyſicor. cap. 3. & ad eum

Sceptici vero non magis eſſe motum quam non eſſe dixerunt. Nam quantum ad apparentia quidem, videri eſſe motum, ſed quatenus quis philoſophicam rationem ſequatur, non eſſe. Nos igitur poſtquam tum illorum qui motum eſſe exiſtimant, tum etiam eorum qui motum nihil eſſe pronuntiant, altercationem expoſuerimus, ſi ipſas diſcrepantiæ cauſas paris momenti utrinque eſſe comperiamus, non magis eſſe motum quam non eſſe dicere cogemur, quantum quidem attinet ad ea quæ à Dogmaticis afferuntur. 66. Ab iis autem qui dicunt motum eſſe, exordium ſumemus. Hi certe maxime evidentia rei nituntur. ſi enim (inquiunt) non eſt motus, quomodo ab oriente ad occaſum Sol fertur, & quomodo anni tempora facit, quæ fiunt prout vel nobis propior, vel à nobis remotior eſt? Aut quomodo naves à portu uno ſolventes ad alium portum longiſſimo intervallo diſſitum appellunt? Quomodo is qui tollit motum, domo exit, & domum revertitur? Hæc refutari nullo modo poſſe. Ideoque quidam ex Cynicis, quum ei propoſitum eſſet contra motum argumentum, nihil reſpondit, ſed ſurgens ambulare cœpit, opere & actu oſtendens exiſtere motum. Hi ergo hoc modo illis qui ab altera ſtant parte, ſilentium imponere conantur. 67. At qui exiſtentiam motus tollunt, hæc argumenta afferunt: Si quid movetur, aut à ſeipſo movetur, aut ab alio: ſed ſiquidem ab alio, id quod dicitur ab altero moveri, aut per nullam cauſam movebitur, aut per aliquam. At ſine cauſa quidem nihil dicunt fieri: ſin igitur per aliquam cauſam movetur, cauſa per quam movetur, motiva ejus erit. unde in infinitum delabitur ſecundum ſuperiorem diſputationis methodum. 68. Præterea ſi quod movet, efficit: quod autem efficit, movetur, illud quod egebit movente alio, & ſecundum tertio, & usque in infinitum, adeo ut principii expers reddatur motus; quod ab-

τινές. [L] μὴ μᾶλλον δὲ εἶναι ἢ μὴ, κίνησιν, ἔφασκον οἱ Σκεπτικοί. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, δοκεῖν εἶναι κίνησιν· ὅσον δὲ ἐπὶ τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ, μὴ ὑπάρχειν. ἡμεῖς οὖν ἐκθέμενοι τὴν ἀντίρρησιν τῶν τε εἶναι κίνησιν ὑπολαμβανόντων, καὶ τῶν μηδὲν εἶναι κίνησιν ἀποφαινομένων, ἐὰν τὴν διαφωνίαν εὑρίσκωμεν ἰσοσθενῆ, μὴ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι κίνησιν λέγειν ἀναγκασθησόμεθα, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις. ἀρξόμεθα δὲ ἀπὸ τῶν ὑπάρχειν αὐτὴν λεγόντων. οὗτοι δὴ τῇ ἐναργείᾳ [M] μάλιστα ἐπερείδονται· τό, εἰ γὰρ μή ἐστι, φασὶ, κίνησις, [N] πῶς μὲν ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς ὁ ἥλιος φέρεται, [O] πῶς δὲ τὰς τοῦ ἔτους ὥρας ποιεῖ, παρὰ τοὺς πρὸς ἡμᾶς συνεγγισμοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεις γιγνομένας; ἢ πῶς νῆες ἀπὸ λιμένων ἀναχθεῖσαι, καταίρουσιν ἐπὶ λιμένας ἄλλους πάμπολυ τῶν προτέρων ἀφεστῶτας; τίνα δὲ τρόπον ὁ τὴν κίνησιν ἀναιρῶν, πρόεισι τῆς οἰκίας, καὶ αὖθις ἀναστρέφει; ταῦτα δὴ τελέως ἀναντίρρητα εἶναι. διὸ καὶ τῶν Κυνικῶν τις [P] ἐρωτηθεὶς κατὰ τὸν τῆς [Q] κινήσεως λόγον, οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἀνέστη δὲ καὶ ἐβάδισεν· ἔργῳ καὶ διὰ τῆς ἐναργείας παριστὰς, ὅτι ὑπαρκτή ἐστιν ἡ κίνησις. οὗτοι μὲν οὖν οὕτω δυσωπεῖν ἐπιχειροῦσι τοὺς τῆς ἐναντίας αὐτοῖς [R] στάσεως ὄντας. οἱ δὲ τὴν ὕπαρξιν τῆς κινήσεως ἀναιροῦντες, λόγοις ἐπιχειροῦσι τοιούτοις· εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ὑφ' ἑαυτοῦ [S] κινεῖται, ἢ ὑφ' ἑτέρου. ἀλλ' εἰ μὲν ὑφ' ἑτέρου, τὸ μὲν λεγόμενον ὑφ' ἑτέρου [T] κινεῖσθαι, ἤτοι ἀναιτίως [U] κινηθήσεται, ἢ κατά τινα αἰτίαν. ἀναιτίως μὲν οὐδὲν φασὶ γίνεσθαι. εἰ δὲ κατά τινα αἰτίαν κινεῖται, ἡ αἰτία, [X] καθ' ἣν κινεῖται, κινητικὴ αὐτοῦ γενήσεται. ὅθεν εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει, κατὰ τὴν μικρῷ πρόσθεν [Y] εἰρημένην ἐπιβολήν. ἄλλως τε καὶ εἰ τὸ κινοῦν ἐνεργεῖ, τὸ δὲ ἐνεργοῦν κινεῖται, κἀκεῖνο δεήσεται κινοῦντος ἑτέρου, καὶ τὸ δεύτερον τρίτου, καὶ μέχρις ἀπείρου· ὡς ἄναρχον γίνεσθαι τὴν κίνησιν· ὅπερ ἄτοπον. οὐκ ἄρα πᾶν

N O T Æ.

Locum Simplicius p. 9. qui utriusque verba & argumenta adducit. Parmenidis quidem:

Αὐτὰρ ἀκίνητον μεγάλων ἐν πείρασι δεσμῶν
Ἐστιν ἄναρχον, ἄπαυστον, ἐπεὶ γένεσις καὶ ὄλεθρος
Τῆδε μάλ' ἐπλάγχθησαν, ἄπωσε δὲ πίστις ἀληθής.
Οὕτως ἔμπεδον αὖθι μένει, κρατερὴ γὰρ ἀνάγκη
Πείρατος ἐν δεσμοῖσιν ἔχει, τό μιν ἀμφὶς ἐέργει
Οὕνεκεν οὐκ ἀτελεύτητον τὸ ἐὸν θέμις εἶναι,
Ἐστι γὰρ οὐκ ἐπιδευές. μὴ ἐὸν δ' ἂν παντὸς ἐδεῖτο.

Meliſſi vero: οὐδὲ κενεόν ἐστιν οὐδέν, τὸ γὰρ κενεὸν οὐδέν ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν εἴη τόγε μηδέν. οὐδὲ κινεῖται, ὑποχωρῆσαι γὰρ οὐκ ἔχει οὐδαμῆ, ἀλλὰ πλέων ἐστίν. εἰ μὲν γὰρ κενεὸν ἦν, ὑπεχώρει ἂν εἰς τὸ κενεόν. κενεοῦ δὲ μὴ ἐόντος, οὐκ ἔχει ὅκου ὑποχωρήσει. πλέων οὖν ὢν οὐ κινεῖται. Confer Galenum lib. 1. de elementis c. 4.

L καὶ ἄλλοι τινές] Parmenidi ac Meliſſo Zenonem Eleatem addit Plutarchus lib. 1. de placitis cap. 24. Et Diodori Croni argumentum adverſus motum noſter repetet infra Sect. 71.

M ἐναργείᾳ] Male editi tum hoc tum aliis locis ἐνεργείᾳ.

N κίνησις] In editis ante hanc vocem erat αὐτή, quod bene poteſt abeſſe & in MSS. exulat.

O ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς ὁ ἥλιος φέρεται] Ita MSS. pro ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς ὁ ἥλιος φαίνεται.

P τῶν Κυνικῶν τις] Supra lib. 2. Sect. 224.

Q κατὰ τὸν τῆς] Ita MSS. & mox iterum ἐναργείας pro ἐνεργείας.

R αὐτοῖς] MS. Vratiſlav. αὐτῆς.

S ὑφ' ἑαυτοῦ] Ita MSS. pro αὐτοῦ. In libro 2. adverſus Phyſicos ubi idem argumentum legitur, ſemel iterumque: ὑφ' αὐτοῦ. Sed levia hæc omitti forte erat ſatius, niſi in levioribus etiam vellem auctoris ſcripturam quantum poſſum accurate expreſſam exhibere.

T τὸ μὲν λεγόμενον ὑφ' ἑτέρου] Ita legendus hic locus, male enim in editis erat, appoſito etiam aſteriſco obſcuritatis indice: τὸ γὰρ λεγόμενον ὑφ' ἑαυτοῦ.

U ἀναιτίως] Ita ut nulla cauſa ſit quæ moveat moventem.

X ἡ αἰτία] Ita MSS. nam in editis articulus exciderat.

Y μικρῷ πρόσθεν] Supra, Sect. 24. hujus libri.

τὸ κινούμενον ὑφ' ἑτέρου κινεῖται· ἀλλ' οὐδὲ ὑφ' ἑαυτοῦ. ἐπεὶ γὰρ πᾶν τὸ κινοῦν ἤτοι προωθοῦν κινεῖ, ἢ ἐπισπώμενον, ἢ ἀνωθοῦν, ἢ ἐνθλίβον· δεήσει τὸ ἑαυτὸ ἂν ὠθοῦν [Z] κατά τινα τῶν προειρημένων τρόπον ἑαυτὸ κινεῖν. ἀλλ' εἰ μὲν προωστικῶς ἑαυτὸ κινεῖ, ἔσται ἐξόπισθεν ἑαυτοῦ· εἰ δὲ ἐπισπαστικῶς, ἔμπροσθεν· εἰ δὲ ἀνωστικῶς, ὑποκάτω· εἰ δὲ ἐνθλιπτικῶς, ἐπάνω. ἀδύνατον δὲ αὐτό τι ἑαυτοῦ ἐπάνω εἶναι, ἢ ἔμπροσθεν ἢ ὑποκάτω ἢ ὀπίσω. ἀδύνατον ἄρα ὑφ' ἑαυτοῦ τι κινεῖσθαι· εἰ δὲ μήτε ὑφ' ἑαυτοῦ τι [A] κινεῖται, μήτε ὑφ' ἑτέρου· οὐδὲ κινεῖταί τι. εἰ δέ τις ἐπὶ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν προαίρεσιν καταφεύγοι, ὑπομνηστέον αὐτὸν τῆς περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, διαφωνίας· [B] καὶ ὅτι ἀνεπίκριτος αὕτη καθέστηκε, κριτήριον ἡμῶν τῆς ἀληθείας ἄχρι νῦν οὐχ εὑρηκότων. [C] ἔτι κἀκεῖνο λεκτέον, εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν. οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἐστι, μένει γὰρ ἐν αὐτῷ, εἴπερ ἐν αὐτῷ ἐστιν· οὔτε δὲ ἐν ᾧ μή ἐστιν, ὅπου γάρ τι μή ἐστιν, ἐκεῖ οὐδὲ δρᾶσαί τι, οὐδὲ παθεῖν δύναται· οὐκ ἄρα κινεῖταί τι. οὗτος δὲ ὁ λόγος ἐστὶ μὲν Διοδώρου τοῦ Κρόνου· [D] πολλῶν δὲ ἀντιῤῥήσεων τετύχηκεν· ὧν τὰς πληκτικωτέρας διὰ τὸν τρόπον [E] τῆς συγγραφῆς ἐκθησόμεθα μετὰ τῆς φαινομένης ἡμῖν ἐπικρίσεως. φασὶν οὖν τινες ὅτι δύναταί τι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ [F] κινεῖσθαι. τὰς γοῦν περὶ τοῖς κέντροις περιδινουμένας σφαίρας ἐν τῷ αὐτῷ μενούσας τόπῳ κινεῖσθαι. πρὸς οὓς μεταφέρειν χρὴ τὸν λόγον ἐφ' ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς σφαίρας· καὶ ὑπομιμνήσκοντας ὅτι, ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, μηδὲ κατὰ μέρη κινεῖται, συνάγειν ὅτι μηδὲ ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖταί τι. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσομεν καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τὸ κινούμενον δυοῖν ἔχεται τόπων, τοῦ τε ἐν ᾧ ἐστι, καὶ τοῦ εἰς ὃν φέρεται. πευσόμεθα γὰρ αὐτῶν, πότε φέρεται τὸ κινούμενον ἀπὸ τοῦ ἐν ᾧ ἐστι τόπου εἰς τὸν ἕτερον· ἆρα ὅτε ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ ἐστὶν, ἢ ὅτε ἐν τῷ δευτέρῳ; ἀλλ' ὅτε μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ ἐστὶν, οὐ μετέρχεται εἰς τὸν δεύτερον· ἔτι γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ ἐστίν· ὅτε δὲ οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ, οὐ μετέρχεται ἀπ' αὐτοῦ. πρὸς τῷ

ſurdum eſt. Ergo omne quod movetur, ab alio non movetur. At neque à ſeipſo. quia enim omne quod movet, aut protrudens movet, aut à tergo trahens, aut ſurſum trudens, aut comprimens: oportebit ut id quod ſeipſum trudit, per unum aliquem ex prædictis modis ſeipſum moveat. ſed ſi quidem protrudendo ſeipſum movet, erit retro ſeipſum: ſi à tergo trahendo, ante ſeipſum: ſi ſurſum trudendo, infra ſeipſum: ſi comprimendo, ſupra. Atqui impoſſibile eſt ut aliquid ſupra ſeipſum, aut ante, aut infra, aut retro ſit: impoſſibile eſt ergo à ſe quicquam moveri. At ſi neque à ſeipſo motus ſit, neque ab alio: nihil ergo movetur. 70. Quod ſi quis ad impetum animi & ſpontaneam electionem confugiat, is admonendus eſt de controverſia, quæ eſt de eo quod dicitur eſſe in noſtra poteſtate, & hanc indijudicabilem eſſe, quum nos veritatis criterium nondum invenerimus. 71. Illud præterea dicendum eſt, ſi quid movetur, aut in eo in quo eſt loco movetur, aut in quo non eſt. at neque in quo eſt: manet enim in eo, ſi in eo eſt. nec vero in quo non eſt: ubi enim aliquid non eſt, illic neque agere quicquam neque pati poteſt. Non ergo movetur quicquam. Eſt autem hoc argumentum Diodori Croni, quod multas refutationes habuit; ex quibus nos eas tantum quæ magis premunt (propter præſentis ſcripti inſtitutum) una cum judicio quod de illo ferendum nobis videtur, exponemus. 72. Dicunt ergo nonnulli poſſe quidpiam in quo ſit loco moveri. nam ſphæras, quæ circa centra volvuntur, in eodem manentes loco moveri. Quibus ut reſpondeamus, transferre oportet orationem ad unamquamque ſphæræ partem, & docere, ſecundum illam rationem ne per partes quidem moveri: atque ita concludere, nihil ne in eo quidem in quo ſit loco moveri. 73. Idem autem faciemus & adverſus eos qui dicunt, quod movetur, duos attingere locos, & eum in quo eſt, & eum ad quem fertur. Illos enim interrogabimus quando id quod movetur, feratur à loco in quo eſt, in alium. utrum quando in primo loco eſt, an quando in ſecundo? Atqui quum eſt in primo, non tranſit in alterum: nam adhuc in primo eſt. quum autem non eſt in eo, non tranſit ab eo. 74. Adde quod etiam arripitur id de

N O T Æ.

Z ἂν ὠθοῦν] Ita legendum pro ἀνωθοῦν quod erat in editis, atque unam modo ſpeciem ex illis quatuor motus generibus præter auctoris mentem determinat, quæ univerſa ſimplici vocabulo ὠθεῖν Sextus complecti voluit. Eſt enim ὠθεῖν pellere, ἀνωθεῖν ſurſum pellere, pro quo ἀνοχλεῖν lib. 2. contra Phyſ. Sect. 83. ubi idem argumentum legitur.

A ὑφ' ἑαυτοῦ τι] Ita MSS. licet in editis τὶ deſideratur

B τῆς περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν διαφωνίας] Alii Philoſophi ut Anaxagoras, Ariſtotelis Schola, Sadducæi, docebant omnia eſſe noſtræ ſpontis, alii multa, ut Phariſæi, Plato & Epicurus, alii denique nihil, ut Democritus, Leucippus & pleriqui Stoicorum.

C κριτήριον ἡμῶν οὐχ εὑρηκότων] Supra lib. 2. Sect. 18. ſeq.

D Διοδώρου τοῦ Κρόνου] Supra lib. 2. Sect. 245. & contra Phyſicos lib. 2. aliquoties. Simile argumentum contra mutationem infra Sect. 101. & contra generationem, inferius.

E διὰ τὸν τρόπον] Quia breviter tantummodo perſtringere potiora ſibi auctor propoſuit.

F ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ] Supra Sect. 64. & lib. 2. contra Phyſicos.

quo quæritur. nam in quo non eſt, ne agere quidem in eo poteſt. non enim ferri in locum aliquem concedet quis illud ſimpliciter, & *abſque demonſtratione*, quod moveri non concedit. 75. Sunt vero & qui hoc dicant: Locus bifariam dicitur, alter latiore acceptione, ut mea domus: alter ſtrictius & exactius, ut verbi gratia, aër qui circumformatur corporis mei ſuperficiei. Dicitur ergo in loco moveri id quod movetur, non in eo qui accipitur in accuratiore, ſed in latiore amplioreque ſignificatione. Quibus poſſumus, ſubdiviſione facta loci illius latius accepti, reſpondere, in altero quidem eſſe proprie quod moveri dicitur corpus, ut in loco ſuo ſtricto & exacto: in altero autem non eſſe, ut in reliquis partibus loci latius accepti. Deinde inferentes, quod neque in quo eſt loco moveri quicquam poteſt, neque in quo non eſt, concludere, ne in loco quidem, qui ſecundum latitudinem ita per abuſionem dicitur, moveri quicquam poſſe. Conſtat enim ex duobus, & hoc in quo eſt exacte, & illo in quo exacte non eſt. in quorum neutro moveri quicquam poſſe demonſtratum eſt. 76. Sed proponere licet & hoc argumentum: Si quid movetur, aut prius ſecundum prius movetur, aut ſecundum totum confertum diviſibile intervallum. Neque autem ſecundum prius, prius poteſt quicquam moveri, nec ſecundum totum confertum diviſibile intervallum, ut oſtendemus. Nihil igitur movetur. Itaque ſecundum prius, prius non poſſe quicquam moveri, ex ſe patet. Si enim in infinitum ſecantur corpora, & loca & tempora, quibus moveri dicuntur corpora, non erunt motus: quum impoſſibile ſit ut aliquid quod primum ſit in infinitis inveniatur, à quo primo movebitur id quod moveri dicitur. 77. At ſi in individuum deſinunt ſupra dicta, & unumquodque eorum quæ moventur, primum dividuum loci ſimiliter pertranſit atque primum ſui indiviſibile tempus, omnia quæ moventur, æqualem celeritatem habent, ut celerrimus equus & teſtudo. quod eſt priore abſurdius. Non ergo ſecundum prius fit principium motus. Sed neque ſecundum totum confertum diviſibile intervallum. 78. Si enim apparentia teſtificari de obſcuris debent (ut inquiunt) quum ut quis conficiat ſtadii unius intervallum, oporteat prius ipſum conficere primam ſtadii partem, & ſecundam poſterius, & reliquas eodem modo: ſic & omne quod movetur, ſecundum prius moveri oportet. Nam ſi

καὶ συναρπάζεσθαι τὸ ζητούμενον· ἐν ᾧ γὰρ μή ἐστιν, οὐδὲ ἐνεργεῖν ἐν αὐτῷ δύναται. οὐ γὰρ δήπου φέρεσθαι εἴς τινα τόπον συγχωρήσει τις ἐκεῖνο ἁπλῶς, ὃ μὴ δίδωσι κινεῖσθαι. τινὲς μέν τοι κἀκεῖνο φασί. τόπος λέγεται διχῶς, [G] ὁ μὲν, ἐν πλάτει, οἷον, ὡς ἐμοῦ ἡ οἰκία· ὁ δὲ, πρὸς ἀκρίβειαν, ὡς λόγου χάριν, ὁ περιτετυπωκώς μου τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος ἀήρ. λέγεται οὖν ἐν τόπῳ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον, οὐκ ἐν τῷ πρὸς ἀκρίβειαν, ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ πλάτος. πρὸς οὓς ἔνεστιν, ὑποδιαιροῦντας τὸν ἐν πλάτει τόπον, λέγειν, ὅτι τούτου ἐν ᾧ μέν ἐστι κυρίως τὸ κινεῖσθαι λεγόμενον σῶμα, ὡς ἐν τῷ πρὸς ἀκρίβειαν αὐτοῦ τόπῳ· ἐν ᾧ δὲ οὐκ ἔστιν, ὡς ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ κατὰ πλάτος τόπου. εἶτα συνάγοντας, ὅτι μήτε ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ, κινεῖσθαί τι δύναται, μήτε ἐν ᾧ μή ἐστιν, ἐπιλογίζεσθαι, ὅτι μηδὲ ἐν τῷ κατὰ πλάτος καταχρηστικῶς λεγομένῳ τόπῳ κινεῖσθαί τι δύναται. συστατικὰ γάρ ἐστιν αὐτοῦ, τό, τε ἐν ᾧ ἐστι πρὸς ἀκρίβειαν, καὶ ἐν ᾧ πρὸς ἀκρίβειαν οὐκ ἔστι. ὧν ἐν οὐθετέρῳ κινεῖσθαί τι δύνασθαι δέδεικται. ἐρωτητέον δὲ κἀκεῖνον τὸν λόγον· εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον [H] κινεῖται, ἢ κατὰ ἄθρουν μεριστὸν διάστημα. [I] οὔτε δὲ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον δύναταί τι κινεῖσθαι, οὔτε κατὰ τὸ ἄθρουν μεριστὸν διάστημα, ὡς δείξομεν. οὐδὲ κινεῖταί τι ἄρα. ὅτι μὲν οὖν κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον οὐκ ἐνδέχεταί τι κινεῖσθαι, αὐτόθεν δῆλον. εἰ μὲν γὰρ εἰς ἄπειρον τέμνονται τὰ σώματα, καὶ οἱ τόποι καὶ οἱ χρόνοι οἷς κινεῖσθαι λέγεται τὰ σώματα, οὐ γενήσεται κίνησις· ἀδυνάτου ὄντος τοῦ, πρῶτόν τι ἐν ἀπείροις εὑρεθῆναι, ἀφ' οὗ πρώτου κινήσεται τὸ κινεῖσθαι λεγόμενον. εἰ δὲ εἰς ἀμερὲς καταλήγει τὰ προειρημένα, καὶ ἕκαστον τῶν κινουμένων, ὁμοίως τὸ πρῶτον ἀμερὲς τοῦ τόπου, τῷ πρώτῳ ἑαυτοῦ ἀμερεῖ μετέρχεται χρόνῳ, πάντα τὰ κινούμενα ἔστιν ἰσοταχῆ· οἷον ὁ ταχύτατος ἵππος, καὶ ἡ χελώνη. ὅπερ τοῦ προτέρου ἐστὶν ἀτοπώτερον. οὐκ ἄρα κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον γίνεται ἡ κίνησις· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὸ ἄθρουν μεριστὸν διάστημα. εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν φαινομένων, [K] ὥς φασι, μαρτυρεῖσθαι τὰ ἄδηλα χρὴ, ἐπεὶ, ἵνα τις ἀνύσῃ σταδιαῖον διάστημα, δεῖ πρότερον αὐτὸν ἀνύσαι τὸ πρῶτον τοῦ σταδίου [L] μέρος, καὶ τὸ δεύτερον, δεύτερον, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως· οὕτω καὶ πᾶν τὸ κινούμενον κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον κινεῖσθαι προσήκει. ἐπεὶ τοί

NOTÆ.

G *τόπος λέγεται διχῶς*] Infra cap. XVI. & 2. adverſus Phyſicos.

H *ἤτοι κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον*] In editis alterum *πρότερον* male exciderat.

I *κατὰ τὸ ἄθρουν μεριστὸν διάστημα*] Confer lib. 2. adverſus Phyſicos.

K *ἀπὸ τῶν φαινομένων*] Supra lib. 2. Sect. 88. ſeq.

L *τοῦ σταδίου*] Ita MSS. pro *σταδιαίου*.

γε εἰ

γε εἰ ἀθρόως διιέναι τὸ κινούμενον λέγοιτο, πάντα μέρη τοῦ τόπου ἐν ᾧ κινεῖσθαι λέγεται, ἐν πᾶσιν ἅμα ἔσται τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ. καὶ εἰ τὸ μὲν ψυχρὸν εἴη μέρος, τὸ δὲ θερμὸν, τοῦ δι᾽ οὗ ποιεῖται τὴν κίνησιν· ἢ τὸ μὲν (εἰ τύχοι) μέλαν, τὸ δὲ λευκὸν, ὥστε καὶ χρώζειν τὰ ἐντυγχάνοντα δύνασθαι· τὸ κινούμενον ἔσται θερμόν τε ἅμα καὶ ψυχρὸν, καὶ μέλαν καὶ λευκὸν, ὅπερ ἄτοπον. εἶτα καὶ πόσον ἀθρόως διέξεισι τόπον τὸ κινούμενον, εἰπάτωσαν. εἰ μὲν γὰρ ἀόριστον τοῦτον εἶναι φήσουσι, προσδέξονταί τι κινεῖσθαι διὰ πάσης τῆς γῆς ἀθρόως· εἰ δὲ τοῦτο φεύγουσιν, ὁρισάτωσαν ἡμῖν τὸ μέγεθος τοῦ τόπου. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἀκρίβειαν ἐπιχειρεῖν ὁρίζειν τὸν τόπον, οὗ πλέον διάστημα οὐδὲ κατὰ τὸ ἀκαριαῖον δυνήσεται διελθεῖν τὸ κινούμενον ἀθρόως, πρὸς τὸ, [102] ἀποκληρωτικὸν [M] καὶ προπετὲς ἢ καὶ γελοῖον ἴσως εἶναι, εἰς τὴν ἀρχῆθεν ἀπορίαν [N] ἐμπίπτει. πάντα γὰρ ἔσται ἰσοταχῆ· εἴγε ἕκαστον αὐτῶν ὁμοίως κατὰ περιορισμένους τόπους τὰς μεταβάσεις τῶν κινήσεων ποιεῖται. εἰ δὲ φήσουσιν ὅτι μικρὸν μὲν, οὐ πρὸς ἀκρίβειαν δὲ περιωρισμένον τόπον ἀθρόως κινεῖται τὸ κινούμενον, ἐνέσται ἡμῖν κατὰ τὴν σωριτικὴν [O] ἀπορίαν ἀεὶ τῷ ὑποτεθέντι μεγέθει ἀκαριαῖον προστιθέναι μέγεθος τόπου. εἰ μὲν γὰρ στήσονταί που, [P] τοιαύτην ποιουμένων ἡμῶν συνερώτησιν, πάλιν εἰς τὸν ἀκριβῆ περιορισμὸν καὶ τὴν τερατείαν ἐκείνην ἐμπεσοῦνται. εἰ δὲ προσήσονται τὴν παραύξησιν, ἀναγκάσομεν αὐτοὺς συγχωρεῖν ἀθρόως τι δύνασθαι κινηθῆναι διὰ τοῦ μεγέθους τῆς γῆς ἁπάσης. ὥστε οὐδὲ κατὰ ἄθρουν μεριστὸν διάστημα κινεῖται τὰ κινεῖσθαι λεγόμενα. εἰ δὲ μήτε κατὰ ἄθρουν μεριστὸν τόπον, μήτε κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον [Q] κινεῖταί τι, οὐδὲ κινεῖταί τι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἔτι πλείω τούτων φασὶν οἱ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν ἀναιροῦντες. ἡμεῖς δὲ μήτε τοὺς λόγους τούτους, μήτε τὸ φαινόμενον (ᾧ κατακολουθοῦντες [R] εἰσάγουσιν τὴν ὑπόστασιν τῆς κινήσεως) δυνάμενοι διατρέπειν, ὅσον ἐπὶ τῇ ἀντιθέσει τῶν τε φαινομένων καὶ τῶν λόγων, ἐπέχομεν περὶ τοῦ, πότερον ἔστι κίνησις, ἢ οὐκ ἔστιν.

quod movetur, dicatur tranſire una ac confertim, omnes partes loci in quo moveri dicitur, in omnibus ſimul erunt ejus partibus. &, ſi pars quidem una ſit frigida altera autem calida loci per quem movetur: aut (ut ita fingamus accidere) una quidem nigra, altera autem alba, adeo ut etiam colorare poſſit occurrentia: quod movetur, erit calidum ſimul & frigidum, & nigrum & album, quod abſurdum eſt. 79. Deinde & quantum loci una ac confertim tranſeat id quod movetur, dicant. Nam ſi hunc indefinitum eſſe dicant, aliquid moveri per totam terram una & confertim concedent: ſin hoc refugiunt, magnitudinem loci nobis definiant. nam exacte conari definire locum, quo majus intervallum ne per multo minimam quidem partem poterit tranſire id quod movetur confertim, præterquam quod eſt à caſu fortunaque ſuſpenſum & temerarium, ac fortaſſis etiam ridiculum, in dubitationem initio poſitam recidit. omnia enim æqualem habebunt velocitatem, ſi quidem unumquodque ipſorum ſimiliter per definita loca tranſitus motuum facit. 80. Si vero dicent per parvum quidem non exacte tamen definitum locum confertim & una moveri id quod movetur, per ſoriticam dubitationem ſemper ad magnitudinem quam habere nos ſuppoſuerimus, multo minimam quandam magnitudinem loci addere nobis licebit. Si enim conſiſtent alicubi, argumento hujusmodi à nobis propoſito; rurſus in exactam circumſcriptionem loci & in illa prodigioſa figmenta recident. Sin admittent adaugmentationem, cogemus eos confiteri, poſſe aliquid una ac confertim per magnitudinem totius terræ moveri. Ergo ne ſecundum quidem confertum diviſibile intervallum moventur ea quæ moveri dicuntur. 81. Quod ſi neque ſecundum confertum diviſibilem locum, neque per prius movetur quicquam prius: nihil eſt profecto quod moveatur. Hæc ergo & plura his dicunt qui tranſitorium motum tollunt. Nos autem, quoniam neque has rationes, neque apparentem evidentiam (quam qui ſequuntur dicunt motum eſſe) poſſumus evertere, ideo quatenus apparentia & rationes inter ſe pugnant, de hoc, motusne ſit an non, aſſenſum retinemus.

N O T Æ.

M ἀποκληρωτικόν] H. Stephanus in verſione ſua hoc vocabulum retinuit, dixitque *apocleroticum*. In nota autem ad hunc locum optime ejus vim ac ſententiam explicavit. Eſt enim ἀποκληρωτικὸν, quod velut ſorte caſuque lectum temere aſſumimus nulla probatione adhibita vel cauſſa ob quam aliis id præferamus. Itaque non dubitavi *fortuitum* reddere, quatenus fortuna & caſus rationi, ſtabilique cauſſæ opponi ſolet. Recurrit hoc vocabulum infra Sect. 261. Et lib. 1. contra Log. ἄνθαδες καὶ ἀποκληρώσει μᾶλλον ἐοικός. Utitur & eodem Simplicius in 1. de cœlo p. 37. Verum ad Epictet. p. 242. alio ſenſu.

N εἰς τὴν ἀρχῆθεν ἀπορίαν] Quam objecit ſupra Sect. 77.

O κατὰ τὴν σωριτικήν] Vide dicta ad lib. 2. Sect. 253.

P εἰ μὲν γὰρ στήσονταί που] Ut nempe Chryſippus monuit in acervo ſive ſorite Sophiſtico cum gradatim interrogamur, ne ad abſurdum deducamur incauti, ad certas rogationes eſſe quieſcendum & ſubſiſtendum, vide Ciceronem in Lucullo c. 29.

Q κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον] In editis alterum πρότερον iterum exciderat ut ſupra Sect. 76.

R ᾧ κατακολουθοῦντες] Supra Sect. 66.

Cap. IX.

De Augmento Et Imminutione.

82. EADEM ratione uſi, etiam de augmento & imminutione aſſenſum retinemus: nam rei evidentia videtur ipſorum ſubſiſtentiam inducere, quam evertere rationes videntur. Nam tu vel hoc ſaltem conſidera. Quod augetur, ens & ſubſiſtens, ad magnitudinem promovere oportet: (ſi quis enim facta in uno augmentatione, alterum auctum eſſe dicat, mentietur) quum igitur ſubſtantia nusquam ſtet, ſed ſemper fluat, & alia pro alia ad efficiendam concretionem veniat, quod auctum eſſe dicitur, non habet priorem ſubſtantiam, & cum hac aliam additam, ſed totam aliam. 83. Quemadmodum igitur ſi (verbi gratia) ligno tricubitali exiſtente, decemcubitale aliud afferat quispiam, ac dicat auxiſſe tricubitale, mentietur, (eo quod totum ſit aliud hoc ab illo) ita & in omni quod augeri dicitur, priore materia effluente, & alia ingrediente, ſi additur id quod addi dicitur, nemo augmentationem dixerit id eſſe, ſed ex toto immutationem. 84. Idem & de imminutione dici poteſt. nam quod nullo modo ſubſiſtit, quomodo imminutum eſſe diceretur? Præterea ſi imminutio quidem fit per ablationem, augmentatio autem per additionem: nihil autem eſt neque ablatio, neque additio: ergo ne imminutio quidem aut augmentatio eſt aliquid.

ΚΕΦ. θ'.

ΠΕΡΙ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΕΩΣ.

Τῷ δὲ αὐτῷ χρώμενοι λογισμῷ, καὶ περὶ αὐξήσεώς τε καὶ περὶ μειώσεως ἐπέχομεν. ἡ γὰρ ἐνάργεια [S] δοκεῖ τὴν ὑπόστασιν αὐτῶν εἰσάγειν, ἣν οἱ λόγοι διατρέπειν δοκοῦσιν. ἢ θέασαι γοῦν· τὸ αὐξόμενον, ὂν καὶ ὑφεστὼς, εἰς μέγεθος ἐπιδιδόναι προσήκει. (ὡς εἴγε ἑτέρῳ προσθέσεως γινομένης, ἕτερον ηὐξηκέναι τις λέγοι, ψεύσεται) ἐπεὶ τοίνυν ἡ οὐσία οὐδέποτε ἕστηκεν, ἀλλ' ἀεὶ ῥεῖ τε, [T] καὶ ἑτέρα ἀνθ' ἑτέρας ἐπεισκρίνεται, τὸ ηὐξηκέναι λεγόμενον οὐκ ἔχει τὴν προτέραν οὐσίαν, καὶ μετὰ ταύτης ἄλλην τὴν προστεθεῖσαν, ἀλλ' ὅλην ἑτέραν. ὥσπερ οὖν εἰ (λόγου χάριν,) ξύλου τριπήχεος ὄντος, δεκάπηχυ ἕτερον ἀγαγών τις ηὐξηκέναι τὸ τρίπηχυ λέγοι, ψεύσεται (διὰ τὸ ὅλον ἕτερον εἶναι τοῦτο ἐκείνου) οὕτω καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦ αὔξεσθαι λεγομένου, τῆς προτέρας ὕλης ἀποῤῥεούσης, καὶ ἑτέρας ἐπεισιούσης, εἰ προστίθεται τὸ προστίθεσθαι λεγόμενον, οὐκ ἂν αὔξησίν τις εἴποι τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἀλλ' ἐξ ὅλου ἑτεροίωσιν. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ περὶ τῆς μειώσεως λόγος. τὸ γὰρ μὴ ὑφεστὼς ὅλως, πῶς ἂν μεμειῶσθαι λέγοιτο; πρὸς δὲ τούτοις, εἰ ἡ μὲν μείωσις γίνεται κατὰ ἀφαίρεσιν, ἡ δὲ αὔξησις κατὰ πρόσθεσιν, οὐδὲν δέ ἐστιν οὔτε ἀφαίρεσις οὔτε πρόσθεσις· οὐκοῦν οὐδὲ ἡ μείωσις οὐδὲ ἡ αὔξησις ἐστί τι.

Cap. X.

De Ablatione Et Additione.

85. NIHIL autem eſſe ablationem, ex hac ratiocinatione colligunt. Si quid ab aliquo aufertur, aut æquale ab æquali aufertur, aut majus à minori, aut minus à majori. At per nullum ex his modis ablatio fit, ut declarabimus. Fieri ergo non poteſt ablatio. Per nullum autem ex his ablationem fieri hinc perſpicuum eſt: Quod aufertur ab aliquo, oportet ante ablationem contineri in eo à quo aufertur. 86. At vero nec æquale in æquali continetur, ut ſex in ſex. (oportet enim majus eſſe id quod continet, eo quod continetur: & id à quo aufertur aliquid, eo quod aufertur, ut poſt ablationem aliquid relinquatur. hæc enim videtur eſſe differentia inter auferre, & inter prorſus tollere totum.) Nec vero majus in minore continetur, ut ſex in quinque.

ΚΕΦ. ι'.

ΠΕΡΙ ΑΦΑΙΡΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΣΕΩΣ.

Ὅτι δὲ οὐδέν ἐστιν ἀφαίρεσις, [U] ἐντεῦθεν ἐπιλογίζονται· εἰ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἤτοι τὸ ἶσον ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀφαιρεῖται, ἢ τὸ μεῖζον ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος, ἢ τὸ ἔλασσον ἀπὸ τοῦ μείζονος. κατὰ οὐδένα δὲ τῶν τρόπων τούτων ἀφαίρεσις γίνεται, ὡς παραστήσομεν. ἀδύνατος ἄρα ἐστὶν ἡ ἀφαίρεσις. ὅτι δὲ κατ' οὐδένα τῶν προειρημένων τρόπων ἡ ἀφαίρεσις γίνεται, δῆλον ἐντεῦθεν· τὸ ἀφαιρούμενον ἀπό τινος, ἐμπεριέχεσθαι χρὴ πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως τῷ, ἀφ' οὗ [X] ἀφαιρεῖται. οὔτε δὲ τὸ ἶσον ἐν τῷ ἴσῳ περιέχεται, οἷον, τὰ ἓξ ἐν τοῖς ἕξ· μεῖζον γὰρ εἶναι δεῖ τὸ περιέχον τοῦ περιεχομένου, καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀφαιρεῖταί τι, τοῦ ἀφαιρουμένου, ἵνα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὑπολίπηταί τι· τοῦτο γὰρ διαφέρειν δοκεῖ τῆς παντελοῦς ἄρσεως ἡ ἀφαίρεσις· οὔτε τὸ μεῖζον, ἐν τῷ μικροτέρῳ, οἷον, τὰ ἓξ, τοῖς πέντε,

NOTÆ.

S ἡ γὰρ ἐνάργεια] Male in editis *ἐνέργεια*, ut Supra Sect. 66.

T ἀεὶ ῥεῖ τε] Vide ſi placet dicta ſupra Sect. 54.

U ὅτι δὲ οὐδέν ἐστιν ἀφαίρεσις] Conferendus liber 1. adverſus Phyſicos Sect. 280. 297. ſeq. & adverſus Grammaticos Sect. 162. & contra Geometras Sect. ult.

X τῷ ἀφ' οὗ] Ita recte MSS. pro *τοῦ ἀφ' οὗ*, quod in editis reperies,

(ἀπεμα

(ἀπεμφαίνει γάρ) διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τὸ ἔλασσον ἐν τῷ μείζονι. εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἓξ περιέχεται τὰ πέντε, (ὡς ἐν πλείοσιν ἐλάσσονα) καὶ ἐν τοῖς πέντε περισχεθήσεται τὰ τέσσαρα, καὶ ἐν τοῖς τέτρασι τὰ τρία, καὶ ἐν τοῖς τρισὶ τὰ δύο, καὶ ἐν τούτοις τὸ ἕν. ἕξει οὖν τὰ ἓξ, πέντε, τέσσαρα, τρία, δύο, ἕν. ὧν συντεθέντων, γίνεται ὁ πεντεκαίδεκα ἀριθμός, Y ὃς ἐν τῷ ἓξ περιέχεσθαι συνάγεται· διδομένου τοῦ, τὸ ἔλασσον ἐν τῷ μείζονι περιέχεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ πεντεκαίδεκα τῷ ἐν τῷ ἓξ ἐμπεριεχομένῳ, ὁ τριάκοντα καὶ πέντε Z ἀριθμὸς περιέχεται· καὶ κατὰ ὑπόβασιν, A ἄπειροι. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν, ἀπείρους ἀριθμοὺς ἐμπεριέχεσθαι τῷ ἓξ ἀριθμῷ. ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ λέγειν, ὅτι ἐν τῷ μείζονι περιέχεται τὸ ἔλασσον. εἰ οὖν χρὴ τὸ ἀφαιρούμενον ἀπό τινος περιέχεσθαι ἐν ἐκείνῳ ἀφ' οὗ ἀφαιρεῖσθαι μέλλει· οὔτε δὲ τὸ ἴσον ἐν τῷ ἴσῳ περιέχεται, οὔτε τὸ μεῖζον ἐν τῷ μικροτέρῳ, οὔτε τὸ μικρότερον ἐν τῷ μείζονι· οὐδὲ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος. καὶ μὴν εἰ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἢ ὅλον ἀπὸ ὅλου ἀφαιρεῖται, ἢ μέρος ἀπὸ μέρους, B ἢ ὅλον ἀπὸ μέρους, ἢ μέρος ἀπὸ ὅλου. ὅλον μὲν οὖν ἀφαιρεῖσθαι λέγειν ἤτοι ἀπὸ ὅλου C ἢ ἀπὸ μέρους, ἀπεμφαίνει προδήλως. λείπεται δὲ λέγειν τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, ἤτοι ἀπὸ ὅλου ἢ ἀπὸ μέρους, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. οἷον γοῦν, ἵνα ἐπὶ ἀριθμῶν στήσωμεν τὸν λόγον τοῦ σαφοῦς ἕνεκα, ἔστω δεκάς· καὶ ἀπὸ ταύτης ἀφαιρεῖσθαι λεγέσθω μονάς. αὕτη οὖν ἡ μονάς, οὔτε ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖσθαι δύναται, οὔτε ἀπὸ τοῦ λειπομένου μέρους τῆς δεκάδος, τουτέστι τῆς ἐννεάδος, ὡς παραστήσω. οὐκοῦν οὐδὲ ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ἡ μονὰς ἀπὸ ὅλης ἀφαιρεῖται τῆς δεκάδος, ἐπεὶ ἡ δεκάς, οὔτε ἕτερόν τι ἐστὶ παρὰ τὰς δέκα μονάδας, οὔτε τις τῶν μονάδων, ἀλλὰ ἡ συνέλευσις πασῶν τῶν μονάδων, ἀπὸ ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεῖσθαι ὀφείλει D ἡ μονάς, ἵνα ἀπὸ ὅλης ἀφαιρῆται τῆς δεκάδος. μάλιστα μὲν οὖν ἀπὸ μονάδος οὐδὲν δύναται ἀφαιρεῖσθαι. (ἀδιαίρετοι γάρ εἰσιν αἱ μονάδες.) καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἡ μονὰς ἀπὸ τῆς δεκάδος οὕτως. εἰ δὲ καὶ δῴη τις ἀπὸ ἑκάστης τῶν μονάδων ἀφαιρεῖσθαι τὴν μονάδα, δέκα ἕξει μέρη ἡ μονάς. E δέκα δὲ ἔχουσα μέρη, μονὰς F ἔσται. ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ

(hoc enim abſurdum eſt.) 87. Propterea vero nec minus in majori. nam ſi in ſex continentur quinque, (ut in pluribus pauciora) etiam in quinque continebuntur quatuor, & in quatuor tria, & in tribus duo, & in his unum. atque ita fiet ut ſex habeant quinque, quatuor, tria, duo, unum. quibus compoſitis quindecim fiunt, qui numerus in ſex contineri concluditur, ſi minus in majori contineri concedatur. Similiter & in quindecim, qui in ſex continetur, triginta quinque continentur, & paulatim progrediendo infiniti numeri. Atqui dicere infinitos numeros in numero ſex contineri, abſurdum eſt. Itidem ergo & in majori minus contineri dicere, abſurditatem habet. 88. Si igitur oportet, quod aufertur ab aliquo, contineri in illo à quo auferri debet: at nec æquale in æquali continetur, nec majus in minori, nec minus in majori: nihil certe ab ullo aufertur. Inſuper vero, ſi aufertur aliquid ab aliquo, aut totum à toto aufertur, aut pars à parte: aut totum à parte, aut pars à toto. 89. Totum ergo dicere auferri aut à toto, aut à parte, manifeſte rationi repugnat. Quod ſi ita eſt, ſupereſt ut dicatur partem auferri à toto, aut à parte. quod eſt abſurdum. Exempli gratia (ut à numeris orationem non abducamus, ob majorem perſpicuitatem) ſit denarius numerus, & ab hoc dicatur auferri unitas: hæc unitas nec à tota decade auferri poteſt, nec à reliqua parte decadis, nempe ab novenario numero, ut patefaciam. Ergo ne aufertur quidem. 90. Nam ſi unitas à tota decade aufertur, quoniam decas nec aliud quicquam eſt quam decem unitates, nec una ex illis unitatibus, ſed omnium illarum unitatum concurſus: ab unaquaque unitate auferri debet unitas, ut à tota auferatur decade. In primis ergo ab unitate quidem nihil poteſt auferri (indiviſibiles enim ſunt unitates) & propterea non auferetur unitas à decade hoc modo. 91. Veruntamen licet concedat aliquis ab unaquaque unitate auferri unitatem, decem habebit partes unitas: decemque conſtans partibus unitas erit. Jam vero quum de-

NOTÆ.

Y ὁ πεντεκαίδεκα ἀριθμός] Similis cavillatio ſupra, lib. 2. Sect. 216.

Z ὁ τριάκοντα καὶ πέντε] Hoc ut intelligas, confer lib. 1. adverſus Phyſicos. Sect. 305.

A καὶ κατὰ ὑπόβασιν] Si nempe pergas computare & progrediaris in ducendo calculo quanti numeri contineantur v. g. in 121. atque deinde iterum in collecta ex his numeris ſimul additis ſumma, & in ſumma numerorum hac etiam ſumma comprehenſorum iterum, atque ita in infinitum.

B ἢ μέρος ἀπὸ μέρους] Ita MSS. pro *ἢ μέν*.

C ἀπὸ ὅλου] Eſſet enim *ἄρσις* illa non *ἀφαίρεσις*, ut jam dixit Sect. 86.

D ὀφείλει] MSS. *ὀφείλῃ*. Geminis cavillationibus ludit noſter ſupra lib. 2. Sect. 216. ſeq. & libro adverſus Arithmeticos.

E δέκα ἕξει μέρη ἡ μονάς] Quoniam ex ſingulis illis decem unitatibus aliquid detraheretur ad unitatem hanc quæ ſubſtrahi debet conſtituendam.

F δέκα δὲ ἔχουσα μέρη μονὰς ἔσται] Itaque & neceſſe erit dicere unitatem conſtare decem partibus. In laudato adverſus Arithmeticos libro: *εἰ δὲ ἡ αὐτὴ ταῖς μονάσιν ἐστὶν ἡ δεκάς, τουτέστιν εἰ αἱ κατὰ μέρος μονάδες εἰσὶ δεκάδες, δῆλον ὡς εἴπερ ἀπὸ τῆς δεκάδος ἡ τῆς μονάδος ἀφαίρεσις γίνεται, ἀφ' ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεθήσεται, αἱ γὰρ κατὰ μέρος μονάδες ἦσαν ἡ δεκάς.*

cem

cem aliæ partes relictæ ſint à quibus ablatæ ſint decem partes ejus quæ unitas vocatur, decem hæc erunt viginti. Atqui abſurdum eſt dicere unum decem eſſe, & decem viginti, & quod indiviſibile eſt (ſecundum ipſos) dividi. Abſurdum eſt igitur, dicere à tota decade unitatem auferri. 92. Sed ne ab ea quidem quæ ſupereſt enneade, *ſive novenario numero*, aufertur unitas. nam id à quo aliquid aufertur, non manet integrum. At enneas poſt ablationem illius unitatis integra manet. At hæc vero, quum enneas nihil ſit præter novem unitates, ſi quidem ab ipſa tota dicatur unitas auferri, enneas ipſa auferetur: ſin à parte ipſorum novem, ſiquidem ab octo, eædem abſurditates ſequentur: ſin ab unitate quæ ultima eſt, diviſibilem eſſe dicent unitatem, quod eſt abſurdum. 93. Ergo nec ab enneade quidem aufertur unitas. Quod ſi neque à tota decade aufertur, nec à parte ejus, ne pars quidem à toto aut à parte auferri poteſt. Si igitur neque totum à toto quicquam aufertur, neque pars à toto, neque totum à parte, nec pars à parte, nullo modo aliquid ab aliquo auferri conſequitur. 94. Quinetiam additio inter ea, quæ fieri non poſſunt, à Scepticis numeratur. nam quod additur (inquiunt) aut ſibi ipſi additur, aut præexiſtenti ſubjecto, aut ei quod ex utroque conſtat. At nihil horum eſt verum. Ergo nihil ulli additur. Exempli gratia, Sit multitudo quatuor cotylarum, & addatur cotyla: quæro cui addatur. Sibi ipſi quidem non poteſt, (nam id quod additur, aliud eſt ab eo cui additur: nihil autem eſt aliud à ſeipſo.) 95. Sed neque additur ad id quod ex utroque conſtat, ex quatuor cotylarum menſura & ex cotyla. nam quomodo addatur aliquid ad id quod nondum eſt? Ad hæc, ſi quatuor cotylis & cotylæ admiſceatur cotyla quæ additur, multitudo erit ſex cotylarum, ex quatuor cotylis, & cotyla, & alia cotyla addita. 96. Quod ſi ad ſolas quatuor cotylas additur cotyla, quia id quod alicui coëxtenditur, æquale erit ei cui coextenditur, ſi cotyla quatuor cotylarum multitudini coextendatur, duplicabit illam quatuor cotylarum multitudinem, adeo ut tota multitudo ſit octo cotylarum. Quod verum eſſe non cernitur. Si ergo neque ſibi ipſi additur id quod addi dicitur,

δέκα ἕτερα μέρη ἀπολέλειπται, [G] ἀφ' ὧν ἀφῄρηται τὰ τῆς μονάδος λεγομένης δέκα μέρη, ἔσται τὰ δέκα εἴκοσι. ἄτοπον δὲ λέγειν τὸ ἓν δέκα εἶναι, καὶ τὰ δέκα εἴκοσι, καὶ τὸ ἀδιαίρετον (κατὰ αὐτοὺς) διαιρεῖσθαι. ἄτοπον ἄρα τὸ λέγειν ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖσθαι τὴν μονάδα. ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς ὑπολειπομένης ἐννεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονάς· τὸ μὲν γὰρ ἀφ' οὗ τι ἀφαιρεῖται, οὐ μένει ὁλόκληρον· ἡ δὲ ἐννεὰς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἐκείνης τῆς μονάδος ὁλόκληρος μένει. [H] καὶ ἄλλως ἐπεὶ ἡ ἐννεὰς οὐδέν ἐστι παρὰ τὰς ἐννέα μονάδας, εἰ μὲν ἀπὸ ὅλης αὐτῆς λέγοιτο ἀφαιρεῖσθαι ἡ μονάς, ἐννεάδος ἀφαίρεσις [I] ἔσται. εἰ δὲ ἀπὸ μέρους τῶν ἐννέα, εἰ μὲν ἀπὸ τῶν ὀκτώ, τὰ αὐτὰ ἄτοπα ἀκολουθήσει· εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ἐσχάτης μονάδος, διαιρετὴν εἶναι φήσουσι τὴν μονάδα, ὅπερ ἄτοπον. οὐκοῦν οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἐννεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονάς. εἰ δὲ μήτε ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖται, μήτε ἀπὸ μέρους αὐτῆς, οὐδὲ μέρος ἀπὸ ὅλου ἢ μέρους ἀφαιρεῖσθαι δύναται. εἰ οὖν μήτε ὅλον ἀπὸ ὅλου τι ἀφαιρεῖται, μήτε μέρος ἀπὸ ὅλου, μήτε ὅλον ἀπὸ μέρους, μήτε μέρος ἀπὸ μέρους, οὐδὲ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος. ἀλλὰ καὶ ἡ πρόσθεσις [K] τῶν ἀδυνάτων εἶναι παρ' αὐτοῖς ὑπείληπται. τὸ γὰρ προστιθέμενόν (φασι) ἤτοι ἑαυτῷ προστίθεται, ἢ τῷ προϋποκειμένῳ, ἢ τῷ ἐξ ἀμφοῖν συνεστῶτι· τούτων δὲ οὐδέν ἐστιν ὑγιές. οὐκοῦν οὐδὲ προστίθεταί τι τινί. οἷον γοῦν, ἔστω τι τετρακοτυλιαῖον πλῆθος, [L] καὶ προστιθέσθω κοτύλη. ζητῶ τίνι προστίθεται· ἑαυτῇ μὲν γὰρ οὐ δύναται· (ἐπεὶ τὸ μὲν προστιθέμενον, ἕτερόν ἐστι τοῦ ᾧ προστίθεται· οὐδὲν δὲ ἑαυτοῦ ἕτερόν ἐστιν) ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἐξ ἀμφοῖν τοῦ τετρακοτυλιαίου καὶ τῆς κοτύλης. πῶς γὰρ ἂν προστεθείη τι τῷ μηδέπω ὄντι. καὶ ἄλλως· εἰ τῷ τετρακοτυλιαίῳ καὶ τῇ κοτύλῃ μίγνυται ἡ κοτύλη ἡ προστιθεμένη, ἑξακοτυλιαῖον ἔσται πλῆθος ἀπὸ τοῦ τετρακοτυλιαίου καὶ τῆς κοτύλης, καὶ τῆς προστιθεμένης κοτύλης. εἰ δὲ μόνῳ τῷ τετρακοτυλιαίῳ προστίθεται ἡ κοτύλη, ἐπεὶ τὸ παρεκτεινόμενόν τινι [M] ἴσον ἔσται ἐκείνῳ ᾧ παρεκτείνεται, τῷ τετρακοτυλιαίῳ πλήθει, ἡ κοτύλη παρεκτεινομένη διπλασιάσει τὸ τετρακοτυλιαῖον, ὡς γίνεσθαι τὸ πᾶν πλῆθος ὀκτὼ κοτυλῶν. ὅπερ οὐ θεωρεῖται. εἰ οὖν μήτε ἑαυτῷ προστίθεται τὸ προστίθεσθαι λε-

N O T Æ.

G δέκα ἕτερα μέρη ἀπολέλειπται] Nulla enim ex decem illis unitatibus tota ſubtracta ſupponitur, ſed ex ſingulis unitatibus pars tantum detrahitur ad unitatem conſtituendam, inde neceſſe eſt ex ſingulis decem unitatibus aliquid adhuc ſupereſſe, quæ decem partes ſuperſtites cum decem particulis detractis conſtituunt partes viginti. Potuit etiam dicere centum, cum ſingulas unitates jam decem partibus conſtare evicerit. Sed gerræ hæ germanæ ſunt & nugæ meræ.

H ὁλόκληρος μένει] Sublata à numero denario unitate, integer manet novenarius.

I ἐννεάδος ἀφαίρεσις] h. e. novem partium ex novem unitatibus detractio ad unam unitatem conſtituendam, eodem modo ut de denario paullo ante cavillatus fuerat.

K ἀλλὰ καὶ ἡ πρόσθεσις] Confer librum adverſus Grammaticos Sect. 165. ſeq.

L τετρακοτυλιαῖον πλῆθος] Cotyla quantum volabus junctis utriusque manus capere poſſumus, ut dixi ſupra Sect. 59.

M παρεκτεινόμενόν τινι] Ita MSS. pro *τι*, recte. Supra Sect. 60. *τὰ δὲ παρεκτεινόμενα ἀλλήλοις καθ' ἅπαν μέρος τὸν ἴσον ἐπέχει τόπον, διὸ καὶ ἴσα ἀλλήλοις ἐστίν.*

γόμενον,

γόμενον, μήτε τῷ προϋποκειμένῳ, μήτε τῷ ἐξ ἀμφοῖν τούτων· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ προστίθεται οὐδὲν οὐδενί.

neque præexiſtenti ſubjecto, neque illi quod ex utroque horum conſtat: præter hæc autem nihil eſt: certe nec quicquam cuiquam additur.

ΚΕΦ. ιά.
ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ.

Τῇ δὲ τῆς προσθέσεως καὶ τῆς ἀφαιρέσεως, καὶ τῆς τοπικῆς κινήσεως ὑποστάσει [N] συμπεριγράφεται καὶ ἡ μετάθεσις. [O] αὕτη γὰρ ἀπό τινος μέν ἐστιν ἀφαίρεσις· τινὶ δὲ πρόσθεσις, μεταβατικῶς. [P]

Cap. XI.
De Transpositione.

97. Jam vero una cum additionis ablationisque & localis motus ſubſiſtentia, transpoſitio etiam circumſcribitur. Hæc enim eſt quæ transeundo ab uno aufert aliquid, alteri addit.

ΚΕΦ. ιβ.
ΠΕΡΙ ΟΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΡΟΥΣ.

Καὶ τὸ ὅλον δὲ καὶ τὸ μέρος. [Q] κατὰ μὲν γὰρ σύνελευσιν καὶ πρόσθεσιν τῶν μερῶν τὸ ὅλον γίγνεσθαι δοκεῖ· κατὰ ἀφαίρεσιν δέ τινος ἢ τινῶν, παύεσθαι τοῦ ὅλου εἶναι. καὶ ἄλλως δὲ εἰ ἔστι τι ὅλον, ἤτοι ἕτερόν ἐστι παρὰ τὰ μέρη αὐτοῦ, ἢ αὐτὰ τὰ μέρη αὐτοῦ ὅλον ἐστίν. ἕτερον μὲν οὖν τῶν μερῶν οὐδὲν φαίνεται τὸ ὅλον εἶναι· (ἀμέλει γοῦν αἰρουμένων τῶν μερῶν, οὐδὲν ὑπολείπεται, ἵνα ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα λογισώμεθα τὸ ὅλον) εἰ δὲ αὐτὰ τὰ μέρη τὸ ὅλον ἐστὶν, ὄνομα ἔσται μόνον τὸ ὅλον, καὶ προσηγορία κενὴ, ὑπόστασιν δὲ ἰδίαν οὐχ ἕξει. καθάπερ οὐδὲ διάστασίς [R] ἐστί τι παρὰ τὰ διεστῶτα· οὐδὲ δόκωσις [S] παρὰ τὰ δεδοκωμένα· οὐκ ἄρα ἐστί τι ὅλον· ἀλλ' οὐδὲ μέρη· εἰ γάρ ἐστι μέρη, ἤτοι τοῦ ὅλου ταῦτά ἐστι μέρη, ἢ ἀλλήλων, ἢ ἑαυτοῦ ἕκαστον· οὔτε δὲ τοῦ ὅλου, ἐπεὶ μηδέν ἐστι παρὰ τὰ μέρη· καὶ ἄλλως, τὰ μέρη οὕτως ἔσται μέρη ἑαυτῶν, ἐπεὶ ἕκαστον τῶν μερῶν συμπληρωτικὸν εἶναι λέγεται τοῦ ὅλου· οὔτε ἀλλήλων· ἐπεὶ τὸ μέρος ἐμπεριέχεσθαι δοκεῖ [T] ἐν ἐκείνῳ οὗ ἐστι μέρος· καὶ ἄτοπόν ἐστι λέγειν, τὴν χεῖρα, εἰ τύχοι, ἐν τῷ ποδὶ περιέχεσθαι· ἀλλ' οὐδὲ ἕκαστον ἑαυτοῦ μέρος ἔσται. διὰ γὰρ τὴν περιοχὴν ἔσται τι ἑαυτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον. εἰ οὖν μήτε τοῦ ὅλου μήτε ἑαυτῶν μήτε ἀλλήλων μέρη ἐστὶ τὰ λεγόμενα εἶναι μέρη, οὐδενός ἐστι μέρη· εἰ δὲ μηδενός ἐστι μέρη, οὐδέ ἐστι μέρη. τὰ

Cap. XII.
De Toto Et Parte.

98. Itidem vero & totum & partes. nam per concurſum & additionem partium totum fieri videtur: per ablationem autem alicujus aut aliquorum, deſinere eſſe totum. Præterea ſi aliquid eſt totum, aut aliud eſt quam partes ejus, aut ipſæ partes ejus totum ſunt. 99. Atqui aliud à partibus nihil videtur totum eſſe: (nam ſublatis quidem certe partibus, nihil remanet, ut aliud quicquam quam has cogitemus eſſe totum) quod ſi ipſæ partes totum ſunt, nomen erit duntaxat ipſum totum, & appellatio inanis, ſubſiſtentiam vero propriam non habebit. Quemadmodum nec intervallum eſt aliud quam ea quæ ſunt intervallo diſſita, nec contignatio aliud eſt præter ea quæ ſunt contignata. Ergo totum non erit quicquam. 100. Sed ne partes quidem *quicquam erunt*. Si enim ſunt partes, aut ipſæ ſunt totius partes, aut aliæ aliarum partes, aut unaquæque ſui ipſius pars. At neque totius: quia nihil eſt aliud præter partes. & alioqui partes hoc modo eſſent ſui ipſarum partes: quoniam unaquæque pars completiva eſſe dicitur totius. nec aliæ aliarum: quia pars contineri videtur in illo cujus eſt pars. Eſt autem abſurdum dicere manum (verbi gratia) in pede comprehendi. 101. Nec vero unaquæque pars ſui ipſius pars erit. nam ita ſeipſam complectetur, adeoque erit aliquid ſeipſo majus & minus. Ergo ſi neque totius, neque ſui ipſarum, nec aliæ aliarum partes ſunt eæ quæ partes eſſe dicuntur, nullius ſunt partes. quod ſi nullius ſint partes, ne partes quidem ſunt. nam quæ ſunt ad

NOTÆ.

N ὑποστάσει] Dum probatur non ſubſiſtere additio, ablatioque & motus localis, ſimul etiam evertitur transpoſitio.

O συμπεριγράφεται καὶ ἡ μετάθεσις] Confer lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 318. Et de voce συμπεριγράφεται lib. 1. Pyrrhon. Sect. 13. Simile eſt συμπεριτρέπεται infra Sect. 109.

P μεταβατικῶς] Infra Sect. 129. εἰ δὲ ὑποχωρεῖ κινούμενον μεταβατικῶς.

Q τὸ ὅλον δὲ καὶ τὸ μέρος] Confer quæ ſupra lib. 2. Sect. 215. ſeq. & lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 330. ſeq.

R οὐδὲ διάστασις] Lib. 1. contra Phyſicos Sect. 344. ὡς γὰρ οὐδέν ἐστιν διάστημα παρὰ τὰ διεστηκότα, οὐδὲ δόκωσις παρὰ τὰς πῶς διακειμένας δοκοὺς, οὐδὲ πυγμὴ παρὰ τὴν πῶς ἐσχηματισμένην χεῖρα. adde lib. 2. contra Phyſ. Sect. 27.

S δόκωσις] Heſychius: δόκωσις, στέγη.

T ἐμπεριέχεσθαι δοκεῖ] Deberet itaque minor eſſe ſe ipſa, quia continens majus eſſe debet eo quod continetur. In quam ſententiam ſtatim ait: διὰ γὰρ τὴν περιοχὴν ἔσται τι ἑαυτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον. Confer ſupra, Sect. 86.

aliquid, ſive relativa, mutuo ſimul ſe evertunt. Et hæc quidem per digreſſionem dicta ſint, quoniam ſemel totius & partis mentionem fecimus.

CAP. XIII.
DE NATVRALI MVTATIONE.

102. SUNT etiam qui eam quæ naturalis appellatur mutatio, ſubſiſtere negent, rationibus hujuſmodi hoc aſtruentes: Si mutetur aliquid, aut corpus eſt quod mutatur, aut incorporeum. At de utroque horum dubitatio eſt: ergo & quæ de mutatione dicuntur, ea quoque in dubium revocabuntur. 103. Deinde ſi mutatur aliquid, mutatur per effectus quoſdam cauſæ, & tanquam patiens. At enim evertitur argumentis cauſæ ſubſiſtentia, cum qua patiens etiam evertitur, non habens à quo patiatur. Ergo nihil mutatur. 104. Præterea ſi quid mutatur, aut quod exiſtit, mutatur, aut quod non eſt. At quod non eſt, ſubſiſtentiam non habet, & neque agere neque pati quicquam poteſt. ergo ne mutationem quidem recipit. Si vero quod exiſtit, mutatur, aut quatenus ens eſt mutatur, aut quatenus ens non eſt. 105. Verum quatenus non ens eſt, non mutatur. neque enim eſt, ſi ſit non ens. Si vero quatenus ens eſt, mutatur, aliud fiet, quam quod ens eſt: id eſt, non ens fiet. Atqui abſurdum eſt dicere, ens fieri ut ens non ſit. ergo ne ens quidem mutatur. Quod ſi neque ens mutatur, neque non ens, præter hæc autem nihil eſt, ſupereſt ut nihil mutari dicamus. 106. Nonnulli vero hæc quoque dicunt, Quod mutatur, in aliquo tempore mutari debet. At vero nec in præterito tempore mutatur quicquam, neque in futuro, nec in præſenti, ut oſtendemus. Non ergo mutatur quicquam. In præterito quidem aut futuro tempore nihil mutatur (horum enim neutrum præſens eſt.) at impoſſibile eſt agere quicquam aut pati in tempore non exiſtente & non præſenti. 107. Sed ne in præſenti quidem poteſt. nam præſens tempus fortaſſe & ipſum nullum exiſtit. Ut tamen hoc nunc prætereamus, indiviſibile eſt. atqui impoſſibile eſt indiviſibili tempore exiſtimare ferrum (verbi gratia) à duritie in mollitiem mutari, aut aliarum mutationum quamlibet fieri. producto ſpatio enim hæ videntur egere. Si ergo neque in præterito tempore mutatur

γὰρ πρός τι [U] ἀλλήλοις συναναιρεῖται. ταῦτα μὲν οὖν ἄλλως εἰρήσθω κατὰ παρέκβασιν, ἐπειδὴ ἅπαξ ὅλου καὶ μέρους ἐπεμνήσθημεν.

ΚΕΦ. ιγʹ.
ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ.

ΑΝυπόϛατον δὲ εἶναι λέγουσί τινες καὶ τὴν καλουμένην φυσικὴν μεταβολὴν, [X] λόγοις ἐπιχειροῦντες τοιούτοις. εἰ μεταβάλλοι τὶ, ἤτοι σῶμά ἐϛι τὸ μεταβάλλον ἢ ἀσώματον. ἑκάτερον δὲ τούτων [Y] ἠπόρηται. ἄπορος ἄρα ἔϛαι καὶ ὁ περὶ τῆς μεταβολῆς λόγος. εἰ μεταβάλλει τι κατὰ τινὰς ἐνεργείας αἰτίου, καὶ πάσχον μεταβάλλει. διατρέπεται γὰρ ἡ τοῦ αἰτίου ὑπόϛασις· [Z] ᾧ τὸ πάσχον συμπεριτρέπεται μὴ ἔχον ὑπὸ ὅτου πάθῃ. οὐδὲ μεταβάλλει τι ἄρα. ὃ εἰ μεταβάλλει τι, ἤτοι τὸ ὂν μεταβάλλει, ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν μὴ ὂν ἀνυπόϛατόν ἐϛι, καὶ οὔτε πάσχειν τι οὔτε δρᾷν δύναται· ὥϛτε οὐδὲ μεταβολὴν ἐπιδέχεται. εἰ δὲ τὸ ὂν μεταβάλλει, ἤτοι καθὸ ὄν ἐϛι μεταβάλλει· ἢ καθὸ μὴ ὄν ἐϛι. καθὸ μὲν οὖν μὴ ὄν ἐϛιν, οὐ μεταβάλλει· οὐδὲ γὰρ οὐκ ὄν ἐϛιν· [A] εἰ δὲ καθὸ ὄν ἐϛι, μεταβάλλει, ἕτερόν ἐϛι τοῦ ὂν εἶναι· [B] τουτέϛιν, οὐκ ὂν ἔϛαι. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν τὸ ὂν οὐκ ὂν γίνεσθαι· οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ ὂν μεταβάλλει. εἰ δὲ μήτε τὸ ὂν μεταβάλλει, μήτε τὸ μὴ ὂν, παρὰ ταῦτα δὲ οὐδέν ἐϛι, λείπεται λέγειν ὅτι οὐδὲν μεταβάλλει. ἔτι καὶ ταῦτα φασί τινες, τὸ μεταβάλλον, ἔν τινι χρόνῳ μεταβάλλειν ὀφείλει· οὔτε δὲ ἐν τῷ παρῳχηκότι χρόνῳ μεταβάλλει τι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν τῷ ἐνεϛῶτι, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα μεταβάλλει τι. ἐν μὲν οὖν τῷ παρεληλυθότι ἢ μέλλοντι χρόνῳ, οὐδὲν μεταβάλλει (τούτων γὰρ οὐθέτερος ἐνέϛηκεν) ἀδύνατον δέ ἐϛι δρᾷν τι ἢ πάσχειν ἐν τῷ μὴ ὄντι καὶ ἐνεϛηκότι χρόνῳ· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐν τῷ ἐνεϛῶτι. ὁ γὰρ ἐνεϛὼς χρόνος, ἴσως μὲν καὶ ἀνύπαρκτός [C] ἐϛιν. ἵνα δὲ τοῦτο νῦν ὑπερθώμεθα, ἀμερής ἐϛιν· ἀδύνατον δέ ἐϛιν ἀμερεῖ χρόνῳ νομίζειν τὸν σίδηρον, εἰ τύχοι, ἀπὸ τῆς σκληρότητος εἰς μαλθακότητα μεταβάλλειν, ἢ τῶν ἄλλων μεταβολῶν ἑκάϛην γίνεσθαι· παρατάσεως γὰρ αὗται φαίνονται χρῄζειν. εἰ οὖν μήτε ἐν τῷ παρεληλυθότι

NOTÆ.

U τὰ γὰρ πρός τι] Boëthius in prædicamenta Ariſtotelis p. 164. ubi de relativis: *Simul ea ſunt, quæ ſe invicem vel interimunt vel inferunt.*

X Φυσικὴν μεταβολήν] Confer lib. 1. adverſus Logicos.

Y ἑκάτερον δὲ τούτων] De corporibus dubitationes attulit ſupra Sect. 38. ſeq. hujus libri, de incorporeis Sect. 49.

Z διατρέπεται γὰρ ἡ τοῦ αἰτίου ὑπόϛασις] Ita legendum pro *ἀπόϛασις* quod in editis erat. Reſpicit vero ad ea quibus cauſam dari nullam diſputavit ſupra Sect. 13. ſeq.

A οὐδὲ γὰρ οὐκ ὄν ἐϛιν] Ita MSS. pro *οὐκ ὄντα* quod habebant editi.

B ἕτερόν ἐϛι τοῦ ὂν εἶναι] Quia ens nimirum jam erat. Similis cavillatio infra Sect. 112.

C ὁ ἐνεϛὼς χρόνος ἴσως μὲν ἀνύπαρκτος] Vide ſi placet infra, caput XVII.

χρόνῳ μεταβάλλει τι, μήτε ἐν τῷ μέλλοντι, μήτε ἐν τῷ ἐνεστῶτι· οὐ μεταβάλλειν τι ῥητέον. [D] πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τις μεταβολὴ, ἤτοι αἰσθήσεις ἁπλοπαθεῖς [E] εἰσιν, ἡ δὲ μεταβολὴ συμμνημόνευσιν ἔχειν δοκεῖ [F] τοῦ τε ἐξ οὗ μεταβάλλει, καὶ εἰς ὃ μεταβάλλειν λέγεται· εἰ δὲ νοητή ἐστιν, ἐπεὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν νοητῶν [G] ἀνεπίκριτος γέγονε παρὰ τοῖς παλαιοῖς διαφωνία, καθάπερ ἤδη πολλάκις ὑπεμνήσαμεν, οὐδὲν ἔχομεν λέγειν οὐδὲ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς μεταβολῆς.

quicquam, neque in futuro neque in præſenti: ne mutari quidem quicquam dicendum eſt. 108. Præterea ſi qua eſt mutatio, aut ſimplicibus hæc conſtat ſenſuum paſſionibus, mutatio autem videtur una ſignificationem habere & ejus ex quo mutatur, & ejus in quod mutari dicitur. Sin vero eſt intellectu perceptibilis, quia de exiſtentia eorum quæ ſunt intellectu perceptibilia, indijudicabilis extitit apud antiquos controverſia (quemadmodum ſæpe jam docuimus) nihil ne de exiſtentia quidem mutationis dicere poterimus.

ΚΕΦ. ιδ'.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΘΟΡΑΣ.

Συμπεριτρέπεται μὲν οὖν καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ τῇ προσθέσει καὶ τῇ ἀφαιρέσει καὶ τῇ φυσικῇ μεταβολῇ. χωρὶς γὰρ τούτων, οὔτε γένοιτο ἄν τι, οὔτε φθαρείη. οἷον γοῦν ἀπὸ τῆς δεκάδος φθειρομένης, ὥς φασιν, ἐννεάδα γίνεσθαι συμβαίνει κατὰ ἀφαίρεσιν μονάδος· καὶ τὴν δεκάδα ἀπὸ τῆς ἐννεάδος φθειρομένης [H] κατὰ πρόσθεσιν τῆς μονάδος· καὶ τὸν ἰὸν ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ φθειρομένου κατὰ μεταβολήν. ὥστε ἀναιρουμένων τῶν προειρημένων κινήσεων, ἀναιρεῖσθαι καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἴσως ἀνάγκη. οὐδὲν δὲ ἧττον τινὲς κἀκεῖνα φασίν. εἰ ἐγεννήθη ὁ Σωκράτης, ὅτε οὐκ ἦν Σωκράτης ἐγένετο Σωκράτης, ἢ ὅτε ἦν ἤδη Σωκράτης. ἀλλ' εἰ μὲν ὅτε ἦν· ἤδη γεγενῆσθαι λέγοιτο, δὶς ἂν εἴη γεγενημένος· εἰ δὲ ὅτε οὐκ ἦν, ἅμα καὶ ἦν Σωκράτης καὶ οὐκ ἦν. ἦν μὲν, τῷ γεγονέναι· οὐκ ἦν δὲ, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν. καὶ εἰ ἀπέθανε Σωκράτης, ἤτοι ὅτε ἔζη, ἀπέθανεν, ἢ ὅτε ἀπέθανεν. καὶ ὅτε μὲν ἔζη, οὐκ ἀπέθανεν, ἐπεὶ ὁ αὐτὸς ἂν καὶ ἔζη καὶ ἐτεθνήκει· ἀλλ' οὐδὲ ὅτε ἀπέθανεν, ἐπεὶ δὶς ἂν εἴη τεθνηκώς. οὐκ ἄρα ἀπέθανε Σωκράτης. τοῦτον δὲ τὸν λόγον οἷόν τε ἐστὶν ἐφ' ἑκάστου τῶν γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι λεγομένων ἱστάντα, ἀναιρεῖν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθοράν. ἔνιοι δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν· εἰ γίνεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν γίνεται, ἢ τὸ μὴ ὄν· οὔτε δὲ τὸ μὴ ὂν γίνεται· (τῷ γὰρ μὴ ὄντι οὐδὲν συμβεβηκέναι δύναται, ὥστε οὐδὲ τὸ γίνεσθαι) ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὄν. εἰ γὰρ γίνεται τὸ ὂν, ἤτοι καθὸ ὄν ἐστιν, γίνεται, [I] ἢ καθὸ

CAP. XIV.

DE GENERATIONE ET CORRUPTIONE.

109. EVERTITUR profecto etiam generatio & corruptio una cum additione & ablatione & naturali mutatione. Absque his enim nihil nec generari nec corrumpi poſſit. Verbi gratia, ex decade corrupta, ut ajunt, enneadem generari contingit, per ablationem unitatis: & decadem ex enneade corrupta, per additionem unitatis: & æruginem ex ære corrupto, per mutationem. Itaque everſis ſupra dictis motibus, una etiam generationem & corruptionem everti fortaſſe neceſſe eſt. 110. Nihilominus tamen ſunt qui hæc etiam dicant. Si generatus eſt Socrates, quando non erat Socrates, generatus eſt, aut quum jam erat. Verum ſi generatus eſſe dicatur quum jam eſſet, bis fuit generatus. quod ſi quum non eſſet, ſimul & erat Socrates, & non erat. erat quidem quatenus generatus erat: non erat autem, ut ſupponitur. 111. Ac ſi mortuus eſt Socrates, aut quum viveret, mortuus eſt, aut quum mortuus eſſet. atqui tum quidem quum viveret, non erat mortuus: (nam idem & viveret & mortuus eſſet,) ſed neque quum mortuus eſſet: alioqui bis mortuus foret. Non igitur mortuus eſt Socrates. Hac autem ratiocinatione poſſit aliquis in unoquoque eorum quæ generari aut corrumpi dicuntur, inſiſtens, generationem & corruptionem evertere. 112. Sunt vero & qui hac objectione utantur. Si quid generatur, aut ens generatur, aut non ens. at neque non ens generatur: (nam ei quod non eſt, nihil accidere poteſt, ideoque nec generatio) neque ens generatur. Nam ſi ens generatur, aut quatenus ens eſt, generatur,

NOTÆ.

D μήτε ἐν τῷ ἐνεστῶτι, οὐ μεταβάλλειν τι ῥητέον. πρὸς τούτοις] Male pro his legebatur: μεταβάλλει τι, ῥητέον πρὸς τούτοις.

E αἰσθήσεις ἁπλοπαθεῖς] Videtur legendum eſſe αἴσθησις ἁπλοπαθής* ἐστιν. De eo autem quod ſenſus vocat ἁπλοπαθεῖς, vide, ſi placet, ſupra Sect. 47.

F συμμνημόνευσιν ἔχειν δοκεῖ] Non igitur ſimplici ſenſus paſſione conſtat, ſed debet eſſe νοητή.

G περὶ ὑπάρξεως τῶν νοητῶν] Supra lib. 2. Sect. 57. ſeq.

H φθειρομένης] Ita recte MSS. & interpres, pro φθειρομένων, uti perperam antea fuit editum.

I ἤτοι καθὸ ὄν ἐστιν, γίνεται] Similem cavillationem attulit paullo ante Sect. 105. Vide & infra Sect. 257. & lib. 2. contra Phyſ. Sect. 326. ſeq.

U 2 aut

aut quatenus non ens eſt. At quatenus non ens eſt, non generatur. quod ſi quatenus ens eſt, generatur: (quia quod generatur, aliud ex alio dicunt generari) aliud erit ab ente id quod generatur, quod eſt non ens. Ergo quod generatur, non ens erit. quod à ratione abhorret. 113. Si igitur neque quod non eſt, generatur, neque quod eſt, ne generatur quidem quicquam. Eodem modo autem neque corrumpitur. Nam ſi quid corrumpitur, aut ens corrumpitur, aut non ens. ſed non ens non corrumpitur: nam oportet ut id quod corrumpitur aliquid patiatur. Sed neque ens. Aut enim manens in hoc ut ſit ens, corrumpitur, aut non manens. & ſi quidem manens in ſuo ens eſſe, erit idem ſimul & ens & non ens. 114. Quoniam enim corrumpitur, non quatenus non eſt ens, ſed quatenus eſt ens: quatenus quidem corruptum eſſe dicitur, aliud erit ab ente, & propterea non ens: quatenus autem corrumpi dicitur manens in ſuo eſſe, ens erit. Sed enim abſurdum eſt dicere idem eſſe & ens & non ens. Non ergo manens in ſuo eſſe corrumpitur ens. Quod ſi ens non manens in ſuo eſſe, corrumpitur, ſed ad non eſſe redigitur primum, deinde corrumpitur, non jam ens, ſed non ens corrumpitur: quod impoſſibile eſſe docuimus. Si ergo neque ens corrumpitur, neque non ens: præter hæc autem nihil eſt: ne corrumpitur quidem aliquid. Hæc ergo, ut in brevi inſtitutione, etiam de motibus dixiſſe ſufficiet. Ex quibus ſequitur non ſubſiſtere neque intelligentia comprehendi poſſe Dogmaticorum phyſiologiam.

οὐκ ὄν ἐστι. καθὸ μὲν οὖν οὐκ ὄν ἐστιν, οὐ γίνεται. εἰ δὲ καθὸ ὄν ἐστι, γίνεται· (ἐπεὶ τὸ γινόμενον, ἕτερον ἐξ ἑτέρου φασὶ γίνεσθαι) ἕτερον ἔσται τοῦ ὄντος τὸ γινόμενον, ὅπερ ἐστὶν οὐκ ὄν. τὸ ἄρα γινόμενον, οὐκ ὂν ἔσται, ὅπερ ἀπεμφαίνει. εἰ οὖν μήτε τὸ μὴ ὂν γίνεται, μήτε τὸ ὄν, οὐδὲ γίνεταί τι. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ, οὐδὲ φθείρεται. εἰ γὰρ φθείρεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν φθείρεται, ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν [K] οὐκ ὂν οὐ φθείρεται· πάσχειν γάρ τι δεῖ τὸ φθειρόμενον. ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ ὄν. ἤτοι γὰρ μένον ἐν τῷ ὂν εἶναι φθείρεται, ἢ μὴ μένον. καὶ εἰ μὲν μένον ἐν τῷ ὂν εἶναι, ἔσται τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ ὂν καὶ οὐκ ὄν. ἐπεὶ γὰρ οὐ φθείρεται καθὸ μὴ ὄν ἐστιν, ἀλλὰ καθὸ ὄν ἐστι· καθὸ μὲν ἐφθάρθαι λέγεται, ἕτερον ἔσται τοῦ ὄντος· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὄν. καθὸ δὲ μένον ἐν τῷ εἶναι, φθείρεσθαι λέγεται, ὂν ἔσται. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν, τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ὂν καὶ οὐκ ὄν· οὐκ ἄρα μένον ἐν τῷ εἶναι, φθείρεται τὸ ὄν. εἰ δὲ οὐ μένον ἐν τῷ εἶναι τὸ ὂν φθείρεται, ἀλλὰ εἰς τὸ μὴ εἶναι περιΐσταται πρῶτον, εἶθ᾽ οὕτως φθείρεται, οὐκέτι τὸ ὄν, ἀλλὰ τὸ μὴ ὂν φθείρεται· ὅπερ ἀδύνατον εἶναι ὑπεμνήσαμεν. εἰ οὖν μήτε τὸ ὂν φθείρεται, μήτε τὸ μὴ ὄν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν· οὐδὲ φθείρεταί τι. ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐν ὑποτυπώσει καὶ περὶ τῶν κινήσεων ἀρκέσει λελέχθαι. οἷς ἕπεται τὸ ἀνύπαρκτον εἶναι καὶ ἀνεπινόητον τὴν κατὰ τοὺς Δογματικοὺς φυσιολογίαν.

CAP. XV.

DE MANSIONE AC QVIETE CORPORVM.

115. CONSEQVENTER autem his & de quiete naturali corporum dubitationes propoſuerunt aliqui, dicentes, Quod movetur, non quieſcit. omne autem corpus perpetuo movetur, ſecundum opiniones Dogmaticorum, qui fluidam eſſe dicunt ſubſtantiam, & ſemper ab ea exſpirari, aliaque viciſſim addi, (adeo ut Plato nec eſſe quidem dixerit corpora, ſed potius gigni: & Heraclitus veloci fluminis curſui mobilita-

ΚΕΦ. ιέ.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΗΣ. [L]

ΕΠομένως δὲ καὶ περὶ τῆς ὡς πρὸς τὴν φύσιν μονῆς ἠπόρησάν τινες, λέγοντες, ὅτι τὸ κινούμενον οὐ μένει. πᾶν δὲ σῶμα, διαρκῶς κινεῖται, κατὰ τὰς τῶν Δογματικῶν ὑπολήψεις, ῥευστὴν [M] εἶναι λεγόντων τὴν οὐσίαν, καὶ ἀεὶ διαφορήσεις [N] τε καὶ προσθέσεις ποιουμένην· (ὡς τὸν μὲν Πλάτωνα, μηδὲ ὄντα λέγειν τὰ σώματα, [O] ἀλλὰ γινόμενα μᾶλλον καλεῖν· τὸν δὲ Ἡράκλειτον, ὀξείᾳ πο-

NOTÆ.

K τὸ μὲν οὖν] Ita legendum è MSS. pro τὸ μὴ ὄν.

L ΠΕΡΙ ΜΟΝΗΣ] Per vocabulum μονῆς non modo quies hoc loco intelligitur motui locario oppoſita, ut κινήσει opponitur infra Sect. 136. ſed præcipue conſtans & manens ſtatus; quemadmodum & verbo μένειν plus ſimplici uſus eſt hoc ſenſu Plato, ut fluxui & mutationi corporum illud opponat.

M Δογματικῶν ὑπολήψεις, ῥευστήν] Vide ſi placet quæ dixi ſupra Sect. 54.

N διαφορήσεις] Ita MS. Vratiſlav. adſcriptum in ora libri ἀφαιρέσεις, ſed hoc utut vulgatius & magis in promptu, alteri neutiquam prætulerim, quod pulchre corpuſculorum ex materia exſpirationem ac defluxum denotat quemadmodum corporis noſtri exhalationes eodem vocabulo deſignantur.

O τὸν μὲν Πλάτωνα μηδὲ ὄντα λέγειν τὰ σώματα] In Olympiodori Commentario inedito ad Phædonem ex Platonis mente διττὰ diſtinguuntur τὰ εἴδη ſive duo rerum genera, alterum ΟΝΤΩΝ, θεῖον, ἀθάνατον, νοητὸν, μονοειδὲς, ἀδιάλυτον, κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχον. Alterum ΓΙΓΝΟΜΕΝΩΝ, σωματικὸν, οὐκ ἀθάνατον, ἀνόητον, πολυειδὲς, διαλυτὸν, ἄλλοτε ἄλλως ἔχον. Paſſim hoc Plato in ſcriptis ſuis innuit, ut in Timæo, Theæteto, atque alibi.

ταμοῦ ῥύσει [P] τὴν εὐκινησίαν τῆς ἡμετέρας ὕλης εἰκάζειν) οὐδὲν ἄρα σῶμα μένει. τό γε μὴν λεγόμενον μένειν, συνέχεσθαι δοκεῖ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτό· τὸ δὲ συνεχόμενον πάσχει· οὐδὲν δὲ ἐστι πάσχον, ἐπεὶ μηδὲ αἴτιον, [Q] ὡς ὑπεμνήσαμεν· οὐδὲ μένει τι ἄρα. ἐρωτῶσι δέ τινες καὶ τοῦτον τὸν λόγον· τὸ μένον πάσχει· [R] τὸ δὲ πάσχον κινεῖται· τὸ ἄρα μένειν λεγόμενον, κινεῖται· εἰ δὲ κινεῖται, οὐ μένει. ἐκ δὲ τούτων φανερόν ἐστιν, ὅτι οὐδὲ τὸ ἀσώματον ἐνδέχεται μένειν. εἰ γὰρ τὸ μένον πάσχει, τὸ δὲ πάσχειν σωμάτων ἐστὶν ἴδιον (εἴπερ ἄρα καὶ οὐχὶ ἀσωμάτων) οὐδὲν δὲ ἀσώματον οὔτε πάσχειν δύναται οὔτε μένειν· οὐδὲν ἄρα μένει. [S] τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ μονῆς εἰρήσθω. ἐπεὶ δὲ ἕκαστον τῶν προειρημένων οὐκ ἄνευ τόπου ἢ χρόνου ἐπινοεῖται, μετιτέον ἐπὶ τὴν περὶ τούτων σκέψιν. ἐὰν γὰρ ταῦτα δείξῃ τις ἀνυπόστατα, ἀνυπόστατον ἔσται καὶ διὰ ταῦτα ἐκείνων ἕκαστον. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ τόπου.

tem noſtræ materiæ comparet.) 116. Nullum igitur corpus quieſcit ſive conſtanti ſtatu manet. Nam quod dicitur manere, videtur ab iis quæ circa ipſum ſunt, contineri. at quod continetur, patitur. nihil autem eſt patiens, quia ne cauſa quidem, ut docuimus: ergo ne manet quidem aliquid. Sunt vero & qui hoc argumentum proponant: Quod manet, patitur; quod autem patitur, movetur. ergo quod manere dicitur, movetur. quod ſi movetur, non manet. 117. Ex his porro perſpicuum eſt neque incorporeum manere ſive quieſcere poſſe. nam ſi manens patitur, pati autem corporum eſt proprium (itaque non eſt etiam incorporeorum) nihil autem incorporeum neque pati poteſt neque manere: nihil ergo quieſcit ſive manet. 118. Hactenus etiam de quiete ſive manſione dictum ſit. Quoniam autem unumquodque ſupradictorum non abſque loco aut tempore intellectu percipitur, tranſeundum eſt ad horum diſquiſitionem. Nam ſi hæc aliquis oſtenderit conſiſtere non poſſe, ne illorum quidem unumquodque conſiſtere poterit etiam, propter hæc. Incipiamus autem à loco.

ΚΕΦ. ιϛʹ.
ΠΕΡΙ ΤΟΠΟΥ.

Τόπος τοίνυν λέγεται διχῶς· [T] κυρίως καὶ καταχρηστικῶς· καταχρηστικῶς μὲν, ὡς ὁ ἐν πλάτει, ὡς ἐμοῦ ἡ πόλις· [U] κυρίως δὲ, ὁ πρὸς ἀκρίβειαν κατέχων, ὑφ᾽ οὗ περιεχόμεθα πρὸς ἀκρίβειαν. ζητοῦμεν οὖν περὶ τοῦ τόπου πρὸς ἀκρίβειαν. τοῦτον δὲ οἱ μὲν ἔθεσαν, οἱ δὲ ἀνεῖλον, οἱ δὲ ἐπέσχον περὶ αὐτοῦ. ὧν οἱ μὲν ὑπάρχειν αὐτὸν φάσκοντες, ἐπὶ τὴν ἐνάργειαν [X] καταφεύγουσι. τίς γὰρ ἂν (φασὶ) λέξει μὴ εἶναι τόπον, ὁρῶν τὰ μέρη τοῦ τόπου; οἷον, τὰ δεξιὰ, τὰ ἀριστερὰ, τὰ ἄνω, τὰ κάτω, ἔμπροσθεν, ὀπίσω· καὶ ἄλλοτε ἀλλαχοῦ γιγνόμενος, βλέπων τε ὅτι ἔνθα ὁ ὑφηγητὴς ὁ ἐμὸς [Y] διελέγετο, ἐνταῦσθα ἐγὼ νῦν διαλέγομαι· τόπον τε διάφορον [Z] καταλαμβάνων τῶν κούφων φύσει καὶ τῶν φύσει βαρέων· ἔτι καὶ τῶν ἀρχαίων [A] ἀκούων λεγόντων, ἤτοι μὲν γὰρ πρῶτα χάος ἐγένετο. εἶναι γάρ φασι χάος τὸν τόπον, [B]

CAP. XVI.
DE LOCO.

119. Locus ergo bifariam dicitur, proprie & abuſive: Abuſive quidem, latiore ſignificatione, veluti mea civitas: proprie autem, qui rem exacte continet, à quo exacte continemur. Quæſtionem igitur movemus de loco qui exacte continet: quem alii poſuerunt, alii ſuſtulerunt, alii de ipſo aſſenſum retinuerunt. 120. Ex quibus illi quidem qui eſſe ipſum dicunt, ad evidentiam confugerunt. Quis enim (ajunt) dicat non eſſe locum, videns partes loci? veluti dextra, ſiniſtra: quæ ſurſum, quæ deorſum: quæ ante, & quæ retro: & quum alias alibi ſit, videatque, ubi præceptor meus diſputabat, ibi me nunc diſputare: & locum diverſum comprehendat rerum levium natura, naturaque gravium: 121. Præterea veteres audiat dicentes, *Primo omnium chaos fuit.* Dicunt enim chaos eſſe locum, eo

NOTÆ.

P τὸν Ἡράκλειτον ὀξείᾳ ποταμοῦ ῥύσει] Tritum Græcis ὀξὺ dicere pro ὠκὺ, ut apud Anacreontem *διὰ ὀξέων ἀναύρων* *per rapidos torrentes*, quem locum illuſtrandis Sexti noſtri verbis jam attulit elegantiſſimus Menagius ad Laërtii IX. 80. Idem ad IX. 8. uidendus de Heracliti dogmate, quo ut teſtatur etiam Plutarchus lib. 1. de placitis c. 23. & Stobæus Eclog. Phyſ. p. 40. *ἠρεμίαν μὲν καὶ στάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνῄρει, κίνησιν δὲ τοῖς πᾶσιν ἀπεδίδου.* *Ὀξεῖαν ῥύσιν* de temporis fluxu habes infra Sect. 145.

Q ἐπεὶ μηδὲ αἴτιον] Supra Sect. 13. ſeq. & 103.

R τὸ μένον πάσχει] Idem argumentum exſtat lib. 2. contra Phyſicos.

S οὐδὲν ἄρα μένει] Ita MSS. non *μένειν*, ut editi.

T τόπος λέγεται διχῶς] Supra, Sect. 75.

U ὡς ἐμοῦ ἡ πόλις] Ita MSS. nam in editis vocabulum *ἐμοῦ* exciderat.

X ἐπὶ τὴν ἐνάργειαν] Male iterum erat in editis *ἐνέργειαν*. Perperam etiam mox editum *μὴ λέξει μὴ εἶναι τόπον*, prius itaque *μὴ*, ſenſu poſtulante nec minus MSS. ſuffragantibus expunxi.

Y ἔνθα ὁ ὑφηγητὴς ὁ ἐμός] Succeſſit itaque Sextus præceptori ſuo Herodoto Tarſenſi, eodemque loco docuit.

Z τόπον τε διάφορον] Levia enim ſuperiorem, gravia inferiorem locum petere tralatitium eſt.

A τῶν ἀρχαίων] Antiquiſſimi Poëtæ Heſiodi hoc eſt tot laudatum ſcriptoribus verſu Theogoniæ 115. Confer librum 2. adverſus Phyſicos.

B εἶναι γάρ φασι χάος τὸν τόπον] Auctor Scholiorum

quod comprehendat illa quæ in ipſo ſunt. At certe ſi eſt aliquid corpus (inquiunt) eſt etiam locus, abſque hoc enim nunquam poſſit eſſe corpus. Atque ſi eſt A quo, ſi eſt Ex quo, eſt etiam In quo: quod eſt locus. prius autem eſt in utroque hoc argumento, eſt igitur etiam poſterius in utroque. 122. Qui vero tollunt locum, neque partes loci concedunt eſſe. nihil enim eſſe locum præter ejus partes: & eum qui colligere conatur eſſe locum, ex eo quod partes ejus ut exiſtentes accipiat, id de quo quæritur, per illud ipſum aſtruere velle. Itidem vero nugari & eos qui in aliquo loco eſſe aliquid aut fuiſſe dicant, quum nullo modo locus eſſe concedatur: abripere etiam ipſos corporis exiſtentiam, quæ ex ſeipſa non concedatur: & ipſum Ex quo & ipſum A quo oſtendi inexiſtentia, ſicut & locum. 123. Sed ne Heſiodum quidem fide dignum eſſe teſtem eorum quæ ad Philoſophiam pertinent. Atque ita repellentes quæ ad aſtruendam loci exiſtentiam afferuntur, magis adhuc verſute aſtruunt inexiſtentem eſſe: inque uſum ſuum convertunt eas Dogmaticorum de loco opiniones, quæ majoris eſſe ponderis videntur, nimirum tum Stoicorum tum Peripateticorum opinionem, hoc modo: 124. Stoici dicunt vacuum quidem eſſe quod poteſt ab ente occupari, ſed non occupatur: aut intervallum corporis inane, aut intervallum quod à corpore non obtinetur: locum autem, intervallum quod ab ente occupatur, & occupantis ipſum eſt æquale: nunc quidem ens vocantes corpus, ſpatium autem intervallum quod partim occupatur à corpore, partim non occupatur: quum aliqui ſpatium eſſe dixerint locum magni corporis: adeo ut in magnitudine differentia ſit inter locum ſpatiumque. 125. Objicitur ergo, quum dicant locum eſſe intervallum quod à corpore occupatur, quomodo illum etiam

ἀπὸ τοῦ χωρητικὸν αὐτὸν εἶναι τῶν ἐν αὐτῷ γινομένων. εἴγε μὴν ἐστί τι σῶμα, (φασὶν) ἐστὶ καὶ ὁ τόπος· ἄνευ γὰρ τούτου οὐκ ἂν εἴη τὸ σῶμα. καὶ εἰ ἔστι τὸ ὑφ᾽ οὗ, καὶ τὸ ἐξ οὗ, ἐστὶ καὶ τὸ ἐν ᾧ· [C] ὅπερ ἐστὶν ὁ τόπος· τὸ δὲ πρῶτον ἐν ἑκατέρῳ· [D] τὸ ἄρα δεύτερον ἐν ἀμφοτέροις. οἱ δὲ ἀναιροῦντες τὸν τόπον, οὔτε τὰ μέρη τοῦ τόπου διδόασιν εἶναι, μηδὲν γὰρ εἶναι τὸν τόπον παρὰ τοῦτου μέρη· καὶ τὸν συνάγειν πειρώμενον ὅτι ἔστιν ὁ τόπος, ἐκ τοῦ τὰ μέρη αὐτοῦ ὡς ὄντα λαμβάνειν, τὸ ζητούμενον δι᾽ ἑαυτοῦ κατασκευάζειν βούλεσθαι. ὁμοίως δὲ ληρεῖν καὶ τοὺς ἔν τινι τόπῳ γίνεσθαί τι ἢ γεγονέναι φάσκοντας, ὅλως μὴ διδομένου τοῦ τόπου. [E] συναρπάζειν [103] δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν τοῦ σώματος ὕπαρξιν μὴ διδομένην [F] αὐτόθεν· καὶ τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑφ᾽ οὗ, [G] δείκνυσθαι ἀνύπαρκτα, παραπλησίως τόπῳ. τὸν δε Ἡσίοδον, μὴ ἀξιόχρεων [H] εἶναι κριτὴν τῶν κατὰ φιλοσοφίαν. καὶ οὕτω διακρουόμενοι τὰ εἰς κατασκευὴν φερόμενα τοῦ εἶναι τόπον, ἤδη καὶ ποικιλότερον κατασκευάζουσιν ὅτι ἀνύπαρκτός ἐστι, ταῖς ἐμβριθεστέραις εἶναι δοκούσαις τῶν Δογματικῶν στάσεσι περὶ τοῦ τόπου προσχρώμενοι, τῇτε τῶν Στωϊκῶν, καὶ τῇ τῶν Περιπατητικῶν, τὸν τρόπον τοῦτον· οἱ Στωϊκοί· [I] φασι κενὸν μὲν εἶναι τὸ οἷόν τε ὑπὸ ὄντος κατέχεσθαι· μὴ κατεχόμενον δὲ, ἢ διάστημα ἔρημον σώματος, ἢ διάστημα ἀκαθεκτούμενον ὑπὸ σώματος· τόπον δὲ, διάστημα ὑπὸ ὄντος κατεχόμενον, καὶ ἐξισαζόμενον τῷ κατέχοντι αὐτόν· νῦν ὂν καλοῦντες τὸ σῶμα, χώραν δὲ, διάστημα, κατὰ μέν τι κατεχόμενον ὑπὸ σώματος κατὰ δέ τι ἀκαθεκτούμενον· ἐνίων χώραν εἰπόντων εἶναι τὸν τόπον τοῦ μεγάλου σώματος· [K] ὡς ἐν μεγέθει τὴν διαφορὰν εἶναι τοῦ τε τόπου καὶ τῆς χώρας. λέγεται οὖν ὅτι ἐπειδὴ διάστημα ὑπὸ σώματος κατεχόμενόν φασιν εἶναι τὸν τόπον, πῶς καὶ

N O T Æ.

Græcorum ad Heſiodum p. 240. Πλάτων (χάος) πανδεχῆ φύσιν λέγει, δεῖ γὰρ τόπον ὑποστήσασθαι, ὃς δέχεται τοὺς εἰς αὐτὸν γεννωμένους. οἱ δὲ εἰρῆσθαί φασι παρὰ τὸ χέεσθαι, ὅ ἐστι χέεσθαι· οἱ δὲ χαδεῖν, ὅ ἐστι χωρεῖν. Vide Hugonem Grotium ad Lucæ XVI. 26.

C εἰ ἔστι τὸ ὑφ᾽ οὗ, καὶ τὸ ἐξ οὗ, ἐστὶ καὶ τὸ ἐν ᾧ] Ita interpungendus hic locus, non ut in editis erat: καὶ τὸ ἐξ οὗ ἐστι, καὶ τὸ ἐν ᾧ.

D τὸ δὲ πρῶτον ἐν ἑκατέρῳ] Duplicem Syllogiſmum hypotheticum compendio propoſuit. Antecedens prioris eſt: *Si eſt, à quo corpus eſt,* cauſſa nempe efficiens. Antecedens in poſteriore argumento: *Si eſt, ex quo corpus eſt* nimirum materia. Conſequens utriusque inde colligitur, *Eſt etiam, in quo eſt corpus,* nempe locus.

E μὴ διδομένου τοῦ τόπου] Articulum è MSS. revocavi.

F τὴν τοῦ σώματος ὕπαρξιν μὴ διδομένην] Corpus non dari, diſputavit noſter ſupra Sect. 38. ſeq.

G καὶ τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑφ᾽ οὗ] Cauſam efficientem non dari Sect. 2. & 13. ſeq. materialem Sect. 30.

H Ἡσίοδον μὴ ἀξιόχρεων] Non mirum à Sexto Heſiodi ſententiam haberi pro tali à qua fas ſit provocare in Philoſophia, cum nullis quamvis celeberrimis Philoſophis hoc tribuat, ut ſuffragio ſuo aliis poſſint præjudicare. Heſiodus autem Poëta fuit & pro rudiore illa ætate fabularum amœne contexendarum ſtudioſior quam accuratioris ſubtilioriſque Philoſophiæ. Hinc & apud Platonem ἀστρονομοῦντες καθ᾽ Ἡσίοδον appellantur qui rudi Minerva & ad vulgi captum non exacte & exquiſite ſiderum ſcientiam tractant.

I οἱ Στωϊκοί] Eadem loci definitio & diſtinctio ab inani ſive κενῷ & à ſpatio ſive χώρᾳ ex Stoicorum ſententia exſtat lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 3. ſeq. & apud Stobæum Eclog. Phyſic. cap. 22. Plutarchum lib. 1. de placitis c. 20. qui eandem tribuit etiam Epicuro, de cujus ſententia noſter lib. 2. contra Phyſ. Sect. 2.

K χώραν τὸν τόπον μεγάλου σώματος] *Spatium* duplici ſenſu à *loco* Stoici diſtinxere: uno, ut notaret quod ex parte inane eſſet, cum locus totus ſit corpore quod ille ambit plenus ac refertus: altero ut deſignaret vaſti alicujus corporis locum ſed vaſtum, atque adeo à loco ut communiter illud vocabulum ſumebant, hoc eſt minoris receptaculi corporis ſola magnitudine diſtinctum, qua ratione ſpatium eſt locus magnus, locus ſpatium breve. Infra Sect. 130. Malui autem χώραν *ſpatium* reddere quam *regionem*, quoniam illud mihi minus videtur habere ambiguitatis, & quæ ampla ac magna ſunt, ſpatioſa ſolemus appellare. Non male tamen *regionem loci* cum Lucretio expreſſeris.

λέγουσιν αὐτὸν εἶναι διάστημα· πότερον τὸ μῆκος τοῦ σώματος, ἢ τὸ πλάτος, ἢ τὸ βάθος μόνον, ἢ τὰς τρεῖς διαστάσεις; εἰ μὲν γὰρ μίαν διάστασιν, οὐκ ἐξισάζεται ὁ τόπος τῷ οὗ τόπος ἐστὶ. πρὸς τῷ καὶ μέρος τοῦ περιεχομένου τὸ περιέχον εἶναι, ὃ παντάπασιν ἀπεμφαίνει. εἰ δὲ αἱ τρεῖς διαστάσεις, ἐπεὶ οὔτε κενὸν ὑπόκειται ἐν τῷ λεγομένῳ τόπῳ, οὔτε ἄλλο σῶμα διάστασιν ἔχον· μένον δὲ τὸ ἐν τόπῳ λεγόμενον εἶναι σῶμα, οὐ συνέστηκεν ἐκ τῶν διαστάσεων· (ἔστι γὰρ τοῦτο μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος, καὶ ἀντιτυπία ἣ ἤδη [L] συμβεβηκέναι λέγεται ταῖς διαστάσεσι ταῖς προειρημέναις) αὐτὸ τὸ σῶμα ἔσται ἑαυτοῦ τόπος, καὶ τὸ αὐτὸ περιέχον. καὶ περιεχόμενον, ὅπερ ἄτοπον. οὐκ ἄρα ἔστι τις [M] διάστασις τόπου ὑποκειμένου. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ ἔστι τι ὁ τόπος. ἐρωτᾶται δὲ καὶ οὗτος ὁ λόγος· ἐπεὶ διπλαῖ αἱ διαστάσεις οὐ θεωροῦνται, καθ᾽ ἕκαστον τῶν ἐν τόπῳ εἶναι λεγομένων, ἀλλὰ ἓν μῆκος καὶ ἓν πλάτος, καὶ ἓν βάθος· πότερον μόνου τοῦ σώματός εἰσιν αἱ διαστάσεις αὗται, ἢ μόνου τοῦ τόπου, ἢ ἀμφοτέρων; ἀλλ᾽ εἰ μὲν μόνου τοῦ τόπου, οὐχ ἕξει τὸ σῶμα ἴδιον μῆκος, οὐδὲ πλάτος [N] οὐδὲ βάθος οὐθέν· ὥστε οὐδὲ σῶμα ἔσται τὸ σῶμα, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ἀμφοτέρων, ἐπεὶ τὸ κενὸν οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει παρὰ τὰς διαστάσεις, αἱ δὲ τοῦ κενοῦ ὑπόκεινται ἐν τῷ σώματι συστατικαὶ οὖσαι αὐτοῦ τοῦ σώματος· τὰ τοῦ κενοῦ συστατικὰ, καὶ τοῦ σώματος ἔσται συστατικά. περὶ μὲν γὰρ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀντιτυπίας οὐκ ἔστι διαβεβαιώσασθαι, καθάπερ ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν. [O] μόνων δὲ τῶν διαστάσεων φαινομένων κατὰ τὸ λεγόμενον σῶμα, αἵπερ εἰσὶ τοῦ κενοῦ, καὶ αἱ αὐταὶ τῷ κενῷ, κενὸν ἔσται τὸ σῶμα. ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ μόνου τοῦ σώματός εἰσιν αἱ διαστάσεις, οὐδεμία ἔσται διάστασις τόπου· διόπερ οὐδὲ ὁ τόπος. εἰ τοίνυν κατ᾽ οὐδένα τῶν προειρημένων τρόπον εὑρίσκεται τόπου διάστασις, οὐδὲ ἔστιν ὁ τόπος. πρὸς τούτοις λέγεται· ὅτι ὅτε ἔπεισι τῷ κενῷ τὸ σῶμα, καὶ γίνεται τόπος, ἤτοι ὑπομένει τὸ κενὸν, ἢ ὑποχωρεῖ, ἢ φθείρεται· ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὑπομένει, αὐτὸ ἔσται καὶ πλῆρες καὶ κενόν. εἰ δὲ ὑποχωρεῖ κενούμενον μεταβατικῶς, ἢ φθείρεται μεταβάλλον, σῶμα ἔσται τὸ κενόν. σώματος γὰρ ἴδιά ἐστι ταῦτα τὰ πάθη. ἄτοπον δὲ τὸ αὐτὸ λέγειν κενὸν καὶ πλῆρες, ἢ ὅτι σῶμά ἐστι τὸ κενόν. ἄτοπον ἄρα τὸ λέγειν, οἷόν τε εἶναι τὸ κενὸν ὑπὸ σώματος κατασχεθῆναι, καὶ γενέσθαι τόπον. διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸ κενὸν ἀνυ-

intervallum eſſe dicant: an longitudinem corporis, an latitudinem, an profunditatem ſolum, an tres illas dimenſiones? Si enim unicam dimenſionem *dicant*, non æquatur locus illi cujus eſt locus: præter quam quod etiam id quod continet, pars eſt ejus quod continetur. quod omnino evidentiæ repugnat. 126. Quod ſi tres illæ dimenſiones *eſſe dicantur*, quum neque vacuum in eo qui locus dicitur, nec aliud corpus habens dimenſionem, ſubjectum ſit, manens autem corpus quod in loco eſſe dicitur, non conſtet ex dimenſionibus, (eſt enim hoc longitudo & latitudo & profunditas & reſiſtendi vis quæ jam dictis dimenſionibus accidere dicitur) ipſum corpus erit ſui ipſius locus, idemque quod continet & quod continetur, quod abſurdum eſt. Non eſt ergo aliqua dimenſio loci ſubjecti: proptereaque nec eſt quicquam locus. 127. Proponitur & hujusmodi ratiocinatio: Quoniam duplices dimenſiones non cernuntur in unoquoque eorum quæ in loco eſſe dicuntur, ſed una longitudo, & una latitudo, & una profunditas: utrum ſolius corporis ſint dimenſiones hæ, an ſolius loci, an utriusque? Sed ſi quidem ſolius loci, non habebit corpus propriam longitudinem, neque latitudinem, nec profunditatem ullam. Itaque nec corpus erit corpus. quod abſurdum eſt. 128. Sin utriusque, quia vacuum nullam ſubſiſtentiam habet præter dimenſiones: vacui *autem* dimenſiones ſubjectæ ſunt corpori: ex quibus conſtat vacuum, ex iisdem corpus conſtabit: Nam de exiſtentia facultatis reſiſtendi non licet liquido affirmare, ut antea docuimus. Quum autem ſolæ dimenſiones appareant in corpore quod vocant, eædem quæ ſunt vacui, & eædem cum vacuo, vacuum erit corpus, quod eſt abſurdum. Quod ſi ſolius corporis ſunt ipſæ dimenſiones, nulla erit loci dimenſio: propterea ne locus quidem. Si ergo per nullum ex ſupradictis modis invenitur loci dimenſio, ne locus quidem eſt. 129. Hoc præterea additur: Quando corpus ingreditur vacuum, & ex vacuo fit locus, aut manet vacuum, aut recedit, aut corrumpitur. Sed ſi quidem manet, idem erit & plenum & vacuum. ſi autem recedit vacuatum, tranſitque, aut mutationem accipiens corrumpitur, corpus erit ipſum vacuum. ſi quidem hæ propriæ ſunt corporis paſſiones. Abſurdum eſt autem dicere idem eſſe vacuum & plenum, aut corpus eſſe ipſum vacuum. Ergo abſurdum eſt etiam dicere fieri poſſe, ut vacuum à corpore contineatur, & fiat locus. 130. Has autem ob cauſas vacuum

NOTÆ.

L *καὶ ἀντιτυπία ἣ ἤδη*] Supra Sect. 39. Omitto monere quod articulus hic in editis exciderat.

M *οὐκ ἄρα ἔστι τις*] Ita MSS. pro *ἔσται*.

N *οὐδὲ πλάτος*] Hæc verba, quæ in editis exciderant, è MSS. reſtitui.

O *ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν*] Supra Sect. 45. ſeq.

quoque

quoque inexiſtens eſſe comperitur, ſiquidem illud à corpore occupari non poteſt, ut fiat locus. Dicebatur enim vacuum eſſe quod à corpore occupari poſſit. Una autem cum his evertitur etiam ſpatii exiſtentia. Sive enim magnus locus eſt ſpatium, una cum loco evertitur: ſive illud dicant quod partim à corpore occupatur, partim eſt vacua dimenſio; cum utriſque ſimul tollitur. Hæc ergo & plura etiam his adverſus Stoicorum opinionem ab aliis diſſidentem, de loco dicuntur. 131. At Peripatetici locum eſſe ajunt extremitatem continentis, quatenus continet. adeo ut locus meus ſit ſuperficies aëris, formata circa meum corpus. Verum ſi quidem id eſt locus, idem & erit & non erit. quum enim in aliquo futurum eſt loco corpus, quatenus quidem nihil eſſe poteſt in eo quod non exiſtit, prius exiſtat locus neceſſe eſt, ut tum demum in ipſo ſit corpus. (ideoque locus erit priusquam in ipſo ſit corpus quod in loco eſſe dicitur) quatenus autem locus efficitur ſuperficie continentis circumformata circa id quod continetur, exiſtere non poteſt locus, priusquam in ipſo ſit corpus. ideoque tum non erit. Abſurdum eſt autem idem dicere & eſſe aliquid, & non eſſe. Locus ergo non eſt extremitas continentis, quatenus continet. 132. Præterea ſi locus eſt aliquid, aut factus ſive genitus eſt, aut non factus. At non factus dici nequit, nam (ut ajunt) efficitur, dum circumformatur corpori quod in ipſo eſt. Sed neque factus: nam, ſi factus eſt aut quum in loco eſt corpus, tunc fit locus, in quo jam dicitur eſſe id quod eſt in loco: aut quum non eſt in ipſo. 133. Atqui nec quum eſt in ipſo. (eſt enim jam locus corporis quod in eo eſt) neque quum non eſt ipſo: ſi quidem formatur, ut ajunt, quod continet, circa id quod continetur, & ita fit locus, nihil autem poteſt formari circa id quod in ipſo non eſt. Quod ſi nec quum eſt corpus in loco, nec quum in illo non eſt, fit locus: præter hæc autem nihil intellectu percipere poſſumus: ne factus ſive genitus quidem eſt locus. At ſi neque factus eſt, neque non factus, ne eſt quidem. 134. Generalius autem hæc quoque dici poſſunt, Si quid eſt locus, aut corpus eſt, aut incorporeum, at horum utrumque in dubium revocatur, ut docuimus: ergo & de loco dubitatur. Locus cum corpore intelligitur cujus eſt locus: at dubia ſunt quæ de corporis exiſtentia diſpu-

πόστατον εὑρίσκεται, εἴγε μὴ δυνατόν ἐστιν αὐτὸ κατασχεθῆναι ὑπὸ σώματος καὶ γενέσθαι τόπον. ἐλέγετο γὰρ κενὸν εἶναι [P] ὃ οἷόν τε ὑπὸ σώματος κατασχεθῆναι. συμπεριτρέπεται δὲ τούτοις καὶ ἡ χώρα. εἴτε γὰρ ὁ μέγας τόπος ἐστὶ χώρα, [Q] συμπεριγράφεται τῷ τόπῳ· εἴτε ἡ κατὰ μέν τι ὑπὸ σώματος κατεχομένη, κατὰ δέ τι κενὴ διάστασις, ἀμφοτέροις συναναιρεῖται. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἔτι πλείω πρὸς τὴν στάσιν τῶν Στωϊκῶν περὶ τοῦ τόπου λέγεται. οἱ δὲ Περιπατητικοὶ [R] φασὶν εἶναι τόπον, τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος, καθὸ περιέχει, ὡς ἐμοῦ τόπον εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀέρος, τὴν περιτετυπωμένην τῷ ἐμῷ σώματι. ἀλλ᾽ εἴπερ τοῦτό ἐστιν ὁ τόπος, τὸ αὐτὸ καὶ ἔσται καὶ οὐκ ἔσται. ὅτε γὰρ μέλλει ἔν τινι τόπῳ γίνεσθαι τὸ σῶμα, καθὸ μὲν [S] οὐδὲν δύναται γενέσθαι ἐν τῷ μὴ ὑπάρχοντι, δεῖ προϋπάρχειν τὸν τόπον, ἵνα οὕτως ἐν αὐτῷ γένηται τὸ σῶμα· (καὶ διὰ τοῦτο ἔσται ὁ τόπος πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸ ἐν τόπῳ σῶμα) καθὸ δὲ περιτυπουμένης τῆς τοῦ περιέχοντος ἐπιφανείας τῷ περιεχομένῳ ἀποτελεῖται, οὐ δύναται ὑποστῆναι ὁ τόπος πρὸ τοῦ ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸ σῶμα· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται τότε. ἄτοπον δὲ τὸ αὐτὸ λέγειν καὶ εἶναί τι καὶ μὴ εἶναι. οὐκ ἄρα ἐστὶ τόπος τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος, καθὸ περιέχει. πρὸς τούτοις εἰ ἔστι τι ὁ τόπος, ἤτοι γεννητός ἐστιν ἢ ἀγέννητος. ἀγέννητος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν· περιτυπούμενος γὰρ (φασὶν) τῷ ἐν αὐτῷ σώματι ἀποτελεῖται. ἀλλ᾽ οὐδὲ γεννητός· εἰ γὰρ γεννητὸς, [T] ἤτοι ὅτε ἐν τόπῳ ἐστὶ τὸ σῶμα, τότε γίνεται ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἤδη λέγεται εἶναι τὸ ἐν τόπῳ, ἢ ὅτε οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. οὔτε δὲ ὅτε ἐν αὐτῷ ἐστιν (ἔστι γὰρ ἤδη τοῦ ἐν αὐτῷ σώματος ὁ τόπος) οὔτε ὅτε οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, εἴγε περιτυποῦται μὲν, ὥς φασιν, τῷ περιεχομένῳ τὸ περιέχον, καὶ οὕτω γίνεται τόπος. τῷ δὲ μὴ ἐν αὐτῷ ὄντι, οὐδὲν δύναται περιτυπωθῆναι. εἰ δὲ μήτε ὅτε ἐν τόπῳ ἐστὶ τὸ σῶμα, μήτε ὅτε οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, γίνεται ὁ τόπος παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν ἐπινοεῖν· οὐδὲ γεννητός ἐστιν ὁ τόπος. εἰ δὲ μήτε γεννητός ἐστι μήτε ἀγέννητος· οὐδὲ ἔστι. κοινότερον δὲ καὶ ταῦτα δύναται λέγεσθαι, εἰ ἔστι τι ὁ τόπος, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον· ἑκάτερον δὲ τούτων ἀπορεῖται, ὡς ὑπεμνήσαμεν· [U] καὶ ὁ τόπος ἄρα ἐστὶν ἄπορος. ὁ τόπος πρὸς τῷ σώματι νοεῖται, οὗ ἐστι τόπος· ἄπορος δέ ἐστιν ὁ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σώματος

N O T Æ.

P κενὸν εἶναι] Supra Sect. 124.

Q ὁ μέγας τόπος ἐστὶ χώρα] Vide dicta, ſi placet, eodem loco.

R οἱ δὲ Περιπατητικοὶ] Ariſtoteles IV. Phyſicor. capite 7. Ammonius in Categorias, ubi de qualitate &c. Vide & Plutarchum lib. 1. de placitis c. 19. Stobæum Eclog. Phyſic. cap. 22. & noſtrum 1. contra Phyſ. Sect. 30. ſeq.

S καθὸ μὲν] Ita MSS. nam in editis μὲν exulat.

T εἰ γὰρ γεννητὸς] Hæc verba quæ in editis exciderant, è MSS. revocavi. Similis cavillatio de tempore, infra Sect. 149.

U ὡς ὑπεμνήσαμεν] Corpus non dari diſputat noſter ſupra Sect. 38. ſeq. nec ἀσώματον ſive incorporale, Sect. 49. Speciatim vero locum nec corpus eſſe neque inane, lib. 2. contra Phyſ. Sect. 10. ſeq.

λόγος·

λόγος· καὶ ὁ περὶ τοῦ τόπου ἄρα. ὁ τόπος ἑκάστου ἀΐδιος μὲν οὐκ ἔστι· γίνεσθαι δὲ λεγόμενος ἀνυπόστατος εὑρίσκεται, γενέσεως μὴ ὑπαρχούσης.[X] ἔνεστι δὲ καὶ ἄλλα πλείω λέγειν. ἀλλ' ἵνα μὴ τὸν λόγον μηκύνωμεν, ἐκεῖνο ἐπακτέον· ὅτι τοὺς Σκεπτικοὺς ἐντρέπουσι μὲν οἱ λόγοι, δυσωπεῖ δὲ καὶ ἡ ἐνάργεια.[Y] διόπερ οὐθετέρῳ προστιθέμεθα, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν Δογματικῶν, ἀλλὰ ἐπέχομεν περὶ τοῦ τόπου.

tantur: ergo & quæ de loco. Locus cujusque æternus quidem non eſt: ſi autem dicitur generari ac fieri, inſubſiſtens comperitur, cum generatio non exiſtat. 135. Poſſunt autem & alia plura dici: ſed, ne longiores ſimus, illud addendum, Scepticis hinc ob rationes, illinc ob rei evidentiam, ſilentium præ pudore imponi. Ideo neutri parti aſſentimur, quantum ad ea quæ à Dogmaticis dicuntur, ſed aſſenſum retinemus de loco.

ΚΕΦ. ιζ'.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΥ.

Τὸ δὲ αὐτὸ πάσχομεν καὶ ἐν τῇ περὶ τοῦ χρόνου ζητήσει. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, δοκεῖ τι εἶναι ὁ χρόνος· ὅσον δὲ ἐπὶ τοῖς περὶ αὐτοῦ λεγομένοις, ἀνυπόστατος φαίνεται. χρόνον γὰρ εἶναί φασιν,[Z] οἱ μὲν διάστημα τῆς τοῦ χρόνου κινήσεως· (χλόνον δὲ λέγω τὸν κόσμον) οἱ δὲ αὐτὴν τὴν κίνησιν τοῦ κόσμου· Ἀριστοτέλης δὲ,[A] ἢ ὥς τινες, Πλάτων,[B] ἀριθμὸν τοῦ ἐν κινήσει προτέρου καὶ ὑστέρου· Στράτων δὲ,[C] ἢ ὥς τινες, Ἀριστοτέλης, μέτρον κινήσεως καὶ μονῆς· Ἐπίκουρος δὲ, καθὼς Δημήτριος ὁ Λάκων[D] φησὶ, σύμπτωμα συμπτωμάτων, παρεπόμενον ἡμέραις τε καὶ νυξὶ καὶ ὥραις, καὶ πάθεσι καὶ ἀπαθείαις, καὶ κινήσεσι καὶ μοναῖς. κατ' οὐσίαν τε, οἱ μὲν σῶμα αὐτὸν ἔφασαν εἶναι, ὡς οἱ περὶ τὸν Αἰνεσίδημον.[E] μηδὲν γὰρ αὐτὸν διαφέρειν τοῦ ὄντος, καὶ τοῦ πρώτου σώματος. οἱ δὲ ἀσώματον.[F] ἤτοι οὖν πᾶσαι αἱ στάσεις αὐταί εἰσιν ἀληθεῖς, ἢ πᾶσαι ψευδεῖς, ἢ τινὲς μὲν ἀληθεῖς, τινὲς δὲ ψευδεῖς· οὔτε δὲ πᾶσαι ἀληθεῖς ὑπάρχειν δύνανται (μάχονται γὰρ αἱ πλεῖσται)

CAP. XVII.

DE TEMPORE.

136. Idem autem nobis in quæſtione de tempore uſu venit. nam quantum ad ea quæ apparent, videtur aliquid eſſe tempus: quantum vero ad ea quæ de ipſo dicuntur, ſubſiſtentiam habere non videtur. Nam tempus alii dicunt eſſe intervallum motus temporis. (Tempus autem dico mundum) alii ipſum motum mundi. Ariſtoteles autem, aut ut aliqui, Plato, numerum ejus quod in motu eſt prius & poſterius. 137. Straton vero, (aut, ſecundum alios, Ariſtoteles) menſuram motus & quietis. At Epicurus (ſicut Demetrius Lacedæmonius ait) accidens accidentium, conſequens dies & noctes, & horas, & paſſiones & impaſſibilitates, & motus & manſiones. 138. Secundum ſubſtantiam autem, alii corpus eſſe ipſum dixerunt, ut Æneſidemus. nihil enim ipſum differre ab ente, & primo corpore. Alii incorporeum. Aut igitur omnes hæ diſcrepantes opiniones veræ ſunt, aut omnes falſæ: aut aliquæ veræ, aliquæ falſæ. At neque omnes veræ eſſe poſſunt (plurimæ enim earum inter ſe pugnant)

NOTÆ.

X *γενέσεως μὴ ὑπαρχούσης*] Generationem nullam dari contendit noſter ſupra Sect. 110. ſeq.

Y *ἐνάργεια*] Ita MSS. recte pro *ἐνέργεια*.

Z *χρόνον γὰρ εἶναί φασι*] Ariſtoteles lib. 4. Phyſicor. cap. 10. *οἱ μὲν τὸν χρόνον τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν εἶναί φασιν, οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτήν.* Priorem ſententiam Platoni, alteram Pythagoræ tribuit Plutarchus lib. 1. de placitis Philoſophor. cap. 11. & 12. Simplicius in IV. Phyſic. p 165. *οἱ μὲν τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν καὶ περιφορὰν τὸν χρόνον εἶναί φασιν, ὡς τὸν Πλάτωνα νομίζουσιν, ὅ, τε Εὔδημος καὶ ὁ Θεόφραστος, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτὴν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς τοὺς Πυθαγορικοὺς ἱστοροῦσι λέγειν, οἱ παρακούσαντες ἴσως τοῦ Ἀρχύτου λέγοντος καθόλου τὸν χρόνον διάστημα τῆς τοῦ παντὸς φύσεως.* Confer Sextum noſtrum lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 170. & Gaſſendum ad librum decimum Laërtii p. 318.

A *Ἀριστοτέλης δὲ*] Libro 4. Phyſ. c. 11.

B *ἢ ὥς τινες Πλάτων*] Verius eſt, tempus à Platone definitum *τὴν τοῦ οὐρανοῦ φοράν*, ut à Laërtio III. 73. eſt annotatum. Sane in Timæo ait *χρόνον ἅμα οὐρανῷ γεγονέναι*, ad quem locum præter Chalcidium p. 198. conferendus Plutarchus quæſt. Platonic. p. 1006. Cum Platone facit Zacharias Mytilenæus p. 188. Jo. Philoponus de Mundi creatione p. 7. & ante hos Philo Judæus libro *περὶ ἀφθαρσίας κόσμου* p. 727. & 730. qui tempus *διάστημα κοσμικῆς κινήσεως* appellat.

C *Στράτων δὲ*] Conferendus Simplius in IV. Phyſicor. p. 168. edit. Græcæ Aldinæ. Noſter libro 2. adverſus Phyſicos: *Στράτων ὁ Φυσικὸς ἔλεγεν χρόνον ὑπάρχειν μέτρον πάσης κινήσεως καὶ μονῆς.* Stobæus Eclog. Phyſ. p. 19. *Στράτων τὸν χρόνον ἔλεγε τῶν ἐν κινήσει καὶ ἠρεμίᾳ ποσόν.*

D *Ἐπίκουρος δὲ, καθὼς Δημήτριος ὁ Λάκων*] Idem Stobæus loco laudato: *Ἐπίκουρος σύμπτωμα, τοῦτο δ' ἐστὶ παρακολούθημα κινήσεων.* Ad hanc Epicuri ſententiam intelligendam conferendus omnino Sextus noſter lib. 2. adverſus Phyſicos, ubi itidem Demetrium Lacedæmonium auctorem laudat, Epicureum celebertimum & Strabone XIV. p. 658 teſte Protarchi Bargyleitæ diſcipulum qui Baſilidi ſucceſſit, ut Baſilides Dionyſio (qui quod à Stoicis defeciſſet *μεταθέμενος* dictus eſt) Dionyſius Polyſtrato, Hermacho Polyſtratus, Hermachus Epicuro. Meminit hujus Demetrii Laconis Laërtius X. 26. & Erotianus in *κλαγγώδη*, ut Menagio jam obſervatum. Idem laudatur noſtro 2. contra Logicos ubi *ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἐπικούρειον αἵρεσιν ἐπιφανῶν* fuiſſe teſtatur. Quod *σύμπτωμα συμπτωμάτων* hoc loco Sextus appellat, Luciano in vitarum au ctione T. 1. p. 381. dicitur *παρασύμβαμα.*

E *οἱ περὶ τὸν Αἰνεσίδημον*] Æneſidemus hac in parte ſecutus eſt ſententiam Heracliti, qui tempus nihil differre exiſtimavit à corporibus ipſis quorum duratio eſſe intelligitur. Sextus lib. 2. adverſus Phyſicos: *σῶμα μὲν οὖν ἔλεξεν εἶναι τὸν χρόνον Αἰνησίδημος κατὰ τὸν Ἡράκλειτον. μὴ διαφέρειν γὰρ αὐτὸν τοῦ ὄντος καὶ τοῦ πρώτου σώματος.* Videtur autem *τὸ ὂν* & *πρῶτον σῶμα* vocaſſe Heraclitus ignem ex quo omnia perpetuo motu generari & in quem abire viciſſim omnia ſtatuebat.

F *οἱ δὲ ἀσώματον*] Stoicorum hæc ſententia. Vide libr. 2. adverſus Phyſicos, Laërtium VII. 141. & Lipſium lib. 2. Phyſiologiæ Stoicorum diſſ. 24.

neque omnes falſæ eſſe concedentur à Dogmaticis. 139. Quinetiam ſi falſum eſſe concedatur, quod tempus ſit corpus, & falſum etiam, quod ſit incorporeum: eadem opera temporis inexiſtentia concedetur; præter hæc enim nihil aliud eſſe poteſt. Nec vero quæ ſint opiniones veræ, quæ falſæ, poſſibile eſt comprehendere, tum propter æqualis ponderis in utramque partem diſputationes, tum propter eam, quæ de criterio eſt & de demonſtratione, dubitationem. 140. Itaque propter hæc nihil de tempore affirmare poterimus. Deinde quia non ſine motu aut etiam quiete tempus ſubſiſtere dicitur, everſo motu pariter & quiete ſublata, tollitur & tempus. Nihilominus tamen hæc quoque nonnulli adverſus tempus adferunt: 141. Si eſt tempus, aut finitum eſt, aut infinitum: ſed ſi quidem finitum eſt, ab aliquo tempore cœpit, & in aliquod tempus deſinet: ideoque aliquando erat tempus quum non eſſet tempus, antequam ipſum eſſe incepiſſet: & erit aliquando tempus quum non erit tempus: nempe ubi ipſum deſierit eſſe. quod abſurdum eſt. Non ergo finitum eſt tempus. 142. Quod ſi infinitum eſt, quia aliud dicitur præteritum, aliud præſens, aliud futurum. futurum & præteritum aut ſunt, aut non ſunt. Verum ſi non ſunt, quum ſolum præſens relinquatur (quo brevius nihil eſſe poteſt) finitum erit tempus: & ita conſequentur eædem dubitationes quæ principio. At ſi præteritum eſt, etiam futurum eſt: præſens autem erit utrumque ipſorum. At vero abſurdum dicere præſens, quod eſt præteritum & quod futurum. Ergo infinitum non eſt tempus. Quod ſi neque infinitum, neque finitum eſt tempus, ne ullo quidem modo eſt. 143. Ad hæc, ſi eſt tempus, aut diviſibile eſt, aut indiviſibile. Indiviſibile certe non eſt: (dividitur enim in præſens & præteritum & futurum, ut ipſi ajunt) ſed neque diviſibile. nam unumquodque diviſibilium menſuratur ab aliqua ſui parte, quum unamquamque partem menſurati obeat menſurans, ut quum digito cubitum metimur. At tempus menſurari non poteſt ab aliqua ſui parte. nam (verbi gratia) ſi præſens menſurat præteritum, erit in præterito, & propterea præteritum: & in futuro, ſimiliter futurum. & futurum, ſi alia menſuret, præſens erit & præteritum, & præteritum itidem, futurum erit & præſens. quod rationi repugnat. Ergo ne diviſibile quidem eſt. Quod ſi neque

οὔτε πᾶσαι ψευδεῖς εἶναι δοθήσονται ὑπὸ τῶν Δογματικῶν. καὶ ἄλλως εἰ δοθείη ψεῦδος μὲν εἶναι, τὸ, σῶμα εἶναι τὸν χρόνον, ψεῦδος δὲ καὶ τὸ, ὅτι ἀσώματός ἐστιν αὐτόθεν· δοθήσεται ἡ τοῦ χρόνου ἀνυπαρξία· παρὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲν εἶναι δύναται ἕτερον. οὔτε τίνες μέν εἰσιν ἀληθεῖς, τίνες δὲ ψευδεῖς, δυνατὸν καταλαβεῖν, διά τε τὴν ἰσοσθενῆ διαφωνίαν, καὶ τὴν ἀπορίαν τὴν κατὰ κριτήριόν τε καὶ τὴν ἀπόδειξιν. G ὥστε διὰ ταῦτα οὐδὲν ἕξομεν περὶ χρόνου διαβεβαιώσασθαι. εἶτα ἐπεὶ οὐκ ἄνευ κινήσεως ἢ καὶ μονῆς ὁ χρόνος ὑφεστάναι δοκεῖ, τῆς κινήσεως ἀναιρουμένης, H ὁμοίως δὲ καὶ τῆς μονῆς, ἀναιρεῖται ὁ χρόνος. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὰ δὲ φασί τινες κατὰ τοῦ χρόνου, εἰ ἔστι χρόνος, ἤτοι πεπέρασται ἢ ἄπειρός ἐστιν· ἀλλ' εἰ μὲν πεπέρασται, ἀπό τινος χρόνου ἤρξατο, καὶ εἴς τινα χρόνον λήξει· I διὰ δὲ τοῦτο ἦν ποτε χρόνος ὅτε οὐκ ἦν χρόνος, πρὸ τοῦ ἄρξασθαι αὐτόν· καὶ ἔσται ποτὲ χρόνος ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος, μετὰ τὸ λῆξαι αὐτὸν, ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν πεπέρασται ὁ χρόνος. K εἰ δὲ ἄπειρός ἐστιν, ἐπεὶ τὸ μέν τι αὐτοῦ λέγεται παρῳχηκὸς, τὸ δὲ, ἐνεστὸς, τὸ δὲ, μέλλον· ὁ μέλλων καὶ ὁ παρῳχηκὼς, ἤτοι εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσιν· ἀλλ' εἰ οὐκ εἰσιν, μόνου τοῦ ἐνεστῶτος ὑπολειπομένου, ὅς ἐστιν ἀκαριαῖος, πεπερασμένος ἔσται ὁ χρόνος, καὶ ἀκολουθήσουσιν αἱ ἀρχῆθεν ἀπορίαι· εἰ δὲ ὁ παρῳχηκώς ἐστι, καὶ ὁ μέλλων ἐστιν· ἐνεστὼς δὲ ἔσται ἑκάτερος αὐτῶν. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν ἐνεστῶτα τὸν παρῳχηκότα, καὶ τὸν μάλλοντα χρόνον. οὐκοῦν οὐδὲ ἄπειρός ἐστιν ὁ χρόνος. εἰ δὲ μήτε ἄπειρος μήτε πεπερασμένος, οὐδὲ ἔστιν ὅλως χρόνος. πρὸς τούτοις εἰ ἔστιν ὁ χρόνος, ἤτοι μεριστός ἐστιν ἢ ἀμέριστος. L ἀμέριστος μὲν οὖν οὐκ ἔστι· (διαιρεῖται γὰρ εἴς τε τὸν ἐνεστῶτα καὶ εἰς τὸν παρῳχηκότα, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα, ὡς αὐτοί φασιν.) ἀλλ' οὐδὲ μεριστός. ἕκαστον γὰρ τῶν μεριστῶν καταμετρεῖται ὑπό τινος ἑαυτοῦ μέρους, καθ' ἕκαστον μέρος τοῦ μετρουμένου γινομένου τοῦ μετροῦντος· ὡς ὅταν δακτύλῳ πῆχυν μετρῶμεν. ὁ δὲ χρόνος οὐ δύναται καταμετρεῖσθαι ὑπό τινος ἑαυτοῦ μέρους. εἰ γὰρ ὁ ἐνεστὼς (λόγου χάριν) καταμετρεῖ τὸν παρῳχημένον, ἔσται κατὰ τὸν παρῳχηκότα· καὶ διὰ τοῦτο παρῳχηκώς· καὶ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ὁμοίως μέλλων. καὶ ὁ μέλλων, εἰ καταμετροίη τοὺς ἄλλους, ἐνεστὼς ἔσται καὶ παρῳχηκὼς· καὶ ὁ παρῳχηκὼς παραπλησίως, μάλλων ἔσται καὶ ἐνεστώς· ὅπερ ἀπεμφαίνει. οὐκοῦν οὐδὲ μεριστός ἐστιν. εἰ δὲ μήτε

NOTÆ.

G κατὰ κριτήριόν τε καὶ τὴν ἀπόδειξιν] Ita legendum ex MSS. pro κατακριτήριον καί. Confer quæ adverſus exiſtentiam criterii veritatis diſputata ſunt ſupra lib. 2. capite IV. & ſeq. & adverſus demonſtrationem cap. XIII.

H τῆς κινήσεως ἀναιρουμένης] Motum non dari diſputavit ſupra hoc libro capite VII. ſeq & μονὴν capite XV.

I λήξει] MS. Vratislav. λήξῃ.

K οὐ τοίνυν πεπέρασται ὁ χρόνος] Idem argumentum lib. 2. adverſus Phyſicos & adverſus Muſicos.

L ἤτοι μεριστός ἐστιν ἢ ἀμέριστος] Etiam hoc & quod inde ſequitur argumentum habes utroque eodem loco.

ἀμέριστος,

ἀμέριστος, μήτε μεριστός· οὐδὲ ἔστιν. ὅ, τε χρόνος λέγεται τριμερὴς εἶναι· καὶ τὸ μὲν παρῳχηκὼς, τὸ δὲ ἐνεστὼς, τὸ δὲ μέλλων· ὧν ὁ μὲν παρῳχηκὼς καὶ ὁ μέλλων οὐκ εἰσιν· εἰ γὰρ εἰσι νῦν, ὅ, τε παρῳχηκὼς καὶ ὁ μέλλων χρόνος, ἔσται ἐνεστὼς ἑκάτερος αὐτῶν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἐνεστώς· εἰ γὰρ ἔστιν ὁ ἐνεστὼς χρόνος, ἤτοι ἀμέριστός ἐστιν, ἢ μεριστός. ἀμέριστος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν· ἐν γὰρ τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ λέγεται τὰ μεταβάλλοντα μεταβάλλειν· [M] οὐδὲν δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ μεταβάλλει· οἷον ὁ σίδηρος εἰς μαλακότητα, ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ὥστε οὐκ ἔστιν ἀμέριστος ὁ ἐνεστὼς χρόνος· ἀλλ' οὐδὲ μεριστός· εἰς ἐνεστῶτα μὲν γὰρ οὐκ ἂν μερισθείη· ἐπεὶ διὰ τὴν ὀξεῖαν ῥύσιν [N] τῶν ἐν κόσμῳ, ἀπερινοήτως ὁ ἐνεστὼς εἰς παρῳχηκότα μεταβάλλειν λέγεται· ἀλλ' οὐδ' εἰς παρῳχηκότα καὶ μέλλοντα· ἔσται γὰρ οὕτως ἀνύπαρκτος. τὸ μέν τι μηκέτι ὂν ἔχων μέρος ἑαυτοῦ· τὸ δὲ μηδέπω ὄν. ὅθεν οὐδὲ τέλος τοῦ παρῳχημένου καὶ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος εἶναι δύναται ὁ ἐνεστώς· ἐπεὶ καὶ ἔσται καὶ οὐκ ἔσται. ἔσται μὲν οὖν ὡς ἐνεστὼς, οὐκ ἔσται δὲ, ἐπεὶ μὴ ἔστιν αὐτοῦ τὰ μέρη. οὐκοῦν οὐδὲ μεριστός ἐστιν. εἰ δὲ μήτε ἀμεριστός ἐστιν ὁ ἐνεστὼς, μήτε μεριστός· οὐδὲ ἔστιν. μὴ ὄντος δὲ τοῦ ἐνεστῶτος, μήτε τοῦ παρῳχημένου, μηδὲ τοῦ μέλλοντος· οὐδὲ ἔστι τι χρόνος. τὸ γὰρ ἐξ ἀνυπάρκτου συνεστὼς, ἀνύπαρκτόν ἐστι. λέγεται κατὰ τοῦ χρόνου κἀκεῖνος ὁ λόγος· εἰ ἔστι χρόνος, ἤτοι γενητός ἐστι [O] καὶ φθαρτὸς, ἢ ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος. ἀγένητος μὲν οὖν καὶ ἄφθαρτος οὐκ ἔστιν. εἴγε αὐτοῦ τὸ μὲν παρῳχηκέναι λέγεται καὶ μηκέτι εἶναι· τὸ δὲ μέλλειν καὶ μηδέπω εἶναι· ἀλλ' οὐδὲ γενητὸς καὶ φθαρτός. τὰ γὰρ γινόμενα ἔκ τινος ὄντος γίγνεσθαι δεῖ, καὶ τὰ φθειρόμενα εἴς τι ὂν φθείρεσθαι κατὰ τὰς τῶν Δογματικῶν [P] αὐτῶν ὑποθέσεις. εἰ οὖν εἰς τὸν παρῳχημένον φθείρεται, εἰς οὐκ ὂν φθείρεται. καὶ εἰ ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεται, ἐξ οὐκ ὄντος γίνεται. οὐθέτερος γὰρ [Q] αὐτῶν ἐστιν. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν τι ἐξ οὐκ ὄντος γίνεσθαι, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. οὐκ ἄρα γενητὸς καὶ φθαρτός ἐστιν ὁ χρόνος. εἰ δὲ μήτε ἀγένητος καὶ ἄφθαρτός ἐστι, μήτε γεννητὸς καὶ φθαρτός. οὐδὲ ὅλως ἐστί. πρὸς τούτοις, ἐπεὶ πᾶν τὸ γινόμενον [R] ἐν χρόνῳ γίγνεσθαι δο-

indiviſibile eſt, neque diviſibile, ne eſt quidem omnino. 144. Præterea tempus dicitur tripartitum eſſe, & aliud eſſe præteritum, aliud præſens, aliud futurum: è quibus præteritum quidem & futurum non ſunt: (nam ſi nunc ſunt præteritum & futurum tempus, præſens erit utrumque ipſorum.) imo ne præſens quidem. nam ſi eſt præſens tempus, aut indiviſibile eſt aut diviſibile. Indiviſibile certe non eſt: nam in præſenti tempore dicuntur mutari ea quæ mutantur: nihil autem in indiviſibili tempore mutatur: ut ferrum in mollitiem, aut aliorum unumquodque. Ergo indiviſibile non eſt præſens tempus. 145. Sed ne diviſibile quidem: nam in præſentia nunquam dividi contigerit, quoniam propter velocem fluxum eorum quæ ſunt in mundo, præſens ita in præteritum mutari dicitur, ut intellectu percipi non poſſit. Sed ne in præteritum quidem & futurum: nam ita nullum exiſtet, utpote habens unam quidem partem ſui non amplius exiſtentem, alteram nondum exiſtentem. 146. Unde nec finis præteriti principiumque futuri poteſt eſſe præſens. nam ſic & erit, & non erit: erit quidem ut præſens: non erit autem, quia non ſunt ejus partes. Ergo ne diviſibile quidem eſt. Quod ſi neque indiviſibile eſt præſens, neque diviſibile, ne eſt quidem præſens. Si autem non ſit præſens, neque præteritum, neque futurum, ne tempus quidem eſt. nam quod ex non exiſtente conſtat, non exiſtit. 147. Affertur adverſus tempus & illa ratiocinatio: Si eſt tempus, aut genitum eſt & corruptibile, aut non genitum & incorruptibile. Non genitum quidem & incorruptibile non eſt: ſi quidem partim præteriiſſe dicitur, & non amplius eſſe: partim eſſe futurum, & nondum eſſe. 148. Sed ne genitum quidem & corruptibile. nam quæ fiunt, ex aliquo ente fieri oportet: & quæ corrumpuntur, in aliquod ens corrumpi, ſecundum ipſorum Dogmaticorum ſuppoſitiones. Si ergo in præteritum corrumpitur, in non ens corrumpitur. & ſi ex futuro fit, ex non ente fit. neutrum enim ipſorum exiſtit. Abſurdum eſt autem dicere aliquid ex non ente fieri, aut in non ens corrumpi. Itaque non eſt genitum & corruptibile tempus. Quod ſi neque non genitum & incorruptibile eſt, neque genitum & corruptibile, ne eſt quidem prorſus. 149. Ad hæc vero, quia omne quod fit, in tempore fieri videtur, ſi fit tem-

NOTÆ.

M τὰ μεταβάλλοντα μεταβάλλειν] Supra Sect. 107.

N διὰ τὴν ὀξεῖαν ῥύσιν] Confer quæ ex Chryſippo Stobæus p. 20. ſeq. Eclog. Phyſic. & Plutarchus de communibus notitiis adverſus Stoicos p. 1081.

O ἤτοι γενητός ἐστι] Idem argumentum una cum eo quod proxime ſequitur, exſtat etiam libr. 2. adverſus Phyſicos.

P κατὰ τὰς τῶν Δογματικῶν] Omnium fere ſectarum apud Græcos Philoſophi in hoc conſentiunt, *ex nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reverti*, quod dogma multis probare conatur Lucretius lib. 1. verſ. 151. ſeq. & *κοινὴν δόξαν* hanc Phyſicorum appellat Ariſtoteles lib. 1. Phyſicorum cap. 5.

Q οὐθέτερος γάρ] Ita MSS. pro *οὐθέτερον*.

R πᾶν τὸ γινόμενον] Ita MSS. pro *γιγνόμενον*.

pus, in tempore fit. Aut ergo ipſum in ſeipſo fit, aut alterum in altero. Sed ſi quidem ipſum in ſeipſo, idem & erit & non erit: quia enim id in quo aliquid fit, debet prius exiſtere quam id quod in ipſo fit, tempus quod in ſeipſo fit, ſi quidem fit, nondum eſt: at ſi in ſeipſo fit, jam eſt. Quocirca ne in ſeipſo quidem fit. 150. Sed neque alterum in altero. nam ſi præſens in futuro fit, futurum erit præſens: & ſi in præterito, præteritum. Eadem vero & de aliis temporibus dicenda. Ergo ne fit quidem tempus alterum in altero. Quod ſi neque ipſum in ſeipſo fit, nec alterum in altero, ne genitum quidem eſt tempus. Oſtenſum autem jam fuit, nec eſſe quidem non genitum. Quum itaque neque genitum ſit, neque non genitum, ne eſt quidem ullo modo. Nam unumquodque eorum quæ ſunt, aut genita eſſe aut non genita neceſſe eſt.

κεῖ, εἰ γίνεται ὁ χρόνος ἐν χρόνῳ γίνεται. ἤτοι οὖν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γίνεται, ἢ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ, τὸ αὐτὸ καὶ ἔσται καὶ οὐκ ἔσται. ἐπεὶ γὰρ τὸ, ἐν ᾧ τι γίγνεται, τοῦ, ἐν ᾧ γιγνομένου ὀφείλει προϋπάρχειν, ὁ γιγνόμενος ἐν ἑαυτῷ χρόνος, εἰ μὲν γίνεται, οὐδέπω ἐστίν· εἰ δὲ ἐν ἑαυτῷ γίνεται, [S] ἤδη ἐστίν. ὥστε οὔτε γίνεται ἐν ἑαυτῷ, ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ ἕτερος. εἰ γὰρ ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ μέλλοντι γίγνεται, μέλλων ἔσται ὁ ἐνεστώς· καὶ εἰ ἐν τῷ παρῳχηκότι ὁ παρῳχηκώς. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρόνων. ὥστε οὐδὲ ἕτερος χρόνος ἐν ἑτέρῳ γίνεται χρόνῳ. εἰ δὲ μήτε αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γίνεται, μήτε ἕτερος ἐν ἑτέρῳ, οὐδὲ γενητός ἐστιν ὁ χρόνος. ἐδείκνυτο δὲ ὅτι οὐδὲ ἀγένητός ἐστι. μήτε οὖν γενητὸς ὤν, μήτε ἀγένητος· οὐδὲ ὅλως ἐστίν. ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων, ἤτοι γενητὸν ἢ ἀγένητον εἶναι προσήκει.

Cap. XVIII.
De Nvmero.

151. QVONIAM autem tempus non videtur abſque numero conſiderari, etiam de numero paucis diſſerere non ab re fuerit. Nam conſuetudinem quidem ſequentes, & citra ullum dogma, numerare nos aliquid dicimus, & numerum aliquid eſſe audimus: ſed Dogmaticorum curioſitas nos ad hanc quoque adverſus illum provocat diſputationem. 152. Primum enim Pythagorici elementa etiam mundi numeros eſſe dicunt. Apparentia enim ſenſibus, compoſita eſſe ajunt: ſimplicia autem eſſe oportere elementa. obſcura igitur ſenſibus eſſe. Ex obſcuris porro alia eſſe corpora, ut vapores & moleculas, alia incorporea, ut formas, & ideas, numeroſque. At corpora quidem eſſe compoſita, conſtantia ex longitudine & latitudine & profunditate & reſiſtendi vi, aut etiam pondere. Non ſolum igitur obſcura ſenſibus, ſed etiam incorporea eſſe elementa. 153. Quinetiam numerum in unoquoque incorporeo animadverti poſſe, nam aut unum eſt, aut duo, aut plura. Unde ab illis colligitur elementa rerum omnium, eſſe obſcuros ſenſibus & incorporeos, & quos in omnibus obſervare rebus licet, numeros. Neque numeros ſimpliciter, ſed unitatem, & qui per additionem unitatis fit binarium indefinitum, ex cujus

ΚΕΦ. ιη'.
ΠΕΡΙ ΑΡΙΘΜΟΥ.

Ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος δοκεῖ μὴ ἄνευ ἀριθμοῦ θεωρεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη ἄτοπον καὶ περὶ ἀριθμοῦ [T] βραχέα διεξελθεῖν. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ συνηθείᾳ, καὶ ἀδοξάστως ἀριθμεῖν τι φαμὲν· καὶ ἀριθμὸν εἶναί τι ἀκούομεν. ἡ δὲ τῶν Δογματικῶν περιεργία, καὶ τὸν κατὰ τούτου κεκίνηκε λόγον. αὐτίκα γοῦν οἱ ἀπὸ τῶν Πυθαγόρου [U] καὶ στοιχεῖα τοῦ κόσμου τοὺς ἀριθμοὺς εἶναι λέγουσι. φασὶ γοῦν ὅτι τὰ φαινόμενα ἔκ τινος συνέστηκεν· ἁπλᾶ δὲ εἶναι δεῖ τὰ στοιχεῖα· ἄδηλα ἄρα ἐστὶ τὰ στοιχεῖα. τῶν δὲ ἀδήλων τὰ μέν ἐστι σώματα, ὡς οἱ ἀτμοὶ καὶ οἱ ὄγκοι· τὰ δὲ ἀσώματα, ὡς σχήματα καὶ ἰδέαι καὶ ἀριθμοί. ὧν τὰ μὲν σώματά ἐστι σύνθετα, συνεστῶτα ἔκ τε μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, καὶ ἀντιτυπίας [X] ἢ καὶ βάρους. οὐ μόνον ἄρα [Y] ἄδηλα, ἀλλὰ καὶ ἀσώματά ἐστι τὰ στοιχεῖα. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀσωμάτων ἕκαστον ἐπιθεωρούμενον ἔχει τὸν ἀριθμόν. ἢ γὰρ ἕν ἐστιν, ἢ δύο, ἢ πλείω. δι' ὧν συνάγεται ὅτι τὰ στοιχεῖα τῶν ὄντων εἰσὶν, οἱ ἄδηλοι καὶ ἀσώματοι καὶ πᾶσιν ἐπιθεωρούμενοι ἀριθμοί· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ἥτε μονὰς καὶ ἡ κατὰ ἐπισύνθεσιν τῆς μονάδος [Z] γινομένη ἀόριστος

δυάς.

NOTÆ.

S εἰ δὲ ἐν ἑαυτῷ γίνεται] Similis de loco cavillatio ſupra Sect. 133.

T καὶ περὶ ἀριθμοῦ] Conferendus liber 2. adverſus Phyſicos.

U οἱ ἀπὸ τῶν Πυθαγόρου] Supra Sect. 32. Proclus in Timæum Platonis p. 6. de Pythagoricis: τοῖς ἀριθμοῖς πᾶσαν τὴν φυσικὴν ποίησιν ἔλεγον συνέχεσθαι, καὶ κατὰ ἀριθμοὺς συνεστάναι πάντα τὰ δημιουργήματα τῆς φύσεως. εἶναι δὲ τοὺς ἀριθμοὺς τούτους μετεχομένους, ὥσπερ καὶ πάντα τὰ ἐγκόσμια εἴδη μεθεκτά ἐστιν. Hinc Pythagoricis ἀριθμὸς μακάρων καὶ ἀνδρῶν, & τετρακτὺς παγὰ ἀενάου φύσεως. Quomodo autem elementa ex numeris conſiſtere docuerit Pythagoras, leges apud Hermiam in irriſione Philoſophorum c. 15.

X ἔκ τε μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ἀντιτυπίας] Corporis hæc definitio, ſupra Sect. 39.

Y οὐ μόνον ἄρα] Ita MSS. pro οὐ μόνον γάρ.

Z ἥτε μονὰς καὶ ἡ κατὰ ἐπισύνθεσιν τῆς μονάδος] Ita MSS. pro ὅτε μονὰς καὶ ἡ κατὰ σύνθεσιν.

δυάς. [A] ἧς κατὰ μετουσίαν αἱ κατὰ μέρος γίγνονται δυάδες, δυάδες. ἐκ τούτων γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους γίγνεσθαι ἀριθμοὺς, [B] τοὺς ἐπιθεωρουμένους τοῖς ἀριθμητοῖς, καὶ τὸν κόσμον κατασκευάζεσθαι λέγουσι. τὸ μὲν γὰρ σημεῖον τὸν τῆς μονάδος [C] ἐπέχειν λόγον· τὴν δὲ γραμμὴν τὸν τῆς δυάδος· (δύο γὰρ σημείων μεταξὺ θεωρεῖσθαι ταύτην) τὴν δὲ ἐπιφάνειαν τὸν τῆς τριάδος· (ῥύσιν γὰρ εἶναί φασι τῆς γραμμῆς εἰς πλάτος, ἐπ' ἄλλο σημεῖον ἐκ πλαγίου κείμενον.) τὸ δὲ σῶμα τὸν τῆς τετράδος. ἐπανάστασιν γὰρ γίγνεσθαι τῆς ἐπιφανείας, ἐπί τι σημεῖον ὑπερκείμενον. καὶ οὕτω τὰ σώματα καὶ ὅλον τὸν κόσμον ἀνειδωλοποιοῦσιν, ὅν τινα καὶ διοικεῖσθαί φασι κατὰ ἁρμονικοὺς λόγους. [D] τόν τε διὰ τεσσάρων, ὅς ἐστιν ἐπίτριτος, (ὡς ἔχει πρὸς τὰ ἓξ, τὰ ὀκτὼ) καὶ τὸν διὰ πέντε, ὅς ἐστιν ἡμιόλιος· (ὡς ἔχει πρὸς τὰ ἓξ τὰ ἐννέα) καὶ τὸν διὰ πασῶν, ὅς ἐστι διπλάσιος· (ὡς ἔχει πρὸς τὰ ἓξ τὰ δώδεκα) ταῦτά τε οὖν ὀνειροπολοῦσι, καὶ ὅτι ἕτερόν τι ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς παρὰ τὰ ἀριθμητὰ, κατασκευάζουσι· λέγοντες, ὅτι εἰ τὸ ζῶον κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον [E] ἐστὶν, εἰ τύχοι, ἓν, τὸ φυτὸν, ἐπεὶ μή ἐστι ζῶον, οὐκ ἔσται ἕν· ἐστὶ δὲ καὶ φυτὸν ἕν· οὐκ ἄρα τὸ ζῶον ἕν ἐστι. [F] ἀλλὰ κατά τι ἕτερον ἐπιθεωρούμενον ἔξωθεν αὐτῷ οὗ μετέχει ἕκαστον· καὶ γίνεται δι' αὐτὸ ἕν. καὶ εἰ τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμὸς, ἐπειδὴ ἄνθρωποί εἰσιν οἱ ἀριθμητοὶ, καὶ βόες, εἰ τύχοι, καὶ ἵπποι· ἄνθρωποι καὶ βόες καὶ ἵπποι, ἔσται ὁ ἀριθμός. καὶ λευκὸς ἀριθμὸς, καὶ μέλας καὶ γενειήτης, εἰ τύχοιεν τοιοῦτοι τυγχάνοντες, οἱ μετρούμενοι. ταῦτα δέ ἐστιν ἄτοπα. οὐκ ἄρα τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμὸς, ἀλλ' ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχει παρὰ ταῦτα καθ' ἣν καὶ ἐπιθεωρεῖται τοῖς ἀριθμητοῖς,

participatione ſinguli binarii fiunt binarii. 154. Ex his & alios fieri numeros, quos in rebus numeratis obſervare fas eſt, quosque mundum conſtituere dicunt. Nam punctum vicem unitatis obtinere, lineam binarii: (hanc enim intelligi inter duo puncta) ſuperficiem ternarii: (ſiquidem ajunt illam eſſe fluxum lineæ in latitudinem ad aliud ſignum ex transverſo poſitum) corpus autem quaternarii: (id enim fieri ex ſuperficie ad aliquod punctum ſuperpoſitum aſſurgente.) 155. Atque ita corporis & totius mundi ſimulachra hæc nobis fingunt, quem etiam ſecundum harmonicas proportiones gubernari affirmant, ut ſecundum harmoniam dia teſſaron ſive proportionem ſeſquitertiam, (ut ſe habent octo ad ſex) & harmoniam diapente, ſive proportionem ſeſquialteram, (ut ſe habent novem ad ſex) & harmoniam diapaſon, quæ eſt proportio dupla, ut duodecim ſe habent ad ſex. 156. Hæc igitur ſomniant, & numerum eſſe aliud quam ea quæ numerantur, aſtruunt, dicentes: Si animal ſit ſecundum ſui ipſius reſpectum, unum, planta, quia non eſt animal, non erit unum. Atqui etiam planta eſt unum: ergo animal non eſt unum, ſed ſecundum quiddam aliud quod extrinſecus conſideratur in illo cujus unumquodque particeps eſt, & unum fit propter ipſum. Ac, ſi ea quæ numerantur ſunt numerus, quum homines ſint qui numerantur, & boves (verbi gratia) & equi: homines & boves & equi erunt numerus. atque adeo albus numerus, & niger, & barbatus: ſi forte tales contigerit eſſe eos qui numero menſurantur. 157. Hæc vero ſunt abſurda. Ergo numerus non eſt ea quæ numerantur: ſed propriam habet ſubſiſtentiam præter hæc, ſecundum quam etiam conſideratur in iis quæ numerantur, & eſt ele-

N O T Æ.

A ἀόριστος δυάς] Sic haud dubie legendum pro *ἄριστος* ex quo nullum ſenſum exſculpere potuit eruditus interpres. Vide infra Sect. 166. & lib. 2. contra Phyſicos bis. Laërtium VIII. 25. & Stobæum Eclog. Phyſic. p. 2. & 27. Proclum ad Euclidem p. 27. Johannemque Meurſium in Denario Pythagorico cap. 2. & 4. Dicebatur autem à Pythagoricis binarius *ἀόριστος* ſive *infinitus*, quia per illum deſignabant materiam, infinitarum capacem formarum. Jamblichus ſive quisquis auctor Theologumenon Arithmeticæ p. 9. *ἔτι τὴν ὕλην τῇ δυάδι προσαρμόττουσιν οἱ Πυθαγορικοὶ, ἑτερότητος μὲν γὰρ ἐκείνη ἐν φύσει, δυὰς δὲ ἐν ἀριθμῷ κατάρχει. καὶ ὡς ἐκείνη ἀόριστος καθ' αὑτὴν καὶ ἀσχημάτιστος, οὕτω μονωτάτη ἁπασῶν ἀριθμῶν δυὰς σχήματος οὐκ ἔστιν ἐπιδεκτική. μήτι γὰρ καὶ διὰ τοῦτο δύναται ἀόριστος ἡ δυὰς κεκλῆσθαι, ὑπὸ γὰρ ἐλαχίστων καὶ πρώτων τριῶν γωνιῶν ἢ καὶ εὐθειῶν σχῆμα κατ' ἐνέργειαν περιέχεται, κατὰ δύναμιν δὲ ἡ μονάς. οὐκ ἀπιθάνως δὲ καὶ Πρωτέα ῥοσηγόρευον αὐτὴν τὸν ἐν Αἰγύπτῳ πάμμορφον ἥρωα, τὰ πάντων ἰδιώματα περιέχουσαν, ὡς ἐκεῖνος τὸ ἑκάστου ἀριθμοῦ ἐνέργημα.* Theo Smyrnæus p. 30. *ἀρτίου δὲ πρώτη ἰδέα ἡ ἀόριστος δυὰς, καθὸ καὶ ἐν κόσμῳ τῷ ἀορίστῳ καὶ ἀγνώστῳ καὶ ἀτάκτῳ τὸ ἄρτιον προσαρμόττουσιν (οἱ Πυθαγόρειοι) διὸ καὶ ἀόριστος καλεῖται ἡ δυὰς, ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ὥσπερ ἡ μονὰς ὡρισμένη.* Boëthio etiam *binarius* ex Pythagoricorum mente eſt *principium totius alteritatis.* lib. 2. Arithmet. c. 28.

B γίγνεσθαι ἀριθμοὺς] Ita MSS. pro *γίνεσθαι.*

C τὸ μὲν γὰρ σημεῖον τὸν τῆς μονάδος] Vide, ſi placet, dicta ad librum adverſus Arithmeticos ſub. init. & 2. adverſus Phyſicos.

D κατὰ ἁρμονικοὺς λόγους] Hæc Pythagoricorum Philoſophemata de proportionibus harmonicis ad rationes mundi & orbium cœleſtium diſtantias applicatis expoſuit Timæus Locrus libro de natura univerſi, atque ex illo Plato, & ad Platonis Timæum Proclus atque Chalcidius, quem ſi placet conſule p. 122. ſeq. editionis Meurſii. Conſule etiam Cenſorinum capite 13. eruditis Henr. Lindenbrogii notis illuſtratum, ac Theonem Smyrnæum p. 88. ſeq. & virum ſummum Johannem Keplerum in libro de Harmonia Mundi.

E κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον] Propriæ naturæ ac conſtitutionis ratione, ut ſimplex & ab omni compoſitione immunis eſſentia denotetur. Si illius naturæ ſuæ ratione animal diceretur vel eſſet unum, nihil poſſet dici unum præter animal.

F οὐκ ἄρα τὸ ζῶον ἕν ἐστι] Animal *κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον* & reſpectu naturæ ſuæ non eſt unum, eſt enim compoſitum è pluribus. Itaque quando unum dicitur, externa modo numeratione & accidentali id fit, plurium animalium reſpectu, non ad naturam eſſentiæ ejus declarandam.

 mentum.

mentum. Cum igitur illi ita colligant numerum non eſſe idem cum rebus quæ numerantur, occurrit hæc adverſus numerum dubia quæſtio. Dicitur enim, ſi eſt numerus, aut ea quæ numerantur, ſunt numerus, aut aliquid aliud præter hæc extrinſecus. Nec vero ea quæ numerantur ſunt numerus, ut Pythagorici oſtenderunt: nec aliud quicquam præter hæc, ut declarabimus. Nihil ergo eſt numerus. 158. Nihil autem eſſe numerum extrinſecus præter ea quæ numerantur, manifeſtum reddemus, de unitate tantum verba facientes, ut apertius ſit quod docebimus. Si enim unitas eſt aliquid per ſeipſam, cujus particeps unumquodque illam participantium, fit unum, aut una erit hæc unitas, aut tot quot ſunt quæ eam participant. Sed ſi una quidem ſit, utrum ipſam totam participat unumquodque eorum quæ illam participare dicuntur, an ejus partem duntaxat? Nam ſi omnem habet unitatem unus homo (verbi gratia) non amplius erit unitas quam participet unus equus, aut unus canis, aut aliorum unumquodque quod dicimus eſſe unum. 159. Supponamus enim eſſe multos homines nudos, ſi unicum fuerit veſtimentum, & unus eo ſe induerit, reliqui nudi manent & abſque veſtimento. Quod ſi partis ejus unumquodque particeps eſt, primum quidem habebit aliquam partem unitas: atque adeo infinitas habebit partes, in quas dividatur. quod eſt abſurdum. deinde ut pars decadis, veluti binarius, non eſt decas: ita neque pars unitatis erit unitas. atque ideo ne participabit quidem quicquam de unitate. Itaque unitas non eſt una quam participare ſingularia dicuntur. 160. Sin vero unitates ſunt numero æquales numeratis, de quibus dicitur unum: ex quarum participatione unumquodque ſingularium dicitur unum, infinitæ erunt unitates quæ participabuntur: & ipſæ aut participant de unitate ſumma, vel de unitatibus æquinumeris, & propterea ſunt unitates: aut non participant, ſed abſque ulla participatione unitates ſunt. 161. Si vero abſque participatione unitates eſſe poſſunt hæ, poterit etiam ſenſibilium unumquodque abſque unitatis participatione unum eſſe. & ex hoc ipſo evertitur unitas, quæ per ſeipſam conſideranda proponitur. Sin à participatione ſunt illæ etiam unitates, aut unam participant omnes, aut unaquæque peculiarem. & ſi quidem omnes unam,

καὶ ἔστι στοιχεῖον. οὕτως οὖν ἐκείνων συναγαγόντων, ὅτι ἀριθμὸς οὐκ ἔστι τὰ ἀριθμητὰ, παρεισῆλθεν [G] ἡ κατὰ τοῦ ἀριθμοῦ ἀπορία. λέγεται γὰρ ὅτι εἰ ἔστιν ἀριθμός; [H] ἤτοι αὐτὰ τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμὸς, ἢ ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα ἔξωθεν. οὔτε δὲ αὐτὰ τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμὸς, ὡς ἀπέδειξαν οἱ Πυθαγορικοὶ, οὔτε ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα, ὡς ὑπομνήσομεν· [I] οὐδὲν ἄρα ἐστὶν ὁ ἀριθμός. ὅτι δὲ οὐδὲν ἔξωθέν ἐστι παρὰ τὰ ἀριθμητὰ ὁ ἀριθμὸς, παραστήσομεν, ἐπὶ τῆς μονάδος τὸν λόγον στήσαντες, εὐσήμου διδασκαλίας ἕνεκεν. εἰ γὰρ ἐστί τι καθ' ἑαυτὴν ἡ μονὰς, ἧς μετέχον ἕκαστον τῶν μετεχόντων αὐτῆς γίνεται ἕν· ἤτοι μία ἔσται αὐτὴ ἡ μονὰς, ἢ τοσαῦται, ὅσα τὰ μετέχοντα αὐτῆς ἐστιν. ἀλλ' εἰ μὲν μία ἐστὶν, [K] πότερον ὅλης αὐτῆς μετέχει ἕκαστον τῶν μετέχειν αὐτῆς λεγομένων, ἢ μέρους αὐτῆς; εἰ μὲν γὰρ πᾶσαν ἔχει τὴν μονάδα, εἰ τύχοι, ὁ εἷς ἄνθρωπος, οὐκ ἔτι ἔσται μονὰς, ἧς μεθέξει ὁ εἷς ἵππος, ἢ ὁ εἷς κύων, ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὃ λέγομεν εἶναι ἕν. ὥσπερ καὶ πολλῶν ὑποτεθέντων γυμνῶν ἀνθρώπων, ἑνὸς δὲ ὄντος ἱματίου, καὶ τοῦτο ἑνὸς ἀμφιασαμένου, γυμνοὶ μένουσιν οἱ λοιποὶ, καὶ χωρὶς ἱματίου. εἰ δὲ μέρους αὐτῆς μετέχει ἕκαστον, πρῶτον μὲν ἕξει τι μέρος ἡ μονὰς, καὶ ἄπειρά γε ἕξει μέρη, εἰς ἃ διαιρεῖται· ὅπερ ἄτοπον. εἶτα ὡς τὸ μέρος τῆς δεκάδος, οἷον ἡ δυὰς, οὐκ ἔστι δεκὰς, οὕτως οὐδὲ τὸ μέρος τῆς δεκάδος, ἔσται μονάς. διὰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ μεθέξει τι τῆς μονάδος· ὥστε οὐκ ἔστι μία ἡ μονὰς, ἧς μετέχειν λέγεται τὰ κατὰ μέρος. εἰ δὲ ἰσάριθμοι τοῖς ἀριθμητοῖς, ἐφ' ὧν λέγεται τὸ ἓν, αἱ μονάδες εἰσὶν, ὧν κατὰ μετοχὴν ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος λέγεται ἓν, ἄπειροι ἔσονται αἱ μετεχόμεναι μονάδες. καὶ αὗται ἤτοι μετέχουσιν ἐπαναβεβηκυίας μονάδος, [L] ἢ μονάδων ἰσαρίθμων αὐταῖς, καὶ διὰ τοῦτό εἰσι μονάδες· ἢ οὐ μετέχουσιν, ἀλλὰ χωρίς τινος μετοχῆς, μονάδες εἰσίν. εἰ μὲν γὰρ χωρὶς μετοχῆς μονάδες εἶναι δύνανται αὗται, δυνήσεται καὶ τῶν αἰσθητῶν ἕκαστον χωρὶς μονάδος μετοχῆς ἓν εἶναι. καὶ αὐτόθεν περιτρέπεται ἡ καθ' ἑαυτὴν θεωρεῖσθαι λεγομένη μονάς. εἰ δὲ ἀπὸ μετοχῆς κἀκεῖναι μονάδες εἰσὶν, ἤτοι μιᾶς μετέχουσι πᾶσαι, ἢ μία ἑκάστη ἰδίας· καὶ εἰ μὲν πᾶσαι μιᾶς,

N O T Æ.

G παρεισῆλθεν] Nota vocem uſurpatam S. Apoſtolo Rom. V. 20. & Galat. II. 4. ad quem locum etiam Polybio frequenter tritam illam annotavit Rev. ac doctiſſimus vir Georgius Raphelius.

H εἰ ἔστιν ἀριθμός] Ita MSS. nam in editis εἰ male exciderat.

I ὡς ὑπομνήσομεν] Ita recte MSS. pro ὑπεμνήσαμεν, nondum enim hoc fecit ſed mox facturus eſt Sextus.

K ἀλλ' εἰ μὲν μία ἐστὶν] Conferendus liber 2. adverſus Phyſicos.

L ἐπαναβεβηκυίας μονάδος] Unitate transſcendente, ſive generali illa ſummaque prima ac ſimplici idea unitatis, omnibus communi unitatibus. Sic infra Sect. 166. & 167. compoſiti numeri ἐκ τῶν ἐπαναβεβηκότων, ex primis & ſimplicioribus, & lib. 1. Sect. 38. ἐπαναβεβηκότες τρόποι, modi generaliores.

ἤτοι

ἤτοι κατὰ μέρος ἑκάστη ἢ ὅλης λεχθήσεται μετέχειν· καὶ μένουσιν αἱ ἀρχῆθεν ἀτοπίαι. M εἰ δὲ ἑκάστη ἰδίας, καὶ ἐκείνων τῶν μονάδων ἑκάστην μονάδα ἐπιθεωρεῖσθαι δεῖ, καὶ ταῖς ἐπιθεωρουμέναις ἐκείναις ἄλλας, καὶ μέχρις ἀπείρου. εἰ οὖν ἵνα καταλάβωμεν, ὅτι εἰσί τινες καθ᾽ ἑαυτὰς μονάδες, ὧν κατὰ μετοχὴν ἕκαστον τῶν ὄντων ἐστὶν ἕν, δεῖ κατειληφέναι ἀπειράκις ἀπείρους νοητὰς μονάδας· ἀδύνατον δὲ καταλαβεῖν ἀπειράκις ἀπείρους μονάδας νοητάς· ἀδύνατον ἄρα ἐστὶν ἀποφήνασθαι, ὅτι εἰσί τινες νοηταὶ μονάδες, καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐστὶν ἕν, κατὰ μετοχὴν ἰδίας μονάδος, γινόμενον ἕν. ἄτοπον ἄρα τὸ λέγειν ὅτι τοσαῦταί εἰσιν αἱ μονάδες, ὅσα τὰ μετέχοντα αὐτῶν. εἰ δὲ μήτε μία ἐστὶν ἡ καθ᾽ ἑαυτὴν λεγομένη μονὰς, μήτε τοσαῦται ὅσα τὰ μετέχοντα αὐτῆς ἐστιν, οὐδὲ ἔστιν ὅλως μονὰς καθ᾽ ἑαυτήν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ἕκαστος καθ᾽ ἑαυτὸν ἔσται. χρῆσθαι γὰρ ἔνεστιν ἐπὶ πάντων τῶν ἀριθμῶν τῷ λόγῳ, παραδειγματικῶς νῦν ἐπὶ τῆς μονάδος ἠρωτημένῳ· ἀλλ᾽ εἰ μήτε καθ᾽ ἑαυτόν ἐστιν ὁ ἀριθμὸς, (ὡς ὑπεμνήσαμεν) μήτε αὐτὰ τὰ ἀριθμητὰ ὁ ἀριθμός ἐστιν, (ὡς οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου παρέστησαν[N]) παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι· λεκτέον μηδὲ εἶναι ἀριθμόν. πῶς δὲ καὶ γίνεσθαί φασιν ἐκ τῆς μονάδος τὴν δυάδα οἱ ἔξωθέν τι δοκοῦντες εἶναι τὸν ἀριθμὸν, παρὰ τὰ ἀριθμητά; ὅτε γὰρ συντίθεμεν μονάδα ἑτέρᾳ μονάδι, ἤτοι προστίθεταί τι ταῖς μονάσιν ἔξωθεν, ἢ ἀφαιρεῖταί τι ἀπ᾽ αὐτῶν· ἢ οὔτε προστίθεταί τι, οὔτε ἀφαιρεῖται. ἀλλ᾽ εἰ μὲν οὔτε προστίθεται, οὔτε ἀφαιρεῖται, οὐκ ἔσται δυάς. οὔτε γὰρ χωρὶς ἀλλήλων οὖσαι αἱ μονάδες, [C] εἶχον τὴν μονάδα ἐπιθεωρουμένην αὐταῖς κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν λόγον· οὔτε νῦν τι αὐταῖς ἔξωθεν προσγέγονεν· ὥστε οὐδὲ ἀφῄρηται κατὰ τὴν ὑπόθεσιν. ὥστε οὐκ ἔσται δυὰς ἡ σύνθεσις τῆς μονάδος πρὸς τὴν μονάδα, μήτε ἀφαιρέσεως μήτε προσθέσεως ἔξωθέν τινος γινομένης. εἰ δὲ ἀφαίρεσις γίνεται, οὐ μόνον οὐκ ἔσται δυὰς, ἀλλὰ καὶ μειωθήσονται αἱ μονάδες. εἰ δὲ προστίθεται αὐταῖς ἔξωθεν ἡ δυὰς, ἵνα ἐκ τῶν μονάδων γένηται δυάς· τὰ δύο δοκοῦντα εἶναι, τέσσαρα ἔσται. ὑπόκειται γὰρ μονὰς, καὶ ἑτέρα μονάς· αἷς προστιθεμένης ἔξωθεν δυάδος, ὁ τέσ-

aut parte tenus duntaxat unaquæque, aut ipſam totam participare dicentur: & ita relinquuntur eædem quæ primo abſurditates. 162. Sin unaquæque peculiarem, etiam illarum unitatum unamquamque unitatem oportet inſuper ſpectari, & his inſuper conſideratis iterum alias atque ita usque in infinitum. Si igitur, ut comprehendamus eſſe aliquas unitates per ſeipſas, ex quarum participatione unumquodque eorum quæ ſunt, eſt unum, oportet comprehendiſſe infinities infinitas unitates intellectu perceptibiles: impoſſibile eſt autem infinities infinitas unitates ſub intellectum cadentes comprehendere, impoſſibile eſt certe pronuntiare, eſſe aliquas intellectu perceptibiles unitates, & unumquodque eorum quæ ſunt, eſſe unum, ita ut per participationem peculiaris unitatis unum fiat. 163. Abſurdum ergo etiam eſt dicere tot eſſe unitates quot ſunt res quæ illas participant. Quod ſi neque una eſt quæ per ſeipſam dicitur unitas, neque tot ſunt unitates, quot res quæ eam participant, ne ullo quidem modo eſt unitas per ſeipſam. itidem vero nec aliorum numerorum unusquisque per ſeipſum erit. Nam in omnibus numeris poſſumus uti ea ratiocinatione, quam nunc exempli cauſa in unitate propoſuimus. Sed ſi neque per ſeipſum aliquid eſt numerus, (ut docuimus) neque numerus eſt ea quæ numerantur, (ut oſtendunt Pythagorici) præter hæc autem nihil eſt: ne numerum quidem eſſe dicendum eſt. 164. Jam vero quomodo ex unitate fieri dicunt binarium, ii qui extrinſecus aliquid eſſe putant numerum præter res quæ numerantur? Nam quando unitatem cum alia unitate componimus, aut aliquid unitatibus extrinſecus additur, aut aufertur ab illis: aut neque additur quicquam, nec aufertur. Verum ſi neque addatur neque auferatur quicquam, non erit binarius. Neque enim unitates, quando aliæ ſeorſum ab aliis ſunt, habent unitatem quæ peculiariter cuique illarum accedat. 165. Neque vero ipſis nunc aliquid extrinſecus additum fuit. ergo neque ablatum, ſecundum hanc ſuppoſitionem. Non erit ergo binarius compoſitio unitatis cum unitate, quum neque additio neque ablatio ulla fiat extrinſecus. Quod ſi ablatio fiat, non ſolum non erit binarius, ſed etiam minuentur unitates. Si autem addatur ad ipſas extrinſecus binarius, ut ex unitatibus binarius fiat; quæ duo eſſe videbantur, jam quatuor erunt. Subjecta eſt enim unitas, & altera unitas: quibus addito extrin-

NOTÆ.

M αἱ ἀρχῆθεν ἀτοπίαι] Frequenter ita loquitur, ut ſupra Sect. 142. αἱ ἀρχῆθεν ἀπορίαι.

N οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου παρέστησαν] Supra Sect. 156.

Θ οὔτε γὰρ χωρὶς ἀλλήλων οὖσαι] Senſus eſt, unitatem unam, iterumque aliam, eſſe manereque unum & unum, non autem duo fieri. Eadem cavillatio lib. 1. adverſus Phyſicos. Gemina quoque ſupra capite X. ubi de ſubtractione & additione.

ſecus

ſecus binario, numerus quaternarius efficitur. 166. Eadem ratio & in reliquis eſt numeris, qui per compoſitionem effici dicuntur. Si ergo neque per ablationem, neque per additionem, neque ſine ablatione & additione fiunt illi numeri qui compoſiti eſſe dicuntur ex ſimplicioribus numeris, nulla poterit fieri generatio numeri quem ajunt ſeorſum eſſe, & in rebus quæ numerantur ſubſiſtere. At vero generari numeros compoſitos, ipſi declarant, dum componi ipſos & fieri ex ſimplicioribus numeris docent: verbi gratia, ex unitate & binario indefinito. Ergo ſeorſum per ſe numerus non ſubſiſtit. 167. Quod ſi neque ſeorſum numerus ſpectatur, neque ſubſiſtentiam habet in iis quæ numerantur, ne eſt quidem quicquam numerus, ſecundum ea quæ curioſe à Dogmaticis afferuntur. Nec vero brevis Inſtitutionis ratio exigere videtur, ut de philoſophiæ parte quam naturalem vocant plura à nobis dicantur.

στάρα ἀριθμὸς ἀποτελοῖτο ἄν. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν τῶν κατὰ σύνθεσιν ἀποτελεῖσθαι λεγομένων. εἰ οὖν μήτε κατὰ ἀφαίρεσιν, μήτε κατὰ πρόσθεσιν, μήτε ἄνευ ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως γίγνονται οἱ σύνθετοι λεγόμενοι εἶναι ἀριθμοὶ ἐκ τῶν ἐπαναβεβηκότων, [P] ἀσύστατός ἐστιν ἡ γένεσις τοῦ κατ' ἰδίαν, καὶ περὶ τὰ ἀριθμητὰ εἶναι λεγομένου ἀριθμοῦ. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀγένητοι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ κατὰ σύνθεσιν ἀριθμοὶ, δηλοῦσιν αὐτοὶ, συντίθεσθαί τε αὐτοὺς καὶ γίγνεσθαι φάσκοντες ἐκ τῶν ἐπαναβεβηκότων. οἷον, τῆς τε μονάδος καὶ δυάδος τῆς ἀορίστου. [Q] ἐκοῦν οὐχ ὑφέστηκεν [R] κατ' ἰδίαν ὁ ἀριθμός. εἰ δὲ μήτε κατ' ἰδίαν ὁ ἀριθμὸς θεωρεῖται, μήτε ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς ἔχει τὴν ὑπόστασιν, οὐδὲ ἔστι τι ὁ ἀριθμός· ὅσον ἐπὶ ταῖς περιεργίαις ταῖς ὑπὸ τῶν Δογματικῶν εἰσενηνεγμέναις. τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ φυσικοῦ καλουμένου τῆς φιλοσοφίας μέρους ἀρκοῦντα ὡς ἐν ὑποτυπώσει λελέχθω.

Cap. XIX.
DE MORALI PARTE PHILOSOPHIÆ.

168. SVPEREST moralis pars, quæ circa bonorum & malorum & indifferentium dijudicationem verſari videtur. Ut igitur de hac quoque breviter, & ſumma tantum capita attingentes, diſſeramus, de bonorum & malorum & indifferentium exiſtentia inquiremus, ſi prius cujusque horum notionem expoſuerimus.

ΚΕΦ. ιθ'.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΘΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

ΛΕΙπεται δὲ τὸ ἠθικὸν, ὅπερ δοκεῖ περὶ τὴν διάκρισιν τῶν τε καλῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων [S] καταγίγνεσθαι. ἵνα οὖν κεφαλαιωδῶς καὶ περὶ τούτου διαλάβωμεν, περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων ζητήσομεν, τὴν ἔννοιαν ἑκάστου προεκθέμενοι.

Cap. XX.
DE BONIS ET MALIS INDIFFERENTIBVS.

169. DICVNT igitur Stoici bonum eſſe utilitatem, aut non aliud ab utilitate: utilitatem quidem appellantes virtutem, & bonam actionem: non aliud autem ab utilitate, virum probum & amicum. Nam virtus quum ſit principatus mentis certo quodam modo ſe habens, & bona actio, quum ſit operatio quædam ſecundum virtutem, plane eſt utilitas. At probus vir & amicus, non alius ab utilitate. 170. Nam probi pars eſt utilitas, quum ipſius ſit mentis principatus. At tota neque eadem cum partibus eſſe dicunt, (neque enim homo eſt manus) nec alia quam partes (non enim ſine

ΚΕΦ. κ'.
ΠΕΡΙ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΩΝ ΚΑΙ ΑΔΙΑΦΟΡΩΝ.

ΦΑσὶν οὖν οἱ Στωϊκοὶ ἀγαθὸν εἶναι, [T] ὠφέλειαν, ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας· ὠφέλειαν μὲν λέγοντες τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σπουδαίαν πρᾶξιν· οὐχ ἕτερον δὲ ὠφελείας, τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον καὶ τὸν φίλον. ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ πῶς ἔχον ἡγεμονικὸν καθεστηκυῖα, καὶ ἡ σπουδαία πρᾶξις, ἐνέργειά τις οὖσα κατ' ἀρετὴν, ἀντικρύς ἐστιν ὠφέλεια. ὁ δὲ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος, οὐχ ἕτερος ὠφελείας. μέρος μὲν γάρ τοῦ σπουδαίου ἐστὶν ὠφέλεια, τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ ὑπάρχουσα. τὰ δὲ ὅλα οὔτε τὰ αὐτὰ τοῖς μέρεσιν εἶναι λέγουσιν· (οὐ γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος χεὶρ) οὔτε ἕτερα παρὰ τὰ μέρη· (οὐκ

NOTÆ.

P *ἐκ τῶν ἐπαναβεβηκότων*] De hac voce ſupra Sect. 160.

Q *δυάδος τῆς ἀορίστου*] Vide ſi placet ad Sect. 153.

R *ἐκοῦν οὐχ ὑφέστηκεν*] Ita recte MSS. In editis *οὐχ* exciderat.

S *καλῶν κακῶν καὶ ἀδιαφόρων*] Ita prudentiam Zeno definiebat *ἐπιστήμην κακῶν, καὶ ἀγαθῶν, καὶ οὐδετέρων,* infra Sect. 271. & apud Laërtium VII. 92. & 93. *τὴν καρτερίαν, ἐπιστήμην ἢ ἕξιν ὧν ἐμμενετέον, καὶ μὴ, καὶ οὐδετέρων.* Eadem diſtinctio 102. ubi quid per ſingula intelligant Stoici, explicatur.

T *ἀγαθὸν εἶναι*] Noſter infra libro adverſus Ethicos Sect. 22. Laërtius VII. 94. Stobæus Eclog. Ethic. p. 165. Suidas in *ἀγαθόν.* quibus jungendi Lipſius lib. 2. manuduct. diſſ. 21. & Scioppius in elementis Philoſophiæ Stoicæ cap. 121. Quod *ὠφέλειαν* noſter vocat, apud Ciceronem III. 10. eſt *ὠφέλημα.*

ἄνευ

ἄνευ γὰρ τῶν μερῶν ὑφέστηκεν) διόπερ οὐχ ἕτερα τῶν μερῶν τὰ ὅλα λέγουσιν. ὅθεν τὸν σπουδαῖον ὅλον ὄντα, ὡς πρὸς τὸ ἡγεμονικὸν [U] ἑαυτοῦ, (ὅπερ ἔφασαν ὠφέλειαν) οὐχ ἕτερον ὠφελείας εἶναι λέγουσιν.

partibus ſubſiſtunt.) Unde non alia à partibus tota eſſe dicunt. Unde probum, quum ſit totum, principatus mentis ſuæ reſpectu (quod dixerunt utilitatem) non alium ab utilitate eſſe perhibent.

ΚΕΦ. κά.

ΟΤΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ ΤΡΙΧΩΣ [X] ΛΕΓΕΤΑΙ.

Ἐντεῦθεν καὶ τριχῶς τὸ ἀγαθόν φασι λέγεσθαι. καθ' ἕνα μὲν γὰρ τρόπον φασὶν εἶναι ἀγαθὸν τὸ ὑφ' οὗ ἔστιν ὠφελεῖσθαι· ὃ δὴ ἀρχικώτατόν ἐστι, καὶ ἀρετή· [Y] καθ' ἕτερον δὲ, καθ' ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις· κατὰ τρίτον δὲ τρόπον, τὸ οἷόν τε ὠφελεῖν. τοῦτο δὲ καὶ ἀρετὴν εἶναι καὶ κατὰ ἀρετὴν πρᾶξιν, καὶ τὸν σπουδαῖον καὶ τὸν φίλον, Θεούς τε καὶ σπουδαίους δαίμονας· ὡς τὸ μὲν δεύτερον [Z] σημαινόμενον τοῦ ἀγαθοῦ, ἐμπεριληπτικὸν εἶναι τοῦ πρώτου σημαινομένου, τὸ δὲ τρίτον τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ πρώτου. τινὲς δέ φασιν ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετόν· ἄλλοι δὲ τὸ συλλαμβάνον πρὸς εὐδαιμονίαν, ἢ τὸ συμπληρωτικόν. εὐδαιμονία δὲ ἐστιν, ὡς οἱ Στωϊκοί φασιν, εὔροια βίου. [A] τοιαῦτα μέν τινα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀγαθοῦ λέγεται. εἴτε δὲ τὸ ὠφελοῦν, εἴτε τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν, εἴτε τὸ συνεργοῦν πρὸς εὐδαιμονίαν, ἀγαθόν τις εἶναι λέγοι, οὐχὶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν, παρίστησιν· [B] ἀλλά τι τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ λέγει. ὅπερ ἐστὶ μάταιον. ἤτοι γὰρ μόνῳ τῷ ἀγαθῷ συμβέβηκε τὰ προειρημένα, ἢ καὶ ἑτέροις. ἀλλ' εἰ μὲν καὶ ἑτέροις, οὐκ ἔστι χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀγαθοῦ κοινοποιούμενα· εἰ δὲ μόνῳ τῷ ἀγαθῷ, οὐκ ἐνδέχεται ἡμᾶς ἀπὸ τούτων νοεῖν τὸ ἀγαθόν. ὡς γὰρ ὁ ἀνεννόητος ἵππου, [C] οὔτε τὸ χρεμετίζειν τί ἐστιν, οἶδεν, οὔτε διὰ τούτου δύναται εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν ἵππου, εἰ μὴ πρότερον ἵππῳ χρεμετίζοντι ἐντύχοι· οὕτως ὁ διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὸ ἀγαθὸν, ζητῶν τί ἐστιν ἀγαθὸν, οὐ δύναται γινώσκειν τὸ ἰδίως αὐτῷ καὶ μόνῳ ὑπάρχον, ἵνα δι' αὐτοῦ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ νοῆσαι δυνηθῇ. πρότερον γὰρ δεῖ μαθεῖν τὴν αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν, εἶθ' οὕτω συνεῖναι ὅτι ὠφελεῖ, καὶ ὅτι δι' αὑτὸ αἱρετόν ἐστι, καὶ ὅτι εὐδαιμονίας ποιητικόν. ὅτι δὲ τὰ προειρημένα συμβεβηκότα οὐκ ἔστιν ἱκανὰ μηνῦσαι τὴν ἐπίνοιαν καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, δηλοῦσιν ἔργῳ οἱ Δογματικοί. ὡς μὲν

CAP. XXI.

BONUM TRIFARIAM DICI.

171. Hinc fit ut & trifariam bonum dici aſſerant. Uno enim modo bonum eſſe dicunt illud à quo peti utilitas poteſt. quod eſt maxime principale, & virtus. Alio autem, ſecundum quod contingit ut utilitas percipiatur, veluti virtus, & actiones quæ ſecundum virtutem fiunt. Tertio modo, quod poteſt utilitatem afferre. hoc autem & virtutem eſſe, & actionem quæ ſecundum virtutem, & probum & amicum, Deosque & probos dæmones. adeo ut à ſecundo quidem ſignificato boni, comprehendatur primum ſignificatum: à tertio vero ſecundum & primum. 172. Nonnulli autem bonum eſſe dicunt id quod per ſe appetendum ſit. Alii, quod adjuvat ad felicitatem, aut complementum addit. Felicitas autem eſt (ut Stoici ajunt) quum res ad vitam pertinentes proſpere nobis fluunt. Talia quædam ad boni notionem afferuntur. 173. Sive autem quod utilitatem præbet, ſive quod per ſe appetendum eſt, ſive quod ad felicitatem adjuvat, dicat aliquis eſſe bonum: non quid ſit bonum oſtendit, ſed aliquod ex illius accidentibus dicit. Quod certe ineptum eſt. nam aut ſoli bono accidunt ſupradicta, aut aliis etiam. Verum ſi aliis etiam, non accurate deſignant bonum, quum communia ſint: ſin bono ſoli, non poſſumus ex his notionem boni aſſequi. 174. Ut enim qui equi notionem non aſſecutus eſt, ne hinnire quidem quid ſit novit, neque per hoc ad notionem equi pervenire poteſt, niſi prius in equum hinnientem inciderit: ita is qui quærit quid ſit bonum, eo quod ignoret quid ſit bonum, quod illi proprie & ſoli ineſt, cognoſcere nequit, ut per ipſum ad boni notionem & imaginationem venire poſſit. Prius enim ipſam boni naturam diſcere oportet, atque ita demum intelligere quid utilitatem afferat, & quid per ſe expetendum & felicitatis effectivum ſit. 175. At ſupradicta accidentia non ſufficere ad notionem & naturam boni judicandam, re ipſa oſtendunt Dogmatici. Nam bonum utili-

NOTÆ.

U ὡς πρὸς τὸ ἡγεμονικόν] Ita MSS. nam in editis exciderat ὡς.

X ΤΡΙΧΩΣ] Confer librum adverſus Ethicos Sect. 25. ſeq.

Y ὃ δὴ ἀρχικώτατόν ἐστι καὶ ἀρετή] Ita MSS. In editis erat ἀρχικώτερόν ἐστι καὶ ἀρεταί.

Z τὸ μὲν δεύτερον] Ita recte MSS. non τόν.

A εὔροια βίου] *Beata vita ſecundo defluens curſu*, ut verbis utar Senecæ Epiſt. 120. Vide Menagium ad Laërtii VII. 88. noſtrum libro adverſus Ethicos. Gatakerum ad M. Antonini lib. V. Sect. 34.

B παρίστησιν] Ita recte MSS. pro περίστησιν.

C ὁ ἀνεννόητος ἵππου] Ita ex MSS. legendum. Male editi: ὁ ἀνεννόητος ἵππος. Idem argumentum repetit libro adverſus Ethicos τῷ μὴ γινώσκοντι τὸν ἵππον, καὶ τὸ χρεμετίζειν ἀγνοεῖται.

tatem afferre, & expetendum eſſe (unde & dictum eſt *ἀγαθὸν* quaſi *ἀγωγὸν* quod ducat ac pelliciat) & felicitatis eſſe effectivum, omnes quidem fortaſſe concedunt: verum quum interrogantur quid ſit illud cui hæc accidunt, pertinaciter inter ſe digladiantur, dum alii virtutem eſſe dicunt, alii voluptatem, alii indolentiam, alii aliquid aliud. Atqui ſi ex ſupra dictis definitionibus quid eſſet bonum ipſum oſtenderetur, inter ſe, tanquam non comperta hujus natura, minime diſſiderent. 176. Sic ergo de boni notione diſſentiunt qui ſummo inter Dogmaticos habentur in pretio. Itidem vero & de malo controverſati ſunt, malum dicentes eſſe noxam, aut non aliud à noxa: alii, quod per ſe ſit fugiendum: alii, infelicitatis effectivum. Per quæ non ſubſtantiam mali, ſed aliquid eorum quæ illi accidunt fortaſſe, dicentes, in ſupradictam incidunt hæſitationem.

γὰρ ὠφελεῖ τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὅτι αἱρετόν ἐστι, (παρὸ καὶ ἀγαθὸν εἴρηται τὸ οἱονεὶ ἀγωγὸν) [D] καὶ ὅτι εὐδαιμονίας ἐστὶ ποιητικὸν, πάντες ἴσως συγχωροῦσιν· ἐρωτώμενοι δὲ τί ἐστιν ᾧ ταῦτα συμβέβηκεν, [E] εἰς ἄσπειστον [F] ἐμπίπτουσι πόλεμον· οἱ μὲν ἀρετὴν λέγοντες, [G] οἱ δὲ ἡδονήν· [H] οἱ δὲ ἀλυπίαν· [I] οἱ δὲ ἄλλο τι. [K] καί τοι εἰ ἐκ τῶν προειρημένων ὅρων ἐδείκνυτο τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ, οὐκ ἂν ἐστασίαζον, ὡς ἀγνοουμένης τῆς τούτου φύσεως. οὕτω μὲν οὖν διαφέρονται περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀγαθοῦ οἱ δοκιμώτατοι δοκοῦντες εἶναι τῶν δογματικῶν. ὁμοίως δὲ διηνέχθησαν καὶ περὶ τοῦ κακοῦ, λέγοντες κακὸν εἶναι βλάβην, [L] ἢ οὐχ ἕτερον βλάβης· οἱ δὲ τὸ δι' ἑαυτὸ φευκτόν· οἱ δὲ τὸ κακοδαιμονίας ποιητικόν. δι' ὧν οὐχὶ τὴν οὐσίαν τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ τινὰ τῶν συμβεβηκότων ἴσως αὐτῷ φάσκοντες, εἰς τὴν προειρημένην ἐμπίπτουσιν ἀπορίαν.

CAP. XXII.
DE INDIFFERENTE.

177. INDIFFERENS autem & neutrum trifariam dici ajunt. Uno quidem modo, ad quod neque appetitu neque declinatione movetur animus: quale eſt, parem numerum eſſe ſtellarum, aut capitis pilorum. Alio modo, ad quod appetitione quidem aut declinatione movetur, ſed non magis ad hoc quam illud: ut in duobus tetradrachmis nummis nullo modo diverſis, cum eorum alterum eligere oportet. Nam appetitio quidem fertur ad alterum eorum eligendum, ſed non magis ad hoc quam illud. Tertio modo indifferens ajunt eſſe, quod neque ad felicitatem nec infelicitatem adjuvat, ut ſanitatem, divitias. Nam quo poſſumus aliquando bene, aliquando male uti, hoc indifferens eſſe ajunt, de quo maxime in

ΚΕΦ. κβ'.
ΠΕΡΙ ΑΔΙΑΦΟΡΟΥ. [M]

Τὸ δὲ ἀδιάφορόν [N] φασι λέγεσθαι μὲν τριχῶς. καθ' ἕνα μὲν τρόπον, πρὸς ὃ μήτε 104
ὁρμὴ μήτε ἀφορμὴ γίνεται· οἷόν ἐστι τὸ, ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, ἢ τὰς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τρίχας· [O] καθ' ἕτερον δὲ, πρὸς ὃ ὁρμὴ μὲν ἢ ἀφορμὴ γίνεται· οὐ μᾶλλον δὲ, πρὸς τόδε ἢ τόδε· οἷον, ἐπὶ δυοῖν τετραδράχμων ἀπαραλλάκτων, ὅταν δέῃ τὸ ἕτερον αὐτῶν αἱρεῖσθαι. ὁρμὴ μὲν γὰρ γίνεται πρὸς τὸ αἱρεῖσθαι τὸ ἕτερον αὐτῶν οὐ μᾶλλον πρὸς τόδε ἢ τόδε. κατὰ τρίτον δὲ τρόπον φασὶν ἀδιάφορον εἶναι, τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν [P] μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συμβαλλόμενον, ὡς ὑγίειαν, πλοῦτον. ᾧ γάρ ἐστιν ὅτε μὲν εὖ, ὅτε δὲ κακῶς χρήσασθαι, τοῦτο ἀδιάφορον εἶναί φασι· περὶ οὗ μά-

NOTÆ.

D ἀγαθὸν εἴρηται τὸ οἱονεὶ ἀγωγόν] *παρὰ τὸ ἄγειν ἡμᾶς*, quod nos ducit allicitque. Alii ut Plato & noſter adverſus Ethicos ab *ἄγασθαι* quod magni id æſtimemus illoque delectemur, vel à *γαθεῖν* quod eo gaudeamus, vel ut Etymologus *παρὰ τὸ ἄγαν θέειν ἡμᾶς ἐπ' αὐτὸ*, quod valde illud ſectemur & expetamus.

E τί ἐστιν ᾧ ταῦτα συμβέβηκεν] Quid demum bonum ipſum ſit, cui illud accidit quod utilitatem hominum beatitatemque vel promovet vel plane abſolvit.

F ἄσπειστον] Ita lego pro *ἄπιστον*. *ἄσπειστος πόλεμος* i. e. *ἄσπονδος*. pertinaciſſima enim & acerrima inter Philoſophos fuit contentio quid eſſet bonum vel ſummum boni, de qua conſulendus Cicero in libris de finibus. Frequens eſt librariis *ει* & *ι* inter ſe permutare. Sic infra cap. XXIII. Genevenſis editio habet *πειστευτέον* pro *πιστευτέον*.

G οἱ μὲν ἀρετὴν λέγοντες] Ut Stoici.

H οἱ δὲ ἡδονήν] Ut Ariſtippus & Cyrenaici, & omnis Epicuri Schola..

I οἱ δὲ ἀλυπίαν] Ut Hieronymus Rhodius.

K οἱ δὲ ἄλλο τι] Ut Herillus ſcientiam.

L κακὸν εἶναι βλάβην] Definitio Stoica mali, oppoſita boni definitioni quæ erat *ἀγαθὸν εἶναι ὠφέλειαν ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας*. Quod porro ait quosdam malum (quemadmodum bonum, ſupra, per ſe expetendum) ſtatuiſſe per ſe fugiendum, alios vero infelicitatis per ſe fugiendæ effectivum, huc facit quod Stoici hæc genera bonorum malorumque diſtinguebant, quorum alia vocabant *τελικὰ* alia *ποιητικά*, de quo videndus Cicero III. de finibus cap. 16. & Laertius VII. 95. 96.

M ΠΕΡΙ ΑΔΙΑΦΟΡΟΥ] In MSS. Savil. & Vratislav. nullum hic novum caput incipit. Ac ſi novum hic erat inchoandum, debebat etiam novum conſtituere ſectio proxime præcedens quæ eſt *περὶ τοῦ κακοῦ*. Neque cætera omnia quæ ſuperiore capite XXI. diſputantur, contineri quis dixerit ſub titulo qui illi eſt præfixus, *ὅτι τὸ ἀγαθὸν τριχῶς λέγεται*. Sed ut alibi monui, diviſio capitum non eſt ab ipſo auctore Sexto, neque in omnibus Codicibus eadem ſed valde diverſa.

N τὸ ἀδιάφορον] *Quod* Stoici, inquit Cicero III. 16. de finibus, *ἀδιάφορον dicunt, id mihi ita occurrit ut indifferens dicerem.* De generibus autem quæ hinc exponit noſter *τῶν ἀδιαφόρων* videndus liber adverſus Ethicos & ad illum locum dicta, Laërtius VII. 102. ſeq. Stobæus Eclog. Ethic. p. 172. ſeq. Suidas in *ἀδιαφορία*, Lipſius lib. 2. manuduct. diſſ. 23. & Scioppius in elementis Philoſophiæ Stoicæ p. 39. ſeq.

O ἢ τὰς ἐπὶ κεφαλῆς τρίχας] Laërtius VII. 104. *ἄλλως δὲ λέγεται ἀδιάφορα, τὰ μήτε ὁρμῆς μήτε ἀφορμῆς κινητικά, ὡς ἔχει τὸ ἀρτίας ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τρίχας ἢ περιττάς, ἢ ἐκτεῖναι τὸν δάκτυλον ἢ συστεῖλαι.*

P τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν] Quæ nihil valerent ad beate miſereque vivendum. Cicero III. 15. de finibus.

λιστα

λισα ἐν τοῖς ἠθικοῖς διαλαμβάνειν λέγουσιν. τίνα μέν τοι καὶ περὶ ταύτης τῆς ἐννοίας δεῖ φρονεῖν, δῆλον καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων ἡμῖν περί τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν. οὕτω μὲν οὖν σαφές ἐστιν ὅτι οὐκ ἐπέστησαν [105] ἡμᾶς τῇ ἐννοίᾳ τῶν προειρημένων ἑκάστου. οὐδὲν δὲ ἀπεικὸς πεπόνθασιν ἐν ἀνυποστάτοις τάχα πράγμασι σφαλλόμενοι. ὅτι γὰρ οὐδὲν τῇ φύσει ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἢ ἀδιάφορον, ἐντεῦθεν τινὲς ἐπιλογίζονται.

ΚΕΦ. κγ'.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΦΥΣΕΙ ΑΓΑΘΟΝ [Q] ΚΑΙ ΚΑΚΟΝ ΚΑΙ ΑΔΙΑΦΟΡΟΝ.

Τὸ πῦρ φύσει ἀλεαῖνον, [R] πᾶσι φαίνεται ἀλεαντικόν· καὶ ἡ χιὼν φύσει ψύχουσα, πᾶσι φαίνεται ψυκτική· καὶ πάντα τὰ φύσει κινοῦντα, ὁμοίως πάντας κινεῖ τοὺς κατὰ φύσιν, ὥς φασιν, ἔχοντας. οὐδὲν δὲ τῶν λεγομένων ἀγαθῶν πάντας κινεῖ, ὡς ἀγαθὸν, ὡς ὑπομνήσομεν. οὐκ ἄρα ἐστὶ φύσει ἀγαθόν. ὅτι δὲ οὐδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν πάντας ὁμοίως κινεῖ, δῆλον φασίν. (ἵνα γὰρ τοὺς ἰδιώτας παρῶμεν, ὧν οἱ μὲν εὐεξίαν σώματος ἀγαθὸν εἶναι νομίζουσιν· οἱ δὲ τὸ λαγνεύειν· οἱ δὲ τὸ ἀδδηφαγεῖν· οἱ δὲ οἰνοφλυγίαν· οἱ δὲ τὸ χρῆσθαι κύβοις· οἱ δὲ πλεονεξίαν· οἱ δὲ καὶ χείρω τινὰ τούτων αὐτῶν.) τῶν φιλοσόφων τινὲς μὲν τρία γένη φασὶν εἶναι ἀγαθῶν· [S] ὡς οἱ Περιπατητικοί. τούτων γὰρ τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν, ὡς τὰς ἀρετάς· τὰ δὲ περὶ σῶμα, ὡς ὑγίειαν καὶ τὰ ἐοικότα· τὰ δὲ ἐκτὸς, ὡς φίλους, πλοῦτον, τὰ παραπλήσια. οἱ δὲ, ἀπὸ τῆς Στοᾶς [T] τριγένειαν μὲν καὶ αὐτοί φασιν εἶναι ἀγαθῶν. τούτων γὰρ τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν, ὡς τὰς ἀρετάς· τὰ δὲ ἐκτὸς, ὡς τὸν σπουδαῖον καὶ φίλον· τὰ δὲ οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτὸς· οἷον, τὸν σπουδαῖον, ὡς πρὸς ἑαυτόν. τὰ μέντοι περὶ σῶμα ἢ ἐκτὸς, ἃ φασιν οἱ ἐκ τοῦ Περιπάτου ἀγαθὰ εἶναι, οὔ φασιν ἀγαθά. ἔνιοι δὲ τὴν ἡδονὴν ἠσπάσαντο ὡς

ethicis diſputare ſe dicunt. 178. Quid vero & de hac notione ſentiendum ſit, ex iis quæ de bonis & malis nobis dicta ſunt, conſtat. Unde etiam patet ad intelligendum quodque ſupradictorum nos neutiquam à Dogmaticis eſſe perductos. Nihil tamen illis miri accidit, quod in rebus exiſtentiam forte non habentibus lapſi ſint. Nam nihil natura eſſe bonum, aut malum, aut indifferens, ex iis quæ ſequuntur argumentationibus, aliqui colligunt.

CAP. XXIII.

AN SIT ALIQVID NATVRA BONVM ET MALVM ET INDIFFERENS.

179. Ignis natura calefaciens, omnibus videtur calefactivus: & nix natura frigefaciens, omnibus videtur refrigerativa: atque adeo omnia quæ natura movent, *ſive afficiunt*, eodem modo omnes movent qui quidem ſecundum naturam ſe habent. At nullum eorum quæ bona vocantur, omnes pariter movet, tanquam bonum: (ſicuti declarabimus) natura ergo non eſt bonum. Nullum autem ex iis quæ bona dicuntur, omnes movere eodem modo, manifeſtum eſt. 180. Nam (ut rudem & imperitam multitudinem omittamus, ex qua alii firmum corporis habitum, bonam rem eſſe cenſent: alii, rebus venereis frui: alii cibo, alii vino ſe ingurgitare: aliqui vero aleari: aliqui plura poſſidere quam alii: nonnulli denique his etiam deteriora quæpiam) ipſorum Philoſophorum nonnulli tria genera bonorum eſſe dicunt, ex quibus ſunt Peripatetici. Horum enim alia eſſe circa animum, ut virtutes: alia circa corpus, ut ſanitatem, & ſimilia: alia extra, ut amicos, opes, & ſimilia. 181. At Stoici tria quidem & ipſi bonorum genera eſſe cenſent: ex his enim alia eſſe circa animum, ut virtutes: alia extra, ut probum hominem & amicum: quædam etiam nec circa nec extra animum, veluti probum hominem, ut quidem ad ſeipſum. at quæ ſunt circa corpus, aut extra, quæ Peripatetici in bonis habent, illi bona eſſe negant. Fuerunt etiam qui voluptatem ut bonum amplexarentur, quum

NOTÆ.

Q ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΦΥΣΕΙ ΑΓΑΘΟΝ] Hic quoque in MSS. Savil. & Vratiſlav. nulla capitis diſtinctio, nullus titulus. De argumento ipſo conferendus Pſeudo-Clemens lib. 10. recognitionum c. 5. *Eſt quidam ſermo apud Græcorum Philoſophos vehemens valde* (φορτικὸς μάλα) *qui dicit in vita hominum reipſa neque bonum eſſe aliquid neque malum &c.* εἰ ἔστι τι φύσει ſcripſi ex H. Stephani codice pro τῇ φύσει.

R τὸ πῦρ φύσει ἀλεαῖνον] Idem repetit lubro 1. adverſus Grammaticos Sect. 147. & lib. 10. adverſus Ethicos adde Laërtium IX. 101.

S τρία γένη ἀγαθῶν] Cum Peripateticis ita ſenſerunt etiam Academici ut teſtatur noſter libro adverſus Ethicos. Eadem diſtinctio bonorum probata Pythagoricis ut conſtat ex fragmento libri Archytæ de bono viro & beato apud Stobæum. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἁ ψυχὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα. τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ζῶον, καὶ τὸ ἐκ τοιούτων ἄνθρωπος. καὶ γὰρ εἰ τᾶς ψυχᾶς ὄργανον τὸ σῶμα πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶ ἀνθρώπω μέρος καὶ τοῦτο, καὶ ἁ ψυχά. διὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν ἐντι ἀνθρώπω, ἃ δὲ τῶν μερέων. καὶ ἀνθρώπω μὲν ἀγαθὸν εὐδαιμοσύνα· τῶν δὲ μερέων τῶ ἀνθρώπω, ψυχᾶς μὲν φρόνασις, ἀνδρεία, δικαιοσύνα, σωφροσύνα. σώματος δὲ κάλλος, ὑγίεια, εὐεκτία, εὐαισθασία. τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος καὶ δόξα καὶ τιμὰ καὶ εὐγένεια, πέφυκεν ἐπιγέννημα ἦμεν τῶ ἀνθρώπω, καὶ ἀκόλουθα φύσει προὐφεστακόσιν ἀγαθοῖς.

T οἱ μὲν ἀπὸ Στοᾶς] Confer quæ ad librum adverſus Ethicos.

alii ipſam in malis plane numerent: adeo ut ex Philoſophis quidam exclamaverit, *Inſanire mihi potius contingat, quam voluptate frui.* 182. Si ergo ea quidem quæ natura movent, omnes eodem movent *& afficiunt* modo: at vero ad ea quæ bona dicuntur, non omnes itidem movemur: nihil eſt natura bonum. Etenim neque omnibus diverſarum ſectarum opinionibus ante expoſitis fidem habere poſſumus, propter diſcordiam: neque alicui. Nam qui huic quidem ſectæ credendum eſſe, illi autem minime, dicit, quum habeat ſibi adverſantes rationes eorum qui contra ſentiunt, pars fit controverſiæ, & dijudicatore ipſemet ideo egebit cum aliis, ac non alios judicabit. At quum nec criterium, ſive veri falſique regula ſit de qua conſtet, nec demonſtratio (ob indijudicabilem controverſiam quæ de his etiam eſt) ad aſſenſionis ſuſpenſionem deveniet: & propterea quid natura ſit bonum, affirmare non poterit. 183. Illud præterea dicunt nonnulli: Bonum eſt aut expetitio illius, aut illud ipſum quod expetimus. Atque expetitio quidem per ſe bona non eſt, neque enim ſtuderemus aſſequi illud quod appetimus, ne poſtquam conſecuti eſſemus, facultate ipſum rurſus appetendi excideremus. Verbi gratia, Si bonum eſſet expetere potum, potum adipiſci non ſtuderemus. poſtquam enim fruitionem ejus habuimus, ipſum appetere deſinimus: & in eſuritione itidem, atque in amore, & in aliis. Ergo ipſum appetere, per ſe appetenda res non eſt: atque haud ſcio an moleſta. Nam qui eſurit, ſtudet conſequi cibum, ut liberetur eſuriendi moleſtia: & qui amore captus eſt, itidem, & qui ſitit. 184. Jam vero ne id quidem quod expetitur, eſt ipſum bonum. nam hoc aut extra nos eſt, aut eſt in nobis. Sed ſi quidem extra nos, aut efficit in nobis jucundum quendam motum, & talem conſtitutionem quam lubenter acceptemus, atque adeo ἀγαστὸν πάθος *ſeu affectionem gratam ac delectabilem*, aut nullo modo nos afficit. Et ſi quidem non eſt nobis ἀγαστὸν, *ſive delectabile*, ne ἀγαθὸν quidem *ſive bonum* erit, nec nos incitabit ad ſe appetendum, nec ullo modo appetendum erit. Quod ſi ingeneratur in nobis ab extraneo ſuavis conſtitutio, & paſſio quædam hujus-

ἀγαθόν. τινὲς δὲ, κακὸν αὐτὴν ἀντικρὺς [u] εἶναί φασι. ὥστε καί τινα τῶν ἐκ φιλοσοφίας ἀναφθέγξασθαι, μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθείην. εἰ τοίνυν τὰ μὲν φύσει κινοῦντα, πάντας ὁμοίως κινεῖ· ἐπὶ δὲ τοῖς λεγομένοις ἀγαθοῖς, οὐ πάντες ὁμοίως κινούμεθα· οὐδέν ἐστι φύσει ἀγαθόν. καὶ γὰρ οὔτε πάσαις ταῖς προεκκειμέναις στάσεσι [x] πιστεύειν ἐνδέχεται διὰ τὴν μάχην, οὔτε τινί. ὁ γὰρ λέγων ὅτι τῇδε μὲν πιστευτέον τῇ στάσει, τῇ δὲ οὐδαμῶς, ἐναντιουμένους τοὺς παρὰ τῶν ἀντιδοξούντων [y] λόγους αὐτῷ ἔχων, μέρος γίνεται διαφωνίας, καὶ τοῦ κρινοῦντος αὐτὸς δεήσεται· διὰ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀλλ᾽ οὐχ ἑτέρους κρινεῖ. μήτε οὖν κριτηρίου [z] ὄντος ὁμολογουμένου, μήτε ἀποδείξεως διὰ τὴν ἀνεπίκριτον καὶ περὶ τούτων διαφωνίαν, εἰς τὴν ἐποχὴν καταντήσει. καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἕξει διαβεβαιοῦσθαι τί ἐστι τὸ φύσει ἀγαθόν. ἔτι κἀκεῖνο λέγουσί τινες, ὅτι ἀγαθόν ἐστιν ἤτοι τὸ αἱρεῖσθαι αὐτὸ, [A] ἢ ἐκεῖνο ὃ αἱρούμεθα. τὸ μὲν οὖν αἱρεῖσθαι, οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, κατὰ τὸν ἴδιον λόγον· οὐ γὰρ ἂν ἐσπεύδομεν τυχεῖν ἐκείνου ὃ αἱρούμεθα, ἵνα μὴ ἐκπέσωμεν τοῦ ἔτι αὐτὸ αἱρεῖσθαι· οἷον, εἰ ἀγαθὸν ἦν τὸ ἀντιποιεῖσθαι ποτοῦ, οὐκ ἂν ἐσπεύδομεν ποτοῦ τυχεῖν· ἀπολαύσαντες γὰρ τούτου, τῆς ἀντιποιήσεως αὐτοῦ ἀπαλλαττόμεθα. καὶ ἐπὶ τοῦ πεινῆν [B] ὁμοίως, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐρᾶν καὶ τῶν ἄλλων. οὐκ ἄρα τὸ αἱρεῖσθαι δι᾽ αὐτὸ αἱρετόν ἐστι, εἰ μή γε καὶ ὀχληρόν. καὶ γὰρ ὁ πεινῶν, σπεύδει μετασχεῖν τροφῆς, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐκ τοῦ πεινῆν ὀχλήσεως· καὶ ὁ ἐρῶν, ὁμοίως, καὶ ὁ διψῶν. ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ αἱρετόν ἐστι τὸ ἀγαθόν· τοῦτο γὰρ ἤτοι ἔξωθέν ἐστιν ἡμῶν, ἢ περὶ ἡμᾶς. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἔξωθεν ἡμῶν, ἤτοι ποιεῖ περὶ ἡμᾶς ἀστείαν κίνησιν καὶ ἀπόδεκτον κατάστημα, καὶ ἀγαστὸν πάθος· ἢ οὐδαμῶς ἡμᾶς διατίθησι. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀγαστόν· οὔτε ἀγαθὸν ἔσται, [C] οὔτε ἐπάξεται ἡμᾶς πρὸς τὸ αἱρεῖσθαι αὐτὸ, οὔτε ὅλως αἱρετὸν ἔσται. εἰ δὲ ἐγγίνεταί τι περὶ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς προσηνὲς κατάστημα καὶ ἀσμενιστὸν πάθος,

N O T Æ.

U κακὸν αὐτὴν ἀντικρὺς] Ut Cynici, è quibus Antiſthenes fuit auctor dicti quod mox affert *inſania potius quam voluptate afficiar*, memoratum etiam Gellio IX. 5. Laërtio VI. 3. & noſtro adverſus Ethicos. Theodorito lib. 12. Therapeut. atque aliis. Ejusdem Antiſthenis fuit illud: ἐχθρῶν παῖδες τρυφήσαιαν. Præter Cynicos voluptatem pro malo habuit vetus Academia & Critolaus Peripateticus apud Gellium loco jam laudato.

X στάσεσι] Ita Sectas vocat Philoſophorum invicem inter ſe diſſidentes, ut in libris adverſus Mathematicos.

Y τοὺς παρὰ τῶν ἀντιδοξούντων] Ita MSS. pro παρ᾽ αὐτῶν.

Z μήτε οὖν κριτηρίου] Semper provocat ad illa quæ adverſus criteria veritatis & demonſtrationem diſputavit ſupra lib. 2. Sect. 18. & 134. ſeq.

A ἤτοι τὸ αἱρεῖσθαι αὐτό] Idem argumentum libro adverſus Ethicos.

B καὶ ἐπὶ τοῦ πεινῆν] Ita legendum è MSS. & interprete, pro πίνειν quod habebant editi.

C εἰ οὐκ ἀγαστὸν, οὔτε ἀγαθὸν ἔσται] Platoni in Cratylo ἀγαθὸν dictum videtur παρὰ τὸ ἄγασθαι, quod placet etiam noſtro adverſus Ethicos. Confer ſupra Sect. 175.

οὐχὶ

οὐχὶ δι' αὑτὸ αἱρετὸν ἔσαι τὸ ἐκτὸς, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς ἐπ' αὐτῷ γινομένην διάθεσιν· ὥστε οὐ δύναται τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν, ἐκτὸς εἶναι· ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἡμᾶς. ἤτοι γὰρ περὶ σῶμα [D] εἶναι λέγεται μόνον, ἢ περὶ ψυχὴν μόνην, ἢ περὶ ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ μὲν περὶ σῶμα μόνον, ἐκφεύξεται τὴν γνῶσιν ἡμῶν· ψυχῆς γὰρ αἱ γνώσεις εἶναι λέγονται· τὸ δὲ σῶμα, ἄλογον εἶναί φασιν ὅσον ἐφ' ἑαυτό. εἰ δὲ καὶ μέχρι τῆς ψυχῆς διατείνειν λέγοιτο, τῇ τῆς ψυχῆς ἀντιλήψει, καὶ τῷ ταύτης ἀγασῷ πάθει δοκοίη ἂν αἱρετὸν εἶναι. τὸ γὰρ κρινόμενον ὡς αἱρετὸν, τῇ διανοίᾳ κρίνεται κατὰ αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἀλόγῳ σώματι. λείπεται λέγειν, ὅτι περὶ ψυχὴν μόνην τὸ ἀγαθόν ἐστι. καὶ τοῦτο δὲ (ἐξ ὧν οἱ δογματικοὶ λέγουσιν) ἀδύνατόν ἐστιν. ἡ γὰρ ψυχὴ τάχα μὲν καὶ ἀνύπαρκτος [E] ἐστιν· εἰ δὲ καὶ ὑπάρχει, ὅσον ἐφ' οἷς λέγουσιν, οὐ καταλαμβάνεται, καθὼς ἐπελογισάμην ἐν τῷ περὶ κριτηρίου λόγῳ. πῶς δ' ἂν θαῤῥείη τις ἐν ἐκείνῳ τι γίνεσθαι λέγειν, ὃ μὴ καταλαμβάνει; ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, πῶς ἄρα καὶ λέγουσιν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ ἀγαθὸν γίνεσθαι; εἰ γοῦν ὁ Ἐπίκουρος ἐν ἡδονῇ τίθεται τὸ τέλος, καί φησι τὴν ψυχὴν, (ἐπεὶ καὶ πάντα) ἐξ ἀτόμων [F] συνεσάναι, πῶς ἐν ἀτόμων σωρῷ δυνατὸν ἡδονὴν [G] γίγνεσθαι, καὶ συγκατάθεσιν ἢ κρίσιν, τοῦ, τόδε μὲν αἱρετὸν εἶναι καὶ ἀγαθὸν, τόδε δὲ φευκτὸν καὶ κακὸν, ἀμήχανον εἰπεῖν.

modi quam libenter amplexemur, non propter ſe appetendum erit quod extraneum eſt, ſed propter affectionem quæ ob ipſum in nobis fit. 185. Quod igitur per ſe expetendum eſt, non poteſt extraneum eſſe. Sed neque in nobis. aut enim in corpore ſolum, aut in animo ſolum, aut in utroque eſſe dicitur. Verum ſi quidem in corpore ſolum, ad cognitionem noſtram non perveniet: nam cognitiones animo tribuuntur. At corpus irrationale eſſe ajunt, quantum in ſeipſo. Quod ſi etiam usque ad animum pertingere dicatur, animi perceptioni, & affectioni quæ ipſi grata ſit, videbitur appetendum eſſe. Nam quod expetendum judicatur, mente judicatur, juxta eos, non autem irrationali corpore. 186. Supereſt ergo ut dicamus bonum eſſe circa animum ſolum. Sed hoc quoque (ſecundum ea quæ Dogmatici dicunt) impoſſibile eſt. Nam fortaſſe quidem nec ipſe exiſtit animus: quod ſi etiam exiſtit, quantum quidem ad ea quæ dicunt, non comprehenditur, quemadmodum ratiocinando collegi, quum de criterio verba facerem. Quomodo autem quiſpiam dicere auſit aliquid in illo fieri quod non comprehendit? 187. Ut tamen hæc quoque ſilentio prætereamus, quomodo etiam dicunt in animo bonum eſſe? Nam ſi Epicurus finem conſtituit voluptatem, & dicit animum (quia & omnia) ex atomis conſtare, quomodo in atomorum acervo voluptas eſſe poſſit & aſſenſus aut vis judicandi hoc quidem appetendum eſſe & bonum, illud vero fugiendum eſſe & malum? Id quidem certe nemo dicere queat.

ΚΕΦ. κδ'.

ΤΙ ΕΣΤΙΝ Η ΛΕΓΟΜΕΝΗ [106] [H] ΤΕΧΝΗ ΠΕΡΙ ΒΙΟΝ.

CAP. XXIV.

QUÆ SIT EA QUÆ DICITUR ARS CIRCA VITAM.

Πάλιν οἱ Στωϊκοὶ [I] περὶ ψυχὴν ἀγαθά φασιν εἶναι τέχνας τινὰς, τὰς ἀρετάς· τέχνην δὲ εἶναί φασι [K] σύσημα ἐκ καταλήψεων συγγε-

188. Rursum Stoici bona animi dicunt eſſe artes quasdam, virtutes. Artem autem eſſe dicunt, quæ conſtat ex compre-

NOTÆ.

D περὶ σῶμα] Ita MSS. pro σώματα quod erat in editis, & mox περὶ ἀμφότερα pro ἀμφοτέρου. Argumentum idem habes laudato libri adverſus Ethicos loco.

E τάχα μὲν ἀνύπαρκτος] Vide quæ diſputata ſupra lib. 2. Sect. 31. ſeq. ad quem ipſum locum remittit lectorem noſter, quando mox τὸν περὶ κριτηρίου λόγον commemorat.

F τὴν ψυχὴν ἐξ ἀτόμων] Dogma Epicuri, animum conſtare ex *corporibus parvis & levibus atque rotundis* ut verbis utar Lucretii III. 206. qui multus eſt in illa opinione explicanda & perſuadenda. Videndus etiam Gaſſendus in Phyſiologia Gargettii illius Philoſophi T. 1. p. 260. ſeq. ad hæc Epicuri apud Laërtium X. 63. ἡ ψυχὴ σῶμά ἐστι λεπτομερὲς παρ' ὅλον τὸ ἄθροισμα παρεσπαρμένον.

G πῶς ἐν ἀτόμων σωρῷ δυνατὸν ἡδονήν] Argumentum hoc validum adverſus Epicuri ſententiam qui animum ex atomis conſtare docuit, quis enim poteſt intelligere quomodo atomorum acervus, quæ ſingulæ ſenſu deſtitutæ ſunt, poſſit voluptate tangi vel dolore, nedum aſſentire vel refragari, aut de rebus ferre judicium, & hanc eligere alteram vero repudiare. Itaque & Galenus libro de conſtitutione artis Medicæ T. 1. edit. Baſil. p. 37. & lib. 1. de elementis p. 49. negat in corpuſculis inalterabilibus (qualia atomos ſuppoſuit Epicurus) eſſe poſſe μήτε ἡδονὴν, μήτε πόνον, ἀλλὰ μηδ' αἴσθησιν ὅλως, οὐδὲ μνήμην δήπουθεν, οὐδὲ ἀνάμνησιν οὐδὲ φαντασίαν. Longe minus poteſt intelligi quomodo tanta atomorum congeries nullo alio niſi contactus ſi forte unita nexu, poſſit affici eodem voluptatis dolorisve ſenſu unicoque ac communi, velle ac ſentire unum, judicare ac perſuaderi

H ΤΙ ΕΣΤΙΝ Η ΛΕΓΟΜΕΝΗ] Titulus hic & diviſio capitis parum apte hoc loco inſeritur. Nam inſtitutum Sexti eſt oſtendere quod nec animus hominis bono afficiatur, quæ eſt altera pars argumenti quod in præcedentibus ſectionibus 185. ſeq. tractavit, unde concluſio ſequitur Sect. 190.

I Πάλιν οἱ Στωϊκοί] Articulum οἱ è MSS. revocavi. Ad ipſum autem Stoicorum dogma pertinet quod virtutem docuere eſſe διδακτὴν, ut eſt apud Laërtium VII. 91. & prudentiam, fortitudinem, juſtitiam, magnanimitatem ſcientias definierunt, id. 92. ſeq.

K τέχνην φασί] Eadem artis definitio exſtat infra Sect. 241. & 251. & libro adverſus Rhetoras Sect. 10. Vide etiam ſis

 henſioni-

henſionibus coexercitatis. Comprehenſiones vero fieri in principatu mentis. quomodo igitur in mentis principatu (quæ quidem ſecundum ipſos ſpiraculum eſt) recondantur comprehenſiones, & coacerventur tot ut fiat ars, intellectu percipi non poteſt: quum poſterior deformatio priorem deleat. quia & ſpiraculum fuſum fluxumque eſt, & ex toto moveri dicitur ſecundum quamque deformationem. 189. Nam dicere Platonis vim imagines faciendi eſſe poſſe boni demonſtrativam, illud videlicet indiviſibilis & diviſibilis ſubſtantiæ & naturæ alterius atque ejuſdem temperamentum, aut numeros, meræ nugæ ſunt. Unde nec in animo bonum eſſe poteſt. 190. Quod ſi neque expetere ipſum, bonum eſt, nec extrinſecus ſubjectum eſt quod per ſe appetendum ſit, nec in corpore ſit, nec in animo (ut ratiocinando collegi) nihil quicquam natura bonum, & propter ſupradicta, ne malum quidem eſt natura quicquam. Nam quæ aliis videntur eſſe mala, his dediti ſunt alii tanquam bonis, ut petulantiæ, injuſtitiæ, avaritiæ, intemperantiæ, aliiſque hujuſmodi. Unde ſi iis quidem quæ natura bona ſunt, hoc innatum eſt, ut omnes eodem modo moveant, at quæ dicuntur mala eſſe, non movent uno omnes modo: nihil eſt natura malum. 191. Jam vero ne indifferens quidem natura eſt quicquam, propter eam quæ de differentibus eſt controverſiam. Nam (ut exemplo utar) Stoici quidem ex indifferentibus alia ajunt producta eſſe, alia rejecta, quædam etiam neque producta, neque rejecta. Et producta quidem ea eſſe, quæ ſufficientem habent dignitatem, ut ſanitatem, divitias: rejecta autem, quæ non ha-

γυμνασμένων· τὰς δὲ καταλήψεις γίγνεσθαι περὶ τὸ ἡγεμονικόν. πῶς οὖν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ (πνεύματι κατ᾽ αὐτοὺς [L] ὑπάρχοντι,) ἐναπόθεσις γίνεται καταλήψεων, καὶ ἀθροισμὸς τοσούτων ὡς γενέσθαι τέχνην, οὐχ οἷόν τε ἐννοῆσαι, τῆς ἐπιγινομένης [M] τυπώσεως ἀεὶ τὴν πρὸ αὐτῆς ἀπαλειφούσης, ἐπεὶ χυτόν τε ἐστὶ τὸ πνεῦμα, [N] καὶ ἐξ ὅλου κινεῖσθαι λέγεται καθ᾽ ἑκάστην τύπωσιν. τὸ γὰρ τὴν Πλάτωνος ἀνειδωλοποίησιν [O] λέγειν ἐπιδεικτικὴν εἶναι δύνασθαι τοῦ ἀγαθοῦ, φημὶ δὲ τὴν κρᾶσιν τῆς ἀμερίστου καὶ μεριστῆς οὐσίας καὶ τῆς θατέρου φύσεως καὶ ταυτοῦ, ἢ τοὺς ἀριθμοὺς, [P] τέλεον ληρῶδές ἐστιν. ὅθεν οὐδὲ περὶ ψυχὴν εἶναι δύναται τὸ ἀγαθόν. εἰ δὲ μήτε τὸ αἱρεῖσθαι αὐτὸ, ἀγαθόν ἐστι, μήτε ἐκτὸς ὑπόκειται τὸ δι᾽ αὐτὸ αἱρετὸν, μήτε περὶ σῶμά ἐστι μήτε περὶ ψυχὴν, ὡς ἐπελογισάμην, οὐδὲ ὅλως ἐστί τι φύσει ἀγαθόν. διὰ δὲ τὰ προειρημένα, οὐδὲ κακόν τι ἐστὶ φύσει· τὰ γὰρ ἑτέροις δοκοῦντα εἶναι κακὰ, ταῦτα ἕτεροι διώκουσιν ὡς ἀγαθά· οἷον, ἀσέλγειαν, ἀδικίαν, φιλαργυρίαν, ἀκρασίαν, τὰ ἐοικότα. ὅθεν εἰ τὰ μὲν φύσει πάντας ὁμοίως πέφυκε κινεῖν, τὰ δὲ λεγόμενα εἶναι κακὰ, οὐ πάντας ὁμοίως κινεῖ, οὐδέν ἐστι φύσει κακόν. ὁμοίως δὲ οὐδ᾽ ἀδιάφορόν ἐστι [Q] τῇ φύσει, διὰ τὴν περὶ τῶν ἀδιαφόρων διαφωνίαν. οἷον γοῦν οἱ μὲν Στωϊκοὶ, τῶν ἀδιαφόρων φασὶ τὰ μὲν προηγμένα [R] εἶναι, τὰ δὲ ἀποπροηγμένα· τὰ δὲ οὔτε προηγμένα, οὔτε ἀποπροηγμένα· προηγμένα μὲν, τὰ ἱκανὴν ἀξίαν ἔχοντα, ὡς ὑγίειαν, πλοῦτον· ἀποπροηγμένα δὲ, τὰ μὴ

NOTÆ.

librum adverſus Ethicos. In ſcholiis ineditis ad Dionyſium Thracem hæc definitio Stoicis tribuitur: *σύστημα ἐκ καταλήψεων ἐμπειρίᾳ συγγεγυμνασμένων πρός τι τέλος εὔχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.* Zenoni ars eſt *ἕξις ὁδοποιητικὴ* ſive *δι᾽ ὁδοῦ καὶ μεθόδου ποιοῦσά τι.* Epicureis: *μέθοδος ἐνεργοῦσα τὸ εὖ καὶ τὸ συμφέρον.* Ariſtoteli: *ἕξις ὁδοῦ τοῦ συμφέροντος ποιητική. ἕξις δέ ἐστι πρᾶγμα μόνιμον καὶ δυσκατάληπτον.*

L ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, πνεύματι κατ᾽ αὐτούς] Tertullianus libro de anima cap. 5. *ſed etiam Stoicos allego, qui ſpiritum prædicantes animam, pæne nobiſcum, qua proxima inter ſe flatus & ſpiritus, tamen corpus animam facile perſuadebunt.* Confer Lipſium phyſiologiæ Stoicæ lib. 3. diſſ. 9. Noſtrum ſupra lib. 2. Sect. 70.

M τῆς ἐπιγινομένης] Ita MSS. pro *ἐπιγιγνομένης.* De eo autem quod ideæ in mente exiſtentes à novarum ſupervenientium *τυπώσει* ſive impreſſione debeant expungi, dictum eodem loco lib. 2. Sect. 70. & lib. 1. adverſus Logicos.

N χυτόν τε ἐστὶ τὸ πνεῦμα] Ita omnino legendum è MS. Vratiſlav. pro *τυχὸν* quod in editis erat & interpres quoque H. Stephanus in ſuo Codice reperit.

O τὴν Πλάτωνος ἀνειδωλοποίησιν] Nota eſt ex Platonis Sophiſta facultas in mente *εἰδωλοποιητική,* cujus duo genera facit *εἰκαστικὴν* & *φανταστικήν.* *Ἀμέριστος οὐσία* & *ταυτὸ* unum idemque Platoni denotat, nimirum *τὸ ὂν* quod vere eſt eſſentiamque habet ſtabilem ac perennem, cui opponitur *θάτερον* & *οὐσία μεριστὴ,* fluxa & mutabilis materies. Ex utraque autem conſtare animam exiſtimavit Plato, quatenus ad intelligibilia illa ſe attollit & ad externa ſenſibusque obnoxia porrigitur. *εἰδωλοποίησιν* habes ſupra II. 222.

P ἢ τοὺς ἀριθμούς] Doctrina hæc Pythagoræ, cui virtutes & artes & anima ipſa numerus erant. Ariſtoteles Metaphyſ. 1. c. 5. cauſam reddit cur pro numeris hæc Pythagorici venditaverint, quod nimirum Mathematicis diſciplinis innutriti ſimilitudinem quandam in numeris rerum ut ſunt atque generantur obſervarint expreſſiorem quam in elementis *ἐν δὲ τοῖς ἀριθμοῖς ἐδόκουν θεωρεῖν ὁμοιώματα πολλὰ τοῖς οὖσι καὶ γιγνομένοις μᾶλλον ἢ ἐν πυρὶ καὶ γῇ καὶ ὕδατι. ὅτι τὸ μὲν τοιονδὶ τῶν ἀριθμῶν πάθος δικαιοσύνη, τὸ δὲ τοιονδὶ, ψυχὴ καὶ νοῦς. ἕτερον δὲ καιρὸς, καὶ τῶν ἄλλων ὡς εἰπεῖν ἕκαστον ὁμοίως.* Hæc Pythagoricorum doctrina plenius expoſita exſtat in Theologumenis Arithmeticæ, quam cum verſione mea & notis in lucem edere animus eſt, ſi vitam ac vires largitum fuerit benigniſſimum Numen: juvabit etiam evolvere Denarium Pythagoricum Joannis Meurſii, quem tomo nono theſauri Antiquitatum Græcarum recudendum dedit V. C. Jacobus Gronovius, Samuelis item Tennulii notas ad Jamblichum in Nicomachi Geraſeni Arithmeticen p. 103.

Q οὐδ᾽ ἀδιάφορόν ἐστι] Ita legendum è MSS. & mox *ἀδιαφόρων* pro *διάφορον* & *διαφόρων* quod perperam in editis ſeſe offerebat.

R τὰ μὲν προηγμένα] *Commoda vocentur,* inquit Seneca Epiſt. 74. *&, ut noſtra lingua loquar, producta.* De hac *ἀδιαφόρων* Stoica diſtinctione conferendi Cicero III. 15. ſeq. & IV. 9. & 16. de finibus, Gellius XII. 5. Laërtius VII. 105. Stobæus Eclog. Ethic. p. 173. ſeq. noſter libro adverſus Ethicos Suidas in *ἀδιαφορία.* è recentioribus Lipſius manuduct. lib. 2. diſſ. 23.

ἱκανὴν

ἱκανὴν ἔχοντα ἀξίαν· ὡς πενίαν, νόσον. μήτε δὲ προηγμένα μήτε ἀποπροηγμένα, ὡς τὸ ἐκτεῖναι ἢ συγκάμψαι τὸν δάκτυλον. τινὲς δὲ οὐδὲν τῶν ἀδιαφόρων φύσει προηγμένον ἢ ἀποπροηγμένον εἶναι λέγουσιν. ἕκαστον γὰρ τῶν ἀδιαφόρων παρὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις, ὁτὲ μὲν προηγμένον φαίνεσθαι, ὁτὲ δὲ ἀποπροηγμένον. εἰ γοῦν (φασὶ) οἱ μὲν πλούσιοι ἐπιβουλεύοιντο ὑπὸ τυράννου, οἱ δὲ πένητες εἰρηνεύοιντο, πᾶς ἂν ἕλοιτο εἶναι πένης μᾶλλον ἢ πλούσιος· ὡς ἀποπροηγμένον γίνεσθαι τὸν πλοῦτον. ὥστε ἐπεὶ ἕκαστον τῶν λεγομένων ἀδιαφόρων, οἱ μὲν ἀγαθὸν εἶναί φασιν, οἱ δὲ κακόν· ἅπαντες δ᾽ ἂν ὁμοίως ἀδιάφορον αὐτὸ ἐνόμιζον εἶναι, εἴγε ἀδιάφορον ἦν φύσει· οὐδὲν ἐστὶ φύσει ἀδιάφορον. οὕτως καὶ εἴ τις φύσει αἱρετὴν εἶναι λέγοι τὴν ἀνδρείαν, διὰ τὸ τοὺς λέοντας φυσικῶς τολμᾶν ἐπὶ τὸ ἀνδρίζεσθαι δοκεῖν, καὶ ταύρους, εἰ τύχοι, καὶ ἀνθρώπους τινὰς, καὶ ἀλεκτρυόνας· [S] λέγομεν ὅτι, ὅσον ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἡ δειλία τῶν φύσει αἱρετῶν ἐστιν· ἐπεὶ ἔλαφοι καὶ λαγωοὶ, καὶ ἄλλα πλείονα ζῶα φυσικῶς ἐπὶ αὐτὴν ὁρμᾷ. καὶ οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀνθρώπων δειλοὶ θεωροῦνται. σπανίως μὲν γάρ τις ὑπὲρ πατρίδος ἑαυτὸν ἐπέδωκεν εἰς θάνατον, βλακευσάμενος· ἢ ἄλλως θερμόν τι τυφωθεὶς ἔδοξέ τις διαπράττεσθαι. ὁ δὲ πλεῖστος ὅμιλος τῶν ἀνθρώπων πάντα τὰ τοιαῦτα ἐκκλίνει. ὅθεν καὶ οἱ Ἐπικούρειοι δεικνύναι νομίζουσι, φύσει αἱρετὴν εἶναι τὴν ἡδονήν. τὰ γὰρ ζῶα φασὶν, ἅμα τῷ γενέσθαι, ἀδιάστροφα ὄντα, [T] ὁρμᾶν μὲν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν, ἐκκλίνειν δὲ ἀλγηδόνας. καὶ πρὸς τούτους [U] δὲ ἐστι λέγειν ὅτι τὸ ποιητικὸν κακοῦ οὐκ ἂν εἴη φύσει ἀγαθόν. ἡ δέ γε ἡδονὴ κακῶν ἐστι ποιητική· πάσῃ γὰρ ἡδονῇ παραπέπηγεν ἀλγηδὼν, [X] ἥ ἐστι κατ᾽ αὐτοὺς φύσει κακόν. οἷον γοῦν ἥδεται ὁ μέθυσος, ἐμφορούμενος οἴνου,

bent ſufficientem dignitatem, ut paupertatem, morbum. neque producta, neque rejecta, quale eſt extendere aut contrahere digitum. 192. Aliqui vero nihil ex indifferentibus productum ſive prælatum, vel rejectum eſſe ajunt. Unumquodque enim indifferentium, pro variis circumſtantiis, interdum productum videri, interdum rejectum. Nam ſi (ut inquiunt) divitibus quidem tyrannus inſidietur, pauperes autem tranquille & in pace degant, nemo non pauper eſſe malit quam dives: adeo ut tum divitiæ cenſeantur in numero rejectorum. 193. Itaque cum unumquodque eorum quæ dicuntur indifferentia, alii bonum eſſe dicant, alii malum, at omnes pariter indifferens ipſum eſſe exiſtimarent, ſi indifferens natura eſſet: nihil eſt natura indifferens. Sic etiam ſi quis natura appetendam eſſe dicat fortitudinem, quod leones natura ad fortitudinis ſtudium tendant, & tauri etiam, nec non aliqui homines, atque adeo ipſi galli gallinacei: dicimus fore quantum ad hoc attinet, ut timiditas quoque inter ea quæ natura ſunt expetenda, cenſeatur: quia cervi & lepores, & alia complura animalia naturali impulſu ad ipſam feruntur. Imo & bona pars hominum timida eſſe comperitur. Raro enim uſuvenit ut quis pro patria ſeipſum morti exponat, utpote quadam animi mollitie retentus: aut ut quis quadam animi elatione ductus, audax aliquod facinus aggrediatur. quin potius hominum bona pars hæc omnia vitat. 194. Unde & Epicurei ſe oſtendere putant, natura appetendam eſſe voluptatem. Animalia enim, ſimulatque nata ſunt, quum adhuc depravata non ſint, contendere recta ad voluptatem, fugere autem dolores ajunt. 195. Sed enim his quoque reſponderi queat, quod mali eſt effectivum, nequaquam eſſe poſſe natura bonum: at voluptatem malorum effectricem eſſe. Omni enim voluptati dolorem affixum eſſe, qui eſt ſecundum eos natura res mala. Exempli gratia, Voluptatem

N O T Æ.

S *καὶ ἀλεκτρυόνας*] Vide Ulyſſem Aldrovandum libro XIV. Ornithologiæ p. 113. & Petrum Francium in diſertiſſima de laude Galli gallinacei Oratione. Eutecnius in paraphraſi Oppiani *ἰξευτικῶν* p. 28. *ὑπὲρ πάντα τὰ πτηνὰ τοὺς ἀλεκτρυόνας πολλαῖς ἴσμεν χαίροντας μάχαις.*

T *ἀδιάστροφα ὄντα*] Cicero vertit *non depravata*, cujus locum adſcribam ex 1. de finibus cap. 9. *Epicurus ſummum bonum voluptatem eſſe vult, ſummumque malum dolorem, idque inſtituit docere ſic: omne animal ſimulatque natum ſit, voluptatem appetere eaque gaudere ut ſummo bono, dolorem adſpernari, ut ſummum malum, & quantum poſſit, a ſe repellere, idque facere nondum depravatum* (inſtitutione, vel aſſuetudine) *ipſa natura incorrupte atque integre judicante.* Idem lib. 3. Tuſculan. c. 1. *nunc parvulos nobis Naturæ dedit igniculos, quos celeriter malis moribus opinionibusque depravati, ſic reſtinguimus, ut nusquam Naturæ Lumen appareat.*

U *πρὸς τούτους*] Ita rectius MSS. quam in editis erat *πρὸς τούτοις.* Habet enim hoc adjiciendi ut infra Sect. 198. illud vero quod præſenti loco ſenſus requirit, objiciendi ſignificationem.

X *πάσῃ γὰρ ἡδονῇ παραπέπηγεν ἀλγηδών*] Plutarchus libro de animi tranquillitate p. 474. ait voluptates & dolores ita eſſe in vita conjuncta ut in Muſica acutos graveſque ſonos, & in Grammatica vocales literas atque conſonantes, *οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιστοιχείας ἐχόντων, ἐπεὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην, οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά.* Philo lib. de ebrietate Noæ ſub init. *ὥσπερ γὰρ ἡδονὴν καὶ ἀλγηδόνα φύσει μαχόμενα, ὡς ὁ παλαιὸς λόγος, εἰς μίαν κορυφὴν συνάψας ὁ Θεὸς, ἑκατέρας αἴσθησιν οὐκ ἐν ταυτῷ, διαλλάττουσι δὲ χρόνοις ἀνειργάσατο, κατὰ τὴν φυγὴν τῆς ἑτέρας κάθοδον τῇ ἐναντίᾳ ψηφισάμενος.* Neque vero ſolum conjuncta hæc duo, ſed ita etiam connexa ſunt ut ex voluptate dolor ex dolore voluptas inſequatur. Pulchre autem Sextus utitur verbo *παραπέπηγεν*, quoniam voluptas dolorque comparantur cum clavis quibus animam corpori DEUS affixerit. Plutarchus VIII. 2. Sympoſiac. *ἡδονῆς καὶ ἀλγηδόνος ἧλος ὃς πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν προσηλοῖ.* Syneſius Dione p. 45. *ὁ Θεὸς ἡδονὴν περόνην ἐποίησε τῇ ψυχῇ, δι᾽ ἧς ἀνέχεται τὴν προσεδρείαν τοῦ σώματος.*

ſentit ebrioſus dum vino ſe ingurgitat: & guloſus, dum cibo: & libidinoſus, dum omnem in libidine modum excedit. Verum hæc & paupertatem & morbos efficiunt: quæ dolorifica ſunt, & mala, ut cenſent. Non ergo natura bonum eſt voluptas. 196. Itidem vero & quod bonorum effectivum eſt, natura malum non fuerit. at doloribus efficiuntur voluptates. Etenim ſcientias percipimus laborantes, & per laborem itidem quis divitiis & amica ſua potitur. Ipſa quoque valetudo acquiritur per dolores. Non ergo natura malum eſt labor. Nam ſi natura quidem bonum eſſet voluptas, malum autem labor, omnes eodem pacto circa ipſa affecti eſſent, ut dicebamus. Atqui videmus multos Philoſophos laborem quidem & patientiam amplectentes, voluptatem autem aſpernantes. 197. Eodem autem pacto everti poſſint & qui cum virtute conjunctam vitam natura rem bonam eſſe dicunt, eo quod Philoſophi nonnulli vitam voluptariam amplexati ſint: adeo ut ex ea ipſa quæ inter illos eſt controverſia, tale vel tale natura eſſe aliquid, refutetur. 198. Jam vero non ab re fuerit fortaſſe, paucis conſiderandas proponere magis etiam particulares opiniones de turpibus, & non turpibus, de rebus illicitis & licitis, de legibus & conſuetudinibus, & de pietate erga Deos, & de ſanctitate erga mortuos, & ſimilibus. Hoc enim modo de rebus faciendis aut non faciendis magnam comperiemus diſcrepantiam. 199. Exempli gratia, Apud nos quidem turpe, imo vero etiam nefarium habetur, maſcula Venere uti: apud Germanos autem, ut fertur, turpe non eſt, ſed unum ex iis quæ uſu recepta ſunt. Quin etiam apud Thebanos olim hoc turpe habitum non fuiſſe dicitur: & Merionem Cretenſem ita vocatum ajunt ad expreſſam conſuetudinis Cretenſium ſignificationem. Illum quoque Achillis erga Patroclum ardentem amorem ad hoc referunt nonnulli. Quod cur mirum ulli videatur?

καὶ ὁ γαστρίμαργος, τροφῆς, καὶ ὁ λάγνος, ἀφροδισίοις ἀμέτροις χρώμενος. ἀλλὰ ταῦτα καὶ πενίας καὶ νόσων ἐστι ποιητικὰ, ἅπερ ἀλγεινά ἐστι καὶ κακὰ, ὥς φασι· οὐκ ἄρα φύσει ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονή. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ ποιητικὸν ἀγαθῶν, οὐκ ἔστι φύσει κακόν. ἡδονὰς δὲ ἀποτελοῦσιν ἀλγηδόνες. καὶ γὰρ ἐπιστήμας ἀναλαμβάνομεν πονοῦντες, καὶ πλούτου καὶ ἐρωμένης οὕτως ἐγκρατὴς γίνεταί τις· καὶ ὑγίειαν περιποιοῦσιν αἱ ἀλγηδόνες· οὐκ ἄρα ὁ πόνος φύσει κακόν. καὶ γὰρ εἰ φύσει ἀγαθὸν μὲν ἦν ἡ ἡδονὴ, φαῦλον δὲ ὁ πόνος, πάντες ἂν ὁμοίως διέκειντο περὶ αὐτῶν, ὡς ἐλέγομεν. ὁρῶμεν δὲ πολλοὺς τῶν φιλοσόφων, τὸν μὲν πόνον καὶ τὴν καρτερίαν αἱρουμένους, τῆς ἡδονῆς δὲ καταφρονοῦντας. ὁμοίως δ᾽ ἂν περιτρέποιντο καὶ οἱ τὸν ἐνάρετον βίον φύσει ἀγαθὸν εἶναι λέγοντες, ἐκ τοῦ τινὰς τῶν σοφῶν [Y] τὸν μεθ᾽ ἡδονῆς αἱρεῖσθαι βίον, ὡς ἐκ τῆς παρ᾽ αὐτοῖς ἐκείνοις διαφωνίας, τὸ φύσει τι τοῖον ἢ τοῖον εἶναι, διατρέπεσθαι. οὐκ ἄτοπον δ᾽ ἂν ἴσως εἴη πρὸς τούτοις, καὶ εἰδικώτερον ἐπιστῆσαι διὰ βραχέων ταῖς ὑπολήψεσι ταῖς περὶ αἰσχρῶν καὶ οὐκ αἰσχρῶν, ἀθέσμων τε καὶ οὐ τοιούτων, καὶ νόμων καὶ ἐθῶν, καὶ τῆς εἰς Θεοὺς εὐσεβείας, καὶ τῆς περὶ τοὺς κατοιχομένους ὁσιότητος, καὶ τῶν ἐοικότων. καὶ γὰρ οὕτω περὶ τῶν πρακτέων ἢ μὴ, πολλὴν εὑρήσομεν ἀνωμαλίαν. οἷον γοῦν παρ᾽ ἡμῖν [Z] μὲν αἰσχρὸν, μᾶλλον δὲ καὶ παράνομον νενόμισται τὸ τῆς ἀῤῥενομιξίας· παρὰ Γερμανοῖς [A] δὲ, ὥς φασιν, οὐκ αἰσχρὸν, ἀλλ᾽ ὡς ἕν τι τῶν συνήθων. λέγεται καὶ παρὰ Θηβαίοις [B] τὸ παλαιὸν οὐκ αἰσχρὸν τοῦτο εἶναι δόξαι· καὶ τὸν Μηριόνην [C] τὸν Κρῆτα οὕτω κεκλῆσθαί φασιν, δι᾽ ἔμφασιν τοῦ Κρητῶν ἔθους. καὶ τὴν Ἀχιλλέως πρὸς Πάτροκλον [D] διάπυρον φιλίαν, εἰς τοῦτο ἀνάγουσί τινες. καὶ τί θαυμαστὸν,

N O T Æ.

Y τινὰς τῶν σοφῶν] Ut Ariſtippus & alii, quædam ut ait Cicero pecudes Philoſophorum. Confer Athenæum XII. p. 544. ſeq.

Z παρ᾽ ἡμῖν] Romanis legibus. Supra lib. 1. Sect. 152.

A παρὰ Γερμανοῖς] Verba *ὡς φασὶ* in MS. Savil. deſiderantur. Nolim autem hæc de Germanis noſtris intelligere, quorum caſtitas & pudicitia præ ipſis Romanis laudata Tacito aliisque. *Καρμανοὺς* itaque notaſſe Sextum duxerim, populum Perſis confinem, unde Perſis probatas *ἀῤῥενομιξίας* ſcripſit noſter ſupra loco modo laudato libri primi quod à Perſarum tamen moribus alienum fuiſſe, Curtii & Ammiani teſtimoniis ibi demonſtravi. De Germanis tamen, ſed nullo alterius ſcriptoris teſtimonio adducto Sexti locum intellexit Mottanus Vayerus in dialogis ſub Horatii Tuberonis nomine editis p. 151.

B παρὰ Θηβαίοις] Hos cum Elæis ex nomine arguit Xenophon in Convivio non longe à fine, unde de Thebis Boeotiæ non Ægypti conſtat hoc eſſe intelligendum. Male audiunt ea cauſſa Thebani etiam apud Polyænum & alios ſcriptores, quos afferre ſuperſedeo. Videtur hoc eſſe *Thebanum ænigma* apud Martialem lib. 1. Epigramm. 91.

C τὸν Μηριόνην] De hoc Merione Rege Cretenſi, qui Græcis adverſus Trojanos opem tulit, videndus Jo. Meurſius in Creta lib. 3. cap. 4. p. 140. ſeq. Idem c. 13. p. 186. Sexti noſtri teſtimonio addit alia Ariſtotelis, Athenæi, Servii & Heſychii quibus *Κρὴς τρόπος, παιδικοῖς χρῆσθαι* perſtringitur. Nihilominus negat turpibus ac ſceleratis amoribus deditos fuiſſe Cretenſes, Maximo Tyrio teſte laudato diſſ. 10. qui honeſte & caſte annatos juvenes ſcribit. *Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν, ἐραστὴν μὴ εἶναι* (*amatorem illi non eſſe. ἐραστοῦ μὴ τυχεῖν*, non ut latine ibi verſum legitur: *non amare*:) *Κρητικῷ νεανίσκῳ αἰσχρὸν, προσάψασθαι παιδικῶν. Ὦ νόμου κεκραμένου καλῶς σωφροσύνῃ καὶ ἔρωτι.* Merionem *ἀπὸ τοῦ διαμηρίσαι* dictum putat Menagius ad Laërtii IX. 172.

D Ἀχιλλέως πρὸς Πάτροκλον] Videndus Plato in ſympoſio, & Politianus cap. 45. Miſcellan. Inter teſtatiſſima apud veteres magnæ amicitiæ exempla, Achilles & Patroclus, vide Caroli Drelincurtii Achillem Homericum p. 13.

ὅπου γε καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Κυνικῆς [E] φιλοσοφίας, καὶ οἱ περὶ τὸν Κιτιέα Ζήνωνα [F] καὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον, ἀδιάφορον τοῦτο εἶναί φασι; καὶ τὸ δημοσίᾳ [G] γυναικὶ μίγνυσθαι, καίτοι παρ' ἡμῖν αἰσχρὸν εἶναι δοκοῦν, παρά τισι τῶν Ἰνδῶν, οὐκ αἰσχρὸν εἶναι νομίζεται. μίγνυνται οὖν ἀδιαφόρως δημοσίᾳ· καθάπερ καὶ περὶ τοῦ φιλοσόφου Κράτητος ἀκηκόαμεν. ἀλλὰ καὶ τὸ, τὰς γυναῖκας ἑταιρεῖν, παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐπονείδιστον, παρὰ δὲ πολλοῖς τῶν Αἰγυπτίων [H] εὐκλεές. φασὶ γοῦν ὅτι αἱ πλείστοις συνοῦσαι, καὶ κόσμον ἔχουσι περισφύριον, [I] σύνθημα τοῦ παρ' αὐταῖς σεμνολογήματος. παρ' ἐνίοις δὲ αὐτῶν αἱ κόραι πρὸ τῶν γάμων τὴν προῖκα ἐξ ἑταιρήσεως συνάγουσαι, γαμοῦνται. καὶ τοὺς Στωϊκοὺς δὲ ὁρῶμεν οὐκ ἄτοπον εἶναι λέγοντας τὸ, ἑταίρᾳ συνοικεῖν, ἢ τὸ, ἐξ ἑταίρας ἐργασίας διαζῆν. [K] ἀλλὰ καὶ τὸ ἐστίχθαι, [L] παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον εἶναι δοκεῖ· πολλοὶ δὲ Αἰγυπτίων καὶ Σαρματῶν στίζουσι τὰ γεννώμενα. τό, τε ἐλλόβια ἔχειν [M] τοὺς ἄῤῥενας, παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρόν ἐστι, παρ' ἐνίοις δὲ τῶν βαρβάρων, (ὥσπερ καὶ Σύροις) εὐγενείας ἐστὶ σύνθημα. τινὲς δὲ ἐπιτείνοντες τὸ σύνθημα τῆς εὐγενείας, καὶ τὰς ῥῖνας [N] τῶν παίδων τιτρώσκοντες, κρίκους ἀπ' αὐτῶν ἀργυροῦς ἢ χρυσοῦς ἀπαρτῶσιν, ὃ παρ' ἡμῖν οὐκ ἂν ποιήσειέ τις· ὥσπερ οὔτε ἀνθοβαφῆ καὶ ποδήρη τις ἄῤῥην ἐνταῦθα ἀμφιέσαιτο ἐσθῆτα· καίτοι παρὰ Πέρσαις [O] εὐπρεπεστάτου τοῦ παρ' ἡμῖν αἰσχροῦ τούτου δοκοῦντος εἶναι. καὶ παρὰ Διονυσίῳ [P] τῷ τῆς Σικελίας τυράννῳ, τοιαύτης ἐσθῆτος Πλάτωνι καὶ Ἀριστίππῳ

quum etiam Cynici philoſophi & Zenon Cittieus & Cleanthes & Chryſippus indifferens hoc eſſe dicant? Inſuper vero & publice cum uxore congredi quamvis apud nos turpe eſſe videatur, apud quosdam ex Indis non videtur eſſe turpe. Congrediuntur enim indifferenter publice. quemadmodum etiam de Cratete Philoſopho accepimus. 201. Præterea & mulieres corpus proſtituere, apud nos quidem turpe eſt & probroſum, at vero apud multos ex Ægyptiis, honoratum. Ajunt enim eas quæ cum plurimis congrediuntur, ornamentum etiam geſtare in malleolis pedum, faſciam ſuæ gloriationis indicium. Quin etiam apud quosdam ex illis puellæ ante nuptias dotem ex arte meretricia colligunt, deinde nubunt. Stoicos etiam audimus dicentes à ratione non abhorrere cum meretrice congredi, aut quæſtu à meretrice facto aliquem ſuſtentare vitam. 202. Inſuper vero compunctum notis eſſe, apud nos turpe & infame eſſe videtur: at multi Ægyptii & Sarmatæ ſuos fœtus compungunt. 203. Itidem & inaures geſtari à viris, apud nos quidem turpe habetur, apud nonnullos autem ex Barbaris (ut apud Syros) nobilitatis eſt indicium: usque adeo ut etiam nonnulli, augentes hoc nobilitatis indicium, nares puerorum perforent, & ex illis annulos argenteos aut aureos appendant. quod apud nos haudquaquam ullus fecerit. 204. Sicuti nec lumine colorum tinctam & talarem vir ullus hic veſtem induerit, quum tamen alioqui hoc apud Perſas maxime decorum ſit, quod apud nos turpe eſſe videtur. Ac profecto apud Dionyſium Siciliæ tyrannum, quum hujusmodi veſtis Platoni & Ariſtippo

N O T Æ.

E οἱ ἀπὸ τῆς Κυνικῆς] Propter hujusmodi dogmata Cynicorum nationem utpote inimicam verecundiæ, totam ejiciendam eſſe Cicero ajebat, 1. de Offic.

F τὸν Κιτιέα Ζήνωνα] Confer infra Sect. 205. 245. & libr. contra Ethicos. Joannes Chryſoſtomus lib. de S. Babyla T. 1. p. 662. *ποῖον δὲ ὄφελος μίγνυσθαι μητράσιν καὶ ἀδελφοῖς, ὅπερ ὁ τῆς στοᾶς προεστὼς φιλόσοφος ἐνομοθέτει.*

G τὸ δημοσίᾳ] De Indis hoc idem tradiderat noſter lib. 1. Sect. 148. de Cratete lib. 1. Sect. 153. Vide etiam Petri Bælii Dictionarium Hiſtorico-Criticum Gallice editum ubi de *Hipparchia* Cratetis uxore & de *Moſynis*.

H παρὰ πολλοῖς τῶν Αἰγυπτίων] Simili turpitudine Cyprias virgines ante nuptias dotalem pecuniam quærere ſolitas narrat Juſtinus XVIII. 5. ad cujus verba geminum Armeniarum, Punicarumque ſive Phœniciarum morem annotatum habes à Berneggero. De Lydis præter Herodotum lib. 1. c. 93. idem tradit Ælianus IV. 1. Var. Hiſt.

I περισφύριον] Quemadmodum in manibus & brachiis geſtabant *περικάρπια* & *περιβραχιόνια*, ſic in pedibus *περισφύρια* quorum apud Herodotum mentio, & quæ Athenæo *ψέλλια περὶ τοὺς πόδας* appellantur. Apud Pollucem *περισφυρίοις* junguntur *περιπεζίδες, περιπέζια*. Iconem mulieris Ægyptiæ cum *περισφυρίοις* vide ſi placet in Tho. Bartholini libro de armillis veterum p. 40.

K ἐξ ἑταίρας ἐργασίας διαζῆν] Mirum eſt hoc non referri à Plutarcho in libro de repugnantiis Stoicorum p. 1047. ſeq. ubi notat quæ Chryſippus, ille opum alibi contemtor, alibi ſcripſerit à Sapiente fas eſſe peragi *ἕνεκα χρηματισμοῦ*.

L ἐστίχθαι] Stigmatibus pungi vel inuri ſolitos ſervos, fugitivos aut ſceleris reos, à Romanis Græcisque notum ex iis quæ collegere Lipſius II. 15. Electorum, & Jo. Rhodius ad Scribonium Largum p. 308. ſeq. Cæterum non modo apud Sarmatas & Ægyptios quorum hoc loco Sextus meminit, ſed & apud alias gentes id honeſtum habitum, Aſſyrios, Thraces, Japodas & Illyrios, obſervat idem Rhodius p. 312. De Æthiopibus ſupra lib. 1. Sect. 148.

M ἐλλόβια ἔχειν] Addendus hic Sexti locus iis quæ de inaurium uſu viris in Oriente maxime frequentato congeſſit Caſpar Bartholinus libro de inauribus veterum capite VI.

N τὰς ῥῖνας] De annulis narium, qualibus & hodie adhuc utuntur quidam Africæ populi, conſulendus Tho. Bartholinus libro de morbis Biblicis c. 19. & Jo. Rhodius libro de acia Celſi p. 103. ſeq.

O παρὰ Πέρσαις] Locus hic addendus iis quæ de Perſarum ſtola ſerica *ποδήρει* & fluitante variegataque notavit Barnabas Briſſonius libro ſecundo de regno Perſarum p. 312. ſeq. Vide & ſupra lib. 1. Sect. 148. *Ἀνθοβαφῆ* Henricus Stephanus verterat *ſucco florum tincta*. Sed *ἀνθοβαφὲς* eſt pictum flore variorum colorum, quod Ammianus de Perſica ſtola loquens *lumine colorum fulgere vario* dixit XXIII. 6. Herodianus Valeſio laudatus *διαφόρους βαφάς*. IV. 20.

P καὶ παρὰ Διονυσίῳ] Idem narrant Laërtius II. 78. & Suidas in *Ἀρίστιππος*.

oblata fuiſſet, Plato quidem repudiavit, dicens:

Geſtare amictum muliebrem nunquam queam,
Quum mas creatus fuerim.

At vero Ariſtippus accepit, dicens:

Nulla Bacchanalia
Contaminare mulierem caſtam queant.

Sic ergo & ex ſapientibus alteri hoc minime turpe, alteri turpe videbatur. 205. Illicitum etiam eſt apud nos matrem aut ſororem ducere in uxorem: at vero Perſæ (& inter eos potiſſimum Magi qui ſapientiam ſectari videntur) cum matribus matrimonia contrahunt: & Ægyptii ſorores ſuas ducunt in uxores: &, ut ait Poëta:

Junonem uxoremque ſuam pariterq; ſororem
Juppiter alloquitur.

Quinetiam Cittieus Zenon à ratione alienum & abhorrens eſſe negat, matris naturam ſuæ affricare, quemadmodum nec aliam corporis ejus partem manu fricare, malum ullus eſſe dixerit. Atque adeo Chryſippus in Politia ſua dogma hoc ponit, patrem poſſe ex filia, & matrem ex filio, & fratrem ex ſorore liberos procreare. Plato autem etiam generalius communes eſſe uxores debere pronuntiavit. 206. Quum præterea deteſtabile ſit apud nos maſturbare, Zeno approbat: & alios etiam quoſdam ut bono quodam hoc uſos malo accepimus. 207. Nec non humanas carnes edere, apud nos qui-

τοῖς φιλοσόφοις προσενεχθείσης, ὁ μὲν Πλάτων ἀπεπέμψατο, εἰπών·

οὐκ ἂν δυναίμην [Q] θῆλυν ἐνδῦναι στολὴν
ἄῤῥην πεφυκώς. - -

ὁ δὲ Ἀρίστιππος προσήκατο, [R] φήσας·

- - καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν [S]
οὖσα ἥγε σώφρων, οὐ διαφθαρήσεται.

οὕτω καὶ τῶν σοφῶν ᾧ μὲν οὐκ αἰσχρὸν, ᾧ δὲ αἰσχρὸν ἐδόκει τοῦτο εἶναι. ἄθεσμον τέ ἐστι παρ' ἡμῖν [T] μητέρα ἢ ἀδελφὴν ἰδίαν γαμεῖν· Πέρσαι δὲ, καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ σοφίαν ἀσκεῖν δοκοῦντες οἱ Μάγοι, [U] γαμοῦσι τὰς μητέρας. καὶ οἱ Αἰγύπτιοι τὰς ἀδελφὰς [X] ἄγονται πρὸς γάμον. καὶ, ὡς ὁ ποιητής [Y] φησιν·

Ζεὺς Ἥρην προσέειπε κασιγνήτην ἄλοχόν τε.

ἀλλὰ καὶ ὁ Κιτιεὺς Ζήνων φησὶ, μὴ ἄτοπον εἶναι τὸ μόριον τῆς μητρὸς τῷ ἑαυτοῦ μορίῳ [Z] τρίψαι, καθάπερ οὐδὲ ἄλλο τι μέρος τοῦ σώματος αὐτῆς τῇ χειρὶ τρίψαι φαῦλον ἂν εἴποι τις εἶναι. καὶ ὁ Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ [A] δογματίζει τόν τε πατέρα ἐκ τῆς θυγατρὸς παιδοποιεῖσθαι, καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ παιδὸς, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς. Πλάτων δὲ καθολικώτερον [B] κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας δεῖν ἀπεφήνατο. τό, τε αἰσχρουργεῖν [C] ἐπάρατον ὂν παρ' ἡμῖν, ὁ Ζήνων οὐκ ἀποδοκιμάζει· καὶ ἄλλους δὲ ὡς ἀγαθῷ τινὶ τούτῳ χρῆσθαι τῷ κακῷ πυνθανόμεθα. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρωπείων γεύσασθαι [D] σαρκῶν, παρ' ἡμῖν

NOTÆ.

Q οὐκ ἂν δυναίμην] Verſus 834. ex Euripidis Bacchis, qui ſolus etiam apud Nazianzenum carmine Jambico XVIII. & apud Laërtium exſtat. Noſter addidit verba: *ἄῤῥην πεφυκώς*, quibus apud Suidam adduntur: *καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος.*

R ὁ δ' Ἀρίστιππος προσήκατο] Supra lib. 1. Sect. 155.

S καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν] Ex iiſdem Bacchis Euripidis verſ. 317. ſeq. Plato ipſe æquabilitatem Ariſtippi in utraque fortuna admiratus ad illum deinde dixit: *σοὶ μόνῳ δέδοται καὶ χλαμύδα φορεῖν καὶ ῥάκος.* Laërt. II. 67. Acro ad Horatii lib. 1. Epiſt. 18.

T παρ' ἡμῖν] Romanis legibus. Confer Ez. Spanhemii notas ad Orat. 1. Juliani p. 91. Græcis etiam legibus repugnare connubium cum ſorore notat Herodianus lib. 1. cap. 6. *Πτολεμαῖος μὲν καὶ μέχρις ἀδελφῆς ἰδίας ἔρωτος προχωρήσας, παρά τε τοὺς Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων νόμους.*

U οἱ σοφίαν ἀσκεῖν δοκοῦντες οἱ Μάγοι] MS. Vratiſlav. librarii errore: *σοφίαν ἀσκοῦντες δοκεῖν.* De Perſarum, ſingillatimque Magorum apud Perſas inceſtis cum matribus connubiis, nota res ex iis quæ viri docti ad Curtium & Laërtium. ut dixi ſupra lib. 1. Sect. 152. *θυγατρομιξίας* & *ἀδελφογαμίας* Perſarum & in matres *παρανομίας* meminit etiam Gregorius Nyſſenus de fato, T. 1. p. 910.

X οἱ Αἰγύπτιοι τὰς ἀδελφάς] Vide Ez. Spanhemii notas ad Orat. primam Juliani p. 89. ſeq. ubi hoc Diodori Siculi & aliorum veterum ſuffragiis confirmat.

Y ὡς ὁ ποιητής] Homerus Iliad. Σ. 356. Π. 432.

Z τῷ ἑαυτοῦ μορίῳ] Ita MSS. pro *τῶν ἑαυτοῦ μορίων* quod in editis reperi. Locum Zenonis attulit noſter libro adverſus Ethicos.

A ὁ Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ] Infra Sect. 246. & lib. 1. Sect. 160. atque adverſus Ethicos libro. Plutarchus de Stoicorum repugnantiis p. 1044. teſtatur Chryſippum etiam in *προτρεπτικοῖς* ſcripſiſſe *ὅτι καὶ τὸ μητράσιν ἢ θυγατράσιν ἢ ἀδελφαῖς συγγενέσθαι, καὶ τὸ φαγεῖν τι, καὶ προελθεῖν ἀπὸ λέχους ἢ θανάτου πρὸς ἱερὸν, ἀλόγως διαβέβληται.* Atque ut hoc perſuaderet provocaſſe ad beſtias, quorum exemplis pateat, naturæ id neutiquam repugnare. Idem ex Chryſippi opere de Rep. & ejus libro *περὶ τῶν μὴ δι' ἑαυτὰ αἱρετῶν* affert Laërtius VII. 188.

B Πλάτων δὲ καὶ καθολικώτερον] Notus Platonis locus libro quinto de Rep. jam reprehenſus ab Ariſtotele II. 2. Politicor. ne de plurimis Chriſtianis ſcriptoribus dicam, quamvis fuere etiam qui excuſarent, ut notavit Cotelerius ad librum X. recognitionum Clementis cap. 5. cui addes Beſſarionem contra calumniatorem Platonis lib. 4. cap. 3. Petrum Moſellanum ad Gellii XVIII. 2. & Livium Galantem in comparatione Theologiæ Chriſtianæ cum Platonica p. 26. ſeq.

C τό, τε αἰσχρουργεῖν] Zenonis locus neſcio an cuiquam veterum annotatus, Chryſippum autem hoc in Diogene Cynico (de quo Laërtius VI. 69.) probantem refert ac deteſtatur Plutarchus de repugnantiis Stoicorum p. 1041. Hincmarus Remenſis de divortio Lotharii Regis & Tetbergæ Reginæ T. 1. Opp. p. 619. *Niſi Philoſophorum quidam Cynicus extitiſſet, qui doceret omnem titillationem carnis & fluxum ſeminis ex qualicunque attritu tactuque venientem in tempore non vitandum, & nonnulli ſapientes ſæculi in hanc turpem & erubeſcendam hæreſin conſenſiſſent, nunquam ſanctus Apoſtolus ſcribens ad Epheſios* (V. 3.) *ad* fornicationem *etiam* omnem immunditiam *copulaſſet*, ſicut decet, *inquit* ſanctos, *ex quo ſanctus non poteſt appellari, quicunque extra fornicationem in aliqua immunditia & avaritia voluptatum quibus ſe delectaverit, invenitur.*

D γεύσασθαι] MS. Vratiſlav. *γένεσθαι.* De Anthropophagis quorum & infra Sect. 225. mentio moreque homines immolandi Diis, qui cum immanitate veſcendi carnibus humanis fuit plerumque conjunctus, multa Jacobus Genſius in victimis humanis, & Petrus Petitus ſingulari de Anthropophagis opere. Utrumque Romanis legibus abrogatum celebrat Plinius lib. XXX. capite primo extremo: *Nec ſatis æſtimari poteſt quantum Romanis debeatur, qui ſuſtulere mon-*

μὲν ἄθεσμον, παρ' ὅλοις δὲ βαρβάροις ἔθνεσιν ἀδιάφορόν ἐστι. καὶ τί δεῖ τοὺς βαρβάρους λέγειν, ὅπου καὶ ὁ Τυδεὺς [E] τὸν ἐγκέφαλον τοῦ πολεμίου λέγεται φαγεῖν; καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς [F] οὐκ ἄτοπον εἶναί φασι τό, σάρκας τινὰ ἐσθίειν, ἄλλων τε ἀνθρώπων καὶ ἑαυτοῦ. τό, τε ἀνθρωπείῳ μιαίνειν αἵματι βωμὸν Θεοῦ, παρ' ἡμῖν μὲν τοῖς πολλοῖς ἄθεσμον· Λάκωνες δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος [G] μαστίζονται πικρῶς, [H] ὑπὲρ τοῦ πολλὴν αἵματος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Θεοῦ γενέσθαι ῥύσιν. ἀλλὰ καὶ τῷ Κρόνῳ θύουσιν ἄνθρωπόν [I] τινες, καθάπερ καὶ Σκύθαι τῇ Ἀρτέμιδι [K] τοὺς ξένους· ἡμεῖς δὲ χραίνεσθαι τὰ ἱερὰ δοκοῦμεν ἀνθρώπου φόνῳ. τούς γε μὴν μοιχοὺς [L] κολάζει παρ' ἡμῖν νόμος, παρὰ δέ τισιν ἀδιάφορόν [M] ἐστι ταῖς τῶν ἑτέρων γυναιξὶ μίγνυσθαι. καὶ φιλοσόφων δέ τινες [N] φασὶν ἀδιάφορον εἶναι τὸ ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ μίγνυσθαι. τοὺς πατέρας τε ὑπὸ τῶν παίδων [O] ἐπιμελείας ἀξιοῦσθαι κελεύει παρ' ἡμῖν νόμος· οἱ Σκύθαι δὲ [P] ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ἔτη

dem eſt illicitum: at ſunt quædam nationes Barbaræ, in quibus omnes ad unum hoc pro re indifferenti habent. Et quid Barbaros commemorare oportet, quum Tydeus ipſe cerebrum hoſtis ediſſe dicatur? & Stoici à ratione alienum non eſſe dicant ut quis carnes edat cum aliorum, tum vero ſuas? 208. Præterea humano ſanguine aram Dei contaminare, apud bonam partem hominum, atque adeo apud nos, impium eſt: at Lacedæmonii in ara Orthoſiæ Artemidis flagris acerrime cæduntur, ut multus in aram Deæ defluat ſanguis. Quid quod Saturno hominem nonnulli immolant: quemadmodum & Scythæ Artemidi hoſpites ſacrificant? Nos autem contra humano ſanguine pollui templa cenſemus. 209. Ad hæc, apud nos lex in adulteros animadverti jubet: at apud nonnullos cum aliorum uxoribus congredi indifferens eſt. nec non Philoſophi quidam cum aliena uxore miſceri indifferens eſſe ajunt. 210. Apud nos liberi parentum curam gerere lege jubentur: at Scythæ ipſos ſexaginta annorum ſpatium præ-

N O T Æ.

ſtra, in quibus hominem occidere religioſiſſimum erat, mandi vero etiam ſaluberrimum.

E ὁ Τυδεύς] Tydeus Oenei F. comedit cerebrum hoſtis ſui Melanippi, à quo vulneratus fuerat. Hinc Doſiadæ in ara ſecunda dicitur *ἀνδροβρώς*, Lycophroni *κρατοβρώς*. Confer Boëſſium ad Ovidii Ibin, verſ. 517. Tzetzes ad hæc Lycophronis verſ. 1065. *τοῦ κρατοβρῶτος παιδὸς ἀτρέστου κάπρου. Κρατοβρὼς ὁ Τυδεὺς οὕτως λέγεται. ἐν τῷ Θηβαϊκῷ πολέμῳ οὗτος ὁ Τυδεὺς ὑπὸ Μελανίππου τοῦ Ἀστακοῦ παιδὸς ἐτρώθη, ὑφ' ἧς πληγῆς ὕστερον ἀπέθανεν. ἔτι δὲ ζῶντος τοῦ Τυδέως, Ἀμφιάραος ὁ μάντις ἀνῃρηκὼς τὸν Μελάνιππον, ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ Τυδεῖ, καὶ ὃς καιρίως δακνόμενος ὑπὸ τῆς πληγῆς, διασχίσας ἐκείνου τὴν κεφαλήν, ἀπεῤῥόφησεν τὸν ἐγκέφαλον, ὅθεν λέγουσι καὶ ἐμίσησεν αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ.* Omitto Euripidis Statiique loca quæ Salmaſius ad aram Doſiadæ annotavit.

F οἱ ἀπὸ Στοᾶς] Laërtius VII. 188. refert Chryſippum ad mille *στίχους* ſcripſiſſe probaturum fas eſſe carnibus defunctorum hominum veſci. Vide & quæ noſter infra libro adverſus Ethicos.

G τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος] Dianæ Tauricæ ſive Scythicæ in Græciam advectæ & à Lacedæmoniis cultæ. In quibusdam Codicibus libri Ariſtotelis de mirabilibus auſcultationibus quos evolvit H. Stephanus, mentio ejusdem aræ his verbis: *Ἐν Ἀρτέμιδος Ὀρθωσίας βωμῷ ταῦρον ἵστασθαι χρύσεον, ὃς κυνηγῶν εἰσελθόντων φωνὴν ἐπαφίησιν.* Vocant etiam *Ὀρθωσίαν* Pindarus Olympionic. Od. 3. verſ. 54. Lycophron verſ. 1331. & Herodotus IV. 87. In Plutarchi vero & Pauſaniæ p. 249. Laconic. Codicibus *Ὀρθία* legitur, unde Sextum emendari volebat Meurſius in Græcia feriata lib. 1. p. 87. Sed Plutarchum potius & Pauſaniam emendandum putabat Ez. Spanhemius p. 249. ad Callimachum. Quanquam utrumque recte ſe habere monent græca ad Pindari locum jam laudatum ſcholia: *Ἀρκαδίας ὄρος Ὄρθιον ἀφ' οὗ καὶ ἡ Θεὸς Ὀρθία καὶ Ὀρθωσία καλεῖται.* In Alciphronis Epiſtolis nuper vulgatis p. 402. *καὶ ἤμην οἷά τις Σπαρτιάτης ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Πυθίας τυπτόμενος*, ubi *Ὀρθίας* legendum pro *Πυθίας* recte notatum erudito interpreti Stephano Berglero.

H μαστίζονται πικρῶς] Vide quæ viri docti ad hæc Petronii p. 488. editionis præclaræ Burmannianæ: *& ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi.* Jacobus Boileau in Hiſtoria flagellantium p. 70. ſeq. Ezech. Spanhemius ad Callimachum p. 249. 520. 754. ſeq. Meminit & ſanguinis ad aram illam effuſi Syneſius Epiſt. 57. *ποῖοι Ταυροσκύθαι, τίνες Λακεδαιμόνιοι, τοσούτῳ τῷ διὰ μαστίγων αἵματι τὴν παρ' αὐτοῖς ἐτίμησαν Ἄρτεμιν.* Atque religio hæc erat, *αἵματι ἀνθρώπων τὸν βωμὸν ῥαίνειν*, ut ex oraculo apud Pauſaniam III. 16. & Philoſtrato VI. 20. conſtat. Quantum vero nefas alioqui habitum ad aras ſanguinem effundere patet vel ex Æliani Var. Hiſt. III. 42. Juſtino XVII. 3. 7. XX. 2. 4. XXVIII. 3. 5. ſeq.

I τῷ Κρόνῳ θύουσιν ἄνθρωπον]. Carthaginenſes tangit de quibus videndus Hugo Grotius ad Devteronom. XVIII. 10. & Seldenus de Diis Syris Syntagm. 1. capite 6. Infra Sect. 221.

K Σκύθαι τῇ Ἀρτέμιδι] Vide dicta ad lib. 1. Sect. 149. & Achillem Tatium lib. VIII. p. 465.

L τούς γε μὴν μοιχούς] De pœnis per Græcorum Romanorumque leges in adulteros conſtitutis videndus præter alios Petrus Faber III. 21. ſemeſtrium, & Andreas Tiraquellus in legem XIII. connubialem, ubi etiam de aliis populis qui adulteria graviſſimis ſuppliciis coërcuere, de quibus etiam adeundus Jo. Seldenus in uxore Hebraica lib. 3. c. 12.

M παρὰ δέ τισιν ἀδιάφορον] Sic de Libyæ ſuperioris quibusdam populis Ariſtoteles II. 2. Politicor. ſcribit eis communes fuiſſe uxores, diſtributos autem alendos liberos prout ſimilitudinem parentem retuliſſent. *εἶναι γάρ τισι τῶν ἄνω Λιβύων κοινὰς τὰς γυναῖκας, τὰ μέντοι γενόμενα τέκνα διαιρεῖσθαι κατὰ τὰς ὁμοιότητας.* Idem de Garamantibus Mela, Solinus itemque alii. De Auſenſibus Herodotus IV. 181. De Taprobanæ inſulæ incolis Diodorus Sic. lib. 2. p. 14. De Limyrniis gente Indorum Nicolaus Damaſcenus apud Stobæum: *Λιμύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι, καὶ τὰ τέκνα ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε.* Hieronymus adverſus Jovinianum: *Scotorum natio uxores proprias non habet, & quaſi Platonis politiam legerit, & Catonis ſectetur exemplum, nulla apud eos conjux propria eſt, ſed ut cuique libitum eſt, pecudum more laſciviunt.*

N καὶ φιλοσόφων δέ τινες] Ut Diogenes Cynicus, cujus eſt illud apud Laërtium VI. 72. *κοινὰς εἶναι δεῖν τὰς γυναῖκας.*

O τοὺς πατέρας τε ὑπὸ τῶν παίδων] Græcorum Romanorumque hac de re leges expoſuit Samuel Petitus commentario ad leges Atticas p. 163. ſeq.

P οἱ Σκύθαι δέ] Hieronymus adverſus Jovinianum: *Maſſagetæ & Derbices, miſerrimos putant qui ægrotatione moriantur, & parentes cognatos propinquos cum ad ſenectam pervenerint, jugulatos devorant: rectius eſſe ducentes ut à ſe potius quam à vermibus comedantur. Tibareni quos dilexerint ſenes ſuſpendunt in patibulis. Hircani volucribus & canibus ſemivivos projiciunt - - Bactri canibus ad hoc ipſum nutritis objiciunt ſenes, quod cum Alexandri præfectus Nicanor emendare voluiſſet, pæne amiſit provinciam.* De Maſſagetis Scytharum gente & Derbicibus idem ex Porphyrii IV. *περὶ ἀποχῆς* narrat Euſebius 1. præparat. Evangel. p. 11. De Derbicibus etiam Ælianus IV. 1. Var. Hiſt. De Tibarenis Theo-

tergreſſos jugulant. Cur autem mirum hoc fuerit, cum Saturnus quidem falce, verenda patris amputarit, Jupiter autem Saturnum in tartara præcipitaverit: atque adeo Minerva cum Junone & Neptuno patri injicere vincula conata ſit? imo etiam ſuos liberos Saturnus interficere decreverit? 211. Quinetiam Solon Athenienſibus legem de injudicatis ſtatuit, per quam unicuique ſuum filium interficere permiſit. at vero apud nos filium occidere vetant leges. Et Romanorum legislatores liberos ſub patrum poteſtate, & eorum ſervos eſſe jubent, & liberos ſuorum bonorum non eſſe dominos, ſed patres, donec in libertatem aſſerti fuerint liberi, eodem modo quo ii qui ære comparantur ſervi: alii autem hunc morem, velut tyrannicum, repudiarunt. 212. Præterea lex eſt ut homicidæ puniantur: at gladiatores perpetrato homicidio, honore etiam ſæpe afficiuntur. Itidem & ingenuos homines cædere leges vetant: at vero athletæ cædentes ingenuos, ſæpe etiam occidentes, honores & coronas conſequuntur. 213. Lexque apud nos unica uxore contentum eſſe unumquemque jubet: at vero ex Thracibus & Gætulis (eſt autem quædam gens Libyæ)

γενομένους αὐτοὺς ἀποσφάττουσι. καὶ τί θαυμαστὸν, εἴγε ὁ μὲν Κρόνος τῇ ἅρπῃ [Q] τὰ αἰδοῖα ἐξέτεμε τοῦ πατρός· ὁ δὲ Ζεὺς τὸν Κρόνον κατεταρτάρωσεν; [R] ἡ δὲ Ἀθηνᾶ [S] μετὰ Ἥρας καὶ Ποσειδῶνος τὸν πατέρα δεσμεύειν ἐπεχείρησεν; ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας [T] ὁ Κρόνος ἀναιρεῖν ἔκρινεν; καὶ ὁ Σόλων Ἀθηναίοις [U] τὸν περὶ τῶν ἀκρίτων νόμον ἔθετο, καθ᾽ ὃν φονεύειν ἑκάστῳ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα ἐπέτρεψε. παρ᾽ ἡμῖν [X] δὲ τὸ, τοὺς παῖδας φονεύειν, ἀπαγορεύουσιν νόμοι. οἵτε Ῥωμαίων νομοθέται, τοὺς παῖδας ὑποχειρίους, [Y] καὶ δούλους τῶν πατέρων κελεύουσιν εἶναι· καὶ τῆς οὐσίας τῶν παίδων μὴ κυριεύειν τοὺς παῖδας, ἀλλὰ τοὺς πατέρας, ἕως ἂν ἐλευθερίας οἱ παῖδες τύχωσι, κατὰ τοὺς ἀργυρωνήτους. παρ᾽ ἑτέροις δὲ ὡς τυραννικὸν τοῦτο ἐκβέβληται. νόμος δέ ἐστι τοὺς ἀνδροφόνους κολάζεσθαι· οἱ μονομάχοι δὲ φονεύοντες, πολλάκις καὶ τιμῆς τυγχάνουσιν. ἀλλὰ καὶ τὸ τύπτειν ἐλευθέρους οἱ νόμοι κωλύουσιν· οἱ ἀθληταὶ δὲ τύπτοντες ἐλευθέρους ἄνδρας, [Z] πολλάκις καὶ ἀναιροῦντες, τιμῶν καὶ στεφάνων ἀξιοῦνται. νόμος τε παρ᾽ ἡμῖν [A] κελεύει μιᾷ συνοικεῖν ἕκαστον· Θρακῶν [B] δὲ καὶ Γαιτούλων, (Λιβύων δὲ ἔθνος τοῦτο) [C]

N O T Æ.

doritus IX. Therapevt. &c. Idem Ælianus laudato loco: *νόμος ἐστὶ Σαρδῷοι τοὺς ἤδη γεγηρακότας τῶν πατέρων οἱ παῖδες ῥοπάλοις τύπτοντες ἀνῄρουν καὶ ἔθαπτον, αἰσχρὸν ἡγούμενοι τὸν λίαν ὑπέργηρον ὄντα ζῆν ἔτι, ὡς πολλὰ ἁμαρτάνοντος τοῦ σώματος τοῦ διὰ τὸ γῆρας πεπονηκότος.* Apud Julietas in Ceo inſula ſenes ſexaginta annorum lege jubebantur *κωνειάζεσθαι* ſive veneno propinato mori, ne aliis junioribus victus deficeret, ut narrant Strabo X. p. 486. Stephanus Byz. in *Ἰουλὶς* & Ælianus III. 37. Var.

Q ὁ μὲν Κρόνος τῇ ἅρπῃ] Nota fabula de genitalibus Urano ſive Cœlo per Saturnum filium & Saturno viciſſim per Jovem (infra lib. contra Grammaticos Sect. 288.) abſciſſis, de qua videndus Cotelerius ad Homiliam quintam Clementinam, cap. 13. T. 1. Petrum Apoſtol. p. 659. Quod *ἅρπην* Sextus vocat, alii ut Scholiaſtes Apollonii IV. 985. *δρέπανον*, Fulgentius & cæteri latini *falcem*.

R κατεταρτάρωσεν] Vinctum *dejecit in tartarum.* Quod enim de Saturni fratribus Orpheus apud Proclum V. in Platonis Timæum p. 295. *ῥίπτε βαθὺν γαίης εἰς Τάρταρον*, & Apollodorus lib. 1. Bibliothecæ c. 1. *τούτους μὲν Οὐρανὸς δήσας εἰς Τάρταρον ἔρριψε*, hos c. 2. idem Apollodorus vocat *καταταρταρωθέντας*. Cicero 2. de natura Deorum c. 24. *Vetus hæc opinio Græciam opplevit, exſectum Cœlum à filio Saturno, vinctum autem Saturnum ipſum à filio Jove.* Phurnutus c. 7. *ὁ μὲν γὰρ Ζεὺς ἐκβαλὼν τὸν Κρόνον τῆς βασιλείας κατεταρτάρωσε.* De vocabulo *ταρταροῦν* videndus Hugo Grotius & Lambertus Bos ad 2. Epiſt. Petri II. 4. Adde Jac. Windetum de vita functorum ſtatu p. 91. ſeq. & Jo. Clericum ad Heſiodi Theogoniam verſ. 119.

S ἡ δὲ Ἀθηνᾶ] Vide lib. 1. contra Grammaticos, Sect. 289. Homerus nempe narrat Thetidem Jovi adfuiſſe cum eum vinculis conſtringere vellent *Ἥρη τ᾽ ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη*, Iliad. *α*. 400. itaque hoc loco ad Patrem Saturnum perperam refert Sextus, quod de Jove Homerus dixerat.

T τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας] Commodianus de Saturno: *ſi Deus erat, cur natos ille vorabat terroribus actus?* nota & innumeris decantata ſcriptoribus fabella.

U ὁ Σόλων Ἀθηναίοις] Ita MSS. pro *Ἀθηναῖοσι*. De lege ipſa vide Themidem Atticam Johannis Meurſii lib. 1. cap. 2. qui non modo Patri ſed etiam Matri hoc integrum fuiſſe, ex Sopatro ad Hermogenem obſervat, ut liberos *ἀκρίτους* ſive judicio publico haud condemnatos occideret.

X παρ᾽ ἡμῖν] Ab Hadriani temporibus vetitum lege Romana liberos occidere. Vide Sam. Petitum ad Leges Atticas p. 160. & Jo. Bodinum de Republica lib. 1. cap. 4. qui poteſtatem illam Parentibus reſtitui ſine ratione exoptat.

Y τοὺς παῖδας ὑποχειρίους] Hinc Paulus Apoſtolus ad Galatas IV. 1. de filio nondum emancipato: *οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὤν.* Et neſcio quinam illi fuerint alii populi, apud quos hoc fuiſſe repudiatum tanquam tyrannicum Sextus hoc loco ſcribit.

Z ἐλευθέρους ἄνδρας] Nam in gladiatoribus non modo ſervi, ſed ingenui quoque fuere, imo nobiles. Vide Lipſium libro 2. Saturnalium cap. 3.

A νόμος τε παρ᾽ ἡμῖν] Ita MSS. pro *νόμος δέ*. Non modo apud Athenienſes lex erat *ἕνα ἄνδρα μιᾶς γυναικὸς τυχεῖν*, de qua Sam. Petitus p. 434. ſeq. ad Leges Atticas, ſed etiam Romanorum legibus prohibita multinubentia, unde Valerianus & Gallienus lege 18. tit. 9. ad legem Juliam de adulteris lib. IX. Cod. *Eum qui duas ſimul habuit uxores, ſine dubio comitatur infamia.* Diocletianus & Maximianus lege 2. tit. 5. de inceſtis & inutilibus nuptiis lib. V. Cod. *Neminem qui ſub ditione ſit Romani nominis, binas uxores habere poſſe, vulgo patet: cum etiam in edicto Prætoris hujuſmodi viri infamia notati ſint, quam rem competens judex inultam eſſe non patietur.* De Antonio triumviro Plutarchus in ejus vita p. 957. *Ἀντώνιος πρῶτος μὲν ὁμοῦ δύο γυναῖκας ἠγάγετο, πρᾶγμα μηδενὶ Ῥωμαίῳ τετολμημένον.*

B Θρακῶν] Heraclides in politiis de Thracibus: *γαμεῖ ἕκαστος τρεῖς καὶ τέσσαρας, εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τριάκοντα, καὶ ὡς θεραπαίναις χρῶνται. καὶ ἐκ περιουσίας οἱ γάμοι, καὶ ἐκ περιόδου σύνεισιν αὐταῖς, καὶ λάει καὶ διακονεῖ.* Idem de illis teſtantur Mela, Solinus & alii.

C Γαιτούλων, Λιβύων δὲ ἔθνος τοῦτο] Non modo hos, aſperam incultamque gentem ut à Salluſtio c. 21. belli Jugurthini deſcribitur, ſed & alios Libyæ populos pluribus ſimul fœminis ſe jungere ſolitos conſtat, ut de Numidis Maurisque idem Salluſtius c. 82. *ſinguli pro opibus quisque quam plurimas uxores, denas alii, alii plures habent, ſed reges eo amplius.* De Garamantis Gætulorum vicinis Strabo XVII. p. 835. quod fuerint *πολυγύναικες* & *πολύπαιδες*. Alias gentes vel noſtra vel antiqua memoria quibus polygamia in uſu eſt, fuitque, de induſtria omitto. Eas videat cui volupe eſt apud Tiraquellum in legibus connubial. Melch. Zeidlerum & Mich. Siricium libris de polygamia, & perſonatum Theophilum Aletheum.

πολλαῖς ἕκαστος συνοικεῖ. τό, τε λῃστεύειν, παρ' ἡμῖν μὲν παράνομον καὶ ἄδικόν ἐστι, παρὰ δὲ πολλοῖς τῶν βαρβάρων [D] οὐκ ἄτοπον. φασὶ δὲ ὅτι καὶ εὐκλεὲς τοῦτο οἱ Κίλικες [E] ἐνόμιζον εἶναι· ὡς καὶ τοὺς ἐν λῃστείᾳ τελευτήσαντας τιμῆς ἀξίους εἶναι δοκεῖν. καὶ ὁ Νέστωρ δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ, [F] μετὰ τὸ φιλοφρονήσασθαι τοὺς περὶ τὸν Τηλέμαχον, φησὶ πρὸς αὐτούς,

ἢ μαψιδίως ἀλάλησθε
οἷά τε λῃστῆρες;

καίτοι εἰ ἄτοπον ἦν τὸ λῃστεύειν, οὐκ ἂν οὕτως αὐτοὺς φιλοφρονησάμενος, διὰ τὸ ὑποπτεύειν μὴ ἄρα τοιοῦτοί τινες εἶεν. ἀλλὰ καὶ κλέπτειν μὲν παρ' ἡμῖν μὲν ἄδικον καὶ παράνομόν ἐστιν· οἱ δὲ καὶ κλεπτίστατον [G] εἶναι Θεὸν λέγοντες τὸν Ἑρμῆν, οὐκ ἄδικον τοῦτο νομίζεσθαι ποιοῦσι. πῶς γὰρ ἂν Θεὸς εἴη κακός; φασὶ δέ τινες ὅτι καὶ οἱ Λάκωνες 107
τοὺς κλέψαντας [H] ἐκόλαζον, οὐ διὰ τὸ κεκλοφέναι, ἀλλὰ διὰ τὸ πεφωρᾶσθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ δειλὸς καὶ ὁ ῥίψασπις [I] ἀνήρ, κολάζεται παρὰ πολλοῖς νόμῳ. διὸ καὶ ἡ τὴν ἀσπίδα τῷ παιδὶ ἐπὶ πόλεμον ἐξιόντι διδοῦσα Λάκαινα, Σὺ, ἔφη, τέκνον, ἢ ταύτην ἢ ἐπὶ ταύτην. [K] Ἀρχίλοχός δε, [L] ὥσπερ σεμνυνόμενος ἡμῖν ἐπὶ τῷ τὴν ἀσπίδα ῥίψας φυγεῖν, ἐν τοῖς ποιήμασι περὶ ἑαυτοῦ φησι,

Ἀσπίδα μὲν Σαΐων τις [M] ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ
Ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον [N] οὐκ ἐθέλων.
Αὐτὸς δ' ἐξέφυγον θανάτου τέλος. [O]

multas quisque habet. 214. Prædari quoque apud nos quidem legibus contrarium & ſceleratum habetur: at vero apud multos Barbaros infame non exiſtimatur: imo vero etiam hoc fertur apud Cilices glorioſum fuiſſe, adeo ut eos qui inter prædandum obiiſſent, dignos eſſe quos honore proſequerentur, judicarent. Et Neſtor quidem apud Poëtam poſtquam Telemachum & qui cum eo erant comiter accepit, iis dicit,

Eſtisne incerta vagantes
Prædones quo more ſolent?

Atqui ſi prædari fuiſſet abſurdum, nequaquam eos tanta comitate & benevolentia proſequutus fuiſſet: quia tales eſſe ſuſpicari potuiſſet. 215. Furari quoque apud nos quidem legibus contrarium & injuſtum habetur: at qui Mercurium dicunt furaciſſimum eſſe Deum, faciunt ut injuſtum hoc non cenſeatur. Nam quomodo Deus ſit malus? Adde quod ajunt ſolitos Lacedæmonios punire fures, non quod furati, ſed quod in furto deprehenſi eſſent. 216. Quinetiam vir ignavus & clypei abjector apud multos ex legis præſcripto plectitur: (ideoque Lacæna illa mulier quæ clypeum filio ad bellum proficiſcenti dabat, Tu, inquit, fili, aut hunc, aut ſuper hunc) contra vero Archilochus ſe nobis venditans quod abjecto clypeo fugiſſet, in ſuis poëmatibus de ſeipſo ſcriptum reliquit,

Nunc ſe aliquis Saius parma jactanter adornat,
In dumo quæ non ſponte relicta mihi eſt.
Ipſe at me eripui letho

NOTÆ.

D παρὰ πολλοῖς τῶν βαρβάρων] Ut apud Phlegyas, Nomades, aliosque de quibus Paulus Voëtius ad Herodianum p. 126. ſeq. & Jacobus Thomaſius ὁ *μακαρίτης* in Exercitatione de latrocinio Gentis in Gentem, edita primum Lipſiæ An. 1667. & tomo quinto Obſervationum ſelectarum Hallenſium recuſa. Utinam vero magna etiam Chriſtianorum regna non magna quoque exercerent latrocinia non in barbaros ſed in Chriſtianos!

E οἱ Κίλικες] Laërtius IX. 84. Κίλικες λῃστείᾳ ἔχαιρον, ἀλλ' οὐχ Ἕλληνες. Zenobius in Κιλίκιος ὄλεθρος. Οἱ Κίλικες λῃστείαις χρώμενοι ἐπ' ὠμότητι διεβέβληντο.

F παρὰ τῷ ποιητῇ] Odyſſ. γ'. 73. ad quem locum auctor veterum ſcholiorum: οὐκ ἄδοξον ἦν παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸ λῃστεύειν, ἀλλ' ἔνδοξον. Idem confirmat Thucydides lib. 1. cap. 5.

G κλεπτίστατον] κλέπτην dictum & κλῶπα ac δόλιον cognomine cultum Mercurium res notiſſima vel ex Phornuti capite 16. & Suida in Κερδῷος. Ariſtophani in Pluto verſ 1142. τοιχωρύχος, Horatio dicitur *callidus quicquid placuit jocoſo condere furto.* 1. Oda 10. Orpheus in hymnis: γυμνάσιν ὃς χαίρεις δολίαις τ' ἀπάταις. Philoſtratus lib. 1. Icone 26. μάλα ἥδεαι αἱ κλοπαὶ τοῦ Θεοῦ. Homerus hymno in Mercurium v. 292. ἀρχὸς φιλητέων κεκλήσεαι ἤματα πάντα, *Princeps diceris furum tu tempus in omne,* hoc eſt κλεπτίστατος, qua voce uſi Ariſtophanes in Pluto v. 27. & Eupolis apud Pollucem VIII. 6.

H τοὺς κλέψαντας] MSS. κλέπτας. De illa Lacedæmoniorum in fures qui non ἐπαυτοφώρῳ deprehenderentur indulgentia, adeundus Nicolaus Cragius de Rep. Lacedæmoniorum lib. III. tabula 8. inſtituto 12. cujus obſervatis hunc Sexti locum addit Jo. Meurſius libro 2. Miſcellan. Laconicor. cap. 8. Probavit hunc Lacedæmoniorum morem Epicurus, ut conſtat ex Laërtii X. 151. & Arriani diſſ. Epictetear lib. 3. c. 7.

I ὁ δειλὸς καὶ ῥίψασπις] Vide Clariſſ. Kuſterum ad Suidam in Κλεώνυμος, & Eraſmum ſummum Virum in adagio, *abjecit haſtam.* Chriſtoph. Adam. Rupertum p. 209. ad Valer. Max. Matthiam item Berneggerum quæſt. 29. ad illa Taciti de Germanis c. 6. *ſcutum reliquiſſe, præcipuum flagitium.* Frid. Lindebrogium ad Codicem Legum antiquarum p. 1476. In MSS. ῥίψασπις erat ſine articulo, quem in editis præfixum illi video.

K ἢ ταύτην ἢ ἐπὶ ταύτην] In MSS. veluti ex Laconica ac Dorica Dialecto ταύταν. Sed apud Ariſtænetum II. 17. Epiſt. ἢ ταύτην ἢ ἐπὶ ταύτῃ. Apud Plutarchum in apophthegmatis Lacænarum p. 241. ἢ τάν, ἢ ἐπὶ τᾶς. Auſonius Epigramm. 25.

Mater Lacæna clypeo obarmans filium,
Cum hoc, inquit, aut in hoc redi.

L Ἀρχίλοχος] Propter verſus illos Sparta expulſum Archilochum narrat Plutarchus in Laconicis inſtitutis p. 239. Leguntur iidem verſus etiam in Ariſtophanis Pace verſ. 1295.

M Σαΐων τις] Saios intellige non ex Sai Ægypti ſed Thraciæ, ut præter Scholiaſten Ariſtophanis atque Strabonem X. p. 457. & XII. p. 549. notat auctor vitæ Arati in Uranologio Petavii p. 268. edit. Pariſ. ubi iidem Archilochi verſus occurrunt.

N κάλλιπον] MSS. Vratislav. & Savil. κάλλειπεν, minus bene, nam alii Sexti codices & quo H. Stephanus uſus eſt & Codices Strabonis, Plutarchi atque Ariſtophanis vitæque Arati rectius κάλλιπον. Imitatus Archilochum Horatius Ode 7. lib. 2. ad Varum, ex prælio profeſſus ſe fugiſſe *relicta non bene parmula.*

O αὐτὸς δ' ἐξέφυγον θανάτου τέλος] Diſtichon ſupplere licet ex Plutarcho: ἀσπὶς ἐκείνη

217. Amazones autem, ſi quos parerent mares, claudos reddebant, ut nullum forti viro dignum facinus edere poſſent: at ipſæ res bellicas tractabant, quum apud nos contrarium recte & ordine fieri exiſtimetur. Et mater Deum ſemiviros admittit: atqui cum Dea ſit, nequaquam eos admittendos cenſuiſſet, ſi natura malum eſſet nihil virile habere. 218. Eodem pacto & quæ ad juſtitiam & injuſtitiam, & quæ ad honeſtum quod cum fortitudine conjunctum eſt, pertinent, variis controverſiis agitantur. Itidem vero de iis quæ ad pietatem & ad Deos ſpectant, variæ ſunt & multum diſcrepantes opiniones. Nam bona pars quidem Deos eſſe ait; nec tamen deſunt qui eſſe negent, ex quorum numero ſunt Diagoras Melius, & Theodorus, & Critias Athenienſis. Atque ex iis qui Deos eſſe pronuntiarunt, alii patrios colunt Deos, alii quales Dogmaticorum ſectæ ſibi fingunt: quemadmodum Ariſtoteles quidem incorporeum Deum eſſe dixit, & extremitatem cœli: Stoici autem ſpiritum pervadentem etiam per illa à quorum aſpectu quis abhorreat: Epicurus humana forma præditum: Xenophanes autem ſphæram impaſſibilem. 219. Deinde alii rerum noſtrarum providentiam illi adſcripſerunt, alii providere negaverunt. Nam quod beatum eſt & incorruptibile, Epicurus ait, neque ipſum negotia habere, neque aliis exhibere. Unde & in communi vita alii unum dicunt eſſe Deum, alii multos, & varias habentes formas: adeo ut in Ægyptiorum de-

αἱ δὲ Ἀμάζονες καὶ ἐχώλευον [P] τὰ ἄῤῥενα τῶν περὶ αὐτὰς γεννωμένων, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀνδρεῖον αὐτὰ ποιῆσαι δύνασθαι. περὶ πόλεμον δὲ ἔσχον αὗται, τοῦ ἐναντίου παρ' ἡμῖν καλῶς ἔχειν νενομισμένου. καὶ ἡ μήτηρ δὲ τῶν Θεῶν προσίεται τοὺς θηλυδρίας· [Q] οὐκ ἂν οὕτω κρίνασα ἡ Θεὸς, εἴγε φύσει φαῦλον ἦν τὸ μὴ ἀνδρεῖον εἶναι· [R] οὕτω καὶ τὰ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀνδρείαν καλοῦ, πολλὴν ἀνωμαλίαν ἔχει. καὶ τὰ περὶ εὐσεβείας δὲ καὶ Θεῶν πεπλήρωται πολλῆς διαφωνίας. Θεοὺς γὰρ οἱ μὲν πολλοί φασιν εἶναι· τινὲς δὲ, οὐκ εἶναι· [S] ὥσπερ οἱ περὶ Διαγόραν τὸν Μήλιον, καὶ Θεόδωρον, καὶ Κριτίαν τὸν Ἀθηναῖον. καὶ τῶν εἶναι Θεοὺς ἀποφηναμένων, οἱ μὲν τοὺς πατρίους νομίζουσι Θεούς· οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς δογματικαῖς αἱρέσεσιν [T] ἀναπλασσομένους. ὡς Ἀριστοτέλης μὲν ἀσώματον εἶπεν τὸν Θεὸν εἶναι, καὶ πέρας τοῦ οὐρανοῦ· [U] Στωϊκοὶ δὲ πνεῦμα, διῆκον καὶ διὰ τῶν εἰδεχθῶν· [X] Ἐπίκουρος δὲ ἀνθρωπόμορφον· [Y] Ξενοφάνης δὲ, σφαῖραν ἀπαθῆ. [Z] καὶ οἱ μὲν προνοεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς· οἱ δὲ μὴ προνοεῖν. τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ὁ Ἐπίκουρός φησι, μήτε αὐτὸ πράγματα ἔχειν [A] μήτε ἑτέροις παρέχειν. ὅθεν καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον, οἱ μὲν ἕνα φασὶν εἶναι Θεὸν, οἱ δὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους ταῖς μορφαῖς, ὡς καὶ εἰς τὰς τῶν Αἰγυπτίων ὑπο-

NOTÆ.

Ἐῤῥέτω, ἐξαῦθις κτήσομαι οὐ κακίω.

Plutarchi codices viciſſim è Sexto noſtro ſuppleveris. Poſterius diſtichon minus emendatum habet Alciatus V. 18. parergon.

P Ἀμάζονες ἐχώλευον] Hippocrates libro *περὶ ἄρθρων*. *Μυθολογέουσι δέ τινες ὅτι αἱ Ἀμαζονίδες τὸ ἄρσεν γένος τὸ ἑωυτῶν αὐτίκα νήπιον ἐὸν ἐξαρθρέουσιν, αἱ μὲν κατὰ γόνατα, αἱ δὲ κατὰ ἰσχία, ὡς δῆθεν χωλὰ γίνοιτο, καὶ μὴ ἐπιβουλεύοι τὸ ἄῤῥεν γένος τῷ θήλει.* Diogenianus in proverbio *ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ*. *Φασὶν ὅτι αἱ Ἀμάζονες τοὺς γεννωμένους ἄῤῥενας ἐπήρουν.* Vide & Petrum Petitum in libro de Amazonibus capite XXIII. p. 151.

Q τοὺς θηλυδρίας] Notum eſt ſacerdotes Cybeles virilitate amputata Deæ miniſtraſſe habitu muliebri & moribus mollibus prorſus atque effoeminatis, unde gallas etiam dictas obſervat Iſ. Voſſius ad Catullum p. 163.

R τὸ μὴ ἀνδρεῖον εἶναι] Ita MS. Vratislav. pro *τὸ μηδὲν ἀνδρεῖον* quod erat in editis & legit etiam H. Stephanus. *αὐτὸ μὴ ἀνδρεῖον* habet MS. Savil.

S τινὲς δὲ οὐκ εἶναι] De Atheis hiſce dictum lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 51.

T τοὺς ἐν δογματικαῖς αἱρέσεσιν] Deos Philoſophorum ſive quales Philoſophi ſtatuunt atque ſecundum dogmata ſua ſibi imaginantur, diſtinguit à Diis receptis in quolibet populo, & quales ſine examine colit vulgus, qualeſque à parentibus ſuis accepit. Quantacunque autem hæc de rebus divinis ac moralibus obſervetur hominum *διαφωνία*, & quam graves ſive vulgi ſive etiam Philoſophorum hic intercedant errores, non tamen licebit ex illa diſcordia ſtatim vel negare id in quo pauciſſimis monſtris exceptis omnes conſentiunt, eſſe nempe aliquem Deum eumque digniſſimum cultu, atque eſſe aliquid honeſtum juſtumque: vel ſententias & opiniones quaslibet, etiam abſurdas & omni deſtitutas ratione habere *ἰσοσθενεῖς* & ejusdem ponderis cum illis quæ certiſſimis argumentis nituntur. Quæ argumenta ſenſumque generis humani ejusmodi qualibus paſſim utitur Sextus cavillationibus eludere velle, non modo alios ſed quoque ſeipſum ludere in re maxime ſeria, ac deridere eſt.

U πέρας τοῦ οὐρανοῦ] Ariſtoteles lib. 1. de Cœlo c. 9. *εἰώθαμεν γὰρ τὸ ἔσχατον καὶ ἄνω μάλιστα καλεῖν οὐρανὸν, ἐν ᾧ τὸ θεῖον πᾶν ἱδρῦσθαί φαμεν.* Cicero 1. de natura Deorum, Sect. 33. *Ariſtoteles modo Menti tribuit omnem divinitatem, modo mundum ipſum Deum dicit eſſe, - - modo alium quendam præficit Mundo - - tum cœli ardorem Deum dicit eſſe.* Confer ſi placet quæ de Ariſtotelis Theologiæ Petrus Leſcaloperius ad hunc Tullii librum p. 54. & 184. ſeq.

X πνεῦμα διῆκον καὶ διὰ τῶν εἰδεχθῶν] Plutarchus lib. 1. de placitis cap. 9. Ex Stoicorum mente ait Deum eſſe *πνεῦμα διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου.* Seneca conſolat. ad Helviam c. 8. *divinum ſpiritum per omnia maxima, minima, æquali intentione diffuſum.* Confer Laërtium VII. 138. & 139. atque Lipſium Phyſiologiæ Stoicæ lib. 1. diſſ. 7. Voſſium Theologiæ Gentil. lib. VII. cap. 5.

Y ἀνθρωπόμορφον] Plutarchus loco laudato: *Ἐπίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν πάντας τοὺς Θεοὺς, λόγῳ δὲ πάντας τούτους θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως.* Hanc formam humanam ut Diis vendicet, multis diſputat Vellejus Epicureus apud Ciceronem lib. 1. de natura Deorum Sect. 46. ſeq. edit. Leſcaloperianæ. Vide & Laërtium X. 139. & noſtrum infra lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 15. & 131.

Z σφαῖραν ἀπαθῆ] De hac Xenophanis ſententia dictum ſupra lib. 1. Sect. 225.

A μήτε αὐτὸ πράγματα ἔχειν] Fuit hæc ex *κυρίαις* Epicuri *δόξαις*, ut conſtat ex Cicerone 1. de natura Deorum Sect. 45. & 87. & Laërtio X. 139. ad quem locum plura Gaſſendus ac Menagius.

λήψεις

λήψεις [B] ἐμπίπτειν, κυνοπροσώπους, καὶ ἱερακομόρφους, καὶ βόας καὶ κροκοδείλους, καὶ τί γὰρ οὐχὶ νομιζόντων τοὺς Θεούς. ὅθεν καὶ τὰ περὶ θυσιῶν, καὶ τῆς περὶ τοὺς Θεοὺς θρησκείας ὅλως πολλὴν ἀνωμαλίαν ἔχει. ἃ γὰρ ἔν τισιν ἱεροῖς ὅσια, ταῦτα ἐν ἑτέροις ἀνόσια. καί τοι εἰ φύσει τὸ ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον ἦν, οὐκ ἂν τοῦτο ἐνομίσθη. οἷον γοῦν Σαράπιδι [C] χοῖρον οὐκ ἂν θύσειέ τις, Ηρακλεῖ δὲ καὶ Ασκληπιῷ θύουσι. πρόβατον Ισιδι θύειν ἄθεσμον· τῇ μητρὶ μέντοι λεγομένῃ τῶν Θεῶν, καὶ θεοῖς ἄλλοις καλλιερεῖται. τῷ Κρόνῳ θύουσιν ἄνθρωπον, [D] ὃ τοῖς πλείστοις ἀσεβὲς εἶναι νομίζεται. αἴλουρον ἐν Αλεξανδρείᾳ τῷ Ωρῳ [E] θύουσι, καὶ Θέτιδι σίλφην· [F] ὃ παρ' ἡμῖν οὐκ ἂν ποιήσειέ τις. ἵππον τῷ Ποσειδῶνι καλλιεροῦσιν· Απόλλωνι δὲ, ἐξαιρέτως τῷ Διδυμαίῳ, τὸ ζῶον ἀπεχθές. αἶγας Αρτέμιδι θύειν εὐσεβὲς, ἀλλ' οὐκ Ασκληπιῷ. καὶ ἄλλα δὲ τούτοις ὅμοια παμπλήθη λέγειν ἔχων, ἐῶ τῆς συντομίας παραστοχαζόμενος. εἰ μέν τοι τὶ ἦν ὅσιον φύσει θῦμα καὶ ἀνόσιον, παρὰ πᾶσιν ἂν ὁμοίως ἐνομίζετο. παραπλήσια δὲ τούτοις ἐστὶν εὑρεῖν καὶ τὰ ἐν τῇ κατὰ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων θρησκείᾳ [G] περὶ τοὺς Θεούς. Ιουδαῖος μὲν γὰρ ἢ ἱερεὺς Αἰγύπτιος [H] θᾶττον ἂν ἀποθάνοι, ἢ χοίρειον φάγοι. Λίβυς δὲ προβατείου γεύσασθαι κρέως, τῶν ἀθεσμοτάτων εἶναι δοκεῖ· Σύρων δέ τινες, περιστερᾶς, ἄλλοι δὲ, ἱερείων. ἰχθῦς τε ἔν τισι μὲν ἱεροῖς θέμις ἐσθίειν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀσεβές. Αἰγυπτίων δὲ τῶν σοφῶν εἶναι νομιζομένων, [I] οἱ μὲν κεφαλὴν ζώου φαγεῖν, ἀνίερον εἶναι νομίζουσιν· οἱ δὲ, ὠμοπλάτην· οἱ δὲ, πόδα· οἱ δὲ,

labantur opiniones, qui canum formas & accipitrum Diis affingunt, & boves, & crocodilos, & nihil non pro Diis habent. 220. Hinc etiam fit, ut quæ ad ſacrificia & Deorum cultum pertinent, omnino inter ſe valde diſcrepent. Nam quæ in aliquibus templis pia, eadem in aliis impia. Atqui ſi natura pium & impium eſſet, nequaquam hoc exiſtimatum fuiſſet. Exempli gratia, Sarapidi nemo unquam porcum immolaverit, at Herculi & Æſculapio immolatur. Ovem Iſidi ſacrificare nefarium, at illi quæ mater Deorum vocatur, & aliis Diis mactatur. 221. Saturno ſacrificant hominem, quod bona pars hominum impium eſſe cenſet. Felem Alexandriæ ſacrificant Horo, & Thetidi blattam: quod apud nos nullus fecerit. Equo litant Neptuno, at Apollini, Didymæo præcipue, hoc animal eſt inviſum. Capras Dianæ ſacrificare pium eſt, non autem Æſculapio. 222. Multa alia hujusmodi afferre poſſem, quæ ſtudio brevitatis ſilentio prætereo. Atqui ſi quod natura pium ſacrificium eſſet & impium, apud omnes eadem eſſet de illo exiſtimatio. His vero eſſe ſimilia comperiemus quæ in victu ad Deorum cultum compoſito magna cum religione obſervantur ab hominibus. 223. Judæus enim aut ſacerdos Ægyptius moriatur potius quam carnem ſuillam edat. At Libys ovillam carnem guſtare, omnium maxime nefarium eſſe exiſtimat. Apud aliquos ex Syris columbam, apud alios victimas guſtare, itidem nefarium habetur. Quin etiam piſces in quibusdam templis edere pium eſt, in aliis cenſetur impium. Jam vero & ex Ægyptiis qui ſapientes habiti fuerunt, alii caput animalis edere profanum eſſe arbitrantur, alii ſcapulam, alii pedem, alii neſcio

NOTÆ.

B Αἰγυπτίων ὑπολήψεις] Vide quæ viri docti ad Juvenal. Sat. XV. ubi ſpeciatim canis & crocodili ab Ægyptiis adorati mentio. Boves fœminas ab Ægyptiis cultas teſtatur Herodotus II. 41. Accipitres Diodorus ſiculus lib. 1. p. 78. Strabo aliique laudati Voſſio III. 50. Theologiæ Gentilis, quo in opere longe plura de Ægyptiorum ſuperſtitione erudite obſervata leguntur. Non prætereundum autem quod Plutarchus in libro de Iſide & Oſiride negat illos pro Diis animalia hæc habuiſſe, ſed tantum in iisdem tanquam in ἐναργεστέροις ἐσόπτροις ut p. 382. loquitur, veneratos eſſe ſapientiæ bonitatis & potentiæ Divinæ ſymbola, longe quam Græcorum idola & imagines expreſſiora & vividiora. Vocabulum ὑπόληψις non minus ut δόξα ponitur pro opinione tam totius alicujus populi quam ſingulorum Philoſophorum, ut ipſe agnoſcit Salmaſius p. 28. ad Epictetum.

C οἷον γοῦν Σαράπιδι] Locus hic inſignis de animalibus quæ certis Diis apud Ægyptios Græcosque immolari fas fuit. Quam in rem collegere *nonnulla* Kircherus T. 1. Oedipi p. 238. ſeq. Jo. Textor in Officina p. 58. Antonius Clarus Sylvius ad leges Regias & XII. Tabularum p. 99. ſeq. Lilius Gyraldus Syntagmate XVII. de Diis. Guil. Stuckius & cap. 22. ſeq. Jo. Sanbertus de ſacrificiis. Sed meretur hoc argumentum paullo diſtinctius & accuratius tractari à viro aliquo docto.

D τῷ Κρόνῳ ἄνθρωπον] Supra Sect. 208.

E τῷ Ωρῳ] Ita legendum ſuſpicor. In editis erat τῷ Ηρῳ. Mirum autem eſt immolatam ab Alexandrinis felem, ſi ab omnibus Ægyptiis colebatur παρ' ἅπασιν κοινῇ ut ſcribit Strabo lib. 17. p. 812. atque cultam ex Herodoto, Diodoro & aliis pulchre notavit Voſſius III. 74. de idololatria, exſtatque hodie Dei Æluri imago, quam ære deſcriptam exhibet Clariſſ. Montfauconus in Diario Italico p. 227.

F Θέτιδι σίλφην] MS. Savil. σύλφην. Eſt qui ſuſpicatur legendum σίλφιον, quod Apollini Delphis dedicatum ſcribunt Suidas in Βάττου & Scholiaſtes Ariſtoph. ad Plutum verſ. 926. De illo vir ſummus Ez. Spanhemius diſſ. ſexta de uſu Numiſmatum edit. novæ, & Jo. Rhodius ad Scribonium Largum p. 127. Sed vix mihi perſuadeo σίλφιον legendum tum propter alias rationes, tum quod nullas plantas ſed ſola animalia Diis ſacrificata hoc loco Sextus commemorat.

G θρησκείᾳ] Ita legendum è MSS. pro θρησκείαν. Etiam hic locus inſignis de religioſa veterum à certis cibis abſtinentia, cui illuſtrando conferendus Guil. Stuckius lib. 3. Antiquitatum Convivalium cap. 5. E veteribus Plutarchus VIII. 8. ſympoſ. Gellius IV. 11. Porphyrius quarto de abſtinentia ab eſu animantium.

H ἢ ἱερεὺς Αἰγύπτιος] Nam vulgus Ægyptiorum ſuilla carne non plane abſtinuiſſe vel ex Theodorito conſtat. Etiam Plutarchus libro de Iſide & Oſiride p. 354. ſcribit Ægyptios in pleniluniо ſuem mactare ſolitos & comedere. De abſtinentia Judæorum à carne porcina videndi Bochartus II. 57. Hierozoici, & Grotius ad Matthæi VIII. 21.

I νομιζομένων] MSS. νενομισμένων.

ἀλλέ

quid aliud. 224. Cepas vero nullus unquam ederit eorum qui ſacris Caſii Jovis apud Peluſium initiantur: ſicuti nec Libycæ Veneris ſacerdos allium unquam guſtaverit. Abſtinent præterea in templis nonnullis mentha, in aliis hedyoſmo, in aliis apio. Sunt vero qui ſe patrum capita potius quam fabas eſuros dicant. Atqui apud alios hæc ſunt indifferentia. 225. Carnes vero caninas guſtare nos profanum arbitramur, at nonnulli ex Thracibus canibus veſci narrantur. Fortaſſe etiam in uſu apud Græcos hoc fuit. Unde & Diocles ex Aſclepiadarum familia oriundus, quibusdam ægrotis catulorum carnes dare præcipit. Sunt & qui humanas carnes (ut dixi) indifferenter edant: quod apud nos profanum eſſe exiſtimatur. 226. Atqui ſi à natura eſſent tam ea per quæ pie ſancteque coluntur Dii, quam illa quæ fiunt contra fas, apud omnes idem de illis eſſet judicium. Sed & de pietate erga mortuos, his non diſſimilia dici poſſunt. Alii enim integra mortuorum corpora componentes, terra tegunt, Soli oſtendere ipſos impium exiſtimantes. At Ægyptii inteſtina extrahentes, condiunt defunctos, & ſecum ſuper terra habent. 227. Ex Æthiopibus autem Ichthyophagi in paludes ipſos conjiciunt, piſcibus eſcam futuros: Hyrcani vero canibus ipſos vorandos exponunt. aliqui ex Indis vulturibus etiam. Troglodytis autem moris eſſe ajunt, ut in aliquem collem defunctum adducant, deinde religato ejus capite ad pedes, ſaxis non ſine riſu petant. quum autem aggere jactorum lapidum eum operuerint, diſcedant. 228. Sunt præterea nonnulli Barbari qui eos qui ſexaginta annorum ætatem exceſſerunt, immolatos comedunt: at eos qui juvenes obierint, terra condunt. Aliqui etiam mortuos comburunt: ex quibus alii oſſa eorum ſumentes, recondita aſſervant, alii temere

ἄλλο τι. κρόμμυον δὲ [K] ἐκ ἄν τις προσενέγκαιτο τῶν καθιερωμένων τῷ κατὰ Πηλέσιον Κασίῳ Διί. [L] ὥσπερ ἐδὲ ἱερεὺς τῆς κατὰ Λιβύην Ἀφροδίτης, σκορόδε γεύσαιτο ἄν. ἀπέχονται δὲ ἐν μὲν ἱεροῖς, μίνθης· ἐν οἷς δὲ, ἡδυόσμε· ἐν οἷς δὲ, σελίνε. ἔνιοι δὲ θᾶττον ἂν τὰς κεφαλὰς φαγεῖν φασι τῶν πατέρων, [M] ἢ κυάμες. ἀλλὰ παρ' ἑτέροις ταῦτα ἀδιάφορα. κυνείων δὲ γεύσασθαι, δοκῶμεν ἡμεῖς ἀνίερον εἶναι· Θρακῶν δὲ ἔνιοι κυνοφαγεῖν [N] ἱστορῶνται. ἴσως δὲ καὶ παρ' Ἕλλησι τῶτο ἦν σύνηθες. διόπερ καὶ Διοκλῆς [O] ἀπὸ τῶν κατὰ τὲς Ἀσκληπιάδας ὁρμώμενος, τισὶ τῶν πασχόντων σκυλάκεια δίδοσθαι κελεύει κρέα. τινὲς δὲ καὶ ἀνθρώπων σάρκας, [P] ὡς ἔφην, ἀδιαφόρως ἐσθίεσιν· ὅπερ ἀνίερον παρ' ἡμῖν εἶναι νενόμισται. καίτοι εἴγε ἦν φύσει τὰ τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἀθέσμων, παρὰ πᾶσιν ἂν ὁμοίως ἐνομίζετο. παραπλήσια δέ ἐστι λέγειν καὶ περὶ τῆς εἰς τὲς κατοιχομένες ὁσιότητος. [Q] οἱ μὲν γὰρ ὁλοκλήρως περιστείλαντες τὲς ἀποθανόντας, γῇ καλύπτεσιν, ἀσεβὲς εἶναι νομίζοντες [R] ἡλίῳ δεικνύειν αὐτές· Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες, ταριχεύεσιν αὐτὲς, καὶ σὺν ἑαυτοῖς ὑπὲρ γῆς ἔχεσιν. Αἰθιόπων δὲ οἱ ἰχθυοφάγοι, εἰς τὰς λίμνας ἐμβάλλεσιν αὐτὲς, ὑπὸ τῶν ἰχθύων βρωθησομένες· Υρκανοὶ δὲ κυσὶν αὐτὲς ἐκτίθενται βοράν· Ινδῶν δὲ ἔνιοι γυψί. [S] Τρωγλωδύτας δέ [T] φασιν ἐπί τινα γεώλοφον ἄγειν τὸν ἀποθανόντα· εἶτα δεσμεύσαντας αὐτῶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὲς πόδας, λίθοις βάλλειν μετὰ γέλωτος· εἶθ' ὅταν χώσωσιν αὐτὸν τοῖς βαλλομένοις, ἀπαλλάσσεσθαι. τινὲς δὲ βάρβαροι τὲς μὲν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη, [U] γεγονότας θύσαντες ἐσθίουσι· τὲς δὲ ἐν νεότητι ἀποθανόντας γῇ κρύπτουσιν. ἔνιοι δὲ καίεσι τὲς τετελευτηκότας. ὧν οἱ μὲν ἀναλαβόντες αὐτῶν τὰ ὀστέα, [X] κηδεύεσιν·

NOTÆ.

K κρόμμυον] Vide quæ viri docti ad Juvenal. XV. 9. *Porrum & cepe nefas violare & frangere morſu.*

L Κασίῳ Διί] De Jovis Caſii cultu mentio apud Strabonem, Lucanum, Epiphanium, Stephanum Byz. in Κάσιον ὄρος. Hic Caſius mons in Ægypto vicinus Peluſio, diverſus à Caſio Seleuciæ prope Antiochiam de quo Salmaſius ad Solin. p. 568. & ad Hadrianum Spartiani c. 14.

M θᾶττον τὰς κεφαλὰς τῶν πατέρων] Reſpicit notos Scholæ Pythagoricæ verſiculos, quos Empedocli plerique, alii ut Didymus libro 2. Geoponicon cap. 35. Orpheo tribuunt:

Δειλοὶ, πάνδειλοι, κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι
Ισόν τοι κυάμες τρώγειν κεφαλάς τε τοκήων.

N κυνοφαγεῖν] Galenus lib. 3 de facultate alimentorum T. 4. edit. Baſil. p. 337. *περὶ δὲ τῶν κυνῶν τί δεῖ καὶ λέγειν; ὡς τὲς νέες τε καὶ λιπαρὲς αὐτῶν, καὶ μάλισθ' ὅταν ἐυνεχισθῶσι, κατ' ἔνια τῶν ἐθνῶν ἐσθίεσι πάμπολλα. καὶ πρὸς τέτοις τά τε τῶν πανθήρων ἐκ ὀλίγοι, καθάπερ γε καὶ τὰ τῶν ὄνων ὅταν ἐυεκτὲντες τύχωσιν, ὥσπερ οἱ ἄγριοι. ταῦτα μὲν ἐ μόνον ἐσθίεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεσιν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν.*

O Διοκλῆς] Hic eſt Diocles Caryſtius quem Hippocrati proximum nominat Celſus in prooemio. De ejus ſcriptis dicetur à me accurate libro ſexto Bibliothecæ Græcæ. Aſclepiadarum familiam perſequitur Henricus Meibomius commentario ad jusjurandum Hippocratis p. 4. ſeq.

P ἀνθρώπων σάρκας] Supra Sect. 207.

Q περὶ τῆς εἰς τὲς κατοιχομένες ὁσιότητος] Varios mores gentium in tractandis corporibus defunctorum perſtringunt Cicero lib. 1. Tuſc. cap. 45. Laërtius IX. 84. Silius XIII. 470. ſeq. Stobæus florilegio, capite *περὶ ταφῆς*, Lucianus *περὶ πένθες* T. 2. p. 306. E recentioribus Jo. Kirchmannus in appendice ad libros de funeribus Romanorum cap. 1.

R ἀσεβὲς εἶναι νομίζοντες] Sententia hæc Athenienſium, cadaveribus inſepultis relictis *τὲς ἄνω Θεὲς ἀσεβεῖσθαι* uti conſtat vel ex Lyſiæ Orat. 31. c. 3. ubi bellum cum Cadmeis ob negatam victis Adraſto & Polynici ſepulturam ſuſceptum memorat.

S Ινδῶν *ἔνιοι γυψί*] Similiter Perſas, Hiſpanorumque gentem Baudos corpora defunctorum vulturibus voranda objeciſſe notat Bochartus T. 2. Hierozoici p. 318.

T Τρωγλοδύτας] Troglodytæ Æthiopibus & Arabibus vicini populi, de quibus idem referunt Agatharchides apud Photium Cod. 250. p. 738. & Strabo XVI. p. 758.

U τὲς μὲν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη] Scytharum hic mos, de quo ſupra Sect. 210.

X ἀναλαβόντες τὰ ὀστέα] Nota eſt cura non oſſilegii

οἱ δὲ

οἱ δὲ ἀφροντίστως καταλείπουσιν ἐῤῥιμμένα. Πέρσας δέ φασιν [Y] ἀνασκολοπίζειν τοὺς ἀποθανόντας, καὶ νίτρῳ ταριχεύειν, εἶθ' οὕτω τελαμῶσι συνειλεῖν· ἄλλους δὲ ὅσον πένθος ἐπὶ τοῖς τελευτήσασιν ὑπομένουσιν, ὁρῶμεν. καὶ τὸν θάνατον δὲ αὐτὸν οἱ μὲν δεινὸν καὶ φευκτὸν εἶναι νομίζουσιν οἱ δὲ οὐ τοιοῦτον. ὁ γοῦν Εὐριπίδης [Z] φησίν,

τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ, ζῆν [A] κάτω νομίζεται;

καὶ ὁ Ἐπίκουρος [B] δέ φησιν, ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. τὸ γὰρ διαλυθὲν, ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. φασὶ δὲ καὶ ὡς, εἴπερ συνεστήκαμεν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ὁ δὲ θάνατος διάλυσίς ἐστι ψυχῆς καὶ σώματος· ὅτε μὲν ἡμεῖς ἐσμεν, οὐκ ἔστιν ὁ θάνατος· (οὐ γὰρ διαλυόμεθα) ὅτε δὲ ὁ θάνατός ἐστιν, οὐκ ἐσμὲν ἡμεῖς. τῷ γὰρ μηκέτι τὴν σύστασιν εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, οὐδὲ ἡμεῖς ἐσμέν. ὁ δὲ Ἡράκλειτός [C] φησιν, ὅτι καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀποθανεῖν, καὶ ἐν τῷ ζῆν ἡμᾶς ἐστι καὶ ἐν τῷ τεθνάναι. ὅτε μὲν

projecta relinquunt. A Perſis autem ajunt ſuſpendi mortuos, & nitro condiri, ac tum demum faſciis involvi. Alii vero quanto luctu mortuos proſequantur, videmus. 229. Quin etiam mortem ipſam alii horrendam & fugiendam eſſe ducunt: alii vero nihil tale de ea exiſtimant. Nam & ipſe Euripides ait,

Ecquis ſcit utrum vivere iſtud ſit mori,
Contra mori æſtimetur, infra vivere?

Ipſe quoque Epicurus ait, *Mors nihil ad nos. Nam quod diſſolutum eſt, ſenſu caret: quod ſenſu caret, nihil ad nos.* Hoc etiam addunt, Si ex anima & corpore compoſiti ſumus, mors autem diſſolutio eſt animæ & corporis, tum quidem quando ſumus, non eſt mors: (non enim diſſolvimur) quum autem mors eſt, nos non ſumus. Nam quod non amplius ſit illa animæ & corporis compoſitio, ne nos quidem ſumus. 230. Heraclitus autem ait & vitam & mortem eſſe, & dum vivimus & dum morimur. Nam cum

N O T Æ.

modo ſive ὀστολογίας apud Græcos, Romanosque de qua Kirchmannus libro tertio de funeribus Rom. capite ſeptimo: ſed etiam defunctorum oſſa componendi cineresque atque vaſculis incluſa in monumentum recondendi, de quo ritu elegantiſſimus Broekhuſius in notis ad Tibullum III. 2. p. 301.

Y Πέρσας δὲ φασιν] Diverſa videntur & pugnantia quæ de Perſarum ritu cadavera curandi apud veteres ſcriptores traduntur ut conſtat ex Barnabæ Briſſonii libro 2. de regno Perſarum p. 351. ſeq. id quod partim diverſis ætatibus tribuendum, partim etiam conciliari illa inter ſe commode poſſunt. Ante Cambyſem cremari mortuos, Perſis inauditum. Neque poſtea id populo illi perſuaderi potuit qui ignem ut Deum coluere. At terræ mandaſſe cadavera longo etiam poſt Cambyſem tempore, magno conſenſu auctorum patet. Quod vero noſter ait ſolitos Perſas cadavera prius ἀνασκολοπίζειν ſive ſuſpendere, eo pertinet, quod Herodotus lib. 1. c. 140. & alii ſcribunt avibus laceranda fuiſſe ante expoſita quam humarentur. Cera circumlinere atque ταριχεύειν conſueviſſe relictas ab avibus reliquias ſcribit idem Herodotus eodem loco: κατακηρώσαντες τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι, ex quo petiiſſe id videntur Cicero 1. Tuſculan. c. 45. & Strabo XV. p. 306. His neutiquam repugnat, quod noſter pro cera nitrum nominat, nam & in mumiis ſive conditis cadaveribus Ægyptiorum, quæ ab Arabico *mum* quod ceram ſignificat, nomen habent, nitrum admixtum eſſe norunt qui illa tractaverunt. Ab eo tempore, ut ex Procopio & Agathia conſtat, nihil plane ex mortuorum corporibus Perſæ tumularunt, ſed τοὺς νεκροὺς ἅπαντας, hoc eſt *tota cadavera* ut verbum illud apud Procopum videtur eſſe intelligendum, avibus & beſtiis devoranda projecerunt, quemadmodum hodieque à Perſis fieri aſſolet, terram polluere veritis ſcilicet, ut præter Thomam Herbertum p. 39. ſeq. itinerarii Anglice editi, aliosque refert Thomas Hyde de veteri religione Perſarum cap. 34.

Z ὁ γοῦν Εὐριπίδης] Præter ea quæ de his Tragici verſibus annotavit Jo. Potterus ad Clementem Alex. p. 517. edit. Oxon. & Menagius ad Laërtii IX. 73. ex Origene VII. contra Celſum p. 366. & Scholiaſte Ariſtophanis ad Ranas verſ. 1526. ubi ex Hippolyto Euripidis petiti eſſe notantur, juvat obſervare quod in eodem ſcholiaſte ad verſ. 1114. dicuntur eſſe deſumti ex Euripidis Phryxo. Et Stobæus in florileg. tit. 121. qui ἔπαινος θανάτου inſcribitur, ex Euripidis Phryxo affert hos quatuor verſiculos ex quibus patet eandem ſententiam ſæpius fortaſſe & pluribus locis Euripidem extuliſſe:

τίς δ' οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ', ὃ κέκληται θανεῖν,
τὸ ζῆν δὲ θνήσκειν ἐστί; πλὴν ὅμως βροτῶν
νοσοῦσιν οἱ βλέποντες, οἱ δ' ὀλωλότες
οὐδὲν νοσοῦσιν, οὐδὲ κέκτηνται κακά.

E Phryxo quoque hauſtos ait Suidas in τίς δ' οἶδεν, ſed is verſui primo alterum ſubjunxit ex Ariſtophanis ranis v. 1526. quem haud dubito ab Ariſtophane non ab Euripide fuiſſe compoſitum: τὸ πνεῖν δὲ δειπνεῖν καὶ καθεύδειν κώδιον, ita vero ille eſt reddendus: quis ſcit *ſpirare* an ſit *cœnare & in molli dormire ſtrato.* Perſtringit enim Comicus hominem luxurioſum qui in conviviis & ſomno totam vitam conſumebat. Male interpretes Suidæ & Comici: *quis ſcit, dormire an ſit villoſa pellis?*

A τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν] Hucusque verba Euripidis (nullo dramate ejus nominato) laudant Plato in Gorgia p. 300. Clemens III. Strom. p. 432. & Origenes loco ſupra laudato. In Laërtii IX. 73. poſterior verſus ita ſuppletur: τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν νομίζεται βροτοῖς quod magis mihi probatur quam hocce in Sexti codicibus ζῆν κάτω νομίζεται. Senſus certe eſt idem. Fuit & cum ſuſpicarer τοῦτο ζῆν νομίζεται. Sed præſtat annotare, quod Euripides hanc ſententiam ab Heraclito mutuatus eſſe videtur, de quo mox ad Sect. 230. Illum imitatus Cicero in ſomnio Scipionis c. 3. *ii vivunt, qui ex corporum vinculis tanquam è carcere evolaverunt: veſtra vero, quæ dicitur, vita mors eſt.* Macrobius lib. 1. in ſomnium cap. 10. Lactantius lib. 9. cap. 19. *Hinc nata eſt inepta illa ſententia, hanc eſſe mortem, quam nos vitam putemus: illam vitam quam nos pro morte timeamus.*

B καὶ ὁ Ἐπίκουρος] Ex ejus κυρίαις δόξαις & Epiſtola ad Menœceum, apud Laërtium X. 124. ſeq. & 139. & noſtrum infra adverſus Grammaticos Sect. 273. 283. Stobæum florileg. ſermone 119. Alex. Aphrodiſeum in 1. Topicor. p. 9. Ciceronem 2. de finibus c. 31. & 1. Tuſc. cap. 38. Gellium II. 8. Tertullianum de anima c. 42. Lactantium III. 17. Ambroſium III. Epiſt. 25.

C ὁ δὲ Ἡράκλειτος] Heraclitus junior in allegoriis Homericis ſub Heraclidis nomine editis hanc affert Heracliti veteris Philoſophi ſententiam p. 443. Θεοὶ, ἄνθρωποι ἀθάνατοι, ἄνθρωποι Θεοὶ θνητοὶ, ζῶντες τὸν ἐκείνων θάνατον, θνήσκοντες τὴν ἐκείνων ζωήν. Eandem ſententiam referunt Philo in fine libri 1. allegoriarum Legis, & Porphyrius de Nympharum antro p. 256. Priorem partem tangunt etiam Maximus Tyrius diſſ. 29. Lucianus in βίων πράσει T. 1. p. 379. & Clemens Alex. III. 1. pædagogi. Idem Clemens III. Strom. p. 432. Ἡράκλειτος κακίζων φαίνεται τὴν γένεσιν, ἐπειδάν, φησι, γενόμενοι ζώειν ἐθέλουσι, μόρους τ' ἔχειν, μᾶλλον δ' ἀναπαύεσθαι· καὶ παῖδας καταλείπουσι μόρους γενέσθαι. Plato in Gorgia p. 300. καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν, ὅπερ ἤδη του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐστὶν ἡμῖν σῆμα. Similia habet in Cratylo & alibi.

nos vivimus, mortuas eſſe noſtras animas, & in nobis ſepultas: cum autem morimur, animas reviviſcere & vivere. Sunt vero & qui mortem nobis eſſe vita potiorem exiſtiment: quo pertinet id quod ait Euripides,

Nam nos decebat celebre cum cœtu modo
Lugere genitum, tanta qui intraret mala:
At qui labores morte finiſſet graves,
Hunc laude amicos atque lætitia exequi.

231. Ex eadem autem opinione & hæc dicta fuerunt,

Prorſus non naſci, mortalibus optima ſors eſt,
Nec lucem adſpicere, flammiferumque jubar.
At genito portas Orci ſubiiſſe repente,
Et terra preſſum mole jacere gravi.

Scimus vero & quæ de Cleobi & Bitone feruntur, quæ ab Herodoto in mentione Argivæ ſacerdotis commemorantur. 232. Narrantur vero nonnulli etiam ex Thracibus circumſtantes infantem in lucem editum lugere. Ergo neque mors inter ea quæ natura ſunt horrenda, nec vita inter ea quæ ſunt natura bona, annumerari debet. Nec quicquam ex ſupra adictis natura tale eſt vel tale, ſed omnia ſunt opinione tenus, & ad aliquid. 233. Eundem autem ratiocinandi modum etiam ad unumquodque ex aliis transferre poſſit quiſpiam, quæ nunc, brevitatis rationem habentes, non expoſuimus. Quod ſi de quibusdam quæ ſit diſcre-

γὰρ ἡμεῖς ζῶμεν, τὰς ψυχὰς ἡμῶν τεθνάναι καὶ ἐν ἡμῖν τεθάφθαι· ὅτε δὲ ἡμεῖς ἀποθνήσκομεν, τὰς ψυχὰς ἀναβιοῦν καὶ ζῆν. ἔνιοι δὲ καὶ βέλτιον εἶναι τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν ἡμᾶς ὑπολαμβάνουσιν. ὁ γοῦν Ευριπίδης [D] φησὶ,

ἐχρῆν γὰρ ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν φύντα θρηνεῖν, εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά.
τὸν δ' αὖ θανόντα, καὶ κακῶν πεπαυμένον,
χαίροντας, εὐφημοῦντας, [E] ἐκπέμπειν δόμων.

ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ὑπολήψεως, καὶ ταῦτα [F] εἴρηται·

ἀρχὴν μὲν [G] μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου. [H]
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας αἴδαο περῆσαι,
καὶ κεῖσθαι πολλὴν γαῖαν ἐφεσσάμενον. [I]

καὶ τὰ περὶ Κλέοβιν [K] δὲ καὶ Βίτωνα ἴσμεν, ἅ φησιν ὁ Ηρόδοτος ἐν τῷ περὶ τῆς Αργείας ἱερείας λόγῳ. ἱστοροῦνται δὲ καὶ Θρακῶν ἔνιοι [L] περικαθεσθέντες, τὸν γεννηθέντα θρηνεῖν. οὐδὲ ὁ θάνατος οὖν τῶν φύσει δεινῶν εἶναι νομίζοιτο ἄν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ ζῆν τῶν φύσει καλῶν. οὐδὲ τῶν προειρημένων τι ἐστὶ φύσει τοῖον ἢ τοῖον· νομιστὰ [M] δὲ πάντα καὶ πρός τι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τῆς ἐπιχειρήσεως μεταφέρειν ἐστὶ καὶ ἐφ' ἕκαστον τῶν ἄλλων, ἃ μὴ ἐξεθέμεθα νῦν διὰ τὴν συντομίαν τοῦ λόγου. εἰ δὲ καὶ περί τινων μὴ ἔχομεν εἰπεῖν

N O T Æ.

D ὁ γοῦν Ευριπίδης] Ex Euripidis Creſphonte, ut teſtatur Cicero qui ſic transtulit 1. Tuſculan. c. 48.

Nam nos decebat, cœtus celebrantes, domum
Lugere ubi eſſet aliquis in lucem editus,
Humanæ vitæ varia reputantes mala:
At qui labores morte finiſſet graves,
Hunc omni amicos laude & lætitia exequi.

Interpretatio quam in verſione Sexti adſcripſi, Hugonis Grotii eſt ex ejus Stobæo (ſerm. 121. florileg.) p. 494. Afferuntur etiam iidem verſus à Platone ſive Æſchine in Axiocho, Strabone XI. p. 520. Plutarcho de poëtis legendis p. 36. Dione Chryſoſtomo diſſ. XXIII. p. 276. Ariſtide defenſione Themiſtoclis T. 3. p. 316. Clemente III. Strom. p. 315. Theodorito Therapevt. VII. p. 71. Vide Tho. Gatakerum Adverſar. Miſc. cap. 10.

E χαίροντας εὐφημοῦντας] Seneca in apocolocyntoſi p. 848. *Claudium autem jubent omnes χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.*

F καὶ ταῦτα] Verſus ſunt notiſſimi Chalcidamantis & Theognidis, quorum ſententiam (reprehenſam Epicuro apud Laërtium X. 126.) alii quoque expreſſerunt. *Itaque multi exſtitere,* inquit Plinius præf. libri VII. *qui non naſci optimum cenſerent, aut quam ociſſime aboleri.* Silenus à Mida captus teſte Ariſtotele in Eudemo ſive libro de animo apud Plutarchum conſolat. ad Apollonium p. 115. & Ciceronem 1. Tuſc. c. 48. hoc ei muneris promiſſione dedit, ut eum doceret *non naſci homini longe optimum eſſe, proximum autem, quam primum mori.* Idem Cicero in conſolatione apud Lactantium III. 19. *Non naſci longe optimum nec in hos ſcopulos incidere vitæ; proximum autem ſi natus ſis, tanquam ex incendio effugere fortunæ.*

G ἀρχὴν μὲν] Ita legit etiam Stobæus, verſus hos bis referens in florilegio, tit. 121. ſemel ſub Chalcidamantis (cujus ſunt duo Hexametri) & ſemel ſub Theognidis nomine, qui pentametros interpoſuit. Procopius Sophiſta Epiſt. 47. ad Geſſium, ἐπαινῶ τὸν εἰπόντα, ὅς τίς ποτε ἦν ὁ τοῦ λόγου πατὴρ, ὡς ἀρχῆθεν (puto legendum ἀρχὴν) μὴ φῦναι τοῖς ἐπὶ γῆς ἄριστον, φύντα δ' ὅτι τάχιστα πύλας αἴδαο περῆσαι. Eſt autem ἀρχὴν *omnino, prorſus,* ut jam notavimus ſupra l. 1. Sect. 50. At in Codicibus vulgatis Theognidis verſ. 425. & apud Clementem Alex. III. Strom. p. 432. legas πάντων μέν.

H μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου] Sic è MSS. & Theognidis atque Stobæi codicibus. Male editi: μηδ' ἰδεῖν αὐγὰς τὰς ὀξέος ἠελίοιο. In Clementis Codicibus eſt μηδ' ἐσορᾷν. Geminum Theognidis dicto illud Alexidis Comici, laudatum etiam Eraſmo in proverbio, *optimum non naſci;*

Τὸ μὴ γενέσθαι μὲν κράτιστον ἐστ' ἀεὶ,
Επὰν γένηται δ' ὡς τάχιστ' ἐναι τέλος.

I γαῖαν ἐφεσσάμενον] Codices Theognidis, Clementis ac Stobæi, γῆν ἐπαμησάμενον.

K τὰ περὶ Κλέοβιν] Herodotus lib. 1. c. 31. quem locum nota à Sexto hic λόγον περὶ τῆς Αργείας ἱερείας appellari. Ita ſæpe veteres quando vel ſua vel aliorum dicta allegant appellare ſolent λόγον non peculiare aliquod ſcriptum, ſed locum aliquem ſcripti longe alterius argumenti, de re illa tractantem. Poſt Herodotum plurimi hanc de Cleobi ac Bitone fabellam tangunt ſcriptores, Plato ſive Æſchines in Axiocho, Cicero lib. 1. Tuſculan. cap. 47. Plutarchus conſolatione ad Apollonium p. 108. & in Solone p. 93. ſeq. Valerius Max. V. 5. extern. 4. Stobæus ſerm. 121. Clemens III. Strom. p. 316. Lucianus in contemplantibus T. 1. p. 349. Tertullianus II. 9. contra nationes &c. Veteri marmore expreſſos Argivos juvenes cum matre Cydippe habes in Clariſſ. Begeri ſpicilegio Antiquitatis p. 146.

L Θρακῶν ἔνιοι] Etiam hoc memoria proditum ab Herodoto V. 4. & poſt eum à multis aliis.

M νομιστὰ] MS. Vratislav. νομιστέ.

αὐτόθεν

αὐτόθεν ἀνωμαλίαν, λεκτέον ὅτι ἐν τισιν ἔθνεσιν, ἀγνοουμένοις ἡμῖν, ἐνδέχεται καὶ περὶ αὐτῶν εἶναι διαφωνίαν. ὡς οὖν εἰ μὴ ἐγιγνώσκομεν (εἰ τύχοι) τὸ περὶ τοῦ τὰς ἀδελφὰς γαμεῖν [N] τῶν Αἰγυπτίων ἔθος, οὐκ ἂν ὀρθῶς διεβεβαιούμεθα, ὁμολογούμενον παρὰ πᾶσιν εἶναι τὸ μὴ δεῖν ἀδελφὰς γαμεῖν· οὕτως οὐδὲ περὶ τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἐν οἷς οὐχ ὑποπίπτουσιν ἡμῖν ἀνωμαλίαι, διαβεβαιοῦσθαι προσήκει μὴ εἶναι διαφωνίαν ἐν αὐτοῖς· ἐνδεχομένου, καθάπερ ἔφην, τοῦ, παρά τισιν ἔθνεσι τῶν ἡμῖν μὴ γινωσκομένων, τὴν περὶ αὐτῶν εἶναι διαφωνίαν. ὁ τοίνυν Σκεπτικὸς, τὴν τοσαύτην ἀνωμαλίαν τῶν πραγμάτων ὁρῶν, ἐπέχει μὲν περὶ τοῦ φύσει τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἢ ὅλως πρακτέον ἢ μὴ πρακτέον εἶναι· κἀν τούτῳ τῆς Δογματικῆς ἀφιστάμενος προπετείας· ἕπεται δὲ ἀδοξάστως [O] τῇ βιωτικῇ τηρήσει. καὶ διὰ τοῦτο ἐν μὲν τοῖς δοξαστοῖς ἀπαθὴς μένει· ἐν δὲ τοῖς κατηναγκασμένοις μετριοπαθεῖ. ὡς μὲν γὰρ ἄνθρωπος αἰσθητικὸς, πάσχει· μὴ προσδοξάζων δὲ ὅτι τοῦτο ὃ πάσχει, κακόν ἐστι φύσει, μετριοπαθεῖ. τὸ γὰρ προσδοξάζειν τι τοιοῦτο, χεῖρόν ἐστι καὶ αὐτοῦ τοῦ πάσχειν. ὡς ἐνίοτε τοὺς μὲν τεμνομένους ἢ ἄλλο τί τοιοῦτο πάσχοντας, φέρειν· τοὺς δὲ παρεστῶτας, διὰ τὴν περὶ τοῦ γινομένου δόξαν, ὡς φαύλου, λειποψυχεῖν. ὁ μέν τοι γε ὑποθέμενος τῇ φύσει τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἢ ὅλως πρακτέον ἢ μὴ πρακτέον εἶναι, ταράσσεται ποικίλως. [P] καὶ γὰρ παρόντων αὐτῷ τούτων ἃ νομίζει φύσει κακὰ εἶναι, ποινηλατεῖσθαι δοκεῖ· καὶ τῶν φαινομένων ἀγαθῶν αὐτῷ γινόμενος ἐγκρατὴς, ὑπό τε τοῦ τύφου καὶ τοῦ περὶ τὴν ἀποβολὴν αὐτῶν φόβου, καὶ εὐλαβούμενος μὴ πάλιν ἐν τοῖς φύσει κακοῖς νομιζομένοις παρ' αὐτῷ γένηται, ταραχαῖς οὐχὶ ταῖς τυχούσαις περιπίπτει. τοὺς γὰρ ἀναπόβλητα εἶναι τὰ ἀγαθὰ [Q] λέγοντας, ἐφέξομεν ἐκ τῆς ἀπορίας τῆς κατὰ τὴν διαφωνίαν. [R] ὅθεν ἐπιλογιζόμεθα, ὅτι εἰ τὸ κακοῦ ποιητικὸν, κακόν ἐστι καὶ φευκτόν· ἡ δὲ πεποίθησις τοῦ, τάδε μὲν εἶναι

pantia, oſtendere illico non poſſumus, dicendum eſt, fieri poſſe, ut in aliquibus nationibus quas ignoremus, ſit de iis quoque controverſia. 234. Nam ut, ſi neſciremus (verbi gratia) Ægyptiorum conſuetudinem eſſe, ut ſorores ducant in uxores, falſo affirmaremus apud omnes pro confeſſo & indubitato haberi, non eſſe contrahendum cum ſororibus matrimonium: ita nec de rebus illis, in quibus eæ quæ ſunt diſcrepantiæ, ſub ſenſus noſtros non cadunt, affirmare decet non eſſe de ipſis controverſiam: cum fieri poſſit (ſicut dixi) ut apud aliquas nobis ignotas nationes ſit de iis controverſia. 235. Scepticus ergo tantam rerum cernens diſcrepantiam, de hoc quidem, quid natura bonum, quid malum, & quid faciendum, quid non, retinet aſſenſum, hac etiam in parte à Dogmaticorum temeritate procul diſcedens: ſequitur vero citra ullum dogma obſervationem vitæ communis. Et propterea in iis quidem quæ opinabilia ſunt, paſſionis expers manet: at in iis quæ coacta ſunt, moderate paſſionibus afficitur. 236. Nam patitur quidem quatenus eſt homo ſentiendi facultate prædituſ: ſed non aſſumens illam præterea opinionem, nimirum id quod patitur, natura malum eſſe, moderationem in iis quæ patitur, ſervat. Nam addere ſibi talem aliquam opinionem, pejus eſt quam ipſum pati. adeo ut aliquando ii quibus aliquod membrum abſcinditur, aut qui tale aliquid patiuntur, id tolerent: at qui illis adſtant, eo quod opinionem illam conceperint de eo quod fit, eſſe malum, animo linquantur. 237. Nam ille quidem certe qui ſibi aliquid natura bonum aut malum, vel prorſus faciendum aut non faciendum eſſe ſtatuit, varie turbatur. Nam & cum accidunt illi ea quæ vere ac per naturam mala eſſe exiſtimat, pœnis affici videtur, & cum iis quæ ipſi bona videntur, potitus fuerit, & ob elatum nimia lætitia inflatumque animum, & præ metu illa amittendi, nec non dum timet ne rurſus in iis verſetur quæ natura mala exiſtimantur ab eo, in perturbationes non mediocres incidit. 238. Nam iis qui bona dicunt amitti non poſſe, ex dubitatione quam affert controverſia, ſilentium imponemus. Unde ratiocinantes colligimus, ſi, quod mali effectivum eſt, malum & fugiendum ſit, perſuaſio autem hæc qua quis ſibi perſuadet, hæc quidem eſſe bona ſecundum

N O T Æ.

N τὰς ἀδελφὰς γαμεῖν] Supra Sect. 205.

O ἀδοξάστως] Supra lib. 1. Sect. 13.

P ταράσσεται ποικίλως] Finis autem Sceptices ἀταραξία. lib. 1. Sect. 25.

Q ἀναπόβλητα εἶναι τὰ ἀγαθά] In Demophili Pythagorici ſententia prima ſtatim legas: δῶρον Θεοῦ πᾶν ἀναφαίρετον. Sextus ſentent. 84. *Quod Deus tibi dat, nullus auferre poteſt.* Cynicorum dogma: ἀναπόβλητον εἶναι τὴν ἀρετήν. Laërt. VI. 105. & Suid. in Κυνισμός. Stoicorum quoque, è quibus Seneca Epiſt. 50. *ſemel traditi boni perpetua poſſeſſio eſt, non dediſcitur virtus.* Idem Epiſt. 71. *maximum illud bonum, eſt fixum.* Sic Cleanthes apud Laërtium VII. 127. Epicuri quoque ſcitum, non deſciſcere à ſapientia τὸν ἅπαξ γενόμενον σοφόν, Laërt. X. 117. 128.

R κατὰ τὴν διαφωνίαν] Nam ex ipſis Stoicis Chryſippus docuit virtutem amitti poſſe atque eſſe ἀποβλητήν. Laërt. VII. 127. ad quem locum, eandem Platonis & Ariſtotelis ſententiam fuiſſe, Menagius annotavit.

naturam, illa autem mala, perturbationes excitet: malum eſſe & fugiendum, ſibi proponere & perſuaſum habere quidpiam eſſe malum aut bonum quod ad naturam ſpectat. Et hæc quidem in præſentia de bonis & malis, & indifferentibus dixiſſe ſufficiat.

Cap. XXV.
An Sit Ars Circa Vitam.

239. Ex ſupra dictis autem ne artem quidem ullam circa vitam eſſe perſpicuum eſt. Si enim eſt talis ars, circa bonorum & malorum & indifferentium conſiderationem verſatur. Itaque cum hæc nulla exiſtant, nec exiſtit quæ circa vitam *eſſe dicitur* ars. Et alioqui cum non conſenſu uno relinquant artem unam circa vitam omnes Dogmatici, ſed aliam alii ſupponant, obnoxii redduntur controverſiæ & ratiocinationi ex diſcordia ſumptæ, quam cum de bono verba facerem, propoſui. 240. Sed etiam ſi omnes (ut hoc ſupponamus) dicerent unam eſſe artem circa vitam, verbi gratia, celeberrimam illam prudentiam (quæ apud Stoicos quidem ſomniatur, magis autem videtur premere quam aliæ) conſequentur nihilominus abſurditates. Quia enim prudentia eſt virtus, virtutem autem ſolus habet ſapiens, Stoici, cum non ſint ſapientes, non habebunt eam quæ circa vitam eſt, artem. 241. Atque omnino cum non poſſit, qualem illi ajunt, ſubſiſtere ars, ne ars quidem ulla circa vitam erit, ſi ea quæ dicunt, ſequamur. Etenim artem eſſe tradunt, quæ conſtat ex comprehenſionibus. comprehenſionem autem eſſe, ſi quis comprehenſivæ phantaſiæ aſſentiatur. Inveniri porro nequit comprehenſiva phantaſia: nam nec omnis phantaſia comprehenſiva eſt, nec quænam ſit ex phantaſiis comprehenſiva dignoſci poteſt. quia nec omni phantaſia poſſumus judicare ſimpliciter quæ ſit comprehenſiva, & quæ non ſit; & cum egeamus comprehenſiva phantaſia ad dignoſcendum quæ ſit comprehenſiva phantaſia, ad infinitum compellimur: cum à nobis alia comprehenſiva phantaſia poſtuletur ad dignoſcendam illam quam ut comprehenſivam

φύσει ἀγαθὰ, τάδε δὲ κακὰ, ταραχὰς ποιεῖ· κακόν ἐστι καὶ φευκτὸν τὸ ὑποτίθεσθαι καὶ πεποιθέναι φαῦλόν τι ἢ ἀγαθὸν ὡς πρὸς τὴν φύσιν εἶναι. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκεῖ λελέχθαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων·

ΚΕΦ. κέ.
ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΕΧΝΗ ΠΕΡΙ ΒΙΟΝ.

Δῆλον δὲ ἐκ τῶν προειρημένων ὅτι οὐδὲ τέχνη τις [S] ἂν εἴη περὶ τὸν βίον. εἰ γάρ ἐστι τοιαύτη τέχνη, περὶ τὴν θεωρίαν τῶν τε ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀδιαφόρων ἔχει. διὸ, τούτων ἀνυπάρκτων ὄντων, ἀνύπαρκτός ἐστι καὶ ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ μὴ ὁμοφώνως μίαν [T] ἀπολείπουσι πάντες οἱ Δογματικοὶ τέχνην περὶ τὸν βίον, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλην ὑποτίθενται, ὑποπίπτουσι τῇ διαφωνίᾳ καὶ τῷ ἀπὸ τῆς διαφωνίας λόγῳ, ὃν ἠρώτησα ἐν τοῖς περὶ ἀγαθοῦ [U] λελεγμένοις ἡμῖν. εἰ μέντοι καὶ μίαν εἶναι πάντες λέγοιεν (καθ' ὑπόθεσιν) τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην· οἷον, τὴν ἀοίδιμον φρόνησιν [X] (ἥ τις ὀνειροπολεῖται μὲν παρὰ Στωικοῖς· μᾶλλον δὲ πληκτικωτέρα τῶν ἄλλων εἶναι δοκεῖ) καὶ οὕτως οὐδὲν ἧττον ἀτοπίαι παρακολουθήσουσιν. ἐπεὶ γὰρ φρόνησίς ἐστιν ἀρετὴ, τὴν δὲ ἀρετὴν μόνος εἶχεν ὁ σοφὸς, [Y] οἱ Στωικοὶ μὴ ὄντες σοφοὶ [Z] οὐχ ἕξουσι τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην. ὅλως δὲ, ἐπεὶ μὴ δύναται κατ' αὐτοὺς ὑποστῆναι τέχνη, [A] οὐδὲ περὶ τὸν βίον ἔσται τέχνη τις, ὅσον ἐφ' οἷς λέγουσιν. οἷον γοῦν τέχνην εἶναί φασι σύστημα ἐγκαταλήψεων· κατάληψιν δὲ, [B] καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσιν· ἀνεύρετος δέ ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία· [C] οὔτε γὰρ πᾶσα φαντασία καταληπτική ἐστιν, οὔτε ποία τίς ἐστιν ἀπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ καταληπτικὴ φαντασία ἐπιγνωσθῆναι δύναται· ἐπεὶ μήτε πάσῃ φαντασίᾳ δυνάμεθα κρίνειν ἁπλῶς, τίς μέν ἐστι καταληπτικὴ, τίς δὲ οὐ τοιαύτη. χρῄζοντες δὲ καταληπτικῆς φαντασίας εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ ποία τίς ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία, εἰς ἄπειρον ἐκβαλλόμεθα, εἰς ἐπίγνωσιν τῆς λαμβανομένης [D] ὡς καταληπτικῆς φαντασίας,

N O T Æ.

S ὅτι οὐδὲ τέχνη τις] Conferendus liber adverſus Ethicos.

T μὴ ὁμοφώνως μίαν] Lucianus in Hermotimo ſive de Sectis T. 1. p. 522. ὁδός γε μὴν οὐ μία καὶ ἡ αὐτὴ φαίνεται, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι καὶ οὐδὲν ἀλλήλαις ὅμοιαι. ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ ἑσπέρια, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν ἕω φέρειν ἔοικεν, ἡ δὲ &c.

U ἐν τοῖς περὶ ἀγαθοῦ] Supra Sect. 180. & 238.

X τὴν ἀοίδιμον φρόνησιν] Videndus liber adverſus Ethicos.

Y τὴν ἀρετὴν μόνος ἔχειν ὁ σοφός] Qui ſolus etiam omnia recte & quicquid agit ſecundum virtutem agit. Vide Lipſium lib. 3. Manuduct. diſſ. 15.

Z οἱ Στωικοὶ μὴ ὄντες σοφοί] Empedoclis dictum ἀνεύρετος ὁ σοφός Laërtio IX. 20. memoratum, probabant hactenus Stoici, ut multa quidem & præclara de Sapiente ſuo prædicarent, haud diffiterentur tamen inter homines tam perfectum virtutis exemplum reperiri, μέχρι τοῦ νῦν ἀνευρέτου ὄντος κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς τοῦ σοφοῦ, ut noſter loquitur lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 100. *Eam ſapientiam interpretantur,* inquit Cicero Lælio cap. 5. *quam adhuc mortalis nemo eſt conſecutus.* Confer Lipſium Manuduct. lib. 2. diſſ. 8.

A μὴ δύναται κατ' αὐτοὺς ὑποστῆναι τέχνη] Supra Sect. 188. ſeq. De definitione autem Stoicorum, quod ars ſit quæ conſtat multis animi perceptionibus συγγεγυμνασμέναις ſive coëxercitatis, videndus Petrus Faber ad Ciceronis Lucullum p. 29. ſeq. & Johannes Roſa p. 37. b. Eadem ſæpius apud noſtrum recurrit, ut lib. 1. contra Logicos Sect. 109. 373.

B κατάληψιν δὲ] Supra lib. 2. Sect. 4.

C καταληπτικὴ φαντασία] Eam oppugnavit ſupra lib. 2. Sect. 53. ſeq.

D τῆς λαμβανομένης] Ita MSS. pro καταλαμβανομένης, quod editi habebant.

καταληπτικὴν φαντασίαν ἄλλην αἰτούμενοι. ταῦτά τοι καὶ οἱ Στωικοὶ ἐν τῇ τῆς καταληπτικῆς φαντασίας ἐννοίας ἀποδόσει οὐχ ὑγιῶς φέρονται· καταληπτικὴν μὲν γὰρ φαντασίαν λέγοντες τὴν ἀπὸ ὑπάρχοντος γενομένην, [E] ὑπάρχον δὲ εἶναι λέγοντες, ὃ οἷόν τε κινεῖν καταληπτικὴν φαντασίαν, εἰς τὸν διάλληλον ἐμπίπτουσιν τῆς ἀπορίας τρόπον. εἰ τοίνυν, ἵνα μὲν περὶ τὸν βίον ᾖ τις τέχνη, δεῖ πρότερον εἶναι τέχνην· ἵνα δὲ ὑποστῇ τέχνη, κατάληψιν προϋφεστάναι· ἵνα δὲ ὑποστῇ κατάληψις, καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσιν κατειλῆφθαι· ἀνεύρετος δέ ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία· ἀνεύρετός ἐστιν ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη. ἔτι κἀκεῖνο λέγεται, πᾶσα τέχνη ἐκ τῶν ἰδίως [F] ὑπ' αὐτῆς ἀποδιδομένων ἔργων καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ· οὐδὲν δέ ἐστιν ἴδιον ἔργον τῆς περὶ τὸν βίον τέχνης· ὃ γὰρ ἐὰν ἔργον εἶναι ταύτης λέγῃ τις, τοῦτο κοινὸν εὑρίσκεται καὶ τῶν ἰδιωτῶν. οἷον, τὸ τιμᾶν γονεῖς, τὸ, παραθήκας ἀποδιδόναι, τἄλλα πάντα. [G] οὐκ ἄρα ἐστί τις περὶ τὸν βίον τέχνη. οὔτε γὰρ ἐκ τοῦ ἀπὸ φρονίμης διαθέσεως φαίνεσθαι γινόμενόν τι ὑπὸ τοῦ φρονίμου, ἢ ποιούμενον, ὥς φασί τινες, ἐπιγνωσόμεθα ὅτι τῆς φρονήσεως ἔργον ἐστίν. αὐτὴ γὰρ ἡ φρονίμη διάθεσις ἀκατάληπτός ἐστι· μήτε ἐξ αὐτῆς ἁπλῶς καὶ αὐτόθεν φαινομένη, μήτε ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. κοινὰ γάρ ἐστι ταῦτα καὶ τῶν ἰδιωτῶν. τό, τε λέγειν ὅτι τῷ διομαλισμῷ [H] τῶν πράξεων καταλαμβάνομεν τὸν ἔχοντα τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, ὑπερφθεγγομένων ἐστὶ τῶν ἀνθρώπων φύσιν, καὶ εὐχομένων μᾶλλον ἢ τἀληθῆ λεγόντων.

τοῖος γὰρ νόος [I] ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

λείπεται λέγειν ὅτι ἐξ ἐκείνων ἔργων καταλαμβάνεται ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, ἅπερ ἀναγράφουσιν ἐν ταῖς βίβλοις· ὧν πολλῶν καὶ παραπλησίων ἀλλή-

phantaſiam ſumebamus. 242. Stoici ergo talem nobis comprehenſivæ phantaſiæ notionem exhibentes, veritatem non ſequuntur. Nam cum comprehenſivam phantaſiam eſſe dicant quæ ab ente orta ſit, ens autem eſſe quod comprehenſivam phantaſiam movere poteſt, in vitioſum probandi unum per alterum mutuo dubitationis modum incidunt. Si igitur ut circa vitam ſit ars aliqua, prius oportet artem eſſe: ut autem conſtet ars, oportet eſſe prius comprehenſionem: utque ſubſiſtat comprehenſio, aſſenſum quo comprehenſivæ phantaſiæ adſtipulamur, comprehenſum eſſe: inveniri autem nequit comprehenſiva phantaſia; inveniri non poteſt quæ circa vitam ars *eſſe dicitur*. 243. Illud præterea affertur: Omnis ars ex iis operibus quæ proprie exhibentur ab ipſa, comprehendi videtur. Atqui nullum proprium extat opus artis quæ circa vitam eſt. nam quodcunque dixerit quis eſſe hujus opus, illud commune eſſe etiam cum rudi & imperita multitudine reperitur. quale eſt, Honorare parentes, Depoſita reddere, & alia omnia. Non ergo eſt ulla circa vitam ars. Neque enim ex eo quod ex prudenti animi habitu aliquid dici aut fieri à prudente videatur (ut ajunt quidam) quodnam ſit prudentiæ opus, cognoſcemus. 244. Nam ipſe prudens animi habitus incomprehenſibilis eſt, cum neque ex ſeipſo ſimpliciter & per ſe, neque ex ſuis operibus appareat. Nam hæc illi etiam cum imperito vulgo ſunt communia. Dicere autem nos ex perpetua æquabilitate actionum comprehendere qui ſint illi qui habeant artem quæ circa vitam eſt, hominum eſt ultra naturam humanam loquentium, & potius optantium quam vera dicentium.

Tali etenim mente eſt mortalis præditus omnis,
Qualis miſſa dies à patre hominumque Deumque.

245. Supereſt ut artem hanc quæ circa vitam verſatur, ex illis operibus quæ in ſuis libris deſcribunt, comprehendi dicamus. quæ quum multa & inter ſe ſimilia ſint, pauca

NOTÆ.

E τὴν ἀπὸ ὑπάρχοντος γενομένην] Confer lib. 2. adverſus Logicos Sect. 86. & adverſus Ethicos. Pro γενομένην quidam Codices γινομένην uti paſſim hæc tria promiſcue poni ſolent γεν. γιν. & γιγνόμενα.

F πᾶσα τέχνη ἐκ τῶν ἰδίως] Fuſius hoc argumentum exponit libro adverſus Ethicos.

G τἄλλα πάντα] MSS. τὰ ἄλλα. Sed jam ſupra annotavi frequens hoc eſſe ut Codices alii dictiones ejusmodi conjungant alii diſſolvant ac diſtrahant.

H τῷ διομαλισμῷ] Ut in omnibus ſibi ſit ſimilis vir probus & ab omnibus vitiis æque ſibi caveat, ſive ut laudato libro loquitur, τὸ ἕκαστον τῶν πραττομένων ἀπὸ ἀρίστης διαθέσεως πράττειν.

I τοῖος γὰρ νόος] Celebratiſſima ſed frequenter in pejus accepta Homeri ſententia, Odyſſ. Σ. 135. de qua operæ pretium eſt videre eruditam Merici Caſauboni diatribam, Lond. 1658. & ad calcem Epiſtolarum ejus p. 174. ſeq. & quæ Jacobus Duportus in Gnomologia Homerica p. 252-254. Eos verſus latine ita vertit Cicero apud Auguſtinum V. 8. de Civitate DEI:

Tales ſunt hominum mentes, quali Pater ipſe
Juppiter auctiferas luſtravit lumine terras.

Archilochus Homerum imitatus, apud Laërtium IX. 71. Plutarchum ſive Dionyſium Halicarnaſſ. in Homeri vita p. 366. Theonem progymnaſm. p. 7. Sextum 1. adverſus Logicos, & Suidam in Πυῤῥώνιοι.

Τοῖος ἀνθρώποισι θυμὸς, Γλαῦκε, Λεπτίνεω παῖ,
Γίνεται θνητοῖς ὁκοίην Ζεὺς ἐφ' ἡμέρην ἄγει.

Homeri verſus citantur etiam à noſtro lib. contra Aſtrologos Sect. 4. & adverſus Logicos lib. 1.

exempli gratia, commemorabo. Ipſe ergo princeps ſectæ eorum Zenon in diatribis ſive diſputationibus, de puerorum inſtitutione, cum alia ſimilia, tum vero hæc dicit, *Dividere nihilo magis nec minus amaſios quam non amaſios: fœminas quam mares. non enim ſunt alia quæ amaſios & non amaſios, vel fœminas aut mares deceant, ſed eadem illos decent.* 246. De pietate autem erga parentes idem ait, de Jocaſtæ & Oedipodis facto loquens, non fuiſſe mirum ſi matrem fricaret. *Nam ſi quidem ægrotantem alia parte corporis fricans manibus, ei adjumentum aliquod afferebat, nihil in eo erat turpitudinis: ſi alias partes fricans, delectabat, ægritudinem illi adimens, adeo ut ingenuos ex matre liberos procrearit, an turpe cenſebitur?* His autem Chryſippus aſtipulans in Politia ſcribit, *Videntur autem mihi & hæc ita eſſe tranſigenda, quemadmodum nunc quoque non male apud quoſdam in more poſita ſunt: ut & mater ex filio, & pater ex filia, & frater ex germana ſorore liberos procreet.* 247. Quin etiam in iiſdem libris humanarum carnium eſum inducit. ait enim: *Quod ſi ex vivis abſcindatur aliqua pars ad eſum utilis, neque defodere illam, neque temere projicere: ſed eam conſumere, ut ex noſtris alia pars fiat.* 248. In libris autem de Officio, de parentum ſepultura ſcribens, hæc expreſſis verbis dicit: *Mortuis autem parentibus, ſepulturis utendum ſimpliciſſimis, quippe cum corpus (quemadmodum ungues, aut dentes, aut pili) nihil ad nos pertineat, & nullo erga id reſpectu aut curioſa ejuſcemodi obſervatione inſuper opus habeamus. Ideoque ſi quidem utiles ſint carnes, illas in ſuum alimentum convertent (quemadmodum & ſi aliquod ex propriis membris abſciſſum fuiſſet, verbi gratia, ſi pes uti ipſo conveniens fuiſſet) ſin autem ſint inutiles, aut defoſſas relinquent, aut ex combuſtis cinerem relinquent, aut longius projicient, nullam earum rationem habentes, tanquam unguium aut pilorum.*

λοις ὄντων, ὀλίγα ἐκθήσομαι, παραδείγματος χάριν. οἷον γοῦν ὁ αἱρεσιάρχης αὐτῶν Ζήνων ἐν ταῖς διατριβαῖς [K] φησὶ περὶ παίδων ἀγωγῆς, ἄλλα τε ὅμοια καὶ τάδε· διαμηρίζειν [L] μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧσσον παιδικὰ ἢ μὴ παιδικά, μηδὲ θήλεα ἢ ἄῤῥενα. οὐ γάρ ἐστι παιδικοῖς ἄλλα ἢ μὴ παιδικοῖς, οὐδὲ θηλείαις ἢ ἄῤῥεσιν· ἀλλὰ ταυτὰ πρέπει τε καὶ πρέποντά ἐστι. περὶ δὲ τῆς εἰς τοὺς γονεῖς ὁσιότητος, ὁ αὐτὸς ἀνήρ φησι εἰς τὰ περὶ τὴν Ἰοκάστην καὶ τὸν Οἰδίποδα, ὅτι οὐκ ἦν δεινὸν τρίβειν τὴν μητέρα. καὶ εἰ μὲν ἀσθενοῦσαν ἕτερόν τι μέρος τοῦ σώματος τρίψας ταῖς χερσὶν ὠφελεῖ, οὐδὲν αἰσχρόν· εἰ δὲ ἕτερα μέρη τρίψας, εὐφραίνει, ὀδυνωμένην παύσας, καὶ παῖδας ἐκ τῆς μητρὸς γενναίους ἐποίησεν, αἰσχρόν; [M] τούτοις δὲ ὁμογνωμονεῖ καὶ ὁ Χρύσιππος. ἐν γοῦν τῇ Πολιτείᾳ [N] φησί· δοκεῖ δέ μοι ταῦτα οὕτω διεξάγειν, καθάπερ καὶ νῦν οὐ κακῶς παρὰ πολλοῖς εἴθισται· ὥστε καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ υἱοῦ τεκνοποιεῖσθαι, καὶ τὸν πατέρα ἐκ τῆς θυγατρός· καὶ τὸν ὁμομήτριον, ἐκ τῆς ὁμομητρίας. καὶ ἀνθρωποφαγεῖν [O] ἐν τοῖς αὐτοῖς συντάγμασιν ἡμῖν ἐπεισάγει. φησὶ γοῦν· [P] καὶ ἐὰν τῶν ζώντων ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τροφὴν χρήσιμον, μήτε κατορύττειν αὐτὸ, μήτε ἄλλως ῥίπτειν· ἀναλίσκειν δὲ αὐτὸ, ὅπως ἐκ τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται. ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ καθήκοντος [Q] περὶ τῆς τῶν γονέων ταφῆς, ῥητῶς φησιν, ἀπογενομένων δὲ τῶν γονέων, ταφαῖς χρηστέον ταῖς ἁπλουστάταις. ὡς ἂν τοῦ σώματος (καθάπερ ὀνύχων [R] ἢ ὀδόντων, ἢ τριχῶν) οὐδὲν ὄντος πρὸς ἡμᾶς, καὶ οὐδὲν [S] ἐπιστροφῆς ἢ πολυωρίας προσδεομένων ἡμῶν τοιαύτης τινός. διὸ καὶ χρησίμων μὲν ὄντων τῶν κρεῶν, τροφῇ χρήσονται αὐτοῖς, (καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον, ποδὸς ἀποκοπέντος, ἐπέβαλε χρῆσθαι αὐτῷ καὶ τοῖς παραπλησίοις.) ἀχρείων δὲ ὄντων, ἢ κατορύξαντες ἐάσουσιν, ἢ κατακαύσαντες, τὴν τέφραν ἀφήσουσιν. ἢ μακρότερον ῥίψαντες, οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπιστροφὴν ποιήσονται, καθάπερ

N O T Æ.

K Ζήνων ἐν ταῖς διατριβαῖς] Zenonis διατριβὰς memorat Laërtius VII. 34. & noſter libro adverſus Ethicos, ubi plura ejuſdem furfuris ex illis adducit. Alia Zenonis Citiei ſcripta retuli III. 15. Bibl. Græcæ. Ad Zenonis hoc opus reſpexit Gellius in procœmio: *Sunt etiam qui pandectas inſcripſerunt libros ſuos, ſunt autem qui diatribas.*

L διαμηρίζειν] Ita legendum, male enim in editis erat διαμερίζειν. Eſt autem διαμηρίζειν obſcœnum, ut apud Ciceronem in Epiſtola ad Pætum *diviſor* & *intercapedo*, IX. 22. ad familiar. Eo ſæpius utitur Ariſtophanes in Avibus verſu 670. 707. 1254. Noſter laudato adverſus Ethicos loco ex eodem Zenone: διαμεμήρικας τὸν ἐρώμενον. Plutarchus III. 6. ſympoſ. νὴ τὸν κύνα καὶ τοὺς Ζήνωνος διαμηρισμούς. Cleanthes apud Laërtium VII. 172. σὺ μὲν τοὺς διαμηρισμοὺς ἔχε, μειράκιον. Plura ad eum locum Menagius, & ante hunc doctiſſimus vir Paulus Leopardus XVII. 22. emendationum. Etiam apud Hebræos ירך ſive μηρὸν honeſte pro honeſta parum parte viri pariter & mulieris poni notavit Daniel Heinſius p. 706. Ariſtarchi ſacri edit. in fol.

M αἰσχρόν] In libro adverſus Ethicos, ubi idem Zenonis dictum refertur, legas: τί ἦν αἰσχρόν; quod hoc loco nolui repugnantibus MSS. ingerere, quia ſic quoque ſenſus conſtat.

N ἐν γοῦν τῇ Πολιτείᾳ] Chryſippi opus de Rep. allegat etiam Plutarchus de repugnantiis Stoicorum p. 1044. Laërtius VII. 131. 138. & noſter laudato adverſus Ethicos loco.

O καὶ ἀνθρωποφαγεῖν] Supra Sect. 207.

P φησὶ γοῦν] In opere περὶ δικαιοσύνης, ex quo eadem verba affert noſter libro adverſus Ethicos. Plures autem de juſtitia libros Chryſippus ſcripſerat, quorum tertium laudat Plutarchus adverſus Stoicos. p. 1038. & 1070.

Q ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ καθήκοντος] Etiam hunc locum ex eodem Chryſippi opere adducit noſter laudato adverſus Ethicos libri loco. Cæterum plures fuere Chryſippi de officiis libri, nam ſeptimum allegat Plutarchus adverſus Stoicos. p. 1047.

R καθάπερ ὀνύχων] Ungues & capillos pro rebus quæ nos minus tangunt, ſolent etiam accipere Pythagorici in proverbiis ἐν ἑορτῇ μηδὲ κάρεσθαι μηδὲ ὀνυχίζεσθαι. & παρὰ θυσίᾳ μὴ ὀνυχίζου.

S καὶ οὐδέν] MS. Vratiſlav. καὶ οὐδέ. Mox infra: οὐδεμίαν ἐπιστροφὴν ποιήσονται.

ὄνυχος,

ἔνυχος, ἢ τριχῶν. τοιαῦτα μὲν πλεῖστα ὅσα λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι· ἅπερ οὐκ ἂν τολμήσειαν διαπράττεσθαι, εἴγε μὴ παρὰ Κύκλωψιν ἢ Λαιστρυγόσι [T] πολιτεύοιντο. εἰ δὲ τούτων μὲν ἀνενέργητοι παντάπασίν εἰσιν, ἃ δὲ πράττουσι, κοινὰ καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐστιν· οὐδὲν ἴδιον ἔργον ἐστὶ τῶν ἔχειν ὑποπτευομένων τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην. εἰ οὖν αἱ μὲν τέχναι πάντως ὀφείλουσιν ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων καταλαμβάνεσθαι· οὐδὲν δὲ ἴδιον ἔργον ὁρᾶται τῆς περὶ τὸν βίον λεγομένης τέχνης, οὐ καταλαμβάνεται αὕτη. διόπερ οὐδὲ διαβεβαιοῦσθαι περὶ αὐτῆς δύναταί τις ὅτι ἐστὶν ὑπαρκτική.

249. Atque his ſimilia quamplurima dicunt Philoſophi, quæ nequaquam auſint facere niſi in Cyclopum aut Læſtrygonum politia verſentur. Quod ſi horum quidem nihil agunt, quæ autem faciunt, communia ſunt illis cum vulgo: nullum extat peculiare opus, illis quos artem quæ circa vitam eſt habere ſuſpicamur, peculiare. Ergo ſi artes ex peculiaribus operibus comprehendi omnino neceſſe eſt, nullum autem peculiare opus videmus artis quæ circa vitam eſſe dicitur: ipſa non comprehenditur. Ergo ne de illa quidem, quod exiſtat, affirmare quiſquam poteſt.

ΚΕΦ. κϛʹ.
ΕΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΕΧΝΗ.

Καὶ μὴν εἰ γίνεται ἐν ἀνθρώποις ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, ἤτοι φύσει ἐγγίνεται αὐτοῖς, ἢ διὰ μαθήσεως καὶ διδασκαλίας. ἀλλ' εἰ μὲν φύσει, ἤτοι καθὸ εἰσιν ἄνθρωποι, ἐγγίνοιτο ἂν αὐτοῖς ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, ἢ καθὸ οὐκ εἰσιν ἄνθρωποι. καθὸ μὲν οὖν οὐκ εἰσιν ἄνθρωποι, οὐδαμῶς· οὐδὲ γὰρ οὐκ εἰσιν ἄνθρωποι· εἰ δὲ καθὸ εἰσιν ἄνθρωποι, πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπῆρξεν ἂν ἡ φρόνησις· [U] ὡς πάντας εἶναι φρονίμους τε καὶ ἐναρέτους καὶ σοφούς. φαύλους δὲ τοὺς πλείστους [X] λέγουσιν. οὐκοῦν οὐδὲ καθὸ εἰσιν ἄνθρωποι, ὑπάρξειεν [Y] ἂν αὐτοῖς ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη. οὐδὲ φύσει ἄρα. καὶ ἄλλως· ἐπειδὴ τὴν τέχνην, σύστημα [Z] ἐγκαταλήψεων εἶναι βούλονται συγγεγυμνασμένων διὰ πείρας τέ τινος καὶ μαθήσεως, ἐμφαίνουσι μᾶλλον ἀναλαμβάνεσθαι, τάς τε ἄλλας τέχνας καὶ ταύτην περὶ ἧς ὁ λόγος.

CAP. XXVI.
AN HOMINIBUS INDATUR ARS QUÆ CIRCA NATURAM.

250. Jam vero ſi inditur hominibus ars quæ circum naturam: aut natura inditur ipſis, aut per diſciplinam & doctrinam. Verum ſi natura quidem, aut quatenus ſunt homines, ipſis inditur ars quæ eſt circa vitam, aut quatenus non ſunt homines. Quatenus non ſunt homines, nequaquam: neque enim non ſunt homines. Sin quatenus ſunt homines, in omnibus hominibus ineſſet prudentia, adeo ut omnes prudentes eſſent & virtutis ſtudioſi & ſapientes. 251. Atqui homines magna ex parte dicunt eſſe malos. Ergo ne quatenus quidem ſunt homines, ineſſe queat ipſis ars quæ circa naturam. Ne natura quidem igitur. Adde quod cum artem ex comprehenſionibus coëxercitatis conſtare tradant, per experientiam & diſciplinam aliquam, & alias artes & hanc ipſam, de qua nunc agitur, potius percipi tradant.

ΚΕΦ. κζʹ.
ΕΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΣΤΙΝ Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΕΧΝΗ.

Ἀλλ' οὐδὲ διδασκαλίᾳ [A] καὶ μαθήσει ἀναλαμβάνεται. ἵνα γὰρ ὑπόστασιν ἔχῃ ταῦτα, δεῖ τρία προομολογεῖσθαι, τὸ διδασκόμενον πρᾶγμα, τὸν διδάσκοντα, καὶ τὸν μανθάνοντα τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. οὐδὲν δὲ τούτων ὑφέστηκεν, οὐδὲ ἡ διδασκαλία ἄρα,

CAP. XXVII.
AN DOCERI POSSIT ARS QUÆ CIRCUM NATURAM.

252. Jam vero ne doctrina quidem & diſciplina percipitur. Ut enim hæc poſſint ſubſiſtere, tria pro confeſſis & indubitatis haberi oportet, rem quæ docetur, eum qui docet, & eum qui diſcit modum diſciplinæ. At nihil horum ſubſiſtens eſt: Ergo nec doctrina.

NOTÆ.

T Κύκλωψιν ἢ Λαιστρυγόσι] De Cyclopibus Siciliæ & populo altero in extrema verſus Siciliam Italia Læſtrygonibus, immanitate carnes humanas vorandi olim infami, adeundus Petrus Petitus libro primo de Anthropophagis. De Cyclopibus etiam Lælius Biſciola libro XIV. horarum ſubſecivarum capite 20.

U ἡ φρόνησις] Fons & mater virtutum cæterarum omnium. Supra Sect. 240.

X φαύλους τοὺς πλείστους] Aſſentiebantur facile Stoici dicto Biantis, qui raros eſſe bonos, plures malos, pronunciavit. Itaque de ſapiente Seneca c. 7. de conſtantia ſapientis: *raro forſitan, magnisque ætatum intervallis invenitur, neque enim magna & excedentia ſolitum ac vulgarem modum crebro gignuntur.* φαῦλοι paſſim opponuntur φρονίμοις & ſapientibus, ut infra Sect. 276.

Y ὑπάρξειεν] Ita recte MS. Vratiſlav. pro ὑπάρξοιεν.

Z τὴν τέχνην σύστημα] Supra Sect. 188. 241. & mox Sect. 261.

A ἀλλ' οὐδὲ διδασκαλίᾳ] Conferendus liber 1. adverſus Mathematicos p. 3. ſeq. & liber ultimus. Aliis argumentis, virtutem doceri non poſſe diſputat Plato in Menone. Contra, poſſe doceri Plutarchus ſingulari libro εἰ διδακτὸν ἡ ἀρετή. Ambo recte, neque enim ſola ad ingenerandum virtutem doctrina ſufficit, & tamen plurimum facit ad eam fovendam dirigendamque.

CAP.

CAP. XXVIII.
AN SIT ALIQVID QVOD DOCEATVR.

253. NAM quod docetur aut verum eſt aut falſum: Et ſi quidem eſt falſum, nequaquam doceri poſſit (exiſtere enim negant falſum: quæ autem non ſunt, illa doceri nullo modo poſſuut.) Sed ne ſi verum quidem eſſe dicatur. Nam verum nullum exiſtere, cum diſputaremus de criterio, innuimus. Si ergo nec falſum nec verum docetur: præter hæc autem nihil eſt quod cadat in doctrinam: (neque enim his in doctrinam non cadentibus, dicet quiſpiam ſe docere ſolum ea de quibus dubitatur) nihil docetur. 254. Adde quod res quæ docetur, aut ſenſibus evidens eſt, aut obſcura: ſed ſi quidem eſt evidens, doceri non neceſſe habebit. nam quæ evidentia ſunt, pariter omnibus ſunt evidentia. At ſi obſcura, quoniam obſcura propter indijudicabilem de iis controverſiam, incomprehenſibilia ſunt, ut ſæpe innuimus, non poterunt doceri. Nam quod quis non comprehendit, quomodo id docere poſſet aut diſcere? Quod ſi neque id quod eſt evidens, neque id quod obſcurum eſt, docetur: nihil docetur. 255. Præterea, id quod docetur, aut corpus eſt, aut incorporeum: utrumque autem eorum, ſive evidens ſit, ſive obſcurum, doceri non poteſt, ſecundum eam quam modo attulimus rationem. Non docetur ergo quicquam. 256. Inſuper vero, aut quod eſt, docetur, aut quod non eſt. Id certe quod non eſt, non docetur. Nam ſi docetur id quod non eſt: quia verorum exiſtimantur eſſe doctrinæ, id quod non eſt, verum fuerit. Si autem verum ſit, etiam exiſtens erit. Verum enim eſſe dicunt id quod eſt, & opponitur alicui. Atqui abſurdum eſt dicere exiſtere id quod non eſt. Ergo nec docetur id quod non eſt. 257. Sed ne ens quidem docetur. nam ſi docetur ens, aut ſecundum quod ens eſt, docetur, aut ſecundum aliquid aliud. Sed ſi quidem ſecundum id quod ens eſt, doceri poſſe dicatur, erit ex entibus: & propterea non erit quod doceatur. Nam doctrinas ex aliquibus indubitatis & iis quæ nondum edocti ſumus fieri oportet. Non ergo ens, ſecundum id quod eſt ens, docibile eſt. 258. Verum nec

ΚΕΦ. κη'.
ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΝ.

Οἷον γοῦν τὸ δικασκόμενον, ἤτοι ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος· καὶ εἰ μὲν ψεῦδος, οὐκ ἂν διδάσκοιτο (ἀνύπαρκτον γάρ φασιν εἶναι τὸ ψεῦδος· ἀνυπάρκτων δὲ οὐκ ἂν εἴη διδασκαλία.) ἀλλ' οὐδ' εἰ ἀληθὲς εἶναι λέγοιτο. ὅτι γὰρ ἀνύπαρκτόν ἐστι τὸ ἀληθές, B ὑπεμνήσαμεν ἐν τοῖς περὶ κριτηρίου. εἰ οὖν μήτε τὸ ψεῦδος, μήτε τὸ ἀληθὲς διδάσκεται· παρὰ δὲ ταῦτα διδακτὸν οὐδέν ἐστιν· (οὐ γὰρ δὴ τούτων ἀδιδάκτων ὄντων τοὺς ἀπόρους μόνους C διδάσκειν ἐρεῖ τις) οὐδὲν διδάσκεται. τό, τε διδασκόμενον πρᾶγμα ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. ἀλλ' εἰ μὲν φαινόμενόν ἐστιν, οὐκ ἔσται διδασκαλίας δεόμενον· τὰ γὰρ φαινόμενα πᾶσιν ὁμοίως φαίνεται. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐπεὶ τὰ ἄδηλα διὰ τὴν ἀνεπίκριτον περὶ αὐτῶν διαφωνίαν ἀκατάληπτά ἐστιν, ὡς πολλάκις ὑπεμνήσαμεν, οὐκ ἔσται διδακτόν. ὃ γὰρ μὴ καταλαμβάνει τις, πῶς ἂν τοῦτο διδάσκειν ἢ μανθάνειν δύναιτο; εἰ δὲ μήτε τὸ φαινόμενον, μήτε τὸ ἄδηλον διδάσκεται· οὐδὲν διδάσκεται. ἔτι τὸ διδασκόμενον, ἤτοι σῶμά ἐστιν, ἢ ἀσώματον. ἑκάτερον δὲ αὐτῶν, ἤτοι φαινόμενον, ἢ ἀδηλούμενον οὐ δύναται διδάσκεσθαι κατὰ τὸν μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν εἰρημένον λόγον. οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι. πρὸς τούτοις ἤτοι τὸ ὂν διδάσκεται, D ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν μὴ ὂν, οὐ διδάσκεται· εἰ γὰρ διδάσκεται τὸ μὴ ὂν, ἐπεὶ τῶν ἀληθῶν δοκοῦσιν εἶναι αἱ διδασκαλίαι, ἀληθὲς ἔσται τὸ μὴ ὄν. ἀληθὲς δὲ ὂν καὶ ὑπάρξει. ἀληθὲς γὰρ εἶναί φασιν ὃ ὑπάρχει καὶ ἀντίκειταί τινι. E ἄτοπον δέ ἐστι λέγειν ὑπάρχειν τὸ μὴ ὄν. οὐκ ἄρα διδάσκεται τὸ μὴ ὂν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὄν. εἰ γὰρ διδάσκεται τὸ ὂν, ἤτοι καθὸ ὄν F ἐστι διδάσκεται, ἢ κατ' ἄλλό τι. ἀλλ' εἰ μὲν καθὸ ὂν, ἐστὶ διδακτὸν, τῶν ὄντων ἔσται· διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ διδακτόν. τὰς γὰρ διδασκαλίας ἐκ τινῶν ὁμολογουμένων καὶ ἀδιδάκτων γίνεσθαι προσήκει. οὐκ ἄρα τὸ ὂν καθὸ ὄν ἐστι, διδακτόν ἐστι.

NOTÆ.

B *ἀνύπαρκτον τὸ ἀληθὲς*] Remittit ad ea quæ in hanc ſententiam diſputaverat lib. 2. Sect. 85. ſeq.

C *τοὺς ἀπόρους μόνους*] Scil. λόγους, de quorum veritate vel falſitate affirmare liquido nihil licet, quique veri ſint an falſi, neſcimus. Heſychius: *ἀπορία, ἀγνωσία.* Sic infra Sect. 259. *ἀπορoῦνται.*

D *ἤτοι τὸ ὂν διδάσκεται*] Conferendus Laërtius IX. 100. & noſter Lib. 1. adverſus Mathematicos Sect. 10. ſeq.

E *ἀντίκειταί τινι*] Opponitur, ut falſo nimirum, vere exiſtens.

F *ἤτοι καθὸ ὂν*] Similis cavillatio ſupra Sect. 105. & 112. Erit autem locus præſens clarior ſi verba ex libro adverſus Ethicos adſcripſero: *εἰ μὲν καθὸ ὄν ἐστι, διδάσκεται, οὐδὲ ἔσται διδακτόν, οὐδέ γε ἔσται τὸ διδασκόμενον. δεῖ γὰρ ἀδίδακτόν τι εἶναι, ἵνα ἐκ τούτου μάθησις γένηται.* Apparet inde verborum Sexti ſenſum eſſe hunc: non poſſe doceri de cujus jam conſtet exiſtentia: quod enim docendum eſt, debet adhuc eſſe *ἀδίδακτον* ſive nondum traditum, ne jamdudum intelligentem ſerus doctor obtundat: quæ autem ſunt *ὄντα*, omnibus ex æquo jam apparent atque evidentia ſunt. Lib. 1. adverſus Math. Sect. 14.

καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ ἄλλο τι. [G] τὸ γὰρ ὂν οὐκ ἔχει ἄλλό τι συμβεβηκὸς αὐτῷ ὃ μὴ ὄν ἐστιν. ὥστε εἰ τὸ ὂν καθὸ ὄν ἐστιν, οὐ διδάσκεται, οὐδὲ κατ' ἄλλό τι διδαχθήσεται. ἐκεῖνο γὰρ ὅ, τι ποτέ ἐστι συμβεβηκὸς αὐτῷ, ὄν ἐστι· καὶ ἄλλως, εἴτε φαινόμενον εἴη τὸ ὄν, ὃ [H] λέγουσι διδάσκεσθαι, εἴτε ἄδηλον, ταῖς εἰρημέναις ἀπορίαις ὑποπίπτον, ἀδίδακτον ἔσται. εἰ δὲ μήτε τὸ ὂν διδάσκεται, μήτε τὸ μὴ ὄν, οὐδέν ἐστι τὸ διδασκόμενον.

ΚΕΦ. κθ'.

ΕΙ ΕΣΤΙΝ Ο ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΙ Ο ΜΑΝΘΑΝΩΝ.

Συμπεριτρέπεται μὲν οὖν τούτῳ ὅ, τε διδάσκων καὶ ὁ μανθάνων· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ κατὰ ἰδίαν ἀποροῦνται. ἤτοι γὰρ ὁ τεχνίτης τὸν τεχνίτην διδάσκει· ἢ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον· ἢ ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην· ἢ ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον. ὁ μὲν οὖν τεχνίτης τὸν τεχνίτην οὐ διδάσκει· οὐθέτερος [I] γὰρ αὐτῶν καθὸ ἐστι τεχνίτης, δεῖται μαθήσεως· ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον· ὥσπερ οὐδὲ τυφλὸν [K] ὁδηγεῖν δύναται τυφλός· οὐδὲ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην. γελοῖον γάρ. λείπεται λέγειν, ὅτι ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. ὅλως γὰρ ὑποστῆναι τεχνίτην ἀδύνατον εἶναι λέγεται· ἐπεὶ μήτε αὐτοφυῶς τις καὶ ἅμα τῷ γενέσθαι τεχνίτης ὑφιστάμενος βλέπεται, μήτε ἐξ ἀτέχνου γίνεταί τις τεχνίτης. ἤτοι γὰρ ἓν θεώρημα [L] καὶ μία κατάληψις δύναται ποιῆσαι τὸν ἄτεχνον τεχνίτην, ἢ οὐδαμῶς. [M] ἀλλ' εἰ μὲν κατάληψις μία τὸν ἄτεχνον τεχνίτην ἀπεργάζεται, πρῶτον μὲν ἐνέσται λέγειν, ὅτι οὐκ ἔστι σύστημα ἐγκαταλήψεων [N] ἡ τέχνη· (ὁ γὰρ μηδὲν ὅλως εἰδώς, εἰ ἓν θεώρημα διδαχθείη τέχνης, τεχνίτης ἂν οὕτω λέγοιτο εἶναι) εἶτα καὶ ἐὰν λέγοι τις, ὡς ὁ τινὰ θεωρήματα τέχνης ἀνειληφώς, καὶ προσδεόμενος ἑνὸς ἔτι, καὶ διὰ τοῦτο ὢν ἄτεχνος, ἂν τὸ ἓν ἐκεῖνο προσλάβῃ, τεχνίτης ἐξ ἀτέχνου ἀποτελεῖ-

ſecundum aliud quidpiam: nam ens non habet aliud accidens ipſi quod non ſit ens. Ergo ſi ens ſecundum id quod ens eſt, non docetur, nec ſecundum aliquid aliud docebitur. Illud enim quodcunque ſit accidens ipſi, ens eſt. Deinde, ſive evidens ſit ipſum ens quod doceri dicent, ſive obſcurum, ſupra dictis dubitationibus ſubjacens, indocibile erit. Quod ſi neque id quod eſt, docetur, neque id quod non eſt, nihil eſt quod doceatur.

Cap. XXIX.

An Sit Docens Et Discens.

259. Hoc autem everſo, ſimul etiam doctor & diſcipulus evertuntur: nihilominus tamen etiam ſeorſum de illis dubitandi cauſæ proponuntur. Nam aut artifex artificem docet, aut artis imperitus imperitum artis: aut artis imperitus artificem: aut artifex imperitum artis. Artifex quidem certe artificem non docet: neuter enim ipſorum, quatenus eſt artifex, diſciplina opus habet. Sed ne artis quidem imperitus imperitum artis docebit, nihilo magis quam cœco cœcus dux eſſe poteſt. Neque vero imperitus artis docebit artificem. ridiculum enim profecto hoc foret. 260. Supereſt ut artificem docere imperitum artis dicamus: quod & ipſum fieri non poteſt. Nullo enim modo ſubſiſtere artifex poterit, quia neque ſponte naturali quiſquam & ſimulatque natus eſt, artifex exiſtere cernitur, neque ex imperito artis fit aliquis artifex. Aut enim unum artis præceptum & una comprehenſio artificem reddere poteſt eum qui alioqui ſit imperitus artis, aut nequaquam. 261. Sed ſi quidem comprehenſio una artificem facit eum qui imperitus artis erat, primum quidem dicere poterimus, artem non conſtare ex comprehenſionibus. (nam qui nihil prorſus novit, ſi unum theorema artis doceatur, hoc modo artifex appellari poſſit) deinde ſi dicat aliquis, eum qui aliqua præcepta artis perceperit, ſed opus habet adhuc uno, & propterea ſit artis imperitus, ſi unum illud aſſumat, artificem ex imperito artis effectum iri per comprehenſionem

NOTÆ.

G οὐδὲ κατὰ ἄλλο τι] Ita recte MSS. pro οὐδὲ καί.

H τὸ ὂν ὃ] Ita MSS. In editis vocula ὂν exciderat.

I οὐθέτερος] Sic uno vocabulo in MSS. pro οὐθ' ἕτερος, quod in editis erat. Porro cum hoc loco conferendi libri adverſus Mathematicos lib. 1. Sect. 31. & alibi, atque etiam lib. 1. adverſus Logicos Sect. 55. ſeq.

K οὐδὲ τυφλόν] Sextus noſter jam laudatis locis: ὅμοιον γὰρ ὡς εἴ τις λέγοι τὸν βλέποντα ὑπὸ τοῦ πεπηρωμένου ὁδηγεῖσθαι. - - οὔτε δὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον διδάσκειν δύναται, ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλὸν ὁδηγεῖν. Horatius 1. Epiſt. 17. *ut ſi cæcus iter monſtrare velit.* Juvencus παραφράζων verba Optimi Salvatoris, quæ exſtant Matth. XV. 14.

Cæcus forte ducem cæcum ſi nactus oberret,
Incidet in foveam pariter demerſus uterque.

L ἓν θεώρημα] Unum præceptum artis, ex quorum plurium perceptione ac complexu ars abſolvitur. Vide Mericum Caſaubonum in libro de verborum uſu, p. 155. editionis Almeloveenianæ, erudite de hac ſignificatione vocabuli θεωρήματος diſputantem.

M ποιῆσαι τὸν ἄτεχνον τεχνίτην, ἢ οὐδαμῶς] Sic ex MSS. hunc locum reſtitui. Nam in editis & interpunctio alieno loco poſita erat, & vocula ἢ exciderat. Cum MSS. conſentit etiam H. Stephani interpretatio.

N ἐνέσται λέγειν, ὅτι οὐκ ἔστι σύστημα ἐγκαταλήψεων] Ita MSS. pro ἔσται & ἐκκαταλήψεων. Notiſſimam tangit definitionem artis, quam pluribus jam locis attulit ut hoc ipſo libro Sect. 188. 241. 251.

unam, hoc temere dictum erit. 262. In particularibus enim hominibus oſtendere non poterit aliquem qui artis quidem imperitus ſit adhuc, futurus autem ſit artifex, ſi unum aliquod præceptum artis præterea perceperit. Non enim ſcit quisquam enumerationem præceptorum cujusque artis: ita ut enumeratis præceptis jam cognitis, dicere poſſit quot ad implendum præceptorum artis numerum deſiderentur. Ergo unius præcepti artis cognitio non facit ex artis imperito, artificem. 263. Si autem hoc verum eſt, quoniam non omnia præcepta artium percipit quisquam ſimul & ſemel, ſed ſi percipit, unumquodque ſigillatim percipit: (ut hoc etiam aliquis per ſuppoſitionem concedat) is qui unumquodque præceptum artis per ſe & ſeorſum ab aliis percipere dicitur, nequaquam artifex fuerit. Dicebamus enim non poſſe cognitionem unius præcepti artis, eum qui ſit artis imperitus, facere artificem. Ergo ne artifex quidem evadet is qui artis fuerit imperitus. Unde etiam propter hæc videtur nec artifex ſubſiſtere, ac propterea nec doctor. 264. Verum ne is quidem quem diſcere ajunt, ſi imperitus artis ſit, artis præcepta cujus eſt imperitus, diſcere & comprehendere poteſt. Nam ut qui natus eſt cœcus, quatenus eſt talis, non poſſit aſſumere colorum perceptionem: nec qui natus eſt ſurdus, percipere vocem queat: ita nec is qui ſit imperitus artis, poſſit præcepta artis comprehendere cujus eſt imperitus. Nam hoc modo idem fuerit artifex & imperitus artis eorundem. imperitus artis quia talis ſupponitur: artifex autem, quia comprehenſionem habet artis præceptorum. 265. Ergo ne artifex quidem imperitum artis docet. Quod ſi neque artifex artificem docet, neque imperitus artis imperitum artis, neque imperitus artis, artificem, neque artifex imperitum artis: (præter hæc autem nihil eſt:) neque docens eſt, neque diſcens. Quum autem non ſit neque docens neque diſcens, etiam ſupervacaneus eſt doctrinæ modus.

ται ἐκ καταλήψεως μιᾶς, ἀποκληρωτικὸν λέξει. [O] ἐπὶ γὰρ τῶν κατὰ μέρος οὐκ ἂν δύναιτο [P] δεῖξαι τινὰ ἄτεχνον μὲν ἔτι, τεχνίτην δὲ ἐσόμενον, ἐὰν ἕν τι θεώρημα προσλάβῃ. οὐ γὰρ δήπου τὴν ἐξαρίθμησιν τῶν θεωρημάτων ἑκάστης τέχνης ἐπίσταταί τις· ὥστε ἀπαριθμησάμενος τὰ ἐγνωσμένα θεωρήματα, πόσα λείπεται πρὸς τὸν πλήρη τῶν θεωρημάτων τῆς τέχνης ἀριθμὸν εἰπεῖν ἔχειν. [Q] οὐκοῦν ἑνὸς θεωρήματος γνῶσις οὐ ποιεῖ τὸν ἄτεχνον τεχνίτην. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, ἐπεὶ μὴ πάντα ἀθρόως τὰ θεωρήματα τῶν τεχνῶν ἀναλαμβάνει τις, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, κατ' ἓν ἕκαστον· (ἵνα τις καὶ τοῦτο καθ' ὑπόθεσιν διδῷ) ὁ κατὰ ἓν θεώρημα τῆς τέχνης ἀναλαμβάνειν λεγόμενος, οὐκ ἂν τεχνίτης γένοιτο. ὑπεμιμνήσκομεν γὰρ ὅτι οὐ δύναται θεωρήματος ἑνὸς γνῶσις τὸν ἄτεχνον ποιῆσαι τεχνίτην. οὐδὲ ἐξ ἀτέχνου τοίνυν γίνεταί τις τεχνίτης. ὥστε καὶ διὰ ταῦτα φαίνεται ἀνυπόστατος εἶναι ὁ τεχνίτης· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ διδάσκων. ἀλλ' οὐδὲ ὁ μανθάνειν λεγόμενος, ἄτεχνος ὤν, δύναται τὰ τῆς τέχνης θεωρήματα, ἧς ἐστιν ἄτεχνος, μανθάνειν τε καὶ καταλαμβάνειν. ὡς γὰρ ὁ ἐκ γενετῆς πηρός, [R] εἰς ὅσον ἐστὶ πηρός, οὐκ ἀναλάβοι χρωμάτων ἀντίληψιν, οὐδὲ ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς, ὁμοίως φωνῆς· οὕτως οὐδὲ ὁ ἄτεχνος καταλάβοι ἂν τὰ τῆς τέχνης θεωρήματα, ἧς ἐστιν ἄτεχνος. [S] καὶ γὰρ ἂν οὕτως ὁ αὐτὸς εἴη τεχνίτης τε καὶ ἄτεχνος τῶν αὐτῶν· ἄτεχνος μὲν, ἐπεὶ οὕτως ὑπόκειται· τεχνίτης δὲ, ἐπεὶ κατάληψιν ἔχει τῶν τῆς τέχνης θεωρημάτων. ὥστε οὐδὲ ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον διδάσκει. εἰ δὲ μήτε ὁ τεχνίτης τὸν τεχνίτην διδάσκει, μήτε ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον· μήτε ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην, μήτε ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον· (παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν) οὔτε ὁ διδάσκων ἐστὶν, οὔτε ὁ διδασκόμενος. [T] μὴ ὄντος δὲ μήτε τοῦ μανθάνοντος, μήτε τοῦ διδάσκοντος, καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας παρέλκει.

Cap. XXX.

An Sit Discendi Modus.

266. Nihilominus tamen de eo hujusmodi argumentis quæſtio agitatur. Nam modus docendi aut evidentia fit aut

ΚΕΦ. λʹ.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΜΑΘΗΣΕΩΣ ΤΡΟΠΟΣ.

Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ διὰ τούτων ἀπορεῖται. ὁ γὰρ τρόπος τῆς διδασκαλίας, ἤτοι ἐναργείᾳ γίνε-

NOTÆ.

O ἀποκληρωτικὸν λέξει.] Pro his verbis in H. Stephani verſione erat: *ex hoc quod dicet, omnes facultates percipiendarum artium exortes reddet & ab ea excludet.* Sed interpretationem meam præferes ſi memineris notata mea, vel ipſius etiam Stephani ad Sect. 79. hujus libri, ubi junguntur ἀποκληρωτικὸν & προπετές.

P δύναιτο] Hoc vocabulum deeſt in MS. Vratislav. & poteſt abeſſe ſi pro δεῖξαί τινα ſcribatur δεῖξαι τινὰ i. e. *oſtenderit*, in optativo.

Q εἰπεῖν ἔχειν] Ita MSS. nam ἔχειν in editis exciderat.

R ὡς γὰρ ὁ ἐκ γενετῆς πηρός.] Libro contra Ethicos.

S ἧς ἐστιν ἄτεχνος] MS. Savil. ἣ ἐστιν ἄτεχνος. Sed mox ſequitur: ἄτεχνος τῶν αὐτῶν.

T οὔτε ὁ διδασκόμενος] Hoc loco novum caput incipiunt MSS. Savil. & Vratislav.

ται ἢ

ται ἢ λόγῳ. [U] οὔτε δὲ ἐναργείᾳ γίνεται οὔτε λόγῳ, καθάπερ παραστήσομεν· οὐδὲ ὁ τρόπος ἄρα τῆς μαθήσεώς ἐστιν εὔπορος. ἐναργείᾳ μὲν οὖν οὐ γίνεται διδασκαλία, ἐπεὶ τῶν δεικνυμένων ἐστὶν ἡ ἐνάργεια. τὸ δὲ δεικνύμενον, πᾶσίν ἐστι φαινόμενον· τὸ δὲ φαινόμενον ᾗ φαίνεται, πᾶσίν ἐστι ληπτόν· τὸ δὲ κοινῶς πᾶσι ληπτὸν, ἀδίδακτον· οὐκ ἄρα τι ἐναργείᾳ διδακτόν ἐστι. καὶ μὴν οὐδὲ λόγῳ διδάσκεταί τι. οὗτος γὰρ ἤτοι σημαίνει τι, ἢ οὐδὲν σημαίνει. ἀλλὰ μηδὲν σημαίνων, οὐδὲ ἔσται [X] τινὸς διδασκαλικός. εἰ δὲ σημαίνει τι, ἤτοι φύσει σημαίνει τι ἢ θέσει· καὶ φύσει μὲν οὐ σημαίνει, [Y] διὰ τὸ μὴ πάντας πάντων ἀκούοντας συνιέναι· οἷον, Ἕλληνας βαρβάρων, καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων. θέσει δὲ εἰ σημαίνει, δῆλον ὡς οἱ μὲν προκατειληφότες καθ' ὧν αἱ λέξεις εἰσὶ τεταγμέναι, ἀντιλήψονται τούτων, οὐκ ἐξ αὐτῶν διδασκόμενοι ἅπερ ἠγνόουν· ἀλλὰ ἀναμιμνησκόμενοι καὶ ἀνανεούμενοι ταῦτα, ἅπερ ᾔδεσαν. οἱ δὲ χρῄζοντες τῆς τῶν ἀγνοουμένων μαθήσεως, καὶ μὴ εἰδότες καθ' ὧν εἰσιν αἱ λέξεις τεταγμέναι, οὐδενὸς ἀντίληψιν ἕξουσι. διόπερ οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως ὑποστῆναι δύναιτο ἄν. καὶ γὰρ ὁ διδάσκων, κατάληψιν τῶν θεωρημάτων τῆς διδασκομένης τέχνης ἐμποιεῖν ὀφείλει τῷ μανθάνοντι, ἵνα οὕτως ἐκεῖνος τὸ σύστημα τούτων καταλαβὼν, τεχνίτης γένηται. οὐδὲν δέ ἐστι κατάληψις, [Z] ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν. οὐκοῦν οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας ὑφεστάναι δύναται. εἰ δὲ μήτε τὸ διδασκόμενόν ἐστι, μήτε ὁ διδάσκων καὶ ὁ μανθάνων, μήτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως· οὔτε μάθησίς ἐστιν οὔτε διδασκαλία. ταῦτα μὲν οὖν κοινότερον ἐπικεχείρηται περὶ μαθήσεως καὶ διδασκαλίας. ἔνεστι δὲ ἀπορεῖν οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς λεγομένης περὶ τὸν βίον εἶναι τέχνης. οἷον γοῦν τὸ μὲν διδασκόμενον πρᾶγμα, τουτέστι τὴν φρόνησιν, [A] ἀνυπόστατον ἐδείξαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· ἀνυπόστατος δέ ἐστι καὶ ὁ διδάσκων καὶ ὁ μανθάνων. ἤτοι γὰρ ὁ φρόνιμος [B] τὸν φρόνιμον διδάξει τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, ἢ ὁ ἄφρων τὸν ἄφρονα, ἢ ὁ ἄφρων τὸν φρόνιμον, ἢ ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα· οὐδεὶς δὲ τούτων οὐδένα διδάσκει· οὐκ ἄρα διδάσκεται ἡ περὶ τὸν βίον εἶναι λεγομένη τέχνη. [C] καὶ περὶ μὲν τῶν

oratione. At neque evidentia fit neque oratione, ut oſtendemus. Ergo modus etiam docendi expediri nequit. Per evidentiam quidem non fit doctrina, quia evidentia eſt eorum quæ oſtenduntur. quod autem oſtenditur, omnibus eſt manifeſtum: quod autem eſt manifeſtum, quatenus manifeſtum eſt, omnibus eſt comprehenſibile: quod autem eſt omnibus promiſcue comprehenſibile, in doctrinam non cadit. Nihil ergo per evidentiam doceri poteſt. 267. Jam vero ne oratione quidem docetur quicquam. hæc enim aut ſignificat aliquid, aut nihil ſignificat. ſed nihil ſignificans, neque ad docendum quidem quicquam idonea erit. Sin autem aliquid ſignificet, aut natura ſignificat, aut poſitione: & natura quidem non ſignificat, quia cuncti quoscunque audiunt, non intelligunt. ut Græci Barbaros, & Barbari Græcos. 268. Quod ſi poſitione ſignificat, manifeſtum eſt fore ut ii quidem qui prius comprehenderint ea quibus appellationes ſunt impoſitæ, illa percipiant, non quod ex illis *appellationibus* doceantur ea quæ ignorabant, ſed quod ad recordationem veniant, & memoriam ſibi renovent eorum quæ ſciebant. At ii qui neceſſe habent ea diſcere quæ ignorant, nec ea nōrunt quibus impoſitæ ſunt appellationes, nihil percipient. 269. Itaque ne diſciplinæ quidem modus ſubſiſtens eſſe poſſit. Nam is qui eſt doctor, comprehenſionem præceptorum artis quæ docetur tradere debet diſcenti, ut ille demum perceptis theorematis ex quibus ars conſtat, artifex evadat. At nihil eſt comprehenſio, ut antea docuimus. Ergo ne modus quidem doctrinæ ſubſiſtere poteſt. Quod ſi neque docetur aliquid, neque eſt docens, neque diſcens, neque modus diſciplinæ, nimirum ne diſciplina quidem eſt, aut doctrina. 270. Atque his quidem generalioribus argumentis diſputationem adverſus diſciplinam & doctrinam aggreſſi ſumus. ſed & talis dubitatio de arte etiam quæ circa vitam eſſe dicitur, moveri poteſt. Rem quæ docetur, videlicet prudentiam, non ſubſiſtere, oſtendimus in ſuperioribus. Nec ſubſiſtit qui docet eam vel qui diſcit. Nam aut prudens prudentem docebit artem quæ circa vitam eſt, aut imprudens imprudentem: aut imprudens prudentem: aut prudens imprudentem. At nullus horum ullum docet. Non ergo docetur ars quæ circa vitam eſſe dicitur. 271. Et de aliis quidem fortaſſe

NOTÆ.

U *ἤτοι ἐναργείᾳ ἢ λόγῳ*] Idem argumentum repetit in libris adverſus Mathematicos Lib. 1. Sect. 36. & alibi, ex quibus emendavi quod perperam hoc loco *ἐνεργείᾳ* ſemper excuſum erat pro *ἐναργείᾳ*.

X *οὐδὲ ἔσται*] Ita MSS. pro *οὐδείς*.

Y *φύσει μὲν οὐ σημαίνει*] Supra lib. 2. Sect. 214.

Z *οὐδὲν δέ ἐστι κατάληψις*] Supra Sect. 241. hujus libri tertii.

A *τὴν φρόνησιν*] Sect. 240. ſeq.

B *ἤτοι γὰρ ὁ φρόνιμος*] Eadem habentur lib. adverſus Ethicos.

C *ἡ περὶ τὸν βίον εἶναι λεγομένη τέχνη*] In MS. Vratiſlav. deeſt *εἶναι*.

etiam ſupervacaneum fuerit dicere: ſed ſi prudens imprudentem docet prudentiam: prudentia autem ars eſt bonorum & malorum & neutrorum: imprudens, cum careat prudentia, bona & mala & neutra ignorat. Ignorans autem hæc, certe cum prudens eum docebit bona & mala & neutra, audiet tantum ea quæ dicentur, non item ea cognoſcet. Nam ſi ea percipiat dum in imprudentia verſabitur, erit etiam imprudentia, bonorum & malorum & neutrorum contemplativa. 272. Atqui, ſecundum eos, imprudentia non eſt horum contemplativa; (alioqui imprudens idem eſſet prudens) ergo imprudens ea quæ à prudente dicuntur aut fiunt, non percipit, ſecundum quidem diſciplinæ formam. Quod ſi non percipit, ab ipſo doceri non poſſit: cum etiam nec per evidentiam nec oratione doceri poſſit, ut antea diximus. Jam vero ſi neque per diſciplinam doctrinamque traditur cuiquam ars quæ circa vitam dicitur eſſe, neque à natura inditur; ea profecto ars quam philoſophi circa vitam eſſe ajunt, ac ſemper in ore habent, nullo modo inveniri poterit.

ἄλλων ἴσως περιττὸν καὶ λέγειν. εἰ δὲ ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα διδάσκει τὴν φρόνησιν· ἡ δὲ φρόνησις ἐπιστήμη ἐστὶν ἀγαθῶν [D] καὶ κακῶν καὶ οὐθετέρων· ὁ ἄφρων μὴ ἔχων τὴν φρόνησιν, ἄγνοιαν ἔχει τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐθετέρων. ἄγνοιαν δὲ τούτων ἔχων, πάντως διδάσκοντος αὐτὸν τοῦ φρονίμου τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ οὐθέτερα, ἀκούσεται μόνον τῶν λεγομένων, οὐ γνώσεται δὲ ταῦτα. εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνοιτο αὐτῶν ἐν ἀφροσύνῃ καθεστώς, ἔσται καὶ ἡ ἀφροσύνη τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐθετέρων θεωρητική. οὐχὶ δέ γε τούτων κατὰ αὐτοὺς ἡ ἀφροσύνη θεωρητικὴ καθέστηκεν· (ἐπεὶ ὁ ἄφρων ἔσται φρόνιμος) ὁ ἄρα ἄφρων οὐκ ἀντιλαμβάνεται τῶν ὑπὸ τοῦ φρονίμου λεγομένων ἢ πραττομένων, κατὰ τὸν μαθήσεως λόγον. μὴ ἀντιλαμβανόμενος δὲ οὐκ ἂν διδάσκοιτο ὑπ' αὐτοῦ· ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ μήτε ἐναργείᾳ μήτε διὰ λόγου [E] δύναται διδάσκεσθαι, καθάπερ προειρήκαμεν. πλὴν ἀλλ' εἰ μήτε διὰ μαθήσεως καὶ διδασκαλίας ἐγγίνεταί τινι ἡ περὶ τὸν βίον λεγομένη τέχνη, μήτε φύσει· ἀνεύρετός ἐστιν ἡ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις θρυλλουμένη τέχνη περὶ τὸν βίον.

Cap. XXXI.

An Ars Quæ Circa Vitam, Eam Habenti Sit Utilis.

273. JAM vero etiamſi quis valde ex abundanti conceſſerit, indi alicui eam artem quam circa vitam eſſe ſomniant, damnoſa & perturbationis cauſa habentibus ipſam potius quam utilis eſſe comperietur. Atque ut ſtatim, exempli gratia, pauca è multis proferamus, poſſet utilis videri eſſe ſapienti ea quæ circa vitam eſt ars, continentiam ei præbens ad appetendum bonum, malumque averſandum. 274. Sapiens enim, qui ſecundum eos dicitur, continens, aut ſecundum id dicitur continens, quatenus nullam habet appetentiam mali, nec boni averſationem: aut quatenus habebat quidem pravas appetentias & averſationes, ſed eas ratione ſuperavit. 275. Verum quatenus quidem non verſatur in malis deliberationibus, nequaquam dicatur continens. Non enim ſe continebit ab eo quod non habet: & quemadmodum nemo dixerit eunuchum eſſe rerum venerearum continentem, & eum cui vitiatus eſt ſtomachus, continentem eſſe in ciborum fruitione: (nullo enim modo ipſi talia conſectantur, ita ut per continen-

ΚΕΦ. λα'.

ΕΙ ΩΦΕΛΕΙ Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΑΥΤΗΝ.

ΕΙ μέν τοι καὶ δοίη τις ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἐγγίνεσθαί τινι τὴν ὀνειροπολουμένην τέχνην περὶ τὸν βίον, βλαβερὰ καὶ ταραχῆς αἰτία φανήσεται μᾶλλον τοῖς ἔχουσιν αὐτὴν, ἢ ὠφέλιμος. [F] αὐτίκα γοῦν ἵνα παραδείγματος ἕνεκεν ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν εἴπωμεν, ὠφελεῖν ἂν δοκοίη τὸν σοφὸν ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, ἐγκράτειαν αὐτῷ παρεχομένη, ἐν ταῖς πρὸς τὸ καλὸν ὁρμαῖς [G] καὶ ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀφορμαῖς. ὁ οὖν λεγόμενος κατ' αὐτοὺς ἐγκρατὴς σοφὸς, ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται ἐγκρατὴς καθόσον ἐν οὐδεμιᾷ γίνεται ὁρμῇ τῇ πρὸς τὸ κακὸν, καὶ ἀφορμῇ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ· ἢ καθόσον εἶχε μὲν φαύλας ὁρμὰς καὶ ἀφορμὰς, περιεκράτει δὲ αὐτῶν τῷ λόγῳ. ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν φαύλαις κρίσεσιν, οὐκ ἂν εἴη ἐγκρατής. οὐ γάρ κρατήσει οὗ οὐκ ἔχει. καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴποι τις τὸν εὐνοῦχον ἐγκρατῆ πρὸς ἀφροδίσια, καὶ τὸν κακοστομαχοῦντα πρὸς ἐδεσμάτων ἀπόλαυσιν· (οὐδὲ ὅλως γὰρ ἐπιζήτησις αὐτοῖς γίνεται τῶν

NOTÆ.

D ἐπιστήμη ἀγαθῶν] Laërt. VII. 92.

E μήτε ἐναργείᾳ μήτε διὰ λόγου] Supra Sect. 166. Etiam hoc loco *ἐνεργείᾳ* male excuſum erat pro *ἐναργείᾳ*.

F ὠφέλιμος] Poſt hanc vocem novum, non à verbis *εἰ μέν τοι*, caput incipit in MSS. Savil. & Vratiſlav.

G ἐν ταῖς πρὸς τὸ καλὸν ὁρμαῖς] Ita legendum, non *κακὸν* ut in editis. Sic libro adverſus Ethicos. *ἐγκράτειαν αὐτῷ παρασχομένη ἐν ταῖς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμαῖς καὶ ἐν ταῖς πρὸς τὸ κακὸν ἀφορμαῖς.* Frequentiſſimum eſt Stoicis appellare *ὁρμὴν* inclinationem animi, qua ad rem aliquam tanquam ad bonum fertur, *ἀφορμὴν* autem declinationem, averſationemque.

τοιούτων, ἵνα καὶ ἐγκρατῶς κατεξαναστῶσι [H] τῆς ἐπιζητήσεως) τῷ αὐτῷ τρόπῳ, οὐδὲ τὸν σοφὸν ἐγκρατῆ ῥητέον, διὰ τὸ μὴ φύεσθαι ἐν αὐτῷ πάθος, οὗ ἔσται ἐγκρατής. εἰ δὲ κατὰ τοῦτο ἀξιώσουσιν αὐτὸν ὑπάρχειν ἐγκρατῆ, καθόσον γίνεται μὲν ἐν φαύλαις κρίσεσιν, περιγίνεται δὲ αὐτῶν τῷ λόγῳ· πρῶτον μὲν δώσουσιν ὅτι οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ φρόνησις, ἀκμὴν ἐν ταραχαῖς ὄντα, καὶ βοηθείας δεόμενον· εἶτα καὶ κακοδαιμονέστερος τῶν φαύλων λεγομένων [I] εὑρίσκεται. εἰ μὲν γὰρ ὁρμᾷ ἐπί τι, πάντως ταράσσεται· εἰ δὲ περικρατεῖ τῷ λόγῳ, συνέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ κακόν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ταράσσεται τοῦ φαύλου ἐκείνου, μηκέτι τοῦτο πάσχοντος. εἰ μὲν γὰρ ὁρμᾷ, ταράσσεται· εἰ δὲ τυγχάνει τῶν ἐπιθυμιῶν, παύεται τῆς ταραχῆς. οὐ τοίνυν ἐγκρατὴς γίνεται ὅσον ἐπὶ τῇ φρονήσει ὁ σοφός· ἢ εἴπερ γίνεται, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κακοδαιμονέστατος. ὥστε οὐκ ὠφέλειαν, ἀλλὰ ταραχὴν αὐτῷ μεγίστην, ἡ περὶ τὸν βίον παρέσχε τέχνη. ὅτι δὲ ὁ νομίζων ἔχειν τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, καὶ δι' αὐτῆς ἐπεγνωκέναι τίνα τέ ἐστιν ἀγαθὰ ὡς πρὸς τὴν φύσιν, καὶ τίνα φαῦλα, ταράσσεται σφόδρα, καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτῷ παρόντων καὶ τῶν κακῶν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν [K] ὑπεμνήσαμεν. λεκτέον οὖν, ὅτι εἰ μήτε ἡ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων ὑπόστασις ὁμολογεῖται· ἥτε περὶ τὸν βίον τέχνη τάχα μὲν καὶ ἀνυπόστατός ἐστιν· εἰ δὲ καὶ ὑφεστάναι δοθείη (καθ' ὑπόθεσιν;) οὐδεμίαν ὠφέλειαν τοῖς ἔχουσιν αὐτὴν παρέχει· τὸ ἐναντίον δὲ, ταραχὰς αὐτοῖς ἐμποιεῖ μεγίστας· μάτην ὀφρυοῦσθαι δοκοῖεν ἂν οἱ Δογματικοὶ κἂν τῷ λεγομένῳ ἠθικῷ μέρει τῆς καλουμένης φιλοσοφίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ ἠθικοῦ τόπου (συμμέτρως ὡς ἐν ὑποτυπώσει) διεξελθόντες, ἐνταῦθα περιγράφομεν καὶ τὸ τρίτον σύνταγμα, καὶ τὸ πᾶν τῶν Πυῤῥωνείων ὑποτυπώσεων σπούδασμα· ἐκεῖνο ἐπειπόντες· [L]

tiam adverſus conſectationem eorum inſurgere debeant) eodem modo ſapientem appellare non oportet continentem, eo quod ipſi non innaſcatur affectio adverſus quam futurus ſit continens. 276. Quod ſi verſatur quidem in malis deliberationibus, vincit tamen eas ratione, primum quidem concedent, nihil illi prudentiam profuiſſe, utpote qui adhuc in perturbationibus ſit, & auxilio egeat: deinde etiam infelicior eſſe reperitur iis qui mali eſſe dicuntur. Nam ſi appetitione animi ad aliquid ducitur, perturbetur neceſſe eſt: ſi autem ratione ſuperat, continet in ſeipſo malum, & propterea magis perturbatur quam ille malus qui hoc non amplius patitur. 277. Nam quando appetitu animi agitur, perturbatur: quando autem cupiditates aſſequitur, deſinit perturbari. Non eſt ergo continens per prudentiam, ipſe ſapiens: aut ſi eſt, omnium hominum eſt infœliciſſimus. Itaque illi non utilitatem, ſed perturbationem maximam præbuit quæ circa vitam eſſe dicitur ars. Eum porro qui exiſtimat ſe habere artem quæ circa vitam eſt, & per eam cognoviſſe quæ bona ſunt ſecundum naturam, & quæ mala, valde perturbari, non minus cum bona quam cum mala adſunt, in ſuperioribus docuimus. 278. Dicendum eſt igitur, ſi nec bonorum nec malorum nec indifferentium ſubſiſtentia pro confeſſa & indubitata habetur, & ars quæ circa vitam eſt, fortaſſe nec ipſa quidem ſubſiſtit; quamvis tamen ſubſiſtere concedatur (per ſuppoſitionem) nullam utilitatem habentibus ipſam affert, imo vero contra, perturbationes maximas eorum animis indit: Dogmatici etiam in morali parte ejus quam vocant philoſophiæ, fruſtra ſupercilia attollere videri debent. 279. Et his quidem de morali etiam *philoſophia* loco diſputatis (quibus plura brevis inſtitutionis menſura non admittit) hic etiam tertium librum & totam Pyrrhoniarum hypotypoſeωn tractationem claudimus, ſi illud addiderimus:

NOTÆ.

H κατεξαναστῶσι] *Contra inſurgant.* Eadem voce utitur lib. adverſus Ethicos & ſecundo adverſus Logicos. *ἐπάνεϱ τοὺς κατεξαναστάντας τῆς κοινῆς προλήψεως Δογματικούς.* ubi dicta, ſi placet, vide.

I τῶν φαύλων λεγομένων] Hominum è vulgo, qui *φρονίμοις* ac ſapientibus opponuntur. Supra Sect. 151.

K ἐν τοῖς ἔμπροσθεν] lib. 1. Sect. 27.

L ἐπαπόντες] Ita MSS. pro *ἐπάποντες* quod in editis erat.

Cap. XXXII.

QVARE SCEPTICVS INTERDVM RATIONES QVANTVM AD PROBABILITATEM ATTINET, DEBILES DE INDVSTRIA PROPONAT.

280. SCEPTICVS, eo quod ſit humanus, Dogmaticorum arrogantiam & temeritatem pro viribus ſanare ratione deſiderat. Quemadmodum igitur corporalium morborum medici diverſæ potentiæ habent remedia: & iis quidem qui vehementi morbo laborant, vehementiſſima quæque adhibent: iis qui leviter ægrotant, levia: ita etiam paris roboris non ſunt omnes quas Scepticus proponit rationes: 281. ſed quæ ſunt ex illis ſolidiores, quæ & valide poſſunt opiniones Dogmaticorum evertere, erga eos qui graviter temerariæ inſolentiæ morbo laborant, utitur: levioribus autem erga eos qui hunc arrogantiæ morbum in ſuperficie tantum, ideoque facile ſanabilem habent, & hujuſmodi qui rationibus levioris probabilitatis profligari poſſit. Hinc ergo fit ut Scepticus aliquando rationes, quæ, quod ad probabilitatem attinet, aliquando robuſtiores, aliquando debiliores videntur, proponere de induſtria non dubitet, utpote quæ ipſi ſæpenumero ad conſequendum id quod perſequitur, ſufficiant.

ΚΕΦ. λβ'.

ΔΙΑ ΤΙ Ο ΣΚΕΠΤΙΚΟΣ ΕΝΙΟΤΕ ΑΜΥΔΡΟΥΣ ΤΑΙΣ ΠΙΘΑΝΟΤΗΣΙΝ ΕΡΩΤΑῖΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΕΙ ΛΟΓΟΥΣ.

Ο Σκεπτικὸς διὰ τὸ φιλάνθρωπος εἶναι, τὴν τῶν Δογματικῶν οἴησίν τε καὶ προπέτειαν κατὰ δύναμιν ἰᾶσθαι λόγῳ βούλεται. καθάπερ οὖν οἱ τῶν σωματικῶν παθῶν ἰατροὶ, διάφορα κατὰ μέγεθος ἔχουσι βοηθήματα· καὶ τοῖς μὲν σφοδρῶς πεπονθόσι, τὰ σφοδρὰ τούτων προσάγουσι· τοῖς δὲ κούφως, τὰ κουφότερα. καὶ ὁ Σκεπτικὸς οὕτως διαφόρους ἐρωτᾷ καὶ κατὰ ἰσχὺν λόγους· καὶ τοῖς μὲν ἐμβριθέσι, καὶ εὐτόνως ἀνασκευάζειν δυναμένοις τὸ τῆς οἰήσεως τῶν Δογματικῶν πάθος, ἐπὶ τῶν σφόδρα τῇ προπετείᾳ κεκακωμένων χρῆται· τοῖς δὲ κουφοτέροις ἐπὶ τῶν ἐπιπόλαιον καὶ εὐίατον ἐχόντων τὸ τῆς οἰήσεως πάθος, καὶ ὑπὸ κουφοτέρων πιθανοτήτων ἀνασκευάζεσθαι δυναμένων. διόπερ ὁτὲ μὲν ἐμβριθεῖς ταῖς πιθανότησιν, ὁτὲ δὲ καὶ ἀμαυροτέρους φαινομένους οὐκ ὀκνεῖ λόγους συνερωτᾷν ὁ ἀπὸ τῆς Σκέψεως ὁρμώμενος, ἐπίτηδες, ὡς ἀρκοῦντας αὐτῷ πολλάκις πρὸς τὸ ἀνύειν τὸ προκείμενον.

IN SEXTI PHILOSOPHI PYRRHON. HYPOTYP.

LIBROS TRES, ANNOTATIONES HENRICI STEPHANI:

IN QVIBVS ETIAM DE QVARVNDVM PHILOSOLHICARVM VOCVM INTERPRETATIONE AGIT.

TIt. ὑποτυπώσεων] De hoc titulo conſule annotat. nonam, ubi de adverbio ὑποτυπωτικῶς agitur.

1. Lib. 1. Sect. 2. ἴσως] Obſervavi Græcos pleriſque in locis adhibere adverbium ἴσως (id eſt *fortaſſe*) item verbum οἶμαι (id eſt *arbitror*) in quibus alioqui ea minime neceſſaria ſunt: ſed extenuant duntaxat, vel potius quandam modeſtiæ ſpeciem præ ſe ferunt. Eodem autem officio & verbum δοκῶ fungi comperi. Hujuſmodi eſt etiam Fabianum, *fere*. Sed Sextum, qui τὴν ἀπορητικὴν ἀγωγὴν profitetur, hic, ſicut & alibi, uti adverbio ἴσως tanquam ἀπορῶντι, conſentaneum eſt. Vide caput 21. ubi τάχα (quod idem valet) inter Scepticas voces recenſetur.

2. Lib. 1. Sect. 2. καταληφθῆναι] Pro *comprehendi*, potuiſſem etiam uti infinitivo *percipi*, vertens καταληφθῆναι. Cicero enim utroque ſine diſcrimine utitur, aliquando tamen ad majorem expreſſionem ea copulans. Sextus, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς νέας ἀκαδημίας ἀκατάληπτα εἶναι πάντα φασί. Cicero in Lucullo, *Quoniam enim id haberent Academici decretum, nihil poſſe percipi.* Et paulo poſt, *Certe hoc ipſum ex quo omne veri falſique judicium eſſet, percipere eos debuiſſe.* Sic & κατάληψιν vertit tam *perceptionem* quam *comprehenſionem*, atque adeo *cognitionem:* ita tamen ut κατάληψιν ad verbum ſonare *comprehenſionem* fateatur. Sic enim in eodem libro ſcribit, *Nec definiri ajebant neceſſe eſſe quid eſſet cognitio, aut perceptio, aut (ſi verbum è verbo volumus) comprehenſio, quam* κατάληψιν *illi vocant. eoſque qui perſuadere vellent eſſe aliquid quod comprehendi & percipi poſſet, inſcienter facere dicebant.* Ubi animadverte exemplum ejus quod modo dixi, videlicet duo hæc verba *comprehendi* & *percipi*, interdum conjungi. Sed hic verbum *percipi* ſequitur, quod alibi præcedere potius ſolet. Rurſum Cicero in eodem libro, *Ad rerum igitur ſcientiam vitaque conſtantiam aptiſſima quum ſit mens hominis, amplectitur maxime cognitionem, &* κατάληψιν, *quam (ut dixi) verbum è verbo exprimentes, comprehenſionem dicemus.* Jam vero & καταληπτὸν alicubi quidem per periphraſin, *Quod comprehendi poſſit*, item, *Quod percipi poſſit:* interdum vero & uno verbo *comprehenſibile* reddit, ſed petita tamen ante venia. At ἀκατάληπτον itidem una voce *incomprehenſibile* nuſquam ab eo dictum comperio. quo tamen, analogiam ſequens, uti minime dubitavi. At vero ἀκαταληψίαν non item *incomprehenſibilitatem* interpretari auſus ſum, quod nullas niſi agreſtes aures id poſſe ferre judicarem. Ideoque quod initio hujus libri dicit Sextus ἀκαταληψίας ὁμολογίαν, interpretatus ſum, *A ſe comprehendi non poſſe fateantur.* Sciendum eſt autem reperiri etiam ἀκαταληπτῶ cum apud alios, tum apud hunc noſtrum Sextum, idem valens quod οὐ καταλαμβάνω. i. *Non comprehendo*, *Non percipio.* Porro Ciceronianis hiſce interpretationibus licebit fortaſſe aliquam addere, ut videlicet καταληπτὸν non ſolum *comprehenſibile*, ſed etiam *perceptibile*, & ἀκατάληπτον non tantum *incomprehenſibile*, verum etiam *imperceptibile* vertamus. Quæ cur aſpernemur nihil video (utar enim Fabii verbis) niſi quod iniqui judices adverſus nos ſumus, ideoque paupertate ſermonis laboramus. Ego certe in hujus libri interpretatione hanc in partem ne peccarem operam dedi, qui non tantum *ens* & *eſſentia*, ſed alia multo duriora vocabula, ei, cogente neceſſitate, adhibui: quibus donec meliora in lucem prolata fuerint, neminem, qui judex æquus eſſe voluerit, offenſum iri exiſtimo. Sed ut ad κατάληψιν revertar, ejus originem declarat idem Cicero, ita ſcribens in eodem Lucullo, *Hoc quidem Zeno geſtu faciebat. nam quum extenſis digitis adverſam manum oſtenderat, Viſum, inquiebat, hujuſmodi eſt. Deinde quum paulum digitos conſtrinxerat, Aſſenſus hujuſmodi. Tum quum plane compreſſerat, pugnumque fecerat, comprehenſionem illam eſſe dicebat. qua ex ſimilitudine etiam nomen ei rei, quod ante non fuerat,* κατάληψιν *impoſuit.* Hactenus ille. ex cujus tot verbis, abunde diſcimus κατάληψιν *comprehenſionem* ſive *perceptionem* debere reddi. Verum animadvertendum eſt verti etiam *cognitionem* in uno ex illis quos attulimus locis. Cui convenit hic De finib. lib. 3. *Cognitiones autem, vel (ſi hæc verba minus placent, aut minus intelliguntur,* καταλήψεις *appellemus licet) eas igitur ipſas propter ſe aſciſcendas arbitramur, quod habeant quiddam in ſe quaſi complexum & continens veritatem.* Sed in multis exemplaribus pro *cognitiones* depravate legitur *cogitationes.* Quinetiam, ut idem in quodam loco Luculli paulo ante citato κατάληψιν vult eſſe aut *cognitionem*, aut *perceptionem*, aut *comprehenſionem*, ita alibi tres hos infinitivos conjungit, *noſci*, *percipi*, *comprehendi.* Itidem vero & quatuor hæc participia congerit, *comprehenſi*, *percepti*, *cogniti*, *conſtituti.* Ita enim in Lucullo (unde & proxime præcedentes infinitivi petiti ſunt) ſcribit: *Quæro etiam, ille vir bonus qui ſtatuit omnem cruciatum perferre, intolerabili dolore lacerari potius quam aut officium prodat aut fidem, cur has ſibi tam graves leges impoſuerit, quum, quamobrem ita oporteret, nihil haberet comprehenſi, percepti, cogniti, conſtituti.* De his autem locis quid dicemus, in quorum uno Cicero *noſci*, *percipi*, *comprehendi:* in altero, *comprehenſi*, *percepti*, *cogniti*, diſtincte ponit, quum alibi ea ἰσοδύναμα eſſe voluerit, & nobis κατάληψιν vel *cognitionem*, vel *perceptionem*, vel *comprehenſionem* interpretari permiſerit? Quid aliud huic objectioni reſponderi debeat non video quam hoc, Ciceronem, quum nobis liberum facit,

κατάληψιν, aut *cognitionem*, aut *perceptionem*, aut *comprehenſionem* vertere, horum trium optionem nobis dare, tanquam quæ ſenſum eundem efficiant, accipiendo verbum Stoicum latius & generalius, non autem ejus etymologiæ inſiſtendo. Itidem vero quum conjungit hæc participia, *comprehenſi*, *percepti*, *cogniti*, licet non utatur disjunctiva, *vel*, *nec*, *aut*, perinde tamen eſſe ac ſi poſito genitivo Græco καταληπτοῦ ſubjunxiſſet, *Sive* comprehenſi, *ſive* percepti, *ſive* cogniti, id interpretari velis. Pro me autem, vel potius pro Cicerone facit Galenus, qui καταληπτὸν nihil aliud eſſe vult quam γνωστόν. Verum & alia rurſus oboritur quæſtio, cur Galenus καταληπτὸν quidem ſimpliciter γνωστὸν expoſuerit, at καταλαμβάνεσθαι non ſimpliciter γιγνώσκειν, ſed βεβαίως γιγνώσκειν. Hæc enim ipſiſſima ſunt illius verba, ἐγὼ δ' οὔτ' ἄλλο τι καταληπτὸν ἡγοῦμαι σημαίνειν παρὰ τὸ γνωστὸν, οὔτ' ἄλλο τι τὸ καταλαμβάνεσθαι τοῦ βεβαίως γιγνώσκειν· ἀνάλογον δ' αὐτοῖς λέγεσθαι τήν τε κατάληψιν καὶ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. Quinetiam paulo poſt εἰς βεβαίαν γνῶσιν pro εἰς κατάληψιν dixit. Hanc quæſtionem moventi (quisquis fuerit) apte, ut opinor, reſponderi queat, quemadmodum Galenus καταληπτὸν ſimpliciter γνωστὸν expoſuit, quum tamen non ſimpliciter γνωστὸν ſed βεβαίως γνωστὸν intelligeret (ut ex ſequentibus explicationibus patet) ita Ciceronem ſimpliciter quidem *cogniti* dixiſſe, nec tamen ad quamlibet cognitionem hoc retuliſſe, ſed firmam ac ſtabilem intellexiſſe. nam hæc demum appellari debet cognitio, licet per abuſum latius ejus ſignificatio extendatur. Quanquam nec ei qui contendere volet omiſſum in hoc Galeni loco adverbium βεβαίως ante γνωστὸν, valde repugnabo, quum præceſſerit apud eundem βεβαίως γνωστόν. ubi etiam dicit ſatius eſſe nos ita vocare τὸ καταληπτὸν, ab appellatione Stoica diſcedentes. Sed, ut hanc quæſtionem miſſam faciamus, Gellius Ciceronem imitatus, ad verbi καταλαμβάνεσθαι interpretationem duos hoſce infinitivos adhibuit *noſci* & *percipi*. Porro elegantiſſime Lucianus ludit ἐν βίων πράσει in ſignificatione hujus verbi. Introducit enim Scepticum philoſophum mercatori reſpondentem ſe omnia præſtare poſſe præterquam δραπέτην μεταδιώκειν, & cauſam reddentem ὅτι οὐ καταλαμβάνω. Sic ludit alibi & in voce κριτήριον. Animadvertendum eſt autem præterea nove dixiſſe Galenum in loco modo citato καταλαμβάνεσθαι pro καταλαμβάνειν, quum alioqui nos dicamur καταλαμβάνειν, at ipſæ res καταλαμβάνεσθαι.

3. Lib. 1. Sect. 2. εὑρηκέναι δοκοῦσι] Non verti *Inveniſſe videntur*, ſed *Inveniſſe ſibi videntur*. id eſt, Inveniſſe ſe arbitrantur. quia dixerat modo, εὑρηκέναι ἔφασαν. Invenerunt enim, ut quidem ipſi, non ut aliarum ſectarum philoſophi judicant.

4. Lib. 1. Sect. 2. Δογματικοί] Cicero δόγμα *decretum* interpretatur. Poſſumus autem, non ſine exemplo quorundam Latinorum ſcriptorum, δόγματα interpretari etiam *placita*. Eadem autem ratione vocarunt illi *placita philoſophorum*, qua Græci dicunt τὰ ἀρέσκοντα τοῖς φιλοσόφοις, id eſt, ad verbum, *Placentia philoſophis*. Illo autem nomine inſcriptus eſt quidam Plutarchi libellus. Nec deſunt qui exiſtiment hodieque *placita Curiæ* à noſtratibus vocari *Arreſts* pro *Areſts*, id eſt ἀρεστά. In quo tamen longe falli eos, facile cognoſcet quisquis vim & uſum verbi à quo illud nomen deductum eſt, conſideraverit. Quinetiam vocem δόξας interdum eadem ſignificatione poni, & ab eadem eſſe origine ſcimus. Porro δόγμα quomodo interpretari debeamus, docet nos Cicero, uti dixi: at quomodo δογματικοὺς (uno quidem certe verbo) non item. Ego *dogmaticos* (vocem Græcam, utpote uſitatam, retinendo) quam *decretorios*, ad verbum, appellare malui. Quod ſi ad periphraſin confugiendum ſit, liceat fortaſſe δογματικοὺς interpretari *Decretorum auctores*, vel *aſſertores*, aut *profeſſores*, aut *Decreta ſtatuentes*, vel *Decretis adhærentes*. Quid ſi vero *Decretis certis addictos*, ex ipſo Cicerone interpretemur? Hinc autem & δογματικὴ φιλοσοφία paulo poſt, & alicubi adverbium δογματικῶς, de quibus paulo poſt. Item verbum δογματίζειν, id eſt, *Dogma* vel *dogmata ſtatuere*, *Decretum aliquod* vel *decreta aliqua aſſerere*, vel *profiteri*. Vel, *Aliquid tanquam dogma* (vel *decretum*) *proferre*, *aut aſſere*. Dicitur enim interdum δογματίζειν abſolute, interdum δογματίζειν τι, vel περί τινος. Id eſt, *Aliquid* vel *de aliquo dogmatice pronuntiare*, *Aliquid dogmaticorum more aſſerere*, vel *Aliquid dogmatica aſſertione approbare*, Vel, *Aliquid*, *tanquam certum dogma*, *aſſertione approbare*. Utroque modo uſus eſt Sextus eodem in loco, ita ſcribens, ὁ μὲν γὰρ δογματίζων ὡς ὑπάρχον τίθεται τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὃ λέγεται δογματίζειν. Uſus eſt & tertio alibi, ὁ γὰρ περί ἑνὸς δογματίζων ἢ προκρίνων φαντασίαν, &c. ubi ὁ δογματίζων interpretatus ſum, *Qui dogmatice pronuntiat*. Apud Ciceronem alicubi *decretum habere* videtur eſſe δογματίζειν. Gell. uno verbo *Decernere* pro eodem dixit, lib 11. cap 5. ſed addens *ſtatuere*. nam de Pyrrhoniis loquens, ſcribit, *Nihil enim decernunt*, *nihil conſtituunt*. Cæterum δογματίζειν & δογματικῶς ἀποφαίνεσθαι eodem ſenſu dicuntur.

5. Lib. 1. Sect. 3. οἱ περὶ Κλειτόμαχον καὶ Καρνεάδην] Hi duo tertiæ Academiæ auctores fuerunt. Vide infra, pag. 45. b & 47. c. d. Vide & Ciceronem in Lucullo.

6. Lib. 1. Sect. 4. αἱ ἀνωτάτω φιλοσοφίαι] Verti αἱ ἀνωτάτω φιλοσοφίαι generaliſſimæ philoſophandi rationes. quoniam alibi aperte dicit ea ſignificatione δύο τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια. Eodem ſenſu Galenus artis medicinæ eſſe dicit δύο τὰ ἀνωτάτω μέρη. Idem ad Glauconem, τὰ ἀνωτάτω γένη dixit. q. d. ſuprema, id eſt ſumma, ſcribens, οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ ἀνωτάτω γενῶν μένουσιν, ἀρκούμενοι ταῖς ἀπὸ τούτων ἐνδείξεσιν. Idem ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ ἀνωτάτω γενῶν ἀρξάμενος. Laërtius in Zenone, τῶν δὲ παθῶν τὰ ἀνωτάτω εἶναι γένη τέτταρα. Ideo autem exempla hujus ſignificationis proferenda exiſtimavi, ne quis τὰς ἀνωτάτω intelligat antiquiſſimas, quaſi quæ τοῖς ἀνωτάτω χρόνοις (id eſt ad verbum, non, ſuperioribus temporibus, ſed ſupremis) in uſu fuerint. Eodem quoque modo dicuntur & τὰ ἐπαναβεβηκότα γένη, ut τὰ ἀνωτάτω. atque adeo ipſe Sextus in ſequentibus ἐπαναβεβηκότας τρόπους ea ſignificatione ponit, illis opponens τὰς ὑποβεβηκότας. vocans ἐπαναβεβηκότας quaſi dicas ſupergreſſos. id eſt ſuperiores, aut eminentes ſupra alios. quod nihil aliud eſt quam generaliſſimos. Itidem ὑποβεβηκότας, perinde ac ſi quis dicat ſubtergreſſos. id eſt, ſub aliis conſtitutos, & illis ſubjacentes tanquam inferiores. Galenus certe τὰς γενικωτάτας eodem ſenſu quo τὰς ἀνωτάτω dixit.

7. Lib. 1. Sect. 4. τρεῖς εἶναι] Hic tria philoſophiæ genera, ſive tres philoſophandi rationes (aut quocunque modo quis φιλοσοφίας interpretari volet) à Sexto conſtituuntur, Dogmatica, Academica, Sceptica. At vero Diogenes philoſophos dividit duntaxat in Dogmaticos & Ephecticos. Galenus autem (ſi ejus eſt liber qui περὶ φιλοσόφου ἱστορίας inſcribitur) αἱρέσεις appellans quas Sextus hic nominat φιλοσοφίας, eas eſſe dicit γενικωτάτας quatuor, δογματικὴν, σκεπτικὴν, ἐριστικὴν, μικτήν. addens eſſe ἐριστικὴν (q. d.

conten-

contentioſam, aut litigioſam, vel potius altercatricem) eam quæ ſophiſmatibus nititur. *μικτὴν* (id eſt mixtam) quæ nonnullis quidem dogmatibus aſſentitur, de multis tamen dubitat. Sed longe meliorem eſſe noſtri Sexti diviſionem manifeſtum eſt. Diogenes enim unam ſpeciem neceſſariam omiſit, Galenus autem eandem ipſe quoque prætermiſit, & duas minime neceſſarias adjecit. Omiſit enim uterque Academicam philoſophiam, quod eandem cum Sceptica eſſe exiſtimaret. Quod falſum eſſe probat Sextus hujus libri cap. 33. diſcrimen quod inter utramque eſt clare exponens. Gellius quoque differentiam aliquam inter illas annotat, lib. 11. c. 5. Quod autem ad *ἐριστικὴν* & *μικτὴν* attinet, *ἐριστικὴ* quidem, quatenus ſophiſmatibus nititur, vera philoſophia eſſe non poteſt. At *μικτὴν*, id eſt partim dogmaticam, partim ephecticam, nullam eſſe poſſe, hinc patet, quod ex quo ſemel quis aliquid *ἐδογμάτισε*, à Sceptica ſecta plane cœpit deſciſcere, nec Scepticus amplius appellari poteſt, etiamſi alioqui in multis ſit *ζητητικὸς*, ſive *ἀπορητικός*. At certe pro me facere videntur quæ de Platone dicuntur à Sexto eodem c. 33.

8. Lib. 1. Sect. 4. *Δογματικὴ*] Pro *Dogmatica* dicere poteram *Decretoria*, quum *δόγμα* ſit decretum, ut antea dictum eſt. Sed haud multo minus durum videtur *δογματικὴ φιλοσοφία*, *Decretoria philoſophia* vertere, quam *δογματικοὶ φιλόσοφοι*, *Decretorii philoſophi*, de quo paulo ante mentionem feci. Sed nec adverbium *δογματικῶς* auſus ſum reddere *Decretorie*, ſed alicubi *Dogmaticorum more*, alicubi *Dogmatice* interpretatus ſum. ut capite 23. *τιθέναι δογματικῶς ἢ ἀναιρεῖν*. Sed & aliis modis verti pro re nata, ut in hoc loco cap. 25. *τῶν δογματικῶς ζητουμένων*, verti, *Ex iis quæ dogmaticorum quæſtionibus agitantur.*

9. Lib. 1. Sect. 4. *ὑποτυπωτικῶς*] Non ſine cauſa ad interpretationem *τοῦ ὑποτυπωτικῶς* adhibui adverbium *breviter*, ſed quia idem alibi dicit *συντόμως καὶ ὑποτυπωτικῶς*, & variis in locis ſuam claudere de re aliqua diſputationem volens, dicit, Hæc ſufficere poſſunt *ὡς ἐν ὑποτυπώσει*. ut initio c. 28. *περὶ τοσούτων ἀρκείσει τῶν φωνῶν ὡς ἐν ὑποτυπώσει διεξελθεῖν*. Et circa finem hujus libri primi, *καὶ ἵνα μὴ καθ᾽ ἕκαστον λέγων ἐκβαίνω τὸν ὑποτυπωτικὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς*. Præterea etiam reſpexi ad illa, *ὡς ἐν τύπῳ*, & *τύπῳ λέγειν, λαμβάνειν, ἀποδεικνύειν*. Scio interim, potuiſſe *ὑποτυπωτικῶς* aliter quoque exprimi, videlicet hoc modo, *Brevem quandam informationem* vel *ſummariam ob oculos ponentes*. Varro de lingua Latina, *Quæ videretur analogia in oratione ut breviter potui informavi.* Id eſt *ὑποτυπωτικῶς διεξῆλθον*, aut uno verbo *ὑποτυπωσάμην*. Quamvis enim alicubi ad *ὑποτυπωτικῶς* adjungat alterum adverbium *συντόμως*, non dubium eſt tamen quin *συντόμως* in *ὑποτυπωτικῶς* incluſum etiam cenſeri poſſit. Sciendum eſt autem *ὑποτυπωτικῶς* dicere habita ratione inſcriptionis hujus opuſculi (appellatur enim *πυῤῥώνειοι ὑποτυπώσεις*) & hunc titulum mutuatum eſſe ab Æneſidemo Sextum crediderim. nam illum ita inſcripſiſſe quoſdam ſuos libros conſtat. Sed Diog. Laërtius uno in loco citat Æneſidemum *ἐν τῇ εἰς τὰ πυῤῥώνεια ὑποτυπώσει*, in altero *ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πυῤῥωνείων λόγων*. Porro vocem Græcam in titulo hujus libri retinui, quod alioqui longis periphraſεως ambagibus utendum fuiſſet. nam Pyrrhonias hypotypoſes interpretans *Pyrrhonias informationes*, nequaquam mihi ſatis faciebam: & potius ita vertiſſem, *præcipuorum ſectæ Pyrrhoniæ capitum ſummaria & dilucida informatio.* *Capitum* autem dicere voluiſſem, non *dogmatum*, nec *præceptorum*, ne in ipſo limine impingerem, & titulo ipſius operis aliquid ejus profeſſioni non conſentaneum affingerem. Sed nec *doctrinæ* Pyrrhoniæ, eandem ob cauſam, dicere auſus fuiſſem. Nam & *inſtitutionis* appellatione invitus ob idipſum alicubi uſus ſum. At vocem hanc *capitum* reprehendere non poſſit, qui eam in eodem ſenſu apud Ciceronem legerit cum alibi, tum hic, *Quatuor ſunt capita quæ concludunt nihil eſſe quod noſci, percipi, comprehendi poſſit.* Sed ne hoc quidem ſilentio prætereundum eſt, quum dicitur *πυῤῥώνειοι ὑποτυπώσεις*, perinde eſſe ac ſi diceretur, *ὑποτυπώσεις τῶν πυῤῥωνείων*, ut hic genitivus ſit neutrius generis. Imo in hoc ipſo titulo *πυῤῥωνείων ὑποτυπώσεων βιβλίον πρῶτον*, ſic accipiendum cenſerem *πυῤῥωνείων*, (ut videlicet perinde foret ac ſi dixiſſet *βιβλίον πρῶτον ᾧ Σέξτος τὰ πυῤῥώνεια ὑποτυποῦται*, vel *ὑποτυπωτικῶς διεξέρχεται*) niſi alibi legiſſem *πυῤῥώνειοι ὑποτυπώσεις*.

Jam vero quod ad auctorem hujus operis attinet, ejus mentionem Suidas facit, facit & Diog. Laërtius in Pyrrhone: ſed neuter *ἐμπειρικὸν* eum cognominat. Nec dubito quin vulgare *ἐμπειρικοῦ* cognomen ex errore ortum fuerit, quod *ἐμπειρικὰ ὑπομνήματα* ſcripſerit, quorum ipſemet cum alibi tum in diſputatione adverſus grammaticos meminit.

10. Lib. 1. Sect. 4. *ἱστορικῶς*] Adverbium *ἱστορικῶς* interpretatus ſum *hiſtorico more*. Hoc autem ita intellige, eum hiſtoricos imitari in eo quod hiſtorici res ſimpliciter, ut audiverunt, aut viderunt, narrare contenti eſſe poſſint, nec ſuum de illis judicium interponere neceſſe habeant: imo pleraque commemorent quæ fando audiverunt, quum alioqui rem ita ſe habere nequaquam affirment, neque certo ſibi ipſis perſuadeant. Unde & in fine capitis 23. dicit de Sceptico, *οὐκ ἀπαγγελτικῶς μετὰ πεποιθήσεως ἀποφαινόμενος, ἀλλ᾽ ὃ πάσχει διηγούμενος*. & in fine 25. de eodem, *ἀλλὰ τὸ ἑαυτοῦ πάθος ἀπαγγέλλοντος*. adeo ut *ἱστορικῶς* idem ſit propemodum quod *διηγηματικῶς*. Ideo autem admoneo, nequis *ἱστορικῶς* accipiat eo ſenſu ut veritatem in hiſtoriographis non requiri dicat Sextus. Contra enim, veritatem à nonnullis *hiſtoriæ animam* vocitatam eſſe ſcimus: unde & hiſtoricam fidem dixit Naſo, tertii Am. eleg. 11.

Exit in immenſum fœcunda licentia vatum,
Obligat hiſtorica nec ſua verba fide.

11. Lib. 1. Sect. 5. *τὶς ἔννοια*] Nomen *ἔννοια* quod à me redditur *mens* (eo ſenſu quo accipitur pro ea quam vulgo *intentionem* appellamus) verti etiam poteſt, me non repugnante, *notio*, ut Cicero alicubi interpretatur. Sed & *λόγους*, quod verti *orationes*, ſcio potuiſſe aliter etiam transferri. Verum *rationes* interpretari, conſentaneum huic ſectæ non fuiſſet: & poſtquam diligenter expendi argumentum cap. 7. 8. 9. 10. in quibus hoſce *λόγους* exponit, nihil aliud his *λόγοις* mihi ſignificare viſus eſt, quam ea quæ de ſua ſecta Pyrrhonii profitentur, videlicet ſe non *δογματίζειν*, ſe *αἵρεσιν* non habere, (ſi hanc in vulgari ſignificatione accipiamus) phyſiologiam à ſe tractari conſentaneo ſuæ ſectæ modo, item ſe apparentia non evertere.

12. Lib. 1. Sect. 5. *τὰς σκεπτικὰς ἀποφάσεις*] Vocat hic *τὰς σκεπτικὰς ἀποφάσεις* quas alibi *τὰς σκεπτικὰς φωνὰς* nuncupat: ideoque *ἀποφάσεις* dicta, aut voces ſimpliciter hic interpretari poſſumus: at ſecus cap. 20. ubi *ἀπόφασις* opponitur *τῇ καταφάσει*.

13. Lib. 1. Sect. 7. *ἡ σκεπτικὴ ἀγωγή*] *Inſtitutio* mihi

eſt ἀγωγὴ, ſicut jam in aliis duobus præcedentibus locis, non quod mihi ſatisfaciat plane hæc interpretatio, ſed quod aptiorem invenire non poſſim. Quoties enim *inſtitutionem* audimus, ſtatim docentem & diſcentem imaginamur, quos hæc ſecta evertit. Ideoque fortaſſe rectius *inſtitutum* interpretaremur. nam & Cicero Platonis *inſtitutum* eo ſenſu dixiſſe videtur. Idem vero *ſectam* & *inſtitutionem* alicubi copulat. unde videndum eſt an non ἀγωγὴν *ſectam* vertere poſſimus. Porro Ariſtocles non ſimpliciter ἀγωγὴν, ſed ἀγωγὴν λόγων hanc nuncupat, ita ſcribens, ὅτι μὲν ἂν τὴν τοιαύτην ἄτε αἵρεσιν, ἄτε ἀγωγὴν λόγων, ἄτε ὅπη καὶ ὅπως ἐθέλῃ τις καλεῖν αὐτὴν, ἐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν ὀρθὴν εἶναι φαίη, δῆλον. Scimus autem Sextum antea, cap. I. inter φιλοσοφίας eam recenſuiſſe: quod Ariſtocles pati recuſat, utpote ſubjungens, ἐγὼ μὲν ἐδὲ φιλοσοφίαν οἴομαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν, ἀναιρῦσαν γε δὴ τὰς τῦ φιλοσοφεῖν ἀρχάς. Et ipſe quoque Sextus cap. 2. dicit quidem τὴν διάκρισιν τῆς σκέψεως ἀπὸ τῶν παρακειμένων αὐτῇ φιλοσοφιῶν, ſed tamen alio quoque modo φιλοσοφίας nomen accipiens, ſubjungit, εἰδικὸς δὲ (λόγος) ἐν ᾧ πρὸς ἕκαστον μέρος τῆς καλεμένης φιλοσοφίας ἀντιλέγομεν. Cæterum capite ſequenti σκεπτικὴν δύναμιν appellabit. Alicubi etiam σκέψιν ponit ἀντὶ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς.

14. Lib. I. Sect. 7. ζητεῖν καὶ σκέπτεσθαι] Verti σκέπτεσθαι *uti ſcepſi*, quod à vocabulo recepto diſcedere non auderem. Sed hic latius quid ſit σκέπτεσθαι explicabo, ſi prius Gellii expoſitionem attulero. Ita enim caput quintum libri II. exorditur: *Quos Pyrrhonios philoſophos vocamus, ii Græco cognomento* σκεπτικοὶ *appellantur. Id ferme ſignificat quaſi* quæſitores & conſideratores. *nihil enim decernunt, nihil conſtituunt: ſed in quærendo ſemper conſiderandoque ſunt, quidnam ſit omnium rerum de quo decerni conſtituique poſſit. Ac ne videre quoque plane quicquam nec audire ſeſe putant, ſed ita pati afficique quaſi videant vel audiant: eaque ipſa quæ affectiones iſtas in ſeſe efficiant, qualia & cujuſmodi ſint, cunctantur atque inſiſtunt.* Hæc Gellius. Sed hoc addendum videtur, σκέπτεσθαι, quum ad Scepticorum ſectam refertur, non dici late de qualibet conſideratione, ſeu commentatione: ſed ad illam reſtringi quæ eſt hominis reſponſionem ad quæſtionem de qua interrogatus fuerit meditantis, eamque aut affirmativam, aut negativam. Hujuſmodi autem reſponſionem nemo unquam à Scepticis extorſerit, eo quod dum σκέπτονται, dicunt ſibi contraria circa idem apparere, ideoque omnia talia apparere, ut æquum pondus πρὸς πίστιν habeant & πρὸς ἀπιστίαν. unde fit ut nunquam ultra σκέψιν egrediantur, ſed in ea perpetuo defixi maneant. Sic autem apud Xenophontem dicitur σκέπτεσθαι, qui aliquid conſiderat de quo interrogatus eſt, reſponſionem ad id meditans. Pro eodem dicitur & διασκέπτεσθαι, quo utitur quidam Scepticus apud Lucianum ἐν βίων πράσει, dicens, ἐπέχω περὶ τέτε καὶ διασκέπτομαι. Cur autem Gellius σκεπτικὲς dixerit appellatos quaſi *quæſitores*, nihil cauſæ video.

15. Lib. I. Sect. 7. σωματικώτερον] Adverbium σωματικώτερον verti *ſolidius*: fortaſſe autem non male etiam redderetur *plenius*. Sed nec utrumque perperam, ut opinor, conjungeretur ad majorem adverbii Græci expreſſionem, quod ad verbum ſonat *corporalius*. Cæterum Galenus quoque idem de Pyrrhone teſtatur, ſcribens, καὶ τὴν ἄγαν ἠκριβωκέναι τὴν ἀπορητικὴν ὑποληφθέντα Πύῤῥωνα. Ne cui tamen errandi occaſionem præbeat mea interpretatio, quia προσεληλυθέναι τῇ σκέψει verti *ſcepſin tractaviſſe*, malim reddere, *Ad ſcepſin ſe contuliſſe.* vel (minus quidem ad verbum, ſed magis ſignificanter) *Ad ſcepſin ſe applicuiſſe.* Dico autem errandi occaſionem, quia ex illa interpretatione colligere poſſet aliquis ſcriptis perſequutum eſſe Pyrrhonem ſectam ſcepticam, quum contra nihil eum literarum monumentis mandaſſe teſtentur cum alii, tum Ariſtocles & Diogenes Laertius.

16. Lib. I. Sect. 8. καὶ λόγοις] Repone *rationibus* pro *orationibus*. Ex Cicerone autem ſumpſi hæc verba, *Paria momenta*. nam quod hic dicit τὴν ἐν ἀντικειμένοις λόγοις ἰσοσθένειαν, ille reddit *Contrariarum rationum paria momenta*. Ita enim in Lucullo, id eſt in 2. Acad. ſcribit, *Nam in utramque partem multa dicuntur. Horum aliquid veſtro ſapienti certum videtur, noſtro ne quid maxime quidem probabile ſit occurrit. Ita ſunt in pleriſque contrariarum rationum paria momenta.* Repono autem hic *In utramque partem* pro *In utraque parte* (quod in vulg. edit. habetur) ex aliis Ciceronis locis. Idem in fine libri I. earundem Acad. *Huic rationi quod erat conſentaneum faciebat, ut contra omnium ſententias dies jam pleroſque deduceret, ut quum in eadem re paria contrariis in partibus momenta rationum invenirentur, facilius ab utraque parte aſſertio ſuſtineretur.* In quo poſteriore loco animadverte expreſſum idipſum quod à Sexto additur, Scepticos videlicet ob illam ἰσοσθένειαν devenire ad ἐποχήν. Idem vero alibi ἰσοσθενῆ appellat *paria in utramque partem.* Quod ſi ἰσοσθένειαν ad verbum exprimere velimus, vertemus *æqualem potentiam* quam uno quidem verbo, ſed non ſatis Latino, *æquipollentiam*, ſeu *æquivalentiam* vocare poſſemus. Sed pro eo quod Cicero *paria momenta* dicit, poterimus etiam *par pondus* vel *æquale pondus* dicere. ut *Contrariæ rationes paris ponderis*, idem valeat quod *Contrariarum rationum paria momenta.* Nam apud Lucianum ἰσοβαρεῖς λόγυς quidam Scepticus appellat quos hic Sextus ἰσοσθενεῖς. Interrogatus enim quid ſibi vellent lances quas circumferebat, reſpondet, ζυγοστατῶ ἐν αὐτοῖς τὰς λόγυς, καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπευθύνω· καὶ ἐπειδὰν ἀκριβῶς ὁμοίας τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ ἀγνοῶ τὸν ἀληθέστερον. Porro ἰσοσθένειαν hanc ipſemet Sextus in fine hujus cap. exponit τὴν κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν ἰσότητα. Idem cap. 22. ait ἐπέχω proferri ab eo qui declarare velit res ſibi videri æquales πρὸς πίστιν καὶ ἀπιστίαν. Quinetiam cap. 24. ait, quum dicitur à Sceptico πάντα ἐστὶν ἀόριστα, intelligi ἀόριστα debere μὴ προέχοντα τῶν ἀντικειμένων κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν. Exiſtimo autem Ariſtoclem ἀδιάφορα eodem ſenſu dicere, id eſt, μηδὲν διαφέροντα πρὸς πίστιν ἢ ἀπιστίαν, vel πρὸς ἀλήθειαν ἢ ψεῦδος. Longe enim falletur qui ἀδιάφορα apud eum (ubi hanc vocem Scepticis attribuit) in recepta vulgo ſignificatione accipiet. Ad illa autem Ariſtoclis ἀδιάφορα pertinent hæc Ciceronis in Lucullo, *Veri enim & falſi non modo cognitio, ſed & natura tolletur, ſi nihil erit quod interſit.* Et paulo poſt, *Primum qui poteſtis non impediri quum à veris falſa non diſtent?*

17. Lib. I. Sect. 8. εἰς ἐποχήν] Timon, ut teſtatur Ariſtocles, dixit τοῖς ἀδοξάστοις καὶ ἀκλινέσι καὶ ἀκραδάντοις περιέσεσθαι πρῶτον μὲν ἀφασίαν, ἔπειτα δ' ἀταραξίαν: Æneſidemus autem, voluptatem. Ubi animadvertendum eſt ἀφασίαν dici quam ἐποχὴν appellavit Sextus. Porro & Galenus τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν ait (ex veterum Academicorum judicio) τελευτᾷν εἰς ἐποχήν. appellans, ut opinor, τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν *argumentationem in utramque partem*, non autem *præparationem*, ut Eraſmus vertit. Eſt enim ἐπιχείρησις

(meo quidem judicio) quaſi aggreſſio per argumentationem, ſeu ratiocinationem. Unde & ἐπιχειρήματα dici puto *argumentationes* quibus velut aggredimur adverſarium. Quoniam autem ex hujusmodi argumentatione & propoſitione rationum in utramque partem tandem illa ἰσοσθένεια τῶν λόγων emergit, ideo illam in epochen deſinere tradunt.

18. Lib. I. Sect. 8. ἀταραξίαν] Hanc ἀταραξίαν exprimere voluit Cicero, ita ſcribens in Lucullo, *Sed quæro quando iſta fuerint ab Academia vetere decreta, ut animum ſapientis commoveri & conturbari negarent.* Id eſt, ἀτάραχον εἶναι vel, uno verbo, ἀταρακτεῖν. Ego ἀταραξίαν alicubi reddidi *imperturbatum animi ſtatum.* Alicubi, *Vacuum à perturbatione animum.* Eſt etiam ubi verterim *Vacuitatem à perturbatione*, ſicut & hic. Sed nihil impedit quin etiam aliquis *tranquillitatem animi* interpretetur. Is enim demum tranquillus eſt animus, qui omni perturbatione caret. Ipſe autem paulo poſt ἀταραξίαν definiet ψυχῆς ἀοχλησίαν καὶ γαληνότητα, id eſt *vacuitatem perturbationis in animo, & tranquillitatem.* Sed vertere etiam potui, *animum minime turbulentum, & ſerenum.* Nam animum turbulentum dixit Cicero, animum ſerenum (id eſt γαληνὸν ad verbum) Ovidius. Potui etiam reddere, *minime turbidum, & tranquillum.* Nam hæc duo (quæ mari frequenter tribuuntur) Cicero quoque inter ſe opponit. Quin etiam γαληνότητα ψυχῆς *animum placidum* interpretari licet, quia quod γαληνὴν θάλασσαν dicunt Græci, Latini vel *tranquillum*, vel *placidum mare* vocant, & ab eo petitam eſſe metaphoram conſtat.

19. Lib. I. Sect. 9. οὐ κατὰ τὸ περίεργον] Sexti verba ſunt, οὐ κατὰ τὸ περίεργον, ἀλλ᾽ ἁπλῶς κατὰ τὸ δύνασθαι. Id eſt, *Non curioſius.* Vel, *Non anxia quadam obſervatione* uſus hujus verbi, *ſed ſimpliciter, quatenus poteſt.* Sic alibi δογματικὴν περιεργίαν dicit. Præterea in fine hujus libri itidem de uſu vocabulorum loquens, οὕτως καὶ ὁ μεθοδικὸς κοινότητα λέγει, καὶ διήκειν, καὶ τὰ παραπλήσια, ἀπεριέργως. Præceſſerat autem paulo ante, πρὸς τῷ καὶ τὸ ἀδέξαστόν τε καὶ ἀδιάφορον τῆς χρήσεως τῶν ὀνομάτων κοινὸν εἶναι τῶν ἀγωγῶν. Ut autem Sextus dicit οὐ κατὰ τὸ περίεργον ἀλλ᾽ ἁπλῶς, ita Æſchines contra Cteſiphontem ſcribit ὅταν δ᾽ ἐξ ὀνομάτων συγκείμενος ἄνθρωπος, καὶ τούτων πικρῶν καὶ περιέργων, ἔπειτα ἐπὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὰ ἔργα καταφύγῃ.

20. Lib. I. Sect. 9. ἐναλλάξ] Adverbium ἐναλλὰξ verti hic *permutatim*, alibi autem aliter, prout mihi alia interpretatio in mentem venit: ubique tamen eodem ſenſu. Intelligit autem, Aut phænomena noumenis, aut noumena phænomenis.

21. Lib. I. Sect. 10. ἐποχή] Cicero ἐποχὴν interpretatur, *Aſſenſionis retentionem.* Idem vim verbi exprimens, ita ſcribit in Lucullo, *Contineo igitur me ne incognito aſſentiar.* Nam *Contineo me ne aſſentiar*, nihil aliud eſt quam ἐπέχω. Alibi autem dicit *Se ab aſſenſu ſuſtinere*, item *Aſſenſum ſuſtinere*, vel *aſſenſionem.* Quinetiam alicubi *Aſſertionem ſuſtinere* eodem ſenſu ponit. Idem quum ita ſcribit, *Quum ſe à reſpondendo ut aut approbet quid aut improbet ſuſtineat, ut neque neget aliquid, neque ajat*, nihil aliud dicit tot verbis quam ὅταν ἐπέχῃ. Invenitur etiam apud eum *A certis cohibere aſſenſum* pro ἐπέχειν περὶ τῶν δήλων. Gellius autem ἐπέχειν videtur interpretari voluiſſe *cunctari* & *inſiſtere*, ita ſcribens de Scepticis lib. II. cap. 5. *Ac ne videre quoque plane quicquam, neque audire ſeſe putant: ſed ita pati afficique quaſi videant vel audiant. Eaque ipſa quæ affectiones iſtas in ſeſe efficiant, qualia & cujusmodi ſint, cunctantur atque inſiſtunt.* id eſt, ἐπέχουσι περὶ τοῦ ποῖά ἐστι κατὰ φύσιν. Nam editiones in quibus legitur *cunctantur*, ſequor potius quam quæ habent *contantur*, id eſt *percontantur.* Accipio autem *cunctantur* pro *hæſitant.* Nam & Cicero alicubi cunctari & hæſitare copulat. Fateor tamen duriuſculum eſſe hoc loquendi genus, *Cunctantur atque inſiſtunt qualia ſint*, pro Cunctantur reſpondere de hoc, qualia ſint. id eſt, Hæſitant de reſponſione ad hoc, qualia ſint, &c. &, ut dixi, ἐπέχουσι περὶ τοῦ ποῖα, &c. Quanquam ſi verbum verbo exprimere velimus, exponemus potius ἐφίστανται, à quo verbo deductum nomen ἐπίστασις uſurpatur à Luciano de quodam Sceptico: & quidem facetiſſime, ſuo more, in hoc verbo ludit ἐν βίων πράσει. Cujus tamen loci ſenſum interpres non aſſequutus eſt, imo ab eo longe receſſit, quippe qui ἐπίστασιν, qua Lucianus ſignificare vult *reſtitationem*, ſive *inſiſtentiam*, (ſi à verbo inſiſtere hoc nomen formare fas eſt) interpretatus eſt *ſapientiam*, abſurdiſſimum ſenſum efficiens, quia videlicet ἐπιστασίαν (quod ab ἐφίσταμαι deductum eſt) ab ἐπίσταμαι, unde & ἐπιστήμη, ortum eſſe credidit. Hic autem error in interpretatione τῆς ἐπιστάσεως commiſſus revocat mihi in memoriam locum Xenophontis ἐν ἀναβάσει, in quo itidem vocem ἐπίστασιν quidam non intelligentes in ἐπίτασιν perperam mutaverunt: & hanc tamen lectionem interpretes nonnulli ſequuti ſunt. Qua de re admonui in annot. Xenophonti editionis meæ adjunctis. Sed ut ad ἐποχὴν revertamur, Sextus infra tradit eam dictam ἀπὸ τοῦ ἐπέχεσθαι τὴν διάνοιαν ὡς μήτε τιθέναι τι, μήτε ἀναιρεῖν. Hic eodem ſenſu dicit eſſe στάσιν διανοίας, nimirum στάσιν ponens ἀντὶ τῆς ἐπιστάσεως, cujus modo meminimus. Galenus autem late ἐποχὴν accipiens, eam ἀοριστίαν eſſe dicit.

22. Lib. I. Sect. II. ὁ Πυῤῥώνειος] Dixit & pagina præced. ſectam Scepticam à Pyrrhone Pyrrhoniam denominatam. ſed hoc improbat Theodoſius apud Diogen. Laertium, ut videbis pag. 545. Sic autem loquitur hic Sextus, καὶ ὁ Πυῤῥώνειος δὲ φιλόσοφος δυνάμει τῇ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐννοίᾳ συναποδέδοται. ἔστι γὰρ ὁ μετέχων ταύτης τῆς δυνάμεως. Ubi δύναμις diverſe accipitur. nam quum dicit δυνάμει συναποδέδοται τῇ ἐννοίᾳ τῆς σκεπτ. ἀγωγ. eodem modo accipit δυνάμει quo in his locis, τὸ φαινόμενον δυνάμει τὴν φαντασίαν καλοῦντες. Item, ὅταν λέγωμεν πλατεῖαν, δυνάμει λέγομεν πλατεῖαν ὁδόν. Item, ὁ γοῦν λέγων τάχα ἐστὶν, δυνάμει τίθησι καὶ τὸ μάχεσθαι δοκοῦν αὐτῷ, τὸ τάχα μὴ εἶναι. Ac ne tam procul exempla petamus, quod legis in principio pag. proxime ſeq. in mea interpretatione, *At Scepticus voces ſuas profert ita ut quæ poſſint à ſeipſis circumſcribi*, ita legitur apud ipſum Sextum, ὁ δὲ σκεπτικὸς τὰς φωνὰς αὐτοῦ προφέρεται ὡς δυνάμει ὑφ᾽ ἑαυτῶν περιγράφεσθαι. perinde ac ſi diceret ὡς δύνασθαι ὑφ᾽ ἑαυτῶν περιγράφεσθαι. ut apparet ex hoc capitis 28. loco, ubi de iisdem φωναῖς ſcribit, ὅτι γε καὶ ὑφ᾽ ἑαυτῶν αὐτὰς ἀναιρεῖσθαι λέγομεν δύνασθαι, ἐμπεριγραφομένας ἐκείνοις περὶ ὧν λέγονται. Id eſt (permutando genera loquendi) ἀναιρεῖσθαι λέγομεν δυνάμει. Sic igitur & in eo de quo nunc agitur loco δυνάμει συναποδέδοται, perinde eſt ac ſi dixiſſet δύναται συναποδεδόσθαι. ut ſit ſenſus, Pyrrhonii quoque philoſophi notio cum notione Scepticæ ſectæ tradita eſſe poteſt. Vel, Ad Pyrrhonii quoque philoſophi notionem valet Scepticæ inſtitutionis notio, quam tradidimus, aut exhibuimus, ſeu aſſignavimus. Fateor interim non ubique poſſe dativum δυνάμει ita reſolvi. nam ſi pro ὅταν λέγωμεν πλατεῖαν, δυνάμει λέγομεν πλατεῖαν ὁδὸν, dixeris, ὅταν λέγωμεν πλατεῖαν, δυνάμεθα λέγειν πλατεῖαν ὁδὸν, aliud quiddam ſignificare videbe-

videberis. Quare δυνάμει λέγομεν πλατεῖαν ὁδὸν, interpretor, *Idem valet*, vel *Tantundem valet ac ſi diceremus* πλατεῖαν ὁδόν vel, *Perinde eſt ac ſi diceremus* πλατ. ὁδ. Eadem eſt & ſequentis exempli ratio. Similis autem eſt uſus hujus vocabuli in iſto Ariſtoclis loco, ubi de Ariſtippo ita loquitur, ἀλλ᾽ οὐδὲν μὲν οὗτος ἐν τῷ φανερῷ περὶ τέλους διελέξατο, δυνάμει δὲ τῆς εὐδαιμονίας τὴν ὑπόστασιν ἔλεγεν ἐν ἡδοναῖς κεῖσθαι. Subjungit enim, ἀεὶ γὰρ λόγους περὶ ἡδονῆς ποιούμενος, εἰς ὑποψίαν ἦγε τοὺς προσιόντας αὐτῷ τοῦ λέγειν τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν. Aliter etiam accipitur δυνάμει apud philoſophos, videlicet quum ἀντιδιαστέλλεται τῇ ἐνεργείᾳ. nam δυνάμει & ἐνεργία, item κατὰ δύναμιν & κατ᾽ ἐνέργειαν oppoſita eſſe ſcimus. Jam vero quod ad δυνάμεως attinet, quo utitur idem Sextus in eo loco quem initio hujus annotationis protuli, aliter accipi debet, videlicet ut initio capitis præcedentis.

23. Lib. I. Sect. 12. μεγαλοφυεῖς] In vertendo μεγαλοφυεῖς periphraſi Ciceroniana uſus ſum, *Abundantia quadam ingenii præſtantes.* Sed rectius *viri* hoc quidem loco dixiſſem, quam *homines*. quod tamen diſcrimen leve eſt.

24. Lib. I. Sect. 12. παντὶ λόγῳ] Poſſis etiam interpretari, & quidem melius fortaſſe, *Omni rationi rationem*, &c. Vide Ciceronem.

25. Lib. I. Sect. 13. φαντασίαν] Græcam vocem *phantaſiam* retinui, non quod neſcirem quomodo eam vertat Cicero, ſed ne quis in ambiguitate vocis Latinæ falleretur. Nam *viſum*, quod Cicero φαντασίαν reddit, alia quoque ſignificare ſcimus. Quum autem variis in locis interpretetur *viſum*, alicubi tamen *viſionem* etiam vertit in Lucullo. Et ibidem ita ſcribit, *De ſenſibus ipſis quædam dixit nova, quos junctos eſſe cenſuit è quadam quaſi impulſione oblata extrinſecus, quam ille φαντασίαν, nos viſum appellemus licet.* At Quintilianus uno in loco φαντασίας interpretans, *per quas* (inquit) *imagines rerum abſentium ita repræſentantur animo ut eas cernere oculis ac præſentes habere videamur.* Alibi autem ſcribit, *Quare capiendæ ſunt illæ, de quibus dixi, rerum imagines, quas vocari* φαντασίας *indicavimus.* Sed rurſus alio in loco, Theonem Samium pictorem *concipiendis viſionibus* (*quas* φαντασίας *vocant*) dicit fuiſſe præſtantiſſimum. Ut autem pictoribus ſic & poëtis ſcimus peculiares quaſdam eſſe φαντασίας, quas quo Latino vocabulo apte exprimere poſſimus, alii viderint. nobis de primaria & generali hujus nominis ſignificatione agere propoſitum eſt. Addo igitur, nos ex Cicerone non tantum *viſa* ſeu *viſiones* ſimpliciter appellare poſſe, ſed etiam ſignificantius, *viſa in animos impreſſa*. Ita enim in eodem Lucullo ſcribit, *Ut etiam illud abſurdum ſit quod interdum ſoletis dicere, quum viſa in animos imprimantur, non vos id dicere, inter ipſas impreſſiones nihil intereſſe, ſed inter ſpecies & quaſdam formas eorum. Quaſi vero non ſpecie viſa judicentur, quæ fidem nullam habebunt ſublata veri & falſi nota.* Quinetiam viſis pellendi vim tribuit idem. nam ita in eodem libro ſcribit, *Sed id diſputari poterat ſubtiliter, quanto quaſi artificio natura fabricata eſſet primum animal omne, deinde hominem maxime. quæ vis eſſet in ſenſibus, quemadmodum prima viſa nos pellerent, deinde appetitio ab his pulſa ſequeretur.* Idem in eodem libro, *Viſa enim iſta quum acriter mentem ſenſumve pepulerunt*, &c. De quibus locis poſtea dicetur. Gellius huic Ciceronis interpretationi acquieſcens, ita ſcribit, de Pyrrhoniis & Academicis philoſophis loquens, *Sed ex omnibus rebus perinde viſa fieri dicunt, quas* φαντασίας *appellant: non ut rerum ipſarum natura eſt, ſed affectio animi corporiſve eſt eorum ad quos ea viſa perveniunt.* Hæc Gellius. Sed pro his, *Ad quos ea viſa perveniunt*, dixiſſet, ut opinor, Cicero, *Quorum animis hæc viſa imprimuntur.* Porro ut φαντασίας interpretatur Cicero *viſa*, ita φαντάζεσθαι *videri*, in hoc Timæi Platonici loco, δεξιὰ δὲ φαντάζεται τὰ ἀριστερά. Nam pro Græcis hiſce verbis ejus verſio habet, *Dextra autem videntur quæ læva ſunt.* Idem hunc ejuſdem Platonis Polit. lib. 9. locum, καὶ ἥκιστα παράνομοι τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων, ita reddit, *Tum ei viſa quietis occurrent tranquilla atque veracia.* At ego φαντάζεσθαι his in locis exponere malim *apparere* quam *videri*: ſicut & in iſto, qui in eodem Timæo legitur, διὰ ταῦτά τε ἰδεῖν λαμπρὸν καὶ στίλβον λιπαρόν τε φανταζόμενον. Ut autem φαντάζεσθαι vertit *videri*, ſic & φαίνεσθαι *cerni* in eodem Timæo. Hoc tamen nemo negare poſſit, φαίνομαι (ſi verbum verbo exprimendum ſit) potius eſſe *appareo* quam *cernor*, ſeu *videor*. Quum autem φαντασία ab eo derivatum ſit, atque adeo ipſe Sextus tradat nos τὸ φαινόμενον δυνάμει τὴν φαντασίαν καλεῖν (quod loquendi genus paulo ante expoſui) videndum eſt an non melius φαντασίας aliquo ab Appareo deducto nomine exprimeremus. *Apparentiam* ſcio Latine non dici, *apparitionem* autem Latinos alio ſenſu uſurpare: ſed quid ſi, cogente neceſſitate, eidem ſignificationi, cui & ipſum verbum appareo ſervit, accommodemus? At quæ neceſſitas aliam vocem quam *viſum* quærere nos cogit? objiciet aliquis. Dicam quod ſentio. Quum dico me videre aut cernere equum album, perinde eſt ac ſi dicerem, Equus quem video, vel cerno, eſt albus. At hoc nunquam Scepticus, quatenus eſt Scepticus, dixerit. hoc enim eſſet ab ipſa Sceptices profeſſione deſciſcere, quæ eſt οὐδενὶ συγκατατίθεσθαι, & περὶ οὐδενὸς διαβεβαιοῦσθαι, i. nihil aſſertione approbare, ſed περὶ παντὸς ἐπέχειν, adeo ut quo quidque colore aut quo ſono ſit, ſe neſcire dicturus ſit, ſed tantum ſentire affici ſe velut ab hoc vel illo colore, & tanquam ab hoc vel illo ſono. Qua etiam de cauſa inducit Lucianus quendam hujus ſectæ philoſophum ſe μήτε ἀκούειν μήτε ὁρᾶν profitentem. Et hoc alii quoque paſſim illis exprobrant, quod videlicet ſenſus eripiant, ut loquitur Cicero. Atque adeo Gellium paulo ante audivimus ita loquentem de illis, *Ac ne videre quoque plane quicquam nec audire ſeſe putant, ſed ita pati afficique quaſi videant vel audiant.* Quod tamen mera calumnia erat, ſed hujus anſam præbuit Sceptica loquendi forma, talis qualem modo propoſui. Denique ſi verum eſt quod Sextus dicit, φαντασίαν tantundem valere quod φαινόμενον, qui φαντασίαν interpretabitur viſum, eodem modo & φαινόμενον interpretari queat. At conſideremus in uno quopiam Sexti loco, exempli gratia, quam incommoda ſit (ne quid gravius dicam) illa interpretatio. Quum ita ſcribit, ὅταν δὲ ζητῶμεν εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ ὑποκείμενον ὁποῖον φαίνεται, τὸ μὲν ὅτι φαίνεται δίδομεν, ζητοῦμεν δ᾽ οὐ περὶ τοῦ φαινομένου, ἀλλὰ περὶ ἐκείνου ὃ λέγεται περὶ τοῦ φαινομένου, ſi hic φαίνεται vertas *videtur*, id eſt *cernitur*, plane à mente auctoris diſcedis, ejuſque ſententiam pervertis. Quare quod verbum *Videtur* ambiguum ſit, malui φαίνεται ubique vertere *Apparet*, Et quum dico, *Hoc apparet album*, non intelligo, Manifeſtum eſt hoc eſſe album, ſed perinde eſt ac ſi dicam, Hoc ſpeciem albedinis meis oculis objicit. Accipio autem ſpeciem ſicut Cicero, quum dicit, *Eadem eſt in ſomnis ſpecies eorum quæ vigilantes videmus.* Animadverte enim eum non dixiſſe *viſio*, ſed *ſpecies*: & ita diſtinxiſſe

ac ſi

ac ſi Græce dixiſſet, ἡ αὐτή ἐστι φαντασία καθ' ὕπνους, vel ὄναρ, ὧν ὁρῶμεν ὕπαρ. vel ἡ αὐτή ἐστι φαντασία καθεύδουσιν ἐκείνων ὧν ἐγρηγορότες ὁρῶμεν. At Sceptici diſcrimen hoc tollunt, dicentes ſe neſcire utri aſſentiendum ſit. Clarum autem erit quod docere volo, ex hoc loco Galeni, ἐπειδὴ γὰρ ἔνια μὲν οἰόμεθα ἢ βλέπειν, ἢ ἀκούειν, ἢ ὅλως αἰσθάνεσθαι, καθάπερ ἐν ὀνείροις καὶ μανίαις· ἔνια δὲ οὐκ οἰόμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ὁρῶμεν ἢ ὅλως αἰσθανόμεθα· ταυτὶ μὲν τὰ δεύτερα πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Ακαδημιακῶν τε καὶ Πυῤῥωνείων, εἰς βεβαίαν γνῶσιν ἥκειν νομίζουσιν, ἃ δ' ὄναρ ἡ παραπαιόντων ψυχὴ φαντάζεται, ψευδῆ ταῦθ' ὑπάρχειν. εἰ μὲν δὴ συγχωροῦσιν αὐτὸ τοῦθ' οὕτως ἔχειν, ἐξαλειψάτωσαν ἐν οἷς γράφουσι μήτε τοῦ μαινομένου τὸν σωφρονοῦντα, μήτε τοῦ νοσοῦντος τὸν ὑγιαίνοντα, μήτε τοῦ κοιμωμένου τὸν ἐγρηγορότα πιστότερον ὑπάρχειν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων γνῶσιν. Obſervandum hic eſt deſipientibus non ὁράματα ſed φαντάσματα tribui, ſecundum vulgo receptam opinionem, at ſecundum Scepticos utriſque pariter φαντάσματα ſeu φαντασίας tribui, utpote non diſcernentibus quod ad ſenſum attinet, eum qui ſanæ ſit mentis, ab eo qui mente alienatus ſit. Qua de re ipſe quoque Cicero in eo loco, unde verba quæ paulo ante citavi deprompta ſunt, diſputat. Sed jam ſatis ſuperque meam ſententiam explicuiſſe mihi videor de interpretatione nominis φαντασία. Addo etiam hoc, Si quis reſpondeat φαντασίας apud Scepticos poſſe verti *Viſa* vel *Viſiones*, modo viſa accipiamus pro iis quæ nobis videre viſi ſumus, is nequaquam nodum plane ſolverit. nam quum φαντασίαι non appellentur ſolum quæ nobis videre viſi ſumus, ſed etiam quæ audire, denique generaliter quæ aliquo noſtrorum ſenſuum percipere nobis viſi ſumus, dura nimium foret hæc κατάχρησις appellationis viſorum ad reliquos omnes ſenſus accommodatorum. Sed quoniam non is ſum qui adverſus tantum virum, quantum ſcimus fuiſſe Marcum Tullium, certamen inſtituere vel auſim, vel poſſim, hæc περὶ τῆς φαντασίας, id eſt, δυνάμει περὶ τοῦ φαινομένου, dicta exiſtimentur κατὰ τὸ φαινόμενον. Ego certe nuſquam *apparentiam* aut *apparitionem* interpretatus ſum, ne audaculus judicarer, ſed potius *imaginationem*. Ita enim malui quam cum Quintiliano *imaginem* vertere. quem miror, quum uno in loco dixiſſet φαντασίας eſſe *per quas imagines rerum abſentium repræſentantur*, poſtea ipſaſmet *imagines* φαντασίας vocari dixiſſe. Nam quo alio nomine hunc actum repræſentandi imagines quam imaginationem appellare poſſis? Et fateor quidem diverſas eſſe à Scepticorum phantaſiis eas quas ibi Fabius deſcribit, ſed quin tamen interpretationem inde mutuemur & cum illis communicemus, nihil obſtat. Certe tum præſertim quum καταληπτικὴν ad φαντασίαν addunt, *imaginationis* nomen valde mihi convenire videtur, ut καταληπτικὴ φαντασία dicatur *comprehenſiva imaginatio* potius quam *viſum comprehenſivum*. Porro quod *imaginem* vocat Quintilianus, id φάντασμα eſſe videtur potius quam φαντασία. Et quoniam ſæpe iſtud nomen occurrit in hoc libro, de toto ejus comitatu (ut ita loquar) dicendum mihi arbitror, ut melius ejus vis cognoſci à nobis ac percipi poſſit. Prius autem admoneo, φαντασία plane mihi videri à πέφανται tertia perſona verbi φαίνομαι eſſe derivatum: vel potius verbum φαντάζομαι à πέφανται originem habere, à cujus prima præteriti perſona πεφάντασμαι fit φάντασμα, à ſecunda πεφάντασαι fit φαντασία, à tertia autem πεφάντασται fit φανταστόν. ideoque miror cur Plutarchus in placitis philoſophorum φαντασίαν appellatam ἀπὸ τοῦ φωτὸς dixerit. niſi forte huc reſpexerit quod verbum φαίνομαι, à quo derivatum eſt φαντασία, ἀπὸ τοῦ φωτὸς deductum ſit. Sed quid vetat primum ex eodem Plutarcho nominis φαντασίας & cognatorum definitionem ſumere? Imo vero operæ pretium, ut opinor, fuerit. Audi igitur illum, ſed Latine, Budæo interprete, loquentem: *Chryſippus differre inter ſe ait quatuor hæc.* φαντασία *quidem igitur affectio eſt in anima facta, quæ ſui quoque efficiens præfert: veluti quum oculis perſpicimus album, affectio eſt in anima per viſum facta, huicque affectioni dicere poſſumus ſubeſſe album quod ciet. perindeque erit ſi per tactum aut odoratum hujuſmodi affectio fiat. Dicta eſt igitur Græce* φαντασία *à lumine. ut enim lumen & ſe & ea quæ colluſtrat demonſtrat, ita phantaſia ipſa ſe demonſtrat, & ſui quoque conficiens.* φανταστὸν *eſt phantaſiæ efficiens, ut album, ut frigidum, & omnino quicquid animam citare poteſt, id eſt* φανταστόν. φανταστικὸν *inanis eſt attractus, affectus, inquam, in anima à nullo phantaſto factus, veluti accidit in umbratilem pugnam exercentibus, manuſque inaniter intentantibus. Proinde viſo ſubjacet viſi quiddam conficiens, inani autem viſo non item. At* φάντασμα *eſt ad quod rapimur phantaſtico & inani attractu, cujuſmodi in mente captis furoreque percitis fiunt.* Hæc Plutarchus. Vide & Damaſcenum de iisdem. Verba autem ſunt φαντάζομαι & φαντασιοῦμαι. De verbi φαντάζομαι paſſiva ſignificatione dictum fuit jam antea. ſed & φαντάζω voce activa reperitur pro *Imaginem ſeu ſpeciem præbeo*, *Repræſento*, *Apparere facio*, ut καὶ τοῦτο φαντάζοντα ὡς κατ' ἀλήθειαν. Sed & compoſitum ἀναφαντάζω, in eadem ſignificatione. item pro *Phantaſia* ſeu *phantaſiis afficio*, ut apud Baſilium, τὰς οἰνοβαρεῖς κεφαλὰς ἃς ὁ ἐκ τῆς κραιπάλης ἀναφερόμενος ἀτμὸς ἐγκυμαίνων ἀναφαντάζει. At vero à φαντασία fit φαντασιοῦμαι, idem ſignificans cum verbo φαντάζομαι, in activa ſive neutra ſignificatione ſumpto. (paſſivæ autem hujus verbi ſignificationis exempla jam protuli) Alex. Aphrod. in 2. De anima, ἡ δὲ αἰσθητικὴ διαιρεῖται εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ φαντασιοῦσθαι, καὶ τὸ μνημονεύειν καὶ τὸ συγκατατίθεσθαι. Hic quidem abſolute, pro Phantaſias ſeu imagines animo concipere, Imaginari. At cum accuſativo, ut apud Plutarchum, φαντασιωθεὶς δαιμόνιόν τι. Sic & φαντάζεσθαι cum accuſativo, ut φαντάζονται τὴν χρῆσιν, apud Alex. Aphrodiſeum. Sed à φαντασία fiunt etiam φαντασιώδης, φαντασιαστὸς, & εὐφαντασίωτος. Plutarchus, φαντασιαστικοὺς καὶ κατόχους ποιεῖ τοὺς προφήτας. Quintilianus lib. 6. cap. 2. *has* (φαντασίας) *quiſquis bene conceperit, is erit in affectibus potentiſſimus. hunc quidam dicunt* εὐφαντασίωτον, *qui ſibi res, voces, actus ſecundum verum optime finget.* Habet autem & alias ſignificationes φαντασία, ſed quæ hujus loci non ſunt. At hoc prætereundum non eſt, noſtrates omnia fere quæ enumeravimus verba in vulgarem linguam tranſtuliſſe, *Phantaſie*, *Phantaſier*, *Phantauſme*, *Phantaſtique*, uſu tamen aliquantum diverſo: præſertim quum dicunt *aliquem eſſe magis phantaſticum quam mulam Papæ.*

26. Lib. 1. Sect. 13. συγκατάθεσιν] Cicero *aſſenſum*, item *aſſenſionem*, nec non *approbationem* interpretatur. Alibi autem hæc duo poſteriora copulat, ut in Lucullo, *Nunc de aſſenſione atque approbatione, quam Græci* συγκατάθεσιν *vocant, pauca dicemus.* Nec multo poſt, *Cujus* (virtutis) *omnis conſtantia & firmitas ex iis rebus conſtat quibus aſſenſa eſt, quas approbavit.* id eſt, αἷς συγκατέθετο. Idem in eodem libro, paulo ante præcedentem locum, *Sed de inconſtantia totius illorum ſententiæ (ſi ulla ſententia cujuſquam eſſe poteſt nihil approbantis)* &c. id eſt, οὐδενὶ συγκατατιθεμέ-

τιθεμένη. Alicubi etiam *Aſſertione approbare* dicit. Et paulo poſt *aſſertionem* & *approbationem* copulat. Cæterum ut *aſſentiri* & *approbare* illis in locis eadem vult eſſe, ſic alibi *opinari* & *aſſentiri*. Ut quum ſcribit *ſapientem nihil opinari*, id eſt *nunquam aſſentiri rei vel falſæ vel incognitæ*. Idem, *Aſſenſurum autem non percepto*, id eſt *opinaturum ſapientem exiſtimem*. Idem, *Credoque Clitomacho ita ſcribenti, Herculis quendam laborem exantlatum à Carneade, quod ut feram & immanem belluam, ſic ex animis noſtris aſſenſionem (id eſt opinationem & temeritatem) extraxiſſet*. Ideo autem Cicero hæc confundit & ex duobus unum facit, quod unum ex altero conſequatur. unde alibi dicit, *Opinatione & perceptione ſublata, ſequatur omnium aſſenſionum retentio*. Ideo & Ariſtocles adverſus eos diſputans, dicit. εἰ μὲν ἂν αὐτῇ συγκατατίθενται, δῆλον ὅτι δοξάζουσιν. Ubi animadverte συγκατατίθενται eſſe Ciceronianum *aſſentiuntur*: δοξάζουσιν autem, *opinantur*. Hinc etiam Sceptici ſe ἀσυγκαταθέτους & ἀδοξάστους profitebantur, eodem teſte, ſicut ἀπαθεῖς & ἀταράχους. Sed idem ὑπολαμβάνειν pro δοξάζειν, & ὑπόληψιν ἀντὶ τῆς δόξης uſurpat. Verum hoc quoque obſervandum eſt in loco quem paulo ante citavi, Ciceronem dicere *opinationem* & *temeritatem*, pro quo alibi dicit *opinandi temeritatem*. Videtur enim Cicero *temeritatem* vocare quam Sextus paſſim προπέτειαν appellat, eam δογματικοῖς exprobrans. Apud eundem Ciceronem ut *temeritatem opinandi*, ſic & *temere opinari* legimus. Quinetiam alicubi ſcribit, *Ex animis noſtris aſſenſionem (id eſt opinationem & temeritatem) extraxiſſet*. Porro ut δοξάζειν *opinari*, & δόξαν *opinationem*, ſic τὰ κατὰ δόξαν & τὰ δοξαστὰ ex Cicerone *opinabilia* interpretari poſſumus, & ἀδοξάστως *citra opinationem*.

27. Lib. I. Sect. 13. συγκατατίθεται] Dicimus quidem *Aſſentiri aliquam rem*, ſed quum utimur nomine *Aſſenſus*, cogimur hanc conſtructionem mutare, & aut *Aſſenſum ad rem aliquam*, aut *Aſſenſum alicui rei* dicere. Quin etiam *Aſſenſum de re aliqua* non ſine exemplo uſurparemus.

28. Lib. I. Sect. 14. πάντως] Adverbium πάντως verti *Protinus*, accipiens pro *Neceſſario*, & quaſi *ex neceſſaria conſequutione*. Quo ſenſu dicit Cicero interdum *Non continuo*. qua in ſignificatione non inſolens eſt apud alios quoque ſcriptores ὁ πάντως.

29. Lib. I. Sect. 14. ὑπολαμβάνει] Hic ὑπολαμβάνει ſimpliciter pro *Arbitratur*, ſeu *putat*. non pro δοξάζει. in qua tamen ſignificatione accipi ab Ariſtocle, modo dixi. Quinetiam alibi Sextus utitur eodem modo quo hic. Verum extat etiam locus in quo οὐχ ὑπολαμβάνω plane ſumendum videtur pro οὐ δοξάζω, niſi forte (quod ſuſpicor) reponendum eſt οὐ καταλαμβάνω. Cæterum ad hunc locum pertinet quod ſcribit Cicero in Lucullo, *Sed Antipatro hoc idem poſtulanti, quum diceret, ei qui affirmaret nihil poſſe percipi, conſentaneum eſſe unum tamen illud dicere percipi poſſe ut alia non poſſent, Carneades acutius reſiſtebat. nam tantum abeſſe dicebat ut id conſentaneum eſſet, ut maxime etiam repugnaret. Qui enim negaret quidquam eſſe quod perciperetur, eum nihil excipere. ita neceſſe eſſe ne idipſum quidem quod exceptum non eſſet comprehendi & percipi ullo modo poſſe.*

30. Lib. I. Sect. 14. συμπεριγράφει] Verti ὅτι τοῖς ἄλλοις ἑαυτὴν συμπεριγράφει, *una cum aliis ſe circumſcribere*, ad verbum accipiens tamen συμπεριγράφειν pro συναναιρεῖν. nam apud Latinos *Circumſcribere*, ſicut apud Græcos περιγράφειν, ita accipi ex Cicer. patet. Sic & paulo poſt hæc verba, *Ita ut quæ poſſint à ſeipſis circumſcribi*, reſpondent his Græcis, ὡς δυνάμενα ὑφ' ἑαυτῶν περιγράφεσθαι. Nihil autem aliud eſſe hic περιγράφεσθαι quam ἀναιρεῖσθαι, patet ex collatione loci cujuſdam qui eſt cap. 28. ubi de iiſdem vocibus agens, & idem exprimere volens, dicit, ὅπου γε καὶ ὑφ' ἑαυτῶν αὐτὰς ἀναιρεῖσθαι λέγομεν δύνασθαι, ἐμπεριγραφομένας ἐκείνοις περὶ ὧν λέγονται.

31. Lib. I. Sect. 16. πρόσκλισιν δόγμασι πολλοῖς] Verti, *inclinationem ad dogmata multa*. Sed *propenſionem* quoque, ut opinor, interpretari potuiſſem, ex Cicerone. Legitur autem hic πρόσκλησιν poſito η in penult. ſed reponi debere πρόσκλισιν cum ι utrobique, manifeſtum eſt. præterquam quod alibi legimus apud eum, τό, τε μὴ ἀντιτείνειν, ἀλλ' ἁπλῶς ἕπεσθαι, ἄνευ σφοδρᾶς προσκλίσεως καὶ προσπαθείας. Huc vero pertinet quod apud Ariſtoclem habemus de noſtris Scepticis, ἀλλ' ἀδοξάστους καὶ ἀκλινεῖς καὶ ἀκραδάντους εἶναι. Cæterum utramque αἱρέσεως definitionem habes apud Diog. Laërtium in proœmii fine (ubi & πρόσκλισιν invenies) niſi quod non dicit tantum ἀκολουθοῦσαν, ſed addit etiam ἢ δοκοῦσαν ἀκολουθεῖν, omittens ἀγωγήν. Item poſt ἀκολουθίαν ἔχουσι omittit πρός ἀλληλά τε καὶ φαινόμενα. ubi & ipſe docet nonnullos cenſuiſſe Pyrrhoniam ſectam uno quidem reſpectu αἵρεσιν eſſe altero autem minime.

32. Lib. I. Sect. 17. καὶ τοὺς νόμους] Hoc & alibi ſæpe profitetur Sextus de Scepticis, quod tamen Ariſtocles negat, ſcribens, ὁπόταν μέν τοι φῶσι τὸ σοφὸν δὴ τοῦτο, ὅτι δέοι κατακολουθοῦντα φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι ζῆν, μηδενὶ μέν τοι συγκατατίθεσθαι, πάνυ τινὲς εἰσιν εὐήθεις. εἰ γὰρ μηδενὶ ἄλλῳ, τούτῳ γοῦν αὐτῷ δέοι ἂν συγκατατίθεσθαι, καὶ ὑπολαβεῖν οὕτως ἔχειν αὐτό. Sed Ariſtocli εὐήθειαν Scepticis ob illud dictum exprobranti, pro illis reſpondebo, aliud eſſe quod dicunt ſe ita vivere, quam ſi dicerent ſe ita debere vivere. At cur ita vivunt? Quia τοῖς οἰκείοις πάθεσιν ad id impelluntur.

33. Lib. I. Sect. 18. βεβαίου πείσματος] Quod hic dicit Sextus βέβαιον πεῖσμα (quod ad verbum interpretatus ſum *firmam perſuaſionem*) id propemodum eſſe videtur quod Cicero appellat *firmam & conſtantem aſſenſionem*, ita ſcribens in Lucullo, *Et uno nomine omnia quæ eſſent aliena firmæ & conſtantis aſſenſionis, à virtute ſapientiaque removebat*. Idem in eodem libro, *Hæc autem habere dubia, neque his ita conſidere ut moveri non poſſint, abhorrere à ſapientia plurimum*. Porro Sextus quod hic πεῖσμα, alibi πεποίθησιν appellat, ubi ſcribit, οὐκ ἀπαγγελτικῶς μετὰ πεποιθήσεως ἀποφαινόμενος.

34. Lib. I. Sect. 19. οἱ δὲ λέγοντες] Cic. in Lucullo, ex Clitomacho refert, *Vehementer errare eos qui dicant ab Academia ſenſus eripi, à quibus nunquam dictum ſit aut colorem, aut ſaporem, aut ſonum ullum eſſe: illud ſit diſputatum, non ineſſe in his propriam, quæ nuſquam alibi eſſet, veri vel certi notam*. Sed turpiter depravatus hic Ciceronis locus, & pro accuſativo *ullum*, reponendus mihi videtur contrarius *nullum*. Imo vero vix ullum dubitationi ſupereſſe locum exiſtimo, cum ex hoc Sexti loco, tum ex aliis multis, ſiquidem hac in re plane conveniebant Academici cum Pyrrhoniis. Quum enim dicerent, ſibi intuentibus nivem, phantaſiam albedinis objici, ſe guſtantes mel, affici dulcedine, neſcire tamen an nix vere & natura eſſet alba, & an mel vere eſſet dulce: minime colorem aut ſaporem tollebant. Idem autem de ſono aliiſque ſenſilibus dici poteſt. Huc pertinet quod à Sexto dicitur cap. 14. circa finem, ὁποῖον μὲν ἡμῖν θεωρεῖται τὸ ὑποκείμενον ἔχομεν λέγειν, ὁποῖον δὲ ἐστι πρὸς τὴν φύσιν, ἐφέξομεν.

35. Lib. 1. Sect. 19. τὰ γὰρ κατὰ φαντασίαν παθητι- κὴν ἀβουλήτως ἡμᾶς ἄγοντα εἰς συγκατάθεσιν οὐκ ἀνατρέπομεν] Cap. 7. eodem ſenſu dixerat, τοῖς γὰρ κατὰ φαντασίαν κατηναγκασμένοις πάθεσι συγκατατίθεται ὁ σκεπτικός. Quinetiam caput 20. his claudit verbis, τοῖς γὰρ κινοῦσιν ἡμᾶς παθητικῶς καὶ ἀναγκαστικῶς ἄγουσιν εἰς συγκατάθεσιν εἴκομεν. Quibus locis hic Ciceronianus reſpondet in Lucullo, *Viſa enim iſta quum acriter mentem ſenſumve pepulerunt, accipio, hisque interdum etiam aſſentior, nec percipio tamen. Nihil enim arbitror poſſ[e] percipi. Non ſum ſapiens, itaque viſis cedo, nequ[e] poſſum reſiſtere.* Sciendum eſt autem eſſe & aliam lectionem in hoc Sexti loco, videlicet παθητικὰ pro παθητικήν. Eſſent autem τὰ κατὰ φαντασίαν παθητικὰ *ea quæ patimur*, vel *ea quibus afficimur per phantaſiam acriter* (ut Ciceronianis utar verbis) *mentem ſenſumve pellentem.* At ſi παθητικὴν legamus, ipſam phantaſiam (quam Cicero *viſum* appellat) pati ſeu affic[i] dicemus, contra quam ipſe Cicero ſcribit. Nequ[e] enim dicit *viſa pelli* (quod eſſet πάσχειν, ſeu παθητικὰ εἶναι, ſed ea *mentem* ſive *ſenſum pellere.* Et pro le[c]tione hac παθητικὰ facere etiam videtur ſecundu[s] ille locus in quo τοῖς κατὰ φαντασίαν κατηναγκασμένοις πάθεσι, non autem τοῖς κατὰ φαντασίαν κατηναγκασμένην πάθεσι habemus. Exiſtimo autem τὰ κατὰ φαντασίαν κατηναγκασμένα πάθη (ſicut alibi dicit ἀναγκαίων παθῶν) nihil aliud eſſe quam τὰ κατὰ φαντασίαν παθητικά. Solebant enim dicere non ipſam phantaſiam pati ſeu affici, ſed per phantaſiam αἰσθητικῶς affici. Cicero de Cyrenaicis, *Neque ſe quo quid colore, aut quo ſono ſit ſcire, ſed tantum ſentire affici ſe quodammodo.* At Gellius de his ipſis Scepticis, *Ac ne videre quoque plane quicquam, neque audire ſeſe putant, ſed ita pati afficique quaſi videant vel audiant. eaque ipſa quæ affectiones iſtas in ſeſe efficiant, qualia & cujusmodi ſint, cunctantur atque inſiſtunt.* Hic autem obiter animadverte Ciceronem verbum πάσχειν vertere *affici*, Gellium autem *pati & affici* copulare, & πάθος *affectionem* vocare. Nam Ariſtocles de iisdem Cyrenaicis philoſophis loquens idem teſtatur, καιόμενοι γὰρ ἔλεγον καὶ τεμνόμενοι γνωρίζειν ὅτι πάσχοιέν τι, πότερον δὲ τὸ καῖον εἴη πῦρ, ἢ τὸ τέμνον σίδηρος, οὐκ ἔχειν εἰπεῖν. Hic autem obſerva exemplum ejus quod dicit Gellius, *Eaque ipſa quæ affectiones*, &c. nam ille qui uritur, ab igni afficitur ſeu patitur, qui autem ſecatur, à ferro. At illi dicebant, dum quidem urerentur & ſecarentur, agnoſcere ſe aliquid pati, vel ſe ab aliquo affici: an autem eſſet ignis qui affectionem illam in ipſis efficeret dum urebantur, & ferrum quod item aliam efficeret dum ſecabantur, ſe ignorare.

36. Lib. 1. Sect. 20. ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ] Verti ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, *quod ad rationem & intelligentiam attinet*: ſed dativum λόγῳ alia ſignificatione hic accipi poſſe, & quidem rectius, ingenue fateor. Ita enim ſcribit Sextus, εἰ δὲ καὶ γλυκύ ἐστιν ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ ζητοῦμεν. Ubi ſi ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ dicamus ſignificare ὅσον ἐπὶ τῷ λεγομένῳ (ut alibi loquitur) pro hac interpretatione faciet, ut opinor, quod poſt ζητοῦμεν ſubjungitur à Sexto, ὃ οὐκ ἔστι τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ περὶ τοῦ φαινομένου λεγόμενον. Dixerat autem paulo ante, ζητοῦμεν δὲ οὐ περὶ τοῦ φαινομένου, ἀλλὰ περὶ ἐκείνου ὃ λέγεται περὶ τοῦ φαινομένου.

37. Lib. 1. Sect. 20. ἐρωτῶμεν λόγους] Sextus ita, ἐὰν δὲ καὶ ἄντικρυς κατὰ τὸ φαινόμενον ἐρωτῶμεν λόγους. In quo genere loquendi interpretando mihi non ſatisfeci, nec quum ἐρωτᾶν λόγον *Movere quæſtionem*, nec quum *proponere quæſtionem* verti. Nam λόγον *quæſtionem* quidem apte vertimus, reſpectu verbi ἐρωτᾶν, ſed non dubium eſt tamen quin in hac loquutione *ratiocinationem* potius ſignificet. ut quum dicitur ἀργὸς λόγος, λόγος ἐγκεκαλυμμένος, λόγος θερίζων, λόγος ψευδόμενος. Cicero tamen ἀργὸν λόγον vertit *ignavam rationem* in lib. De fato. item *ignavam interrogationem.* Sed quomodo tandem λόγον ἐρωτᾶν interpretabimur? Certe apud eundem ibidem legitur, *Sic enim interrogant.* In quo Cicero Græcam phraſin imitatus videtur, perinde ac ſi dixiſſet, τοιοῦτον ἐρωτῶσι λόγον. Sed locum illius afferre ſatius fuerit, in quo ita ſcribit, *Nec nos impediet ignava illa ratio quæ dicitur. appellatur enim quidam à philoſophis* ἀργὸς λόγος, *cui ſi pareamus, nihil omnino agamus in vita. ſic enim interrogant, Si fatum tibi eſt ex hoc morbo convaleſcere: ſive medicum adhibueris, ſive non adhibueris, convaleſces. Item, Si fatum tibi eſt ex hoc morbo non convaleſcere: ſive tu medicum adhibueris, ſive non, non convaleſces. Et alterutrum fatum eſt. Medicum ergo adhibere nihil attinet.* Subjungit autem, *Recte genus hoc interrogationis ignavum atque iners nominatum eſt, quod eadem ratione omnis è vita tolletur actio.* Hæc Cicero. Animadverte autem in poſtremis hiſce verbis λόγον (quod interpretatus erat *rationem*) verti *interrogationem.* Sed cur qui ita ratiocinatur, ἐρωτᾶν, id eſt *interrogare*, dicitur, quum interrogativam formam non habeat ejus oratio? Hoc certe exiſtimo dici reſpectu ejus adverſus quem diſputantes, ita ratiocinamur, reſponſum videlicet ad illam exigentes ab eo. reſponſionem enim præcedat interrogatio neceſſe eſt. Certe, quæcunque ſit hujus dicti ratio, ἐρωτᾶν λόγον, in ea ſignificatione paſſim Sextus adhibet, etiam συνερωτᾶν λόγον pro eodem uſurpans. ut cap. 13. lib. 2. ὅθεν καὶ τοιοῦτον συνερωτῶσι λόγον, εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις. ἤτοι δὲ ἔστιν ἀπόδειξις, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις. ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις. Subjungit autem, ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ τοῦτον ἐρωτῶσι τὸν λόγον, τὸ τοῖς ἀντικ. &c. Certe τοῦτον ἐρωτῶσι τὸν λόγον, vel συνερωτῶσι, aliud nihil eſt quam, *Ita ratiocinantur.* Vel, *argumentantur.* Vel, *hanc ratiocinationem ſeu argumentationem proponunt.* Sic & paulo ante dixerat, ὅτι ἤτοι ἀποδεικτικοί εἰσιν οἱ κατὰ τῆς ἀποδείξεως ἠρωτημένοι λόγοι. Id eſt, *argumenta propoſita adverſus demonſtrationem.*

38. Lib. 1. Sect. 20. ὁ λόγος] Hic λόγον verti *rationem*, ſed *orationem* fortaſſe potuiſſem etiam vertere.

39. Lib. 1. Sect. 21. κριτήριον] Perinde eſt ac ſi dicas *judicatorium.* A quibusdam exponitur *Vis judicandi.* Ego malim apud hunc auctorem *Judicatorium organum* ſive *inſtrumentum*, aut *Judicandi inſtrumentum* interpretari. Cicero vocat *Id quo omnia judicantur.* Item, *Id ex quo omne veri falſique judicium ſit.* Quinetiam *judicium* ſimpliciter ea ſignificatione alicubi uſurpaſſe videtur. Uſus eſt autem frequens hujus vocis κριτήριον apud alios quoque philoſophos.

40. Lib. 1. Sect. 23. ἀνενέργητοι] Verti ἀνενέργητοι, *omnis actionis expertes*, imitatus hunc Ciceronis locum in Lucullo, *Quare qui aut viſum aut aſſenſum tollit, is omnem actionem tollit è vita.* Idem, *Sublata enim aſſenſione, omnem & motum animorum & actionem rerum ſuſtulerunt.* Eodem ſenſu dicit in lib. De fato, *Nihil omnino agamus in vita.* id eſt, ἀνενέργητοι ἂν ὦμεν. Alibi autem brevius *vitam evertere* dicit, ut rurſus in Lucullo, *Vel potius etiam totam vitam evertunt funditus, ipſumque animal orbant animo.* Ibidem, *Sequitur omnis vitæ ea quam tu Luculle commemoraſti, everſio.* Ut autem Cicero *vitam*, ſic & Sextus βίον pro *vitæ actionibus* uſurpat. Sed & *vitam communem* obſervavi à Cicerone ita poni pro τὰ κατὰ τὸν βίον, vel τὰ περὶ τὸν βίον, ea quæ communiter ad omnes homi-

homines in vita degenda pertinent. Cæterum pro eo quod verti paulo poſt, *pie agere in vita communi*, legitur apud Sextum, εὐσεβεῖν βιωτικῶς. ubi βιωτικῶς malit fortaſſe quispiam interpretari, *Secundum vitam*, vel κατὰ τὴν βιωτικὴν τήρησιν, ut paulo ante loquutus erat. Præterea quum dicat, καθ᾽ ἣν τὸ μὲν εὐσεβεῖν παραλαμβάνομεν βιωτικῶς ὡς ἀγαθὸν, adverbium βιωτικῶς ad utrumlibet verbum referri poſſe videtur.

41. Lib. 1. Sect. 25. ἢ θεωρεῖται] Pro *Aut conſiderantur*, potuiſſem etiam dicere, *aut in contemplatione verſantur*. Habet enim Sextus, ἢ θεωρεῖται. Cicero *conſiderationem contemplationemque naturæ* dicit. Recte vero additur, *Ipſum autem nullius rei cauſa*, αὐτὸ δὲ ἐδενὸς ἕνεκα. Ita enim Cicero quoque De fin. lib. 2. *Nam hunc ipſum ſive finem, ſive extremum, ſive ultimum, definiebas id eſſe, quo omnia quæ recte fierent referrentur, neque id ipſum usquam referretur.* Quod autem ſubjungitur à Sexto, ἢ τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν, idem Acad. quæſt. lib. 1. interpretatur *Extremum rerum expetendarum*. Et in 2. *Extremum expetendi.* At De fin. lib. 2. *Ut is qui finem rerum expetendarum voluptatem eſſe dicat.*

42. Lib. 1. Sect. 25. μετριοπάθειαν] Cicero vocem hanc μετριοπάθειαν exprimere volens, ſcribit, de veteribus Academicis loquens, *Mediocritates illi probant, & in omni permotione naturalem volebant eſſe quendam modum.* Dicitur & μετριοπαθής. q. d. μέτριος, vel μετριάζων ἐν τοῖς πάθεσι, id eſt, *Qui mediocriter afficitur, Qui mediocritatem ſervat in affectibus, Qui modum non excedit in affectibus.*

43. Lib. 1. Sect. 26 ἰσοσθενῆ διαφωνίαν] Hic τὴν ἰσοσθενῆ διαφωνίαν appellat quod ſupra τὴν ἐν ἀντικειμένοις λόγοις ἰσοσθένειαν dixerat, ideoque vertere poſſumus ex Cicerone, *Contrariarum rationum paria momenta.* Vel, *Paria contrariis in partibus momenta rationum.*

44. Lib. 1. Sect. 30. μετριώτερον ἀπαλλάσσει] q. d. *Cum moderatiore perturbatione evadit.* Vel, *Moderatius affectus ſeu perturbatus diſcedit.* Vel, *Facilius perturbatione defungitur.* Perinde ac ſi dixiſſet μετριοπαθεῖ. quod Græcum verbum eleganter expreſſit Ovidius hoc verſu,

Sed te, quæcunque eſt, moderate injuria turbet.

Perinde enim eſt ac ſi dixiſſet uno verbo μετριοπάθει. Cæterum quod hic dicit Sextus, ὁ δὲ σκεπτικὸς τὸ προσδοξάζειν ὅτι ἐςὶ κακὸν τέτων ἕκαςον ὡς πρὸς τὴν φύσιν, περιαιρῶν, μετριώτερον καὶ ἐν τέτοις ἀπαλλάσσει, hujusmodi eſt in quo uno nemo non Scepticis tantam fœlicitatem invidere, & ad eam omni conatu aſpirare debeat. Ac ſane ſi quis eos hac in re à me laudari miretur, audiat celeberrimos comicos hac de re, Menandrum & Philemonem: ac prius quidem Menandrum ita in ſcena loquentem,

Ἅπαντα τὰ ζῶ᾽ ἐςὶ μακαριώτατα,
Καὶ νῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπε πολύ.
Τὸν ὄνον ὁρᾷν ἔξεςι πρῶτα τετονί·
Οὗτος κακοδαίμων ἐςὶν ὁμολογεμένως.
Τέτῳ κακὸν δι᾽ αὐτὸν ἐδὲν γίγνεται,
Ἃ δ᾽ ἡ φύσις δέδωκεν αὐτῷ, ταῦτ᾽ ἔχει.
Ἡμεῖς δὲ χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν,
Αὐτοὶ παρ᾽ αὐτῶν ἕτερα προσπορίζομεν.
Λυπέμεθ᾽ ἂν πλάρῃ τις, ἂν εἴπῃ κακῶς,
Ὀργιζόμεθ᾽· ἂν ἴδῃ τις ἐνύπνιον, σφόδρα
Φοβέμεθ᾽· ἂν γλαὺξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν.
Ἀγωνίαι, δόξαι, φιλοτιμίαι, νόμοι,
Ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐπίθετα τῇ φύσει κακά.

Deinde hoſce Philemonis,

Ὦ τρισμακάρια πάντα καὶ τρισόλβια
Τὰ θηρί᾽, οἷς ἐκ ἔςι περὶ τέτων λόγος,
Οὔτ᾽ εἰς ἔλεγχον αὐτῶν ἐδὲν ἔρχεται,
Οὔτ᾽ ἄλλο τοιἔτ᾽ ἐδέν ἐς᾽ αὐτοῖς κακὸν
Ἐπακτὸν, ἣν δ᾽ ἂν εἰσενέγκηται φύσιν
Ἕκαςον, εὐθὺς καὶ νόμον ταύτην ἔχει.
Ἡμεῖς δ᾽ ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον.
Δελεύομεν δόξαισιν, εὑρόντες νόμες,
Προγόνοισιν, ἐγγόνοισιν, ἐκ ἔς᾽ ἀποτυχεῖν
Κακἔ, πρόφασιν δ᾽ ἀεί τιν᾽ ἐξευρίσκομεν.

Animadverte autem nominatim apud utrumque δόξαι. Eodem pertinent & hæc ejusdem Philemonis,

Μείζω τὰ κακὰ ποιἔσι πολλοὶ, δέσποτα,
Αὐτοὶ δι᾽ αὐτὲς ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Οἷον, τέθνηκεν υἱὸς ἢ μήτηρ τινί,
Ἢ νὴ Δί᾽ ἄλλων τῶν ἀναγκαίων γέ τις,
Εἰ μὲν λάβῃ τἔτ᾽, ἀπέθανεν, ἄνθρωπος γὰρ ἦν·
Τοσἔτον γέγονε τὸ κακὸν ἡλίκον περ ἦν.
Ἐὰν δ᾽, ἀβίωτος ὁ βίος, ἐκέτ᾽ ὄψομαι,
Ἀπόλωλεν· ἐν γ᾽ ἑαυτῷ τἔτ᾽ ἐὰν σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς ἔτος ἕτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ᾽ ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται ἀγαθὸν δὲ λαμβάνει.

45. Lib. 1. Sect. 36. δέκα τρόπων] Hos modos Cicero *locos communes* appellat. Ariſtocles quoque horum epoches modorum ab Æneſidemo tractatorum mentionem facit, ſed novem duntaxat enumerans. Ait enim Æneſidemus (ut ille refert) differre inter ſe animalia & nos ipſos, civitates, & victus, (ſeu vivendi genera) & conſuetudines, & leges: nosque ſenſibus imbecillis præditos eſſe, multaque præterea eſſe quæ extrinſecus corrumpant cognitionem, videlicet diſtantias & magnitudines, & motus. Præterea ex eo quod aliter affecti ſint juvenes quam ſenes, & vigilantes quam dormientes, & ſani quam ægroti, & quod nihil ſub ſenſus noſtros ſimplex & purum cadat: quoniam omnia confuſa ſunt & ad aliquid dicuntur.

46. Lib. 1. Sect. 38. ἐπαναβεβηκότες] Sextus dicit ἐπαναβεβηκότας τρόπες & ὑποβεβηκότας. de quorum vocum ſignificationibus tractatum eſt ſupra.

47. Lib. 1. Sect. 44. οἱ ὑπόσφαγμα ἔχοντες] Ὑπόσφαγμα ita definit Gal. Ὑπόσφαγμα δὲ λέγεσιν ὅταν ὑπὸ πληγῆς ῥαγέντων τῶν ἐν τῷ πρώτῳ χιτῶνι ἀγγείων μεταξὺ τῆς κερατοειδοῦς — κτηδόνος τἔ λευκἔ καὶ τἔ ἐντὸς χιτῶνος αἷμα ὑπέλθῃ, καὶ παραχρῆμα μὲν ἔναιμον ᾖ τὸ χρῶμα τἔ ὀφθαλμἔ, ὕστερον δὲ πελιδνόν. Sunt qui putent τὲς ὑπόσφαγμα ἔχοντας eſſe quibus Plinius tribuit *oculos rubore ſuffuſos*. Ego Græcam vocem retinere tutius eſſe exiſtimavi, præſertim quum illa ruboris in oculis ſuffuſio latius patere videatur. Diximus tamen melius *Qui hypoſphagmate laborant*, quam *Qui hypoſphagma habent*. Sed hoc quoque ſciendum, in hoc quidem loco habere Sexti exemplaria ὑπόσφασμα, ſed in alio ſimili loco qui extat in ſexti modi expoſitione, recte ὑπόσφαγμα. Ubi ὕφαιμα appellantur quæ hic αἱμωπά. Vide eum locum pag. 426. Quinetiam pag. 422. eandem vocem invenies.

48. Lib. 1. Sect. 47. τὸν ὀφθαλμόν] Huc pertinet quod dicit Ariſtocles, ἀκριβέςερον γὰρ θέλων ἰδεῖν ἀπέψησε τὼ ὀφθαλμὼ, καὶ προσῆλθεν ἐγγύτερον, καὶ ἐπιλλίσατο. Item quod Cicero in Lucullo, *Itaque Timagoras Epicureus negat ſibi unquam, quum oculum torſiſſet, duas ex lucerna flammulas eſſe viſas. opinionis enim eſſe mendacium, non oculorum.*

49. Lib. 1. Sect. 83. τῶν κροκοδείλων] Reperio quidem quandam πόλιν κροκοδείλων appellatam, ſed nihil unde hunc locum ſuæ integritati reſtituere poſſim.

50. Lib. 1. Sect. 104. ἐγρηγορέναι] Cicero in Lucullo, *Itaque ſimul experrecti ſumus, viſa illa contemnimus, neque ita habemus ut ea quæ in foro geſſimus. At enim dum videntur, eadem eſt ſomnis ſpecies eorum quæ vigilantes videmus. Plurimum intereſt. Sed id omittamus. illud enim dicimus, non eandem eſſe vim neque integritatem dormientium & vigilantium, nec mente nec ſenſu.*

51. Lib. I. Sect. 113. τῶν ἐγρηγορότων] Διὰ τὸ μὴ ὁμοίως διακεῖσθαι ἐγρηγορότας καὶ κοιμωμένους, καὶ ὑγιαίνοντας καὶ νοσοῦντας, ut refert Ariſtocles ex Æneſidemo.

52. Lib. I. Sect. 117. καὶ οὕτως ἐμπίπτουσιν εἰς τὸν διάλληλον τρόπον τό, τε κριτήριον καὶ ἡ ἀπόδειξις] Sciendum eſt quod attinet ad hoc loquendi genus (cujus frequentiſſimus erit in ſequentibus uſus) id bifariam ſcribi, interdum τὸν διάλληλον τρόπον ut hic: interdum τὸν δι᾽ ἀλλήλων τρόπον. ſed illo modo frequentius quam hoc. Apud Diogenem Laërtium tamen legitur ὁ δι᾽ ἀλλήλων τρόπος, non ὁ διάλληλος. Id autem συνίσταται, ut ait, ὅταν τὸ ὀφεῖλον τοῦ ζητουμένου πράγματος εἶναι βεβαιωτικὸν, χρείαν ἔχῃ τῆς ἐκ τοῦ ζητουμένου πίστεως. οἷον εἰ τὸ εἶναι πόρους τις βεβαιοῖ διὰ τὸ ἀποῤῥοίας γίνεσθαι, αὐτὸ παραλαμβάνει πρὸς βεβαίωσιν τὸ ἀποῤῥοίας γίνεσθαι. Hunc autem Diogenis locum protuli qualis in vet. cod. extat. quum in vulg. edit. plane ſit mutilus. Sed quid ſignificare velit Sextus hoc loquendi genere, ipſi loci in quibus eo utitur, ſatis ſuperque indicant: & ipſemet cap. 15. hujus primi libri explicat. Unum ergo ſupereſt, ut videamus quomodo aptam ei poſſimus apud Latinos appellationem invenire. Certe quod vulgo dici ſolet, *Incertum per incertius*, huic ſimile eſt, niſi quod quum dicitur ὁ δι᾽ ἀλλήλων τρόπος, intelligitur mutua quædam incertitudo, & mutua probatione indigens. id eſt, quum dicunt philoſophi nos incidere εἰς τὸν δι᾽ ἀλλήλων τρόπον ſive διάλληλον, intelligunt nos incidere in quandam mutuam probandi neceſſitatem. id eſt, probandi prius id cujus alioqui adminiculo uti volebamus ad probandum aliud. Pag. 431. & 432. & alibi διάλληλον *alternatorium* verti, non quod plane mihi ſatisfaceret mea hæc interpretatio, ſed quod aptior nulla mihi occurreret. Quod ſi quis objiciat, vocem illam *alternatorium*, niſi quid aliud addatur, id quod ſignificare ea volo, non comprehendere: ille ipſi Sexto utenti nomine διάλληλος objicere idem eadem ratione poſſit. Quis enim διάλληλος τρόπος ad varia poſſe accommodari non videt? Reſpondeo igitur, ut quum dicitur διάλληλος τρόπος, ſubauditur genitivus ἀπορίας, aut aliquis ei ſimilis, ita quum verto *alternatorium modum*, ſubaudire me genitivum Latinum *dubitationis*. ut ſit διάλληλος τρόπος, *alternatorius dubitationis modus*. vel, *alternans*, ſi quis nomen *alternatorius* refugit. Tunc enim vere alternat dubitatio, quum unum dubium ad alterius dubii probationem affertur. Fortaſſe etiam εἰς τὸν διάλληλον ἀπορίας ἐμπίπτομεν τρόπον non male interpretaremur, *In dubitationis viciſſitudinem incidimus*. Porro hunc genitivum ἀπορίας ſubaudiendum cenſui potius quam alium, quia reperio alicubi apud hunc noſtrum Sextum, κἀνταῦθα ὁ διάλληλος τρόπος τῆς ἀπορίας ἀνατρέπει τὴν ὑπόστασιν τοῦ λόγου. Sed hoc quoque annotandum eſt, non ſolum διάλληλον τρόπον, ſed & λόγον appellari: ut libri 2. cap. 8. ἀληθῆ δὲ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι λέγων, εἰς τὸν διάλληλόν τε ἐμπίπτει λόγον, καὶ ἀπόδειξιν αἰτηθήσεται ἀληθῆ αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ ἐκείνης ἄλλην, καὶ μέχρις ἀπείρου. Nec hoc ſilentio prætereundum eſt, eum alicubi dicere ὁ διάλληλος εἰσάγεται τρόπος, alicubi vero εἰς τὸν διάλληλον ἐκβάλλειν ſeu ἐμβάλλειν τρόπον. alibi autem (& quidem frequentiſſime) ἐκπίπτειν ſeu ἐμπίπτειν εἰς τὸν διάλληλον τρόπον. Jam vero ſi quis roget utra potius ſequenda ſit ſcriptura ὁ δι᾽ ἀλλήλων τρόπος, an ὁ διάλληλος, ego id ἀδιάφορον eſſe, &, ſi compoſitione uti velimus, τῷ διάλληλος, ſin ea uti recuſemus, τῷ δι᾽ ἀλλήλων utendum eſſe reſpondebo. Sed τρόπον potius quam λόγον appellandum cenſeo.

53. Lib. I. Sect. 118. ἀπὸ μὲν τῆς ἑτέρας] Quod dicit ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἀρχῆς (id eſt, ad verbum, *ab altero principio*) interpretor, *ab altero ingreſſu*, ut melius intelligatur. Fortaſſe autem poſſim etiam vertere, *ab alterutro ingreſſu*. id eſt, *ab alterutra parte* qua ingredimur.

54. Lib. I. Sect. 118. τὸ αὐτὸ πλοῖον]. Cic. in Lucullo, *Videsne navem illam? ſtare nobis videtur: at iis qui in navi ſunt, moveri hæc villa.* Huc autem pertinet & quod dicit Ariſtoles, ἄλλας μὲν γὰρ εἶσιν αἰσθήσεις ἐγγύθεν καὶ πόῤῥωθεν. Cicero quoque in Lucullo ſcribit, *Itaque & lumen mutari ſæpe volumus, & ſitus earum rerum quas intuemur, & intervalla aut contrahimus aut diducimus.*

55. Lib. I. Sect. 119. ἡ αὐτὴ κώπη] Hic locus valde confert ad intelligendum Ciceronem ita in Lucullo ſcribentem, *Neque vero hoc loco expectandum eſt dum de remo inflexo aut de collo columbæ reſpondeam.* Idem ibid. aliquot paginis poſt, *Tu autem te negas infracto remo neque columbæ collo commoveri. Primum, cur? Nam & in remo ſentio non eſſe id quod videatur, & in columba plures videri colores, nec eſſe plus uno.* Ariſtocles, ἐπὶ τὸ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι, κἀπὶ τῶν γραφῶν, καὶ μυρίων ἄλλων, ἡ αἴσθησίς ἐστιν ἡ ἀπατῶσα. διὸ καὶ μεμφόμεθα πάντες ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ τὸν νοῦν ἡμῶν. ἀλλὰ τὴν φαντασίαν. Quod autem attinet ad diverſitatem illam, *inflexo remo*, & *infracto remo*, utramque certe lectionem ſuo in loco retinendam cenſeo. Nam licet Sextus κώπην κεκλασμένην. i. *remum infractum*, dicat, non *inflexum*, ſcimus tamen pro phantaſiæ diverſitate, modo infractum, modo inflexum duntaxat apparere poſſe.

56. Lib. I. Sect. 119. τὸ λυγγούριον] De lyncurio & coralio hoc idem teſtatur & Ovidius. De coralio Metamorph. 4.

Nunc quoque coraliis eadem natura remanſit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre: quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.

De lyncurio & coralio ejuſdem operis lib. 15.

Victa racemifero lyncas dedit India Baccho:
E quibus (ut memorant) quicquid veſica remiſit,
Vertitur in lapides, & congelat aëre tacto.
Sic & coralium quo primum contigit auras
Tempore, dureſcit, mollis fuit herba ſub undis.

Plinius, *Baccæ ejus candidæ ſub aqua ac molles, exemptæ confeſtim durantur & rubeſcunt, quaſi corna ſativa ſpecie atque magnitudine. Ajunt tactu protinus lapideſcere, ſi vivat. Itaque*, &c. Idem de lyncurio, *Lyncum humor ita redditus ubi gignuntur, glaciatur areſcitve in gemmas carbunculis ſimiles, & igneo colore fulgentes, lyncurium vocatas.*

57. Lib. I. Sect. 120. παρὰ τὰς θέσεις] Cicero dicit *poſitiones*, non *ſitus*: ſed *ſitibus* in dativo vix dici poſſe exiſtimo: at pagina ſequenti pro *In aliqua poſitione*, reponere potes, *In aliquo ſitu*. item *Secundum hunc ſitum*, pro *Secundum hanc poſitionem*. Cicero, *Et ſitus earum rerum quas intuemur, & intervalla aut contrahimus aut diducimus.* Cæterum ad id quod Sextus dicit de imagine, videri queat reſpexiſſe Ariſtocles, quum ſcribit, ἐπὶ τὸ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι, κἀπὶ τῶν γραφῶν καὶ μυρίων ἄλλων ἡ αἴσθησίς ἐστιν ἡ ἀπατῶσα.

58. Lib. I. Sect. 120. εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς ἔχειν δοκεῖ] Auſim propemodum dicere εἰσοχὰς & ἐξοχὰς ab Sexto vocari in imagine, quas Cicero in pictura *umbras & eminentiam* appellaverit, ita ſcribens in Lucullo, *Quam multa vident pictores in umbris & in eminentia quæ nos non videmus.* Idem Sextus lib. 2. cap. 7. hæc

duo

duo nomina τυπώσεως accommodat, ἀπὸ τῶν σφραγίδων ea mutuatus, hæc enim ſunt ejus verba, ἐπεὶ οὖν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ἡγεμονικὸν πνεῦμά ἐστι, ἢ λεπτομερέστερόν τι πνεύματος, ὥς φασιν, οὐ δυνήσεταί τις τύπωσιν ἐπινοεῖν ἐν αὐτῷ, οὔτε κατ' εἰσοχὴν καὶ ἐξοχήν, ὡς ἐπὶ τῶν σφραγίδων ὁρῶμεν, οὔτε, &c. Ubi nihil aliud eſſe videtur εἰσοχὴ quam *depreſſio* & quaſi *incavatio* ejus quod impreſſum eſt, ἐξοχὴ contra, *prominentia*, vel potius, cum Cicerone, *eminentia* ejus quod impreſſum eſt. Ego tamen ibi εἰσοχὴν *depreſſionem in profundum* verti. ſed *in concavum* aptius dixiſſem quam *in profundum*. vel, *depreſſionem* & quaſi *incavationem*. Imo ne hæc quidem mihi plane ſatisfaciunt, ſed nihil melius nunc in mentem venit.

59. Lib. I. Sect. 126. οἱ δὲ ὑπόσφαγμα ἔχοντες] Verti: *Hypoſphagma habentibus*. Rectius, *Hypoſphagmate autem laborantibus*. Quid vero ſit hypoſphagma, expoſitum fuit ex Galeno paulo ante.

60. Lib. I. Sect. 126. ἡ φωνὴ ἡ αὐτὴ] Ad hoc quod dicit Sextus, eandem vocem apparere aliam in patentibus locis & planis, aliam in anguſtis & tortuoſis, pertinet quod Cicero lib. De natura Deorum 2. ſcribit, *Quocirca & quum in fidibus teſtudine reſonatur, aut cornu, & ex tortuoſis locis aut incluſis, referuntur ampliores* (ſoni.)

61. Lib. I. Sect. 126. τὰ γὰρ ὦτα] Ita Sextus, τὰ γὰρ ὦτα σκολιοπόρα ἐστί. Cicero ibidem, de auditu loquens, *Flexuoſum iter habet: ne quid intrare poſſit, ſi ſimplex & directum pateret.* Subjungit Sextus, καὶ στενοπόρα, καὶ ἀτμώδεσιν ἀποφορήσεσιν, αἳ δὴ ἀπὸ τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν φέρεσθαι λέγονται τόπων, τεθολωμένα. Sunt autem hæ ἀτμώδεις ἀποφορήσεις, quas *aurium ſordes* idem Cicero nominat, ſubjungens & ipſe, *Proviſum etiam ut ſi qua minima beſtiola conaretur irrumpere, in ſordibus aurium tanquam in viſco inhæreſceret.* Porro quod attinet ad vocem ἀποφορήσεις, non dubium eſt quin idem quod ἀποφοραὶ ſignificet. ἀποφορὰν autem ſcimus interdum *exhalationem*, interdum *odorem* verti. ſed quia ἀτμὸς quoque eſt *exhalatio*, malit fortaſſe quiſpiam ἀποφορήσεις *odores* interpretari. ſed ne hæc quidem interpretatio mihi plane ſatisfacit.

62. Lib. I. Sect. 129. ἕβδομον τρόπον ἐλέγομεν εἶναι τὸν παρὰ τὰς ποσότητας καὶ σκευασίας τῶν ὑποκειμένων] Deinde ſe explicans ſubjungit, σκευασίας λέγοντες κοινῶς τὰς συνθέσεις. Quum autem vocem σκευασίας hac in ſignificatione accipiat, ſatius fortaſſe fuiſſet eam retinere quam *conſtitutiones* vertere. Quod ſi vertenda neceſſario fuiſſet ad verbum, melius eam interpretaturus fuiſſe mihi videor *ſtructuras* aut *conſtructiones*, quam *conſtitutiones*. A σκευάζω certe deductum σκευασία conſtat, ipſum autem σκευάζω à σκεῦος. Cæterum quod ad παρὰ attinet (quod hic annotatum, non huic tantum loco ſed & præcedentibus & ſequentibus ſerviet) non dubium eſt quin aliter quam per præpoſitionem *Ex* verti queat: videlicet per *Propter*, vel per *Pro*. ut dicamus, *Pro quantitatibus*. i. *Prout ſunt quantitates*. Item reddi poteſt, *Pro diverſitate quantitatum*.

63. Lib. I. Sect. 166. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς] Hic dicit, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς εἰς ἄπειρον ἐκπτώσεως, &c. At paulo poſt, definiens τὸν ἐξ ὑποθέσεως τρόπον, dicit, ὅταν εἰς ἄπειρον ἐκβαλλόμενοι οἱ δογματικοὶ, &c. Itidem vero dixerat initio ſecundum modum eſſe τὸν εἰς ἄπειρον ἐκβάλλοντα. Unde colligimus eum τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν appellare τὴν εἰς ἄπειρον ἐκβολήν, accipiendo nomen hoc paſſive. ut ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβαλλόμενος dicatur εἰς ἄπειρον ἐκπίπτειν. Sic alibi εἰς τὸν διάλληλον τρόπον ἐκπίπτειν legimus apud eum. Sed ne hoc quidem prætermittendum eſt, interdum εἰς ἄπειρον ſimpliciter, interdum vero εἰς ἄπειρον τρόπον ab eo poni. ut cap. 16. εἰ μὲν γὰρ τὸ ἐξ οὗ τι καταλαμβάνεται, ἀεὶ ἐξ ἑτέρου καταλαμβάνεσθαι δεήσει, εἰς τὸν διάλληλον ἢ τὸν ἄπειρον ἐμβάλλουσι τρόπον. Quo in loco alia quoque duo obſervanda ſunt, videlicet ἐμβάλλουσι eodem ſenſu quo alibi ἐκβάλλουσι. Item, poſſe nos aliquando indifferenter duos illos τρόπους, nimirum τὸν διάλληλον & τὸν ἄπειρον, uſurpare. Porro in illo proxime citato Sexti loco præpoſitionem εἰς ante ἄπειρον omiſſam eſſe ſuſpicor, ut videlicet legatur ἢ τὸν εἰς ἄπειρον. Dixit enim initio, τὸν εἰς ἄπειρον ἐκβάλλοντα. & ita non vocabitur ὁ ἄπειρος τρόπος (ſicut dicitur ὁ διάλληλος) ſed ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλων. Sic autem & apud Diog. Laërtium habetur, ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλων non ἐμβάλλων. Vide infra, pag. 492.

64. Lib. I. Sect. 167. ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ πρός τι] Dicit Sextus ſimpliciter, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ πρός τι. Gellius de hujus ſectæ philoſophis loquens, *Itaque omnes omnino res quæ ſenſus hominum movent,* τῶν πρός τι *eſſe dicunt. Id verbum ſignificat nihil eſſe quicquam quod ex ſeſe conſtet, nec quod habeat vim propriam & naturam: ſed omnia prorſum ad aliquid referri, taliaque videri qualis ſit eorum ſpecies dum videntur, qualiaque apud ſenſus noſtros, quo pervenerunt, creantur: non apud ſeſe, unde profecta ſunt.* Ariſtocles, οὐδενός τε ἡμᾶς ἁπλοῦ καὶ ἀκραιφνοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι· πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυμένα καὶ πρός τι λεγόμενα. Idem Gellius dixerat paulo ante, *Judicia enim rei cujuſque & ſynceras proprietates negant poſſe noſci & percipi.*

65. Lib. I. Sect. 169. ὁ δὲ διάλληλος] De voce hac *diallelus* dictum paulo ante fuit.

66. Lib. I. Sect. 180. ὁ Αἰνησίδημος] Sequutus quidem ſum Græcum meum exemplar, in quo Ονησίδημος ſcriptum eſt, ſed hanc ſcripturam refellunt alii ejuſdem exemplaris loci, in quibus Αἰνησίδημος legitur. quæ lectio Ariſtoclis, Diogenis Laërtii, aliorumque teſtimonio comprobatur. Cæterum præter hujus Æneſidemi libros, quos ὑποτυπώσεις εἰς τὰ Πυῤῥώνεια & Πυῤῥωνείους λόγους à Laërtio appellari videmus, ab Ariſtocle autem ſimpliciter ὑποτύπωσιν, etiam ejus στοιχειώσεις ab eodem Ariſtocle memorantur. qui & hæc de eo ſcribit, ἐχθὲς καὶ πρώην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ κατ' Αἴγυπτον Αἰνησίδημός τις ἀναζωπυρεῖν ἤρξατο τὸν ὕθλον τοῦτον. Porro ſciendum eſt pag. quoque 44. Oneſidemum pro Æneſidemo legi.

67. Lib. I. Sect. 188. οὐδὲν μᾶλλον] Cicero οὐδὲν μᾶλλον vertit *Nihilo magis*, ita ſcribens in Lucullo, *Non eorum qui clament nihilo magis vera illa eſſe quam falſa.* Gellius lib. 11. c. 5. *Omniumque rerum fidem veritatemque miſtis confuſiſque ſignis veri atque falſi ita incomprehenſibilem videri ajunt, ut quiſquis homo eſt non præceps, neque judicii ſui prodigus, his uti verbis debeat, quibus auctorem philoſophiæ iſtius Pyrrhonem uſum eſſe tradunt,* οὐ μᾶλλον οὕτως ἔχει τόδε, ἢ ἐκείνως, ἢ οὐδετέρως. Ariſtocles ex Timone, ἀδοξάστους καὶ ἀκλινεῖς καὶ ἀκραδάντους δεῖν εἶναι, περὶ ἑνὸς ἑκάστου λέγοντας ὅτι οὐ μᾶλλόν ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ καὶ ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν, οὔτ' οὐκ ἔστιν.

68. Lib. I. Sect. 190. εἰς ἀῤῥεψίαν] ἀῤῥεψία eſt proprie quum neutram in partem vergimus, ſeu inclinamus. Nam ῥέπω eſt vergo. Cicero ea quæ Zeno ὅλως ἀῤῥεπῆ vocabat, videtur interpretari voluiſſe *ea in quibus nihil eſt omnino momenti.*

69. Lib. I. Sect. 192. περὶ δὲ ἀφασίας] Ariſtocles ἀφασίαν ponere ἀντὶ τῆς ἐποχῆς videtur, quum ex Timone refert τοῖς ἀδοξάστοις καὶ ἀκλινέσι καὶ ἀκραδάντοις περιέσεσθαι πρῶτον μὲν ἀφασίαν, ἔπειτα δ' ἀταραξίαν.

70. Lib. I. Sect. 193. κινοῦσιν ἡμᾶς παθητικῶς] Sexti verba ſunt, τοῖς γὰρ κινοῦσιν ἡμᾶς παθητικῶς, καὶ ἀναγκαστικῶς ἄγουσιν εἰς συγκατάθεσιν εἴκομεν. Potes autem pro *Patimur* (ſi videatur) reponere *Afficimur*, ut ex iis quæ de verbi πάσχειν interpretatione antea diximus, apparet. At ſi verbum verbo reddens verterem, *Moventibus nos paſſibiliter*, & obſcure & barbare loquerer. Sed fortaſſe verborum Græcorum vim aſſequeretur ſimulque Latinitatem retineret qui ita verteret, *Iis enim quæ ſenſus noſtros ita movent ut afficiantur.* Nam & Gellius *ſenſus moveri* dicit, ſicut Cicero *pelli*. Ita enim ille in loco paulo ante citato, *Itaque omnes omnino res quæ ſenſus hominum movent,* τῶν πρός τι *eſſe dicunt*, id eſt, πάντη γὰρ πάντα ὅσα τὰς ἀνθρωπίνας αἰσθήσεις κινεῖ vel, ὅσα τοὺς ἀνθρώπους αἰσθητικῶς κινεῖ. Hic autem ſignificantius dicitur τοῖς κινοῦσιν ἡμᾶς παθητικῶς, id eſt, τοῖς κινοῦσι τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν παθητικῶς.

71. Lib. I. Sect. 194. περὶ τοῦ τάχα] Τάχα reddidi *fortaſſe*, de quo dictum eſt in principio harum annotat.

72. Lib. I. Sect. 196. οὐδὲν ὁρίζω] Ὁρίζω vertere poſſumus *definio*, ad verbum, modo accipiamus *definio* in ea ſignificatione qua M. Tullius *definitum* & *certum*, item *definitum & conſtitutum* copulat.

73. Lib. I. Sect. 198. καὶ ἡ ἀοριστία] Galenus initio libelli qui περὶ ἀρίστης διδασκαλίας inſcribitur, idem valere cenſet ἐποχὴν & ἀοριστίαν. ita enim ſcribit, ἐποχὴν καλοῦντες τὴν ὡς ἂν εἴποι τις ἀοριστίαν, ὅπερ ἐστὶ περὶ μηδενὸς πράγματος ὁρίσασθαι, μηδὲ ἀποφήνασθαι βεβαίως.

74. Lib. I. Sect. 201. παντὶ λόγῳ] Si quis malit interpretari,

tari, *Omni rationi ratio æqualis opponitur* (vel potius, *oppoſita eſt*) ei non magnopere repugnabo. Sed ferri etiam altera interpretatio poteſt, dummodo oratio intelligatur quæ rationem continet.

75. Lib. 1. Sect. 206. *ὑφ' ἑαυτῶν αὐτὰς ἀναιρεῖσθαι*] Deceptus exemplaris ſcriptura, verti *quum eas dicamus, alias ab aliis tolli poſſe.* pro *Quum eas dicamus à ſeipſis tolli poſſe.* Sic & ſupra, *ὁ δὲ σκεπτικὸς τὰς φωνὰς αὐτοῦ προφέρεται ὡς δυνάμει ὑφ' ἑαυτῶν περιγράφεσθαι.*

76. Lib. 1. Sect. 206. *τὰ καθαρτικὰ*] Celeberrimum eſt hoc exemplum, quo & alibi utitur, ita ſcribens, *δύνανται δὲ οἱ λόγοι καὶ καθάπερ τὰ καθαρτικὰ φάρμακα ταῖς ἐν τῷ σώματι ὑποκειμέναις ὕλαις ἑαυτὰ συνεξάγει, οὕτω καὶ αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις λόγοις τοῖς ἀποδεικτικοῖς εἶναι λεγομένοις καὶ ἑαυτοὺς συμπεριγράφειν.* Ab Ariſtocle quoque affertur, ſed id minime probante, imo aptum eſſe negante. *ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ παντάπασίν ἐστιν ἠλίθιον, ἐπειδὰν λέγωσιν ὅτι καθάπερ τὰ καθαρτικὰ φάρματα συνεκκρίνει μετὰ τῶν περιττωμάτων καὶ ἑαυτὰ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πάντα ἀξιῶν εἶναι λόγος ἄδηλα, μετὰ τῶν ἄλλων ἀναιρεῖ καὶ ἑαυτόν. εἰ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἐλέγχοι, ληροῖεν ἂν οἱ χρώμενοι τούτῳ.* Addit præterea, nullam ſimilitudinem eſſe medicamento pugnanti cum eorum oratione. illud enim excerni, nec in corpore manere, at orationem in animo hærere abſque ulla immutatione, & cum perpetua perſuaſione debere. Sed non defuerit Scepticis quod Ariſtocli reſpondeant. Plutarchum certe eodem reſpexiſſe videmus, quum loquens de Socrate, qui ſe nihil ſcire profitebatur, de omnibus rebus dubitabat, & nullam iis de quibus diſſerendo affirmationem adhibebat, dicit habere ſolitum *ἐλεγκτικὸν λόγον* tanquam *καθαρτικὸν φάρμακον.* Ubi animadverte *ἐλεγκτικὸν λόγον* optime convenire cum eo quod dicit Ariſtocl. *εἰ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἐλέγχοι.* ſub *ὁ λόγος.*

77. Lib. 1. Sect. 207. *οὔτε γὰρ πρέπει τῷ σκεπτικῷ φωνομαχεῖν.*] Pro *φωνομαχεῖν* mendoſe legitur in exemplaribus *φαινομαχεῖν.* Sic & ſupra, *πάλιν δὲ ἐνταῦθα οὐ μαινομαχοῦμεν,* pro *οὐ φωνομαχοῦμεν.*

78. Lib. 1. Sect. 207. *μηδὲ ταύτας τὰς φωνάς*] Duplex eſt lectio hoc loco, una, *μηδὲ ταύτας τὰς φωνὰς ἁπλῶς σημαίνειν λέγεσθαι, ἀλλὰ πρός τι,* &c. Altera quæ habet *εἰλικρινῶς* pro *ἁπλῶς.* Utra autem alteri præferenda ſit haud facile dixerim, quum Ariſtocles eadem de re loquens *ἁπλοῦν* cum *ἀκραιφνὲς* (quod ſynonymum eſt *τῷ εἰλικρινὲς*) copulet. Ita enim ſcribit, *οὐδενός τε ἡμᾶς ἁπλοῦ καὶ ἀκραιφνοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι. πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυμένα καὶ πρός τι λεγόμενα.* At Gellius idem tractans, ad *εἰλικρινὲς* ſeu *ἀκραιφνὲς* duntaxat reſpexit, ubi ait de Scepticis, *Judicia enim rei cujusque & ſinceras proprietates negant poſſe noſci & percipi.* Et aliquanto poſt, *Itaque omnes omnino res quæ ſenſus hominum movent, τῶν πρός τι eſſe dicunt. Id verbum ſignificat nihil eſſe quicquam quod ex ſeſe conſtet, nec quod habeat vim propriam & naturam, ſed omnia prorſum ad aliquid referri, taliaque,* &c. Qui igitur *ἁπλῶς* legere volet in hoc Sexti loco, adverbium *ſimpliciter* retineat: at qui *εἰλικρινῶς* (ut ego malim) leget, pro ſimpliciter, *ſincere* in mea interpretatione reponat.

79. Lib. 1. Sect. 203. *τοὺς τρόπους τῆς ἐποχῆς*] Genitivus *epoches* male in hunc locum irrepſit, quum ante vel poſt accuſativum *modos* poni debeat. Sed quis genitivus accuſativo *mentem* jungetur? Nimirum genitivus *σκέψεως,* ex ſequentibus petitus. ut apparet etiam ex c. 2. hujus lib. Ubi vide & quod annotavi de nomine *ἔννοια.* Nam hic quoque *ἔννοιαν* mallem interpretatus eſſe *notionem,* ſicut & alibi verti.

80. Lib. 1. Sect. 210. *Οὐησίδημος*] Reponendum eſſe *Æneſidemus* admonuimus antea.

81. Lib. 1. Sect. 210. *τἀναντία*] Cic. in Lucullo, *Nam quum dicunt hoc ſe unum tollere, ut quicquam poſſit ita videri ut non eodem modo falſum etiam poſſit ita videri.* Quod Sextus *τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ φαίνεσθαι.* Idem de Arceſila. *Incubuit autem in eas diſputationes, ut doceret nullum tale eſſe viſum à vero, ut non ejuſdem modi etiam à falſo poſſit eſſe.* Gellius, *Omniumque rerum fidem veritatemque miſtis confuſiſque ſignis veri atque falſi ita incomprehenſibilem videri ajunt ut quisquis,* &c.

82. Lib. 1. Sect. 216. *ὁ Πρωταγόρας*] Idem teſtatur & Ariſtocles, & Diog. Laërtius.

83. Lib. 1. Sect. 216. *καὶ διὰ τοῦτο τίθησι τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ μόνα*] Pro eo Ariſtocles dicit, Protagoræ itidem opinionem referens, *ὁποῖα γὰρ ἑκάστῳ φαίνεται τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ εἶναι.* Cicero autem, *Aliud judicium Protagoræ eſt, qui putet id cuique verum eſſe quod cuique videatur: aliud Cyrenaicorum qui,* &c.

84. Lib. 1. Sect. 210. *τίνι διαφέρει*] Hac de re lege Gellium lib. 11. cap. 5. in fine.

85. Lib. 1. Sect. 22. *Οὐησίδημον*] Hic quoque repono Æneſidemum.

86. Lib. 1. Sect. 224. *ὡς καὶ ἐγών*] Timonis verſus ob nimiam depravationem omittere coacti fuimus in noſtra interpretatione: nunc autem paulo quidem emendatiores eos habemus, tales tamen qui multum adhuc negotii faceſſere doctis alioqui lectoribus poſſunt. Sed quales quales ſunt, eos hic proferam. Dicit igitur Sextus, *ὁ γὰρ περὶ ἑνὸς δογματίζων, ἢ προκρίνων φαντασίαν φαντασίας ὅλως κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν περί τινος τῶν ἀδήλων, τοῦ δογματικοῦ γίνεται χαρακτῆρος· ὡς δηλοῖ καὶ ὁ Τίμων διὰ τῶν περὶ Ξενοφάνους αὐτῷ λεγομένων. ἐν πολλοῖς γὰρ αὐτὸν ἐπαινέσας τὸν Ξενοφάνην, ὡς καὶ τοὺς σίλλους αὐτῷ ἀναθεῖναι, ἐποίησεν αὐτὸν ὀδυρόμενον καὶ λέγοντα,*

Ὡς καὶ ἐγὼν ὄφελον πυκινοῦ νόου ἀντιβολῆσαι
Ἀμφότερα βλεπτὰ δολίῃ δ' ὁδῷ ἐξαπατήθην,
Πρεσβυγενὴς ἔτ' ἐὼν, καὶ ἀπενθήριστος ἁπάσης
Σκεπτοσύνης. ὅπου γὰρ ἐμὸν νόον εἰρύσαιμι;
Εἰς ἓν ταυτότης πᾶν ἀνελύετο. πᾶν δὲ ὂν αἰεὶ
Πάντῃ ἀνελκόμενον μίαν εἰς φύσιν ἵσταθ' ὁμοίην.

διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὑπάτυφον αὐτὸν λέγει, καὶ οὐ τέλειον ἄτυφον. δι' ὧν φησι,

Ξενοφάνης ὑπάτυφος ὁμηραπάτης ἐπισκώπτης
Ἐκτὸν ἀπάνθρωπον, θεὸν ἐπλάσατ' ἴσον ἁπάντῃ
Ἀσκηθῆ νοερῷ ἠὲ νόημα.

ὑπάτυφον μὲν γὰρ εἶπε τὸν κατά τι ἄτυφον, ὁμηραπάτην δὲ ἐπισκώπτην, ἐπεὶ τὴν παρ' Ὁμήρῳ ἀπάτην διέσκωπτεν. Hactenus Sextus, cujus exemplar cum ob alios pleroſque locos, tum maxime ob hunc, nanciſci emendatius cupio. Hæc enim adeo mendoſa proferre me puduit. Quod autem ad *ὑπάτυφον* attinet, ſciendum eſt citari & à Diogene Laërtio primum illum verſum *Ξενοφ.* &c. eumque ita legi apud illum,

Ξεινοφάνην ὑπάτυφον ὁμηραπάτην ἐπικόπτην.

Sed nihil juvare nos poteſt Diogenis exemplar, niſi ad emendandum *Ξενοφάνης,* & reponendum *Ξεινοφάνης* (ſicut dicitur *Ξεινοφόων*) reliqua enim verba melius leguntur apud Sextum quam apud illum. Nam *ὑπάτυφον* non *ὑπότυφον* legi debere oſtendit ea expoſitio quam Sextus ſubjungit, *τὸν κατά τι ἄτυφον.* Item legendum eſſe *ἐπισκώπτην* non ſolum ex Sexti explicatione patet, ſed & ex iis quæ ab ipſo Diogene paulo poſt ſcribuntur, *γέγραφε δὲ καὶ ἐν ἔπεσι, καὶ ἐλεγείας καὶ ἰάμβους καθ' Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου, ἐπισκώπτων αὐτῶν τὰ περὶ θεῶν εἰρημένα.* Nam hic fateor quidem in vulg. edit. haberi *ἐπικόπτων,* ſed in omnibus quæ conſului vet. exempl. vidi ſcriptum *ἐπισκώπτων.* Eundemque errorem in aliis quoque Diogenis obſervari locis. Utrum autem melius legantur apud Diogenem per accuſativum illa nomina quam apud Sextum per nominativum, vix pronuntiare auſim. Cæterum quod ad *ἄτυφον* attinet, ſciendum eſt etiam Stoicum ſapientem apud Diogenem in Zenone eo epitheto inſigniri, ubi ſcribit, *φασὶ δὲ καὶ ἀπαθῆ εἶναι τὸν σοφὸν, διὰ τὸ ἀνέμπτωτον εἶναι.* At Timon variis alioqui in locis philoſophis *τῦφον* exprobrans, ſolum Pyrrhonem hoc epitheto ornat in his qui apud Ariſtoclem habentur verſibus,

Ἀλλοῖον τὸν ἄτυφον ἐγὼ ἴδον, ἢ ἀδάμαστον
Πᾶσιν ὅσοις δάμνανται ἅμ' ἀῤῥήτοις τε φατοῖς τε
Λαῶν ἔθνεα κοῦφα, βαρύνομεν. ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἐκ παθέων, δόξης τε καὶ εἰκαίης νομοθήκης.

Dico autem ſolum Pyrrhonem hoc epitheto coboneſtari à Timone, legens, *ἀλλ' οἷον* pro *ἀλλοῖον.* Pyrrhonem autem ipſum ſibi hunc titulum vendicaſſe teſtatur Ariſtocles, qui tamen contra eum *τῦφον περιβαλέσθαι* dicit, ita ſcribens, *αὐτὸς δ' ὕστερον τοῦτον τὸν τῦφον περιβαλόμενος, καὶ καλῶν ἄτυφον ἑαυτὸν, οὐδὲν ἐν γραφῇ κατέλιπεν.* Cæterum hic *τῦφος* ab eodem Timone alibi vocatur *κενεὴ οἴησις,* ut in hoc verſu,

Ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσιος ἔμπλεοι ἀσκοί.

Alloquitur autem ibi philoſophos, ſicut & in his,

Σχέτλιοι ἄνθρωποι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἷον,
Τοίων ἔκ τ' ἐρίδων, ἔκ τε στοναχῶν πέπλασθε.

87. Lib. 1. Sect. 227. *ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ*] Vel, *Quantum ad id quod dicitur.* De hoc autem genere loquendi *ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ* vide quod annotavi ſupra.

88. Lib. 1. Sect. 227. *πιθανάς*] Verti *πιθανὰς veriſimiles.* quod reddi etiam poteſt *probabiles,* vel (ſi dici poſſet) *perſuaſibiles.* Sextus tamen etiam preſſius hujus nominis ſignificationem, quam ſequi vult, pag. ſequente urget. Quod autem ad participium *διεξωδευμένας* attinet, ſive *περιωδευμένας* (videtur enim unum pro altero ponere) quomodo reddi Latine poſſit apto ſatis vocabulo, perſpicere nequeo. Nam paulo poſt quidem *τῷ διεξοδεύσαντι τὰ περὶ αὐτὸ,* verti, *Illi qui percurrerit quæ ſunt circa ipſum,* ſed *διεξωδευμένας* itidem interpretari *percurſas* non ſatis commodum viſum eſt.

Imo & pro *percurrerit*, lubenter alio uſus verbo fuiſſem: ac fortaſſe *perluſtraverit* aptius fuiſſet. Quod ſi cui placuerit itidem διεξωδευμένας *perluſtratas* interpretari, per me licet. Sed hoc ſciendum eſt, hujuſmodi *perluſtrationem* ad mentem potius quam ad oculos referri. Sic autem & apud Latinos *Mente peragrare* legimus, pro eo fere quod noſtrates dicunt *diſcourir*. Certe διεξοδεύειν in Gallico *diſcourir* plane reſpondet.

89. Lib. 1. Sect. 227. ἀπερισπάστους] Hic quoque hæreo. nam ἀπερισπάστους poſſum quidem interpretari *indiſtractas*, ſicut & Sect. 228. περιεσπᾶτο reddidi *diſtrahebatur*, ſed mihi non ſatisfacit hujuſmodi interpretatio. Veruntamen hæc retineri debet, donec melior cuipiam in mentem venerit.

90. Lib. 1. Sect. 228. ἡ ἀπερίσπαστος φαντασία] Poſt ἀπερίσπαστος aſteriſci notam ponendam cenſui, quod hunc locum plane mutilum eſſe ſuſpicer. Quomodo enim hæc phantaſia Herculis ἀπερίσπαστος dicetur, ſi ejus mens περιεσπᾶτο (ut Sexti verbis utar) ἀπὸ τῆς συγκαταθέσεως? Talis eſt autem mea de hoc loco conjectura, ſcripſiſſe Sextum phantaſiam illam de fune, eſſe πιθανὴν καὶ περιωδευμένην καὶ ἀπερίσπαστον: deinde exemplum proponere voluiſſe alterius phantaſiæ, quæ eſſet quidem & ipſa πιθανὴ καὶ περιωδευμένη, ſed non item ἀπερίσπαστος.

91. Lib. 1. Sect. 230. πείθεσθαι] Verbum Græcum πείθεσθαι (quod parere ſignificat) retinui, quia ipſe paulo poſt ſuo modo id explicat.

92. Lib. 1. Sect. 230. ἁπλῶς ἕπεσθαι] Sextus dicit, ἄνευ σφοδρᾶς προσκλίσεως καὶ προσπαθείας. Fortaſſe autem malit quiſpiam προσπάθειαν *affectum erga aliquid hærentem* aut *animo infixum* interpretari, quod προσπάσχω ſit *Hæreo* ſive *Adhæreo alicui rei magno affectu*, & quaſi πάσχω τι πρὸς αὐτῆς. eo ſenſu quo dicunt τὸν ἐραστὴν πάσχειν τι ὑπὸ τῆς ἐρωμένης, quum eam intuetur, aut ejus recordatur. Cicero certe Græcum verbum retinuit, quod (ut opinor) Latino vocabulo ad exprimendam Græci vocabuli vim idoneo deſtitueretur. Ita enim ſcribit ad Att. lib. 1. *Ego fortaſſe* τυφλώττω, *nimium* τῷ καλῷ προσπέπονθα.

93. Lib. 1. Sect. 230. βιοῦν ἀξιοῦντι] Pro: *Sumptuoſe vivere vult*, lege, *Sumptuoſe ipſum vivere vult*. Pro *vult*, reponi etiam poteſt *jubet*.

94. Lib. 2. Sect. 65. τισὶ δὲ μή] Ante hæc verba, *Aliquibus autem non*, deeſſe quædam videntur. Cæterum hoc, *Id de quo quæritur arripiunt*, eſt quod dicit Sextus τὸ ζητούμενον συναρπάζουσι. Hoc autem quid valeat, cum ex aliis pleriſque locis, in quibus utitur, manifeſtum eſt, tum ex Sect. 67. Nam & ibi verti, *Id de quo quæritur arripient*, pro eo quod Sextus habet, τὸ ζητούμενον συναρπάζουσι. niſi forte legendum eſt συναρπάσουσι. Sic Lucianus in Jove tragœdo, Αὐτό γε τὸ ζητούμενον ὦ Τιμόκρατες συναρπάζεις. Quod male vertit interpres, *Tu quæſtionem diſcerpis*. Dicitur enim τὸ ζητούμενον συναρπάζειν, qui arripit & quaſi per vim aufert alicui quod concedere non vult, & eo tanquam confeſſo utitur, de quo alioqui quæſtio eſt.

95. Lib. 2. Sect. 70. κατ' εἰσοχήν] Repone *& per depr.* pro, *nec per depr.* deque hac interpretatione vide annot. 58.

96. Lib. 2. Sect. 76. πάσῃ φαντασίᾳ] Poſt *Habendam eſſe*, pluſcula verba deeſſe ſuſpicor.

97. Lib. 2. Sect. 76. πάσας τὰς φαντασίας] Hæc verba, *ut dicat non omnes phantaſias fidem mereri*, non bene cum præcedentibus cohærent, nec dubium eſt quin depravatus ſit hic locus. Nam ita legitur in Græco exemplari, καὶ περιτρέπεται ὁ λόγος εἰς τὸ μὴ εἶναι πάσας τὰς φαντασίας, ὥστε καὶ κατ' αὐτὰς &c. Ubi manifeſtum eſt deeſſe adjectivum quod jungatur cum ſubſtantivo φαντασίας, videlicet πιστὰς, aut aliud hujuſmodi. Porro quod attinet ad hoc loquendi genus περιτρέπεται ὁ λόγος, ſciendum eſt dici περιτρέπεσθαι τὸν λόγον quando adverſarii dictum in ipſum retorquemus, & ſuo veluti gladio eum jugulamus. Dicitur etiam κατὰ περιτροπὴν τοῦ λόγου, item ἐκ περιτροπῆς. ut quum ita ſcribit, ἤτοι ἀποδεικτικοί εἰσιν οἱ κατὰ τῆς ἀποδείξεως ἠρωτημένοι λόγοι, ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἀποδεικτικοί, οὐ δύνανται δεικνύναι ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις. εἰ δὲ ἀποδεικτικοί εἰσιν, αὐτοὶ οὗτοι τὴν ὑπόστασιν τῆς ἀποδείξεως ἐκ περιτροπῆς εἰσάγουσιν. Alioqui περιτρέπεσθαι eſt everti. unde συμπεριτρέπεσθαι, ſimul everti. ut quum dicit, διατρέπεται γὰρ ἡ τοῦ αἰτίου ὑπόστασις, ᾧ τὸ πάσχον συμπεριτρέπεται, μὴ ἔχον ὑπὸ ὅτου πάθῃ. Sic & activum συμπεριτρέπειν. ut οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἕκαστον ἀναιρεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἐκείνοις συμπεριτρέπει, perinde ac ſi dixiſſet, συναναιρεῖ.

98. Lib. 2. Sect. 186. εἰ ἔστιν ἀπόδειξις] Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio: ſi non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio. Atqui aut eſt demonſtratio, aut non eſt demonſtratio. Eſt igitur demonſtratio. Ita debet intelligi (meo quidem judicio) hæc argumentatio; Si per demonſtrationem probatis non eſſe demonſtrationem, certe eſt demonſtratio. nam vos ipſi ea utimini. At ſi non utimini demonſtratione ad id probandum, quicquid alioqui affertis ad noſtram demonſtrationem labefactandam & evertendam, nullius momenti eſt, eaque nihilominus ſemper illabefacta manet. Itaque, ſive ratiocinatio qua utimini, ſit demonſtratio, ſive non, hoc manet, eſſe demonſtrationem.

99. Lib. 2. Sect. 188. τὰ καθαρτικά] Latinius, *purgantia medicamenta* quàm *purgativa*.

100. Lib. 2. Sect. 188. οὐδὲν ἀληθές] Gellius in fine cap. 5. lib. 11. *Academici quidem ipſum illud Nihil poſſe comprehendi, quaſi comprehendunt, & Nihil poſſe decerni, quaſi decernunt: Pyrrhonii, ne id quidem ullo pacto videri verum dicunt, quod non eſſe verum videtur.*

101. Lib. 3. Sect. 54. γιγνόμενα] Plato in Timæo, Ἔστιν οὖν δὴ κατ' ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε, τί τὸ ὂν μὲν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν, ὂν δὲ οὐδέποτε id eſt, Cicerone interprete, *Quid eſt quod ſemper ſit, neque ullum habet ortum? & quod gignatur, nec unquam ſit?* Quem ſequendo, vertendum hic eſſet, *Corpora quæ gignuntur quidem, nunquam autem ſunt.*

102. Lib. 3. Sect. 79. ἀποκληρωτικόν] Vix queat aliter quam periphraſi longiuſcula exponi. ἀποκληροῦν enim eſt attribuere aliquid alicui pro poteſtate & velut aſſignare, proprie autem aliquid quod ſorte obtigerit. Hinc fit ἀποκλήρωσις & ἀποκληρωτικός. Vocat igitur ἀποκληρωτικὸν Sextus, Quod nobis dicentibus credi volumus tanquam pro noſtro jure, nullam rationem afferentibus. ſive, Quod locum habere & recipi quaſi pro jure noſtro volumus, nullam alioqui probationem adhibentes. Poteſt quidem ἀποκληρωτικὸν aliud quoque ſignificare (ſicut verbum ἀποκληροῦν aliam quoque ſignificationem habet) & ipſemet alibi aliter interpretatus ſum. ſed hanc interpretationem doctiſſimis quibuſdam viris (quos conſului) magis placere comperi. quorum judicio lubenter acquieſco.

103. Lib. 3. Sect. 112. συναρπάζειν] Diximus antea quid ſit συναρπάζειν τὸ ζητούμενον. hic autem pro συναρπάζειν τὴν τοῦ σώματος ὕπαρξιν τὴν ζητουμένην dicit συναρπάζειν τὴν τοῦ σώματος ὕπαρξιν μὴ διδομένην αὐτόθεν. Notandum eſt autem adverbium αὐτόθεν, quod verti *Ex ſeipſa*, Poſſe etiam reddi, *Per ſe*. id eſt, Ita ut non indigeat probatione. Conceduntur autem αὐτόθεν quæ aut ipſa ἐναργείᾳ evincuntur, aut quæ neceſſario conſequuntur. ut quum dicit, καὶ ἄλλως, εἰ δοθείη ψεῦδος μὲν εἶναι τὸ σῶμα εἶναι τὸν χρόνον, ψεῦδος δὲ καὶ τὸ ὅτι ἀσώματός ἐστιν, αὐτόθεν δοθήσεται ἡ τοῦ χρόνου ἀνυπαρξία. παρὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲν εἶναι δύναται ἕτερον. q. d. Ex eo ipſo concedetur, nec alia probatione opus erit. Plato in Gorgia, τί δαί, συγγενόμενος ἂν γνοίης, ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γιγνώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ. Ubi ſignificare videtur, *Primo aſpectu*, ſeu *intuitu*.

104. Lib. 3. Sect. 177. πρὸς ὃ μήτε ὁρμὴ μήτε ἀφορμὴ γίνεται.] Cicero ὁρμὴν variis modis interpretatur, *Appetitionem*, vel *appetitum animi*, *Naturalem appetitionem*, *Animi motum*. Quum autem ἀφορμὴν eſſe ſciamus contrariam ὁρμῇ, ut ὁρμὴν *animi appetitum* ſeu *appetitionem*, ſic ἀφορμὴν *inappetentiam* verti poſſe exiſtimavi. Si tamen longiuſcula periphraſi uti licuiſſet, multo libentius vertiſſem *motum animi appetitioni contrarium*, vel potius *averſationem ex naturali animi motu provenientem*. Fortaſſe autem ὁρμὴν & ἀφορμὴν hoc quoque modo non male reddiderimus, *Naturalem animi motum* ſeu *impulſum quo aliquid ſectamur, & quo aliquid refugimus*. Dico autem *ſectamur*, ut ex oppoſito ei reſpondeat *refugimus*. Galenus, οἱ δὲ τὸ ἔμβρυον μὴ εἶναι ζῶον λέγουσι, τρέφεσθαι μὲν γὰρ καὶ αὔξεσθαι αὐτὸ ὥσπερ τὰ δένδρα, ὁρμὴν δὲ καὶ ἀφορμὴν οὐκ ἔχειν ὥσπερ τὰ ζῶα. Id eſt, *neque naturalem animi vim appetitricem, neque vim averſatricem.* Quid ſi etiam ὁρμὴν *animi vim impulſtricem*, & ἀφορμὴν contra *animi vim repultricem*, interpretemur? Certe, ut ingenue fatear, per *inappetentiam* non bene ſignificationem Græci vocabuli expreſſiſſe mihi videor.

105. Lib. 3. Sect. 178. ἐπέστησαν] *Nos ad notionem appellere non fecerunt*, vel *Non adduxerunt*. Proprie, *Non ſtiterunt nos*.

106. Lib. 3. Sect. 188. τί ἐστιν] Vide Diogenem Laërtium.

107. Lib. 3. Sect. 215. οἱ Λάκωνες] Vide Xenophontem de hac Lacedæmoniorum conſuetudine.

SEXTI EMPIRICI
COMMENTARII ANTIPPHΣEΩN

SIVE

CONTRADICTIONVM
ADVERSVS MATHEMATICOS

SIVE

DISCIPLINARVM PROFESSORES

LIBRI VI.

ET

ADVERSVS PHILOSOPHOS

LIBRI V.

EX MSS. CODD. CASTIGATI,

CVM VERSIONE

GENTIANI HERVETI, AVRELIANI,

AB EDITORE EMENDATA

ET PASSIM SVPPLETA.

DE INSCRIPTIONE LIBRORVM SEXTI EMPIRICI ADVERSVS MATHEMATICOS

MAθηματικῶν vocabulum proprie dociles ac diſcendi cupidos ſignificat, tum eos qui rem quandam probe & bona fide ſunt edocti, uti ex Pythagoræ Philoſophi diſcipulis illi dicebantur *μαθηματικοὶ*, qui Magiſtri ſui dogmata non leviter tantum (ut *οἱ ἀκουσματικοὶ*) perceperant, ſed penitus illis imbuti erant, *οἱ τὸν περιττότερον καὶ πρὸς ἀκρίβειαν διαπεπονημένον τῆς ἐπιστήμης λόγον ἐκμεμαθηκότες*. *Porphyrius vita Pythag.* c. 37. Hinc præterea quadrupliciter vocabulum illud acceptum reperio, nam vel Aſtrologos, haruſpices ac Magos denotat, vel quarumvis Mathematicarum, vel etiam humaniorum, vel denique univerſarum diſciplinarum Doctores ac periti per Mathematicos intelliguntur.

I. Pro Aſtrologis Genethliacis hoc nomine utitur Sextus libro IV. Sect. ult. ubi *τοὺς μαθηματικοὺς* Geometris & Arithmeticis opponit: nec non libro V. Sect. 1. & 2. ubi Chaldæos appellat *μαθηματικοὺς καὶ ἀστρολόγους*. Et Sect. 104. pro Aſtrologia memorans *τὴν μαθηματικήν*. Nihilque vulgatius hac vocabuli *μαθηματικῶν* acceptione. Sic Porphyrius apud Euſebium VI. 1. præparat. Evangelicæ: *ἀλλ᾽ ἐξ ἄστρων ἐπιτηρήσεως κατὰ τοὺς μαθηματικῶν λόγους*. Gellius lib. 1. cap. 9. *Vulgus quos gentilitio vocabulo Chaldæos dicere oportet, Mathematicos dicit.* Hoc ſenſu Suetonius Thraſyllum Mathematicum, & Mathematicos à Tiberio ac Vitellio expulſos memorat *Tiber.* c. 14. & 36. *Vitell.* c. 14. & Neronem Mathematicæ addictum, c. 69. Julius Capitolinus in Gordiano juniore c. 20. *oſtendiſſe conſtellationem Mathematicum fuerunt.* Notusque in Codice Juſtinianeo titulus XVIII. libri decimi, *de maleficis & Mathematicis*, ac libri noni in Codice Theodoſiano tit. XVI. leg. 8. & 12. *de Mathematicis Urbe Roma & Civitatibus omnibus pellendis, & codicibus eorum cremandis:* ubi Jac. Gothofredus annotat, haruſpices ſimul intelligi. Exſtant & ſanctiones Eccleſiaſtæ adverſus Mathematicos eo ſenſu intellectos ut Canon Laodicenus XXXVI. aliique in Photii Nomocanone tit. IX. cap. 25. laudati. Atque ita accipiendum quod Gennadius c. 28. de ſcriptoribus Eccleſ. Macarium Monachum teſtatur in Urbe Roma librum ſcripſiſſe adverſus Mathematicos, ſive ut Rufinus 1. in Hieron. *opuſcula adverſus fatum & Matheſin.* Vide ſis & Tertullianum de idololatria c. IX. & Moſaicarum ac Romanarum Legum collationem titulo XV. *de Mathematicis & Manichæis.* Faciunt huc præterea Julii Firmici Matheſeos libri Genethliacam diſciplinam tradentes, & quod apud Prudentium lib. 2. contra Symmachum, 478.

Nec matheſis præſcripto aliquo pia vota repelli.
& 893. *Involvit Matheſi, Magicas impellit ad artes.*

Joannes Sariſberienſis lib. 1. Policratici c. 9. *Eos qui nocentiora præſtigia arteſque Magicas & varias ſpecies Mathematicæ reprobatæ exercent, jam pridem ſancti Patres ab aula amoveri juſſerunt.* Etiam ab auctore Queroli Mathematicos poni pro Magis, & Matheſin Magicamque conjungi obſervat Stephanius ad hæc Saxonis Grammatici lib. 1. p. 9. *Noſſe operæ pretium eſt, triplex quondam Mathematicorum genus inauditi generis miracula diſcretis exercuiſſe præſtigiis. Horum primi fuere Gigantes: Secundi poſt hos primam phyſiculandi ſollertiam obtinentes, artem poſſedere Pythonicam. Tertiis apud deluſas præſtigiis mentes divinitatis acceſſit opinio.* Vide, ne longior ſim Savaronem ad Sidonii VIII. Epiſt. 11. p. 510. & Hugonem Menardum ad librum ſacramentorum Gregorii Papæ p. 253.

II. Mathematici ponuntur pro illarum diſciplinarum peritis quæ quantitates rerum conſiderant atque in numeris & magnitudinibus ponderibuſque ac momentis metiendis verſantur. Illæ enim omnes diſciplinæ quæ plures ſunt ut Arithmetica, Geometria, Aſtronomia, Optice, Mechanice, Stathmice, Muſice, aliæque quas longum ſit enumerare, communi jam pridem nomine Mathematicarum veniunt, *αἱ μαθηματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν*. Atque diſcipulos quosdam Pythagoræ *μαθηματικοὺς* dictos putat Gellius lib. 1. cap. 9. *ab his ſcilicet artibus quas diſcere atque meditari inceptaverant, quoniam Geometriam & Gnomonicam, Muſicam ceteraſque item diſciplinas altiores μαθήματα veteres Græci appellabant.* Frequentiſſima itidem eſt hæc Mathematicarum ſcientiarum appellatio à Pythagoricis accepta ac Platone, utpote qui illas inprimis diſcendas & cæteræ Philoſophiæ præmittendas, animumque per illas purgandum ac præparandum eſſe docebant. Hoc ſenſu Chalcidius p. 175. Mathematicorum rationes à Phyſicorum diſtinguit rationibus: & Theo Smyrnæus ſcripſit *περὶ τῶν μαθηματικῶς λεγομένων παρὰ Πλάτωνι*. Jamblichus *περὶ κοινῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης*. Hierocles: *καθαρμοὶ ψυχῆς λογικῆς εἰσιν αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι*. Nimirum ut ex Alcinoi introductione ad Platonem c. 3. conſtat, totam Philoſophiam diſtinguebant in eam partem quæ in diſſerendo, & alteram quæ in contemplando, & tertiam quæ in agendo conſiſtit. Contemplativæ iterum partes conſtituebant tres, *τὸ θεολογικὸν, τὸ φυσικὸν, τὸ μαθηματικόν*. Hoc ſenſu *τοὺς μαθηματικοὺς* Sextus noſter accipit lib. 1. Sect. 21. 77. & lib. IX. Sect. 282. 364. 367. 376. 418. & lib. XI. Sect. 8. *τοὺς ἀπὸ μαθημάτων*, lib. III. Sect. 2. lib. V. Sect. 1. & *τοὺς ἀπὸ μαθημάτων Πυθαγορικούς* lib. IV. Sect. 2. Ita Ariſtarchus, Mathematicus dicitur lib. poſteriore adverſus Phyſicos, Sect. 174. Hermodorum Platonicum *ἐν τῷ περὶ μαθημάτων* laudat Laërtius in prooemio.

III. Pro humaniorum & liberalium diſciplinarum Orbe atque *ἐγκυκλοπαιδείᾳ* ponuntur *τὰ μαθήματα*, atque inde Mathematici pro harum peritis à Cebete in Tabula p. 69. edit. V. C. Jacobi Gronovii. *πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι οἱ μαθηματικοὶ* (dixerat autem p. 29. de Poëtis, Rhetoribus, Dialecticis, Muſicis, Arithmeticis, Geometris, Aſtrologis & Criticis ſive Grammaticis) *πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; πῶς μέλλουσι προέχειν - - - οὐδὲν γὰρ κωλύει εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῆ εἶναι καὶ φιλάργυρον, καὶ ἄδικον καὶ προδότην, καὶ τὸ πέρας ἄφρονα.* Hoc ſenſu accipiendus Sextus noſter libro primo adverſus Grammaticos Sect. 1. & 6. 97. & 50. ubi *τὰ μαθήματα*, hoc eſt humaniores diſciplinas Philoſophiæ opponit. Atque hoc ſenſu intelligendum, quando Sextus *ἀντίῤῥησιν* ſuam direxit adverſus Mathematicos. Haud dubie enim falluntur qui ad illam pertinere etiam exiſtimant libros quinque poſteriores, quibus *ἀντίῤῥησις* adverſus Philoſophos continetur, à libris adverſus Mathematicos diſtincta ab auctore & ſeparata. Itaque librum Sextum adverſus Muſicos qui commentariorum adverſus Mathematicos eſt ultimus, claudit his verbis: *ἐν τοσούτοις τὴν πρὸς τὰ μαθήματα διέξοδον ἀπαρτίζομεν.*

IV. Denique Mathematicorum nomen viri docti putant tam late patere, ut univerſæ etiam Philoſophiæ diſciplinas ambitu ſuo complectatur Logicam, Phyſicam atque Ethicam: eoque ſenſu Sextum accepiſſe illud vocabulum quando contra Mathematicos ſcribere ſe profeſſus non modo Grammaticos & Rhetores, Geometraſque atque Arithmeticos, Muſicos & Aſtrologos, ſed quoque rationalis, naturalis ac moralis Philoſophiæ profeſſores oppugnandos ſibi ſumſit. Communis quidem fateor fuit hæc virorum doctorum hactenus, quantum perſpexi, ſententia, verum ut jam demonſtratum à me eſt, perſpicuis Sexti verbis confutatur: neque aliis veterum exemplis facile aliquis adſtruxerit eo ſenſu Mathematicorum vocabulum fuiſſe unquam acceptum, ut Logicam Phyſicam Ethicamque ſimul includeret.

Quanquam vero Sextus Scepticorum more oppugnandum aggreditur omne quicquid usquam eſt fuitque dogmaticorum, paſſim tamen non diffitetur *ἀντίῤῥησιν* ſuam potiſſimum opponere ſe Stoicis, quorum illo tempore major erat vel auctoritas inter Dogmaticos, vel certi verique jactatio ac *σεμνολογία*. Hinc etiam eſt quod diſtinctionem diſciplinarum Stoicam videtur eſſe ſecutus, novemque veluti Muſarum illas comprehendit numero, perinde ut Stoicorum veſtigiis inſiſtens Varro, cujus novem diſciplinarum libros laudat Iſidorus Hiſpalenſis lib. 2. Originum c. 23. Præcedunt autem, ut Jacobo Thomaſio *τῷ μακαρίτῃ*, diſſertatione ſive programmate XXXIV. pulchre obſervatum, binæ diſciplinæ inſtrumentales, *Grammatica & Rhetorica:* has excipiunt Mathematicæ quatuor, *Geometria, Arithmetica, Aſtrologia & Muſica.* Singulari deinde opere fuſius ac diligentius oppugnantur Philoſophicæ tres, *Logica, Phyſica, Ethica.* Sic Plutarchus lib. IX. Sympoſ. c. 14. omnes diſciplinas ad tria genera revocat. ait, *τὸ ῥητορικὸν* quod laxius acceptum etiam Grammaticam ambitu ſuo complectitur: *τὸ μαθηματικὸν*, & *τὸ φιλόσοφον*. Additque *ἐν τῷ φιλοσόφῳ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ φυσικὸν* contineri. Singulis porro diſciplinis libros ſingulos Sextus attribuit, niſi quod propter copiam dicendorum, binos libros Logicæ, ſimiliterque Phyſicæ ut aſſignaret duxit neceſſe. Quemadmodum viciſſim brevitas materiæ illi videtur perſuaſiſſe, ut *ἀντίῤῥησιν* adverſus Geometras atque Arithmeticos unico libro complecteretur, qua ratione conſtat denarius librorum Sexti numerus, Suidæ etiam memoratus. Sed ne quid turbaretur, hac in editione receptos librorum numeros libenter ſervavi.

ΣΕΞΤΟΥ [A] ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ
ΠΡΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥΣ

SEXTI EMPIRICI
ADVERSUS MATHEMATICOS.

ΤΗΝ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἀντίρρησιν κοινότερον μὲν διατεθεῖσθαι δοκοῦσιν, οἵ τε περὶ τὸν Επίκουρον, [B] καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Πύῤῥωνος· οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δὲ διαθέσεως. [C] ἀλλ᾽ οἱ μὲν περὶ τὸν Επίκουρον, ὡς τῶν μαθημάτων μηδὲν συνεργούντων πρὸς σοφίας [D] τελείωσιν· ἢ ὥς τινες εἰκάζουσι, τοῦτο προκάλυμμα τῆς ἑαυτῶν ἀπαιδευσίας εἶναι νομίζοντες. ἐν πολλοῖς γὰρ ἀμαθὴς [E] Επίκουρος ἐλέγχεται· οὐδὲ ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμιλίαις καθαρεύων. [F] τάχα δὲ καὶ διὰ τὴν πρὸς τοὺς περὶ Πλάτωνα καὶ Αριστοτέλη [G] καὶ τοὺς ὁμοίους δυσμένειαν πολυμαθεῖς γεγονότας. οὐκ ἀπέοικε δὲ καὶ διὰ τὴν πρὸς Ναυσιφάνη, [H] τὸν Πύῤῥωνος ἀκουστὴν, ἔχθραν. πολλοὺς γὰρ τῶν νέων συνεῖχε. καὶ τῶν μαθημάτων σπουδαίως ἐπεμελεῖτο, μάλιστα δὲ ῥητορικῆς. γενόμενος οὖν τούτου μαθητὴς ὁ Επίκουρος, ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν αὐτοδίδακτος [I] εἶναι καὶ αὐτοφυὴς φιλόσοφος, 2 ἠρνεῖτο ἐκ παντὸς τρόπου, τήν τε περὶ αὐτοῦ φήμην ἐξαλείφειν ἔσπευδε, πολύς τε ἐγίνετο τῶν μαθημάτων κατήργορος, ἐν οἷς ἐκεῖνος ἐσεμνύνετο. φησὶ γοῦν ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐν

Contradictionem adverſus diſciplinarum profeſſores communiter inſtituiſſe videntur Epicurus & Pyrrhonei: non eſt autem eadem utriſque ratio. Nam Epicurus quidem hoc facit, quod ad perfectionem ſapientiæ nihil illas putavit conferre. vel, ut nonnullis videtur, hoc prætextu exiſtimavit ſuam ſe contegere poſſe inſcitiam. In multis enim Epicurus arguitur indoctus, nec in communi ſermone ſatis purus. 2. Fortaſſe etiam propterea, quod male vellet Platoni & Ariſtoteli, & ſimilibus, qui multarum diſciplinarum erant cognitione præditi. Eſt etiam ſatis veriſimile, quod id fecerit propter inimicitias quæ ei intercedebant cum Nauſiphane Pyrrhonis auditore. Multos enim hic apud ſe habebat adoleſcentes, & diſciplinarum valde erat ſtudioſus, maxime autem Rhetoricæ. 3. Cum ergo Epicurus ejus fuiſſet diſcipulus, ut videretur eſſe non ab alio quam à ſeipſo edoctus, ſuoque ingenio & induſtria extitiſſe Philoſophus, omnino illud ibat inficias, ejusque famam & exiſtimationem delere contendebat, & in reprehendendis inſectandiſque diſciplinis, in quibus ille gloriabatur, multus erat. 4. Itaque in epiſtola quam ſcripſit ad Philoſophos

NOTÆ.

A ΣΕΞΤΟΥ] Al. Σέξτου.

B οἵ τε περὶ τὸν Επίκουρον] De odio in diſciplinas liberales (ita enim Μαθημάτων vocabulum hoc loco accipiendum jam monui) ob quod male paſſim apud veteres audit Epicurus, accurate diſſerentem videre juvabit Petrum Gaſſendum libro octavo de vita & moribus Epicuri. Pyrrho & Epicurus γραμματικῆς κατήγοροι infra Sect. 272.

C τῆς αὐτῆς δὲ διαθέσεως] Quod in editis exciderat, δὲ, è MSS. revocavi.

D μηδὲν συνεργούντων πρὸς σοφίας] Torquatus apud Ciceronem 1. de finibus c. 21. *Epicurus, quod parum tibi videtur eruditus, ea cauſſa eſt, quod nullam eruditionem eſſe duxit, niſi quæ beatæ vitæ diſciplinam juvaret.* & c. 19. *in Dialectica veſtra* (Stoicos alloquitur) *nullam vim exiſtimavit eſſe nec ad melius vivendum, nec ad commodius diſſerendum.*

E ἐν πολλοῖς γὰρ ἀμαθής] Cicero lib. 2. de Divinatione c. 50. *videſne Epicurum, quem hebetem & rudem dicere ſolent Stoici.* Plura hanc in rem Athenæus XIII. p. 588. Menagius ad Laërtii X. 6.

F οὐδὲ ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμιλίαις καθαρεύων] Hoc ni fallor pluribus oſtenderat Dionyſius Halicarnaſſeus, quem inter Epicuri inſectatores nominat Laërtius X. 4. Idem 7. τόν τε Επίκουρον πολλὰ κατὰ τὸν λόγον ἠγνοηκέναι. Hinc Plutarchus p. 1116. contra Colotem ridet Epicureos Platoni de vocibus intentaturos litem τοὺς ἀκριβέστερον ἑλληνίζονται καὶ καθαρώτερον διαλεγομένους. Ariſtophanes Grammaticus in Epicuri dictione reprehendit quod nimis eſſet κυρία atque plebeja ſine arte, ἰδιωτάτη. Laërt. X. 13.

G Αριστοτέλη] Sic MSS. & mox Ναυσιφάνη, cum in editis eſſet Αριστοτέλην & Ναυσιφάνην quod eſt Atticum, ut ſupra jam ad Pyrrhon. III. Sect. 31. notare me memini.

H πρὸς Ναυσιφάνη] De hac malignitate Epicuri adverſus Nauſiphanem Tejum & alios Magiſtros ſuos, conſulendus laudatus Gaſſendus libro de vita ac moribus Epicuri quinto. Nec tantum auditorem fuiſſe Nauſiphanis Epicurum ſed etiam ex ejus Tripode Canonem ſuum ſive volumen de regula & judicio deſcripſiſſe traditum eſt, vide Laërtium X. 14. Cicero 1. de Natura Deorum c. 26. *In Nauſiphane Democriteo tenetur, quem cum à ſe non neget auditum, vexat omnibus contumeliis.* Apud Laërtium X. 13. pro Λυσιφάνους recte Codices quidam Ναυσιφάνους. Nauſiphanem Pyrrhonis diſcipulum vocat etiam Ariſtocles apud Euſebium XIV. 20. præparat. Democriti Laërtius prooem. Sect. 15.

I ὑπὲρ τοῦ αὐτοδίδακτος] Cicero: *ne quid usquam didiciſſe videretur.* Confer Laërtium loco laudato, atque ibi notas Ægidii Menagii, atque Tho. Staulei Hiſtoriam Philoſophiæ p. 917. editionis Latinæ quam multis locupletatam obſervationibus deſideratiſſimo amico ac populari noſtro D. Godfrido Oleario debent ſtudioſi. Unus Plutarchi locus non eſt prætereundus lib. quod non ſuaviter datur vivere ſecundum Epicurum p. 1100. τί δὲ οὐκ ἔμελλεν, αὐτὸς οὕτω σπαργῶν περιμανῶς καὶ σφαδάζων πρὸς δόξαν, ὥστε μὴ μόνον ἀπολέγεσθαι τοὺς καθηγητὰς, μηδὲ Δημοκράτει (recte Gaſſendus legendum monet Δημοκρίτῳ) τῷ τὰ δόγματα ῥήμασιν αὐτοῖς ὑφαιρουμένῳ ζυγομαχεῖν περὶ συλλαβῶν καὶ κεραιῶν, σοφὸν δὲ μηδένα φάναι πλὴν αὐτοῦ γεγονέναι ἐπὶ τῶν μαθητῶν.

qui erant Mytilenæ: *Exiſtimo*, inquit, *miſeros illos opinaturos me eſſe pulmonis diſcipulum, qui eum audierim cum quibusdam crapula laborantibus & temulentis adoleſcentibus.* Pulmonem nunc vocans Nauſiphanem, ut qui nullo ſit ſenſu præditus. Et rurſus progreſſus, cum multa in eum dixiſſet, ſubindicat ejus in diſciplinis profectum his verbis; *Erat enim vir labore improbo, multumque ſtudii & operæ poſuerat in iis ex quibus fieri non poteſt ut perveniatur ad ſapientiam*, diſciplinas innuens. 5. Sed Epicurus quidem, ut ſequendo conjecturas dici poteſt, his impulſus rationibus depugnandum eſſe ſibi cenſuit adverſus diſciplinas. Pyrrhonei autem, neque propterea quod eas exiſtiment nihil conferre ad ſapientiam, hoc enim affirmare, dogmaticum eſſet: neque propterea, quod ſint ipſi inerudití. Nam non modo eruditi ſunt, cæterisque Philoſophis longe peritiores: verum eſt de iis apud vulgus quoque excellens opinio. 6. Sed neque ex mala in aliquos voluntate hoc faciunt, (ab eorum enim lenitate longe abeſt hoc vitium) ſed eodem modo in diſciplinis, atque in tota verſantur philoſophia. Quo modo enim ad hanc acceſſerunt deſiderio aſſequendæ veritatis, quum eis autem occurriſſet par pugnæ rerum inæqualitas, ſuſtinuerunt aſſenſionem: ita etiam ad diſciplinas amplectendas incitati, cum in his quoque verum quærentes diſcere, pares offenderent dubitationes, eas minime celaverunt. 7. Quamobrem nos quoque eandem viam & rationem ſequentes, conabimur ea quæ apud ipſos non ſine ratione diſputantur, ſeligere, ac ſine altercandi ſtudio exponere. Atque docere quidem cur orbis dicatur diſciplinarum, & quot ſint numero, ſupervacaneum exiſtimo, cum ex ea, quam accepimus, doctrina, de eis ſufficientem habuerimus inſtitutionem. Quod autem eſt in præſentia neceſſarium, id eſt indicandum. 8. Nempe quod ex iis quæ dicuntur adverſus diſciplinas, alia quidem univerſe dicuntur adverſus omnes

Μυτιλήνῃ [K] Φιλοσόφȣς ἐπιςολῇ· οἶμαι δὲ ἔγωγε τȣ̀ς βαρυςόνȣς καὶ μαθητήν με δόξειν τȣ͂ Πλεύμονος [L] εἶναι, μετὰ μειρακίων τινῶν κραιπαλώντων ἀκȣ́σαντα· νῦν Πλεύμονα [M] καλῶν τὸν Ναυσιφάνην, ὡς ἀναίσθητον. καὶ πάλιν προβὰς, πολλὰ δὲ κατειπὼν τ᾽ ἀνδρὸς, ὑπεμφαίνει τὴν ἐν τοῖς μαθήμασιν αὐτȣ͂ προκοπήν· λέγων, καὶ γὰρ πόνηρος [N] ἄνθρωπος ἦν, καὶ ἐπιτετηδευκὼς τοιαῦτα, ἐξ ὧν ȣ̓ δυνατὸν εἰς σοφίαν ἐλθεῖν, αἰνισσόμενος τὰ μαθήματα. πλὴν ὁ μὲν Ἐπίκȣρος, ὡς ἄν τις εἰκοβολῶν εἴποι, ἀπὸ τοιȣ́των τινῶν ἀφορμῶν πολεμεῖν τοῖς μαθήμασιν ἠξίȣ. οἱ δὲ ἀπὸ Πύῤῥωνος, ȣ̓́τε διὰ τὸ μηδὲν συνεργεῖν αὐτὰ πρὸς σοφίαν· δογματικὸς γὰρ ὁ λόγος· ȣ̓́τε διὰ τὴν προσȣ͂σαν αὐτοῖς ἀπαιδευσίαν. σὺν γὰρ τῷ πεπαιδεῦσθαι, καὶ πολυπειροτέρȣς παρὰ τȣ̀ς ἄλλȣς ὑπάρχειν φιλοσόφȣς, ἔτι καὶ διαφόρως ἔχȣσι πρὸς τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν. καὶ μὴν ȣ̓δὲ δυσμενείας χάριν τῆς πρός τινας, (μακρὰν γὰρ αὐτῶν τῆς πρᾳότητός [O] ἐςιν ἡ τοιαύτη κακία) ἀλλὰ τοιȣ͂τόν τι ἐπὶ τῶν μαθημάτων παθόντες, ὁποῖον ἐφ᾽ ὅλης ἔπαθον τῆς φιλοσοφίας. καθὰ γὰρ ἐπὶ ταύτην ἦλθον πόθῳ τȣ͂ τυχεῖν τῆς ἀληθείας, [P] ἰσοσθενεῖ δὲ μάχης ἀνωμαλίᾳ τῶν πραγμάτων ὑπαντήσαντες ἐπέσχον, ȣ̔́τω καὶ ἐπὶ τῶν μαθημάτων [Q] ὁρμήσαντες ἐπὶ τὴν ἀνάληψιν αὐτῶν, ζητȣ͂ντες καὶ τὸ ἐνταῦθα μαθεῖν ἀληθὲς, τὰς δὲ ἴσας εὑρόντες ἀπορίας, ȣ̓κ ἀπεκρύψαντο. διόπερ καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτὴν τȣ́τοις ἀγωγὴν μεταδιώκοντες, πειρασόμεθα χωρὶς φιλονεικίας τὰ πραγματικῶς [R] λεγόμενα πρὸς αὐτȣ̀ς ἐπιλεξάμενοι θεῖναι. τὸ μὲν ȣ̓͂ν διδάσκειν ἀπὸ τίνος ἐγκύκλια προσηγόρευται μαθήματα, [S] καὶ πόσα τὸν ἀριθμόν ἐςι, περιττὸν ἡγȣ͂μαι· ἱκανὴν ἤδη τὴν περὶ τȣ́των ἔχοντας κατήχησιν, [T] γινομένης ἡμῖν τῆς διδασκαλίας. ὃ δέ ἐςιν ἀναγκαῖον, ἐπὶ τȣ͂ παρόντος ὑποδεικτέον· ὅτι τῶν λεγομένων πρὸς τὰ μαθήματα, τὰ μὲν καθολικῶς λέγεται πρὸς

N O T Æ.

K πρὸς τȣ̀ς ἐν Μυτιλήνῃ] Ita hujus urbis nomen in probatis monumentis & Codicibus ſcribitur, non Μιτυλήνη. Antequam Athenas ſe conferret Epicurus, Mytilenæ & Lampſaci ſcholas habuit teſte Laërtio X. 15. qui etiam ejus Epiſtolas ad Philoſophos Mytilenæos laudat X. 7. & 136. ubi φίλȣς male videtur editum pro φιλοσόφȣς.

L τȣ͂ Πλεύμονος] Laërtius X. 8. Πλεύμονά τε ἐκάλει (τὸν Ναυσιφάνη) καὶ ἀγράμματον καὶ ἀπατεῶνα, καὶ πόρνον. Ad pulmonem marinum reſpicitur ſenſu propemodum motuque deſtitutum animal, unde in Platonis Philebo p. 158. ζῆν ȣ̓κ ἀνθρώπȣ βίον ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ᾽ ὀςρείνων ἔμψυχά ἐςι σωμάτων. Plautus Epidico V. 1. 21. *pedibus pulmoneis, qui perhibetur, prius veniſſet, quam tu adveniſti mihi.*

M νῦν Πλεύμονα] Ita etiam Codices MSS. licet Iſ. Caſaubonus ad Laërtium malit αὐτόν.

N πόνηρος] Ita non dubio legendum pro πονηρὸς quod habebant editi.

O τῆς πρᾳότητος] Sic φιλάνθρωπον eſſe Scepticum ſcribit lib. 3. Pyrrhon. Sect. 280.

P πόθῳ τȣ͂ τυχεῖν τῆς ἀληθείας] Confer lib. 1. Pyrrhon. Sect. 12.

Q ἐπὶ τῶν μαθημάτων] Diſciplinas liberales intellige, quas Philoſophiæ opponit, atque mox ἐγκύκλια μαθήματα appellat.

R πραγματικῶς] Vide quæ ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 62.

S ἐγκύκλια μαθήματα] Videndus Jo. Woweranus libro de polymathia cap. 24. & Allatius ad Georgium Acropolitam p. 243. Scholia MSS. ad Dionyſium Thracem: Ἐγκύκλιοι δέ εἰσι τέχναι ἃς ἔνιοι λογικὰς καλȣ͂σιν, οἷον Ἀςρολογία, Γεωμετρία, Μȣσικὴ, Γραμματικὴ, Ῥητορική. Ἐγκυκλίȣς δὲ αὐτὰς καλȣ͂σιν, ὅτι τὸν τεχνίτην διὰ πασῶν αὐτῶν ὁδεύοντα τὸ χρειῶδες ἀφ᾽ ἑκάςης εἰς τὴν ἑαυτȣ͂ συνάγειν.

T κατήχησιν] Hæc vox doctrinam auditione acceptam ſignificat, unde verbum κατηχῆσθαι, qua utitur etiam D. Lucas, in limine Evangelii. Ait itaque Sextus hæc ſatis quemque jam edoctum, cum humanioribus literis à præceptore ſuo imbueretur. Vide infra ad Sect. 310.

πάντα τὰ μαθήματα, τὰ δὲ ὡς πρὸς ἕκαστα.[u] καὶ καθολικώτερον μὲν, τὸ περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι μάθημα· 3 ἰδιαίτερον δὲ, πρὸς μὲν γραμματικοὺς, εἰ τύχοι, περὶ τῶν τῆς λέξεως στοιχείων· πρὸς δὲ γεωμέτρας, περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν τὰς ἀρχάς· πρὸς δὲ μουσικοὺς, περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι φωνὴν, μηδὲ χρόνον. ἴδωμεν δὲ τάξει πρῶτον τὴν καθολικωτέραν ἀντίρρησιν.

diſciplinas: alia autem adverſus ſingulas. Et magis quidem univerſe & in genere, verbi gratia, quod nulla ſit diſciplina: magis autem proprie, ut exempli gratia, adverſus Grammaticos de elementis dictionis. Adverſus Geometras, quod non oporteat accipere principia ex hypotheſi. Adverſus Muſicos, quod nihil ſit vox nec tempus. Videamus autem primum ordine ea, quæ in genere & magis univerſe contra diſciplinas diſputantur.

ΚΕΦ. α΄.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΜΑΘΗΜΑ.

Τὴν μὲν οὖν γενομένην παρὰ τοῖς φιλοσόφοις περὶ μαθήσεως διαφωνίαν[x] πολλὴν καὶ ποικίλην οὖσαν, οὐ τοῦ παρόντος ἐστὶ καιροῦ ἐπικρίνειν. ἀπόχρη δὲ παραστῆσαι, ὡς εἴπερ ἔστι τι μάθημα, καὶ τοῦτο ἀνυστὸν ἀνθρώπῳ, τέσσαρα δεῖ προομολογήσασθαι, τὸ διδασκόμενον πρᾶγμα, τὸν διδάσκοντα, τὸν μανθάνοντα, τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. οὔτε δὲ τὸ διδασκόμενόν ἐστιν, οὔτε ὁ διδάσκων, οὔτε ὁ μανθάνων, οὔτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως, καθάπερ ὑποδείξομεν. οὐκ ἄρα ἔστι τι μάθημα.

CAP. I.

AN SIT DISCIPLINA.

9. Cum de diſciplina apud Philoſophos diſſenſio magna ſit & varia, eam non eſt præſentis temporis dijudicare. Satis eſt autem exponere, quod ſi ſit ulla diſciplina, & fieri poſſit ut homo diſcat, oportet prius quatuor confiteri, nempe rem quæ docetur: eum qui docet: nec minus eum qui diſcit: & modum diſcendi. Non eſt autem quod docetur: neque qui docet: neque qui diſcit: neque modus diſcendi, ſicut oſtendemus. Non eſt ergo ulla diſciplina.

ΚΕΦ. β΄.

ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥ.

Καὶ δὴ περὶ τοῦ πρώτου λέγοντες, πρῶτόν φαμεν· ὡς εἴπερ διδάσκεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν,[Y] τῷ εἶναι διδάσκεται, ἢ τὸ μὴ ὂν, τῷ μὴ εἶναι. οὔτε δὲ τὸ ὂν, τῷ εἶναι διδάσκεται, οὔτε τὸ μὴ ὂν, τῷ μὴ εἶναι, καθάπερ παραστήσομεν. οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι. καὶ δὴ τὸ μὴ ὂν, τῷ μὴ εἶναι οὐκ ἂν διδάσκοιτο· εἰ γὰρ διδάσκεται, διδακτόν ἐστι· διδακτὸν δὲ καθεστὼς, τῶν ὄντων γενήσεται· καὶ διὰ τοῦτο ἔσται μὴ ὄν τε καὶ ὄν· οὐχὶ δέ γε δυνατόν ἐστι τὸ αὐτὸ, καὶ ὄν τε καὶ μὴ ὂν, ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν, τῷ μὴ εἶναι, διδάσκεται. τῷ τε μὴ ὄντι, οὐδὲν συμβέβηκεν· ᾧ δὲ μηδὲν συμβέβηκεν, οὐδὲ τὸ διδάσκεσθαι συμβήσεται. ἓν γάρ τι ἦν τῶν συμβεβηκότων καὶ τὸ διδάσκεσθαι. τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ διδακτόν ἐστι τὸ μὴ ὄν. καὶ μὴν τὸ διδασκόμενον[Z] φαντασίαν κινοῦν εἰς μάθησιν ἡμῖν ἔρχεται. τὸ δὲ μὴ ὂν ἀδυνατοῦν φαντασίαν κινεῖν, οὐδὲ διδακτόν ἐστιν. ἔτι δ' οὐδ' ὡς ἀληθὲς τὸ μὴ ὂν

CAP. II.

DE EO QVOD DOCETVR.

10. Atque de primo quidem ut primum diſputemus, dicimus: Si quid docetur, aut hoc quod eſt, eo quod ſit docetur: aut quod non eſt, eo quod non ſit. Sed neque hoc quod eſt, eo quod ſit, docetur: neque quod non eſt, eo quod non ſit, ut oſtendemus. Non ergo docetur aliquid. Atque quod non eſt quidem, eo quod non ſit, doceri non poteſt. Si enim docetur, eſt ejusmodi ut poſſit doceri. 11. Cùm ſit autem ejusmodi, erit ex iis quæ ſunt, & propterea erit & ens & non ens. Fieri autem non poteſt ut idem ens & non ens ſit. Non ergo docetur quod non eſt, per id quod non ſit. Et ei quod non eſt, nihil accidit. Cui autem nihil accidit, neque accidet ut doceatur. Ex iis enim quæ accidunt, unum eſt doceri. Neque hac ergo ratione doceri poteſt quod non eſt. 12. Quinetiam quod docetur, movendo phantaſiam deducitur eo ut à nobis diſcatur. Quod autem non eſt, cum non poſſit movere phantaſiam, nec ejusmodi eſt ut poſſit doceri. Præterea autem neque verum eſt id quod non eſt.

NOTÆ.

U τὰ δὲ ὡς πρὸς ἕκαστα] Ita MS. Vratiſlav. & Cizenſe, neque hic agnoſcunt verba *καθολικῶς λέγεται* quæ poſt voculam *ὡς*, editi alieno loco repetebant.

X περὶ μαθήσεως διαφωνίαν] De ratione docendi & iis quæ diſcenda eſſent, variæ ac multiplices fuere Philoſophorum ſententiæ, quibus omnibus omiſſis Sextus deinceps inſtituit diſputare nullam omnino dari diſciplinam, in quam ſententiam conferenda ſunt quæ habet libro 3. Pyrrhon. Sect. 252. ſeq. & contra Ethicos infra.

Y ἤτοι τὸ ὄν] Similis cavillatio 3. Pyrrhon. Sect. 256. ubi vide ſi placet quæ notavi.

Z καὶ μὴν τὸ διδασκόμενον] Ita legendum è MSS. pro *καὶ μή.*

Neque enim ex iis quæ non ſunt eſt verum: neque ullum verum, tanquam non ens doceri poteſt. Quod ſi nullum verum, tanquam non ens, poteſt doceri: ex iis enim quæ ſunt, eſt verum: non doceri ergo poteſt quod non eſt. 13. Si autem nullum verum docetur: quidquid docetur eſt falſum. quod quidem eſt à ratione alieniſſimum. Non ergo docetur id quod non eſt. Aut enim quod docetur, eſt verum aut falſum. Sed ut ſit quidem falſum, eſt à ratione alieniſſimum. Verum autem erat id quod eſt. Non eſt ergo id quod non eſt ejusmodi ut poſſit doceri. 14. Porro autem nec id quod eſt, eo quod ſit, eſt ejusmodi ut poſſit doceri, quandoquidem cum quæ ſunt, ex æquo omnibus appareant, omnia erunt ejusmodi ut non poſſint doceri. Cui erit conſequens ut nihil doceri poſſit. Oportet enim aliquid ſubjici ejusmodi quod non jam notum ſit, ut hoc ex eo quod jam cognoſcitur, diſcatur. Ergo neque id quod eſt, eo quod ſit docetur. 15. Similis modus dubitationis erit etiam adverſus eos, qui dicunt quod nihil aut aliquid doceatur. Si enim nihil doceatur, erit quatenus docetur aliquid: & propter hoc ipſum duo contraria, nempe nihil & aliquid, erunt, quod quidem eſt ex iis quæ non poſſunt fieri. Nihilo autem nihil accidit: quamobrem neque ut doceatur. Nam hoc quoque eſt ex iis quæ accidunt. 16. Nihil ergo neutiquam docetur. Simili ratione aliquid quoque erit ex iis quæ non poſſunt doceri. Si enim eſt ejusmodi ut doceri poſſit propterea quod eſt, nihil erit quod doctrina non indigeat. Cui erit conſequens ut nihil ſit ejusmodi ut poſſit doceri. 17. Quinetiam ſi docetur aliquid, aut docebitur per ea quæ nulla ſunt, aut per ea quæ ſunt aliqua. Atqui fieri non poteſt ut doceatur per ea quæ nulla ſunt, ea enim cogitatione minime poſſunt conſiſtere, ut volunt Stoici. Reſtat ergo ut diſcatur per aliqua, quod quidem rurſus habet dubitationem. 18. Quo modo enim ipſum quod docetur, eo ipſo docetur quatenus eſt aliquid: ita quandoquidem ea etiam ex quibus exiſtit ut diſcatur, ſunt aliqua, erunt & illa demum docenda. Et ea ratione quum nihil ſit quod poſſit doceri, diſcere quoque tollitur. 19. Et alioqui cum ex iis quæ ſunt aliquid alia quidem ſunt corpora, alia vero incorporea, oportebit ea quæ docentur

ἐστιν· οὔτε γὰρ τῶν μὴ ὄντων ἐστὶ τἀληθὲς, οὔτε τι ἀληθὲς ὡς μὴ ὂν, διδακτόν ἐστιν. 4 εἰ δὲ μηδὲν ἀληθὲς ὡς μὴ ὂν διδακτόν ἐστι· τῶν γὰρ ὄντων ἐστὶ τ' ἀληθές· ἀδίδακτον ἄρα τὸ μὴ ὄν. εἰ δὲ μηδὲν ἀληθὲς διδάσκεται, πᾶν τὸ διδασκόμενον ψεῦδός ἐστιν· ὅπερ ἀλογώτατον ὑπάρχει. οὐ τοίνυν τὸ μὴ ὂν διδάσκεται. ἤτοι γὰρ τὸ διδασκόμενον ψεῦδός ἐστιν ἢ ἀληθές. ἀλλὰ ψεῦδος μὲν, ἀλογώτατον. τὸ δὲ ἀληθὲς, ὂν ὑπῆρχεν. οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν, διδακτόν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὂν τῷ εἶναι διδακτόν ἐστιν· ἐπειδήπερ τῶν ὄντων πᾶσι φαινομένων ἐπίσης, [A] πάντα ἔσται ἀδίδακτα· ᾧ ἀκολουθήσει τὸ μηδὲν εἶναι διδακτόν. δεῖ γὰρ ὑποκεῖσθαί τι ἀδίδακτον. [B] ἵνα ἐκ τοῦ γινωσκομένου γένηται ἡ τούτου μάθησις. τοίνυν οὐδὲ τὸ ὂν, τῷ εἶναι [C] διδάσκεται. ὁ δὲ ὅμοιος τῆς ἀπορίας γενήσεται τρόπος καὶ πρὸς τοὺς ἐροῦντας τὸ, οὔ τι ἢ τὶ διδάσκεσθαι. [D] εἰ γὰρ τὸ οὔ τι διδάσκοιτο, ἔσται ᾗ διδάσκεταί τι. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ τ' ἀναντία οὔ τι καὶ τὶ ἔσται, ὅπερ ἦν τῶν ἀδυνάτων· τῷ τε οὔ τινι οὐδὲν συμβέβηκε· διὸ οὐδὲ τὸ διδάσκεσθαι. καὶ γὰρ τοῦτο τῶν συμβεβηκότων ἐστίν. οὐ τοίνυν τὸ οὔ τι διδάσκεται. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ τὶ τῶν ἀδιδάκτων γενήσεται. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο διδακτὸν ἔσται, ὅτι ἐστὶν, οὐδὲν ἀδίδακτον ἔσται. ᾧ ἕπεται, τὸ μηδὲν εἶναι διδακτόν. καὶ μὴν εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι διὰ τῶν οὔ τινῶν διδαχθήσεται, ἢ διὰ τῶν τινῶν· ἀλλὰ διὰ μὲν τῶν οὔ τινῶν οὐχ οἷόν τε διδαχθῆναι· ἀνυπόστατα γάρ ἐστι τῇ διανοίᾳ [E] ταῦτα κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς. λείπεται οὖν διὰ τῶν τινῶν γίνεσθαι τὴν μάθησιν· ὃ πάλιν ἄπορόν ἐστιν. ὥσπερ γὰρ αὐτὸ τὸ διδασκόμενον κατὰ τοῦτο διδάσκεται καθὸ τί ἐστιν· οὕτως ἐπεὶ καὶ τὰ ἐξ ὧν ἡ μάθησις, τινά ἐστι, γενήσεται διδακτά. [F] καὶ ταύτῃ μηδενὸς ὄντος διδακτοῦ, ἀναιρεῖται ἡ μάθησις. ἄλλως τε ἐπεὶ τῶν τινῶν τὰ μέν ἐστι σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα, δεήσει τὰ διδασκόμενα

N O T Æ.

A τῶν ὄντων πᾶσι φαινομένων ἐπίσης] Quæ vere ſunt, hoc ipſo ab illis, quæ non ſunt vere, diſtinguuntur, quod omnibus ſimiliter ſe offerunt, ſenſusque eorum pariter movent, vide lib. 2. Pyrrhon. Sect. 179. non igitur opus illis eſt, ut doceantur. Facile autem apparet Sextum *τῶν ὄντων* vocabulo duplici ſenſu abuti, jam pro iis quæ ſunt quocunque modo, jam pro iis quæ habent ſtabilem atque evidentem naturam.

B ἀδίδακτον] Ad omnem doctrinam requiritur 1) *τὸ γινωσκόμενον*, ſive ut 2. Pyrrhon. Sect. 257. appellat, *ὁμολογούμενον*, res nota & confeſſa ex qua aliquid docetur. 2) *ἀδίδακτον* id quod nondum edocti ſumus, ſed jam ex illo confeſſo doceri debemus. Notandum autem eſt Sextum vocabulo *ἀδιδάκτου* uti tripliciter, jam pro eo quod doceri non poteſt, jam pro eo quod non indiget doctrina, jam pro eo denique de quo nondum conſtat ſive quod edocti nondum ſumus.

C τῷ εἶναι] In MSS. *οὐδὲ τῷ εἶναι*, repetito *οὐδέ*.

D διδάσκεσθαι] Ita recte MSS. pro *διδάσκεται*.

E ἀνυπόστατα τῇ διανοίᾳ] Secundum Stoicos quos potiſſimum Sextus oppugnat, nihili nullam in mente conceptionem formare poſſumus.

F γενήσεται διδακτά] Erunt talia quæ doctrina indigeant cum tamen illis veluti jam notis doctrina ſuperſtruatur.

THN

τινὰ ὄντα, ἤτοι σώματα εἶναι, ἢ ἀσώματα· [G] οὔτε δὲ σώματα δύναται ὑπάρχειν, οὔτε ἀσώματα, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἐστί τινα διδασκόμενα.

ΚΕΦ. γ.
ΠΕΡΙ ΣΩΜΑΤΟΣ.

Τὸ μὲν οὖν σῶμα, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς Στωικοὺς οὐκ ἂν εἴη τῶν διδακτῶν. δεῖ γὰρ τὰ διδασκόμενα, λεκτὰ [H] τυγχάνειν· τὰ δὲ σώματα οὐκ ἔστι λεκτά· διόπερ οὐ διδάσκεται. εἴπερ δὲ τὰ σώματα μήτε αἰσθητά ἐστι μήτε νοητά, δῆλον ὡς οὔτε διδακτὰ γενήσεται. αἰσθητὰ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν, ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας αὐτῶν συμφανές. εἰ γὰρ σύνοδός ἐστι κατὰ ἀθροισμὸν μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἀντιτυπίας, τὸ σῶμα, ὥς φησιν Ἐπίκουρος· [I] ἢ τὸ τριχῇ διαστατόν, τουτέστι τὸ ἐκ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, καθάπερ οἱ Μαθηματικοί [K] λέγουσιν· ἢ τὸ τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας, [L] ὡς πάλιν ὁ Ἐπίκουρος, ἵνα τούτῳ διορίζῃ τὸ κενόν· ἢ ὄγκος ἀντίτυπος, [M] ὡς ἄλλοι· ὅπως δ' ἂν ἔχοι, ἐπεὶ κατὰ σύνοδον πολλῶν ἰδιωμάτων νοεῖται· ἡ δὲ πλειόνων ἐπισύνθεσις, οὐχ ἁπλῆς τινος καὶ ἀλόγου αἰσθήσεώς ἐστιν ἔργον, ἀλλὰ λογικῆς διανοίας· εἰ δὲ λογικῆς διανοίας, οὐκ ἔσται τῶν αἰσθητῶν τὸ σῶμα. κἂν αἰσθητὸν δὲ πάλιν αὐτὸ [N] ὑποθώμεθα, πάλιν ἐστὶν ἀδίδακτον. τὸ γὰρ αἰσθητὸν πάλιν ᾗ αἰσθητόν ἐστιν, οὐ διδάσκεται· [O] οὐδεὶς γὰρ λευκὸν ὁρᾶν μανθάνει, οὐδὲ γλυκέος γεύεσθαι, οὐδὲ θερμοῦ ἅπτεσθαι, οὐκ εὐώδους ὀσφραίνεσθαι· ἀλλ' ἔστι ταῦτα τῶν ἀδιδάκτων, καὶ φυσικῶς ἡμῖν προσόντων. λείπεται οὖν νοητόν τε λέγειν τὸ σῶμα, καὶ ταύτῃ διδακτόν. ὅπως δ' ἂν ἀληθὲς εἴη, σκοπῶμεν. εἰ γὰρ μήτε μῆκός ἐστι κατ' ἰδίαν τὸ σῶμα, μήτε πλάτος ἢ βάθος, τὸ δὲ ἐξ ἁπάντων νοούμενον· ἀνάγκη

quum ſint aliqua, aut eſſe corpora, aut incorporea. Non poſſunt autem eſſe corpora, nec incorporea, ut oſtendemus. Non ſunt ergo aliqua quæ docentur.

CAP. III.
DE CORPORE.

20. Atque corpus quidem, maxime ex ſententia Stoicorum, eſſe non poteſt ex iis quæ doceri poſſunt. Oportet enim ea quæ diſcuntur eſſe λεκτὰ ſive notiones. Corpora autem non ſunt ejusmodi. Quamobrem nec diſcuntur. Siquidem autem corpora nec ſub ſenſum cadunt nec ſub intelligentiam, perſpicuum eſt quod nec erunt ejusmodi ut doceri poſſint. Atque non ſunt quidem ſenſilia, ut patet ex eorum notione. 21. Nam ſi corpus eſt ex congerie magnitudinis & figuræ & reſiſtentiæ, ut tradit Epicurus: aut quod trium intervallorum ſuſcipit dimenſionem, nempe longitudinis & latitudinis & profunditatis, ut docent Mathematici: aut quod trium intervallorum disjungitur dimenſione cum reſiſtentia, ut rurſus dicit Epicurus, ut à corpore diſtinguat inane: aut reſiſtens magnitudo, ut alii. 22. Quomodocunque autem ſe habeat, quum intelligatur corpus ex congregatione multarum proprietatum: multorum autem compoſitio, non ſit opus ſimplicis alicujus & ratione carentis ſenſus, ſed ratione præditæ cogitationis: Si eſt ratione præditæ cogitationis, corpus non erit ex iis quæ cadunt ſub ſenſum. 23. Quod ſi id viciſſim poſuerimus ſenſile, erit rurſus ejusmodi ut doceri non poſſit. Rurſus enim ſenſile, quatenus eſt ſenſile, non docetur. Nemo enim diſcit videre album: neque guſtare dulce: neque tangere calidum: nec odorari odoriferum ac bene olens. ſed ea ſunt ex iis quæ doctrina non indigent & nobis adſunt naturaliter. 24. Reſtat ergo ut dicamus corpus cadere ſub intelligentiam, & ea ratione eſſe ejusmodi ut poſſit doceri. Quemadmodum autem hoc ſit verum, conſideremus. Si enim neque ſeorſum longitudo, neque latitudo aut profunditas eſt corpus, ex omnibus autem intelligitur: neceſſe eſt

NOTÆ.

G ἤτοι σώματα ἢ ἀσώματα] Eadem cavillatio, libro adverſus Ethicos.

H λεκτά] Quæ docentur, oportet λεκτοῖς ſive notionibus comprehendi, λεκτὰ autem quatenus ſignificationem ſententiæ mente comprehendendam innuunt, inter res incorporeas referebant Stoici, de quo vide quæ dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 81. & 104. infra Sect. 28. & lib. 2. contra Log. Sect. 12.

I ὥς φησιν Ἐπίκουρος] Etiam in lib. adverſus Phyſicos, Sextus narrat corpus ex Epicuri ſententia *κατὰ ἀθροισμὸν σχήματός τε καὶ μεγέθους καὶ ἀντιτυπίας καὶ βάρους νενοῆσθαι, ex congerie figuræ, magnitudinis, reſiſtentiæ* (ſeu ſoliditatis atque impenetrabilitatis) *& gravitatis intelligi.* Confer Gaſſendum de Phyſiologia Epicuri p. 95. *βάρος* autem quod & hoc loco & adverſus Phyſicos omittit Sextus, memorat etiam III. Pyrrhon. Sect. 152.

K ὥσπερ οἱ Μαθηματικοί] Infra libro adverſus Geometras Sect. 19. & 93. & contra Phyſicos & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 30.

L μετὰ ἀντιτυπίας] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 39. 126. & 152. & contra Ethicos. Galenus ſive quisquis auctor *φιλοσόφου ἱστορίας.* capite *περὶ σωμάτων.* Per ſoliditatem vero ſive impenetrabilitatem ac reſiſtendi vim corpus à vacuo diſtinguitur, quod & ipſum eſt longum latum ac profundum, ſed eſt *ἀναφὲς* & *ἀντιτυπίᾳ* caret.

M ὄγκος ἀντίτυπος] Plutarch. III. 12. de placitis Philoſophor. atque ita videtur etiam legendum apud Stobæum p. 32. Eclog. Phyſ. pro *ἴσον ἀντίτυπον.*

N αὐτό] Ita recte MS. Cizenſe pro *αὐτῷ.*

O οὐ διδάσκεται] Non indiget doctrina, quod per ſenſus jam eſt evidens.

cum omnia ſint incorporea, id etiam quod ex eis conſtat, eſſe incorporeum, non corpus. 25. Propterea autem doceri quoque non poteſt, quod qui intelligit corpus quod ex his conſtat, debet prius ea ipſa intelligere, ut illa quoque poſſint intelligi. Aut enim ea intelliget per ſenſuum incurſionem: aut per tranſitum ab incurſione. Sed neque per incurſionem ſenſuum, ſunt enim incorporea. Incorporea enim non apprehendimus per incurſionem, cum contactu ſemper fiat quæ in ſenſu fit apprehenſio. Porro autem nec per tranſitum ab incurſione, cum nihil habeant ſenſile à quo tranſeundo ea poſſint intelligi. Cum ergo nec ea ex quibus conſtat corpus, poſſimus intelligere, plane nec id poterimus docere. 26. Sed de corporis quidem intelligentia & ſubſtantia, accuratius meminimus in Scepticis. Nunc autem relictis his argumentis, illud dicamus, Corporum in ſupremo genere duplex eſt differentia. Ex iis enim alia quidem ſunt ſenſilia: alia vero cadunt ſub intelligentiam. Atque ſi id quod docetur eſt corpus, omnino vel intelligentia percipi poteſt vel eſt ſenſile. 27. Sed neque poteſt eſſe ſenſile, propterea quod ex æquo omnibus debeat apparere & eſſe evidens: neque percipi poteſt intelligentia, propterea quod ſit obſcurum & incertum, & de eo ipſo, re nondum dijudicata, apud omnes Philoſophos ſit non levis controverſia: aliis quidem affirmantibus id eſſe atomum nec poſſe dividi, aliis vero dividi poſſe: & ex iis quidem qui dicunt eſſe dividuum, aliis quidem cenſentibus id dividi in infinitum: nonnullis autem in minimum & quod nullas habet partes. Non eſt ergo corpus ejuſmodi ut doceri poſſit. 28. Sed nec incorporeum. Quodcunque enim incorporeum dicas doceri, ſive ideam Platonicam, ſive quod apud Stoicos dicitur λεκτὸν, ſive locum, aut inane, aut tempus, aut aliquid ejuſmodi (ne temere aliquid dicamus de eorum ſubſtantia, nec in aliis alias in in tranſitu perſequamur conſiderationes, oſtendentes unumquodque non poſſe conſiſtere) id quod aperte quidem inquiritur, &

πάντων ἀσωμάτων ὄντων, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν συστὰν, ἀσώματον νοεῖν, καὶ οὐ σῶμα. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀδίδακτον, πρὸς τῷ τὸν νοοῦντα τὸ ἐκ τούτων συνεστὼς σῶμα, πρότερον ὀφείλειν αὐτὰ ταῦτα νοεῖν, ἵνα κἀκεῖνα δυνατὸν ᾖ νοεῖν. ἢ γὰρ περιπτωτικῶς αὐτὰ νοήσει, ἢ κατὰ μετάβασιν ἀπὸ περιπτώσεως. οὔτε δὲ περιπτωτικῶς, ἀσώματα γάρ ἐστι, καὶ τῶν ἀσωμάτων οὐκ ἀντιλαμβανόμεθα περιπτωτικῶς, P ἀεὶ κατὰ θίξιν γινομένης τῆς περὶ τὴν αἴσθησιν ἀντιλήψεως· καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ μετάβασιν ἀπὸ περιπτώσεως, τῷ μηδὲν ἔχειν αἰσθητὸν, ἀφ' οὗ μετιών τις ποιήσεται τούτων ἐπίνοιαν. τοίνυν οὐδὲ τὰ ἐξ ὧν τὸ σῶμα, νοεῖν δυνάμενοι, πάντως οὐδὲ διδάσκειν τοῦτο ἰσχύσομεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοῦ σώματος νοήσεώς τε καὶ ὑποστάσεως, ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς Q ὑπεμνήσαμεν ἀκριβέστερον. νυνὶ δὲ ἀποστάντες τούτων τῶν ἐλέγχων, ἐκεῖνο λέγωμεν· ὅτι τῶν σωμάτων κατὰ τὸ ἀνωτάτω διττή τίς ἐστι διαφορά· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν αἰσθητὰ καθέστηκε, τὰ δὲ νοητά. καὶ εἰ τὸ διδασκόμενόν ἐστι σῶμα, πάντως ἤτοι νοητόν ἐστιν, ἢ αἰσθητόν· ἀλλ' οὔτε αἰσθητὸν εἶναι δύναται, διὰ τὸ πᾶσιν ἐπίσης ὀφείλειν φαίνεσθαι, καὶ πρόδηλον ὑπάρχειν· οὔτε νοητὸν, διὰ τὸ ἀδηλεῖσθαι, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀνεπικρίτως διαφωνεῖσθαι παρὰ πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις· τῶν μὲν, ἄτομον τοῦτο λεγόντων ὑπάρχειν· τῶν δὲ, τμητόν· καὶ τῶν τμητὸν φαμένων εἶναι, ἐνίων μὲν εἰς ἄπειρον R τέμνεσθαι τοῦτο ἀξιούντων, ἐνίων δὲ εἰς ἐλάχιστον καὶ ἀμερὲς καταλήγειν. οὐκ ἄρα διδακτόν ἐστι τὸ σῶμα, καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἀσώματον. πᾶν γὰρ καὶ ὁποῖον ἄν τις ἀσώματον λέγῃ διδάσκεσθαι, ἐάν τε τὴν Πλατωνικὴν ἰδέαν, ἐάν τε τὸ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς λεκτὸν, S ἐάν τε τόπον, ἢ κενὸν ἢ χρόνον ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, (ἵνα μηδὲν προπετὲς περὶ τῆς ὑποστάσεως αὐτῶν λέγωμεν, μηδ' ἑτέρας σκέψεις ἐν ἑτέραις διεξοδεύωμεν παριστάντες T τὸ ἀνυπόστατον ἑκάστου·) ὃ προδήλως μὲν ἐπιζητεῖται, καὶ

N O T Æ.

P οὐκ ἀντιλαμβανόμεθα περιπτωτικῶς] Hæc conjungenda ſunt, ut etiam fecit interpres & MS. Cizenſe. Male in editis erat inter hæc verba interpunctio.

Q ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς] Quanquam in hoc ipſo opere lib. 1. adverſus Phyſicos prolixius noſter de corpore diſputat, videri tamen incertum alicui poſſit an per Σκεπτικὰ ὑπομνήματα diverſum ab hoc, & quod pridem intercidit, ab eo intelligatur. Nam quando hoc opus præſens quod præ manibus habemus laudat, vocare ſolet ἀντιῤῥήσεις, ut infra Sect. 35. ἐν ταῖς πρὸς τοὺς Φυσικοὺς ἀντιῤῥήσεσι.

R ἐνίων μὲν εἰς ἄπειρον] Nota veteres etiam Philoſophos quosdam ut Stoicos in hanc veniſſe ſententiam, quod corpus in infinitum dividi poſſit, uti noſtra ætate viri aliqui acutiſſimi contendunt, quod aliis videtur vel maxime ſenſui & rationi repugnare. Præ cæteris illam opinionem oppugnavit Jordanus Brunus Nolanus libro de minimi exiſtentia. Ab illa ſententia alienus etiam olim fuit Epicurus, & quotquot ante eum vel ipſius exemplo ex individuis & nulli ſecabilibus corpuſculis conſiſtere omnia ſtatuerunt. Stoici demonſtrationibus Geometricis nitebantur quorum hypotheſes qui admittit concluſiones admittere cogitur. Epicuro Phyſicæ demonſtrationes præplacebant.

S τὸ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς λεκτόν] Jam ad Sect. 10. notavi, λεκτὰ à Stoicis habita eſſe pro incorporeis, quod conſtat etiam de loco, & tempore, vacuoque. Vide Laërtium VII. 140. ſeq. & noſtrum infra lib. adverſus Ethicos.

T διεξοδεύωμεν παριστάντες] Ita MSS. Vratislav. & Ciz. pro διεξοδεύσωμεν περιστάντες.

ἐστ

ἔς τ᾽ ἂν ὕδωρ [U] τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

ζητήσεται παρὰ τοῖς δογματικοῖς, τῶν μὲν εἶναι ταῦτα διαβεβαιουμένων, τῶν δὲ μὴ εἶναι, τῶν δὲ ἐπεχόντων· τὸ δὲ, τὰ ἔτι ἐπίδικα, καὶ ἐν μετεώροις ἀμφισβητήσεσι [X] κείμενα, ὡς σύμφωνα καὶ ὁμόλογα διδάσκεσθαι λέγειν, τῶν ἀτόπων ἐςίν. εἰ οὖν τῶν ὄντων τὰ μέν ἐςι σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα· δέδεικται [Y] δὲ οὐδέτερα τούτων διδασκόμενα· οὐδὲν διδάσκεται. ἐπιχειρητέον δὲ καὶ οὕτως· εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι ἀληθές ἐςιν [Z] ἢ ψεῦδος. οὔτε δὲ ψεῦδος διδακτόν ἐςιν, ὡς αὐτόθεν ὁμόλογον· οὔτε ἀληθές. τὸ γὰρ ἀληθὲς, ἄπορον, ὡς ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι [A] δέδεικται. καὶ τῶν ἀπόρων οὐκ ἔςι μάθησις. οὐκ ἄρα ἔςι τὶ τὸ διδασκόμενον. καθόλου τε, εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι τεχνικόν ἐςιν [B] ἢ ἄτεχνον. καὶ ἄτεχνον μὲν ὂν, οὐκ ἔςι διδακτόν. τεχνικὸν δὲ, ἅπερ καθέςηκεν αὐτόθεν μὲν φαινόμενον, οὔτε τεχνικόν ἐςιν οὔτε διδακτόν. ἄδηλον δὲ καθεςὼς, διὰ τὸ ἀδηλεῖσθαι, πάλιν ἐςὶν ἀδίδακτον· ᾧ συναναιρεῖται καὶ ὁ διδάσκων, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὃ διδάξει ἢ ἄδηλόν ἐςιν· ὅ, τε μανθάνων, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὃ μάθῃ. ὅμως γοῦν καὶ περὶ ἑκατέρου τούτων κατ᾽ ἰδίαν ἐπιλθόντες ἀπορήσομεν.

Donec lympha fluet, procera arborque virescet,

inquiretur apud Dogmaticos: aliis quidem ea eſſe confirmantibus: aliis vero non eſſe: aliis autem ſuſtinentibus aſſenſionem. & quæ ſunt adhuc controverſa & in ſuſpenſis verſantur dubitationibus, dicere ea doceri tanquam certa & quæ ſint extra omnem controverſiam, eſt abſurdum. 29. Si ergo ex iis quæ ſunt, alia quidem ſunt corporea, alia vero incorporea: oſtenſum eſt autem neutra eorum doceri: Nihil docetur. Sic eſt etiam argumentandum. Si docetur aliquid, eſt verum aut falſum. Non eſt autem falſum ejusmodi ut poſſit doceri, ut per ſe fateri res jubet: Neque verum. Verum enim eſt dubium, ut oſtenſum eſt in Commentariis Scepticis. Dubia autem diſci non poſſunt. 30. Non eſt ergo aliquid quod docetur. Ut ſummatim autem dicam, Si aliquid docetur, aut eſt artificioſum, aut caret arte. Atque ſi arte quidem caret, doctrina haud indiget. Sin autem ſit artificioſum, eo ipſo quod per ſe eſt evidens, ne artificioſum quidem eſt, nec opus eſt ut doceatur. Quod ſi ſit obſcurum incertumque, rurſus propter obſcuritatem & quod non ſit evidens, non poteſt doceri. Cum quo etiam ſimul tollitur is qui docet, propterea quod non habeat quod ſit docturus: & is qui diſcit, propterea quod non habeat quod diſcat. Et tamen de utroque eorum ſeorſum tractantes dubitabimus.

ΚΕΦ. δ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΜΑΝΘΑΝΟΝΤΟΣ.

Εἰ γάρ ἐςί τις τούτων, ἤτοι ὁ ἄτεχνος τὸν ὁμοίως ἄτεχνον διδάξει, ἢ ὁ τεχνίτης τὸν ὁμοίως τεχνίτην· ἢ ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην· ἢ ἀνάπαλιν. οὔτε δὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον δύναται διδάσκειν, ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλὸν [C] ὁδηγεῖν· οὔτε ὁ τεχνίτης ὁμοίως τὸν τεχνίτην. οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν ἐδεῖτο μαθήσεως. καὶ οὐ μᾶλλον οὗτος ἐκείνου, ἢ ἐκεῖνος τούτου χρείαν ἔχει πρὸς τὸ μανθάνειν, τοῖς ἴσοις περιουσιαζόμενοι· οὔτε ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην. ὅμοιον γὰρ ὡς εἴ τις λέγοι τὸν βλέποντα ὑπὸ τοῦ πεπηρωμένου ὁδηγεῖσθαι. καὶ γὰρ ὁ ἄτεχνος

CAP. IV.

DE EO QUI DOCET, ET EO QUI DISCIT.

31. NAM ſi eſt aliquis eorum, aut arte carens docebit eum qui ſimiliter caret arte: aut artifex eum qui eſt ſimiliter artifex: aut contra. Sed neque qui arte caret, docere poteſt eum qui caret arte, ut neque cœcus poteſt cœcum ducere: neque artifex ſimiliter eum qui eſt artifex. neuter enim eorum opus habet ut diſcat. Nec hic magis illo, quam hoc ille opus habet ad diſcendum, quum ſint pares utriusque facultates. Neque is qui arte caret, artificem. 32. Perinde enim eſſet ac ſi quis diceret videntem duci ab cœco. Nam qui arte caret, ad artis

N O T Æ.

U ἔς τ᾽ ἂν ὕδωρ] Verſus ſæpe noſtro uſurpatus, ut dixi ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 37. Pro ἔς τ᾽ ἂν, MS. Ciz. εἴτ᾽ ἂν, male.

X ἐν μετεώροις ἀμφισβητήσεσι] μετέωρος ſonat ſuſpenſum & incertum inſtar nubium, ita Scholiaſtes Hermogenis p. 192. μετεώρου οὔσης τῆς δίκης, *lite dubia.* Scholiaſtes Euripidis Oreſte v. 1537. μετεωρίζεται δὲ τὴν γνώμην ὁ χορός, *dubius hæret.* Eodem ſenſu Chriſtus in precibus vetat μετεωρίζεσθαι Luc. XII. 29.

Y δέδεικται] Ita recte MSS. pro δεδεῖχθαι.

Z ἤτοι ἀληθές ἐςιν] Eadem cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 253. & infra adverſus Ethicos.

A ὡς ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι] Ut jam ad Sect. 26. monui, non plane certum an aliud opus ſuum deperditum innuat Sextus, quanquam Verum nullum dari diſputat non modo lib. 2. adverſus Logicos Sect. 3. ſeq. ſed etiam lib. 2. Pyrrhon. Sect. 85. ſeq.

B ἤτοι τεχνικόν ἐςι] Eadem cavillatio lib. adverſus Ethicos. ἤτοι pro ἢ repoſui è MSS. & καθόλου τε pro καθόλου δέ.

C ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλόν] Idem fuit lib. 3. Pyrrhon. Sect. 259. ubi dicta ſi placet vide.

caligans præcepta, non poſſet ea docere quæ plane non novit, & artifex præceptorum artis peritus ac perſpicax non indigebit doctore. 33. Reſtat ergo ut artifex dicatur doctor ejus qui caret arte, quod quidem eſt abſurdius prioribus. Nam nos Sceptico diſputandi more non minus in dubium vocamus dari artificem, quam artis præcepta ac theoremata. & qui caret arte, neque quando eſt arte carens, poteſt fieri artifex: neque quando eſt artifex, adhuc fit artifex, ſed eſt. 34. Nam cum eſt quidem arte carens, ſimilis eſt ei qui eſt ab ortu cœcus aut ſurdus. & quomodo iſte à natura non ita eſt comparatus ut ad colorum aut vocis unquam veniat cogitationem: ita neque qui caret arte, quatenus eſt arte carens, occœcatus & obſurdeſcens ad artis præcepta, eorum ullum poteſt videre aut audire. Et cum effectus fuerit artifex, non amplius docetur, ſed eſt doctus. 35. Traducendæ autem ſunt dubitationes ex iis quæ ſumus argumentati de Mutatione & Affectione, & Ortu & Interitu, in contradictionibus adverſus Phyſicos. Nunc autem concedamus iis qui diſciplinas profitentur, eſſe rem aliquam quæ docetur, & eſſe aliquem qui docet: ſimiliter & eum qui diſcit, atque deinceps exigamus viam ac modum diſcendi. 36. Exiſtit enim doctrina aut evidentia aut oratione. Sed ex his, evidentia quidem eſt in iis quæ oſtendi poſſunt: quod autem oſtendi poteſt, manifeſto apparet. Quod autem manifeſto apparet, quatenus apparet, ut communiter poſſit ab omnibus apprehendi, eſt ejusmodi ut doceri non poſſit. Non enim quod re ipſa poteſt oſtendi, eſt ejusmodi ut poſſit doceri, ſive doctrina indigeat. Quod ergo evidenter oſtendi poteſt, non poteſt doceri. 37. Oratio autem aut ſignificat, aut non ſignificat. Et nihil quidem ſignificans, ne alicujus quidem eſt magiſtra ac docens aliquem. Significans autem, aut natura ſignificat aliquid, aut ex inſtituto ac impoſitione. Et natura quidem non ſignificat, propterea quod non omnes Græci omnes intelligant barbaros, & barbari Græcos, aut Græci Græcos, aut

πρὸς τὰ τεχνικὰ τῶν θεωρημάτων πεπηρωμένος, οὐκ ἂν δύναιτό τινα διδάσκειν, ἃ μηδὲ τὴν ἀρχὴν οἶδε. καὶ ὁ τεχνίτης διαβλέπων ἐν τοῖς τεχνικοῖς θεωρήμασι, καὶ γνῶσιν αὐτῶν ἐσχηκὼς, οὐ δεήσεται τοῦ διδάξαντος. λείπεται οὖν τὸν τεχνίτην τοῦ ἀτέχνου διδάσκαλον εἶναι λέγειν, ὃ τῶν προτέρων ἐστὶν ἀτοπώτερον. ὅ, τε γὰρ τεχνίτης συνηπόρηται ἡμῖν τοῖς τῆς τέχνης θεωρήμασιν ἐν τῷ Σκεπτικῷ τόπῳ. [D] ὅ, τε ἄτεχνος οὔτε ὅτε ἐστὶν ἄτεχνος, δύναται γενέσθαι τεχνίτης, οὔτε ὅτε ἐστὶ τεχνίτης, ἔτι γίνεται τεχνίτης, ἀλλ᾽ ἔστιν. ἄτεχνος μὲν γὰρ ὢν, ὅμοιός ἐστι τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ ἢ κωφῷ. καὶ ὃν τρόπον οὗτος οὐδέποτε ἢ εἰς χρωμάτων [E] ἢ εἰς φωνῶν ἔννοιαν ἐλθεῖν πέφυκεν· οὕτως οὐδὲ ὁ ἄτεχνος ἐφ᾽ ὅσον [F] ἐστὶν ἄτεχνος, τετυφλωμένος καὶ κεκωφωμένος πρὸς τὰ τεχνικὰ θεωρήματα, οὔτε ἰδεῖν οὔτε ἀκοῦσαί τι τούτων οἷός τε ἐστί· τεχνίτης τε γενόμενος, οὐκέτι διδάσκεται, ἀλλὰ δεδίδακται. μετακτέον δὲ τὰς ἀπορίας ἐκ τῶν περὶ μεταβολῆς καὶ πάθους, [G] γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς [H] προεγκεχειρημένων ἡμῖν, ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φυσικοὺς ἀντιῤῥήσεσι. τὰ δὲ νῦν συγχωρήσαντες τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων [I] εἶναί τι τὸ διδασκόμενον πρᾶγμα, καὶ εἶναί τινα τὸν ὑφηγούμενον, ὡσαύτως δὲ καὶ [K] τὸν μανθάνοντα· τὸ μετὰ τοῦτο ἀπαιτῶμεν τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. ἢ γὰρ ἐναργείᾳ [L] γίνεται ἢ λόγῳ τὰ τῆς διδασκαλίας. ἀλλὰ τούτων ἡ μὲν ἐνάργεια τῶν δεικτικῶν ἐστι· τὸ δὲ δεικτὸν, φαινόμενον· τὸ δὲ φαινόμενον, ᾗ φαίνεται, κοινῶς πᾶσι ληπτόν· τὸ δὲ κοινῶς πᾶσι ληπτὸν, ἀδίδακτον· οὐκ ἄρα τὸ ἐναργείᾳ δεικτὸν, διδακτόν. ὁ δὲ λόγος ἤτοι σημαίνει, ἢ οὐ σημαίνει. καὶ μηδὲν μὲν σημαίνων, οὐδὲ διδάσκαλος τινός ἐστι· σημαίνων δὲ, ἤτοι φύσει τι σημαίνει, [M] ἢ θέσει· καὶ φύσει μὲν οὐ σημαίνει, διὰ τὸ μὴ πάντας πάντων ἀκούειν, Ἕλληνας βαρβάρων καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων, ἢ Ἑλ-

NOTÆ.

D ἐν τῷ Σκεπτικῷ τόπῳ] An *τρόπῳ*? Senſus autem hujus loci eſt quem in verſione expreſſi, Sceptico diſputandi more non minus in dubium vocari, an detur artifex, quam an dentur artis theoremata ſive præcepta. Sed ſunt etiam Scepticis veluti Rhetoribus ſui quidam communes loci, de quibus fuſe lib. 1. Pyrrhon.

E οὐδέποτε ἢ εἰς χρωμάτων] Confer lib. 3. Pyrrhon. Sect. 264. & lib. contra Ethicos.

F ἐφ᾽ ὅσον] MS. Vratislav. unico vocabulo, *ἐφόσον*; ut paulo ante *κατιδίαν*, & mox viciſſim *οὐκ ἔτι* pro *οὐκέτι* & Sect. 54. *οὐδὲ μία* pro *οὐδεμία*, cujus generis plura etiam ad libros Pyrrhonianarum inſtitutionum obſervare me memini. Etiam *καταστέρνων* infra Sect. 42. & *τέτεστι* Sect. 47. *μηδεμίαν* 61. &c.

G περὶ μεταβολῆς καὶ πάθους] Lib. 1. contra Phyſicos & 3. Pyrrhon. Sect. 102. ſeq.

H γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς] Lib. 2. contra Phyſicos & 3. Pyrrhon. Sect. 109. ſeq.

I τοὺς ἀπὸ μαθημάτων] Hoc loco non minus laxe vocabulum hoc accipitur, quam in titulo horum librorum adverſus Mathematicos, ut humaniorum diſciplinarum quarumcunque Doctores illo comprehendantur. Sic infra Sect. 38. *ὡς οὐδὲ μάθημα, οὐδὲ ὁ μαθήματος προεστώς.* & *πρὸς πάντας μαθηματικούς.*

K ὡσαύτως δὲ καὶ] Ante hæc verba in MSS. præmittitur titulus: *περὶ τρόπου μαθήσεως.* Vocula *καὶ* in editis exciderat. In iiſdem male erat comma ante *μετὰ τοῦτο.*

L ἢ γὰρ ἐναργείᾳ] Ita legendum, uti etiam mox agnoſcit MS. Vratislav. & Ciz. non *ἐνεργείᾳ*. Eundem errorem notavi 3. Pyrrhon. Sect. 266. Sed in libro adverſus Ethicos recte ſemper *ἐναργείᾳ* habebant etiam editi.

M φύσει μὲν οὐ σημαίνει] Vide ſi placet notata ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 214.

λῆνας Ἑλλήνων ἢ βαρβάρους βαρβάρων. θέσει δὲ εἴπερ σημαίνει, δῆλον ὡς οἱ μὲν προκατειληφότες τὰ καθ' ὧν αἱ λέξεις κεῖνται, καὶ ἀντιλήψονται τούτων· οὐ τὸ ἀγνοούμενον ἐξ αὐτῶν διδασκόμενοι· τὸ δ' ὅπερ ᾔδεισαν, ἀνανεούμενοι. οἱ δὲ χρῄζοντες τῆς τῶν ἀγνοουμένων μαθήσεως· οὐκέτι. εἰ οὖν οὔτε τὸ διδασκόμενόν ἐστιν, οὔτε ὁ διδάσκων, οὔτε ὁ μανθάνων, οὔτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως· δῆλον ὡς οὐδὲ μάθημα, οὐδὲ ὁ μαθήματος προεστώς. ἀλλ' ἐπεὶ οὐ καθολικὴν μόνον [N] πρὸς πάντας τοὺς μαθηματικοὺς ὑπεσχόμεθα ποιήσασθαι τὴν ἀντίρρησιν, ἀλλὰ καὶ ἰδικωτέραν πρὸς ἕκαστον, ὑποτιθέμενοι τὸ εἶναί τι μάθημα, καὶ δυνατὴν ὑπάρχειν τὴν μάθησιν, σκοπῶμεν εἰ καὶ τὸ ἑκάστου μαθήματος ἐπάγγελμα δυνατόν ἐστι, λαμβάνοντες πρὸς τοὺς ἐλέγχους μὴ πάντα τὰ παρὰ τοῖς ἐλεγχομέναις λεγόμενα· τοῦτο γὰρ σὺν τῷ περισκελεῖ καὶ ἀμέθοδον, ἐπεὶ τάχα καὶ ἀδύνατόν ἐστι· μήτε δ' ἐκ πάντων τὰ ὁποιαοῦν· τοῦτο γὰρ ἴσως οὐδὲ καθικνεῖται αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ, ὧν ἀναιρουμένων [O] συναναιρεῖται πάντα. καὶ ὃν τρόπον οἱ πόλιν λαβεῖν σπεύδοντες, ἐκείνων μάλιστα ἐγκρατεῖς γίνεσθαι σπουδάζουσιν, ὧν ἁλόντων καὶ ἡ πόλις ἑάλωκεν· οἷον, τείχη καθαιροῦντες, ἢ στόλον ἐμπιπράντες, ἢ τὰς εἰς τὸ ζῆν ἀφορμὰς ἀποκλείοντες. οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων διαγωνιζόμενοι, τὸ αὐτὸ πειράζωμεν, [P] ἐξ ὧν αὐτοῖς σώζεται τὰ πάντα. οἷον ἢ ἀρχὰς, ἢ τὰς ἐκ τῶν ἀρχῶν καθολικὰς μεθόδους, ἢ τὰ τέλη. ἐν τούτοις γὰρ, ἢ ἐκ τούτων, συνίσταται [Q] πᾶν μάθημα.

barbari barbaros. 38. Ex inſtituto autem & impoſitione ſi ſignificat, eſt perſpicuum, quod ii quidem qui anticiparunt ea quibus impoſitæ fuerunt dictiones, ea etiam apprehendent, non ex eis docti id quod ignorabatur, ſed id quod ſciebant renovantes. Non itidem autem ii qui opus habent ut diſcant ea quæ ab illis ignorantur. Si ergo neque eſt quod docetur, neque qui docet, neque qui diſcit, neque modus diſcendi: eſt perſpicuum quod neque eſt diſciplina, neque qui præſit diſciplinæ. 39. Sed quoniam non ſolum univerſe & in genere polliciti ſumus nos eſſe dicturos adverſus omnes qui profitentur diſciplinas: ſed etiam privatim ac ſeparatim adverſus unamquamque: nos ponentes eſſe aliquam diſciplinam, & poſſe fieri ut diſcatur, conſideremus an ſingularum diſciplinarum poſſit ſubſiſtere profeſſio: Neque omnia ad refellendum ſumemus, quæ ab iis quos oppugnamus docentur: hoc enim cum eo quod eſt aſperum ac moleſtum, abhorret quoque à methodo, ac fortaſſe etiam fieri non poteſt. 40. Neque qualiacunque ex omnibus: hoc enim fortaſſe non ſufficeret; ſed ea quibus everſis, ſimul omnia tolluntur. & quomodo qui oppidum conantur capere, in eo ſtudium & operam ponunt ut iis potiantur, quibus captis oppidum quoque captum ſit, ut qui muros diruant, aut claſſem incendant, aut commeatus intercludant. Ita nos quoque adverſus eos depugnantes qui profitentur diſciplinas, idem tentemus adverſus ea ex quibus eis ſalva ſunt omnia, nempe vel principia, vel univerſales methodos quæ deducuntur ex principiis, vel fines. In his enim vel ex his conſtat omnis diſciplina.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦ. α΄.

ΠΡΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥΣ. [R]

Ἄρχέτω δὲ ἡμῖν εὐθὺς ἡ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ζήτησις. πρῶτον μὲν, ἐπείπερ ἀπὸ νηπιότητος σχεδὸν καὶ ἐκ πρώτων σπαργάνων γραμματικῇ παραδιδόμεθα· ἔστι δὲ αὕτη οἷον ἀφετήριόν τι πρὸς τὴν τῶν ἄλλων μάθησιν. εἶθ' ὅτι παρὰ πάσας θρασύνεται τὰς ἐπιστήμας, σχεδόν τι τὴν τῶν Σειρήνων ὑπόσχεσιν ὑπισχνουμένη. ἐκεῖ-

LIBER I.

CAP. I.

ADVERSUS GRAMMATICOS.

41. STATIM itaque familiam ducat nobis diſquiſitio adverſus Grammaticos. Primum quidem, quoniam propemodum ab infantia & ab ipſis incunabulis tradimur Grammaticæ. Ea enim eſt ex qua velut ex carceribus quibuſdam emittimur ad alias diſciplinas diſcendas. Deinde quod ſupra omnes gloriatur ſcientias, idem fere promittens quod Sirenes. 42. Nam illæ quidem

NOTÆ.

N *μόνον*] Ita MSS. pro *μόνην*.

O *ὧν ἀναιρουμένων*] Ita recte MSS. pro *τῶν*.

P *πειράζωμεν*] Ita MSS. & interpres, pro *πειράζομεν*.

Q *συνίσταται*] Ita MSS. Vratislav. & Ciz. pro *συνίστατο*.

R *πρὸς Γραμματικούς*] Hunc librum Sexti publicis pridem prælectionibus confutavit Caſpar Barlæus, ut colligas ex Voſſii Ariſtarcho, lib. 1. cap. 3. ubi ait ſe ſperare publici juris futura illa, quæ fuſe ille contra Scepticos Grammaticam oppugnantes diſſeruerit. Nonnulla etiam oppugnat Voſſius ipſe tum laudato in opere, tum in Arte Hiſtorica. Mihi non propoſitum eſt cavillationes Sexti omnes confutare, ſed ad MSS. Codices caſtigatum explanare hunc ſcriptorem atque illuſtrare ut intelligi ab omnibus poſſit. Porro Codices MSS. U. & Ciz. libros & capita non adnumerant, itaque in illis hic titulus *βιβλίον πρῶτον κεφ. α.* deſideratur.

gnaræ hominem eſſe ſciſcitandi & audiendi cupidum, & magnum veritatis deſiderium eſſe illius pectori inſitum, non ſolum divinis cantibus ſe præternavigantes eſſe delinituras, ſed ipſos rerum quoque docturas cognitionem pollicentur. Dicunt enim,

Huc age percelebris Græcorum gloria Ulyſſes,
Siſte ratem, vox noſtra tuas pertingat ut aures.
Hac prius haud ulli transgreſſa eſt cærula puppis,
Oris quam audierit dulciſſima carmina noſtri.
Is latus vero & diſcens permulta receſſit,
Scimus enim Troum & Danaum quoscunque labores,
Quos magna in Troja nutu ſubiere Deorum,
Atque alma in terra ſcimus quæcunque geruntur.

43. Grammatica autem cum eo quod fabulas exponere & hiſtorias, etiam uſum dijudicare dialectorum, atque in artis præceptis atque lectionum varietate tradere utilia ſe jactat, audientibus hoc magnum ſui affert deſiderium. Sed ne à foribus, quod dicitur, aberrare videamur, oſtendendum eſt quot ſint Grammaticæ, & de quanam ex iis ſit nobis propoſitum quærere.

ναι μὲν γὰρ εἰδῦαι ὅτι φύσει φιλοπευθής ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ πολὺς αὐτῷ κατὰ στέρνων τῆς ἀληθείας ἵμερος ἐντέτηκεν, οὐ μόνον θεσπεσίοις μέλεσι [S] κηλήσειν τοὺς παραπλέοντας ὑπισχνοῦνται, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄντα αὐτοὺς διδάξειν. φασὶ γάρ, [T]

δεῦρ' ἄγ' ἰὼν πολύαιν' Ὀδυσεῦ μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,
νῆα κατάστησον, ἵνα νωιτέρην [U] ὄπ' ἀκούσῃς.
οὐ γάρ πώ τις τῇδε παρέπλω [X] νηῒ μελαίνῃ,
πρίν γ' ἡμέων μελίγηρυν ἀπὸ στομάτων ὄπ' ἀκούσῃ·
ἀλλ' ὅγε τερψάμενος νεῖται καὶ πλείονα εἰδώς.
ἴδμεν γάρ τοι πάνθ' ὅσ' ἐνὶ Τροίῃ εὐρείῃ
Ἀργεῖοι Τρῶές τε θεῶν ἰότητι μόγησαν.
ἴδμεν δ' ὅσσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.

ἡ δὲ γραμματικὴ σὺν τῷ τὰ ἐκ τῶν μύθων τε καὶ ἱστοριῶν λόγῳ, διορίζειν καὶ τὸ περὶ τὰς διαλέκτους καὶ τεχνολογίας καὶ ἀναγνώσεις πραγματικὸν [Y] αὐχοῦσα, πολὺν ἑαυτῆς ἐργάζεται τοῖς ἀκούουσι πόθον. ἀλλ' ἵνα μὴ παρὰ θύραν πλανᾶσθαι δοκῶμεν, ὑποδεικτέον πόσαι τε εἰσὶ γραμματικαί, καὶ περὶ τίνος αὐτῶν πρόκειται ζητεῖν.

CAP. II.
QVOT MODIS DICITVR GRAMMATICA.

44. GRAMMATICA ergo, diverſa ſignificatione, & communiter accipitur, & proprie. Ac communiter quidem, pro cognitione cujusmodicunque literarum, ſeu Græcarum, ſeu barbararum: quam Grammatiſticen appellare conſuevimus. Proprie autem eſt perfecta illa & abſoluta, & qualis fuit elaborata ſtudio ac diligentia Cratetis Mallotæ, & Ariſtophanis & Ariſtarchi. 45. Videtur autem utraque ex quadam notatione ejusdem nominis eſſe appellata. Prior enim à literis quibus ſignamus voces articulatas. Poſterior autem fortaſſe quidem, ut nonnulli cenſuerunt, ut diſtinguere-

ΚΕΦ. β'.
ΠΟΣΑΧΩΣ ΛΕΓΕΤΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

ΓΡαμματικὴ τοίνυν λέγεται κατὰ ὁμωνυμίαν κοινῶς τε καὶ ἰδίως. καὶ κοινῶς μέν, ἡ τῶν ὁποιωνδηποτοῦν γραμμάτων εἴδησις, ἐάν τε Ἑλληνικῶν, ἐάν τε βαρβαρικῶν, ἣν συνήθως γραμματιστικὴν [Z] καλοῦμεν· ἰδιαίτερον δὲ ἡ ἐντελής, [A] καὶ τοῖς περὶ Κράτητα τὸν Μαλλώτην, Ἀριστοφάνην τε καὶ Ἀρίσταρχον, ἐκπονηθεῖσα. δοκεῖ δὲ τούτων ἑκατέρα καὶ ἀπό τινος ἐτύμου φερωνύμως προσηγορεῦσθαι. ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἀπὸ τῶν γραμμάτων, οἷς σημειούμεθα τὰς ἐνάρθρους φωνάς· ἡ δὲ δευτέρα, τάχα μέν, ὥς τινες ἠξιώκασι, διατακτικώ-

NOTÆ.

S μέλεσι] Ita recte MSS. pro *μέρεσι*.

T φασὶ γὰρ] Sirenum vox apud Homerum Odyſſ. *μ'*. 418. ſeq. quam ita latine expreſſit Cicero V. de finibus c. 18.

O decus Argolicum, quin puppim flectis, Ulyſſes,
Auribus ut noſtros poſſis agnoſcere cantus.
Nam nemo hac unquam eſt transvectus cærula curſu,
Quin prius adſtiterit vocum dulcedine captus,
Poſt variis avido ſatiatus pectore Muſis,
Doctior ad patrias lapſus pervenerit oras.
Nos grave certamen belli, cladeмque canemus
Græcia quam Trojæ divino Numine vexit,
Omniaque è latis regum veſtigia terris.

U νωιτέρην] Ita & Homeri Codices. Sed apud Clementem Alex. p. 73. protreptici, *θειοτέρην*.

X παρέπλω] Homeri Codices *παρήλασε*, & proximo verſu *ἀκούσει* pro *ἀκούσῃ*.

Y πραγματικόν] MS. Ciz. *πρακτικόν*. Paullo ante interpunxi poſt verba: *ἱστοριῶν λόγῳ*, male enim interpunctionem habebant editi poſt *διορίζειν*.

Z γραμματιστικήν] Latinis *literaturam*, unde Grammatiſtæ & *Γραμματοδιδάσκαλοι* *literatores*, qui prima elementa docerent. De hac *literatione* ut vocat Marcianus Capella, & Grammaticæ artis infantia quadam, erudite Woweranus in libro de polymathia cap. 4. ſeq. Pro *Γραμματιστικήν* male hoc loco MS. Cizenſe habebat *Γραμματικήν*.

A ἡ ἐντελής] Ita recte MSS. Vratislav. & Ciz. pro *εὐτελής*. Eſt autem *ἐντελὴς* idem quod infra Sect. 46. *ἡ τέλειος γραμματική*. De Grammaticis Græcorum qui ſtatim memorantur celeberrimis Cratete Mallote, Ariſtophane atque Ariſtarcho, quemadmodum de aliis quoque artem hanc cum laude profeſſis, dixi volumine ſeptimo Bibliothecæ Græcæ.

τερον [B] ἀπὸ τῆς πρώτης· μοῖρα γάρ ἐστιν αὐτῆς. [C] καὶ ὃν τρόπον ἰατρικὴ εἴρηται μὲν τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς τῶν ἰῶν [D] ἐξαιρέσεως· ἐπικατηγορεῖται δὲ νῦν καὶ τῆς τῶν ἄλλων παθῶν ἀνασκευῆς, πολλῷ τεχνικωτέρας οὔσης· καὶ ὡς γεωμετρία ἔσπακε μὲν τὴν κλῆσιν ἀρχικῶς, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν γῆν καταμετρήσεως, τάττεται δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ κατὰ τῆς τῶν φυσικωτέρων [E] θεωρίας· οὕτω καὶ ἡ τέλειος γραμματικὴ ἀπὸ τῆς τῶν γραμμάτων εἰδήσεως καταρχὰς ὀνομασθεῖσα, διετάθη [F] καὶ ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς ποικιλωτέροις αὐτῶν καὶ τεχνικωτέροις θεωρήμασι γνῶσιν. τάχα δὲ, ὥς φασιν οἱ περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην [G] καὶ αὐτὴ ἀπὸ μὲν γραμμάτων ὠνόμασται, οὐκ ἀπὸ τούτων δὲ ἀφ' ὧν καὶ ἡ γραμματιστική· [H] ἀλλ' ἐκείνη μὲν, ὡς ἔφην, ἀπὸ τῶν στοιχείων, αὕτη δὲ ἀπὸ τῶν συγγραμμάτων περὶ οἷς πονεῖται. γράμματα γὰρ καὶ ταῦτα προσηγορεύετο, καθὰ καὶ δημόσια καλοῦμεν γράμματα, [I] καὶ πολλῶν τινα γραμμάτων [K] ἔμπειρον ὑπάρχειν φαμὲν, τοῦτ' ἐστιν, οὐ τῶν στοιχείων, ἀλλὰ τῶν συγγραμμάτων. καὶ Καλλίμαχος δὲ, ποτὲ μὲν τὸ ποίημα, [L] καλῶν γράμμα, ποτὲ δὲ, τὸ καταλογάδην σύγγραμμα, [M] φησὶ,

> Κρεωφύλου [N] πόνος εἰμὶ, δόμῳ ποτὲ θεῖον ἀοιδὸν [O]
> δεξαμένου. κλαίω δ' Εὔρυτον [P] ὅσσ' ἔπαθεν,

tur à priore, eſt enim illius pars. Et quomodo medendi ars olim quidem fuit appellata *ἰατρικὴ* à telis, qui *ἰοὶ* dicuntur, eximendis: dicitur autem nunc quoque de propulſatione aliorum morborum & cura quæ eſt longe artificioſior. 46. Et quomodo Geometria ab initio quidem ſuam traxit appellationem ex dimenſione terræ, uſurpatur autem in præſentia etiam de contemplatione rerum magis naturalium: Ita etiam perfecta Grammatica à literarum cognitione in initio nominata, extenſa eſt ad cognitionem quæ verſatur in variis magis, magisque artificioſis circa literas præceptis. 47. Fortaſſe autem, ut dicit Aſclepiades, ipſa quoque nominata eſt à literis, ſed non ab iisdem à quibus Grammatiſtica ſeu ars literatoria. Sed illa quidem, ut dixi, dicitur ab elementis: hæc vero à ſcriptis in quibus verſatur. Nam ea quoque appellantur literæ, quomodo etiam publicas vocamus literas: & multarum literarum dicimus eſſe peritum, hoc eſt, non elementorum, ſed ſcriptorum. 48. Et Callimachus aliquando quidem poëma vocat *γράμμα*, hoc eſt literam, aliquando etiam quod ſcriptum eſt ſoluta oratione, ut cum ait:

> *Creophyli labor iſte, domo qui excepit Homerum,*
> *Euryte ſed caſus lugeo mœſte tuos.*

NOTÆ.

B διατακτικώτερον] Apud Suidam hæc vox ſcribitur *διατατικώτερον*, eſt autem à *διατάττειν* quod ſignificat diſtinguere, unde Sextus notat, Grammaticam à Grammatiſtica dictam, diſtinctionis cauſa. Hinc & patet Polybii locum apud Suidam interpretandum. *τοῦτ' ἄμεινον ὑπολαμβάνοντες εἶναι καὶ διατακτικώτερον, τὸ μήτε τῷ καιρῷ μήτε ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ παρασατικαῖς διαθέσεσι παραγίνεσθαι τῶν ἐναντίων*, *hoc melius ducentes eſſe & quo ab inimicis magis dignoſcatur, ſi cum adverſariis non verſentur, neque quando occaſione illi gaudent, neque quando conventus celebrant, aut efferuntur animis.* Pro *διατακτικώτερον* in MS. Cizenſi erat *διδακτικώτερον*, ſed erat correctum *διατατικώτερον*.

C μοῖρα γάρ ἐστιν αὐτῆς] Grammatiſtice Grammatices pars.

D ἀπὸ τῆς τῶν ἰῶν] Ita recte MSS. pro *ἴων*, eſt autem ab *ἰὸς* quod telum ſignificat, nam antiquiſſimi Medicorum chirurgi, eximendis telis, ſi quis jaculo ictus fuiſſet, operam ſuam navabant. Itaque interpretem Hervetum, qui hæc verba reddiderat: *appellata ἰατρικὴ à venenoſis ſuccis qui ἰοὶ dicuntur*, recte reprehendit Ægidius Menagius quem conſules in amœnitatibus Juris Civilis cap. 35.

E κατὰ τῆς τῶν φυσικωτέρων] Geometriæ enim ſcitis ad cœleſtium orbium magnitudinem, diſtantias & totius Mundi rationes menſurandas uſi ſunt acutiſſima ingenia, ut noſtra ætate G. G. Leibnitius, Iſaacus Newtonus & cum his comparandus Jacobus Hermannus.

F διετάθη] Ita recte MSS. pro *διετέθη*, eſt enim à *διατείνω*.

G οἱ περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην] Non dubito Aſclepiadem Myrleanum intelligi qui Grammaticus Pompeji Magni ætate Romæ clarus fuit. De illo dixi volumine VII. Bibl. Græcæ p. 54.

H γραμματιστική] Ita pro *γραμματικὴ* legendum, ſenſus arguit, & in ſuo Codice reperit Hervetus.

I δημόσια γράμματα] Ita ex MSS. legendum pro *δημοσίᾳ*.

Demoſthenes *κοινὰ γράμματα* dixit, pro ſcriptis publicis. Cicero etiam de partitione Oratoria c. 126. litteram ponit pro *γραφῇ* ſive libello qui judici exhibetur, *quod ea littera de accuſatore ſoleat dari judici.*

K πολλῶν γραμμάτων] Pertinet huc Feſti illud ad Paulum Apoſtolum, Actor. XXVI. 24. *πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.*

L ποτὲ μὲν τὸ ποίημα] Sic & Jo. Tzetzes Chiliad. I. v. 513. *ὡς Εὐριπίδης γράφει μὲν ἐν γράμματι Ἑκάβης.*

M σύγγραμμα] Etymologicum magnum: *γράμματα ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τὰ συγγράμματα, ὡς Καλλίμαχος. γράμματα δ' οὐκ ἄλλοισιν ἀπόκρυφα.* Idem habet Ammonius Grammaticus libro de differentiis vocabulorum, niſi quod pro *συγγράμματα* male *γράμματα* excuſum. Ad cætera quæ idem Ammonius de differentia *γράμματος* & *στοιχείου*, quorum illud figuram, hoc ſonum proprie ſignificat, conferendus Valeſius ad Sozomeni VI. 35.

N Κρεωφύλου] Apud Strabonem XIV. p. 638. & Euſtathium in Iliad. B. p. 250. ubi hoc Callimachi Epigramma exſtat, quemadmodum & in Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem, legas *τοῦ Σαμίου πόνος εἰμὶ*, & erat patria Samius Creophylus, de quo nolo hic repetere quæ dixi libro primo Bibliothecæ Græcæ capite 4.

O θεῖον ἀοιδὸν] Apud Strabonem & Euſtathium, *θεῖον Ὅμηρον*. Porro Homeri à Creophylo excepti hoſpitio meminit præter alios Jamblichus in vita Pythagoræ Sect. XI.

P κλαίω δ' Εὔρυτον] Poëmatis de quo hoc Epigramma loquitur, argumentum fuit Oechaliæ urbis in Bœotia excidium, *Οἰχαλίας ἅλωσις*. Diruta autem eſt Oechalia ab Hercule, quod Eurytus urbis illius Rex filiam ſuam Jolam ipſi dare nuptui recuſaſſet, quam tamen promiſerat ei à quo fuiſſet in jaculandi arte ſuperatus, quam conditionem Hercules implevit. Vide Scholia Græca ad Iliad. *ι*. 390. Plutarchum apud Euſeb. lib. 5. cap. 4. præparat. p. 185.

Formoſamque Jolen. *Nunc litera dicor Homeri,*

Jupiter! autori hoc gloria magna ſuo eſt.

Et rurſus:

Longum Pœbe vale, Ambraciota Cleombrotus inquit,

De muro in Ditis proſiliitque domum.

Funere nil dignum paſſus, ſed ſola Platonis

De vita Mentis litera lecta fuit.

49. Sed cum ſit duplex Grammatica, alia quidem quæ profitetur ſe docturam eſſe elementa & eorum connexiones, &, ut paucis dicam, eſt ars quædam legendi & ſcribendi: alia autem præter hanc facultas profundior, quæ non ſita eſt in nuda literarum cognitione, ſed etiam in examinanda earum inventione & natura, & præterea in orationis partibus quæ ex iis conſtant, & ſi quid ejus generis conſideratur: propoſitum nunc eſt non dicere contra priorem: in hoc enim conveniunt omnes quod ſit utilis: inter quos eſt etiam annumerandus Epicurus, etiamſi videatur eſſe inimicus eorum qui profitentur diſciplinas. In libro quidem certe De donis & gratia, conatur docere, quod neceſſe ſit ſapientibus diſcere literas. 50. Et alioqui nos dixerimus, quod non ſolum ſapientibus, ſed etiam omnibus hominibus. Eſt enim perſpicuum quod omnis artis finis eſt vitæ utilis. 51. Ex artibus autem, aliæ quidem in primis acceſſerunt pro declinandis ac depellendis iis quæ ſunt moleſta: aliæ autem pro inveniendis iis quæ ſunt utilia. Et ex primo quidem genere eſt ars medicinæ, ut quæ ſit ars remedium afferens & dolo-

καὶ ξανθὴν Ἰόλειαν. Ὁμήρειον [Q] δὲ καλεῦμαι

γράμμα, Κρεωφύλῳ, [R] Ζεῦ φίλε, τοῦτο μέγα.

καὶ πάλιν,

εἴπας, Ἥλιε χαῖρε, Κλεόμβροτος Ἀμβρακιώτης [S]

ἥλατ' ἀφ' ὑψηλοῦ τείχεος εἰς ἀΐδην. [T]

ἄξιον οὐδὲν ἰδὼν θανάτου τέλος· [U] ἀλλὰ Πλάτωνος

ἓν τὸ περὶ ψυχῆς [X] γράμμ' ἀνελεξάμενος.

πλὴν διττῆς οὔσης γραμματικῆς, τῆς μὲν τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς τούτων συμπλοκὰς διδάξειν ἐπαγγελλομένης, καὶ καθόλου τέχνης τινὸς οὔσης τοῦ γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν· τῆς δὲ βαθυτέρας παρὰ ταύτην δυνάμεως, οὐκ ἐν ψιλῇ γραμμάτων γνώσει κειμένης· ἀλλὰ κἀν τῷ ἐξετάζειν τὴν εὕρεσιν αὐτῶν καὶ τὴν φύσιν, ἔτι δὲ τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα λόγου μέρη, καὶ εἴτι τῆς αὐτῆς ἰδέας θεωρεῖται· πρόκειται νῦν ἀντιλέγειν οὐ τῇ προτέρᾳ· συμφώνως γὰρ κατὰ πάντας ἐστὶ χρειώδης· ἐν οἷς θετέον καὶ τὸν Ἐπίκουρον, εἰ καὶ δοκεῖ τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων [Y] διεχθραίνειν. ἐν γοῦν τῷ περὶ δώρων καὶ χάριτος [Z] ἱκανῶς πειρᾶται διδάσκειν ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τοῖς σοφοῖς μανθάνειν γράμματα. καὶ ἄλλως εἴπαιμεν [A] ἂν ἡμεῖς, οὐ σοφοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. ὅτι γὰρ πάσης τέχνης τὸ τέλος εὔχρηστόν ἐστι τῷ βίῳ, φανερόν. τῶν δὲ τεχνῶν αἱ μὲν προηγουμένως ὑπὲρ τῆς τῶν ὀχληρῶν ἐκκλίσεως παρῆλθον, αἱ δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν ὠφελίμων εὑρέσεως. καὶ ἐστὶ τῆς μὲν πρώτης ἰδέας, ἰατρική, παιωνὶς οὖσα καὶ λυσίπονος

NOTÆ.

Q Ὁμήρειον] Ita non modo Strabo, & Euſtathius, & inedita ad Dionyſium Thracem Scholia, & Etymologicum magnum in *γράμμα*, ſed etiam Codices Sexti noſtri MSS. pro *Ὁμήρου νῦν*, quod in editis erat, atque ideo non immerito expunxi.

R Κρεωφύλῳ] Male in editis *Κρεοφύλου*. Ait autem Callimachus magnæ hoc gloriæ eſſe Creophylo, quod Poëma ejus Homero tanquam auctori tribuatur. Euſtathius: *διὸ καὶ Καλλίμαχος ὑποδηλῶν ὅτι Κρεώφυλος Ὁμήρῳ ἐπονομάσας τὸ ποίημα, οὐ τὸν Ὅμηρον ἀλλ' ἑαυτὸν ἐσέμνυνεν, ὡς δῆθεν Ὁμηρίζοντα.*

S Κλεόμβροτος Ἀμβρακιώτης] In Anthologia Epigrammatum Epigrammate ultimo libri tertii, & in Callimachi editionibus legitur *ὡμβρακιώτης*. Sed *Ἀμβρακιώτης* ſine articulo habent præter Sextum etiam Ammonii Codices qui hoc Callimachi Epigramma affert p. 6. in voces quinque Porphyrii, quemadmodum & auctor Scholiorum ineditorum ad Dionyſium Thracem.

T εἰς ἀΐδην] Sic Anthologia & Dionyſii Thracis Scholiaſtes, pro quo Ammonius *εἰς ἀΐδου*. Sed Cicero videri poteſt legiſſe *εἰς ἅλαδε*. Ita enim ille lib. 1. Tuſculan. c. 34. *Callimachi quidem Epigramma in Ambraciotam Cleombrotum eſt, quem ait, cum nihil ei accidiſſet adverſi, è muro ſe in mare abjeciſſe, lecto Platonis libro.* Pulchrius tamen illud, *ἥλατ' εἰς ἀΐδου*, ut Seneca Epiſt. 77. *deſiliet in mortem.* Et Cicero poteſt mare expreſſiſſe, non quod in Callimacho vocabulum illud legiſſet, ſed quod id fuit mortis genus quod ſaltu ſuo attigit Cleombrotus. Alii quidem ſcriptores *Κλεομβρότου πήδημα* ut vocat Lucianus in Philopatride, ac præcipitem ſe dediſſe memorant, de mari tacent: ita Lactantius III. 18. Auctor Epiſtolæ de viro perfecto, quæ legitur inter Hieronymi opera, Nonnus hiſtoria 15. ad invectivam 1. Nazianzeni in Julianum, Auguſtinus 1. de Civitate DEI cap. 22. Pachymeres de ſex definitionibus Philoſophiæ: *ὥσπερ τὸ Ἀμβρακιωτικὸν ἐκεῖνο μειράκιον Κλεόμβροτος ἐπελθὸν τὸν τοῦ Πλάτωνος Φαίδωνα, καὶ ἀπατηθὲν πεποίηκε, καὶ ἑαυτὸν κατεκρήμνισε.* Palladas in Epigrammate 2. Antholog. p. 275.

εἰ δ' ἐθέλεις, τὸν παῖδα Κλεόμβροτον Ἀμβρακιώτην
μιμοῦ καὶ τεγέων σὸν δέμας ἐκχάλασον.

U θανάτου τέλος] Ammonius, Anthologia & Dionyſii Scholiaſtes legunt *θανάτου κακὸν*, quomodo videtur etiam legiſſe Cicero, *cum nihil ei accidiſſet adverſi*, & Auguſtinus: *nihil enim urgebat aut calamitatis aut criminis ſeu verum ſeu falſum.*

X ἓν τὸ περὶ ψυχῆς] Platonis Phædo, alio nomine inſcribitur etiam *περὶ ψυχῆς*, Cicero 1. Tuſc. *Platonis liber qui eſt de animo, is alio nomine Phædo dicitur.* Apud Ammonium vero Grammaticum libro de differentiis vocabulorum in *γράμμα*, male quidam libri habent *ἐν τῷ περὶ ψυχῆς*, quod tamen in Vulcanii editione eſt emendatum. Vide ſi placet quæ de Phædone Platonis annotavi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 1.

Y τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων] Supra, Sect. 1.

Z ἐν τῷ περὶ δώρων καὶ χάριτος] Hujus libri Epicuri meminit Laërtius X. 28.

A εἴπαιμεν] MS. Cizenſe *εἴποιμεν*.

τέχνη·

τέχνη· τῆς δὲ δευτέρας κυβερνητική. τῆς γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν [B] χρείας μάλιστα δέονται πάντες ἄνθρωποι. ἐπεὶ οὖν ἡ γραμματιστικὴ [C] διὰ τῆς τῶν γραμμάτων ἐπινοίας ἰᾶται μὲν ἀργότατον πάθος, τὴν λήθην, συνέχει δὲ ἀναγκαιοτάτην ἐνέργειαν, τὴν μνήμην, τὰ πάντα ἐπ' αὐτῇ κεῖται σχεδόν. καὶ οὔτε ἄλλοις τι ἔνεστι τῶν ἀναγκαιοτάτων [D] διδάσκειν, οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν τι τῶν λυσιτελῶν, χωρὶς αὐτῆς δυνατόν ἐστι. οὐκοῦν τῶν χρησιμωτάτων ἡ γραμματιστική. ἀμέλει γοῦν οὐδὲ θελήσαντες ταύτην δυνησόμεθα ἀπεριτρέπτως ἀνελεῖν. εἰ γὰρ αἱ ἄχρηστον διδάσκουσαι τὴν γραμματικὴν ἐπιχειρήσεις εἰσὶν εὔχρηστοι, οὔτε δὲ μνημονευθῆναι, οὔτε τοῖς αὖθις παραδοθῆναι χωρὶς αὐτῆς δύναται, χρειώδης ἐστὶν ἡ γραμματιστική. καί τοι δόξῃ ἄν τισιν ἐπὶ τῆς ἐναντίας εἶναι προλήψεως ὁ προφήτης τῶν Πύῤῥωνος λόγων [E] Τίμων, ἐν οἷς φησι,

> γραμματική, τῆς οὔτις ἀνασκοπὴ οὐδ' ἀνάθρησις
> ἀνδρὶ διδασκομένῳ Φοινικικὰ σήματα Κάδμου. [F]

οὐ μὴν οὕτως ἔχειν φαίνεται. τὸ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον, οὐκ ἔστι τοιοῦτον κατ' αὐτῆς τῆς γραμματιστικῆς, καθ' ἣν διδάσκεται τὰ Φοινικικὰ σήματα Κάδμου, τὸ, οὐδεμία ἐστὶν ἀνασκοπὴ, οὐδ' ἀνάθρησις. πῶς γὰρ εἰ διδάσκεταί τις αὐτὴν, οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἐπιστροφὴν αὐτῆς; ἀλλὰ μᾶλλον τοιοῦτό φησι· διδαχθέντι τὰ Φοινικικὰ σήματα Κάδμου, οὐδεμίας ἄλλης παρὰ τοῦτό ἐστι γραμματικῆς ἐπιστροφή· ὅπερ καταστρέφει, οὐκ εἰς τὸ ἀχρηστεῖν ταύτην τὴν ἐν τοῖς στοιχείοις, καὶ τῷ δι' αὐτῶν γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν θεωρουμένην, ἀλλὰ τὴν πέρπερον [G] καὶ περιεργοτέραν. ἡ μὲν γὰρ τῶν

res ſolvens: ex ſecundo autem ars gubernandi. eo enim uſu qui ex aliis gentibus percipitur, maxime opus habent omnes homines. 52. Quoniam ergo Grammatiſtice per literas excogitatas, otioſiſſimæ quidem medetur affectioni, nempe oblivioni: continet autem operationem maxime neceſſariam, nempe memoriam, omnia fere in ea ſita ſunt. & neque ea quæ ſunt maxime neceſſaria abſque ea alios licet docere, & nec ſine ea aliquid utile ab alio diſci poteſt. Eſt ergo Grammatiſtice longe utiliſſima. 53. Eam quidem certe ne ſi voluerimus quidem, poterimus tollere ut non evertamur. Si enim utiles ſunt argumentationes quæ Grammatiſticam docent inutilem, neque vero memoriæ mandari, neque rurſus tradi poſteris abſque ea poſſunt, utilis eſt Grammatica. Atqui nonnullis videri poſſet in contraria eſſe opinione, interpres ſermonum Pyrrhonis Timon, cum dicit,

> *Grammaticæ ratio minime & reſpectus habetur*
> *Illi qui Cadmi Phœnicia ſigna docetur.*

54. Quod autem res non ita ſe habeat, eſt manifeſtum. Nam quod ab eo dicitur, non eſt adverſus ipſam Grammatiſticam ſeu literatoriam, qua Cadmi Phœnicia ſigna docentur, nempe illud, *Ratio minime & reſpectus habetur.* Quomodo enim ſi quis eam docetur, ejus nullam rationem habuit nec eam curavit? Sed potius hoc dicit, Qui Cadmi Phœnicia ſigna doctus eſt, eum præterea nullam aliam curare Grammaticam. Quod quidem eo redit, non ut ſit inutilis hæc quæ conſideratur in elementis, & in ſcriptione & lectione quæ per ipſa efficitur, ſed ea quæ inani loquacitate ſe jactat, eſtque curioſa ac ſupervacanea. 55. Nam uſus quidem ele-

N O T Æ.

B τῆς γὰρ ἀπὸ ἄλλων ἐθνῶν] Per navigationem ab aliis gentibus ad nos afferuntur multa quibus ad commoditatem vitæ carere non poſſumus, igitur *κυβερνητικὴ* ſive ars gubernandi naves utiliſſima eſt & ad commodum atque emolumentum reperta generis humani.

C ἡ γραμματιστική] MS. Cizenſe hoc loco atque ſtatim infra, iterum iterumque *γραμματική*, minus bene.

D τῶν ἀναγκαιοτάτων] MS. Vratislav. *τῶν ἀναγκαίων.*

E ὁ προφήτης τῶν Πύῤῥωνος λόγων] Propheta ſive *ὑποφήτης* eſt qui vice alterius loquitur atque verborum ejus agit interpretem. Sic Aaron Moyſis Propheta, Exod. VII. 1. *Ἀριστοτέλους προφήτης* pro Philoſopho Peripatetico apud Themiſtium in Sophiſta p. 290. Grammatica *προφῆτις* ſive interpres Poëtarum, infra, Sect. 279. Philoſophus *προφήτης τῆς ἀθανάτου φύσεως*, Dioni Chryſoſtomo diſſ. XII. p. 207. ſingillatim hoc nomen tributum Poëtis oraculorum interpretibus, unde Pindarus: *μαντεύεο Μοῦσα, προφατεύσω δ' ἐγώ.* Sic Timon Phliaſius, celebris è Pyrrhonis Schola Scepticus, idemque poëta atque adeo dogmatum ejus interpres non abſurde venit hoc nomine, ut Propheta placitorum Pyrrhonis appelletur. Epimenides, Cretenſium *Προφήτης*, Epiſt. S. Pauli ad Titum I. 12. Verſus autem hi quos non alibi memini me legere, petiti videntur eſſe ex Timonis Sillis, è quibus plus ſemel aliis in locis *ῥήσεις* noſter in medium adducit.

F Φοινικικὰ σήματα Κάδμου] Non opus eſt monere literas intelligi à Cadmo Phœnicio repertas, de quo videndi ſcriptores quos laudo lib. 1. Bibl. Græcæ c. 23. inde *ἡ κατὰ Κάδμον καὶ Δαναὸν γραμματική*, apud Syrianum in Hermogenem p. 17.

G τὴν πέρπερον] Heſychius: *πέρπερος μετὰ βλακείας ἐπαιρόμενος.* *futili loquacitate ſe jactans.* Etymolog. Magnum *πέρπερος ὁ φλύαρος*, quaſi *περίφερος, ὁ τοῖς λόγοις περιφερόμενος.* Polybius in Eclogis Legationum c. 122. de Iſocrate Grammatico: *φύσει δὲ ὢν λάλος καὶ πέρπερος καὶ κατακορής.* Idem de Aulo Poſtumio in excerptis Peireſc. p. 189. *κατὰ δὲ τὴν ἰδίαν φύσιν στωμύλος καὶ λάλος καὶ πέρπερος διαφερόντως.* Clemens Alex. III. 1. pædagogi: *περπερία ὁ καλλωπισμὸς, περιττότητος καὶ ἀχρειότητος ἔχων ἔμφασιν.* Hinc *περπερεύεσθαι*, vane ſe jactare quam propriam Cilicum Dialecto eſſe vocem, præter rem ni fallor putabat Salmaſius in funere linguæ Helleniſticæ p. 152. nam non modo D. Paulus Apoſtolus, patria Cilix eo uſus eſt, 1. Cor. XIII. 4. *ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται*, ſed & M. Antoninus V. 5. *ἀρεσκεύεσθαι καὶ περπερεύεσθαι καὶ τοσαῦτα ῥιπτάζεσθαι τῇ ψυχῇ.* atque Cicero lib. 1. Epiſt. 10. ad Atticum: *Ego autem ipſe, Dii boni, quomodo ἐνεπερπερευσάμην novo auditori Pompejo.* Etiam apud Sirachidem XXXIII. 30. Grotius legit *καὶ μὴ περπερεύσῃς*, quod tamen non videtur neceſſarium. Apud Suidam pro *κατακέρτερος*, Portus legit *κατακέρπερος*, & levem ac vanum interpretatur. Ejuſdem eſt *κατακερπερεύεσθαι χαριεντίζεσθαι.* In Plutarchi Demoſthene *ῥωποπερπερήθρα* eſt futiliter vana & loquax, ut eam vocem interpretamento.

mentorum confert ad vitam traducendam: ſed non eſſe contentum traditione quæ exiſtit ex horum obſervatione: præterea autem oſtendere, quod alia quidem ſunt natura vocalia, alia autem conſonantia: & ex vocalibus alia quidem ſunt natura brevia, alia vero longa, alia autem ancipitia & communia, quod ad productionem attinet & correptionem, & alia de quibus docent faſtu inflati Grammatici. 56. Quamobrem Grammatiſticam quidem & literatoriam non ſolum non accuſamus, ſed etiam ſummas ei habemus gratias. Ad eam autem quæ reſtat refellendum adhibemus argumenta. Rectene autem an non, ſciemus quum cujusmodi ea ſit, explicaverimus.

ςοιχείων χρῆσις ἤπειγεν εἰς τὴν τοῦ βίου διεξαγωγήν. τὸ δὲ μὴ ἀρκεῖσθαι τῇ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τούτων παραδόσει, προσεπιδεικνῦναι δὲ, ὡς τάδε μέν ἐςι φωνάεντα τῇ φύσει, τὰ δὲ σύμφωνα· καὶ τῶν φωναέντων, τὰ μὲν φύσει βραχέα, τὰ δὲ μακρὰ, τὰ δὲ δίχρονα, καὶ κοινὰ μήκους τε καὶ συςολῆς, καὶ καθόλου τὰ λοιπὰ περὶ ὧν οἱ τετυφωμένοι τῶν γραμματικῶν [H] διδάσκουσιν· ὥστε τῇ μὲν γραμματιςικῇ πρὸς τῷ μηδὲν ἐγκαλεῖν, ἔτι καὶ τὰς ἀνωτάτω χάριτας ὀφείλομεν, τῇ δὲ λειπομένῃ προσάπτομεν τοὺς ἐλέγχους. τὸ δὲ, εἴτε ὑγιῶς εἴτε τοὐναντίον, μάθοιμεν ἂν, προσεξαπλώσαντες αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα.

Cap. III.

Qvid Est Grammatica.

ΚΕΦ. γ.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

57 Qvandoqvidem, ex ſapientis Epicuri ſententia, neque quærere neque dubitare licet abſque anticipata notione, bene erit ſi ante omnia conſideremus quid ſit Grammatica, & an ex notione quæ traditur à Grammaticis, poſſit intelligi diſciplina aliqua quæ conſtet & exiſtat. Atque Dionyſius quidem Thrax in præceptis dicit, *Grammatica eſt experientia maximæ partis eorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores*, ſcriptores vocans, ut eſt perſpicuum ex eo quod eos opponit ex adverſo poëtis, non alios quam qui ſcripſerunt ſoluta oratione. 58. Quæ ſunt autem apud poëtas & ſcriptores videtur interpretari Grammaticus, utpote apud Homerum & Heſiodum & Pindarum & Euripidem & Menandrum: eorumque quæ ſunt apud ſcriptores, utpote Herodotum & Thucydidem & Platonem, interpretationem, tanquam proprio munere fungens, aggreditur. 59. Quamobrem qui ſunt

Ἐπεὶ οὔτε ζητεῖν, οὔτε ἀπορεῖν ἐςὶ κατὰ τὸν σοφὸν Ἐπίκουρον ἄνευ προλήψεως, [I] εὖ ἂν ἔχοι, πρὸ τῶν ὅλων [K] σκέψασθαι τί τε ἐςὶν ἡ γραμματικὴ, καὶ εἰ κατὰ τὴν ἀποδιδομένην ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἔννοιαν δύναται συςατόν τι καὶ ὑπαρκτὸν νοεῖσθαι μάθημα. Διονύσιος μὲν οὖν ὁ Θρᾷξ [L] ἐν τοῖς παραγγέλμασι φησὶ, Γραμματική ἐςιν ἐμπειρία, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖςον, [M] τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. συγγραφεῖς καλῶν, ὡς ἔςιν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ποιητὰς ἀντεμφάσεως πρόδηλον, οὐκ ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς καταλογάδην πραγματευσαμένους. τά τε παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσιν ὁ γραμματικὸς ἑρμηνεύειν φαίνεται, καθάπερ Ὁμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ, Πινδάρῳ τε καὶ Εὐριπίδῃ, καὶ Μενάνδρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις· τά τε παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, οἷον Ἡροδότῳ, καὶ Θουκυδίδῃ καὶ Πλάτωνι, ὡς ἴδιον ἔργον μετέρχεται. παρὸ καὶ οἱ χαρίεντες ἐξ

NOTÆ.

tur Euſtathius & Varinus cujus locum emendat Menagius ad Laërtium p. 124. Scholiaſtes Sophoclis ad Antigonem v. 330. *κομψὰς ἔλεγον, ἃς νῦν ὑμεῖς πέρπερους καὶ πολυλάλους φαμὲν*, quæ ipſis verbis repetuntur à Moſchopulo de vocibus Atticis. Vetus gloſſarium quod eſt MS. in membrana apud me, & olim fuit B Hinckelmanni, *περπερεύεται, ἀτακτεῖ, κατεπαίρεται*. Salmaſius funere linguæ Helleniſt. p. 260. *Ciliciensis πέρπερον appellabit, quem reliqui Græci ἀπειρόκαλον*. Idem p. 291. ſine cauſſa, ut ex dictis conſtare exiſtimo, verbum *περπερεύεσθαι* refert ad *ἰδιωτικὸν* & *χυδαῖον* dicendi genus. Apud Suidam in *Διονυσίων σκωμμάτων, ὁ βωμολοχεύων ἀεὶ καὶ πέρπερα γλισχρευόμενος, ſcurram ſemper agens, futiliaque jactans & lubrica*. Arrianus III. 2. Epictetear. *ἄνθρωπον παριόντα ταπεινὸν μεμψίμοιρον ὀξύθυμον, δειλὸν, πάντα μεμφόμενον, πᾶσιν ἐγκαλοῦντα, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα, πέρπερον*. In latina verſiones. Irenæi lib. 1. c. 17. *πλῆθος νόθων γραφῶν* redditur: *multitudo perperum*, ſive ut Ducæus legit, *perperarum Scripturarum*. Sic *perperos populares* & *perperitudinem* dixit Accius apud Nonium, Plautus *perperas obes, perpere præſumtas opiniones* Claudianus Mamertus &c.

H οἱ τετυφωμένοι τῶν γραμματικῶν] De Grammaticorum *τύφῳ* infra Sect. 97.

I ἄνευ προλήψεως] In Epicuri Canonica, notum eſt tria poni veritatis Criteria, primum ſenſus, alterum *πρόληψιν* ſive anticipationem ac prænotionem à ſenſibus dependentem, & tertium paſſiones ſive affectus. De *προλήψει* hunc ſtatuit canonem: *anticipatio eſt ipſa rei notio & quaſi definitio, ſine qua quicquam quærere, dubitare, opinari, imo & nominare non licet*. Vide Laërtium X. 33. Gaſſendum ad Canonicam Epicuri, & Thomam Stanleium in Hiſtoria Philoſophica p. 959. edit. Lipſienſis. Noſtrum libro adverſus Ethicos Sect. 21. ubi hoc Epicuri ſcitum repetit.

K πρὸ τῶν ὅλων] MS. Vratislav. *πρῶτον ὅλων*.

L Διονύσιος ὁ Θρᾷξ] Hic eſt celebris Ariſtarchi diſcipulus cujus Artem Grammaticam ſive Grammatica *παραγγέλματα* primus nuper è Codice Holſteniano, qui exſtat in Bibl. publica Johannea hujus Urbis Hamburgenſis, vulgavi in volumine ſeptimo Bibliothecæ Græcæ. Definitio Grammaticæ primo ſtatim capite ibi legitur his verbis: *Γραμματική ἐςιν ἐμπειρία τῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων*.

M ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖςον] In hoc præcepta & ſcita Grammaticorum conveniunt cum cæteris juribus legibusque humanis de quibus Pomponius JCtus libro XXV. ad Sabinum: *Jura conſtitui oportet, ut dixit Theophraſtus* (opere de Legibus) *in his quæ ἐπὶ τὸ πλεῖςον accidunt, non quæ ἐκ παραλόγου*. Digeſt. lib. 1. tit. 3.

αὐτῶν,

αὐτῶν, περὶ πολλῶν ἐπραγματεύσαντο συγγραφέων, [N] τοῦτο μὲν ἱςορικῶν, τοῦτο δὲ ῥητορικῶν, καὶ ἤδη φιλοσόφων, ζητοῦντες τίνα τε δεόντως καὶ ἀκολούθως ταῖς διαλέκτοις εἴρηται, καὶ τίνα παρέφθαρται, τί τε σημαίνει παρὰ μὲν Θουκυδίδῃ, λόγου χάριν, τὸ, ζάγκλον, [O] καὶ, τορνεύοντες· παρὰ δὲ Δημοσθένει τὸ, ἐβόα ὥςπερ ἐξ ἁμάξης· [P] ἢ πῶς ἀναγνωςέον παρὰ Πλάτωνι τὴν, ηδ ος, λέξιν, [Q] πότερον ψιλῶς ἐκφέρεται τὴν πρώτην συλλαβὴν, ἢ δασέως· ἢ τὴν μὲν πρώτην ψιλῶς, τὴν δὲ δευτέραν δασέως· ἢ ἀμφοτέρας ψιλῶς, ἢ ἐναλλάξ. διὰ γὰρ τὰ τοιαῦτα εἴρηται ἡ γραμματικὴ ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. οὗτος μὲν οὖν οὕτως. ἐγκαλεῖ δὲ αὐτῷ Πτολεμαῖος ὁ Περιπατητικὸς, [R] ὅτι οὐκ ἐχρῆν ἐμπειρίαν εἰρηκέναι τὴν γραμματικήν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ ἐμπειρία τριβή τίς ἐςι καὶ ἐργάτις, ἄτεχνός τε καὶ ἄλογος, ἐν ψιλῇ παρατηρήσει καὶ συγγυμνασίᾳ κειμένη· ἡ δὲ γραμματικὴ, τέχνη καθέςηκεν· οὐ συνορῶν ὅτι τάττεται μὲν καὶ ἐπὶ τέχνης τοὔνομα, καθὼς ἐν τοῖς Εμπειρικοῖς ὑπομνήμασιν [S] ἐδιδάξαμεν, ἀδιαφόρως τοῦ βίου τοὺς αὐτοὺς ἐμπείρους τε καὶ τεχνίτας καλοῦντος. ἀφ᾽ ἥςπερ ἐννοίας καὶ ὁ Μητρόδωρος [T] ἔφη· μηδεμίαν ἄλλην πραγμάτων ἐμπειρίαν τὸ ἑαυτῆς τέλος συνορᾶν, ἢ φιλοσοφίαν, τουτέςι μηδεμίαν τέχνην. τάττεται δὲ ἐξόχως, καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων πραγμάτων γνώσεως. καθὼς καὶ τοὺς πρεσβύτας, πολλὰ μὲν ἰδόντας, πολλὰ δὲ ἀκούσαντας ἐμπείρους τοῦ βίου φαμέν. ὡς καὶ ὁ Ευριπίδης, [U]

ὦ τεκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ,
Ετεόκλεες, πρόςεςιν, ἀλλ᾽ ἡ 'μπειρία
ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

ἐφ᾽ ὅπερ ἴσως ὁ Θρᾲξ φερόμενος σημαινόμενον, [X] ἐπεὶ πολυειδήμονά τινα καὶ πολυμαθῆ βούλεται εἶναι τὸν γραμματικὸν, ἔφη, ἐμπειρίαν ὑπάρχειν τὴν γραμματικὴν, τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσιν λεγομένων· ὥςτε τοῦτο μὲν ὑπέλαφρον· ἐκεῖνο δὲ ἴσως τις γραμματικωτέρας ἐχόμενος [Y]

ex eis inſignes & probati, de multis tractarunt ſcriptoribus, tum hiſtoricis, tum oratoribus, atque adeo etiam philoſophis: quærentes quænam recte ab eis dicta ſint & conſentanee linguæ proprietati: & quænam prave ac corrupte. Quidnam ſignificet, verbi gratia, apud Thucydidem ζάγκλον & τορνεύοντες: & apud Demoſthenem: *Clamabat tanquam ex plauſtro:* aut quomodo legenda ſit apud Platonem dictio ηδ ος an tenuiter proferatur prima ſyllaba an aſpirate: an prima quidem tenuiter, ſecunda autem aſpirate: an ambæ tenuiter, an contra. 60. Propterea enim dicta eſt Grammatica *experientia eorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores.* Atque hic quidem ſic dicit. eum autem reprehendit Ptolemæus Peripateticus, dicens quod non oportebat eum dicere experientiam eſſe Grammaticam. 61. Ipſa enim experientia eſt diuturnus quidam uſus & operans abſque arte & ratione, poſitus in ſola obſervatione & exercitatione: Grammatica autem eſt ars: non conſiderans quod experientiæ nomen ponitur etiam de arte, ut docuimus in Commentariis Empiricis, cum vita indiſcriminatim eoſdem vocet peritos & artifices. Ex qua quidem notione dixit etiam Metrodorus, *nullam aliam rerum experientiam conſiderare ſuum finem quam philoſophiam,* hoc eſt, nullam artem. 62. Ponitur autem per excellentiam pro cognitione multarum & variarum rerum. quomodo etiam ſenes, qui multa viderunt, multa audierunt, dicimus habere magnam vitæ experientiam. Tale illud Euripidis,

Non omnia ô fili ſenectuti mala,
Eteocles adſunt: multa quæ membris virens
Neſcit juventus, monſtrat experientia.

63. Ad quod quidem Thrax ille fortaſſe tendens ſignificatum, quandoquidem vult Grammaticum eum eſſe qui multa novit & didicit: dixit Grammaticam eſſe *experientiam eorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores.* Quamobrem hoc quidem eſt ſatis leve: Illud autem forte quiſpiam paulo magis

NOTÆ.

N συγγραφέων] Ita MSS. pro ξυγγραφέων quod eſt Atticum.

O ζάγκλον] Ita recte MSS. pro ζάγκλον, reſpicitur enim ad locum Thucydidis VI. 4. *Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς τὸ χωρίον τὴν ἰδέαν ἐςί. τὸ δὲ δρέπανον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν.* Heſychius ζάγκλον δρέπανον.

P ὥσπερ ἐξ ἁμάξης] Orat. de Corona. c. 37. Vide Eraſmum adagio *de plauſtro loqui, & plauſtra conviciis onuſta.*

Q τὴν ηδ ος λέξιν] Hic locus Sexti addendus aliis veterum teſtimoniis quibus vir doctiſſimus Henricus Chriſtianus Henninius probavit accentuum uſum antiquis Græcis ignoratum, in Helleniſmo ὀρθῳδῷ, Ultrajecti 1684. 8.

R Πτολεμαῖος ὁ Περιπατητικός] Multi fuere Ptolemæi Grammatici, ut dixi volumine VII. Bibliothecæ Græcæ p. 69. cæterum hujus Peripatetici Ptolemæi mentio etiam in Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem, ubi idem ex eo refert quod hoc loco Sextus, & eadem Metrodori atque Euripidis loca ei objicit, additque quod Grammatica utique in multis, ut in anomalis nihil ſit niſi ἄλογος ἐμπειρία, at in plurimis ars, *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν λέξεων ἐμπειρία, κατὰ δὲ τὸ πλεῖςον τέχνη.*

S ἐν τοῖς Εμπειρικοῖς ὑπομνήμασιν] Hæc certe Sexti commentaria Empirica jampridem interciderunt.

T Μητρόδωρος] Non dubito Metrodorum Epicureum intelligi, & jam dixi hunc ipſum ejus locum laudari etiam in Commentariis ad Dionyſium Thracem ineditis.

U ὁ Ευριπίδης] Locus eſt in Phœniſſis v. 531. ſeq. quem ita tranſtulit Ovidius VI. Metamorphoſ. 28.

- - non omnia ſerior ætas
Quæ fugiamus habet, ſeris venit uſus ab annis.

X σημαινόμενον] MS. Vratislav. σημαῖνον. At σημαινόμενον eſt quod ſignificatur, τὸ σημαῖνον quod ſignificat, infra Sect. 68.

Y ἴσως τις γραμματικωτέρας ἐχόμενος] Ita MSS. & interpres, pro τῆς & ἐχόμενον.

grammaticæ hærens quæſtioni, dicet illi: 64. Aut enim eorum quæ apud poëtas & ſcriptores dicuntur, ſolum experientiam accidit eſſe Grammaticam: aut eorum pariter, quæ nec ſunt apud poëtas neque apud ſcriptores. Sed non dixerint eorum ſolum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores eſſe experientiam, propterea quod ea aliquando adducat ſermones qui ſunt in uſu plebejorum eorumque qui ſunt plane rudes & ignari, arguitque & oſtendit quodnam ſit barbarum & Græcum, & quod ſit Solœcum, & quod non ſit ejuſmodi. 65. Si autem eſt experientia etiam eorum quæ non dicuntur ſolum apud poëtas, neque ſcriptores, non oportebat dicere eam eſſe, quod ex parte ſolum eam habere accidit. Sed mittentes de his ſubtiliter diſſerere, conſideremus, ut polliciti ſumus, an, quod ad hanc attinet notionem, Grammatica poſſit finem ſuum ſuſtinere. 66. Quando ergo dicunt eam eſſe *experientiam maximæ partis eorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores*, omnium dicunt aut aliquorum. Atque ſi omnium, primum quidem non utique *maxima ex parte*, ſed omnium. Et ſi omnium, etiam infinitorum. ea enim ſunt infinita: infinitorum autem non eſt experientia. Quamobrem nec erit quidem ulla Grammatica. Sin autem aliquorum, quandoquidem etiam plebeji ſcientes quædam ex iis quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores, non habent grammaticam experientiam, nec ea dicenda eſt Grammatica. 67. Niſi forte cauſentur propterea dictum eſſe *maximæ partis*, ut & contra eam quæ eſt de omnibus dubitationem aliquo modo experientia oſtendatur, illiuſque ab ea quæ eſt apud plebejos & ignaros, pateat differentia. Nam à plebejo quidem differt Grammaticus, quod non paucorum ut ille, ſed plurimorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores ſit peritus: remotus eſt autem à cognitione omnium quæ fortaſſe minime eſſe poteſt: quandoquidem non omnia, ſed ex ipſis plurima ſe poſſe profitetur.

ζητήσεως, ἐρεῖ πρὸς αὐτόν· ἤτοι γὰρ τῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, μόνον ἐμπειρίαν συμβέβηκεν εἶναι τὴν γραμματικὴν, ἢ καὶ τῶν μήτε παρὰ ποιηταῖς μήτε παρὰ συγγραφεῦσι καθεστώτων. ἀλλὰ μόνον μὲν τῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς [Z] καὶ συγγραφεῦσιν οὐκ ἂν εἴποιεν ἐμπειρίαν αὐτὴν ὑπάρχειν, διὰ τὸ ποτὲ καὶ τὰς ἀνὰ χεῖρα [A] τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἀνεπιστημόνων ὁμιλίας ἐφιστῶσαν, καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ Ελληνικὸν, τό, τε σόλοικον καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον ἐξελέγχουσαν. εἰ δὲ καὶ τῶν μὴ παρὰ ποιηταῖς μήτε συγγραφεῦσι μόνον λεγομένων ἐμπειρία καθέστηκεν, οὐκ ἔδει αὐτὴν εἶναι λέγειν, ἀπὸ μέρους ἔχειν συμβεβηκός. ἀλλὰ παρέντες τὸ περὶ τῶν τοιούτων [B] λεπτολογεῖν, σκοπῶμεν ὡς ὑπεσχόμεθα, εἰ δύναται τέλος, ὅσον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐννοίᾳ, ὑποστῆναι ἡ γραμματική. ὅταν οὖν λέγωσιν [C] αὐτὴν ἐμπειρίαν κατὰ τὸ πλεῖστον [D] τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, φασὶ πάντων ἢ τινῶν· καὶ εἰ πάντων, πρῶτον μὲν οὐκέτι κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ πάντων· καὶ εἰ πάντων, καὶ τῶν ἀπείρων. ἄπειρα γάρ ἐστι ταῦτα. τῶν δὲ ἀπείρων οὐκ ἔστιν ἐμπειρία· διόπερ οὐδὲ γραμματική τις γενήσεται. εἰ δὲ τινῶν, ἐπεὶ καὶ οἱ ἰδιῶται τινὰ τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων εἰδότες, οὐκ ἔχουσι γραμματικὴν ἐμπειρίαν, οὐδὲ ταύτην εἶναι λεκτέον γραμματικήν· [E] ἐκτὸς εἰ μή τι διὰ τοῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰρῆσθαι φήσουσιν· ἵνα ἤτε πρὸς τὴν πάντων ἐνιαχοῦ ἀπορίαν, [F] ἤτε πρὸς τὸν ἰδιωτισμὸν διαφορὰ ὑποβάλληται. τοῦ μὲν γὰρ ἰδιώτου διενήνοχεν ὁ γραμματικὸς, παρ' ὅσον οὐκ ὀλίγων, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ πλείστων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων ἔμπειρός ἐστι. τῆς δὲ τῶν πάντων γνώσεως ἀδυνάτου τάχα καθεστώσης, κεχώρισται, ἐπεὶ οὐ πάντα, τὰ δὲ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἐπαγγέλλεται γινώσκειν

N O T Æ.

Z μόνων μὲν τῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς] In MSS. articulus τοῖς & hoc loco & paullo ante omiſſus.

A ἀνὰ χεῖρα] MS. Vratiſlav. hoc loco & infra Sect. 191. unico vocabulo ἀναχεῖρα, ut Sect. 67. 119. 237. παρόσον. & 77. ὑποτέχναις, Sect. 88. 145. καθέκαστα. 99. εἰκοσιτεσσάρων, 105. 130. κατιδίαν. 108. ἐφόσον. 159. 197. τουτέστι. viciſſim Sect. 82. εἰς αὖθις. 97. κατὰ τρέχειν. 98. μὴ δέ. 134. ὃ δήποτ' οὖν 138. μηδ' ἑνός. & 61. μηδὲ μίαν.

B περὶ τῶν τοιούτων] Ita MSS. nam in editis articulus exciderat.

C λέγωσιν] Ita MSS. pro λέγουσιν.

D κατὰ τὸ πλεῖστον] Theodoſius Alexandrinus MS. in Dionyſium Thracem: τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγόμενόν ἐστι τὸ κατὰ πολὺ μελετώμενον καὶ νοούμενον. τὸ γὰρ δι' ὀλίγου μελετώμενον δυσνόητόν ἐστιν ἢ καὶ παντελῶς ἀνόητον καὶ ἀκράτητον καὶ ἀμνημόνευτον. τὸ δὲ ἐπὶ τὸ πολὺ μελετώμενον καὶ ἐπὶ τὸ πολὺ διαμένει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μνήμῃ. Melampus Grammaticus ad eundem Dionyſium: ἐπειδή τινας λέξεις ἅπαξ που ἢ δὶς εἰρημέναι εἰσὶν, ἃς οὐ πᾶσα ἀνάγκη εἰδέναι τὸν Γραμματικὸν, οἷον οἱ γρῖφοι. Ibidem exempla rariorum ejuſmodi locutionum adducit σκέπαρνον pro pelle agni, cum alias notet dolabram, βαλάντιον pro haſta, ἀπὸ τοῦ βαλεῖν κατ' ἐναντίον, μακρεμπόλεμον pro τηλεμάχῳ &c. ἢ ὡς ἐν τῷ βωμῷ τοῦ Δοσιάδου ἡ γυνὴ εἴρηται στήτη, ἐπειδή τινες τὸ παρ' Ομήρῳ, διὰ στήτην ἐρίσαντε (Iliad. α. verſu 6. quod alii legunt unico vocabulo διαστήτην *diſſidebant*) οὕτως ἐξηγήσαντο, διὰ τὴν γυναῖκα. Σύριγξ δὲ καὶ βωμὸς ποιήματά τινά ἐστι τῶν ἀμέτρων, παρὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν διατύπωσιν τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντα. τὰ οὖν τοιαῦτα ζητήματα εἰ μὲν ἐπίσταται ὁ Γραμματικὸς, ἐπαινετός ἐστιν, εἰ δὲ μήγε, οὐκ ἔστι μέμψεως ἄξιος.

E λεκτέον γραμματικήν] MS. Cizenſe poſt hæc verba addit: ἐμπειρίαν, οὐδὲ ταύτην εἶναι, quæ ex præcedentibus male repetita videntur.

F ἐνιαχοῦ ἀπορίαν] Poſt hæc verba in editis ſequebatur ἐμπειρία, quod vocabulum in MS. Savil. atque in Codice quo interpres eſt uſus, recte exulat, & propterea à me expunctum eſt.

ταῦτα

ταῦτα δὲ οὐκ ἀπολογουμένου ἦν, ἀλλὰ κακοῖς ἐπιπληροῦντος κακά, καὶ μηκέτι μετρίως, ἀλλ' ἄρδην ἐπισπωμένου τὰς ἀπορίας. πρῶτον μὲν οὖν ὡς τὰ πολλά, ἀόριστά ἐστι, καὶ τὴν σωρικὴν γεννᾷ ἀπορίαν· [G] οὕτω καὶ τὰ πλεῖστα. ὅθεν ἢ περιγραψάτωσαν ἡμῖν αὐτὰ δείξαντες, ἄχρι πόσων γνώσεων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων ῥητέον· ἢ εἴπερ ἐπὶ ἀορίστου μένουσιν ὑποσχέσεως, τὰ πλεῖστα γινώσκειν λέγοντες, παραδεχέσθωσαν τὴν παρὰ μικρὸν ἐρώτησιν. τοῦ γὰρ πλείστου ὁρισθέντος ἀριθμοῦ, ὁ ἑνὶ ἐλάσσων, πλεῖστος ἀκμήν ἐστιν. ἐπεὶ τελέως ἄτοπον μονάδος προσθέσει τὸν μὲν πλεῖστον λέγειν, τὸν δὲ μηδαμῶς. διόπερ ἀεὶ μονάδι πλεονεκτούμενος ὁ κατ' αὐτοὺς πλεῖστος ἀριθμός, ἐλεύσεται πάντως εἰς τὸ μηκέτι ἀριθμὸς πλεῖστος ὑπάρχειν· καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ γραμματική· [H] ὅπερ ἦν τῆς σωρικῆς ἀπορίας συμπέρασμα. πῶς δ' οὐκ ὄντως γραμματικῆς παχύτητος, [I] τὸ, ἐν ἀπείρῳ πλήθει λέγειν πλεῖστα. ὡς γὰρ τὸ ὀλιγώτερον πρός τι ἐστί, καὶ κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ πλεῖστον σχέσιν νοεῖται, οὕτω καὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ὀλίγον σχέσιν θεωρήσεται. εἰ οὖν τῶν πλείστων παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων ἐμπειρίαν ἔχουσιν οἱ γραμματικοί, ὀλίγων τῶν λοιπῶν οὐκ ἔχουσιν· εἰ δὲ καὶ τὸ ληφθέν ἐστι πλεῖστον, καὶ τὸ καταλειφθέν, [K] ἔλασσον, οὐκέτι τὸ πᾶν γίνεται ἄπειρον. ὅμως δ' οὖν ἵνα μηδὲν περὶ τούτων ἀκριβευώμεθα, [L] ψεῦδός ἐστι τὸ, τὰ πλεῖστα τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν λεγομένων γινώσκειν τὸν γραμματικόν. ἐλάχιστα γὰρ ἦν, πολλαπλασιόνων ἀπολειπομένων ἃ οὐκ οἶδε, καθὼς προβαινούσης τῆς ζητήσεως παραστήσω. τὰ νῦν δὲ, ἄλλην ἀπόδοσιν θεωρητέον. Ἀσκληπιάδης [M] τοίνυν μέμφεται τὸν Θρᾷκα Διονύσιον, ἐμπειρίαν λέγοντα τὴν γραμματικήν· δι' ἣν αἰτίαν καὶ ὁ Πτολεμαῖος [N] ἔφη. ἐγκαλεῖ δὲ αὐτῷ, καὶ τῷ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐμπειρίαν αὐτὴν ἀποφαίνειν. τοῦτο μὲν γὰρ τῶν

68. Hæc autem non ſunt ejus qui reſpondet ac ſe defendit, ſed ejus qui malis addit mala, & qui non modicas, ſed maximas & inevitabiles attrahit dubitationes. Primum quidem ſicut multa, minime ſunt definita ac terminata, & Soriticam ſeu acervalem generant dubitationem: ita etiam plurima. Quamobrem aut ipſa nobis circumſcribant, oſtendentes ad quam multas uſque cognitiones eorum quæ apud poëtas aut ſcriptores dicuntur, progrediendum ſit: aut ſi in vaga & interminata manent promiſſione, dicentes ſe noſſe plurima, admittant eam, quæ ex minimo aſcendit, interrogationem. 69. Nam plurimo definito numero, qui eſt uno minor, adhuc prorſus eſt plurimus. eſt enim plane abſurdum, unitatis additione illum quidem dicere plurimum, hunc vero minime. Quamobrem ſemper unitate creſcens qui ex eorum ſententia eſt plurimus numerus, eo omnino redibit, ut non ſit amplius plurimus numerus, & ideo nec Grammatica. quod quidem erat concluſio Soriticæ dubitationis. 70. Quemadmodum autem non eſt grammaticæ plane craſſitudinis, in multitudine infinita, dicere plurima? Quo modo enim paucius refertur ad aliquid, & conſideratur ac intelligitur ex ea quam habet tanquam ad plurimum habitudine: ita etiam plurimum conſiderabitur ex ea quam habet ad paucum habitudine. Si ergo plurimorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores experientiam habent Grammatici, paucorum quæ ſunt reliqua non habent. 71. Si autem & quod ſumptum eſt, eſt plurimum, & quod relictum eſt, eſt minus, non eſt utique amplius univerſum infinitum. Et tamen, ut nihil de his exactius & accuratius tractemus, falſum eſt quod Grammaticus plurima novit ex iis quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores. Sunt enim pauciſſima, cum reſtent multis partibus plura quæ non novit, ut in diſquiſitionis progreſſu oſtendam. 72. Nunc autem conſideranda eſt alia definitio. Aſclepiades ergo reprehendit Dionyſium Thracem, qui dicit Grammaticam eſſe experientiam, & propter eam cauſam quam dixit Ptolemæus. Reprehendit autem etiam propterea quod eam pronunciet *maximæ partis experientiam.* Nam hoc quidem eſt artium con-

NOTÆ.

G σωρικὴν ἀπορίαν] *σωρειτικὴν* III. Pyrrhon. Sect. 80. Cavillatio l. 177. D. de verborum ſignificat. quæ in eo conſiſtit quod ſingula quædam addendo vel demendo non poſſis determinare quænam multa vel plurima ſint, aut quando multa vel plura eſſe deſinant.

H μηδὲ γραμματική] MSS. Ciz. Savil. & Vratiſlav. *γραμματικήν.*

I γραμματικῆς παχύτητος] Pinguedinem craſſitiemque Grammaticam vocat ut infra Sect. 114. nihil Philoſophici habentem acuminis ac ſubtilitatis, quod in infinita multitudine non vereantur affirmare aliqua plura, alia pauciora. Sic *ὄντως γραμματικὸν* pro inepto infra Sect. 276. Cæterum hoc loco pro *τὸ ἐν ἀπείρῳ*, MS. Savil. *τῷ ἐν ἀπείρῳ.*

K καταλειφθέν] Ita recte MSS. pro *καταληφθέν.* Eſt enim *ληφθὲν* à *λαμβάνω*, *καταλειφθὲν* à *καταλείπω.*

L ἀκριβευώμεθα] Ita MSS. pro *ἀκριβεσώμεθα.*

M Ἀσκληπιάδης] Eruditiſſimus Vir Johannes Jonſius in opere de ſcriptoribus Hiſtoriæ Philoſophicæ p. 205. hunc putat eſſe Aſclepiadem Myrleanum juniorem ac diverſum ab Aſclepiade Myrleano Grammatico quem Pompeji M. ætate claruiſſe Romæ dixi ſupra ad Sect. 47. Sed Dionyſius Thrax Ariſtarchi diſcipulus Pompejum Magnum ætate anteceſſit, itaque potuit ab Aſclepiade illo antiquo reprehendi, neque alium juniorem eſſingere fuerit neceſſe.

N ὁ Πτολεμαῖος] Ptolemæus Peripateticus, ſupra Sect 60.

jecturalium & quæ fortunæ ſubjacent, ut ars gubernandi & ars medendi. Grammatica autem non eſt conjecturalis, ſed ſimilis muſicæ & philoſophiæ. 73. Niſi forte, inquit, vitæ timuit brevitatem, ut quæ non ſufficiat ad omnia comprehendenda. quod quidem eſt abſurdum, velut ſi Grammatici & non Grammaticæ faceret definitionem. quanquam enim ipſe fortaſſe non erit ſciens eorum omnium quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores, cum ſit animal brevis vitæ: Grammatica tamen eſt omnium cognitio. 74. Hujus itaque definitionis parte mutata, parte ablata, ſic Grammaticæ definit notionem: *Grammatica eſt ars eorum quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores.* Ille autem minime ſuſtulit dubitationes, ſed auxit: & in quibus vult augere Grammaticam, in iis eam ſuſtulit. Sit enim cognitio omnium quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores. Ergo quoniam nihil eſt cognitio præter eum qui novit: nec Grammatica eſt præter Grammaticum qui novit, ut neque deambulatio præter eum qui deambulat, & ſtatus præter eum qui ſtat, & accubitus præter eum qui accumbit. 75. Concedit autem Grammaticum non habere omnium cognitionem: Non eſt ergo utique cognitio omnium quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores: & propterea nec Grammatica. Et alioqui ſi ars eſt Grammatica, cum ſit cognitio omnium quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores: ars autem eſt conſiſtens collectio ex comprehenſione eorum quæ ſunt in Grammatico: neceſſario cum nemo habeat comprehenſionem omnium quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores, conſiſtere & eſſe non poteſt Grammatica. Chares autem in primo De Grammatica, perfectam

ϛοχαϛικῶν καὶ ὑπὸ τὴν τύχην [O] πιπ]ουσῶν ἐϛι τεχνῶν, ὥϛπερ κυβερνητικῆς καὶ ἰατρικῆς· γραμματικὴ δὲ οὐκ ἐϛι ϛοχαϛικὴ ἀλλὰ μουσικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ παραπλήσιος. εἰ μή τι δέδοικε, φησὶ, τὴν ὀλιγότητα τοῦ βίου, ὡς οὐκ οὖσαν ἱκανὴν πρὸς τὸ πάντα περιλαβεῖν, ὅπερ ἐϛὶν ἄτοπον, εἰ γραμματικοῦ, [P] ἀλλ᾽ οὐ γραμματικῆς ποιήσεται τὸν ὅρον. ἐπείπερ οὗτος μὲν τυχὸν ἴσως οὐκ ἐπιϛήμων ἐϛὶ τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, ὀλιγόβιον καθεϛὼς ζῶον· ἡ δὲ γραμματικὴ πάντων εἴδησις. ὅθεν τὸ μὲν ἀλλάξας τοῦ ὅρου τούτου, τὸ δ᾽ ἀνελὼν, οὕτως ἀποδίδωσι τῆς γραμματικῆς τὴν ἔννοιαν· γραμματική ἐϛι τέχνη τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. οὐκ ἀνεῖλε δὲ ὁ ἀνὴρ τὰς ἀπορίας, ἀλλ᾽ ἐπέτεινε· καὶ ἐν οἷς θέλει τὴν γραμματικὴν αὔξειν, ἐν τούτοις αὐτὴν ἀνεῖλεν. ἔϛω γὰρ πάντων εἴδησις τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. οὐκοῦν ἐπεὶ οὐδέν ἐϛιν εἴδησις παρὰ τὸν εἰδότα, οὐδὲ γραμματικὴ, παρὰ τὸν εἰδότα γραμματικὸν, ὡς οὐδὲ περιπάτησις παρὰ τὸν περιπατοῦντα, καὶ ϛάσις παρὰ τὸν ἑϛῶτα, καὶ κατάκλισις παρὰ τὸν κατακείμενον· ὡμολόγηται [Q] δὲ ὁ γραμματικὸς μὴ ἔχειν πάντων εἴδησιν· οὐκ ἄρα ἔτι ἐϛὶν εἴδησις πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων· διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ γραμματική. καὶ ἄλλως, εἴπερ τέχνη ἐϛὶν ἡ γραμματικὴ, εἴδησις οὖσα πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων· ἡ δὲ τέχνη σύϛημα ἐγκαταλήψεων [R] τῶν περὶ τὸν γραμματικὸν, ἐξ ἀνάγκης μηδενὸς ἔχοντος πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων κατάληψιν, ἀνύπαρκτος γίνεται ἡ γραμματική. Χάρης [S] δὲ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ γραμματικῆς, τὴν

NOTÆ.

O ὑπὸ τὴν τύχην] Ita recte MS. Vratiſlav. pro τέχνην, quod non concoquens interpres vertit ac ſi legiſſet ὑπὸ τὴν τέχνην οὐ πιπ]ουσῶν. Porro Medicam artem eſſe ex conjecturalibus & ϛοχαϛικαῖς, agnoſcit etiam Celſus II. 6. ſed talem, *ut cum ſæpius aliquando reſponderit, interdum tamen fallat.*

P γραμματικοῦ] εἰ in MSS. Savil. Vratiſlav. & Ciz. exulat. Mox in iisdem Codicibus U. & Ciz. male abeſt οὐκ ante vocabulum ἐπιϛήμων.

Q ὡμολόγηται] Ita recte MSS. pro ὁμολόγηται.

R σύϛημα ἐγκαταλήψεων] Ita è MSS. legendum pro ἐκ καταλήψεως. Nota definitio artis, de qua dictum ad 3. Pyrrhon. Sect. 188. Etiam in Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem τέχνη definitur σύϛημα ἐγκαταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρός τι τέλος εὔχρηϛον τῶν ἐν τῷ βίῳ. Atque recte addi in definitione artis, quod debeat eſſe utilis ad vitam, evincitur ex eo, quod alioqui non ſit ars ſed κακοτεχνία, ut aleatoria & præſtigiatoria, κυβευτικὴ καὶ γοητευτική. Cum itaque auctor Scholiorum definiſſet ἐπιϛήμην, quod ſit λέξις ἀμετάπ]ωτος διονεὶ ἀμετάπ]αιϛος, & πεῖραν, quod ſit ἑνὸς ἢ δευτέρου γνῶσις, (confer Ammonium in ἐμπειρία,) & ἐμπειρίαν denique, quod ſit ut ait in Gorgia Plato, ἄλογος τριβὴ, remotis hiſce omnibus concluditur Grammaticam eſſe τέχνην ſive artem. Συνέϛηκε γὰρ ἐκ μερῶν τεσσάρων, ἀναγνωϛικοῦ, ἐξηγητικοῦ, διορθωτικοῦ καὶ κριτικοῦ, καὶ ἐξ ὀργάνων τεσσάρων, γλωσσηματικοῦ, ἱϛορικοῦ, μετρικοῦ καὶ τεχνικοῦ - - τὸ δὲ τέλος χρειῶδες ἔχει τῷ βίῳ, λόγου γὰρ ἐϛιν εὑρετὶς, δι᾽ οὗ πᾶς ὁ βίος καὶ τὰ ὁρώμενα τέλος ἐδέξαντο. Artes aliæ βάναυσοι & πρακτικαὶ, alii λογικαὶ & ἐγκύκλιοι: λογικαὶ ut Grammatica, Rhetorica, Philoſophia, πρακτικαὶ ut τεκτονικὴ, χαλκευτικὴ &c. Alii artes ſubtilius diſtinguunt in ποιητικὰς quæ circa materiam aliquam verſantur, in πρακτικὰς, θεωρητικὰς & μικτάς. Lucillus Tarrhæus hæc quatuor artium genera conſtituit, ἀποτελεσματικὸν, πρακτικὸν, ὀργανικὸν, θεωρηματικὸν, & multas iterum ſingularum ex hiſce ſubdiviſiones. Ab arte porro diſtinguuntur in hiſce Scholiis 1) τεχνοειδὲς v. g. apum & hirundinum ſollertia naturalis nidos & alvearia componendi & mel, qua artem imitantur. 2) ἡμιτέχνιον ac ſi ſemiartem dicas, ex paucis præceptis conſtantem, ut ξυϛικὴν, ἀπονυχιϛικὴν, radendi vel ungues recidendi. 3) μικροτεχνίαν, artem in rebus minutiſſimis ut Myrmecidis (qui in hiſce ſcholiis bis Athenienſis vocatur, ab Æliano lib. 1. c. 17. Var. Hiſt. & ab aliis Mileſius) & Callicratis. οὗτοι γὰρ ἐποίησαν σιδηροῦν ἅρμα ὑπὸ μυίας ἑλκόμενον, καὶ τῷ π]ερῷ τῆς μυίας καλυπ]όμενον. Meminit & Plutarchus contra Stoicos. 4) ψευδοτεχνία, βραχεῖα τέχνη μείζονος ὑποδυομένη τέχνης ἔργον, ὥσπερ οἱ φαρμακοπῶλαι & μυρεψοὶ venditantes ſe pro Medicis. 5) κακοτεχνία, ὥσπερ τῶν δηλητηρίων καὶ τυμβωρύχων. 6) ματαιοτεχνία, v. g. σχοινοβατικὴ, κοντοπαίκτης. Denique 7) ἀτεχνία, ſive malus artis ſucceſſus, vel ἁμάρτημα τῷ τεχνίτῃ γενόμενον. Circa artem obſervanda hæc octo, αἰτία, ἀρχὴ, ἔννοια, ὕλη, μέρη, ἔργα, ὄργανα, τέλος.

S Χάρης] In iisdem ad Dionyſium Thracem Scholiis hæc Grammaticæ definitio ſed mutilata è Charete affertur: Γραμματική ἐϛιν ἕξις ἀπὸ τέχνης καὶ ἱϛορίας διαγνωϛικὴ τῶν παρ᾽ Ἕλλησι λεκτῶν. Ibidem reprehenditur Tyrannio, qui Grammaticam definivit θεωρίαν μιμήσεως. Theodoſius vero Ale-

τελείαν φησὶ γραμματικὴν ἕξιν εἶναι ἀπὸ τέχνης, διαγνωστικὴν τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον, πλὴν τῶν ὑπ' ἄλλαις τέχναις, τὸ τελευταῖον προσθεὶς οὐ παρέργως. ἐπεὶ γὰρ τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν τὰ μέν ἐστιν ὑπὸ τέχναις, τὰ δ' οὔ· τῶν μὲν ὑπὸ τέχναις οὐκ οἴεται τέχνην εἶναι καὶ ἕξιν τὴν γραμματικήν· οἷον ἐν μὲν μουσικῇ, τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν συστημάτων· ἐν δὲ μαθηματικῇ, ἐκλείψεως ἢ τῆς τῶν κύκλων θέσεως. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων νοητέον τεχνῶν. οὐδενὸς γὰρ τῶν ὑπ' αὐταῖς [T] εἴδησις ἡ γραμματική, ἀλλὰ μέθοδός τίς ἐστι τῶν παρὰ ταύτας [U] ἑτέρων λεκτῶν τε καὶ νοητῶν. νοητῶν μὲν, ὡς ὅτι πίσυρες [X] τέσσαρες, καὶ βῆσσαι [Y] καὶ ἄγκεα [Z] οἱ βάσιμοι τόποι· λεκτῶν δὲ, τῶν περὶ τὰς διαλέκτους· οἷον, ὅτι τοῦτο μὲν εἴρηται Δωρικῶς, τοῦτο δ' Αἰολικῶς· καὶ οὐχ ἧπερ οἱ Στωικοὶ τὸ σημαινόμενον, [A] ἀλλ' ἀνάπαλιν τὸ σημαῖνον. τὸ γὰρ νοητὸν, ἐπὶ τοῦ σημαινομένου μόνου παρείληπται. ἔοικε δὲ καὶ Κρατήτειόν [B] τινα κινεῖν λόγον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔλεγε διαφέρειν τὸν κριτικὸν τοῦ γραμματικοῦ· καὶ τὸν μὲν κριτικὸν πάσης, φησὶ, δεῖ λογικῆς ἐπιστήμης [C] ἔμπειρον εἶναι· τὸν δὲ γραμματικὸν, ἁπλῶς γλωσσῶν ἐξηγητικὸν, [D] καὶ προσῳδίας ἀποδοτικὸν, καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων

Grammaticam dicit eſſe *habitum ex arte, habentem vim diſcernendi exactiſſime ea quæ apud Græcos & dicuntur & cadunt ſub intelligentiam, præter ea quæ ſunt ſub aliis artibus*, id poſtremum adjiciens, non leviter nec ſuperflue. 77. Nam quoniam eorum quæ apud Græcos dici poſſunt & quæ veniunt ſub intelligentiam, alia quidem ſubjecta ſunt artibus, alia autem minime: eorum quidem quæ ſubjecta ſunt artibus non exiſtimat eſſe artem & habitum Grammaticam. ut in Muſica quidem, concentus diateſſaron & mutationis ſyſtematum: in Mathematica autem, ſiderum defectus aut poſituræ circulorum. Similia ſunt intelligenda etiam in aliis artibus. Nullius enim eorum quæ ſunt illis ſubjecta, cognitio eſt Grammatica: ſed eſt quædam cognoſcendorum methodus aliorum quæ præter eas aut dicuntur, aut veniunt ſub intelligentiam. 78. Eorum quidem quæ veniunt ſub intelligentiam, ut, quod πίσυρες ſunt quatuor: & quod βῆσσαι & ἄγκεα ſunt loca ſita inferne. Eorum autem quæ dicuntur, nempe eorum quæ verſantur in proprietate ac diverſitate ſermonis, ut quod hoc quidem dictum eſt Dorice: hoc autem Æolice. ſiquidem non, ut Stoici, λεκτὰ ponit pro ſignificata notione, ſed contra pro vocabulis quæ ſignificant. Nam quod venit ſub intelligentiam, accipitur pro ſolo ſignificato. 79. Videtur etiam Chares movere aliquid quod traditum fuit à Cratete. Ille enim contendebat Criticum differre à Grammatico. & Criticum quidem dicit oportere eſſe peritum omnis ſcientiæ quæ ad eruditionem pertinet: Grammaticum autem eſſe tantum interpretem inuſitatarum vocum, & tradere accentus, & ea ſcire quæ ſunt his

NOTÆ.

xandrinus Grammaticam ait eſſe τέχνην ἢ ἕξιν θεωρητικὴν καὶ ποιητικὴν τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι, δι' ἧς ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον ἀποδιδόντες ἐξ ἀπείρου καταληπτὸν ποιούμεθα.

T οὐδενὸς γὰρ τῶν ὑπ' αὐταῖς] Non res eo modo ſpectant ad Grammaticam quatenus aliis ſubſunt diſciplinis, verba tamen & eorum nexus & conſtructio quibus res ad alias diſciplinas ſpectantes exponuntur, etiam Grammatici fori ſunt. ἡ μὲν ἀφήγησις καὶ ἡ σύνταξις τῷ γραμματικῷ ἁρμόζει, τὸ δὲ ζήτημα αὐτῷ τῷ φιλοσόφῳ, ut eſt in iisdem ad Dionyſium Scholiis.

U παρὰ ταύτας] Ita recte MSS. pro ταύταις.

X πίσυρες] Apud Homerum ſæpius, & Dionyſium periegetem v. 44. aliosque. Heſychius: πίσυρας, τέσσαρας.

Y βῆσσαι] Idem Heſychius: βῆσσαι λίμανες κοῖλαι, καὶ ὑδρηλοὶ τόποι κρημνοὶ, καὶ τὰ βάσιμα ὄρη, καὶ πόλις (in Locride vide Steph.) καὶ βάσιμοι τόποι τῶν ὀρέων. Etiam hoc apud Homerum frequens, ut Iliad. γ'. 34. ὄρεος ἐν βήσσῃς, ubi Scholiaſtes: τοῖς γονιμωτάτοις καὶ βασιμωτάτοις τόποις τῶν ὀρῶν. Sophocles Ajace flagellifero: ἐχθρῶν δ' ὕβρις ὧδ' ἀτάρβητα ὁρμᾶτ' ἐν εὐανέμοις βάσσαις.

Z ἄγκεα] MS. Ciz. ἄκρα, Hervetus interpres ἄντρα, ſed recte ſe habet illud ἄγκεα quod plurium Codicum conſenſu probatur, atque itidem ex Homero eſt petitum, ut Iliad. Σ. 321. ubi Scholiaſtes interpretatur τοὺς συνδένδρους τόπους τῶν ὀρῶν.

A οὐχ ἧπερ οἱ Στωικοὶ τὸ σημαινόμενον] Stoici per λεκτὸν intelligebant non vocabulum ſive vocem ſignificantem, quam conſiderare Grammatici eſt officium, ſed rei ſignificatæ notionem in mente, unde λεκτὸν docebant ἀσώματον eſſe, ut dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 104. atque iterum habes infra Sect. 355. ſeq.

B Κρατήτειον] Scitum Cratetis Mallotæ, cujus inter celebres Grammaticos mentio ſupra, Sect. 44. Ut autem hic Criticum ſic Seneca Epiſt. 108. Philologum à Grammatico τεχνικῷ diſtinguit. Interdum vero Grammatici nomen tam late patet ut partes omnes tres, τεχνικὴν, ἐξηγητικὴν atque adeo Criticum & Philologum ambitu ſuo complectatur, ut apud Quintilianum lib. 1. Inſtitut. Oratoriar. c. 4. Confer Heinſii Prolegomena in Ariſtarchum ſacrum p. 647. ſeq. edit. in fol. Mauſſaci diſſ. Criticam, & Jo. Wowerani Polymathiam c. 8. ſeq. Interdum Grammatice ſub Critica comprehenditur, ut ex Taurisci ſententia, infra Sect. 248. Quanquam proprie loquendo nec Critice Grammatices nec Grammatice Critices pars eſt, ut pulchre demonſtravit Voſſius libro de natura ac conſtitutione Grammaticæ.

C πάσης λογικῆς ἐπιστήμης] Hervetus: *omnis ſcientiæ Logicæ.* Sed notum eſt vocabulum illud longe latius patere, atque pro toto orbe λογικῶν ἐπιστημῶν hoc loco eſſe accipiendum, ex eodem Woweramo & aliis quos jam laudavi viris doctis conſtat.

D γλωσσῶν ἐξηγητικόν] Hervetus reddit *interpretem linguarum*, Heinſio etiam probante: ſed ex Scholiis ineditis ad Dionyſium patet per γλώσσας potius intelligendas eſſe φωνὰς ἀρχαίας καὶ ἀποξενισμένας antiquatas vel peregrinas atque inuſitatas, vel etiam ἐπιχωριαζούσας, ſingulis proprias ac peculiares locis, unde appellare gloſſaria ſolemus in quibus γλῶσσαι ejusmodi explicantur, de quibus Jo. Wowerus cap. 9. Polymathiæ & Tho. Gatakerus ad hæc M. Antonini IV. 33. αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις γλωσσήματα νῦν. Sic infra Sect. 253. 313. *Linguas* pro dialectis poni à Quintiliano XII, 10. notavit Salmaſius in funere linguæ Helleniſticæ p. 249. quem vide etiam libro de Helleniſtica p. 134.

ſimilia. & ideo illum quidem eſſe ſimilem architecto, Grammaticum autem miniſtro. 80. Sed ejuſmodi eſt illius definitio, partim quidem minus mala quam ſint abſurda quæ dicit Dionyſius: partim autem pejor. Nam quod à Soritica dubitatione ſolverit Grammaticam, & ab alienis ſejunxerit ſcitis Muſicæ & Mathematicæ, ut cum quibus nihil illi negotii ſit, per ſe eſt evidens: ſed eam non liberavit ab eo quod non conſiſtat. imo vero laboravit & opem tulit ad hoc ut ea ſit ejuſmodi. 81. Nam Dionyſius quidem in aliquo definiit terminum ac limitem Grammaticæ, ſtatuens eam in ſolis poëtis & ſcriptoribus: iſte vero vult eam verſari in omni voce Græca & in omni ſignificato. quod quidem, ſi fas eſt dicere, ne Dii quidem præſtare poſſunt. Nam ut prius dicebamus, nulla certa via ac methodus conſiſtit in aliquo infinito: imo vero ipſa hoc finit ac terminat. eorum enim quæ ſunt non definita & interminata, vinculum eſt ſcientia. 82. Voces autem quæ ſignificant & res quæ ſignificantur, ſunt infinitæ. Non eſt ergo Grammatica ars quæ verſatur in iis quæ ſignificant & quæ ſignificantur. Quinetiam ſunt vocum mutationes omnis generis: fueruntque antea, & rurſus erunt: mutatione enim delectatur ſeculum, non ſolum in arboribus ac plantis & animantibus, ſed etiam in verbis. 83. Conſtantem autem infinitatem, nedum eam quæ mutatur, fieri non poteſt ut humana inveniat cognitio. Nec hac ergo ratione conſtabit Grammatica. Alioqui aut artificioſum illam exiſtimat eſſe habitum, aut artis expertem. Et, ſi artificioſum, quomodo non eam quoque dixit eſſe artem: ſed qui ex arte ſit habitus? Sin autem artis expertem: quoniam fieri non poteſt ut per id, quod caret arte, cernatur id quod eſt artificioſum: non conſiſtet ullus grammaticus habitus, artificioſe diſcernens ea quæ apud Græcos ſignificant & ſignificantur. 84. Demetrius autem cognomine Chlorus, & quidam alii Grammatici ita definierunt: *Grammatica ars, eſt cognitio dictionum quæ ſunt apud poëtas, & quæ ſunt in communi conſuetudine.* Manent autem his quobue eædem dubitationes. Neque enim omnium quæ dicuntur apud poëtas, poteſt eſſe ars Grammatica, neque aliquorum.

εἰδήμονα· παρὸ καὶ ἐοικέναι ἐκεῖνον μὲν ἀρχιτέκτονι, τὸν δὲ γραμματικὸν ὑπηρέτῃ. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἀποδόσεως τοιαῦτα· πῆ μὲν μετριώτερα τῶν Διονυσίου ἀτοπημάτων, πῆ δὲ χείρονα. ὅτι μὲν γὰρ τῆς σωρικῆς ἀπορίας [E] ἐξέλυσε τὴν γραμματικὴν, καὶ τῶν ἀλλοτρίων κεχώρικε θεωρημάτων, μουσικῆς τε καὶ μαθηματικῆς, ὡς μὴ προσηκόντων, αὐτόθεν συμφανές· τοῦ δὲ μὴ ἀνυπόστατον ὑπάρχειν, οὐδαμῶς αὐτὴν ἐρρύσατο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ εἶναι τοιαύτην μᾶλλον συνηγωνίσατο. ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος κατά τι διώρισε τὸν τῆς γραμματικῆς ὅρον, ἐπὶ μόνων αὐτὴν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων [E] στήσας· οὗτος δὲ περὶ πᾶσαν Ἑλληνικὴν φωνὴν, καὶ περὶ πᾶν σημαινόμενον καταγίγνεσθαι ταύτην θέλει. ὅπερ, εἰ θεμιτὸν εἰπεῖν, οὐδὲ θεοῖς ἀνυτόν [G] ἐστιν. ὡς γὰρ καὶ πρότερον ἐλέγομεν, οὐδεμία μέθοδος συνίσταται περί τι ἄπειρον, ἀλλὰ καὶ μάλιστα αὐτὴ τοῦτο περατοῖ. τῶν γὰρ ἀορίστων ἡ ἐπιστήμη δεσμός ἐστι· τὰ δὲ σημαίνοντα καὶ σημαινόμενα τῶν πραγμάτων, ἐστὶν ἄπειρα· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ γραμματικὴ τέχνη περὶ τὰ σημαίνοντα καὶ σημαινόμενα. καὶ μὴν παντοῖαι γίνονται τῶν φωνῶν μεταβολαὶ, καὶ πρὸ τοῦ γεγόνασι, καὶ εἰσαῦθις γενήσονται. φιλομετάβολον [H] γάρ τι ἐστὶν ὁ αἰὼν, οὐκ εἰς φυτὰ μόνον καὶ ζῶα, ἀλλὰ καὶ εἰς ῥήματα. περιεστῶσαν δὲ ἀπειρίαν οὔτοι γε καὶ μεταβάλλουσαν [I] ἀμήχανόν ἐστι γνῶσιν ἀνθρωπίνην εὑρεῖν. οὐδὲ ταύτῃ ἄρα ἡ γραμματικὴ συστήσεται. ἄλλως τε ἤτοι τεχνικὴν οἴεται εἶναι τὴν ἕξιν ἢ ἄτεχνον. καὶ εἰ μὲν τεχνικὴν, πῶς οὐκ αὐτὴν εἶπε τὴν τέχνην, ἀλλὰ τὸ ἀφ᾽ οὗ ἐστιν; εἰ δὲ ἄτεχνον, ἐπεὶ οὐ δυνατὸν διὰ τοῦ ἀτέχνου τὸ τεχνικὸν ὁρᾶσθαι, οὐδὲ συστήσεταί τις γραμματικὴ ἕξις τεχνικῶς διαγινώσκουσα τὰ παρ᾽ Ἕλλησι σημαίνοντά τε καὶ σημαινόμενα. Δημήτριος δὲ ὁ ἐπικαλούμενος Χλωρὸς [K] καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν γραμματικῶν, οὕτως ὡρίσαντο· γραμματική ἐστι τέχνη τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέξεων εἴδησις. μένουσι δὲ καὶ τούτοις αἱ αὐταὶ ἀπορίαι. οὔτε γὰρ πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς λεγομένων δύναται εἶναι τέχνη γραμματικὴ, οὔτε τινῶν. [L]

N O T Æ.

E σωρικῆς ἀπορίας] Quæ fuit Supra Sect. 68. ſeq.

E ἐπὶ μόνων ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων] Supra Sect. 57.

G οὐδὲ θεοῖς ἀνυτόν] Sic Phædrus V. 8. de occaſione.

- - elapſam ſemel
nec poſſit ipſe Jupiter reprehendere.

De morte Homerus Odyſſ. γ. 235.

- - οὐδὲ θεοίπερ
καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν - -

De neceſſitate Plato 7. de leg. & ante eum Pittacus apud Stobæum: ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται. Publius Syrus: *Contra felicem vix Deus vires habet.*

H φιλομετάβολον] Geminum illud Horatii in arte v. 60.

Ut ſilvæ folius pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.

I οὔτοι γε καὶ μεταβάλλουσαν] Ita recte MS. Ciz. pro ἤτοιγε.

K Δημήτριος ὁ Χλωρός] Hic eſt qui plus ſimplici vice allegatur in Scholiis ad Nicandri Theriaca.

L οὔτε πάντων οὔτε τινῶν] Similis cavillatio ſupra Sect. 66.

καὶ

καὶ πάντων μὲν, αὐτόθεν ἀδύνατον, εἴγε καὶ περὶ Θεῶν, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ ψυχῆς λέγεται παρὰ τοῖς ποιηταῖς, ὧν ἀπείρως ἔχουσιν οἱ γραμματικοί. τινῶν δὲ, διὰ τὸ μὴ εἰς τοὺς γραμματικοὺς τὸ τοιοῦτον πίπτειν μόνους, ἀλλὰ καὶ ἄλλους τινὰς, οἷον φιλοσόφους καὶ μουσικοὺς καὶ ἰατρούς. συνεώρων γὰρ καὶ οὗτοι τινὰ τῶν παρὰ ποιηταῖς. πάλιν τε ἐν τῷ λέγειν καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέξεων εἴδησιν εἶναι τὴν γραμματικήν· εἰ μὲν τὸ καθολικὸν λαμβάνοιεν τὸ, εἴ τινές εἰσι κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέξεις, ἐκείνων ἐστὶν εἴδησις ἡ γραμματικὴ, ἁμαρτάνουσιν. ἄπειροι γὰρ αἱ κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέξεις· καὶ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστιν εἴδησις. εἰ δὲ ἐπὶ τὸ ἐπὶ μέρους φέροιντο, ὅπερ ἴσον ἐστὶ τῷ, εἰσί τινες λέξεις κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν κοινὴν, ὧν εἴδησίς ἐστιν ἡ γραμματικὴ, οὐδ' οὕτω ποιήσουσί τι τὴν γραμματικήν· καὶ γὰρ ὁ Αθηναῖος εἴδησιν ἔχει τῶν κατὰ τὴν Ατθίδα συνήθων λέξεων, καὶ ὁ Δωριεὺς τῶν κατὰ τὴν Δώριον, καὶ ὁ ῥήτωρ τῶν κατὰ τὴν ῥητορικήν, καὶ ὁ ἰατρὸς τῶν κατὰ τὴν ἰατρικήν. εἰ δὲ λέγοιεν πασῶν τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν αὐτὴν λέξεων εἴδησιν, οὐχ ὡς τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει πασῶν (τοῦτο γὰρ ὄντως ἀδύνατον) ἀλλὰ τῶν καθόλου πασῶν καὶ ἀνωτάτω ἐν ταῖς διαλέκτοις· οἷον, ὅτι Δωριέων μέν ἐστι τοιούτῳ τόνῳ χρῆσθαι· Ἰώνων δὲ, ἄλλῳ· τάχα μέν τι πιθανὸν ἐροῦσιν, οὐ μὴν ἀληθές. οὔτε γὰρ ἓν ἔθος ἐστὶ καθ' ἑκάστην διάλεκτον· πολλαὶ γὰρ Δωρίδες καὶ Ατθίδες· [M] οὔτε οἱ κανόνες οὓς δοκοῦσι παραδιδόναι, πρὸς πᾶσαν ἀποτείνονται λέξιν· ἀλλ' ἄχρι μὲν ποσῶν καὶ ὁμοτόνων, οἷον, ὀξυτόνων ἢ βαρυτόνων, προκόπτουσιν, πάσας δὲ περιλαβεῖν ἀδυνατοῦσι. δείγματος μὲν οὖν χάριν ταῦτα εἰρήσθω, εἰς τὸ ἀνυπόστατον εἶναι τὴν γραμματικὴν, ὅσον ἐπὶ τῇ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς αὐτῆς ἐπινοίᾳ. [N] μετελθόντες δὲ ἀκολούθως καὶ τὰ κυριώτατα τῶν ἐν αὐτῇ θεωρημάτων, καὶ ἐξ ὧν μάλιστα λαμβάνει τὴν ὑπόστασιν, βασανίζωμεν.

ΚΕΦ. δ'.

ΤΙΝΑ ΜΕΡΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ.

Πολλῆς οὔσης καὶ ἀνηνύτου παρὰ τοῖς γραμματικοῖς περὶ μερῶν γραμματικῆς διαστάσεως·

85. Et ut ſit quidem omnium, per naturam ſuam fieri non poteſt: ſi quidem & de Diis, & de virtute, & de anima ſermo eſt apud poëtas, quarum rerum Grammatici nullam habent ſcientiam. Aliquorum autem, propterea quod id non in ſolos cadit Grammaticos, ſed etiam in aliquos alios, utpote Philoſophos & Muſicos & Medicos. Nam illi quoque quædam inſpexerunt ex iis quæ ſunt apud Poëtas. 86. Et rurſus dum dicunt Grammaticam eſſe cognitionem dictionum quæ ſunt in communi uſu & conſuetudine: ſi quidem univerſe ſumant & in genere, quod ſi quæ ſunt dictiones in communi conſuetudine, illarum cognitio Grammaticam conſtituit, errant. Sunt enim infinitæ dictiones in communi conſuetudine: infinitorum autem non eſt cognitio. 87. Sin autem tendunt ad id quod eſt particulare, quod perinde eſt ac ſi dicas, Sunt quædam dictiones in communi conſuetudine, quarum cognitio, eſt Grammatica, ne ſic quidem aliquid Grammaticam eſſe facient. Athenienſis enim habet cognitionem dictionum quæ ſunt in uſu in Attica: & Dorienſis earum quæ ſunt in uſu in regione Dorica: & orator earum quæ ſunt in uſu in arte oratoria: & medicus earum quæ in arte Medicinæ. 88. Si autem dicant omnium quæ ſunt in communi uſu ac conſuetudine cognitionem, non tanquam ſingularium & omnium quæ ſunt ſigillatim (hoc enim re vera non poteſt fieri) ſed omnium univerſe & in ſummis generibus dialectorum, ut quod ſit quidem Dorienſium uti tali tono: Jonum autem alio; dicent quidem fortaſſe aliquid probabile, non tamen verum. 89. Neque enim eſt unus mos in unaquaque dialecto, ſunt enim multæ Doricæ & Atticæ: neque regulæ, quas videntur ſibi tradere, extenduntur ad omnem dictionem: ſed procedunt quidem ad certas quaſdam & tonum ſimilem habentes, verbi gratia oxytonas vel barytonas: ut autem omnes comprehendant minime fieri poteſt. 90. Atque hæc quidem dicta ſint exempli gratia, ad hoc quod Grammatica ſit ejuſmodi ut non conſiſtat, quod attinet ad ejus notionem quæ eſt apud Grammaticos. Conſequenter autem aggrediamur & examinemus præcepta illius principalia, & ex quibus maxime conſtituitur.

CAP. IV.

QVÆ SINT PARTES GRAMMATICÆ.

91. CVM magna ſit & inutilis apud Grammaticos diſſenſio de partibus Grammaticæ,

NOTÆ.

M *πολλαὶ Δωρίδες καὶ Ατθίδες*] Non modo propter *ὑποδιαιρέσεις τοπικὰς* in ipſa Attica atque Dorum regione, ſed maxime per ætatum diverſa tempora. Vide ſi placet quæ notavi lib. 4. Bibliothecæ Græcæ cap. 34. Infra, Sect. 228.

N *αὐτῆς ἐπινοίᾳ*] Ita MSS. & interpres pro *αὐτοῖς* quod erat in editis.

maticæ, ne id quod in tranſitu & propter aliud adducitur, videatur tenere locum principis incepti ac inſtituti, neque alienam & in præſentia inutilem ingredientes materiam, deſeramus contradictionem magis neceſſariam, ſufficiet dicere citra calumniam, quod Grammaticæ alia quidem pars eſt hiſtorica: alia vero artificioſa: alia autem magis propria, per quam certa via ac ratione tractantur quæ ſunt apud poëtas & ſcriptores. 92. Ex quibus *artificioſa* quidem eſt illa, in qua præcipiunt de elementis & partibus orationis, & orthographia, & linguæ Græcæ proprietate, & iis quæ hæc conſequuntur. *Hiſtorica* autem ubi docent de perſonis, utpote divinis & humanis & heroicis: aut narrant de locis, ut de montibus vel fluviis: aut tradunt de commentis & fabulis, aut ſi quid eſt ejuſmodi. 93. *Magis propria* autem eſt, qua conſiderant quæ ſunt in poëtis & ſcriptoribus, quatenus exponunt ea quæ dicuntur obſcure, & judicant quæ ſunt bona & quæ ſecus, & diſtingunt germana ac genuina ab adulterinis. Hæ, ut rudi illas ac craſſa Minerva complectar, ſunt partes Grammaticæ. 94. Sunt vero cogitandæ ac intelligendæ non puræ & invicem impermixtæ, neque ut ſi dicas, partes hominis ſunt anima & corpus. Nam hæc quidem cogitantur ac intelliguntur, ut à ſe invicem diverſa. *Artificioſa* autem, & *hiſtorica*, & quæ in poëſi & in ſcriptionibus verſatur, partes Grammaticæ, magnam habet quælibet harum cum reliquis connexionem & conjunctionem. 95. Poëtarum enim examinatio non fit abſque parte artificioſa & hiſtorica. & utraque earum non conſiſtit abſque connexione aliarum. Quo modo ergo qui dicunt artis medendi partes eſſe victus rationem, chirurgiam, medicamentorum exhibitionem, ſic dicunt, ut quod in præceptis eæ valde inter ſe cohæreant. Victus enim ratio non procedit abſque medicamentorum exhibitione & chirurgia. Et rurſus medicamentorum exhibitio continetur etiam à virtute aliarum: Ita etiam in præſentia, non

ἵνα μήτε τὸ πάρεργον, ἔργου χώραν ἐπέχειν ἡμῖν φαίνηται, μήτε εἰς ἀλλοτρίαν καὶ ὡς πρὸς τὸ παρὸν ἀνωφελῆ ἐμβαίνοντες [O] ὕλην, ἀπολειπώμεθα τῆς ἀναγκαιοτέρας ἀντιῤῥήσεως, ἀπαρκέσει λέγειν ἀσυκοφαντητότερον, ὡς ἄρα τῆς γραμματικῆς τὸ μέν ἐστιν ἱστορικὸν, τὸ δὲ τεχνικὸν, τὸ δὲ ἰδιαίτερον, [P] δι' οὗ τὰ κατὰ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς μεθοδεύεται. ὧν τεχνικὸν μέν ἐστιν, ἐν ᾧ περὶ τῶν στοιχείων καὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ὀρθογραφίας τε καὶ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν ἀκολούθων διατάττονται. ἱστορικὸν δὲ, ὅπου περὶ προσώπων, οἱονεὶ θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων καὶ ἡρωικῶν διδάσκουσιν, ἢ περὶ τόπων [Q] διηγοῦνται, καθάπερ ὀρῶν ἢ ποταμῶν, ἢ περὶ πλασμάτων καὶ μύθων [R] παραδιδόασιν· ἢ εἴ τι τῆς αὐτῆς ἰδέας ἐστίν. ἰδιαίτερον δὲ, τὸ κατὰ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς ἐπισκοποῦσι, καθὸ [S] τὰ ἀσαφῶς λεγόμενα ἐξηγοῦνται, τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα κρίνουσι, τά τε γνήσια ἀπὸ τῶν νόθων διορίζουσιν. ἀλλ' ὡς μὲν τύπῳ καὶ ὁλοσχερέστερον περιλαβεῖν, ταυτά ἐστι τὰ τῆς γραμματικῆς μέρη. νοητέον δὲ αὐτὰ, οὐ κατ' εἰλικρίνειαν, οὐδ' ὡς ἄν τις εἴποι [T] μέρη τοῦ ἀνθρώπου, ψυχὴ καὶ σῶμα. ταυτὶ μὲν γὰρ ὡς ἕτερα ὄντα ἀλλήλων νοεῖται. τὸ δὲ τεχνικὸν καὶ ἱστορικὸν, καὶ τὸ περὶ τὰς ποιήσεις καὶ συγγραφὰς, τῆς γραμματικῆς μέρη, πολλὴν ἔχει συμπλοκὴν καὶ ἀνάκρισιν πρὸς τὰ λοιπά. καὶ γὰρ ἡ τῶν ποιητῶν ἐπίσκεψις οὐ χωρὶς τοῦ τεχνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ γίνεται μέρους· καὶ ἑκάτερον τούτων, οὐ δίχα τῆς τῶν ἄλλων παραπλοκῆς συνέστηκεν. ὥσπερ οὖν οἱ λέγοντες τῆς ἰατρικῆς μέρη, δίαιταν, χειρουργίαν, φαρμακείαν, οὕτω λέγουσι, ὡς πολλῆς οὔσης ἐν τοῖς θεωρήμασιν ἀλληλουχίας. καὶ γὰρ ἡ δίαιτα, οὐ χωρὶς χειρουργίας καὶ φαρμακείας πρόσεισι· καὶ ἡ φαρμακεία, πάλιν περιείχετο καὶ τῇ τῶν ἄλλων δυνάμει· ὧδε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος,

NOTÆ.

O ἐμβαίνοντες] Ita recte MSS. pro *ἐμφαίνοντες*.

P τὸ δὲ ἰδιαίτερον] Hæc eſt pars Grammaticæ quæ ab aliis dicitur *ἐξηγητική*. Confer Woweranum c. 9. Polymathiæ & Mauſſacum diſſ. Critica ad Harpocration. Dionyſius Thrax quidem ſex facit Grammaticæ partes, *μέρη δὲ αὐτῆς εἰσιν ἕξ. πρῶτον ἀνάγνωσις ἐντριβὴς κατὰ προσῳδίαν· δεύτερον, ἐξήγησις κατὰ τοὺς ἐνυπάρχοντας ποιητικοὺς τρόπους· τρίτον γλωσσῶν τε καὶ ἱστοριῶν πρόχειρος ἀπόδοσις· τέταρτον, ἐτυμολογίας εὕρεσις· πέμπτον ἀναλογίας ἐκλογισμός· ἕκτον, κρίσις ποιημάτων, ὃ δὴ κάλλιστόν ἐστι πάντων ἐν τῇ τέχνῃ.* In Scholiis vero ad illum ſcriptorem ineditis paſſim quatuor partes conſtituuntur, *μέρος ἀναγνωστικὸν, διορθωτικὸν, ἐξηγητικὸν*, & *κριτικὸν*, notaturque Grammaticam aliam eſſe *μικρὰν* ſive *τέχνην περὶ τοῦ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν*, aliam *μεγάλην*, ſive *τέχνην θεωρικὴν τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ λογίοις.* Per *λογίους* intelliguntur Oratores, Hiſtorici, Philoſophi, Medici, quod ad *ἀφήγησιν* ipſorum & *σύνταξιν* attinet, nam *ζητήματα* ipſa & argumenta ad Philoſophos & Medicos, non ad Grammaticos pertinet. *ἐπειδὴ οὖν ἡ Γραμματικὴ διὰ τοῦ γλωσσηματικοῦ καὶ μετρικοῦ καὶ τεχνικοῦ θεωρεῖται, καὶ διδάσκει τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ τὴν ἐξήγησιν, καὶ τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν κρίσιν* &c.

Q περὶ τόπων] Ita legendum è MSS. pro *περὶ τρόπων*, ut verba quæ ſequuntur perſpicue evincunt, & agnovit etiam interpres. Notumque quam neceſſaria res ſit ad ſcriptores intelligendos regionum cognitio & locorum, & quanta contentione in illa elucidanda verſatum ſit omni ætate doctiſſimorum hominum ſtudium.

R περὶ πλασμάτων καὶ μύθων] Conferendus Jo. Woweranus capite Polymathiæ undecimo.

S καθὸ] Ita MSS. pro *καθώς*.

T εἴποι] Ita MSS. pro *εἴπῃ*. Quid vero per *κατ' εἰλικρίνειαν* intelligat Sextus, diſerte exponit infra Sect. 95. *οὐκ ἀπότακτόν τί ἐστιν ἕκαστον μέρος, οὐδ' εἰλικρινὲς ἀπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμιξίας.*

οὐκ

οὐκ ἀπότακτόν τι ἐστιν ἕκαστον μέρος, οὐδ᾽ εἰλικρινὲς ἀπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμιξίας. τοῦτο δὲ προδιηρθρώσαμεν οὐ παρέργως, ἀλλ᾽ ἵνα εἰδῶμεν, ὡς ἂν ἕν τι ἐξ αὐτῶν δειχθῇ ἀσύστατον, δυνάμει καὶ τὰ λοιπὰ ἀνήρηται· ὧν ἑκάτερον οὐ χωρὶς τοῦ ἀναιρεθέντος ὑφίσταται. ὅμως δὲ οὐ ποιήσομεν τοῦτο, καίπερ ὂν σύντομον· ἀλλὰ πειρασόμεθα πρὸς ἕκαστον ἀντιλέγειν, ὡς εἰ καὶ μὴ ἔχρῃζε τῆς τῶν λοιπῶν παρουσίας. τάξει δὲ ἀρκτέον ἀπὸ τοῦ πρώτου.

eſt ſejuncta unaquæque pars, neque pura ac ſincera à cæterarum commiſtione. 96. Hoc autem prius explicavimus non ab re neque leviter ac per tranſitum, ſed ut ſciamus, quod ſi oſtenſum fuerit ex iis aliquam non poſſe conſiſtere, vi ac poteſtate reliquæ quoque ſunt ſublatæ, quarum utraque conſiſtit non absque ea quæ eſt ſublata. Et tamen non hoc faciemus, quamvis hæc ſit via compendiaria: ſed tentabimus diſputare adverſus unamquamque, perinde ac ſi non egeret aliarum præſentia. Ordine autem incipiendum eſt à prima.

ΚΕΦ. ε.

ΟΤΙ ΑΜΕΘΟΔΟΝ ΕΣΤΙ ΚΑΙ ΑΣΥΣΤΑΤΟΝ ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΡΟΣ.

Διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δίκαιόν ἐστι μετὰ σπουδῆς ἐξετάζειν τὴν γραμματικὴν τεχνολογίαν· μάλιστα δὲ ἁπάντων, διὰ τὸ ἐπ᾽ αὐτῇ κομᾶν καὶ μέγα φρονεῖν τοὺς γραμματικούς· ἀεὶ δὲ τῶν κατὰ τὰ λοιπὰ κοσμουμένων μαθήματα κατατρέχειν, ὡς μηδὲ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων συνήθειαν ἐπισταμένων· καὶ ἔτι, διὰ τὸ, εἴ ποτε θλίβοιντο ἐν ζητήσει, μὴ ἄλλην εὑρίσκειν πολλάκις ἀποφυγὴν εἰς τὸ περισπᾶν τοὺς συζητοῦντας αὐτοῖς, ἢ τὸ, ὅτι βάρβαρον ἢ σόλοικόν ἐστι τὸ ὑπ᾽ αὐτῶν λεχθέν. οὐκ ὀλίγην δὲ ἂν ἔχῃ μοῖραν εἰς προτροπὴν, καὶ ὅταν βλέπωμεν τοὺς μηδὲ δύο σχεδὸν ῥήματα δεξιῶς εἴρειν δυναμένους γραμματικοὺς, θέλοντας, ἕκαστον τῶν μέγα δυνηθέντων ἐν εὐφραδείᾳ καὶ Ἑλληνισμῷ παλαιῶν, καθάπερ Θουκυδίδην, Πλάτωνα, Δημοσθένην, ὡς βάρβαρον ἐλέγχειν. [U] μία γὰρ ἀντὶ πάντων ἄμυνα γενήσεται πρὸς αὐτοὺς, ἐὰν τὴν ψευδώνυμον αὐτῶν τεχνολογίαν [X] ἄτεχνον [Y] ἀποδείξωμεν. τάξει δὲ λεκτέον ἡμῖν πρῶτον περὶ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα κατ᾽ αὐτοὺς συνέστηκε· καὶ ὧν ἀναιρεθέντων ἀγραμμάτους ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς γραμματικούς. καὶ δὴ τριχῶς λεγομένου τοῦ στοιχείου, τοῦ τε γραφομένου χαρακτῆρος καὶ τύπου, καὶ τῆς τούτου δυνάμεως, καὶ ἔτι τοῦ ὀνόματος, προαγέτω νῦν ἡ ζήτησις μάλιστα περὶ τῆς δυνάμεως. αὕτη

CAP. V.

QUOD NULLAM CERTAM VIAM, RATIONEM AC METHODUM HABEAT, NEQUE POSSIT CONSISTERE ARTIFICIOSA PARS GRAMMATICÆ.

97. PROPTER multa quidem alia merito eſt diligenter examinandum Grammaticæ artificium: maxime autem quod de eo ſibi placeant & ſe magnifice jactent Grammatici, eos autem ſemper inſectantur qui ſunt aliis ornati diſciplinis, ut qui ne Græcorum quidem communem uſum ſciant ac conſuetudinem: & etiam propterea quod ſi quando premantur in quæſtione, ſæpe non inveniant aliam evadendi rationem ad eos abſtrahendos, qui cum eis diſputant, quam quod ſit Barbarum & Solœcum quod ab eis dictum eſt. 98. Ad nos autem ad id hortandum non parum etiam debet habere momenti, cum videamus Grammaticos qui ne duo quidem fere verba dextre poſſunt contexere, velle unumquemque ex antiquis, qui dicendi facultate & Græci ſermonis proprietate plurimum valuerunt, ut Thucydidem, Platonem, Demoſthenem, tanquam barbarum arguere. Una enim pro omnibus erit ſui adverſus eos ulciſcendi ratio, ſi falſo appellatam eorum artem inertem, artis inquam expertem, oſtenderimus. 99. Ordine autem nobis dicendum eſt primum de elementis, ex quibus omnia apud eos conſtant, & quibus ſublatis neceſſe eſt Grammaticos eſſe agrammatos, hoc eſt, illiteratos. Cum autem tribus modis dicatur elementum, nempe character & figura quæ ſcribitur, & vis ejus, & præterea nomen, de vi maxime nunc procedat quæſtio. ea enim

NOTÆ.

U ὡς βάρβαρον ἐλέγχειν] Exempla hujus rei exſtant in Phrynicho, qui Menandrum, Plutarchum & alios præclaros ſcriptores tanquam *ἰδιώτας* & *ψευδαττικοὺς* reprehendit. Alia in Luciani Solœciſta, & in Thoma Magiſtro de vocibus Atticis. Sic non defuere qui Livium, qui veteres Juriſconſultos, qui Ciceronem ipſum arguere auſi ſunt quod non ſatis emendate fuiſſent locuti.

X ψευδώνυμον τεχνολογίαν] Sic *ψευδώνυμον γνῶσιν* Gnoſticorum vocant Irenæus & Clemens Alexandrinus, Plutarchus *ψευδώνυμον φιλόσοφον*, lib. *περὶ φιλαδελφ.* Æſianus *ψευδώνυμον πόλιν* Branchidarum, apud Suidam in *Βραγχίδαι.*

Y τεχνολογίαν ἄτεχνον] Tale oxymoron eſt illud Ennii. *mentes dementes*, & Terentii *id aliquid nihil eſt* & *quod ſcis neſcis*, aliaque in numera hujus generis collecta à præclaro Voſſio lib. V. Inſtitut. Oratoriarum p. 408. ſeq. & Conrado Rittershuſio ad Oppiani 1. Cynegetic. 260. Sic mox *ἀγραμμάτους τοὺς γραμματικούς.* Et lib. contra Rhetoras Sect. 36. *κακοτέχνοις τέχναις.*

apud ipſos proprie appellata eſt elementum. 100. Cum ergo vocis quæ mandatur literis, ſint viginti quatuor elementa, earum duplicem in ſummo ponunt naturam. eorum enim alia appellant vocales, alia conſonantes. Et vocales quidem ſeptem α, ε, η, ι, ο, υ, ω. conſonantes autem reliqua. Vocalium autem tres dicunt differentias. Earum enim duas dicunt eſſe longas, nempe η & ω. totidem autem breves, nempe ε & ο. tres autem communes, quod ad longitudinem attinet & brevitatem, quas etiam vocant δίχρονα, id eſt duorum temporum, & ὑγρὰ, id eſt liquidas, & ancipites, & mutabiles. 101. Eſt enim unicuique earum à natura inſitum, ut aliquando quidem producatur, aliquando vero corripiatur: ut α quidem in hoc verſu,

Ἄρες, Ἄρες, *Mars, Mars ſæve, hominum exitium, qui mœnia quaſſas.* ι autem,

Ἴλιον εἰς ἱερὴν *Ilion ad ſacram, contra illi occurrit Apollo.* υ autem,

Divina ex nimbis à Jove lympha pluit, ὗεν ὕδωρ.

102. Conſonantium autem aliæ quidem ſunt, ut ipſi volunt, ſemivocales, aliæ autem mutæ. Et ſemivocales quidem, quibus eſt à natura inſitum ut per ſe in prolatione efficiant ῥοῖζον, id eſt r. literæ ſonum, vel σιγμὸν, id eſt ſonum literæ ſ. vel μυγμὸν, id eſt ſonum literæ m. vel aliquem alium ſonum, ut ζ, θ, λ, μ, ν, ξ, ρ, σ, φ, χ, ψ. vel, ut volunt nonnulli, præter θ, φ, χ, reliquæ octo. Mutæ autem ſunt, quæ per ſe nec poſſunt ſyllabas efficere, neque ſonorum proprietates, ſed ſolummodo ſimul cum aliis prolatæ, ut β, γ, δ, κ, π, τ. vel ut nonnulli, etiam θ. φ. χ. 103. Porro autem rurſus communiter ex conſonantibus alias quidem dicunt eſſe aſperas, alias autem tenues. Et aſperas quidem θ, φ, χ. Tenues autem κ, π, τ. Solum autem ρ dicunt ſuſcipere aſperitatem & tenuitatem. Dicunt

γὰρ καὶ κυρίως ςοιχεῖον [Z] παρ' αὐτοῖς προσηγόρευται. εἴκοσι τεσσάρων τοίνυν ςοιχείων ὄντων τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς, τούτων διττὴν ὑποτίθενται κατὰ τὸ ἀνωτάτω τὴν φύσιν. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν φωνάεντα προσαγορεύουσι, τὰ δὲ σύμφωνα· καὶ φωνάεντα [A] μὲν, ἑπτὰ, α. ε. η. ι. ο. υ. ω. σύμφωνα δὲ τὰ λοιπά. τῶν δὲ φωναέντων τρεῖς ἄγουσι διαφοράς· δύο μὲν γὰρ αὐτῶν φύσει μακρὰ λέγουσι τυγχάνειν, [B] τὸ, η. καὶ τὸ ω. ἰσάριθμα δὲ βραχέα, τὸ, ε. καὶ τὸ, ο. τρία δὲ κοινὰ, μήκους τε καὶ βραχύτητος, α. ι. υ. ἅπερ δίχρονα καὶ ὑγρὰ [C] καὶ ἀμφίβολα καὶ μεταβολικὰ καλοῦσιν. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πέφυκεν ὁτὲ μὲν ἐκτείνεσθαι, ὁτὲ δὲ συστέλλεσθαι. οἷον τὸ μὲν α. ἐπὶ τοῦ,

Ἄρες, Ἄρες [D] βροτολοιγὲ, μιαιφόνε, τειχεσιπλῆτα. [E] τὸ δὲ ι.

Ἴλιον εἰς ἱερήν· [F] τῇ δ' ἀντίος ὤρνυτ' Ἀπόλλων. τὸ δὲ υ.

Θεσπέσιον [G] νεφέων ἐκ Διὸς ὗεν ὕδωρ.

τῶν δὲ συμφώνων, τὰ μὲν ἡμίφωνά ἐςι κατ' αὐτοὺς, τὰ δὲ ἄφωνα. καὶ ἡμίφωνα μὲν, ὅσα δι' αὐτῶν ῥοῖζον [H] ἢ σιγμὸν, ἢ μυγμὸν, ἤ τινα παραπλήσιον ἦχον κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ἀποτελεῖν πεφυκότα· καθάπερ, τὸ ζ. θ. λ. μ. ν. ξ. ρ. ς. φ. χ. ψ. ἢ, ὥς τινες, [I] χωρὶς τοῦ, θ. καὶ φ. καὶ χ. τὰ λειπόμενα ὀκτώ. ἄφωνα δέ ἐςι τὰ μήτε συλλαβὰς καθ' ἑαυτὰ ποιεῖν δυνάμενα, μήτε ἤχων ἰδιότητας, [K] αὐτὸ δὲ μόνον, μετὰ τῶν ἄλλων συνεκφωνούμενα. καθάπερ, β. γ. δ. κ. π. τ. ἢ, ὡς ἔνιοι, καὶ τὸ, θ. φ. χ. καὶ μὴν κοινῶς τῶν συμφώνων, πάλιν, τὰ μὲν φύσει δασέα λέγουσι, τὰ δὲ ψιλά· καὶ δασέα μὲν, θ. φ. χ. ψιλὰ δὲ, κ. π. τ. μόνον δὲ φασὶ τὸ, ρ. ἐπιδέχεσθαι ἑκάτερον, δασύτητα καὶ ψιλότητα. λέγουσι

NOTÆ.

Z κυρίως ςοιχεῖον] Ammonius de differentiis vocabulorum docet *γράμμα* proprie eſſe figuram literæ, *σημεῖον*, *τύπον*, & *σχῆμα*: per *ςοιχεῖον* autem denotari *αὐτὴν τὴν ἐκφώνησιν καὶ φθόγγον*. Similiter *ςοιχεῖον* ſive elementum à charactere ſive figura elementi diſtinguit Laërtius VII. 56. Boëthius in lib. Ariſtotelis de interpretatione: *littera eſt inſcriptio atque figura partis minimæ vocis articulatæ, elementum vero ſonus ipſius inſcriptionis.*

A φωνάεντα] MS. Ciz. *φωνήεντα*. Sed *φωνάεντα* fuit etiam ſupra Sect. 55. & iterum 112. 113. 115. 121. &c.

B μακρὰ λέγουσι τυγχάνειν] Ita è MSS. ſcribendum, pro *μακρὰ λέγουσι τυγχάνον*, quod in editis erat.

C ὑγρά] Nota vocales ancipites dictas Græcis etiam *ὑγρὰς*, quod non memini alibi me legere.

D Ἄρες Ἄρες] Sic accentus in MSS. exprimuntur. Eſt autem verſus Homeri Iliad. *έ*. 31. & 455. quem reſpiciens Martialis IX. 12. ait nihil eſſe negatum Poëtis Græcis, *quos ἄρες ἄρες decet ſonare, ſed nobis*, inquit, *non licet eſſe tam diſertis, qui Muſas colimus ſeveriores.* Simile eſt Theocriti Idyll. 6. *τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται*, & Oppiani 3. Cynegetic. 210. *ἄνερ, ἄνερ, τί νυ σεῖο προσώπατα τρηχύνονται;*

E τειχεσιπλῆτα] Unico vocabulo. Fuere etiam qui *τειχεσιβλῆτα* ſcriberent, ut in Scholiis Græcis ad Homerus eſt annotatum.

F Ἴλιον εἰς ἱερήν] Iliad. *ή*. verſu 20.

G Θεσπέσιον] Verſus Callimachi, ni fallor, ex poëmate aliquo deperdito.

H ῥοῖζον] Sonum literæ caninæ dixere etiam *ῥωτασμὸν* vel *ῥωτακισμὸν*, unde *ῥωτακίζειν* apud Suidam in *χαλκιδίζειν*. *σιγμοῦ* mentio apud Euſtathium ad Iliad. *μ'*. p. 853. neque in ſigmate ſolum ſed etiam in literis ζ, ξ, ψ obſervatur *σιγμὸς*, ut notant Scholia inedita ad Dionyſium Thracem, in quibus etiam *νυγμοῦ* mentio quæ eſt *τοῦ ν' ἦχος*, ut *μυγμὸς τοῦ μ'*, & *ῥοῖζος τοῦ ρ'*. Apud Iſidorum lib. 1. Originum c. 31. occurrit *motaciſmus*, *jotaciſmus*, *labdaciſmus*, pro ſono literæ m, i, l.

I ἢ ὥς τινες] Horum ſententiæ ſuffragatur Dionyſius Thrax, qui literas θ, φ, χ, non ſemivocalibus ſed mutis adſcribit. Litera θ mihi revocat in memoriam quod in Scholiis ad Dionyſium ineditis notatur, Democritum (perſpicuitatis haud dubie cauſa, cujus fuit mire ſtudioſus) dixiſſe in genitivo *τοῦ δέλτατος* & *τοῦ θήτατος*.

K ἤχων ἰδιότητας] MS. Vratiſlav. *ἰδιότητα*. Mox poſt *μετὰ τῶν ἄλλων*, illud *καὶ* quod in editis ſuperfluebat, ejeci MStis præeuntibus.

δέ τινα

δέ τινα τῶν συμφώνων καὶ διπλᾶ· καθάπερ τὸ ζ. ξ. ψ. συνεστηκέναι γάρ φασι τὸ μὲν ζ. ἐκ τοῦ σ. καὶ δ. τὸ δὲ ξ. ἐκ τοῦ κ. καὶ σ. τὸ δὲ ψ. ἐκ τοῦ π. καὶ σ. τούτων δὴ προεστοιχειωμένων, φημὶ, πρῶτον μὲν ἀτόπως αὐτοῖς λέγεσθαι, τῶν στοιχείων τινὰ εἶναι διπλᾶ. τὸ γὰρ διπλοῦν σύστημά ἐστιν ἐκ δυοῖν· τὸ δὲ στοιχεῖον, οὐκ ἔστι σύστημα ἐκ τινῶν. ἁπλοῦν γὰρ ὀφείλει τυγχάνειν, καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρων συστατόν. οὐκ ἄρα ἐστὶ διπλοῦν στοιχεῖον. ἄλλως τε εἰ τὰ συστατικὰ τοῦ διπλοῦ στοιχείου, στοιχεῖά ἐστι, τὸ διπλοῦν ἐκ τῶν στοιχείων συνεστὼς, οὐκ ἔσται στοιχεῖον. ἀλλὰ μὴν τὰ συστατικὰ τοῦ διπλοῦ στοιχείου, στοιχεῖά ἐστιν· οὐκ ἄρα τὸ διπλοῦν ἐστι στοιχεῖον. καὶ μὴν ὡς ταῦτα ἀναιρεῖται, οὕτω καὶ τὰ δίχρονα, κοινὴν φύσιν, μήκους τε καὶ βραχύτητος ἀξιούμενα ἔχειν. εἴπερ γὰρ τοιαῦτά ἐστιν, ἤτοι αὐτὸ τὸ γράμμα κατ' ἰδίαν, καὶ ὁ ψιλὸς, εἰ τύχοι, τοῦ α. ι. υ. χαρακτὴρ, ἐμφανιστικός ἐστι τῆς διχρόνου φύσεως· καὶ νυνὶ μὲν συστέλλεσθαι, νυνὶ δὲ ἐκτείνεσθαι δυνάμενον τῇ προσῳδίᾳ. ἀλλ' ὁ μὲν χαρακτὴρ κατ' ἰδίαν, οὐκ ἔστι κοινοῦ φύσει στοιχείου μηνυτικός. οὔτε γὰρ ὅτι μηκύνεται, οὔθ' ὅτι βραχύνεται, οὔθ' ὅτι τὸ συναμφότερον καὶ μηκύνεται καὶ βραχύνεται, ἐμφαίνει. ἀλλ' ὃν τρόπον ἡ δι' αὐτοῦ συλλαβὴ, καθάπερ εἴρηται ἐπὶ τῆς Αρες λέξεως, [L] ἡ χωρὶς τῆς προστιθεμένης προσῳδίας, οὔτε εἰ μακρά ἐστιν οὔτε εἰ βραχεῖα [M] γινώσκεται· οὕτω καὶ τὸ α. ι. υ. κατ' ἰδίαν λαμβανόμενα, οὐ κοινὰ ἑκατέρας ἔσται δυνάμεως, ἀλλ' οὐδετέρας. λείπεται οὖν σὺν προσῳδίᾳ λέγειν αὐτὸ κοινὸν ὑπάρχειν, ὃ πάλιν ἐστὶν ἀμήχανον. προσλαμβάνον γὰρ [N] ταύτην, ἢ μακρὸν γίνεται, ὅτε ἐστὶ μακρὰ, ἢ βραχὺ, ὅτε ἐστὶ βραχεῖα· κοινὸν δὲ οὐδέποτε. οὐκ ἄρα ἐστὶ φύσει δίχρονα στοιχεῖα. εἰ δὲ λέγοιεν, κοινὰ φύσει ὑπάρχειν ταῦτα, παρόσον ἐπιδεκτικά ἐστιν ἑκατέρου μήκους τε καὶ συστολῆς, λήσονται σχεδὸν εἰς τὴν αὐτὴν ἐγκυλισθέντες ἀπορίαν. τὸ γὰρ ἐπιδεκτικόν τινος, οὐκ ἔσται ἐκεῖνο τὸ οὗπερ ἐπιδεκτικόν ἐστιν. ὥσπερ γὰρ ὁ χαλκὸς ἐπιδεκτικὸς [O] μέν ἐστι τοῦ ἀνδριὰς γενέσθαι, οὐκ ἔστιν δὲ ἀνδριὰς, ἐφ' ὅσον ἐπιδεκτικός ἐστι· καὶ ὃν τρόπον τὰ ξύλα ἐπιτήδειον μὲν ἔχει φύσιν, εἰς τὸ ναῦς γενέσθαι, οὔπω δὲ ἐστὶ ναῦς· οὕτω καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν στοιχείων, ἐπιδεκτικά ἐστι μήκους τε καὶ συστολῆς, οὔτε δὲ μακρά ἐστιν, οὔτε βραχέα, οὔθ' ἑκάτερον πρὶν ἀπὸ προσῳδίας ποιωθῆναι. πρός γε μὴν τοῖς λεχθεῖσιν ἐναντίον ἐστὶν ἥτε βραχύτης καὶ ἡ ἐπέκτα-

autem ex conſonantibus quaſdam eſſe duplices, nempe ζ, ξ, ψ. Dicunt enim conſtare quidem ζ ex σ & δ. ξ autem ex κ & σ. ψ autem ex π & σ. 104. His prius traditis veluti quibusdam elementis, dico primum quidem ab eis abſurde doceri, quod ex elementis quædam ſint duplicia. Nam quod eſt duplex, conſtat ex duobus. Elementum autem non conſtat ex aliquibus. debet enim eſſe ſimplex & non conſtitui ex aliquibus. Non eſt ergo duplex elementum. Alioqui ſi quæ duplex conſtituunt elementum, ſunt elementa: duplex quod conſtat ex elementis, non erit elementum. Atqui quæ conſtituunt duplex, ſunt elementa. Non eſt ergo duplex elementum. 105. Porro autem ut iſtæ tolluntur, ita etiam ancipites, quæ communem cenſentur habere naturam longitudinis & brevitatis. Nam ſi ſunt hujusmodi, ipſa ſeorſum litera, & ſolus character literarum α, ι, υ, oſtendit naturam ancipitis, & nunc quidem corripi, nunc autem produci poſſe accentu. 106. Sed character quidem ſeorſum non indicat natura commune elementum. Neque enim oſtendit quod producitur: neque quod corripitur: Nec utrumque ſimul, nempe quod producitur, & corripitur. ſed quomodo quæ per ipſum conficitur ſyllaba, ut dictum eſt in dictione αρες, præterquam ſi addatur accentus, ſitne longa an brevis, minime cognoſcitur. ita etiam α, ι, υ, ſi ſeorſum ſumantur, non erunt communia utriusque facultatis, ſed neutrius. 107. Reſtat ergo ut cum accentu ipſa dicatur eſſe communis. quod rurſus nullo modo poteſt fieri. Eum enim aſſumens, aut fit longa, quando eſt longa: aut brevis, quando eſt brevis: nunquam autem communis. Non ſunt ergo elementa natura ancipitia duorumve temporum. 108. Si enim dicant ea eſſe communia natura, ex eo quod apta ſint ad utrumque ſuſcipiendum, imprudentes propemodum in eandem devolventur dubitationem. Quod enim eſt aptum ad aliquid ſuſcipiendum, non erit illud ad quod ſuſcipiendum eſt aptum. Quo modo enim æs aptum ſuſcipere ut ſit ſtatua, non eſt ſtatua, quatenus aptum eſt ad formam eam ſuſcipiendam. et quomodo ligna aptam habent naturam ut fiant navis, nondum autem ſunt navis: Ita etiam hujusmodi elementa apta quidem ſunt ad ſuſcipiendam longitudinem & brevitatem: non ſunt autem longa & brevia & neutrum, priusquam ab accentu accipiant qualitatem. 109. Ad hæc quæ dicta ſunt accedit, quod ſint repugnantia productio & correptio, &

NOTÆ.

L τῆς Αρες λέξεως] Supra, Sect. 101.

M οὔτε εἰ μακρά ἐστιν, οὔτε εἰ βραχεῖα] Ita legendum è MSS. pro οὔτε ἤ.

N προσλαμβάνον γάρ] In MS. Vratislav. προσλαμβάνον τὸ γάρ.

O ἐπιδεκτικός] Ita è MSS. legendum pro ἐπιδεκτικόν.

non poſſint ſimul conſiſtere. Nam per ablationem brevitatis conſiſtit productio: &, ſi tollatur longa, fit brevis: Quamobrem fieri non poteſt, ut quæ eſt circumflexa, ſit brevis, propterea quod cum circumflexione neceſſario ſimul conſiſtit productio. 110. Quamobrem ſi eſt natura aliquod elementum anceps, aut ſimul in eodem conſiſtet vis brevitatis & productionis: aut per partes. Sed ut ſimul conſiſtat in eodem, fieri non poteſt. In eadem enim prolatione ſimul non conſtiterint facultates quæ ſe invicem perimunt. Reſtat ergo ut per partes. quod rurſus non eſt credibile. Quando enim non eſt longum, tunc non eſt commune elementum in brevitate & longitudine, ſed tantum breve. 111. Idem modus argumentandi ſit etiam in iis literis, quæ ſunt natura tenues aut aſperæ, aut communes in utroque. Nobis autem ſatis eſt oſtendere genus argumentationis. Quinetiam quoniam ſublata ſunt communia: & oſtenſum eſt ea ſolum produci aut corripi, ſequetur etiam quod unumquodque ſit duplex, unum natura longum, alterum natura breve. 112. Cum ergo ſit duplex *α* & *ι* & *υ*. non erunt ſeptem ſolum elementa ſeu literæ vocales, quarum duæ longæ, nempe *η* & *ω*. duæ breves, nempe *ε* & *ο*, tres autem ancipites, nempe *α* & *ι* & *υ*. ſed univerſæ ſimul decem: & earum quinque quidem longæ *η* & *ω*, & longum *α*, & *ι* & *υ*. & totidem breves *ο* & *ε*. & *α* breve, & *ι* & *υ*. 113. Sed quoniam Grammatici non exiſtimant tantum duos eſſe accentus, nempe longum & brevem, ſed etiam acutum, gravem, circumflexum, aſperum, lenem: unaquæque ex iis quæ oſtenſæ ſunt vocalibus, habens ſeorſum aliquem ex his accentibus, fiet elementum. & qua ratione nullum erat elementum commune in longitudine & brevitate: ſed vel longum tantum, quando habebat longum: vel breve, quando habebat brevem: eadem ratione nullum erit commune in acuto & gravi: ſed vel acutum tantum, quando aſſumpſerit acutum: vel grave, quando gravem. Et, ſic in aliis conſimiliter. Cum vero vocales duæ breves, ſuſcipiant accentus quinque, brevem, acutum, gravem, aſperum, tenuem, denæ futuræ ſunt. 114. Longæ autem rurſus cum duæ ſint, ſi ex abundanti accipiant etiam accentum circumflexum: eæ enim producuntur & acuuntur & gravantur, & aſpero notantur vel tenui ſpiritu, quoniam hoc etiam peculiarius habent ut circumflectantur:

σις, καὶ ἐ συνυφίσαται. ἀναιρέσει γὰρ τῆς βραχύτητος ἡ ἐπέκτασις συνίσαται· καὶ ἀναιρȣμένης μακρᾶς βραχεῖα γίνεται. [P] παρ' ἣν αἰτίαν ἀδύνατον περισπωμένην βραχεῖαν γενέσθαι, διὰ τὸ τῷ περισπασμῷ κατ' ἀνάγκην συνυφίσασθαι τὴν ἐπέκτασιν. διόπερ εἰ φύσει τι δίχρονόν ἐσι σοιχεῖον, ἤτοι ὑφ' ἓν περὶ αὐτὸ ἥτε τῆς βραχύτητος καὶ ἡ τῆς ἐπεκτάσεως ὑποσήσεται δύναμις, ἢ παρὰ μέρος· ἀλλ' ὑφ' ἓν μὲν ἀμήχανον· περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν ἐκφώνησιν κατὰ τὸ αὐτὸ ἀναιρετικαὶ ἀλλήλων δυνάμεις, ȣ̓κ ἂν ὑποσαῖεν: λείπεται ἄρα παρὰ μέρος. ὃ πάλιν ἔσιν ἀπίθανον. ὅτε γὰρ ȣ̓κ ἔσι μακρὸν, τότε ȣ̓κ ἔσι κοινὸν σοιχεῖον βραχύτητος καὶ μήκȣς, ἀλλὰ βραχὺ μόνον. ὁ δ' αὐτὸς τῆς ἐπιχειρήσεως τρόπος γινέσθω καὶ ἐπὶ τῶν φύσει ψιλῶν ἢ δασέων, ἢ καθ' ἑκάτερον κοινῶν. ἡμῖν δὲ ἀπόχρη τὸ γένος τῆς ἐπιχειρήσεως ὑποδεῖξαι. καὶ μὴν ἐπεὶ ἀνήρηται τὰ κοινὰ, καὶ δέδεικται τὸ ἐκτείνεσθαι μόνον αὐτὰ ἢ συσέλλεσθαι, ἀκολȣθήσει καὶ τὸ δισσὸν [Q] ὑπάρχειν ἕκασον· τὸ μὲν φύσει μακρὸν, τὸ δ' αὖ φύσει βραχύ. δισσȣ̃ ȣ̓̃ν ὄντος τȣ̃ α. καὶ ι. καὶ υ. ȣ̓κ ἔτι ἑπτὰ γενήσεται μόνον σοιχεῖα φωνάεντα, ὧν δύο μὲν μακρὰ, τό, τε η. καὶ τὸ ω. δύο δὲ βραχέα, τό, τε ε. καὶ τὸ ο. τρία δὲ δίχρονα, τό, τε α. καὶ ι. καὶ υ. ἀλλὰ τὰ σύμπαντα δέκα. καὶ τȣ́των τὰ πέντε μὲν μακρὰ, τό, τε η. καὶ τὸ ω. καὶ τὸ μακρὸν α. καὶ ι. καὶ υ. ἰσάριθμα δὲ τὰ βραχέα τὸ ο. καὶ τὸ ε. καὶ τὸ βραχὺ α. καὶ ι. καὶ υ. ἀλλ' ἐπεὶ ȣ̓ δύο μόνον ὑπειλήφασιν εἶναι προσῳδίας γραμματικῶν παῖδες, τήν τε μακρὰν καὶ βραχεῖαν, ἀλλὰ καὶ ὀξεῖαν, βαρεῖαν, περισπωμένην, δασεῖαν, ψιλήν· ἕκασον τῶν ὑποδεδειγμένων φωναέντων ἔχον τινὰ τȣ́των κατ' ἰδίαν προσῳδίαν, γενήσεται σοιχεῖον. καὶ ᾧ λόγῳ ȣ̓δὲν ἦν κοινὸν μήκȣς τε καὶ βραχύτητος σοιχεῖον, ἀλλ' ἢ μακρὸν μόνον, ὅτ' εἶχε τὴν μακράν· ἢ βραχὺ, [R] ὅτ' εἶχε τὴν βραχεῖαν· τῷ αὐτῷ λόγῳ ȣ̓δὲν ἔσαι κοινὸν ὀξύτητος καὶ βαρύτητος. ἀλλ' ἢ ὀξὺ μόνον ὅτε προσειλήφει τὴν ὀξεῖαν, ἢ βαρὺ ὅτε τὴν βαρεῖαν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον. ἐπεὶ ȣ̓̃ν τὰ μὲν βραχέα δύο ὄντα, ἀνὰ πέντε ἐπιδέχεται προσῳδίας, βραχεῖαν, ὀξεῖαν, βαρεῖαν, δασεῖαν, ψιλὴν, δέκα γενήσεται. τὰ δὲ μακρὰ πάλιν δύο ὄντα ἐκ περισσȣ̃ προσλαμβάνει καὶ τὴν προσῳδίαν τὴν περισπωμένην· μηκύνεται γὰρ ταῦτα καὶ ὀξύνεται, καὶ βαρύνεται καὶ δασύνεται, καὶ ψιλȣ̃ται, καὶ ἰδιαίτερον περισπᾶσθαι πέφυκε· γενήσεται

NOTÆ.

P *βραχεῖα γίνεται*] Poſt hæc verba interpres addit: *&, ſi perimatur brevis, fit longa*, quæ expunxi, cum ſuperflue repetant quæ jam dicta ſunt, & in MSS. Codicibus atque in editis deſiderentur.

Q *τὸ δισσόν*] Ita MSS. pro *διπλὸν* quod eſt Atticum.

R *ἢ βραχύ*] Ita legendum è MSS. pro *βραχύτητος*.

δώδεκα. τὰ δὲ κοινὰ τρία καθεστῶτα τὰς ἑπτὰ προσῳδίας καθ' ἕκαστον ἐπιδέχεται. καὶ ταῦτα γίνεται εἴκοσι καὶ ἕν· ὥστε πάντα τεσσαράκοντα καὶ τρία τυγχάνειν· [S] οἷς τῶν δεκαεπτὰ συμφώνων προστιθεμένων, ἑξήκοντα γίνεσθαι στοιχεῖα, ἀλλ' οὐκ εἴκοσι τέσσαρα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος λόγος καθ' ὃν ἀξιοῦται διαφόρως τὰ φωνάεντα πάλιν στοιχεῖα, ἐλάσσονα εἶναι τῶν παρὰ τοῖς γραμματικοῖς θρυλλουμένων ἑπτά. εἰ γὰρ τὸ α. κατ' αὐτοὺς ἐκτεινόμενον καὶ συστελλόμενον οὐχ ἕτερόν ἐστι στοιχεῖον, ἀλλ' ἓν κοινόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ι. καὶ τὸ υ. ἀκολουθήσει καὶ τὸ ε. καὶ τὸ η. ἓν εἶναι στοιχεῖον κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κοινόν. ἡ γὰρ αὐτὴ δύναμις ἐπ' ἀμφοτέρων ἐστί. καὶ συσταλὲν μὲν τὸ η. γίνεται ε. ἐκταθὲν δὲ τὸ ε. γίνεται η. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τὸ ο. καὶ τὸ ω. μία στοιχείου γενήσεται φύσις κοινή, ἐκτάσει καὶ συστολῇ διαφέρουσα. ἐπείπερ τὸ μὲν ω, μακρόν ἐστι τὸ ο. τὸ δὲ ο, βραχύ ἐστιν ω. [T] τυφλώττουσιν οὖν οἱ γραμματικοὶ καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς οὐ συνορῶσι, λέγοντες ἑπτὰ φωνάεντα τυγχάνειν, πέντε μόνων ὄντων πρὸς τὴν φύσιν. καὶ ἀναστρόφως ἔσεσθαί τινα φασὶν ἔνιοι τῶν φιλοσόφων πλείονα στοιχεῖα· διάφορον ἔχοντα δύναμιν τῶν συνήθως παραδιδομένων. οἷον καὶ τὸ αι. καὶ τὸ ου. καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶ φύσεως. τὸ γὰρ στοιχεῖον κριτέον μάλιστα, ὅτι στοιχεῖόν ἐστιν, ἐκ τοῦ ἀσύνθετον [U] καὶ μονοποιὸν ἔχειν φθόγγον· οἷός ἐστιν ὁ τοῦ α. καὶ ε. καὶ ο. καὶ τῶν λοιπῶν. ἐπεὶ οὖν ὁ τοῦ αι. καὶ ει. φθόγγος ἁπλοῦς [X] ἐστι, καὶ μονοειδής, ἔσται καὶ ταῦτα στοιχεῖα. τεκμήριον δὲ τῆς ἁπλότητος καὶ μονοειδείας, τὸ λεχθησόμενον. ὁ μὲν γὰρ σύνθετος φθόγγος, οὐχ οἷος ἀπ' ἀρχῆς προσπίπτει τῇ αἰσθήσει, τοιοῦτος ἄχρι τέλους παραμένειν πέφυκεν, ἀλλὰ κατὰ παράτασιν ἑτεροιοῦται. ὁ δὲ ἁπλοῦς καὶ ὄντως τοῦ στοιχείου λόγον ἔχων, τοὐναντίον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβολός ἐστιν· οἷον τοῦ μὲν ρα. φθόγγου, ἐν παρατάσει προφερομένου, δῆλον ὡς οὐχ ὡσαύτως αὐτοῦ κατὰ τὴν πρώτην πρόπτωσιν ἀντιλήψεται ἡ αἴσθησις, καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν. ἀλλὰ καταρχὰς μὲν, ὑπὸ τῆς ρ. ἐκφωνήσεως κινηθήσεται· μεταῦθις δὲ ἐξαφανισθείσης αὐτῆς, εἰλικρινοῦς τῆς τοῦ α. δυνάμεως ποιήσεται τὴν ἀντίληψιν. ὅθεν οὐκ ἂν εἴη στοιχεῖον τὸ ρα. καὶ πᾶν τὸ ἐοικὸς αὐτῷ. εἰ δὲ τὸν τοῦ αι. φθόγγον λέγοιεν, οὐδὲν ἔσται τοιοῦτον· ἀλλ' οἷον ἀπ' ἀρχῆς ἐξακούεται τῆς φωνῆς ἰδίωμα, τοιοῦτον καὶ ἐπὶ τέλει. ὥστε στοιχεῖον ἔσται τὸ αι. τούτου δὲ οὕτως ἐχόν-

fient duodecim. Communes autem vocales cum ſint tres, unaquæque ſuſcipit ſeptem accentus. fiuntque ita una & viginti: adeo ut vocales omnes ſint quadraginta tres. Quibus ſi ſeptemdecim addantur conſonantes, fiunt ſexaginta elementa, non autem viginti quatuor. 115. Eſt & alia ratio, per quam contra rurſus probatur vocales eſſe pauciores quam ſeptem quæ jactantur apud Grammaticos. Si enim, ut ipſi volunt, α, ſive producatur ſive corripiatur, non eſt aliud elementum, ſed unum commune. ſimiliter autem & ι & υ, ſequetur ut etiam ε & η unum ſint elementum eadem facultate commune. Si enim vis eadem ac facultas amborum, & correptum η fit ε, productum autem ε fit η. eodem modo ο & ω, erit elementi una communis natura, productione differens & correptione: quandoquidem ω quidem, longum eſt ο, ο autem, breve eſt ω. 116. Cœcutiunt ergo Grammatici, & non aſpiciunt id quod eſt eis conſequens, dicentes eſſe ſeptem vocales, cum ſint ſolum quinque natura. Contra autem dicunt nonnulli Philoſophi futura plura elementa, vim habentia aliam, quam tradi ſolent. ut αι & ου, & quicquid eſt ſimilis naturæ. Elementum enim maxime judicandum eſt eſſe elementum, ex eo quod ſonum habeat incompoſitum & unicum, ut eſt ſonus α & ε & ο, & cæterorum. 117. Quoniam ergo ſonus αι & ει, eſt ſimplex & uniformis, erunt hæc quoque elementa. Quod ſit autem ſonus ſimplex & uniformis, argumentum erit quod dicetur. Nam ſonus compoſitus, non qualis ab initio incurrit in ſenſum, talis natura permanet usque ad finem, ſed continuata pronunciatione fit diverſus. Qui autem eſt ſimplex, & re vera locum tenet elementi, contra ab initio usque ad finem haud mutatur. Sic exempli gratia, cum ſyllabæ ρα ſonus profertur in extenſione, eſt perſpicuum quod non ſimiliter eum apprehendet ſenſus in prima incurſione & in ultima. Sed in principio quidem, à prolatione ρ movebitur: poſtea autem ea deleta, pure ac ſincere apprehendet vim literæ α. Quamobrem ρα non eſt elementum, & quicquid eſt ei ſimile. 118. Sed ſi dicant ſonum αι, nihil erit hujusmodi: ſed qualis ab initio auditur vocis proprietas, talis etiam in fine. Qua de cauſa αι erit elementum. Cum hoc autem ita ſit, quandoqui-

NOTÆ.

S τυγχάνειν] Ita MSS. pro τυγχάνει.

T τὸ μὲν ω̄, μακρόν ἐστι τὸ ο̄, τὸ δὲ ο̄, βραχύ ἐστιν ω̄] Ita diſtinguendus hic locus qui in editis commate poſt μακρὸν & βραχὺ interpoſito turbatus fuerat. quid, inquit Sextus ω eſt aliud quam ο productum? & quid aliud ο, quam ω breve?

U ἐκ τοῦ ἀσύνθετον] MS. Ciz. ἀσυνθέτου, male.

X φθόγγος ἁπλοῦς] Ita legendum ex MSS. & interprete pro δίφθογγος. Locus autem hic Sexti clariſſime ni fallor evincit, illius ætate αι & ει non fuiſſe pronunciatas tanquam diphthongos *ai*, vel *ei*, ſed perinde ut ε habuiſſe unum ſimplicem ſonum, *e* & *i*, quemadmodum & hodie à Græcis, & à popularibus meis in Saxonia ſuperiore efferre illas mos eſt.

 dem

dem & ſonus *ει.* & ſonus *ου.* uniformis & incompoſitus & immutabilis ab initio ad finem uſque accipitur, erit is quoque elementum. 119. Sed miſſa illa inquiſitione, illud dicamus quod magis poteſt premere Grammaticos. Si enim communia dicuntur elementa tria *α. ι. υ.* propterea quod ſint apta ad ſuſcipiendam productionem & correptionem, ſequetur ut omne elementum dicatur eſſe commune: eſt enim aptum ad ſuſcipiendum quatuor accentus, nempe gravem, acutum, tenuem, aſperum. aut ſi ferre non poſſunt ut omne elementum dicant eſſe commune, nec illa dicant communia, quod apta ſint ad ſuſcipiendum productionem & correptionem. 120. Atque ſufficiebat quidem, cum elementa Grammaticæ vocata ſint in dubium, finem imponere quæſtioni. Quid enim de iis, quæ ſunt poſt principia, dicendum reſtat Grammaticis qui principia non habent? non erit tamen alienum, progrediendo ad interiora, illorum quoque ſpeciminis gratia, facere periculum. Et quoniam ſyllabæ conſtant ex elementis, de eis ſubjungamus.

τος, ἐπεὶ καὶ ὁ τȣ̃ ει. φθόγγος καὶ ὁ τȣ̃ ου. μονοειδὴς καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμετάβολος, ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλȣς λαμβάνεται, ἔϛαι καὶ ȣ̃τος ϛοιχεῖον. ἀλλὰ ἀφέμενοί γε ταύτης τῆς ζητήσεως, ἐκεῖνο ἂν λέγοιμεν ὃ μᾶλλον δύναται θλίβειν τȣ̀ς γραμματικȣ́ς. εἰ γὰρ κοινὰ λέγεται ϛοιχεῖα τρία α. ι. υ. διὰ τὸ ἐπιδεκτικὰ τυγχάνειν μήκȣς τε καὶ [Y] συϛολῆς, ἀκολȣθήσει πᾶν ϛοιχεῖον κοινὸν εἶναι λέγειν. ἐπιδεκτικὸν γάρ ἐϛι τῶν τεσσάρων προσῳδιῶν, βαρύτητος, ὀξύτητος, ψιλότητος, δασύτητος. ἢ εἴπερ [Z] ȣ̓χ ὑπομένȣσι πᾶν ϛοιχεῖον κοινὸν εἶναι λέγειν, μηδ᾽ ἐκεῖνα λεγέτωσαν κοινά, παρ᾽ ὅσον ἐκτάσεως καὶ συϛολῆς ἐϛιν ἐπιδεκτικά. ἤρκει μὲν ȣ̓̃ν ἠπορημένων τῶν ϛοιχείων τῆς γραμματικῆς, πέρας ἐπιτεθεικέναι τῇ ζητήσει. τίς γὰρ ἀπολείπεται λόγος περὶ τῶν μετὰ τὰς ἀρχὰς [A] τοῖς τὰς ἀρχὰς ȣ̓κ ἔχȣσι γραμματικοῖς; ὅμως δ᾽ ȣ̓̃ν ἐνδοτέρω προχωρȣ̃ντας, ȣ̓κ ἔϛιν ἀλλότριον κἀκείνων δείγματος χάριν ἀποπειραθῆναι. καὶ ἐπεὶ ἐκ ϛοιχείων αἱ συλλαβαί εἰσι, περὶ τȣ́των ἐπισυνάπτωμεν.

CAP. VI.

DE SYLLABA.

ΚΕΦ. ϛʹ.

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΑΒΗΣ.

121. OMNIS ergo ſyllaba eſt aut longa aut brevis. Longa autem fit duobus modis, natura & poſitione. Natura quidem tribus modis: vel quando habet elementum natura longum, ut in dictione *ἠώς.* utraque enim harum ſyllabarum eſt longa, propter quod illa quidem habeat *η* hæc vero *ω* natura longum: aut quando conſtat ex duabus vocalibus ut in dictione *αἰεί.* Duæ enim ſyllabæ ſunt longæ, quod utraque ſit ex duabus vocalibus: aut quando commune elementum in longo tono ſumptum, ut in dictione *Αρης. α* enim vocalis anceps longo tono profertur. 122. Natura ergo tribus modis ſyllaba producitur. Poſitione autem quinque modis: vel quando in duas ſimplices deſinit conſonantes: vel quando quæ eam ſequitur ſyllaba, à duabus incipit conſonantibus: vel quando deſinit in conſonantem, & quæ deinceps ſequitur incipit à conſonante: vel quando deſinit in literam duplicem: vel quando poſt ipſam infertur duplex. 123. Si igitur omnis ſyllaba eſt vel longa vel brevis convenienter iis modis qui traditi ſunt ab arte: ſi oſtenderimus eam neutrum eſſe eorum, eſt perſpicuum quod nec dictionem quidem habebunt Gramma-

ΠΑσα ȣ̓̃ν συλλαβὴ, ἢ μακρά ἐϛιν ἢ βραχεῖα. μακρὰ δὲ γίνεται, φασὶ, διχῶς, φύσει τε καὶ θέσει. φύσει μὲν τριχῶς· ἢ ὅταν ἔχῃ [B] ϛοιχεῖον φύσει μακρὸν, ὡς ἐπὶ τῆς, ἠώς, λέξεως. ἑκατέρα γὰρ τȣ́των τῶν συλλαβῶν ἐϛὶ μακρὰ, διὰ τὸ τὴν μὲν τὸ η. τὴν δὲ τὸ ω. φύσει ἔχειν μακρόν· ἢ ὅταν ἐκ δυοῖν φωναέντων συνεϛήκῃ ὡς ἐπὶ τῆς, αἰεὶ, λέξεως· αἱ γὰρ δύο συλλαβαὶ μακραὶ, τῷ ἑκατέραν ἐκ δυοῖν φωναέντων ὑπάρχειν· ἢ ὅταν κοινὸν ἔχῃ τὸ ϛοιχεῖον μακροτόνως παρειλημμένον, ὡς ἐπὶ τῆς, Αρης· [C] τὸ γὰρ α. δίχρονον, νῦν μακροτόνως ἐκφέρεται. ȣ̓κȣ̃ν φύσει τριχῶς μηκύνεται συλλαβή. θέσει δὲ πενταχῶς· ἤτοι ὅταν εἰς σύμφωνα τῶν ἁπλῶν λήγῃ δύο, ἢ ὅταν ἡ μετ᾽ αὐτὴν συλλαβὴ, ἀπὸ συμφώνων δύο ἄρχηται, ἢ ὅταν εἰς σύμφωνον λήγῃ, καὶ ἀπὸ συμφώνȣ ἡ ἑξῆς ἄρχηται· ἢ ὅταν εἰς διπλȣ̃ν λήγῃ ϛοιχεῖον, ἢ ὅταν μετ᾽ αὐτὴν διπλȣ̃ν ἐπιφέρηται. εἰ δὴ πᾶσα συλλαβὴ ἤτοι μακρά ἐϛιν ἢ βραχεῖα, κατὰ τȣ̀ς ὑποδεδειγμένȣς τῆς τεχνολογίας τρόπȣς, ἐὰν παραϛήσωμεν μηδετέραν ȣ̓̃σαν αὐτῶν, δῆλον ὡς ȣ̓δὲ λέξιν ἕξȣσιν οἱ

NOTÆ.

Y διὰ τὸ ἐπιδεκτικὰ τυγχάνειν μήκȣς τε καί] Ita legendum ex MSS. pro *ἐπιδεικτικὰ τυγχάνειν μήκȣς καί.*

Z ἢ εἴπερ] Illud *ἢ* è MSS. repoſui, quod in editis exciderat.

A περὶ τῶν μετὰ τὰς ἀρχάς] Ita recte MSS. pro *κατὰ* quod erat in editis.

B ὅταν ἔχῃ] Ita MSS. pro *ἔχει.* Quæ autem de ſyllabarum quantitate hoc loco ex præceptis Grammaticorum Sextus repetit, juvabit conferre cum Hephæſtione, in limine enchiridii *περὶ μέτρων.*

C Αρης] Supra Sect. 101.

γραμμα-

γραμματικοί. καθὰ γὰρ τῶν στοιχείων ἀναιρουμένων συναναιροῦνται καὶ αἱ συλλαβαί, οὕτω καὶ [D] τῶν συλλαβῶν μὴ οὐσῶν, οὔτε αἱ λέξεις γενήσονται, οὔτε κοινῶς τὰ τοῦ λόγου μέρη, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ λόγος. ἵν᾽ οὖν ᾖ τις βραχεῖα συλλαβὴ, δεῖ προωμολογῆσθαι, ὅτι ἐλάχιστος καὶ βραχύς ἐστι χρόνος, ἐν ᾧ ὑφίσταται. οὐκ ἔστι δὲ ἐλάχιστος χρόνος. πᾶς γὰρ εἰς ἄπειρον τέμνεται, [E] ὡς ἐν τοῖς ὕστερον δείξομεν. εἰ δὲ εἰς ἄπειρον τέμνεται, οὐκ ἔστιν ἐλάχιστος· οὐκ ἄρα ἔσται βραχεῖα συλλαβὴ, βραχὺν ἔχουσα χρόνον. εἰ δὲ λέγοιεν νῦν βραχεῖαν καλεῖν καὶ ἐλαχίστην συλλαβὴν, οὐ τὴν πρὸς φύσιν ἐλαχίστην οὖσαν, ἀλλὰ τὴν πρὸς αἴσθησιν, ἑαυτοῖς προσαύξουσι [F] τὴν ἀπορίαν. τὰς γὰρ λεγομένας παρ᾽ αὐτοῖς βραχείας συλλαβὰς εὑρήσομεν ὡς πρὸς αἴσθησιν μεριστάς· οἷον τὴν, ερ. αἰσθητῶς γὰρ ἐπιβάλλομεν ἐπ᾽ αὐτῆς, ὅτι προεκφωνεῖται τῆς τοῦ, ρ, δυνάμεως ἡ τοῦ, ε, δύναμις. καὶ ἐναλλάξαντες, εἰ λέγοιμεν, ρε, πάλιν ἀντιληψόμεθα ὅτι πρώτη μέν ἐστι κατὰ τὴν τάξιν ἡ τοῦ, ρ, δύναμις· δευτέρα δὲ ἡ τοῦ ε. ἐπεὶ οὖν πᾶν ὃ πρῶτον καὶ δεύτερον μέρος ἔχει πρὸς αἴσθησιν, οὐκ ἔστιν ἐλάχιστον πρὸς αἴσθησιν, φαίνεται δὲ ἡ κατὰ τοὺς γραμματικοὺς βραχεῖα συλλαβὴ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔχουσα, οὐκ ἂν εἴη πρὸς αἴσθησιν ἐλάχιστος καὶ βραχεῖα συλλαβή. μουσικοὶ μὲν γὰρ [G] ἴσως ἀλόγους τινὰς χρόνους, καὶ φωνῶν παραυξήσεις δυνήσονται ἀπολιπεῖν· τοῖς δὲ μὴ χωροῦσι τὸ τοιοῦτον βάθος γραμματικοῖς τῆς ἀπορίας, [H] ἀλλ᾽ αὐτὸ μόνον εἰς βραχεῖαν καὶ μακρὰν διαιρουμένοις τὴν γενικὴν συλλαβὴν, οὐκ ἔστι συγγνωμονεῖν δίκαιον. οὐκοῦν ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ βραχεῖα συλλαβή. καὶ μὴν ἡ μακρὰ πάλιν ἔσται ἀνύπαρκτος· δίχρονον μὲν γὰρ αὐτὴν εἶναι λέγουσι. δύο δὲ χρόνοι οὐ συνυπάρχουσιν ἀλλήλοις. εἰ γὰρ δύο εἰσὶ, τούτῳ διορίζονται ὅτι εἰσὶ δύο· τῷ τὸν μὲν ἐνεστηκέναι, τὸν δὲ μή· εἰ δὲ ὃς μὲν ἐνέστηκεν, ὃς δὲ οὐκ ἐνέστηκεν, οὐ συνυπάρχουσιν ἀλλήλοις. διόπερ καὶ ἡ μακρὰ συλλαβὴ ἥπερ ἐστὶ δίχρονος, ὀφείλει, ὅτε μὲν αὐτῆς ἐνέστηκεν ὁ πρῶτος χρόνος, τότε ὁ δεύτερος μὴ ἐνεστηκέναι· καὶ ὅτε ὁ δεύτερος ἐνίσταται, τότε ὁ πρῶτος μηκέτι εἶναι. ἀσυνυπάρκτων δὲ αὐτῆς ὄντων τῶν μερῶν, ὅλη μὲν οὐχ ὑφέστηκε, μέρος δέ τι αὐτῆς.

tici. Quo modo enim ſi tollantur elementa, ſimul etiam tolluntur ſyllabæ: ita etiam ſi tollantur ſyllabæ, ne erunt quidem dictiones, neque communiter partes orationis, & ideo nec oratio. 124. Ut ergo ſit aliqua brevis ſyllaba, prius oportet confiteri quod ſit tempus minimum & breve in quo conſiſtit. Non eſt autem minimum tempus. omne enim tempus dividitur in infinitum, ut poſtea oſtendemus. Si autem dividitur in infinitum, non eſt minimum. Non eſt ergo ſyllaba brevis habens breve tempus. Quod ſi dixerint ſe vocare brevem & minimam ſyllabam, non eam quæ eſt ſecundum naturam, ſed eam quæ eſt minima ad ſenſum, augebunt dubitationem. 125. Breves enim quæ apud eos dicuntur ſyllabas, videmus eſſe quod ad ſenſum attinet dividuas: ut exempli cauſa ερ. Senſiliter enim in ea animadvertimus, quod ante vim literæ ρ profertur vis literæ ε. Et contra, ſi dicamus ρε, rurſus apprehendemus, quod prima quidem ordine eſt vis literæ ρ, ſecunda autem literæ ε. 126. Quoniam ergo quidquid primam & ſecundam partem habet ad ſenſum, ad ſenſum non eſt minimum: cernitur autem quæ eſt ex Grammaticorum ſententia brevis ſyllaba, habere primam partem & ſecundam: non eſt ad ſenſum minima & brevis ſyllaba. Nam Muſici quidem fortaſſe poterunt relinquere quædam tempora ſine ratione & vocum augmenta: Grammaticis autem, qui non capiunt profunditatem infinitæ hujusmodi diviſionis, ſed ſolum ſyllabam in genere dividunt in brevem & longam, non æquum eſt ignoſcere. Non poteſt itaque brevis ſyllaba conſiſtere. 127. Rurſus quoque longa erit hujusmodi ut minime eſſe poſſit. Eam enim dicunt eſſe duorum temporum. Duo autem tempora ſimul in ſe invicem eſſe non poſſunt. Si enim ſunt duo, in hoc diſcernuntur & diſtinguuntur, ut duo ſint, quod alterum quidem ſit inſtans, alterum vero minime. Si autem alterum quidem ſit inſtans, alterum vero non ſit, non ſunt ſimul in ſe invicem. 128. Quamobrem longa quoque ſyllaba, ſi eſt duorum temporum, debet quando primum quidem tempus eſt inſtans, tunc ſecundum non eſſe: & quando ſecundum eſt inſtans, tunc primum non eſſe amplius. Cum autem ſimul eſſe non poſſint ejus partes, tota quidem non conſiſtit, ſed aliqua pars ejus. Sed pars ejus

N O T Æ.

D *οὕτω καὶ*] Semel annotare liceat, quod in MSS. codicibus ſæpius obſervavi ſequente licet conſona *οὕτως* eſſe ſcriptum non *οὕτω*. Mox *οὔτε αἱ λέξεις* ex MSS. repoſui, cum articulus in editis excidiſſet.

E *πᾶς γὰρ εἰς ἄπειρον τέμνεται*] Infra lib. 2. adverſus Phyſicos. & adverſus Muſicos, ſub extrem.

F *προσαύξουσι*] Ita rectius MSS. pro *προσάξουσι*. Recte autem dicitur *αὔξειν* & *προσαύξειν* pro augere, ut pluribus exemplis docuit Grævius ad Solœciſtam Luciani p. 735. Infra Sect. 126. *Φωνῶν παραυξήσεις*.

G *μουσικοὶ μὲν γὰρ*] Ita malo cum MSS. editisque quam cum Herveto *μουσικοῖς*. Confer quæ in libro adverſus Muſicos.

H *ἀπειρίας*] Ita MS. Vratiſlav. pro *ἀπορίας*, quod Hervetus reddidit *dubitationem*. Sed per *ἀπειρίαν* hoc loco intelligitur temporis quo vox pronunciatur in infinitum diviſio. Supra Sect. 124.

non

non eſt ipſa: alioqui non differet longa à brevi. 129. Neque eſt ergo aliqua ſyllaba longa. Si autem dicunt longam ſyllabam intelligi per recordationem quæ ſimul exiſtit: prius enim dicti ſoni recordantes, & eum qui nunc dicitur apprehendentes, id quod ex utriſque componitur, dicimus eſſe longam ſyllabam: Si hoc dicant, nihil aliud quàm fatebuntur ejusmodi ſyllabam non poſſe conſiſtere. 130. Nam ſi conſiſtit, aut conſiſtit in eo quod prius profertur, aut in eo quod poſtea. Sed nec conſiſtit in eo quod prius profertur, nec in eo quod poſtea. utrumque enim eorum cum ſeorſum non conſiſtat, ne ſyllaba quidem eſt omnino. Adeoque ne conſiſtit quidem. Nam quæ conſiſtit, brevis eſt non longa ſyllaba. Neque in utriſque. Nam alter eorum ſonorum altero conſiſtente non conſiſtit. Ex eo autem quod eſt, & eo quod non eſt, nihil cogitare poſſumus compoſitum tanquam ex partibus. Non eſt ergo aliqua ſyllaba longa. 131. His ſunt convenientia ea quoque in quibus dubitandum eſt de dictione & de partibus orationis. Nam primum quidem, ut paulo ante ſubindicavimus, ſi non ſit ſyllaba, ne fieri quidem poteſt ut ſit dictio. ex ſyllabis enim dictiones accipiunt ſubſtantiam. Deinde eadem via ac ratione licebit directe de ipſa dictione eaſdem tractare dubitationes. Aut enim eſt ſyllaba, aut conſtat ex ſyllabis. Quomodocunque autem ſe habeat, ſuſcipiet dubitationes à nobis expoſitas in ſyllaba. 132. Ne tamen videamur novis egere argumentis, hoc in loco alloquendi ſunt nobis Grammatici. Quando vocant aliquas partes orationis, utpote Nomen, Verbum, Articulum, & reliquas, undenam ea ſumpſerunt? aut enim hæc tota vocant orationem: aut has illius partes. quum neque hæc neque illa tanquam totum poſſit intelligi, neque hæ ut partes illius. Sumantur autem quæ ad cauſam faciant exempla, ne à præceptis Grammatices abludamus. 133. Sit ergo, ut ita ponamus, oratio quidem totus hic verſus,

Iram Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis.

partes autem ejus hæ, nempe, *Iram*, appellativum, & *Dic*, verbum imperativum, &

ἀλλά τόγε μέρος αὐτῆς οὐκ ἦν αὐτή· ἐπεὶ οὐ διοίσει τῆς βραχείας ἡ μακρὰ συλλαβή. οὐκ ἄρα οὐδὲ μακρά τίς ἐστι συλλαβή. εἰ δὲ λέγοιεν κατὰ συμμνημόνευσιν νοεῖσθαι μακρὰν συλλαβήν· τοῦ γὰρ προλεχθέντος φθόγγου μνημονεύοντες, καὶ τοῦ νῦν λεγομένου ἀντιλαμβανόμενοι, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων συντιθέμενον, μακρὰν ἐνενοήσαμεν συλλαβήν. εἰ δὴ [I] τοῦτο λέγοιεν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνυπόστατον ὁμολογήσουσιν εἶναι τὴν τοιαύτην συλλαβήν. εἰ γὰρ ὑφέστηκεν, ἤτοι ἐν τῷ προαναφωνουμένῳ φθόγγῳ ὑφέστηκεν, ἢ ἐν τῷ ἐπαναφωνουμένῳ· οὔτε δὲ ἐν τῷ προαναφωνουμένῳ, οὔτε ἐν τῷ ἐπαναφωνουμένῳ· ἑκάτερον γὰρ αὐτῶν κατ᾽ ἰδίαν μὴ ὑφεστὼς, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν συλλαβή ἐστιν· ὥστε οὐδὲ ὑφέστηκεν. ὑφεστὼς δὲ βραχεῖά ἐστιν ἀλλ᾽ οὐ μακρὰ συλλαβή· οὔτε δὲ ἐν ἀμφοτέροις· ὁ γὰρ ἕτερος αὐτῶν τοῦ ἑτέρου ὑφεστῶτος, οὐχ ὑφέστηκεν· ἐκ δὲ τοῦ ὑπάρχοντος καὶ μὴ ὑπάρχοντος, οὐδέν ἐστιν ἐπινοῆσαι συγκείμενον ὡς ἐκ μερῶν· οὐκ ἄρα ἔστι τις μακρὰ συλλαβή. ἀνάλογον δὲ τούτοις ἐστὶ καὶ τὰ περὶ λέξεως καὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἀπορεῖσθαι ὀφείλοντα. πρῶτον μὲν γὰρ ὡς μικρῷ πρότερον [K] ὑπεδείκνυμεν, μὴ οὔσης συλλαβῆς, μηδὲ λέξιν εἶναι δυνατόν· ἐκ συλλαβῶν γὰρ αἱ λέξεις λαμβάνουσι τὴν ὑπόστασιν. εἶτα καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔφοδον ἐξέσται προηγουμένως ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς λέξεως τὰς αὐτὰς χειρίζειν ἀπορίας. ἢ γὰρ συλλαβή ἐστιν, ἢ ἐκ συλλαβῶν συνέστηκεν. ὅπως δ᾽ ἂν ἔχῃ, [L] τὰς ἐκκειμένας ἡμῖν ἐπὶ τῆς συλλαβῆς ἀπορίας ἐπιδέξεται. ἀλλ᾽ ὅμως ἵνα μὴ καινοτέρων ἐλέγχων ἀπορεῖν δοκῶμεν, προσφωνητέον τι κἀνταῦθα τοῖς γραμματικοῖς. ὅταν γὰρ μέρη τινὰ λόγου καλῶσιν, οἷον ὄνομα, [M] ῥῆμα, ἄρθρον, καὶ τὰ λοιπά· πόθεν λαβόντες; ἤτοι γὰρ ταῦτα ὅλα τὸν λόγον καλοῦσιν, ἢ ταῦτα μέρη ἐκείνου. μήτε δὲ ἐκείνου, ὡς ὅλου νοεῖσθαι δυναμένου, μήτε τούτων ὡς μερῶν ἐκείνου. λαμβανέσθω δὲ τὰ εἰς τὴν ὑπόθεσιν παραδείγματα, ὡς μὴ ἀπῶμεν τῶν τῆς γραμματικῆς θεωρημάτων. ἔστω τοίνυν ὑποθέσεως χάριν λόγος μὲν ὁ σύμπας οὗτος ὁ στίχος, [N]

Μῆνιν ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,

μέρη δὲ αὐτοῦ ταῦτα· τὸ, τε, μῆνιν, προσηγορία καθεστώς, καὶ τὸ, ἄειδε, ῥῆμα προστακτικὸν, καὶ τὸ,

NOTÆ.

I εἰ δὴ] Ita MSS. pro εἰ δέ.

K μικρῷ πρότερον] Ita legendum è MSS. pro μικρότερον. Vide Sect. 123.

L ὅπως δ᾽ ἂν ἔχοι] MS. Vratislav. ἔχῃ. Mox ἐπιδέξεται ſcripſi pro ἐπιδέχεται ex MSS. Vratislav. Ciz. & Savil.

M οἷον ὄνομα] Ita è MSS. legendum pro οἷς.

N οὗτος ὁ στίχος] Apponit exempli loco & hic, & lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 350. (ubi eadem cavillatio occurrit) primum Iliadis verſum, à qua explicanda Grammatici Græci artis ſuæ exercitationem auſpicabantur, unde Epigramma Palladæ Grammatici in malam uxorem quam à perpetuis cum marito contentionibus ἀνδρομάχην appellat lib. 1. Antholog. c. 17.

μῆνιν τ᾽ οὐλομένην γαμετὴν ὁ τάλας γεγάμηκα
καὶ παρὰ τῆς τέχνης μήνιδος ἀρξάμενος.

Ejuſdem Palladæ eſt & hoc, ubi primos verſus Iliadis, ἀρχὴν γραμματικῆς appellat:

ἀρχὴ γραμματικῆς πεντάστιχός ἐστι κατάρα,
πρῶτος μῆνιν ἔχει, δεύτερος οὐλομένην,
καὶ μετὰ δ᾽ οὐλομένην, Δαναῶν πάλιν ἄλγεα πολλά,
ὁ τρίτατος ψυχὰς εἰς ἀΐδην κατάγει.
τοῦ δὲ τεταρταίου τὰ ἑλώρια, καὶ κύνες ἀργοί·
πέμπτου δ᾽ οἰωνοί, καὶ χόλος ἐστὶ Διός.
πῶς ἂν γραμματικὸς δύναται μετὰ πέντε κατάρας
καὶ πέντε πτώσεις, μὴ μέγα πένθος ἔχειν;

Θεά, προσηγορία πάλιν θηλυκή, καὶ τό, Πηληϊάδεω, ὄνομα πατρωνυμικόν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τό, Ἀχιλῆος, ὄνομα κύριον. οὐκοῦν ἤτοι ἄλλο τί ἐστιν ὁ λόγος παρὰ τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ ἄλλα τὰ μέρη παρὰ τὸν λόγον, ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν ὁ λόγος ὑπείληπται. καὶ εἰ μὲν ἄλλο τι τῶν μερῶν ἐστιν ὁ λόγος, αἰρομένων δῆλον ὅτι [O] τῶν ἐκκειμένων τοῦ λόγου μερῶν, ὑπολειφθήσεται ὁ λόγος. τοσοῦτον δὲ ἀπέχει ὁ προειρημένος στίχος τοῦ μένειν πάντων αἰρομένων [P] αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὡς κἂν ἓν ὁδηποτοῦν αὐτοῦ μέρος ἀνέλωμεν, οἷον τό, μῆνιν, ἢ τό, ἄειδε, μηκέτι στίχος ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ ἄθροισμα τῶν τοῦ λόγου μερῶν νοεῖται λόγος, τῷ μηδὲν εἶναι τὸν ἀθροισμὸν παρὰ τὰ ἠθροισμένα, καθάπερ καὶ τὸ διάστημα [Q] παρὰ τὰ διεστηκότα, οὐδὲν ὑπάρξει ὁ λόγος οὗ νοηθήσεταί τινα μέρη. μηδενὸς δὲ ὄντος ὅλου λόγου, οὐδὲ μέρη τινὰ τούτου γενήσεται. ὥσπερ οὖν εἰ μηδέν ἐστιν ἀριστερόν, οὐδὲ δεξιόν ἐστιν, οὕτως εἰ μή ἐστι τι ὅλον λόγος, οὐδὲ τὰ μέρη ὑπάρξει. καθόλου τε, εἰ τὸν ἀθροισμὸν τῶν τοῦ λόγου μερῶν ὅλον ἡγήσονται λόγον, ἀκολουθήσει αὐτοῖς τὰ μέρη τοῦ λόγου ἀλλήλων λέγειν εἶναι μέρη. εἰ γὰρ μηδὲν ὑπόκειται ὅλον παρ' αὐτὰ οὗ γενήσεται μέρη, ἀλλήλων ἔσται μέρη. τοῦτο δὲ ὡς ἔστιν ἀλογώτατον, σκοπῶμεν. τὰ γὰρ μέρη πάντως ἐμπεριέχεται ἐκείνοις τοῖς ὧν λέγεται μέρη, ἴδιον τόπον ἐπέχοντα, καὶ ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχοντα. ἐν ἀλλήλοις δὲ οὐκ ἐμπεριέχεται· οἷον, ἀνθρώπου μὲν μέρη χεῖρες καθεστᾶσι, χειρῶν δὲ δάκτυλοι, καὶ δακτύλων ὄνυχες. διόπερ ἐν μὲν ἀνθρώπῳ χεῖρες περιέχονται, ἐν χερσὶ δέ, δάκτυλοι, ἐν δακτύλοις δέ, ὄνυχες· καὶ οὐχ ἡ μὲν δεξιὰ [R] χεὶρ τὴν ἀριστερὰν συμπληροῖ, ὁ δὲ λιχανὸς τὸν ἀντίχειρα δάκτυλον ἀπαρτίζει, ἡ δὲ κεφαλὴ τοὺς πόδας συντίθησι, καὶ οἱ πόδες τὸν θώρακα. ὅθεν καὶ τὰ μέρη τοῦ λόγου, οὐ ῥητέον ἀλλήλων εἶναι μέρη, ἐπεὶ ἐν ἀλλήλοις [S] αὐτὰ δεήσει περιέχεσθαι· τὸ μέν, μῆνιν, ἐν τῷ, ἄειδε· τὸ δέ, ἄειδε, ἐν τῷ, Θεά. καὶ καθόλου πάντα ἐν πᾶσιν, ὅπερ ἀδύνατον. οὐ τοίνυν ἀλλήλων τῶν τοῦ λόγου μερῶν δυναμένων εἶναι μερῶν, διὰ τὸ ἀνόητον τοῦ πράγματος, οὔτε ὅλου τινὸς εὑρισκομένου λόγου [T] παρὰ τὰ ἑαυτοῦ μέρη, μηδενός τε εὑρισκομένου πράγματος παρ' αὐτὰ τὰ μέρη οὗ λέξομεν εἶναι τὰ μέρη, λείπεται λέγειν ὡς οὐδέν ἐστι μέρος λόγου. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ λόγος. ἐπακτέον δὲ καὶ οὕτως· εἴπερ τό, μῆνιν, μέρος ἐστὶ [U]

Dea, rurſus appellativum fœmininum, & *Peliada*, nomen patronymicum, & præterea *Achillis*, nomen proprium. 134. Aut ergo aliquid aliud eſt oratio quam ejus partes, & aliud partes quam oratio: aut congeries partium exiſtimatur oratio. Et, ſi oratio eſt aliquid aliud quam partes, eſt perſpicuum quod ſi tollantur expoſitæ partes orationis, relinquetur oratio. Tantum autem abeſt ut prius dictus verſus maneat ſi omnes auferantur ejus partes, ut ſi unam quamlibet ejus partem ſuſtulerimus, utpote *Iram*, vel *Dic*, non ſit amplius verſus. 135. Si autem congeries partium orationis intelligitur oratio, eo quod nihil ſit congeries præter ea quæ ſunt congeſta, quo modo diſtantia nihil eſt præter ea ea quæ diſtant: ita nihil erit oratio cujus intelligentur aliquæ partes. Quod ſi nulla ſit tota oratio, nec partes aliquæ ejus erunt. Quo modo enim ſi nihil eſt dextrum, neque eſt ſiniſtrum: ita ſi non ſit aliquod totum oratio, nec erunt partes. 136. In ſumma autem ſi congeriem partium orationis totam exiſtimabunt orationem, iis erit conſequens, ut partes orationis dicant ſui inter ſe eſſe partes. Si enim nullum ponitur totum præter ipſa cujus erunt partes, erunt ſui invicem partes. Conſideremus autem hoc quam ſit à ratione alieniſſimum. 137. Partes enim omnino continentur in illis, quorum dicuntur eſſe partes, proprium locum tenentes, & propriam habentes ſubſtantiam. Non continentur autem in ſe invicem: ut, exempli cauſa, hominis partes ſunt manus: manuum digiti. Quamobrem in homine quidem continentur manus: in manibus autem digiti: in digitis vero ungues. & non dextra manus implet ſiniſtram, nec index perficit pollicem, aut caput componit pedes, & pedes thoracem. 138. Unde etiam non erit dicendum partes orationis eſſe ſui invicem partes, quandoquidem oportebit eas in ſe invicem contineri. *Iram* quidem eſſe in *Dic*: *Dic* autem in *Dea*: & in ſumma omnia in omnibus. quod quidem non poteſt fieri. Cum ergo non poſſint partes orationis ſui invicem eſſe partes, propterea quod ea res non poſſit intelligi: neque ulla tota inveniatur oratio præter ſuas partes: neque ulla res inveniatur præter ipſas partes cujus dicimus eſſe partes, reſtat ut dicamus nullam eſſe partem orationis, & ideo nec orationem. 139. Sic quoque eſt inferendum. Quoniam, *Iram*, pars eſt verſiculi: aut pars eſt

NOTÆ.

O δῆλον ὅτι] MSS. Vrat. & Ciz. δηλονότι, unico vocabulo. Sic paullo ante κατιδίαν pro κατ' ἰδίαν & ſexcentaque talia. Viciſſim infra ὁ δήποτ' οὖν pro ὁδηποτοῦν.

P αἰρομένων] MS. Urat. αἰρουμένων male. Mox pro ὑπάρχει MSS. ὑπάρχειν quo ſtante legendum eſſet στίχον ibid. pro στίχος.

Q καθάπερ καὶ διάστημα] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 116.

R οὐχ ἡ μὲν δεξιά] MS. Vratislav. οὐχὶ μὲν ἡ δεξιά, mox pro συμπληροῖ, MS. Savil. πληροῖ.

S ἐν ἀλλήλοις] Male editi ἐν ἀλλήλαις,

T λόγου] Hæc vocula in MS. Vratislav. exulat, & ſalvo ſenſu abeſſe poteſt.

U μέρος ἐστί] Male in editis μέρη.

totius verſus, aut illius partis, nempe, *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis.* Sed ſi eſt pars totius verſus, quoniam omnino cum eo intelligitur, *Iram*, erit illud, *Iram*, pars ſeipſam complens. propterea autem etiam ſeipſa erit major & minor. Seipſa quidem major, quatenus à ſeipſa completur. Nam quod ab aliquo completur, eſt majus eo quod ipſum complet. Minor autem, quatenus ſeipſam complet. Nam quod aliquid complet, eſt minus eo quod completur. Non ſunt autem hæc admodum probabilia. Non eſt ergo, *Iram*, pars totius verſus. 140. Sed neque eſt pars reliqui, nempe, *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis.* Nam primum quidem pars continetur in eo cujus eſt pars. *Iram*, autem non amplius continetur in illo, *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis.* Quamobrem non eſt pars ejus. Deinde nec illud, *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis*, opus habet complemento: completum eſt enim propria oratione. Sed tota oratio, verſus inquam, non eſt illud, *Pelidæ dic ô Dea carmine Achillis.* Ergo nec ejus pars eſt, *Iram.* Sed ſi neque totius verſus pars eſt, *Iram:* neque ejus partis quæ reſtat: præter ea autem nihil ponitur: nullius orationis pars eſt, *Iram.* 141. Atque hæc quidem univerſe & in genere dicenda ſunt adverſus partes orationis. Quod ſi ingrediamur ad artem quæ ſingulatim de iis ab ipſis traditur, inveniemus multas nugas. Idque ſciri poteſt, non ſi univerſa illius perſequamur, ſunt enim inepta *anilisque Grammaticæ garrulitatis plena: ſed ſi fecerimus ſicut vini caupones: & quomodo illi ex modica guſtatione totum quod advectum eſt vinum probant: ita etiam cum ſumpſerimus unam partem orationis, nempe Nomen, ex eo quod de ipſo in arte ipſorum traditum eſt, colligemus qualis ſit Grammaticorum etiam in aliis ſolertia.

τοῦ στίχου, ἤτοι ὅλου τοῦ στίχου μέρος ἐστὶν, ἢ τοῦ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. ἀλλ' εἰ μὲν τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστὶν, ἐπεὶ ὅλως σὺν αὐτῷ τῷ, μῆνιν, νοεῖται, καὶ ἑαυτοῦ μέρος συμπληρωτικὸν γενήσεται τὸ, μῆνιν· διὰ δὲ τοῦτο καὶ μεῖζον ἑαυτοῦ καὶ ἧττον· μεῖζον μὲν ἑαυτοῦ, ᾗ συμπληροῦται ὑφ' ἑαυτοῦ· τὸ γὰρ ὑπό τινος συμπληρούμενον, μεῖζόν ἐστι τοῦ συμπληροῦντος αὐτό· ἔλασσον δὲ, ᾗ συμπληροῖ ἑαυτό. τὸ γάρ τινος συμπληρωτικὸν, ἔλασσόν ἐστι τοῦ συμπληρουμένου. οὐ πάνυ δὲ ταῦτα πιθανά. οὐκ ἄρα τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστὶ τὸ, μῆνιν, καὶ μὴν οὐδὲ τοῦ λειπομένου· φημὶ δὲ τοῦ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ μέρος περιέχεται ἐν τῷ οὗ ἐστι μέρος, τὸ δὲ, μῆνιν, οὐκ ἔτι περιέχεται [X] ἐν τῷ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. ὥστε οὐκ ἂν εἴη μέρος τούτου. εἶτα δὲ οὐδὲ τὸ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος, χρήζει συμπληρώσεως· κατὰ γὰρ τὸν ἴδιον λόγον συμπεπλήρωται· ἀλλὰ ὅλος ὁ λόγος, λέγω δὲ ὁ στίχος, οὐκ ἔστι τὸ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. τοίνυν οὐδὲ τούτου μέρος ἐστὶ τὸ, μῆνιν. ἀλλ' εἰ μήτε τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστὶ τὸ, μῆνιν, μήτε τοῦ ἀπολειπομένου μέρους, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ὑπόκειται, οὐδενὸς λόγου μέρος ἐστὶ τὸ, μῆνιν. ταῦτα μὲν οὖν καθολικώτερον πρὸς τὰ μέρη τοῦ λόγου ῥητέον. ἐμβάντες δὲ εἰς τὰς κατὰ μέρος παρ' αὐτοῖς περὶ τούτων τεχνολογίας, πολὺν λῆρον εὑρήσομεν. καὶ τοῦτο πάρεστι μαθεῖν, οὐκ ἐπὶ τὴν πᾶσαν ὕλην φοιτήσαντας, (ἀδόλεσχον γάρ ἐστι καὶ γραμματικῆς γραολογίας [Y] πλῆρες) ἀλλ' ὅμοιόν τι τοῖς οἰνοκαπήλοις ποιήσαντες· καὶ ὃν τρόπον ἐκεῖνοι ἐξ ὀλίγου γεύματος τὸν ὅλον δοκιμάζουσι φόρτον· οὕτω καὶ αὐτοὶ ἓν λόγου μέρος, προχειρισάμενοι, καθάπερ τὸ ὄνομα, ἐκ τῆς περὶ τούτου τεχνολογίας συνοψόμεθα καὶ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν γραμματικῶν εὐτρέχειαν.

Cap. VII.
De Nomine.

142. JAm enim cum dicunt, ex nominibus alia quidem eſſe maſculina natura, alia vero fœminina, alia vero neutra: & alia numero ſingularia, alia vero dualia, alia vero pluralia: & alias contexunt diviſiones: quæramus quidnam ſit hoc, quod ab eis enunciatur, *natura.* 143. Aut enim quod, ſicut qui primi enunciaverunt nomina, eorum naturalem fecerunt enunciationem, ut in his exclamationibus quibus dolorem, lætitiam, aut admirationem vociferando teſtamur, ita dicunt alia quidem nomina eſſe

ΚΕΦ. ζ'.
ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΤΟΣ.

Αὐτίκα τοίνυν ὅταν τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἀρσενικὰ φύσει λέγωσι, τὰ δὲ θηλυκὰ, τὰ δὲ οὐδέτερα, καὶ τὰ μὲν ἑνικὰ τῷ ἀριθμῷ, τὰ δὲ δυϊκὰ, τὰ δὲ πληθυντικὰ, καὶ ἤδη τὰς ἄλλας ἐπισυνείρωσι διαιρέσεις· ἐπιζητήσωμεν τί ποτέ ἐστι τὸ ἐπιφωνούμενον τοῦτο φύσει. ἢ γὰρ ὅτι οἱ πρῶτοι ἀναφθεγξάμενοι τὰ ὀνόματα, φυσικὴν ἐποιήσαντο τὴν ἀναφώνησιν αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἀλγεῖν κραυγὴν, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἥδεσθαι, ἢ τῷ θαυμάζειν ἐκβόησιν, οὕτω λέγουσι, φύσει τὰ μὲν τοι-

NOTÆ.

X ἔτι περιέχεται] Male erat in editis ἐκπεριέχεται.

Y γραμματικῆς γραολογίας]. Futilem loquacitatem Grammaticorum reprehendit fructu carentem ac ſoliditate, quam propterea πέρπερον ac περιεργοτέραν dixerat ſupra Sect. 55. μωρολογίαν vocat Sect. 175. Mox pro vulgato ποιήσαντες requiritur ποιήσαντας, ut ante φοιτήσαντας.

αὗται

αὐτὰ εἶναι τῶν ὀνομάτων, τὰ δὲ, τοιάδε· ἢ ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἕκαστον αὐτῶν φυσικῶς ἡμᾶς κινεῖ, ὅτι ἀρρενικὸν, κἂν ἡμεῖς μὴ νομίζωμεν αὐτὸ ἀρρενικὸν [Z] εἶναι. καὶ πάλιν φυσικῶς αὐτὸ ἐνδείκνυται ὅτι θηλυκόν ἐστι, κἂν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἂν εἴποιεν. πόθεν γὰρ γραμματικῇ παχύτητι [A] διαγινώσκειν, πότερον φύσει ἢ θέσει τὰ ὀνόματα· [B] ἢ τινὰ μὲν οὕτως, τινὰ δὲ ἐκείνως· ὅτε οὐδὲ τοῖς ἐπ' ἄκρον ἥκουσι [C] φυσιολογίας, εὐμαρὲς εἰπεῖν, διὰ τὰς ἑκατέρωθεν ἰσολογίας· ἄλλως τε καὶ ἰσχυρὸς ἀντικάθηται τούτῳ λόγος, πρὸς ὃν οὐδ' εἰ καταπέλτην ὑπομένοιεν, [D] φασὶν, οἱ γραμματικοὶ, δυνήσονταί τι συνιδεῖν ἰκνούμενον. εἴπερ γὰρ φύσει τὰ ὀνόματα ἦν, καὶ μὴ τῇ καθ' ἕκαστον θέσει σημαίνει, ἐχρῆν πάντας πάντων ἀκούειν, Ἕλληνας βαρβάρων, [E] καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων, καὶ βαρβάρους βαρβάρων. οὐχὶ δέ γε τοῦτο. οὐκ ἄρα φύσει σημαίνει τὰ ὀνόματα. ὥστε τοῦτο μὲν οὐκ ἐροῦσιν. εἰ δ' ὅτι φυσικῶς διαδείκνυσιν ἕκαστον ὄνομα, ὅτι ἀρρενικόν ἐστιν ἢ θηλυκὸν ἢ οὐδέτερον, [F] φασὶ τὰ μὲν τοιάδε, τὰ δὲ τοιαῦτα τυγχάνειν, ἴστωσαν λειότερον αὐτοῖς τρίβοντες τὸν κλοιόν. [G] πάλιν γὰρ φήσομεν ὅτι τὸ φύσει κινοῦν ἡμᾶς, [H] ὁμοίως πάντας κινεῖ· καὶ οὐχ οὓς μὲν οὕτως, οὓς δὲ ἐναντίως. οἷον φύσει τὸ πῦρ ἀλεαίνει, βαρβάρους, Ἕλληνας, ἰδιώτας, ἐμπείρους. καὶ οὐχ Ἕλληνας μὲν ἀλεαίνει, βαρβάρους δὲ ψύχει. καὶ ἡ χιὼν, φύσει ψύχει, καὶ οὐ τινὰς μὲν ψύχει, τινὰς δὲ θερμαίνει. ὥστε τὸ φύσει κινοῦν, ὁμοίως τοὺς ἀπαρεμποδίστους [I] ἔχοντας τὰς αἰσθήσεις, κινεῖ. τὰ δὲ αὐτὰ ὀνόματα, οὐ πᾶσίν ἐστι τὰ αὐτά· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρρενικὰ, τοῖς δὲ θηλυκὰ, τοῖς δὲ οὐδέτερα. οἷον, Ἀθηναῖοι μὲν τὴν στάμνον [K] λέγουσι θηλυκῶς.

hujusmodi, alia vero hujusmodi: aut quod etiam in præſentia unumquodque eorum nos movet naturaliter quod ſit maſculinum, etiamſi id maſculinum eſſe non exiſtimemus. & rurſus aliud naturaliter oſtendit, quod fœmininum ſit, etiam ſi nos haud velimus. 144. Sed prius quidem non dixerint. Unde enim Grammaticæ hoc contingat craſſitudini, ut diſcernat utrum nomina ſint natura, an ex inſtituto & impoſitione. aut alia quidem hoc alia illo modo, quando nec Philoſophis naturalibus ſummis facile fuerit hoc dicere, propterea quod utrinque pares afferantur rationes? 145. Et alioqui valida eis objicitur ratio, adverſus quam, ne ſi catapultam quidem (ut ajunt) ſuſtineant Grammatici, poterunt aliquid videre quod valeat: Si enim nomina eſſent natura, & non ſignificaret unumquodque ex impoſitione, oporteret omnes intelligi ab omnibus, Græcos à Barbaris, & Barbaros à Græcis, & Barbaros à Barbaris. Sed hoc non eſt. Nomina ergo non ſignificant natura. Quamobrem hoc quidem non dicent. 146. Si autem quod naturaliter oſtendit unumquodque nomen, quod ſit maſculinum aut fœmininum, aut neutrum, dicunt alia quidem eſſe hujusmodi, alia vero hujusmodi, ſciant ſe arctiorem collo ſuo lævigare numellam. 147. Rurſus enim dicemus. Id quod nos natura movet, omnes movet ſimiliter: & non alios quidem ſic, alios vero contrario modo. ut ignis natura calefacit Barbaros, Græcos, ignaros, peritos: & non Græcos quidem calefacit, Barbaros autem refrigerat. & nix natura refrigerat: & non aliquos quidem refrigerat, aliquos vero calefacit. adeo ut quod natura movet, ſimiliter moveat eos qui ſenſus minime habent impeditos. 148. Eadem autem nomina non ſunt omnibus eadem: ſed aliis quidem maſculina: aliis vero fœminina: aliis vero neutra. ut Athenienſes quidem in fœminino genere dicunt τὴν

N O T Æ.

Z μὴ νομίζωμεν αὐτὸ ἀρρενικόν] Ita rectius MSS. quam αὐτὸ τὸ ἀρρενικόν.

A γραμματικῇ παχύτητι] Supra Sect. 70.

B φύσει ἢ θέσει τὰ ὀνόματα] Non Grammaticorum ſed Philoſophorum hoc eſt inquirere num à natura ſignificent vocabula an impoſitione hominum, quod poſterius noſtro placet etiam 2. Pyrrhon. 214.

C ἐπ' ἄκρον ἥκουσι] Ita MSS. & mox ἰσχυρὸς ἀντίκειται, pro ἰσχυρῶς.

D οὐδ' εἰ καταπέλτην ὑπομένοιεν] Catapulta fortiſſimum tormenti bellici genus πέλτην ſive acutum telum vehementiſſime jaculantis, repertum circa Olympiadem XCV. à Syracuſanis, ut narrat Diodorus Siculus Lib. XIV. p. 276. Deſcribitur à Vitruvio lib. X. cap. 15. Imaginem ejus habes apud Lipſium lib. 3. poliorcetic. dialogo 2. & Stewechium ad Vegetii IV. 22. Nota autem proverbium hoc adagiorum ſcriptoribus adhuc neglectum.

E Ἕλληνας βαρβάρων] Eodem argumento utitur ſupra Sect. 37. & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 214. & lib. 3. Sect. 267. & lib. adverſus Ethicos. infra hoc ipſo libro Sect. 189.

F ἢ οὐδέτερον] MS. Vratislav. οὐθέτερον. Sic infra Sect. 150. οὐθετέρως.

G λειότερον τὸν κλοιόν] Notum eſt κλοιὸν eſſe *numellam, bojam* atque ut interpretatur Heſychius περιτραχήλιον δεσμόν, ſive nervi vinculique genus quo cervix quadrupedis vel hominis includitur, de quo plura notare me memini ad Sirachidis cap. 6. verſum 25. Igitur λειότερον τρίβειν τὸν κλοιὸν, eſt vinculum illud facere lævigando, ut collo arctius adhæreat, fortiusque ſtringat.

H τὸ φύσει κινοῦν ἡμᾶς] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 179.

I τοὺς ἀπαρεμποδίστους] Ita legendum è MSS. pro ἀπαρεμποδίστους.

K Ἀθηναῖοι μὲν τὴν στάμνον] Sic Attici dicunt ἡ ὄμφαξ, ἡ χάραξ τῆς ἀμπέλου, ἡ φάρυγξ, ἡ μεῖραξ, ἡ μήκων quæ communiter ſunt Maſculina, ut annotavit Angelus Caninius, ne alia hujusmodi congeram ſcriptoribus de Dialectis & Salmaſio lib. de Helleniſtica lingua pridem obſervata. Noſter infra Sect. 187. τοῦ γὰρ Ἀττικοῦ τὸ τάριχος λέγοντος ὡς Ἑλληνικὸν, καὶ τοῦ Πελοποννησίου ὁ τάριχος προφερομένου ὡς ἀδιάστροφον, καὶ τοῦ μὲν τὴν στάμνον ὀνομάζοντος, τοῦ δὲ τὸν στάμνον, οὐδὲν ἔχει ἐξ αὐτοῦ κριτήριον πιστὸν ὁ Γραμματικὸς, εἰς τὸ οὕτως ἀλλὰ μὴ οὕτως δεῖν λέγειν. Similem vocabula eadem diverſo genere efferendi uſum etiam in indiomatis atque dialectis diverſis vernacularum linguarum licet reperire,

στάμνον:

ϛάμνον: Peloponneſii autem in maſculino τὸν ϛάμνον. Et alii quidem τὴν θόλον: alii vero τὸν θόλον. Et alii quidem, τὸν βῶλον: alii vero, τὴν βῶλον. 149. Nec propterea iſti aut illi dicuntur errare. Nam unuſquiſque ut ponenda didicit, ita iis utitur. Imo vero iidem eadem diverſe, aliquando quidem maſculine, aliquando vero fœminine efferunt, dicentes τὸν λιμὸν & τὴν λιμόν. Non ſunt ergo natura ex nominibus alia quidem maſculina, alia vero fœminina, ſed ex inſtituto & impoſitione alia quidem ſunt hujuſmodi, alia vero hujuſmodi. 150. Ad hæc accedit, quod ſi ex nominibus natura alia quidem eſſent maſculina, alia vero fœminina, naturæ maſculinæ ſemper deberent appellari nominibus maſculinis, & fœmininæ fœmininis: & quæ neque maſculinæ neque fœmininæ ſunt, in neutro genere. 151. At non ita eſt: ſed & maſculinas naturas fœminine vocamus, & fœmininas maſculine: & eas, quæ nec ſunt maſculinæ nec fœmininæ, aut maſculine aut fœminine, non autem in neutro genere: ut κόραξ quidem dicitur & ἀετός, κώνωψ, κάνθαρος, σκόρπιος, μῦς, maſculine, etiam in fœmina. Et rurſus χελιδών, χελώνη, κορώνη, ἀκρίς, μυγάλη, ἐμπίς, etiam in natura maſculo, vocamus fœminine. 152. Similiter etiam κλίνη fœminine, de eo quod eſt nec maſculinum nec fœmininum natura. Et ϛύλος maſculine dicitur de eo quod neutrum natura eſt. Si ergo nullum eſt nomen maſculinum aut fœmininum natura, quemadmodum reprehendet Grammaticus eum qui perverſe dicit ὁ χελιδών, & ἡ ἀετός? Aut enim reprehendet, quod cum nomen τῆς χελιδόνος ſit fœmininum, ille cogat ipſum articulo eſſe maſculinum: aut quod communis uſus ipſum poſuerit fœmininum, ſed non maſculinum. 153. Sed ſi quidem eum reprehendat, ut quod ſit natura fœmininum: quoniam nullum eſt natura fœmininum, ut oſtendimus, nihil refert, quod ad hoc attinet, hocne modo an illo proferatur. Sin autem ut quod maſculinum poſuerit pro fœminino ab uſu communi impoſito, tunc judex ejus quod recte dicitur & ſecus, erit non artis præceptum aliquod & grammatica

Πελοποννήσιοι δὲ, τὸν ϛάμνον, ἀῤῥενικῶς. καὶ οἱ μὲν, τὴν θόλον, οἱ δὲ, τὸν θόλον. καὶ οἱ μὲν, τὴν βῶλον, οἱ δὲ, τὸν βῶλον. καὶ ȣ̓ διὰ τȣ̃το ȣ̓͂τοι ἢ ἐκεῖνοι [L] λέγονται ἁμαρτάνειν. ἕκαϛος γὰρ, ὡς τεθεμάτικεν, [M] ȣ̔́τω χρῆται. καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ διαφόρως ταῦτα, ὁτὲ μὲν ἀῤῥενικῶς ἐκφέρȣσιν, ὁτὲ δὲ θηλυκῶς· λέγοντες τὴν λιμὸν, καὶ τὸν λιμόν. [N] ȣ̓κ ἄρα φύσει τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἀῤῥενικὰ, τὰ δὲ θηλυκά· ἀλλὰ κατὰ θεματισμὸν τὰ μὲν τοιαῦτα γίνεται, τὰ δὲ τοιαῦτα. καὶ μὴν εἴπερ φύσει τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἦν ἀῤῥενικὰ, τὰ δὲ θηλυκὰ, ὤφελον αἱ ἀῤῥενικαὶ φύσεις, ἀεί ποτε ἀῤῥενικοῖς ὀνόμασι προσαγορεύεσθαι, καὶ αἱ θηλυκαὶ θηλυκοῖς· καὶ μήτε αἱ ἀῤῥενικαὶ φύσεις, μήτε αἱ θηλυκαὶ ȣ̓δετέρως. ȣ̓χὶ δὲ τȣ̃το· ἀλλὰ καὶ τὰς ἀῤῥενικὰς φύσεις θηλυκῶς καλȣ̃μεν, καὶ τὰς θηλυκὰς, ἀῤῥενικῶς· καὶ τὰς ȣ̓́τε ἀῤῥενικὰς ȣ̓́τε θηλυκὰς, ἤτοι ἀῤῥενικῶς ἢ θηλυκῶς· ȣ̓χὶ δὲ ȣ̓δετέρως. οἷον, κόραξ [O] μὲν λέγεται, ἀετὸς, κώνωψ, κάνθαρος, σκόρπιος, μῦς, ἀῤῥενικῶς, καὶ ἐπὶ τȣ̃ θήλεος. καὶ πάλιν χελιδὼν, χελώνη, κορώνη, ἀκρὶς, μυγάλη, ἐμπὶς, καὶ ἐπὶ τȣ̃ ἄρρενος τὴν φύσιν, θηλυκῶς. ὡσαύτως δὲ κλίνη θηλυκῶς, ἐπὶ τῆς μήτε ἄῤῥενος μήτε θηλείας τὴν φύσιν. καὶ ϛύλος ἀῤῥενικῶς ἐπὶ τȣ̃ ȣ̓δετέρȣ. τοίνυν εἰ φύσει ȣ̓δέν ἐϛιν ἀῤῥενικὸν ἢ θηλυκὸν ὄνομα, ζητῶ πῶς ὁ γραμματικὸς ἐπιλήψεται τȣ̃ διαϛρόφως λέγοντος, ὁ χελιδὼν καὶ ἡ ἀετός; ἤτοι γὰρ, ὡς φύσει τȣ̃ ὀνόματος τῆς χελιδόνος θηλυκȣ̃ ὄντος, ἐκείνȣ δὲ ἀῤῥενικὸν αὐτὸ, τῷ ἄρθρῳ, βιαζομένȣ γενέσθαι· ἢ ὡς τῆς κοινῆς συνηθείας θηλυκὸν αὐτὸ θεματισάσης, ἀλλ' ȣ̓κ ἀῤῥενικόν. [P] ἀλλ' εἰ μὲν ὡς φύσει θηλυκȣ̃ καθεϛῶτος, ἐπεὶ ȣ̓δὲν φύσει θηλυκόν ἐϛι, καθὼς παρεϛήσαμεν, ἀδιάφορον, τὸ ὅσον ἐπὶ τȣ́τῳ, ἐάν τε ȣ̔́τως ἐάν τε ἐκείνως ἐκφέρηται. εἰ δ' ὡς ὑπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας ἀντὶ θηλυκȣ̃ θερματισθὲν γενήσεται τȣ̃ τε εὖ λεγομένȣ καὶ μὴ, κριτήριον, ȣ̓χὶ τεχνικός τις καὶ γραμματικὸς

N O T Æ.

ut in Germanica noſtra, nos dicimus die Butter, Suevi der Butter. Eſt autem ϛάμνος vas fictile, θόλος ædificium rotundum columnatum, quale erat in quo Athenis quingentorum Senatus cibum capiebat teſte Polluce VIII. 155. βῶλος denique gleba.

L ȣ̓͂τοι ἢ ἐκεῖνοι] Ita è MSS. legendum pro οἱ ἐκεῖνοι.

M ὡς τεθεμάτικεν] Grammaticorum vocabulum θεματίζειν ponere nomen vel caſum genusve, ut κανονίζειν declinare & flectere nomen ac verbum ita, ut regulæ ſive canones Grammatici jubent. Inde mox θεματισμὸς, & συνηθείας θεματισάσης, & θεματισθέν. Utitur Apollonius in Syntaxi, & cætera turba Grammaticorum.

N τὴν λιμὸν καὶ τὸν λιμόν] MSS. τὸν λιμὸν καὶ τὴν λιμόν. ut interpres, ſed nihil intereſt. ex hoc autem loco conſtat id vocabulum quod famem denotat, etiam ex uſu unius ejuſdemque dialecti utroque genere uſurpari, licet Etymologici Magni auctor ſcribit maſculinum eſſe Attica Dialecto, fœmininum Dorica. ἰϛέον ὅτι παρὰ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις ἀρσενικῶς λέγεται ὁ λιμὸς, παρὰ δὲ Δωριεῦσι θηλυκῶς ἡ λιμός.

O οἷον κόραξ] Etiam in latina lingua idem valet, nam & corvum & culicem, ſcarabæum, ſcorpium & murem utroque ſexu appellamus nomine maſculino: ab ἀετὸς Græcis maſculinum, aquila fœmininum Latinis, ut quoque hirundo, teſtudo, cornix, locuſta, & ſanguiſuga, viciſſim μυγάλη Græcis fœmininum, Latinis maſculinum, mus araneus. Similiter κλίνη Græcis fœmininum, Latinis maſculinum lectus: & vice verſa ϛύλος maſculinum Græcis, Latinis fœmininum columna.

P ἀλλ' ȣ̓κ ἀῤῥενικὸν] Ita MSS. pro ἀλλ' ȣ̓ καί. & mox θηλυκȣ̃ pro eo quod in editis erat θηλυκ'ν καθεϛῶτος.

λόγος,

λόγος, ἀλλὰ ἡ ἄτεχνος καὶ ἀφελὴς τῆς συνηθείας παρατήρησις. τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα μετακτέον, καὶ ἐπὶ τὰ ἑνικὰ καὶ πληθυντικὰ τῶν ὀνομάτων. Ἀθῆναι γὰρ λέγονται πληθυντικῶς, ἡ μία πόλις, καὶ Πλαταιαί· [Q] καὶ πάλιν, Θήβη ἑνικῶς, καὶ Θῆβαι πληθυντικῶς, καὶ Μυκήνη, [R] καὶ Μυκῆναι. ῥηθήσεται δὲ ἐπιμελέστερον [S] περὶ τῆς ἐν τούτοις ἀνωμαλίας προβαινούσης τῆς ζητήσεως. τὰ νῦν δὲ ἐπεὶ καὶ ὑποδειγματικῶς κατωπτεύκαμεν τὴν ἐν τούτοις τῶν γραμματικῶν ἀκρίβειαν, [T] φέρε κἀκεῖνο, πρὶν ἐπ᾽ ἄλλον τρόπον ἐπελθεῖν, ἐξετάσωμεν. φημὶ δὲ, τίνα λόγον καλοῦσιν, ἢ μέρη λόγου. ἤτοι γὰρ [U] αὐτὴν τὴν σωματικὴν φωνὴν ἐροῦσιν, ἢ ἀσώματον λεκτὸν, [X] διαφέρον ταύτης. οὔτε δὲ τὴν φωνὴν ἐροῦσι· ταύτης μὲν γὰρ ῥηθείσης πάντες ἀκούουσιν [Y] Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ ἰδιῶται καὶ οἱ παιδείας ἐντός. τοῦ δὲ λόγου καὶ τῶν τούτου μερῶν, Ἕλληνες μόνοι, καὶ οἱ τούτου ἔμπειροι. τοίνυν οὐχ ἡ φωνή [Z] ἐστιν ὁ λόγος, καὶ μέρη λόγου. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἀσώματον λεκτόν. πῶς γὰρ ἀσώματον ἔτι ἐστί τι ἄλλο τοιοῦτο παρὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ κενόν, [A] πολλῆς καὶ ἀνηνύτου γενομένης παρὰ τοῖς φιλοσόφοις περὶ αὐτοῦ διαμάχης; εἰ μὲν γὰρ κινεῖται, σῶμά ἐστι· τὸ γὰρ κινούμενον, σῶμα· εἰ δὲ μένει, δεχόμενον μὲν τὰ εἰς αὐτὸ φερόμενα σώματα, καὶ μὴ ἀντιτυποῦν, κενὸν γενήσεται. κενοῦ γὰρ ἴδιον τὸ μὴ ἀντιτυπεῖν. [B] ἀντιτυποῦν δὲ τοῖς εἰς αὐτὸ φερομένοις, σῶμά ἐστιν. ἰδίωμα γὰρ σώμα-

ratio, ſed artis expers & ſimplex uſus obſervatio. 154. Hæc autem ipſa ſunt traducenda etiam ad nomina ſingularia & pluralia. Athenæ enim in plurali dicuntur una civitas, & Plateæ. Et rurſus Theba in ſingulari, & Thebæ in plurali. & Mycene & Mycenæ. Dicetur autem diligentius de hac inæqualitate & anomalia in progreſſu diſquiſitionis. Nunc quoniam ex allatis exemplis conſpeximus, quæ ſit Grammaticorum accuratio, age illud quoque examinemus, priusquam alium modum perſequamur; 155. Dico autem quamnam vocent orationem, aut partes orationis. Aut enim eam dicent vocem eſſe corpoream, aut λεκτὸν ſive incorpoream notionem, ab ea differentem. Non dicent autem vocem. Nam vocem quidem pronunciatam omnes audiunt & Græci & Barbari, & ineruditi & eruditi. Orationem autem & ejus partes ſoli Græci & ejus periti. Non eſt ergo vox oratio & ejus partes. 156. Sed nec incorporea notio. Quomodo enim eſt incorporeum adhuc aliquid hujusmodi præter corpus & inane, de quo magna & necdum terminata apud Philoſophos eſt decertatio? Nam ſi movetur quidem, eſt corpus. Quod enim movetur, eſt corpus. Sin autem quieſcit, ſuſcipitque corpora quæ ad ipſum feruntur, & non reſiſtit, erit inane. Eſt enim proprium inanis non reſiſtere. Quod autem reſiſtit iis quæ ad ipſum feruntur, eſt corpus. eſt enim corporis proprium

N O T Æ.

Q Πλαταιαί] MS. Vratiſlav. male Πλατεαί, quæ ſcriptio exinde promanavit quod αι ut ε pronunciabatur. Non omittendum hoc loco quod Stephanus Byz. notat Homerum etiam ſingulari numero dixiſſe οἵτε Πλάταιαν εἶχον. Iliad. β'. 504.

R Θήβη ἑνικῶς καὶ Μυκήνη] Confer Ez. Spanhemium ad Callimachum p. 379. Cæterum quando hæc de generis & numeri diverſo & contrario apud Græcos uſu Sextus adverſus Grammaticos diſputat, miror ab eo non attingi controverſiam de caſibus, quæ inter Stoicos mota ac Peripateticos, & ſingillatim quod rectus perperam caſus appelletur, qua de re locus exſtat apud Ammonium Philoſophum ad Ariſtotelem περὶ ἑρμηνείας p. 19. quem hic utut longiuſculum adſcribam. περὶ τῆς κατ᾽ εὐθεῖαν γινομένης τῶν ὀνομάτων προφορᾶς, εἴωθε παρὰ τοῖς παλαιοῖς ζητεῖσθαι, πότερον πτῶσιν αὐτὴν προσήκει καλεῖν, ἢ οὐδαμῶς, ἀλλὰ ταύτην μὲν ὄνομα, ὡς κατ᾽ αὐτὴν ἑκάστου τῶν πραγμάτων ὀνομαζομένου, τὰς δὲ ἄλλας, πτώσεις ὀνόματος, ἀπὸ τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς εὐθείας γινομένας. τῆς μὲν οὖν δευτέρας προΐστανται δόξης ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ ἕπονταί γε αὐτῷ πάντες οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου· τῆς δὲ προτέρας οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ ὡς τούτοις ἀκολουθοῦντες οἱ τὴν Γραμματικὴν μετιόντες τέχνην. λεγόντων δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν Περιπατητικῶν, ὡς τὰς μὲν ἄλλας τέσσαρας εἰκότως λέγομεν πτώσεις, διὰ τὸ πεπτωκέναι ἀπὸ τῆς εὐθείας, τὴν δὲ εὐθεῖαν κατά τινα λόγον πτῶσιν ὀνομάζειν δίκαιον, ὡς ἀπό τινος πεσοῦσαν, δῆλον γὰρ ὅτι πᾶσαν πτῶσιν ἀπό τινος ἀνωτέρω τεταγμένου γίνεσθαι προσήκει· ἀποκρίνονται οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ὡς ἀπὸ τοῦ νοήματος τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ αὕτη πέπτωκεν. ὃ γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ἔχομεν, τοῦ Σωκράτους νόημα δηλῶσαι βουλόμενοι, τὸ Σωκράτης ὄνομα προφερόμεθα. καθάπερ οὖν τὸ ἄνωθεν ἀφεθὲν γραφεῖον καὶ ὀρθὸν παγὲν, πεπτωκέναι τε λέγεται, καὶ τὴν πτῶσιν ὀρθὴν ἐσχηκέναι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν εὐθεῖαν πεπτωκέναι μὲν ἀξιοῦμεν ἀπὸ τῆς ἐννοίας, ὀρθὴν δὲ εἶναι, διὰ τὸ ἀρχέτυπον τῆς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν προφορᾶς. ἀλλ᾽ εἰ διὰ τοῦτο, φασὶν οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, τὴν εὐθεῖαν πτῶσιν ἀξιοῦτε καλεῖν, συμβήσεται καὶ τὰ ῥήματα πτώσεις ἔχειν καὶ τὰ ἐπιῤῥήματα, τὰ μηδὲ κλίσεων ἀνέχεσθαι πεφυκότα. ταῦτα δὲ ἐναργῶς ἄτοπα, καὶ ταῖς ὑμῶν αὐτῶν παραδόσεσι μαχόμενα. τὰ αὐτὰ δὲ λέγειν ἁρμόσει καὶ πρὸς τοὺς γενικόν τι ὄνομα ὑποτιθεμένους, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου πεπτωκέναι τὸ καθέκαστον ὄνομα λέγοντας. οὔτε γὰρ διασαφοῦσι τί ποτέ ἐστιν ὃ καλοῦσιν γενικὸν ὄνομα, οὔτε εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτὴν τῶν ὀνομένων, καὶ κοινῶς κατὰ παντὸς κατηγορούμενοι λέγοιεν, ἴδιόν τι τοῦ ὀνόματος ἐροῦσιν. ὁ αὐτὸς γὰρ ἔσται λόγος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τοῦ λόγου μερῶν, ὥστε καὶ τὰ καλούμενα θέματα τῶν ῥημάτων κατ᾽ εὐθεῖαν ἐροῦμεν προάγεσθαι πτῶσιν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν λεγομένων περὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἕκαστον ὡσαύτως.

S ῥηθήσεται δὲ ἐπιμελέστερον] Infra Sect. 195. ſeqq.

T τῶν γραμματικῶν ἀκρίβειαν] Ita legendum è MSS. pro τῶν γραμματῶν.

U ἤτοι γάρ] Ab his verbis MS. Cizenſe novum caput incipit, quod inſcribitur περὶ λόγου καὶ μερῶν λόγου.

X ἢ ἀσώματον λεκτόν] Rei per vocem ſignificatæ notio in mente, à Stoicis credita eſſe ἀσώματος, ut jam dictum ad Sect. 78.

Y πάντες ἀκούουσιν] Vocem omnes audiunt, etiam qui linguam non intelligunt, ſed ſententiam orationis & quid ſingulæ ejus partes ſignificent, haud aſſequuntur.

Z οὐχ ἡ φωνή] MS. Ciz. οὐχὶ φωνή.

A παρὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ κενόν] Stoicis adverſantes Epicurei λεκτὸν incorporeum dari negabant, ut dixi ad lib. 2. adverſus Logicos. Itaque Sextus ut Stoicorum oppugnet ſententiam, opponit illis ſcitum Epicuri, qui omne quicquid eſt ajebat eſſe vel corpus vel inane. Lucretius l. 420.

Omnis ut eſt igitur per ſe Natura duabus
Conſiſtit rebus, quæ corpora ſunt & inane.

B μὴ ἀντιτυπεῖν] Corpus ab Epicuro definitur, τὸ τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας, ſupra Sect. 21. Lucr. II. 235.

At contra nulli de nulla parte, neque ullo
Tempore inane poteſt vacuum ſubſiſtere rei,
Quin ſua quod natura petit, concedere pergat.

reſiſtere. 157. Et alioqui qui dicit incorpoream notionem, aut id dicit contentus ſola enuntiatione, aut aſſumens demonſtrationem. Sed ſi ſit quidem contentus enuntiatione, contraria enuntiatione ad ſilentium compelletur. Sin autem aſſumat demonſtrationem: quoniam ipſa quoque debet procedere per aſſumptiones indubitabiles: aſſumptiones autem ſunt *λεκτὰ* ſive notiones incorporeæ, non erit ei credendum qui præripit id quod quæritur, tanquam certum & de quo jam conſtet. 158. Quamobrem ſi neque vox eſt oratio: neque quæ ab ea ſignificatur incorporea notio: præter hæc autem nihil poteſt intelligi, nihil erit oratio. Eſto autem nunc, ſit & oratio, & ejus partes quot volunt eſſe Grammatici. ſed nobis dicant quemadmodum partiuntur orationem.

τος τὸ ἀντιτυπεῖν. ἄλλως τε ὁ λέγων ἀσώματόν τι λεκτὸν ὑπάρχειν, ἤτοι φάσει μόνον [C] ἀρκούμενος λέγει, ἢ ἀπόδειξιν παραλαμβάνων. ἀλλὰ φάσει μὲν ἀρκούμενος, ἐν ἀντιφάσει ἐπισχεθήσεται· ἀπόδειξιν δὲ παραλαμβάνων, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ δι' ἀναμφισβητήτων ὀφείλει λημμάτων προάγειν, τὰ δὲ λήμματά ἐστι λεκτὰ, προαρπάζων τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολογούμενον, ἄπιστος ἔσται. παρ' ἣν αἰτίαν λοιπὸν, εἰ μήτε ἡ φωνὴ λόγος ἐστὶ, μήτε τὸ σημαινόμενον ὑπ' αὐτῆς ἀσώματον λεκτόν· παρὰ δὲ ταῦτα νοεῖν οὐδὲν ἐνδέχεται· οὐδέν ἐστι λόγος. ἔστω δὲ νῦν καὶ ὁ λόγος καὶ μέρη τούτου ὁπόσα θέλουσιν οἱ γραμματικοὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' εἰπάτωσάν γε ἡμῖν πῶς τὸν λόγον διαμερίζουσιν. [D]

Cap. VIII.
De Partitione.

159. Nam quoniam evenit ut metrorum partitio ſita ſit in duobus maxime neceſſariis, nempe in ſcanſione, hoc eſt in diſtributione in pedes, & in diviſione in partes orationis, conſequens quidem erat iis qui perfecte contra eos dicunt, utrumque movere: nempe & modum ſcanſionis, ſupplantatis omnibus eorum pedibus quibus ſcandunt, ut qui conſiſtere non poſſint: & præterea modum diſtributionis partium orationis, oſtendendo minime poſſe fieri hujuſmodi diviſionem. 160. Sed quoniam in iis quoque, quæ adverſus Muſicos dicimus, præcipue quærimus de pedibus, ne anticipemus ea quæ adverſus illos ſunt dicenda, aut ne bis eadem dicamus, hanc quidem dubitationem differamus in tempus opportunum: conſideremus autem de diviſione partium orationis. 161. Qui ergo aliquem verſum partitur, alia quidem aufert, alia vero addit. Et aufert quidem, exempli cauſa, *Iram*, à toto verſu: & rurſus *Dic*, & cæteras partes. Addit autem iis quæ efferuntur per ſynalœphen: ut huic *αἷμ' ἐμέων*, *α*. plenum enim erat *αἷμα ἐμέων*. Et rurſus huic *βῆ δ' ἀκέων*, *ε*. nam per implementum ita habebat, *βῆ δὲ ἀκέων*. Sed cum nihil poſſit ab aliquo auferri, neque natura ſit comparatum ut addatur quicquam alicui, fieri non poteſt ut fiat partitio, ut volunt Grammatici. 162. Quod autem nihil poſſit ab aliquo au-

ΚΕΦ. η.
ΠΕΡΙ ΜΕΡΙΣΜΟΥ.

Ἐπεὶ γὰρ τὸν μερισμὸν τὸν τῶν μέτρων ἐν δυσὶ μάλιστα τοῖς ἀναγκαιοτάτοις κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἔν τε τῷ βαίνειν, [E] τοῦτ' ἔστιν, τῇ εἰς τοὺς πόδας διανομῇ, καὶ ἐν τῇ εἰς τὰ τοῦ λόγου μέρη διαιρέσει, ἀκόλουθον μὲν ἂν ἦν [F] τοῖς τελέως πρὸς αὐτοὺς ἀντιλέγουσιν, ἑκάτερον κινεῖν· τόν τε τρόπον τοῦ βαίνειν, σκελίσαντας αὐτῶν ἅπαντας τοὺς οἷς βαίνουσι πόδας, ὡς ἀνυπάρκτους· καὶ ἔτι τὸν τρόπον τῆς τῶν τοῦ λόγου μερῶν διανομῆς, δείξαντας [G] τὸ ἀδύνατον τῆς διαιρέσεως. ἀλλ' ἐπεὶ κἂν τοῖς πρὸς τοὺς μουσικοὺς [H] προηγουμένως περὶ ποδῶν ζητοῦμεν, ἵνα μὴ προλαμβάνωμεν τὰ μελλήσοντα πρὸς ἐκείνους λέγεσθαι, ἢ μὴ δὶς τὰ αὐτὰ λέγωμεν, ταύτην μὲν τὴν ἀπορίαν εἰς τὸν δέοντα καιρὸν ὑπερθησόμεθα, περὶ δὲ τῆς διαιρέσεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν σκεψώμεθα. ὁ οὖν μερίζων [I] τινὰ στίχον, τὰ μὲν ἀφαιρεῖ, τὰ δὲ προστίθησι, καὶ ἀφαιρεῖ μὲν τὸ, μῆνιν, εἰ τύχοι, χωρίζων τοῦ παντὸς στίχου, καὶ πάλιν, τὸ ἄειδε, καὶ τὰ λοιπὰ μέρη· προστίθησι δὲ τοῖς κατὰ συναλοιφὴν ἐκφερομένοις. οἷον τῷ, [K] αἷμ' ἐμέων, [L] τὸ, α. τὸ γὰρ πλῆρες ἦν, αἷμα ἐμέων. καὶ πάλιν τῷ, βῆ δ' ἀκέων, [M] τὸ, ε. κατὰ γὰρ ἐκπλήρωσιν οὕτως εἶχε, βῆ δὲ ἀκέων. μηδενὸς μέντοι μήτε ἀφαιρεῖσθαι δυναμένου ἀπό τινος, μήτε προστίθεσθαί τινι πεφυκότος, ἀδύνατος γίνεται ὁ κατὰ γραμματικὴν μερισμός. τὸ δὲ, ὅτι οὐδὲν οὐδενὸς ἀφαιρεῖται, [N]

NOTÆ.

C φάσει μόνον] Ita MSS. pro *μόνου*. Modus argumentandi Scepticis ſolennis, Vide lib. 2. Pyrrhon. Sect. 107. infra Sect. 188.

D διαμερίζουσιν] MSS. Vratiſlav. & Ciz. *μερίζουσιν*.

E ἐν τῷ βαίνειν] In ſcanſione verſuum.

F ἀκόλουθον μὲν ἂν ἦν] *ἂν* in editis aberat, quod è MSS. revocavi.

G δείξαντας] Ita legendum ex iiſdem MSS. pro *δείξαντες*.

H πρὸς τοὺς μουσικοὺς] Infra libro VI. p. 136. ſeq.

I ὁ οὖν μερίζων] Ante hæc verba in MS. Ciz. poſitus eſt titulus capitis: *περὶ προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως*.

K οἷον τῷ] Ita legendum è MSS. pro *τό*. atque ita mox infra *πάλιν τῷ*, pro *πάλιν τό*.

L αἷμ' ἐμέων] Iliad. *ό*. 11.

M βῆ δ' ἀκέων] Iliad. *ά*. 34.

N ὅτι οὐδὲν οὐδενὸς ἀφαιρεῖται] Confer quæ in eandem ſententiam cavillatur noſter lib. 3. Pyrrhon. Sect. 85. & contra

μάθοιμεν ἂν τόνδε τὸν τρόπον. εἰ γὰρ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἢ ὅλον ἀφ' ὅλου ἀφαιρεῖται, ἢ μέρος ἀπὸ μέρους, ἢ ὅλον ἀπὸ μέρους, ἢ μέρος ἀπὸ ὅλου. ὅλον μὲν οὖν ἀπὸ ὅλου οὐκ ἀφαιρεῖται· ἑνὸς γὰρ ὑποκειμένου στίχου, εἰ ὅλον ἐστὶ τὸ ἀφαιρούμενον, ὅλον στίχον ἀφελοῦμεν. καὶ οὕτως εἰ μὲν ἔτι μένει [O] ὁ στίχος ἀφ' οὗ ἡ ἀφαίρεσις, οὐδὲ ὅλως ἔσται γεγονυῖά τις ἀφαίρεσις ἀπ' αὐτοῦ. πῶς γὰρ ἔτι μένειν οἷόν τε ἐστὶ τὸ ὅλον, εἴπερ ἀφῄρηται; εἰ δὲ μὴ μένει, [P] δῆλον ὡς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐκ ἐστὶ πάλιν γεγονυῖα ἀφαίρεσις. ὥστε ὅλον ἀπὸ ὅλου οὐκ ἀφαιρεῖται. καὶ μὴν οὐδὲ ὅλον ἀπὸ μέρους. ἐν μὲν γὰρ τῷ μέρει οὐκ ἐμπεριέχεται τὸ ὅλον· οἷον τῷ, μῆνιν, τὸ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. τὸ δὲ ἀφαιρούμενον ὀφείλει ἐμπεριέχεσθαι τῷ τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιδεχομένῳ. λείπεται ἄρα ἢ μέρος ἀφ' ὅλου, ἢ μέρος ἀπὸ μέρους ἀφαιρεῖσθαι. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄπορον. τὸ γὰρ, μῆνιν, εἰ μὲν ἀφ' ὅλου ἀφαιρεῖται τοῦ στίχου, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀφαιρεῖται. σὺν αὐτῷ γὰρ ὅλος ὁ στίχος ἐνοεῖτο. καὶ ἄλλως, εἰ ἀφ' ὅλου ἀφαιρεῖται, τὸ δ' ὅλον ἦν,

μῆνιν ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,

ὤφειλεν ἠλαττῶσθαι καὶ τὸ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος, καὶ μὴ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, παντὸς τοῦ ἀφαίρεσιν ἐπιδεξαμένου, μὴ μένοντος ἐν ταὐτῷ. ἐχρῆν δὲ καὶ αὐτὸ τὸ, μῆνιν, ἀφ' ὅλου ἐκείνου λαμβάνον τὴν ἀφαίρεσιν, ἔχειν τι ἐξ ἑκάστου τῶν ἐν ἐκείνῳ, ὃ πάλιν ἐστὶ ψεῦδος. εἰ οὖν μήτε ὅλον στίχον ἀπὸ στίχου δυνατὸν μερίζειν, μήτε μέρος στίχου ἀπὸ μέρους, μήτε ὅλον ἀπὸ μέρους, μήτε μέρος ἀφ' ὅλου, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδὲν ἐνδέχεται [Q] ποιεῖν· ἀδύνατος τῷ γραμματικῷ ὁ μερισμός. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὰς συναλειπτικὰς [R] ἐκφερομένας λέξεις τινῶν πρόσθεσις οὐκ ἔσται. καὶ τοῦτ' ἔσται σαφὲς, ἐὰν μὴ ἐπὶ συλλαβῶν ἢ στοιχείων χειρίζηται ὁ λόγος, ὧν μάλιστα τὰς προσθέσεις ἐν τοῖς μερισμοῖς [S] ποιοῦνται οἱ γραμματικοὶ, ἀλλ' ἐπὶ ὅλων λέξεων· ὑποκειμένου τοίνυν ἡμιστιχίου τοῦ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος (ἔστω γὰρ πρὸς τὸ παρὸν τοῦτὶ ἡμιστίχιον) καὶ προσλαμβανέτω τὸ, μῆνιν, ὥστε τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἡρωικὸν γίνεσθαι [T] μέτρον· ζητοῦμεν τίνι ἡ πρόσθεσις γίνεται; ἤτοι γὰρ ἑαυτῷ

ferri, hoc modo didicerimus. Si enim aliquid ab aliquo aufertur, vel totum aufertur à toto, aut pars à parte, aut totum à parte, aut pars à toto. Atque totum quidem non aufertur à toto. Poſito enim uno verſu, ſi eſt totum quod aufertur, totum verſum auferemus. & ſic ſi quidem manet adhuc verſus, à quo eſt ablatio, ne facta quidem erit omnino ulla ab eo ablatio. Quomodo enim fieri poteſt ut maneat totum, ſi quidem ſit ablatum? Si autem non manet, eſt perſpicuum quod ex eo quod non eſt, rurſus non eſt facta ablatio. Quamobrem totum non aufertur à toto. 163. Sed nec totum à parte. Nam in parte quidem non comprehenditur totum: ut in *Iram*, non comprehenditur, *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis.* Quod autem aufertur, debet comprehendi in eo quod ſuſcipit ablationem. Reſtat ergo ut vel pars à toto, vel pars à parte auferatur. Sed hoc quoque eſt dubium. Nam *Iram*, ſiquidem aufertur à toto verſu, ab ipſo quoque, nempe *Iram*, auferetur. cum ipſo enim intelligebatur totus verſus. Et alioqui, ſi auferatur à toto, totum autem erat,

Iram Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis,

debebat aliquid decedere etiam verbis: *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis*, & non illa manere eadem, ſiquidem totum quando ablatio ab eo fit, manere idem deſinit. 164. Oportebat autem & hoc ipſum, *Iram*, à toto illo ablatum habere aliquid ex unoquoque eorum quæ ſunt in illo. quod rurſus eſt falſum. Si ergo neque ut totus verſus à verſu partiatur fieri poteſt, neque pars verſus à parte, neque totum à parte, neque pars à toto, & præter hæc nihil contingit facere, à Grammatico fieri non poteſt partitio. 165. Sed neque additio erit in dictionibus quibus accidit ut proferantur per ſynalœphen. Erit autem hoc manifeſtum, ſi id, de quo nunc agitur, tractetur, non in ſyllabis aut elementis, quarum additiones maxime faciunt Grammatici in partitionibus, ſed in integris dictionibus. Si ergo nobis ponatur hemiſtichium, *Peliadæ dic ô Dea carmine Achillis*, (ſit enim in præſentia hoc hemiſtichium,) & aſſumamus hanc dictionem, *Iram*, adeo ut ex utriſque verſus fiat heroicus: quærimus cuinam fiat additio? 166. Aut enim illud *Iram*, ſibi ipſi additur:

NOTÆ.

Geometras Sect. ult. & 1. contra Phyſicos Sect. 180. ſeq. & 308. ſeq.

O μένει] MS. Vratiſlav. μένοι.

P μένει] Id. μένοι.

Q οὐδὲν ἐνδέχεται] MS. Vrat. οὐδὲν οὐ δέχεται. Sed alterum præplacet.

R κατὰ τὰς συναλειπτικάς] Supra Sect. 161.

S ἐν τοῖς μερισμοῖς] Quando Grammatici verſum in partes orationis diſtribuunt analyſi Grammatica, ſingulaſque partes conſiderant, addunt ſyllabam ſive literam quæ per ſynalœphen eliſa fuerat, ut vox integra ac plena ſibi conſtet, v. g. αἷμα ἐμέων pro αἷμ' ἐμέων. Sextus autem diſputat, additionem hoc falſo vocari, cum nulla additio ne integrarum quidem vocum locum habeat vel concipi poſſit. Cavillationem ſimilem habes lib. 3. Pyrrhon. Sect. 94. Vocabulum μερισμοῦ alio ſenſu accipitur infra Sect. 169.

T γίνεσθαι] MSS. γενέσθαι.

aut

aut prius poſito hemiſtichio: aut verſui heroico, qui fuit perfectus ex utroque. Et ſibi ipſi quidem non fuerit adjectum. Nam ſi non ſit à ſeipſo diverſum, & ſeipſum non duplicet, dici non potuerit ſibi ipſi adjici. Ut autem poſito ante hemiſtichio addatur quomodo fieri poteſt? Nam ipſum toti illi additum, & hoc ipſi exæquatum, fiet hemiſtichium. 167. Hac autem ratione ſequetur ut magnum hemiſtichium dicatur eſſe breve, ut quod brevi exæquetur, nempe illi, *Iram:* & breve fiat magnum, ut quod opponatur hemiſtichio, ſiquidem toti hemiſtichio addatur illud, *Iram*, utpote illi, *Peliada*. Et ſi ſolum quidem augeat illud *Peliada*, non faciat totum verſum: reſtat ergo ut dicatur, id quod efficitur ex ambobus, nempe & ipſo, *Iram*, & ex ipſo prius poſito hemiſtichio, addi verſui hexametro & heroico, quod plane eſt incredibile. 168. Nam quod ſuſcipit additionem, ponitur ante additionem: non autem id quod fit ex additione ponitur ante eam. Non ergo verſui hexametro qui fit ex additione dictionis *Iram*, additur illud *Iram*. Nam quando fit quidem additio, nondum eſt hexameter: Quando autem eſt hexameter, non amplius fit additio, ſed collectum eſt id quod erat prius poſitum. Itaque quum neque ſit additio, neque ablatio, tollitur prius dictus modus partitionis. Sed quum rurſus in his animadverterimus quam exacta & accurata à Grammaticis tradantur, age faciamus etiam periculum qua virtute in ſcribendo valeant.

τὸ, μῆνιν, προστίθεται, ἢ τῷ προϋποκειμένῳ ἡμιστιχίῳ, ἢ τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελεσθέντι ἡρωικῷ μέτρῳ. καὶ ἑαυτῷ μὲν ȣ̓κ ἂν προστεθείη. μὴ ὂν γὰρ ἕτερον ἑαυτȣ̃, καὶ μὴ διπλασιάζον ἑαυτὸ, ȣ̓κ ἂν λέγοιτο ἑαυτῷ προστίθεσθαι. τῷ δὲ προϋποκειμένῳ ἡμιστιχίῳ, πῶς ἐνδέχεται; ὅλῳ μὲν γὰρ αὐτῷ προστιθέμενον, καὶ αὐτὸ παρισαζόμενον [U] ἐκείνῳ, ἡμιστίχιον γενήσεται. ταύτῃ τε ἀκολȣθήσει καὶ τὸ μέγα ἡμιστίχιον λέγειν εἶναι βραχὺ, βραχεῖ συνεξισȣ́μενον, τῷ, μῆνιν· καὶ τὸ βραχὺ μέγα, μείζονι ἀντιπαρῆκον τῷ ἡμιστιχίῳ, [X] εἴπερ τῷ παντὶ ἡμιστιχίῳ προστίθοιτο τὸ, μῆνιν, οἷον τῷ, ἄειδε. [Y] καὶ εἰ μὲν μόνον αὐξήσει τὸ, ἄειδε, τὸ ὅλον ȣ̓ ποιήσει στίχον· [Z] λείπεται ȣ̓̃ν φάσκειν, τῷ ἐξ ἀμφοῖν αὐτȣ̃ τε τȣ̃, μῆνιν, καὶ τȣ̃ προϋποκειμένȣ ἡμιστιχίȣ ἀποτελȣμένῳ [A] ἑξαμέτρῳ καὶ ἡρωικῷ στίχῳ προστίθεσθαι, ὃ τελέως ἦν ἀπίθανον. τὸ γὰρ ἐπιδεχόμενον πρόσθεσιν, προϋπόκειται τῆς προσθέσεως· ȣ̓ μὴν τὸ γινόμενον ἐκ τῆς προσθέσεως προϋπόκειται ταύτης. ȣ̓κ ἄρα ȣ̓̃ν τῷ γινομένῳ ἐκ τῆς προσθέσεως τȣ̃, μῆνιν, ἑξαμέτρῳ στίχῳ προστίθεται τὸ, μῆνιν. ὅτε μὲν γὰρ γίνεται ἡ πρόσθεσις, ȣ̎πω ἑξάμετρός ἐστιν· ὅτε δέ ἐστιν ἑξάμετρος, ȣ̓κέτι γίνεται ἡ πρόσθεσις, πλὴν συνῆκται τὸ προκείμενον. καὶ μήτε προσθέσεως, μήτε ἀφαιρέσεως ȣ̎σης, ἀναιρεῖται ὁ προειρημένος τȣ̃ μερισμȣ̃ τρόπος. [B] ἀλλὰ δὴ πάλιν τὴν ἐν τȣ́τοις τῶν γραμματικῶν ἀκρίβειαν κατανοήσαντες, φέρε, καὶ τῆς ἐν τῷ γράφειν αὐτῶν δυνάμεως ἀποπειραθῶμεν.

CAP. IX.

DE ORTHOGRAPHIA.

169. ORTHOGRAPHIAM dicunt ſitam eſſe in tribus modis, quantitate, qualitate, partitione. Quantitate quidem, quando quærimus an dativis addendum ſit ι. & εὐχάλινον & εὐώδινας ſit ne ſcribendum per ι tantum, an per ει. Qualitate autem,

ΚΕΦ. θʹ.

ΠΕΡΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ.

ΤΗΝ γὰρ ὀρθογραφίαν [C] φασὶν, ἐν τρισὶ κεῖσθαι τρόποις, ποσότητι, ποιότητι, μερισμῷ. ποσότητι μὲν ȣ̓̃ν, ὅταν ζητῶμεν εἰ ταῖς δοτικαῖς προσθετέον τὸ, ι. [D] καὶ εὐχάλινον καὶ εὐώδινας [E] τῷ, ι, μόνον γραπτέον ἢ τῇ, ει. ποιότητι δὲ,

NOTÆ.

U παρισαζόμενον] Ita legendum ex MSS. pro *παριζόμενον*.

X καὶ τὸ βραχὺ μέγα, μείζονι ἀντιπαρῆκον τῷ ἡμιστιχίῳ] Ita interpungendus hic locus.

Y τῷ, ἄειδε] Nota vocabulum hoc poni pro toto longiore hemiſtichio, *ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.*

Z τὸ ὅλον ȣ̓ ποιήσει στίχον] Ita MSS. non *τὸ δ' ὅλον*. Non faciet verſum integrum, quia adhuc deerit vocabulum *μῆνιν*, quod de incremento nihil participavit.

A τῷ ἐξ ἀμφοῖν ἀποτελȣμένῳ] Ita legendum è MSS. pro *τȣ̃ ἀποτελȣμένȣ*.

B τȣ̃ μερισμȣ̃ τρόπος] Vocat *τρόπȣς*, Grammaticorum ſcita quæ ad examen revocat. Sic ſupra Sect. 154. *πρὶν ἐπ' ἄλλον τρόπον ἐπελθεῖν.*

C τὴν γὰρ ὀρθογραφίαν] Hoc caput Sexti oppugnandum ſibi ſumſit Claudius Dansquejus, in præfatione ad partem poſteriorem Orthographiæ Latini ſermonis, quam vulgavit Tornaci Nerviorum A. 1632. fol. Eam, ſi placet, vide.

D ταῖς δοτικαῖς προσθετέον τὸ, ι] Cum veterum uſu ignotum eſſet jota ſubſcriptum dativis ſingularibus plerorumque nominum recenti ætate apponi ſolitum, quæſtio fuit olim utrum jota deberet in fine addi, hoc modo: ΘΕΩΙ, ΜΟΥΣΗΙ (pro *θεῷ, μȣ́σῃ*) quemadmodum in veteribus inſcriptionibus ſæpe factum obſervare licet, quarum nonnullas collegit Jo. Daniel Major *ὁ μακαρίτης* in diatriba de jotorum ſuſpecta ſcriptione. Sic Latinos olim Dativis ſingularibus addidiſſe literam i, ut POPVLOI ROMANOI, ex antiquis monumentis obſervavit Lipſius de pronunciatione Latinæ Linguæ cap. 9. Alios vero multos, (uti apud Latinos deinde plane fieri deſiit) etiam è Græcis, jota dativis nullum adpoſuiſſe, teſtis eſt locuples Strabo lib. XIV. p. 648. *πολλοὶ γὰρ χωρὶς τȣ̃, ι, γράφȣσι τὰς δοτικὰς, καὶ ἐκβάλλȣσί γε τὸ ἔθος φυσικὴν αἰτίαν ȣ̓κ ἔχον.*

E εὐχάλινον καὶ εὐώδινας] Notum eſt illis qui veteres codices, numos, inſcriptiones verſarunt, nihil eſſe frequentius quam eadem vocabula jam cum ſimplici jota exprimi jam cum diphthongo, nec ſolum appellativa ut hæc duo quæ præſenti loco Sextus attulit, ſed propria quoque ut Ἀντωνῖνος & Ἀντωνεῖνος, Φαυστίνα & Φαυστεῖνα, Ἀβδηρειτῶν & Ἀβδηριτῶν, Νικομηδέων & Νεικομηδέων, Μειλησίων & Μιλησίων, Μιλητȣπολιτῶν & Μειλητοπολειτῶν &c.

ὅταν σκεπτώμεθα πότερόν διὰ τοῦ, ζ, γραπτέον ἐστὶ τὸ ζμιλίον, καὶ τὴν ζμύρναν, [F] ἢ διὰ τοῦ, σ. μερισμῷ δὲ, ἐπειδὰν διαπορῶμεν περὶ τῆς ὄβριμος [G] λέξεως, πότερον ποτὲ τὸ, β, τῆς δευτέρας ἐστὶ συλλαβῆς ἀρχὴ ἢ τῆς προηγουμένης πέρας. καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀριστίων [H] ὀνόματος ποῦ τακτέον τὸ, σ. πάλιν δ' ἡ [I] τοιαύτη τεχνολογία, ἵνα μηδὲν τῶν ἀπορωτέρων κινῶμεν, μάταιος εἶναι φαίνεται. πρῶτον μὲν ἐκ τῆς διαφωνίας, ἔπειτα δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων. καὶ ἐκ μὲν τῆς διαφωνίας, ἐπείπερ οἱ τεχνικοὶ μάχονταί τε καὶ εἰς αἰῶνα μαχήσονται πρὸς ἀλλήλους· τῶν μὲν οὕτως, τῶν δὲ ἐκείνως τὸ αὐτὸ γράφειν ἀξιούντων. ὅθεν καὶ οὕτως αὐτοὺς ἐρωτητέον· εἰ χρειώδης ἐστὶν ἡ περὶ ὀρθογραφίας τεχνολογία τῷ βίῳ, ἐχρῆν ἡμᾶς τε καὶ ἕκαστον τῶν διαφερόντων περὶ αὐτῆς γραμματικῶν, ἀνεπικρίτου ἀκμὴν καθεστώσης τῆς κατὰ ταύτην διαφωνίας, παραποδίζεσθαι εἰς ἃ ἂν δέῃ γράφειν. οὔτε δὲ ἡμῶν, οὔτε τούτων ἕκαστος παραποδίζεται, ἀλλὰ συμφώνως πάντες τυγχάνουσι τῆς προθέσεως, [K] ἅτε δὴ μὴ ἀπ' ἐκείνης ἀλλ' ἀπὸ κοινοτέρας τινὸς καὶ συμφώνου ὁρμώμενοι τριβῆς, καθ' ἣν τὰ μὲν κατὰ ἀνάγκην ὀφείλοντα παραλαμβάνεσθαι στοιχεῖα πρὸς τὴν μήνυσιν τοῦ ὀνόματος πάντες παραλαμβάνουσι, καὶ οἱ γραμματικοὶ, καὶ οἱ μὴ γραμματικοί· περὶ δὲ τῶν μὴ κατὰ ἀνάγκην, ἀδιαφοροῦσιν. οὐκ ἄρα χρειώδης ἐστὶν ἡ περὶ ὀρθογραφίας παρὰ τοῖς γραμματικοῖς ὑφήγησις. ἀλλ' ὁ μὲν ἀπὸ τῆς διαφωνίας ἔλεγχος τοιοῦτος. ὁ δὲ ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐμφανής. οὐδὲν γὰρ βλαπτόμεθα, ἐάντε σὺν τῷ ι, γράφωμεν τὴν δοτικὴν πτῶσιν, ἐάντε μὴ, καὶ ἐάντε διὰ τοῦ, σ, τὸ σμιλίον καὶ τὴν Σμύρναν, ἐάντε διὰ τοῦ, ζ. καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀριστίων ὀνόματος, ἐάντε τῇ προηγουμένῃ συλλαβῇ τὸ, σ, προσμερίζωμεν, ἐάντε τῇ ἐπιφερομένῃ τοῦτο συντάττωμεν. εἰ μὲν γὰρ παρὰ τὸ διὰ τοῦ, σ, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ, ζ, γράφειν τὸ σμιλίον, οὐκέτι σμιλίον γίνεται, ἀλλὰ δρέπανον. [L] καὶ εἰ παρὰ τὸ, σ, τὸ τοῦ Ἀριστίων [M] ὀνόματος, οὕτως ἀλλὰ μὴ ἐκείνως συντάσσεσθαι τὸ, σ, ὁ Ἀριστίων, [N]

quando conſideramus, utrum per ζ ſcribendum ſit σμιλίον & σμύρνα, an per σ. Partitione autem, quando dubitamus de dictione ὄβριμος, utrumnam β ſit principium ſecundæ ſyllabæ, an finis præcedentis. & in nomine Ἀριστίων, ubi ſit locandum σ. 170. Rurſus autem ars ejuſmodi, ne moveamus aliquid eorum quæ ſunt magis dubia, videtur eſſe inanis. Primum quidem ex diſſenſione. Deinde autem etiam ex ipſis effectis. Et ex diſſenſione quidem, quoniam hujus artis periti inter ſe decernant & ſemper decertabunt, cum alii quidem ſic, alii vero illo modo idem velint ſcribi. 171. Sunt itaque ſic rogandi. Si vitæ ſit utilis ars recte ſcribendi, oporteret & nos & unumquemque ex iis qui de orthographia diſſentiunt Grammaticis, cum nondum ſit deciſa in hoc genere controverſia, impediri in iis quæ ſunt ſcribenda. 172. Sed neque nos, neque eorum unuſquiſque impeditur; ſed concorditer omnes aſſequuntur propoſitum, non ab illa, ſed à magis communi, & in quo eſt major conſenſus, moti uſu: per quem, quæ neceſſario quidem ſumi debent elementa ad nomen indicandum, aſſumunt omnes tam Grammatici quam non Grammatici. De iis autem, quæ non ſunt neceſſaria, nihil referre putant. Non eſt ergo utilis de Orthographiæ apud Grammaticos tractatio. 173. Atque tale quidem eſt argumentum quod ſumitur à diſſenſione. Quod autem ex effectis ſumitur, eſt manifeſtum. Nihil enim detrimenti accipimus, ſive cum ι ſcribamus dandi caſum, ſive non; & ſive σμιλίον & σμύρναν ſcribamus per σ ſeu per ζ, & nomini Ἀριστίων, ſeu præcedenti ſyllabæ attribuamus literam σ, an eam conjungamus cum ea quæ ſequitur. 174. Nam ſi quidem ex eo quod ſcribatur σμιλίον, per σ & non per ζ, non eſſet amplius σμιλίον, ſcalpellum, ſed δρέπανον falx; &, ſi ex eo quod in nomine Ariſtionis ſic, non autem illo modo connectatur σ, Ariſtion,

NOTÆ.

F τὸ ζμιλίον καὶ τὴν ζμύρναν] σύγκλητος ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ frequenter occurrit in numis, ut illuſtri Viro Ez. Spanhemio notatum, etiam *Zmurna* & *Zmurnæus* in antiquis Varronis, Hygini, Catoniſque codicibus: & in Inſcriptionibus quibuſdam antiquis Latinis, ZMYRNÆORVM. Sic *Zmaragdus*, apud Broukhuſium p. 141. ad Propert. & Gudium ad Phædri III. 18. Apollo *Zminthius* in Hygini fabula 106. ubi videndus Thomas Munckerus & ad fabulam 251. Euſtathius ad Iliad. β'. p. 164. ὅτι δὲ τὸ σμῶδιξ κατὰ καὶ τὸ σμερδαλέον καὶ τὸ σμικρὸν διὰ τοῦ, ζ, εἶχον τὴν προφορικὴν ἀρχὴν πάλαι ποτὲ, διὰ τὸ παρεοικὸς τοῦ ἤχου, δηλοῦσιν οἱ παλαιοί. Ibidem commemorat ζμινύη, ζβέσαι, ζμῶσαι, ζμῆγμα.

G ὄβριμος] Ita ex MSS. Vratiſlav. ſcribendum pro ὄμβριμος, in quo minus dubium quam in ὄβριμος eſſe poſſit, utrum à litera β incipienda ſit poſterior ſyllaba. Eſt autem ὄβριμος egregius, fortis, potens. Hoc cum alterò ὄμβριμος, veluti notiore facile permutarunt librarii.

H Ἀριστίων] In editis erat Ἀριστοτέλης, ſed conferenti Sect. 173. & 174. ac præcipue attendenti ad alluſionem inter ἀριστίων & δειπνίων, patebit recte me & ex Sexti mente Ἀριστίων ſcripſiſſe, quanquam res eodem recideret. Nec mirum librarios priores ſyllabas nominis hujus videntes, notiſſimum Ariſtotelis arripuiſſe.

I πάλιν δ' ἡ] Ita MSS. pro δή.

K τῆς προθέσεως] Ita legendum è MSS. non προσθέσεως, ut in editis erat.

L οὐκέτι σμιλίον ἀλλὰ δρέπανον] Si diverſa illa ſcribendi aut disjungendi ratione etiam ſignificatio vocis mutaretur, ut non jam amplius vocabulo hoc denotaretur ſcalpellum, ſed aliud aliquid, v. g. falx, tunc, inquit, operæ pretium eſſet Grammaticis de orthographia & disjungendarum ſyllabarum ratione præcipientibus attendere.

M τὸ τοῦ Ἀριστίων] Ita haud dubie legendum pro Ἀριστοτέλους, ut ex iis quæ ſequuntur, eſt perſpicuum.

N ὁ Ἀριστίων - δειπνίων γίνεται] Illud ἡ quod ante ὁ Ἀρι-

ſicut facete quidam dixit, fiat δειπνίων, ex pranſore cœnator, conveniret putare aliquid referre. Si autem quomodocunque ſcribatur, σμιλίον, erit, ſive incipiat per σ ſive per ζ, & Ariſtion ſemper eſt Ariſtion, ſive cum ι connectamus σ, ſive cum τ, quid opus eſt multa & inani ſtultaque de his apud Grammaticos diſputatione? 175. Cum autem ſummatim egerimus de orthographia, videamus ad complendam quam artificioſæ eorum parti opponimus contradictionem, an habeant conſtantem aliquam rationem & methodum Græcæ locutionis, quæ dicitur Helleniſmus, nec ne.

καθώς φησι τὶς τῶν χαριεντιζομένων, [o] δειπνίων γίνεται, ἥρμοζε μὴ ἀδιαφορεῖν. εἰ δ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὰ τῆς γραφῆς, τὸ σμιλίον, ἐάν τε διὰ τοῦ σ, ἐάν τε διὰ τοῦ ζ, κατάρχηται, ὅ, τε Αριςίων ἀεί ποτε ἐςὶν Αριςίων, ἐάν τε τῷ ι, ἐάν τε τῷ τ, τὸ σ, προσμερίζωμεν, τίς χρεία τῆς πολλῆς καὶ ματαίας παρὰ τοῖς γραμματικοῖς περὶ τούτων μωρολογίας; κεφαλαιωδέςερον δὴ καὶ περὶ ὀρθογραφίας διεξιόντες, ἴδωμεν εἰς συμπλήρωσιν τῆς πρὸς τὸ τεχνικὸν μέρος αὐτῶν ἀντιῤῥήσεως, πότερον ἔχουσίν τινα πρὸς τὸ ἑλληνίζειν συνεςῶσαν μέθοδον, ἢ οὐδαμῶς.

CAP. X.
AN SIT ARS DE HELLENISMO.

ΚΕΦ.
ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙΣ ΤΕΧΝΗ ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ. [p]

176. QVOD ſervanda quidem ſit puritas in ſermonis proprietatibus, per ſe eſt perſpicuum. Nam & qui usquequaque barbare loquitur & admittit ſolœciſmos, irridetur ut ineruditus, & qui Græce loquitur, eſt idoneus ad aperte ſimul & accurate res explicandas, quas mente conceperit. Jam vero Helleniſmi duæ ſunt differentiæ. Nam alius quidem eſt ſeparatus à communi noſtro uſu, & videtur procedere congruenter Grammaticæ analogiæ. alius vero deducitur convenienter uniuscujusque Græcorum communi uſui, ex effictione & obſervatione in familiari ſermone. 177. ut exempli gratia, qui ex recto quidem caſu Ζεύς, format obliquos τοῦ Ζεός, τῷ Ζεΐ, τὸν Ζέα, is loquitur convenienter priori ſpeciei Helleniſmi. Qui autem dicit ſimpliciter, τοῦ Ζηνός, & τῷ Ζηνί, & τὸν Ζῆνα, loquitur convenienter ſecundæ, & quæ eſt nobis magis familiaris. Sed cum duo ſint Helleniſmi, ſecundum quidem dicimus eſſe magis in uſu propter prius dictas cauſas: primum autem inutilem, propter dicendas. 178. Quo modo enim in civitate pro more regionis curſum

ΟΤΙ μὲν δεῖ τινα φειδὼ ποιεῖσθαι τῆς περὶ τὰς διαλέκτους καθαριότητος, αὐτόθεν συμφανές. ὅ, τε γὰρ ἑκάςοτε βαρβαρίζων καὶ σολοικίζων, ὡς ἀπαίδευτος χλευάζεται· ὅ, τε ἑλληνίζων, ἱκανός ἐςι πρὸς τὸ σαφῶς ἅμα καὶ ἀκριβῶς παραςῆσαι τὰ νοηθέντα τῶν πραγμάτων. ἤδη δὲ τοῦ Ελληνισμοῦ δύο εἰσὶ διαφοραί. ὃς μὲν γάρ ἐςι κεχωρισμένος τῆς κοινῆς ἡμῶν συνηθείας, καὶ κατὰ γραμματικὴν ἀναλογίαν δοκεῖ προκόπτειν· ὃς δὲ, κατὰ τὴν ἑκάςου τῶν Ελλήνων συνήθειαν ἐκ παραπλασμοῦ καὶ τῆς ἐν ταῖς ὁμιλίαις παρατηρήσεως ἀναγόμενος. οἷον, ὁ μὲν τῆς Ζεὺς ὀρθῆς πτώσεως τὰς πλαγίους σχηματίζων, τοῦ Ζεός, τῷ Ζεΐ, τὸν Ζέα, κατὰ τὸν πρότερον τοῦ Ελληνισμοῦ χαρακτῆρα διαλέλεκται· ὁ δὲ ἀφελῶς τοῦ Ζηνὸς λέγων καὶ τῷ Ζηνὶ καὶ Ζῆνα, κατὰ τὸν δεύτερον καὶ συνηθέςερον ἡμῖν. πλὴν δυοῖν ὄντων τῶν Ελληνισμῶν, εὔχρηςον μὲν εἶναι φαμὲν τὸν δεύτερον, διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας· ἄχρηςον δὲ τὸν πρῶτον διὰ τὰς λεχθησομένας. ὥςπερ γὰρ ἐν πόλει νομίσματός τινος προχωροῦντος [q] κατὰ τὸ

NOTÆ.

[...]ςίων in editis erat, expunxi, fuit enim additum ab iis, qui alioqui non poterant Ariſtotelis nomen perperam ingeſtum cum hoc connectere. Feſtive autem luſit ille quisquis fuit nomine ἀριςίωνος, & quia ἄριςον prandium, δεῖπνον cœnam ſignificat, ait quomodocunque nomen illud inter ſcribendum dividatur, ἀριςίωνα manere ἀριςίωνα & nunquam ideo δειπνίωνα ſive ex prandinatore cœnatorem fieri, aut ſignificationem permutare.

O τῶν χαριεντιζομένων] Fuit hoc unum ex lepidis illis ingeniis, quæ venuſtos ſales & acutos jocos faceto ore intorquere norunt. Quod vero ad ſtrictiores orthographiæ regulas attinet, conſtat non modo Scepticos ſed etiam alios Philoſophos illarum obſervationem non adeo magni feciſſe. Ita de Plotino Porphyrius in ejus vita: ἔγραφε δὲ οὔτε εἰς κάλλος ἀποτυπούμενος τὰ γράμματα, οὔτε εὐσήμως τὰς συλλαβὰς διαιρῶν, οὐδὲ τῆς ὀρθογραφίας φροντίζων, ἀλλὰ μόνου τοῦ νοῦ ἐχόμενος. Suetonius de Auguſto Imp. c. 78. *Orthographiam id eſt formulam rationemque ſcribendi à Grammaticis inſtitutam, non adeo cuſtodiit: ac videtur eorum ſequi potius opinionem, qui perinde ſcribendum ac loquendum exiſtiment.*

P περὶ Ελληνισμόν] MSS. Ciz. & Vratislav. περὶ Ελληνισμοῦ. Sed infra ſæpius recurret περὶ Ελλήνισμὸν & recte ſe habet. Eſt autem Helleniſmus, ut multis docuit Salmaſius in libro de lingua Helleniſtica, recta & emendata Græce ſcribendi & loquendi ratio, ſive ut eſt in Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem, ἡ κατωρθωμένη λέξις ἑλληνισμὸς καλεῖται, καὶ πᾶν τὸ ἐκ τῆς συνηθισμένης λέξεως μετηνεγμένον βάρβαρον λέγεται.

Q νομίσματος προχωροῦντος] Græci veteres de moneta quæ valet atque curſum habet uſuque ambulat apud omnes ac recipitur, dicunt eam προχωρεῖν, ut Salmaſius p. 1093. ad Solinum & p. 425. de uſuris docuit ex hoc Sexti loco, & ex illo Arriani in periplo: ἀφ' οὗ μέχρι νῦν ἐν Βαρυγάζοις παλαιαὶ προχωροῦσι δραχμαὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐγκεχαραγμέναι. Noſter infra νομιςεύεσθαι dixit, Lucianus διαχωρεῖν. Recentior Græcia id appellat πολιτεύεσθαι. Vide Cangium in hac voce. Quintilianus lib. 1. c. 9. *Conſuetudo certiſſima loquendi magiſtra, utendumque plane ſermone ut numo cui publica forma eſt.* Curius Fortunatianus lib. 3. Artis Rhetoricæ p. 70. *Vir perfectiſſimus dixit, Utendum eſt verbis ut nummis publica moneta ſignatis.* Plura in hanc ſententiam viri docti ad Juvenal. VII. 55. & Horatii artem v. 59.

ἐγχώριον,

ἐγχώριον, ὁ μὲν τούτῳ στοιχῶν, [R] δύναται καὶ τὰς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει διεξαγωγὰς [S] ἀπαραποδίστως ποιεῖσθαι· ὁ δὲ τοῦτο μὲν μὴ παραδεχόμενος, ἄλλο δέ τι καινὸν [T] χαράσσων ἑαυτῷ, καὶ τούτῳ νομιστεύεσθαι [U] θέλων, μάταιος καθέστηκεν· οὕτω κἂν τῷ βίῳ ὁ μὴ βουλόμενος τῇ συνήθως παραδεχθείσῃ, καθάπερ νομίσματι, [X] ὁμιλίᾳ κατακολουθεῖν, ἀλλ' ἰδίαν αὑτῷ τέμνειν, μανίας ἐγγὺς ἐστιν. διόπερ εἰ οἱ γραμματικοὶ [Y] ὑπισχνοῦνται τέχνην τινὰ τὴν καλουμένην ἀναλογίαν παραδώσειν, δι' ἧς κατ' ἐκεῖνον ἡμᾶς τὸν Ἑλληνισμὸν ἀναγκάζουσι διαλέγεσθαι, ὑποδεικτέον ὅτι ἀσύστατός ἐστιν αὕτη ἡ τέχνη. δεῖ δὲ τοὺς ὀρθῶς βουλομένους διαλέγεσθαι, τῇ ἀτέχνῳ καὶ ἀφελεῖ κατὰ τὸν βίον καὶ τῇ κατὰ τὴν κοινὴν τῶν πολλῶν συνήθειαν παρατηρήσει προσανέχειν. εἴπερ οὖν ἐστί τις περὶ Ἑλληνισμὸν τέχνη, ἤτοι ἔχει ἀρχὰς ἐφ' αἷς συνέστηκεν, ἢ οὐκ ἔχει. καὶ μὴ ἔχειν μὲν οὐκ ἂν φαῖεν οἱ γραμματικοί. πᾶσα γὰρ τέχνη ἀπό τινος ἀρχῆς ὀφείλει συνίστασθαι. εἰ δὲ ἔχει, ἤτοι τεχνικὰς [Z] ταύτας ἔχει, ἢ ἀτέχνους. καὶ εἰ μὲν τεχνικὰς, πάντως ἢ ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ ἀπ' ἄλλης τέχνης συνέστησαν, κἀκείνη πάλιν ἀπὸ τρίτης, καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ τετάρτης, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον· ὥστε ἄναρχον γιγνομένην τὴν περὶ Ἑλληνισμὸν [A] τέχνην, μηδὲ τέχνην ὑπάρχειν· εἰ δὲ ἀτέχνους, οὐκ ἄλλαι τινὲς εὑρεθήσονται παρὰ τὴν συνήθειαν. ἡ ἄρα συνήθεια τοῦ τί τε ἐστὶν Ἑλληνικὸν, καὶ τί ἀνελλήνιστον, γίνεται κριτήριον, καὶ οὐκ ἄλλη τις περὶ τὸν Ἑλληνισμὸν τέχνη. ἄλλως τε ἐπεὶ τῶν τεχνῶν αἱ μὲν τῷ ὄντι εἰσὶ τέχναι, ὡς ἡ ἀνδριαντοποιητικὴ, [B] καὶ ζωγραφία· αἱ δὲ, ἐπαγγέλματι μέν εἰσι τέχναι, οὐ πάντως δὲ καὶ κατὰ ἀλήθειαν, ὡς Χαλδαϊκή τε καὶ θυτική· ἵνα μάθωμεν

habente nomiſmate, qui utitur, poteſt in ea civitate emendo, vendendo ac contrahendo abſque ullo impedimento degere: Qui autem hoc quidem non admittit, novum autem cudit, & eo vult uti pro nomiſmate, is plane deſipit: Ita etiam in vita, qui non vult uſu receptum, tanquam nomiſma aliquod, ſequi ſermonem, ſed ſibi excudit novum, non longe eſt remotus ab inſania. 179. Quamobrem Grammaticis qui profitentur ſe aliquam artem eſſe tradituros quæ vocatur analogia, per quam nos cogunt loqui convenienter illi helleniſmo, oſtendendum eſt eam artem minime poſſe conſiſtere. Oportet autem eos qui recte volunt loqui, attendere artis expertem ſimplicemque, & quæ in vita & communi vulgi uſu ſita eſt, obſervationem. 180. Si in helleniſmo ergo eſt ars aliqua, aut habet principia in quibus conſiſtit, aut non habet. Et non habere quidem non dicent Grammatici. Nam omnis ars debet conſiſtere ex aliquo principio. Si autem habet: aut artificioſa ea habet aut artis expertia. Et ſi quidem artificioſa, ea omnino aut ex ſeipſis, aut ex alia conſtant arte. & illa rurſus ex tertia, & tertia ex quarta, & hoc in infinitum. Quo fiet ut ſi ars helleniſmi careat principiis, ne ars quidem ſit. 181. Sin autem artis expertia: non invenientur alia præter uſum & conſuetudinem. Uſus ergo ac conſuetudo judex erit, & feret ſententiam quid ſit Græcum & non Græcum: & non erit ulla alia ars helleniſmi. 182. Et alioqui quoniam ex artibus, aliæ quidem ſunt re vera artes, ut ſtatuaria & pictura: Aliæ autem ſunt quidem profeſſione, re vera autem non ſunt, ut Chaldaica & Aruſpicina.

N O T Æ.

R τούτῳ στοιχῶν] στοιχεῖν eſt conſectari, ut ſolet militare agmen ſuos ductores. Vide Docinæum ad Chryſoſt. T. 8. p. 386. & Salmaſium de modo uſurar. p. 517. ſeq. Sic στοιχεῖν τοῖς ἴχνεσι Rom. IV. 12. & στοιχεῖν τῷ κανόνι Philipp. III. 16. Galat. VI. 16. τῷ πνεύματι Galat. V. 25. στοιχεῖν τῇ συνηθείᾳ infra Sect. 233. & στοιχοῦντες τῇ τούτων φορᾷ contra Rhetoras Sect. 63. & adverſus Geometras Sect. 2. ἐκείνῳ στοιχοῦντας & contra Ethicos Sect. 59. στοιχῶν τοῖς φιλοσόφοις. Confer Caſaubonum in Epiſtolam extremam Nyſſeni ad Euſtathium Ambroſiam & Baſiliſſam, qui obſervat ex Polybii excerptis de Legationibus c. 71. βουλομένους στοιχεῖν τῇ τῆς συγκλήτου προθέσει, & ex Corintho Grammatico, τῇ Λακώνων διαλέκτῳ Ἀλκαῖος ἐστοίχησε. Huic opponitur refugere & non amplecti, μὴ παραδέχεσθαι, ut noſter infra loquitur.

S διεξαγωγάς] Subintellige βίου καὶ πραγμάτων, vitæ & negotiorum in vita transactiones, ubi pecunia opus, quæ in contractibus quibuscunque in emendo vel vendendo, in locando & conducendo fiunt atque διεξάγονται.

T καινόν] Ita legendum è MSS. pro κοινόν.

U νομιστεύεσθαι] Ita non dubitavi ſcribere pro νομιτεύεσθαι quod in editis reperi. Eſt autem νομιστεύεσθαι pro legitimo haberi & recipi, atque ut Suidas interpretatur, νομίμως διοικεῖσθαι, hoc eſt legitimo uſu ac recepto adhiberi, quo faciunt etiam loca ab eo adducta: ἐνέβαλε δὲ χρυσοῦς ἐπισήμους, εἴς τινας δὲ τετράδραχμα, τῶν ἐπιφανῶς νομιστευομένων. Atque iterum: χαλκοῦ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ νομιστευομένου τάλαντα τετρακισχίλια. Hinc κατανομιστεύειν ad receptorum numorum modum pecuniam cudere vel ſignandam curare, & νόμισμα ἐργάσασθαι. Dictum enim νόμισμα, quia eſt ἐκ τῶν νενομισμένων, ἃ μὲν συνθέμενοι ἀλλήλοις οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἑαυτοῖς πράττουσι. Vide Salmaſium de uſuris & de modo uſurarum.

X καθάπερ νομίσματι] Vocabula cum numis comparavit etiam Horatius in notiſſimo loco Artis poëticæ v. 59.

.. .. licuit ſemperque licebit
Signatum præſente nota producere nomen.

Viri docti qui *procudere* legunt apud Horatium, neſcio quomodo ſibi perſuadere poſſint numos jam ſignatos, demum procudi. At producere cuſos ſignatoſque, neutiquam eſt putidum, ſed de numis qui eduntur rectiſſime dicitur. Atque ita de nominibus quoque quæ utendo proferuntur, imo & atteruntur ut numi. Themiſtius Orat. 23. p. 286. de Sophiſtæ nominis mutata per ætatem ſignificatione: ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ὀνόματος ὥσπερ νομίσματος μετέπεσεν ἡ δύναμις κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους.

Y εἰ οἱ γραμματικοί] In MSS. Vrat. & Ciz. εἰ particula, in editis articulus οἱ exciderat, quæ ambo juncta integram exhibent lectionem.

Z ἤτοι τεχνικάς] Ita MSS. elegantius pro ἤ.

A περὶ Ἑλληνισμόν] Iterum MS. Vratiſlav. Ἑλληνισμοῦ.

B ἡ ἀνδριαντοποιητική] MSS. Vrat. & Ciz. ἀνδριαντοποιϊκή. Mox pro θυτικῇ duo vocabula poſuit Hervetus interpres, *aruſpicinam* & *extiſpicinam*, quorum unum inſervit alteri explicando, & unum idemque ſunt, licet & Græci ſcriptores jungant quandoque θυτικὴν & ἡπατοσκοπίαν. Per Χαλδαϊκὴν nemo neſcit Aſtrologiam divinatricem intelligi.

Ut ergo ſciamus utrum helleniſmi ars quæ dicitur, ſit ſolum profeſſio, an ſit etiam facultas ſubjecta, ad eam probandam, oportebit nos habere aliquam veri falſique regulam. 183. Hæc rurſus regula, aut eſt aliquid ex arte atque helleniſmo, ſiquidem judicium de helleniſmo, num ſanum ſit, examinare debet: aut artis expers. Sed ex arte quidem & helleniſmo eſſe non poteſt, ne, ut prius dictum eſt, recidat in infinitum. Si artis autem expers ſumatur veri falſique regula, non aliam inveniemus quam uſum & conſuetudinem. Uſus ergo & conſuetudo quæ per ſe de helleniſmi arte judicat, non opus habebit arte. 184. Si autem Græce non alias loqui licet, niſi à Grammatica acceperimus quod eſt Græcum: aut hoc eſt evidens & ex ipſo cernitur: aut eſt obſcurius & minus evidens. Sed non eſt quidem evidens: Omnes enim in eo conſentirent, ut in cæteris rebus. 185. Et alioqui ad apprehendendum quidem id quod eſt evidens, nulla opus eſt arte. quo modo nec ad album videndum, nec ad guſtandum dulce, aut tangendum calidum. Ad Græce autem loquendum via ac ratione aliqua & arte opus eſt, ut volunt Grammatici. Non eſt ergo evidens Græce loqui. 186. Si autem non eſt evidens: quoniam quod non eſt evidens, ex aliquo alio cognoſcitur: aut naturalis aliqua ſequenda erit regula, per quam diſcernatur quid ſit Græcum aut non: aut unius uſu ac conſuetudine utendum erit ad hoc comprehendendum, qui perfecte loquatur Græce: aut omnium. 187. Sed naturalem quidem regulam ad judicandum quid ſit Græcum aut non Græcum nullam habemus. Nam cum Atticus tanquam Græcum dicat τὸ τάριχος, & Peloponneſius proferat ὁ τάριχος ut quod non ſit aliter proferendum: & alius quidem nominet τὴν στάμνον, alius vero τὸν στάμνον, nullum habet Grammaticus ex ſe fide dignam regulam, quod hoc modo ſit & non illo dicendum, niſi uniuſcujuſque uſum & conſuetudinem, quæ neque eſt artificioſa, neque naturalis. 188. Si autem unius alicujus uſum ac conſuetudinem dicant eſſe ſequendam: aut affirmando tantum hoc dicent, aut ratione ac methodo procedentibus uſi demonſtrationibus. Sed affirmationem tantum proferentibus opponemus affirmationem, quod multi magis ſequendi ſint quam unus. Via autem ac methodo oſtendentes quod iſte Græce loquitur,

πότερόν ποτε καὶ ἡ περὶ τὸν Ἑλληνισμὸν λεγομένη τέχνη, ἡ ὑπόσχεσις μόνον ἐστὶν, ἢ καὶ ὑποκειμένη δύναμις, δεήσει κριτήριόν τι ἡμᾶς ἔχειν εἰς τὴν ταύτης δοκιμασίαν. τοῦτο οὖν τὸ κριτήριον πάλιν, ἤτοι τεχνικόν τι ἐστὶ καὶ περὶ Ἑλληνισμὸν, εἴγε καὶ τῆς περὶ τὸν Ἑλληνισμὸν κρινούσης, εἰ ὑγιῶς κρίνει, δοκιμαστικὸν καθέστηκεν· [C] ἢ ἄτεχνον. ἀλλὰ τεχνικὸν μὲν περὶ Ἑλληνισμὸν [D] οὐκ ἂν εἴη, διὰ τὴν προειρημένην [E] εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν. ἄτεχνον δ' εἰ λαμβάνοιτο τὸ κριτήριον, οὐκ ἂν ἄλλο τι [F] εὑρήσομεν, ἢ τὴν συνήθειαν. ἡ ἄρα συνήθεια κατ' αὐτὴν τὴν περὶ Ἑλληνισμὸν τέχνην κρίνουσα, οὐ δεήσεται τέχνης. εἴπερ δὲ οὐκ ἄλλως ἐστὶν ἑλληνίζειν, ἐὰν μὴ παρὰ γραμματικῆς μάθωμεν τὸ Ἑλληνικὸν, ἤτοι ἐναργές ἐστι τοῦτο καὶ ἐξ αὑτοῦ βλεπόμενον, ἢ ἀδηλότερον. ἀλλ' ἐναργὲς μὲν οὐκ ἔστιν· ἐπεὶ σύμφωνον ἂν ἦν παρὰ πᾶσιν ὡς τὰ λοιπὰ τῶν ἐναργῶν. [G] καὶ ἄλλως πρὸς μὲν τὴν τοῦ ἐναργοῦς ἀντίληψιν, οὐδεμιᾶς τέχνης ἐστὶ χρεία· καθάπερ οὐδὲ πρὸς τὸ λευκὸν ὁρᾷν, ἢ γλυκέος γεύεσθαι, ἢ θερμοῦ θιγγάνειν· πρὸς δὲ τὸ ἑλληνίζειν μεθόδου τινὸς καὶ τέχνης, κατὰ τοὺς γραμματικοὺς, ἐστι χρεία. οὐκ ἄρα ἐναργές ἐστι τὸ ἑλληνίζειν. ἄδηλον δὲ εἴπερ ἐστὶ, πάλιν ἐπεὶ τὸ ἄδηλον ἔκ τινος ἑτέρου γνωρίζεται, ἤτοι φυσικῷ τινι [H] κατακολουθητέον κριτηρίῳ, ἐξ οὗ διαγιγνώσκεται τί τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ τί τὸ ἀνελλήνιστον, ἢ τῇ ἑνὸς συνηθείᾳ, ὡς ἄκρως ἑλληνίζοντος, χρηστέον πρὸς τὴν τούτου κατάληψιν, ἢ τῇ πάντων. ἀλλὰ φυσικὸν μὲν κριτήριον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον, οὐδὲν ἔχομεν. τοῦ γὰρ Ἀττικοῦ, τὸ τάριχος, [I] λέγοντος ὡς Ἑλληνικὸν, καὶ τοῦ Πελοποννησίου, ὁ τάριχος, προφερομένου, ὡς ἀδιάστροφον, καὶ τοῦ μὲν, τὴν στάμνον ὀνομάζοντος, τοῦ δὲ, τὸν στάμνον, οὐδὲν ἔχει ἐξ ἑαυτοῦ [K] κριτήριον πιστὸν ὁ γραμματικὸς εἰς τὸ οὕτως ἀλλὰ μὴ οὕτως δεῖν λέγειν· εἰ μὴ ἄρα τὴν ἑκάστου συνήθειαν, ἥτις οὔτε τεχνικὴ [L] οὔτε φυσική ἐστι. τῇ δὲ τινὸς συνηθείᾳ δεῖν ἀκολουθεῖν εἴπερ ἐροῦσιν, ἤτοι φάσει μόνον ἐροῦσιν, ἢ ἐμμεθόδοις ἀποδείξεσι χρησάμενοι, ἀλλὰ φάσιν μὲν λέγουσι, [M] φάσιν ἀντιθήσομεν, περὶ τοῦ τοῖς πολλοῖς μᾶλλον ἢ τῷ ἑνὶ δεῖν ἀκολουθεῖν· ἐμμεθόδως δὲ ἀποδεικνύντες ὅτι οὗτος ἑλλη-

N O T Æ.

C *δοκιμαστικὸν καθέστηκεν*] Ita MSS. pro *δοκιμαστικὴ καθέστηκεν.*

D *περὶ Ἑλληνισμόν*] Ita MSS. etiam hoc loco, cum in editis eſſet Ἑλληνισμοῦ.

E *τὴν προειρημένην*] Supra Sect. 180.

F *οὐκ ἂν ἄλλο τι*] Ita MSS. nam in editis ἂν exciderat.

G *τὰ λοιπὰ τῶν ἐναργῶν*] Ita legendum pro ἐργῶν, ſenſus ipſe arguit.

H *φυσικῷ τινι*] In editis τινὶ aberat, quod è MSS. revocavi.

I *τὸ τάριχος*] Supra Sect. 148.

K *ἐξ ἑαυτοῦ*] MS. Vratislav. αὑτοῦ, quod idem eſt.

L *οὔτε τεχνική*] Ita MSS. & interpres, pro τέχνη.

M *φάσιν λέγουσι*] Similis argumentatio ſupra 157.

νίζει, ἀναγκασθήσονται ἐκείνην τὴν μέθοδον κριτήριον Ἑλληνισμοῦ λέγειν, δι' ἣν καὶ οὗτος [N] ἑλληνίζων δέδεικται· ἀλλ' οὐχὶ τοῦτο. λείπεται οὖν τῇ πάντων συνηθείᾳ προσέχειν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐ χρεία τῆς ἀναλογίας, ἀλλὰ παρατηρήσεως τοῦ, πῶς οἱ πολλοὶ διαλέγονται, καὶ πῶς Ἑλληνικὸν παραδέχονται, ἢ ὡς οὐ τοιοῦτον ἐκκλίνουσι. τόγε μὴν Ἑλληνικὸν, ἤτοι φύσει ἐστὶν, ἢ θέσει. καὶ φύσει μὲν οὐκ ἔστιν, [O] ἐπεὶ οὐκ ἄν ποτε ταυτὸν, τοῖς μὲν Ἑλληνικὸν ἐδόκει τυγχάνειν, τοῖς δὲ οὐχ Ἑλληνικόν· θέσει δὲ εἴπερ ἐστὶ καὶ νόμῳ τῶν ἀνθρώπων, ὁ συνασκηθεὶς μάλιστα καὶ τριβεὶς ἐν τῇ συνηθείᾳ, οὗτος ἑλληνίζει, καὶ οὐχ ὁ τὴν ἀναλογίαν ἐπιστάμενος. καὶ γὰρ ἄλλως ἔνεστι παραστῆσαι ὅτι οὐ δεόμεθα πρὸς τὸ ἑλληνίζειν, τῆς γραμματικῆς. ἐν γὰρ ταῖς ἀνὰ χεῖρα [P] ὁμιλίαις, ἤτοι ἀντικόψουσιν ἡμῖν οἱ πολλοὶ ἐπί τισι λέξεσιν, ἢ οὐκ ἀντικόψουσιν. καὶ εἰ μὲν ἀντικόψουσιν, εὐθὺς καὶ διορθώσονται ἡμᾶς. ὥστε παρὰ τῶν ἐκ τοῦ βίου καθεστώτων, ἀλλ' οὐχὶ παρὰ γραμματικῶν, ἔχειν τὸ ἑλληνίζειν. εἰ δ' οὐ δυσχεραίνουσιν, ἀλλ' ὡς σαφέσι καὶ ὀρθῶς ἔχουσι συμπεριφέροιντο τοῖς λεγομένοις, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ἐπιμενοῦμεν. κατά τε ταύτην τὴν ἀναλογίαν, [Q] ἤτοι πάντες ἢ οἱ πλεῖστοι ἢ οἱ πολλοὶ διαλέγονται· οὔτε δὲ πάντες, οὔθ' οἱ πλεῖστοι, οὔθ' οἱ πολλοί· μόλις γὰρ δύο ἢ τρεῖς τοιοῦτοι εὑρίσκονται· οἱ δὲ πλεῖστοι οὐδὲ ἴσασιν αὐτήν. τοίνυν ἐπεὶ τῇ τῶν πολλῶν συνηθείᾳ, καὶ οὐ τῇ τῶν δυοῖν ἀναγκαῖον κατακολουθεῖν, ῥητέον τὴν παρατήρησιν τῆς κοινῆς συνηθείας χρησιμεύειν πρὸς τὸ ἑλληνίζειν, ἀλλὰ μὴ τὴν ἀναλογίαν. ἐπὶ πάντων γε μὴν σχεδὸν τῶν χρησιμευόντων τῷ βίῳ, μέτρον ἐστὶν ἱκανὸν, τὸ μὴ παραποδίζεσθαι πρὸς τὰς χρείας. διόπερ εἰ καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς, διὰ δύο μάλιστα προηγούμενα ἔτυχεν ἀποδοχῆς, τήν τε σαφήνειαν καὶ τὴν προσήνειαν [R] τῶν δηλουμένων (τούτοις γὰρ ἔξωθεν κατ' ἐπακολούθησιν συνέζευκται, τὸ μεταφορικῶς καὶ ἐμφατικῶς, καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους τρόπους φράζειν) ζητήσωμεν οὖν ἐκ ποτέρας ταῦτα μᾶλλον περιγίνεται; ἆρα γε τῆς κοινῆς συνηθείας, ἢ τῆς ἀναλογίας, ἵνα ἐκείνῃ [S] προσθώμεθα. βλέπομεν δέ γε, ὡς ἐκ τῆς κοινῆς συνηθείας μᾶλλον ἢ ὅτι ἐκ τῆς ἀναλογίας. ἐκείνῃ ἄρα ἀλλ' οὐ ταύτῃ χρηστέον. τὸ μὲν γὰρ τῆς ὀρθῆς πτώσεως ὁ Ζεὺς οὔσης, τὰς πλαγίους προ-

neceſſe habebunt dicere illam Methodum eſſe regulam helleniſmi, per quam oſtenſum eſt iſtum quoque Græce loqui. Sed non hoc. 189. Reſtat ergo ut attendant omnium conſuetudinem. Si autem hoc ita eſt, non opus eſt analogia, ſed obſervatione quemadmodum loquantur multi, & aliquid ut Græcum admittant, aut ut non tale vitent. Græcum quidem certe eſt aut natura, aut ex inſtituto & impoſitione. Et natura quidem non eſt: quoniam nunquam idem aliis quidem videretur eſſe Græcum, aliis vero non. 190. Si eſt autem ex hominum inſtituto & lege: qui in uſu ac conſuetudine eſt maxime tritus ac exercitatus, is loquitur Græce, non autem is qui ſcit analogiam. Nam aliter quoque licet oſtendere, quod ad Græce loquendum non opus habemus Grammatica. 191. Nam in iis qui conferuntur ſermonibus, aut in aliquibus dictionibus offendentur multi, aut non offendentur. Et, ſi offendantur quidem, nos ſtatim corrigent. quo fit ut ex iis quæ in uſu vitæ verſantur, habeamus Græcum ſermonem, non autem à Grammaticis. 192. Sin autem non ægre ferunt, & iis quæ dicuntur aſſentiuntur, tanquam apertis & recte habentibus: & nos in eis perſiſtemus. Rurſus convenienter huic analogiæ aut omnes loquuntur, aut plurimi, aut multi. Sed non omnes, neque plurimi, neque multi. vix enim duo aut tres inveniuntur ejuſmodi. plurimi autem ne eam quidem ſciunt. Quoniam ergo neceſſario ſequendus eſt uſus ac conſuetudo multorum, non autem duorum, dicendum eſt obſervationem uſus communis ac conſuetudinis eſſe utilem ad Græce loquendum. non autem analogiam. In omnibus quidem certe quæ humanæ vitæ ſunt utilia, modus eſt ſufficiens, ad uſum non impediri. 194. Quamobrem ſi helleniſmus propter duo præcipua maxime eſt admittendus, nempe ut quæ ſignificantur, & dilucidius explicentur & delectabilius ac jucundius (his enim extrinſecus conjuncta ſunt per conſequentiam, metaphorice & emphatice, & aliis tropis ac modis dicere) quæramus, ex utro hæc magis accedunt, num ex communi uſu ac conſuetudine, an ex analogia, ut illi accedamus. 195. Videmus autem hoc magis accedere ex communi uſu quam ex analogia: illo ergo, non hoc, eſt utendum. Nam ex recto quidem caſu qui eſt Ζεὺς, proferre obliquos,

N O T Æ.

N καὶ οὗτος] Ita MSS. pro οὕτω.

O Φύσει μὲν οὐκ ἔστιν] Ut nec verba ſignificant natura ſed impoſitione hominum, ſupra, Sect. 145.

P ἀνὰ χεῖρα] MS. Vratiſlav. ἀναχεῖρα, unico vocabulo ut ſupra Sect. 64. eſt autem idem quod latini dicunt *coram*. οἱ πολλοὶ, ineruditi.

Q κατά τε ταύτην τὴν ἀναλογίαν] Non conſuetudinis obſervatione ſed Grammaticorum præceptis & ſcitis unice nitentem. Mox pro οὔτε δὲ πάντες, MS. Ciz. οὔτε δή.

R σαφήνειαν καὶ τὴν προσήνειαν] Supra Sect. 176. ὁ Ἑλληνισμὸς ἱκανός ἐστι πρὸς τὸ σαφῶς ἅμα καὶ ἀκριβῶς παραστῆσαι τὰ νοηθέντα τῶν πραγμάτων. Eſt itaque προσηνῶς bene & apte ad rem loqui, ad uſumque accommodate, & προσήνεια congruentia ἀπέριττος, infra Sect. 133.

S ἐκείνῃ] Ita MSS. pro ἐκείνῳ.

Ζηνὸς, Ζηνὶ, Ζῆνα, & ex κύων, κυνὸς, κυνὶ, κύνα, eſt dilucidum, quinetiam multos nōn videtur offendere. hoc eſt autem uſus communis. A recto autem Ζεύς, dicere Ζεὸς & Ζεῒ & Ζέα, & à κύων formare κύωνος, κύωνι, κύωνα, aut à genitivo κυνὸς velle eſſe rectum κῦς. & in verbis dicere φερήσω & βλεπήσω ut ποιήσω & θελήσω, non ſolum non dilucidum, ſed etiam videtur eſſe ridiculum & offendere. 196. Hoc autem fit ex analogia. Non eſt ergo ea, ut dixi, utendum, ſed uſu ac conſuetudine. Neutiquam porro evadent, & velint nolint, cogentur uti uſu ac conſuetudine, amandare autem analogiam. Hinc conſideremus quod dicitur, ex ea quæ valet apud ipſos conſequentia. Nam ſi quæratur quo modo ſit dicendum χρῆσθαι an χρᾶσθαι, dicunt χρᾶσθαι. & ſi petatur ab eis ut probent, dicunt quod χρῆσις & κτῆσις conveniunt inter ſe analogia. Quomodo ergo dicitur quidem κτᾶσθαι, κτῆσθαι autem non dicitur: ita etiam χρᾶσθαι, quidem dicetur, nequaquam autem χρῆσθαι. 198. Sed ſi quis eos inſequens roget, hoc ipſum autem recte dictum eſſe κτᾶσθαι, ex quo etiam χρᾶσθαι, oſtendimus, unde ſcimus? Dicent hoc ita eſſe in uſu. Hoc autem dicentes, concedent uſum ac conſuetudinem attendendam eſſe tanquam regulam, non autem analogiam. 199. Si enim quia in uſu eſt κτᾶσθαι, dicendum eſt etiam χρᾶσθαι, debemus miſſa arte analogica refugere ad uſum ac conſuetudinem, à qua illa quoque dicta eſt. Atqui analogia eſt multorum ſimilium nominum collatio. hæc autem nomina ſunt ex uſu ac conſuetudine. Quamobrem ex uſu procedit ac conſuetudine ut conſiſtat analogia. 200. Hoc autem cum ita habeat, ita ſunt interrogandi, Admittitiſne uſum ac conſuetudinem tanquam argumentum quo fiat fides ad dignoſcendum helleniſmum, an rejicitis? Nam ſi admittitis: ex hoc ipſo collectum eſt propoſitum, nec opus eſt analogia. Sin autem rejicitis, quoniam ex ea conſtat analogia, rejicitis etiam analogiam. Et rurſus eſt abſurdum, idem & tanquam fide dignum admittere, & tanquam abſurdum recuſare. 201. Grammatici autem dum volunt rejicere conſuetudinem tanquam non fide dignam, & rurſus eam tanquam fide

φέρεσθαι, [T] Ζηνὸς, Ζηνὶ, Ζῆνα, καὶ τῆς, κύων, κυνὸς, κυνὶ, κύνα, σαφές· ἀλλὰ καὶ ἀπρόσκοπον τοῖς πολλοῖς εἶναι φαίνεται· τοῦτο δέ ἐστι τὸ τῆς κοινῆς συνηθείας. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ζεὺς ὀρθῆς, Ζεὸς λέγειν, καὶ Ζεῒ καὶ Ζέα, [U] καὶ ἀπὸ τῆς, κύων, σχηματίζειν, κύωνος, κύωνι, κύωνα, ἢ ἀπὸ τῆς κυνὸς γενικῆς ἀξιοῦν τὴν ὀρθὴν κῦς ὑπάρχειν· καὶ ἐπὶ τῶν ῥηματικῶν, [X] φερήσω λέγειν, καὶ βλεπήσω, ὡς ποιήσω καὶ θελήσω· οὐ μόνον ἀσαφὲς ἀλλὰ καὶ γέλωτος, ἔτι δὲ προσκοπῆς ἄξιον εἶναι δοκεῖ. τοῦτο δὲ γίνεται ἀπὸ ἀναλογίας. τοίνυν, ὡς ἔφην, οὐ ταύτῃ χρηστέον, ἀλλὰ τῇ συνηθείᾳ. μήποτε δὲ καὶ περιτρέπονται, [Y] καὶ ἐὰν θελήσωσιν, ἐάν τε καὶ μὴ, ἀναγκασθήσονται χρῆσθαι μὲν τῇ συνηθείᾳ, παραπέμπειν δὲ τὴν ἀναλογίαν. σκοπῶμεν δ' ἐντεῦθεν τὸ λεγόμενον, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀκολουθίας. ζητουμένου γὰρ τοῦ, πῶς δεῖ λέγειν χρῆσθαι ἢ χρᾶσθαι; φασὶν ὅτι χρᾶσθαι· καὶ ἀπαιτούμενοι τούτου τὴν πίστιν, λέγουσιν ὅτι χρῆσις καὶ κτῆσις, ἀνάλογά ἐστιν. ὡς οὖν κτᾶσθαι μὲν λέγεται, κτῆσθαι δὲ οὐ λέγεται· οὕτω καὶ χρᾶσθαι μὲν ῥηθήσεται, χρῆσθαι δὲ οὐ πάντως. ἀλλ' εἰ ἐπακολουθῶν τις αὐτοῖς, πύθοιτο, αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ κτᾶσθαι ὅτι ὀρθῶς εἴρηται, ἀφ' οὗ καὶ τὸ χρᾶσθαι ἀποδείκνυμεν, πόθεν ἴσμεν; φήσουσιν ὅτι ἐν τῇ συνηθείᾳ λέγεται. τοῦτο δὲ λέγοντες, δώσουσι τὸ, τῇ συνηθείᾳ δεῖν ὡς κριτηρίῳ προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῇ ἀναλογίᾳ. εἰ γὰρ ὅτι ἐν τῇ συνηθείᾳ λέγεται κτᾶσθαι, ῥητέον καὶ χρᾶσθαι, ὀφείλομεν παρέντες τὴν ἀναλογικὴν τέχνην, ἐπὶ τὴν συνήθειαν ἀναδραμεῖν, ἀφ' ἧς κἀκείνη ἤρτηται. [Z] καὶ μὴν ἡ ἀναλογία ὁμοίων πολλῶν ὀνομάτων ἐστὶ παράθεσις· τὰ δὲ ὀνόματα ταῦτα ἐκ τῆς συνηθείας. ὥστε καὶ ἡ σύστασις τῆς ἀναλογίας ἀπὸ τῆς συνηθείας πρόεισι. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἐρωτητέον τρόπῳ τῷδε· ἤτοι ἐγκρίνετε τὴν συνήθειαν ὡς πιστὴν, πρὸς διάγνωσιν Ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐκβάλλετε. εἰ μὲν ἐγκρίνετε, αὐτόθεν συνῆκται τὸ προκείμενον, καὶ οὐ χρεία τῆς ἀναλογίας· εἰ δὲ ἐκβάλλετε, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀναλογία ἐκ ταύτης συνίσταται, ἐκβάλλετε καὶ τὴν ἀναλογίαν. καὶ πάλιν ἄτοπον, τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πιστὸν προσίεσθαι, καὶ ὡς ἄπιστον [A] παραιτεῖσθαι. οἱ δὲ γραμματικοὶ θέλοντες τὴν συνήθειαν ὡς ἄπιστον ἐκβάλλειν, καὶ πάλιν ταύτην ὡς πιστὴν

N O T Æ.

T προφέρεσθαι] Ita legendum è MSS. pro προσφέρεσθαι.

U Ζεὸς, Ζεῒ, Ζέα] Ita MS. Ciz. hoc loco & ſupra Sect. 177. ubi idem exempli loco affertur. In editis Ζέος Ζέϊ. quod minus probo. nam analogice monoſyllaborum genitivi & dativi diſſyllabi in ſing. ὀξυτονοῦνται.

X ἐπὶ τῶν ῥηματικῶν] Uti ὀνοματικὰ à Grammaticis appellantur quæ ſunt de nominibus, ita ῥηματικὰ quæ de verbis. In Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem laudatur ῥηματικὸν Apollonii Dyſcoli, quæ erat de verbis tractatio, ſic ῥηματικοὶ κανόνες &c. Infra Sect. 238. ἐπὶ τῶν ῥηματικῶν πολλὰ ὁμοίως κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον λεγόμενα οὐκ ἀναλόγως ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις σχηματίζεται. De ὀνοματικοῖς Sect. 239. 240.

Y μήποτε δὲ καὶ περιτρέπονται] Ita MSS. pro περιτρέπωνται. Atque indicativo jungi μήποτε recte Matthæo Devario obſervatum in præclaro libro de Græcæ Linguæ particulis.

Z ἤρτηται] Ita legendum è MSS. pro εἴρηται.

A ὡς ἄπιστον] Ita MSS. pro quo male in editis ὡς ἄτοπον.

παρα-

παραλαμβάνειν, τὸ αὐτὸ πιςὸν ἅμα καὶ ἄπιςον ποιήσȣσιν. ἵνα γὰρ δείξωσιν ὅτι ȣ̓ διαλεκτέον κατὰ τὴν συνήθειαν, εἰσάγȣσι τὴν ἀναλογίαν. ἡ δὲ ἀναλογία ȣ̓χ ἰσχυροποιεῖται, εἰ μὴ συνήθειαν ἔχοι τὴν βεβαιȣ̃σαν. τῇ ἄρα συνηθείᾳ ἐκβάλλοντες τὴν συνήθειαν, τὸ αὐτὸ πιςὸν ἅμα καὶ ἄπιςον ποιήσȣσιν. ἐκτὸς εἰ μή τι [B] φήσȣσι, μὴ τὴν αὐτὴν συνήθειαν ἐκβάλλειν ἅμα καὶ προσίεσθαι, ἀλλ᾽ ἄλλην μὲν ἐκβάλλειν, ἄλλην δὲ προσίεσθαι. ὅπερ καὶ λέγȣσιν οἱ ἀπὸ Πινδαρίωνος. [C] Αναλογία, φησὶν, ὁμολογȣμένως ἐκ τῆς συνηθείας ὁρμᾶται· ἔςι γὰρ ὁμοίȣ τε καὶ ἀνομοίȣ θεωρία. τὸ δὲ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον ἐκ τῆς δεδοκιμασμένης λαμβάνεται συνηθείας. δεδοκιμασμένη δὲ καὶ ἀρχαιοτάτη ἐςὶν, ἡ Ομήρȣ ποίησις. ποίημα γὰρ ȣ̓δὲν [D] πρεσβύτερον ἧκεν εἰς ἡμᾶς τῆς ἐκείνȣ ποιήσεως. διαλεξόμεθα ἄρα τῇ Ομήρȣ κατακολȣθȣ̃ντες συνηθείᾳ. [E] ἀλλὰ πρῶτον μὲν ȣ̓χ ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ποιητὴς ἀρχαιότατος εἶναι Ομηρος. ἔνιοι γὰρ Ησίοδον [F] προήκειν τοῖς χρόνοις λέγȣσιν, Λίνον τε καὶ Ορφέα, καὶ Μȣσαῖον, καὶ ἄλλȣς παμπληθεῖς. ȣ̓ μὴν ἀλλὰ καὶ πιθανόν ἐςι γεγονέναι μέν τινας πρὸ αὐτȣ̃ καὶ κατ᾽ αὐτὸν ποιητάς. ἐπεὶ καὶ αὐτός πȣ φησί, [G]

τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείȣσ᾽ ἄνθρωποι [H]
ἥτις ἀκȣόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

τȣ́τȣς δὲ ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν λαμπρότητος ἐπεσκοτῆσθαι. καὶ εἰ ἀρχαιότατος δὲ ὁμολογοῖτο τυγχάνειν Ομηρος, ȣ̓δὲν εἴρηται ὑπὸ τȣ̃ Πινδαρίωνος ἱκνȣ́μενον. [I] ὥσπερ γὰρ προηπορȣ̃μεν περὶ τȣ̃ πότερόν ποτε [K] τῇ συνηθείᾳ ἢ τῇ ἀναλογίᾳ χρηςέον, ȣ̔́τω καὶ νῦν διαπορήσομεν, πότερον τῇ

dignam aſſumunt, facient idem ſimul fide dignum & non dignum. Nam ut oſtendant non eſſe loquendum convenienter uſui & conſuetudini, inducunt analogiam. Analogia autem non eſt valida, niſi eam qui confirmet, uſum habeat ac conſuetudinem. 202. Uſu ergo ac conſuetudine expellentes uſum ac conſuetudinem, facient idem ſimul fide dignum & non dignum. Niſi dicant ſe non eundem uſum expellere ac conſuetudinem, ſed alium quidem uſum rejicere, alium vero admittere: quæ quidem Pindarionis eſt ſententia. *Analogiam*, inquit, *conſtat proficiſci ex uſu & conſuetudine. eſt enim ejus quod eſt ſimile & diſſimile, contemplatio.* 203. *Simile autem & diſſimile ſumitur ex probato uſu ac conſuetudine. Probatus autem uſus isque antiquiſſimus eſt poëſis Homeri. Nullum enim poëma ad nos venit antiquius illius poëſi.* Loquemur ergo Homeri ſequentes uſum & conſuetudinem. 204. Sed primum quidem non omnes fatentur Homerum eſſe poëtarum antiquiſſimum. Dicunt enim Heſiodum multis præceſſiſſe temporibus, Linumque & Orpheum & Muſæum, & alios plurimos. Eſtque probabile, etiam ante eum fuiſſe aliquos poëtas, nec minus ejus tempore: Nam ut ipſe alicubi ſcribit,

Illa magis crebris mortales laudibus ornant
Carmina quæ veniunt cantata noviſſima ad aures,

eos autem ab illius ſplendore fuiſſe obſcuratos. 205. Quod ſi etiam fateamur Homerum fuiſſe antiquiſſimum, nihil à Pindarione dictum eſt convenienter. Quo modo enim addubitabamus utrum utendum ſit uſu ac conſuetudine an analogia: ita etiam nunc dubitabimus, uſune ac conſue-

NOTÆ.

B εἰ μή τι] Ita MSS. Vratislav. & Ciz. pro μήτοι.

C ὅπερ καὶ λέγȣσιν οἱ ἀπὸ Πινδαρίωνος. Αναλογία, φησίν] Ita legendus ac diſpungendus hic locus. In editis erat: ὅπερ καὶ λέγȣσιν. ἡ τȣ̃ Πινδαρίωνος ἀναλογία, φησίν. Pindario fuit ex illis Grammaticis qui Analogiam defenſitarunt, ut fecere etiam ſingulari ſtudio Grammatici clariſſimi Ariſtophanes & Ariſtarchus. In Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem pro Πίνδαρος ὁ Γραμματικὸς legendum Πινδαρίων. Analogiæ auctoritatem ſcriptis oppugnavere olim Chryſippus teſte Laërtio ac Varrone: & Crates Mallotes de quo eſt apud Gellium II. 25. Hic notat etiam Varronem in libris de Lingua Latina pro ἀναλογίᾳ tuenda multa ſcripſiſſe, libro autem actavo qui etiamnum exſtat nullam eſſe obſervationem ſimilium docuiſſe, inque omnibus pæne verbis oſtendiſſe dominari conſuetudinem. At Voſſius qui parentum noſtrorum memoria eruditiſſime de analogia Latini ſermonis eſt commentatus, Sextum noſtrum lib. 1. c. 5. reprehendit, quod Scepticum profeſſus, non in utramque partem de analogia diſputavit, ſed nimis in alteram propenſus decertavit pro conſuetudine & ἀνωμαλίᾳ, ſive ut cum Varrone appellem, *inæqualitate*, cujus judicio qui in loquendo jubent nos ſequi conſuetudinem & qui analogiam ſive rationem, *non tam diſcrepant, quod conſuetudo & analogia conjunctiores ſunt inter ſe quam hi credunt, quod eſt nata ex quadam conſuetudine analogia, & ex hac conſuetudo ex diſſimilibus & ſimilibus verbis eorum, quod declinationibus conſtat. Neque anomalia neque analogia eſt repudianda, niſi ſi non eſt homo ex anima, quod eſt homo ex corpore & anima.*

D ποίημα γὰρ ȣ̓δὲν] Dio Chryſoſtomus de Homero diſſ. XI. p. 176. ȣ̓κ ὄντων δὲ ἑτέρων ποιητῶν ȣ̓δὲ συγγραφέων παρ᾽ οἷς ἐλέγετο τ᾽ ἀληθὲς, ἀλλ᾽ αὐτὸς πρῶτος ἐπιθέμενος ὑπὲρ τȣ́των γράφειν. Adde diſſ. XII. p. 215. & Herodotum lib. 2. c. 53. Porro ποίημα hoc loco dici univerſe de ſcriptis quibuscunque ſive verſa ſive proſa editis, oſtendi in Bibliotheca Græca libro & capite primo.

E τῇ Ομήρȣ συνηθείᾳ] Ita è MSS. legendum pro τῆς συνηθείας.

F ἔνιοι γὰρ Ησίοδον] De Heſiodo, Lino, Orpheo, Muſæo aliisque compluribus, ultra ſeptuaginta, qui ante Homerum Græci ſcriptores fuiſſe incerta plerique traditione feruntur, diſſerui libro primo Bibliothecæ Græcæ.

G καὶ αὐτός πȣ φησί] Odyſſ. α. 351. quem locum multi laudant, ut Plato IV. de Rep. p. 447. Plinius V. 20. Epiſt. ut Scholiaſtas, Pindari Olymp. 9. v. 74. ac Thucydidis lib. 1. c. 71. omittam. Cicero in Bruto c. 18. *Nec dubitari debet quin fuerint ante Homerum Poëtæ, quod ex eis carminibus intelligi poteſt, quæ apud illum & in Phæacum & in procorum epulis canuntur.* Odyſſ. θ'. 471. ſeq.

H ἐπικλείȣσ᾽ ἄνθρωποι] Plato: ἐπιφρονέȣσιν ἄνθρωποι & deinde ἥτις ἀειδόντεσσι. Plin. ἥπερ pro ἥτις.

I ἱκνȣ́μενον] Ad rem faciens, er hat nichts geſagt das zulangete, das zulänglich wäre. Sic verbo ἱκνεῖσθαι uſus eſt noſter etiam ſupra etiam.

K πότερόν ποτε] In MSS. eſt πότερόν τε.

tudine an analogia ſit utendum. Et, ſi uſu, eone quo uſus eſt Homerus, an quo alii homines? Ad quod quidem nihil dictum eſt. 206. Deinde ille uſus eſt à nobis perſequendus, quo ſi utamur, non ridebimur. Quod ſi uſum ſequamur Homericum, non abſque riſu Græce loquemur, dicentes, *Μάρτυροι, καὶ σπάρτα λέλυνται*, & alia his abſurdiora. Nec hoc ergo recte dicitur, cum eo ipſo ſimul nobis concedatur, quod probare inſtituimus, non utendum analogia. 207. Quid enim refert, veniamus ne ad uſum vulgi, an ad uſum Homeri? Quo modo enim in uſu multorum, opus eſt obſervatione, non autem artificioſa analogia: ita etiam in uſu Homeri. Nam cum ipſi obſervaverimus quo modo ſoleat dicere, ita etiam loquemur. 208. Ut in ſumma autem dicam, quo modo ipſe Homerus non eſt uſus analogia, ſed ſecutus eſt uſum & conſuetudinem hominum ſui temporis: ita nos quoque non omnino habebimus Homerum confirmatorem analogiæ, ſed imitando effingemus uſum ac conſuetudinem hominum ſui temporis. 209. Atque ita Grammaticorum etiam probando conſequentias collectum eſt ad Græce loquendum ſupervacaneam eſſe analogiam, eſſe autem utilem uſus & conſuetudinis obſervationem: perſpicuum porro hoc erit fortaſſe ex ipſorum verbis. 210. Dicunt enim definientes barbariſmum & ſolœciſmum, *Barbariſmus eſt lapſus in ſimplici dictione præter communem uſum ac conſuetudinem. Et Solœciſmus eſt lapſus à conſuetudine abhorrens in tota conſtructione, quæ non cohæret.* 211. Ad quæ ſtatim poſſumus dicere: Enimvero, ſi barbariſmus eſt in ſimplici dictione; & ſolœciſmus in compoſitione dictionum, prius autem oſtenſum eſt, neque eſſe aliquam ſimplicem dictionem, neque dictionum compoſitionem, nihil eſt barbariſmus aut ſolœciſmus. 212. Rurſus ſi in

συνηθείᾳ ἢ τῇ ἀναλογίᾳ. καὶ εἰ τῇ συνηθείᾳ, ἆρα [L] τῇ καθ' Ὅμηρον, ἢ τῇ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πρὸς ὅπερ οὐδὲν εἴρηται. εἶτα κἀκείνην μάλιστα δεῖ τὴν συνήθειαν μεταδιώκειν, ᾗ προσχρώμενοι οὐ γελασθησόμεθα. τῇ δὲ Ὁμηρικῇ κατακολουθοῦντες, οὐ χωρὶς γέλωτος ἑλληνιοῦμεν, μάρτυροι [M] λέγοντες, καὶ, σπάρτα λέλυνται, [N] καὶ ἄλλα τούτων ἀτοπώτερα. τοίνυν οὐδ' οὗτός ἐστιν ὁ λόγος ὑγιής, μετὰ καὶ τοῦ συγκεχωρῆσθαι [O] τὸ κατασκευαζόμενον ὑφ' ἡμῶν, τουτέστι, τὸ μὴ χρῆσθαι ἀναλογίᾳ. τί γὰρ διήνεγκεν, εἴ τ' ἐπὶ τὴν τῶν πολλῶν, εἴτ' ἐπὶ τὴν Ὁμήρου συνήθειαν ἐλθεῖν; ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς τῶν πολλῶν, [P] τηρήσεώς ἐστι χρεία, ἀλλ' οὐ τεχνικῆς ἀναλογίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς Ὁμήρου. τηρήσαντες γὰρ αὐτοὶ πῶς εἴωθε λέγειν, οὕτω καὶ διαλεξόμεθα. τὸ δὲ ὅλον, ὡς αὐτὸς Ὅμηρος, οὐκ ἀναλογίᾳ [Q] προσεχρήσατο, ἀλλὰ τῇ τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων συνηθείᾳ κατηκολούθησεν· οὕτω καὶ ἡμεῖς, οὐκ ἀναλογίαν πάντως ἕξομεν, βεβαιωτὴν ἔχουσαν [R] Ὅμηρον, ἀλλὰ τὴν συνήθειαν τῶν κατ' αὐτοὺς ἀνθρώπων παραπλασόμεθα. [S] ἄρτι μὲν οὖν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ἀκολουθίας συνῆκται τὸ παρέλκειν μὲν τὴν ἀναλογίαν πρὸς Ἑλληνισμόν, εὐχρηστεῖν δὲ τὴν τῆς συνηθείας παρατήρησιν· δῆλον δὲ ἴσως ἔσται ἐκ τῶν ῥητῶν. [T] ὁριζόμενοι γὰρ τόν τε βαρβαρισμὸν [U] καὶ τὸν σολοικισμόν, φασίν, βαρβαρισμός ἐστι παράπτωσις ἐν ἁπλῇ λέξει παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν. καὶ σολοικισμός ἐστι παράπτωσις ἀσυνήθης κατὰ τὴν ὅλην σύνταξιν, καὶ ἀνακόλουθος. πρὸς ἃ δυνάμεθα λέγειν εὐθύς. ἀλλ' εἰ ὁ μὲν βαρβαρισμός ἐστιν ἐν ἁπλῇ λέξει, ὁ δὲ σολοικισμὸς ἐν συνθέσει λέξεων, δέδεικται δὲ ἔμπροσθεν, [X] ὡς οὔτε ἁπλῆ ἐστι λέξις τις οὔτε σύνθεσις λέξεων, οὐδέν ἐστι βαρβαρισμός, ἢ σολοικισμός.

NOTÆ.

L ἆρα] Ita rectius MSS. quam editi, in quibus erat ἄρα. Nam ἄρα colligit ac concludit ut ἄρα οὖν, at enim ἆρα interrogat, ut in hoc Sexti loco. Vide Joh. Boiſii notas ad Chryſoſtomi Homil, 2. in Matthæum, T. 8. p. 173. ſeq.

M μάρτυροι] Pro μάρτυρες, Iliad. α. 338. & alibi.

N σπάρτα λέλυνται] Pro σπάρτοι λέλυνται vel σπαρτία λέλυται, neutro enim plurali à Græcis verbum ſolet addi ſingulare. *Funes navium ſoluti* putredine *ſunt*, Iliad. β. 135. Plinius XIX. 1. & XXIV. 9. Gellius XVII. 3. Euſtathius σπάρτα τὰ σχοινία, ὡς ἀπὸ παλαιοῦ ἔθους, ἐοίκασι γὰρ, ὃ δὴ καὶ νῦν πολλαχοῦ γίνεται, σπάρτων φυτοῖς χρᾶσθαι οἱ παλαιοὶ εἰς πλοκὴν σχοινίων. καὶ ἦν ἐν λόγῳ σπάρτος Ἰβηρικὴ παρὰ τοῖς παλαιοῖς.

O μετὰ καὶ τοῦ συγκεχωρῆσθαι] In editis καὶ exciderat, quod è MSS. repoſui.

P ἐπὶ τῆς τῶν πολλῶν] συνηθείας videlicet, uti recte hoc interpres ſupplevit. Paullo ante erat τὴν τοῦ Ὁμήρου, ſed articulum τοῦ conſentientibus MSS. ejeci.

Q οὐκ ἀναλογίᾳ] In MSS. οὐκ ἂν ἀναλογίᾳ.

R βεβαιωτὴν ἔχουσαν] Ita legendum, non ἐχούσῃ vel ἐχούσης.

S παραπλασόμεθα] In MSS. παραπλασσόμεθα in Præſenti, minus recte cum debeat eſſe Futurum, ut paulo ante ἕξομεν. Hinc autem παραπλασμὸς ſupra.

T ἐκ τῶν ῥητῶν] Hoc eſt ex claris ac conceptis Grammaticorum ipſorummet verbis, infra Sect. 216.

U τὸν βαρβαρισμόν] Infra Sect. 232. in Scholiis ad Dionyſium Thracem Virtutes dictionis eſſe traduntur Ἑλληνισμὸς, σαφήνεια, κυριολογία, συντομία, εὐσυνθεσία, εὐπρέπεια, Vitia vero Βαρβαρισμὸς, Σολοικισμὸς, ἀσάφεια, ἀκυρολογία, μακρολογία, κακοσυνθεσία & ἀπρέπεια. Barbariſmum admitti προσθέσει, ἀφαιρέσει, ἐναλλαγῇ, μεταθέσει, συναλοιφῇ, διαιρέσει, τόνῳ, χρόνῳ, πνεύματι. Solœciſmum vero περὶ γένη, περὶ ἀριθμοὺς, περὶ τὰς πτώσεις, περὶ τὰ εἴδη, περὶ τὰ γενικὰ καὶ εἰδικὰ, περὶ τὰ ἐνεργήματα, περὶ τοὺς χρόνους, περὶ τὰ πρόσωπα, περὶ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ῥημάτων, περὶ τὰ ἄρθρα, περὶ τὰς ἀντωνυμίας, περὶ τὰς προσθέσεις, περὶ τὰ ἐπιῤῥήματα, καὶ περὶ τοὺς συνδέσμους. Singula hæc deinde exemplis adductis illuſtrantur ex Homero, Heſiodo, Euripide, aliiſque. In iiſdem Scholiis notatum reperi barbaros etiam antiquis ſolœcorum nomine veniſſe. Σολοίκους δὲ ἔλεγον οἱ παλαιοὶ τοὺς βαρβάρους. ὁ γοῦν Ἀνακρέων φησί· κοίμησον σόλοικον φθόγγον. καὶ Ἱππῶναξ

καὶ τοὺς σολοίκους ἢν λάβωσι περνῶσι
Φρύγας μὲν εἰς Μίλητον ἀλφιτεύοντας.

X δέδεικται δὲ ἔμπροσθεν] Supra Sect. 131. & 165. ſeq.

πάλιν εἰ ἐν λέξει μιᾷ ὁ βαρβαρισμὸς νοεῖται, καὶ ἐν συνθέσει λέξεων ὁ σολοικισμὸς, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι, πῶς ἥμαρτον εἰπὼν, οὗτος· δείκνυμι δὲ γυναῖκα· ἢ, αὕτη, δείκνυμι δὲ νεανίαν; οὔτε γὰρ ἐσολοίκισα· οὐ γὰρ σύνθεσιν πολλῶν ἀκαταλλήλων λέξεων προηνεγκάμην, ἀλλ' ἁπλῆν τὴν, οὗτος, λέξιν, ἢ, αὕτη. οὔτ' ἐβαρβάρισα· οὐδὲν γὰρ ἀσύνηθες εἶχεν ἡ, οὗτος, λέξις, ὡς ἡ παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν, [Y] ἐλήλυθαν καὶ ἀπελήλυθαν. πλὴν τοιαῦτα μὲν πολλὰ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ἐνδέχεται λέγειν. ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν ἐν πᾶσιν ἀπορητικοὶ τυγχάνειν, ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν ἀναδραμόντες, φήσομεν, ὡς εἴπερ ὁ βαρβαρισμὸς παράπτωσίς ἐστι παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν ἐν μιᾷ λέξει θεωρούμενος· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σολοικισμὸς ἐν πολλαῖς λέξεσι τὴν ὑπόστασιν λαμβάνων· καὶ ἔστι βάρβαρον μὲν τὸ τράπεσα, [Z] διὰ τὸ μὴ σύνηθες εἶναι τὸ ῥῆμα· σόλοικον δὲ, τὸ, πολλὰ περιπατήσας κοπιᾷ μου τὰ σκέλη, [A] διὰ τὸ μὴ λέγεσθαι τῇ κοινῇ συνηθείᾳ· ὡμολόγηται ὅτι ἡ μὲν ἀναλογητικὴ [B] τέχνη ὄνομα κενόν ἐστι πρὸς τὸ μὴ βαρβαρίζειν, ἢ σολοικίζειν· δεῖ δὲ τὴν συνήθειαν παρατηρεῖν καὶ ἀκολούθως αὐτῇ διαλέγεσθαι. εἰ μὲν γὰρ μετακαθίσαντες [C] λέγοιεν βαρβαρισμὸν, ἁπλῶς παράπτωσιν ἐν ἁπλῇ λέξει, δίχα τοῦ προσθεῖναι τὸ, παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν· καὶ σολοικισμὸν, παράπτωσιν κατὰ τὴν ὅλην σύνταξιν καὶ ἀνακόλουθον, χωρὶς τοῦ παραλαβεῖν τὸ ἀσύνηθες, ἢ χεῖρόν τι κινήσουσιν ἑαυτοῖς πρᾶγμα. τὰ γὰρ τοιαῦτα καθ' ὅλην τὴν σύνταξιν ἀνακολουθοῦντα, ἕξουσιν· Ἀθῆναι καλὴ πόλις· Ὀρέστης καλὴ τραγῳδία· [D] ἡ βουλὴ οἱ ἑξακόσιοι· [E] ἃ δεήσει σολοικισμοὺς λέγειν· οὐχὶ δέ γε σολοικισμοὶ τυγχάνουσι διὰ τὸ σύνηθες. οὐκ ἄρα ψιλῇ τῇ ἀκολουθίᾳ κριτέον τὸν σολοικισμὸν, ἀλλὰ τῇ συνηθείᾳ. εὖ δ' ἂν ἔχοι καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀκολουθίας καὶ τῶν ῥητῶν [F] ἔνστασιν, ἔτι καὶ ἀπὸ

una dictione intelligitur barbariſmus, atque in dictionum compoſitione ſolœciſmus, non autem in rebus ſubjectis, quo modo errarem ſi dicerem, *Hic*, oſtenderem autem fœminam: aut *Hæc*, oſtenderem autem adoleſcentem? Neque enim admiſi ſolœciſmum: neque enim multarum dictionum minime congruentium protuli compoſitionem, ſed ſimplicem dictionem *Hic* aut *Hæc*. 213. Neque barbare ſum locutus. Nihil enim non conſuetum habet dictio *Hæc*, ut ea quæ eſt apud Alexandrinos dictio, ἐλήλυθαν & ἀπελήλυθαν. Multa quidem hujuſmodi licet dicere adverſus Grammaticos. 214. Ne autem videamur in omnibus dubitare, revertentes ad id quod erat propoſitum ab initio, dicemus quod ſi barbariſmus eſt lapſus præter communem conſuetudinem conſideratus in una dictione: Similiter autem ſolœciſmus conſiſtit in multis dictionibus: & eſt barbarum quidem τράπεσα, propterea quod non ſit verbum conſuetum: Solœcum autem, πολλὰ περιπατήσας κοπιᾷ μου τὰ σκέλη, id eſt, *multa deambulans dolent mihi crura*, propterea quod non ita dicatur in communi uſu ac conſuetudine, conſtat quod ars analogica eſt nomen inane, quod attinet ad barbare loquendum aut admittendum ſolœciſmum: oportetque obſervare uſum & conſuetudinem & conſequenter ei loqui. Quod ſi mutata ſententia, dixerint barbariſmum ſolummodo *lapſum in ſimplici dictione*, non addendo, *præter communem uſum ac conſuetudinem*: & ſolœciſmum *lapſum in tota conſtructione incohærentem*, & non addatur, *abhorrentem à conſuetudine*, ſibi majus faceſſent negotium. Habebunt enim in tota conſtructione ejuſmodi incohærentia, *Athenæ pulchra civitas: Oreſtes pulchra tragœdia:* βουλὴ οἱ ἑξακόσιοι, id eſt, *ſenatus ſexcenti*. quæ quidem oportebit dicere ſolœciſmos: non ſunt autem ſolœciſmi propter receptam conſuetudinem. 216. Non eſt ergo judicandus ſolœciſmus ex eo tantum quod conſtructio non cohæreat, ſed ex uſu & conſuetudine. Bene autem erit, ſi poſtquam eos preſſimus argumento ducto ex conſequentia & expreſſis ipſorum verbis, eos quoque

NOTÆ.

Y ἡ παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν] Operæ pretium eſſet Dialecti Alexandrinæ veſtigia diligentius è ſcriptis veterum colligi à Viro aliquo erudito, quoniam LXX. Interpres Alexandrini fuere, & nimis pauca ſunt quæ de illa tangunt Salmaſius de Helleniſtica, Jo. Crojus Obſerv. in N. T. c. 33. ac noviſſime Humfredus Hody in elaboratiſſimo Opere de Bibliorum textibus Originalibus & Græca verſione p. 112. ſeq. Quod autem Alexandrini dixere ἐλήλυθαν & ἀπελήλυθαν, pro hoc alii Græci, ἐληλύθασι & ἀπηληλύθασι. Itaque πέφρικαν pro πεφρίκασι apud Lycophronem (qui Alexandriæ ſcripſit) verſ. 252. Alexandrinæ potius quam cum Tzetza Atticæ vel Chalcidenſis dialecti eſſe dixerim.

Z τὸ τράπεσα] Cum τράπεζα dicendum eſſet, quod hoc loco in MSS. Vrat. & Ciz. male eſt expreſſum.

A πολλὰ περιπατήσας κοπιᾷ μου τὰ σκέλη] Ita legendum è MSS. pro κοπιῶμεν. Solœciſmus tolleretur ſi eſſet πολλὰ περιπατήσαντος, *multa ambulanti dolent mihi crura*.

B ἀναλογητική] MS. Vratiſlav. ἀναλογική. Infra contra Geometras Sect. 48. κατ' ἀναλογικὴν αὔξησιν, ſed ibi alii Codices legunt ἀναλογιστικήν. ἀναλογιστικοὶ τῶν γραμματικῶν, Sect. 59. contra Rhetor.

C μετακαθίσαντες] Hervetus vertit, *ducti pœnitentia*. Sed malim *ſententia mutata*. Eſt enim μετακαθίζειν proprie *transferre ſedem*, atque in alium locum concedere.

D Ὀρέστης καλὴ τραγῳδία] Euripidis.

E ἡ βουλὴ οἱ ἑξακόσιοι] Apud Athenienſes erat Senatus judicum ſexcentorum, poſt additam tribum undecimam, cum antea quingenti Prytanes ex ſingulis tribubus quinquageni eſſent. Vide Sponium ad Meurſ. de populis Atticæ in σφρίδ.

F καὶ τῶν ῥητῶν] Ex ipſis Grammaticorum verbis ac de-

percellamus tranſitione ad ſimile. 217. Nam ſi ſimile conſiderant, quoniam locutioni, *feriri in ſura*, quæ eſt ἀντικνήμιον, analogia reſpondet, *In naſo feriri*, & *in ventre*, dicitur autem primum ἀντικνημιάζειν, analogiæ convenienter dicendum eſſe γαστρίζειν, aut μυκτηρίζειν. Idem autem oſtendendum eſt etiam in ἱππάζεσθαι & κατακρημνίζεσθαι & ἡλιάζεσθαι. Hæc autem non dicimus, propterea quod ſint præter communem conſuetudinem. Ergo nec κυήσω, nec φερήσω, nec alia omnia quæ dici debent ex analogia, propterea quod non dicantur ex uſu ac conſuetudine. 218. Verumenim-vero ſi optime quidem loqui dicimus Thracice, eum qui loquitur Thracice ut qui conſueverit, & maxime Romane qui Romane conſuevit: ſequetur etiam eum recte loqui Græce, qui Græce loqui conſuevit, ſi ſequamur uſum ac conſuetudinem, non autem præceptionem. Uſum ergo ſequuti & conſuetudinem, non analogiam, Græce loquemur. 219. In ſumma, uſui ac conſuetudini aut convenit analogia, aut ab ea diſcrepat. Et ſi quidem convenit, primum quidem ut illa non eſt artificioſa, ita nec hæc erit ars. Nam quod rei artis omnino experti convenit, eſt ipſum quoque arte vacuum. Et alioqui ſi quod ſecundum illam eſt Græcum, ſecundum hanc quoque quæ illi congruit, erit Græcum: etiam id quod ſecundum illam eſt, erit tale. 220. Hoc autem cum ita habeat, non erit nobis opus analogia ad diſcernendum helleniſmum, cum ad hoc habeamus uſum ac conſuetudinem. Sin autem diſcrepat, omnino alium præter illam inducens uſum ac conſuetudinem, & veluti barbaram, erit reproba, & tanquam docens impingere, erit plane inutilis. 221. Argumentandum eſt etiam à conſtitutione eorum artis. Nam volunt generalibus quibusdam conſtitutis præceptis, ex his judicare omnes ſingillatim dictiones, Græcene ſint an non ſint. Non poſſunt autem hoc facere, propterea quoniam ipſis haud conceditur quod generalia illa quæ exiſtimant vere generalia atque univerſalia ſint, aut ſi evolvantur, generalium naturam præſtent.

τῆς κατὰ τὸ ὅμοιον μεταβάσεως αὐτοὺς δυσωπεῖν. εἴπερ γὰρ τοῦ ὁμοίου θεωρητικοὶ καθεστήκασιν, ἐπεὶ τῷ, εἰς ἀντικνήμιον τύπτεσθαι, ἀνάλογόν ἐστι τὸ, εἰς τὴν ῥῖνα τύπτεσθαι, καὶ τὸ, εἰς τὴν γαστέρα. λέγεται δὲ τὸ πρῶτον, ἀντικνημιάζειν, ἀναλόγως καὶ τὸ γαστρίζειν, [G] ἢ μυκτηρίζειν. [H] τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἱππάζεσθαι καὶ κατακρημνίζεσθαι, καὶ ἡλιάζεσθαι [I] ὑποδεικτέον. οὐ λέγομεν δὲ ταῦτα διὰ τὸ παρὰ τὴν κοινὴν εἶναι συνήθειαν· τοίνυν οὐδὲ τὸ, κυήσω, οὐδὲ τὸ, φερήσω, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἅπερ ἀναλογίας ἐστὶν ὀφειλόμενα λέγεσθαι, διὰ τὸ μὴ κατὰ τὴν συνήθειαν λέγεσθαι. οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ἄριστα μὲν Θρᾳκιστὶ διαλέγεσθαι φαμὲν, τὸν ᾧ σύνηθές ἐστι, Θρᾳκιστὶ διαλεγόμενον, καὶ κάλλιστα Ῥωμαϊστὶ, τὸν ᾧ σύνηθες Ῥωμαίοις, ἀκολουθήσει καὶ τὸ, Ἑλληνιστὶ ὑγιῶς διαλέγεσθαι, τὸν ᾧ σύνηθες Ἕλλησι, διαλεγόμενον, ἐὰν τῇ συνηθείᾳ, ἀλλὰ μὴ τῇ διατάξει κατακολουθῶμεν. τῇ ἄρα συνηθείᾳ, οὐ τῇ ἀναλογίᾳ κατακολουθοῦντες ἑλληνιοῦμεν. καθόλου τε, ἤτοι σύμφωνός ἐστι τῇ συνηθείᾳ ἡ ἀναλογία, ἢ διάφωνος· καὶ εἰ μὲν σύμφωνος, πρῶτον μὲν ὡς ἐκείνη οὐκ ἔστι τεχνικὴ, οὕτως οὐδὲ αὕτη γενήσεται τέχνη· τὸ γὰρ ἀτεχνίᾳ συμφωνοῦν πάντως, καὶ αὐτό ἐστιν ἄτεχνον. καὶ ἄλλως, τὸ κατ' ἐκείνην Ἑλληνικὸν, καὶ κατ' αὐτὴν ἐκείνῃ [K] συμφωνοῦσαν γενήσεται Ἑλληνικόν· καὶ τὸ κατ' ἐκείνην ἔσται τοιοῦτον. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, οὐ δεησόμεθα τῆς ἀναλογίας πρὸς διάγνωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔχοντες εἰς τοῦτο τὴν συνήθειαν. εἰ δὲ διάφωνός ἐστιν αὕτη, [L] πάντως ἑτέραν εἰσηγουμένη συνήθειαν παρ' ἐκείνην, καὶ οἱονεὶ βάρβαρον, ἀδόκιμος γενήσεται, καὶ ὡς προσκοπὴν ἐμποιοῦσα, τελέως ἄχρηστος. ἐπιχειρητέον δὲ καὶ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς τέχνης αὐτῶν. θέλουσι μὲν γὰρ, καθολικά τινα θεωρήματα συστησάμενοι, ἀπὸ τούτων πάντα τὰ κατὰ μέρος [M] κρίνειν ὀνόματα, εἴ τε Ἑλληνικά ἐστιν, εἴ τε καὶ μή. οὐ δύνανται δὲ καὶ τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὸ μήτε τὸ καθολικὸν αὐτοῖς συγχωρεῖσθαι ὅτι καθολικόν ἐστι, μήτ' ἄλλως [N] ἀναπτυσσόμενον τοῦτο, τὴν τοῦ καθολικοῦ σώζειν

N O T Æ.

finitionibus ſupra Sect. 209. ubi ſimiliter opponuntur invicem ἡ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ἀκολουθία conſequentia, qua in colligendo utuntur Grammatici, & τὰ ῥητὰ, ipſa illorum & expreſſa verba.

G τὸ γαστρίζειν] Phrynichus: γαστρίζειν ἐπὶ τοῦ ἐμπίπλασθαι λέγουσιν Ἀθηναῖοι, οὐκ ἐπὶ τοῦ τὴν γαστέρα τύπτειν. Uſus tamen hoc ſenſu Ariſtophanes in Pace v. 273. & 452. & in Veſpis v. 1519. ut H. Stephano jam obſervatum.

H μυκτηρίζειν] Non ignotus hujus verbi uſus pro *ſubſannare* & *naſo ſuſpendere*, quo ſenſu etiam uſus illo eſt S. Paulus Galat. VI. 7. S. Polycarpus Epiſtola Sect. V. εἰδότες ὅτι Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται, ὀφείλομεν ἀξίως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ καὶ δόξης περιπατεῖν. Sed negat Sextus verbum illud poni pro eo quod eſt εἰς τὴν ῥῖνα τύπτειν, *naſum ferire* ſive *cadere*.

I ἱππάζεσθαι καὶ κατακρημνίζεσθαι καὶ ἡλιάζεσθαι] Verba καὶ ἡλιάζεσθαι è MSS. revocavi, quæ in editis exciderant. Quod autem negat Sextus hoc verba uſurpari, intelligendum de illa ſignificatione feriendi, quæ in illis verbis locum non habent, cum ἱππάζεσθαι ſit equitare, κατακρημνίζεσθαι præcipitari, ἡλιάζεσθαι apricari.

K αὐτὴν ἐκείνῃ] Si hoc quod analogiam, conſuetudini congruentem ſequitur, bene Græcum eſt, ſequitur etiam id quod conſuetudinem ipſam ſequitur, bene Græcum eſſe.

L εἰ δὲ διάφωνός ἐστιν αὕτη] Si analogia à conſuetudine diſcedat & diſcrepet.

M τὰ κατὰ μέρος] Ita è MSS. & interprete legendum, pro τὰ κατὰ μέτρον.

N μήτ' ἄλλως] Ita MSS. pro μηδ' ἄλλως.

φύσιν.

φύσιν. λαμβανέσθω δὲ εἰς τοῦτο παράδειγμα [O] ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν γραμματικῶν. ζητήσεως γὰρ οὔσης ἐπί τινος τῶν κατὰ μέρος ὀνομάτων, οἷον, ἐπὶ τοῦ εὐμενὴς, [P] πότερον χωρὶς τοῦ, ς, προενεκτέον ἐςὶ τὴν πλάγιον πτῶσιν, εὐμενοῦ λέγοντας, ἢ σὺν τῷ, σ, εὐμενοῦς, πάρεισιν οἱ γραμματικοὶ, καθολικόν τι προφερόμενοι, καὶ ἀπὸ τούτου τὸ ζητούμενον βεβαιοῦντες. φασὶ γὰρ, πᾶν ὄνομα ἁπλοῦν, εἰς ης λῆγον ὀξύτονον, τοῦτὶ ἐξ ἀνάγκης σὺν τῷ, σ, κατὰ τὴν γενικὴν, ἐξενεχθήσεται, οἷον, εὐφυὴς εὐφυοῦς, εὐσεβὴς εὐσεβοῦς, εὐκλεὴς εὐκλεοῦς. τοίνυν καὶ τὸ εὐμενὴς ὀξυτόνως ἐκφερόμενον, παραπλησίως τούτοις διὰ τοῦ, σ, ἐπὶ τῆς γενικῆς προενεκτέον, εὐμενοῦς [Q] λέγοντας. οὐκ ᾔδεσαν δὲ οἱ θαυμάσιοι πρῶτον μὲν ὅτι ὁ εὐμενοῦ ἀξιῶν λέγειν, οὐ δώσει αὐτοῖς καθολικὸν εἶναι τὸ παράπηγμα. [R] τοῦτο γοῦν αὐτὸ τὸ εὐμενὴς ἁπλοῦν ὄνομα καθεςὼς καὶ ὀξύτονον, οὐ φήσει σὺν τῷ, σ, ἐκφέρεσθαι, ἀλλὰ ἐκείνους τὸ ζητούμενον, [S] ὡς ὁμολογούμενον συναρπάζειν. ἄλλως τε εἰ καθολικόν ἐςι τὸ παράπηγμα, ἤτοι πάντα τὰ κατὰ μέρος ὀνόματα ἐπελθόντες, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀναλογίαν κατανοήσαντες, συνέθεσαν [T] αὐτὸ, ἢ οὐ πάντα. ἀλλὰ πάντα μὲν οὐκ ἐπεληλύθασιν· ἄπειρα γάρ ἐςι· τῶν δὲ ἀπείρων οὐκ ἔςι τις γνῶσις. εἰ δὲ τινα· πόθεν ὅτι πᾶν ὄνομα τοιοῦτόν ἐςιν; οὐ γὰρ ὅ, τι τισὶ συμβέβηκεν ὀνόμασι, τοῦτο καὶ πᾶσιν. ἀλλ᾽ εἰσί τινες οἱ πρὸς τοῦτο γελοίως ἀπαντῶντες, καὶ λέγοντες ὅτι ἐκ πλειόνων ἐςὶ τὸ καθολικὸν παράπηγμα. οὐχ ἑώρων γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν [U] ἄλλο τι ἐςὶ τὸ καθολικὸν, καὶ ἄλλο τὸ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. καὶ τὸ μὲν καθολικὸν, οὐδέποτε ἡμᾶς διαψεύδεται· τὸ δ᾽ ὡς τὸ πολὺ, κατὰ τὸ σπάνιον. εἶθ᾽ ὅτι καὶ εἰ ἐκ πολλῶν ἐςι τὸ καθολικὸν, οὐ πάντως τὸ τοῖς πολλοῖς ὀνόμασι συμβεβηκὸς, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης καὶ πᾶσι τοῖς ὁμοειδέσι συμβέβηκεν· ἀλλ᾽ ὃν τρόπον ἐν πολλοῖς καὶ ἄλλοις φέρει τινὰ κατὰ μονοειδείαν ἡ φύσις, οἷον, ἐν ὄφεσι μὲν, ἀπείροις οὖσι, τὸν κεράςην κερασφόρον, ἐν τετράποσι δὲ, τὸν ἐλέφαντα προβοσκίδι κεχρημένον, ἐν ἰχθύσι δὲ τὸν γαλεὸν ζωοτόκον, [X] ἐν λίθοις δὲ, τὸν μάγνητα σιδηραγωγόν· οὕτως εὔλογόν ἐςι καὶ ἐν πολλοῖς

222. Huic probando ſumatur exemplum ab ipſis Grammaticis. Nam cum ſit quæſtio in aliquo ex nominibus ſingularibus, ut exempli gratia in εὐμενὴς, utrum obliquus caſus ſit proferendus absque σ, dicendo tantum εὐμενοῦ, an cum σ, εὐμενοῦς, præſto ſunt Grammatici proferuntque generale aliquod præceptum, & ex eo confirmant id de quo quæritur. Dicunt enim quod omne nomen ſimplex deſinens in ης oxytonum, neceſſario effertur cum σ in genitivo. ut εὐφυὴς εὐφυοῦς, εὐσεβὴς εὐσεβοῦς, εὐκλεὴς εὐκλεοῦς. Ergo εὐμενὴς etiam quod profertur oxytone, his ſimiliter proferendum eſt per σ, in genitivo, dicendo εὐμενοῦς. 223. Non intelligunt autem viri illi præclari, quod qui cenſet dicendum Ευμενοῦ, non concedet eis præceptum illud generale eſſe. Nam hoc ipſum εὐμενὴς, quod eſt nomen ſimplex & oxytonum, non dicet efferri cum σ, ſed id quod eſt incertum tanquam certum arripi. 224. Et alioqui ſi præceptum eſt generale, aut omnia ſingularia nomina perſecuti, animadverſa quæ eſt in eis analogia, ipſum compoſuerunt: aut non omnia. Sed omnia quidem non ſunt perſecuti: ſunt enim infinita: infinitorum autem nulla eſt cognitio. Si autem aliqua: unde hoc exiſtit quod omne nomen ſit ejusmodi? Non enim quod aliquibus accidit nominibus, hoc etiam omnibus. 225. Sed ſunt quidam qui ad hoc occurrunt ridicule, & dicunt, quod præceptum generale fit ex plurium obſervatione. Nam non vident quod aliud eſt generale ſive univerſale, & aliud quod valet ut plurimum & maxima ex parte. Nam quod eſt generale, nunquam nos fallit: quod eſt autem ut plurimum & maxima ex parte, raro. 226. Deinde quod etiamſi multorum obſervatione præceptum generale conſtaret, non omnino id quod multis accidit nominibus, hoc etiam neceſſario accidit omnibus quæ ſunt ejusdem ſpeciei. ſed quomodo in multis etiam aliis fert quædam natura ſingularis ſpeciei: ut in ſerpentibus quidem qui ſunt innumerabiles, Ceraſten corniferum: in quadrupedibus Elephantum utentem proboſcide: in piſcibus Muſtellum, qui parit animal: in lapidibus Magnetem, qui attrahit ferrum: Ita eſt conſentaneum

NOTÆ.

O *παράδειγμα*] Ita è MSS. legendum, pro *παραδείγματα*, unum enim tantummodo exemplum ſubjicit.

P *ἐπὶ τοῦ εὐμενής*] Ita MSS. pro *εὐμερής*.

Q *προενεκτέον, εὐμενοῦς*] Ita è MSS. legendum ut ſupra, non *προσενεκτέον, εὐμεροῦς*, ut editi habebant.

R *παράπηγμα*] Scientiarum præcepta vocantur *παραπήγματα* quæ *παραπηγνύονται τοῖς νέοις*, ut loquitur Plutarchus in libro de puerorum educatione, & tanquam furculi panguntur & in animos diſcentium veluti in terram defiguntur. Vide Caſaubonum ad illud Perſii Satira V. *purgatas inſeris aures fruge Cleanthea. ἀμέθοδον παράπηγμα*, infra Sect. 269.

S *ἀλλ᾽ ἐκείνους τὸ ζητούμενον*] Ita MS. Vratiſlav. quod plenius eſt quam quod in editis erat *ἀλλὰ τὸ ἀδηλούμενον*.

T *συνέθεσαν*] Ita MSS. pro *συνέθηκαν*.

U *οὐχ ἑώρων γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν*] Ita MSS. pro: *οὐχ ἑώρων μὲν γὰρ ὅτι πρῶτον*.

X *ἐν ἰχθύσι τὸν γαλεὸν ζωοτόκον*] Sextus *γαλεὸν* ponit pro cartilagineo piſcium genere quod modo *γαλεὸς* modo *σελάχη* Ariſtoteles appellat VI. 8. Hiſt. animal. *οἱ δὲ ἰχθύες*

etiam in nominibus quæ ſimiliter cadunt, eſſe aliquod nomen, quod non declinatur eo modo quo multa nomina. 227. Mittentes itaque quærere ſitne multis conveniens analogia, quæramus quemadmodum eo utatur conſuetudo, utrum ex eo quod multis conveniat analogia, an quod proprium ſequatur typum. Varie autem agitati Grammatici volunt evertere dubitationem. 229. Multæ enim, inquiunt, ſunt conſuetudines. & alia quidem Athenienſium: alia vero Lacedæmoniorum. Et rurſus Athenienſium differens quidem erat vetus: mutata autem eſt quæ nunc eſt. nec eſt eadem eorum qui ruri degunt, & eorum qui verſantur in civitate. Dicit itaque Ariſtophanes Comicus,

Cui erat loquela media urbis inter duas,

Nec muliebris, nec quam par eſt agreſtior.

229. Cum ergo ſint multæ, ut dicunt, conſuetudines, quanam utemur? Neque enim fieri poteſt ut utamur omnibus, propterea quod ſæpe inter ſe pugnent. neque aliqua ex eis, niſi aliqua arte fuerit judicata præſtantior. Sed primum quidem dicemus, quærere quanam ſit utendum conſuetudine, perinde eſt ac ſi dicatur eſſe aliquam artem hellenismi. Ipſa enim, analogia inquam, eſt *contemplatio ejus quod eſt ſimile & diſſimile*. Simile autem & diſſimile ſumitur ex uſu & conſuetudine, ut ſi ſit quidem tritum, eo utamur: ſin minus, minime. 230. Rogabimus ergo nos quoque, ex quanam conſuetudine ſumitis ſimile & diſſimile? Sunt enim multæ & ſæpe pugnantes inter ſe. Quod autem reſpondentes ad hoc, dicetis, hoc etiam à nobis audietis. 231. Et rurſus quando dicetis barbariſmum eſſe lapſum in ſimplici dictione præter conſuetudinem, nos contra dubitabimus, dicentes, Quamnam dicitis, cum ſint multæ? Et ſi quam

ὁμοιοπτώτοις ὀνόμασι εἶναί τι ὄνομα, ὃ μὴ ὁμοίως τοῖς πολλοῖς ὀνόμασι κλίνεται. ὅθεν παρέντες ζητεῖν, εἰ ἀνάλογόν ἐστι τοῖς πολλοῖς, σκοπῶμεν πῶς αὐτῷ χρῆται ἡ συνήθεια, πότερον ἀνάλογον ἐκείνοις, ἢ κατὰ ἴδιον τύπον. καὶ ὡς ἂν ᾗ χρωμένη, οὕτω καὶ ἡμεῖς προσοισόμεθα. περιδιωκόμενοι δὴ ποικίλως οἱ γραμματικοὶ θέλουσιν ἀναστρέφειν τὴν ἀπορίαν. πολλαὶ γάρ φασιν εἰσὶ συνήθειαι· καὶ ἄλλη μὲν Ἀθηναίων, ἄλλη δὲ Λακεδαιμονίων· καὶ πάλιν Ἀθηναίων [Y] διαφέρουσα μὲν ἡ παλαιά· ἐξηλλαγμένη δὲ ἡ νῦν. καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ μὲν τῶν κατὰ τὴν ἀγροικίαν, ἡ αὐτὴ δὲ τῶν ἐν ἄστει διατριβόντων. παρὸ καὶ ὁ Κωμικὸς λέγει Ἀριστοφάνης, [Z]

διάλεκτον ἔχοντα μέσην πόλεως, οὔτ' ἀστείαν

ὑποθηλυτέραν, οὔτ' ἀνελεύθερον ὑπαγροικοτέραν.

πολλῶν οὖν οὐσῶν συνηθειῶν, ὥς φασι, ποίᾳ χρησόμεθα; οὔτε γὰρ πάσαις κατακολουθεῖν δυνατὸν, διὰ τὸ μάχεσθαι πολλάκις, οὔτε τινὶ ἐξ αὐτῶν, ἐὰν μή τις τεχνικῶς προκριθῇ. ἀλλὰ πρῶτον μὲν φήσομεν, τὸ ζητεῖν ποίᾳ χρηστέον συνηθείᾳ, ἔστιν ἴσον τῷ εἶναί τινα τέχνην περὶ Ἑλληνισμόν. αὕτη γὰρ, φημὶ δὲ ἡ ἀναλογία, [A] ὁμοίου καὶ ἀνομοίου [B] ἐστὶ θεωρία· τὸ δὲ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον λαμβάνεται ἀπὸ τῆς συνηθείας· κἂν μὲν ᾖ τετριμμένον, χρῆσθαι αὐτῷ, εἰ δὲ μὴ, μηκέτι. [C] πευσόμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀπὸ ποίας συνηθείας λαμβάνετε [D] τὸ ὅμοιον, καὶ τὸ ἀνόμοιον. πολλαὶ γάρ εἰσι καὶ πολλάκις μαχόμεναι· ὅπερ δὲ ἀπολογούμενοι πρὸς τοῦτο ἐρεῖτε, τοῦτο καὶ παρ' ἡμῶν ἀκούσεσθε. καὶ πάλιν ὅταν λέγητε τὸν βαρβαρισμὸν [E] παράπτωσιν ἐν ἁπλῇ λέξει παρὰ τὴν συνήθειαν, ἀνταπορήσομεν, λέγοντες, ποίαν [F] φατὲ πολλῶν οὐσῶν; καὶ ἣν ἂν εἴπητε,

N O T Æ.

ὅτι μὲν οὐ πάντες ᾠοτοκοῦσιν, εἴρηται πρότερον, τὰ μὲν γὰρ σελάχη ζωοτοκεῖ. Ceraſtæ, cujus eodem hoc loco Sextus meminit, atque quem deſcribit Aëtius tetrabibl. 4. lib. 1. cap. 28. imaginem ex Codice antiquiſſimo Dioſcoridis, qui in Bibl. Cæſarea exſtat, hanc expreſſam dedere Lambecius in Append. ad lib. 6. Bibl. Cæſar. p. 194. ac Neſſelius.

Y καὶ πάλιν Ἀθηναίων] Supra Sect. 89. *πολλαὶ γὰρ Δωρίδες καὶ Ἀτθίδες.* Confer ſi placet quæ notavi libro IV. Bibl. Græcæ cap. 34.

Z Ἀριστοφάνης] Verſus è Comœdia Ariſtophanis deperdita, neſcio an cuiquam alii præter Sextum noſtrum laudati.

A φημὶ δὲ ἡ] Ita MS. Vratislav. pro *φημὶ δή*.

B ὁμοίου καὶ ἀνομοίου] Supra, Sect. 202.

C εἰ δὲ μὴ, μηκέτι] In MSS. *οὐκέτι* quod idem eſt.

D λαμβάνετε] Ita ex MS. Vratislav. legendum, pro *λαμβάνεται* ut ad Grammaticos ſe convertat oratio. Mox enim ſequitur: *ὅπερ πρὸς τοῦτο ἐρεῖτε, ἀκούσεσθε, λέγητε* &c. Sic ſupra, Sect. 200.

E βαρβαρισμόν] Supra, Sect. 210.

F ποίαν] Ita legendum è MSS. pro *ποίας*. Mox pro *εἴπητε*, MS. Ciz. *εἴποιτε*.

ταύτῃ

ταύτῃ φήσομεν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθεῖν. κοινῆς οὖν οὔσης ἀπορίας, οὐκ ἄπορος ἡ παρ' ἡμῶν ταύτης ἐστὶ λύσις. τῶν γὰρ συνηθειῶν, αἱ μέν εἰσι κατὰ τὰς ἐπιστήμας, αἱ δὲ κατὰ τὸν βίον. καὶ γὰρ ἐν φιλοσοφίᾳ ὀνομάτων τινῶν ἐστιν ἀποδοχὴ, καὶ ἐν ἰατρικῇ ἐξαιρέτως, καὶ ἤδη κατὰ Μουσικὴν καὶ Γεωμετρίαν. ἔστι δὲ καὶ βιωτική τις ἀφελὴς συνήθεια τῶν ἰδιωτῶν κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη διαφέρουσα. ὅθεν ἐν φιλοσοφίᾳ μὲν, τῇ τῶν φιλοσόφων στοιχήσομεν, ἐν ἰατρικῇ δὲ, τῇ ἰατρικωτέρᾳ· ἐν δὲ τῷ βίῳ, τῇ συνηθεστέρᾳ καὶ ἀπερίττῳ, καὶ ἐπιχωριαζούσῃ. παρὸ καὶ διχῶς τοῦ αὐτοῦ πράγματος λεγομένου, πειρασόμεθα πρὸς τὰ παρόντα ἁρμοζόμενοι πρόσωπα, τὸ μὴ γελώμενον προφέρεσθαι, ὁποῖόν ποτ' ἂν [G] ᾖ κατὰ τὴν φύσιν. οἷον, τὸ αὐτὸ ἀρτοφόριον καὶ πανάριον [H] λέγεται. καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ, σταμνίον καὶ ἀμίδιον καὶ ἴγδις καὶ θυΐα. ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ καλῶς ἔχοντος καὶ σαφῶς, καὶ τοῦ μὴ γελᾶσθαι ὑπὸ τῶν διακονούντων ἡμῖν παιδαρίων καὶ ἰδιωτῶν, πανάριον ἐροῦμεν, καὶ εἰ βάρβαρόν ἐστιν, [I] ἀλλ' οὐκ ἀρτοφορίδα, καὶ σταμνίον, ἀλλ' οὐκ ἀμίδα, καὶ θυΐαν μᾶλλον ἢ ἴγδιν. καὶ πάλιν, ἐν διαλέξει ἀποβλέποντες πρὸς τοὺς παρόντας μὲν ἰδιωτικὰς λέξεις παραπέμψομεν, τὴν δὲ ἀστειοτέραν καὶ φιλολόγον συνήθειαν μεταδιώξομεν. ὡς γὰρ ἡ φιλολόγος γελᾶται παρὰ τοῖς ἰδιώταις, οὕτως ἡ ἰδιωτικὴ παρὰ τοῖς φιλολόγοις. δεξιῶς οὖν ἑκάστῃ περιστάσει τὸ πρέπον ἀποδιδόντες, δόξομεν ἀμέμπτως ἑλληνίζειν. ἄλλως τε ἐπεὶ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀνωμάλῳ καὶ πολυειδεῖ τῇ συνηθείᾳ, καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἐγκαλέσομεν. εἰ γὰρ ἡ ἀναλογία ὁμοίου παράθεσίς ἐστι, [K] τὸ δὲ ὅμοιον ἐκ τῆς συνηθείας· ἡ δὲ συνήθεια ἀνώμαλός τε καὶ ἄστατος, δεήσει καὶ τὴν ἀναλογίαν μὴ ἔχειν ἑστῶτα παραπήγματα. [L] καὶ τοῦτο πάρεστι διδάσκειν ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων καὶ μετοχῶν, καὶ καθόλου τῶν ἄλλων ἁπάντων. οἷον, ἐπὶ μὲν τῶν ὀνομάτων παρ' ὅσον τὰ κατὰ τὰς ὀρθὰς πτώσεις ἀνάλογα ὄντα καὶ ὅμοια, ταῦτα κατὰ τὰς πλα-

dixeritis, dicemus, nos quoque hanc ſequi. 232. Cum ergo ſit communis dubitatio, non difficiliter ejus ſolutio ex noſtra parte viam inveniet. Nam ex conſuetudinibus aliæ quidem ſunt in ſcientiis, aliæ autem in vita. Etenim in Philoſophia quædam uſu recipiuntur nomina, & præcipue in arte medendi, quinetiam in Muſica & Geometria. Eſt etiam quædam ad rationem vitæ pertinens ſimplex privatorum ac plebeiorum conſuetudo in civitatibus & gentibus differens. 233. Unde in Philoſophia quidem, Philoſophorum ſequemur conſuetudinem: in arte medendi, eam quæ magis facit ad Medicinam. In agenda autem vita, eam quæ eſt magis conſueta, & minus ſupervacanea, & quæ eſt magis in uſu in regione. 234. Quocirca cum res eadem dicatur bifariam, tentabimus nos præſentibus accommodantes perſonis, proferre quod non rideatur, cujuſmodicunque ſit ſecundum naturam: ut exempli cauſa idem dicitur ἀρτοφόριον & πανάριον. & rurſus idem σταμνίον & ἀμίδιον & ἴγδις & θυΐα. Sed ſpectantes ut recte & aperte loquamur, & ne rideamur à pueris nobis miniſtrantibus, & indoctis hominibus, dicemus, πανάριον, etſi ſit barbarum, non autem ἀρτοφορίδα & σταμνίον, non ἀμίδα & θυΐαν magis quam ἴγδιν. Et rurſus in diſſerendo ad eos qui adſunt aſpicientes, imperitorum quidem dictiones valere jubebimus, urbaniorem autem & eruditum morem perſequemur. Nam ut mos eruditus irridetur apud imperitos: ita etiam imperitus apud eruditos. Dextre ergo quod decet unicuique tribuentes circumſtantiæ, videbimur Græce loqui citra reprehenſionem. 236. Alioqui quoniam reprehendunt conſuetudinem ut inæqualem & multiplicem, nos quoque ex eo ipſo nacti occaſionem eos reprehendemus. Si enim analogia eſt ejus quod eſt ſimile, collatio: Simile porro eſt ex conſuetudine: conſuetudo autem eſt inæqualis & inſtabilis, oportebit etiam analogiam non habere ſtabilia & fixa præcepta. 237. Poſſumusque hoc diſcere in nominibus & verbis & participiis, &, ut in ſumma dicam, in aliis omnibus. Ut in nominibus quidem, quatenus quæ in rectis caſibus analogia conveniunt & ſunt ſimilia, ea formantur in obliquis inæqualiter & non

NOTÆ.

G ὁποῖόν ποτ'] Malim ὁποιονποτ' uno vocabulo, ut ὁποιοσδὴ, ὁποιοσδήποτε & alia quæ H. Stephanus in theſauro ſuo annotavit.

H ἀρτοφόριον καὶ πανάριον] Inſignis hic locus de duplici genere vocabulorum *ἰδιωτικῶν* & *ἀστειοτέρων*, cujus uſus eſt in omnibus linguis, aliter enim in familiari ſermone & ad famulos atque ancillas loquimur, aliter ſenſa animi noſtri exprimimus inter honeſtiores, vel in publica oratione. Itaque *ἀρτοφόριον*, *ἀμίδα* & *ἴγδιν* pro *caniſtro*, *matula*, & *mortario* negat Sextus dicturum ſe præcipue inter famulos ac de plebe homines, riſuros quæ vix intelligant, uſurum vero vocabulis *ἰδιωτικοῖς πανάριον, σταμνίον, θυΐα*, (ſive ut apud Phrynichum eſt *θυεία*) licet priora ſint bonorum ſcriptorum probata uſu. Erudite hoc de argumento differentem conſulere juvabit Salmaſium libro de Helleniſtica cap. 2.

I καὶ εἰ βάρβαρόν ἐστι] *πανάριον* non græca vox eſt ſed Latina à panibus qui illi imponuntur. Ita S. Epiphanius etiam opus ſuum adverſus Hæreſes inſcripſit, *αὐτὸ τοῦτο πανάριον εἴτ' οὖν κιβώτιον ἰατρικὸν καὶ θηριοδηκτικόν.*

K ὁμοίου παράθεσις] Supra Sect. 199. & hoc loco Hervetus *additionem* ſive *adjectionem* vertit, quod mihi viſum eſt obſcurius, quia non adjiciendo ſed conferendo ſimile cum ſimili analogia conſtat.

L ἑστῶτα παραπήγματα] Fixa & ſtabilia *præcepta* malui reddere, quam cum Herveto *exempla*, propter hæc quæ de vocabulo iſto dixi ſupra ad Sect. 223.

ex analogia: ut Ἄρης, χάρης, χάρτης, Ἄρεος, χάρητος, χάρτου. & μένων, θέων, νέων, μένονος, θέωνος, νέοντος. σκόπας, μέλας, ἄβας, σκέπα, μέλανος, ἄβαντος. 238. In verbis autem, multa quæ ſimiliter dicuntur in tempore præſenti, non formantur convenienti analogia in aliis temporibus. nonnullorum aliquæ deficiunt conjugationes: ut αὐλεῖ, ἀρέσκει, ηὔληκεν, ἀρήρεκε, & dicitur quidem κτένεται, ἔκτανκε autem non dicitur. ἀλήλιπται quidem dixeris, ἤλειπται autem minime. In participiis autem, βοῶν, σαρῶν, νοῶν, βοῶντος, σαροῦντος, νοοῦντος. Et in appellativis, ἄναξ, ἄβαξ, ἄνακτος, ἄβακος. γραῦς, ναῦς, γραὸς, νηός. 239. Similiter autem in iis quoque quæ ſunt hujuſmodi. Ἄρχων enim dicitur & nomen ſignificando: & is qui gerit magiſtratum. ſed Ἄρχωνος quidem fit in caſu obliquo nomen: ἄρχοντος autem participium. Et ſimili modo μένων, θέων, νέων, cum ſint & participia & nomina, diverſas accipiunt declinationes. Nam à nomine quidem fit μένονος: à participio autem μένοντος. Et θέωνος quidem eſt nomen, θέοντος autem participium. 240. Ex his perſpicuum eſt, quod cum ſit inæqualis conſuetudo, non ſtant firma ac fixa præcepta analogiæ: ſed neceſſe eſt ut iis dimiſſis, formationes quæ ſunt ex conſuetudine, relicta analogia, attendantur.

γίους ἀνομοίως τε καὶ οὐκ ἀναλόγως σχηματίζεται· οἷον, ἄρης, χάρης, χάρτης, ἄρεως, χάρητος, χάρτου. καὶ, μένων, νέων, θέων, μένονος, νέοντος, θέωνος.[M] σκόπας, μέλας, ἄβας, σκόπα, μέλανος, ἄβαντος. ἐπὶ δὲ τῶν ῥηματικῶν, πολλὰ ὁμοίως κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον λεγόμενα, οὐκ ἀναλόγως ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις σχηματίζεται. ἐνίων δὲ συζυγίαι τινὲς ἐκλελοίπασιν. οἷον, αὐλεῖ, ἀρέσκει, ηὔληκεν, ἀρήρεκε[N] καὶ κτείνεται μὲν λέγεται, ἔκτανκε δὲ οὐ λέγεται· ἀλήλιπται μὲν εἴποι τις ἂν, ἤλειπται δὲ οὐκέτι. ἐπὶ δὲ τῶν μετοχῶν, βοῶν, σαρῶν, νοῶν, βοῶντος, σαροῦντος, νοοῦντος·[O] καὶ ἐπὶ τῶν προσηγοριῶν, ἄναξ, ἄβαξ, ἄνακτος, ἄβακος· γραῦς, ναῦς, γραὸς, νηός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων. ἄρχων γὰρ λέγεται καὶ ὀνοματικῶς,[P] καὶ ὁ τὴν ἀρχὴν διέπων. ἀλλ' Ἄρχωνος[Q] μὲν γίνεται κατὰ πλάγιον πτῶσιν τὸ ὀνοματικόν· ἄρχοντος δὲ, τὸ μετοχικόν. καὶ κατὰ ὅμοιον τρόπον, μένων, θέων, νέων,[R] μετοχικὰ ὄντα καὶ ὀνοματικὰ, διαφερούσας λαμβάνει τὰς κλίσεις. Μένονος[S] μὲν γὰρ γίνεται τὸ ὀνοματικόν· μένοντος δὲ, ἡ μετοχή. καὶ Θέωνος μὲν τὸ ὀνομαστικόν· θέοντος δὲ, μετοχή ἐστι. πλὴν ἐκ τούτων συμφανὲς, ὡς τῆς συνηθείας ἀνωμάλου καθεστώσης οὐχ ἕστηκε τὰ παραπήγματα τῆς ἀναλογίας· ἀλλ' ἀνάγκη ἀποστάντας αὐτῶν τοῖς κατὰ τὴν συνήθειαν σχηματισμοῖς προσέχειν, παρέντας τὸ ἀνάλογον.

CAP. XI.

DE ETYMOLOGIA.

241. EADEM quoque ſunt eis dicenda quando per etymologiam de helleniſmo ferre volunt judicium. Rurſus enim aut conſuetudini convenit etymologia, aut ab ea diſcrepat. Et ſi quidem convenit, eſt ſupervacanea. Sin autem diſcrepat, non eſt ea utendum, ut quæ magis faciat ut impingamus in barbariſmum vel ſolœciſmum. Atque in univerſum, ſimiles opponendæ ſunt contradictiones iis quas ſuperius tradidimus. 242. Magis autem proprie illud

ΚΕΦ. ιά.

ΠΕΡΙ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΣ.

ΤΑ δὲ αὐτὰ λεκτέον πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅταν δι' ἐτυμολογίας κρίνειν θέλωσι τὸν Ἑλληνισμόν. πάλιν γὰρ ἤτοι σύμφωνός ἐστι τῇ συνηθείᾳ ἡ ἐτυμολογία, ἢ διάφωνος. καὶ εἰ μὲν σύμφωνος, παρέλκει· εἰ δὲ διάφωνος, οὐ χρηστέαι αὐτῇ, ὡς προσκοπὴν ἐμποιούσῃ μᾶλλον τοῦ βαρβαρίζειν, ἢ σολοικίζειν. καὶ καθόλου μετακτέον τὰς ὁμοίας ἀντιῤῥήσεις, ταῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν ἀποδοθείσαις. ἰδιαί-

NOTÆ.

M Μένονος, νέοντος, θέωνος] Ita ſcripſi pro μένοντος, λέοντος, θέωνος, tria enim diverſa genera genitivorum à nominativis in ων exhibere Sextus inſtituit, eſt autem Μένονος (pro quo alii Μένωνος malunt) à nominativo non μένων participii, ſed nominis proprii Μένων, quo titulo exſtat Dialogus celebris Platonis. Deinde ut ex Sectione 239. apparet, tres ejuſmodi voces delegit noſter, quæ ſunt ſimul & participia & nomina propria, quod de vocabulo λέων dici non poteſt, bene autem de νέων, quod etiam infra diſerte exſtat.

N ἀρήρεκε] Ita legendum pro ἀρήρεσκε, probantibus etiam MSS. ex quibus paulo poſt etiam ἤλειπται ſcripſi pro ἤλιπται.

O βοῶντος, σαροῦντος, νοοῦντος] Magis apparebit diverſitas, ſi ſine contractione ſcribuntur, βοάοντος, σαρόοντος, νοέοντος.

P ὀνοματικῶς] Ita legendum & mox ὀνοματικὸν & ὀνοματικὰ etiam MStis Vratiſlav. & Cizenſi diſerte ſuffragantibus pro ὀνομαστικόν. Proclivis eſt ac frequens hujuſmodi error ut notatum Clariſſimo Hemſterhuſii eruditis prolegomenis ad Julii Pollucis onomaſticum. Dicitur autem ὀνοματικὸν de nomine, ut ῥηματικὸν de verbo Sect. 195. & 238. Itaque ἄρχων, ὀνοματικῶς eſt nomen, Dux, ἀρχός. at ἄρχων μετοχικῶς ſive μετοχικὸν eſt participium, imperans.

Q ἄρχωνος] Notandus hic locus tanto magis, quod genitivus iſte à nomine ἄρχων vix usquam reperitur, ſemper enim fere codices alter ille participii, ἄρχοντος occupavit.

R νέων] Apud Demoſthenem Orat. pro Cteſiphonte Νέων quidam memoratur, unde etiam Harpocratio & Suidas nomen illud proprium eſſe notant.

S Μένονος] Ita ſcribendum puto pro Μένωνος, ut à θέωνος diſtinguatur. Nam propterea genitivum à Νέων adſcribere neglexit, quod cum illo ejuſdem generis eſt, & Νέωνος habet Suida teſte, quando nomen proprium eſt, uti νέοντος, quando eſt participium à νέω, habito.

τερόν δὲ ἐκεῖνο λεκτέον· τὸ ἐτυμολογίᾳ κρινόμενον ὄνομα ὅτι Ἑλληνικόν ἐστιν, ἤτοι ἔτυμα πάντως ἔχειν ὀφείλει [T] τὰ προηγούμενα αὐτοῦ ὀνόματα, ἢ εἴς τινα τῶν φυσικῶς ἀναφωνηθέντων καταλήγειν. καὶ εἰ μὲν ἀπὸ ἐτύμων πάντως, κατὰ τοῦτο εἰς ἄπειρον τῆς ἐκπτώσεως γινομένης, ἄναρχος ἔσται ἡ ἐτυμολογία, καὶ οὐκ εἰσόμεθα εἰ Ἑλληνικόν ἐστι τὸ ἔσχατον λεγόμενον ὄνομα, ἀγνοοῦντες, ποῖον ἦν τὸ ἀφ' οὗ πρῶτον κατάγεται. οἷον, εἰ ὁ λύχνος [U] εἴρηται ἀπὸ τοῦ λύειν τὸ νύχος, ὀφείλομεν μαθεῖν, εἰ καὶ τὸ νύχος ἀπό τινος Ἑλληνικοῦ εἴρηται, καὶ τοῦτο πάλιν ἀπ' ἄλλου· καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον γινομένης τῆς ἀνόδου, καὶ ἀνευρέτου καθεστῶτος τοῦ πρῶτον ἀναφωνηθέντος ὀνόματος, συνακαταληπτεῖται καὶ τὸ, εἰ Ἑλληνικῶς ὁ λύχνος εἴρηται. εἰ δὲ ἐπί τινα τῶν ἀνετύμως κειμένων ὀνομάτων καταλήγοι [X] τὸ ἐτυμολογούμενον ὄνομα, ὃν τρόπον ἐκεῖνα τὰ εἰς ἃ κατέληξεν, οὐ διότι ἔστιν ἔτυμα, παραδεξόμεθα, ἀλλὰ διότι τέτριπται κατὰ τὴν συνήθειαν· οὕτω καὶ τὸ δι' ἐτυμολογίας κρινόμενον παραδεξόμεθα, οὐ διὰ τὴν ἐτυμολογίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ σύνηθες. οἷον προσκεφάλαιον, ἀπὸ τοῦ τῇ κεφαλῇ προστίθεσθαι εἴρηται. ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ τὸ πρὸς ὅ ἐστι πρόθεσις, ἀνετύμως [Y] κέκληται. τοίνυν ὡς ταῦτα χωρὶς ἐτυμολογίας πεπίστευται, διότι ἐστὶν Ἑλληνικά, τῆς συνηθείας αὐτοῖς [Z] χρωμένης· οὕτω καὶ τὸ προσκεφάλαιον δίχα ἐτυμολογίας ἔσται πιστόν. ἄλλως τε ἐνίοτε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δυσὶν ὀνόμασι καλεῖται· τῷ μὲν ἐτυμολογίαν ἐπιδεχομένῳ, τῷ δὲ ἀνετυμολογήτῳ. καὶ οὐ διὰ τοῦτο τὸ μὲν ἔτυμον λέγεται Ἑλληνικόν, τὸ δὲ ἀνέτυμον βαρβαρικόν, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνο Ἑλληνικόν, οὕτω καὶ τοῦτο. [A] οἷον, τὸ ὑφ' ἡμῶν καλούμενον ὑποπόδιον, Ἀθηναῖοι καὶ Κῷοι χελωνίδα [B] καλοῦσιν· ἀλλὰ ἔστι τὸ μὲν ὑποπόδιον ἔτυμον, ἡ δὲ χελωνὶς ἀνέτυμον. καὶ οὐ διὰ τοῦτο οἱ μὲν Ἀθηναῖοι λέγονται βαρβαρίζειν, ἡμεῖς δὲ Ἑλληνίζειν, ἀλλ' ἀμφότεροι

eſt dicendum: Nomen quod ex etymologia judicatur eſſe Græcum, aut omnino etyma ſive originis loco debet habere quæ ipſum præcedunt nomina: aut deſinere in aliqua ex iis quæ ſunt pronunciata naturaliter. Et, ſi omnino debet etyma ſive origines habere, ea ratione cum redeat ad infinitum, erit principii expers etymologia: & neſciemus an ſit Græcum nomen quod dicitur ultimum, ut qui ignoremus quale ſit illud à quo primum deducitur. 243. Ut ſi dictus eſt λύχνος à λύειν τὸ νύχος, debemus diſcere an etiam νύχος dictum ſit ab aliquo Græco vocabulo: & hoc rurſus ab alio: & ſic cum aſcenſus fiat in infinitum, & inveniri non poſſit etymum nominis quod primum eſt pronuntiatum, ſimul etiam comprehendi non poteſt an Græce dictus ſit λύχνος. 244. Sin autem in aliqua ex his nominibus, quæ ſunt ita impoſita ut nullum habeant etymum, deſinit nomen cujus datur etymologia: quo modo illa in quæ deſiit, non admittemus quia habent ἔτυμα, ſive originem, ſed quia ſunt trita conſuetudine, ita etiam quod judicatur per etymologiam, admittemus, non propter etymologiam, ſed propter uſum ac conſuetudinem: ut, exempli cauſa, προσκεφάλαιον dictum eſt quod ſubjiciatur capiti, quod dicitur κεφαλή. κεφαλὴ autem & πρός, quod eſt præpoſitio, ita appellata ſunt abſque etymo. Sicut ergo ea fidem invenerunt abſque etymologia, propterea quod ſunt Græca, eis utente ipſa conſuetudine: ita etiam προσκεφάλαιον fide dignum abſque etymologia erit. Et alioqui eadem res nonnunquam duobus appellatur nominibus, altero quidem quod recipit etymologiam, altero vero quod non recipit. & non propterea, hoc quod habet etymon ſive originem, vocatur Græcum, quod vero caret etymo, barbarum: ſed ſicut illud eſt Græcum, ita hoc etiam. 246. Ut quod à nobis vocatur ὑποπόδιον, Athenienſes & Coi vocant χελωνίδα. Sed habet quidem ὑποπόδιον etymum, χελωνὶς autem nequaquam. nec tamen propterea dicuntur Athenienſes loqui barbare, nos autem Græce: ſed utrique dicuntur Græce

N O T Æ.

T ὀφείλει] MS. Vratiſlav. ὀφείλῃ. Mox pro τῶν φυσικῶς idem MS. male φυσικῶν. Vocat autem φυσικῶς ἀναφωνηθέντα, quæ infra Sect. 244. ἀνετύμως κείμενα ὀνόματα, voces quæ nullas origines habent niſi naturam ipſam linguæ vel populi, rem ita efferentis. Paullo poſt pro ἀπὸ ἐτύμων πάντων, quod habebant editi, reſcripſi πάντως, ut ſupra recte legitur.

U λύχνος] Etymologicum magnum: λύχνος καὶ λύχνον παρὰ τὸ λύειν τὸ νύχος, τουτέστι τὸ σκότος, λυόνυχος καὶ λύχνος. οὕτως Ἀριστόνικος ἐν τῷ περὶ σημείων τοῦ Ὁμήρου. A vocabulo νύχος dicta νύξ. Poſſit & λύχνος videri à λύκη vel λύξ, unde *lux* Latinorum, atque hinc *lucerna*. λύκην quaſi λευκήν dictam Iſ. Voſſius annotavit ad Parentis ſui Etymologicum. Νύχος ab Hebraico נוח quæ vox *quietem* deſignat, haud abſurde derivat Martinius in Cadmo ſuo Græcophœnice.

X καταλήγοι] Ita MSS. pro καταλήγει.

Y ἀνετύμως] Non quod vocabuli κεφαλὴ nullæ à Grammaticis ferantur notationes originationesque, quarum aliquot videri poſſunt apud magni Etymologici auctorem, ſed quod nulla ex illis Sexto fuit probata tanquam veriſimilis, vel quod tanquam primitivum ac ſimplex habeatur, uti προσκεφάλαιον manifeſto compoſitum ſit derivatumque.

Z αὐτοῖς] Ita legendum è MSS. pro αὐτῆς.

A οὕτω καὶ τοῦτο] Ita MS. pro οὕτω δὲ καὶ τοῦτο.

B χελωνίδα] Judith. XIV. 14. de Holophernis cadavere: καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χελωνίδος νεκρόν, *& invenit eum mortuum jacere ſuper ſcabello* illo fortaſſe quo in lectum aſcenderat, licet Heſychius & Suidas ad hunc libri Judithæ locum reſpicientes χελωνίδα, οὐδὸν τῆς θύρας τῆς σκηνῆς *limen januæ tabernaculi* interpretantur. Apud eundem Heſychium χελώνη exponitur τὸ ὑποπόδιον.

loqui.

loqui. 247. Sicut ergo illi propter conſuetudinem, non autem propter nominis etymon, ſive originem dicuntur loqui Græce: ita etiam nos propterea quod habeamus tale nomen tritum conſuetudine, & non propter fidem etymologiæ, Græce loquemur. Sed quod artificioſa quidem pars Grammaticæ non poſſit conſiſtere, ſatis eſt oſtenſum ex iis quæ dicta ſunt: conſequenter autem veniamus ad hiſtoricam.

Cap. XII.

An Consistere Possit Pars Historica.

248. Atque quod hanc quidem plane velint eſſe partem Grammaticæ, eſt perſpicuum. Tauriſcus quidem certe auditor Cratetis, ſicut alii Critici, Criticæ ſubjiciens Grammaticam, dicit Critices partem aliam eſſe rationis, aliam conſuetudinis, aliam vero hiſtoricam. 249. Atque rationis quidem eſſe eam quæ verſatur in dictione & tropis Grammaticis: Conſuetudinis autem, eam quæ in dialectis & diverſitate figurarum & characterum: Hiſtoricam denique, quæ conſiſtit in tractatione materiæ omnis generis, nec ulla certa ratione ac methodo definiendæ. 250. Dionyſius autem Thrax, dicens eſſe ſex partes Grammaticæ, quas quidem nos ſuperius tres omnino partes appellavimus, in iis etiam partem tradit hiſtoricam. Dicit enim partes eſſe Grammaticæ, peritam ſecundum accentus lectionem: expoſitionem per tropos qui inſunt poëticos: dictionum & hiſtoriarum explicationem: etymologiæ inventionem: analogiæ conſiderationem: judicium de poëmatibus: abſurde dividens, & fortaſſe quædam effecta & particulas Grammaticæ, non partes exponens. 251. Citra controverſiam enim exercitatam lectionem, & expoſitionem, & judicium de poëmatibus, aſſumit ex parte quæ poëtas & hiſtoricos conſiderat: etymologiam autem & analogiam ex parte artificioſa: illiſque tanquam ex adverſo

ἑλληνίζειν. τοίνυν ὡς ἐκεῖνοι διὰ τὴν συνήθειαν καὶ οὐ διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος ἐτυμότητα λέγονται ἑλληνίζειν, οὕτω καὶ ἡμεῖς διὰ τὸ ἐν τῇ αὐτῶν συνηθείᾳ τετριμμένον ἔχειν τὸ τοιοῦτον ὄνομα, καὶ οὐ διὰ τὴν τῆς ἐτυμολογίας πίστιν ἑλληνιοῦμεν. ἀλλ' ὅτι μὲν τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς γραμματικῆς ἀνυπόστατόν ἐστιν, αὐτάρκως ἐκ τῶν εἰρημένων δέδεικται. χωρῶμεν δὲ ἀκολούθως καὶ ἐπὶ τὸ ἱστορικόν.

ΚΕΦ. ιβʹ.

ΕΙ ΣΥΣΤΑΤΟΝ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Ὅτι μὲν οὖν ἀξιοῦται τοῦτο ὁλοσχερῶς εἶναι μέρος γραμματικῆς, συμφανές. Ταυρίσκος [C] γοῦν ὁ Κράτητος ἀκουστής, ὥσπερ οἱ ἄλλοι κριτικοί, ὑποτάσσων τῇ κριτικῇ τὴν γραμματικήν, [D] φησὶ, τῆς κριτικῆς εἶναι τὸ μέν τι λογικόν, τὸ δὲ, τριβικόν, τὸ δ' ἱστορικόν. λογικὸν μὲν, τὸ στρεφόμενον περὶ τὴν λέξιν καὶ τοὺς γραμματικοὺς τρόπους, τριβικὸν δὲ, τὸ περὶ τὰς διαλέκτους καὶ τὰς διαφορὰς τῶν πλασμάτων καὶ χαρακτήρων· [E] ἱστορικὸν δὲ, τὸ περὶ τὴν προχειρότητα τῆς ἀμεθόδου ὕλης. Διονύσιος δὲ ὁ Θρᾷξ [F] ἓξ μέρη γραμματικῆς εἶναι λέγων, ἅπερ ἡμεῖς ἀνώτερον ὁλοσχερῶς τρία [G] προσηγορεύσαμεν, ἐν τούτοις καὶ τὸ ἱστορικὸν ἀποδίδωσιν. εἶναι γάρ φησι γραμματικῆς μέρη, ἀνάγνωσιν ἐντριβῆ κατὰ προσῳδίαν, ἐξήγησιν κατὰ τοὺς ἐνυπάρχοντας ποιητικοὺς τρόπους, λέξεων καὶ ἱστοριῶν ἀπόδοσιν, ἐτυμολογίας εὕρεσιν, ἀναλογίας ἐκλογισμόν, κρίσιν ποιημάτων· ἀτόπως διαιρούμενος· καὶ τάχα μὲν, ἀποτελέσματά τινα καὶ μόρια γραμματικῆς, οὐ μέρη ταύτης [H] ποιῶν· ὁμολόγως δὲ τὴν μὲν ἐντριβῆ ἀνάγνωσιν, καὶ τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν κρίσιν τῶν ποιημάτων, ἐκ τῆς περὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς θεωρίας [I] λαμβάνων· τὴν δὲ ἐτυμολογίαν καὶ ἀναλογίαν, ἐκ τοῦ τεχνικοῦ·

NOTÆ.

C Ταυρίσκος] Ad hæc quæ ex Tauriſco, Cratetis Mallotæ diſcipulo, Dionyſio Thrace & Aſclepiade Myrleano Sextus deinceps de Hiſtorica Grammaticæ, latius ſumtæ, parte tradit, operæ pretium fuerit conferre Johannem Woweranum, libro de Polymathia, cap. 10. ſeq.

D ὑποτάσσων τῇ κριτικῇ τὴν γραμματικήν] Grammaticem itaque pro Critices parte habuit Tauriſcus, cum alii Criticen dicant eſſe partem Grammatices, ut ſupra ad Sect. 79. annotavi.

E τῶν πλασμάτων καὶ χαρακτήρων] Circa diverſas figuras loquendi formationes & flexiones atque adeo conſuetudinem qua dialecti conſtant atque circa *τριβήν*, uſum & characteres ſcriptorum ſingulorum v. g. Thucydidis, Xenophontis, quo pertinent Dionyſii Halicarnaſſei *τῶν παλαιῶν χαρακτῆρες*, & de charactere Thucydidis &c. *τριβὴ* pro uſu & *ἐμπειρία* fuit ſupra, Sect. 61.

F Διονύσιος ὁ Θρᾷξ] Verba Dionyſii Thracis ex ejus *τέχνῃ* nuper à me in lucem edita habes ſupra ad Sect. 91.

G ἀνώτερον ὁλοσχερῶς τρία] Partes illæ tres Grammatices ſunt *τὸ ἱστορικὸν, τὸ τεχνικὸν* & *τὸ ἐξηγητικόν.* Supra Sect. 91. ſeq. Adverſus *τεχνικὸν* diſputavit Sect. 97. ſeq. & contra *ἐξηγητικὸν* Sect. 270. ſeq. & contra *ἱστορικὸν* Sect. 254. ſeq.

H οὐ μέρη ταύτης] Poſſit videri legendum *μόρια γραμματικῆς οὐ μέρη, μέρη ταύτης ποιῶν.* Vel negatio *οὐ* tollenda. Senſus eſt quem in verſione expreſſi, Dionyſium Thracem peccaſſe adverſus præcepta bonæ diviſionis, & minores partium Grammaticæ particulas pro partibus ejus male venditaſſe.

I ἐκ τῆς περὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς θεωρίας] Hæc eſt pars Grammatices *ἐξηγητική. Συγγραφεῖς* verti *Hiſtoricos,* Marius Victorinus: *Ut Ariſtoni placet, Grammatice eſt ſcientia poëtas & Hiſtoricos intelligere, formam proprie loquendi ad rationem* (en partem *λογικήν*) *& conſuetudinem* (en partem *τριβικήν*) *dirigens.* Neque tamen Oratores vel alii ſcriptores excluduntur, quos & ipſos interpretari, non eſt à perfecto Grammatico alienum. Ita vocabulum *συγγραφεῖς* latiore ſenſu pro omnibus ſcriptoribus qui non ſunt poëtæ ſumitur Sect. 58. & 59. atque infra 295. 296. 299. &c. ſic *ποίησις* & *σύγγραμμα* opponuntur Sect. 318.

τοῖς

τοῖς δὲ τὸ ἱστορικὸν ἀντεκτιθεὶς, ἐν ἱστοριῶν καὶ λέξεων ἀποδόσει κείμενον. Ἀσκληπιάδης δὲ ἐν τῷ περὶ γραμματικῆς, τρία φήσας εἶναι τὰ πρῶτα τῆς γραμματικῆς μέρη, ἀνάγνωσιν ἐντριβῆ καὶ κατὰ προσῳδίαν, τεχνικὸν, ἱστορικὸν, γραμματικόν· ὅπερ ἀμφοτέρων ἐφάπτεται, φημὶ δὲ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τεχνικοῦ, τριχῆ ὑποδιαιρεῖται τὸ ἱστορικόν. τῆς γὰρ ἱστορίας τὴν μέν τινα ἀληθῆ εἶναί φησι, τὴν δὲ ψευδῆ, τὴν δὲ ὡς ἀληθῆ. καὶ ἀληθῆ μὲν τὴν πρακτικήν· ψευδῆ δὲ τὴν περὶ πλάσματα καὶ μύθους, ὡς ἀληθῆ δὲ, οἷα ἐστὶν ἡ κωμῳδία καὶ οἱ μίμοι. τῆς δὲ ἀληθοῦς, τρία πάλιν μέρη. ἡ μὲν γάρ ἐστι περὶ τὰ πρόσωπα Θεῶν καὶ Ἡρώων, καὶ ἀνδρῶν ἐπιφανῶν· ἡ δὲ περὶ τοὺς τόπους καὶ χρόνους· ἡ δὲ περὶ τὰς πράξεις. τῆς δὲ ψευδοῦς, τουτέστι τῆς μυθικῆς, ἓν εἶδος μόνον ὑπάρχειν λέγει τὸ γενεαλογικόν. [K] ὑποτάσσεσθαι [L] δὲ τῷ ἱστορικῷ κοινῶς φησι, καθὼς καὶ Διονύσιος τὸ περὶ τὰς γλώσσας. [M] ἱστορεῖ γὰρ ὅτι κρήγυον [N] ἀληθές ἐστιν ἢ ἀγαθόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ περὶ παροιμιῶν καὶ ὅρων. [O] ἀλλ᾽ ὅτι μὲν γραμματικῆς εἶναι μέρος βούλονται τὸ ἱστορικὸν, ἐκ τούτων ἐστὶ συμφανές. λοιπὸν δὲ, ἐπεὶ οἱ πλείους ὡμολογήκασιν αὐτὸ ἄτεχνον εἶναι, καὶ ἐκ τῆς ἀμεθόδου ὕλης [P] τυγχάνειν, ἀπολελύκασι μὲν ἡμᾶς τῆς ἐπὶ πλεῖον πρὸς αὐτοὺς ἀντιῤῥήσεως. ὅμως δ᾽ οὖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνεπισήμαντον παρελθεῖν τὸν τόπον, οὕτως ἐρωτητέον. ἤτοι τέχνη ἐστὶν ἡ γραμματικὴ, ἢ οὐκ ἔστι τέχνη. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν, αὐτόθεν συμβεβίβασται τὸ προκείμενον· εἰ δὲ τέχνη ἐστὶν, ἐπεὶ τὰ τῆς τέχνης μέρη πάντως ἐστὶ τεχνικὰ, τὸ δὲ ἱστορικὸν ἀμέθοδον ὡμολόγηται τυγχάνειν, οὐκ ἂν εἴη τῆς γραμματικῆς μέρος τὸ ἱστορικόν. καὶ ὅτι τῷ ὄντι τοιοῦτόν ἐστιν, αὐτόθεν σχεδὸν ὑπέπιπτεν. [Q] οὐ γὰρ ὥσπερ ἀπὸ καθολικῆς τινος μεθόδου καὶ τεχνικῆς δυνάμεως λέγει ὁ μὲν ἰατρὸς, ὅτι τόδε

partem opponit hiſtoricam, quæ ſita eſt in explicandis hiſtoriis & dictionibus. 252. Aſclepiades autem in ſuo opere De Grammatica, quum dixiſſet tres eſſe primas partes Grammaticæ, peritam ſecundum accentus lectionem, ſive partem artificioſam, tum hiſtoricam & Grammaticam, quæ utramque, hiſtoricam, inquam, partem & artificioſam attingit: hiſtoricam partem ſubdividit trifariam. Ex hiſtoria enim aliam quidem dicit eſſe veram, aliam vero falſam: aliam autem tanquam veram. Et veram quidem, eam quæ verſatur in rebus quæ geſtæ ſunt. Falſam autem, quæ verſatur in figmentis & fabulis. Tanquam veram autem, cujuſmodi eſt comœdia & mimi. 253. Veræ rurſus tres eſſe partes. Nam alia verſatur in deſcribendis perſonis Deorum & Heroum, & virorum illuſtrium: alia in locis & temporibus: alia in actionibus. Falſæ autem, nempe fabuloſæ, unam ſolam dicit eſſe ſpeciem, nempe Genealogiam. Parti autem hiſtoricæ dicit, ſicut & Dionyſius, communiter ſubjici, hanc quæ pertinet ad voces inuſitatas docens v. g. quod *κρήγυον* eſt verum vel bonum. Similiter & quæ pertinet ad proverbia & definitiones. Quod itaque Grammaticæ partem velint eſſe hiſtoricam, ex his eſt perſpicuum. 254. Quod ſupereſt, quoniam plures confeſſi ſunt eam eſſe expertem artis, & eſſe ex materia quæ certam rationem ac methodum non habet, nos quidem liberarunt a majori labore contra eos dicendi. Ne tamen locus hic haud notatus prætermittatur, ita ſunt interrogandi, Grammatica ſitne ars, an non? Et ſi non eſt quidem, ex eo ipſo confectum eſt propoſitum. Sin autem eſt ars, quoniam artis partes ſunt omnino artificioſæ, confeſſi ſunt autem partem hiſtoricam non habere certam rationem & methodum: Non erit Grammaticæ pars, pars hiſtorica. 255. Quod autem hoc ita habeat, per ſe propemodum patet. Non enim ſicut ex methodo quadam generali & artis facultate, dicit Medicus, quod hoc qui-

N O T Æ.

K τῆς μυθικῆς ἓν εἶδος μόνον τὸ γενεαλογικόν] Hanc Aſclepiadis Myrleani ſententiam confutat Thomas Gale in diſſ. de ſcriptoribus Mythologicis Apollodoro præmiſſa cap. 1. oſtendens Genealogiam quidem partem eſſe Mythiſtoriæ, (ut quando Theogonias ſcripſere Heſiodus & Orpheus) ſed multas præterea dari alias Mythologiæ partes, ut allegorias, metamorphoſes, & *διηγήματα μυθικὰ*, quæ à chao usque repetit & compendio perſequitur Lucianus libro de ſaltatione T. 1. p. 801. ſeq.

L ὑποτάσσεσθαι] Sub Hiſtorica parte contineri, ut ſupra Sect. 248. *ὑποτάσσων τῇ κριτικῇ τὴν γραμματικήν.*

M περὶ τὰς γλώσσας] Eam partem quæ ad interpretationem vocabulorum inuſitatorum, antiquatorum & peregrinorum pertinet, hæ enim ſunt gloſſæ, ut dictum ſupra ad Sect. 79.

N κρήγυον] Vox inuſitatior ſive gloſſa apud Homerum Iliad. *α*. 106. *μάντι κακῶν οὐ πώποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας*, ubi Scholiaſtes, *τὸ κρήγυον, τὸ ἀληθὲς, νῦν δὲ τὸ ἀγαθόν.* Gloſſarium Heſychii: *κρήγυον, ἀγαθὸν, ὠφέλιμον, ὑγιές.*

Θ περὶ παροιμιῶν καὶ ὅρων] Proverbiorum annotationem explicationemque ad Grammaticos pertinere, res nota eſt vel ex iis quæ monuit Woweranus cap. 9. Polymathiæ. Unde etiam proverbiorum Græcorum rationem habuere Lexicorum ſcriptores Diogenianus, Heſychius, Suidas. Quid ſibi vero velit additum à Sexto *τῶν ὅρων* vocabulum, non ſatis intelligo. Nam de *ὅροις* ſive definitionibus ſolliciti eſſe ſolent Philoſophi potius quam Grammatici. Poſſis tamen dicere ad Grammaticos pertinere non quidem definitiones rerum, at nominum. Si codices ſuffragarentur, pro *ὅρων* libenter legerem *γρίφων*.

P ἐκ τῆς ἀμεθόδου ὕλης] Ita Tauriſcus, ſupra Sect. 249. Vocat autem *ὕλην ἀμέθοδον* infinitam diſputandi & commentandi materiam quam Grammaticis præbet Hiſtoria vera falſaque omnium ætatum totque locorum ſcriptis comprehenſa, hæc enim propter varietatem atque multitudinem præceptis nullis comprehendi, & methodo certa & conſtante tractari nequit. Grammaticam tamen artem ipſam propterea *ἀμέθοδον* vocandam eſſe, recte negat Voſſius Artis Hiſtoricæ c. 3.

Q αὐτόθεν σχεδὸν ὑπέπιπτεν] Scil. *ταῖς αἰσθήσεσι* vel *τῇ διανοίᾳ*, per ſe tantum non in ſenſus cadit ac perſpicuum eſt. Sic infra Sect. 301. *σὺν τῷ καὶ αὐτόθεν προπίπτειν.*

dem ſingulare ſit ſalubre, illud autem inſalubre: Muſicus autem quod hoc quidem conſonet harmonia, illud vero non conſonet. & conſonet quidem in hac conſonantia, in illa vero nequaquam: ita poteſt Grammaticus ex contemplatione a ſcientia proficiſcente, & communi enuntiare, quod Pelopis humerus ſit eburneus a Marte aut Cerere devoratus: caput Herculis evaſerit glabrum ac calvum, cum pili ejus defluxiſſent, quando fuit devoratum a Balæna quæ irruebat in Heſionem. 256. Sed ut hæc exponat, oportet omnes legere qui hæc ſigillatim enarrant. Singularia autem omnia aſſumere legendo ipſa ſingularia, non eſt artificioſum. Pars ergo hiſtorica non tractatur a Grammaticis aliqua certa ratione & methodo. 257 His accedit quod cum hiſtoria partim verſetur in locis deſcribendis, partim in temporibus, partim in perſonis, partim in rebus geſtis: eſt perſpicuum quod ſi non arte fiat & locorum & temporum demonſtratio, nec etiam perſonarum & rerum geſtarum demonſtratio erit artificioſa. Quid enim intereſt hæc ne an illa teneas? Atqui nihil habet artis quæ ad locum pertinet referre hiſtoriam, dicendo, exempli gratia, Brileſus quidem & Aracinthus eſt mons Atticæ: Acamas autem Cypri promontorium: aut eam exponere quæ pertinet ad tempus: ut, Xenophanes Colophonius fuit circa quadrageſimam Olympiadem. Hoc enim poterit facere qui non eſt Grammaticus, alioqui curioſus. 258. Ergo nec quæ ad perſonas & res geſtas deſcriben-

τὸ ἐπὶ μέρους ὑγιεινόν ἐστι, καὶ τόδε, νοσερόν· ὁ δὲ μουσικὸς, ὅτι τὸ δὲ ἡρμοσμένον καὶ ἀνάρμοστον. καὶ ἡρμοσμένον μὲν, κατὰ τήνδε τὴν συμφωνίαν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τήνδε· [R] οὕτω καὶ ὁ γραμματικὸς δύναται ἀπὸ ἐπιστημονικῆς τινος καὶ καθολικῆς θεωρίας ἀπαγγέλλειν, ὅτι ὁ μὲν Πέλοπος ὦμος [S] ἐλεφάντινος ἦν, ὑπὸ τοῦ Ἄρεως, ἢ ὑπὸ Δήμητρος βρωθείς· ἡ δὲ τοῦ Ἡρακλέους κεφαλὴ [T] ἐψέδνωτο ῥυεισῶν αὐτοῦ τῶν τριχῶν, ὅτε ὑπὸ τοῦ ἐφορμῶντος τῇ Ἡσιόνῃ κήτους κατεπόθη. ἀλλ' ἵνα τούτων ποιήσηται τὴν ἔκθεσιν, ὀφείλει πᾶσι τοῖς κατὰ μέρος περὶ αὐτῶν ἱστοροῦσι ἐντυχεῖν. τὸ δὲ πάντων τῶν κατὰ μέρος ποιεῖσθαι τὴν ἀντίληψιν αὐτοῖς ἐντυγχάνοντα τοῖς κατὰ μέρος, οὐκ ἔστι τεχνικόν. οὐκ ἄρα ἐκ τέχνης τινὸς μεθοδεύεται τοῖς γραμματικοῖς τὸ ἱστορικόν. καὶ μὴν ἐπεὶ τῆς ἱστορίας ἡ μὲν [U] τίς ἐστι τοπικὴ, ἡ δὲ χρονικὴ, ἡ δὲ περὶ τὰ πρόσωπα, ἡ δὲ περὶ τὰς πράξεις, δῆλον ὡς εἰ μὴ τεχνική ἐστιν ἡ τῶν τόπων καὶ ἡ τῶν χρόνων ἀπόδοσις, οὐθ' ἡ τῶν προσώπων, οὐθ' ἡ τῶν πράξεων τεχνικὴ γενήσεται. τί γὰρ διήνεγκε τούτων ἢ ἐκείνων ἀποκρατεῖν; ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ἔχει τεχνικὸν τὸ ἀποδιδόναι τοπικὴν ἱστορίαν, λέγοντας, [X] ὅτι, εἰ τύχοι, Βρίλησος [Y] μὲν καὶ Ἀράκυνθος [Z] τῆς Ἀττικῆς ἐστιν ὄρος, Ἀκάμας δὲ τῆς Κυπρίας ἀκρωτήριον· ἢ χρονικὴν ἐκτίθεσθαι, καθάπερ ὅτι Ξενοφάνης Κολοφώνιος ἐγένετο [A] περὶ τὴν τεσσαρακοστὴν Ὀλυμπιάδα. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μὴ ὢν γραμματικὸς, ἄλλως δὲ περίεργος, δυνήσεται ποιεῖν. τοίνυν οὐδὲ τὸ περὶ προσώπων καὶ πράξεων

N O T Æ.

R οὐχὶ κατὰ τήνδε] Ita MSS. pro τήνγε.

S ὁ μὲν Πέλοπος ὦμος] Nota fabella ex Scholiis ad Pindari Olymp. Od. 1. v. 41. & Lycophronem v. 152. Hygino fab. 83. Luciano de ſaltatione T. 1. p. 805. Tibullus lib. 1. 4. 57. *carmina ni ſint, ex humero Pelopis non nituiſſet ebur.* Cæterum à Cerere (non à Marte) voratum Pelopis humerum plerique ſcriptores tradunt.

T ἡ τοῦ Ἡρακλέους κεφαλή] Totam rem prolixe narrat Tzetzes ad Lycophronis verſ. 34. τῶν Θεῶν βουλομένων δῆσαι τὸν Δία, γνοὺς τοῦτο ὁ Ζεὺς ἐκ τῆς Θέτιδος, τοὺς μὲν ἄλλους Θεοὺς ἔτισε, Ποσειδῶνα δὲ σὺν Ἀπόλλωνι ὀργῇ θητεῦσαι τῷ Λαομέδοντι, καὶ πυργῶσαι τὴν Ἴλιον ἀπέστειλεν. ὁ οὖν Λαομέδων τὸν μὲν Ἀπόλλωνα ἱερείοις ἐτίμησε. Ποσειδῶν δὲ ἐπεὶ μετὰ τὸν τεταγμένον χρόνον τὸν τῆς λατρείας μισθὸν οὐκ ἐδέξατο, ἀγανακτῶν κατὰ Λαομέδοντος, ἔπεμψε κῆτος δεινότατον, ὅπερ καὶ τὴν χώραν κατέκλυσεν ἀποπλύον τὴν θάλασσαν. ἐκ χρησμοῦ δὲ Λαομέδων ἀναγκασθεὶς, Ἡσιόνην τὴν θυγατέρα κοσμήσας βασιλικῶς, ὡς πρὸς εὐωχίαν τῷ κήτει ἐξέθετο. Διερχόμενος δὲ Ἡρακλῆς, καὶ ὑποσχεθεὶς παρὰ Λαομέδοντος ἀθανάτους ἵππους λαβεῖν, οἳ ἐδόθησαν αὐτῷ ἀντίποινον παρὰ τοῦ Διὸς τὸν Γανυμήδην ἁρπάσαντος, ἀδελφὸν ὄντα τοῦ Λαομέδοντος, χωστὸν τεῖχος ποιήσας, καὶ στὰς ὡπλισμένος περὶ τὸ στόμιον, ὡς κεχηνὸς ἐπῄει τὸ κῆτος, ἀθρόως τῷ τούτου ἐμπεπήδηκε στόματι. τρισὶ δὲ ἡμέραις ἔνδοθεν κατακόπτων αὐτὸ ἐξῆλθεν ἀποβεβληκὼς καὶ τὴν τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τρίχωσιν. Herculis à ceto deglutiti atque ſalvi iterum redditi meminit etiam Æneas Gazæus in Theophraſto ſuo & Cyrillus Alex. atque Theophylactus ad caput tertium Jonæ Prophetæ, Extat & Herculis cum ceto vetus icon apud Chocilium & in Clariſſ. Begeri ſpicilegio Antiquitatis p. 154. ſed caput ibi Herculis laureatum beneque comatum, non calvum nec ἐψιλωμένων ut præter Lycophronem, Tzetzamque ac Sextum noſtrum memorat è ceto exiiſſe etiam S. Cyrillus. Sed Apollodorus, Hyginus & alii non Herculem prius à ceto deglutitum, ſed cetum ſtatim ab Hercule interfectum atque ita Heſionem Laomedontis filiam ab illo liberatam referunt.

U τῆς ἱστορίας ἡ μέν] Eadem quadruplex Hiſtoriæ diſtinctio ſupra, Sect. 253.

X λέγοντας] Ita è MSS. legendum, pro λέγοντες.

Y Βρίλησος] Straboni Βριλησσὸς IX. p. 399. & Plinio IV. 7. *Brileſſus.*

Z Ἀράκυνθος] Ita hoc nomen ſcribitur (non Ἀράκινθος ut in editis Sexti Codicibus) apud plurimos ſcriptores Græcos & Latinos qui hujus montis meminere. Atticæ montem tradunt etiam Lutatius ad Statii 2. Thebaidos v. 239. & Vibius Sequeſter libello de montibus, quem nuper præclara Franciſci Heſſelii induſtria expolivit. Mirum eſt ab aliis hunc montem non modo vicinæ Bœotiæ, Arcadiæque ab aliis, ſed etiam Ætoliæ adſcribi.

A Ξενοφάνης - ἐγένετο] Cum nonaginta amplius annos vixerit Xenophanes, ut ex ipſius verſibus apud Laërtium IX. 19. & Luciani Macrobiis conſtat, incertum eſt quomodo hoc ἐγένετο tum apud Sextum noſtrum, tum apud Apollodorum in Chronico (quem ille ſecutus eſt, & cujus locum Clemens 1. Strom. p. 301. ſervavit,) ſit intelligendum. Si autem amplectimur quod apud eundem Laërtium IX. 20. legas, Ξενοφάνης ἤκμασε κατὰ τὴν ἑξηκοστὴν Ὀλυμπιάδα, non erraverit fortaſſe qui illud ἐγένετο interpretetur, *natus eſt.* Neque cum hoc pugnat quod ſcripſit Sotion apud Laërtium IX. 18. κατ' Ἀναξίμανδρον ſive Anaximandri ætate fuiſſe. Nam Anaximander ut ex Apollodoro tradit idem Laërtius II. 2. anno ſecundo Olympiadis duodeſexageſimæ fuit annos natus quatuor & ſexaginta, & non diu poſt obiit. In Stanleii Hiſtoria Philoſophica p. 872. editionis Lipſienſis, calami errore legitur Xenophanem natum quarta Olympiade, pro quadrageſima.

ἀπαγγέλλειν, τεχνικὸν γενήσεται, οἷον, ὅτι Πλάτων μὲν ὁ φιλόσοφος, Αριςοκλῆς [B] πρότερον ἐκαλεῖτο, καὶ ἐτέτρητο τὸ οὖς ἐλλόβιον φορήσας, [C] ὅτ᾽ ἦν μειρακίσκος. Πυθιὰς [D] δὲ ἡ τοῦ Αριςοτέλους θυγάτηρ, τρισὶν ἀνδράσιν ἐγαμήθη, πρῶτον μὲν, Νικάνορι τῷ Σταγειρίτῃ, οἰκείῳ ὄντι Αριςοτέλους· δευτέρῳ δὲ, Προκλεῖ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως ἀπογόνῳ, ὃς καὶ δύο ἐξ αὐτῆς τεκνοῦται παῖδας, Προκλέα τε καὶ Δημάρατον [E] τοὺς παρὰ Θεοφράςῳ φιλοσοφήσαντας· τρίτῳ δὲ, Μητροδώρῳ ἰατρῷ [F] Χρυσίππου μὲν τοῦ Κνιδίου μαθητῇ, Ερασιςράτου δὲ ὑφηγητῇ· ᾧ γίνεται παῖς Αριςοτέλης. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια πρὸς τῷ τελέως ἀχρηςεῖν, ἔτι οὐδεμίαν ἐμφαίνει τεχνικὴν δύναμιν. ὥςτε οὐδὲ ἡ τῶν ἱςορικῶν ἀπόδοσις ἔςιν ἔντεχνος. ἄλλως τε, καὶ ὡς ἀνώτερον ὑπεδείξαμεν, [G] οὔτε τῶν ἀπείρων οὔτε τῶν ἄλλοτε ἄλλως γινομένων ἔςι τις τεχνικὴ γνῶσις. αἱ δέ γε κατὰ μέρος ἱςορίαι, ἄπειροί τε διὰ τὸ πλῆθός εἰσι, καὶ οὐχ ἑςῶσαι, διὰ τὸ μὴ τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ αὐτοῦ παρὰ πᾶσιν ἱςορεῖσθαι. οἷον (οὐκ ἄτοπον γὰρ ἵνα συμφυέσι τε καὶ οἰκείοις χρησώμεθα [H] τῶν πραγμάτων παραδείγμασιν) ὑπόθεσιν γὰρ ἑαυτοῖς ψευδῆ λαμβάνοντες οἱ ἱςορικοὶ, τὸν ἀρχηγὸν ἡμῶν τῆς ἐπιςήμης Ασκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι [I] λέγουσιν, οὐκ ἀρκούμενοι τῷ ψεύσματι, ἐν ᾧ καὶ ποικίλως αὐτὸ μεταπλάττουσι· Στησίχορος μὲν ἐν Εριφύλῃ [K] εἰπὼν, ὅτι τινὰς τῶν ἐπὶ Θήβαις πεσόντων, ἀνιςᾷ· Πολύανθος δὲ ὁ Κυρηναῖος, [L] ἐν τῷ περὶ τῆς [M] Ασκληπιαδῶν γενέσεως, ὅτι τὰς Προίτου θυγατέρας

das pertinent, exponere eſt artificioſum: ut, exempli gratia, quod Plato Philoſopus prius vocabatur Ariſtocles: & quod auris fuit ei perforata geſtanti inaurem, quando erat adoleſcens. Pythias autem filia Ariſtotelis nupſit tribus viris: primum quidem Nicanori Stagiritæ, familiari Ariſtotelis: ſecundo autem Procli, qui genus duxerat a Demarato Rege Lacedæmoniorum, qui duos ex ea ſuſcepit filios, Proclem & Demaratum, qui Philoſophiæ dederuut operam apud Theophraſtum: Tertio autem Methrodoro Medico, Chryſippi Cnidii diſcipulo, præceptori Eraſiſtrati, cui natus eſt filius Ariſtoteles. 259. Hæc enim, & quæ ſunt his ſimilia, cum plane ſint inutilia, nullam præterea habent vim artis. Quamobrem nec eorum, quæ ad hiſtorias pertinent, artificioſa eſt explicatio. Et alioqui, ſicut ſuperius oſtendimus, neque infinitorum, nec eorum quæ jam ſic jam aliter fiunt, ulla eſt artificioſa cognitio. 260. Singulares autem hiſtoriæ ſunt & multitudine infinitæ & non ſtabiles, propterea quod non eadem de re eadem apud omnes referantur: ut (non enim eſt abſurdum ut familiaribus & propriis rerum utamur exemplis) falſum ſibi argumentum ſumentes hiſtorici, ſcientiæ noſtræ primum auctorem Æſculapium dicunt fuiſſe fulmine percuſſum, cauſæ figmento non contenti, quod quidem varie transformant. 261. Steſichorus quidem dicens in Eriphyle, quod excitaverat aliquos ex iis qui ad Thebas ceciderant. Polyanthes autem Cyrenæus in libro De ortu Aſclepiadarum quoniam filiabus Proeti medicatus eſt, quæ

N O T Æ.

B Αριςοκλῆς] Idem de Platone tradunt Ammonius in librum *περὶ ἑρμηνείας* p. 9. Laërtius & alii.

C *ἐτέτρητο τὸ οὖς ἐλλόβιον φορήσας*] Fugit hic locus Caſparem Bartholinum in erudito de inauribus veterum ſyntagmate, qui inter alia docet etiam pueris ormamenti cauſa lobos aurium pertuſos, ex illisque ſuſpenſa ſtalagmia.

D Πυθιάς] Videtur hæc Pythias ſuſcepta ex priore Ariſtotelis uxore, quæ & ipſa Pythias appellebatur, Hermiæ filia, qua defuncta duxit Herpylidem, ut ex Ariſtocle narrat Euſebius XV. 2. præparat. Nicanoris mentio in Ariſtotelis teſtamento, apud Laërtium V. 12. ubi Pythias filia tunc adhuc tenella, ubi adoleverit, Nicanori tradi jubetur. Petrus Alcyonius de exilio lib. 2. p. 205. *Celebrantur quidem multa dicta Pythiados, filiæ Ariſtotelis, graviſſima, ut appareat eandem ipſam, non tam in gremio educatam quam in ſermone Patris, quo nemo unquam fuit vel acumine præſtantior vel feſtivitate, & lepore politior, vel ſuavitate conditior. Ex illis autem id etiam accepimus, nullum eſſe pulchrius coloris genus in facie hominis ingenui, quam id quod ob verecundiam ſuperveniret.*

E Δημάρατον] Junioris hujus Demarati mentio in Theophraſti teſtamento apud Laërtium V. 53.

F Μητροδώρῳ ἰατρῷ] Hunc ab aliis Metrodoris diſtinguentem vide ſi placet Jonſium lib. 1. de ſcriptoribus Hiſtoriæ Philoſophicæ c. 20. Vide etiam de Chryſippo Cnidio, Menagium ad Laërtii VII. 186.

G *ὡς ἀνώτερον ὑπεδείξαμεν*] Supra, Sect. 224. Refellit hoc argumentum Voſſius in Arte Hiſtorica c. 2.

H χρησώμεθα] Ita legendum cum interprete pro *χρήσωνται*. Ait autem Sextus ſe, utpote profeſſione Medicum, velle exempli domeſtici loco aliquid afferre de artis ſuæ principe Æſculapio, ut oſtendat quam incertæ & pugnantes ſint quæ à Grammaticis hiſtoriæ ſive fabulæ traduntur.

I Ασκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι] Confer quæ Johannes Henricus Meibomius commentario erudito ad jusjurandum Hippocratis p. 41. ſeq. & viri docti ad hæc Virgilii VII. 770.

Tum pater omnipotens aliquem (Hippolytum) *indignatus ab umbris*
Mortalem infernis ad lumina ſurgere vitæ,
Ipſe repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad undas.

K Στησίχορος ἐν Εριφύλῃ] Hinc Apollodorus III. 3. Bibliothecæ emendandus, *εὗρον δὲ τινας λεγομένους ἀναςῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ,* (Ασκληπιοῦ) Καπανέα καὶ Λυκοῦργον, *ὡς Στησίχορός φησιν ἐν* Εριφύλῃ. Male editur: *ὡς δὲ Στησίχορός φησιν,* Εριφύλην. Capaneus & Lycurgus ſunt nomina eorum qui ad Thebas cecidere, & quos ab Æſculapio reſuſcitatos Steſichorus ſcripſit, ut Scholiaſtes Euripidis etiam conceptis verbis teſtatur.

L Πολύανθος ὁ Κυρηναῖος] Πολύαρχος hic ſcriptor vocatur à Scholiaſte Euripidis ad Alceſtidis initium, cujus locus non eſt prætermittendus, quia ſimiliter ut Sextus & Apollodorus varias ſcriptorum ſententias de cauſa fulmine tacti à Jove Æſculapii refert: *Απολλόδωρός φησι, κεραυνωθῆναι τὸν Ασκληπιὸν ἐπὶ τῷ τὸν Ιππόλυτον ἀναςῆσαι, Αμελησαγόρας δὲ, ὅτι Γλαῦκον. Πανύασις ὅτι Τυνδάρεων. οἱ δὲ Ορφικοὶ, ὅτι Υμέναιον. Στησίχορος δὲ ἐπὶ Καπανεῖ καὶ Λυκούργῳ. Φερεκύδης ἐν τῇ ἱςορίᾳ τοὺς ἐν Δελφοῖς φησὶ θνήσκοντας αὐτὸν ἀναβιώσκειν. Φύλαρχος δὲ διὰ τὰς Φοινίσσας. Τελέσαργος δὲ δι᾽ Ωρίωνα. Πολύαρχος δὲ ὁ Κυρηναῖος διὰ τὸ τὰς Κροίσου* (leg. *Προίτου*) *θυγατέρας αὐτὸν ἰάσασθαι, κεραυνωθῆναί φησιν.* Polyarchi filius fuit Panyaſis teſte Suida in *Πανύασις*.

M *ἐν τῷ περὶ τῆς*] Ita MS. Ciz. pro *περὶ τῶν Ασκληπιαδῶν γενέσεως*.

ira Junonis furore erant percitæ. Panyaſis autem, propterea quod ſuſcitavit cadaver Tyndari. Staphylus vero in libro de Arcadibus, quod curavit Hippolytum fugientem ex Trœzene, ut de eo fama traditum eſt in tragœdiis. 262. Phylarchus autem in nono, quod filiis Phinei excœcatis viſum reſtituerit, gratificans eorum matri Cleopatræ Erechtei filiæ. Teleſarchus autem in Argolico, quod aggreſſus ſit ſuſcitare Orionem. Argumenti ergo quod ſic a falſo incipit, & propter multitudinem non poteſt percenſeri, mutaturque ac transformatur ex uniuscujusque arbitrio, fuerit artificioſa aliqua contemplatio? 263. His accedit quod cum eorum quæ narrantur, aliud quidem eſt hiſtoria, aliud vero fabula, aliud autem commentum: ex quibus *hiſtoria* quidem eſt aliquorum quæ vera ſunt, & quæ facta ſunt, expoſitio: ut quod Alexander Babylone ex inſidiis veneno fuit ſublatus: *commentum* autem, rerum quidem quæ non fuerunt, dicuntur autem perinde ac ſi fuiſſent, ut comica argumenta & mimi: 264. *fabula* autem, rerum quæ fieri non potuerunt & falſæ ſunt, expoſitio: ut quod araneorum ac ſerpentum genus *Titanum dicunt de ſanguine* fuiſſe procreatum: Pegaſum Gorgonis abſciſſa cervice, ex capite exiliiſſe: & Diomedis

κατὰ χόλον Ηρας ἐμμανεῖς γενομένας ἰάσατο. Πανύασις [N] δὲ, διὰ τὸ νεκρὸν Τυνδάρεω ἀναστῆσαι. [O] Στάφυλος δὲ, [P] ἐν τῷ περὶ Αρκάδων, ὅτι Ιππόλυτον ἐθεράπευσε φεύγοντα ἐκ Τροιζῆνος κατὰ τὰς παραδεδομένας κατ' αὐτȣ̃ ἐν τοῖς τραγῳδȣμένοις [Q] φήμας. Φύλαρχος [R] δὲ, ἐν τῇ ἐννάτῃ διὰ τὸ τȣ̀ς Φινέως υἱȣ̀ς [S] τυφλωθέντας ἀποκαταστῆσαι, χαριζόμενον αὐτῶν τῇ μητρὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ Ερεχθέως. Τελέσαρχος δὲ, [T] ἐν τῷ Αργολικῷ, ὅτι τὸν Ωρίωνα [U] ἐπεβάλετο ἀναστῆσαι. ȣ̓ τοίνυν τῆς ȣ̈τως ἀπὸ ψευδȣ̃ς ὑποθέσεως ἀρχομένης καὶ ἀδιεξιτήτȣ κατὰ πλῆθος, καὶ πρὸς τὴν ἑκάστȣ προαίρεσιν μεταπλαττομένης, γένοιτ' ἄν τις τεχνικὴ θεωρία. πρὸς τȣ́τοις ἐπεὶ τῶν ἱστορȣμένων, τὸ μέν ἐστιν ἱστορία, τὸ δὲ, μῦθος, τὸ δὲ, πλάσμα· ὧν ἡ μὲν ἱστορία ἀληθῶν τινῶν ἐστι καὶ γεγονότων ἔκθεσις, ὡς ὅτι Αλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι δι' ἐπιβȣλιῶν [X] φαρμακευθεὶς ἐτελεύτα· πλάσμα δὲ, πραγμάτων μὴ γενομένων μὲν, ὁμοίως δὲ τοῖς γεναμένοις [Y] λεγομένων, ὡς αἱ Κωμικαὶ ὑποθέσεις, καὶ οἱ μῖμοι· μῦθος δὲ, πραγμάτων ἀγενήτων καὶ ψευδῶν ἔκθεσις· ὡς ὅτι τὸ μὲν τῶν φαλαγγίων καὶ ὄφεων [Z] γένος Τιτήνων ἀνέπȣσιν ἀφ' αἵματος ἐζωγονῆσθαι· τὸν δὲ Πήγασον λαιμοτομηθείσης τῆς Γοργόνος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐκθορεῖν· [A]

N O T Æ.

N Πανύασις] In editis erat Πανυάσιος, in Herveti verſione male *Parrhaſius*. Apollodorus laudato Bibliothecæ ſuæ loco: εὗρον λεγόμενον ἀναστῆναι ὑπὸ τȣ̃ Ασκληπιȣ̃ Ιππόλυτον, ὡς ὁ Ναυπακτικὰ συγγράψας λέγει. Τυνδάρεων, ὥς φησι Πανύασις. Υμέναιον, ὡς οἱ Ορφικοὶ λέγȣσιν. Γλαῦκον τὸν Μίνωος, ὡς Μνησιγόρας (Schol. Euripidis Αμελησαγόρας) λέγει. Fuit Panyaſis antiquiſſimus Poëta Heroicus, clarus tempore belli Perſici, de quo multa Suidas, & præclarus Voſſius de Hiſtoricis Græcis IV. 6. Ejus ἡρακλείαν laudat Eratoſthenes in Cataſteriſmis c. 11.

O τὸ νεκρὸν Τυνδάρεω ἀναστῆσαι] Plinius XXIX. 1. Lucianus de ſaltatione T. 1. p. 803. Tzetzes Chiliad 10. verſ. 721.

P Στάφυλος] Hic eſt Naucratites ille in Scholiis ad Apollonium laudatus I. 580. & Tzetzæ Chil. IX. v. 834. cujus primum τῶν περὶ Θεσσαλίαν laudat idem Scholiaſtes ad Apollonium IV. 816. tertium περὶ Θετταλῶν Harpocratio in πενέσται & Scholia minora ad Iliad. π'. 175. primum περὶ Αθηνῶν Harpocratio in ἐπίβοιον, & librum περὶ τῶν Αιολέων, idem in πρόνοια. Citatur & Staphylus à Plinio V. 31. Hiſt. Clemente protreptico p. 24. Athenæo 2. p. 45 Scholiaſtes Euripidis in argumento Medeæ &c.

Q ἐν τοῖς Τραγῳδȣμένοις] Frequens Tragicis argumentum præbuit Hippolytus. Sophoclis Hippolytus memoratur ab Arriano lib. 1. c. 28. Epictetearum. Euripidis Hippolytus καλυπτόμενος à Polluce ac Stobæo. Atque ætatem tulit ejusdem Euripidis Hippolytus στεφανίας ſive στεφανηφόρος, in cujus argumento Hippolytus non fugiens ex Trœzene ſed Athenis Trœzenem, neque tantum ægrotus & vulneratus, ſed tauro à Neptuno ad Theſei preces immiſſo interfectus & ab equis obtritus traditur. De Hippolyto per Æſculapium ſuſcitato meminere & Pauſanias Corinthiacis p. 173. Scholiaſtes Pindari Pythionic. 3. Hyginus fabula 49. Vibius Sequeſter aliique. Reſpicit Plato 3. de legibus: Απόλλωνος μέν φασιν Ασκληπιὸν εἶναι, ὑπὸ δὲ χρυσȣ̃ πεισθεῖναι πλάσιον ἄνδρα θανάσιμον ὄντα ἰάσασθαι, ὅθεν δὴ κεραυνωθῆναι αὐτόν.

R Φύλαρχος] De hoc accurate Voſſius lib. 1. Hiſt. c. 17. Citatur etiam à Plutarcho in Arato p. 1045. Plinio lib. VII. 2. VIII. 42. X. 74. Idem Phylarchum ab Athenione pictum in templo Eleuſine narrat XXXV. 11. quod de Phylarcho Hiſtorico accipit Harduinus p. 219. ego potius de Magiſtratu Athenienſi, tribuum præfecto intellexerim. Citatur Phylarchus Hiſtoricus etiam à magni Etymologici auctore in Βόσπορος & Φυλάσιοι, Suida in λευκὴ ἡμέρα.

S τȣ̀ς Φινέως υἱȣ̀ς] Vide Thomam Munckerum ad Hygini fabulam 19.

T Τελέσαρχος] In Scholiis ad Euripidis Alceſtin Τελέσαργος.

U ὅτι τὸν Ορίωνα] Ita MSS. pro καὶ ὅτι. De Orione à Diana interfecto Hyginus fab. 195. & Poëticon Aſtronomicon capite 34.

X δι' ἐπιβȣλιῶν] MS. Ciz. δι' ἐπιβȣ́λων *per inſidiatores*, Antipatrum, Craterum, Iollam. Vide quæ viri docti ad illa Curtii X. 10. *veneno necatum eſſe Alexandrum credidere pleriqne.*

Y ὁμοίως δὲ τοῖς γενομένοις] Supra Sect. 252. diſtinxerat hiſtoriam in *veram, falſam* & *tanquam veram*, dixeratque *falſam* eſſe τὴν περὶ πλάσματα καὶ μύθȣς: *quaſi veram* autem, Comœdiam v. g. & mimos. Hoc loco πλάσματα aliter accipit, & μύθοις contradiſtinguit, per eaque intelligit illam quam ſupra ὡς ἀληθῆ, *quaſi veram* hiſtoriam appellaverat, commendatam Poëtis, quibus fingere licet, ita tamen ut veriſimilia ſint quæ fingunt, ne in illos quadret illud Horatii: *Humano capiti cervicem pictor equinam jungere ſi velit &c.*

Z τῶν φαλαγγίων καὶ ὄφεων] Ex Nicandro in limine θηριακῶν qui auctorem laudat Heſiodum:

ἀλλ' ἤτοι κακοεργὰ φαλάγγια σὺν καὶ ἀνίγρȣς
ἑρπηστὰς ἔχιάς τε καὶ ἄχθεα μυρία γαίης
Τιτήνων ἐνέπȣσιν ἀφ' αἵματος, quæ ſunt ipſa, quibus Sextus utitur, verba. Fruſtra Scholiaſtes ne dicam inhumaniter ait Nicandrum hoc eſſe mentitum, quod in Heſiod. ἔργοις illud non legatur: potuit enim Nicander id in alio poëmate Heſiodi deperdito legere, quod tradidit etiam Acuſilaus Heſiodum in multis ſecutus, ex Typhonis ſanguine ſerpentes qui ictu vel morſu nocent proveniſſe. Ακȣσίλαος δέ φησιν ἐκ τȣ̃ αἵματος τȣ̃ Τυφῶνος πάντα τὰ δάκνοντα γενέσθαι.

A τὸν Πήγασον ἐκθορεῖν] MS. Ciz. ἐκπεσεῖν, ſed longe præferendum illud ἐκθορεῖν quod Sextus ſervavit ex Heſiodi Theogonia v. 280. de Meduſa una è tribus Gorgonibus mortali:

τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
ἔξέθορε χρυσάωρ τε μέγας καὶ Πήγασος ἵππος.

καὶ

καὶ οἱ μὲν Διομήδους ἑταῖροι εἰς θαλασσίους μετέβαλλον ὄρνις· [B] ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, [C] εἰς ἵππον· ἡ δὲ Ἑκάβη, [D] εἰς κύνα. τοιαύτης δὲ οὔσης τῶν ἱστοριῶν διαφορᾶς, ἐπεὶ οὐκ ἔστι τέχνη τις περὶ τὰ ψευδῆ καὶ ἀνύπαρκτα· ψευδῆ δέ ἐστι καὶ ἀνύπαρκτα τὰ περὶ τοὺς μύθους καὶ τὰ πλάσματα, περὶ ἃ μάλιστα τοῦ ἱστορικοῦ μέρους ἡ γραμματικὴ καταγίνεται· οὐκ ἂν εἴη τις τέχνη περὶ τὸ ἱστορικὸν μέρος γραμματικῆς. ὅθεν καταγελᾷν ἄξιον τῶν λεγόντων ὅτι εἰ καὶ ἡ ὕλη τῆς ἱστορίας ἐστὶν ἀμέθοδος, [E] ἥ μέν τοι κρίσις ταύτης γενήσεται τεχνική· δι᾽ ἧς γινώσκομεν, τί τε ψευδῶς ἱστόρηται, καὶ τί ἀληθῶς. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ παραδεδώκασιν ἡμῖν οἱ γραμματικοὶ τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας κριτήριον· ἵνα καὶ ἐξετάζωμεν πότε ἀληθής ἐστιν αὕτη, καὶ πότε ψευδής. εἶτα καὶ μηδεμιᾶς οὔσης ἀληθοῦς ἱστορίας παρὰ τοῖς γραμματικοῖς, οὐδὲ τὸ τοῦ ἀληθοῦς κριτήριον ὑπόστατόν ἐστιν. ἐπεί, πῶς οὐκ ἔργον, τινὸς μὲν λέγοντος ὅτι Ὀδυσσεὺς ὑπὸ Τηλεγόνου [F] παιδὸς κατὰ ἄγνοιαν ἀνῄρηται· τινὸς δέ, ὅτι λάρου [G] κέντρον θαλασσίας τρυγόνος ἀφέντος αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, διεφώνησεν· [H] ἄλλοι δέ, ὅτι εἰς ἵππον μετέβαλε τὴν μορφὴν, [I] θέλειν ἐν οὕτως ἀπερρωγόσι [K] πράγμασιν εὑρεῖν τ᾽ ἀληθές; πρότερον γὰρ δεῖ ὑποστῆναι ἐν τοῖς διαφωνοῦσι τὸν ἀληθεύοντα, καὶ τότε ζητεῖν τί ἐστι. πάντων δὲ ἀπίθανα καὶ ψευδῆ λεγόντων, οὐδὲ τεχνικῷ τινι κριτηρίῳ δίδοται πάροδος. καὶ μὴν οὐδὲ δι᾽ ὧν ἂν ἱστορία καλῶς γραφείη, διδάσκουσιν οἱ γραμματικοί, ἵνα κατ᾽ ἀναφορὰν τὴν ὡς ἐπὶ τὰ τοιαῦτα θεωρήματα λέγωμεν τεχνικόν τι μέρος ὑπάρχειν παρ᾽ αὐτοῖς τὸ ἱστορικόν. τοῦτο γὰρ ῥητορικῶν ἐστι τὸ ἔργον, [L] ὥστε εἰ καὶ αὐτοὶ ἐξομολογοῦνται ἀμέθοδόν τι εἶναι πάραπηγμα τὴν ἱστορίαν, καὶ ἡμεῖς ἐπελογισάμεθα· καὶ ἄλλως, οὐδὲν τεχνικὸν θεώρημα πρὸς τὴν γνῶσιν αὐτῆς ἢ σύστασιν παραδεδώκασι· ῥητέον καὶ κατὰ τὸ ἱστορικὸν μέρος, ἀσύστατον εἶναι τὴν γραμματικήν.

ſocios in marinas aves eſſe mutatos: Ulyſſem in equum: Hecubam in canem 265. Cum autem hiſtoriarum talis ſit differentia, quoniam non eſt ars aliqua in iis quæ ſunt falſa & eſſe non poſſunt: falſa autem ſunt & eſſe non poſſunt quæ ſunt in fabulis ac commentis, in quibus maxime hiſtoricæ partis verſatur Grammatica: non eſt ars aliqua in hiſtorica parte Grammaticæ. 266. Quamobrem merito ſunt irridendi qui dicunt, quod etſi hiſtoriæ materia careat arte, erit tamen judicium ejus cum arte conjunctum, per quod cognoſcimus quid falſo & quid vere ſit narratum. 267. Primum quidem Grammatici non tradiderunt nobis regulam dijudicandæ veræ hiſtoriæ, ut examinemus quando ſit vera & quando falſa. Deinde cum nec apud Grammaticos ulla ſit vera hiſtoria, nec veri quidem dijudicandi poteſt regula conſiſtere. Nam cum alius dicit quod Ulyſſes a Telegono filio per imprudentiam ſit interemptus: alius quod exſpiraverit cum Larus marinæ turturis ſpinam in caput illius immiſiſſet: alii autem quod mutatus ſit in formam equi, quomodo non eſt arduum ac operoſum in rebus adeo male cohærentibus velle invenire verum? Inter eos enim, qui diſcrepant, oportet prius alicubi conſiſtere eum qui verum profitetur, & tunc quærere quid ſit. 268. Cum autem omnes dicant incredibilia & falſa, ne ulli quidem dijudicatoriæ artis regulæ datur aditus. Porro nec quibusnam modis recte ſcribatur hiſtoria, docent Grammatici, ut ad illa nos referentes præcepta, dicamus hiſtoricam partem apud eos arte conſtare. Hoc enim eſt munus Rhetorum qui artem dicendi profitentur. 269. Quamobrem ſi ipſi etiam fatentur hiſtoriam eſſe compagem quæ caret methodo ac certa ratione, & nos ratiocinando id oſtendimus: & alioqui nullum artis tradiderunt præceptum ad ejus cognitionem aut conſtitutionem: dicendum eſt etiam in parte hiſtorica Grammaticam non poſſe conſiſtere.

NOTÆ.

B εἰς θαλασσίους ὄρνις] In aves quæ ab eo dictæ Diomedeæ, deſcriptæ à Plinio X. 44. Hiſt. à Solino, Auguſtino XVIII. 16. de Civ. DEI aliiſque. Formam, ſi quæ fuerit, requiris, reſpondet Ovidius XIV. 511. Metamorphoſ.

Ut non cygnorum, ſic albis proxima cygnis.

Quod vero ait Sextus *μετέβαλον*, ellipſis eſt, ſubintelligitur enim *τὴν μορφὴν*, quod additum habes infra Sect. 267.

C ὁ δὲ Ὀδυσσεύς] Infra, Sect. 267. Ptolemæus Hephæſtio in extremo libri IV. *Αλα, Τυῤῥηνὴν Φαρμακίδα, Κίρκης θεράπαιναν, εἰς ἵππον μεταβεβληκέναι τὸν Ὀδυσσέα τοῖς φαρμάκοις, καὶ τετραφέναι παρ᾽ αὐτῆς, ἕως γηράσας ἐτελεύτησεν.*

D ἡ δὲ Ἑκάβη] Cicero 3. Tuſc. cap. 26. *Hecubam putant propter animi acerbitatem quandam & rabiem fingi in canem eſſe converſam.* Apud Auſonium in Epitaphio Hecubæ, *σῆμα κυνός.* Plautus Menæchmis Act. V. ſcena 1. Scholiaſtes Juvenalis X. 271. Bochartus Hierozoico T. 1. p. 665. & 687.

E ὕλη ἀμέθοδος] Supra Sect. 249. & 254.

F ὑπὸ Τηλεγόνου] Confer Annæ Daceriæ notas ad Dictyn Cretenſem lib. VI. cap. 15. & 16. & Rittershuſium ad Oppiani Halievt. II. 498. Dionyſium Salvagnium Boëſſium ad Ovidii Ibin verſ. 569.

G λάρου] In Scholiis ad Odyſſ. ε. 51. *λάρος, ὄρνεον θαλάσσιον,* ubi Poëta ait Mercurium ſuper mare volaſſe *λάρῳ ὄρνιθι ἐοικότα.* ab hac ave ſupervolante ſpinam paſtinacæ capiti Ulyſſis immiſſam neſcio ubi legit Sextus, licet lethalem eſſe ſpinam ejuſmodi, & vulnere ex illa ſed à Telegono ignaro inflicta Ulyſſem occubuiſſe quam plurimi ſcriptores tradid ere Vide Meurſium ad Lycophronem v. 796. & Barneſium ad verba Tireſiæ ad Ulyſſem, Odyſſ λ. 133. *θάνατος δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.*

H διεφώνησεν] Ita recte MSS. Ciz. & Vratiſlav. pro *διεφόνησεν.*

I εἰς ἵππον μετέβαλε τὴν μορφήν] Supra Sect. 264.

K ἀπεῤῥωγόσι] *ἀπεῤῥωγὸς* abruptum pro non cohærente & abſurdo lib. 1. contra Phyſicos Sect. 262.

L ῥητορικῶν ἐστιν τὸ ἔργον] Oratorum eſſe ſcribere hiſtoriam, ſtatuit etiam Marcellinus in vita Thucydidis. Interim ſi placet vide quæ adverſus Robortellum qui hiſtoricam facultatem partem Rhetoricæ facit, diſputata ſunt à Voſſio Artis Hiſtoricæ cap. 3.

Cap. XIII.

Qvod Pars Grammaticæ, Qvæ Verſatvr In Poetis Et Scriptoribvs, Non Poſſit Conſiſtere.

270. Iam quidem vi ac poteſtate a nobis eſt ſublata pars illa Grammaticæ, quæ verſatur in poëtis & ſcriptoribus, quum oſtenderimus nec artificioſam nec hiſtoricam partem eſſe poſſe. Nam abſque his non recte proceſſerit poëtarum expoſitio: & tamen tentabimus conſiderare quæ in hac parte etiam communius dici poſſunt. Et maxime quoniam ea eſt Grammaticorum audacia & confidentia, ut audeant inde affirmare Grammaticam vitæ utilem & neceſſariam ad fœlicitatem eſſe. Dicunt enim ad ſapientiam & beatam vitam magna dari adjumenta & adminicula a poëtica. Abſque luce autem Grammaticæ non poſſe perſpici qualia ſint quæ occurrunt apud poëtas. Eſt ergo utilis Grammatica. 271. Quod autem poëtica ad fœlicitatem magna det adminicula, ex hoc eſt perſpicuum, quod plane optima, quæ in formandis moribus verſatur Philoſophia, in poëtarum ſententiis primum radices egerit. Et ideo Philoſophos, ſi quando dicant aliquid quod pertineat ad exhortationem, id quod dicunt veluti obſignare poëticis vocibus. Et alius quidem virtutem adhortans, dicit,

Virtus, ubi quis interit, non interit.

Qui autem avaritiam iubet fugere, hoc affert,

Laudare Plutum parce, non veneror Deum,
Qui peſſimorum ſæpe fit poſſeſſio.

Qui autem prædicat oportere paucis eſſe contentum, ſuam confirmat ſententiam ex eo quod dicit Euripides,

Quid eſt opus mortalibus præter duo
Cereale munus, limpidæ & potus aquæ,
Quæ ſunt alendis nobis, & ſunt obvia?

272. Et quod alii quidem Philoſophi hoc faciant, non eſt mirandum: inveniemus autem ipſos etiam accuſatores Grammaticæ, Pyrr-

ΚΕΦ. ιγʹ.

ΟΤΙ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΥΣΤΑΤΟΝ ΕΣΤΙΝ.

Ἤδη μὲν δυνάμει [M] καὶ τὸ περὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς μέρος τῆς γραμματικῆς ἡμῖν ἀνῄρηται, δείξασι τὸ ἀδύνατον τοῦ κατὰ τὰς τεχνολογίας καὶ τὸ ἱστορικόν. χωρὶς γὰρ τούτων, οὐκ ἀπευθύνεταί τις ποιήσεως ἐξήγησις. ὅμως δ᾽ οὖν καὶ τὰ ἐν τούτῳ τῷ μέρει πειρασόμεθα, κοινότερον [N] δυνάμενα λέγεσθαι, σκοπεῖν. καὶ μάλιστα ὅτι οὕτως ἐπιτεθαῤῥήκασιν αὐτῷ οἱ γραμματικοὶ, ὡς καὶ τὸ βιωφελὲς τῆς γραμματικῆς καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀναγκαῖον ἐξ αὐτοῦ τολμᾶν πιστοῦσθαι. φασὶ γοῦν ὡς ἡ ποιητικὴ πολλὰς δίδωσιν ἀφορμὰς πρὸς σοφίαν καὶ εὐδαίμονα βίον· ἄνευ δὲ τοῦ ἀπὸ γραμματικῆς φωτὸς, οὐχ οἷόν τε τὰ παρὰ τοῖς ποιηταῖς διορᾶν, ὁποῖά ποτέ ἐστι. χρειώδης ἄρα ἡ γραμματική. τὸ δ᾽ ὅτι συχνὰς δίδωσιν ἡ ποιητικὴ ἀφορμὰς πρὸς εὐδαιμονίαν, δῆλον ἐκ τοῦ τὴν ὄντως κρατίστην καὶ ἠθοποιὸν φιλοσοφίαν, ἀπὸ τῆς παρὰ τοῖς ποιηταῖς γνωμολογίας τὴν ἀρχὴν ἐῤῥιζῶσθαι. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς φιλοσόφους εἴ ποτε παραινετικῶς τι λέγοιεν, ταῖς ποιητικαῖς φωναῖς ὡσπερεὶ σφραγίζεσθαι τὸ ὑπ᾽ αὐτῶν λεγόμενον. καὶ ὁ μὲν ἐπ᾽ ἀρετὴν παρακαλῶν, φησὶν,

ἀρετὴ δὲ [O] κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται.

ὁ δὲ φιλαργυρίαν φεύγειν ἐγκελευόμενος, προφέρεται τό·

μὴ Πλοῦτον [P] εἴπῃς. οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
ὃν καὶ ὁ κάκιστος [Q] ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

ὁ δὲ αὐτάρκειαν ὑπαγορεύων, συμπιστοῦται τὸ δόγμα, ἐκ τοῦ τὸν Εὐριπίδην λέγειν,

τί γὰρ δέοι [R] βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς, πώματός [S] θ᾽ ὑδρηχέος,
ἃ δὴ πάρεστι, καὶ πέφυκεν ἡμᾶς τρέφειν;

καὶ τὸ μὲν, τοὺς ἄλλους φιλοσόφους τοῦτο ποιεῖν, οὐ παράδοξον. αὐτοὺς δὲ εὑρήσομεν τοὺς τῆς γραμμα-

N O T Æ.

M δυνάμει] Sæpius hoc loquendi genere noſter utitur, ut notare me memini ad 1. Pyrrhon. Sect. 11.

N κοινότερον] Non ad ſpecialia deſcendendo; ſed univerſe atque generatim ſumma ejus capita convellendo. Supra Sect. 40.

O ἀρετὴ δὲ] Verſus ex Euripidis Τημενίδαις, apud Stobæum ſermone 1. Verſio quam adſcripſi eſt Hugonis Grotii.

P μὴ πλοῦτον] Ejusdem Euripidis in Αἰόλῳ. Laudant Plutarchus de audiendis poëtis, Stobæus Serm. 99. noſter infra Sect. 278. Athenæus IV. p. 159. &c.

Q ὃν καὶ ὁ κάκιστος] Alii Codices: ὃν χ᾽ ὦ κάκιστος. Ita & Barneſius in præclara ſua Euripidis editione.

R τί γὰρ δέοι] Etiam hos ex Euripidis Αἰόλῳ verſus laudant Plutarchus libro de audiendis Poëtis extremo & de Stoicorum repugnantiis p. 1043. 1044. Gellius VII. 17. ex Varrone περὶ ἐδεσμάτων, ubi perinde ut Plutarchus teſtatur Chryſippo Philoſopho illos ſemper in ore & calamo fuiſſe: Apoſtolius Centuria 2. proverb. 4. Cæterum in marginibus Stobæi Serm. 38. male iidem verſus tribuuntur Menandro. Gemina ſententia Apoſtoli 1. Timoth. VI. 8. cui ſi quis alios ὁμοψήφους cognoſcere voluerit, virorum præſtantiſſimorum Grotii ac Pricæi notas conſulet. Primus Euripidis verſus apud alios legitur ſic:

ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσιν, πλὴν δυεῖν μόνοιν.

S πώματος] Ita MSS. recte pro πόματος. Mox pro ἃ δὴ, alii ἅπερ, & καὶ πέφυχ᾽ pro πέφυκεν. Apud Gellium autem duo hi verſus ſubjiciuntur:

ὧν οὐκ ἀπαρκεῖ πλησμονὴ, τρυφῇ δέ τοι
ἄλλων ἐδεστῶν μηχανὰς θηρώμεθα.

Sed non ſat illud ſat placet, quippe inciti
Luxu ciborum inventa ſectamur nova.

Nimirum ut vere Epicurus apud Ælianum IV. 17. & Stobæum, ᾧ ὀλίγον οὐχ ἱκανὸν, τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν.

τικῆς κατηγόρȣς, [T] Πύῤῥωνά τε καὶ Επίκȣρον ἐξομολογȣμένȣς τὸ ἀναγκαῖον αὐτῆς. ὧν ὁ μὲν Πύῤῥων ἱςορεῖται τὴν Ομηρικὴν [U] διὰ παντὸς ποίησιν ἀναγινώσκων, μὴ ἂν ποτε τȣ̃το ποιήσας, εἴπερ μὴ ἐγίνωσκεν αὐτὴν χρησίμην, καὶ διὰ τȣ̃το τὴν γραμματικὴν ἀναγκαῖαν. ὁ δὲ Επίκȣρος Φωρᾶται τὰ κράτιςα τῶν δογμάτων παρὰ ποιητῶν ἀνηρπακώς. τόν τε γὰρ ὅρον τȣ̃ μεγέθȣς τῶν ἡδονῶν, ὅτι ἡ παντός ἐςι τȣ̃ ἀλγȣ̃ντος ὑπεξαίρεσις, ἐξ ἑνὸς ςίχȣ δέδεικται λαβών·

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον [X] ἕντο.

τὸν δὲ θάνατον, ὅτι ȣ̉δέν ἐςι πρὸς ἡμᾶς, Επίχαρμος [Y] αὐτῷ προσμεμήνυκεν, εἰπών,

ἀποθανεῖν ἢ τεθνάναι, ȣ̉ μοι διαφέρει.

ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων ἀναισθητεῖν. παρ' Ομήρȣ [Z] κέκλοφε, γράφοντος,

κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.

καὶ μὴν ȣ̉ ταῦτα μόνον τοῖς ποιηταῖς δεξιῶς εἰρῆσθαι φαίνεται, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ Θεῶν· οἷόν ἐςι καὶ τὸ παρὰ τῷ Ευριπίδῃ [A] λεχθὲν ἐν Φρίξῳ,

ὅς τις [B] δὲ θνητῶν οἴεται καθ' ἡμέραν
κακόν τι πράσσων, τȣ̀ς Θεȣ̀ς [C] λεληθέναι,
δοκεῖ πονηρὰ, καὶ δοκῶν, ἁλίσκεται.
ὅταν σχολὴν ἄγȣσα τυγχάνῃ [D] δίκη.

ἀλλ' εἴπερ ταῦτα, καὶ τὰ τȣ́τοις ἐοικότα χρειώδη ἐςὶ, λαμβάνεται δὲ ȣ̉ χωρὶς γραμματικῆς, ἔςαι καὶ ἡ γραμματικὴ τῶν βιωφελῶν. ἔχοι δ' ἄν τινα, φασὶν, ἐξαιρέτως καὶ ταῖς τῶν μανθανόντων αὐτὴν πατρίσιν ἀναγκαῖα. Λεβεδίων γȣ̃ν διαφερομένων [E] πρὸς τȣ̀ς ἀςυγείτονας περὶ Καμανδωδȣ̃,

honem & Epicurum, confiteri ejus neceſſitatem. Ex quibus narratur quidem Pyrrho perpetuo legiſſe poëſin Homericam, hoc nunquam facturus niſi cognoviſſet illam utilem eſſe, & propterea Grammaticam neceſſariam. 273. Epicurus autem deprehenditur ſuorum dogmatum potiſſima ſurripuiſſe a poëtis. Nam quod voluptatum magnitudinis terminus ſit doloris omnis ablatio, ex uno verſu accepiſſe oſtenditur,

Sed poſtquam potusque cibique exempta libido eſt.

Quod autem mors ad nos nihil ſit, Epicharmus ei indicavit, dicens,

Vel mortuum eſſe, vel mori, mea nihil refert.

Similiter & quod mortua corpora nullo ſint ſenſu prædita, ſuffuratus eſt ab Homero ſcribente,

Surdam autem terram male vexat percitus ira.

274. Porro non hæc ſolum apte & eleganter videntur dicta eſſe a poëtis, ſed etiam quæ pronunciarunt de Diis. Cujuſmodi eſt quod apud Euripidem dictum eſt in Phrixo,

Mortalium quicunque quotidie malum
Agens, fore ut lateat Deos exiſtimat,
Is improbe ſentire deprehenditur,
Quando otium fuerit Dei juſtitiæ,

Quod ſi hæc, & quæ ſunt hujuſmodi, ſunt utilia: intelliguntur autem non abſque Grammatica: erit etiam Grammatica vitæ utilis. 275. Quin imo habet, ajunt, etiam quædam admodum neceſſaria patriis eorum qui eam diſcunt. Nam cum Lebediis controverſia eſſet cum vicinis de Camandodo, adducto

NOTÆ.

T τȣ̀ς Γραμματικῆς κατηγόρȣς] De Pyrrhone & Epicuro liberales artes atque in his Grammaticam ſusque deque habentibus dictum ſupra Sect. 1. ſeq.

U τὴν Ομηρικήν] Infra 280. Laërtius IX. 67.

X ἐξ ἔρον] Ita è MSS. legendum hoc loco & infra Sect. 282. pro ἐξέρον, atque ita legitur etiam in Codicibus emendatis Homeri Iliad. α. 469. & alibi, ſæpius enim hic verſus apud Poëtam recurrit. Scholiaſtes: ἐξέβαλον τὸν τῆς τροφῆς ἔρωτα, ὅ ἐςιν, ἐκορέσθησαν. ἔρον δὲ τὸν ἔρωτα, Αἰολικῶς λέγει. Hunc Homeri locum Virgilius Æneid. 1. 220. ita expreſſit: *poſtquam exemta fames epulis.*

Y Επίχαρμος] Alius eſt ſenſus dicti Epicharmei, quod affert Cicero 1. Tuſc. c. 8. *Emori nolo, ſed me eſſe mortuum nihili æſtimo,* neque dubito aliam illam Græcam quam in animo Cicero habuit, fuiſſe ſententiam. Nam hæc quam affert Sextus ita ut in editis exſtat, etiam in MSS. Savil. Ciz. & Vratislav. legirur. Ita etiam in ſuo Codice legit Hervetus, atque in MSS. Codicibus Sexti Veneto ac Florentino repeTiſſe ſe H. Stephanus in Lexico Ciceroniano p. 147. ſcriptum reliquit. Igitur vix aſſentior ingenioſæ licet Clariſſimi Daviſii conjecturæ qui Græca Epicharmi ſic corrigere jubet:

ἀπῇ θανεῖν, ἢ τεθνάναι ȣ̉ μοι διαφέρει.
Abſit mori: eſſe mortuum refert nihil.

Sed ſi ita ſcribamus, quomodo ex hoc verſu Epicurus potuiſſet diſcere ὅτι ὁ θάνατος ȣ̉δὲν πρὸς ἡμᾶς, *quod mors nihil ad nos,* cum moriendum eſſe & mori tanquam malum refugiat, cupiatque à ſe longe abeſſe. De Epicuri ſententia infra, Sect. 283. ubi dictum iſtud non Epicharmo ſed Sophroni adſcribunt Græci Codices.

Z παρ' Ομήρȣ] Iliad. ω. 54. ubi Scholiaſtes κωφὴν γαῖαν interpretatur ἀναίσθητον σῶμα.

A παρὰ τῷ Ευριπίδῃ] Iidem verſus Euripidis laudantur infra, Sect. 286. & à S. Juſtino de Monarchia p. 106. atque à Stobæo c. 7. Eclog. & ſub Diphili nomine apud Clementem Alex. VI. Strom. p. 606. & Euſebio XIII. 13. præparat. p. 684.

B ὅςις] Al. εἴτις, & deinde τȣ̀φ' ἡμέραν pro καθ' ἡμέραν.

C τȣ̀ς Θεȣ̀ς] S. Juſtini Codices, τὸν Θεὸν, & mox δοκεῖ πονηρὸς.

D τυγχάνῃ] Ita MSS. pro τυγχάνει, etiam infra, Sect. 286. Porro addendus ex Stobæo & aliis verſus: Τιμωρίαν ἔτισεν ὧν ἤρξεν κακῶν. Grotius ita reddidit in excerptis è Tragicis p. 414.

Mortalium nunc ſi quis admittens ſcelus
Latere poſſe credit ultores Deos,
Sperat profana, ſpeque captatur ſua;
Ubi cœperit vacare Divina ultio,
Supplicia pendet juſta factorum male.

Alia Grotii Metaphraſis in ejus Stobæo p. 110. & in Barneſii Euripide T. 2. p. 503.

E Λεβεδίων διαφερομένων] Sic Megarenſes cum Athenienſibus contendentes de Salamine, victi ſunt producto verſu ſub Homeri nomine, ut narrant Ariſtoteles lib. 1. Rhetoricor. c. 15. & alii laudati Menagio ad Laërtii I. 48. Lebedus celebris olim Ioniæ civitas, vaſtata denique a Lyſimacho qui incolas ejus & vicinæ Colophonis Epheſum traduxit, ut refert Pauſanias in Atticis p. 23. & in Achaicis p. 528.

hoc verſu Hipponactis vicit Grammaticus,

- - Mihi nec dixeris mu
De Lebedia carica ex Camandodo.

Reddensque eos qui ipſi dant operam affabiles, & in congreſſionibus benignos & non difficiles, ſtatim hac ratione vicinis quoque in multis caſuum circumſtantiis evadit conducibilis. 276. Licet autem ex ipſis effectis conſiderare quod dicitur. Soſtratus enim, ut ajunt, miſſus a Ptolomæo ad Antigonum propter aliquod regium negotium, cum inſolentius ille reſpondiſſet, obtinuit tamen quod voluit, inquiens:

Sicne jubes terræ motor, cui in vertice ſetæ
Cœruleæ, iſta Jovi crudelia verba referre?
Mutabis. flecti ſunt pectora gnara bonorum.

His enim auditis mutatus eſt Antigonus 277. Cum autem multa dicantur huiuſmodi ad oſtendendum quod ſit utiliſſima pars Grammaticæ quæ verſatur in poëtis & ſcriptoribus, iis quæ ſunt allata contenti, dicamus adverſus unumquodque eorum: Quod ergo vitæ ſint utiles quæ ex poëtis colliguntur ſententiæ, principiaque præbeant Philoſophiæ, eas vero exponat Grammatica, eſt plane grammaticum. 278. Nam primum quidem, ut cum eis congruamus, nihilque dicamus adverſus poëticam, illud quidem certe eſt perſpicuum, quod quæcunque vitæ utilia & neceſſaria inveniuntur apud poëtas, cujuſmodi ſunt ſententiæ & quæ pertinent ad exhortationes, ea ab eis aperte dicta ſunt, nec egent Grammatica: quomodo quæ in miris ſita ſunt hiſtoriis, aut efferuntur ænigmatice, ea ſunt inutilia. Quo fit ut cum utilitate quæ ex poëtis ſumitur, non concurrat uſus Grammaticæ, at

ὁ γραμματικὸς τὸ Ἱππωνάκτειον [F] παραθέμενος ἐνίκα,

μηδέ τ' ἄν μοι μῦ
Λαλεῖν Λεβεδίην ἰσχάδ' ἐκ Καμανδώδου.

ὁμιλητικοὺς τε παρεχομένη τοὺς προσέχοντας αὐτῇ, εὐθὺς καὶ ταύτῃ καὶ τοῖς πέλας κατὰ πολλὰς περιςάσεις ὀνησίφορος γίνεται. πάρεςι δὲ τὸ λεγόμενον σκοπεῖν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων. Σώςρατος [G] γὰρ, ὥς φασιν, ἀποςαλεὶς ὑπὸ Πτολεμαίου πρὸς τὸν Αντίγονον, βασιλικῆς τινος ἕνεκα χρείας, κἀκείνου εἰκαιότερον ἀποκρινομένου, ἐπέτυχεν εἰπὼν,

οὕτω δὴ κέλεαι [H] γαιήοχε κυανοχαῖτα,
τόνδε φέρω Διῒ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερόν τε,
ἤ τι μεταςρέψεις· ςρεπταὶ μέν τε φρένες ἐσθλῶν.

ταῦτα γὰρ ἀκούσας Αντίγονος μετεβάλλετο. πολλῶν δὴ τοιούτων λεγομένων εἰς τὸ χρησιμώτατον εἶναι τὸ τῆς γραμματικῆς μέρος, τὸ περὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς καταγινόμενον, [I] δείγματος χάριν τοῖς ἐκκειμένοις ἀρκεσθέντες, λέγωμεν πρὸς ἕκαςον αὐτῶν. τὸ τοίνυν βιωφελῆ εἶναι τὴν ποιητικὴν γνωμολογίαν, καὶ φιλοσοφίας ἀρχὴν, ταύτης δὲ ἀποδοτικὴν ὑπάρχειν τὴν γραμματικὴν, ὄντως γραμματικόν [K] ἐςι. πρῶτον μὲν γὰρ ἵνα συνδράμωμεν αὐτοῖς, μηδὲν ποιητικῆς κατειπόντες, [L] ἀλλ' οὖν γε ἐκεῖνο πρόδηλόν ἐςιν, ὅτι ὁπόσα μὲν βιωφελῆ καὶ ἀναγκαῖα εὑρίσκεται παρὰ ποιηταῖς, οἷά ἐςι τὰ γνωμικὰ καὶ παραινετικὰ, ταῦτα σαφῶς αὐτοῖς πέφραςαι, καὶ οὐ δεῖται γραμματικῆς· καθάπερ τὰ ἐν ξέναις ἱςορίαις [M] κείμενα, ἢ αἰνιγματωδῶς ἐκφερόμενα, ταῦτ' ἐςιν ἄχρηςα, ὥστε καὶ τῇ ἀπ' ἐκείνων ὠφελείᾳ μὴ συνεισέρχεσθαι αὐτῶν [N] τὸ χρειῶδες τῆς γραμμα-

N O T Æ.

F τὸ Ἱππωνάκτειον] Ita MSS. pro Ἱππωνάκτιον. De Hippocrare Epheſio poëta antiquiſſimo, qui circa Olympiadem LX. ſcriptis choliambis clarus fuit, dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ, cap. 15. In verbis Hipponactis Salmaſius pro λαλεῖν (quod eſt in editis, & MSS.) legit λαβεῖν atque hoc verbum ponit ante Λεβεδίην ut verſus choliambus conſtet. Ac de verſu quidem recte. Sed de præcedentibus verbis quid fiet? Itaque conſenſui Codicum inhærens ſervo illud λαλεῖν, & totum locum lego ſic:

- - *μηδὲ ἄν μοι μῦ*
Λαλεῖν Λεβεδίην ἰσχάδ' ἐκ Καμανδώδου.

Quod Hipponax dixit μῦ λαλεῖν, imitati Latini ſcriptores dixerunt *facere mu*. Ita Lucilius, Ennius, Plautus, Apulejus. Vide Antiquarium Jani Laurenbergii, & Hieronymum Columnam ad Ennii fragmenta p. 137. & 331. Pro Καμανδώδου, MS. Ciz. habet Καμανδώλου.

G Σώςρατος] Non dubito Soſtratum Cnidium Dexiphanis filium, conditorem Phari Alexandrinæ intelligi, de quo Iſ. Voſſius ad Melam lib. 2. c. 7. & Franciſcus Junius in Artificum Catalogo qui libris de pictura veterum ſubjicitur. Fuit certe hic Soſtratus gratioſus apud Ptolemæum Philadelphum, & à Strabone XVII. p. 791. *φίλος τῶν βασιλέων* appellatur. Meminit illius etiam Syncellus p. 271. ſeq. & Scholiaſtes Græcus Luciani T. 2. p. 22. Alius 1) Soſtratus poëta qui Xerxis Regia facta deſcripſit teſte Scholiaſte Juvenalis X. 178. 2) Soſtratus Grammaticus Nyſæus Ariſtodemi F. Augusti Imp. ætate, laudatus à Strabone XIV. p. 650. 3) Soſtratus Phanagorites, Stephano memoratus in Μυκάλη, cujus eſſe puto ſcripta Hiſtorica de quibus Voſſius lib. 2. p. 183. de Hiſtoricis Græcis. 4) Soſtratus Medicus qui de animalibus ſcripſit teſte Athenæo, Scholiaſte Nicandri. Alius 5) Soſtratus ſtatuarius, diſcipulus Pythagoræ Rhegini, Polybio, Plinio & Pauſaniæ laudatus: 6) Soſtratus Bœotius Luciani æqualis, qui ejus meminit in Demonacte & alibi. 7) Soſtratus Laodamantis F. Ægineta, Herodot. IV. 152. 8) Soſtratus Sacerdos. Tacit. II. 24. Hiſtor. 9) Soſtratus Sicyonius luctator robuſtiſſimus cognomine ἀκροχερσίτης, de quo Suidas è Pauſaniæ Eliacis poſterioribus p. 350. 10) Soſtratus quem ſolo lacte victitaſſe ſcribit Plutarchus IV. 1. Sympoſiacon. 11) Soſtratus Prienenſis, Antiochi Regis ὀρχηςὴς, infra, Sect. 292.

H οὕτω δὴ κέλεαι] Verba Iridis ad Neptunum Iliad. ό. 201.

I καταγινόμενον] Ita MSS. pro καταγιγνόμενον.

K ὄντως γραμματικόν] Hoc eſt ineptum, Grammaticæ arrogantiæ ac παχύτητος ſupra Sect. 70. & 144.

L μηδὲν ποιητικῆς κατειπόντες] Quod tamen facit infra Sect. 197. ſeq.

M ἐν ξέναις ἱςορίαις] In miris & paradoxis narrationibus verſantia. Sic apud Cebetem *γραφή τις ξένη καὶ μύθους ἔχουσα ἰδίους*, quod recte Salmaſius *pictura nova ac mira*, (non *peregrina*, ut alii,) præf. ad Arabicam paraphraſin.

N ταῦτ' ἐςιν ἄχρηςα, ὥςε καὶ τῇ ἀπ' ἐκείνων ὠφελείᾳ μὴ συνεισέρχεσθαι αὐτῶν] Ita MSS. pro *ταῦτά ἐςι ἄχρηςα, ὥςε καὶ αὐτῇ ἀπ' ἐκείνων ὠφελείᾳ μὴ συνεισέρχεται αὐτῶν κ. τ. λ.*

τικῆς.

τικῆς, καὶ τῇ τούτων ματαιότητι συμπεριφέρεσθαι. εἶτα φάσις μόνον ἐστὶν ἡ γνώμη, καθάπερ τὸ τοιοῦτο,

σοφὸν γὰρ ἓν [O] βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ, σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλεῖστον κακόν.

φάσει δὲ οὐ πείθεται ὁ νοῦς, περὶ τοῦ καλῶς εἰρῆσθαι ἢ μὴ εἰρῆσθαι, ἀλλὰ ἀποδείξεων δεῖται. αἱ δὲ ἀποδείξεις τῶν καθηκόντως λεγομένων, ἢ μή, οὐ γραμματικῆς εἰσιν, ἀλλὰ φιλοσοφίας· τοίνυν καὶ ταύτῃ περισσὴν καὶ ματαίαν συμβέβηκεν εἶναι τὴν γραμματικήν. καὶ μὴν εἴπερ διὰ τὸ πολλὰ καλῶς εἰρῆσθαι τοῖς ποιηταῖς καὶ βιωφελῶς, χρησίμη ἐστὶν ἡ προφῆτις γραμματικὴ αὐτῶν, [P] ἐπεὶ πολλαπλασίονα τούτων διαστρόφως καὶ ἐπὶ λύμῃ τοῦ βίου παρ' αὐτοῖς ἐξενήνεκται, ἄχρηστος γενήσεται. καθὰ γάρ ἐστί τις ὁ εἰπών,

μὴ Πλοῦτον εἴπῃς, [Q] οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
ὃν καὶ ὁ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

οὕτως ἐστὶ καὶ ὁ τοὐναντίον ἀποφαινόμενος, [R]

ὦ χρυσὲ [S] δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.
ὡς οὔτε μήτηρ ἡδονὰς τοίας ἔχει,
οὐ παῖδες, ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ,
οἵας σύ, χ' οἱ σὲ [T] δώμασι κεκτημένοι.

καὶ πάλιν,

εὖ πράσσε· [U] τὰ φίλων δ' οὐδὲν, ἥν τις δυστυχῇ.

καὶ·

κάλλιστα μουσῶν [X] φθέγγεται πλουτῶν ἀνήρ.

ἀναποδείκτως μὲν οὖν λεγομένων τῶν οὕτως ἐναντίων, ἐπιρρεπέστερον ἔχουσιν ἄνθρωποι πρὸς τὴν τοῦ χείρονος ἐκλογήν. καὶ διὰ τοῦτο βλαπτικὴ ἀναφαίνεται ἡ ποιητική. διακρινομένων δὲ αὐτῶν, καὶ τῶν μὲν ἀθετουμένων, τῶν δὲ προκρινομένων, χρειώδης γίνεται οὐχ ἡ γραμματική, ἀλλ' ἡ διακρίνειν δυναμένη φιλοσοφία. ποιητικοῖς τε μαρτυρίοις χρῶνται οὐχ οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες· [Y] (τούτων γὰρ ὁ λόγος αὐτάρκης ἐστὶ πρὸς πειθώ) ἀλλ' οἱ τὸν πολὺν καὶ ἀγοραῖον φενακίζοντες ὄχλον. οὐ

ſimul verſetur cum eorum vanitate. 279. Deinde ſententia nihil eſt niſi affirmatio, ſicut hoc eſt,

Nam vincit unum prudens conſilium manus
Multas. malum in turba inſcia vel maximum
eſt.

Affirmationi autem mens non aſſentitur, rectene dictum ſit an non: ſed opus eſt demonſtrationibus. Demonſtrationes autem eorum quæ ut decet dicta ſunt aut non, non ſunt Grammaticæ, ſed Philoſophiæ. Efficitur ergo hac etiam ratione ut ſupervacanea & inanis ſit Grammatica. His accedit, quod ſi propterea quod a poëtis multa recte dicta ſint & ad uſum vitæ conducibiliter, ſit utilis interpres eorum Grammatica: viciſſim quoniam longe plurima perverſe ab eis ſunt prolata & ad vitæ noxam ac perniciem: evadet inutilis. Quo modo enim eſt aliquis qui dixit,

Ne nomines Plutum, nequaquam ego Deum
Honoro, peſſimus quem vir poſſederit:

ita eſt etiam qui enunciat contrarium.

Aurum o bonum mortalibus pulcherrimum,
Non eſt voluptas tanta, mater hominibus,
Nec filii chari, nec benevolus pater,
Es quanta tu, quique domi te poſſident.

Et rurſus,

Fac dives ut ſis, miſer amicos non habet

Et:

Vir dives ipſis dulcius Muſis ſonat.

280. Cum ergo quæ ſunt ſic contraria, dicantur abſque demonſtratione, homines ſunt propenſiores ad eligendum id quod eſt deterius. & ideo noxia cernitur eſſe poëticà. Si ea autem diſcernantur, & alia quidem rejiciantur, alia præferantur, fit utilis, non Grammatica, ſed quæ diſcernere poteſt Philoſophia. Et poëticis utuntur teſtimoniis non qui germane & ſincere philoſophantur (eorum enim ad perſuadendum ſufficit oratio) ſed qui vulgo fucum faciunt. 281. Non eſt

NOTÆ.

O σοφὸν γὰρ ἓν] Dictum Euripidis in quo vocabulum *νικᾷ* male claudebat verſum priorem, quo poſterior debet incipere, ut utrinque conſtet ſenarius. Sententia gemina illi Salomoneo: *ἀγαθὴ σοφία ὑπὲρ δύναμιν*, Eccleſiaſtæ IX. 16. & *ἡ σοφία βοηθήσει τῷ σοφῷ ὑπὲρ δέκα ἐξουσιάζοντας τοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει* VII. 19. *Pectora ſunt potiora manu.*

P ἡ προφῆτις γραμματικὴ αὐτῶν] Grammatica profeſſa interpretem ſe eſſe Poëtarum. Vide quæ ſupra Sect. 53. ad verba *ὁ προφήτης τῶν Πύῤῥωνος λόγων.*

Q μὴ Πλοῦτον εἴπῃς] Euripidis dictum, quod fuit ſupra, Sect. 271.

R οὕτως ἐστὶ καὶ ὁ τοὐναντίον ἀποφαινόμενος; MS. Ciz. *οὔτ' ἐστὶ καὶ οὐ ὁ. τ. ε.*

S ὦ χρυσὲ] Ejusdem Euripidis in Bellerophonte, Memoratum Stobæo Serm. 91. Athenæo lib. 4. p. 159. Athenagoræ in Apologia p. 117. edit. Oxon. & noſtro infra, adverſus Ethicos Sect. 122. Seneca in hunc modum vertit latine Epiſt. 115,

Pecunia ingens generis humani bonum
Cui non voluptas matris aut blandæ poteſt
Par eſſe prolis, non ſacer meritis parens.

Pro *δεξίωμα* alii Codices legunt *ἀξίωμα.*

T χ' οἱ σὲ] Ita Athenæi codices pro *καὶ οἱ σὲ*, atque Euripides Barneſii T. 2. p. 462.

U εὖ πράσσε] Euripidis Phœniſſis v. 406. cui geminum illud: *ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἐκποδὼν φίλοι.*

X κάλλιστα μουσῶν] Plura in eandem ſententiam dicta congeſſi ad hæc Siracidæ XIII. 28. *πλούσιος ἐλάλησεν, καὶ πάντες ἐσίγησαν.*

Y οὐχ οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες] Non ſolent afferre genuini Philoſophi teſtimonia Poëtarum probationis loco, ipſi ſolidis argumentis deſtituti, licet exornandi cauſa dictis Poëtarum interdum utantur. Videtur autem Sextus pungere Chryſippum qui volumina ſua teſtimoniis nimium refereiebat, eique Epicurum opponere cujus erant *ἀπαράθετα* ſcripta, hoc eſt nullis aliorum interſtincta ſententiis. Laërt. VII. 181.

quoque difficile oſtendere poëtas inter ſe pugnare, & quodcunque velint canere, quando etiam qui præcipue philoſophantur, multa dicunt quæ inter ſe pugnant. Ex Grammaticæ autem accuſatoribus, Pyrrho quidem integram Homeri evoluit poëſim, non omnino propter prius dictam cauſam: ſed forſan quidem gratia delectationis, & perinde ac ſi audiret Comœdos: fortaſſe etiam ut poëticos obſervaret tropos & characteres. 282. Dicitur enim & ipſe poëma ſcripſiſſe ac Regem Alexandrum, & decies mille aureorum munere fuiſſe honoratus. Eſt autem ſatis probabile alias quoque eſſe cauſas, quas recenſuimus in Pyrrhoneis. 283. Epicurus autem non ſumpſit ab Homero finem & terminum magnitudinis voluptatum. Multum enim differt dicere ceſſaſſe aliquos bibere & comedere, & ſuum ſatiaſſe appetitum, hoc enim eſt,

Sed poſtquam potusque cibique exempta lido eſt,

& dicere eſſe terminum magnitudinum in voluptatibus, ablationem doloris. Hoc enim non fit ſemper carnibus & vino, ſed etiam cibis tenuiſſimis. 284. Præterea poëta quidem hoc enuunciavit tantum de iis quæ in cibum & potum apponuntur, Epicurus autem de omnibus quibus fruimur, in quibus eſt etiam coitus venereus, de quo ſciunt omnes quænam fuerit Homeri ſententia. Et quod mors quidem nihil ſit, dictum quidem fortaſſe eſt ab Sophrone, ſed demonſtratum fuit ab Epicuro, & eſt mirabile, non quod dixerit, ſed quod demonſtraverit. 285. Deinde non ideo dixit Epicurus mortem ad nos nihil

γὰρ δυσχερὲς ποιητὰς μαχομένους καὶ εἰς ὅ,τι ἂν θέλωσιν, ᾄδοντας δεῖξαι. ὅτε καὶ οἱ προηγουμένως φιλοσοφοῦντες, πολλὰ μαχομένως λέγουσι. τῶν δὲ γραμματικῆς κατηγόρων, ὁ μὲν Πύῤῥων παρ᾽ ἕκαστα τὴν Ὁμηρικὴν διετύλισσε ποίησιν· οὐ πάντως διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, [Z] ἀλλὰ τάχα μὲν ψυχαγωγίας χάριν, καὶ ὡς εἰ κωμῳδῶν ἠκροᾶτο, τάχα δὲ καὶ τοὺς ποιητικοὺς παρατηρῶν τρόπους καὶ χαρακτῆρας. λέγεται γὰρ αὐτὸν [A] καὶ ποίησιν εἰς τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον γράψαντα μυρίοις χρυσοῖς [B] τετιμῆσθαι. οὐκ ἀπέοικε δὲ καὶ ἄλλας αἰτίας ὑπάρχειν περὶ ὧν ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις [C] διεξήλθομεν. ὁ δὲ Ἐπίκουρος οὐκ ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν εἴληφε τὸν ὅρον τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν. μακρῷ γὰρ διαφέρει τὸ λέγειν, ὅτι ἐπαύσαντό τινες πίνοντες καὶ ἐσθίοντες, καὶ τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πληροῦντες· τοῦτο γάρ ἐστι τό, [D]

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο,

τοῦ φάναι ὅρον εἶναι [E] τῶν περὶ τὰς ἡδονὰς μεγεθῶν, τὴν τοῦ ἀλγοῦντος [F] ὑπεξαίρεσιν. τοῦτο γὰρ οὐ πάντως κρέασι καὶ οἴνῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς λιτοτάτοις πέφυκε γίνεσθαι. ἄλλως τε, ὁ μὲν ποιητής, ἐπὶ προσφερομένων [G] μόνων ἐποιήσατο τὴν ἀπόφασιν, Ἐπίκουρος δὲ ἐπὶ πάντων τῶν ἀπολαυστῶν, ἐν οἷς ἐστι καὶ ἡ ἀφροδίσιος μίξις· περὶ ἧς πάντες ἴσασιν οἵαν ἔσχε γνώμην Ὅμηρος. [H] τό, τε τὸν θάνατον μὲν μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, εἴρηται μὲν ἴσως τῷ Σώφρονι, [I] ἀποδέδεικται δὲ Ἐπικούρῳ, καί ἐστιν οὐ τὸ εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀποδεῖξαι, θαυμαστόν. εἶτα, οὐδὲ κατὰ τοῦτο ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος τὸν θάνατον

NOTÆ.

Z διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν] Supra Sect. 272.

A λέγεται γὰρ αὐτόν] Ex aliorum relatione affirmat Sextus Poëma ejusmodi in Alexandrum Magnum eſſe compoſitum à Pyrrhone, pridem ut videtur cum hæc noſter ſcriberet deperditum, neque illud viſum ei aut lectum ex hoc loco colligas, atque alii nihil Pyrrhonem ſcripſiſſe affirmant, quanquam Laërtii illud IX. 102. *αὐτὸς μὲν γὰρ Πύῤῥων οὐδὲν ἀπέλιπεν*, intelligi poſſit de ſcriptis Philoſophicis, quo ſenſu accipere etiam liceat illud Ariſtoclis apud Euſebium XIV. præparat. p. 758. *ἀλλ᾽ αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐν γραφῇ καταλέλοιπεν*, & p. 763. *χρηστὸν μὲν οὐδὲν οὔτε εὗρεν οὔτε ἔγραψε*. Laërt. procem. Sect. 16. &c.

B μυρίοις χρυσοῖς] Menagius ad Laërtii IX. 102. *mille aureos*, memoriæ lapſu pro decem millibus aureorum. Valuit autem aureus decem argenteos numos didrachmos, ſive argenti drachmas viginti, hoc eſt noſtro computandi more duos thaleros ſive Joachimicos cum dimidio. Confer Jo. Fridericum Gronovium lib. 2. de pecunia veteri c. 8.

C ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις] Fruſtra hæc in libris Pyrrhonianarum hypotypoſeon requiras, itaque aliud opus deperditum Sexti intelligendum, *Πυῤῥωνείων ζητημάτων* vel *ὑπομνημάτων*. Hervetus verterat *in quæſtionibus Pyrrhoneis*. Sed quia in Græco nullum video vocabuli *ζητημάτων* veſtigium, etiam latinum *quæſtionum* expunxi.

D τοῦτο γάρ ἐστι τό] Non aſſentior elegantiſſimo Menagio qui ad Laërtii X. 139. apud Sextum legit: *ταυτὸ γάρ ἐστι τὸ*, atque hunc locum ita interpretatur: *Nam*, ſed poſtquam potusque cibique exemta cupido eſt, *idem eſt ac ſi diceret, terminum magnitudinum in voluptatibus, eſſe ablationem doloris.* Sed hoc ipſum eſt quod Sextus negat in Homeri verſu contineri, qui nihil aliud ſignificat quam *ὅτι ἐπαύσαντό τινες πίνοντες καὶ ἐσθίοντες, καὶ τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πληροῦντες.* Itaque verba *μακρῷ γὰρ διαφέρει τὸ λέγειν* referenda ſunt ad illa *τοῦ φάναι ὅρον εἶναι* &c. ita ut in latina verſione ſenſum verborum Sexti expreſſi. Idem Homeri verſus fuit ſupra Sect. 273.

E ὅρον εἶναι] Hæc eſt ipſa Philoſophi ſententia, in verbis illis Homeri neutiquam obvia. Verba Epicuri apud Laërtium X. 139. & Gellium II. 9. *ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν, ἡ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις.* Cicero 1. de finibus c. 11. *Omnis privatione doloris putat Epicurus terminari ſummam voluptatem.* Seneca Epiſt. 66. *Apud Epicurum duo bona ſunt, ex quibus illud ſummum beatumque componitur, ut corpus ſine dolore ſit, animus ſine perturbatione.* Plura vide, ſi placet, apud Gaſſendum.

F τοῦ ἀλγοῦντος] Poſuit hoc Epicurus pro *ἀλγεινῷ* quod malebat Plutarchus apud Gellium & Muretus IX. 16. Var. lect.

G ἐπὶ προσφερομένων] De iis quæ ad edendum ac bibendum apponuntur. Laërtius II. 48. *ποῦ πιπράσκοιτο τῶν προσφερομένων ἕκαστον*, ad quem locum videndus Menagius.

H Ὅμηρος] Nihil hac in parte ſtatuit Homerus peculiare quo Epicuri præiviſſe videri poſſet ſententiæ, ſed cum vulgo ſenſit: at Epicurus etiam in Veneris uſu ſolam *ὑπεξαίρεσιν τοῦ ἀλγοῦντος* pro voluptate habuit, cum alioqui ſtatueret *συνουσίαν ὠνῆσαι μὲν οὐδένα, ἀγαπητὸν δὲ, εἰ μὴ ἔβλαψεν.* genus hoc voluptatum *prodeſſe nunquam, eſſeque optabile, ſi non obſit.*

I τῷ Σώφρονι] Potuit ejuſmodi aliquid dictum eſſe etiam à Sophrone Syracuſio, cujus mimis delectatus fuit Plato: Attamen ſupra Sect 273. non ex Sophronis, ſed ex Epicharmi itidem Syracuſii Poëtæ dicto id mutuatus eſſe Epicurus objiciebatur. Itaque & *Epicharmi* nomen etiam in verſione ſua, (neſcio an ex veteri Codice) Hervetus poſuit.

μηδὲν

μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, καθὸ ἀδιάφορόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἢ μή· πολλῷ γὰρ αἱρετώτερον τὸ ζῆν, διὰ τὸ αἰσθανομένων εἶναι τὸ ἀγαθόν· ἀλλ' ἐν ἀναισθησίᾳ οὔτε κακόν τι εἶναι οὔτε ἀγαθόν. τὸ μὲν γὰρ ἀναισθητεῖν τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων, οὐχ ὁ ποιητὴς μόνος οἶδεν, ἀλλὰ καὶ ὁ σύμπας βίος. μήτηρ γοῦν πολλάκις υἱὸν θρηνοῦσα φησὶ, ἀλλὰ σὺ μὲν τούτων οὐκ ἐπαισθάνῃ, ἐγὼ δὲ ταλαιπωρῶ. καὶ ἐνατενίζουσα ἐπιφθέγγεται, τίς δέ ἐστιν ἔτι σοι τούτων ὄνησις; οὐ μὴν, ἀλλ' ἐὰν ἐξετάζῃ τις, τὴν ἐναντίαν ἔχοντα δόξαν εὑρήσει τὸν ποιητήν. αἱ μὲν γὰρ ψυχαὶ κοινῶς διψῶσιν αἵματος,

ἀλλ' ἀποχάζεο [L] βόθρου, ἄπισχε δὲ φάσγανον ὀξὺ,
αἵματος ὄφρα πίω, καί τοι νημερτέα εἴπω.

ὁ δὲ Τιτυὸς, [M] ὑπὸ γυπῶν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἡπατοφαγεῖται. ὁ δὲ Τάνταλος [N] ἕστηκεν ἐν λίμνῃ

- - ἡ δὲ προσέκλυζε γενείῳ.
στεῦτο δὲ διψάων· πιέειν δ' οὐκ εἶχεν ἑλέσθαι.

καὶ μὴν ὅσον ἐπὶ τῷ ὑπ' Εὐριπίδου [O] λεχθέντι περὶ θεῶν, τὴν αὐτὴν καὶ οἱ ἰδιῶται δόξαν ἔχουσιν. ἴσον γάρ ἐστι τῷ,

ὅστις δὲ θνητῶν οἴεται τοὐφήμερον
κακόν τι πράσσων, τοὺς θεοὺς λεληθέναι
δοκεῖ τις ἀνὴρ, [P] καὶ δοκῶν ἁλίσκεται,
ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ [Q] δίκη.

καὶ τὸ οὕτω παρὰ τοῖς πολλοῖς [R] λεγόμενον,

ὀψὲ θεῶν ἀλέουσι μύλοι, ἀλέουσι δὲ λεπτά.

μόνῳ δὲ διενήνοχε τῷ μέτρῳ. ἂν δὲ καὶ ἐξετάσῃ τις, [S] πολλῷ χείρονα τῆς τῶν ἰδιωτῶν ὑπολήψεως εὑρήσει τὰ τῶν ποιητῶν. καὶ ὁ μὲν σκηνικὸς ἀναγορευθεὶς φιλόσοφος, [T] ἔτι μετριώτερος φαίνεται, λέγων μὴ εἰδέναι ᾧ προσεύχεται.

ὦ γῆς ὄχημα [U] καὶ ἐπὶ γῆς ἔχων ἕδραν,
ὅστις ποτ' εἶ σὺ, δυσόπαστος [X] εἰσιδεῖν

eſſe, quod nihil referat vivasne an non. Vivere enim eſt longe magis optandum, propterea quod bonum ſit eorum qui ſentiunt: in ſenſus autem defectu nec bonum ſit nec malum. Nam quod non ſentiant corpora mortua, non ſolus novit poëta, ſed etiam communis hominum vita. Mater enim ſæpe deflens filium dicit: Sed tu quidem hæc non ſentis, ego vero miſere affligor. Et fixis eum aſpiciens oculis alloquitur: Quid autem te hæc juvant amplius? 286. Quinetiam ſi quis examinet, inveniet poëtam in contraria eſſe ſententia. Nam (ſecundum illum) animæ communiter ſitiunt ſanguinem.

Abſcede a foſſa, vagina enſemque reconde,
Sanguinem ego ut potem facilis, tibi veraque dicam.

Titii jecur exedebatur propter cupiditatem. Tantalus ſtetit in lacu,

- - Barbam vero alluit ipſe:
Irruit is ſitiens, nequit aſt apprendere potum.

287. Porro autem quod attinet ad id quod ab Euripide dictum eſt de Diis, etiam rudes & imperiti homines ſunt in eadem ſententia. Ei enim quod ab ipſo dictum eſt,

Mortalium quicunque quotidie malum
Agens, fore ut lateat Deos exiſtimat,
Is improbe ſentire deprehenditur,
Quando otium fuerit Dei juſtitiæ.

par eſt quod vulgo dicitur,

Eſt mola tarda Dei, verum molit illa minutim.

metro autem ſolum differt. 288. Si quis autem diligentius examinaverit, inveniet quæ ſcribuntur a poëtis, eſſe longe deteriora quam quæ vulgus opinatur. Et qui Scenicus quidem eſt appellatus Philoſophus, videtur adhuc moderatior, qui dicit ſe neſcire quem precetur dicens,

O cui vehiculum terra, qui terræ inſides
Quicunque tandem es, Juppiter, noſci arduus

NOTÆ.

K ἀποδέδεικται δὲ Ἐπικούρῳ] Demonſtratio Epicuri, qua mortem nihil ad nos attinere concludit, exſtat apud Stobæum Serm. περὶ θανάτου, & Laërtium IX. 139. ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. τὸ γὰρ διαλυθὲν, ἀναισθητεῖ. τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. De hoc dicto Epicuri mentio etiam lib. 1. Pyrrh. Sect. 229. Alludit & Cicero 1. Tuſc. non uno in loco.

L ἀλλ' ἀποχάζεο] Verba animæ Tireſiæ ad Ulyſſem Odyſſ. λ. 94. è quibus Sextus colligit Homerum non cum Epicuro ſenſiſſe, mortuisque ſenſum eripuiſſe, ſiquidem manibus tribuit ſitim ſanguinis ex hoſtiis mactatis effuſi, quemadmodum dæmonas nidore ſacrificiorum duci paſcique, veteres opinabantur. Pro ἀπέσχε ſcripſi ἄπισχε è MSS. Ciz. Vratislav. & ex Homeri Codicibus.

M ὁ δὲ Τιτυὸς] Odyſſ. λ. 575.

N Τάνταλος] Odyſſ. λ. 582. ubi προσέπλαζε legitur pro προσέκλυζε. Atque προσέπλαζε eſt etiam apud Scholiaſten Pindari ad Olympionic. I. 97. qui verſus hos ab Ariſtarcho velut ſpurios, notatos obelo refert.

O τῷ ὑπ' Εὐριπίδου] Supra Sect. 274.

P δοκεῖ τις ἀνὴρ] Loco jam laudato ſcribitur δοκεῖ πονηρός.

Q τυγχάνῃ] Ita MSS. pro τυγχάνει.

R παρὰ τοῖς πολλοῖς] Proverbium quod tangit Plutarchus de tarda Numinis vindicta p. 549. Idem occurrit in Sibyllinis VIII. 14. ὀψὲ θεοῦ μύλοι ἀλέουσι τὸ λεπτὸν ἄλευρον.

S ἐξετάσῃ τις] MS. Vratislav. ἐξετάσει.

T Σκηνικὸς-φιλόσοφος] Ita Euripides dictus eſt Anaxagoræ philoſophi diſcipulus, cujus dramatibus conſtat delectatum Socratem, & cujus ſingulos verſus, totidem teſtimonia eſſe Cicero pronunciavit XVI. 8. Epiſt. ad diverſos. Clemens Alex. V. Strom. p. 581. πάνυ θαυμαστῶς ὁ ἐπὶ τῆς σκηνῆς φιλόσοφος Εὐριπίδης Origenes IV. contra Celſum p. 214. ἀλλὰ καὶ ὁ κατά τινας σκηνικὸς φιλόσοφος καὶ φυσιολογίας τῆς Ἀναξαγόρου γενόμενος ἀκροατής. Omitto Athenæi & aliorum loca eodem elogio Euripidem mactantium.

U ὦ γῆς ὄχημα] Locus ex Euripidis Troadibus v. 884. ſeq. Latina verſio quam adſcripſi, Grotii eſt p. 300. excerpt. è Tragicis.

X δυσόπαστος] Ita pro δυσόπαστος recte legunt MSS. hoc loco, atque editi etiam infra lib. 1. adverſus Logicos Sect. 128. Eodem vocabulo utitur Euripides in ſupplicibus v. 138.

Φοίβου μ' ὑπῆλθε δυσόπαστ' αἰνίγματα.

Profecto: rerum ſive tu neceſſitas
Seu mens es hominum, te precor - -

289. Homerus autem & Heſiodus, ut notat Xenophanes Colophonius,

Plurima ſcripſerunt capitalia facta Deorum
Furta & adulteria & fraudes ſibi mutuo inuſtas.

Nam Saturnus quidem, cujus tempore vitam dicunt fuiſſe beatam, patri virilia execuit, & filios devoravit. Et Jupiter ejus filius eum principatu privatum

Deorſum ſub terras ingentiaque æquora miſit,

Hunc procul, eſt ubi tetrum ſub tellure barathrum.

290. Jovi autem cognati pararunt inſidias, quo factum eſt ut Thetis ei opem ferret,

Quando illum reliqui Dii convincire volebant,
Juno Neptunusque ſimul, Pallasque Minerva.

Erat enim crudeliſſimus. Et ſorore quidem eademque uxore inſtar ſacrilegi ſuſpenſa, eo non contentus, id quoque ei exprobrat, dicens,

Jamne fugit, quando ex alto ſuſpenſa trabebas
Incudes pedibus pendentes, vincula palmis
Aurea, & hærebas ſublimis in æthere & altis
Nimbis: & magnum fugere Dii per Olympum.

291. Vulcanum autem iratus e cœlo dejecit. Is vero

Decidit in Lemnum: & pauxillum animæ retinebat.

Fratrem autem negligit,

Qui tenet ædes
Horrendas, tetras, Dii quas odere perennes.

Præter ſævitiam autem & duritiem ei etiam aderat incontinentia, qui cum vidiſſet Junonem in Ida ornatam, non ſe continuit donec veniſſet ad ei deſignatos thalamos: ſed humi ſe in monte abjiciens volutatur cum uxore:

Ζεὺς, εἴ τ' ἀνάγκη φύσεως [Y] εἴ τε νοῦς βροτῶν,
προσευξάμην σέ.

Ὅμηρος δὲ καὶ Ἡσίοδος κατὰ τὸν Κολοφώνιον Ξενοφάνη, [Z]

ὡς πλεῖστ' ἐφθέγξαντο θεῶν ἀθεμίστια ἔργα,
κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Κρόνος [A] μὲν γὰρ ἐφ' οὗ τὸν εὐδαίμονα βίον [B] γεγονέναι λέγουσι, τὸν πατέρα ἠνδροτόμησε, καὶ τὰ τέκνα κατέπιε. Ζεύς τε ὁ τούτου παῖς, ἀφελόμενος αὐτὸν τῆς ἡγεμονίας,

γαίης νέρθε [C] καθεῖσε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης,
τῆλε μάλ' ἧχι [D] βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.

τῷ δὲ Διῒ ἐπιβουλεύουσιν οἱ συγγενεῖς· [E] παρὸ καὶ ὑπὸ Θέτιδος βοηθεῖται,

ὁππότε μιν [F] ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι,
Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδῶν, καὶ μὲν Παλλὰς Ἀθήνη.

ὠμότατος γάρ ἐστι. καὶ τὴν μὲν ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα ἱεροσύλου τρόπον κρεμάσας, οὐκ ἀρκεῖται, ἀλλὰ καὶ ὀνειδίζων, λέγων

ἦ οὐ μέμνῃ [G] ὅτ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύω, περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον, ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον.

τὸν δὲ Ἥφαιστον ὀργισθεὶς ῥίπτει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ

κάππεσεν [H] ἐν Λήμνῳ· ὀλίγος δ' ἔτι θυμὸς ἐνῆεν.

τὸν δὲ ἀδελφὸν [I] ὑπερορᾷ — οἰκί' ἔχοντα
σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.

πρόσεστι δὲ αὐτῷ πρὸς τῇ ἀποτομίᾳ [K] καὶ ἀκρασία· ὃς θεασάμενος τὴν Ἥραν, ἐπὶ τῆς Ἴδης κεκοσμημένην, οὐ καρτερεῖ μέχρι τῶν ἀποδεδειγμένων αὐτοῖς θαλάμων ἐλθεῖν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὄρους χαμαὶ ῥίψας ἑαυτὸν συγκυλίνδεται τῇ γυναικί,

NOTÆ.

Y Ζεὺς εἴτ' ἀνάγκη φύσεως] Ita legendum cum Salmaſio, Grotioque ob verſus rationem. In editis *Ζεὺς* ad ſuperiorem verſiculum male rejicitur, ſcribiturque *εἴτε ἀνάγκη φύσεως*.

Z Ξενοφάνη] Confer lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 193. Mox pro verbis *ὡς πλεῖστα ἐφθέγξατο* ſcripſi *ὡς πλεῖστ' ἐφθέγξαντο* & ſuſtuli parentheſin, ut verſus Xenophanis conſtaret.

A Κρόνος] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 210.

B ἐφ' οὗ τὸν εὐδαίμονα βίον] Trita fabula de ſæculo aureo Saturni, quam poſt Heſiodum 1. *ἔργων*, v. 110. ſeq. tangunt Aratus v. 108. ſeq. Dicæarchus apud Porphyrium 4. *περὶ ἀποχῆς* p. 344. & Varronem 2. de re ruſtica: Virgilius 1. Georgic. 125. aliique innumeri quos laudat doctiſſimus Broukhuſius ad Tibulli lib. 1. elegiam 3. p. 63. Nam ut Severus in Ætna v. 9.

Aurea ſecuri quis neſcit ſæcula Regis?

C γαίης νέρθε] Iliad. ξ. 204.

D τῆλε μάλ' ἧχι] Iliad. θ. 14.

E οἱ συγγενεῖς] Juno Minerva & Neptunus. 3. Pyrrhon. Sect. 210.

F ὁππότε μιν] Iliad. α. 399. Euripides Hercule furente v. 1317. *οὐ δεσμοῖσι διὰ τυραννίδας πατέρας ἐκηλίδωσαν*; & 1341. *ἐγὼ δὲ τοὺς θεοὺς οὔτε λέκτρ' ἃ μὴ θέμις στέργειν νομίζω δεσμά τ' ἐξάπτειν χεροῖν· οὔτ' ἠξίωσα πώποτ', οὔτε πείσομαι.*

G ἦ οὐ μέμνῃ] Iliad. ο. 18. Pro *ὅτ' ἐκρέμω* in Codicibus pleriſque Homeri, & in MS. Vratiſlav. & Ciz. legitur *ὅτε τ' ἐκρέμω*, quod ut verſus conſtet per ſynizeſin in unam ſyllabam contrahendum. Per Junonem ſuſpenſam, qui allegorias in Poëtis venantur, aërem veluti ſuſpenſum ab æthere intelligunt. Vide Heraclidis (ſive Heracliti Grammatici potius) allegorias Homericas p. 463.

H κάππεσεν] Iliad. α. 593.

I τὸν δὲ ἀδελφόν] Plutonem, Iliad. υ. 65.

K ἀποτομίᾳ] Ita recte MSS. pro *ἀποτομιᾷ*.

τοῖσι

τοῖσι δ' ὑπὸ [L] χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην,
λωτόν θ' ἑρσήεντα ἰδὲ [M] κρόκον, ἠδ' ὑάκινθον.

ποικίλης οὖν πεφωραμένης τῆς ποιήσεως, ἀνωφελὴς ἡ γραμματικὴ, μὴ δυναμένη ἀποδεῖξαι τίσι πιστευτέον ἐστὶν ὡς ἀληθέσι, καὶ τίσιν ἀπιστητέον ὡς μυθικοῖς ψεύσμασιν. ἀλλὰ πόλει [N] φασὶ χρησίμην εἶναι τὴν γραμματικὴν, ἐπεὶ καὶ Λεβεδίοις [O] νίκης αἴτιον ἐγένετο ἐκ ποιητικῆς μαρτύριον. ἕνεκα δὲ τούτου καὶ τὴν ὀρχηστικὴν ἀναγκαίαν λέγωμεν εἶναι, ἐπεὶ Σώστρατος ὁ Ἀντιόχου ὀρχηστὴς λαβόντος ὑποχείριον τὴν Πριήνην τοῦ βασιλέως, πατρίδα οὖσαν αὐτοῦ, καὶ παρὰ τὸ συμπόσιον τὴν ἐλευθερίαν ἀναγκαζόμενος ὀρχεῖσθαι, οὐ καλὸν, ἔφη, τῆς πατρίδος αὐτοῦ δουλευούσης, αὐτὸν ἐλευθερίαν [P] ὀρχεῖσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἐλευθερωθῆναι τὴν πόλιν. εἶτα, ἄλλο μέν ἐστι τὸ πόλει χρήσιμον, ἄλλο δὲ, τὸ ἡμῖν αὐτοῖς. σκυτοτομικὴ γοῦν καὶ χαλκευτικὴ, πόλει μέν ἐστιν ἀναγκαῖον, ἡμῖν δὲ χαλκεῦσι γενέσθαι καὶ σκυτοτόμοις πρὸς εὐδαιμονίαν οὐκ ἀναγκαῖον. διόπερ καὶ ἡ γραμματικὴ οὐκ, ἐπεὶ πόλει χρησίμη καθέστηκεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡμῖν ἐστιν ἡ τοιαύτη. ἡ μὲν γὰρ ὁμιλητικὴ, οὐκ ἀπὸ γραμματικῆς περιγίνεσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ἀπὸ κοινῆς τινος ἐντρεχείας. εἰ μήτι [Q] καὶ Δημάδης ὁ ῥήτωρ γραμματικὸς ὢν, πολλοῖς τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἧτταν συναιχμαλωτισθεὶς, καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀναγκάζοντα εὐωχεῖσθαι,

- - τίς γάρ κεν [R] ἀνὴρ ὃς ἐναίσιμος εἴη
πρὶν τλαίη [S] πάσασθαι ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
πρὶν λύσαι θ' ἑτάρους, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι;

ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὰς τῶν γραμματικῶν ἐπιχειρήσεις λεγέσθω. προηγουμένως [T] δὲ ῥητέον, ὡς εἰ μὲν μόνοι ἦσαν οἱ ποιηταὶ βιωφελεῖς, τάχα ἂν ἡ γραμματικὴ βιωφελὴς ἐγίνετο, περὶ τούτους [U] πονουμένη. νῦν δὲ ἐπεὶ οὗτοι μὲν ἢ ἀνωφελεῖς εἰσιν ἢ ὀλιγωφελεῖς, φιλόσοφοι δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς διδάσκουσι τὰ ὠφέλιμα τῶν πραγμάτων, οὐ δεόμεθα γραμματικῆς. καὶ ὅτι οἱ συγγραφεῖς μᾶλλον ἢ οἱ ποιηταὶ τὰ χρήσιμα τῷ βίῳ

Nata recens ſub eis à terra aſt germinat herba,
Roſcidus & lotus nempe, & crocus atque hyacinthus.

292. Quum ergo varia deprehenſa ſit poëſis, eſt inutilis Grammatica, quum non poſſit demonſtrare quibuſnam credendum ſit ut veris, & quibuſnam non ſit credendum ut quæ ſint fabuloſa mendacia. 293. At dicunt civitatibus utilem eſſe Grammaticam, quandoquidem Lebediis cauſa fuit victoriæ ex poëtica ſumptum teſtimonium. Ea autem de cauſa dicamus etiam ſaltandi artem eſſe neceſſariam, quoniam Soſtratus Antiochi ſaltator, cum Rex ſibi ſubjeciſſet Prienem ejus patriam, & in convivio cogeretur ſaltare libertatem, dixit non eſſe honeſtum, ut cum ſerviret ejus patria, ipſe ſaltaret libertatem, Et ideo libertate donata eſt civitas. 294. Deinde aliud quidem eſt utile eſt civitati, aliud vero nobis ipſis. Ars quidem certe ſutotia & fabrilis eſt civitati quidem neceſſaria: nobis autem ad felicitatem non eſt neceſſarium ut ſimus fabri & ſutores. Quocirca etiam Grammatica, non quoniam eſt civitati utilis, ita eſt etiam nobis. Ars enim loquendi familiariter & conferendi ſermones minime proficiſcitur a Grammatica, ſed a quadam communi dexteritate ac ſolertia. 295. Niſi forte Demades orator fuerit Grammaticus, qui cum multis Athenienſibus abductus captivus poſt prælium Chæronenſe, dixit Philippo, qui eum cogebat inire convivium,

- - nam quis vir juſtus & æquus
Antea ſuſtineat potuque ciboque repleri,
Servitio eſſe ſuos quam viderit ipſe ſolutos?

296. Atque hæc quidem diſputata ſint adverſus argumenta Grammaticorum. In primis autem eſt dicendum, quod ſi ſoli poëtæ eſſent vitæ utiles, fortaſſe vitæ eſſet utilis Grammatica quæ in iis laborem impendit. Nunc autem cum ipſi quidem ſint vel plane inutiles, vel non multum utiles: Philoſophi autem & cæteri ſcriptores docent res utiles, minime opus habemus Grammatica. 297. Quod autem qui ſoluta ſcribunt oratione, magis oſtendant quæ vitæ ſunt utilia

NOTÆ.

L τοῖσι δ' ὑπό] Iliad. ξ. 347.

M ἑρσήεντα ἰδὲ] Ita MSS. & Homeri Codices, non ἠδέ.

N πόλει] Interpres legit πόλεσι, ut ſupra, πατρίσιν. Sed πόλει habes etiam iterum iterumque Sect. 291.

O Λεβεδίοις] Supra, Sect. 275.

P ἐλευθερίαν] Genus ſaltationis addendum eruditæ Johannis Meurſii induſtriæ in Orcheſtra, quam Jacobus Gronovius volumini octavo theſauri ſui inſeruit. Videtur autem dictum ἐλευθέρια, quod ejus uſus eſſet in feſto Eleutheriorum celebrari ſolito à Græcis in honorem Jovis Ἐλευθερίου propter cæſum cum trecentis millibus Perſarum Mardonium, liberatamque Græciam ad Platæas, ut præter alios narrat Strabo IX. p. 412.

Q εἰ μήτι] Ità MSS. pro μήτε.

R τίς γάρ κεν] Ex Odyſſ. κ'. 383. ex quo loco emendavi etiam ὃς ἐναίσιμος pro αἰνέσιμος quod in editis erat. Iisdem Homeri verſibus non minus felici cum ſucceſſu uſus Xenocrates, ad Antipatrum, perſuaſurus illi ut captos bello Lamiaco Athenienſes in libertatem reſtitueret, teſte Laërtio IV. 9.

S πρὶν τλαίη] MS. Vratislav. ὃς τλαίη.

T προηγουμένως] Abſolute directe atque ex inſtituto ἀντιῤῥήσεως Grammaticos oppugnando, non tantum ad illorum cauſationes reſpondendo.

U περὶ τούτους] Ita MSS. pro τούτοις.

quam poëtæ, facile licet colligere. Nam illi quidem verum tanquam ſcopum ſibi proponunt: hi vero volunt usquequaque delectare. Falſum autem magis delectat quam verum. Illis ergo magis eſt attendendum quam his, qui falſum de induſtria perſequuntur. 298. Univerſe autem, quod ad poëtas attinet, poëſis non ſolum eſt vitæ inutilis, ſed etiam maxime noxia. Humani enim animi perturbationum ac motuum eſt veluti quoddam propugnaculum poëtica: Et quemadmodum

Seni ſenilis lingua jucundiſſima eſt,

Ita qui capti ſunt inſano amore, & ebrioſi, magis accenduntur ſi legant poëſin Alcæi & Anacreontis. Iracundi autem Hipponactem & Archilochum habent aliptas ſui vitii. 299. Atque quæ in hoc quidem loco dicuntur ab aliis, & maxime Epicureis, ſunt hujuſmodi. Nos autem nihil dicemus adverſus poëticam, ſed aliter tentabimus diſputare adverſus eos qui cenſent ſe artem habere Grammaticam, qua diſcernant ea quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores proſarios. 300. Quoniam ergo quodvis ſcriptum & quævis poëſis conſtat ex dictionibus quæ ſignificant, & rebus quæ ſignificantur, oportebit Grammaticum, ſiquidem habet artem quæ diſcernit ea quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores, noſſe vel dictiones tantum, vel res ſubjectas, vel utrumque. Sed res quidem, etſi nos non dicamus, videtur non noſſe. Ex iis enim aliæ quidem ſunt naturales, aliæ mathematicæ, aliæ autem ad Medicinam pertinentes, aliæ vero ad Muſicam. Jam oportet eum qui res tractat naturales, eſſe Phyſicum: & qui Muſicas, Muſicum: & qui Mathematicas, Mathematicum: & ſic de aliis. Non poteſt autem Grammaticus ſimul in omnibus eſſe doctus omniumque ſcientiarum peritus. Quod quidem quum vel ex ſeipſo appareat, ex ipſis etiam probatur

δηλοῦσιν, εὐεπιλόγιστον. οἱ μὲν γὰρ τοῦ ἀληθοῦς στοχάζονται, οἱ δὲ ἐκ παντὸς ψυχαγωγεῖν ἐθέλουσιν. ψυχαγωγεῖ δὲ μᾶλλον τὸ ψεῦδος [X] ἢ τ᾽ ἀληθές. τοίνυν ἐκείνοις ἢ ὅτι τούτοις προσεκτέον τοῖς ἐπίτηδες τὸ ψεῦδος μεταδιώκουσι. καθόλου τε, ὅσον ἐπὶ τοῖς ποιηταῖς, οὐχ οἷον ἀνωφελὴς τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ βλαβερωτάτη. ἐπιτείχισμα γὰρ ἀνθρωπίνων παθῶν ἡ ποιητικὴ καθέστηκε· καὶ ὡς

γέρων γέροντι [Y] γλῶσσαν ἡδίστην ἔχει·

οὕτως οἱ μὲν ἐρωτομανεῖς καὶ μέθυσοι τὰς Αλκαίου [Z] καὶ Ανακρέοντος ποιήσεις ἀναγνόντες, προσεκκαίονται· οἱ δὲ ὀργίλοι, Ιππώνακτα καὶ Αρχίλοχον ἀλείπτας [A] ἔχουσι τῆς περὶ αὐτοὺς κακίας. τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα κατὰ τὸν τόπον, καὶ μάλιστα τῶν Επικουρείων [B] ἐστὶ τοιαῦτα. ἡμεῖς δὲ μηδὲν κατειπόντες τῆς ποιητικῆς, ἄλλως ποιώμεθα τὰς ἀντιῤῥήσεις πρὸς τοὺς ἀξιοῦντας γραμματικὴν ἔχειν τέχνην, τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων διαγνωστικήν. ἐπεὶ τοίνυν πᾶν σύγγραμμα καὶ πᾶσα ποίησις ἐκ λέξεων τῶν δηλουσῶν καὶ πραγμάτων τῶν δηλουμένων συνέστηκε, δεήσει τὸν γραμματικὸν [C] εἴπερ ἔχει τέχνην διαρθρωτικὴν τῶν παρὰ συγγραφεῦσι καὶ ποιηταῖς λεγομένων, ἤτοι τὰς λέξεις μόνον, ἢ τὰ ὑποκείμενα πράγματα γινώσκειν, ἢ τὸ συναμφότερον. ἀλλὰ τὰ μὲν πράγματα κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, φαίνεται μὴ γινώσκειν. τούτων γὰρ, τὰ μέν ἐστι φυσικὰ, τὰ δὲ μαθηματικὰ, τὰ δὲ ἰατρικὰ, τὰ δὲ μουσικά. καὶ δεῖ τὸν μὲν φυσικοῖς ἐπιβάλλοντα πράγμασιν, εὐθὺς φυσικὸν εἶναι. καὶ τὸν Μουσικοῖς, μουσικὸν εἶναι· καὶ τὸν μαθηματικοῖς, εὐθὺς εἶναι μαθηματικόν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὁ μέν τοι γραμματικὸς, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ πάνσοφος, καὶ πάσης ἐπιστήμης δαήμων. σὺν τῷ καὶ αὐτόθεν προπίπτειν, [D] ἔτι κἀκ τῶν

N O T Æ.

X ψυχαγωγεῖ δὲ μᾶλλον τὸ ψεῦδος] Dio Chryſoſtomus in Τρωϊκῷ· ὥσπερ τοῖς νοσοῦσι τὰ ὄμματα τὸ μὲν φῶς ἀνιαρὸν ὁρᾷν, τὸ δὲ σκότος ἄλυπον καὶ φίλον, οὐκ ἐῶν βλέπειν· οὕτως τὸ μὲν ἀληθὲς πικρόν ἐστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις, τὸ δὲ ψεῦδος γλυκὺ καὶ προσηνές.

Y γέρων γέροντι] Apud Plutarchum de adulatore ab amico dignoſcendo, hic verſus (Menandri ut ſuſpicor) cum pluribus aliis legitur, p. 51.

γέρων γέροντι γλῶσσαν ἡδίστην ἔχει,
παῖς παιδὶ, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνὴ,
νοσῶν τ᾽ ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ
ληφθεὶς, ἐπῳδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ.

Seni ſenilis lingua jucundiſſima eſt,
Puero puerilis, mulierique muliebris:
Vir æger ægro, & qui malis eſt obſitus
Mali haud inexperto exhibet ſolatium.

Z τὰς Αλκαίου] Quanquam luſibus & amoribus non aptiſſimam fuiſſe Alcæi Muſam, notant Quintilianus X. 1. & Julianus in Miſopogone: tamen hic eſt qui, ut ait Horatius lib. Oda 32.

Liberum & Muſas, Veneremque & illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.

De hoc ipſo Alcæo & Anacreonte, quemadmodum & de virulentorum carminum auctoribus Hipponacte & Archilocho qui ad reſtim eos adverſus quos ſcripſerunt adegiſſe dicuntur, nolo hic repetere quæ dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ cap. 15. Vide & de Alcæo Athenæum XIII. p. 599.

A ἀλείπτας] Aliptæ erant qui certaturorum in agonibus corpora perungebant, ut apti eſſent ad pugnam, vide Hieron. Mercurialem lib. 1. artis Gymnaſticæ c. 11. & Petrum Fabrum lib. 2. Agoniſticon c. 15. Eleganti itaque tralatione Poëtas vitiorum aliptas vocat Sextus, qui ſuavitate carminis illa lectoribus perſuadent.

B μάλιστα τῶν Επικουρείων] De Epicuro Poëticen ὥσπερ ὀλέθρων μύθων δέλεαρ aſpernante, & de Metrodori Epicurei in Poëtas, Homerum ſingillatim convitiis, vide Gaſſendum libro 6. de Epicuri vita & moribus, cap. 2. & 8.

C τὸν γραμματικόν] Ita legendum è MS. Vratislav. pro τὴν γραμματικήν.

D αὐτόθεν προπίπτειν] Sic ἐκπίπτειν, Supra Sect. 255.

ἀποτε-

ἀποτελεσμάτων ἐλέγχεται. πῶς γάρ τις δύναται τῶν ὠφρυωμένων γραμματικῶν [E] Ηράκλειτον [F] συνεῖναι, καὶ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι, [G] λέγοντι, τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ ταυτὰ ἐχούσης οὐσίας, καὶ τῆς περὶ τὰ σώματα μεριστῆς τρίτον ἐξ ἀμφοῖν συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταυτοῦ φύσεως καὶ τῆς θατέρου· καὶ ἤδη τὰ ἑξῆς περὶ τὴν λέξιν, ἃ πάντες οἱ Πλάτωνος ἐξηγηταὶ ἐσίγησαν. ἢ πῶς τοῖς Χρυσίππου διαλεκτικοῖς θεωρήμασιν, [H] ἢ Αρχιμήδους τε καὶ Ευδόξου μαθηματικοῖς, ἐπιβάλλειν ἰσχύσει; καὶ μὴν ὡς ἐν τούτοις ἐστὶ τυφλὸς, οὕτω κἀν τοῖς περὶ αὐτῶν γραφεῖσι ποιήμασιν, οἷον Εμπεδοκλέους, λέγοντος,

> *χαίρετ', ἐγὼ [I] δ' ὔμμιν Θεὸς ἄμβροτος οὐκέτι θνητὸς [K]*
> *πωλεῦμαι [L] μετὰ πᾶσι τετιμένος. [M]*

καὶ πάλιν,

> *ἀλλὰ τί [N] τοῖς δ' ἐπίκειμ' ὡσεὶ μέγα χρῆμά [O] τι πράσσων,*
> *εἰ θνητῶν περίειμι πολυφθορέων ἀνθρώπων;*

ὁ μὲν γὰρ γραμματικὸς καὶ ὁ ἰδιώτης, ὑπολήψονται κατ' ἀλαζονείαν, [P] καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπεροψίαν, ταῦτ' ἀνεφθέγχθαι τὸν φιλόσοφον· ὅπερ ἀλλότριόν ἐστι τοῦ κἂν μετρίαν ἕξιν ἐν φιλοσοφίᾳ ἔχοντος, οὐχ ὅτι γε τοῦ τοσούτου ἀνδρός· ὁ δὲ ἀπὸ φυσικῆς ὁρμώμενος θεωρίας σαφῶς γινώσκων ὅτι ἀρχαῖον ὅλως τὸ δόγμα [Q] ἐστὶ, τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια γινώσκεσθαι, ὅπερ

effectis. 301. Ubi enim eſt ex ſuperciliosis Grammaticis qui Heraclitum poſſit intelligere, vel Platonem aſſequi, qui dicit: *Ex individua & quæ ſemper ſimiliter & eodem modo ſe habet eſſentia, & ex ea quæ eſt in corporibus dividua, tertiam ex utrisque ſpeciem conſtituit eſſentiæ, nempe & naturæ ejus quod eſt idem, & naturæ ejus quod eſt alterum:* & quæ deinceps ſequuntur in contextu dictionis: quæ quidem omnes Platonis interpretes ſilentio præterierunt. Aut quo modo poterit aſſequi Dialecticas Chryſippi contemplationes, aut Archimedis & Eudoxi mathematicas? 302. Porro autem ut in his cæcutit, ita etiam in iis quæ in ipſis ſcripta ſunt poëmatibus, ut cum dicit Empedocles,

> *Salvete, ipſe Deus vobis ego, mortis & expers*
> *Sum cunctos inter decoratus - -*

Et rurſus

> *At cur inſiſto his, tanquam magnum quid agatur,*
> *Mortales a me ſi homines ſuperantur abunde?*

Grammaticus quidem, rudisque quiſpiam & imperitus, hæc Philoſophum exiſtimabit dicere per arrogantiam, aliorumque hominum deſpicientiam. Quod quidem eſt alienum ab eo qui vel mediocriter verſatus eſt in Philoſophia, tantum abeſt ut id cadat in tantum virum. 303. Qui autem Phyſica imbutus eſt diſciplina, & clare novit antiquum eſſe dogma, Similibus ſimilia cognoſci, quod

NOTÆ.

E τῶν ὠφρυωμένων γραμματικῶν] Sic ſupra Sect. 55. περὶ ὧν οἱ τετυφωμένοι τῶν γραμματικῶν διδάσκουσιν.

F Ηράκλειτον] Hic Philoſophus *clarus ob obſcuram linguam,* ut Lucretii verbis utar, nec doctiſſimis quidem Philoſophis ſatis intellectus, propter ſermonis & interpunctionis ambiguitatem, aliasque ob cauſas, unde σκοτεινὸς etiam cognomento dictus, & obſcuritas ejus in proverbium abiit. Hieronymus 1. in Rufin. *Denique & ego ſcripta tua relegens, quanquam interdum non intelligam quid loquaris, & Heraclitum me legere putem.*

G Πλάτωνι παρακολουθῆσαι] Locum tangit celebrem è Platonis Timæo p. 478. edit. Græcæ Baſileenſis, ubi de harmonica ratione mundi ſequuntur ea, quæ locum itidem proverbio dedere quo uſus eſt Cicero VII. 13. Epiſt. ad Atticum, ut *numeris Platonicis* nihil dicatur eſſe obſcurius. Illis explanandis utut Platonis interpretes ſuperſediſſe Sextus omnes affirmat, conferre tamen licet quæ diſputant ad Platonis Timæum Proclus lib. 3. p. 193. ſeq. & Chalcidius p. 99. ſeq. Plutarchus περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας, tum Macrobius II. 2. in ſomnium Scipionis, Theo Smyrnæus de Mathematicis in Platone p. 151. ſeq. Jo. Philoponus XIII. 18. de Mundi æternitate, Honorius Auguſtodunenſis lib. 1. de imagine Mundi c. 81. & 83. atque è recentioribus inprimis Jo. Keplerus ingenioſo de Harmonia Mundi opere, & Jo. Baptiſta Ricciolus lib. VI. Almageſti novi c. 7.

H Χρυσίππου διαλεκτικοῖς θεωρήμασιν] Etiam hæc celebria ob ſubtile & inane acumen non facile cuivis penetrandum, quod trecentis amplius voluminibus Dialectici argumenti jactavit. De Chryſippo uti de celebribus quoque Mathematicis Archimede atque Eudoxo ejusque ſcriptis & inventis dictum à me libro tertio Bibliothecæ Græcæ.

I χαίρετ' ἐγώ] Hæc petita ſunt ex initio Empedoclis καθαρμῶν, ut conſtat ex Laërtii VIII. 54. & 62. Pro ὑμῖν in Philoſtrati Codicibus lib. 1. cap. 1. de vita Apollonii, & apud Suidam in Εμπεδοκλ. legitur ὔμμιν, quod eſt Doricum, eaque dialecto Siculos uſos conſtat.

K Θεὸς ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός] Ita in aureis carminibus, quorum auctorem libenter Empedoclem exiſtimo, & cui etiam diſerte in Jamblichi Theologumenis Arithmeticæ tribuuntur:

> ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,
> ἔσσεαι ἀθάνατος Θεὸς ἄμβροτος οὐκ ἔτι θνητός.

quos verſus ita reddit Chalcidius p. 219.

> *Corpore depoſito cum liber ad æthera perges,*
> *Evades hominem, factus Deus ætheris almi.*

L πωλεῦμαι] Simile illud I. 50. Æneid. *Aſt ego quæ Divum* incedo *Regina.*

M πᾶσι τετιμένος] Ita pro τετιμημένος legendum è MSS. & Laërtii VIII. 62.

N ἀλλὰ τί] Hos verſus Henricus Stephanus in poëſi Philoſophica ſtatim ſubjicit atque adeo cohæſiſſe putat cum illis quos laudato loco Laërtius ſervavit.

O ὡσεὶ μέγα χρῆμα] Simile illud: *nulla eſt gloria præterire aſellos.*

P κατ' ἀλαζονείαν] Sic Empedoclis dicta & actiones interpretantur Laërtius VIII. 66. 69. 70. Suidas in ἀμύκλαι, Tertullianus de pallio c. 4. *ut qui ſe cœlitem delirarat, ſorores prius ſuas, dehinc homines Deas ſalutaret.* Horatius in arte: *Deus immortalis haberi dum cupit Empedocles* &c. Ait tamen Apollonius, felicem propterea illum prædicans, Empedoclem quoad vixit nulli ideo calumniæ obnoxium fuiſſe. καὶ τί φῶ τὸν Εμπεδοκλέα; πότερον ἑαυτοῦ ἢ τὴν τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν ἄγειν, παρ' οἷς οὐκ ἐσυκοφαντεῖτο ταῦτα, Philoſtrat. VIII. 7. p. 335.

Q ἀρχαῖον ὅλως δόγμα] Chalcidius p. 131. ad Platonis Timæum: *Eſt porro Pythagoricum dogma, ſimilia non niſi à ſimilibus comprehendi,* νοητὰ nimirum ἀπὸ τοῦ νοῦ, διανοητὰ ἀπὸ τῆς ἐννοίας, ſenſibilia à ſenſuum πίστει, umbras & alia obſcura, a conjectura, ut Jamblichus notat lib. 3. περὶ κοινῆς ἐπιστήμης cap. 8. Hinc Deum & res divinas ab eo ſolo qui Deo ſimilem ſe eſſe ſtuderet, cognoſci poſſe docebant, οὐ γάρ ἂν πώποτε εἶδεν ὀφθαλμὸς ἥλιον, ἡλιοειδὴς μὴ γεγενημένος, inquit Plotinus. Confer infra lib. 1. contra Log. Sect. 92.

deſcendiſſe videtur a Pythagora, & extat quoque apud Platonem in Timæo, proditumque longe antea eſt ab ipſo Empedocle,

Terram nam terra, atque unda conſpeximus undam:
Aëre divinum nos aëra & ignibus ignes
Vidimus: eſt lis lite & amor conſpectus amore.

intelliget, quod Empedocles ſeipſum appellavit Deum, quoniam cum ſolus conſervaſſet mentem a vitio puram & incontaminatam, eo qui in ſe erat Deo, Deum qui erat extrinſecus comprehendit. 304. Et ſcribente Arato,

Quantum a jactu oculi ſplendor micat, ipſe revertat
Ad nos tot vicibus ſi ſenis, quilibet horum
Menſura æquali menſus duo conficit aſtra.

Non eſt Grammatici hoc intelligere, quod quanta eſt recta linea quæ a noſtro viſu emittitur ad Orientem, ſumpta ſexies, Zodiacum metietur circulum, adeo ut ipſa duo ſecet ſigna: ſed Mathematici, qui hoc per linearum oſtendit deſcriptionem, quod ſexta pars circuli Zodiaci conſtet recta linea quæ emittitur usque ad Orientem. 305. Timone autem Phliaſio Pyrrhonem Soli aſſimilante, cum dicit,

Atque Dei tu homines ſolus de more gubernas,
Totam qui terram circuit orbe ſuo,
Ardens tornatæ a quo ſphæræ oſtenditur orbis:

videbitur quidem Grammaticis id dicere ad honorem & decus Philoſophi. Alius autem advertet, num ſimilitudo quæ a Phliaſio in Pyrrhonem prolata eſt, pugnet cum Sceptico propoſito: ſi quidem Sol luce illuſtrans oſtendit ea quæ prius non videbantur.

ἀπὸ Πυθαγόρου δοκοῦν κατεληλυθέναι, κεῖται μὲν καὶ παρὰ Πλάτωνι ἐν τῷ Τιμαίῳ, εἴρηται δὲ πολὺ πρότερον ὑπ' αὐτοῦ Εμπεδοκλέους,

γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν [R] ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
ἠέρι δ' ἠέρα δῖον, [S] ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ,

συνήσει ὅτι ὁ Εμπεδοκλῆς Θεὸν ἑαυτὸν προσηγόρευσεν, ἐπεὶ μόνος καθαρὸν ἀπὸ κακίας τηρήσας τὸν νοῦν καὶ ἀνεπιθόλωτον τῷ ἐν ἑαυτῷ Θεῷ, τὸν ἐκτὸς [T] κατείληφεν· Αράτου τε μὴν γράφοντος,

ὅσσον ἀπ' ὀφθαλμοῖο [U] βολῆς ἀπολάμπεται αὐγὴ
ἑξάκις ἂν τόσσ' ἄμμιν [X] ὑποδράμοι· αὐτὰρ ἑκάστη
ἴση μετρηθεῖσα δύω περιτέλλεται [Y] ἄστρα.

οὐ γραμματικοῦ τοῦτο νοῆσαι, ὅτι ἡλίκη ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς ἡμῶν ὄψεως πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἐκβαλλομένη εὐθεῖα, ἑξάκις αὕτη ληφθεῖσα, τὸν ζωδιακὸν καταμετρήσει κύκλον, ὥστε δύο αὐτὴν ἀποτέμνεσθαι ζώδια· ἀλλὰ μαθηματικοῦ, γραμμικῶς [Z] αὐτὸ ἀποδεικνῦντος, ὅτι τὸ ἕκτον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου μέρος ἀπὸ τῆς μέχρι τῆς ἀνατολῆς ἐκβαλλομένης εὐθείας καθέστηκε. Τίμωνός τε τοῦ Φλιασίου, τὸν Πύῤῥωνα ἡλίῳ [A] ἀπεικάζοντος, ἐν οἷς φησὶ,

μοῦνος δ' ἀνθρώποισι Θεοῦ τρόπον ἡγεμονεύεις,
ὃς περὶ πᾶσαν ἑλῶν γαῖαν ἀναστρέφεται,
δεικνὺς εὐτόρνου σφαίρας πυρικαύτορα κύκλον.

δόξει μὲν τοῖς γραμματικοῖς κατὰ τιμὴν αὐτὸ λέγειν, καὶ διὰ τὴν περὶ τὸν φιλόσοφον ἐπιφάνειαν· ἄλλος δὲ ἐπιστήσει, μήποτε καὶ μάχεται τὰ παραδείγματα τῷ Σκεπτικῷ βουλήματι τὰ ὑπὸ τοῦ Φλιασίου εἰς τὸν Πύῤῥωνα λεχθέντα· εἴγε ὁ μὲν ἥλιος τὰ πρότερον μὴ βλεπόμενα [B] τῷ φωτὶ καταυ-

NOTÆ.

R γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν] Hos verſus Empedoclis laudant Ariſtoteles II. 4. Metaphyſ. & noſter infra I. adverſus Logicos Sect. 92. & 121. Chalcidius vero p. 131. & 305. ita expreſſit Latine:

Terram terreno comprendimus, æthera flammis,
Humorem liquido, noſtro ſpirabile flatu,
Pacem tranquillo, litem quoque litigioſo.

S ἠέρι δ' ἠέρα δῖον] Apud Ariſtotelem legitur: *αἰθέρι δ' αἰθέρα.* Sic & infra apud noſtrum, duobus locis jam laudatis. Nimirum frequenter hæc duo inter ſe confunduntur æther, aërque: licet interdum & æther pro igne ponitur, ut in Chalcidii primo quem proxime attuli verſu.

T τῷ ἐν ἑαυτῷ Θεῷ τὸν ἐκτός] MS. Vratiſlav. addit *Θεὸν*, quod ſubintelligi certe debet. Perſpicuum autem eſt per *τὸν ἐν ἑαυτῷ Θεὸν* ſive *Deum intra ſe*, ſignificari mentem, perinde ut per Deum ſive dæmonium Socratis. Ita Euripides Socratis amicus *τὸν νοῦν ἡμῶν ἑκάστου ἔφησεν εἶναι Θεόν*, apud Theonem p. 60. progymnaſmatum.

U ὅσσον ἀπ' ὀφθαλμοῖο] Aratus Phænom. v. 141. ubi *ἀποτέμνεται* legitur pro eo quod Sextus habet, *ἀπολάμπεται*. Supponit autem Aratus terram in medio poſitam inſtar centri ſe habere ad peripheriam, unde linea à noſtro oculo ad ſolem emiſſa ſemidiametri habebit rationem, hoc eſt ſextam partem circuli Zodiaci efficiet, nam ut Archimedes in circuli menſuratione demonſtravit, diametri longitudo in peripheria circuli ter continentur. Ex quo ipſo conſequitur quamlibet ſemidiametrum æqualem eſſe ſextæ parti Zodiaci, hoc eſt ſpatio quod duo ejus ſigna ſive *ζώδια* occupant.

X ἄμμιν] Ita metrum poſtulat pro *ἡμῖν*.

Y περιτέλλεται] Arati codices, *παρατέμνεται*.

Z γραμμικῶς] Ita cum MSS. & interprete legendum pro *γραμματικῶς*. Idem librariorum error apud Proclum in Timæum p. 316. ubi ter legitur *γραμματικῶν* pro *γραμμικῶν* quemadmodum recte excuſum p. 317. & 341.

A τὸν Πύῤῥωνα ἡλίῳ] Ut Timon de præceptore ſuo Pyrrhone, ita de Epicuro ſuo Lucretius III. 1057.

Qui genus humanum ingenio ſuperavit, & omnes
Præſtinxit, ſtellas exortus ut æthereus ſol.

Apud Laërtium IX. 65. primus Timonis verſus ex ejus *ἰνδαλμοῖς* petitus ita legitur:

μοῦνος ἐν ἀνθρώποισι Θεοῦ τρόπον ἡγεμονεύων.

Sed recte etiam dativo perſonæ verbum *ἡγεμονεύειν* jungi tralatitium eſt.

B τὰ πρότερον μὴ βλεπόμενα] Dubitari poſſit, præſtantiora ne nobis ſpectanda extra ſe offerat Sol, quam oculis noſtris ſub ducat. Certe non magis oſtendit terras, quam tegit ſidera; unde non ſatis acute ille apud Menandrum:

ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ προσκυνεῖν, πρῶτον Θεῶν,
δι' ὃν θεωρεῖν ἔστι τοὺς ἄλλους Θεούς.
Te Sol venerari principem Deum decet,
Per quem videre cæteros licet Deos.

γάζων

γάζων δείκνυσιν. ὁ δὲ Πύῤῥων καὶ τὰ προδήλως ἡμῖν ληφθέντα τῶν πραγμάτων, εἰς ἀδηλότητα περιϊςᾶναι [C] βιάζεται. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχειν φαίνεται τῷ φιλοσοφώτερον ἐπιβάλλοντι· ἀλλ' ἡλίου τρόπον ἐπέχειν φασὶ τὸν Πύῤῥωνα· καθ' ὅσον ὁ Θεὸς τὰς τῶν ἀκριβῶς εἰς αὐτὸν ἀτενιζόντων ὄψεις ἀμαυροῖ· οὕτω καὶ ὁ Σκεπτικὸς λόγος τὸ τῆς διανοίας ὄμμα τῶν ἐπιμελέςερον αὐτῷ προσεχόντων συγχεῖ· ὥςτε ἀκαταληπτεῖν περὶ ἑκάςου τῶν κατὰ δογματικὴν θρασύτητα τιθεμένων. εἰ δὲ δεῖ περὶ ἰατρικῆς διεξέρχεσθαι θεωρίας καὶ παριςᾶν, ὡς καὶ ἐπίθετον πολλάκις προςριφὲν ὑπὸ ποιητοῦ, βαθὺν ἐμφαίνει καὶ ἐπιςημονικὸν νοῦν, οἷόν ἐςι τὸ, βαθύσχοινον λεχεποίην [D] παρ' Ομήρῳ. σημαίνει γὰρ ὃ μὴ δύναται νοῆσαι γραμματικὸς, παραςατικὸν πρὸς συνουσίαν ἐςὶ τὸ τῆς σχοίνου σπέρμα· λέχος καλοῦντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μίξιν. ἢ τὸ παρὰ τῷ Ευριπίδῃ, ἐπὶ τῇ Λυκομήδους [E] θυγατρὶ Δηϊδαμείᾳ λεγόμενον,

ἡ παῖς νοσεῖ σου, [F] κἀπικινδύνως ἔχει.
πρὸς τοῦ; τίς αὐτὴν [G] πημονὴ δαμάζεται;
μῶν κρυμὸς αὐτῆς πλευρὰ γυμνάζει χολῆς;

πυνθάνεται γὰρ μή τι πλευριτικὴ γέγονε, διὰ τὸ τοὺς πλευριτικοὺς βήσσοντας ὑπόχολον ἀνάγειν. ὧν οὐδὲν οἶδεν ὁ γραμματικός. καί τοι περιττὸν ἴσως ἐςὶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ τάχα ἐπιςημονικῶν, δυσωπεῖν τοὺς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, ὅτε καὶ τὸ τυχὸν ἐπιγραμμάτιον οὐχ οἷοί τέ εἰσι νοῆσαι, καθάπερ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου [H] εἰς Διόδωρον τὸν Κρόνον συγγραφὲν,

ἠνὶ δέ καὶ κόρακες τεγέων ἔπι κοῖα συνῆπται
κρώζουσι, καὶ κῶς αὖθι γενησόμεθα.

ὅτι γὰρ διαλεκτικώτατος ἦν ὁ Κρόνος, καὶ ἐδίδασκε πῶς κριτέον ἐςὶ τὸ ὑγιὲς συνημμένον, ὥςτε διὰ τὸ ἐπικρατεῖν ἤδη τὴν διδασκαλίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν δωμάτων κόρακας ἐκ πολλῆς τῆς κατηχήσεως [I] κράζειν τὴν κατ' αὐτὸν τοῦ συνημμένου κρίσιν, εἴποι ἂν ὁ γραμματικός. καὶ μέχρι τούτου συνήσει τὸ καὶ

Pyrrho autem contendit ut eæ res reddantur incertæ, quæ prius pro certis ac manifeſtis a nobis acceptæ fuerant. 306. Apparet autem hoc non ita habere ei qui rem attendet paulo magis philoſophice: ſed dicit Pyrrhonem eſſe inſtar Solis, quandoquidem ſicut Deus ille caliginem inducit viſui eorum qui oculos in eum intendunt ac defigunt: ita etiam Sceptica oratio confundit oculos mentis eorum qui eam attendunt diligentius, adeo ut non poſſint comprehendere unumquodque eorum quæ ex dogmatica ponuntur audacia. 307. Quod ſi etiam ad Medicinam pertinens perſequenda ſit contemplatio, adduci poteſt, quod epithetum ſæpe a poëta adjectum, profundum oſtendit ſenſum, & a ſcientia profectum: ut quod eſt apud Homerum βαθύσχοινον λεχεποίην. Significat enim, quod non poteſt intelligere Grammaticus, σχοίνου, id eſt, junci, ſemen, conducere ad coitum, λέχος, quod eſt lectus, poëta venereum appellante congreſſum. 308. Aut quod apud Euripidem dicitur de Deidamia Lycomedis filia,

Non ſine periculo filia ægrotat tua.
Quod vexat illam miſeram & affligit malum?
Num frigus illam bilis in latere agitat?

Sciſcitatur enim num laboret pleuritide, propterea quod qui lateris morbo laborant, tuſſientes bilioſum ſputum educant. Quorum nihil ſcit Grammaticus. 309. Quanquam eſt ni fallor ſupervacaneum ex antiquis & fortaſſe ſcientiæ abſtruſioris ſcriptis Grammaticos pudore afficere, cum nec quantumvis leve epigramma poſſint intelligere, ut illud quod a Callimacho ſcriptum eſt in Diodorum Cronum:

Ecce etiam in tectis, quæ ſint connexa docent nos
Corvi, & qua poſthac nos ratione erimus.

310. Quia enim erat Cronus diſſerendi artis peritiſſimus, & docebat quemadmodum judicandum eſſet rectum connexum, dicet Grammaticus, quod propterea quod ejus doctrina invaluerit, ipſi etiam corvi ſupra tecta, eo quod frequenter id audierint, ejus de connexo judicium, crocitent: Et hactenus intelliget quod vel ipſis notum eſt pueris.

NOTÆ.

Poſtquam enim Sol occidit, tunc demum ſolet, ut ait Varro, pictus aër fervidis late ignibus choreas pictas oſtendere. Mox ἡλίου τρόπον ἐπέχειν nolui cum Herveto vertere *inſtar Solis ſuſtinere aſſenſionem* nam ex iis quæ ſequuntur apparet eſſe nihil aliud quam ſolis vices ſuſtinere, atque *eſſe inſtar Solis.*

C περιϊςᾶναι] MSS. Ciz. & Vratiſlav. περιϊςᾶν. Sic mox Sect. 307. παριςᾶν.

D βαθύσχοινον λεχεποίην] Ita legendum pro λεσχεποίην, ex Iliad. δ'. 383.

E ἐπὶ τῇ Λυκομήδους] Hinc ex Euripidis Scyriis verſus hoſce petitos eſſe colligit, Gatakerus c. 10. Adverſar. p. 520. quem ſequitur Barneſius in ſua Euripidis editione T. 2. p. 494.

F ἡ παῖς νοσεῖ σου] Ita non ſint verba Lycomedis, ut à Barneſio notatum, ſed alterius cujuſdam, Lycomedem alloquentis. Sed alii legunt νοσεῖτε, vel νοσοῦσα.

G πρὸς τοῦ; τίς αὐτήν] Al. πρὸς τοῦδε; τίς μιν &c. Verba Medici, vel ipſius potius Lycomedis, ſi vera ſit lectio, ἡ παῖς νοσεῖ σου.

H Καλλιμάχου] Aliud ejuſdem Callimachi in Diodorum Cronum, *Valentem* judice etiam Tullio *Dialecticum*, ſervavit Laërtius II. 111.

- - αὐτὸς ὁ Μῶμος
ἔγραφεν ἐν τοίχοις, ὁ Κρόνος ἐςὶ σοφός.

I ἐκ πολλῆς τῆς κατηχήσεως] Supra Sect. 7. κατήχησις inſtitutio dicitur quod aures perſonat. Sic κατηχηθῆναι, fama atque auditione percipere, Actor. XXI. 21. & 24. ὥσπερ κατηχήμεθα, infra adverſus Aſtrologos, Sect. 5. *ut edocti ſumus, ut accepimus.* Fallitur magnus Salmaſius, qui libro de Helleniſtica p. 103. negat eſſe ex Græcis qui hoc vocabulo uſus ſit præter auctorem libri de fluminibus qui tribuitur Plutarcho.

311. Cum autem venerit ad illud, *& qua poſthac nos ratione erimus*, ſilebit, non inveniens rem quæ ſignificatur. Eſt enim Philoſophi dicere, placere Diodoro, nihil moveri. Quod enim movetur, aut movetur in loco in quo eſt, aut in quo non eſt. Non eſt autem primum, neque ſecundum. Nihil ergo movetur. Si nihil autem movetur, ſequitur ut nihil intereat. 312. Quomodo enim propterea quod non moveatur quidquam in eo in quo eſt loco, neque in eo in quo non eſt, nihil movetur: ita quoniam animal neque in eo tempore quo vivit moritur, neque in eo in quo non vivit. Nunquam ergo moritur. Quod ſi ita eſt, ut ejus ſententia, ſemper viventes etiam poſthac erimus. 313. Ergo res quidem non intelligunt Grammatici. Reſtat ergo ut nomina intelligant. Quod rurſus eſt plane nugatorium. Nam primum quidem nihil habet artificii Grammatica ad cognoſcendam dictionem. Neque enim ab ulla arte didicerunt quod apud Sophoclem paſtores dicentes ἰὼ βαλλὴν, lingua Phrygia dicunt pro *eja Rex*, ſed id ab aliis audierunt. Nihil autem refert an barbaræ dictionis ſis interpres, an vocis inuſitatæ, eſt enim utraque pariter nobis minime familiaris. 314. Deinde hoc quoque non poteſt fieri, cum ſint dictiones numero infinitæ, & quæ apud alios aliis nominibus efferuntur, aut ponuntur de rebus quas nos ignoramus. Ut ſi dicam: ἐβαρβάριζε, pro ἐσύριζε. Sunt enim Syri barbari. Et ὅλον, pro Pane: eſt enim ὅλον & πᾶν ſynonymum: & ἕλκος, pro fiſtula: eſt enim fiſtula genus ulceris. Ut integra enunciatio prodeat ejuſmodi. *Fiſtula canebat Pan, fiſtulas habens in manu.* 315. Et alioqui quomodo ſcient Grammatici nonnullas dictiones quæ ſunt ſcientiis propriæ, quomodo ἐντελέχειαν apud Ariſtotelem, aut τὸ τί ἦν εἶναι, id eſt, *quod quid eſt eſſe?* Aut quo modo intelligent quam vim habeat apud Scepticos vox οὐδὲν μᾶλλον, id eſt, *nihil magis*, utrum ſit interrogativa, an pronun-

παιδίοις γνώριμον. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τὸ, καὶ πῶς αὖθι γενησόμεθα, ἡσυχάσει, μὴ εὑρίσκων τὸ δηλούμενον πρᾶγμα. φιλοσόφου γὰρ ἦν εἰπεῖν, ὅτι ἀρέσκει τῷ Διοδώρῳ, μηδὲν κινεῖσθαι, [K] τὸ γὰρ κινούμενον, ἤτοι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ μή ἐστι· οὔτε δὲ τὸ πρῶτον, οὔτε τὸ δεύτερον. οὐκ ἄρα κινεῖταί τι. τῷ δὲ μηδὲν κινεῖσθαι, τὸ μηδὲν φθείρεσθαι ἀκολουθεῖ. ὡς γὰρ διὰ τὸ μήτε ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖσθαί τι, μήτε ἐν ᾧ μή ἐστιν, οὐδὲ κινεῖται· οὕτως ἐπεὶ τὸ ζῶον, οὔτε ἐν ᾧ ζῇ χρόνῳ, [L] ἀποθνήσκει, οὔτε ἐν ᾧ μὴ ζῇ· οὐδέποτε ἄρα ἀποθνήσκει. εἰ δὲ τοῦτο, ἀεὶ ζῶντες κατ' αὐτὸν καὶ αὖθις γενησόμεθα. οὐκοῦν τὰ μὲν πράγματα οὐ νοοῦσιν [M] οἱ γραμματικοί. λείπεται τοίνυν τὰ ὀνόματα νοεῖν αὐτούς· ὃ πάλιν ἐστὶ ληρῶδες. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν ἔχει τεχνικὸν, εἰς τὸ λέξιν γινώσκειν. οὔτε γὰρ ἐκ τέχνης τινὸς μεμαθήκασιν ὅτι οἱ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ ποιμένες, ἰὼ βαλλὴν, [N] λέγοντες, ἰὼ βασιλεῦ, λέγουσι Φρυγιστί· ἀλλὰ παρ' ἄλλων ἀκούσαντες. διήνεγκε δὲ οὐδὲν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνευτὰς γίνεσθαι, ἢ τῆς κατὰ γλῶσσαν [O] προενεχθείσης, ὁμοίως οὔσης ἀσυνήθους ἡμῖν. εἶτα καὶ τοῦτ' ἀδύνατόν ἐστιν ἀπείρων οὐσῶν λέξεων, καὶ ἄλλως παρ' ἄλλοις ὀνοματοποιηθεισῶν, ἢ ἐπὶ πράγμασιν οἷς ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, τεθεισῶν· οἷόν ἐστι τὸ, ἐβαρβάριζεν, [P] ἀντὶ τοῦ, ἐσύριζε, κειμένου· βάρβαροι γὰρ οἱ Σύροι. [Q] τοῦ δὲ ὅλου, ἀντὶ τοῦ παντός. [R] ὅλον γὰρ καὶ πᾶν συνώνυμον. τοῦ δὲ ἕλκους, ἀντὶ τῆς σύριγγος. εἶδος γὰρ ἕλκους ἡ σύριγξ. [S] ὥστε τὸ ὅλον γίνεσθαι τοιοῦτον. ἐσύριζεν ὁ Πᾶν, σύριγγας ἔχων ἐν τῇ χειρί. ἄλλως τε καὶ πῶς ἴσασιν ἐνίας τῶν ἐπιστημονικῶν λέξεων οἱ γραμματικοί· καθάπερ τὴν παρὰ Ἀριστοτέλει ἐντελέχειαν, [T] ἢ, τὸ τί ἦν εἶναι; [U] ἢ πῶς συνήσουσιν τίνα δύναμιν ἔχει παρὰ Σκεπτικοῖς ἡ, οὐδὲν μᾶλλον, [X] φωνή· πότερον πυσματική ἐστιν, ἢ

N O T Æ.

K μηδὲν κινεῖσθαι] Confer lib. 2. Pyrrhon. Sect. 142. & 145.

L οὔτε ἐν ᾧ ζῇ χρόνῳ] Confer lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 269.

M οὐ νοοῦσιν] Ita è MSS. legendum pro ἐννοοῦσιν.

N ἰὼ βαλλήν] Heſychius: βαλλὴν, βασιλεὺς, Φρύγιστί, ab Hebræo בעל ut notarunt viri doctiſſimi Seldenus, Salmaſius & Bochartus. Plutarchus de fluminibus βαλληναῖον ſive βασιλικὸν ὄρος apud fluvium Sagarin commemorans: προσαγορεύεται δὲ τῇ διαλέκτῳ τῶν ἐγχωρίων βαλλὴν, ὅπερ μεθερμηνευόμενόν ἐστιν βασιλεὺς, καθὼς ἱστορεῖ Ἑρμησιάναξ Κύπριος ἐν β' Φρυγιακῶν. In Æſchyli Codicibus Perſ. v. 659. βαλὴν, ubi Schol. βαλὴν ὁ βασιλεὺς λέγεται. Εὐφορίων δὲ φησι Θουρίων εἶναι τὴν διάλεκτον, ὅθεν καὶ βαληναῖον ὄρος, ὅ ἐστι βασιλικόν.

O τῆς κατὰ γλῶσσαν] Vide ſupra ad Sect. 79.

P ἐβαρβάριζεν] Videtur excidiſſe tota ſententia quam deinde per ſingula verba interpretatur, ἐβαρβάριζε τὸ ὅλον, ἕλκη ἔχον ἐν τῇ χειρί, pro ἐσύριζε ὁ Πὰν, σύριγγας ἔχων ἐν τῇ χειρί.

Q βάρβαροι γὰρ οἱ Σύροι] Græcis ut alii populi Orientis ſic Syri barbari, ut Amelius Philoſophus, cum initium Evangelii S. Johannis legiſſet, καὶ οὗτος ἄρα, inquit, ἦν ὁ λόγος, ὃν ὁ βάρβαρος ἀξιοῖ ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς τάξει τε καὶ ἀξίᾳ καθεστηκότα πρὸς Θεὸν εἶναι, καὶ Θεὸν εἶναι, apud Euſebium XI. 19. præparat. In verbo autem ἐσύριζε latet ambiguitas, quoniam συρίζειν, ſonat Syriace loqui, & quoque fiſtula canere.

R ἀντὶ τοῦ παντός] Debebat eſſe Πανὸς, ut patet ex eo quod mox ſequitur ἐσύριζεν ὁ Πάν. Ludit autem ambiguitate vocabuli πᾶν, quod τὸ ὅλον, & Πὰν quod Panem paſtorum Deum ſignificat.

S εἶδος ἕλκους ἡ σύριγξ] Notum eſt à Medicis etiam Latinis *fiſtulam* atque ita à Græcis σύριγγα propter ſimilitudinem longitudinis anguſtæ, vocari ulcus altum, anguſtum, calloſum, ut deſcribitur à Celſo V. 28.

T ἐντελέχειαν] Confer Suidam in ἐντελέχεια & δύναμις, Aphrodiſeum in Ariſtotelem de anima p. 125. b. 143. b. & in ἀπορίαις καὶ λύσεσι p. XXI. & XXVII. Euſebium XV. 10. ſeq. præparat. Apoſtolium XVII. 9. proverb. &c. Noſtrum lib. 2. contra Phyſicos Sect. 340.

U τί ἦν εἶναι] Vide quæ ad Pyrrhon. lib. 2. Sect. 212.

X οὐδὲν μᾶλλον] Supra lib. 1. Pyrrhon. Sect. 191. ex quo loco apparebit eſſe apud Scepticos λέξιν ἀξιωματικὴν ἐπὶ τῶν περὶ ἡμᾶς παθῶν.

ἀξιωμα-

ἀξιωματική, καὶ ἐπὶ τίνος τάσσεται· ἆρά γε τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου, ἢ τοῦ περὶ ἡμᾶς πάθους; τί δὲ καὶ ἐροῦσιν, ἐκ λέξεων τινῶν [Y] συντιθέντος τινὸς ποιήματος;

ἢ γάρ σοι δισσοῖσιν ὑπ' οὔρεσι δίπλοος ἐραστὴς
ἔφθιτο, καὶ νεατὴν μοῖρ' ἀνέθηκε [Z] φύσιν.
ἄρθρῳ ἐν ἀσπιδόεντι βεβηκότα γυῖα καθ' ὅλμου
βᾶσα τροχαντήρων ἄχρι περιστρέφεται.
σμερδαλέα δ' ὑπένερθεν ἀλώπεκος ἄχρι δοχαίης
αἰῶνος χαλαρὰν σύνδρομον ἁρμονίης.

τοὺς γὰρ ἐραστὰς [A] οἵ τινές εἰσι κατὰ ὄρη, [B] καὶ τὸ ἀσπιδόεν ἄρθρον, καὶ τοὺς τροχαντῆρας, [C] ἔτι δὲ καὶ τὸν ὅλμον [D] καὶ τὰς ἀλώπεκας, [E] δοχαίην τε καὶ αἰῶνα [F] καὶ Ἁρμονίαν, [G] μήτε τροπικῶς μήτε κατὰ ἱστορίαν, ἀλλὰ κυρίως ἐξενεχθέντα ὀνόματα, κἂν μυριάκις ἐπιστήσωσιν, οὐ συνήσουσιν. εἰ οὖν μήτε τὰ πράγματα, μήτε τὰς λέξεις ἴσασιν· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν ἡ ποίησις ἢ τὸ σύγγραμμα, οὐκ ἂν ἔχοιεν τέχνην ἐξηγητικὴν τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. ἄλλως τε, καὶ εἰ χρῄζομεν γραμματικῆς, ἐπὶ τῶν ἀρίστων ποιημάτων χρῄζομεν, ἀλλ' οὐ τῶν μοχθηρῶν. ἄριστον δὲ ποίημά ἐστι κατ' αὐτοὺς, τὸ σαφές. ἀρετὴ γὰρ ποιήματος, ἡ σαφήνεια, καὶ μοχθηρὸν τὸ ἀσαφὲς παρὰ γραμματικῇ. οὔτε οὖν ἐπὶ ἀρίστου ἐστὶ ποιήματος χρειώδης, διὰ τὸ μὴ δεῖσθαι ἐξηγήσεως σαφὲς ὄν, οὔτε ἐπὶ τοῦ μοχθηροῦ, διὰ τὸ αὐτόθεν εἶναι μοχθηρόν. τὸ δὲ ἀνεπικρίτως διαφωνούμενον, ἀκατάληπτόν ἐστιν. ἀνεπικρίτως δέ τι διαφωνοῦσιν ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν οἱ γραμματικοὶ περὶ τῆς τοῦ συγγραφέως διανοίας· ἀκατάληπτος ἄρα ἐστὶν ἡ τοῦ συγγραφέως διάνοια. καὶ διὰ τοῦτο ἄχρηστος ἡ γραμματική. ἀλλὰ γὰρ πρὸς τοὺς μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ μαθήματος ἀναγομένους, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἀπ' ἄλλης δὲ ἀρχῆς [H] σκεψώμεθα καὶ πρὸς τοὺς Ῥήτορας ἃ δεῖ λέγειν.

ciatum enuntians, & de quanam re ponatur, num dè ſubjecto externo, an de ſita in nobis affectione? 316. Quid dicent etiam, de hoc poëmate ex dictionibus quibusdam compoſito?

Monte quidem interiit duplex ſub duplici amator,
Naturam ambobus fata dedere novam.
Ad truncum immani ſpecie tortuque draconis
Membra rotatorum ſunt revoluta tenus.
Horrenda aſpectu ſub vulpibus, usque receptum
Ævi, concurſum flexibilem harmoniæ.

317. Amatores enim quinam ſint in montibus, & ſpecies draconis & rotatores, & præterea truncus, & vulpes & receptus ſive, receptaculum, & ævum & harmonia, neque tropice, neque hiſtorice, ſed prorie prolata nomina, etiamſi millies animum adverterint, non intelligent. 318. Si ergo neque res ſciunt neque dictiones: absque iis autem nihil eſt poëſis aut ullum ſcriptum proſarium, non habent artem explicandi ea quæ dicuntur apud poëtas & ſcriptores. Et alioqui ſi opus habemus Grammatica, ea opus habemus in optimis poëmatibus, minime autem in pravis. Optimum autem poëma ex eorum ſententia, eſt id quod eſt clarum ac dilucidum. 319. Poëmatis enim virtus eſt claritas, & apud Grammaticam malum eſt quod eſt obſcurum. Neque ergo in optimo poëmate eſt uſui, propterea quod non egeat expoſitione, ut quod ſit clarum ac dilucidum: neque in malo, eo ipſo quod ſit malum. 320. Id præterea de quo ita diſſentitur ut de illo certum non conſtet judicium. minime poteſt comprehendi. Grammatici autem ita diſſentiunt in expoſitionibus ſenſus ſcriptorum, ut de eo certum non conſtet judicium. Comprehendi ergo non poteſt ſenſus ſcriptoris. Et ideo Grammatica eſt plane inutilis. Sed hactenus quidem dictum ſit adverſus eos qui hanc profitentur diſciplinam. Nunc alium librum exorſi videamus quæ dicenda ſunt adverſus Rhetores.

NOTÆ.

Y ἐκ λέξεών τινων] Poëmation ſive Epigramma quod ſequitur, ita comparatum eſt, ut illius ſenſum neutiquam liceat percipere ex propria vocum ſignificatione ſed ex fabula. Qui enim ignoraverit Cadmum & Harmoniam in angues mutatos ſingi à Poëtis, ad eosque in præſenti Hexaſticho reſpici, illud neutiquam intelliget.

Z μοῖρ' ἀνέθηκε] Sic omnino legendum, pro *μοῖραν ἔθηκε*, quod in editis erat.

A τοὺς γὰρ ἐραστάς] Cadmum intellige & Harmoniam.

B οἵ τινές εἰσι κατὰ ὄρη] Ita legendum è MSS. pro *ἅ τινες*. Neque cum Salmaſio pro *κατὰ ὄρη* legere eſt neceſſe *καὶ ὄρη*, quia *κατὰ ὄρη* idem eſt quod in primo verſu *ὑπ' οὔρεσι*, intelliguntur autem montes Ceraunii, ut conſtat ex Dionyſii periegeſi v. 389. ſeq. quem Poëtæ locum reſpexit Scholiaſtes Nicandri ad Theriaca v. 634.

C τοὺς τροχαντῆρας] Collum utriusque in ſerpentem mutati.

D τὸν ὅλμον] Truncum corporis utriusque, Cadmi atque Harmoniæ.

E τὰς ἀλώπεκας] Lumbos.

F δοχαίην τε καὶ αἰῶνα] Ita MSS. pro *δοχαίην δὲ*, receptaculum poſteræ ætatis ſive poſterorum. *αἰὼν* pro poſteris, ut apud Longinum p. 39. edit. Tollianæ. Vocantur autem *δοχαίη αἰῶνος* partes genitales, quibus ſpes & exſpectatio poſteritatis, ſtirpisque procreandæ continetur.

G Ἁρμονίαν] Venereos amores, quorum *χαλαρὰν σύνδρομον* partes illæ ferunt. Mox *ὀνόματα* ſcripſi pro *τὰ ὀνόματα* quia articulum vidi in MSS. abeſſe.

H ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς] In novo libro, quem mox adverſus Rhetoras auſpicabitur.

LIBER II.

De Rhetorica Seu Arte Dicendi.

1. Cvm quæ de Grammatica dicenda fuerant perſecuti ſimus, eſt conſequens dicere de Rhetorica, ſive arte dicendi, ut quæ jam eſt robuſtior viriſque dignior, & plurimum valet in foro & judiciis. Sed quoniam notio rei ſive exiſtat ſive non exiſtat communis eſt, nec horum alterutrum licet quærere, niſi prius ſumpſerimus quid ſit id de quo quæritur, age prius conſideremus quidnam ſit Rhetorica, ad hoc adducendo maxime inſignes Philoſophorum definitiones. 2. Atque Plato quidem in Gorgia diſtinctivam ſecutus rationem, videtur ſi dicta ejus colligantur, hanc dare definitionem Rhetoricæ: *Rhetorica eſt opifex perſuaſionis, per verba, & in ipſis verbis vim habens ac firmitatem, perſuadens, non docens.* Illud quidem, *Per verba*, fortaſſis addens, quod multa ſint præter orationem quæ inter homines perſuadeant, utpote divitiæ, gloria, voluptas & pulchritudo. 3. Senes quidem certe ex populo, apud Poetam, licet hoſtili & infeſto & plane alienato animo eſſent adverſus Helenam, ut quæ illis fuiſſet cauſa malorum, perſuadentur tamen ab ejus pulchritudine. Cumque ea ad ipſos accederet, hæc inter ſe dicunt:

Non mirum eſt Phrygas & procero corpore
Achivos
Pro tali forma longos perferre dolores.

4. Phryne quoque, ut aiunt, cum eam defendente Hyperide eſſet condemnanda, diducta

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ.

Τοῖς περὶ γραμματικῆς διεξοδευθεῖσιν ἡμῖν, ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ περὶ Ῥητορικῆς λέγειν, ἀνδρικωτέρας ἤδη καθεστώσης, καὶ τὸ πλέον ἐπ' ἀγορᾶς καὶ βημάτων ἐξεταζομένης. ἀλλ' ἐπεὶ κοινὸν ὑπάρξεώς τε καὶ ἀνυπαρξίας [A] ἐστὶν ἡ ἔννοια, καὶ οὐδὲν τούτων ἕτερον οἷόν τε ἐστὶν ζητεῖν, μὴ προλαβόντας ὅ ἐστι τὸ ζητούμενον· φέρε πρῶτον σκεψώμεθα τί ἂν εἴη Ῥητορικὴ, τὰς ἐπιφανεστάτας εἰς τοῦτο τῶν φιλοσόφων ἀποδόσεις παρατιθέμενοι. Πλάτων μὲν οὖν ἐν τῷ Γοργίᾳ, [B] κατὰ διοριστικὴν ἔφοδον, [C] τοιοῦτον ἔοικεν ἐξ ἐπισυνθέσεως ὅρον τῆς Ῥητορικῆς ἀποδιδόναι. Ῥητορική ἐστι, πειθοῦς δημιουργὸς διὰ λόγων, ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα, πειστικὴ οὐ διδασκαλική. [D] τὸ μὲν, διὰ λόγων, προστιθεὶς τάχα, παρ' ὅσον πολλά ἐστι τὰ πειθὼ τοῖς ἀνθρώποις ἐνεργαζόμενα [E] χωρὶς λόγου, καθάπερ πλοῦτος, καὶ δόξα καὶ ἡδονὴ καὶ κάλλος. οἱ γοῦν παρὰ τῷ ποιητῇ δημογέροντες, [F] καίπερ ἐκπεπολεμωμένοι, καὶ τελέως ἀπηλλοτριωμένοι πρὸς τὴν Ἑλένην, ὡς κακῶν αἰτίαν γενομένην αὐτοῖς, ὅμως ὑπὸ τοῦ περὶ αὐτὴν κάλλους πείθονται· καὶ προσιούσης, τοιαῦτά τινα πρὸς ἀλλήλους διεξίασιν,

οὐ νέμεσις [G] Τρῶας καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς
τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα
πάσχειν.

Φρύνη τε, [H] ὥς φασιν, ἐπεὶ συνηγοροῦντος αὐτῇ Ὑπερίδου ἔμελλε καταδικάζεσθαι, καταῤῥήξα-

NOTÆ.

A κοινὸν ὑπάρξεώς τε καὶ ἀνυπαρξίας] Poſſum mihi rem concipere quæ non exiſtit, v. g. librum Sexti aureis deſcriptum literis: itaque ἔννοια rei latius patet quam ejus ὕπαρξις ſive exiſtentia, quia ἔννοια de utriſque communis eſt, exiſtentibus & non exiſtentibus. Hinc noſter antequam oppugnet comprehenſionem ὑπάρξεως Rhetoricæ, prius diſputat adverſus ejus ἔννοιαν ſive conceptionem, qualis a celebrioribus Philoſophis traditur. Quæ pro Rhetorica adverſus Sextum dici poſſunt, de induſtria omiſi, nam qui illa volet, conſulet Quintiliani librum ſecundum præſtantiſſimi Operis: atque ut recentiores illi jungam, Voſſium libro de Rhetoricæ natura, & Balthaſaris Guiberti ſcripta Gallice edita adverſus Franciſcum Lami, Monachum Benedictinum.

B Πλάτων ἐν τῷ Γοργίᾳ] Quintilianus II. 15. Inſtitut. Orator. *Iſocrates, ſi tamen revera ars quæ circumfertur ejus eſt, dicit eſſe Rhetoricen perſuadendi opificem,* πειθοῦς δημιουργόν. *Apud Platonem quoque Gorgias in libro qui nomine ejus inſcriptus eſt, idem fere dicit; ſed hanc Plato illius opinionem vult accipi, non ſuam.* Ammianus XXX. 4. de profeſſione oratorum forenſium loquens, *Tiſias ſuaſionis opificem memorat, adſentiente Leontino Gorgia.* Verba Gorgiæ apud Platonem p. 306. hæc ſunt: ἡ Ῥητορικὴ ἄρα, ὡς ἔοικε, πειθοῦς δημιουργός ἐστι, πιστευτικῆς ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἄδικον. Et p. 304. ad Gorgiam Socrates: τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ οὖσα ἡ ῥητορικὴ τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τις. ἢ γάρ; Gorgias: ἔστι ταῦτα.

C κατὰ διοριστικὴν ἔφοδον] Methodo hac frequenter utitur Plato, ut definiturus aliquid, oſtendat quomodo illud ab aliis rebus ſit diſtinctum. Ita Rhetoricam oſtendit differre ab aliis artibus non modo ſed etiam ab aliis artibus perſuaſivis & ſermone utentibus, multaque alia differit ex quibus denique colligitur ἐξ ἐπισυνθέσεως hæc illius definitio, quam Sextus appoſuit.

D πειστικὴ οὐ διδασκαλική] Marcianus Capella libro V. *artem vero iccirco me Rhetoricam vocant, quia doceor: licet Plato huic vocabulo refragetur.* Pro πειστικὴ Platonis codices habent πιστευτική, eodem ſenſu.

E πολλά ἐστι τὰ πειθὼ ἐνεργαζόμενα] MS. Ciz. ἐργαζόμενα. Quintilianus II. 15. *Verum & pecunia perſuadet & gratia, & auctoritas dicentis, & dignitas, & poſtremo aſpectus etiam ipſe ſine voce, quo vel recordatio meritorum cujusque, vel facies aliqua miſerabilis, vel formæ pulchritudo ſententiam dictat.* Plura in eandem ſententiam Socrates apud Platonem in Gorgia, & apud noſtrum, infra Sect. 5. & 72.

F δημογέροντες] Iliad. γ'. 149. Ariſtænetus lib. 1. Epiſt. 1. καὶ γέροντες εὖ μαλα πρεσβῦται θαυμάζουσιν, ὡς οἱ παρ' Ὁμήρῳ δημογέροντες τὴν Ἑλένην.

G οὐ νέμεσις] Iliad. γ'. 156. quem Homeri locum laudant etiam Ariſtoteles apud Euſtathium, Valerius Maximus III. 7. Lucianus de mercede conductis & in dialogis mortuor. Maximus Tyrius diſſ. XV. Athenæus V. p. 188. XIII. p. 566. Euſtathius de Iſmeniæ & Iſmenes amoribus III. p. 93. &c. Simile illud Judith. X. 19. τίς καταφρονήσει τοῦ λαοῦ τούτου ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας τοιαύτας. Latinam metaphraſin verſuum Homeri a Grotio libenter mutuatus ſum ad dictum libri Judithæ locum.

H Φρύνη τε] Idem de Phryne, meretrice Theſpienſi Quintilianus II. 15. *Et Phrynen non Hyperidis actione quanquam admirabili, ſed conſpectu corporis quod illa ſpecioſiſſimum alioqui, diducta nudaverat tunica, putant periculo liberatam.* Plutarchus in Hyperidis vita p. 849. ὡς εἰκὸς δὲ καὶ δίκῃ Φρύνῃ τῇ ἑταίρᾳ ἀσεβεῖν κρινομένῃ συνεξητάσθη. αὐτὸς γὰρ τοῦτο ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου δηλοῖ. Μελλούσης δὲ αὐτῆς ἁλίσκεσθαι

μένη

μένη τοὺς χιτωνίσκους, καὶ γυμνοῖς στήθεσι προκυλινδουμένη τῶν δικαστῶν, πλεῖον ἴσχυσε διὰ τὸ κάλλος τοὺς δικαστὰς πεῖσαι, [I] τῆς τοῦ συνηγοροῦντος ῥητορείας. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ χρημάτων ἐστὶν, ἡδονῆς τε καὶ δόξης· τούτων γὰρ ἕκαστον εὑρήσομεν οὕτω πεῖθον, ὡς πολλάκις τινὰ τῶν καθηκόντων ὑπερβαίνειν. οὐ τοίνυν ἀσκόπως ὁ Πλάτων ἀποβλέπων εἰς τὴν δι᾽ αὐτῶν γινομένην πειθὼ, ἔλεξεν ὅτι Ῥητορική ἐστι πειθοῦς δημιουργὸς, οὐχ ὁπωσοῦν, ἀλλὰ διὰ λόγων. καὶ μὴν, οὐκ ἐπεὶ λόγοις πείθει, πάντως ἐστὶ Ῥητορική· καὶ γὰρ ἡ ἰατρικὴ [K] καὶ αἱ ὁμοειδεῖς ταύτῃ τέχναι, διὰ λόγου πείθουσιν· ἀλλ᾽ εἴ τις ἐν αὐτοῖς προηγουμένως τοῖς λόγοις ὑποκειμένην ἔχει τὴν ἰσχὺν, καὶ οὐ κοινῶς. ἐπείπερ καὶ ἡ Γεωμετρία καὶ Ἀριθμητικὴ καὶ πᾶσα ἡ τῷ γένει θεωρητικὴ τέχνη, ἐν λόγοις προηγουμένως ἔχει τὸ κῦρος· ἀλλ᾽ ὅταν σὺν τούτοις μὴ διδασκαλικὴν ὥσπερ Γεωμετρία, ἀλλὰ πειστικὴν ποιῆται [L] τὴν πειθώ· ὅπερ ἦν ἴδιον Ῥητορικῆς. Ξενοκράτης [M] δὲ ὁ Πλάτωνος ἀκουστὴς, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς [N] φιλόσοφοι ἔλεγον Ῥητορικὴν ὑπάρχειν ἐπιστήμην τοῦ εὖ λέγειν· ἄλλως μὲν Ξενοκράτους τὴν ἐπιστήμην λαμβάνοντος, καὶ ἀρχαϊκῷ νόμῳ, ἀντὶ τῆς τέχνης· ἄλλως δὲ τῶν Στωικῶν ἀντὶ τοῦ βεβαίας ἔχειν καταλήψεις, ἐν σοφῷ μόνῳ φυομένην. τὸ δὲ λέγειν, ἀμφότεροι παραλαμβάνουσι ὡς διαφέρον τοῦ διαλέγεσθαι· ἐπειδήπερ τὸ μὲν ἐν συντομίᾳ κείμενον, κἂν τῷ λαμβάνειν καὶ διδόναι λόγον, Διαλεκτικῆς ἐστιν ἔργον· τὸ δὲ λέγειν, ἐν μήκει καὶ διεξόδῳ [O] θεωρούμενον, Ῥητορικῆς ἐτύγχανεν ἴδιον. ἔνθεν γοῦν καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἐρωτηθεὶς, ὅτῳ διαφέρει Διαλεκτικὴ Ῥητορικῆς, συστρέψας τὴν χεῖρα, [P] καὶ πάλιν ἐξαπλώσας, ἔφη,

tunica, & nudato pectore ad pedes Judicum provoluta, plus potuit propter formam perſuadere Judicibus, quam Patroni vis dicendi. Idem eſt etiam in pecuniis, voluptate, & gloria. Unumquodque enim eorum inveniemus ita perſuadere, ut eorum quæ ſunt bona & honeſta ſæpe nonnulla homines tranſiliant. Non ergo inconſiderate Plato ad perſuaſionem, quæ per ea fit, aſpiciens, dixit Rhetoricam eſſe opificem perſuaſionis, non quomodocunque, ſed per verba. 5. Porro autem non quoniam verbis perſuadet, omnino eſt Rhetorica. Nam & ars medendi, & quæ ſunt ejus generis artes, perſuadent per orationem. Sed ſi qua præcipue in ipſis verbis vim habet ſubjectam, & hoc non communi quadam ratione. Nam & Geometria & Arithmetica, & ars quælibet genere contemplativa, in verbis præcipue habet vim & auctoritatem. Sed quando cum eis, non ad doctrinam pertinentem, ſicut Geometria, ſed ad fidem faciendam appoſitam habet perſuaſionem, quod quidem eſt proprium Rhetoricæ. 6. Xenocrates autem auditor Platonis, & Stoici Philoſophi dicebant Rhetoricam eſſe bene dicendi ſcientiam. Aliter quidem Xenocrate accipiente ſcientiam, & antiqua lege pro arte. Aliter autem Stoicis, pro eo quod eſt habere firmas ac ſtabiles comprehenſiones. quæ quidem in ſolo exiſtit ſapiente. Dicere autem utrique aſſumunt, ut differens ab eo quod eſt diſſerere: quandoquidem hoc ſitum in compendiaria brevitate, & in accipienda & danda ratione, munus eſt Dialecticæ 7. Dicere autem, de re quam tractat, copioſe ac perpetua oratione, eſt proprium Rhetoricæ. Unde etiam Zeno Cittieus interrogatus in quo differat Dialectica a Rhetorica, manu adſtricta & ea rurſus expanſa, In hoc, inquit, differt. In com-

NOTÆ.

σθαι, παραγαγὼν εἰς μέσον καὶ περιῤῥήξας τὴν ἐσθῆτα, ἐπέδειξε τὰ στέρνα τῆς γυναικὸς, καὶ τῶν δικαστῶν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδόντων ἀφείθη. Poſidippus Comicus apud Athenæum XIII. p. 591.

Φρύνη πρὸ ἡμῶν γέγονεν ἐπιφανεστάτη
πολὺ τῶν ἑταιρῶν, (καὶ γὰρ εἰ νεωτέρα
τῶν τότε χρόνων εἶ, τόν γ᾽ ἀγῶν᾽ ἀκήκοας)
βλάπτειν δοκοῦσα τοὺς βίους μείζους βλάβας,
τὴν Ἡλιαίαν εἷλε περὶ τοῦ σώματος,
καὶ τῶν δικαστῶν καθ᾽ ἕνα δεξιουμένη
μετὰ δακρύων διέσωσε τὴν ψυχὴν μόλις.

In Alciphronis Epiſtolis ſub Bacchidis nomine ad Phrynen p. 130. edit. præſtantiſſimi viri Stephani Bergleri: *μηδὲ Ὑπερίδην κακῶς δόξαι βεβουλεῦσθαι ποιήσῃς τὰς Εὐθίου ἱκεσίας προσιεμένη. μηδὲ τοῖς λέγουσί σοι ὅτι εἰ μὴ τὸν χιτωνίσκον περιῤῥηξαμένη τὰ μαστάρια τοῖς δικασταῖς ἀπέδειξας, οὐδὲν ῥήτωρ ὠφέλει, πείθου. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἵνα ἐν καιρῷ γένηταί σοι, ἡ ἐκείνου παρέσχε συνηγορία.* Euſtathius ad Iliad. χ΄. p. 1355. *Ὑπερίδης τῇ ἑταίρᾳ Φρύνῃ κρινομένῃ ὑπὸ Εὐθίου τὴν ἐπὶ θανάτῳ δι᾽ ἀσέβειαν, ὅτε εἰς τοὺς ἐπιλογικοὺς ἦλθεν οἴκτους, ἐκ τῆς ὄψεως αὐτῆς φασιν ἐπεῤῥητόρευσε* (Rhetoris artem vicit) *παραγαγὼν τὴν γυναῖκα εἰς ἐμφανὲς, καὶ περιῤῥήξας τοὺς χιτωνίσκους, καὶ γυμνὰ τὰ στέρνα δείξας. ὡς δεισιδαιμονῆσαί φασι τοὺς δικαστὰς, καὶ δι᾽ ἔλεον μὴ ἀποκτεῖναι τὴν ὑποφῆτιν καὶ ζάκορον τῆς Ἀφροδίτης.*

I τοὺς δικαστὰς πεῖσαι] MS. Ciz. *τοῖς δικασταῖς.* Male. Nam *πείθεσθαι* quidem dativo perſonæ jungi tralatitium eſt, at *πείθειν* non item.

K καὶ γὰρ ἰατρική] Hæc & quæ ſequuntur petita ſunt e Platonis Gorgia p. 304. edit. Græcæ Baſil. Eadem habent Auguſtinus in principiis Rhetorices, & Sulpitius Victor in inſtitutionibus Oratoriæ, noſter infra Sect. 51.

L ποιῆται] Ita MSS. pro *ποιεῖται.*

M Ξενοκράτης] Hujus definitionis Xenocrateæ meminit etiam Quintilianus II. 15. *Rhetoricen eſſe bene dicendi ſcientiam.*

N οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Quintilianus loco laudato: *idem valet Chryſippi finis ille* (i. e. definitio) *ductus a Cleanthe, ſcientia recte dicendi. - - Bene Areus,* (Philoſophus & ipſe Stoicus) *dicere ſecundum virtutem orationis.* Conferendus præclarus Voſſius libro de Rhetoricæ natura cap. 3.

O ἐν μήκει καὶ διεξόδῳ] Copioſam & perpetuam orationem ſive *λόγον διεξοδικὸν* Oratorum, Stoici opponunt interciſis Dialecticorum ſermonibus ſive dialogis, qui breviter & ſtricte animi ſententiam explicant & quæſtione ac reſponſione diſtinguuntur. Vide Laërtium VII. 42. & Voſſium libri jam citati capite 18. Cicero in partitionibus Oratoriis c. ult. *eadem vel anguſte diſſerere, ut dialectici qui appellantur, vel, ut oratorem decet, late exprimere.* *διεξοδεύειν λόγον*, infra Sect. 9.

P συστρέψας τὴν χεῖρα] Iſidorus II. 23. Orig. ex Varronis novem diſciplinarum libris: *Dialectica & Rhetorica eſt quod in manu hominis pugnus aſtrictus & palma diſtenſa: illa, ver-*

 preſſio-

preſſione quidem collocans rotundam & brevem Dialecticæ proprietatem: per digitorum autem expanſionem & extenſionem, artis dicendi facultatis tacite ſignificans amplitudinem. 8. Ariſtoteles autem in primo libro artis Rhetoricæ ſimplicius definit Rhetoricam, *artem orationis*. Et ſi quis objiciat quod ars quoque medendi eſt orationis quæ pertinet ad Medicinam, quidam reſpondentes dicunt, quod ars medendi refert orationem ad aliquem alium finem, nempe ſanitatem: Rhetorica autem eſt plane ars orationis. 9. Porro alias quoque definitiones adducit Ariſtoteles, de quibus non eſt nobis neceſſe dicere, quibus non eſt princeps inſtitutum tractare de Rhetorica, niſi quod attinet ad intelligendam ejus proprietatem pro tractanda a nobis contradictione. Cujus ſtatim ducetur principium ab expoſita a nobis notione. Nam quoniam ii qui ejus notionem definiunt volunt Rhetoricam eſſe *artem* aut *ſcientiam dicendi* aut *orationis*, *efficientem perſuaſionis*, nos quoque tentabimus hæc tria inſequentes, docere, eam non poſſe conſiſtere. 10. Omnis ergo ars eſt collectio conſtans ex comprehenſionibus exercitatis, & quæ referuntur ad finem vitæ utilem. Rhetorica autem non eſt collectio conſtans ex comprehenſionibus ut oſtendemus. Non eſt ergo ars Rhetorica. Falſorum enim non ſunt comprehenſiones. 11. Falſa ſunt autem quæ dicuntur eſſe Rhetorica præcepta, in quibus ſunt hujuſmodi: Ita ſecus quam res habeat, Judicibus eſt perſuadendum: ira movenda & miſericordia, adulter eſt defendendus & ſacrilegus. Hæc enim docent eſſe licitum judices perſuaſione in falſam ſententiam adducere, & iram illorum commovere ac miſericordiam. Quæ quidem non ſunt vera, & ideo minime poſſunt comprehendi. Non ſunt ergo eorum comprehenſiones. Cum quo ſimul effici-

τούτῳ· κατὰ μὲν τὴν συστροφὴν, τὸ στρογγύλον καὶ βραχὺ τῆς διαλεκτικῆς τάττων ἰδίωμα· διὰ δὲ τῆς ἐξαπλώσεως καὶ ἐκτάσεως τῶν δακτύλων, τὸ πλατὺ τῆς Ρητορικῆς δυνάμεως αἰνιττόμενος. Ἀριστοτέλης [Q] δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ρητορικῶν, τεχνῶν, ἁπλούστερον παραδίδωσι τὴν Ρητορικὴν, τέχνην λόγων. καὶ ζητουμένου πρὸς αὐτὸν, ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ τέχνη ἐστὶ λόγων ἰατρικῶν, ἀπολογούμενοί τινες φασὶν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ τοὺς λόγους ἐφ᾽ ἕτερόν τι ἀναφέρει τέλος, καθάπερ τὴν ὑγείαν· [R] ἡ δὲ Ρητορικὴ ἄντικρύς ἐστι λόγων τέχνη. καὶ ἄλλους δὲ ἐκτίθεται ὁ ἀνὴρ οὗτος ὅρους, [S] περὶ ὧν οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν, τοῖς μὴ προηγουμένως τὸν περὶ Ρητορικῆς διεξοδεύουσι λόγον, ἀλλ᾽ ὅσον τοῦ τὴν ἰδιότητα ταύτης περινοῆσαι πρὸς τὴν χειρισθησομένην ἡμῖν ἀντίῤῥησιν. ἧς ἀρχὴ γένοιτ᾽ ἂν εὐθέως ἀπὸ τῆς ἐκκειμένης νοήσεως. ἐπεὶ γὰρ τέχνην, ἢ ἐπιστήμην λόγων, ἢ τοῦ λέγειν, καὶ πειθοῦς περιποιητικὴν [T] βούλονται τυγχάνειν τὴν Ρητορικὴν οἱ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς ἀποδιδόντες, πειρασόμεθα καὶ ἡμεῖς τῶν τριῶν τούτων ἐχόμενοι, διδάσκειν τὸ ἀνυπόστατον αὐτῆς. πᾶσα τοίνυν τέχνη, [U] σύστημά ἐστιν ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, καὶ ἐπὶ τέλος εὔχρηστον [X] τῷ βίῳ λαμβανόντων τὴν ἀναφοράν. ἡ δὲ Ρητορικὴ οὐκ ἔστι σύστημα ἐκ καταλήψεων, ὡς παραστήσομεν, οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ Ρητορική. τῶν γὰρ ψευδῶν οὐκ εἰσι καταλήψεις. ψευδῆ δέ ἐστι τὰ λεγόμενα τῆς Ρητορικῆς εἶναι θεωρήματα, [Y] τοιαῦτα ὄντα· οὕτω παραπειστέον τοὺς δικαστάς· καὶ, ὀργὴν κινητέον ἢ ἔλεον· καὶ, μοιχῷ συνηγορητέον ἢ ἱεροσύλῳ· ἐμφαίνει τὸ καθήκειν οὕτω τοὺς δικαστὰς παραπείθειν, καὶ ὀργὴν ἢ ἔλεον κινεῖν· ἅπερ οὐκ ἔστιν ἀληθῆ, καὶ διὰ τοῦτο ἀκατάληπτα. οὐ τοίνυν αὐτῶν εἰσιν αἱ καταλήψεις· ᾧ συνεισέρ-

NOTÆ.

ba contrahens, iſta, diſtendens. Habuit & Varro hoc a Zenone Cittieo. Cicero II. 6. de finibus: *Zenonis eſt hoc Stoici, omnem vim loquendi, ut jam ante Ariſtoteles, in duas tributam eſſe partes, rhetoricam palmæ, dialecticam pugno ſimilem eſſe dicebat, quod latius loquerentur Rhetores, dialectici autem compreſſius.* Idem in Oratore c. 32. *Zeno ille, a quo diſciplina Stoicorum eſt, manu demonſtrare ſolebat, quid inter has artes intereſſet. Nam cum compreſſerat digitos, pugnumque fecerat, dialecticam ajebat ejuſmodi eſſe: cum autem diduxerat, & manum dilataverat, palmæ illius ſimilem eloquentiam eſſe dicebat. Atque etiam ante hunc Ariſtoteles principio Artis Rhetoricæ dicit illam artem quaſi ex altera parte reſpondere Dialecticæ,* ἡ ῥητορική ἐστιν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ, *ut hoc videlicet differant inter ſe, quod hæc ratio dicendi latior ſit, illa loquendi contractior.* Quintilianus II. 20. *Cum duo ſint genera orationis, altera perpetua, quæ rhetorice dicitur, altera conciſa, quæ dialectice: quas quidem Zeno adeo conjunxit, ut hanc compreſſæ in pugnum manus, illam explicitæ diceret ſimilem.* Eadem Caſſiodorus in compendio Rhetorices: Hinc non illepide vir eruditus Jacobus Duportus:

Rhetorica eſt palmæ ſimilis, dialectica pugno:
Hæc pugnet, palmam ſed tamen illa feret.

Q Ἀριστοτέλης] Lib. 1. Rhetor. ſub init. νῦν μὲν οὖν οἱ τὰς τέχνας τῶν λόγων συντιθέντες ὀλίγον πεποιήκασιν αὐτῆς μόριον.

R ὑγείαν] Ita MSS. pro ὑγίειαν. Mox ex iiſdem MSS. repoſui καὶ ἄλλους δὲ, ubi particula δὲ in editis exciderat.

S ἄλλους ὅρους] Ut in eodem lib. 1. Rhetor. ἔστω δὲ ῥητορικὴ, δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. infra. Hæc definitio reprehenditur in prolegomenis ad Aphthonium, editis à Clariſſ. Montfaucono p. 593. Bibl. Coiſlinianæ.

T πειθοῦς περιποιητικήν] Ita MSS. pro ποιητικήν.

U πᾶσα τοίνυν τέχνη] De hac definitione artis vide ad 3. Pyrrhon. Sect. 188. tangitur etiam libro ſuperiore adverſus Grammaticos, Sect. 75.

X ἐπὶ τέλος εὔχρηστον] Hæc in definitione artis, ex mente Stoicorum adjiciuntur etiam in Scholiis ineditis ad Dionyſium Thracem. Apud Jamblichum III. 1. de myſteriis Ægyptior. τέχνασμα εἰς τὴν τοῦ βίου κατασκευὴν χρήσιμον μεμηχανημένον.

Y ψευδῆ τῆς Ρητορικῆς εἶναι θεωρήματα] In editis exciderat εἶναι, quod e MSS. revocavi. Ad Sexti vero ſententiam facit, quod Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis p. 204. μεγαλυνομένου τινὸς ἐπὶ τῇ Ρητορικῇ τέχνῃ, εἶπέ τις Λάκων· ἀλλὰ νὴ τὼ Σιὼ, τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι οὔτε ἔστιν, οὔτε μήποτε γένηται. Euripides apud Clementem Alex. 1. Strom. p. 290.

ὦ παῖ, γένοιντ᾽ ἂν τ᾽ εὖ λεγόμενοι οἱ λόγοι
ψευδεῖς, ἐπῶν δὲ κάλλεσιν νικῷμεν ἂν
τἀληθὲς, ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο τἀκριβέστατον.

χεται,

χεται τὸ, μηδὲ τὴν Ρητορικὴν ὑπάρχειν. καθάπερ οὖν οὐκ ἂν εἴποιμεν τὴν τοιχωρυχικὴν εἶναί τινα τέχνην, παραινοῦσαν τὸ, οὕτως δεῖν τοῖχον διορύττειν· καὶ τὴν κλεπτικὴν, τὸ, οὕτως καθήκειν κλέπτειν, καὶ βαλαντιοτομεῖν, (ψευδῆ γάρ ἐστι ταῦτα, καὶ οὔτε καθήκοντα, οὔτε θεωρήματα) οὕτως οὔτε τὴν Ρητορικὴν ὑποληπτέον ἔχειν τεχνικὴν ὑπόστασιν, ἐπὶ τοιούτοις παραγγέλμασι σαλεύουσαν. ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ περὶ Κριτόλαον [Z] τὸν Περιπατητικὸν, καὶ πολὺ πρότερον, οἱ περὶ Πλάτωνα, [A] εἰς τοῦτο ἀνιδόντες, ἐκάκισαν αὐτὴν, ὡς κακοτεχνίαν μᾶλλον ἢ τέχνην καθεστηκυῖαν. καὶ μὴν ἐπεὶ πᾶσα τέχνη, ἤτοι ἑστηκὸς ἔχει τὸ τέλος καὶ πάγιον, ὡς φιλοσοφία καὶ γραμματική· ἢ τοῦ ὡς τὸ πολὺ ἐχόμενον, [B] καθάπερ ἰατρική τε καὶ κυβερνητική· δεήσει καὶ τὴν Ρητορικὴν, εἴπερ ἐστὶ τέχνη, τὸ ἕτερον τούτων ἐπαγγέλλεσθαι. οὔτε δὲ ἑστηκὸς ἔχει πᾶν τέλος· οὐδὲ γὰρ ἀεὶ περιγίνεται [C] περὶ τῆς τῶν ἀντιδίκων νίκης· ἀλλ᾽ ἔσθ᾽ ὅτε ἕτερον μὲν προτίθεται ὁ ῥήτωρ, ἕτερον δὲ ἐξακολουθοῦν ἔχει τέλος· οὔτε τοῦ ὡς τὸ πολὺ ἐφιέμενον· ἐπεὶ πᾶς ῥήτωρ ἑαυτῷ συγκρινόμενος πολλάκις εἰλήφθη [D] μᾶλλον ἢ ἐνίκησεν, ἅτε διὰ παντὸς ἑτέρου τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ διαλύοντος. οὐκ ἄρα τέχνη ἐστὶν ἡ Ρητορική. εἴπερ τε ἐνδέχεται γενέσθαι ῥήτορα μὴ μετασχόντα τῆς Ρητορικῆς τέχνης, οὐκ ἂν εἴη τις τέχνη Ρητορική. ἐνδέχεται δέ γε ἱκανῶς καὶ κατὰ τρόπον ῥητορεύειν, [E] μὴ μετασχόντα Ρητορικῆς, ὡς καὶ περὶ Δημάδου [F] παρειλήφαμεν. κωπηλάτης γὰρ ὢν, ὁμολογεῖται ἄριστος γεγονέναι ῥήτωρ, καὶ σὺν τούτῳ ἄλλοι παμπλήθεις. τοίνυν οὐκ ἔστι τέχνη ἡ Ρητορική. ἄλλως τε, καὶ ἐπεὶ τού-

tur ut ne ſit quidem ars Rhetorica. 12. Quo modo ergo non dixerimus fodiendi muros ullam eſſe artem, quæ ſuadeat muros ſic eſſe fodiendos: & furandi artem quæ doceat oportere ſic furari, & ſecare crumenam: (ſunt enim falſa iſta præcepta officioque contraria) ita nec Rhetoricam exiſtimandum eſt, exiſtere artem, ut quæ hujuſmodi in præceptis fluctuat. Critolaus quidem certe Peripateticus, & diu ante Plato, cum hoc vidiſſent, eam vituperarant, ut quæ artificium eſſet potius improbum quam ars. 13. Præterea quoniam omnis ars aut habet finem firmum ac ſtabilem, ut Philoſophia & Grammatica; aut eum qui ut plurimum obtinetur, ut ars medendi & ars gubernandi; oportebit etiam Rhetoricam, ſi quidem eſt ars, horum alterum profiteri. 14. Sed neque univerſe firmum ac ſtabilem habet finem. Neque enim ſemper vincit adverſarios. Sed nonnunquam alium quidem finem proponit orator: alium autem conſequentem habet finem. 15. Sed neque eum qui ut plurimum evenit, quandoquidem omnis orator ſi ſecum conferatur, ſæpius victus eſt quam vicit, cum præſertim ejus argumenta alter ſemper infirmet ac refellat. Non eſt ergo ars Rhetorica. 16. Atque ſi contingit dari oratorem qui ſit expers artis Rhetoricæ, non eſt ars Rhetorica. Contingit autem ſatis recte fungi munere Oratoris eum qui nunquam didicit artem Rhetoricam, ſicut accepimus de Demade. Nam cum eſſet remex, conſtat eum optimum fuiſſe oratorem, & cum eo alios plurimos. Non eſt ergo ars Rhetorica. 17. Præterea ſi non

N O T Æ.

Z οἱ περὶ Κριτόλαον] Hic eſt quem Quintilianus II. 17. numerat inter eos, qui multa adverſus Rhetoricam ſcripſerunt, artem eam eſſe inficiati. Idem II. 15. *Quidam eam neque vim neque ſcientiam neque artem putaverunt, ſed Critolaus uſum dicendi, nam hoc τριβὴ* (ſic infra Sect. 17.) *ſignificat. Athenæus fallendi artem.* Fuit hic Critolaus Phaſelites, de quo dixi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 11. & cujus iterum mentio infra Sect. 20.

A οἱ περὶ Πλάτωνα] Tzetzes Chiliad. XI. 730.

ὡς Πλάτων ψόγον ἔγραψε τῆς τέχνης τῶν ῥητόρων,
καλῶν ἐκείνην εἴδωλον Πολιτικῆς μορίου.

reſpicit ad ea quæ Plato in Gorgia adverſus Rhetoricen ſcripſit, quæque ad examen revocavit in Orationibus Platonicis Ariſtides Adrianenſis. Quintilianus II. 15. *Plerique dum pauca ex Gorgia Platonis, a prioribus imperite excerpta, legere contenti, neque hoc totum neque alia ejus volumina evolvunt, in maximum errorem inciderunt, creduntque eum in hac eſſe opinione, ut rhetoricen non artem, ſed peritiam quandam gratiæ ac voluptatis exiſtimet* &c.

B τοῦ ὡς τὸ πολὺ ἐχόμενον] Illud τὸ in editis exciderat, in MSS. recte legitur. Sic mox infra: οὔτε τοῦ ὡς τὸ πολὺ ἐφιέμενον.

C οὐδὲ γὰρ ἀεὶ περιγίνεται] Ita MSS. pro περιγίγνεται. Sulpicius Victor in inſtitutionibus Oratoriis: *ne illa quidem diffinitio probanda, cum dicunt plerique Rhetoricam eſſe perſuadendi peritiam, ideo quod nemo omnium invenitur Orator, qui ſemper perſuaſerit.*

D εἰλήφθη] Captus eſt, ſuccubuit. MS. Ciz. ἐλείφθη.

E ἱκανῶς καὶ κατὰ τρόπον ῥητορεύειν] Anonymus ad Ariſtotelis Rhetorica p. 15. οὐ Περικλῆς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ῥητορικαῖς χάρισιν ἐκόσμουν τὸν λόγον, καὶ λογοειδῶς ἀφηγοῦντο τὰ τῆς πολιτείας, μήπω τῆς ῥητορικῆς τεχνωθείσης.

F περὶ Δημάδου] Hunc ναυπηγὸν & ναύτην vocat Suidas. De eodem Plutarchus in Demoſthenis vita: πλὴν τόνγε Δημάδην πάντες ὡμολόγουν τῇ φύσει χρώμενον ἀνίκητον εἶναι, καὶ παραφέρειν αὐτὸν σχεδιάζοντα τὰς τοῦ Δημοσθένους σκέψεις καὶ παρασκευάς. Syrianus ad Hermogenem p. 16. τινὲς καὶ τὴν ὅλην ῥητορικὴν, τέχνην οὐ βούλονται, ἀλλ᾽ ἐμπειρίαν, ἀπὸ τῆς τῶν μεταχειρισαμένων ἀπαιδευσίας ὡρμημένοι, οἷον Δημάδου, τοῦ ἀπὸ τῆς κώπης ἀνίπτοις χερσὶν ἐπὶ τὸ βῆμα πηδήσαντος, καὶ Ηγεμόνος καὶ Πυθέου καὶ Αριστογείτονος. Quintilianus II. 17. *Dicunt non eſſe artis id, quod faciat qui non didicerit; dicere autem homines & qui non didicerunt. Ad cujus rei confirmationem afferunt Demadem remigem, & Æſchinem hypocritam oratores fuiſſe. Falſo, nam neque orator eſſe qui non dicit, poteſt: & hos ſero potius quam nunquam didiciſſe quis dixerit: quanquam Æſchines ab initio ſit verſatus in literis, quas pater ejus etiam docebat: Demadem neque non didiciſſe certum ſit, & continua dicendi exercitatio potuerit tantum, quantuſcunque poſtea fuit, feciſſe. Nam id potentiſſimum diſcendi genus eſt. Sed præſtantiorem, ſi didiciſſet, futurum fuiſſe, dicere licet. Neque enim orationem ſcribere eſt auſus, ut eum multum valuiſſe in dicendo ſciremus.* Vide & Apoſtolium proverbio ἀπὸ κώπης ἐπὶ βῆμα, Centur. IV. 17.

credi-

credimus eos fuiſſe tales, ſed ad dicendum acceſſiſſe putamus cum ad eum perveniſſent habitum diuturno uſu & excercitatione: at noſtro quidem certe tempore licet videre in vita multos, qui & in judiciis & in concionibus civilibus apte dicunt & diſerte, non norunt autem artificioſa præcepta Rhetoricæ. 18. Et contra, ſi ii qui accurate ea tenent, & in dicendi arte multum laboris & operæ poſuerunt, oratoris partes implere non poſſunt in foro & judicio: non dicenda eſt Rhetorica artificioſa ratio ac methodus. Atqui, ut notum eſt omnibus, ii qui Sophiſtis & Rhetoribus dederunt operam, ſumme quidem ſe exercuerunt in dicendi artificio, verum in ſubdialem aream fori delati, cernuntur magis muti quam piſces. Arte ergo non ſunt aliqui oratores. 19. Quo fit ut mihi veniat in mentem eos ridere, quando reſponſuri ad hoc argumentum quo refelluntur, dicunt quod ſicut coti non eſt a natura inſitum ut ſecet, ſed cultrum acuens idoneum reddit ad ſecandum: ita ipſi quidem non poſſunt dicere, propterea quod non ſint aſſueti: alios autem arte provehentes, efficiunt Oratores. Non viderunt enim viri illi præclari, quanta comparationis hujus ſit diſſimilitudo: ſi quidem cos quam habet facultatem, eam non tribuit ferro, at hi promittunt vel inprimis iſtam quam norunt artem aliis impertire. 20. Critolaus autem & Academici, inter quos Clitomachus & Charmidas, ſolent hæc præterea Rhetoricæ objicere. Artes quidem non expelluntur a civitatibus, ut quæ ſciant eas vitæ valde eſſe utiles: quo modo nec œconomicos expellimus ab ædibus, nec bubulcos a grege. Omnes autem dicendi artem, tanquam infeſtiſſimum hoſtem, ubique perſequuntur & undique ejiciunt ut legiſlator Cretenſis, qui inſulam ingredi prohibuit eos qui in dicendo ſe jactant & arroganter ſibi placent.

τοις ἀπιστοῦμεν, [G] ὡς τοιούτοις γεγονόσι καὶ ἐν ἕξει καὶ τοιαύτης τινὲς τριβῆς ἐπὶ τὸ ῥητορεύειν παρεληλυθόσιν· ἀλλ᾽ οὖν γε ἐν τῷ καθ᾽ ἡμᾶς βίῳ, πολλοὺς πάρεστιν ὁρᾷν, λέγοντας μὲν εὐφυῶς [H] ἐπὶ δικαστηρίων, καὶ ἐν ἐκκλησίαις, τὰ δὲ τεχνικὰ τῆς Ῥητορικῆς παραγγέλματα μὴ γινώσκοντας. καὶ ἀντιστρόφως, εἰ οἱ ἐξηκριβωκότες ἐπὶ πλεῖον καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκπονήσαντες τὸν τεχνικὸν τῆς Ῥητορικῆς λόγον, ἀδυνατοῦσι ῥητορεύειν ἐπὶ δικαστηρίων καὶ ἀγορᾶς, οὐ ῥητέον τεχνικὴν μέθοδον εἶναι τὴν Ῥητορικήν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς ὁ σύμπας οἶδε βίος, [I] οἱ σοφιστεύοντες, ἐπ᾽ ἄκρον μὲν τὴν Ῥητορικὴν ἐξήσκησαν τεχνολογίαν, ἰχθύων δὲ ἀφωνότεροι ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαίθρου [K] θεωροῦνται. τοίνυν οὐ κατὰ τέχνην εἰσί τινες ῥήτορες. ὅθεν καὶ γελᾷν ἐστιν ἐπ᾽ αὐτοὺς, ὅταν πρὸς τοῦτον ἀπολογούμενοι τὸν ἔλεγχον, φάσκωσιν, ὅτι ὥσπερ αἱ ἀκόναι [L] τέμνειν μὲν οὐ πεφύκασιν, ὀξύνουσαι δὲ τὴν μάχαιραν, τέμνειν παρασκευάζουσιν· οὕτω καὶ αὐτοὶ ἀδυνατοῦσι μὲν εἰπεῖν ὑπὸ τῆς ἀσυνηθείας, ἄλλους δὲ διὰ τέχνης προάγοντες, λέγειν ποιοῦσιν. οὐκ ᾔδεσαν γὰρ οἱ θαυμάσιοι τὴν ἀνομοιότητα ταύτης τῆς εἰκόνος. εἴ γε ἡ μὲν ἀκόνη, οὐχ ἣν εἶχε δύναμιν, ταύτην τῷ σιδήρῳ ἐμποιεῖν πέφυκεν· αὐτοὶ δὲ ἐπαγγέλλονται, ὡς προηγούμενον ἔργον, ἣν ἔχουσι τέχνην, ταύτην τῷ πέλας περιποιήσειν. οἱ δὲ περὶ τὸν Κριτόλαον [N] καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, [O] ἐν οἷς ἐστι Κλειτόμαχος καὶ Χαρμίδας, εἰώθασι καὶ οὗτοι τοιαῦτά τινα λέγειν, ὅτι τὰς μὲν τέχνας οὐκ ἐκβάλλουσιν αἱ πόλεις πάνυ τοι [P] βιωφελεῖς οὔσας ἐπιστάμενοι· ὡς οὐδὲ τοὺς μὲν οἰκονομικοὺς τῶν οἴκων ἐκβάλλομεν, τοὺς δὲ βουκόλους ἐκ τῆς ἀγέλης. τὴν μέν τοι Ῥητορικὴν πάντες πανταχόθεν ὡς πολεμιωτάτην, ἐδίωξαν. ὥσπερ ὁ μὲν Κρητικὸς νομοθέτης, [Q] εἴρξας ἐπιβαίνειν τῆς νήσου τοὺς ἐν λόγοις

NOTÆ.

G ἐπεὶ τούτοις ἀπιστοῦμεν] Ita e MSS. legendum pro ἐπί.

H εὐφυῶς] Ita MSS. pro ἐμφυῶς.

I ὡς ὁ σύμπας οἶδε βίος] In editis aberat ὡς, quod e MSS. & interprete revocavi.

K ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαίθρου] Seneca lib. 2. controverſ. *Agedum, produc iſtos declamatores e Schola in forum, cum loco mutabuntur - - ſub dio ſtare non poterunt.* Nempe Judicum conſeſſus, coram quo cauſſæ agi ſolitæ, ſub dio erat in fori area, ut pulchre notatum Franciſco Polleto in hiſtoria fori Romani, & Philippo Brodæo in animadverſionibus ad Polletum. Non mirum autem ad alia exercitatos in Scholis, tirones inventos in foro, ut notat Quintilianus II. 10. quam in rem notiſſima Petronii irriſio, in limine ſatirici. Videndus & Eraſmus adagio, *magis mutus quam piſcis.*

L ὥσπερ αἱ ἀκόναι] Horatius in arte v. 304.

- - fungor vice cotis, acutum
reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.

Mutuatus hoc Poëta eſt ab Iſocrate, quem in ipſius vita narrat Plutarchus rogatum quomodo ipſe ineptus ad dicendum alios poſſet Oratores reddere? reſpondiſſe: ὅτι καὶ αἱ ἀκόναι αὐταὶ μὲν τέμνειν οὐ δύνανται, τὸν δὲ σίδηρον τμητικὸν ποιοῦσιν.

M ὑπὸ τῆς ἀσυνηθείας] Male in MSS. Vratiſlav. Savil. & Ciz. ἀληθείας.

N οἱ περὶ τὸν Κριτόλαον] Peripateticum quem adverſus Rhetoricam ſcripſiſſe dixit ſupra Sect. 12. Gellius vero VII. 14. narrat una cum Carneade & Diogene Stoico interfuiſſe celebri illi ad Romanos legationi, in qua ſuſpectam ſibi Græcorum eloquentiam profeſſus eſt Cato, Carneadis præcipue, *quo viro argumentante quid veri eſſet haud facile diſcerni poſſet*, ut eſt apud Plinium VII. 30. Hiſt.

O οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας] Academici licet exemplo Platonis & Carneadis, magnum eloquentiæ impenderunt ſtudium, tamen in oppugnanda Rhetorica laureolam quæſivere, ut Agnon, quem accuſationem Rhetorices ſcripſiſſe teſtatur Quintilianus II. 17. Fuiſſe autem ex Secta Academica teſtatur Athenæus XIII. p. 602. De Clitomacho Carneadis, & Charmida Carneadis diſcipulo dixi lib. 3. Bibl. Græcæ capite 3. Etiam ab Academicis mutuatum ſe quæ adverſus Rhetoricam diſputat, non diffitetur Sextus infra, Sect. 43.

P πάνυ τοι] MS. Vratiſlav. πάνυ τι.

Q ὁ μὲν Κρητικὸς νομοθέτης] Thaletem ſive Thaletam Gortynium mox innuit ſe intelligere qui Thaletem Mileſium Philoſophum ætate anteceſſit, & pæanibus ſcribendis legibusque condendis apud Cretenſes celeberrimus fuit. De eo vide ſi placet quæ dixi lib. 1. Bibl. Græcæ cap. 35.

ἀλαζο-

ἀλαζονευσαμένους. ὁ δὲ Σπαρτιάτης Λυκοῦργος, ὡς ἂν ζηλωτὴς Θάλητος [R] τοῦ Κρητὸς γενόμενος, τὸν αὐτὸν τοῖς Σπαρτιάταις νόμον [S] εἰσηγήσατο. παρ' ἣν αἰτίαν πολλοῖς ὕστερον χρόνοις, τὸν ἐπὶ ξένης Ρητορικὴν ἐκπονήσαντα νεανίαν, ἐπανελθόντα ἐκόλασαν οἱ Ἔφοροι, [T] τὴν αἰτίαν προσθέντες τῆς καταδίκης, ὡς δολερῶς λόγους ἐπὶ παρακρούσει τᾶς Σπάρτας ἐμελέτησε. καὶ αὐτοὶ δὲ διέμειναν Ρητορικὴν μισοῦντες, [U] ἀφελεῖ δὲ βραχυλογίᾳ χρώμενοι. [X] ὅθεν καὶ ὁ ἀντιχειροτονηθεὶς Ἀθηναίοις ὑπ' αὐτῶν πρὸς Τισσαφέρνην [Y] πρεσβευτὴς, τῶν Ἀθηναίων μακρὰς καὶ ποικίλας ῥήσεις διεξιόντων, δύο τῇ βακτηρίᾳ γραμμὰς κατὰ τοῦ ἐδάφους χαράξας, τὴν μὲν εὐθεῖαν καὶ μικρὰν, τὴν δὲ, ἐπιμήκη καὶ σκολιάν· τούτων, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, [Z] ὁποτέραν θέλεις, ἑλοῦ. αἰνιττόμενος διὰ μὲν τῆς ἐπιμήκους καὶ τῆς σκολιᾶς γραμμῆς, τὴν τερθρείαν τὴν Ρητορικήν· διὰ δὲ τῆς βραχείας ἅμα καὶ εὐθείας, τὴν ἀφελῆ καὶ σύντομον εὐθυρημοσύνην. δι' ἣν οὐκ ἐν οἰκείοις μόνοις ἀλλὰ καὶ ξένοις τὴν ἀπεριττότητα τοῦ λόγου [A] μεταδιώκουσιν. ἐκ μέσων μέντοι γε καὶ τὸν Χίων πρεσβευτὴν [B] περὶ ἐξαγωγῆς πυροῦ δεόμενον, ἐπεὶ μακρῶς ἡρμήνευσε τὴν δέησιν, ἄπρακτον ἐξαπέστειλαν· ἑτέρου δὲ πεμφθέντος συντομωτέρου (ἤπειγε γὰρ ἀνάγκη τοὺς Χίους) ἔδοσαν. κενὸν γὰρ θύλακον αὐτοῖς οὗτος ἀνατείνας, ἀλφίτων αὐτὸν ἔφη δεῖσθαι. ὅμως δ' οὖν καὶ τοῦτον ὡς ἀδολέσχην ἐμέμψαντο. ἀποχρώντως γὰρ κενὸς δειχθεὶς ὁ θύλακος ἐσήμαινε τὴν τῶν Χίων αἴτησιν. ἔνθεν ὁ τραγικὸς Ἴων [C] κινηθεὶς, εἶπεν ἐπ' αὐτῶν,

21. Spartanus autem Lycurgus, ut qui Thaletis Cretenſis eſſet æmulator, Spartanis eandem ſanxit legem. Quam ob cauſam longo poſt tempore adoleſcentem qui apud exteros in arte dicendi ſtudium & operam poſuerat, reverſum punierunt Ephori, dicta cauſa condemnationis, quod ad fallendam ac circumveniendam Spartam ſe in doloſo dicendi genere exercuiſſet. Ipſique perpetuo odio habuerunt Rhetoricam, ſemper autem ſimplici uſi ſunt brevitate. 22. Unde etiam qui ab eis adverſus Athenienſes omnium ſuffragiis electus erat legatus ad Tiſaphernem, cum Athenienſes prolixa & varia uterentur oratione, baculo duabus lineis in ſolo deſcriptis, altera quidem recta & parva, altera vero longa & obliqua, ex his, inquit, o Rex, utram mavis elige. Per longam quidem & obliquam lineam, Rhetoricæ innuens fucum & ſuave lenocinium: per brevem autem ſimul & rectam, ſimplicem & compendiarium, ſcopumque recta attingentem ſermonem. 23. Propter quem, non ſolum apud ſuos, ſed etiam apud exteros perſequuntur fugantque ſupervacaneam dicendi rationem. Chiorum quidem certe legatum, qui ut Chiis frumentum exportare liceret, rogabat, quoniam in rogando prolixa fuerat uſus oratione, re infecta amandarunt. Miſſo autem altero qui egit compendioſius, (Chios enim premebat neceſſitas,) conceſſerunt. Is enim vacua oſtenſa eis arcula, dixit ipſam opus habere farina. Et tamen eum quoque reprehenderunt tanquam nimis loquacem. Inanis enim oſtenſa arcula ſatis indicabat Chiorum petitionem. 24. His motus Ion Grammaticus de iis dixit,

NOTÆ.

R Λυκοῦργος ὡς ἂν ζηλωτὴς Θάλητος] Strabonis teſtimonio conſtat Lycurgum antequam leges Spartanis ſanciret adiiſſe Cretam ibique *πλησιάσαι Θάλητι, μελοποιῷ ἀνδρὶ, καὶ νομοθετικῷ*, p. 482. Thaletem deinde a Lycurgo perſuaſum ut Lacedæmonem ſe conferret & ſua ibi carmina publicaret, narrat Plutarchus in Lycurgi vita, haud longe a principio: atque Lacedæmone poſt illud tempus Thaletis & Alcmanis *ᾄσματα* & Dionyſiodoti Lacedæmonii *παιᾶνας* decantari ſolitos refert Athenæus XV. p. 678.

S τὸν αὐτὸν τοῖς Σπαρτιάταις νόμον] Lacedæmoniorum civitate expulſam Rhetoricam teſtantur Athenæus XIII. p. 611. Quintilianus II. 16. & Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis. Idem in inſtitutis Laconicis: *γράμματα ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον, τῶν δὲ ἄλλων παιδευμάτων ξενηλασίαν ἐποιοῦντο.* In eodem libello narrat ejectum a Lacedæmoniis Cephiſophontem quod dixiſſet ſe de quacunque re poſſe per totum diem verba facere, nam inquiebant, *τὸν ἀγαθὸν μυθητὰν δεῖ τοῖς πράγμασιν ἴσον τὸν λόγον ἔχειν.* Romæ etiam Senatusconſulto & cenſorio edicto ejectos Rhetores referunt Suetonius c. 1. de claris Rhetoribus, & Gellius XV. 11. ne dicam ſub Maximiano Romæ eloquentiam extinctam, cauſidicos ſublatos, JCtos aut relegatos aut necatos, teſte Lactantio c. 22. de mortibus perſecutorum, & quod de Juliano Imp. Ammianus XXII. 10. *illud autem erat inclemens, obruendum perenni ſilentio, quod arcebat docere magiſtros Rhetoricos & Grammaticos, ritus Chriſtiani cultores.*

T ἐκόλασαν οἱ Ἔφοροι] Apud Lacedæmonios eadem erat Ephororum quinque auctoritas, quæ Romæ tribunorum cenſorumque. Vide Meurſii Miſcellanea Laconica & Nic. Cragium de Rep. Lacedæmoniorum II. 4.

U διέμειναν Ρητορικὴν μισοῦντες] Ita MSS. non *τὴν Ρητορικήν.*

X ἀφελεῖ βραχυλογίᾳ χρώμενοι] De Laconica brevitate jucundum eſt videre quæ in Apophthegmatibus Laconicis Plutarchus, & Jo. Meurſius libro 3. Miſcellaneorum Laconicorum cap. 3. & 4. Theophilus Raynandus S. I. in laude brevitatis Tomo XIII. Operum.

Y πρὸς Τισσαφέρνην] Hic prætor ſub rege Perſarum Dario Artaxerxis F. tempore belli Peloponneſiaci, Thucydid. VIII. 5.

Z ὦ βασιλεῦ] Vocat *βασιλέα* qui erat *ἡγεμὼν*, Prætor & Satrapa, quales plures habebat Rex Perſarum, inde *βασιλεὺς βασιλέων.*

A ἀπεριττότητα τοῦ λόγου] Ita legendum è MSS. pro *περιττότητα.* Nam *μεταδιώκειν* non eſt *fugare*, ut accepit interpres ſed quærere ac *conſectari.* Exemplum autem ejus quod ait Sextus, Spartanos nec in aliis ferre potuiſſe ſuperfluam dicendi copiam, commemorat etiam Plutarchus in inſtitutis Laconicis narrans Samiorum legatis *μακρολογοῦσιν* Lacedæmonios reſpondiſſe: *τὰ μὲν πρῶτα ἐπιλελάθαμες, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνήκαμες διὰ τὸ τὰ πρῶτα ἐπιλελᾶσθαι.*

B τὸν Χίων πρεσβευτὴν] Ita legendum e MSS. pro *τῶν Χίων.*

C ὁ τραγικὸς Ἴων] Chius hic fuit, itaque videtur Sextus quæ jam de Chiis narravit ex Ione hoc repetiſſe. Interpretationem ejus verſuum adſcripſi ex Hug. Grotii excerptis e Tragicis p. 448. De Ione multa erudite V. C. Richartus Bentlejus Epiſtola ad Jo. Millium Johanni Malalæ ſubjuncta,

Lacæna verbis non ſuperbit civitas,
Sed vis ut aliqua Martis incubuit recens,
Conſilia præſunt, fortis exequitur manus.

ut qui optime quidem conſultent, oderint autem Rhetoricam. Quamobrem ſi artes quidem non ejiciunt civitates, ejecerunt autem Rhetoricam: non eſt in numerum artium referenda Rhetorica. 25. Nam retorquere quidem, & dicere quod philoſophos exterminarint quædam Græcæ civitates, ſtultum eſt. Nam primum quidem hoc non habent quibus doceant teſtimoniis, ſicut de Rhetorica hi qui colligunt contrarium. Deinde etiam ſi Philoſophiam quædam ejecerunt civitates, non univerſam in genere ejecerunt, ſed quaſdam hæreſes: utpote hæreſim Epicuream, ut quæ eſſet magiſtra voluptatis: Socraticam autem, ut quæ Deos vilipenderet. At prius dictæ civitates, non aliquam quidem recuſarunt Rhetoricam, aliquam vero admiſerunt: ſed communiter univerſam coegerunt a ſuis excedere finibus. 26. Accedit ad ea quæ dicta ſunt, quod ſi ars eſt omnino Rhetorica, aut ei qui ipſam habet, erit utilis, aut civitatibus, ut cæteræ artes. Sed neque ei qui ipſam habet, neque civitatibus eſt utilis, ut oſtendemus. Non eſt ergo ars. 27. Atque ei quidem qui eam habet, non eſt utilis. Nam primum quidem neceſſe habet volutari in foro & in tabulariis, & velit nolit verſari cum improbis, vafris impoſtoribus, & ſycophantis, & in eundem locum convenire. Deinde etiam pudoris ei parva eſt ratio, ne aſtutioribus videatur dignus qui contemnatur. 28. Deinde dicendum eſt confidentur, & armorum inſtar objicienda audacia, ut adverſariis ſit metuendus. Oportet etiam eum eſſe impoſtorem & præſtigiatorem,

ὐ γὰρ λόγοις Λάκαινα πυργῦται [D] πόλις·
ἀλλ' εὖτ' ἂν Ἄρης νεοχμὸς ἐμπέσῃ στρατῷ,
βυλὴ μὲν ἄρχει, χεὶρ δ' ἐπεξεργάζεται.

ἅτε βυλευομένων μὲν τὰ κράτιστα, στυγύντων δὲ τὴν Ῥητορικήν. ὅθεν εἰ μὴ τὰς τέχνας ἐκβάλλυσιν αἱ πόλεις, ἐκβεβλήκασι δὲ τὴν Ῥητορικὴν, ὐκ ἂν εἴη τῶν τεχνῶν ἡ Ῥητορική. τὸ μὲν γὰρ ἀναστρέφειν, καὶ λέγειν, ὡς καὶ φιλοσόφυς [E] ἐξώρισάν τινες τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, εὐηθές ἐστι. πρῶτον μὲν γὰρ ὐκ ἂν ἔχοιεν τύτῳ παρασχεῖν μαρτυρίαν ὥσπερ ἐπὶ Ῥητορικῆς, οἱ τὐναντίον συναγαγόντες. ἔπειτα εἰ καὶ ἐξέβαλόν τινες τῶν πόλεων φιλοσοφίαν, ὐ κατὰ γένος πᾶσαν ἐξέβαλον, ἀλλά τινας αἱρέσεις· οἷον, τὴν Ἐπικύρειον, [F] ὡς ἡδονῆς διδάσκαλον· τὴν Σωκρατικὴν δὲ, [G] ὡς ἐκφαυλίζυσαν τὸ θεῖον. αἱ μέν τοί γε προειρημέναι πόλεις, ὐ τινὰ μὲν παρῃτήσαντο Ῥητορικὴν, [H] τινὰ δὲ προσήκαντο, ἀλλὰ κοινῶς πᾶσαν περιέστησαν. πρός γε μὴν τοῖς εἰρημένοις, καὶ εἰ τέχνη πάντως ἐστὶν ἡ Ῥητορικὴ, ἤτοι τῷ ἔχοντι ἢ ταῖς πόλεσιν ἔσται χρειώδης, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν τεχνῶν· ὔτε δὲ τῷ ἔχοντι, ὔτε ταῖς πόλεσιν ἔστιν ὠφέλιμος, ὡς παραστήσομεν, ὐκ ἄρα τέχνη καθέστηκε· καὶ δὴ τῷ μὲν ἔχοντι, ὐκ ἔστιν ὠφέλιμος. ἐπεὶ πρῶτον μὲν ἀγοραῖς καὶ γραμματοφυλακείοις ἀναγκαῖόν ἐστι καλινδεῖσθαι, [I] κἄν τε θέλῃ κἄν τε μὴ θέλῃ, μετὰ μοχθηρῶν καὶ παλιμβόλων καὶ συκοφαντῶν διατρίβειν, εἰς τὺς αὐτὺς ἐκείνοις τόπυς κατερχόμενον· εἶτα καὶ τῆς αἰδῦς ὀλίγην ποιεῖσθαι φειδὼ, [K] ἵνα μὴ εὐκαταφρόνητος εἶναι δοκῇ τοῖς πανυργοτέροις· θρασέως δὲ λέγειν, καὶ τὴν τόλμαν ὥσπερ ὅπλον προβεβλῆσθαι, ἵνα φοβερὸς ᾖ τοῖς ἀντιδίκοις. ἀπατητικόν τε καὶ γόητα τυγχάνειν,

N O T Æ.

D πυργῦται] Superbit, effert ſe. Vide de hoc verbo, ſi placet, illuſtris Spanhemii animadverſiones ad orationem primam Juliani p. 135.

E ὡς καὶ φιλοσόφυς] Mirum eſt quod mox negat Sextus hoc de Philoſophis ejectis probari teſtimoniis perinde poſſe ac de Rhetoribus, cum non pauciora èxſtent exempla expulſorum ex urbibus Philoſophorum, quæ dabunt Jo. Jonſius lib. 1. de ſcriptoribus Hiſtoriæ Philoſophicæ c. 17. Gabriel Biſciola lib. 3. horarum ſubſecivarum cap. 7. & deſideratiſſimus Godfridus Olearius noſter in erudita de Philoſophis exoſis diſſertatione quam juvenis admodum Lipſiæ A. 1692. in lucem edidit. Unum addam locum Didymi, ex Catena in Pſalmum CVI. T. 3. p. 186. τὰ ἔθνη ὔτε ταῖς τῶν οἰκείων φιλοσόφων διδασκαλίαις προσέχειν ἠβύλοντο. ὗ δὴ χάριν οἱ μὲν Σωκράτυς κατεψηφίσαντο θάνατον, οἱ δὲ Ἀνάξαρχον ξένῃ παρέδωκαν τιμωρίᾳ, ἄλλοι δὲ τὺς Πυθαγόρυ διαδόχυς πικρῶς αἰκισάμενοι πρόωρον αὐτοῖς ἐπήγαγον θάνατον. ἀλλ' ὅμως καὶ τύτοις ὁ τῶν ὅλων Θεὸς παρεσκεύασε μεταδοθῆναι τῆς ἀθανάτυ τροφῆς, καὶ μετὰ πάσης τύτυς προσδραμεῖν προθυμίας ἔπεισε, καὶ τῶν τῦ θανάτυ πυλῶν ἠλευθέρωσεν. Vide & Gellium XV. 11. & Senecam conſolat. ad Helviam c. 10.

F τὴν Ἐπικύρειον] Epicureos a Romanis expulſos publico Senatus decreto ſcribunt Ælianus IX. 12. var. Hiſtor. Idem factum a Meſſeniis in Arcadia narrat Athenæus XII. p. 547. & Suidas in Ἐπίκυρος, ex Æliano de providentia. A Lyctiis quoque ſive Lyttiis in Creta inſula idem conſtitutum Lege Suidas narrat, confer Triſtanum T. I. p. 445. & Gaſſendum T. 5. Opp. p. 219. ſeq.

G τὴν Σωκρατικὴν] Critiæ & Sophoclis Sunienſis leges eam in rem Athenis latas ex Xenophonte & Laërtio notat, moxque abrogatas iterum refert Samuel Petitus, quem vide commentario ad Leges Atticas p. 303. ſeq.

H παρῃτήσαντο Ῥητορικὴν] Ita ſine articulo legunt MSS. non τὴν Ῥητορικήν.

I καλινδεῖσθαι] Utrumque dicitur καλινδεῖσθαι & κυλινδεῖσθαι, eſtque prius illud in hoc ipſo de Sophiſtis ac Rhetoribus argumento frequens Iſocrati aliiſque.

K αἰδῦς ὀλίγην ποιεῖσθαι φειδὼ] Quæ de malis poëtis Ariſtophanes in ranis v. 92.

ταῦτ' ἔστιν ἐπιφυλλίδες καὶ στωμύλματα
χελιδόνων μυσεῖα, λωβηταὶ τέχνης
λαρυγγιῶσί τε οἱ ταύτης ἐφιέμενοι
καὶ κοράκων ἀφίενται φωνήν

Hæc ad falſam Sophiſtarum eloquentiam referens Tatianus p. 7. queritur ab illis Rhetoricam injuſtitiæ calumniæque inſtrumentum effectum eſſe, ῥητορικὴν μὲν γὰρ ἐπ' ἀδικίᾳ καὶ συκοφαντίᾳ συνεστήσασθε, μισθῦ πιπράσκοντες τῶν λόγων ὑμῶν τὸ αὐτεξύσιον. Hodie eadem vulturiorum togatorum ſive rabuliſtarum impudentia, qui rhetoricam non attigerunt, nullamque eloquentiæ curam habent, & tamen ſtrenue in foro exercent latrocinium.

καὶ χειρίστοις ἐντεθραμμένον πράγμασι, μοιχείαις τε καὶ κλοπαῖς, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχαριστίαις, [L] εἰς τὸ πραγματικῶς ταῦτα διελέγχειν ὅτε δεῖ, καὶ πάλιν ἐπιθολοῦν. ἔχειν δὲ ἐχθροὺς πολλοὺς, καὶ μῖσος πρὸς πάντας· τοὺς μὲν ὅτι ἀντιδικήθησαν· [M] τοὺς δὲ εἰδότας ὅτι τοῦ μισθωσαμένου τι καὶ ὁ ἄλλους διέθηκε, τοῦτο καὶ αὐτοὺς ποτε πλείονι λήμματι δελεασθεὶς διαθήσει. μετὰ τοῦ διὰ παντὸς ἀγωνιᾷν, καὶ πειρατοῦ τρόπον, ὁτὲ μὲν φεύγειν, ὁτὲ δὲ διώκειν· ὥστε κοπούμενον νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν [N] ὑπὸ τῶν πράγματα ἐχόντων ὀχλεῖσθαι· μεστὸν δὲ ἔχειν τὸν βίον θρήνων τε καὶ δακρύων, καὶ τινῶν μὲν εἰς δεσμωτήριον, τινῶν δὲ ἐπὶ τύμπανον [O] ἀπαγομένων. ὥστε τῷ μὲν ἔχοντι ἐπιβλαβὴς ἡ Ῥητορική. καὶ μὴν οὐδὲ ταῖς πόλεσίν ἐστιν ὠφέλιμος· οἱ γὰρ νόμοι πόλεων εἰσὶ σύνδεσμοι: [P] καὶ ὡς ψυχὴ, [Q] σώματος ἐκφθαρέντος, φθείρεται, οὕτω νόμων ἀναιρεθέντων, καὶ αἱ πόλεις διόλλυνται. παρὸ καὶ ὁ ἠθολόγος [R] Ὀρφεὺς τὸ ἀναγκαῖον αὐτῶν ὑποφαίνων, φησὶν,

ἦν χρόνος ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων [S] βίον εἶχον
σαρκοδακῆ· κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δάϊζε.

μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου, ἕκαστος ἐν χερσὶ τὸ δίκαιον εἶχε, καὶ ὡς

ἰχθύσι [T] καὶ θηρσὶ, καὶ οἰωνοῖσι πετεηνοῖς,

ἐπιτέτραπται

ἐσθίειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ' αὐτοῖς, [U]

innutritumque rebus peſſimis, nempe furtis & adulteriis, & in ingrati animi crimine adverſus parentes, ut firmiter ea poſſit quando opus eſt arguere, & rurſus ea conturbare ac tenebras offundere. 29. Deinde multos habere inimicos, & odio eſſe omnibus: aliis quidem, quoniam fuerunt adverſarii. aliis vero, ut qui ſciant quod ſi quis mercedem proponat, uti alios male affecit, ita etiam ipſos aliquando majori lucro ineſcatus ſit affecturus. 30. Ad quæ accedit, quod perpetuo eſt anxius, & prædonis inſtar aliquando fugit, aliquando vero inſequitur: adeo ut noctu diuque laborans vexetur ab iis quibus ſunt negotia: plenam autem habeat vitam luctu & lacrymis, cum alii quidem ducantur in carcerem, alii vero ad equuleum. Eſt ergo ei, qui ipſam habet, noxia Rhetorica. Sed neque eſt utilis civitatibus. 31. Leges enim ſunt vincula civitatis: & ut ſi interierit corpus, interit anima: ita ſublatis legibus pereunt etiam civitates. Ethologus itaque Orpheus oſtenſurus quam eæ ſint neceſſariæ, dicit,

Olim inter ſe homines victum de carne parabant
Cruda hominum, eque minore famem major tolerabat.

32. Nam cum nulla lex dominatum obtineret, unusquisque jus habebat in manibus: & ſicut

Piſcibus atque feris avibusque volucribus ipſis
hoc eſt conceſſum
Se ſe ut conſumant, quia jus neſcire putantur:

NOTÆ.

L ἀχαριστίαις] MSS. Vratiſlav. & Ciz. *ἀχαριστείαις*. Viciſſim iidem MSS. paullo ante *γραμματοφυλακίοις* pro *γραμματοφυλακείοις*.

M ἀντιδικήθησαν] Ita e MSS. legendum pro vitioſo *ἀντηδικήθησαν*.

N κοπούμενον νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν] Horatius libro & Epiſtola prima:

Agricolam laudat juris legumque peritus
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.

O ἐπὶ τύμπανον] Tympanum inſtrumentum ligneum in quo diſtenti cædebantur & vapulabant rei, unde verbum *τυμπανίζεσθαι*, cædi, & *ἀποτυμπανίζεσθαι* cædi ad necem usque. Vide Hugonem Grotium ad 2. Maccabæor. VI. 19. & Hebr. XI. 35. Gatakerum Adverſar. capite 46. Hieron. Magium de equuleo cap. 8. ſeq. & Ezech. Spanhemium ad Ariſtophanis Plutum v. 470.

P νόμοι πόλεων σύνδεσμοι] Hinc *legem* a *ligando* dictam putavit Thomas Aquinas quæſt. 90. artic. 1. *ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πόλεως*, inquit Ariſtoteles lib. 1. Rhetor. c. 4. *Hoc vinculum eſt hujus dignitatis qua fruimur in Rep. hoc fundamentum libertatis, hic fons æquitatis, mens & animus & conſilium & ſententia Civitatis poſita eſt in legibus*, Cicero pro Cluentio c. 53.

Q ὡς ψυχή] Rectius idem Cicero eodem loco: *Ut corpora noſtra ſine mente, ſic Civitas ſine lege ſuis partibus, ut nervis ac ſanguine & membris uti non poteſt.* Certe anima vinculum & Sal corporis, non corpus animæ, licet domicilium ipſi ad tempus præbeat. Quod vero Sextus ait mentem corpore diſſoluto interire, nec ipſe velut dogma ſtatuit, ſed poſuit ex Epicureorum ſententia a qua Platonici & alii Græcorum Philoſophi plerique omnes, ut notum eſt, abhorrebant.

R ὁ ἠθολόγος] Ita etiam MSS. atque ex illis H. Stephanus in poëſi Philoſophica in qua Orphei fragmenta collegit, p. 94. Si Codicum non refragaretur auctoritas, pro *ἠθολόγος* libenter legerem *Θεολόγος* id enim elogium Orphei ſolenne, quod etiam in Herveti verſione exſtat. Prætuli autem, (Græca ſecutus) Ethologi vocabulum quo uſus etiam Cicero 2. de Oratore c. 60.

S ἀπ' ἀλλήλων] Infra lib. 1. adverſus Phyſicos, ubi iidem verſus (ex Orphei Titanographia ni fallor) afferuntur Sect. 14. MS. Ciz. habet *ἐπ' ἀλλήλων*. MS. Vratiſlav. uno vocabulo *ἀπάλληλον*. Mox pro *φῶτα δάϊζε*, eſt *φῶτ' ἐδάϊζεν*. Lucretius V. 1144.

Nam genus humanum defeſſum vi colere ævum
Ex inimicitiis languebat, quo magis ipſum
Sponte ſua cecidit ſub leges arctaque jura.

T ἰχθύσι] Verſus Heſiodi ſunt 1. *Ἔργων* 275. laudati etiam a Plutarcho de ſollertia animalium p. 721. ſeq. edit. Aldinæ, & a Clemente Alex. 1. Strom. p. 356.

ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεεινοῖς
ἐσθέμεν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.

Hinc proverbium *ἰχθύων βίος*. Varro Margopoli apud Nonium in *comeſt*:

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote, plus urget, piſceis ut ſæpe minutos
Magnus comeſt, ut aveis enecat accipiter.

Oppianus lib. 2. *ἁλιευτικῶν* v. 43. ſeq. quem locum reſpicit Tzetzes Oppianum laudans Chiliade X. hiſtoria 334. *Ἰχθύσι δ' οὔτε δίκη μεταρίθμιος* &c.

U ἐστι μετ' αὐτοῖς] MS. Ciz. *ἔστη*, vitioſe. Plutarchi & Clementis Codices *μετ' αὐτῶν*, Heſiodi *ἐπ' αὐτοῖς*.

donec Deus eos miſeratus, Deas miſit quæ leges ferrent: quas magis ſuſpexere & admirati ſunt homines, propterea quod ſe inter ſe comedendi coërcuerint injuriam, quam quod vitam fructibus humanam reddiderint & manſuetam. 33. Hinc ſcite Perſæ, quibus lex eſt, ut cum Rex apud eos exceſſerit e vivis, quinque deinceps dies abſque lege vitam agant: non ut ſint infelices, ſed ut re ipſa diſcant quantum malum afferat vivere nullis legibus, ut ſint Regum cuſtodes fideliores. 34. Sed Rhetorica accerſita fuit adverſus leges. Hujus autem rei magnum eſt indicium, quod apud Barbaros, apud quos vel non eſt omnino vel raro eſt Rhetorica, leges firmæ maneant & immobiles: apud eos autem qui ipſam admittunt, quotidie novæ ferantur, ſicut apud Athenienſes. 35. Nam ut dicit Plato poëta veteris comœdiæ, Si quis peregre abſuerit tres menſes, non amplius agnoſcit civitatem: ſed non ſecus atque illi qui noctu ambulant, ad parietes offendet inſtar bajulorum, utpote quod quantum ad leges attinet, non ſit eadem civitas. 36. Eſt autem perſpicuum Rhetoricam eſſe adverſus leges, & ex iis quæ in malis illis ſuis artibus Rhetores præcipiunt. Nam aliquando quidem ſuadent attendendum eſſe ſcriptum, & verba legiſlatoris, ut quæ ſint aperta, & nulla opus habeant expoſitione. Aliquando autem contra, neque ſcriptum neque verba, ſed ſententiam eſſe ſequendam. 37. Neque enim qui vult puniri eum qui ferrum alicui intentavit, eum qui quomodocunque intentavit cenſere puniendum: ut annulum: vel qui cujuſmodicunque, utpote acum: ſed ſi legiſlatoris animum inquiramus, eum judicaſſe puniendum, cujus ea fuit audacia ut vellet hominem occidere. 38. Jubent autem Rhetores nonnunquam leges legere truncatas, & ex iis quæ omittuntur alium ſenſum componere. Sæpe quo-

μέχρις ὅτε ὁ Θεὸς οἰκτείρων, μογοῦσιν αὐτοῖς θεσμοφόρους Θεὰς [X] ἐξαπέςειλεν· ἃς ἐπὶ τῷ τὴν ἀλληλοφάγον ἀνομίαν καταλῦσαι, πλέον ἢ ἐπὶ τῷ καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν βίον, ἐθαύμασαν ἄνθρωποι. ἐντεῦθεν καὶ οἱ Περσῶν χαρίεντες, [Y] νόμον ἔχουσι, βασιλέως παρ' αὐτοῖς τελευτήσαντος, πέντε τὰς ἐφεξῆς ἡμέρας ἀνομίαν ἄγειν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ δυστυχεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ἔργῳ μαθεῖν ἡλίκον κακόν ἐςιν ἡ ἀνομία, σφαγὰς καὶ ἁρπαγὰς καὶ εἴ τι χεῖρόν ἐςιν, ἐπάγουσα, ἵνα πιςότεροι τῶν βασιλέων φύλακες γένωνται. ἀλλ' ἥγε Ῥητορικὴ, κατὰ τῶν νόμων εἰσκεκύκληται. τεκμήριον δὲ παμμέγεθες τὸ παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις, παρ' οἷς ἢ οὐδ' ὅλως ἢ σπανίως ἐςὶ Ῥητορικὴ, τοὺς νόμους ἀσαλεύτους μένειν· παρὰ δὲ τοῖς προσιεμένοις αὐτὴν, ὁσημέραι νεοχμοῦσθαι, ὥσπερ καὶ παρ' Ἀθηναίοις. [Z] καθάπερ καὶ Πλάτων, [A] ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, λέγει· καὶ γὰρ τρεῖς ἐάν τις, φησὶν, ἐκδημήσῃ μῆνας, οὐκέτι ἐπιγινώσκειν τὴν πόλιν, [B] ἀλλὰ παραπλησίως τοῖς νυκτὸς περιπατοῦσι, παρὰ τὰ τείχη καθάπερ τινὰς ἀγγάρους κατάγεσθαι, τὸ ὅσον ἐπὶ τοῖς νόμοις, μὴ τῆς αὐτῆς οὔσης πόλεως. πρόδηλον δέ ἐςι τὸ, κατὰ τῶν νόμων [C] αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ ἐξ ὧν ἐν ταῖς κακοτέχνοις τέχναις [D] ὑποτίθενται. ὁτὲ μὲν γὰρ παραινοῦσι, τῷ ῥητῷ καὶ ταῖς φωναῖς τοῦ νομοθέτου προσέχειν, ὡς σαφέσι καὶ μηδεμιᾶς ἐξηγήσεως δεομέναις· ὁτὲ δὲ ἀναςρέψαντες, μηδὲ τῷ ῥητῷ, μηδὲ ταῖς φωναῖς, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ κατακολουθεῖν. οὐδὲ γὰρ ὁ κολάζειν ἀξιῶν τὸν ἐπανατεινάμενόν τινι σίδηρον, τὸν ὁπωσοῦν ἐπανατεινάμενον, οἷον δακτύλιον, [E] ἢ ὁποιον, καθάπερ βελόνην, κολάζειν ἠξίωσεν· ἀλλ' ἐὰν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πολυπραγμονῶμεν, τὸν ἀνδροφονῆσαι τολμήσαντα, τεθεληκέναι τιμωρεῖσθαι. κελεύουσι δὲ ἐνίοτε καὶ κατὰ ἀποκοπὴν ἀναγινώσκειν τοὺς νόμους, καὶ ἐκ τῶν λειπομένων, ἕτερόν τι νόημα συντιθέναι.

N O T Æ.

X θεσμοφόρους Θεάς] Iſis apud Ægyptios, apud Græcos Ceres dicta *θεσμοφόρος*, quod leges condidiſſet & ſanxiſſet jura. Ad utramque etiam pertinet quod apud noſtrum mox ſequitur fruges reperiſſe & *καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν βίον.*

Y οἱ Περσῶν χαρίεντες] Pro *οἱ χαρίεντες Πέρσαι*, Perſæ acuti atque elegantes. Serinus apud Stobæum ſermone 42. p. 294. *Πέρσαις νόμος ἦν ὁπότε βασιλεὺς ἀποθάνοι, ἀνομίαν εἶναι πέντε ἡμερῶν, ἵν' αἴσθοιντο ὅσου ἄξιός ἐςιν βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος.*

Z παρ' Ἀθηναίοις] Hos reſpiciens Cicero Orat. pro L. Flacco, in qua multa adverſus ſeditionis flabella, conciones, Rhetoreſque qui adoleſcentes dimidio redderent ſtultiores quam acceperant, c. 7. *Græcia illa vetus*, inquit, *quæ quondam opibus, imperio, gloria floruit, hoc uno malo concidit, libertate immoderata ac licentia concionum.* Æſchines Orat. in Cteſiphontem p. 292. de Athenis: *οὐδεμίαν τοι πώποτε ἔγωγε μᾶλλον πόλιν ἑώρακα ὑπὸ μὲν τῶν Θεῶν σωζομένων, ὑπὸ δὲ τῶν Ῥητόρων τινῶν ἀπολλυμένην.*

A Πλάτων] Verſus ipſos Platonis (non confundendi cum altero Platone itidem Comico juniore e nova Comœdia qui poſt Epicurum ſcripſit) neſcio an quiſquam veterum qui hodie exſtant ſervaverit, ſolam enim illorum ſententiam Sextus hoc loco refert. Suſpicor autem eſſe ex Platonis Tragoedia cui titulus erat *ἑλλὰς* ſive *νῆσοι*, in qua etiam nobilis illa fuit ſententia:

- - - ἡμῖν οἱ νόμοι
ἐοίκασι τούτοις τοῖς λεπτοῖς ἀραχνίοις
ἃν τοῖσι τοίχοις ἡ φάλαγξ ὑφαίνεται.

- - - noſtræ ſcilicet
Similes ſunt leges telis illis tenuibus
Quas texit circa parietes aranea

B ἐπιγινώσκειν] Ita legendum pro *ἐπιγινώσκει*, quia mox ſequitur *κατάγεσθαι.*

C κατὰ τῶν νόμων] Ita MSS. nam in editis articulus exciderat.

D κακοτέχνοις τέχναις] Sic lib. I. contra Grammaticos Sect. 98. *τεχνολογία ἄτεχνος*, ubi dicta ſi placet vide, *κακοτεχνία*, infra Sect. 49. Prolegomena ad Aphthonium Rhetorem p. 594. *πᾶν ὃ μὴ τέλος ἔχει καλὸν, ἢ κακοτεχνία ἐςὶν, ἢ ψευδοτεχνία, ἢ ματαιοτεχνία.*

E οἷον δακτύλιον] Notus annulorum ferreorum apud veteres uſus, de quo Jo. Kirchmannus libro de annulis capite XV.

πολλά-

πολλάκις δὲ καὶ ἀμφιβόλους λέξεις διαστέλλουσι, πρόσφορον ἑαυτοῖς κατασκευάζοντες τὸ σημαινόμενον· καὶ ἄλλα μυρία πρὸς ἀνατροπὴν τῶν νόμων ποιοῦσιν. ὅθεν καὶ ὁ Βυζάντιος Ῥήτωρ [F] ἐρωτηθεὶς, Πῶς ὁ Βυζαντίων ἔχει νόμος, εἶπεν, Ὡς ἐγὼ θέλω. καθὰ γὰρ οἱ ψηφοπαῖκται [G] τὰς τῶν θεωμένων ὄψεις δι' ὀξυχειρίαν κλέπτουσιν, οὕτως οἱ Ῥήτορες, διὰ πανουργίαν, τὰς τῶν δικαστῶν διανοίας ἀμαυρώσαντες, τῷ νόμῳ συγκλέπτουσι τὰς ψήφους. τό γε μὴν τῶν παρανόμων ψηφισμάτων εἶδος, οὐδεὶς ἐτόλμησε γράφειν ἀλλ' ἢ οἱ Ῥήτορες. τὸν γοῦν γραφέντα κατὰ Κτησιφῶντος Δημοσθένης, [H] πολλὰ βοῶν [I] καὶ τερατευόμενος ἥρπασεν. ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχίνης, [K] Κακὸν ἔθος, φησὶν, εἰς τὰ δικαστήρια παρῆλθεν· ὁ μὲν γὰρ κατήγορος [L] ἀπολογεῖται, ὁ δὲ φεύγων τὴν γραφὴν, κατηγορεῖ· οἱ δὲ δικασταὶ ὧν μή εἰσι κριταὶ, περὶ τούτων ψηφοφορεῖν ἀναγκάζονται. ἀλλ' εἰ κατὰ τῶν νόμων ἐστὶν ἡ Ῥητορικὴ, πρὸς τῷ μὴ χρησιμεύειν τι, καὶ βλαβερὰ καθέστηκεν. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ οἱ δημαγωγοῦντες Ῥήτορες, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν πόλεων προβαίνουσιν. ἀλλ' ὃν λόγον ἔχει φαρμακοπώλης [M] πρὸς ἰατρὸν, τοῦτον ὁ δημαγωγὸς πρὸς τὸν πολιτικόν. κακοδιδασκαλεῖ γὰρ τοὺς πολλοὺς τὰ κεχαρισμένα λέγων, [N] καὶ διαβολαῖς αὐτοὺς ἐξαλλοτριοῖ πρὸς τοὺς ἀρίστους. λόγῳ μὲν γὰρ καὶ τῷ δοκεῖν, ὑπὲρ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ὑπισχνεῖται πάντα ποιήσειν. ταῖς δὲ ἀληθείαις, ἀπ' οὐδενὸς ὑγιοῦς τροφὴν πορίζεται· εἰκότως ταῖς τίτθαις, αἳ μικρὸν τοῦ ψωμίσματος τοῖς παιδίοις διδοῦσαι, τὸ ὅλον καταπίνουσι. τοσαῦτα μὲν οὖν καὶ τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς [O] ἐν καταδρομῆς μέρει λέγεται περὶ Ῥητορικῆς, ὥστε εἰ μήτε τῷ ἔχοντι μήτε τοῖς πέλας ἐστὶν ὠφέλιμος, οὐκ ἂν εἴη τέχνη. ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ἀπολογούμενοι, τινὲς μέν φασιν, ὅτι διττῆς οὔσης Ῥητορικῆς, τῆς

que ambiguas diſtingunt dictiones, confirmantes ſignificatum quod eſt eis conducibile. Aliaque faciunt innumerabilia ad evertendas leges. Unde etiam Orator Byzantinus rogatus quo modo ſe haberet lex Byzantinorum, Ut ego volo, inquit. 39. Quo modo enim præſtigiatores, per manuum velocitatem ſpectatorum furtim præſtringunt oculos: ita Oratores cum per aſtutiam animis Judicum tenebras offuderint, legi ſuffragia ſubripiunt. 40. Præter leges quidem ſcripta decreta, nemo eſt auſus promulgare niſi Oratores. Id quidem certe quod ſcriptum fuit adverſus Cteſiphontem, multum vociferans, & verborum ſe jactans portentis, ſurripuit Demoſthenes. Unde etiam Æſchines, *Mala*, inquit, *conſuetudo irrepſit in judicia: Accuſator quidem reſpondet ac ſe defendit: Reus autem accuſat: Judices autem coguntur ferre ſententiam de iis de quibus non ſunt judices.* 41. Sed ſi contra leges eſt Rhetorica, cum in nulla re ſit utilis, eſt etiam noxia. Verum neque Oratores qui dicendo populi regunt animos, ad bonum prodeunt civitatis. Sed quam habet rationem ad Medicum Pharmacopola, eam habet Orator popularis ad eum qui eſt præditus ſcientia adminiſtrandæ civitatis. Multos enim prave docet loquens quæ ſunt eis grata, & calumniis eos abalienat adverſus optimates. Nam verbis quidem, & quam de ſe præbet opinione, pollicetur ſe omnia facturum pro bono publico: re vera autem nihil boni & ſani exhibet alimenti: ſimilis nutricibus, quæ parum de bucella dantes infantibus, totam devorant. 43. Atque hæc quidem de Rhetorica in eam invehendo dicuntur ab Academicis. Quare ſi neque ei qui ipſam habet, neque propinquis eſt utilis, non eſt ars. Sed adverſus hæc defendentes eam dicunt nonnulli, quod cum duplex ſit Rhetorica, alia

N O T Æ.

F ὁ Βυζάντιος Ῥήτωρ] Puto Pythonem Philippi Macedonis oratorem intelligi, Demoſtheni ipſi metuendum viſum, de quo Plutarchus in Demoſthenis vita, Tzetzes Chiliad. VI. hiſtoria 38. aliique laudati doctiſſimo Oleario ad Philoſtratum p. 280. 316. 482. 514. Byzantios ab eo proditos notat etiam Clemens VIII. Strom. p. 771. Photius Cod. 242. p. 545. *ἐγένετο Πύθων ὁ Βυζάντιος ῥήτωρ ἀγαθὸς τοῦ κακὰ πείθειν.* Mentio hujus Pythonis apud Demetrium *περὶ ἑρμηνείας* c. 80. Fuit & Byzantius *λογοδαίδαλος* Theodorus, cujus meminit Plato in Phædro p. 210.

G οἱ ψηφοπαῖκται] Alciphron. III. 20. Epiſt. de ejuſmodi præſtigiatore: *στήσας τρίποδα, τρεῖς μικρὰς παρετίθει παροψίδας, εἶτα ὑπὸ ταύταις ἔσκεπε μικρά τινα καὶ λευκὰ καὶ στρογγύλα λιθίδια* &c. *quidam in medios progreſſus, collocata menſa tripede tres exiguas apponebat patellas: deinde ſub iſtis occultabat parvos quosdam candidos & rotundos lapillos, quales nos in ripis torrentium reperimus; hos modo ſingulatim ſub unaquavis occultabat patella, modo neſcio qua ratione ſub una omnes oſtendebat, modo ut ſub patellis diſparerent efficiebat & in ore oſtendebat, deinde cum deglutiiſſet, alium ex nare alium ex aure alium ex capite depromebat: deinde iterum ſublatos ex oculis hominum removebat.* Vide dicta ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 250. Caſaubonum ad Athenæum lib. 1. cap. 15.

H Δημοσθένης] Cteſiphonti, qui auream coronam in Dionyſiis in Bacchi theatro publice imponendam Demoſtheni decreverat, obſtabat duplex, una prohibens coronari eum, qui cum Magiſtratum geſſiſſet, necdum retuliſſet rationes: altera quæ in Concione vel in curia, nusquam vero alibi coronari quenquam permittebat. Utramque hanc legem Cteſiphonti contrariam, Demoſthenes eloquentia ſua *ἥρπασεν* irritamque reddidit, atque oratione illa quæ etiamnum exſtat de Corona effecit, ut Æſchines leges propugnans minime audiretur, & cum ſua adverſus Cteſiphontem oratione eundum ei eſſet in exilium.

I πολλὰ βοῶν] Facit huc quod de Demoſthene Æſchines apud Valerium Maximum VIII. 10. & Plinium II. 3. Epiſt. *τί δὲ εἰ αὐτοῦ τοῦ θηρίου τὰ αὐτοῦ ῥήματα βοῶντος ἀκηκόειτε;* Idem narrat Plinius major VII. 30. Hiſt.

K ὁ Αἰσχίνης] Locus quem affert exſtat in Æſchinis Oratione adverſus Cteſiphontem p. 302. In eadem Oratione Demoſthenem ut *κακοῦργον σοφιστὴν* perſtringit, *οἰόμενον ῥήμασι τοὺς νόμους ἀναιρήσειν.* Atque alio loco, *εὕρηνται*, inquit, *κρείττονες λόγοι τῶν νόμων.*

L ὁ μὲν γὰρ κατήγορος] In editis *γὰρ* exciderat, quod e MSS. reſtitui.

M Φαρμακοπώλης] qui vendit venena, infra Sect. 49.

N τὰ κεχαρισμένα λέγων] Callens *blando caudam jactare popello*, ut Perſii verbis utar.

O τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς] Agnoni, Clitomacho, Charmidi &c. ſupra Sect. 20.

quidem bona & honeſta, & quæ eſt inter ſapientes: alia autem quæ eſt in vulgo hominum: accuſetur non bona & honeſta, ſed improborum Rhetorica. 44. Nonnulli autem utuntur etiam exemplis. Quo modo enim pancratiaſta qui verberat patrem, non ideo patrem verberat quod ſit peritus artis pugilandi, ſed propterea quod ſit pravis moribus: ita qui in dicendi arte ſe exercuit, & ea utitur adverſus patriam & leges, non talis eſt propter Rhetoricam, ſed propter ſuam pravitatem. 45. Priores autem non animadvertunt, quod inviti concedunt non eſſe Rhetoricam. Nam cum nullus inveniatur ſapiens, aut raro inveniatur, oportebit etiam eam quæ eſt in ſapientibus Rhetoricam, aut plane nusquam exiſtere, aut eſſe rariſſimam. 46. Secundis autem dicendum eſt: Diſſimile eſt exemplum iis de quibus in præſentia quæritur. Pugilandi enim ars non docet ea uti ad malum, utpote ad verberandum patrem. Rhetorica autem hoc docet tanquam præcipuum munus, nempe quemadmodum dicendo ex parvis magna faciant, ex parvis autem magna: & quemadmodum juſta videantur injuſta, injuſta autem juſta. 47. In ſumma, cum Rhetorica contrariis conſtet orationibus, non licet bonum quidem & honeſtum dicere eſſe Oratorem, illum vero qui talis non ſit, non eſſe. Cujusmodicunque enim ſit Orator, debet omnino contrarias meditari & excercere orationes. In contrariis autem eſt etiam injuſtum. Omnis ergo Orator, utpote injuſtitiæ patronus ac defenſor, eſt etiam injuſtus. 48. Atque quod Rhetorica quidem non ſit ars dicenda, ex his eſt manifeſtum. Poſt hoc autem conſideremus etiam, ex materia in qua verſatur, eam non poſſe conſiſtere. Quamquam hoc caput fuit a nobis prius traditum cum ageremus adverſus Grammaticos. Nam ſi circa orationem verſatur Grammatica: non eſt autem aliquid dictio, neque oratio quæ conſtat ex dictionibus, ut oſtendimus, propterea quod cujus non exiſtunt partes, id ipſum non exiſtit, conſequetur etiam Rhetoricam non poſſe conſiſtere. 49. Dicendum inſuper tamen, primum quidem, quod non omnino ideo ars eſt Rhetorica quod circa orationem verſatur, ſed ſi circa eam quæ eſt utilis. Quomodo enim quum ſint diverſa venena, & alia quidem ſint letifera, alia vero ſalutaria, qua in mortiferis quidem verſatur

μὲν ἀςείας καὶ ἐν σοφοῖς, τῆς δὲ ἐν μέσοις ἀνθρώποις· τὴν κατηγορίαν γεγονέναι οὐ τῆς ἀςείας, ἀλλὰ τῆς τῶν μοχθηρῶν. τινὲς δὲ καὶ ὑποδείγμασι χρῶνται. ὡς γὰρ ὁ τὸν πατέρα τύπτων παγκρατιαςὴς, οὐ διὰ τὴν παγκρατιαςικὴν τέχνην γίνεται πατροτύπτης, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν τρόπων μοχθηρίαν· οὕτως ὁ Ρητορικὴν ἐξασκήσας, εἶτα κατὰ πατρίδος αὐτῇ καὶ νόμων χρώμενος, οὐ διὰ Ρητορικὴν τοιοῦτός ἐςιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδίαν πονηρίαν. λέληθε δὲ τοὺς μὲν πρώτους ὅτι ἄκοντες δεδώκασι τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς Ρητορικῆς. μηδενὸς γὰρ εὑρισκομένου σοφοῦ, [P] ἢ σπανίως γε εὑρισκομένου, δεήσει καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς Ρητορικὴν, ἢ ἀνύπαρκτον ἢ σπάνιον εἶναι. πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους ῥητέον ὅτι ἀνόμοιόν ἐςι τὸ παράδειγμα τοῖς ἐν χερσὶ ζητουμένοις. ἡ μὲν γὰρ ἄθλησις οὐχ ὑποδείκνυσι τὴν πρὸς τὸ κακὸν χρῆσιν αὐτῆς. οἷον, τὴν πατροτυψίαν. ἡ δὲ Ρητορικὴ τοῦθ' ὡς προηγούμενον ἔργον διδάσκει· οἷον, πῶς ἂν τὰ μικρὰ μεγάλα [Q] ποιήσαιμεν, τὰ δὲ μεγάλα, μικρά· ἢ πῶς ἂν τὰ μὲν δίκαια ἄδικα φανείη, τὰ δὲ ἄδικα, δίκαια. καθόλου δὲ τῆς Ρητορικῆς ἐξ ἐναντίων [R] συνιςαμένης λόγων, οὐκ ἐνδέχεται τὸν μὲν ἀςεῖον λέγειν Ρήτορα, τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον, οὐκέτι. ὁποῖος γὰρ ἂν ᾖ ὁ Ρήτωρ, πάντως τοὺς ἐναντίους ἐκμελετᾷν ὀφείλει λόγους. ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις ἐςὶ καὶ τὸ ἄδικον. πᾶς ἄρα Ρήτωρ [S] καὶ τοῦ ἀδίκου συναγωνιςὴς ὢν, ἄδικός ἐςιν. ἀλλὰ ὅτι μὲν οὐ ῥητέον τὴν Ρητορικὴν τέχνην, ἐκ τούτων συμφανές. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, καὶ ἐκ τῆς ὕλης περὶ ἥν ἐςι, σκοπῶμεν αὐτῆς τὸ ἀνυπόςατον. καί τοι προαποδέδοται ἡμῖν τὸ κεφάλαιον ἐν τῷ πρὸς τοὺς γραμματικούς. [T] εἰ γὰρ περὶ λόγον ἡ γραμματικὴ πονεῖται, οὔτε δὲ λέξις ἐςί τι, οὔτε λόγος ἐκ λέξεων συγκείμενος, ὡς ἐπεδείξαμεν, διὰ τὸ οὐ τὰ μέρη μή ἐςιν, ἀνύπαρκτον εἶναι, ἀκολουθήσει καὶ τὸ τὴν Ρητορικὴν ἀνυπόςατον ὑπάρχειν. ὅμως δ' οὖν ῥητέον, πρῶτον μὲν, ὅτι οὐκ εἰ τὸν λόγον ἐξεπόνησεν ἡ Ρητορικὴ, πάντως ἐςὶν ἔντεχνος, ἀλλ' εἰ τὸν συμφέροντα. καθὸ γὰρ φαρμάκων διαφόρων ὄντων, καὶ τῶν μὲν θανασίμων, τῶν δὲ σωτηρίων, ἡ μὲν ἐν τοῖς θανασίμοις

NOTÆ.

P μηδενὸς εὑρισκομένου σοφοῦ] infra 1. adverſus Logicos.

Q τὰ μικρὰ μεγάλα] Sive ut Socrati in Ariſtophanis Nebulis v. 114. 891. &c. objicitur, τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν, quod Quintilianus II. 16. dixit: *pejorem cauſſam meliorem facere.*

R ἐξ ἐναντίων] In Scholis Rhetorum controverſias in utramque partem diſſerere inſtituuntur.

S πᾶς ἄρα Ρήτωρ] Raphaël Volaterranus libro XXXIV. Commentariorum Urbanorum: *Ego collatis veterum ac novorum exemplis, quæque legi, partim etiam vidi, affirmare auſim pauciſſimos viros bonos eloquentes inveniri.*

T πρὸς τοὺς γραμματικούς] Supra libro adverſus Grammaticos Sect. 131. ſeq. Mox pro περὶ λόγον MSS. περὶ λόγων.

ἕξις

ἕξις καταγιγνωμένη, οὔτε τέχνη τις ἐστὶν, οὔτε ἰατρική· ἡ δὲ περὶ τὰ σωτήρια, καὶ τέχνη καὶ βιωφελής. οὕτω καὶ λόγων τῶν μὲν συμφερόντων, τῶν δὲ βλαπτικῶν ὄντων, εἰ μὴ περὶ τοὺς συμφέροντας ἐστιν ἡ Ῥητορικὴ, ἀλλὰ τοὺς βλαβερούς, πρὸς τῷ μὴ εἶναι τέχνη, ἔτι καὶ κακοτεχνία [U] γενήσεται. παρεστήσαμεν δέ γε πρότερον [X] ὅτι βλαπτικωτάτοις ἐνυποδύεται λόγοις. τοίνυν οὐδὲ τέχνη καθέστηκε. καὶ μὴν εἴπερ ἡ συκοφαντικὴ καὶ ἡ ὀχλοκοπικὴ τὸ λέγειν ἐξήσκησαν, καὶ οὐκ εἰσι τέχναι, δῆλον ὡς καὶ ἡ Ῥητορικὴ κατὰ ψιλὸν τὸ ἐκπεπονηκέναι τὴν ἐν τῷ λέγειν δύναμιν ἐξεταζομένη, οὔτε γενήσεται τέχνη. ἀλλὰ μὴν ἡ συκοφαντικὴ καὶ ἡ ὀχλοκοπικὴ, τὸ λέγειν ἐξήσκησαν, καὶ οὐκ εἰσι τέχναι, τοίνυν οὐδὲ ἡ Ῥητορική. πρός γε μὴν τοῖς εἰρημένοις, οὐδὲ ἴδιον ῥητορικῆς ἐστι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κοινὸν παντὸς λογικοῦ μαθήματος. καὶ γὰρ ἰατρικὴ [Y] εὖ λέγει περὶ τῶν ἑαυτῆς θεωρημάτων, καὶ μουσικὴ περὶ μουσικῶν. διόπερ ὡς ἑκάστη τούτων οὐκ ἔστιν ἕνεκα τοῦ λέγειν Ῥητορικὴ, οὕτως οὐδὲ περὶ ἧς ἐστιν ἡ ζήτησις. συνελόντι δὲ φάναι, οὐδὲ κατασκευάζει καλὴν λέξιν ἡ Ῥητορική. οὐδὲ γὰρ ὑποδείκνυσιν ἡμῖν, τὴν εἰς τοῦτο τεχνολογίαν· οἷον, ὅτι καλῇ λέξει χρῆται, πρῶτον μὲν ὁ μὴ ἐκκλίνων τὰ κατὰ τὴν συνήθειαν λεγόμενα, καθὼς καὶ ἐν τῷ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς [Z] ὑπεδείξαμεν· εἶτα καὶ ὁ τοῦ νοουμένου πράγματος ἀσφαλῶς κρατῶν· ῥέμβεται γὰρ ἡ λέξις, [A] ἀγνοουμένων τούτων. παρὸ καὶ εἰς τοῦτο ἀποβλέποντες, ἀγαθὸν λέγομεν εἶναι ῥήτορα [B] ἕκαστον τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων. σὺν δὲ τούτοις καὶ ὁ περιεσκεμμένος τίνες τῶν λέξεων κατὰ τὴν συνήθειαν κεῖνται, καὶ τίνες δοξαστῶς, τῷ ἑκάστῳ πρόσφορον ἀποδίδωσι. βαλανεῖον μὲν γὰρ ἀνδρεῖον [C] κατὰ τὴν συνήθειαν εἴρηται, ἀπὸ τοῦ ἄνδρας λούειν· ὁ δὲ πλούσιος, μακάριος, [D] καὶ ὁ θάνατος, κακὸν, [E] τῶν δοξαστῶν. τό, τε γὰρ, τὸν θάνατον τῶν κακῶν εἶναι, καὶ τὸν πλοῦτον τῶν

habitus, nec eſt ars, nec medicina: qui autem in ſalutaribus, eſt & ars & vitæ utilis: ita etiam cum ex orationibus aliæ quidem conferant, aliæ vero ſint noxiæ: ſi non in utilibus verſetur Rhetorica, ſed in noxiis, præter id quod non erit ars, erit etiam pravum artificium: Prius autem oſtendimus, quod maxime noxias ſuſcipiat orationes. Non eſt ergo ars. 50. Porro autem quomodo ſtudium calumniandi & facultas populum agitandi in concionibus, in dicendo ſe exercent, nec ſunt artes: perſpicuum eſt quod etiam Rhetorica, quæ eo ſolo cenſetur quod in dicendi facultate ſtudium poſuerit, ars non erit. Atqui calumnia ſycophantarum & facultas agitandi populum in concionibus, in dicendo ſe exercent, nec ſunt artes: ergo nec Rhetorica. 51. Ad hæc accedit, quod nec hoc quidem ſit proprium Rhetoricæ, ſed cuivis liberali atque eruditæ diſciplinæ ſit commune. Ars enim Medica bene dicit de ſuis præceptis, & Muſica de muſicis. Quamobrem quomodo unaquæque earum non eſt Rhetorica propterea quod oratione utitur, ita nec ea de qua quæritur. 52. Ut ſemel autem dicam, neque bonam dictionem docet ac confirmat Rhetorica. Neque enim nobis oſtendit quo hoc fiat artificio, verbi gratia, quod bona utatur dictione, primum quidem qui non refugit ea quæ dicuntur in quotidiana conſuetudine, ut oſtendimus adverſus Grammaticos: deinde qui probe tenet rem quæ verbis ſignificatur. Vaga enim & incerta eſt dictio ſi hæc ignorentur. Quamobrem ad hoc aſpicientes, unumquemque in propriis negotiis bonum dicimus eſſe oratorem. 53. Præterea is quoque qui conſiderat quænam dictiones impoſitæ ſunt ex conſuetudine, & quænam ex opinione, unicuique reddit id quod eſt ei appoſitum ac congruens. Nam balneum quidem dictum eſt ἀνδρεῖον, id eſt virile, ex conſuetudine, propterea quod viros lavet. Dives autem beatus, & mors malum, ex opinabilibus. Nam & quod mors ſit malum, & divitiæ bonum, eſt ex iis quæ ſunt incerta & opinabilia.

NOTÆ.

U κακοτεχνία] Infra, Sect. 68. Ammianus Marcellinus XXX. 4. *Profeſſionem Oratorum forenſium Epicurus κακοτεχνίαν nominans inter artes numerat malas.* Vide ſi placet quæ ad hunc locum notavit Henricus Valeſius. Cæterum *veneni* vocabulum recte in verſione pro pharmaco quovis ſive bono ſive malo poſuit Hervetus, atque ego libenter ex uſu veterum Latinorum retinui, Cajus JCtus lib. IV. ad hæc legis XII. tabular. *qui malum carmen incantaſſit, malum venenum faxit deditve, parricida eſto.* Vide D. de verborum ſignificatione l. 236.

X πρότερον] Supra Sect. 41. ſeq.

Y καὶ γὰρ ἰατρικὴ] Supra Sect. 8.

Z πρὸς τοὺς γραμματικοὺς] Libro adverſus Grammaticos Sect. 189. ſeq.

A ῥέμβεται γὰρ ἡ λέξις] E contrario, *rem bene conceptam verba haud invita ſequuntur.* Horat.

B ἀγαθὸν ῥήτορα] Præcipue bona cauſa diſertos facit, ut recte Euripides Hecuba v. 1238.

φεῦ, φεῦ, βροτοῖσιν ὡς τὰ χρηστὰ πράγματα
χρηστῶν ἀφορμὰς ἐνδίδωσ' ἀεὶ λόγων.

Et in Phoeniſſis v. 472.

ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ
κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων,
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

C ἀνδρεῖον] Scil. *βαλανεῖον*, in quo nullæ fœminæ lavabantur, ſed tantum viri. Paullo ante, MS. Ciz. *τὸ ἑκάστῳ πρόσφορον* pro *τῷ ἑκάστῳ.*

D πλούσιος, μακάριος] Sic Latini etiam felices ac beatos pro opulentis ſolent ponere ut Ovidius 1. Amor. *Scis here te, mea lux juveni placuiſſe beato.*

E ὁ θάνατος κακὸν] Iliad. γ. 173. *ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἁδεῖν κακός*, ubi Euſtath. *κακὸς δὲ θάνατος ὁ τοῖς πλείοσι τοιοῦτος, καὶ δι' αὐτὸ καὶ φευκτός.* Iliad. χ. 300. *νῦν δέ γε ἐγγύθι μοι θάνατος κακός.*

nabilia. 54. Dictione quoque recte utetur qui comprehenderit quamnam ob cauſam dictionum fiant metalepſes, id eſt in ſignificatione transmutationes: nempe ut vel non recto ductu verba proferantur, recto verbo afferente offenſionem: vel pro re aliqua apertius declaranda, ut cum cauſam transmutamus in efficiens, ſignum autem in declarans aut ſignificans. 55. Atque ſi Rhetores quidem, ut dixi, de his aliquam traderent artem, fortaſſe & bene dicere, elegantemque & ornatam dictionem haberent a Rhetorica. Nunc autem cum hujusmodi nequaquam attingant præceptionem, aut ſi attingant, non attingunt ex Rhetorica: dicendum eſt, non eſſe Rhetoricæ proprium bona atque eleganti uti dictione. 56. Dictio autem per ſe nec eſt bona nec mala. Hujus rei eſt ſignum, quod ſi eadem dictio a viro probo & honeſto dicatur, offendamur. Sin autem a Mimo qui riſum movet, minime. Quamobrem quando dicet Rhetor ſe bonam docere dictionem, vel hac ratione id facere dicitur, quod doceat dictionem quæ res ſignificet utiles, vel quæ oſtendat qualis ſit, ſi pure Græce loquamur, vel quæ efficaciter ac breviter & appoſite ad probandum & confirmandum res ſignificet. 57. Sed neque quod doceat dictionem quæ ſignificet res utiles. De his enim rebus nihil ſciunt Rhetores. ſed neque quod oſtendat quæ ſit pure Græca. Eſt enim hoc commune eorum qui attendunt conſuetudinem, & artes liberales. Neque quod eam quæ res ſignificet dilucide & breviter & appoſite ad probandum ac confirmandum. Contra enim, periodo & ornatæ acclamationi dum ſtudent oratores, & vocalem volunt cum vocali non collidere, & ſimiliter deſinentem declinare ſententiam, arcentur ne clare dicant ac dilucide, & ne ſit brevis ac compendioſa rerum interpretatio. 58. Non eſt ergo Rhetoricæ bonam docere dictionem, & bene dicere. Et hoc quod ſit conceſſo, ſi quis elegerit ejusmodi phraſim & dicendi rationem, primum quidem, propterea quod ea non cadat in communem uſum vitæ (nemo enim noſtrum ita loquitur ut Oratores in foro ac judiciis) irridebitur. Quinetiam illi ipſi quoque cum receſſerint a forenſi uſu & actione, apud homines alio utuntur ſermone. 59. Deinde, ut dixi, affert etiam offenſionem attente & rhetorice dicere.

ἀγαθῶν, ἄδηλον καὶ δοξαστόν. χρῷτο δ' ἂν καλῶς λέξει, καὶ ὁ κατειληφώς, τίνος ἕνεκα τὰς μεταλήψεις ποιούμεθα [F] τῶν λέξεων. ἤτοι ὑπὲρ τοῦ μὴ εὐθυρημονεῖν, προσκοπὴν φέροντος τοῦ εὐθέος ῥήματος, ἢ ὑπὲρ τοῦ τι σαφηνίζειν. ὡς ὅταν τὸ μὲν αἴτιον εἰς τὸ ποιοῦν μεταλαμβάνωμεν· τὸ δὲ σημεῖον εἰς τὸ δηλοῦν. εἰ μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἐτεχνολογεῖτο τινὰ περὶ τούτων τοῖς Ῥήτορσι, τάχα ἂν καὶ τὸ καλῶς λέγειν, καὶ τὴν κεκαλλωπισμένην λέξιν ἐκ Ῥητορικῆς εἶχον. νῦν δὲ ἐπεὶ ταύτης τῆς θεωρίας οὐ ψαύουσιν, [G] ἢ, εἰ ψαύοιεν, οὔτοιγε κατὰ Ῥητορικήν, λεκτέον μὴ Ῥητορικῆς ἴδιον εἶναι τὸ καλλιλεκτεῖν. οὔτε λέξις καθ' ἑαυτὴν οὔτε καλή ἐστιν, οὔτε μοχθηρά. [H] τεκμήριον δὲ τό, τῇ αὐτῇ ὑπὸ μὲν ἀστείου καὶ σεμνοῦ λεγομένῃ προσκοπεῖν ἡμᾶς· ὑπὸ δὲ μίμου γελωτοποιοῦντος, μηδαμῶς. διόπερ ὅταν λέγηται ὁ Ῥήτωρ καλῆς λέξεως εἶναι κατασκευαστικός, ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται, καθὸ τὴν τὰ συμφέροντα πράγματα δηλοῦσαν λέξιν κατασκευάζει, ἢ τὴν οἵα ἐστὶν ἡ τοῦ ἑλληνίζειν, ἢ τὴν οἵαν ἐναργῶς καὶ συντόμως καὶ ἐγκατασκεύως δηλοῦσαν τὰ πράγματα· οὔτε δὲ καθὸ τὴν τὰ συμφέροντα πράγματα μηνύουσαν· οὐδὲν γὰρ ἴσασι περὶ τούτων τῶν πραγμάτων οἱ Ῥήτορες. οὔτε τὴν καθὸ οἵα ἐστὶν ἡ τοῦ ἑλληνίζειν· κοινὸν γὰρ ἦν τοῦτο τῶν τῇ συνηθείᾳ καὶ ταῖς ἐλευθέραις τέχναις προσεχόντων· οὔτε καθὸ τὴν σαφῶς καὶ συντόμως καὶ ἐγκατασκεύως μηνύουσαν τὰ πράγματα. τοὐναντίον γὰρ περίοδον καὶ ἐπιφώνημα θέλοντες λέγειν οἱ Ῥήτορες, καὶ μὴ φωνᾶεν φωνάεντι συγκρούειν, [I] καὶ ὁμοιοτέλευτον διάνοιαν κατακλίνειν, [K] ἐκκλείονται τῆς σαφοῦς ἀλλὰ καὶ συντόμου τῶν πραγμάτων ἑρμηνείας. οὐκ ἄρα Ῥητορικῆς ἐστι τὸ κατασκευάζειν καλὴν λέξιν, καὶ τὸ εὖ λέγειν. δοθέντος δὲ τούτου, κἂν τις ἕλοιτο τὴν τοιαύτην φράσιν, πρῶτον μὲν διὰ τὸ μὴ πίπτειν αὐτὴν εἰς τὴν κοινὴν τοῦ βίου χρῆσιν (οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὕτω διαλέγεται, ὡς οἱ Ῥήτορες ἐπὶ τῶν δικαστηρίων) ἐπικαταγελασθήσεται. καὶ αὐτοὶ δὲ ἐκεῖνοι πάντοτε ἐξελθόντες τῆς διατριβῆς καὶ τοῦ ἀγῶνος, ἄλλῃ χρῶνται πρὸς τοὺς πέλας ἑρμηνείᾳ. εἶτα καί, ὡς ἔφην, προσκοπὴν ἐμποιεῖ τὸ μετὰ προσοχῆς καὶ ῥητορείας

NOTÆ.

F τὰς μεταλήψεις ποιούμεθα] Curius Fortunatianus lib. 3. artis Rhetoricæ p. 72. quatuor ex cauſis nos translatione verborum uti obſervat, neceſſitatis, decoris, brevitatis, intentionis.

G ταύτης τῆς θεωρίας οὐ ψαύουσιν] Vocabulorum delectum a Grammaticis potius diſcere jubent vel judicio cujusque committunt, quam ipſi rationes ejus explicant Rhetores. Mox MS. Uratislav. *οὔτιγε* pro *οὔτοιγε*.

H οὔτε καλή ἐστιν οὔτε μοχθηρά.] Plura in hanc ſententiam differit Cicero Epiſtola notiſſima ad Pætum lib. IX. 22. quæ incipit: *amo verecundiam, vel potius libertatem loquendi.*

I φωνᾶεν φωνάεντι συγκρούειν] Vide notas ad Orationem Ciceronis pro Milone T. V. edit. Grævianæ p. 788.

K ὁμοιοτέλευτον διάνοιαν κατακλίνειν] Nota veteres evitaſſe tanquam vitium, paribus cadentia & eodem deſinentia modo, quæ ſerior ætas velut acumina & elegantias affectat.

λαλεῖν.

λαλεῖν. μετακτέον δὲ τὰ πρότερον πρὸς τοὺς ἀναλογιστικοὺς [L] τῶν γραμματικῶν εἰρημένα, καὶ διδακτέον ὅτι τῇ συνηθείᾳ προσεκτέον μᾶλλόν ἐστι θέλοντας εὖ λέγειν, ἤπερ τέχνῃ τινὶ περιεργοτέρᾳ. τὰ νῦν δὲ μετελθόντες καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς Ῥητορικῆς ποιώμεθα τὰς ἐνστάσεις. πάλιν τοίνυν λεκτέον, ὡς εἰ μηδέν ἐστι Ῥητορικῆς τέλος, οὐδέν ἐστι Ῥητορική· διὰ τὸ πᾶσαν τεχνικὴν ἕξιν πρός τι τέλος λαμβάνειν τὴν ἀναφοράν. οὐχὶ δέ γε ἐστί τι Ῥητορικῆς τέλος, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἐστὶ τέχνη ἡ Ῥητορική. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι καὶ χαρίεντες ἔσχατον οἴονται τῆς Ῥητορικῆς ἔργον εἶναι τὸ πείθειν. καὶ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα [M] εἰς τοῦτο ἀπιδόντες, δύναμιν εἰρήκασιν αὐτὴν τοῦ διὰ λόγων πείθειν. καὶ οἱ περὶ τὸν Ξενοκράτην, [N] πειθοῦς δημιουργόν· καὶ Ἀριστοτέλης, [O] δύναμιν τοῦ θεωρεῖν τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. καὶ Ἀρίστων [P] ὁ Κριτολάου γνώριμος, σκοπὸν μὲν ἐκκεῖσθαι φησὶν αὐτῇ τὴν πειθώ· τέλος δὲ, τὸ τυχεῖν τῆς πειθοῦς. καὶ Ἑρμαγόρας [Q] τελείου Ῥήτορος ἔργον εἶναι ἔλεγε, τὸ τεθὲν πολιτικὸν ζήτημα διατίθεσθαι κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον πειστικῶς. Ἀθήναιος δὲ λόγων δύναμιν προσαγορεύει τὴν Ῥητορικὴν, στοχαζομένην τῆς τῶν ἀκουόντων πειθοῦς. καὶ Ἰσοκράτης φησὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν τοὺς Ῥήτορας ἢ ἐπιστήμην πειθοῦς. ὅθεν καὶ ἡμεῖς στοιχοῦντες τῇ τούτων φορᾷ, λέγομεν εὐθὺς, [S] ὅτι τὸ πιθανὸν προσαγορεύεται τριχῶς. καθ' ἕνα μὲν τρόπον, ὅπερ ἐναργῶς τε ἀληθές ἐστι, καὶ ἀληθοῦς ἐμποιοῦν φαντασίαν, ἐπισπᾶται ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν· καθ' ἕτερον δὲ, ὅπερ ψεῦδός ἐστι, καὶ ἀληθοῦς ἐμποιοῦν φαντασίαν, ἐπισπᾶται ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν· ὅπερ καὶ εἰκὸς ὀνομάζειν εἰώθασιν οἱ ῥήτορες, ἀπὸ τοῦ ἐοικὸς εἶναι [T] τῷ ἀληθεῖ. κατὰ δὲ τὸν τρίτον τρόπον, τὸ κοινὸν τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς. τοσαυταχῶς δὴ λεγομένου τοῦ πιθανοῦ, ἄξιόν ἐστι πυθέσθαι τῶν Ῥητόρων, κατὰ τί τούτων τῶν πιθανῶν οἴονται τὴν Ῥητορικὴν τοῦ πείθειν ἐφίεσθαι, καὶ

Transferenda ſunt autem huc quæ prius dicta ſunt, adverſus Grammaticos utentes analogia: & docendum, ab iis qui volunt bene dicere, magis attendendam eſſe conſuetudinem quam artem aliquam curioſam & ſupervacaneam. 60. Nunc autem pergamus, & a fine Rhetoricæ ſumamus argumenta. Rurſus ergo dicendum eſt, quod ſi nullus ſit finis Rhetoricæ, nihil eſt Rhetorica, propterea quod omnis artificioſus habitus referatur ad aliquem finem. Non eſt autem aliquis finis Rhetoricæ, ut oſtendemus. Non eſt ergo ars Rhetorica. 61. Atque plurimi quidem, iique præſtantiſſimi & doctiſſimi, extremum munus dicunt eſſe Rhetoricæ, perſuadere. Eo enim ſpectans Plato, dixit, eam eſſe *vim perſuadendi verbis:* & Xenocrates, eam eſſe *opificem perſuaſionis:* Ariſtoteles autem, *vim contemplandi ejus quod contingit eſſe probabile.* Ariſto vero familiaris Critolai, ſcopum quidem dicit ei eſſe propoſitum, perſuaſionem: finem autem, eam aſſequi. 62. Hermagoras autem dicebat eſſe perfecti Oratoris officium, civilem quæſtionem propoſitam tractare, quantum fieri poteſt, apte ad perſuadendum. Athenæus vero *vim dicendi* ait eſſe Rhetoricam, *quæ ſcopum ſibi proponit perſuaſionem auditorum.* Iſocrates autem, Oratorum non aliud eſſe inſtitutum, quam ſcientiam perſuadendi. 63. Unde nos quoque eorum inſiſtentes veſtigiis, protinus dicimus, quod τὸ πιθανὸν, id eſt, id quod eſt appoſitum ad perſuadendum, appellatur tribus modis. Uno quidem modo id quod eſt evidenter verum, & veri procreans viſionem, nos attrahit ad aſſenſum: Alio autem modo id quod eſt falſum, & veri procreans viſionem, nos attrahit ad aſſenſum. Quod quidem ſolent εἰκὸς, id eſt veriſimile, appellare Rhetores, eo quod ſit ἐοικὸς τῷ ἀληθεῖ, id eſt, ſimile vero. Tertio autem modo id quod eſt commune veri & falſi. 64. Cum tot autem modis dicatur τὸ πιθανὸν, id eſt probabile & aptum ad perſuadendum, rogandi ſunt Rhetores, quonam ex his probabilibus exiſtimant Rhetoricam quærere ut perſuadeat: & in quonam ex iis

NOTÆ.

L. πρὸς τοὺς ἀναλογιστικούς] Lib. 1. contra Grammaticos Sect. 179. ſeq.

M οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα] Supra Sect. 2. hujus libri.

N Ξενοκράτην] Apud Quintilianum II. 15. non Xenocrati ſed Iſocrati hæc definitio Rhetorica tribuitur, quod rhetoricen dixerit *perſuadendi opificem.* Atque alia Xenocratis definitio fuit ſupra Sect. 6. Illa vero quod ſit πειθοῦς δημιουργὸς Platoni etiam placuit & Tiſiæ, ut dictum Sect. 2.

O Ἀριστοτέλης] Exſtat hæc definitio lib. 1. Rhetor. Ariſtotelis, ita latine expreſſa a Quintiliano: *Rhetorice eſt vis inveniendi omnia in Oratione perſuaſibilia.*

P Ἀρίστων] Quintilianus II. 15. finem ſive definitionem Rhetoricæ ab Ariſtone Critolai Peripatetici diſcipulo traditam eſſe teſtatur in hunc modum: *Eſt ſcientia videndi & agendi in quæſtionibus civilibus per orationem popularis perſuaſionis.*

Q Ἑρμαγόρας] Apud eundem Quintilianum Hermagoras finem Rhetoricæ eſſe ait *perſuaſibiliter dicere.* Auguſtinus in principiis Rhetorices: *Dicit eſſe oratoris officium Hermagoras perſuadere, quatenus rerum & perſonarum conditio patitur in civilibus quæſtionibus.*

R Ἀθήναιος] Quintilianus Athenæum hunc II. 15. ſubjungit Critolao, Peripateticum Peripatetico, ait vero ipſi Rhetoricen dictam *fallendi artem,* Alibi vero, III. 1. Hermagoræ parem atque æmulum teſtatur fuiſſe hunc Athenæum quem Strabo XIV. p. 670. Seleucienſem patria & Remp. geſſiſſe & δημαγωγῆσαι refert tempore Auguſti Imp. Porro cum nomen proprium viri denotat, ſcribitur Ἀθήναιος, quando Athenienſem Ἀθηναῖος.

S λέγομεν εὐθὺς] MS. Ciz. ἐλέγομεν, male, nondum enim hoc libro illa varia τοῦ πιθανοῦ genera ſive gradus varios noſter attigit, quos repetit infra 1. adverſus Logicos Sect. 174. Confer ſi placet gradus tres probabilium Φαντασιῶν lib. 1. Pyrrhon. Sect. 227.

T ἀπὸ τοῦ ἐοικὸς εἶναι] Ita legendum e MSS. pro εἰκός.

volunt eam ſuo uti artificio: an in eo quod eſt evidenter verum: an in falſo quod eſt veriſimile: an in eo quod verſatur in utriusque communitate. 65. Sed fieri quidem non poteſt ut id quærat in eo quod eſt evidenter verum. hoc enim ex ſeipſo perſuadet, & nos attrahit ad aſſenſionem, adeo ut ſit ſupervacanea quæ in ipſo conſiſtit a Rhétorica perſuaſio. & quomodo nulla opus habemus arte ad perſuadendum quod nunc ſit dies, vel quod ego nunc diſputem, cum res ſint evidentes, & quæ ex ſe poſſunt deprehendi: ita neque ut aſſentiamur eum cædem feciſſe qui in ipſa cæde eſt deprehenſus, opus eſt Rhetorica. 66. Et alioqui ſi id quod eſt aperte verum, quatenus eſt probabile, contemplatur Rhetorica, omnino etiam contemplabitur id quod non eſt probabile. Eadem enim ratione ſumitur ex illa quam inter ſe habent habitudine. Et qua ratione qui comprehendit ſiniſtrum, neceſſario etiam aſſequitur id cujus eſt ſiniſtrum: ita etiam qui diſcernit probabile verum ab eo quod non eſt ejusmodi, habet etiam notitiam veri non probabilis. 67. Quoniam ergo quidquid eſt verum, cujusmodicunque ſit, aut eſt probabile aut improbabile, ſequetur Rhetoricam contemplari quidquid eſt verum, unde ſequetur etiam ut contempletur quidquid eſt falſum. Qua enim ratione qui diſcernit probabile neceſſario etiam diſcernit improbabile: ita etiam qui omne verum agnoſcit, aſſequitur etiam quidquid ei adverſatur, hoc eſt falſum. Quod ſi ita eſt, erit Rhetorica cognitio verorum & falſorum. Sed neutiquam ita eſt. Nec ergo contemplabitur id quod eſt ex ſe verum. 68. Porro autem profitetur etiam defendere ea quæ ſibi inter ſe adverſantur. Quæ autem ſibi inter ſe adverſantur, non ſunt vera. Non ergo id quod eſt verum quærit & ſibi proponit Rhetorica. Sed nec falſum. Nulla enim ars verſatur in falſo. Sed neceſſe eſt Rhetoricam quæ hoc perſequitur, vel non eſſe artem, vel pravum eſſe artificium, & ſimul easdem rurſus occurrere dubitationes. 69. Si enim verſatur in falſo probabili, omnino ſciet etiam non probabile. Quoniam ergo quidquid eſt falſum, eſt vel probabile, vel non probabile, omnino falſi erit ſcientia, & ideo etiam cujusvis veri. Quo fit ut ea minime differat a Dialectica. Quod quidem multis modis eſt abſurdum. 70. Verum enim vero ſi ea defendit quæ ſibi inter ſe adverſantur, quæ autem ſibi inter ſe adverſantur, non

περὶ ποῖον αὐτῶν τεχνιτεύειν αὐτὴν ἀξιοῦσι, περὶ τὸ ἐναργῶς ἀληθὲς, ἢ περὶ τὸ ἐοικὸς τούτῳ ψεῦδος, ἢ ὃ περὶ τὴν ἀμφοτέρων κοινότητα στρέφεται. ἀλλὰ περὶ μὲν τὸ ἐναργῶς ἀληθὲς οὐχ οἷόν τε· τοῦτο γὰρ ἐξ αὐτοῦ πείθει, καὶ ἐπισπᾶται ἡμᾶς πρὸς συγκατάθεσιν. ὥστε παρέλκειν τὴν ἐκ Ρητορικῆς ἐπ᾽ αὐτοῦ συνισταμένην πειθώ. καὶ καθάπερ οὐδεμιᾶς δεόμεθα τέχνης πρὸς τὸ πείθεσθαι ὅτι νῦν ἡμέρα ἐστὶν, ἢ ὅτι νῦν ἐγὼ διαλέγομαι, πραγμάτων ὄντων ἐναργῶν καὶ αὐτοφωράτων· [U] οὕτως οὐδὲ πρὸς τὸ συγκατατίθεσθαι τῷ, ἀνδροφόνον εἶναι τὸν ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ ληφθέντα ἀνδροφόνον, χρεία Ρητορικῆς. καὶ ἄλλως. εἰ τοῦ προδήλως ἀληθοῦς ἢ πιθανόν ἐστι, θεωρητικὴ καθέστηκεν ἡ Ρητορικὴ, πάντως καὶ τοῦ ἀπιθάνου γενήσεται θεωρητική. ταύτῃ [X] γὰρ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἄλληλα σχέσιν λαμβάνεται. καὶ ᾧ λόγῳ ὁ τὸ ἀριστερὸν κατειληφὼς, ἐξ ἀνάγκης ἐπιβάλλει καὶ τῷ [Y] οὗ ἀριστερόν ἐστιν· οὕτως ὁ τὸ πιθανὸν ἀληθὲς διακρίνων ἀπὸ τοῦ μὴ τοιούτου, γνῶσιν ἔχει καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἀπιθάνου. ἐπεὶ οὖν πᾶν ἀληθὲς ὁποῖόν ποτ᾽ ἂν ᾖ, ἤτοι πιθανόν ἐστιν ἢ ἀπίθανον, ἀκολουθήσει τὴν Ρητορικὴν παντὸς ἀληθοῦς εἶναι θεωρητικήν· τῷ δὲ παντὸς ἀληθοῦς εἶναι θεωρητικὴν, ἀκολουθήσει τὸ καὶ παντὸς ψευδοῦς. ᾧ γὰρ λόγῳ ὁ διακριτικὸς τοῦ πιθανοῦ, ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀπιθάνου διακριτικὸς ἔσται, τῷ αὐτῷ καὶ ὁ παντὸς ἀληθοῦς ἐπιγνώμων, συνεπιβάλλει παντὶ τῷ ἀντικειμένῳ, τουτέστι τῷ ψεύδει. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται ἡ Ρητορικὴ γνῶσις ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν. [Z] οὐ πάνυ δέ γε τοῦτο. τοίνυν οὐδὲ τοῦ αὐτόθεν ἀληθοῦς ἐστὶ θεωρητική. καὶ μὴν τοῖς ἀντικειμένοις συναγορεύειν ἐπαγγέλλεται· τὰ δὲ ἀντικείμενα οὐκ ἔστιν ἀληθῆ· οὐκ ἄρα τοῦ ἀληθοῦς ἐφίεται ἡ Ρητορική. καὶ μὴν οὐδὲ τοῦ ψευδοῦς· οὐδεμία γὰρ περὶ ψεῦδος [A] ἵσταται τέχνη. ἀλλ᾽ ἀναγκαῖόν ἐστι τὴν Ρητορικὴν τοῦτο μεταδιώκουσαν, ἢ μὴ εἶναι τέχνην, ἢ κακοτεχνίαν ὑπάρχειν, μετὰ τοῦ πάλιν τὰς αὐτὰς ὑπαντιάζειν ἀπορίας. εἰ γὰρ περὶ τὸ πιθανὸν ψεῦδος καταγίνεται, πάντως εἴσεται καὶ τὸ ἀπίθανον. ἐπεὶ οὖν πᾶν ψεῦδος, ἤτοι πιθανόν ἐστιν ἢ ἀπίθανον, παντὸς ψευδοῦς ἐπιστήμη γενήσεται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παντὸς ἀληθοῦς. ὥστ᾽ αὐτὴν μὴ διαφέρειν τῆς διαλεκτικῆς· ὃ κατὰ πολλοὺς τρόπους ἔστιν ἄτοπον. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἰ τῶν ἀντικειμένων συνήγορος καθέστηκε, τὰ δὲ ἀντικείμενα οὐκ ἔστι

NOTÆ.

U αὐτοφωράτων] Ita recte MSS. pro αὐτοφοράτων, & mox αὐτοφώρῳ pro αὐτοφόρῳ.

X ταύτῃ] In MSS. ταυτὶ pro ταύτῃ.

Y ἐπιβάλλει καὶ τῷ] MS. Ciz. τὸ male. Nam integra Phraſis eſt, ἐπιβάλλει οὖν τῷ πράγματι.

Z γνῶσις ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν] Atqui hoc Dialecticæ eſt, non Rhetoricæ, infra Sect. 69.

A οὐδεμία γὰρ περὶ ψεῦδος] Eſt enim κακοτεχνία non ars quæ mentiri docet. Sed ad hanc & cæteras plerasque objectiones reſpondet Quintilianus lib. 2. cap. 17. quo toto diſputat num Rhetorice ars ſit. Mox pro παντὸς ψευδοῦς ἐπιστήμη, in MS. Ciz. eſt παντὸς ψεύδους

ψευδῆ,

ψευδῆ, [B] οὐκ ἂν εἴη ψευδοῦς θεωρητική. ἔτι εἴπερ εἰκός ἐστι, τὸ τὰς πλείστας ἀφορμὰς εἰς τὸ ἀληθὲς εἶναι, παρεχόμενον, καὶ παρ' ὀλίγον, ὃ δὴ τούτῳ ἀντίκειται τὸ ὀλίγας ἀφορμὰς καὶ σπανίους ἔχον [C] εἰς τὸ ἀληθὲς εἶναι, πάντως ἡ Ῥητορικὴ, εἰς τὸ ἐναντίον ἐπιχειροῦσα, οὐ μᾶλλον τοῦ εἰκότος ἢ τοῦ ἀντικειμένου στοχάζεται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ κοινὸν τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς μεταδιώκει· ἐν τούτῳ γὰρ καὶ ψεῦδος κατεπέπλεκτο. ἄτοπόν τε καθειστήκει τὸ, τέχνην ψευδέσι χρῆσθαι, σὺν τῷ κατὰ τὸν προϋποδεδειγμένον τρόπον ἀκολουθεῖν τὸ, καὶ ἐπιστήμην αὐτὴν ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν [D] γίνεσθαι, τοῦ πράγματος μὴ οὕτως ἔχοντος. ἀλλ' εἰ μήτε ἀληθὲς, μήτε ψεῦδος, μήτε τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων θεωρεῖν δύναται ἡ Ῥητορική· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι πιθανόν· οὐκ ἂν εἴη Ῥητορικῆς τὸ πείθειν. ἡμεῖς μὲν οὖν ταύταις ἀξιοῦμεν ταῖς ἐνστάσεσι χρῆσθαι πρὸς τοὺς ῥήτορας· ἄλλοι [E] δὲ καὶ τὰς λεχθησομένας εἰώθασι παραλαμβάνειν, αἷς ἐξέσται τῷ βουλομένῳ χρῆσθαι. φασὶ γὰρ, ἤτοι τέχνη ἐστὶν ἡ Ῥητορικὴ, ἢ οὐκ ἔστι. καὶ εἰ μὲν μή ἐστι, μηδὲ τέλος αὐτῆς ζητῶμεν· εἰ δέ ἐστι, πῶς κοινὸν ἔχει τέλος καὶ τοῦ μὴ ῥήτορος; τὸ γὰρ πείθειν, πολλοῖς πάρεστι, διὰ πλοῦτον, ἢ κάλλος ἢ δόξαν, ὡς πρότερον [F] ὑπεδείκνυμεν. ῥηθέντων δὲ πολλάκις τῶν λόγων, καὶ ἐπ' αὐτοῖς πεπεισμένων τῶν δικαστῶν, οὐδὲν ἧττον προσμένουσιν οἱ Ῥήτορες, ἕτερόν τι ἀπεκδεχόμενοι τέλος, [G] καὶ προσμένοντες δέονται. οὐκ ἄρα τὸ πείθειν Ῥητορικῆς ἐστι τέλος, ἀλλ' εἰ ἄρα μετὰ τοῦτο ἐπακολουθοῦν. ἄλλως τε καὶ ἐναντίος ἐστὶν ὁ Ῥητορικὸς λόγος πειθοῖ. πρῶτον μὲν γὰρ περίεργος καθέστηκε· προσκόπτουσι δὲ οἱ πολλοὶ τῇ τοῦ λόγου περιεργίᾳ. εἶτα ὁ ἀσαφὴς λόγος, οὐκ ἔστι πειστικός. [H] ὁ δὲ τῶν Ῥητόρων λόγος, ἐν περιόδοις κείμενος καὶ ἐνθυμήμασιν, ἧττόν ἐστι σαφής. οὐκ ἄρα πειστικὸς ὁ ἀπὸ τῆς Ῥητορικῆς ἐστι λόγος. ὅ, τε εὔνοιαν τοῖς δικασταῖς ἐμποιῶν λόγος, οὗτός ἐστι πειστικός· εὔνοιαν δὲ ἐμποιεῖ οὐχ ὁ ῥητορικὸς ἀλλ' ὁ ἀφελὴς, καὶ τὸν ἰδιωτικὸν ὑποφαίνων [I] τύπον. τῷ μὲν γὰρ τοῦ Ῥήτορος, ἀντίκεινται πάντες ταῖς ὑπεροχαῖς φθονοῦντες. κἂν γὰρ δίκαια κατασκευάζῃ ὁ Ῥήτωρ, δοκοῦσι μὴ διὰ τὴν τῶν πραγ-

ſunt falſa: nequaquam falſum contemplabitur. Præterea ſi veriſimile eſt, quod multa præbet & promta ad verum argumenta, id autem quod ei adverſatur, eſt, quod pauca & rara habet argumenta ad hoc ut ſit verum, omnino Rhetorica quæ argumentatur in contrariis, non magis ſcopum ſibi proponit id quod eſt veriſimile, quam quod ei adverſatur. 71. Sed neque perſequitur id quod eſt commune veri & falſi. In eo enim eſt falſum annexum: & eſt abſurdum, artem uti falſis: & ſimul etiam ſequitur eo modo quo prius oſtenſum eſt, quod ipſa ſcientia ſit verorum & falſorum, cum res non ita habeat. Sed ſi nec verum nec falſum, neque quod eſt utriusque commune, contemplari poteſt Rhetorica: præter hæc autem nihil eſt probabile quod poſſit perſuaderi, non eſt Rhetoricæ officium perſuadere. 72. Atque nobis quidem placuit his argumentis adverſus Rhetores uti, alii vero etiam conſueverunt aſſumere illa quæ jam proferemus, & quibus utetur, qui voluerit. Dicunt enim: Aut Rhetorica eſt ars, aut non eſt. Atque ſi non eſt ars, nec finem ejus inquiramus. Si vero eſt, quomodo habet finem communem cum eo qui non eſt Orator? Multi enim ſunt qui perſuadent per divitias, aut pulchritudinem, aut gloriam, ut prius oſtendimus. 73. Sæpe autem cum dictæ ſunt orationes, & ab eis perſuaſi ſunt Judices, nihilominus adhuc manent Oratores alium finem expectantes, & manentes precantur. Non eſt ergo perſuadere finis Rhetoricæ, ſed id quod ipſum ſequitur. 74. Et alioqui oratio rhetorica adverſatur perſuaſioni. Nam primum quidem ea eſt affectata & ſupervacanea. Offenduntur autem multi oratione hujusmodi. 75. Deinde oratio quæ non eſt clara & dilucida, minime eſt apta ad perſuadendum. Oratorum autem oratio quæ ſita eſt in periodis & enthymematibus, minus eſt clara ac dilucida. Non eſt ergo apta ad perſuadendum oratio quæ proficiſcitur a Rhetorica. 76. Præterea quæ Judices reddit benevolos, ea eſt apta ad perſuadendum. Benevolos autem reddit, non Rhetorica oratio, ſed ſimplex, & quæ vulgaris ſermonis exprimat ſpeciem. Nam Oratoris quidem orationi adverſantur omnes, ut qui ejus invideant excellentiæ. Nam etſi quæ juſta ſunt confirmet Orator, videntur non propter rerum natu-

NOTÆ.

B τὰ δὲ ἀντικείμενα οὐκ ἔστι ψευδῆ] Supra Sect. 68. τὰ δὲ ἀντικείμενα οὐκ ἔστιν ἀληθῆ. Nempe ex contradictoriis alterum eſt verum, alterum falſum.

C ἔχον] Ita pro ἔχειν legendum e MSS.

D ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν] Supra, Sect. 67.

E ἄλλοι] Epicurus & in Gorgia Plato.

F ὡς πρότερον] Supra Sect. 2. & 5.

G ἕτερόν τι τέλος] Verbi gratia, ut plauſum & admirationem ferant auditorum. Vel de quo maxime ſermo eſt Sexto hoc loco, ut impleatur & præſtetur id quod a Judice deſiderant, & abſolvatur reus. huc enim reſpiciunt quoque verba προσμένοντες δέονται, illa quippe videntur intelligenda de oratoribus poſt actionem finitam rogantibus judices, ut partibus ſuis faveant. Id enim eſt quod mox Sextus appellat τὸ μετὰ τὸ πείθειν ἐπακολουθοῦν.

H πειστικός] In MSS. V. & C. iterum iterumque ſcriptum invenio πιστικός, ſed vulgatam lectionem hac in parte ſcriptionemque libenter præfero.

I ὑποφαίνων] MS. Uratiſlav. ἀποφαίνων.

ram,

ram, ſed propter Oratoris calliditatem, quæ non ſunt juſta, eis apparere talia. 77. Indocti autem hominis orationi, ut quæ ſit imbecilla, favet quilibet: & rei minus juſtæ conciliat opinionem ac ſi ſit magis juſta, quod eam aſtruat homo ſimplex & indoctus. Quam ob cauſam Athenienſibus olim non erat permiſſum adhibere patronum qui defenderet eorum cauſam qui judicabantur in ſenatu Areopagitarum: ſed unuſquiſque, pro facultate ſua, abſque ullis verborum ſtrophis aut ulla calliditate, pro ſe verba faciebat. 78. Præterea ſi crederent Oratores ſe vim habere perſuadendi, oporteret eos nec miſericordiam, nec iram, neque ulla alia movere ejuſmodi, quæ minime quidem perſuadent, ſed Judicum mentem in tranſverſum rapiunt, & juri offundunt tenebras. Atque quod perſuadere quidem non poſſit eſſe finis Rhetoricæ, oſtenſum eſt. 79. Nonnulli autem dicunt hoc non eſſe ejus finem: ſed invenire ea quæ ad rem facere poſſunt. Alii autem, Judicibus eam de rebus indere opinionem quam velint ii qui dicunt. Alii autem utile. Alii vero vincere. 80. Quorum primis quidem dicendum eſt, Si ea quæ ad rem facere poſſunt in cauſis, invenire profitetur Rhetorica: aut ea quæ vera ſunt, aut quæ dici poſſunt, profitetur: Non autem vera: Oporteret enim eos habere regulam diſcernendi vera & falſa: quod non habent. Nec ea quæ dici poſſunt: Vera enim ignorantes, nec ea quæ dici poſſunt agnoſcent. Non eſt ergo Rhetoricæ invenire argumenta quæ cauſæ inſunt, & quæ de ea dici poſſunt. 81. Ac Rhetorica ipſa nihil aliud eſt quam invenire ea quæ poſſunt ad rem facere. Qui itaque hunc dicit eſſe finem, perinde eſt ac ſi dicat Rhetoricam eſſe finem Rhetoricæ. 82. Ac propter quod ſe omnia facere dicit Orator, illud erit finis. Non autem certe propter argumenta, quæ poſſunt ad rem facientia proferri, omnia agit Orator: ſed propter id quod ſequitur poſt argumenta. Non eſt ergo illud finis. 83. Præterea quem finem opus habet ut aſſequatur Orator, eum etiam ut aſſequatur opus habet qui eum conduxit privatus. At privatus non hoc contendit aſſequi, ut quæ dici poſſunt ad rem argumenta, inveniat, ſed aliquid aliud. Illud ergo erit finis, non autem invenire ea quæ ad rem dici queunt. 84. Sed neque Judicibus eam de rebus indere opinionem, quam volunt ii qui dicunt. Hoc enim nihil differt

μάτων φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ Ῥήτορος πανουργίαν τὰ μὴ δίκαια, τοιαῦτα αὐτοῖς φαίνεσθαι. τῷ δὲ τοῦ ἰδιώτου ὡς ἀσθενεῖ πᾶς τις συναγωνίζεται· καὶ τὸ ἧττον δικαίῳ προσδοξάζει τὸ μᾶλλον δίκαιον, διὰ τὸ ὑπὸ ἀφελοῦς καὶ ἰδιώτου κατασκευάζεσθαι. παρ᾽ ἣν αἰτίαν Ἀθηναίοις τὸ παλαιὸν [K] οὐκ ἐπετέτραπτο συνήγορον παρίστασθαι τοῖς κρινομένοις ἐπὶ τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς· ἀλλ᾽ ἕκαστος ὡς εἶχε δυνάμεως, ἀδιαστρόφως καὶ ἀπανούργως ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοὺς λόγους [L] ἐποιεῖτο. καὶ μὴν εἴπερ ἐπίστευον αὐτοῖς οἱ Ῥήτορες ὅτι πειστικὴν ἔχουσι δύναμιν, ἐχρῆν αὐτοὺς μήτε ἔλεον, μήτε οἴκτους, μήτε ὀργάς, ἢ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα κινεῖν, ἅπερ πείθει μὲν οὐδαμῶς, παραλογίζεται δὲ τὴν τῶν δικαστῶν γνώμην, καὶ ἀντισκοτεῖ τῷ δικαίῳ. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν οὐκ ἐνδέχεται τὸ πείθειν τέλος εἶναι Ῥητορικῆς, δέδεικται. τινὲς δὲ, τοῦτο μὲν οὔ λέγουσιν αὐτῆς τέλος· τὸ δὲ, τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λόγους· [M] οἱ δὲ, τὸ δόξαν ἐμποιεῖν [N] τοῖς δικασταῖς περὶ τῶν πραγμάτων, οἵαν οἱ λέγοντες θέλουσιν· ἄλλοι δὲ, τὸ συμφέρον· [O] τινὲς δὲ, τὸ νικᾶν. [P] ὧν πρὸς μὲν τοὺς πρώτους ῥητέον, ὡς εἴπερ τοὺς ἐνδεχομένους εἰς τὰς ὑποθέσεις λόγους εὑρεῖν ἐπαγγέλλεται ἡ Ῥητορική, ἤτοι τοὺς ἀληθεῖς ἢ δυνατοὺς ῥηθῆναι ἐπαγγέλλεται· οὔτε δὲ τοὺς ἀληθεῖς· κανόνα γὰρ καὶ κριτήριον [Q] τῆς τῶν ἀληθῶν καὶ ψευδῶν διαγνώσεως αὐτοὺς ἔχειν δεῖ, ὅπερ οὐκ ἔχουσιν· οὔτε τοὺς δυνατοὺς ῥηθῆναι. ἀγνοοῦντες γὰρ τοὺς ἀληθεῖς, οὐδὲ τοὺς δυνατοὺς ῥηθῆναι ἐπιγνώσονται. οὐκ ἄρα Ῥητορικῆς ἐστι, τὸ τοὺς ἐνόντας καὶ δυνατοὺς εὑρίσκειν λόγους· ἥ τε Ῥητορικὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λόγους. ὅθεν ὁ τοῦτο λέγων τέλος, δυνάμει τὴν Ῥητορικὴν τέλος εἶναι λέγει τῆς Ῥητορικῆς. οὗ τε χάριν ἅπαντα φησὶ πράσσειν ὁ Ῥήτωρ, ἐκεῖνο ἂν τέλος εἴη. οὐχὶ δέ γε χάριν τῶν ἐνδεχομένων ἐπιχειρήσεων πάντα πράσσει ὁ ῥήτωρ, ἀλλὰ τοῦ μετὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐπακολουθοῦντος. τοίνυν οὐκ ἂν εἴη τέλος ἐκεῖνο. καὶ μὴν οὗπερ δεῖται τέλους τυχεῖν ὁ Ῥήτωρ, τούτου καὶ ὁ μισθωσάμενος αὐτὸν ἰδιώτης. τοῦ δέ γε τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λόγους οὐ σπεύδει τυχεῖν ὁ ἰδιώτης, ἀλλ᾽ ἑτέρου τινός. ἐκεῖνο ἄρα τέλος γενήσεται, καὶ οὐ τὸ τοὺς [R] ἐνδεχομένους λόγους εὑρεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ δόξαν ἐμποιεῖν τοῖς δικασταῖς περὶ τῶν πραγμάτων, οἵαν οἱ λέγοντες θέλουσι· τοῦτο γὰρ οὐ

NOTÆ.

K τὸ παλαιόν] Nam poſtea hoc mutatum, ut e Luciano & aliis obſervavit Johannes Meurſius libro de Senatu Areopagitico cap. VII. Tomo V. Theſauri Gronov.

L ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοὺς λόγους] Ita MSS. licet articulus in editis excidit.

M τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λόγους] Ita Ariſtoteles, ſupra Sect. 61.

N τὸ δόξαν ἐμποιεῖν] Ita Apollodorus apud Quintilianum II. 15. *perſuadere judici, & ſententiam ejus ducere in id quod velit.*

O τὸ συμφέρον] Hoc impugnatur infra Sect. 85.

P τὸ νικᾶν] Sect. 86. ſeq.

Q κανόνα καὶ κριτήριον] Atqui ejuſmodi criterium veritatis non dari diſputat noſter. lib. 2. Pyrrhon. Sect. 18. ſeq. & lib. 1. adverſus Logicos.

R καὶ οὐ τὸ τοὺς] Ita MSS. non οὐ τὸ τοῦ τοὺς, ut in editis.

διήνεγκ

διήνεγκε τοῦ μὴ πείθειν· [S] ἐπείπερ ὁ πεπεικὼς δόξαν ἐμπεποίηκε τοῖς δικασταῖς περὶ τῶν πραγμάτων, οἵαν οὗτος θέλει. ἐδείξαμεν δὲ [T] ἡμεῖς ὅτι οὐκ ἔστι τῆς Ρητορικῆς τέλος τὸ πείθειν. ὥστε οὐδὲ τὸ δόξαν ἐμποιεῖν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ συμφέρον, ὡς ἠξιώκασί τινες. [U] ὅτι γὰρ τοῦ μέρους ἐστὶ τέλος, τοῦτο οὐκ ἂν εἴη τοῦ ὅλου τέλος. μέρους δέ γε τῆς Ρητορικῆς τοῦ συμβουλευτικοῦ τέλος [X] λέγουσιν οἱ Ρήτορες εἶναι τὸ συμφέρον· οὐκ ἄρα τῆς ὅλης Ρητορικῆς ἐστι τέλος. ὅπερ τε πάσης τέχνης ἐστὶ τέλος κοινῶς, τοῦτο οὐκ ἂν εἴη τῆς Ρητορικῆς μόνης. τὸ συμφέρον δέ γε πάσης τέχνης ἐν τῷ βίῳ τέλος ἐστίν· οὐκ ἄρα τῆς Ρητορικῆς ἰδιαίτερον καθέστηκε. λείπεται οὖν τὸ νικᾷν αὐτῆς εἶναι τέλος. ὃ πάλιν ἀδύνατόν ἐστιν. ὁ γὰρ πολλάκις μὴ τυγχάνων τοῦ κατὰ γραμματικὴν τέλους, οὐκ ἂν εἴη γραμματικός. καὶ ὁ πολλάκις μὴ τυγχάνων τοῦ κατὰ μουσικὴν τέλους, οὐκ ἂν εἴη μουσικός. τοίνυν καὶ ὁ μὴ τυγχάνων πολλάκις τοῦ κατὰ Ρητορικὴν τέλους, οὐκ ἂν εἴη Ρήτωρ. ὁ δέ γε Ρήτωρ πλεῖον μᾶλλον ὧν νικᾷ, νικᾶται. καὶ τοσούτῳ πλεῖον, [Y] ὅσῳ δυναμικώτερός ἐστι τῶν τὰ ἄδικα ἐχόντων πράγματα, ἐπ᾽ αὐτὸν συντρεχόντων. [Z] οὐκ ἄρα ῥήτωρ ἐστὶν ὁ Ρήτωρ. ὅ, τε μὴ τυχὼν τοῦ κατὰ Ρητορικὴν τέλους οὐκ ἂν ἐπαινοῖτο. ῥήτορα δὲ ἐνίοτε νικηθέντα ἐπαινοῦμεν. οὐκ ἄρα Ρητορικῆς τέλος ἐστὶ τὸ νικᾷν. ὥστε εἰ μήτε ὕλην [A] ἔχει ἡ Ρητορικὴ περὶ ἣν τεχνιτεύει, μήτε τέλος, [B] ἐφ᾽ ὃ ἀνάγεται, οὐκ ἂν ὑπάρχοι ἡ Ρητορική. οὔτε δὲ ὕλην ἔχει οὔτε τέλος, καθὼς παρεστήσαμεν. οὐκ ἄρα ὑπάρχει ἡ Ρητορική. ἐναπορήσειε δ᾽ ἄν τις αὐτοῖς, καὶ ἀπὸ τῶν μερῶν αὐτῆς. μέρη δὲ λέγουσι τῆς Ρητορικῆς, τὸ δικανικόν τε καὶ συμβουλευτικὸν καὶ ἐγκωμιαστικόν. τούτων δὲ τοῦ μὲν δικανικοῦ τέλος εἶναι τὸ δίκαιον· τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ, τὸ συμφέρον· τοῦ δὲ ἐγκωμιαστικοῦ, τὸ καλόν. ὅπερ εὐθέως ἄπορόν ἐστιν. εἴπερ γὰρ ἄλλο τι καθέστηκεν ἡ δικανικὴ ὑπόθεσις, καὶ ἄλλο τι ἡ συμβουλευτική, καὶ οὐ ταυτὸν τῇ ἐγκωμιαστικῇ, πάντως τὸ τέλος τῆς δικανικῆς, οὐκ ἂν εἴη καὶ τῆς συμβουλευτικῆς τέλος. καὶ τὸ ταύτης, οὐκ ἔσται τῆς ἐγκωμιαστικῆς. καὶ ἐναλλάξ. ἐπεὶ οὖν τῆς συμβουλευτικῆς τέλος ἐστὶ τὸ συμφέρον, οὐκ ἂν εἴη τοῦτο τῆς δικανικῆς τέλος. ἦν δέ γε τῆς δικανικῆς τέλος τὸ δίκαιον· οὐκ ἄρα τὸ δίκαιόν ἐστι συμφέρον. καὶ πάλιν. ἐπεὶ ὡς τὰ μέρη ταῦτα διαφέρει ἀλλήλων, οὕτω καὶ τὰ τέλη διοίσει· παρόσον τῆς ἐγκωμιαστικῆς τέλος ἐστὶ τὸ καλὸν [C] (δικανικῆς δὲ τὸ δίκαιον, ἐνδέχεται τὸ καλὸν μὲν εἶναι

ab eo quod eſt non perſuadere. Nam qui perſuaſit, eam quam vult opinionem indidit Judicibus. Nos autem oſtendimus perſuadere non eſſe finem Rhetoricæ. Quare nec opinionem indere. 85. Sed neque utile, ut nonnulli voluere. Nam quod partis eſt finis, non fuerit hoc finis totius. Partis autem Rhetoricæ, generis deliberativi, finem Rhetores dicunt eſſe utile. Non eſt ergo finis totius Rhetoricæ. Et quod totius artis eſt communiter finis, hoc eſſe non poterit ſolius Rhetoricæ. Utile autem eſt omnium in vita artium finis. Non eſt ergo hoc proprium Rhetoricæ. 86. Reſtat ergo ut vincere ſit ejus finis. quod rurſus non poteſt eſſe. Qui enim ſæpenumero non aſſequitur Grammaticæ finem, non eſt Grammaticus: & qui ſæpenumero non aſſequitur Muſicæ finem, non eſt Muſicus. Ergo & qui ſæpenumero non aſſequitur finem Retoricæ, non eſt Rhetor. 87. Rhetor autem ſæpius vincitur quam vincit, & eo ſæpius quo eſt ejus major vis in dicendo, cum ad eum concurrant qui malas & iniquas habent cauſas. Non ergo Rhetor eſt Rhetor. Præterea qui Rhetoricæ finem non fuerit aſſecutus, minime laudabitur. Oratorem autem nonnunquam victum laudamus. Non eſt ergo finis Rhetoricæ vincere. 88. Quamobrem ſi neque materiam habet Rhetorica in qua artem exerceat, neque finem ad quem referatur, non poteſt exiſtere Rhetorica. Sed nec materiam habet nec finem, ut oſtendimus. Non exiſtit ergo Rhetorica. 89. Præterea moveri poſſunt dubitationes etiam ex ejus partibus, Rhetoricæ autem partes eſſe dicunt, Judicialem, deliberativam, & laudatoriam. Ex hiſce, judicialis finem eſſe, juſtum: deliberativæ, utile: laudatoriæ autem, honeſtum. Quod quidem ſtatim eſt dubium. 90. Si enim alium eſt cauſa judicialis, & aliud deliberativa, & non idem quod laudatoria: cauſæ judicialis & deliberativæ non erit idem finis: & ejus finis non erit finis cauſæ laudatoriæ, & contra. Quoniam ergo deliberativæ finis eſt utile, id non erit finis judicialis: Judicialis autem finis erat juſtum: Non eſt ergo juſtum utile. 91. Et rurſus, quoniam ut hæ partes inter ſe differunt, ita etiam different fines: quatenus laudatoriæ quidem finis eſt honeſtum, judicialis autem juſtum: poteſt

NOTÆ.

S *τοῦ μὴ πείθειν*] Nempe *τὸ δόξαν μὴ ἐμποιεῖν οὐ διήνεγκε τοῦ μὴ πείθειν.*

T *ἐδείξαμεν δὲ*] Sect. 73. ſeq.

U *ὡς ἠξιώκασί τινες*] Supra Sect. 79.

X *μέρους τοῦ συμβουλευτικοῦ τέλος*] Infra Sect. 89. Male quidam Codices *μέρος* quod Hervetus erat ſecutus.

Y *τοσούτῳ πλεῖον*] MS. Vratislav. *τοσοῦτον πλείω.*

Z *ἐπ᾽ αὐτὸν συντρεχόντων*] Ut deſperatiſſimis morbis Medici optimi quæri ſolent, ut ait Cicero Orat. pro Cluentio.

A *οὔτε ὕλην*] Sect. 48. ſeq.

B *οὔτε τέλος*] Sect. 60. ſeq.

C *τέλος ἐστὶ τὸ καλόν*] Poſt hæc verba in Codice ſuo interpres legit ſic: *δικανικῆς δὲ τὸ δίκαιον, ἐνδέχεται τὸ καλὸν μὲν εἶναι μὴ δίκαιον, καὶ τὸ δίκαιον μὴ καλόν, ὅπερ ἄτοπον.* Et valde probatur mihi hæc lectio, præcipue cum illa quam editi & MSS. quæ inſpexi exhibent nullum ſanum fundat

 eſſe

eſſe honeſtum non juſtum, & juſtum non honeſtum: quod quidem eſt abſurdum. 92. Præterea ſi totius Rhetoricæ finis eſt perſuadere, judicialis autem juſtum, deliberativæ utile, & laudatoriæ honeſtum: juſtum non erit omnino aptum ad perſuadendum: neque utile: neque honeſtum. Quod quidem pugnat cum eo quod Rhetorica perpetuò quærat & ſibi proponat perſuadere. 93. Et alioqui in judiciali aut per juſtas ſolum orationes ad finem Judices trahet Rhetorica: aut per juſtas ſimul & injuſtas. Sed ſi per juſtas quidem ſolum, fiet virtus. Non eſt autem virtus, quæ ſibi tanquam ſcopum proponit perſuadere ad vulgus: ſiquidem in ea perſuaſione multa ſunt quæ dicuntur temere, & apposite ad fallendum. Non eſt ergo ita comparata, ut per ſolas juſtas orationes ducat ad finem auditores. 94. Sed ita nec contraria conſtabit oratio, ſi Rhetorica juſtum ſemper perſequatur. Si non ſit autem contraria oratio, nec erit quidem Rhetorica. Quamobrem nec hac ratione juſtis ſolum utetur orationibus: ſed nec injuſtis, quandoquidem erunt injuſta. Et rurſus ſi non ſit oratio contraria, (juſta nimirum) Rhetorica non poterit conſiſtere. Reſtat ergo ut ea ingrediatur per utrumque. Quod quidem prioribus eſt multo abſurdius. Erit enim ſimul & virtus & vitium: quod fieri non poteſt. Non eſt ergo dicendum judicialem eſſe Rhetoricæ partem, cujus finis ſit juſtum. 95. Ad ea quæ dicta ſunt, accedit, quod ſi Orator juſtum proponit Judicibus oſtendere in judiciali parte Rhetoricæ, aut juſtum quod oſtendit, per ſe apparet & in confeſſo eſt: aut eſt dubitabile. Sed per ſe quidem non dixerint apparere. In hoc enim non adſciſcitur oratio rhetorica, ſi id ſit ejuſmodi de quo non dubitetur. 96. Reſtat ergo ut ſit dubitabile: ubi rurſus exitum non licet reperire. Tantum enim abeſt ut qui argumentantur in contrarium, ſolvant dubitationem, ut etiam ex contrariis eam alligent & adſtringant, Judicum animis offundentes tenebras. Hujus rei fidem facit quæ de Corace apud multos narratur hiſtoria. 97. Nam cum adoleſcens teneretur deſiderio Rhetoricæ,

μὴ δίκαιον) καὶ τὸ δίκαιον μὴ καλόν. ὅπερ ἄτοπον. καὶ μὴν εἰ τῆς ὅλης Ῥητορικῆς τέλος ἐστὶ τὸ πείθειν, τοῦ δὲ δικανικοῦ τὸ δίκαιον, καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ τὸ συμφέρον, καὶ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ τὸ καλόν, οὐ πάντως τὸ δίκαιον ἔσται πιθανόν· [D] οὐδὲ τὸ συμφέρον, οὐδὲ τὸ καλόν. ὅπερ μάχεται τῷ διὰ παντὸς τὴν Ῥητορικὴν ἐφίεσθαι τοῦ πείθειν. ἄλλως τε, ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ, ἤτοι διὰ δικαίων μόνον λόγων ἕλξει τοὺς δικαστὰς ἐπὶ τὸ τέλος ἡ Ῥητορική, ἢ διὰ τῶν δικαίων ἅμα καὶ ἀδίκων. ἀλλ' εἰ μὲν διὰ τῶν δικαίων μόνον, ἀρετὴ γενήσεται· οὐχὶ δέ γε ἀρετή ἐστιν ἡ στοχαζομένη τῆς ὀχλικῆς πειθοῦς, ἐν ᾗ πολὺ τὸ εἰκαῖον καὶ ἐξαπατητικόν. οὐκ ἄρα διὰ τῶν δικαίων μόνον ἐπὶ τὸ τέλος ἄγειν πέφυκε τοὺς ἀκούοντας. εἶτα οὐδὲ συστήσεται ἐξ ἐναντίας λόγος, ἀεί ποτε τὸ δίκαιον ταύτης μεταδιωκούσης, τοῦ δ' ἐναντίου μὴ ὄντος λόγου, οὐδὲ ῥητορική τις γενήσεται. ὥστε οὐδὲ ταύτῃ τοῖς δικαίοις μόνον χρήσεται λόγοις. καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς ἀδίκοις, ἐπεὶ ἄδικα γενήσεται. καὶ πάλιν, τοῦ ἐναντίου μὴ ὄντος λόγου, ἀσύστατος ἔσται. λείπεται ἄρα δι' ἀμφοτέρων αὐτὴν βαδίζειν· ὃ πολλῷ τῶν προτέρων ἐστὶν ἀτοπώτερον. ἔσται γὰρ ἅμα ἀρετὴ καὶ κακία· ὃ τῶν ἀδυνάτων καθέστηκεν. οὐ τοίνυν ῥητέον μέρος εἶναι τι ῥητορικῆς δικανικὸν ὃ τέλος ἔχει τὸ δίκαιον. πρός γε μὴν τοῖς εἰρημένοις, εἴπερ ὑποδεῖξαι τὸ δίκαιον τοῖς δικασταῖς ἐν τῷ δικανικῷ μέρει τῆς Ῥητορικῆς ὁ Ῥήτωρ προτίθεται, ἤτοι αὐτόθεν ἐστὶ φαινόμενον καὶ ὁμόλογον τὸ δίκαιον, ὅπερ ὑποδείκνυσιν, ἢ ἀμφισβητήσιμον· ἀλλὰ φαινόμενον μὲν οὐκ ἂν εἴποιεν. ἐπὶ τούτου γὰρ οὐ συνίσταται ὁ Ῥητορικὸς λόγος, ἀναμφισβητήτου καθεστῶτος. λείπεται οὖν τὸ ἀμφισβητήσιμον, ὃ πάλιν ἐστὶν ἄπορον. [E] τοσοῦτον γὰρ ἀπέχουσιν οἱ εἰς τοὐναντίον ἐπιχειροῦντες τὴν ἀμφισβήτησιν λύειν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων αὐτὴν ἐπισφίγγειν, ἐπιθολοῦντες τὴν τῶν δικαστῶν γνώμην. καὶ τούτου πίστις, ἡ περὶ Κόρακος [F] φερομένη παρὰ τοῖς πολλοῖς ἱστορία. νεανίας γὰρ [G] πόθῳ Ῥητορικῆς

NOTÆ.

ſenſum. In illis verba quæ uncis in textu incluſi deſiderantur, & loco illorum eſt: *παρόσον τῆς ἐγκωμιαστικῆς τέλος ἐστὶ τὸ καλὸν μὲν εἶναι, καὶ τὸ δίκαιον καλόν, ὅπερ ἄτοπον.*

D οὐ πάντως τὸ δίκαιον ἔσται πιθανόν] Quia finis totius Rhetoricæ non poſſit eſſe partis finis: neque finis partis eſſe finis totius, ut cavillatur ſupra, Sect. 85.

E ἄπορον] Ita legendum e MSS. & interprete, non *ἄπειρον*.

F ἡ περὶ Κόρακος] Idem de Corace narrat Scholiaſtes Hermogenis p. 6. teſtatus eum in Sicilia primum regnante Hierone & poſt ejus mortem Rhetoricam exercuiſſe & docuiſſe. Hunc Coracem perinde ut diſcipulum ejus Tiſiam Siculos artem quoque conſcripſiſſe notat Cicero in Bruto c. 12. unde Corax *ὁ τεχνογράφος* laudatur a Scholiaſte Hermogenis p. 240. Mentio ejuſdem Coracis & Tiſiæ tanquam artis inventorum apud Ciceronem lib. 1. de Oratore c. 20. Quintilianus III. 1. *Artium ſcriptores antiquiſſimi Corax & Tiſias Siculi, quos inſecutus eſt vir ejuſdem inſulæ Gorgias Leontinus Empedoclis, ut traditur, diſcipulus.* Ante hos Coracis *τέχνην* laudat Ariſtoteles III, 1. Rhetor. & in Rhetorica ad Alexandrum c. 1.

c

G νεανίας γάρ] Tiſias ille a Scholiaſte Hermogenis appellatur: Quæ vero ille & Sextus noſter atque auctor prolegomenon in Aphthonium editus a Clariſſ. Montfaucono in Bibliotheca Coisliniana p. 592. ſeq. de Corace narrat & Tiſia, eadem de Protagora Tejo atque diſcipulo ejus Evathlo referunt Laërtius IX. 56. Apulejus in Floridis libro IV. (Sect. 18.) Gellius V. 10. atque ex eo Jo. Sariſberienſis lib. V. Policratici c. 12. ubi male Pythagoras legitur pro Protagora, quemadmodum & in ejuſdem libri capite 4. p. 222. Pythagoras cum Protagora confunditur.

κατασχεθεὶς, προσῆλθεν αὐτῷ τὸν ὁρισθησόμενον ὑπ' αὐτοῦ μισθὸν [H] δώσειν ἐπαγγελλόμενος, ἂν τὴν πρώτην νικήσῃ δίκην. συμφωνίας δὲ γενομένης, καὶ τοῦ μειρακίου ἱκανὴν ἕξιν ἐμφαίνοντος ἤδη, ὁ μὲν Κόραξ ἀπῄτει τὸν μισθόν· ὁ δ' ἀντέλεγεν. ἀμφότεροι δὲ παρελθόντες εἰς τὸ δικαστήριον, ἐκρίνοντο. ὅτε καὶ πρῶτον φασὶ τὸν Κόρακα τοιαύτῃ τινὶ χρῆσθαι ἐπιχειρήσει, λέγοντα, ὡς ἐάν τε νικήσῃ, ἐάν τε μὴ, λαβεῖν ὀφείλει τὸν μισθόν· νικήσας μὲν, ὅτι ἐνίκησεν· λειφθεὶς δὲ, κατὰ τὸν τῆς συμφωνίας λόγον· ὡμολόγησε γὰρ αὐτῷ ὁ ἀντίδικος ἀποδώσειν τὸν μισθὸν, ἐὰν τὴν πρώτην νικήσῃ δίκην, ἣν αὐτόθεν νικήσας, ὀφείλει τὴν ὑπόσχεσιν χρεολυτεῖν. θορυβησάντων δὲ τῶν δικαστῶν, ὡς δίκαια λέγοντος αὐτοῦ, παραλαβὼν τοὺς λόγους ὁ νεανίας, τῷ αὐτῷ ἐπιχειρήματι, μηδὲν μεταθεὶς, ἐχρῆτο· ἐάν τε γὰρ νικήσω, φησὶν, ἐάν τε νικηθῶ, οὐκ ὀφείλω τὸν μισθὸν ἀποδοῦναι Κόρακι· νικήσας μὲν, ὅτι ἐνίκησα· λειφθεὶς δὲ, κατὰ τὸν τῆς συμφωνίας λόγον· ὑπεσχόμην γὰρ ἀποδώσειν τὸν μισθὸν ἐὰν τὴν πρώτην νικήσω δίκην· λειφθεὶς δὲ, οὐκ ἀποδώσω. εἰς ἐποχὴν δὲ καὶ ἀπορίαν ἐλθόντες οἱ δικασταὶ, διὰ τὴν ἰσοσθένειαν τῶν Ῥητορικῶν λόγων, ἀμφοτέρους ἐξέβαλον τοῦ δικαστηρίου ἐπιφωνήσαντες τὸ, Ἐκ κακοῦ κόρακος, [I] κακὸν ὠόν. οἷος δέ ἐστιν ὁ περὶ τοῦ δικανικοῦ μέρους λόγος, τοιοῦτος γένοιτ' ἂν καὶ ὁ περὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, ἵνα μὴ μακρηγορῶμεν. τὸ μὲν γὰρ ἐγκωμιαστικὸν, σὺν τῷ ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις ὑπάγεσθαι, ἔτι καὶ ἀμέθοδόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ οὔτε πάντες ἄνθρωποι ἐγκωμιάζεσθαι θέλουσιν, οὔτε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δεῖ τὸν μέλλοντα καλῶς ἐγκωμιάζειν, εἰδέναι τὴν τοῦ ἐγκωμιαζομένου διάθεσιν. οὐ πᾶν δέ γε τὸ καθ' ἕτερον κίνημα, ληπτέον ἐστὶν ἑτέρῳ. καὶ ἄλλως οἱ ῥήτορες οὐ παραδεδώκασί τινα μέθοδον, δι' ἧς εἰσόμεθα, τὸ πότε καὶ τίνα ἐγκωμιαστέον ἐστίν. οὐκ ἄρα δυνατὸν ἀπὸ Ῥητορικῆς ὑγιῶς ἐγκωμιάζειν. ἤτοι δὲ ἐπὶ τοῖς μὴ οὖσιν ἀγαθοῖς, δοκοῦσι δὲ εἶναι· ἢ ἐπὶ τοῖς κατὰ ἀλήθειαν οὖσιν, ἐγκωμιάσει ὁ Ῥήτωρ. οὔτε δὲ ἐπὶ τοῖς μὴ οὖσι· προσδιαφθείρει γὰρ τοὺς ἐγκωμιαζομένους. οὔτε ἐπὶ τοῖς οὖσιν· ἀγνοεῖ γὰρ ταῦτα. ὅτε καὶ τοῖς φιλοσόφοις διὰ τὴν ἀνεπίκριτον περὶ αὐτῶν μάχην, ἐστὶν

ad eum acceſſit, promittens ſe ei daturum mercedem quæ ab ipſo fuiſſet conſtituta, ſi primam viciſſet litem. Pacto autem convento, & jam oſtendente adoleſcente ſe ſatis eruditum, Corax poſcebat mercedem: ille negabat. Ambo itaque ad judicium accedentes, litigabant. Quo tempore dicunt primum Coracem tali uſum eſſe argumentatione, dicendo, quod ſeu vicerit, ſeu non vicerit, debeat accipere mercedem. Si vicerit quidem, quia vicit: ſi autem victus ſit, propter pactum conventum. Spopondit enim adverſarius ſe ei daturum mercedem, ſi viciſſet primam litem, ideo igitur quod vicerit, debere ex promiſſo debitum ſolvere. 98. Cum autem ſtrepitum edidiſſent Judices, ut qui juſta diceret, reſpondens Adoleſcens, eodem argumento nihil mutans uſus eſt. Nam ſive vicero, inquit, ſive victus fuero, non debeo dare mercedem Coraci. Si vicerim quidem, quia vici: ſi victus autem fuero, ex pacto convento. Promiſi enim me daturum mercedem, ſi primam litem vicero: victus autem, non reddam. 99. Aſſenſionem hinc ſuſtinentes, & rei exitum non invenientes Judices, propterea quod argumentationes Rhetoricæ eſſent ejuſdem ambæ ponderis utrumque expulerunt a tribunali, acclamantes, *Mali corvi malum ovum.* 100. Quod autem dicitur de parte judiciali, id ipſum dici poteſt etiam de parte deliberativa, ne prolixa utamur, oratione. Nam pars quidem laudatoria, præter id quod in eaſdem cadat dubitationes, certa etiam caret ratione ac methodo. 101. Nam quoniam nec omnes homines volunt laudari, nec iiſdem de rebus, oportet eum qui eſt recte laudaturus, ſcire quemadmodum ſit affectus is qui laudatur. Non enim quodcunque convenit alteri momentum, accipiendum eſt etiam alteri. Et alioqui non tradiderunt Rhetores certam viam ac rationem, per quam ſciamus quando & quiſnam ſit laudandus. Non ergo poteſt fieri ut recte laudemus ex Rhetorica. 102. Aut enim propter bona quæ non ſunt, videntur autem eſſe: aut propter bona quæ ſunt re vera, laudabit Orator. Non autem propter ea quæ non ſunt: corrumpunt enim etiam & perdunt eos qui laudantur. Neque propter ea quæ ſunt: ea enim ignorat, cum etiam a Philoſophis propter nondum definitam de eis controverſiam non poſſint

NOTÆ.

H *τὸν ὁρισθησόμενον μισθὸν*] Quintilianus III. 1. Evathlum a Protagora artem didiciſſe ſcribit pro pretio decies mille denariorum, hoc eſt noſtro computandi more thalerorum ſive Joachimicorum mille, ducentorum & quinquaginta. Cum Quintiliano convenit Laërtius II. 52. pro centum minis docuiſſe Protagoram teſtatus, nam minæ ſingulæ reſpondent denariis centum.

I *τὸ, ἐκ κακοῦ κόρακος*] Menagius ad Laërtii IX. 56. particulam *ἐκ* ejicere jubet. In Scholiaſte Hermogenis legitur: *κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν.* Ad eandem ſimilitudinem alludens S. Irenæus III. 15. *Si autem,* inquit, *aliquis quaſi pravum ovum editum ſemetipſum ipſis præbeat initiationi eorum.* Cæterum captioſum illud Coracis ſive Protagoræ argumentum, quia inverti ac retorqueri in auctorem ſuum poteſt, a veteribus dictum eſt *ἀντιστρέφον* ſive Κροκόδειλος, *crocodilina captio* aut etiam Κροκοδειλίτης. Vide Ludovicum Creſollium libro 2. Theatri Rhetorum c. 6. Tomo X. theſauri Gronoviani, & meam de cavillationibus Stoicorum diſſertationem. Vide etiam Marquardum Freherum in deciſionum Areopagiticarum Sylvula, & Eraſmum in adagio, *mali corvi malum ovum.*

compre-

comprehendi. Non poteſt ergo aliquem aludare Orator. 103. Qui etiam neſciunt propter quid ſit laudandus aliquis, nec poſſunt quidem laudare. Oratores autem neſciunt propter quæ laudare oporteat, ut oſtendemus. Non poterunt ergo laudare. Laudes enim ducendæ ſunt, inquiunt, a genere, & pulchritudine, & divitiis, & a liberorum multitudine, & ſimilibus. Contra autem vituperationes ab ignobilitate, & deformitate, & paupertate: quod quidem eſt ſtultum. 104. Oportet enim nos trahere laudes & vituperationes ab iis quæ ſunt in nobis. Nobilitas autem & divitiæ & pulchritudo & liberorum multitudo, & cætera ejuſmodi, non ſunt in nobis: quamobrem non eſt ab eis aliquis laudandus. Nam ſi abſolute laudanda eſt nobilitas & multitudo liberorum, & quidquid eſt ejuſmodi, laudandus eſt etiam Buſiris, & Amycus, & Antæus hoſpitum interfectores, quod fuerint filii Neptuni. Laudanda eſt etiam Niobe, quod multos habuerit filios. 105. Contra autem ſi deformitas & paupertas eſt vituperanda, vituperandus eſt Ulyſſes, quod operarii ſumpto habitu,

Hoſtium in urbem eſt ingreſſus: --

Vituperandus Perſeus Jovis filius, quod ſuſpenſa ſibi pera per aridam tranſiit Libyam: & Hercules, quod leonis pellem & clavam adduxit ad certamina. 106. Ut paucis autem dicam, detur has eſſe partes Rhetoricæ. Sed quoniam quod juſtum ſit juſtum, & utile ſit utile, & honeſtum ſit honeſtum, oſtenditur demonſtratione, & nihil eſt demonſtratio, ne erit quidem Rhetorica, quæ conſtat in his partibus. Quod autem

ἀκατάληπτα. οὐκ ἄρα δύναταί τινα ἐγκωμιάζειν ὁ Ῥήτωρ. οἵ τε μὴ εἰδότες ἐφ' οἷς ἐγκωμιαστέον ἐστὶν, οὐδὲ ἐγκωμιάζειν δύνανται. οἱ δέ γε Ῥήτορες οὐκ ἴσασιν ἐφ' οἷς ἐγκωμιάζειν δεῖ, καθὼς παραστήσομεν. τοίνυν οὐδὲ ἐγκωμιάζειν δυνήσονται. ἐγκωμιαστέον γάρ φασιν ἀπὸ γένους τε καὶ κάλλους, καὶ πλούτου, καὶ πολυτεκνίας, καὶ τῶν ἐοικότων. ἀνάπαλίν τε ψεκτέον ἀπὸ δυσγενείας καὶ δυσμορφίας καὶ πενιχρότητος. ὅπερ εὔηθες. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παρ' ἡμῖν γινομένων, τοὺς ἐπαίνους ἕλκειν καὶ ψόγους. εὐγένεια δὲ καὶ εὐτυχία, κάλλος τε καὶ πολυτεκνία, καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἔστι παρ' ἡμᾶς γινόμενα· ὥστε οὐκ ἐπαινετέον ἀπ' αὐτῶν. ἐπείτοιγε εἰ ψιλῶς ἐπαινετέον τὴν εὐγένειάν ἐστι, καὶ πολυτεκνίαν, καὶ πᾶν τοιουτῶδες, ἐπαινετέος καὶ Βούσιρις, [K] καὶ Ἄμυκος καὶ Ἀνταῖος οἱ ξενοκτόνοι, ὅτι Ποσειδῶνος ἦσαν υἱεῖς. ἐπαινετὴ δὲ καὶ ἡ Νιόβη, [L] ὅτι πολύτεκνος. ἐναντίως τε εἰ ἡ ἀμορφία καὶ ἡ πενία ψεκτὸν, ψεκτέος μὲν Ὀδυσσεὺς, ὅτι χερνήτου λαβὼν σχῆμα, [M]

ἀνδρῶν δυσμενέων κατέδυ πόλιν. --

ψεκτὸς δὲ ὁ Διὸς Περσεὺς [N] ὅτι πήραν περιηρτημένος, τὴν ἄνυδρον ὥδευε Λιβύην· καὶ Ἡρακλῆς [O] ὅτι λεοντῆν καὶ ξύλον ἐπὶ τοὺς ἄθλους ἐπήγετο. συνελόντι δὲ φᾶναι, [P] δεδόσθω ταῦτα μέρη εἶναι τῆς Ῥητορικῆς, ἀλλ' ἐπεὶ τὸ δίκαιον, ὅτι ἐστὶ δίκαιον, καὶ τὸ συμφέρον, ὅτι ἐστὶ συμφέρον, καὶ τὸ καλὸν, ὅτι ἐστὶ καλὸν, ἀποδείξει παρίσταται, καὶ οὐδέν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, [Q] οὐδὲ Ῥητορική τι γενήσεται, ἡ ἐπὶ τοιούτοις μέρεσι συνεστῶσα.

N O T Æ.

K ἐπαινετέος καὶ Βούσιρις] Licet Iſocratis exſtat in laudem Buſiridis Oratio, tamen *illaudatus* dictus eſt a Virgilio III. 5. Georgic. quod nec præſtantiſſimi Rhetoris eloquentia maculas ſcelerum detergere ab ejus nomine potuiſſet. Quemadmodum autem *Buſiris* ex Neptuno & Libya Epaphi filia natus, hoſpites immolavit, ſic *Antæus* Neptuni & terræ filius ſuſpenpit in poſtibus. de quo Lucanus II. 162.

- - *non Thracia tantum*
Vidit Biſtonii ſtabulis pendere Tyranni,
Poſtibus Antæi, Libye - -

Amycus filius Neptuni & Melies nymphæ, hoſpites ad certamen provocavit, victoſque ad aram patris obtruncavit. Valerius Flaccus IV. 150.

Talis in advectos Neptuni credita proles
Æternum furit, atque æquæ virtutis egentes
Ceu ſuperum ſegnes ad iniqua altaria tauros
Conſtituit, tandem ut miſero lavet arma cerebro.

L ἡ Νιόβη] Niobe Tantali filia Latonæ ipſi multitudine liberorum præferre ſe voluit, habuit enim ut Homerum Iliad. ώ 603. ſecuti tradunt, ſex filios, totidemque filias, pro quibus alii qui Euripidi aſſentiuntur, filios ſeptem, filiaſque, alii denique cum Heſiodo apud Apollodorum III. 5. §. 6. decem filios & decem filias ei tribuunt. Verum Latonæ ira ad unum omnes Dianæ & Apollinis telis perierunt, unde Niobe lapidis inſtar diriguiſſe & lapidea facta eſſe fingitur, *propter æternum* inquit Cicero 3. Tuſc. c. 26. *in luctu ſilentium.*

M χερνήτου λαβὼν σχῆμα] Odyſſ. δ́. 245.

σπεῖρα κάκ' ἀμφ' ὤμοισι βαλὼν, οἰκῆι ἐοικὼς
ἀνδρῶν δυσμενέων κατέδυ πόλιν εὐρυάγυιαν.

Similiter Odyſſ. ρ́. 337.

πτωχῷ λευγαλέῳ ἐναλίγκιος - -

Nota autem phraſin λαβὼν σχῆμα, ut in Alciphronis Epiſtolis p. 448. edit. Lipſienſis, τὸ τοῦ οἰκέτου σχῆμα ἀναλαβὼν, & de Codro Polyænus lib. I. σχῆμα φρυγανιστῆρος λαβὼν, & apud Xiphilinum p. 278. de Commodo Imp. τό, τε τοῦ Ἑρμοῦ σχῆμα πᾶν μετ' ἐπιχρύσου ῥάβδου λαβών. Accedit quod in ſanctiore argumento Apoſtolus ad Philippenſ. II. 7. μορφὴν δούλου λαβὼν - - καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi μορφὴ δούλου idem quod σχῆμα, *conditio ſervi* ut apud Philonem lib. de ſeptenario, ἐνδείας χάριν εἰς τοῦτὶ τὸ σχῆμ' ἀπηγμένος, *ex inopia in hanc ſervi conditionem redactus.*

N ὁ Διὸς Περσεύς] Perſei peram ſive ut Heſiodo appellatur *κίβισιν*, in quam amputatum Meduſæ condidit, memorat præter alios Apollodorus II. 4. ubi etiam de ejus in Africam atque Æthiopiam itinere atque liberata ibi Andromeda.

O. καὶ Ἡρακλῆς] De pelle leonina qua indutus, & de clava qua inſtructus res maximas geſſit & decantatos labores ſuos peregit Hercules, res nota non modo e fabulis Poëtarum, ſed etiam ex Cynicorum Philoſophorum habitu qui Herculem ſcytaloſagittipelligerum (ut vocatur Tertulliano c. 4. de pallio) imitati non raro leonis amicti exuviis cum clava in publicum proceſſerunt.

P συνελόντι δὲ φᾶναι] Ita e MSS. legendum pro συνελθόντι.

Q οὐδέν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις] Demonſtrationem nullam dari, diſputat noſter lib. 2. Pyrrhon. Sect. 134. ſeq. & lib. 2. adverſus Logicos.

ὅτι

ὅτι δὲ οὐδέν ἐστιν ἀπόδειξις, ἀκριβέστερον μὲν δείκνυται ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς ὑπομνήμασιν. [R] ὑπομνηστικώτερον δὲ καὶ νῦν παραστάθήσεται. εἰ γὰρ μηδέν ὁ λόγος, οὐδὲ ἡ ἀπόδειξίς ἐστι, ποιὸς λόγος οὖσα· οὐδὲν δέ γε ἐστὶ λόγος, ὡς παρεστήσαμεν, [S] διὰ τὸ μήτε ἐν φωναῖς, μήτε ἐν ἀσωμάτοις λεκτοῖς [T] ἔχειν τὴν ὑπόστασιν· οὐδὲ ἀπόδειξις ἄρα ἐστίν. ἄλλως τε, εἰ ἔστιν, ἤτοι ἐναργὴς [U] καθέστηκεν, ἢ ἄδηλος. οὔτε δὲ ἐναργής ἐστιν· ἄδηλον γάρ τι περιέσχηκε. καὶ διὰ τοῦτό ἐστι διάφωνος· παντὸς τοῦ διαφωνουμένου πράγματος ἀδήλου τυγχάνοντος. λείπεται ἄρα ἄδηλον αὐτὴν εἶναι. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἤτοι αὐτόθεν ληφθήσεται, ἢ ἐξ ἀποδείξεως. οὔτε δὲ αὐτόθεν ληπτή ἐστιν, ἄδηλος γὰρ ἦν· τὸ δὲ ἄδηλον αὐτόθεν λαμβανόμενον, ἄπιστον. οὔτε ἐξ ἀποδείξεως, διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν· οὐκ ἄρα τις ἐστὶν ἀπόδειξις. μὴ οὔσης δὲ γενικῆς ἀποδείξεως, οὐδὲ εἰδική τις ἔσται ἀπόδειξις. ὥσπερ καὶ μὴ ὄντος ζώου, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστι. γενικὴ δέ γε ἀπόδειξις [X] οὐκ ἔστιν, ὡς παρεστήσαμεν. τοίνυν οὐδὲ ἄλλη τις γενήσεται τῶν ἐπ' εἴδους. ἐπεὶ γὰρ ἄδηλός ἐστιν, ὡς προεπελογισάμεθα, ὀφείλει διά τινος κατασῆναι. διὰ τίνος οὖν; ἤτοι γὰρ διὰ γενικῆς, ἢ εἰδικῆς ἀποδείξεως· οὔτε δὲ διὰ εἰδικῆς, διὰ τὸ μήπω βέβαιον εἶναι τὴν τῆς γενικῆς ὕπαρξιν. οὔτε διὰ γενικῆς· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀμφισβητουμένη. οὐ τοίνυν ἔστι τις γενικὴ ἀπόδειξις. ᾧ ἕπεται, τὸ μηδὲ τὴν εἰδικὴν ὑπάρχειν. καὶ ἄλλως, ἡ γενικὴ ἀπόδειξις, εἰ μὲν λήμματά τινα ἔχει καὶ ἐπιφορὰν, οὐδὲ γενική ἐστιν· εἰ δὲ οὐκ ἔχει, οὐδὲ κατασκευάζει τι· [Y] πολὺ δὲ μᾶλλον οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς ὕπαρξιν. ἥτε τὴν ἀπόδειξιν πιστουμένη ἀπόδειξις, ἤτοι ζητεῖται, ἢ ἀζήτητός ἐστιν. ἀλλ' ἀζήτητος μὲν οὐκ ἂν εἴη, διὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας αἰτίας. ζητουμένη δὲ, ὀφείλει ὑπ' ἄλλης κατασκευάζεσθαι, κἀκείνη πάλιν ὑπ' ἄλλης· καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον. οὐκ ἄρα ἐστί τις ἀπόδειξις. ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰ συνέχοντα θεωρήματα [Z] τῆς Ῥητορικῆς ἀντειπόντες, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς [Z] καὶ τῶν

nihil ſit demonſtratio, accuratius oſtenſum eſt in commentariis Scepticis, ſed & nunc brevius revocando in memoriam tradetur. 107. Si enim nihil eſt oratio, neque eſt aliquid demonſtratio, quæ eſt aliqua qualitate prædita oratio: nihil eſt autem oratio, ut oſtendimus, propterea quod neque in vocibus, neque in incorporeis notionibus habeat ſubſtantiam: nec eſt ergo demonſtratio. 108. Alioqui ſi eſt, vel eſt evidens, vel non manifeſta. Non eſt autem evidens: continet enim quidpiam non manifeſtum. Et propterea de ea diſſentitur: quum omnis res de qua diſſentitur, ſit non manifeſta. 109. Reſtat ergo ut ea ſit non manifeſta. Sed ſi ita eſt, vel per ſe ipſam ſumetur, vel ex alia demonſtratione. Non eſt autem per ſe ipſam ſumenda: erat enim non manifeſta. Quod autem eſt non manifeſtum, ſi per ſe ipſum ſumatur, eſt incredibile. Neque ex demonſtratione, propterea quod pergetur in infinitum. Non eſt ergo aliqua demonſtratio. 110. Si non ſit autem in genere demonſtratio, nec erit ulla in ſpecie: quomodo ſi non ſit animal, nec eſt homo. Non eſt autem in genere demonſtratio, ut oſtendimus: nec erit ergo ulla in ſpecie. Nam quoniam non eſt manifeſta, ut prius ratiocinati ſumus, debet per aliquid conſiſtere. Per aliquam ergo ſeu in genere ſeu in ſpecie demonſtrationem. 111. Non autem per demonſtrationem in ſpecie, propterea quod nondum conſtet exiſtere demonſtrationem in genere. Neque per demonſtrationem in genere: ipſa eſt enim de qua dubitatur. Non eſt ergo aliqua in genere demonſtratio: cui eſt conſequens, quod nec ſit in ſpecie. Et alioqui generalis demonſtratio, ſi habet aliquas aſſumptiones & illationem ne generalis quidem eſt. Quod ſi non habet, nec confirmabit aliquid: multo autem minus ſe exiſtere. 112. Et quæ demonſtrationem probat demonſtratio, aut dubia eſt aut indubia. Sed indubia non eſt, propter cauſas quas prius diximus. Si dubia autem eſt, debet confirmari ab alia: & illa rurſus ab alia, idque in infinitum. Non eſt ergo aliqua demonſtratio. 113. Sed quum dixerimus contra præceptiones quibus Rhetorica continetur, alio ſumpto principio, tangamus

NOTÆ.

R ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς ὑπομνήμασιν] Quoniam in Pyrrhoniarum inſtitutionum libris pariter & in ἀντιῤῥήσει adverſus Logicos, ut jam dixi, Sextus prolixius pugnat demonſtrationem non dari, ideo haud ſatis certum eſt utrum opus hoc loco ex illis duobus, an tertium plane ab utroque diverſum ac deperditum intelligat, uti alibi, quando ad Σκεπτικὰ ſua ὑπομνήματα lectorem remittit, ab eo factum jam pluribus locis annotare me memini. Putem tamen ad librum ſecundum adverſus Logicos hoc loco remitti lectorem qui in MSS. inſcribitur τῶν κατὰ Σέξτον Σκεπτικῶν τὸ δεύτερον.

S ὡς παρεστήσαμεν] Libro ſuperiore adverſus Grammaticos Sect. 155. ſeq.

T ἐν ἀσωμάτοις λεκτοῖς] In notionibus vocum in mente, quas incorporales eſſe Stoici docebant.

U ἤτοι ἐναργής] Similes cavillationes lib. 2. Pyrrhon. Sect. 174. 182. &c.

X ἡ γενικὴ ἀπόδειξις] Eadem cavillatio lib. 2. Pyrrhon. Sect. 172.

Y κατασκευάζει τι] In MSS. κατασκευάσει.

Z τὰ συνέχοντα θεωρήματα] Generaliora præcepta ac ſcita de arte Rhetorica, quibus ſpecialia veluti continentur, atque adeo illis everſis ſimul una evertuntur.

A ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς] In novo libro, ut adverſus Grammaticos Sect. ult. Quoniam autem Geometriam & Arithme-

etiam dubitationes, adverſus Geometras & Arithmeticos.

πρὸς τοὺς γεωμέτρας καὶ ἀριθμητικοὺς ἀποριῶν ἁπτώμεθα.

LIBER III.

SEXTI EMPIRICI ADVERSVS GEOMETRAS.

1. QVONIAM Geometræ conſiderantes multitudinem dubitationum quæ ipſos conſequuntur, confugiunt ad rem quæ videtur tuta & remota a periculo, nempe ut ex hypotheſi petant principia Geometriæ, bene erit ſi nos quoque contra eos dicendi principium ſumamus a diſputatione de hypotheſi. 2. Timon enim in iis quæ ſcripſit contra Phyſicos, hoc in primis duxit eſſe quærendum, nempe an ſit aliquid ſumendum ex hypotheſi. Quamobrem nos quoque convenit illius veſtigia ſequentes ſimiliter facere in noſtra tractatione adverſus Mathematicos. 3. Ordinis autem gratia prius ſumendum eſt quod multis & diverſis modis ſumitur hypotheſis. In præſentia autem ſufficiet eam dici tribus modis. Uno quidem modo dicitur dramatis ſeu actuum argumentum: ut tragicam & comicam dicimus hypotheſin, & quaſdam Dicæarchi hypotheſes fabularum Euripidis & Sophoclis, nihil aliud vocantes hypotheſin quam actuum argumentum. 4. Alio autem ſignificato in Rhetorica ap-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΙΡΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΓΕΩΜΕΤΡΑΣ. [A]

Ἐπεὶ οἱ Γεωμέτραι συνορῶντες τὸ πλῆθος τῶν ἐπακολουθούντων αὐτοῖς ἀποριῶν, εἰς ἀκίνδυνον εἶναι δοκοῦν καὶ ἀσφαλὲς πρᾶγμα καταφεύγουσι, τὸ ἐξ ὑποθέσεως [B] αἰτεῖσθαι τὰς τῆς Γεωμετρίας ἀρχὰς, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ἡμᾶς τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρήσεως ἀρχὴν τίθεσθαι τὸν περὶ τῆς ὑποθέσεως λόγον. καὶ γὰρ ὁ Τίμων [C] ἐν τοῖς πρὸς τοὺς φυσικοὺς τοῦτο ὑπέλαβε δεῖν ἐν πρώτοις ζητεῖν· φημὶ δὲ τὸ, εἰ ἐξ ὑποθέσεώς τι ληπτέον. διόπερ καὶ ἡμᾶς οἰκεῖόν ἐστιν ἐκείνῳ στοιχοῦντας τὸ παραπλήσιον ποιεῖν, ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν μαθημάτων διεξόδῳ. τάξεως δὲ ἕνεκα προληπτέον, ὅτι πολλαχῶς μὲν καὶ ἄλλως ὑπόθεσις [D] προσαγορεύεται. τανῦν δὲ ἀπαρκέσει τριχῶς λέγεσθαι· καθ' ἕνα μὲν τρόπον, ἡ δραματικὴ περιπέτεια· [E] καθὸ καὶ τραγικὴν καὶ κωμικὴν ὑπόθεσιν εἶναι λέγομεν· καὶ Δικαιάρχου [F] τινὰς ὑποθέσεις τῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους μύθων. οὐκ ἄλλο τι καλοῦντες ὑπόθεσιν, ἢ τὴν τοῦ δράματος περιπέτειαν. καθ' ἕτερον δὲ σημαινόμενον ὑπόθεσις προσαγο-

NOTÆ.

ticam hoc loco conjungit, neque poſt abſolutam de Geometria tractationem innuit ſe ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς incipere, hinc non abſurde colligas Sextum quemadmodum Exercitationes ſuas adverſus Phyſicos in duos libros diſtinxit nec minus ſuam adverſus Logicos ἀντίῤῥησιν digeſſit in duos libros propter dicendorum copiam ac prolixitatem, ſic ea quæ adverſus Geometras atque Arithmeticos diſputavit, ob brevitatem uno libro fuiſſe complexum. Quoniam tamen non in editis modo ſed in MSS. quoque quos vidi Codicibus diſtinguuntur, hinc etiam tanquam libros duos ſeparatos exhibere non dubitavi.

A πρὸς Γεωμέτρας] Hunc Sexti librum oppugnandum ſibi ſumſit Wilhelmus Langius vir doctiſſimus libro de veritatibus Geometricis primo, Hafniæ 1656. 4.

B τὸ ἐξ ὑποθέσεως] Solent Geometræ uti *poſtulatis* quæ etiam ὑποθέσεις ab illis vocantur, qualia ſunt, ut v. g. liceat numerum qualemcunque ponere, lineam cujuscunque longitudinis deſcribere. De his non loquitur Sextus præſenti loco, neque enim ex illis petuntur principia ad demonſtrandum. Sed ὑποθέσεις vocat omne id, ſive axioma, ſive definitionem, ſive poſtulatum denique, quod antea non demonſtratum Geometræ ſupponunt, ut illis deinde ad demonſtrationem utantur, quemadmodum Ariſtarchus Samius libello ſuo de magnitudine Solis & Lunæ præmittit, ut Langio etiam obſervatum, hypotheſes ſex, quas non demonſtrat, ſed veluti demonſtratas aſſumit, atque illis demonſtrationes ſuas deinde inædificat. Supra lib. 1. Sect. 8. πρὸς Γεωμέτρους, περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν τὰς ἀρχάς.

C ὁ Τίμων] Timon Pyrrhonis diſcipulus præter Sillos & alia carmine ſcripta, compoſuit etiam plurima ſermone proſario, ita ut ad viginti millia verſuum illa acceſſiſſe ſcripſerit Antigonus Caryſtius apud Laërtium IX. 111. Ex his puto fuiſſe hoc adverſus Phyſicos opus, in quo controverſiam inprimis movit illis de hoc, fasne ſit Philoſopho Syſtema naturalis diſciplinæ hypotheſi non demonſtratæ ſuperſtruere. Eſt enim fuitque Phyſicis non minus ſolenne hypotheſes ad explicanda Naturæ phænomena aſſumere, quas non demonſtrant, ſed ſupponunt, uti poſt veteres, patrum noſtrorum memoria Carteſius fecit.

D πολλαχῶς μὲν καὶ ἄλλως ὑπόθεσις] Wilhelmus Langius p. 15. ait præter ſignificationes illas tres Vocabuli ὑπόθεσις, quas mox Sextus recenſet, quartam exſtare apud Ariſtotelem lib. 1. Analytic. poſterior. capite 2. pro theſi aliqua, cujus una pars vera ſit, altera falſa. Verba Philoſophi hæc ſunt: θέσεως δὲ ἡ μὲν ὁποτερονοῦν τῶν μορίων τῆς ἀποφάνσεως λαμβάνουσα, οἷον λέγω τὸ εἶναί τι, ἢ μὴ εἶναί τι, ὑπόθεσις. ἡ δὲ ἄνευ τούτου ὁρισμός. Docet his verbis Ariſtoteles quod duo *theſeos* ſunt genera una *definitio*, altera *hypotheſis*. Definitio quæ dicit quid res ſit: Hypotheſis an res ſit vel non ſit. Unde patet hypotheſin appellari ab Ariſtotele non theſin cujus una pars vera ſit, altera falſa, ſed potius ſuppoſitionem qua quis affirmet rem aliquam eſſe vel viciſſim, (quæ contraria eſſet hypotheſis) non eſſe.

E ἡ δραματικὴ περιπέτεια] Hoc ſenſu ὑπόθεσις idem eſt quod argumentum atque œconomia ſive ut infra Sect. 6. vocat διάταξις dramatis, cujus generis ſunt quæ Comœdiis Ariſtophanis & Tragœdiis Æſchyli, Sophoclis atque Euripidis in editionibus, quæ Scholia Græca annexa habent, præmittuntur. περιπέτεια deſignat involutionem eventuum in dramate, cujus inventione & reſolutione artificium Poëtæ conſtat. Pro ὑποθέσει dramatis alii dixere διδασκαλίαν & θέσιν, pro quo κάθεσιν malebat Caſaubonus p. 413. ad Athenæum.

F Δικαιάρχου] Non mirum eſt Dicæarchum peripateticum Philoſophum ſcripſiſſe argumenta dramatum Sophoclis & Euripidis, cum etiam Magiſter ejus Ariſtoteles non modo de tragœdiæ conſtitutione diligentiſſime ſit commentatus, ſed etiam διδασκαλίας ſive hiſtoriam Poëtarum Tragicorum, Comicorumque ſcripſerit. Ex hoc Sexti loco autem conſtat de titulo operis Dicæarchi, qui fugit magnum Caſaubonum lib. 6. ad Athenæum c. 7. ubi ex Scholiaſte Sophoclis & Ariſtophanis obſervat de hujusmodi argumento Dicæarchum ſcripſiſſe.

ρεύεται ἐν Ρητορικῇ, τῶν ἐπὶ μέρους ζήτησις, [G] καθὸ καὶ οἱ σοφισταὶ πολλάκις εἰώθασιν ἐν ταῖς διατριβαῖς λέγειν, θετέον ὑπόθεσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τρίτην ἐπιβολὴν ὑπόθεσιν καλοῦμεν, ἀρχὴν ἀποδείξεων, [H] αἴτησιν οὖσαν πράγματος εἰς κατασκευήν τινος. οὕτω γοῦν τρισὶν ὑποθέσεσι κεχρῆσθαι φαμὲν τὸν Ασκληπιάδην [I] εἰς κατασκευὴν τῆς τὸν πυρετὸν ἐμποιούσης ἐνστάσεως. μιᾷ μὲν, ὅτι νοητοί τινές εἰσιν ἐν ἡμῖν πόροι, [K] μεγέθει διαφέροντες ἀλλήλων. δευτέρᾳ δὲ, ὅτι πάντοθεν ὑγροῦ μέρη [L] καὶ πνεύματος ἐκ λόγῳ θεωρητῶν ὄγκων συνηράνισαι δι' αἰῶνος ἀνηρεμήτων. [M] τρίτῃ δὲ, ὅτι ἀδιάλειπτοί τινες εἰς τὸ ἐκτὸς ἐξ ἡμῶν ἀποφοραὶ γίνονται, ποτὲ μὲν πλείους, ποτὲ δὲ ἐλάττους, πρὸς τὴν ἐνεστηκυῖαν περίστασιν. ἀλλὰ γὰρ τοσαυταχῶς νοουμένης τανῦν τῆς ὑποθέσεως, πρόκειται τανῦν ζητεῖν, οὐ μὰ Δία περὶ τῆς δραματικῆς διατάξεως, οὐδὲ περὶ τῆς παρὰ τοῖς Ρήτορσι ζητήσεως, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τέλει λεχθείσης ὑποθέσεως, ἣν ἀρχὴν ἀποδείξεως συμβέβηκεν εἶναι. ταύτην γὰρ καὶ οἱ γεωμέτραι λαμβάνουσι τὴν ὑπόθεσιν, βουλόμενοί τι γεωμετρικῶς ἀποδεῖξαι. διόπερ εὐθὺς ῥητέον ὅτι καὶ ἐπεὶ οἱ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντές τι καὶ χωρὶς ἀποδείξεως, ψιλῇ μόνον ἀρκοῦνται φάσει πρὸς τὴν ταύτης πίστιν, πεύσεταί τις αὐτῶν, τοιούτῳ τινὶ χρώμενος ἐπιλογισμῷ· ἤτοι ἰσχυρόν ἐστι [N] καὶ βέβαιον πρὸς πίστιν τὸ ἐξ ὑποθέσεώς τι λαβεῖν, ἢ ἄπιστόν τι καὶ ἀσθενές. ἀλλ' εἰ μὲν ἰσχυρὸν, καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐξ ὑποθέσεως ληφθὲν, πιστὸν γενήσεται καὶ βέβαιον, ὥστε θήσομεν τὰ μαχόμενα. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ τὸ ἐναντίον ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντος χωρὶς ἀποδείξεως, ἄπιστόν ἐστιν, ἡ ὑπόθεσις ἄπιστος γενήσεται καὶ ἐπ' ἐκείνου, ὥστε οὐδέτερον

pellatur hypotheſis quæſtio ſingularium, in quo Sophiſtæ ſæpe ſolent dicere in ſuis exercitationibus, Ponenda eſt hypotheſis. Sed & in tertia notione vocamus hypotheſin principium demonſtrationum, ut quæ ſit poſtulatum rei cujusdam ad aliquid probandum. 5. Sic tribus hypotheſibus uſum eſſe dicimus Aſclepiadem ad probandam occaſionem quæ generat febrem, una, quod in nobis ſunt quidam qui intelligentia perſpiciuntur meatus, inter ſe differentes magnitudine. Secunda, quod undique particulæ humoris & ſpiritus, ex moleculis ſeu corpuſculis ratione perceptibilibus colliguntur, nullo non tempore mobilibus. Tertia autem, quod perpetui a nobis emittuntur vapores, aliquando plures, aliquando pauciores, pro præſente circumſtantia. 6. Cum autem tot modis nunc intelligatur hypotheſis, in præſentia proponitur quærendum, non de dramatis conſtitutione, nec de quæſtione quæ eſt apud Rhetores: ſed de hypotheſi quæ poſtremo loco dicta eſt, quam contingit eſſe principium demonſtrationis. Hanc enim etiam Geometræ ſumunt hypotheſin, quando aliquid demonſtrare geometrice volunt. 7. Statim ergo dicendum eſt, quod quoniam qui ex hypotheſi aliquid ſumunt, etiam absque demonſtratione contenti ſunt nuda ſolum affirmatione ad fidem ejus faciendam: ex eis ſciſcitabitur quiſpiam, hac utens ratiocinatione: 8. Aut validum eſt & firmum ad fidem faciendam aliquid ſumere ex hypotheſi, aut fide indignum eſt & imbecillum. Sed ſi quidem validum, etiam quod ei eſt adverſum ſumptum ex hypotheſi, erit fide dignum ac firmum. Quamobrem ponemus inter ſe pugnantia. Si autem in contrario ex hypotheſi absque demonſtratione ſumto, nihil eſt fide digni, etiam altera hypotheſis fide indigna erit. Quare neutrum eorum

NOTÆ.

G *τῶν ἐπὶ μέρους ζήτησις*] Quintilianus III. 5. *Convenit, quæſtiones eſſe aut infinitas aut finitas.* Infinitæ *ſunt quæ remotis perſonis & temporibus & locis, cæteriſque ſimilibus, in utramque partem tractantur, quod Græci θέσιν dicunt, Cicero* propoſitum, *alii quæſtiones univerſales civiles.* - - - Finitæ *autem ſunt ex complexu rerum, perſonarum, temporum cæterorumque: hæ ὑποθέσεις a Græcis dicuntur,* cauſſæ *a noſtris. In his omnis quæſtio videtur circa res perſonasque conſiſtere.*

H ἀρχὴν ἀποδείξεων] Proclus in primum Euclidis p. 22. notat hypotheſin ex Euclidis & Ariſtotelis ſententia ita differre ab axiomate & poſtulato ſive *αἰτήματι*, ut *axioma* ſit quod & conceſſum eſt, & per ſe manifeſtum ac fide dignum, ut: *quæ eidem ſunt æqualia, etiam inter ſe ſunt æqualia.* Poſtularum vero, quod nec per ſe manifeſtum nec conceſſum eſt, ut *omnes angulos rectos eſſe inter ſe æquales.* Hypotheſin denique, quod conceditur, licet per ſe manifeſtum non ſit, ut *circulum eſſe, a cujus centro omnes lineæ ſunt æquales.* Confer quæ de axiomate ac poſtulato Proclus libro 3. p. 50. Ex hypotheſi autem perinde ut ex poſtulato & axiomate ſolent demonſtrationes petere Geometræ, Sextus porro omnia illa ſub nomine hypotheſeos ut ſupra dixi oppugnat, quæ ſine præcedente demonſtratione tanquam *ἀρχὴ ἀποδείξεων* ſupponuntur, ſive ſpecialiori notione poſtulati, ſive axiomatis ſive hypotheſeos nomine veniant. Neque Geometræ ſolum ſed & aliarum diſciplinarum doctores ex hypotheſi non demonſtrata argumentari ſolent, ut Phyſici, & Medici: quo ſpectat exemplum, quod mox affert ex Aſclepiade.

I τὸν Ασκληπιάδην] Medici hujus ſententiam prolixius exponit Cœlius Aurelianus lib. 1. acutorum cap. 14. Intelligitur autem laudatus Plinio VII. 37. Hiſt. Aſclepiades Bithynus Pruſenſis, præceptor Themiſonis quem ab aliis Aſclepiadibus Medicis diſtinguentem vide Reineſium in Epiſtolis ad Hofmannum p. 395. Ejus librum de febribus periodicis allegat idem Cœlius lib. 2. auctor. c. 10.

K νοητοί τινες πόροι] Aſclepiades apud Cœlium lib. 1. c. 14. *fieri vias (πόρους) ex complexione corpuſculorum, intellectu ſenſas, (νοητοὺς) magnitudine atque ſchemate differentes, per quas ſuccorum ductus ſolito meatu percurrens, ſi nullo fuerit impedimento retentus, ſanitas maneat: impeditus vero ſtatione corpuſculorum morbos efficiat.*

L ὑγροῦ μέρη] Ita legendum ſenſus poſtulat pro *μέρει*.

M δι' αἰῶνος ἀνηρεμήτων] *corpuſcula æternum ſe moventia* dixit ex Aſclepiadis ſententia Cœlius laudato loco. Perperam Hervetus qui *ἀρηριθμήτων* legit.

N ἤτοι ἰσχυρόν ἐστι] Similiter argumentatur noſter 1. Pyrrhon. Sect. 173. & lib. 2. adverſus Logicos.

ponemus. Non eſt ergo aliquid ſumendum ex hypotheſi. 9. Præterea res quæ ponitur per hypotheſin, aut eſt vera, & talis qualem eam ponimus, aut falſa. Sed ſi eſt vera, ne poſtulemus eam, nec confugiamus ad rem ſuſpicione plenam, nempe hypotheſin: ſed ſtatim ipſam rem ex ſe ſumamus: quandoquidem nemo vera & ea quæ ſunt ponit per hypotheſin, ſicut nec nunc diem eſſe, aut me diſſerere & reſpirare. Harum enim rerum claritas firmam ac validam ex ſeipſis habet theſin ac poſitionem, non autem de qua dubitatur, hypotheſin. Quamobrem ſi res ſit vera, ne eam poſtulemus tanquam quæ non ſit vera. 10. Si autem non eſt ejusmodi, ſed eſt falſa, nihil ab hypotheſi juvabitur. Nam etiamſi eam ponamus millies, ex putridis quod ajunt fundamentis non ſequetur concluſio quæſtionis, ut quæ deducitur ex principiis quæ nulla ſunt. 11. Ac ſane ſi quis quacunque ex hypotheſi, credibilia velit facere ea quæ conſequuntur, an non omnem penitus tollet quæſtionem? Nam ſtatim ponet unusquisque noſtrum ex hypotheſi, tria eſſe quatuor. Eo autem conceſſo colliget quod etiam ſex ſint octo. Nam ſi tria ſunt quatuor, ſex erunt octo. Atqui tria ſunt quatuor, ut dat hypotheſis, ſex ergo erunt octo. 12. Rurſus poſtulabimus, quieſcere id quod movetur: reque conceſſa colligemus quod flamma quieſcat. Si enim quieſcit id quod movetur, quieſcit flamma. Quieſcit autem id quod movetur: ergo flamma quieſcit. Sed quo modo dicunt Geometræ abſurdas has eſſe hypotheſes: oportere enim firmum eſſe fundamentum, ut fateamur ſimul etiam quod eſt conſequens: ita nos quoque omnia quæ ab eis ſumuntur hypothetice, non admittemus abſque demonſtratione. 13. Alioqui ſi eſt firmum ac fide dignum quod ab eis ponitur per hypotheſin, eo ipſo quod ponitur: etiam nec ea ponant ex quibus ſunt aliquid demonſtraturi, ſed id ipſum modo quod demonſtratur: hoc eſt, non aſſumptiones demonſtrationis, ſed tantum illationem. Quod enim ad fidem faciendam eis valet in iis quæ detegunt, hypotheſis, hoc valebit etiam in iis rebus quæ deteguntur a demonſtratione. Sin autem non eſt fide digna, etiamſi ſæpe poſita fuerit ex hypotheſi, concluſio demonſtrationis

αὐτῶν θήσομεν. οὐ τοίνυν ληπτέον ἐστὶν ἐξ ὑποθέσεώς τι. καὶ μὴν τὸ ὑποτιθέμενον πρᾶγμα, ἤτοι ἀληθές ἐστι [O] καὶ τοιοῦτον ὁποῖον αὐτὸ ὑποτιθέμεθα, ἢ ψεῦδος. ἀλλ' εἰ μὲν ἀληθές ἐστι, μηδὲ αἰτώμεθα αὐτὸ, εἰς πρᾶγμα ὑποψίας πλῆρες καταφεύγοντες, τὴν ὑπόθεσιν. ἀλλ' αὐτόθεν λαμβάνωμεν, ἐπείπερ οὐδεὶς τ' ἀληθῆ καὶ ὄντα ὑποτίθεται· καθάπερ οὐδὲ τὸ νῦν ἡμέραν εἶναι, ἢ ἐμὲ διαλέγεσθαι [P] καὶ ἀναπνεῖν. ἡ γὰρ περιφάνεια τούτων τῶν πραγμάτων αὐτόθεν βέβαιον ἔχει τὴν θέσιν, καὶ οὐ διστάζομένην τὴν ὑπόθεσιν. ὥστε εἰ ἀληθές ἐστι τὸ πρᾶγμα, μηδὲ αἰτώμεθα αὐτὸ ὡς μὴ ὂν ἀληθές. εἰ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτο, ἀλλὰ ψεῦδος καθέστηκεν, οὐδὲν ὄφελος ἀνακύψει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. κἂν γὰρ μυριάκις αὐτὸ ὑποτιθώμεθα σαθροῖς ὥς φασι θεμελίοις, οὐκ ἀκολουθήσει τὸ συμπέρασμα τῆς ζητήσεως ἐξ ἀνυπάρκτων ὁρμωμένης ἀρχῶν. οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις, οἷς ἂν ὑποθῆται, τούτοις τὰ ἀκολουθοῦντα πιστὰ τυγχάνειν ἀξιώσει, μήποτε πᾶσαν ἀναιρεῖ ζήτησιν; εὐθέως γὰρ ὑποθήσεται ἕκαστος ἡμῶν, τὸ, τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· [Q] καὶ τούτου δοθέντος, συνάξει ὅτι καὶ τὰ ἓξ ὀκτώ ἐστι. εἰ γὰρ τὰ τρία τέσσαρά ἐστι, τὰ ἓξ, ὀκτὼ γενήσεται. ἀλλὰ μὴν τὰ τρία τέσσαρά ἐστιν, ὡς ἡ ὑπόθεσις δίδωσι, τὰ ἄρα ἓξ, ὀκτώ ἐστιν. πάλιν τε αἰτήσομεν ὅτι μένει τὸ κινούμενον· καὶ συγχωρηθέντος τοῦ πράγματος, συνάξομεν ὅτι ἡ φλὸξ ἠρεμεῖ. εἰ γὰρ τὸ κινούμενον μένει, ἡ φλὸξ ἠρεμεῖ. τὸ δέ γε κινούμενον μένει· ἡ ἄρα φλὸξ ἠρεμεῖ. ἀλλ' ὃν τρόπον οἱ Γεωμέτραι ἀτόπους ἐροῦσιν εἶναι ταύτας τὰς ὑποθέσεις· βέβαιον γὰρ εἶναι δοκεῖ δεῖν [R] τὸν θεμέλιον ἵνα συνομολογηθῇ καὶ τὸ ἀκόλουθον· οὕτω καὶ ἡμεῖς πάντα τὰ ὑποθετικῶς αὐτοῖς λαμβανόμενα οὐ προσησόμεθα χωρὶς ἀποδείξεως. [S] ἄλλως τε εἰ βέβαιόν ἐστι καὶ πιστὸν τὸ ὑποτιθέμενον ᾗ ὑποτίθεται, μὴ ταῦτα ὑποτιθέσθωσαν, ἐξ ὧν ἀποδείξουσίν τι, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύμενον· τουτέστι μὴ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως, ἀλλὰ τὴν ἐπιφοράν. ὃ γὰρ δύναται πρὸς πίστιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν ἐκκαλυπτόντων [T] ἡ ὑπόθεσις, τοῦτο δυνήσεται καὶ ἐπὶ τῶν ἐκκαλυπτομένων ἐκ τῆς ἀποδείξεως πραγμάτων. εἰ δ' ἄπιστόν ἐστι, κἂν πολλάκις ὑπετέθη, τὸ τῆς ἀποδείξεως

NOTÆ.

[O] *ἤτοι ἀληθές ἐστι*] Etiam hoc argumentum utroque loco jam laudato recurrit.

[P] *ἐμὲ διαλέγεσθαι*] Ex hoc loco colligat aliquis Sextum hæc in prælectionibus ad auditores viva voce diſſeruiſſe. Sic 1. adverſus Logicos Sect. 242. & Sect. 40. *ἐγὼ διαλέγομαι.* & lib. 2. Sect. 144. & contra Rhet. Sect. 65. Verum ut Latini *diſſerere* ita Græci *διαλέγεσθαι* dicunt etiam de diſputatione quæ ſcripto fit. Poteſt etiam *διαλέγεσθαι* poſitum eſſe pro *cogitare, ratiocinari* ut Iliad. λ. 407. *ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός.* ubi Schol. *διελέξατο, διενοήσατο, ἐνεθυμήθη.*

[Q] *τὸ, τὰ τρία τέσσαρα εἶναι*] Eadem inſtantia infra, 2. adverſus Logicos. Lucianus Hermotimo T. 1. p. 562. *εἴ τις λέγοι τὰ δὶς πέντε ἑπτὰ εἶναι, καὶ σὺ πιστεύσειας αὐτῷ, μὴ ἀριθμήσας ἐπὶ σαυτοῦ, ἐπάξει δηλαδὴ, ὅτι καὶ τετράκις πέντε τεσσαρεσκαίδεκα πάντως ἐστί· καὶ μέχρις ἂν ὅτε ἐθελήσῃ, οἷα καὶ ἡ θαυμαστὴ γεωμετρία ποιεῖ.*

[R] *εἶναι δοκεῖ δεῖν*] Ita MS. Cizenſe pro *εἶναι δεῖ* quod in editis erat.

[S] *χωρὶς ἀποδείξεως*] Ita legendum è MSS. pro *ὑποδείξεως.*

[T] *ἐκκαλυπτόντων*] Ita rectius MSS. pro *ἐγκαλυπτόντων.* uti mox ſequitur *τῶν ἐκκαλυπτομένων.*

συμπέ-

συμπέρασμα χωρὶς ἀποδείξεως, ἄπιστον γενήσεται καὶ τὸ εἰς κατασκευὴν τούτου λαμβανόμενον, εἰ μὴ δι' ἀποδείξεως διδάσκοιτο. νὴ Δί' ἀλλ' εἴπερ φασὶ τὸ ἀκόλουθον ταῖς ὑποθέσεσιν, ἀληθὲς εὑρίσκεται, πάντως καὶ τὰ ὑποτεθέντα, τουτέστιν οἷς ἐπηκολούθησεν, ἀληθῆ γενήσεται. ὃ πάλιν ἐστὶν εὔηθες. πόθεν γὰρ ὅτι τὸ ἀκόλουθόν τισιν ἐκ ἀποδείξει πάντως ἀληθές ἐστιν; ἢ γὰρ ἐξ αὐτοῦ μαθόντες ἐκείνου τοῦτ' ἐροῦσιν, ἢ ἐξ ὧν οἷς ἠκολούθησε λημμάτων· ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ μὲν οὐκ ἂν εἴποιεν. ἄδηλον γάρ ἐστι. τὸ δὲ ἄδηλον ἐξ αὐτοῦ πιστὸν [U] οὐκ ἔστιν. ἀποδεικνῦναι γοῦν τοῦτο ἐπιβάλλονται ὡς μὴ ἐν αὐτῷ τὴν πίστιν ἔχον. καὶ μὴν οὐδ' ἐκ τῶν λημμάτων· περὶ γὰρ τούτων ἐστὶν ἡ πᾶσα διαμάχη, καὶ μηδέπω αὐτῶν πεπιστευμένων, οὐδὲ τὸ ἀποδεικνύμενον ἐξ αὐτῶν βέβαιον εἶναι δύναται. ἔτι οὐδ' ἂν τὸ λῆγον ᾖ ἀληθές; [X] εὐθὺς καὶ τὸ ἡγούμενόν ἐστι τοιοῦτον. ὥσπερ γὰρ τῷ ἀληθεῖ πέφυκεν ἀληθὲς ἐπακολουθεῖν, καὶ ψευδεῖ ψεῦδος, οὕτως ἠξίωται καὶ ψευδεῖ ἀληθὲς συνεισάγεσθαι. καθάπερ ἐν τῷ πέτασθαι τὴν γῆν, ψευδεῖ ὄντι, τὸ εἶναι τὴν γῆν ἀληθὲς ὑπάρχον, εἵπετο. ὅθεν οὐκ εἰ τὸ λῆγόν ἐστιν ἀληθὲς, πάντως καὶ τὸ ἡγούμενον ἀληθές· ἀλλ' ἐνδέχεται τοῦ λήγοντος ἀληθοῦς ὄντος, τὸ ἡγούμενον ὑπάρχειν ψεῦδος. καὶ δὴ ὅτι μὲν οὐκ εὖ ποιοῦσιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντες τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως καὶ ἑκάστου θεωρήματος, ἐπιφθεγγόμενοι τὸ, δεδόσθω, [Y] διὰ τούτων αὐτάρκως κατεσκευάσαμεν.

Μετελθόντες δὲ ἑξῆς, διδάσκωμεν ὅτι ψευδεῖς καὶ ἀπιθάνους αὐτῶν συμβέβηκεν εἶναι τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης. καὶ δὴ πολλῶν εἰς τοῦτο δυναμένων λέγεσθαι, ὡς ἐναρχόμενοι τῆς ὑφηγήσεως [Z] εἴπομεν, τούτοις προσαχθήσεται τὰ τῆς ἀπορίας, ὧν ἀναιρουμένων [A] καὶ τὰ λοιπὰ συναναιρεθήσεται. ἐπεὶ οὖν τῶν ἀρχῶν διαβληθεισῶν, οὐδὲ αἱ κατὰ μέρος ἀποδείξεις αὐτοῖς δύνανται προκόπτειν, λέγωμεν τὰ ἁρμόζοντα πρὸς τὰς ἀρχάς. εὐθέως τοίνυν ὡς πρῶτόν τι καὶ στοιχειωδέστατον [B] διδάσκουσιν ἡμᾶς· ὅτι σῶμα μέν ἐστι τὸ τὰς τρεῖς ἔχον διαστάσεις, μῆκος, πλάτος, βάθος. ὧν πρώτη μὲν διάστασίς ἐστιν ἡ κατὰ μῆκος, ἄνωθεν κάτω· δευτέρα δὲ ἡ κατὰ πλάτος, ἀπὸ δεξιῶν ἐπ' ἀρι-

absque demonſtratione, erit etiam non fide dignum id quod ſumitur ad eandem probandam, niſi doceatur per demonſtrationem. 14. Sane, inquiunt, at ſi verum invenitur quod eſt conſequens hypotheſibus, omnino etiam ea quæ per hypotheſin ſunt poſita, hoc eſt ea quibus ſunt conſequentia, erunt vera. Quod rurſus eſt ſtultum. Unde enim conſtat quod id quod eſt aliquibus conſequens in demonſtratione, omnino verum eſt? Dicent enim, aut quod ex illo ipſo id didicerint: aut ex iis quibus fuit conſequens aſſumptionibus. 15. Sed ex ipſo quidem non dixerint. Eſt enim obſcurum. Quod autem obſcurum eſt, ex ſe non eſt credibile. Demonſtrare enim certe id aggrediuntur, ut quod ex ſe fidem non faciat. Sed nec ex aſſumptionibus: de iis enim tota eſt decertatio: ipſiſque nondum creditis, neque quod ex ipſis demonſtratur, poteſt eſſe firmum ac ſtabile. 16. Præterea neque ſi conſequens, ſit verum, ſtatim eſt etiam verum antecedens. Quo modo enim natura eſt comparatum ut vero conſequens ſit verum & falſo falſum, ita etiam cenſetur cum falſo quoque ſimul induci verum: ut ex hoc quod terra volet, quod quidem eſt falſum, ſequitur quod ſit terra, quod eſt verum. 17. Quare non ſi conſequens eſt verum, ſemper eſt etiam verum antecedens: ſed contingit interdum vero conſequente, falſum eſſe antecedens. Atque quod non recte quidem faciant Mathematici principia demonſtrationis ſumentes ex hypotheſi, & in unoquoque theoremate, dicentes, Detur, per hæc eſt ſatis probatum.

18. Pergentes porro deinceps doceamus, quod falſa & non probabilia contingit eſſe eorum artis principia. Cum autem de his multa dici poſſint, ut diximus in initio hujus expoſitionis, illa in dubium vocabimus quibus everſis & reliqua ſimul evertentur. Quoniam ergo ſi confutata fuerint eorum principia, nec ſingulares eis procedere poſſunt demonſtrationes, dicamus quæ dicere convenit adverſus principia. 19. Statim ergo nos docent tanquam primum, & ex primis ſuis elementis, quod corpus ſit id quod habet tria intervalla ſeu dimenſiones: nempe longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Quorum prima quidem dimenſio eſt per longitudinem, ſuperne deorſum: Secunda autem per latitudinem, a dexteris ad

N O T Æ.

U ἐξ αὐτοῦ πιστόν] Ita MSS. pro ἐξ αὐτοῦ τοῦ.

X ἂν τὸ λῆγον ᾖ ἀληθές] Ex falſo quandoque ſequi verum diſputat etiam 2. adverſus Logicos & 2. Pyrrh. &c.

Y δεδόσθω] MS. Ciz. ἐπιδεδόσθω.

Z ἐναρχόμενοι τῆς ὑφηγήσεως] Sect. 1. hujus libri dixerat Sextus πλῆθος ἀποριῶν plurimas dubitationes, ſcitis Geometrarum poſſe opponi. Sic Protagoram ἐλέγχοντα τοὺς Γεωμέτρας memorat Ariſtoteles II. 2. Metaphyſ. Noſtra memoria adverſus Geometras ingenioſe nonnulla diſputavit illuſtris Huetius demonſtrationis Evangelicæ definitione VII.

A ὧν ἀναιρουμένων] Ita in oppugnandis diſciplinis ſe facturum promiſerat Lib. 1. Sect. 40.

B πρῶτόν τι καὶ στοιχειωδέστατον] Prima Geometriæ elementa Stoicis probata apud Laërtium VII. 135. *initia Mathematicorum* vocat Cicero Lucullo c. 36. *quibus non conceſſis, digitum progredi non poſſunt.*

ſiniſtra: Tertia autem per profunditatem, nempe ante & retro. Adeo ut ex his tribus ſex fiant dimenſiones, duæ in unaquaque: primæ quidem ſurſum & deorſum: ſecundæ autem dextera & ſiniſtra: tertiæ autem ante & retro. Nam ſi punctus quidem fluxerit, dicunt fieri lineam: ſi linea autem, ſuperficiem: ſin autem ſuperficies, corpus ſolidum. 20. Deſcribunt itaque & dicunt, Punctum eſſe ſignum carens partibus, & quod nullum ſuſcipit intervallum ſeu dimenſionem, aut eſſe extremum lineæ: Lineam autem longitudinem carentem latitudine, aut extremum ſuperficiei: Superficiem autem, extremum corporis, aut latitudinem carentem profunditate. 21. Hæc ergo ordine ſumentes, dicamus primum de puncto: deinde de linea; poſtea de ſuperficie & corpore. Nam ſi hæc evertantur, ne ars quidem erit Geometria, ut quæ ea non habeat in quibus videtur maxime verſari ejus conſtitutio.

22. Punctus ergo, quem dicunt eſſe minimum quod nullum habet intervallum nullamve dimenſionem, aut intelligitur corpus, aut incorporeum. Et corpus quidem non eſt ex eorum ſententia. Quæ enim non habent dimenſionem, non ſunt corpora. Reſtat ergo ut ſit incorporeum. quod rurſus eſt abſurdum. Incorporeum enim intelligitur nullius gignendi vim habere, ut quod minime tangi poſſit. Intelligitur autem ab illis punctus gignere lineam. Non eſt ergo punctus, minimum quod nullum habet intervallum ac dimenſionem. 23. Præterea ſi quæ non ſunt manifeſta, cernuntur per ea quæ ſenſibus apparent: quoniam in iis quæ apparent ſenſibus ſumi non poteſt alicujus rei minimum & extremum, quod ſpatio careat ac dimenſione, perſpicuum eſt quod nec in iis quidem quæ cadunt ſub intelligentiam, ſumetur quidem ejuſmodi. In ſenſilibus autem nihil poteſt ſumi quod non intervallum habeat ac dimenſionem, ut oſtendam. Quamobrem nec in iis quæ cadunt ſub intelligentiam. 24. Cuicunque enim in ſenſilibus accidit ut ſit alicujus extremum & minimum, cum eo quod comprehenditur alicujus extremum, ſimul etiam accidit ut ſit pars illius cujus eſt extremum. Si ergo ipſum auferamus, minuetur id a quo fit ablatio. Quod autem eſt pars alicujus, ipſum etiam complet: quod autem aliquid complet, omnino auget illius longitudinem: & quod auget

στερά· τρίτη δὲ ἡ κατὰ βάθος ἀπὸ τῶν πρόσω εἰς τοὐπίσω. ὥστε τῶν τριῶν τούτων ἓξ γίνεσθαι διαστάσεις, δύο καθ᾽ ἑκάστην· τῆς μὲν πρώτης τὴν ἄνω καὶ κάτω, [C] τῆς δὲ δευτέρας τὴν ἐν ἀριστερᾷ καὶ ἐν δεξιᾷ, τῆς δὲ τρίτης, τὴν πρόσω καὶ ὀπίσω. στιγμῆς μὲν γὰρ ῥυείσης γραμμὴν γίνεσθαί φασι· γραμμῆς δ᾽ ἐπιφάνειαν· ἐπιφανείας δὲ, στερεὸν σῶμα. παρὸ καὶ ὑπογράφοντες λέγουσι, στιγμὴν μὲν εἶναι σημεῖον ἀμερὲς, καὶ ἀδιάστατον, ἢ πέρας γραμμῆς· γραμμὴν δὲ, μῆκος ἀπλατὲς, ἢ πέρας ἐπιφανείας· ἐπιφάνειαν δὲ, πέρας σώματος, ἢ πλάτος ἀβαθές. τάξει οὖν ἀναλαβόντες, περὶ στιγμῆς λέγωμεν πρῶτον, εἶτα περὶ γραμμῆς· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, περὶ ἐπιφανείας καὶ σώματος. τούτων γὰρ ἀναιρουμένων, οὐδ᾽ ἡ Γεωμετρία [D] γενήσεται τέχνη, μὴ ἔχουσα τὰ ἐφ᾽ οἷς ἡ σύστασις αὐτῆς δοκεῖ προκόπτειν.

Ἡ τοίνυν στιγμὴ, ἥν φασι σημεῖον ἀδιάστατον [E] ὑπάρχειν, ἤτοι σῶμα νοεῖται, [F] ἢ ἀσώματον. καὶ σῶμα μὲν οὐκ ἂν εἴη κατ᾽ αὐτούς. τὰ γὰρ μὴ ἔχοντα διάστασιν, οὐκ εἶναι σώματα. λείπεται οὖν ἀσώματον αὐτὴν ὑπάρχειν, ὃ πάλιν ἐστὶν ἀπίθανον. τὸ μὲν γὰρ ἀσώματον, οὐδενὸς νοεῖται γεννητικὸν, ὡσανεὶ ἀθιγὲς καθεστώς. ἡ δὲ στιγμὴ νοεῖται τῆς γραμμῆς γεννητική. οὐ τοίνυν ἐστὶ σημεῖον ἀδιάστατον ἡ στιγμή. καὶ μὴν εἴπερ ὄψις τῶν ἀδήλων ἐστὶ τὰ φαινόμενα, ἐπεὶ οὐ δυνατὸν ἐν τοῖς φαινομένοις λαβεῖν τινος σημεῖον, καὶ πέρας ἀδιάστατον, δῆλον ὡς οὐδ᾽ ἐν τοῖς νοητοῖς ληφθήσεταί τι τοιοῦτον. ἐν δέ γε τοῖς αἰσθητοῖς, οὐδέν ἐστιν ἀδιάστατον λαβεῖν, ὡς παραστήσω· ὥστ᾽ οὐδ᾽ ἐν τοῖς νοητοῖς. πᾶν τοίνυν τὸ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑποπῖπτον τινὸς πέρας καὶ σημεῖον, σὺν τούτῳ καταλαμβάνεταί τινος ἄκρον, σὺν τῷ καὶ μέρος ἐκείνου, οὗπέρ ἐστιν ἄκρον, ὑποπίπτειν. ἐὰν γοῦν ἀφέλωμεν αὐτὸ, μειωθήσεται τὸ ἀφ᾽ οὗ ἡ ἀφαίρεσις. τὸ δὲ μέρος τινὸς ὑπάρχον, εὐθὺς καὶ συμπληρωτικὸν αὐτοῦ καθέστηκεν. ὃ δὲ ἐστί τινος συμπληρωτικὸν, πάντως αὔξει τὸ μῆκος ἐκείνου· καὶ ὃ ἐστι μεγέθους αὐξη-

N O T Æ.

C *ἄνω καὶ κάτω*] Ita MSS. non *ἄνωθεν*, ut in editis. Confer 1. adverſus Phyſ. Sect. 367.

D *οὐδ᾽ ἡ Γεωμετρία*] Ita MSS. pro *οὐ δή*.

E *στιγμὴ, σημεῖον ἀδιάστατον*] Apud Laërtium, *σημεῖον ἐλάχιστον*. Apud Euclidem initio elementorum: *σημεῖον οὗ μέρος οὐθέν*. Infra 1. contra Phyſicos: *σημεῖον ἀμερὲς καὶ ἀδιάστατον*. Cicero in Lucullo c. 36. *Punctum, quod magnitudinem nullam habet.* Ariſtoteles de lineis inſecabilibus: *γραμμὴ ἄτομος καὶ ἀδιαίρετος, ἀμερής*. Chalcidius p. 105. *quod nullas partes habet, proptereaque ſub nullos ſenſus venit, eſt tamen & animo cernitur, Geometræ notam appellant.* Infra Sect. 111. 112. Ammonius in Categorias p. 80.

F *ἤτοι σῶμα νοεῖται*] Eodem argumento pugnat noſter lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 377. & Infra Sect. 113. hujus libri. Sed hanc & alias quæ adverſus *σημείου* exiſtentiam afferri ſolent objectiones acute diſſolvit Henricus Monantholius in libro de puncto, primo Geometriæ principio, quem edidit Lugduni A. 1600. 4.

τικόν,

τικόν, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἔχει μέγεθος. πᾶν ἄρα τὸ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς σημεῖόν τινος καὶ ἄκρον μέγεθος ἔχον, οὐκ ἔστιν ἀδιάστατον. ὅθεν εἰ καὶ τὸ νοητὸν μεταβατικῶς ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ νοοῦμεν, σὺν τούτῳ καθεστὼς σημεῖον [G] καὶ πέρας γραμμῆς αὐτὸ νοήσομεν, σὺν τῷ καὶ πληρωτικὸν αὐτῆς ὑπάρχειν. ὥστε καὶ αὐτὸ διάστασιν ἕξει πάντως, ὅγε διαστάσεώς ἐστι περιποιητικόν. ἄλλως τε τὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐκβληθεῖσαν εὐθεῖαν φασὶ περιαγομένην [H] τῷ πέρατι ἑαυτῆς, κυκλογραφεῖν τὴν ἐπίπεδον. ἐπεὶ οὖν τὸ ἄκρον ταύτης τῆς εὐθείας ἐστὶ σημεῖον, καὶ τοῦτο περιαγόμενον καταμετρεῖ τὴν περιφέρειαν, ἔσται τοῦτο συμπληρωτικὸν τῆς περιφερείας· ἡ δέ γε περιφέρεια διάστασιν εἶχε· τοίνυν καὶ τὸ συμπληρωτικὸν αὐτῆς σημεῖον, ἕξει τινὰ διάστασιν. ἦγε μὴν σφαῖρα [I] καθ' ἓν σημεῖον ἀξιοῦται τῆς ἐπιπέδου ἅπτεσθαι, ἐκκυλιομένη τε [K] γραμμὴν ποιεῖν, δῆλον ὡς τῶν ἐπικαταπιπτόντων σημείων, τὴν ὅλην συντιθέντων γραμμήν. τοίνυν εἰ τοῦ μεγέθους τῆς γραμμῆς συμπληρωτικόν ἐστι τὸ σημεῖον, ἕξει καὶ αὐτὸ μέγεθος. συγκεχώρηται δὲ τοῦ μεγέθους τῆς γραμμῆς συμπληρωτικὸν αὐτὸ τυγχάνειν· καὶ αὐτὸ ἄρα μέγεθος ἕξει, καὶ οὐκ ἀδιάστατον γενήσεται. ἀλλ' εἰώθασι πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ὑπαντῶντες οἱ περὶ τὸν Ἐρατοσθένη, [L] λέγειν, ὅτι τὸ σημεῖον οὔτε ἐπιλαμβάνει τινὰ τόπον, οὔτε καταμετρεῖ τὸ διάστημα τῆς γραμμῆς· ῥυὲν δὲ ποιεῖ τὴν γραμμήν· ὅπερ ἐστὶν ἀδιανόητον. ῥεῖν γὰρ νοεῖται τὸ ἀπό τινος τόπου εἴς τινα τόπον [M] ἐπεκτείνεσθαι, ὥσπερ τὸ ὕδωρ. εἰ δὴ τοιοῦτόν τι φαντασιώμεθα τὸ σημεῖον, ἀκολουθήσει, οὐχ οἷον ἀμερὲς αὐτὸ τυγχάνειν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων πολυμερές. τοσαῦτα μὲν περὶ στιγμῆς.

Ἴδωμεν δὲ παρακειμένως καὶ τὰ περὶ γραμμῆς ὀφείλοντα λέγεσθαι. αὕτη γὰρ μετὰ τὴν στιγμὴν ἐτέτακτο. τοίνυν κἂν δοθῇ [N] στιγμή τις ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται ἡ γραμμή. εἰ γὰρ αὕτη ῥύσις ἐστὶ σημείου, καὶ μῆκος ἀπλατές, [O] ἤτοι ἕν ἐστι σημεῖον [P] εἰς μῆκος ἐκτεταμένον, ἢ πολλὰ διάστατα στίχῳ κείμενα.

magnitudinem, hoc neceſſario habet magnitudinem. 25. Quicquid ergo in ſenſilibus eſt alicujus minimum & extremum, habens magnitudinem, non caret dimenſione. Unde etiam, ſi id quod cadit ſub intelligentiam tranſeundo ex ſenſili intelligimus, cum eo intelligemus etiam punctum eſſe minimum & extremum lineæ, & ſimul eam implere. Quamobrem punctus quoque habebit dimenſionem, ſi quidem eam acquirit ac tribuit. 26. Et alioqui lineam rectam ajunt quæ educitur a centro, ſi circa extremum ſuum circumagatur, circularem deſcribere ſuperficiem. Quoniam ergo hujus rectæ extremum eſt punctus, qui circumactus metitur ſuperficiem, hic complebit ſuperficiem, quæ habet dimenſionem. Ergo qui eam complet punctus, habebit etiam quandam dimenſionem. 27. Ac ſphæra quidem certe ſi in uno puncto cenſetur tangere ſuperficiem, & provoluta facere lineam, perſpicuum eſt quod hoc facit, incidentibus identidem punctis totam componentibus lineam. Si ergo punctus complet lineæ magnitudinem, habebit ipſe quoque magnitudinem. Conceſſum eſt autem magnitudinem ab ipſo compleri lineæ. habebit ergo ipſe quoque magnitudinem, & non erit expers dimenſionis. 28. Sed eiusmodi argumentis occurrere ſolet Eratoſthenes, & dicere, quod punctus neque ullum occupat locum, neque metitur ſpatium lineæ, ſed fluens facit lineam. quod quidem eſt ejusmodi ut ne poſſit quidem cogitari. Fluere enim dicitur, ab aliquo loco in aliquem locum extendi, ſicut aquam. Si autem tale eſſe punctum imaginemur, ſequetur ipſum non eſſe ejusmodi ut careat partibus, ſed contra multas habere partes. Hactenus de puncto.

29. Videamus autem deinceps & quæ debent dici de linea: ipſa enim locata fuerat poſt punctum. Etiamſi ergo datum fuerit exiſtere aliquod punctum, non ideo exiſtet linea: nam ſi ea eſt fluxus puncti, & longitudo expers latitudinis: aut eſt unum punctum extenſum in longitudinem, aut multa ſuſcipientia ſpatium ac dimenſionem poſita

NOTÆ.

G καθεστὼς σημεῖον] Recte etiam in neutro dicitur *καθεστὼς* non *καθεστὸς*, pro *καθεστηκός*. Sic Sect. 22. *ἀθιγὲς καθεστώς*.

H περιαγομένην] Ita legendum è MSS. & interprete, pro *περιγινομένην*. Confer infra Sect. 67. ſeq. & lib. 1. adverſus Phyſicos.

I ἦγε μὴν σφαῖρα] Ita MSS. pro *εἴγε*.

K ἐκκυλιομένη τε] Sphæra nimirum ſi in ſuperficie provolvatur, lineam in illa deſcribit. Male in editis erat *ἐκκυλιομένην*.

L οἱ περὶ τὸν Ἐρατοσθένη] Inter ſcripta Eratoſthenis fuere plura Geometrici argumenti, ut *περὶ μεσοτήτων, περὶ κωνικῶν τομῶν, καταμετρήσεις* &c. de quibus dixi libro 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 19. Verbis: *οἱ περὶ τὸν Ἐρατοσθένη*, notiſſimo Græciſmo Eratoſthenes ſignificatur, ut non neceſſe ſit cum Herveto Eratoſtheneos ingerere.

M εἴς τινα τόπον] In MSS. *ἔς τινα* quod vix erat operæ notare.

N τοίνυν κἂν δοθῇ] Ita MS. Ciz. licet in editis poſt *τοίνυν* inſertum erat *ὅτι*.

O μῆκος ἀπλατές] Ex Euclidis elementis eandem lineæ definitionem repetunt Macrobius lib. 1. in ſomnium Scipionis cap. 5. Marcianus Capella, Boëthius, Caſſiodorus, Iſidorus Hiſp. &c. Chalcidius p. 105. *linea ſine latitudine prolixitas, quæ in notas ſuas deſinit.* Infra Sect. 109. Cæterum Alexander Aphrodiſeus in IV. Topicorum negat lineæ genus eſſe *μῆκος*. p. 166. & in lib. VI. p. 232. reprehendit alteram hanc lineæ definitionem: *γραμμή ἐστιν ἧς τὰ μέσα ἐπιπροσθεῖ τοῖς πέρασιν.* Mox pro *στίχῳ* bis in MSS. *στοίχῳ*. Sic infra Sect. 36. *στοιχηδὸν κείμενα*.

P ἤτοι ἕν ἐστι σημεῖον] Idem argumentum lib. 1. contra Phyſicos.

per

per ſeriem. 30. Sed nec eſt unum extenſum in longitudinem, ut oſtendemus, neque multa puncta poſita per ſeriem: ut hoc quoque commonſtrabimus. non eſt ergo linea. Nam ſi eſt unum punctum, aut illud ipſum punctum modo tenet unum locum: aut mutat locum e loco: aut extenditur ab aliquo loco in aliquem locum. 31. Sed ſi uno quidem continetur loco, non erit linea, ſed punctus. fluens enim punctus intelligebatur linea. Si autem tranſit a loco in locum, aut, ut prius dixi, alium quidem relinquens, alium vero occupans tranſit: aut alii quidem loco inhærens, ad alium vero ſe extendens. Sed ſi alium quidem locum relinquens, alium vero occupans, rurſus non erit linea, ſed punctus. 32. Qua enim ratione locum primum tenens, intelligebatur eſſe punctus, ſed non linea: eadem ratione ſecundum quoque locum occupans intelligetur punctus. Si autem alii quidem loco inhærens, ad alium vero ſe extendens: aut ad locum dividuum ſimul extenditur, aut ad individuum. 33. Et ſi ad locum quidem individuum ſimul extenditur, rurſus non erit linea, ſed punctus & minimum. Quod enim tenet locum carentem partibus, non habet partes. quod autem non habet partes, eſt punctus, & non linea. Si autem ad dividuum: omnino quoniam dividuum, habet partes: ſi quidem ad univerſum extenditur locum: quod autem habet partes, quibus ad partes loci ſimul extenditur, eſt corpus, erit itaque punctum & dividuum & corpus. quod quidem eſt abſurdum. 34. Quare non eſt unum punctum linea: ſed nec multa puncta locata per ſeriem linea erunt: hæc enim puncta aut intelliguntur ſe invicem tangere vel non tangere: Atque ſi ſe inter ſe non tangunt, in medio intercepta, locis quibuſdam diſtinguentur: & ſi locis quidem diſtinguantur, non utique facient lineam. 35. Sin autem intelligantur ſe inter ſe tangere, aut tota tangentur a totis, aut partes a partibus. Et ſi partibus quidem tangantur partes, non erunt aliquæ ex iis non ſuſcipientes dimenſionem, & carentes partibus. Nam quod in medio duorum punctorum, exempli gratia, intelligitur punctum, alia quidem parte tanget prius punctum, alia autem poſterius: non eadem autem ſuperficiem, diverſa autem alium locum. Quo fit ut non ſit amplius id re vera carens partibus, ſed multas habens partes. 36. Sin autem tota puncta tangantur a totis, perſpi-

οὔτε δὲ ἕν ἐστιν εἰς μῆκος ἐκτεταμένον, ὡς παραστήσομεν, οὔτε πολλὰ σημεῖα στοίχῳ κείμενα, καθὼς καὶ τοῦτο ὑπομνήσομεν· οὐκ ἄρα ἐστὶ γραμμή. εἰ γὰρ ἕν ἐστι τὸ σημεῖον, ἤτοι αὐτὸ τὸ σημεῖον ἕνα μόνον ἐπέχει τόπον, ἢ μετατίθεται τόπον ἐκ τόπου, ἢ ἐπεκτείνεται ἀπό τινος τόπου, εἴς τινα τόπον. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἑνὶ ἐμπεριέχεται τόπῳ, οὐκ ἔσται γραμμὴ, ἀλλὰ στιγμή· ῥυὲν γὰρ ἐνοεῖτο γραμμή. εἰ δὲ τόπον ἐκ τόπου μετέρχεται, ἤτοι, ὡς προεῖπον, ὃν μὲν ἀπολεῖπον, ὃν δὲ ἐπιλαμβάνον, μετέρχεται· ἢ οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου, Q εἰς ὃν δὲ, ἐκτεινόμενον. ἀλλ᾽ εἰ ὃν μὲν ἀπολεῖπον, ὃν δὲ ἐπιλαμβάνον, πάλιν οὐκ ἔσται γραμμὴ, ἀλλὰ στιγμή. ᾧ γὰρ λόγῳ τόπον πρῶτον ἐπεσχηκὸς, στιγμή τις· ἀλλ᾽ οὐ γραμμὴ ἐνοεῖτο· τῷ αὐτῷ καὶ τὸν δεύτερον ἐπιλαμβάνον τόπον, νοηθήσεται στιγμή. εἰ δὲ οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου, εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον, ἤτοι μεριστῷ τόπῳ ἀντιπαρεκτείνεται ἢ ἀμερίστῳ· καὶ εἰ μὲν ἀμερίστῳ τόπῳ ἀντιπαρεκτείνεται, πάλιν οὐκ ἔσται γραμμὴ, ἀλλὰ στιγμὴ καὶ σημεῖον. τὸ γὰρ ἀμερῆ τόπον ἐπεσχηκὸς, ἀμερές ἐστιν· ὃ δέ ἐστιν ἀμερὲς, στιγμὴ καὶ οὐ γραμμὴ καθέστηκεν. εἰ δὲ μεριστῷ, πάντως ἐπεὶ τὸ μεριστὸν μέρη ἔχει· εἴγε ἅπαντι παρεκτείνεται τῷ τόπῳ· τὸ δὲ μέρη ἔχον, οἷς ἀντιπαρεκτείνεται τοῖς τοῦ τόπου μέρεσι, σῶμά ἐστιν, ἔσται τὸ σημεῖον καὶ μεριστὸν, καὶ σῶμα· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. R ὥστε, οὐχ ἕν ἐστι σημεῖον ἡ γραμμή· καὶ μὴν οὐδὲ τὰ πολλὰ σημεῖα στιχηδὸν κείμενα. ταῦτα γὰρ τὰ σημεῖα, ἤτοι ψαύοντα ἀλλήλων νοεῖται, ἢ οὐ ψαύοντα. καὶ εἰ μὲν οὐ ψαύοντα ἀλλήλων, μεσολαβούμενα τόποις τισὶ διορισθήσεται, καὶ τόποις διοριζόμενα, οὐκέτι ποιήσει μίαν γραμμήν. εἰ δὲ ψαύοντα ἀλλήλων νοοῖτο, ἤτοι ὅλα ὅλων S ἅψεται, ἢ μέρεσι μερῶν. καὶ εἰ μὲν μέρεσι μερῶν ἅψεται, οὐκ ἔσται αὐτῶν τί, T ἀδιάστατα καὶ ἀμερῆ. τὸ γὰρ μέσον δυοῖν U σημείων (λόγου χάριν) νοούμενον σημεῖον, ἄλλῳ μὲν μέρει ἅψεται τοῦ ἔμπροσθεν σημείου, ἄλλῳ δὲ τοῦ ὄπισθεν, οὐ τῷ αὐτῷ δὲ τῆς ἐπιπέδου, διαφέροντι δὲ, τοῦ ἄλλου τόπου· ὥστε μηκέτ᾽ αὐτὸ ταῖς ἀληθείαις ἀμερὲς τυγχάνειν, ἀλλὰ πολυμερές. εἰ δὲ ὅλα ὅλων ἅψεται X σημεῖα, δῆλον ὡς ἐν

N O T Æ.

Q οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου] Ita e MSS. legendum, non τόπον.

R ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον] Ita MS. Ciz. licet in editis ἐστὶν exciderat.

S ἤτοι ὅλα ὅλων] Eadem cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 45.

T αὐτῶν τί] Punctorum definitio, quod ſint ἀδιάστατα καὶ ἀμερῆ, erit falſa, ſi puncta habeant partes quibus mutuo ſe tangant. Definitio exponit rei τὸ τί ἦν εἶναι, hinc αὐτῶν τί hoc loco idem eſt ac, quid ea ſint.

U δυοῖν] MS. Vratiſlav. δυεῖν, quod eſt Atticum. Similiter infra Sect. 61. ſeq. & 66. Ita ſemper etiam MS. Savil. In iiſdem Codicibus pro στιχηδὸν ſubinde στοιχηδόν.

X ὅλων ἅψεται] Ita MSS. etiam hoc loco, ut ſupra: non ut in editis, ἅψαιτο.

σημείοις σημεῖα περισχεθήσεται, καὶ τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον· ταύτῃ δὲ οὐκ ἔσται στοιχηδὸν κείμενα, ἵνα γένηται γραμμή· ἀλλ᾽ εἰ τὸν αὐτὸν ἐπέσχηκε τόπον, μία καταστήσεται στιγμή. εἴπερ οὖν, ἵν᾽ ἐπινοηθῇ γραμμὴ, δεῖ προσεπινοεῖσθαι [Y] τὸ σημεῖον ἐξ οὗ λαμβάνει τὴν νόησιν, ἐπιδέδεικται δὲ, μήτε σημεῖον οὖσα, μήτε ἐκ σημείων σύνθετος, οὐδὲν ἔσται γραμμή. καὶ μὴν πάρεστιν ἀποστάντας τῆς τοῦ σημείου νοήσεως προηγουμένως ἀναιρεῖν τὴν γραμμὴν, καὶ τὸ ἀνεπινόητον αὐτῆς διδάσκειν. γραμμὴ γάρ ἐστιν ὡς αὐτῶν πάρεστιν ἀκούειν τῶν Γεωμετρῶν, μῆκος ἀπλατές. [Z] σκεψάμενοι δὲ ἡμεῖς ἀκριβῶς, οὔτε ἐν τοῖς νοητοῖς, [A] οὔτε ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εὑρήσομεν δυνάμενόν τι ληφθῆναι μῆκος ἀπλατές. καὶ ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς, ἐπείπερ ὃ ἂν λάβωμεν αἰσθητὸν μῆκος, τοῦτο πάντη τε καὶ πάντως σὺν ποσῷ πλάτει ληψόμεθα· ἐν δὲ τοῖς νοητοῖς, καθ᾽ ὅσον ἕτερον μὲν ἑτέρου στενότερον, δυνάμεθα νοῆσαι μῆκος· ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ μῆκος κατ᾽ ἰσότητα φυλάττοντες, σχίζωμεν ταῖς ἐπινοίαις τὸ πλάτος, καὶ ἄχρι τινὸς τὸ αὐτὸ ποιῶμεν, ἔλαττον μὲν τὸ πλάτος καὶ ἔλαττον γινόμενον νοήσομεν. ἐπειδὰν δὲ ἅπαξ φθάσωμεν στερῆσαι τοῦ πλάτους τὸ μῆκος, οὐκέτι οὐδὲ μῆκος φαντασιούμεθα, ἀλλ᾽ ἀναιρεῖται καὶ ἡ τοῦ μήκους ἐπίνοια. καθόλου δὲ πᾶν τὸ νοούμενον [B] κατὰ δύο τοὺς πρώτους ἐπινοεῖται τρόπους. ἢ γὰρ κατὰ περίπτωσιν ἐναργῆ, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν, καὶ ταύτην τρισσήν· [C] ἢ γὰρ ὁμοιωτικῶς ἢ ἐπισυνθετικῶς, ἢ ἀναλογιστικῶς. ἀλλὰ κατὰ μὲν περιπτωτικὴν ἐνάργειαν νοεῖται τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρόν· κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν, ὁμοιωτικῶς μὲν νοεῖται, καθάπερ ἀπὸ τῆς Σωκράτους εἰκόνος, Σωκράτης αὐτός· ἐπισυνθετικῶς δὲ, καθάπερ ἀπὸ ἵππου καὶ ἀνθρώπου, Ἱπποκένταυρος· ἵππεια γὰρ καὶ βρότεια μίξαντες μέλη, ἐφαντασιώθημεν, τὸν μήτε ἄνθρωπον μήτε ἵππον, ἀλλ᾽ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετον Ἱπποκένταυρον. ἀναλογιστικῶς δέ τι νοεῖται

cuum eſt quod puncta continebuntur in punctis, & eundem tenebunt locum. & ea ratione non erunt amplius locata per ſeriem ut fiant linea. Sed ſi eundem tenent locum, conſtituetur unus punctus. Si ergo ut cogitetur linea, oportet cogitari punctum ex quo ſumit ut intelligatur: oſtenſum eſt autem eam neque eſſe punctum, neque compoſitam ex punctis: nihil erit linea. 37. Porro autem licet etiam relicta puncti notione, directe evertere lineam, & docere eam minime poſſe cogitari. Eſt enim linea, ut licet ex ipſis audire Geometris, longitudo carens latitudine. Si nos autem diligenter & accurate conſideraverimus, neque in iis quæ cadunt ſub intelligentiam, neque in ſenſilibus inveniemus ullam ſumi poſſe latitudinis expertem longitudinem. 38. Et in ſenſilibus quidem, quandoquidem quamcunque ſumpſerimus ſenſibilem longitudinem, eam ubique & ſemper ſumemus cum quanta latitudine: 39. In iis autem quæ cadunt ſub intelligentiam, aliam quidem alia anguſtiorem poſſumus mente concipere longitudinem; & quando ex æquo eandem ſervantes longitudinem, cogitatione demimus de latitudine idque aliquantiſper facere pergimus, latitudinem minorem ſemper ac minorem cogitabimus. Poſtquam autem ſemel eo pervenerimus, ut latitudine penitus privemus longitudinem, nec longitudinem quidem amplius imaginatione apprehendimus, ſed tollitur etiam cogitatio longitudinis. 40. Et, ut omnia ſemel dicam & univerſe, quidquid intelligentia apprehenditur, id duobus hiſce primis modis mente apprehenditur: Aut enim per evidentem in ſenſus incurſionem, aut per tranſitum ab evidentibus, eumque triplicem. aut enim aſſimilando, aut componendo, aut colligendo ſeu per analogiam. Et per incurrentem quidem in ſenſus evidentiam intelligitur album & nigrum, & dulce & amarum: Per tranſitum autem ab evidentibus, aſſimilando quidem intelligitur, ut ab imagine Socratis Socrates ipſe. 41. Componendo autem, ut ex equo & homine componitur Hippocentaurus. Equina enim & humana membra componendo imaginamur eum, qui neque eſt homo neque equus, ſed Hippocentaurus ex utriſque compoſitus. 42. Per analogiam denique intelligitur aliquid

NOTÆ.

Y *προσεπινοεῖσθαι*] MS. Ciz. *προσνοεῖσθαι*. Fortaſſe Sextus ſcripſerat *προεπινοεῖσθαι*.

Z *μῆκος ἀπλατές*] Gellius lib. 1. cap. 20. *Linea a noſtris dicitur quam γραμμὴν Græci vocant. Eam M. Varro ita definit:* Linea eſt, *inquit*, longitudo quædam ſine latitudine & altitudine. *Euclides autem brevius, prætermiſſa altitudine, γραμμὴ, inquit, eſt μῆκος ἀπλατὲς, quod exprimere uno Latino verbo non queas, niſi audeas dicere* illatabile. Cicero in Lucullo c. 36. vocat *lineamentum ſine ulla latitudine*. Ariſtoteles VII. 3. Topic. *καθάπερ οἱ τὴν γραμμὴν ὁριζόμενοι, μῆκος ἀπλατὲς εἶναι.* Ammonius in Categorias p. 79. b. *εἰ τὸ σῶμα ἔχει τρεῖς διαστάσεις, τὸ τούτου ἄρα πέρας οὐκ ἔχει τρεῖς, δεῖ γὰρ ἔξωθεν ὅλον αὐτὸ περιέχειν, τοῦ βάθους ἐχ ἁπτόμενον. εἰ δὲ τοῦτο, μῆκος ἕξει μόνον καὶ πλάτος τὸ τοῦ σώματος πέρας, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια. ἐπειδὴ δὲ οὔτε αὕτη ἄπειρος, ἀνάγκη καὶ ταύτης πέρας (ὅπερ ἐστὶν ἡ γραμμὴ) μιᾷ διαστάσει αὐτῆς λείπεσθαι, καὶ μῆκος ἔχειν μόνον* &c.

A *οὔτε ἐν τοῖς νοητοῖς*] Idem argumentum infra lib. 1. adverſus Phyſicos.

B *πᾶν τὸ νοούμενον*] Etiam hoc repetit laudato loco.

C *καὶ ταύτην τρισσήν*] Hæc ex Stoicorum mente, apud Laërtium VII. 53.

rurſus duobus modis: aliquando quidem augendo, aliquando vero diminuendo: ut ex communibus hominibus, quales nunc ſunt homines, augendo quidem intelligimus Cyclopem, qui non erat ſimilis

Veſcenti frumento homini, at monti nemoroſo.

Diminuendo autem, Pygmæum hominem, qui incurrendo, in noſtrum aſpectum non incidit. 43. Cum ſint autem tot modi intelligendi, ſi intelligitur longitudo carens latitudine, neceſſario debet intelligi vel per incurrentem in ſenſus evidentiam, vel per tranſitum ab evidentibus. Sed per incurrentem quidem in ſenſus evidentiam minime poteſt intelligi: in nullam enim ſenſibus incurrimus longitudinem abſque latitudine. 44. Reſtat ergo ut dicamus id intelligi per tranſitum ab evidentibus: quod rurſum minime omnium poteſt fieri. Nam ſi ſic eſſet intellecta, omnino intelligeretur aſſimilando, aut componendo, aut colligendo ſeu per analogiam. Nullo autem ex his modis cadere poteſt ſub intelligentiam, ut oſtendemus: non ergo intelligitur aliqua longitudo expers latitudinis. 45. Jam enim nulla ratione fieri poteſt, ut per ſimilitudinem intelligatur aliqua longitudo expers latitudinis. In iis enim quæ cernuntur, nullam habemus longitudinem quæ ſit ſine latitudine, ut intelligamus aliquam huic ſimilem quæ latitudine careat, longitudinem. 46. Nam quod eſt alicui ſimile, eſt omnino cognitæ rei ſimile. Incognitæ autem ut ſimile inveniatur, minime poteſt fieri. Quoniam ergo non habemus in ſenſus noſtros incurrentem evidenter longitudinem abſque latitudine, nec poterimus quidem mente concipere aliquam ei ſimilem. 47. Sed neque per compoſitionem Geometris procedere poteſt ejus intelligentia. Dicant enim nobis, quænam ex iis quæ ex incurſione in ſenſus evidenter cognoſcuntur, cum quibus componentes, intelligemus latitudinis expertem longitudinem, ſicut prius facientes in homine & equo, imaginabamur Hippocentaurum. 48. Reſtat ergo eis ut confugiant ad modum intelligendi qui exiſtit ex augmento vel diminutione per analogiam: quod rurſus cernitur ejusmodi, ut nulla detur via evadendi. 49. Quæ enim fiunt per analogiam, habent aliquid commune cum iis ex quibus intelliguntur: ut ex communi

πάλιν κατὰ δύο τρόπους· ὁτὲ μὲν αὐξητικῶς, ὁτὲ δὲ μειωτικῶς· οἷον, ἀπὸ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, οἷοι νῦν βροτοί εἰσι, παραυξητικῶς μὲν ἐνοήσαμεν Κύκλωπα, ὃς οὐκ ἐώκει

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ, [D] ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι.

μειωτικῶς δὲ, τὸν Πυγμαῖον ἄνθρωπον, ὃς οὐχ ὑπέπεσεν ἡμῖν περιπτωτικῶς. τοσούτων δὴ νοήσεων ὄντων τρόπων, εἴπερ νοεῖται τὸ ἀπλατὲς μῆκος, ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει ἤτοι κατὰ περιπτωτικὴν ἐνάργειαν νοεῖσθαι, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν. ἀλλὰ κατὰ περιπτωτικὴν μὲν ἐνάργειαν, οὐκ ἂν νοοῖτο. οὐδενὶ γὰρ περιεπέσομεν μήκει, χωρὶς πλάτους. λείπεται οὖν κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν λέγειν αὐτὸ νενοῆσθαι. [E] ὃ πάλιν τῶν ἀδυνατωτάτων. εἰ γὰρ οὕτως ἐνοήθη, ἤτοι πάντως κατὰ ὁμοίωσιν, ἢ κατὰ ἐπισύνθεσιν ἐνοεῖτο, ἢ κατὰ ἀναλογίαν. κατ' οὐδένα δὲ τούτων τῶν τρόπων εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν πέφυκεν, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα νοεῖταί τι μῆκος ἀπλατές. αὐτίκα γὰρ κατὰ μὲν τὴν ὁμοιότητα, τῶν ἀμηχάνων ἐστὶ νοεῖν τι μῆκος ἀπλατές. οὐδὲν γὰρ ἔχομεν ἐν τοῖς φαινομένοις μῆκος χωρὶς πλάτους νοούμενον· ἵνα νοήσωμεν ὅμοιόν τι τούτῳ μῆκος ἀπλατές. τὸ γὰρ τινὶ ὅμοιον, γινωσκομένῳ πάντως ἐστὶν ὅμοιον· τῷ δὲ μὴ γινωσκομένῳ, οὐδὲ ὅμοιον εὑρεῖν δυνατόν. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔχομεν ἐναργῶς ὑποπίπτον ἡμῖν μῆκος χωρὶς πλάτους, οὐδὲ ὅμοιόν τι αὐτῷ δυνησόμεθα νοεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἐπισύνθεσιν οἷόν τέ ἐστι προβαίνειν τοῖς γεωμέτραις αὐτοῦ τὴν ἐπίνοιαν. εἰπάτωσαν γὰρ ἡμῖν τίνα τῶν ἐκ περιπτώσεως ἐναργῶς γινωσκομένων, μετὰ τίνων συνθέντες, νοήσομεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος, ὡς πρότερον ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου ποιοῦντες ἐφαντασιούμεθα Ἱπποκένταυρον. [F] λείπεται οὖν ἐπὶ τὸν κατὰ ἀναλογιστικὴν αὔξησιν [G] ἢ μείωσιν τὸν τῆς νοήσεως αὐτοῖς τρόπον συμφεύγειν· ὃ πάλιν τῶν ἀπόρων θεωρεῖται. τὰ γὰρ κατὰ ἀναλογίαν νοούμενα [H] ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὰ ἀφ' ὧν νοεῖται. οἷον, ἀπὸ τοῦ

NOTÆ.

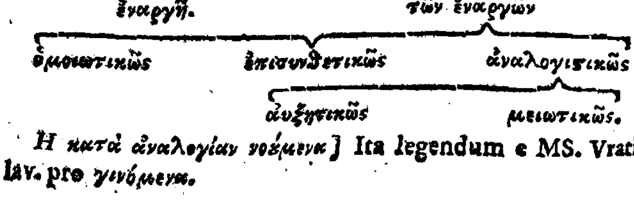
D ἀνδρί γε σιτοφάγῳ] Verſus Homeri Odyſſ. ι. 191. quo frequenter noſter uti amat ut 2. adverſus Logicos & 1. contra Phyſicos & contra Ethicos. Pro ἐνοήσαμεν MS. Ciz. paullo ante ἐννοήσαμεν.

E νενοῆσθαι] Vratislav. MS. νενοεῖσθαι. Sed in præſenti νοεῖσθαι dicitur, perfectum eſt νενοῆσθαι.

F Ἱπποκένταυρον] Supra Sect. 41. Narrat Palæphatus cap. 1. fabulam de Hippocentauris, inde cœpiſſe originem, quod Theſſali juvenes a tauris interfectis Centauri dicti, in bello adverſus Lapithas poſt populationes factas in equis aufugerunt, οὕτω δ' ἀπερχομένων αὐτῶν, ἵππων οὐραὶ καὶ ἀνθρώπων κεφαλαὶ μόνον ἐφαίνοντο.

G ἀναλογιστικὴν αὔξησιν] Ita MSS. pro ἀναλογικὴν, quod in editis erat. Vide contra Grammat. Sect. 214.

In Codice Saviliano hoc erat ſubjectum Schema:

H κατὰ ἀναλογίαν νοούμενα] Ita legendum e MS. Vratislav. pro γινόμενα.

κοινοῦ μεγέθους τῶν ἀνθρώπων παραυξητικῶς ἐνοήσαμεν [I] τὸ Κύκλωπα· καὶ μειωτικῶς τὸν Πυγμαῖον· ὥστε εἶναι τι κοινὸν τοῖς κατὰ ἀναλογίαν νοουμένοις πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἀφ᾽ ὧν νοεῖται. οὐδὲν δ᾽ ἔχομεν κοινὸν τοῦτε ἀπλατοῦς, καὶ τοῦ σὺν πλάτει [K] νοουμένου μήκους, ἵνα ἀπ᾽ ἐκείνου ὁρμηθέντες νοήσωμεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος. μὴ ἔχοντες δέ [L] τι κοινὸν αὐτῶν, οὐδὲ κατὰ ἀναλογίαν ποιήσασθαι τὴν τοῦ ἀπλατοῦς μήκους νόησιν ἰσχύσομεν. ὅθεν εἰ ἕκαστον τῶν νοουμένων, κατὰ τοὺς ἐκκειμένους νοεῖται τρόπους (δεδίδακται δὲ κατὰ μηδὲν αὐτῶν νοούμενον τὸ ἀπλατὲς μῆκος) ἀνεπινόητόν ἐστι τὸ ἀπλατὲς μῆκος. ὅμως δ᾽ οὖν καὶ πρὸς τοὺς οὕτως ἐναργεῖς ἐλέγχους πειρῶνται κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνδριζόμενοι λέγειν οἱ Γεωμέτραι, ὅτι κατ᾽ ἐπίτασιν [M] νοεῖται τὸ ἀπλατὲς μῆκος. λαβόντες γοῦν ὁποιονδήποτε μῆκος σὺν ποσῷ πλάτει, φασὶν, ὅτι μειοῦμεν κατ᾽ ἐπίτασιν τουτὶ τὸ πλάτος ἀεὶ, καὶ μᾶλλον τὴν στενότητα ἐπιτείνοντες. εἶθ᾽ οὕτως τὸ κατ᾽ ἐπίτασιν νοούμενον, ἀπλατὲς εἶναι μῆκος λέγομεν. εἰ γὰρ κατ᾽ ὀλίγον ἐλαττοῦται στενούμενον τὸ πλάτος, κατ᾽ ἐπίτασιν ἐλεύσεταί ποτε καὶ εἰς ἀπλατὲς μῆκος, καταληξάσης εἰς τοῦτο τῆς νοήσεως. ἀλλὰ μὴν ἐδείξαμεν, [N] ἐρεῖ τις, ὅτι ἡ παντελὴς στέρησις τοῦ πλάτους, ἀναίρεσίς ἐστι καὶ τοῦ μήκους· εἶτα τὸ κατ᾽ ἐπίτασίν τινος νοούμενον, οὐχ ἕτερόν ἐστι τοῦ προεπινοηθέντος, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἐκεῖνο ἐπιτεταμένον. ἐπεὶ οὖν ἀπὸ τοῦ ποσὸν [O] ἔχοντος πλάτος κατ᾽ ἐπίτασιν στενότητος νοῆσαί τι θέλομεν· τὸ μὲν πάντη πάντως ἀπλατὲς μῆκος, οὐκ ἐπινοήσομεν· ἑτερογενὲς γάρ ἐστι· στενὸν δέ τι ληψόμεθα πλάτος, ὥστε τὴν κατάληξιν τῆς νοήσεως, ἐν ἐλαχιστοτάτῳ γενέσθαι πλάτει, πλὴν ὅμως πλάτει· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο γενέσθαι τὴν ἐπιβολὴν τῆς διανοίας εἰς ἑτερογενὲς, καὶ ὃ μήτε μῆκός ἐστι μήτε πλάτος. εἴπερ τε δυνατόν ἐστι μῆκός τι νοήσαντας σὺν ποσῷ πλάτει, στερήσει τοῦ πλάτους, λαβεῖν μῆκος ἀπλατὲς, ἐνδέξεταί ποτε κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ σάρκα σὺν τρωτῷ ἰδιώματι νοήσαντας, στερήσει τοῦ τρωτοῦ ἰδιώματος, νοῆσαι ἄτρωτόν τε καὶ ἀπαθῆ σάρκα. δυνατὸν δὲ ἔσται καὶ

hominum magnitudine augendo intellleximus Cyclopem: & minuendo Pygmæum. Quo fit ut ſit aliquid commune iis quæ intelliguntur ex analogia, cum illis ex quibus intelliguntur. Nihil autem habemus commune longitudinis quæ caret latitudine, & ejus quæ intelligitur cum latitudine, ut ab illa colligentes intelligamus latitudinis expertem longitudinem. 50. Cum earum autem nihil habeamus commune, nec per analogiam poterimus intelligere latitudinis expertem longitudinem. Quare ſi unumquodque eorum quæ intelliguntur, intelligitur iis modis quos expoſuimus (oſtenſum eſt autem per nullum eorum intelligi latitudinis expertem longitudinem) intelligentia apprehendi non poteſt longitudo quæ caret latitudine. 51. Quamvis autem hæc argumenta ſint adeo evidentia, conantur tamen Geometræ pro viribus ſtrenue decertantes adverſus ea dicere: nempe quod per intenſionem intelligatur longitudo expers latitudinis. 52. Accepta itaque qualicunque longitudine cum quanta latitudine, dicunt ſe per intenſionem hanc ſemper minuere latitudinem, magis etiam intendendo anguſtias, & deinde quod ſic intelligitur per intenſionem, dicere eſſe latitudinis expertem longitudinem. Si enim paulatim minuitur quæ in anguſtum cogitur latitudo per intenſionem, veniet aliquando etiam ad latitudinis expertem longitudinem, in eam deſinente intelligentia. 53. Atqui oſtendimus, dicet quiſpiam, quod perfecta & abſoluta privatio latitudinis, eſt etiam peremptio longitudinis. Deinde quod intelligitur ex alicujus rei intenſione, non eſt aliud quam ipſum quod prius eſt mente perceptum, imo vero eſt illud ipſum intenſum. 54. Quoniam ergo ex eo quod aliquantam habet latitudinem, per anguſtiæ intenſionem aliquid volumus intelligere: quæ omni quidem ratione & omnino caret latitudine, longitudinem minime apprehendemus intelligentia: eſt enim alterius generis: aliquam autem anguſtam ſumemus latitudinem, adeo ut deſinat intelligentia in minimam latitudinem, ſed tamen latitudinem: poſtea vero mentis cogitatio tranſeat ad id quod eſt alterius generis, & quod neque eſt longitudo nec latitudo. 55. Ac ſi fieri poteſt, ut ex eo quod aliquam intellexerimus longitudinem cum quanta latitudine, privatione latitudinis, comprehendamus longitudinem, latitudinis expertem, continget aliquando ſimiliter, ut cum intellexerimus carnem cum ea proprietate quod ſit vulnerabilis, privatione hujus proprietatis, nempe vulnerabilis, intelligamus invulnerabilem carnem & impatibilem. 56. Fieri etiam poterit, ut cum

N O T Æ.

I ἐνοήσαμεν] Idem MS. ἐννοήσαμεν.

K σὺν πλάτει] MS. Vratiſlav. & Ciz. συμπλάτει, unico vocabulo.

L μὴ ἔχοντες δὲ] MS. Ciz. μηδὲ ἔχοντες.

M κατ᾽ ἐπίτασιν] Eadem objectio cum eadem reſponſione recurrit lib. 1. adverſus Phyſicos.

N ἐδείξαμεν] Supra Sect. 39. hujus libri.

O ἀπὸ τοῦ ποσόν] In MS. Ciz. τὸ ποσόν. Sed & infra Sect. 56. ποσὸν ſine articulo σὺν γὰρ τῷ ποσὸν ἔχειν πλάτος.

intel-

intellexerimus corpus cum proprietate reſiſtendi, privatione reſiſtentiæ comprehendamus aliquod corpus quod non reſiſtat, quod plane fieri non poteſt, & eſt præter communem hominum notionem. Quod enim intelligitur a nobis invulnerabile, non eſt caro: & quod non reſiſtit corpus, non utique intelligitur corpus. Corpus enim, quatenus corpus, intelligitur cum proprietate reſiſtendi. Quare & longitudo quæ intelligitur ſine latitudine, nequaquam eſt longitudo: intelligitur enim longitudo cum eo quod habet quantam latitudinem. 57. Cæterum Ariſtoteles quamvis variis modis probaſſet rem non poſſe intelligentia percipi, nec mediocriter eſſent perturbati Geometræ, dicit tamen latitudinis expertem quæ ab eis dicitur longitudinem, non eſſe ejusmodi ut non poſſit cogitatione percipi, ſed eam in noſtram venire poſſe notionem absque ulla difficultate aut abſurditate. conſtituit autem rationem in quodam aperto & evidenti exemplo: 58. Parietis, inquit, percipimus longitudinem, non ſimul attendentes ejus latitudinem. Quare licebit etiam quæ apud Geometras dicitur longitudinem cogitare abſque latitudine: quandoquidem ex his, quæ ſenſibus apparent, licet ea quæ non ſunt evidentia perſpicere. Verum errat, aut fortaſſe ſophiſtice nos decipit. Quando enim parietis longitudinem intelligimus abſque latitudine, non abſque omni latitudine eam intelligimus, ſed abſque latitudine quæ conſiſtit in pariete. 59. Unde etiam contingit ut muri longitudine connexa alicui latitudini quantulæcunque eam poſſimus intelligentia conſequi: ita ut in præſentia accipiatur longitudo non ſine omni latitudine, ut cenſent Mathematici, ſed ſine aliqua latitudine. Propoſitum autem erat Ariſtoteli oſtendere, non quod quæ a Geometris dicitur, longitudo eſt expers alicujus latitudinis, ſed quod privata ſit omni latitudine. quod quidem non demonſtravit. Atque de his quidem hactenus.

60. Quoniam autem Geometræ etiam ſuperficiei extremum dicunt eſſe lineam, quæ eſt longitudo expers latitudinis, age communiores adducamus dubitationes de lineis ſimul & ſuperficiebus. ita enim facile erit etiam reprehendere quod dicitur de corpore. 61. Si enim linea eſt extremum

σῶμα νοήσαντας μετὰ ἀντιτύπου ἰδιώματος, [P] στερήσει τῆς ἀντιτυπίας, λαβεῖν τι μὴ ἀντιτυποῦν σῶμα. ὅπερ τελέως ἐστὶν ἀδύνατον, καὶ παρὰ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων ἔννοιαν. τὸ γὰρ ἄτρωτον νοούμενον ἡμῖν, οὐκέτι ἐστὶ σάρξ, ἐπείπερ σὺν τῷ τρωτῷ [Q] ἰδιώματι ἡ σὰρξ ἐνοεῖτο ὡς σάρξ· καὶ τὸ μὴ ἀντιτυποῦν σῶμα, οὐκ ἔτι νοεῖται σῶμα. σὺν γὰρ τῷ ἀντιτύπῳ ἰδιώματι ἐνοεῖτο σῶμα, καθὸ ἐστὶ σῶμα. ὅθεν καὶ τὸ νοούμενον μῆκος χωρὶς πλάτους οὐκ ἂν εἴη μῆκος· σὺν γὰρ τῷ ποσὸν ἔχειν πλάτος, τὸ μῆκος, ὡς μῆκος νοεῖται. ἀλλ' ὅγε Ἀριστοτέλης, καίπερ ποικίλως [R] κατασκευασθείσης τῆς τοῦ πράγματος ἀνεπινοησίας, καὶ οὐκ ἐν ὀλίγῳ κειμένων ταράχῳ τῶν Γεωμετρῶν, φησὶ μὴ ἀδιανόητον εἶναι τὸ ὑπὸ τούτων λεγόμενον μῆκος ἀπλατὲς, ἀλλὰ δύνασθαι χωρὶς πάσης περισκελείας [S] εἰς ἔννοιαν ἡμῖν ἐλθεῖν. ἵστησι δὲ τὸν λόγον ἐπί τινος ἐναργεστέρου ὑποδείγματος καὶ σαφοῦς. τὸ γοῦν τοῦ τοίχου μῆκος, φησὶ, λαμβάνομεν, μὴ συνεπιβάλλοντες αὐτοῦ τῷ πλάτει. διόπερ ἐνέσται καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γεωμέτραις λεγόμενον μῆκος χωρὶς πλάτους τινὸς ἐπινοεῖν· ἐπείπερ ὄψις τῶν ἀδήλων [T] ἐστὶ τὰ φαινόμενα· πλανώμενος, ἢ τάχα κατασοφιζόμενος ἡμᾶς. ὅταν γὰρ τὸ τοίχου μέρος χωρὶς πλάτους νοῶμεν, οὐ χωρὶς παντὸς πλάτους αὐτὸ νοοῦμεν, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ περὶ τῷ τοίχῳ καθεστῶτος πλάτους. ὅθεν καὶ ἐνδέχεται συμπλέξαντας τὸ τοῦ τοίχου μῆκός τινι πλάτει καὶ ὁτῳδηποτοῦν [U] νόησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι· ὥστε μῆκος λαμβάνεσθαι τανῦν οὐ χωρὶς παντὸς πλάτους, καθάπερ ἀξιοῦσιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ἀλλὰ χωρὶς τοῦδέ τινος πλάτους. προὔπέκειτο δὲ τῷ Ἀριστοτέλει παραστῆσαι, οὐχ ὅτι τινὸς πλάτους ἀμοιρεῖ τὸ κατὰ τοὺς Γεωμέτρας λεγόμενον μῆκος, ἀλλ' ὅτι παντὸς ἐστέρηται πλάτους· ὅπερ οὐκ ἀπέδειξε. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Γεωμέτραι, καὶ πέρας ἐπιφανείας εἶναι λέγουσι τὴν γραμμὴν, ὅ ἐστι μῆκος ἀπλατὲς, φέρε, κοινότερον περὶ γραμμῶν ἅμα καὶ ἐπιφανειῶν διαπορῶμεν· οὕτω γὰρ εὐδιάβλητος καὶ ὁ ἐπὶ τὸ σῶμα γενήσεται λόγος. εἰ γὰρ ἡ γραμμὴ πέρας

N O T Æ.

P *μετὰ ἀντιτύπου ἰδιώματος*] Inter corporis proprietates primas a Philoſophis computata *ἀντιτυπία* ſive ſoliditas ac vis reſiſtendi, ut dictum ad 3. Pyrrhon. Sect. 40. Euclidi lib. XI. element. *στερεόν ἐστι τὸ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ἔχον.* Chalcidius p. 105. *quod ex tribus conſtat, id eſt, longitudine, latitudine, profunditate, ſolidum corpus cognominant.*

Q *σὺν τῷ τρωτῷ*] Ita MS. Vratiſlav. pro *ἐν τῷ τρωτῷ.*

R *καίπερ ποικίλως*] Ita idem MS. pro *καὶ ποικίλως.*

S *χωρὶς πάσης περισκελείας*] Nota *περισκέλειαν* poni pro everſione veluti crurum, ac ſupplantatione, hoc eſt abſurditate. Ariſtotelis locus eſt ex libro aliquo ejus deperdito, forte *μαθηματικῷ* ſive *περὶ τῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐσίας.* Licet abſtractionem ſive *ἀφαίρεσιν* Mathematicorum probat variis etiam locis librorum quæ exſtant, ut lib. 1. de anima c. 1. Oppugnatur hæc Ariſtotelis ſententia a noſtro etiam lib. 1. contra Phyſ. Sect. 412. ſeq.

T *ὄψις τῶν ἀδήλων*] Supra, Sect. 23.

U *ὁτῳδηποτοῦν*] MSS. Vratiſlav. & Ciz. diſtinctis vocabulis *ὁτῳδήποτε οὖν.*

ἐστὶν ἐπιφανείας, μῆκος ἀπλατὲς καθεστῶσα, δῆλον ὡς ὅταν ἐπιφάνεια ἐπιφανείᾳ [X] παρατεθῇ, ἤτοι παράλληλοι γενήσονται δύο γραμμαὶ, ἢ μία ἀμφότεραι. καὶ εἰ μὲν μία αἱ δύο γραμμαὶ γίνονται, ἐπεὶ ἡ γραμμὴ πέρας ἐστὶν ἐπιφανείας, ἡ δὲ ἐπιφάνεια, πέρας σώματος· τῶνδε δυοῖν γραμμῶν μιᾶς ἅμα γινομένων, γενήσονται καὶ αἱ δύο ἐπιφάνειαι μία ἐπιφάνεια· τῶν δὲ δυοῖν ἐπιφανειῶν μιᾶς ἐπιφανείας γενηθεισῶν, ἐξ ἀνάγκης ἔσται καὶ τὰ δύο σώματα ἓν σῶμα. τῶν δὲ δυοῖν σωμάτων ἑνὸς γενομένων, ἡ παράθεσις οὐκ ἔσται παράθεσις, [Y] ἀλλ' ἕνωσις· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. ἐπί τινων μὲν γὰρ σωμάτων δύναται ἡ παράθεσις ἕνωσις γίνεσθαι, καθάπερ ὕδατος, καὶ τῶν ἐοικότων τούτῳ, ἐπί τινων δὲ οὐδαμῶς. καὶ γὰρ λίθος λίθῳ παρατιθέμενος, καὶ σίδηρος σιδήρῳ, καὶ ἀδάμας ἀδάμαντι, κατὰ γραμμὴν οὐχ ἑνοῦνται. ὥστε οὐκ ἂν γένοιντο αἱ δύο γραμμαὶ μία γραμμή. καὶ γὰρ ἄλλως εἰ ἕνωσίς ἐστι τῶν δύο γραμμῶν μιᾶς γενομένων, καὶ σύμφυσις τῶν σωμάτων, ἐχρῆν τὸν χωρισμὸν γίνεσθαι, μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ αὐτῶν πέρατα, ἀλλὰ κατὰ ἄλλα καὶ ἄλλα μέρη ἀποσπωμένων, ὥστε καὶ φθορὰν συμβαίνειν. οὐχὶ δέ γε τοῦτο γινόμενον θεωρεῖται, ἀλλὰ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων, καὶ πρὸ τῆς παραθέσεως καὶ μετὰ τὸν χωρισμὸν, τοιαῦτά ἐστιν, ὁποῖα καὶ ἐν τῇ παραθέσει ὄντα πρότερον ἐφαίνοντο. οὐ τοίνυν αἱ δύο γραμμαὶ μία γίνονται. οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ αἱ δύο γραμμαὶ μία γίνονται, δεήσει τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα ἑνὶ ἄκρῳ ἐλάσσω εἶναι. γεγόνασι γὰρ αἱ δύο μία, ἥ τις ἓν ἔχειν ὀφείλει πέρας τε καὶ ἄκρον. οὐχὶ δέ γε τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα, ἑνὶ ἄκρῳ γίνεται ἐλάσσονα. ὥστε αἱ δύο γραμμαὶ οὐκ ἂν γένοιντο μία γραμμή. εἰ δὲ παράλληλοι γίνονται δύο γραμμαὶ κατὰ παράθεσιν δυοῖν σωμάτων, τὸ ἐκ τῶν δυοῖν γραμμῶν, μεῖζον ἔσται τῆς μιᾶς γραμμῆς. εἰ δὲ τὸ ἐκ τῶν δυοῖν γινόμενον γραμμῶν, μεῖζόν ἐστι τῆς μιᾶς γραμμῆς, ἔχοι ἂν ἑκατέρα αὐτῶν πλάτος, ὃ μεθ' ἑτέρας μείζονα ποιεῖ τὴν διάστασιν. καὶ οὕτως οὐκ ἔστιν ἀπλατὲς μῆκος ἡ γραμμή. δυοῖν οὖν θάτερον, ἢ ἀναιρεῖν δεῖ τὴν ἐνάργειαν, ἢ μενούσης ταύτης ἀθετεῖν τὴν τῶν Γεωμέτρων ἐπίνοιαν, καθ' ἣν οἴονται τὴν γραμμὴν μῆκος ἀπλατὲς ὑπάρχειν.

Καὶ δὴ ταῦτα μὲν προηγουμένως ῥητέον ἐστὶν ἡμῖν, πρὸς τὰς τῆς Γεωμετρίας ἀρχάς. μεταβάντες δὲ διδάσκωμεν ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων αὐτῶν ὑποθέσεις οὐχ οἷόν τε προβαίνειν τὴν ζήτησιν. ἀρέσκει τοίνυν αὐτοῖς τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν, ὡς καὶ ἀνώτερον [Z] ἐλέγομεν, στρεφομένην πᾶσιν αὐτῆς τοῖς μέρεσι

ſuperficiei, quæ eſt latitudinis expers longitudo: perſpicuum eſt quod quando addita fuerit ſuperficiei ſuperficies, aut erunt duæ lineæ parallelæ, aut una ambæ. Et ſi quidem una ſint duæ lineæ, quoniam linea eſt extremum ſuperficiei, ſuperficies autem eſt extremum corporis: ſi duæ lineæ ſimul fiant una, erunt etiam duæ ſuperficies una: Si duæ autem ſuperficies ſint una, neceſſario erunt etiam duo corpora unum: Si duo corpora fuerint unum, additio non erit additio, ſed unio: quod quidem non poteſt fieri: 62. Nam in aliquibus quidem corporibus poteſt additio eſſe unio, ſicut in aqua & ſimilibus: In aliquibus autem minime. Nam ſi lapis addatur lapidi, & ferrum ferro, & adamas adamanti, per lineam non uniuntur. quamobrem minime fient duæ lineæ una linea. Nam alioqui ſi unio eſſet duarum linearum in unam mutatio, & corporum coitio ac coaleſcentia, oporteret ſeparationem fieri non divulſione ipſorum extremorum, ſed aliarum aliarumque partium, ita ut etiam contingeret interitus. Hoc autem nequaquam videmus fieri: ſed extrema corporum & ante additionem, & poſt ſeparationem talia ſunt qualia prius cernebantur in additione. Non fiunt ergo duæ lineæ una. 63. Verumenimvero ſi duæ lineæ fiant una, oportebit quæ inter ſe adduntur corpora uno extremo eſſe minora. Duæ enim factæ ſunt una, quæ debet habere unum finem & extremum. Quæ autem inter ſe adduntur corpora, non fiunt uno extremo minora. quamobrem duæ lineæ non fiunt una linea. 64. Sin autem fiant duæ lineæ parallelæ, per additionem duorum corporum: id quod conſtat ex duabus lineis, erit majus una linea, ſi vero quod duabus conſtat lineis, majus eſt una linea, habebit & unaquæque earum latitudinem, quæ cum altera facit majus ſpatium ac majorem dimenſionem. Et ita linea non eſt longitudo expers latitudinis. Duorum ergo alterum, aut tollenda eſt evidentia, aut ſi ea maneat, eſt abolendum quod excogitatum fuit a Geometris, quo exiſtimant lineam eſſe longitudinem expertem latitudinis.

65. Atque hæc quidem directe dicenda habemus adverſus principia Geometriæ. Tranſeamus autem ac doceamus, quod nec ex illorum ipſorum hypotheſibus fieri poteſt ut procedat quæſtio. Eis placet, rectam lineam, ſi, ut ſuperius diximus, circumducatur omnibus ſuis partibus, deſcribere circulos.

NOTÆ.

X ὅταν ἐπιφάνεια ἐπιφανείᾳ] Simile argumentum ſupra Sect. 29. ſeq.

Y οὐκ ἔσται παράθεσις] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 42.

Z ὡς καὶ ἀνώτερον] Sect. 26. hujus libri.

culos. Cui quidem generali theoremati repugnat quod linea ſit longitudo carens latitudine. 66. Quæramus enim hoc modo: Si, ut eſt eorum ſententia, quælibet pars lineæ habet punctum, punctum autem dum circumducitur, deſcribit circulum, oportebit ex eorum ſententia, quando recta linea circumducta, & omnibus ſuis partibus circulum deſcribens, dimetitur intervallum a centro usque ad extremam planam ſuperficiem, tunc aut continuos inter ſe habere circulos qui deſcribuntur: aut inter ſe intervallis disjunctos. 67. Sed ſi ſunt quidem inter ſe disjuncti intervallis, ſequetur eſſe partem aliquam ſuperficiei quæ non deſcribitur in circulum, & partem rectæ quæ in hoc quidem fertur ſpatio, non deſcribit autem circulum. quod quidem eſt abſurdum. Aut enim non habet in hac parte punctum recta linea: aut ſi habet, non deſcribit circulum. quorum utrumque Geometricis rationibus adverſatur. Dicunt enim omnem partem lineæ habere punctum: & omne punctum ſi circumducatur, deſcribere circulum. 68. Sin autem exiſtimant circulos eſſe inter ſe continuos: aut ita ſunt continui, ut eundem locum teneant, aut ut alius juxta alium ſit collocatus nec ulli puncto interjecto locus ſit. Omne enim punctum quod interjectum concipitur, debet eundem circulum deſcribere. Et ſi quidem eundem tenent omnes locum, fiet unus circulus, & propterea major & qui eſt extra omnes, & omnes comprehendit circulus, erit æqualis minimo circulo, & qui eſt in centro. 69. Si vero qui omnium extremus, & eſt in ipſa circumferentia, majus tenet ſpatium: & circulus qui eſt intimus in ipſo centro, minus tenet ſpatii: omnes autem circuli eundem tenent locum: qui tenet majus ſpatium, erit æqualis ei qui tenet minimum. quod quidem eſt abſurdum. Non ſunt ergo circuli ſic continui, ut eundem teneant locum. 70. Si autem ſunt paralleli, ut inter eos non cadat aliquod punctum carens partibus, complebunt latitudinem a centro usque ad circumferentiam. Quod ſi compleant, tenent aliquam latitudinem: hi circuli autem erant lineæ. Habent ergo lineæ aliquam latitudinem, & non ſunt expertes latitudinis. 71. Ex hac ipſa conſequentia procedentes, priori ſimile componemus argumentum: Nam quoniam dicunt rectam lineam circulum deſcribentem, per

κύκλους γράφειν. [A] ᾧπερ θεωρήματι ὄντι συνεκτικωτάτῳ, μαχόμενόν ἐστι τὸ τὴν γραμμὴν μῆκος ἀπλατὲς ὑπάρχειν. ζητῶμεν δὲ τὸν τρόπον τοῦτον· εἰ γὰρ κατ' αὐτοὺς πᾶν μέρος τῆς γραμμῆς [B] ἔχει σημεῖον, τὸ δὲ σημεῖον στρεφόμενον, κύκλον γράφει, δεήσει κατ' αὐτοὺς, ὅταν ἡ εὐθεῖα γραμμὴ στρεφομένη, καὶ πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς [C] μέρεσι κυκλογραφοῦσα, τὸ διάστημα καταμετρῇ τὸ ἀπὸ τοῦ κέντρου [D] μέχρι τῆς ἐξωτάτης περιφερείας ἐπιπέδου, τότε ἤτοι συνεχεῖς ἀλλήλοις ὑπάρχειν τοὺς καταγραφομένους κύκλους, ἢ διεστῶτας ἀπ' ἀλλήλων. ἀλλ' εἰ μὲν διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἀκολουθήσει μέρος τι εἶναι τῆς ἐπιπέδου, τὸ μὴ κυκλογραφούμενον, καὶ τῆς εὐθείας μέρος τὸ κατὰ τοῦτο μὲν φερόμενον τοῦ διαστήματος, μὴ κυκλογραφοῦν δὲ, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. ἢ γὰρ οὐκ ἔχει κατὰ τοῦτο τὸ μέρος σημεῖον ἡ εὐθεῖα γραμμὴ, ἢ ἔχουσα οὐ καταγράφει κύκλον. ὧν ἑκάτερον παρὰ τὸν Γεωμετρικόν ἐστι λόγον. καὶ γὰρ πᾶν μέρος τῆς γραμμῆς σημεῖον ἔχειν φασί· καὶ πᾶν σημεῖον στρεφόμενον κυκλογραφεῖν. εἰ δὲ συνεχεῖς ἀλλήλοις ὑπάρχειν οἴονται τοὺς κύκλους, ἤτοι οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς ὡς τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τόπον, ἢ ὥστε ἄλλον παρ' ἄλλον τετάχθαι, μηδενὸς σημείου μεταξὺ πίπτοντος. πᾶν γὰρ σημεῖον τὸ μεταξὺ κατ' ἐπίνοιαν πίπτον, ὀφείλει τὸν αὐτὸν κύκλον γράφειν. καὶ εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι τόπον πάντες, εἷς γενήσεται κύκλος· καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἐλαχίστῳ κύκλῳ καὶ πρὸς τῷ κέντρῳ καθεστῶτι ὁ μείζων καὶ ἐξωτάτω, καὶ πάντων περιληπτικὸς καθεστὼς κύκλος, ἴσος γενήσεται. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐξωτάτω κύκλος, καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ περιφερείᾳ, μεῖζον ἐπέχει διάστημα, καὶ ὁ ἐσωτάτω πρὸς τῷ κέντρῳ κύκλος, μικρὸν ἐπέχει διάστημα· πάντες δὲ οἱ κύκλοι τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι τόπον· ὁ τὸ μεῖζον ἐπέχων διάστημα, ἴσος γενήσεται τῷ ἐλάχιστον ἐπέχοντι διάστημα· ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαῖνον. οὐ τοίνυν οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς οἱ κύκλοι ὡς τὸν αὐτὸν τόπον ἐπέχειν· εἰ δὲ παράλληλοι τυγχάνουσιν, ὥστε μεταξύ τι μὴ πίπτειν ἀμερὲς σημεῖον, συμπληρώσουσι τὸ ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς περιφερείας πλάτος. εἰ δέ γε συμπληρώσουσιν, ἐπέχουσί τι πλάτος· ἦσαν δέ γε οὗτοι γραμμαί. αἱ ἄρα γραμμαὶ ἔχουσί τι πλάτος, καὶ οὐκ ἀπλατεῖς καθεστήκασιν. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὁρμώμενοι, ὁμοιότροπον τῇ προαποδοθείσῃ συνθήσομεν ἐπιχείρησιν. ἐπεὶ γάρ φασι τὴν κυκλογραφοῦσαν εὐθεῖαν γραμμὴν, δι'

N O T Æ.

A κύκλους γράφειν] Ita MSS. pro κύκλοις. Sed ſupra loco jam laudato, unica voce κυκλογραφεῖν. Tamen etiam lib. 1. adverſus Phyſicos, ubi idem argumentum Sextus noſter tractat, legas κύκλους γράφειν, & recte quidem, mox enim plurium circulorum mentio, qui nimirum a ſingulis lineæ circumagitatæ punctis deſcribuntur. Ex iisdem MSS. mox pro ὥσπερ ſcripſi ᾧπερ θεωρήματι.

B τῆς γραμμῆς] Ita MSS. pro γραμμικῆς.

C τοῖς ἑαυτῆς] Ita legendum e MSS. pro ἑαυτοῖς.

D τὸ ἀπὸ τοῦ κέντρου] Ita recte MSS. pro τῇ.

ἑαυτῆς τὸν κύκλον καταγράφειν, συνερωτῶντες αὐτοὺς [E] φήσομεν, εἰ ἡ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα γραμμὴ δι᾽ ἑαυτῆς τὸν κύκλον καταγράφειν πέφυκεν, οὐκ ἔστι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή. ἀλλὰ μὴν ἡ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα γραμμὴ, δι᾽ ἑαυτῆς τὸν κύκλον καταγράφει, ὡς ἐκεῖνοι φασίν· οὐκ ἄρα μῆκός ἐστιν ἀπλατὲς ἡ γραμμὴ, ὡς ἡμεῖς τοῦτο ἀκόλουθον ὂν ἐκείνοις, [F] διδάξομεν. ὅταν γὰρ ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀγομένη εὐθεῖα στρέφηται καὶ δι᾽ ἑαυτῆς καταγράφῃ κύκλον, τότε ἤτοι κατὰ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἐντὸς τῆς περιφερείας πλάτους φέρεται ἡ εὐθεῖα γραμμὴ, ἢ οὐ κατὰ πάντων, ἀλλὰ κατά τινων. καὶ εἰ μὲν κατά τινων φέρεται, οὐδὲ καταγράφει κύκλον, καθ᾽ ὧν μὲν μερῶν φερομένη, καθ᾽ ὧν δὲ οὔ. εἰ δὲ κατὰ πάντων φέρεται, ὅλον τὸ τῆς περιφερείας καταμετρήσει πλάτος· πλάτος δὲ καταμετροῦσα, ἕξει πλάτος· τὸ γὰρ τοῦ πλάτους καταμετρητικὸν, ὀφείλει πλάτος ἔχειν, ᾧ καταμετρεῖ. ἡ ἄρα εὐθεῖα γραμμὴ κυκλοφοροῦσα, ὅλον καταμετρεῖ τὸ πλάτος, καὶ οὐκ ἔστι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή. τὸ δ᾽ αὐτὸ σαφέστερον δειχθήσεται, καὶ ὅταν λέγωσιν οἱ Γεωμέτραι τὴν πλάγιον τοῦ τετραγώνου πλευρὰν καταγομένην, τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον [G] καταμετρεῖν. εἴπερ γὰρ μῆκος ἀπλατές ἐστιν ἡ πλαγία πλευρὰ τοῦ τετραγώνου καταγομένη, οὐ καταμετρήσει τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον τοῦ τετραγώνου δι᾽ ἑαυτῆς. τὸ γὰρ καταμετρητικὸν πλάτους, ὀφείλει πλάτος ἔχειν. εἰ δὲ καταμετρεῖ, πάντως πλάτος ἔχει. ὥστε πάλιν ἢ τοῦτο τὸ θεώρημα ψεῦδος εἶναι τοῖς γεωμέτραις, ἢ μηδὲν ὑπάρχειν τὸ νοούμενον μῆκος ἀπλατές. τόν τε κύλινδρόν φασι κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμὴν [H] ἅπτεσθαι τῆς ἐπιπέδου, καὶ ἐκκυλιόμενον τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖν τὴν ἐπίπεδον. ἀλλ᾽ εἰ καὶ καθ᾽ εὐθεῖαν [I] ἅπτεται τῆς ἐπιπέδου ὁ κύλινδρος, καὶ κυλιόμενος τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον, πάντως καὶ ἡ ἐπίπεδος συνέστηκεν ἐξ εὐθειῶν, καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυλίνδρου πάλιν ἐξ εὐθειῶν πεπλήρωται. ὅθεν ἐπεὶ ἔχει καὶ ἡ ἐπίπεδος πλάτος, καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυλίνδρου ὁμοίως, καὶ οὐκ ἔστιν ἀπλατής· τὸ δὲ πλά-

ſeipſam deſcribere circulum, adverſus illos argumentando dicemus, ſi ea eſt rectæ lineæ circulum deſcribentis natura, ut per ſe circulum deſcribat, non eſt linea longitudo expers latitudinis. Atqui recta linea, ut ipſi dicunt, deſcribens circulum, per ſe circulum deſcribit. Non eſt ergo linea longitudo expers latitudinis: hoc ſiquidem exinde conſequi jam docebimus. 72. Quando enim quæ a centro ducitur, recta linea circumducitur, & per ſeipſam deſcribit circulum, tunc aut per omnes partes latitudinis, quæ eſt intra circumferentiam, fertur recta linea: aut non per omnes, ſed per aliquas. Et, ſi per aliquas tantummodo fertur, ne deſcribit quidem circulum, ut quæ per aliquas quidem partes feratur, per aliquas vero non. Sin autem fertur per omnes, dimetietur totam circumferentiæ latitudinem. 73. Latitudinem autem dimetiens, habebit latitudinem: nam quod eſt dimetiens latitudinis, latitudinem habere debet qua metitur. Recta ergo linea circulum deſcribens, totam metitur latitudinem, & non eſt linea longitudo expers latitudinis. 74. Hoc autem oſtendetur adhuc manifeſtius, cum dicant Geometræ obliquum latus quadrati ductum metiri parallelogrammum planum. Nam ſi obliquum latus quadrati ductum, eſt longitudo carens latitudine, non metietur per ſe parallelogrammum planum quadrati. Nam quod eſt dimetiens latitudinis, debet ipſum eſſe præditum latitudine. Si autem metitur, habet omnino latitudinem. Quo fit rurſus ut hoc theorema falſum debeat haberi a Geometris, aut concedi nullam intelligi poſſe longitudinem latitudinis expertem. 75. Dicunt etiam Cylindrum per rectam lineam tangere planiciem, & provolutum metiri ſive deſcribere ſenſim per partes planiciem aliarum & aliarum rectarum poſitione. Quod ſi & per rectam lineam Cylinder tangit planitiem, & provolutus poſitione aliarum aliarumque rectarum paulatim ac per partes planitiem metitur, omnino etiam ex lineis rectis conſtat planicies: & Cylindri ſuperficies rurſus completa eſt ex lineis rectis. 76. Unde quoniam habet etiam planicies latitudinem, & ſimiliter ſuperficies Cylindri, & non caret latitudine: quod eſt autem effi-

NOTÆ.

E *συνερωτῶντες* usque ad verba *καταγράφειν πέφυκεν*] Hæc non legit in ſuo Codice interpres Gentianus Hervetus, & video deeſſe in MS. Cizenſi librarii haud dubie oſcitatione.

F *ἀκόλουθον ὂν ἐκείνοις*] Ita recte MSS. Savil. Ciz. & Vratislav. non *ἐκείνους*.

G *τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον*] Ita recte legitur lib. 1. adverſus Phyſicos, non ut præſenti loco erat, *καὶ ἐπίπεδον*. Sic mox ſequitur: *οὐ καταμετρήσει τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον*. De parallelogrammo Euclides lib. 1. propoſit. 34. ſeq. lib. 6. propoſ. 23. &c.

H *κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμὴν*] Ut ſupra Sect. 27. dixit globum puncto tangere ſuperficiem & provolutum facere lineam, ſic jam ex alio Geometrarum ſcito cylindrum notat ſuperficiem tangere linea recta, & provolutum ſuperficiem deſcribere.

I *ἀλλ᾽ εἰ καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν*, usque ad verba: *καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον*] Hæc verba in MS. Cizenſi deſiderantur, nec in verſione Herveti illorum veſtigium exſtat, ſola librarii, quæ ſæpius ſe in hoc opere prodidit, oſcitantia.

ciens latitudinis, debet ipſum quoque eſſe præditum latitudine: eſt ergo perſpicuum quod etiam lineæ rectæ, quæ complent latitudinem, neceſſario habent latitudinem. quo fit ut nulla ſit longitudo expers latitudinis: & ideo nec linea. 77. Quod ſi etiam dederimus lineam eſſe longitudinem expertem latitudinis, quæ his ſunt conſequentia, adhuc in majori hærent dubitatione. Nam quo modo ſignum fluens facit lineam, ita etiam fluens linea facit ſuperficiem, ut ipſi volunt: quæ quidem eſt, ut ipſi dicunt, extremum corporis, duo habens intervalla ac dimenſiones, nempe longitudinem & latitudinem. 78. Si ſuperficies ergo eſt extremum corporis: corpus extremitatem omnino habet: &, ſi hoc ita eſt, quando duo inter ſe junguntur corpora, tunc aut extrema tangent extrema, aut quæ extremis circumſcribuntur tangent ea quæ intra extrema ſunt, ut in amphora ſi extremum quidem intellexerimus teſtam quæ eſt extrinſecus, extremo circumſcriptum autem quod eſt in ea vinum. 79. Si duæ ergo amphoræ fuerint conjunctæ altera alteri, aut teſta teſtam, aut vinum tanget vinum, aut utrumque ſimul, & teſta teſtam, & vinum tanget vinum. Atque ſi extrema quidem tangunt extrema, ea quæ intra extrema ſunt, inter ſe non tangent, hoc eſt corpora. quod quidem eſt abſurdum. Si autem extremis circumſcripta ſe magis inter ſe tangent, hoc eſt corpora: extrema autem ſe inter ſe non tangent, erunt corpora extra ſuas extremitates. 80. Si autem & extrema tangant extrema, & extremis circumſcripta pariter tangantur ab iis quæ intra extrema ſunt, dubitationibus addemus dubitationes. Nam quatenus quidem extrema tangunt invicem, extremis circumſcripta ſe inter ſe non tangent. Quatenus autem tangent ſe mutuo ea quæ intra extrema ſunt, erunt corpora extra ſuas extremitates, quandoquidem extremum quidem eſt ſuperficies: corpus autem quod extremo circumſcribitur. 81. Rurſus autem extrema ſunt aut corporea, aut incorporea. Et ſi ſint quidem corpora, falſum erit Geometræ quod ajunt, ſuperficiem carere profunditate. Nam ſi eſt corpus, neceſſario habebit profunditatem: debet enim profunditatem habere omne corpus. Deinde nec tanget quicquam, ſed in univerſum erit magnitudo infinita. Nam ſi eſt corpus, quoniam omne corpus habet extremitatem, illa quoque extre-

τους ποιητικὸν, ὀφείλει καὶ αὐτὸ πλάτος ἔχειν· δῆλον οὖν ὡς ὅτι καὶ αἱ εὐθεῖαι γραμμαὶ συμπληρωτικαὶ οὖσαι τοῦ πλάτους, ἐξ ἀνάγκης πλάτος ἔχουσιν, ὥστε μηδὲν εἶναι μῆκος ἀπλατὲς, διὰ δὲ τοῦτο μηδὲ γραμμήν. εἰ δὲ καὶ δοίημεν τὴν γραμμὴν μῆκος εἶναι ἀπλατὲς, τὰ ἀκόλουθα τούτοις ἐστὶ τούτων ἀπορώτερα. ὥσπερ γὰρ τὸ σημεῖον ῥυὲν [K] ποιεῖ γραμμὴν, οὕτω καὶ ἡ γραμμὴ ῥυεῖσα ποιεῖ ἐπιφάνειαν, κατ᾽ αὐτοὺς, ἥτις ἐστὶ, φασὶ, πέρας σώματος, δύο ἔχον διαστάσεις, μῆκος καὶ πλάτος. εἴπερ οὖν ἡ ἐπιφάνεια πέρας ἐστὶ σώματος, τὸ δὲ σῶμα πάντως πεπερασμένον ἐστί· καὶ εἰ τοῦτο, ὅτε παρατίθεται δύο σώματα [L] ἀλλήλοις, τότε ἤτοι τὰ πέρατα τῶν περάτων, ἢ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων ἅψεται. οἷον, ἐπὶ τοῦ ἀμφορέως, εἰ νοήσαιμεν πέρας μὲν τὸ ἔξωθεν ὄστρακον, [M] πεπερατωμένον δὲ, τὸν ἐν αὐτῷ οἶνον. δυοῖν οὖν ἀμφορέων παραβληθέντων ἀλλήλοις, ἤτοι τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου ἅψεται, ἢ ὁ οἶνος τοῦ οἴνου, ἢ καὶ τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου, καὶ ὁ οἶνος τοῦ οἴνου. καὶ εἰ μὲν τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται, τὰ πεπερατωμένα ἀλλήλων οὐχ ἅψεται· τουτέστι τὰ σώματα. ὅπερ ἦν ἀπεμφαῖνον. εἰ δὲ τὰ πεπερατωμένα μὲν ἀλλήλων [N] ἅψεται, τουτέστι τὰ σώματα· τὰ πέρατα δὲ ἀλλήλων οὐχ ἅψεται· ἐκτὸς ἔσται τὰ σώματα τῶν οἰκείων περάτων. εἰ δὲ καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται, καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων, ἐπισυνθήσομεν τὰς ἀπορίας. ᾗ μὲν γὰρ τὰ πέρατα ἀλλήλων ἅπτεται, τὰ πεπερατωμένα, οὐχ ἅψεται ἀλλήλων· ᾗ δὲ τὰ πεπερατωμένα, ἐκτὸς ἔσται τὰ σώματα τῶν οἰκείων περάτων, ἐπεὶ πέρας μέν ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια, πεπερασμένον δὲ, τὸ σῶμα. τάτε πέρατα σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα. καὶ εἰ μὲν σώματά ἐστι, ψεῦδος ἔσται τοῖς Γεωμέτραις, τὸ, ἀβαθῆ εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν. εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν, ἐξ ἀνάγκης ἕξει καὶ βάθος. πᾶν γὰρ σῶμα [O] ὀφείλει βάθος ἔχειν· εἶτα, οὐδὲ ἅψεταί τινος, ἀλλὰ πᾶν ἔσται ἀπειρομέγεθες. εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν, ἐπεὶ πᾶν σῶμα πέρας ἔχει, κἀκεῖνο τὸ πέρας

N O T Æ.

K τὸ σημεῖον ῥυὲν] Supra Sect. 29.

L ὅτε παρατίθεται δύο σώματα] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 43. & lib. 1. contra Phyſicos, ubi etiam eadem ab amphora & vino ſimilitudo.

M ὄστρακον] Teſtaceis vaſis ſive figulinis vinum ſervaſſe veteres notum vel ex illo Phædri III. 1.

Anus jacere vidit epotam amphoram
Adhuc falerna fæce & teſta nobili
Odorem quæ jucundum late ſpargeret.

Vide Andream Baccium lib. 1. de naturali vinorum hiſtoria cap. 31. cui mos ille ad conſervanda illa valde probatur, & Clariſſ. Montfauconi palæographiam p. 168.

N μὲν ἀλλήλων] MS. Ciz. μᾶλλον.

O πᾶν γὰρ σῶμα] Siquidem corpus vocatur a Geometris, quod habet latitudinem, longitudinem & profunditatem: Superficies autem quæ habet latitudinem & longitudinem ἀβαθῆ, ſive ſine profunditate.

σῶμα

σῶμα ὂν, ἕξει πέρας, κἀκεῖνο ὁμοίως· καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. εἰ δὲ ἀσώματόν ἐστι τὸ πέρας, ἐπεὶ τὸ ἀσώματον, οὐδενὸς δύναται θίγειν, [P] οὐδὲ θιχθῆναι, τὰ πέρατα οὐχ ἅψεται ἀλλήλων. τούτων δὲ μὴ ἁπτομένων, οὐδὲ τὰ πεπερατωμένα ἅψεται ἀλλήλων. κἂν δῶμεν οὖν εἶναι μῆκος ἀπλατὲς τὴν γραμμὴν, ὁ περὶ τῆς ἐπιφανείας λόγος ἄπορός ἐστιν. [Q] οἷς, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, ἀπόροις οὖσι, συναναιρεῖται καὶ τὸ στερεὸν σῶμα, ἐκ τούτων σύνθετον καθεστώς.

Σκοπῶμεν δὲ καὶ οὕτως. εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν, ὥς φασιν οἱ Γεωμέτραι, τὸ τὰς τρεῖς ἔχον διαστάσεις, μῆκος, πλάτος, βάθος, ἤτοι χωριστόν ἐστι τούτων [R] τὸ σῶμα, ὥστε ἄλλο μὲν εἶναι τὸ σῶμα, ἄλλο δὲ τὸ μῆκος τοῦ σώματος, πλάτος δέ τε καὶ βάθος, ἢ ὁ ἀθροισμὸς τούτων ἐστὶ τὸ σῶμα. ἀλλὰ χωρίζεσθαι μὲν τούτων τὸ σῶμα, οὐ πιθανόν ἐστιν. ὅπου γὰρ μήτε μῆκος ἔτι μήτε πλάτος, μήτε βάθος, ἐκεῖ οὐχ οἷόν τε νοῆσαι σῶμα· εἰ δὲ ὁ ἀθροισμὸς τούτων νοεῖται σῶμα, καὶ ἄλλο παρὰ ταῦτα οὐδὲν ὑπάρχει, ἐξ ἀνάγκης, ἐπεὶ ἕκαστον τούτων ἀσώματόν ἐστι, καὶ ἡ κοινὴ τῶν ἀσωμάτων σύνοδος γενήσεται ἀσώματος. ὥσπερ γὰρ ἡ σύνθεσις [S] τῶν στιγμῶν καὶ ἡ σύνοδος τῶν γραμμῶν ἀσωμάτων φύσει καθεστηκυιῶν, οὐ ποιεῖ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον σῶμα, οὕτω καὶ ἡ τοῦ πλάτους [T] καὶ ἡ τοῦ μήκους, ἔτι δὲ καὶ ἡ τοῦ βάθους, συνέλευσις ἀσώματος οὖσα, οὐκ ἂν ποιήσαι στερεὸν καὶ ἀντίτυπον σῶμα. εἰ δὲ μήτε χωρὶς τούτων ἐστὶ τὸ σῶμα, μήτε ταῦτ' ἐστιν, ἀνεπινόητον, ὅσον ἐπὶ τοῖς Γεωμέτραις, γίνεται τὸ σῶμα. πρὸς τούτοις, εἴπερ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους σύνοδος ποιεῖ σῶμα, ἤτοι πρὶν τῆς συνόδου ἕκαστον τούτων νοεῖται περιέχον ἐν ἑαυτῷ τὴν σωματότητα, καὶ τοὺς ὥσπερ σωματικοὺς λόγους· ἢ μετὰ τὴν τούτων συνέλευσιν ἐπισυνέστη τὸ σῶμα. [U] καὶ εἰ μὲν ἕκαστον τούτων πρὶν τῆς συνόδου νοεῖται περιεκτικὸν τῆς σωματότητος, ἔσται τούτων ἕκαστον σῶμα· καὶ οὐ μετὰ τὴν σύνοδον αὐτῶν ἐκεῖνο γενήσεται. εἶτ' ἐπεὶ τὸ σῶμα οὐ μῆκος μόνον ἐστὶν, οὐδὲ πλάτος κατ' ἰδίαν, οὐδὲ βάθος κατὰ περιγραφὴν, ἀλλ' ὁμόσε τὰ τρία, καὶ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος, τούτων τε ἕκαστον

mitas, ſiquidem ſit corpus, extremitatem habebit & hæc ſimiliter. idque in infinitum. 82. Sin autem extremum eſt incorporeum, quoniam incorporeum nihil poteſt tangere nec tangi, extrema non tangent ſe mutuo. His autem ſe non tangentibus, nec circumſcriptorum ab extremis corporum tangetur alterum ab altero. Etſi ergo dederimus lineam eſſe longitudinem expertem latitudinis, tamen id quod de ſuperficie dicitur, defendi non poteſt. Cum quibus, ſiquidem defendi nequeunt, etſi nos non dicamus, ſimul tollitur etiam corpus ſolidum, quod eſt ex eis compoſitum.

83. Conſideremus autem ſic quoque. Si enim corpus eſt, ut dicunt Geometræ, quod tria habet intervalla ſeu dimenſiones, nempe longitudinem, profunditatem, & latitudinem: aut eſt corpus ab his ſeparabile, adeo ut aliud quidem corpus ſit, aliud vero longitudo corporis, latitudoque ac profunditas, aut horum congeries, eſt corpus. Sed ab eis quidem ſeparari corpus non eſt probabile. Ubi enim neque eſt longitudo neque latitudo neque profunditas, fieri non poteſt ut illic corpus intelligatur. 84. Sin autem horum congeries intelligitur corpus, & præter hæc nihil eſt aliud: neceſſario quoniam unumquodque eorum eſt incorporeum, communis quoque rerum incorporearum coalitio erit incorporea. quo modo enim compoſitio punctorum, & linearum coitio quæ ſunt natura incorporeæ, non facit corpus ſolidum & reſiſtens, ſic & latitudinis, longitudinis atque inſuper profunditatis conſociatio cum ſint & ipſa corporis expertia, corpus ſolidum & reſiſtens efficere nequit. Si ergo neque ſine his eſt corpus, neque ex his ipſis conſtat, ex Geometrarum rationibus corpus intelligi non poteſt. 85. Ad hæc accedit, quod ſi longitudinis & latitudinis & profunditatis coitio facit corpus: aut ante coitionem unumquodque eorum intelligitur in ſe corporalitatem, ut ita dicam, continere, & veluti corporeas rationes: aut poſt eorum congreſſionem demum conſtitit corpus. Et ſi quidem unumquodque eorum ante coitionem intelligitur continere corporalitatem, unumquodque eorum erit corpus, neque fiet demum illud poſt eorum coitionem. 86. Deinde quoniam corpus non eſt ſolum longitudo, neque latitudo ſeorſum, neque tantummodo profunditas, ſed ſimul tria & longitudo & latitudo & profunditas: unumquodque autem eorum continebat corpo-

NOTÆ.

P οὐδενὸς δύναται θίγειν] *Tangere enim & tangi niſi corpus nulla poteſt res.* Lucret. adde lib. 1. contra Phyſ. Sect. 255.

Q λόγος ἄπορός ἐστιν] Ita legendum è MSS. non ἄπειρος.

R ἤτοι χωριστόν ἐστι τούτων] Eadem cavillatio infra lib. 1. adverſus Phyſicos.

S ὥσπερ γὰρ ἡ σύνθεσις] Ita MS. Ciz. pro ὥσπερ γὰρ καί.

T οὕτω καὶ ἡ τοῦ πλάτους usque ad verba καὶ ἀντίτυπον σῶμα] Hæc non legit in Codice ſuo interpres, neque exſtant in MS. Ciz.

U ἐπισυνέστη τὸ σῶμα] Ita legendum e MSS. & interprete pro ἐπισυνέστι. Cavillatio eadem recurrit libro 1. adverſus Phyſicos.

ralitatem, habebit unumquodque eorum tria corpora: & longitudo non ſolum erit longitudo, ſed etiam latitudo & profunditas: & latitudo non ſolum erit latitudo, ſed etiam longitudo & profunditas: & profunditas ſimiliter erit etiam longitudo & latitudo. quod prorſus quidem eſt a ratione alieniſſimum. 87. Sin autem poſt coitionem demum illorum intelligitur corpus conſiſtere: aut poſtquam ea coierint, manet quæ erat ab initio natura longitudinis ut longitudinis, latitudiniſque ut latitudinis, & profunditatis ut profunditatis: aut mutata eſt in corporalitatem. 88. Et, ſi manet quidem quæ ab initio erat eorum natura, quoniam eſt incorporea, nec corpus efficere poterunt, quia differentis naturæ eſt, ſed manebunt incorporea etiam poſt coitionem, ut quæ natura ſint incorporea. 89. Sin autem cum coierint mutantur in corporalitatem, & quod ſuſcipit mutationem, ſtatim eſt corpus, unumquodque eorum erit corpus etiam priuſquam fiat illa in unum coitio: & ita id quod eſt incorporeum, erit corpus. Et quomodo corpus quod mutatur, aliam quidem habet pro alia qualitatem, manet autem nihilominus corpus: ut album ut fiat nigrum, & dulce ut amarum, & vinum ut acetum, & plumbum ut ceruſſa, & æs ut ærugo, aliam quidem ex alia ſuſcipiunt qualitatem, non deſinunt autem eſſe corpora. 90. Sed & nigrum quum ex albo nigrum fit, & amarum quando ex dulci evadit amarum, & acetum quando ex vino acetum redditur, corpora tamen manent: ita hæc quoque, ſiquidem mutantur in corpora, erunt quidem alia pro aliis corpora, corpora autem nihilo minus. neque enim excedent a propria natura. Si ergo neque ante eorum coitionem licet corpus intelligere, neque poſt eorum coitionem, præter hæc autem non licet aliter mente illud percipere, nihil eſt corpus. 91. Ad hæc accedit, quod ſi nec longitudo corpus eſt, nec latitudo, nec profunditas: nec corpus erit quod intelligitur ex eorum participatione. Non eſt autem corpus longitudo, nec latitudo, nec profunditas, ut per ea quæ prius dicta ſunt, oſtendimus: nec ergo erit corpus quod intelligitur ex eorum participatione.

92. Atque ſic quidem uſuvenit ut Geometrica non poſſint conſiſtere principia: ea autem ſi tollantur, nec poteſt ullum aliud Geometricum theorema conſtare. Cujuſmodicunque enim illud ſit, oportet id de-

περιεῖχε τὴν σωματότητα, ἕκαστον αὐτῶν ἕξει τὰ τρία. καὶ τὸ μῆκος οὐ μόνον ἔσται μῆκος, ἀλλὰ καὶ πλάτος καὶ βάθος· καὶ τὸ πλάτος οὐ μόνον ἔσται πλάτος, ἀλλὰ καὶ μῆκος καὶ βάθος· καὶ τὸ βάθος ὁμοίως ἔσται καὶ μῆκος καὶ πλάτος. ὅπερ τελέως ἐστὶν ἀλογώτατον. εἰ δὲ συνελθόντων [X] τούτων τότε νοεῖται ἡ σύστασις τοῦ σώματος, ἤτοι συνελθόντων αὐτῶν μένει ἡ ἀρχῆθεν φύσις τοῦ μήκους, ὡς μήκους, τοῦ δὲ πλάτους, ὡς πλάτους, τοῦ δὲ βάθους, ὡς βάθους· ἢ μεταβέβληκεν εἰς τὴν σωματότητα. καὶ εἰ μὲν μένει ἡ ἀρχῆθεν αὐτῶν φύσις, ἐπεὶ ἀσώματός ἐστιν, οὐδὲ διάφορον ποιήσει σῶμα. ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύνοδον ἀσώματα μενεῖ, τὴν φύσιν ὄντα ἀσώματα. εἰ δὲ συνελθόντα μεταβάλλει εἰς τὴν σωματότητα, ἐπεὶ τὸ ἐπιδεχόμενον μεταβολὴν, εὐθέως ἐστὶ σῶμα, ἕκαστον τούτων καὶ πρὶν τῆς εἰς ταυτὸ [Y] συνόδου, ἔσται σῶμα. οὕτω τε καὶ τὸ ἀσώματον γενήσεται σῶμα. ὥσπερ τε τὸ σῶμα μεταβάλλον, ἄλλην μὲν ἀντ' ἄλλης ἔχει ποιότητα, μένει δὲ οὐδὲν ἧσσον σῶμα· οἷον, τὸ λευκὸν, ἵνα μέλαν γένηται, καὶ τὸ γλυκὺ, ἵνα πικρὸν, καὶ ὁ οἶνος, ἵνα ὄξος, καὶ ὁ μόλιβδος, ἵνα ψιμμύθιον, καὶ ὁ χαλκὸς, ἵνα ἰὸς, ἄλλην μὲν ἀπ' ἄλλης ἀναδέχεται ποιότητα, οὐκ ἐκβαίνει δὲ τοῦ σώματα εἶναι· ἀλλὰ καὶ τὸ μέλαν, [Z] ὅτε ἐκ λευκοῦ γέγονε μέλαν, καὶ τὸ πικρὸν, ὅτε ἐκ τοῦ γλυκέος γέγονε πικρὸν, καὶ τὸ ὄξος, ὅτε ἐκ τοῦ οἴνου γέγονεν ὄξος, μένει σώματα· οὕτω καὶ ταῦτα, εἴπερ μεταβάλλει εἰς σώματα, ἄλλα μὲν ἀντ' ἄλλων ἔσται σώματα· σώματα δὲ οὐδὲν ἧττον· οὐ γὰρ ἐκβήσεται τὴν ἰδίαν φύσιν. εἰ οὖν οὔτε πρὶν τῆς συνελεύσεως τούτων ἔστι νοῆσαι τὸ σῶμα, οὔτε μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐτῶν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐκ ἔστιν [A] ἄλλως ἐπινοῆσαι, οὐδέν ἐστι σῶμα. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μηδέν ἐστι μῆκος [B] μηδὲ πλάτος μηδὲ βάθος, οὐδὲ τὸ κατὰ μετουσίαν τούτων νοούμενον ἔσται σῶμα. οὐχὶ δέ γε μῆκός ἐστιν οὐδὲ πλάτος, οὐδὲ βάθος, ὡς διὰ τῶν ἔμπροσθεν [C] παρεμυθησάμεθα· οὐδὲ τὸ κατὰ μετουσίαν ἄρα τούτων νοούμενον ἔσται σῶμα.

Τὰς μὲν οὖν Γεωμετρικὰς ἀρχὰς οὕτω συμβέβηκεν ἀνυποστάτους εἶναι· τούτων δὲ ἀναιρουμένων, οὐδὲ ἄλλο τι Γεωμετρικὸν θεώρημα συστῆναι δύναται. ὁποῖον γὰρ ἂν ᾖ τοῦτο, γραμμικῶς ὀφείλει

N O T Æ.

X *εἰ δὲ συνελθόντων*] Etiam hæc cavillatio, laudato adverſus Phyſicos loco repetitur.

Y *πρὶν τῆς εἰς ταυτό*] MS. Vratiſlav. *εἰς ταυτόν*.

Z *ἀλλὰ καὶ τὸ μέλαν* usque ad verba: *μένει σώματα*] Hæc non exſtant in MS. Ciz. neque lecta ab interprete Herveto.

A *οὐκ ἔστιν*] MS. Ciz. *οὐν ἔνεστιν*.

B *εἰ μηδέν ἐστι μῆκος*] Scil. *σῶμα*, hoc enim ſubintelligendum, ut mox ſequitur *οὐδὲ ἔσται σῶμα*. Si ſingula aliena ſunt a corporis natura, nec conjuncta corpus facient. Poſſis etiam cum Herveto intelligere ſic: ſi plane non datur longitudo, latitudo & profunditas, ut mox: *ὅτι οὐδέν ἐστιν ἡ γενικὴ γραμμή*. Et Sect. 107. *τοῦ γὰρ σημείου καὶ τῆς γραμμῆς* &c. *ἀνῃρημένων*. Sed magis probatur mihi prior interpretatio, quam in verſione expreſſi.

C *διὰ τῶν ἔμπροσθεν*] Supra Sect. 86.

ἀποδεί-

ἀποδείκνυσθαι. [D] ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς, [E] ὅτι οὐδέν ἐστιν ἡ γενικὴ γραμμὴ, ᾧ ἀκολουθεῖ μηδὲ τῶν ἐπ' εἴδους τινὰ ὑπάρχειν, ἐάν τε εὐθεῖαν τις ταύτην ὑποτίθηται, ἐάν τε κεκλασμένην, ἐάν τε ἄλλως πως ἔχουσαν. ὅθεν ἤρκει μὲν ἴσως, ἐν τούτοις περατοῦν τὴν πρὸς τοὺς Γεωμέτρας ἀντίῤῥησιν. ὅμως δὲ ἐπαγωνιζόμενοι πειρασόμεθα διδάσκειν, ὅτι κἂν τῶν ἀρχῶν ἀποστῶμεν τῶν τῆς γεωμετρίας, οὐ δύνανται θεώρημα συστῆσαι [F] οἱ Γεωμέτραι, οὐδ' ἀποδεῖξαι. καί τοι πρὶν τούτων καὶ πρὸς τὰς ὑποβεβηκυίας [G] αὐτῶν ἀρχὰς, οὐκ ὀλίγα δυνατόν ἐστι λέγειν. οἷον, ὅταν φῶσιν εὐθεῖαν εἶναι γραμμὴν, [H] τὴν ἐξ ἴσου τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι κειμένην. ἵνα γὰρ τὰ ἄλλα παρῶμεν, ἐκεῖνο μὲν συμφανές ἐστιν, ὅτι τῆς γενικῆς γραμμῆς μὴ οὔσης, οὐδὲ εὐθεῖα γραμμὴ γένοιτ' ἄν. ὡς γὰρ ζώου μὴ ὄντος, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ἀνθρώπου μὴ ὄντος, οὐδὲ Σωκράτης ἐστίν· οὕτω τῆς γενικῆς ἀναιρουμένης γραμμῆς, συναναιρῆται καὶ ἡ ἐπίπεδος εὐθεῖα γραμμή. εἶτα καὶ τὸ ἴσον λέγεται διχῶς· κατὰ ἕνα μὲν τρόπον τὸ ἰσομέγεθες, καὶ μήτε ὑπερέχον ἐκείνου τοῦ ᾧ λέγεται ἴσον, μήτε ὑπερεχόμενον· καθὸ καὶ τὸ πηχυαῖον ξύλον, ἴσον εἶναι λέγομεν τῷ πηχυαίῳ· καθ' ἕτερον δὲ, τὸ ἔχον ἐξ ἴσου τὰ μέρη κείμενα· τουτέστι τὸ ὁμαλόν. οὕτω γοῦν τὸ ἴσον ἔδαφος καλοῦμεν, ἀντὶ τοῦ ὁμαλόν. διχῶς οὖν τοῦ ἴσου προσαγορευομένου, ὅταν οἱ Γεωμέτραι τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν ὑπογράφοντες φῶσιν, εὐθεῖά ἐστι γραμμὴ, ἡ ἐξ ἴσου τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι κειμένη, ἤτοι τὸ κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον λαμβάνουσιν ἴσον, ἢ τὸ κατὰ τὸ δεύτερον. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ κατὰ τὸ πρῶτον, τελέως εἰσὶν ἀνόητοι. οὐδένα γὰρ ἔχει νοῦν, τὸ εὐθεῖαν εἶναι γραμμὴν τὴν ἰσομεγέθη τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι, καὶ μήτε ὑπερέχουσαν ταῦτα, μήτε ὑπερεχομένην ὑπὸ τούτων. εἰ δὲ τὸ κατὰ τὸ δεύτερον, δι' αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου διδάξουσιν, εἴγε ὅτι μέν ἐστιν εὐθεῖα παριστᾶσιν [I] ἐκ τοῦ ὁμαλῶς τε καὶ ἐπ' εὐθείας ἔχειν κείμενα τὰ μέρη· τὸ δὲ, ἐπ' εὐθείας τι κεῖσθαι, οὐκ ἔστι μαθεῖν, μὴ ἐπιβάλλοντας [K] τῇ εὐθείᾳ. πολλῷ δὲ ἀτοπώτατοι τυγχάνουσι κἀκείνως ὁριζόμενοι, εὐθεῖά ἐστιν [L]

monſtrari per lineas. Nos autem oſtendimus nihil eſſe lineam in genere: cui eſt conſequens ut neque ulla ſit in ſpecie, ſeu quis per hypotheſin eam ponat rectam, ſeu obliquam, ſeu quocunque ſe habentem modo. 93. Quare ſufficeret quidem, ſi hic finem imponeremus diſputationi contra Geometras. Ulterius decertantes tamen tentabimus docere, quod etiamſi miſſa fecerimus principia Geometriæ, non poſſunt tamen Geometræ ullum theorema ſuum conſtituere nec demonſtrare. 94. Quanquam antequam ad hæc deſcendimus, non pauca dici poſſunt etiam adverſus ſpecialiora eorum principia, ut quum dicunt rectam eſſe lineam *quæ ſita eſt æqualiter ſuis partibus.* Nam, ut alia prætermittamus, illud quidem evidens, quod ſi non ſit linea in genere, nec recta poſſit eſſe linea. Quomodo enim ſi non ſit animal, nec eſt homo: & ſi non ſit homo, nec eſt Socrates: ita etiam ſi tollatur linea in genere, ſimul etiam ſublata eſt recta linea plana. 95. Deinde æquale dicitu duobus modis: Uno quidem modo id quod eſt æqualis magnitudinis, & neque id exuperat cui dicitur æquale, neque ab eo exuperatur: quo modo lignum cubitale dicimus eſſe æquale ligno cubitali. Altero autem, id quod habet partes æqualiter ſitas, hoc eſt planum & æquabile. Ita ergo dicimus ſolum æquale pro eo quod eſt planum & æquabile. 96. Cum ergo æquale dicatur duobus modis, quando Geometræ rectam lineam deſcribentes dicunt, *Recta linea eſt quæ ſita eſt æqualiter ſuis partibus:* aut in primo ſignificato accipiunt æquale, aut in ſecundo. Sed ſi in primo quidem ſignificato, plane deſipiunt: Nullum enim habet ſenſum, eſſe rectam lineam quæ ſit æqualis magnitudinis ſuis partibus, & neque eas ſuperet, nec ab eis ſuperetur. 97. Sin autem in ſecundo, per idipſum quod quæritur, docebunt: ſiquidem quod recta linea ſit oſtendunt ex eo quod æquabiliter & in recta linea ſitas habeat partes. In recta autem linea aliquid eſſe ſitum, diſcernere non poſſumus, priuſquam ad rectam lineam animum adjecerimus. 98. Longe autem ſunt ineptiſſimi illo quoque modo definientes, nempe, *Recta eſt quæ*

NOTÆ.

D γραμμικῶς ἀποδείκνυσθαι] Demonſtrationes ſuas Geometræ vocant γραμμικὰς ἀνάγκας, unde Hieronymus in c. 65. Eſaiæ dixit γραμμικαῖς ἀνάγκαις, id eſt *ſecti in latera pulveris, atque deſcripti lineis roborare.* Etiam Quintilianus lib. 1. c. 10. & lib. 5. cap. 10. dixit γραμμικὰς ἀποδείξεις.

E ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς] Supra Sect. 37. ſeq.

F συστῆσαι] MSS. Vratislav. & Ciz. συστῆναι. Theoremata Geometrarum oppugnare incipit infra Sect. 108.

G ὑποβεβηκυίας] Ita ex iiſdem MSS. reſcripſi pro ἀποβεβηκυίας.

H εὐθεῖαν γραμμὴν] Nota definitio lineæ rectæ Euclidea: εὐθεῖα γραμμή ἐστιν ἥτις ἐξ ἴσου τοῖς ἐφ' ἑαυτῆς σημείοις κεῖται. Boëthius: *recta linea eſt quæ æqualiter in ſuis protenditur punctis.*

I παριστᾶσιν] Ita recte MSS. pro περιστᾶσιν.

K μὴ ἐπιβάλλοντας] MS. Giz. ἐπιβαλόντας.

L εὐθεῖά ἐστιν] Proclus ſecundo libro ad primum Euclidis p. 30. inter alias lineæ rectæ definitiones etiam has affert quæ cum præſentibus apud Sextum congruunt: εὐθεῖά ἐστιν, ἧς οὐκ ἔστι μέρος ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἐπιπέδῳ, μέρος δὲ ἐν τῷ μετεωροτέρῳ. vel ἧς τῶν περάτων μενόντων καὶ αὐτὴ μένουσα, vel ἧς πάντα τὰ μέρη πᾶσιν ὁμοίως ἐφαρμόζει. vel ἡ μετὰ τῆς ὁμοειδοῦς σχῆμα μὴ ἀποτελοῦσα. Eodem loco legitur & hæc rectæ lineæ definitio Archimedea ex lib. 1. de Sphæra & cylindro, ἐλαχίστη τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα ἐχουσῶν, atque hæc Platonis in Timæo: ἧς τὰ μέσα τοῖς ἄκροις ἐπιπροσθεῖ.

ex æquo inter ſua vertitur extrema: aut ſic, *Recta eſt, quæ ex æquo inter ſua extrema vertens, omnibus ſuis partibus tangit planum.* Nam primum quidem eæ definitiones cadunt in easdem quas prius diximus dubitationes: deinde, ſicut etiam dicunt Epicurei, vacui recta, eſt quidem recta linea: non vertitur autem, propterea quod ipſum quoque vacuum, neque totum, neque per partem ſuſcipiat motum. 99. Quæ autem poſtremo loco allata eſt definitio, incidit in modum mutuo docendi alterum per alterum, qui eſt vitioſiſſimus. Nam & planum docent per rectam, & rectam per planum. Rectam enim lineam dicunt quæ planum tangit in omnibus: planum autem eſſe, per quod quæ ducitur recta tangit omnes partes. Quare ut diſcamus rectam, oportet prius diſcere planum: ut hoc autem diſcamus, neceſſe eſt prius noſſe rectam. quod quidem eſt abſurdum. Et ut ſemel dicam, qui per planum docet rectam, nihil aliud quam per rectam oſtendit rectam: nam ex eorum ſententia, planum multæ ſunt rectæ lineæ. 100. Quale autem eſt quod de recta dicitur, tale eſt etiam quod dicitur de angulo. Rurſus enim quando præcipiunt & deſcribunt: *Angulus eſt* (tangentium ſe) *duarum linearum rectarum non parallelarum id quod eſt minimum ſub inclinatione:* aut minimum dicunt, corpus carens partibus: aut quod ipſi vocant ſignum & punctum. 101. Sed corpus quidem carens partibus non dicent, quoniam id nemo poteſt in duas partes dividere: angulus autem, ut ipſi volunt, ſecatur in infinitum. Et alioqui ex angulis alium quidem dicunt eſſe majorem, alium vero minorem. Minimo autem corpore nihil eſt minus, quandoquidem illud, non hoc erit minimum. 102. Reſtat ergo ut dicant minimum eſſe quod illi vocant punctum, quod ipſum quoque cadit in dubitationem. Si enim punctum eſt ejusmodi ut nunquam nec ulla ratione ullum ſuſcipiat intervallum ac dimenſionem, non dividetur angulus: ſed nec erit ullus major aut minor angulus. Iis enim quæ nullum habent ſpatium ac dimenſionem, non poteſt eſſe ulla in magnitudine differentia. 103. Et alioqui ſi inter rectas

ἥτις ἐξ ἴσου τοῖς ἑαυτῆς πέρασι στρέφεται· ἢ οὕτως, ἥτις περὶ τὰ ἑαυτῆς πέρατα στρεφομένη, πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς μέρεσιν ἅπτεται τοῦ ἐπιπέδου. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ αὗται αἱ ἀποδόσεις ὑποπίπτουσι ταῖς πρότερον εἰρημέναις ἡμῖν ἀπορίαις. εἶτα, καθὼς καὶ οἱ Ἐπικούρειοί [M] φασιν, ἡ τοῦ κενοῦ εὐθεῖα, εὐθεῖα μέν ἐστιν, οὐ στρέφεται δὲ, διὰ τὸ καὶ αὐτὸ τὸ κενόν, μήτε ὅλον μήτε κατὰ μέρος κίνησιν ἐπιδέχεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ [illegible] ἀπόδοσις, καὶ εἰς τὸν δι᾽ ἀλλήλων ἐμπίπτει τρόπον, ὅς ἐστι μοχθηρότατος. τό, τε γὰρ ἐπίπεδον διὰ τῆς εὐθείας διδάσκουσι, τήν τ᾽ εὐθεῖαν διὰ τοῦ ἐπιπέδου. εὐθεῖαν γὰρ εἶναί φασιν, ἥτις εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ ἐπιπέδου ἅπτεται· ἐπίπεδον δὲ τυγχάνειν, δι᾽ οὗ ἡ καταγομένη εὐθεῖα πᾶσι τοῖς μέρεσι ἅπτεται. ὥστ᾽ ἵνα μὲν τὴν εὐθεῖαν μάθωμεν, πρῶτον τὸ ἐπίπεδον μαθεῖν δεῖ· ἵνα δὲ τοῦτο, ἀναγκαῖον προεγνωκέναι τὴν εὐθεῖαν. ὅπερ ἄτοπον. καθόλου τε ὁ διὰ τοῦ ἐπιπέδου τὴν εὐθεῖαν διδάσκων, οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, ἢ δι᾽ εὐθείας τὴν εὐθεῖαν παρίστησιν. ἐπείπερ τὸ ἐπίπεδον, πολλαί εἰσιν εὐθεῖαι κατ᾽ αὐτούς. οἷος δέ ἐστιν ὁ περὶ τῆς εὐθείας λόγος, τοιοῦτος γένοιτ᾽ ἂν καὶ ὁ περὶ τῆς γωνίας. πάλιν γὰρ ὅταν ὑπογράφοντες λέγωσιν, ὅτι γωνία ἐστὶ [N] δυοῖν εὐθειῶν μὴ κατάλληλα [O] κειμένων τὸ ὑπὸ τὴν κλίσιν ἐλάχιστον· ἤτοι ἐλάχιστον λέγουσι τὸ ἀμερὲς σῶμα, ἢ τὸ κατ᾽ αὐτοὺς σημεῖον, καὶ στιγμήν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀμερὲς σῶμα οὐκ ἂν εἴποιεν· [P] ἐπείπερ τοῦτο μὲν, οὐδ᾽ εἰς δύο μέρη δύναται διαιρεῖσθαι. ἡ δὲ γωνία κατ᾽ αὐτοὺς, ἐπ᾽ ἄπειρον τέμνεται. [Q] καὶ ἄλλως, τῆς γωνίας ἣν μὲν μείζονα φασὶν εἶναι, ἣν δὲ μικροτέραν· τοῦ δὲ ἐλαχίστου σώματος οὐδέν ἐστι βραχύτερον· ἐπεὶ ἐκεῖνο, ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο γενήσεται ἐλάχιστον. λείπεται ἄρα τὸ κατ᾽ αὐτοὺς σημεῖον εἶναι λέγειν· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων. εἰ γὰρ πάντη πανταχῶς ἀδιάστατόν ἐστι τὸ σημεῖον, οὐ διαιρεθήσεται ἡ γωνία. καὶ μὴν οὐδὲ μείζων τις ἔσται ἢ ἐλάσσων γωνία. ἐν γὰρ τοῖς μηδεμίαν ἔχουσι διάστασιν, οὐκ ἂν εἴη τις κατὰ μέγεθος διαφορά. ἄλλως τε εἰ μεταξὺ τῶν εὐθειῶν [R]

N O T Æ.

M οἱ Ἐπικούρειοι] Epicuri Schola Geometriam contemſit atque irriſit, ut quæ a falſis initiis profecta vera eſſe non poſſet, &, ſi eſſet vera, nihil afferret quo jucundius id eſt melius viveretur. Vide Gaſſendum lib. VIII. de vita & moribus Epicuri cap. 5.

N γωνία ἐστὶν] Anguli definitiones variæ apud Proclum in primum Euclidis p. 35. Eudemus Peripateticus libro περὶ γωνίας dixit eſſe κλίσιν τῶν γραμμῶν. Carpus Antiochenus & Plutarchus (ſuffragatorem adducens Apollonium Rhodium) διάστημα πρῶτον ὑπὸ τὴν κλίσιν τῶν περιεχουσῶν γραμμῶν ἢ ἐπιφανειῶν. vel: πρῶτον διάστημα ὑπὸ τὸ σημεῖον. Confer Wilhelmum Langium de veritatibus Geometricis p. 113. ſeq. qui tamen fallitur quod ex Procli verbis perperam intellectis fingit Plutarchum Mathematicum Apollonio antiquiorem.

Boëthius ex Euclide: *Planus angulus eſt duarum linearum in plano invicem tangentium, & non in directo jacentium ad alterutram concluſio.* δύο γραμμῶν ἁπτομένων καὶ μὴ ἐπ᾽ εὐθείας κειμένων πρὸς ἀλλήλας κλίσις. O

O κατάλληλα] In unico vocabulo MSS. pro κατ᾽ ἄλληλα. Sic infra Sect. 105. παρόσον pro παρ᾽ ὅσον.

P εἴποιεν] MS. Vratiſlav. εἴπαιεν.

Q ἐπ᾽ ἄπειρον τέμνεται] Proclus loco laudato: συνεχοῦς ὄντος τοῦ ὑπὸ τὸ σημεῖον διαστήματος, ἀδύνατον τὸ πρῶτον λαβεῖν. ἐπ᾽ ἄπειρον γὰρ πᾶν διάστημα διαιρετέον. Etiam noſter infra Sect. 104. memorat θρυλουμένην Geometris εἰς ἄπειρον τῶν ὄντων τομήν.

R μεταξὺ τῶν εὐθειῶν] Duas rectas lineas ſe tangentes, conſtituentesque angulum, diſtinguit punctum anguli, adeo-

πίπτει

πίπτει τὸ σημεῖον, διορίζει τὰς εὐθείας· διορίζον δὲ, οὐκ ἔσται ἀδιάστατον, νὴ Δία. ἀλλ' εἰώθασί τινες ἐξ αὐτῶν γωνίαν λέγειν, τὸ ὑπὸ τὴν κλίσιν πρῶτον διάστημα, [S] πρὸς οὓς

ἁπλοῦς ὁ μῦθος [T] τῆς ἀληθείας ἔφυ.

ἢ γὰρ ἀμερές ἐστι τὸ διάστημα τοῦτο, ἢ μεριστόν· ἀλλ' εἰ μὲν ἀμερές, αἱ προειρημέναι τῶν ἀποριῶν ἀκολουθήσουσιν αὐτοῖς· εἰ δὲ μεριστὸν, οὐδὲν ἔσται πρῶτον. τοῦ γὰρ ὑποσταθέντος πρώτου, ἕτερον εὑρεθήσεται πρότερον, διὰ τὴν ἀρεσκομένην αὐτοῖς εἰς ἄπειρον τῶν ὄντων [U] τομήν. ἐῶ λέγειν ὅτι καὶ ἄλλῃ τινὶ τεχνολογίᾳ μάχεται ἡ τοιαύτη τῶν γωνιῶν νόησις. διαιρούμενοι γάρ φασι τῆς γωνίας τὴν μέν τινα εἶναι ὀρθὴν, τὴν δὲ, ἀμβλεῖαν, τὴν δὲ, ὀξεῖαν. καὶ τῆς μὲν ἀμβλείας, ἄλλην καὶ ἄλλην μᾶλλον ἀμβλυτέραν εἶναι· ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς ὀξείας. εἰ δὴ γωνίαν φαμὲν, τὸ ἐλάχιστον ὑπὸ τὴν κλίσιν διάστημα, οὐ σωθήσονται αἱ τοιαῦται τῶν γωνιῶν διαφοραί· παρ' ὅσον ὑπερέχουσί τε ἀλλήλας, καὶ ὑπερέχονται ὑπ' ἀλλήλων. ἢ εἴπερ σώζονται, [X] ἀναιρεῖται ἡ γωνία, μὴ ἔχουσα ἑστηκὸς μέτρον ᾧ διαγνωσθήσεται. περὶ μὲν οὖν εὐθείας γραμμῆς καὶ γωνίας τοιαῦτα ῥητέον πρὸς αὐτούς.

Οριζόμενοι δὲ καὶ τὸν κύκλον, φασί· κύκλος ἐστὶ σχῆμα [Y] ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, πρὸς ἣν αἱ ἀπὸ τοῦ κέντρου προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι εἰσὶν ἀλλήλαις· ματαιάζοντες. τοῦ γὰρ σημείου καὶ τῆς γραμμῆς καὶ τῆς εὐθείας, καὶ ἔτι τοῦ ἐπιπέδου καὶ γωνίας ἀνῃρημένων, οὐδὲ κύκλος ἐπινοηθῆναι δύναται. ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν σοφιστικοί τινες εἶναι, καὶ τὴν σύμπασαν τῆς ἀντιρρήσεως κατασκευὴν ἐν μόναις καταναλίσκειν ταῖς τῆς γεωμετρίας ἀρχαῖς, φέρε, μετελθόντες, ὡς πρότερον ὑπεσχόμεθα, [Z] καὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν θεωρήματα ἐπισκεψώμεθα. ὅταν οὖν λέγωσι τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν δίχα τεμεῖν, [A] ἤτοι τὴν ἐπὶ τοῦ ἄβακος δεδομένην [B] λέγουσι διχοτομεῖν, ἢ τὴν ἀπὸ ταύτης κατὰ μετάβασιν [C] νοουμένην. οὔτε

cadit ſignum, disjungit rectas. Quod autem disjungit, non erit utique hujusmodi ut nullum habeat ſpatium ac dimenſionem. 104. Sed ſolent quidam ex Geometris dicere, angulum eſſe *primum intervallum ſub inclinatione.* Adverſus quos

Simplex & haud fucata veri oratio eſt.

Aut enim intervallum eſt expers partium, aut in partes dividuum. Sed ſi eſt quidem expers partium, eos prius dictæ ſequentur dubitationes. Sin autem eſt dividiuum in partes, nihil erit primum. Primo enim quod poſitum fuerit, invenietur aliud prius, propter ſectionem rerum, quam ipſi ſtatuunt, in infinitum. 105. Mitto dicere quod cum alio quoque artis illorum ſcito pugnat notio angulorum ejusmodi. Nam cum dividunt angulos, ajunt illorum alium eſſe rectum, alium obtuſum, alium acutum: & obtuſo alium eſſe magis obtuſum: ſimiliter & acuto alium magis acutum. 106. Si autem dicimus angulum eſſe minimum ſpatium ſub inclinatione, non conſervabuntur ejusmodi angulorum differentiæ, quatenus alter alterum ſuperat & alter ab altero ſuperatur. Aut ſi conſervantur tollitur angulus, ut qui ſtabilem non habeat menſuram qua dignoſcatur. Atque de recta quidem linea & angulo adverſus eos hæc diſputanda veniunt.

107. Circulum quoque definientes dicunt: *Circulus eſt figura plana quæ conſtat una linea, in quam rectæ quæ a centro ducuntur incidentes, ſunt inter ſe æquales.* inſipienter hæc dicentes. Puncto enim & linea & recta, & plano & angulo ſublatis, ne poteſt quidem cogitari circulus. 108. Sed ne videamur ſophiſtice agere, & univerſam contradictionis probationem conſumere in ſolis Geometriæ principiis, age tranſeamus, ut prius ſumus polliciti, & conſideremus eorum theoremata quæ principiis ſubjiciunt. 109. Quando ergo jubent, Datam rectam in duas æquales partes ſcindere, aut jubent in duas æquales partes ſcindere eam quæ datur in abaco: aut eam quæ ab hac per tranſcenſionem intelligitur. Non autem dicent

N O T Æ.

que inter illas intercedit, quod non poſſet fieri ſi punctum plane ſit ἀδιάστατον, οὐ διαιρεθήσεται ἡ γωνία, ut paullo ante dixit noſter.

S πρῶτον διάστημα] Ita Apollonius Rhodius, Carpus Antiochenus & Plutarchus in loco Procli jam adducto.

T ἁπλοῦς ὁ μῦθος] Ex Euripidis Phœniſſis v. 472.

U τῶν ὄντων] Scil. διαστημάτων, ut in loco Procli quem paullo ante laudavi: ἐπ' ἄπειρον γὰρ πᾶν διάστημα διαιρετέον.

X εἴπερ σώζονται] Ita legendum pro εἴπερ οὐ σώζονται. Si anguli ſunt varii generis atque inter ſe differunt, quomodo conſtabit definitio anguli quod ſit primum minimumque διάστημα.

Υ κύκλος ἐστὶ σχῆμα] Boëthius ex Euclidis lib. 1. *Circulus eſt figura plana circumducta & ſub una linea contenta quæ circumferentia vocatur, ad quam a puncto quod intra figuram poſitum eſt, omnes quæ incidunt rectæ lineæ ſibi invicem ſunt æquales: hoc vero punctum centrum circuli nominatur.* Ammonius in Porphyrium de quinque vocibus p. 11. b. κύκλος ἐστὶ σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, πρὸς ἣν ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τοῦ σχήματος κειμένων πᾶσαι αἱ προσπίπτουσαι εὐθεῖαι πρὸς τὴν τοῦ κύκλου περιφέρειαν ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν.

Z ὡς πρότερον ὑπεσχόμεθα] Supra, Sect. 93.

A τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν δίχα τεμεῖν] Eſt propoſitio decima libri primi Euclidis, quam ſimilibus argumentis oppugnat noſter etiam lib. 1. adverſus Phyſicos, Sect. 282. ſeq.

B δεδομένην] In MSS. διδομένην.

C κατὰ μετάβασιν] Tranſitionem innuit mentis a ſenſibili linea ad intelligibilem cogitatione veluti tranſcendentis.

in duas æquales partes ſcindere eam quæ data eſt in abaco: nam ipſa quidem cernitur habere longitudinem & latitudinem ſenſilem. Quæ autem ex eorum ſententia eſt recta linea, eſt longitudo expers latitudinis. Quare quum non ſit, ut ipſi volunt, linea in abaco, nec in duas partes ſecabitur ut linea. 110. Sed nec ea quæ ab hac tranſcendendo intelligitur. Ponatur enim, verbi cauſa, conſtans ex novem punctis, ab utroque quidem extremorum quatuor numeratis, uno autem puncto duos quaterniones, intercipiente in medio. Ergo ſi in duas æquales partes tota ſcinditur linea, aut inter hocce quintum punctum & alterum quaternionem feretur id quod ſcindit: aut in ipſo quinto, ita ut eum dividat in duas partes. 111. Atque ferri quidem inter quintum punctum & alterum quaternionem id quod ſecat, eſt a ratione alienum. erunt enim ſectæ partes inæquales, altera quidem compoſita ex quatuor punctis, altera vero ex quinque. Ipſum autem punctum ſecare in duas æquales partes, eſt priori a ratione longe alienius. nam non amplius relinquent, punctum nullam habere dimenſionem, nullumque intervallum, ſi illud poteſt a ſcindente in duas partes ſecari. 112. Similiter etiam quando jubent circulum in partes æquales dividere. Nam ſi circulus dividitur in partes æquales, omnino quoniam medium habet centrum; quod ipſum quoque eſt punctum, aut huic parti, aut illi attribuetur, aut ipſummet quoque dividetur in duas partes æquales. Sed huic quidem aut illi parti attribui, facit inæqualem in duas partes ſectionem. Ipſummet vero ſcindi in duas æqules partes, pugnat cum eo quod punctum nullam habeat dimenſionem, & ſit individuum. 113. Et id quod ſecat lineam, aut eſt corpus, aut incorporeum. Non poteſt autem eſſe corpus: Individuum enim aliquid & incorporeum, & in quod non cadit corporis natura, non poteſt a corpore ſecari. Neque incorporeum. nam hoc rurſus, ſi quidem eſt punctus, eo quod nullas habeat partes, & in id cadat quod caret partibus, minime ſecuerit. Si autem linea: rurſus quoniam fine ſuo debet ſecare, finis autem ejus caret partibus, non ſecat. 114. Et alioqui finis qui ſecat, aut medius cadens inter duos punctos ſecat lineam in duas partes, aut latus in medium puncti. Sed ut feratur quidem per medium puncti, minime poteſt fieri. Oporteret enim, ut prius dicebamus, omnino ferri dividuum, qua ratione non erit amplius ejusmodi, ut non ſuſcipiat dimenſio-

δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ ἄβακος δοθεῖσαν διχοτομεῖν ἐροῦσιν· αὕτη μὲν γὰρ μῆκος καὶ πλάτος αἰσθητὸν ἔχειν φαίνεται· ἡ δὲ κατ' αὐτοὺς εὐθεῖα γραμμὴ, μῆκός ἐστιν ἀπλατές. ὥστε μὴ οὖσα κατ' αὐτοὺς ἡ γραμμὴ ἡ ἐπὶ τοῦ ἄβακος, οὐδὲ δίχα τμηθήσεται ὡς γραμμή. καὶ μὴν, οὐδὲ ἡ ἀπὸ ταύτης κατὰ μετάβασιν νοουμένη. ὑποκείσθω γὰρ λόγου χάριν ἐξ ἐννέα στιγμῶν συνεστῶσα, ἀφ' ἑκατέρου μὲν τῶν ἄκρων τεσσάρων καὶ τεσσάρων ἀριθμουμένων· μιᾶς δὲ τὰς δύο τετράδας μεσολαβούσης στιγμῆς. οὐκοῦν εἰ δίχα τέμνεται ἡ ὅλη γραμμὴ, ἤτοι μεταξὺ ταύτης τῆς πέμπτης στιγμῆς καὶ τῆς ἑτέρας τετράδος ἐνεχθήσεται τὸ τέμνον, ἢ κατ' αὐτῆς τῆς πέμπτης, ὥστε καὶ αὐτὴν διχάζειν. τὸ μὲν οὖν μεταξὺ τῆς πέμπτης στιγμῆς καὶ τῆς ἑτέρας τετράδος φέρεσθαι τὸ τέμνον, τῶν ἀλόγων. γενήσεται γὰρ ἄνισα τὰ τμήματα. καὶ τὸ μὲν ἐκ τεσσάρων στιγμῶν συγκείμενον, τὸ δὲ ἐκ πέντε. τὸ δὲ αὐτὴν διχάζειν τὴν στιγμὴν, πολλῷ τοῦ προτέρου ἀλογώτερον. οὐκέτι γὰρ ἀδιάστατον ἀπολείψουσι τὸ σημεῖον, [D] ὅγε διχάζεται πρὸς τοῦ τέμνοντος. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος, καὶ ἐπειδὰν φῶσι τὸν κύκλον εἰς ἴσα τέμνειν. [E] εἰ γὰρ ὁ κύκλος εἰς ἴσα τέμνεται, πάντως ἐπεὶ μεσαίτατον ἔχει τὸ κέντρον, ὃ καὶ αὐτό ἐστι σημεῖον, ἤτοι τῷδε τῷ τμήματι, ἢ τῷδέ τινι προσμερισθήσεται, ἢ καὶ αὐτὸ δίχα τμηθήσεται. ἀλλὰ τὸ μὲν, τῷδε ἢ τῷδε προσμερισθῆναι, ἄνισον τὴν διχοτόμησιν ποιεῖ· τὸ δὲ καὶ αὐτὸ διχοτομεῖσθαι, μαχόμενόν ἐστι τῷ ἀδιάστατον καὶ ἀμερὲς ὑπάρχειν τὸ σημεῖον. τό, τε τέμνον τὴν γραμμὴν, ἤτοι σῶμά [F] ἐστιν ἢ ἀσώματον. οὔτε δὲ σῶμα δύναται τυγχάνειν· ἀμερὲς γάρ τι [G] καὶ ἀσώματον, καὶ μὴ ὑποπίπτον αὐτῷ, οὐκ ἂν τέμοι· οὔτε ἀσώματον. τουτὶ γὰρ πάλιν, εἰ μὲν στιγμή ἐστι, τῷ ἀμερὴς εἶναι καὶ κατὰ ἀμεροῦς πίπτειν, οὐκ ἂν τέμοι· εἰ δὲ γραμμὴ, πάλιν ἐπεὶ τῷ πέρατι ἑαυτῆς [H] ὀφείλει τέμνειν, τὸ δὲ πέρας αὐτῆς ἐστιν ἀμερὲς, οὐ τέμνει. ἄλλως τε τὸ τέμνον πέρας, ἤτοι μέσον τῶν δυοῖν στιγμῶν πίπτον διχοτομεῖ τὴν γραμμὴν, ἢ κατὰ μέσον φερόμενον τοῦ σημείου. ἀλλὰ τὸ μὲν κατὰ μέσου φέρεσθαι τοῦ σημείου, τῶν ἀδυνάτων. δεήσει γὰρ, ὡς πρότερον ἐλέγομεν, τὸ καθόλου φέρεσθαι μεριστὸν, ἐὰν ᾖ μηκέτι ἀδιάστατον

N O T Æ.

D ἀδιάστατον τὸ σημεῖον] Supra Sect. 20.

E τὸν κύκλον εἰς ἴσα τέμνειν] Ut apud Euclidem lib. 3. propoſit. 32. Confer librum adverſus Phyſicos Sect. 284. ſeq.

F ἤτοι σῶμα] Similis cavillatio ſupra Sect. 22.

G ἀμερὲς γάρ τι] Corpus ſi eſt, non poteſt dividere rem indiviſibilem & incorpoream, hoc eſt punctum, in quod adeo nequit incurrere.

H πέρατι ἑαυτῆς] MS. Ciz. αὐτῆς. Deinde pro δυοῖν MS. Vratislav. iterum iterumque, ut ſupra ſemper, δυεῖν.

τυγχά-

τυγχάνῃ. μεταξὺ δὲ τῶν δυοῖν στιγμῶν φέρεσθαι, πολλῷ ἀλογώτερον. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν δύναται μεταξὺ συνεχείας μέσον πεσεῖν πέρας. εἶτα, κἂν δοθῇ τὸ τοιοῦτον ὡς δυνατὸν, ὀφείλει μετακινεῖν τὰ ὧν μεταξὺ τάσσεται, εἴπερ ἐστὶ συνεχῆ. ταῦτα δ' ἐστὶν ἀκίνητα. τοίνυν ἄπορος καὶ ὁ περὶ τοῦ τέμνοντός ἐστι λόγος. [I] οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν δῶμεν αὐτοῖς τὰς ἀφαιρέσεις ποιεῖσθαι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τούτων γραμμῶν, οὐ δυνήσονται οὐδ' οὕτως εὐοδῆσαι. ἢ γὰρ ἀφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ἡ ἀφαίρεσις γενήσεται, ἢ ἀπὸ μέρους· καὶ τὸ ἀφαιρούμενον, ἢ ἴσον ἀπὸ ἴσου, [K] ἢ ἄνισον ἀπὸ ἀνίσου· ἢ ἐναλλὰξ [L] γενήσεται. οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν εὔπορον, ὡς ἐν τῷ πρὸς τοὺς Γραμματικοὺς, [M] καὶ ἐν τῷ πρὸς τοὺς Φυσικοὺς [N] ὑπομνήματι παρεστήσαμεν. οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστι τοῖς Γεωμέτραις ἀφαιρεῖν τι καὶ τέμνειν ἀπὸ γραμμῆς.

nem. 115. Ferri autem inter duos punctos eſt a ratione longe alienius. Nam primum quidem nullum extremum poteſt cadere medium inter continuitatem. Deinde etiam ſi hoc datum fuerit quod poſſit fieri, oportet ipſum ea transmovere inter quæ collocatur, ſi quidem ſunt continua: ea autem ſunt immobilia. Eſt ergo id quoque dubium, quod dicitur de ratione ſecandæ lineæ vel circuli. 116. Verum enimvero etiamſi hoc eis dederimus, tamen ut ab his ſenſilibus lineis faciant ablationes, nec hoc quidem eis feliciter ſuccedet. Aut enim a tota linea fiet ablatio, ut a parte. & quod aufertur, aut æquale ab æquali, aut inæquale ab inæquali, aut viciſſim auferetur. Nihil autem horum eſt explicatum & carens dubitatione, ut oſtendimus in Commentario adverſus Grammaticos, & in Commentario adverſus Phyſicos. Non poteſt ergo fieri ut Geometræ aliquid auferant & ſcindant a linea.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΥΣ.

Ἐπειδὴ τοῦ ποσοῦ τὸ μέν ἐστιν ἐν τοῖς συνεχέσι [A] σώμασιν, ὃ δὴ μέγεθος καλεῖται, περὶ ὅ ἐστι μάλιστα ἡ Γεωμετρία, τὸ δὲ ἐν διεστῶσιν, ὅπερ ἀριθμὸς καθέστηκε, περὶ ὃν ἡ Ἀριθμητικὴ καταγίνεται, σκοπῶμεν, ἀπὸ τῶν Γεωμετρικῶν ἀρχῶν [B] καὶ θεωρημάτων μετελθόντες, καὶ τὰ περὶ ἀριθμοῦ. τούτου γὰρ ἀναιρεθέντος, οὐδ' ἡ περὶ αὐτὸν συνισταμένη γενήσεται τέχνη. καθόλου μὲν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων Πυθαγορικοὶ [C] μεγάλην ἀπονέμουσι δύναμιν τοῖς ἀριθμοῖς, ὡς τῆς τῶν ὅλων φύσεως κατ' αὐτοὺς διοικουμένης. ὅθεν καὶ ἀεί ποτε ἐπεφώνουν, τὸ, [D]

— ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν.

LIBER IV.

SEXTI EMPIRICI ADVERSUS ARITHMETICOS.

1. QUONIAM quanti aliud quidem eſt in corporibus continuis, quod vocatur magnitudo, in qua maxime verſatur Geometria: aliud autem in disjunctis ac diſcretis, quod eſt numerus, in quo verſatur Arithmetica, tranſeuntes a geometricis principiis & theorematis, conſideremus numerum. Eo enim ſublato ne ars quidem erit quæ in eo conſiſtit. 2. Atque univerſe quidem ac in genere Mathematici Pythagorei magnam vim tribuunt numeris, utpote quod univerſarum rerum natura ex eis adminiſtretur. Unde etiam ſemper acclamabant illud:

Aſſimilata autem numeris ſunt omnia.

NOTÆ.

I ὁ περὶ τοῦ τέμνοντος λόγος] Theorema geometrarum de ratione ſecandi lineam vel circulum in duas æquales partes.

K ἢ ἴσον ἀπὸ ἴσου] MS. Ciz. ἀπὸ τοῦ ἴσου, & mox ἀπὸ τοῦ ἀνίσου.

L ἢ ἐναλλὰξ] Mutata vice, inæquale ab æquali, vel ab inæquali æquale.

M πρὸς τοὺς Γραμματικοὺς] Supra lib. 1. Sect. 162. ſeq.

N πρὸς τοὺς Φυσικοὺς] Lib. 1. adverſus Phyſicos.

A ἐν τοῖς συνεχέσιν] Ariſtoteles lib. de prædicamentis c. 4. cum quantorum duo feciſſet genera, τὸ διωρισμένον, & τὸ συνεχές, rationem reddit quare numerus διωρισμένου ſive diſcreti ποσοῦ veniat nomine: τῶν μὲν γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ μορίων οὐδεὶς ἐστι κοινὸς ὅρος πρὸς ὃν συνάπτει τὰ μόρια αὐτοῦ. Archytas vero Pythagoreus apud Simplicium in Categorias p. 32. b. tria quantorum genera facit, unum quod gravitate, alterum quod magnitudine, tertium quod numero menſuratur. τᾶς ποσότητος διαφοραὶ τρεῖς, τὸ μὲν γὰρ αὐτᾶς ἐντὶ ἐν ῥοπᾷ, ὡς τὸ τάλαντον, τὸ δὲ ἐν μεγέθει, ὡς τὸ δίπηχυ, τὸ δὲ ἐν πλάθει, ὡς τὰ δέκα. Cæterum Sextus de Geometria prius dixit quam de Arithmetica, licet διωρισμένον ποσὸν προηγεῖται τοῦ συνεχοῦς, καὶ πρεσβυτέρα ἐστὶν ἀριθμητικὴ γεωμετρίας, de quo plura Simplicius loco laudato. Theophanes Cerameus homilia 2. p. 19. πᾶς inquit ἀριθμὸς ἢ διωρισμένος ἐστὶν ἢ συνεχής, ponens ἀριθμὸν, ἀντὶ τοῦ ποσοῦ.

B ἀπὸ τῶν Γεωμετρικῶν ἀρχῶν] MSS. Γεωμετρικῶν τε ἀρχῶν.

C οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων Πυθαγορικοί] Ut Philolaus, Archytas, Ariſtæus aliique: ſolenne enim illi Scholæ ut Magiſtri ſui Pythagoræ exemplo Mathematicas diſciplinas ſummo ſtudio excolerent. Solenne etiam iisdem δι' ἀριθμῶν ὡς εἰκόνων τὰ θεῖα μηνύειν, & naturæ myſteria explicare, ut poſt Porphyrium in vita Pythag. Sect. 49. ſeq. Jamblichum ad Nicomachi Arithmet. & in Theologumenis Arithmeticæ, Theonem Smyrnæum p. 26. ſeq. Mathematic. aliosque complures notat Laërtius VIII. 25. ſeq. Proclus lib. 1. Theologiæ Platonicæ c. 4. & lib. 1. in Timæum p. 6. &c.

D ἐπεφώνουν τὸ] Ita MS. pro ἐπεφώνουν τῷ ἀριθμῷ. Simplicius in VII. Phyſicor. p. 253. b. ἀριθμὸν δὲ τὴν οὐσίαν εἶπεν, ἢ τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολουθῶν, ἀρχὰς τῶν ὄντων λέγουσι τοὺς ἀριθμούς. Κέκλυθι κύδιμ' ἀριθμὲ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν. καὶ, ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν. Noſter infra lib. 1. adverſus Logicos Sect. 94. & 109. τοίνυν ὑγιὲς τὸ, ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικε, τουτέστι κρίνοντι λόγῳ καὶ ὁμοιογενεῖ τοῖς τὰ πάντα συνεστακόσιν ἀριθμοῖς. ταῦτα μὲν οἱ Πυθαγορικοί. Puto verſiculum hunc depromtum ex ἱερῷ λόγῳ qui olim exſtabat ſub Pythagoræ nomine in quo DEUS etiam celebrabatur ἀριθμὸς ἀριθμῶν, ut notavit Hierocles p. 166.

juran-

jurantes non ſolum numerum, ſed etiam eum qui eis ipſum oſtenderat Pythagoram, tanquam Deum, propter vim quæ eſt in Arithmetica, dicentes,

Non per eum a quo animæ datus ille quaternio noſtræ,
Naturæ æternæ a quo fons radixque profecta eſt.

3. Quaternio autem ab eis appellabatur, numerus compoſitus ex quatuor primis numeris. Unum enim & duo & tria & quatuor fiunt decem, qui eſt numerus perfectiſſimus: quoniam quum ad eum pervenerimus, revertimur ad unitatem, & denuo numeramus: dicuntque eum habere *fontem & radicem naturæ æternæ*, propterea quod ex eorum ſententia in eo ſita ſit ratio univerſorum conſtitutionis, ut corporis & animæ. Sufficiet enim eorum meminiſſe exempli cauſa. 4. Atque ponitur quidem unitas quoddam principium efficiens conſtitutionis aliorum numerorum. Binarius autem eſt efficiens longitudinis. Quomodo autem in principiis Geometricis oſtendimus primum quis ſit punctus: deinde poſt eum linea quæ eſt longitudo expers latitudinis: eodem modo etiam in præſentia unitas quidem habet rationem puncti, binarius autem rationem lineæ & longitudinis. hinc enim eam mente verſans proceſſit cogitatio: id autem erat longitudo. 5. Ternarius autem in latitu-

ὀμνύοντες [E] οὐ μόνον τὸ ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποδείξαντα αὐτοῖς τοῦτον Πυθαγόραν, ὡς Θεὸν διὰ τὴν ἐν Ἀριθμητικῇ δύναμιν, [F] λέγοντες,

οὐ μὰ [G] τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ [H] παραδόντα τετρακτὺν,
πηγὴν ἀενάου φύσεως, ῥίζωματ' ἔχουσαν.

τετρακτὺς δὲ προσηγορεύετο παρ' αὐτοῖς, ὁ ἐκ τῶν πρώτων ἀριθμῶν συγκείμενος τέσσαρα ἀριθμός. [I] ἓν γὰρ καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα, δέκα γίνεται· ὅς ἐστι τελειότατος ἀριθμός. [K] ἐπείπερ ἐπ' αὐτὸν φθάσαντες πάλιν ἀναλύομεν ἐπὶ τὴν μονάδα, καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποιούμεθα τὰς ἀριθμήσεις. πηγήν τ' ἀενάου φύσεως ῥίζωματ' ἔχουσαν εἰρήκασιν αὐτὸν, διὰ τὸ κατ' αὐτοὺς ἐν αὐτῷ τὸν λόγον τῆς ἁπάντων κεῖσθαι συστάσεως. [L] οἷον εὐθέως τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. [M] ἐπαρκέσει γὰρ τούτων ὑποδειγματικῶς μεμνῆσθαι. [N] ἡ μὲν οὖν μονὰς [O] ἀρχή τις ὑπόκειται τῆς τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ἀπεργαστικὴ συστάσεως. ἡ δὲ δυὰς μήκους ἐστὶν ἀπεργαστική. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν γεωμετρικῶν ἀρχῶν ὑπεδείξαμεν [P] πρῶτον τίς ἐστιν ἡ στιγμή· εἶτα μετ' αὐτὴν ἡ γραμμὴ μῆκος ἀπλατὲς τυγχάνουσα· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ μὲν μονὰς τὸν τῆς στιγμῆς ἐπέχει λόγον, ἡ δὲ δυὰς τὸν τῆς γραμμῆς, καὶ τοῦ μήκους. ποθὲν γάρ που ἐχώρησεν ἡ διάνοια ταύτην ἐννοουμένη. τοῦτο δ' ἦν μῆκος. ἡ δὲ τριὰς ἐπὶ τοῦ πλάτους

NOTÆ.

E ὀμνύοντες] Notiſſima jurandi formula ex aureis carminibus, quorum auctorem Empedoclem Pythagoricum eſſe teſtatur Jamblichus in theologumenis Arithmeticæ p. 20. τὰ Πυθαγόρου οἱ ἄνδρες θαυμάζοντες καὶ ἀνευφημοῦντες ἐπὶ τῇ εὑρέσει, καθά που καὶ Ἐμπεδοκλῆς. ΟΥ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ &c. Per Magiſtrum ſuum autem jurare Pythagoricis ſolenne, ac religioſum. Hierocles p. 166. καὶ ὁ ὅρκος αὐτὸς γίνεται δόγμα, ὅτι τὸν διδάσκαλον τῆς ἀληθείας οὕτω δέοι τιμᾷν, ὡς καὶ ὀμνύναι αὐτὸν, εἴ που δέοι, πρὸς βεβαίωσιν τῶν δογμάτων, καὶ μὴ μόνον τὸ, αὐτὸς ἔφα, περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν, νὴ τὸν αὐτόν. De jurejurando μὰ τὴν τετράδα ſive μὰ τὴν τετρακτὺν vide Meurſii Denarium Pythagoricum cap. 6. Tomo quinto Gronov.

F τὴν ἐν Ἀριθμητικῇ δύναμιν] MS. Vratislav. ἀριθμητικήν. Pythagoras rationes numerorum ſubtiliſſime ſcrutatus ad naturam rerum retulit, atque licet ipſe nihil ſcripſerit, auditoribus ſuis multa de illis commentandi præbuit materiem, unde a Pythagora ipſo Arithmeticam conſcriptam eſſe tradidere Jo. Malalas atque Georgius Cedrenus. Iſidorus III. 2. Originum: *Numeri diſciplinam apud Græcos primum Pythagoram autumant conſcripſiſſe.*

G οὐ μὰ] In Hieroclis Codicibus & Jamblichi de vita Pythag. Methodiique ναὶ μά.

H ἁμετέρᾳ ψυχᾷ] Infra lib. 1. adverſus Logicos. Sect. 94. ἁμετέρᾳ κεφαλᾷ. Apud Porphyrium & Jamblichum de vita Pythag. c. 29. ἁμετέρᾳ γενεᾷ. Sic & Theologumena Arithmeticæ p. 20. & Cyrillus in Julian. Sed Julianus ipſe Orat. 6. p. 6. p. 196. οὐ μὰ τὸν ἐν στέρνοισιν ἐμοῖς παραδόντα τετρακτύν. Jamblichus de vita Pythag. c. 28. ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρας σοφίας εὑρόντα τετρακτύν. Methodius Convivio decem virginum p. 101. ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρας ζωᾶς δείξαντα κέλευθον. Cæterum in Hieroclis Codicibus & Theonis Smyrnæi p. 147. Macrobii atque in aliis pluribus (perinde ut apud Sextum hoc loco) eſt ἁμετέρᾳ ψυχᾷ, quæ genuina eſſe videtur lectio. Macrobius lib. 1. in ſomnium Scipionis cap. 6. *Quaternarium quidem Pythagorei quem* τετρακτὺν, *vocant, adeo quaſi ad perfectionem animæ pertinentem inter arcana venerantur, ut ex eo & jurisjurandi religionem fecerint.* Per, qui noſtræ animæ numerum dedit eſſe quaternum.

I τέσσαρα ἀριθμός] MS. Vratislav. τέταρτος.

K δέκα γίνεται, ὅς ἐστι τελειότατος ἀριθμός] Confer Meurſium in Denario Pythagorico cap. 6. & 12.

L τὸν λόγον τῆς ἁπάντων κεῖσθαι συστάσεως] Hæc prolixe illuſtrantur in Theologumenis Arithmeticæ p. 18. ſeq. in Theonis Smyrnæi Mathematicis de Muſica c. 38. & ab Hierocle p. 168. Noſter infra, lib. 1. adverſus Logicos Sect. 95. πηγὴ ἀενάου φύσεως λέγεται ὁ τετρακτὺς παρόσον κατ' αὐτοὺς ὁ σύμπας κόσμος κατὰ ἁρμονίαν διοικεῖται. Proclus IV. in Timæum p. 269. πρόεισι γὰρ ὁ θεῖος ἀριθμὸς, ὥς φησιν ὁ Πυθαγόρειος εἰς αὐτὸν ὕμνος,

Μουνάδος ἐκ κευθμῶνος ἀκηράτου ἔς τ' ἂν ἵκηται
Τετράδ' ἐπὶ ζαθέην, ἣ δὴ τέκε μητέρα πάντων
Πανδοχέα, πρέσβειαν ὅρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν
Ἄτροπον, ἀκάματον, δεκάδα κλείουσι μιν ἁγνήν.

M τοῦ τε σώματος καὶ ψυχῆς] Quaternarium pro corporis & animæ imagine habebant Pythagorei, quod tres eſſent animæ partes, rationalis, iraſcibilis & concupiſcibilis: quartum denique corpus, animi hoſpitium. Theo Smyrnæus p. 153. ἐννάτη τετρακτὺς, ἐξ ἧς συνέστηκε τὸ ζῶον, ψυχῆς μὲν γὰρ μέρη, λογικὸν, θυμικὸν, ἐπιθυμητικόν, καὶ τέταρτον σῶμα, ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ψυχή. Sed & alia ratione peculiariter per tetractyn illis denotabatur *corpus*, utpote in quo hæc quatuor, punctum, longitudo, latitudo & profunditas: & peculiariter *anima*, quoniam in numeris e quibus quaternarius conſtat perfecta eſt harmonia, ex triplici reſultans conſonantia, animi Symbolum. Hanc deinceps noſter diſerte exponit, & lib. 1. adverſus Logicos Sect. 99. ſeq.

N μεμνῆσθαι] MS. Vratislav. μεμνεῖσθαι.

O ἡ μὲν οὖν μονάς] Cum his, & quæ ſequuntur, conferendus liber 3. Pyrrhon. Sect. 154. & lib. 1. adverſus Logicos Sect. 95. ſeq.

P ὑπεδείξαμεν] Libro ſuperiore adverſus Geometras Sect. 19. ſeq.

καὶ

καὶ τῆς ἐπιφανείας ἐτέτακτο· πόθεν γάρ που ἐφέρετο ὁ νοῦς. καὶ προστιθεμένης τῇ κατὰ μῆκος διαστάσει τῆς κατὰ πλάτος διαστάσεως, ἐπιφάνεια νοεῖται. ἀλλὰ κἂν ἐπιθεωρήσῃ τις τῇ τριάδι τὴν τετάρτην [Q] μονάδα, τουτέστι τέταρτον σημεῖον, γίνεται πυραμὶς, [R] στερεὸν σῶμα καὶ σχῆμα. [S] καὶ γὰρ μῆκος ἔχει, καὶ πλάτος καὶ βάθος· ὥστε ἐν τῷ τετάρτῳ ἀριθμῷ τὸν τοῦ σώματος περιέχεσθαι λόγον, καὶ μὴν καὶ τὸν τῆς ψυχῆς. ὡς γὰρ τὸν ὅλον κόσμον κατὰ ἁρμονίαν λέγουσι διοικεῖσθαι, οὕτω καὶ τὸ ζῶον ψυχοῦσθαι. δοκεῖ δὲ ἡ τέλειος ἁρμονία ἐν τρισὶ συμφωνίαις [T] λαμβάνειν τὴν ὑπόστασιν, τῇ τε διὰ τεττάρων, καὶ τῇ διὰ πέντε, καὶ δὴ διὰ πασῶν. ἡ μὲν οὖν διὰ τεσσάρων, ἐν ἐπιτρίτῳ κεῖται λόγῳ· ἡ δὲ διὰ πέντε, ἐν ἡμιολίῳ· ἡ δὲ διὰ πασῶν, ἐν διπλασίονι. ἐπίτριτος δὲ λέγεται ἀριθμὸς, ὁ ἐξ ὅλου τινὸς ἀριθμοῦ συνεστηκὼς καὶ ἐκ τρίτου [U] μέρους ἐκείνου, ὡς ἔχει ὁ ὀκτὼ πρὸς τὸν ἕξ. καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν ἓξ περιέσχηκε, καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ, τουτέστι τὴν δυάδα. ἡμιόλιος δὲ καλεῖται, ὅταν περιέχῃ ἀριθμὸς ἀριθμὸν, καὶ τὸ ἥμισυ ἐκείνου, ὡς ἔχει ὁ ἐννέα πρὸς τὸν ἕξ. συνέστηκε γὰρ ἐκ τοῦ ἕξ, [X] καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεος αὐτοῦ, τουτέστι τῶν τριῶν. διπλασίων δὲ προσαγορεύεται, ὁ δυσὶν ἀριθμοῖς ἴσος· ὡς ὁ τέσσαρα πρὸς τὸν δύο. δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν περιέσχηκεν. ἀλλὰ γὰρ τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ κατὰ τὴν ἀρχῆθεν ὑπόθεσιν τεσσάρων ὄντων ἀριθμῶν, τοῦ τε ἑνὸς καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα, ἐν οἷς ἐλέγομεν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἰδέαν περιέχεσθαι κατὰ τὸν ἐναρμόνιον λόγον, ὁ μὲν δ τοῦ β, καὶ ὁ β τῆς μονάδος ἐστὶ διπλασίων, ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ διὰ πασῶν συμφωνία· ὅ, τε τρία, τοῦ δύο ἡμιόλιος, καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν δύο περιέσχηκε, καὶ τὸ ἥμισυ τούτου. ὅθεν καὶ τὴν διὰ πέντε συμφωνίαν ὑποβάλλειν. ὁ δὲ δ τοῦ γ, ἐπίτριτος. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἡ διὰ τεσσάρων συμφωνία. ὥστε εἰκότως τὸν τέσσαρα ἀριθμὸν παρὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς εἰρῆσθαι πηγὴν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν. ἀλλ' ὅτι μὲν πολλὴν δύναμιν ἀπένεμον τοῖς ἀριθμοῖς, ἐκ τούτων συμφανὲς ὑποδειγματικώτερον εἰρημένων.

dine & ſuperficie. hinc enim mens utique ferebatur: Et dimenſioni per longitudinem addita dimenſione per latitudinem, intelligitur ſuperficies. Sed &, ſi ternario additam quartam contempleris unitatem, hoc eſt quartum punctum, fit pyramis, corpus ſolidum & figura: habet enim longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Quo fiet ut in quarto numero contineatur ratio corporis: quin etiam ratio animæ. 6. Quomodo enim dicunt univerſum mundum adminiſtrari per harmoniam, ita etiam animari animal. Videtur autem harmonia in tribus conſonantiis accipere ſubſtantiam, nempe in conſonantia diateſſaron, in conſonantia diapente, & in conſonantia diapaſon. Atque conſonantia quidem diateſſaron poſita eſt in ratione ſeſquitertia: Conſonantia autem diapente in ſeſquialtera: Conſonantia autem diapaſon in dupla. 7. Seſquitertius autem dicitur numerus, qui conſtat ex toto aliquo numero, & ex tertia illius parte, ſicut octo ſe habent ad ſex. Nam & ipſum totum, nempe ſex, comprehendit, & tertiam ejus partem, nempe duo. Seſquialter autem appellatur, quando numerus continet numerum & illius dimiduum: ut novem ſe habent ad ſex. conſtat enim ex ſex, & ex ejus dimidio, nempe ex tribus. Duplus autem appellatur qui eſt æqualis duobus numeris: ut quatuor ſe habent ad duo, nam bis eum continent. 8. Cæterum cum hæc ita habeant, & ex accepta ab initio hypotheſi ſint quatuor numeri, unum, & duo, & tria, & quatuor, in quibus dicebamus etiam contineri ideam animæ, per rationem harmonicam: quatuor quidem ſunt duplum duorum, & duo ſunt duplum unitatis, in quo ſita eſt conſonantia diapaſon: & tria eſt ſeſquitertius duorum. ipſum enim, nempe duo, continet, & ejus dimidium. unde etiam ſubjicit conſonantiam diapente. 9. Quatuor autem eſt trium ſeſquitertius: in eo autem poſita quoque fuerat diateſſaron conſonantia. Quo fit ut merito dictus ſit apud Pythagoreos quaternio habere *fontem & radicem naturæ æternæ* 10. Sed quod magnam quidem vim tribuerint numeris, ex his eſt perſpicuum quæ dicta ſunt ad rem exemplo melius declarandam. multus enim apud eos

NOTÆ.

Q *τῇ τριάδι τὴν τετάρτην*] In MSS. *τετάρτην* ſine articulo.

R *πυραμὶς*] Adde, ſi placet, lib. 2. adverſus Phyſicos. Theologumena Arithmeticæ p. 18. *ἀλλὰ καὶ τὴν σωμάτωσιν καὶ τὴν ἐπὶ τρία διάστασιν μέχρις αὐτῆς πέρας ἴσχειν. τὸ γὰρ ἐλάχιστον καὶ πρωτοφανέστατον ἅμα πυραμὶς ἐν τετράδι ὁρᾶται εἴτε γωνιῶν, εἴτε ἐπιπέδων, ὥσπερ καὶ τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους αἰσθητὸν, ὅ ἐστιν ἀποτέλεσμα τριχῆ διαστατὸν ἐν τέσσαρσι ὅροις.*

S *στερεὸν σῶμα καὶ σχῆμα*] Hierocles p. 168. editionis præclaræ Petri Needhami: *στερεὰ πρώτη ἔμφασις ἐν τῇ τετράδι εὑρίσκεται. τὸ γὰρ σημεῖον ἀνάλογόν ἐστι μονάδι, ἡ δὲ γραμμὴ δυάδι, ἀπό τινος γὰρ ἐπί τι. καὶ τριάδι προσήκει ἡ ἐπιφάνεια, στοιχειωδέστατον γὰρ τῶν εὐθυγράμμων τὸ τρίγωνον. τὸ στερεὸν δὲ οἰκεῖον τῇ τετράδι. ἡ γὰρ πρώτη πυραμὶς ἐν τῇ τετράδι θεωρεῖται, τριγώνου μὲν βάσεως ὑποτεθείσης, τοῦ τρία, κορυφῆς δὲ αὐτῆς ἐπιτεθείσης τοῦ ἑνός.*

T *ἐν τρισὶ συμφωνίαις*] Confer quæ dicta ad lib. 3. Pyrrhon. Sect. 155. & lib. 1. adverſus Logicos Sect. 95. ſeq.

U *καὶ ἐκ τρίτου*] MSS. cum articulo *ἐκ τοῦ τρίτου.*

X *ἐκ τοῦ ἕξ*] MS. Ciz. *ἐκ τῶν ἕξ*, male, quia ſequitur *καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεος αὐτοῦ*, ſive ut legit MS. Vratiſlav. *καὶ τοῦ ἡμίσεους αὐτοῦ.*

ſermo de numeris. De quo mittentes in præſentia dicere prolixius, aggrediamur contradictionem, principio dicendi ducto ab unitate, quæ eſt principium totius numeri, & quo ſublato ne eſt quidem numerus. 11. Unius ergo intelligentiam nobis Pythagorico more deſcribens Plato, dicit, *Unum eſt, ſine quo nihil dicitur unum*, ſive cujus per participationem unumquodque unum dicitur, & multa. Planta enim, exempli cauſa & animal, & lapis, unum quidem appellatur: non eſt autem ex propria ratione unum, ſed intelligitur unum in unius participatione, quum nullum eorum hoc ſit. 12. Nam neque planta, neque animal, neque lapis, neque ullum aliud ex numerabilibus, eſt id quod re vera eſt unum. Nam ſi planta aut animal eſt illud unum, omnino quod non eſt planta, neque animal, non dicetur unum. Dicitur autem & planta & animal unum, & alia innumerabilia: nullum ergo ex numerabilibus eſt unum. 13. Id autem cujus unumquodque per ſe quidem eſt unum, multa autem congerie participat, unum fit & multa ex ſingularibus. Quod quidem rurſus nulla eſt multorum multitudo, utpote plantarum, animalium, lapidum. nam per illius quidem participationem ea dicuntur multa: ipſum autem non eſt in eis. 14. Atque talis quidem unius idea intelligitur a Platonicis. Nos autem adjungentes dicamus: Aut diverſa a ſingularibus numeris eſt unius idea, aut intelligitur cum illis qui ſunt ejus participes. Sed per ſe quidem præter ea quæ ſunt ſingulatim numerabilia, nihil unum extare intelligitur. Reſtat ergo ut intelligatur in illis, quæ eum participant: quod rurſus eſt dubium ac perplexum. 15. Lignum enim quod cadit ſub numerum, ſi unitatis participatione eſt unum, quicquid non eſt lignum, non dicetur unum. Dicitur autem, ut ſuperius oſtendimus: Non eſt ergo unitas, cujus participatione unumquodque eorum quæ ſunt ſigillatim numerabilia, appellatur unitas. 16. Deinde quod a multis participatur, eſt multa, & non unum. Quæ autem ſunt numerabilia, multa ſunt & infinita. Non ergo unitatis participatione, ex numerabilibus unumquodque eſt unum. 17. Quomodo ergo homo in genere, quem nonnulli intelligunt animal particeps ratio-

πολὺς γὰρ ὁ περὶ ἀριθμῶν παρ' αὐτοῖς ἐστι λόγος, ὃν ἐάσαντες τανῦν μηκύνειν, ἁπτώμεθα τῆς ἀντιῤῥήσεως, τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἀπὸ μονάδος ποιησάμενοι, ἥτις ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ καθέστηκε, καὶ ἧς ἀναιρουμένης, οὐδ' ἔστιν ἀριθμός. [Y] τὴν τοῦ ἑνὸς τοίνυν νόησιν διατυπῶν ἡμῖν Πυθαγορικώτερον ὁ Πλάτων, [Z] φησὶν, ἕν ἐστιν [A] οὗ μηδὲν χωρὶς λέγεται ἕν· ἢ οὗ μετοχῇ ἕκαστον ἕν τε καὶ πολλὰ λέγεται. τὸ γὰρ φυτὸν εἰ τύχοι καὶ τὸ ζῶον καὶ ὁ λίθος προσαγορεύεται μὲν ἓν, οὐκ ἔστι δὲ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ἓν, ἀλλ' ἐν μετοχῇ ἑνὸς νοεῖται, τούτου μηδενὸς τούτων καθεστῶτος. οὔτε γὰρ φυτὸν, οὔτε ζῶον, οὔτε λίθος οὔτε ἄλλο τι τῶν ἀριθμητῶν τὸ ὄντως ἕν ἐστιν. εἰ γὰρ φυτόν ἐστιν ἢ ζῶον τὸ ἓν, πάντως ὃ μὴ φυτόν ἐστιν μηδὲ ζῶον, οὐ ῥηθήσεται ἕν. λέγεται δὲ καὶ φυτὸν ἓν καὶ ζῶον, καὶ ἄλλα μυρία· οὐδὲν ἄρα τῶν ἀριθμητῶν ἐστὶν ἕν. τὸ δὲ οὗ ἕκαστον, ἓν μὲν καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον, πολλὰ δὲ ἀθροισμῷ μετέχον, ἕν τε καὶ πολλὰ γίνεται τῶν καθ' ἕκαστον· ὅπερ πάλιν πλῆθος οὐδέν ἐστι τῶν πολλῶν, οἷον φυτῶν, ζώων, λίθων. κατὰ μετοχὴν μὲν γὰρ ἐκείνου ταῦτα λέγεται πολλά· αὐτὸ δὲ οὐκ ἔστιν ἐν τούτοις. πλὴν τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα νοεῖται τοῖς περὶ τὸν Πλάτωνα. ἐπισυνάπτοντες δὲ ἡμεῖς λέγωμεν· ἤτοι ἑτέρα τῶν κατὰ μέρος ἀριθμῶν ἐστιν ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἢ σὺν ἐκείνοις τοῖς μετέχουσιν αὐτῆς νοεῖται. ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν μὲν [B] παρὰ τὰ κατὰ μέρος ἀριθμητὰ οὐδὲν νοεῖται ἓν ὑποκείμενον. λείπεται ἄρα ἐν ἐκείνοις τοῖς μετέχουσιν αὐτοῦ, νοεῖσθαι, ὃ πάλιν τῶν ἀπόρων. τὸ γὰρ ἀριθμητὸν ξύλον, εἰ μετοχῇ μονάδος ἔστιν ἕν· ὃ μή ἐστι ξύλον, οὐ λεχθήσεται ἕν. λέγεται δέ γε, ὡς ἀνώτερον [C] ὑποδέδεικται· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ μονὰς, ἧς μετοχῇ ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος ἀριθμητῶν μονὰς προσαγορεύεται. εἶτα τὸ πολλοῖς μετεχόμενον, πολλά ἐστι [D] καὶ οὐχ ἕν. τὰ δὲ ἀριθμητὰ πολλά τέ ἐστι καὶ ἄπειρα· οὐκ ἄρα μετοχῇ τῆς μονάδος ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν ἕν ἐστιν. ὥσπερ οὖν ὁ γενικὸς ἄνθρωπος, [E] ὅν τινες νοοῦσιν ζῶον

NOTÆ.

Y οὐδ' ἔστιν ἀριθμός] MS. Ciz. οὐδέν ἐστιν. Sic infra Sect. 34. μηδὲν εἶναι ἀριθμόν.

Z Πυθαγορικώτερον ὁ Πλάτων] Laërtius III. 8. de Platone: μῖξιν τε ἐποιήσατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων καὶ Πυθαγορικῶν καὶ Σωκρατικῶν. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ καθ' Ἡράκλειτον, τὰ δὲ νοητὰ κατὰ Πυθαγόραν, τὰ δὲ πολιτικὰ κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει. Ad νοητὰ autem pertinent numeri, in quibus Platonem *ſtudioſiſſimum Pythagoræ* notavit etiam Boëthius lib. 2. c. 41. Arithmeticæ. Ariſtoteles lib. 1. Metaphyſ. c. 6. οἱ μὲν Πυθαγόρειοι μίμησιν τὰ ὄντα φασὶν εἶναι τῶν ἀριθμῶν, Πλάτων δὲ μέθεξιν, τοὔνομα μεταβαλών.

A ἕν ἐστιν] Quæ ſequuntur ex Platonis Parmenide petita ſunt. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 156. ſeq. Hervetus verba οὗ μηδὲν χωρὶς λέγεται ἓν verterat: *cujus nihil ſeorſum dicitur unum.* minus bene.

B ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν μὲν] MS. Vratislav. καθ' αὑτήν.

C ὡς ἀνώτερον] Supra, Sect. 12.

D πολλά ἐστι] MS. V. πολλά τοι ἔστι.

E ὁ γενικὸς ἄνθρωπος] Homo univerſe atque in genere acceptus, ſic ἡ γενικὴ γραμμή, ſupra lib. adverſus Geometras Sect. 92.

θνητὸν,

θνητὸν, λογικὸν, [F] οὔτε Σωκράτης ἐστὶν, οὔτε Πλάτων, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἕτερος λεχθήσεται ἄνθρωπος· οὔτε καθ' ἑαυτὸν [G] ὑφέστηκεν, οὔτε μετὰ Πλάτωνος καὶ Σωκράτους, ἐπεὶ ἐθεωρεῖτο ἂν ὡς ἄνθρωπος· οὕτω καὶ τὸ ἓν, μήτε σὺν τοῖς κατὰ μέρος ἀριθμητοῖς, μήτε καθ' ἑαυτὸ ὑφεστηκὸς νοούμενον, εὐθέως ἐστὶν ἀνεπινόητον. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ ἐπὶ τοῦ δύο ἢ καὶ τριῶν καὶ καθόλου ἐπὶ παντὸς ἀριθμοῦ· ἵνα μὴ μηκύνωμεν. ἔνεστι δὲ καὶ οὕτως συνερωτᾷν, ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἧς μετοχῇ τι ἓν λέγεται, ἤτοι μία ἐστὶν ἰδέα [H] ἢ τοῦ ἑνὸς πλείους ἰδέαι τυγχάνουσιν. ἀλλ' εἰ μὲν μία ἐστὶν, οὐ πολλοῖς μετέχεται. τοῦ γὰρ ἄλφα, εὐσήμου χάριν διδασκαλίας, τὴν ὅλην τοῦ ἑνὸς ἰδέαν ἔχοντος, τὸ β, μὴ μετέχον ταύτης, οὐκέτ' ἔσται ἕν. καὶ μὴν οὐδὲ πολυμερὴς καθέστηκεν, ἵνα πολλὰ ᾖ τὰ μετέχοντα ταύτης. πρῶτον μὲν γὰρ ἔσται ἕκαστον, οὐ τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας μετέχον, μέρους δὲ αὐτῆς. εἶτα καὶ ἡ μονὰς ἀδιαίρετος καὶ ἀμερὴς ἐνοεῖτο κατ' αὐτούς. εἰ δὲ πλείους εἰσὶν ἰδέαι τοῦ ἑνὸς, ἕκαστον τῶν καθ' ἓν τασσομένων ἀριθμητῶν, ἤτοι τοῦ ἑνὸς, ἢ τοῦ δύο, καθ' ἓν ἑκάτερον μετέχει τινὸς κοινῆς ἰδέας, ἢ οὐ μετέχει. καὶ εἰ μὲν οὐ μετέχει, δεήσει καὶ ἅπαντα δίχα τοῦ μετέχειν ἰδέας, κατὰ τὸ ἓν τετάχθαι. ὅπερ οὐ θέλουσιν. εἰ δὲ μετέχει, ἡ ἐξ ἀρχῆς συνεισαχθήσεται ἀπορία. [I] πῶς γὰρ μιᾶς τὰ δύο μεθέξει; ταῦτα μὲν οὖν περὶ μονάδος· ἧς ἀνῃρημένης, πᾶς ἀνῄρηται ὁ ἀριθμός· [K] ὅμως δ' οὖν ἐπισυνάπτωμεν καὶ τὰ περὶ τῆς δυάδος. ἄπορος γάρ πως καὶ αὐτὴ συνίσταται κατὰ τὴν τῶν μονάδων σύνοδον. ὥσπερ καὶ Πλάτων διὰ τοῦ περὶ ψυχῆς [L] πρότερον ἠπόρηκε. παρατεθείσης γὰρ μονάδος ἑτέρᾳ μονάδι, ἤτοι προσγίνεταί τι [M] κατὰ τὴν παράθεσιν, ἢ ἀπογίνεται· ἢ οὔτε προσγίνεταί τι, οὔτε ἀπογίνεται. ἀλλ' εἰ μὲν οὔτε προσγίνεταί τι, οὔτε ἀπογίνεται, οὐκ ἔσται κατὰ παράθεσιν τῆς ἑτέρας μονάδος τῇ ἑτέρᾳ ἡ δυάς. εἰ δὲ ἀπογίνεταί τι κατὰ τὴν παράθεσιν, ἐλάττωσις ἔσται τοῦ ἑνὸς καὶ ἑνὸς, καὶ δυὰς οὐ γενήσεται. εἰ δὲ προσγίνεταί τι, τὰ δύο οὐ γενήσεται δύο, ἀλλὰ

nis, nec eſt Socrates, nec Plato, quandoquidem nullus alius diceretur homo: neque per ſe conſiſtit, neque cum Platone & Socrate, quandoquidem conſpiceretur ut homo: ita etiam unum, cum neque cum ſingularibus numerabilibus, neque per ſe intelligatur conſiſtere, ſtatim eſt ejusmodi ut non poſſit cadere ſub intelligentiam. 18. Eadem autem ſunt dicenda in duobus & etiam tribus, & ut ſemel dicam, in omni numero; ne ſimus prolixiores. Simul autem licet ab eis quoque ſic ſciſcitari: Unius idea, cujus participatione aliquid dicitur unum, aut eſt una idea, aut unius plures ſunt ideæ. Sed ſi eſt quidem una, non participatur a multis. nam ſi A, ut clariore exemplo rem doceamus, habet totam unius ideam, B, quod non eſt ejus particeps, non erit utique unum. 19. Porro autem neque multas habet partes, ut multa eam participent: nam primum quidem eſſet unumquodque non illius unius particeps ideæ, ſed ejus partis. Deinde unitas ex eorum ſententia intelligebatur carens partibus, & individua. Sin autem unius ſunt plures ideæ, unumquodque ex numerabilibus quæ collocantur in uno, aut unius, aut duorum, in utroque uno eſt communis ideæ particeps, aut non eſt. 20. Et ſi quidem non eſt particeps, oportebit omnia in uno eſſe collocata absque eo quod ideam participent, quod quidem nolunt. Sin autem eſt particeps, quæ erat ab initio colligetur dubitatio. Quomodo enim duo unam participabunt? Atque hæc quidem de unitate, qua ſublata univerſus ſublatus eſt numerus. 21. Adjungamus tamen etiam de binario. Nam ipſe quoque fit dubius ac perplexus ex coitione unitatum: quomodo etiam prius dubitavit Plato in libro de anima. Nam unitate addita alteri unitati, aut accedit aliquid per additionem unitatis alteri, aut decedit, aut nec accedit nec decedit quicquam. 22. Quod ſi nec accedit quicquam, nec decedit, non fit binarius ex additione unius ad alteram unitatis. Si autem decedit aliquid per additionem, fiet diminutio unius & unius & non erit binarius. Sin autem accedit aliquid, duo non fient duo, ſed quatuor. nam

NOTÆ.

F *ζῶον θνητὸν λογικόν*] Lib. I. Pyrrhon. Sect. 26.

G *οὔτε καθ' ἑαυτὸν*] Si ſinguli homines tollantur, ille *γενικὸς ἄνθρωπος* nunquam erit, neque univerſale per ſe, extra individua, poterit ſubſiſtere, neque adeo cum individuis Socrate v. g. & Platone intelligi, ita enim cum Socrate v. g. alium ſemper oporteret hominem ſe ſenſibus offerre, quod neutiquam fieri videmus.

H *ἤτοι μία ἐστὶν ἰδέα*] Confer ſimile argumentum lib. 3. Pyrrhon. Sect. 158. ſeq.

I *ἡ ἐξ ἀρχῆς ἀπορία*] Quod nempe unius idea integra non niſi uni rei ineſſe poſſit ſupra Sect. 18. & quod a multis participatur, non eſt unum ſed multa, Sect. 16.

K *πᾶς ἀνῄρηται ὁ ἀριθμός*] Ita MS. Ciz. articulus exulat.

L *Πλάτων διὰ τοῦ περὶ ψυχῆς*] Notus Platonis locus in Phædone, cujus verba adſcribam: *οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ, ὡς ἐπειδὰν ἑνί τις προσθῇ ἕν, ἢ τὸ ἓν ᾧ προσετέθη, δύο γέγονεν, ἢ τὸ προστεθὲν καὶ ᾧ προσετέθη, διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ δύο ἐγένετο. θαυμάζω γὰρ, εἰ ὅτε μὲν ἑκάτερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἓν ἄρ' ἑκάτερον ἦν, καὶ οὐκ ἤστην τότε δύο· ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα αὐτοῖς αἰτία ἐγένετο δύο γενέσθαι ἡ ξύνοδος τοῦ πλησίον ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε, ὡς ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύναμαι ἔτι πείθεσθαι, ὡς αὕτη αὖ αἰτία γέγονεν ἡ σχίσις τοῦ δύο γεγονέναι, ἐναντία γὰρ γίνεται τότε ἡ τότε αἰτία τοῦ δύο γίγνεσθαι· τότε μὲν γὰρ ὅτι συνήγετο πλησίον ἀλλήλων, καὶ προσετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ, νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου.* Confer infra, lib. 2. contra Log. Sect. 91. ſeq. & lib. 2 contra Phyſicos Sect. 302. ſeq.

M *ἤτοι προσγίνεται*] MS. Vratislav. *προσγίγνεται*, ſed paſſim hæc promiſcue ſcribuntur.

binarius qui accedit, & unitas, & altera unitas, conſtituunt numerum quaternarium. Nihil eſt ergo binarius. Eadem erit dubitatio etiam in omni numero. Quo fit ut hac ratione nihil ſit numerus. 23. Verumenimvero quoniam ex additione & ablatione unitatis intelligitur numerus, eſt perſpicuum quod ſi oſtenderimus utrumque eorum minime poſſe fieri, peribit etiam ſubſtantia numerorum. Primum autem jam dicamus de ablatione, utentes doctrina quæ rem oſtendat exemplis. 24. Quæ ergo a ſubjecto denario aufertur unitas, aut aufertur a toto denario, aut ab eo qui reſtat novenario. Non autem a toto denario, ut oſtendemus: neque a novenario, ut docebimus. Non igitur quicquam a ſubjecto denario fertur. Si enim ab hoc toto aufertur unitas, aut denarius eſt alius a ſingularibus unitatibus, aut earum congeries appellatur denarius. 25. Sed alius quidem a ſingularibus unitatibus non eſt denarius: etenim illis ſublatis ne eſt quidem denarius: & ſublato denario ſimiliter non amplius ſunt unitates. Si autem denarius idem eſt qui unitates, hoc eſt, ſi ſingulares unitates ſunt denarius, eſt perſpicuum quod ſi a denario fit ablatio unitatis, auferetur ab unaquaque unitate. Singulares enim unitates erant denarius: & ſic non erit utique ablatio unitatis, ſed denarii. Quamobrem non tollitur unitas a toto denario. 26. Sed neque fit ablatio a novenario qui reſtat. Quomodo enim poſt ejus ablationem adhuc eſt ſalvus ſubjectus novenarius? Sed ſi neque a toto denario tollitur unitas, neque a novenario qui reſtat, nullus conſiſtit numerus per ablationem. 27. Alioqui ſi tollitur a novenario unitas, aut tollitur a toto, aut ab ultima ejus unitate. Et ſi tollitur quidem unitas a toto novenario, erit ablatio novenarii. Nam quod aufertur ab unaquaque unitate ſingularium unitatum quæ ſunt novem, componit numerum novenarium. 28. Sin autem ab ultima unitate fit ablatio: primum quidem oſtendetur ultimam unitatem quæ caret partibus, eſſe dividuam. quod quidem eſt abſurdum. Deinde ſi ab ultima unitate tollitur unitas, non poterit novenarius adhuc manere integer. 29. Et alioqui ſi a denario fit ablatio unitatis, aut a denario qui eſt, fit ablatio, aut a denario qui non eſt. Non

τέσσαρα. δυὰς γὰρ ἡ ἐπιγινομένη, [N] καὶ μονὰς, καὶ ἑτέρα μονὰς, τὸν τῶν τεσσάρων ἀριθμὸν συνίστησιν. οὐδὲν ἄρα ἔσται [O] δυάς. ἡ δὲ αὐτὴ γένοιτ' ἂν ἀπορία καὶ ἐπὶ παντὸς ἀριθμοῦ. ὥστε μηδὲν εἶναι κατὰ τοῦτο ἀριθμόν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ πρόσθεσιν μονάδος καὶ κατὰ ἀφαίρεσιν ὁ ἀριθμὸς νοεῖται, δῆλον ὡς ἐὰν τούτων ἑκάτερον παραστήσωμεν ἀδύνατον, οἰχήσεται καὶ ἡ τῶν ἀριθμῶν ὑπόστασις. λέγωμεν δὲ πρῶτον εὐθὺς περὶ ἀφαιρέσεως, ὑποδειγματικῇ χρώμενοι τῇ διδασκαλίᾳ. ἡ τοίνυν ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης δεκάδος ἀφαιρουμένη μονὰς, ἤτοι ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος, [P] ἢ ἀπὸ τῆς περιλειπομένης ἐννεάδος ἀφαιρεῖται· οὔτε δὲ ἀφ' ὅλης, ὡς παραστήσομεν, οὔτε ἀπὸ τῆς ἐννεάδος, ὡς διδάξομεν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης δεκάδος. εἰ γὰρ ἀφ' ὅλης ταύτης ἀφαιρεῖται ἡ μονὰς, ἤτοι ἡ δεκάς ἐστιν ἑτέρα τῶν κατὰ μέρος μονάδων, ἢ ὁ ἀθροισμὸς τούτων δεκὰς προσαγορεύεται. ἀλλ' ἑτέρα μὲν τῶν κατὰ μέρος μονάδων, οὐκ ἔστιν ἡ δεκάς. καὶ γὰρ ἀναιρεθεισῶν ἐκείνων, οὐδ' ἔστι δεκάς· καὶ τῆς δεκάδος ἀναιρεθείσης, ὁμοίως αἱ μονάδες οὐκέτι ὑπάρχουσιν. εἰ δὲ ἡ αὐτὴ ταῖς μονάσιν ἐστὶν ἡ δεκὰς, τουτέστιν, εἰ αἱ κατὰ μέρος μονάδες εἰσὶ δεκὰς, [Q] δῆλον ὡς εἴπερ ἀπὸ τῆς δεκάδος ἡ τῆς μονάδος ἀφαίρεσις γίνεται, ἀφ' ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεθήσεται. αἱ γὰρ κατὰ μέρος μονάδες ἦσαν ἡ δεκάς· καὶ οὕτως, οὐκέτι ἔσται μονάδος ἄρσις, ἀλλὰ δεκάδος· ὥστε οὐκ ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος αἴρεται ἡ μονάς. καὶ μὴν οὐδ' ἀπὸ τῆς ὑπολειπομένης ἐννεάδος ἡ ἄρσις αὐτῆς γίνεται. πῶς γὰρ ἔτι μετὰ τὴν ἄρσιν αὐτῆς, σῶς ἐστιν ἡ ὑποκειμένη ἐννεάς; ἀλλ' εἰ μήτε ἀφ' ὅλης τῆς δεκάδος αἴρεται ἡ μονὰς, μήτε ἀπὸ τῆς ὑπολειπομένης ἐννεάδος, οὐδεὶς ἀριθμὸς κατὰ ἀφαίρεσιν συνίσταται. ἄλλως τε, εἰ ἀπὸ τῆς ἐννεάδος [R] αἴρεται ἡ μονὰς, ἤτοι ἀπὸ ὅλης αἴρεται, ἢ ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς μονάδος. καὶ εἰ μὲν ἀπὸ ὅλης τῆς ἐννεάδος ὑφαιρεῖται ἡ μονὰς, ἔσται ἄρσις τῆς ἐννεάδος. τὸ γὰρ ὑφαιρούμενον ἀφ' ἑκάστης μονάδος, τῶν κατὰ μέρος μονάδων ἐννέα οὐσῶν, τὸν τῆς ἐννεάδος ἀριθμὸν [S] συντίθησιν. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς τελευταίας μονάδος γίνεται τὰ τῆς ἀφαιρέσεως, πρῶτον μὲν καὶ ἡ τελευταῖα μονὰς, ἀμερὴς οὖσα, δειχθήσεται μεριστὴ τυγχάνειν, ὅπερ ἄτοπον. εἶτα εἰ ἀπὸ τῆς τελευταίας μονάδος αἴρεται ἡ μονὰς, οὐ δυνήσεται ἔτι ὁλόκληρος μένειν ἡ ἐννεάς. καὶ ἄλλως, εἴπερ ἀπὸ τῆς δεκάδος γίνεται ἡ [T] τῆς μονάδος ἄρσις, ἤτοι ἀπὸ οὔσης γίνεται τῆς δεκάδος ἄρσις, ἢ ἀπὸ μὴ οὔσης· οὔτε δὲ

NOTÆ.

N δυὰς γὰρ ἡ ἐπιγινομένη] Binarius ex duabus unitatibus reſultans iiſque additus conficiet quatuor. Eadem cavillatione noſter utitur lib. 3. Pyrrhon. Sect. 165. Vide & lib. 1. adverſus Phyſicos, Sect. 221. ſeq.

O οὐδὲν ἄρα ἔσται] MS. Ciz. ἐστί.

P ἤτοι ἀπὸ ὅλης δεκάδος] Eadem cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 88. ſeq.

Q εἰσὶ δεκὰς] Ita legendum, ut infra: αἱ γὰρ κατὰ μέρος μονάδες ἦσαν ἡ δεκὰς non δεκάδες.

R εἰ ἀπὸ τῆς ἐννεάδος] Confer lib. 3. Pyrrhon. Sect. 92.

S τὸν τῆς ἐννεάδος ἀριθμόν] Ita legendum ex MSS. pro τῶν τῆς &c.

T ἀπὸ τῆς δεκάδος γίνεται ἡ] Ita MSS. licet articulus uterque in editis exciderat.

ἀπὸ

ἀπὸ τῆς οὔσης γένοιτ᾽ ἂν (ἐφ᾽ ἔσον γὰρ μένει χρόνον δεκὰς, οὐδὲν ἀπ᾽ αὐτῆς ἀφαιρεθῆναι δύναται, ὡς δεκάδος, ἐπεὶ οὐκέτι ἔςαι δεκὰς) οὐδὲ ἀπὸ μὴ οὔσης· ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲ ἀρθῆναί τι πέφυκε. καὶ παρὰ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, οὐδέν ἐςι νοῆσαι. οὐκ ἄρα αἴρεταί τι ἀπὸ τῆς δεκάδος. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν ἀμήχανόν ἐςι καθ᾽ ὑφαίρεσιν ἀριθμόν τινα νοεῖν, ἐκ τούτων δέδεικται. ὅτι δὲ οὐδὲ κατὰ πρόσθεσιν, ῥᾴδιον δεῖξαι τῶν ἀναλόγων ἐχομένους ἀποριῶν. πάλιν γὰρ μονάδος προστιθεμένης δεκάδι, ἤτοι τῇ ὅλῃ δεκάδι [u] ῥητέον γίνεσθαι τὴν πρόσθεσιν, ἢ τῷ τελευταίῳ μέρει τῆς δεκάδος. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὅλῃ τῇ δεκάδι προστίθεται ἡ μονὰς, ἐπεὶ ἡ ὅλη δεκὰς, σὺν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος μονάσι νοεῖται, δεήσει τὴν τῆς μονάδος πρόσθεσιν γινομένην πάσαις ταῖς κατὰ μέρος μονάσι, δεκάδος εἶναι πρόσθεσιν, ὅπερ ἄτοπον. ἀκολουθήσει γὰρ τῇ τῆς μονάδος προσθέσει τὴν δεκάδα εἰκοσάδα γίνεσθαι· ὃ τῶν ἀμηχάνων ὑπῆρχεν. οὐ τοίνυν ὅλῃ τῇ δεκάδι τὴν μονάδα προστίθεσθαι ῥητέον. καὶ μὴν οὐδὲ τῷ τελευταίῳ μέρει τῆς δεκάδος. ἐπεὶ οὐκ αὐξηθήσεται ἡ δεκὰς, διὰ τὸ μὴ τὴν τοῦ ἑνὸς μέρους αὔξησιν, εὐθὺς καὶ τῆς ὅλης δεκάδος αὔξησιν εἶναι. καὶ καθόλου τε ἐπὶ πᾶσιν, ἢ μενούσῃ τῇ δεκάδι [x] προστίθεται ἡ μονὰς, ἢ μὴ μενούσῃ. οὔτε δὲ μενούσῃ προστεθείη ποτ᾽ ἂν, ἐπεὶ οὐκέτι μένει δεκάς· οὔτε μὴ μενούσῃ. τὴν γὰρ ἀρχὴν μὴ μενούσῃ οὐδὲ πρόσθεσις δύναται γενέσθαι. ἀλλ᾽ εἴπερ ὁ ἀριθμὸς κατὰ πρόσθεσιν, ὡς ἔφην, καὶ κατὰ ὑφαίρεσιν ὑφιςάμενος νοεῖται, ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι οὐθέτερόν ἐςι τούτων, ῥητέον μηδὲν εἶναι ἀριθμόν. ὅθεν τοσαῦτα καὶ πρὸς τοὺς Γεωμέτρας καὶ Αριθμητικοὺς ἀπορητικῶς διεξελθόντες, ἀπ᾽ ἄλλης ἀρχῆς καὶ τὴν πρὸς τοὺς Μαθηματικοὺς [y] ἀντίῤῥησιν ποιησώμεθα.

poteſt autem fieri ab eo qui eſt: (quanto enim tempore manet denarius, nihil poteſt ab eo auferri tanquam denario, quandoquidem non erit amplius denarius.) Nec ab eo qui non eſt. 30. Non eſt enim natura comparatum, ut ab eo quod non eſt, auferatur aliquid. Præter id autem quod eſt eſſe aut non eſſe, nihil poteſt cogitari. Non ergo tollitur aliquid a denario. Sed quod nulla quidem ratione fieri poſſit ut per ablationem aliquem numerum intelligas, ex his eſt oſtenſum. 31. Quod autem nec per additionem, facile eſt oſtendere conſimilibus hærendo dubitationibus. Rurſus enim ſi unitati addatur unitas, aut toti denario dicendum eſt fieri additionem, aut ultimæ parti denarii. Sed ſi toti quidem denario additur unitas: quoniam totus denarius intelligitur cum omnibus ſingularibus unitatibus, oportebit unitatis quæ fit additionem, eſſe additionem omnibus ſingularibus denarii unitatibus. quod quidem eſt abſurdum. 32. Sequetur enim ut per unitatis additionem denarius fiat vicenarius. quod quidem nulla poteſt ratione fieri. Non eſt ergo dicendum toti denario addi unitatem. Sed neque ultimæ parti denarii: quandoquidem non augebitur denarius, propterea quod unius partis incrementum, non ſtatim ſit etiam incrementum totius denarii. 33. Ut ſemel autem dicam, aut manenti denario additur unitas, aut non manenti. Neque autem manenti addi potuerit: quandoquidem non amplius manet denarius. Neque non manenti: Omnino enim non manenti nec poteſt quidem fieri additio. 34. Sed ſi numerus, ut dixi, intelligitur conſiſtere per additionem, & ablationem, oſtendimus autem neutrum eſſe eorum: dicendum eſt nihil eſſe numerum. Cum hæc itaque dubitando diſſeruerimus adverſus Geometras & Arithmeticos, alio ſumpto initio dicamus etiam adverſus Mathematicos.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΥΣ.

ΠΕΡΙ Ἀςρολογίας ἢ Μαθηματικῆς πρόκειται ζητῆσαι· οὔτε τῆς τελείου ἐξ ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας συνεςώσης· ἀντειρήκαμεν γὰρ πρὸς τοὺς ἀπὸ τούτων τῶν μαθημάτων· οὔτε τῆς παρὰ

LIBER V.

SEXTI EMPIRICI ADVERSUS ASTROLOGOS.

I. DE Aſtrologia aut Mathematica propoſitum eſt quærere, non ea quæ plane conſtat ex Arithmetica & Geometria. jam enim diximus contra eos qui has profitentur diſciplinas. Neque de vi & facultate præ-

NOTÆ.

U ἤτοι τῇ ὅλῃ δεκάδι] Similem cavillationem hoc loco de additione adhibet, quam ſupra Sect. 27. urgebat de ſubtractione. Hinc ex MSS. & interprete paullo ante ἀναλόγων ἀποριῶν ſcripſi pro ἀλόγων.

X ἢ μενούσῃ τῇ δεκάδι] Similis cavillatio adverſus ſubtractionem Sect. 29.

Y πρὸς τοὺς Μαθηματικούς] Hoc loco Mathematicorum appellatione ſpeciatim pro Aſtrologis Sextus utitur, ut dixi in limine notarum ad librum adverſus Grammaticos. Quoniam autem hoc iterum loco τοὺς Γεωμέτρας καὶ Αριθμητικοὺς Sextus conjungit, quemadmodum etiam in extremo libri adverſus Rhetores: hinc perſpicuum eſſe exiſtimo eum non duobus libris ἀντιῤῥήσεις ſuas adverſus utroſque diviſiſſe ſed uno complexum fuiſſe.

dicendi, quæ eſt apud Eudoxum & Hipparchum & ſimiles, quam quidam vocant Aſtronomiam. 2. Eſt enim obſervatio in iis quæ apparent, ut agricultura, & ars gubernandi: ex qua licet prædicere ſiccitates & imbres, peſtemque & terræmotum & alias ejusmodi ambientis aëris mutationes. ſed adverſus genethliacam, quam Chaldæi magnificis ornantes nominibus, ſeipſos Mathematicos appellant & Aſtrologos, vitæ humanæ multis modis non parvam afferentes injuriam, & in nobis magnam ſtruentes ſuperſtitionem, neque quidquam permittentes agere ex recta ratione. 3. Hoc autem ſciemus, cum paulo altius prius dixerimus de iis quæ tendunt ad methodum in qua conſiſtit eorum conſideratio. Fiet autem curſim rudiusque & craſſius eorum explicatio. Iis enim quibus eſt princeps inſtitutum hanc perſequi diſciplinam, conceſſum ſit ea tractare diligenter & accurate. Nobis autem ſatis ſit eorum meminiſſe, ſine quibus non poſſumus aggredi dicere adverſus Chaldæos. 4. In primis ergo ab eis ponitur, quod terrena conſenſionem habeant cum cœleſtibus, & ex illorum influxibus ea ſemper innoventur,

Terrenorum hominum mens & ſententia talis,
Eſſe diem vult qualem hominum pater atque deorum.

5. Qui id quod nos ambit curioſius ſuſpexerunt Chaldæi, dicunt quidem ſeptem ſtellas tenere rationem cauſarum agentium in unumquodque eorum quæ in vita accidunt:

τοῖς περὶ Εὔδοξον καὶ Ἵππαρχον, [A] καὶ τοὺς ὁμοίους προῤῥητικῆς δυνάμεως, [B] ἣν δὴ Ἀστρονομίαν τινὲς [C] καλοῦσι. τήρησις γάρ ἐστιν ἐπὶ φαινομένοις, ὡς γεωργία καὶ κυβερνητική· ἀφ᾽ ἧς ἐστιν αὐχμοὺς τε καὶ ἐπομβρίας, λοιμοὺς τε καὶ σεισμοὺς καὶ ἄλλας τοιουτώδεις τοῦ περιέχοντος μεταβολὰς προθεσπίζειν. ἀλλὰ πρὸς γενεαλογίαν, [D] ἣν σεμνοτέροις κοσμοῦντες ὀνόμασιν οἱ Χαλδαῖοι, Μαθηματικοὺς [E] καὶ Ἀστρολόγους σφᾶς αὐτοὺς ἀναγορεύουσιν· ποικίλως μὲν ἐπηρεάζοντες τῷ βίῳ, [F] μεγάλην δ᾽ ἡμῖν ἐπιτειχίζοντες δεισιδαιμονίαν, μηδὲν δὲ ἐπιτρέποντες κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἐνεργεῖν. καὶ τοῦτ᾽ εἰσόμεθα, μικρὸν ἄνωθεν [G] προλαβόντες περὶ τῶν συντεινόντων πρὸς τὴν ἐπισκεπτικὴν αὐτῶν μέθοδον. ἔσται δὲ ἐπιδρομικώτερον καὶ ὁλοσχερέστερον τὸ τῆς ὑφηγήσεως. τοῖς γὰρ προηγουμένως μετιοῦσι τὸ μάθημα τοῦτο, τὰ τῆς ἀκριβείας συγκεχωρήσθω. ἡμῖν δὲ αὐταρκές ἐστι τούτων ἐπιμνησθῆναι, ὧν χωρὶς οὐ δυνατὸν ἐπιβάλλειν ταῖς πρὸς τοὺς Χαλδαίους ἀντιῤῥήσεσιν. ἐπὶ προυποκειμένῳ τοίνυν τῷ συμπαθεῖν [H] τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων ἀποῤῥοίας ἑκάστοτε ταῦτα νεοχμοῦσθαι·

τοῖος γὰρ νόος [I] ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ᾽ ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

οἱ περιεργότερον ἀναβλέψαντες εἰς τὸ περιέχον Χαλδαῖοι, δραστικῶν μὲν αἰτιῶν [K] λόγον ἐπέχειν φασὶν, εἰς τὸ ἕκαστον τῶν κατὰ τὸν βίον συμβαινόντων ἐκβαίνειν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας·

NOTÆ.

A παρὰ τοῖς περὶ Εὔδοξον καὶ Ἵππαρχον] Ita MSS. licet περὶ abeſt in editis. De Eudoxo & Hipparcho ejusque Aſtronomicis ſcriptis dixi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 5.

B προῤῥητικῆς δυνάμεως] Intelligit Aſtronomorum διοσημεῖα tempeſtatumque prognoſtica ex ortu ſiderum atque obitu, qualia præter Eudoxum & Hipparchum ſcripſit Aratus, & ante hos omnes Heſiodus attigit, ejusque poſtea exemplo Virgilius 1. Georgic. 351. ſeq. qui Aratum etiam ſæpe expreſſit ad verbum, ut pulchre demonſtratum a Fulvio Urſino in Virgilio cum Græcis ſcriptoribus collato p. 106. ſeq. Mox ἐπὶ φαινομένοις ſcripſi quod in editis erat uno vocabulo ἐπιφαινομένοις.

C ἣν δὴ καὶ Ἀστρονομίαν τινές] Ita recte MS. Ciz. licet καὶ in editis exulat. Nam & hanc diſciplinam cui nihil eſt cum thematibus genethliacis erigendis negotii, ſed quæ tantum ſitus motusque aſtrorum contemplatur, & anni tempeſtates ex illis prædicit, non modo Aſtronomiam, ſed & Aſtrologiam ab antiquis ſcriptoribus dictam eſſe jam Platonis & Ariſtotelis teſtimoniis firmavit Voſſius de ſcientiis Math. p. 137. Et ſane vi vocabuli idem eſt Ἀστρολόγος & Ἀστρονόμος, perinde ut ὡρολόγος & ὡρονόμος. Plerique tamen ut hoc loco Sextus, Aſtrologos ab Aſtronomis diſtinguunt, ita ut Aſtrologia ſit γενεθλιακή, at Aſtronomia τήρησις ἡ ἐπὶ φαινομένοις. Alii vero hoc diſcrimen neglexerunt. Thales primus ἀστρολογῆσαι dicitur apud Græcos, (Laërt. I. 23.) qui nullam partem γενεθλιακῆς attigit. Eudemi περὶ τῶν ἀστρολογουμένων ἱστορία fuit de inventis Aſtronomiæ. Pherecydes ἀστρολόγος (Laërtio I. 119.) dictus eſt, qui tantum ἀστρονόμος fuit. Phoci Samii liber inſcriptus erat ἀστρολογία ναυτική, quem Thaleti quidam adſcripſerunt, in quo nihil erat Genethlialogicum, ut neque in Heſiodi, de quo Tzetzes Chiliad. 12. v. 174. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ ἡμερῶν ἀστρολογεῖ δὲ πόσα; Viciſſim Manilius, ut notatum Salmaſio p. 655. ad Solin. *Aſtronomicon* libros inſcripſit, qui mere γενεθλιαλόγοι ſunt.

D γενεαλογίαν] γενεθλιαλογίαν, quæ e genituræ articulo imminentia homini fata præſagit.

E Μαθηματικοὺς] Vide ſi placet quæ de hac appellatione dicta ſunt initio notarum ad librum adverſus Grammaticos. De Chaldæorum nomine quo frequentiſſime noſter hoc libro utitur, erudite Nicolaus Fullerus lib. 1. Miſcellaneorum Theolog. capite 16.

F ἐπηρεάζοντες τῷ βίῳ] ἐπηρεάζειν eſt inſultare velut per ludibrium, & cum dandi caſu conſtruitur ab Atticis ſcriptoribus ut Demoſthene contra Æſchinem p. 323. τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ᾽ ἐπηρεάζων εὑρέθη. Syneſius Dione p. 37. εἰ μόνον πρᾶός ἐστι καὶ ἵλεως φιλοσοφίᾳ, καὶ μηδαμοῦ μηδὲν ἐπηρέακεν αὐτῇ. Scriptoribus ſacris ἐπηρεάζειν eſt calumniari, qui illud conſtruunt cum accuſativo Matth. V. 44. & 1. Petr. III. 16. Sic & Dio lib. 52. ἐπηρεάζουσιν αὐτοὺς ὡς νεωτερίζοντας. Vide Caſaubonum ad Matthæi V. & Abrahamum Scultetum Exerc. Evangel. II. 27. Apud Herodianum II. 16. ubi de delatoribus a Pertinace expulſis: μηδένα ἐπηρεάζεσθαι μήτε ματαίοις ἐγκλήμασι περιπίπτειν προνοούμενος. Heſychius ἐπηρεάζων λοίδορος. & συκοφάνται ἐπηρεάζοντες. Vetus gloſſ. *Calumnia*, ἐπήρεια.

G μικρὸν ἄνωθεν] Sic Jamblichus de Pythagora: μικρόν γε ἄνωθεν προλαβόντες περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ πατρίδος. Cicero 1. de legibus: *alte vero, & ut oportet a capite frater repetis quod quærimus.* Mox pro ἐπισκεπτικὴν male quidam Codices σκεπτικήν.

H ἐπὶ προυποκειμένῳ τοίνυν τῷ συμπαθεῖν] Ita recte MSS. pro τὸ συμπαθεῖν.

I τοῖος γὰρ νόος] Verſus Homeri Odyſſ. Σ. 135. de quibus vide, ſi placet, dicta ad 3. Pyrrhon. 244. Grævium lectionum Heſiodear. capite 16. & Hœſchelium ad Hermetis jatromathematica p. 57.

K αἰτιῶν] MS. Ciz. αἰτίων, ab αἴτιον.

συνεργεῖν δὲ τὰ τοῦ Ζωδιακοῦ μέρη. τὸν μὲν οὖν Ζωδιακὸν κύκλον, ὥσπερ κατηχήμεθα, [L] διαιροῦσιν εἰς δεκαδύο ζώδια· ἕκαστον δὲ ζώδιον, εἰς μοίρας τριάκοντα (ἔστω γὰρ τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος σύμφωνον αὐτοῖς) ἑκάστην δὲ μοῖραν εἰς ἑξήκοντα λεπτά. (οὕτω γὰρ καλοῦσι τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ) τῶν δὲ ζωδίων τὰ μέν τινα ἀρσενικὰ [M] καλοῦσι, τὰ δὲ θηλυκά. καὶ τὰ μὲν, δίσωμα· [N] τὰ δὲ, οὔ· καὶ τινὰ μὲν τροπικὰ, [O] τινὰ δὲ στερεά. [P] ἀρσενικὰ μὲν οὖν καὶ θηλυκά· ἅπερ συνεργὸν ἔχει φύσιν πρὸς ἀρσενογονίαν ἢ θηλυγονίαν. κριὸς γὰρ ἀρσενικόν ἐστι ζώδιον· ταῦρος δέ φασι θηλυκόν· δίδυμοι, ἀρσενικόν. καὶ ἐναλλὰξ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν ὁμοίαν ἀναλογίαν, τὰ μὲν ἀρσενικὰ, τὰ δὲ θηλυκά. ἀφ᾽ ὧν, οἶμαι, καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ [Q] κινηθέντες, τὴν μὲν μονάδα ἄῤῥεν [R] προσαγορεύουσι, τὴν δὲ δυάδα, θῆλυ, τὴν δὲ τριάδα πάλιν ἄῤῥεν· καὶ ἀναλόγως πάλιν τοὺς λοιποὺς τῶν τε ἀρτίων καὶ περιττῶν ἀριθμῶν. ἔνιοι δὲ καὶ ἕκαστον ζώδιον [S] εἰς δωδεκατημόρια διελόντες, τῇ αὐτῇ σχεδὸν ἐφόδῳ χρῶνται. οἷον, ἐπὶ κριοῦ, τὸ μὲν πρῶτον δωδεκατημόριον αὐτοῦ, κριόν τε καλοῦσι καὶ ἄῤῥεν, τὸ δὲ δεύτερον, ταῦρόν τε καὶ θῆλυ, τὸ δὲ τρίτον, διδύμους τε καὶ ἄῤῥεν. καὶ ἐπεὶ τῶν ἄλλων μοιρῶν [T] ὁ αὐτὸς λόγος. δίσωμα δὲ λέγουσιν εἶναι ζώδια, διδύμους τε καὶ τὸν διαμετροῦντα τούτους τοξότην, παρθένον τε καὶ ἰχθύας· οὐ δίσωμα δὲ, τὰ λοιπά. καὶ τροπικὰ μὲν, ἐν οἷς γινόμενος ὁ

adjuvare autem partes Zodiaci. Atque Zodiacum quidem circulum, ut edocti ſumus, dividunt in duodecim animalia. Unumquodque autem animal in partes triginta. (De hoc enim in præſentia cum eis conveniat.) Unamquamque autem partem in ſexaginta minuta. (ita enim vocant quæ ſunt minima & individua.) 6. Animalium, alia appellant maſculina, alia fœminina: & alia quidem bicorporea, alia vero non: alia tropica, alia fixa. 7. Atque maſculina quidem vocant & fœminina, quæ adjuvantem habent naturam ad generandos maſculos & fœminas. Aries enim eſt ſignum maſculinum, Taurus autem fœmininum: Gemini maſculinum, & viciſſim reliqua ex ſimili analogia, alia quidem maſculina, alia vero fœminina. 8. A quibus moti, ut arbitror, Pythagorei, unitatem quidem appellant maſculum, binarium vero fœminam, ternarium autem rurſus maſculum, & ſimili rurſus proportione ac analogia cæteros pares & impares numeros. 9. Nonnulli autem unumquodque etiam animal dividentes in duodecim partes, eadem fere utuntur via ac ratione: ut in Ariete primam quidem duodecimam ejus partem appellant & Arietem & maſculum: ſecundam autem, Taurum & fœminam: tertiam autem Geminos & maſculum. In aliis quoque partibus eadem eſt ratio. 10. Bicorporea autem dicunt eſſe animalia, Geminos, & qui eis ex diametro ſtat oppoſitus Sagittarium, Virginemque & Piſces: non bicorporea autem, reliqua. 11. Et tropica quidem, in quibus cum Sol fuerit,

NOTÆ.

L *ὥσπερ κατηχήμεθα*] Malui vertere, *ut edocti ſumus*, quam cum Herveto, *accepimus auditione*, ſecutus ſ. Chryſoſtomum qui Actor. XXI. *κατηχήθησαν* interpretatur *ἐδιδάχθησαν*. Etiam *κατηχήσεως* vocabulo uſus eſt noſter lib. adverſus Grammaticos, Sect. 310.

M *τὰ μέν τινα ἀρσενικὰ*] MS. Vratislav. ſemper *ἀῤῥενικά*. Cæterum ut Proclus ex Ptolemæo lib. 1. tetrabibli cap. 15. docet maſculina ſigna Zodiaci ſunt *Aries, Gemini, Leo, Libra, Sagittarius* & *Aquarius*: fœminina vero *Taurus, Cancer, Virgo, Scorpius, Capricornus, Piſces*. Idem traditur a Manilio lib. 2. verſ. 150. ſeq. & Julio Firmico lib. 1. (al. 2.) Matheſ. cap. 1. aliisque. Neque alia hujus appellationis ratio eſſe videtur, quam quod numeros pares dixere mares, impares fœminas, ut infra a noſtro eſt annotatum. Taurum fœmininis adſcribi ſignis ridet noſter Sect. 96.

N *τὰ μὲν δίσωμα*] Bina & geminata vocat Manilius II. 158. ſunt autem hæc quatuor, *Gemini, Piſces, Virgo* & *Sagittarius*. Infra Sect. 10. Antiochus in tetrabiblum Ptolemæi p. 29. *δίσωμα οὐχ ὅτι ἐκ δύο σωμάτων συνέστηκεν*, (quam ego tamen veram puto cauſam eſſe denominationis) *ἀλλ᾽ ὅτι μεταξὺ δύο ὡρῶν συνέστηκεν. τοιαῦτα δέ ἐστι τὰ πάντα τῶν τελευταίων ὡρῶν*. Proclus p. 46. *διότι μεταξύ ἐστι τῶν στερεῶν καὶ τῶν τροπικῶν, καὶ κοινωνεῖ τῶν δύο καταστημάτων τῆς ἰδιοτροπίας καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ τέλη.*

O *τροπικὰ*] In quibus cum eſt conſtitutus Sol, *τροπὰς* facit æquinoctiorum, ſolſtitiorumve, hæc quatuor: *Aries, Libra, Cancer* & *Capricornus*. Infra, Sect. 11.

P *στερεὰ*] Hæc quatuor: *taurus, ſcorpius, leo* & *aquarius*, infra Sect. 12. Videntur autem dici *στερεὰ* ſive *fixa* (ita enim malo cum Allatio, quam cum Herveto *ſolida* reddere) quod tropicis ſignis ſuccedentia ſtatam ac firmam nobis reddant illam quæ a tropicis antecedentibus inchoata eſt anni tempeſtatem, vernam videlicet, vel æſtatis, autumnive, vel hyemis. Proclus lib. 1. cap. 14. e Ptolemæo: *στερεὰ μέν ἐστιν ἃ τοῖς τροπικοῖς ἀκολουθεῖ καὶ τοῖς ἰσημερινοῖς. διότι ὅταν ὁ ἥλιος ἐν τούτοις γένηται ἰσχυρότερον καθάπτεται ἡμῶν καὶ ἡ ψυχρότης καὶ ἡ θερμότης, καὶ ἡ ὑγρότης, καὶ ἡ ξηρότης τῶν καιρῶν, οἳ ἔλαβον τὴν ἀρχὴν ἤδη τοῦ ἡλίου ἐν τοῖς τροπικοῖς καὶ ἰσημερινοῖς γενομένου.* Confer Scaligerum ad Manilium p. 115. edit. Argentorat.

Q *ἀφ᾽ ὧν καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ*] Verius mihi videtur Aſtrologos hoc mutuatos a Pythagoricis quibus inter principia rerum erant teſte Ariſtotele lib. 1. Metaphyſ. cap. 5. *ἕν, πλῆθος*, & *ἄῤῥεν, θῆλυ*. Nimirum ex illorum ſententia *ἓν ἀριθμοῦ πατὴρ*, & *δυὰς ἀριθμοῦ μήτηρ*. Anonymus ad Ptolemæi tetrabiblum de ſignis Zodiaci maſculis & fœminis diſſerens p. 29. *ὅσα μὲν γάρ φασιν ὑπὸ περιττοῦ ἀριθμοῦ πέφυκε, εἰ μετρεῖται, μετρεῖσθαι, ἐκεῖνα ἀρσενικά ἐστιν, ὅσα δὲ ὑπὸ ἀρτίου, θηλυκά. καὶ γὰρ εἰώθασιν οἱ Πυθαγόρειοι λόγον τινὰ λέγειν τοιοῦτον, ὅτι ὁ ἄρτιος ἀριθμὸς τὸ τμητικὸν ἔχει καὶ παθητικὸν, ὁ δὲ περιττὸς τὸ ἄτμητον καὶ ἀπαθὲς καὶ δραστήριον. διὸ ὁ μὲν θῆλυς ὀνομάζεται, ὁ δὲ ἄῤῥην.*

R *τὴν μὲν μονάδα ἄῤῥεν*] Aliis unitas ut de utroque participans, pari numero & impari, & omnis numeri principium, dicta eſt *ἀῤῥενόθηλυς*. Vide Meurſium in Denario Pythagorico cap. 3. Theo Smyrnæus p. 30. *Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Πυθαγορικῷ τὸ ἕν φησιν ἀμφοτέρων μετέχειν φύσεως. ἀρτίῳ μὲν γὰρ προστεθὲν, περιττὸν ποιεῖ, περιττῷ δὲ ἄρτιον, διὸ καὶ ἀρτιοπέριττον καλεῖσθαι τὸ ἕν. συμφέρεται τούτοις καὶ Ἀρχύτας.*

S *ἔνιοι δὲ καὶ ἕκαστον ζώδιον*] Arabes, inquit Scaliger p. 112. ad Manilium, etiam ſexum in *μονομοιρίαις* ſignorum notant, puto ex Ægyptiorum Myriogeneſi.

T *μοιρῶν*] Ita recte MSS. pro mendo manifeſto *μειρῶν*.

mutat curſum, & facit ambientis converſiones, cujusmodi ſunt ſigna, Aries, & quod ei oppoſitum ex diametro eſt, nempe Libra, tum Capricornus & Cancer. Nam in Ariete quidem verna fit converſio, in Capricorno hyemalis, in Cancro æſtiva, & in Libra autumnalis. Fixa autem exiſtimant, Taurum, & quod ei eſt ex diametro oppoſitum, nempe Scorpium, deinde Leonem & Aquarium. 12. Verumenimvero horum quoque omnium, ea quæ in unaquaque genitura ad productionem apoteleſmatum ſive effectuum eventurorum dominatum obtinent ſigna, & ex quibus maxime faciunt prædictiones, dicunt eſſe numero quatuor. Quæ communi quidem nomine appellant Cardines, proprio autem aliud quidem horoſcopum, aliud autem medium cœli, aliud Occidens, aliud ſubterraneum & medio cœli oppoſitum, quod ipſum quoque eſt cœli medium. 13. Atque horoſcopus quidem eſt id quod contingit oriri eo tempore quo perfecta eſt nativitas. Medium autem cœli, quartum quod ab illo eſt ſignum cum illo ipſo. Subterraneum autem & ſitum ex adverſo medii cœli, quod medio cœli eſt adverſum ex diametro. ut (exemplo enim fiet clarum) ſi Cancer ſit horoſcopus, in medio quidem cœlo eſt Aries, occidit autem Capricornus, ſub terra autem eſt Libra. 14. Verumenimvero uniuscujusque horum cardinum ſignum præcedens vocant declinationem. Quod autem ſequitur, ſucceſſionem. 15. Jam vero id quidem quod antecedit ſignum quod eſt in horoſcopo, conſpicuum exiſtens, appellant mali Dæmonis. Quod eſt autem poſtea, ſequitur autem id quod eſt in medio cœli, boni eſſe Dæmonis. Quod autem præcedit id quod eſt in medio cœli, inferiorem partem, vocant, & unicam ſortem, & Deum. Quod autem antecedit occaſum, Otioſum ſignum & principium mortis.

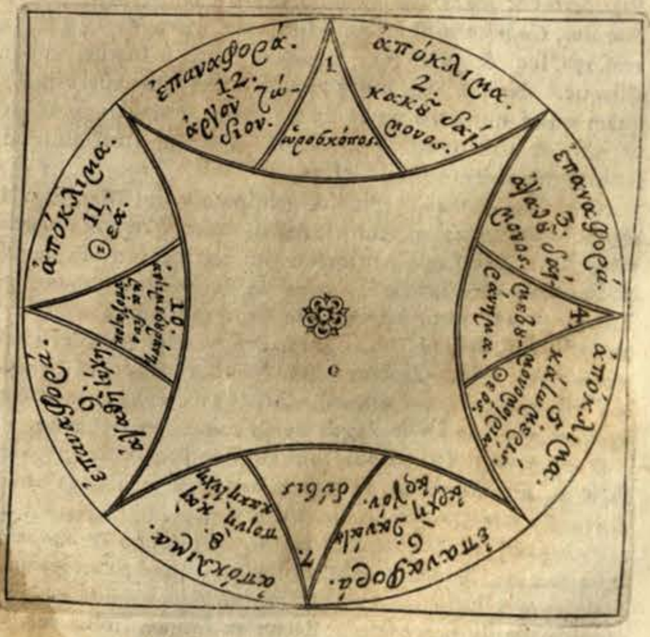
ἥλιος μεταλλάσσει, καὶ ποιεῖ τοῦ περιέχοντος τροπάς. οἷόν ἐστι ζώδιον, ὅ, τε κριὸς καὶ τὸ τούτου διάμετρον, καθάπερ ζυγὸς, αἰγόκερώς τε καὶ καρκῖνος. ἐν κριῷ μὲν γὰρ ἐαρινὴ γίνεται τροπή· ἐν αἰγοκέρῳ δὲ χειμερινή· ἐν καρκίνῳ δὲ θερινὴ, καὶ ἐν ζυγῷ φθινοπωρινή. στερεὰ δὲ ὑπειλήφασι, ταῦρόν τε καὶ τὸ διαμετροῦν, τουτέστι σκορπίον, λέοντα καὶ ὑδροχόον. [u] οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων τὰ ἐπὶ ἑκάστης γενέσεως κυριεύοντα [x] ζώδια πρὸς τὴν τῶν ἀποτελεσμάτων ἔκβασιν, καὶ ἀφ᾽ ὧν μάλιστα τὰς προσαγορεύσεις ποιοῦνται, τέσσαρα φασὶν εἶναι τὸν ἀριθμὸν, ἅπερ κοινῷ μὲν ὀνόματι κέντρα καλοῦσιν· ἰδιαίτερον δὲ, τὸν μὲν ὡροσκόπον, τὸ δὲ, μεσουράνημα· τὸ δὲ, δύνον, τὸ δὲ, ὑπόγαιον [y] καὶ ἀντιμεσουράνημα, ὃ καὶ αὐτὸ μεσουράνημά ἐστιν. ὡροσκόπος μὲν οὖν ἐστιν, ὅπερ ἔτυχεν ἀνίσχειν καθ᾽ ὃν χρόνον ἡ γένεσις συνετελεῖτο· μεσουράνημα δὲ, τὸ ἀπ᾽ ἐκείνου τέταρτον ζώδιον σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ· δύνον δὲ, τὸ διαμετροῦν τῷ ὡροσκόπῳ· ὑπὸ γῆν δὲ καὶ ἀντιμεσουράνημα, τὸ διαμετροῦν τῷ μεσουρανήματι. οἷον (ἔσται γὰρ σαφὲς ἐπὶ παραδείγματος) καρκίνου ὡροσκοποῦντος, μεσουρανεῖ μὲν κριὸς, δύνει δὲ αἰγόκερως, ὑπὸ γῆν δέ ἐστι ζυγός. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑκάστου τούτων τῶν κέντρων, τὸ μὲν προάγον ζώδιον, ἀπόκλιμα καλοῦσι· τὸ δὲ ἑπόμενον, ἐπαναφοράν. ἤδη δὲ τὸ μὲν [z] προαναφερόμενον τοῦ ὡροσκοποῦντος ζωδίου, ἐν τῷ φανερῷ ὂν, κακοῦ δαίμονος φασὶν εἶναι· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, ἑπόμενον δὲ τῷ μεσουρανοῦντι, ἀγαθοῦ δαίμονος. τὸ δὲ προάγον τοῦ μεσουρανοῦντος, κάτω μερίδα, καὶ μονομοιρίαν, καὶ Θεόν. τὸ δὲ ἐρχόμενον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἀργὸν ζώδιον, καὶ ἀρχὴν θανάτου·

N O T Æ.

u ὑδροχόον] Ita MSS. pro ὑδρηχόον.

x κυριεύοντα] Ita MSS. pro manifeſto mendo, κυριεύον τά. Commune ſcitum Aſtrologorum Chaldæorum, Ægyptiorum, Græcorum, Latinorum, Arabum, de quatuor Cardinibus geniturarum, ſive κέντροις tanquam principalibus ac κυριεύουσι ζωδίοις. Vide Salmaſium de annis Climactericis p. 440. ſeq. Manilium II. 807. ſeq.

y τὸ δὲ ὑπόγαιον] MS. Vratiſlav. τὸ δὲ ὑπὸ γῆν, ut infra ſemel, iterumque. Quæ porro apud Sextum hic ſequuntur, & prolixe illuſtrantur a Paulo Alexandrino, differente περὶ τῆς τῶν δώδεκα τόπων πινακικῆς ἐκθέσεως, perſpicua erunt ex hoc ſchemate:

z ἤδη δὲ τὸ μὲν] Ita MS. Ciz. licet in editis deerat μέν.

τὸ δὲ

τὸ δὲ μετὰ τὴν δύσιν ἐν τῷ ἀφανεῖ, ποινὴν καὶ κακὴν τύχην. ὅπερ καὶ διάμετρόν ἐστι τῷ κακῷ δαίμονι. τὸ δὲ ἐρχόμενον ὑπὸ γῆν, ἀγαθὴν τύχην διαμετροῦν τῷ ἀγαθῷ δαίμονι· τὸ δὲ ἀποχωροῦν ἀπὸ τοῦ ἀντιμεσουρανήματος, ὡς ἐπ᾽ ἀνατολὴν Θεὰν διαμετροῦν τῷ Θεῷ. τὸ δὲ ἐπιφερόμενον τῷ ὡροσκόπῳ, ἀργόν· ὃ πάλιν διαμετρεῖ τῷ ἀργῷ. ἢ ἵνα συντομώτερον φῶμεν, τοῦ ὡροσκοποῦντος ζῳδίου, τὸ μὲν ἀπόκλιμα καλεῖται κακὸς δαίμων· ἡ δ᾽ ἐπαναφορὰ, [A] ἀργόν. ὡσαύτως τοῦ μεσουρανήματος τὸ μὲν ἀπόκλιμα, Θεός· ἡ δ᾽ ἐπαναφορὰ, ἀγαθὸς δαίμων. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τοῦ ἀντιμεσουρανήματος, τὸ μὲν ἀπόκλιμα, Θεά· ἡ δὲ ἐπαναφορὰ, ἀγαθὴ τύχη. ὁμοίως τοῦ δύνοντος τὸ μὲν ἀπόκλιμα, κακὴ τύχη· ἡ δὲ ἐπαναφορὰ, ἀργόν. ταῦτα δ᾽ οἴονται οὐ παρέργως ἐξετάζειν, οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχειν ἡγοῦνται τοὺς ἀστέρας πρὸς τὸ κακοποιεῖν, ἢ μὴ, ἐπί τε τῶν κέντρων θεωρουμένους καὶ ἐπὶ ταῖς ἀναφοραῖς [B] καὶ τοῖς ἀποκλίμασι· ἀλλ᾽ ὅπου μὲν ἐνεργεστέραν, ὅπου δὲ ἀπρακτοτέραν. ἦσαν δέ τινες Χαλδαίων οἱ καὶ ἕκαστον μέρος τοῦ ἀνθρωπείου σώματος, [C] ἑκάστῳ τῶν ζῳδίων ἀνατιθέντες ὡς συμπαθοῦν. κριὸν μὲν γὰρ κεφαλὴν ὀνομάζουσι· [D] ταῦρον δὲ, τράχηλον· διδύμους δὲ, ὤμους· καρκίνον δὲ, στέρνον· λέοντα δὲ, πλευράς· παρθένον δὲ, γλουτούς· ζυγὸν δὲ, λαγόνας· σκορπίον, αἰδοῖον καὶ μήτραν· τοξότην, μηρούς· αἰγόκερων, γόνατα· ὑδροχόον, [E] κνήμας· ἰχθύας δὲ, πόδας. καὶ ταῦτα

16. Quod autem eſt poſt occaſum, nec eſt conſpicuum, pœnam & malam fortunam: quod quidem ex diametro eſt opppoſitum malo Dæmoni. Quod autem antecedit ſignum ſubterraneum bonam fortunam: quæ per diametrum ſita eſt ex adverſo boni Dæmonis. 17. Quod autem ſuccedit ſigno quod eſt ex adverſo medii cœli, verſus Orientem, Deam, ex diametro Deo adverſum. Quod autem horoſcopum ſequitur, Otioſum: quod rurſus Otioſo oppoſitum eſt ex diametro. 18. Aut ut dicamus compendioſius, Signi quod eſt in horoſcopo, declinatio quidem vocatur malus Dæmon: ſucceſſio autem, Otioſum. Eodem modo ejus quod eſt in medio cœli, declinatio quidem Deus: ſucceſſio autem bonus Dæmon. 19. Similiter ejus quoqne quod eſt ſitum ex adverſo medii cœli, declinatio vocatur Dea: ſucceſſio autem, bona fortuna. Similiter Occidentis declinatio quidem mala fortuna: ſucceſſio autem, Otioſum. 20. Exiſtimant autem hæc ſe non præter rem inquirere. Cenſent enim ſtellas non eandem vim habere ad male vel ſecus faciendum, ſi conſiderentur in cardinibus, & in ſucceſſionibus & in declinationibus, ſed alicubi quidem efficaciorem, alicubi vero minus efficacem. 21. Fuerunt etiam quidam Chaldæi, qui unamquamque partem humani corporis attribuerunt alicui ſigno, ut quæ cum illo haberet conſenſum, & cum eo afficeretur. Nam Arietem quidem caput nominat: Taurum autem, collum: Geminos vero, humeros: Cancrum pectus: Leonem, latera: Virginem coxendices: 22. Libram, ilia: Scorpium, pudendum & matricem: Sagittarium, femora: Capricornum, genua: Aquarium, tibias: Piſces autem, pedes. idque rurſus non in-

NOTÆ.

A ἡ δ᾽ ἐπαναφορὰ] Ita MSS. pro ὁ, quod in editis vitioſe erat.

B ἐπὶ ταῖς ἀναφοραῖς] Salmaſius legit ἐπαναφοραῖς. Sed non eſt neceſſe, nam memini etiam *amphoras* ſignorum dici a Firmico, & ἀναφορὰ ſæpius recurrit infra Sect. 52. 53. 73. &c.

C ἕκαστον μέρος τοῦ ἀνθρώπου] Manilius lib. 2. verſ. 456.

- - *Aries* caput *eſt ante omnia princeps*
Sortitus, cenſusque ſui pulcherrima colla
Taurus, & in Geminis æquali brachia *ſorte*
Scribuntur connexa humeris, pectusque *locatum*
Sub cancro eſt, laterum *regnum* ſcapulæque, *Leonis:*
Virginis in propriam deſcendunt ilia *ſortem,*
Libra regit clunes, *& ſcorpius* inguine *gaudet,*
Centauro femora *accedunt, Capricornus utrisque*
Imperat in genibus, crurum *fundentis aquarii*
Arbitrium eſt, Piſcesque pedum *ſibi jura repoſcunt.*

De his μελοθεσίαις idem Manilius IV. 702. ſeq. Porphyrius in Ptolemæi tetrabiblum p. 198. Firmicus lib. 2. (al. 1.) Matheſ. c. 27. Hephæſtion Thebanus (qui inde arietem κεφαλὴν τοῦ κόσμου, taurum τράχηλον, Geminos ὤμους τοῦ κόσμου, & cætera ſigna ſimiliter appellata teſtatur) Paulus Alexandrinus &c. S. Auguſtinus de hæreſibus c. 70. ubi de Priſcillianiſtis: *Adſtruunt etiam fatalibus ſtellis homines colligatos, ipſumque corpus noſtrum ſecundum duodecim ſigna cœli eſſe compoſitum, ſicut hi qui Mathematici vulgo appellantur, conſtituentes in capite arietem* &c. Leo M. Epiſt. 93. (15. in edit. Clariſſ. Queſnelli) c. 12. de iisdem Priſcillianiſtis: *qualitates interiorum præſulum* (animæ) *in Patriarcharum nominibus ſtatuunt, quibus e diverſo ſigna ſiderea, quorum virtuti membra corporis ſubjiciantur, opponunt.* adde cap. 14. & Oroſium ad Auguſtinum de erroribus Priſcillianiſtarum (T. 5. Auguſtin. edit. Amſt. p. 642.) Synodum Bracharenſem c. 9. 10. E recentioribus Frid. Lindebrogium ad Codicem Legum antiquarum p. 1361. Johannem Molanum II. 26. hiſtoriæ ſacrarum imaginum. Scaligerum ad Manilium p. 140. Robertum Flud a Fluctibus T. 2. p. 113. Athanaſ. Kircherum T. 2. Oedipi parte 2. p. 188. 358. 369. Videtur tamen falli vir doctus M. Zuerius Boxhornius qui in Hiſtoria univerſali p. 305. imagines illas quæ in vulgatis etiam Calendariis noſtris obviæ ſunt, ſingulaque corporis humani membra ſingulis tribuunt ſignis cœleſtibus, a Priſcillianiſtis acceptas eſſe. Neque enim dubium eſt Priſcillianiſtas hæc commenta mutuatos ab Aſtrologis, in quorum ſcriptis, diu ante quam hæreſis Priſcilli oriretur, illa extabant. Similiter ab Aſtrologis habent Chemici quod aurum Soli σύστοιχον volunt mederi cordi, lunam ſive argentum cerebro, ferrum ſive Martem bili &c.

D κριὸν μὲν γὰρ κεφαλὴν ὀνομάζουσι] Hephæſtio Thebanus: τὸ κατὰ τὸν κριὸν δωδεκατημόριον κεφαλὴν τοῦ κόσμου προσαγορεύουσιν - - ταῦρον τράχηλον τοῦ κόσμου προσηγόρευσαν - - διδύμους ὤμους τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι - - καρκῖνος εἰς στῆθος καὶ πλευρὰς παραλαμβάνεται, atque ita de cæteris.

E ὑδροχόον] Ita MS. Ciz. iterum recte pro ὑδρηχόον, ut Sect. 12. & 93.

conſiderate: ſed quoniam ſi fuerit aliqua ſtella in aliquo horum ſignorum nativitatis tempore maleficorum, efficit mutilationem ejus partis quæ eſt ejuſdem nominis. Atque hæc quidem ſummatim oſtenſa ſint de natura eorum quæ ſunt in Zodiaco circulo. 23. Non abſurdum autem fuerit etiam deinceps de eorum dicere diviſione. Nam cum contemplatio aſtrologica fieret non ſignis ſecundum propriam ipſorum deſcriptionem conſideratis, ſed ex ſeptem diſperſarum ſtellarum obſervatione, venit eis in mentem in duodecim partes totum dividere circulum. 24. Oſtendunt quoque viam ac rationem, & narrant quod cum veteres obſervaſſent unam quandam lucidam ſtellam ex iis quæ ſunt in circulo Zodiaco, & deinde perforatam amphoram aqua impleſſent, ſiverunt fluere in alterum vas ſubjectum, donec eadem ſtella oriretur, conjectantes ab eodem ſigno ad idem ſignum fuiſſe circuli circumvolutionem. 25. Rurſus ſumpſerunt duodecimam partem ejus quod fluxit, & conſiderarunt quanto tempore hoc fluxerit. dicebant enim tanto rediiſſe duodecimam partem circuli: & eandem habere rationem reverſam partem ad totum circulum, quantum habet pars aquæ quæ fluxit, ad totam aquam. 26. Ex hac, inquam, relatione duodecimæ partis ſignabant ultimum finem ab aliqua inſigni ſtella, quæ eo tempore ſpectabatur, aut ab aliqua ex iis quæ ſimul oriebantur magis boreales aut magis auſtrales. Hoc ipſum autem faciebant etiam in aliis duodecim partibus. Sed via quidem ac ratio, per quam in tot partes Zodiacum dividant circulum, eſt hujuſmodi. 27. Cui videtur convenire illa, per quam uniuſcujuſque naſcentiæ horoſcopum ajunt ab initio obſervaſſe. Noctu enim, inquit, ſedebat Chaldæus in alto aliquo promontorio ſtellas ſpectans: Alius autem aſſidebat parturienti donec peperiſſet. 28. Cum primum autem peperiſſet, id per diſcum ſignificabat Chaldæo qui erat in promontorio. Is igitur cum audiiſſet, obſervabat ipſe quoque ſignum quod oriebatur, tanquam horoſcopum. Interdiu autem attendebat horo-

πάλιν οὐκ ἀσκόπως· ἀλλ᾽ ἐπείπερ ἐὰν ἔν τινι τούτων τῶν ζωδίων γένηται τῶν κατὰ τὴν γένεσιν κακοποιῶν ἀστέρων τις, πήρωσιν τοῦ ὁμωνυμοῦντος ἀπεργάζεται μέρους. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐν τῷ Ζωδιακῷ κύκλῳ, κεφαλαιωδέστερον ὑποδεδείχθω. οὐκ ἄτοπον δὲ ἑξῆς διελθεῖν καὶ περὶ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν. ἐπιστάσεως γὰρ οὔσης [F] ὡς τῶν ζωδίων μὴ κατ᾽ ἰδίαν περιγραφὴν θεωρουμένων, ἀλλὰ ἑπτὰ ἀστέρων διεσπαρμένων παρατηρήσει, ἐπῆλθεν αὐτοῖς εἰς δώδεκα μοίρας τὸν ὅλον καταδιελεῖν κύκλον. ὑποδεικνύντες γὰρ τὴν ἔφοδον, φασίν, ἕνα τινὰ τῶν ἐν τῷ Ζωδιακῷ κύκλῳ λαμπρὸν ἀστέρα παρατηρήσαντες ἀνατέλλοντα οἱ πάλαι, εἶτα ἀμφορέα τετρημένον πληρώσαντες ὕδατος, [G] εἴασαν ῥεῖν εἰς τι ἕτερον ὑποκείμενον ἀγγεῖον, μέχρι τοῦ τὸν αὐτὸν ἀνασχεῖν ἀστέρα. στοχασάμενοί τε ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον γεγονέναι τὴν τοῦ κύκλου περιστροφήν, πάλιν ἐλάμβανον τὸ δωδέκατον τοῦ ῥεύντος· καὶ ἐσκέπτοντο, ἐν πόσῳ τοῦτο ἔρρευσε χρόνῳ. ἐν τοσούτῳ γὰρ ἔλεγον καὶ τὸ δωδέκατον μέρος ἀνεληλυθέναι τοῦ κύκλου· καὶ τοῦτον ἔχειν τὸν λόγον τὸ ἀνενεχθὲν μέρος τοῦ κύκλου πρὸς τὸν ὅλον κύκλον, ὃ ἔχει τὸ ῥυὲν τοῦ ὕδατος μέρος πρὸς τὸ ὅλον ὕδωρ. ἐκ ταύτης τῆς ἀναφορᾶς, φημὶ δὲ τοῦ δωδεκατημορίου, τὸ τελευταῖον πέρας ἐσημειοῦντο ἀπὸ ἀστέρος τινὸς ἐπιφανοῦς κατ᾽ αὐτὸ θεωρουμένου, ἢ ἀπό τινος τῶν συνανατελλόντων βορειοτέρων ἢ νοτιωτέρων. τὸ δὲ αὐτὸ ἐποίουν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δωδεκατημορίων. ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἔφοδος καθ᾽ ἣν εἰς τοσαύτας μοίρας τὸν ζωδιακὸν καταδιαιροῦσι κύκλον, ἐστὶ τοιαύτη. ἀνάλογος δ᾽ ἔοικεν εἶναι, καὶ καθ᾽ ἣν τὸν ἐφ᾽ ἑκάστης γενέσεως ὡροσκόπον ἀρχικῶς παρατετηρηκέναι λέγουσι. νύκτωρ μὲν γὰρ ὁ Χαλδαῖος, φησίν, ἐφ᾽ ὑψηλῆς τινὸς ἀκρωρείας ἐκαθέζετο ἀστεροσκοπῶν· ἕτερος δὲ παρήδρευε τῇ ὠδινούσῃ μέχρις ἀποτέξαιτο. ἀποτεκούσης δέ, εὐθὺς δίσκῳ διεσήμαινε [H] τῷ ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ αὐτὸς παρεσημειοῦτο τὸ ἀνίσχον ζώδιον, ὡς ὡροσκοποῦν. μεθ᾽ ἡμέραν δὲ τοῖς ὡρο-

NOTÆ.

F *ἐπιστάσεως γὰρ οὔσης*] Neſcio an in ſuo Codice plura legerit Hervetus, qui vertit: *Nam cum non eſſet certa animadvertendi & inſpiciendi ratio, quod non contemplarentur ſigna ex propria circumſcriptione.*

G *ἀμφορέα τετρημένον πληρώσαντες ὕδατος*] Rem ex Herone Mechanico perſpicue tradit Proclus in *ὑποτυπώσει τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων* Baſil. 1540. 4. p. 42. *πρῶτον ὅπως συμβαίνει καθ᾽ ὁμαλὴν ῥύσιν ὕδατος ἐκλαβεῖν χρόνον, λέγωμεν ὅσα καὶ Ἥρων ὁ μηχανικὸς ἐν τοῖς περὶ ὑδροσκοπείων ἐδίδαξε. Κατασκευάζεται γὰρ ἀγγεῖόν τι ἔχον ὀπήν, ὡς ἂν κλεψύδρα, δι᾽ ἧς ὁμαλῶς ὡς ἔθος δύναται τὸ ὕδωρ ἐκρεῖν, ὅπερ προκατασκευάζεται τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκρύσεως ἔχον, ὅτε πρῶτον ἐκ τοῦ ὁρίζοντος τὴν πρώτην ἀκτῖνα προβάλλει, καὶ τὸ ῥεῦσαν ὕδωρ ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ δίσκος ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα γίνεται, φυλάττεται χωρίς. εἶτ᾽ ἐφεξῆς τὸ ἐν ὅλῳ τῷ νυχθημέρῳ μέχρι τῆς ἑτέρας ἀνατολῆς ὁμαλῶς καὶ ἀνεκλείπτως καὶ ἀπαύστως ῥυὲν ἐν ἑτέρῳ ἀγγείῳ, καὶ τὸ ῥεῦσαν παραμετρεῖται ποσαπλάσιόν ἐστι τοῦ κατὰ τὴν ἀνατολὴν ληφθέντος ὕδατος. καὶ τοῦτο, φησίν, ἔσται ἀνάλογον τῷ χρόνῳ, καὶ ὡς τὸ ὕδωρ πρὸς τὸ ὕδωρ, οὕτως ὁ χρόνος πρὸς τὸν χρόνον.* Hanc rationem *ὑδραγωγίων* ad Aſtrorum periodos metiendas vide quibus argumentis non ſatis accuratam eſſe diſputet noſter infra Sect. 74. ſeq. Mentio ejuſdem *ὑδρολογίων* uſus apud Plutarchum de defectu orac. p. 410. E. Cleomedem lib. 2. p. 75. Macrobium lib. 1. in ſomnium Scip. c. 21. Marcianum Capellam VIII. p. 290. & Theonem in V. magnæ Syntaxeos Ptolemæi p. 261. ubi *τοὺς ἀρχαιοτέρους τῶν Μαθηματικῶν* illis uſos fuiſſe teſtatur.

H *δίσκῳ διεσήμαινε*] Hervetus interpres legit *διδασκάλῳ* pro *δίσκῳ*. Sed *δίσκῳ* rectum eſt, ut ex MSS. conſenſu & iis quæ infra Sect. 68. ſeq. conſtat. Docet nimirum Sextus eum qui puerperæ adſtitit, punctum temporis partus per ſonitum diſci pulſati, ſignificaſſe ei qui in promontorio ſive loco quocunque ſublimi ſtellas ſpeculabundus ſedebat.

σκοπίοις

σκοπίοις προσεῖχε, [I] καὶ ταῖς τοῦ ἡλίου κινήσεσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ ζωδίων. τῶν δὲ ἀστέρων, ἐνίους μὲν ἀγαθοποιοὺς [K] εἶναι λέγουσιν, ἐνίους δὲ κακοποιοὺς, τινὰς δὲ καὶ κοινούς· οἷον, ἀγαθοποιοὺς μὲν, τὸν τοῦ Διὸς καὶ τὸν τῆς Ἀφροδίτης· [L] κακοποιοὺς δὲ, τὸν τοῦ Ἄρεος, καὶ Κρόνου· ἐπίκοινον δὲ, τὸν τοῦ Ἑρμοῦ. ἐπείπερ μετὰ μὲν ἀγαθοποιῶν, ἀγαθοποιός, μετὰ δὲ κακοποιῶν, κακοποιός. ἄλλοι δὲ τοὺς αὐτοὺς ἀστέρας, κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην σχέσιν, ὁτὲ μὲν ἀγαθοποιοὺς, ὁτὲ δὲ κακοποιοὺς ὑπάρχειν νομίζουσιν. ἢ γὰρ παρὰ τὸ ζώδιον, ἢ παρὰ τοὺς τῶν ἄλλων ἀστέρων συσχηματισμοὺς, οὔτε ὁ κακοποιὸς ἀστὴρ, πάντως κακοποιός ἐστιν, οὔτε ἀγαθοποιὸς, πάντως ἀγαθοποιός ἐστι. πλὴν τῶν ἑπτὰ ἡγεῖσθαι μὲν τὸν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην οἴονται· ἐλάττονα δὲ τούτων δύναμιν ἔχειν πρὸς τὰς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκβάσεις, τοὺς λοιποὺς πέντε. παρ' ἣν αἰτίαν οἱ Αἰγύπτιοι [M] βασιλεῖ μὲν καὶ δεξιῷ ὀφθαλμῷ ἀπεικάζουσι τὸν Ἥλιον· βασιλείᾳ [N] δὲ καὶ ἀριστερῷ ὀφθαλμῷ, τὴν Σελήνην, ῥαβδοφόροις δὲ τοὺς πέντε ἀστέρας, τῷ δὲ λοιπῷ λαῷ τοὺς ἄλλους ἀπλανεῖς. καὶ τῶν πέντε Ἡλίῳ μὲν συμφωνεῖν καὶ συνεπικουρεῖν φασι Κρόνον τε καὶ Δία καὶ Ἑρμῆν, [O] οὓς καὶ ἡμερινοὺς καλεῖσθαι, διὰ τὸ τὸν Ἥλιον, ᾧ συνεργοῦσι, τῶν μεθ' ἡμέραν γενομένων ἐπικρατεῖν· τοὺς δὲ αὐτοὺς ἀστέρας μείζονα μᾶλλον ἔχειν δύναμιν, ἢ παρὰ τὸ ἐν ἰδίοις οἴκοις ὑπάρχειν ἢ ὑψώμασιν, ἢ ὁρίοις, ἢ παρὰ τὸ δορυφορεῖσθαί τινας ὑπό τινων, ἢ παρὰ τὸ ἐπιβλέπειν ἀλλήλους, καὶ συσχηματίζεσθαι ἀλλήλοις, ἢ παρὰ τὸ ἐπὶ κέντροις εἶναι. οἶκος δέ ἐστι [P] κατ' αὐτοὺς, Ἡλίου μὲν λέων· Σελήνης δὲ, καρκῖνος· Κρόνου δὲ, αἰγόκερως καὶ ὑδροχόος· [Q] Διὸς, τοξότης καὶ ἰχθῦς. Ἄρεως, κριὸς, καὶ σκόρπιος· Ἀφροδίτης, ταῦρος καὶ ζυγός· Ἑρμοῦ, δίδυμοι καὶ παρθένος. ὑψώματα [R] δὲ καλοῦσιν ἀστέρων, καὶ ταπεινώματα ὡσαύτως, τὰ ἐν οἷς χαίρουσιν, ἢ ὀλίγην δύναμιν ἔχουσιν. χαίρουσι μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὑψώμασι· ὀλίγην δὲ δύναμιν ἔχουσιν ἐν τοῖς ταπεινώμασιν. οἷον, Ἡλίου μὲν ὕψωμα, κριὸς, καὶ πρὸς ἀκρίβειαν ἡ ἐννέα καὶ δεκάτη τούτου μοῖρα· ταπείνωμα δὲ, τὸ διαμετροῦν ζώδιον. Σελήνης δὲ

ſcopia & motus Solis. Sed hæc quidem de ſignis. 29. Ex ſtellis autem alias quidem dicunt eſſe beneficas, alias vero maleficas, alias denique communes: utpote beneficas quidem ſtellas Jovis & Veneris, maleficas Martis & Saturni, communemque Mercurii: quoniam cum beneficis quidem ſit benefica, tum maleficis autem malefica. 30. Alii easdem ſtellas, prout eſt alia & alia habitudo, aliquando quidem beneficas, aliquando vero maleficas eſſe exiſtimant. Nam extra ſignum ſuum, aut præter aliarum ſtellarum ad eas aſpectus, neque malefica eſt omnino malefica, neque benefica omnino benefica. 31. Cæterum ſeptem quidem ſtellarum præcipuas eſſe putant Solem & Lunam: minorem autem his vim habere ad eventuros effectus, quinque reliquas. Quam ob cauſam Ægyptii Regi quidem & dextro oculo Solem aſſimilant: Reginæ autem & ſiniſtro oculo Lunam: lictoribus ac ſatellibus quinque ſtellas: reliquo autem populo alias inerrantes. 32. Et ex quinque cum Sole quidem convenire & ei opem ferre dicunt Saturnum & Jovem & Mercurium: quos etiam vocant diurnos, propterea quod Sol, cui dant auxilium, iis dominetur quæ gignuntur interdiu. 33. Easdem autem ſtellas majorem vim habere, aut quod ſint in propriis domibus, aut in altum elationibus, aut terminis, aut quod aliquæ ab aliquibus ſtipentur tanquam ſatellitibus: aut quod ſe inter ſe aſpiciant, & inter ſe certas ſuſcipiant figuras, aut quod ſint in cardinibus. 34. Ut ipſi autem cenſent, Solis quidem domus eſt Leo, Lunæ autem, Cancer, Saturni, Capricornus & Aquarius, Jovis Sagittarius & Piſces, Martis Aries & Scorpius, Veneris Taurus & Libra, Mercurii Gemini & Virgo. 35. Stellarum autem vocant in altum elationes, & ſimiliter depreſſiones aut abjectiones, ea quibus delectantur, aut in quibus vim habent exiguam. Nam delectantur quidem in altum elationibus, exiguam autem vim habent in depreſſionibus ſeu abjectionibus. 36. Ut, Solis quidem in altum elatio eſt Aries: exacte autem & perfecte decimus nonus ejus gradus. Depreſſio autem, ſignum quod ei oppoſitum eſt ex diametro. Lunæ autem rurſus in al-

N O T Æ.

I ὡροσκοπίοις προσεῖχε] Ita lego pro ὡροσκόποις cum Salmaſio p. 651. ad Solinum, edit. Pariſ. Sunt autem ὡροσκόπια hoc loco inſtrumenta quibus horæ menſurabantur. Nam pro methodo & ratione horoſcopi notandi, idem vocabulum ponitur infra Sect. 52. 68. 73.

K ἐνίους μὲν ἀγαθοποιοὺς] Conferendus Proclus lib. 1. cap. 5. paraphraſeos tetrabibli Ptolemæi. Et decantatiſſima hæc in Aſtrologorum libris fabella.

L καὶ τὸν τῆς Ἀφροδίτης] MS. Ciz. omittit τόν.

M οἱ Αἰγύπτιοι] Ex ſimili diſciplina Jacobus Patriarcha reprehendit ſomnium Joſephi, filii ſui, cum ſomniaſſet ille a Sole Lunaque & undecim ſtellis ſe adorari. Vide Geneſ. XXXVII. 9. ſeq.

N βασιλείᾳ] Non eſt opus βασιλίσσῃ reponere, nam *βασίλειαν reginam* dixere veteres, ut H. Stephano & aliis jam notatum. Cæterum hoc, quod præſenti loco tradit Sextus, addi meretur Horapollinis & aliorum virorum doctorum obſervatis de Hieroglyphicis Ægyptiorum.

O Κρόνον τε καὶ Δία καὶ Ἑρμῆν] Confer Proclum lib. 1. cap. 7. ex Tetrabiblo Ptolemæi.

P οἶκος δέ ἐστι] Idem Proclus lib. 1. cap. 20.

Q ὑδροχόος] Ita MSS. pro ὑδρηχόος, & mox ἰχθύες pro ἰχθύς, quod debebat eſſe ἰχθῦς.

R ὑψώματα] Proclus lib. 1. cap. 22. paraphraſeos tetrabibli Ptolemæi.

tum quidem elatio eſt Taurus. Depreſſio autem, quod ex adverſo ejus ſitum eſt ex diametro. Saturni Libra, Jovis Cancer, Martis Capricornus, Veneris Piſces, Mercurii Virgo. & eorum, ut dixi, depreſſiones, quæ ſita ſunt ex adverſo per diametrum eorum in altum elationum. 37. Stellarum autem appellant terminos in unoquoque ſigno, in quibus unaquæque ſtella a quota parte ad quotam usque partem poteſt plurimum. De quibus non eſt levis apud eos etiam in tabulis diſſenſio. 38. Dicunt autem ſtipari ſtellas tanquam a ſatellitibus, quando ſunt in medio aliarum ſtellarum, in continuatione ſignorum: ut ſi ejusdem ſigni alia quidem ſtella teneat primas partes, alia autem ultimas, alia autem intermedias, tanquam a ſatellitibus ſtipari dicitur quæ eſt media, ab iis quæ tenent eas partes quæ ſunt in extremis. 39. Se inter ſe autem dicuntur aſpicere & inter ſe convenire, ut quæ apparent in figura triangula aut quadrata. Atque triangula quidem conformantur figura, & ſe ea inter ſe aſpiciunt ſtellæ, quæ trium ſignorum ſpatium habent interjectum. Quadrata autem, quæ duorum. 40. Et videtur quidem in triangula, beneficæ malefica conformata, benefica eſſe, & longe magis ſalutaris. Beneficæ autem benefica, hoc ſolum: & malefica maleficæ. In cardinibus autem eſſe dicuntur, quæ cernuntur in aliquo cardinum, aut ſub horoſcopo, aut ſub medio cœli, aut ſub occaſu, aut eo quod ſitum eſt ex adverſo medii cœli. 41. Sed cum hæc ſic ſint a nobis breviter & ſummatim expoſita, prius ſumendum eſt, quod his moti Chaldæi proferunt prædictiones eorum quæ ſunt eventura, quæ vocant apoteleſmata. Eſt autem eorum differentia. Nam alia quidem ſunt ſimpliciora, alia autem accuratiora. Et ſimpliciora quidem, quæ fiunt ex ſigno, aut ex ſimplici ac ſola vi ſtellæ: ut quod hæc ſtella cum fuerit in hoc ſigno, tales efficit. 42. Accuratiora autem, quæ fiunt per concurſum, & ut ipſi dicunt, per multorum contemperationem: ut ſi alia quidem ſit in horoſcopo, alia autem in medio cœlo, alia autem ſit in eo quod eſt ex adverſo medii cœli, aliæ autem ſic vel ſic ſe habeant, hæc evenient.

43. Atque hæc quidem videtur eſſe expreſſa forma methodi Chaldaicæ. Hoc au-

πάλιν ὕψωμα μὲν ταῦρος, ταπείνωμα δὲ τὸ διαμετροῦν. Κρόνου, ζυγός· Διὸς, καρκῖνος· Ἄρεως, αἰγόκερως· Ἀφροδίτης, ἰχθύες· Ἑρμοῦ, παρθένος. καὶ ταπεινώματα τούτων, ὡς ἔφην, τὰ διαμετροῦντα τῶν ὑψωμάτων. ὅρια [S] δὲ ἀστέρων προσαγορεύουσιν ἐν ἑκάστῳ ζωδίῳ, ἐν οἷς ἕκαστος τῶν ἀστέρων ἀπὸ ποστῆς μοίρας ἐπὶ ποστὴν μοῖραν πλεῖστον δύναται. περὶ ὧν οὐχ ἡ τυχοῦσα παρ' αὐτοῖς ἐστι καὶ κατὰ τοὺς πίνακας διαφωνία. [T] δορυφορεῖσθαι [U] δὲ ἀστέρας λέγουσιν, ὅταν μέσοι ὦσιν ἄλλων ἀστέρων, ἐν συνεχείᾳ ζωδίων. οἷον, ἐὰν τοῦ αὐτοῦ ζωδίου, ὃς μέν τις ἀστὴρ τὰς πρώτας ἐπέχῃ μοίρας, ὃς δὲ, τὰς τελευταίας, ὃς δὲ, τὰς ἐν μέσῳ, δορυφορεῖσθαι λέγεται ὁ ἐν μέσῳ ὑπὸ τῶν τὰς ἐπ' ἄκροις ἐπεχόντων μοίρας. ἐπιβλέπειν δὲ λέγονται ἀλλήλους καὶ συμφωνεῖν [X] ἀλλήλοις, ὡς οἱ κατὰ τρίγωνον, ἢ τετράγωνον φαινόμενοι. κατὰ τρίγωνον μὲν οὖν σχηματίζονται καὶ ἐπιθεωροῦσιν ἀλλήλους ἀστέρες, οἱ ἐπὶ τριῶν ζωδίων ἔχοντες τὸ μεταξὺ διάστημα. κατὰ τετράγωνον δὲ, εἰ δυοῖν. [Y] καὶ δοκεῖ κατὰ μὲν τρίγωνον ἀγαθοποιῷ κακοποιὸς συσχηματιζόμενος, εὐεργετικὸς εἶναι, καὶ πολὺ μᾶλλον ἀγαθοποιές· ἀγαθοποιῷ δὲ ἤπιος αὐτὸ μόνον, [Z] καὶ κακοποιὸς κακοποιῷ. κατὰ δὲ τὸ τετράγωνον ἀνάπαλιν. ἐπίκεντροι δὲ λέγονται οἱ ἐπί τινος τῶν κέντρων θεωρούμενοι, ἤτοι ὑπὸ τοῦ ὡροσκόπου, ἢ τοῦ μεσουρανήματος, ἢ δύσεως, ἢ ἀντιμεσουρανήματος. ἀλλὰ γὰρ τούτων οὕτως ἡμῖν ὡς ἐν τύπῳ καὶ ὁλοσχερῶς ἐκκειμένων προληπτέον, ὡς ἀπ' αὐτῶν ὁρμηθέντες οἱ Χαλδαῖοι, τὰς προαγορεύσεις ποιοῦνται τῶν ἀποτελεσμάτων· διαφορὰ δέ ἐστιν αὐτῶν, ἐπεὶ τὰ μὲν ἁπλούστερα καθειστήκει, τὰ δὲ, ἀκριβέστερα. καὶ ἁπλούστερα μὲν, τὰ κατὰ ζώδιον, ἢ ἁπλῆν ἀστέρος δύναμιν γινόμενα. οἷον, ὅτι ὅδε ὁ ἀστὴρ ἐν τῷδε τῷ ζωδίῳ γενόμενος τοιούτους ποιεῖ· ἀκριβέστερα δὲ τὰ κατὰ συνδρομὴν, καὶ ὡς αὐτοὶ λέγουσι, τὰ κατὰ σύγκρασιν πλειόνων. οἷον, ἐὰν ὅδε μὲν ὡροσκοπῇ, ὅδε δὲ, μεσουρανῇ· ὅδε δὲ ἀντιμεσουρανῇ· [Λ] οἱ δὲ ἄλλοι οὕτως ἔχωσι· συμβήσεται τάδε.

Ο μὲν οὖν χαρακτὴρ τῆς Χαλδαϊκῆς μεθόδου, τοιοῦτος ἔοικεν εἶναι. ῥᾴδιον δέ ἐστι

NOTÆ.

S ὅρια] Idem Proclus cap. 23. ejusdem libri.

T κατὰ τοὺς πίνακας διαφωνία] Confer tabulas quas exhibet Michaël Fayus ante hos verſus Manilii II. 746.

Cujus enim ſtellæ fines (ὅρια) *in ſidere quoque*
Inciderint, dabit effectus in viribus ejus.

Conſuli etiam poterit Proclus libro laudato p. 64. 71. 73. ex quo diverſas rationes ὁρίων ex mente Ægyptiorum, Chaldæorum & Ptolemæi licebit cognoſcere.

U δορυφορεῖσθαι] Sic συνάπτεσθαι dicuntur ſtellis ſequentibus quæ eas antecedunt, apud Proclum lib. 1. cap. 27.

X ἐπιβλέπειν καὶ συμφωνεῖν] Confer Cenſorinum capite 8.

Trigona ſunt invicem *Aries*, *Leo*, *Sagittarius.*
Taurus, Virgo, Capricornus.
Gemini, *Libra*, *Aquarius.*
Cancer, Scorpius, Piſces.

Tetragona invicem ſunt *Aries*, *Cancer*, *Libra*, *Capricornus.*
Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius.
Gemini, *Virgo*, *Sagittarius*, *Piſces.*

Y οἱ δυοῖν] MS. Vratislav. ut ſæpe ſupra, δυεῖν.

Z ἀγαθοποιῷ δὲ ἤπιος αὐτὸ μόνον] Ita MSS. pro ἤπιος πρὸς αὐτό. Eſt autem ἤπιος hoc loco idem quod ἀγαθοποιός.

Λ ἀντιμεσουρανῇ] Ita rectius quam quod in MSS. quibusdam, μὴ μεσουρανῇ.

λοιπὸν

λοιπὸν ἐπὶ παραδοθέντι τούτῳ συμπεριφέρεσθαι ταῖς κομιζομέναις ἀντιῤῥήσεσι. καὶ δὴ, ἔνιοι μὲν ἀγροικότερον πειρῶνται διδάσκειν, ὡς οὐ πάντως συμπάσχει τοῖς οὐρανίοις τὰ ἐπίγεια. οὐδὲ γάρ [B] οὕτως ἥνωται τὸ περιέχον, ὡς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα· ἵνα ὃν τρόπον τῇ κεφαλῇ τὰ ὑποκείμενα μέρη συμπάσχει, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις ἡ κεφαλὴ, οὕτω καὶ τοῖς ἐπουρανίοις τὰ ἐπίγεια. ἀλλά τις ἔστι τούτων διαφορὰ καὶ ἀσυμπάθεια, ὡς ἂν μὴ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἕνωσιν. ἄλλοι δὲ καὶ τὸν περὶ εἱμαρμένης κινοῦσι λόγον. εἰ γὰρ μὴ πάντα γίνεται κατὰ εἱμαρμένην, οὐκ ἔστι Χαλδαϊκὴ ἡ τοῦτο ἀξιοῦσα κατὰ εἱμαρμένην εἶναι. οὐκ ὀλίγοι δὲ ἦσαν οἱ κἀκεῖνο συνερωτῶντες. ἐπεὶ τῶν γινομένων [C] τὰ μὲν κατὰ ἀνάγκην γίνεται, τὰ δὲ κατὰ τύχην, τὰ δὲ παρ' ἡμᾶς, πάντως οἱ Χαλδαῖοι, εἰ δυνατῆς ἐφίενται προῤῥήσεως, ἤτοι ἐν τοῖς κατ' ἀνάγκην ποιήσονται τὰς προαγορεύσεις, ἢ ἐν τοῖς κατὰ τύχην ἐκβαίνουσιν, ἢ ἐν τοῖς παρ' ἡμᾶς. καὶ εἰ μὲν ἐν τοῖς κατ' ἀνάγκην, ἀνωφελεῖς εἰσιν [D] ἐν τῷ βίῳ. τὸ γὰρ κατὰ ἀνάγκην συμβαῖνον, οὐκ ἔστιν ἐκκλῖναι· ἀλλ' ἐάν τε θέλωμεν, ἐάν τε μὴ θέλωμεν, ἐκβῆναι δεῖ τὸ τοιοῦτο. τότε δ' ἂν χρειώδης ἐτύγχανεν ἡ πρόῤῥησις, εἰ πρὸς τὴν ἔκκλισιν αὐτοῦ τὴν ἀναφορὰν ἐλάμβανεν. εἰ δ' ἐν τοῖς τυχηροῖς, ἀδύνατόν τι ἐπαγγέλλονται. ἄστατα γὰρ τὰ τυχηρῶς γινόμενα· τῶν δὲ ἀστάτων καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἐκβαινόντων, οὐκ ἔστιν [E] ἑστῶσαν ποιεῖσθαι τὴν προαγόρευσιν. λείπεται οὖν ἐν τοῖς παρ' ἡμᾶς γιγνομένοις αὐτοὺς ποιεῖσθαι τὰς προῤῥήσεις. ὃ πάλιν ἀμήχανον. τὸ γὰρ ἐπ' ἐμοὶ κείμενον ἐκβῆναι, ἢ μὴ, καὶ τὸ μὴ ἔχον ἀρχῆθεν προκαταβεβλημένην αἰτίαν, οὐκ ἂν δύναιτό τις προλέγειν. οὐκ ἄρα δυνατῆς ἐφίενται προῤῥήσεως οἱ Χαλδαῖοι. οἱ μὲν οὖν πλείους διὰ τοιούτων τινῶν ἀκροβολισμῶν πειρῶνται τὴν Χαλδαϊκὴν μέθοδον ἀναιρεῖν. ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸν ὅμοιον τῆς ἐπιχειρήσεως τρόπον τὰς ἀρχὰς καὶ ὥσπερ

tem tradito facile eſt deinceps ſimul ad eas quoque accedere quæ adverſus ipſos adducuntur contradictiones. Atque nonnulli quidem agreſtius conantur docere, quod non omnino terrena in patiendo conſentiant cum cœleſtibus. 44. Non enim ambiens cœlum ita eſt unitum, ut corpus humanum: ut quo modo cum capite partes ſubjectæ in patiendo conſentiunt & ſimul afficiuntur, & caput cum membris ſubjectis, ita etiam terrena cum cœleſtibus: ſed eſt quædam eorum differentia, & in eo quod in ſimul patiendo non conſentiant, diverſitas, ut non habeant unam & eandem unionem. 45. Alii autem ea quoque movent quæ dicuntur de fato. Si enim omnia non fiunt fato, non eſt ars Chaldaica, quæ fato hoc cenſet fieri. Non fuerunt autem pauci qui illud quoque ſimul rogabant: 46. Quoniam ex iis quæ fiunt, alia quidem fiunt neceſſario, alia vero forte fortuna, alia autem ſunt in noſtra poteſtate: omnino Chaldæi ſi prædictionem ſibi conſtituunt quæ poſſit eſſe, aut in iis quæ ſunt neceſſario, facient prædictiones, aut in iis quæ forte fortuna eveniunt, aut in iis quæ ſunt in noſtra poteſtate. 47. Et ſi in iis quidem, quæ fiunt neceſſario, vitæ ſunt inutiles. Quod enim neceſſario accidit, non licet declinare, ſed velimus nolimus, hoc eveniet. Tunc autem utilis eſt prædictio, ſi eo referatur, ut id vitetur. Si autem in rebus fortuitis, profitentur quæ non poſſunt fieri. Nam quæ fortuito fiunt, ſunt inſtabilia. Inſtabilium autem, & quæ alias aliter accidunt, non poteſt eſſe ſtabilis & firma prædictio. 48. Reſtat ergo ut eorum prædictiones ſint in iis quæ ſunt in noſtra poteſtate. quod quidem rurſus fieri non poteſt. Nam quod in mea ſitum eſt poteſtate ut eveniat aut non, & quod non prius jactam ab initio habet cauſam, non poterit quiſquam prædicere. Non ergo ſibi proponunt Chaldæi prædictionem quæ poſſit fieri. 49. Nonnulli ergo per ejusmodi telorum eminus ejaculationes conantur tollere Chaldaicam methodum. Nos autem cum ſimili modo argumentandi ejus principia & veluti elementa labefacta-

NOTÆ.

B οὐδὲ γὰρ] Ita MSS. licet in editis γὰρ abeſt.

C ἐπεὶ τῶν γινομένων] Anaxagoras & Stoici apud Plutarchum lib. 1. cap. 29. de placitis: ἃ μέν ἐστι κατ' ἀνάγκην, ἃ δὲ καθ' εἱμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἃ δὲ κατὰ τύχην (male apud Stobæum Eclog. Phyſ. c. 10. p. 15. excuſum ψυχὴν) ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον. At Sextus noſter duo illa ſub uno capite conjungit, τὰ κατ' ἀνάγκην, & τὰ καθ' εἱμαρμένην, (quo nomine & Providentiam Numinis Plato complectebatur) ſub uno & eodem capite conjungit, nec minus duo illa, τὰ κατὰ τύχην & κατὰ τὸ αὐτόματον, unde tripartita prodit diviſio quæ in MS. Vratiſlav. margine ita deſcribitur:

D ἀνωφελεῖς εἰσιν] Ptolemæus & ex eo Proclus lib. 1. cap. 3. tetrabibli, nihilominus utiles eſſe diſputat Aſtrologicas divinationes, quod impediant ne inexſpectata lætitia vel conſternatione afficiamur. Quaſi vero non majore ac longiore malorum metu implerent ac dejicerent animos, vel lætorum exſpectatione efferrent, ſuſpenderentque.

E οὐκ ἔστιν] MS. Vratiſlav. οὐκ ἂν ἔστιν pro quo Ciz. οὐκ ἔνεστιν. melius.

 verimus,

verimus, cæterarum quoque ipſius contemplationum conſtitutionem fractam & ad nihilum redactam habebimus. 50. Chaldaicæ ergo artis principium & veluti fundamentum eſt conſtituere horoſcopum. Ab eo enim reliqui cardines ſumuntur, & declinationes & ſucceſſiones, & triangula & quadrata, & ſtellarum ad ea conformationes. ex his autem omnibus fiunt prædictiones. 51. Unde ſublato horoſcopo, neceſſario ne notum quidem erit id quod eſt in medio cœli, aut occidens, aut quod ſitum eſt ex adverſo ejus quod eſt in medio cœli. Si ea autem non poſſint comprehendi, ſimul etiam aboletur univerſa Chaldaica methodus. 52. Quod autem horoſcopi ſignum ab eis non poſſit inveniri, variis modis poteſt doceri. Nam ut hoc comprehendatur, oportet primum de ejus qui cadit ſub conſiderationem, articulo genituræ certo conſtare. Secundo horoſcopium, quo ille ſignificatur, eſſe ejuſmodi ut non aberret. Tertio autem exacte & perfecte eſſe perſpectum ſigni aſcenſum. 53. In partu enim, ſigni in cœlo orientis obſervatur aſcenſus, cum eo utantur Chaldæi tanquam miniſtro ad obſervandum horoſcopum. Ad illum autem aſcenſum aliarum ſtellarum conformatio, quod quidem thema appellant. Ex themate autem fiunt prædictiones. 54. Non poteſt autem fieri ut ſumatur articulus genituræ eorum qui cadunt ſub conſiderationem, ut oſtendemus. Neque horoſcopium eſt certum & non aberrans. Neque ſignum exoriens exacte comprehenditur. Non poteſt ergo conſiſtere methodus Chaldæorum. 55. Dicamus autem primum de primo. Articulum genituræ ergo eorum qui cadunt ſub conſiderationem, aut ab ipſo initio ſumunt, aut a dejectione ſeminis & conceptione, aut a partu. Sed a ſeminis quidem dejectione & conceptione nequaquam dicent. exacte enim comprehendi non poteſt ejus tempus, & merito. 56. Neque enim poſſumus dicere, an ſimul cum dejectione ſeminis facta

ϛοιχεῖα ταύτης κινήσαντες, ἕξομεν αὐταῖς [F] καὶ τὴν τῶν λοιπῶν θεωρημάτων σύϛασιν ἠθετημένην. ἀρχὴ τοίνυν καὶ ὥσπερ θεμέλιος τῆς Χαλδαϊκῆς ἐϛι τὸ ϛῆναι τὸν ὡροσκόπον. ἀπὸ τȣ́τȣ γὰρ τὰ λοιπὰ τῶν κέντρων λαμβάνεται, τά τε ἀποκλίματα καὶ ἐπαναφοραὶ, τά τε τρίγωνα καὶ τὰ τετράγωνα, καὶ οἱ κατ᾽ αὐτὰ σχηματισμοὶ τῶν ἀϛέρων. ἀπὸ δὲ πάντων τȣ́των, αἱ προαγορεύσεις. ὅθεν ἀναιρεθέντος τȣ̃ ὡροσκόπȣ, κατ᾽ ἀνάγκην ȣ̉δὲ τὸ μεσȣρανȣ̃ν ἐϛιν ἢ δύνον ἢ ἀντιμεσȣρανȣ̃ν γνώριμον. τȣ́των δὲ ἀκαταληπτȣμένων, συναφανίζεται πᾶσα ἡ Χαλδαϊκὴ μέθοδος. ὅτι δὲ ἀνεύρετον αὐτοῖς ἐϛι τὸ ὡροσκοπȣ̃ν ζώδιον, ποικίλως ἔνεϛι διδάσκειν. ἵνα γὰρ τȣ̃το καταληφθῇ, δεῖ πρῶτον μὲν τὴν γένεσιν [G] τȣ̃ πίπτοντος ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν [H] βεβαίως κατειλῆφθαι. δεύτερον δὲ, τὸ διασημαῖνον ταύτην ὡροσκόπιον [I] ἀπλανὲς ὑπάρχειν. τρίτον δὲ, τὴν ἀναφορὰν [K] τȣ̃ ζωδίȣ, πρὸς ἀκρίβειαν συνῶφθαι. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀποτέξεως [L] ἡ ἀναφορὰ τȣ̃ κατ᾽ ȣ̉ρανὸν ἀνίσχοντος ζωδίȣ τετήρηται, καθάπερ διακόνῳ πρὸς τὴν τήρησιν τȣ̃ ὡροσκόπȣ χρησαμένων τῶν Χαλδαίων. ἐπὶ δὲ τῇ ἀναφορᾷ, ὁ συσχηματισμὸς [M] τῶν ἄλλων ἀϛέρων, ὅπερ διάθεμα [N] καλȣ̃σι. καὶ ἐπὶ τῷ διαθέματι αἱ προαγορεύσεις. ȣ̉́τε δὲ τὴν γένεσιν τῶν ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν πιπτόντων λαμβάνειν δυνατόν ἐϛιν, ὡς παραϛήσομεν. ȣ̉́τε τὸ ὡροσκόπιον ἀπλανὲς καθέϛηκεν, ȣ̉́τε τὸ ἀνίσχον ζώδιον πρὸς ἀκρίβειαν καταλαμβάνεται. τοίνυν ἀσύϛατός ἐϛιν ἡ τῶν Χαλδαίων μέθοδος. λέγωμεν δὲ [O] περὶ τȣ̃ πρώτȣ πρῶτον. Τὴν δὴ γένεσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν πεσȣμένων, ἀρχαικώτερον, ἤτοι ἀπὸ τῆς τȣ̃ σπέρματος καταβολῆς καὶ συλλήψεως λαμβάνȣσιν, ἢ ἀπὸ τῆς ἐκτέξεως. ἀλλ᾽ ἀπὸ μὲν τῆς τȣ̃ σπέρματος καταβολῆς καὶ συλλήψεως, ȣ̉κ ἂν εἴποιεν. ἀκατάληπτος γάρ ἐϛιν ὁ ἀκριβὴς ταύτης χρόνος, καὶ εἰκότως. ȣ̉ γὰρ ἔχομεν λέγειν, εἴτε ἅμα τῇ θέσει τȣ̃

NOTÆ.

F αὐταῖς] Ita MSS. pro αὐτῆς, & ſubintelligendum ἀρχαῖς.

G τὴν γένεσιν] Tempus accuratum nativitatis vel conceptionis ejus, cujus thema genethliacum quæritur. infra Sect. 55. ſeq.

H ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν] MS. Ciz. & hoc loco & deinceps infra, ubi ſæpius hoc vocabulum recurrit, non ἐπίσκεψιν habet ſed ſimplex σκέψιν.

I ὡροσκόπιον] Ita vocat Inſtrumentum atque methodum notandi horoſcopi, deſcriptum Sect. 27. ſeq. quam oppugnat infra Sect. 68. ſeq.

K τὴν ἀναφορὰν] Infra Sect. 73. ſeq.

L τῆς ἀποτέξεως] MSS. Vratiſlav. Savil. & Ciz. ἀποτάξεως, quæ ſi vera eſſet lectio, ἀπόταξις deberet notare poſitum cœli ab ἀποτάτω, colloco. Sed vera lectio, quam interpres etiam agnoſcit, eſt ἀπότεξις. Nec moror MSS. in hoc verbo auctoritatem, nam & infra Sect. 55. pro ἐκτέξεως MS. Vratiſlav. perperam habet ἐκτάξεως, & Sect. 65. τάξεως pro τέξεως, atque mox ἀπόταξιν iterum pro ἀπότεξιν, & Sect. 66. ἐπιτάξεως pro ἀποτέξεως, atque iterum ter Sect. 67. & 69. ἀποτάξεως, & Sect. 68. 69. 70. ἀπόταξιν.

M ὁ συσχηματισμὸς] Ita ex iiſdem MSS. & interprete reſcripſi pro ȣ̉ συσχηματισμὸς, quod manifeſtum mendum in editis erat.

N διάθεμα] Infra Sect. 71. 89. 90. Confer ſi placet Salmaſium libro de annis climactericis p. 87.

O λέγωμεν δὲ] Ita malui pro λέγομεν. In MS. Ciz. deprehendo δὴ pro δέ. Ad MS. Vratiſlav. marginem hoc loco adſcripta erat notula duplicem ortus humani a conceptione vel partu deſignans hunc in modum:

γέννα

κ τ
ύ έ
η ξ
σ ι
ι ς
ς

σπέρμα-

σπέρματος γέγονεν ἡ σύλληψις, εἴτε καὶ μή. δύναται μὲν γὰρ καὶ ἅμα νοήματι [P] τοῦτο συμβαίνειν. ὥσπερ καὶ τὸ προσαχθὲν τοῖς διαπύροις τῶν κλιβάνων στέαρ. [Q] τοῦτο γὰρ εὐθὺς κολλᾶται. δύναται δὲ καὶ μετὰ χρόνον. ἐπείπερ καὶ τὰ εἰς τὴν γῆν καταβαλλόμενα τῶν σπερμάτων, οὐκ εὐθὺς ῥιζοβολοῦντα συμπλέκεται ταῖς ὑποκειμέναις βώλοις. [R] καὶ διαστήματος δὲ ὄντος ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς μήτρας, μέχρι τοῦ πυθμένος, ἔνθα καὶ τὰς συλλήψεις [S] λέγουσι γίνεσθαι ἰατρῶν παῖδες, πάντως ἐν χρόνῳ τινὶ τὸ διάστημα τοῦτο ποιεῖν πέφυκεν ἡ καταβαλλομένη τοῦ σπέρματος φύσις. οἱ δὲ [T] τοῦτο ἀγνοοῦντες τὴν ποσότητα τοῦ χρόνου κατὰ τὸ ἀκριβὲς Χαλδαῖοι, τὴν σύλληψιν οὐδέποτε καταλήψονται τοῦ σπέρματος, ὁτὲ μὲν εὐθυβολουμένου, καὶ αὐτοῖς προσπίπτοντος ὑφὲν τοῖς εὐφυῶς ἔχουσι πρὸς σύλληψιν τῆς μήτρας τόποις, ὁτὲ δὲ πολυσπόρως ἐμπίπτοντος, ἐπ' αὐτῆς δὲ τῆς ἐν τῇ μήτρᾳ δυνάμεως, εἰς ἕνα τόπον συνάγεσθαι δυναμένου· [U] τῶν ἀγνώστων, τὸ, πότε γίγνεται τὸ πρῶτον καὶ πότε τὸ δεύτερον. πόσος τε ὁ εἰς ἐκείνην τὴν σύλληψιν ἀναλισκόμενος χρόνος, καὶ πόσος ὁ εἰς ταύτην. ἀγνοουμένων δὲ τούτων, οἴχεται καὶ ἡ πρὸς ἀκρίβειαν τῆς συλλήψεως κατάληψις. εἴπερ τε, ὥς τινες τῶν φυσικῶν [X] εἰρήκασιν, ἑψόμενον πρῶτον καὶ προμεταβάλλον ἐν μήτρᾳ τὸ σπέρμα, τότε προσέρχεται τοῖς ἀναστομωθεῖσιν αὐτῆς ἀγγείοις· αὐτόθεν οὐκ εἰδότες τὴν ποσότητα τοῦ τῆς μεταβολῆς χρόνου, οὐκ εἴσονται οὐδὲ τὸν τῆς συλλήψεως καιρόν. καὶ μὴν, ὥσπερ κατὰ λοιπὰ [Y] μέρη τοῦ σώματος ἐν ταῖς τῶν μερῶν ἐνεργείαις διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ γυναῖκες· οὕτως εἰκὸς αὐτὰς καὶ κατὰ τὴν τῆς μήτρας ἐνέργειαν διαφέρειν· τὰς μὲν θᾶττον συλλαμβανούσας, τὰς δὲ βράδιον. καὶ οὐ παράδοξον, ὅτε καὶ ἑαυταῖς συγκρινόμεναι, νυνὶ μὲν εὐσύλληπτοι θεωροῦνται, νυνὶ δὲ οὐδαμῶς. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ λέγειν πρὸς ἀκρίβειαν τὸ πότε συνέσχηται τὸ καταβληθὲν σπέρμα, ἵνα καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου συστήσωσιν οἱ Χαλδαῖοι τὸν τῆς γενέσεως ὡροσκόπον. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὡς διὰ σημείων τινῶν καταλαμβάνεσθαι πέφυκεν ὁ τῆς συλλήψεως χρόνος. καθάπερ

fuerit conceptio, an non. Poteſt enim hoc evenire vel momento, ſicut farina aqua ſubacta, quæ ardentibus clibanis eſt immiſſa. Nam ſtatim conglutinatur. 57. Poteſt autem etiam poſt aliquod tempus. Nam ſemina etiam quæ jaciuntur in terram, non ſtatim agentia radices coaleſcunt cum ſubjectis ceſpitibus. Et cum ſit intervallum ab ore matricis usque ad fundum, in quo dicunt Medici fieri conceptus, ſeminis quæ dejicitur natura ut omnino in aliquo tempore hoc ſpatium conficiat, oportet. 58. Qui hoc autem ignorant Chaldæi, nempe quanto tempore hoc fiat, nunquam perfecte comprehendent conceptum. Nam cum ſemen quidem aliquando recta jaciatur, & in ipſos locos matricis conjunctim incurrat in iis quæ aptæ ſunt natura: aliquando autem ſparſim incidat, & in ipſa matrice poſſit in unum locum cogi: eſt ignotum quando fiat primum, & quando ſecundum: & quantum temporis conſumatur in illa conceptione, & quantum in hac. 59. Ea autem ſi ignorentur, perit etiam accurata & exacta comprehenſio conceptionis. Atque ſi, ut nonnulli dicunt Phyſici, primo coctum & prius mutatum ſemen in matrice, tunc accedit ad reſerata ejus vaſa: hinc neſcientes quanto tempore fiat mutatio, nec ſcient etiam tempus conceptionis. 60. Præterea ſicut in in reliquis partibus corporis in partium operationibus differunt inter ſe mulieres, ita etiam veriſimile eſt eas differre in operatione matricis: utpote quod aliæ quidem citius, aliæ vero tardius concipiant. Neque vero eſt admirabile ſi etiam ſibi ipſis comparatæ, nunc quidem cernantur facilius, nunc vero difficilius concipere. 61. Hoc autem cum ita habeat, plane fieri non poteſt ut accurate exacteque dicatur quando ſemen dejectum ſit retentum: ut ex eo tempore articuli genituræ horoſcopum conſtituant Chaldæi. 62. Sed nec dici poteſt quod tempus conceptus comprehendi poſſit per aliqua ſigna: ut

NOTÆ.

P *ἅμα νοήματι*] Hoc infra dicit *εὐθύς*, eique opponit *μετὰ χρόνον*. Perperam Hervetus reddiderat: *cum ſola cogitatione.*

Q *στέαρ*] Idem interpres *adipem* verterat, ſed illa clibano impoſita diffluit citius quam concreſcit. Itaque *στέαρ* hoc loco eſt *σταῖς*, ſive farina aqua ſubacta, quam clibano ſi injicias vel furno, ſtatim in placentam coaleſcere ac firmari videas.

R *βώλοις*] Ita pro *βόλοις* legendum è MSS. uti Salmaſius quoque obſervavit.

S *τὰς συλλήψεις*] Male *συλλέψεις* in editis. Porro conceptionem in fundo uteri fieri, pluribus notat Galenus quem vide libro 1. de ſemine cap. 7.

T *οἱ δὲ*] MS. Vratislav. *εἰ δὲ*, minus bene.

U *συνάγεσθαι δυναμένου*] Sic legendum e MSS. Ciz. Savil. & Vratislav. licet interpres Hervetus & editi habent *μὴ δυναμένου*. Cæterum lectioni MStorum quos dixi Codicum ſententia ipſa ſuffragatur. Niſi enim uterus gauderet facultate in unum locum colligendi ſparſum ſemen, conceptio tunc non contingeret. Sextus autem ſupponit contingere, & majus ad illam, quam ad alteram ubi nulla ejusmodi collectione opus, temporis ſpatium requiri.

X *ὥς τινες τῶν φυσικῶν*] Pythagoras, Democritus, Epicurus &c. qui fœminam etiam ſemen conferre ad fœtum non dubitabant. Vide Plutarchum V. 5. de placitis Philoſoph. Quod *ἑψόμενον* mox dicit Sextus, id Hippocrates ſub init. libri de natura pueri *παχύνεσθαι θερμαινόμενον*.

Y *κατὰ λοιπὰ*] MSS. Savil. Ciz. & Vratislav. *καὶ τά*.

ex eo quod poſt coitum exſiccati ſint ſinus muliebres: obſtructum autem forte fuerit os matricis, ceſſaritque menſtrua purgatio, pica autem advenerit. 63. Nam primum quidem hæc quoque omnia ſigna communia ſunt iis quæ non conceperunt. Deinde etiam ſi non eſſent communia, ea, multorum demum dierum ſpatio interjecto conceptum ſignificant, non autem præciſe, & proximum, & horæ intervallis definitum. 64. Ad dignoſcendum autem vitarum diſcrimen opus habent Chaldæi, non tempore conceptus utcunque & in latitudine accepto ſed accuratiſſimo. Eſt autem ex his perſpicuum, quod fieri non poteſt ut ex conceptu ſtatuatur horoſcopus. 65. Sed nec ex partu. Nam primum quidem dubium eſt quando dicendum ſit eſſe partum abſolutum: num quando fœtus qui naſcitur, incipit prodire in frigidum aërem, an quando parum extat, an quando in terram eſt delatus. 66. Deinde nec in unoquoque eorum exacte poteſt definiri tempus abſoluti partus. Nam & propter animi conſtantiam, & propter aptitudinem corporis, & locorum affectionem, & propter obſtetricis experientiam, & innumerabiles alias cauſas, non eſt idem tempus quo prodire incipit fœtus qui naſcitur, ruptis membranis, aut foris parum exiſtit, aut in terram defertur: ſed in aliis aliud. 67. Quod rurſus non valentes definite & accurate metiri ad amuſſim Chaldæi, non aſſequentur ut horam partus abſoluti ut oportet definiant. Atque quod in tempore quidem abſoluti partus profiteantur Chaldæi ſe noſſe horoſcopum, neſciant autem ex his eſt perſpicuum. 68. Quod autem neque horoſcopium ſit eis certum & minime aberrans, licet ſimili modo colligere. Nam quando dicunt, quod qui parturienti aſſidet, diſco partum abſolutum ſignificat Chaldæo aſpicienti ſtellas in promontorio: & ille cœlum aſpiciens, obſervat ſignum quod oritur: primum quidem eis oſtendemus, quod cum

ἐκ τοῦ καταξηράνθαι [Z] μὲν μετὰ τὴν μίξιν τοὺς γυναικείους κόλπους, μεμυκέναι δὲ, [A] εἰ οὕτω τύχοι, τὸ τῆς μήτρας στόμιον, ἐπεσχῆσθαι δὲ τὴν ἔμμηνον κάθαρσιν, κίσσαν [B] δὲ ἐπιγίνεσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ ταῦτα κοινοποιεῖται [C] τὰ σημεῖα πρὸς τὰς μὴ συνειληφυίας. εἶτα καὶ εἰ μὴ κοινοποιοῖτο, γενόμενον ἤδη κατὰ πλάτος πλειόνων ἡμερῶν διελθουσῶν, σύλληψιν δηλοῖ. καὶ οὐ πρὸς ἀκρίβειαν καὶ ὑπόγυιον, [D] καὶ ἐν ὡριαίοις κειμένην διαστήμασι. χρείαν δ' ἔχουσιν οἱ Χαλδαῖοι πρὸς διάγνωσιν τῶν διαφερόντων βίων, οὐ τοῦ ὁλοσχεροῦς καὶ ἐν πλάτει χρόνου τῆς συλλήψεως, τοῦ δὲ πρὸς ἀκρίβειαν. ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων πρόδηλον, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐστὶν ἀπὸ συλλήψεως τὸν ὡροσκόπον ἑστᾶναι. καὶ μὴν οὐδὲ ἀπὸ τέξεως. πρῶτον μὲν γὰρ ἄπορόν ἐστι τὸ, πότε ῥητέον ἀπότεξιν εἶναι· ἆρά γε, ὁπόταν ἄρχηται προκύπτειν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα τὸ ἀποτικτόμενον, ἢ ὅταν ὀλίγον ἐξίσχῃ, ἢ ὅταν εἰς τὴν γῆν κατενεχθῇ. [E] εἶτα οὐδὲ ἐφ' ἑκάστου τούτων δυνατόν ἐστι τὸν ἀκριβῆ τῆς ἀποτέξεως χρόνον [F] ὁρίζειν. καὶ γὰρ διὰ παράστημα ψυχῆς καὶ δι' ἐπιτηδειότητα σώματος, καὶ πρὸς διάθεσιν τῶν τόπων, καὶ δι' ἐμπειρίαν μαίας, καὶ ἄλλας ἀπείρους προφάσεις, οὐχ ὁ αὐτός ἐστι χρόνος, καθ' ὃν προκύπτει τὸ τικτόμενον, ῥαγέντων τῶν ὑμένων, ἢ ἐκτὸς ὀλίγον γίνεται, ἢ εἰς τὴν γῆν καταφέρεται. ἀλλ' ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ. ὃ πάλιν μὴ δυνάμενοι ὡρισμένως καὶ ἀκριβῶς σταθμήσασθαι οἱ Χαλδαῖοι, ἐκπεσοῦνται τοῦ δεόντως τὴν τῆς ἀποτέξεως ὥραν ὁρίζειν. ὅτι μὲν οὖν τὸ ὅσον ἐπὶ τοῖς τῆς ἀποτέξεως χρόνοις ἐπαγγέλλονται μὲν τὸν ὡροσκόπον γινώσκειν Χαλδαῖοι, οὐκ ἴσασι δὲ, ἐκ τούτων συμφανές. ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ ὡροσκόπιον [G] ἀπλανές ἐστιν αὐτοῖς, πάρεστι κατὰ τὸν ὅμοιον ἐπιλογίζεσθαι τρόπον. ὅταν γὰρ λέγωσιν ὅτι ὁ παρεδρεύων τῇ ὠδινούσῃ, τὴν ἀπότεξιν δίσκῳ σημαίνει [H] τῷ ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας ἀστεροσκοποῦντι Χαλδαίῳ, κἀκεῖνος εἰς οὐρανὸν ἀποβλέπων, ἐπισημειοῦται τὸ ἀνίσχον· τὸ μὲν πρῶτον ὑποδείξομεν αὐτοῖς, ὅτι τῆς

N O T Æ.

Z καταξηράνθαι] Ita ut poſt congreſſum nihil effluat. Confer Aëtium tetrabibl. IV. lib. 4. cap. 8. & 25. Hippocratem lib. de genitura T. 1. p. 128.

A μεμυκέναι] Heſychius: *μεμύκωται πεπύκνωται, μεμυκότων πεποκνωμένων, συνεσφιγμένων.* De arctiſſime clauſo earum quæ concepere, uteri orificio vide quæ ex Hippocrate, Herophilo aliisque Galenus lib. 1. de naturalibus facultatibus c. 3. ut alia illius & aliorum Medicorum loca jam omittam.

B κίσσαν] *Κίσσα* ſive *κίττα*, vitioſus & vehemens in gravidis rerum etiam ſæpe abſurdarum appetitus, cujus mira exempla in Johannis Langii lib. 2. Epiſt. Medicinal. 12. Gaſparis a Reyes campo Elyſio jucundarum quæſtionum, quæſt. 50. & Jo. Jacobi Stolterfothi erudita diatriba inſerta Novis literariis maris Balthici A. 1701. p. 150. ſeq. Cauſam diſquirit etiam Alexander Aphrodiſeus lib. 2. problem. 73.

C καὶ ταῦτα κοινοποιεῖται] Lud. Bonaciolus libro de fœtus formatione cap. 4. quo longe plura conceptionis factæ indicia perſequitur, haud diffitetur complures ac prope omnes mulieri omnem citra graviditatem, menſtruis recrementis ſuppreſſis evenire poſſe.

D ὑπόγυιον] MS. Ciz. *ὑπόγειον*, male.

E εἰς τὴν γῆν κατενεχθῇ] Mox infra Sect. 66. *ἢ ἐκτὸς ὀλίγον γίνεται, ἢ εἰς τὴν γῆν καταφέρεται.* De more infantes recens natos in terram ponendi unde a patre iterum tollebatur, videndus Thomas Bartholinus in antiquitatibus puerperii p. 69. ſeq.

F ἀποτέξεως χρόνον] Ita recte MS. Ciz. pro *ἐπιτέξεως*, eſt autem *ἀπότεξις*, quæ vox & infra iterum iterumque recurrit, perfecta *τέξις* & conſummata.

G ὡροσκόπιον] Methodum notandi horoſcopi, ſupra, Sect. 52.

H δίσκῳ σημαίνει] Diſci pulſatione, ut ſonum edat quem Chaldæus obſervator longe exaudire poſſit. Vide quæ ſupra ad Sect. 28. *ψόφον δίσκου* mox memorat Sect. 69. & *ἦχον* Sect. 70.

ἀποτέ-

ἀποτέξεως ἀορίστου τυγχανούσης (καθὼς μικρῷ πρόσθεν [I] παρεστήσαμεν) οὐδὲ τῷ δίσκῳ διασημαίνειν ταύτην εὔκολον. εἶτα ἔστω καὶ καταληπτικὴν τυγχάνειν τὴν ἀπότεξιν, ἀλλ᾽ οὔ γε πρὸς ἀκριβῆ χρόνον ταύτην παρεπισημειοῦσθαι [K] δυνατόν ἐστι. τὸν γὰρ τοῦ δίσκου ψόφον ἐν πλείονι χρόνῳ καὶ ἐν συχνῷ πρὸς αἴσθησιν δυνάμενον μερίζεσθαι, κινεῖσθαι συμβέβηκεν ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν. τεκμήριον δὲ, τὸ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ὀρεινῇ δενδροτομούντων θεωρούμενον. μετὰ γὰρ ἱκανὴν ὥραν [L] τοῦ κατενεχθῆναι τὸν πέλεκυν, ἐξακούεται ἡ τῆς πληγῆς φωνὴ, ὡς ἂν ἐν πλείονι χρόνῳ φθάνουσα ἐπὶ τὸν ἀκούοντα. καὶ διὰ τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἀκριβῶς τοῖς Χαλδαίοις τὸν χρόνον τοῦ ἀνίσχοντος ζωδίου καὶ κατ᾽ ἀκρίβειαν ὡροσκοποῦντος, λαμβάνειν. καὶ μὴν οὐ μόνον φθάνει πλείων διελθεῖν χρόνος μετὰ τὴν ἀπότεξιν, ἐν ᾧ γίνεται ὁ ἦχος, ἀπὸ τοῦ ταῖς τῆς τικτούσης ὠδῖσι παρεδρεύοντος, ὡς ἐπὶ τὸν ἀστεροσκοποῦντα. ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ οὗτος ἀναβλέπει, καὶ περισκοπῶν ἐξετάζει τὸ ἐν τίνι τῶν ζωδίων ἐστὶν ἡ Σελήνη, καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἕκαστος, φθάνει ἀλλοῖον γενέσθαι τὸ περὶ τοὺς ἀστέρας διάθεμα, [M] τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως ἀλέκτῳ [N] τάχει περιφερομένης, πρὶν τηρητικῶς παραπλάσασθαι τῇ τοῦ γεννηθέντος ὥρᾳ τὰ κατ᾽ οὐρανὸν βλεπόμενα. ἄλλως τε ἡ τοιαύτη παρατήρησις νύκτωρ ἴσως δύναται προκόπτειν τοῖς Χαλδαίοις, ὅτε τά τε [O] ἐν τῷ Ζωδιακῷ βλέπεται κύκλῳ, καὶ οἱ σχηματισμοὶ τῶν ἀστέρων εἰσὶν ἐμφανεῖς. ἐπεὶ οὖν τινες καὶ μεθ᾽ ἡμέραν γεννῶνται, ὅτε οὐδὲν τῶν προειρημένων δυνατόν ἐστι παρασημειοῦσθαι, μόνας δὲ εἰ καὶ ἄρα τὰς τοῦ Ἡλίου κινήσεις, [P] ῥητέον ἐπί τινων μὲν δυνατὸν εἶναι τὴν τῶν Χαλδαίων μέθοδον, ἐπί τινων [Q] δὲ ἀδύνατον. ὅρα δὲ μήποτε καὶ νύκτωρ οὐκ ἰσχύουσιν ἀπλανεῖς διαπαντὸς ποιεῖσθαι τὰς τῶν οὐρανίων παρατηρήσεις. πολλάκις γὰρ συννεφεῖς εἰσιν [R] αἱ νύκτες καὶ ἀχλυώδεις. ἀγαπητὸν δὲ ἦν πάσης ἀναιρουμένης τοιαύτης προφάσεως, τὸ βέβαιον εὑρεῖν ἐν τῷ μαθήματι, μήτοι [S] γε καὶ κωλύματός τινος ὄντος πρὸς τὴν ἀκριβῆ τῶν οὐρανίων κατάληψιν. ἀθετήσαντες δὴ [T] καὶ τὸ κατὰ τοὺς Χαλδαίους ὡροσκόπιον συντόμως τε παραστήσαντες, ὅτι μετὰ τῶν τῆς

de partus abſoluti tempore non conſtet, ſicut paulo ante monſtravimus, nec facile ſit eum diſco ſignificare. 69. Deinde eſto poſſe comprehendi partus abſoluti tempus, non tamen tempus illud poteſt præciſe ſignificari. Accidit enim ut diſci ſonitus, qui poſt longius demum intervallum ad ſenſum diſtribui poteſt, poſt multum tempus moveatur ad promontorium. Cujus rei indicio eſt, id quod cernitur in iis qui ligna ſecant in montibus. Nam ſatis longo intervallo poſtquam inflicta eſt ſecuris, exauditur vox, ut quæ poſt longius tempus veniat ad eum qui audit 70. Propterea non poſſunt Chaldæi præciſe ſumere tempus ſigni exorientis, quod eſt horoſcopus. Præterea non ſolum poſt partum abſolutum tranſit multum temporis, in quo emittitur ſonus ab eo qui aſſidet parturienti, ad eum qui aſpicit ſtellas: ſed etiam interim dum ſurſum aſpicit, & conſiderans examinat in quo ſigno ſit Luna & unaquæque ſtella, evadit diverſum, quod ad ſtellas attinet, thema motus mundi, qui inenarrabili circumagitur celeritate, priusquam horæ ejus qui natus eſt, obſervando affixerit & accommodaverit ea quæ cernuntur in cœlo. 71. Et alioqui ejusmodi obſervatio noctu fortaſſe poterit procedere Chaldæis, quando cernuntur quæ ſunt in circulo Zodiaco, & ſunt manifeſtæ ſtellarum conformationes. Cum autem naſcantur etiam nonnulli interdiu, quando nihil poteſt adnotari eorum quæ prius dicta ſunt, ſed ſolus Solis motus, ſi is quoque poteſt, dicendum eſt in quibusdam quidem poſſe procedere methodum Chaldæorum: in quibusdam vero minime. 72. Vide autem num etiam noctu non poſſint certas & non errantes ſtellarum facere obſervationes. Sæpe enim nubiloſæ & caliginoſæ ſunt noctes. Bene autem cum eis ageretur, ſi ablato omni ejusmodi prætextu, firmum aliquid & ſtabile invenirent in diſciplina: tantum abeſt ut poſſint invenire, ſi ſit aliquod impedimentum ad perfectam & abſolutam cœleſtium comprehenſionem. 73. Quum autem Chaldæorum everterimus horoſcopium, paucisque oſtenderimus & tempus genituræ, &

NOTÆ.

I μικρῷ πρόσθεν] Sect. 65. ſeq.

K παρεπισημειοῦσθαι] MS. Ciz. *παρασημειοῦσθαι.*

L μετὰ γὰρ ἱκανὴν ὥραν] Hora eſt certum tempus, modo brevius ut hoc loco, & ſupra Sect. 63. *ὡριαῖον διάστημα*, modo longius, ut quando pro parte anni accipitur.

M διάθεμα] Ita legendum e MSS. pro *διάθημα*, ut ſupra Sect. 53.

N ἀλέκτῳ] Hervetus legit *ἀλήκτῳ*, vertit enim: *perpetua celeritate*, minus bene. Nam motus ſiderum non modo eſt *διηνεκὴς*, atque ut infra Sect. 77. ait, *ἰσοταχῶς ἐλαυνόμενος*, ſed etiam incredibili celeritate quæ verbis exprimi vix poteſt.

O ὅτε τά τε] Ita MSS. melius, pro *τάδε*.

P μόνας δὲ εἰ καὶ ἄρα τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις] Ope horologii ſolaris ſciotherici, confer Salmaſium ad Solinum p. 656. edit. Pariſ. & 651.

Q ἐπί τινων] Sic utroque loco MSS. pro *ἐπὶ τίνων.*

R συννεφεῖς εἰσι] In Ciz. abeſt *εἰσίν.*

S μήτοι] MS. Vratiſlav. *μήτι*, minus bene.

T ἀθετήσαντες δὴ] Ita MSS. pro *δέ.*

punctum horoſcopi comprehendi ab Aſtrologis non poſſe, pergamus ad reliquam promiſſi partem. Reſtabat autem ut diceremus de aſcenſu in Zodiaco, relictis argumentis a nobis prius expoſitis. 74. Dicimus ergo quod non facile poſſint inter ſe definiri, imo nullo modo poſſint accurate definiri partes ſignorum: ſed ſit veriſimile, jam exortum ſignum nondum videri eſſe ortum: & contra nondum exortum, videri eſſe ortum. 75. Neque enim prius dicta hydriarum ratio poteſt aliquid Chaldæis afferre adjumenti. Nam & ex aqua fluente, & ex aëris temperatione, fluxus eſt inæqualis & tempus quod fluxui obſiſtit. Aquæ enim motionem veriſimile eſt eſſe diſſimilem in principio, quando fluit pura, & poſtea quando eſt limoſa, & fluens difficilius. 76. Aëris autem temperationem eſt probabile, ſi ſit quidem caliginoſus & paulo craſſior, reſiſtere effluxioni, eam quodammodo obſtruentem. ſi ſit autem clarus & ſubtilis, magis adjuvare. 77. Porro autem ipſa quoque amphora non ſimiliter fluet ſi ſit plena, & ſi ſit ſeminanis, aut ſi ſit in eo ut exinaniatur: ſed aliquando quidem celerius, aliquando vero tardius, aliquando vero mediocriter, cum cœleſtis motus ſemper feratur pari celeritate. 78. Quod eſt autem in omnibus præcipuum, unumquodque ſignum non eſt corpus continuum, neque veluti compactum præcedenti & poſt illud adnexum eſt, nullo interjecto ſpatio: ſed conſtat ex ſtellis diſperſis, & quæ quædam intermedia & diſcreta habent ſpatia, partim in medio, & partim in fine. 79. Unde cum ſigna partibus Zodiaci numeratis deſcribantur, neceſſe omnino eſt ut offundatur error iis qui obſervant a terra, quum eos lateat occurrens interſtitium, ſitne finis præcedentis ſigni, ſive initium aſcendentis. 80. Tumuli autem ex quibus ſtellæ aſpiciuntur, non ſemper manent iidem: ſed quum re ita ferente alteretur & mutetur mundus: aut im-

γενέσεως χρόνων [U] ἄληπτόν ἐστιν αὐτοῖς, ἐπὶ τὸ λειπόμενον τῆς ὑποσχέσεως μέρος χωρῶμεν. ἐλείπετο δὲ καὶ περὶ τῆς ἀναφορᾶς τῆς ἐν τῷ Ζωδιακῷ κύκλῳ διελθεῖν, ἀποστάντας τῶν ἔμπροσθεν ἐκκειμένων ἡμῖν ἐλέγχων. φαμὲν τοίνυν ὅτι δυσδιόριστοί εἰσιν ἀπ᾽ ἀλλήλων, μᾶλλον δὲ ἀδυνάτως ἔχουσι κατὰ τὸ ἀκριβὲς ὁρισθῆναι αἱ τῶν ζωδίων μοῖραι. ἀλλ᾽ εἰκός ἐστιν, ἤδη ἀνεσχηκὸς ζώδιον, δοκεῖν μήπω ἀνατεταλκέναι· καὶ ἀνάπαλιν, μήπω ἀνατεταλκὸς, δοκεῖν ἤδη ἀνεσχηκέναι. οὐδὲ γὰρ ἡ προειρημένη τῶν ὑδρειῶν [X] ἔφοδος δύναταί τι τοῖς Χαλδαίοις παρεπικουρεῖν. ἐπείπερ καὶ παρὰ τὸ ῥέον ὕδωρ καὶ παρὰ τὴν τοῦ ἀέρος κρᾶσιν ἀνώμαλα τὰ τῆς ῥύσεως, καὶ τῶν ἀντιπαρηκόντων τῇ ῥύσει χρόνων. [Y] τὴν μὲν γὰρ τοῦ ὕδατος φορὰν, εἰκός ἐστιν ἀνόμοιον γίνεσθαι καταρχὰς, ὅτε καθαρόν ἐστι τὸ ῥέον· καὶ ἐξ ὑστέρου, ὅτε ἰλυῶδες καὶ δυσρευστότερον. τὴν δὲ τοῦ ἀέρος κρᾶσιν πιθανὸν, ἀχλυώδους μὲν καὶ παχυτέρου ὄντος, ἀντιπίπτειν τῇ ἐκρύσει, [Z] τρόπον τινὰ ἐμφράττουσαν [A] αὐτήν· διαυγοῦς δὲ καὶ λεπτομεροῦς καθεστῶτος, συνεργεῖν μᾶλλον. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀμφορεὺς οὐχ ὡσαύτως ῥυήσεται πλήρης καθεστώς· ὡσαύτως δὲ ἡμίκενος, ἢ πρὸς τῷ κενοῦσθαι [B] τυγχάνων· ἀλλ᾽ ὁτὲ μὲν, ὀξύτερον, ὁτὲ δὲ, βραδύτερον, ὁτὲ δὲ μέσως· τῆς οὐρανίου φορᾶς ἰσοταχῶς διὰ παντὸς ἐλαυνομένης. τὸ δὲ πάντων κυριώτατον, ἕκαστον τῶν ζωδίων οὐ συνεχές ἐστι σῶμα, οὐδ᾽ ὥσπερ ἡρμολογημένον τῷ πρὸ ἑαυτοῦ καὶ μετ᾽ αὐτὸ συνῆπται, μηδεμιᾶς μεταξὺ πιπτούσης διαστάσεως. ἀλλ᾽ ἐκ διεσπαρμένων ἀστέρων συνέστηκε, καὶ μεταξύτητάς τινας ἐχόντων καὶ διαλείμματα· τοῦτο μὲν κατὰ τὴν μεσότητα, τοῦτο δὲ πρὸς τοῖς πέρασιν. ὅθεν πάντως, ἀριθμητοῖς μορίοις τῶν ἐν τῷ κύκλῳ ζωδίων περιγραφομένων, [C] πλάνην ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι, τοῖς ἀπὸ τῆς γῆς [D] παρατηροῦσι, λανθάνοντος αὐτοὺς τοῦ προσπίπτοντος διαλείμματος, εἴτε τοῦ προηγουμένου ζωδίου πέρας ἐστὶν, εἴτε τοῦ ἐπανιόντος ἀρχή. οἱ δὲ λόφοι ἀφ᾽ ὧν αἱ ἀστεροσκοπίαι γίνονται, οὐχ οἱ αὐτοὶ πάντοτε διαμένουσιν, ἀλλὰ κατὰ μοῖραν ἑτεροιουμένου καὶ μεταβάλλοντος τοῦ κόσμου, [E] ἤτοι κατα-

NOTÆ.

U μετὰ τῶν χρόνων] MS. Ciz. τὸν χρόνον, minus bene, licet ita & MS. Genev.

X ἡ προειρημένη τῶν ὑδρειῶν] Supra Sect. 24.

Y καὶ τῶν ἀντιπαρηκόντων τῇ ῥύσει χρόνων] Ita legendum è MS. Genev. pro ἀντιπαρηκότων. Intelligit autem Sextus per ἀντιπαρήκοντας τῇ ῥύσει χρόνους, ut ipſe infra Sect. 77. interpretatur, inæquali ſpatio temporis fluentem in hydragogio aquam, quam opponit ἰσοταχεῖ & æqualiter celeri motui ſiderum.

Z τῇ ἐκρύσει] Ita legendum pro ἐκκρίσει quod erat in MS. Ciz. & Vratiſlav. & ἐκκρύσει quod habebant editi Codices.

A ἐμφράττουσαν] MS. Ciz. καταφράττουσαν.

B πρὸς τῷ κενοῦσθαι] Ita rectius MSS. quam πρὸς τὸ, quod erat in editis.

C περιγραφομένων] Ita MS. Vratiſlav. quod rectius eſt quam περιγραφομένου, ut legebant editi, vel περιγραφόμενος, ut MS. Ciz.

D πλάνην ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς γῆς] Non alienum ab hoc loco quod Theodorus Tarſenſis apud Photium Cod. 223. adverſus Aſtrologorum ſimile quoddam commentum diſputans, πῶς, inquit, τὴν ὅλην γῆν εἰς ἴσα μέρη τοῖς δώδεκα καταμερίζοντες ζωδίοις, τὰ μὲν τμήματα τῆς γῆς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς δῆλον οἰκοῦντας εἰς ἕκαστον ἀφωρισμένους ἀναφέρουσι τῶν ζωδίων; καὶ ὑποκεῖσθαι μὲν τὰ τῆς γῆς μέρη, ἐπικεῖσθαι δὲ τῶν ζωδίων ἕκαστον δίκην νεφέλης τῇ ἀφωρισμένῃ μοίρᾳ τῆς γῆς ἐποχούμενον. ἐν κινήσει γὰρ κατ᾽ αὐτοὺς διηνεκεῖ τοῦ οὐρανίου πόλου φερομένου, καὶ συμπεριαγομένων αὐτῷ τῶν ιβ᾽ ζωδίων, ἀδύνατον &c. ἄλλως τε δὲ εἰ κατ᾽ αὐτοὺς ἡ γῆ κέντρου καὶ σημείου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ζωδίων ἓν ὁποῖον ἂν τῷ τε πλάτει καὶ μήκει πολλαπλάσιόν ἐστιν αὐτῆς; Vide ibi ſi placet plura.

E μεταβάλλοντος τοῦ κόσμου] Ad Scopum Sexti inprimis faciunt quæ de montium incrementis & decrementis notant Naturæ conſulti. Vide Georgium Agricolam libro 3. de ortu

κλυσμοῖς

κλυσμοῖς ἐξ ὄμβρων, ἢ σεισμοῖς γῆς, ἢ ἄλλοις τισὶ τοιούτοις παθήμασιν ἐνοχλοῦνται. ὥστε καὶ παρὰ τὴν τούτων ἐξαλλαγὴν μὴ τὰς αὐτὰς τῶν ἀστέρων γίνεσθαι παρατηρήσεις· ἀλλ' ἑτέραν μὲν τὴν ἀφ' ὕψους συμβαίνειν παρατήρησιν, διαφέρουσαν δὲ τοῖς ἀπὸ χθαμαλοῦ βλέπουσι· καὶ τὸ ἐκείνοις ὀφθὲν, μὴ πάντως καὶ τοῖς ἄλλοις τεθεωρῆσθαι. συμπαραλάβοι δ' ἄν τις ἐνταῦθα καὶ τὴν τῶν αἰσθήσεων παραλλαγήν. ἄλλοι γὰρ ἄλλων εἰσὶν ὀξυωπέστεροι. καὶ ὃν τρόπον τὸ μηδέπω βλεπόμενον ἡμῖν, διὰ ποσὴν ἀπόστασιν, τοῦτο ὡς μέγιστον κατειλήφασιν ἀετοί τε καὶ ἱέρακες δι' ὑπερβολὴν ὀξυωπίας· οὕτω τὸ ἀνίσχον ἤδη καὶ ὡροσκοποῦν ζώδιον ἐκ μακροῦ διαστήματος, τῷ μὴ ὀξυωποῦντι Χαλδαίῳ πιθανόν ἐστιν,[F] ὡς μηδέπω ἀνατεταλκὸς δοξάζεσθαι, καὶ κατὰ σύγκρισιν ἀμβλυωποῦντι. προσθετέον δὲ τούτοις ὡς ἐναργέστατον τῆς Χαλδαϊκῆς ἔλεγχον, καὶ τὴν περὶ τῷ ὁρίζοντι τοῦ ἀέρος διαφοράν. εἰκὸς γὰρ, ὅτι παχυμεροῦς αὐτοῦ καθεστῶτος, κατὰ ἀνάκλασιν τῆς ὄψεως,[G] τὸ ὑπὸ γῆν ἔτι καθεστὼς ζώδιον, δοκεῖν ἤδη ὑπὲρ γῆς τυγχάνειν. ὁποῖόν τι καὶ ἐπὶ τῆς ἐφ' ὕδατος ἀντανακλωμένης ἡλιακῆς ἀκτῖνος γίνεται. μὴ βλέποντες γὰρ τὸν ἥλιον αὐτὸν, πολλάκις ὡς ἥλιον δοξάζομεν. τὸ δὲ πάντων συνεκτικώτατον, εἰ μὲν πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην τὰ οὐράνια παρατηροῦσιν, ἕκαστον τοῦ ζωδιακοῦ δωδεκατημόριον ἰσοχρόνως ἐφαίνετο, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν ἐθεωρεῖτο, τάχ' ἴσως ἂν ἐδύναντο Χαλδαίων παῖδες παγίως λαβεῖν τὸ περὶ τὸν ὁρίζοντα ἀνίσχον ζώδιον. νυνὶ δὲ ἐπεὶ οὐ παρὰ πᾶσιν ἰσοχρόνως ἀναφαίνεται, ἀλλὰ τοῖς μὲν θᾶττον, τοῖς δὲ βράδιον, καὶ τισὶ μὲν πλάγιον, τισὶ δὲ ὀρθὸν, ἐπακολουθεῖ, τὸ μὴ πᾶσι τὸ αὐτὸ δοκεῖν ὡροσκοπεῖν ζώδιον,[H] ἀλλὰ καὶ τὸ τούτοις ἤδη δοκοῦν ἀνατεταλκέναι, τοῦτ' ἄλλοις ἀκμὴν ὑπόγειον ὑπάρχειν· καὶ τὸ ἑτέροις φαινόμενον ἐν ἀποκλίματι[I] τοῦ ὡροσκοποῦντος ζωδίου, τοῦτο ἑτέροις θεωρεῖσθαι ὡροσκοποῦν. καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, πρόδηλον ἐκ τοῦ καὶ τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, καθάπερ ἀρκτοῦρον καὶ κύνα, μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν παντὶ κλίματι κατοικοῦσι φαίνεσθαι· ἀλλ' ἄλλοις κατ' ἄλλον. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται κατ' ἀκρίβειαν τὸ ὡροσκοποῦν ζώδιον λαβεῖν, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τῶν ἄλλων

brium inundationibus, aut terræmotibus, aut aliis ejusmodi caſibus vexantur: hinc fit ut propter eorum mutationem non ſint eædem ſtellarum obſervationes, ſed alia quidem ſit ex loco excelſo aſpicientibus obſervatio, alia vero ex humili: & quod aliis eſt viſum, non omnino conſpectum ſit aliis. 81. Aſſumi etiam hic poteſt ſenſuum diverſitas. alii enim vident aliis acutius: & quomodo quod a nobis nondum videtur propter intervallum, hoc tanquam maximum comprehendunt aquilæ & accipitres, propterea quod ſint acuti viſus: ita etiam quod jam oritur ſignum & eſt in horoſcopo, poteſt quidem qui non acute videt Chaldæus, & eſt obtuſi viſus, ſi cum alio conferatur, ob longum intervallum opinari quod nondum ſit exortum. 82. His autem addenda eſt, tanquam evidentiſſimum ad artem Chaldaicam confutandam argumentum, etiam in horizonte ſeu finitore aëris differentia. Eſt enim veriſimile, quod cum is ſit craſſus, per viſus reflexionem ſignum quod eſt adhuc ſub terra, videatur jam eſſe ſuper terram. Quod quidem fit etiam in radio Solis, qui reflectitur in aqua. Non videntes enim Solem, ipſum ſæpe eſſe Solem opinamur. 83. Quod autem maximi momenti eſt, ſi quidem omnibus qui cœleſtia obſervant in orbe terrarum, unaquæque pars duodecima Zodiaci pari appareret tempore & eadem recta linea cerneretur, fortaſſe poſſent Chaldæi firmiter & ſtabiliter accipere ſignum quod oritur in horizonte. 84. Nunc autem quoniam non pari tempore apparet apud omnes, ſed aliis quidem citius, aliis vero tardius, & aliquibus quidem obliquum, aliis vero rectum, ſequitur quod non videatur omnibus idem ſignum eſſe horoſcopus: ſed quod his jam videatur eſſe exortum, hoc aliis eſſe modo ſub terra: & quod videtur aliis eſſe in declinatione ſigni quod eſt horoſcopus, hoc aliis cerni eſſe horoſcopum. 85. Quod autem hoc ita habeat, ex hoc eſt perſpicuum, quod ſidera inerrantia, ut Arcturus & Canis, non eodem tempore appareant omnibus qui ſunt in omni climate, ſed aliis alio. Atque quod non contingat accurate & abſolute ſumere ſignum quod ſit horoſcopus, & propterea nec ullum ex aliis car-

NOTÆ.

& cauſis ſubterraneorum, & Jo. Baptiſtam Ricciolum libro 2. Almageſti cap. 12. Iidem montes collapſos vel dehiſcentes terræ motu aut concuſſos ſubſediſſe, & pro illis emerſiſſe lacus referunt. Alia loca viciſſim ex depreſſionibus ſublata in altitudinem ut de Methona Grammaticus Anonymus apud Iſ. Voſſium p. 146. ad Melam: *ἀπὸ τοῦ σεισμοῦ λέγεται ἐκπεπηδηκέναι καὶ φανῆναι ἀνωτέρα τῆς θαλάσσης εἰς ὀργυίας λή.*

F πιθανόν ἐστιν] MS. Ciz. *δυνατόν.*

G κατὰ ἀνάκλασιν τῆς ὄψεως] Huc refer quod Tacitus in vita Agricolæ c. 12. ſcripſit in Britannia *adſpici per noctem Solis fulgorem, nec occidere & exſurgere ſed tranſire.* Ac ſimile, aliquid Tornoviæ, occidentalis Bothniæ oppido, ſub latitudine grad. 65. 43. obſervavit V. C. Johannes Bilbergius in libello cui titulus: *Refractio ſolis inoccidui,* Upſal. 1696. 4.

H ὡροσκοπεῖν ζώδιον] MS. Ciz. *ὡροσκοποῦν.* Mox pro *ἀλλὰ τὸ,* in editis erat: *ἀλλὰ καὶ τὸ,* ſed illud *καὶ,* quod commode abeſſe poteſt, MSS. auctoritate expunxi.

I ἐν ἀποκλίματι] In declinatione eſſe ſigni idem eſt ac poſt ſignum illud proxime ſubſequi. Supra Sect. 18.

dinibus ex quibus a Chaldæis fiunt prædictiones, ſatis oſtendimus. 86. Ex abundantia autem dicere licet, quod etiamſi accurate & perfecte comprehendi poſſet tempus eorum aſcenſus, illud quidem eſt evidens, quod ex indoctis qui accedunt ad Chaldæos, nullus accedit qui tempus genituræ ſuæ accurate obſervatum habeat. res enim fuerat magni artificii, ut prius oſtendimus, & major quam ut eam imperitus caperet. 87. Quoniam ergo Chaldæus non accurate & perfecte obſervavit tempus naſcentiæ in hoc indocto, ſed ab eo ipſum audiit: hic autem indoctus, partim quidem propter imperitiam, partim autem propterea quod non multum ſtudii in ea re poſuerit, rurſus accurate & perfecte tempus non novit, reſtat ut nulla quidem perfecta prædictio, ſed error & deceptio accedat hominibus ex arte Chaldaica. 88. Quod ſi contra dicant, non ab eis ſumi tempus accurate & perfecte, ſed craſſe, & ut eſt in aliqua latitudine, ex ipſis propemodum refellentur rerum prædictarum effectis & eventis. Qui enim in eodem late ſumpto tempore nati ſunt, non eandem egerunt vitam: ſed alii quidem, verbi cauſa: regnarunt, alii vero conſenuerunt in vinculis. 89. Nullus quidem certe Alexandro Macedoni fuit ſimilis, quum tamen multi in orbe terrarum ſimul cum eo nati ſint; neque Platoni Philoſopho. Quamobrem ſi Chaldæus conſiderat tempus genituræ, prout late ſumitur, non poterit aſſeveranter dicere quod qui eo tempore eſt natus, erit felix. Multi enim eodem tempore quo ipſe nati, fuerunt infelices. Et rurſus non dicet, Qui eo tempore natus eſt, egebit. Non pauci enim ex iis qui idem habuere cœli thema, conſenuerunt in maximis copiis. 90. Præterea videtur non mediocriter refellere Chaldæos, & quæ adverſus dictum argumentum retorquetur oratio. Si enim qui genituræ ſuæ habent idem thema, in eadem effecta & eventa in vita incidunt, omnino etiam qui diverſas habent genituras, diverſi evadunt ac differentes. quod eſt falſum. 91. Videmus enim multos qui & ætate differunt & corporis forma, & permultis aliis proprietatum affectionibus, ſimilem habuiſſe vitæ finem: & vel in bello periiſſe, vel oppreſſos eſſe ruina ædium, vel naufragio ſubmerſos. Quibus, ſi viverent, an fuiſſet prædicturus Chaldæus futurum vitæ exitum, fas eſt dubi-

τὶ κέντρων, ἀφ᾽ ὧν αἱ προαγορεύσεις γίνονται τοῖς Χαλδαίοις, αὐτάρκως παρεστήσαμεν. ἐκ περιουσίας δὲ λεκτέον, ὅτι κἂν καταληπτὸς ᾖ ὁ ἀκριβὴς τῆς τούτων ἐπαναφορᾶς χρόνος, ἐκεῖνο μὲν συμφανὲς, ὅτι οὐθεὶς τῶν παραγινομένων πρὸς τοὺς Χαλδαίους ἰδιωτῶν τετηρηκὼς ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τὸν ἀκριβῆ χρόνον παραγίνεται. πολλῆς γὰρ ἦν τεχνιτείας τὸ πρᾶγμα, ὡς πρότερον [K] ἐδείκνυμεν, καὶ πλέον ἢ κατ᾽ ἰδιώτην ὑπέφαινεν. [L] ἐπεὶ οὖν ὁ Χαλδαῖος οὐκ ἐτήρησε τὸν ἀκριβῆ τῆς γενέσεως χρόνον ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἰδιώτου, ἀλλὰ παρ᾽ αὐτοῦ τοῦτον ἀκούει· οὗτοσὶ δὲ ὁ ἰδιώτης τὰ μὲν δὶ ἀπειρίαν, τὰ δὲ, καὶ διὰ τὸ μὴ πάνυ τοι [M] ἐσπουδακέναι περὶ τὸ πρᾶγμα, πάλιν οὐκ οἶδε τὸν ἀκριβῆ χρόνον, καταλείπεται ἄρα πρόῤῥησιν μὲν μηδητινοῦν βεβαίαν, πλάνην δὲ καὶ φενακισμὸν [N] ἀπὸ Χαλδαϊκῆς τοῖς ἀνθρώποις περιγίνεσθαι. εἰ δὲ ἀναστρέψαντες λέγοιεν μὴ τὸν ἀκριβῆ χρόνον λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ τὸν ὁλοσχερῆ καὶ ἐν πλάτει, ὑπ᾽ αὐτῶν σχεδὸν ἀπελεγχθήσονται [O] τῶν ἀποτελεσμάτων. οἱ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ καθ᾽ ὁλοσχέρειαν [P] γεννηθέντες, οὐ τὸν αὐτὸν ἔζησαν βίον· ἀλλ᾽ οἱ μὲν λόγου χάριν ἐβασίλευσαν· οἱ δὲ ἐν πέδαις κατεγήρασαν. οὐθεὶς γοῦν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι γέγονεν ἴσος, πολλῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην συναποτεχθέντων αὐτῷ· οὐδὲ Πλάτωνι τῷ φιλοσόφῳ. ὥστε εἰ τὸν ἐν πλάτει τῆς γενέσεως χρόνον ὁ Χαλδαῖος ἐπισκέπτεται, οὐ δυνηθήσεται παγίως λέγειν ὅτι ὁ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεννηθεὶς εὐτυχήσει. πολλοὶ γὰρ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τούτῳ γεννηθέντες, ἐδυστύχησαν. καὶ ἀνάπαλιν, ὁ τοιοσδέ τις εὐπορήσει. οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν τὸ αὐτὸ διάθεμα ἐσχηκότων, ἀπορώτατοι κατεγήρασαν. καὶ μὴν οὐδὲ μετρίως ἐλέγχειν φαίνεται τοὺς Χαλδαίους καὶ ὁ ἀναστρέφων πρὸς τὴν εἰρημένην ἐπιχείρησιν λόγος. εἰ γὰρ οἱ τὸ αὐτὸ διάθεμα τῆς γενέσεως ἔχοντες τοῖς αὐτοῖ ἀποτελέσμασιν ἐν τῷ βίῳ περιπίπτουσι, πάντως καὶ οἱ διαφόρους ἔχοντες γενέσεις, διάφοροι γένονται, ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. ὁρῶμεν γὰρ πολλοὺς κατά τε ἡλικίαν [Q] διαφέροντας, καὶ κατὰ μορφὰς σωμάτων καὶ κατὰ ἄλλας παμπληθεῖς ἰδιότητας παθῶν τῷ ὁμοίῳ τέλει περιπεπτωκότας, καὶ ἤτοι ἐν πολέμῳ ἀπολομένους, ἢ ἐν συμπτώμασιν οἰκιῶν ἀποληφθέντας, ἢ ναυαγίοις καταποντισθέντας· οἷς, εἴπερ ἔζων, πῶς ἂν ὁ Χαλδαῖος προειρήκει τὴν ἐσομένην τοῦ βίου καταστροφὴν, ἄξιον

N O T Æ.

K ὡς πρότερον] Supra Sect. 27. ſeq.

L ὑπέφαινεν] MS. Ciz. ἐπέφαινεν. Mox articulum ante Χαλδαῖος revocavi ex MSS.

M μὴ πάνυ τοι] MS. Vratiſlav. μὴ πάνυ τι.

N φενακισμὸν] Deceptionem cum ludibrio & irriſione hæc vox denotat, Heſych. φέναξ, χλευαστὴς, ἀπατεὼν, ψεύστης, πλάνος. Et merito Aſtrologorum fucum hoc nomine Sextus appellat, præſagiis ſuis homines deridentium. Unde Alexandriæ Aſtrologi pendere jubebantur βλακεννόμιον, *ſtultorum tributum*, quod conſulerentur à ſtultis. Suid. in βλάκα.

O ἀπελεγχθήσονται] MS. Vratiſlav. ἐλεγχθήσονται.

P τῷ αὐτῷ καθ᾽ ὁλοσχέρειαν] MS. Ciz. addit χρόνῳ, quod ex ſuperioribus certe eſt ſubintelligendum.

Q κατά τε ἡλικίαν] Ita malui cum eodem MS. Ciz. quam ἡλικίας.

διαπε-

ἀπορεῖν. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐν τῇ ἀκίδι τοῦ τοξότου [R] γεννηθεὶς, κατὰ τὸν μαθηματικὸν σφαγήσεται λόγον· πῶς αἱ τοσαῦται μυριάδες [S] τῶν βαρβάρων ἀνταγωνιζόμεναι πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐν Μαραθῶνι ὑφὲν κατεσφάγησαν; οὐ γὰρ δή γε ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς ἦν ὡροσκόπος. καὶ πάλιν, ὁ ἐν τῇ κάλπιδι τοῦ ὑδροχόου [T] γεννηθεὶς, ναυαγήσει· πῶς οἱ ἀπὸ Τροίας ἀνακομιζόμενοι [U] τῶν Ἑλλήνων, περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίας συγκατεποντώθησαν; ἀμήχανον γὰρ πάντας μακρῷ διαφέροντας ἀλλήλων ἐν τῇ κάλπιδι [X] τοῦ ὑδροχόου γεγεννῆσθαι. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν, ὅτι δι' ἕνα πολλάκις ᾧ εἵμαρται κατὰ πέλαγος φθαρῆναι, πάντες οἱ ἐν τῇ νηῒ συναπόλλυνται. διὰ τί γὰρ ἡ τούτου εἱμαρμένη τὰς πάντων νικᾷ, [Y] ἀλλ' οὐχὶ διὰ τὸν ἕνα ᾧ εἵμαρται ἐπὶ γῆς θανεῖν, πάντες περισώζονται; ἄλλος δέ τις ἀπορήσει καὶ περὶ τῶν ἀλόγων [Z] ζώων. εἰ γὰρ παρὰ τοὺς συσχηματισμοὺς τῶν ἀστέρων τὰ κατὰ τὸν βίον ἀποτελέσματα πέφυκεν ἐκβαίνειν, ἐχρῆν ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ τοῦ ζωδίου μορίῳ, κάνθωνος ἅμα καὶ ἀνθρώπου γεννηθέντων, τὴν αὐτὴν ἐν ἀμφοτέροις ἀκολουθεῖν τῶν βίων ἔκβασιν, καὶ μὴ τὸν μὲν ἄνθρωπον, πολλάκις ἐπιφανῶς πολιτευσάμενον, περισπούδαστον εἶναι τοῖς δήμοις· τὸν δὲ κάνθωνα διαπαντὸς ἀχθοφορεῖν, ἢ εἰς μύλωνας ἀπάγεσθαι. τοίνυν οὐκ ἔστι [A] πρὸς τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις διοικεῖσθαι τὸν βίον· ἢ εἴπερ ἐστὶν εὔλογον, ἡμῖν πάντως ἀκατάληπτον. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενοι δυνάμεως δυσωπήσομεν αὐτοὺς καὶ ἐν οἷς συνοικειοῦν θέλουσι τοῖς τῶν ζωδίων τύποις [B] τάς τε μορφὰς καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων· οἷον, ὅταν λέγωσιν, ὁ ἐν λέοντι γεννηθεὶς, [C] ἀνδρεῖος ἔσται· ὁ δὲ ἐν παρθένῳ, τετανόθριξ, χαροπὸς, λευκόχρως, ἄπαις, [D] αἰδήμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια γέλωτος μᾶλλον ἢ σπουδῆς ἐστιν ἄξια. πρῶτον μὲν

tare. 92. Si enim qui natus eſt ſub aculeo ſagittæ Sagittarii, ex ratione mathematica interficietur: quomodo tot Barbarorum millia adverſus Græcos decertantia Marathone ſimul interfecta ſunt? Non enim erat idem in omnibus horoſcopus. Et rurſus, ſi qui natus eſt ſub ſitula Aquarii, naufragium patietur: quomodo qui revertebantur a Troja, ſubmerſi ſunt in freto Eubœæ? 93. Neque enim fieri poteſt ut omnes qui multum ætate inter ſe differebant, nati ſint ſub ſitula Aquarii. Neque vero licet dicere, quod ſæpe propter unum cui fuit in fatis ut periret in mari, omnes qui erant in navi, ſimul pereant. Cur enim hujus fatum vincit fata omnium, & non propter unum cui erat in fatis ut moreretur in terra, omnes conſervantur? 94. Dubitavit autem etiam quispiam alius de brutis animantibus. Si enim vitæ eventa & effecta eveniunt ex ſtellarum figurarum conformationibus: quum in eadem parte ſigni ſimul nati ſint aſinus & homo, oportet in utrisque eundem ſequi vitæ exitum: & non hominem, quum ſæpe præclare geſſerit rempublicam, honorari a populis, eisque eſſe curæ; aſinum autem perpetuo ferre onera, aut abduci ad molendinum. 95. Non poteſt ergo eſſe ut vita adminiſtretur ex motu aſtrorum. aut ſi eſt conſentaneum, id vero a nobis minime poteſt comprehendi. Eadem autem vi incitati, eos pudore afficiemus in eo quoque quod volunt figuris ſignorum quadam veluti neceſſitudine conjungere formas & mores hominum: ut quando dicunt, Qui natus erit in Leone, erit fortis: qui autem in Virgine, erit paſſis capillis, vultu gratus, candidus, ſine liberis, verecundus. 96. Hæc enim & ſimilia ſunt magis ridenda, quam digna in quæ ſtudium conferatur. Nam primum

NOTÆ.

R *ἐν τῇ ἀκίδι τοῦ τοξότου*] Firmicus libro ultimo: *In undecima ſagittarii parte quicunque horoſcopum habuerit, bello percuſſus morietur.*

S *τοσαῦται μυριάδες*] Sexcenta millia fuiſſe a Dario in campos Marathonios adducta, e quibus ducenta millia prælio ſive naufragio amiſſa, refert Juſtinus lib. 2. cap. 9.

T *ὁ ἐν τῇ καλπίδι τοῦ ὑδροχόου*] Firmicus: *In undecima parte aquarii quicunque habuerint horoſcopum, in aquoſis locis vel in humidis morientur.* Et paucis interjectis: *In pede dextro aquarii quicunque horoſcopum habuerit, in locis aquoſis humidisque morietur.*

U *οἱ ἀπὸ Τροίας ἀνακομιζόμενοι*] Vide Euripidem Helena v. 1136. ſeq. Cointum Smyrnæum in extremo libri ultimi, pſeudo Dictyn, libri ſexti initio, & Tzetzem ad Lycophronis verſum 384.

X *ἐν τῇ κάλπιδι*] Ita legendum ut ſupra, non *κάλποδι*.

Y *ἡ τούτου εἱμαρμένη τὰς πάντων νικᾷ*] Non contemnendum argumentum adverſus eos qui cœco fato geri iſta opinabantur. At ſub DEO juſto ac ſapiente Rectore neutiquam repugnat vel ob unum plures in navi ſervari, atque ei veluti Paullo Apoſtolo illos condonari, Actor. XXVII. 24. vel ob unum communi etiam cæteros periculo naufragii ſubjici. Jonæ I. 12.

Z *καὶ περὶ τῶν ἀλόγων*] Non defuerunt qui Apoteleſmatices ſcita & aſtrorum effectus contenderent etiam ad bruta pertinere. Sic in Erneſti Herſeleri novo tractatu quem vocat Aſtrophyſico, excuſo Coloniæ 1706. 4. vitulorum etiam themata genethliaca proponuntur & exhibentur.

A *τοίνυν οὐκ ἔστι*] In MS. Vratislav. *οὐκ ἔστι εὔλογον.*

B *τοῖς τῶν ζωδίων τύποις*] A Chaldæis & Ægyptiis imagines illas accepere Græci, a quibus alias & longe diverſas Indis ac Perſis, comminiſci placuit: quemadmodum pro imaginibus characteres literarum Hebraicarum in cœlo deprehendere ſibi viſi ſunt Judæorum Magiſtri. Confer Jac. Gaffarelli curioſitates inauditas, & Salmaſii prolegomena ad diatribas de annis climactericis, & antiqua Aſtrologia. Sive igitur ob qualemcunque figuræ convenientiam, ſive doctrinæ tantum cauſſa (ut noſter ait infra Sect. 97.) ſive quod hujusmodi vires & efficacias ſtellis illis tribuerent, imaginum figuram & nomina ſideribus homines impoſuere, nihil, certe, ſolidi argumenti exinde ad divinationum Aſtrologicarum fidem deduci poterit.

C *ὁ ἐν λέοντι γεννηθεὶς*] Confer Manilium IV. 175. ſeq. Infra Sect. 100.

D *ἄπαις*] Contra ex ejusdem Manilii ſententia VI. 202.-- *fœcundus erit, quod mirum in virgine, partus.* Cætera Virginis apoteleſmata refellit noſter infra Sect. 102.

quidem, ſi propterea quod Leo eſt fortis & torvo ac maſculo aſpectu, dicunt eum qui in ipſo naſcitur, eſſe fortem: quomodo Taurum qui ei proportione convenit, exiſtimant animal fœmininum? 97. Deinde vero ineptum eſt exiſtimare, pulcherrimum quoniam animal eſt Leo, eum qui in cœlo eſt, habere aliquam convenientiam cum eo qui eſt in terra. Eſt enim veriſimile, veteres hæc nomina impoſuiſſe propter ſolam figuræ ſimilitudinem: fortaſſe autem nec propter eam, ſed cauſa doctrinæ magis ſignificandæ. 98. Quid enim habent urſæ ſimile ſeptem ſtellæ quæ ſunt inter ſe disjunctæ ac diſſitæ? aut cum capite draconis, quinque ſtellæ, de quibus dicit Aratus,

Tempora bina tenent, oculos duo, ſubtus at unum
Immanis monſtri maxillæ extrema capeſſit.

99. Verumenimvero, ut ſuperius diximus, eorum qui naſcuntur in eodem ſigno, neque eædem ſunt formæ, neque mores ſimiles. Niſi forſan dicant partes eas in quas dividitur unumquodque ſignum, & etiam minuta, ejusmodi differentiæ eſſe efficientia. quod rurſus non poteſt fieri. Oſtendimus enim temporis partus & horoſcopi certam ac perfectam cognitionem non poſſe conſiſtere. 100. Duorum autem alterum: aut enim quia ſignum dicitur Leo, is qui natus eſt fit fortis: aut quia mutato aëre a cœleſti Leone ejusmodi eveniunt affectiones homini qui naſcitur. Sed non eſt probabile fieri fortem propterea, quod Leo vocetur ſignum quod eſt in horoſcopo. Hac enim ratione oporteret etiam eos qui nati ſunt eodem tempore cum terreſtri Leone, aut qui cum eo ſunt educati, eſſe fortes, propterea quod Leo dicatur animal cum quo ſunt nutriti. 101. Sin autem propter aëris mutationem, quid hoc ad vitæ differentiam? Nam ad hoc quidem quod fiat corpore robuſtum, aut moribus ferum, fortaſſe confert certa qualitate prædita aëris remperatio: ad hoc autem, quod id quod naſcitur opprimatur ære alieno, aut

γὰρ, εἰ ὅτι ἄλκιμον καὶ ἀῤῥενωπόν ἐστιν ὁ λέων, φασὶ τὸν ἐν αὐτῷ γεννώμενον [E] ἀνδρεῖον συγχωνεῖν, πῶς τὸν ταῦρον ἀναλογοῦντα τούτῳ, θῆλυ νομίζουσι ζῶον; [F] εἶτα μετὰ τοῦτο, οἴεσθαι ζώδιον κάλλιστον τὸν λέοντα, τὸν ἐν οὐρανῷ, ἀναλογίαν ἔχειν τῷ ἐπὶ γῆς; εἰκὸς γὰρ τοὺς παλαιοὺς τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων τίθεσθαι κατὰ ψιλὴν τὴν τοῦ χαρακτῆρος ἐμφέρειαν· τάχα δὲ, οὐδὲ κατ᾽ αὐτὴν, ἀλλ᾽ εὐσήμου χάριν διδασκαλίας. [G] τί γὰρ ὅμοιον ἔχουσιν ἄρκτῳ οἱ ἑπτὰ ἀστέρες, διεστῶτες ἀπ᾽ ἀλλήλων· ἢ δράκοντος κεφαλῇ, οἱ πέντε; ἐφ᾽ ὧν φησιν ὁ Ἄρατος, [H]

ἀλλὰ δύο κροτάφους, δύο δ᾽ ὄμματα, εἷς δ᾽ ὑπένερθεν
ἐσχατιὴν ἐπέχει γένυος δεινοῖο πελώρου.

οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ, ὡς ἀνώτερον [I] ἐλέγομεν, τῶν ἐν τούτῳ τῷ ζωδίῳ [K] γεννωμένων οὔθ᾽ αἱ μορφαί εἰσιν αἱ αὐταὶ, οὔτε τὰ ἤθη εἰσὶν ὅμοια, ἐκτὸς εἰ μὴ τὰς μοίρας [L] εἰς ἃς ἕκαστον διαιρεῖται ζώδιον, καὶ τὰ λεπτὰ φήσουσι τῆς τοιαύτης διαφορᾶς εἶναι ποιητικά. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον. ἐδείξαμεν γὰρ [M] τὴν ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τῆς ἀποτέξεως [N] καὶ ὡροσκοπήσεως ἀκρίβειαν, ἀσύστατον. δυοῖν τε θάτερον· ἢ γὰρ ὅτι λέων λέγεται τὸ ζώδιον, καὶ ὁ γεννηθεὶς, ἀνδρεῖος [O] γίνεται· ἢ ὅτι τραπέντος τοῦ ἀέρος ὑπὸ τοῦ κατ᾽ οὐρανὸν [P] λέοντος, τοιαῦται συμβαίνουσαι καὶ περὶ τὸν ἀποτικτόμενον ἄνθρωπον διαθέσεις. ἀλλὰ διὰ μὲν [Q] τὸ, λέοντα καλεῖσθαι τὸ ὡροσκοποῦν ζώδιον, οὐ πιθανὸν, ἀνδρεῖον γίνεσθαι. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ ἐχρῆν καὶ τοὺς τῷ ἐπιγείῳ λέοντι συναποτεχθέντας, ἢ συντραφέντας, ἀνδρείους ὑπάρχειν παρόσον λέων λέγεται τὸ ᾧ συνετράφησαν ζῶον. εἰ δὲ διὰ τὴν τοῦ ἀέρος τροπὴν, τί τοῦτο πρὸς τὴν τοῦ βίου διαφοράν; εἰς μὲν γὰρ τὸ, ἰσχυρὸν τοῖς σώμασι γίνεσθαι τὸ γεννώμενον, καὶ θηριῶδες τοῖς ἤθεσιν, τάχα συμβάλλεται ἡ ποιὰ τοῦ ἀέρος κρᾶσις· εἰς δὲ τὸ, δανείοις κατάχρεων γενέσθαι τὸ γεννώμενον, ἢ

NOTÆ.

E τὸν ἐν αὐτῷ γεννώμενον] Ita MSS. atque ita ſenſus poſtulat, pro τῶν γεννωμένων.

F θῆλυ ζῶον] Supra Sect. 6.

G εὐσήμου χάριν διδασκαλίας] In diſciplina Sphærica & Aſtronomica, ut ſic liceret loca cœli diſtincte deſignare, motusque planetarum definire, quod fieri non poſſet niſi ſtellæ certis figuris comprehenſæ nominibusque inſignitæ eſſent. Sic in Luna etiam maculas certis nominibus donavere recentes Aſtronomi, ad Eclipſium magnitudines deſcribendas.

H ὁ Ἄρατος] Aratus Phænom. verſ. 56. cujus verſus ita eſt interpretatus Cicero:

Huic non una modo caput ornans ſtella relucet,
Verum tempora ſunt duplici fulgore notata,
E trucibusque oculis duo ferbida lumina flagrant,
Atque uno mentum radianti ſidere lucet.

I ὡς ἀνώτερον] Sect. 89. ſeq.

K ἐν τούτῳ τῷ ζωδίῳ] Legendum putem ἐν ταὐτῷ, idque in verſione ſecutus ſum.

L τὰς μοίρας] Quodlibet ſignum in triginta μοίρας dividunt Aſtrologi, ſingulisque partibus certos tribuunt effectus. ut in libro ultimo Julii Firmici videre licet, ubi μοιρογενέσεις ex rationibus Sphæræ Barbaricæ per univerſa duodecim ſigna explicantur. Singulas partes ſive μοίρας iterum ſubdiſtinguunt in λεπτὰ ſive minuta ſexaginta.

M ἐδείξαμεν γὰρ] Supra Sect. 74. ſeq.

N ἀποτέξεως] Ita legendum ex MS. Ciz. & interprete, licet in editis ſit ἀποδείξεως, & in MS. Vratislav. ἀποτάξεως.

O ὁ γεννηθεὶς ἀνδρεῖος] Supra Sect. 95.

P κατ᾽ οὐρανὸν] Salmaſius in Codice ſuo legit κατ᾽ ἀπόῤῥοιαν, quod mihi præ edita lectione neutiquam probatur.

Q διὰ μὲν] MS. Ciz. διὰ μήν.

βασιλεῦσαι ἢ δεθῆναι [R] ἢ σπανότεκνον, ἢ σπανάδελφον ὑπάρχειν, οὐδ' ὁτιοῦν φαίνεται συνεργεῖν ὁ ἀήρ. καὶ πάλιν, εἰ ὁ παρθένου ὡροσκοπούσης, τετανόθριξ, [S] χαροπὸς, λευκόχρως, δεήσει μηδένα τῶν Αἰθιόπων παρθένον ἔχειν ὡροσκοποῦσαν· ἐπεὶ δώσουσιν Αἰθίοπα λευκὸν εἶναι καὶ χαροπὸν, καὶ τετανότριχα, ὃ πάντων ἐστὶν ἀτοπώτατον. καθόλου δὲ, ἐπεὶ οὐδ' ἐνδείκνυσθαι λέγουσιν αὐτοῖς τοὺς ἀστέρας τὰς τῶν ἀνθρωπίνων βίων διαφοράς· ἀλλ' αὐτοὺς ταύτας συμπαρατετηρηκέναι ταῖς τῶν ἀστέρων σχέσεσι, φημὶ, ὅτι εἰ μελλήσει βέβαιος πρόῤῥησις γίνεσθαι, δεῖ τὴν αὐτὴν τῶν ἀστέρων σχέσιν μὴ ἅπαξ συμπαρατετηρηκέναι τῷ τινὸς ἑνὸς βίῳ· ἀλλὰ καὶ δεύτερον δευτέρου, καὶ τρίτον τρίτου· ἵνα ἐκ τοῦ διομαλίζειν ἐπὶ πάντων τὰς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκβάσεις, μάθωμεν ὅτι τῶν ἀστέρων τοιοῦτον ἀναδεξαμένων τὸν σχηματισμὸν, τόδε πάντως ἔσται τὸ ἀποβησόμενον· καὶ ὃν τρόπον ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐτηρήσαμεν, ὅτι ἡ τῆς καρδίας τρῶσις αἴτιόν ἐστι θανάτου, οὐ τὴν Δίωνος μόνον [T] τελευτὴν αὐτῇ συμπαρατηρήσαντες, ἀλλὰ καὶ Θέωνος, καὶ Σωκράτους, καὶ ἄλλων πολλῶν· οὕτω καὶ ἐν μαθηματικῇ [U] εἰ πιστόν ἐστιν ὅτι ὅδε ὁ σχηματισμὸς τῶν ἀστέρων τοιούτου βίου μηνυτικὸς καθέστηκε, πάντως οὐχ ἅπαξ ἐφ' ἑνὸς, ἀλλὰ πολλάκις ἐπὶ πολλῶν παρετηρήθη. ἐπεὶ οὖν ὁ αὐτὸς τῶν ἀστέρων συσχηματισμὸς διὰ μακρῶν ὥς φασιν χρόνων θεωρεῖται, ἀποκαταστάσεως [X] γινομένης τοῦ μεγάλου ἐνιαυτοῦ δι' ἐννεακισχιλίων ἐννεακοσίων [Y] καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, οὐ φθάσει ἀνθρωπίνη τήρησις τοῖς τοσούτοις αἰῶσι συνδραμεῖν ἐπὶ μιᾶς γενέσεως. καὶ ταῦτα, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, ἤτοι τοῦ κόσμου φθορᾶς, εἰρήκασιν ὥς τινες, [Z] μεσολαβούσης αὐτὴν, ἢ πάντως γε τῆς κατὰ μέρος μεταβολῆς [A] ἐξαφανιζούσης τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως. τοσαῦτα μὲν οὖν ἐστι καὶ τὰ πραγματικῶς [B] δυνάμενα λέγεσθαι πρὸς τοὺς Χαλδαίους. μεθ' ἃ πάλιν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς σύντομον οὖσαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς Μουσικοὺς ζήτησιν ἀποδώσομεν.

regnet, aut ſit in vinculis, aut paucos habeat liberos, aut paucos fratres, aër nihil videtur adjuvare: 102. Et rurſus ſi qui natus eſt cum Virgo eſſet in horoſcopo, eſt paſſis capillis, gratus aſpectu & candidus: oportebit nullum Æthiopem habere in horoſcopo Virginem: alioqui dabunt Æthiopem eſſe album aſpectu gratum, & paſſis capillis, quod quidem eſt omnium abſurdiſſimum. 103. Ut ſemel autem dicam, quum nec ſtellas quidem ipſis dicant indicare humanæ vitæ differentias, ſed has ſe obſervaſſe ex ſtellarum inter ſe habitudinibus, dico quod ſi firma ac ſtabilis futura ſit prædictio, oporteat eandem ſtellarum inter ſe habitudinem non ſemel obſervaſſe in vita unius alicujus, ſed in ſecundi iterum, & in tertii tertio: ut ex eo quod in omnibus pares ſint eventorum & effectorum exitus, diſcamus quod cum ſtellæ ſint hanc figurarum accepturæ conformationem, hoc ſit omnino eventurum. 104. Et quomodo in arte medendi didicimus, quod vulneratio cordis ſit cauſa mortis, non obſervata ſola morte Dionis, ſed & Theonis, & Socratis, & multorum aliorum: ita etiam in Mathematica, ſi ſit credibile quod hæc aſtrorum figuræ conformatio talem vitam ſignificet, omnino non ſemel in uno, ſed ſæpe in multis debet eſſe obſervata. 105. Quoniam ergo eadem aſtrorum figuræ conformatio, poſt longa, ut ajunt, tempora cernitur, nempe poſt novies mille nongentos & ſeptuaginta & ſeptem annos magni anni facta revolutione, tam multis ſeculis percurrendis non ſufficit hominum obſervatio vel ad unam genituram. idque quum non ſemel, ſed ſæpe mundi interitus, ut quidam dixerunt, eam intercipiat, aut terræ ſigillatim & per partes mutatio penitus aboleat continuationem hiſtoricæ traditionis. 106. Hæc ergo ſunt quæ valide dici poſſunt adverſus Chaldæos. Poſt quæ rurſus alio ſumpto principio, trademus compendioſam adverſus Muſicos diſquiſitionem.

NOTÆ.

R δεθῆναι] Non mutanda hæc lectio, licet in MSS. Vratislav. & Ciz. ſit δεηθῆναι.

S τετανόθριξ] Supra Sect. 95.

T τὴν Δίωνος μόνον] Ita MS. pro μόνου. Notum eſt Dionis, Theonis & Socratis nomina poni pro propriis nominibus quibuscunque, Vide ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 189. & Andreæ Alciati parerga lib. 1. cap. 26.

U ἐν μαθηματικῇ] Hoc eſt in Aſtrologia, quo ſenſu noſter vocabulum μαθηματικῶν & μαθηματικῆς uſurpavit Sect. 1. & 2. hujus libri.

X ἀποκαταστάσεως] Ita legendum uno vocabulo, non, ut editi habebant, duobus, ἀπὸ καταστάσεως. Anni magni ἀποκατάστασιν ſive revolutionem definit annis 9977, numero climacterico conſtante ex novenariis & ſeptenariis. Multum autem diverſa fuit veterum ſententia de anni magni ſpatio quot ille annis vulgaribus abſolveretur ut lector ſtudioſus cognoſcere poterit e Petro Gaſſendo T. 1. Operum p. 176. & Jacobi Thomaſii diatriba de anno magno, quæ quinta eſt ex illis viginti quas vir doctiſſimus de Stoica mundi exuſtione Lipſiæ 1676. publicavit. Addam locum Nicetæ Choniatæ lib. 1. de Orthodoxa fide cap. 9. *Saturnus maximam ſuam* ἀποκατάστασιν *265. annis, Jupiter 427. Mars 204. Sol 1461. Venus 1151. Mercurius 400. Luna 25. conficit. Coſmica vero* ἀποκατάστασις *exactis 1750320o. annis peragitur, tunque adeo ſynodus quædam conventusque ſtellarum omnium ad tricesimam cancri manſionem, ſive Leonis primam celebratur, nec ita multo poſt generali diluvio mundus obruitur.*

Y ἐννεακοσίων] MS. Vratislav. ἐνακοσίων.

Z εἰρήκασιν ὥς τινες] Notum Stoicorum dogma de Mundo per vices ἐκπυρώσεων & cataclyſmorum ſæpius corrupto atque iterum identidem corrumpendo, de quo accurate laudatus Thomaſius poſt Lipſium II. 21. ſeq. Phyſiologiæ Stoicæ. Vide etiam Thomam Burnetum lib. IV. theoriæ ſacræ telluris, capite 5.

A τῆς κατὰ μέρος μεταβολῆς] Hervetus interpres legit τῆς γῆς καὶ τῆς κατὰ μέρος μεταβ.

B πραγματικῶς] Vide, ſi placet, dicta ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 62.

LIBER

LIBER VI.

SEXTI EMPIRICI ADVERSUS MUSICOS.

1. MUSICA dicitur tribus modis: Uno quidem, ſcientia quæ verſatur in modulationibus, ſoniſque, & rhythmis rebuſque ſimilibus. Quo quidem modo Ariſtoxenum Spinthari filium dicimus eſſe Muſicum. Altero autem, quæ verſatur in muſicorum inſtrumentorum peritia, ut quando tibiis vel pſalteriis utentes vocamus Muſicos, vel pſaltrias Muſicas. Ac proprie quidem hæ ſignificationes etiam a vulgo Muſicæ tribuuntur. 2. Per abuſum autem nonnunquam ſolemus appellare eodem nomine etiam rectam in re aliqua actionem. Sic ergo dicimus opus aliquod, muſice concinnatum, etiamſi ſit pars picturæ: & a Muſis afflatum, qui recte ſe geſſit pictorem. 3. Quum autem tot modis intelligatur Muſica, nunc eſt nobis propoſitum contra eam dicere: non per Jovem adverſus aliam, quam eam quæ intelligitur in primo ſignificato. ea enim præ aliis Muſices generibus videtur eſſe perfectiſſima. 4. Contradicendi autem illi, quemadmodum Grammaticæ quoque modus eſt duplex. Nam alii quidem dogmatice conati ſunt docere, quod Muſica non eſt ad felicitatem diſciplina neceſſaria, ſed potius noxia: idque oſtendere vel reprehendo quæ a Muſicis tradita ſunt, vel præcipuas eorum oppugnando rationes. 5. Alii autem dubitando potius rem tractarunt, relictaque omni ejuſmodi contradictione in labefactandis Muſicorum hypotheſibus, exiſtimarunt etiam totam labefactatam eſſe

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥΣ.

Ἡ Μουσικὴ λέγεται τριχῶς. καθ' ἕνα μὲν τρόπον, ἐπιστήμη τις [A] περὶ μελῳδίας καὶ φθόγγους καὶ ῥυθμοποιΐας, καὶ τὰ παραπλήσια καταγιγνομένη πράγματα. καθὸ καὶ Ἀριστόξενον τὸν Σπινθάρου [B] λέγομεν εἶναι Μουσικόν. καθ' ἕτερον δὲ, ἡ περὶ ὀργανικὴν [C] ἐμπειρίαν. ὡς ὅταν τοὺς μὲν αὐλοῖς καὶ ψαλτηρίοις [D] χρωμένους Μουσικοὺς ὀνομάζομεν· τὰς δὲ ψαλτρίας, Μουσικάς. ἀλλὰ κυρίως κατ' αὐτὰ τὰ σημαινόμενα καὶ παρὰ πολλοῖς λέγεται Μουσική. καταχρηστικώτερον δὲ ἐνίοτε προσαγορεύειν εἰώθαμεν τῷ αὐτῷ ὀνόματι καὶ τὴν ἔν τινι πράγματι κατόρθωσιν. [E] οὕτω γοῦν μεμουσωμένον [F] τι ἔργον φαμὲν, κἂν ζωγραφίας μέρος ὑπάρχῃ· καὶ μεμουσῶσθαι τὸν ἐν τούτῳ κατορθώσαντα ζωγράφον. ἀλλὰ δὴ κατὰ τοσούτους τρόπους νοουμένης τῆς Μουσικῆς, πρόκειται νῦν ποιεῖσθαι τὴν ἀντίρρησιν, οὐ μὰ Δία πρὸς ἄλλην τινὰ, ἢ πρὸς τὴν κατὰ τὸ πρῶτον νοουμένην σημαινόμενον. αὕτη γὰρ καὶ ἐντελεστάτη παρὰ τὰς ἄλλας Μουσικὰς δοκεῖ καθεστηκέναι. τῆς δὲ ἀντιρρήσεως, καθάπερ καὶ ἐπὶ Γραμματικῆς, [G] διττόν ἐστι τὸ εἶδος. [H] οἱ μὲν οὖν δογματικώτερον ἐπεχείρησαν διδάσκειν, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι μάθημα πρὸς εὐδαιμονίαν Μουσική, ἀλλὰ βλαπτικὸν μᾶλλον· καὶ τοῦτο δείκνυσθαι ἔκ τε τοῦ διαβάλλεσθαι τὰ πρὸς τῶν Μουσικῶν [I] λεγόμενα, καὶ ἐκ τοῦ τοὺς προηγουμένους λόγους ἀνασκευῆς ἀξιοῦσθαι. οἱ δὲ ἀπορητικώτερον πάσης ἀποστάντες τῆς τοιαύτης ἀντιρρήσεως, ἐν τῷ σαλεύειν τὰς ἀρχικὰς ὑποθέσεις τῶν Μουσικῶν, ᾠήθησαν καὶ τὴν ὅλην ἀνῃρῆσθαι

NOTÆ.

A ἐπιστήμη τις] Muſicam Theoreticam noſter ita diſtinguit a practica, quemadmodum Themiſtius in 1. poſterior. Analytic. p. 7. Muſicum τὸν τὸ μάθημα εἰδότα a Muſico τῷ ταῖς ἀκοαῖς γεγυμνασμένῳ. Illam docet Sextus conſiſtere in accurata ſcientia μελῳδίας ſive harmoniæ, & ſonorum, prout graves vel acuti, molles ac duri ſunt, & ῥυθμοποιΐας ſive numeri in longorum breviumque tonorum viciſſitudine, cujus quantum ſit in Muſica momenti, omnes experimur, atque erudite monſtratum Iſaaco Voſſio lib. de poëmatum cantu & viribus rythmi. Apud Porphyrium in Harmonica Ptolemæi, Muſica dividitur in ἁρμονικήν, ῥυθμικήν, μετρικήν, ὀργανικήν, ποιητικὴν & hujus ὑποκριτικήν. Has omnes partes Muſicæ illuſtraverat Ariſtoxenus, cujus libri univerſi de Muſica exceptis tribus Harmonicorum elementorum periere.

B Ἀριστόξενον τὸν Σπινθάρου] Hic Spintharus Ariſtoxeni pater, Muſicus & ipſe fuit ut docet Suidas in Ἀριστόξενος. De Ariſtoxeno ejusque ſcriptis dixi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 10.

C περὶ ὀργανικὴν] *Organum*, ut notat S. Auguſtinus ad Pſalmum 101. *generale nomen eſt omnium vaſorum muſicorum, quamvis jam obtinuerit conſuetudo, ut organa proprie dicantur ea, quæ inſlantur follibus.*

D ψαλτηρίοις] ψάλλειν proprie eſt tangere ac movere digitis, unde ψαλτήριον, inſtrumentum quod pulſatur non plectro ſed ψαλμῷ hoc eſt tactu digitorum, ut πηκτὶς ſive μάγαδις. Vide Athenæum XIV. p. 635. 636. & Salomonem van Till, libro de Hebræorum Muſica cap. 5. §. 12. Rufinus præf. in Pſalmos: *Pſalmus eſt, cum ceſſante voce pulſus organi canentis auditur.* Idem ad Pſalm. 2. *Pſalmus proprie dicitur melos quod per motum & laborem manuum de pſalterio procedit.*

E τὴν ἔν τινι πράγματι κατόρθωσιν] Nomine a Muſis petito μουσικοὶ dicti periti, & eruditi, ut indocti & imperiti viciſſim ἄμουσοι. Sic μουσικώτατος Ptolemæus Philadelphus apud Ælianum IV. 15. Var. Et μουσικὴ pro liberali doctrina &c. παιδείᾳ ἐγκυκλίῳ apud Ariſtophanem & alios quorum loca notavit Juretus ad Symmachi III. 74. Epiſt. & Woweranus cap. 24. Polymathiæ. Hinc προβλήματα μουσικὰ καὶ κριτικῶν φιλόλογα apud Plutarchum p. 1095. contra Colotem.

F μεμουσωμένον] Vide Cangium in Gloſſario, etymologicon Gerh. Jo. Voſſii in voce *Muſivum opus*, & Johannem Ciampinum in veteribus monumentis, Romæ 1690. fol. editis. μουσοστίκτους εἰκόνας vocat continuator Theophanis in Conſtantino Porphyrogenito p. 181. εἰκόνας ἐκ ψηφίδων, Leo Chalcedonenſis in decreto quod edidit Clariſſ. Montfauconus in Bibliotheca Coisliniana p. 107. quibus *diſcolorea cruſta marmorum gratiſſima picturarum varietate texuntur*, ut verbis utar Caſſiodori lib. 1. Epiſt. 6.

G ἐπὶ Γραμματικῆς] Supra lib. 1. Sect. 1.

H διττόν ἐστι τὸ εἶδος] Hanc emendationem debeo codici Vratislav. nam in editis erat εἰπεῖν ἐστι τὸ εἶδος. Duplex autem illud genus intellige Epicureorum & Scepticorum. Epicurei enim Muſicam ut noxiam rejiciebant, Magiſtrum ſuum ſecuti, de quo infra, Sect. 27. Pyrrhonii vero tantummodo ſuſtinent aſſenſum & an utilis ſit Muſica dubitant.

I πρὸς τῶν μουσικῶν] MS. Ciz. πρὸς τὸν μουσικόν, male, licet ita in ſuo etiam reperit Hervetus.

Μουσικήν. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν τι τῆς διδασκαλίας χρεωκοπεῖν, [K] τὸν ἑκατέρου δόγματος ἢ πράγματος [L] χαρακτῆρα κεφαλαιωδέστερον ἐφοδεύσομεν· μήτε ἐν τοῖς παρέλκουσιν ὑπερεκπίπτοντες εἰς μακρὰς διεξόδους, μήτε ἐν τοῖς ἀναγκαιοτέροις ὑστεροῦντες πρὸς τὴν τῶν ἐπειγόντων ἔκθεσιν· ἀλλὰ μέσην καὶ μεμετρημένην κατὰ τὸ δυνατὸν ποιούμενοι τὴν διδασκαλίαν.

Τάξει δὲ ἀρχέτω πρῶτον τὰ ὑπὲρ Μουσικῆς εἰωθότα παρὰ τοῖς πολλοῖς [M] θρυλλεῖσθαι. εἴπερ τοίνυν φασὶ φιλοσοφίαν ἀποδεχόμεθα σωφρονίζουσαν τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὰ ψυχικὰ πάθη καταστέλλουσαν, πολλῷ μᾶλλον [N] ἀποδεχόμεθα τὴν Μουσικὴν, ὅτι οὐ βιαστικώτερον ἐπιτάττουσα ἡμῖν, ἀλλὰ μετὰ θελγούσης τινὸς πειθοῦς τῶν αὐτῶν ἀποτελεσμάτων περιγίνεται ὧνπερ καὶ φιλοσοφία. ὁ γοῦν Πυθαγόρας [O] μειράκια ὑπὸ μέθης ἐκβεβακχευμένα ποτὲ θεασάμενος, ὡς μηδὲν [P] τῶν μεμηνότων διαφέρειν, παρῄνεσεν τῷ συνεπικωμάζοντι τούτοις αὐλητῇ, τὸ σπονδεῖον αὐτοῖς ἐπαυλῆσαι μέλος. [Q] τοῦ δὲ τὸ προσταχθὲν ποιήσαντος, οὕτως αἰφνίδιον μεταβαλεῖν [R] σωφρονισθέντας, ὡς εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν [S] ἔνηφον. οἵ τε τῆς Ἑλλάδος ἡγούμενοι [T] καὶ ἐπ' ἀνδρίᾳ [U] διαβόητοι Σπαρτιᾶται, Μουσικῆς ἀείποτε στρατηγούσης [X] αὐτῶν ἐπολέμουν. καὶ οἱ ταῖς Σόλωνος

Muſicam. 6. Itaque & nos ne in ulla parte doctrinæ examinanda reliquatores videamur, utriusque dogmatis ſive rei rationes compendio perſequemur, nec in rebus ſupervacaneis in longas excurrentes digreſſiones, nec in neceſſariis ea quæ urgent & premunt omittentes exponere, ſed mediam & moderatam, quoad ejus fieri poterit, adhibentes doctrinam.

7. Ordine ergo primum incipiant quæ pro Muſica jactari ſolent in vulgus. Si ergo, inquiunt, recipimus Philoſophiam quæ humanam vitam caſtigat & temperat, animique motus & perturbationes coërcet ac reprimit: multo magis recipimus Muſicam, quæ non per vim nobis imperat, ſed cum deliniente quadam virtute perſuadendi, eadem effecta aſſequitur quæ Philoſophia. 8. Pythagoras quidem certe quum aliquando vidiſſet adoleſcentes ob ebrietatem ita debacchantes, ut ab inſanis nihil differrent, ſuaſit tibicini quem illi ſecum habebant in comeſſatione, ut ſpondeum illis canerent melos. Quod cum ut juſſerat, feciſſet, ita repente fuerunt converſi ad modeſtiam, ac ſi prorſus ſobrii fuiſſent. 9. Et Græciæ quondam principes, quorumque virtus prædicatur ab omnibus, Spartani ſemper bellum gerebant Muſica eis ducente excercitum. Et qui Solonis ute-

NOTÆ.

K χρεωκοπεῖν] Hoc verbum denotat de debito ſuo aliquid inexſolutum relinquere, unde *χρεωκοπίδαι*, reliquatores, æris alieni expilatores, apud Plutarchum in Solone.

L ἑκατέρου δόγματος ἢ πράγματος] De priore Sect. 7. ad 37. de poſteriore Sect. 38. ad 68.

M εἰωθότα παρὰ τοῖς πολλοῖς] MS. Vratiſlav. *παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰωθότα.*

N πολλῷ μᾶλλον] Ita legendum e MSS. pro *πολλῶν.*

O ὁ γοῦν Πυθαγόρας] Seneca lib. 3. de ira cap. 9. *Pythagoras perturbationes animi lyra componebat.* Idem de *Clinia* Pythagorico Ælianus XIV. 23. var. & Euſtathius ad Iliad. *ι.* p. 643 De *Empedocle* ſcholiaſtes Hermogenis p. 383. de *Damone* Athenienſi Muſico Galenus lib. 9. de dogmatibus Hippocratis & Platonis c. 5. & lib. 9. Marcianus Capella. Sed locum Scholiaſtæ Hermogenis adſcribam, in quo eadem quoque leguntur quæ de Pythagora Sextus noſter commemorat: *Φασὶ καὶ τοὺς Πυθαγορείους, εἴποτε κινηθοῖεν αὐτῶν τὰ πάθη, ἤ τινας ἑτέρους ὑπ' αὐτῶν κατεχομένους θεάσαιντο, διὰ τῶν ἐν αὐλοῖς τε καὶ κιθάραις ῥυθμῶν μετάγειν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον τὴν ψυχήν. καὶ Πυθαγόρας δὲ ὡς Ἰάμβλιχός φησιν ἐν τῷ περὶ Πυθαγορείου αἱρέσεως, μέσῳ νυκτῶν ἀστρονομούμενος, νεανίαν τινὰ* (Tauromenitam fuiſſe Jamblichus teſtatur) *σὺν αὐλητῇ κωμάζοντα μετὰ λαμπάδος κατὰ αὐλητρίδος, τόν τε οἶκον αὐτῆς ἐμπρῆσαι σπεύδοντα διὰ ζηλοτυπίαν, ἐπέσχε τῆς μανίας, παρακελευσάμενος τῇ αὐλητρίδι μεταβάλλεσθαι τὸν ῥυθμὸν ἐπί τι καταστηματικώτερον μέλος τὸ καλούμενον σπονδεῖον* (ita & Sexti noſtri Codices licet apud Jamblichum ex quo Scholiaſtes Hermogenis iſta hauſit, legitur *σπονδειακὸν*, vita Pythagoræ Sect. 112. edit. Clariſſ. Kuſteri) *Ἐμπεδοκλῆς δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος ὁ Πυθαγόρου μαθητὴς, ὁ Κωλυσανέμας ἐπίκλην, σπασαμένου τινὸς ἤδη κατὰ τοῦ πλησίον τὸ ξίφος, ὃς ἐδόκει τὸν πατέρα τοῦ θυμουμένου ἀνῃρηκέναι, ἀνακρουσάμενός τι καταστηματικὸν τῇ κιθάρᾳ μέλος, ἣν ἔτυχε μετὰ χεῖρας ἔχων, διεκώλυσε τὸν φόνον γενέσθαι, χαλάσας τοῦ νεανίσκου τὸν θυμὸν μαλθακωτέρῳ ῥυθμῷ.* Confer Porphyrium in Pythagoræ vita Sect. 30. 32. 33. Quintilian lib. 1. c. 10. & lib. 9. cap. 4. Euthymius Zigabenus præfat in Pſalmos: *Πυθαγόρας μειράκιον ἐκτρόπως ἐρῶν μεταστρέψας τὸν αὐλὸν μετέστρεψε καὶ τοῦ ἔρωτος, καὶ ἄλλον μετὰ ξίφους ὁρμῶν ἐξέλυσεν.*

P ὡς μηδὲν] Ita MS. Ciz. pro *μηδὲ*, rectius.

Q ἐπαυλῆσαι μέλος] Ita recte MSS. pro *μέρος.*

R μεταβαλεῖν] MS. Ciz. *μεταβάλλειν.*

S τὴν ἀρχήν] Hervetus *ab initio*, ſed malui reddere *prorſus*, ut 2. Pyrrhon. Sect. 50. ubi dicta, ſi placet, vide.

T οἵ τε τῆς Ἑλλάδος ἡγούμενοι] Spartani in bellis Græciæ ducatum quam diutiſſime obtinuere, ſolis qui claſſe magis valebant Athenienſibus invidentibus, ſed & hi bello Peloponneſiaco labefactati & denique a Lyſandro Olymp. XCIV. 1. victi terra marique Lacedæmoniis ceſſere Græciæ *ἡγεμονίαν*, quam hi amiſere iterum claſſe Olymp. XCVI. 2. ſuperati a Conone. Vide Nic. Cragium lib. IV. de Rep. Lacon. c. 3.

U ἐπ' ἀνδρίᾳ] MS. Vratiſlav. *ἀνδρείᾳ* atque mox infra *εἰς ἀνδρείαν* pro *ἀνδρίαν.* Viciſſim idem Codex *πραγματίαν* pro *πραγματείαν.*

X μουσικῆς ἀείποτε στρατηγούσης] Lucianus de ſaltatione T. 1. edit. Amſt. p. 790. *Λακεδαιμόνιοι μὲν ἄριστοι Ἑλλήνων εἶναι δοκοῦντες, παρὰ Πολυδεύκους καὶ Κάστορος καρυατίζειν μαθόντες, ὀρχήσεως δὲ τοῦτο εἶδος, ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενοι, ἅπαντα μετὰ Μουσῶν ποιοῦσιν, ἄχρι τοῦ πολεμεῖν πρὸς αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν, καὶ εὔτακτον ἔμβασιν τοῦ ποδός. καὶ τὸ πρῶτον σύνθημα Λακεδαιμονίοις πρὸς τὴν μάχην ὁ αὐλὸς ἐνδίδωσιν. τοιγαροῦν καὶ ἐκράτουν ἁπάντων, μουσικῆς αὐτοῖς καὶ εὐρυθμίας ἡγουμένης.* Polyænus lib. 1. cap. 10. *ἡ πεῖρα ἐδίδαξε τοὺς Λάκωνας τὸν αὐλὸν ἔχειν ἀεὶ στρατηγὸν ἐν ταῖς μάχαις.* vertit Vultejus: *tibiam habere vim & irritamentum in pugnis*, malim, *tibia ſemper duce uti.* Additur ibidem a Polyæno Lacedæmonios victos in pugna Leuctrica a Thebanis quod ibi tibicines non præeuntes habuiſſent. *ἐν γὰρ δὴ Λεύκτροις αὐλῶν οὐχ ἡγουμένων οἱ Λάκωνες παρετάξαντο πρὸς Θηβαίους, οἷς πάτριον ἀσκεῖν αὐλητικήν.* Cæterum ſingulare eſt quod notat Plutarchus libro de ira compeſcenda p. 458. Lacedæmonios tibiis in bello uſos non ut animos militum ad iram accenderent, ſed ut Muſices ſuavitate lenirent, *ἀφαιροῦσι γοῦν αὐλοῖς τὸν θυμὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν μαχομένων, καὶ Μούσαις πρὸ πολέμου θύουσιν, ὅπως ὁ λόγος ἐμμένῃ.* Omitto alia quæ de hoc Lacedæmoniorum more e veteribus Pauſanias in Laconicis p. 251. e recentibus Nic. Cragius lib. 3. de Rep. Spartana tabula XI. inſtituto 10. Tomo V. Gronov. Joannes Meurſius Miſcell. Lacon. II. 2. & Caſpar Bartholinus lib. 2. de tibiis Veterum cap. 5.

bantur admonitionibus, ad tibiam & lyram inſtruebant aciem, & numeroſum in armis motum faciebant. 10. Porro autem ut ex inſipientibus moderatos reddit Muſica, & timidos hortatur ad virtutem, ita etiam eos ſedat qui ira accenſi ſunt. Videmus certe quod qui apud Poëtam erat ira percitus Achilles, deprehenditur a legatis qui ad eum miſſi fuerant,

- - cupiens animum, cithara oblectare canora,
Pulchra, Dædalea, capulusque argenteus illi:
Quam de præda habuit capta Eëtionis ab urbe.
Hac mentem recreabat - -

ut qui probe ſciret Muſicam maxime poſſe ſuam ſedare affectionem. 11. Ad hæc accedit, quod quum alii quoque Heroës peregre eſſent profecturi & longam ſuſcepturi navigationem, in more erat eis poſitum, ut fideliſſimos uxorum ſuarum cuſtodes & moderatores relinquerent Muſicos. Clytæmneſtræ quidem certe aderat Cantor, cui de ſuæ uxoris pudicitia multa mandaverat Agamemnon. 12. Sed Ægiſthus cum eſſet callidus, hunc Cantorem in deſertam inſulam abductum,

Eſſe cibum prædamque avibus canibusque reliquit.

Deinde cum Clytæmneſtram ſic accepiſſet

χρώμενοι παραινέσεσι, [Y] πρὸς αὐλὸν καὶ λύραν παρετάσσοντο, ἔνρυθμον [Z] ποιούμενοι τὴν ἐνόπλιον κίνησιν. καὶ μὴν ὥσπερ σωφρονίζει μὲν τοὺς ἄφρονας ἡ Μουσική, εἰς ἀνδρίαν δὲ προτρέπει [A] τοὺς δειλοτέρους· οὕτω καὶ παρηγορεῖ τοὺς ὑπ' ὀργῆς ἐκκαιομένους. ὁρῶμεν γοῦν ὡς καὶ ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ μηνιῶν Αχιλλεὺς, [B] καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἐξαποσαλέντων πρεσβευτῶν,

- - φρένα τερπόμενος φόρμιγγι λιγείῃ,
καλῇ, δαιδαλέῃ· ἐπὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν [C] ἦεν·
τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων, [D] πόλιν Ηετίωνος [E] ὀλέσσας.
τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν - -

ὡς ἂν σαφῶς γινώσκων τὴν Μουσικὴν πραγματείαν μάλιστα δυναμένην περιγίνεσθαι τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως. καὶ μὴν δὲ ἔθους ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις ἥρωσιν, εἴποτε ἀποδημοῖεν καὶ μακρὸν πλοῦν στέλλοιντο, ὡς πιστοτάτους φύλακας καὶ σωφρονιστῆρας τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἀπολείπειν τοὺς Μουσικούς. Κλυταιμνήστρᾳ γέ τοι παρῆν ἀοιδός· [F] ᾧ πολλὰ ἐπέτελλεν Αγαμέμνων περὶ τῆς κατὰ ταύτην σωφροσύνης. ἀλλ' ὁ Αἴγισθος πανοῦργος ὢν, [G] αὐτίκα τὸν ἀοιδὸν τοῦτον ἄγων εἰς νῆσον ἐρήμην,

κάλλιπεν οἰωνοῖσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γενέσθαι.

εἶθ' οὕτως ἀφύλακτον λαβὼν τὴν Κλυταίμνηστραν,

NOTÆ.

Y οἱ ταῖς Σόλωνος χρώμενοι παραινέσεσι] Athenienſes intellige, fallitur enim Vir doctus qui jam laudato de tibiis veterum libro p. 173. Sexti verba hæc de Lacedæmoniis eſt interpretatus, iisque opponit teſtimonium Maximi Tyrii diſſ. 21. qui Lycurgi inſtituto uſos Lacedæmonios ſcribit. Sed Solon hoc a Lacedæmoniis mutuatus eſt, ut Lycurgus a Cretenſibus. Vide Dionem 2. de regno p. 31. Polybius IV. 20. οὐδὲ τοὺς παλαιοὺς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν εἰς τὸν πόλεμον ἀντὶ σάλπιγγος εἰκῇ νομιστέον εἰσαγαγεῖν.

Z ἔνρυθμον] MS. Ciz. εὔρυθμον. Porro ἐνόπλιος κίνησις erat ad numerum ejusmodi, quem pes facit amphimacrus, (-υ-) appellatus etiam Creticus, quia a Cretenſibus ut dixi totus ille mos promanavit. Vide Scholiaſtem Ariſtophanis ad Nubes v. 651. Lucianum de Saltatione T. I. p. 788. Marcum Meibomium ad Ariſtidem Quintilianum p. 264. Meurſium in Creta p. 183.

A εἰς ἀνδρείαν δὲ προτρέπει] Scholiaſtes Hermogenis p. 383. ὁ Τιμόθεος αὐλήμασιν ἐκίνει πρὸς θυμὸν καὶ ὅπλα τὸν Αλέξανδρον, καὶ Λακεδαιμόνιοι πρὸς τὸν ἐμβατήριον τοῦ αὐλοῦ ῥυθμὸν κατὰ πολεμίων ἐχώρουν. Idem de Timotheo Muſico Euthymius præf. in Pſalmos p. 196. ὁ δὲ Τιμόθεος μεταξὺ τραπέζης καὶ ἡδονῆς τὸν νόμον ᾄσας τὸν ὄρθιον, τὸν θυμὸν ἤγειρε τοῦ Μακεδόνος, καὶ ἁρπάσαντα τὴν σκευὴν ἀναπηδῆσαι πεποίηκεν. Muſica apud Marcianum Capellam lib. IX. de nuptiis Mercurii ac Philologiæ: *quid quod bella & victoriæ undique meis cantibus conquiſitæ? Nam Cretes ad citharam dimicabant: Lacedæmonii ad tibias, nec ante aggrediebantur fata præliorum, priusquam illis contingeret litare Muſis. Quid Amazones? nonne ad calamos arma tractabant? - - Lacedæmonios in Græcia, in Italia Sibaritas tibicines ad prælia præire quis neſcit? Tubas non ſolum ſonipedes ad bella ſed agona acuere certamenque membrorum, nunc quoque compertum.* Saxo Grammaticus Hiſt. Danicæ lib. 12. p. 226. de citharœdo in regis Erici præſentia ſpecimen artis ſuæ edente: *Igitur armis domo egeſtis, clauſtrorumque cuſtodia obſeratis, fidibus operam dare exorſus, inuſitatæ ſeveritatis muſam edidit. Cujus prima ſpecie præſentes veluti mœſtitia ac ſtupore complevit. Qui poſtmodum ad petulantiorem mentis ſtatum vegetioribus lyræ ſonis adducti, jocabundis corporum motibus geſtiendo, dolorem plauſu permutare cœperunt. Poſtremo ad rabiem & temeritatem usque modis acrioribus incitati, captum amentia ſpiritum clamoribus prodiderunt. Ita animorum habitus, modorum varietas inflectebat.*

B μηνιῶν Αχιλλεύς] Ælianus XIV. 23. Hiſt. δοκεῖ δέ μοι ὁ ἐν Ιλιάδι Αχιλλεὺς ὁ τῇ κιθάρᾳ προσᾴδων, καὶ τὰ κλέα τῶν προτέρων διὰ τοῦ μέλους εἰς μνήμην ἑαυτῷ ἄγων τὴν μῆνιν κατευνάζειν. μουσικὸς γὰρ ὤν, τὴν κιθάραν πρώτην τῶν λαφύρων ἔλαβε. Locus Homeri eſt Iliad. ί. 187. ad quem conferre juvabit Caroli Drelincurtii Achillem Homericum, miræ opusculum induſtriæ p. 85. 86. 87.

C ἀργύρεον ζυγὸν] Ita etiam Homeri Codices quidam, licet alii & rectius cum Euſtathio ἀργύρεος ζυγός, quod Scholiaſtes interpretatur τὸν πῆχυν τῆς κιθάρας, ᾧ ἔγκεινται οἱ κόλλαβοι, οὕτω δὲ λέγονται οἱ πάσσαλοι, ὧν ἐξάπτονται αἱ χορδαί.

D τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων] Ita MS. Vratiſlav. & Homeri Codices pro τὴν ἕλετ' ἐξ &c. quod erat in editis. Eſt autem ἕλετο interpretatio verbi ἄρετο. Euſtathius: τὸ ἄρετο ἐξ ἐνάρων, ἐτυμολογικὸς τρόπος ἐστίν. ἀπὸ γὰρ τοῦ αἴρω, τὰ ἔναρα γίνεται.

E πόλιν Ηετίωνος] Homeri Codices πτόλιν. Intelliguntur autem Thebæ Hypoplaciæ in Cilicia. Euſtathius ad Iliad. ά. p. 89. πόλιν Ηετίωνος τὴν Θήβην λέγει τοῦ πατρὸς Ανδρομάχης, τῆς γυναικὸς Εκτορος, ὡς τοῦ Ηετίωνος εἰ καὶ μὴ οἰκιστοῦ, ἀλλ' ὅμως βασιλέως ἐν αὐτῇ ὄντος.

F Κλυταιμνήστρᾳ γέ τοι παρῆν ἀοιδός] Homeri verba ſunt Odyſſ. γ'. 267.

πὰρ γὰρ ἔην καὶ ἀοιδὸς ἀνὴρ, ᾧ πόλλ' ἐπέτελλεν
Ατρείδης, Τροίηνδε κιὼν, εἴρυσθαι ἄκοιτιν,
ἀλλ' ὅτε δή μιν μοῖρα Θεῶν ἐπέδησε δαμῆναι,
δὴ τότε τὸν μὲν ἀοιδὸν ἄγων εἰς νῆσον ἐρήμην &c.

G πανοῦργος ὤν] Scholiaſtes Hermogenis p. 408. πανοῦργος κυρίως μὲν ὁ πᾶσιν ἔργοις ἐπιβάλλων, ὁ δραστήριος καὶ ἐνεργής. κατεχρήσαντο δὲ τῇ λέξει οἱ παλαιοὶ ἐπὶ τοῦ ἐν κακοῖς νοήμασι καὶ ἔργοις ἐπιβάλλοντος. In malam partem accipitur etiam 2. Corinth. XII. 16. ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος, δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. *Sed,* inquietis fortaſſe, *me, ut exiſtentem verſutum, fraude vos circumveniſſe.* Contra in bonam partem Proverbior. I. 4. ἵνα δῷ ἀκάκοις πανουργίαν.

διέφθει-

διαφθείρας, προτρεψάμενος αὐτὴν ἐπιθέσθαι τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἀγαμέμνονος. οἵ τε μέγα δυνηθέντες ἐν φιλοσοφίᾳ, καθάπερ καὶ Πλάτων, [H] τὸν σοφὸν ὅμοιόν φασι εἶναι τῷ Μουσικῷ, τὴν ψυχὴν ἡρμοσμένην ἔχοντα. καθὸ καὶ Σωκράτης [I] καίπερ βαθύγηρως ἤδη γεγονὼς, οὐκ ᾐδεῖτο πρὸς Λάμπωνα [K] τὸν κιθαριστὴν φοιτῶν· καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τούτῳ ὀνειδίσαντα, λέγειν, ὅτι κρεῖττόν ἐστιν ὀψιμαθῆ [L] μᾶλλον ἢ ἀμαθῆ διαβάλλεσθαι. οὐ χρὴ μέντοι φασὶν, ἀπὸ τῆς νῦν ἐπιτρίπτου καὶ κατεαγυίας Μουσικῆς, τὴν παλαιὰν διασύρειν, ὅτε καὶ Ἀθηναῖοι πολλὴν πρόνοιαν σωφροσύνης ποιούμενοι καὶ τὴν σεμνότητα τῆς γε Μουσικῆς [M] κατειληφότες, ὡς ἀναγκαιότατον αὐτὴν μάθημα τοῖς ἐκγόνοις παρεδίδοσαν. καὶ τούτου μάρτυς ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, [N] λέγων,

λέξω τοίνυν βίον ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ θνητοῖσι
παρεῖχον.
πρότερον γὰρ ἔδει παιδὸς φωνὴν γρύσαντος μηδέν' ἀκοῦσαι·
εἶτα βαδίζειν ἐν ταῖσιν ὁδοῖς [O] εὐτάκτως ἐς κιθαριστοῦ.

ὅθεν εἰ καὶ κεκλασμένοις τισὶ μέλεσι [P] νῦν καὶ γυναικώδεσι ῥυθμοῖς θηλύνει τὸν νοῦν ἡ Μουσικὴ, οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ ἔπανδρον Μουσικήν. εἴπερ τε ἡ ποιητικὴ βιωφελής [Q] ἐστι, ταύτην δὲ φαίνεται κοσμεῖν ἡ Μουσικὴ, μελίζουσα καὶ ἐπῳδὸν παρέχουσα, χρειώδης γενήσεται ἡ Μουσική. ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ ποιηταὶ μελοποιοὶ [R] λέγον-

incuſtoditam, ei ſtuprum attulit, hortatusque eſt ut Agamemnonis invaderet imperium. 13. Et qui plurimum valuerunt in Philoſophia, ſicut Plato, ſapientem dicunt eſſe Muſico ſimilem, ut qui habeat animum ad harmoniam bene compoſitum. Qua ratione Socrates quoque etiamſi jam eſſet profunda ſenectute, non erubeſcebat Lamponem frequentare citharœdum: & dicere ei qui hoc ipſi exprobraverat, melius eſſe vitio dari quod ſero didiciſſet, quam quod non didiciſſet. 14. Non oportet autem, inquiunt, ob fractam & enervatam noſtri temporis Muſicam, veteri obtrectare, cum ideo Athenienſes, quibus magnæ fuit curæ temperantia, Muſicæ intelligentes gravitatem, eam ut diſciplinam maxime neceſſariam tradiderint poſteris. 15. Hujus autem rei teſtis eſt Poëta veteris Comœdiæ, dicens:

Fari incipiam quale ego quondam dederim mortalibus ævum,
Omnino ibi nefas primum, aliquem puero auſcultare loquenti,
Deinde in via oportebat recto ipſos ire gradu ad Citharœdum.

Quare ſi quibuſdam fractis modis & effœminatis numeris nunc effœminat animum Muſica, nihil hoc ad veterem & virilem Muſicam. 16. Quomodo autem vitæ utilis eſt Poëtica, hanc autem cernitur exornare Muſica, quæ ad modos eam deducit, & ei præbet ut poſſit cantari, fiet Muſica utilis. Poëtæ certe & dicuntur μελοποιοὶ, id eſt modorum

NOTÆ.

H Πλάτων] Locus eſt libro tertio de Rep. p. 442. Confer Theonem Smyrnæum in expoſitione eorum quæ in Mathematicis ad Platonis lectionem utilia ſunt p. 12. ſeq.

I Σωκράτης] Vide Valerii Maximi, Quintiliani & Suidæ teſtimonia notata viris doctis ad Laërtii II. 32.

K Λάμπωνα] Λάμπρον legit Menagius ad Laërtium p. 87. certe *Lambri* Muſici mentio apud Platonem Menexeno, Ariſtotelem VII. 13. Politic. Nepotem in Epaminonda cap. 2. Athenæum lib. I. p. 44. & lib. XI. p. 506. Et fuit Lamprus Erythræus Ariſtoxeni Muſici præceptor, Suidæ memoratus in Ἀριστόξ. ne dicam de Lampro Grammatico, quem laudat Ariſtoteles in Ethicis magnis lib. 2. cap. 7. At Socratis ætate fuit etiam *Lampo* ſive Λάμπων vates & χρησμολόγος de quo ſcholia ad Ariſtophanis aves verſ. 521. & 989. Plutarchus in Pericle p. 154. Alioqui a *Conno* Metrobii F. fidicine Socratem jam ſenem Muſicam artem edoctum eſſe tradunt Plato in Menexeno & Euthydemo, ubi Connum γεροντοδιδάσκαλον ideo dictum narrat, Cicero IX. 22. Epiſt. ad Pætum &c. Vide Allatium ad Socraticorum Epiſtolas p. 186.

L κρεῖττον ὀψιμαθῆ]. Dictum Solonis a Socrate repetitum. Vide Suidam in Σωκράτης. Ammianus Marcellinus XXVIII. 4. *Multa & varia pro amplitudine gloriarum & generum lectitare deberent, audientes deſtinatum pœnæ Socratem, conjectumque in carcerem, perrogaſſe quendam ſcite lyrici carmen Steſichori modulantem, ut doceretur id agere dum liceret: interroganteque Muſico, quid ei poterit hoc prodeſſe morituro poſtridie? reſpondiſſe: ut aliquid ſciens amplius e vita diſcedam.* Ælianus apud Stobæum ſermone περὶ φιλοπονίας. Σόλων Ἀθηναῖος ὁ Ἐξεκεστίδου παρὰ πότον τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ μέλος τι Σαπφοῦς ᾄσαντος, ἥσθη τῷ μέλει, καὶ προσέταξε τῷ μειρακίῳ διδάξαι αὐτόν. ἐρωτήσαντος δέ τινος, διὰ ποίαν αἰτίαν τοῦτο ἐσπούδακεν; ὁ δὲ ἔφη· ἵνα μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω. Valerius Maximus VIII. 7. *Socratem etiam conſtat ætate provectum fidibus tractandis operam dare cœpiſſe, ſatius judicantem ejus artis uſum ſero quam nunquam percipere.*

M σεμνότητα τῆς γε Μουσικῆς] Ita MS. Ciz. pro τῆς τε.

N ὁ τῆς ἀρχαίας Κωμῳδίας ποιητής] Ariſtophanis verſus ſunt in Nubibus 958. ſeq.

λέξω τοίνυν τὴν ἀρχαίαν παιδείαν ὡς διέκειτο
ὅτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἤνθουν, καὶ σωφροσύνη νενόμιστο,
πρῶτον μὲν ἔδει φωνὴν παιδὸς γρύξαντος μηδέν' ἀκοῦσαι,
εἶτα βαδίζειν ἐν ταῖσιν ὁδοῖς εὐτάκτως εἰς κιθαριστοῦ.

Sunt verſus Anapæſtici Ariſtophanii. Cæterum primis verbis ut apud Sextum noſtrum leguntur, λέξω τοίνυν βίον ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ θνητοῖσι παρεῖχον, obſervo uſum Teleclidem Comicum in Amphictyonibus, quæ ita vertit Grotius excerptis e Comicis p. 872.

Fari incipiam, quale ego quondam
Dederim mortalibus ævum.

Cæterorum verſuum interpretationem a Nicodemo Friſchlino mutuatus ſum.

O ἐν ταῖσιν ὁδοῖς] Ita Ariſtophanis Codices & MSS. Ciz. ac Vratiſlav. pro σὺν ὁδοῖς, & mox ἐς κιθαριστοῦ pro ἐπὶ κιθαριστοῦ, ſubintellige δόμον vel δῶμα.

P κεκλασμένοις τισὶ μέλεσι] Cum vetus lyra ſeptem tantum chordis conſtaret, fracta eſt deinceps muſicæ illius gravitas in plurium tonorum varietatem, additis a Timotheo Muſico novis chordis, quam ob rem a Lacedæmoniis ejectus eſt memorabili προβουλεύματι ſive decreto, quod Græce ſervavit Boëthius, inſtitutionis Muſicæ libro & capite primo, & certatim emendarunt viri doctiſſimi, ut dicere me memini lib. 3. Bibliothecæ Græcæ p. 290.

Q ἡ ποιητικὴ βιωφελής] Supra lib. adverſus Grammaticos Sect. 272. ſeq. Mox pro μελίζουσα male excuſum erat μερίζουσα, ut μέρος pro μέλος, Sect. 8. & 19.

R οἱ ποιηταὶ μελοποιοὶ] Lyrici inprimis, ut Pindarus, Steſichorus, Simonides aliique ſcriptores μελῶν ad lyram ſolitorum decantari. Chelyn, lyram, teſtudinem, citharam, φόρμιγγα pro eodem inſtrumento vel certe affini valde, haben-

ſectores: & Homeri verſus olim canebantur ad lyram. 17. Similiter & qui apud Tragicos modi dicuntur ſtabiles, quandam naturalem tenentes rationem, cujusmodi ſunt qui ſic dicuntur,

Maxima Tellus & Jovis Æther,
Hic idem hominum Divumque ſator,
Pluvios latices illa receptans
Pariter generat genus humanum
Hominumque dapes, brutumque pecus.
Itaque hæc merito cunctorum mater habetur.

18. In ſumma, non ſolum auditur Muſica a lætantibus, & in hymnis & conviviis & Deorum ſacrificiis: & propterea exhortatur animum ad bonorum æmulationem: ſed etiam eſt ſolatium eorum qui mœrore conficiuntur. Unde etiam lugentibus modos canunt tibiæ, quæ eis luctum levant.

19. Atque hæc quidem pro Muſica. Adverſus ea autem dicitur, primum quidem quod non protinus eis conceditur, quod ex modis alii quidem natura animum excitant, alii vero ſedant, ſed ex noſtra hoc fit opinione: quomodo etiam ſonitus tonitrui, ut dicunt Epicurei, non ſignificat aliquem Deum apparere, ſed cenſetur id eſſe ejusmodi ab imperitis & ſuperſtitioſis. 20. Nam etiam cum alia corpora inter ſe fuerint colliſa, ſimiliter editur ſonus, ut cum circumagitur mola, aut cum comploduntur manus. Ita etiam ex modis muſicis non alii quidem ſunt natura tales, alii vero tales, ſed a nobis exiſtimantur. Idem certe modus equos quidem excitat, homines vero qui audiunt in theatris, non. Forte autem nec equos excitat, ſed perturbat. 21. Deinde etiamſi tales ſint modi muſici, non ideo Muſica eſt vitæ utilis. Non enim quia vim habet moderandi, ſedat animum, ſed potius abſtrahendi:

ται, καὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη [S] τὸ πάλαι πρὸς λύραν ᾔδετο. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς τραγικοῖς μέλη τὰ στάσιμα, [T] φυσικόν τινα ἐπέχοντα λόγον, ὁποῖά ἐστι τὰ οὕτω λεγόμενα,

γαῖα μεγίστη [U] καὶ Διὸς αἰθήρ.
ὁ μὲν ἀνθρώπων καὶ Θεῶν γενέτωρ·
ἡ δ' ὑγροβόλους σταγόνας νοτίας παραδεξαμένη,
τίκτει θνατοὺς, τίκτει δὲ βορὰν, φῦλά τε θηρῶν.
ὅθεν οὐκ ἀδίκως μήτηρ πάντων νενόμισται. [X]

καθόλου γὰρ οὐ μόνον χαιρόντων ἐστὶν ἄκουσμα, ἀλλ' ἐν ὕμνοις καὶ εὐωχίαις καὶ Θεῶν θυσίαις ἡ Μουσική· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τὸν τῶν ἀγαθῶν ζῆλον τὴν διάνοιαν προτρέπεται, ἀλλὰ καὶ λυπουμένων παρηγόρημα. ὅθεν καὶ τοῖς πενθοῦσιν [Y] αὐλοὶ μελῳδοῦσιν οἱ τὴν λύπην αὐτῶν ἐπικουφίζοντες.

Τοιαῦτα μὲν ὑπὲρ Μουσικῆς. λέγεται δὲ πρὸς ταῦτα, τὸ μὲν πρῶτον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ προχείρου διδόμενον τὸ, φύσει τῶν μελῶν [Z] τὰ μὲν εἶναι διεγερτικὰ τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ καταστα λτικά. παρὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν δόξαν τὸ τοιοῦτο γίνεται. ὥσπερ γὰρ ὁ τῆς βροντῆς κτύπος, καθά φασιν Ἐπικουρείων παῖδες, [A] οὐ Θεοῦ τινος ἐπιφάνειαν [B] σημαίνει, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις καὶ δεισιδαίμοσι τοιοῦτος εἶναι δοξάζεται, ἐπεὶ καὶ ἄλλων σωμάτων ἐπίσης ἀλλήλοις προσκρουσάντων, ὁμοίως ἀποτελεῖται κτύπος, ὥσπερ καὶ μύλωνος περιαγομένου, ἢ χειρῶν συμπαταγούντων· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν κατὰ Μουσικὴν μελῶν, οὐ φύσει τὰ μὲν τοῖά ἐστι, τὰ δὲ τοῖα, ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν προσδοξάζεται. τὸ αὐτὸ γοῦν μέλος [C] τῶν μὲν ἵππων διεγερτικόν ἐστι, τῶν δὲ ἀνθρώπων ἐν θεάτροις ἀκουόντων, οὐδαμῶς. καὶ τῶν ἵππων δὲ τάχα οὐ διεγερτικόν ἐστιν ἀλλὰ ταρακτικόν. εἶτα κἂν τοιαῦτα ᾖ τὰ τῆς Μουσικῆς μέλη, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἡ Μουσικὴ βιωφελὴς καθέστηκεν. οὐ γὰρ ὅτι δύναμιν ἔχει σωφρονιστικὴν, καταστέλλει τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ ἢ περισπαστικήν.

N O T Æ.

da conſtat. Vide Scaligerum ad Manilii ſphæram Barbaricam p. 379. ſeq.

S τὰ Ὁμήρου ἔπη] Primum fuiſſe Steſandrum Samium, qui Delphis ad citharam Homeri pugnas decantaverit, auſpicatum ab Odyſſea, narrat Athenæus XIV. p. 638.

T τὰ παρὰ τοῖς Τραγικοῖς μέλη τὰ στάσιμα] Hæc ſunt quæ chorus ſtans & facie ad auditores converſa ad lyræ modos decantabat. Scholiaſtes Ariſtophanis ad Ranas v. 1314. ubi *στάσεως μελῶν* mentio: *στάσιμον μέλος ὃ ᾄδουσιν ἱστάμενοι οἱ χορευταί.* Eadem habet Suidas. Porro apud Sextum *μέλη τὰ στάσιμα*, ſenſu ita ſuadente ſcripſi pro *μέλη καὶ στάσιμα.*

U γαῖα μεγίστη] Euripidis hæc ſunt e Chryſippo, Vide Euripidem Barneſii T. 2. p. 504.

X ὅθεν οὐκ ἀδίκως μήτηρ πάντων νενόμισται] Hæc quoque Euripis, non Sexti ſunt verba, licet omiſſa ab Hugone Grotio in excerptis e Tragicis p. 417. & ab Herveto accepta pro verbis Sexti. Cæterum de terra, cui, ut ait Plinius II. 63. *eximia propter merita cognomen indimus maternæ generationis*, res teſtatiſſima, notiſſimaque, ut de illa verbum addere non ſit neceſſe.

Y καὶ τοῖς πενθοῦσιν] Mos hic plurium gentium, ut notarunt D. Martinus Geierus *ὁ μακαρίτης* libro de luctu Hebræorum cap. V. §. 16. 17. Jo. Kirchmannus de Romanorum funeribus III. 4. ſeq. & Caſpar Bartholinus de tibiis veterum II. 15. Ac non abſurde Euripides in Medea v. 190. dixit minus ſapere qui rebus lætis atque inter riſus & convivia magis accendunt voluptatem per Muſicos concentus, nam triſtibus potius debere mederi Muſicam, *τάδε μὲν κέρδος ἀκεῖσθαι βροτοῦς.*

Z τῶν μελῶν] Ita recte MSS. pro *μερῶν*, ut Sect. 8. 20. 21. 24. *μέρος* editum erat pro *μέλος*, & Sect. 16. *μερίζουσα* pro *μελίζουσα.*

A Ἐπικουρείων παῖδες] Lucretius VI. 95.

- - tonitru quatiuntur cærula Cæli
Propterea, quia concurrunt ſublime volantes
Ætheriæ nubes, contra pugnantibus ventis.

B Θεοῦ τινος ἐπιφάνειαν] Deorum præſentiam tonitribus ſignificari, vulgo creditum, quod etiam imitari mos in theatris, ut conſtat ex Phædri V. 7.

Aulæo miſſo, devolutis tonitribus
Dii ſunt locuti more translatitio.

C τὸ αὐτὸ γοῦν μέλος] Sic iterum ſcribendum e MSS. & mox *τὰ Μουσικῆς μέλη* pro *μέρη.*

παρὸ καὶ ἡσυχασθέντων πως τῶν τοιούτων μελῶν, πάλιν ὁ νοῦς, ὡς ἂν μὴ θεραπευθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ τὴν ἀρχῆθεν ἀνακάμπτει διάνοιαν. ὅνπερ οὖν τρόπον ὁ ὕπνος ἢ ὁ οἶνος οὐ λύει τὴν λύπην, ἀλλ' ὑπερτίθεται, κάρον ἐμποιῶν καὶ ἔκλυσιν καὶ λήθην, οὕτω τὸ ποιὸν μέλος οὐ καταστέλλει λυπουμένην ψυχὴν ἢ περὶ ὀργὴν σεσοβημένην [D] τὴν διάνοιαν, ἀλλ' εἴπερ, περισπᾷ. ὅ, τε Πυθαγόρας [E] τὸ μὲν πρῶτον μάταιος ἦν, τοὺς μεθύοντας ἀκαίρως σωφρονίζειν βουλόμενος· ἀλλὰ μὴ ἐκκλίνων. εἶτα καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπανορθούμενος αὐτοὺς, ὁμολογεῖ πλεῖόν τι δύνασθαι τῶν φιλοσόφων πρὸς ἐπανόρθωσιν ἠθῶν, τοὺς αὐλητάς. τό, τε τοὺς Σπαρτιάτας [F] πρὸς αὐλὸν καὶ λύραν πολεμεῖν, τοῦ μικρῷ πρότερον εἰρημένου [G] τεκμήριόν ἐστιν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ βιωφελῆ τυγχάνειν τὴν Μουσικήν. καθάπερ δὲ [H] οἱ ἀχθοφοροῦντες, ἢ ἐρέσσοντες, ἢ ἄλλο τι τῶν ἐπιπόνων δρῶντες ἔργων, κελεύουσιν [I] εἰς τὸ ἀνθέλκειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἔργον βασάνου. οὕτω καὶ αὐλοῖς ἢ σάλπιγξιν ἐν πολέμοις χρώμενοι, οὐ διὰ τὸ ἔχειν τι τῆς διανοίας ἐπεγερτικὸν τὸ μέλος, [K] καὶ ἀνδρικοῦ λήμματος αἴτιον ὑπάρχειν, τοῦτο ἐμηχανήσαντο· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀγωνίας καὶ ταραχῆς ἀνθέλκειν ἑαυτοὺς σπουδάσαντες· εἴγε καὶ στρόμβοις τινὲς τῶν βαρβάρων βουκινίζουσι, [L] καὶ τυμπάνοις κτυποῦντες [M] πολεμοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐπ' ἀνδρίαν προτρέπεται. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ ἐπὶ τοῦ μηνίοντος Ἀχιλλέως, [N] καί τοι ἐρωτικοῦ ὄντος καὶ ἀκρατοῦς, οὐ παράδοξον [O] τὴν Μουσικὴν σπουδάζεσθαι. νὴ Δί' ἀλλὰ καὶ οἱ Ἥρωες [P] τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ᾠδοῖς τισιν, ὡς σώφροσι φύλαξι, παρακατετίθεντο· καθάπερ ὁ Ἀγαμέμνων τὴν Κλυταιμνήστραν. ταῦτα δὲ ἤδη

quandoquidem quum ceſſaverint hi modi, mens rurſus tanquam ab eis non curata, ad eam quam prius habebat, redit cogitationem. 22. Quomodo ergo ſomnus aut vinum non ſolvit dolorem, ſed differt, immittens veternum & diſſolutionem ac oblivionem: ita modus Muſicus certa qualitate præditus, non ſedat affectum mœrore animum, aut cogitationem ira ardentem, ſed abſtrahit. 23. Et Pythagoras primum quidem erat inſipiens, qui intempeſtive volebat ebrios reducere ad temperantiam, non autem declinare. Deinde etiam hoc modo eos corrigens, confitetur plus poſſe tibicines ad corrigendos mores quam Philoſophos: 24. Et quod Spartani bellum gerant ad tibiam & lyram, ſignum eſt ejus quod prius dictum eſt, non autem quod vitæ utilis ſit Muſica. Quomodo enim qui portant onera, aut remigant, aut faciunt aliquod aliud opus laborioſum, utuntur clamoribus quos vocant celeusmata, ad abſtrahendum animum a vexatione operis: ita etiam tibiis aut tubis in bellis utentes, non quod modus habeat aliquid quod mentem excitet, & virilis animi cauſa ſit, hoc excogitaverunt: ſed ſtudium ſuum in id contulerunt, ut ſe abſtraherent ab afflictione & perturbatione. Siquidem nonnulli quoque Barbari turbinibus buccinantur, & tympanis ſonantes bellum gerunt. Sed nihil horum eos hortatur ad virtutem. 25. Hæc ipſa dicenda ſunt de Achille ira percito: quanquam quum eſſet amori deditus & incontinens, non eſt mirabile ſtudio ei fuiſſe Muſicam. 26. At Heroës ſuas commendarunt uxores Cantoribus tanquam caſtis cuſtodibus, quomodo Agamemnon Clytæmneſtram. Hæc autem

N O T Æ.

D σεσοβημένην] MS. Ciz. *σεσοφισμένην*, minus bene.

E ὅ, τε Πυθαγόρας] Supra Sect. 8.

F τοὺς Σπαρτιάτας] De quibus Sect. 9.

G τοῦ μικρῷ πρότερον εἰρημένου] Reſpicit id quod jam dixit Sect. 21. Muſicæ eſſe vim modo *περισπαστικὴν*, non *διεγερτικὴν* vel *σωφρονιστικήν*.

H καθάπερ δὲ] Ita MSS. licet *δὲ* in editis aberat.

I κελεύουσιν] Dicitur de nautis celeuſma ſive clamorem edentibus quo remiges ad laborem incitabantur. Longus 3. Paſtoral. p. 88. *ποτὲ μὲν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπέβλεπε, τῶν ναυτῶν κελευόντων.* Huic opponitur *κατακελεύειν* apud Ariſtophanem in avibus verſ. 1273. & in ranis verſ. 209. hoc eſt clamare ut a labore deſiſtant. *Κελεύοντες* clamabant *ῥύππαπαι* vel *ὦ εἶα πᾶς*, vel *ὦ εἶα νῦν*, *NUNC incumbite remis.* *κατακελευόντων* vox erat *ὠόπ, ὠοπ, ὠόπ.* Vide Petri Moll notas ad Longum p. 82. Jo. Scheferum de militia navali III. cap. 1. & IV. cap. 7. & Sirmondum ad Sidonum Apollinarem lib. 2. Epiſt. 10. Rosweydum ad S. Paulini carmen 30. p. 870. ſeq.

K ἐπεγερτικὸν τὸ μέλος] Iterum male *μέρος* editum erat.

L στρόμβοις τινὲς τῶν βαρβάρων βουκινίζουσι] Genus *κόχλων* ſive concharum majorum, quod a figura turbinata *στρόμβους* ſive turbines appellant, aptum ad ſonum edendum cum clangore terribilem, unde illis tubarum loco uſos populos quosdam in bello, non eſt mirum, perinde ut alios cornibus. Scholiaſtes Nicandri ad Alexipharmaca v. 393. *τὸν στρόμβον ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ὄστρακον τῶν κογχυλίων, οἷς καὶ ἐχρῶντο ἀντὶ σάλπιγγος.* De Neptuni tubicine Nonnus 1. Dionyſiac. p. 12. *ἀντίτυπον Κρονίωνι μέλος μυκήσατο κόχλῳ*, & Virgilius X. Æneid. 209.

> *Huc venit immanis Triton, & cærula concha*
> *Exterrens freta - -*

Idem VI. 172. de Miſeno Æoli filio:

> *Sed tum forte cava dum perſonat æquora concha.*

Quod *βουκινίζειν* noſter, hoc *διὰ κόχλου τετρυπημένης φυσᾷν* dixit Pauſanias in Arcadicis p. 601. Inde buccini & *κήρυκος* nomen etiam turbinatis conchis datum, quarum icones videre varias licet in Jo. Tobiæ Majoris oſtracologia & Martini Liſteri præclaro de conchyliis opere. Theognis:

> *ἤδη γάρ με κέκληκε θαλάττιος οἴκαδε νεκρὸς*
> *Τεθνηκὼς ζωῷ φθεγγόμενος στόματι.*

M τυμπάνοις κτυποῦντες] Ut hodie tympanorum in bello uſus frequens, ita & olim ex quo Corybantes illud *βυρσότονον κύκλωμα* reperiſſent, ut eſt apud Euripidem in Bacchis v. 124. Etiam inter inſtrumenta luxuriæ fuerunt tympana, ut notat Juſtinus XXX. 1. Vide Jo. Clericum ad Geneſ. XXXI. 27.

N ἐπὶ τοῦ μηνίοντος Ἀχιλλέως] Supra Sect. 10.

O καί τοι ἐρωτικοῦ ὄντος καὶ ἀκρατοῦς οὐ παράδοξον] Ita legendum e MSS. atque interprete, pro *καὶ ἐρωτικοῦ καὶ ἀκρατοῦς. καί τοι οὐ* &c. De Achillis effuſis non modo in Briſeidem, ſed & Diomedeam, Polyxenam, Helenam, Iphigeniam, Pentheſileam amoribus, vide Caroli Drelincurtii Achillem Homericum p. 110. ſeq.

P ἀλλὰ καὶ Ἥρωες] Supra Sect. 11.

ſunt virorum fabulantium, & qui ſeipſos e veſtigio refellunt. Quomodo enim ſi credebatur Muſica conferre ad motus animi corrigendos, Agamemnonem quidem occidit Clytæmneſtra in ſuis ædibus tanquam bovem ad præſepe: in domum autem Ulyſſis Penelope laſcivam & petulantum juvenum admittit turbam: eorum autem deſiderii ſpem ſemper & amputans & augens, in Ithaca deterius & gravius bellum excitavit marito, quam quod ſuſceptum erat adverſus Ilium? 27. Sed neque ſi Plato probavit Muſicam, dicendum eſt eam facere ad beatitudinem. Nam cum alii non minus fide digni, ut Epicureus, negarint eam eſſe ſuſcipiendam, dicemus contra, eam minime eſſe utilem, & eſſe ocioſam, & vino deditam, & pecuniæ negligentem. 28. Qui porro utilitatem Poëtices, ut Muſicam doceant utilem eſſe, cum hac connectunt deſipiunt. Nam poteſt quis, ut diximus in libro adverſus Grammaticos, docere eſſe Poëticam inutilem: & nihilo minus illud quoque oſtendere, quod Muſica, quæ in ſolis verſatur modulationibus, ſolum habeat ut delectet: Poëtica autem quæ verſatur etiam in animi cogitatione & intelligentia, poteſt ſimul & prodeſſe, modeſtumque reddere & temperantem.

29. Sed adverſus ea quidem quæ adducta ſunt argumenta, hæc dici poſſunt. In primis autem hoc dicitur adverſus Muſicam, quod ſi quidem ſit utilis, in hoc dicitur eſſe uſui, quod qui eſt Muſicus, magis delectetur muſicis acroamatis quam imperiti: Aut quod non liceat bono evadere, qui ab eis prius non fuerit eruditus: 30. Aut quod ſint eadem elementa Muſicæ, & rerum quæ in Philoſophia tractantur cognitionis. quod etiam ſuperius dicebamus de Grammatica. Aut quod per harmoniam adminiſtretur mundus, ut dicunt Pythagorei: opus autem

μυθολογούντων ἐστὶν ἀνδρῶν, εἶτα καὶ παραχρῆμα αὐτοὺς διελεγχόντων. πῶς γὰρ εἴπερ μουσικὴ περὶ τῆς παθῶν ἐπανορθώσεως ἐπιστεύετο, τὸν μὲν Ἀγαμέμνονα ἡ Κλυταιμνήστρα [Q] ἐπὶ τῆς ἰδίας ἑστίας κατέκτανεν, ὥσπερ βοῦν ἐπὶ φάτνῃ· εἰς δὲ τοὺς Ὀδυσσέως οἴκους ἡ Πηνελόπη ὄχλον ἄσωτον ἐπιδέχεται μειρακίων· [R] ἀεὶ δὲ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν ἐλπιδοκοποῦσα [S] καὶ παραύξουσα, μοχθηρότερον καὶ χαλεπώτερον τῆς ἐπὶ Ἴλιον στρατείας τὸν ἐν Ἰθάκῃ πόλεμον ἤγειρε τῷ γήμαντι; καὶ μὴν εἰ οὔτε οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα [T] Μουσικὴν ἀπεδέξαντο, ῥητέον οὐ πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτὴν συντείνειν. ἐπεὶ καὶ ἄλλοι μὴ λειπόμενοι τῆς τούτων ἀξιοπιστίας, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον, [U] ἠρνήσαντο ταύτην τὴν ἀντιποίησιν, λέγομεν τοὐναντίον αὐτὴν ἀσύμφορον [X] εἶναι, καὶ ἀργήν, φίλοινον, χρημάτων ἀτημελῆ. [Y] εὐήθεις δέ εἰσι, καὶ οἱ τὴν ἀπὸ Ποιητικῆς χρείαν συμπλέκοντες αὐτῇ [Z] πρὸς εὐχρηστίαν, ἐπείπερ δύναταί μέν τις, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸς τοὺς Γραμματικοὺς [A] ἐλέγομεν, ἀνωφελῆ διδάσκειν τὴν Ποιητικήν· οὐδὲν δὲ ἔλαττον κἀκεῖνο δεικνύναι, ὅτι ἡ μὲν Μουσικὴ περὶ μέλος καταγινομένη μόνον τέρπειν πέφυκεν· ἡ δὲ Ποιητικὴ καὶ περὶ διάνοιαν καταγινομένη, δύναται συνωφελεῖν τε καὶ σωφρονίζειν.

Ἀλλ' ὁ μὲν πρὸς τὰ ἐγκεχειρημένα λόγος ἐστὶ τοιοῦτος. προηγουμένως δὲ λέγεται καὶ κατὰ Μουσικῆς, ὡς εἴπερ ἐστὶ χρειώδης, καὶ κατὰ τοῦτο λέγεται χρειοῦν, παρόσον μουσικευσάμενος πλεῖον παρὰ τοὺς ἰδιώτας τέρπεται πρὸς Μουσικῶν ἀκροαμάτων· ἢ παρόσον οὐκ ἔστιν ἀγαθοὺς γενέσθαι, μὴ προπαιδευθέντας [B] ὑπ' αὐτῶν· ἢ τῷ τὰ αὐτὰ στοιχεῖα τυγχάνειν τῆς Μουσικῆς, καὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν πραγμάτων εἰδήσεως, ὁποῖόν τι καὶ περὶ Γραμματικῆς ἀνώτερον [C] ἐλέγομεν. ἢ τῷ κατὰ ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον, [D]

N O T Æ.

Q Ἀγαμέμνονα ἡ Κλυταιμνήστρα] Agamemnon ipſe apud inferos Ulyſſi fatum ſuum narrans Odyſſ. λ. 406.

> οὔτε μ' ἀνάρσιοι ἄνδρες ἐδηλήσαντ' ἐπὶ χέρσου,
> ἀλλά μοι Αἴγισθος τεύξας θάνατόν τε μόρον τε
> ἔκτα, σὺν οὐλομένῃ ἀλόχῳ οἶκόνδε καλέσσας,
> δειπνίσσας, ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ.

Proverbium, *βοῦν ἐπὶ φάτνῃ* ex Homero repetunt Machon Comicus apud Athenæum VIII. p. 349. Dio Chryſoſtomus LXXIV. p. 641. Philoſtratus lib. 2. iconum cap. 10.

R ὄχλον ἄσωτον μειρακίων] Antinoum, Eurymachum, Amphinomum cæteramque Procorum multitudinem intelligit, de quibus multa per omnes Odyſſeæ libros poëta, cædem eorum denique commemorans libro antepenultimo.

S τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν ἐλπιδοκοποῦσα] Ita legendum e MSS. pro *τῆς ἐπιθυμίας*.

T οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα] Plato de quo ſupra Sect. 13.

U οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον] Epicurus de quo vide Plutarchum, quod non ſuaviter poſſit vivi ſecundum Epicurum p. 1095. ex libro Epicuri *περὶ Μουσικῆς* quem memorat Laërtius X. 28. Similiter hanc artem tanquam inutilem improbavit Diogenes Cynicus teſte Laërtio VI. 73. miratus Muſicos cum lyræ chordas congruenter aptarent, in animi moribus componendis negligentes ſe gerere, id VI. 27. His adde Ephori hiſtorici dictum reprehenſum Polybio IV. 20. p. 289. *ἐπ' ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ παρεισῆχθαι τοῖς ἀνθρώποις τὴν Μουσικήν.* De Ægyptiis Diodorus Siculus lib. 1. p. 73. *τὴν μουσικὴν νομίζουσιν οὐ μόνον ἄχρηστον ὑπάρχειν ἀλλὰ καὶ βλαβερὰν ὡς ἂν ἐκθηλύνουσαν τὰς τῶν ἀνδρῶν ψυχάς.* Confer Platonem 2. de Legibus p. 577.

X ἀσύμφορον] MS. Ciz. *ἀσύμφωνος*, male, licet ita videtur etiam legiſſe Hervetus, qui reddit *minime convenientem.*

Y ἀτημελῆ] Ita recte MSS. pro *ἀτιμελῆ*. Heſych. *τημέλεια ἐπιμέλεια, τημελὲς ἐπιμελὲς σπουδαῖον, τημελητὴς ἐπιμελητής. τημελῆσαι σπουδάσαι.* Hinc *ἀτημελής*, & quo vocabulo Alciphron lib. 3. Epiſt. 55. p. 406. utitur, *ἀτημέλητος.*

Z συμπλέκοντες αὐτῇ] Ita reſcripſi e MSS. pro *αὐτοί.*

A ἐν τῷ πρὸς τοὺς Γραμματικούς] Supra libro primo ſect. 277. ſeq. 297. ſeq.

B μὴ προπαιδευθέντας] Ita legendum e MSS. pro *προσπαιδευθέντας.*

C ἀνώτερον] Libro primo adverſus Grammaticos ſect. 299. 300.

D κατὰ ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον] Vide quæ dicta ad librum contra Arithmeticos ſect. 3. Platonem VII. de Rep. p. 487. Ptolemæum III. 8. Harmonicor. Plinium lib. 2. Hiſt.

καθὼς

καθὼς φασι Πυθαγορικῶν παῖδες, δέεσθαί τε ἡμᾶς τῶν Μουσικῶν θεωρημάτων πρὸς τὴν τῶν ὅλων εἴδησιν, ἢ τῷ τὰ ποῖα μέλη [E] ἠθοποιεῖν τὴν ψυχήν. οὔτε δὲ τῷ τοὺς Μουσικοὺς πλέον τέρπεσθαι παρὰ τοὺς ἰδιώτας ἀπὸ τῶν ἀκροαμάτων, λέγοιτ' ἂν χρειῶν ἡ Μουσική. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἀναγκαῖα ἰδιώταις ἡ τέρψις· καθάπερ καὶ ἐπὶ λιμῷ, ἢ δίψει, ἢ κρύει γινόμεναι ὑπὸ πόματος [F] ἢ ἀλέας. εἶτα κἂν τῶν ἀναγκαίων ὑπάρχωσι, [G] δυνάμεθα χωρὶς Μουσικῆς ἐμπειρίας αὐτῶν ἀπολαύειν. νήπια γοῦν ἐμμελοῦς μινυρίσματος κατακούοντα, κοιμίζεται. καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων ὑπὸ αὐλοῦ καὶ σύριγγος κηλεῖται, οἵτε δελφῖνες, [H] ὡς λόγος, αὐλῶν μελῳδίαις τερπόμενοι προσνήχονται τοῖς ἐρεσσομένοις σκάφεσιν. ὧν οὐδὲ ὁπότερον ἔοικε Μουσικῆς ἔχειν ἐμπειρίαν ἢ ἔννοιαν. καὶ διὰ τοῦτο, μή ποτε ὃν τρόπον χωρὶς ὀψαρτυτικῆς καὶ οἰνογευστικῆς, ἡδόμεθα ὄψου ἢ οἴνου γευσάμενοι, ὧδε καὶ χωρὶς Μουσικῆς ἡσθείημεν ἄν, τερπνοῦ μέλους ἀκούσαντες· τοῦ μὲν ὅτι τεχνικῶς γίνεται, μᾶλλον παρὰ τὸν ἰδιώτην [I] ἀντιλαμβανόμενοι, τοῦ δὲ ἡδικοῦ πάθους μηδὲν πλείω κερδαίνοντες; ὥστε οὐχ αἱρετὸν Μουσική, παρόσον τοὺς εἰδήμονας αὐτῆς ἐπὶ πλεῖον τέρπεσθαι συμβέβηκε· καὶ μὴν οὐδὲ τῷ προοδοποιεῖν τὴν ψυχὴν εἰς σοφίαν. ἀνάπαλιν γὰρ ἀντικόπτει, καὶ ἀντιβαίνει πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ἐφίεσθαι, εὐαγώγους εἰς ἀκολασίαν καὶ λαγνείαν παρασκευάζουσα τοὺς νέους. ἐπείπερ ὁ μουσικευσάμενος

μολπαῖσιν ἡσθεὶς [K] τοῦτ' ἀεὶ θηρεύεται,
ἀργὸς μὲν οἴκοις καὶ πόλει γενήσεται,
φίλοισι τ' οὐθεὶς ἀλλ' ἄφαντος οἴχεται,
ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσων τις ᾖ.

κατὰ ταῦτα [L] δέ, οὐδὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ϛοιχείων [M] ὁρμᾶσθαι ταύτην τε καὶ φιλοσοφίαν, εἰσακτέον τὸ κατ' αὐτὴν χρειῶδες, ὡς αὐτόθεν ἐϛὶ συμφανές. λείπεται ἄρα τῷ [N] καθ' ἁρμονίαν τὸν κόσμον διοικεῖσθαι· ἢ τῷ, ἠθοποιοῖς μέλεσι κεχρῆσθαι, χρειώδη πρὸς εὐδαιμονίαν λέγειν αὐτὴν τυγχάνειν. ὧν τὸ μὲν τελευταῖον ἤδη διαβέβληται, [O] ὡς οὐχ ὑπάρχον ἀληθές· τὸ δὲ κατὰ ἁρμονίαν

habeamus muſicis præceptis ad univerſi cognitionem, Aut quod certis modis muſicis mores animi componantur. 31. Sed nec utilis dici poteſt Muſica, quod acromatis magis delectentur Muſici quam imperiti. Nam primum quidem non eſt imperitis neceſſaria ex illis delectatio, qualis eſt quæ in fame aut ſiti aut frigore fit a cibo aut potu aut calore. 32. Deinde etiamſi ſint neceſſaria, poſſumus his frui abſque muſica experientia. Sopiuntur quidem certe infantes numeroſum audientes ſuſurrum: & bruta demulcentur a tibia & fiſtula: & Delphini, ut fertur, tibiarum delectati modulatione, adnatant ad eos qui remigant in ſcaphis. quorum nullum videtur habere experientiam aut notionem Muſicæ. 33. Et ideo num quomodo abſque arte condiendi obſonia, & arte deguſtandi vina, delectamur obſonio guſtato aut vino: ita etiam Muſica delectabimur, audientes modum jucundum & delectabilem, & quod artificioſe quidem fiat, magis quam imperitus apprehendemus, ſed eo nihilo majorem lucrabimur voluptatem? 34. Quamobrem non ideo eſt amplectenda Muſica, quod uſuveniat ut qui ejus ſunt ſcientes, magis delectentur: ſed nec quod ea animæ viam muniat ad ſapientiam. Contra enim offendit, & reſiſtit ne virtus appetatur, ut quæ juvenes reddat propenſos ac proclives ad libidinem & intemperantiam. 35. Nam qui ſe dedidit Muſicæ,

Venatur usque cantus, his qui ducitur,
In ædibus fiet piger & in oppido,
Suis amicis ille nec unquam aderit,
Jucunda quem victum voluptas detinet.

36. Similiter autem, neque quod ab iisdem proficiſcatur elementis ipſa & Philoſophia, ea ratione eſt utilis, ut ex ſe eſt evidens. Reſtat ergo ut ex eo quod per harmoniam mundus adminiſtretur, aut eo quod utatur modis qui bonos mores procreant, ea dicatur eſſe utilis ad beatitudinem. Quorum extremum quidem jam fuit reprobatum, ut quod non ſit verum. 37. Quod autem per har-

NOTÆ.

cap. 22. Achillem Tatium c. 17. Macrobium lib. 2. in ſomnium Scipionis cap. 1. & Boëthium lib. 1. de Muſica cap. 2. & 27. Chalcidium p. 156. 187. ſeq. Henricique Lindenbrogii notas ad hæc Cenſorini c. 13. *Pythagoras prodidit hunc totum mundum muſica factum ratione.* Sidonius carmine 15. verſ. 52.

Pythagoras ſolidum princeps quod muſica mundum
Temperet, & certis concentum reddat ab aſtris &c.

De illo concentu Simplicius ad 2. Ariſtot. de cœlo p. 113. ſeq.

E ἢ τῷ τὰ ποῖα μέλη] Ita legendum e MSS. pro ἢ τὸ τῷ ποῖα μέλη.

F ὑπὸ πόματος] Hervetus legit, ut ex ejus interpretatione apparet, & videtur Sextus ſcripſiſſe: ὑπὸ βρώματος ἢ πόματος.

G ὑπάρχωσι] Intellige τὰ ἀκροάματα τῆς Μουσικῆς.

H οἵτε δελφῖνες] Hinc φίλαυλοι dicti Euripidi Electra v. 435. & Æliano XII. 45. hiſtoriæ animalium, ubi narrat decantatum illud de Arione.

I μᾶλλον παρὰ τὸν ἰδιώτην] Subintellige οἱ εἰδήμονες ἢ ἔμπειροι ὄντες τῆς Μουσικῆς.

K μολπαῖσιν ἡσθεὶς] Ab his verbis incipiunt verſus Comici, quæ male pro verbis Sexti habuit Hervetus. Suſpicor autem auctorem verſuum eſſe Menandrum cujus etiam notum illud apud Stobæum floríleg. tit. 63.

πολλοῖς ὑπέκκαυμ' ἐϛ' ἔρωτος Μουσική.

L κατὰ ταῦτα] MS. Vratislav. κατ' αὐτά.

M ἀπὸ τῶν αὐτῶν ϛοιχείων] Supra Sect. 30.

N λείπεται ἄρα τῷ] Minus bene τὸ in MSS. & Vratislav.

O ἤδη διαβέβληται] Supra Sect. 28.

moniam mundus adminiſtretur multifariam falſum oſtenditur. Deinde etiamſi ſit verum, hoc nihil poteſt ad beatitudinem, ſicut nec quæ eſt in inſtrumentis harmonia. Sed ejusmodi quidem eſt prius genus dicendi adverſus Muſicos. 38. Alterum autem, & quod tangit Muſicæ principia, eſt inquiſitionis paullo magis ad rem facientis: ut quoniam Muſica eſt ſcientia modulatorum & non modulatorum, numeroſorumque & non numeroſorum, omnino ſi oſtenderimus quod neque modi conſiſtunt, neque rythmi, oſtenderimus etiam Muſicam non conſiſtere. Dicamus autem primum de modis & eorum ſubſtantia, paulo altius incipientes.

Definitio Vocis.

39. Vox ergo eſt, ut alicui citra controverſiam liceat eam deſcribere, proprium ſenſile auditus: nam quo modo eſt proprium munus viſus, colores apprehendere: & ſolius odoratus, vendicare ſibi ſenſum eorum quæ bene olent & male: & guſtus, dulcia percipere aut amara, ita etiam vox eſt proprium ſenſile auditus. 40. Vocum autem alia quidem eſt acuta, alia vero gravis, utroque eorum metaphorice ſuam accipiente appellationem ab iis quæ ſunt ſenſilia tactus. Quo modo enim id quod tactum pungit & ſecat, acutum vocat humanæ vitæ uſus: & grave, id quod contuſionem affert & premit: eodem modo & vocum, eam quidem quæ veluti auditum ſecat, acutam: eam autem quæ veluti contundit, gravem. 41. Nec eſt alienum, ſi quo modo fuſcam quandam atramque & candidam appellavimus vocem, ab iis quæ cadunt ſub ſenſum viſus, ita etiam utamur quibusdam metaphoris ex iis quæ cadunt ſub tactum. Quando ergo vox quidem ex æquo enuntiatur, & ſub una inten-

διοικεῖσθαι τὸν κόσμον, ποικίλως δείκνυται ψεῦδος.[P] εἶτα καὶ ἂν ἀληθὲς ὑπάρχῃ, ȣ̓δὲν τοιȣ̃τον[Q] δύναται πρὸς μακαριότητα, καθάπερ ȣ̓δὲ ἡ ἐν τοῖς ὀργάνοις ἁρμονία. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον εἶδος[R] τῆς πρὸς τȣ̀ς Μȣσικȣ̀ς ἀντιῤῥήσεως τοιȣτότροπόν ἐςι. τὸ δὲ δεύτερον, καὶ τῶν τῆς Μȣσικῆς ἀρχῶν καθαπτόμενον, πραγματικωτέρας[S] μᾶλλον ἔχεται ζητήσεως. οἷον, ἐπεὶ ἡ Μȣσικὴ ἐπιςήμη τίς ἐςιν ἐμμελῶν τε καὶ ἐκμελῶν, ἐνρύθμων τε καὶ ἐκρύθμων, πάντως ἐὰν δείξωμεν ὅτι ȣ̓́τε τὰ μέλη ὑπόςατά ἐςιν, ȣ̓́τε οἱ ῥυθμοὶ[T] τῶν ὑπαρκτῶν πραγμάτων τυγχάνȣσιν, ἐσόμεθα παρεςηκότες[U] καὶ τὴν Μȣσικὴν ἀνυπόςατον. λέγωμεν δὲ πρῶτον περὶ μελῶν, καὶ τῆς τȣ́των ὑποςάσεως, μικρὸν ἄνωθεν καταρξάμενοι.

Ορος Φωνῆς.[X]

Φωνὴ τοίνυν ἔςιν, ὡς ἄν τις ἀναμφισβητήτως ἀποδοίη, τὸ ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς. καθάπερ γὰρ μόνης ὁράσεως ἔργον ἐςὶ τὸ χρωμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ μόνης ὀσφρήσεως τὸ εὐωδῶν καὶ δυσωδῶν ἀντιποιεῖσθαι· καὶ ἤδη γεύσεως, τὸ γλυκέων ἢ πικρῶν αἰσθάνεσθαι·[Y] ȣ̓́τω γένοιτ᾽ ἂν ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς ἡ φωνή. τῆς δὲ φωνῆς ἡ μέν τις ἔςιν ὀξεῖα, ἡ δὲ βαρεῖα· μεταφορικώτερον ἀπὸ τῶν περὶ τὴν ἁφὴν αἰσθητῶν ἑκατέρȣ τȣ́των λαμβάνοντος τὴν προσηγορίαν. καθάπερ γὰρ τὸ κεντȣ̃ν καὶ τέμνον τὴν ἁφὴν, ὀξὺ προσηγόρευσεν ὁ βίος· καὶ τὸ θλάσιν ἐμποιȣ̃ν καὶ πιέζον, βαρύ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῆς φωνῆς, τὴν μὲν οἱονεὶ τέμνȣσαν τὴν ἀκοὴν, ὀξεῖαν, τὴν δὲ ὥσπερ θλῶσαν, βαρεῖαν. καὶ ȣ̓ ξένον, εἰ ὥσπερ φαιάν τινα καὶ μέλαιναν, καὶ λευκὴν φωνὴν[Z] ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ὅρασιν αἰσθητῶν κεκλήκαμεν, ὧδε καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ἁφὴν ἐχρησάμεθά τισι μεταφοραῖς. ὅταν μὲν ȣ̓̃ν ἐπίσης ἐκφέρηται ἡ φωνὴ, καὶ ὑπὸ μίαν

N O T Æ.

P *ποικίλως δείκνυται ψεῦδος*] Non poteſt quidem negari rationem proportionemque atque adeo harmoniam in mundo ſive in hoc, ut Auguſtini verbis utar, labentium rerum quaſi mirabili cantico reperiri, cum omnia etiam minima pondere, numero, ac menſura certa DEVS condiderit, qui propterea etiam a S. Paulino in natali nono Felicis *omniſonæ modulator & arbiter unus harmoniæ* appellatur. Illas vero rationes proprie Muſicas quas in diſtantia magnitudine periodisque corporum cœleſtium ſive deprehendere ſibi viſi ſunt ſive jactarunt Pythagorei & illum ſiderum dum moventur ſuaviſſimum etiam auribus (quem comminiſcebantur) concentum, omnes ferme aliorum Philoſophorum ſcholæ exſibilarunt. Quanquam per hæc quæ de concentu Pythagoras docuit nihil fortaſſe aliud quam rationes orbium planetarum & proportiones diſtantiæ, magnitudinis ac motus periodici voluit indicare: in illis ipſis autem rationibus notandis multa acute & ingenioſe aſſecutum fuiſſe, vel Johannis Kepler opus de Harmonia Mundi lectorem edocere poterit.

Q *ȣ̓δὲν τοιȣ̃τον*] MSS. *τοιȣ̃το*.

R *τὸ μὲν πρῶτον εἶδος*] Ex duobus illis, de quibus Sect. 4. & 5. hujus libri.

S *πραγματικωτέρας*] Vide ad lib. I. Pyrrhon. Sect. 62. Definitio Muſicæ, quæ mox dicitur eſſe *ἐπιςήμη ἐμμελῶν τε καὶ ἐκμελῶν* repetitur infra, Sect. 58.

T *ȣ̓́τε οἱ ῥυθμοί*] Ita recte MSS. Vrat. & Ciz. pro *ἀριθμοί*, quod male ſecutus eſt interpres Hervetus. Confer infra Sect. 59. ſeq. Conſtat autem rhythmus, ut jam Platoni notatum ſecundo de Legibus *τῇ τῆς κινήσεως τάξει*, ſive ordine celeris aut tardioris motus, quemadmodum *μέλȣς ἁρμονία* gravis & acutæ vocis temperatura, *τῆς φωνῆς τȣ̃ ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκεραννυμένων*

U *παρεςηκότες*] MSS. Ciz. *παρεςακότες*.

X *Ορος Φωνῆς*] In MS. Vratislav. hæc verba deſunt, quemadmodum & infra, verba: *ὅρος φθόγγȣ*, neque ab ipſo Sexto credibile hos titulos eſſe, quemadmodum nec titulos capitum qui in aliis noſtri libris ſubinde leguntur. Mirum autem videri poſſit a voce incipere Sextum & non a ſono, qui voce latius patet. Nam ut Porphyrius ad Ptolemæum obſervat, *μέλος* non ſolum in voce conſiſtit ſed & in organis inanimis, quæ cum *ψόφον* edant, *φωνῇ* deſtituuntur. Cæterum ſciendum eſt a Sexto perinde ut ab Ariſtoxeno *φωνὴν* tam late ſumi, ut non ſolum de voce humana ſed de quocunque ſonitu ſive audibili aëris percuſſione intelligatur.

Y *καὶ ἤδη γεύσεως* usque ad *αἰσθάνεσθαι*] Hæc non leguntur in MS. Ciz. & ab Herveto interprete fuere omiſſa.

Z *φαιάν τινα καὶ μέλαιναν καὶ λευκὴν φωνὴν*] Sic vocem *ſerenam* Perſius dixit, *atram* Lucanus, Nonnus *λευκάδα*, *candidam* alii *aureamque* ut Virgilius *ferream*.

τάσιν,

τάσιν, ὡς μηδένα περισπασμὸν γίνεσθαι τῆς αἰσθήσεως, ἤτοι ἐπὶ τὸ βαρύτερον ἢ τὸ ὀξύτερον τότε ὁ τοιοῦτος ἦχος, φθόγγος καλεῖται, παρὸ καὶ οἱ Μουσικοὶ ὑπογράφοντές [A] φασι.

(Ὅρος φθόγγου.)

Φθόγγος ἐστὶν ἐμμελοῦς φωνῆς πτῶσις ὑπὸ μίαν τάσιν. τῶν δὲ φθόγγων οἱ μέν εἰσιν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ οὐχ ὁμόφωνοι. καὶ ὁμόφωνοι μὲν, [B] οἱ μὴ διαφέροντες ἀλλήλων κατ' ὀξύτητα καὶ βαρύτητα. οὐχ ὁμόφωνοι δὲ, οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες. τῶν δὲ ὁμοφώνων, ὡς καὶ τῶν οὐχ ὁμοφώνων, τινὲς μὲν ὀξεῖς, τινὲς δὲ βαρεῖς καλοῦνται. καὶ πάλιν τῶν οὐχ ὁμοφώνων, οἱ μὲν διάφωνοι προσαγορεύονται, οἱ δὲ σύμφωνοι. καὶ διάφωνοι μὲν, οἱ ἀνωμάλως καὶ διεσπασμένως τὴν ἀκοὴν κινοῦντες· σύμφωνοι δὲ οἱ ὁμαλώτερον καὶ ἀμερίστως. σαφέστερον δὲ μᾶλλον ἔσται τὸ ἑκατέρου γένους ἰδίωμα τῇ ἀπὸ τῶν πρὸς γεῦσιν [C] ποιοτήτων μεταβάσει χρησαμένων ἡμῶν. ὥσπερ τοίνυν τῶν γευστῶν, τὰ μὲν τοιαύτην ἔχει κρᾶσιν, ὥστε μονοειδῶς καὶ λείως κινεῖν τὴν αἴσθησιν, ὁποῖον τὸ οἰνόμελι καὶ ὑδρόμελι· τὰ δὲ οὐχ ὡσαύτως, οὐδὲ ὁμοίως, καθάπερ τὸ ὀξύμελι· ἑκάτερον γὰρ τούτων τῶν μιγμάτων, τὴν ἴδιον ἐντυποῖ [D] ποιότητα τῇ γεύσει· οὕτω τῶν φθόγγων, διάφωνοι μέν εἰσιν οἱ ἀνωμάλως τὴν ἀκοὴν καὶ διεσπασμένως κινοῦντες· σύμφωνοι δὲ οἱ ὁμαλώτεροι. ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν διαφορὰ τῶν φθόγγων, τοιαύτη τίς ἐστι παρὰ Μουσικοῖς. περιγράφεται δέ τινα πρὸς τούτων διαστήματα, [E] καθ' ἃ καὶ ἡ φωνὴ κινεῖται· ἤτοι ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἀναβαίνουσα, ἢ ἐπὶ τὸ βαρύτερον ἀνιεμένη. παρ' ἣν αἰτίαν κατὰ τὸ ἀνάλογον τῶν διαστημάτων τούτων, τὰ μὲν σύμφωνα, τὰ δὲ διάφωνα προσηγόρευται. καὶ σύμφωνα μὲν ὁπόσα ὑπὸ συμφώνων φθόγγων περιέχεται, διάφωνα δὲ, ὁπόσα ὑπὸ διαφώνων. τῶν δὲ συμφώνων διαστημάτων, [F] τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἐλάχιστον, διὰ τεσσάρων [G] οἱ Μουσικοὶ προσαγορεύουσι· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο μεῖζον, διὰ πέντε. [H] καὶ

ſione, ita ut ſenſus nulla fiat abſtractio, aut ad gravius, aut ad acutius, tunc ejusmodi reſonantia dicitur ſonus. 42. Muſici itaque eum deſcribentes dicunt:

(*Definitio ſoni qui dicitur* φθόγγος.)

Sonus eſt vocis modulatæ caſus ſub unam intenſionem. Ex ſonis autem alii quidem in voce conveniunt, alii vero minime. Et in voce quidem conveniunt, qui inter ſe non differunt in acuto & gravi. Non conveniunt autem, qui non ita ſe habent. 43. Eorum autem qui in voce conveniunt, ut & eorum qui non conveniunt, aliqui quidem vocantur acuti, aliqui vero graves. Et rurſus eorum qui in voce non conveniunt, alii quidem appellantur diſſonantes, alii vero conſonantes. Et ſunt quidem diſſonantes, qui inæqualiter ac diſtracte aures movent: conſonantes autem qui æqualiter & individue. 44. Fiet autem apertior utriusque generis proprietas, ſi utamur comparatione a qualitatibus ad guſtum pertinentibus. Quomodo ergo ex guſtabilibus alia quidem talem habent temperationem, ut uniformiter & leniter moveant ſenſum, ut mulſum & hydromel: alia autem non eodem modo, nec ſimiliter, quomodo oxymel (utraque enim harum mixtionum guſtui inprimit propriam qualitatem) ita ex ſonis, diſſonantes quidem ſunt qui inæqualiter diſtracteque movent auditum: conſonantes autem, qui æquabilius. Atque ſonorum quidem differentia talis eſt apud Muſicos. 45. Circumſcribuntur autem quædam & ab eis intervalla, in quibus vox movetur, aut ad acutius aſcendens, aut deſcedens ad gravius. Quamobrem convenienter proportioni intervallorum, alia quidem appellata ſunt conſonantia, alii vero diſſonantia. 46. Et conſonantia quidem, quæ continentur a ſonis conſonantibus: diſſonantia autem, quæ a diſſonantibus. Conſonantium autem intervallorum, primum quidem & minimum appellant Muſici Diateſſaron: quod autem eſt poſt hoc majus, Diapente: & quod inter-

NOTÆ.

A οἱ Μουσικοὶ ὑπογράφοντες] In Euclidis introductione Harmonica & apud Bryennium p. 377. legitur *φθόγγος ἐστὶ. φωνῆς πτῶσις ἐμμελὴς ἐπὶ μίαν τάσιν.* Ariſtoxenus lib. 1. Harmonicor. p. 15. *φωνῆς πτῶσις ἐπὶ μίαν τάσιν ὁ φθόγγος. τότε γὰρ φαίνεται φθόγγος εἶναι τοιοῦτος, οἷος εἰς μέλος τάττεσθαι ἡρμοσμένον, ὅταν ἡ φωνὴ φανῇ ἑστάναι ἐπὶ μιᾶς τάσεως.* Marcianus Capella lib. 9. *Phthongus dicitur vocis modulatæ particula, una intentione producta. Eſt autem intentio quam dicimus taſin qua vox conſiſtit ac perſeverat.* Confer Ptolemæum lib. 1. Harmonic. c. 4. ubi etiam diſtinctio inter *φθόγγους ἐμμελεῖς*, & *ἐκμελεῖς*, *συμφώνους* & *διαφώνους*. Cenſorinum c. 10. Chalcidium p. 121. Theonem Smyrnæum p. 93. &c. infra, Sect. 58.

B καὶ ὁμόφωνοι μὲν] Ita MSS. non οἱ ὁμόφωνι.

C ἀπὸ τῶν πρὸς γεῦσιν] Uti vocem dulcem, & acerbam dicimus & Homerus de Neſtore: *τοῦ μὲν ἀπὸ στόματος μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.*

D ἐντυποῖ] MS. Ciz. ἐμποιεῖ.

E διαστήματα] Marcianus Capella: *diaſtema eſt vocis ſpatium quo acuta & gravior* (vox) *includitur.* Boëthius lib. 1. cap. 12. de Muſica: *Omnis vox aut συνεχὴς eſt, quæ continua* (ut cum familiariter loquimur, legendove aliquid percurrimus) *aut διαστηματικὴ, quæ dicitur cum intervallo ſuſpenſa* (ut in cantu) *eſtque vox ipſa tardior, & per modulandas varietates faciens intervallum non taciturnitatis ſed ſuſpenſæ ac tardæ potius cantilenæ.* Eadem Manuel Bryennius p. 375. ſeq. 381. Ante hos Euclides: *διάστημα τὸ περιεχόμενον ὑπὸ δύο φθόγγων ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι.*

F τῶν συμφώνων διαστημάτων] Ptolemæus lib. 1. Harmonicor. c. 9. reprehendit Ariſtoxeneos quod *συμφωνίας* & *διαφωνίας* metiuntur diaſtematis, & non phthongis ipſis.

G διὰ τεσσάρων] Hæc eſt quam *quartam* vulgo vocamus. ut C. F. *conſonantia vocum quatuor, intervallorum trium.* Boëth. lib. 1. c. 17. infra lib. 1. adverſus Logicos Sect. 95. ſeq.

H διὰ πέντε] Hanc vulgo appellamus *quintam*, ut C, G.

vallo Diapente eſt majus, Diapaſon. 47. Et rurſus diſſonantium intervallorum, minimum quidem eſt & primum apud ipſos, quæ vocatur Dieſis: Secundum autem, Semitonium, quod eſt duplum Dieſis: tertium autem, Tonus, qui eſt duplus Semitonii. 48. Verumenimvero uti quodvis Muſicum intervallum conſtat ſonis, ita mos quilibet apud Muſicos eſt quoddam genus modulationis. Quo modo enim ex humanis moribus alii quidem ſunt ſeveriores & graviores, quales narrant fuiſſe mores veterum: alii autem magis propenſi ad amores & ebrietates, fletusque, & ejulatus: ita etiam quædam modulatio graves quoſdam & elegantes mores immitttit in animum: alia humiliores & illiberales. 49. Vocatur autem ejusmodi modulatio communiter a Muſicis mos, ex eo quod morem efficiat: quo modo & timor pallidus, quod pallidos reddat: & Auſtri dicuntur graves auribus, caliginoſi, caput gravantes, pigri, diſſolventes, pro eo quod eſt, horum efficientes. 50. Ex communi autem hacce modulatione aliud genus dicitur Chroma, ſive color: aliud Harmonia: aliud Diatanon. Ex quibus Harmonia quidem conſtituit quodammodo quandam morum ſeveritatem & gravitatem: Chroma autem eſt lene quidpiam & lamentabile: Diatonicum aſperum & ſubagreſte. 51. Sed rurſus ex iis quæ modulantur, modus quidem harmonicus unius eſt generis. Diatonum autem & Chroma habent ſpecialiores quaſdam differentias: duas quidem Diatonum, nempe & eam quæ mollis vocatur Diatoni, & eam quæ intenſi: Chroma autem tres. nam eſt quod vocatur Tonicum, aliud Semitonium, aliud molle. 52. Cæterum ex his eſt perſpicuum, quod univerſa apud Muſicos præcepta modulationis, non in alia re quam in ſonis ſubſiſtant, & ideo ſi ii tollantur, nihil erit Muſica. Quomodo ergo, dicet quiſpiam non eſſe ſonos? Ex eo quoniam ipſi vocis quoddam genus ſunt, di-

τȣ̃ διὰ πέντε μεῖζον, τὸ διὰ πασῶν. [I] πάλιν τε τῶν διαφώνων διαςημάτων, [K] ἐλάχιςον μέν ἐςι καὶ πρῶτον παρ᾽ αὐτοῖς ἡ καλȣμένη δίεσις· δεύτερον δὲ, τὸ ἡμιτόνιον, ὅ ἐςι διπλȣ̃ν τῆς διέσεως· τρίτον, ὁ τόνος, ὅς ἐςιν διπλασίων [L] τȣ̃ ἡμιτονίȣ. ȣ̉ μὴν ἀλλ᾽ ὃν τρόπον ἅπαν διάςημα κατὰ Μȣσικὴν ἐν φθόγγοις ἔχει τὴν ὑπόςασιν, ȣ̔́τω καὶ [M] πᾶν ἦθος, τὸ δ᾽ ἐςί τι γένος μελῳδίας. [N] καθὰ γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν τινὰ μέν ἐςι σκυθρωπὰ καὶ ςιβαρώτερα, ὁποῖα τὰ τῶν ἀρχαίων [O] ἱςορȣ̃σι· τὰ δὲ ἐυένδοτα πρὸς ἔρωτας καὶ οἰνοφλυγίας, καὶ ὀδυρμȣ̀ς καὶ οἰμωγάς· ȣ̔́τω τὶς μὲν μελῳδία σεμνά τινα καὶ ἀςεῖα ἐμποιεῖ τῇ ψυχῇ κινήματα, τὶς δὲ ταπεινότερα καὶ ἀγεννῆ. καλεῖται δὲ κατὰ κοινὸν ἡ τοιȣτότροπος μελῳδία τοῖς Μȣσικοῖς ἦθος, ἀπὸ τȣ̃ ἤθȣς εἶναι ποιητική. καθάπερ καὶ τὸ χλωρὸν δέος, [P] τὸ χλωροποιόν· καὶ τὸ, νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεις, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοὶ, ἀντὶ τȣ́των, δραςικοί. τῆς δὲ κοινῆς μελῳδίας ταύτης, τὸ μέντοι χρῶμα λέγεται· τὸ δὲ, ἁρμονία· τὸ δὲ, διάτονον. [Q] ὧν ἡ μὲν ἁρμονία ἀυςηρȣ̃ τινος ἤθȣς καὶ σεμνότητος κατασκευαςικὴ πῶς ὑπῆρχε· [R] τὸ δὲ χρῶμα λιγυρόν τί ἐςι καὶ θρηνῶδες· τὸ δὲ διάτονον ἔντραχυ καὶ ὑπάγροικον. ἀλλὰ δὴ πάλιν τὸ μὲν ἁρμονικὸν μέλος τῶν μελῳδȣμένων ἀδιαίρετόν ἐςι· τὸ δὲ διάτονον καὶ τὸ χρῶμα, [S] ἰδικωτέρας τινὰς εἶχε διαφοράς. δύο μὲν, τὸ διάτονον, τήν τε τȣ̃ μαλακȣ̃ διατόνȣ καλȣμένην, καὶ τὴν τȣ̃ συντόνȣ· τρεῖς δὲ τὸ χρῶμα· τὸ μὲν γάρ τι αὐτȣ̃ τονικὸν καλεῖται· τὸ δὲ ἡμιτόνιον· τὸ δὲ, μαλακόν. πλὴν ἐκ τȣ́των συμφανὲς ὅτι πᾶσα ἡ κατὰ μελῳδίας θεωρία παρὰ τοῖς Μȣσικοῖς, ȣ̓κ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὴν ὑπόςασιν εἶχεν, εἰ μὴ ἐν τοῖς φθόγγοις. [T] καὶ διὰ τȣ̃το ἀναιρȣμένων αὐτῶν, τὸ μηδὲν ἔςαι ἡ Μȣσική. πῶς ȣ̓̃ν καὶ ἐρεῖ τις, ὅτι ȣ̓κ εἰσι φθόγγοι; ἐκ τȣ̃ φωνὴν αὐτȣ̀ς κατὰ γένος

NOTÆ.

I διὰ πασῶν] Hæc eſt quæ *octava* vulgo dicitur, C, c. Adde Cenſorinum cap. 10.

K διαφώνων διαςημάτων] Ariſtoxenus tonum dividit in partes quatuor quartamque partem ſive *τεταρτημόριον τόνȣ* ut eſt apud Theonem Smyrnæum p. 87. vocavit *δίεσιν*. Cum itaque *διάφωνον διάςημα* faciant toni duo vicini, quem *ſecundam* vulgo appellamus, non minus *διαφωνȣ̃σι* juncta tono proximi toni *δίεσις*, vel junctum vicinum ſemitonium.

L ὅς ἐςιν διπλασίων] Ita legendum e MSS. pro ὅ.

M ȣ̔́τω καὶ] MS. Vratiſlav. & hic & alibi ſemper *ȣ̔́τως*, etiam conſonante ſequenti, quod ſemel annotaſſe ſufficiat.

N καὶ πᾶν ἦθος τὸ δ᾽ ἐςί τι γένος μελῳδίας] MS. Vratiſlav. *ἐςι γένος*. Manuel Bryennius p. 387. Harmonic. *γένος ἐςὶ μέλος, ἦθος καθολικόν τι παρεμφαῖνον, καὶ ἔχον παρ᾽ ἑαυτῷ διαφόρȣς ἰδέας. Γένη δὲ μελῳδίας ἐςὶ τρία· ἁρμονία, χρῶμα, διάτονον.* genera melorum vocat & Boëthius lib. 1. Muſices c. 21.

O τὰ τῶν ἀρχαίων] Huc reſpicit Juſti Lipſii, ſummi Viri Symbolum: *Moribus antiquis.*

P χλωρὸν δέος] Ita ſæpe apud Homerum, ut Iliad. *η*. 479. *θ*. 77. &c. Heraclitus in allegoriis Homericis p. 455. *μαινόμενον μὲν εἴρηκεν ἀντὶ Διονύσȣ τὸν οἶνον, ἐπειδήπερ οἱ πλείονες τῷ ποτῷ χρώμενοι τȣ̃ λογισμȣ̃ διασφάλλονται. ὥσπερ τὸ δέος, εἰ τύχοι, χλωρὸν λέγει, καὶ πευκεδανὸν πόλεμον.* Plura Voſſius Inſtitut. Orator. lib. IV. p. 121. ubi de metonymia effecti.

Q τὸ μέντοι χρῶμα, τὸ δὲ ἁρμονία, τὸ δὲ διάτονον] De his tribus generibus ſive Syſtematibus Muſicis quæ pro diverſa interpoſitione ſemitoniorum & *διέσεων* differunt, videndus Theo Smyrnæus p. 84. ſeq. & quotquot exſtant veteres Muſici.

R ὑπῆρχε] MS. Ciz. *ὑπάρχει*. Mox *λιγυρόν τε* pro *λιγυρόν τι*.

S τὸ δὲ διάτονον καὶ τὸ χρῶμα] De tribus generibus Chromatici & duobus Diatonici *μέλȣς* ſive Syſtematis videndus Ptolemæus lib. 1. Harmonicorum cap. 15. & Manuel Bryennius libro ſecundo.

T τὴν ὑπόςασιν εἶχεν, εἰ μὴ τοῖς φθόγγοις] Ita MS. Vratiſlav. pro: *ὑπόςασιν ἔχει εἰ μὴ τοῖς φθόγγοις.*

ὑπάρχειν,

ὑπάρχειν, φήσομεν, καὶ τὴν φωνὴν ἀνύπαρκτον ἡμῖν ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι [U] δεδεῖχθαι, ἀπὸ τῆς τῶν Δογματικῶν μαρτυρίας. οἵ τε γὰρ ἀπὸ τῆς Κυρήνης φιλόσοφοι [X] μόνα φασὶν ὑπάρχειν τὰ πάθη, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅθεν καὶ τὴν φωνὴν μὴ οὖσαν πάθος, ἀλλὰ πάθους ποιητικὴν, μὴ γίνεσθαι τῶν ὑπαρκτῶν. οἵ γέ τοι περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα [Y] πᾶν αἰσθητὸν ἀναιροῦντες, συναναιροῦσι καὶ τὴν φωνὴν, αἰσθητόν τι δοκοῦσαν πρᾶγμα ὑπάρχειν. καὶ γὰρ ἄλλως, εἰ ἔστι φωνὴ, ἤτοι σῶμά ἐστιν, ἢ ἀσώματον. [Z] οὔτε δὲ σῶμά ἐστιν, ὡς οἱ Περιπατητικοὶ [A] διὰ πολλῶν διδάσκουσιν, οὔτε ἀσώματος, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς. [B] οὐκ ἄρα ἔστι φωνή. ἀλλ' ὧδέ τις κἀκείνως ἐπιχειρήσειε λέγειν· ὡς εἰ μή ἐστι ψυχὴ, οὐδὲ αἰσθήσεις· μέρη γὰρ ταύτης ὑπῆρχον. εἰ δὲ μή εἰσιν αἱ αἰσθήσεις, οὐδὲ τὰ αἰσθητά· πρὸς αἰσθήσεις [C] γὰρ ἡ τούτων ὑπόστασις νοεῖται. εἰ δὲ μὴ αἰσθητὰ, οὐδὲ φωνή· εἶδος γάρ τι τῶν αἰσθητῶν ὑπῆρχεν. ἀλλὰ μὴν [D] οὐδέν ἐστι ψυχὴ, καθὼς ἐν τοῖς περὶ αὐτῆς ὑπομνήμασιν [E] ἐδείκνυμεν· οὐκ ἄρα ἔστι φωνή. καὶ μὴν εἰ μήτε βραχεῖά ἐστι φωνὴ, μήτε μακρὰ, οὐκ ἔστι φωνή· οὔτε δὲ βραχεῖά ἐστιν οὔτε μακρὰ φωνὴ, ὡς ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Γραμματικοὺς [F] ὑπεμνήσαμεν, περὶ συλλαβῆς καὶ λέξεως ζητοῦντες πρὸς τούτους· οὐκ ἄρα ἔστι φωνή. πρὸς τούτοις ἡ φωνὴ οὔτε ἐν ἀποτελέσματι, οὔτε ἐν ὑποστάσει [G] νοεῖται, ἀλλ' ἐν γενέσει καὶ χρονικῇ παρεκτάσει· τὸ δὲ ἐν γενέσει νοούμενον, γίνεται, οὐδέπω δ' ἔστιν. ὥσπερ οὐδὲ οἰκία γινομένη, ἢ ναῦς, καὶ ἄλλα παμπληθῆ, εἶναι λέγεται. τοίνυν οὐθὲν ἔστι φωνή. καὶ ἄλλοις δὲ συχνοῖς εἰς τοῦτο ἔνεστι λόγοις χρῆσθαι, περὶ ὧν, ὡς ἔφην, ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις ὑπομνηματιζόμενοι [H] διεξήειμεν. νυνὶ δὲ φωνῆς μὴ οὔσης, οὐδὲ φθόγγος ἐστὶν, ὃς ἐλέγετο [I] φωνῆς πτῶσις ὑπὸ μίαν τάσιν· φθόγγου δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ διάστημα Μουσικὸν καθέστηκεν, οὐ συμφωνία, οὐ μελῳδία, οὐ τὰ ἐκ τούτων

cemus etiam, vocem eſſe nihil a nobis fuiſſe oſtenſum in Scepticis commentariis ex teſtimonio Dogmaticorum. 53. Cyrenæi enim Philoſophi ſolas eſſe dicunt affectiones, aliud autem nihil. Unde etiam vocem, cum non ſit affectio, ſed efficiens affectionis, non eſſe ex iis quæ ſunt. Democritus autem & Plato tollentes univerſum ſenſile, vocem quoque ſimul tollunt, quæ videtur eſſe quædam res ſenſilis. 54. Alioqui enim ſi eſt vox, aut eſt corpus, aut incorporea. Non eſt autem corpus, ut multis docent Peripatetici. neque incorporea, ut Stoici. Non eſt ergo vox. 55. Alius autem quiſpiam illo quoque modo argumentabitur. Si non eſt anima, nec ſunt ſenſus, ii enim ſunt ejus partes. Si autem non ſunt ſenſus, nec ſenſilia: ad ſenſus enim relata intelligitur eorum ſubſtantia. Si autem non ſunt ſenſilia, neque vox: ea enim eſt ſpecies ſenſilium. Atqui nihil eſt anima, ut oſtendimus in noſtris De anima commentariis. Non eſt ergo vox. 56. Præterea ſi neque brevis vox eſt, nec longa, non eſt vox. Non eſt autem vox brevis nec longa, ut admonuimus in iis quæ ſcripſimus adverſus Grammaticos, cum de ſyllaba & dictione adverſus eos diſquireremus. Non eſt ergo vox. 57. Ad hæc accedit, quod vox neque in effectu intelligitur, neque in ſubſtantia, ſed in generatione & temporali intenſione. Quod autem eſt in generatione, fit, nondum autem eſt: ut nec domus quæ fit, aut navis, & alia quam plurima, eſſe dicuntur. Vox ergo nihil eſt. 58. Multæ aliæ poſſunt ad hæc adduci rationes, de quibus, ut dixi, tractavimus in Pyrrhoneis commentariis. Nunc autem ſi non ſit vox, nec erit ſonus, qui dicebatur eſſe caſus vocis ſub unam intenſionem. Si autem non eſt ſonus, nec eſt intervallum muſicum, nec ſymphonia, nec modulatio, nec quæ harum ge-

NOTÆ.

U ἐν τοῖς Σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι] *Vocem* nihil eſſe, ſive non dari, diſputat noſter lib. 2. adverſus Logicos. ſed ibi non utitur teſtimonio Cyrenaicorum Philoſophorum, neque aliorum Dogmaticorum, ſed tantum illa cavillatione, quod neque quando fit, exiſtat vox, neque quando ſiletur. Itaque reſpicit aliud ſuum opus deperditum *ὑπομνημάτων σκεπτικῶν*, ad quod & alibi in hiſce libris Lectorem remittit.

X οἱ ἀπὸ τῆς Κυρήνης φιλόσοφοι] Laërtius II. 92. Ariſtippi Cyrenæi dogmata recenſens: *τὰ πάθη καταληπτὰ, οὐκ ἀφ' ὧν γίνεται.* Confer noſtrum lib. 1. adverſus Logicos Sect. 191. & lib. 1. Pyrrhon. Sect. 215. ibique a me dicta.

Y οἱ περὶ Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα] Vide ad lib. 2. adverſus Logicos.

Z ἢ ἀσώματον] Ita MSS. (ſcilicet *πρᾶγμα*) In editis erat: *ἀσώματος.*

A ὡς οἱ Περιπατητικοί] Ariſtotelis ſchola vocem non habet pro corpore, ſed pro eo quod corpori accidit, atque percuſſione aëris naſcitur.

B οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Stoici pugnabant vocem eſſe corpus, & *σωματικὴν φωνὴν* diſtinguebant ab *ἀσωμάτῳ λεκτῷ* ſive idea per vocem ſignificata, ut dictum ſupra ad lib. contra Grammaticos Sect. 155.

C πρὸς αἰσθήσεις] Ita MSS. & interpres pro *αἰσθήσει.*

D ἀλλὰ μὴν] Ita MSS. pro *μέν.*

E ἐν τοῖς περὶ αὐτῆς ὑπομνήμασιν] Videtur peculiares hoc loco ſuos de anima commentarios memorare, qui allegantur etiam lib. 2. adverſus Phyſicos, Sect. 284. & nusquam exſtant, licet argumentum de anima tractavit lib. 2. Pyrrhon. Sect. 31. ſeq. & lib. 1. adverſus Logicos.

F ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Γραμματικούς] Libro contra Grammaticos Sect. 124. ſeq.

G οὔτε ἐν ὑποστάσει] Eadem cavillatio recurrit lib. 2. adverſus Logicos Sect. 131.

H ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις ὑπομνηματιζόμενοι] Idem opus deperditum videtur notare, quod paullo ante vocavit *Σκεπτικὰ ὑπομνήματα*, diverſum a libris *Πυῤῥωνείων ὑποτυπώσεων*, in quibus fruſtra quæras *συχνοὺς* illos *λόγους* adverſus ſoni exiſtentiam adductos in medium. Aut certe intelligit laudatum libri ſecundi adverſus Logicos locum, ubi plura de hoc argumento leguntur.

I ὃς ἐλέγετο] Supra Sect. 42.

nera: & ideo nec Muſica. Dicebatur enim ſcientia modulatorum & non modulatorum. 59. Unde ab alio oſtendendum eſt principio, quod etiamſi ab his diſceſſerimus, propter tractandam in conficiendis rhythmis ſeu numeris dubitationem, non poteſt conſiſtere Muſica. Si enim nihil eſt Rhythmus ſeu numerus, neque Rhythmi ulla erit ſcientia. Atqui nihil eſt Rhythmus, ut oſtendemus: Non eſt ergo aliqua Rhythmi ſcientia. 60. Nam, ut ſæpe diximus, Rhythmus eſt compoſitio quædam ex pedibus. Pes autem eſt id quod conſtat ex elevatione & poſitura. Elevatio autem & poſitura conſideratur in quantitate temporum: quorum aliqua quidem tempora continet poſitura, aliqua vero elevatio. Quo modo enim ex elementis quidem ſyllabæ, ex ſyllabis autem componuntur dictiones: ita ex temporibus pedes, ex pedibus fiunt Rhythmi ſeu numeri, ut qui ex illis accipiant conſtitutionem. 61. Si ergo oſtenderimus quod nihil ſit tempus, ſimul etiam habebimus demonſtratum, quod nec erunt quidem pedes: propterea autem nec Rhyhmi qui ex illis conſiſtunt. Cui erit conſequens ne eſſe quidem Rhythmorum ſcientiam. Quomodo ergo nihil ſit tempus, jam quidem oſtendimus in Pyrrhoneis commentariis: nihilo ſecius autem nunc quoque oſtendemus aliquantulum. 62. Nam ſi tempus eſt aliquid, aut eſt finitum, aut infinitum. Non eſt autem finitum: alioqui dicemus fuiſſe tempus quando non erat tempus: & futurum aliquando tempus, quando tempus non erit. Neque eſt infinitum: eſt enim ejus aliquid præteritum, & præſens, & futurum. Quorum utrumque ſi quidem non eſt, finitum eſt tempus. Sin autem eſt, erit in præſenti & præteritum & futurum: quod quidem eſt abſurdum. Non eſt ergo tempus. 63. Quod porro conſtat ex iis quæ non ſunt, neutiquam exiſtit. Tempus itaque conſtans & ex eo

γένη, [K] διὰ τοῦτο οὐδὲ Μουσική. ἐπιστήμη γὰρ ἐλέγετο [L] ἐμμελῶν τε καὶ ἐκμελῶν. ὅθεν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ὑποδεικτέον, ὅτι κἂν τούτων ἀποστῶμεν, διὰ τὴν ἐγχειρισθησομένην ἐπὶ τῆς ῥυθμοποιΐας ἀπορίαν, ἀνυπόστατος καθέστηκεν ἡ Μουσική. εἰ γὰρ μηδέν ἐστι ῥυθμὸς, οὐδὲ ἐπιστήμη τὶς ἔσται περὶ ῥυθμοῦ. ἀλλὰ μὴν οὐδέν ἐστι ῥυθμὸς, ὡς παραστήσομεν· [M] οὐκ ἄρα ἔστι τις ἐπιστήμη περὶ ῥυθμοῦ. ὡς γὰρ πολλάκις εἰρήκαμεν, [N] ῥυθμὸς σύστημά ἐστιν ἐκ ποδῶν. ὁ δὲ ποὺς, τὸ συνεστὼς ἐξ ἄρσεως καὶ θέσεως· [O] ἡ δὲ ἄρσις καὶ ἡ θέσις, ἐν ποσότητι χρόνου θεωρεῖται· ὧν τινὰς μὲν ἐπεῖχεν ἡ θέσις, τινὰς δὲ ἡ ἄρσις χρόνους. καθάπερ ἐκ μὲν στοιχείων συλλαβαὶ, ἐκ δὲ συλλαβῶν λέξεις συντίθενται· οὕτως ἐκ μὲν τῶν χρόνων οἱ πόδες, ἐκ δὲ τῶν ποδῶν οἱ ῥυθμοὶ [P] γίνονται, ἐξ ἐκείνων τὴν σύστασιν λαμβάνοντες. ἐὰν οὖν δείξωμεν ὅτι οὐδέν ἐστι χρόνος, ἕξομεν συναποδεδειγμένον, ὅτι οὐδὲ πόδες ὑπάρξουσι· διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ οἱ ῥυθμοὶ, ἐξ ἐκείνων τὴν σύστασιν λαμβάνοντες. ᾧ ἀκολουθήσει τὸ, μηδὲ ἐπιστήμην εἶναί τινα περὶ ῥυθμούς. πῶς οὖν ὅτι οὐδέν ἐστι χρόνος, ἤδη μὲν παρεστήσαμεν ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις. [Q] οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὰ νῦν παραστήσομεν [R] ἐπὶ ποσόν. εἰ γάρ ἔστι τὶ χρόνος, ἤτοι πεπέρασται, [S] ἢ ἄπειρός ἐστιν· οὔτε δὲ πεπέρασται, ἐπεὶ ἐροῦμεν ποτὲ γεγονέναι χρόνον, ὅτε χρόνος οὐκ ἦν, καὶ ἔσεσθαί ποτε χρόνον, ὅτε χρόνος οὐκ ἔσται· οὔτε ἄπειρος καθέστηκεν· ἔστι γάρ τι αὐτοῦ παρῳχηκὸς καὶ ἐνεστὼς καὶ μέλλον. ὧν ἑκάτερον εἰ μὲν οὐκ ἔστι, πεπέρασται ὁ χρόνος· εἰ δ' ἔστιν, ἔσται ἐν τῷ παρόντι καὶ ὁ παρῳχηκὼς, καὶ ὁ μέλλων, ὅπερ ἄτοπον· οὐκ ἄρα ἔστι χρόνος. τό γε μὴν ἐξ ἀνυπάρκτων συνεστὼς, [T] ἀνύπαρκτόν ἐστιν. ὁ δὲ χρόνος ἔκ τε τοῦ παρῳχημένου καὶ μηκέτ'

N O T Æ.

K τὰ ἐκ τούτων γένη] Tria quæ commemoraverat Sect. 50. Harmonia, Chroma, & Diatonum.

L ἐπιστήμη γὰρ ἐλέγετο] Supra Sect. 38.

M παραστήσομεν] Ita legendum, pro *παρεστήσαμεν*. Neque enim hoc in ſuperioribus jam fecit, ſed in eo eſt ut deinceps confirmet argumentis, rhythmum nihil eſſe. Atque ad præſentem locum remiſerat Sextus lectores in libro adverſus Grammaticos Sect. 160.

N ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν] Sæpius dixerit hoc noſter, certe non ſcripſit in his libris. Cæterum idem dixere etiam alii, ut Quintilianus IX. 4. *Rhythmi, id eſt numeri, ſpatio temporum conſtant.* Rhythmi a metro differentiam pulchre explicat Longinus Hephæſtionem interpretans, cujus locum ex verſione perſpicua Joannis Boivini V. C. adſcribam: *Metrum & rhythmus hoc differunt, quod metra ſyllabis tanquam materia conſtent, & absque ſyllaba non poſſit fieri metrum: rhythmus vero & in ſyllabis & citra ſyllabas fiat; nempe in eo ſono qui pulſatione efficitur. Etenim cum ab ærariis fabris malleos deorſum incuti videmus, ſimul etiam rhythmum quendam audimus. Item equorum inceſſus pro rhythmo habitus eſt, nec non micatio digitorum, & apta membrorum conformatio* (in ſaltatoribus) *& chordarum motus, & avium volitantium plauſus. At ſine dictione qua & talis ſit & tanta, metrum conſiſtere non poteſt. Præterea metrum a rhythmo differt, eo quod metrum tempora habeat fixa ac definita, longum ſcilicet & breve & horum medium quod commune appellant: quod ipſum quoque omnino & longum & breve eſt: rhythmus autem tempora ad libitum producat, ſic ut breve tempus longum ſæpe efficiat.*

O ἐξ ἄρσεως καὶ θέσεως] Nomina petita a ſaltantium motibus pedes attollentium & terram rurſus pulſantium.

P ἐκ δὲ τῶν ποδῶν οἱ ῥυθμοί] In MSS. deeſt articulus *οἱ*.

Q ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις] Non addit *ὑπομνήμασι*, vix dubito tamen quin *ὑποτυπώσεων* libros intelligat qui exſtant. Certe enim in illis lib. 3. Sect. 136. ſeq. multa diſputat quibus probet nihil eſſe tempus. Similiter & in lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 169. ſeq.

R παραστήσομεν] Ita MSS. pro *παρεστήσαμεν*.

S ἤτοι πεπέρασται] Eadem cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 141. & infra 2. adverſus Phyſicos.

T ἐξ ἀνυπάρκτων συνεστώς] Hervetus: *ex iis quæ eſſe non poſſunt.* Sed *ἀνύπαρκτον* idem ac *μὴ ὄν*, quod non eſt. Lib. 2. adverſus Phyſicos: *τὸ εἰς τοὺς μὴ ὄντας χρόνους μεριζόμενον οὐκ ἂν εἴη χρόνος.*

ὄντος,

ὄντος, καὶ ἐκ τοῦ μέλλοντος, μηδέπω δὲ ὄντος, συνεστὼς, ἀνύπαρκτος ἔσται. ἄλλως τε εἰ μὲν ἀμερής ἐστιν [U] ὁ χρόνος, πῶς τὸ μέν τι [X], αὐτοῦ παρῳχημένον, τὸ δὲ ἐνεστὼς, τὸ δὲ μέλλον λέγομεν; εἰ δὲ μεριστός ἐστιν, ἐπεὶ πᾶν τὸ μεριστὸν ὑπό τινος αὐτοῦ μέρους καταμετρεῖται, ὡς πῆχυς [Y] μὲν, ὑπὸ παλαιστοῦ, ὁ παλαιστὴς δὲ, ὑπὸ δακτύλου, δεήσει καὶ αὐτὸν ὑπό τινος τῶν αὐτοῦ μερῶν καταμετρεῖσθαι. οὔτε δὲ τῷ ἐνεστῶτι δυνατὸν καταμετρεῖν τοὺς ἄλλους χρόνους· ἐπείπερ ὁ γινόμενος καὶ ὁ ἐνεστὼς χρόνος, ὁ αὐτὸς ἔσται κατ᾽ αὐτοὺς παρῳχημένος, καὶ μέλλων· παρῳχήμενος μὲν, ὅτι τὸν παρῳχημένον καταμετρεῖ χρόνον· μέλλων δὲ, ὅτι τὸν μέλλοντα· ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν τινὶ τῶν λειπομένων δυοῖν τὸν ἐνεστῶτα καταμετρητέον. δι᾽ ἣν αἰτίαν οὐδὲ ταύτῃ λεκτέον εἶναί τινα χρόνον. πρὸς τούτοις ὁ χρόνος τριμερής [Z] ἐστι, καὶ τὸ μὲν ἔχει παρῳχηκὸς, τὸ δὲ ἐνεστὼς, τὸ δὲ μέλλον· ὧν τὸ μὲν παρῳχημένον, οὐκέτι ἔστι· τὸ δὲ μέλλον, οὔπω ἔστι· τὸ δὲ ἐνεστὼς ἤτοι ἀμερές ἐστιν, ἢ μεριστόν· ἀλλ᾽ ἀμερὲς μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἐν ἀμερεῖ μὲν γὰρ οὐδὲν δύναται γίνεσθαι μεριστὸν, ὥς φησι Τίμων. [A] οἷον, τὸ γίνεσθαι, τὸ φθείρεσθαι. καὶ ἄλλως, εἴπερ ἀμερές ἐστι τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, οὔτε ἀρχὴν ἔχει, ἀφ᾽ ἧς ἄρχεται, οὔτε πέρας ἐφ᾽ ᾧ καταλήγει· διὰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ μέσον. καὶ οὕτως οὐκ ἔσται ὁ ἐνεστὼς χρόνος. εἰ δὲ μεριστός ἐστιν, εἰ μὲν εἰς τοὺς μὴ ὄντας χρόνους μερίζεται, οὐκ ἔσται χρόνος· εἰ δ᾽ εἰς τοὺς ὄντας χρόνους, οὐκ ἔσται ὅλος ὁ χρόνος, ἀλλὰ τῶν μερῶν αὐτοῦ, τινὰ μὲν ἔσται, τινὰ δὲ οὐκ ἔσται. τοίνυν οὐδέν ἐστι χρόνος, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ πόδες, οὐδὲ ῥυθμοὶ, οὐδ᾽ ἡ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐπιστήμη.

Τοσαῦτα πραγματικῶς [B] καὶ πρὸς τὰς τῆς μουσικῆς εἰπόντες ἀρχὰς, ἐν τοσούτοις τὴν πρὸς τὰ μαθήματα διέξοδον ἀπαρτίζομεν. [C]

quod præteriit & non eſt amplius, & ex futuro quod nondum eſt, nullum erit. 64. Præterea ſi tempus eſt individuum, quo modo aliud quidem ejus dicimus præteritum, aliud vero præſens, aliud futurum? Sin autem eſt dividuum, quandoquidem quicquid eſt dividuum, aliqua pars ipſius id metitur, ut palmus quidem cubitum, digitus vero palmum: oportebit aliquam quoque ejus partem ipſum metiri. 65. Fieri autem non poteſt, ut præſenti alia metiamur tempora. nam quod fit & eſt præſens tempus, ex eorum ſententia idem eſt præteritum & futurum. Præteritum quidem, quoniam metitur tempus præteritum: futurum autem, quoniam futurum. quod eſt abſurdum. Nullo ergo ex duobus quæ reſtant, præſens eſt metiendum. Quam ob cauſam nec hac ratione dicendum eſt ullum eſſe tempus. 66. Præterea tempus eſt trium partium, quarum una quidem eſt præterita, altera eſt præſens, tertia autem futura, ex his præteritum quidem non eſt amplius, futurum autem nondum eſt, præſens autem aut eſt individuum, aut dividuum. Sed individuum quidem non eſt. Nam in individuo quidem nihil poteſt fieri dividuum, ut dicit Timon: ut, fieri, interire. 67. Et alioqui, ſi eſt individuum præſens tempus, neque principium habet a quo incipit, neque finem in quem deſinit: propterea autem nec medium. Et ſic non erit præſens tempus. Sin autem eſt dividuum, ſi quidem dividitur in tempora quæ non ſunt, non erit tempus: ſi vero in tempora quæ ſunt, non erit totum tempus: ſed ex ejus partibus aliquæ quidem erunt, aliquæ vero non erunt. Nihil eſt ergo. Propterea autem neque pedes, neque rhythmi, neque rhythmorum ſcientia.

68. Cum hæc ex re ipſa petitis argumentis etiam adverſus principia Muſicæ diſputaverimus, in his abſolvimus tractationem adverſus diſciplinas.

N O T Æ.

U εἰ μὲν ἀμερής ἐστιν] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 143. ſeq. & lib. 2. adverſus Phyſicos.

X τὸ μέν τι] MSS. *μέντοι*, pro *μέν τι*.

Y πῆχυς] Cubitus ſex palmis, palmus quatuor digitis conſtat.

Z ὁ χρόνος τριμερής] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 144. & 2. adverſus Phyſ.

A ὥς φησι Τίμων] Timonis Sceptici teſtimonium in hoc argumento citatur etiam lib. 2. adverſus Phyſicos.

B πραγματικῶς] Vide dicta ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 62.

C τὴν πρὸς τὰ μαθήματα διέξοδον ἀπαρτίζομεν] Ex his verbis patet opus Sexti adverſus Mathematicos hiſce ſex libris abſolvi, ac novum deinde ſequi *ἀντιῤῥήσεων* ſive *ἀντιῤῥητικῶν λόγων πρὸς τοὺς Φιλοσόφους, Λογικοὺς, Φυσικοὺς καὶ Ἠθικούς.*

LIBER VII.

Sexti Empirici De Philoſophia Libri Duo.

Adverſus Logicos.

1. Scepticæ quidem facultatis forma univerſe, quæque ei convenit tractandi ratio partim ex inſtituto, partim convenienter diſtinctioni Philoſophorum quorum ſententias appoſuimus, breviter a nobis explicata fuit. Reſtat jam ut in particularibus quoque doceamus quis ſit ejus uſus: ne vel privatim res conſiderando, vel Dogmaticis reſiſtendo, facile prolabamur. 2. Sed quoniam res eſt varia & multiplex Philoſophia: ad hoc ut certo ordine & via quæramus unumquodque, oportebit pauca tractare de ejus partibus. Jam enim alii quidem videntur ſtatuere eam unicam habere partem, alii vero duas partes, alii tres. Et ex iis qui unam partem ſtatuerunt, alii quidem ſtatuerunt naturalem, moralem alii, alii rationalem. 3. Et ſimiliter ex iis qui eam dividunt per binarium, alii quidem eam diviſerunt in naturæ contemplationem, & logicam: alii autem Phyſicam, Ethicamque: alii autem in logicam, & eam quæ in moribus verſatur partem. 4. Qui vero in tres partes dividunt, conſentiunt in ea dividenda in naturæ contemplationem & logicam, & eam quæ verſatur in moribus. 5. Atque naturalem quidem ſolam conſtituere partem Thales & Anaximenes & Anaximander & Empedocles & Parmenides & Heraclitus. Thales quidem & Anaximenes & Anaximander, ex omnium ſententia & citra ullam controverſiam: Empedocles autem & Parmenides & præterea Heraclitus non ex omnium ſententia. 6. Nam Empedoclem quidem dicit Ariſtoteles primum moviſſe dicendi artem: cujus dicit Dialecticam eſſe *ἀντίστρο-*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ [A] ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΟ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΙΚΟΥΣ.

Ὁ μὲν καθόλου τῆς Σκεπτικῆς δυνάμεως χαρακτὴρ μετὰ τῆς προσηκούσης ἐξεργασίας ὑποδέδεικται, [B] τὰ μὲν προηγουμένως, τὰ δὲ, καὶ κατὰ διορισμὸν τῶν παρακειμένων φιλοσόφων ἐκτυπωθείς. ἀπολείπεται δὲ ἑξῆς καὶ τὴν ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος αὐτοῦ χρῆσιν διδάσκειν, εἰς τὸ μήτε ἰδίᾳ περὶ τῶν πραγμάτων σκεπτομένους, μήτε τοῖς Δογματικοῖς ἀνταίροντας, ῥᾳδίως προπίπτειν. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ποικίλον τι χρῆμα φιλοσοφία, δεήσει πρὸς τὸ κατὰ τάξιν καὶ ὁδῷ ζητεῖν ἕκαστον, ὀλίγα περὶ τῶν ταύτης μερῶν διαλαβεῖν. αὐτίκα γὰρ οἱ μὲν μονομερῆ [C] δοκοῦσιν αὐτὴν ὑποτεθεῖσθαι, οἱ δὲ διμερῆ, [D] τινὲς δὲ τριμερῆ. [E] καὶ τῶν ἓν μέρος ὑποστησαμένων, οἱ μὲν τὸ φυσικὸν, οἱ δὲ τὸ ἠθικὸν, ἄλλοι δὲ τὸ λογικὸν ὑπεστήσαντο. [F] καὶ ὡσαύτως τῶν κατὰ δυάδα διαιρούντων, οἱ μὲν εἰς τὸ φυσικὸν καὶ τὸ λογικὸν διεῖλον, οἱ δὲ εἰς τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν, οἱ δὲ εἰς τὸ λογικὸν καὶ ἠθικόν. οἱ μὲν γὰρ εἰς τρία διαιροῦντες, συμφώνως εἰς τὸ φυσικὸν καὶ λογικὸν καὶ ἠθικὸν διῃρήκασι. φυσικὸν μὲν οὖν μόνον ὑπεστήσαντο μέρος Θάλης [G] τε καὶ Αναξιμένης καὶ Αναξίμανδρος, [H] Εμπεδοκλῆς τε καὶ Παρμενίδης καὶ Ηράκλειτος. ὧν Θάλης μὲν καὶ Αναξιμένης καὶ Αναξίμανδρος, κατὰ πάντας καὶ ἀναμφιλέκτως· ὁ δὲ Εμπεδοκλῆς καὶ Παρμενίδης, ἔτι δὲ Ηράκλειτος, οὐ κατὰ πάντας. Εμπεδοκλέα [I] μὲν γὰρ ὁ Αριστοτέλης φησὶ πρῶτον Ρητορικὴν κεκινηκέναι. ἧς ἀντίστροφον εἶναι τὴν διαλεκτικὴν, [K]

NOTÆ.

A Σέξτου Εμπειρικοῦ] In MS. Vratiſlav. hic liber inſcribitur: *τῶν κατὰ Σέξτον πρὸς τοὺς Λογικοὺς τῶν δύο τὸ πρῶτον, περὶ Φιλοσοφίας καὶ κριτηρίου.* Atque Sextum ipſum hæc quæ adverſus Logicos ſcripſit in duos libros diſtinxiſſe, clare apparet ex libri hujus prioris clauſula.

B ὑποδέδεικται] Reſpicit ad libros Pyrrhonianarum *ὑποτυπώσεων*, ut ſatis innuit vocabulo, quo mox utitur *ἐκτυπωθείς*, in quorum primo rationes & ingenium Philoſophiæ Scepticæ expoſuit *προηγουμένως*, ſive ex profeſſo: In ſecundo ac tertio perſequutus breviter eſt Sceptica methodo diſciplinas ſingulas Logicam, Phyſicam, Ethicam, *κατὰ διορισμὸν τῶν παρακειμένων φιλοσόφων*, ſecundum diſtinctionem Philoſophorum, Stoicorum præſertim, quorum ibi nomen adjunctum eſt. Hoc enim eſt *παρακείμενον*, ut *παρακειμένως* infra Sect. 77. Vocabulo *προηγουμένως* Sect. 34. opponitur *τὸ κατ᾽ ἐπακολούθημα.*

C οἱ μὲν μονομερῆ] Lib. 2. Pyrrhon. Sect. 12. ſeq. infra Sect. 5-13.

D οἱ δὲ διμερῆ] Infra Sect. 14. 15.

E τριμερῆ] Sect. 16. ſeq.

F ὑπεστήσαντο] Ita recte MSS. pro *ὑποστήσαντο.*

G Θάλης] MS. Ciz. Θαλῆς. Sed utrumque uſitatum fuit apud vereres ut teſtatur Alexander Aphrodiſeus in Elenchos Sophiſticos Ariſtotelis p. 22. b. & in genitivo a Θάλης eſt Θάλητος, vel Θάλεω, a Θαλῆς vero Θαλοῦ.

H Θάλης καὶ Αναξιμένης καὶ Αναξίμανδρος] His poteſt etiam accenſeri Anaximandri diſcipulus Archelaus, nam ut Laërtius lib. 1. Sect. 18. *μέχρι μὲν Αρχελάου τὸ φυσικὸν εἶδος ἦν.* Hinc illi paſſim dicti *Phyſici.* Confer Euſebium XI. 2. ſeq. præparationis. Tamen Archelaum noſter infra Sect. 14. ſcribit Ethicam cum Phyſica conjunxiſſe.

I Εμπεδοκλέα] Ariſtoteles in Sophiſta apud Laërtium VIII. 57. Quod vero ait *Ρητορικὴν κεκινηκέναι*, ex Ariſtotele expreſſit Quintilianus III. 1. *Primus poſt eos quos Poëtæ tradiderunt moviſſe aliqua circa Rhetoricen Empedocles dicitur.*

K ἀντίστροφον εἶναι τὴν διαλεκτικήν] Itaque Sextus innuit Empedoclem ex Ariſtotelis ſententia duas ſaltim coluiſſe partes philoſophiæ, Phyſicam atque Dialecticam. Locus Ariſtotelis quem reſpicit eſt principio libri 1. Rhetor. *ἡ ῥητορική ἐστιν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ.* Ubi *ἀντίστροφον* poſitum eſſe pro *ἰσοστρόφῳ* ſive eo quod circa eaſdem res & *περὶ τὰ πιθανὰ* utraque verſatur, notat etiam Alexander Aphrodiſeus in 1. Topic. p. 4. Quanquam Cicero c. 32. de Oratore (ut elegantiſſimo Victorio etiam pulchre animadverſum,) aliter videtur illud vocabulum accepiſſe, cum ait ex Ariſtotelis ſententia Rhetoricam artem *quaſi ex altera parte reſpondere* id eſt opponi dialecticæ ut hæc ratio loquendi contractior ſit,

τουτέστιν,

τουτέστιν, ἰσόστροφον, διὰ τὸ περὶ τὴν αὐτὴν ὕλην στρέφεσθαι· ὡς καὶ ἀντίθεον ὁ ποιητὴς [L] ἔφη τὸν Ὀδυσσέα· ὅπερ ἦν, ἰσόθεον. Παρμενίδης [M] δὲ οὐκ ἂν δόξαι τῆς Διαλεκτικῆς ἀπείρως ἔχειν, ἐπείπερ πάλιν Ἀριστοτέλης τὸν γνώριμον αὐτοῦ Ζήνωνα, Διαλεκτικῆς ἀρχηγὸν ὑπείληφεν. ἐζητεῖτο δὲ καὶ περὶ Ἡρακλείτου, εἰ μὴ μόνον φυσικός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἠθικὸς [N] φιλόσοφος. πλὴν οἱ μὲν τοῦ φυσικοῦ μέρους προστάντες εἰσὶν οἵδε. τοῦ δὲ ἠθικοῦ μόνου ἐπεμελεῖτο [O] Σωκράτης, κατά γε τοὺς ἄλλους αὐτοῦ γνωρίμους· [P] εἴγε καὶ ὁ Ξενοφῶν [Q] ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι ῥητῶς φησιν ἀπαρνεῖσθαι αὐτὸν τὸ φυσικὸν, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς [R] καθεστηκός. καὶ μόνον σχολάζειν τῷ ἠθικῷ, ὡς πρὸς ἡμᾶς ὄντι. τοιοῦτον δ' αὐτὸν οἶδε καὶ ὁ Τίμων, ἐν οἷς φησὶν,

ἐκ δ' ἄρα τῶν ἀπέκλινε λαοξόος [S] ἐννομολέσχης.

τουτέστιν ἀπὸ τῶν φυσικῶν ἐπὶ τὴν ἠθικὴν θεωρίαν. διὸ καὶ ἐννομολέσχης προσέθηκεν, ἅτε τοῦ ἠθικοῦ μέρους ὄντος, τοῦ περὶ νόμων διαλέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ Πλάτων παντὸς μέρους φιλοσοφίας αὐτῷ μεταδίδωσι. τοῦ μὲν λογικοῦ, παρ' ὅσον περὶ ὅρων καὶ διαιρέσεων καὶ ἐτυμολογίας [T] παρεισῆκται ζητῶν ἅπερ ἐστὶ λογικά· τοῦ δὲ ἠθικοῦ, ὅτι περὶ ἀρετῆς καὶ πολιτείας καὶ νόμων διασκέπτεται· τοῦ δὲ φυσικοῦ, ὅτι καὶ περὶ κόσμου [U] τι καὶ

φον, hoc eſt, ſimilem, propterea quod verſetur in eadem materia: ut etiam Poëta Ulyſſem dixit *ἀντίθεον*, quod quidem eſt ſimilem Deo. Parmenides autem videtur non fuiſſe imperitus Dialecticæ. 7. Nam rurſus Ariſtoteles exiſtimavit Zenonem ejus familiarem fuiſſe Dialecticæ auctorem. De Heraclito quoque quæſitum eſt, fueritne ſolum Phyſicus, an etiam moralis Philoſophus. Atque ii quidem ſunt qui in Phyſica parte Philoſophiæ tenuere principatum. 8. Ejus autem quæ verſatur in moribus ſolius curam geſſit Socrates, ut volunt quidam alii ejus familiares. ſi quidem Xenophon in ſuis memorabilibus, diſertis verbis dicit eum abnegaſſe naturæ contemplationem, ut quæ ſit ſupra nos: ſoli autem morum vacaſſe inquiſitioni, ut quæ ad nos pertineat Hoc novit etiam Timon cum dicit,

Legifer ex illis verum lapicida receſſit.

nempe a Phyſicis ad morum contemplationem. Et ideo adjecit illud Legifer, utpote quod ſit ejus partis quæ pertinet ad mores, de legibus diſſerere. 9. At Plato quidem Socrati tribuit omnem partem Philoſophiæ. Logicæ quidem, quoniam ab eo introductus eſt quærens de definitionibus & diviſionibus & etymologia, quæ quidem ſunt logica. Ejus autem partis quæ verſatur in moribus, quoniam diſceptat de virtute & reip. adminiſtratione & legibus. 10. Naturæ autem contemplationis, quoniam & de mundo &

NOTÆ.

illa latior dicendi. Sed & Plato in Gorgia p. 309. *τὴν δικαστικὴν* dixit *ἀντίστροφον* hoc eſt *ἰσόστροφον* eſſe *τῇ ἰατρικῇ*, quod ambæ verſantur in medendo; hæc corporum malis, illa animi. In Prolegomenis ad Aphthonium quæ nuper vulgavit vir doctiſſimus Bernhardus de Montfaucon in Bibl. Coisliniana p. 596. ſexies hoc vocabulum ſenſu iſto occurrit.

L *ὡς καὶ ἀντίθεον ὁ ποιητὴς*] Homerus Iliad. λ. 140. atque aliis in locis. Eidem Amazones Iliad. γ. 189. dicuntur *ἀντιάνειραι*, ubi Schol. *αἱ ἴσαι κατὰ δύναμιν ἀνδράσι.* Sic *ἀντίχειρ*, *ἀντίπαις* &c. *ἀντίθεοι δολιχαίωνες* in verſu Empedoclis apud Ariſtotelem II. 5. Metaphyſ. ubi male excuſum *ἄν τε Θεοί.* Omitto vocabula *ἀντιστράτηγος*, *ἀνθύπατος* &c.

M Παρμενίδης] Dialecticæ haud rudem fuiſſe Parmenidem ſatis conſtat e Platone, neque dubium eſt illam diſſerendi artem a præceptore ſuo hauſiſſe Zenonem Eleatem, quem in Phyſicis quoque ſectatorem Parmenidis fuiſſe notat Plutarchus in Pericle p. 154. Johannes Sariſberienſis II. 2. Metalogici: *licet Parmenides Ægyptius in rupe vitam egerit ut rationes Logicas inveniret, tot & tantos ſtudii habuit ſucceſſores, ut ei inventionis ſuæ totam fere præripuerint gloriam.* Ariſtotelis autem locus quo Zenonem inventorem fuiſſe Dialecticæ ſcripſit, fuit in Sophiſta, ut conſtat e Laërtii VIII. 57. qui idem repetit lib. 1. Sect. 18. & lib. IX. Sect. 25.

O *ἀλλὰ καὶ ἠθικός*] Heraclitus paſſim quidem Phyſicus audit, ſed in opere ſuo ita non præteriit ea quæ ad mores & Remp. pertinent, ut quod alii *περὶ φύσεως* inſcriptum legerunt, Diodotus inſcripſerit *ἀκριβὲς οἰάκισμα πρὸς στάθμην βίου*, alii *γνώμην ἠθῶν, τρόπου κόσμον ἑνὸς τῶν ξυμπάντων*, teſte Laërtio IX. 12. ac Suida in Δηλίου κολυμβητοῦ. Idem Diodotus exiſtimavit præcipuum Heracliti ſcopum fuiſſe de moribus ac de Rep. diſſerere, eaque omnia quæ de Natura diſſeruit, tantum præmiſſa *ἐν παραδείγματος εἴδει.* id. IX. 15.

O *τοῦ δὲ ἠθικοῦ μόνου ἐπεμελεῖτο*] Ita legendum, vel *ἠθικοῦ μόνον*, pro *μόνος ἐπεμελεῖτο*, quod in editis erat.

P *κατάγε τοὺς ἄλλους αὐτοῦ γνωρίμους*] Alios Socratis diſcipulos, (ut Xenophontem, Æſchinem, Antiſthenem) oppont Platoni, qui ſolus Socratem non tantum Ethices, ſed quoque Dialecticæ ac Phyſicæ diſciplinæ cultorem peritiſſimumque in ſuis inducit Dialogis, unde Timonis cenſuram incurrit.

Q *ὁ Ξενοφῶν*] Locus eſt libro primo *ἀπομνημονευμάτων* Socratis, non longe a principio. *οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, ᾗπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔφυ, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἐπεδείκνυεν.* Sed evolvendus ipſe Xenophon apud quem multa in eandem ſententiam ſequuntur jucunde ut ſolet & eleganter explicata.

R *ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς*] Notum dictum Socratis apud Lactantium III. 20. & Hieronymum adverſus Rufin. *quod ſupra nos, nihil ad nos.* Viciſſim ſemper jubebat quærere *ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται*, de quo infra Sect. 21. & adverſus Ethicos.

S *λαοξόος*] Lapicidæ filius Socrates & ipſe artis illius haud imperitus, vide quæ viri docti ad Laërtii II. 19. ubi idem verſus ex Timonis Phliaſii Sillis repetitus occurrit, quemadmodum & apud Clementem Alex. I. Strom. p. 301. In Laërtio editum *λιθοξόος* eadem ſententia, ſed vocabulum notius pro ignotiore permutantibus librariis. Pro *ἐννομολέσχης*, H. Stephanus teſtatur in alio codice ſe reperiſſe *ἐυνομολέσχης*, ſed illud prius rectum eſt, perſtringitur enim Socrates de legibus multa apud Platonem garriens.

T *περὶ ὅρων καὶ διαιρέσεων καὶ ἐτυμολογίας*] Etymologias ſive notationes nominum perſequitur in Cratylo. Definitiones & diviſiones examinans inducitur in omnibus ferme Platonis dialogis. In Hiſtoria Philoſophica quæ Galeno adſcribitur, legas Socratem ideo dialecticam Morali diſciplinæ adjunxiſſe, quod videret opus eſſe arte ſuaſoria & dialecticis rationibus ad honeſtam virtutem hominibus perſuadendam.

U *περὶ κόσμου*] In Timæo.

de or-

de ortu animalium & de anima eſt philoſophatus. Hinc Timon reprehendit Platonem, quod Socratem multis ita ornet diſciplinis: Illum, inquit, quem *haud voluit* præclarus Plato *manere*, *Morum effictorem.* 11. Videntur autem ex nonnullorum ſententia Cyrenæi quoque ſolum amplecti eam partem Philoſophiæ quæ verſatur in moribus: rejicere autem naturæ contemplationem & logicam, ut quæ ad bene beateque vivendum nihil adjumenti afferant. Quamquam nonnulli eos repugnare ſibi exiſtimarunt, ex eo quod Ethicam dividunt in locum qui tractat de eligendis & fugiendis, & in eum qui de animi perturbationibus, & præterea in eum qui de actionibus, & etiam in eum qui tractat de cauſis, & poſtremo in eum qui de argumentis. In his enim eum locum qui tractat de cauſis, dicunt eſſe ex parte Phyſica: Qui autem de argumentis, ex logica. 12. Ariſto quoque Chius non ſolum, ut ajunt, naturalem & logicam reſpuit contemplationem, propterea quod inutilis & mala eſſet ſapientiæ ſtudium ſectantibus, ſed etiam ejus partis quæ verſatur in moribus, reſcidit quoſdam loco, nempe ſuaſorium & admonitorium. eos enim cadere in nutrices & pædagogos: ſatis autem eſſe ad bene beateque vivendum orationem quæ virtuti conjungit, alienat a vitio, ea autem quæ ſunt intermedia contemnit, quorum permulti admiratione perculſi vitam agunt infelicem. 13. Circa logicam hæſere partem Panthœdes, & Euxenus, & Eubulides, & Bryſon, & Dionyſodorus, & Euthydemus, Thurii, quorum

περὶ ζωογονίας καὶ ψυχῆς [X] πεφιλοσόφηκεν. ἔνθεν καὶ ὁ Τίμων αἰτιᾶται τὸν Πλάτωνα [Y] ἐπὶ τῷ οὕτω καλλωπίζειν τὸν Σωκράτην πολλοῖς μαθήμασιν. ἣ γάρ φησι τὸν οὐκ ἐθέλοντα μεῖναι ἠθολόγον. δοκοῦσι δὲ κατά τινας καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Κυρήνης [Z] μόνον ἀσπάζεσθαι τὸ ἠθικὸν μέρος· παραπέμπειν δὲ τὸ φυσικὸν, καὶ τὸ λογικὸν, ὡς μηδὲν πρὸς τὸ εὐδαιμόνως βιοῦν συνεργοῦντα. καί τοι περιτρέπεσθαι τούτους ἔνιοι νενομίκασιν, ἐξ ὧν τὸ ἠθικὸν διαιροῦσιν εἴς τε τὸν περὶ τῶν αἱρετῶν καὶ φευκτῶν, καὶ εἰς τὸν περὶ τῶν παθῶν, καὶ ἔτι εἰς τὸν περὶ τῶν πράξεων, καὶ ἤδη τὸν περὶ τῶν αἰτίων· καὶ τελευταῖον, εἰς τὸν περὶ τῶν πίστεων. [A] ἐν τούτοις γὰρ ὁ περὶ αἰτίων τόπος, φασὶν, ἐκ τοῦ φυσικοῦ μέρους ἐτύγχανεν· ὁ δὲ περὶ πίστεων, τοῦ λογικοῦ. καὶ Ἀρίστων δὲ ὁ Χῖος, [B] οὐ μόνον ὥς φασι παρῃτεῖτο τήν τε φυσικὴν καὶ λογικὴν θεωρίαν, διὰ τὸ ἀνωφελὲς καὶ πρὸς κακοῦ τοῖς φιλοσοφοῦσιν [C] ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἠθικοῦ τόπους τινὰς συμπεριέγραφε, καθάπερ τόν τε παραινετικὸν καὶ τὸν ὑποθετικὸν τόπον· τούτους γὰρ εἰς τίτθας ἂν καὶ παιδαγωγοὺς [D] πίπτειν. ἀρκεῖσθαι δὲ πρὸς τὸ μακαρίως βιῶναι, τὸν οἰκειοῦντα μὲν πρὸς ἀρετὴν λόγον, ἀπαλλοτριοῦντα δὲ κακίας· κατατρέχοντα δὲ τῶν μεταξὺ τούτων, [E] περὶ ἃ οἱ πολλοὶ πτοηθέντες κακοδαιμονοῦσιν. ἐπὶ δὲ τὸ λογικὸν κατηνέχθησαν μέρος, οἱ περὶ Πανθοίδην [F] καὶ Ἀλεξῖνον, [G] καὶ Εὐβουλίδην καὶ Βρύσωνα, [H] Διονυσόδωρόν τε καὶ Εὐθύδημον Θούριοι, [I] ὧν μέμνηται

NOTÆ.

X περὶ ζωογονίας καὶ ψυχῆς] In Phædone. *ζωογονίας* pro *ζωγονίας* recte MSS.

Y ὁ Τίμων αἰτιᾶται τὸν Πλάτωνα] Ejuſdem Timonis feruntur in Platonem & alia, ut illud: *ὡς ἀνέπλασσε Πλάτων πεπλασμένα θαύματα εἰδώς*, apud Laërtium III. 26. Heſychium illuſtrem & Athenæum XI. p. 505. qui & ipſe multa in dialogis finxiſſe Platonem non modo de Socrate ſed & Gorgia, Phædone, Parmenide aliisque obſervat.

Z οἱ ἀπὸ τῆς Κυρήνης] Laërtius II. 92. ait Cyrenaicos naturalium rerum inquiſitionem omiſiſſe *διὰ τὴν ἐμφαινομένην ἀκαταληψίαν.* Logicam autem propter *εὐχρηστίαν* ſive utilitatem eſſe amplexos. Cui conſentiunt quæ ex Sotione noſter infra, Sect. 15. Eodem loco tamen adducit Laërtius Meleagri & Clitomachi teſtimonium, qui etiam Dialecticam aſpernatos Cyrenaicos ſcripſerunt. *φασὶν αὐτοὺς ἄχρηστα ἡγεῖσθαι τό, τε φυσικὸν μέρος καὶ τὸ διαλεκτικὸν, δύνασθαι γὰρ καὶ εὖ λέγειν, καὶ δεισιδαιμονίας ἐκτὸς εἶναι, καὶ τὸν περὶ θανάτου φόβον ἐκφεύγειν, τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον ἐκμεμαθηκότα.*

A περὶ τῶν πίστεων] Quæ fuerit de his Cyrenaicorum doctrina dicet Sextus Sect. 191.

B Ἀρίστων ὁ Χῖος] Zenonis Citiei diſcipulus ſed qui a Stoicis placitis per multa capita diſceſſit. De hoc Laërtius VII. 160. *τόν τε φυσικὸν τόπον καὶ τὸν λογικὸν ἀνῄρει, λέγων τὸν μὲν εἶναι ὑπὲρ ἡμᾶς, τὸν δ' οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, μόνον δὲ τὸν ἠθικὸν εἶναι πρὸς ἡμᾶς.* Confer ſi placet quæ ad illum locum Menagius.

C τοῖς φιλοσοφοῦσιν] Ita legendum e MSS. Vratiſlav. pro *φιλοσόφοις.*

D εἰς τίτθας ἂν καὶ παιδαγωγούς] *ἂν* in editis exciderat, quod e MS. revocavi.

E κατατρέχοντα δὲ τῶν μεταξὺ τούτων] Male erat editum *τὸν μεταξύ.*

F Πανθοίδην] Hic eſt Panthoedus Dialecticus, Olympiade CXXV. clarus, cujus auditorem fuiſſe Lyconem Peripateticum narrat Laërtius V. 68.

G Ἀλεξῖνον] Patria Elienſem, Dialecticum *φιλονεικότατον* & *ἐριστικὸν*, quare & *Ἐλεγξῖνος* vulgo appellatus, ut ex eodem Laërtio II. 109. Heſychius illuſtris. Æqualem fuiſſe conſtat Zenonis Citiei & Menedemi Eretrienſis quos ſæpe argutiis ſuis fatigavit & exercuit.

H Εὐβουλίδην καὶ Βρύσωνα] Ita legendum e MSS. pro *Εὐβολίδην καὶ Βρίσωνα.* Eubulides Mileſius præceptor Alexini, & Euclidis Dialectici diſcipulus clarus tempore Ariſtotelis quem multis conviciis oneravit. Vide Joh. Jonſium p. 350. eruditi operis de Philoſophicæ Hiſtoriæ ſcriptoribus, in quo & alios dialecticos recenſet p. 120. Idem de Bryſone Clinomachi Thurii Dialectici diſcipulo & Pyrrhonis præceptore, videndus p. 118. quem a Bryſone Sophiſta Ariſtoteli memorato eſſe diverſum colligas, quod Bryſonem illum Laërtius IX. 61. Stilponis filium nominat, Ariſtoteles autem Bryſonem ſuum Herodoti. Bryſonis nomen reſtituendum Joanni Sariſberienſi lib. 3. Metalogici p. 128.

I Διονυσόδωρόν τε καὶ Εὐθύδημον Θούριοι] Sic e MSS. & interprete legendum, non *Θούριον.* Dionyſodorum Euthydemi fratrem memorat Plato principio ſtatim dialogi quem Euthydemi illius Dialectici nomine proſcripſit. Alius Euthydemus ex Phœnicia oriundus qui docuit Tarſi & Apollonium Tyanenſem in Oratoria inſtituit teſte Philoſtrato lib. 1. p. 8. & Suida in *Εὐθύδημος.* Alius Euthydemus Peripateticus cujus mentio apud Lucianum in Hermotimo T. 1. p. 512. Alius Euthydemus Sunienſis, Plutarchi *συνϊερεύς*, qui eum in convivalibus quæſtionibus memorat p. 657. 700. Alius Euthydemus Athenienſis cujus *ὀψαρτυτικά*, & *περὶ λαχάνων* ac *περὶ ταρίχων* citantur ab Athenæo. Alius Euthydemus Orator

καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ. τῶν δὲ διμερῆ τὴν φιλοσοφίαν ὑποστησαμένων, Ξενοφάνης μὲν ὁ Κολοφώνιος τὸ φυσικὸν ἅμα καὶ λογικόν, ὥς φασί τινες, [K] μετήρχετο. Ἀρχέλαος [L] δὲ ὁ Ἀθηναῖος, τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικόν· μεθ' οὗ τινες καὶ τὸν Ἐπίκουρον τάττουσιν, ὡς καὶ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκβάλλοντα. [M] ἄλλοι δὲ ἦσαν, οἵ φασι μὴ κοινῶς αὐτὸν τὴν λογικὴν παρῃτῆσθαι, μόνην δὲ τὴν τῶν Στωϊκῶν. [N] ὥστε δυνάμει, τριμερῆ πάλιν ἀπολείπειν τὴν φιλοσοφίαν. ἀναφέρεται δὲ ὑπό τινων δόξα, καθὸ καὶ ὁ Σωτίων [O] μεμαρτύρηκεν, εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς Κυρήνης, [P] ὡς λέγοντας ἠθικόν τι καὶ λογικὸν φιλοσοφίας εἶναι μέρος. πλὴν οὗτοι μὲν ἐλλιπῶς ἀνεστράφθαι [Q] δοκοῦσιν. ἐντελέστερον δὲ παρὰ τούτους, οἱ εἰπόντες τῆς φιλοσοφίας, τὸ μέν τι εἶναι φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ λογικόν· ὧν δυνάμει μὲν Πλάτων [R] ἐστὶν ἀρχηγός, περὶ πολλῶν μὲν φυσικῶν, περὶ πολλῶν δὲ ἠθικῶν, οὐκ ὀλίγων δὲ λογικῶν διαλεχθείς· ῥητότατα δὲ οἱ περὶ τὸν Ξενοκράτη [S] καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, [T] ἔχονται τῆσδε τῆς διαιρέσεως. ἔνθεν δὲ ἀπιθάνως [U] ὁμοιοῦσι τὴν φιλοσοφίαν παγκάρπῳ ἀλωῇ, [X] ἵνα τῇ μὲν ὑψηλότητι τῶν φυτῶν εἰκάζηται τὸ φυσικόν· τῷ δὲ νοσίμῳ τῶν

Plato quoque meminit in Euthydemo. 14. Ex iis autem qui ſtatuerunt Philoſophiam habere duas partes, Xenophanes quidem Colophonius perſecutus eſt, ut dicunt nonnulli, naturalem ſimul partem & logicam. Archelaus autem Athenienſis, & naturalem, & eam quæ verſatur in moribus. Cum quo ponunt etiam nonnulli Epicurum, ut qui logicam rejiceret contemplationem. 15. Alii tamen fuerunt qui dicerent non eum communiter reſpuere logicam, ſed ſolam logicam Stoicorum: adeo ut poteſtate relinquat tribus partibus conſtantem Philoſophiam. Refertur autem a quibusdam, ut teſtatus eſt Sotion, veluti opinio Cyrenaicorum, quod doceant Philoſophiæ eſſe partes ethicam & logicam. 16. Cæterum iſtorum quidem eſſe videtur manca & non ſufficiens diviſio: melius autem ac perfectius videntur diviſiſſe, qui dicunt Philoſophiæ partes eſſe, Phyſicam Ethicam & Logicam. Quorum virtute quidem eſt Plato princeps, qui de multis naturalibus, multisque ad mores pertinentibus, & non paucis logicis diſſeruit: expreſſiſſimis autem verbis Xenocrates & Peripatetici. Præterea & Stoici hanc ſequuntur diviſionem. 17. Hinc parum probabiliter areæ, quæ fructuum omne genus fert, aſſimilant Philoſophiam, ut arborum quidem proceritati comparetur pars naturalis: fructuum autem ſuavitati, pars quæ

NOTÆ.

& demagogus opibus pollens Mylaſis in Caria, ætate Strabonis qui ejus meminit XIV. p. 659. Omitto Euthydemos Archontes Athenis Olymp. LVI. 2. LXXXII. 4. LXXXVII. 2. LXXXVIII. 3. ac fortaſſe CVI. 4. qui aliis Eudemus.

K ὥς φασί τινες] Nam aliis Xenophanes eſt tantummodo Phyſicus. Ab Ariſtocle autem apud Euſebium XI. 3. præparat. arguitur *τοὺς ἐριστικοὺς κινῆσαι λόγους, καὶ πολὺν μὲν ἐμβαλεῖν ἴλιγγον τοῖς φιλοσόφοις, οὐ μὴν πορίσαι γέ τινα βοήθειαν.* Nimirum ſcientiam certam fere ſuſtulit, opinionem ſolam reliquit, ut dicetur infra Sect. 49. & 110.

L Ἀρχέλαος] Laërtius II. 16. de Archelao: *ἔοικε δὲ καὶ οὗτος ἅψασθαι τῆς ἠθικῆς. καὶ γὰρ περὶ νόμων πεφιλοσόφηκε, καὶ καλῶν καὶ δικαίων. παρ' οὗ λαβὼν Σωκράτης, τῷ αὐξῆσαι εἰς τὸ εὑρεῖν ὑπελήφθη.*

M τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκβάλλοντα] Vide Gaſſendum lib. 7. de vita ac moribus Epicuri cap. 4. ſed & cap. 10. ubi oſtendit Epicurum Dialectices nomine in Canonices nomen commutato, neceſſaria retinuiſſe, inutiles tantummodo tricas Stoicorum præſertim omiſiſſe. Ita Laërtius X. 31. cum Dialecticam ab Epicuro ut ſupervacaneam repudiatam dixiſſet, Canonicam deinceps illius exponit. Et a Logicis auſpicatos Philoſophiam Epicureos tradit noſter infra Sect. 22.

N μόνην δὲ τὴν τῶν Στωϊκῶν] S. Hieronymus adverſus Rufinum lib. 1. p. 385. *quoniam Stoici Dialecticam ſibi vendicant, & tu hujus ſcientiæ deliramenta contemnis, in hac parte Epicureus es.* Stoicos in Dialecticis mirum quantum ſibi tribuiſſe, *μέγα φρονοῦντας ἐπὶ τῇ τῶν λογικῶν ἐξεργασίᾳ*, notat etiam Simplicius in Categorias p. 98.

O ὁ Σωτίων] Hoc ſcripſerat Sotion in libris de ſucceſſione Philoſophorum, quod opus frequenter a Laërtio allegatur, & cujus olim epitomen concinnaverat Heraclides Lembus. Fuit Sotion ille Alexandrinus patria, Ptolemæi Epiphanis ætate clarus, de quo Voſſium & Jonſium, ubi voles, conſules.

P τοὺς ἀπὸ τῆς Κυρήνης] De Cyrenaicorum Philoſophorum ſententia jam dictum ſupra, Sect. 11.

Q ἀνεστράφθαι] MSS. *ἀναστράφθαι.*

R δυνάμει μὲν Πλάτων] Ita in MSS. non *ὁ Πλάτων*, ut in editis. Cæterum *δυνάμει* Sextus opponit ei quod mox dicit *ῥητότατα*, diſerte enim tripertitam illam diſtinctionem Philoſophiæ non prodidit Plato, at omnes tres partes illuſtrando idem fecit ac ſi diſerte illam tradidiſſet, quamobrem Atticus apud Euſebium XI. 2. præparat. ait Platonem primum tres Philoſophiæ partes velut diſperſa ante Pelei membra in unum collegiſſe. Ariſtocles apud eundem c. 3. *διεῖλε δ' οὖν Πλάτων τήντε περὶ τῶν ὅλων φιλοσοφίαν, καὶ τὴν Πολιτικήν, ἔτι δὲ τὴν Λογικήν.* Eodem ſpectat quod in Hiſtoria Philoſophica quæ inter Galeni opera exſtat, legas *διὰ τὸν Σωκράτη τριμερῆ γενέσθαι φιλοσοφίαν.* Johannes Sarisberienſis lib. 2. Metalogici cap. 2. *Tradunt Apulejus, Auguſtinus & Iſidorus, quod Plato Philoſophiam perfeciſſe laudatur, Phyſicæ quam Pythagoras, & Ethicæ quam Socrates plene docuerant adjiciens Logicam - - non tamen hanc in artis redegit peritiam, præerat tamen uſus & exercitatio.*

S οἱ περὶ τὸν Ξενοκράτη] Ita MSS. pro *Ξενοκράτην*, quod eſt Atticum. Porro Xenocrates Platonis diſcipulus ac ſucceſſor, non modo variis ſcriptis omnes tres Philoſophiæ partes illuſtravit, ſed videtur etiam illam tripertitam diſtinctionem ſingillatim explicaſſe libro de Philoſophia, quem memorat Laërtius IV. 13.

T οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Articulum, qui in editis exciderat, e MSS. revocavi. Chryſippus Stoicus apud Plutarchum de Stoicor. repugnantiis p. 1035. *πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι κατὰ τὰ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰρημένα, τρία γένη τῶν τοῦ φιλοσόφου θεωρημάτων εἶναι, τὰ μὲν λογικά, δεύτερα δὲ τὰ ἠθικά, τρίτα δὲ τὰ φυσικά, τῶν δὲ φυσικῶν ἔσχατος εἶναι ὁ περὶ τῶν Θεῶν λόγος, διὸ καὶ τελετὰς ἠγόρευσαν τὰς τούτων παραδόσεις.* Confer dicta ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 13. Laërtium VII. 39.

U ἀπιθάνως] Miraberis Hervetum qui reddit *admodum probabiliter*, cum contraria Sexti ſit ſententia, ſimilitudines iſtas parum probabiles ſibi videri teſtantis, quas ex Stoicorum mente refert etiam Laërtius VII. 40. ad quem locum Menagius in Sexti verbis *εὐπιθάνως* ſcribit pro *ἀπιθάνως*, non mutuatus ex MSto aliquo Codice, ſed ex Herveti verſione lectionem illam ſuſpicatus.

X παγκάρπῳ ἀλωῇ] Ita recte MSS. & Menagius pro vi

pertinet ad mores: parietumque firmitati logica. 18. Alii autem dicunt eam eſſe ovo ſimilem. Nam vitello quidem, quem nonnulli dicunt eſſe pullum, ſimilem eſſe eam quæ pertinet ad mores: albumini, quod eſt alimentum vitelli, partem naturalem: externæ autem teſtæ, logicam. 19. Poſidonius autem quoniam Philoſophiæ partes ſunt inter ſe inſeparabiles, arbores autem cernuntur aliæ a fructibus, & parietes ſunt ab arboribus ſejuncti, maluit Philoſophiam aſſimilare animali: ſanguini quidem & carnibus partem naturalem: oſſibus & nervis logicam: animæ autem, eam partem quæ pertinet ad mores. 20. Cum porro ſint tres partes Philoſophiæ, alii quidem ſtatuunt primam partem eam quæ contemplatur naturam. Nam & tempore eſt antiquiſſimum quod in inveſtiganda natura verſatur ſtudium, adeo ut huc usque qui primi ſunt philoſophati, vocentur Phyſici. Ordine autem, quoniam primum oportet tractare de univerſo, & tunc ſpecialia & hominem conſiderare 21. Alii autem cœperunt ab iis quæ pertinent ad mores, ut quæ ſint magis neceſſaria, & pertineant ad beatitudinem. Quamobrem præcipiebat quoque Socrates nihil aliud quærere, præterquam

Quod ſit in ædibus, illud ſitne bonumve, malumve.

22. Epicurei autem initium ſumunt a logicis. Nam conſiderant primum regulas & de evidentibus atque obſcuris, quæque his ſunt affinia, exponunt. Stoici autem dicunt ipſi quoque primum locum tenere logica: ſecundum Ethica: poſtremum phyſica habere. 23. Nam primum oportet mentem eſſe munitam ad ea quæ traduntur ita cuſtodienda

καρπῶν, τὸ ἠθικόν· τῇ δὲ ὀχυρότητι τῶν τειχῶν, [Y] τὸ λογικόν. οἱ δὲ ὠῷ φασιν αὐτὴν εἶναι παραπλήσιον. ἐῴκει γὰρ τῇ μὲν λεκίθῳ, [Z] (ἣν τινες νεοττὸν ὑπάρχειν λέγουσι) τὰ ἠθικά· τῷ δὲ λευκῷ (ὃ δὴ τροφή ἐστι τῆς λεκίθου) τὰ φυσικά· τῷ δὲ ἔξωθεν ὀστρακώδει, τὰ λογικά. ὁ δὲ Ποσειδώνιος, [A] ἐπεὶ τὰ μὲν μέρη τῆς φιλοσοφίας ἀχώριστά ἐστιν ἀλλήλων, τὰ δὲ φυτὰ τῶν καρπῶν ἕτερα θεωρεῖται, καὶ τὰ τείχη τῶν φυτῶν κεχώρισται, ζώῳ μᾶλλον εἰκάζειν ἠξίου τὴν φιλοσοφίαν. αἵματι μὲν καὶ σαρξὶ τὸ φυσικόν· ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις τὸ λογικόν· ψυχῇ δὲ τὸ ἠθικόν. ἀλλὰ γὰρ τριμεροῦς οὔσης τῆς φιλοσοφίας, οἱ μὲν πρῶτον μέρος τάττουσι τὸ φυσικὸν, [B] ἐπεὶ καὶ χρόνῳ μὲν πρεσβυτάτη ἐστὶν ἡ περὶ τὴν φυσικὴν πραγματεία· ὡς καὶ μέχρι νῦν τοὺς πρώτους φιλοσοφήσαντας, φυσικοὺς καλεῖσθαι· τάξει δὲ, ὅτι πρῶτον ἁρμόττει [C] περὶ τῶν ὅλων διαλαβεῖν, καὶ τότε περὶ τῶν ἐπ' εἴδους καὶ τ' ἀνθρώπου σκέπτεσθαι. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἠθικῶν [D] κατήρξαντο, ὡς ἀναγκαιοτέρων, καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιστώντων· [E] καθὸ καὶ ὁ Σωκράτης παρήγγελλε [F] μηδὲν ἄλλο ζητεῖν εἰ μὴ

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι [G] κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

οἱ δὲ Ἐπικούρειοι ἀπὸ τῶν λογικῶν εἰσβάλλουσι· τὰ γὰρ κανονικὰ [H] πρῶτον ἐπιθεωροῦσι, περί τε ἐναργῶν καὶ ἀδήλων καὶ τῶν τούτοις ἀκολούθων ποιοῦνται τὴν ὑφήγησιν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, [I] καὶ αὐτοὶ ἄρχειν μέν φασι τὰ λογικά· δευτερεύειν δὲ τὰ ἠθικά· τελευταῖα δὲ τετάχθαι τὰ φυσικά. πρῶτον γὰρ δεῖν κατησφαλίσθαι [K] τὸν νοῦν εἰς δυσ-

NOTÆ.

tioſo ἀλοῇ quod in editis legitur. Pro ἀλωῇ Laërtius & Philo de agricultura ἀγρὸν παμφόρον nominant.

Y τῇ ὀχυρότητι τῶν τειχῶν] Facit huc Ciceronis locus lib. 1. de legibus c. 24 a viris doctis a Laërtium jam celebratus: *atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo* (φραγμὸν & περίβολον Philo atque Laërtius appellant) *vallabit diſſerendi ratione, veri & falſi judicio & ſcientia.* Infra Sect. 23. ὀχυρωτικὸν δὲ εἶναι τῆς διανοίας τὸν διαλεκτικὸν τόπον.

Z τῇ μὲν λεκίθῳ] MS. Ciz. λεκύθῳ, quomodo & in Alexandri Tralliani & Dioſcoridis Codicibus hanc vocem legi H. Stephanus annotavit. Eſt autem ἡ λέκιθος (ut conſtanter apud Ariſtotelem & alios ſcribitur) croceum ſive τὸ χλωρὸν vitelli in ovo, ex quo pullum naſci, quemadmodum ex albo ali, pridem putarunt Anaxagoras, Alcmæon Crotoniates aliique veteres, & ipſe Hippocrates libro de natura pueri T. 1. p. 161. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὠοῦ τὸ ὄρνεον. τροφὴν δὲ καὶ αὔξησιν παρέχει τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ ὠῷ. Contra Ariſtoteles VI. Hiſt. animal. capite 3. ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ νεοττοῦ ἐκ τοῦ λευκοῦ, ἡ δὲ τροφὴ διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ ἐκ τοῦ ὠχροῦ. Idem repetit aliis in locis, ut tertio de generatione animal. c. 1. & 3. cui aſſentitur Clearchus apud Suidam in νεοττὸς & Plinius X. 53. Hiſt. Sed neutrum ovi liquorem eſſe pulli materiem pulchre obſervarunt recentiorum ingenia Hieronymus Fabricius ab Aquapendente, Guil. Harveus, aliique. Itaque conſtat jam maculam ſive cicatriculam vitelli tunicæ adnatam eſſe pulli in ovo principium qui vitello pariter & albo (quod ὄρνιθος γάλα dixere veteres) alitur. Confer Gerhardi Blaſii anatomen animalium, & Marcellum Malpighium de ovo incubato.

A ὁ δὲ Ποσειδώνιος] A Poſidonio itaque celebri Stoico accepit Laërtius quod ſcripſit VII. 40. εἰκάζουσι δὲ ζώῳ τὴν φιλοσοφίαν, ὀστοῖς μὲν καὶ νεύροις τὸ λογικὸν προσομοιοῦντες, τοῖς δὲ σαρκώδεσι τὸ ἠθικὸν, τῇ δὲ ψυχῇ τὸ φυσικόν. Differt tamen in hoc a Sexto quod Ethicam (minus congruenter, ut mihi videtur) refert non ad animum ſed ad carnoſas partes, Phyſicam vero ad animam.

B πρῶτον μέρος τὸ φυσικὸν] Ita Panætius ac Poſidonius apud Laërtium VII. 41.

C ὅτι πρῶτον ἁρμόττει] MS. Vratislav. ἁρμόττειν.

D οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἠθικῶν] Ita Diogenes Ptolemaënſis apud Laërtium loco laudato, & Chryſippus apud Plutarchum de Stoicorum repugnantiis p. 1035.

E ἐπιστώντων] Ita MSS. Ciz. & Genev. pro ἐπιστῶτων.

F παρήγγελλε] MS. Ciz. παρήγγειλε.

G ὅ, ττι τοι ἐν μεγάροισι] Notiſſimus verſus Homeri ex Odyſſ. δ. 391. quem Socrati ſemper in ore fuiſſe teſtantur Laërtius II. 21. Gellius XIV. 6. & noſter infra libro adverſus Ethicos.

H τὰ γὰρ Κανονικὰ] Vide Gaſſendum illuſtrantem Epicuri Κανονικὰ quæ exſtant apud Laërtium X. 31-34.

I οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Logicam præmiſere Stoicorum multi Zenonem Citieum ſecuti, Ethicam vero non ſecundo loco poſuerunt, ſed tertio, ut docet Laërtius VII. 40. qui veluti ſingulare obſervat de Apollodoro Stoico: δεύτερα δὲ τὰ ἠθικά.

K πρῶτον γὰρ δεῖν κατησφαλίσθαι] Hiſtoria Philoſophica quæ ſub Galeni nomine ambulat, cap. 3. τὸ λογικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τῶν ὕστερον γεγονότων προτέτακται, ἠγχ-

ἐκκρου-

ἔκκρουστον τῶν παραδιδομένων φυλακήν. ὀχυρωτικὸν [L] δὲ εἶναι τῆς διανοίας τὸν διαλεκτικὸν τόπον· δεύτερον δὲ, ὑπογράφειν τὴν ἠθικὴν θεωρίαν πρὸς βελτίωσιν τῶν ἠθῶν. ἀκίνδυνος γὰρ ἡ παραδοχὴ ταύτης, ἐπὶ προϋποκειμένῃ τῇ λογικῇ δυνάμει. τελευταίαν δὲ ἐπάγειν τὴν φυσικὴν θεωρίαν· θειοτέρα γάρ ἐστι καὶ βαθυτέρας δεῖται τῆς ἐπιστάσεως. ταῦτα μὲν καὶ οὗτοι. ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ἀκριβὲς ἐν τῷ πράγματι τανῦν οὐ σκεπτόμεθα. ἐκεῖνο δέ φαμεν, ὡς εἴπερ ἐν παντὶ μέρει φιλοσοφίας ζητητέον ἐστὶ τἀληθὲς, πρὸ παντὸς δεῖ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς τρόπους τῆς τούτου διαγνώσεως ἔχειν πιστούς. ὁ δέ γε λογικὸς τόπος, τὴν περὶ τῶν κριτηρίων καὶ τῶν ἀποδείξεων θεωρίαν περιέχει. ἀπὸ τούτου ἄρα ποιητέον ἐστὶν ἡμῖν τὴν ἀρχήν. καὶ ἵνα εὐέφοδος γίνηται πρὸς τοὺς Δογματικοὺς ἡ ζήτησις (ἐπεὶ τὰ μὲν ἐναργῆ [M] διὰ κριτηρίου τινὸς αὐτόθεν γνωρίζεσθαι δοκεῖ, τὰ δὲ ἄδηλα, διὰ σημείων καὶ ἀποδείξεων, κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν ἐξιχνεύεσθαι) τάξει σκεπτώμεθα, πρῶτον περὶ τοῦ, εἰ ἔστι τι κριτήριον [N] τῶν αὐτόθεν κατ' αἴσθησιν ἢ διάνοιαν προσπιπτόντων· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, περὶ τοῦ εἰ ἔστι σημειωτικὸς ἢ ἀποδεικτικὸς [O] τῶν ἀδήλων τρόπος. οἶμαι γὰρ ὡς τούτων ἀναιρεθέντων, οὐδεμία ἔτι καταλειφθήσεται ζήτησις, περὶ τοῦ δεῖν ἐπέχειν· ἅτε μήτε ἐν τοῖς προφανέσι, μήτε ἐν τοῖς συνεσκιασμένοις εὑρισκομένου τινὸς ἀληθοῦς. ἀρχέτω οὖν ὁ περὶ τοῦ κριτηρίου λόγος. ἐπεὶ καὶ πάντων τῶν τῆς καταλήψεως τρόπων περιληπτικὸς εἶναι δοκεῖ.

Εἰ ἔστι κριτήριον ἀληθείας.

Ἡ περὶ τοῦ κριτηρίου ζήτησις, οὐ μόνον διὰ τὸ φύσει φιλάληθες ζῶον [P] εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὰς γενικωτάτας τῆς φιλοσοφίας αἱρέσεις περὶ τῶν κυριωτάτων βραβεύειν, πᾶσίν ἐστι περιμάχητος. [Q] ἢ γὰρ τὸ μέγα καὶ σεμνὸν τῶν Δογματικῶν αὔχημα ἀναιρεῖσθαι ἄρδην δεήσει, μηδενὸς εὑρισκομένου κανόνος τῆς κατ' ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων ὑπάρξεως, ἢ ἀνάπαλιν, ὡς προπετεῖς ἐλέγχεσθαι τοὺς Σκεπτικοὺς καὶ τῆς κοινῆς πίστεως κατατολμήσαντας, ἐὰν φαίνηταί τι τὸ δυνάμενον ἡμᾶς ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν ὁδηγεῖν. καὶ γὰρ σχέτλιον, εἰ τὰ μὲν ἐκτὸς κριτήρια [R]

ut difficiliter excuti poſſint: locum autem dialecticum eſſe mentis firmamentum: deinde ethica ſuppeditare præcepta ad mores corrigendos. ea enim tuto admittuntur, cum prius ſubjecta animo fuerit vis logica. poſtremam denique adjungere naturæ contemplationem: eſt enim divinior, & profundiori opus habet attentione. Atque hæc quidem iſti. 24. Nos autem in præſentia rem hanc quidem exacte & accurate minime conſideramus: illud autem dicimus, quod ſi verum quærendum eſt in omni parte Philoſophiæ, oportet ante omnia habere principia, & veri diſcernendi modos habere fide dignos. Locus autem logicus continet præcepta de iis per quæ poſſumus judicare, & de demonſtrationibus. Ab eo ergo nobis ſumendum eſt initium. 25. Et ut facili via procedat quæſtio adverſus Dogmaticos, (quoniam evidentia quidem videntur ex ſe cognoſci per aliquid quod judicat, obſcura autem inveſtigari per ſigna & demonſtrationes, transeundo ab evidentibus) ordine conſideremus, Primum an ſit aliquid quod judicet, de iis quæ cadunt ſub ſenſum aut cogitationem. Poſtea autem, an ſit modus aliquis qui ſignificet & demonſtret ea quæ ſunt obſcura. 26. Exiſtimo enim quod ſi hæc ſint ſublata, nulla amplius relinquetur quæſtio, oporteatne ſuſtinere aſſenſionem, cum neque in evidentibus, neque in obſcurarum rerum umbra inveniatur veri aliquid. Incipiat ergo oratio de eo quod judicat: quoniam videtur continere in ſe omnes modos comprehenſionis.

An ſit aliquid quo judicetur veritas.

27. De inquiſitione ejus quod judicat, apud omnes eſt magna decertatio: non ſolum propterea quod homo ſit animal natura amans veritatis, ſed etiam propterea quod nobiliſſimæ quæque Philoſophorum ſectæ de rebus maximi momenti inter ſe contendere ſoleant. Aut enim magnificam Dogmaticorum gloriationem penitus tolli oportebit, ſi nulla inveniatur regula qua ſciatur ſintne res revera: aut contra, tanquam temerarios convinci Scepticos, ut qui auſi ſint communi repugnare fidei, ſi appareat aliquid quod nos poſſit deducere ad comprehendendam veritatem. Eſt enim miſerum, ſi omni ſtudio

NOTÆ.

μένων δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀκριβῶς φιλοσοφεῖν μὴ πρότερον τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἐπιχειρεῖν, πρὶν ὅ, τι τούτων ἕκαστόν ἐστι, γινώσκειν.

L ὀχυρωτικὸν] Confer ſupra, Sect. 17.

M τὰ μὲν ἐναργῆ] Ita recte MSS. & interpres pro ἐναργῶς.

N εἰ ἔστι τι κριτήριον] Hoc erit argumentum totius præſentis prioris adverſus Logicos libri, de quo conſulendus etiam Joannes Picus Mirandulanus in examine vanitatis doctrinæ Gentium, & Gaſſendus libro de Logicæ fine, Tomo I. Operum.

O εἰ ἔστι σημειωτικὸς ἢ ἀποδεικτικός] De his Sextus infra, libro poſteriore.

P φιλάληθες ζῶον] Hinc Plato ἥδιστον τῶν ἀκουσμάτων dixit veritatem, & Euſebius apud Stobæum Serm. XI. ἀληθείην νόος ἀσπάζεται, καὶ αἰεὶ αὐτῇ συνοικέει, ἐὼν ἐν τοῖς ἑωυτοῦ ἀψευδέστατος.

Q περιμάχητος] Ita recte MSS. pro περιμάχητον, reſpicitur enim ἡ περὶ τοῦ κριτηρίου ζήτησις.

R τὰ μὲν ἐκτὸς κριτήρια] Ita legendum e MSS. pro κριτηρίου.

quæramus ea quæ extrinſecus judicant, ut regulas, & circinos, lanceſque & trutinas: quod autem eſt in nobis, & quibus illa ipſa probare debemus, prætermittamus. 28. Ordine ergo, utpote quæ de ſumma re ſit conſideratio, aggredientes, quoniam in propoſitionem ingrediuntur duæ partes, nempe & id quod judicat, & veritas, de utroque ſingillatim verba faciemus, partim expoſituri oſtenſurique quot modis dicatur id quod judicat & veritas, & quamnam ex Dogmaticorum ſententia habeat naturam: partim etiam dubitantius conſideraturi, an poſſit eſſe horum aliquid.

29. Jam enim id quod judicat (eſt enim ab eo incipiendum) dicitur primum bifariam. Uno quidem modo, id quod attendentes alia quidem facimus, alia neutiquam. Altero, id, quod ubi attendimus, alia dicimus eſſe, alia non eſſe: & hæc eſſe vera, illa falſa. Ex his prius genus poſuimus in libris De ratione Sceptica. 30. Neceſſario enim oportebat eum qui dubitando philoſophatur; cum non ſit abſolute remotus ab omni operatione, & otioſus in vitæ actionibus, habere aliquid quo judicet quid ſit eligendum, quid fugiendum: nempe id quod apparet, ſeu viſum: ſicut Timon quoque teſtatus eſt dicens:

Omni vi viſum quocunque aſt venerit ipſum.

31. Alter modus, dico autem de criterio per quod judicare debemus quid ſit vel non ſit, & de quo nunc conſideramus, videtur dici tribus modis: nempe communiter, & proprie, & maxime proprie. Nam communiter quidem ita dicitur quævis menſura comprehenſionis. In quo ſignificato ea etiam quæ naturaliter judicant, ſortita ſunt hanc appellationem, ut viſus, auditus, guſtus. 32. Proprie autem quævis artificioſa menſura comprehenſionis. In quo cubitum quidem & ſtateram & regulam & circinum dixerimus eſſe quæ judicant, quatenus ſunt artificioſa: viſum autem & auditum, & ut ſemel dicam, reliqua communia inſtrumentorum ſentiendi, minime. 33. Magis proprie autem, quamvis menſuram comprehenſionis rei

μετὰ πάσης σπουδῆς ἀναζητήσομεν, οἷον κανόνας καὶ διαβήτας, σταθμία τε καὶ τρυτάνας· τὸ δὲ ἐν ἡμῖν καὶ τούτων αὐτῶν δοκιμαστικὸν εἶναι δοκοῦν παρήσομεν. τάξει τοίνυν ὡς ἂν περὶ τῶν ὅλων οὔσης τῆς Σκέψεως ἀναλαβόντες, ἐπεὶ δύο μέρη ἐμφέρεται τῇ προτάσει, [S] τό, τε κριτήριον, καὶ ἡ ἀλήθεια, ἐν μέρει τὸν περὶ ἑκατέρων τούτων λόγον ποιησόμεθα· καὶ ὁτὲ μὲν ἐξηγητικῶς ὑποδεικνύντες, ποσαχῶς λέγεται τὸ κριτήριον, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ τίνα ποτὲ κατὰ τοὺς Δογματικοὺς εἶχε φύσιν· ὁτὲ δὲ καὶ ἀπορητικώτερον σκεπτόμενοι, εἰ δύναταί τι τούτων ὑπάρχειν.

Αὐτίκα τοίνυν [T] τὸ κριτήριον (ἀρκτέον γὰρ ἀπὸ τούτου) λέγεται πρῶτον μὲν διχῶς. [U] καθ᾽ ἕνα μὲν τρόπον, ᾧ προσέχοντες, τὰ μὲν ποιοῦμεν, [X] τὰ δὲ οὐδαμῶς· καθ᾽ ἕτερον δέ, ᾧ προσέχοντες, τὰ μὲν ὑπάρχειν φαμέν, τὰ δὲ μὴ ὑπάρχειν· καὶ ταυτὶ μὲν ἀληθῆ καθεστάναι, ταυτὶ δὲ ψευδῆ. ὧν τὸ μὲν πρότερον, ἐν τοῖς περὶ τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς [Y] ἐξεθέμεθα. κατὰ ἀνάγκην γὰρ ἔδει τὸν ἀπορητικῶς φιλοσοφοῦντα, μὴ εἰς τὸ παντελὲς ἀνενέργητον ὄντα, [Z] καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν ἄπρακτον, [A] ἔχειν τι κριτήριον αἱρέσεως ἅμα καὶ φυγῆς, τουτέστι τὸ φαινόμενον. καθὼς καὶ ὁ Τίμων μεμαρτύρηκεν εἰπών,

ἀλλὰ τὸ φαινόμενον [B] παντὶ σθένει, οὗπερ ἂν ἔλθῃ.

τὸ δ᾽ ἕτερον, λέγω δὲ περὶ τῆς ὑπάρξεως, [C] καὶ περὶ οὗ τανῦν σκεπτόμεθα λέγεσθαι δοκεῖ τριχῶς· κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα. κοινῶς μὲν γὰρ πᾶν μέτρον καταλήψεως, καθὸ [D] σημαινόμενον καὶ τὰ φυσικὰ κριτήρια ταύτης ἠξίωται τῆς προσηγορίας. οἷον, ὅρασις, ἀκοή, γεῦσις. ἰδίως δέ, πᾶν μέτρον καταλήψεως τεχνικόν, καθὸ πῆχυν μὲν καὶ ζυγόν, καὶ κανόνα καὶ διαβήτην, εἴποι τὶς ἂν κριτήρια, παρόσον ἐστὶ τεχνικά· τὴν δὲ ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, καὶ καθόλου τὰ λοιπὰ κοινὰ τῶν αἰσθητηρίων, φυσικὴν ἔχοντα τὴν κατασκευήν, οὐδαμῶς. ἰδιαίτερον δὲ πᾶν μέτρον κατα-

NOTÆ.

S τῇ προτάσει] Quæſtio, utrum detur criterium, ſive judicium ac regula certa veri falſique, duo hæc in ſe complectitur, criterium ipſum & veritatem cujus criterium ſive lapis eſſe Lydius debet. Itaque de criterio primum diſſerit ἐξηγητικῶς Sect. 29.-37. deinde de veritate Sect. 38.-45. Deinde ἀπορητικῶς diſputat adverſus exiſtentiam criterii a Sect. 46. ad finem usque hujus libri. Et adverſus veritatem ipſam, ſive nihil eſſe verum, initio libri poſterioris.

T Αὐτίκα τοίνυν] Ante hæc verba in MSS. Ciz. & Vratislav. præmittitur titulus: περὶ κριτηρίου.

U πρῶτον μὲν διχῶς] Ita legendum vel πρῶτον δὴ pro πρώτως ἢ διχῶς, ut pulchre vidit deſideratiſſimus noſter Godfridus Olearius in latina Hiſtoriæ Philoſophicæ Stanleianæ verſione p. 557.

X τὰ μὲν ποιοῦμεν usque ad verbum προσέχοντες] Hæc male abſunt in MS. Ciz. & non legit in ſuo Codice Hervetus.

Y ἐν τοῖς περὶ τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς] In eodem MS. Ciz. ſine articulo, περὶ Σκεπτικῆς ἀγωγῆς. Reſpicitur autem liber primus Pyrrhonianarum inſtitutionum in cujus Sectione 21. hoc poſitum leges.

Z μὴ εἰς τὸ παντελὲς ἀνενέργητον] Confer librum adverſus Ethicos Sect. 165.

A καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν ἄπρακτον] Hic facienda interpunctio, non poſt πράξεσιν, ut in editis.

B ἀλλὰ τὸ φαινόμενον] Eundem verſum ex Timonis Phliaſii ἰνδαλμοῖς affert Laërtius in Pyrrhone IX. 105. ubi ita Latine eum redditum habes: *Quod vero apparet, tota vi, utcunque profectum.*

C περὶ τῆς ὑπάρξεως] De quo paullo ante dixerat, ᾧ προσέχοντες τὰ μὲν ὑπάρχειν φαμέν, τὰ δὲ μὴ ὑπάρχειν. Confer lib. 2. Pyrrhon. Sect. 14. ſeq.

D καθὸ] Promiſcue ſcriptum reperio καθὸ & καθ᾽ ὅ.

λήψεως

λήψεως ἀδήλου πράγματος. καθὸ τὰ μὲν βιωτικὰ οὐκέτι λέγεται κριτήρια, μόνα δὲ τὰ λογικά. καὶ ἅπερ οἱ Δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων παρεισάγουσιν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας [E] εὕρεσιν. πολλαχῶς δὴ λεγομένου τοῦ κριτηρίου, πρόκειται πάλιν τὸ σκέπτεσθαι προηγουμένως μὲν περὶ τοῦ λογικοῦ, καὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις θρυλλουμένου, κατ' ἐπακολούθημα δὲ, καὶ περὶ ἑκάστου τῶν κατὰ τὸν βίον. πάρεστι μέντοι καὶ τὸ λογικὸν τοῦτο ὑποδιαιρεῖσθαι, λέγοντας, τὸ μέν τι εἶναι κριτήριον, [F] ὡς ὑφ' οὗ· τὸ δὲ, ὡς δι' οὗ· τὸ δὲ, ὡς προσβολὴ καὶ σχέσις. [G] ὑφ' οὗ μὲν, ὡς ἄνθρωπος· δι' οὗ δὲ, ὡς αἴσθησις· τὸ δὲ τρίτον, ὡς ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας. ὃν γὰρ τρόπον ἐν τῇ τῶν βαρέων καὶ κούφων ἐξετάσει τρία ἐστὶ κριτήρια, ὅ, τε ζυγοστάτης καὶ ὁ ζυγὸς, καὶ ἡ τοῦ ζυγοῦ θέσις· τούτων δὲ ὁ μὲν ζυγοστάτης, κριτήριον ἦν τὸ ὑφ' οὗ· ὁ δὲ ζυγὸς, τὸ δι' οὗ· ἡ δὲ θέσις τοῦ ζυγοῦ, ὡς σχέσις. καὶ πάλιν, ὃν τρόπον πρὸς τὴν τῶν εὐθειῶν καὶ στρεβλῶν διάκρισιν, τεχνίτου τε καὶ κανόνος, καὶ τῆς τούτου προσβολῆς ἐστι χρεία· κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ, [H] πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν διάγνωσιν δεόμεθα τῶν προειρημένων ἡμῖν τριῶν κριτηρίων. καὶ ἔοικε τῷ μὲν ζυγοστάτῃ ἢ τέκτονι ὁ ἄνθρωπος ὑφ' οὗ γίνεται ἡ κρίσις· τῷ δὲ ζυγῷ καὶ κανόνι, ἡ αἴσθησις καὶ ἡ διάνοια, δι' ἧς γίνεται τὰ τῆς κρίσεως· τῇ δὲ σχέσει τῶν προειρημένων ὀργάνων, ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐπιβάλλεται κρίνειν. ἀλλὰ περὶ μὲν κριτηρίου ταῦτα ἀναγκαῖον ἦν ἐπὶ τοῦ παρόντος προλαβεῖν.

Τὴν δὲ ἀλήθειαν [I] οἴονταί τινες, καὶ μάλιστα [K] οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, διαφέρειν τ' ἀληθοῦς κατὰ τρεῖς τρόπους, [L] οὐσίᾳ τε καὶ συστάσει καὶ δυνάμει· οὐσίᾳ μὲν παρόσον ἡ μὲν ἀλήθεια σῶμά ἐστι· τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀσώματον ὑπῆρχε. καὶ εἰκότως, φασί. τουτὶ μὲν γὰρ ἀξίωμά ἐστι· τὸ δὲ ἀξίωμα, λεκτόν· τὸ δὲ λεκτὸν, ἀσώματον. [M] ἀνάπαλιν δὲ, ἡ ἀλήθεια σῶμά ἐστιν, παρόσον ἐπιστήμη πάντων ἀληθῶν ἀποφαντικὴ δοκεῖ τυγχάνειν. πᾶσα δὲ ἐπιστήμη πῶς ἔχον ἐστὶν ἡγεμονικόν. [N] ὥσπερ καὶ ἡ πῶς ἔχουσα χεὶρ πυγμὴ νοεῖται. τὸ δὲ ἡγεμονικὸν,

obſcuræ. In quo ſignificato, ea quæ ad vitam agendam pertinent, non amplius dicuntur ea quæ judicant, ſed ſola logica, & quæ ad inveniendam veritatem adducunt Philoſophi dogmatici. 34. Cum autem multis modis dicatur id quod judicat, rurſus proponitur conſiderandum, in primis quidem de logico, & quod vulgo jactatur apud Philoſophos: ex conſequentia autem etiam de unoquoque eorum quæ ſunt in vita. 35. Licet autem hoc quoque logicum ſubdividere: dicendo ex iis quæ judicant, aliud quidem eſſe ut *a quo*, aliud autem ut *per quod*, tertium autem ut applicationem & habitudinem. *A quo* quidem, ut homo. *Per quod* autem, ut ſenſus. Tertium autem, ut phantaſiæ applicatio. 36. Nam quo modo in examinandis gravibus & levibus tria ſunt quæ judicant, libripens, & libra, & libræ poſitura. Eorum autem, libripens quidem eſt judex *a quo:* libra autem judex *per quem:* libræ autem poſitura, tanquam habitudo. Et rurſus quo modo ad diſcernendum recta & obliqua, opus eſt artifice, & regula, & ejus applicatione: eodem modo etiam in Philoſophia opus habemus tribus prius dictis judicibus ad dignoſcenda vera & falſa. 37. Et libripendi quidem aut fabro ſimilis eſt homo a quo fit judicium: libræ autem & regulæ, ſenſus & cogitatio, per quam fit judicium: habitudini autem prius dictorum inſtrumentorum, applicatio phantaſiæ per quam homo accedit ad judicandum. Atque de eo quidem quod judicat, neceſſe erat in præſenti hæc præmittere.

38. Veritatem autem nonnulli opinantur, & maxime Stoici, a vero differre tribus modis: nempe *eſſentia*, *conſtitutione*, & *poteſtate*. *Eſſentia* quidem, quatenus veritas eſt corpus: verum autem eſt incorporeum. Et merito, inquiunt. Nam hoc quidem eſt axioma, ſeu pronunciatum. axioma autem eſt quod ipſi vocant dictum, dictum autem ajunt eſſe incorporeum. Contra veritas eſt corpus, quatenus ſcientia videtur eſſe verorum quorumcunque enuntiativa. 39. Omnis autem ſcientia eſt aliquo modo ſe habens pars tenens animæ principatum, quo modo etiam aliquo modo ſe habens manus intelligitur pugnus. Principatum autem tenens

NOTÆ.

E πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας] MS. Ciz. εἰς τὴν &c.

F τὸ μέν τι εἶναι κριτήριον] MSS. μέντοι. pro μέν τι. De triplici illo genere criterii ὑφ' οὗ, δι' οὗ & καθ' ὅ, jam dictum lib. 2. Pyrrhon. Sect. 16. ſeq.

G τὸ δὲ ὡς προσβολὴ καὶ σχέσις] Ita MSS. pro σχέσεις. Hoc eſt criterium καθ' ὅ, *ſecundum quod.* Confer Gaſſendum T. 1. Operum p. 69.

H καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ] Ita MSS. nam in editis ἐν exciderat.

I τὴν δὲ ἀλήθειαν] His verbis in MS. Vratiſlav. præmittitur titulus περὶ ἀληθείας.

K καὶ μάλιστα] Ita MS. Ciz. pro καὶ μάλα.

L κατὰ τρεῖς τρόπους] Stoici veritatem a vero differre docebant ſubſtantia tanquam rem corporalem ab incorporali: conſtitutione ut populum a cive, & poteſtate ut ſapientem ſcientia certa præditum ab eo cui forte ac temere aliquando verum excidit. Confer quæ dicta lib. 2. Pyrrhon. Sect. 81. ſeq.

M τὸ δὲ λεκτὸν ἀσώματον] Per λεκτὸν intelligebant Stoici ideam pronunciato aliquo ſignificatam, eamque habebant pro incorporali. Vide ad memoratum Pyrrhoniarum inſtitutionum locum, atque infra lib. 2. adverſus Logicos.

N πῶς ἔχον ἡγεμονικόν] Stoicorum hæc fuit ſententia, ſcientias ac virtutes non modo eſſe in animo, ſed ipſas eſſe animum certo quodammodo ſe habentem, qui illum ab vitioſo & ignorante hoc eſt ab vitio & ignorantia diſtinguat.

pars animæ, eſt corpus, ex iſtorum ſententia. Erit ergo veritas ex genere corporum. 40. *Conſtitutione* autem, quatenus verum quidem intelligitur ut uniforme quidpiam & ſimplex natura: ut in præſentia illud, Dies eſt, & Ego diſſero. Veritas autem quæ eſt ut ſcientia, concipitur eſſe ex multis conſiſtens, & quædam ex pluribus congeries. 41. Qua ergo ratione aliud eſt populus, & aliud civis: & populus quidem eſt multitudo collecta ex multis civibus, civis autem, unus: eadem ratione veritas differt a vero. Et aſſimilatur quidem veritas populo, verum autem civi, propterea quod veritas quidem eſt ex multis conſiſtens, verum autem eſt ſimplex. 42. *Poteſtate* autem ſunt hæc inter ſe ſeparata: quoniam verum quidem non omnino adhæret veritati. Nam ſtultus & infans & inſanus aliquando quidem dicit aliquid veri, non habet tamen veri ſcientiam. Veritas autem conſideratur ex ſcientia. Quo fit ut qui eam habeat, ſit ſapiens. Habet enim verorum ſcientiam, & nunquam mentitur, etiamſi falſum dicat, eo quod non ex mala ſed ex bona hoc proferat affectione. 43. Quomodo enim Medicus qui aliquid falſi dicit de ægroti ſalute, & pollicetur ſe aliquid daturum, non dat tamen, aliquid quidem falſi dicit, non tamen mentitur: (id ipſum enim refertur ad ſalutem ejus cujus curam gerit.) Et quomodo præſtantiſſimi duces, ad conſolandos qui ſub eis merent milites, ſæpe ex ſociis civitatibus confictis literis, falſum quidem dicunt, non autem mentiuntur, (propterea quod hoc malo animo non faciant.) 44. Et quomodo Grammaticus ponens exemplum ſolœciſmi, ſolœciſmum profert, nec tamen ſolœciſmum admittit, (non enim hoc ei uſuvenit ob ignorationem rectæ orationis:) ita etiam ſapiens,

σῶμα [O] κατὰ τούτους ὑπῆρχε. τοίνυν καὶ ἡ ἀλήθεια κατὰ γένος ἔσται σωματική· συστάσει δὲ καθόσον τὸ μὲν ἀληθὲς ὡς μονοειδές τι [P] καὶ ἁπλοῦν τὴν φύσιν νενόηται· οἷον, ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ τὸ, ἐγὼ διαλέγομαι. [Q] ἡ δὲ ἀλήθεια ὡς ἂν ἐπιστήμη καθεστηκυῖα, τοὐναντίον συστηματική τε [R] καὶ πλειόνων ἄθροισμα τυγχάνειν ὑπείληπται. ᾧ οὖν λόγῳ ἕτερόν τι ἐστιν ὁ δῆμος, καὶ ἕτερον ὁ πολίτης· καὶ δῆμος μὲν τὸ ἐκ πολλῶν πολιτῶν ἄθροισμα, πολίτης δὲ, ὁ εἷς· τῷ αὐτῷ λόγῳ διενήνοχεν ἀλήθεια τοῦ ἀληθοῦς. καὶ ὡμοίωται ἡ μὲν ἀλήθεια τῷ δήμῳ, τὸ δὲ ἀληθὲς τῷ πολίτῃ, διὰ τὸ τὴν μὲν εἶναι συστηματικήν· τὸ δὲ, ἁπλοῦν. δυνάμει δὲ ταῦτα ἀλλήλων κεχώρισται. ἐπεὶ τὸ μὲν ἀληθὲς, οὐ πάντως ἐπιστήμης εἴχετο. καὶ γὰρ ὁ φαῦλος καὶ ὁ νήπιος καὶ ὁ μεμηνὼς, λέγει μὲν ποτέ τι ἀληθὲς, οὐκ ἔχει δὲ ἐπιστήμην ἀληθοῦς. ἡ δὲ ἀλήθεια κατ' ἐπιστήμην θεωρεῖται. ὅθεν καὶ ὁ ἔχων ταύτην, σοφός ἐστιν. [S] ἐπιστήμην γὰρ εἶχεν ἀληθῶν, καὶ οὔποτε ψεύδεται, κἂν ψεῦδος λέγῃ· [T] διὰ τὸ μὴ ἀπὸ κακῆς ἀλλ' ἀπὸ ἀστείας αὐτὸ διαθέσεως προφέρεσθαι. καθὰ γὰρ ὁ περὶ τῆς τοῦ κάμνοντος σωτηρίας ψεῦδός τι λέγων ἰατρὸς, [U] καὶ ἐπαγγελλόμενός τι δώσειν, μὴ διδοὺς δὲ, ψεῦδος μέν τι λέγει, οὐ ψεύδεται δὲ, (πρὸς γὰρ τὴν τοῦ ἐπιστατουμένου [X] σωτηρίαν αὐτῷ τὸ τοιοῦτο λαμβάνει τὴν ἀναφοράν.) καὶ ὡς οἱ ἄριστοι τῶν στρατηγῶν [Y] πρὸς εὐθυμίαν τῶν ὑποταττομένων αὐτοῖς στρατιωτῶν, πολλάκις ἐπιστολὰς ἀπὸ συμμαχίδων πόλεων παρασκευασάμενοι, [Z] ψεῦδος μέν τι λέγουσιν, οὐ ψεύδονται δὲ, διὰ τὸ μὴ ἀπὸ πονηρᾶς γνώμης τοῦτο ποιεῖν· καὶ ὃν τρόπον Γραμματικὸς σολοικισμοῦ [A] τιθεὶς ὑπόδειγμα, σολοικισμὸν προφέρεται, οὐ σολοικίζει δὲ, (οὐ γὰρ παρὰ ἀπειρίαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦτο πάσχει) ὧδε [B] καὶ ὁ

N O T Æ.

O ἡγεμονικὸν σῶμα] Utpote ſpiraculum, & aura tenuis, ex Stoicorum mente. Vide ad 2. Pyrrhon. Sect. 70.

P ὡς μονοειδές τι] Ita MSS. nam in editis *τὶ* aberat.

Q ἐγὼ διαλέγομαι] Vide quæ ad lib. contra Geometras, Sect. 9.

R συστηματική] Stoicis veritas eſt *σύστημα τῆς τῶν ἀληθῶν γνώσεως* ſive ſcientia ambitu ſuo complectens omne quicquid eſt verum. vide 2. Pyrrhon. Sect. 81. & 84.

S ὁ ἔχων ταύτην σοφός ἐστιν] Veritati qui litat, eſt ſapiens; & viciſſim ſolus ſapiens habet veritatem, hoc eſt ſcientiam veri, liber a falſa opinatione perinde ut a fallendi ſtudio. infra 2. adverſus Log. Sapientem ne in minimis quidem oportere falli, Stoicorum ſcitum, apud Quintilian. lib. 1. c. 10.

T οὔποτε ψεύδεται κἂν ψεῦδος λέγῃ] Mentiri eſt falſa jactare ut alterius lædas jus, illique noceas, quod ſemper eſt a probo ac ſapiente viro alienum. Sed aliud eſt mendacium dicere, quod ſapienti aliquando conceſſum eſt. Quintilian. II. 17.

U ψεῦδός τι λέγων ἰατρός] Themiſtius Orat. 24. ad Nicomedienſes p. 302. *μιμητέον ἡμῖν τοὺς σοφωτέρους τῶν ἰατρῶν, οἳ τὰ πικρότερα τῶν φαρμάκων μέλιτι τὴν κύλικα περιχρίσαντες, πίνειν διδόασι.* Lucretius I. 935.

Ac veluti pueris abſinthia tetra, medentes
Cum dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci flavoque liquore,
Ut puerorum ætas improvida ludificetur &c.

Videnda inprimis quæ adverſus Auguſtinum c. 18. libri de mendacio non permittentem pro ſalute alicujus ægri mendacio uti, diſputat Gabriel Naudæus in pentade quæſtionum iatrophilologicarum, quæſtione quarta ad Thadænim Colicolam, Urbani VIII. Medicum a cubiculo, *utrum Medico liceat fallere ægrotum?* atque ut Galeni verbo utar ex quarto in Sextum *ἐπιδημιῶν* Hippocratis, T. 5. p. 494. *προσεπιψεύδεσθαί τι.* Sane quidem hic ſi fallendo ſanet, & mendacio, ut eſt apud Caſſianum XVII. 17. collat. velut helleboro utatur, *ἐν φαρμάκου εἴδει* ut eſt apud Platonem 3. de Rep. p. 433. merito id *ſalubre mendacium* appelles cum Livio II. 64. & Gellio XV. 21. *fidele mendacium* cum Valerio Max. IV. 7. 6. vel *beatum mendacium* cum S. Ambroſio Epiſt. 40. T. 2. Opp. p. 948. edit. Benedictin.

X τοῦ ἐπιστατουμένου] Ægroti, cui Medicus *ἐπιστατεῖ* ſive præeſt ut curam ejus gerat.

Y οἱ ἄριστοι τῶν στρατηγῶν] Vide quæ de Philippo Macedone Polyænus IV. ſtrategem. cap. 2. & de Eumene IV. 8.

Z παρασκευασάμενοι] MS. Vratiſlav. *πλασάμενοι.*

A Γραμματικὸς σολοικισμοῦ] Seneca Epiſt. 96. *Grammaticus non erubeſcit, ſoloeciſmum ſi ſciens facit, erubeſcit ſi neſciens.*

B ὧδε] Ita legendum e MSS. pro *ᾧ δέ.*

σοφὸς, τουτέστιν ὁ τὴν τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστήμην ἔχων, ἐρεῖ μέν ποτε ψεῦδος, ψεύσεται δὲ οὐδέποτε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν γνώμην ψεύδει συγκατατιθεμένην. ὅτι γάρ φασιν ἀπὸ τῆς διαθέσεως, καὶ οὐκ ἀπὸ ψιλῆς τῆς προφορᾶς, [C] κριτέον ἐστὶ τὸν ψευδόμενον, πάρεστι μαθεῖν ἐκ τῶν τεθησομένων ὑποδειγμάτων. τυμβωρύχος γὰρ λέγεται, καὶ ὁ ἐπὶ τῷ σκυλεύειν τοὺς νεκροὺς, τοῦτο πράττων, καὶ ὁ τύμβους τοῖς νεκροῖς ὀρύττων. ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος κολάζεται, ὡς ἀπὸ κακῆς διαθέσεως τοῦτο πράσσων· ὁ δὲ δεύτερος καὶ μισθὸν λαμβάνει τῆς ὑπηρεσίας, διὰ τὴν ἀντικειμένην αἰτίαν. προφανὲς τοίνυν ἐστὶν ὅτι καὶ τὸ ψευδὲς λέγειν, τοῦ ψεύδεσθαι κατὰ πολὺ διενήνοχεν. ᾗ τὸ μὲν, ἀπὸ ἀστείας γίνεται γνώμης· τὸ δὲ ψεύδεσθαι, ἀπὸ πονηρᾶς.

Ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἀληθείας κατά τινας προαποδιδόντες, [D] ἀκολούθως καὶ τὴν γενομένην τοῖς Δογματικοῖς φιλοσόφοις διάστασιν περὶ τοῦ κριτηρίου σκοπῶμεν· ἀνάγκη γάρ ἐστι ζητοῦντας περὶ τῆς τούτου ὑπάρξεως, συνεπιθεωρεῖν καὶ ὅ, τι ἐστίν. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ ποικίλαι διαιρέσεις φέρονται κατὰ τὸν τρόπον. ἀλλὰ ἡμῖν ἀπόχρη πρὸς τὸ παρὸν λέγειν, ὅτι οἱ μὲν ἀνεῖλον τὸ κριτήριον, οἱ δὲ ἀπέλιπον. καὶ τῶν ἀπολιπόντων, [E] τρεῖς αἱ ἀνωτάτω γεγόνασι στάσεις. οἱ μὲν γὰρ ἐν λόγῳ τοῦτο ἀπέλιπον· οἱ δὲ, ἐν ταῖς ἀλόγοις ἐνεργείαις· οἱ δὲ, ἐν ἀμφοτέροις. καὶ δὴ ἀνεῖλον μὲν αὐτὸ Ξενοφάνης τε [F] ὁ Κολοφώνιος καὶ Ξενιάδης [G] ὁ Κορίνθιος, καὶ Ἀνάχαρσις [H] ὁ Σκύθης, καὶ Πρωταγόρας [I] καὶ Διονυσόδωρος. [K] πρὸς δὲ τούτοις, Γοργίας [L] ὁ Λεοντῖνος, καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος, [M] καὶ Ἀνάξαρχος ὁ Εὐδαιμονικὸς, καὶ Μόνιμος [N] ὁ Κύων. ἐν τούτοις δέ εἰσι καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως. [O] Ὧν Ξενοφάνης [P] μὲν κατά τινας εἰπὼν πάντα ἀκατάληπτα, ἐπὶ ταύτης ἐστὶ τῆς φορᾶς, [Q] ἐν οἷς γράφει,

hoc eſt qui veri habet ſcientiam, aliquando quidem dicet falſum, nunquam autem mentietur, propterea quod non habeat mentem falſo aſſentientem. 45. Nam quod inquiunt, ab affectione, & non a ſola prolatione judicandum ſit mendacium, intelligi poteſt ex ſubjiciendis exemplis. Dicitur enim effoſſor ſepulchrorum, & qui hoc facit ad ſpoliandos mortuos, & qui mortuis fodit ſepulchra. Sed prior quidem punitur: ut qui hoc agat mala affectione: ſecundus autem etiam mercedem accipit ſuæ operæ ac miniſterii, propter cauſam quæ alteri cauſæ adverſatur. Eſt ergo manifeſtum, quod falſum quoque dicere ac mentiri multum inter ſe differunt, quandoquidem illud fit bono animo: mentiri autem malo.

46. His de veritate etiam ex aliquorum ſententia prius explicatis, jam deinceps diſſidium quod eſt inter dogmaticos Philoſophos de eo eo quod judicat, conſideremus. Neceſſe eſt enim ut qui de ejus inquirimus exiſtentia, etiam quid ſit, ſimul expendamus. 47. Atque multæ quidem & variæ feruntur circa modum diviſiones. Sed nobis in præſentia ſatis eſt dicere, quod alii quidem ſuſtulerunt id quod judicat, alii vero reliquerunt. Et eorum qui reliquerunt tres ſunt ſupremæ ſectæ. Nam alii quidem id reliquerunt in ratione, alii vero in operibus expertibus rationis, alii autem in utriſque. 48. Et ſuſtulerunt quidem Xenophanes Colophonius, & Xeniades Corinthius, & Anacharſis Scytha, & Protagoras, & Dionyſidorus, & præter eos Gorgias Leontinus, & Metrodorus Chius, & Anaxarchus Eudæmonicus, & Monimus Canis. Cum his faciunt etiam Sceptici. 49. Ac Xenophanes quidem, qui dixit ex aliquorum ſententia eſſe omnia incomprehenſibilia, eſt in hac opinione, cum ſcribit,

NOTÆ.

C προφορᾶς] Ita recte editi. Nam vitioſe in MS. Ciz. προσφορᾶς. ψιλὴ προφορὰ τοῦ ψεύδους non eſt in vitio, niſi animus nocendi acceſſerit.

D προαποδιδόντες] Ita MSS. pro προαποδόντες.

E τῶν ἀπολιπόντων] Ita MSS. pro ἀπολειπόντων.

F Ξενοφάνης] Confer lib. 2. Pyrrhon. Sect. 18.

G Ξενιάδης] Infra Sect. 53.

H Ἀνάχαρσις] Sect. 55-59.

I καὶ Πρωταγόρας] Ita ſine articulo MSS. non ὁ Πρωταγόρας. De illo infra Sect. 60-64.

K Διονυσόδωρος] Huic fratrem Euthydemum jungit Sect. 64. ut ſupra quoque Sect. 13.

L Γοργίας] Sect. 65-86.

M Μητρόδωρος, καὶ Ἀνάξαρχος - καὶ Μόνιμος] Sect. 88. Monimum Canem vocat, hoc eſt Cynicum Philoſophum.

N Ἀνάξαρχος ὁ Εὐδαιμονικὸς] Εὐδαιμονικὴ, ſecta Philoſophorum quæ auctore Anaxarcho felicitatem ſectatoribus ſuis pollicebatur. Galenus ſive quisquis auctor Hiſtoriæ Philoſophicæ cap. 3. ἐκ τέλους καὶ δόγματος (Laërtius in prooemio Sect. 17. ἀπὸ διαθέσεως) ὥσπερ ἡ Εὐδαιμονική. ὁ γὰρ Ἀνάξαρχος τέλος τῆς κατ' αὐτὸν ἀναγωγῆς εὐδαιμονίαν ἔλεγεν. Cæterum vix quisquam in veterum ſcriptis Εὐδαιμονικοῦ nomine laudatus occurrit præter unum Aanaxarchum, ut cum illo & cœperit illa ſecta & perierit. Anaxarchum quidem Εὐδαιμονικὸν appellat etiam præter Laërtium IX. 60. & Ælianum IX. 37. Var. Athenæus VI. p. 250. XII. p. 548. atque ex Athenæo Euſtathius Iliad. χ. p. 1273.

O οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως.] Hic ponenda στιγμὴ, ut oſtendatur Scepticos etiam eſſe ex iis qui criterium veritatis evertant, non ſtatuendo quidem nullum dari, quod dogmaticum eſſet, ſed dubitando, & profitendo ſibi nullum criterium certum in quo acquieſcant, apparere.

P Ὧν Ξενοφάνης] ὧν refer non ad Scepticos, ſed ad omnes jam commemoratos, de quibus ordine dicere deinceps ingreditur, initio facto a Xenophane quem primo loco nominaverat inter eos qui criterium veritatis omne ſuſtulerunt.

Q ταύτης ἐστὶ τῆς φορᾶς] Ex illo genere, ex illo proventu, ac veluti ſecta, & στάσει (ut Sect. 47. 53. & 89. 190. 202. 263. 299. 350. 398. & lib. 2. Sect. 13. 14. 62. 214. 354. & lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 211. 213. & lib. 2. Sect. 48. 50. 123. 144. 156. 233. 282. & contra Ethicos 168. appellat) & τάγματι (ut Sect. 65.) Philoſophorum. infra Sect. 202. περὶ μὲν τῆς τούτου φορᾶς. Sic κακίας φορὰν dixit Plutarchus contra Stoicos p. 1067. & κοινὴν φορὰν pro vulgo hominum Porphyrius 2. de abſtinendo ab animatis. p. 200. Euna-

Nemo

Nemo vir hæc novit clare, nec noverit unquam
De Diis, omnibus aut de aliis quæ dixero rebus:
Nam ſint ſæpius iſta licet quæ proferat, ille
Certa tamen non ſcit, cunctis & opinio in his eſt.

50. In his enim clarum quidem videtur dicere verum & certum, ſicut dicitur,

Simplex & haud fucata veri oratio eſt.

Virum autem, hominem, utens ſpecie pro genere: eſt enim vir ſpecies hominis. Soletque etiam Hippocrates uti hoc modo loquendi: ut quum dicit, *Mulier dextera non naſcitur*, hoc eſt, Non concipitur proles ſexus fœminei in dexteris partibus matricis. De diis autem exempli loco dixit, ut de re aliqua obſcura. 51. Opinionem autem pro placito & opinatione. Ut adeo quod a Xenophane dicitur, ſi explicetur, ſit ejusmodi: verum quidem & certum de rebus obſcuris nullus homo novit: Nam etſi forte fortuna quiſpiam in hoc incidat, non ſcit tamen ſe id eſſe aſſecutum, ſed putat & opinatur. 52. Quomodo accidet ſi in domo tenebricoſa, in qua multa ſunt pretioſa, ponamus, quærentes aurum, propterea quod unusquisque eorum, accepto aliquo ex iis quæ ſita ſunt in ædibus, exiſtimabit ſe aurum apprehendiſſe: nemo autem eorum erit certus ſe incidiſſe in aurum, etiamſi re vera inciderit. ita etiam in hunc mundum veluti in quandam magnam domum, acceſſit multitudo Philoſophorum, ad quærendam veritatem: quam qui acceperit, eſt veriſimile eum non credere quod recte conjecerit. Hic adeo Xenophanes negat eſſe aliquid quo judice-

καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς [R] οὔτις ἀνὴρ ἴδεν, [S] οὐδέ τις ἔσαι
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν [T] τε, καὶ ἅσσα λέγω περὶ πάντων.
εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιςα τύχοι [U] τετελεσμένον εἰπὼν,
αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται. [X]

διὰ τούτων γὰρ σαφὲς μὲν ἔοικε λέγειν τἀληθὲς, καὶ τὸ γνώριμον, καθὸ καὶ λέγεται,

ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ· [Y]

ἄνδρα δὲ τὸν ἄνθρωπον, τῷ εἰδικῷ καταχρώμενος ἀντὶ τοῦ γένους· εἶδος γὰρ ἀνθρώπου καθέςηκεν ὁ ἀνήρ. σύνηθες δ' ἔςι τούτῳ χρῆσθαι τῷ τρόπῳ τῆς φράσεως καὶ Ἱπποκράτει, [Z] ὅταν λέγῃ, γυνὴ ἀμφιδέξιος [A] οὐ γίνεται· τουτέςι, θήλεια ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῆς μήτρας, οὐ συνίςαται. ἀμφὶ Θεῶν δὲ, ὑποδειγματικῶς, περί τινος τῶν ἀδήλων. δόκον δὲ, τὴν δόκησιν καὶ τὴν δόξαν. ὥστε τοιοῦτον εἶναι κατὰ ἐξάπλωσιν τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς καὶ γνώριμον οὐθεὶς ἄνθρωπος οἶδε, τό γε ἐν τοῖς ἀδήλοις πράγμασι. κἂν γὰρ ἐκ τύχης ἐπιβάλλῃ τούτῳ, ὅμως οὐκ οἶδεν ὅτι ἐπιβέβληκεν αὐτῷ, ἀλλ' οἴεται καὶ δοκεῖ. ὥςπερ γὰρ εἰ ἐν ζοφερῷ [B] οἰκήματι καὶ πολλὰ ἔχοντι κειμήλια, ὑποθοίμεθά τινας χρυσὸν ζητοῦντας, ὑποπεσεῖται· διότι ἕκαςος μὲν τούτων λαβόμενός τινος τῶν ἐν τῷ οἰκήματι κειμένων, οἰήσεται τοῦ χρυσοῦ δεδράχθαι, οὐδεὶς δὲ αὐτῶν ἔσαι πεπεισμένος, ὅτι τῷ χρυσῷ περιέπεσε, κἂν μάλιςα τύχῃ [C] τούτῳ περιπεπλωκώς· ὧδε καὶ εἰς τουτονὶ τὸν κόσμον, ὥςπερ τινὰ μέγαν οἶκον παρῆλθε πλῆθος φιλοσόφων ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν· ἧς τὸν λαβόμενον εἰκός ἐςιν ἀπιςεῖν ὅτι εὐςόχησεν. οὗτος μὲν δὴ, οὐ φησὶν εἶναι κριτήριον ἀληθείας διὰ τὸ

NOTÆ.

pius autem illo vocabulo uſus eſt pro ætate, in prooemio: *τρίτη ἀνδρῶν ἐγένετο φορά.* & in Alypii vita: *ταύτης ὁ ταῦτα γράφων τῆς φορᾶς ἐτύχησεν.* Proprie autem illud vocabulum multitudinem atque ubertatem ſignificat. Joannes Philoponus in Meteora p. 98. b. *τὸ πολλοὺς γεγονέναι καρποὺς φορὰν καρπῶν λέγομεν, καὶ ἐπὶ τῶν χειρόνων ὁμοίως. Μένανδρος· φορὰ γὰρ νῦν τούτου γέγονε καλή.*

R καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς] Hos Xenophanis verſus noſter laudat etiam infra Sect. 110. & lib. 2. contra Logicos Sect. 326. Probabiliter autem multa dici non negabat idem Xenophanes, cujus hic de illis verſus exſtat apud Plutarchum IX. 14. ſympos.

ταῦτα δεδόξασθαι μὲν ἐοικότα τοῖς ἐτύμοισι.

S οὔτις ἀνὴρ ἴδεν] Ita præter Sexti Codices tribus locis, legit & Laërtius IX. 72. Sed Plutarchus: *οὔτις ἀνὴρ γένετ' οὐδέ τις ἔσαι εἰδώς.*

T ἀμφὶ θεῶν] Ita legendum pro *ἀμφιθέων*, conſtat ex Sexti interpretatione: *ἀμφὶ θεῶν δὲ παραδειγματικῶς, περί τινος τῶν ἀδήλων*, licet & ibi male habeant editi *ἀμφιθέων*. Sed *ἀμφὶ θεῶν* ſcribendum eſſe pulchre vidit Hervetus interpres, & Paulus Leopardus XII. 24. emendationum.

U τύχοι] In Origenis Philoſophumenis cap. 14. *τύχῃ*. Etiamſi contingat eum ſæpiſſime vera effari.

X δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέλυκται] Vide, ſi placet, dicta ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 18.

Y ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ] Notus verſus Euripidis Phœniſſ. 472.

Z Ἱπποκράτει] Hippocrates Aphoriſm. VII. 43. uti *γυνὴ* ipſi ponitur pro prole ſexus fœminini, ubi Xenophani *ἀνὴρ* tam late accipitur ut juvenem ſenemque complectatur.

A ἀμφιδέξιος] Communiter hunc Hippocratis Aphoriſmum ita interpretantur, quod *ambidextra mulier nulla* ſit, quæ ſiniſtra manu ſic ut dextera uti poſſit, quemadmodum de Aſteropæo narrat Homerus Iliad. Φ. 163. Ita Galenus, Oribaſius aliique. Meminit tamen Galenus quoque expoſitionis alterius quæ Sexto noſtro placuit, addit enim T. V. p. 322. *ἔνιοι μέντοι φασὶν ἀμφιδέξιον εἰρῆσθαι τὴν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς μήτρας γενομένην.* Sed jam dixerat Hippocrates V. 48. Aphoriſm. *ἔμβρυα τὰ μὲν ἄρσενα ἐν τοῖσι δεξιοῖσι, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖσιν ἀριςεροῖσιν μᾶλλον.* Idem ſenſiſſe Anaxagoram, Empedoclem, Parmenidem tradunt Plutarchus V. 7. de placitis, & Cenſorinus c. 6. De Empedocle tamen merito dubites ex Ariſtotelis lib. IV. de generat. animal. c. 1. Lactantius de opificio hominis c. 12. *Vena ſeminalis dexterior maſculinum continet ſemen, ſiniſterior fœmininum.*

B εἰ ἐν ζοφερῷ] Ita recte editi licet MSS. Vratisav. & Ciz. legunt *οἱ*.

C τύχῃ] MS. Vratislav. *τύχοι*.

μηδὲν

μηδὲν εἶναι καταληπτὸν ἐν τῇ φύσει τῶν ζητουμένων. Ξενιάδης [D] δὲ ὁ Κορίνθιος (οὗ καὶ Δημόκριτος μέμνηται) πάντ᾽ εἰπὼν ψευδῆ, καὶ πᾶσαν φαντασίαν καὶ δόξαν ψεύδεσθαι· καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος [E] πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι· καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν πᾶν τὸ φθειρόμενον φθείρεσθαι, δυνάμει τῆς αὐτῆς [F] ἔχεται τῷ Ξενοφάνει στάσεως. μὴ ὄντος γάρ τινος ἀληθοῦς κατὰ διαφορὰν τοῦ ψεύδους, ἀλλὰ πάντων ψευδῶν ὄντων, καὶ διὰ τοῦτο ἀκαταλήπτων, οὐδὲ διακριτικόν τι τούτων ἔσται κριτήριον. τὸ δ᾽ ὅτι πάντα ἐστὶ ψευδῆ, καὶ διὰ τοῦτο ἀκατάληπτα, οὐδὲ διακριτικὸν τούτων ἔσται κριτήριον, δείκνυται ἐκ τῆς τῶν αἰσθήσεων διαβολῆς. [G] εἰ γὰρ τὸ ἐπαναβεβηκὸς [H] κριτήριον πάντων τῶν πραγμάτων ἐστὶ ψευδὲς, ἐξ ἀνάγκης καὶ πάντα ἐστὶ ψευδῆ. τὸ δέ γε ἐπαναβεβηκὸς κριτήριον πάντων τῶν πραγμάτων, εἰσὶν αἰσθήσεις, καὶ δείκνυνται ψευδεῖς· πάντα ἄρα τὰ πράγματά ἐστι ψευδῆ. καὶ Ἀνάχαρσις, [I] ὥς φασιν, [K] ὁ Σκύθης, πάσης τέχνης τὴν κριτικὴν κατάληψιν ἀναιρεῖ· σφόδρα τε ἐπιτιμᾷ τοῖς Ἕλλησι ταύτην ἀπολείπουσι· [L] τίς γάρ ἐστι, φησὶν, ὁ κρίνων τὶ τεχνικῶς; ἆρά γε ὁ ἰδιώτης, ἢ ὁ τεχνίτης; [M] ἀλλ᾽ ἰδιώτην μὲν οὐκ ἂν εἴποιμεν· πεπήρωται γὰρ πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν τεχνικῶν ἰδιωμάτων· καὶ ὡς οὔτε τυφλὸς λαμβάνει τὰ τῆς ὁράσεως ἔργα, οὔτε κωφὸς τὰ τῆς ἀκοῆς· οὕτως οὐδὲ ὁ ἄτεχνος ὀξυωπεῖ πρὸς τὴν κατάληψιν τοῦ τεχνικῶς ἀποτελεσθέντος. ἐπεί τοι ἐὰν καὶ τούτῳ μαρτυρῶμεν τήν τινος πράγματος τεχνικοῦ κρίσιν, οὐ διοίσει τῆς τέχνης ἡ ἀτεχνία· ὅπερ ἐστὶν

tur veritas, propterea quod in natura rerum de quibus diſquiritur nihil poſſit comprehendi. 53. Xeniades autem Corinthius, cujus etiam meminit Democritus, cum omnia dixerit eſſe falſa, & omnem phantaſiam & omnem opinionem eſſe fallacem: & ex non ente fieri quidquid naſcitur, & quidquid corrumpitur in non ens interire, poteſtate ab eadem ſtat ſententia a qua Xenophanes. 54. Nam ſi non eſt aliquod verum quod differat a falſo, ſed ſunt omnia falſa, & ideo non poſſunt comprehendi: nec erit aliquid judicans quod ea diſcernat. Quod autem omnia ſint falſa, & ideo non poſſint comprehendi, nec aliquid judicans quod ea diſcernat, oſtenditur ex accuſatione ſenſuum. Nam ſi illud ſummum quod res omnes judicat, eſt falſum, neceſſario erunt res omnes falſæ. Summum autem quod res omnes judicat, ſunt ſenſus: & hi oſtenduntur fallaces. Omnes ergo res ſunt falſæ. 55. Anacharſis quoque Scytha, ut ajunt, tollit comprehenſionem quæ de arte quacunque judicet: & valde reprehendit Græcos, qui eam recipiunt: Quis eſt enim, inquit, qui aliquid judicat ſecundum artem? imperituſne, an artifex? Sed imperitum quidem non dicent: imperitus enim deſtituitur cognitione proprietatum artificialium. & quomodo neque cœcus videndi partes in ſe ſuſcipit, neque ſurdus audiendi: ita nec qui caret arte, acute videt ad comprehendendum id quod eſt effectum artificioſe: Nam ſi ei quoque tribuamus artificioſæ alicujus rei judicium, ab arte non differet inertia. quod quidem eſt abſurdum.

NOTÆ.

D Ξενιάδης] Hujus antiquiſſimi Philoſophi meminit noſter 2. Pyrrhon. Sect. 18. atque infra Sect. 388. 399. & lib. 2. Sect. 5. Videtur autem nullum ejus jam amplius cum Sextus ſcriberet extitiſſe monumentum, ſed quæ de illo refert ex Democrito noſter petiiſſe.

E ἐκ τοῦ μὴ ὄντος] Hæc cave ne ita accipias, ac ſi Sextus ſcripſiſſet *ex nihilo*, ſenſus enim horum verborum idem eſt qui verborum Platonis in Timæo p. 536. ἐξ οὐχ οὕτως ἐχόντων τὸν Θεὸν αὐτὰ ξυνιστάναι. Ait itaque Sextus Xeniadem exiſtimaſſe in natura rerum perpetuam eſſe mutationem, ita ut aliquid incipiat eſſe res quæ ante non fuerat, verbi gratia ex ligno pomum, quod antea non fuerat pomum ſed lignum: atque iterum in rem quæ jam non erat mutetur, verbi gratia pomum quod jam non erat terra vel ſanguis in terram vel ſanguinem. Alii autem Philoſophi hoc negabant, & immutabilem profeſſi rerum ſubſtantiam nihil dicebant fieri ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ſed tantum mixtione vel ſejunctione contingere ut alia aliaque nobis viderentur. Vide Ariſtotelis librum de Dogmatibus Zenonis, Xenophanis & Gorgiæ.

F δυνάμει τῆς αὐτῆς] Ratione criterii veritatis perinde eſt ac ſi cum Xenophane ſentiret, licet alioqui diverſa longe eſt ab eo ſententia, nam Xenophanes perinde ut Empedocles, Zeno Eleates & alii infiniti quicquam ἐκ τοῦ μὴ ὄντος fieri inficiabantur. De voce δυνάμει dixi ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 11. Vocabulum στάσεως eodem ſenſu recurrit infra Sect. 89.

G τῆς τῶν αἰσθήσεων διαβολῆς] Adverſus ſenſuum judicium paſſim diſputat noſter lib. 1. Pyrrhon. Sect. 44. ſeq. lib. 2. Sect. 49. ſeq. atque hoc præſente libro infra, copioſiſſime. Nota autem διαβολὴν apud Græcos & verbum διαβάλλεσθαι non ſemper poni pro calumnia, ſed etiam frequenter pro juſta criminatione: & falluntur viri docti qui apud Herodianum pro διαβολῇ legunt διαβοὴν & pro διεβέβλητο, διεβεβόητο. Sic infra Sect. 90. ὡς ἀσθενεῖς διαβάλλων τὰς αἰσθήσεις.

H ἐπαναβεβηκὸς] Vide de hac voce ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 38.

I Ἀνάχαρσις] Hic eſt cujus dictum apud Laërtium fertur lib. 1. Sect. 103. *Mirari ſe quomodo apud Græcos certarent artifices, judicarentque qui artifices non eſſent.* θαυμάζειν δὲ ἔφη, πῶς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται, κρίνουσι δὲ οἱ μὴ τεχνῖται.

K ὥς φασιν] Hæc verba innuunt Anacharſidis monumenta jam intercidiſſe cum Sextus iſta in litteras mitteret, certe illum non ex Anacharſidis ſcriptis ipſum, ſed ex aliorum relatione hæc accepiſſe.

L ταύτην ἀπολείπουσι] Ita ſcribendum ſuaſit ſenſus, pro ταύτης. Opponuntur autem invicem ἀπολείπειν & ἀναιρεῖν, ut ſupra Sect. 47. ὅτι οἱ μὲν ἀνεῖλον τὸ κριτήριον, οἱ δὲ ἀπέλιπον. Contra Matth. XXIV. 40. 41. & Luc. XVII: 34. παραλαμβάνειν & ἀφιέναι. Coſmas Indopleuſtes lib. V. p. 259. παραλαμβάνεται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀφίεται ἐν τῇ γῇ. Cæcilius apud Gellium

Nam ii ſunt inimici peſſimi fronte hilaro,
Quos neque ut apprehendas neque ut mittas ſcias.

Nolim certe cum Niceto Choniata τὸ παραλαμβάνειν in verbis Evangeliſtarum accipere pro συλλαμβάνειν καὶ ἀπάγειν πρὸς σωματικὴν κάκωσιν, lib. XI. Hiſtor. p. 351.

M ὁ ἰδιώτης ἢ τεχνίτης] Similis cavillatio 3. Pyrrhon. Sect. 259. & lib. adverſus Ethicos Sect. 335.

Quamobrem imperitus non eſt judex proprietatum artificialium. 56. Reſtat ergo ut dicant artificem. quod rurſus minime eſt probabile. Aut enim qui eſt ejuſdem artis æmulator, alterum qui eandem artem æmulatur, judicat: aut qui non eandem æmulatur artem, alterum qui diverſam. Sed qui eſt diverſæ artis, fieri non poteſt ut de eo judicet qui eſt diverſæ. Suam enim novit artem, eſt autem imperitus alienæ. 57. Sed nec qui eſt æmulator ejuſdem artis, poteſt examine probare eum qui eandem æmulatur. Nam hoc ipſum quærebamus, quisnam ſit qui eos judicet, ut qui, quod ad artem attinet, eandem vim habeant & facultatem. Et alioqui ſi iſte illum judicat, fiet idem & quod judicat & quod judicatur, & fide dignum & non fide dignum. 58. Nam quatenus quidem alter ex iis qui judicantur, eandem artem æmulatur, cum ipſe quoque judicetur, non erit fide dignus. Quatenus autem judicat, erit fide dignus. Non poteſt autem fieri, ut idem ſit id quod judicat & id quod judicatur, & fide dignum & non fide dignum. Non eſt ergo ullus qui artificioſe judicet. Et propterea non eſt aliquid quod judicet. 59. Eorum enim quæ judicant, alia quidem ſunt artificioſa, alia vero ſunt rudia & imperita. Sed nec quæ ſunt rudia & imperita judicant, ut nec qui eſt rudis & imperitus: nec artificioſa, ut nec artifex, propter prius dictas cauſas. Nihil eſt ergo quod judicet. 60. Protagoram quoque Abderitanum nonnulli retulerunt in numerum Philoſophorum qui tollunt id quod judicat. Dicit enim omnes phantaſias & opiniones eſſe veras, & veritatem eſſe ex iis quæ referuntur ad aliquid: propterea quod quidquid alicui apparuerit, aut opinioni ejus arriſerit, ſtatim ſit relatum ad illum. In principio igitur operis ſui pronunciavit: *Offerentium ſeſe menſura omnium rerum eſt homo: eorum quidem quæ ſunt, quod ſint: eorum vero quæ non ſunt, quod non ſint.* 61. Videturque ei adſtipulari quæ adverſatur oratio. Nam ſi quis dicat tibi hominem non eſſe id quod res omnes judicat, confirmabit ab homine omnia judicari: ipſe enim qui hoc dicit homo eſt: & prout ſibi apparet ponens viſum, fatetur hoc ipſum quoque ex illis quæ ſibi ap-

ἄτοπον· ὥστε οὐχ ὁ ἰδιώτης ἐστὶ κριτὴς τεχνικῶν ἰδιωμάτων. λείπεται ἄρα λέγειν τὸν τεχνίτην· ὃ πάλιν ἐστὶν ἀπίθανον. ἤτοι γὰρ ὁ ὁμόζηλος τὸν ὁμόζηλον, ἢ ὁ ἀνομόζηλος τὸν ἑτερόζηλον κρίνει· [N] ἀλλ' ὁ ἑτερόζηλος οὐχ οἷός τε ἐστὶ κρίνειν τὸν ἑτερόζηλον. τῆς γὰρ ἰδίας τέχνης ἐστὶν ἐπιγνώμων, πρὸς δὲ τὴν ἀλλοτρίαν, ἰδιώτης καθέστηκε. καὶ μὴν οὐδὲ ὁ ὁμόζηλος τὸν ὁμόζηλον δύναται δοκιμάζειν· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἐζητοῦμεν, τίς ἐστιν ὁ τούτους κρίνων ἐν μιᾷ δυνάμει τὸ ὅσον ἐπὶ τῇ αὐτῇ τέχνῃ καθεστῶτας. ἄλλως τε, εἴπερ οὗτος ἐκεῖνον κρίνει, γενήσεται τὸ αὐτὸ κρῖνόν τε καὶ κρινόμενον, πιστόν τε καὶ ἄπιστον. ᾗ μὲν γὰρ ὁμόζηλός ἐστιν ὁ ἕτερος τῶν κρινομένων, κρινόμενος καὶ αὐτὸς ἄπιστος ἔσται. ᾗ δὲ κρίνει, πιστὸς γενήσεται. οὐ δυνατὸν δὲ τὸ αὐτὸ καὶ κρῖνον καὶ κρινόμενον, καὶ πιστὸν καὶ ἄπιστον ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα ἐστί τις ὁ κρίνων τεχνικῶς· διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ κριτήριον. τῶν γὰρ κριτηρίων, τὰ μέν ἐστι τεχνικὰ, τὰ δὲ, ἰδιωτικά. οὔτε δὲ τὰ ἰδιωτικὰ κρίνει, ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἰδιώτης· οὔτε τὰ τεχνικὰ, ὥσπερ οὐδὲ ὁ τεχνίτης, διὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας αἰτίας. τοίνυν οὐδέν ἐστι κριτήριον. καὶ Πρωταγόραν δὲ τὸν Ἀβδηρίτην [O] ἐγκατέλεξάν τινες τῷ χορῷ τῶν ἀναιρούντων τὸ κριτήριον φιλοσόφων. ἐπεί φησι πάσας τὰς φαντασίας καὶ τὰς δόξας ἀληθεῖς ὑπάρχειν, καὶ τῶν πρός τι εἶναι τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὸ πᾶν τὸ φανὲν ἢ δόξαν τινὶ, εὐθέως πρὸς ἐκεῖνον ὑπάρχειν. [P] ἐναρχόμενος γοῦν τῶν καταβαλλόντων, ἀνεφώνησε, πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος. [Q] τῶν μὲν ὄντων, ὡς ἔστι· τῶν δὲ οὐκ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι. καὶ μαρτυρεῖν φαίνεται τούτῳ ὁ ἀντικείμενος [R] λόγος. εἰ γὰρ φήσει σοί τις μὴ πάντων τῶν πραγμάτων κριτήριον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, βεβαιώσει τὸ πάντων τῶν πραγμάτων κριτήριον εἶναι τὸν ἄνθρωπον. αὐτὸς γὰρ ὁ τοῦτο λέγων, ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τὸ ὡς πρὸς αὐτὸν τιθεὶς φαινόμενον, ὁμολογεῖ, καὶ αὐτὸ τοῦτο τῶν ὡς πρὸς αὐτὸν φαινομένων

N O T Æ.

N τὸν ἑτερόζηλον κρίνει] Ita recte MSS. pro *οὐ κρίνει.*

O τὸν Ἀβδηρίτην] MSS. Vratiſlav. & Ciz. *Αὐδηρίτην.* Ex vitio pronunciationis, ubi viciſſim vulgo ſcribunt *Δαβὶδ* male pro *Δαυὶδ*, quod conſtanter probavere Græci antiquiores.

P πρὸς ἐκεῖνον ὑπάρχειν] Si quid cuiquam videtur, illo tempore, ita affecto illi in relatione ad eum eſt tale, quale ei tunc videtur, ſi nigrum, nigrum, ſi parvum, parvum atque ita in cæteris. Non autem propterea nigrum ſtatim parvumve videri debet vel eidem alio tempore aliterque affecto vel omnibus aut quibuslibet, nedum ſua natura tale eſſe aut exiſtimari, ſed tale tantum eſt *πρὸς ἐκεῖνον*, reſpectu ejus illo tempore, atque ita affecti, quando res illa talis eſt viſa fuit.

Q πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος] De hoc Protagoræ pronunciato confer ſi placet dicta a me ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 216. Sumitur autem *μέτρον* eodem ſenſu quo apud Philonem lib. de congreſſu quærendæ eruditionis gratia p. 438. *ἐν ἡμῖν γὰρ αὐτοῖς τρία μέτρα εἶναι δοκεῖ, αἴσθησις, λόγος, νοῦς. αἰσθητῶν μὲν αἴσθησις, ὀνομάτων δὲ καὶ ῥημάτων καὶ τῶν λεγομένων λόγος, νοητῶν δὲ νοῦς.* Ubi *τρία μέτρα* Clemens Alex. 2. Strom. p. 382. *τρία κριτήρια* interpretatur.

R τούτῳ ὁ ἀντικείμενος] Ita recte MSS. pro *τούτων ἀντικείμενος.*

ὑπάρχειν. ὅθεν καὶ ὁ μεμηνὼς, τῶν ἐν μανίᾳ φαινομένων, πιστόν ἐστι κριτήριον· καὶ ὁ κοιμώμενος, τῶν ἐν ὕπνῳ·[S] καὶ ὁ νήπιος, τῶν ἐν νηπιότητι· καὶ ὁ γεγηρακὼς, τῶν ἐν γήρᾳ προσπιπτόντων. οὐκ ἔστι δὲ[T] οἰκεῖον ἀπὸ τῶν διαφερουσῶν περιστάσεων[U] τὰς διαφόρους περιστάσεις ἀθετεῖν· τουτέστιν, ἀπὸ μὲν τῶν ἐν τῷ σωφρονεῖν ὑποπιπτόντων τὰ ἐν τῷ μεμηνέναι φαινόμενα· ἀπὸ δὲ τῶν ὕπαρ, τὰ κατὰ τοὺς ὕπνους· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν γήρᾳ, τὰ ἐν νηπιότητι. ὡς γὰρ αὐτὰ ἐκείνοις οὐ φαίνεται, οὕτω καὶ ἀνάπαλιν, τὰ τούτοις φαινόμενα, ἐκείνοις οὐ προσπίπτει. διόπερ εἰ ὅτι ὁ μεμηνὼς ἢ ὁ κοιμώμενος ἐν ποιᾷ διαθέσει θεωρεῖται, οὐκ ἔστι βέβαιος τῶν φαινομένων αὐτῷ κριτής. ἐπεὶ καὶ ὁ σωφρονῶν[X] καὶ ὁ ἐγρηγορὼς[Y] ἐν ποιᾷ καθέστηκε διαθέσει, πάλιν οὐκ ἔσται πιστὸς πρὸς τὴν διάγνωσιν τῶν ὑποπιπτόντων αὐτῷ. μηδενὸς οὖν χωρὶς περιστάσεως λαμβανομένου, ἑκάστῳ πιστευτέον τῶν κατὰ τὴν οἰκείαν περίστασιν λαμβανομένων. καὶ τούτῳ δὴ κινεῖν τινες ὑπενόησαν τὸ κριτήριον· ἐπείπερ τοῦτο μὲν τῶν καθ' αὑτὰ ὑποκειμένων δοκιμαστικὸν εἶναι βούλεται, τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους διοριστικὸν ὑπάρχειν. ὁ δὲ προειρημένος ἀνὴρ, οὔτε καθ' αὐτό τι ὑπάρχον, οὔτε ψεῦδος ἀπολέλοιπε. τοιοῦτοι δὲ γεγονέναι λέγονται, καὶ οἱ περὶ τὸν Εὐθύδημον καὶ Διονυσόδωρον.[Z] τῶν γὰρ πρός τι καὶ οὗτοι, τό, τε ὂν καὶ τὸ ἀληθὲς ἀπολελοίπασι. Γοργίας[A] δὲ ὁ Λεοντῖνος ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν τάγματος ὑπῆρχε τοῖς ἀνῃρηκόσι τὸ κριτήριον, οὐ κατὰ τὴν ὁμοίαν δὲ ἐπιβολὴν τοῖς περὶ τὸν Πρωταγόραν. ἐν γὰρ τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως, τρία κατὰ τὸ ἑξῆς κεφάλαια κατασκευάζει. ἓν μὲν καὶ πρῶτον, ὅτι οὐδέν ἐστι· δεύτερον, ὅτι εἰ καί ἐστιν, ἀκατάληπτον ἀνθρώπῳ· τρίτον ὅτι εἰ καὶ καταληπτὸν, ἀλλὰ τοίγε ἀνέξοιστον, καὶ ἀνερμήνευτον τῷ πέλας. ὅτι μὲν οὖν οὐδέν ἐστιν, ἐπιλογίζεται τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ γάρ ἐστιν, ἤτοι τὸ ὄν ἐστιν, ἢ τὸ μὴ ὄν, ἢ καὶ τὸ ὂν ἐστι καὶ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ ὂν ἐστιν, ὡς παραστήσει, οὔτε τὸ μὴ ὂν, ὡς παραμυθήσεται·[B] οὔτε τὸ ὂν καὶ μὴ ὄν, ὡς καὶ τοῦτο δι-

parent viſis eſſe. Quamobrem & furioſus eſt fide dignus judex eorum quæ apparent in furore: & qui dormit, eorum quæ apparent in ſomnis: & infans, eorum quæ in infantia: & ſenex, eorum quæ occurrunt in ſenectute. 62. Nec convenit ex differentibus circumſtantiis infirmare & abolere differentes circumſtantias: nempe ex iis quæ occurrunt dum eſt aliquis ſanæ mentis, ea quæ videntur, dum furit: vel ex iis quæ obverſantur vigilantibus, ea quæ videntur in ſomnis: ex iisve quæ in ſenectute, ea quæ in infantia. Nam quo modo eadem illis non videntur, ita etiam contra, ea quæ his videntur, illis minime occurrunt. 63. Quamobrem ſi quia furore percitus, aut dormiens, in certa cernit affectione, non eſt verus ac certus judex eorum quæ ipſi videntur: is quoque qui eſt ſanæ mentis, & qui vigilat, quandoquidem certa in affectione eſt, rurſus non erit fide dignus ad ea diſcernenda quæ illi occurrunt & obverſantur. Quum ergo nihil ſumatur abſque circumſtantia, credendum eſt unicuique in illis quæ ſumuntur ex propria circumſtantia. 64. Et per hoc exiſtimarunt quidam eum tollere veritatis criterium, quoniam hoc debet judicare de rebus ut per ſe ſunt, & verum falſumque diſtinguere. Vir autem ille neque verum aliquid quod per ſe ſit, neque falſum relinquit. Ejusmodi fuiſſe ſententiæ etiam dicuntur Euthydemus & Dionyſodorus. Nam ii quoque eſſe & verum reliquerunt tantummodo in iis quæ referuntur ad aliquid. 65. Gorgias autem Leontinus fuit ipſe quoque ex ordine eorum qui negarunt eſſe aliquid quod judicat, ſed non ea ratione ac via qua Protagoras. Nam in libro qui inſcribitur, De eo quod non eſt, aut De natura, tria ordine conſtituit capita. Unum quidem & primum, quod nihil ſit: ſecundum autem, quod etſi ſit, ab homine non poſſit comprehendi: tertium, quod etſi poſſit comprehendi, enuntiari tamen & explicari non poſſit proximo. 66. Atque quod nihil quidem ſit, hoc modo ratiocinatur. Nam ſi eſt, aut eſt id quod eſt, aut id quod non eſt, aut & quod eſt, & quod non eſt. Sed neque eſt id quod eſt, ut oſtendet: neque id quod non eſt, ut exponet: neque quod eſt & non eſt, ut hoc quoque docebit. Non eſt

N O T Æ.

S *τῶν ἐν ὕπνῳ*] MSS. *ἐν ὕπνοις.*

T *οὐκ ἔστι δὲ*] MS. Vratiſlav. *οὐκ ἔστι τε.*

U *διαφερουσῶν περιστάσεων*] Ita MSS. pro *στάσεων*, & infra Sect. 63. *χωρὶς στάσεως*, male erat pro *περιστάσεως.*

X *ἐπεὶ καὶ ὁ σωφρονῶν*] Ita recte MSS. pro *καὶ εἰ ὁ σωφρονῶν.*

Y *ὁ ἐγρηγορὼς*] Ita MSS. pro *ἐγρηγορῶν.*

Z *Εὐθύδημον καὶ Διονυσόδωρον*] Quorum in Euthydemo meminit Plato. Supra Sect. 13.

A *Γοργίας*] Ejus *περὶ φύσεως* memorat etiam Olympiodorus ex cujus commentario inedito in Platonis Gorgiam hæc affert Allatius dialogo de ſcriptis Socratis p. 116. *ἀμέλει καὶ γράφει ὁ Γοργίας περὶ φύσεως σύγγραμμα οὐκ ἄκομψον τῇ πδ' Ὀλυμπιάδι.* Sed diu ante Olympiodorum & Sextum noſtrum librum illum evolvit & confutandum ſibi ſumſit Ariſtoteles libro de dogmatibus Zenonis Xenophanis & Gorgiæ, cujus poſtremi ſententiam ita exponit: *οὐκ εἶναί φησιν οὐδέν. εἰ δ' ἔστιν, ἄγνωστον εἶναι. εἰ δὲ καὶ ἔστι, καὶ γνωστὸν, ἀλλ' οὐ δηλωτὸν ἄλλῳ.* Ex his tribus primam partem ex Gorgiæ mente exponit noſter Sect. 66.-76. alteram 77.-82. tertiam denique 83-86. Ad primam partem reſpiciens Sextus lib. 2. Pyrrhon. Sect. 59. *ἑτέρα μέν ἐστιν Γοργίου διάνοια, καθ' ἣν φησιν μηδὲν εἶναι.*

B *ὡς παραμυθήσεται*] Salmaſius legebat *παραθήσεται,*

ergo aliquid. 67. Atque id quidem quod non eſt, non eſt. Si enim eſt id quod non eſt, erit aliquid ſimul & non erit. Nam quatenus quidem non eſſe intelligitur, non erit. Quatenus autem eſſe non ens, rurſus erit. Eſt autem plane abſurdum, quod aliquid ſimul ſit & non ſit. Non eſt ergo id quod non eſt. Et alioqui ſi eſt id quod non eſt, non erit id quod eſt. ſunt enim hæc inter ſe contraria. Et ſi ei quod non eſt, ut ſit accidit, ei quod eſt, accidet ut non ſit. Minime autem non eſt id quod eſt: neque erit id quod non eſt. 68. Porro autem nec eſt id quod eſt. Nam ſi eſt id quod eſt, aut eſt æternum aut ortum; aut ſimul æternum & ortum. Sed neque eſt æternum nec ortum, neque utrumque, ut oſtendemus. Non eſt ergo id quod eſt. Nam ſi id quod eſt, eſt æternum (hinc enim eſt incipiendum) non habet aliquod principium. Quidquid enim oritur, habet aliquod principium. 69. Æternum autem quum ſit ejuſmodi ut non ſit ortum, non habuit principium. Non habens autem principium, eſt infinitum. Si eſt autem infinitum, nuſquam eſt. Nam ſi eſt alicubi, diverſum erit ab eo illud quod eſt in quo eſt. & ſic non erit utique infinitum id quod continetur in aliquo. Infinito autem nihil eſt majus. Quamobrem nuſquam eſt infinitum. 70. Sed neque in ipſo continetur. idem enim erit id in quo eſt, & quod in ipſo eſt: & duo fient id quod eſt, nempe locus & corpus. Nam id quidem in quo eſt, eſt locus. Quod autem in ipſo eſt, eſt corpus. hoc autem eſt abſurdum. Ergo nec in ipſo eſt id quod eſt. Quare ſi id quod eſt, eſt æternum, eſt infinitum. Si eſt autem infinitum, nuſquam eſt. Si autem nuſquam eſt, non eſt. Si ergo id quod eſt, eſt æternum, neque omnino eſt. 71. Sed nec ortum eſſe poteſt id quod eſt. Si enim ortum eſt, aut ex eo quod eſt, ortum eſt, aut ex eo quod non eſt. Sed neque ex eo quod eſt, ortum eſt. Si enim eſt id quod eſt, non ortum eſt, ſed jam eſt. Neque ex eo quod non eſt. Nam quod non eſt, nec poteſt quidem aliquid gignere: propterea quod id quod aliquid gignit, debet neceſſario exiſtere. Ergo nec ortum eſt id quod eſt. 72. Itidem autem nec utrumque ſimul, æternum ſimul & ortum. ea enim ſe alterum alterum

δάξει· οὐκ ἄρα ἔστι τι. καὶ δὴ τὸ μὲν μὴ ὂν, οὐκ ἔστιν. εἰ γὰρ τὸ μὴ ὄν ἐστιν, ἔσται τε ἅμα καὶ οὐκ ἔσται. ᾗ μὲν γὰρ οὐκ ὂν νοεῖται, οὐκ ἔσται· ᾗ δέ ἐστι μὴ ὂν, πάλιν ἔσται. παντελῶς δὲ ἄτοπον τὸ εἶναί τι ἅμα καὶ μὴ εἶναι. οὐκ ἄρα ἔστι τὸ μὴ ὄν. καὶ ἄλλως, εἰ τὸ μὴ ὄν ἐστι, τὸ ὂν οὐκ ἔσται. ἐναντία γάρ ἐστι ταῦτα ἀλλήλοις. καὶ εἰ τῷ μὴ ὄντι συμβέβηκε τὸ εἶναι, τῷ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ εἶναι. οὐχὶ δέ γε τὸ ὂν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τὸ μὴ ὂν ἔσται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν ἐστιν. εἰ γὰρ τὸ ὄν ἐστιν, ἤτοι ἀΐδιόν ἐστιν, ἢ γενητὸν, [C] ἢ ἀΐδιον ἅμα καὶ γενητόν. οὔτε δὲ ἀΐδιόν ἐστιν, οὔτε γενητὸν, οὔτε ἀμφότερα, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ ὄν. εἰ γὰρ ἀΐδιόν ἐστι τὸ ὂν, (ἀρκτέον γὰρ ἐντεῦθεν) οὐκ ἔχει τινὰ ἀρχήν. τὸ γὰρ γινόμενον πᾶν ἔχει τιν' ἀρχήν. τὸ δὲ ἀΐδιον ἀγένητον καθεστὼς, οὐκ εἶχεν ἀρχήν. μὴ ἔχον δὲ ἀρχὴν, ἄπειρόν ἐστιν. εἰ δὲ ἄπειρόν ἐστιν, οὐδαμοῦ ἐστιν. εἰ γάρ πού ἐστιν, ἕτερον αὐτοῦ ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ ὂν ἐν ᾧ ἐστι. καὶ οὕτως οὐκέτ' ἄπειρον ἔσται τὸ ὂν ἐμπεριεχόμενόν τινι. μεῖζον γάρ ἐστι τοῦ ἐμπεριεχομένου τὸ ἐμπεριέχον· τοῦ δὲ ἀπείρου οὐδέν ἐστι μεῖζον. ὥστε οὐκ ἔστι πού τὸ ἄπειρον. καὶ μὴν οὐδ' ἐν αὐτῷ [D] περιέχεται. ταυτὸν γὰρ ἔσται τὸ ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ. καὶ δύο γενήσεται τὸ ὄν, τόπος τε καὶ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ ἐν ᾧ, τόπος ἐστὶ, τὸ δ' ἐν αὐτῷ, σῶμα. τοῦτο δέ γε ἄτοπον. τοίνυν οὐδὲ ἐν αὐτῷ ἐστι τὸ ὄν. ὥστε εἰ ἀΐδιόν ἐστι τὸ ὂν, ἄπειρόν ἐστιν· εἰ δὲ ἄπειρόν ἐστιν, οὐδαμοῦ ἐστιν. εἰ δὲ μηδαμοῦ ἐστιν, οὐκ ἔστι. τοίνυν εἰ ἀΐδιόν ἐστι τὸ ὂν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν [E] ὄν ἐστι. καὶ μὴν, οὐδὲ γενητὸν εἶναι δύναται τὸ ὄν. εἰ γὰρ γέγονεν, ἤτοι ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος γέγονεν. ἀλλ' οὔτε ἐκ τοῦ ὄντος [F] γέγονεν· εἰ γὰρ ὄν ἐστιν, οὐ γέγονεν, ἀλλ' ἔστιν ἤδη. οὔτε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδὲ γεννῆσαί [G] τι δύναται, διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλειν ὑπάρξεως μετέχειν τὸ γεννητικόν τινος. οὐκ ἄρα οὐδὲ γενητόν ἐστι τὸ ὄν· κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ οὐδὲ τὸ συναμφότερον, ἀΐδιον ἅμα καὶ γενητόν. ταῦτα γὰρ ἀναιρετικά

N O T Æ.

ſed nihil mutandum, nam *παραμυθήσεται* bene poſitum pro *ſuadebit* & *confirmabit*, ut patet vel ex hoc loco Plutarchi *περὶ ψυχογονίας, πιστούμενος τῷ εἰκότι καὶ παραμυθούμενος τὸ ἀληθὲς τοῦ λόγου καὶ παράδοξον.*

C ἤτοι ἀΐδιόν ἐστιν ἢ γενητὸν] Ariſtoteles de Gorgia: *ὅτι μὲν οὐκ ἔστιν οὐδὲν, συνθεὶς τὰ ἑτέροις εἰρημένα ὅσοι περὶ τῶν ὄντων λέγοντες τἀναντία, ὡς δοκοῦσιν, ἀποφαίνονται αὐτοῖς, οἱ μὲν ὅτι ἓν καὶ οὐ πολλά, οἱ δ' αὖ, ὅτι πολλὰ καὶ οὐχ ἕν.* (Confer infra, Sect. 73. ſeq.) *καὶ οἱ μὲν ἀγένητα, οἱ δὲ ὡς γενόμενα ἐπιδεικνύντες ταῦτα, συλλογίζεται κατ' ἀμφοτέρων.*

D οὐδ' ἐν αὐτῷ] Ita ſcribendum cum MS. Giz. pro οὐδὲν αὐτῷ.

E τὴν ἀρχὴν] *Omnino*, ita recte Hervetus, vide dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 50.

F ἐξ ὄντος] Ita ut jam eſſet illud quod deinde factum eſt. Propterea ſubjungit: *εἰ γὰρ ὄν ἐστι, οὐ γέγονεν ἀλλ' ἔστιν ἤδη.* Mox autem *τὸ μὴ ὂν* per cavillationem accipit pro plane nihilo, non tantum pro eo quod non jam erat idem illud in quod deinde tranſiit.

G οὐδὲ γεννῆσαι] Nec gignere aliquid, nec admittere ut gignatur, quatenus nihil eſt. Ita enim niſi accipias vocabulum *γεννῆσαι* & quod ſtatim ſequitur *γεννητικὸν*, falſum eſt quod Gorgias colligit. Qui enim ſequeretur ex eo quod debet jam exiſtere quod gignit, debere etiam exiſtere priuſquam naſcatur id quod naſcitur.

ἐστιν ἀλλήλων. καὶ εἰ ἀΐδιόν ἐστι τὸ ὄν, οὐ γέγονε· καὶ εἰ γέγονεν, οὐκ ἔστιν ἀΐδιον. τοίνυν εἰ μήτε ἀΐδιόν ἐστι τὸ ὄν, μήτε γενητὸν, μήτε τὸ συναμφότερον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὄν. καὶ ἄλλως εἰ ἔστιν, ἤτοι ἕν ἐστιν, ἢ πολλά· οὔτε δὲ ἕν ἐστιν, [H] οὔτε πολλὰ, ὡς παραστασθήσεται. οὐκ ἄρα ἔστι τὸ ὄν. εἰ γὰρ ἕν ἐστιν, ἤτοι ποσόν ἐστιν, ἢ συνεχές ἐστιν, ἢ μέγεθός ἐστιν, ἢ σῶμά ἐστιν. ὅ, τι δὲ ἂν εἴη τούτων, οὐχ ἕν ἐστιν· [I] ἀλλὰ ποσὸν [K] μὲν καθεστὼς, διαιρεθήσεται· συνεχὲς [L] δὲ ὂν, τμηθήσεται. ὁμοίως δὲ μέγεθος νοούμενον, [M] οὐκ ἔσται ἀδιαίρετον. σῶμα δὲ τυγχάνον, τριπλοῦν [N] ἔσται. καὶ γὰρ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ἕξει. ἄτοπον δέ γε τὸ μηδὲν τούτων εἶναι λέγειν τὸ ὄν· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἓν τὸ ὄν. καὶ μὴν οὐδὲ πολλά ἐστιν. εἰ γὰρ μή ἐστιν ἓν, οὐδὲ πολλά ἐστι. σύνθεσις γὰρ τῶν καθ' ἕν ἐστι τὰ πολλά. διόπερ τοῦ ἑνὸς ἀναιρουμένου, συναναιρεῖται καὶ τὰ πολλά. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν, οὔτε τὸ ὄν ἐστιν, οὔτε τὸ μὴ ὄν ἐστιν, ἐκ τούτων συμφανές. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀμφότερά ἐστι, τό, τε ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν, εὐεπιλόγιστον. εἴπερ γὰρ τὸ μὴ ὄν ἐστι καὶ τὸ ὄν ἐστι, ταυτὸν ἔσται τῷ ὄντι τὸ μὴ ὂν, ὅσον ἐπὶ τῷ εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέτερον αὐτῶν ἐστιν. ὅτι γὰρ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἔστιν, ὁμόλογον· δέδεικται δὲ ταυτὸ τούτῳ [O] καθεστὼς τὸ ὄν· καὶ αὐτὸ τοίνυν οὐκ ἔσται. οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ταὐτόν ἐστι τῷ μὴ ὄντι τὸ ὂν, οὐ δύναται ἀμφότερα εἶναι. εἰ γὰρ ἀμφότερα, οὐ ταὐτὸν, καὶ εἰ ταὐτὸν, οὐκ ἀμφότερα. οἷς ἕπεται τὸ μηδὲν εἶναι. εἰ γὰρ μήτε τὸ ὄν ἐστι μήτε τὸ μὴ ὂν, μήτε ἀμφότερα, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν νοεῖται, οὐδέν ἐστιν. ὅτι δὲ κἂν ᾖ τι, τοῦτο ἄγνωστόν τε καὶ ἀνεπινόητόν ἐστιν ἀνθρώπῳ, παρακειμένως ὑποδεικτέον. εἰ γὰρ τὰ φρονούμενα, [P] φησὶν ὁ Γοργίας, οὐκ ἔστιν ὄντα, τὸ ὂν οὐ φρονεῖται. καὶ κατὰ λόγον. ὥσπερ γὰρ εἰ τοῖς φρονουμένοις συμβέβηκεν εἶναι λευκοῖς, κᾂν συμβεβήκει τοῖς λευκοῖς φρονεῖσθαι· οὕτως εἰ τοῖς φρονουμένοις συμβεβήκει μὴ εἶναι οὖσι, κατ' ἀνάγκην συμβήσεται τοῖς οὖσι μὴ φρονεῖσθαι. διόπερ ὑγιὲς καὶ σῶζον τὴν ἀκολουθίαν ἐστὶ, τὸ, εἰ τὰ φρονούμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, τὸ ὂν οὐ φρονεῖται. τὰ δέ γε φρονούμενα, προληπτέον γὰρ, οὐκ ἔστιν ὄντα, [Q]

perimunt: & ſi id quod eſt, eſt æternum, non eſt ortum: & ſi ortum eſt, non eſt æternum. Si ergo neque eſt æternum id quod eſt, neque ortum, nec utrumque, non eſt id quod eſt. 73. Et alioqui ſi eſt, aut eſt unum, aut plura. Sed nec eſt unum, neque plura, ut oſtendetur. Non eſt ergo id quod eſt. Nam ſi eſt, aut eſt quantum, aut continuum, aut eſt magnitudo, aut corpus. Quodcumque autem horum fuerit, non eſt unum. Sed ſi ſit quidem quantum, dividetur: ſi ſit autem continuum, ſcindetur. Similiter autem ſi intelligatur magnitudo, non erit individuum. Si ſit autem corpus, erit triplex: habebit enim longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Abſurdum eſt autem dicere, id quod eſt nihil eſſe ex his. Non eſt ergo unum id quod eſt. 74. Sed nec eſt multa. Si enim non eſt unum, nec eſt multa. Multa enim ſunt, eorum quæ ſunt ex uno compoſitio. Quamobrem ſi unum tollatur, tolluntur quoque multa. Atque quod non ſit quidem id quod eſt, neque ſit id quod non eſt, ex his eſt perſpicuum. 75. Quod autem nec ſit utrumque, & id quod eſt, & id quod non eſt, facile poteſt ratione colligi. Si enim eſt & id quod non eſt, & id quod eſt, idem eſſentiæ ratione erit eſſe & non eſſe, & propterea neutrum eſt eorum. Quod enim non ſit id quod non eſt, conſtat: oſtenſum eſt autem hoc ipſum eſſe id quod eſt. Ergo ipſum quoque non erit. 76. Verumenimvero ſi id quod eſt, idem eſt cum eo quod non eſt, non poteſt eſſe utrumque. Si enim utrumque, non idem. Et, ſi idem, non utrumque. Quibus eſt conſequens ut nihil ſit. Si enim neque eſt id quod eſt, neque id quod non eſt, neque utrumque, præter hæc autem nihil intelligitur, nihil eſt. 77. Quod autem, etiamſi ſit aliquid, illud eſt homini ignotum & non comprehendendum cogitatione, deinceps eſt oſtendendum. Si enim quæ cogitantur non ſunt res ipſæ, inquit Gorgias, id quod eſt non cogitatur. idque eſt rationi conſentaneum. Quo modo enim ſi iis quæ cogitantur, accidit ut ſint alba, acciderit etiam, alba cogitari: ita quoque ſi acciderit iis quæ cogitantur, ut non ſint res ipſæ, neceſſario accideret ut quæ ſunt, non cogitentur. 78. Eſt ergo hoc rectum & ſervans conſequentiam: Si quæ cogitantur, non ſunt res ipſæ, id quod eſt, non cogitatur. Quæ autem cogitantur (prius enim ſumen-

NOTÆ.

H οὔτε δὲ ἓν ἐστιν] Ita recte MSS. pro ἕνεστιν.

I ὅ, τι δὲ ἂν εἴη τούτων, οὐχ ἓν ἐστιν] Ita eadem MSS. pro ὅ, τι δὲ ἂν εἴη, τούτων οὐκ ἕν ἐστι.

K ποσὸν] Numerus, ſive quantitas diſcreta.

L συνεχὲς] Quantitas continua.

M μέγεθος νοούμενον] Magnitudo mente concepta ſpatii v.g. mente etiam dividi, & partes ejus concipi mente poſſunt.

N σῶμα τριπλοῦν] Supra lib. adverſus Geometras Sect. 19. &c.

O ταυτὸ τούτῳ] Ita e MSS. leg. pro ταυτὸ τοῦτο.

P εἰ γὰρ τὰ φρονούμενα] Neque intellectus itaque neque ſenſus judicium ſequendum eſſe Gorgias docuit. Confer 2. Pyrrhon. Sect. 64.

Q προληπτέον γὰρ, οὐκ ἔστιν ὄντα] Ita legendum e MSS. non ut in editis: (προληπτέον γὰρ οὐκ ἔστιν) οὐκ ὄντα.

dum hoc eſt) non ſunt res ipſæ, ut oſtendemus. Non ergo cogitatur id quod eſt. Quod autem quæ cogitantur non ſint res ipſæ, eſt perſpicuum. 79. Si enim quæ cogitantur, ſunt res ipſæ, exiſtunt ea omnia quæ cogitantur, & quacunque ratione ea quiſpiam cogitaverit. quod quidem eſt abſurdum, ineptumque. Neque enim ſi cogitaverit quiſquam hominem volantem, aut currus currentes in mari, ſtatim homo volat, aut currus currunt in mari. Quamobrem non ea quæ cogitantur ſunt res ipſæ. 80. Præterea ſi quæ cogitantur ſunt res ipſæ, quæ non ſunt, non cogitabuntur. Contrariis enim accidunt contraria. Ei autem quod eſt, contrarium eſt id quod non eſt. Et ideo omnino ſi ei quod eſt, accidit ut cogitetur, ei quod non eſt accidet ut non cogitetur. eſt autem hoc abſurdum. Nam & Scylla, & Chimæra, & multa ex iis quæ non ſunt, cogitantur. Non igitur cogitatur, quod eſt. 81. Et quomodo quæ ſpectantur, propterea dicuntur aſpectabilia, quoniam ſpectantur, & audibilia propterea ſunt audibilia quod audiantur, neque aſpectabilia ideo rejicimus quia non audiuntur, neque audibilia, quoniam non videntur (unumquodque enim debet judicari a proprio ſenſu, non autem ab alio) ita etiam quæ cogitantur, etiamſi non cernantur oculis, nec auribus audiantur, erunt, quoniam ſumuntur ab eo quod illa proprie judicat. 82. Si ergo cogitat quiſpiam currus in mari currere, etiamſi eos non videat, debet credere quod ſint currus currentes in mari. eſt autem hoc abſurdum. Non ergo cogitatur & comprehenditur id quod eſt. 83. Quod ſi etiam comprehendatur, alteri non poteſt proferri & enuntiari. Si enim quæ ſunt, ſunt aſpectabilia, & audibilia, & communiter ſenſilia, quæ ſubjecta ſunt extrinſecus: & ex iis illa quidem quæ ſunt aſpectabilia, aſpectu poſſunt comprehendi: audibilia autem auditu, & non contra:

ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα τὸ ὂν φρονεῖται. καὶ ὅτι τὰ φρονούμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, συμφανές· εἰ γὰρ τὰ φρονούμενά ἐστιν ὄντα, πάντα τὰ φρονούμενά ἐστι, καὶ ὅπῃ ἄν τις αὐτὰ φρονήσῃ.[R] ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαῖνον· εἰ δέ ἐστι, φαῦλον. οὐδὲ γὰρ ἂν φρονῇ τις ἄνθρωπον ἱπτάμενον, ἢ ἅρματα ἐν πελάγει τρέχοντα, εὐθέως ἄνθρωπος ἵπταται, ἢ ἅρματα ἐν πελάγει τρέχει. ὥστε οὐ τὰ φρονούμενά ἐστιν ὄντα. πρὸς τούτοις εἰ τὰ φρονούμενά ἐστιν ὄντα, τὰ μὴ ὄντα οὐ φρονηθήσεται. τοῖς γὰρ ἐναντίοις τὰ ἐναντία συμβέβηκεν. ἐναντίον δέ ἐστι τῷ ὄντι τὸ μὴ ὄν. καὶ διὰ τοῦτο πάντως εἰ τῷ ὄντι συμβέβηκε τὸ φρονεῖσθαι, τῷ μὴ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ φρονεῖσθαι. ἄτοπον δέ ἐστι τοῦτο. καὶ γὰρ Σκύλλα[S] καὶ Χίμαιρα[T] καὶ πολλὰ τῶν μὴ ὄντων φρονεῖται. οὐκ ἄρα τὸ ὂν φρονεῖται.[U] ὥσπερ τε τὰ ὁρώμενα διὰ τοῦτο ὁρατὰ λέγεται, ὅτι ὁρᾶται, καὶ τὰ ἀκουστὰ, διὰ τοῦτο ἀκουστὰ, ὅτι ἀκούεται· καὶ οὐ τὰ μὲν ὁρατὰ ἐκβάλλομεν, ὅτι οὐκ ἀκούεται·[X] τὰ δὲ ἀκουστὰ παραπέμπομεν, ὅτι οὐχ ὁρᾶται. ἕκαστον γὰρ ὑπὸ τῆς ἰδίας αἰσθήσεως, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπ᾽ ἄλλης ὀφείλει κρίνεσθαι. οὕτω καὶ τὰ φρονούμενα καὶ εἰ μὴ βλέποιτο τῇ ὄψει, μηδὲ ἀκούοιτο τῇ ἀκοῇ, ἔσται, ὅτι πρὸς τοῦ οἰκείου λαμβάνεται κριτηρίου. εἰ οὖν φρονεῖ τις ἐν πελάγει ἅρματα τρέχειν, καὶ εἰ μὴ βλέπει ταῦτα, ὀφείλει πιστεύειν ὅτι ἅρματά ἐστιν ἐν πελάγει τρέχοντα. ἄτοπον δὲ τοῦτο. οὐκ ἄρα τὸ ὂν φρονεῖται καὶ καταλαμβάνεται· καὶ εἰ καταλαμβάνοιτο δὲ, ἀνέξοιστον ἑτέρῳ. εἰ γὰρ τὰ ὄντα ὁρατά ἐστι καὶ ἀκουστὰ, καὶ κοινῶς αἰσθητὰ, ἅπερ ἐκτὸς ὑπόκειται, τούτων δὲ τὰ μὲν ὁρατὰ, ὁράσει καταληπτά ἐστι· τὰ δὲ ἀκουστὰ ἀκοῇ, καὶ οὐκ ἐναλλάξ· πῶς οὖν

N O T Æ.

R φρονήσῃ] MS. Vratiſlav. *φρονήσει.*

S Σκύλλα] Hanc Homerus Odyſſ. *μ'.* 89. deſcribit ferale navigantibus monſtrum pedibus anterioribus (hoc eſt ut Themiſtius exponit, manibus) duodecim, ſex prælongis collis, totidemque horrendis capitibus, in quorum unoquoque tres ordines dentium extabant. Hoc pictum a Nicomacho fuit Romæ in templo pacis, teſte Plinio XXXV. 10. Et ære fuſum exiſtit Byzantii ut conſtat ex Epigrammate quod in illud legas lib. IV. Anthologiæ p. 461. Themiſtius autem Orat. XXII. p. 279. teſtatur ſculptores non ſecutos Homeri deſcriptionem, ſed a capite ad ilia usque virginis ſpeciem tribuiſſe, a femore autem quod reliquum eſt in canes feciſſe deſinere horrendos ac terribiles, quorum capita ſurſum erecta triplici dentium ordine hiarent. Hinc ſex capita canina Scyllæ tribuit Nonnus hiſtoria 50. in Nazianzeni ſteliteut. & *canibus ſuccinctam* paſſim ſcribunt Poëtæ, reſpicit & Ovidius 2. amor. *nec quæ virgineo portenta ſub inguine latrant.* Hildebertus Cenomanenſis lib. 1. Epiſt. 15. *Scylla facie humana, ſed caninis accincta capitibus deſcribitur.* Virgilius III. Æneid. 426. pro canibus lupos dixit, & piſtricis caudam addidit, ſive ut Palæphatus, c. 21. ſerpentis:

> *Prima hominis facies & pulchro pectore virgo*
> *Pube tenus: poſtrema immani corpore piſtrix,*
> *Delphinum caudas utero commiſſa luporum.*

T χίμαιρα] Monſtrum alterum ex hydra Lernæa natum, triforme, triceps quod Scyllæ jungit etiam Ovidius 4. Triſt. 7. 16.

> *Eſſe canes utero ſub virginis, eſſe chimæram*
> *A truce quæ flammis ſeparet angue leam.*

Eam ita depingit Heſiodus Theogon. 319.

> ἡ δὲ χίμαιραν ἔτικτε πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,
> δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε.
> τῆς δ᾽ ἦν τρεῖς κεφαλαί, μία μὲν χαροποῖο λέοντος,
> ἡ δὲ χιμαίρης ἡ δ᾽ ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος,
> πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
> δεινὸν ἀποπνέουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

U οὐκ ἄρα τὸ ὂν φρονεῖται] Hæc verba omiſit interpres, neque exſtant in MS. Ciz. non ſunt tamen omittenda, quia ex Scyllæ & Chimæræ exemplo Gorgias concludit non rem ideo exiſtere, quia eam cogitamus, vel ejus idea animo noſtro obverſatur. Infra: οὐκ ἄρα τὸ ὂν φρονεῖται καὶ καταλαμβάνεται. Et lib. 1. adverſus Phyſicos. δύναταί τι ἐπινοεῖσθαι μὲν, μὴ ὑπάρχειν δὲ, καθάπερ ἱπποκένταυρος καὶ σκύλλα.

X καὶ οὐ τὰ μὲν usque ad ὅτι οὐκ ἀκούεται] Hæc etiam abſunt in MS. Ciz. ſed ab aliis Codicibus & interprete recte agnoſcuntur.

δύναται ταῦτα ἑτέρῳ μηνύεσθαι; ᾧ γὰρ μηνύομενόν ἐστι, λόγος. λόγος δὲ οὐκ ἔστι τὰ ὑποκείμενα καὶ τὰ ὄντα. [Y] οὐκ ἄρα τὰ ὄντα μηνύομεν τοῖς πέλας, ἀλλὰ λόγον, ὃς ἕτερός ἐστι τῶν ὑποκειμένων. καθάπερ οὖν τὸ ὁρατὸν οὐκ ἂν γένοιτο ἀκουστὸν, καὶ ἀνάπαλιν· οὕτως ἐπεὶ ὑπόκειται τὸ ὂν ἐκτὸς, οὐκ ἂν γένοιτο λόγος ὁ ἡμέτερος· μὴ ὢν δὲ λόγος, οὐκ ἂν δηλωθείη ἑτέρῳ. ὅγε μὴν λόγος (φησὶν) ἀπὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων ἡμῖν πραγμάτων συνίσταται, τουτέστι, τῶν αἰσθητῶν. ἐκ γὰρ τῆς τοῦ χυλοῦ ἐγκυρήσεως ἐγγίνεται ἡμῖν ὁ κατὰ ταύτης τῆς ποιότητος ἐκφερόμενος λόγος· καὶ ἐκ τῆς τοῦ χρώματος ὑποπτώσεως, ὁ κατὰ τοῦ χρώματος. εἰ δὲ τοῦτο, οὐχ ὁ λόγος τοῦ ἐκτὸς παραστατικός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ λόγου μηνυτικὸν γίνεται. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὅτι ὃν τρόπον τὰ ὁρατὰ καὶ ἀκουστὰ ὑπόκειται, οὕτως καὶ ὁ λόγος· ὥστε δύνασθαι ἐξ ὑποκειμένου αὐτοῦ καὶ ὄντος τὰ ὑποκείμενα καὶ ὄντα μηνύεσθαι. εἰ γὰρ καὶ ὑπόκειται, φησὶν, ὁ λόγος, ἀλλὰ διαφέρει τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων καὶ πλείστῳ διενήνοχε τὰ ὁρατὰ σώματα τῶν λόγων. δι' ἑτέρου γὰρ ὀργάνου ληπτόν ἐστι τὸ ὁρατὸν, καὶ δι' ἄλλου, ὁ λόγος. οὐκ ἄρα ἐνδείκνυται τὰ πολλὰ τῶν ὑποκειμένων ὁ λόγος, ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνα τὴν ἀλλήλων διαδηλοῖ [Z] φύσιν. τοιούτων οὖν παρὰ τῷ Γοργίᾳ ἠπορημένων, οἴχεται ὅσον ἐπ' αὐτοῖς [A] τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον. τοῦ γὰρ μήτε ὄντος μήτε γνωρίζεσθαι δυναμένου, μήτε ἄλλῳ παρασταθῆναι [B] πεφυκότος, οὐδὲν ἂν εἴη κριτήριον. οὐκ ὀλίγοι δὲ ἦσαν, ὡς προεῖπον, [C] οἱ καὶ τοὺς περὶ Μητρόδωρον [D] καὶ Ἀνάξαρχον, [E] ἔτι δὲ Μόνιμον φήσαντες ἀνῃρηκέναι τὸ κριτήριον. ἀλλὰ Μητρόδωρον μὲν, ὅτι εἶπεν, οὐδὲν ἴσμεν, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἴσμεν, ὅτι οὐδὲν ἴσμεν. Ἀνάξαρχον δὲ καὶ Μόνιμον, [F] ὅτι σκηνογραφίᾳ [G] ἀπείκασαν [H] τὰ ὄντα, τοῖς τε κατὰ ὕπνους ἢ μανίαν προσπίπτουσι

quomodo ergo poſſunt ea alteri ſignificari? 84. Qua enim ſignificamus eſt oratio. Oratio autem non eſt res ſubjecta nec ea quæ ſunt. Non ergo ea quæ ſunt proximis ſignificamus, ſed orationem, quæ eſt diverſum aliquid a rebus ſubjectis. Quo modo ergo aſpectabile non eſt audibile, nec contra: ita quoniam id quod eſt, ſubjicitur extrinſecus, id non erit noſtra oratio. 85. Si non ſit autem oratio, non poterit alteri ſignificari. Concipitur autem, inquit, oratio ex iis rebus quæ nobis incurrunt extrinſecus, hoc eſt, ex ſenſilibus. Ex chyli enim humorisve incurſione nobis ſuggeritur quæ de ea qualitate profertur oratio: & ex coloris incurſione, quæ de colore dicitur. Quod ſi ita eſt, non exponit oratio id quod eſt extrinſecus, ſed id quod eſt extrinſecus ſignificat & indicat orationem. 86. Sed nec dici poteſt, quod quomodo ſubjecta ſunt aſpectabilia & audibilia, ita etiam oratio, ut ex ipſo ſubjecto & eo quod eſt, poſſint ſubjecta & quæ ſunt ſignificari. Nam etſi, inquit, ſubjecta eſt oratio, attamen differt a reliquis ſubjectis: & ab orationibus plurimum differunt corpora aſpectabilia. Nam per aliud inſtrumentum comprehenditur aſpectabile, & per aliud oratio. Multa ergo ex ſubjectis non indicat oratio, quomodo nec illa inter ſe ſuam indicant naturam. 87. Hujuſce modi igitur dubiis motis a Gorgia ſi eſſentiamur, perit id quod judicat veritatem. Nam quum hoc nec ſit, nec cognoſci poſſit, nec aliis exponi, nihil eſt quod judicet. Non fuerunt autem pauci, ut prius dixi, qui & Metrodorum & Anaxarchum, & præterea Monimum dixerint ſuſtuliſſe id quod judicat. 88. Et Metrodorum quidem, quoniam dixerit nos nihil ſcire, & nec hoc ipſum quidem ſcire quod nihil ſciamus. Anaxarchum autem & Monimum, quoniam res aſſimilarunt ſcenæ imagini, & exiſtimarunt eas eſſe ſimiles iis quæ

N O T Æ.

Y τὰ ὑποκείμενα καὶ τὰ ὄντα] MSS. καὶ ὄντα ſine artic.

Z διαδηλοῖ] MS. Vratiſlav. δηλοῖ.

A ὅσον ἐπ' αὐτοῖς] MS. Ciz. αὐτῆς, minus bene, ſubintelligendum enim τοῖς ἠπορημένοις.

B παραςαθῆναι] MS. Ciz. παραθῆναι.

C ὡς προεῖπον] Supra Sect. 48.

D Μητρόδωρον] Notum Metrodori Chii, qui Democriti auditor fuit, dictum, poſitum ab eo initio libri quem ſcripſerat de Natura: *Nego ſcire nos, ſciamusne aliquid an nihil ſciamus: ne id ipſum quidem, neſcimus aut ſcimus ſcire nos, nec omnino ſitne aliquid an nihil ſit.* Cicero Lucullo c. 23. Laërtius IX. 58. de eodem Metrodoro: ἔλεγε μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδε. Sive ut Euſebius ejus verba refert p. 765. de præparat. qui Pyrrhoni hæc anſam dubitandi de omnibus dediſſe affirmat: οὐδεὶς ἡμῶν οὐδὲν οἶδεν, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο, πότερον οἴδαμεν ἢ οὐκ οἴδαμεν.

E Ἀνάξαρχον] De hoc Metrodori diſcipulo, ac præceptore Pyrrhonis, Heſychius Illuſtris: Ἀνάξαρχος ὁ Ἀβδηρίτης ἔλεγε μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδεν. Sed videtur Anaxarcho tribuere quod Metrodoro Laërtius IX. 58.

F Μόνιμον] Monimus Syracuſanus, diſcipulus Diogenis Cynici, Anaxarcho in præſenti loco jungitur quod dixit ὅτι πᾶν ὑπόληψις, ut eſt apud Marcum Antoninum lib. 2. Sect. 15. vel ut noſter infra lib. 2. adverſus Logicos Sect. 5. τῦφον εἶναι τὰ πάντα, ad quem locum vide ſi placet quæ a me dicentur.

G σκηνογραφίᾳ] In editis erat σκιογραφίᾳ, pro quo MS. Ciz. σκινογραφίᾳ, unde non dubito Sextum ſcripſiſſe σκηνογραφίᾳ, quod mihi longe magis placet quam σκιαγραφίᾳ, licet id Gatakero ad Antoninum & aliis viris doctis probari video. Similiter apud Vitruvium lib. 1. cap. 2. recte ſcenographiam pro ſciagraphia legunt Politianus, Cœlius Rhodiginus, Hermolaus Barbarus & ad Solinum p. 821. Salmaſius. Sumitur autem hoc loco σκηνογραφία a Sexto non ſenſu illo quo Vitruvius illam accipit, pro adumbratione ædificii faciem cum lateribus abſcedentibus repræſentante, quamque orthographiæ ſolam rectam frontem domus delineanti opponit, ſed pro ſcenæ imagine & fabula quo ſenſu apud Plutarchum eſt πάντα πράγματα τραγῳδίαν ὄντα καὶ σκηνογραφίαν. Fortaſſe & apud Platonem in Phædro. p. 380. μὴ σκιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ, legendum σκηνογραφία.

H ἀπείκασαν] Ita MSS. pro ἀπείκασεν, ut non ad ſolum Monimum, ſed ſimul ad Anaxarchum referatur.

incur-

incurrunt in ſomno aut furore. 89. Cæterum iſti quidem ab ea ſtant ſententia (*criterium veritatis non dari.*)

Primi autem conſiderationem de eo quod judicat introducere viſi ſunt qui a Thalete prodiere Phyſici: nam ſenſuum judicio rejecto ut qui in multis non eſſent fide digni, veritatis in rebus judicem conſtituere rationem. ex quo progreſſi, ſtatuerunt de principiis & elementis, & aliis: quorum comprehenſio ab horum virtute dependet. 90. Hinc in Phyſicis quidem diligentiſſimus Anaxagoras, ſenſus tanquam imbecillos vituperans, *Propter eorum*, inquit, *debilitatem, non poſſumus verum judicare.* Quod autem ii ſint infideles, fidem facit ex eo quod paulatim mutentur colores. Nam ſi duos acceperimus colores, nigrum & album: deinde ex altero in alterum guttatim effuderimus, non poterit viſus diſcernere quæ paulatim fiunt mutationes, etiamſi ſint re ipſa ſubjectæ. 91. Hac autem ratione videtur vi quoque ac poteſtate uſus eſſe Aſclepiades in primo de vini datione, ubi de fulvo & nigro diſputat. His enim miſtis, ſenſum dicit non poſſe diſcernere, ſitne ſubjectus unus color & ſimplex, an non. Quare Anaxagoras quidem communiter dixit rationem eſſe id quod judicat. 92. Pythagorici autem rationem quidem dicunt, ſed non communiter, verum eam quæ accedit a diſciplinis, quomodo dicebat etiam Philolaus: & cum ſit univerſorum naturæ contemplatrix; habere quandam cum ea cognationem, cum ſit natura comparatum ut ſimile comprehendatur a ſimili.

ταῦτα ὡμοιῶσθαι ὑπέλαβον. ἀλλ᾽ οὔτοι μέντοι αὐτοὶ μετεσχήκασι στάσεως.[I]

Πρῶτοι δ᾽ ἔδοξαν οἱ ἀπὸ Θάλεω φυσικοὶ τὴν περὶ κριτηρίου σκέψιν[K] εἰσηγήσασθαι. καταγνόντες γὰρ τῆς αἰσθήσεως ἐν πολλοῖς ὡς ἀπίστου, τὸν λόγον κριτὴν τῆς ἐν τοῖς οὖσιν ἀληθείας ἐπέστησαν· ἀφ᾽ οὗ ὁρμώμενοι περί τε ἀρχῶν καὶ στοιχείων καὶ τῶν ἄλλων διετάσσοντο, ὧν ἡ κατάληψις διὰ τῆς τούτων δυνάμεως περιγίνεται. ἔνθεν ὁ μὲν φυσικώτατος Ἀναξαγόρας[L] ὡς ἀσθενεῖς διαβάλλων τὰς αἰσθήσεις,[M] ὑπὸ ἀφαυρότητος αὐτῶν φησὶ, οὐ δυνατοί ἐσμεν κρίνειν τ᾽ ἀληθές. τίθησι δὲ πίστιν αὐτῶν τῆς ἀπιστίας, τὴν παρὰ μικρὸν τῶν χρωμάτων ἐξαλλαγήν. εἰ γὰρ δύο λάβοιμεν χρώματα μέλαν καὶ λευκὸν, εἶτα ἐκ θατέρου εἰς θάτερον κατὰ σταγόνα παρεκχέοιμεν, οὐ δυνήσεται ἡ ὄψις διακρίνειν τὰς παρὰ μικρὸν μεταβολὰς, καίπερ πρὸς τὴν φύσιν[N] ὑποκειμένας. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ δυνάμει[O] καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης[P] εὑρίσκεται κατακεχρημένος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ οἴνου δόσεως, ἔνθεν ἐπὶ ὤχρας καὶ μέλανος ἵσταται. μιγέντων γὰρ τούτων, φησὶν, ἀδυνατεῖ διαγινώσκειν ἡ αἴσθησις, εἴτε ἕν ἐστι καὶ ἁπλοῦν[Q] χρῶμα τὸ ὑποκείμενον, εἴτε καὶ μή. ὥστε ὁ μὲν Ἀναξαγόρας κοινῶς τὸν λόγον ἔφη κριτήριον εἶναι· οἱ δὲ Πυθαγορικοὶ, τὸν λόγον μέν φασιν, οὐ κοινῶς δέ· τὸν δὲ ἀπὸ τῶν μαθημάτων[R] περιγινόμενον, καθάπερ ἔλεγε καὶ ὁ Φιλόλαος, θεωρητικόν τε ὄντα τῆς τῶν ὅλων φύσεως, ἔχειν τινὰ συγγένειαν πρὸς ταύτην, ἐπείπερ ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον[S] καταλαμβάνεσθαι πέφυκε.

NOTÆ.

I ἀλλ᾽ οὔτοι μέντοι αὐτοὶ μετεσχήκασι στάσεως] Clarius eſſet ſi legeretur οὔτοι μὲν τῆς αὐτῆς. Senſus certe hic eſt verborum, etiam hos jam memoratos ex illa claſſe ſive στάσει eſſe, qui criterium veritatis dari negaverunt. Supra Sect. 53. δυνάμει τῆς αὐτῆς ἔχεται τῷ Ξενοφάνει στάσεως.

K τὴν περὶ κριτηρίου σκέψιν] Cave hoc loco σκέψιν de dubitatione ſceptica accipias, eſt enim potius dogmatica tractatio qua confirmatur criterium veritatis utique dari, non autem illud poſitum eſſe in ſenſibus, ſed in intellectu ac ratione. Per τοὺς ἀπὸ Θάλεω φυσικοὺς Anaxagoram intellige qui ex Thaletis Schola prodiit, cæteroſque de quibus mox, usque ad Sect. 141. ubi incipit perſequi ſententias τῶν μετὰ τοὺς φυσικοὺς αἱρέσεων.

L ὁ μὲν φυσικώτατος Ἀναξαγόρας] Huic encomio reſpondet elogium ſepulchro Anaxagoræ inſcriptum apud Laërtium II. 15. & Ælianum VIII. ult. Variar.

Ἐνθάδ᾽ ὁ πλεῖστον ἀληθείας ἐπὶ τέρμα περήσας
οὐρανίου κόσμου, κεῖται Ἀναξαγόρας.

Etiam σύνεσιν ejus μεγάλην εἰς φυσιολογίαν καὶ περιττὴν διαφανεῖσαν admirationi fuiſſe teſtatus Plutarchus in Pericle p. 154. ἐν τοῖς τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν φιλοσοφήσασιν οὐκ ἀπερριμμένον vocat Alexander Aphrodiſeus lib. de fato, p. 11.

M διαβάλλων τὰς αἰσθήσεις] Huc ſpectat quod nivem atram eſſe diſputabat Anaxagoras, de quo dictum ad 1. Pyrrhon. Sect. 33. Tamen confeſſus eſt τῆς τῶν ἀδήλων καταλήψεως κριτήριον εἶναι τὰ φαινόμενα. Infra, Sect. 140. Mox pro χρημάτων, quod male erat excuſum, ſcripſi χρωμάτων, ut ſenſus manifeſto poſtulat.

N πρὸς τὴν φύσιν] Idem hoc eſt ac φύσει, hoc eſt *re vera, reipſa*, ita enim reddere malui quam cum Herveto *ad naturam*, quod obſcurius & ambiguum mihi videbatur.

O δυνάμει] Vide ad 1. Pyrrhon. Sect. 11.

P ὁ Ἀσκληπιάδης] Intellige Aſclepiadem Pruſienſem, novæ ſectæ conditorem de quo infra Sect. 201. 202. & 380. cujus libros *de vini datione* laudat Cœlius Aurelianus lib. 2. acutorum cap. 29. Titum ejus ſectatorem memorans. Alia de hoc Aſclepiade Reineſius Epiſtolis ad Hofmannum p. 394. Pro ἵσταται, eſt qui legendum putet διΐσταται, *dubitat, ambigit.*

Q ἕν ἐστι καὶ ἁπλοῦν] Ita recte MSS. pro ἔνεστι.

R τὸν δὲ ἀπὸ μαθημάτων] Rationem ſive intellectum hominis, diſciplinis, Mathematicis præſertim, excultam, rectiſſime de rebus judicare poſſe docuit Philolaus, Pythagoricæ ſcholæ magna gloria: non modo ob generalem illam cauſam, quod, uti eſt in proverbio διπλοῦν ὁρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα, ſed inprimis quod animum doceret eſſe inditum corpori numerum, eandemque incorporalem convenientiam, & harmoniam quali hoc univerſum conſiſtere affirmabat. Confer Claudianum Mamertum lib. 2. de ſtatu animæ cap. 7. Plato in Timæo p. 533. ἡ δὲ ἁρμονία ξυγγενεῖς ἔχουσα φορὰς ταῖς ἐν ἡμῖν ταῖς ψυχῆς περιόδοις &c.

S ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον] Similia a ſimilibus cognoſci, (hoc eſt νοητὰ ἀπὸ τοῦ νοῦ, διανοητὰ ἀπὸ τῆς ἐννοίας, ſenſilia a ſenſuum πίστει, umbras rerum & alia ſimilia idola a conjectura & opinione) axioma commune ad omnem cognitivam potentiam appellat Jamblichus lib. 3. περὶ κοινῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, cap. 8. Vide infra Sect. 116. ſeq. Sic & ἡ τῶν ὅλων φύσις numero conſtans & harmonia, cognoſcitur a mente quæ & ipſa ut ait Archytas Pythagoricus apud Claudianum loco laudato, *ad exemplum unius compoſita eſt, quæ ſic illocaliter dominatur in corpore, ſicut unus in numeris.* Confer ad librum adverſus Grammaticos Sect. 303. & Gaſſendum de Philoſophia Epicuri p. 518. & Iſm. Bullialdum ad Ptolemæum περὶ κριτηρίου καὶ ἡγεμονικοῦ.

γαίῃ μὲν γὰρ [T] γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον. ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ γε νείκεϊ λυγρῷ.

καὶ ὡς τὸ μὲν φῶς, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, [U] τὸν Πλάτωνος Τίμαιον ἐξηγούμενος, ὑπὸ τῆς φωτοειδοῦς ὄψεως καταλαμβάνεται· ἡ δὲ φωνὴ ὑπὸ τῆς ἀεροειδοῦς ἀκοῆς· οὕτω καὶ ἡ τῶν ὅλων φύσις ὑπὸ συγγενοῦς ὀφείλει καταλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου. ἦν δὲ ἀρχὴ τῆς τῶν ὅλων ὑποστάσεως ἀριθμός. διὸ καὶ ὁ κριτὴς τῶν πάντων λόγος οὐκ ἀμέτοχος ὢν τῆς τούτου δυνάμεως, καλοῖτο ἂν ἀριθμός. καὶ τοῦτο ἐμφαίνοντες οἱ Πυθαγορικοὶ, ποτὲ μὲν εἰώθασι λέγειν, τὸ,

- - ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν· [X]

ποτὲ δὲ, τὸν φυσικώτατον ὀμνῦναι ὅρκον οὑτωσὶ,

οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ [Y] κεφαλᾷ παραδόντα τετρακτύν.
πηγὴν ἀενάου φύσεως, ῥιζώματ' ἔχουσαν.

τὸν μὲν παραδόντα λέγοντες Πυθαγόραν (τοῦτον γὰρ ἐθεοποίουν) [Z] τετρακτὺν δὲ, ἀριθμόν τινα, ὃς ἐκ τεσσάρων τῶν πρώτων ἀριθμῶν [A] συγκείμενος, τὸν τελειότατον ἀπήρτιζεν, ὥσπερ τὸν δέκα· ἓν γὰρ καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα, δέκα γίνεται. ἔστι τε οὗτος ἀριθμὸς πρώτη τετρακτὺς, πηγὴ δὲ ἀενάου φύσεως λέλεκται, παρόσον κατ' αὐτοὺς ὁ σύμπας κόσμος [B] κατὰ ἁρμονίαν διοικεῖται. ἡ δὲ ἁρμονία σύστημά ἐστιν τριῶν συμφωνιῶν, [C] τῆς τε διὰ τεσσάρων καὶ τῆς διὰ πέντε, καὶ τῆς διὰ πασῶν. τούτων δὲ τῶν τριῶν συμφωνιῶν αἱ ἀναλογίαι ἐν τοῖς προειρημένοις τέτταρσιν ἀριθμοῖς εὑρίσκονται, ἔν τε τῷ ἑνὶ, κἂν τῷ δύο, κἂν τῷ τρία, κἂν τῷ τέσσαρα. ἦν γὰρ ἡ μὲν διὰ τεσσάρων συμφωνία, ἐν ἐπιτρίτῳ λόγῳ κειμένη· ἡ δὲ διὰ πέντε, ἐν ἡμιολίῳ· ἡ δὲ διὰ πασῶν, ἐν διπλασίονι. ὅθεν ὁ μὲν τέσσαρα ἀριθμὸς τοῦ τρία ἐπίτριτος ὢν, ἐπείπερ ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ τρίτου μέρους αὐτοῦ συνίσταται, περιέσχηκε τὴν

Terram terreno atque unda conſpeximus undam.
Æthere divinum nos æthera: vidimus igne
Claro ignem: lis lite, amor eſt conſpectus amore.

93. Et quomodo lux quidem, inquit Poſidonius, Platonis Timæum explicans, comprehenditur a viſu, qui habet ſpeciem lucis: vox autem ab auditu, qui habet ſpeciem aëris: ita etiam univerſorum natura debet comprehendi a ratione quæ eſt ei conjuncta cognatione. eſt autem principium univerſorum ſubſtantiæ, numerus. Quamobrem ratio judex univerſorum, quum non ſit expers ejus virtutis, vocari poſſet numerus. 94. Et hoc ſignificantes Pythagorici aliquando quidem dicere conſueverunt:

- - *numero cuncta aſſimilantur.*

aliquando autem jurare ſacramentum naturæ quam maxime conſentaneum hocce:

Non per eum, capiti per quem quaternio noſtro eſt
Traditus æternæ radix naturæ & hians fons.

Eum enim a quo traditus eſt, intelligebant Pythagoram, hunc quippe pro Deo habebant: quaternionem autem numerum quendam, qui conſtans ex quatuor primis numeris, perfectiſſimum efficit numerum, nimirum decem. Unum enim & duo & tria & quatuor ſunt decem: & eſt hic numerus primus quaternio. 95. Dictus eſt autem fons æternæ naturæ, quandoquidem ex eorum ſententia univerſus mundus adminiſtratur per harmoniam. Harmonia eſt ſyſtema, conſtans ex tribus conſonantiis, diateſſaron & diapente & diapaſon. Harum trium conſonantiarum proportiones inveniuntur in prius dictis quatuor numeris, nempe in uno & duobus & in tribus & quatuor. 96. Nam conſonantia quidem diateſſaron, ſita eſt in ratione ſeſquitertia: conſonantia autem diapente in ſeſquialtero: conſonantia diapaſon, in duplo. Unde quatuor quidem numerus qui eſt trium ſeſquitertius, quoniam conſtat ex eo & tertia ejus parte, con-

NOTÆ.

T γαίῃ μὲν γὰρ] His Empedoclis verſibus laudatis Chalcidius p. 131. ſubjungit: *Hac quippe conſtituebat elementa & initia univerſitatis, ex quibus animæ quoque cenſebat conſtare ſubſtantiam, propterea que penes eam omnium rerum eſſe plenam ſcientiam, ſimili ſua ſimilitudinem habentia comprehendentem.* Eadem Empedoclea laudant Ariſtoteles, & alii, ac noſter infra Sect. 110. & adverſus Grammaticos Sect. 303. Ejusdem Empedoclis ſunt apud Plutarchum & Macrobium:

ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε, πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν
ὀξὺ δ' ἐπὶ ὀξὺ ἔβη, θερμὸν δ' ἐποχεύετο θερμῷ.

U ὁ Ποσειδώνιος] De hoc Poſidonio Apameenſi, Stoico celebri ejusque ſcriptis dixi libro 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 15. Commentarius ipſius in Timæum Platonis jam videtur intercidiſſe, cum ſcriberet Proclus qui illo non utitur.

X ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν] Infra Sect. 109. & libro adverſus Arithmeticos Sect. 2.

Y οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ] Vide ſi placet quæ ad jam laudatum adverſus Arithmeticos locum, ubi iidem verſus Pythagorici allegantur, & pro *ἁμετέρᾳ κεφαλᾷ* legitur *ἁμετέρᾳ ψυχᾷ*.

Z τοῦτον γὰρ ἐθεοποίουν] Pythagoram divino affecerunt honore ut per eum jurarent Pythagorei, licet non eſſet *τῶν ἀθανάτων Θεῶν, οὐδὲ τῶν φύσει Ἡρώων, ἀλλ' ἄνθρωπος ὁμοιώσει Θεοῦ κοσμηθεὶς*, ut ait Hierocles p. 170.

A ἐκ τεσσάρων τῶν πρώτων ἀριθμῶν] Ita recte MSS. pro *ἀριθμῶν τινῶν τῶν πρώτων*.

B ὁ σύμπας κόσμος] Lib. adverſus Muſicos Sect. 30. & 37.

C τριῶν συμφωνιῶν] Lib. adverſus Muſicos Sect. 46. & quæ dixi ad 3. Pyrrhon. Sect. 155. & lib. adverſus Arithmeticos Sect. 6. ſeq. *λόγος ἐπίτριτος* ſive ratio ſeſquitertia eſt quæ totum & tertiam ejus partem continet ut 4. ad 3. *ἡμιόλιος* ſive ſeſquialtera, quæ continet totum & dimidiam ejus partem ut 3. ad 2. & denique *λόγος διπλασίων* ſive ratio dupla, quæ totum continet bis, ut 2. ad 1. vel 4. ad 2.

tinet conſonantiam diateſſaron. 97. Tria autem cum ſit numerus duorum ſeſquitertius, quandoquidem continet ipſum & ejus dimidium, indicat conſonantiam diapente. Quatuor itidem qui eſt duplus duorum, ut duo numerus duplus eſt unitatis, comprehendit conſonantiam diapaſon. 98. Quoniam ergo quaternio ſubminiſtat proportionem dictarum conſonantiarum: conſonantiæ porro iſtæ complent perfectam harmoniam: perfecta autem harmonia adminiſtrantur omnia: ea de cauſa eum dixerunt eſſe fontem & radicem æternæ naturæ. 99. Et præterea etiam quoniam ex rationibus horum quatuor numerorum intelligitur & corpus & incorporeum, ex quibus ſunt omnia. Nam fluente *ſive producto* puncto, lineam nobis imaginamur, quæ eſt longitudo carens latitudine. Fluente linea, facimus latitudinem, quæ eſt quædam ſuperficies carens profunditate. Fluente ſuperficie fit corpus ſolidum. 100. Sed in puncto quidem eſt unitas, ut quæ ſit individua ſicut punctus. In linea autem binarius: unde adeſt linea, nempe a puncto ad punctum: [Ternarius eſt in ſuperficie, a puncto ad punctum] & rurſus ab hoc ad aliud punctum. In ſolido autem corpore quaternarius. Nam ſi ſuper tribus punctis quartum in altum extulerimus, fit pyramis, quæ quidem eſt primum corpus ſolidæ figuræ. Rationi ergo convenienter quaternio dicitur fons naturæ univerſorum. 101. Et præterea quidquid, inquiunt, ab homine comprehenditur, aut eſt corpus, aut incorporeum. Sive autem ſit corpus, ſive incorporeum, non comprehenditur abſque numerorum notione. Corpus quidem quoniam trium intervallorum habet dimenſiones, ternarium enuntiat numerum. 102. Quoniam autem corporum alia quidem ſunt ex iis quæ compinguntur, ut naves, & catenæ, & turriculæ. Alia ex unitis, quæ uno habitu continentur, ut plantæ, & animalia. Alia autem ex diſtantibus ac diſcretis, ut chori, & exercitus, & greges. Sed ſive conſtent ex iis quæ compinguntur, ſive ex unitis, ſive ex di-

διὰ τεσσάρων συμφωνίαν· ὁ δὲ τρία τοῦ δύο ἡμιόλιος ὤν, ᾗ ἐκεῖνον τε [D] περιέσχηκε, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ· ἐμφαίνει τὴν διὰ πέντε συμφωνίαν. ὁ δὲ τέσσαρα τοῦ δύο, καὶ ὁ δύο τῆς μονάδος διπλασίων καθεστώς, περιληπτικός ἐστι τῆς διὰ πασῶν. ἐπεὶ οὖν ἡ τετρακτὺς ἀναλογίαν τῶν λεχθεισῶν συμφωνιῶν ὑποβάλλει, αἱ δὲ συμφωνίαι τῆς τελείου ἁρμονίας εἰσὶ συμπληρωτικαὶ, κατὰ δὲ τὴν τέλειον ἁρμονίαν πάντα διοικεῖται, τοῦδε χάριν, πηγὴν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ᾽ ἔχουσαν εἰρήκασιν αὐτήν. καὶ ἄλλως· ἐπεὶ κατὰ τοὺς λόγους τῶν τεσσάρων τούτων ἀριθμῶν, τό, τε σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον νοεῖται, ἐξ ὧν τὰ πάντα. στιγμῆς γὰρ ῥυείσης, [E] γραμμὴν φαντασιούμεθα, ἥτις ἐστὶ μῆκος ἀπλατές. γραμμῆς δὲ ῥυείσης, πλάτος ἐποιήσαμεν, ὅπερ ἐστὶν ἐπιφάνειά τις ἀβαθής· ἐπιφανείας δὲ ῥυείσης, στερεὸν ἐγένετο σῶμα. ἀλλ᾽ ἦν γε ἐπὶ μὲν τῆς στιγμῆς ἡ μονὰς ἀδιαίρετος οὖσα, καθὼς καὶ ἡ στιγμή. ἐπὶ δὲ τῆς γραμμῆς, ὁ δύο ἀριθμός· [ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον. ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας, ὁ τρία.] [F] πόθεν γὰρ πάρεστιν ἡ γραμμὴ, τουτέστιν ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον, καὶ πάλιν ἀπὸ τούτου ἐπὶ ἄλλο σημεῖον. ἐπὶ δὲ τοῦ στερεοῦ σώματος ὁ τέσσαρα. ἐὰν γὰρ τρισὶ σημείοις τέταρτον ἐπαιωρήσωμεν σημεῖον, πυραμὶς γίνεται, ὅπερ δὴ πρῶτόν ἐστι στερεοῦ σώματος σχῆμα. κατὰ λόγον οὖν ἡ τετρακτὺς πηγὴ τῆς τῶν ὅλων φύσεώς ἐστι. καὶ ἄλλως. πᾶν τὸ καταλαμβανόμενον ἀνθρώπῳ, φασὶν, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον· [G] ἐάν τε δὲ σῶμά ἐστιν, ἐάν τε καὶ ἀσώματον, οὐ χωρὶς τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐννοίας καταλαμβάνεται. τὸ μέν σῶμα, ἐπεὶ τριχῆ διαστατὸν [H] καθεστώς, τὸν τρίτον ἀριθμὸν ὑπαγορεύει. *ἐπεὶ δὲ τῶν σωμάτων, τὰ μέν ἐστιν [I] ἐκ συναπτομένων, ὡς πλοῖα καὶ ἁλύσεις καὶ πυργίσκοι· [K] τὰ δὲ ἐξ ἡνωμένων· ἅπερ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως [L] συνέχεται, ὡς φυτὰ καὶ ζῶα· τὰ δὲ ἐκ διεστώτων, ὡς χοροὶ καὶ στρατιαὶ καὶ ποίμναι. ἀλλ᾽ ἐάν τε ἐκ συναπτομένων, ἐάν τε ἐξ ἡνω-

NOTÆ.

D ᾗ ἐκεῖνον] Ita MSS. pro εἰ.

E γραμμῆς ῥυείσης] Linea fluente, non in longum ſed in latum, hoc eſt pluribus adjunctis lineis fit ſuperficies. Sic ſuperficies plures veluti compaginatæ reddunt corpus.

F ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον. ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας ὁ τρία] Hæc verba uncinis incluſa addidi, quia ſenſus illa neceſſario requirebat, licet illa nec in editis nec in MSS. reperiſſe me profiteor.

G σῶμα ἢ ἀσώματον] Lib. adverſus Arithmeticos Sect. 5.

H τριχῆ διαστατὸν] Longum, latum & profundum, ut dixit ſæpiſſime.

I τῶν σωμάτων τὰ μὲν] Hanc diſtinctionem fuſius explicat noſter infra 1. adverſus Phyſicos Sect. 78. ſeq. Eam hoc loco in MS. Codicis ora ſic expreſſerat librarius:

σῶμα

ἐκ συναπτομένων. ἐξ ἡνωμένων. ἐκ διεστώτων.

K πυργίσκοι] Putem intelligi ſcrinia excitata in modum turriculæ, qualibus hodie uti & parietes exornare ſolemus. Sic ab Artemidoro junguntur lib. 1. cap. 76. κίσται καὶ πυργίσκοι καὶ θησαυροφυλάκια.

L ἀπὸ μιᾶς ἕξεως] MSS. ἀπὸ pro ὑπό. Vocabulo ἕξεως utitur quod non modo animalibus & plantis, ſed lignis etiam & lapidibus convenit, uti plantis & arboribus φύσις (unde φυτά) animalibus ψυχὴ, homini νοῦς Sextus lib. 1. contra Phyſicos Sect. 81. Achilles Tatius Iſagoge in Aratum c. 14. σώματα (ἡνωμένα) λέγεται ὅσα ὑπὸ μιᾶς ἕξεως ἡνωμένα κρατεῖται, οἷον λίθος, ξύλον. ἔστι δὲ ἕξις πνεῦμα σώματος συνεκτικόν. συνημμένα δὲ, ὅσα οὐχ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως δέδεται, ὡς πλοῖον καὶ οἰκία, τὸ μὲν γὰρ ἐκ πολλῶν σανίδων, ἡ δὲ ἐκ πολλῶν λίθων σύγκειται· διεστῶτα δὲ ὡς χορός. Origenes de Oratione p. 19. λίθος γὰρ καὶ ξύλα καὶ τὰ ἐκκοπέντα τοῦ μετάλλου ἢ τὸ φύειν ἀπολωλεκότα ὑπὸ ἕξεως μόνης συνεχόμενα, τὸ κινοῦν ἔξωθεν ἔχει. Idem p. 50. Philocaliæ: ἔξωθεν μὲν οὖν μόνον κινεῖται τὰ φορητά, οἷον ξύλα, καὶ λίθοι καὶ πᾶσα ἡ ὑπὸ ἕξεως μόνης συνεχομένη ὕλη.

μένων,

μένων, ἐάν τε ἐκ διεστώτων, ἀριθμοὺς ἔχει παρ' ὅσον ἐκ πλειόνων συνέστηκεν. ἔτι τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐν ἁπλαῖς κεῖται ποιότησι· τὰ δὲ, ἐν ἀθρόαις. καθάπερ τὸ μῆλον· καὶ γὰρ ποικίλον [M] ἔχει χρῶμα πρὸς ὅρασιν, καὶ χυλὸν πρὸς γεῦσιν, καὶ ὀσμὴν πρὸς ὄσφρησιν, καὶ λειότητα πρὸς ἁφήν· ἃ δὴ τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐστι φύσεως. ὁ δ' αὐτός τε καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων ἐστὶ λόγος, εἴγε καὶ χρόνος ἀσώματος τῷ ἀριθμῷ λαμβάνεται, ὡς ἔστι συμφανὲς ἀπὸ ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ὡρῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ στιγμὴ καὶ γραμμὴ καὶ ἐπιφάνεια, καὶ τ' ἄλλα περὶ ὧν καὶ μικρῷ πρόσθεν [N] διειλέχθημεν, συνάγοντες καὶ τὰς τούτων νοήσεις εἰς ἀριθμούς. συνᾴδειν δὲ τοῖς εἰρημένοις φασὶ, καὶ τὰ κατὰ τὸν βίον. ἔτι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὰς τέχνας πράγματα· ὅ, τε γὰρ βίος ἕκαστον κρίνει κριτηρίοις, ἅπερ ἐστὶν ἀριθμοῦ μέτρα. ἐὰν γοῦν ἀνέλωμεν τὸν ἀριθμὸν, ἀναιρεθήσεται πῆχυς ἐκ δυοῖν ἡμιπηχείων, [O] καὶ παλαιστῶν ἓξ, καὶ δακτύλων εἴκοσι τεσσάρων συγκείμενος. ἀναιρεθήσεται δὲ μέδιμνος, καὶ τάλαντον [P] καὶ τὰ λοιπὰ τῶν κριτηρίων. ταῦτα γὰρ πάντα ἐκ πλειόνων συνεστῶτα, εὐθὺς ἀριθμοῦ ἐστιν εἴδη. ὅθεν καὶ τὰ λοιπὰ τούτων συνέχεται, δάνεια, μαρτυρίαι, ψῆφοι, συγγραφαὶ, χρόνοι, περίοδοι. καὶ καθόλου τῶν ἀμηχάνων ἐστὶν, εὑρεῖν τι κατὰ τὸν βίον, ἀμοιροῦν τούτου. πᾶσα γε μὴν τέχνη, οὐ χωρὶς ἀναλογίας συνέστη. ἀναλογία δ' ἐν ἀριθμῷ κεῖται. πᾶσα ἄρα τέχνη δι' ἀριθμοῦ συνέστη. Ῥόδιοι γοῦν, ὥς φασιν, ἐπύθοντο Χάρητος τοῦ ἀρχιτέκτονος, [Q] πόσον δαπανηθήσεται χρῆμα πρὸς κατασκευὴν τοῦ κολοσσοῦ. ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ τὶ, [R] πάλιν ἐπηρώτων, πόσον δὲ, εἰ θέλοιεν διπλασίονα κατὰ μέγεθος αὐτὸν κατασκευάσαι· τοῦ δὲ τὸ διπλάσιον αἰτήσαντος, οἱ μὲν ἔδοσαν· ὁ δ' εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προκεντήματα [S] δαπανήσας τὸ δοθὲν, ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. θανόντος δὲ αὐτοῦ συνεῖδον οἱ τεχνῖται, ὡς οὐ διπλάσιον ἐχρῆν, ἀλλ' ὀκταπλάσιον [T] αἰτῆσαι. οὐ γὰρ μῆκος μόνον,

cretis, habent numeros, quoniam conſtant ex pluribus. 103. Præterea ex corporibus alia quidem in ſimplicibus ſita ſunt qualitatibus, alia autem in multis ſimul congeſtis: ut pomum. Nam & varium habet colorem ad viſum: & ſuccum ad guſtum: & odorem ad odoratum: & lævitatem ad tactum. quæ quidem ad naturam numerorum pertinent. 104. Eadem eſt ratio etiam in incorporeis. ſiquidem & tempus incorporeum, numero comprehenditur, ut eſt evidens ex annis & menſibus & diebus & horis. Similiter autem & punctus, & linea, & ſuperficies, & alia, de quibus paulo ante diſſeruimus atque eorum etiam notiones ad numeros collegimus. 105. Iis autem quæ dicta ſunt, ajunt congruere ea etiam quæ fiunt in vita, & præterea ea etiam quæ fiunt ex artibus. Nam & communis vita judicat unumquodque certis criteriis, quæ quidem numeri menſuras eſſe. Si ergo numerum ſuſtulerimus, tolletur cubitus conſtans ex duobus ſemicubitis, & ſex palmis, & vigintiquatuor digitis. 106. Tolletur etiam modius, & talentum & cætera (menſurarum) criteria. Hæc enim omnia, ut quæ conſtent ex pluribus, ſunt ſtatim ſpecies numeri. His etiam cætera accedunt, fœnus, teſtimonia, ſententiæ, ſyngraphæ, tempora, periodi. & in ſumma, non poteſt inveniri quicquam in vita quod ejus ſit expers. Nulla certe ars conſtat absque proportione. Proportio autem ſita eſt in numero. Omnis ergo ars conſiſtit per numerum. 107. Rhodii certe, ut ajunt, rogarunt Charetem Architectum, quantum impendendum eſſet pecuniæ ad conſtruendum Coloſſum: quum is autem aliquid definiiſſet, rurſus rogarunt, Quantum autem ſi vellent eum duplo majorem conſtruere: Quum is autem duplum petiiſſet, illi quidem dederunt. Is autem quum in initia & primos operis ſumtus impendiſſet quod datum fuerat, ſibi mortem conſcivit. 108. Eo autem mortuo, intellexerunt artifices, quod non oportebat eum petere duplum, ſed octuplum. Non ſolam enim longitudi-

NOTÆ.

M καὶ γὰρ ποικίλον] MS. Vratislav. ποιότητι. Fortaſſe legendum ποιότητας.

N μικρῷ πρόσθεν] MS. Vratislav. μικρῷ πρότερον, Sect. 99.

O δυοῖν ἡμιπηχείων] MS. Vratislav. ſemper δυεῖν. ἡμιπήχειον vocat noſter, quod alii ſpithamam vel Zaretam. Vide Ed. Bernhardum de menſuris ac ponderibus antiquorum p. 209.

P καὶ τάλαντον] Hervetus: *& trutina*, quaſi in codice ſuo καὶ τρυτάνη reperiſſet.

Q Χάρητος τοῦ ἀρχιτέκτονος] De hoc Charete Lindio, quem a Lyſippo ſtatuas facere didiciſſe ſcribit auctor librorum ad Herennium, IV. 6. adeundus Franciſcus Junius in Catalogo Artificum, libris de pictura veterum ſubjecto p. 50. Mirum autem videri poteſt quod Sextus hoc loco refert Charetem ob minus pretium per imprudentiam pro tanto opere poſtulatum, illo vix inchoato mortem ſibi conſciviſſe. Hoc enim alii ſcriptores tacent, & Coloſſum Rhodium admirandæ magnitudinis (70. cubitorum) a Charete perfectum celebrant, ut Strabo XIV. p. 652. Plinius XXXIV. 7. Euſtathius ad Dionyſii περιήγησιν verſ. 505. cui Coloſſus Χάρητος ἔργον dicitur. At Simonides in Epigrammate lib. IV. Antholog. & apud Conſtantinum Porphyrogenitum c. 21. de adminiſtrando Imperio, Theophanem Cedrenum, & alii, architectum Coloſſi *Lachetem* Lindium appellant, non Charetem: Feſtus *Caletum*. Vide Allatium ad Philonem Byz. de ſeptem Orbis ſpectaculis p. 66. & Jo. Meurſium lib. 1. Rhodi, cap. 15. qui a Charete inceptum, a Lachete perfectum fuiſſe exiſtimat.

R ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ τι,] Ita diſtinguendum cum MS. Ciz. non ut in editis, ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ, τὶ πάλιν &c.

S προκεντήματα] Heſychius: κεντήματα, ζημιώματα.

T ὀκταπλάσιον] Ita recte MS. Vratislav. & Genev. pro ἑκατονταπλάσιον. Confer quæ de duplicatione Cubi Geometræ præcipiunt. Bonus itaque Chares tantum ſeptuaginta quinque petierat talenta, cum trecenta oportuiſſet poſtulare.

nem, ſed etiam omnem operis ſpatii dimenſionem debebat efficere majorem. Eſt ergo quædam proportio in arte ſtatuaria, ſimiliter ut etiam in pictura, quam ſimilitudinem ſi obſervet recte ſe gerit ita ut imagines nulla parte incongruentes appareant. 109. Et communiter ut dicam omnis ars conſtat & collecta eſt ex comprehenſionibus. Quod autem conſtat & eſt collectum, eſt numerus. Recte ergo habet illud,

– *Numero cuncta aſſimilantur,*

hoc eſt, rationi judicanti, & cognatæ numeris quibus omnia conſiant. 110. Hæc quidem Pythagorici. Xenophanes autem ex eorum ſententia, qui ipſum aliter exponunt, quando dicit,

Nemo vir hæc novit clare, nec noverit unquam
De diis omnibus, aut de aliis quæ dixero rebus:
Nam ſint ſæpius iſta licet quæ proferat, ille fuere,
Certa tamen non ſcit, cunctis & opinio in his eſt.

videtur non omnem tollere comprehenſionem, ſed eam quæ eſt ex ſcientia, labique nequit. Relinquere ergo opinabilem. Hoc enim indicat illud, *Cunctis & opinio in his eſt.* Ut adeo ex ejus ſententia id quod judicat, ſit ratio opinabilis, hoc eſt, quæ probabile amplectitur, non autem ea quæ ſequitur id quod eſt firmum ac ſtabile. 111. Parmenides autem ejus familiaris, damnavit quidem rationem opinabilem, eam, inquam, quæ comprehenſionibus nititur infirmis. Eam autem quæ eſt ex ſcientia, hoc eſt quæ aberrare & falli non poteſt, poſuit eſſe id quod judicat, rejecta etiam fide ſenſuum. Incipiens certe librum De natura, ſcribit hoc modo,

Me portant quoque equi, quantum tulerit que voluntas
Mittunt. namque viam in celebrem vexere ferentes

ἀλλὰ καὶ πᾶσαν διάστασιν. ὤφειλε μεγεθοποιεῖν τοῦ δημιουργήματος· ὥστε ἀναλογία τίς ἐστιν ἐν πλαστικῇ,* ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ζωγραφίᾳ· δι' ἣν ὁμοιότητα κατ' ἀπαραλλαξίαν κατορθοῦται. κοινῷ τε λόγῳ, πᾶσα τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων, [U] τὸ δὲ σύστημα, ἀριθμός. τοίνυν ὑγιὲς, τὸ.. [X]

– ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικε,

τουτέστι τῷ κρίνοντι λόγῳ καὶ ὁμοιογενεῖ τοῖς τὰ πάντα συνεστακόσιν [Y] ἀριθμοῖς. Ταῦτα μὲν οἱ Πυθαγορικοί. Ξενοφάνης δὲ κατὰ τοὺς ὡς ἑτέρως [Z] αὐτὸν ἐξηγουμένους, ὅταν λέγῃ,

καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔ τις ἀνὴρ ἴδεν. οὐδέ τις ἔσται
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἅσσα λέγω περὶ πάντων.
εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τύχοι τετελεσμένον εἰπών,
αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε. δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.

φαίνεται μὴ πᾶσαν κατάληψιν ἀναιρεῖν· ἀλλὰ τὴν ἐπιστημονικήν τε καὶ ἀδιάπτωτον. ἀπολείπειν δὲ τὴν δοξαστήν. τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει, τὸ, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται. ὥστε κριτήριον γίνεσθαι κατὰ τοῦτον, [A] τὸν δοξαστὸν λόγον, τουτέστι, τὸν τοῦ εἰκότος, ἀλλὰ μὴ τὸν τοῦ παγίου ἐχόμενον. ὁ δὲ γνώριμος αὐτοῦ [B] Παρμενίδης, τοῦ μὲν δοξαστοῦ λόγου κατέγνω· φημὶ δὲ, τοῦ ἀσθενεῖς ἔχοντος ὑπολήψεις. τὸν δ' ἐπιστημονικὸν, τουτέστι τὸν ἀδιάπτωτον, ὑπέθετο κριτήριον· ἀποστὰς καὶ τῆς τῶν αἰσθήσεων πίστεως. ἐναρχόμενος γοῦν τοῦ περὶ φύσεως, γράφει τὸν τρόπον τοῦτον,

ἵπποι ταί με [C] φέρουσιν, ὅσον τ' ἐπὶ θυμὸς ἱκάνοι,
πέμπον, ἐπεί μ' ἐς ὁδὸν βῆσαν [D] πολύφημον ἄγουσαι

NOTÆ.

Trecentis enim talentis conſtitiſſe Coloſſi Rhodii molem teſtatur Plinius XXXIV. 7. Porro hinc colliges apud Rhodios quoque obtinuiſſe legem, qualem conſtitutam olim fuiſſe Epheſi, narrat Vitruvius libri decimi procemio, & Romæ etiam non modo publicis ſed etiam privatis ædificiis conſtitutam optat: *Nobili Græcorum & ampla civitate Epheſi lex vetuſta dicitur a majoribus, dura conditione, ſed jure eſſe non iniquo conſtituta. Nam Architectus, quum publicum opus curandum recipit, pollicetur quanto ſumtu id futurum: tradita æſtimatione, magiſtratui bona ejus obligantur, donec opus ſit perfectum. Eo autem abſoluto, cum ad dictum impenſa reſpondet, decretis & honoribus ornatur. Item, ſi non amplius quam quarta in opere conſumitur, ad æſtimationem eſt adjicienda, & de publico præſtatur, neque ulla pœna tenetur. Cum vero amplius quam quarta in opere conſumitur, ex ejus bonis ad perficiendum pecunia exigitur.*

U σύστημα ἐκ καταλήψεων] De hac artis definitione dictum ad lib. 3. Pyrrhon. Sect. 241.

X ὑγιὲς τὸ] Ita legendum e MSS. pro τῷ. Illud Pythagoricorum dictum fuit ſupra Sect. 94.

Y συνεστακόσιν] Ita MSS. pro συνεστηκόσιν.

Z ὡς ἑτέρως] Qui cum Laërtio IX. 20. Xenophanis verba aliter interpretantur quam a Sotione apud Laërt. & ſupra Sect. 49. factum eſt, ubi iidem hujus philoſophi verſus afferuntur, ut oſtendatur eum ſenſiſſe omnia eſſe incomprehenſibilia.

A κατὰ τοῦτον] Scil. Xenophanem, licet in MS. Vratiſlav. eſt κατὰ τοῦτο ſcil. ῥῆμα.

B ὁ δὲ γνώριμος αὐτοῦ] Parmenides Xenophanis diſcipulus, hoc enim ſonat paſſim Græcis γνώριμος, ut Latinis *familiaris*. De ejus opere περὶ φύσεως cujus exordium hoc loco Sextus adſcribit atque deinde paraphraſi brevi illuſtrat, dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ, cap. 23.

C ἵπποι ταί με] Ita MSS. & H. Stephanus in poëſi Philoſophica pro τοί με. Ac rectum eſt ταί, quia ſequitur ἄγουσαι. Sic infra verſu 25. ἵπποις ταί σε φέρουσιν.

D ἐς ὁδὸν βῆσαν] H. Stephanus γ' ἦσαν. MS. Vratiſlav. & Savil. ζῆσαν.

δαίμο-

δαίμονος, ἣ κατὰ πάντ' ἀτηφέρει [E] εἰδότα φῶτα,
τῇ φερόμην, [F] τῇ γάρ με πολύφρασοι φέρον ἵπποι·
ἅρμα τιταίνουσαι [G] κοῦραι δ' ὁδὸν ἡγεμόνευον.
ἄξων δ' ἐν χνοίῃσι [H] σύριγγος αὐτὴν
αἰθόμενος· [I] δοιοῖς γὰρ ἐπείγετο [K] δινωτοῖσι
κύκλοις [L] ἀμφοτέρωθεν, ὅτε σπερχοίατο πέμπειν
Ἡλιάδες κοῦραι [M] προλιποῦσαι δώματα νυκτὸς,
εἰς φάος ὠσάμεναι κρατερῶν [N] ἀπὸ χερσὶ καλύπτρας.
ἔνθα πύλαι νυκτός τε καὶ ἤματος εἰσὶ κελεύθων.
καί σφας [O] ὑπέρθυρον ἀμφὶς ἔχει, καὶ λάϊνος οὐδός·
αὐταὶ δ' αἰθέριαι [P] πλῆνται μεγάλοισι θυρέτροις·
τῶν δὲ Δίκη πολύποινος [Q] ἔχει κληΐδας ἀμοιβούς.
τὴν δὴ παρφάμεναι κοῦραι [R] μαλακοῖσι λόγοισι
πεῖσαν ἐπιφραδέως, ὥς σφιν βαλανωτὸν ὀχῆα
ἀπτερέως ὤσειε πυλέων ἄπο. ταῖς δὲ θυρέτρων
χάσμ' ἀχανὲς ποίησαν [S] ἀναπτάμεναι πολυχάλκους,
ἄξονας ἐν σύριγξιν ἀμοιβαδὸν εἰλίξασαι
γόμφοις καὶ περόνησιν ἀρηρότας· ἦ ῥα [T] δι' αὐτῶν
ἰθὺς ἔχον κοῦραι καταμαξιτὸν [U] ἅρμα καὶ ἵππους·
καί με θεὰ πρόφρων ὑπεδέξατο· χεῖρα δὲ χειρὶ
δεξιτερὴν ἕλεν· ὧδε δ' ἔπος φάτο, καί με προσηύδα.
ὦ κοῦρ' ἀθανάτοισι συνάορος ἡνιόχοισι
ἵπποις, ταί σε φέρουσιν ἱκάνων [X] ἡμέτερον δῶ

Dæmonis, atque via quæ fert per ſingula doctum
Inſignes me ea equi, quorum eſt bona fama, tulerunt
Quaſſantes currum, atque duces præire puellæ.
Ejus cum radiis immiſſus fiſtulæ & axis,
Orbibus in geminis tornatis fixus utrinque eſt.
Heliades quando feſtinavere puellæ
Mittere, linquentes tenebroſa palatia noctis,
Ad lucem, manibus validis & vela moventes,
Noctis ubi portæ proſtant, lucisque viarum,
Quod foribus ſuper, ex lapide eſt, ipſum quoque limen.
Illæ autem æthereæ veniunt, portisque propinquant,
Quarum ultrix, meritas pœnas reddensque viciſſim
Dice clavigera eſt. Mulcentes pectora verbis,
A porta ut vectem auferret, fecere puellæ.
Protinus hæ vero pandentes clauſtra, peringens
Expanſis valuis fecerunt eſſet hiatus,
Aptatus clavis ab eis dum volvitur axis.
Illis hinc facile directa eſt orbita currus.
Mox promtum currumque & equos habuere puellæ
Atque alacris Dea me excepit dextraque prehendit,
His verbis utens mecum, & ſic ore locuta eſt:
Qui comitaris equos, divinos nate regentes
Currus, hæc qui nunc te ad noſtra palatia portant,

NOTÆ.

E ἣ κατὰ πάντ' ἀτηφέρει] Ita MSS. Savil. & Vratiſlav. & H. Steph. pro ἣ κατὰ πάντα φέρει τῇ. MS. Ciz. πάντα τῇ φέρει. Poſſit autem videri ἀτηφέρω, ſi ſana ſit lectio, verbum formatum ut ἀτημελέω. Sed locum corruptum eſſe, H. Stephano aſſentior.

F τῇ φερόμην] Ita MSS. & H. Steph. pro φέρομαι.

G ἅρμα τιταίνουσαι] Sic iterum recte MSS. & H. Steph. pro ἅρματα ταίνουσαι.

H ἐν χνοίῃσι] Ita legendum pro χνοιῇσι cum H. Stephano. Eſt autem χνόα fiſtula rotæ cui axis immittitur. Eadem etiam mox σύριγξ. Et infra, verſu 19. ἄξονας ἐν σύριγξιν ἀμοιβαδὸν εἰλίξασαι. Cæterum hoc loco poſt χνοίῃσι deeſt in omnibus Codicibus verbum ut στρέφεν vel κλόνει, aut ſimile aliquid. Niſi cum Stephano pro αὐτὴν *ſtrepitum*, legas αὖτει, *ſtrepitum edebat*, tunc enim non verbum deſideraretur ſed nomen ut τροχοῦ, vel μακρόν, vel aliquid tale, quod ſine MS. integrioris ope certo divinare non licet.

I αἰθόμενος] Ita magno conſenſu Codices MSS. & H. Stephauus, pro αἰσθόμενος.

K ἐπείγετο] Ita pro ἐπήγετο legunt non hoc modo loco Codices MSS. ſed etiam infra, ubi hunc verſum παραφράζει noſter.

L δοιοῖς κύκλοις] Auribus, ut Sextus infra interpretatur.

M Ἡλιάδες κοῦραι] Oculi.

N κρατερῶν] Ita MSS. & Henr. Stephanus pro κραταιῶν, quod legit etiam Hervetus, *manibus validis* interpretatus.

O καί σφας] Ita MSS. pro σφᾶς.

P αἰθέριαι] Ita MSS. & H. Steph. atque interpres, non αἰθέρια.

Q Δίκη πολύποινος] Ita recte editi atque interpres, licet MSS. Vratiſlav. & Ciz. cum H. Stephano legunt Δίκην. Sextus infra, ubi hunc verſum παραφράζει· ἐπὶ δὲ τὴν πολύποινον ἐλθεῖν δίκην, καὶ ἔχουσαν κληΐδας ἀμοιβοὺς, τὴν διάνοιαν, ἀσφαλεῖς ἔχουσαν τὰς τῶν πραγμάτων καταλήψεις.

R κοῦραι] Oculi, ut ſupra, verſu 9.

S ταὶ δὲ θυρέτρων χάσμ' ἀχανὲς ποίησαν] Ita MSS. & H. Stephanus pro ταῖς & ἐποίησαν.

T περόνησιν ἀρηρότας· ἦ ῥα] In editis erat: περόνησιν ἀρηρότα· τῇ ῥα. Sed περόνησιν habent omnes MSS. & ἀρηρότας ſenſus poſtulat, ut ad ἄξονας referatur. Ita etiam diſerte MS. Ciz. licet ἀρηρότα invenio in MS. Vratiſlav. & apud H. Stephanum.

U καταμαξιτὸν] Ita MSS. Vratiſlav. & Ciz. pro καθ' ἁμαξιτὸν quod erat in editis, vel κατ' ἁμαξιτὸν, ut H. Stephanus.

X ἵπποις, ταί σε φέρουσιν, ἱκάνων] Ita legendum e MSS. pro ἱκανόν quod nullo ſenſu in editis exſtabat. Poſſit & legi ἱκάνοντ'. H. Stephanus habet ἵπποι, & Salmaſius: ἵπποι τ' αἵ σε φέρουσι. Sed præſtat MSS. Codicum lectio.

Salve: non mala te duxit fortuna, venires
Hoc ut iter: via non hominum unquam hæc paſſibus ullis
Trita eſt: ſed quæ opus eſt audacter cuncta rogare
Fas & jura ſinunt, veri certiſſima corda
Quænam ſint, hominum & quænam ſit opinio, cui non
Certa adhibenda fides, via num ſit mente petenda,
Hæc tibi tu caveas: Longa experientia rerum
Ne te cogat in hanc ut tu tua lumina figas,
Aut aures patulas. A te ratione probetur,
Quam tibi dictaro, longa experientia rerum
Solam Mentem errare via contingit - - -

112. In his certe Parmenides equis quidem dicit ſe ferri, rationis experte animi impetu & appetitionibus: ferri autem per celebrem & inclytam *viam Dæmonis*, nempe per contemplationem rationis philoſophicam. Nam ratio inſtar deducentis Dæmonis, ducit ad univerſorum cognitionem: Ejus autem filias præire, nempe ſenſus. Ex quibus aures quidem innuit, cum dicit, *Orbibus ingeminis fuerat defixus utrinque Tornatis*, nempe in orbibus aurium, per quos vocem accipiunt. 113. Oculos autem vocat *puellas Heliadas*, quæ relictis palatiis noctis, contendunt ad lucem, propterea quod abſque luce nullus ſit eorum uſus. Ad *Dicen* autem ſeu juſtitiam veniſſe ultricem, & habentem claves convenientes, nempe mentem, quæ habet firmas ac certas rerum comprehenſiones. 114. Quæ cum eum excepiſſet, pollicetur ſe duo eſſe docturam, nempe *quænam ſint veri certiſſima corda*, nempe ſcientiæ greſſum immobilem: alterum autem, quænam ſit hominum opinio, *cui non certa adhibenda fides*, hoc eſt, quidquid in opinione poſitum eſt, quod eſt infirmum & inſtabile. In fine autem aperte declarat non eſſe attendendos

χαῖρ᾽ ἐπεὶ ὔτι σε [Y] μοῖρα κακὴ προὔπεμπε νέεσθαι
τήνδ᾽ ὁδόν. ἦ γὰρ ἀπ᾽ ἀνθρώπων ἐκτὸς πάτου ἐστὶν, [Z]
ἀλλὰ θέμις τε δίκη τε, χρέω δέ σε πάντα πύθεσθαι, [A]
ἠμὲν ἀληθείης ἐυπειθέος ἀτρεκὲς [B] ἦτορ,
ἠ δὲ βροτῶν δόξας, ταῖς οὐκ ἔνι [C] πίστις ἀληθής.
ἀλλὰ σὺ. τῆσδ᾽ ἀφ᾽ ὁδοῦ διζήσιος [D] εἶργε νόημα.
μηδέ σ᾽ ἔθος [E] πολύπειρον ὁδὸν κατὰ τήνδε βιάσθω
νωμᾶν ἄσκοπον ὄμμα, καὶ ἠχήεσσαν ἀκουὴν, [F]
καὶ γλῶσσαν· κρῖναι [G] δὲ λόγῳ πολύπειρον ἔλεγχον
ἐξ ἐμέθεν ῥηθέντα· μόνος δέ γε [H] θυμὸς ὁδοῖο λείπεται. - - -

Εν τούτοις γὰρ ὁ Παρμενίδης ἵππους μέν φησιν αὐτὸν φέρειν τὰς ἀλόγους τῆς ψυχῆς ὁρμάς τε καὶ ὀρέξεις. κατὰ δὲ τὴν πολύφημον ὁδὸν τοῦ δαίμονος πορεύεσθαι, τὴν κατὰ τὸν φιλόσοφον λόγον [I] θεωρίαν· ὡς λόγος προπόμπου δαίμονος [K] τρόπον, ἐπὶ τὴν ἁπάντων ὁδηγεῖ γνῶσιν· κούρας δ᾽ αὐτοῦ προάγειν τὰς αἰσθήσεις. ὧν τὰς μὲν ἀκοὰς αἰνίττεται ἐν τῷ λέγειν· δοιοῖς γὰρ ἐπείγετο δινωτοῖσι κύκλοις, τουτέστι τοῖς τῶν ὤτων, τὴν φωνὴν δι᾽ ὧν καταδέχονται. τὰς δὲ ὁράσεις, Ηλιάδας κούρας κέκληκε. δώματα μὲν νυκτὸς ἀπολιπούσας, [L] ἐς φάος ὠσαμένας· διὰ τὸ μὴ χωρὶς φωτὸς γίνεσθαι τὴν χρῆσιν αὐτῶν. [M] ἐπὶ δὲ τὴν πολύποινον ἐλθεῖν δίκην· καὶ ἔχουσαν κληΐδας ἀμοιβοὺς, τὴν διάνοιαν ἀσφαλεῖς ἔχουσαν τὰς τῶν πραγμάτων καταλήψεις. ἥτις αὐτὸν ὑποδεξαμένη, ἐπαγγέλλεται δύο ταῦτα διδάξειν, ἠμὲν ἀληθείης ἐυπειθέος ἀτρεμὲς ἦτορ· ὅπερ ἐστὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης ἀμετακίνητον βῆμα· ἕτερον δὲ, βροτῶν δόξας, ταῖς οὐκ ἔνι πίστις ἀληθής. τουτέστι, τὸ ἐν δόξῃ κείμενον πᾶν, ὅτι ἦν ἀβέβαιον. καὶ ἐπὶ τέλει προσδιασαφεῖ, τὸ μὴ δεῖν ταῖς αἰσθήσεσι προσέχειν,

NOTÆ.

Y ὔτι σε] Ita MSS. & H. Stephanus pro ὄτε.

Z ἦ γὰρ ἀπ᾽ ἀνθρώπων ἐκτὸς πάτου ἐστὶν] Ita MSS. & H. Stephanus pro ἡ. Ex hoc Parmenidis verſu fortaſſe Lucretius hauſit illud ſuum: *avia Pieridum peragro loca, nullius ante trita ſolo.*

A πυθέσθαι] Ita recte Laërtii Codices IX. 22. pro πύθεσθαι.

B ἐυπειθέος ἀτρεκὲς] Proclus lib. 2. in Timæum p. 105. hos verſus Parmenidis laudans legit ἐυφεγγέος ἀτρεμές. Sed ἐυπειθέος habent omnes Sexti codices non hoc tantum loco ſed & infra, ubi Parmenidea παραφράζει. Etiam Laërtius loco laudato, ubi quoque legitur ἀτρεκὲς, non ἀτρεμές. ἀτρεκὲς habent Sexti Codices editi & MSti in hoc loco, atque ita infra in paraphraſi legit MS. Ciz. ubi editi ἀτρεμὲς, quod præferunt H. Stephanus & Salmaſius.

C δόξας ταῖς οὐκ ἔνι] Male MS. Vratiſlav. δόξαι pro δόξας. Nec minus vitioſe Laërtii Codices ἔτι, pro ἔνι.

D διζήσιος] Male editi διξήσιος. Vocabulo διζήσιος utitur Parmenides etiam in his apud Proclum verſibus:

εἰ δ᾽ ἄγε τῶν ἐρέω, κόμισαι δὲ σὺ μῦθον ἀκούσας
αἵπερ ὁδοὶ μοῦναι διζήσιός εἰσι νοῆσαι.
ἡ μὲν ὅπως ἔστι τε καὶ οὐ χρεών ἐστι μὴ εἶναι
πειθοῦς ἐστὶ κέλευθος. ἀληθείῃ γὰρ ὀπηδεῖ.
ἡ δ᾽ ὡς οὐκ ἔστι γε, καὶ ὡς χρεών ἐστι μὴ εἶναι,
τὴν δή τοι φράζω παναπειθέα ἔμμεν᾽ ἀταρπόν,
οὔτε γὰρ ἂν γνοίης τό γε μὴ ὄν, οὐ γὰρ ἐφικτόν,
οὔτε φράσαις.

E μηδέ σ᾽ ἔθος] Male Laërtii Codices IX. 22. μή σε Θεός.

F ἀκουὴν] Ita Metrum poſtulat pro ἀκοήν, & habent Laërtius atque H. Steph.

G κρῖναι] Editi κρῖνον. Pro πολύπειρον mox apud Laërtium legitur πολύδηριν vel ut in Wetſteniana editione πολύδημιν. Sed πολύπειρον utrumque, πολύπειρον ὁδὸν & πολύπειρον ἔλεγχον etiam infra a Sexto repetitur.

H δέ γε] MSS. δέ τι.

I τὸν φιλόσοφον λόγον] Ita recte MSS. & H. Stephanus pro λόγου.

K προπόμπου δαίμονος[Male editi προπόμπους.

L ἀπολιπούσας] MS. Vratiſlav. & H. Steph. ἀπολειπούσας.

M τὴν χρῆσιν αὐτῶν] Ita MSS. & H. Stephanus atque Hervetus interpres pro κρίσιν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ τῷ λόγῳ. μὴ γάρ σε, φησὶν, ἔθος πολύπειρον ὁδὸν κατὰ τήνδε βιάσθω νωμᾷν ἄσκοπον ὄμμα καὶ ἠχήεσσαν ἀκȣὴν καὶ γλῶσσαν, κρῖναι δὲ λόγῳ πολύπειρον ἔλεγχον ἐξ ἐμέθεν ῥηθέντα. ἀλλ' ȣ̃τος μὲν καὶ αὐτὸς, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανὲς, τὸν ἐπιϛημονικὸν λόγον, κανόνα τῆς ἐν τοῖς ȣ̃σιν ἀληθείας ἀναγορεύσας, ἀπέϛη τῆς τῶν αἰσθήσεων ἐπιϛάσεως. [N] Ἐμπεδοκλῆς δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος, κατὰ μὲν τȣ̀ς ἁπλȣ́ϛερον δοκȣ̃ντας αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι ἓξ κριτήρια τῆς ἀληθείας παραδίδωσι. δύο γὰρ δραϛηρίȣς τῶν ὅλων ἀρχὰς ὑποθέμενος, φιλίαν καὶ νεῖκος, ἅμα τε τῶν τεσσάρων μνησθεὶς ὡς ὑλικῶν, γῆς τε καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρὸς, πάσας ταύτας, [O] ἔφη, κριτήρια τυγχάνειν. παλαιὰ γάρ τις, ὡς προεῖπον, ἄνωθεν [P] παρὰ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται δόξα περὶ τȣ̃ τὰ ὅμοια τῶν ὁμοίων εἶναι γνωριϛικά. καὶ ταύτης ἔδοξε μὲν καὶ Δημόκριτος [Q] κεκομικέναι τὰς παραμυθίας. ἔδοξε δὲ καὶ Πλάτων [R] αὐτῆς ἐν τῷ Τιμαίῳ παρεψαυκέναι. ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπί τε τῶν ἐμψύχων, καὶ ἀψύχων ἵϛησι τὸν λόγον. καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμογενέσι ζώοις συναγελάζεται, ὡς περιϛεραὶ περιϛεραῖς, καὶ γέρανοι γεράνοις, [S] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων. καθάπερ ὁρᾷν πάρεϛιν ἐπί τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων, καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ ταῖς κυματωγαῖς [T] ψηφίδων. ὅπȣ μὲν γὰρ κατὰ τὸν τȣ̃ κοσκίνȣ δῖνον διακριτικῶς φακοὶ μετὰ φακῶν τάσσονται, καὶ κριθαὶ μετὰ κριθῶν, καὶ πυροὶ μετὰ πυρῶν· ὅπȣ δὲ κατὰ τὴν τȣ̃ κύματος κίνησιν, αἱ μὲν ἐπιμήκεις ψηφῖδες, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ταῖς ἐπιμήκεσιν ὠθȣ̃νται, αἱ δὲ περιφερεῖς ταῖς περιφερέσιν, ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχȣ́σης τῶν πραγμάτων τῆς ἐν τȣ́τοις ὁμοιότητος. ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος ȣ̃τως. Πλάτων [U] δὲ ἐν τῷ Τιμαίῳ πρὸς παράϛασιν τȣ̃ ἀσώματον εἶναι τὴν ψυχὴν, τῷ αὐτῷ γένει τῆς ἀποδείξεως κέχρηται. εἰ γὰρ ἡ μὲν ὅρασις, φησὶ, φωτὸς ἀντιλαμβανομένη, εὐθύς ἐϛι φωτοειδὴς, ἡ δὲ ἀκοὴ ἀέρα πεπληγμένον κρίνȣσα, ὅπερ ἐϛὶ τὴν φωνὴν, εὐθὺς ἀεροειδὴς θεωρεῖται· ἡ δὲ ὄσφρησις ἀτμȣ̀ς γνωρίζȣσα, πάντως ἐϛὶν ἀτμοειδής· καὶ ἡ γεῦσις χυλȣ̀ς, χυλοειδής· κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ τὰς ἀσωμάτȣς ἰδέας λαμβάνȣσα, καθάπερ τὰς ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, καὶ τὰς ἐν τοῖς πέρασι τῶν σωμάτων, γίνεταί τις ἀσώματος. τοιαύτης δ' ȣ̈σης παρὰ τοῖς

ſenſus, ſed rationem. *Longa*, inquit, *experientia rerum Ne te cogat in hanc ut tu tua lumina figas, Aut aures, aut linguam: a te ratione probetur, Quam tibi dictato, longa experientia rerum.* Sed hic quoque, ut ex iis quæ dicta ſunt, eſt perſpicuum, cum quæ eſt ex ſcientia rationem pronunciarit eſſe regulam rerum veritatis, receſſit a ſenſibus attendendis. 115. Empedocles autem Agrigentinus, ut ii volunt qui exiſtimant eum exponere ſimplicius, tradit eſſe ſex a quibus judicatur veritas. Nam cum duo quæ vim habeant agendi, univerſorum poſuiſſet principia, nempe amicitiam & litem, & ſimul meminiſſet quatuor, tanquam materialium, nempe terræ, & aquæ, & aëris, & ignis, ea conjuncta dixit eſſe criteria, ſive quæ judicant. 116. Nam vetus quædam, ut prius dixi, & alte a Phyſicis usque probata verſatur opinio, quod ſimilia ſimilibus cognoſcantur. Et ejus quidem viſus eſt etiam Democritus aliquas probabiles afferre rationes. Viſus eſt & Plato eam tetigiſſe in Timæo. 117. Sed Democritus quidem in animatis & inanimis ea quæ dicit conſtituit. *Animantia enim*, inquit, *ſimul congregantur cum ejusdem generis animantibus, ut columbæ cum columbis, & grues cum gruibus, & ita in aliis brutis. Similiter autem & in inanimis, ut licet videre in ſeminibus quæ cribrantur, & in lapillis qui educuntur a fluctibus. cum ex cribri quidem circumactione ſeparatim lens cum lente collocetur, ordeum cum ordeo, & frumentum cum frumento.* 118. *Ex undarum autem motione oblongi quidem calculi pellantur ad eundem locum ad quem oblongi, teretes autem ad quem teretes, utpote rerum in his ſimilitudine habente vim quandam congregandi.* Sed ſic quidem Democritus. 119. Plato autem in Timæo ad probandum animam eſſe incorpoream, uſus eſt eodem genere demonſtrationis. *Nam ſi viſio*, inquit, *apprehendens lucem ſtatim eſt luminoſa: auditus autem aërem percuſſum judicans, nempe vocem, protinus cernitur ad aëris accedens ſpeciem: odoratus autem cognoſcens vapores, eſt omnino vaporis aliquam habens formam: & guſtus qui humores, humoris habens ſpeciem: & anima ideas ſuſcipiens incorporeas, ut quæ ſunt in numeris & in finibus corporum, eſt incorporea.* 120. Cumque ſit ejusmodi opinio apud eos

N O T Æ.

N τῶν αἰσθήσεων ἐπιϛάσεως] Male editi, τῶν αἰσθητῶν.

O πάσας ταύτας] Scil. ἀρχὰς ut infra Sect. 120. ubi hæc Empedoclis opinio ipſius verbis declaratur. In editis male erat πλάσας ταῦτα. Sed πάσας diſerte MS. Vratislav.

P ὡς προεῖπον] Supra Sect. 92. Confer Eraſmum adagio, *ſimilis ſimili gaudet.*

Q Δημόκριτος] Hujus verba mox affert ex magno ejus, ut ſuſpicor, petita διακόσμῳ.

R Πλάτων] Infra, Sect. 119. & quæ Sect. 93.

S γέρανοι γεράνοις] Nazianzenus Epiſt. 46. ad African. τίσιν ἵπποι μάλιϛα χαίρȣσιν; δῆλον ὡς ἵπποις. ἀετοὶ δὲ τίσιν; οὐκ ἄλλοις ἢ ἀετοῖς. κολοιὸν δὲ κατὰ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκȣ́εις.

T κυματωγαῖς] In MS. Ciz. eſt κυματαγωγαῖς pro κυματωγαῖς.

U Πλάτων] Confer Platonem Timæo p. 532. ſeq. & Phædone p. 385. edit. Lugd. 1590.

qui

qui nos multis ſeculis præceſſerunt, viſus eſt in ea quoque verſari Empedocles, & cum ſex ſint ſecundum ipſum principia quæ omnia conſtituunt, dicere eſſe totidem numero criteria, cum ſcripſit,

121. *Terram terreno, atque unda conſpeximus undam*
Æthere divinum nos athera: vidimus igne
Claro ignem: lis lite, amor eſt conſpectus amore.

oſtendens quod terram quidem comprehendimus terræ participatione, aquam autem participatione aquæ, aërem participatione aëris, & in igne ſimiliter. 122. Alii autem fuere qui dicerent ex ſententia Empedoclis, non a ſenſibus, ſed a recta ratione judicari veritatem. Rectam autem rationem partim eſſe divinam, partim humanam. ex quibus divinam quidem non poſſe proferri, humanam autem poſſe. 123. Quod autem in ſenſibus non ſit veri judicium, ſic ait,

Effuſa anguſta eſt nimium nam palma per artus.
Multa & lemæ quæ curam caligine tæcant,
Et cum ſit vivis vita pars parva coacta,
Morte cita ablatis fumi inſtar vita recedit.
Id modo perſuaſus quisque eſt quod ſe obtulit illi,
Undique raptato. Totum at ſe jactat habere
Inventum, audire aut potuit quod cernere nemo
Aut animo comprendere - - -

124. Quod autem non poſſit perfecte comprehendi veritas, niſi quantum conſequitur humana ratio, declarat ſubjungens ad ea quæ ſequuntur

- - Sic quoniam ſed aberras,
Scitare haud ultra nam hominis ſollertia tendit.

Et cum per ea quæ deinceps ſequuntur, increpaſſet eos qui ſe plus noſſe profitentur, ſtatuit

προγενεστέροις δόξης, ἔοικε καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ταύτῃ συμπεριφέρεσθαι, [X] ἕξ τε οὐσῶν τῶν τὰ πάντα συνεστακυιῶν ἀρχῶν, λέγειν ἰσάριθμα ταύταις ὑπάρχειν τὰ κριτήρια, δι' ὧν γέγραφε,

γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ.

ἐμφαίνων ὡς γῆν μὲν καταλαμβανόμεθα, μετουσίᾳ γῆς· ὕδωρ δὲ κατὰ μετοχὴν ὕδατος· ἀέρα δὲ μετουσίᾳ τοῦ ἀέρος. καὶ ἐπὶ πυρὸς τὸ ἀνάλογον. ἄλλοι δὲ ἦσαν οἱ λέγοντες κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα [Y] κριτήριον εἶναι τῆς ἀληθείας, οὐ τὰς αἰσθήσεις, ἀλλὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. τοῦ δὲ ὀρθοῦ λόγου, τὸν μέν τινα θεῖον ὑπάρχειν· τὸν δὲ ἀνθρώπινον· ὧν τὸν μὲν θεῖον, ἀνέξοιστον εἶναι· τὸν δὲ ἀνθρώπινον, ἐξοιστόν. λέγει δὲ περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι τὴν κρίσιν τ' ἀληθοῦς ὑπάρχειν, οὕτως,

στεινωποὶ μὲν γὰρ παλάμαι κατὰ γυῖα κέχυνται
πολλὰ δὲ δειλεμπῆα, [Z] τά τ' ἀμβλύνουσι μερίμνας.
παῦρον δὲ ζωῆσι βίου μέρος ἀθροίσαντος, [A]
ὠκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες, ἀπέπταν.
αὐτὸ μόνον πεισθέντες, ὅτῳ προσέκυρσεν [B] ἕκαστος
παντόσ' ἐλαυνόμενοι. τὸ δὲ ὅλον εὔχεται εὑρεῖν
οὕτως, οὔτ' ἐπιδερκτὰ [C] τὰ δ' ἀνδράσιν, οὔτ' ἐπακουστά,
οὔτε νόῳ περιληπτά. - - -

περὶ δὲ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ παντελὲς ἄληπτον τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἱκνεῖται [D] ὁ ἀνθρώπινος λόγος, ληπτὴν ὑπάρχειν, διασαφεῖ τοῖς προκειμένοις ἐπιφέρων· [E]

- - σὺ οὖν ἐπεὶ ὧδ' ἐλιάσθης
πεύσεαι, οὐ πλεῖόν γε βροτείη μῆτις ὄρωρε.

καὶ διὰ τῶν ἑξῆς ἐπιπλήξας τοῖς πλέον ἐπαγγελλομένοις γινώσκειν, παρίστησιν, ὅτι τὸ δι' ἑκάστης

N O T Æ.

X συμπεριφέρεσθαι] Ita recte in ſuo Codice Salmaſius, conſentientibus MSS. pro *συμπεριτρέφεσθαι.* Empedoclis verſus jam fuere ſupra Sect. 92.

Y κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα] Senſibus aliquando non multum tribuiſſe Empedoclem, notat etiam Cicero Lucullo cap. 5. *Et tamen iſti Phyſici raro admodum, cum hærent aliquo loco, exclamant quaſi mente incitati, Empedocles quidem, ut interdum mihi furere videatur, abſtruſa eſſe omnia, nihil nos ſentire, nihil cernere, nihil omnino quale ſit poſſe reperire.* Claudianus de conſulatu Mallii Theodori v. 71.

Alter in Ætneas caſurus ſponte favillas
Diſpergit, revocatque Deum, rurſusque receptis
Nectit amicitiis quicquid diſcordia ſolvit.
Corporis hic damnat ſenſus, verumque videri
Pernegat - - -

Z πολλὰ δὲ δειλεμπῆα] MSS. *δειλεμπέα*, Henr. Steph. *δεῖν' ἔπεα*, pro quo Joſephus Scaliger legebat: *δήνε' ἔπειτα.*

A ζωῆσι βίου μέρος ἀθροίσαντος] Ita MSS. pro *ζωοῖσι* & *ἀθρήσαντες.* Tho. Gatakerus ad M. Antonini X. 31. *παῦρον δ' ἐν ζωοῖσι βίου.* Scaliger malebat: *ζωῆς ἀβίου μέρος ἀθρήσαντες.*

B αὐτὸ μόνον πεισθέντες ὅτῳ προσέκυρσεν] Male in editis *πρόσεκυρσεν*; Viciſſim male apud Laërtium, ubi hic Empedoclis verſus legitur IX. 73. *πεισθὲν τῷ* pro *πεισθέντες ὅτῳ*, ut viri docti jam notarunt. Verſum proximum, *ὠκύμοροι* &c. habet Plutarchus libro de Iſide & Oſiride p. 360.

C οὔτ' ἐπιδερκτὰ] Ita legendum pro *ἐπὶ δερκτὰ*, ex MS. Ciz. & Plutarcho qui hæc Empedoclis verba laudat lib. de audiendis poëtis p. 12. edit. Grotii, atque idem vocabulum etiam reddendum Laërtii Codicibus. Pulchre autem exprimunt hæc Empedoclis verba illud Apoſtoli 1. Corinth. II. 9. *ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη.* Reſpexit ad Empedoclis verba Cicero Lucullo c. 5, ut Caſaubono jam obſervatum: *Et tamen iſti Phyſici raro admodum cum hærent aliquo loco, exclamant quaſi mente incitati: Empedocles quidem ut interdum mihi furere videatur, abſtruſa eſſe omnia, nihil nos ſentire, nihil cernere, nihil omnino quale ſit, poſſe reperire.*

D ἱκνεῖται] Ita NSS. pro *ἰχνεῖται.*

E τοῖς προκειμένοις ἐπιφέρων] Hinc apparet, quæ ſequuntur Empedoclis verba cum prioribus cohærere, ut integer verſus ſit:

οὔτε νόῳ ἐπιδερκτά· σὺ οὖν ἐπεὶ ὧδ' ἐλιάσθης &c.

αἰσθήσεως λαμβανόμενον πιστόν ἐστι, τοῦ λόγου τούτων ἐπιστατοῦντος· καίπερ πρότερον καταδραμὼν τῆς ἀπ᾽ αὐτῶν πίστεως. φησὶ γάρ,

ἀλλὰ θεοὶ τῶν μὲν μανίην [F] ἀποτρέψατε γλώσσης,
ἐκ δ᾽ ὁσίων στομάτων καθαρὴν ὀχετεύσατε πηγήν.
καί σε πολυμνήστη λευκώλενε παρθένε μοῦσα,
ἄντομαι ὧν θέμις ἐστὶν ἐφημερίοισιν [G] ἀκούειν.
πέμπε παρ᾽ εὐσεβίης ἐλάουσ᾽ εὐήνιον [H] ἅρμα·
μηδέ σε γ᾽ εὐδόξοιο βιήσεται ἄνθεα τιμῆς
πρὸς θνατῶν ἀνελέσθαι ἐφ᾽ ᾧ θ᾽ ὁσίη [I] πλέον εἰπεῖν.
θάρσει, καὶ τότε δὴ σοφίης ἐπ᾽ ἄκροισι θοάζῃ. [K]
ἀλλὰ γὰρ ἄθρει πᾶς παλάμῃ [L] πῇ δῆλον ἕκαστον,
μήτε τιν᾽ ὄψιν ἔχων πίστει πλέον, ἢ κατ᾽ ἀκουήν·
ἢ ἀκοὴν [M] ἐρίδουπον ὑπὲρ τρανώματα γλώσσης· [N]
μήτε τι τῶν ἄλλων ὁπόσῃ πόρος ἐστὶ νοῆσαι.
γυίων πίστιν [O] ἔρυκε, νόει θ᾽ ᾗ δῆλον ἕκαστον.

τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς. ὁ δὲ Ἡράκλειτος, [P] ἐπεὶ πάλιν ἐδόκει δυσὶν ὠργανῶσθαι ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν, αἰσθήσει τε καὶ λόγῳ, τούτων τὴν αἴσθησιν παραπλησίως τοῖς προειρημένοις φυσικοῖς ἄπιστον εἶναι νενόμικε. τὸν δὲ λόγον ὑποτίθεται κριτήριον. ἀλλὰ τὴν μὲν αἴσθησιν ἐλέγχει λέγων κατὰ λέξιν, κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ, καὶ ὦτα βαρβάρους ψυχὰς ἐχόντων. ὅπερ ἴσον ἦν, [Q] τῶν βαρβάρων ἐστὶ ψυχῶν ταῖς ἀλόγοις αἰσθήσεσι πιστεύειν. τὸν δὲ λόγον κριτὴν τῆς ἀληθείας ἀποφαίνεται, οὐ τὸν ὁποιονδήποτε, [R] ἀλλὰ τὸν κοινὸν καὶ θεῖον. [S] τίς δ᾽ ἐστὶν οὗτος, συντόμως ὑπο-

quod quidquid per unumquemque ſenſum accipitur, eſt fide dignum, ſi eis præſit ratio: licet prius fidei ſenſuum detraxiſſet. dicit enim,

Verum Dii illorum furias avertite linguæ,
Atque ore ex ſancto purum deducite fontem.
O Muſa & celebris, cui brachia candida, Virgo,
Quæ fas eſt homini exaudire, ego te rogo ſupplex,
A pietate velis facilem ut tu mittere currum,
Gloria nec cogat flores te carpere honoris
A mortalibus, ut movearis dicere plura.
Confide, & ſophiæ tunc ad ſuprema feraris.
Attento ſtudio totus circumſpice clarum
Quodlibet, haud viſus majorque fides habeatur,
Quam auditus. non ejus quam quod lingua revelat,
Nulliusve ex aliis, quorum eſt perceptio mentis.
A membriſque fidem arce: ſed hæc qua clara teneto.

126. Hæc quidem Empedocles. Heraclitus autem, quoniam rurſus videbatur eſſe duobus inſtrumentis munitus homo ad cognoſcendam veritatem, nempe ſenſu & ratione, ex iis ſenſum, ſicut ii quos prius diximus Phyſici, exiſtimavit non eſſe fide dignum. Rationem autem ponit eam eſſe quæ judicat. Sed ſenſum quidem refellit, dicens ad verbum, *Mali ſunt teſtes hominibus oculi, &, aures barbaras habentium animas.* Quod perinde eſt ac ſi dicas, Eſt barbarum animarum credere ſenſibus rationis expertibus. 127. Rationem autem veritatis judicem pronunciat, non quamcunque, ſed communem & divinam. Quænam autem ea ſit, breviter eſt

NOTÆ.

F μανίην] Ita MSS. & mox *ἀποτρέψατε* ac *καθαρὴν ὀχετεύσατε* pro *ἀποτρέψατε*, & *μανίαν* & *καθαρὰν ὀχεύσατε*. Notum eſt Empedoclem, Siculum licet, Ionica uſum in verſibus ſuis dialecto, non Dorica, non quod non loquerentur Dorice Siculi, ſed quod Ionismum elegantiorem haberent, ſuavioremque.

G ἐφημερίοισιν] Ita legit H. Stephanus pro *ἐφ᾽ ἡμερίοισιν*. MS. Ciz. *ἐφημέρησιν*.

H ἐλάουσ᾽ εὐήνιον] Ita MSS. & H. Steph. in poëſi Philoſophica p. 21.

I ἐφ᾽ ᾧ θ᾽ ὁσίη] Ita legendum vidit Joſephus Scaliger. In editis Sexti Codicibus: *ἐφ᾽ ᾧ θοῆς*. In MS. Vratislav. *ἐφωθοσίης*. MS. Ciz. *ἐφ᾽ ᾧ θοσίης*. H. Steph. *ἐφ᾽ ᾧ θ᾽ ὁσίης*.

K θοάζῃ] Ita recte editi, pro *θοάζει* quod eſt in MS. Vratislav. & apud H. Steph. pro quo Scaliger: *θοάσεις*.

L παλάμῃ.] Ita recte H. Steph. pro *παλάμη*. Ponitur autem Empedocli *παλάμη* pro menſura qua rerum veritatem utcunque veluti ſpithama homo metiri conatur, ſenſibus attendens. De cujus menſuræ brevitate atque inſufficientia ſupra dixerat: *στεινωποὶ μὲν γὰρ παλάμαι κατὰ γυῖα κέχυνται.*

M ἢ ἀκοὴν] Ita verſus poſtulant, & legunt MSS. pro *ἀκουὴν* quod ex ſuperiore verſu male in editis repetitum.

N γλώσσης] Ita MSS. & H. Steph. pro *γλώττης*, quod eſt Atticum.

O γυίων πίστιν] Hoc inprimis verſu utitur Radulphus Cudworthus in ſyſtemate intelligibili Univerſi p. 23. ad confutandum Ariſtotelem, qui ſenſibus ſolis ab Empedocle tributam judicandi facultatem ſcripſit.

P Ἡράκλειτος] Hujus dictum ſupplendum apud Jo. Stobæum ſerm. 4. (32.) de imprudentia p. 100. *κακοὶ γίνονται (μάρτυρες) ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα ἀφρόνων ἀνθρώπων, ψυχὰς βαρβάρους ἐχόντων.* Cæterum oculos auribus *ἀκριβεστέρους μάρτυρας* eſſe pronunciat Heraclitus apud Polybium lib. 12. T. 2 p. 930.

Q ὅπερ ἴσον ἦν] Proxima quidem hæc eſt verborum Heracliti ſententia, malos eſſe teſtes ſenſus, in iis qui ſagaci animi judicio deſtituuntur, quo ipſum ſenſuum teſtimonium revocare ad examen atque ponderare poſſint.

R οὐ τὸν ὁποιονδήποτε] Heraclitus apud Plutarchum de auditione p. 41. *βλὰξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φιλεῖ.* Proclus commentario MS. in Alcibiadem Platonis: *ὀρθῶς ἂν καὶ ὁ γενναῖος* Ἡράκλειτος *ἀποσκορακίζει τὸ πλῆθος ὡς ἄνουν καὶ ἀλόγιστον. τίς γὰρ αὐτῶν, φησὶ, νόος ἢ φρήν — ὅτι οἱ πολλοὶ κακοὶ, ὀλίγοι δὲ ἀγαθοί. ταῦτα μὲν* Ἡράκλειτος, *διὸ καὶ σιλλογράφος ὀχλολοίδορον αὐτὸν ἀπεκάλεσεν.*

S τὸν κοινὸν καὶ θεῖον] Heracliti ſententia, Deum eſſe ſubtiliſſimum ignem pollentem potentia ac ſapientia, omniaque permeantem, *τὸ λεπτότατον καὶ τάχιστον διὰ παντὸς διεξιὸν δι᾽ οὗ πάντα τὰ γιγνόμενα γίγνεται.* Vide Rad. Cudworthum in ſyſtemate intelligibili Univerſi p. 505. Hujus itaque communis & Divinæ rationis adſpiratione ſapere homines alioqui per naturam ratione deſtitutos. infra, Sect. 349. & lib. 2. adverſus Logicos. Philoſtratus Epiſt. 18. Ἡράκλειτος *ὁ φυσικὸς ἄλογον εἶναι κατὰ φύσιν ἔφησε τὸν ἄνθρωπον.* Tertullianus de anima c. 15. *ut neque extrinſecus agitari putes principale iſtud, ſecundum Heraclitum.*

oſtendendum. Placet enim Phyſico, id quod nos ambit, eſſe & rationis particeps, & prudentia præditum. 128. Hoc longe ante indicavit Homerus, dicens,

Terrenorum hominum eſt mens & prudentia talis,
Ad qualem ipſe diem deducit Juppiter illos.

Archilochus quoque dicit homines talia mente verſare, ad qualem diem deducit eos Jupiter. Dictum eſt id ipſum quoque ab Euripide,

Haud facile quis tu ſis poteſt conjicier,
O Juppiter, Naturane neceſſitas,
Mensne hominum. te ego tamen rogaverim.

129. Hanc ergo divinam rationem, cum, ut vult Heraclitus, attraxerimus per inſpirationem, efficimur intelligentes: & in ſomnis quidem oblivioſi, in vigilando autem rurſus prudentia præditi. Nam cum in ſomnis obſtructi ſint ſenſuum meatus, ſeparatur mens quæ eſt in nobis, a conjunctione quæ illi intercedit cum eo quod ambit, ſola ſervata quæ adhæreſcit adnata reſpiratione, veluti quadam radice: & ſeparata amittit quam prius habebat vim recordandi. 130. In vigilando autem rurſus, cum per ſenſuum meatus veluti per quaſdam feneſtras proſpexerit, & cum eo quod ambit ſe conjunxerit, induit vim rationis. Quo modo enim carbones ſi igni appropinquarint, fiunt ignei per alterationem, ſeparati autem extinguuntur: ita etiam pars illa, quæ ab eo quod ambit, in noſtris corporibus hoſpitatur, per ſeparationem quidem fit propemodum expers rationis: per conjunctionem autem cum plurimis meatibus, fit ejuſdem generis & formæ cujus eſt totum ſeu univerſitas. 131. Hanc autem communem rationem & divinam, & cujus participatione efficimur logicæ participes, dicit Heraclitus eſſe id quod judicat. Quo fieri ut id quidem quod omnibus placet, ſit fide dignum: comprehenditur enim communi & divina ratione: quod autem uni ſoli occurrit, minime ſit fide dignum, propter cauſam contrariam. 132. Sub initium itaque libri de Natura vir ille memoratus digitum quodammodo intendit in id quod nos ambit, aitque: *Cum ſit autem hac ratio, non intelligentes ſunt homines & priusquam audierint, & cum primum audierint. Nam cum hæc fiant ſecundum rationem hancce, videntur imperiti quando offeruntur illis dicta & facta,*

δεικτέον. ἀρέσκει γὰρ τῷ φυσικῷ, τὸ περιέχον ἡμᾶς λογικόν τε ὂν, καὶ φρενῆρες. ἐμφαίνει δὲ τὸ τοιῦτο πολὺ πρόσθεν Ομηρος [T] εἰπὼν,

τοῖος γὰρ νόος ἐςὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε Θεῶν τε.

καὶ Αρχίλοχος [U] δέ φησι τὺς ἀνθρώπυς τοιαῦτα φρονεῖν, ὁποίην Ζεὺς ἐφ' ἡμέρην ἄγει. εἴρηται δὲ καὶ τῷ Ευριπίδῃ [X] τὸ αὐτὸ,

ὅς τις ποτ' εἶ σὺ δυςτόπαςος εἰσιδεῖν
Ζεὺς, εἴτ' ἀνάγκη φύσιος εἴτε νῦς βροτῶν,
ἐπευξάμην σε.

τῦτον δὴ τὸν θεῖον λόγον καθ' Ηράκλειτον δι' ἀναπνοῆς σπάσαντες νοεροὶ γινόμεθα, καὶ ἐν μὲν ὕπνοις ληθαῖοι, κατὰ δὲ ἔγερσιν πάλιν ἔμφρονες. ἐν γὰρ τοῖς ὕπνοις μυσάντων τῶν αἰσθητικῶν πόρων, χωρίζεται τῆς πρὸς τὸ περιέχον συμφυΐας ὁ ἐν ἡμῖν νῦς· μόνης τῆς κατὰ ἀναπνοὴν προσφύσεως σωζομένης, οἱονεὶ τινὸς ῥίζης· χωρισθείς τε ἀποβάλλει, ἣν πρότερον εἶχε μνημονικὴν δύναμιν. ἐν δὲ ἐγρηγορέσι πάλιν διὰ τῶν αἰσθητικῶν πόρων, ὥσπερ διά τινων θυρίδων προκύψας, καὶ τῷ περιέχοντι συμβαλλὼν, λογικὴν ἐνδύεται δύναμιν. ὅνπερ ὖν τρόπον οἱ ἄνθρακες πλησιάσαντες τῷ πυρὶ, κατ' ἀλλοίωσιν διάπυροι γίνονται, χωρισθέντες δὲ σβέννυνται· ὕτω καὶ ἡ ἐπιξενωθεῖσα τοῖς ἡμετέροις σώμασιν ἀπὸ τῦ περιέχοντος μοῖρα, κατὰ μὲν τὸν χωρισμὸν σχεδὸν ἄλογος γίνεται, κατὰ δὲ τὴν διὰ τῶν πλείςων πόρων σύμφυσιν, ὁμοιοειδὴς τῷ ὅλῳ [Y] καθίςαται. τῦτον δὴ τὸν κοινὸν λόγον καὶ θεῖον, καὶ ὗ κατὰ μετοχὴν γινόμεθα λογικοὶ, κριτήριον ἀληθείας φησὶν ὁ Ηράκλειτος. ὅθεν τὸ μὲν κοινῇ πᾶσι φαινόμενον, τῦτ' εἶναι πιςόν· τῷ κοινῷ γὰρ καὶ θείῳ λόγῳ λαμβάνεται· τὸ δέ τινι μόνῳ προςπίπτον, ἄπιςον ὑπάρχειν, διὰ τὴν ἐναντίαν αἰτίαν. ἐναρχόμενος ὖν τῶν περὶ φύσεως ὁ προειρημένος ἀνὴρ, καὶ τρόπον τινὰ δεικνὺς τὸ περιέχον, φησὶ, λόγυ τῦδε ἐόντος, ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι, [Z] καὶ πρόσθεν ἢ ἀκῦσαι, καὶ ἀκύσαντες τὸ πρῶτον. γινομένων γὰρ κατὰ τὸν λόγον τόνδε, ἄπειροι ἐοίκασι πειρώμενοι ἐπέων καὶ ἔργων

NOTÆ.

T Ομηρος] Odyſſ. Σ. 135. Confer ad hunc Poëtæ locum dicta 3. Pyrrhon. Sect. 244. & lib. adverſus Aſtrologos Sect. 4.

U Αρχίλοχος] Verſus ejus ſunt:
τοῖος ἀνθρώποισι θυμὸς, Γλαῦκε Λεπτίνεω παῖ,
γίνεται θνητοῖς, ὁκοίην Ζεὺς ἐφ' ἡμέρην ἄγει.

X τῷ Ευριπίδῃ] Vide quæ ad librum contra Grammaticos Sect. 287. ubi iidem verſus Euripidis afferuntur, quos emendatius deſcriptos ac digeſtos habes.

Y τῷ ὅλῳ] Hunc κοινὸν καὶ θεῖον λόγον paullo ante dixerat, & mox eodem nomine appellat. κοινὸν quatenus communis eſt omnibus hominibus, in quo omnes ſani conſentiunt. θεῖον vero, originis & fontis, unde venit, ratione. Confer etiam lib. 1. adverſus Phyſios Sect. 88.

Z λόγυ τῦδε ἐόντος, ἀξύνετοι γίγνονται ἄνθρωποι] Ita MSS. & editi, non τῦ δέοντος, ut H. Stephanus in Poëſi Philoſophica p. 130. & Clemens Alex. verba hæc Heracliti laudans V. Strom. p. 602. atque Euſebii Codices in præparat. Evangel. XIII. p. 680. De Heracliti libro περὶ φύσεως dixi lib. 2. Bibl. Græcæ c. 23.

τοιύτων,

τοιούτων, ὁκοίων ἐγὼ διηγεῦμαι, κατὰ φύσιν διαιρέων ἕκαστον, καὶ φράζων ὅκως ἔχει. τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει ὁκόσα ἐγερθέντες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα εὕδοντες ἐπιλανθάνονται. διὰ τούτων γὰρ ῥητῶς παραστήσας ὅτι κατὰ μετοχὴν τοῦ θείου λόγου πάντα πράττομέν τε καὶ νοοῦμεν, ὀλίγα προδιελθὼν, ἐπιφέρει· διὸ δεῖ ἕπεσθαι τῷ κοινῷ. ξυνὸς γὰρ ὁ κοινός. [A] τοῦ λόγου δὲ ἐόντος ξυνοῦ, ζώουσιν οἱ πολλοὶ ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν. ἡ δ᾽ ἔστιν οὐκ ἄλλό τι ἀλλ᾽ ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ᾽ ὅ, τι ἂν αὐτοῦ τῆς μνήμης κοινωνήσωμεν, [B] ἀληθεύομεν· ἃ δὲ ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. νῦν γὰρ ῥητότατα καὶ ἐν τούτοις τὸν κοινὸν λόγον κριτήριον ἀποφαίνεται· καὶ τὰ μὲν κοινῇ φασι φαινόμενα πιστὰ, ὡς ἂν τῷ κοινῷ κρινόμενα λόγῳ· τὰ δὲ κατ᾽ ἰδίαν ἑκάστῳ, ψευδῆ. τοιοῦσδε μὲν καὶ ὁ Ἡράκλειτος. Δημόκριτος δὲ, [C] ὅτι μὲν ἀναιρεῖ τὰ φαινόμενα ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ τούτων λέγει μηδὲν φαίνεσθαι κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ δόξαν· ἀληθὲς δὲ ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν τὸ ἀτόμους εἶναι καὶ κενόν. νόμῳ γάρ φησι γλυκὺ, καὶ νόμῳ πικρὸν, νόμῳ θερμὸν, νόμῳ ψυχρὸν, νόμῳ χροιή· [D] ἐτεῇ [E] δὲ, ἄτομα καὶ κενόν. ἅπερ νομίζεται [F] μὲν εἶναι καὶ δοξάζεται τὰ αἰσθητὰ, οὐκ ἔστι δὲ κατὰ ἀλήθειαν ταῦτα· ἀλλὰ τὰ ἄτομα μόνον, καὶ τὸ κενόν. ἐν δὲ τοῖς κρατυντηρίοις, [G] καίπερ ὑπεσχημένος ταῖς αἰσθήσεσι τὸ κράτος τῆς πίστεως ἀναθεῖναι, οὐδὲν ἧττον εὑρίσκεται τούτων καταδικάζων. φησὶ γὰρ, ἡμεῖς δὲ τῷ μὲν ἐόντι, οὐδὲν ἀτρεκὲς συνίεμεν, [H] μεταπίπτον δὲ κατά τε σώματος διαθήκην, καὶ τῶν ἐπεισιόντων καὶ τῶν ἀντιστηριζόντων. καὶ πάλιν φησί. ἐτεῇ μέν νυν [I] ὅτι οἷον ἕκαστόν ἐστιν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὐ συνίεμεν, πολλαχῇ δεδήλωται. ἐν δὲ τῷ περὶ ἰδεῶν, [K] γιγνώσκειν τε χρὴ, φησὶν, ἄνθρωπον τῷδε τῷ κανόνι, ὅτι ἐτεῆς ἀπήλλακται. [L] καὶ πάλιν, δηλοῖ μὲν

qualia ego recenſeo, ſecundum naturam dividens unumquodque, & dicens quomodo ſe habeat. Alios quippe homines latent quæ faciunt experrecti, quomodo obliviſcuntur quæ faciunt dormientes. 133. Cum enim per hæc diſertis verbis oſtendiſſet, quod per divinæ rationis participationem agimus & intelligimus, & pauca prius diſſeruiſſet, ſubjungit: *Quamobrem oportet communem* (rationem) *ſequi.* Vocabulum enim ξυνὸς (quo Heraclitus utitur) communem ſignificat. *Cum autem ſit communis ratio, vivunt multi tanquam propriam haberent prudentiam. Illa autem nihil eſt aliud quam expoſitio modi qui per univerſitatem obtinet. Quamobrem in eo in quo memoria participes ejus fuerimus, verum dicimus: in quibus autem proprie ſentimus, falſum.* 134. Nunc enim in his, verbis pronuntiat diſertiſſimis, communem rationem eſſe id quod judicat: & quæ communiter quidem apparent, dicit eſſe fide digna, ut quæ communi judicentur ratione: quæ autem unaquaque ſeorſum, falſa. Atque hæc erat quidem ſententia Heracliti. 135. Democritus autem ea quidem tollit, quæ apparent ſenſibus: & ex iis dicit nihil vere apparere, ſed ſolum ex opinione: verum autem eſſe in iis quæ ſunt: eſſe autem atomos & inane. *Lege enim eſt*, inquit, *dulce, & lege amarum: lege calidum, & lege frigidum: lege color: vere autem atoma & inane. Quæ itaque eſſe exiſtimantur, & reputantur ſenſilia, ea non ſunt re vera. Sola autem ſunt atoma & inane.* 136. In confirmatoriis itidem, quamvis ſit pollicitus ſe ſenſibus vim fidemque attributurum, nihilominus invenitur eos condemnare. *Nos autem*, inquit, *re ipſa quidem, nihil veri intelligimus, ſed quod nobis ſe objicit ex affectione corporis, & eorum quæ ingrediuntur, & ex adverſo obſiſtunt.* Et rurſus, *Quod vere quidem nos quale ſit vel non ſit unumquodque, neutiquam intelligimus, multis modis eſt declaratum.* 137. In libro autem de Ideis, dicit oportere hominum hac regula ſcire quod a vero longe abſit. Et rurſus, *Oſtendit quidem*

NOTÆ.

A διὸ δεῖ ἕπεσθαι τῷ κοινῷ· ξυνὸς γὰρ ὁ κοινός] Pro his verbis H. Stephanus in ſuo Codice non plura legit quam hæc: *διὸ δεῖ ἕπεσθαι τῷ κοινῷ.* Sed ut plenior, ita Heracliti etiam ſcopo congruentior hæc quam ex MSS. & impreſſis dedi lectio.

B κοινωνήσωμεν] Ita MSS. & H. Steph. pro *κοινωνήσομεν.*

C Δημόκριτος δὲ] Confer quæ dicta ſunt ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 213. 214.

D χροιή] Ita recte MSS. pro *χροίη.*

E ἐτεῇ] Ita legendum pro *αἰτίῃ*, ut in laudato Pyrrhoniarum hypotheſeon loco. Vidit hoc etiam H. Stephanus in poëſi Philoſophica p. 156. & 159.

F ἅπερ νομίζεται] Ita recte MS. Ciz. pro *ὅπερ.* Bene autem utitur vocabulo *νομίζεται*, quod jam dixerat *νόμῳ ἐστὶ*, opinione, non *ἐτεῇ* veritate.

G ἐν δὲ τοῖς κρατυντηρίοις] Inter Democriti ſcripta a Laërtio IX. 47. memorantur *κρατυντήρια*, quæ debebant eſſe *ἐπικριτικὰ* ſive confirmatoria ac dijudicatoria eorum quæ in aliis ſcriptis ſuis docuerat. Videtur autem in his *κρατυντηρίοις* præcipuum robur & *κράτος τῆς πίστεως* petiiſſe ab experimentis, ſenſuum uſu compertis. Meminit hujus operis etiam Suidas in *κρατυντήρια. ἔγραψεν Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης βιβλίον, ὅπερ ἐστὶν ἐπικριτικὸν πάντων τῶν γραφέντων αὐτῷ βιβλίων.*

H τῷ μὲν ἐόντι οὐδὲν ἀτρεκὲς συνίεμεν] Ejuſdem Democriti effatum apud Laërtium *ἐτεῇ δὲ οὐδὲν ἴδμεν, ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀληθείη.*

I ἐτεῇ μέν νυν] Ita legendum pro *αἰτίῃ μὲν νῦν*, ut ſupra. H. Stephanus *τοίῃ* ex corrupto codice.

K ἐν δὲ τῷ περὶ ἰδεῶν] Hujus libri Democritici non meminit Laërtius, neque alius e veteribus quod ſciam. Niſi huc referendum illud *περὶ εἰδώλου* ſive *εἰδώλων ἢ περὶ προνοίας* apud Laërt. IX. 47. quo opere formas rerum quas videmus ac imagines earumque circuitus in Deorum numero retulit, ut ex Cicerone, Plutarcho & Auguſtino notavi lib. 2. Bibl. Græcæ cap. 23.

L ὅτι ἐτεῆς ἀπήλλακται] Ita lege pro *αἰτίης.* & mox *ἐτεῇ οὐδὲν ἴσμεν*, pro *αἰτίῃ.*

hæc quoque ratio, quod de nihilo quidquam vere ſcimus, ſed eſt ſingulis opinio prout res quemque affecerit. Et rurſus, *Quamquam erit evidens, quod vere ſcire quale ſit unumquodque, ſit in dubio.* Atque in his quidem omnem fere rejicit comprehenſionem, licet modo præcipue inſectatur ſenſus. 138. In regulis autem duas dicit eſſe cognitiones: alteram quidem per ſenſus, alteram vero per cogitationem. Ex quibus cognitioni quidem per cogitationem tribuit judicium veritatis, & genuinam ac fide dignam eſſe teſtatur: cognitionem autem per ſenſus, nominat tenebricoſam, eripitque ei hoc quod in vero diſcernendo errare nequeat. 139. Dicit autem ad verbum: *Cognitionis duæ ſunt ſpecies: altera genuina, altera tenebricoſa. Et tenebricoſæ quidem ſunt hæc omnia, viſus, auditus, olfactus, guſtus, tactus. Genuina autem, quæ eſt ab ea ſecreta.* Deinde tenebricoſæ genuinam præferens, ſubjungit dicens, *Quando tenebricoſa non poteſt amplius nec minimum videre, nec audire, nec odorari, nec guſtare, neque tactu ſentire, ſed ad ſubtilius* (confugiendum.) Eſt igitur ex Democriti quoque ſententia, ratio id quod judicat, quam appellat genuinam cognitionem. 140. Diotimus autem dicebat ex ejus ſententia eſſe criteria veritatis tria: ad eorum quidem quæ non ſunt evidentia, comprehenſionem, ea quæ apparent, ut dixit Anaxagoras, quem propterea laudat Democritus: quæſtionis autem, notionem. *De quolibet enim o fili, unum eſt principium, ſcire id de quo eſt quæſtio.* Eligendi autem & fugiendi criterium, affectiones. Id enim quod eſt nobis congruens, eſt eligendum: id autem a quo abhorremus, eſt fugiendum. Atque talis quidem eſt hiſtoria veterum, de eo quo judicatur veritas. 141. Deinceps autem eas quoque attingamus hæreſes, quæ poſt Phyſicos extiterunt.

Plato ergo in Timæo cum res diviſiſſet in

δὴ καὶ ἔτος ὁ λόγος, ὅτι ἐτεῇ ἐδὲν ἴσμεν περὶ ἐδενός. ἀλλ᾽ ἐπιρυσμίη ἑκάσοισιν ἡ δόξις. [M] καὶ ἔτι, καίτοι δῆλον ἔςαι ὅτι ἐτεῇ [N] οἷον ἕκαςον, γιγνώσκειν, ἐν ἀπόρῳ ἐςί. καὶ δὴ ἐν μὲν τέτοις πᾶσαν σχεδὸν κινεῖ κατάληψιν, καὶ μόνον ἐξαιρέτως καθάπτεται τῶν αἰσθήσεων· ἐν δὲ τοῖς κανόσι, [O] δύο φησὶν εἶναι γνώσεις. τὴν μὲν, διὰ τῶν αἰσθήσεων, τὴν δὲ διὰ τῆς διανοίας. ὧν τὴν μὲν διὰ τῆς διανοίας γνησίην κατάγει [P] προσμαρτυρῶν αὐτῇ τὸ πιςὸν εἰς ἀληθείας κρίσιν· τὴν δὲ διὰ τῶν αἰσθήσεων, σκοτίην ὀνομάζει, ἀφαιρέμενος αὐτῆς τὸ πρὸς διάγνωσιν τῇ ἀληθῆς ἀπλανές. λέγει δὲ κατὰ λέξιν. γνώμης δὲ δύο εἰσὶν ἰδέαι, ἡ μὲν, γνησίη· ἡ δὲ, σκοτίη· καὶ σκοτίης μὲν τάδε σύμπαντα, ὄψις, ἀκοὴ, ὀδμὴ, γεῦσις, ψαῦσις. ἡ δὲ γνησίη, ἀποκεκρυμμένη δὲ ταύτης. εἶτα προκρίνων τῆς σκοτίης τὴν γνησίην ἐπιφέρει λέγων, ὅταν ἡ σκοτίη μηκέτι δύναται, μήτε ὁρῆν ἐπ᾽ ἔλαττον, μήτε ἀκέειν, μήτε ὀδμᾶσθαι, μήτε γεύεσθαι, μήτε ἐν τῇ ψαύσει αἰσθάνεσθαι· ἀλλ᾽ ἐπὶ λεπτότερον. ἐκῦν καὶ κατὰ τῦτον ὁ λόγος ἐςὶ κριτήριον, ὃν γνησίην γνώμην καλεῖ. Διότιμος δὲ, τρία κατ᾽ αὐτὸν [Q] ἔλεγεν εἶναι κριτήρια. τῆς μὲν τῶν ἀδήλων καταλήψεως, τὰ φαινόμενα, ὥς φησιν Αναξαγόρας· [R] ὃν ἐπὶ τέτῳ Δημόκριτος ἐπαινεῖ· ζητήσεως δὲ τὴν ἔννοιαν· περὶ παντὸς γὰρ ὦ παῖ μία ἀρχὴ τὸ εἰδέναι περὶ ὅτε ἐςὶν ἡ ζήτησις. αἱρέσεως δὲ καὶ φυγῆς, τὰ πάθη. τὸ μὲν γὰρ ᾧ προσοικειέμεθα, τῦτο αἱρετόν ἐςι· τὸ δὲ ᾧ προσαλλοτριέμεθα, τῦτο φευκτόν ἐςιν. ἡ μὲν ἐν τῶν παλαιῶν περὶ τῇ κριτηρίε τῆς ἀληθείας ἱςορία, τοιαύτη τις ἦν. ἀπτώμεθα δὲ ἑξῆς, καὶ τῶν μετὰ τὲς φυσικὲς [S] αἱρέσεων.

Πλάτων τοίνυν ἐν τῷ Τιμαίῳ [T] διελόμενος τὰ

N O T Æ.

M ἐπιρυσμίη ἑκάςοισιν ἡ δόξις] Salmaſius in ſuo Codice adſcripſerat, ἢ δόξις. Menagius p. 415. ad Laërtium legit, τῆς δόξης. Sed nihil mutandum, ſenſus enim eſt, quod cuique talis ſit ἡ δόξις ſive opinio, qualis ἡ ἐπιρυσμίη ſive res quæ ſenſibus ejus ſe offert. Heſychius: ἐπιρύσμιον, ἐπίρῥον. Idem: ῥυσμᾶσθαι συγκρίνεσθαι

N ἐτεῇ] Sic iterum legendum, pro αἰτίῃ, dum librarii vocabulum ignotius notiore libenter, ut ſolent, permutaverunt.

O ἐν δὲ τοῖς κανόσι] Ut Epicurus paucis canonibus ſive regulis complexus eſt Logicam diſciplinam, & Antiochus Academicus compoſuit libros κανονικῶν, quos laudat noſter infra, hoc libro, Sect. 201. ita ante hos Democritus ſcripſiſſe poſſit exiſtimari κανόνας Logici argumenti, qui videntur laudari infra lib. 2. adverſus Logicos Sect. 328. & memorari apud Laërtium IX. 47. Sed ibi inter libros phyſicos occurrit titulus περὶ λογικῶν, κανὼν α΄, β΄, γ΄. Atque pro hac lectione editionis Baſileenſis, alii Codices habent περὶ λοιμῶν, uti apud Gellium IV. 13.

P γνησίην κατάγει] Ita legendum ex Democriti verbis, pro γνῶσιν.

Q Διότιμος δὲ τρία κατ᾽ αὐτὸν] Ita leg. pro κατὰ ταυτόν. Videtur hæc petiiſſe Sextus ex Diotimi libris variarum Lectionum ſive παντοδαπῶν ἀναγνωσμάτων, quorum quintum & ſexageſimum laudat Stephanus Byz. in πασσαργάδαι. De aliis Diotimis ſive Theotimis dixi libr. 3. Bibl. Græcæ cap. 15.

R Αναξαγόρας] Hujus alioqui ſententia, τὸν λόγον κριτήριον εἶναι, ſupra Sect. 90. & 91. Anaxagoram a Democrito auditum juniore quam ille annis quadraginta, legas apud Laërtium IX. 34.

S τῶν μετὰ τὲς φυσικὲς] De Phyſicis antiquis hactenus dixit a Sectione 89. Sicut deinceps Platonis & Academicæ Scholæ ſententias perſequetur usque ad Sect. 190. inde Cyrenaicæ, cui Antiochum ſuffragari cum Aſclepiade Medico diſputat, ad Sect 203. porro Epicureæ ad 216, & Peripateticæ ad 226. atque Stoicorum denique ad 260.

T Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ] Locus eſt p. 526. edit. Lugd. quem ſic eſt interpretatus Cicero de univerſitate: *Quid eſt quod ſemper ſit, neque ullum habet ortum? & quod gignatur nec unquam ſit? quorum alterum intelligentia & ratione comprehenditur, quod unum atque idem ſemper eſt: alterum quod affert opinionem per ſenſus, rationis expers, quod totum opinabile eſt, id gignitur & interit, nec unquam eſſe vere poteſt.* Confer Proclum lib. 2, in Timæum p. 74. ſeq.

πράγμα-

πράγματα εἴς τε τὰ νοητὰ καὶ αἰσθητὰ, καὶ εἰπὼν περιληπτὰ μὲν λόγῳ εἶναι τὰ νοητὰ, δοξαστὰ δὲ τυγχάνειν τὰ αἰσθητὰ, προδήλως κριτήριον ὥρισε τῆς τῶν πραγμάτων γνώσεως τὸν λόγον, συμπεριλαβὼν αὐτῷ καὶ τὴν διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐνάργειαν. λέγει δὲ οὕτως, τί τὸ ὂν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον· καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν, ὂν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ, νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν· τὸ δὲ, δόξῃ μετὰ αἰσθήσεως. περιληπτὸν δὲ καλεῖσθαί φασι λόγον παρ' αὐτῷ οἱ Πλατωνικοὶ, τὸν κοινὸν τῆς ἐναργείας καὶ τῆς ἀληθείας. δεῖ γὰρ τὸν λόγον ἐν τῷ κρίνειν τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τῆς ἐναργείας ὁρμᾶσθαι· ἅπερ δὶ ἐναργῶν ἡ κρίσις γίνεται τῶν ἀληθῶν. ἀλλ' ἥτε ἐνάργεια, οὐκ ἔστιν αὐτάρκης πρὸς γνῶσιν ἀληθοῦς. οὐ γὰρ εἴ τι κατ' ἐνάργειαν φαίνεται, τοῦτο καὶ κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχει· ἀλλὰ δεῖ παρεῖναι τὸ κρῖνον τί τε φαίνεται μόνον, καὶ τί σὺν τῷ φαίνεσθαι, ἔτι καὶ κατὰ ἀλήθειαν ὑπόκειται, τουτέστι τὸν λόγον. ἀμφότερα τοίνυν συνελθεῖν δεήσει. τήν τε ἐνάργειαν,[U] ὡς ἂν ἀφετήριον [X] οὖσαν τῷ λόγῳ πρὸς τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας, καὶ αὐτὸν τὸν λόγον πρὸς διάκρισιν τῆς ἐναργείας. εἰς μέντοι τὸ ἐπιβάλλειν τῇ ἐναργείᾳ, καὶ τὸ ἐν ταύτῃ ἀληθὲς διακρίνειν, πάλιν συνεργοῦ δεῖται [Y] ὁ λόγος τῆς αἰσθήσεως. διὰ ταύτης γὰρ τὴν φαντασίαν παραδεχόμενος ποιεῖται τὴν νόησιν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τ' ἀληθοῦς· ὥστε περιληπτικὸν αὐτὸν ὑπάρχειν, τῆς τε ἐναργείας καὶ τῆς ἀληθείας. ὅπερ ἴσον ἐστὶ τῷ καταληπτικῷ. [Z] ὧδε μὲν καὶ Πλάτων. Σπεύσιππος δὲ [A] ἐπεὶ τῶν πραγμάτων, τὰ μὲν αἰσθητὰ, τὰ δὲ νοητά· τῶν μὲν νοητῶν κριτήριον ἔλεξεν εἶναι τὸν ἐπιστημονικὸν λόγον· τῶν δὲ αἰσθητῶν, τὴν ἐπιστημονικὴν αἴσθησιν. ἐπιστημονικὴν δὲ αἴσθησιν ὑπείληφε [B] καθεστάναι, τὴν μεταλαμβάνουσαν τῆς κατὰ τὸν λόγον ἀληθείας. ὥσπερ γὰρ οἱ τοῦ αὐλητοῦ ἢ ψάλτου [C] δάκτυλοι τεχνικὴν μὲν εἶχον ἐνέργειαν, οὐκ ἐν αὐτοῖς δὲ προηγουμένως τελειουμένην, ἀλλὰ τῆς πρὸς τὸν λογισμὸν συνασκήσεως ἀπαρτιζομένην· καὶ ὡς ἡ τοῦ Μουσικοῦ αἴσθησις ἐνάργειαν [D] μὲν εἶχεν ἀντιληπτικὴν τοῦ τε ἡρμοσμένου καὶ τοῦ ἀναρμόστου, ταύτην δὲ οὐκ αὐτοφυῆ, ἀλλ' ἐκ

eas quæ cadunt ſub intelligentiam, & in eas quæ ſunt ſenſiles, dicens ratione quidem poſſe comprehendi ea quæ cadunt ſub intelligentiam, opinabilia autem eſſe ſenſilia, aperte definiit rationem eſſe id, quo rerum judicatur cognitio, ſimul etiam comprehendens eam quæ per ſenſum exiſtit evidentiam. 142. Sic autem dicit, *Quid eſt quod ſemper eſt, & ortum non habet: & quid eſt quod ſemper quidem fit & oritur, nunquam autem eſt? illud quidem intelligentia cum ratione eſt comprehenſibile: hoc autem opinione cum ſenſu.* 143. Comprehenſibilem autem dicunt apud eum vocari rationem Platonici, quæ eſt communis ad evidentiam & veritatem. Oportet enim rationem judicanda veritate proficiſci ab evidentia. Etſi autem per evidentiam verorum fit judicium, non ſufficit tamen evidentia ad verum cognoſcendum. Non enim ſi quid evidenter apparet, hoc etiam vere eſt: ſed oportet adeſſe id quod judicat, quidnam ſolum modo appareat, & quidnam cum eo quod apparet, revera etiam ſubjiciatur, nempe rationem. 144. Oportet ergo utraque convenire, nempe & evidentiam, ut ex qua, tanquam e carceribus, emittatur ratio ad judicandam veritatem: & ipſam rationem, ad diſcernendam evidentiam. Ad conſequendam autem evidentiam, & diſcernendum quod in ea eſt verum, ratio rurſus ſenſu indiget adjutore. Nam per eum accepta phantaſia intelligit & ſcit verum. Itaque ratio poteſt apprehendere evidentiam & veritatem: quod quidem perinde eſt ac rem poſſe comprehendere. Sic quidem Plato. 145. Speuſippus autem, quoniam ex rebus aliæ ſunt ſenſiles, aliæ quæ cadunt ſub intelligentiam, earum quidem quæ cadunt ſub intelligentiam, dixit eſſe judicem, rationem quæ eſt ex ſcientia: ſenſilium autem, ſenſum qui eſt ex ſcientia. Senſum porro qui eſt ex ſcientia, exiſtimavit eſſe eum qui eſt particeps veritatis ex ratione. 146. Quo modo enim tibicinis aut pſaltæ digiti artificioſam quidem habent operationem, ſed quæ non in ipſis primo perficiatur, ſed abſolvatur ex exercitatione profecta ex ratiocinatione: Et quo modo ſenſus Muſici habet quidem evidentiam apprehendentem id quod eſt conſonans & diſſonans, eam autem non ex ſe natam, ſed quæ acceſſit ex ra-

N O T Æ.

U τήν τε ἐνάργειαν] Ita recte MS. Vratislav. pro τὴν δέ.

X ὡς ἂν ἀφετήριον] ἀφετήριον non modo notabat reſeratas carceres ſive ἱππάφεσιν in circo, unde equi pro palma decurſuri emittebantur, ſed etiam lineam in ſtadio, unde certaturi in ſacris agonibus remoto repagulo ſtadiodromi procurrebant. Vide Salmaſium ad Solinum p. 913. ſeq. Eleganter itaque Sextus evidentiam rerum ſenſibus apparentium ait eſſe veluti carceres & lineam intellectui, unde judicium ejus veluti in ſtadio aut circo rationis decurrat ad metam veritatis attingendam.

Y συνεργοῦ δεῖται] Ita recte MS. Ciz. pro συνεργοῦ quod eſt in editis. Vitioſe etiam MS. Vratiſlav. συνεργοῦται.

Z τῷ καταληπτικῷ] Ita recte editi, licet MS. Ciz. καταληπτὸν, & Vratiſlav. καταληπτικόν.

A Σπεύσιππος] Platonis ſententiæ Sextus Speuſippi opinionem ſubjicit, qui Platoni ſucceſſit, ut Speuſippo Xenocrates, de quo mox.

B ὑπείληφε] MS. Vratiſlav. ὑπήληφε.

C οἱ τοῦ αὐλητοῦ ἢ ψάλτου] Ita MSS. pro ἢ τοῦ αὐλητοῦ ἢ τοῦ ψάλτου.

D ἐνάργειαν] Malim & hic ἐνέργειαν ut paullo ante.

tione: ita etiam ſenſus qui eſt ex ſcientia, naturaliter eſt particeps uſus qui eſt ex ſcientia, ad diſcernenda citra errorem ea quæ ſunt ſubjecta. 147. Xenocrates autem dicit tria eſſe rerum genera: aliud ſenſile, aliud quod cadit ſub intelligentiam, aliud vero compoſitum & opinabile. Ex quibus ſenſile quidem eſſe, quod ſit infra cœlum: ſub intelligentiam autem cadens, omnium quæ ſunt ultra cœlum: opinabile autem & compoſitum ipſius cœli. Nam ſenſui quidem eſt aſpectabilis: ſub intelligentiam autem cadit per Aſtrologiam. 148. Cum hæc autem ita ſe habeant, eſſentiæ quidem quæ eſt ultra cœlum, & quæ cadit ſub intelligentiam, judicem pronunciavit ſcientiam: ejus autem quæ eſt infra cœlum, & ſenſilis, ſenſum: mixtæ autem, opinionem: & ex his communiter, id quidem quod judicat per rationem ex ſcientia, eſſe firmum, ſtabile ac verum: quod autem per ſenſum, verum quidem, ſed non ita ut quod per rationem ex ſcientia: compoſitum autem eſſe commune veri & falſi. 149. Nam ex opinionibus aliam quidem eſſe veram, aliam vero falſam. Unde etiam traditas eſſe tres Parcas. Atropon quidem eſſe eorum quæ cadunt ſub intelligentiam, ut quæ non poſſit transmutari: Clotho autem, ſenſilium: Lacheſin autem, opinabilium. 150. Arceſilaus autem ex propoſito quidem nullum criterium conſtituit. Qui autem exiſtimant eum conſtituiſſe, tradiderunt eum id feciſſe, ut haberet quod ad hominem objiceret Stoicis. 151. Illi enim dicunt eſſe tria inter ſe conjugata, ſcientiam, opinionem, & quæ eſt in eorum confinio collocata, comprehenſionem. Ex quibus ſcientiam quidem eſſe, firmam ac ſtabilem & immutabilem a ratione comprehenſionem: opinionem autem, imbecillam & falſam aſſenſionem: comprehenſionem denique, quæ inter utrumque intercedit, & qua phantaſiæ rem comprehendenti aſſentimur. 152. Comprehendens autem phantaſia, ex eorum ſententia, eſt vera & ejusmodi ut non poſſit eſſe falſa. Ex quibus ſcientiam quidem dicunt conſiſtere in ſolis ſapientibus: opinionem autem in ſolis ſtultis: comprehenſionem vero eſſe communem utrorumque: & eam eſſe quo judicatur

λογισμοῦ περιγεγονυῖαν· οὕτω καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ αἴσθησις, φυσικῶς παρὰ τοῦ λόγου τῆς ἐπιστημονικῆς μεταλαμβάνει [E] τριβῆς, πρὸς ἀπλανῆ τῶν ὑποκειμένων διάγνωσιν. Ξενοκράτης δὲ τρεῖς φησιν οὐσίας εἶναι, τὴν μὲν αἰσθητὴν, τὴν δὲ νοητὴν, τὴν δὲ σύνθετον καὶ δοξαστήν. ὧν αἰσθητὴν μὲν εἶναι, τὴν ἐντὸς οὐρανοῦ· νοητὴν δὲ, πάντων τῶν ἐκτὸς οὐρανοῦ· δοξαστὴν δὲ καὶ σύνθετον, τὴν αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ· ὁρατὴ μὲν γάρ ἐστι τῇ αἰσθήσει· νοητὴ δὲ, δι' Ἀστρολογίας. τούτων μέντοι τοῦτον ἐχόντων τὸν τρόπον, τῆς μὲν ἐκτὸς οὐρανοῦ καὶ νοητῆς οὐσίας κριτήριον ἀπεφαίνετο τὴν ἐπιστήμην· τῆς δὲ ἐντὸς οὐρανοῦ καὶ αἰσθητῆς αἴσθησιν· τῆς δὲ μικτῆς τὴν δόξαν· καὶ τούτων κοινῶς, τὸ μὲν διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου κριτήριον βέβαιόν τε ὑπάρχειν καὶ ἀληθές· τὸ δὲ διὰ τῆς αἰσθήσεως, ἀληθὲς μὲν, οὐχ οὕτω δὲ ὡς τὸ διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου· τὸ δὲ σύνθετον, κοινὸν ἀληθοῦς τε καὶ ψευδοῦς ὑπάρχειν. τῆς γὰρ δόξης, τὴν μέν τινα, ἀληθῆ εἶναι, τὴν δὲ, ψευδῆ. ὅθεν καὶ τρεῖς μοίρας [F] παραδεδόσθαι. Ἄτροπον μὲν, τὴν τῶν νοητῶν, ἀμετάθετον οὖσαν· Κλωθὼ δὲ, τὴν τῶν αἰσθητῶν· [G] Λάχεσιν δὲ, τὴν τῶν δοξαστῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρκεσίλαον [H] προηγουμένως μὲν, οὐδὲν ὥρισαν κριτήριον. οἱ δὲ καὶ ὡρικέναι δοκοῦντες, τοῦτο κατὰ ἀντιπαρεξαγωγὴν [I] τὴν ὡς πρὸς τοὺς Στωϊκοὺς [K] ἀπέδοσαν. τρία γάρ εἶναί φασιν ἐκεῖνοι τὰ συζυγοῦντα ἀλλήλοις, ἐπιστήμην καὶ δόξαν, καὶ τὴν ἐν μεθορίῳ τούτων τεταγμένην κατάληψιν. ὧν ἐπιστήμην μὲν εἶναι τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν καὶ ἀμετάθετον ὑπὸ λόγου κατάληψιν· δόξαν δὲ τὴν ἀσθενῆ καὶ ψευδῆ [L] συγκατάθεσιν· κατάληψιν δὲ, τὴν μεταξὺ τούτων, ἥ τις ἐστὶ καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις. καταληπτικὴ δὲ φαντασία κατὰ τούτους ἐτύγχανεν ἡ ἀληθὴς, καὶ τοιαύτη οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ψευδής. ὧν τὴν ἐπιστήμην ἐν μόνοις ὑφίστασθαι λέγουσι τοῖς σοφοῖς· τὴν δὲ δόξαν ἐν μόνοις τοῖς φαύλοις· τὴν δὲ κατάληψιν, κοινὴν ἀμφοτέρων εἶναι. καὶ ταύτην κριτήριον ἀληθείας

NOTÆ.

E μεταλαμβάνει] MS. Ciz. *μεταλαμβάνῃ*.

F ὅθεν καὶ τρεῖς μοίρας] In fabula de tribus Parcis explicanda mirum quam ſibi indulſerit veterum ingenium. Platoni Atropos eſt ſphæra *ἀπλανής* fixarum, Clotho Planetarum perplexus motus, Lacheſis denique natura quam res ſublunares ſortitæ ſunt. Vide Chalcidium p. 237. Ariſtoteli Atropos præteritum tempus ſignificat, futurum Lacheſis, Clotho præſens, lib. de Mundo c. 7. Aliis Parcarum ternio denotat tempus quo homo naſcitur, vitæque ac mortis: aliis triplicem Lunæ faciem, medii corniculi, plenilunii & ſummi corniculi. Voſſ. II. 44. de idololatria. Petrus Taffinus de anno ſæculari c. 10. T. VIII. theſauri Græv. p. 59.

G τὴν τῶν αἰσθητῶν] Ita MSS. licet *τὴν* in editis deeſt.

H οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρκεσίλαον] Vide dicta ad lib. 1. Pyrrh. Sect. 232.

I κατὰ ἀντιπαρεξαγωγὴν] MS. Vratiſlav. *ἀντιπαραγωγήν*. Sed verbum quoque *ἀντιπαρεξάγων* habes infra, Sect. 166. Idem MS. pro *ἀπέδοσαν* mox habet *ἀπέδωσαν*.

K πρὸς τοὺς Στωϊκοὺς] Cum his enim præcipua ac frequens Academicorum contentio, uti Carneades unicus fuit adverſarius Chryſippi, & Arceſilas Citiei Zenonis. De Stoicorum autem quam mox Sextus tangit, ſententia, confer Laërtium VII. 47. & noſtrum infra Sect. 227. ſeq.

L ψευδῆ] Ita recte MSS. pro *ψεύδη*.

καθεστάναι. ταῦτα δὴ [M] λεγόντων τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ὁ Ἀρκεσίλαος ἀντικαθίστατο, δεικνὺς ὅτι οὐδέν ἐστι μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ δόξης κριτήριον ἡ κατάληψις. αὕτη γὰρ ἣν φασι κατάληψιν, καὶ καταληπτικὴν φαντασίαν, συγκατάθεσις, ἤτοι ἐν σοφῷ, ἢ ἐν φαύλῳ γίνεται. ἀλλ' ἐάν τε ἐν σοφῷ γένηται, ἐπιστήμη ἐστίν· ἐάν τε ἐν φαύλῳ, δόξα. καὶ οὐδὲν ἄλλο παρὰ ταῦτα, ἢ μόνον ὄνομα μετείληπται. εἴπερ τε ἡ κατάληψις καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσίς ἐστιν, ἀνύπαρκτός ἐστι. πρῶτον μὲν ὅτι ἡ συγκατάθεσις, οὐ πρὸς φαντασίαν γίνεται, ἀλλὰ πρὸς λόγον. τῶν γὰρ ἀξιωμάτων εἰσὶν αἱ συγκαταθέσεις. δεύτερον, ὅτι οὐδεμία τοιαύτη ἀληθὴς φαντασία εὑρίσκεται οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ψευδής, ὡς διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων παρίσταται. μὴ οὔσης δὲ καταληπτικῆς φαντασίας, οὐδὲ κατάληψις γενήσεται. ἦν γὰρ καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσις. [N] μὴ οὔσης δὲ καταλήψεως, πάντα ἔσται ἀκατάληπτα. πάντων δὲ ὄντων ἀκαταλήπτων, ἀκολουθήσει καὶ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ἐπέχειν τὸν σοφόν. σκοπῶμεν δὲ οὕτως· εἰ πάντων ὄντων ἀκαταλήπτων, διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ Στωϊκοῦ κριτηρίου, εἰ συγκαταθήσεται ὁ σοφός, δοξάσει ὁ σοφός. μηδενὸς γὰρ ὄντος καταληπτοῦ, εἰ συγκατατίθεταί τινι, τῷ ἀκαταλήπτῳ συγκαταθήσεται. ἡ δὲ τῷ ἀκαταλήπτῳ συγκατάθεσις, δόξα ἐστίν. ὥστε εἰ τῶν συγκατατιθεμένων ἐστὶν ὁ σοφός, τῶν δοξαστῶν ἔσται ὁ σοφός. οὐχὶ δέ γε τῶν δοξαστῶν ἐστιν ὁ σοφός (τοῦτο γὰρ ἀφροσύνης ἦν κατ' αὐτούς, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων αἴτιον) οὐκ ἄρα τῶν συγκατατιθεμένων ἐστὶν ὁ σοφός. εἰ δὲ τοῦτο, περὶ πάντων αὐτὸν δεήσει ἀσυγκαταθετεῖν. τὸ δὲ ἀσυγκαταθετεῖν, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ τὸ ἐπέχειν. ἐφέξει ἄρα περὶ πάντων ὁ σοφός. ἀλλ' ἐπεὶ μετὰ τοῦτο ἔδει καὶ περὶ τῆς τοῦ βίου διεξαγωγῆς ζητεῖν, ἥτις οὐ χωρὶς κριτηρίου πέφυκεν ἀποδίδοσθαι, ἀφ' οὗ καὶ ἡ εὐδαιμονία, τουτέστι τὸ τοῦ βίου τέλος, ἠρτημένην ἔχει τὴν πίστιν, φησὶν ὁ Ἀρκεσίλαος, ὅτι ὁ περὶ πάντων ἐπέχων κανονιεῖ τὰς αἱρέσεις καὶ φυγὰς καὶ κοινῶς τὰς πράξεις τῷ εὐλόγῳ· [O] κατὰ τοῦτό τε προερχόμενος τὸ κριτήριον κατορθώσει· τὴν μὲν γὰρ εὐδαιμονίαν περιγίνεσθαι διὰ τῆς φρονήσεως· τὴν δὲ φρόνησιν κινεῖσθαι ἐν

veritas. 153. Cum hæc autem dicant Stoici, ſe oppoſuit Arceſilaus, oſtendens comprehenſionem non eſſe id quod judicat inter ſcientiam & opinionem. Ea enim aſſenſio, quam dicunt comprehenſionem & comprehendentem phantaſiam, aut eſt in ſapiente, aut in ſtulto. Sed ſi ſit in ſapiente, eſt ſcientia: & ſi in ſtulto, opinio. & præter hæc nihil aliud percipitur quam merum nomen. 154. Si autem comprehenſio debet eſſe qua phantaſiæ rem comprehendenti eſſentimur; nusquam illa exiſtit. Primum quidem, quia phantaſiæ non aſſentimur, ſed rationi. Pronunciatis enim homines aſſentiuntur. Secundum autem, quoniam nulla invenitur ejusmodi vera phantaſia, ut non poſſit eſſe falſa, ut per multa & varia oſtenditur: 155. Si non ſit autem comprehendens phantaſia, nec erit comprehenſio. eſt enim quæ comprehendenti phantaſiæ aſſentitur. Si non ſit autem comprehenſio, omnia erunt ejusmodi ut minime comprehendantur. Quod ſi ſint omnia ejusmodi ut minime poſſint comprehendi, ſequetur etiam, ut ex ſententia Stoicorum aſſenſionem ſuſtineat ſapiens. Sic enim conſideremus. 156. Si ſint omnia ejusmodi ut non poſſint comprehendi, propterea quod nusquam exiſtit id quod Stoici dicunt veri eſſe criterium, ſi aſſentietur ſapiens, opinabitur Sapiens. Nam cum nihil ſit quod poſſit comprehendi, ſi alicui aſſentitur, aſſentietur ei quod non poteſt comprehendi. Opinio eſt ei quod non poteſt comprehendi, aſſenſio. 157. Quare ſi ſapiens eſt ex iis qui aſſentiuntur, erit ſapiens ex iis qui opinantur. Ex iis vero qui opinantur non eſt ſapiens. (hoc enim eſſet, ut eſt eorum ſententia inſipientiæ & peccatorum cauſa.) Non eſt ergo ſapiens ex iis qui aſſentiuntur. Quod ſi ita eſt, de omnibus oportebit eum minime aſſentiri. non aſſentiri autem, nihil eſt aliud quam ſuſtinere aſſenſionem. De omnibus ergo aſſenſionem ſuſtinebit ſapiens. 158. Sed quoniam poſt hoc oportebat etiam quærere de vitæ traductione, quæ absque criterio veri falſique tradi non poteſt, a quo etiam felicitas, hoc eſt, ad quem vita tendit, finis, pendentem habet probationem: dicit Arceſilaus, quod qui de omnibus ſuſtinet aſſenſionem, eligenda & fugienda & communiter quæ ſunt agenda diriget per id quod eſt probabile: & id ſequens tanquam judicem, recte ſe geret. conciliari enim felicitatem per prudentiam: verſari autem prudentiam in

N O T Æ.

M ταῦτα δὴ] MS. Vratislav. *ταύτῃ*.

N καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσις] Ita legendum pro *καταληπτικὴ φαντασία, συγκατάθεσις*. Nam ex ſententia Stoicorum *καταλαμβάνειν* nihil aliud eſt quam comprehendenti rem phantaſiæ aſſentiri. Conſtructio verborum eadem quæ infra, *ἡ δὲ τῷ ἀκαταλήπτῳ συγκατάθεσις δόξα ἐστίν*. Confer Salmaſium ad Simplicium p. 35. ſeq.

O κανονιεῖ τῷ εὐλόγῳ] Hac in parte non longe abfuit Arceſilaus a Stoicorum ſententia, nam & illi *τὸ καθῆκον* apud Laërtium VII, 107. Stobæum ac Suidam definiunt *τὸ ἀκόλουθον ἐν ζωῇ, ὃ πραχθὲν, εὔλογον ἀπολογίαν ἔχει*. Verbum *κανονίζεσθαι* habes etiam infra Sect. 175.

recte

recte factis. Recte autem factum eſſe, quod cur ſactum ſit, probabilis poteſt reddi cauſa. Qui ergo attendit id quod eſt probabile, recte ſe geret, & erit beatus. Hæc Arceſilaus. 159. Carneades autem non ſolum Stoicis, ſed etiam omnibus qui eum præceſſerunt, de veri falſique regula contrariam ſententiam oppoſuit. Et prima quidem ac communis eſt ei adverſus omnes oratio, per quam oſtendit abſolute nihil eſſe a quo judicetur veritas, non rationem, non ſenſum, non phantaſiam, nec ullam rem aliam quamcunque. hæc enim omnia, inquit, pariter nos fallunt. 160. Secunda autem, qua oſtendit, quod etiamſi ſit aliquod ejuſcemodi criterium, non poſſit id conſiſtere abſque affectione (animæ) quæ naſcitur ab (objecti) evidentia. Quoniam enim vi ſentiendi differt animal ab inanimatis, omnino & ſe & externa per eum apprehendet. Senſus autem qui manet immobilis, & impatibilis, & immutabilis, nec eſt ſenſus, nec aliquid apprehendit. 161. Mutatus autem & quodammodo affectus ab incurſione evidentium, tunc demum res indicat. In affectione ergo animæ quæ oritur ex objecti evidentia, quærendum eſt veri criterium. Hæc autem affectio debet indicare & ſeipſam, & objectum apparens quod fecit ut ipſa animæ ineſſet. quæ quidem affectio non eſt alia quam phantaſia. 162. Quamobrem dicendum eſt etiam phantaſiam eſſe quandam in animali affectionem, quæ & ſe & aliud oſtendat: ut cum aliquid aſpeximus, ait Antiochus, viſu quodam modo afficimur: nec eum ſic habemus affectum, ut habebamus priusquam aſpiceremus. Per eam autem alterationem duo apprehendimus: unum ipſam alterationem, hoc eſt phantaſiam: ſecundum autem, id quod indidit alterationem, nempe aſpectabile. Et ſimiliter in aliis ſenſibus. 163. Quo modo ergo lux & ſeipſam indicat, & omnia quæ ſunt in ipſa: ita etiam phantaſia cum ſit dux princeps cognitionis quæ eſt in animali, debet inſtar lucis & ſe ipſam oſtendere, & indicare evidens illud quod eam effecit. Sed quoniam non ita ut vere eſt, rem ſemper indicat: ſæpe autem fallit, & inſtar infidelium nunciorum diſcrepat a rebus quæ eam immiſerunt: neceſſario ſe-

τοῖς κατορθώμασι· τὸ δὲ κατόρθωμα εἶναι, ὅπερ πραχθὲν, εὔλογον ἔχει τὴν ἀπολογίαν. ὁ προσέχων οὖν τῷ εὐλόγῳ, κατορθώσει καὶ εὐδαιμονήσει. ταῦτα καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος. ὁ δὲ Καρνεάδης [P] οὐ μόνον τοῖς Στωϊκοῖς, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἀντιδιετάσσετο [Q] περὶ τοῦ κριτηρίου. καὶ δὴ πρῶτος μὲν αὐτῷ καὶ κοινὸς [R] πρὸς πάντας ἐστὶ λόγος, καθ᾽ ὃν παρίσταται, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἁπλῶς ἀληθείας κριτήριον, οὐ λόγος, οὐκ αἴσθησις, οὐ φαντασία, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων. πάντα γὰρ ταῦτα συλλήβδην διαψεύδεται ἡμᾶς. δεύτερον δὲ, καθὸ δείκνυσιν, ὅτι καὶ εἰ ἔστι τὸ κριτήριον τοῦτο, οὐ χωρὶς τοῦ ἀπὸ τῆς ἐναργείας πάθους ὑφίσταται. ἐπεὶ γὰρ αἰσθητικῇ δυνάμει διαφέρει τὸ ζῶον τῶν ἀψύχων, πάντως διὰ ταύτης, ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐκτὸς ἀντιληπτικὸν [S] γενήσεται. ἡ δέ γε αἴσθησις ἀκίνητος μένουσα, καὶ ἀπαθὴς καὶ ἄτρεπτος, οὔτε αἴσθησίς ἐστιν, οὔτε ἀντιληπτική τινος. τραπεῖσα δὲ καί πως [T] παθοῦσα κατὰ τὴν τῶν ἐναργῶν ὑπόπτωσιν, τότε ἐνδεικνύει τὰ πράγματα. ἐν ἄρα τῷ ἀπὸ τῆς ἐναργείας πάθει τῆς ψυχῆς ζητητέον ἐστὶ τὸ κριτήριον. τοῦτο δὲ τὸ πάθος αὐτοῦ ἐνδεικτικὸν ὀφείλει τυγχάνειν, καὶ τοῦ ἐμποιήσαντος αὐτὸ φαινομένου, ὅπερ πάθος ἐστὶν, οὐχ ἕτερον τῆς φαντασίας. ὅθεν καὶ φαντασίαν ῥητέον εἶναι πάθος τι περὶ τὸ ζῶον, ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ ἑτέρου παραστατικόν. οἷον προσβλέψαντές τινι, φησὶν ὁ Ἀντίοχος, [U] διατιθέμεθά πως τὴν ὄψιν· καὶ οὐχ οὕτως αὐτὴν διακειμένην ἴσχομεν, ὡς πρὶν τοῦ βλέψαι διακειμένην εἴχομεν. κατὰ μέντοι τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν, δυοῖν [X] ἀντιλαμβανόμεθα· ἑνὸς μὲν, αὐτῆς τῆς ἀλλοιώσεως, τουτέστι, τῆς φαντασίας· δευτέρου δὲ, τοῦ τὴν ἀλλοίωσιν ἐμποιήσαντος, τουτέστι τοῦ ὁρατοῦ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ παραπλήσιον. ὥσπερ οὖν τὸ φῶς ἑαυτό τε δείκνυσι, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ ἡ φαντασία ἀρχηγὸς [Y] οὖσα τῆς περὶ τὸ ζῶον εἰδήσεως, φωτὸς δίκην ἑαυτήν τε ἐμφανίζειν ὀφείλει, καὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐναργοῦς ἐνδεικτικὴ καθεστάναι. ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐ τὸ καθ᾽ ἀλήθειαν ἀεὶ ποτε ἐνδείκνυται, πολλάκις δὲ διαψεύδεται καὶ διαφωνεῖ τοῖς ἀναπέμψασιν αὐτὴν πράγμασιν, ὡς οἱ μοχθηροὶ τῶν ἀγγέλλων, κατὰ ἀνάγκην

NOTÆ.

P ὁ Καρνεάδης] Numenius apud Euſebium XIV. 8. de Carneade: *παραλαβὼν ἀληθεῖ μὲν ὅμοιον ψεῦδος, καταληπτικῇ δὲ φαντασίᾳ καταληπτὸν ὅμοιον, καὶ ἀγαγὼν εἰς τὰς ἴσας, οὐκ εἴασεν οὔτε τὸ ἀληθὲς εἶναι, οὔτε τὸ ψεῦδος, ἢ οὐ μᾶλλον τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ.*

Q ἀντιδιετάσσετο] Subintellige λόγον ſive δόγμα. Διατάσσεσθαι habes infra, Sect. 166.

R πρῶτος μὲν αὐτῷ καὶ κοινὸς] Ita recte MSS. pro πρῶτον. Neque obſtat quod infra ſequitur δεύτερον, neque enim id amplius ad λόγον pertinet, ſed ad aliud quod ſubintelligitur, ut χρῆμα, δόγμα vel ſimile aliquid.

S ἀντιληπτικὸν] Male MS. Cız. ἀντιληπτική.

T καί πως] Ita leg. pro καὶ πῶς. Sic infra διατιθέμεθά πως.

U ὁ Ἀντίοχος] Academicus & ipſe de quo dictum lib. 1. Pyrrhon. Sect. 235.

X δυοῖν] MS. Vratiſlav. ſemper δυεῖν.

Y ἡ φαντασία ἀρχηγὸς] Hinc Arrianus lib. 1. Epictetearum cap. 20. Rationem vocat σύστημα φαντασιῶν, ac Vitruvius libro & capite primo *collectionem ex ſenſibus perceptis.* Confer Barthium ad Claudianum p. 108.

ἠκολούθησε τὸ μὴ πᾶσαν φαντασίαν δύνασθαι κριτήριον ἀπολείπειν ἀληθείας, ἀλλὰ μόνην εἰ καὶ ἄρα τὴν ἀληθῆ. πάλιν οὖν ἐπεὶ οὐδεμία ἐστὶν ἀληθὴς τοιαύτη, οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ψευδής, ἀλλὰ πάσῃ τῇ δοκούσῃ ἀληθεῖ καθεστάναι, εὑρίσκεταί τις ἀπαράλλακτος ψευδής, γενήσεται τὸ κριτήριον ἐν κοινῇ φαντασίᾳ τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς. [Z] ἡ δὲ κοινὴ τούτων φαντασία οὐκ ἔστι καταληπτική, μὴ οὖσα δὲ καταληπτική, οὐδὲ κριτήριον ἔσται. μηδεμιᾶς δὲ οὔσης φαντασίας κριτικῆς, οὐδὲ λόγος ἂν εἴη κριτήριον. ἀπὸ φαντασίας γὰρ οὗτος ἀνάγεται. καὶ εἰκότως. πρῶτον μὲν γὰρ δεῖ φανῆναι αὐτῷ τὸ κρινόμενον· φανῆναι δὲ οὐδὲν δύναται χωρὶς τῆς ἀλόγου αἰσθήσεως. οὔτε οὖν ἡ ἄλογος αἴσθησις, οὔτε ὁ λόγος, ἦν κριτήριον. ταῦτα μὲν γὰρ ἀντιπαρεξάγων τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις ὁ Καρνεάδης, εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ κριτηρίου διεξήρχετο. ἀπαιτούμενος δὲ καὶ αὐτός τι κριτήριον, πρός τε τὴν τοῦ βίου διεξαγωγὴν καὶ πρὸς τὴν τῆς εὐδαιμονίας περίκτησιν, δυνάμει ἀπαναγκάζεται καὶ καθ᾽ αὑτὸν περὶ τούτου διατάττεσθαι, προσλαμβάνων τήν τε πιθανὴν φαντασίαν [A] καὶ τὴν πιθανὴν ἅμα καὶ ἀπερίσπαστον καὶ διεξωδευμένην. τίς δέ ἐστιν ἡ τούτων διαφορά, συντόμως ὑποδεικτέον. ἡ τοίνυν φαντασία, τινὸς φαντασία ἐστίν. οἷον, τοῦ τε ἀφ᾽ οὗ γίνεται, καὶ τοῦ ἐν ᾧ γίνεται· καὶ ἀφ᾽ οὗ μὲν γίνεται ὡς τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου αἰσθητοῦ: τοῦ ἐν ᾧ δὲ [B] γίνεται, καθάπερ ἀνθρώπου. τοιαύτη δὲ οὖσα, δύο ἂν ἔχοι σχέσεις· [C] μίαν μὲν ὡς πρὸς τὸ φανταστόν· δευτέραν δὲ, ὡς πρὸς τὸν φαντασιούμενον. κατὰ μὲν οὖν τὴν πρὸς τὸ φανταστὸν σχέσιν, ἢ ἀληθὴς γίνεται [D] ἢ ψευδής. καὶ ἀληθὴς μὲν, ὅταν σύμφωνος ᾖ τῷ φανταστῷ· ψευδὴς δὲ, ὅταν διάφωνος. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν φαντασιούμενον σχέσιν, ἡ μέν ἐστι φαινομένη ἀληθής· ἡ δὲ, οὐ φαινομένη ἀληθής. ὧν ἡ μὲν φαινομένη ἀληθὴς, ἔμφασις καλεῖται [E] παρὰ τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς, καὶ πιθανότης, καὶ πιθανὴ φαντασία· ἡ δ᾽ οὐ φαινομένη ἀληθὴς, ἀπέμφασίς τε προσαγορεύεται, καὶ ἀπειθὴς, καὶ ἀπίθανος φαντασία. οὔτε γὰρ τὸ αὐτόθεν φαινόμενον ψευδὲς, οὔτε τὸ ἀληθὲς μὲν, μὴ φαινόμενον δὲ ἡμῖν, [F] πείθειν ἡμᾶς πέφυκε. τούτων δὲ τῶν φαντασιῶν, ἡ μὲν φανερῶς ψευδὴς καὶ μὴ φαινο-

quitur, quod non quælibet phantaſia poteſt facere ut admittatur judicium veritatis, ſed ſola illa, ſi quæ vera eſt. 164. Rurſus, quoniam nulla eſt adeo vera ut non poſſit eſſe falſa, & cuilibet quæ videtur eſſe vera, invenitur aliqua falſa ſimilis, itaque criterium erit, in phantaſia communi veri & falſi. Communis autem horum phantaſia non diſtincte comprehendit. Si autem non diſtincte comprehendit, nec erit criterium. 165. Si nulla autem phantaſia vim habet judicandi, nec ratio erit id quod judicat. ea enim deducitur a veritate. & merito. Nam primum quidem ei debet apparere id quod judicatur. Nihil autem poteſt apparere abſque ſenſu experte rationis. Neque ergo ſenſus expers rationis, neque ratio eſt id quod judicat. 166. Atque hæc quidem aliis reſiſtens Philoſophis diſſerebat Carneades, ut oſtenderet nullam eſſe regulam veri falſique. Rogatus autem ipſe quoque de criterio aliquo ad vitam traducendam, & ad acquirendam beatitudinem, cogitur & ipſe aliquid decernere quod eo valeat, aſſumit enim probabilem phantaſiam, & illam quæ probabilis ſimul eſt & dubio nullo diſtrahitur, quæque evidens eſt atque explicata. 167. Quæ ſit autem harum differentia, breviter eſt oſtendendum. Phantaſia ergo eſt alicujus imaginatio, nempe & ejus ex quo fit, & ejus in quo fit. Ex quo, ut externi ſubjecti ſenſilis. In quo, ut hominis. 168. Quum autem ſit ejuſmodi, duplici reſpectu poteſt conſiderari: uno quidem, ad id quod phantaſia apprehenditur: altero autem, ad eum qui utitur phantaſia. Et reſpectu quidem ad id quod phantaſia apprehenditur, eſt vel vera vel falſa. Vera, quando conſonat cum eo quod phantaſia apprehenditur: falſa, quando diſſonat. 169. Reſpectu autem ad eum qui utitur phantaſia, alia eſt quæ apparet vera eſſe, alia quæ non apparet. Ex quibus, quæ apparet vera eſſe, appellatur emphaſis apud Academicos, & probabilitas, & probabilis phantaſia. Quæ autem non apparet eſſe vera, appellatur apemphaſis, & improbabilitas, & non probabilis phantaſia. Neque enim quod ex ſe apparet falſum, neque quod eſt quidem verum, non autem apparet, aptum natum eſt ad nobis perſuadendum. 170. Ex his itaque phantaſiis, ea quidem quæ eſt aperte falſa & quæ non apparet vera eſſe,

NOTÆ.

Z κοινῇ φαντασίᾳ τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς] Infra tamen Sect. 175. negat ob rariorem falſi παρέμπτωσιν phantaſiæ ut plurimum veræ fidem eſſe detrahendam.

A τήν τε πιθανὴν φαντασίαν] De tribus hiſce gradibus phantaſiæ probabilis ex Carneadis mente, confer, ſi placet, dicta ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 227. ſeq.

B τοῦ ἐν ᾧ δὲ] Ita MSS. recta pro ᾧδε.

C ἔχοι σχέσεις] Ita MSS. pro ἔχει.

D ἢ ἀληθὴς γίνεται] Male editi, ἡ ἀληθής.

E ἔμφασις καλεῖται] a Stoicis etiam, vide Laërtium VII. 51.

F μὴ φαινόμενον δὲ ἡμῖν] Recte ita editi, licet in MS. Vratiſlav. μὴ deſideratur. Malui autem τὸ φαινόμενον ſubinde per *id quod apparet* potius reddere quam cum Herveto *quod videtur*, quoniam illud eſt expreſſius ad evidentiam ſenſibus ſe offerentem.

rejiculæ ſunt nec criteria eſſe poſſunt, ſiquidem & hæc a re quidem exiſtente profecta, ab ea tamen diſcrepat & ei non congruit, cujuſmodi erat quam Electræ adſpectus offerebat Oreſti, unam illam opinanti eſſe furiarum clamantique:

Me mitte, quæ meis es una ex furiis.

171. Ejus autem quæ apparet eſſe vera, alia quidem eſt minus evidens, ut vel propter parvitatem rei quæ cernitur, aut quod non ſit ſatis ſpatii, aut propter imbecillitatem viſus, qui confuſe rem percipit & non expreſſe. Alia autem eſt quæ cum eo quod apparet vera, hoc quoque habet, ut valde evidenter appareat eſſe vera. 172. Ex quibus rurſus, quæ eſt minus evidens remiſſaque phantaſia, non poteſt eſſe criterium veri falſique. Quod enim neque ipſum, neque quod eam effecit, aperte poteſt indicare, non poteſt nobis perſuadere, neque ad aſſenſum nos attrahere. 173. Quæ autem apparet vera eſſe, & ſatis evidenter apparet, ea eſt criterium veritatis, ex Carneadis ſententia. Hæc porro quæ criterium eſt, ſatis late patet, nam prout ſpeciatim alia alii applicatur, probabiliorem etiam, vehementiuſque moventem habet phantaſiam. 174. Probabile porro in præſentia dicitur tripliciter. Uno quidem modo id quod eſt verum, & videtur eſſe verum. Altero autem, id quod falſum cum ſit, verum eſſe videtur. Tertio autem, verum commune utriuſque. Unde criterium erit phantaſia quæ vera eſſe videtur, quamque probabilem appellabant Academici. 175. Nonnunquam autem ſe offert etiam falſa, ut neceſſe ſit aliquando uti communi phantaſia falſi & veri. Sed propterea quod hæc quæ veri ſpeciem imitatur, rarius occurrit, fides non eſt deneganda ei quæ ut plurimum eſt vera. Nam ſecundum id quod ut plurimum fit, judicia & actiones dirigi ſolent. Atque primum quidem & commune criterium ex Carneadis ſententia eſt hujuſmodi. 176. Quoniam autem nunquam ſola unius generis conſiſtit phantaſia, ſed catenæ inſtar altera pendet ex altera, ſecundum accedit criterium, ſi probabilis ſimul ſit phantaſia & nullo dubio in diverſa trahatur. Sic qui hominem phantaſia concipit, neceſſario etiam phantaſiam concipit eorum quæ ipſummet ſpectant, & extrinſecus ei adſunt.

μένη ἀληθής, παραγράψιμός ἐστι καὶ οὐ κριτήριον· ἐάν τε ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν, διαφώνως δὲ τῷ ὑπάρχοντι, καὶ μὴ κατ᾽ αὐτὸ τὸ ὑπάρχον· ὁποία ἦν ἡ ἀπὸ Ἠλέκτρας προσπεσοῦσα τῷ Ὀρέστῃ, μίαν τῶν ἐριννύων αὐτὴν δοξάζοντι καὶ κεκραγότι,

μέθες· [G] μία οὖσα τῶν ἐμῶν ἐριννύων.

τῆς δὲ φαινομένης ἀληθοῦς, ἡ μέν τις ἐστὶν ἀμυδρὰ, ὡς ἡ ἐπὶ τῶν παρὰ μικρότητα τοῦ θεωρουμένου, ἢ παρὰ ἱκανὸν διάστημα, ἢ καὶ παρὰ ἀσθένειαν τῆς ὄψεως συγκεχυμένως καὶ οὐκ ἐκτύπως τι λαμβανούσης. ἡ δέ τις [H] ἦν σὺν τῷ φαίνεσθαι ἀληθὴς, ἔτι καὶ σφοδρὸν ἔχουσα τὸ φαίνεσθαι αὐτὴν ἀληθῆ. ὧν πάλιν ἡ μὲν ἀμυδρὰ καὶ ἔκλυτος φαντασία, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον. τῷ γὰρ [I] μήτε αὐτὴν μήτε τὸ ποιῆσαν αὐτὴν τρανῶς ἐνδείκνυσθαι, οὐ πέφυκεν ἡμᾶς πείθειν, οὐδ᾽ εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπᾶσθαι. ἡ δὲ φαινομένη ἀληθὴς καὶ ἱκανῶς ἐμφαινομένη κριτήριόν ἐστι τῆς ἀληθείας, κατὰ τοὺς περὶ τὸν Καρνεάδην. κριτήριον δὲ οὖσα, πλάτος εἶχεν ἱκανόν. [K] καὶ ἐπιτεινομένης αὐτῆς ἄλλην ἄλλης ἐν εἴδει, πιθανωτέραν τε καὶ πληκτικωτέραν ἴσχει φαντασίαν. τὸ δὲ πιθανὸν ὡς πρὸς τὸ παρὸν λέγεται τριχῶς. καθ᾽ ἕνα μὲν τρόπον τὸ ἀληθές τε ὂν καὶ φαινόμενον ἀληθές. καθ᾽ ἕτερον δὲ, τὸ ψευδὲς μὲν καθεστὼς, φαινόμενον δὲ ἀληθές. κατὰ δὲ τρίτον, τὸ ἀληθὲς, κοινὸν ἀμφοτέρων. ὅθεν τὸ κριτήριον ἔσται μὲν ἡ φαινομένη ἀληθὴς φαντασία, ἣν καὶ πιθανὴν προσηγόρευον οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας. ἐμπίπτει δὲ ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ψευδής. ὥστε ἀνάγκην ἔχειν καὶ τῇ κοινῇ ποτε τοῦ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς [L] φαντασίᾳ χρῆσθαι. οὐ μέντοι διὰ τὴν σπάνιον ταύτης παρέμπτωσιν, λέγω δὲ [M] τῆς μιμουμένης ἀληθὲς, ἀπιστητέον ἐστὶ, τῇ ὡς τοπολὺ [N] ἀληθευούσῃ. τῷ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τάς τε κρίσεις καὶ τὰς πράξεις κανονίζεσθαι συμβέβηκε. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ κοινὸν κριτήριον, κατὰ τοὺς περὶ τὸν Καρνεάδην, ἐστὶ τοιοῦτον. ἐπεὶ δὲ οὐδέποτε φαντασία μονοειδὴς ὑφίσταται, ἀλλ᾽ ἁλύσεως τρόπον, ἄλλη ἐξ ἄλλης ἤρτηται, δεύτερον προσγενήσεται κριτήριον, ἡ πιθανὴ ἅμα καὶ ἀπερίσπαστος [O] φαντασία· οἷον, ὁ ἀνθρώπου σπῶν φανσασίαν, ἐξ ἀνάγκης καὶ τῶν περὶ αὐτὸν λαμβάνοι [P] φαντασίαν, καὶ τῶν ἐκτός.

NOTÆ.

G μέθες] Verſus 264. ex Oreſte Euripidis, quem repetit etiam noſter infra, Sect. 249. adde lib. 2. contra Log. Sect. 67.

H ἡ δέ τις] Ita recte MSS. pro εἰ.

I τῷ γὰρ] Ita malim cum MS. Vratiſlav. pro τό.

K πλάτος εἶχεν ἱκανὸν] Latitudinem vocat ſive πλάτος, amplam & varios ſub ſe gradus variaque genera comprehendentem ſignificationem. Sic infra Sect. 181. ubi de ἀπερισπάστῳ φαντασίᾳ· ἥτις καὶ αὐτὴ πλάτος ἔχειν ἔοικε, διὰ τὸ ἄλλην ἄλλης μᾶλλον ἀπερίσπαστον εὑρίσκεσθαι.

L κοινῇ τοῦ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς] Supra, Sect. 165.

M λέγω δὲ] MS. Ciz. δή.

N τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] Sufficit hoc ex Carneadis ſententia ad τὸ πιθανὸν ſive probabile, non ad certum, quod comprehendi poſſe ille prorſus negabat.

O ἀπερίσπαστος] Confer lib. 1. Pyrrhon. Sect. 228.

P λαμβάνοι] MSS. Vratiſlav. & Ciz. λαμβάνει.

τῶν

τῶν μὲν περὶ αὐτόν, χρόας, μεγέθους, σχήματος, κινήσεως, λαλιᾶς, ἐσθῆτος, ὑποδέσεως. τῶν δὲ ἐκτός, ὡς ἀέρος, φωτός, ἡμέρας, οὐρανοῦ, γῆς, φίλων, τῶν ἄλλων ἁπάντων. ὅταν οὖν μηδεμία τούτων τῶν φαντασιῶν περιέλκῃ ἡμᾶς τῷ φαίνεσθαι ψευδής, ἀλλὰ πᾶσαι συμφώνως φαίνωνται ἀληθεῖς, μᾶλλον πιστεύομεν. ὅτι γὰρ οὗτός ἐστι Σωκράτης, πιστεύομεν ἐκ τοῦ πάντα [Q] αὐτῷ προσεῖναι τὰ εἰωθότα, χρῶμα, μέγεθος, σχῆμα, διάληψιν, τρίβωνα, τὸ ἐνθάδε εἶναι, ὅπου οὐθείς ἐστιν αὐτῷ ἀπαράλλακτος. καὶ ὃν τρόπον τινὲς τῶν ἰατρῶν τὸν κατ' ἀλήθειαν πυρέσσοντα, οὐκ ἐξ ἑνὸς λαμβάνουσι συμπτώματος, καθάπερ σφυγμοῦ σφοδρότητος ἢ δαψιλοῦς θερμασίας, ἀλλὰ ἐκ συνδρομῆς, οἷον, θερμασίας ἅμα καὶ σφυγμοῦ, καὶ ἑλκώδους ἀφῆς καὶ ἐρυθήματος, καὶ δίψους, καὶ τῶν ἀναλόγων. οὕτω καὶ ὁ Ακαδημαϊκὸς τῇ συνδρομῇ τῶν φαντασιῶν ποιεῖται τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας· μηδεμιᾶς τε τῶν ἐν τῇ συνδρομῇ φαντασιῶν περισπώσης αὐτὸν ὡς ψευδοῦς, λέγει ἀληθὲς εἶναι τὸ προσπῖπτον. [R] καὶ ὅτι ἡ ἀπερίσπαστός ἐστι συνδρομὴ τοῦ πίστιν ἐμποιεῖν, φανερὸν ἀπὸ Μενελάου. [S] καταλιπὼν γὰρ ἐν τῇ νηὶ τὸ εἴδωλον τῆς Ελένης, ὅπερ ἀπὸ Τροίας ἐπήγετο ὡς Ελένην, καὶ ἐπιβὰς τῆς Φάρου νήσου, [T] ὁρᾷ τὴν ἀληθῆ Ελένην. σπῶν τε ἀπ' αὐτῆς ἀληθῆ φαντασίαν, ὅμως οὐ πιστεύει τῇ τοιαύτῃ φαντασίᾳ, διὰ τὸ ὑπ' ἄλλης περισπᾶσθαι, καθ' ἣν ᾔδει ἀπολελοιπὼς ἐν τῇ νηὶ τὴν Ελένην. τοιαύτη γοῦν ἐστι καὶ ἡ ἀπερίσπαστος φαντασία· ἥτις καὶ αὐτὴ πλάτος ἔχειν [U] ἔοικε, διὰ τὸ ἄλλην ἄλλης μᾶλλον ἀπερίσπαστον εὑρίσκεσθαι. τῆς δὲ ἀπερισπάστου φαντασίας πιστοτέρα μᾶλλόν ἐστι καὶ τελειοτάτη ἡ ποιοῦσα τὴν κρίσιν, ἣ σὺν τῷ ἀπερίσπαστος εἶναι, ἔτι καὶ διεξωδευμένη [X] καθέστηκε. τίς δέ ἐστι καὶ ὁ ταύτης χαρακτήρ, παρακειμένως ὑποδεικτέον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀπερισπάστου [Y] ψιλὸν ζητεῖται τὸ μηδεμίαν τῶν ἐν τῇ συνδρομῇ φαντασιῶν ὡς ψευδῆ

177. Eorum quidem quæ ipſummet ſpectant, ut coloris, magnitudinis, figuræ, motus, ſermonis, veſtitus, calceaturæ. Eorum autem quæ adſunt ei extrinſecus, ut aëris, lucis, diei, cœli, terræ, amicorum, & aliorum omnium. Quando ergo nulla ex his phantaſiis in diverſum nos traxerit, ut appareat falſa, ſed omnes eodem concentu veræ apparent, magis credimus. 178. Nam quod iſte ſit Socrates, credimus ex eo quod omnia ei adſint quæ conſueverunt, color, magnitudo, figura, geſtus, pallium, quod hic ſit, ubi nemo eſt qui cum eo confundi poſſit. 179. Et quomodo nonnulli Medici eum qui vere febricitat, dignoſcunt non ex uno ſymptomate, ut ex vehementia pulſus, aut ex abundantia caloris, ſed ex concurſu plurium, ut caloris ſimul & pulſus, atque ex ulceroſo tactu, & ex rubore & ſiti, ac conſimilibus: ita etiam Academicus ex phantaſiarum ſive viſorum concurſu facit judicium veritatis: & quum per nullam ex concurſu phantaſiarum diſtrahitur, ut falſum putet ſe imaginari, dicit verum eſſe quod ſe phantaſiæ obtulit. 180. Quod autem fidem faciat concurſus ejusmodi ſine diſtractione conſentiens, patet exemplo Menelai. In navi enim relicto Helenæ ſimulachro, quod Troja abduxerat tanquam Helenam, quum in Pharum inſulam aſcendiſſet, videt veram Helenam: veramque ex illa phantaſiam concipiens, non tamen credit ei phantaſiæ, propterea quod diſtraheretur ab alia, qua ſciebat ſe in navi Helenam reliquiſſe. 181. Talis eſt ergo non diſtracta in diverſum phantaſia, quæ videtur & ipſa quoque latius patere, propterea quo inveniatur alia magis (ut ita dicam) indiſtracta quam alia. Indiſtractarum autem phantaſiarum ea eſt fide dignior & perfectior, ad faciendum judicium, quæ præterea quod in diverſum non diſtrahitur, eſt quoque per ſingulas partes examinata. 182. Quænam autem ſit ejus forma, proxime eſt oſtendendum. Nam in indiſtracta quidem tantum quæritur, ut nulla ex iis quæ ſunt in concurſu, phantaſiis, tanquam falſa

NOTÆ.

Q ἐκ τοῦ πάντα] Ita MSS. pro manifeſto mendo transpoſitionis quod erat in editis τοῦ ἐκ.

R τὸ προσπῖπτον] Ita leg. pro προπῖπτον.

S ἀπὸ Μενελάου] Helenam veram non fuiſſe in urbe Troja ſed in Pharo Ægypti inſula, a multis traditum. Euſtathius in Iliad. δ'. p. 173. περὶ Φάρου ἱστορία φέρεται κατὰ τοὺς παλαιοὺς παρὰ Αντικλείδῃ ὡς Ελένη πόθῳ Μενελάου λάθρα ἐξελθοῦσα τῆς πόλεως, ὅτε κατέσχεν αὐτὴν ὁ Πρωτεύς, καὶ Καρικὸν εὑροῦσα πλοῖον, ἔπεισε τὸν ναύκληρον Φάρον ἀποκαταστῆσαι αὐτὴν εἰς Λακεδαίμονα. χειμῶνος δὲ ἐπιγεγονότος, ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα τὸν Φάρον ὑπὸ ὄφεως θανεῖν. τὴν δὲ θάψασαν αὐτόν, οὕτω τὴν νῆσον ἀπ' ἐκείνου ὀνομάσαι. Idem Euſtathius ad Iliad. γ'. p. 301. διαφωνία πολλὴ τοῖς παλαιοῖς ἐπὶ τοῖς κατὰ τὴν Ελένην. Ομηρος μὲν καὶ οἱ συμφωνοῦντες αὐτῷ ἱστοροῦσι περὶ αὐτῆς ὅσα οἴδαμεν. ἕτεροι δὲ οὐ τὴν Ελένην αὐτήν, εἴδωλον δὲ αὐτῆς εἰς Τροίαν ἀχθῆναι φάμενοι, ὡς ἐν σκιαμαχίᾳ τὰ Τρωϊκὰ φαντάζονται. τούτων εἷς ὢν καὶ Ηρόδοτος (lib. 2. cap. 112. – 119.) καὶ Ευριπίδης, ὡς τὸ κατ' αὐτὸν δρᾶμα ἡ Ελένη δηλοῖ. Confer Philoſtratum IV. 16. de vita Apollonii p. 154. & in Heroicis p. 693. edit. præclaræ Olearianæ, & noſtrum infra, Sect. 254. ſeq. Argumentum Helenæ Euripidis: τοῦτο τὸ δρᾶμα κατασκευάζει τὴν Ελένην ἐν Τροίᾳ μὲν οὐκ οὖσαν αὐτήν, ἀλλὰ ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ Πρωτέως βασιλέως φυλαχθεῖσαν, τὴν δὲ νεφέλην Ελένῃ εἰκασθεῖσαν ὑπὸ Πάριδος ἁρπασθεῖναι.

T ἐπιβὰς τῆς Φάρου νήσου] Vide Herodotum lib. 2. c. 119.

U πλάτος ἔχειν] Eadem phraſi uſus Sextus ſupra, Sect. 173.

X διεξωδευμένη] Etiam περιωδευμένην vocat lib. 1. Pyrrhon. Sect. 228. phantaſiam omnes perſequentem circumſtantias. Sic infra: κατὰ τὴν περιωδευμένην συνδρομήν.

Y ἀπερισπάστου] Ita legendum pro ἀπεριστάτου. Atque ita quoque legiſſe conſtat Hervetum. Pro ea Stoici juniores dixere φαντασίαν τὴν μηδὲν ἔχουσαν ἔνστημα, infra, Sect. 253.

nos diſtrahat, omnes autem ſintque & videantur eſſe veræ & non improbabiles. In hac vero examinati concurſus, attente conſideramus etiam unamquamque concurrentium phantaſiarum, ita fere ut in comitiis fieri conſuevit, quando populus examinat unumquemque eorum qui vel ſunt geſturi magiſtratum, vel judicaturi, ſitne dignus cui mandetur magiſtratus aut munus judicandi. 183. Sic cum examini ſubjicitur id quod judicat & id de quo judicatur, & id, per quod fit judicium, diſtantiaque & intervallum, figura, tempus, modus, affectio, operatio, unumquodque eorum quale ſit curioſe diſcernimus. Id quidem quod judicat, num viſus ſit hebetatus. Nam ſi ſit ejuſmodi, eſt ineptus ad judicandum. Id autem de quo judicatur, ſitne nimis parvum. Porro id per quod fit judicium, num aër ſit obſcurus. Diſtantia, num ſubjiciatur nimis magna. Intervallum, num ſit propinquum nimis atque adeo confuſum. Locus, num ſit hians & vaſtus. Tempus, num juſto ſit brevius. Affectio, num qui videt, ſit furioſus. Actio ipſa, num res eam fieri admittat. 184. Nam ſi hæc in uno ſint omnia, criterium habemus phantaſiam probabilem, & probabilem ſimul atque indiſtractam, & probabilem indiſtractam ac per partes examinatam. Quamobrem quomodo in vita, quando de parva quidem re quærimus, unum teſtem examinamus: quando de re majoris momenti, plures: quando autem de re magis neceſſaria, examinamus unumquemque eorum qui teſtificantur collata aliorum confeſſione: ita, inquit, Carneades, in rebus levibus & non magni ponderis, ſola probabili phantaſia utimur ad judicandum: at in rebus quæ ſunt alicujus momenti, indiſtracta: in iis autem quæ pertinent ad bene beateque vivendum, examinata per partes. 185. Verumenimvero quomodo in rebus diverſi generis, dicunt ſe diverſam aſſumere phantaſiam: ita etiam in diverſis circumſtantiis nequaquam ſequi eandem. Nam probabilem dicunt ſolummodo phantaſiam ſe attendere in iis, in quibus non dat nobis circumſtantia ſatis temporis ad rem accurate conſiderandam: 186. Ut, exempli cauſa, hoſtes perſequuntur quempiam, & ille delatus ad quoddam antrum, viſione apprehendit quod illic ſint hoſtes in inſidiis: Deinde ab illa permotus viſione ut quæ ſit

ἡμᾶς περισπᾶν· πάσας δὲ εἶναι ἀληθεῖς τε καὶ φαινομένας, καὶ μὴ ἀπιθάνους. ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ τὴν περιωδευμένην συνδρομὴν ἑκάστην τῶν ἐν τῇ συνδρομῇ, ἐπιστατικῶς δοκιμάζομεν. [Z] ὁποῖόν τι γίνεται καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, [A] ὅταν ὁ δῆμος ἕκαστον τῶν μελλόντων ἄρχειν ἢ δικάζειν, ἐξετάζῃ εἰ ἄξιός ἐστι τοῦ πιστευθῆναι τὴν ἀρχὴν [B] ἢ τὴν κρίσιν. οἷον, ὄντων κατὰ τὸν τῆς κρίσεως τόπον, [C] τοῦ τε κρίνοντος καὶ τοῦ κρινομένου, καὶ τοῦ δι᾽ οὗ ἡ κρίσις, ἀποστήματός τε καὶ διαστήματος, τόπου, χρόνου, τρόπου, διαθέσεως, ἐνεργείας, ἕκαστον τῶν τοιούτων ὁποῖόν ἐστι, φιλοκρινοῦμεν. τὸ μὲν κρῖνον, μὴ ἡ ὄψις ἤμβλυται· τοιαύτη γὰρ οὖσα, ἄθετός ἐστι πρὸς τὴν κρίσιν· τὸ δὲ κρινόμενον, μὴ μικρὸν ἄγαν καθέστηκε· τὸ δὲ δι᾽ οὗ ἡ κρίσις, μὴ ὁ ἀὴρ ζοφερὸς ὑπάρχει· [D] τὸ δὲ ἀπόστημα, μὴ μέγα λίαν ὑπόκειται· τὸ δὲ διάστημα, μὴ συγκέχυται· τὸν δὲ τόπον, μὴ ἀχανής ἐστι· τὸν δὲ χρόνον, μὴ ταχύς ἐστι· τὴν δὲ διάθεσιν, μὴ μανιώδης θεωρεῖται· τὴν δὲ ἐνέργειαν, μὴ ἀπρόσδεκτός ἐστι. ταῦτα γὰρ πάντα καθ᾽ ἓν γίνεται κριτήριον, ἥ τε πιθανὴ φαντασία, καὶ ἡ πιθανὴ ἅμα καὶ ἀπερίστατος· πρὸς δὲ τούτοις ἡ πιθανὴ ἅμα καὶ ἀπερίστατος καὶ διεξωδευμένη. παρ᾽ ἣν αἰτίαν ὃν τρόπον ἐν τῷ βίῳ, ὅταν μὲν περὶ μικροῦ πράγματος ζητῶμεν, ἕνα μάρτυρα ἀνακρίνομεν· ὅταν δὲ περὶ μείζονος, πλείονας· ὅταν δ᾽ ἔτι [E] μᾶλλον περὶ ἀναγκαιοτέρου, καὶ ἕκαστον τῶν μαρτυρούντων ἐξετάζομεν ἐκ τῆς τῶν ἄλλων ἀνθομολογήσεως· οὕτω, φασὶν οἱ περὶ τὸν Καρνεάδην, ἐν μὲν τοῖς τυχοῦσι πράγμασι, τῇ πιθανῇ μόνῃ φαντασίᾳ κριτηρίῳ χρώμεθα, ἐν δὲ τοῖς διαφέρουσι, τῇ ἀπερισπάστῳ· ἐν δὲ τοῖς πρὸς εὐδαιμονίαν συντείνουσι τῇ περιωδευμένῃ. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐπὶ τῶν διαφερόντων πραγμάτων, τὴν διάφορον φασὶ παραλαμβάνειν φαντασίαν, οὕτω καὶ κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις μὴ τῇ αὐτῇ κατακολουθεῖν. τῇ μὲν γὰρ αὐτομόνον πιθανῇ [F] προσέχειν λέγουσιν, ἐφ᾽ ὧν οὐ δίδωσιν ἡμῖν καιρὸν ἡ περίστασις πρὸς ἀκριβῆ τοῦ πράγματος ἀναθεώρησιν. οἷον, διώκεταί τις ὑπὸ πολεμίων, καὶ ἐλθὼν εἰς τάφρον τινὰ φαντασίαν σπᾷ, ὡς κἀνταῦθα πολεμίων αὐτὸν λοχώντων· εἶθ᾽ ὑπὸ ταύτης τῆς φαντασίας ὡς πιθανῆς συναρπασθεὶς

NOTÆ.

Z δοκιμάζομεν] Ita MSS. non ἐδοκιμάζομεν.

A ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις] De hac δοκιμασίᾳ judicum Magiſtratuum & Oratorum apud Athenienſes videndus Jo. Meurſius in Themide Attica lib. 2. cap. 16.

B τοῦ πιστευθῆναι τὴν ἀρχὴν] Sic D. Paulus Apoſtolus Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Julianus Epiſtola ad Athenienſes p. 277. πεπίστευτο δὲ τῶν βιβλίων μὲ τὴν φυλακήν.

C κατὰ τὸν τῆς κρίσεως τόπον] In loco debito. Sic infra Sect. 189. πρὸς διέξοδον τῶν κατὰ τὸν τόπον αὐτῆς (φαντασίας) θεωρουμένων.

D ὑπάρχει] Ita MSS. pro ὑπάρχῃ.

E ὅταν δ᾽ ἔτι] Ita MSS. pro δὲ τι.

F τῇ μὲν γὰρ αὐτομόνον πιθανῇ] Ita MSS. pro εἰ μὲν γὰρ

ἐκκλί-

ἐκκλίνεται, καὶ φεύγει τὴν τάφρον, ἑπόμενος τῇ περὶ τὴν φαντασίαν πιθανότητι, πρὶν ἀκριβῶς ἐπιστῆσαι πρότερον εἰ τῷ ὄντι λόχος ἐστὶ πολεμίων κατὰ τὸν τόπον, ἢ οὐδαμῶς. τῇ δὲ πιθανῇ καὶ περιωδευμένῃ ἕπονται, ἐφ' ὧν χρόνος δίδοται, εἰς τὸ μετὰ ἐπιστάσεως καὶ διεξόδου χρῆσθαι τῇ κρίσει τοῦ προσπίπτοντος πράγματος. οἷον, ἐν ἀλαμπεῖ οἰκήματι εἴλημα σχοινίου θεασάμενός τις, παραυτίκα μὲν ὄφιν ὑπολαβὼν [G] τυγχάνειν, ὑπερήλατο· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ὑποστρέψας, ἐξετάζει τ' ἀληθὲς, καὶ εὑρὼν ἀκίνητον, ἤδη μὲν εἰς τὸ μὴ εἶναι ὄφιν, ῥοπὴν ἴσχει κατὰ τὴν διάνοιαν. ὅμως δὲ λογιζόμενος ὅτι καὶ ὄφεις ποτὲ ἀκινητοῦσι χειμερινῷ κρύει παγέντες, βακτηρίᾳ καθικνεῖται τοῦ σπειράματος. καὶ τότε οὕτως ἐκπεριοδεύσας τὴν προσπίπτουσαν φαντασίαν, συγκατατίθεται τῷ ψεῦδος εἶναι τὸ, ὄφιν ὑπάρχειν τὸ φαντασθὲν αὐτῷ σῶμα. καὶ πάλιν, ὡς προεῖπον, [H] ὁρῶντές τι περιφανῶς, συγκατατιθέμεθα ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστι, προδιεξοδεύσαντες, ὅτι ἀρτίους μὲν ἔχομεν τὰς αἰσθήσεις, ὕπαρ δὲ καὶ οὐ καθ' ὕπνους βλέπομεν. συμπάρεστι δὲ καὶ δι' αὐτῆς, ἀὴρ καὶ ἀπόστημα σύμμετρον, καὶ ἀκινησία τοῦ προσπίπτοντος. ὥστε διὰ ταῦτα πιστὴν εἶναι τὴν φαντασίαν, χρόνον ἡμῶν ἐσχηκότων αὐτάρκη πρὸς διέξοδον τῶν κατὰ τὸν τόπον αὐτῆς [I] θεωρουμένων. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῆς ἀπερισπάστου. προσίενται γὰρ αὐτὴν, ὅταν μηδὲν ᾖ τὸ ἀντιπεριέλκειν δυνάμενον, ὡς ἐπὶ Μενελάου προείρηται. [K] ἀλλὰ καὶ τῆς Ακαδημαϊκῆς ἱστορίας ἄνωθεν ἀπὸ Πλάτωνος [L] ἀποδοθείσης, οὐκ ἔστιν ἀλλότριόν που, καὶ τὴν τῶν Κυρηναϊκῶν στάσιν [M] ἐπελθεῖν. δοκεῖ γὰρ καὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἡ αἵρεσις ἀπὸ τῆς Σωκράτους [N] ἀνεσχηκέναι διατριβῆς· ἀφ' ἧσπερ ἀνέσχε [O] καὶ ἡ περὶ τὸν Πλάτωνα διαδοχή. φασὶν οὖν οἱ Κυρηναϊκοὶ κριτήρια εἶναι τὰ πάθη, [P] καὶ μόνα καταλαμβάνεσθαι, [Q] καὶ ἀδιάψευστα τυγχάνειν· [R] τῶν δὲ πεποιηκότων τὰ πάθη, μηδὲν εἶναι κατα-

probabilis, declinat & fugit antrum, viſi ſequens probabilitatem, priuſquam accurate & diligenter attenderet, re verane eſſent in eo loco hoſtium inſidiæ, an non. 187. Probabilem autem & per partes examinatam phantaſiam ſequuntur. in iis in quibus datur tempus attente ſingula perſequendo ac tractando res quæ nobis ſe offerunt examinandi, ut cum quiſpiam in domo obſcura aſpexiſſet funem circumvolutum, ſtatim quidem ſuſpicatus eſſe ſerpentem, tranſiliit. Poſtea autem converſus, verum examinat: cumque invenit immobilem, jam quidem eo propendet cogitatio, quod non ſit ſerpens. 188. Tamen perpendens quod aliquando ſerpentes quoque ſunt immobiles hyberno gelu concreti, ſpiram illam ſeu involucrum percutit baculo: & cum ita particulatim examinavit viſum quod ei ſe obtulit, aſſentitur eſſe falſum quod ſit ſerpens corpus illud quod viſione apprehenderat. & rurſus, ut prius dixi, evidenter aliquid videntes aſſentimur quod hoc ſit verum, quum prius cogitando percurrerimus quod ſenſus habemus integros, vigilantes autem & non in ſomnis videmus: ſimul etiam adeſt aër perſpicuus, & proportione conveniens intervallum, neque id quod videmus movetur. 189. Quo fit ut per hæc ſit fide digna phantaſia, quum habuerimus ſatis temporis ad perſequendum cogitatione ea quæ in loco ſuo cernuntur. Eadem eſt etiam ratio de indiſtracta phantaſia. eam enim admittunt, cum nihil eſt quod poſſit retrahere, ut prius dictum eſt de Menelao. 190. Sed cum explicuerimus hactenus hiſtoriam dogmatum ſectæ Academicæ a ſtirpe usque & primo ejus auctore Platone, non erit utique alienum perſequi etiam ſectam Cyrenaicorum. Videtur enim eorum quoque hæreſis orta eſſe ex ſcholis Socraticis, a quibus profecta eſt ſucceſſio Platonis. 191. Dicunt ergo Cyrenaici criteria ſive judices veri falſique eſſe affectiones, ſolasque comprehendi, & non eſſe fallaces: eorum autem quæ movent & efficiunt affectiones, nihil eſſe quod poſſit

N O T Æ.

G ὄφιν ὑπολαβὼν] Idem exemplum habes 1. Pyrrhon. Sect. 227.

H ὡς προεῖπον] Supra Sect. 183.

I κατὰ τὸν τόπον αὐτῆς] Ita loco jam laudato: ὄντων κατὰ τὸν τῆς κρίσεως τόπον τοῦ τε κρίνοντος καὶ τοῦ κρινομένου.

K ἐπὶ Μενελάου προείρηται] Supra, Sect. 180.

L ἀπὸ Πλάτωνος] a Sect. 141. usque ad præſentem locum.

M τὴν τῶν Κυρηναϊκῶν στάσιν] Vocabulo στάσεως hoc ſenſu utitur noſter Sect. 53. 89. & paſſim aliis in locis.

N ἀπὸ τῆς Σωκράτους] Ariſtippus enim auctor ſectæ Cyrenaicæ, idem Socratis diſcipulus fuit, illis magis voluptuariis ejus diſputationibus delectatus, ut notat Cicero III. 17. de Oratore.

O ἀφ' ἧσπερ ἀνέσχε] Ita MSS. pro ἀνίσχε, ut ſtatim præcedit ἀνεσχηκέναι.

P κριτήρια εἶναι τὰ πάθη] Cicero Lucullo c. 7. *quid de tactu - - doloris aut voluptatis, in quo Cyrenaici ſolo putant veri eſſe judicium, quia ſentiatur.* Confer ad hunc locum Petri Fabri notas p. 27.

Q καὶ μόνα καταλαμβάνεσθαι] Vide quæ dicta ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 215.

R ἀδιάψευστα τυγχάνειν] Senſuum paſſiones non falli, ſed judicium de rebus ſenſu perceptis, docuerunt cum Cyrenaicis etiam per alia multa capita conſpirantes Epicurei, ut conſtat vel ex Lucretio IV. 480. ſeq. ex iis quæ noſter infra, Sect. 203. ſeq. Quod itaque apud Laërtium II. 95. legas de Cyrenaicis, ἀνῄρουν δὲ καὶ τὰς αἰσθήσεις οὐκ ἀκριβούσας τὴν ἐπίγνωσιν, non de ſenſibus ipſis accipiendum eſt quatenus percipiunt ac patiuntur, ſed de opinione ac judicio ex eorum perceptione ferendo, quod erroribus eſſe obnoxium ſtatuerunt.

comprehendi, neque quod poſſit non fallere. Nam quod, inquiunt, ſpecie alboris & dulcedinis afficimur, dicere poſſumus aſſeveranter, neque falſo id affirmaſſe convincemur. Quod autem id quod efficit in nobis hanc affectionem, ſit album aut dulce, non poſſumus certo affirmare. 192. Nam credibile eſt quod etiam a non albo afficiamur alboris ſpecie, & dulcedinis a non dulci. quandoquidem is cui caligant oculi, & qui morbo laborat regio, ita movetur ab omnibus quæ videt ac ſi lurida cerneret: qui autem ophtalmia laborat, ac ſi videret rubra: quique compreſſit oculum duplicia omnia videtur ſibi videre: & qui eſt furore correptus, geminas videt Thebas, & viſione Solem apprehendit geminum. 193. In his autem omnibus, quod ſic quidem afficiantur, nempe lurida ipſis appareant aut rubra aut duplicia, verum eſt. Quod autem ipſum ſit luridum quod eos movet, aut rubrum, aut duplex, falſum eſſe exiſtimatur: Ita nos quoque conſentaneum eſt nihil amplius percipere poſſe, quam noſtras ipſorum affectiones. Unde aut ponendum eſt affectiones, aut ea quæ ſunt efficientia affectionum nobis apparere. 194. Atque ſi dicamus apparere nobis affectiones, fatendum eſt omnia quæ apparent nobis eſſe vera & ejuſmodi ut poſſint comprehendi. Si autem ea quæ affectiones in nobis movent, appellamus apparentium nomine, omnia apparentia ſunt fallacia, nec comprehendi poſſunt. Quæ enim nobis accidit affectio, ſe ipſam nobis oſtendit, & nihil amplius. Unde ſi oportet verum dicere, ſola affectio eſt quæ nobis apparet. Quod eſt autem extrinſecus, movetque ac efficit noſtram affectionem, fortaſſe quidem res eſt, nobis autem non apparet. 195. Et ea ratione in propriis quidem affectionibus nos omnes minime erramus: In ſubjecto autem externo erramus omnes. & illæ quidem poſſunt comprehendi, hoc autem non poteſt, cum ad id diſcernendum anima ſit prorſus imbecilla, propter loca, propter intervalla, propter motus, propter mutationes, propter alias plurimas cauſas. Unde nec criterium dari omnibus hominibus commune affirmant Cyrenaici, poni autem nomina communia judiciis. 196. Nam album quidem & dulce vocant omnes communiter: com-

ληπ]ὸν μηδὲ ἀδιάψευςον. ὅτι μὲν γὰρ λευκαινόμεθα, φασὶ, καὶ γλυκαζόμεθα, δυνατὸν λέγειν, ἀδιαψεύςως καὶ ἀληθῶς [S] καὶ βεβαίως ἀνεξελέγκτως. [T] ὅτι δὲ τὸ ἐμποιητικὸν τȣ̃ ϖάθȣς λευκόν ἐςιν, ἢ γλυκύ ἐςιν, ȣ̓χ οἷόν τ᾽ ἀποφαίνεσθαι. εἰκὸς γάρ ἐςι καὶ ὑπὸ μὴ λευκȣ̃ τινα [U] λευκαντικῶς διατεθῆναι· καὶ ὑπὸ μὴ γλυκέος, γλυκανθῆναι. καθὰ γὰρ ὁ μὲν σκοτωθεὶς καὶ ἰκτεριῶν, [X] ὠχραντικῶς ἀπὸ ϖάντων κινεῖται· ὁ δὲ ὀφθαλμιῶν, ἐρυθαίνεται· ὁ δὲ ϖαραπιέσας τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς ὑπὸ δυοῖν κινεῖται· ὅ, τε δὲ μεμηνὼς δισσὰς ὁρᾷ [Y] τὰς Θήβας, καὶ δισσὸν φαντάζεται τὸν ἥλιον. ἐπὶ ϖάντων δὲ τȣ́των, τὸ μὲν ὅτι τόδε τι ϖάσχȣσιν, οἷον ὠχραίνονται, ἢ ἐρυθαίνονται, ἢ δυάζονται, [Z] ἀληθές· τὸ δὲ, ὅτι ὠχρόν ἐςι τὸ κινȣ̃ν αὐτȣ̀ς ἢ ἐνερευθὲς ἢ διπλȣ̃ν, ψεῦδος εἶναι νενόμιςαι· ȣ̔́τω καὶ ἡμᾶς εὐλογώτατόν ἐςι, ϖλέον τῶν οἰκείων ϖαθῶν, μηδὲν λαμβάνειν δύνασθαι. ὅθεν ἤτοι τὰ ϖάθη φαινόμενα [A] θετέον, ἢ τὰ ϖοιητικὰ τῶν ϖαθῶν. καὶ εἰ μὲν τὰ ϖάθη φαμὲν εἶναι φαινόμενα, ϖάντα τὰ φαινόμενα λεκτέον ἀληθῆ καὶ καταληπ]ά. εἰ δὲ τὰ ϖοιητικὰ τῶν ϖαθῶν ϖροσαγορεύομεν φαινόμενα, ϖάντα ἐςὶ τὰ φαινόμενα ψευδῆ, καὶ ϖάντα ἀκατάληπ]α. τὸ γὰρ ϖερὶ ἡμᾶς συμβαῖνον ϖάθος, ἑαυτȣ̃ ϖλέον ȣ̓δὲν ἡμῖν ἐνδείκνυται. ἔνθεν καὶ εἰ χρὴ τ᾽ ἀληθῆ λέγειν, μόνον τὸ ϖάθος [B] ἡμῖν ἐςι φαινόμενον· τὸ δ᾽ ἐκτὸς καὶ τȣ̃ ϖάθȣς ϖοιητικὸν, τάχα μέν ἐςιν ὂν, ȣ̓ φαινόμενον δὲ ἡμῖν. καὶ ταύτῃ ϖερὶ μὲν τὰ ϖάθη τάγε οἰκεῖα, [C] ϖάντες ἐσμὲν ἀπλανεῖς· ϖερὶ δὲ τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον ϖάντες ϖλανώμεθα· κἀκεῖνα μέν ἐςι καταληπ]ὰ, τȣ̃το δὲ ἀκατάληπ]ον, τῆς ψυχῆς ϖάνυ ἀσθενȣ̃ς καθεςώσης ϖρὸς διάγνωσιν αὐτȣ̃, ϖαρὰ τȣ̀ς τόπȣς, [D] ϖαρὰ τὰ διαςήματα, ϖαρὰ τὰς κινήσεις, ϖαρὰ τὰς μεταβολὰς, ϖαρὰ ἄλλας ϖαμπληθεῖς αἰτίας. ἔνθεν ȣ̓δὲ κριτήριον φασὶν εἶναι κοινὸν ἀνθρώπων· ὀνόματα δὲ κοινὰ τίθεσθαι τοῖς κρίμασι. λευκὸν μὲν γάρ τι καὶ γλυκὺ καλȣ̃σι κοινῶς ϖάντες. κοινὸν δέ τι

NOTÆ.

S *καὶ ἀληθῶς*] Hæc verba in MS. Ciz. deſiderantur.

T *ἀνεξελέγκτως*] Ita leg. pro *ἀνεξελίκτως* ex MS. Genev. quod habet *ἀνεξελέκτως* atque ex interprete Herveto.

U *καὶ ὑπὸ μὴ λευκȣ̃ τινα*] Ita MSS. pro *τινός*.

X *ὁ μὲν σκοτωθεὶς καὶ ἰκτεριῶν*] Plura hujuſmodi 1. Pyrrhon. Sect. 101. 126. &c. Varro Eumenidibus apud Nonium in arquatus: *ut arquatis & veternoſis quæ lutea non ſunt, & quæ ſunt lutea videntur, ſic inſanis ſani & furioſis videntur eſſe inſani.*

Y *δισσὰς ὁρᾷ*] Apud Euripidem in Bacchis v. 916. Pentheus, *Καὶ μὴν ὁρᾷν μοι δύο μὲν ἡλίȣς δοκῶ, Δισσὰς δὲ Θήβας.*

Z *δυάζονται*] MS. Vratiſlav. *διάζονται*, male.

A *τὰ πάθη φαινόμενα*] Subintellige *ἡμῖν*, ut infra: *τὸ δ᾽ ἐκτὸς καὶ τȣ̃ πάθȣς ποιητικὸν, τάχα μέν ἐςιν ὂν, ȣ̓ φαινόμενον δὲ ἡμῖν.* Et *μόνον τὸ πάθος ἡμῖν ἐςιν φαινόμενον.*

B *μόνον τὸ πάθος*] Ita leg. pro *παθόν*.

C *περὶ μὲν τὰ πάθη τάγε οἰκεῖα*] Ita ſupplendus hic locus e MSS. nam in editis verba, *τὰ πάθη*, deerant.

D *παρὰ τȣ̀ς τόπȣς*] Ita recte editi. Confer ſupra, Sect. 183. Male MS. Ciz. *πόδας*.

λευκὸν

λευκὸν ἢ γλυκὺ οὐκ ἔχουσιν. ἕκαστος γὰρ τοῦ ἰδίου πάθους ἀντιλαμβάνεται. τὸ δὲ εἰ τοῦτο τὸ πάθος ἀπὸ λευκοῦ ἐγγίνεται αὐτῷ καὶ τῷ πέλας, οὔτ' αὐτὸς δύναται λέγειν, μὴ ἀναδεχόμενος τὸ τοῦ πέλας πάθος, οὔτε ὁ πέλας, μὴ ἀναδεχόμενος τὸ ἐκείνου. μηδενὸς δὲ κοινοῦ πάθους περὶ ἡμᾶς γινομένου, προπετές ἐστι τὸ λέγειν, ὅτι τὸ ἐμοὶ τοῖον φαινόμενον, τοῖον καὶ τῷ παρεστῶτι φαίνεται. τάχα γὰρ ἐγὼ μὲν οὕτω συγκέκριμαι ὡς λευκαίνεσθαι ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν προσπίπτοντος, ἕτερος δὲ οὕτω κατεσκευασμένην ἔχει τὴν αἴσθησιν, ὥστε ἑτέρως διατεθῆναι. οὐ πάντως οὖν κοινόν ἐστι τὸ φαινόμενον ἡμῖν. καὶ ὅτι τῷ ὄντι παρὰ τὰς διαφόρους τῆς αἰσθήσεως κατασκευὰς οὐχ ὡσαύτως κινούμεθα, πρόδηλον ἐπί τε τῶν ἰκτεριώντων καὶ ὀφθαλμιώντων, καὶ τῶν κατὰ φύσιν διακειμένων. ὡς γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, οἱ μὲν ὠχραντικῶς, οἱ δὲ φοινικτικῶς, οἱ δὲ λευκαντικῶς πάσχουσιν, οὕτως εἰκός ἐστι καὶ τοὺς κατὰ φύσιν διακειμένους [E] παρὰ τὴν διάφορον τῶν αἰσθήσεων κατασκευὴν, μὴ ὡσαύτως ἀπὸ τῶν αὐτῶν κινεῖσθαι· ἀλλ' ἑτέρως μὲν τὸν λευκὸν, [F] ἑτέρως δὲ τὸν χαροπὸν, μὴ ὡσαύτως δὲ τὸν μελανόφθαλμον. ὥστε κοινὰ μὲν ἡμᾶς ὀνόματα τιθέναι τοῖς πράγμασι, πάθη δέ γε ἔχειν ἴδια. ἀνάλογα δὲ εἶναι δοκεῖ τοῖς περὶ κριτηρίων λεγομένοις, κατὰ τούτους τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰ περὶ τελῶν [G] λεγόμενα. διήκει γὰρ τὰ πάθη καὶ ἐπὶ τὰ τέλη. τῶν γὰρ παθῶν τὰ μέν ἐστιν ἡδέα, τὰ δὲ, ἀλγεινὰ, τὰ δὲ, μεταξύ. καὶ τὰ μὲν ἀλγεινὰ, κακά φασιν εἶναι, ὧν τέλος ἀλγηδών· τὰ δὲ ἡδέα, ἀγαθὰ, ὧν τέλος ἐστὶν ἀδιάψευστον, ἡδονή· τὰ δὲ μεταξὺ, οὔτε ἀγαθὰ οὔτε κακά· ὧν τέλος, τὸ οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν. ὅπερ πάθος ἐστὶ μεταξὺ ἡδονῆς καὶ ἀλγηδόνος. πάντων οὖν τῶν ὄντων τὰ πάθη κριτήριά ἐστι καὶ τέλη. ζῶμέν τε, φασὶν ἑπόμενοι τούτοις, ἐναργείᾳ τε καὶ εὐδοκήσει προσέχοντες. ἐναργείᾳ μὲν κατὰ τὰ ἄλλα πάθη· εὐδοκήσει δὲ, κατὰ τὴν ἡδονήν. τοιαῦτα μὲν καὶ οἱ Κυρηναϊκοὶ, συστέλλοντες μᾶλλον τὸ κριτήριον παρὰ τοὺς περὶ τὸν

mune autem aliquid album aut dulce non habent. Unusquiſque enim apprehendit propriam affectionem. an autem eodem modo ipſe & proximus ex albo afficiatur, neque ipſe poteſt dicere, ut qui proximi non percipiat affectionem: neque proximus ut qui affectionem illius non percipit. 197. Cum autem nulla ſit in nobis communis affectio, temerarium eſt dicere, id quod mihi videtur, tale etiam videri vicino. Nam fortaſſe quidem ego ita ſum compoſitus, ut album mihi videatur hoc quod extrinſecus mihi ſe offert: alter autem ſic conſtitutum habet ſenſum, ut aliter afficiatur. Non eſt ergo omnino commune id quod nobis apparet. 198. Quod autem re vera propter diverſas ſenſus conſtitutiones, non ſimiliter & eodem modo afficimur movemurque, perſpicuum eſt in iis qui regio morbo vel ophtalmia laborant, & in iis qui affecti ſunt ſecundum naturam. Quo modo enim ex eadem re alii quidem ita afficiuntur ac ſi luridum, alii rubrum, alii ac ſi album intuerentur, ita etiam credibile eſt, eos qui ſecundum naturam ſunt affecti, propter diverſam ſenſuum conſtitutionem, ab iiſdem rebus non moveri ſimiliter: ſed aliter quidem eum qui glaucis, aliter qui cæruleis, aliter denique eum qui nigris eſt oculis. Quo fit, ut rebus quidem communia nomina imponamus, proprias autem habeamus affectiones. 199. Iis porro quæ de criteriis veritatis ex horum virorum ſententia dicuntur videntur congruere etiam quæ iidem diſputant de finibus. Nam etiam ad fines pervadunt affectiones. Ex affectionibus enim aliæ quidem ſunt jucundæ, aliæ vero moleſtæ, aliæ vero intermediæ. Et moleſtas quidem dicunt eſſe malas, quarum finis eſt dolor: jucundas autem, bonas, quarum finis, qui falli non poteſt, eſt voluptas. Quæ autem ſunt intermediæ, nec ſunt bonæ nec malæ, quarum finis nec bonus eſt nec malus, affectio inter voluptatem & dolorem media. 200. Affectiones ergo ſunt omnium judices & fines: has, inquiunt, in vita ſequimur, attendentes evidentiam & jucunditatem: Evidentiam quidem in aliis affectionibus: jucunditatem autem in voluptate. Hæc quidem Cyrenaici, a quibus criterium veritatis arctius cir-

NOTÆ.

E καὶ τοὺς κατὰ φύσιν διακειμένους] Adde ſi placet 1. Pyrrhon. Sect. 102. & 124. &c.

F ἑτέρως μὲν τὸν λευκὸν] Pro his verbis Hervetus in verſione ſua neſcio ex ſuo ingenio an ex codice MS. habet: *ſed aliter quidem album, aliter vero nigrum.* Cum autem non putem noſtrum loqui de hominibus qui alii candida cute, alii ut Æthiopes nigra ſunt, ſed de oculis, nec meminerim me unquam vidiſſe oculos albos, puto pro λευκὸν, a Sexto ſcriptum (quod etiam in verſione ſecutus ſum) γλαυκὸν, ut γλαύκωψ intelligatur, quemadmodum per χαροπὸν intelligit χαροπόφθαλμον. Eſt autem χαροπὸς color medius inter flavum cæſiumque.

G καὶ τὰ περὶ τελῶν] Notum eſt ab Cyrenaicis paſſiones non modo pro criterio veritatis habitas fuiſſe, ſed etiam in illis omnem rationem boni malique, fugiendorum & appetendorum, fuiſſe repoſitam, quatenus dolorem ex rebus & voluptatem percipimus, cum dolor ſemper ſit dolor, hoc eſt moleſtiam afferat, & voluptas non poſſit ſejuncta eſſe ab jucunditate. Confer quæ viri docti ad Laërtium II. 86. ſeq.

cumſcri-

cumſcribitur quam a Platonicis. Nam illi quidem ipſum faciebant compoſitum ex evidentia & ratione; iſti autem id ſola evidentia & affectionibus definiunt. 201. Non procul autem ab eorum ſententia videntur eſſe, qui pronunciant veritatem judicari a ſenſibus. Nam quod fuerint qui hoc cenſerent, planum facit Antiochus Academicus in ſecundo Canonicorum, diſerte ſcribens in hæc verba: *Quidam alius, in Medicina nulli ſecundus, & qui attigerat etiam Philoſophiam, perſuaſum habebat, ſenſus quidem re ipſa & vere eſſe rerum apprehenſiones: ratione autem nihil nos omnino comprehendere.* 202. Videtur enim per hæc Antiochus dictam jam a me ſectam ponere, & Aſclepiadem innuere Medicum, qui animæ tollebat partem quæ principatum obtinet, fuitque eiſdem cum Antiocho temporibus. Sed de illo quidem genere varie & ex inſtituto tractavimus in Medicis commentariis, ut eandem recinere catilenam non ſit neceſſe. 203. Epicurus autem, quum ſint duæ res inter ſe conjugatæ, nempe phantaſia & opinio, ex iis phantaſiam quam etiam appellat evidentiam, perpetuo dicit eſſe veram. Quomodo enim primæ affectiones, nempe voluptas dolorque, conſtant ex efficientibus, & ideo ſunt efficientes; ut voluptas ex jucundis, & ex moleſtis dolor: neque id quod efficit voluptatem, unquam contingit non eſſe jucundum: neque id quod præbet dolorem, unquam non moleſtum accidit: ſed neceſſe eſt & quod delectat, eſſe jucundum, & quod dolore afficit, moleſtum eſſe: ita etiam in phantaſia de affectionibus quæ ſunt in nobis, id quod eſt uniuſcujuſque affectionis efficiens, eſt omni ratione & omnino ejuſmodi ut cadat ſub phantaſiam. Quod quidem quum cadat ſub phantaſiam, non poteſt re vera non eſſe tale cujuſmodi videtur, nempe efficiens phantaſiæ. 204. Atque ita cogitandum eſt de ſingulis. Nam quod eſt aſpectabile, non ſolum videtur aſpectabile, ſed eſt etiam tale quale videtur. Et audibile non ſolum videtur audibile, ſed eſt etiam re vera tale. & in aliis ſimiliter.

Πλάτωνα. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, σύνθετον αὐτὸ ἐποίουν, ἔκ τε ἐναργείας καὶ τοῦ λόγου, [H] οὗτοι δὲ ἐν μόναις αὐτὸ ταῖς ἐναργείαις καὶ τοῖς πάθεσιν ὁρίζουσιν. οὐκ ἄποθεν δὲ τῆς τούτων δόξης ἐοίκασιν εἶναι καὶ οἱ ἀποφαινόμενοι κριτήριον ὑπάρχειν τῆς ἀληθείας τὰς αἰσθήσεις. ὅτι γὰρ ἐγένοντό τινες τὸ τοιοῦτο ἀξιοῦντες, πρόδηλον πεποίηκεν Ἀντίοχος [I] ὁ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν δευτέρῳ τῶν κανονικῶν ῥητῶς γράψας ταῦτα· ἄλλος δέ τις, ἐν τῇ ἰατρικῇ μὲν οὐδενὸς δεύτερος, ἁπτόμενος δὲ καὶ φιλοσοφίας, ἐπείθετο τὰς μὲν αἰσθήσεις ὄντως καὶ ἀληθῶς ἀντιλήψεις εἶναι· λόγῳ δὲ, μηδὲν ὅλως ἡμᾶς καταλαμβάνειν. ἔοικε γὰρ διὰ τούτων ὁ Ἀντίοχος τὴν προειρημένην τιθέναι στάσιν· καὶ Ἀσκληπιάδην τὸν ἰατρὸν [K] αἰνίττεσθαι, ἀναιροῦντα μὲν τὸ ἡγεμονικὸν, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον αὐτῷ γενόμενον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τούτου φορᾶς [L] ποικιλώτερον καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς ἰατρικοῖς ὑπομνήμασι [M] διεξήλθομεν· ὥστε μὴ ἔχειν ἀνάγκην παλινῳδεῖν. [N] Ἐπίκουρος [O] δὲ δυοῖν ὄντων τῶν συζυγούντων ἀλλήλοις πραγμάτων, φαντασίας καὶ τῆς δόξης, τούτων τὴν φαντασίαν, ἣν καὶ ἐνάργειαν καλεῖ, διὰ παντὸς ἀληθῆ φησιν ὑπάρχειν. ὡς γὰρ τὰ πρῶτα πάθη, τουτέστιν ἡδονὴ καὶ πόνος, ἀπὸ ποιητικῶν τινῶν, καὶ κατὰ ταῦτα ποιητικὰ συνίσταται, οἷον, ἡ μὲν ἡδονὴ ἀπὸ τῶν ἡδέων, ἡ δὲ ἀλγηδὼν ἀπὸ τῶν ἀλγεινῶν, καὶ οὔτε τὸ τῆς ἡδονῆς ποιητικὸν ἐνδέχεται ποτὲ μὴ εἶναι ἡδὺ, οὔτε τὸ τῆς ἀλγηδόνος παρεκτικὸν μὴ ὑπάρχειν ἀλγεινόν· ἀλλ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἧδον, ἡδὺ, καὶ τὸ ἀλγεινὸν, ἀλγοῦν ὂν τὴν φύσιν [P] ὑποκεῖσθαι· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν φαντασιῶν παθῶν περὶ ἡμᾶς οὐσῶν, τὸ ποιητικὸν ἑκάστου αὐτῶν, πάντῃ τε καὶ πάντως φανταστόν ἐστιν. ὃ οὐκ ἐνδέχεται ὂν φανταστὸν μὴ ὑπάρχειν κατὰ ἀλήθειαν τοιοῦτον οἷον φαίνεται ποιητικὸν φαντασίας καθεστάναι. καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος τὸ παραπλήσιον χρὴ λογίζεσθαι. τὸ γὰρ ὁρατὸν, οὐ μόνον φαίνεται ὁρατὸν, ἀλλὰ καί ἐστι τοιοῦτον ὁποῖον φαίνεται. καὶ τὸ ἀκουστὸν οὐ μόνον φαίνεται ἀκουστὸν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτον ὑπῆρχε· καὶ ἐπὶ

NOTÆ.

H ἔκ τε ἐναργείας καὶ τοῦ λόγου] Supra, Sect. 141. ſeq.

I Ἀντίοχος] De hoc dictum ad 1. Pyrrhon. Sect. 235. Cæterum ex verbis Antiochi non ſatis apparet ipſum ſententiam Aſclepiadis, quam refert, etiam conſenſu ſuo approbaſſe. Libri Κανονικῶν Antiochi, quos Sextus laudat, Logicam diſciplinam ſpectarunt haud dubie, ut Canonica Epicuri. Alioqui titulus ille communis aliis diſciplinis, uti Canonica Aſtrologorum memorat Plinius II. 17. Hiſt. Natural.

K Ἀσκληπιάδην τὸν ἰατρὸν] Confer Sect. 91. & 380. hujus libri.

L περὶ μὲν τῆς τούτου φορᾶς] De vocabulis φορᾶς & στάσεως quibus promiſcue noſter utitur, dicere me memini ad Sect. 49.

M ἐν τοῖς ἰατρικοῖς ὑπομνήμασι] Hi commentarii alibi etiam ab auctore laudati jamdiu eſt quod interciderunt.

N παλινῳδεῖν] Verbum, iſtud, proprie ſignificat eandem cantilenam iterum canere, qui ſenſus hoc loco exſtat, rariorque eſt quam alter retractandi ac recantandi ſive (ut Apulejus) recinendi prius dicta, illisque contraria ponendi, ductus a Poëta Steſichoro, qui cum Helenæ vituperationem ſcripſiſſet, παλινῳδίᾳ deinde eandem laudavit. Heſychius παλινῳδίαν interpretatur ᾠδὴν τῇ προτέρᾳ ἐναντίαν. Sed recte Varinus addit: ἢ τὴν προτέραν ᾠδήν.

O Ἐπίκουρος] Plutarchus IV. de placitis Philoſophor. c. 9. Ἐπίκουρος πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. Plura viri docti ad Lucretium IV. 480. ſeq. Laërtium X. 31. ſeq. & præ omnibus Gaſſendus in Philoſophia Gargettii hujus Philoſophi. Conferendus & noſter infra, Sect. 368. & lib. 2. adverſus Logicos Sect. 9.

P τὸ ἀλγεινὸν ἀλγοῦν ὂν τὴν φύσιν] Ita legendum e MS. Vratiſlav. pro ἀλγεινὸν bis repetito, quod in editis erat.

τῶν

τῶν ἄλλων ὡσαύτως. γίνονται οὖν πᾶσαι αἱ φαντασίαι ἀληθεῖς καὶ κατὰ λόγον. εἰ γὰρ ἀληθὴς φαίνεται φαντασία, φασὶν οἱ Ἐπικούρειοι, ὅταν ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντός γε [Q] καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον γίνηται· πᾶσα δὲ φαντασία ἀπὸ ὑπάρχοντος τοῦ φανταστοῦ, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ φανταστὸν συνίσταται, πᾶσα κατὰ ἀνάγκην φαντασία ἐστὶν ἀληθής. ἐξαπατᾷ δὲ ἐνίους ἡ διαφορὰ τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθητοῦ, οἷον ὁρατοῦ, δοκουσῶν προσπίπτειν φαντασιῶν, καθ' ἣν ἢ ἀλλοιόχρουν ἢ ἀλλοιόσχημον, ἢ ἄλλως πως ἐξηλλαγμένον φαίνεται τὸ ὑποκείμενον. ὑπενόησαν γὰρ ὅτι τῶν οὕτω διαφερουσῶν καὶ μαχομένων φαντασιῶν, δεῖ τὴν μέν τινα ἀληθῆ εἶναι, τὴν δ' ἐκ τῶν ἐναντίων ψευδῆ τυγχάνειν, ὅπερ ἐστὶν εὔηθες, καὶ ἀνδρῶν μὴ συνορώντων τὴν ἐν τοῖς οὖσι φύσιν. οὐ γὰρ ὅλον ὁρᾶται τὸ στερέμνιον, ἵνα ἐπὶ τῶν ὁρατῶν ποιώμεθα τὸν λόγον· ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦ στερεμνίου. τοῦ δὲ χρώματος, τὸ μέν ἐστιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στερεμνίου, καθάπερ ἐπὶ τῶν σύνεγγυς, καὶ ἐκ τοῦ μετρίου διαστήματος βλεπομένων. τὸ δ' ἐκτὸς τοῦ στερεμνίου, [R] κἀν τοῖς ἐφεξῆς τόποις ὑποκείμενον, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐκ μακροῦ διαστήματος θεωρουμένων, τοῦτο δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξαλλαττόμενον, καὶ ἴδιον ἀναδεχόμενον σχῆμα, τοιαύτην ἀναδίδωσι φαντασίαν, ὁποῖον καὶ αὐτὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπόκειται. ὅνπερ οὖν τρόπον οὔτε ἡ ἐν τῷ κρουομένῳ χαλκώματι φωνὴ ἐξακούεται, οὔτε ἡ ἐν τῷ στόματι τοῦ κεκραγότος, ἀλλ' ἡ προσπίπτουσα τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει· καὶ ὡς οὐθείς φησι τὸν ἐξ ἀποστήματος μικρᾶς ἀκούοντα φωνῆς, ψευδῶς ἀκούειν, ἐπείπερ σύνεγγυς ἐλθὼν, ὡς μείζονος ταύτης ἀντιλαμβάνεται· οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρογγύλον· [S] ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς, μείζονα καὶ τετράγωνον· ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν, ὅτι καὶ ὅτε φαίνεται μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιουτόσχημον, ὄντως ἐστὶ μικρὸν καὶ τοιουτόσχημον, τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθραυομένων τῶν κατὰ τὰ εἴδωλα περάτων· καὶ ὅτε μέγα [T] πάλιν καὶ ἀλλοιόσχημον, πάλιν ὁμοίως μέγα καὶ ἀλλοιόσχημον, ἤδη μέντοι οὐ τὸ αὐτὸ ἀμφότερα καθεστώς. τοῦτο γὰρ τῆς διαστρόφου λοιπόν ἐστι δόξης οἴεσθαι, [U] ὅτι τὸ αὐτὸ ἦν τό, τε ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ τὸ πόρρωθεν θεωρούμενον φανταστόν. αἰσθήσεως δὲ ἴδιον ὑπῆρχε τοῦ παρόντος μόνον καὶ κινοῦντος αὐτὴν ἀντιλαμβάνεσθαι, οἷον χρώματος· οὐχὶ δὲ τὸ

Eſt ergo omnis phantaſia vera, nec ratione deſtituitur hæc ſententia. 205. Si enim ea videtur phantaſia, ajunt Epicurei, quæ generatur ab re quæ exiſtit, & convenienter ipſi rei quæ exiſtit: omnis autem phantaſia generatur ab re exiſtente, & cadente ſub phantaſiam, convenienterque illi ipſi rei ſub phantaſiam cadenti: neceſſario vera eſt omnis phantaſia. 206. Nonnullos autem decipit diverſitas viſorum ſive phantaſiarum quæ videntur offerri ab eodem ſenſili, verbi gratia ab aſpectabili, ita ut videatur ſubjectum alterius coloris, aut alterius figuræ, aut aliquo alio modo mutatum. Exiſtimarunt enim, ex his viſis quæ ſic differunt & inter ſe pugnant, aliquod quidem eſſe verum: quodcunque autem ex contrariis, falſum. quod quidem ſtulte ita dicitur ab hominibus rerum naturam non conſiderantibus. 207. Non enim totum perſpicitur ſolidum, ut exempli cauſa verba faciamus de aſpectabilibus, ſed color ſolidi. Color autem alius eſt in ipſo ſolido, atque adeo in iis quæ ex propinquo cernuntur & ex mediocri intervallo. Alius extra ſolidum, & in locis ulterioribus ſe offerens, ſicut in iis quæ ex longo cernuntur intervallo; hic nempe intercedente diſtantia mutatus, & propriam ſuſcipiens figuram, tale reddit viſum, quale ipſum quoque re vera oculis ſubjicitur. 208. Quomodo ergo neque vox exauditur quæ eſt in ære quod pulſatur; neque quæ in ore ejus qui eſt vociferatus, ſed quæ in noſtrum ſenſum incurrit; & quomodo nemo dicit eum qui parvam ex intervallo audit vocem, falſo audire, quoniam quum prope venerit, eam percipit tanquam majorem: ita nec viſum falli dixerim, quod ex longo intervallo parvam videat turrim & rotundam; ex propinquo autem majorem & quadratam. 209. ſed potius eſſe verum, quoniam & quando parvum videtur ſenſile & hujusmodi figuræ, revera parvum & hujusmodi figuræ eſt, aëris protenſione ereptis viſui ac veluti detritis ſimulacrorum extremis: & rurſus quando magnum & alterius figuræ videtur, ſimiliter magnum & alterius figuræ eſſe, cum jam utrumque non ſit idem. Illud vero perverſæ eſt opinionis, exiſtimare quod idem ſit quod ex propinquo, & quod procul cernitur. 210. Proprium autem ſenſus eſt, id ſolum apprehendere quod eſt præſens & quod ipſum movet, verbi cauſa colorem:

N O T Æ.

Q *ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντος*] Ita MS. Ciz. & mox *γίνηται*, cum in editis deſideretur articulus, legaturque *γίνεται*.

R *τὸ δ' ἐκτὸς τοῦ στερεμνίου*] Conſulendus Laërtius X. 49.

S *μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρογγύλον*] Lib. 1. Pyrrhon. Sect. 118.

T *καὶ ὅτε μέγα*] Ita legendum e MSS. pro *καὶ ὅτι*, ut paullo ante: *καὶ ὅτε φαίνεται μικρόν*.

U *τοῦτο γὰρ τῆς διαστρόφου λοιπόν ἐστι δόξης οἴεσθαι*] In editis perperam, *δόξης*. Lucretius IV. 814.

Deinde adopinamur de ſignis maxima parvis,
Ac nos in fraudem induimus, fruſtramur & ipſi.

non autem diſcernere quod aliud eſt quod hic, aliud vero quod hic oculis ſubjicitur. Quamobrem phantaſiæ quidem propterea ſunt omnes veræ. ſed opiniones habent aliquam differentiam. Ex iis enim aliæ quidem ſunt veræ, aliæ vero falſæ, quandoquidem illæ noſtra ſunt de phantaſiis judicia. Judicamus autem alia quidem recte, alia vero prave: aut quod phantaſiis aliquid addamus & attribuamus: aut quod iis aliquid adimamus, & communiter ſenſum rationis expertem oneremus mendacio 211. Ex Epicuri ergo ſententia, opinionum aliæ quidem ſunt veræ, aliæ vero falſæ. Veræ quidem, quibus evidentia ſuffragatur & non refragatur: falſæ vero, quibus refragatur & non ſuffragatur evidentia. 212. Eſt autem ſuffragatio ſive adteſtatio, comprehenſio evidens, quod id quod opinamur, tale ſit quale opinamur: ut Platone procul accedente, conjicio quidem & opinor interpoſito intervallo quod ſit Plato. Cum autem ipſe appropinquarit, fit adteſtatio quod ſit Plato, ſublato jam intervallo: ſuffragante ipſa evidentia. 213. Nonrefragatio autem eſt conſequentia rei inevidentis quam ex evidenti ſupponimus & opinamur: ut Epicurus cum dicit eſſe inane, quod quidem eſt inevidens, hoc probat per rem evidentem, nempe per motum. Nam ſi non ſit inane, nec debet eſſe motus, quoniam corpus movendum deſtituitur loco in quem ſe recipiat, quandoquidem plena omnia preſſaque ſunt. 214. Quo fit ut inevidenti illi quod opinione conceptum eſt, non refragetur evidens, datur enim motus. Eſt autem refragatio oppoſitum quid nonrefragationi: ſiquidem eſt coëverſio rei evidentis una cum inevidente quæ ſupponitur. ut, Stoicus dicit non eſſe inane, ſtatuitque adeo aliquid inevidens. Cum hoc ita ſuppoſito neceſſe eſt coëverti rem evidentem, nempe motum. Nam ſi non ſit inane, neceſſario ne erit quidem motus, ut jam eſt declaratum. 215. Similiter nonſuffragatio ſuffragationi oppoſita eſt, eſt enim ſubverſio opinionis per evidentiam facta, qua conſtat rem quam opinati ſumus non eſſe talem qualem opinione nobis finximus. ut, quo-

διακρίνειν, ὅτι ἄλλο μέν ἐστι τὸ ἐνθάδε, ἄλλο δὲ τὸ ἐνθάδε ὑποκείμενον. διόπερ αἱ μὲν φαντασίαι διὰ ταῦτα πᾶσαί εἰσιν ἀληθεῖς· ἀλλ' αἱ δόξαι εἶχόν τινα διαφοράν. [X] τούτων γὰρ αἱ μὲν ἦσαν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς. ἐπείπερ κρίσεις καθεστᾶσιν ἡμῶν ἐπὶ ταῖς φαντασίαις. κρίνομεν δὲ τὰ μὲν ὀρθῶς, τὰ δὲ μοχθηρῶς. ἤτοι παρὰ τὸ προστιθέναι τι καὶ προσνέμειν ταῖς φαντασίαις, ἢ παρὰ τὸ ἀφαιρεῖν τι τούτων, καὶ κοινῶς καταψεύδεσθαι τῆς ἀλόγου αἰσθήσεως. οὐκοῦν τῶν δοξῶν, κατὰ τὸν Ἐπίκουρον, αἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσιν, [Y] αἱ δὲ ψευδεῖς· ἀληθεῖς μὲν, αἵ τε ἐπιμαρτυρούμεναι [Z] καὶ οὐκ ἀντιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς ἐναργείας· [A] ψευδεῖς δὲ, αἵ τε ἀντιμαρτυρούμεναι, καὶ οὐκ ἐπιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς ἐναργείας. ἔστι δὲ ἐπιμαρτύρησις μὲν, κατάληψις δι' ἐναργείας τοῦ, τὸ δοξαζόμενον [B] τοιοῦτον εἶναι, ὁποῖόν ποτε ἐδοξάζετο· οἷον Πλάτωνος μακρόθεν προσιόντος, εἰκάζω μὲν καὶ δοξάζω παρὰ τὸ διάστημα, ὅτι Πλάτων ἐστί· [C] προσπελάσαντος δὲ αὐτοῦ, προσεμαρτυρήθη ὅτι Πλάτων ἐστὶ, συναιρεθέντος τοῦ διαστήματος. καὶ ἐπεμαρτυρήθη [D] δι' αὐτῆς τῆς ἐναργείας. οὐκ ἀντιμαρτύρησις δέ ἐστιν, ἀκολουθία τοῦ ὑποσταθέντος καὶ δοξασθέντος ἀδήλου τῷ φαινομένῳ. οἷον ὁ Ἐπίκουρος λέγων εἶναι κενὸν, ὅπερ ἐστὶν ἄδηλον, πιστοῦται [E] δι' ἐναργοῦς πράγματος τοῦτο, τῆς κινήσεως. μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ, οὐδὲ κίνησις ὤφειλεν εἶναι, τόπον μὴ ἔχοντος τοῦ κινουμένου σώματος εἰς ὃν περιστήσεται, διὰ τὸ πάντα πλήρη εἶναι καὶ ναστά. ὥστε τῷ δοξασθέντι ἀδήλῳ μὴ ἀντιμαρτυρεῖν τὸ φαινόμενον κινήσεως οὔσης. ἡ μέντοι ἀντιμαρτύρησις μαχόμενόν τι ἐστὶ τῇ οὐκ ἀντιμαρτυρήσει. ἦν γὰρ ἀνασκευὴ [F] τοῦ φαινομένου τῷ ὑποσταθέντι ἀδήλῳ. οἷον ὁ Στωϊκὸς [G] λέγει, μὴ εἶναι κενὸν, ἄδηλόν τι ἀξιῶν. τούτῳ δὲ οὕτως ὑποσταθέντι ὀφείλει τὸ φαινόμενον συνανασκευάζεσθαι· φημὶ δ' ἡ κίνησις. μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ, κατὰ ἀνάγκην οὐδὲ κίνησις [H] γίγνεται, κατὰ τὸν ἤδη προδεδηλωμένον ἡμῖν τρόπον· ὡσαύτως δὲ καὶ [I] ἡ οὐκ ἐπιμαρτύρησις, ἀντίξους ἐστὶ τῇ ἐπιμαρτυρήσει. ἦν γὰρ ὑπόπτωσις δι' ἐναργείας τοῦ, τὸ δοξαζόμενον μὴ εἶναι τοιοῦτον, ὁποῖόν περ ἐδοξάζετο. οἷον, πόρ-

N O T Æ.

X ἀλλ' αἱ δόξαι εἶχόν τινα διαφοράν] Ita ſupplendus hic locus ex interprete, ut vidit etiam præclarus vir Petrus Gaſſendus: nam in editis male verba *αἱ δόξαι* deſiderabantur.

Y δοξῶν αἱ μὲν ἀληθεῖς] Confer noſtrum infra lib. 2. contra Logicos Sect. 9. Laërtium X. 34.

Z αἵτε ἐπιμαρτυρούμεναι] Idem Laërtius X. 50. ſeq.

A πρὸς τῆς ἐναργείας] MS. Ciz. *πρὸς τὰς*, minus bene.

B τοῦ, τὸ δοξαζόμενον] Idem MS. Ciz. perperam, *τοῦτο.*

C ὅτι Πλάτων ἐστί] Cum articulo MS. Ciz. *ὁ Πλάτων.*

D ἐπεμαρτυρήθη] Ita MSS. pro *ἐπιμαρτυρήθη.*

E λέγων εἶναι κενὸν -- πιστοῦται] Confer Laërtium X. 40. noſtrum infra lib. 2. contra Logicos Sect. 227.

F ἦν γὰρ ἀνασκευὴ] Gaſſendus ad Canonicam Epicuri illuſtrans hunc Sexti locum, legit *συνανασκευή*, ut mox ſequitur *ὀφείλει τὸ φαινόμενον συνανασκευάζεσθαι.* Ac fateor magis perſpicuum illud eſſe, itaque & in verſione ſum ſecutus, licet refragantibus Codicibus in textu Græco ponere nolui.

G ὁ Στωϊκὸς] Sententia Stoicorum, nihil in mundo eſſe vacuum, extra autem mundum *περιεχόμενον εἶναι τὸ κενὸν ἄπειρον.* Vide quæ viri docti ad Laërt. VII. 140.

H Φημὶ δ' ἡ κίνησις. μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ, κατὰ ἀνάγκην οὐδὲ κίνησις] Ita hic locus legitur & interpungitur in MSS. Nam in editis erat, *Φημὶ δή.* Et *κενοῦ κατὰ ἀνάγκην, οὐδὲ κίνησις.*

I ὡσαύτως δὲ καὶ] Illud *καὶ* e MS. Ciz. revocavi.

ρωθὲν

ῥωθέν τινος προϊόντος, εἰκάζομεν παρὰ τὸ διάστημα, Πλάτωνα εἶναι. ἀλλὰ συναιρεθέντος τοῦ διαστήματος, ἔγνωμεν δι᾽ ἐναργείας, ὅτι οὐκ ἔστι Πλάτων. καὶ γέγονε τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐπιμαρτύρησις. οὐ γὰρ ἐπεμαρτυρήθη [K] τῷ φαινομένῳ τὸ δοξαζόμενον. ὅθεν ἡ μὲν ἐπιμαρτύρησις καὶ οὐκ ἀντιμαρτύρησις τοῦ ἀληθές εἶναί τι, ἔστι κριτήριον. ἡ δὲ οὐκ ἐπιμαρτύρησις, καὶ ἀντιμαρτύρησις, τοῦ ψεῦδος εἶναι. πάντων δὲ κρηπὶς καὶ θεμέλιον [L] ἡ ἐνάργεια. τοιοῦτο μὲν καὶ κατὰ τὸν Ἐπίκουρόν ἐστι κριτήριον. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη [M] καὶ Θεόφραστον, καὶ κοινῶς οἱ Περιπατητικοὶ, διττῆς οὔσης κατὰ τὸ ἀνωτάτω τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως, ἐπεὶ τὰ μὲν, καθὼς προεῖπον, αἰσθητά ἐστι· τὰ δὲ νοητά· διττὸν καὶ αὐτοὶ τὸ κριτήριον ἀπολείπουσιν· αἴσθησιν μὲν τῶν αἰσθητῶν, νόησιν δὲ τῶν νοητῶν, κοινὸν, δὲ ἀμφοτέρων, ὡς ἔλεγεν ὁ Θεόφραστος, τὸ ἐναργές. [N] τάξει μὲν οὖν πρῶτόν ἐστι τὸ ἄλογον καὶ ἀναπόδεικτον κριτήριον, αἴσθησις· δυνάμει δὲ, ὁ νοῦς, εἰ καὶ τῇ τάξει δευτερεύειν δοκεῖ παρὰ τὴν αἴσθησιν. [O] ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν αἰσθητῶν κινεῖται ἡ αἴσθησις· ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ ἐνάργειαν περὶ τὴν αἴσθησιν [P] κινήσεως, ἐπιγίνεταί τι κατὰ ψυχὴν κίνημα τοῖς κρείττοσι καὶ βελτίοσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δυναμένοις κινεῖσθαι ζώοις. ὅπερ μνήμη τε καὶ φαντασία καλεῖται παρ᾽ αὐτοῖς· μνήμη μὲν, τοῦ περὶ τὴν αἴσθησιν πάθους· φαντασία δὲ, τοῦ ἐμποιήσαντος τῇ αἰσθήσει τὸ πάθος αἰσθητοῦ. διόπερ ἴχνει τὸ τοιοῦτον ἀναλογεῖν κίνημα φασί. καὶ ὃν τρόπον ἐκεῖνο, φημὶ δὲ τὸ ἴχνος, [Q] ὑπό τινός τε γίνεται καὶ ἀπό τινος· [R] ὑπό τινος μὲν, οἷον τῆς τοῦ ποδὸς ἐπερείσεως· ἀπό τινος δὲ, ὥσπερ τοῦ Δίωνος· [S] οὕτω καὶ τὸ προειρημένον τῆς ψυχῆς κίνημα ὑφ᾽ οὗ μὲν γίνεται, ὥσπερ τοῦ περὶ τὴν αἴσθησιν πάθους· ἀφ᾽ οὗ δὲ καθάπερ τοῦ αἰσθητοῦ, πρὸς ὃ καὶ ὁμοιότητά τινα σώζει. τοῦτο δὲ πάλιν τὸ κίνημα, ὅπερ μνήμη

piam procul accedente, ex intervalli ratione conjicimus, eum eſſe Platonem: ſed ſublato intervallo, cognoſcimus per evidentiam quod non ſit Plato. Hæc eſt non ſuffragatio, opinioni enim res evidens non ſuffragatur. 216. Quamobrem ſuffragatio quidem, & nonrefragatio criterium eſt quo verum eſſe quid exploratur. At nonſuffragatio & refragatio eſt criterium falſitatis. Omnium autem baſis & fundamentum eſt evidentia. Ex Epicuri ergo ſententia criterium veri falſique eſt ejusmodi. 217. Ariſtoteles autem & Theophraſtus, & communiter Peripatetici, quum ſit duplex in univerſum rerum natura, quoniam alia quidem, ſicut prius dixi, ſunt ſenſilia, alia autem quæ mente percipiuntur, ipſi quoque duplex admittunt criterium, nempe ſenſum quidem ſenſilium, intelligentiam autem, eorum quæ mente percipiuntur. 218. Amborum autem, ut docebat Theophraſtus, commune evidentiam. Atque ordine quidem primum idque rationis expers & non demonſtrabile criterium eſt ſenſus. Poteſtate autem primum eſt mens, licet ſecundum ordine locum videtur tenere a ſenſu. 219. Nam a ſenſilibus quidem movetur ſenſus. ab evidenti autem motu ſenſus movetur anima in melioribus & præſtantioribus & quæ ex ſe moveri poſſunt animalibus: quæ quidem in ipſis appellatur memoria & phantaſia. Memoria quidem, affectionis quæ eſt in ſenſu: Phantaſia autem rei ſenſilis quæ affectionem ſenſui ingenerat. 220. Quamobrem dicunt ejusmodi motionem ſimilem eſſe veſtigio: & quomodo illud, veſtigium inquam, fit per aliquid & ab aliquo. per aliquid quidem, ut per pedis impreſſionem: ab aliquo autem, ut a Dione. ita etiam prædicta animæ motio, fit quidem per aliquid, nempe per affectionem in ſenſu: ab aliquo autem, nempe a ſenſili, cujus etiam conſervat quandam ſimilitudinem. 221. Hæc autem rurſus motio, quæ

N O T Æ.

K ἐπεμαρτυρήθη] Ita MSS. pro *ἐπιμαρτυρήθη*.

L καὶ θεμέλιον] MS. Ciz. *θεμέλιος*. Notum eſt dici utrumque, prout vocabulum ſubſtantivum intelligitur *λίθος* vel *οἰκοδόμημα*.

M οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη] MS. Vratiſlav. *Ἀριστοτέλην*, quod eſt magis Atticum. Cæterum hanc Peripateticæ ſcholæ ſententiam de duplici veritatis criterio tangit Heſychius illuſtris, ubi ex Laërtii V. 29. ita de Ariſtotele: *κριτήριον δὲ τῆς ἀληθείας τῶν μὲν κατὰ φαντασίαν ἐνεργημάτων τὴν αἴσθησιν ἀπεφήνατο, τῶν δὲ ἠθικῶν, τὰ περὶ πόλιν, καὶ περὶ οἶκον καὶ περὶ νόμους, τὸν νοῦν.*

N κοινὸν δε ἀμφοτέρων τὸ ἐναργές] Ita melius editi quam *κοινῶν*, ut eſt in MS. Ciz. Recte autem Theophraſtus evidentiam criterio utrique, ſenſibus & menti commune criterium fecit, cum non minus detur evidentia, mentis aperta judicio, quam ſenſibus evidenter apparens. Senſus autem præcedere judicabat Ariſtoteles negans quicquam ab intelligentia comprehendi quod non a ſenſuum aliquo perceptum eſſet, quod probatur etiam Claudio Ptolemæo in lib. de judicandi facultate. Attamen ſenſus eſſe tantum inſtrumenti loco, artificem autem mentem, ſcholæ Peripateticæ ſententia eſt infra, Sect. 226. ex qua Ariſtocles apud Euſebium XIV. 21. præparat. Evangel. p. 769. ſenſus in veritatis indagatione confert retibus & inſtrumentis venatoriis, rationem canibus, *τοῖς κυσὶ στιβεύουσι καὶ μεταθέουσιν.*

O παρὰ τὴν αἴσθησιν] Ita recte editi, neque aſſentior Salmaſio qui in codice ſuo adnotaverat legendum eſſe *παρὰ πρώτην*.

P περὶ τὴν αἴσθησιν] MS. Vratiſlav. *παρὰ*, quod ex ſuperiore loco perperam repetitum.

Q ἴχνος] Stoici appellabant *τύπωσιν ἐν ψυχῇ*. infra Sect. 228. & 372.

R ὑπό τινος καὶ ἀπό τινος] Diſtinctio, qualis eſt quando Criterium veritatis aliud eſſe noſter dicit *ὑφ᾽ οὗ*, aliud *ἀφ᾽ οὗ*. Hoc poſterius cauſam efficientem principalem denotat, illud alterum proximam, qua velut inſtrumento cauſa iſta principalis utitur.

S τοῦ Δίωνος] Uſitatum Græcis ſcriptoribus, hoc nomine pro quolibet alio uti ut dictum lib. 1. Pyrrhon. Sect 189. Sic infra hoc libro, Sect. 245.

vocatur memoria & phantaſia, habet in ſe tertiam aliam accedentem motionem phantaſiæ ratione præditæ, quæ denique fit ex judicio & noſtra electione. quæ quidem motio appellatur mentis cogitatio: ut quando quiſpiam, quum evidenter conſpiciendum præbente ſe Dione, ſenſu quodammodo fuit effectus & commotus: ab affectione hac quæ eſt in ſenſu, ejus animæ aliqua ingeneratur phantaſia. quam paullo ante memoriam, & veſtigio ſimilem eſſe diximus. 222. Ex hac autem phantaſia ſibi voluntarie depingit & effingit phantaſma ſeu viſum, ut hominem in genere. Hanc enim animæ motionem, ex diverſis applicationibus Peripatetici Philoſophi nominant cogitationem & mentem ſeu intelligentiam. ex opinione quidem cogitationem, ex evidentia autem mentem ſeu intelligentiam. 223. Nam quando poteſt quidem anima efficere effictionem hujuſmodi poteſt, hoc eſt, quando in ea naſcitur, appellatur cogitatio. Quando autem actu jam operatur, appellatur intelligentia. Ex intelligentia autem & cogitatione conſiſtit notio, & ſcientia, & ars. Eſt enim cogitatio aliquando quidem formarum ſingularium, aliquando autem formarum in genere. 224. Sed ejuſmodi phantaſmatum ſive viſorum intelligentiæ congeries, & ſingularium in ſummam redactio ad id quod eſt univerſe & in genere, appellatur notio. In hac autem congerie & ad ſummam redactione, poſtremum conſiſtit ſcientia & ars. Scientia quidem, quæ habet quod ſit accurata & perfecta, & quod labi non poſſit. Ars autem, quæ non eſt omnino ejuſmodi. 225. Quomodo autem natura ſcientiarum & artium naſcitur poſterior, ita etiam quæ vocatur opinio. Quando enim ceſſerit anima phantaſiæ, ex ſenſu ingeneratæ, & viſo acceſſerit & aſſenſa fuerit, dicitur opinio. 226. Apparet igitur ex jam dictis, quod prima criteria cognitionis rerum ſunt ſenſus & mens. Ille quidem locum tenens inſtrumenti, hæc vero artificis. Quomodo enim nos non poſſumus abſque trutina examinare gravia & levia neque abſque regula percipere differentiam rectorum & obliquorum: ita nec mens poteſt res probare abſque ſenſu. Atque talis quidem eſt, ut ſummatim dicam, Peripateticorum ſententia.

227. Quum autem reſtet opinio Stoicorum, etiam de ea deinceps dicamus. Dicunt ergo Stoici id quod judicat veritatem,

τε καὶ φαντασία καλεῖται, εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τρίτον ἐπιγινόμενον ἄλλο κίνημα τὸ τῆς λογικῆς φαντασίας· κατὰ κρίσιν λοιπὸν καὶ προαίρεσιν τὴν ἡμετέραν συμβαῖνον. ὅπερ κίνημα διάνοιά τε καὶ νοῦς [T] προσαγορεύεται, οἷον, ὅταν τις προσπεσόντος κατ' ἐνάργειαν Δίωνος πάθῃ πως τὴν αἴσθησιν καὶ τραπῇ· ὑπὸ δὲ τοῦ περὶ τὴν αἴσθησιν πάθους, ἐννέμηταί τις αὐτοῦ τῇ ψυχῇ φαντασία· ἣν καὶ μνήμην πρότερον ἐλέγομεν, καὶ ἴχνει παραπλήσιον ὑπάρχειν. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς φαντασίας ἑκουσίως ἀναζωγραφῇ αὐτῷ καὶ ἀναπλάσσῃ φάντασμα, καθάπερ τὸν γενικὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ δὴ τοιοῦτο κίνημα τῆς ψυχῆς, κατὰ διαφόρους ἐπιβολὰς οἱ Περιπατητικοὶ τῶν φιλοσόφων, διάνοιάν τε καὶ νοῦν ὀνομάζουσι· κατὰ μὲν τὸ δύνασθαι διάνοιαν, κατὰ δὲ ἐνέργειαν, νοῦν [U]. ὅταν μὲν γὰρ δύνηται τοῦτον ποιεῖσθαι τὸν ἀναπλασμὸν ψυχὴ, τουτέστιν, πεφύκοι, [X] διάνοια καλεῖται. ὅταν δὲ ἐνεργητικῶς [Y] ἤδη ποιῇ, νοῦς ὀνομάζεται. ἀπὸ μέντοι τοῦ νοῦ καὶ τῆς διανοήσεως συνίσταται ἥ τε ἔννοια, καὶ ἐπιστήμη καὶ τέχνη. διανόησις μὲν γὰρ γίνεται, ὁτὲ μὲν τῶν κατὰ μέρος εἰδῶν· ὁτὲ δὲ, τῶν τε εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν. ἀλλ' ὁ μὲν ἀθροισμὸς τῶν τοιούτων τοῦ νοῦ φαντασμάτων καὶ ἡ συγκεφαλαίωσις τῶν ἐπὶ μέρους εἰς τὸ καθόλου, ἔννοια καλεῖται. ἐν δὲ τῷ ἀθροισμῷ τούτῳ καὶ τῇ συγκεφαλαιώσει, τελευταῖον ὑφίσταται ἥ τε ἐπιστήμη καὶ τέχνη· ἐπιστήμη μὲν τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀδιάπτωτον ἔχουσα· τέχνη δὲ, ἡ μὴ πάντως τοιαύτη. ὥσπερ δὲ ἡ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν φύσις ἐστὶν ὑστερογενὴς, οὕτω καὶ ἡ καλουμένη δόξα. ὅταν γὰρ εἴξῃ ἡ ψυχὴ τῇ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως ἐγγενομένῃ φαντασίᾳ, καὶ τῷ φανέντι πρόσθηται καὶ συγκατάθηται, λέγεται δόξα. φαίνεται οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων πρῶτα κριτήρια τῆς τῶν πραγμάτων γνώσεως, ἥ τε αἴσθησις καὶ ὁ νοῦς· ἡ μὲν ὀργάνου τρόπον ἔχουσα· ὁ δὲ, τεχνίτου. ὥσπερ γὰρ ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα χωρὶς ζυγοῦ τὴν τῶν βαρέων καὶ κούφων ἐξέτασιν ποιεῖσθαι, οὔτε ἄτερ κανόνος τὴν τῶν εὐθέων καὶ στρεβλῶν διαφορὰν λαβεῖν· οὕτως οὐδὲ ὁ νοῦς [Z] χωρὶς αἰσθήσεως δοκιμάσαι πέφυκε τὰ πράγματα. τοιοῦτοι μὲν ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰσὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου.

Ἀπολειπομένης δ' ἔτι τῆς Στωϊκῆς δόξης, παρακειμένως καὶ περὶ ταύτης λέγωμεν. κριτήριον τοίνυν φασὶν ἀληθείας εἶναι οἱ ἄνδρες οὗτοι

N O T Æ.

T διάνοιά τε καὶ νοῦς] In MS. Ciz. deſunt verba, καὶ νοῦς, male ut patet ex Sect. 222. ſeq. ubi διάνοια & νοῦς iterum iterumque conjunguntur.

U κατὰ μὲν τὸ δύνασθαι, διάνοιαν, κατὰ δὲ ἐνέργειαν, νοῦν] Ita lego cum Salmaſio pro οἴεσθαι, & ἐνάργειαν.

X πεφύκοι] MS. Ciz. ὅταν πεφύκοι, minus bene, nam id ὅταν ex ſuperiore commate repetendum eſt.

Y ἐνεργητικῶς] Ita recte Salmaſius, pro ἐγερτικῶς, quod Hervetus: *experrecta jam agit.*

Z οὕτως οὐδὲ ὁ νοῦς] Illud οὕτως, quod in editis deeſt, ex MSS. revocavi.

τὴν

τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. [A] ταύτην δ' εἰσόμεθα, πρότερον γνόντες [B] τί ποτέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ἡ φαντασία, καὶ τίνες ἐπ' εἴδους ταύτης διαφοραί. φαντασία οὖν ἐστι κατ' αὐτούς, τύπωσις ἐν ψυχῇ. [C] περὶ ἧς εὐθὺς καὶ διέστησαν. Κλεάνθης μὲν γὰρ ἤκουσε [D] τὴν τύπωσιν, κατὰ εἰσοχήν τε καὶ ἐξοχήν, ὥσπερ καὶ διὰ τῶν δακτυλίων γινομένην τοῦ κηροῦ τύπωσιν. Χρύσιππος δὲ ἄτοπον ἡγεῖτο τὸ τοιοῦτον. πρῶτον μὲν γάρ φησι, τῆς διανοίας, δεήσει, ὑφ' ἕν ποτε τρίγωνόν τι καὶ τετράγωνον φανταστουμένης, τὸ αὐτὸ σῶμα, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, διαφέροντα ἔχειν περὶ αὐτὸ σχήματα, ἅμα τε τρίγωνον καὶ τετράγωνον γίνεσθαι, ἢ καὶ περιφερές· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. εἶτα πολλῶν ἅμα φαντασιῶν ὑφισταμένων ἐν ἡμῖν, παμπληθεῖς καὶ τοὺς σχηματισμοὺς ἕξειν τὴν ψυχήν· ὃ τοῦ προτέρου χεῖρόν ἐστιν. αὐτὸς οὖν τὴν τύπωσιν εἰρῆσθαι ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος ὑπενόει, ἀντὶ τῆς ἑτεροιώσεως· ὥστε εἶναι τοιοῦτον τὸν λόγον. φαντασία ἐστὶν ἑτεροίωσις ψυχῆς, μηκέτι ἀτόπου ὄντος, τὸ αὐτὸ σῶμα ὑφ' ἓν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, πολλῶν περὶ ἡμᾶς συνισταμένων φαντασιῶν, παμπληθεῖς ἀναδέχεσθαι ἑτεροιώσεις. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀήρ, ὅταν ἅμα πολλοὶ φωνῶσιν, ἀμυθήτους ὑπὸ ἓν καὶ διαφερούσας ἀναδεχόμενος πληγάς, εὐθὺς πολλὰς ἴσχει καὶ τὰς ἑτεροιώσεις· οὕτω καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ποικίλως φανταστούμενον, ἀνάλογόν τι τούτῳ πείσεται. [E] ἄλλοι δέ, οὐδὲ τὸν κατὰ διόρθωσιν ἐκείνου ἐξενεχθέντα ὅρον, ὀρθῶς ἔχειν φασίν. εἰ μὲν γὰρ ἐστὶ τὶς φαντασία, αὕτη τύπωσις καὶ ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς καθέστηκεν· εἰ δέ τις ἐστὶ τύπωσις τῆς ψυχῆς, ἐκείνη οὐ πάντως ἐστὶ φαντασία. καὶ γὰρ προσπταίσματος γενομένου περὶ τὸν δάκτυλον, ἢ κνησμοῦ περὶ τὴν χεῖρα συμβάντος, τύπωσις μὲν καὶ ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖται, οὐχὶ δὲ καὶ φαντασία. ἐπείπερ οὐδὲ περὶ τῷ τυχόντι μέρει τῆς ψυχῆς γίνεσθαι ταύτην συμβέβηκεν, ἀλλὰ περὶ τῇ διανοίᾳ μόνον καὶ τῷ ἡγεμονικῷ. πρὸς οὓς ἀπαντῶντες οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, συνεμφαίνεσθαί φασι τῇ τυπώσει τῆς ψυχῆς, τὸ ὡς ἂν ἐν ψυχῇ, ὥστε εἶναι τὸ πλῆρες τοιοῦτον. φαντασία ἐστὶ τύπωσις ἐν ψυχῇ, ὡς ἂν ἐν ψυχῇ. καθὰ γὰρ ἡ ἐφηλότης [F] λέγεται λευκότης ἐν ὀφθαλμῷ, συνεμ-

eſſe comprehendentem phantaſiam. Eam autem ſciemus, cum prius noverimus quidnam ſit phantaſia ex eorum ſententia: & quænam ſint ejus ſpeciales differentiæ. 228. *Phantaſia* ergo, ut ipſi volunt, *eſt impreſſio in anima.* de qua ſtatim diſſident. Nam Cleanthes quidem per impreſſionem intellexit depreſſionem & eminentiam, qualis eſt quæ per annulos ceræ fit impreſſio. Chryſippus autem exiſtimabat hoc eſſe abſurdum. 229. Nam primum, inquit, cum cogitatio aliquando ſimul apprehendat triangulum & quadratum, oportebit idem corpus eodem tempore diverſas in ſe habere figuras. quod quidem eſt abſurdum. Deinde cum ſimul in nobis multæ conſiſtant phantaſiæ, animam quoque habituram eſſe complures figurationes, quod quidem eſt priori deterius. 230. Ipſe ergo exiſtimabat a Zenone dictam eſſe impreſſionem pro alteratione. Quo fit ut quod dicit, ſit ejusmodi. Phantaſia eſt animæ alteratio, adeo ut non ſit amplius abſurdum idem corpus ſimul & eodem tempore multis in nobis conſiſtentibus viſis phantaſiæ, complures ſuſcipere alterationes. 231. Quomodo enim aër multis ſimul vocem edentibus, ſimul innumerabiles & differentes ſuſcipiens percuſſiones, ſtatim multas quoque habet alterationes: ita etiam ea pars quæ principatum tenet animæ, variis viſis phantaſiæ acceptis, patietur aliquid quod cum eo proportionem habet & convenientiam. 232. Alii autem dicunt, neque hanc definitionem priori corrigendæ a Chryſippo allatam recte ſe habere. Nam phantaſia quidem eſt impreſſio & alteratio animæ. Animæ autem impreſſio non eſt ſemper phantaſia. Nam ſi fuerit aliqua in digito offenſio, aut obvenerit in manu pruritus, efficitur quidem impreſſio & alteratio animæ, non autem movetur phantaſia, utpote quam non in qualibet parte animæ, ſed ſolum in cogitatione, & in parte animæ principali eſſe contingit. 233. His occurrentes Stoici, dicunt ſimul cum verbis, *impreſſio animæ*, ſubintelligi, *quatenus anima eſt*, adeo ut plena definitio ſit: *Phantaſia eſt impreſſio, in anima, ut anima.* Quomodo enim ἐφηλότης dicitur albugo in oculo, & ſimul ſignificatur, quate-

NOTÆ.

A τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν] De hac Stoicorum ſententia viri docti ad Laërtium VII. 46. Eam oppugnat noſter Sect. 371. ſeq. & lib. 2. adverſus Log. Sect. 396. ſeq. Aliæ Stoicorum opiniones de criterio veritatis referuntur ab eodem Laërtio VII. 54.

B γνόντες] Ita MSS. pro γνῶντες.

C τύπωσις ἐν ψυχῇ] Ita Zeno apud Laërtium VII. 45 Confer dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 70.

D ἤκουσε] In definitione illa Zenonis vocabulum τύπωσιν ita audiit, hoc eſt ὑπενόει, accepit ſive intellexit. Eodem ſenſu ἀκουστέον infra Sect. 236. & συνακούειν, ſubintelligere Sect. 239. & συνεξακούειν 241. Hæc porro Cleanthis ſententia ex Chryſippi libro duodecimo de anima rejicitur etiam apud Laërtium VII. 50.

E πείσεται] Ita recte MSS. pro ποιήσεται.

F ἐφηλότης] Vitium dictum ἀπὸ τοῦ ἥλου, quod clavum albicantem vel potius ἀπὸ τοῦ ἡλίου, quod velut ſolis imaginem in medio oculi habeant, qui vitio illo laborant. Aliud eſt ἐφηλὶς cutis aſperitas in facie, de qua Anutius Foëſius in Oeconomia Hippocratis p. 154.

nus eſt oculus, hoc eſt in certa parte oculi, eſſe albuginem, ne omnes homines habere dicamur ἐφιλότητα in oculo: quoniam omnes a natura habemus album in oculo: ita quando dicimus phantaſiam in anima impreſſionem, ſimul oſtendimus in certa parte animæ fieri impreſſionem, nempe in ea parte quæ tenet principatum. Quo fit ut ſi explicetur, fiat hæc definitio. *Phantaſia eſt alteratio in parte principali animæ.* 234. Alii autem eadem ratione uſi, reſponderunt elegantius. Dicunt enim duobus modis dici animam, uno quo totum compoſitum complectitur, & altero quo ſeorſum denotat eam partem quæ tenet principatum. Quando enim dicimus conſtitui hominem ex anima & corpore: aut mortem eſſe ſeparationem animæ a corpore, proprie appellamus eam partem quæ tenet principatum. 235. Similiter etiam quando dividentes dicimus, ex bonis alia eſſe in anima, alia in corpore, alia denique extrinſecus: non totam ſignificamus animam, ſed illam ejus partem quæ tenet principatum. in ea enim conſiſtunt animi motus & bona. 236. Quamobrem Zeno quoque cum dicit phantaſiam eſſe in anima impreſſionem, intelligendus eſt de anima non tota, ſed de ejus parte: adeo ut quod dicitur, ita habeat: *Phantaſia eſt alteratio in parte animæ principali.* 237. Sed etiamſi ita efferatur definitio, tamen, inquiunt nonnulli, rurſus in illa eſt peccatum. Nam & appetitio & aſſenſio & comprehenſio, ſunt alterationes in parte animæ principali, differunt autem a phantaſia. Nam illa quidem eſt quædam noſtra paſſio & affectio: hæ autem ſunt multo magis operationes quædam in nobis quam appetitiones. eſt ergo vitioſa definitio, multis & diverſis rebus congruens. 238. Et quo modo qui hominem definiit & dixit, *Homo eſt animal ratione præditum,* non recte deſcripſit notionem hominis, propterea quod Deus quoque ſit animal præditum ratione: Ita etiam qui pronunciavit phantaſiam eſſe alterationem in parte animæ principali, lapſus eſt. Non enim magis hujus quam uniuſcujuſque ex enumeratis motibus eſt definitio. 239. Cum autem hoc etiam argumento urgeri ſe vident, rurſus ad ſubintelligenda confugiunt Stoici, dicuntque oportere in phantaſiæ definitione ſimul ſubaudire illud, ex paſſione. Quomodo enim qui dicit amorem eſſe applicationem animi ad conciliandam amicitiam,

φαινόντων ἡμῶν τὸ ὡς ἐν ὀφθαλμῷ, τουτέστι, τὸ κατὰ ποῖον μέρος τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὴν λευκότητα εἶναι, ἵνα μὴ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐφηλότητα ἔχωμεν, ὡς ἂν πάντες ἐκ φύσεως ἔχοντες λευκότητα ἐν ὀφθαλμῷ· οὕτως ὅταν λέγωμεν τὴν φαντασίαν, τύπωσιν ἐν ψυχῇ συνεμφαίνομεν, καὶ τὸ περὶ ποῖον μέρος γίνεσθαι τῆς ψυχῆς τὴν τύπωσιν, τουτέστι τὸ ἡγεμονικόν. ὥστε ἐξαπλούμενον γίνεσθαι τὸν ὅρον τοιοῦτον. φαντασία ἐστὶν ἑτεροίωσις ἐν ἡγεμονικῷ. ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενοι δυνάμεως, γλαφυρώτερον ἀπελογήσαντο. φασὶ γὰρ ψυχὴν λέγεσθαι διχῶς· [G] τό, τε συνέχον τὴν ὅλην σύγκρισιν, καὶ κατ' ἰδίαν τὸ ἡγεμονικόν. ὅταν γὰρ εἴπωμεν συνεστάναι τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἢ τὸν θάνατον εἶναι χωρισμὸν ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ἰδίως καλοῦμεν τὸ ἡγεμονικόν· ὡσαύτως δὲ καὶ ὅταν διαιρούμενοι φάσκωμεν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχήν, τὰ δὲ περὶ σῶμα, τὰ δὲ ἐκτός, οὐ τὴν ὅλην ψυχὴν ἐμφαίνομεν, ἀλλὰ τὸ ἡγεμονικὸν ταύτης μόριον· περὶ τοῦτο γὰρ τὰ πάθη καὶ τὰ ἀγαθὰ συνίσταται. διόπερ καὶ ὅταν λέγῃ ὁ Ζήνων φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν ψυχῇ, ἀκουστέον ψυχήν, οὐ τὴν ὅλην, ἀλλὰ τὸ μόριον αὐτῆς, ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον οὕτως ἔχον· φαντασία ἐστὶν ἑτεροίωσις περὶ τὸ ἡγεμονικόν. ἀλλὰ κἂν οὕτως ἔχῃ, φασί τινες, πάλιν ἡμάρτηται. καὶ γὰρ ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ συγκατάθεσις, καὶ ἡ κατάληψις, ἑτεροιώσεις μέν εἰσι τοῦ ἡγεμονικοῦ, διαφέρουσι δὲ τῆς φαντασίας. ἡ μὲν γὰρ πεῖσίς τις ἦν ἡμετέρα καὶ διάθεσις. αὗται δὲ πολὺ μᾶλλον ἢ ὁρμαί, ἐνέργειαί τινες ἡμῶν [H] ὑπῆρχον. μοχθηρὸς ἄρα ἐστὶν ὅρος πολλοῖς καὶ διαφόροις πράγμασιν ἐφαρμοζόμενος. καὶ ὃν τρόπον ὁ τὸν ἄνθρωπον ὡρισάμενος, καὶ εἰπών, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι ζῷον λογικόν, [I] οὐχ ὑγιῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου ὑπέγραψε, διὰ τὸ καὶ τὸν Θεὸν ζῷον εἶναι λογικόν. οὕτω καὶ ὁ τὴν φαντασίαν ἀποφηνάμενος ἑτεροίωσιν ἡγεμονικοῦ, διέπεσεν. οὐ μᾶλλον γὰρ ταύτης ἢ ἑκάστης τῶν κατηριθμημένων κινήσεών ἐστιν ἀπόδοσις. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ τῆσδε τῆς ἐνστάσεως, πάλιν ἐπὶ τὰς συνεμφάσεις οἱ Στωϊκοὶ ἀνατρέχουσι, λέγοντες, τῷ ὅρῳ δεῖν τῆς φαντασίας συνακούειν τὸ κατὰ πεῖσιν. [K] ὡς γὰρ ὁ λέγων τὸν ἔρωτα ἐπιβολὴν εἶναι φιλοποιίας,

NOTÆ.

G *ψυχὴν λέγεσθαι διχῶς*] Confer Lipſium Phyſiologiæ Stoicorum III. 16.

H *ἐνέργειαί τινες ἡμῶν*] Male in editis *τινός.*

I *ἄνθρωπος ζῷον λογικόν*] Oppugnat noſter Stoicam hanc hominis definitionem infra Sect. 272, & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 26. ſeq.

K *τὸ κατὰ πεῖσιν*] Hervetus legerat in vitioſo Codice *κατὰ πᾶσιν*, vertit enim *in omnibus.* Sed rectum eſt *κατὰ πεῖσιν*, cui *τὸ κατ' ἐνέργειαν* opponitur, ut ſupra Sect. 237. Eſt autem *πεῖσις* paſſio, atque ut Sextus ipſe exponit *διάθεσις* ſive affectio.

συνεμφαίνει τὸ, νέων ὡραίων, καὶ εἰ μὴ κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦτο ἐκφέρῃ· (οὐθεὶς γὰρ γερόντων, καὶ ἀκμῆς ὥραν μὴ ἐχόντων, ἐρᾷ.) οὕτως ὅταν λέγωμεν, φασὶ, τὴν φαντασίαν ἑτεροίωσιν ἡγεμονικοῦ, συνεμφαίνομεν τὸ κατὰ πεῖσιν, ἀλλὰ μὴ τὸ κατὰ ἐνάργειαν γίνεσθαι τὴν ἑτεροίωσιν. δοκοῦσι δὲ μηδ' οὕτως ἐκπεφευγέναι τὸ ἔγκλημα. ὅτε γὰρ τρέφεται τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ νὴ Δία γε αὔξεται, ἑτεροιοῦται μὲν κατὰ πεῖσιν, οὐκ ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη ἑτεροίωσις αὐτοῦ, καίπερ κατὰ πεῖσιν οὖσα καὶ διάθεσιν, φαντασία, ἐκτὸς εἰ μή τι πάλιν λέγοιεν ἰδίωμα πείσεως εἶναι τὴν φαντασίαν· ὅπερ διενήνοχε τῶν τοιούτων διαθέσεων. ἢ ἐκεῖνό γε· ἐπεὶ ἡ φαντασία γίνεται, ἤτοι τῶν ἐκτὸς, ἢ τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν· ὃ δὴ κυριώτερον διάκενος ἑλκυσμὸς [L] παρ' αὐτοῖς καλεῖται· πάντως ἐν τῷ λόγῳ τῆς φαντασίας συνεμφαίνεσθαι τὸ, τὴν πεῖσιν γίνεσθαι, ἤτοι κατὰ τὴν ἐκτὸς προσβολὴν, ἢ κατὰ τὰ ἐν ἡμῖν πάθη· ἅπερ οὐκέτ' ἐστὶν ἐπὶ τῆς κατὰ τὰς αὐξήσεις ἢ θρέψεις, ἑτεροιώσεως [M] συνεξακούειν. ἀλλ' ἡ μὲν φαντασία κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, οὕτω δυσαπόδοτός ἐστι. τῶν δὲ φαντασιῶν, πολλαὶ μὲν καὶ ἄλλαι εἰσὶ διαφοραὶ, ἀπαρκέσουσι δὲ αἱ λεχθησόμεναι· τούτων γὰρ αἱ μέν εἰσι πιθαναὶ, αἱ δὲ ἀπίθανοι, αἱ δὲ πιθαναὶ ἅμα καὶ ἀπίθανοι, αἱ δὲ οὔτε πιθαναὶ οὔτε [N] ἀπίθανοι. πιθαναὶ μὲν οὖν εἰσιν αἱ λεῖον κίνημα περὶ ψυχὴν ἐργαζόμεναι. ὥσπερ νῦν τὸ, ἡμέραν εἶναι, καὶ τὸ, ἐμὲ διαλέγεσθαι· [O] καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἔχεται περιφανείας. ἀπίθανοι δὲ, αἱ μὴ τοιαῦται, ἀλλ' ἀποστρέφουσαι ἡμᾶς τῆς συγκαταθέσεως. οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, οὐκ ἔστιν ἥλιος ὑπὲρ γῆς· εἰ σκότος ἐστὶν, ἡμέρα ἐστί. πιθαναὶ δὲ καὶ ἀπίθανοι καθεστᾶσιν, αἱ κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν, ὁτὲ μὲν τοῖαι γινόμεναι, ὁτὲ δὲ τοῖαι γινόμεναι, οἷον, αἱ τῶν ἀπόρων λόγων. οὔτε δὲ πιθαναὶ, οὔτε ἀπίθανοι, καθάπερ αἱ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες, [P] περισσοί εἰσιν οἱ ἀστέρες. τῶν δὲ πιθανῶν ἢ ἀπιθάνων φαντασιῶν, αἱ μέν εἰσιν

ſimul etiam oſtendit illud, de ætate florentibus juvenibus ſe loqui, etiamſi diſertis verbis id non efferat (nullus enim amat ex ſenibus & qui non ſunt in flore ætatis) ita quando dicimus, inquiunt, phantaſiam eſſe alterationem in parte animæ principali, ſimul innuimus ex paſſione, non autem ex operatione fieri alterationem. 240. Videntur autem ne ſic quidem effugiſſe reprehenſionem. Quando enim nutritur atque adeo augetur pars animæ principalis, alteratur quidem per paſſionem, non eſt autem ejusmodi ejus alteratio, etiamſi per paſſionem fit, phantaſia. Niſi rurſus forſan dixerint phantaſiam eſſe aliquod proprium genus paſſionis, quod differt ab illiusmodi paſſionibus. 241. Aut illud, quod ſiquidem viſum phantaſiæ producitur vel a rebus externis vel ab affectionibus quæ ſunt in nobis, quod proprie apud eos appellatur *inanis attractus*, utique vocabulo phantaſiæ ſimul ſignificari paſſionem quæ generetur vel rerum externarum occurſu, vel ex iis quæ ſunt in nobis affectionibus. Quæ quidem non ſimul poſſunt ſubintelligi in alteratioue quæ fit per incrementa vel nutritiones. Atque eſt quidem adeo phantaſia ex Stoicorum rationibus adeo difficilis ad definiendum. 242. Phantaſiarum porro ſunt etiam multæ aliæ differentiæ: ſufficient autem nobis quæ jam memorabantur. Earum enim aliæ quidem ſunt probabiles, aliæ non probabiles, aliæ probabiles & improbabiles ſimul, aliæ neque probabiles neque improbabiles. Et probabiles quidem ſunt, quæ lenem & æquabilem motum faciunt in anima: ut nunc eſſe diem, & me diſſerere, & quidquid eſt ſimilis evidentiæ. 243. Improbabiles autem ſunt, quæ non ſunt hujusmodi, ſed nos avertunt ab aſſenſione: ut, Si eſt dies, Sol non eſt ſuper terram: Si ſunt tenebræ, eſt dies. Probabiles ſimul & improbabiles, quæ ex habitudine & relatione ad rem aliquam jam ſunt tales, jam alio modo ſe habent: ut in dubiis orationibus. Nec probabiles autem nec improbabiles, quales ſunt de hujusmodi rebus: Stellæ ſunt pares, ſtellæ ſunt impares. 244. Probabilium autem aut improbabilium phantaſiarum, aliæ ſunt veræ,

NOTÆ.

L διάκενος ἑλκυσμὸς] *Inanem attractam* verti cum Budæo. Notarunt autem hanc Stoicorum dictionem e Chryſippo Plutarchus IV. 20. de placitis Philoſophor. & ex eo Nemeſius de natura hominis c. 6. ubi diſtingunt hæc quatuor, φαντασίαν, φανταστὸν, φανταστικὸν, & φάντασμα, cumque dixiſſent φαντασίαν eſſe perceptionem in mente, ac φανταστὸν rem illam quæ a mente percipitur, addunt φανταστικὸν eſſe διάκενον ἑλκυσμὸν vanam ſine ullo φανταστῷ imaginationem, φάντασμα autem ſpectrum illud ἐφ' ὃ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φανταστικὸν διάκενον ἑλκυσμόν. Utitur hac voce noſter etiam infra, Sect. 245. & διακένους φαντασίας appellat lib. 2. adverſus Log. Sect. 67.

M ἐπὶ τῆς -- ἑτεροιώσεως] Ita MSS. pro τὰς -- ἑτεροιώσεις.

N αἱ δὲ οὔτε πιθαναὶ οὔτε] Ita MSS. pro οὐδὲ, οὐδέ. Alias φαντασιῶν ſive viſorum diſtinctiones ex Stoicorum mente habes apud Laërtium VII. 51.

O ἐμὲ διαλέγεσθαι] Confer dicta in lib. adverſus Geometras Sect. 9.

P ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες] Sæpius hoc exemplo utitur noſter ad rem obſcuram & incertam deſignandam, cum ſtellarum micantium numerum inire nemo poſſit. infra Sect. 393. & lib. 2. Sect. 25. 147. 318. & 1. Pyrrhon. Sect. 97. & 2. Pyrrh. Sect. 90. Cicero Lucullo: *illos qui omnia ſic incerta dicunt, ut ſtellarum numerus par an impar ſit neſciatur, quaſi deſperatos aliquos relinquamus.*

aliæ

aliæ falſæ, aliæ veræ & falſæ, aliæ neque veræ neque falſæ. Atque veræ quidem ſunt, quæ vere prædicari poſſunt, ut Dies eſt in præſentia; & lux eſt. Falſæ autem, quæ falſo prædicantur, ut fractum eſſe remum in aquæ profundo, aut mutilam ac mancam eſſe porticum. 245. Veræ autem & falſæ: cujuſmodi Oreſti furenti ſeſe offerebat Electra. Nam quatenus quidem videbat aliquid, erat vera, videbat enim Electram. Quatenus autem tanquam furiam, erat falſa. non erat enim a furia. Et rurſus ſi quis a Dione vivente, in ſomnis convenitur tanquam a præſente, ſomniat falſam & inanem viſi attractum. 246. Neque veræ neque falſæ ſunt phantaſiæ generales. Quarum enim ſpecies ſunt tales aut tales, earum genera non ſunt talia aut talia: ut, ex hominibus alii quidem ſunt Græci, alii vero Barbari: ſed homo in genere nec eſt Græcus, (nam omnes in ſpecie homines eſſent Græci:) neque Barbarus propter eandem cauſam. 247. Ex veris autem aliæ quidem ſunt comprehendentes, aliæ vero non. Noncomprehendentes quidem, quæ incurrunt ex morbo aut animi perturbatione. Nam innumerabiles phreneſi & atra bile perciti, veram quidem trahunt phantaſiam, ſed non comprehendentem, imo quæ ita extrinſecus occurrit & fortuito. Quamobrem neque de ea ſæpe aſſeverant, neque ei aſſentiuntur. 248. Comprehendens autem eſt, quæ eſt *impreſſa & obſignata ab re quæ exiſtit, & congruenter rei quæ exiſtit: cujuſmodi non fuerit ab eo quod non exiſtit.* Facientes enim hanc phantaſiam eſſe ſubjectorum ſummopere apprehendentem, & quæ omnes quas ipſi artificioſe deſcribunt impreſſas habeat proprietates, dicunt eam habere unamquamque ex iis ſibi accedentem. 249. Primum quidem quod *oriatur ex re quæ exiſtit.* Nam multæ phantaſiæ incurrunt ex eo quod non exiſtit, ut in furioſis: quæ quidem minime ſunt comprehendentes. Secundum autem, quod & ſit ex re quæ exiſtit, & *convenienter rei quæ exiſtit.* Nonnullæ enim rurſus quidem ſunt ex re quæ exiſtit, ſed ejus qualis exiſtit non repræſentant ſimilitudinem: ut in furente Oreſte paulo ante oſtendimus. Nam viſum quidem trahebat ab re exiſtente, nempe ab Electra: ſed non id ipſum quod exiſtebat.

ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς· αἱ δὲ ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς· αἱ δὲ, οὔτε ἀληθεῖς οὔτε ψευδεῖς. ἀληθεῖς μὲν οὖν εἰσιν, ὧν ἐστιν ἀληθῆ κατηγορίαν ποιήσασθαι. ὡς τοῦ, ἡμέρα ἐστὶν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἢ τοῦ, φῶς ἐστι. ψευδεῖς δὲ ὧν ἐστι ψευδῆ κατηγορίαν ποιήσασθαι, ὡς τοῦ, κεκλᾶσθαι τὴν κατὰ βυθοῦ κώπην, ἢ μείουρον εἶναι τὴν στοάν. ἀληθεῖς δὲ καὶ ψευδεῖς, ὁποῖα προσέπιπτεν Ορέστῃ κατὰ μανίαν [Q] ἀπὸ τῆς Ηλέκτρας. καθὸ μὲν γὰρ ὡς ἀπὸ ὑπάρχοντός τινος προσέπιπτεν, ἦν ἀληθής. ὑπῆρχε γὰρ Ηλέκτρα. καθὸ δ' ὡς ἀπὸ Ερινύος, ψευδής. οὐκ ἦν γὰρ Ερινύς. καὶ πάλιν, εἴ τις ἀπὸ Δίωνος [R] ζῶντος κατὰ τοὺς ὕπνους, ὡς ἀπὸ παρεστῶτος ὀνειροπολεῖται ψευδῆ καὶ διάκενον ἑλκυσμόν. οὔτε δὲ ἀληθεῖς οὔτε ψευδεῖς εἰσιν αἱ γενικαί. ὧν γὰρ τὰ εἴδη τοῖα, ἢ τοῖα, τούτων τὰ γένη οὔτε τοῖα, οὔτε τοῖα. οἷον, τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ελληνες, [S] οἱ δὲ βάρβαροι. ἀλλ' ὁ γενικὸς ἄνθρωπος, οὔτε Ελλην ἐστὶν, (ἐπεὶ πάντες ἂν οἱ ἐπ' εἴδους ἦσαν Ελληνες) οὔτε βάρβαρος, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τῶν δὲ ἀληθῶν αἱ μέν εἰσι καταληπτικαὶ, αἱ δὲ οὔ. οὐ καταληπτικαὶ μὲν αἱ προσπίπτουσαί τισι κατὰ πάθος. μυρίοι γὰρ φρενιτίζοντες καὶ μελαγχολῶντες, ἀληθῆ μὲν ἕλκουσι φαντασίαν, οὐ καταληπτικὴν δὲ, ἀλλ' ἔξωθεν καὶ ἐκ τύχης οὕτω συμπεσοῦσαν. ὅθεν οὐδὲ διαβεβαιοῦνται περὶ αὐτῆς πολλάκις, οὐδὲ συγκατατίθενται αὐτῇ. καταληπτικὴ δέ ἐστιν ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη· [T] ὁποία οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος. ἄκρως γὰρ ποιούμενοι ἀντιληπτικὴν εἶναι τῶν ὑποκειμένων τήνδε τὴν φαντασίαν, καὶ πάντα τεχνικῶς τὰ περὶ αὐτοὺς ἰδιώματα ἀναμεμαγμένην, ἕκαστον τούτων φασὶν ἔχειν συμβεβηκός. ὃ πρῶτον μὲν, τὸ ἀπὸ ὑπάρχοντος γίνεσθαι. πολλαὶ γὰρ τῶν φαντασιῶν προσπίπτουσιν ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος [U] ὥσπερ ἐπὶ τῶν μεμηνότων, αἵ τινες οὐκ ἂν εἶεν καταληπτικαί. δεύτερον δὲ τὸ καὶ ἀπὸ ὑπάρχοντος εἶναι, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον. ἔνιαι γὰρ πάλιν ἀπὸ ὑπάρχοντος μέν εἰσιν, οὐκ αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρχον ἰνδάλλονται· ὡς ἐπὶ τοῦ μεμηνότος Ορέστου μικρῷ πρότερον [X] ἐδείκνυμεν. εἷλκε μὲν γὰρ φαντασίαν ἀπὸ ὑπάρχοντος τῆς Ηλέκτρας, οὐκ αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρχον. μίαν

N O T Æ.

Q *Ορέστῃ κατὰ μανίαν*] Ex Euripide, infra, Sect. 249.

R *ἀπὸ Δίωνος*] Nomen Dionis pro quovis alio ponit, ut Sect. 220. hujus libri, & paſſim alibi.

S *οἱ μέν εἰσιν Ελληνες*] Ita MSS. nam male in editis, *οἱ εἰ μὲν εἰσιν.* Diſtinctio hominum in Græcos & Barbaros uſitata etiam Apoſtolo Rom. I. 14. ad quem locum vide ſi placet Grotium. Sic Plato in Epinomide; *ὅπερ ἅπαντες Ελληνές τε καὶ βάρβαροι γινώσκομεν.*

T *ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη*] Ita legendum e MSS. & interprete pro *ἐν ἀπομεμαγμένη* & *ἀπεσφραγισμένη.* Utrumque verbum exſtat infra Sect. 250. 255. 402. 410. 426. & 2. Pyrrhon. Sect. 4. & apud Laërtium VII. 46. de eadem *τυπώσει* phantaſiæ in mente loquentem, ad quem viri docti jam notarunt a Cicerone dici id *viſum impreſſum, effictumque.* Locus eſt in Lucullo c. 6.

U *ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος*] Hæc *φαντασιῶν* genera ſunt, quæ ſpeciali vocabulo *φαντάσματα* appellabant Stoici apud Plutarchum IV. 20. de placitis Philoſophor. & Nemeſium c. 6. de natura hominis.

X *μικρῷ πρότερον*] Sect. 245.

γὰρ

γὰρ τῶν ἐριννύων ὑπελάμβανεν αὐτὴν εἶναι, καθὸ καὶ προσιοῦσαν, καὶ τημελεῖν αὐτὸν σπουδάζουσαν, ἀπωθεῖται λέγων,

μέθες [Y] μία οὖσα τῶν ἐμῶν ἐριννύων.

καὶ ὁ Ἡρακλῆς [Z] ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν ἐκινεῖτο τῶν Θηβῶν, οὐ κατ᾽ αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρχον. καὶ γὰρ κατ᾽ αὐτὸ τὸ ὑπάρχον δεῖ γίνεσθαι τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην [A] τυγχάνειν· ἵνα πάντα τεχνικῶς τὰ ἰδιώματα τῶν φαντασιῶν ἀναμάττηται. ὡς γὰρ οἱ γλυφεῖς πᾶσι τοῖς μέρεσι συμβάλλουσι τῶν τελουμένων, καὶ ὃν τρόπον αἱ διὰ τῶν δακτυλίων σφραγῖδες, ἀεὶ πάντας ἐπ᾽ ἀκριβὲς τοὺς χαρακτῆρας ἐναπομάττονται τῷ κηρῷ· οὕτω καὶ οἱ κατάληψιν ποιούμενοι τῶν ὑποκειμένων, πᾶσιν ὀφείλουσι τοῖς ἰδιώμασιν αὐτῶν ἐπιβάλλειν. τὸ δὲ, οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος, [B] προσέθεσαν, ἐπεὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀδύνατον ὑπειλήφασι κατὰ πάντα ἀπαράλλακτόν τινα εὑρεθήσεσθαι· οὕτω καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας. ἐκεῖνοι μὲν γάρ φασιν, ὅτι ὁ ἔχων τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, τεχνικῶς προσβάλλει τῇ ὑπούσῃ τῶν πραγμάτων διαφορᾷ. ἐπείπερ καὶ εἶχέ τι τοιοῦτον ἰδίωμα ἡ τοιαύτη φαντασία παρὰ τὰς ἄλλας φαντασίας, καθάπερ οἱ κεράσται [C] παρὰ τοὺς ἄλλους ὄφεις. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, τοὐναντίον φασὶ δύνασθαι τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ ἀπαράλλακτον εὑρεθήσεσθαι ψεῦδος. ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν ἀρχαιότεροι τῶν Στωϊκῶν [D] κριτήριόν φασιν εἶναι τῆς ἀληθείας, τὴν καταληπτικὴν ταύτην φαντασίαν· οἱ δὲ νεώτεροι [E] προσετίθεσαν, καὶ τὸ μηδὲν ἔχουσαν ἔνστημα. ἔσθ᾽ ὅτε γὰρ καταληπτικὴ [F] μὲν προσπίπτει φαντασία, ἄπιστος δὲ, διὰ τὴν ἔξωθεν περίστασιν. οἷον, ὅτε Ἀδμήτῳ ὁ Ἡρακλῆς [G] τὴν Ἄλκηστιν γῆθεν ἀναγαγὼν παρέστησε, τότε ὁ Ἄδμητος ἔσπασε μὲν καταληπτικὴν φαντασίαν, ἀπὸ τῆς Ἀλκήστιδος, ἠπίστει δ᾽ αὐτῇ. καὶ ὅτε ἀπὸ Τροίας ὁ Μενέλαος [H] ἀνακομισθεὶς ἑώρα τὴν ἀληθῆ Ἑλένην παρὰ τῷ Πρωτεῖ, [I] καὶ καταλιπὼν ἐπὶ τῆς νεὼς τὸ ἐκείνης

Exiſtimabat enim eam eſſe unam ex Furiis. Quamobrem eam accedentem & ejus volentem curam gerere repellit, dicens,

Relinque me, ex meis es una Furiis.

Et Hercules movetur quidem abre exiſtente, nempe a Thebis, ſed non congruenter illi ipſi quod exiſtebat. 250. Comprehendentem enim phantaſiam oportet rei prout ipſa exiſtit, eſſe congruentem: quinetiam eſſe *impreſſam & obſignatam:* ut artificioſe imprimat omnes phantaſiarum proprietates. 251. Quo modo enim ſculptores attingunt omnes partes eorum quæ perficiunt: & quo modo quæ per annulos fiunt ſignacula, ceræ accurate ac perfecte omnes imprimunt characteres: ita etiam qui ſubjectorum faciunt comprehenſionem, debent aſſequi omnes eorum proprietates. 252. Illud autem, *Qualis non fuerit ab eo quod non exiſtit*, addiderunt: quoniam non ſic Stoici ut Academici exiſtimant fieri poſſe ut inveniatur phantaſia ab re non exiſtente, quæ ab altera quæ a re exiſtente eſt nullo modo differat. Nam illi quidem dicunt, quod qui habet comprehendentem phantaſiam, artificioſe valet aſſequi rerum differentiam: quoniam ejuſmodi phantaſia habet aliquam ejuſmodi proprietatem præter cæteras phantaſias, quo modo Ceraſtæ præter alios ſerpentes: Academici autem dicunt contra poſſe inveniri falſum quod a comprehendente phantaſia nihil differat. 253. Cæterum veteres quidem Stoici id quo judicatur veritas, dicunt eſſe hanc comprehendentem phantaſiam. Recentiores autem addiderunt: *Et quæ nihil habet quod obſiſtat.* 254. Nonnunquam enim incurrit quidem comprehendens phantaſia, ſed non fide digna propter advenientem extrinſecus circumſtantiam: ut quando Hercules Alceſtin e terra eductam adduxit ad Admetum, tunc Admetus traxit quidem ex Alceſtide comprehendentem phantaſiam, ſed ei non fidebat. 255. & quando Menelaus Troja revectus, apud Proteum vidit veram Helenam, in navi relicto illius ſimulachro, pro quo

NOTÆ.

Y μέθες] Verſus 264. ex Euripidis Oreſte, qui fuit ſupra Sect. 170.

Z ὁ Ἡρακλῆς] Quia Herculis furentis magis meminiſſet videtur hunc poſuiſſe pro Pentheo. Vid. ſupra, Sect. 191.

A ἐναπεσφραγισμένην] Ita MSS. pro *ἐναποσφραγισμένην*, ut Sect. 248.

B οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος] Cicero in Lucullo c. 6. viſum *καταληπτὸν* ex Zenonis ſententia definit *viſum impreſſum effictumque ex eo, unde eſt, quale eſſe non poſſet ex eo, unde non eſſet.* Ibidem teſtatur Philonem Academicum contra negaſſe ullum dari viſum tale, quale vel falſum eſſe non poſſit. Idem de Carneade Sect. 402.

C οἱ κεράσται] Genus ſerpentum, binis cornibus facile ab aliis ſerpentibus diſtinguendum, cujus iconem e veteri Nicandri Codice Cæſareo ſupra dare me memini. Ita Stoici exiſtimabant viſa vera a falſis non minus per certas & eminentes notas poſſe diſtingui, quod Academici judicio omni cogniti & incogniti ſublato penitus inficiabantur.

D οἱ μὲν ἀρχαιότεροι τῶν Στωϊκῶν] Zeno, Cleanthes, Chryſippus.

E οἱ δὲ νεώτεροι] Huic juniorum Stoicorum cautioni affinis Academicorum doctrina de viſis probabilibus *διεξωδευμένοις* & *ἀπεριστάστοις*, de quibus ſupra Sect. 178. ſeq. Vide & quæ dicentur Sect. 425. ſq.

F καταληπτικὴ] MSS. *καταπληκτική*. Sic infra Sect. 257. *ἐναργὴς οὖσα καὶ πληκτική*, & 259. *ἐκπληκτική*.

G Ἀδμήτῳ ὁ Ἡρακλῆς] Confer. Pyrrhon. Sect. 228.

H ἀπὸ Τροίας ὁ Μενέλαος] Supra, Sect. 180.

I παρὰ τῷ Πρωτεῖ] Proteum illum Ægypti Regem vocat Herodotus II. 118.

conflatum fuit bellum decem annorum, ex eo quidem quod exiſtebat, & congruenter ei quod exiſtebat, & impreſſam & obſignatam accipiebat phantaſiam: ſed pro vera non habebat. Quamobrem criterium veritatis eſt comprehendens phantaſia, nihil habens obſtaculi. 256. Horum autem phantaſiæ, comprehendentes quidem erant, ſed erant eis obſtaculo. Animo enim agitabat Admetus, quod mortua eſſet Alceſtis, & quod qui eſt mortuus non amplius reſurgat, ſed aliquando aliqua ſeſe offerunt dæmonia. & Menelaus quidem conſpiciebat quod in nave reliquiſſet Helenam quæ cuſtodiebatur. neque eſt improbabile, non fuiſſe Helenam quæ inventa eſt in Pharo, ſed viſum aliquod ſeu ſpectrum ac dæmonium. 257. Hinc comprehendens phantaſia non abſolute eſt criterium veritatis, ſed tunc cum nullum habet obſtaculum. Ipſa enim ſi ſit evidens & pellens, tantum non crinibus quod ajunt capit nos trahitque ad aſſenſionem, & nulla alia re indiget ad hoc ut ei accedamus, quam ut modo quantum ab aliis differat phantaſiis conſideremus. 258. Quamobrem omnis homo, quando ſtudet aliquid accurate & perfecte comprehendere, hujuſcemodi phantaſiam ex ſe cernitur quærere ac perſequi. ut in aſpectabilibus, quando rei ſubjectæ obſcuram & exilem accipit phantaſiam. Viſum enim intendit, & accedit prope id quod cernitur ut omnino non aberret. Terit oculos, & ut ſemel dicam, facit omnia, donec certam & pellentem ejus quod cernitur traxerit viſionem, ut qui in ea poſitam intelligat fidem comprehenſionis. 259. Alioqui etiam contrarium eſſe non poteſt, & fas eſt ut dicamus neceſſario eum qui nolit concedere quod phantaſia ſit criterium veritatis, ex alterius phantaſiæ præſentia ita affectum confirmare quod phantaſia criterium ſit, natura ad agnoſcendam veritatem nobis emittente tanquam lucem vim ſentiendi & quæ per ipſam fit, phantaſiam. 260. Eſt ergo abſurdum tanquam vim abolere, & id quod eſt ipſorum veluti lumen, auferre. Quo modo enim qui colores quidem relinquit & eorum differentias, tollit autem viſum ut qui non ſit, vel non ſit fide dignus:

εἴδωλον, περὶ ȣ̃ [K] δεκαέτης συνέςη πόλεμος· ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον, καὶ ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην ἐλάμβανε φαντασίαν, ȣ̓κ εἶχε δὲ αὐτήν. ὥςθ' ἡ μὲν καταληπ]ικὴ φαντασία κριτήριόν ἐςι μηδὲν ἔχȣσα ἔνςημα. αὗται δὲ καταληπ]ικαὶ μὲν ἦσαν, εἶχον δὲ ἐνςάσεις. ὅ, τε γὰρ Αδμητος ἐλογίζετο ὅτι τέθνηκεν ἡ Αλκηςις, καὶ ὅτι ὁ ἀποθανὼν ȣ̓κέτι ἀνίςαται· ἀλλὰ δαιμόνιά τινα ποτὲ ἐπιφοιτᾷ. ὅ, τε Μενέλαος συνεώρα ὅτι ἀπολέλοιπεν ἐν τῇ νηὶ φυλατ]ομένην τὴν Ελένην. καὶ ȣ̓κ ἀπίθανον μέν ἐςιν Ελένην μὴ εἶναι τὴν ἐπὶ τῆς Φάρȣ εὑρεθεῖσαν, φάντασμα δέ τι καὶ δαιμόνιον. ἔνθεν δὲ [L] ȣ̓χ ἁπλῶς κριτήριον γίνεται τῆς ἀληθείας ἡ καταληπ]ικὴ φαντασία, ἀλλ' ὅταν [M] μηδὲν ἔνςημα ἔχῃ. αὕτη γὰρ ἐναργὴς ȣ̃σα καὶ πληκτικὴ, [N] μονονȣχὶ τῶν τριχῶν [O] φασὶ λαμβάνεται, κατασπῶσα ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν, καὶ ἄλλȣ μηδενὸς δεομένη εἰς τὸ τοιαύτη προσπίπ]ειν, [P] ἢ εἰς τὸ τὴν πρὸς τὰς ἄλλας διαφορὰν ὑποβάλλειν. διὸ δὴ καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν τὶ σπȣδάζῃ μετὰ ἀκριβείας καταλαμβάνεσθαι, τὴν τοιαύτην φαντασίαν ἐξ ἑαυτȣ̃ μεταδιώκειν φαίνεται. οἷον, ἐπὶ τῶν ὁρατῶν, ὅταν ἀμυδρὰν λαμβάνει τȣ̃ ὑποκειμένȣ φαντασίαν. ἐντείνει γὰρ τὴν ὄψιν, καὶ σύνεγγυς ἔρχεται τȣ̃ ὁρωμένȣ, ὡς τέλεον μὴ πλανᾶσθαι. παρατρίβει γὰρ τȣ̀ς ὀφθαλμȣ̀ς, καὶ καθόλȣ πάντα ποιεῖ μέχρις ἂν τρανὴν καὶ πληκτικὴν [Q] σπάσῃ τȣ̃ κρινομένȣ φαντασίαν, ὡς ἐν ταύτῃ κειμένην θεωρῶν τὴν τῆς καταλήψεως πίςιν. καὶ γὰρ ἄλλως τȣ̓ναντίον ἀδύνατόν ἐςι λέγειν κατ' ἀνάγκην τὸν ἀφιςάμενον τȣ̃ ἀξιȣ̃ν ὅτι φαντασία κριτήριόν ἐςι, καθ' ἑτέρας φαντασίας ὑπόςασιν τȣ̃το πάσχοντα βεβαιȣ̃ν, τὸ φαντασίαν εἶναι κριτήριον, τῆς φύσεως οἱονεὶ φέγγος ἡμῖν πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν ἀναδȣ́σης, καὶ τὴν δι' αὐτῆς γινομένην φαντασίαν. ἄτοπον ȣ̃ν ἐςι τοσαύτην δύναμιν ἀθετεῖν, καὶ τὸ ὥςπερ φῶς αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι. ὃν γὰρ τρόπον ὁ χρώματα μὲν ἀπολείπων καὶ τὰς ἐν τȣ́τοις διαφορὰς, τὴν δὲ ὅρασιν ἀναιρῶν ὡς ἀνύ-

NOTÆ.

K εἴδωλον περὶ ȣ̃] Plato IX. de Rep. *τὸ τῆς Ελένης εἴδωλον ὑπὸ τῶν ἐν Τροίᾳ Στησίχορός φησι γενέσθαι περιμάχητον ἀγνοίᾳ τȣ̃ ἀληθȣ̃ς.* Hinc Simon Magus apud Pſeudo-Clementem in recognitionibus II, 12. de ſua Helena: *Lunam vero quæ ſecum eſt, eſſe de ſuperioribus cœlis deductam, eandemque cunctorum genitricem adſerit eſſe ſapientiam: pro qua, inquit, Græci & Barbari confligentes imaginem quidem ejus aliqua ex parte videre potuerunt, ipſam vero, ut eſt, penitus ignorarunt.*

L ἔνθεν δὲ] Ita MSS. pro ἐνθάδε.

M ἀλλ' ὅταν] MS. Vratiſlav. ὅτε.

N ἐναργὴς ȣ̃σα καὶ πληκτικὴ] Sic ſupra Sect. 254. in MSS. καταπληκτική, ubi editi legunt καταληπ]ική, quomodo etiam hoc loco ſcribendum videri poſſit. Sed πληκ]ικὴ habent etiam MSS. & legit interpres Hervetus. Nec incommodus erit ſenſus, ſi πληκτικὴν ut infra Sect. 403. exponas phantaſiam quæ evidentia ſua ferit ac percellit animum, atque in aſſenſum vi quadam rapit atque impellit. Sic infra Sect. 259. τρανὴν καὶ ἐκπληκτικὴν σπάσῃ τȣ̃ κρινομένȣ φαντασίαν. Ita πληκτικοὶ λόγοι dicuntur qui vehementer movent, ut apud Olympiodorum in c. 3. Eccleſiaſtæ p. 620.

O μονονȣχὶ τῶν τριχῶν] Hervetus perperam legit τριῶν.

P προσπίπ]ειν] Ita leg. pro προπίπ]ειν.

Q πληκτικὴν] Ita MS. Vratiſlav. ut Sect. 257. in vulg. ἐκπληκτικὴν.

παρκτον ἢ ἄπιστον, καὶ φωνὰς μὲν εἶναι λέγων, ἀκοὴν δὲ μὴ ὑπάρχειν ἀξιῶν, σφόδρα ἐστὶν ἄτοπος· δι᾽ ὧν γὰρ ἐνοήσαμεν χρώματα καὶ φωνὰς, ἐκείνων ἀπόντων, οὐδὲ χρῆσθαι δυνατοὶ χρώμασιν ἢ φωναῖς· οὕτω καὶ τὰ πράγματα μὲν ὁμολογῶν, τὴν δὲ φαντασίαν τῆς αἰσθήσεως, δι᾽ ἧς τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται, διαβάλλων, τελέως ἐστὶν ἐμβρόντητος, καὶ τοῖς ἀψύχοις ἴσον αὐτὸν ποιῶν. τοιοῦτο μὲν καὶ τῶν Στωϊκῶν ἐστὶ δόγμα.

Πάσης δὲ σχεδὸν τῆς περὶ κριτηρίου διαφωνίας ὑπ᾽ ὄψιν κειμένης, καιρὸς ἂν εἴη τῆς ἀντιῤῥήσεως [R] ἐφάπτεσθαι, καὶ ἐπὶ τὸ κριτήριον ἐπανάγειν. καθὼς οὖν προεῖπον, [S] οἱ μὲν ἐν τῷ λόγῳ, οἱ δὲ ἐν ταῖς ἀλόγοις αἰσθήσεσιν, οἱ δὲ ἐν ἀμφοτέροις τούτοις ἀπέλιπον. [T] καὶ οἱ μὲν τὸ ὑφ᾽ οὗ, ὡς τὸν ἄνθρωπον· οἱ δὲ τὸ, δι᾽ οὗ, ὡς τὴν αἴσθησιν καὶ διάνοιαν· οἱ δὲ τὸ, ὡς προσβολὴν, καθάπερ τὴν φαντασίαν· πειρασόμεθα κατὰ τὸ δυνατὸν ἑκάστῃ τῶν τοιούτων στάσεων, [U] τὰς ἀπορίας ἐφαρμόττειν, ἵνα μὴ κατ᾽ ἄνδρα πάντας τοὺς κατηριθμημένους φιλοσόφους ἐπιόντες, ταυτολογεῖν ἀναγκαζώμεθα.

Περὶ ἀνθρώπου.

Τάξει τοίνυν πρῶτον σκοπῶμεν τὸ ὑφ᾽ οὗ, τουτέστιν τὸν ἄνθρωπον. οἶμαι γὰρ ὡς τούτου προαπορηθέντος, οὐδὲν ἔτι δεήσει περιττότερον περὶ τῶν ἄλλων κριτηρίων λέγειν. ταῦτα γὰρ ἢ μέρη ἐστὶν ἀνθρώπου, ἢ ἐνεργήματα ἢ πάθη. εἴπερ οὖν καταληπτόν ἐστι τοῦτο τὸ κριτήριον, πολὺ πρότερον ὀφείλει ἐπινοεῖσθαι παρ᾽ ὅσον πάσης καταλήψεως ἐπίνοια προηγεῖται. μέχρι δὲ τοῦ δεῦρο ἀνεπινόητον εἶναι συμβέβηκε τὸν ἄνθρωπον, ὡς παραστήσομεν· οὐ γὰρ καταληπτὸς πάντως ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· ᾧ ἕπεται [X] τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν ἀνεύρετον ὑπάρχειν, τοῦ γνωρίζοντος αὐτὴν ἀκαταλήπτου καθεστῶτος. εὐθέως γὰρ τῶν περὶ τῆς ἐπινοίας ζητησάντων, Σωκράτης μὲν ἠπόρησε [Y] μείνας ἐν τῇ σκέψει, καὶ εἰπὼν, αὐτὸν ἀγνοεῖν τί τ᾽ ἐστὶ καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ σύμπαν. ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα, [Z] φησὶν, εἴτε ἄνθρωπός εἰμι, εἴτε καὶ ἄλλο τι θηρίον Τυφῶνος πολυπλοκώτερον. Δημόκριτος δὲ ὁ τῇ Διὸς φωνῇ [A] παρεικαζόμενος, καὶ λέγων

& voces quidem eſſe dicit, non cenſet autem eſſe auditum, vehementer eſt ſtolidus: nam ſi illa abſint per quæ colores & voces intelleximus, nec poterimus quidem uti coloribus aut vocibus: ita qui res confitetur, phantaſiæ autem ſenſus, per quam res apprehendit, detrahit, eſt plane ſtupidus & attonitus, ſeque reddit parem inanimis. Tale eſt dogma Stoicorum.

261. Cum univerſum ita fere diſſidium de criterio veritatis oculis ſubjecerimus, tempus eſt ut contra diſputare & criterium oppugnare aggrediamur. Ut ergo dixi antea, alii quidem id reliquerunt in ratione, alii in ſenſibus rationis expertibus, alii in utriſque. Alii id a quo, ut hominem: alii vero per quod, ut ſenſum & cogitationem. Alii id quod eſt tanquam applicatio, ſicut phantaſiam. 262. Tentabimus ergo, quoad ejus fieri poterit, unicuique harum opinionum adjungere dubitationes, ne ſi viritim omnes quos enumeravimus Philoſophos, perſequamur, cogamur ſæpius eadem dicere.

De Homine.

263. Ordine ergo primum ponamus criterium a quo, nempe hominem. Exiſtimo enim quod ſi de eo prius fuerit dubitatum, nihil amplius de aliis dicere criteriis erit neceſſe. ea enim ſunt vel partes hominis, vel operationes, vel affectiones. Si ergo comprehendi poteſt hocce criterium, longe prius debet haberi ejus notio, quandoquidem omnem comprehenſionem præcedit notio. Huc usque autem uſuvenit ut hominis non poſſit haberi notio, ut oſtendemus. 264. Non eſt enim omnino homo ejusmodi ut poſſit comprehendi. Cui eſt conſequens; veritatis cognitionem non poſſe inveniri, cum id quod eam cognoſcit, ſit ejusmodi ut non poſſit comprehendi. Jam enim ex iis qui quæſierunt de notione hominis, Socrates dubius ambigensque dixit ſe ignorare quidnam ipſe ſit, & quemadmodum ſe habeat ad univerſitatem. *Ego enim,* inquit, *neſcio an ſim homo, an aliqua alia fera Typhone magis multiplex ac varia.* 265. Democritus autem, qui Jovis voci aſſimilatur,

NOTÆ.

R τῆς ἀντιῤῥήσεως] Hoc opere Sextus argumenta uberiora & explanatiora Dogmaticis opponit, quam in libris Hypotypoſeon, in quibus & ipſis (libro ſecundo præſertim ac tertio) ἀντιῤῥήσεις, ſive ἀντιῤῥητικοὶ λόγοι continentur. Vide lib. 1. Pyrrhon. Sect. 21. lib. 2. Sect. 1. 17. 47. & contra Grammaticos Sect. 35. 39. 241. contra Aſtrolog. Sect. 43. contra Muſicos Sect. 3. lib. 2. contra Logicos Sect. 336. & contra Ethicos Sect. 21.

S καθὼς προεῖπον] Sect. 47. ſeq. hujus libri.

T ἀπέλιπον] MS. Vratiſlav. ἀπέλειπον.

U τοιούτων στάσεων] Sectas atque opiniones diverſas Philoſophorum στάσεις appellat noſter in hoc libro pluribus locis, ut notare me memini ad Sect. 49.

X ᾧ ἕπεται] MS. Ciz. ὡς ἕπεται.

Y Σωκράτης μὲν ἠπόρησε] Vide dicta ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 22.

Z ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα] Ita legendum monuit vir doctiſſimus Caſpar Barthius notis ad Claudianum p. 103. atque diſerte eſt in MSS. ut neſcio quomodo in editis negatio οὐκ ſit omiſſa. Sunt autem verba Socratis apud Platonem in Phædr p. 3,8.

A Δημόκριτος δὲ ὁ τῇ Διὸς φωνῇ] Henricus Valeſius vir ſummus ad Ammianum lib. 22. c. 16. p. 346 Democritum Jovi aſſimilatum putat ob certitudinem dictorum: quod magis mihi probatur quam illorum ſententia qui ob ſvavitatem malunt vel perſpicuitatem. Nam Platonem quidem per ſublimia gradientem ſermonum amplitudine, Jovis æmulum vocat loco laudato Ammianus.

& illa de univerſis diſſerit, conatus quidem eſt exponere notionem: ſed de ea nihil amplius potuit pronuntiare quam rudis & imperitus dicens, *Homo eſt quod omnes ſcimus.* 266. Nam primum quidem canem quoque omnes ſcimus. ſed canis non eſt homo. & equum omnes ſcimus, & plantam. ſed nihil ex iis eſt homo. Deinde arripuit id de quo quærebatur. Nemo enim extemplo concedet cognoſci qualis ſit homo, ſi quidem Pythius ei tanquam maximam propoſuit quæſtionem, *Noſce teipſum.* Quod ſi etiam conceſſerit, non omnibus, ſed iis ſolum qui habent perfectam Philoſophiæ cognitionem, concedet quid homo ſit ſcire. 267. Epicurei autem exiſtimarunt ſe poſſe vel indicando ſtatuere hominis notionem, dicentes, *Homo eſt, id quod eſt tali forma præditum animatumque.* Non noverunt autem quod ſi id quod oſtenditur, eſt homo, id quod non oſtenditur, non eſt homo. Et rurſus hujuſmodi oſtenſio aut fit in viro, aut muliere, aut ſene, aut adoleſcente, in ſimo, aut in eo qui eſt naſo aquilino, aut in eo qui eſt extenſis capillis, aut in eo qui criſpis: & aliis differentiis. 268. Atque ſi in viro quidem indicando proferatur, mulier non erit homo. Sin autem in muliere, excludetur maſculus, & in adoleſcente, reliquæ ætates excident ab humana conditione. 269. Fuerunt itidem aliqui Philoſophi, qui tradiderunt definitionem hominis in genere, & hinc exiſtimabant exiſtere poſſe notionem hominum ſingularium. Ex illis alii ſic definierunt: *Homo eſt animal particeps rationis, morti obnoxium, capax intelligentiæ & ſcientiæ.* qui ipſi quoque definierunt non hominem, ſed quæ homini accidunt. 270. Differt autem id quod alicui accidit, ab illo cui accidit. Nam ſi non differret, non eſſet accidens, ſed eſſet illud ipſum. Ex iis quidem certe quæ accidunt, alia quidem ſunt inſeparabilia ab iis quibus accidunt, ut longitudo, latitudo, & profunditas a corporibus. Nam ſi ea non adſint, ne poteſt quidem cogitari corpus. 271. Alia autem ſeparantur ab eo cui accidunt: & iis recedentibus illa manent: ut currere, diſſerere, dormire, vigilare, quæ accidunt homini. hæc enim omnia nobis accidunt, ſed non ſemper. Nam & non currentes & quieſcentes manemus iidem. & in aliis ſimiliter. Cum ergo eorum quæ accidunt duplex ſit

τὰ δὲ περὶ τῶν ξυμπάντων, ἐπεχείρησε μὲν τὴν ἐπίνοιαν ἐκθέσθαι· πλεῖον δὲ ἰδιωτικῆς ἀποφάσεως [B] οὐδὲν ἴσχυσεν, εἰπών, ἄνθρωπός ἐστιν, ὃ πάντες ἴδμεν. [C] πρῶτον μὲν γὰρ καὶ κύνα πάντες ἴσμεν· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὁ κύων ἄνθρωπος· καὶ ἵππον πάντες ἴσμεν, καὶ φυτόν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἦν ἄνθρωπος. εἶτα καὶ τὸ ζητούμενον συνήρπασεν· οὐδεὶς γὰρ ἐκ προχείρου δώσει γινώσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον ὁποῖός ἐστιν, εἴγε ὁ Πύθιος ὡς μέγιστον ζήτημα [D] προὔθηκεν αὐτῷ τό, Γνῶθι σεαυτόν. εἰ δὲ καὶ δῴη, οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις τῶν φιλοσόφων ἐπιτρέψει μόνον τοῦτον ἐπίστασθαι. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπίκουρον, [E] καὶ δεικτικῶς ᾠήθησαν δύνασθαι τὴν ἐπίνοιαν τοῦ ἀνθρώπου παρίστασθαι, λέγοντες, ἄνθρωπός ἐστι, τοιουτονὶ μόρφωμα μετ' ἐμψυχίας. οὐκ ἔγνωσαν δ' ὅτι εἰ τὸ δεικνύμενόν ἐστιν ἄνθρωπος, τὸ μὴ δεικνύμενον οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. καὶ πάλιν, ἡ τοιαύτη δεῖξις ἤτοι ἐπ' ἀνδρὸς ἐκφέρεται ἢ γυναικός, ἢ πρεσβύτου, ἢ μειρακίου, σιμοῦ, χρυποῦ, τετανότριχος, οὐλοκέμου, τῶν ἄλλων διαφορῶν. καὶ εἰ μὲν ἐπ' ἀνδρὸς ἐκφέροιτο, ἡ γυνὴ οὐκ ἔσται ἄνθρωπος· εἰ δ' ἐπὶ γυναικός, περιγραφήσεται τὸ ἄρρεν. καὶ εἰ ἐπὶ νέου, αἱ λοιπαὶ τῶν ἡλικιῶν ἐκπεσοῦνται τῆς ἀνθρωπότητος. ἦσαν δέ τινες τῶν φιλοσόφων, οἱ τὸν γενικὸν ἄνθρωπον διὰ λόγου διδάσκοντες, κἀντεῦθεν οἰόμενοι τὴν ἐπίνοιαν δύνασθαι τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων ἀνακύψειν. τούτων δὲ οἱ μὲν οὕτως [F] ἀπέδοσαν, ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικόν, θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· οἱ καὶ αὐτοί, οὐκ αὐτὸν ἄνθρωπον, [G] ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τῷ ἀνθρώπῳ παρέδοσαν. διαφέρει δὲ τὸ τινὶ συμβεβηκός, ἐκείνου τοῦ ᾧ συμβέβηκεν· ἐπεί τοι εἰ μὴ διαφέρει, οὐκ ἂν ἦν συμβεβηκός, ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο. ἀμέλει γοῦν τῶν συμβεβηκότων τὰ μὲν ἀχώριστά ἐστι τῶν οἷς συμβέβηκεν, ὡς μῆκος καὶ πλάτος, καὶ βάθος σώμασι. δίχα γὰρ τῆς τούτων παρουσίας ἀμήχανόν ἐστιν ἐπινοῆσαι σῶμα. τὰ δὲ χωρίζεται τοῦ ᾧ συμβέβηκεν· καὶ ἀπαλλασσομένων μένει ἐκεῖνα. οἷον, τρέχειν, διαλέγεσθαι, ὑπνοῦν, ἐγρηγορέναι τῷ ἀνθρώπῳ· πάντα γὰρ ταῦτα συμβέβηκε μὲν ἡμῖν· [H] οὐ διὰ παντὸς δέ· καὶ γὰρ μὴ τρέχοντες μένομεν οἱ αὐτοὶ καὶ ἡσυχάζοντες, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. διττῆς οὖν οὔσης τῶν συμ-

NOTÆ.

B *ἰδιωτικῆς ἀποφάσεως*] Ita diſerte MSS. pro *ἀποστάσεως*, pro quo Salmaſius legebat *ἐπιστάσεως*, libenter prælaturus Codicum ſcriptorum lectionem ſi in illos incidiſſet.

C *ὃ πάντες ἴδμεν*] MS. Ciz. *ἴσμεν*, ut hæc definitio hominis Democritea legitur etiam 2. Pyrrhon. Sect. 23. ad quem locum putidam de cane quam addit cavillationem Sexti exploſam lector inveniet.

D *ὡς μέγιστον ζήτημα*] Vide Eraſmum adagio *Noſce teipſum*, Menagii notas ad Laërtii lib. 1. Sect. 40, & Voſſium libro aureolo de ſui cognitione.

E *οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπίκουρον*] Vide ad 2. Pyrrhon. Sect. 25.

F *οἱ μὲν οὕτως*] Stoici, & Peripatetici quidam ut dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 26.

G *οὐ τὸν ἄνθρωπον*] MS. Vratiſlav. *αὐτὸν*, unde lege *οὐκ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον*.

H *συμβέβηκε μὲν ἡμῖν*] ita MSS. nam in editis *μὲν* exciderat.

βεβηκό-

βεβηκότων διαφορᾶς, οὐδετέραν [I] εὑρήσομεν τὴν αὐτὴν τῷ ὑποκειμένῳ πράγματι, ἀλλ' ἀεὶ διαφέρουσαν. μάταιοι τοίνυν εἰσὶ καὶ οἱ τὸν ἄνθρωπον ζῶον λέγοντες λογικὸν, θνητὸν, καὶ τὰ ἑξῆς· οὐ γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀπέδοσαν, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τούτῳ κατηρίθμησαν. ὧν τὸ μὲν ζῶον, τῶν διὰ παντὸς αὐτῷ συμβεβηκότων ἐστίν. ἀδύνατον γὰρ μὴ ζῶον ὄντα, ἄνθρωπον εἶναι· τὸ δὲ θνητὸν, οὐδὲ συμβεβηκός ἐστιν, ἀλλ' ἐπιγινόμενόν τι [K] τῷ ἀνθρώπῳ. ὅτε γὰρ ἐσμὲν ἄνθρωποι, ζῶμεν, καὶ οὐ τεθνήκαμεν· τὸ δὲ λογίζεσθαι καὶ ἐπιστήμην ἔχειν, συμβέβηκε μὲν, οὐ διὰ παντὸς δέ. καὶ γὰρ μὴ λογιζόμενοί τινες ἄνθρωποί εἰσιν· ὥσπερ οἱ νηδύμῳ κατασχεθέντες ὕπνῳ [L] καὶ ἐπιστήμην μὴ ἔχοντες, οὐκ ἐκπεπτώκασι τῆς ἀνθρωπότητος, ὥσπερ οἱ μεμηνότες. ἕτερον οὖν ζητούντων ἡμῶν, ἕτερον παρεστήκασιν. [M] ἔτι τὸ μὲν ζῶον οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος· ἐπεὶ πᾶν ζῶον ἔσται ἄνθρωπος. τὸ δὲ λογικὸν, εἰ μὲν ἀντὶ τοῦ λογίζεσθαι τάττοιτο, καὶ οἱ Θεοὶ λογιζόμενοι, [N] ἄνθρωποι γενήσονται, τάχα δὲ καί τινα τῶν ἄλλων ζώων· εἰ δὲ ἀντὶ τοῦ σημαντικὰς προφέρεσθαι φωνὰς, τοὺς κόρακας καὶ ψιττάκους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνθρώπους εἶναι λέξομεν· ὅπερ ἄτοπον. καὶ μὴν εἰ τὸ θνητὸν φαίη τις ἄνθρωπον εἶναι, διακολουθήσει τὸ καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων θνητὰ ὄντα, ἀνθρώπους ὑπάρχειν. τὸ δὲ ὅμοιον καὶ περὶ τοῦ λογίζεσθαί τε καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν εἶναι, χρὴ φρονεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ εἰς Θεοὺς πίπτει τὰ τοιαῦτα· δεύτερον δὲ, εἴπερ ἐπιδεκτικόν ἐστι τούτων ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι ταῦτα ὁ ἄνθρωπος. ἀλλ' ἐκεῖνος τούτων ἐπιδεκτικὸς, οὗ τὴν φύσιν οὐ παρέστησαν. καί τοι τινὲς τῶν συνετῶν εἶναι δοκούντων, κατὰ τὴν δογματικὴν αἵρεσιν πρὸς τοῦτο ὑπαντῶντες, φασὶν, ὅτι ἕκαστον μὲν τῶν κατηριθμημένων, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος· πάντα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ συναχθέντα, ποιεῖ τοῦτον. οἷόν τι καὶ ἐπὶ μερῶν καὶ ὅλου θεωροῦμεν γινόμενον. ὡς γὰρ χεὶρ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, οὐδὲ κεφαλὴ, οὐδὲ ποῦς, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτῶν σύνθετον, ὅλον νοεῖται· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ζῶόν ἐστι ψιλῶς, οὔτε λογικὸν κατ' ἰδίαν, οὔτε θνητὸν, κατὰ περιγραφήν· [O] ἀλλὰ τὸ ἐξ ἁπάντων ἄθροισμα, τουτέστι, ζῶον ἅμα, καὶ θνητὸν, καὶ λογικόν. πρόχειρος δ' ἐστὶ καὶ πρὸς

differentia, in neutris inveniemus eandem cum re ſubjecta, ſed ſemper differentem. 272. Deſipiunt ergo qui hominem dicunt eſſe animal rationis particeps, morti obnoxium, & quæ ſequuntur. non enim hominem definiunt, ſed ea quæ illi accidunt, enumerant. Ex quibus animal quidem eſt ex iis, quæ illi perpetuo accidunt. Fieri enim non poteſt ut ſit homo ſi non ſit animal. Morti obnoxium autem ne accidit quidem, ſed ſupervenit homini. Quando enim ſumus homines, vivimus & non ſumus mortui. 273. Ratiocinari porro & ſcientia eſſe præditum, accidunt quidem, ſed non ſemper: Nam & non ratiocinantes quidam ſunt homines, ut qui dulci tenentur ſomno, & qui ſcientia non ſunt præditi, humanam naturam minime amiſerunt: ut furioſi. Nobis ergo aliud quærentibus, aliud tradiderunt. 274. Præterea animal quidem non eſt homo: alioqui omne animal eſſet homo. Rationis autem eſſe particeps, ſi ponatur pro eo quod eſt ratiocinari, Dii quoque quia ratiocinantur, erunt homines. forte autem alia quoque animantia. Si autem λογικὸν accipiatur pro eo quod voces profert ſignificantes, corvos & pſittacos, & quæ ſunt hujuſmodi, dicemus eſſe homines. quod quidem eſt abſurdum. 275. Præterea ſi morti obnoxium dixeris eſſe hominem, ſequetur quod etiam bruta animantia quæ ſunt mortalia, erunt homines. Idem eſt cenſendum & de eo quod valeat ratiocinari, & ſit capax ſcientiæ. Nam primum qnidem ea etiam in Deos cadunt. Præterea ſi homo eſt eorum capax, ea non ſunt homo. Sed ille eſt eorum capax, cujus ea naturam non oſtendunt. 276. Quanquam nonnulli eorum qui ex hæreſi dogmatica videntur eſſe ſagaciores, ad hoc occurrunt, dicuntque quod unumquodque quidem ex iis quæ ſunt enumerata, non eſt homo, omnia autem ſimul collecta, eum faciunt, ut videmus fieri in partibus & in toto. 277. Quo modo enim manus ſeparatim non eſt homo, neque caput, neque pes, neque ullum aliud ex iis: ſed quod eſt ex iis compoſitum eſt totum: ita etiam homo, neque eſt animal ſolummodo, neque ſeparatim rationis particeps, neque mortale tantummodo, ſed id quod eſt accumulatum ex illis omnibus: nempe animal ſimul, & mortale & rationis particeps. 278. Facile autem eſt etiam ad ea occurrere. Nam

N O T Æ.

I οὐδετέραν] MS. Ciz. οὐδετέροις.

K ἐπιγινόμενόν τι] Ita MSS. licet τὶ in editis abeſt.

L νηδύμῳ ὕπνῳ] Homericum ſomni elogium Iliad. π. 454. Dormientes autem non λογίζεσθαι, (licet quidam aliter ſentiant, qui tamen cogitare ſe alto certe ſomno ſopiti non ſentiunt) notavit etiam nuper vir acutiſſimus Johannes Lockius lib. 2. de intellectu humano c. 19. atque inde cogitationem non eſſentiam ſed actionem eſſe animæ, adverſus Carteſii ſcholam recte concluſit.

M παρεστήκασιν] MSS. Vratiſlav. & Ciz. παρεστάκασιν.

N καὶ οἱ Θεοὶ λογιζόμενοι] Supra, Sect. 238.

O κατὰ περιγραφὴν] i. e. *tantummodo*, cæteris excluſis. Sic infra Sect. 296. ψιλὸν, κατ' ἰδίαν, χωρίς.

primum quidem ſi ſeparatim unumquodque ex iis non eſt homo, quomodo poſſunt ea ſimul collecta hominem efficere, ſi neque plura fiunt quam ſunt, neque pauciora quam ſubjiciebantur, neque ullo alio modo mutata? Deinde neque omnino poſſunt omnia ſimul concurrere, ut quod conſtat ex omnibus, fiat homo. 279. Nam morti obnoxium quidem certe quando ſumus homines, nobis non accidit: ſed id ſumitur revocando ſimul in memoriam. Cernentes enim Dionem & Theonem & Socratem, & communiter eos qui nobis erant ſimiles, ſigillatim e vivis exceſſiſſe, ratiocinamur quod nos quoque ſumus mortales, etiamſi nondum nobis adſit mori. nam utique vivimus. 280. Præterea ratiocinari aliquando quidem nobis adeſt, aliquando vero non. Et rurſus ſcientia eſſe præditum, non eſt ex iis quæ ſemper accidunt homini, ut jam oſtendimus. Dicendum eſt ergo neque communem eorum cœtum eſſe hominem. 281. Plato autem pejus quam alii definiit hominem, dicens: *Homo eſt animal implume, bipes, latis unguibus, capax civilis ſcientiæ.* Unde etiam oculis ſe offerunt, quæ debent adverſum illum dici. Rurſus enim non expoſuit hominem, ſed ea quæ illi accidunt, & non accidunt, enumeravit. 282. Nam implume, eſt aliquid quod ipſi non accidit. Animal vero & bipes & latis eſſe unguibus accidunt. Civilis denique ſcientiæ eſſe capax, aliquando quidem accidit, aliquando vero non accidit. Quamobrem aliud nobis quærentibus diſcere, aliud ipſe oſtendit. Atque ſic quidem oſtenſum ſit non eſſe in promptu hominis notionem conſequi. 283. Deinceps autem dicendum eſt, quod ex dubiis quoque eſt hominis comprehenſio. & maxime quoniam id jam ex parte evictum eſt. Id enim cujus notionem non aſſequimur, nec poteſt comprehendi. Hominis autem, quod ad dogmaticorum conceptiones attinet, non poſſe haberi notionem, oſtenſum eſt. Homo ergo non poteſt comprehendi. 284. Similiter autem alio quoque modo licet hoc probare. Si homo eſt ejuſmodi ut poſſit comprehendi, aut totus per totum ſeipſum quærit & comprehendit, aut eſt totus id quod quæritur, & quod cadit ſub comprehenſionem. quo

τȣτο ὑπάντησις. πρῶτον μὲν γὰρ πῶς, εἰ κατ' ἰδίαν ἕκαςον, ȣ̓κ ἔςι ταῦτα ἄνθρωπος, δύναται εἰς ταυτὸ συναχθέντα, ἄνθρωπον ποιεῖν· μήτε πλεονάσαντα παρό ἐςι, μήτε ἐλλείποντα παρὸ ὑπόκειται, μήτε ἄλλως πως τραπέντα; εἶτ' ȣ̓δὲ τὴν ἀρχὴν [P] δύναται εἰς ταυτὸ πάντα συνδραμεῖν, ἵνα καὶ τὸ ἐξ ἁπάντων ἄνθρωπος γένηται. τὸ γȣ̃ν θνητὸν [Q] εὐθέως, ὅτ' ἐσμὲν ἄνθρωποι, ȣ̓ συμβέβηκεν ἡμῖν, ἀλλὰ κατὰ συμμνημόνευσιν λαμβάνεται. θεωρȣ̃ντες γὰρ Δίωνα [R] καὶ Θέωνα καὶ Σωκράτην, [S] καὶ κοινῶς τȣ̀ς κατὰ μέρος ἡμῖν ὁμοίȣς τετελευτηκέναι, λογιζόμεθα ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν θνητοὶ, καὶ μηδέπω τȣ̃ θανεῖν παρόντος ἡμῖν· ζῶμεν γὰρ δήπȣθεν. καὶ μὴν τὸ λογίζεσθαι ὁτὲ μὲν πάρεςιν ἡμῖν, ὁτὲ δὲ ȣ̓ πάρεςι· καὶ τὸ ἐπιςήμην ἔχειν πάλιν, ȣ̓ τῶν διαπαντὸς [T] συμβεβηκότων τῷ ἀνθρώπῳ καθέςηκεν, ὡς ἤδη παρεςήσαμεν. [U] λεκτέον ȣ̃ν μηδὲ τὴν κοινὴν τȣ́των σύνοδον ἄνθρωπον εἶναι. Πλάτων δὲ, [X] χεῖρον παρὰ τȣ̀ς ἄλλȣς ὁρίζεται τὸν ἄνθρωπον, λέγων, ἄνθρωπός ἐςι ζῶον, ἄπτερον, δίπȣν, πλατυώνυχον, ἐπιςήμης πολιτικῆς δεκτικόν· ὅθεν καὶ πρȣ̃πτά ἐςι τὰ ὀφείλοντα πρὸς αὐτὸν λέγεσθαι. πάλιν γὰρ, ȣ̓ τὸν ἄνθρωπον ἐκτέθειται, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα καὶ ἀποσυμβεβηκότα τȣ́τῳ κατηρίθμηται. τὸ μὲν γὰρ ἄπτερον, ἀποσυμβέβηκεν αὐτῷ. τὸ δὲ ζῶον καὶ τὸ δίπȣν καὶ τὸ πλατυώνυχον, συμβέβηκε. τὸ δὲ ἐπιςήμης πολιτικῆς δεκτικὸν, ποτὲ μὲν συμβέβηκε, ποτὲ δὲ ἀποσυμβέβηκεν. ὥςτε ἡμῶν ἕτερόν τι μαθεῖν ζητȣ́ντων, αὐτὸς ἕτερόν τι παρέςησεν. ἀλλὰ γὰρ ȣ̔́τως ἀποδεδείχθω τὸ μὴ δύνασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ προχείρȣ νοεῖν. παρακειμένως δὲ λεκτέον, ὅτι καὶ ἡ κατάληψις [Y] αὐτȣ̃ τῶν ἀπόρων ἐςὶ, καὶ μάλιςα ὅτι ἀπὸ μέρȣς ἤδη τȣ́τῳ συμβεβίβαςαι. τὸ γὰρ μὴ ἐπινοȣ́μενον, ȣ̓δὲ καταληφθῆναι πέφυκεν. ἀνεπινόητος δέ γε ὁ ἄνθρωπος δέδεικται, τὸ ὅσον ἐπὶ ταῖς τῶν Δογματικῶν ἐννοίαις, τοίνυν καὶ ἀκατάληπτος. ὁμοίως δ' ȣ̃ν καὶ κατ' ἕτερον τρόπον ἐνέςαι τὸ τοιȣ̃το κατασκευάζειν· εἴπερ καταληπτόν ἐςιν ὁ ἄνθρωπος, ἤτοι ὅλος δι' ὅλȣ ἑαυτὸν ζητεῖ [Z] τε καὶ καταλαμβάνει, ἢ ὅλος ἐςὶ τὸ ζητȣ́μενον, καὶ ὑπὸ τὴν κατάληψιν πίπτον, ὥςπερ εἰ καὶ τὴν

N O T Æ.

P τὴν ἀρχὴν] *Omnino*, vide dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 50.

Q τὸ θνητὸν] Supra Sect. 272.

R Δίωνα καὶ Θέωνα καὶ Σωκράτην] Hæc apud Græcos Scriptores pro quibuſvis nominibus poni, ut apud latinos Gajum, Titium, Sempronium, notavi ad 1. Pyrrhon. Sect. 189.

S Σωκράτην] MS. Vratiſlav. *Σωκράτη.* ut infra Sect. 391.

T διὰ παντὸς] In MSS. promiſcue invenio *διὰ παντὸς* & *διαπαντὸς, καθέκαςον* & *καθ' ἕκαςον, ȣ̓δὲ μίαν* & *ȣ̓δεμίαν κατ' ἰδίαν* & *κατιδίαν, διόλȣ* & *δι' ὅλȣ, παρόσον* & *παρ' ὅσον, καταναγκην* & *κατ' ἀνάγκην, ȣ̓κέτι* & *ȣ̓κ ἔτι*, aliaque ſimilia.

U ἤδη παρεςήσαμεν]. Supra Sect. 273.

X Πλάτων δὲ] Confer quæ ad 2. Pyrrhon. Sect. 28.

Y καὶ ἡ κατάληψις] Paſſim diſtinguit noſter *ἀνεπινόητον* & *ἀκατάληπτον.* Ut dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 22. Nimirum illud eſt cujus nulla eſt notio, hoc autem quod ratione & ſenſibus non poteſt comprehendi tale eſſe & exſtare in rerum natura, quale per notionem intellectui offertur.

Z ὅλος δι' ὅλȣ ἑαυτὸν ζητεῖ] Se quærit, ſcilicet percipere ac comprehendere ut idem ſit *τὸ ζητȣ̃ν* & *τὸ ζητȣ́μενον*, quod noſter putat repugnare infra Sect. 312. *εἰ μὲν γὰρ ὅλον (ζητȣ̃ν,) ȣ̓δὲν ἔςαι τὸ ζητȣ́μενον. εἰ δὲ μέρει τινὶ, ἐκεῖνο πάλιν πως ἑαυτὸ γνώσεται.*

ὑπόθοιτό τις ἑαυτὴν ὁρῶσαν. ἢ γὰρ ὅλη ἔσται ὁρῶσα ἢ ὁρωμένη· ἢ μέρει μὲν ἑαυτὴν ὁρῶσα, μέρει δὲ ὑφ᾽ ἑαυτῆς ὁρωμένη. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὅλος δι᾽ ὅλου ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν ζητοίη, καὶ σὺν τούτῳ νοοῖτο σὺν τῷ ὅλος δι᾽ ὅλου [A] ἑαυτὸν νοεῖν, οὐδὲν ἔτι ἔσται τὸ καταλαμβανόμενον, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ὅλος εἴη τὸ ζητούμενον καὶ σὺν τούτῳ νοοῖτο ὅλος σὺν τῷ ζητεῖσθαι, πάλιν οὐδὲν ἀπολειφθήσεται τὸ ζητοῦν, καὶ τὸ τὴν κατάληψιν ποιησόμενον. καὶ μὴν οὐδὲ δυνατόν ἐστι παρὰ μέρος, [B] ὁτὲ μὲν ὅλος ὑποκεῖσθαι [C] τὸ ζητοῦν· ὁτὲ δὲ ὅλος τὸ ζητούμενον. ὅτε γὰρ ὅλος ὑπόκειται ζητῶν, καὶ σὺν τούτῳ νοεῖται ὅλος σὺν τῷ ζητεῖν, ὅλως οὐδὲν ἀπολειφθήσεται ὃ ζητήσει. καὶ ἀνάπαλιν, ὅτε ὅλος δι᾽ ὅλου ἐστὶ τὸ ζητούμενον, οὐκ ἔσται τὸ ζητοῦν. λείπεται ἄρα μὴ ὅλον ἑαυτὸν ἑαυτῷ ἐπιβάλλειν, ἀλλὰ μέρει τινὶ τὴν ἑαυτοῦ κατάληψιν ποιεῖσθαι. ὃ πάλιν ἐστὶ τῶν ἀπόρων. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐδέν ἐστι παρὰ τὸν ὄγκον [D] καὶ τὰς αἰσθήσεις, καὶ τὴν διάνοιαν. ὅθεν εἰ μέλλει τινὶ μέρει ἑαυτὸν καταλαμβάνεσθαι, ἤτοι τῷ σώματι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν γνωριεῖ, ἢ ἐναλλὰξ ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ σῶμα καταλήψεται. τῷ μὲν οὖν σώματι οὐχ οἷόν τε ἐστὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν γνωρίζειν. ἄλογον γάρ ἐστι τοῦτο καὶ κωφὸν καὶ ἀφυὲς πρὸς τὰς τοιουτοτρόπους ζητήσεις. ἄλλως τε εἰ τὸ σῶμα τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας ἀντιληπτικόν ἐστιν, ὀφείλει τὸ ταύτας καταλαμβανόμενον, [E] ὁμοιοῦσθαι ταύταις· τουτέστιν, ὁμοίως διατίθεσθαι, καὶ αἴσθησίς τε καὶ διάνοια γίνεσθαι. ὁράσεως γὰρ ἀντιλαμβανόμενον, καθὸ ὁρᾷ, ὅρασις ἔσται, καὶ γεύσεως γινομένης καταληπτὸν ὑπάρχον, γεῦσις γενήσεται, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον. καθὰ γὰρ τὸ θερμοῦ ἀντιλαμβανόμενον ὡς θερμοῦ, θερμαινόμενον ἀντιλαμβάνεται, θερμαινόμενον δὲ εὐθύς ἐστι θερμόν· καὶ ὡς τὸ ψυχροῦ γνῶσιν ποιούμενον ὡς ψυχροῦ, ψυχόμενον εὐθέως ἐστὶ ψυχρόν· οὕτω καὶ ὁ σάρκινος ὄγκος, εἰ ἀντιλαμβάνεται τῶν αἰσθήσεων, ὡς αἰσθήσεων αἰσθάνεται· αἰσθανόμενος δὲ πάντως αἴσθησις γενήσεται. καὶ ταύτῃ οὐκέτι ὑποκείσεται τὸ ζητοῦν, ἀλλ᾽ ἔσται τὸ ζητούμενον, σὺν τῷ καὶ τελέως καταγέλαστον εἶναι, τὸ μὴ διαφέρειν τὸν ὄγκον τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, πάντων σχεδὸν τῶν δογματικῶς φιλοσο-

modo ſi quis poſuerit viſum ſeipſum videre. aut enim enim erit totus videns, aut totus qui videtur: aut parte quidem ſeipſum videns, parte a ſe ipſo viſus. 285. Sed ſi totus per totum homo ſeipſum quærat & cum hoc concipiatur quod cum toto per totum intelligit ſeipſum, nihil reſtabit quod comprehenditur. quod quidem eſt abſurdum. Si autem totus ſit quod quæritur, & & cum hoc concipiatur totus id quod quæritur, nihil rurſus relinquetur quod quærat, & quod ſit facturum comprehenſionem. 286. Præterea autem nec fieri poteſt ut per vices aliquando quidem ponatur totus id eſſe quod quærit, aliquando autem totus quod quæritur. Quando enim totus ponitur quærens, & cum eo totus intelligitur cum eo quod quærit, nihil omnino relinquetur quod quærat. Et contra, quando totus per totum eſt id quod quæritur, non eſt id quod quærit. 287. Reſtat ergo ut non totum ſeipſum ad ſeipſum applicet, ſed aliqua parte ſeipſum comprehendat. quod rurſus eſt ex his quæ ſunt dubia, & in quibus non eſt evadendi locus. Homo enim nihil eſt præter molem corpoream & ſenſus & cogitationem. 288. Unde ſi eſt aliqua parte ſeipſum comprehenſurus, aut corpore cognoſcet ſenſus & cogitationem, aut viciſſim ſenſibus & cogitatione comprehendet corpus. Atque fieri quidem non poteſt ut corpore cognoſcamus ſenſus & cogitationem. eſt enim expers rationis, & ſurdum, & non aptum natura ad hujuſmodi inquirenda. 289. Alioqui ſi corpus vim habet apprehendendi ſenſus & cogitationem, ea apprehendens debet eis aſſimilari, hoc eſt, ſimiliter affici, & fieri ſenſus & cogitatio. Viſum enim apprehendens, quatenus videt, erit viſus: atque ſi vim habeat comprehendendi guſtus, fiet guſtus. & in aliis ſimiliter. 290. Quo modo enim quod calidum apprehendit ut calidum, calefactum apprehendit: calefactum autem ſtatim eſt calidum: & quo modo quod frigidi ut frigidi afficitur cognitione, frigefactum ſtatim fit frigidum: ita quoque, ſi moles carnis apprehendit ſenſum, eum ſentit tanquam ſenſum, ſentiens autem omnino fiet ſenſus. 291. Et ea ratione non amplius ponetur id quod quærit, ſed erit quod quæritur: & ſimul etiam plane erit ridiculum, quod moles carnis non differat a ſenſibus & cogitatione, cum omnes fere qui conſtitutis dogmatibus ſunt philoſophati, in eis ſtatuerint

NOTÆ.

A σὺν τῷ ὅλος δι᾽ ὅλου] Ita recte MSS. pro σὺν τῷ ὅλῳ.

B παρὰ μέρος] Scilicet χρόνου, itaque reddidi *per vices*, non cum Herveto, *in parte*.

C ὅλος ὑποκεῖσθαι] Ita recte MSS. pro ὅλον, ſubintelligitur enim ὁ ἄνθρωπος, atque ſic mox etiam legendum: ὁτὲ δὲ ὅλος τὸ ζητούμενον.

D τὸν ὄγκον] Mox hoc ipſe interpretatur de corpore, & Sect. 290. τὸν σάρκινον ὄγκον appellat.

E τὸ ταύτας καταλαμβανόμενον] Ita MS. Vratiſlav. pro καταλαμβάνον.

esse

eſſe differentiam. 292. Eadem eſt ratio etiam in cogitatione. Nam ſi eam apprehendit carnis moles tanquam cogitationem, hoc eſt cogitantem, carnis moles erit cogitatio. Cum autem ſit cogitatio, non erit id quod quærit, ſed id quod quæritur. Non habet ergo corpus vim comprehendendi hominis. 293. Sed neque ſenſus. ipſi enim ſolum patiuntur, & inſtar ceræ figuram ſuſcipiunt, nihil autem aliud ſciunt. Nam ſi eis tribuerimus alicujus rei inquiſitionem, non erunt utique expertes rationis, ſed participes, ut qui naturam habeant cogitationis. quod quidem non ita habet. Si enim albore & nigrore affici, dulcique percuti & amaro, & ſuavi odore moveri, ac communiter pati eſt eorum proprium, quærere & agere non erit eorum proprium. 294. Deinde quomodo fieri poteſt ut per eos comprehendatur moles carnis, cum non habeant naturam ad hoc aptam? ut jam viſus quidem habet vim apprehendendi figuram & magnitudinem & colorem: at moles carnis, nec figura eſt, nec magnitudo, neque color. Sed etſi videt id cui hæc accidunt, non propterea poteſt corporis molem viſus comprehendere: ſed ſolum videt ea quæ illi accidunt, nempe figuram, magnitudinem, colorem. 295. Certe ita eſt, dicet aliquis: ſed id quod ex his conſtat colligiturque, eſt corpus ipſum. At hoc quidem dicere eſt plane delirantis. Nam primum quidem oſtendimus, quod communis coitio eorum quæ alicui accidunt, non eſt illud cui accidunt. 296. Deinde etiamſi hoc ita haberet, rurſus plane fieri non poteſt, ut corpus comprehendatur a viſu. Si enim corpus nec eſt ſola longitudo, neque ſeorſum figura, neque color ſeparatim, ſed quod eſt ex his compoſitum, oportebit viſum apprehendentem corpus ea apud ſe ſingulatim componere: & ita communem omnium congeriem corpus vocare. 297. Sed aliquid cum aliquo componere, & cum tali figura talem accipere magnitudinem, eſt ratiocinantis facultatis, viſus autem eſt expers rationis. Non eſt ergo ejus munus corpus apprehendere. 298. Quamquam non ſolum non eſt aptus ad communem illam congeriem intelligendam, ut corpus: ſed etiam ineptus eſt ad comprehendendum unumquodque eorum quæ corpori accidunt: ut jam longitudinem. Hæc enim per appoſitionem partium debet comprehendi ita ut ab aliquo incipiamus, & per aliquid progreſſi, in aliquo deſinamus: quod

φησάντων, τὴν ἐν τούτοις διαφορὰν εἰσηγησαμένων. ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας ἐστὶ λόγος. εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνεται ταύτης ὁ ὄγκος, ὡς διανοίας, τουτέστι νοούσης, ἔσται διάνοια ὁ ὄγκος, διάνοια δὲ ὢν οὐκ ἔσται τὸ ζητοῦν, ἀλλὰ τὸ ζητούμενον. οὐ τοίνυν τὸ σῶμα καταληπτικόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μὴν οὐδὲ αἱ αἰσθήσεις. αὗται γὰρ πάσχουσι μόνον,[F] καὶ κηροῦ τρόπον τυποῦνται· ἄλλο δὲ ἴσασιν οὐδὲ ἕν. ἐπεί τοι ἐὰν ζήτησίν τινος αὐταῖς νείμωμεν, οὐκέτι ἄλογοι γενήσονται, ἀλλὰ λογικαὶ καὶ διανοίας ἔχουσαι φύσιν· ὅπερ οὐχ οὕτως εἶχεν. εἰ γὰρ τὸ λευκαίνεσθαι, καὶ μελαίνεσθαι, καὶ γλυκάζεσθαι, καὶ πικράζεσθαι, καὶ εὐωδίζεσθαι κοινῶς πάσχειν ἴδιόν ἐστιν αὐτῶν, τὸ ζητεῖν ἐνεργητικῶς οὐκ ἔσται ἴδιον αὐτῶν. εἶτα πῶς οἷόν τέ ἐστι διὰ τούτων καταληφθῆναι τὸν ὄγκον οὐκ ἐχουσῶν τὴν φύσιν; οἷον εὐθέως ἡ ὅρασις, σχήματος μὲν καὶ μεγέθους, καὶ χρόας[G] ἐστὶν ἀντιληπτική, οὔτε δὲ σχῆμα[H] οὔτε μέγεθος, οὔτε χρῶμά ἐστιν ὁ ὄγκος· ἀλλ' εἰ καὶ ὁρᾷ τὸ ᾧ ταῦτα συμβέβηκε, καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν ὄγκον οὐ δύναται λαβεῖν ἡ ὅρασις· μόνον δὲ ὁρᾷ τὰ συμβεβηκότα τῷ ὄγκῳ, οἷον τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν χρόαν. ναὶ φήσει τίς. ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων συνηρανισμένον, ὄγκος ἐστίν· ὅπερ ἦν ληρῶδες. πρῶτον μὲν γὰρ ἐδείξαμεν[I] ὅτι οὐδὲ ἡ κοινὴ σύνοδος, τῶν τινὶ συμβεβηκότων, ἐκεῖνό ἐστι τὸ ᾧ τινὶ συμβέβηκεν. εἶτα κἂν τοῦτο οὕτως ἔχῃ, πάλιν τῶν ἀμηχάνων ἐστὶν ὑπὸ τῆς ὄψεως ληφθῆναι τὸ σῶμα. εἰ γὰρ μήτε μῆκος ψιλόν ἐστι τὸ σῶμα, μήτε σχῆμα κατ' ἰδίαν μήτε χρῶμα χωρίς·[K] τὸ δὲ ἐκ τούτων σύνθετον· δεήσει τὴν ὅρασιν τοῦ σώματος ἀντιλαμβανομένην συντιθέναι ταῦτα καθ' ἕκαστον παρ' ἑαυτῇ, καὶ οὕτω τὸν κοινὸν πάντων ἀθροισμὸν, σῶμα λέγειν. ἀλλὰ τὸ συντιθέναι τὶ μετά τινος, καὶ τὸ τοιόνδε μέγεθος μετὰ τοῦ τοιοῦδε σχήματος λαμβάνειν, λογικῆς ἐστι δυνάμεως. ἄλογος δέ γέ ἐστιν ἡ ὅρασις. τοίνυν οὐ ταύτης ἔργον καθέστηκε τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ σώματος. καίτοι οὐ μόνον τὴν κοινὴν σύνοδον ὡς σῶμα νοεῖν ἐστιν ἀφυής, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἑκάστου τῶν τούτῳ συμβεβηκότων κατάληψιν πεπήρωται· οἷον εὐθέως μήκους. καθ' ὑπέρθεσιν γὰρ μερῶν τοῦτο λαμβάνεσθαι πέφυκεν, ἀπό τινος ἀρχομένων ἡμῶν, καὶ διά τινος, καὶ ἐπί τι καταλη-

N O T Æ.

F πάσχουσι μόνον] Infra Sect. 344. ſeq.

G χρόας] MS. Ciz. χροιᾶς.

H οὔτε δὲ σχῆμα] MS. Vratiſlav. hoc loco inſerit vocabulum ἐστὶν non ante ὁ ὄγκος.

I ἐδείξαμεν] Supra, Sect. 278.

K ψιλὸν, κατ' ἰδίαν, χωρὶς] Sic ſupra, Sect. 277. ψιλῶς, κατ' ἰδίαν & κατὰ περιγραφήν.

γόντων.

γόντων· ὅπερ ποιεῖν ἄλογος φύσις οὐ δύναται. εἶτα καὶ βάθους· περὶ αὐτὴν γὰρ πλάζεται τὴν ἐπιφάνειαν ἡ ὅρασις· εἰς βάθος δ' οὐκ ἐνδύνει. λανθάνει γοῦν αὐτὴν καὶ τὰ περίχρυσα τῶν χαλκῶν. εἴρητο δὲ ὅτι καὶ πρὸς χρωμάτων γνῶσιν ἦν ἀνεπιτήδειος, ὅτε τὴν Κυρηναϊκὴν στάσιν [L] ἀνῃροῦμεν. διόπερ, εἰ μηδὲ τῶν συμβεβηκότων τῷ σώματι ἡ ὅρασίς ἐστιν ἀντιληπτική, πολὺ πλέον οὐδ' αὐτοῦ τοῦ σώματος ἔσται θεωρητική. καὶ μὴν οὐδὲ ἀκοῆς ἐστιν ἔργον τὸ τοιοῦτον, ἢ ὀσφρήσεως, ἢ γεύσεως, ἢ ἁφῆς. ἑκάστη γὰρ τούτων τὸ πρὸς ἑαυτὴν μόνον αἰσθητὸν ἐπίσταται. τὸ δὲ, οὐκ ἂν εἴη ὁ ὄγκος. ἡ γὰρ ἀκοὴ, φωνῆς μόνον ἐστὶν ἀντιληπτική. φωνὴ δὲ οὐκ ἔστιν ὁ ὄγκος. καὶ ἡ ὄσφρησις εὐώδους μόνον ἢ δυσώδους ἐστὶ κριτήριον. ἀλλ' οὐθεὶς οὕτως ἐστὶν ἄφρων, ὡς τὴν ὑπόστασιν τοῦ περὶ ἡμᾶς σώματος, ἐν τοῖς εὐώδεσιν ἢ δυσώδεσιν ἀπολείπειν. τὰ δ' αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, ἵνα μὴ μακρολογῶμεν. ὥστε αὗται μὲν τὸν ὄγκον οὐκ ἀντιλαμβάνονται· καὶ μὴν, οὐδὲ ἑαυτάς. τίς γὰρ ὁράσει τὴν ὅρασιν [M] εἶδεν· ἢ τίς ἀκοῇ τῆς ἀκοῆς ἀκήκοε· τίς δὲ γεύσει ποτὲ τῆς γεύσεως ἐγεύσατο, ἢ ὀσφρήσεως ὠσφρήσατο, ἢ ἁφῆς ἔθιγεν ἁφῇ; ταῦτα γὰρ διανοητὰ ἦν. τοίνυν εἰ μηδ' ἑαυτῶν [N] ἀντιληπτικὰς λεκτέον εἶναι τὰς αἰσθήσεις· οὑτωσὶ δὲ οὐδὲ ἀλλήλων. ὅρασις γὰρ ἀκούουσαν ἀκοὴν [O] οὐ δύναται ὁρᾶν· καὶ ἀνάπαλιν, ἀκοὴ ὁρώσης ὁράσεως οὐ πέφυκεν ἀκούειν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς τῆς ἐγχειρήσεως τρόπος. ἐπεί τοι κἂν λέγωμεν ὁράσει ληπτὴν εἶναι τὴν ἀκοὴν, ὡς ἀκοὴν, τουτέστιν ὡς ἀκούουσαν, δώσομεν τὸ ὁμοιοπαθεῖν τὴν ὅρασιν ἐκείνῃ· [P] ὥστε μηκέτι αὐτὴν ὅρασιν εἶναι, ἀλλ' ἀκοήν. πῶς γὰρ δύναται κρῖναι ἀκούουσαν ἀκοὴν, αὐτὴ μὴ ἔχουσα φύσιν ἀκουστικήν; καὶ ἀναστρόφως, ἵνα καὶ ἡ ἀκοὴ ὡς ὁρώσης ἀντιλάβηται τῆς ὄψεως, δεῖ πολὺ πρότερον αὐτὴν ὅρασιν [Q] γενέσθαι. τοῦτο δὲ οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἔοικεν ἀτοπίας ἀπολείπειν. λεκτέον ἄρα, μηδὲ τὰς αἰσθήσεις, ἢ τοῦ σώματος ἀντιλαμβάνεσθαι, ἢ αὑτῶν, ἢ ἀλλήλων. ναί, φασιν οἱ Δογματικοί. ἀλλ' ἡ διάνοια καὶ τὸν ὄγκον καὶ τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἑαυτὴν γνωρίζει· ὅπερ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων ἐστίν. ὅταν γὰρ ἀξιώσωσι τὴν διάνοιαν ἀντιληπτικὴν γίνεσθαι τοῦ τε ὅλου σώματος, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, πευσόμεθα πότερον ὑφ' ἓν ὅλῳ ἐπιπεσοῦσα τῷ ὄγκῳ τὴν κατάληψιν ποιεῖται, ἢ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα

quidem non poteſt facere natura expers rationis. 299. Deinde nec profunditatem poteſt percipere. verſatur enim viſus circa ipſam ſuperficiem: profundum autem non ingreditur. unde æenea auro obducta dignoſcere non poteſt. Dictum eſt autem etiam quod non eſt aptus ad cognoſcendos colores, quando ſectam evertebamus Cyrenaicam. 300. Quamobrem ſi nec ea quæ corpori accidunt viſus apprehendit, multo magis nec percipere ipſum corpus poterit. Sed neque hoc eſt munus auditus, aut odoratus, aut guſtus, aut tactus. Unusquiſque enim horum ſenſuum id ſolum apprehendit quod eſt ſibi ſenſile. hoc autem non eſt moles corporis. Auditus enim apprehendit ſolum vocem. vox autem non eſt moles corporis. Et odoratus judicat ſolum bene aut male olens. Sed nemo eſt adeo inſipiens, ut noſtri corporis ſubſtantiam ponat in bonis vel fœtidis odoribus. Idem dicendum eſt etiam de aliis ſenſibus, ne nimis prolixa noſtra ſit oratio. Quamobrem ipſi quidem molem corporis non apprehendunt. 301. Sed nec ſeipſos. Quis enim viſu vidit viſum? aut quis auditu audivit auditum? Quis autem guſtu guſtavit guſtum? aut odoratu odoratus eſt odoratum? aut tactu tetigit tactum? hæc enim cadunt ſub cogitationem. Nec ergo dicendum eſt, ſenſus ſeipſos apprehendere. Similiter nec ſe inter ſe. Viſus enim audientem auditum non poteſt videre. & contra, auditus videntem non poteſt audire viſum. & in aliis eodem modo argumentari licet. Nam ſi dicamus poſſe viſu comprehendi auditum ut auditum, hoc eſt ut audientem, dabimus viſum ſimiliter atque ille affici, adeo ut non ſit amplius viſus, ſed auditus. 302. Quo modo enim poteſt ipſe auditum audientem judicare, cum audiendi non habeat naturam? & contra, ut auditus viſum tanquam videntem apprehendat, oportet eum longe prius fieri viſum. hoc autem nihil poteſt eſſe abſurdius. Dicendum eſt ergo ſenſus nec corpus comprehendere, nec ſeipſos, nec mutuo ſe inter ſe. 303. Verum eſt, inquiunt Dogmatici: ſed cogitatio & corporis molem, & ſenſus, & ſeipſam cognoſcit. quod quidem eſt ipſum quoque ex iis, in quibus non licet exitum invenire. Quando enim cenſebunt a cogitatione percipi totum corpus, & quæ ſunt in ipſo, rogabimus utrum ſimul totam cogitando corporis molem faciat comprehenſionem, an partes cogitando illius easque componendo, totum

NOTÆ.

L τὴν Κυρηναϊκὴν στάσιν] Sect. 190. ſeq. hujus libri.
M ὁράσει τὴν ὅρασιν] Supra Sect. 284.
N τοίνυν εἰ μηδ' ἑαυτῶν] Ita legendum ex MSS. pro τοίνυν μὴ δὲ ἑαυτῶν.

O ἀκούουσαν ἀκοὴν] Ita MSS. non ἀκούουσα ut male editi. Confer infra Sect. 305.
P τὴν ὅρασιν ἐκείνῃ] Sic iterum recte MSS. pro ἐκείνην.
Q αὐτὴν ὅρασιν] Ita MSS. pro ὅρασιν αὐτήν.

comprehendat. 304. Et totam quidem nolent dicere, ut erit perſpicuum ex iis quæ hinc inferri queunt. Partes autem ſi dicant componi a cogitatione, & hinc totum cognoſci, implicabuntur majori difficultate. Nam ex partibus totius aliquæ ſunt rationis expertes. Quæ ſunt autem expertes rationis, movent nos citra rationem. Cogitatio ergo citra rationem ab iis mota, erit expers rationis. Si ſit autem expers rationis non erit cogitatio. Molem ergo corporis non comprehendet cogitatio. 305. Præterea eodem modo nec ſenſus poſſunt a cogitatione dignoſci. Quomodo enim non poteſt corpus comprehendere, eo quod ipſa quidem ſit particeps rationis, illud autem careat ratione, ita rurſus non poterunt ſenſus ab ea comprehendi, quandoquidem ſunt expertes rationis, & ideo ſine ratione movebant id quod ipſos comprehendit. Deinde ſi ſenſus a cogitatione comprehendantur, erit ipſa quoque omnino ſenſus. Nam ut ſenſus apprehendat tanquam ſenſus, hoc eſt ſentientes, ipſa quoque debet fieri ejuſdem cum illis generis. Videntem enim viſum comprehendens, longe prius neceſſe eſt ut fuerit viſus, & auditum audientem judicans, non debet didiverſa eſſe ab auditu. Eadem eſt ratio etiam in odoratu, guſtu & tactu. 306. At vero ſi quæ ſenſus cognoſcit cogitatio invenitur tranſiiſſe in ſenſuum naturam, nullum erit amplius ſubjectum quod inquirat ſenſus. Id enim quod poſuimus inquirere, appareret idem eſſe cum his qui inquiruntur: & ideo indigeret adhuc alio quod ipſum eſſet comprehenſurum. 307. At vero, dicunt illi, idem eſt cogitatio quod ſenſus, ſed non eadem ratione. Nam alia quidem ratione cogitatio, alia vero ſenſus. & quomodo idem poculum & concavum dicitur & convexum, ſed alia quidem ratione concavum, nempe intrinſecus, alia vero convexum, nempe extrinſecus: & ut eadem via acclivis dicitur & declivis: acclivis quidem iis qui per ipſam aſcendunt, declivis vero iis qui deſcendunt: ita vis eadem ſeu facultas, alia quidem ratione eſt intelligentia, alia vero ſenſus. nec quum ſit eadem, arcetur a prius dicta ſenſuum comprehenſione. 308. Sunt autem admodum ſtulti ac ſimplices, & inanem edunt ſonitum adverſus expoſitas dubitationes. Dicimus enim, quod etſi conceſſæ fuerint hæ diverſæ vires ſeu facultates ſubjici in eadem eſſentia, rurſus manet eadem dubitatio quæ a nobis

συντιθεῖσα, τὸ ὅλον καταλαμβάνεται. καὶ τῷ μὲν ὅλῳ ἐκ ἂν θελήσαιεν, ὡς ἔσαι συμφανὲς ἐκ τῶν ἐπιφερομένων. τὰ δὲ μέρη εἰ λέγοιεν αὐτὴν συντιθέναι, κἀντεῦθεν τὸ ὅλον γνωρίζειν, μείζονι συνειληφθήσονται ἀπορίᾳ. τῶν γὰρ τῦ ὅλυ [R] μερῶν, τινά ἐσιν ἄλογα· τὰ δὲ ἄλογα, ἀλόγως ἡμᾶς κινεῖ. τοίνυν ἡ διάνοια πρὸς τύτων ἀλόγως κινυμένη, ἄλογος γενήσεται. ἄλογος δὲ ὖσα, ὐκ ἔσαι διάνοια· ὥστε ὐ καταλήψεται τὸν ὄγκον ἡ διάνοια· καὶ μὴν ὐδὲ τὰς αἰσθήσεις δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διαγινώσκειν. ὡς γὰρ τὸ σῶμα ὐ δύναται περιλαβεῖν, τῷ αὐτὴν [S] μὲν λογικῆς μετέχειν δυνάμεως, ἐκεῖνο δὲ ἄλογον εἶναι· ὕτω πάλιν ἀδυνατήσει τὰς αἰσθήσεις καταλαμβάνεσθαι, ἐπείπερ ἄλογοί εἰσιν· καὶ διὰ τῦτο ἀλόγως τὸ καταλαμβανόμενον αὐτὰς, ἐκίνυν. εἶτα τὰς αἰσθήσεις λαμβάνυσα, πάντως αὐτὴ αἴσθησις ἔσαι. ἵνα γὰρ τὰς αἰσθήσεις λάβῃ, τυτέσιν αἰσθανομένας, καὶ αὐτὴ γενήσεται ὁμοιοειδὴς ἐκείναις. [T] τὴν γὰρ ὅρασιν ὁρῶσαν καταλαμβανομένη, πολὺ πρότερον ὅρασις γενήσεται, καὶ τὴν ἀκοὴν ἀκύυσαν κρίνυσα, ὐχ ἑτέρα γενήσεται τῆς ἀκοῆς. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως καὶ ἁφῆς ἐσι λόγος. ἀλλὰ εἴπερ ἡ γνωρίζυσα τὰς αἰσθήσεις διάνοια εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐκείνων μεταβεβηκῦια φύσιν, ὐδὲν ἔσαι ἔτι ὑποκείμενον τὸ ζητῦν τὰς αἰσθήσεις. ὃ γὰρ ὑπεθέμεθα ζητεῖν, τῦτο ἀναπέφηνε τὸ αὐτὸ ταῖς ζητυμέναις. διὰ δὲ τῦτο καὶ χρῇζον τῦ καταληψομένυ. ναί φασιν, [U] ἀλλὰ ταυτόν ἐσι διάνοια, καὶ αἴσθησις· ὐ κατὰ ταυτὸ δέ. ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν διάνοια, κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις. καὶ ὃν τρόπον τὸ αὐτὸ ποτήριον, κοῖλόν τε καὶ περίκυρτον λέγεται, ὐ κατὰ ταυτὸ δὲ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν κοῖλον, οἷον τὸ ἐντὸς μέρος, κατὰ ἄλλο δὲ περίκυρτον, καθάπερ τὸ ἐκτός· καὶ ὡς ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἀνάντης τε καὶ κατάντης νοεῖται, ἀνάντης μὲν τοῖς ἀνιῦσι δι' αὐτῆς, κατάντης δὲ τοῖς κατιῦσιν· ὕτως ἡ αὐτὴ δύναμις κατ' ἄλλο μέν ἐσι νῦς, κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις. καὶ ὐκ εἴργεται, ἡ αὐτὴ ὖσα τῆς προειρημένης τῶν αἰσθήσεων καταλήψεως. πάνυ δ' εἰσὶν εὐήθεις, καὶ κενῶς μόνον πρὸς τὰς ἐκκειμένας ἀπορίας ἀντηχῦσι. [X] φαμὲν γὰρ εἰ καὶ συγχωρηθῶσιν αἱ διάφοροι αὗται δυνάμεις, περὶ τὴν αὐτὴν ὐσίαν ὑποκεῖσθαι, πάλιν μένει τὸ μικρῷ

NOTÆ.

R τῶν γὰρ τῦ ὅλυ] Ita leg. pro τῦ λόγυ.

S τῷ αὐτὴν μὲν] MSS. Vratiſlav. & Ciz. αὐτή.

T ὁμοιοειδὴς ἐκείναις] Confer Sect. 291. & 301. 355.

U ναί φασιν] Ita legendum pro καὶ φασίν.

X κενῶς ἀντηχῦσι] Ne nihil contra dixiſſe videantur, ſonum edunt, ſed ſine mente, & nihil ſignificantem, ut χαλκὸς ἠχῶν 1. Cor. XIII. 1. & κενὸν φλύαρος καὶ λάλος ut vulgus dicitur a Johanne Comneno Imperatore apud Nicetam Choniatem p. 32.

προσθεῖ

πρόσθεν ὑπὸ ἡμῶν κινηθὲν ἄπορον. ζητῶ γὰρ τοῦτο τὸ κατ' ἄλλο μὲν νοῦς εἶναι λεγόμενον, κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις, πῶς δύναται τῷ καθὸ νοῦς ἐστιν ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ καθὸ αἴσθησίς ἐστι; λογικὸν γὰρ ὂν καὶ ἀλόγου ποιούμενον κατάληψιν, ἀλόγως κινήσεται. ἀλόγως δὲ κινούμενον, ἄλογόν ἐστι. τοιοῦτον δὲ ὄν, [Y] οὐκ ἔσται καταλαμβάνον, ἀλλὰ καταλαμβανόμενον. ὅπερ πάλιν ἦν ἄτοπον.

Διὰ τούτων μὲν δὴ παρεστάσθω ὅτι ὁ ἄνθρωπος, οὔτε διὰ τοῦ σώματος τὰς αἰσθήσεις δύναται λαβεῖν, οὔτε ἀνάπαλιν διὰ τούτων τὸ σῶμα, μηδὲ αὐτὰς ἢ ἀλλήλας. ἑξῆς δὲ ὑποδεικτέον, ὅτι οὐδ' ἑαυτῆς [Z] ἐπιγνώμων ἐστὶν ἡ διάνοια, καθάπερ ἀξιοῦσιν οἱ Δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων. εἴπερ γὰρ ὁ νοῦς ἑαυτὸν καταλαμβάνεται, ἤτοι ὅλος ἑαυτὸν καταλήψεται, ἢ ὅλος μὲν οὐδαμῶς, μέρει δέ τινι ἑαυτοῦ πρὸς τοῦτο χρώμενος. καὶ ὅλος μὲν ἑαυτὸν καταλαμβάνεσθαι οὐκ ἂν δυνηθείη. εἰ γὰρ ὅλος ἑαυτὸν καταλαμβάνεται, ὅλος ἔσται κατάληψις, καὶ καταλαμβάνων. ὅλου δ' ὄντος τοῦ καταλαμβάνοντος, οὐδὲν ἔτι ἔσται τὸ καταλαμβανόμενον. τῶν δὲ ἀλογωτάτων ἐστὶ, τὸ εἶναι μὲν τὸν καταλαμβάνοντα, μὴ εἶναι δὲ τὸ, οὗ ἐστιν ἡ κατάληψις. καὶ μὴν οὐδὲ μέρει τινὶ δύναται πρὸς τοῦτο χρῆσθαι ὁ νοῦς. αὐτὸ γὰρ τὸ μέρος ὅπως ἑαυτὸ καταλαμβάνει; εἰ μὲν γὰρ ὅλον, οὐδὲν ἔσται τὸ ζητούμενον· εἰ δὲ μέρει τινὶ, ἐκεῖνο πάλιν πῶς ἑαυτὸ γνώσεται. καὶ οὕτως, εἰς ἄπειρον. ὥστε ἄναρχον εἶναι τὴν κατάληψιν, ἤτοι μηδενὸς εὑρισκομένου πρώτου τοῦ τὴν κατάληψιν ποιησομένου, ἢ μηδενὸς ὄντος τοῦ καταληψομένου. ἐπείπερ εἰ ἑαυτὸν καταλαμβάνει ὁ νοῦς, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστι, συγκαταλήψεται. πᾶν γὰρ τὸ καταλαμβάνον, σύν τινι τόπῳ καταλαμβάνεται. εἰ δὲ καὶ τὸν τόπον ὁ νοῦς τὸ ἐν ᾧ ἐστι συγκαταλαμβάνει ἑαυτῷ, ἐχρῆν μὴ διαφωνεῖσθαι [B] τοῦτον παρὰ τοῖς φιλοσόφοις· τῶν μὲν, κεφαλὴν [C] λεγόντων εἶναι, τῶν δὲ θώρακα· [D] καὶ ἐπ' εἴδους, τῶν μὲν ἐγκέφαλον, [E] τῶν δὲ μή-

paulo ante fuit mota. 309. Quæro enim id quod alia ratione dicitur eſſe intelligentia, alia vero ſenſus, quomodo poteſt quatenus eſt intelligentia, comprehendere id quatenus eſt ſenſus? Nam cum ſit rationis particeps, & ejus quod eſt rationis expers, faciat comprehenſionem, movebitur citra rationem. Si moveatur autem citra rationem, eſt expers rationis. Cum ſit autem ejuſmodi, non erit comprehendens, ſed comprehendetur. quod quidem rurſus eſt abſurdum.

310. Atque ita quidem ſit oſtenſum, quod homo neque per corpus poteſt ſenſus apprehendere, neque contra per eos corpus, neque per ſe ipſos, neque unum per alterum. Deinceps autem eſt oſtendendum, quod nec ſeipſam quidem cognoſcit cogitatio, ut cenſent dogmatici Philoſophi. Nam ſi mens ſeu intelligentia ſeipſam comprehendet, aut tota ſe totam comprehendet, aut non omnino tota quidem, ſed ita ut aliqua ſui parte ad hoc utatur. 311. Et tota quidem ſeipſam non poterit comprehendere. Nam ſi tota ſeipſam comprehendit, tota erit comprehenſio & comprehendens. Si totum autem ſit quod comprehendit, nihil erit amplius quod comprehendatur. eſt autem a ratione longe alieniſſimum, eſſe quidem eam quæ comprehendat, non eſſe autem id cujus ſit comprehenſio. 312. Sed neque parte aliqua ad hoc uti mens poteſt. Ipſa enim pars quomodo ſeipſam comprehendit? Nam ſi tota quidem, nihil ſupererit quod quæretur ſive comprehendetur. Sin autem parte aliqua, illam rurſus quodammodo ſeipſam oportebit cognoſcere, & ita in infinitum. Quo fit ut principio careat comprehenſio, quum aut nihil inveniatur quod ſit primum facturum comprehenſionem: aut nihil ſit quod ſit comprehendendum. 313. Deinde ſi ſeipſam comprehendit mens, ſimul etiam locum in quo eſt, comprehendet. Quidquid enim rem comprehendit, cum aliquo loco comprehendit. Quod ſi etiam locum in quo eſt, ſimul comprehendit mens, oporteret de eo inter ſe minime diſſidere Philoſophos, quum alii quidem dicant eſſe caput, alii vero pectus: & ſpeciatim magis, alii quidem cerebrum, alii vero meningem ſive membra-

NOTÆ.

Y τοιοῦτον δὲ ὂν] MS. Vratiſlav. τοιοῦτο, ſed notum eſt etiam τοιοῦτον in genere neutro recte dici.

Z οὐδ' ἑαυτῆς] MS. Ciz. οὐδὲ αὐτῆς.

A πῶς ἑαυτὸ γνώσεται] Ita MSS. pro περὶ ἑαυτοῦ.

B ἐχρῆν μὴ διαφωνεῖσθαι] Diſſidium Philoſophorum de loco ſpeciali ac ſede animæ propria in homine tangit noſter lib. 1. Pyrrhon. Sect. 128.

C κεφαλὴν] Sedem animæ rationalis in capite tanquam arce atque capitolio poſuit cum Hippone apud Cenſorinium c. 6. & tota Pythagoræ ſchola, in Timæo ſuo Plato, quemadmodum facultatis animæ iraſcibilis in pectore, & facultatis concupiſcibilis in infimo ventre. Confer ſi placet quæ notata a me ad Chalcidium p. 324. ſeq.

D θώρακα] Notum eſt Epicuri ſcholam una cum Parmenide, Empedocle, φρένας collocaſſe in pectore ſive tota lorica pectoris. Vide quæ viri docti ad Lucretii III. 140. ſeq. & Gaſſendum de Philoſophia Epicuri T. 1. p. 275.

E τῶν μὲν ἐγκέφαλον] Cogitatorium animæ in cerebro collocant Hippocrates, Ariſtoteles aliique innumeri. In vertice cerebri Xenocrates, Herophilus in cerebri fundo ſive κοιλίᾳ. Carteſius parentum noſtrorum memoria in glandula pineali, in qua tamen fibras cerebri omnes deſinere ac colligari negant Anatomicorum alii.

membranam cerebri, alii cor, alii portas jecoris, aut aliam ejuſmodi partem corporis. De his autem diſſident dogmatici Philoſophi. Non ergo ſeipſam mens comprehendit. 314. Atque ſic quidem communiter quod ad hominem in univerſum attinet vocata in dubium ſit criterii veritatis inquiſitio. Quoniam autem Dogmaticis eſt tantus ſui amor, ut aliis quidem non concedant judicium veritatis, ſed ſe ſolos illud dicant inveniſſe, age adverſus ipſos dirigamus orationem, & doceamus quod ne ſic quidem poſſit criterium aliquod veri falſique inveniri. 315. Unusquisque ergo eorum qui cenſent ſe verum inveniſſe, aut affirmatione ſolum hoc pronunciat, aut aſſumit demonſtrationem. Sed affirmatione quidem ſola non dicet. Aliquis enim ex iis qui ipſis adverſantur, proferet affirmationem quæ cenſeat contrarium: & ſic non erit ille magis fide dignus quam iſte. Nudæ enim affirmationi parem vim habet nuda affirmatio. 316. Sin autem cum demonſtratione ſe quis pro eo qui de veritate judicare poſſit, venditat, ſanam certe & firmam afferet demonſtrationem. Sed ut ſciamus demonſtrationem ſanam & firmam eſſe, qua utens ſe veri falſique judicem pronunciat, debemus habere prius aliquod criterium, & ejuſmodi quidem de quo jam omnes conveniant. Non habemus autem ejuſcemodi certum, & de quo inter omnes conveniat criterium, ſed id adhuc quæritur. Inveniri igitur veri falſique regula non poteſt. 317. Rurſus quoniam qui ſeipſos dicunt eſſe a quibus judicetur veritas, proficiſcuntur a diverſis hæreſibus, & ideo inter ſe diſſen-

μήνιγγα· [F] τινῶν δὲ, καρδίαν· [G] ἄλλων δὲ, ἥπατος πύλας, [H] ἤ τι τοιοῦτο μέρος τοῦ σώματος. [I] διαφωνοῦσι δέ γε περὶ τούτου οἱ Δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων. οὐκ ἄρα καταλαμβάνει ἑαυτὸν ὁ νοῦς. καὶ δὴ οὕτω κοινότερον ἐπὶ παντὸς ἀνθρώπου διηπορήσθω ἡ περὶ τοῦ κριτηρίου ζήτησις. ἐπειδὴ δὲ φιλαύτως οἱ Δογματικοὶ, ἄλλοις μὲν οὐ παραχωροῦσι τὴν τῆς ἀληθείας κρίσιν, μόνους δὲ ἑαυτοὺς [K] ταύτην εὑρηκέναι λέγουσι, φέρε, ἐπ' αὐτῶν στήσαντες τὸν λόγον, διδάσκωμεν ὅτι οὐδὲ οὕτως εὑρεθῆναί τι δυνατόν ἐστιν ἀληθείας κριτήριον. ἕκαστος τοίνυν τῶν ἀξιούντων τἀληθὲς εὑρηκέναι, ἤτοι φάσει μόνον [L] τοῦτο ἀποφαίνεται, ἢ ἀπόδειξιν παραλαμβάνει. ἀλλὰ φάσει μὲν οὐκ ἐρεῖ· τῶν γὰρ ἀντικαθεζομένων αὐτῷ τις τὴν τοὐναντίον ἀξιοῦσαν προσίσεται [M] φάσιν. καὶ οὕτως οὐ μᾶλλον ἐκεῖνος ἢ οὗτος ἔσται πιστός. ψιλῇ γὰρ φάσει ἴσον φέρεται ψιλὴ φάσις. εἰ δὲ μετ' ἀποδείξεως κριτήριον αὐτὸν [N] ἀποφαίνηται, πάντως ὑγιοῦς. ἀλλ' ἵνα μάθωμεν ὅτι ὑγιής ἡ ἀπόδειξίς ἐστιν, ᾗ προσχρώμενος κριτήριον ἑαυτὸν ἀποφαίνεται, ὀφείλομεν ἔχειν κριτήριον, καὶ τοῦτο προωμολογημένον· οὐκ ἔχομεν δέ γε σύμφωνον κριτήριον. ζητεῖται δέ· οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστιν εὑρεῖν κριτήριον. πάλιν ἐπεὶ, οἱ σφᾶς αὐτοὺς κριτήρια λέγοντες τῆς ἀληθείας, ἀπὸ διαφώνων αἱρέσεων ἀνάγονται, καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο διαφω-

N O T Æ.

F τῶν δὲ μήνιγγα] Hæc ſententia defenſorem habuit Eraſiſtratum teſte Plutarcho IV. 16. de placitis Philoſophor. & Euſebio XV. 61. præparationis Evangelicæ, Plutarchi verba repetente. Tertullianus c. 15. libri de anima, ubi cor ſedem eſſe animæ diſputat; *ut neque extrinſecus agitari putes principale iſtud, ſecundum Heraclitum*, (confer Sextum ſupra, hoc libro, Sect. 127.) *neque per totum corpus ventilari ſecundum Moſchionem: neque in capite concludi ſecundum Hippocratem, ſed neque circa cerebri fundamentum, ut Herophilus: nec in membranulis* (cerebri ſcilicet meninge) *ut Strato & Eraſiſtratus, nec in ſuperciliorum meditullio* (*ἐν μεσοφρύῳ* apud Plutarch.) *ut Strato Phyſicus, nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus.*

G τινῶν δὲ καρδίαν] Corde nos ſapere, & *τὴν ἑστίαν τοῦ νοῦ* eſſe cor, non modo communis fuit ſententia Stoicorum, de quibus Lipſius III. 18. phyſiologiæ Stoicæ & Gatakerus ad M. Antonini IV. 3. ſed & præter Romanos ſcriptores, Hebræorum, Chriſtianorumque veterum. Hoc eſt *quod*, ut ait loco laudato Tertullianus, *& Ægyptii renuntiaverunt, & qui divinarum commemoratores videbantur, ut & ille verſus Orphei vel Empedoclis* (laudatus etiam Ciceroni, Porphyrio, Chalcidio)

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις περικάρδιόν ἐστι νόημα,
Namque homini ſanguis circum cordialis eſt ſenſus.

Etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chryſippus hæc ſapiunt, (Ariſtoteles quoque, confer Conimbricenſes ad lib. 3. de anima p. 375.) *ut vel ab iſtis retuſus Aſclepiades capras ſuas quærat ſine corde balantes, & muſcas ſuas abigat ſine capite volitantes; & omnes jam ſciant ſe potius ſine corde & cerebro vivere, qui diſpoſitionem animæ humanæ de conditione beſtiarum præjudicarint.* Ex Judorum Philoſophia Achmet c. 76. Onirocrit. *τὰ στήθη τοῦ ἀνθρώπου ἡ δύναμίς ἐστι τῆς φρονήσεως αὐτοῦ.* Singulare eſt quod Philo Judæus in extremo libri de ſacrificio Caini & Abelis notat Deum in ſacrificiis noluiſſe offerri ſibi cor vel cerebrum, quoniam ſedes hæc duo animi, adeoque vitiorum pariter ac virtutum, cum ſola pura DEO debeant conſecrari. *οὐδαμοῦ δὲ ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν, ἅπερ εἰκὸς ἦν πρὸ τῶν ἄλλων καταγνίζεσθαι, εἴγε καὶ κατὰ τὸν νομοθέτην ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ἀνωμολόγηται. ἀλλὰ μήποτε ὁσίως πάνυ καὶ περισκέπτως ἀκριβῶς εἰς τὸν πιστὸν τοῦ Θεοῦ βωμὸν οὐκ ἀνήνεγκεν· ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ ἀμερὲς χρόνου διάστημα πρὸς ἑκάτερον τό, τε εὖ καὶ χεῖρον τροπὰς λαμβάνον, ἀλλάττοντας ἀεὶ τύπους δέχεται, τοτὲ μὲν καθαροῦ καὶ δοκίμου, τοτὲ δὲ παρακεκομμένου καὶ κιβδήλου νομίσματος.*

H ἥπατος πύλας] quod nimirum jecur putaretur principium ac ſedes prima facultatis nutritoriæ & concupiſcibilis, primum ſanguinis gignendi organum, & venarum a vena cava exordium, ut cerebrum nervorum, cor ex ſiniſtro ventriculo arteriarum, quemadmodum paſſim traditur a Galeno, ut XVI. 1. de uſu partium p. 537. ſeq. & 549. & lib. VI. de dogmatibus Hippocratis & Platonis p. 299. ſeq. T. 1. edit. Græcæ Baſileenſis.

I ἤ τι τοιοῦτο μέρος τοῦ σώματος] Ut Helmontius ſtomachum. Alii diaphragma, alii membranam circa cor, ut narrat Plutarchus IV. 15. de placitis, ubi & alias ſententias de ſede animæ cognoſcere juvabit.

K ἑαυτοὺς] MS. Ciz. *αὐτοὺς.*

L ἤτοι φάσει μόνον] Hoc dilemmate ſæpius noſter utitur, ut dixi lib. 1. Pyrrhon. c. 115.

M τὴν τοὐναντίον ἀξιοῦσαν προσίσεται] Ita MSS. pro *τοὐναντίον ἀξιοῦσαν προήσεται.*

N κριτήριον αὐτὸν] Ita malim pro *αὐτὸν*, uti mox ſequitur: *ᾗ προσχρώμενος κριτήριον ἑαυτὸν ἀποφαίνεται.* Et paucis interjectis: *σφᾶς αὐτοὺς κριτήρια λέγοντες τῆς ἀληθείας.*

νοῦσιν

γοῦσιν ἀλλήλοις, δεῖ παρεῖναί τι ἡμῖν κριτήριον, ᾧ προσχρώμενοι κρινοῦμεν τὴν διαφωνίαν εἰς τὸ τισὶ μὲν συγκατατίθεσθαι, τισὶ δὲ μηδαμῶς. τοῦτο οὖν τὸ κριτήριον ἤτοι πᾶσι διάφωνόν ἐστι τοῖς διαφωνοῦσιν, ἢ ἑνὶ μόνον σύμφωνον. ἀλλ' εἰ μὲν πᾶσι διάφωνον, μοῖρα καὶ αὐτὸ γενήσεται τῆς διαφωνίας. μοῖρα δ' ὂν ταύτης, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ παραπλησίως τῇ ὅλῃ διαφωνίᾳ κρίσεως δεόμενον. τὸ γὰρ αὐτὸ δοκιμάζειν ἅμα καὶ δοκιμάζεσθαι, τῶν ἀμηχάνων. εἰ δὲ μὴ πᾶσι διαπεφώνηκεν, ἀλλ' ἑνὶ συμφωνεῖ, ἐκ τῆς διαφωνίας ὂν [O] χρείαν ἔχει τοῦ δοκιμάσοντος. [P] καὶ διὰ τοῦτο σύμφωνον αὐτῷ κριτήριον μὴ ἕτερον ὂν παρ' ἐκεῖνο, δεήσεται κρίσεως. δεόμενον δὲ κρίσεως, οὐκ ἔσται κριτήριον. τὸ δὲ πάντων κυριώτατον, εἴπερ τινὰ τῶν Δογματικῶν λέγομεν εἶναι κριτὴν τῆς ἀληθείας, καὶ παρ' αὐτῷ μόνῳ ταύτην ὑπάρχειν, ἤτοι τῇ ἡλικίᾳ αὐτοῦ ἐνατενίζοντες, τοῦτο ἐροῦμεν, ἢ τῇ ἡλικίᾳ μὲν οὐδαμῶς, τῷ πόνῳ δέ· ἢ οὐδὲ τούτῳ, ἀλλὰ τῇ συνέσει καὶ τῇ διανοίᾳ· ἢ συνέσει μὲν οὐδαμῶς, μαρτυρίᾳ δὲ τῇ τῶν πολλῶν. οὔτε δὲ ἡλικίᾳ, οὔτε φιλοπονίᾳ, οὔτ' ἄλλῳ τινὶ τῶν εἰρημένων προσέχειν οἰκεῖόν ἐστιν ἐν τῇ περὶ τοῦ ἀληθοῦς ζητήσει, ὡς παραστήσομεν. οὐκ ἄρα τινὰ τῶν φιλοσόφων ῥητέον κριτήριον εἶναι τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ τῇ ἡλικίᾳ μὲν οὐ προσεκτέον, ἐπείπερ οἱ πλείους τῶν Δογματικῶν ὁμήλικες σχεδὸν ἦσαν, ὅτε αὐτοὺς ἔλεγον κριτήρια τῆς ἀληθείας. πάντες γὰρ πρεσβύται γενόμενοι, οἷον Πλάτων, εἰ τύχοι καὶ Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ Ζήνων, ἑαυτοῖς τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας προσεμαρτύρησαν. εἶτ' οὐκ ἀπέοικεν, ὡς ἐν τῷ βίῳ καὶ τῇ κοινῇ συνθείᾳ θεωροῦμεν, ὅτι συνετώτεροι πολλάκις τῶν πρεσβυτέρων εἰσὶ νέοι, τὸν αὐτὸν τρόπον κἀν φιλοσοφίᾳ εὐεπηβολωτέρους γεγονέναι παρὰ τοὺς πρεσβύτας τοὺς νέους. ἔνιοι μὲν γὰρ, ὧν ἐστι καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς, διαῤῥήδην ἔλεξαν πολλῷ λείπεσθαι [Q] τῆς περὶ τοὺς νέους συνέσεως καὶ ἀγχινοίας τοὺς πρεσβύτας, παρὰ δὲ τὴν τῶν πολλῶν καὶ εἰκαιοτέρων ψευδοδοξίαν, ἐναντίως ἔχειν ὑπελήφθη τὸ πρᾶγμα. διὰ γὰρ τὸ πολύπειρον τῶν πρεσβυτῶν ἔδοξαν οἱ νεώτεροι

tiunt oportet nobis præſto eſſe aliquod criterium, quo utentes judicemus de illorum diſſenſione, ad hoc ut aliquibus quidem aſſentiamur, aliquibus vero minime. 318. Hocce autem criterium vel diſſentiet ab omnibus illis inter ſe diſſidentibus, vel uni tantum eorum aſſentietur. Atque ſi quidem diſſentiet ab omnibus, erit & ipſum quoque pars diſſenſionis. pars autem diſſentiens non poteſt eſſe criterium, ſed ipſa quoque judicanda erit non ſecus atque tota diſſenſio. Neque enim fieri poteſt ut idem probet quod indiget probatione. 319. Sin tem non ab omnibus diſſentiat, ſed uni eorum aſſentiatur, conſentiet uni ex diſſidentibus cui probatione eſt opus: & propterea quandoquidem conſentiens cum ipſo criterium diverſum ab eo non eſt, dijudicatione & ipſum indigebit. Quod autem dijudicatione adhuc indiget, non erit criterium. 320. Quod porro eſt argumentum omnium præcipuum, ſi quem ex Dogmaticis dicimus eſſe judicem veritatis, eamque apud illum ſolum reperiri, aut hoc dicemus reſpicientes ad ejus ætatem: aut minime quidem ad ætatem, ſed ad laborem: aut ne ad eum quidem, ſed ad intelligentiam & ingenii acumen: aut nequaquam quidem ad intelligentiam [ingeniique acumen,] ſed ad multorum teſtimonium. Sed nec ætas, neque labor ac diligentia, nec aliquid ex iis quæ dicta ſunt, attendendum eſt in veri inquiſitione, ut oſtendemus. Non ergo dicendum eſt, ullum Philoſophum eſſe criterium ſive regulam ad quam veritas exigi poſſit. 321. Atque ætas quidem non eſt attendenda, quandoquidem plures ex Dogmaticis fuerunt fere ætate æquales, quando ſeipſos venditarunt eſſe criteria veritatis. Omnes enim ætate provecti, ut exempli gratia, Plato, & Democritus, & Epicurus, & Zeno, ſibi attribuerunt inventionem veritatis. 322. Deinde minime ab uſu eſt alienum, ſicut cernimus evenire in communi vitæ conſuetudine, quod adoleſcentes ſint ſæpe ſenibus intelligentiores, eodem modo ad conſequendam quoque Philoſophiam aptiores aliquos fuiſſe juvenes quam ſenes. 323. Nam nonnulli quidem, ex quorum numero eſt Aſclepiades Medicus, diſertis verbis dixerunt longe abeſſe ſenes a juvenum intelligentia & ingenii ſolertia. vulgi autem & minus prudentum falſa opinione res contra ſe habere eſt exiſtimata. Nam propter diuturnam ſenum experientiam, viſi ſunt juvenes longe abeſſe ab eorum intelli-

N O T Æ.

O *ἐκ τῆς διαφωνίας ὂν*] Ita legendum e MSS. pro *ὤν*.

P *τοῦ δοκιμάσοντος*] Ita MS. Vratislav. pro *δοκιμάσαντος*.

Q *πολλῷ λείπεσθαι*] Cum Aſclepiade conſentit Herodes in Mimiambis apud Stobæum c. 117. florileg.

- - *τὰ λευκὰ τῶν τριχῶν ἀπαμβλύνει*
Τὸν νοῦν - -

Euripides Æolo:

Φεῦ, φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
Γέροντες οὐδέν ἐσμεν ἄλλο, πλὴν ὄχλος
Καὶ σχῆμ', ὀνείρων δ' ἕρπομεν μιμήματα,
Νοῦς δ' οὐκ ἔτ' ἐστίν· οἰόμεσθα δ' εὖ φρονεῖν.

gentia, cum res contra ſe habeat. Nam longe quidem majorem, ut dixi, experientiam habent ſenes, non tamen juvenibus ſunt intelligentiores. Non ergo propter ætatem dicendum eſt ullum ex Dogmaticis eſſe regulam veri falſique. 324. Sed neque propter laborem & diligentiam. Omnes enim ſunt ex æquo laborioſi ac diligentes: nec eſt ullus, qui cum ad certamen deſcenderit veritatis, & ſe eam dixerit inveniſſe, ignave in eo verſatus fuerit. Cum ergo omnium hac in re teſtata ſit æqualitas, eſt iniquum declinare ad unum ſolum. 325. Similiter nec propter intelligentiam eſt alter alteri ut futurus ejus judex præferendus. Nam primum quidem fuerunt omnes intelligentes, & non alii quidem hebetes, alii vero ingenioſi. Deinde ſæpe qui videntur eſſe intelligentes, defendunt non veritatem ſed falſum. Ex Oratoribus quidem certe, eos qui falſi ſunt patroni, & efficiunt ut non minus eis fides habeatur quam vero, dicimus eſſe & vi dicendi præditos & ingenioſos: contra autem qui non ſunt tales, tardos, indoctos, & non intelligentes. 326. Fortaſſe ergo in Philoſophia quoque, ex iis qui quæſiverunt veritatem, ii qui ſunt quidem maxime intelligentes, eo quod valeant ingenio, videntur eſſe apti ad perſuadendum fidemque faciendam, etiamſi falſum defendant. Qui autem minus valent ingenio, non ſunt apti ad fidem faciendam, etiamſi ſint veri propugnatores. Neque ergo propter ætatem, neque propter laborem ac diligentiam, neque propter intelligentiam, par eſt alterum alteri præponere, & dicere, illum quidem dixiſſe verum, hunc vero minime. 327. Reſtat ergo ut attendamus multitudinem eorum qui ſunt in eadem ſententia. Fortaſſe enim dixerit quiſpiam eum eſſe optimum judicem veritatis, cui plures communi ſententia ferunt teſtimonium. quod quidem eſt delirum, & iis deterius quæ jam reprehendimus, oſtendimusque criteria neutiquam eſſe. Nam ut alia prætermittamus, pares ſunt iis qui de re aliqua in eadem ſunt ſententia, ii qui contra ſentiunt: ut Ariſtotelicis Epicurei, & Epicureis Stoici, & in aliis ſimiliter. 328. Si ergo eſt optimus ac præſtantiſſimus is qui verum perſpexit, quoniam idem cenſent omnes ab eodem profecti, cur magis hunc quam illum dicemus eſſe optimum ac præſtantiſſimum, & qui de veritate judicet? ut Epicurum, propterea quod multi uno conſenſu de eo dicant quod verum invenerit. Cur magis Epicurum

λείπεσθαι κατὰ σύνεσιν, τοῦ πράγματος ἐναντίως ἔχοντος. πολυπειρότεροι μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, εἰσὶν οἱ γεγηρακότες, οὐ συνετώτεροι [R] δὲ παρὰ τοὺς νέους. οὐκοῦν διὰ μὲν ἡλικίαν, οὐ λεκτέον κριτήριον εἶναι τινὰ τῶν Δογματικῶν. καὶ μὴν οὐδὲ διὰ φιλοπονίαν. πάντες γὰρ ἐπίσης εἰσὶ φιλόπονοι. καὶ οὐδείς ἐστιν ὃς εἰς τὸν τῆς ἀληθείας ἀγῶνα κατελθὼν, καὶ ταύτην εὑρηκέναι φήσας, ῥαθύμως ἀνέστραπται. πάντων δὲ κατὰ τοῦτο ἰσότητα μαρτυρουμένων, τῷ ἑνὶ μόνον προσκλιθῆναι, τῶν ἀδίκων ἐστίν. ὡσαύτως δὲ οὐκ ἄν τις ἄλλον ἄλλου κρίνῃ ἕνεκα συνέσεως. πρῶτον μὲν γὰρ, συνετοὶ πάντες ὑπῆρχον· καὶ οὐχ οἱ μὲν, νωθεῖς, οἱ δὲ, οὐ τοιοῦτοι. εἶτα πολλάκις οἱ συνετοὶ δοκοῦντες ὑπάρχειν, οὐ τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ ψευδοῦς εἰσι συνήγοροι. τῶν γοῦν ῥητόρων, τοὺς μὲν τῷ ψευδεῖς εἶναι ὡς συλλαμβανομένους, καὶ εἰς ἴσην αὐτοῖς πίστιν ἀνάγοντας τῷ ἀληθεῖ, δυνατούς τε καὶ νοεροὺς εἶναι φαμέν· τοὺς δὲ μὴ τοιούτους, ἀνάπαλιν βραδεῖς τε καὶ ἀσυνέτους. τάχα τοίνυν κἀν φιλοσοφίᾳ οἱ μὲν περινούστατοι τῶν ζητησάντων τὴν ἀλήθειαν, τῷ εὐφυεῖς εἶναι, πιθανοὶ καθεστάναι δοκοῦσι, κἂν τῷ ψεύδει συνηγορῶσιν· οἱ δὲ ἀφυεῖς, ἀπίθανοι, κἂν τῷ ἀληθεῖ συμμαχῶσιν. οὔτε οὖν διὰ ἡλικίαν, οὔτε διὰ φιλοπονίαν, οὔτε διὰ σύνεσιν, οἰκεῖόν ἐστι τινὰ τινὲς προκρίνειν. καὶ τόνδε μὲν λέγειν εἰρηκέναι τἀληθὲς, τόνδε δὲ μηδαμῶς. καταλείπεται τοίνυν τῷ πλήθει τῶν συμφωνούντων προσέχειν. τάχα γάρ τις τοῦτον ἄριστον κριτὴν εἶναι τῆς ἀληθείας φήσειε τὸν, ᾧ συμφώνως οἱ πλείους μαρτυροῦσιν· ὅπερ ἐστὶ ληρῶδες, καὶ τῶν προδιαβεβλημένων ἡμῖν κριτηρίων χεῖρον. ἵνα γὰρ τ᾽ ἄλλα παρῶμεν, ἴσοι εἰσὶ τοῖς περί τινων συμφωνοῦσιν, οἱ τοῖς αὐτοῖς ἀντιφωνοῦντες, οἷον, τοῖς Ἀριστοτελικοῖς οἱ Ἐπικούρειοι, καὶ τοῖς Ἐπικουρείοις οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. εἰ οὖν ἄριστός ἐστιν ὁ συνεωρακὼς τἀληθὲς, ἐπεὶ ταυτὸ [S] ἀξιοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ [T] ὁρμώμενοι, τί μᾶλλον τόνδε ἢ τόνδε, ἄριστον εἶναι φήσομεν, καὶ κριτήριον ἀληθείας; οἷον Ἐπίκουρον, διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς περὶ αὐτοῦ συμφωνοῦντας ὅτι εὗρε τἀληθές. τί μᾶλλον Ἐπίκουρον

N O T Æ.

R *οὐ συνετώτεροι*] Non tanta eſt ingenii acies, cum vigore ſpirituum paulatim deficiens, unde ipſa etiam judicii vis ſenſim minuitur, donec tandem *παῖδες πάλιν*, & bis pueri ſenes.

S *ἐπεὶ ταυτὸ*] MS. Vratislav. *ἐπειδὴ αὐτό.*

T *οἱ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ*] Idem MS. *οἱ ὑπ᾽ αὐτοῦ.*

ἢ Ἀριστοτέ-

ἢ Ἀριστοτέλην; [U] ἢ ὅτι οὐκ ἐλάσσους εἰσὶν οἱ καὶ τούτῳ συνασπίζονται; οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὡς πάλιν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον πράγμασιν, οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν ἕνα συνετὸν ἀμείνονα εἶναι πολλῶν ἀσυνέτων· οὕτω καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ, οὐκ ἀπέοικεν ἕνα φρόνιμον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο, πιστὸν, πολλοὺς δὲ χηνώδεις, [X] καὶ διὰ τοῦτο ἀπίστους, κἂν συμφώνως τινὶ προσμαρτυρῶσι. σπάνιος μὲν γάρ ἐστιν ὁ συνετὸς, πολὺς δὲ ὁ εἰκαῖος. [Y] εἶτα κἂν τῇ συμφωνίᾳ καὶ τῇ τῶν πλειόνων μαρτυρίᾳ προσέχωμεν, πάλιν εἰς τοὐναντίον τῇ προθέσει περιαγόμεθα. κατὰ ἀνάγκην γὰρ τῶν περί τινος συμφωνούντων, πλείους εἰσὶν οἱ περὶ αὐτοῦ διαφωνοῦντες. ὃ δὲ λέγω, σαφέστερον γενήσεται, οἰκείου τεθέντος ἡμῖν παραδείγματος. ἔστω γὰρ, ὑποθέσεως χάριν, τῶν καθ᾽ ἑκάστην αἵρεσιν φιλοσοφούντων πλείους εἶναι τοὺς κατὰ τὴν Στωϊκὴν αἵρεσιν φιλοσοφοῦντας, λεγέτωσάν τε οὗτοι συμφώνως, Ζήνωνα μόνον εὑρηκέναι τἀληθὲς, ἕτερον δὲ, μηδένα. οὐκοῦν ἀντιφθέγξονται αὐτοῖς οἱ ἀπὸ Ἐπικούρου· ψεύδεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐροῦσιν οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου· ἀντεροῦσι δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, καὶ καθόλου πάντες οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἱρέσεων, [Z] ὥστε πάλιν τούτους τοὺς συμφώνως Ζήνωνα προκεκρικότας, συγκρινομένους τοῖς συμφώνως λέγουσι μὴ εἶναι Ζήνωνα κριτήριον, κατὰ πολὺ ἐλάσσους εὑρίσκεσθαι. καὶ παρ᾽ αὐτὸ τοῦτο εἰ τοῖς συμφώνως περί τινος ἀποφαινομένοις χρὴ γνωματεύειν, [A] ὅταν ὦσι πολλοὶ, οὐδένα ῥητέον τἀληθὲς εὑρηκέναι. παντὶ γὰρ τῷ ὑπό τινων ἐπαινουμένῳ πολύς ἐστιν ὁ ἐκ τῶν ἄλλων αἱρέσεων ἀντιφθεγγόμενος. τὸ δὲ πάντων συνεκτικώτατον, [B] οἱ περί τινος ὡς εἰρηκότος τἀληθὲς συμφωνοῦντες, ἤτοι διάφορον ἔχουσι διάθεσιν, [C] καθ᾽ ἣν συμφωνοῦσιν, ἢ διάφορον μὲν οὐδαμῶς, μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτήν. ἀλλὰ διάφορον μὲν οὐδαμῶς ἂν ἔχοιεν· ἐπεὶ πάντως αὐτοὺς δεήσει διαφωνεῖν. μίαν δὲ ἔχοντες, εἰς ἰσότητα περιίστανται τῷ τοὐναντίον ἀποφαινομένῳ. ὡς γὰρ ἐκεῖνος μίαν ἔχει διάθεσιν καθ᾽ ἣν ἀντιπέπτωκεν αὐτοῖς, οὕτω καὶ οὗτοι, τὴν ἴσην ἔχουσιν ἐκείνῳ, παρέλκοντος λοιπὸν τοῦ πλήθους αὐτῶν πρὸς πίστιν. καὶ γὰρ εἰ, καθ᾽ ὑπόθεσιν, εἷς ἦν ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο λέγων, ἴσον ἂν ἐδύνατο τοῖς πᾶσιν. ἀλλ᾽ ἅπερ

quam Ariſtotelem? An quoniam non ſunt pauciores qui hunc tuentur? 329. Verumenimvero ſicut rurſus in uſu vitæ fieri poteſt ut unus intelligens præſtet multis inſipientibus: ita etiam in Philoſophia non eſt alienum, ut unus ſit prudens, & ideo fide dignus, multi autem nugatores & ideo minime fide digni, etiam ſi communi conſenſu alicui ferant teſtimonium. Nam rarus quidem eſt intelligens, multi autem ſunt imprudentes & temerarii. 330. Deinde etiam ſi attendamus conſenſum & plurium teſtimonium, rurſus reducimur ad id quod eſt propoſito contrarium. Neceſſario enim iis qui de re aliqua conſentiunt, plures ſunt qui de ea diſſentiunt. Quod autem dico, fiet manifeſtius, ſi nobis proprium poſitum fuerit exemplum. 331. Eſto ergo, ita enim ponamus, iis qui in unaquaque philoſophantur hæreſi, eſſe plures qui in Philoſophia Stoicam ſectantur hæreſim. Dicant ergo ii uno conſenſu, ſolum Zenonem inveniſſe verum, alium autem nullum. Adverſus eos ergo loquentur Epicurei: falſum dicere affirmabunt Peripatetici: contradicent Academici, &, ut ſemel dicam, omnes qui ſunt ex aliis ſectis. 332. Quo fit rurſus, ut ii qui communi conſenſu prætulerunt Zenonem, cum iis collati qui communi conſenſu dicunt non eſſe Zenonem qui veri falſique regula habendus ſit, inveniantur longe pauciores. Nam hoc ipſo ſi oportet ferre ſententiam pro iis qui communi conſenſu de re aliqua pronunciant, quando fuerint multi, nullum dicendum eſt inveniſſe verum. Nam cuilibet qui laudatur ab aliquo, multi ſunt ex aliis ſectis qui repugnant. 333. Quod autem latiſſime patet argumentum, qui de aliquo ut qui vera dixerit, conſentiunt, hi aut differentem habent affectionem in qua conſentiunt, aut nequaquam differentem, ſed unam & eandem. Sed differentem quidem minime habere poſſunt, alioqui oportebit eos omnino diſſentire. Si autem unam habent, pari erunt loco quo is qui contrarium pronunciat. 334. Quomodo enim ille unam habet affectionem per quam eis reſiſtit, ita iſti quoque habent ei parem. adeo ut ad fidem faciendam ſit de cætero ſupervacanea & redundans multitudo. Nam ſi, ut ita ponamus, eſſet unus ex ipſis qui hoc diceret, tantundem poſſet atque omnes. 335. Sed ſi

NOTÆ.

U Ἀριστοτέλην] MS. Vratiſlav. Ἀριστοτέλη.

X χηνώδεις] Nomen ab anſeribus ductum, notæ ſimplicitatis ave, unde etiam proverbium Germanis, dumm wie eine Gans.

Y ὁ εἰκαῖος] Qui agit εἰκῇ & temere.

Z οἱ ἀπ᾽ ἄλλων τῶν αἱρέσεων] Ita legendum cum Herveto interprete, licet ἄλλων in editis exciderat.

A γνωματεύειν] In MS. Vratiſlav. eſt πιστεύειν, vocabulum notius pro ignotiore. Cæterum argumento eodem utitur noſter 2. Pyrrhon. Sect. 43.

B συνεκτικώτατον] Quod plurimorum veluti argumentorum in ſe comprehendit vim & pondus. Eodem ſenſu συνεκτικώτατον dixit Plutarchus in limine libri ſecundi de placitis Philoſophorum. Sæpius vocabulo illo noſter utitur, ut Sect. ult. libri contra Ethicos.

C ἤτοι διάφορον ἔχουσι διάθεσιν] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 44.

qui

qui veritatem invenit in Philoſophia, aut propter ætatem, aut propter laborem & diligentiam, aut propter intelligentiam, aut quod multos habeat teſtificantes, dici debet hoc fuiſſe aſſecutus: nos autem oſtendimus, quod propter nullum horum affirmari poſſit quenquam eſſe regulam veri falſique, dicendum eſt quod criterium veritatis in Philoſophia inveniri nequit. 336. Is vero qui ſe jactat eſſe per quem judicari veritas debeat, dicit quod ſibi videtur, nec quicquam amplius. Quoniam igitur aliorum Philoſophorum quilibet & ipſe dicit quod ſibi videtur, & contrarium iis quæ alter prior protulit: dicendum eſt quod cum hac in parte æquales omnes ſint, non poterimus definite dicere quenquam ex illis eſſe veri judicem regulamve. Nam ſi iſte eſt fide dignus, quod ipſe videatur ſibi eſſe veritatis criterium, fide dignus erit etiam ſecundus, quoniam ipſe quoque eſſe hoc videtur ſibi, & ſic tertius, & cæteri. Cum quo ſimul infertur, neminem definite criterium veri falſique eſſe. 337. Præterea aut nuda affirmatione dicit quiſpiam ſe eſſe veritatis criterium, aut alio ad id criterio ſive veri regula uſus. Sed nuda & ſimplex affirmatio alia ſimplici affirmatione cohibebitur. At ſi criterio ad hoc utatur, evertet ſe ipſe. Aut enim ab ipſo diſſentit iſtud criterium, aut cum eo conſentit. Et, ſi quidem diſſentit, non erit fide dignum, quoniam diſſentit ab eo qui ſeipſum exiſtimat eſſe criterium ac regulam veritatis. 338. Sin autem conſentit, indigebit alio judice. Quomodo enim is qui pronuntiat ſeipſum eſſe veri criterium, non erat fide dignus, ita etiam criterium cum iſthoc conſpirans (habet enim quodammodo vim eandem) alio criterio indigebit. Quod ſi ita eſt, nullus Philoſophorum criterium ſive regula veri dici poteſt. Quidquid enim indiget adhuc criterio, ex ſe non erit fide dignum. 339. Rurſus qui dicit ſe eſſe regulam veri falſique, aut ſimplici affirmatione hoc pronunciat, aut demonſtratione. Et nuda quidem affirmatione non poteſt, propter eas quas dixi cauſas. Si autem demonſtratione, omnino quod recta ut par eſt & ſana ſit hæc demonſtratio, aut ſimplici affirmatione dicitur, aut iterum demonſtratione: atque ita in infinitum. Propterea & hanc ob cauſam dicendum eſt fieri non poſſe ut inveniatur regula ſive criterium veritatis. 340. Sic quoque rogatur: Qui verum judicare ſe profitentur, debent regulam habere ſive criterium a quo judicetur veritas. Hoc ergo criterium aut eſt ſine judicio aſſumtum, aut comprobatum ju-

ὁ τὴν ἀλήθειαν εὑρηκὼς ἐν φιλοσοφίᾳ, ἢ διὰ ἡλικίαν ἢ διὰ φιλοπονίαν, ἢ διὰ σύνεσιν, ἢ τῷ πολλοὺς ἔχειν τοὺς μαρτυροῦντας, εὑρηκέναι λέγεται· παρεστήσαμεν δὲ ἡμεῖς, ὅτι δι' οὐδὲν τούτων ῥητέον, κριτήριον αὐτὸν ὑπάρχειν ἀληθείας, φαίνεται ὡς ἀνεύρετόν ἐστι τὸ ἐν φιλοσοφίᾳ κριτήριον. ἐπεὶ ὁ λέγων αὐτὸν [D] ἀληθείας εἶναι κριτήριον, τὸ φαινόμενον αὐτῷ λέγει, καὶ οὐδὲν πλεῖον. τοίνυν ἐπεὶ καὶ ἕκαστος τῶν ἄλλων φιλοσόφων τὸ φαινόμενον αὐτῷ λέγει, καὶ ἐναντίον τῷ προσενεχθέντι, δῆλον ὡς ἴσου πᾶσιν ὄντος τοῦ τοιούτου, οὐ δυνησόμεθα ὡρισμένως τινὰ κριτήριον εἶναι λέγειν. εἰ γὰρ οὗτος πιστὸς, ὅτι φαίνεται αὐτῷ τὸ εἶναι αὐτὸν κριτήριον, πιστὸς ἔσται καὶ ὁ δεύτερος, ἐπεὶ καὶ αὐτῷ φαίνεται κριτήριον εἶναι αὐτόν· καὶ οὕτως ὁ τρίτος, καὶ οἱ λοιποί· ᾧ συνεισάγεται, τὸ μηδένα ὡρισμένως κριτήριον ἀληθείας ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις, ἢ φάσει τις ἑαυτὸν [E] κριτήριον εἶναι λέγει, ἢ κριτηρίῳ προσχρώμενος. ἀλλὰ φάσει μὲν, φάσει ἐπισχεθήσεται, κριτηρίῳ δὲ προσχρώμενος, περιτραπήσεται. ἤτοι γὰρ διάφωνόν ἐστιν αὐτῷ τὸ κριτήριον τοῦτο, [F] ἢ σύμφωνον. καὶ εἰ μὲν διάφωνον, ἄπιστον, ἐπείπερ διαπεφώνηκε τῷ οἰομένῳ αὐτὸν κριτήριον ὑπάρχειν· εἰ δὲ σύμφωνον, χρείαν ἕξει [G] τοῦ κρίνοντος. ὥσπερ γὰρ οὗτος ὁ κριτήριον αὐτὸν [H] ἀποφαινόμενος ἄπιστος ἦν, οὕτω καὶ τὸ σύμφωνον αὐτῷ κριτήριον, (ἐπεὶ τρόπῳ τινὶ τὴν αὐτὴν ἔσχηκεν ἐκείνῳ [I] δύναμιν,) δεήσεται ἑτέρου τινὸς κριτηρίου. καὶ εἰ τοῦτο, οὐ λεκτέον ἕκαστον τῶν φιλοσόφων εἶναι κριτήριον. πᾶν γὰρ τὸ κρίσεως δεόμενον ἐξ αὐτοῦ ἐστιν ἄπιστον. πάλιν ὁ λέγων ἑαυτὸν κριτήριον, ἤτοι φάσει τοῦτο ἀξιοῖ ἢ ἀποδείξει· καὶ φάσει μὲν οὐ δύναται, δι' ἃς προεῖπον αἰτίας· εἰ δὲ ἀποδείξει, πάντως ἐπεὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἐστὶν ὑγιὴς ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις, ἤτοι φάσει λέγεται ἢ ἀποδείξει. καὶ ταῦτ' εἰς ἄπειρον. τοίνυν καὶ διὰ τοῦτο λεκτέον ἀνεύρετον εἶναι τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον. ἐρωτᾶται δὲ καὶ οὕτως· οἱ κρίνειν τἀληθὲς ἐπαγγελλόμενοι, κριτήριον ἔχειν ὀφείλουσι τοῦ ἀληθοῦς· τοῦτο οὖν τὸ κριτήριον, ἤτοι ἀνεπίκριτόν ἐστιν ἢ ἐπικέ-

NOTÆ.

D ὁ λέγων αὐτὸν] Ita leg. pro αὐτὸν, ut ſupra Sect. 316.

E ἢ φάσει τις ἑαυτὸν] Argumentum quale jam fuit Sect. 315. recurretque Sect. 339.

F τὸ κριτήριον τοῦτο] Ita MSS. pro τοῦτο τὸ κριτήριον.

G χρείαν ἕξει] Ita MS. Vratiſlav. pro ἔχει.

H ὁ κριτήριον αὐτὸν] Ita leg. pro αὐτόν, ut Sect. 316. & 336.

I ἐκείνῳ] MS. Vratiſlav. ἐκεῖνο, minus bene.

dicio,

κρίται. καὶ εἰ μὲν ἀνεπίκριτόν ἐστι, πόθεν ὅτι πιστόν; οὐδὲν γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων χωρὶς κρίσεώς ἐστι πιστόν. εἰ δὲ ἐπικέκριται, πάλιν τὸ κρῖναν αὐτὸ, K ἤτοι ἀνεπίκριτόν ἐστιν ἢ ἐπικέκριται. καὶ εἰ μὲν ἀνεπίκριτον, ἄπιστον· εἰ δὲ ἐπικέκριται, πάλιν τὸ ἐπικρῖναν αὐτὸ, L ἤτοι ἐπικέκριται, ἢ οὐκ ἐπικέκριται· καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. πάλιν τὸ κριτήριον ἀμφισβητούμενον καθεστὼς, δεῖται τινὸς ἀποδείξεως. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἀποδείξεων αἱ μέν εἰσιν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς, ὀφείλει καὶ ἡ εἰς πίστιν τοῦ κριτηρίου παραλαμβανομένη ἀπόδειξις, διά τινος κριτηρίου βεβαιοῦσθαι. ὥστε εἰς τὸν δι' ἀλλήλων ἐμπίπτειν τρόπον· τοῦ μὲν κριτηρίου τὴν διὰ τῆς ἀποδείξεως πίστιν περιμένοντος· τῆς δὲ ἀποδείξεως τὴν ἀπὸ τοῦ κριτηρίου βεβαίωσιν ἀναμενούσης. μηδετέρου δὲ αὐτῶν διὰ θατέρου πεπιστῶσθαι δυναμένου, καὶ ἄλλως γίνεται τὸ αὐτὸ πιστόν τε καὶ ἄπιστον. πιστὸν μὲν τὸ κριτήριον, ὅτι κρίνει τὴν ἀπόδειξιν· καὶ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἀποδείκνυσι τὸ κριτήριον. ἄπιστον δὲ τὸ μὲν κριτήριον, ὅτι ἀποδείκνυται πρὸς τῆς ἀποδείξεως· M ἡ δὲ ἀπόδειξις, ὅτι κρίνεται πρὸς τοῦ κριτηρίου.

Ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ πρώτου κριτηρίου ἀγνωσία, τουτέστι τοῦ ὑφ' οὗ, N διὰ τοσούτων παρὰ τοῖς Σκεπτικοῖς ἀπορεῖται. εὐαπόδοτος δέ ἐστι καὶ ὁ περὶ τοῦ δευτέρου λόγος. φημὶ δὲ τοῦ δι' οὗ. εἰ γὰρ εὑρίσκει τἀληθὲς ὁ ἄνθρωπος, ἤτοι ταῖς αἰσθήσεσι μόνον προσχρώμενος τοῦτο εὑρίσκει, ἢ τῇ διανοίᾳ, ἢ τῷ συναμφοτέρῳ, ταῖς τε αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ. οὔτε δὲ μόνον ταῖς αἰσθήσεσι προσχρώμενος δύναται τἀληθὲς εὑρεῖν, οὔτε καθ' αὐτὴν O τῇ διανοίᾳ, οὔτε κοινῶς ταῖς τε αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα εὑρίσκειν τἀληθὲς ὁ ἄνθρωπος πέφυκεν. αἰσθήσεσι μὲν οὖν μόναις λαβεῖν τἀληθὲς οὐ δύναται, καθὼς ἔμπροσθεν P ἐπεδείξαμεν, καὶ νῦν δὲ ἐπ' ὀλίγον παραμυθησόμεθα. φύσει γὰρ εἰσιν ἄλογοι. καὶ πλέον τοῦ τυποῦσθαι Q πρὸς τῶν φαντασιῶν μὴ δυνάμεναι, παντελῶς ἄθετοι καθεστᾶσι πρὸς εὕρεσιν τἀληθοῦς. οὐ γὰρ μόνον λευκαντικῶς ἢ γλυκαντικῶς δεῖ κινεῖσθαι τὸ ληψόμενον τἀληθὲς ἐν τοῖς ὑποκειμένοις, ἀλλὰ καὶ εἰς φαντασίαν ἀχθῆναι τοῦ τοιούτου

dicio. Atque ſi aſſumtum eſt ſine judicio, unde habebit quod ſit fide dignum? Nihil enim ex iis de quibus dubitatur, eſt fide dignum niſi judicio comprobetur. Sin autem eſt judicio comprobatum, rurſus id quod de ipſo judicavit, aut comprobatum judicio eſt, aut abſque judicio. Ac ſi aſſumtum eſt ſine judicio, fide caret; ſi judicio comprobatum eſt, iterum quod judicavit de eo, vel judicio comprobatum fuit, vel non fuit, atque ita in infinitum. 341. Rurſus criterium, ſi de eo dubitetur, indiget aliqua demonſtratione. Sed quoniam ex demonſtrationibus aliæ quidem ſunt veræ, aliæ vero falſæ: debet etiam quæ aſſumitur ad probandum criterium demonſtratio confirmari per aliquod criterium. Quo fit ut incurratur vitium argumenti quod probat alterum per alterum, ſiquidem criterium expectat ut probetur per demonſtrationem: demonſtratio autem ut confirmetur a criterio. 342. Neutrum autem eorum poteſt probari per alterum: alioqui idem erit fide dignum & non fide dignum. Fide quidem dignum criterium quoniam judicat de demonſtratione: & demonſtratio, quoniam demonſtrat criterium: Non fide autem dignum criterium quidem, quoniam demonſtratur a demonſtratione. Demonſtratio autem, quoniam a criterio judicatur.

343. Atque ignoratio quidem Criterii primi generis, nempe illius *a quo* veritas judicanda ſit, per hæc apud Scepticos vocatur in dubium. Poteſt autem facile quoque explicari de ſecundo genere diſputatio. Illius inquam criterii *per quod*. Si enim homo invenit verum, aut hoc invenit ſolum utens ſenſibus, aut cogitatione, aut utroque ſimul, nempe & ſenſibus & cogitatione. Sed neque utens ſolis ſenſibus poteſt verum invenire, neque cogitatione per ſe, neque communiter ſenſibus & cogitatione, ut oſtendemus. Non igitur poteſt homo ſua natura verum invenire. 344. Atque ſolis quidem ſenſibus non poteſt verum apprehendere, ſicut prius oſtendimus, & nunc etiam paucis declaraturi ſumus. Sunt enim natura expertes rationis, & cum nihil aliud poſſint quam impreſſiones recipere ab iis quæ cadunt ſub phantaſiam, omnino minime appoſiti ad verum inveniendum. Non ſolum enim albo, aut dulci affici oportet id quod comprehenſurum eſt veritatem in ſubjectis, ſed etiam duci ad ejus rei phantaſiam, ac conceptionem, nempe, hoc eſt

NOTÆ.

K τὸ κρῖναν αὐτὸ] MS. Vratiſlav. ἐπικρῖναν.

L ἤτοι ἀνεπίκριτον uſque ad verba *πάλιν τὸ ἐπικρῖναν αὐτὸ*] Male omiſſa ſunt in MS. Ciz. atque in Herveti verſione.

M πρὸς τῆς ἀποδείξεως] Ita legendum è MSS. non πρὸ, atque ita mox πρὸς τοῦ κριτηρίου.

N τοῦ ὑφ' οὗ] Ita recte MSS. pro τὸ ὑφ' οὗ.

O καθ' αὐτὴν] Ita MSS. pro κατ' αὐτήν.

P καθὼς ἔμπροσθεν] Supra Sect. 293. ſeq.

Q πλέον τοῦ τυποῦσθαι] Ait ſenſationes ut a judicio intellectus diſtinctas, eſſe meras paſſiones quæ a rebus extrinſecus veluti ceræ imprimuntur. ἐοίκασι γὰρ πάσχουσι μόνον, καὶ κηροῦ τρόπον τυποῦσθαι, quæ verba Sexti ſunt, jam laudato loco.

album, & hoc eſt dulce: & in aliis ſimiliter. 345. Non eſt autem munus ſenſus ad eam rem applicari. Colorem enim ſolum & ſaporem & vocem poteſt ſua natura apprehendere. Hoc autem eſſe album, aut hoc eſſe dulce, quum neque ſit color neque ſapor, ſenſu non poteſt apprehendi. Tum falluntur quoque in multis ſenſus, & inter ſe diſſident, ut oſtendimus cum decem modos, qui ſunt apud Æneſidemum, perſequeremur. 346. Quod autem diſſentit ſecum & diſſidet, non poteſt eſſe veri regula, ſed ipſummet indiget alio a quo judicetur. Non poſſunt ergo ſenſus verum per ſe judicare: & opus eſt intelligentia & memoria ad comprehendenda ſubjecta, nempe hominem, plantam, & ſimila. Coloris enim cum magnitudine & figura & aliquibus aliis proprietatibus compoſitio eſt homo. 347. Componere autem aliquid memoriter non poteſt ſenſus, propterea quod additio neque color ſit neque ſapor neque vox, quæ quidem ſola poſſunt a ſenſu apprehendi. 348. Sed neque cogitatio. Nam ſi verum dignoſcit cogitatio, debet prius ſeipſam cognoſcere. & ut architectus dignoſcit rectum & obliquum, etiam abſque adhibito criteriorum apparatu, nempe regulæ & circini: ita etiam cogitationem, ſiquidem eſt prædita vi dijudicandi veri & falſi, oporteret prius utique ſuam noſſe naturam, habitum præterea, & locum in quo eſt, & alia omnia. 349. Minime autem poteſt hæc perſpicere: ſiquidem nonnulli putant eam nihil eſſe aliud quam aliquomodo affectum corpus, ſicut Dicæarchus: alii autem dicebant quidem eſſe, ſed non in eodem loco contineri: ſed alii quidem extra corpus, ut Æneſidemus, ex ſententia Heracliti: alii in toto corpore, ut ex Democriti ſententia nonnulli: alii autem in parte corporis. quorum rurſus ſunt multiplices variæque ſententiæ. 350. Et alii quidem eam differre a ſenſibus, ut plures: alii autem

πράγματος, τοῦτο λευκόν ἐστι, καὶ, τοῦτο γλυκύ ἐστι· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ παραπλήσιον. τῷ δὲ τοιούτῳ πράγματι οὐκέτι τῆς αἰσθήσεως ἔργον ἐστὶν ἐπιβάλλειν. χρῶμα γὰρ μόνον καὶ χυμὸν καὶ φωνὴν [R] λαμβάνειν πέφυκε. τὸ δὲ, τοῦτο λευκόν ἐστιν ἢ τοῦτο γλυκύ ἐστιν, οὔτε χρῶμα οὔτε χυμὸς τυγχάνον, ἀνύποπτόν ἐστιν αἰσθήσει. ψεύδονταί γε ἐν πολλοῖς αἱ αἰσθήσεις, καὶ διαφωνοῦσιν ἀλλήλαις, καθάπερ ἐδείξαμεν, τοὺς παρὰ τῷ Αἰνησιδήμῳ δέκα τρόπους [S] ἐπιόντες. τὸ δὲ διάφωνον καὶ ἐστασιασμένον, οὐκ ἔστι κριτήριον, ἀλλὰ τοῦ κρίνοντος αὐτὸ δεόμενον. τοίνυν οὐ δύνανται καθ' αὐτὰς αἱ αἰσθήσεις κρίνειν τἀληθές· συνέσεώς τε δεῖ καὶ μνήμης πρὸς ἀντίληψιν τῶν ὑποκειμένων. οἷον, ἀνθρώπου, φυτοῦ, τῶν ἐοικότων. χρώματος γὰρ μετὰ μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἄλλων τινῶν ἰδιωμάτων σύνθεσίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. συνθεῖναι δέ τι μνημονικῶς οὐ δύναται ἡ αἴσθησις· διὰ τὸ μήτε χρῶμα, μήτε χυμὸν, μήτε φωνὴν [T] εἶναι τὴν ἐπίθεσιν, ὧν μόνον ἀντιληπτική ἐστιν ἡ αἴσθησις. καὶ μὴν οὐδὲ ἡ διάνοια. εἴπερ γὰρ ἐπιγνώμων ἐστὶ τἀληθοῦς ἡ διάνοια, πρότερον ὤφειλεν ἑαυτὴν [U] ἐπιγινώσκειν. καὶ ὡς ἀρχιτέκτων κρίνει τό, τε εὐθὺ καὶ στρεβλὸν, καὶ χωρὶς τοῦ ἐπιβάλλειν τῇ κατασκευῇ τῶν κριτηρίων, οἷον, τῇ τοῦ κανόνος καὶ τῇ τοῦ διαβήτου· οὕτως ἐχρῆν καὶ τὴν διάνοιαν, εἴπερ διακριτική ἐστιν [X] τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους, πολλῷ πρότερον τῇ ἑαυτῆς φύσει συνεπιβάλλειν δι' ἣν, οὐσίᾳ τῇ ἐξ ἧς ἐστι, τόπῳ τῷ ἐν ᾧ πέφυκε, [Y] τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. οὐ πάνυ δέ γε τὰ τοιαῦτα συνορᾶν δύναται· εἴγε οἱ μὲν, μηδὲν φασὶν εἶναι αὐτὴν παρὰ τὸ πῶς ἔχον σῶμα, καθάπερ ὁ Δικαίαρχος· [Z] οἱ δὲ εἶναι μὲν ἔλεξαν, [A] οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τόπῳ περιέχεσθαι· ἀλλὰ οἱ μὲν ἐκτὸς τοῦ σώματος, ὡς Αἰνησίδημος, κατὰ Ἡράκλειτον· [B] οἱ δὲ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, [C] καθάπερ τινὲς κατὰ Δημόκριτον· οἱ δὲ, ἐν μέρει τοῦ σώματος, [D] ὧν πάλιν πολυσχιδεῖς εἰσιν αἱ γνῶμαι. καὶ οἱ μὲν διαφέρειν αὐτὴν τῶν αἰσθήσεων, ὡς οἱ πλείους· οἱ δὲ, αὐτὴν εἶναι τὰς

N O T Æ.

R χρῶμα μόνον καὶ χυμὸν καὶ φωνὴν] Infra, Sect. 347.

S τοὺς παρὰ Αἰνησιδήμῳ δέκα τρόπους] Lib. 1. Pyrrhon. Sect. 36. ſeq.

T χρῶμα, χυμὸν, φωνὴν] Supra, Sect. 345.

U ὤφειλεν ἑαυτὴν] A ſe non comprehendi διάνοιαν ſive mentem, diſputat Sect. 310. ſeq.

X διακριτική ἐστιν] MS. Ciz. διακριτικόν ἐστιν.

Y τῇ ἑαυτῆς φύσει συνεπιβάλλειν δι' ἣν, οὐσίᾳ τῇ ἐξ ἧς ἐστι, τόπῳ τῷ ἐν ᾧ πέφυκε] Ita legendum exiſtimo hunc locum. In MSS. reperio δι' ὃν οὐσία vel ut in MS. Vratiſlav. διονουσία. Rectius in editis δι' ἣν, ſed ibidem male ἐξῆς, pro ἐξ ἧς.

Z ὁ Δικαίαρχος] Vide dicta ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 31. & quæ notati lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 11. ubi inter Dicæarchi ſcripta refero duplices ejus libros περὶ ψυχῆς tres Corinthiacos, totidemque Lesbiacos.

A ἔλεξαν] MS. Ciz. ἔλεγον. Mox pro τόπῳ male MS. Vratiſlav. τούτῳ, reſpicitur enim ad διαφωνίαν Philoſophorum de loco & ſede ſpeciali animæ in homine de qua dictum Sect. 313. ſeq.

B ὡς Αἰνησίδημος κατὰ Ἡράκλειτον] De Heracliti ſententia dictum Sect. 127. hujus libri. Solet autem in aliis etiam Heraclitum ſequi Æneſidemus, ut apparebit infra lib. 2. adverſus Log. Sect. 8. & lib. 1. contra Phyſicos, Sect. 363. Atque Æneſidemi dictum Scepticam diſciplinam eſſe ὁδὸν ἐπὶ τὴν Ἡρακλείτειον φιλοσοφίαν, exſtat lib. 1. Pyrrhon. Sect. 210. Denique ut hoc etiam leviculum notem, promiſcue invenio κατὰ Ἡράκλειτον, καθ' Ἡράκλειτον, & κατ' Ἡράκλειτον itaque in verbis quæ proxime præcedunt, ἀλλὰ οἱ μὲν ἐκτὸς, quod habebant editi, nolui mutare, licet in MS. Vratiſlav. ἀλλ' οἱ &c. Ut infra Sect. 370. editi ἀλλ' ἵνα, MS. Vratiſlav. ἀλλά.

C ἐν ὅλῳ τῷ σώματι] Moſchioni hanc ſententiam tribuit Tertullianus c. 15. libri de anima. Sed Democritum Platoni jungit Plutarchus IV. 5. de placitis, atque ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ſedem ἡγεμονικοῦ ſtatuiſſe teſtatur.

D οἱ δὲ ἐν μέρει τοῦ σώματος] Vide dicta ad Sect. 313.

αἰσθήσεις, καθάπερ διά τινων ὀπῶν [E] τῶν αἰσθητηρίων προκύπτουσαν. ἧς στάσεως [F] ἦρξε Στράτων τε ὁ Φυσικός, [G] καὶ Αἰνησίδημος. οὐκ ἄρα κριτήριόν ἐστιν ἡ διάνοια. πλείους τέ εἰσιν αἱ διάνοιαι· πλείους δὲ οὖσαι διάφωνοι καθεστᾶσι. διαφωνοῦσαι δὲ χρείαν ἔχουσι τοῦ ἐπικρίνοντος [H] αὐτάς. τοῦτ' οὖν ἤτοι διάνοια πάλιν ἐστὶν, ἢ ἕτερόν τι παρ' αὐτήν. καὶ διάνοια μὲν οὐκ ἂν εἴη· μέρος γὰρ τῆς διαφωνίας γενόμενον, κρίσεως δεήσεται, καὶ οὐκέτι κριτήριον γενήσεται. ἕτερον δὲ παρ' αὐτὴν ὑπάρχον, τὸ μὴ εἶναι διάνοιαν κριτήριον παρίστησιν. ἐξέσται δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν εἰρημένοις ἐπιλογισμοῖς τανῦν χρῆσθαι. ἡμῖν γὰρ οὐκ ἀνάγκη ταυτολογεῖν. πρὸς τούτοις ἐπεὶ οὐ μόνον ἐστὶν ἐν ἡμῖν διανοητικὸν, κατὰ τοὺς πλείστους τῶν φιλοσόφων, ἀλλὰ σὺν τούτῳ, καὶ αἰσθητικὸν, ὅπερ πρόκειται τοῦ διανοητικοῦ, ἐξ ἀνάγκης τοῦτο αὐτὸ προκείμενον, οὐκ ἐάσει τὴν διάνοιαν τῶν ἐκτὸς ἀντιλαμβάνεσθαι. ὥσπερ γὰρ τὸ μεταξὺ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρατοῦ πεπτωκὸς σῶμα, οὐκ ἐᾷ τὴν ὄψιν ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ ὁρατοῦ· οὕτως εἰ μεταξὺ τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἐκτὸς ὁρατοῦ κεῖται ἡ ὅρασις, ἄλογος οὖσα, οὐκ ἐάσει τὴν διάνοιαν ἡ ὅρασις τοῦ ἐκτὸς ὁρατοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι· καὶ εἰ μεταξὺ [I] τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἐκτὸς ἀκουστοῦ ἐπιγνώμονα γίνεσθαι· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ παραπλήσιον. ἔνδον οὖν ἀποκεκλεισμένη ἡ διάνοια, καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ἐπισκοτουμένη, οὐδενὸς ἔσται τῶν ἐκτὸς ἀντιληπτική. οὐδὲ ταύτην τοίνυν ῥητέον καθ' αὑτὴν εἶναι κριτήριον· λείπεται ἄρα λέγειν ἀμφότερα. τουτέστι, τὴν διάνοιαν, ὡς ὑπουργῷ [K] χρωμένην τῇ αἰσθήσει, λαμβάνειν τὰ ἐκτός· ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον. ἡ γὰρ αἴσθησις, οὐ τὰ ἐκτὸς παρίστησι [L] τῇ διανοίᾳ· τὸ δὲ ἴδιον ἀγγέλλει πάθος. οἷον, ἡ ἁφὴ ἀπὸ πυρὸς θαλπομένη, οὐ τὸ ἐκτὸς καὶ καῖον πῦρ ἀναδίδωσι τῇ διανοίᾳ· τὴν δὲ ἀπ' αὐτοῦ θάλψιν, τουτέστι τὸ ἴδιον αὐτῆς πάθος. καίτοι οὐδὲ τοῦτο. εἰ γὰρ λήψεται ἡ νόησις

eam eſſe ſenſus, & per ſenſuum inſtrumenta tanquam per quædam foramina proſpicere & ſe exerere. Cujus ſectæ auctor fuit Strato Phyſicus & Æneſidemus. Non eſt ergo cogitatio veri falſique regula. 351. Et plures ſunt cogitationes. Quum ſint autem plures, diſcrepant. Quum autem diſcrepant, indigent criterio quod eas dijudicet. Hoc ergo aut rurſus eſt cogitatio, aut aliquid præter eam. Et cogitatio quidem neutiquam fuerit. Nam quum hæc ſit pars diſſenſionis ac diſcrepantiæ, ipſa dijudicatione indigebit: nec jam erit criterium ſive veri regula Si autem ſit aliud præter cogitationem, id oſtendet cogitationem veri regulam non eſſe. 352. Licebit in hac re etiam argumentis Dogmaticorum quibus ipſi invicem pugnant, uti, ſed nobis eadem recoquere non eſt neceſſe. Porro quoniam non ſolum eſt in nobis vis cogitandi, ut volunt plurimi Philoſophi, ſed præter illam etiam vis ſentiendi, quæ ſita eſt ante vim cogitandi, neceſſario illa ipſa anterius poſita non ſinet cogitationem externa apprehendere. 353. Quomodo enim corpus quod incidit inter viſum noſtrum & aſpectabile, nequaquam ſinit aſpectabile a viſu apprehendi: ita ſi inter cogitationem & externum aſpectabile ſitus eſt viſus, cum ſit expers rationis, non ſinet viſus ille a cogitatione apprehendi externum aſpectabile: &, ſi inter cogitationem & externum audibile ſitus eſt auditus, non ſinet cogitationem auditus externi audibilis judicem eſſe, atque in aliis ſenſibus ſimiliter: Intus ergo incluſa cogitatio & obſcurata ſenſibus, nihil apprehendet externum. Nec ergo dicendum eſt eam per ſe eſſe criterium veritatis. 354. Reſtat ergo ut dicamus utrunque, nempe cogitationem ſenſu tanquam miniſtro utentem, externa apprehendere. Quod rurſus non poteſt fieri. Senſus enim non ſiſtit res externas cogitationi, ſed ſuam ſignificat affectionem: ut tactus igne fotus non reddit cogitationi externum ignem ardentem, ſed quem ille efficit calorem, hoc eſt propriam ſuam affectionem. 355. Imo ne hanc quidem. Nam ſi mentis agitatio

NOTÆ.

E διά τινων ὀπῶν] Ita legendum eſſe pro *τόκων*, clatum eſt ex Sect. 364. ubi ad hunc ipſum locum noſter reſpicit: *κἂν ὑποθώμεθα δὲ τὴν διάνοιαν διὰ τῶν αἰσθητικῶν πόρων, ὥσπέρ τινων ὀπῶν προκύπτουσαν.* Hæc eſt ſententia quam oppugnat Lucretius III. 360. docentium

- - oculos nullam rem cernere poſſe,
Sed per eos animum ut foribus ſpectare recluſis.

F ἧς στάσεως] de hac voce dictum ad Sect. 49. hujus libri.

G Στράτων ὁ Φυσικὸς] Plutarchus lib. IV. c. 5. de placitis Philoſophor. & Tertullianus c. 15. libri de anima teſtantur Stratonem collocaſſe animum *ἐν μεσοφρύῳ, in ſuperciliorum meditullio.* Atque idem Tertullianus Stratonem opponit iis, qui cum Dicæarcho & Medicis Andrea atque Aſclepiade *ita abſtulerunt principale, dum in animo ipſo voluerunt eſſe ſenſus.*

H τοῦ ἐπικρίνοντος] MS. Vratiſlav. *ἐπικρίναντος.*

I καὶ εἰ μεταξὺ] Sic recte MS. pro *καὶ δεῖ.* Mox autem verba quædam excidiſſe certum eſt, in hanc ut videtur ſententiam ſupplenda: *καὶ εἰ μεταξὺ τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἐκτὸς ἀκουστοῦ κεῖται ἡ ἀκοὴ, οὐκ ἐάσει τὴν διάνοιαν ἡ ἀκοὴ τοῦ ἐκτὸς ἀκουστοῦ ἐπιγνώμονα γίνεσθαι* quam in verſione expreſſi. Verba bis repetita *τοῦ ἐκτὸς ἀκουστοῦ* facile efficere potuerunt ut librarius ſemel tantum ea exſcriberet & ſimul cætera illis in eodem verſu adhærentia omitteret. Pro *γίνεσθαι* MS. Vratiſlav. ſubinde habet *γίγνεσθαι* uti Sect. 358. & 369. *γιγνώσκουσα γιγνωσκόμενον* & *γιγνώσκεσθαι.*

K ὡς ὑπουργῷ] Ita recte MSS. pro *ὑπέργῳ.*

L οὐ τὰ ἐκτὸς παρίστησι] Supra Sect. 293. ſeq. Sunt autem diverſæ res ipſæ externæ ab illa paſſione qua nos per ſenſus afficimur. Sect. 357.

apprehendat affectionem ſenſus, erit ſenſus. Nam quod eſt capax videndi affectionis, movetur ad videndum. Quod autem movetur ad videndum, eſt viſus: & quod eſt capax audiendi affectionis, movetur ad audiendum. Quod autem movetur ad audiendum, eſt auditus. & in aliis ſenſibus ſimiliter. 356. Quamobrem cogitatio quoque ſi uniuſcujuſque ſenſus ſuſcipit affectionem, movetur ad ſentiendum. Si autem ad ſentiendum movetur, eſt ſenſus. Si ſit autem ſenſus, eſt expers rationis. Si ſit autem expers rationis, deſinet eſſe cogitatio. Si non ſit autem cogitatio, non apprehendet affectionem ſenſus, ut cogitatio. 357. Quod ſi etiam ſuſceperit affectionem ſenſuum, non cognoſcet externa. externa enim ſunt diſſimilia iis quæ ſunt in nobis affectionibus: & multum differt phantaſia ab re quæ cadit ſub phantaſiam: verbi gratia quæ de igne exiſtit phantaſia differt ab igne; nam ignis quidem urit: phantaſia autem non habet vim urendi. Et alioqui etiam ſi dederimus externa eſſe ſimilia iis quæ ſunt in nobis affectionibus, at cogitatio affectiones quæ ſunt in nobis ſuſcipiens non omnino comprehendet externa. Nam quæ ſunt aliquibus ſimilia, ſunt alia ab illis quibus ſunt ſimilia. 358. Quamobrem ſi quæ ſunt externis ſimilia cognoſcit cogitatio, non cognoſcit externa, ſed quæ ſunt illis ſimilia. & quomodo qui ignorat Socratem, Socratis autem aſpicit imaginem, neſcit an Socrates ſit ſimilis ei quæ cernitur imagini: ita cogitatio ad affectiones ſe applicans, cum externa non viderit, nec ea quidem qualia ſint cognoſcet, nec quod ea ſint ſimilia affectionibus. At ſi non cognoſcit ea quæ apparent ſenſibus, nec obſcura incertaque cognoſcet quæ cognoſci debent facta ab illis tranſitione. Ita nullum erit veritatis criterium. 359. Sed nonnulli ex Dogmaticis, eam quæ ſuperius dicta eſt ſuppoſitionem, adhuc in præſenti argumento jactant, dicentes, non eſſe ſeparatas differentes has partes animæ, nempe rationis participem, & expertem rationis: ſed ut mel totum per totum ſimul eſt humidum & dulce, ita etiam animam totam per ſe totam ſibi inter ſe adverſantes habere facultates, quarum alia eſt particeps rationis, alia rationis expers. 360. & moveri quidem rationis participem ab iis quæ cadunt ſub intelligentiam: rationis autem expertem apprehendere ſenſilia. Stultum itaque eſſe dicere, cogitationem aut communiter ani-

τὸ τῆς αἰσθήσεως πάθος, αἴσθησις ἔσται. τὸ γὰρ ὁρατικοῦ πάθους ἀναδεκτικὸν, ὁρατικῶς κινεῖται· τὸ δὲ ὁρατικῶς κινούμενον, ὅρασίς ἐστι. [M] καὶ τὸ ἀκουστικοῦ πάθους ἀναδεκτικὸν, ἀκουστικῶς κινεῖται· ὁ δὲ ἀκουστικῶς κινεῖται, ἀκοή ἐστι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ παραπλήσιον. διόπερ καὶ ἡ διάνοια, εἰ τὸ ἑκάστης αἰσθήσεως ἀναλαμβάνει πάθος, αἰσθητικῶς κινεῖται. αἰσθητικῶς δὲ κινουμένη, αἴσθησίς ἐστιν. αἴσθησις δὲ οὖσα, ἄλογός ἐστιν. ἄλογος δὲ γενομένη, ἐκπεσεῖται τοῦ ἔτι νόησις ὑπάρχειν· μὴ οὖσα δὲ νόησις, οὐ λήψεται τὸ τῆς αἰσθήσεως πάθος, ὡς νόησις. κἂν λάβῃ δὲ τὸ τῶν αἰσθήσεων πάθος, οὐκ εἴσεται τὰ ἐκτός. ἀνόμοια γάρ ἐστι τὰ ἐκτὸς τοῖς περὶ ἡμᾶς πάθεσι. καὶ μακρῷ διαφέρει ἡ φαντασία τοῦ φανταστοῦ. οἷον, ἡ ἀπὸ πυρὸς φαντασία τοῦ πυρός· τὸ μὲν γὰρ καίει, ἡ δ' οὐκ ἔστι καυστική. ἄλλως τε, κἂν ὅμοια δῶμεν εἶναι τοῖς περὶ ἡμᾶς πάθεσι τὰ ἐκτὸς, οὐ πάντως τὰ περὶ ἡμᾶς πάθη λαμβάνουσα ἡ διάνοια, καταλήψεται τὰ ἐκτός. τὰ γὰρ ὅμοιά τισιν, ἕτερά ἐστιν ἐκείνων τῶν οἷς ὅμοιά ἐστι. διόπερ εἰ τὰ ὅμοια τοῖς ἐκτὸς ἡ διάνοια γνωρίζει, οὐ τὰ ἐκτὸς γνωρίζει, ἀλλὰ τὰ ὅμοια ἐκείνοις. καὶ ὃν τρόπον ὁ τὸν Σωκράτην ἀγνοῶν, τὴν δὲ Σωκράτους εἰκόνα βλέπων, οὐκ οἶδεν εἰ ὅμοιός ἐστι τῇ φαινομένῃ εἰκόνι ὁ Σωκράτης· οὕτως ἡ διάνοια τοῖς πάθεσιν ἐπιβάλλουσα τὰ ἐκτὸς μὴ θεασαμένη, οὔτε ὁποῖά ἐστι ταῦτα, εἴσεται, οὐθ' ὅτι ὅμοιά ἐστι τοῖς πάθεσιν. μὴ γινώσκουσα δὲ τὰ φαινόμενα, οὐδὲ τὰ κατὰ τὴν ἀπὸ τούτων μετάβασιν ἀξιούμενα γνωρίζεσθαι ἄδηλα συνήσει. οὑτωσὶ δὲ, οὐδὲν κριτήριον ἔσται τῆς ἀληθείας. ἀλλ' ἔνιοι τῶν Δογματικῶν, τὴν ἀνώτερον εἰρημένην [N] ὑπότευξιν, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος θρυλλοῦσι, λέγοντες, μὴ κεχωρίσθαι ταῦτα τὰ διαφέροντα τῆς ψυχῆς μέρη· τουτέστι, τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον. ἀλλ' ὡς τὸ μέλι ὅλον δι' ὅλου ὑγρὸν ἅμα καὶ γλυκύ ἐστιν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη δι' ὅλου δύο ἔχει [O] τὰς ἀντιπαρηκούσας ἀλλήλαις δυνάμεις· ὧν ἡ μέν ἐστι λογικὴ, ἡ δὲ ἄλογος· καὶ κινεῖσθαι τὴν μὲν λογικὴν ὑπὸ τῶν νοητῶν, τὴν δὲ ἄλογον, ἀντιληπτικὴν γίνεσθαι τῶν αἰσθητῶν. ὅθεν καὶ μάταιον εἶναι τὸ λέγειν, τὴν διάνοιαν, ἢ κοινῶς τὴν ψυχὴν, μὴ δύνασθαι

NOTÆ.

M *ὁρατικῶς κινούμενον ὅρασίς ἐστιν*] Sect. 305.

N *τὴν ἀνώτερον εἰρημένην*] Sect. 307. Mox *διαφέροντα τῆς ψυχῆς μέρη* in MS. Vratiſlav. pro *τὰ διαφέροντα*.

O *οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη δι' ὅλου δύο ἔχει*] MS. Vratiſlav. *οὕτως* atque ita fere ſemper etiam conſonante inſequente. Tum uno vocabulo *διόλου* pro *δι' ὅλου*. Et MS. Ciz. *ἔχουσα* pro *ἔχει*.

τῆς

τῆς ἑτέρας τούτων τῶν πραγμάτων διαφορᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι. διάφορον γὰρ ἔχουσα τὴν κατασκευὴν, εὐθὺς καὶ ἀμφοτέρων ἔσται ἀντιληπτική. πάνυ δέ εἰσιν εὐήθεις. αὗται γὰρ αἱ δυνάμεις, καὶ εἰ τὰ μάλιστα δοκοῦσι περὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν συνίστασθαι, [P] καὶ ἀντιπαρήκειν ἀλλήλαις, καὶ δι' ὅλης [Q] πεφοιτηκέναι τῆς ψυχῆς, οὐδὲν ἧσσον ἑτερογενῶς διαφέρουσιν ἀλλήλων. καὶ ἄλλο μέν τι ἔστιν ἥδε, ἄλλο δὲ ἥδε. καὶ τοῦτο πάρεστι μαθεῖν ἀπὸ τῶν προδηλοτέρων εἶναι δοκούντων. συχνὰ γάρ ἦν, ἅπερ περὶ μὲν τὴν αὐτὴν ὕλην θεωρεῖται, οὐ τὴν αὐτὴν δὲ εἶχε φύσιν. βάρος γοῦν καὶ χρῶμα περὶ μὲν τὸ αὐτὸ σῶμα ἀμφότερά ἐστι, διενήνοχε δὲ ἀλλήλων. καὶ πάλιν, σχῆμα καὶ μέγεθος τῆς μὲν αὐτῆς οὐσίας ἐστὶ [R] συμβεβηκότα, κεχωρισμένην δὲ εἶχε τὴν φύσιν· ἄλλως μὲν τοῦ μεγέθους, ἄλλως δὲ τοῦ σχήματος νοουμένου. οὕτω τοίνυν καὶ ἡ προειρημένη λογικὴ δύναμις, κἂν ἀναμὶξ ὑποκέηται τῷ ἀλόγῳ, δυνάμει πάλιν αὐτῆς διοίσει, ᾧ λοιπὸν συνεισέρχεται τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἑτέραν ὡσαύτως τῇ ἑτέρᾳ κινεῖσθαι καὶ ὁμοιοπαθεῖν, διὰ τὰς προκατηριθμημένας αἰτίας. ἐπεὶ δεήσει μίαν ἀμφοτέρας γίνεσθαι, τὴν μὲν λογικὴν, ἄλογον, ἐὰν ἀλόγως πάσχῃ· τὴν δὲ ἄλογον, λογικὴν, ἐὰν λογικῶς κινηθῇ. κἂν ὑποθώμεθα δὲ τὴν διάνοιαν διὰ τῶν αἰσθητικῶν πόρων, ὥσπερ τινῶν ὀπῶν [S] προκύπτουσαν, καὶ χωρὶς τῶν προκειμένων αὐτῇ αἰσθήσεων τοῖς ἐκτὸς πράγμασι προσβάλλουσαν, ἄπορος οὐδὲν ἧσσον καὶ κατὰ τοῦτο [T] ἡ ὑπόθεσις εὑρεθήσεται. δεῖ γὰρ τὴν οὕτω τῶν ὑποκειμένων ἀντιλαμβανομένην διάνοιαν, ὡς ἐναργῶν τῶν ὑποκειμένων [U] ἀντιλαμβάνεσθαι. οὐδὲν δέ ἐστιν ἐναργὲς, ὡς παραστήσομεν. οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστι τὸ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἀληθὲς λαβεῖν. ἐναργὲς γὰρ ἀξιοῦται τυγχάνειν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, τὸ ἐξ ἑαυτοῦ λαμβανόμενον, καὶ μηδενὸς ἑτέρου χρῇζον εἰς παράστασιν. οὐδὲν δὲ ἐξ ἑαυτοῦ πέφυκε λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ πάντα ἐκ πάθους· ὅπερ ἕτερον ἦν τοῦ ποιοῦντος αὐτὸ φανταστοῦ. γλυκανθεὶς γὰρ μέλιτος προσαχθέντος, στοχάζομαι ὅτι γλυκύ ἐστι τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον μέλι· καὶ ἀλεανθεὶς πυρὸς προσαχθέντος, σημειοῦμαι ἐκ τῆς περὶ ἐμὲ διαθέσεως, ὅτι τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον πῦρ, ἀλεεινόν ἐστι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ὁ αὐτὸς λόγος. ἐπεὶ οὖν τὸ ἐξ ἑτέρου ληπτὸν, συμφώνως

mam non poſſe apprehendere alteram harum rerum differentiam. Nam quum differentem habeat conſtitutionem, ſtatim etiam utrumque apprehendet. 361. Sunt autem admodum inſipientes qui ita diſputant: eæ enim facultates, etſi maxime videantur in eadem conſiſtere eſſentia, & ſibi invicem adverſari, & per totam petvadere animam, nihilo ſecius inter ſe differunt tanquam genere diverſa, ita ut hæc quidem ſit aliud, aliud item illa. idque licet diſcere ex iis quæ evidentiſſima eſſe videntur. 362. Multa enim ſunt, quæ in eadem cernuntur materia, non habent autem eandem naturam. Nam gravitas quidem & color, ambo ſunt in eodem corpore, inter ſe autem differunt Et rurſus figura & magnitudo accidunt quidem eidem eſſentiæ, habent autem ſeparatam naturam, quum aliud quidem intelligatur magnitudo, aliud vero figura. ita etiam prius dicta rationis facultas, etiamſi ſit permiſta cum ea quæ eſt expers rationis, poteſtate tamen rurſus ab ea differet. 363. Cui deinceps ſimul erit conſequens, non poſſe alteram ſimiliter moveri atque alteram, & ſimiliter affici, propter eas cauſas quæ ſunt prius enumeratæ. alioqui oportebit ambas eſſe unam, rationabilem quidem eſſe expertem rationis, cum afficiatur citra rationem: rationis autem expertem eſſe rationabilem, cum rationabiliter moveatur. 364. Quod ſi etiam poſuerimus cogitationem, per ſenſuum meatus tanquam per aliqua foramina proſpicere, & abſque ſenſibus qui ante eam ſiti ſunt, ad res externas ſe applicare, dubia nihilominus invenietur etiam hac ratione & exitu carens poſitio. Neceſſe enim erit ut cogitatio quæ res ſubjectas ita apprehendit, tanquam evidentes apprehendat. Nihil autem eſt evidens, ut oſtendemus. Non poteſt ergo fieri ut apprehendatur verum quod eſt in ſubjectis: cenſetur enim ab adverſariis id eſſe evidens, quod ex ſe percipitur, & nullo alio eget ad probationem. 365. Nihil autem ſic eſt natura comparatum ut ex ſe percipi poſſit, ſed percipiuntur omnia ex affectione, quæ quidem diverſa eſt a re quæ cadit ſub phantaſiam, affectionemque illam efficit. Dulcedinem enim ſentiens melle adhibito, conjicio dulce eſſe mel quod extrinſecus ſubjicitur: & igne admoto calefactus, capio ſignum ex ea quæ in me exiſtit affectione, quod ignis extra poſitus eſt calidus. Et in aliis ſenſilibus eadem eſt ratio. 366. Quoniam etgo quicquid ex alio percipiendum eſt, conſenſu

NOTÆ.

P *συνίστασθαι*] MS. Ciz. *συνεστάναι*.

Q *καὶ δι' ὅλης*] Deeſt *καὶ* in MSS. Vratiſlav. & Ciz.

R *οὐσίας ἐστὶ*] MS. Ciz. *εἰσί*.

S *ὥσπερ τινῶν ὀπῶν*] Supra Sect. 350.

T *καὶ κατὰ τοῦτο*] MS. Ciz. *μετὰ*, male.

U *ἀντιλαμβανομένην διάνοιαν, ὡς ἐναργῶν τῶν ὑποκειμένων*] Hæc verba non legit Hervetus interpres, & deſunt in MS. Ciz. Nempe bis recurrens vocabulum *ὑποκειμένων* fecit, ut librarius oſcitans hæc omitteret,

 omnium

omnium eſt obſcurum, omnia autem percipiuntur ex noſtris affectionibus, a quibus diverſa ſunt. itaque omnia quæ ſunt extrinſecus, ſunt obſcura, & ideo nobis ignota. Ad cognoſcenda autem obſcura & non evidentia, oportet præſto eſſe aliquid evidens. Quod ſi id non adſit, perit etiam illorum comprehenſio. 367. Neque enim licet dicere, quod illa quidem, quod ad hoc attinet, ſunt obſcura, a nobis autem comprehenduntur, propterea quod ſit firma ac ſtabilis quæ ex affectionibus fit obſervatio. Non enim ſi dulcedine afficior melle guſtui adhibito, omnino eſt mel dulce: neque ſi amarorem ſentio guſtato abſinthio, amarum eſt abſiſinthium, tanquam hæ affectiones quæ nobis accidunt, etiam neceſſario debeant accidere cauſis quæ eas efficiunt. 368. Quo modo enim flagrum quod in carnem incurrit, dolore quidem carnem afficit, non eſt tamen dolor: & quo modo cibus aut potus voluptate afficit eum qui comedit aut bibit, non eſt autem voluptas: ita etiam ignis poteſt quidem calefacere, non autem neceſſario eſſe calidus: & mel dulcedine quidem afficere, non autem etiam eſſe dulce. In aliis quoque ſenſilibus eadem eſt ratio. Sed quo modo ut cognoſcamus verum, oportet aliquid eſſe evidens: oſtenſum eſt autem omnia eſſe incerta & obſcura, confitendum eſt ignotum eſſe verum. 369. Quomodo autem non etiam de rebus ſummis diſſenſio apud Philoſophos, aufert notitiam veritatis? Si enim ex Phyſicis alii quidem negarunt quicquam eſſe eorum quæ apparent, ut Democritus: alii autem omnia admiſerunt, ut Epicurus & Protagoras: alii nonnulla quidem ſuſtulerunt, nonnulla vero admiſere, ut Stoici & Peripatetici: omnino autem & usque quaque ſeu cogitationem, ſeu ſenſum, ſeu utrumque horum ſimul quiſpiam criterium veritatis velit ſupponere, oportet primum ad ea dijudicanda aut aſſumi aliquid quod apparet, aut quod eſt obſcurum: ſed id

κατὰ πάντα [X] ἄδηλόν ἐστι, πάντα δὲ ἐκ παθῶν ἡμετέρων ἕτερα ὄντα τούτων λαμβάνεται· πάντα ἐστὶ τὰ ἐκτὸς ἄδηλα, καὶ διὰ τοῦτο ἡμῖν ἄγνωστα· δεῖ γὰρ εἰς τὴν τῶν ἀφανῶν γνῶσιν ἐνεργές τι παρεῖναι. καὶ τούτου μὴ παρόντος, οἴχεται καὶ ἡ ἐκείνων κατάληψις. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι λέγειν ὡς ἐκεῖνα μὲν ἐστιν ὅσον ἐπὶ τούτῳ ἄδηλα, καταλαμβάνεται [Y] δὲ ὑφ' ἡμῶν, διὰ τὸ βέβαιον εἶναι τὴν ἐκ τῶν παθῶν σημείωσιν. οὐ γὰρ εἰ γλυκαντικῶς διατίθεμαι τοῦ μέλιτος τῇ γεύσει προσαχθέντος, γλυκὺ πάντως ἐστὶ τὸ μέλι· οὐδὲ [Z] εἰ πικραντικῶς [A] ἀψινθίου, πικρόν ἐστι τὸ ἀψίνθιον, ὡς ἂν ἐξ ἀνάγκης τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων παθῶν, καὶ τοῖς ποιοῦσιν αὐτὰ αἰτίοις ὀφειλόντων συμβεβηκέναι. καθὰ γὰρ ἡ προσπεσοῦσα τῇ σαρκὶ μάστιξ, ἀλγύνει μὲν τὴν σάρκα, οὐχὶ δὲ καὶ ἀλγηδών ἐστι· καὶ ὡς τὸ σιτίον ἢ τὸ ποτὸν, ἥδει μὲν τὸν φαγόντα ἢ πιόντα, οὐκ ἔστι δὲ ἡδονή· οὕτω καὶ τὸ πῦρ θερμαίνειν μὲν δύναται, οὐχὶ δέ γε καὶ ἐξ ἀνάγκης θερμὸν [B] εἶναι. καὶ τὸ μέλι γλυκάζειν μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ γλυκὺ τυγχάνειν· [C] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ὁ αὐτὸς λόγος. ἀλλ' ὥσπερ ἵνα γνῶμεν τἀληθὲς, δεῖ τι εἶναι ἐναργὲς, δέδεικται δὲ πάντα ἄδηλα, ὁμολογητέον ἄγνωστον εἶναι τἀληθές. πῶς δὲ οὐχὶ καὶ ἡ περὶ τῶν ἀνωτάτω πραγμάτων διάστασις παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ἀφαιρεῖται τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν; εἰ γὰρ τῶν φυσικῶν, οἱ μὲν πάντα ἀνῃρήκασι τὰ φαινόμενα, ὡς οἱ περὶ Δημόκριτον, [D] οἱ δὲ πάντα ἔθεσαν ὡς οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον [E] καὶ Πρωταγόραν, [F] οἱ δὲ τινὰ μὲν ἀνεῖλον, τινὰ δὲ ἔθεσαν, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου· πάντῃ τε καὶ πάντως ἐάν τε καὶ διάνοιαν, ἐάν τε τὴν αἴσθησιν, ἐάν τε τὸ συναμφότερον ὑπόθηταί τις κριτήριον· δεῖ πρῶτον εἰς τὴν τούτων κρίσιν, ἤτοι φαινόμενόν τι παραληφθῆναι, ἢ ἄδηλον·

NOTÆ.

X κατὰ πάντα] Ita rectius MS. Ciz. pro *πάντως*.

Y καταλαμβάνεται] MS. Vratiſlav. *καταλαμβάνεσθαι*, minus bene & mox *διατίθεται* pro *διατίθεμαι*.

Z οὐδὲ] MS. Vratiſlav. *ἂν δὲ*, perperam.

A εἰ πικραντικῶς] Ita legendum e MS. Ciz. & interprete pro *ἐπικραντικῶς*.

B οὐχὶ δέ γε ἐξ ἀνάγκης θερμὸν] Quanquam Clemens Alex. V. Strom. p. 547. ait quasdam quæſtiones ſolo ſenſu indigere, ut ſi quis roget num ignis ſit calidus, tamen etiam noſtra ætate etiam viri docti reperti ſunt qui calorem ab igne removerent, meminique a Doctore olim meo Jo. Gottlieb Hardtio *τῷ μακαρίτῃ* Lipſiæ A. 1686. publice defenſitatam diſſertationem *de igne non calido*, quem titulum cum non ferrent qui cenſuram tum Exercitiorum illorum gerebant, inſcriptio hæc impoſita eſt: *dubium phyſicum quoad ignis receptum calorem extricatum.* Tota autem res eo abit, ut calorem eſſe paſſionem ſenſu perceptam diſputet, quo cum ignis deſtituatur, calore etiam deſtitui concluditur. Ejusdem exſtat altera exercitatio A. 1689. edita quam proſcripſit: *dubium Phyſicum quoad ſonum in campana vulgo creditum extricatum;* In hac ſonum ait non eſſe in campana ſed in audiente. Cæterum ignem quemlibet calidum eſſe usque adeo multi inficiantur, ut etiam ſolem caloris omnis fontem negent ipſum fervere, non magis quam vitrum uſtorium. Atque in aquis viniſque aduſtis ignem ineſſe novimus, calorem nullum ſentimus, niſi biberimus, vel accenderimus. Nocte lucentia & phoſphori ignem habent, calorem non habent. Omitto Gangrænam & ſphacelum quæ frigidi ignis nomine nota ſunt noſtris Germanis.

C γλυκάζειν μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ γλυκὺν τυγχάνειν] Ita MSS. pro *γλυκάζει* & *τυγχάνει*.

D οἱ περὶ Δημόκριτον] Vide quæ ad Sect. 135. & lib. 1. Pyrrhon. Sect. 213.

E οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον] Notum Epicuri dogma, ſenſus nunquam falli, nec phantaſiam per ſenſus perceptam. Supra, Sect. 203. ſeq. & lib. 2. adverſus Logicos Sect. 9.

F Πρωταγόραν] Vide hujus libri Sect. 60. ſeq. & 388. & lib. 1. Pyrrhon. Sect. 216.

ἀλλὰ

ἀλλὰ φαινόμενον μὲν, οὐχ οἷόν τε. ἐκ γὰρ τῆς ἀμφισβητουμένης ὕλης ὑπάρχον, ἀμφισβητήσιμον ἔσται, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κριτήριον. εἰ δὲ ἄδηλον, ἀνέστραπται τὰ πράγματα, εἰ ἐκ τοῦ μὴ γινωσκομένου βεβαιοῦται τὸ δοκοῦν γινώσκεσθαι· ὅπερ ἄτοπον. πλὴν συγκεχωρήσθω γε ἡ τἀνθρώπου καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας ὑπόστασις, εἰς τὸ προβαίνειν τὴν τῶν Δογματικῶν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἵνα καὶ διὰ τούτων τι γνωσθῇ, δεῖ τὸ τρίτον ὁμολογῆσαι κριτήριον, τουτέστι, φαντασίαν. οὔτε γὰρ ἡ αἴσθησις, οὔτε ὁ νοῦς διὰ τοῦ φανταστικῶς ἑτεροιοῦσθαι, [G] δύναταί τισιν ἐπιβάλλειν. καὶ τοῦτο δὲ τὸ κριτήριον πολλῆς ἀπορίας ἐστὶ πλῆρες, ὡς πάρεστι [H] σκοπεῖν, τάξει τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἄνωθεν ποιησαμένοις. ἐπεὶ γὰρ τῶν τῇ φαντασίᾳ τὰ πράγματα κανονιζόντων, οἱ μὲν τῇ καταληπτικῇ προσέχον, [I] οἱ δὲ τῇ πιθανῇ, [K] τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων γένος ἡμεῖς ἐκβαλόντες, [L] τουτέστιν αὐτὴν τὴν φαντασίαν, ἀναιροῦμεν. ταύτης γὰρ ἀναιρεθείσης, αἴρονται καὶ αἱ ἐπ' εἴδους διαφοραὶ τῶν φαντασιῶν· καὶ ὡς μὴ ὄντος ζώου, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν· οὕτω μὴ οὔσης φαντασίας, οὐδὲ καταληπτικὴ ἢ πιθανή τις ὑφέστηκε φαντασία. εἰ γὰρ τύπωσίς ἐστιν ἐν ψυχῇ [M] ἡ φαντασία, ἤτοι κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰσοχὴν τύπωσίς ἐστιν, ὡς οἱ περὶ τὸν Κλεάνθην νομίζουσιν, ἢ κατὰ ψιλὴν ἑτεροίωσιν γίνεται, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ἐδόξασαν. καὶ εἰ μὲν κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰσοχὴν ὑφίσταται, ταῦτα ἀκολουθήσει τὰ ἄτοπα, ἅπερ φασὶν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον. εἰ γὰρ κηροῦ τρόπον τυποῦται ἡ ψυχὴ φανταστικῶς πάσχουσα, ἀεὶ τὸ ἔσχατον κίνημα ἐπισκοτήσει τῇ προτέρᾳ φαντασίᾳ, ὥσπερ καὶ ὁ τῆς δευτέρας σφραγῖδος τύπος ἐξαλειπτικός ἐστι τοῦ προτέρου. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἀναιρεῖται μὲν μνήμη, θησαυρισμὸς οὖσα φαντασιῶν. ἀναιρεῖται δὲ πᾶσα τέχνη· σύστημα γὰρ ἦν καὶ ἄθροισμα καταλήψεων. [N] πλείονας δὲ φαντασίας καὶ διαφόρους οὐ δυνατὸν ὑποστῆναι περὶ τὸ ἡγεμονικόν, ἄλλοτε ἄλλως νοουμένων

quidem quod apparet, minime poteſt fieri. Nam cum ſit ex claſſe rerum controverſarum, erit controverſiæ obnoxium, & ideo non erit criterium veritatis. Quod ſi ſit obſcurum, rerum natura pervertetur, ſi quidem ex eo quod non cognoſcitur, confirmari debeat id quod videtur cognoſci. quod quidem eſt abſurdum. 370. Sed concedamus Dogmaticis ſubſtantiam hominis & ſenſuum & cogitationis, obtinere quod volunt. Ut vero etiam per hæc cognoſcatur aliquid, oportet fateri tertium criterium, nempe phantaſiam. Neque enim ſenſus neque intelligentia poteſt ad res ſe applicare, niſi quatenus per phantaſiam alterantur. 371. Hoc autem criterium pluribus dubiis obnoxium eſt. ut licet conſiderare iis qui ordine ab initio altius rationes repetere voluerint. Quoniam enim ex iis qui in rebus dijudicandis phantaſia utuntur tanquam regula, alii quidem attenderunt comprehendentem, alii vero probabilem, nos commune utriusque, nempe phantaſiam ipſam, tollamus de medio. 372. Ea enim ſublata, tolluntur etiam phantaſiarum quæ ſunt in ſpecie differentiæ. & quo modo ſi non ſit animal, nec eſt homo: ita ſi non ſit phantaſia, nec comprehendens nec probabilis conſiſtit phantaſia. Si enim impreſſio in anima eſt phantaſia, aut eſt per eminentiam vel internam depreſſionem, ut exiſtimat Cleanthes: aut per nudam alterationem, ut opinatus eſt Chryſippus. 373. Et ſi conſiſtit quidem per eminentiam & internam depreſſionem, ea ſequentur abſurda quæ dicit Chryſippus. Si enim inſtar ceræ imprimitur anima, quando per phantaſiam patietur, ſemper ultima motio obſcurabit priorem phantaſiam, quo modo etiam typus poſterioris ſignaculi delet priorem. Sed ſi ita eſt, tollitur memoria, in qua tanquam in theſauro viſa phantaſiæ reconduntur. Tollitur omnis ars, eſt enim compages & collectio comprehenſionum. Plures autem & diverſæ phantaſiæ ſeu viſiones fieri non poteſt ut conſiſtant in principe animæ facultate, ſi aliter & aliter in ea impreſſi in-

N O T Æ.

G διὰ τοῦ φανταστικῶς ἑτεροιοῦσθαι] Putabam legendum *δίχα τοῦ* pro *διὰ τοῦ*. Nam nec ſenſus aliquid poſſe apprehendere aut concipere niſi per phantaſiam diſputavit ſupra Sect. 344. nec mentem externo ſenſu impeditam, Sect. 353. & Sect. 385. *χωρὶς μὲν φαντασίας ἀμήχανον. οὐδὲν γὰρ ἡ διάνοια μὴ φαντασιουμένη πέφυκε λαμβάνειν.* Nolui tamen adverſus conſenſum Codicum quicquam mutare, quia ferri etiam poteſt recepta lectio, ut ſit ſententia, nec ſenſus poſſe ad res ipſas per ſe cognoſcendum ferri, ob rationem alibi traditam, quoniam nihil aliud quam paſſiones ſunt: nec mentem, quia non ſerena manet ſed prout phantaſia res concipit ſic ab eadem offerri illas ſibi, adeoque alterari ſe patitur. Confer ſupra Sect. 218. ſeq.

H ὡς πάρεστι] MS. Genev. *ὥσπερ ἔστι.*

I οἱ μὲν τῇ καταληπτικῇ προσέχον] Ut Stoici, ſupra Sect. 227. ſeq.

K οἱ δὲ τῇ πιθανῇ] Academici Sect. 174. ſeq. infra Sect. 401. 416.

L ἡμεῖς ἐκβαλόντες] Ita legendum e MS. Ciz. pro *ἐκλαβόντες.*

M τύπωσίς ἐστιν ἐν ψυχῇ] Hæc definitio Phantaſiæ ſecundum Zenonem Citieum, ut dictum ad Sect. 228. ubi etiam diverſæ Cleanthis ac Chryſippi ſententiæ de illa *τυπώσει* memorantur. Quod vero non concipienda ſit per impreſſionem ejusmodi qualis in cera fit, docet Alexander Aphrodiſienſis libro de anima, objiciens phantaſias odorum, colorum, aliarumque rerum, longe alterius generis quam ut ab illis typi imprimi poſſint.

N σύστημα καταλήψεων] De Stoica hac artis definitione dictum lib. 3. Pyrrhon. Sect. 241.

telligantur typi. Non eſt ergo phantaſia proprie intellecta impreſſio. 374. Sed quo modo ex iis quæ apparent, obſcura datur cognoſcere; inter illa autem quæ apparent corpora videmus longe craſſiora ſpiraculo nullum typum impreſſum poſſe in ſe conſervare, conſentaneum eſt nec ipſum quidem ſpiraculum (animum) poſſe cuſtodire unam ſolam phantaſiæ impreſſionem. Nam aqua eſt craſſior ſpiraculo: ſed ſi in eam firmiter immiſſus fuerit digitus, numquam viſa eſt cuſtodire eam quæ ex firma illa immiſſione fit, impreſſionem. 375. Quamquam quid dico aquam, cum etiam molliſſima cera, quæ jam ſolida ex concretione fieri incipit, ab aliquo impreſſam celeriter ſuſcipit propter humorem, ſed non continet figuram? Si ergo ipſum corpus, quod ſi comparetur cum aqua, compactum eſt, vix ac ne vix quidem poteſt figuras quaſdam conſervare, patet quod nec ſpiraculum aptam ad hoc habet naturam, cum ſit ſubtilius & magis fluidum quam hæc corpora. 376. At, inquient, phantaſia non eſt proprie impreſſio. ſed ſola mentis alteratio. quod rurſus eſt longe pejus priore. Nam alterationum alia eſt ex affectione, alia ut ſubjecti mutatio. Et ex affectione quidem, ut ſi hæc quæ oculis ſubjicitur eadem & eſſentia & forma ſtatua, per vices aliquando quidem caleſcat ſole illucente, aliquando autem frigeſcat noctu rore decidente. Ut mutatio autem ſubjecti, ut ſi hæc fuſa ſtatua fiat globus æneus. 377. Si ergo phantaſia eſt alteratio animæ, aut ex ſola affectione eſt alteratio, aut ex mutatione ſubjecti. Et, ſi ex affectione eſt quidem: quoniam pro viſorum phantaſiæ diverſitate diverſa eſt affectio, nova affectio mutat veterem: & ita non retinebitur res ulla in cogitatione. quod quidem eſt abſurdum. Sin autem ſubjecti mutatio contingat, ſimul atque anima alicujus rei viſum acceperit, alterata deſinet eſſe anima, & interibit, quo modo fuſa ſtatua & ad globum redacta, tunc deſinit eſſe ſtatua. Phantaſia ergo non eſt animæ alteratio. 378. Ad quod accedit etiam, quod Dogmaticos premit de mutatione dubitatio. Nam ſi mutatur aliquid & alteratur, aut id quod

τῶν περὶ αὐτὸ τύπων. οὐ τοίνυν ἡ κυρίως νοουμένη τύπωσις ἐστὶ φαντασία. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἡ ὄψις ἐστὶ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα, [O] θεωροῦμεν δὲ τὰ πολὺ παχυμερέστερα τοῦ πνεύματος τῶν φαινομένων σώματα, μηδ᾽ ὁντινοῦν περὶ αὐτοῖς τύπον δυνάμενα τηρεῖν, εὔλογόν ἐστι, μηδὲ τὸ πνεῦμα ἕνα μόνον τινὰ αὐτὸ φαντασίας τύπον φυλάττειν. καὶ μὴν τὸ ὕδωρ παχυμερέστερόν ἐστι πνεύματος· ἀλλ᾽ οὐδέποτε δακτύλου ἐπερεισθέντος αὐτῷ, πέφηνε τὸν ἀπὸ τῆς ἐπερείσεως τύπον φυλάττειν. καίτοι τί λέγω τὸ ὕδωρ, ὅτε καὶ ὁ μαλακώτατος κηρὸς, στερρὸς ἤδη κατὰ σύγκρισιν ὑπάρχων, [P] τυποῦται μὲν ὑπό τινος ἅμα νοήματι διὰ τὴν ὑγρότητα, οὐ συνέχει δὲ τὸν τύπον; εἰ οὖν τὸ αὐτὸ κατὰ σύμβλησιν πεπηγὸς παρὰ τὸ ὕδωρ σῶμα καθεστὼς, σφόδρα ἀδυνάτως ἔχει τύπους [Q] τινὰς περὶ αὐτὸ φυλάττειν, φανερὸν δήπουθεν ὅτι οὐδὲ τὸ πνεῦμα φύσιν ἔχει πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειον, λεπτομερέστερον καὶ εὔρουν παρὰ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ὑπάρχον. ναί· ἀλλ᾽ οὐ κυρίως [R] τύπωσίς ἐστιν ἡ φαντασία, ψιλὴ δὲ ἑτεροίωσις τῆς διανοίας· ὃ πάλιν τοῦ προτέρου χεῖρον ἦν. τῶν γὰρ ἑτεροιώσεων, ἡ μέν τις ἐστὶ κατὰ πάθος, ἡ δὲ, ὡς ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκειμένου· καὶ κατὰ πάθος μὲν, οἷον εἰ ὁ αὐτὸς κατ᾽ οὐσίαν καὶ μορφὴν ὑποκείμενος ἀνδριὰς παρὰ μέρος, ὁτὲ μὲν θερμαίνοιτο τοῦ ἡλίου προσλάμψαντος, ὁτὲ δὲ ψύχοιτο, νυκτὸς δρόσου καταπιπτούσης· ὡς ἀλλαγὴ δὲ τοῦ ὑποκειμένου, καθάπερ εἰ χωνευθεὶς οὗτος ὁ ἀνδριὰς, σφαῖρα χάλκειος γένοιτο. εἰ οὖν ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς ἐστιν ἡ φαντασία, ἤτοι κατὰ πάθος ψιλῶς ἐστιν ἑτεροίωσις, ἢ κατὰ ἀλλαγὴν τοῦ ὑποκειμένου. καὶ εἰ μὲν κατὰ πάθος, ἐπεὶ κατὰ τὰς διαφόρους φαντασίας πάθος διάφορόν ἐστι, τὸ νέον πάθος ἀλλάσσει τὸ ἀρχαιότερον· καὶ οὕτως οὐκ ἔσται κατοχή τινος πράγματος περὶ τὴν διάνοιαν. ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκειμένου, ἅμα τῷ φαντασίαν τινὸς λαβεῖν, ἡ ψυχὴ ἑτεροιουμένη, ἐκβήσεται τοῦ ψυχὴ τυγχάνειν, καὶ φθαρήσεται. καθάπερ καὶ ὁ εἰς σφαῖραν χωνευθεὶς ἀνδριὰς, ἐξέβαινε τότε τοῦ ἀνδριὰς ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα οὐδὲ ἑτεροίωσις ψυχῆς ἐστιν ἡ φαντασία. σὺν τῷ καὶ τὴν περὶ μεταβολῆς [S] ἀπορίαν αὐτοὺς θλίβειν. εἰ γὰρ μεταβάλλει τὶ καὶ ἑτεροιοῦται, ἤτοι τὸ μένον μεταβάλλει [T]

NOTÆ.

O ἡ ὄψις ἐστὶ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα] Ita legendum e MS. Vratiſlav. pro *εἰ ὄψις*.

P κηρὸς, στερρὸς ἤδη κατὰ σύγκρισιν ὑπάρχων,] In editis male interpunctio erat poſt *στερρὸς*, quod e MS. Ciz. correxi.

Q ἔχει τύπους] Ita recte MSS. pro *τόπους*.

R ἀλλ᾽ οὐ κυρίως] Hactenus Cleanthis oppugnavit, jam Chryſippi deinceps exponit oppugnatque ſententiam, qui phantaſiam docebat eſſe *ἑτεροίωσιν* mentis ſive alterationem ex re percepta in animo obortam. Sect. 230. & 373.

S σὺν τῷ καὶ τὴν περὶ μεταβολῆς] In editis hoc loco novum caput, præmiſſo incipit titulo, *περὶ μεταβολῆς*, *de mutatione*. Sed MSS. Codices nullam hoc loco diſtinctionem, nullum titulum agnoſcunt. Neque res ipſa vel admittit vel poſtulat, obiter enim brevem de mutatione objectionem injicit Sextus, ſaltem ut Chryſippi ſententiam de phantaſia confuter, doceatque eam inepte pro mutatione ab eo haberi. Simile aliquid admiſſum infra lib. 2. adverſus Logicos Sect. 228. Connexionis formula *σὺν τῷ*, recurrit infra Sect. 385. *σὺν τῷ καὶ τοῦτο ἄπορον εἶναι.*

T ἤτοι τὸ μένον μεταβάλλει] Cavillatione eadem utitur 3. Pyrrhon. Sect. 104. & pluribus aliis locis, præiveratque illi Diodorus Cronus noto illo, quo motum dari negabat, ſophiſmate.

τε καὶ

τε καὶ ἑτεροιοῦται, ἢ τὸ μὴ μένον. οὔτε δὲ τὸ μένον ἑτεροιοῦται καὶ μεταβάλλει (μένει γὰρ ἐν τῷ εἶναι οἷον ἦν) οὔτε τὸ μὴ μένον. ἔφθαρται γὰρ καὶ μεταβέβληται, ἀλλ' οὐ μεταβάλλει. οἷον, εἰ μεταβάλλει τὸ λευκὸν, ἤτοι μένον λευκὸν μεταβάλλει, ἢ μὴ μένον. οὔτε δὲ μένον λευκὸν μεταβάλλει, μένει γὰρ λευκόν· καὶ ἐφ' ὅσον ἐστὶ λευκὸν, οὐ μεταβάλλει. οὔτε μὴ μένον, ἔφθαρται γὰρ καὶ μεταβέβληται· ἀλλ' οὐ μεταβάλλει. οὐκ ἄρα μεταβάλλει τὸ λευκόν. διὸ καὶ ἡ φαντασία εἰ μεταβολή τις ἐστὶ καὶ ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς, ἀνυπόστατός ἐστι. διδομένης τε [U] τῆς ἑτεροιώσεως, οὐκ εὐθὺς καὶ ἡ τῆς φαντασίας ὑπόστασις συγχωρηθήσεται. ἐλέγετο γὰρ τύπωσις εἶναι ἡγεμονικοῦ. [X] τοῦτο δὲ εἰ ἔστι τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ ἐν τίνι τόπῳ ἐστὶν, οὐχ ὡμολόγηται· ἄλλων μὲν οὐδὲ ὅλως ὑπάρχειν τι [Y] λεγόντων ἡγεμονικὸν, ὡς τῶν περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην· τινῶν δὲ εἶναι μὲν νομιζόντων, οὐ συμφωνούντων δὲ περὶ τοῦ περιέχοντος αὐτὸ τόπου. [Z] διόπερ ἐφ' ὅσον ἀνεπίκριτός ἐστιν ἡ τοιαύτη διαφωνία, μένειν ἐν ἐποχῇ δεῖ, ὡς ἀσυγχώρητον τὸ, τὴν φαντασίαν, ἡγεμονικοῦ τύπωσιν εἶναι. δεδόσθω δὲ, καὶ τὸ, τύπωσιν ὑπάρχειν τοῦ ἡγεμονικοῦ ταύτην· ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἄλλως ἀναγγέλλεται ἡ τοιαύτη τύπωσις τῷ ἡγεμονικῷ, εἰ μὴ διὰ τῆς αἰσθήσεως, οἷον, ὁράσεως, ἀκοῆς ἢ ἄλλης τινὸς τοιαύτης δυνάμεως, ζητῶ πότερον οἵα ἐστὶν ἡ περὶ τὴν αἴσθησιν ἑτεροίωσις, τοιαύτη γίνεται καὶ ἡ περὶ τῷ ἡγεμονικῷ, ἢ διάφορος. καὶ εἰ μὲν ἡ αὐτὴ, ἐπεὶ ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων ἄλογός ἐστι, καὶ τὸ ἑτεροιούμενον ἄλογον ἔσται, καὶ οὐ διαφέρον τῆς αἰσθήσεως. εἰ δὲ διάφορος, οὐ τοιοῦτον λήψεται τὸ φανταστὸν, ὁποῖον ὑπόκειται. ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔσται τὸ ὑποκείμενον, διαφέρουσα δὲ ἡ περὶ τὸ ἡγεμονικὸν [A] συνισταμένη φαντασία. ὃ πάλιν ἐστὶν ἄτοπον. οὐδὲ ταύτην τοίνυν τύπωσιν εἶναι ῥητέον ἡγεμονικοῦ, καὶ ἑτεροίωσιν, τὴν φαντασίαν. πρὸς τούτοις ἡ φαντασία ἀποτέλεσμά ἐστι τοῦ φανταστοῦ· καὶ τὸ φανταστὸν, αἴτιόν ἐστι τῆς φαντασίας, καὶ τυπωτικὸν καθεστήκει τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως· διενήνοχέ τε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ποιοῦντος αὐτὸ αἰτίου. ὅθεν ἐπεὶ ταῖς φαντασίαις ἐπιβάλλει ὁ νοῦς, λήψεται τὰ ἀποτελέσματα τῶν

manet, mutatur & alteratur, aut id quod non manet. Sed nec id quod manet, alteratur & mutatur: manet enim in ea in qua erat eſſentia. Neque id quod non manet. interiit enim & eſt mutatum, non autem mutatur: ut ſi mutatur album, aut manens album mutatur, aut non manens. 379. Sed neque manens album mutatur. manet enim album, & quatenus eſt album, non mutatur. Neque non manens. interiit enim & eſt mutatum, non autem mutatur. Non ergo mutatur album. Quamobrem phantaſia quoque, ſi eſt aliqua mutatio & alteratio animæ, non poteſt conſiſtere. 380. Et, ſi detur dari alterationem, non ſtatim etiam concedetur phantaſiam conſiſtere. Dicebatur enim eſſe impreſſio in principe animæ facultate. Nondum autem conſtat an ſit princeps facultas animæ, & in quo loco ſita ſit: cum alii quidem dicant non dari omnino principem animæ facultatem, ut Aſclepiades: alii autem eſſe quidem putent, non conſentiant autem de loco quo ea contineatur. Quamobrem quoniam non poteſt dijudicari hæc diſſenſio, ſuſtinenda eſt aſſenſio: quo fit ut non ſit concedendum phantaſiam eſſe impreſſionem in principe animæ facultate. 381. Concedadatur autem & hoc, eam eſſe impreſſionem in principe animæ facultate: Sed quoniam ejuſmodi impreſſio non aliter communicatur principi animæ facultati niſi per ſenſum, ut viſum, auditum, aut aliquam aliam ejuſmodi facultatem, quæro, cujuſmodi eſt in ſenſu alteratio, an etiam fiat ejuſmodi in principe animi facultate, an diverſa? Si eadem, quoniam unuſquiſque ſenſus eſt expers rationis, id quoque quod alteratur, carebit ratione, & non differet a ſenſu. 382. Sin autem diverſa, non tale aſſumetur in phantaſia, quale ſenſibus ſubjacet: ſed aliud quidem erit ſubjectum: alia quæ in principe animæ facultate exiſtit phantaſia. quod rurſus eſt abſurdum. Non ergo dicendum eſt phantaſiam eſſe hujuſmodi impreſſionem & alterationem principis animæ facultatis. 383. Ad hæc accedit, quod ſi phantaſia eſt effectus ejus quod cadit ſub phantaſiam, id quoque quod cadit ſub phantaſiam, eſt cauſa phantaſiæ, & habet vim imprimendi ſentientem facultatem, & differt effectus a cauſa quæ ipſum efficit. Unde quoniam mens ad viſa phantaſiæ applicatur, illorum accipiet effectus, non autem

N O T Æ.

U διδομένης τε] Ita MS. Ciz. pro διδομένης δὲ.

X τύπωσις ἡγεμονικοῦ] Sive ἐν τῇ ψυχῇ, ut ſupra Sect. 372.

Y οὐδὲ ὅλως ὑπάρχειν τι] Vide Sect. 202. & 349. Idem de Aſclepiade teſtatur Cœlius Aurelianus lib. 1. acutarum paſſion. c. 14. *Aſclepiades regnum animæ aliqua parte conſtitutum negat. Etenim nihil aliud eſſe dicit animam, quam ſenſuum omnium cœtum: intellectum autem occultarum vel latentium rerum per ſolubilem fieri motum ſenſuum, qui ab accidentibus ſenſilibus atque antecedenti perſpectione perficitur. Memoriam vero alterno eorum exercitio dicit.*

Z περὶ τόπου] Diſſidia Philoſophorum de ſede propria animi perſecutus eſt noſter hoc libro Sect. 313. ſeq. 349.

A ἡ περὶ τὸ ἡγεμονικὸν] MSS. Vratiſlav. & Ciz. περὶ τῷ ἡγεμονικῷ, ut paullo ante Sect. 381.

res quæ extrinſecus cadunt ſub phantaſiam. 384. Quod ſi quiſpiam dicat eam ſe applicare ad ea quæ ſunt extrinſecus prout illa movent vel afficiunt, perſequemur eaſdem quas prius dubitationes. Aut enim ea quæ ſunt extra, eadem ſunt quæ noſtra viſa ac phantaſiæ: aut non ſunt eadem, ſed ſimilia. Quo modo vero poteſt mente concipi idem eſſe cauſam, & ſui effectum? 385. Sin autem ſimilia ſunt; quoniam quod alicui eſt ſimile, eſt diverſum ab illo cui eſt ſimile, ſciet mens ea quæ ſunt ſimilia iis, ſed non ipſa illa quæ veniunt ſub phantaſiam: ad quod accedit quod hoc quoque ſit dubium. Quomodo enim ſciet cogitatio, quod quæ cadunt ſub phantaſiam, ſunt ſimilia phantaſiæ? Nam aut hoc ipſum cognoſcet abſque phantaſia, aut per aliquam phantaſiam. Et ut ſine phantaſia quidem cognoſcat, fieri non poteſt. Nihil enim ſua natura poteſt percipere cogitatio, cujus non apprehendat viſum ſeu phantaſiam. 386. Sin autem hoc fit per phantaſiam, omnino hæc phantaſia ut cognoſcatur, an ſit ſimilis ei quod cadit ſub phantaſiam, illamque efficit, debet & ſeipſam percipere, & ſubjectum quod cadit ſub phantaſiam. Sed ſubjectum quidem quod cadit ſub phantaſiam, fortaſſe poterit phantaſia percipere, cum ſit illius ipſius rei imaginatio. Se ipſam autem quo modo percipiet? hoc enim ut fiat, neceſſe erit idem eſſe phantaſiam & rem quæ ſub phantaſiam cadit. 387. At quoniam aliud quidem eſt quod cadit ſub phantaſiam, (eſt enim cauſa,) & phantaſia aliud, (eſt enim effectus,) erit idem a ſeipſo diverſum, cauſa ſimul & effectus. quorum utrumque eſt alienum a ratione. 388. Ab his dubitationibus progreſſi, & concedentes Dogmaticis phantaſiam eſſe ejuſmodi qualem eam volunt, alia etiam dubia movebimus. Si enim phantaſia amplectenda ſit pro regula veri falſique, aut omnem veram dicendum eſt eſſe phantaſiam, ut dicebat Protagoras: aut omnem falſam, ut contendebat Xeniades Corinthius: aut aliquam quidem veram, aliquam vero falſam, ut Stoici & Academici, & præterea Peripatetici. 389. Sed nec omnem dicendum eſſe veram, neque falſam omnem: neque aliquam quidem veram, aliquam vero falſam, ut oſtendemus. Non ergo dicendum eſt phantaſiam eſſe criterium veri. Atque omnem quidem phantaſiam non dixeris veram eſſe, propter retorſionem ſive inverſionem, ut Democritus

φαντασιῶν, ἀλλ' οὐ τὰ ἐκτὸς φανταστά. καὶ εἰ λέγοι τις [B] ἐκ τῶν περὶ αὐτὰ πείσεων καὶ παθῶν τοῖς ἐκτὸς ἐπιβάλλειν αὐτὸν, τὰς ἀνώτερον εἰρημένας [C] μετοίσομεν ἀπορίας. ἤτοι γὰρ τὰ αὐτά ἐστι ταῖς ἡμετέραις φαντασίαις τὰ ἐκτός· ἢ τὰ αὐτὰ μὲν οὐκ ἂν εἴη, ὅμοια δέ· πῶς γὰρ δύναται τὸ αὐτὸ αἴτιόν τε καὶ ἀποτέλεσμα ἑαυτοῦ νοεῖσθαι; εἰ δ' ὅμοια, ἐπεὶ τὸ τινὶ ὅμοιον, ἕτερόν ἐστιν ἐκείνου τοῦ ᾧ ὅμοιόν ἐστιν, ἡ διάνοια τὰ ὅμοια τοῖς φανταστοῖς, [D] ἀλλ' οὐ τὰ φανταστὰ εἴσεται· σὺν τῷ καὶ τοῦτο ἄπορον εἶναι. πῶς γὰρ εἴσεται ἡ διάνοια, ὅτι ὅμοιά ἐστι ταῖς φαντασίαις τὰ φανταστά; ἤτοι γὰρ χωρὶς φαντασίας τοῦτο αὐτὸ γνώσεται, ἢ φαντασίᾳ τινί. καὶ χωρὶς μὲν φαντασίας, ἀμήχανον· οὐδὲν γὰρ ἡ διάνοια μὴ φαντασιουμένου πέφυκε λαμβάνειν. εἰ δὲ φαντασίᾳ, πάντως αὐτὴ ἡ φαντασία ἵνα γνωσθῇ, εἰ ὁμοία ἐστὶ τῷ ποιοῦντι αὐτὴν φανταστῷ, ὀφείλει ἑαυτὴν λαβεῖν, καὶ τὸ ὑποκείμενον φανταστόν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὑποκείμενον φανταστὸν, τάχα δυνήσεται λαβεῖν φαντασία οὖσα ἐκείνου. ἑαυτὴν δὲ πῶς λήψεται; ἵνα γὰρ τοῦτο γένηται, δεήσει ταυτὸ καὶ φαντασίαν καὶ φανταστὸν γίνεσθαι. καὶ ἐπεί ἐστιν ἕτερον μὲν τὸ φανταστὸν (αἴτιον γάρ ἐστιν,) ἕτερον δέ ἐστιν ἡ φαντασία (ἀποτέλεσμα γὰρ ἦν·) ἔσται τὸ αὐτὸ ἕτερον ἑαυτοῦ, αἴτιον τε ἅμα καὶ ἀποτέλεσμα· ὧν ἑκάτερόν ἐστιν ἄλογον. ἠπορημένων δὲ τούτων μεταβάντες, καὶ ἐπὶ συγχωρήσει τοῦ εἶναι τὴν φαντασίαν τοιαύτην ὁποίαν ποτε θέλουσιν ὑπάρχειν οἱ Δογματικοὶ, ἑτέρως ἀπορῶμεν. εἰ γὰρ κριτήριον ἀποληπτέον τὴν φαντασίαν, ἤτοι πᾶσαν ἀληθῆ φαντασίαν λεκτέον εἶναι, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πρωταγόρας· [E] ἢ πᾶσαν ψευδῆ, ὡς ἔφασκε Ξενιάδης [F] ὁ Κορίνθιος· ἢ τινὰ μὲν ἀληθῆ, τινὰ δὲ ψευδῆ, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς [G] καὶ τῆς Ακαδημίας, ἔτι δὲ τοῦ Περιπάτου. οὔτε δὲ πᾶσαν ἀληθῆ λεκτέον εἶναι, οὔτε ψευδῆ, οὔτε τινὰ μὲν ἀληθῆ, τινὰ δὲ ψευδῆ, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα κριτήριον εἶναι ῥητέον τὴν φαντασίαν. πᾶσαν μὲν οὖν φαντασίαν οὐκ εἴποι τις ἀληθῆ διὰ τὴν περιτροπὴν, καθὼς, ὅ, τε Δημό-

N O T Æ.

B *καὶ εἰ λέγοι τις*] MS. Ciz. *λέγει*.

C *τὰς ἀνώτερον εἰρημένας*] Sect. 381.

D *τοῖς φανταστοῖς*] MS. Ciz. *φανταστικοῖς*, male.

E *ὁ Πρωταγόρας*] Supra Sect. 60 ſeq. & 368. Ariſtoteles III. 5. Metaphyſ. *Πρωταγόρου λόγος, τὰ δοκοῦντα πάντα ἐστὶν ἀληθῆ.* Cicero Lucullo c. 46. *Aliud judicium Protagoræ eſt, qui putet id cuique verum eſſe, quod cuique videatur: aliud Cyrenaicorum, qui præter permotiones intimas nihil putant eſſe judicii; aliud Epicuri, qui omne judicium in ſenſibus, & in rerum notitiis, & in voluptate conſtituit.*

F *Ξενιάδης*] Confer Sect. 48. & 53. ubi Democritum ejus meminiſſe noſter refert & 399. ubi Xeniadæ ſententia proponitur *πάσας τὰς φαντασίας εἶναι ψευδεῖς, καὶ μηδὲν ὅλως ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν ἀληθές.* Meminit & 2. Pyrrhon. Sect. 18. & 2. contra Log. Sect. 5.

G *οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς* &c.] Infra Sect. 401. ſeq.

κριτος [H] καὶ ὁ Πλάτων [I] ἀντιλέγοντες τῷ Πρωταγόρᾳ ἐδίδασκον. εἰ γὰρ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθής, καὶ τὸ μὴ πᾶσαν [K] φαντασίαν εἶναι ἀληθῆ, κατὰ φαντασίαν ὑφιστάμενον, ἔσται ἀληθές. καὶ οὕτω τὸ πᾶσαν φαντασίαν εἶναι ἀληθῆ, γενήσεται ψεῦδος. καὶ χωρὶς δὲ τῆς τοιαύτης περιτροπῆς παρὰ τὰ φαινόμενά ἐστι, καὶ τὴν ἐνάργειαν, τὸ λέγειν πᾶσαν φαντασίαν εἶναι ἀληθῆ, πολλῶν πάνυ ψευδῶν οὐσῶν. οὐχ ὡσαύτως γὰρ κινούμεθα πρὸς τό, ἡμέρα ἐστὶν ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ πρὸς τό, νύξ ἐστι, τό, τε, ζῆν Σωκράτη καὶ τεθνάναι, οὐδὲ τὴν ἴσην ποτὲ ταῦτα προσβάλλει ἐνάργειαν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέραν νῦν εἶναι, καὶ τό, Σωκράτη [L] τεθνάναι, πιστὸν ἔοικεν ὑπάρχειν. τὸ δέ, νύκτα εἶναι καὶ τό, ζῆν Σωκράτη, οὐχ ὁμοίως ἐστὶ πιστόν, ἀλλὰ τῶν ἀνυπάρκτων φαίνεται. καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ τῆς [M] ἔν τισι πράγμασιν ἀκολουθίας τε καὶ μάχης, ἀληθής τε καὶ ψευδής ἐστι. τῷ μὲν γὰρ ἡμέραν εἶναι, τὸ φῶς εἶναι, καὶ τῷ περιπατεῖν σε, τὸ κινεῖσθαί σε, ἐμφανῶς ἀκολουθεῖ· τῷ δὲ ἡμέραν εἶναι, τὸ νύκτα εἶναι, καὶ τῷ περιπατεῖν σε, τὸ μὴ κινεῖσθαί σε, προδήλως ἐμάχετο. καὶ ἡ τοῦ ἑτέρου θέσις, ἄρσις ἦν τοῦ λοιποῦ, εἰ συνακολουθεῖ τι τινί, [N] καὶ μάχεται πάντως ἕτερον ἑτέρῳ. εἰ δέ ἐστιν τὶ τινὶ μαχόμενον, οὐ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθής. τὸ γὰρ τινὶ μαχόμενον, ὡς ἀληθὲς ψευδεῖ, ἢ ὡς ψεῦδος ἀληθεῖ μάχεται. εἴπερ τε πάσας συμβέβηκε τὰς φαντασίας εἶναι ἀληθεῖς, οὐδέν ἐστιν ἡμῖν ἄδηλον. ἀληθοῦς γάρ τινος ὄντος καὶ ψευδοῦς, εἶτ' ἀγνοουμένου τί τούτων ἐστὶν ἀληθές, καὶ τί ψευδές, τὸ ἀδηλούμενον ἡμῖν συνίσταται. καὶ ὁ λέγων, ἄδηλόν ἐστί μοι τό, ἀρτίους ἢ περισσοὺς [O] εἶναι τοὺς ἀστέρας, δυνάμει λέγει μὴ ἐπίστασθαι πότερον ἀληθές ἐστι καὶ πότερον ψεῦδος, τό, ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, ἢ περισσούς. ὥστε εἰ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ, καὶ πᾶσαι φαντασίαι εἰσὶν ἀληθεῖς, οὐδέν ἐστιν ἡμῖν ἄδηλον. εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἡμῖν ἄδηλον, πάντ' ἔσται πρόδηλα. εἰ δὲ πάντ' ἔσται πρόδηλα, οὐδὲν ἔσται τὸ ζητεῖν καὶ ἀπορεῖν περί τινος. ζητεῖ γάρ τις καὶ ἀπορεῖ περὶ τοῦ ἀδηλουμένου αὐτῷ πράγματος, ἀλλ' οὐχὶ περὶ τοῦ φανεροῦ. ἄτοπον δέ γε ἐστὶ τό, ζήτησιν καὶ ἀπορίαν ἀναιρεῖν·

& Plato Protagoræ repugnantes docuerunt. 390. Si enim omnis phantaſia eſt vera, etiam non omnem phantaſiam eſſe veram, ut quod ex phantaſia conſtat, erit verum. & ita omnem eſſe veram phantaſiam, falſum erit. Quin etiam præter hujuſmodi inverſionem etiam iis quæ ſenſibus noſtris apparent & rerum evidentiæ adverſatur, dire omnem phantaſiam eſſe veram, cum multæ ſint admodum falſæ. 391. Non enim ſimiliter movemur ad hoc, Dies eſt in præſentia: & ad illud, Nox eſt: & ad hoc quod Socrates vivit, & quod ſit mortuus: neque ea parem afferunt evidentiam. Sed quod dies quidem nunc ſit, & quod Socrates ſit mortuus, videtur eſſe credibile. Quod autem ſit nox & vivat Socrates, non eſt æque credibile, ſed videntur eſſe ex iis quæ non ſunt. 392. Eadem quoque oratio quæ ex quibuſdam rebus conſequitur, vel cum illis pugnat, eſt & vera & falſa. Ei enim quod dies eſt, eſt aperte conſequens quod ſit lux: & ex eo quod tu ambulas, ſequitur quod tu movearis. Cum eo autem quod eſt dies, evidenter pugnat quod ſit nox: & cum eo quod tu ambulas, pugnat quod tu non movearis: & poſitio unius eſt ſublatio alterius, ſi aliquid conſequitur, & pugnat omnino alterum cum altero. Si eſt autem aliquid pugnans cum altero, non omnis phantaſia eſt vera. Quod enim pugnat cum aliquo, pugnat tanquam verum cum falſo, aut tanquam falſum cum vero. 393. Et, ſi omnia viſa contingit eſſe vera, nihil eſt nobis obſcurum. Nam ſi aliquid ſit verum & falſum, ac deinde ignoretur quid horum ſit verum & quid falſum, conſtat aliquid obſcurum nobis eſſe. Et qui dicit, eſt mihi obſcurum, ſintne ſtellæ pares an impares, perinde eſt ac ſi dicat ſe neſcire utrum ſit verum & utrum falſum ſtellas eſſe pares aut impares. Quamobrem ſi omnia ſunt vera & omnes phantaſiæ ſunt veræ, nihil eſt nobis obſcurum. Si autem nihil eſt nobis obſcurum, omnia erunt evidentia. Si ſunt autem omnia evidentia, nihil erit de quo quæramus vel dubitemus. Quæritur enim & dubitatur de re obſcura, non autem de evidenti. Eſt autem abſurdum tollere inquiſitionem & dubitationem.

NOTÆ.

H ὅ, τε Δημόκριτος] Protagoras Democritum civem ſuum audiverat, teſte Laërtio IX. 50. itaque cum poſtea docuiſſet quæ a vero abhorrere Democrito videbantur, primus ipſe fuit qui ſuo huic quondam diſcipulo contradixit, ne ex ſua nempe ſchola videretur illa hauſiſſe. Dogma Protagoræ, πάντα εἶναι ἀληθῆ, memorat etiam Laërtius IX. 51. Democritus autem eum fortaſſis oppugnavit in libro περὶ ἰδεῶν, quem Sextus laudat ſupra, Sect. 137.

I ὁ Πλάτων] Locus eſt in Theateto. Eodem argumento utitur noſter 2. Pyrrhon. Sect. 76. & 86. adde lib. 2. adverſus Log. Sect. 55.

K καὶ τὸ μὴ πᾶσαν] Confer infra Sect. 397. ſeq. & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 67.

L Σωκράτη] MS. Ciz. Σωκράτην, ut ſupra Sect. 279. &c.

M ἐπὶ τῆς] Ita recte editi, licet in MSS. Giz. & Vratiſlav. τοῖς.

N εἰ συνακολουθεῖ τι τινὶ] in MSS. Vrat. & Ciz. male abeſt τὶ vocula.

O ἀρτίους ἢ περισσοὺς] Eodem exemplo utitur noſter Sect. 243. & pluribus aliis in locis.

P ἄτοπον δέ γε] Ita MS. Ciz. pro δέ.

Non eſt ergo vera omnis phantaſia, nec ſunt omnia vera. 394. Præterea ſi omnis phantaſia eſt vera, & omnia ſunt vera: neque verum licet dicere, neque non errare, neque ulla eſt doctrina, nec error, nec ars, nec demonſtratio, nec virtus, neque aliquid aliud hujuscemodi. Conſideremus enim quod dixi. Si omnis phantaſia eſt vera, nihil eſt falſum. Si autem nihil eſt falſum, neque falſum dicere erit, neque errare, nec eſſe expertem artis, neque malum. Unumquodque enim horum adhæret falſo, & ex eo accipit ſubſtantiam. 395. Si autem nemo ſit qui falſum dicat, nec erit aliquis qui verum dicat: & ſi nemo ſit qui erret, nec erit aliquis non errans. Similiter &, ſi non ſit expers artis, ſimul etiam tollitur artifex: & ſapiens, ſi nemo ſit ſtultus, ea enim intelliguntur ex comparatione. * Et quomodo ſi non ſit aliquod dextrum, nec eſt ſiniſtrum: &, ſi non ſit quod eſt infra, non eſt quod eſt ſupra: ita ſi non ſit alterum ex iis quæ adverſantur, nec conſiſtit reliquum. Peribit autem etiam demonſtratio & ſignum. 396. Nam hæc quidem eſt demonſtratio quod ſit verum, non autem falſum. Nam ſi nihil ſit falſum, non opus erit eo quod ſit docturum quod non ſit falſum. Signum autem & indicium profitetur ſe vim habere aperiendi ejus quod eſt obſcurum. Si ſunt autem omnia vera & per ſe aperta, non opus habemus eo quod indicet id quod non cognoſcitur, ſitne verum an falſum. 397. Quamquam quid ea perſequimur; cum neque animal, neque mundus communiter, ponetur, ſi conceſſum fuerit omnia phantaſiæ viſa eſſe vera? Nam ſi omnia ſunt vera, omnia erunt nobis evidentia. Et ſi hoc ita ſit, erit etiam hoc rectum & verum, omnia nobis eſſe obſcura, cum id ſit unum ex omnibus. Si autem verum ſit omnia eſſe obſcura, neque animal, neque plantam, neque mundum admittemus nobis videri, quod quidem eſt abſurdum. 398. Propter hæc ergo omnia dicendum eſt, non omnia viſa eſſe vera & credibilia, ſed nec omnia falſa, propter cauſas conſimiles. Nam omnia eſſe falſa habet eandem vim quam omnia eſſe vera. Quamobrem poterunt etiam omnia quæ a nobis prius dicta ſunt, adverſus hanc transferri opinionem. 399. Nam ſi omnia phantaſiæ viſa ſunt falſa, & nullum eſt verum, verum erit & hoc: nihil eſt verum. Itaque ſi nihil eſt verum, verum eſt, & ſic reducetur ad contrarium ſui propoſiti Xeniades, dicens omnia viſa eſſe falſa, & nihil omnino eſſe

οὐκ ἄρα πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθὴς, οὐδὲ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ. καὶ μὴν εἰ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθὴς, καὶ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ, οὔτε ἀλήθευσις τίς ἐστιν, [Q] οὔτε ἀπλανησία, οὐ διδασκαλία, οὐ πλάνησις, οὐ τέχνη, οὐκ ἀπόδειξις, οὐκ ἀρετὴ, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. σκοπῶμεν δὲ τὸ λεγόμενον. εἰ γὰρ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθὴς, οὐδεν ἐστι ψεῦδος. μηδενὸς δὲ ὄντος ψεύδους, οὔτε τὸ ψεύδεσθαι ἔσται, οὔτε τὸ πλανᾶσθαι, οὔτε τὸ ἄτεχνον εἶναι, οὔτε τὸ φαῦλον ὑπάρχειν. ἕκαστον γὰρ τούτων, τοῦ ψεύδους ἔχεται, καὶ περὶ τοῦτο τὴν ὑπόστασιν λαμβάνει. μηδενὸς δὲ ψευδομένου, οὐδ' ἀληθεύων τις ἔσται καὶ μηδενὸς πλανωμένου, οὐδ' ἀπλανὴς καταστήσεταί τις. ὡσαύτως δὲ μὴ ὄντος ἀτέχνους, συναναιρεῖται καὶ ὁ τεχνίτης· καὶ μὴ ὑπάρχοντος φαύλου, ὁ σοφός. ταῦτα γὰρ κατὰ σύμβλησιν νοεῖται. καὶ ὃν τρόπον μὴ ὄντος δεξιοῦ τινος, οὐδὲ ἀριστερόν ἐστι· μηδὲ ὄντος τοῦ κάτω, οὐδὲ τὸ ἄνω ἐστίν· οὕτω μὴ ὄντος τοῦ ἑτέρου τῶν ἀντικειμένων, οὐδὲ τὸ λοιπὸν ὑποστήσεται. οἰχήσεται δὲ καὶ ἡ ἀπόδειξις καὶ τὸ σημεῖον. ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἀληθὲς εἶναι ἀλλὰ μὴ ψεῦδος, ἐστὶν ἀπόδειξις. μηδενὸς γὰρ ὄντος ψεύδους, οὐ χρεία τοῦ διδάξοντος ὅτι οὐκ ἔστι ψεῦδος. τὸ δὲ σημεῖον καὶ τὸ τεκμήριον ἐπηγγέλλετο ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τοῦ ἀδηλουμένου. πάντων δὲ ἀληθῶν ὄντων, καὶ δι' αὐτῶν προφανῶν, [R] οὐ χρήζομεν τοῦ μηνύοντος τὸ μὴ γινωσκόμενον, εἴτε ἀληθές ἐστιν, εἴτε καὶ ψεῦδος. καίτοι τί περὶ τούτων διέξιμεν; ὅτε οὔτε ζῶον, οὔτε κοινῶς κόσμος ὑποκείσεται, συγχωρηθέντος τοῦ πάσας τὰς φαντασίας ἀληθεῖς ὑπάρχειν; εἰ γὰρ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ, πάντα ἡμῖν γενήσεται πρόδηλα. καὶ εἰ τοῦτο ἔσται ὑγιές τε καὶ ἀληθὲς, καὶ τὸ, πάντα ἡμῖν εἶναι ἄδηλα, ἓν ἐκ τῶν πάντων καθεστώς. ἀληθοῦς δὲ ὄντος τοῦ πάντα ἄδηλα τυγχάνειν, οὔτε ζῶον, οὔτε φυτὸν, οὔτε κόσμον προσδεξόμεθα φαίνεσθαι ἡμῖν· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. λεκτέον ἄρα διὰ ταῦτα πάντα, μὴ πάσας τὰς φαντασίας εἶναι ἀληθεῖς, καὶ πιστὰς, καὶ μὴν οὐδὲ πάσας ψευδεῖς, διὰ τὰς ἀναλόγους αἰτίας. ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῷ πάσας εἶναι ἀληθεῖς, καὶ τὸ πάσας εἶναι ψευδεῖς. διὸ καὶ πάντα σχεδὸν τὰ προειρημένα ἡμῖν ἔσται καὶ ἐπὶ τὴν τοιαύτην μεταφέρειν στάσιν. εἰ γὰρ πᾶσαι αἱ φαντασίαι εἰσὶ ψευδεῖς, καὶ οὐδέν ἐστιν ἀληθὲς, ἀληθές ἐστι τὸ, οὐδέν ἐστιν ἀληθές. εἰ ἄρα μηδέν ἐστιν ἀληθὲς, ἔστιν ἀληθές· καὶ οὕτως εἰς τοὐναντίον τῇ προθέσει περιήχθησαν οἱ περὶ τὸν Ξενιάδην, [S] λέγοντες, πάσας τὰς φαντασίας εἶναι ψευδεῖς, καὶ μηδὲν ὅλως ἐν τοῖς οὖσιν

N O T Æ.

Q ἀλήθευσις τίς ἐστιν] Ita idem MS. pro τί ἐστιν.
R δι' αὐτῶν προφανῶν] Ita MSS, pro δὴ αὐτῶν.

S οἱ περὶ τὸν Ξενιάδην] Supra Sect. 388.

ὑπάρ-

ὑπάρχειν ἀληθές. καθόλου γὰρ ἀμήχανόν ἐστι τὸν ἐπὶ μέρους τι λέγοντα ψεῦδος, μὴ ἐχὶ καὶ ἀληθὲς ὁρίζειν. οἷον, ὅτε λέγομεν ψεῦδος εἶναι τὸ πρῶτον, τοῦ μὲν πρώτου τὸ, ψεῦδος αὐτὸ ὑπάρχειν κατηγοροῦμεν· τὸ δὲ ψεῦδός ἐστι τὸ πρῶτον τίθεμεν. ὥστε δυνάμει τοιοῦτόν τι ἀποφαίνεσθαι· ἀληθές ἐστι τὸ ψεῦδος εἶναι τὸ πρῶτον. ἅμα οὖν τῷ ψεῦδός τι λέγειν, καὶ τὸ εἶναι ἀληθὲς, ἐξ ἀνάγκης ὁρίζομεν. ἔνεστι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐνταυθοῖ διδάσκειν, ὅτι ἐναργεῖς σχεδόν εἰσι τῶν φαντασιῶν αἱ διαφοραί· καθ᾽ ἃς αἱ μὲν ἐπισπῶνται ἡμῶν τὴν συγκατάθεσιν, αἱ δ᾽ ἀποκρούονται· καὶ οὔτε ἅπασαι ἐπισπῶνται κοινῶς, οὔτε ἅπασαι συλλήβδην ἀποκρούονται. ἐπεί τοι μηδεμιᾶς οὔσης τῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ πασῶν ἐπίσης ἀπίστων οὐσῶν ἢ πιστῶν, οὔτε τέχνη ποτ᾽ ἂν, οὔτε ἀτεχνία καθειστήκει, οὐκ ἔπαινος, οὐκ ἐπιτίμησις, οὐκ ἀπάτη. ἐνοεῖτο γὰρ ἡ μὲν τέχνη, καὶ ἀποδοχὴ [T] καὶ τὸ ἀνεξαπάτητον, κατὰ τὰς ἀληθεῖς φαντασίας· ἡ δὲ ἀπάτη καὶ ἐπιτίμησις, κατὰ τὰς ψευδεῖς. οὔτε οὖν πάσας ἀληθεῖς εἶναι ῥητέον καὶ πιστὰς, οὔτε πάσας ψευδεῖς καὶ ἀπίστους. λείπεται ἄρα τὰς μὲν πιστὰς, τὰς δὲ ἀπίστους ἀξιοῦν, ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ακαδημίας ἔλεγον. οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τὰς καταληπτικὰς [U] φαντασίας ἀποδεχόμενοι· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ακαδημίας, τὰς πιθανὰς [X] εἶναι δοκούσας. τοῦτο δὲ καὶ αὐτοῖς σκεψαμένοις ἡμῖν ἀκριβῶς, εὐχῇ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἀληθείᾳ. [Y] ἦν γὰρ καταληπτικὴ φαντασία, ἵνα τις ἀπὸ ταύτης ἄρχηται, ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος, καὶ κατ᾽ αὐτὸ τὸ [Z] ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη, [A] ὁποία οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος. τούτων δὲ τὰ μὲν ἄλλα λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Καρνεάδην συγχωρήσειν τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τὸ δὲ οἷα οὐκ ἂν γένοιτο, ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος, [B] ἀσυγχώρητον εἶναι. γίνονται γὰρ καὶ [C] ἀπὸ μὴ ὑπαρχόντων φαντασίαι, ὡς ἀπὸ ὑπαρχόντων. καὶ τεκμήριον τῆς ἀπαραλλαξίας, τὸ, ἐπίσης ταύτας ἐναργεῖς καὶ πληκτικὰς [D] εὑρίσκεσθαι. τὸ δὲ ἐπίσης ἢ πληκτικὰς καὶ ἐναργεῖς εἶναι, τὸ τὰς ἀκολούθους πράξεις ἐπιζεύγνυσθαι. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ὕπαρ, ὁ μὲν διψῶν ἀρυόμενος ποτὸν, ἥδεται·

veri in rebus. Quo modo enim fieri non poteſt, ut qui in ſpecie aliquid falſum eſſe pronunciat, non etiam definiat verum, ut quando dicimus primum eſſe falſum, de primo quidem dicimus vere ita eſſe quod falſum ſit, falſumque eſſe primum ponimus. Quod idem eſt ac ſi dicamus, verum eſt quod primum ſit falſum. Igitur ſimul atque dicimus aliquid falſum, neceſſario definimus etiam eſſe verum. 400. Licet autem hic recte quoque docere, quod phantaſiarum evidentes fere ſunt differentiæ, ſiquidem aliæ noſtram attrahunt aſſenſionem, aliæ repellunt: & nec omnia communiter attrahunt, nec omnia ſimul repellunt. Nam ſi nulla eſſet differentia, ſed omnia ex æquo eſſent incredibilia aut credibilia, neque eſſet ars, neque inertia: non laus, non reprehenſio, non deceptio. Nam ars quidem intelligitur & approbatio, & immunitas a deceptione, in veris phantaſiæ viſis. Deceptio autem & reprehenſio, in falſis. Neque ergo dicendum eſt omnes phantaſiæ ſint veræ & credibiles: neque omnes falſæ, & incredibiles. 401. Reſtat ergo ut aliæ quidem cenſeantur eſſe credibiles, aliæ vero incredibiles, quod quidem docuerunt Stoici & Academici. Stoici quidem admittebant comprehendentes phantaſias: Academici autem eas quæ videntur probabiles. Hoc autem nobis accurate & exacte conſiderantibus, magis optandum videtur eſſe quam verum. 402. Eſt enim comprehendens phantaſia, ut ab ea incipiamus, *quæ ab re quæ exiſtit, & congruenter rei quæ exiſtit, eſt inſculpta animo & impreſſa, cujusmodi non poteſt eſſe ab eo quod non exiſtit.* Ex his alia quidem ſe Stoicis eſſe conceſſurum dicit Carneades: Illud autem, *Cujusmodi eſſe non poteſt ab eo quod non exiſtit*, minime poſſe concedi. exiſtunt enim viſa phantaſiæ etiam ab iis quæ non exiſtunt, tanquam ab iis quæ exiſtunt. 403. Quod nullum ſit autem diſcrimen, ſignum eſt, quod eæ ex æquo inveniantur evidentes ac commoventes. Quod ſint autem ex æquo commoventes & evidentes, ſignum eſt, quod adjunctas habeant conſequentes actiones. Quo modo enim in iis qui vigilant, is qui ſitit, potum hauriens voluptate afficitur:

NOTÆ.

T ἀποδοχὴ] Hac voce pro laude utitur atque vituperationi eam opponit etiam Erotianus præf. Lexici Hippocratici: *οὐκ ἀποδοχῆς, ἀλλὰ μέμψεως ἀξιοῦσι.* Laërtius de Theophraſto, V. 37. *τοσοῦτον δ᾽ ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο παρ᾽ Ἀθηναίοις, ὥστε Ἀγνωνίδης τολμήσας ἀσεβείας αὐτὸν γράψασθαι, μικροῦ καὶ προσῶφλεν.* Apollonius Tyanenſis Epiſtola 2. *ἡ ἀρετὴ φύσει, μαθήσει, χρήσει, δι᾽ ἣν ἕκαστον ἂν εἴη τῶν προειρημένων ἀποδοχῆς ἄξιον.* Idem Epiſt. 12. *πόλις ἥτις ἂν οὕτω πρός τε Θεοὺς ἔχει καὶ ἀνθρώπων τοὺς ἀξίους ἀποδοχῆς.* Apud S. Paulum vero Apoſtolum 1. Tim. I. 15. & IV. 9. perinde ut apud Polybium *ἀποδοχῆς* vel *παραδοχῆς ἄξιος* pluribus locis conjungitur cum *πιστῷ*, atque fide dignum ſignificat, parique perſvaſione accipiendum, ac quæ a Magiſtris ſuis *ἀποδέχονται* diſcipuli. Sic *παραδοχῆς ἠξιωμένα* infra, Sect. 443.

U τὰς καταληπτικὰς] Supra, Sect. 227. ſeq.

X τὰς πιθανὰς] Sect. 174. ſeq.

Y ἢ ἀληθείᾳ] MS. Ciz. *ἀληθῆ*, minus bene.

Z κατ᾽ αὐτὸ τὸ] MS. Vratislav. *κατὰ ταυτὸ τό.*

A ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη] Confer quæ ad Sect. 248.

B οἷα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος] Hoc enim volebant Stoici, ut dictum Sect. 252. 426. Contra Carneades putabat nullam phantaſiam eſſe ita veram, ut falſa eſſe non poſſit. Sect. 164.

C γίνονται γὰρ καὶ] Ita MSS. licet *καὶ* in editis excidit.

D πληκτικὰς] Vide quæ ad Sect. 257. hujus libri.

qui autem feram, aut aliquid aliud horribile fugit, clamat & vociferatur: ita etiam in ſomnis delectantur ſitientes, quando e fonte ſibi videntur bibere. 404. Similiter quoque adeſt timor iis qui terrentur.

namque exiliit ſtupefactus Achilles:
Comploſitque manus, verbum & miſerabile dixit.

Et quo modo cum ſumus ſanæ mentis iis quæ clare apparent credimus & aſſentimur: ut cum Dione quidem tanquam cum Dione congre d mur, & cum Theone tanquam cum Theone: ita etiam nonnullis uſuvenit in furore. 405. Hercules quidem certe furore percitus, cum ſuorum filiorum, tanquam filiorum Euryſthei, viſum phantaſia apprehendiſſet, huic viſo conſequentem conjunxit actionem. conſequens autem erat ut inimici filios interimeret, quod etiam fecit. Si ergo phantaſiæ quædam dicuntur comprehendentes, quatenus nos adducunt ad adſenſum, & ad eis conſequentem conjungendum actionem: quoniam falſæ quoque apparent ejusmodi; dicemus phantaſias non comprehendentes, a comprehendentibus non differre. 406. Nam & Heros (Hercules) ut phantaſiæ viſum apprehendit ex arcu, ita etiam ex ſuis filiis quod eſſent filii Euryſthei. unum enim & idem viſum, & ſimiliter affecto objiciebatur. Sed quod ex arcu quidem apprehendebatur, erat verum: quod autem ex filiis, falſum. 407. Cum ergo utraque ex æquo (animum ejus) inclinent, fatendum eſt alterum ab altero non diſſidere. &, ſi phantaſia quæ ex arcu apprehenditur, dicitur comprehendens, quoniam ejus arcui adjuncta eſt actio conſequens, ut qui arcu ſit uſus: d[illegible]atur etiam quæ ex filiis comprehenſa eſt [illegible]ntaſia, ab ea non differre, quoniam ei quoque adjunctum eſt opus conſequens, nempe oportere inimici filios interimere. 408. Atque quod phantaſiæ viſorum comprehendentium, & non comprehendentium, nullum ſit diſcrimen, ſic ex evidenti & intenſa oſtenditur proprietate: atque nihilominus etiam oſtenditur ab Academicis ex forma & figura. Vocant autem Stoicos ad res ſenſi-

ὁ δὲ θηρίον ἢ ἄλλο τι τῶν δειμαλέων φεύγων, βοᾷ καὶ κέκραγεν· ὕτω καὶ κατὰ τὺς ὕπνυς, ἡ μὲν διάχυσίς ἐστι τοῖς διψῶσι καὶ ἀπὸ κρήνης πίνειν δοκῦσιν. ἀνάλογον δὲ φόβος τοῖς δειματυμένοις,

ταφὼν γὰρ [E] ἀνόρυσεν Ἀχιλλεὺς
χερσί τε συμπλατάγησεν, ἔπος τ' ὀλοφυδνὸν εἶπε.

καὶ ὃν τρόπον ἐν καταστάσει τοῖς τρανότατα φαινομένοις πιστεύομεν καὶ συγκατατιθέμεθα, οἷον, Δίωνι μὲν, ὡς Δίωνι, Θέωνι [F] δὲ, ὡς Θέωνι, προσφερόμενοι· ὕτω καὶ ἐν μανίᾳ, τὸ παραπλήσιον πάσχυσί τινες. ὁ γῦν Ἡρακλῆς μανεὶς, καὶ λαβὼν φαντασίαν ἀπὸ τῶν ἰδίων παίδων, ὡς Εὐρυσθέως,[G] τὴν ἀκόλυθον πρᾶξιν ταύτῃ τῇ φαντασίᾳ συνῆψεν. ἀκόλυθον δὲ ἦν τὸ τὺς τῦ ἐχθρῦ παῖδας ἀνελεῖν, ὅπερ καὶ ἐποίησεν. εἰ ὖν καταληπτικαί τινές εἰσι φαντασίαι, παρόσον ἐπάγονται ἡμᾶς εἰς κατάθεσιν, καὶ εἰς τὸ τὴν ἀκόλυθον αὐταῖς πρᾶξιν συνάπτειν, ἐπεὶ καὶ ψευδεῖς τοιαῦται πεφήνασι, λεκτέον ἀπαραλλάκτυς εἶναι ταῖς καταληπτικαῖς φαντασίαις τὰς ἀκαταλήπτυς. καὶ μὴν ὃν τρόπον ἀπὸ τῶν τόξων ἐλάμβανε φαντασίαν ὁ ἥρως, ὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων παίδων, ὅτι Εὐρυσθέως εἰσὶ παῖδες. μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ πρῦπέκειτο, καὶ ὡσαύτως ἔχοντι φαντασία. ἀλλ' ἦν ἡ μὲν ἀπὸ τῶν τόξων ἀληθὴς, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν παίδων, ψευδής. ἐπίσης ὖν κλινυσῶν ἀμφοτέρων, ὁμολογητέον [H] ἀπαράλλακτον εἶναι τὴν ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ. καὶ εἰ ἡ ἀπὸ τῶν τόξων, [I] λέγεται καταληπ[illegible] λυθος αὐτῇ πρᾶξις ἐπεζεύχθη τοῖς τόξοις αὐτῦ, ὡς τόξοις χρησαμένυ, λεγέσθω καὶ ἡ ἀπὸ τῶν παίδων μὴ διαφέρειν ταύτης. πρόσον καὶ ταύτῃ τὸ ἀκόλυθον ἐπεζεύχθη ἔργον· τυτέστι τὸ, τὺς τῦ ἐχθρῦ παῖδας δεῖν ἀναιρεῖν. ἀλλὰ γὰρ αὕτη μὲν ἡ ἀπαραλλαξία, τῶν τε καταληπτικῶν καὶ τῶν ἀκαταλήπτων φαντασιῶν, κατὰ τὸ ἐναργὲς καὶ ἔντονον ἰδίωμα παρίσταται· ὐδὲν δὲ ἧττον δείκνυται τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, καὶ ἡ κατὰ χαρακτῆρα, καὶ ἡ κατὰ τύπον. [K] καλῦσι δὲ ἐπὶ τὰ

NOTÆ.

E ταφὼν γάρ] Homeri verſus Iliad. ψ. 101.

F Δίωνι, Θέωνι] Notum Græcos his uti nominibus loco aliorum quorumvis, ut Latinos nominibus Caji, Titii &c.

G ὡς Εὐρυσθέως] Euripides Hercule furente v. 969.

- - φαρέτραν δ' εὐτρεπῆ σκευάζεται.
καὶ τόξ' ἑαυτῦ παισὶ, τὺς Εὐρυσθέως
δοκῶν φονεύειν.

Confer noſtrum lib. 2. contra Logicos Sect. 67. Apud Senecam non Euryſthei ſed Lyci filios occidere ſe Hercules opinatur v. 987.

Sed ecce proles regis inimici latet,
Lyci nefandum ſemen. Inviſo patri
Hæc dextra jam vos reddet - -

H ὁμολογητέον] MS. Vratislav. & Genev. ὁμολογείτωσαν.

I καὶ εἰ ἡ ἀπὸ τῶν τόξων] Ita idem MS. licet articulus ἡ in editis excidit.

K καὶ ἡ κατὰ χαρακτῆρα καὶ ἡ κατὰ τύπον] Subintelligi debet ἀπαραλλαξία, ſive defectus diſcriminis inter veram falſamque phantaſiam ἐναπομεμαγμένην & ἐναπεσφραγισμένην. Stoici enim docebant phantaſiam comprehendentem non modo eſſe debere ἔντονον & ἐναργῆ, quod non ſufficere ad diſtinguendum evidenter verum a falſo, hactenus ex mente Carneadis noſter diſputavit: ſed etiam debere eſſe ἐναπομεμαγμένην charactere & ἐναπεσφραγισμένην, typo veluti menti impreſſo, quod & ipſum non ſatis eſſe ad diſtinguendas res vere diſtinctas inter ſe, ſed communem ſimilemque inter ſe formam habentes, atque adeo characterem typumque ſimilem menti inſigentes, deinceps contendit.

φαινόμενα

φαινόμενα τοὺς Στωϊκούς. [L] ἐπεὶ γὰρ τῶν ὁμοίων μὲν κατὰ μορφὴν, διαφερόντων δὲ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, ἀμήχανόν ἐστι διορίζειν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, ἀπὸ τῆς ψευδοῦς καὶ ἀκαταλήπτου· οἷον, δυοῖν ᾠῶν, ἄκρως ἀλλήλοις ὁμοίων, ἐναλλὰξ τῷ Στωϊκῷ δίδωμι πρὸς διάκρισιν, εἰ ἐπιβαλὼν ὁ σοφὸς, ἰσχύσει λέγειν ἀδιαπτώτως, πότερον ἕν ἐστι [M] τὸ δεικνύμενον ᾠὸν, ἢ ἄλλο καὶ ἄλλο. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ ἐπὶ διδύμων. λήψεται γὰρ ψευδῆ φαντασίαν ὁ σπουδαῖος, καὶ ὡς ἀπὸ ὑπάρχοντος, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον, ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην [N] ἔχων τὴν φαντασίαν, ἐὰν ἀπὸ Κάστορος ὡς ἀπὸ Πολυδεύκους φαντασιωθῇ. ἐντεῦθεν γοῦν καὶ ὁ ἐγκεκαλυμμένος [O] συνέστη λόγος. ἐὰν γὰρ προκύψαντος δράκοντος, θέλωμεν τῷ ὑποκειμένῳ ἐπιστῆναι, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἐμπεσούμεθα, καὶ οὐχ ἕξομεν λέγειν, πότερον ὁ αὐτός ἐστι δράκων τῷ πρότερον προκύψαντι, ἢ ἕτερος, πολλῶν ἐνεσπειραμένων τῷ αὐτῷ φωλεῷ δρακόντων. οὐ τοίνυν ἔχει τι ἰδίωμα ἡ καταληπτικὴ φαντασία ᾧ διαφέρει τῶν ψευδῶν τε καὶ ἀκαταλήπτων φαντασιῶν. πρὸς τούτοις, εἴ τι ἄλλο καταληπτικόν τινός ἐστι, καὶ ὅρασις. οὐχὶ δέ γε αὐτὴ καταληπτική τινός ἐστιν, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἐστί τι καταληπτικόν τινος. ἡ γὰρ ὅρασις λαμβάνειν μὲν δοκεῖ χρώματα καὶ μεγέθη καὶ σχήματα, καὶ κινήσεις· τούτων δὲ οὐδὲν λαμβάνει· καθάπερ εὐθὺς ἀπὸ τῶν χρωμάτων ἀρξαμένοις ἡμῖν φανεῖται. εἴπερ οὖν [P] ἡ ὅρασις καταλαμβάνει χρῶμα, φασὶν οἱ ἐξ Ἀκαδημίας, καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου καταλήψεται· οὐ καταλαμβάνεται δὲ τοῦτο· οὐδ' ἄλλο τοίνυν καταλήψεται χρῶμα. καὶ ὅτι οὐ καταλαμβάνεται, πρόδηλον. μεταβάλλει γὰρ κατὰ ὥρας, ἐνεργείας, φύσεις, ἡλικίας, περιστάσεις, νόσους, ὑγείαν, ὕπνον, ἐγρήγορσιν. ὥστε τὸ μὲν οὕτως αὐτὸ ποικίλλεσθαι, γινώσκειν ἡμᾶς· τὸ δὲ τί ἐστι τὸ [Q] κατ' ἀλήθειαν, ἀγνοεῖν. ταύτῃ τε [R] εἰ τοῦτο μή ἐστι καταληπτὸν, οὐδ' ἄλλο τι γενήσεται γνώριμον. καὶ μὴν καὶ ἐπὶ σχήματος τὸ αὐτὸ γένος τῆς ἀπορίας εὑρήσομεν. τὸ γὰρ αὐτὸ λεῖον καὶ τραχὺ [S] ὑποπίπτει ὡς ἐπὶ τῶν γραφῶν· στρογγύλον τε καὶ τετράγωνον [T] ὡς ἐπὶ πύργων·

bus apparentes. 409. Quoniam enim eorum quidem quæ ſunt in forma ſimilia, in ſubjecto autem differunt, fieri non poteſt ut comprehendens diſtinguatur phantaſia a falſa & non comprehendente: ut ſi duo ſint ova ſumme inter ſe ſimilia, do ea Stoico alternatim, diſcernenda, poteritne ſapiens ſi ea inſpexerit dicere citra errorem, utrum ſit unum ovum quod oſtenditur, an aliud & aliud? 410. Eadem ratio eſt etiam in geminis. falſam enim phantaſiam apprehendet vir ſapiens, & tanquam ab eo quod exiſtit & convenienter ei quod exiſtit, inſculptam & impreſſam habebit phantaſiam, quando Caſtorem pro Polluce fuerit imaginatus. Hinc etiam eſt quæ tecta appellatur oratio. Si enim cum proſpexerit draco, & nos volumus ſubjecto inſiſtere, in magnam incidemus dubitationem: nec poterimus dicere utrum ſit idem draco qui prius proſpexit, an alius, cum in eodem antro multi convoluti ſint dracones. 411. Non habet ergo comprehendens phantaſia ullam proprietatem, qua differat a falſis viſis & non comprehendentibus. Præterea ſi quid aliud eſt quod quicquam comprehendit, comprehendit etiam viſus. Is vero nihil quicquam comprehendit, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquid quod quicquam comprehendat. 412. Nam viſus videtur quidem apprehendere colores & magnitudines & figuras & motus. nihil autem eorum apprehendit: ut ſtatim nobis apparebit ſi inceperimus a coloribus. Si ergo viſus ullum comprehendit colorem, ajunt Academici, etiam colorem hominis comprehendet. Eum autem non comprehendit. Nec ullum ergo alium comprehendet colorem. 413. Quod autem non comprehendat, eſt perſpicuum. mutatur enim temporibus, operationibus, naturis, ætate, circumſtantiis, morbis, ſanitate, ſomno, vigilia: adeo ut quod ſic varietur quidem ſciamus, quidnam autem ſit re vera, ignoremus. Ea autem ratione ſi is non poſſit comprehendi, nec ullus alius erit cognitus. 414. Porro in figura quoque idem genus dubitationis inveniemus. Idem enim læve & aſperum apparet ut in picturis: rotundum & quadratum, ut in turribus: rectumque & fra-

N O T Æ.

L παλοῦσι δὲ ἐπὶ τὰ φαινόμενα τοὺς Στωϊκούς] Hoc eſt, jubent Academici Stoicos, ut criterium ipſorum evertant, non obſcura conſiderare, ſed res manifeſtas & ſenſibus etiam obvias atque apparentes aſpicere. In MS. Ciz. eſt τὰ ἐπιφαινόμενα, quomodo legit etiam Hervetus, ac veluti deinde eſſet κατὰ τοὺς Στωϊκούς, vertit: *Vocant autem ut Stoici τὰ ἐπιφαινόμενα id eſt quæ in ſuperficie apparent.* Sed hæc a Sexti mente alieniora ſunt.

M πότερον ἕν ἐστι] Ita legendum cum MS. Ciz. & Herveto, pro ἔνεστι.

N ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην] Vide dicta ad Sect. 248.

O ὁ ἐγκεκαλυμμένος] Ita recte MSS. pro ἐκκεκαλυμμένος. Eſt autem λόγος ἐγκεκαλυμμένος captio quædam dialectica apud Stoicos. & commemoratur apud Lucianum in Vitarum auctione a Chryſippo venali, aliæque: & a Clem. Al. V. Strom. p. 228. Ed. Vict. ubi itidem male ἐκκεκαλυμμένος.

P εἴπερ οὖν] MS. Vratislav. εἴπερ εἰ οὖν,

Q τὸ δὲ τί ἐστι τὸ] In editis erat καὶ τὸ, ſed illud καὶ in MSS. recte abeſt. In Vratislav. male erat τίς ἐστι, reſpicitur enim χρῶμα.

R ταύτῃ τε] Scil. ὁράσει. Ita MSS. pro ταύτῃ δὲ quod habent editi.

S λεῖον καὶ τραχὺ] Vide ad 1. Pyrrhon. Sect. 92. & 110.

T στρογγύλον τε καὶ τετράγωνον] Supra Sect. 268. & lib. 1. Pyrrhon. Sect. 118. Chalcidius p. 331. *turris quadrata rotundi-*

ctum,

ctum, ut in remo qui extra aquas & in aquis cernitur. Et in motu id quod movetur & quod quieſcit, ut in iis qui ſedent in navi, aut ſtant in littore. 415. Sed quoniam comprehendenti phantaſiæ ſimilis eſt phantaſia non comprehendens, comprehendens phantaſia non eſt criterium veritatis. Quomodo enim quod curvo ſimile eſt, non erit recti criterium: ita ſi falſis phantaſiis & non comprehendentibus ſimilis eſt comprehendens phantaſia non erit criterium. Congruit autem incomprehenſis & falſis rebus comprehendens phantaſia, ut oſtendemus. Comprehendens igitur phantaſia non eſt regula veri falſique. 416. In ſorite enim, ſi ultimæ comprehendenti phantaſiæ prima non comprehendens adjungatur quæ fere vix poteſt ab ea diſtingui, dicit Chryſippus, quod in quibus phantaſiis eſt adeo parva differentia, ſe ſuſtinebit ſapiens & quieſcet: in quibus autem plura occurrunt, in his alteri aſſentietur ut vero. 417. Si ergo nos oſtenderimus multa falſa & non comprehenſa eſſe ſita juxta phantaſiam comprehendentem, perſpicuum eſt nos eſſe probaturos, comprehendenti phantaſiæ non eſſe aſſentiendum: ne ſi ei conſenſerimus, incidamus propter propinquitatem in aſſenſionem eorum quæ ſunt falſa & incomprehenſa; & quod in phantaſiis videatur maxima occurrere differentia. 418. Quod autem dicimus, exemplo erit clarius. Ponatur enim comprehendens quidem phantaſia, *Quinquaginta ſunt pauca*, quæ videtur etiam multum ſeparata ab hac altera, *decem millia ſunt pauca*. Quoniam ergo multum diſtat, a non comprehendente: *decem millia ſunt pauca*, hæc comprehendens: *quinquaginta ſunt pauca*: non ambiget quidem ſapiens, tam magna intercedente differentia; ſed illi quidem, *quinquaginta pauca ſunt*, aſſentietur, quæ eſt

εὐθύ τε καὶ κεκλασμένον, ὡς ἐπὶ τῆς ἔξαλου τε καὶ ἐνάλου [u] κώπης· καὶ ἐπὶ κινήσεως [x] κινούμενον καὶ ἠρεμοῦν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐν νηῒ καθεζομένων, ἢ ἐπὶ τοῖς αἰγιαλοῖς ἑστώτων. ἀλλ' ἐπείπερ προσαρμόζεται τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ ἡ ἀκατάληπτος φαντασία, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον ἀληθείας ἡ καταληπτικὴ φαντασία. ὥσπερ γὰρ τὸ προσαρμοττόμενον στρεβλῷ, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον εὐθέος· οὕτως εἰ προσαρμόττεται ψευδέσι καὶ ἀκαταλήπτοις φαντασίαις ἡ καταληπτικὴ φαντασία, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον. προσαρμόττεται δὲ ἀκαταλήπτοις καὶ ψευδέσι πράγμασιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία, καθὼς παραστήσομεν. οὐ τοίνυν κριτήριόν ἐστι τῶν τε ἀληθῶν καὶ τῶν ψευδῶν ἡ καταληπτικὴ φαντασία. ἐπὶ γὰρ τοῦ σωρείτου [y] τῆς ἐσχάτης καταληπτικῆς φαντασίας τῇ πρώτῃ ἀκαταλήπτῳ παρακειμένης, καὶ δυσδιορίστου σχεδὸν ὑπαρχούσης, φασὶν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον, ὅτι ἐφ' ὧν μὲν φαντασιῶν ὀλίγη τις οὕτως ἐστὶ διαφορά, στήσεται ὁ σοφὸς καὶ ἡσυχάσει· [z] ἐφ' ὧν δὲ πλείω προσπίπτει, ἐπὶ τούτων συγκαταθήσεται τῇ ἑτέρᾳ ὡς ἀληθεῖ. ἐὰν οὖν παραστήσομεν ἡμεῖς πολλὰ ψευδῆ καὶ ἀκατάληπτα τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ παρακείμενα, δῆλον ὡς ἐσόμεθα κατεσκευακότες, τὸ μὴ δεῖν συγκατατίθεσθαι τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ· ἵνα μὴ ταύτῃ συναινέσαντες, προσπέσωμεν διὰ τὴν γειτνίασιν, καὶ εἰς τὴν τῶν ἀκαταλήπτων καὶ ψευδῶν συγκατάθεσιν· καὶ ὅτι μάλιστα πολλὴ περὶ τὰς φαντασίας προσπίπτειν δοκεῖ διαφορά. τὸ δὲ λεγόμενον, σαφὲς ἔσται ἐπὶ παραδείγματος. ὑποκείσθω γὰρ καταληπτικὴ μὲν φαντασία, ἡ, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστίν, ἥ τις καὶ κατὰ πολὺ φαίνεται κεχωρισμένη τῆς, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστίν, ἑτέρας. οὐκοῦν ἐπιπλεῖστον ἀπέχει τῆς, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστί, καταληπτικῆς, ἡ, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστίν, ἀκατάληπτος· οὐκ ἐφέξει ὁ σπουδαῖος [A] μεγάλης προσπιπτούσης διαφορᾶς· ἀλλὰ συγκαταθήσεται μὲν τῇ, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστί, καταλη-

NOTÆ.

tatem ſimulat cylindri, atque etiam ex obliquo viſa porticus in exile deficit oculorum depravatione.

U ἔξαλου τε καὶ ἐνάλου] Male in MS. Ciz. ἐξ ἄλλου, vide lib. 1. Pyrrhon. Sect. 119.

X καὶ ἐπὶ κινήσεως] Lib. 1. Pyrrhon. Sect. 107.

Y ἐπὶ γὰρ τοῦ σωρείτου] Hoc loco tangit noſter ſubtiles acervi ſive Soritæ Chryſippi argutias, addendo vel demendo paulatim devenientis & incautum Sophiſtæ adverſarium vel diſcipulum deducentis ad abſurdum. In hujusmodi Sorite prima propoſitio conceſſa, Stoicis habebatur pro φαντασίᾳ καταληπτικῇ, ſive quam comprehenderet qui illam audit legitue, & cui facile aſſentirentur. Cæteræ omnes quæ ex hac propoſitione deducuntur a proxima ad extremam usque, ſunt φαντασίαι ἀκατάληπτοι, nondum comprehenſæ, ſed per hujus argumenti vim demum perſvadendæ, inſinuandæque animo, ut comprehendi poſſint. Sic in hoc exemplo quod dat Sextus, propoſitio conceſſa Soritæ atque adeo φαντασία καταληπτικὴ, quam fatetur aliquis ſe comprehendere, eſt: *quinquaginta ſunt pauca.* Ex hac conceſſa propoſitione colligitur, *ſi quinquaginta ſunt pauca, etiam quinquaginta & unum ſunt pauca*, atque ita ſenſim proceditur, usque ad decem millia, quæ omnes ſunt φαντασίαι ἀκατάληπτοι, ſive nondum comprehenſæ, ſed per hunc Soritem demum colligendæ. Ait itaque Sextus, ſi ſapiens aſſentiatur proximæ, & nullo intervallo diſtinctæ a comprehenſa phantaſia, infimaque propoſitione propoſitioni, *quinquaginta & unum ſunt pauca*, eodem jure aſſentiri quoque poſſe eum huic: *decem millia ſunt pauca.* Nam non modo omnes ſunt φαντασίαι ἀκατάληπτοι, ſed etiam a prima ad ultimam omnes invicem perinde ἀμέσως connexæ inter ſe ſunt ſeque inſequuntur, ut hæc ἀκατάληπτος *quinquaginta & unum ſunt pauca*, proxime & ἀδιαφόρως connexa eſt illi φαντασίᾳ καταληπτικῇ, *quinquaginta ſunt pauca.*

Z στήσεται ὁ σοφὸς καὶ ἡσυχάσει] MS. Ciz. συστήσεται. Male. Confer dicta ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 253.

A οὐκ ἐφέξει ὁ σπουδαῖος] Idem eſt hoc loco ἐπέχειν quod ſupra ἵστασθαι & ἡσυχάζειν, ambigere an aſſentiendum ſit nec ne, & ſuſtinere ſe ac quieſcere, quod in cavillationibus ejusmodi, gradatim interrogatis faciendum ſvaſit Chryſippus, non vero tunc ubi magna differentia ſtatim oſtendit vel negandum vel tribuendum aſſenſum.

πτικῇ

πληπ]ικῇ φαντασίᾳ· οὐ συγκαταθήσεται δὲ τῇ, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστὶν, ἀκαταλήπτῳ. ἀλλ' εἰ τῇ, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστὶν, οὐ συγκαταθήσεται ὁ σοφὸς, παρόσον πολλῷ κεχώρισται τῆς, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστὶν, φανερὸν δήπουθεν ὅτι συγκαταθήσεται τῇ, τὰ πεντήκοντα καὶ ἓν [B] ὀλίγα ἐστίν· οὐδὲν γάρ ἐστι μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστίν. ἦν δέ γε ἡ, τὰ πεντήκοντα καὶ ἓν, ὀλίγα ἐστὶ καταληπτικῆς ἐσχάτως ὑποκειμένης, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστὶ, πρώτη ἀκατάληπτος. συγκαταθήσεται ἄρα ὁ σπουδαῖος ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ, τῇ, τὰ πεντήκοντα καὶ ἓν, ὀλίγα ἐστίν· καὶ εἰ ταύτῃ συγκαταθήσεται, μηδεμίαν ἐχούσῃ διαφορὰν [C] πρὸς τὴν, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστὶ, συγκαταθήσεται καὶ τῇ, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστὶν, ἀκαταλήπτῳ. πᾶσα γὰρ ἀκατάληπτος φαντασία, ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ ἐστὶν ἴση. ἐπεὶ οὖν ἡ μὲν, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστὶν, ἀκατάληπτος, ἴση ἐστὶ τῇ, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστίν· οὐδενὶ δὲ διέφερε καὶ ἐκεχώριστο τῆς, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστὶ, καταληπτικῆς, ἴση γενήσεται τῇ, τὰ μυρία ὀλίγα ἐστὶν, ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ, ἡ, τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστὶ, καταληπτική. καὶ οὕτω συνεξέρχεται τῇ ψευδεῖ καὶ ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ, διὰ τὴν ἀπαραλλαξίαν, ἡ καταληπτική. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι λέγειν, μὴ πᾶσαν ἀκατάληπτον φαντασίαν, ἴσην πάσῃ ἀκαταλήπτῳ τυγχάνειν φαντασίᾳ· ἀλλὰ τὴν μὲν μᾶλλον εἶναι ἀκατάληπτον, τὴν δὲ, ἧσσον. ἐπεὶ πρῶτον μὲν μαχέσονται ἑαυτοῖς καὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων οἱ Στωϊκοί. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀνθρώπου, καθὸ ἄνθρωπός ἐστιν, οὐ διαφέρει, οὐδὲ λίθος λίθου· οὕτως οὔτε ἀκατάληπτος φαντασία, ἀκαταλήπτου φαντασίας διενήνοχεν, ᾗ ἀκατάληπτός ἐστιν, οὐδὲ ψευδὴς ψευδοῦς, [D] ᾗ ψευδής ἐστι. κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι οἱ περὶ τὸν Ζήνωνα [E] ἐδίδασκον, ὅτι ἴσα ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα. [F] εἶτα ἔστω τὴν μὲν μᾶλλον εἶναι ἀκατάληπτον, τὴν δὲ ἧσσον, τί τοῦτο αὐτοῖς βοηθεῖν δύναται; ἀκολουθήσει γὰρ τῇ μὲν μᾶλλον ἀκαταλήπτῳ μὴ συγκατατίθεσθαι τὸν σοφόν· τῇ δὲ ἧσσον [G] συγκατατίθεσθαι· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. ἀπλανὲς γὰρ

phantaſia comprehendens, non aſſentietur vero alteri, *decem millia pauca ſunt*, utpote non comprehendenti. 419. At ſi huic, *decem millia pauca ſunt*, non aſſentietur, quia plurimum diſtat ab illa, *quinquaginta ſunt pauca:* manifeſtum tamen quod huic, *quinquaginta & unum pauca ſunt*, aſſentietur. Nihil enim inter hanc & iſtam, *quinquaginta pauca ſunt*, intervalli intercedit. Erat autem (in Sorite) ſuppoſitæ infimo loco velut comprehendenti phantaſiæ huic, *quinquaginta pauca ſunt*, proxima prima non comprehendens hæc, *quinquaginta & unum pauca ſunt*. Aſſentietur itaque ſapiens non comprehendenti phantaſiæ *quinquaginta & unum ſunt pauca*. Atque ſi huic aſſentietur, quæ nullo diſtat intervallo ab illa, *Quinquaginta ſunt pauca*, aſſentietur & illi non comprehendenti: *Decem millia ſunt pauca.* 420. Quælibet enim phantaſia non comprehendens, phantaſiæ non comprehendenti par eſt. Quoniam ergo illa quidem non comprehendens phantaſia, *Decem millia ſunt pauca*, eſt par huic, *quinquaginta & unum ſunt puuca*: nullo autem intervallo diſtat hæc aut ſejuncta eſt a comprehendente phantaſia, *quinquaginta pauca ſunt;* non comprehendenti phantaſiæ, *decem millia pauca ſunt*, etiam par erit comprehendens: *quinquaginta ſunt pauca.* 421. Atque ita ſimul rejicietur una cum falſa & non comprehendente phantaſia, quia ab illa diſtingui non poteſt ea, quæ comprehendit. Neque enim licet dicere, non quamlibet non comprehendentem phantaſiam eſſe parem cuilibet phantaſiæ non comprehendenti, ſed aliam quidem magis eſſe non comprehendentem, aliam vero minus. 422. Nam primum quidem ſecum & cum natura rerum pugnabunt Stoici. Quo modo enim homo, quatenus homo, non differt ab homine, neque lapis a lapide: ita nec phantaſia non comprehendens, differt a phantaſia non comprehendente, quatenus non comprehendens eſt: neque falſa a falſa, quatenus eſt falſa. Hinc motus Zeno docebat peccata eſſe æqualia. 423. Deinde eſto aliam quidem magis eſſe non comprehendentem, aliam vero minus: quid hoc illos poteſt juvare? Sequetur enim ut ei quæ eſt magis incomprehendens, non aſſentiatur ſapiens: ei autem quæ par, aſſentiatur. quod quidem eſt abſurdum. ex eorum enim ſen-

N O T Æ.

B τὰ πεντήκοντα καὶ ἓν] Ita legendum omnino pro *τὰ πεντήκοντα*, non hoc tantum, ſed aliis deinceps tribus in locis.

C μηδεμίαν ἐχούσῃ διαφορὰν] Non quod eadem cum illa ſit, ſed quod proxima, nullumque inter ambas intercedat intervallum, quod paullo ante dixit, *οὐδέν ἐστι μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς*. Sic interpretandum quod mox ſequitur: *οὐδενὶ διέφερε.*

D οὐδὲ ψευδὴς ψευδοῦς] Origenes 2. contra Celſum p. 61. *ὡς οὐκ ἔστι ψεῦσμα ψεύσματος μᾶλλον ψεῦσμα, οὕτως οὐδὲ μειζόνως. ὡς οὐδὲ ἀληθὲς ἀληθοῦς μᾶλλον ἀληθὲς, ἢ μειζόνως ἀληθές.*

E οἱ περὶ τὸν Ζήνωνα] Articulum *οἱ* ex MS. Ciz. revocavi.

F ἴσα τὰ ἁμαρτήματα] Hanc Stoicorum doctrinam exponit Cicero paradoxo III. refellitque quarto de finibus, quemadmodum & Horatius lib. I. Sat. 3. Confer Lipſium III. 21. manuductionis, & quæ viri docti ad Laërtii VII. 120.

G τῇ δὲ ἧσσον] Sic legendum e MS. Ciz. pro *ἴσον*.

tentia judicium minime aberrans habet ſapiens, & eſt in omnibus divinus, propterea quod non opinetur, hoc eſt, falſo aſſentiatur, in quo ſita eſt ſumma infelicitas & lapſus ſtultorum. 424. Ut ex eorum quidem ſententia ſit phantaſia vi ſentiendi, (videndi v. g.) prædita, oportet quinque concurrere, inſtrumentum, & ſenſile, & locum, & quo modo, & cogitationem. Nam ſi cum cætera adſint, unum ſolum deſit, ut cogitatio quæ ſe habet præter naturam, non erit, inquiunt, ſalva apprehenſio. Hinc etiam comprehendentem phantaſiam aliqui, non communiter dixerunt eſſe veri criterium, ſed ſolum quando nihil quicquam habet quod ei obſtet. Hoc autem eſt ex iis quæ non poſſunt fieri. 425. Nam propter ſenſoriorum diverſitatem, & propter externas circumſtantias, & propter alios plures modos, neque eædem, neque ſimiliter & eodem modo res ſeſe nobis repræſentant, ut ſuperius collegimus. Quamobrem videtur quidem hoc poſſe dici, quod appareat huic ſenſui, & in hac circumſtantia: illud vero an revera tale ſit quale videtur, aut diverſum quidem ſit, diverſum vero videatur, non poſſe nos certo affirmare: & propterea nullam eſſe phantaſiam cui non aliquid obſtet. 426. Quomodo autem non incidunt etiam in eum vitioſe docendi modum qui dicitur alter per alterum? Nobis enim quærentibus quæ ſit comprehendens phantaſia, dicunt, Quæ eſt inſculpta & impreſſa ex re quæ exiſtit, convenienter rei quæ exiſtit, cujusmodi non ſit a non exiſtente. Deinde quoniam rurſus quidquid docetur ex definitione, docetur ex cognitis, quærentibus porro nobis quænam ſit res exiſtens? dicunt viciſſim: ea eſt quæ movet comprehendentem phantaſiam. Quamobrem ut diſcamus quidem comprehendentem phantaſiam, debemus rem quæ exiſtit, aſſumere: ut hanc autem diſcamus, ad comprehendentem regredi phantaſiam: & ſic neutrum eſt manifeſtum, expectans ut alterum fidem accipiat ex altero. 427. Utque, quoniam eorum quæ cadunt ſub phantaſiam, alia quidem apparent & exiſtunt, alia autem apparent quidem, non exiſtunt autem, opus habemus aliquo vim habente judicandi quod ſit oſtenſurum quænam ſint quæ ſimul appareant exiſtantque: ita quoniam ex phantaſiis aliæ quidem ſunt comprehendentes, aliæ vero non, opus habemus ali-

εἶχε κριτήριον κατ' αὐτοὺς ὁ σοφός. καὶ κατὰ πάντα ἐθεοποιεῖτο [H] διὰ τὸ μὴ δοξάζειν, [I] τουτέστιν, ψευδεῖ συγκατατίθεσθαι, ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ ἄκρα κακοδαιμονία, καὶ ἡ τῶν φαύλων διάπτωσις. ἵνα γε μὴν αἰσθητικὴ γένηται φαντασία κατ' αὐτούς, οἷον, ὁρατική, δεῖ πέντε συνδραμεῖν, τό, τε αἰσθητήριον, [K] καὶ τὸ αἰσθητὸν, καὶ τὸν τόπον, καὶ τὸ πῶς καὶ τὴν διάνοιαν. ὡς, ἐὰν τῶν ἄλλων παρόντων, ἓν μόνον ἀπῇ, καθάπερ διάνοια παρὰ φύσιν ἔχουσα, οὐ σωθήσεταί φασιν ἡ ἀντίληψις. ἔνθεν καὶ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, ἔλεγον τινὲς, μὴ κοινῶς κριτήριον, ἀλλ' ὅταν μηδὲν ἔχῃ κατὰ τὸν τρόπον ἔνστημα. [L] τοῦτο μὲν δὴ [M] τῶν ἀδυνάτων ἐστί. καὶ γὰρ παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν πόρων καὶ παρὰ τὰς τοῦ ἐκτὸς περιστάσεις, καὶ παρ' ἄλλους πλείονας τρόπους, οὐδὲ τὰ αὐτὰ, οὐδὲ ὡσαύτως ἰνδάλλεται ἡμῖν τὰ πράγματα, καθάπερ ἀνώτερον [N] ἐπελογισάμεθα. ὥστε εἰ μὲν φαίνεται πρὸς τῇδε τῇ αἰσθήσει, καὶ τῇδε τῇ περιστάσει δύνασθαι λέγειν· τὸ δ' εἰ ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον καὶ φαίνεται, ἢ ἀλλοῖον μέν ἐστιν, ἀλλοῖον δὲ φαίνεται, μὴ ἔχειν ἡμᾶς διαυθεντεῖν· διὰ δὲ τοῦτο μηδεμίαν εἶναι φαντασίαν χωρὶς ἐνστήματος. πῶς δ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν διαλλήλων [O] ἐμπίπτουσι τρόπον; ζητούντων γὰρ ἡμῶν, τίς ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία, ὁριζόμενοί φασιν, ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη, ὁποία οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος. εἶτα πάλιν ἐπεὶ πᾶν τὸ ὁρικῶς διδασκόμενον, ἐκ γινωσκομένων διδάσκεται, προσανακρινόντων ἡμῶν, τί ποτ' ἐστὶ καὶ τὸ ὑπάρχον, ἀναστρέψαντές φασιν, ὅτι ὑπάρχον ἐστὶν, ὃ κινεῖ καταληπτικὴν φαντασίαν. ὥστε ἵνα μὲν μάθωμεν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, προσειληφέναι ὀφείλομεν τὸ ὑπάρχον· ἵνα δὲ τοῦτο, ἐπὶ τὴν καταληπτικὴν βαδίζειν φαντασίαν· καὶ οὕτω μηδέτερον γίνεσθαι σαφὲς, περιμένον τὴν ἐκ τοῦ ἑτέρου πίστιν. ὥσπερ τε ἐπεὶ τῶν φαντασῶν, τὰ μὲν φαίνεται καὶ ὑπάρχει, τὰ δὲ φαίνεται μὲν, οὐχὶ δέ γε καὶ ὑπάρχει, χρῄζομέν τινος κριτηρίου τοῦ παραστήσοντος, τίνα ἐστὶ τὰ φαινόμενα ἅμα καὶ ὑπάρχοντα· οὕτως ἐπεὶ καὶ τῶν φαντασιῶν, αἳ μέν εἰσι καταληπτικαί, αἳ δὲ, οὐ, δεόμεθα

N O T Æ.

H ἐθεοποιεῖτο] Vide Lipſium III. manuduct. diſſ. 14.

I διὰ τὸ μὴ δοξάζειν] Idem III. diſſ. 8. & Sextus 2. Pyrrhon. Sect. 83. & infra Sect. 432. hujus libri.

K τό, τε αἰσθητήριον] In MS. Ciz. deeſt particula τε.

L ὅταν μηδὲν ἔχῃ κατὰ τὸν τρόπον ἔνστημα] Ita legendum eſſe ex Sect. 254.-257. patet, qui locus omnino cum hoc conferendus. In editis male legitur ὅταν μόνον ἔχῃ. Mox διαφορὰς τῶν πόρων verti *ſenſoriorum differentias* hoc eſt oculorum, aurium diverſas conſtitutiones. Hervetus *meatum*.

M τοῦτο μὲν δὴ] MS. Ciz. τοῦτο μέντοι.

N ἀνώτερον] Sect. 414.

O τὸν διαλλήλων] Sic ſupra Sect. 341. quod alibi dicit διάλληλον.

κριτηρίου

κριτηρίου τοῦ διατάξοντος, τίνες εἰσὶ τοιαῦται, καὶ τίνες ἀκατάληπτοί τε καὶ ψευδεῖς. τοῦτο οὖν τὸ κριτήριον, ἤτοι καταληπτικὴ γενήσεται φαντασία, ἢ οὐ καταληπτική. καὶ εἰ μὲν οὐ καταληπτική, ἀκολουθήσει καὶ πάντων ἁπαξαπλῶς μὴ καταληπτικὴν φαντασίαν κριτήριον εἶναι. ἧς ἔργον ἐστὶ τὸ καὶ τὴν καταληπτικὴν ἐξετάζειν, ὅπερ οὐ θελήσουσιν· εἰ δὲ καταληπτική, πρῶτον μὲν εὔηθες· αὐτὴν γὰρ ταύτην ἐζητοῦμεν κρίνειν, πότε ἐστὶ καταληπτική· δεύτερον δὲ, [P] εἰ πρὸς τὸ διαγνῶναι τὰς καταληπτικὰς καὶ ἀκαταλήπτους φαντασίας, κριτήριον παραλαμβάνομεν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, δεήσει καὶ τὸ ὅτι ἡ κρίνουσα αὐτὰς τῷ ὄντι καταληπτική ἐστι φαντασία, δοκιμάζεσθαι διὰ καταληπτικῆς φαντασίας· κἀκείνην πάλιν δι' ἄλλης. καὶ τοῦτο μέχρις ἀπείρου. ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, καὶ τοῦ φανταστοῦ, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν ὑπόκειται, καὶ ἑαυτῆς [Q] ὅτι καταληπτική ἐστι, κριτήριον ὑπάρχειν. ὅπερ οὐ διήνεγκε τοῦ φάναι κατὰ ἀναστροφὴν καὶ τὸ φανταστὸν ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς φαντασίας εἶναι δοκίμιον. ὡς γὰρ τῶν φαινομένων, ἐν διαφωνίᾳ καθεστώτων, ζητεῖται τίνι κρινοῦμεν τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον· οὕτω τῶν φαντασιῶν ἀσυμφώνων οὐσῶν σκεπτόμεθα τὸ, τίνι κρινοῦμεν, τήν τε καταληπτικήν, καὶ τὴν μὴ τοιαύτην. διόπερ ὁμοίων ὄντων τῶν πραγμάτων, εἰ ἑαυτῆς κριτήριον εἶναι δύναται ἡ φαντασία, καίπερ ἀσύμφωνος οὖσα, ἔσται καὶ τὸ φανταστὸν [R] ἐξ αὐτοῦ πιστόν, κἂν ὅτι μάλιστα διαφωνῆται· [S] ὅπερ ἄτοπον. ἢ εἴπερ τοῦτο παρόσον ἐστὶ διάφωνον, δεῖται τοῦ κρίνοντος αὐτό, δεήσεται καὶ ἡ φαντασία τοῦ δοκιμάσοντος αὐτὴν καὶ παραστήσοντος, εἰ τῷ ὄντι καταληπτική ἐστιν. ἄλλως τε εἰ πᾶσα φαύλου κατ' αὐτοὺς ὑπόληψις [T] ἄγνοιά ἐστι, καὶ μόνος ὁ σοφὸς ἀληθεύει, καὶ ἐπιστήμην ἔχει τἀληθοῦς βεβαίαν, ἀκολουθεῖ μέχρι δεῦρο ἀνευρέτου καθεστῶτος τοῦ σοφοῦ, [U] κατ' ἀνάγκην καὶ τἀληθὲς ἀνεύρετον εἶναι· διὰ δὲ τοῦτο καὶ πάντα ἀκατάληπτα τυγχάνειν· ἐπείπερ φαῦλοι πάντες ὄντες, οὐκ ἔχομεν βεβαίαν τῶν ὄντων κατάληψιν. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἀπο-

quo veritatis criterio quod ſit docturum quænam comprehendentes ſunt, & quænam ſunt non comprehendentes & falſæ. 428. Ejuſmodi ergo criterium, aut fiet comprehendens phantaſia, aut non comprehendens. Et ſi quidem non comprehendens, ſequetur non comprehendentem phantaſiam, vim habere omnia, ut ſemel dicam, dijudicandi. cujus eſt munus examinare etiam comprehendentem. quod nolent. Sin autem comprehendens, primum quidem id fuerit ſtultum. Nam hanc ipſam volebamus examinare utrum ſit comprehendens. 429. Secundo autem ſi ad dignoſcendas comprehendentes & non comprehendentes phantaſias, pro regula & criterio aſſumimus comprehendentem phantaſiam, oportebit etiam quod eas quæ judicat ſit revera comprehendens phantaſia, examinari per comprehendentem phantaſiam: & illam rurſus per aliam, & hoc usque in infinitum. 430. Sed fortaſſe dicet quiſpiam comprehendentem phantaſiam eſſe criterium & ejus quod cadit ſub phantaſiam, quod revera ſubjiciatur: & ſui ipſius, quod ſit comprehendens. Quod perinde eſt ac ſi invertas & dicas id quod cadit ſub phantaſiam, eſſe quod & ipſum ſeipſum probat & phantaſiam. Quomodo enim cum quæ apparent ſunt in controverſia, quæritur quanam re judicemus id quod exiſtit, & quod non exiſtit: ita phantaſiis non convenientibus, conſideramus quanam re judicabimus comprehendentem phantaſiam, & eam quæ non eſt ejuſmodi. 431. Quamobrem cum ſint res ſimiles, ſi ſeipſam judicandi vim habere poteſt phantaſia, quamvis ſit diſcrepans ac diſſentiens, etiam id quod cadit ſub phantaſiam erit per ſe credibile, etiam ſi maxime controverſum ſit: quod quidem eſt abſurdum. 432. Aut ſi hoc, quatenus controverſum eſt indiget eo quod ſit ipſum judicaturum, opus habebit etiam phantaſia eo quod ſit ipſam probaturum & oſtenſurum, an ſit re vera comprehendens. Alioqui ſi, ut eſt eorum ſententia, quælibet ſtulti exiſtimatio eſt ignoratio, & ſolus ſapiens verum dicit, & habet firmam ac ſtabilem veri ſcientiam, ſequitur ut quum huc uſque inveniri non potuerit ſapiens, neceſſario verum quoque non poſſit inveniri, & propterea ſint omnia incomprehenſibilia: quandoquidem ſtulti omnes non habemus firmam ac ſtabilem rerum comprehenſionem. 433. Hoc autem cum ita ſe

NOTÆ.

P *δεύτερον δὲ*] Ita MS. Ciz. licet *δὲ* in editis abeſt.

Q *καὶ ἑαυτῆς*] Sic ſcripſi ex MS. Ciz. pro *αὐτῆς*.

R *ἀσύμφωνος οὖσα, ἔσται καὶ τὸ φανταστὸν*] Ita recte diſtinguit MS. Ciz.

S *διαφωνῆται*] Idem MS. *διαφωνεῖ*.

T *πᾶσα φαύλου ὑπόληψις*] Stoicorum hoc ſcitum, ſolis ſapientibus veritatem patere & ſcientiam, cæteros omnes quos *φαύλων* vel ſtultorum nomine contemnunt, in vera quidem poſſe fortaſſis incidere, ſed tantum incerta opinatione. Confer lib. 2. Pyrrhon. Sect. 83.

U *ἀνευρέτου τοῦ σοφοῦ*] Stoicis ipſis fatentibus, ut Seneca non uno in loco. Confer Ciceronem III. 4. Offic. & noſtrum libro adverſus Rhetoras, Sect. 45. & 1. adverſus Phyſicos Sect. 133. Idem Cicero Stoicos perſtringens in Lælio c. 5. *Eam ſapientiam interpretantur, quam adhuc mortalis nemo eſt conſecutus.*

habeat, reſtat ut quæ dicuntur a Stoicis adverſus Scepticos, viciſſim etiam a Scepticis adverſus illos dicantur. Nam quoniam ex illorum ſententia in ſtultorum numerum referuntur etiam Zeno & Cleantes & Chryſippus, & cæteri ex ſecta Stoicorum: quilibet autem ſtultus tenetur ab ignoratione, omnino ignorabat Zeno an in mundo contineretur, an ipſe mundum contineret: neque utrum eſſet vir, an fœmina. Neque ſciebat Cleanthes eſſetne homo an fera aliqua Typhone magis varia ac magis multiplex. 434. Præterea aut novarat Chryſippus hoc dogma, quod eſt Stoicum, illud inquam, Stultus ignorat omnia: aut ne hoc quidem ſciebat. Ac ſiquidem ſciebat illud, falſum eſt a ſtulto omnia ignorari. Ipſum enim hoc, cum ſtultus eſſet, cognoſcebat Chryſippus, ſtultum omnia ignorare. Si autem ne hoc quidem ipſum ſciebat quod omnia ignorat, quomodo de multis dogma conſtituit, ponens unum eſſe mundum, & eum adminiſtrari providentia, & per totum mutabilem eſſe ejus eſſentiam, & alia plurima? 435. Licet autem ſi velit quiſpiam, contra interrogando, ut mos eſt, ipſis quoque Scepticis alias afferre dubitationes. Sed oſtenſa forma argumentandi, non eſt neceſſe prolixa uti oratione. Adverſus eos autem qui probabiles admittunt phantaſias, brevi oratione uti licet. Hujuſmodi enim criteria veritatis duorum alterum, aut ad ad vitam traducendam exiſtimata ſunt ab eis conducibilia, aut ad inveniendam in rebus veritatem. 436. Et, ſi prius illud quidem dicant, abſurdum erit quod ab eis dicetur. Nulla enim ex hujuſcemodi phantaſiis poteſt ſeorſum conferre ad vitam traducendam: ſed unicuique opus eſt etiam obſervatione, per quam alia quidem phantaſia propter hoc eſt probabilis, alia vero propter illud examinata per partes, & non diſtracta. 437. Statim autem labentur in veri inventione. Neque enim quæ probabilis ſolum eſt phantaſia veri falſique regula eſt. Oportet quippe ut hoc inveniatur, multo prius ipſam eſſe per partes examinatam, ne omnino nos dum perſequimur unumquodque eorum, quæ in ejus modo conſiderantur, veniamus in ſuſpicionem, nunquid ſit aliquid prætermiſſum eorum quæ debent rite examinari, ſiquidem veritatis cognitionem dicunt contingere mentis (ad illi aſſentiendum) tractione. 438. In ſumma autem

λείπεται τὰ ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Σκέψεως λεγόμενα, παρὰ μέρος καὶ ὑπὸ τῶν Σκεπτικῶν πρὸς ἐκείνους λέγεσθαι. ἐπεὶ γὰρ τοῖς φαύλοις κατ' αὐτοὺς ἐγκαταριθμοῦται Ζήνων τε καὶ Κλεάνθης καὶ Χρύσιππος, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως· πᾶς δὲ φαῦλος ἀγνοίᾳ κρατεῖται, πάντως ἠγνόει Ζήνων, πότερον ἐν κόσμῳ περιέχεται, ἢ αὐτὸς τὸν κόσμον περιέσχηκε· καὶ πότερον ἀνήρ ἐστιν, ἢ γυνή. καὶ οὐκ ἠπίστατο Κλεάνθης εἴτε ἄνθρωπός ἐστιν, εἴτε τι θηρίον [X] Τυφῶνος πολυπλοκώτερον. καὶ μὴν, ἢ ἐγίνωσκε τὸ δόγμα τοῦτο Χρύσιππος Στωϊκὸν ὂν, φημὶ δὴ τὸ, πάντα ἀγνοεῖ ὁ φαῦλος· ἢ οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἠπίστατο. καὶ εἰ μὲν ἠπίστατο, ψεῦδος, τὸ πάντα ἀγνοεῖν τὸν φαῦλον· αὐτὸ γὰρ τοῦτο φαῦλος ὢν ἐγίνωσκε ὁ Χρύσιππος, τὸ πάντα ἀγνοεῖν τὸν φαῦλον. εἰ δὲ οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ᾔδει τὸ ὅτι πάντα ἀγνοεῖ, πῶς περὶ πολλῶν δογματίζει τιθεὶς τὸ ἕνα εἶναι κόσμον, καὶ προνοίᾳ τοῦτον διοικεῖσθαι, καὶ δίολου τρεπτὴν εἶναι τὴν οὐσίαν, καὶ ἄλλα παμπληθῆ; πάρεστι δὲ, εἴ τινι φίλον ἐστὶ, καὶ τὰς ἄλλας ἀπορίας τὸν ἀντερωτῶντα ὡς ἔθος ἔχουσιν, αὐτοῖς τοῖς Σκεπτικοῖς προσάγειν. δεδηλωμένου μέντοι τοῦ κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν χαρακτῆρος, οὐκ ἀνάγκη μακρηγορεῖν. πρὸς δὲ τοὺς πιθανὰς [Y] ἀποδεχομένους φαντασίας σύντομος ὁ λόγος. ταυτὶ γὰρ τὰ κριτήρια, δυεῖν θάτερον, ἢ ὡς πρὸς τὴν τοῦ βίου διεξαγωγὴν [Z] χρήσιμα αὐταῖς ὑπείληπται, ἢ ὡς πρὸς τὴν εὕρεσιν [A] τῆς ἐν τοῖς οὖσι ἀληθείας. καὶ εἰ μὲν ~~τὸ πρῶτον~~ λέγοιεν, ἄτοποι γενήσονται. οὐδεμία γὰρ τούτων τῶν φαντασιῶν δύναται κατ' ἰδίαν χρειοῦν πρὸς τὰς τοῦ βίου διεξαγωγάς· ἀλλὰ χρεία ἐστὶν ἑκάστῃ καὶ τῆς τηρήσεως, καθ' ἣν ἥδε μὲν [B] διὰ τόδε ἐστὶ πιθανὴ, ἥδε δὲ διὰ τόδε διεξωδευμένη καὶ ἀπερίσπαστος. [C] εὐθέως δὲ πρὸς τὴν τἀληθοῦς εὕρεσιν διαπεσοῦνται. οὔτε γὰρ ἡ πιθανὴ μόνον κριτήριον τἀληθοῦς. δεῖ γὰρ ἵνα τοῦτο εὑρεθῇ, πολὺ πρότερον αὐτὴν περιωδευμένην, [D] διὰ τὸ πάντως ἡμᾶς ἐν τῷ διοδεύειν ἕκαστον τῶν κατὰ τρόπον αὐτῆς θεωρουμένων, μὴ εἰς ὑπόνοιαν ἀνάγεσθαι, μήποτε παραλέλειπται τῶν ὀφειλόντων κατὰ τὸν τόπον ἐξετάζεσθαι, ἅτε περισπασμοῦ [E] περὶ τὴν διάνοιαν συμβαίνοντος, εἴρηται ἡ τῆς ἀληθείας γνῶσις. τὸ δὲ

N O T Æ.

X *εἴτε τι θηρίον*] Ex dicto Socratis, quod fuit ſupra, Sect. 264.

Y *πρὸς δὲ τοὺς πιθανὰς*] Academicos, Carneadem, alioſque, Sect. 174. ſeq. 371. 401.

Z *πρὸς τὴν τοῦ βίου ἐξαγωγήν*] Vide ſupra, Sect. 184.

A *ἢ ὡς πρὸς τὴν εὕρεσιν*] *ὡς* in MS. Ciz. deſideratur.

B *καθ' ἣν ἥδε μὲν*] Ita legendum pro *ἥ δὲ μέν.*

C *διεξωδευμένη καὶ ἀπερίσπαστος*] Vide Sect. 186. ſeq. & 1. Pyrrhon. Sect. 227. ſeq.

D *περιωδευμένην*] Eadem quam modo *διεξωδευμένην* dixerat.

E *ἅτε περισπασμοῦ*] Per phantaſiam *ἀπερίσπαστον* vide Sect. 176. ſeq. hujus libri, & lib. 2. Sect. 48.

ὅλου

ὅλον μήποτε τοῖς αὐτῶν ἐλέγχοις κρατοῦνται. ὡς γὰρ διαβάλλοντες τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, [F] ἔφασκον μὴ εἶναι κριτήριον ταύτην τῆς ἀληθείας, τῷ καὶ ἄλλας ἀπαραλλάκτους παρακεῖσθαι αὐτῇ ψευδεῖς· οὕτως οὐκ ἀπέοικε καὶ τοῖς διεξωδευμένοις πράγμασιν ἡμῖν ἐν τῷ διαθεωρεῖν τὴν πιθανὴν φαντασίαν, ἀλλά τινα ψευδῆ παρακεῖσθαι. ὥστε λόγου ἕνεκεν δοκεῖν μὲν ἡμᾶς ἔχειν ἀρτίαν [G] τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, μὴ οὕτως δὲ ἔχειν· ἢ ὡς ἐκ συμμέτρου μὲν διαστήματος δοκεῖν βλέπεσθαι τὸ φανταστὸν, ἄλλως δὲ ἔχειν. πλὴν τόγε κεφάλαιον, εἰ μήτε πᾶσαι αἱ φαντασίαι εἰσὶ πισταὶ, [H] μήτε πᾶσαι ἄπιστοι, [I] μήτε τινὲς μὲν [K] πισταὶ, τινὲς δὲ ἄπιστοι, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον τῆς ἀληθείας ἡ φαντασία. ᾧ ἀκόλουθον τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον· διὰ τὸ μήτε τὸ ὑφ᾽ οὗ, [L] μήτε τὸ δι᾽ οὗ, [M] μήτε τὸ καθ᾽ ὃ, [N] βεβαίαν ἔχειν τὴν γνῶσιν. ἀλλ᾽ εἰώθασιν ἀνθυποφέροντες οἱ Δογματικοὶ [O] ζητεῖν, πῶς ποτε καὶ ὁ Σκεπτικὸς τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον ἀποφαίνεται. ἤτοι γὰρ ἀκρίτως τοῦτο λέγει, ἢ μετὰ κριτηρίου. καὶ εἰ μὲν ἀκρίτως, ἄπιστος γενήσεται· εἰ δὲ μετὰ κριτηρίου, περιτραπήσεται. καὶ λέγων μηδὲν εἶναι κριτήριον, ὁμολογήσει εἰς τὴν τούτου παράστασιν κριτήριον παραλαμβάνειν. πάλιν τε ἡμῶν συνερωτώντων, εἰ ἔστι κριτήριον· ἤτοι κέκριται, ἢ ἄκριτόν ἐστι· καὶ δυοῖν θάτερον συναγόντων, [P] ἤτοι τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν, ἢ τὸ ἀτόπως αὐτοὺς τὸ κριτήριον εἶναι λέγεσθαι· ἀντιπαρεξάγοντες φασὶ μὴ ἄτοπον ὑπάρχειν, τὸ ἐξ αὐτοῦ τι κριτήριον ἀπολείπειν. τὸ γὰρ ἑαυτοῦ εὐθὺ, καὶ ἄλλων ἐστὶ δοκιμαστικόν. καὶ ὁ λόγος τῆς τε τῶν ἄλλων ἰσότητος, καὶ τῆς ἰδίας σταθμητικὸς ὑπῆρχε. καὶ τὸ φῶς οὐ μόνον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῦ ἐκκαλυπτικὸν φαίνεται. διόπερ καὶ τὸ κριτήριον, δύναται καὶ ἄλλων καὶ ἑαυτοῦ κριτήριον καθεστάναι. ῥητέον δὲ πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι σκεπτικόν ἐστι ἔθος, τὸ τοῖς πεπιστευμένοις μὴ συνηγορεῖν· ἀρκεῖσθαι δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῶν, ὡς αὐτάρκει κατασκευῇ τῇ κοινῇ προλήψει. τοῖς δὲ ἀπίστοις εἶναι δοκοῦσι συναγορεύειν, καὶ εἰς ἰσοσθένειαν αὐτῶν ἕκαστον ἀνάγειν, τῇ περὶ τὰ παραδοχῆς ἠξιωμένα [Q] πίστει. τοίνυν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀναιροῦντες

nunquid ſuis propriis vincuntur argumentis. Quomodo enim dicebant comprehendentem reprehendentes phantaſiam, eam non eſſe criterium veritatis, ptopterea quod juxta eam extent aliæ falſæ quæ minime ab ea differunt: ita eſt ſatis veriſimile, dum probabilem contemplamur phantaſiam, etiam poſt ſingula per partes examinata aliam ſimilem falſam adeſſe, ut exempli cauſa, videri quidem nobis eſſe integros animo nos & corpore, non autem ita habere: aut ex congruenti ſpatio videri aſpicere quod cadit ſub phantaſiam, rem autem aliter ſe habere. 439. Ut ſummatim autem dicam, ſi neque omnes phantaſiæ ſunt credibiles, neque omnes incredibiles: neque aliquæ quidem credibiles, aliquæ vero incredibiles, non eſt phantaſia criterium ſive regula judicandæ veritatis. Cui eſt conſequens ut nullum ſit: propterea quod neque id a quo, neque id per quod, neque id ſecundum quod, firma ac ſtabili percipitur cognitione. 440. Sed ſolent contra hæc objicientes Dogmatici quærere, quomodo pronunciat Scepticus nullum eſſe veri falſique criterium? Aut enim hoc dicit abſque judicio, aut criterio veritatis adhibito id pronunciat. Et, ſi quidem abſque judicio, non erit fide dignus. Sin autem criterio veritatis adhibito, in eum retorquebitur. & dicens nullum eſſe veri criterium, fatebitur ſe ad hoc probandum criterio uti. 441. Et rurſus nobis rogantibus, Utrum detur criterium veritatis, aut judicatum eſt, aut non eſt judicatum, & duorum alterum colligentibus, aut prolapſionem in infinitum, aut abſurde eos dicere criterium veritatis dari: illi objectioni reſpondentes dicunt, non eſſe abſurdum concedere aliquid quod ſui ipſius criterium ſit. 442. Rectum enim & ſe probat & alia. Et ratio ſeu proportio & aliorum æqualitatem ponderat & ſuam. Et lux non ſolum alia, ſed ſe quoque cernitur aperire. Quamobrem poteſt quoque criterium veritatis, & ſe & alia judicare. 443. Atque ad primum quidem dicendum eſt, quod mos eſt Scepticorum, ea quæ communiter creduntur non defendere, contentoſque eſſe communi præſumptione tanquam ſufficienti probatione: ea autem quæ incredibilia videntur defendere, & ad fidem faciendam eorum quæ digna ſunt ut admittantur, pares vires unumquemque adducere. Ita ergo etiam in præſentia non ut tollamus

N O T Æ.

F *τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν*] Stoicorum. Supra Sect. 402. ſeq.

G *ἀρτίαν*] MS. Ciz. *ἀρτίοις*, male.

H *μήτε πᾶσαι αἱ φαντασίαι εἰσὶ πισταὶ*] Hoc probavit Sect. 389. - 397.

I *μήτε πᾶσαι ἄπιστοι*] Sect. 398. - 400.

K *μήτε τινὲς μὲν*] Sect. 401. - 439.

L *μήτε τὸ ὑφ᾽ οὗ*] Sect. 263. - 342.

M *μήτε τὸ δι᾽ οὗ*] Sect. 343. - 369.

N *μήτε τὸ καθ᾽ ὃ*] Sect. 370. - 439.

O *ἀνθυποφέροντες οἱ Δογματικοὶ*] Confer Laërtium IX. 102.

P *συναγόντων*] Ita MS. Ciz. pro *συναγαγόντων*.

Q *παραδοχῆς ἠξιωμένα*] Sic *ἀποδοχῆς ἄξιον* dixit Apoſtolus 1. Tim. I. 15. IV. 9.

veritatis criterium, contra ipſum tractamus hæc quæ dicimus, ſed volumus oſtendere quod non ſit omnino firmum quod criterium veritatis ſit, cum etiam dentur argumenta in contrarium. 444. Deinde etiamſi re vera videremur tollere veri regulam falſique, poſſumus ad hocce non tanquam criterio veritatis phantaſia obvia uti per quam probabiles, quæ nobis occurrunt, rationes dum afferimus ad colligendum hoc quod nullum ſit veritatis criterium, exponimus quidem, ſed hoc non facimus cum aſſenſione, propterea quod quæ eis opponuntur rationes, æque ſint probabiles. 446. At poteſt ſane, inquiunt, aliquid eſſe criterium ſui ipſius, ut videmus in regula & trutina. quod quidem eſt puerile. horum enim ſingulis eſt aliquod criterium ſuperius, ut ſenſus & intelligentia, & ideo ad ea probanda accedimus. Ejus autem de quo nunc quæritur, nullum volunt ſuperius criterium extare. Non eſt ergo credibile, nec fide dignum, cum de ſe ipſo affirmat aliquid nec habet quod atteſtetur verum illud eſſe.

446. Atque hactenus quidem de criterio veri falſique. Cum autem commentarius in ſatis magnam creverit longitudinem, tentabimus alio ſumpto principio, de ipſo quoque vero ſeparata diſputatione addubitare.

τὸ κριτήριον, [R] τοὺς κατὰ τούτου χειρίζομεν λόγους, ἀλλὰ βουλόμενοι δεῖξαι ὅτι οὐ πάντως πιστόν ἐστι τὸ εἶναι κριτήριον, διδομένων εἰς τοὐναντίον καὶ τῶν ἴσων ἀφορμῶν. εἶτα κἂν τῷ ὄντι συναναιρεῖν δοκῶμεν τὸ κριτήριον, δυνάμεθα εἰς τοῦτο οὐχ ὡς κριτηρίῳ χρῆσθαι τῇ προχείρῳ φαντασίᾳ, καθ' ἣν τοὺς προσπίπτοντας ἡμῖν πιθανοὺς λόγους τιθέντες εἰς τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον, ἐκτιθέμεθα μὲν, οὐ μετὰ συγκαταθέσεως δὲ τοῦτο ποιοῦμεν, διὰ τὸ καὶ τοὺς ἀντικειμένους λόγους ἐπίσης εἶναι πιθανούς. νὴ Δία, ἀλλὰ δύναταί τι καὶ ἑαυτοῦ εἶναι κριτήριον, ὡς ἐπί τε κανόνος καὶ ζυγοῦ ἐγίνετο· ὅπερ ἐστὶ μειρακιῶδες. τούτων μὲν γὰρ ἑκάστου ἐστί τι ὑπεραναβεβηκὸς κριτήριον, [S] ὡς αἴσθησις καὶ νοῦς. διὸ καὶ ἐπὶ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ἐρχόμεθα. τοῦ δὲ νῦν ὑπὸ τὴν ζήτησιν πεπτωκότος, κριτήριον οὐδὲν θέλουσιν ὑπεράνω τυγχάνειν. τοίνυν ἄπιστόν ἐστι περὶ αὐτοῦ τι λέγον, [T] καὶ μὴ ἔχον τὸ προσμαρτυροῦν τὴν ἀλήθειαν.

Τοσαῦτα μὲν περὶ κριτηρίου. μέτρον δὲ ἔχοντος αὐταρκες τοῦ ὑπομνήματος, ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς [U] πειρασόμεθα καὶ περὶ αὐτοῦ κατὰ ἀποτομὴν τοῦ ἀληθοῦς διαπορεῖν.

SEXTI EMPIRICI DE PHILOSOPHIA LIBER SECUNDUS.

I. *De vero. Sect. 2.*
II. *De Signo. Sect. 141.*
III. *De non evidentibus. Sect. 145.*
IV. *De Demonſtratione. Sect. 300.*
V. *Ex qua materia ſit Demonſtratio. Sect. 315.*
VI. *An ſit Demonſtratio. Sect. 337.*

1. QUÆ dubitando quidem diſputari ſolent apud Scepticos, ad tollendum criterium veritatis, perſecuti ſumus in ſuperiore commentario. Quum ſimul autem tradiderimus repetitam altius a Phyſicis hiſto-

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. [A]

α'. Περὶ ἀληθοῦς.
β'. Περὶ σημείου.
γ'. Περὶ ἀδήλων.
δ'. Περὶ ἀποδείξεως.
ε'. Ἐκ τίνος ὕλης ἡ ἀπόδειξις.
ς'. Εἰ ἔστιν ἀπόδειξις. [B]

ΟΣα μὲν ἀπορηματικῶς [C] εἴωθε λέγεσθαι παρὰ τοῖς Σκεπτικοῖς, εἰς ἀναίρεσιν τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας, διὰ τοῦ προανυσθέντος [D] ἡμῖν ὑπομνήματος ἐπεληλύθαμεν. συναποδόντες δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἄνωθεν ἀπὸ τῶν φυσικῶν [E] μέχρι

NOTÆ.

R *οὐκ ἀναιροῦντες τὸ κριτήριον*] Idem præ ſe fert ac profitetur Sextus 2. Pyrrhon. Sect. 79. Confer infra lib. 2. adverſus Logicos. Sect. 157.

S *ὑπεραναβεβηκὸς κριτήριον*] Senſus cum Mente ait eſſe criterium quo ipſam regulam & trutinam, an rectæ ſint, dijudicamus, itaque has non habere nos pro ſummo criterio, ſed alii ſuperiori & *ὑπεραναβεβηκότι* ſubjicere. Philoſophos autem Dogmaticos contendere pro criterio aliquo veritatis ſummo, & quod nulli alii ſuperiori dijudicandum ſubmittere velint.

T *περὶ αὐτοῦ τι λέγον*] In MS. Ciz. deeſt *τί*.

U *ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς*] Hinc, quemadmodum etiam ex vertis in limine proximi libri, *διὰ τοῦ προανυσθέντος ἡμῖν ὑπομνήματος*, patet tractationem adverſus Logicos a Sexto ipſo in duo *ὑπομνήματα* ſive libros duos diviſam eſſe. In MS. Ciz. in calce adſcriptum erat: *Σέξτου Ἐμπειρικοῦ περὶ κριτηρίου.*

A *περὶ φιλοσοφίας τὸ δεύτερον*] In MSS. Vratiſlav. & Ciz. titulus eſt *τῶν κατὰ Σέξτον Σκεπτικῶν τὸ δεύτερον.* Atque aliquot locis *ὑπομνήματα* ſua *Σκεπτικὰ* laudat noſter ubi hos libros videtur innuere, ut lib. contra Rhetoras Sect. 107.

B *εἰ ἔστιν ἀπόδειξις*] MS. Ciz. *τί ἐστιν*, male.

C *ἀπορηματικῶς*] MS. Ciz. *ἀπορητικῶς.*

D *προανυσθέντος*] Ita recte idem MS. pro *προανοισθέντος.* Quemadmodum apud Plutarchum lib. de ſanitate tuenda pro *ἀνοιστὸν* legendum eſſe *ἀνυστὸν*, H. Stephanus pridem annotavit.

E *ἄνωθεν ἀπὸ τῶν φυσικῶν*] Phyſicos vocat antiquiſſimos Græcorum Philoſophos a Thalete ad Socratem, quo-

τῶν

τῶν νεωτέρων καταγομένην ἱστορίαν, τοὐπὶ πᾶσιν ὑπεσχόμεθα καὶ περὶ αὐτοῦ κατ᾽ ἰδίαν ἐρεῖν τοῦ ἀληθοῦς. ὅθεν νῦν τὴν ὑπόσχεσιν πληροῦντες, ἐν πρώτοις σκεπτώμεθα,

riam usque ad recentiores, poſtremo polliciti ſumus viſuros nos eſſe de ipſo vero. Implentes itaque nunc promiſſum, in primis conſideremus,

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΑΛΗΘΕΣ.

I. An Sit Aliquid Verum.

Ὅτι μὲν μηδενὸς ὄντος σαφοῦς κριτηρίου, κατ᾽ ἀνάγκην συναδηλεῖται καὶ τὸ ἀληθές, πᾶσιν ἤδη φανερόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐξ ἐπιμέτρου [F] παρέσται διδάσκειν ὅτι κἂν μηδὲν ἄντικρυς πρὸς τὸ κριτήριον λέγωμεν, ἡ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀληθοῦς [G] διάστασις ἱκανή ἐστιν εἰς ἐποχὴν ἡμᾶς καταστήσασθαι. καὶ ὃν τρόπον μηδενὸς ὄντος ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων εὐθέος καὶ στρεβλοῦ, οὐδὲ κανών ἐστι δοκιμαστικὸς τούτων, καὶ μηδενὸς ὄντος βαρέος καὶ κούφου σώματος, συναναιρεῖται ἡ τοῦ ζυγοῦ κατασκευή· [H] οὕτω μηδενὸς ὄντος ἀληθοῦς, οἴχεται καὶ τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον. τὸ δ᾽ ὅτι οὐδέν ἐστιν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, ὅσον ἐπὶ τοῖς τῶν δογματικῶν λόγοις, μάθωμεν ἄν, τὴν γεγονυῖαν αὐτοῖς [I] περὶ τούτου διάστασιν προτάξαντες. τῶν γὰρ σκεψαμένων ἀληθοῦς, οἱ μὲν οὐδὲν εἶναι φασὶν ἀληθές, οἱ δὲ εἶναι· καὶ τῶν εἶναι φαμένων, οἱ μὲν μόνα ἔλεξαν ἀληθῆ εἶναι τὰ νοητά, οἱ δὲ μόνα τὰ αἰσθητά, οἱ δὲ κοινῶς τὰ αἰσθητά τε καὶ νοητά. Ξενιάδης [K] μὲν οὖν ὁ Κορίνθιος, ὡς ἀνώτερον ὑπεδείκνυμεν, μηθὲν εἶναι φησὶν ἀληθές. τάχα δὲ καὶ Μόνιμος [L] ὁ Κύων, τύφον [M] εἰπὼν τὰ πάντα· ὅπερ οἴησίς ἐστι τῶν οὐκ ὄντων ὡς ὄντων. οἱ δὲ περὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Δημόκριτον, μόνα τὰ νοητὰ ὑπενόησαν ἀληθῆ εἶναι. ἀλλ᾽ ὁ μὲν Δημόκριτος [N] διὰ τὸ μηδὲν ὑποκεῖσθαι φύσει αἰσθητὸν τῶν τὰ πάντα συγκρινουσῶν ἀτόμων, πάσης αἰσθητῆς ποιότητος ἔρημον ἐχουσῶν φύσιν. ὁ δὲ Πλάτων, [O] διὰ τὸ γίγνεσθαι μὲν αἰεὶ τὰ αἰσθητά, μηδέποτε δὲ εἶναι, ποταμοῦ δίκην ῥεούσης [P] τῆς οὐσίας. ὥστε ταυτὸ

2. Atque ſi nullum quidem ſit evidens criterium veri falſique, ſimul etiam neceſſario obſcurum eſſe verum, jam eſt omnibus perſpicuum. Similiter autem hoc quoque docere licebit ex abundanti, quod etſi nihil contra criterii veritatis exiſtentiam diſerte dicamus, ipſa de vero dubitatio ſufficiat ad ſuſtinendam noſtram aſſenſionem. 3. Et quomodo ſi in natura rerum nihil ſit rectum & obliquum, tum neque datur regula quæ ea probet & examinet: & ſi nullum ſit corpus grave & leve, ſimul etiam tollitur probatio trutinæ: ita ſi nihil ſit verum, perit etiam criterium quod judicet veritatem. Quod autem nihil ſit verum aut falſum, ex iis quæ dicuntur a Dogmaticis, didicerimus, ſi præmiſerimus eam quæ apud eos de ea re eſt diſſenſionem. 4. Ex iis enim qui verum conſiderarunt, alii quidem dicunt nihil eſſe verum, alii autem eſſe. Et ex iis qui dixerunt eſſe, alii quidem dixerunt ſola eſſe vera ea quæ cadunt ſub intelligentiam: alii autem ſola ſenſilia: alii autem utraque communiter ſenſilia & quæ cadunt ſub intelligentiam. 5. Atque Xeniades quidem Corinthius, ut ſuperius oſtendimus, dicit nihil eſſe verum. Fortaſſe autem etiam Monimus Cynicus, qui dixit omnia eſſe *τύφον* ſive opinionem inflatam de iis quæ non ſunt, ac ſi ſint. 6. Plato autem & Democritus ea ſola exiſtimarunt eſſe vera, quæ cadunt ſub intelligentiam. Sed Democritus quidem, propterea quod nihil occurrat nobis revera ſenſibus ſubjectum, cum quæ omnia congregant & cogunt atomi, habeant naturam vacuam omni ſenſili qualitate. 7. Plato autem propterea quod ſemper quidem gignantur ſenſilia, nunquam autem ſint, inſtar fluvii fluente eſſentia, adeo ut res eadem

NOTÆ.

rum ſententias de criterio veritatis in ſuperiore libro exponit a Sect. 89. ad 140. poſtea cæteros etiam perſequens ad Stoicos usque, quos *νεωτέρων* nomine appellare hoc loco videtur.

F ἐξ ἐπιμέτρου] MS. Vratislav. unico vocabulo *ἐξεπιμέτρου*, ut paullo ante, *κατιδίαν*.

G τοῦ ἀληθοῦς] MS. C[illegible]. *τἀληθοῦς*.

H ἡ τοῦ ζυγοῦ κατασκευή] Articulum *ἡ* ex MS. Vratislav. revocavi.

I γεγονυῖαν αὐτοῖς] Ita rectius MSS. pro *αὐτῆς*. Mox pro verbo *προτάξαντες* Hervetus in verſione ſua habet, *ſi prius examinaverimus*, ac ſi *προετάσαντες* legiſſet.

K Ξενιάδης] Vide ſis quæ ad ſuperiorem librum Sect. 53. & 388.

L Μόνιμος] De hoc quoque dictum ibid. ad Sect. 88.

M τύφον] Menander de Monimo apud Laërtium VI. 83.

τὸ γὰρ ὑποληφθὲν τῦφον εἶναι πᾶν ἔφη,

Minus bene vir ſummus Hugo Grotius excerpt. e Comicis p. 717. *τυφλὸν* legit pro *τῦφον*. Pejus etiam Hervetus, qui in verſione ſua pro *τύφον* habet *τύφονα*. Eſt autem *τῦφος* proprie tumor carnis non bono habitu ſed inflammatione elatæ; unde per metaphoram hæc vox ad vanam opinionem transfertur. Heſychius: *τῦφος ἀλαζονία, ἔπαρσις, κενοδοξία.* Vetus gloſſarium MS. quod eſt penes me, & fuit olim B. Hinckelmanni: *τύφεται καπνίζεται. τυφωθεὶς ἐπαρθεὶς, τῦφος ἀλαζονία, κενοδοξία, ὑπερηφανία.* Confer Menagium ad Laërtii laudatum locum, & Tho. Gatakerum ad hæc M. Antonini II. 15. *ὅτι πᾶν ὑπόληψις, δῆλα μὲν γὰρ τὰ πρὸς τοῦ Κυνικοῦ Μονίμου λεγόμενα.*

N ὁ μὲν Δημόκριτος] Vide ſuperiore libro Sect. 135. ſeq. & adverſus Muſicos Sect. 53. & 1. Pyrrhon. Sect. 213. ſeq. Infra hoc libro Sect. 56. 1 4. 355.

O ὁ δὲ Πλάτων] In Theæteto, Timæo, Cratylo. Adde quæ viri docti ad Laërtium III. 9. 10. & noſtrum libro ſuperiore Sect. 141. ſeq.

P ποταμοῦ δίκην ῥεούσης] Ex noto Heracliti dicto: *πάντα*

ne duo

ne duo quidem minima momenta ſuſtineat, neque bis indicari admittat, ut dicebat ettiam Aſclepiades, propter velocitatem fluxus. 8. Ænesidemus autem & Heraclitus & Epicurus, communiter de ſenſilibus cum ſentiant, in ſpecie diſſident. Ænesidemus enim dicit eſſe aliquam eorum quæ apparent differentiam. & dicit ex iis quæ apparent, alia quidem apparere communiter, alia vero privatim alicui: ex quibus vera quidem eſſe quæ communiter apparent omnibus: falſa autem quæ non ſunt hujusmodi. Unde etiam verum dictum eſſe Græce *ἀληθὲς*, quaſi *μὴ λῆθον*, hoc eſt, non latens communem ſententiam. 9. Epicurus autem omnia ſenſilia dicebat vera, & eſſe. Non referre enim dicasne aliquid eſſe verum, an eſſe. Hinc etiam deſcribens verum & falſum, *Eſt*, inquit, *verum quod ita ſe habet, ut ſe habere dicitur. Et falſum eſt*, inquit, *quod non ita ſe habet ut dicitur ſe habere.* & ſenſum apprehendentem ea quæ ſub ipſum cadunt, & qui neque aufert aliquid neque addit, neque transfert & tranſponit, propterea quod ſit expers rationis, perpetuo eſſe verum, & ita rem apprehendere, ut ſe habet ejus natura. Ab omnibus autem ſenſilibus quæ ſunt vera, differre opinabilia. & ex iis alia quidem eſſe vera, alia vero falſa, ſicut prius oſtendimus. 10. Stoici autem dicunt quidem ex ſenſilibus, & ex iis quæ cadunt ſub intelligentiam, aliqua eſſe vera: non directo autem ſenſilia, ſed per relationem ad intelligibilia ipſis reſpondentia. Verum enim eſt ex eorum ſententia, id quod eſt, & alicui rei opponitur: falſum autem quod non eſt, & non opponitur rei alicui. quod quidem cum ſit pronuntiatum incorporeum, cadere ſub intelligentiam. Atque de vero quidem prima eſt hujusmodi diſſenſio. 11. Fuit autem etiam quoddam aliud apud eos diſſidium, per quod alii quidem conſtituerunt verum &

μὴ δύο τοὺς ἐλαχίστους χρόνους ὑπομένειν, μηδὲ ἐπιδέχεσθαι, καθάπερ ἔλεγε καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης, δύο ἐπιδείξεις, [Q] διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς ῥοῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν Αἰνησίδημον [R] καὶ Ἡράκλειτον καὶ τὸν Ἐπίκουρον, ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ κοινῶς κατενεχθέντες, ἐν εἴδει διέστησαν. οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν Αἰνησίδημον λέγουσί τινα τῶν φαινομένων διαφοράν. καὶ φασὶ τούτων τὰ μὲν, κοινῶς φαίνεσθαι, τὰ δὲ, ἰδίως τινί· ὧν ἀληθῆ μὲν εἶναι τὰ κοινῶς πᾶσι φαινόμενα· ψευδῆ δὲ, τὰ μὴ τοιαῦτα. ὅθεν καὶ ἀληθὲς φερωνύμως εἰρῆσθαι τὸ μὴ λῆθον τὴν κοινὴν γνώμην. ὁ δὲ Ἐπίκουρος [S] τὰ μὲν αἰσθητὰ πάντα ἔλεγεν ἀληθῆ καὶ ὄντα. οὐ διήνεγκε γὰρ ἀληθὲς εἶναί τι λέγειν ἢ ὑπάρχον. [T] ἔνθεν καὶ ὑπογράφων τἀληθὲς καὶ ψεῦδος, ἔστι φησὶν ἀληθὲς, τὸ οὕτως ἔχον ὡς λέγεται [U] ἔχειν. καὶ ψεῦδός ἐστι, φησὶ, τὸ οὐχ οὕτως ἔχον ὡς λέγεται ἔχειν. τήν τε αἴσθησιν ἀντιληπτικὴν οὖσαν τῶν ὑποπιπτόντων αὐτῇ, καὶ μήτε ἀφαιροῦσάν τι μήτε προστιθεῖσαν, μήτε μετατιθεῖσαν τῷ ἄλογον εἶναι, διὰ παντός τε ἀληθεύειν, καὶ οὕτω τὸ ὂν λαμβάνειν ὡς εἶχε φύσεως αὐτὸ ἐκεῖνο. πάντων δὲ τῶν αἰσθητῶν ἀληθῶν ὄντων, τὰ δοξαστὰ διαφέρειν· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν εἶναι ἀληθῆ, τὰ δὲ ψευδῆ, καθὼς πρότερον ἐδείξαμεν. [X] οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, [Y] λέγουσι μὲν τῶν τε αἰσθητῶν τινα καὶ τῶν νοητῶν ἀληθῆ· οὐκ ἐξ εὐθείας δὲ τὰ αἰσθητὰ, ἀλλὰ κατὰ ἀναφορὰν τὴν ὡς ἐπὶ τὰ παρακείμενα τούτοις νοητά. ἀληθὲς γάρ ἐστι κατ' αὐτοὺς τὸ ὑπάρχον καὶ ἀντικείμενόν τινι· [Z] καὶ ψεῦδος, τὸ μὴ ὑπάρχον καὶ μὴ ἀντικείμενόν τινι· ὅπερ ἀσώματον ἀξίωμα καθεστὼς, νοητὸν εἶναι. ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη περὶ ἀληθοῦς διαφωνία, τοιαύτη τις ὑπῆρχεν. ἦν δὲ καὶ ἄλλη τις παρὰ τούτοις διάστασις. [A] καθ' ἣν, οἱ μὲν, περὶ τὰ

N O T Æ.

ῥεῖ ποταμοῦ δίκην. Vide Svidam in *Θέσις*, Gatakerum ad M. Antonini IV. 43. & VI. 15. ac Barthium p. 111. ad hæc Claudiani *ſemperque fluentis materiæ cauſas.* Euſebius Orat. de laudibus Conſtantini p. 613. *τὰ θνητὰ καὶ ἐπίκηρα καὶ ποταμοῦ δίκην ῥέοντα καὶ ἀπολλύμενα.* Heraclitus junior in allegoriis Homericis p. 465. *μητέρα δὲ χρόνου ἔνειμεν εἶναι Ῥέαν ἐπειδὴ ῥύσει τινὶ καὶ ἀενάῳ κινήσει τὸ πᾶν οἰκονομεῖται.* Ariſtoteles II. 4. *συνέβη δ' ἡ περὶ τῶν εἰδῶν δόξα τοῖς εἰποῦσι, διὰ τὸ πεισθῆναι περὶ τῆς ἀληθείας τοῖς Ἡρακλειτείοις λόγοις, ὡς πάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ ῥεόντων, ὥστ' εἴπερ ἐπιστήμη τινὸς ἔσται καὶ φρόνησις, ἑτέρας δεῖν τινας φύσεις εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς, μενούσας, οὐ γὰρ εἶναι τῶν ῥεόντων ἐπιστήμην.*

Q δύο ἐπιδείξεις] Celeritas fluxus non permittit rem eandem prorſus licet continenter bis inſpicere atque ut jam dixit, per *δύο τοὺς ἐλαχίστους χρόνους*, iterum ac repetita vice oſtendere, cui plane geminum illud Heracliti apud Platonem in Cratylo: *δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίνῃς.*

R οἱ περὶ τὸν Αἰνησίδημον] Ænesidemus libenter ſequitur Heracliti ſententias ut dictum ad lib. 1. adverſus Log. Sect. 349. De Heracliti opinione vide ad 1. Pyrrhon. Sect. 210. ſeq.

S ὁ δὲ Ἐπίκουρος] Confer infra Sect. 63. ſeq. & 185. 355. lib. 1. adverſus Log. Sect. 203. ſeq. & 368. atque Gaſſendum p. 71. ſeq. ad librum X, Laërtii.

T οὐ διήνεγκε ἀληθὲς ἢ ὑπάρχον] Ex Epicuri ſententia illud eſt verum, quod exiſtit, quodque exiſtere ſenſus percipit, qui cum patiatur tantummodo & nihil addat dematve vel mutet ex iis quæ percipit, non poſſet illa percipere niſi eſſent, hoc eſt, niſi eſſent vera.

U τὸ οὕτως ἔχον ὡς λέγεται] Ut ſenſus non niſi ab exiſtentibus hoc eſt a veris movetur, ita *λέγειν*, (ſive illud de ſermone interno hoc eſt opinione, ſive de judicio quod ſermone aut ſcripto exprimitur intelligas) errori eſt obnoxium, atque vel verum vel falſum eſſe poteſt. Illud itaque demum *δοξαστὸν* verum eſt, quod ita, & tale exiſtit, quale judicatur & dicitur.

X καθὼς πρότερον ἐδείξαμεν] Libro ſuperiore, Sect. 210. ſeq.

Y οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Infra Sect. 67. 355. 213. & 185. ubi Stoicis junguntur etiam Peripatetici.

Z τὸ ὑπάρχον καὶ ἀντικείμενόν τινι] Ex Stoicorum ſententia verum eſt quod exiſtit, & alicui contradictorie opponitur non exiſtenti: contra falſum quod non exiſtit licet alicui opponatur. Confer infra, Sect. 88. ſeq. & 85. & contra Ethicos Sect. 220.

A ἄλλη διάστασις] Infra Sect. 69. ſeq.

σημαινό-

σημαινόμενα τὸ ἀληθές τε καὶ ψεῦδος ὑπεστήσαντο· οἱ δὲ περὶ τῇ φωνῇ· οἱ δὲ περὶ τῇ κινήσει τῆς διανοίας. καὶ δὴ τῆς μὲν πρώτης δόξης προεστήκασιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τρία φάμενοι συζυγεῖν ἀλλήλοις· τό, τε σημαινόμενον, καὶ τὸ σημαῖνον, καὶ τὸ τυγχάνον. ὧν σημαῖνον μὲν εἶναι τὴν φωνήν, οἷον τήν, Δίων· σημαινόμενον δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ ὑπ' αὐτῆς δηλούμενον· καὶ οὗ ἡμεῖς μὲν ἀντιλαμβανόμεθα, τῇ ἡμετέρᾳ παρυφισταμένου διανοίᾳ· οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐπαΐουσι, [B] καίπερ τῆς φωνῆς ἀκούοντες. τυγχάνον δέ, τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον, ὥσπερ αὐτὸς ὁ Δίων. τούτων δὲ δύο μὲν εἶναι σώματα, καθάπερ τὴν φωνὴν καὶ τὸ τυγχάνον. ἓν δὲ ἀσώματον, ὥσπερ τὸ συμαινόμενον πρᾶγμα καὶ λεκτόν. [C] ὅπερ ἀληθές τε γίνεται ἢ ψεῦδος. καὶ τοῦτο οὐ κοινικῶς πᾶν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐλλιπές, [D] τὸ δὲ αὐτοτελές. καὶ τοῦ αὐτοτελοῦς, τὸ καλούμενον ἀξίωμα, ὅπερ καὶ ὑπογράφοντες, φασίν, ἀξίωμά [E] ἐστιν, ὃ ἐστιν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον [F] καὶ Στράτωνα φυσικὸν δύο μόνον ἀπολείποντες, σημαῖνον τε καὶ τυγχάνον, φαίνονται τῆς δευτέρας ἔχεσθαι στάσεως· καὶ περὶ τῇ φωνῇ τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ἀπολείπειν. ἡ μὲν γὰρ ὑστάτη δόξα, (λέγω δὴ τὴν ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας τἀληθὲς ὑποτιθεμένην) σχολικῶς ἔοικε πλάζεσθαι. [G]

Διόπερ καὶ τῆς κατὰ τοῦτον τὸν τόπον [H] ἱστορίας ὡς ἐν κεφαλαίοις ἀποδοθείσης, χωρῶμεν ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος ἀπορίας. ὧν αἱ μὲν κοινότερον [I] χειρισθήσονται πρὸς πάσας τὰς ἐκκειμένας στάσεις, ἰδιαίτερον δὲ πρὸς ἑκάστην. τάξει δὲ λέγωμεν πρῶτον περὶ τῶν κοινῶν. ὁ τοίνυν λέγων εἶναι τἀληθές, ἤτοι ἀποφαίνεται μόνον [K] τὸ εἶναί τι ἀληθές, ἢ ἀποδείκνυσι. καὶ εἰ μὲν ψιλῶς ἀποφαίνεται, ψιλῇ φάσει τοὐναντίον ἀκούσεται, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἀληθές. εἰ δὲ ἀποδείκνυσιν εἶναί τι ἀληθές, ἤτοι ἀληθεῖ ἀποδείξει τοῦτο ἀποδείκνυσιν, ἢ οὐκ ἀληθεῖ·

falſum in iis quæ ſignificantur: alii autem in voce: alii autem in motu cogitationis. Atque primæ quidem ſententiæ auctores fuerunt Stoici, qui dicebant tria eſſe inter ſe conjugata, id quod ſignificatur, & id quod ſignificat, & rem. 12. Ex quibus, id quod ſignificat quidem, eſſe vocem: ut Dion. Quod ſignificatur autem, eſſe notionem ipſam rei quæ ab voce declaratur, & quam nos cogitationi noſtræ oblatam apprehendimus, Barbari autem non intelligunt, etiam ſi vocem audiant. Rem denique eſſe ſubjectum extra ſubſiſtens, ut eſt ipſe Dion. Ex his, duo quidem eſſe corporea, nempe rem & vocem: unum vero incorporeum, dictum & vocis ſignificationem, eamque vel veram eſſe vel falſam. Neque hoc de omnibus dictis poſſe affirmari communiter, ſed alia dicta imperfecta eſſe, alia perfecta, quæ vocant pronunciata, atque ita deſcribunt: *Pronunciatum eſt quod eſt verum aut falſum.* 13. Epicurus autem & Strato Phyſicus duo ſolum relinquentes, nempe vocem quæ ſignificat & rem, videntur ſecundam ſequi ſectam, & in voce verum & falſum relinquere. Nam poſtrema quidem opinio (dico autem eam quæ verum ponit in motu cogitationis,) videtur more ſcholæ conficta eſſe.

14. Quamobrem hujus quoque loci hiſtoria ſummatim tradita, procedamus ad ſingulares dubitationes. Ex quibus aliæ quidem communiter tractabuntur adverſus univerſas ſententias jam expoſitas: privatim deinde aliæ adverſus unamquanque. Ordine autem dicamus primum de communibus. 15. Qui ergo verum dari dicit, aut nude tantum hoc affirmat, aut demonſtrat argumentis. Si nude affirmat tantum, audiet contra itidem nude affirmari, quod nihil ſit verum. Sin autem demonſtrat aliquid eſſe verum, aut hoc demonſtrat vera demonſtratione, aut non vera. Sed non

NOTÆ.

B οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐπαΐουσι] Hoc σημαινόμενον Apoſtolus 1. Cor. XIV. 11. vocat τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς. Ait enim: *ἐὰν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος.* Ambroſius de fide reſurrectionis: *unde oportet vocis tubæ nos ſcire virtutem, ne videamur barbari, cum tubas hujusmodi aut audimus aut loquimur.*

C ἓν δὲ ἀσώματον, -- λεκτόν] Vide dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 81. & 104. & infra, hoc libro Sect. 69. 75. 79. 130. 336. & lib. 1. adverſus Log. Sect. 38. lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 211. lib. 2. Sect. 218. & 237.

D τὸ μὲν ἐλλιπὲς] Confer Laërtium VII. 63. & 64. infra hoc libro, Sect. 70.

E ἀξίωμα] Infra Sect. 73. 74.

F οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον] Epicurus nullum admittebat λεκτὸν ut notatum 2. Pyrrhon. Sect. 107. Cumque in rebus ipſis exiſtentibus nullum falſitati locum eſſe profiteretur, ut paullo ante ad Sect. 9. hujus libri obſervatum, nihil erat reliqui quam ut diceret ἐν τῷ σημαίνοντι ſive τῇ φωνῇ eſſe verum falſumque, atque adeo etiam, ut Sect. 336. noſter infra docet, demonſtrationem. Idem ſenſit Epicuri æqualis ſed ex Peripatetica ſchola Strato Lampſacenus, ob ſingulare rerum naturalium ſtudium Phyſici cognomento paſſim celebratus, etiam a noſtro, ut libro ſuperiore Sect. 350. Atque eandem Ariſtotelis & aliorum Peripateticorum fuiſſe ſententiam pluribus docet Ammonius in librum περὶ ἑρμηνείας p. 7. ſeq. Hanc ſententiam oppugnat noſter infra Sect. 130. ſeq.

G σχολικῶς ἔοικε πλάζεσθαι] His verbis ait Sextus neminem repertum quidem a ſe ſententiæ hujus tertiæ patronum, ſed illam modo in ſcholis Philoſophorum memoratam & confictam videri ut extaret plenior enumeratio variarum quæ de hoc argumento cogitari poſſent opinionum, perinde ut apud Auguſtinum XIX. 1. de Civitate Dei, *M. Varro in libro de Philoſophia dogmatum varietatem de ſummo bono diligenter & ſubtiliter ſcrutatus advertit, ducentes octoginta octo ſectas, non quæ jam eſſent, ſed quæ eſſe poſſent.* Tamen hanc quoque ſententiam, velut Patronis non deſtitutam oppugnat Sextus infra, Sect. 137. ſeq.

H τοῦτον τὸν τόπον] Ita legendum e MSS. & Herveto pro τρόπον.

I αἱ μὲν κοινότερον] Has generaliores objectiones perſequitur usque ad Sect. 55. a qua deinde deſcendit ad ſpecialiores.

K ἤτοι ἀποφαίνεται μόνον] Eadem cavillatio 2. Pyrrhon. Sect. 85.

vera quidem non dixerint: nulla enim fide hæc digna eſſet. Sin autem vera, undenam conſtat verum eſſe id quod demonſtrat aliquid eſſe verum? Si dixerint hoc habere ex ſe ipſo, licebit etiam ex ſe ipſo illud dicere non eſſe verum. 16. Sin autem ex demonſtratione, quæretur rurſus, quomodo ſcietur quod & illa ſit vera? & ſic in infinitum. Quoniam ergo ut diſcamus quod aliquid ſit verum, oportet prius ſumi infinita, infinita autem ſumi impoſſibile eſt, fieri non poteſt ut firmiter & certo cognoſcatur quod aliquid ſit verum. 17. Præterea ſi eſt aliquid verum, aut eſt apparens, aut obſcurum: aut partem quidem apparens, partem vero obſcurum. Sed neque eſt apparens, ut probabimus: nec obſcurum, ut oſtendemus: nec partem quidem apparens, partem vero obſcurum, ut dicemus. Non datur ergo verum. 18. Si eſt enim apparens, aut omne quidquid apparet eſt verum: aut aliquid apparens eſt verum. Sed non omne quidquid apparet eſt verum. neque enim quod in ſomnis, neque quod in furore incurrit, verum eſt: alioqui oportebit, quum appareant vehementer inter ſe contraria, fateri ſimul exiſtere quæ repugnant, & ex æquo eſſe vera. quod quidem eſt abſurdum. Non ergo quidquid apparet eſt verum. 19. Sin autem ſit aliquod quidem verum apparens, aliquod autem falſum, debemus habere criterium ad diſcernendum, quidnam ſit verum apparens, quid contra falſum. Hoc ergo ipſum criterium, aut apparebit omnibus, aut obſcurum erit. Et, ſi quidem apparebit, quoniam non omne quidquid apparet eſt verum, oportebit hoc quoque quod apparet, ex alio quod apparet ptobari: & illud iterum ex alio differenti: & ſic prolabi in infinitum. 20. Sin autem eſt obſcurum, non erunt ea ſola quæ apparent, vera, ſed etiam quæ ſunt obſcura. Si enim ad ejus quod apparet fidem, obſcurum ſumimus, aliquid obſcurum debet eſſe verum. Neque enim falſo judicatur verum. 21. Si quid autem obſcurum eſt verum, non ſolum id quod apparet eſt verum, ut initio ſupponebatur. Deinde undenam exiſtit quod hoc quoque obſcurum eſt verum? Nam ſi quidem ex ſe ipſo, erunt etiam res omnes obſcuræ, ex ſe ipſis veræ. Sin autem tanquam demonſtrato, omnino aut ex obſcuro, aut ex apparente demonſtrato erit verum. Et ſi quidem ex obſcuro, illud rurſus oportebit judicari ex aliquo alio: & tertium ex quarto: & ſic in infinitum. 22. Sin autem ex apparente, incide-

ἀλλ' ȣ̓κ ἀληθεῖ μὲν ȣ̓κ ἂν εἴποιεν. ἄπιςον γάρ ἐςι τὸ τοιȣ̃τον· εἰ δὲ ἀληθεῖ, πόθεν ὅτι ἀληθές ἐςι τὸ ἀποδεικνύον τὸ εἶναί τι ἀληθές; εἰ μὲν αὐτόθεν, ἔςαι καὶ αὐτόθεν αὐτὸ λέγειν μὴ εἶναι ἀληθές· εἰ δὲ ἐξ ἀποδείξεως, ζητηθήσεται πάλιν, πῶς ὅτι καὶ τȣ̃το ἀληθές ἐςι; καὶ ȣ̔́τως εἰς ἄπειρον. [L] ἐπεὶ ȣ̂ν ἵνα μάθωμεν ὅτι ἐςί τι ἀληθὲς, δεῖ ἄπειρα προληφθῆναι, ἀδύνατον δέ ἐςιν ἄπειρα ληφθῆναι, ἀδύνατον γίγνεται τὸ βεβαίως γνῶναι, ὅτι ἐςί τι ἀληθές. καὶ μὴν εἰ ἔςι τι ἀληθὲς, ἤτοι φαινόμενόν ἐςιν, [M] ἢ ἄδηλον· ἢ κατὰ μέν τι φαινόμενον, κατὰ δέ τι, ἄδηλον. ȣ̓́τε δὲ φαινόμενόν ἐςιν, ὡς παραςήσομεν, ȣ̓́τε ἄδηλον, ὡς δείξομεν· ȣ̓́τε κατὰ μέν τι, φαινόμενον, κατὰ δέ τι, ἄδηλον, ὡς παραμυθησόμεθα. ȣ̓κ ἄρα ἐςὶν ἀληθές. εἰ γὰρ φαινόμενόν ἐςιν, ἤτοι πᾶν φαινόμενον ἀληθές ἐςιν, ἤ τι φαινόμενον [N] ἀληθές ἐςιν· ἀλλὰ πᾶν μὲν φαινόμενον ȣ̓κ ἔςιν ἀληθές· ȣ̓δὲ γὰρ τὸ καθ' ὕπνȣς, ἢ τὸ κατὰ μανίαν προςπίπτον, ἐςὶν ἀληθές· ἐπεὶ δεήσει τῶν φαινομένων πολλὴν ἐχόντων μάχην, ὁμολογεῖν τὰ μαχόμενα συνυπάρχειν, καὶ ἐπίσης ἀληθῆ καθεςάναι· ὅπερ ἐςὶν ἄτοπον. τοίνυν ȣ̓ πᾶν φαινόμενόν ἐςιν ἀληθές. εἰ δέ τι μὲν ἀληθὲς φαινόμενόν ἐςι, τὶ δὲ ψεῦδος, ὀφείλομεν ἔχειν κριτήριον εἰς διάγνωσιν, τȣ̃ τί ἐςιν ἀληθὲς φαινόμενον, καὶ τί ψεῦδος. τȣ̃τ' ȣ̂ν τὸ κριτήριον, ἤτοι πᾶσι φαινόμενόν ἐςιν, ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν φαινόμενόν ἐςιν, ἐπεὶ ȣ̓ πᾶν φαινόμενον ἀληθές ἐςι, δεήσει καὶ τȣ̃το φαινόμενον καθεςὼς, ἐξ ἄλλȣ φαινομένȣ δοκιμάζεσθαι, κἀκεῖνο ἐκ διαφέροντος, καὶ ȣ̔́τω εἰς ἄπειρον ἐκπίπτειν. εἰ δὲ ἄδηλον, ȣ̓κ ἔςαι μόνα τὰ φαινόμενα ἀληθῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄδηλα. εἰ γὰρ τὸ εἰς τὴν τȣ̃ φαινομένȣ πίςιν παραλαμβανόμενον, ἄδηλον λαμβάνομεν, τὶ ἄδηλον ὀφείλει ἀληθὲς εἶναι. ȣ̓ γὰρ δή γε ψευδεῖ κρίνεται τἀληθές. εἰ δέ ἐςί τι ἄδηλον ἀληθὲς, ȣ̓ μόνον τὸ φαινόμενόν ἐςιν ἀληθὲς, ὡς ἀρχῆθεν ὑπέκειτο. εἶτα πόθεν ὅτι καὶ τὸ ἄδηλον τȣ̃το ἀληθές ἐςιν; εἰ μὲν γὰρ αὐτόθεν, ἔςαι καὶ πάντα τὰ ἄδηλα τῶν πραγμάτων αὐτόθεν ἀληθῆ. εἰ δ' ὡς ἀποδειχθέντα, πάντως ἢ ἐξ ἀδήλȣ, ἢ ἐκ φαινομένȣ ἀποδειχθέντος ἔςαι ἀληθές. καὶ εἰ μὲν ἐξ ἀδήλȣ, ἐκεῖνο πάλιν ἐξ ἄλλȣ τινὸς δεήσει κεκρίσθαι, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τετάρτȣ. καὶ ȣ̔́τως εἰς ἄπειρον. εἰ δὲ ἐκ φαινομένȣ,

NOTÆ

L καὶ ȣ̔́τως εἰς ἄπειρον] MS. Ciz. καὶ τȣ̃το ȣ̔́τως.

M ἤτοι φαινόμενον] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 88.

N ἤ τι φαινόμενον] Ita omnino legendum e MSS. pro ἤτοι.

εἰς τὸν

εἰς τὸν δι᾽ ἀλλήλων [O] ἐκπεσούμεθα τρόπον· τὸ μὲν φαινόμενον ἐξ ἀδήλου πιστούμενοι· τὸ δὲ ἄδηλον ἀναστρόφως πάλιν ἐκ τοῦ φαινομένου βεβαιοῦντες. ἀλλ᾽ εἰ μὴ πᾶν φαινόμενόν ἐστιν ἀληθὲς, μήτε τὶ φαινόμενον, οὐδὲν φαινόμενόν ἐστιν ἀληθές. καὶ μὴν οὐδὲ ἄδηλον. πάλιν γὰρ εἰ ἄδηλόν ἐστι τἀληθὲς, ἤτοι πᾶν ἄδηλόν ἐστιν ἀληθὲς, ἢ οὐ πᾶν. οὔτε δὲ πᾶν ἄδηλόν ἐστιν ἀληθὲς, οὔτε τὶ ἄδηλον, ὡς παραστήσομεν. οὐκ ἄρα οὐδὲ ἄδηλόν ἐστί τι ἀληθές. εἰ γὰρ πᾶν ἄδηλον ἐστιν ἀληθὲς, πρῶτον μὲν ἐχρῆν μὴ στασιάζειν τοὺς Δογματικούς· οἷον, τοὺς μὲν, ἓν εἶναι λέγοντας στοιχεῖον, [P] τοὺς δὲ, δύο· [Q] καὶ τοὺς μὲν, ἀριθμητὰ, τοὺς δὲ, ἄπειρα· [R] οὐδὲ τὰς ἀλλήλων ψευδοποιεῖν δόξας. παντός τε ἀδήλου ἀληθοῦς ὄντος, ἔσται τὰ μαχόμενα ἀληθῆ. καθάπερ τὸ, ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ, περισσούς· ἐπίσης γάρ ἐστιν ἄδηλα. καὶ πάντα τὰ ἄδηλα ἔσται ἀληθῆ· οὐχὶ δέ γε τὰ μαχόμενα δύναται εἶναι ἀληθῆ. οὐκ ἄρα πάντα τὰ ἄδηλά ἐστιν ἀληθῆ. καὶ μὴν, οὐδὲ τινὰ τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἀληθῆ. τὸ γὰρ, τουτὶ μὲν τὸ ἄδηλον ἀληθὲς εἶναι, τουτὶ δὲ ψεῦδος, ἤτοι αὐτόθεν λέγεται καὶ χωρὶς κριτηρίου, ἢ σὺν κριτηρίῳ. καὶ εἰ μὲν ἐξ ἑτοίμου [S] λέγεται, οὐδὲν ἕξομεν λέγειν πρὸς τὸν τοὐναντίον [T] ἀληθὲς ἀποφαινόμενον. εἰ δὲ σὺν κριτηρίῳ, πάντως τοῦτο τὸ κριτήριον ἢ φαινόμενόν ἐστιν, ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν φαινόμενόν ἐστι, ψεῦδος ἔσται τὸ ἀρχῆθεν ὑποκείμενον, τὸ μόνον ἀληθὲς εἶναι τὸ ἄδηλον. εἶτα καὶ τὸ ᾧ κρίνομεν τὸ φαινόμενον, πόθεν ὅτι ἀληθές ἐστιν; εἰ μὲν αὐτόθεν, καὶ τὸ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὲς, αὐτόθεν λεγόμενον ἔσται πιστόν. εἰ δὲ ἐκ φαινομένου, κἀκεῖνο τὸ φαινόμενον, ἐξ ἄλλου ληφθήσεται φαινομένου· καὶ μέχρις ἀπείρου. εἰ δὲ ἐξ ἀδήλου, ὁ δι᾽ ἀλλήλων συστήσεται τρόπος, μήτε τὸ φαινόμενον δυναμένων ἡμῶν ἔχειν πιστὸν δίχα τοῦ ἀδήλου, μήτε τὸ ἄδηλον βέβαιον χωρὶς τοῦ φαινομένου. τοίνυν οὐδὲ τὸ ἄδηλον δύναται εἶναι ἀληθές. λείπεται ἄρα λέγειν, τὸ κατὰ μέν τι φαινόμενον, κατὰ δέ τι ἄδηλον, ἀληθές. εἰ γὰρ τὸ φαινόμενον, καθὸ φαινόμενόν ἐστι, τοῦτο ὑποτιθέμεθα ἀληθές· ἤτοι καθὸ πᾶν φαινόμενόν ἐστιν

mus in eum modum quo inter ſe mutuo probatur alterum ex altero, ut qui id quidem quod apparet probemus ex eo quod eſt obſcurum: id autem quod eſt obſcurum, reciproce cōfirmemus ex eo quod apparet. Sed ſi neque omne quidquid apparet, eſt verum, neque aliquid quod apparet, nihil quod apparet eſt verum. Sed neque id quod eſt obſcurum, verum eſt. 24. Rurſus enim ſi obſcurum eſt verum, aut quidquid eſt obſcurum, eſt verum, aut non quidquid eſt ejusmodi. Sed neque omne, neque aliquod obſcurum verum eſt, ut oſtendemus. Nec ergo id quod eſt obſcurum, eſt verum. Si enim omne obſcurum verum eſſet, primum oporteret non diſſidere inter ſe Dogmaticos: neque alios eſſe qui unum dicunt eſſe elementum, alios vero duo: & alios numerabilia, alios vero infinita & innumerabilia. Neque inter ſe ſuas mutuo falſi accuſare ſententias. 25. Et, ſi omne obſcurum eſt verum, vera erunt quæ inter ſe pugnant: utpote ſtellas eſſe pares & impares. ex æquo enim hæc ſunt obſcura: atqui omnia obſcura debent vera eſſe. Quæ autem inter ſe pugnant, non poſſunt eſſe vera. Non ergo omnia quæ obſcura ſunt, ſunt vera. 26. Jam vero neque aliqua ex obſcuris vera ſunt. Nam hoc quidem obſcurum eſſe verum, hoc autem falſum, aut ex ſe ipſo temere affirmatur & ſine criterio, aut affirmatur adhibito criterio veritatis. Quod ſi modo affirmatur temere, nihil poterimus dicere adverſus eum qui contrarium verum eſſe pronunciat. 27. Sin autem adhibito criterio, id omnino aut erit apparens, aut obſcurum. Et, ſi quidem eſt apparens, falſum erit id quod prius poſitum eſt, ſolum eſſe verum id quod eſt obſcurum. 28. Deinde hoc ipſum quo judicamus id quod apparet, unde habet quod ſit verum? Si quidem ex ſeipſo, tum pariter ſi ex ſe ipſo negetur verum eſſe, oportebit credere. Sin autem ex eo quod apparet, illud quoque quod apparet, ex alio apparente ſumetur, & ſic usque in infinitum. 29. Sin autem ex obſcuro, incurremus (vitioſum) modum quo alterum mutuo probatur ex altero: cum neque id quod apparet poſſimus habere fide dignum ſine obſcuro, neque ſine apparenti firmiter admittere obſcurum. 30. Igitur nec id quod eſt obſcurum poteſt eſſe verum. Reſtat ergo ut id dicamus eſſe verum, quod partem apparet, partem autem eſt obſcurum. Si vero id quod apparet, quatenus apparet, ponimus eſſe verum, aut quatenus omne apparens verum eſt, verum

N O T Æ.

O *εἰς τὸν δι᾽ ἀλλήλων*] Ita MSS. pro *διαλλήλων*, quod tamen recurrit etiam infra Sect. 29. ac ſæpius alibi.

P *ἓν στοιχεῖον*] Ut Thales qui aquam, Heraclitus & Hippaſus ignem, Anaximenes & Archelaus aërem.

Q *τοὺς δὲ δύο*] Ut Xenophanes terram & aquam, Oenopides ignem & aërem &c. Confer quæ ad 3. Pyrrhon. Sect. 30.

R *τοὺς δὲ ἄπειρα*] Ut qui atomos & homoeomerias. Vide ibid. ad Sect. 31.

S *ἐξ ἑτοίμου*] Id eſt ſine conſideratione & ſine probatione prout in buccam vel mentem venit aut loquenti in promtu eſt, velut *αὐτόθεν* ac per ſe fide dignum. Idem bis recurrit infra, Sect. 78.

T *πρὸς τὸν τοὐναντίον*] In editis *τὸν* exciderat, quod e MSS. revocavi.

illud eſſe ponimus, aut quatenus non omne. Atque ſi obſcurum, quatenus obſcurum eſt, ponitur eſſe verum: aut quatenus omne obſcurum, verum eſt, verum eſſe ponitur, aut quatenus non omne obſcurum eſt verum, atque ita deinceps incidemus in easdem (cum ſuperioribus) dubitationes.
31. Unde ſi neque id quod apparet eſt verum, neque id quod eſt obſcurum, neque id quod partem quidem apparet, partem autem obſcurum eſt: præter hæc autem nihil eſt aliud: neceſſario nihil eſt verum.
32. Nonnulli autem inferunt etiam dubitationem ex eo quod eſt in genere ſupremum, nempe ex ente, hoc eſt id quod eſt. hoc enim eſt quidem genus quod omnia tranſcendit. ipſum autem nulli alteri ſubmittitur. Aut ergo hoc eſt verum aut falſum: aut verum ſimul & falſum: aut neque verum neque falſum. 33. Et, ſi eſt quidem verum, erunt omnia vera, quatenus ſunt ejus ſpecies. Et quomodo quandoquidem genus hominum eſt homo, etiam in ſpecie quotquot ſunt, ſunt homines: & quoniam eſt rationis particeps, etiam ſinguli homines ſunt participes rationis: & quoniam mortalis, ſimiliter mortales: ita ſi omnium genus eſt verum, neceſſe etiam quæcunque ſunt, eſſe vera. 34. Si autem ſunt omnia vera, nihil erit falſum. Sin autem non ſit falſum, nec erit verum, ut prius admonuimus, oſtendentes utrumque eorum intelligi ex comparatione cum altero. Et alioqui ſi ſint omnia vera, ponemus omnia quæ inter ſe pugnant, eſſe vera. hoc autem eſt abſurdum. Non eſt ergo verum id quod eſt in ſupremo genere. 35. Sed neque falſum, propter ſimiles dubitationes. Nam ſi eſt falſum, erunt omnia falſa quæ de ente participant. Participant autem de eo omnia & corpora & incorporea. erunt ergo omnia falſa. Si igitur, omnia falſa eſſe dicamus, ſimiles dubitationes conſequentur. 36. Reſtat ergo ut dicamus ſummum genus eſſe ſimul verum & falſum: vel neque verum neque falſum. quod quidem eſt pejus iis quæ prius ſunt diſputata; propterea quod ei ſit conſequens, omnia ſingularia eſſe vera ſimul & falſa, aut neque vera neque falſa. quod quidem eſt abſurdum. Non eſt ergo aliquid verum. 37. Præterea verum aut eſt ex iis quæ differenter ab aliis & ſua natura ſubſiſtunt, aut ex iis quæ referuntur ad aliquid. Neutrum autem ex his eſt, ut oſtendemus. Non eſt ergo verum.

ἀληθὲς, ὑποτιθέμεθα αὐτὸ ἀληθὲς, ἢ καθὸ οὐ πᾶν. καὶ εἰ τὸ ἄδηλον, καθὸ ἄδηλόν ἐστιν, ὑπόκειται ἀληθὲς, ἤτοι καθὸ πᾶν ἄδηλον ἀληθές ἐστιν, ὑπόκειται ἀληθὲς, ἢ καθὸ οὐ πᾶν· καὶ λοιπὸν τὰς αὐτὰς ἀπορίας ἀποσυνθήσομεν. ὅθεν εἰ μήτε τὸ φαινόμενόν ἐστιν ἀληθὲς, μήτε τὸ ἄδηλον, μήτε τὸ κατὰ μέν τι φαινόμενον, κατὰ δέ τι ἄδηλον, ἄλλο δὲ παρὰ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, ἐξ ἀνάγκης οὐδέν ἐστιν ἀληθές. τινὲς δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου τοῦ ὄντος ἐπάγουσιν ἀπορίαν. τοῦτο γὰρ πάντων μέν ἐστιν ἐπαναβεβηκός [u] γένος. αὐτὸ δὲ οὐδενὶ ἑτέρῳ ὑπέσταλκεν. ἤτοι οὖν ἀληθές ἐστι τοῦτο ἢ ψεῦδος, ἢ ἀληθὲς ἅμα καὶ ψεῦδος, ἢ οὔτε ἀληθὲς, οὔτε ψεῦδος. καὶ εἰ μὲν ἀληθές ἐστι, πάντα γενήσεται ἀληθῆ, παρόσον ἐστὶν αὐτοῦ εἴδη. καὶ ὃν τρόπον, ἐπεὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἄνθρωπός ἐστι, καὶ οἱ ἐπ' εἴδους εἰσὶν ἄνθρωποι· καὶ ἐπεὶ λογικὸς, πάντες οἱ ἐπὶ μέρους εἰσὶ λογικοί· καὶ ἐπεὶ θνητὸς, ὡσαύτως θνητοί· οὕτως εἰ τὸ τῶν πάντων γένος ἐστὶν ἀληθὲς, ἀνάγκη καὶ πάντα τὰ ὄντα εἶναι ἀληθῆ· πάντων δὲ ὄντων ἀληθῶν, οὐδὲν ἔσται ψεῦδος. ψεύδους δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ ἀληθές τι γενήσεται, ὡς πρότερον [x] ὑπεμνήσαμεν, δεικνύντες ἑκάτερον τούτων, κατὰ τὴν ὡς πρὸς θάτερον σύμβλησιν νοούμενον. καὶ ἄλλως, πάντων ὄντων ἀληθῶν, θήσομεν τὰ μαχόμενα ἀληθῆ. [y] τοῦτο δέ ἐστιν ἄτοπον. οὐ τοίνυν ἀληθές ἐστι τὸ γενικώτατον. καὶ μὴν οὐδὲ ψεῦδος, διὰ τὰς ὁμοίας ἀπορίας. εἰ γὰρ ψεῦδός ἐστι, πάντα ἔσται τὰ μετέχοντα αὐτοῦ, ψευδῆ· πάντα δὲ αὐτοῦ μετέχει τά τε σώματα καὶ τὰ ἀσώματα· πάντα ἄρα γενήσεται ψευδῆ. τῷ δὲ πάντα εἶναι ψευδῆ αἱ ἀνάλογοι ἀπορίαι [z] ἀκολουθήσουσιν. λείπεται οὖν, ἀληθὲς ἅμα καὶ ψεῦδος λέγειν αὐτὸ εἶναι· ἢ οὔτε ἀληθὲς, οὔτε ψεῦδος. ὃ χεῖρόν ἐστι τῶν πρότερον ὑποδεδειγμένων· διὰ τὸ ἀκολουθεῖν τούτῳ τὸ, πάντα τὰ ἐπὶ μέρους, ἀληθῆ ἅμα καὶ ψευδῆ, ἢ οὔτε ἀληθῆ οὔτε ψευδῆ γίνεσθαι· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. οὐ τοίνυν ἐστί τι ἀληθές. καὶ μὴν τὸ ἀληθὲς, ἤτοι τῶν κατὰ διαφορὰν [a] καὶ φύσει ἐστὶν, ἢ τῶν πρός τι· οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἀληθές. κατὰ διαφορὰν μὲν οὖν καὶ φύσει οὐκ ἔστι τἀληθές· παρόσον τὸ κατὰ διαφορὰν καὶ φύσει ὑποκείμενον, ὡσαύτως τοὺς ὁμοίως διακει-

Differentiam quidem & naturam propriam non habebit verum, quandoquidem quæ habent differentiam & natura ſua ſubſiſtunt ſimiliter & eodem modo movent eos qui

NOTÆ.

U ἐπαναβεβηκὸς] Vide quæ ad 1. Pyrrhon. Sect. 174.

X ὡς πρότερον] Libro ſuperiore, Sect. 395.

Y τὰ μαχόμενα ἀληθῆ] Idem argumentum Sect. 18. & 24. hujus libri.

Z αἱ ἀνάλογοι ἀπορίαι] Ita lege pro ἀνάλογον.

A τῶν κατὰ διαφορὰν] Confer 1. Pyrrhon. Sect. 173. & infra in hoc libro Sect. 161, ſeq. & 2. contra Phyſ. Sect. 263. ſeq. Laërtium IX. 96.

μένους κινεῖ· οἷον, τὸ θερμὸν οὐ πρὸς ἄλλον μὲν ἐστὶ θερμὸν, πρὸς ἄλλον δὲ ψυχρόν· ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς ὡσαύτως διακειμένους, θερμόν. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐχ ὁμοίως πάντας κινεῖ· ἀλλὰ ταυτὸν, ὡς μὲν πρὸς τόνδε, ἀληθὲς εἶναι φαίνεται· ὡς δὲ πρὸς ἕτερον, ψεῦδος. οὐκ ἄρα τῶν κατὰ διαφορὰν καὶ φύσει ὑποκειμένων ἐστὶ τὸ ἀληθές. εἰ δὲ τῶν πρός τι ἐστιν, ἐπεὶ τὰ πρός τι νοεῖται μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπάρχει, πάντως καὶ τἀληθὲς ἐπινοητὸν ἔσται μόνον, οὐχ ὑπάρξει δέ. [B] καὶ ἄλλως, εἰ τῶν πρός τι ἐστὶ τὸ ἀληθὲς, ἔσται τὸ αὐτὸ ἀληθὲς ἅμα καὶ ψεῦδος. ὡς γὰρ τὸ αὐτὸ δεξιόν τε καὶ ἀριστερόν ἐστι, πρὸς τῷδε μὲν δεξιὸν, πρὸς τῷδε δὲ ἀριστερόν· καὶ ὃν τρόπον τὸ αὐτὸ ἄνω καὶ κάτω λέγεται· ἄνω μὲν ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον, κάτω δὲ, ὡς πρὸς τὸ ὑπερκείμενον· οὕτω ταυτὸ ἀληθὲς ἅμα καὶ ψεῦδος ἐροῦμεν. καὶ εἰ τοῦτο, οὐ μᾶλλον [C] ἀληθὲς γενήσεται ἢ ψεῦδος· οὐ μὴν ἀληθές. δυνάμει δὲ καὶ ὁ Αἰνησίδημος [D] τὰς ὁμοιοτρόπους κατὰ τὸν τόπον ἀπορίας τίθησιν. εἰ γάρ ἐστιν τι ἀληθὲς, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν, ἢ νοητόν ἐστι· ἢ καὶ νοητόν ἐστι, καὶ αἰσθητόν ἐστιν· ἢ οὔτε αἰσθητόν ἐστιν, οὔτε νοητόν ἐστιν· οὔτε τὸ συναμφότερον, ὡς παραστασθήσεται· οὐκ ἄρα ἔστι τι ἀληθές. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθητὸν, οὕτως ἐπιλογιούμεθα· τῶν αἰσθητῶν, τὰ μέν ἐστι γένη, τὰ δὲ εἴδη· καὶ γένη μὲν αἱ ἐνδιήκουσαι ἐν τοῖς κατὰ μέρος κοινότητες, ὡς ἀνθρωπος ὁ διὰ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων πεφοιτηκώς· καὶ ἵππος, ὁ διὰ τῶν κατὰ μέρος ἵππων. εἴδη δὲ, αἱ καθ' ἕκαστον ἰδιότητες, ὡς Δίωνος, Θέωνος, τῶν ἄλλων. εἴπερ οὖν αἰσθητόν ἐστι τὸ ἀληθὲς, καὶ τοῦτο πάντως κοινὸν πλειόνων, ἢ ἐν ἰδιότητι κείμενον, [E] ἔσται αἰσθητὸν τὸ ἀληθές· οὔτε δὲ κοινόν ἐστιν, οὔτε ἐν ἰδιότητι κείμενον· οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστι τὸ ἀληθές. ἔτι ὃν τρόπον τὸ μὲν ὁρατὸν ὁράσει ληπτόν ἐστι, τὸ δὲ ἀκουστὸν ἀκοῇ γνώριμόν ἐστι, τὸ δὲ ὀσφρητὸν, ὀσφρήσει· οὕτω καὶ τὸ αἰσθητὸν, κοινῶς αἰσθήσει γνωρίζεται. οὐ γνωρίζεται δὲ κοινῶς αἰσθήσει. ἡ γὰρ αἴσθησις ἄλογός [F] ἐστι· καὶ τὸ ἀληθὲς, οὐκ ἀλόγως γνωρίζεται. οὐκ ἄρα αἰσθητὸν

ſimiliter ad illa accedunt: ut calidum, non ſi ad alium quidem referatur, eſt calidum, ad alium autem, frigidum: ſed ad omnes qui ſimiliter ad illud accedunt, eſt calidum. 38. Verum autem non ſimiliter & eodem modo movet omnes. Sed idem, ut ad hunc quidem, videtur verum eſſe, ut ad alterum autem, falſum. Non eſt ergo verum ex iis quæ habent differentiam & natura ſua ſubſiſtunt. Si autem eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid, quoniam ea quæ referuntur ad aliquid, ſolum intelligentia percipiuntur, non autem ſunt: omnino verum ſolummodo verſabitur in intelligentia, non autem erit. 39. Et alioqui ſi verum eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid, erit idem ſimul verum & falſum. Nam ſicut idem eſt dexterum & ſiniſtrum: ad hoc quidem dexterum, ad alterum vero ſiniſtrum: & quomodo idem dicitur ſurſum & deorſum: Surſum quidem, ſi referatur ad id quod eſt infra: deorſum autem, ſi ad id quod eſt ſupra: ita dicemus idem ſimul eſſe verum & falſum. & ſi ita ſit, non magis erit verum quam falſum, non igitur verum eſt. 40. Vi autem ac poteſtate Æneſidemus quoque ſimiles ponit dubitationes. Nam ſi eſt aliquid verum, aut eſt ſenſile, aut cadit ſub intelligentiam: aut & cadit ſub intelligentiam, & eſt ſenſile: aut neque eſt ſenſile, neque cadit ſub intelligentiam: neque utrumque ſimul, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquid verum. 41. Atque quod non ſit quidem ſenſile, ſic colligemus. Ex ſenſilibus alia quidem ſunt genera, alia vero ſpecies. Et genera quidem ſunt communes naturæ quæ inhærent ſingularibus, ut hominis quæ ineſt ſingulis hominibus, & equi quæ ſingulis ineſt equis. Species autem, ſunt proprietates ſingulorum, ut Dionis, Theonis, aliorum. 42. Si ergo verum eſt ſenſile, omnino id aut multorum commune, aut in ſingulorum proprietate poſitum erit. Sed nec eſt commune, nec ſitum in proprietate. Non eſt ergo verum ſenſile. 43. Præterea quomodo aſpectabile quidem viſu poteſt comprehendi, audibile autem cognoſcitur auditu, odorabile odoratu: ita etiam ſenſile ſenſu communiter cognoſcitur. Non cognoſcitur autem verum communiter ſenſu. eſt enim ſenſus expers rationis: & verum abſque ratione minime cognoſcitur. Non eſt

NOTÆ.

B οὐχ ὑπάρξει δέ. καὶ ἄλλως,] Ita interpungendus hic locus e MSS. & interprete.

C οὐ μᾶλλον] Vox ſceptica, de qua 1. Pyrrhon. 188. ſeq. 213.

D δυνάμει ὁ Αἰνησίδημος] Verbo δυνάμει innuitur Æneſidemum has dubitationes non diſerte expoſuiſſe, ſed tamen poſuiſſe ea ex quibus anſa illarum peti poſſet. Confer ad 1. Pyrrhon. Sect. 11.

E κοινὸν πλειόνων, ἢ ἐν ἰδιότητι κείμενον] Ita legendum ex interprete pro κοινὸν, πλειόνων ἰδιότητι κείμενον. Neutrum autem horum comprehendi ſenſibus, ita arguebat Æneſidemus, quoniam κοινὸν illud ſola mentis cogitatione percipitur, ſenſibus ad univerſalia nullo modo pertingentibus: hoc vero proprium ſingulis plane nuſquam attingunt ſenſus, cum ea quæ videmus pluribus ſint communia. Nota autem quod τὰς καθ' ἕκαστον ἰδιότητας & quæ individuis propria ſunt, εἴδη ſive ſpecies Sextus appellat, perinde ut infra Sect. 338. ſeq.

F αἴσθησις ἄλογος] Superiore libro, Sect. 293. ſeq.

ergo verum ſenſile. 44. Sed neque cadit ſub intelligentiam. alioqui nihil erit verum ex ſenſilibus: quod rurſus eſt abſurdum. Aut enim ab omnibus communiter percipi poterit intelligentia, aut privatim ab aliquibus. Sed nec fieri poteſt ut verum ab omnibus communiter percipiatur intelligentia, neque privatim ab aliquibus. 45. Nam ab omnibus communiter intelligi nullo modo poteſt: & ut privatim intelligatur ab aliquo aut aliquibus, fide caret & controverſiæ obnoxium eſt. Nec ergo ſub intelligentiam cadit verum. Sed nec ſimul ſub ſenſus & ſub intelligentiam cadit. Aut enim quidquid eſt ſenſile, & quidquid cadit ſub intelligentiam, eſt verum: aut aliquid ſenſile, aut aliquid quod cadit ſub intelligentiam. 46. Sed dicere quidem quidquid eſt ſenſile, & quidquid cadit ſub intelligentiam, eſſe verum, eſt ex iis quæ nullo modo poſſunt fieri. Nam & ſenſilia pugnant cum ſenſilibus: & cum intelligilibus intelligibilia: & viciſſim ſenſilia cum intelligibilibus, & intelligibilia cum ſenſilibus. Et oportebit ſi omnia ſint vera, idem eſſe & non eſſe, & eſſe verum idem & eſſe falſum: & cenſere aliquid ſenſile eſſe verum, & aliquid intelligibile, verum eſſe, eſt rurſus ex iis in quibus non facilis datur exitus. Nam hoc quæritur. 47. Et alioqui eſt conſequens aut omnia vera, aut omnia falſa, dicere ſenſilia. Sunt enim ex æquo ſenſilia: & non alterum quidem magis, alterum vero minus. Et intelligibilia ſimiliter ex æquo ſunt intelligibilia, non vero unum magis & alterum minus. Non omnia autem ſenſilia dici poſſunt vera, neque omnia falſa. Non eſt ergo aliquid verum. 48. Eſt ſane, inquiunt, ſed non quatenus apparet: ſed ex alia cauſa veritas percipitur. Quænam ergo ſit hæc cauſa, in medium proferant Dogmatici: ut aut nos attrahat ad aſſenſionem, aut ut fugiamus efficiat. 49. Deinde hanc ipſam cauſam quomodo accipiunt: aut ut eis apparentem, aut ut non apparentem? Si quidem ut apparentem, falſum dicunt, dicentes veritatem non eſſe quatenus apparet. Sin autem ut non apparentem, quomodo dicunt eſſe id quod non eis apparet, ex ſe, an per aliud? 50. Et ut ex ſe quidem, fieri non poteſt. Nihil enim quod non apparet, ex ſe ſumi poteſt. Sin autem per aliud, illud rurſus utrum apparet, aut non apparet? Et ſic quæſtione abeunte in infinitum, verum non poteſt inveniri. 51. Quid eſt ergo quod nobis perſuadet? Probabile, dicendum eſt verum, cujusmodicunque ſit ejus eſſentia, ſeu

τὸ ἀληθές. καὶ μὴν οὐδὲ νοητόν ἐςιν· ἐπεὶ οὐδὲν ἔςαι τῶν αἰσθητῶν ἀληθές· ὃ πάλιν ἄτοπον. ἤτοι γὰρ πᾶσι κοινῶς ἔςαι νοητὸν, ἢ τισὶν ἰδίως. οὔτε δὲ πᾶσι κοινῶς οἷόν τε εἶναι νοητὸν τὸ ἀληθὲς, οὔτε τισὶν ἰδίως. τό, τε γὰρ κοινῶς πᾶσι νοεῖσθαι, ἀδύνατον· τό, τε ἰδίως τινὶ ἢ τισὶν, ἄπιςον καὶ μάχιμον. οὐδὲ νοητὸν ἄρα ἐςὶ τὸ ἀληθές. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ αἰσθητὸν ἅμα καὶ νοητόν. ἤτοι γὰρ πᾶν αἰσθητὸν καὶ πᾶν νοητὸν ἀληθές ἐςιν, ἢ τὶ αἰσθητὸν καὶ τὶ νοητόν. ἀλλὰ τὸ μὲν φάσκειν πᾶν αἰσθητὸν καὶ πᾶν νοητὸν ἀληθὲς εἶναι, τῶν ἀμηχάνων. μάχεται γὰρ τὰ αἰσθητὰ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ τὰ νοητὰ τοῖς νοητοῖς· καὶ ἐναλλάξ, τὰ αἰσθητὰ τοῖς νοητοῖς, καὶ τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς. [G] καὶ δεήσει πάντων ἀληθῶν ὄντων, τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀληθές τε ὑπάρχειν καὶ ψεῦδος· τὶ δὲ αἰσθητὸν ἀληθὲς καὶ τὶ νοητὸν ἀληθὲς ἀξιοῦν, πάλιν τῶν ἀπόρων. ζητεῖται γὰρ τοῦτο. καὶ ἄλλως ἀκόλουθόν ἐςιν, ἢ πάντα λέγειν ἀληθῆ, ἢ πάντα λέγειν ψευδῆ τὰ αἰσθητά. ἐπίσης γάρ ἐςιν αἰσθητά· καὶ οὐ τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δὲ, ἧττον. καὶ τὰ νοητὰ πάλιν ἐπίσης ἐςὶ νοητά· καὶ οὐ τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δὲ ἔλαττον. οὐ πάντα δὲ τὰ αἰσθητὰ λέγεται ἀληθῆ, οὐδὲ πάντα ψευδῆ· οὐκ ἄρα ἐςὶ τι ἀληθές. ναί, ἀλλ' οὐ καθὸ φαίνεται ἡ ἀλήθεια, κατ' ἄλλην δὲ αἰτίαν λαμβάνεται. τίς οὖν ἐςιν αὐτὴ ἡ αἰτία, θέτωσαν εἰς τὸ μέσον οἱ Δογματικοί· ἵνα ἢ εἰς συγκατάθεσιν ἡμᾶς ἐπισπάσηται, ἢ εἰς φυγὴν ἀποτρέψηται. εἶτα ταύτην αὐτὴν τὴν αἰτίαν πῶς λαμβάνουσιν ὡς φαινομένην αὐτοῖς, ἢ ὡς μὴ φαινομένην; εἰ μὲν ὡς φαινομένην, ψεύδονται, λέγοντες τὴν ἀλήθειαν μὴ ὑπάρχειν καθὸ φαίνεται· εἰ δ' ὡς μὴ φαινομένην, πῶς τὸ μὴ φαινόμενον αὐτοῖς [H] εἶναι φασὶν, ἐξ αὐτοῦ, ἢ δι' ἄλλου; καὶ ἐξ αὐτοῦ μὲν, ἀδύνατον. οὐδὲν γὰρ μὴ φαινόμενον, ἐξ αὐτοῦ ληπτόν ἐςιν. εἰ δὲ δι' ἄλλου, ἐκεῖνο πάλιν πότερον φαινόμενόν ἐςιν, ἢ μὴ φαινόμενον; καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον οἰχομένης τῆς ζητήσεως, ἀνεύρετον γίνεται τὸ ἀληθές. τί οὖν τὸ πεῖθον ἡμᾶς; τὸ πιθανὸν [I] ῥητέον ἀληθὲς, ὁποίαν ποτὲ ἂν ἔχοι

N O T Æ.

G τὰ αἰσθητὰ τοῖς νοητοῖς καὶ τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς] Ita legendum e MS. Ciz. pro τὰ αἰσθητὰ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ τὰ νοητὰ τοῖς νοητοῖς. Atque hæc eſt ſignificatio vocabuli ἐναλλάξ, ut 1. Pyrrhon. Sect. 9. & infra hoc libro Sect. 171.

H πῶς τὸ μὴ φαινόμενον αὐτοῖς] Ita legendum omnino e MSS. & interprete, licet in editis μὴ deſideratur.

I τὸ πιθανὸν] Quod probabatur ex Academica ſchola quibusdam. Vide libro ſuperiore Sect. 174. ſeq. 401. 436.

οὐσίαν.

οὐσίαν, [K] εἴ τε αἰσθητὴν εἴτε νοητὴν, εἴτε τὸ συναμφότερον, αἰσθητὴν ἅμα καὶ νοητήν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῶν ἀπόρων. εἰ γὰρ τὸ πιθανὸν ἀληθές ἐστιν, ἐπεὶ οὐ τὸ αὐτὸ πάντας πείθει, [L] οὐδὲ διὰ παντὸς τοὺς αὐτοὺς, δώσομεν τὸ αὐτὸ καὶ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ αὐτὸ ἀληθὲς ἅμα εἶναι καὶ ψεῦδος. ᾗ μὲν γὰρ πείθει τινὰς, ἀληθές ἐστι καὶ ὑπάρχον· ᾗ δὲ ἑτέρους οὐ πείθει, ψεῦδος καὶ ἀνύπαρκτον. ἀδύνατον δέ γε τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀληθές τε ὑπάρχειν, καὶ ψεῦδος. τοίνυν οὐδὲ τὸ πιθανόν ἐστιν ἀληθές. ἐκτὸς εἰ μή τι τὸ πολλοὺς πεῖθον, τοῦτ' ἐροῦμεν ἀληθές. τὸ γοῦν μέλι [M] πολλοὺς μὲν πεῖθον ὑγιαίνοντας, ὡς γλυκὺ, καὶ ἕνα μὴ πεῖθον, ἰκτερικὸν, ἀληθῶς λέγομεν γλυκύ· ὅπερ ἦν ληρῶδες. ὅταν γὰρ περὶ ἀληθείας σκεπτώμεθα, τότε οὐκ εἰς τὸ πλῆθος τῶν συμφωνούντων δεῖ ἀποβλέπειν, ἀλλ' εἰς τὰς διαθέσεις. μιᾷ δὲ διαθέσει [N] κέχρηται ὁ νοσῶν, [O] καὶ μιᾷ κατασκευῇ πάντες οἱ ὑγιαίνοντες. οὐ μᾶλλον [P] οὖν τῇδε τῇ αἰσθήσει, ἢ τῇδε πιστευτέον ἐστίν. ἐπεὶ ἀναστρόφως ὑποτιθέντος τοῦ πολλοὺς [Q] πικράζεσθαι ὑπὸ τοῦ μέλιτος, οἷον πυρέσσοντας, ἕνα δὲ γλυκάζεσθαι τὸν ὑγιαίνοντα· πάντως ἀκολουθήσει πικρὸν λέγειν τὸ μέλι· ὅπερ ἄτοπον. τοίνυν ὡς ἐνθάδε παρέντες τὴν κατὰ τὸ πλῆθος μαρτυρίαν, οὐδὲν ἧσσον γλυκὺ φαμὲν τὸ μέλι· οὕτω καὶ ὅταν πολλοὶ γλυκάζωνται, εἷς δὲ πικράζηται, παρέντες τὸ διὰ πλῆθος τῶν οὕτω πασχόντων, γλυκὺ καλεῖν τὸ μέλι, ἄλλως τἀληθὲς ἐξετάζωμεν.

Αἱ μὲν καθόλου ἀπορίαι περὶ τοῦ ἀληθοῦς τοιαῦταί τινές εἰσιν. ἀκολούθως δὲ ἔλθωμεν [R] καὶ ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος. καὶ δὴ τοὺς μὲν πάντα [S] λέγοντας ψευδῆ, ἐδείξαμεν πρόσθεν [T] περιτρεπομένους. εἰ γὰρ πάντα ἐστὶ ψευδῆ, ψεῦδος ἔσται καὶ τὸ, πάντ' ἐστὶ ψευδῆ, ἐκ πάντων ὑπάρχον. ψευδοῦς δὲ ὄντος τοῦ, πάντ' ἐστὶ ψευδῆ, τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ἀληθὲς ἔσται, τὸ, οὐ πάντ' ἐστὶ ψευδῆ. εἰ ἄρα πάντ' ἐστὶ ψευδῆ, οὐ πάντ' ἐστὶ ψευδῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα [U] ἀθετοῦντες μὲν τὰς αἰσθήσεις, ἀναιροῦντες δὲ τὰ αἰσθητὰ, μόνοις δ' ἑπόμενοι τοῖς νοητοῖς, συγχέουσι τὰ πράγματα, καὶ οὐ μόνον τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν σαλεύουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίνειαν αὐτῶν. πᾶσα γὰρ νόησις ἀπὸ αἰσθήσεως

o

ſenſilis, ſeu intelligibilis, ſive utrumque ſimul, nempe & ſenſilis ſimul & intelligibilis. 52. Sed eſt hoc quoque ex dubiis. Si enim probabile eſt verum, quoniam eadem res non usquequaque perſuadet: neque perpetuo omnibus, dabimus idem eſſe & non eſſe, & idem verum eſſe ſimul & falſum. Nam quatenus quidem perſuadet aliquibus, eſt verum, & exiſtit quatenus autem aliis non perſuadet, eſt falſum, & minime exiſtit. Fieri autem non poteſt ut idem ſit & non ſit, & verum ſit & falſum. 53. Igitur neque probabile eſt verum. Niſi dicamus eſſe verum id quod multis perſuadet. Mel certe quod multis ſanis perſuadet quod ſit dulce, & uni non perſuadet qui morbo laborat regio, vere dicimus dulce. At hoc quoque eſt nugatorium. Quando enim de veritate diſceptamus, tunc non eſt reſpiciendum ad multitudinem eorum qui conſentiunt, ſed ad affectiones. Una autem affectione utitur ægrotus, & una conſtitutione omnes qui ſunt ſani. 54. Non eſt ergo magis huic ſenſui quam illi credendum. Nam ſi contra ponatur, multos febricitantes amarore affici a melle, unum autem ſanum dulcedine affici, omnino ſequetur ut mel dicamus amarum. quod quidem eſt abſurdum. Sicut ergo hic prætermiſſo judicio multitudinis, nihilominus mel dulce dicimus: ita etiam quando multi afficiuntur dulcedine, unus amarore, mittentes propter eorum qui ſic afficiuntur multitudinem, mel appellare dulce, quid ſit verum, alio modo examinare oportebit.

55. Atque univerſe quidem de vero tot ſunt dubitationes, conſequenter autem veniamus etiam ad ſingulares. Atque eis quidem omnia qui dicunt falſa, oſtendimus id in eos retorqueri: Nam ſi omnia ſunt falſa, erit etiam falſum illud, Omnia ſunt falſa, cum ſit ex omnibus. Cum ſit autem falſum, Omnia ſunt falſa, id quod ei adverſatur, erit verum, Non omnia ſunt falſa. Si igitur omnia ſunt falſa, non omnia ſunt falſa. 56. Democritus autem & Plato abolentes quidem ſenſus, tollenteſque ſenſilia, & ea ſola ſequentes quæ percipiuntur intelligentia, res confundunt: nec ſolum eorum quæ ſunt labefactant veritatem, ſed etiam ſua cogitata. Omnis enim intelligentia oritur a

NOTÆ.

K ἔχοι οὐσίαν] MS. Vratislav. ἔχη.

L πάντας πείθει] Ita recte MSS. pro πάντως.

M τὸ γοῦν μέλι] Confer 1. Pyrrhon. Sect. 101.

N μιᾷ δὲ διαθέσει] Lib. 1. contra Log. Sect. 333. & 2. Pyrrhon. Sect. 44.

O ὁ νοσῶν] Ita rectius MSS. pro νοσοῦν.

P οὐ μᾶλλον] Vox ſceptica, ut ſupra, Sect. 39.

Q τοὺς πολλοὺς] Ita MSS. pro τὰς πολλάς. Sed male ibidem ὑποτιθέντος pro ὑποτεθέντος.

R ἀκολούθως δὲ ἔλθωμεν] MS. Vratislav. διέλθωμεν.

S τοὺς μὲν πάντα] Ita legendum haud dubie e MSS. non πάντας.

T ἐδείξαμεν πρόσθεν] Libro ſuperiore Sect. 390. 398.

U οἱ δὲ περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα] Supra Sect. 6. ſeq. hujus libri.

ſenſu,

ſenſu, aut non ſine ſenſu: & aut ex incurſione, aut non ſine incurſione. 57. Unde etiam falſa quæ dicuntur viſa phantaſiæ, ut quæ ſunt in ſomnis & in furore, inveniemus pendere ex iis quæ per ſenſum nobis cognita ſunt ex incurſione. Etenim qui in furore ſanguinolentas ſibi effingit furias & puellas ſerpentinas, ex iis quæ ipſi apparuerunt, compoſitam formam mente agitat: ita etiam qui in ſomnis hominem ſomniat volucrem, non abſque eo quod aliquid viderit volucre, hominem quoque ſomniat volucrem. 58. Et ut in ſumma dicam, nihil poterit cogitando inveniri, quod non habeat aliquid ſibi cognitum ex incurſione. Id enim aut ſumetur ex ſimilitudine eorum quæ apparuerunt in incurſione, aut ex incremento, aut ex decremento, aut ex compoſitione. 59. Atque ex ſimilitudine quidem, ut quando viſo ſimulachro Socratis, cogitamus non viſum Socratem: ex incremento vero, ut quando ex communi homine hominem mente agitamus, qui non erat ſimilis viro,

Cui cibus eſt panis, verum, in quo eſt plurima ſylva
Excelſo monti - -

60. Ex decremento autem, quando rurſus communis hominis in brevius contracta magnitudine, Pygmæum apprehenderimus cogitatione. Ex compoſitione autem, quando ex homine & equo cogitamus Hippocentaurum, qui nondum nobis ſe obtulit. Ante omnem ergo cogitationem prius fuiſſe oportet eam quæ eſt ex ſenſu incurſionem. Et ideo ſi tollantur ſenſilia, neceſſario ſimul tollitur omnis intelligentia. 61. Et qui dicit omnia quæ ſenſibus apparent eſſe falſa, & ea eſſe ſola quæ cadunt ſub intelligentiam, hoc eſt vere exiſtere, aut hoc dicit ſola utens affirmatione, aut etiam demonſtrans. Sed qui ſola quidem dicit affirmatione, affirmatione reprimetur: qui vero demonſtrationem aſſumere tentat errabit. 62. Aut enim aliquo quod apparet illud docebit, nempe ea ſola eſſe quæ cadunt ſub intelligentiam: aut eo quod eſt obſcurum. Sed neque eo quod apparet hoc docebit, non exiſtit enim vere (ex ejus ſententia:) Neque eo quod eſt obſcurum. Ex eo enim quod apparet, debet prius fides fieri ejus

γίνεταί,[X] ἢ οὐ χωρὶς αἰσθήσεως, καὶ ἢ ἀπὸ περιπτώσεως, ἢ οὐκ ἄνευ περιπτώσεως. ὅθεν οὐδὲ τὰς λεγομένας ψευδεῖς φαντασίας, οἷον, τὰς καθ' ὕπνους ἢ τὰς κατὰ μανίαν, εὑρήσομεν ἀπηρτημένας τῶν διὰ τῆς αἰσθήσεως κατὰ περίπτωσιν ἡμῖν ἐγνωσμένων. καὶ γὰρ ὁ κατὰ μανίαν Ἐριννύας αὐτῷ ἀναπλάσσων τὰς αἱματώδεις[Y] καὶ δρακοντώδεις κόρας, ἐκ τῶν πεφηνότων αὐτῷ σύνθετον μορφὴν νοεῖ· ὡσαύτως δὲ ὁ πτηνὸν ἄνθρωπον καθ' ὕπνους ὀνειροπολούμενος, οὐ δίχα τοῦ πτηνόν τι ἑωρακέναι, καὶ ἄνθρωπον ὀνειροπολεῖται. καὶ καθόλου οὐδέν ἐστιν εὑρεῖν κατ' ἐπίνοιαν, ὃ μὴ ἔχει τὶ αὐτῷ κατὰ περίπτωσιν ἐγνωσμένον. τοῦτο γὰρ ἢ κατὰ ὁμοιότητα τῶν ἐν περιπτώσει πεφηνότων ληφθήσεται, ἢ κατὰ παραύξησιν, ἢ κατὰ μείωσιν, ἢ κατ' ἐπισύνθεσιν. κατ' ὁμοιότητα μὲν οὖν, οἷον ὅταν ἀπὸ τῆς θεωρηθείσης Σωκράτους εἰκόνος, τὸν μὴ ἑωραμένον Σωκράτην[Z] ἐπινοῶμεν. κατὰ παραύξησιν δὲ, ὅταν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου κινούμενοι νοῶμεν, οἷον, ὃς οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ,[A] ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι[B]
ὑψηλῶν ὀρέων. - -

κατὰ μείωσιν δὲ, ἐπειδὰν συνελόντες πάλιν τὸ μέγεθος τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου, νόησιν λαμβάνωμεν Πυγμαίου.[C] κατ' ἐπισύνθεσιν δὲ, ὅταν ἀπὸ ἀνθρώπου καὶ ἵππου, τὸν μηδέποτε ὑποπεπτωκότα ἡμῖν Ἱπποκένταυρον νοῶμεν. πάσης οὖν ἐπινοίας προηγεῖσθαι δεῖ τὴν διὰ τῆς αἰσθήσεως[D] περίπτωσιν. καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρουμένων τῶν αἰσθητῶν, ἐξ ἀνάγκης συναναιρεῖται πᾶσα νόησις. ὅ, τε λέγων πάντ' εἶναι τὰ φαινόμενα, ψευδῆ, καὶ ἐτεῇ[E] μόνα ὑπάρχειν τὰ νοητὰ, τοῦτ' ἔστι κατ' ἀλήθειαν, ἤτοι φάσει μόνον χρώμενος τοῦτ' ἐρεῖ, ἢ καὶ ἀποδεικνύς. ἀλλὰ φάσει μὲν λέγων, φάσει ἐπισχεθήσεταί· ἀπόδειξιν δὲ παραλαμβάνειν πειρώμενος περιτραπήσεται. ἢ γὰρ φαινομένῳ τινὶ διδάξει, τὸ ἐτεῇ μόνα εἶναι τὰ νοητὰ, ἢ ἀδήλῳ. οὔτε δὲ φαινομένῳ τοῦτο διδάξει, οὐ γὰρ ὑπάρχει, οὔτε ἀδήλῳ· ἐκ φαινομένου[F] γὰρ ὀφείλει προπε-

NOTÆ.

X πᾶσα νόησις ἀπὸ αἰσθήσεως] Confer Menagium ad Laërtii VII. 52. Infra Sect. 356. Theophraſti dictum apud Clementem Alex. 2. Strom. p. 362. ἡ αἴσθησις ἀρχὴ πίστεως. Ariſtotelis: *nihil eſt in intellectu, quod non fuerit in ſenſu.*

Y τὰς αἱματώδεις] Verſus 256. ex Oreſte Euripidis, ubi αἱματωπὰς, legitur, quemadmodum & apud Longinum hæc Euripidis laudantem c. 15. Scholiaſtes Tragici: αἱματωπὰς τὰς Ἐριννῦς λέγει, ὡς τοὺς μαινομένους ὕφαιμον ποιούσας βλέπειν καὶ ταραχῶδες. δρακοντώδεις δὲ, ὡς ἐχούσας δράκοντος ἤτοι ὄφεως ὀδόντας.

Z Σωκράτην] MS. Vratiſlav. Σωκράτη, ut aliis etiam in locis.

A ἀνδρί γε σιτοφάγῳ] Verſus Homeri Odyſſ. *ι.* 191. quo etiam alibi noſter utitur ut adverſus Geometras Sect. 42. & 1. adverſus Phyſicos Sect. 45. & adverſus Ethicos Sect. 251.

B ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι] In Calliſtrati imaginibus c. 12. p. 904. male pro ῥίῳ legitur θηρίῳ, ubi præſtantiſſimum Interpretem fugit hic Homeri locus mox male editi ὑψηλῷ νοερῶν.

C νόησιν λαμβάνωμεν Πυγμαίου] Ita MSS. nam male editi, πυγμαῖον, & νοήσειν.

D διὰ τῆς αἰσθήσεως] MS. Ciz. ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως.

E ἐτεῇ] Ita legendum hic & inferius pro ἔτι ἤ. nam ad Democritum reſpiciens, illius voce utitur. quam & in ſuperioribus alioquoties reſtituimus.

F ἐκ φαινομένου] Male in editis, οὐκ φαινομένου.

πιστεῦσθαι [G] τὸ ἄδηλον. οὐ τοίνυν ὑγιής ἐστιν ἡ σύστασις [H] τῶν περὶ Δημόκριτόν τε καὶ Πλάτωνα. ὁ δὲ Ἐπίκουρος [I] ἔλεγε μὲν πάντα τὰ αἰσθητὰ εἶναι ἀληθῆ, καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀπὸ ὑπάρχοντος εἶναι, καὶ τοιαύτην, ὁποῖόν ἐστι τὸ κινοῦν τὴν αἴσθησιν· πλανᾶσθαι δὲ τοὺς τινὰς μὲν τῶν φαντασιῶν λέγοντας ἀληθεῖς, τινὰς δὲ ψευδεῖς, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι χωρίζειν δόξαν ἀπὸ ἐναργείας. ἐπὶ γοῦν τοῦ Ὀρέστου [K] ὅτε ἐδόκει βλέπειν τὰς Ἐρινύας, ἡ μὲν αἴσθησις ὑπ᾽ εἰδώλων κινουμένη, ἀληθὴς ἦν· ὑπέκειτο γὰρ τὰ εἴδωλα. ὁ δὲ νοῦς οἰόμενος ὅτι στερέμνιοί εἰσιν Ἐριννύες, ἐψευδοδόξει. καὶ ἄλλως, φησὶν, οἱ προειρημένοι, τῶν φαντασιῶν διαφορὰν εἰσάγοντες, οὐκ ἰσχύουσι πιστώσασθαι τὸ τινὰς μὲν αὐτῶν ἀληθεῖς ὑπάρχειν, τινὰς δὲ ψευδεῖς. οὔτε γὰρ φαινομένῳ διδάξουσι τὸ τοιοῦτον, ζητεῖται γὰρ τὰ φαινόμενα, οὔτε ἀδήλῳ. διὰ φαινομένου γὰρ ὀφείλει τὸ ἄδηλον ἀποδείκνυσθαι. τοιαῦτα δὴ λέγων ὁ Ἐπίκουρος, ἄκων εἰς τὴν ὁμοίαν ἐκπέπτωκεν ἀπορίαν. εἰ γὰρ ὁμολογεῖ, τῶν φαντασιῶν τὰς μὲν ἀπὸ στερεμνίων γίνεσθαι [L] σωμάτων, τὰς δὲ ἀπὸ εἰδώλων· καὶ δίδωσι τὸ μέν τι εἶναι ἐνάργειαν, τὸ δὲ, δόξαν, ζητῶ πῶς κρίνει τὰς ἀπὸ στερεμνίου σώματος φαντασίας, καὶ τὰς ἀπὸ εἰδώλου προσπιπτούσας; οὔτε γὰρ ἐναργείᾳ, ζητεῖται γάρ· οὔτε δόξῃ· δι᾽ ἐναργείας γὰρ ὀφείλει πεπιστεῦσθαι. ἄλλως δὲ, καὶ ἄτοπός ἐστιν ἐκ τῶν μᾶλλον ζητουμένων, τὰ ἧττον ζητούμενα δεικνύναι πειρώμενος. ἡμῶν γὰρ σκεπτομένων περὶ τῆς τῶν φαινομένων πίστεως, αὐτὸς τὴν περὶ τῶν εἰδώλων [M] τερατολογουμένην καὶ μυθώδη δόξαν ἐπεισάγει. καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς Στωϊκοῖς [N] εὐοδεῖ ὁ λόγος· θέλουσι μὲν γὰρ τῶν τε αἰσθητῶν καὶ νοητῶν εἶναι διαφοράν· καθ᾽ ἣν τὰ μέν ἐστιν ἀληθῆ, τὰ δὲ ψευδῆ. οὐκ ἰσχύουσι δὲ τὸ τοιοῦτον συνάγειν. διακένους

quod eſt obſcurum. Non eſt ergo ſana opinio in qua conſentiunt Democritus & Plato. 63. Epicurus autem dicebat quidem omnia ſenſilia eſſe vera: & omnem phantaſiam proficiſci a re vere exiſtente, & talem quale eſt id quod movet ſenſum: errare autem eos qui dicunt aliqua quidem ex viſis phantaſiæ eſſe vera, aliqua vero falſa, propterea quod non poſſint ſeparare opinionem ab evidentia. In Oreſte quidem certe cum ſibi videretur videre Furias, ſenſus quidem a ſimulacris motus verus erat, objecta enim exiſtebant ſimulacra: mens autem exiſtimans veras eſſe & ſolidas Furias, opinabatur falſum. 64. Et alioqui, inquiebat, ii quos prius diximus, introducentes viſorum phantaſiæ differentiam, non poterunt probare aliqua quidem ex iis eſſe vera, aliqua vero falſa. Neque enim eo quod apparet id docebunt. quæruntur enim ea quæ apparent. Neque eo quod eſt obſcurum. Nam per id quod apparet, debent demonſtrari ea quæ ſunt obſcura. 65. Hæc autem dicens Epicurus, invitus in ſimilem incidit dubitationem. Nam ſi fatetur ex viſis phantaſiæ alia quidem oriri ex ſolidis corporibus, alia autem ex ſimulacris: & concedit illud quidem eſſe evidentiam, hoc vero opinionem, quæro quemadmodum judicet viſa phantaſiæ quæ oriuntur ex ſolidis corporibus, & quæ incurrunt ex ſimulacro? Non quippe evidentia hoc faciet, quæritur enim: neque opinione, debet enim eorum fieri fides per evidentiam. 66. Et alioqui abſurde & inepte facit, qui ex iis quæ magis ſunt in quæſtione, conatur oſtendere ea quæ minus in quæſtione ſunt. Nobis enim conſiderantibus de fide eorum quæ apparent, ipſe prodigioſam & fabuloſam de ſimulacris introducit opinionem. 67. Sed neque Stoicis recte ſuccedunt quæ ab eis dicuntur. Nam volunt quidem ſenſilium & eorum quæ cadunt ſub intelligentiam, eſſe differentiam, ex qua alia quidem ſunt vera, alia vero falſa. Non poſſunt autem hoc colligere. Nam confeſſi ſunt quæ-

NOTÆ.

G προπεπιστεῦσθαι] Ita recte MS. Ciz. pro προπεπιστεῦθαι.

H ἡ σύστασις] MS. Ciz. στάσις, quæ vox noſtro frequens, ad ſectam vel opinionem aliquam deſignandam, ut notavi ad librum ſuperiorem Sect. 49. Sed rectum eſt σύστασις, ut conſenſus Democriti ac Platonis deſignetur, qui junguntur etiam ſupra Sect. 6. ſeq. & 56. Viciſſim διάστασις opinionum diſſenſus, Sect. 118. 177. & alibi.

I ὁ Ἐπίκουρος] Supra Sect. 9.

K ἐπὶ γοῦν τοῦ Ὀρέστου] apud Euripidem Oreſte verſ. 255.

ὦ μῆτερ, ἱκετεύω σε μὴ 'πίσειέ μοι
τὰς αἱματωποὺς καὶ δρακοντώδεις κόρας,
αὗται γὰρ, αὗται πλησίον θρώσκουσί μου.

L γίνεσθαι] MS. Vratiſlav. γενέσθαι.

M τὴν περὶ τῶν εἰδώλων] Notum Epicuri dogma de idolis ſive imaginibus ac ſimulacris ſpeciebusque quas fluere & emitti e corporibus veluti tenues docuit membranulas, de quo multa Gaſſendus ad hæc Laërtii X. 46. *καὶ μὴν καὶ τύποι ὁμοιοσχήμονες τοῖς στερεμνίοις εἰσὶ, λεπτότησιν ἀπέχοντες μακρὰν τῶν φαινομένων.* Lucretius IV. 34.

- - ea quæ rerum ſimulacra vocamus,
quæ quaſi membranæ ſummo de corpore rerum
Dereptæ volitant ultro citroque per auras,
Atque eadem nobis vigilantibus obvia mentes
Terrificant, atque in ſomnis, cum ſæpe figuras
Contuimur miras &c.

Confer infra, Sect. 350. & Chalcidium p. 329. De Democrito Themiſtius in paraphraſi Ariſtotelis de divinatione per ſomnum p. 105, *εἴδωλα γὰρ ἐκεῖνος καὶ ἀποῤῥοίας αἰτιᾶται. ὧν τὰ μὲν φησιν ἀγαθοποιὰ, τὰ δὲ κακοποιά. ὑπερμεγέθη δὲ εἶναι καὶ δύσφθαρτα. ἐμπελάζειν δὲ ἀνθρώποις καὶ προσημαίνειν τὰ μέλλοντα, θεωρούμενα ἔστιν οἷς, καὶ φωνὰς ἀφιέντα, μόνον αἰσθητὰς, ἐν ὕπνῳ τοῖς ἐπαΐουσιν. ὅθεν καὶ εὐλόγων τυχεῖν ἐπεύχεται.*

N τοῖς Στωϊκοῖς] Supra Sect. 10.

O διακένους φαντασίας] Libro ſuperiore Sect. 241. ubi διάκενος vocatur ἑλκυσμὸς quo phantaſiæ ejusmodi per vanam ſpeciem commoventur. adde infra, hoc libro, Sect. 354.

dam phantaſiæ viſa eſſe inania: cujuſmodi Oreſti incucurrerunt ex Furiis. & alia quæ perperam imprimunt, ut quæ exiſtant quidem ex ſubjectis, eis autem non congruant: cujuſmodi erant quæ in furore Herculi a ſuis filiis, tanquam a filiis Euryſthei ocurrerunt. erant enim ex præſentibus filiis, ſed non congruebant ipſis ſubjectis. Non enim eos tanquam ſuos aſpiciebat liberos, ſed dicit,

Occiſus unus pullus hic Euryſthei
Jacet paternas inimicitias luens.

68. Hæc cum ita ſint, viſa phantaſiæ non poſſunt diſcerni. neque poſſunt dicere Stoici, quænam ſint re vera comprehendentia & orta ex ſubjectis, & ipſis ſubjectis congruentia, & quæ non ſunt ejuſmodi, ſicut pluribus antea oſtendimus. 69. Quod autem de hac opinione, idem etiam de illa dicere poſſumus quæ adhuc attingenda reſtat. in qua alii quidem ponunt verum & falſum in eo quod ſignificatur, nempe in incorporeo dicto: alii in voce: alii in motu cogitationis. 70. Jam enim, ut a prima incipiamus, cenſebant communiter Stoici verum eſſe & falſum in dicto. Dictum autem eſſe, quod in rationis participe conſiſtit phantaſia. Rationis autem participem dicunt eſſe phantaſiam, cum id quod per eam eſt apprehenſum, ratione licet oſtendere. Dictorum porro, alia vocant deficientia, alia integra ſive perfecta. Ex his deficientia quidem in præſenti a nobis prætermittentur. Integra autem ſive perfecta, dicunt

γὰρ εἶναί τινας φαντασίας [O] ὡμολογήκασιν, ὁποῖαι προὔπιπτον τῷ Ὀρέστῃ ἀπὸ τῶν Ἐριννύων, [P] καὶ ἄλλας παρατυπωτικὰς τὰς ἀπὸ ὑποκειμένων μὲν, οὐ κατ' αὐτὰ δὲ τὰ ὑποκείμενα. ὁποία ἦν ἡ κατὰ μανίαν τῷ Ἡρακλεῖ [Q] ἀπὸ τῶν ἰδίων παίδων Εὐρυσθέως ὑποπεσοῦσα. ἀπὸ ὑποκειμένων γὰρ ἐγίνετο τῶν παίδων, οὐ κατ' αὐτὰ δὲ τὰ ὑποκείμενα. οὐ γὰρ ὡς ἰδίους ἔβλεπε παῖδας, ἀλλὰ φησὶν,

εἷς μὲν νεοσσὸς [R] ὅδε θανὼν, Εὐρυσθέως
ἔχθραν πατρῴαν ἐκτίνων πέπτωκέ μοι.

τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἀδιάκριτοι γίνονται φαντασίαι. καὶ οὐκ ἔχουσι λέγειν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τίνες τε ταῖς ἀληθείαις καταληπτικαί εἰσι, καὶ ἀπὸ ὑποκειμένων, καὶ κατ' αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα γίγνονται, καὶ τίνες οὐκ εἰσὶ τοιαῦται, καθάπερ διὰ πλειόνων ἔμπροσθεν [S] ἐδείξαμεν. οἷος δέ ἐστιν ὁ περὶ ταύτης τῆς στάσεως λόγος, τοιοῦτος γένοιτ' ἂν ἡμῖν καὶ ὁ περὶ τῆς λειπομένης. καθ' ἣν οἱ μὲν ἐν τῷ σημαινομένῳ, [T] τουτέστιν ἀσωμάτῳ λεκτῷ, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος ὑποτίθενται· οἱ δ' ἐν τῇ φωνῇ· οἱ δὲ ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας. αὐτίκα γὰρ, ἵνα ἀπὸ τῆς πρώτης ἄρξηταί τις, ἠξίουν οἱ Στωϊκοὶ κοινῶς ἐν λεκτῷ τὸ ἀληθὲς εἶναι καὶ τὸ ψεῦδος. [U] λεκτὸν δὲ ὑπάρχειν φασὶ τὸ κατὰ λογικὴν φαντασίαν ὑφιστάμενον. [X] λογικὴν δὲ εἶναι φαντασίαν, καθ' ἣν τὸ φαντασθὲν ἐστι λόγῳ παραστῆσαι. τῶν δὲ λεκτῶν, τὰ μὲν ἐλλιπῆ [Y] καλοῦσι, τὰ δὲ, αὐτοτελῆ· ὧν τὰ μὲν ἐλλιπῆ παρείσθω νῦν. τῶν δὲ αὐτοτελῶν πλείους [Z] εἶναι

NOTÆ.

P τῷ Ὀρέστῃ ἀπὸ τῶν Ἐριννύων] Ibid. Sect. 170. 249. & paullo ante hoc ipſo libro Sect. 63.

Q τῷ Ἡρακλεῖ] Libro ſupperiore, Sect. 405. ſeq.

R εἷς μὲν νεοσσὸς] Verſus 982. 983. ex Euripidis Hercule furente. Paullo ante leg. ὡς παίδων ut interpres.

S διὰ πλειόνων ἔμπροσθεν] Libro ſuperiore, Sect. 402. ſeq.

T οἱ μὲν ἐν τῷ σημαινομένῳ] Supra hoc ipſo loco, Sect. 11. ſeq.

U ἐν λεκτῷ τὸ ἀληθὲς] Ibid. Sect. 12.

X τὸ κατὰ λογικὴν φαντασίαν ὑφιστάμενον] Eadem λεκτοῦ definitio Stoica exſtat apud Svidam in κατηγορήματα, ex Laërtii VII. 63. Senſerunt autem Stoici, præter rem ipſam ſignificatam ſive ὑπάρχον, & vocabulum ſignificans ſive νόημα vocabuli, eſſe tertium in mente hominis, quod ipſi dixere λεκτὸν, ideam ſive conceptionem ἀσώματον, in qua verum & falſum ineſſe ſtatuerunt. Ammonius in librum Ariſtotelis περὶ ἑρμηνείας p. 7. Ἐπεὶ οὐ πᾶσα λέξις ὄνομα ἢ ῥῆμα, ἢ γὰρ ἄσημος, οἷον βλίτυρι καὶ σκινδαψὸς, οὐδέτερον τούτων. καὶ διαφέρουσι τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα τῶν ἀσήμων φωνῶν, κατὰ τὸ σημαντικὰ τούτων εἶναι, πρότερον ἡμᾶς ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκει, τίνα ἐστὶ τὰ προηγουμένως καὶ προσεχῶς ὑπ' αὐτῶν σημαινόμενα, καὶ ὅτι τὰ νοήματα, διὰ δὲ τούτων μέσων τὰ πράγματα, καὶ οὐδὲν ἕτερον δεῖν παρὰ ταῦτα ἐπινοεῖν μέσον τοῦ τε νοήματος καὶ τοῦ πράγματος, ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὑποτιθέμενοι, λεκτὸν ἠξίουν ὀνομάζειν.

Y λεκτῶν τὰ μὲν ἐλλιπῆ] Supra Sect. 12. Laërtius VII. 63. τῶν δὲ λεκτῶν τὰ μὲν λέγουσιν εἶναι αὐτοτελῆ οἱ Στωϊκοὶ, τὰ δὲ ἐλλιπῆ. ἐλλιπῆ μὲν οὖν ἐστι τὰ ἀναπάρτιστον ἔχοντα τὴν ἐκφορὰν, οἷον· γράφει. ἐπιζητοῦμεν γὰρ, τίς; αὐτοτελῆ δ' ἐστὶ τὰ ἀπηρτισμένην ἔχοντα τὴν ἐκφορὰν, οἷον· γράφει Σωκράτης. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἐλλιπέσι λεκτοῖς τέτακται τὰ κατηγορήματα, ἐν δὲ τοῖς αὐτοτελέσι τὰ ἀξιώματα, καὶ οἱ συλλογισμοὶ, καὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ πύσματα. Philo Judæus de agricultura p. 161. τῶν ἀσωμάτων λεκτῶν (ita leg. non cum doctiſſimo Turnebo κατηγορημάτων quæ ſunt λεκτὰ ἀτελῆ) τὰ μὲν τέλεια, τὰ δὲ ἀτελῆ. καὶ τῶν τελείων τὰ μὲν ἐρωτήματα, τὰ δὲ πύσματα, ἀρατικά τε αὖ καὶ ὁρκικὰ, καὶ ὅσαι ἄλλαι τῶν κατ' εἶδος ἐν τοῖς περὶ τούτων στοιχειώσεσιν ἀναγράφονται διαφοραί.

Z τῶν δὲ αὐτοτελῶν πλείους] Hanc in rem inſignis locus eſt Svidæ in ἀξίωμα ex Laërtii VII. 65. ſeq. & Ammonii p. 1. in librum περὶ ἑρμηνείας, cujus poſtremi verba, ut minus obvii adſcribam, licet partem ejus jam ad Laërtium produxere Aldobrandinus & Menagius: Μόνον ἀποφαντικὸν εἶδος τοῦ λόγου δεκτικόν ἐστιν ἀληθείας τε καὶ ψεύδους, καὶ ὑπὸ τοῦτο τελοῦσιν αἱ ἀποδείξεις, ὑπὲρ ὧν ἡ λογικὴ πᾶσα πραγματεία τῷ φιλοσόφῳ συντέτακται. καλοῦσι δὲ οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἀποφαντικὸν λόγον ἀξίωμα, τὸν δὲ εὐκτικὸν ἀρατικὸν, τὸν δὲ κλητικὸν προσαγορευτικὸν, προστιθέντες τούτοις ἕτερα πέντε λόγων εἴδη, σαφῶς ὑπό τινα τῶν ἀπηριθμημένων ἀναφερόμενα. λέγουσι γὰρ τὸ μέν τι εἶναι ὀμοτικὸν, οἷον· ἴστω νῦν τόδε γαῖα· τὸ δὲ ἐκθετικὸν, οἷον· ἔστω εὐθεῖα γραμμὴ ἥδε· τὸ δὲ ὑποθετικὸν, οἷον· ὑποκείσθω τὴν γῆν κέντρον εἶναι τῆς τοῦ ἡλίου σφαίρας· τὸ δὲ ὅμοιον ἀξιώματι, οἷον· ὡς ὡραΐζεται ἡ τύχη ἐν τοῖς βίοις· ἅπερ ἅπαντα δεκτικὰ ὄντα ψεύδους τε καὶ ἀληθείας, ὑπάγοιντο ἂν τῷ ἀποφαντικῷ, τοῦ μὲν ὀμοτικοῦ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ θείου πλεονάσαντος τῆς ἀποφάνσεως, τοῦ δὲ ὁμοίου τῷ ἀξιώματι τῇ τοῦ ὡς ἐπιτατικοῦ ἐπιῤῥήματος προσθήκῃ. πέμπτον δέ τι πρὸς τούτοις εἶναι φασὶ τὸ ἐπαπορητικὸν, οἷον, Δάος (*Davus*, non Λαός, ut legunt viri docti) πάρεστι, τί ποτ' ἀγγελῶν ἄρα; ὅπερ ἐναργῶς ταυτὸν ὂν τυγχάνει τῷ ἐρωτηματικῷ, πλὴν ὅτι προστίθησι τὴν πρότασιν τῆς ἐρωτήσεως.

φασί.

φασί. καὶ γὰρ προστακτικὰ καλοῦσι τινά· ἅπερ προστάσσοντες [A] λέγομεν, οἷον,

δεῦρ' ἴθι νύμφα φίλη. [B]

καὶ ἀποφαντικά, [C] ἅπερ ἀποφαινόμενοι φαμέν. οἷον, ὁ Δίων [D] περιπατεῖ. καὶ πύσματα, [E] ἅπερ λέγοντες πυνθανόμεθα. οἷον, ποῦ οἰκεῖ Δίων; ὀνομάζεται δέ τινα παρ' αὐτοῖς καὶ ἀρατικά, ἅπερ λέγοντες ἀρώμεθα,

ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος [F] χαμάδις ῥέοι, ὡς ὅδε οἶνος.

καὶ εὐκτικά, ἅπερ λέγοντες εὐχόμεθα, ὁποῖόν ἐστι, [G]

Ζεῦ πάτερ, [H] Ἴδηθεν μεδέων, κύδιστε, μέγιστε,
δὸς νίκην Αἴαντι καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.

προσαγορεύουσι δέ τινα τῶν αὐτοτελῶν καὶ ἀξιώματα, ἅπερ λέγοντες, ἤτοι ἀληθεύομεν, ἢ ψευδόμεθα. ἔστι δέ τινα καὶ πλείονα ἢ ἀξιώματα, [I] οἷον, τὸ μὲν τοιοῦτο,

Πριαμίδῃσιν [K] ἐμφερὴς ὁ βουκόλος,

ἀξίωμά ἐστιν· ἢ γὰρ ἀληθεύομεν λέγοντες αὐτό, ἢ ψευδόμεθα· τὸ δὲ οὕτως ἔχον, ὡς Πριαμίδαισιν ἐμφερὴς ὁ βουκόλος, πλέον τι ἀξιώματός ἐστι, καὶ οὐκ ἀξίωμα. πλὴν ἱκανῆς οὔσης ἐν τοῖς λεκτοῖς διαφορᾶς, ἵνα τι, φασίν, ἀληθὲς ᾖ ἢ ψεῦδος, δεῖ αὐτὸ πρὸ παντὸς λεκτὸν εἶναι· εἶτα καὶ αὐτοτελὲς καὶ οὐ κοινῶς ὁποιονδήποτε ὄν, ἀλλ' ἀξίωμα. μόνον γὰρ τοῦτο, καθὼς προεῖπον, λέγοντες, ἤτοι ἀληθεύομεν ἢ ψευδόμεθα. οὐκοῦν φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως, τὸ εἶναί τι λεκτὸν ἀσώματον, [L] ὃ κεχώρισται τῆς τε σημαινούσης φωνῆς, οἷον τῆς, Δίων, καὶ τῆς τοῦ τυγχάνοντος, καθάπερ αὐτοῦ τοῦ Δίωνος, πόθεν ἔχομεν παραστῆσαι; ἢ γὰρ αὐτόθεν ἐροῦσι τοῦθ' ὑπάρχειν οἱ Στωϊκοί, ἢ δι' ἀποδείξεως τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ πιστώσονται. καὶ εἰ μὲν αὐτόθεν λέγοιεν τὸ ἀσώματον τοῦτο λεκτὸν ὑπάρχειν, καὶ ἡμῖν ἐξέσται λέγειν αὐτόθεν, ὅτι οὐκ ἔστιν. ὡς γὰρ

eſſe plura. 71. Alia enim vocant imperativa, quæ imperantes dicimus: ut

Huc age nympha veni.

Alia enuntiativa, quæ dicimus enuntiantes, ut Dion ambulat. Alia interrogationes, quas dicimus interrogamus: ut Ubi habitat Dion? 72. Nominantur etiam apud eos quædam execrativa quibus imprecamur, ut:

Sicut humi vinum hoc, cerebrum ſic defluat illi.

Alia item optativa, quæ dicimus optantes: ut,

Juppiter inclyte qui regnas o Maxime in Ida,
Da, Ajax victoris claro ut potiatur honore.

73. Appellant etiam quædam ex integris illis ſive perfectis, pronuntiata, quæ dicentes vel verum proferimus vel falſum. Sunt etiam quædam quæ ſunt plus quam pronuntiata: ut hoc,

Priamidis bubulcus eſt aſſimilis,

pronuntiatum eſt, aut enim verum aut falſum dicimus cum illud affirmamus. Quando vero additur QUAM *Priamidis bubulcus eſt aſſimilis*, plus eſt quam pronuntiatum, & non tantummodo pronunciatum. 74. Cum itaque tanta ſit inter ea, quæ dicta illi appellant, varietas ac differentia, ut ſit aliquid, inquiunt, verum aut falſum, oportet ante omnia eſſe dictum: deinde integrum ſive perfectum, & non communiter qualecumque, ſed pronuntiatum. Nam hoc ſolum, ſicut prius dixi, proferentes, aut verum dicimus aut falſum. 75. Contra itaque Sceptici, unde, inquiunt, poſſumus oſtendere quod ſit aliquod ejusmodi dictum incorporeum diverſum a voce ſignificante, ut a voce, *Dion*, & a re, hoc eſt ab ipſo Dione. Aut enim per ſe dicent hoc ita eſſe Stoici, aut per demonſtrationem id eſſe probabunt. 76. Et, ſi quidem per ſe dicant eſſe incorporeum hoc quod dictum ipſi appellant, nobis quoque licebit ex eo ipſo dicere, quod non ſit. Quo modo

NOTÆ.

A προστάσσοντες] Sic legendum, non προτάσσοντες.

B δεῦρ' ἴθι νύμφα φίλη] Ex Iliad. γ'. 130.

C ἀποφαντικά] Ita MSS. pro ἀποφατικά.

D ὁ Δίων] MSS. Vratiſlav. & Ciz. ὁ Δίων.

E καὶ πύσματα] Notandum diſtincta eſſe ex veterum rationibus ἐρώτημα & πύσμα. Nam ἐρώτησις διαλεκτική eſt cui annuendo vel abnuendo, ſive ſimpliciter etiam vel non reſpondendo licet ſatisfacere, ut *num domi eſt Dio?* πύσμα vero ad quam non poſſumus affirmando reſpondere vel negando, ſed rem de qua alter percontatur exponendo, ut quod Sextus hoc loco exempli loco affert, *ubi habitat Dio?* Jo. Philoponus in priora Analytica p. VII. διαφέρει ἡ διαλεκτικὴ ἐρώτησις τῆς πυσματικῆς. ὅτι πρὸς μὲν τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν ἀρκεῖ ἢ τὸ ναὶ ἢ τὸ οὐ ἀποκρίνασθαι. οἷον πότερον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος; πρὸς τοῦτο ἱκανὸν ἢ τὸ ναί, ἢ τὸ οὔ. πρὸς δὲ τὰς πυσματικὰς πλείονος δεῖ λόγου, οἷον; (Odyſſ. ά. 170.) τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες; αὕτη πυσματικὴ ἡ ἐρώτησις, πρὸς ἣν πλειόνων δεῖ λόγων τῷ ἀποκρινομένῳ, ἐπάγει γοῦν (Odyſſ. ί. 39.) Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν. Confer Aldobrandinum ad Laërtii VII. 66.

F ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος] Ex Iliad. γ'. 300. MS. Vratiſlav. ὧδέ οἱ.

G ὁποῖόν ἐστι] Hæc verba in MS. Ciz. deſiderantur.

H Ζεῦ πάτερ] Ex Iliad. ή. 202.

I πλείονα ἢ ἀξιώματα] Ammonius in loco ante producto ὅμοια ἀξιώμασι appellat, ubi affert exempli loco: ὡς ὡραΐζεται ἡ τύχη ἐν τοῖς βίοις, *quam horaria eſt in vita hominum fortuna.* Ομοια ἀξιώμασι vocat etiam Laërtius VII. 67.

K Πριαμίδῃσιν] Eundem verſum bis affert noſter, primum omiſſo ὡς, qua ratione eſt ἀξίωμα ſive enunciatio integra, quæ vera vel falſa eſſe poteſt. (Supra, Sect. 12.) Deinde præmiſſo ὡς, qua ratione eſt plus quam ἀξίωμα, ſive ut Laërtius, ὅμοιον ἀξιώματι, ubi idem verſus exempli loco affertur, quem Oenones eſſe ad Paridem, Menagius annotavit. In MS. Cizenſi totus hic Sexti locus legitur ſic: ἀξιώματα ἅπερ λέγοντες ἤτοι ἀληθεύομεν ἢ ψευδόμεθα. οἷον τὸ μὲν τοιοῦτο· Πριαμίδῃσιν ἐμφερὴς ὁ βουκόλος, ἀξίωμά ἐστιν, ἢ γὰρ ἀληθεύομεν λέγοντες αὐτὸ ἢ ψευδόμεθα. ἔστι δέ τινα καὶ πλείονα ἢ ἀξιώματα, οἷον τὸ οὕτως ἔχον· ὡς Πριαμίδῃσιν &c.

L λεκτὸν ἀσώματον] Supra, Sect. 12.

enim illi ſunt fide digni abſque demonſtratione, ita etiam qui contra dubitant, erunt fide digni, ſi nudam proferant affirmationem. Aut ſi eis non creditur, ſimiliter nec fide digni erunt Stoici. 77. Si autem hoc probabunt per demonſtrationem, eos ſequetur pejus dubium. Demonſtratio enim eſt oratio. Oratio autem conſtat ex iis quæ dicta illi appellant. Dictis igitur oſtendent Stoici dari aliquod dictum, quod quidem minime eſt conſentaneum: quandoquidem qui non dat eſſe aliquod dictum, nec multa dabit dicta eſſe. 78. Et quando quæritur num *dicta* ſint in demonſtratione, ſi temere ſumant ea eſſe, temere Sceptici quoque ſument, ea non eſſe, cum in utrumque hoc ipſum pariter cadat, ei ut ſit vel credendum vel non credendum. Sin autem ex demonſtratione, prolabentur in infinitum. ab eis enim poſtulabitur demonſtratio *dictorum*, quæ continentur in ſecunda demonſtratione: & cum tertiam attulerint eorum quæ ſunt in tertia: & cum quartam, eorum quæ ſunt in quarta. Quo fit ut careat principio demonſtratio, quod ſit id quod vocant dictum. 79. Poſſunt aliæ quoque plura objici in hunc locum, quæ perſequemur opportunius, quando tractabimus de demonſtratione. Nunc autem illud eſt dicendum, quod pronunciatum integrum ſive perfectum volunt eſſe compoſitum: ut illud, *Dies eſt*, componitur ex *Dies*, & *Eſt*. Nihil autem incorporeum poteſt componi, nec dividi. hæc enim ſunt propria corporum. Ergo nec pronunciatum ullum eſt res integra. 80. Et omne quod dictum appellant Stoici, debet dici. nam ex eo hanc nactum eſt appellationem. Nullum autem dictum, dicitur, ut probant Sceptici. Non eſt ergo aliquod dictum. Cui eſt conſequens, ut nullum ſit pronunciatum verum aut falſum. Dicere enim, ut ipſi ajunt Stoici, eſt proferre vocem ſignificativam rei quæ intelligitur, ut hujus verſus,

Iram Peliadæ dic o Dea carmine Achillis.

81. Sed hujus quidem ſignificativa vox non poteſt proferri, propterea quod cujus non exiſtunt ſimul partes, neque illud ipſum exiſtit: hujus autem rei partes non coëxiſtunt: itaque neque ipſa exiſtere poteſt. Quod vero non ſimul poſſint exiſtere ejus partes, ex eo ipſo oſtenditur.

ἐκεῖνοι χωρὶς ἀποδείξεώς εἰσι πιστοί, [M] οὕτω καὶ οἱ ἀπορητικοὶ τοὐναντίον διὰ ψιλῆς προφερόμενοι φάσεως γενήσονται πιστοί. ἢ εἴπερ ἀπιστοῦνται, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὁμοίως ἄπιστοι γενήσονται. εἰ δὲ δι᾽ ἀποδείξεως τὸ τοιοῦτον πιστώσονται, χεῖρον αὐτοῖς ἄπορον ἐπακολουθήσει. ἡ γὰρ ἀπόδειξις λόγος ἐστίν· ὁ δὲ λόγος, ἐκ λεκτῶν [N] συνέστηκε. τοῖς λεκτοῖς οὖν παραστήσουσι τὸ εἶναί τι λεκτὸν οἱ Στωϊκοὶ, ὅπερ ἀπεμφαῖνον· ἐπείπερ ὁ μὴ διδοὺς εἶναί τι λεκτὸν, οὐδὲ πολλὰ δώσει λεκτὰ εἶναι. ζητουμένων τε καὶ τῶν ἐν τῇ ἀποδείξει λεκτῶν εἰ ἔστιν, ἐὰν μὲν ἐξ ἑτοίμου λαμβάνωσι τὸ εἶναι ταῦτα, ἐξ ἑτοίμου καὶ οἱ ἀπορητικοὶ τὸ μὴ εἶναι λήψονται, τῆς αὐτῆς ἐπ᾽ ἀμφοτέρων ὑποπιπτούσης πίστεως ἢ ἀπιστίας. ἐὰν δὲ ἐξ ἀποδείξεως, εἰς ἄπειρον ἐκπεσοῦνται· ἀπόδειξιν γὰρ ἀπαιτηθήσονται τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀποδείξει ἐμπεριεχομένων λεκτῶν· καὶ τρίτην κομίσαντες, τῶν ἐν τῇ τρίτῃ· καὶ τετάρτην, τῶν ἐν τῇ τετάρτῃ. ὥστε ἄναρχον αὐτοῖς εἶναι τὴν ἀπόδειξιν τοῦ εἶναι λεκτόν. καὶ ἄλλα δὲ πλείω ἐστὶν εἰς τὸν τόπον λέγειν. περὶ ὧν εὐκαιρότερον ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως [O] διεξελευσόμεθα. τὰ νῦν δὲ ἐκεῖνο [P] ῥητέον, ὅτι αὐτοτελὲς ἀξίωμα σύνθετον [Q] εἶναι θέλουσιν. οἷον, τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, σύγκειται ἔκ τε τοῦ ἡμέρα, καὶ τοῦ, ἐστίν. ἀσώματον δὲ οὐδὲν, [R] οὔτε συντεθῆναι οὔτε μερισθῆναι δύναται· ἴδια γὰρ σωμάτων ἐστὶ ταῦτα. τοίνυν οὐδέν ἐστιν αὐτοτελὲς πρᾶγμα οὐδὲ ἀξίωμα. πᾶν τε [S] λεκτὸν, λέγεσθαι δεῖ. ὅθεν καὶ ταύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας. οὐδὲν δὲ λεκτὸν λέγεται, ὡς παριστᾶσιν οἱ ἀπορητικοί. οὐκ ἄρα ἐστί τι λεκτόν. ᾧ ἕπεται, μηδὲ ἀξίωμα εἶναι μηδὲν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. λέγειν γάρ ἐστι, καθὼς αὐτοί φασιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τὸ τὴν τοῦ νοουμένου πράγματος σημαντικὴν προφέρεσθαι φωνὴν, οἷον, τοῦδε τοῦ στίχου,

μῆνιν ἄειδε [T] Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.

ἀλλὰ τούτου γε τὴν σημαντικὴν φωνὴν ἀμήχανόν ἐστι προφέρεσθαι, διὰ τὸ οὗ τὰ μέρη μὴ συνυπάρχει, [U] μηδὲ αὐτὸ ἐκεῖνο ὑπάρχειν· τούτου δὲ τοῦ πράγματος τὰ μέρη μὴ συνυπάρχειν, ὥστε μηδ᾽ αὐτὸ ὑπαρκτὸν [X] εἶναι, τὸ δ᾽ ὅτι ἀσυνύπαρκτά ἐστιν αὐτοῦ τὰ μέρη, αὐτόθεν δείκνυται. ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον

Quando enim primum proferimus hemi-

N O T Æ.

M εἰσὶ πιστοὶ] MS. Ciz. ἄπιστοι. male.

N λόγος ἐκ λεκτῶν] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 107.

O ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως] Infra Sect. 340. ſeq.

P τὰ νῦν δὲ ἐκεῖνο] MS. Vratiſlav. τὸ τὰ νῦν. rectum eſt τὰ νῦν, & τὸ νῦν, non τὸ τὰ νῦν.

Q ἀξίωμα σύνθετον] Enunciatio compoſita ex pluribus vocibus, ſaltim duobus, nomine & verbo. Singula enim verba, ut *ſcribit*, *legit*, ſunt quidem λεκτὰ ſecundum Stoicos, non autem λεκτὰ αὐτοτελῆ, itaque nec axiomata. At ἀξίωμα eſt: *Socrates ſcribit.*

R ἀσώματον δὲ οὐδὲν] Nam ex Stoicorum ſententia λεκτὰ non ſunt corpora ſed vero ἀσώματα, ut jam ſæpius dictum. Vide ad Sect. 12. hujus libri.

S πᾶν τε] Ita MSS. pro πᾶν δέ.

T μῆνιν ἄειδε] Hoc Iliadis initium exempli loco affert etiam lib. adverſus Grammaticos Sect. 133. ſeq. ubi ſimiles cavillationes, & 163. ſeq.

U συνυπάρχει] Ita MSS. pro συνυπάρχειν.

X ὑπαρκτὸν] Ita MS. Vratiſlav. pro ὑπαρκτικόν.

ἡμιστίχιον

ἡμιστίχιον προφερόμεθα, οὔπω ἐστὶ τὸ δεύτερον· καὶ ὅτε τὸ δεύτερον προφερόμεθα, οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον. ὥστε τὸν μὲν ὅλον στίχον οὐ προφερόμεθα. καὶ μὴν [Y] οὐδὲ τὸ ἡμιστίχιον. ὅταν γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον τοῦ ἡμιστιχίου μέρος λέγωμεν, τότε οὔπω τὸ δεύτερον αὐτοῦ μέρος προφερόμεθα, καὶ ὅτε τὸ δεύτερον προφερόμεθα, οὐκέτι λέγομεν τὸ πρῶτον. ὥστε οὐδὲ τὸ ἡμιστίχιον [Z] ὑπάρχει. κἂν δὲ σκοπῶμεν, οὐδεμία λέξις· οἷον, ἡ μῆνις. ὅτε γὰρ τὴν (μη) συλλαβὴν λέγομεν, οὐδέπω τὴν (νιν) προφερόμεθα, καὶ ὅτε τὴν (νιν) προφερόμεθα, οὐκέτι τὴν (μη.) εἰ οὖν ἀδύνατόν ἐστιν ὑπάρχειν τι οὗ τὰ μέρη ἀσυνύπαρκτά ἐστι, δέδεικται δὲ καὶ ἐπὶ μιᾶς λέξεως ἀσυνύπαρκτα τὰ μέρη, ῥητέον μηδεμίαν ὑπάρχειν λέξιν. διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ ἀξίωμα, ὅ φασι σύνθετον εἶναι, οἷον τὸ τοιοῦτο, Σωκράτης ἐστιν. ὅτε γὰρ λέγεται Σωκράτης, οὔπω ἐστὶ τὸ ἔστι· καὶ ὅτε τὸ ἔστι λέγεται, ὁ Σωκράτης οὐ λέγεται. οὐδέποτε ἄρα ὅλον ὑπάρχει τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ μέρη τοῦ ὅλου· [A] τὰ δὲ μέρη τούτου, οὐκ ἔστιν ἀξιώματα. οὐκ ἄρα ἐστί τι ἀξίωμα. καίτοι τί περὶ ὅλου τοῦ ἀξιώματος διέξιμεν, τοῦ, Σωκράτης ἐστιν, ὅτε καὶ αὐτὸ κατ' ἰδίαν τὸ πτωτικὸν τὸ Σωκράτης, οὐ δύναται ἐνυπάρξει νοεῖσθαι, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν; φημὶ δὲ διὰ τὸ μὴ συνυπάρχειν τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μόρια. διδομένου τε τοῦ, ἀξίωμα εἶναί τι ἀληθὲς καί τι ψεῦδος, οὐ συγχωρήσουσιν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως, διὰ τὸ μὴ εὐαπόδοτον αὐτὸ καθεστάναι τοῖς πρὸς οὓς ἐστιν ὁ λόγος. φασὶ γὰρ ἀληθὲς μὲν εἶναι ἀξίωμα, ὃ ὑπάρχει τε καὶ ἀντίκειταί τινι· [B] ψεῦδος δὲ, ὃ οὐχ ὑπάρχει μὲν, ἀντίκειται δέ τινι. ἐρωτώμενοι δὲ τί ἐστιν τὸ ὑπάρχον, [C] λέγουσι τὸ καταληπτικὴν κινοῦν φαντασίαν. εἶτα περὶ τῆς καταληπτικῆς φαντασίας ἐξεταζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τὸ ὑπάρχον, ἐπίσης ὂν ἄγνωστον, ἀνατρέχουσι, λέγοντες· καταληπτική ἐστι φαντασία ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον. ὅπερ ἦν ἴσον τῷ δι' ἀγνοουμένου διδάσκειν, καὶ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων [D] ἐμπίπτειν τρόπον. ἵνα γὰρ τὸ ὑπάρχον μάθωμεν, ἐπὶ τὴν καταληπτικὴν ἡμᾶς φαντασίαν ἀποστέλλουσι, λέγοντες, ὑπάρχον εἶναι, τὸ κινοῦν καταληπτικὴν φαντασίαν. ἵνα δὲ τὴν καταληπτικὴν γνῶμεν φαντασίαν, ἐπὶ τὸ ὑπάρχον ἀνταποστέλλουσι. μήτε οὖν ἐκεῖνο μήτε ταύτην γινώσκοντες, οὐδὲ τὸ ἀπ' αὐτῶν

ſtichium, nondum eſt ſecundum. & quando proferimus ſecundum, non eſt primum. Quo fit ut totum quidem verſum non proferamus. Sed nec hemiſtichium. 82. Quando enim rurſus dicimus primam partem hemiſtichii, tunc nondum proferimus ſecundam ejus partem: & quando ſecundam proferimus, non amplius primam dicimus. Quamobrem nec exiſtit hemiſtichium. & ſi conſideremus, ne quidem ulla dictio: ut *Ira.* Quando enim dicimus ſyllabam I, nondum proferimus *Ram.* Et quando proferimus *Ram*, non eſt amplius I. 83. Si ergo fieri non poteſt ut exiſtat aliquid cujus partes ſimul exiſtere non poſſunt: oſtenſum eſt autem vel in una dictione partes non poſſe ſimul exiſtere, dicendum eſt nullam exiſtere dictionem. propterea nec ullum pronuntiatum quod dicunt eſſe compoſitum: ut illud, *Eſt Socrates.* Quando enim dicitur *Socrates*, nondum eſt illud *Eſt:* & quando dicitur illud *eſt*, *Socrates* non dicitur. Numquam ergo eſt totum pronunciatum, ſed partes totius. ejus autem partes non ſunt pronuntiata. Non eſt ergo ullum pronunciatum. 84. Quamquam quid de toto loquimur pronunciato, nempe *Socrates eſt*, cum nec ipſum quidem unicum nomen *Socrates* poſſit intelligi exiſtere propter eamdem cauſam, propterea quod non ſint ſimul partes ipſum conſtituentes? 85. Et, ſi detur hoc, at pronunciatum eſſe aliquod verum, & aliquod falſum, non concedent Sceptici, propterea quod ab illis adverſus quos diſputant non facile expediri poſſit. Dicunt enim verum quidem eſſe pronuntiatum, quod exiſtit & oppoſitum eſt alicui: Falſum autem, quod non exiſtit, & eſt oppoſitum alicui. Rogati autem quid ſit id quod exiſtit, dicunt eſſe id quod movet comprehendentem phantaſiam. 86. Deinde de comprehendente examinati phantaſia, rurſus recurrunt ad id quod exiſtit, quod eſt æque ignotum, dicentes; *Comprehendens phantaſia eſt, quæ eſt ex re quæ exiſtit congruenter rei quæ exiſtit.* Quod quidem perinde eſt ac ſi doceas, id quod ignoratur per id quod ignoratur: & incidas in modum docendi alterum mutuo per alterum. Nam ut diſcamus id quod exiſtit, amandant nos ad comprehendentem phantaſiam, dicentes, id quod exiſtit eſſe hoc *quod movet comprehendentem phantaſiam.* Ut autem comprehendentem cognoſcamus phantaſiam, nos remittunt ad id quod exiſtit. Neque ergo illud, neque hanc cum cognoſcamus, nec quod ab eis docetur ve-

N O T Æ.

Y καὶ μὴν] Ita idem Codex pro *μέν*.

Z ὥστε οὐδὲ τὸ ἡμιστίχιον] Ita pro *ὥστε τὸ* legendum ſatis per ſe manifeſtum etiamſi MSS. Codices non monerent.

A ἀλλὰ μέρη τοῦ ὅλου] Sic omnino videtur legendum pro *οὐδὲ μέρη*.

B ἀντίκειταί τινι] Supra Sect. 10. & mox 88. ſeq.

C τί ἐστι τὸ ὑπάρχον] Eadem objectio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 241.

D τὸν δι' ἀλλήλων] Ita MS. Vratiſlav. pro *διαλλήλων*, quod & ipſum paſſim alibi in Sexti Codd. occurrit.

rum aut falſum intelligemus pronunciatum. 87. Quod ſi quis etiam omittat hanc dubitationem, alia major præter ipſam emerget iis qui Stoica artis præcepta admittunt. Quo modo enim ſi velimus diſcere quid ſit homo, prius noſſe debemus quid ſit Animal, & quid ſit Rationis particeps, & quid Mortale: (ex his enim conſtat notio hominis) & quo modo ſi velimus noſſe quid ſit Canis, oportebit prius percipere quid ſit Animal, & quid ſit Latrans (ex his enim intelligitur Canis:) 88. Ita ſi ex ſententia Stoicorum *verum eſt quod exiſtit & alicui eſt oppoſitum, & falſum, quod non exiſtit, & alicui oppoſitum eſt:* neceſſario debemus noſſe ad horum intelligentiam, quid ſit oppoſitum. Nequaquam autem Stoici poſſunt oppoſitum quid ſit, nobis oſtendere. Nec ergo verum nec falſum erunt cognita. 89. Dicunt enim, *Oppoſita ſunt, quorum alterum amplius quam alterum habet negationem,* ut *Dies eſt, Non eſt dies.* Nam pronunciatum, *Dies non eſt,* negationem amplius habet quam pronunciatum, *Dies eſt,* negationem, inquam, *Non.* & ideo hoc illi eſt oppoſitum. Sed ſi hoc oppoſitum eſt, hæc quoque erunt oppoſita, *Dies eſt,* & *Non eſt lux.* Hoc enim, *Non eſt lux,* negationem amplius habet quam pronunciatum *Dies eſt.* Ex eorum autem ſententia hæc minime ſunt oppoſita. Non ſunt ergo oppoſita quorum alterum negationem amplius habet quam alterum. 90. Sane, inquiunt. ſed tunc oppoſita ſunt, quando negatio alteri præponitur. tunc enim dominatur toti pronunciato. In illo autem, *Dies eſt, & Non eſt lux,* cum ſit pars totius, non dominatur toti pronunciato, ad efficiendum totum enunciativum. Oportet ergo, dicemus, addi notioni oppoſitorum, quod tunc ſunt oppoſita, quando non nude alterum amplius habet quam alterum negationem, ſed quando negatio præponitur pronuntiato. 91. Aſſumet autem etiam alius quiſpiam eam rationem qua uſus eſt Plato in libro De anima, & docebit quod fieri non poteſt ut participatione negationis plus habeat pronunciatum, quam id quod non habet negationem. Nam ſicut participatione calidi nihil fit frigidum: ſic

διδασκόμενον ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ἀξίωμα συνήσομεν. κἂν ταύτης δὲ τῆς ἀπορίας ἀφίσταταί τις, μείζων ἄλλη παρ᾽ αὐτὴν ἀνακύψει τοῖς τὴν Στωϊκὴν τεχνολογίαν ἀποδεχομένοις. ὥσπερ γὰρ εἰ βουλοίμεθα μαθεῖν τί ἐστιν ἄνθρωπος, πρότερον ὀφείλομεν ἐγνωκέναι, τί τὸ ζῶον, καὶ τί τὸ λογικὸν, καὶ τί τὸ θνητὸν, (ἐκ τούτων γὰρ συνέστηκεν ἡ τοῦ ἀνθρώπου νόησις) καὶ ὃν τρόπον εἰ προαιροίμεθα γιγνώσκειν τί ἐστι κύων, προκατειληφέναι δεήσει πάλιν τὸ ζῶον, καὶ τὸ ὑλακτικὸν (ἐκ τούτων γὰρ ἐνοεῖτο ὁ κύων) οὕτως εἰ ἀληθές ἐστι κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ὃ ὑπάρχει τε καὶ ἀντίκειταί τινι, καὶ ψεῦδος, ὃ μὴ ὑπάρχει μὲν, ἀντίκειται δέ τινι, κατὰ ἀνάγκην ὀφείλομεν γινώσκειν εἰς τὴν τούτων νόησιν, τί ἐστι τὸ ἀντικείμενον. οὐ πάνυ δέ γε δύνανται παραστῆσαι τὸ ἀντικείμενον ἡμῖν οἱ Στωϊκοί· τοίνυν οὐδὲ τὸ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἔσται γνώριμα. φασὶ γὰρ, ἀντικείμενά ἐστιν, ὧν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου [E] ἀποφάσει πλεονάζει. οἷον, ἡμέρα ἐστὶν, οὐχ ἡμέρα ἐστίν. τοῦ γὰρ ἡμέρα ἐστὶν ἀξιώματος, τὸ οὐχ ἡμέρα ἐστὶν, ἀποφάσει πλεονάζει τῇ οὐχί. καὶ διὰ τοῦτο ἀντικείμενόν ἐστιν ἐκείνῳ. ἀλλ᾽ εἰ τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ἀντικείμενον, ἔσται καὶ τὰ τοιαῦτα ἀντικείμενα, τό, τε ἡμέρα ἐστὶ, καὶ οὐχὶ φῶς ἐστι. τοῦ γὰρ ἡμέρα ἐστὶν ἀξιώματος ἀποφάσει πλεονάζει τὸ, οὐχὶ φῶς ἐστιν. οὐχὶ δέ γε κατ᾽ αὐτοὺς ταῦτα ἀντικείμενά ἐστιν, [F] οὐκ ἄρα ἀντικείμενά ἐστι τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἀποφάσει πλεονάζειν. ναί φασιν. ἀλλὰ σὺν τούτῳ ἀντικείμενά ἐστι, τῷ τὴν ἀπόφασιν [G] προτετάχθαι τοῦ ἑτέρου. τότε γὰρ καὶ κυριεύει τοῦ ὅλου ἀξιώματος. [H] ἐπὶ δὲ τοῦ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ, οὐχὶ φῶς ἐστι, μέρος οὖσα τοῦ παντὸς, [I] οὐ κυριεύει πρὸς τὸ ἀποφατικὸν ποιῆσαι τὸ πᾶν. ἐχρῆν οὖν, ἐροῦμεν, προσκεῖσθαι τῇ ἐννοίᾳ τῶν ἀντικειμένων, ὅτι τότε ἀντικείμενά ἐστιν, ὅταν μὴ ψιλῶς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἀποφάσει πλεονάζῃ· ἀλλ᾽ ὅταν ἡ ἀπόφασις προτάττηται τοῦ ἀξιώματος. ἄλλος δέ τις καὶ τὸν Πλάτωνος [K] παραλήψεται λόγον, ᾧ κέχρηται ἐν τῷ περὶ ψυχῆς· καὶ διδάξει ὡς οὐχ οἷόν τέ ἐστι μετουσίᾳ τῆς ἀποφάσεως πλεονάζειν τὸ ἀξίωμα, παρὰ τὸ μὴ ἔχον τὴν ἀπόφασιν. ὡς γὰρ οὐδὲν μετουσίᾳ θερμοῦ γίνεται ψυχρὸν, οὕτως οὐδὲν μετ-

N O T Æ.

E ὧν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου] Articulum *τὸ* qui in editis aberat, e MSS. revocavi.

F οὐχὶ δέ γε ἀντικείμενά ἐστιν] Docet ſtatim infra Sextus, partes has tantum eſſe propoſitionum compoſitarum quæ opponi ſibi debebant, non integras propoſitiones. Unde negabant Stoici eſſe oppoſita ſi unus diceret, *ſi dies eſt, lux eſt,* alter vero, *non eſt lux.*

G τῷ τὴν ἀπόφασιν] Ita MS. Giz. licet in edito erat *σὺν τῷ.*

H τότε γὰρ καὶ κυριεύει] Ex eodem MS. addidi *καὶ,* quod in edidis abeſt. Dominari autem dicitur toti enunciationi particula negativa, quando toti præfixa, totam mutat, facitque ex affirmativa contradictoriam negativam.

I μέρος οὖσα τοῦ παντὸς] Integra propoſitio: *ſi dies eſt, lux eſt.* Debebat itaque opponi hæc: *non ſi dies eſt lux eſt.* Mox *ἀποφατικὸν* ſcripſi pro *ἀποφαντικόν.* Eſt enim *ἀποφατικὸν* ab *ἀπόφημι nego.* Cum *ἀποφαντικὸν* dicatur ab *ἀποφαίνω enuncio.*

K Πλάτωνος] Platonis locus eſt in Phædone p. 393. edit. Lugd. 1590. Ad eundem reſpexit noſter libro adverſus Arithmeticos Sect. 21. ubi verba ipſa Platonis adſcripſi. Conferendus etiam infra Sect. 105. ubi ſimilem in modum argumentatur.

οὐσίᾳ

τουσίᾳ μικροῦ γίνεται μέγα, [L] ἀλλὰ μικρόν. καὶ ὡς μετοχῇ τοῦ μείζονος γίνεταί τι μέγα, οὕτω καὶ μετοχῇ τοῦ μικροῦ ἔσται τι μικρόν. διὸ καὶ τὴν ἐννεάδα κατὰ τὴν τῆς μονάδος πρόσληψιν, μὴ γίνεσθαι μείζονα. τὸ γὰρ ἕν, ἧττόν ἐστι τῶν ἐννέα, τοῦτο οὖν προσλαβοῦσα ἡ ἐννεάς, οὐ γενήσεται πλείων τῶν ἐννέα, ἐλάττων δὲ μᾶλλον. εἰ γὰρ προσλήψει ταύτης, οὐ γενήσεται ἡ ἐννεὰς τῆς ἐννεάδος μείζων, ἀλλὰ ἐλάσσων μᾶλλον. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ οὐχὶ ἀπόφασις [M] μικρότερόν τι ἐστι τοῦ ἀξιώματος, οὐ ποιήσει τὸ ἀξίωμα μεῖζον, διὰ τό, ὡς μεγέθους τινὸς μετουσίᾳ γίνεταί τι μεῖζον· οὕτω καὶ ἐλάττονος μετουσίᾳ ἔλαττον ἀποτελεῖται. ὁ μὲν οὖν Πλάτωνος λόγος, οὕτως εἰς τὸν τόπον ὑπό τινων μεταχθήσεται.

Ἐπισυνάπτοντος δὲ ἡμεῖς τοῖς προκειμένοις, κἀκεῖνο λέγωμεν, ὡς εἴπερ τὸ ἀληθὲς ἀξίωμά ἐστι, πάντως ἢ ἁπλοῦν ἐστιν ἀξίωμα, ἢ οὐχ ἁπλοῦν· ἢ καὶ ἁπλοῦν καὶ οὐχ ἁπλοῦν. τῶν γὰρ ἀξιωμάτων πρώτην σχεδὸν καὶ κυριωτάτην ἐκφέρουσι διαφορὰν οἱ διαλεκτικοί, καθ' ἣν τὰ μέν ἐστιν αὐτῶν ἁπλᾶ, τὰ δ' οὐχ ἁπλᾶ. καὶ ἁπλᾶ μέν, ὅσα μήτ' ἐξ ἑνὸς ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου [N] συνέστηκε, μήτ' ἐξ ἀξιωμάτων διαφερόντων, διά τινος ἢ τινῶν συνδέσμων. οἷον, ἡμέρα ἐστίν, ἢ, νύξ ἐστι· [O] Σωκράτης διαλέγεται· πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶν ἰδέας. ὥσπερ γὰρ τὸν στήμονα ἁπλοῦν λέγομεν, καίπερ ἐκ τριχῶν συνεστῶτα, ἐπεὶ οὐκ ἐκ στημόνων, οἵτινες εἰσὶν ὁμογενεῖς, πέπλεκται· οὕτως ἁπλᾶ λέγεται ἀξιώματα, ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἀξιωμάτων συνέστηκεν, [P] ἀλλ' ἐξ ἄλλων τινῶν. οἷον τό, ἡμέρα ἐστίν, ἁπλοῦν ἐστι, παρ' ὅσον οὔτε ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐστι λήμματος, δὶς λαμβανομένου, οὐδὲ ἐκ διαφερόντων συνέστηκεν· ἐξ ἄλλων δὲ τινῶν συγκέκριται, οἷον τοῦ, ἡμέρα, καὶ τοῦ, ἐστί. καὶ μὴν οὐδὲ σύνδεσμός ἐστιν ἐν αὐτῷ. οὐχ ἁπλᾶ δὲ ἐτύγχανε τὰ οἷον διπλᾶ. [Q] καὶ ὅσα δ' ἐξ [R] ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου, ἢ ἐξ ἀξιωμάτων διαφερόντων συνέστηκε, διὰ συνδέσμου τε, ἢ συνδέσμων. οἷον, εἰ ἡμέρα ἐστί, ἡμέρα ἐστίν· [S] εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστί. καί, εἰ ἡμέρα ἐστί, καὶ φῶς ἐστιν· ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν ἢ νύξ ἐστι. τῶν δὲ ἁπλῶν τινὰ μὲν ὡρισμένα ἐστίν, τινὰ δὲ ἀόριστα, τινὰ δὲ μέσα. ὡρισμένα μέν, τὰ κατὰ δεῖξιν ἐκφερόμενα· οἷον, οὗτος περιπατεῖ, οὗτος κάθηται·

participatione parvi non fit magnum, ſed parvum. & ſicut participatione majoris fit aliquid magnum: ita etiam parvi participatione erit aliquid parvum. Et ideo novenarium ex adſumptione unitatis non fieri majorem. Unum enim minus eſt novem. 92. Eo ergo aſſumpto, novenarius non fiet numero amplior quam novem, ſed potius minor. Si itaque adſumptione unitatis, non fit novenarius major novenario, ſed potius minor, ſimiliter quoniam negatio *Non*, eſt quid minus pronunciato, non faciet majus pronunciatum, propterea quod ut alicujus magnitudinis participatione fit aliquid majus: ita etiam minoris participatione fit aliquid minus. Atque Platonis quidem ratio ſic ab aliquibus traducetur ad præſentem locum.

93. Nos autem iis quæ prius dicta ſunt, adjungemus, illud quoque, dicamusque. Si verum eſt pronunciatum, id eſt omnino aut ſimplex pronuntiatum, aut non ſimplex: aut etiam ſimplex & non ſimplex. Pronunciatorum enim primam & maxime propriam differentiam efferunt Dialectici, per quam alia quidem ex iis ſunt ſimplicia, alia autem non ſimplicia. Et ſimplicia quidem, quæ neque conſtant ex uno pronunciato bis ſumpto, neque ex differentibus pronunciatis per aliquam aut aliquas conjunctiones: ut *Dies eſt*, aut, *nox eſt: Socrates diſputat.* & quidquid eſt ſimilis generis. 94. Quomodo enim ſtamen ſimplex dicimus, etiamſi conſtet ex pilis, quoniam non eſt contextum ex ſtaminibus, quæ ſunt ejusdem generis: ita ſimplicia dicuntur pronunciata, quoniam non conſtant ex pronuntiatis, ſed ex aliquibus aliis: ut *Dies eſt*, eſt ſimplex, quoniam nec eſt ex eadem bis ſumpta propoſitione, neque conſtat ex diverſis, conflata eſt autem ex aliquibus aliis, utpote *Dies*, & *Eſt*. Sed neque in eo eſt conjunctio. 95. Non ſunt autem ſimplicia pronuntiata, quæ ſunt veluti duplicia, & quæ conſtant ex pronuntiato bis ſumpto, aut ex differentibus pronunciatis, per conjunctionem aut conjunctiones: ut, *Si dies eſt, dies eſt: Si nox eſt, ſunt tenebræ. & ſi dies eſt, & lux eſt: aut eſt dies, aut nox eſt.* 96. Ex ſimplicibus autem aliqua ſunt definita, aliqua indefinita, aliqua media. Definita quidem quæ indicando efferuntur: ut *Iſte ambulat, Iſte ſedet:*

NOTÆ.

L *γίνεται μέγα*] Ita MSS. pro *γίνεσθαι*.

M *ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ, οὐχί, ἀπόφασις*] MS. Ciz. *οὐχ, ἡ ἀπόφασις*.

N *ἐξ ἑνὸς ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου*] Ut: *ſi dies eſt, dies eſt.* Infra Sect. 95. & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 112. ubi hoc *ἀξίωμα διαφορούμενον* dicitur, quemadmodum & infra, Sect. 108. 109.

O *ἡμέρα ἐστίν, ἤ, νύξ ἐστιν*] Hæc ita diſtingvenda, neque enim unam enunciationem conſtituunt, quoniam ita prodiret *ἀξίωμα οὐχ ἁπλοῦν*, ſed duo ſunt exempla diverſa enunciationis ſimplicis, unum *dies eſt*, alterum *nox eſt*.

P *συνέστηκεν*] MS. Ciz. *συνέστησεν*.

Q *δὲ ἐτύγχανε τὰ οἷον διπλᾶ, καί*] Hæc verba in MS. Vratislav. deſiderantur.

R *ὅσα δ' ἐξ*] Ita MSS. recte pro *ὅσα δέ*.

S *εἰ ἡμέρα ἐστί, ἡμέρα ἐστίν*] Ita leg. ex MS. Vratislav. alioqui deſideraretur exemplum *ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου*, quod iterum exſtat infra, Sect. 110. Deinde ex interprete Herveto ſcripſi: *εἰ ἡμέρα ἐστί, καὶ φῶς ἐστιν*, ut eſſet exemplum *διὰ συνδέσμων* duplex quemadmodum *διὰ συνδέσμου*. Confer infra, Sect. 109. ſeq.

oſtendo enim aliquem ex ſingularibus hominibus. Indefinita ſunt ex eorum ſententia, in quibus dominatur aliquid indefinitum & non terminatum: ut *Sedet quiſpiam* 97. Media autem ſunt quæ ſic ſe habent, *Homo ſedet*: aut *Socrates ambulat*. Atque illud quidem, *Ambulat quiſpiam*, eſt indefinitum. Non enim definit ac terminat aliquem ex ſingularibus hominibus qui ambulant. communiter enim poteſt de quolibet ipſorum efferri. *Iſte* autem *ſedet*, eſt definitum ac terminatum, quoniam definit certam perſonam quæ indicatur. Hoc autem, *Socrates ſedet*, eſt medium: quoniam nec eſt indefinitum: definit enim ac terminat ſpeciem. Nec finitum ac terminatum. non efferuntur enim cum oſtenſione, ſed videtur eſſe medium inter utrumque, nempe inter indefinitum & finitum. 98. Dicunt autem indefinitum eſſe verum: nempe illud: *Ambulat aliquis*, aut *aliquis ſedet*, quando definitum ac terminatum invenitur verum, nempe *Iſte ſedet*, aut *iſte ambulat*. Nam ſi nullus ſedeat ex ſingularibus, non poteſt indefinitum illud eſſe verum, *Sedet aliquis*.

99. Atque hæc quidem ſunt quæ in ſumma dicuntur a Dialecticis de ſimplicibus pronuntiatis. Sceptici autem quærunt primum an poſſit definitum eſſe verum. Nam ſi hoc fuerit ſublatum, nec indefinitum poteſt eſſe verum. Si tollatur porro etiam indefinitum, nec id quidem conſiſtet quod eſt inter ea intermedium. Sunt autem hæc veluti elementa ſimplicium pronuntiatorum: quibus ſublatis, interibunt etiam ſimplicia pronutiata, nec licebit dicere eſſe verum in ſimplicibus. 100. Jam vero definitum hoc pronuntiatum, nempe *Iſte ſedet*, aut *iſte ambulat*, tunc dicunt eſſe verum, quando id quod eſt prædicatum, accidit ſubjecto cadenti ſub oſtenſionem, ut Sedere, & Ambulare. Sed & cum dicitur, *Iſte ambulat*, oſtenſo aliquo ex ſingularibus hominibus: aut eſt Socrates, (exempli cauſa,) qui cadit ſub indicationem, aut aliqua pars Socratis. Sed neque eſt Socrates qui cadit ſub indicationem, neque aliqua pars Socratis, ut oſtendemus. Non poteſt ergo eſſe verum, definitum illud pronuntiatum. 101. Et ſub indicationem quidem non cadit Socrates, quoniam cum is conſtet ex anima & corpore, neque anima indicatur nec corpus. Neque totum cadit ſub indica-

δείκνυμι γάρ τινα τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων. ἀόριστα δέ ἐστι κατ᾽ αὐτοὺς ἐν οἷς ἀοριστόν τι κυριεύει μόριον. οἷον, τὶς κάθηται· μέσα δὲ τὰ οὕτως ἔχοντα, ἄνθρωπος κάθηται, ἢ Σωκράτης περιπατεῖ. τὸ μὲν οὖν, τὶς περιπατεῖ, ἀόριστόν ἐστιν, ἐπεὶ οὐκ ἀφώρικέ τινα [T] τῶν ἐπὶ μέρους περιπατούντων. κοινῶς γὰρ ἐφ᾽ ἑκάστου αὐτῶν ἐκφέρεσθαι δύναται. τὸ δὲ, οὗτος κάθηται, ὡρισμένον ἐστιν, ἐπείπερ ἀφώρικε τὸ δεικνύμενον πρόσωπον. τὸ δὲ, Σωκράτης κάθηται, μέσον ὑπῆρχεν· [U] ἐπείπερ οὔτε ἀόριστόν ἐστιν· ἀφώρικε γὰρ τὸ εἶδος· οὔτε ὡρισμένον· οὐ γὰρ μετὰ δείξεως ἐκφέρεται· ἀλλ᾽ ἔοικε μέσον ἀμφοτέρων ὑπάρχειν τοῦ τε ἀορίστου, καὶ τοῦ ὡρισμένου. γίνεσθαι δέ φασι τὸ ἀόριστον ἀληθὲς, τὸ, τὶς περιπατεῖ· ἢ, τὶς κάθηται, ὅταν τὸ ὡρισμένον ἀληθὲς εὑρίσκηται, [X] τὸ, οὗτος κάθηται, ἢ, οὗτος περιπατεῖ. μηδενὸς γὰρ τῶν ἐπὶ μέρους καθημένου, οὐ δύναται ἀληθὲς εἶναι τὸ, τὶς κάθηται, ἀόριστον.

Τοιαῦτα μὲν ὡς ἐν κεφαλαίοις τὰ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν ἀξιωμάτων λεγόμενα τοῖς Διαλεκτικοῖς ὑπῆρχεν. οἱ δὲ ἀπορητικοὶ, ζητοῦσι πρῶτον εἰ δύναται τὸ ὡρισμένον ἀληθὲς εἶναι. τούτου γὰρ ἀναιρεθέντος, οὐδὲ τὸ ἀόριστον δύναται ὑπάρχειν ἀληθές. ἀναιρουμένου δὲ καὶ τοῦ ἀορίστου, οὐδὲ τὸ μέσον τούτων ὑποστήσεται. ταῦτα δ᾽ ἦν ὥσπερ στοιχεῖα τῶν ἁπλῶν ἀξιωμάτων. τοίνυν ἀθετουμένων αὐτῶν οἰχήσεται καὶ τὰ ἁπλᾶ ἀξιώματα. καὶ οὐκ ἐνέσται λέγειν τἀληθὲς ἐν τοῖς ἁπλοῖς ὑπάρχειν ἀξιώμασι. καὶ δὴ τὸ ὡρισμένον τοῦτο ἀξίωμα τὸ, οὗτος κάθηται, ἢ οὗτος περιπατεῖ, τότε φασὶν ἀληθὲς ὑπάρχειν, ὅταν τῷ ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτοντι συμβεβήκοι τὸ κατηγόρημα· οἷον, τὸ καθῆσθαι, ἢ τὸ περιπατεῖν. ἀλλ᾽ ἔν τε τῷ λέγειν, οὗτος περιπατεῖ, δεικνυμένου τινὸς τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων· ἤτοι Σωκράτης ἐστὶ (λόγου χάριν) ὁ ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτων, ἢ μέρος τι τοῦ Σωκράτους. οὔτε δὲ Σωκράτης ἐστὶν ὁ ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτων, οὔτε μέρος τι Σωκράτους, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα δύναται ἀληθὲς εἶναι τὸ ὡρισμένον ἀξίωμα. καὶ Σωκράτης μὲν οὐχ ὑποπίπτει τῇ δείξει [Y] παρόσον αὐτοῦ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστῶτος, οὔθ᾽ ἡ ψυχὴ δείκνυται, οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὸ ὅλον, ὑπὸ τὴν δεῖξιν

NOTÆ.

T *ἀφώρικέ τινα*] Ita ſcripſi pro *τινάς*.

U *Σωκράτης κάθηται, μέσον ὑπῆρχεν*] Socratis nomen pro quolibet homine ponitur, & plures etiam fuere Socrates; igitur non plane definitum eſt individuum, quando dico *Socrates ſedet*, ac ſi dicam *hic ſedet*, demonſtrato eo quem intelligo.

X *εὑρίσκηται*] MS. Ciz. *εὑρίσκεται*, & paſſim obvium in MSS. poſt *ὅταν*, & ſimilia non ſemper poni conjunctivum, ſed non raro etiam indicativum. Ut in MS. Vratislav. infra Sect. 128. *κἂν ἔχει*. & 196. *ἐὰν προσδεχόμεθα*. Sic augmenta ſæpe negligunt, ut infra Sect. 101. *ὑπόπιπτε* habet idem Codex Ciz. pro *ὑπέπιπτε*.

Y *τῇ δείξει*] Ita lego cum Herveto pro *δόξῃ*.

πίπτοντα.

πίπτοντα. καὶ μὴν οὐδὲ μόριόν τι Σωκράτους ὑπέπιπτε τῇ δείξει. εἰ γὰρ τῷ ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτοντι συμβεβηκέναι φασὶ τὸ κατηγόρημα τὸ περιπατεῖν ἢ τὸ καθῆσθαι· οὐδέποτε δὲ τῷ δεικνυμένῳ μορίῳ ὄντι ἐλαχίστῳ συμβέβηκε τὸ κατηγόρημα· οἷον, τὸ περιπατεῖν ἢ τὸ καθῆσθαι· κατ᾽ ἀνάγκην, οὐδὲ τὸ μόριον ἔσται πίπτον ὑπὸ τὴν δεῖξιν. ἀλλ᾽ εἰ μήτε τοῦτο, μήτε Σωκράτης, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οἴχεται τὸ κατὰ δεῖξιν ἐκφερόμενον ὡρισμένον ἀξίωμα, σὺν τῷ καὶ ἀόριστον αὐτὸ γίνεσθαι σχεδόν. εἰ γὰρ ἐνδέχεται τοῦτ᾽ εἶναι τὸ δεικνύμενον τοῦ Σωκράτους μέρος, ἐνδέχεται δὲ μηδὲ τοῦτο, ἀλλ᾽ ἕτερον, ἐξ ἀνάγκης ἀόριστον γίνεται τὸ ὅλον. μὴ ὄντος οὖν τοῦ ὡρισμένου ἀξιώματος, οὐδὲ τὸ ἀόριστον ἔσται. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τὸ μέσον ὑποστήσεται. πρὸς τούτοις ὅταν λέγωσι τὸ μὲν, ἡμέρα ἐστὶν, ἀξίωμα, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶναι ἀληθὲς, ἐπὶ δὲ τοῦ νὺξ ἐστὶ, ψεῦδος· καὶ τὸ μὲν, οὐχὶ ἡμέρα ἐστὶ, ψεῦδος· τὸ δὲ, οὐχὶ νὺξ ἐστιν, ἀληθές· ἐπιστήσει πῶς μία οὖσα καὶ ἡ αὐτὴ ἀπόφανσις, τοῖς μὲν ἀληθέσι προσελθοῦσα, [Z] ψευδῆ ταῦτα ποιεῖ· τοῖς δὲ ψευδέσιν, ἀληθῆ. ὅμοιον γάρ ἐστι τοῦτο τῷ κατὰ τὸ Αἰσώπειον αἴνιγμα Σιληνῷ· [A] ὃς ὁρῶν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον χειμῶνος ὥρας, καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ ψύχεσθαι τὰς χεῖρας ἐμφυσῶντα, καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ καίεσθαι, ἐμφυσῶντα τῷ στόματι, ἔφη, μὴ ἂν ὑπομεῖναι τοιούτῳ θηρίῳ συζῆν, ἐξ οὗ τὰ ἐναντιώτατα προέρχεται. ὧδε γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόφανσις τὰ μὲν ὑπάρχοντα, ἀνύπαρκτα ποιοῦσα, τὰ δὲ ἀνύπαρκτα, ὑπαρκτὰ, τεραστίου φύσεως μετείληφεν. ἢ γὰρ ὑπάρχειν αὐτὴν θέλουσιν, [B] ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἢ ὑπάρχειν ἅμα καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ μὲν ὑπάρχειν, πῶς ὑπάρχοντι προσελθοῦσα, ἀνύπαρκτον τὸ ὅλον ποιεῖ, καὶ οὐ μᾶλλον ὑπάρχον; ὑπάρχον γὰρ ὑπάρχοντι προσγενόμενον, βεβαιοῖ μᾶλλον τὴν ὕπαρξιν. εἰ δὲ ἀνύπαρκτον, τίνι λόγῳ [C] τῷ μὴ ὑπάρχοντι προσελθοῦσα, ὑπαρκτὸν αὐτὸ ποιεῖ, καὶ οὐ μᾶλλον ἀνύπαρκτον; ἀνυπάρκτῳ γὰρ ἀνύπαρκτον προστεθὲν, οὐχ ὕπαρξιν, ἀλλὰ ἀνυπαρξίαν ἀπεργάζεται. ἢ πῶς ἀνύπαρκτος οὖσα, μετατίθησι τὸ ὑπαρκτὸν εἰς ἀνυπαρξίαν· ἀλλ᾽ οὐ κατὰ μέν τι ὑπαρκτὸν, κατὰ δέ τι ἀνύπαρκτον αὐτὸ ποιεῖ; ὡς γὰρ λευκὸν καὶ μέλαν συντεθέντα, οὐ μέλαν ἢ λευκὸν ποιεῖ, ἀλλὰ κατὰ

tionem. Sed nec ſub indicationem cadit pars aliqua Socratis. Si enim ei quod cadit ſub indicationem, dicunt accidere prædicatum, ambulare aut ſedere: nunquam autem parti quæ oſtenditur, cum ſit minima, accidit prædicatum, utpote ambulare aut ſedere, neceſſario nec pars cadet ſub indicationem. 102. Sed ſi neque hoc neque Socrates, præter hæc autem nihil eſt, perit definitum pronuntiatum quod effertur per oſtenſionem: & ſimul etiam fit propemodum indefinitum. Si enim contingit id quod oſtenditur eſſe partem Socratis: contingitque non hoc eſſe, ſed aliud, neceſſario totum fit indefinitum. Si non ſit ergo definitum pronuntiatum, neque erit indefinitum. Propterea autem nec conſiſtet medium. 103. Præterea quando dixerint hoc, *Dies eſt*, pronuntiatum, in præſentia eſſe verum: illud autem, *Nox eſt*, falſum: & illud quidem, *Non eſt dies*, falſum: hoc vero, *Non eſt nox*, verum: advertes quemadmodum una cum ſit & eadem enuntiatio, ſi ad vera quidem acceſſerit, ea falſa efficit: ſin autem ad falſa, vera. eſt enim hoc ſimile Sileno, de quo loquitur ænigma Æſopicum, qui cum videret eundem hominem hyemis tempore & flare ne algerent manus, & eodem ore flare ne ureretur, dixit ſe non ſuſtinere ut cum ea beſtia vivat, a qua procedunt quæ ſunt maxime contraria. 104. Sic enim eadem quoque enuntiatio, ea quidem quæ ſunt, faciens non eſſe, & quæ non ſunt, eſſe, eſt prodigioſæ naturæ particeps. Aut enim eſſe eam volunt aut non eſſe, aut eſſe & non eſſe ſimul. Atque ſiquidem eſſe, quomodo ad id quod eſt cum acceſſerit, totum *non eſſe* efficit, & non potius, *eſſe?* Nam ſi id quod eſt, ad id quod eſt acceſſerit, magis confirmat exiſtentiam. 105. Sin autem non eſt, quanam ratione ſi ad id quod non eſt acceſſerit, ipſum eſſe efficit, non autem potius non eſſe? Nam ſi ei quod non eſt, id quod non eſt fuerit additum, non efficit exiſtentiam, ſed non exiſtentiam. Aut quo modo ſi ſit ejusmodi ut non ſit, transfert id quod eſt ad hoc ut non ſit: non autem partem quidem eſſe facit, partem autem non eſſe? Quo modo enim album & nigrum ſimul poſita non faciunt album aut nigrum, ſed partem quidem album, partem

NOTÆ.

Z τοῖς ἀληθέσι προσελθοῦσα] Propoſitio *Dies eſt*, ſi verum ſit jam eſſe noctem, falſum enunciat: at ſi ponatur falſum, diem nempe jam eſſe quando eſt nox, vera illico efficietur. Ita quod eſt facit non eſſe, ac viciſſim eſſe quod non eſt. Pro *ἀπόφανσις* hoc loco atque inde ſæpius male excuſum erat *ἀπόφασις*.

A τῷ κατὰ τὸ Αἰσώπειον αἴνιγμα Σιληνῷ] MS. Ciz. Σειληνῷ, quomodo ſcribitur etiam apud Artemidorum p. 97. Julianum Orat. VI. p. 187. aliosque. Cæterum nomen Σιληνοῦ deſcendit a voce *σίλλος* quod calvum denotat ut notatum Ez. Spanhemio ad Cæſares Juliani p. 341. Pro Sileno Satyrum appellat Planudes in fabula Æſopia 127. & Avienus fabula 29. Confer Eraſmum Adagio, *ex eodem ore calidum & frigidum efflare.* Plautus Rudente V. 2. 39. *Os calet tibi, nunc id frigidefactas?*

B θέλουσιν] MS. Vratiſlav. θελήσουσιν.

C τίνι λόγῳ]. Similis cavillatio ſupra, Sect. 91.

vero nigrum: ita etiam quod non eſt, ſi cum eo quod eſt, convenerit, efficiet ut totum partem quidem ſit, partem vero non ſit. 106. Et alioqui id quod aliquid non eſſe efficit, aliquid efficit. Id autem quod efficit, eſt. Enuntiatio ergo quæ non eſt, nec efficit eſſe aliquid. Reſtat ergo ut dicatur, eam nec eſſe, neque non eſſe. Sed ſi eſt ejuſmodi, quo modo rurſus cum neque ſit, neque non ſit, ſi ad id quidem quod eſt, acceſſerit, efficit non exiſtentiam, ſin autem ad id quod non eſt, exiſtentiam? 107. Sicut enim quod nec calidum eſt nec frigidum, haud poteſt, ſi ad calidum accedat, efficere frigidum, neque ſi frigido additum fuerit, calidum facere. Sic conſentaneum eſt id quod neque exiſtit, neque non exiſtit non poſſe vel cum exiſtente conjunctum non exiſtentiam vel cum non exiſtente efficere exiſtentiam. Eodem modo etiam poterit dubitari, ſi dicant partim eſſe enuntiationem, partim non eſſe.

108. Nunc autem aliquantulum tractata lege ſimplicium pronuntiatorum, quæ eſt apud Dialecticos, tranſeamus etiam ad legem non ſimplicium. Et non ſimplicia quidem ſunt pronuntiata, de quibus prius diximus, quæ conſtant ex eodem bis repetito pronuntiato, aut ex differentibus pronuntiatis, & in quibus conjunctio aut conjunctiones dominatum obtinent. 109. Ex iis autem ſumatur in præſentia quod vocatur connexum. Hoc ergo conſtat quidem vel ex eodem bis repetito pronuntiato, aut ex differentibus pronuntiatis per conjunctionem *Si*, aut *Si quidem* ut ex eodem bis repetito pronuntiato & conjunctione *Si*, conſtat hoc connexum, *Si dies eſt, dies eſt.* 110. Ex differentibus autem pronuntiatis, & per conjunctionem *Si quidem* quod ſic habet, *Si quidem dies eſt, lux eſt.* Ex iis autem pronuntiatis quæ ſunt in connexo, id quod eſt collocatum poſt conjunctionem *Si* aut conjunctionem *Si quidem* vocatur Antecedens & Primum: reliquum autem, Deſinens ſeu Conſequens, & Secundum, etiam ſi converſo ordine efferatur totum pronuntiatum: utpote ſic, *Lux eſt, ſi quidem dies eſt*, etenim in eo deſinens ſeu conſequens quidem appellatur illud, *Lux eſt*, etiamſi primo pronuntietur. Antecedens autem hoc, *Dies eſt*, etiamſi ſecundo loco dicatur, propterea quod ſit collocatum poſt conjunctionem (Si qui-

μέν τι, λευκὸν, κατὰ δέ τι, μέλαν· οὕτω καὶ ἀνύπαρκτον ὑπαρκτῷ συνελθὸν, τὸ ὅλον ποιήσει κατὰ μέν τι, ὑπαρκτὸν, κατὰ δέ τι, ἀνύπαρκτον. ἄλλως τε τὸ ἀνύπαρκτόν τι ποιοῦν, ποιεῖ τι· τὸ δὲ ποιοῦν, ἔστι καὶ ὑπάρχει. ἡ ἄρα ἀπόφανσις μὴ ὑπάρχουσα, οὐδὲ ποιήσει τὶ ὑπαρκτόν. λείπεται ἄρα λέγειν, μήτε ὑπάρχειν αὐτὴν, μήτε μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ' εἰ τοιαύτη ἐστὶ, πῶς πάλιν μήτε ὑπάρχουσα, μήτε μὴ ὑπάρχουσα, τῷ μὲν ὑπάρχοντι προσελθοῦσα, ἀνυπαρξίαν ποιεῖ, τῷ δὲ μὴ ὑπάρχοντι, ὕπαρξιν; ὡς γὰρ τὸ μήτε θερμὸν, μήτε ψυχρὸν, τῷ θερμῷ προσελθὸν, οὐ δύναται ποιῆσαι ψυχρὸν, οὐδὲ τῷ ψυχρῷ θερμόν· οὕτως ἀνάλογόν ἐστι τὸ μὴ ὑπάρχον, μήτε μὴ ὑπάρχον τῷ μὲν ὑπάρχοντι προσελθὸν, ἀνυπαρξίαν ποιεῖν, τῷ δὲ ἀνυπάρκτῳ ὕπαρξιν. τὰ δὲ αὐτὰ ἐνέσται ἀπορεῖν, καὶ ἐὰν κατά τι μὲν ὑπάρχειν λέγωσι τὴν ἀπόφανσιν, κατὰ δέ τι ἀνύπαρκτον εἶναι.

Νῦν δὲ ἐπὶ ποσὸν ψηλαφηθείσης τῆς ἐπὶ τῶν ἁπλῶν ἀξιωμάτων παρὰ τοῖς Διαλεκτικοῖς νομοθεσίας, μετίωμεν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν οὐχ ἁπλῶν. καὶ δὴ οὐχ ἁπλᾶ μέν ἐστιν ἀξιώματα τὰ ἀνώτερον προειρημένα, [D] ἅπερ ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου [E] ἢ ἀξιωμάτων διαφερόντων συνέστηκε· καὶ ἐν οἷς σύνδεσμος, ἢ σύνδεσμοι ἐπικρατοῦσι. λαμβανέσθω δὲ ἐκ τούτων ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ καλούμενον συνημμένον. τοῦτο τοίνυν συνέστηκεν ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου, ἢ ἐξ ἀξιωμάτων διαφερόντων διὰ τοῦ, εἰ, ἢ, εἴπερ, συνδέσμου. οἷον, ἐκ διαφορουμένου μὲν ἀξιώματος καὶ τοῦ, εἰ, συνδέσμου, συνέστηκε τὸ τοιοῦτον συνημμένον, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἐστίν. ἐκ διαφερόντων δὲ ἀξιωμάτων καὶ διὰ τοῦ, εἴπερ, συνδέσμου, τὸ οὕτως ἔχον, εἴπερ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι. τῶν δὲ ἐν τῷ συνημμένῳ ἀξιωμάτων τὸ μετὰ τὸν εἰ, ἢ τὸν, εἴπερ, σύνδεσμον [F] τεταγμένον, ἡγούμενόν τε καὶ πρῶτον καλεῖται· τὸ δὲ λοιπὸν, λῆγόν τε καὶ δεύτερον, καὶ ἂν ἀναστρόφως ἐκφέρηται τὸ ὅλον συνημμένον, οἷον οὕτως, φῶς ἐστιν εἴπερ ἡμέρα ἐστίν. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ λῆγον μὲν καλεῖται τὸ, φῶς ἐστι, καίπερ πρῶτον ἐξενεχθέν· ἡγούμενον δὲ, τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καίπερ δεύτερον λεγόμενον, διὰ τὸ μετὰ τὸν

NOTÆ.

D τὰ ἀνώτερον προειρημένα] Sect. 93. & 95.

E ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου] Ita legendum pro διαφόρου, ex lib. 2. Pyrrhon. Sect. 112. & ex Herveto interprete qui reddit *diverſificatum*. Vocant autem Stoici ἀξίωμα διαφορούμενον, eandem enunciationem bis repetitam ſive ut ſupra dixit, δὶς λαμβανομένην, ita ut poſterior non differat a priore, ſed ita ac ſi differret ponitur, quare etiam dicitur διαφορουμένη, ut: *ſi dies eſt, dies eſt.* Tale exemplum infra Sect. 281. *Si eſt ſignum, eſt ſignum.* Huic opponitur enunciatio compoſita ἐξ ἀξιωμάτων διαφερόντων, ex diverſis enunciationibus, ut: *ſi dies eſt, lucet.*

F τὸ μετὰ τὸν, εἰ, ἢ τὸν, εἴπερ, σύνδεσμον] Ita recte MSS. & interpres Hervetus, pro μετὰ τοῦ εἰ ἢ τοῦ εἴπερ συνδέσμου.

(εἴπερ)

(εἴπερ) σύνδεσμον τετάχθαι. ἡ μὲν οὖν σύστασις τοῦ συνημμένου, ὡς ἐν συντόμῳ εἰπεῖν, ἐστὶ τοιαύτη. ἐπαγγέλλεσθαι δὲ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα ἀκολουθεῖν τῷ ἐν αὐτῷ πρώτῳ, τὸ ἐν αὐτῷ δεύτερον. καὶ ὄντος τοῦ ἡγουμένου, ἔσεσθαι τὸ λῆγον. ὅθεν σωζομένης μὲν τῆς τοιαύτης ἐπαγγελίας, καὶ ἀκολουθοῦντος τῷ ἡγουμένῳ τοῦ λήγοντος ἀληθὲς γίνεται καὶ τὸ συνημμένον· μὴ σωζομένης δὲ, ψεῦδος.

Διόπερ ἀπὸ τούτου εὐθὺς ἀρξάμενοι, σκοπῶμεν εἰ δύναται ἀληθές τι συνημμένον καὶ σῶζον τὴν εἰρημένην ἐπαγγελίαν εὑρεθῆναι. κοινῶς μὲν γάρ φασιν ἅπαντες οἱ Διαλεκτικοὶ, ὑγιὲς εἶναι συνημμένον, ὅταν ἀκολουθῇ τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ τὸ ἐν αὐτῷ λῆγον. περὶ δὲ τοῦ πότε ἀκολουθεῖ καὶ πῶς, στασιάζουσι πρὸς ἀλλήλους, καὶ μαχόμενα τῆς ἀκολουθίας ἐκτίθενται κριτήρια. οἷον, ὁ μὲν Φίλων [G] ἔλεγεν, ἀληθὲς γίνεσθαι τὸ συνημμένον, ὅταν μὴ ἄρχηται ἀπ' ἀληθοῦς, καὶ λήγῃ ἐπὶ ψεῦδος. ὥστε τριχῶς μὲν γίνεσθαι κατ' αὐτὸν ἀληθὲς συνημμένον· καθ' ἕνα δὲ τρόπον ψεῦδος. καὶ γὰρ ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπ' ἀληθὲς λήγῃ, ἀληθές ἐστιν, ὡς τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· καὶ ὅταν ἀπὸ ψευδοῦς ἀρχόμενον, ἐπὶ ψεῦδος λήγῃ, πάλιν ἀληθές. οἷον τὸ, εἰ πέταται ἡ γῆ, πτέρυγας ἔχει ἡ γῆ. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ ψεύδους, ἐπ' ἀληθὲς δὲ λῆγον, ἐστὶν ἀληθὲς, ὡς τὸ, εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ. μόνως δὲ γίνεται ψεῦδος, ὅταν ἀρχόμενον [H] ἀπὸ ἀληθοῦς λήγῃ ἐπὶ ψεῦδος. ὁποῖόν ἐστι τὸ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, νὺξ ἐστιν. ἡμέρας γὰρ οὔσης, τὸ μὲν ἡμέρα ἐστὶν, ἀληθές ἐστιν, ὅπερ ἦν ἡγούμενον· τὸ δὲ, νὺξ ἐστι, ψεῦδός ἐστιν. ὅπερ ἦν λῆγον. Διόδωρος δὲ [I] ἀληθὲς εἶναί φησι συνημμένον, ὅπερ μήτε ἐνεδέχετο, μήτε ἐνδέχεται, ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς, λήγειν ἐπὶ ψεῦδος, ὅπερ μάχεται τῇ Φίλωνος θέσει. τὸ γὰρ τοιοῦτον συνημμένον, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἐγὼ διαλέγομαι, ἡμέρας οὔσης ἐπὶ τοῦ παρόντος κἀμοῦ διαλεγομένου, κατὰ μὲν τὸν Φίλωνα, ἀληθές ἐστιν, ἐπείπερ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον τοῦ ἡμέρα ἐστὶν, εἰς ἀληθὲς λήγει, τὸ, ἐγὼ διαλέγομαι· κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον, ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ, ἀπ' ἀληθοῦς ποτε ἀρξάμενον τοῦ ἡμέρα ἐστὶν, ἐπὶ ψεῦδος λήγειν, τὸ, ἐγὼ διαλέγομαι, ἡσυχάσαντος ἐμοῦ. καὶ ἐνδέχεται, ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπὶ ψεῦδος λήγειν, τὸ, ἐγὼ διαλέγομαι. πρὶν γὰρ ἄρξωμαι [K] διαλέγεσθαι, ἀπ' ἀληθοῦς μὲν ἤρχετο τοῦ ἡμέρα ἐστίν· ἐπὶ ψεῦδος δὲ ἔληγε

dem.) 111. Atque connexi quidem, ut paucis dicam, eſt hujuſmodi conſtitutio. Videtur autem profiteri ejuſmodi pronuntiatum, id quod eſt in ipſo ſecundum ac conſequens, ſequi id quod eſt in ipſo primum ſeu antecedens, ita ut ſi ſit antecedens, futurum ſit etiam conſequens. Unde ſi ea quidem ſervetur profeſſio, & conſequens ſequatur ex antecedente, fit verum etiam connexum: ſin autem non ſervetur, falſum.

112. Quamobrem ab eo ſtatim incipiamus conſideremuſque an poſſit aliquod verum connexum, & ſervans dictam profeſſionem, inveniri. Nam communiter quidem dicunt omnes Dialectici, rectum eſſe connexum, quando id quod in eo eſt conſequens, ſequitur ex eo quod eſt in illo antecedens. Quando autem & quemadmodum ſequatur, inter ſe diſſident, & inter ſe pugnantia criteria ſtatuunt quibus ajunt judicari conſequentiam. 113. Ut, Philo docuit verum eſſe connexum, quando non incipit a vero & deſinit in falſum. Quo fit ut ex ejus ſententia tribus quidem modis ſit verum connexum: uno autem modo falſum. Etenim quando a vero incipiens deſinit in verum, verum eſt: ut illud, *Si dies eſt, lux eſt.* & quando a falſo incipiens in falſum deſinit, rurſus verum: ut illud, *Si terra volat, alas habet terra.* 114. Similiter & quod incipit a falſo, deſinit autem in verum, eſt verum: ut illud, *Si terra volat, eſt terra.* Solummodo autem eſt falſum, quando incipiens a vero, deſinit in falſum: cujuſmodi eſt illud, *Si dies eſt, nox eſt.* Nam ſi dies ſit, illud quidem, *Dies eſt*, verum eſt. quod quidem eſt antecedens. hoc autem, *Nox eſt*, eſt falſum. quod quidem erat conſequens. 115. Diodorus autem dicit verum eſſe connexum, quod neque contingit unquam neque contingit, cum a vero incipiat, ut deſinat in falſum. quod quidem pugnat cum poſitione Philonis. Nam hujuſmodi connexum, *Si dies eſt, ego diſſero*, ſi dies ſit in præſentia & ego diſſero, ex Philonis quidem ſententia eſt verum, quandoquidem incipiens a vero illo, *Dies eſt*, in verum deſinit illud, *Ego diſſero:* ex Diodori autem ſententia falſum. contingit enim aliquando ut incipiens a vero, nempe *Dies eſt*, deſinat in falſum, nempe hoc, *Ego diſſero*, cum ego ſileam. Tunc enim contingit a vero incipiens deſinere in falſum, nempe *Ego diſſero.* 116. Nam priuſquam cœpero diſſerere, incepit quidem a vero, nempe *Dies eſt*, in falſum autem

NOTÆ.

G ὁ μὲν Φίλων] Philo Stoicus. vide dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 110.

H ἀρχόμενον] Ita recte MSS. pro ἀρχόμενοι. Confer infra Sect. 247. & 378.

I Διόδωρος] Diodorus Cronus, Dialecticus inter Stoicos acutiſſimus, de quo ad laudatum libri 2. Pyrrhon. locum.

K πρὶν γὰρ ἄρξωμαι] MS. Vratislav. ἄρχομαι.

deſiit, nempe *Ego diſſero*. Rurſus quod ita ſe habet, *Si nox eſt; ego diſſero*, ſi ſit quidem dies, & ego ſileam, ex ſententia quidem Philonis ſimiliter eſt verum. a falſo enim incipit & deſinit in falſum. Ex Diodori autem ſententia falſum eſt. contingit enim ipſum quum a vero inceperit, deſinere in falſum, cum nox acceſſerit, & rurſus ego non diſſeram, ſed ſileam. 117. Sed illud quoque, *Si nox eſt, dies eſt*, quando eſt dies, ex ſententia quidem Philonis propterea eſt verum, quod a falſo incipiens, nempe *Nox eſt*, in verum deſinit, nempe *Dies eſt*. Ex Diodori autem ſententia propterea eſt falſum, quod contingit quum nox advenerit, ipſum a vero incipiens, nempe *Nox eſt*, deſinere in falſum, nempe *Dies eſt*.

118. Quum ergo ſit hujuſmodi, ut exempli cauſa diximus, repugnantia, in criteriis connexi pronunciati, an non dubia eſt & in explicabilis recti connexi diſcretio? Nam ut hoc diſcamus, oportet ante omnia prius dijudicari Dialecticorum diſſidium de ejus rectitudine. Quatenus autem non poteſt dijudicari, neceſſe eſt de eo quoque ſuam ſuſtinere aſſenſionem. & merito. 119. Aut enim attendemus omnia quibus judicant Dialectici, aut aliquod eorum. Sed fieri quidem non poteſt, ut omnia attendamus. pugnant enim, ut oſtendi in duobus jam memoratis: quæ autem pugnant, non poſſunt ex æquo eſſe credibilia. Sin autem aliqua eorum, aut ex ſe & ſine judicio attendemus aliquod, aut cum ratione quæ oſtendit quod rectum ſit hoc verumque criterium. 120. Et ſi quidem ſine judicio & ex ſe aliquod criterium probabimus, cur magis huic quam illi aſſentiemur? quod perinde eſt ac nulli aſſentire propterea quod inter ſe pugnent. Sin autem cum ratione, quæ oſtendit quod rectum ſit id quod a nobis aſſumitur criterium connexi, aut hujuſmodi ratio eſt, ut nec colligat nec concludat, aut ejuſmodi ut colligat ac concludat. 121. Sed ſi non colligit nec concludit, eſt prava & nulla fide digna in dijudicando connexi criterio. Sin autem eſt ejuſmodi ut colligat, propterea omnino colligit & concludit, quod ex ejus propoſitionibus ſequitur illatio, ut adeo probetur per aliquam conſequentiam. 122. Quæ autem ab initio in quæſtione eſt, conſequentiam, oportuit examinari ex ratione connexi. hoc autem perinde eſt ac ſi incidas in vitioſum modum probandi mutuo alterum per alterum. Nam ut diſcamus con-

τὸ, ἐγὼ διαλέγομαι. πάλιν τὸ οὕτως ἔχον, εἰ νύξ ἐστιν, ἐγὼ διαλέγομαι, ἡμέρας οὔσης καὶ σιωπῶντος ἐμοῦ, κατὰ μὲν Φίλωνα ὡσαύτως ἀληθὲς, ἀπὸ γὰρ ψεύδους ἀρχόμενον, ἐπὶ ψεῦδος λήγει· κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον, ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ αὐτὸ ἀρξάμενον ἀπ' ἀληθοῦς, λῆξαι εἰς ψεῦδος, νυκτὸς ἐπελθούσης.[L] καὶ πάλιν, ἐμοῦ μὴ διαλεγομένου, ἀλλὰ ἡσυχάζοντος. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ, εἰ νύξ ἐστιν, ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρας οὔσης, κατὰ μὲν Φίλωνα, διὰ τοῦτ' ἀληθὲς, ὅτι ἀπὸ ψεύδους ἀρχόμενον τοῦ, νύξ ἐστιν, εἰς ἀληθὲς λήγει, τὸ, ἡμέρα ἐστί. κατὰ δὲ Διόδωρον διὰ τοῦτο ψεῦδος, ὅτι ἐνδέχεται νυκτὸς ἐπισχούσης, ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον αὐτὸ τοῦ, νύξ ἐστιν, ἐπὶ ψεῦδος λήγειν, τὸ, ἡμέρα ἐστί.

Τοιαύτης οὖν οὔσης ὡς ἐν παραδείγματος μέρει τῆς ἐν τοῖς κριτηρίοις τοῦ συνημμένου ἀξιώματος ὑπεναντιώσεως, μήποτε ἄπορος γίνεται ἡ τοῦ ὑγιοῦς συνημμένου διάγνωσις; ἵνα γὰρ μάθωμεν τοῦτο, πρὸ παντὸς δεῖ ἐπικριθῆναι τὴν περὶ τῆς ὑγιότητος αὐτοῦ τῶν διαλεκτικῶν διάστασιν. ἐφ' ὅσον δὲ ἀνεπίκριτόν ἐστι, μένειν ἀνάγκη καὶ αὐτὸ ἐν ἐποχῇ. καὶ εἰκότως. ἤτοι γὰρ πᾶσι τοῖς κριτηρίοις τῶν Διαλεκτικῶν προσέξομεν, ἤ τινι τούτων. ἀλλὰ πᾶσι μὲν οὐχ οἷόν τέ ἐστι προσέχειν, μάχεται γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν προειρημένων δυοῖν [M] ὑπέδειξα· τὰ δὲ μαχόμενα, οὐ δύναται ἐπίσης εἶναι πιστά. εἰ δέ τινι τούτων, ἤτοι αὐτόθεν καὶ ἀκρίτως προσέξομέν τινι, ἢ μετὰ λόγου τοῦ δεικνύντος ὅτι ὑγιές ἐστι τὸ τοιοῦτον κριτήριον. καὶ εἰ μὲν ἀκρίτως καὶ αὐτόθεν συγκαθησόμεθά τινι κριτηρίῳ, τί μᾶλλον τῷδε ἢ τῷδε [N] συγκαταθησόμεθα; ὅπερ ἴσον ἦν τῷ μηδενὶ συγκατατίθεσθαι διὰ τὴν μάχην. εἰ δὲ μετὰ λόγου τοῦ δεικνύντος ὅτι ὑγιές ἐστι τὸ παραλαμβανόμενον ὑφ' ἡμῶν τοῦ συνημμένου κριτήριον, ἤτοι οὗτος ὁ λόγος [O] ἀσύνακτός ἐστι καὶ ἀπέραντος, ἢ συνακτικὸς καὶ περαίνων. ἀλλ' ἀσύνακτος μὲν καθεστὼς καὶ ἀπέραντος, ἄπιστός ἐστι καὶ μοχθηρὸς ἐν τῷ προκρίνειν τι τοῦ συνημμένου κριτήριον. εἰ δὲ συνακτικὸς ὑπάρχει, πάντως διὰ τοῦτο συνακτικὸς τυγχάνει, ὅτι ἀκολουθεῖ αὐτοῦ τοῖς λήμμασιν ἡ ἐπιφορά· ὥστε δι' ἀκολουθίας τινὸς αὐτὸν δοκιμάζεσθαι. τὴν δὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρχῆς ζητουμένην ἐπὶ τοῦ συνημμένου λόγου ἔδει δοκιμάζεσθαι. τοίνυν ἴσον ἦν τὸ τοιοῦτον τῷ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων τρόπον ἐμπίπτειν. ἵνα γὰρ τὸ συνημ-

N O T Æ.

L ἐπελθούσης] MS. Ciz. ἀπελθούσης, male. Nocte enim ſuperveniente demum vera fit enunciatio, νύξ ἐστιν.

M προειρημένων δυοῖν] MS. Vratiſlav. δυεῖν, duos autem Philonem ac Diodorum intelligit de quorum diſſidio circa rationes boni connexi dixit a Sect. 113. ſeq.

N τῷδε ἢ τῷδε] Ita legendum, non τῷ δὲ.

O ἤτοι οὗτος ὁ λόγος] MS. Vratiſlav. οὐ ὁ λόγος, minus recte.

μενον

μένον ἐξ ἀκολουθίας ὀφεῖλον δοκιμάζεσθαι μάθωμεν, ἐπὶ λόγον τινὰ δεῖ δραμεῖν. καὶ ἵνα οὗτος ὁ λόγος ὑγιὴς ᾖ, τὴν ἀκολουθίαν δεῖ προπεπιστεῦσθαι, [P] ἀφ᾽ ἧς ὅτι ἐστὶν ὑγιὴς, κρίνεται. μὴ ἔχοντες οὖν τὸ ὑγιὲς συνημμένον, ὅσον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀπορίᾳ, οὐδὲ συνακτικὸν ἕξομεν λόγον. τοῦτον δὲ μὴ ἔχοντες, οὐδὲ ἀπόδειξιν ἕξομεν. λόγος γάρ ἐστι συνακτικὸς ἡ ἀπόδειξις. ἀποδείξεως δὲ μὴ παρούσης, ἀναιρεῖται ἡ Δογματικὴ φαντασία. [Q] ἐνέσται δὲ ἀπὸ τούτων, καὶ ἐπὶ τὰ συμπεπλεγμένα, καὶ ἐπὶ τὰ διεζευγμένα κοινῶς, ἐπί τε τὰ λοιπὰ εἴδη τῶν οὐχ ἁπλῶν ἀξιωμάτων διαβαίνειν. τὸ γὰρ συμπεπλεγμένον, ἐξ ἁπλῶν ὀφείλει, ἢ οὐκ ἐξ ἁπλῶν, ἢ ἐκ μικτῶν, συνεστάναι. πάντα δὲ ταῦτα ἠπόρηται, τῶν ἁπλῶν προηπορημένων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅταν λέγωσιν ὑγιὲς εἶναι συμπεπλεγμένον τὸ πάντ᾽ ἔχον ἐν αὐτῷ ἀληθῆ, οἷον, τὸ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ φῶς ἐστι· ψεῦδος δὲ, τὸ ἔχον ψεῦδος, πάλιν νομοθετοῦσιν αὐτοὶ αὐτοῖς. [R] ἀκόλουθον γὰρ ἦν, εἰ ἀληθές ἐστι τὸ ἐκ πάντων ἀληθῶν [S] σύνθετον, εὐθὺς ἀληθὲς εἶναι, καὶ τὸ ἐκ πάντων ψευδῶν συγκείμενον, ψεῦδος. τὸ δὲ ἐκ ψευδῶν ἅμα καὶ ἀληθῶν, μὴ μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι ἢ ψεῦδος. εἰ μὲν γὰρ ἔξεστιν αὐτοῖς ἃ θέλουσι νομοθετεῖν, καὶ ὡς προαιροῦνται περὶ τῶν πραγμάτων διατάττεσθαι, ἐπιτρεπτέον μὲν τὸ ἓν ἔχον ψεῦδος συμπεπλεγμένον λέγεσθαι παρ᾽ αὐτοῖς ψεῦδος. ἐξέσται δὲ καὶ ἄλλοις ἀντιδιατάττεσθαι, καὶ λέγειν, τὸ ἐκ πλειόνων ἀληθῶν, ἑνὸς δὲ ψεύδους συμπεπλεγμένον, ἀληθὲς ὑπάρχειν. εἰ δὲ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων προσεκτέον ἐστὶν, ἀκόλουθον δήπουθεν τὸ τὶ μὲν ψεῦδος ἔχον, τὶ δὲ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον, μὴ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος εἶναι λέγειν. ὥσπερ γὰρ τὸ ἐκ λευκοῦ καὶ ἐκ μέλανος μεμιγμένον, οὐ μᾶλλον λευκόν ἐστιν ἢ μέλαν· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν, λευκὸν ἦν, καὶ τὸ μέλαν, μέλαν ὑπῆρχεν· οὕτω τὸ μὲν ἀληθὲς, μόνον ἀληθὲς εἶναι καὶ συμβέβηκε· τὸ δὲ ψεῦδος, μόνον ψεῦδος ὑπάρχει. τὸ δὲ σύνθετον ἐξ ἀμφοτέρων, οὐ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος προσαγορευτέον. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν τῷ βίῳ φασὶ τὸ κατὰ μὲν τὰ πλεῖστα μέρη ὑγιὲς ἱμάτιον, κατὰ ὀλίγον δὲ διεῤῥωγὸς, οὐκ ἀπὸ τῶν πλείστων καὶ ὑγιῶν μερῶν ὑγιὲς εἶναι λέγομεν, ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ ὀλίγου καὶ διεῤῥωγότος, διεῤῥωγός· οὕτω καὶ τὸ συμπεπλεγμένον, κἂν ἓν μόνον ἔχῃ ψεῦδος,

nexum quod examinari debet ex conſequentia, veniendum eſt ad aliquam rationem. & ut hæc ſit recta ratio, oportet prius probari conſequentiam a qua judicatur quod ſit recta. 123. Si ergo rectum non habemus connexum, quod ad hanc attinet dubitationem, ne rationem quidem habebimus quæ colligat. Si eam autem non habemus, ne habebimus quidem demonſtrationem. Demonſtratio enim eſt ratio colligens. Si nulla ſit autem demonſtratio, evertitur jactatio dogmaticorum. 124. Ex his licebit etiam tranſire & ad complexa, & ad diſiuncta communiter, & ad reliquas ſpecies pronuntiatorum non ſimplicium. Complexum enim debet conſtare aut ex ſimplicibus, aut ex non ſimplicibus pronunciatis, aut ex mixtis. Omnia autem hæc dubia ſunt, cum jam ante oſtenſum fuerit ſimplicia eſſe dubitationibus obnoxia. 125. Verumenimvero & quando dicunt rectum eſſe complexum in quo vera ſunt omnia, ut *Dies eſt, & Lux eſt:* falſum autem in quo eſt falſum, rurſus ipſi ſibi leges ſtatuunt. Conſequens enim eſſet, ſi verum eſt, quod ex meris veris compoſitum, protinus ſit verum: etiam quod ex meris falſis eſt compoſitum, eſſe falſum: quod autem ex falſis ſimul & veris, non magis eſſe verum quam falſum. 126. Nam ſi eis licet quas volunt leges ferre, & ex ſuo arbitrio de rebus ſtatuere, permittendum quidem eſt ut complexum quod unum habet falſum, apud eos dicatur falſum: licebit autem etiam aliis contra ſtatuere, & dicere, complexum quod conſtat ex pluribus veris & uno falſo, eſſe verum. 127. Si eſt autem attendenda rerum natura, conſequens eſt ut quod aliquid quidem habet falſi, aliquid vero veri, dicatur non magis eſſe verum quam falſum. Quomodo enim quod miſtum eſt ex albo & nigro, non magis eſt album quam nigrum: nam album quidem erat album, & nigrum erat nigrum: ita accidit ut verum quidem ſit ſolum verum, falſum vero ſolum falſum. Quod autem eſt ex ambobus compoſitum, non magis eſt appellandum verum quam falſum. 128. Sed, inquiunt, quemadmodum in communi vita, veſtimentum quod maxima ex parte eſt integrum, parum autem eſt fractum ac lacerum, non ex plurimis quidem integris partibus integrum eſſe dicimus, ſed ex modico quod lacerum eſt, lacerum appellamus: ita etiam complexum, etiamſi unum ſolum habeat falſum,

NOTÆ.

P *προπεπιστεῦσθαι*] Eadem voce utitur ſupra Sect. 62.

Q *ἡ Δογματικὴ Φαντασία*] Hoc *τὸ μέγα καὶ σεμνὸν Δογματικῶν αὔχημα* dixerat libro ſuperiore, Sect. 27. De illa autem acceptione vocabuli *Φαντασίας* pro ambitione arrogantique opinione & *ὑπολήψει* (Germanis Einbildung) videndi Svidas in *Φαντασία*, Salmaſius ad Lampridii Alex. Severum c. 33. Jo. Caſpar Svicerus in præclaro theſauro ſuo, Menagius ad Laërtii IV. 53. Gatakerus ad M. Antonini lib. 1. c. 7. & Grotius ac Pricæus ad Actor. XXV. 23.

R *νομοθετοῦσιν αὐτοὶ αὐτοῖς*] Horat. Sat. 1. 3. 67. *quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam.*

S *ἐκ πάντων ἀληθῶν*] Ita recte MS. Vratiſlav. pro *ἀληθές.*

plura autem vera, ex uno falſo dicetur totum falſum. 129. At hoc quidem eſt ſtultum. Nam vitæ quidem humanæ concedendum uti nominibus per abuſionem, quando non quæritur omnino verum quod pertinet ad naturam, ſed quod ad opinionem. Puteum quidem certe dicimus fodere, & chlamydem texere, & domum ædificare, non proprie. nam ſi eſt puteus, non effoditur, ſed eſt effoſſus: & ſi eſt chlamys, non texitur, ſed eſt texta. Quamobrem in vita quidem & communi conſuetudine locum habet abuſio. Quando autem quærimus quæ ſit vera rei cujusque natura, tunc exacte & accurate loqui oportet. 130. Atque quod dubia quidem iſta ſit & exitum non inveniat oratio, & magnam habeat difficultatem adverſus eos, qui verum & falſum admittunt in dicto incorporeo, ex his ſatis eſt oſtenſum. Quod autem nec ii, qui in voce verum falſumque conſtituunt, facile id expedire poſſint, proclive eſt diſcere. 131. Omnis enim vox, ſi eſt, aut eſt quando fit, aut cum ſiletur. Sed neque quando fit, eſt, eo quod necdum conſiſtit: neque cum ſiletur, eo quod nondum fiat. Non eſt ergo vox. Atque cum ſit quidem, non eſt, ut oſtenditur ex ſimilibus. Neque enim domus quando fit, eſt domus: non navis: neque quicquam aliud ejusmodi. quamobrem nec vox. Quod autem neque exiſtat cum ſiletur, conſtat. Si ergo aut fit vox aut ſiletur, neutro autem tempore eſt, utique non eſt vox. 132. Et alioqui ſi verum eſt in voce, aut eſt in voce minima, aut in longa. Sed nec eſt in minima: Nam minimum eſt individuum, verum autem non eſt individuum. Neque in longa: Ea enim nulla exiſtit, propterea quod quando prima ejus pars profertur, nondum ſit ſecunda: quando autem ſecunda, non amplius ſit prima. Non eſt eſt ergo verum in voce. 133. Ad hæc accedit, quod ſi ſit in voce, aut eſt in ea quæ ſignificat, aut in ea quæ non ſignificat. Sed in ea quidem quæ non ſignificat, ut in Blityri & Scindapſus,

πλείονα δὲ ἀληθῆ, λεχθήσεται τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, ψεῦδος· ὅπερ ἐστὶν εὔηθες. τῷ μὲν γὰρ βίῳ συγχωρητέον καταχρηστικοῖς ὀνόμασι χρῆσθαι, μὴ πάντως τὸ πρὸς τὴν φύσιν ἀληθὲς ζητοῦντι, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν δόξαν. φρέαρ γοῦν ὀρύσσειν φαμὲν, καὶ χλαμύδα ὑφαίνειν, καὶ οἰκίαν οἰκοδομεῖν, οὐ κυρίως. εἰ γὰρ φρέαρ ἐστὶν, οὐκ ὀρύσσεται, ἀλλ' ὀρώρυκται. καὶ εἰ χλαμὺς [T] ἐστιν, οὐχ ὑφαίνεται, ἀλλ' ὕφανται. ὥστε ἐν μὲν τῷ βίῳ καὶ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ τόπον εἶχεν ἡ κατάχρησις. ὅταν δὲ τὰ πρὸς τὴν φύσιν ζητῶμεν πράγματα, τότε ἔχεσθαι δεῖ τῆς ἀκριβείας. ἀλλ' ὅτι μὲν ἄπορός ἐστιν ὁ λόγος, καὶ πολλὴν ἔχων τὴν ταραχὴν [U] τοῖς ἐν ἀσωμάτῳ τινὶ λεκτῷ [X] τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ἀπολείπουσιν, ἐκ τούτων αὐτάρκως ὑποδέδεικται. [Y] ὅτι δὲ καὶ τοῖς ἐν φωνῇ [Z] ταῦθ' ὑποστησαμένοις οὐκ ἔστιν εὔπορος, ῥᾴδιον μαθεῖν. πᾶσα γὰρ φωνὴ, εἰ ἔστιν, ἤτοι γινομένη ἐστὶν [A] ἢ σιωπωμένη. οὔτε δὲ ἡ γινομένη ἐστὶ, τῷ μὴ ὑφεστάναι, οὔτε ἡ σιωπωμένη, τῷ μήπω γίνεσθαι· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ φωνή. ἡ μὲν οὖν γινομένη, οὐκ ἔστιν, καθάπερ ἐκ τῶν ὁμοίων δείκνυται, οὔτε γὰρ οἰκία γινομένη, οἰκία ἐστὶν, οὐ ναῦς, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ὥστε οὐδὲ φωνή. ὅτι δ' οὐδ' ἡ σιωπωμένη ὑφέστηκεν, ὁμόλογον. εἴπερ οὖν, ἢ γίνεται φωνὴ ἢ σιωπᾶται, κατ' οὐδέτερον δὲ τούτων τῶν χρόνων ἐστὶν, οὐκ ἂν εἴη φωνή. καὶ ἄλλως, εἰ ἐν φωνῇ ἐστὶ τὸ ἀληθὲς, ἤτοι ἐν ἐλαχίστῃ [B] ἐστὶ φωνῇ, ἢ ἐν μακρᾷ· οὔτε δὲ ἐν ἐλαχίστῃ, ἀμερὲς γάρ ἐστι τὸ ἐλάχιστον, καὶ τὸ ἀληθὲς οὐκ ἀμερές· οὔτε ἐν μακρᾷ, ἀνυπόστατος γάρ ἐστιν αὕτη· διὰ τὸ, ὅτε μὲν πρῶτον [C] αὐτῆς προφέρεται μέρος, μήπω εἶναι τὸ δεύτερον· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον, μηκέτι εἶναι τὸ πρῶτον. οὐ τοίνυν ἐν φωνῇ ἐστὶ τὸ ἀληθές. πρὸς τούτοις, εἰ ἐν φωνῇ ἐστιν, ἤτοι ἐν σημαινούσῃ, ἢ μὴ ἐν σημαινούσῃ. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ μὴ σημαινούσῃ τὶ, οἷον, τῇ βλίτυρι καὶ τῇ σκινδαψὸς [D]

NOTÆ.

T χλαμὺς] MS. Vratislav. *χλαμὶς*, ut *χλανίς*.

U ἔχων τὴν ταραχὴν] Articulum *τὴν*, qui in editis aberat, ex eodem MS. revocavi.

X ἐν ἀσωμάτῳ τινὶ λεκτῷ] Supra ad Sect. 12.

Y ὑποδέδεικται] MS. Ciz. *ἀποδέδεικται*.

Z τοῖς ἐν φωνῇ] Quæ ſententia Epicuri & Stratonis, ſupra, Sect. 13.

A ἤτοι γινομένη ἐστὶν] Eadem cavillatio in lib. contra Muſicos Sect. 57.

B ἤτοι ἐν ἐλαχίστῃ] Confer præter laudatum adverſus Muſicos locum, lib. adverſus Grammaticos Sect. 124. ſeq.

C ὅτε μὲν πρῶτον] Similis cavillatio ſupra, Sect. 81. ſeq.

D βλίτυρι, σκινδαψὸς] Vocabula nihil ſignificantia quæ junguntur etiam apud Artemidorum IV. 3. Eſt autem *βλίτυρι* ſonus quem chorda pulſa edit, *χορδῆς μίμημα*, Heſychio. *φωνὴ μόνον, οὐδὲν σημαίνουσα* inquit Clemens Alex. VIII. Strom. p. 769. Galenus T. 3. edit. Baſil. p. 35. *καί πως καὶ βλιτυριζόμενον ἐρῶ σφυγμὸν, καὶ σκινδαψιζόμενον, εἰ χρὴ λέγειν ὀνόματα μόνον. ἀλλὰ καὶ τὸ βλίτυρι φασὶ καὶ τὸ σκινδαψὸς ἄσημα παντελῶς εἶναι. - - ἀλλὰ καὶ τὸ βλίτυρι κρουμά τι δηλοῖ, καὶ τὸ σκινδαψὸς οὐκ οἰκέτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀργάνου τινός ἐστιν ὄνομα.* Confer Caſaubonum & Menagium ad Laërt. VII. 57. Ammonius in lib. *περὶ ἑρμηνείας* p. 11. *διακρίνει τὸ ὄνομα τῶν ἀσήμων φωνῶν, οἷον βλίτυρι, κνάξ,* ita enim malo quam ut editum eſt, *κοάξ*. Nam ita p. 13. *τὸ κνάξ, φωνὴ ἄσημος*, atque ſtrepitum fracti aſſeris ſolemus exprimere per *enax* etiam Germani. *κοάξ* vero ranarum eſt, & *βρεκεκεκέξ*, ut porcorum *κοῒ, κοῒ* apud eundem Ammonium p. 11. *Σκινδαψοὺς καὶ τραγελάφους γλῶσσα μόνα συντίθησι*, inquit Naz. Sed *τραγελάφους* quemadmodum chimæras & ſimilia non ſola componit lingva, ſignificant enim aliquid, licet *ἐν μόνῃ τῇ ἐπινοίᾳ κείμενον νόημα*, ut verbis ejusdem Ammonii utar p. 12. *Σκινδαψὸν*, inſtrumentum Muſicum quidam interpretantur ut Ælianus XII. 44. animal. & ex Joba Heſychius in *βλιτύριον*, Athenæus IV. p. 183. ex Theopompo Colophonio & Matrone. Svidas in *σκινδαψὸς* & Ste-

οὐκ ἂν εἴη τί. πῶς γὰρ τοῦ μὴ σημαινομένου πράγματος οἷόν τέ ἐστιν ὡς ἀληθοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι; λείπεται ἄρα λέγειν, ἐν τῇ σημαινούσῃ· ὃ δὴ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον. οὐδεμία γὰρ φωνὴ, ὡς φωνὴ, σημαντική ἐστιν· ἐπεὶ ἐχρῆν πάντας [E] τοὺς ἀντιλαμβανομένους φωνῆς Ἕλληνας καὶ βαρβάρους, ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτῆς. ὥστε οὐδὲ κατὰ τοῦτο ἐν φωνῇ θετέον τἀληθές. τῶν δὲ φωνῶν αἱ μέν εἰσιν ἁπλαῖ, αἱ δὲ, σύνθετοι· ἁπλαῖ μὲν, [F] οἷον, ἡ Δίων· σύνθετοι δὲ, ὥσπερ ἡ, Δίων περιπατεῖ. εἰ οὖν ἐν φωνῇ ἐστι τἀληθὲς, ἤτοι ἐν ἁπλῇ ἐστιν ἢ ἐν συνθέτῳ· ἀλλ' ἐν μὲν ἁπλῇ καὶ ἀσυνθέτῳ [G] οὐκ ἔστιν. ἀξίωμα γὰρ εἶναι δεῖ τἀληθές· καὶ οὐδὲν ἀξίωμα ἀσύνθετον. ἐν συνθέτῳ δὲ οὐκ ἂν εἴη, διὰ τὸ μηδεμίαν σύνθετον ὑφεστάναι [H] λέξιν· οἷον τὴν, Δίων ἐστιν. ὅτε γὰρ λέγομεν τὴν Δίων, οὔπω λέγομεν τὴν, ἐστι· καὶ ὅτε ταύτην προφερόμεθα, οὐκέτ' ἐκείνην λέγομεν. ὥστ' οὐδ' ἐν φωνῇ τἀληθές. καὶ μὴν οὐδ' ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας, ὡς ὑπενόησάν τινες. [I] εἰ γὰρ ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας ἐστὶ τἀληθὲς, οὐδὲν ἔσται τῶν ἐκτὸς ἀληθές. τὸ γὰρ κίνημα τῆς διανοίας ἐστὶν ἐν ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐκτός. ἄτοπον δέ γε τὸ λέγειν μηδὲν εἶναι τῶν ἐκτὸς ἀληθὲς, ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας ἀπολείπειν τἀληθές. τῶν τε κινημάτων τῆς διανοίας ἰδίων ὄντων ἑκάστου, οὐδὲν ἔσται κοινὸν ἀληθές. μηδενὸς δὲ ὄντος κοινοῦ τινος ἀληθοῦς, πάντ' ἔσται ἀσαφῆ καὶ διάφωνα. ὃ γὰρ ἔχει οὗτος ἀληθὲς, τουτέστι τὸ κίνημα τῆς διανοίας, τοῦθ' ἕτερος οὐκ ἔχει. καὶ ἀναστρόφως, ὃ ἐκεῖνος ἔχει, τοῦθ' οὗτος οὐ κατείληφεν. ἄτοπον δὲ τὸ μηδὲν εἶναι λέγειν συμφώνως ἀληθές. τοίνυν καὶ τὸ ἀξιοῦν ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας ὑποκεῖσθαι τἀληθὲς, ἄτοπόν ἐστι καὶ οὐχ ὑγίες. ἀνακόλουθόν τέ ἐστι τοῖς ἐν τῷ κινήματι [K] τῆς διανοίας ἀπολείπουσι τἀληθὲς, πάνθ' ὁμολογεῖν ἀληθῆ εἶναι. οἷον,

non eſt aliquid veri. Quomodo enim fieri poteſt ut rem quæ nihil ſignificat, tanquam veram apprehendamus? 134. Reſtat ergo ut dicamus verum eſſe in voce aliquid ſignificante. quod rurſus non poteſt fieri. Nulla enim vox, ut vox, eſt ſignificativa: oporteret enim omnes qui vocem apprehendunt, tam Græcos quam Barbaros, id etiam apprehendere quod ab ea ſignificatur. Quamobrem ne ea quidem ratione verum ponendum eſt in voce. 135. Ex vocibus autem aliæ ſunt ſimplices, aliæ compoſitæ. Simplices quidem, ut *Dion:* compoſitæ autem, ut *Dion ambulat*. Si ergo verum eſt in voce, aut eſt in ſimplici, aut in compoſita. Sed non eſt in ſimplici & incompoſita. verum enim quod eſt, pronunciatum oportet eſſe, nullum autem pronuntiatum eſt incompoſitum. 136. In voce compoſita autem eſſe verum non poteſt, propterea quoniam nulla dictio compoſita exiſtit: ut *Dion eſt*. Quando enim dicimus *Dion*, nondum dicimus *Eſt*: & quando hanc proferimus, non amplius illam dicimus. Quamobrem nec in voce eſt verum. 137. Sed nec in motu cogitationis, ut putarunt nonnulli. Nam ſi in motu cogitationis eſt verum, nihil erit verum ex iis quæ ſunt extrinſecus. Motus enim cogitationis eſt in nobis, & non extra. Abſurdum eſt autem dicere nihil eſſe verum ex iis quæ ſunt extrinſecus. Abſurdum eſt ergo verum relinquere in motu cogitationis. 138. Et cum motus cogitationis ſint uniuſcujuſque proprii, nullum erit verum commune. Si nullum autem ſit verum commune, erunt omnia incerta, obſcura & diſcrepantia. Quod enim iſte habet verum, nempe motum cogitationis, hoc alius non habet: & contra, quod ille habet, hoc iſte non comprehendit. Abſurdum eſt autem dicere nihil eſſe verum de quo omnes conſentiant. 139. Cenſere ergo in motu cogitationis poſitum eſſe verum, eſt abſurdum & non recte habet: & eſt conſequens iis qui verum relinquunt in motu cogitationis, ut fateantur omnia eſſe vera: utpote motum cogita-

NOTÆ.

phanus Byz. in Γαληψός. Varinus Phavorinus: *κινδαψοί, ὄρνεα, καὶ ὄργανα κιθαριστήρια, καὶ Ἰνδοί.* Poſtrema verba corrupta ſunt vel certe aliquid deeſt, ſupplendum fortaſſe ex hoc loco ſcholiarum Apollonii ad librum 2. *Νύσα ὄρος ἐστὶν ἐν Ἰνδικῇ, καὶ κισσῷ προσόμοιον φυτὸν φυτεύεται ἐκεῖ, ὃ προσαγορεύεται σκινδαψός.* Cæterum Jo. Damaſcenus in Dialectica T. 1. Opp. p. 12. *σκινδαψὸς γράφεται, οὔτε σημαίνει τι, οὔτε γὰρ γέγονε σκινδαψὸς, οὔτε ἐστί.* Hinc Timon Sillographus apud Laërtium VII. 15. de homine ſtolido: *νοῦν εἶχεν ἐλάσσονα σκινδαψοῖο.* Homero ſervum fuiſſe, Scindapſum nomine, ex Ptolemæo Hephæſtione apud Photium notat Menagius ad jam laudatum Laërtii locum, ſed lepida eſt Rotmari hallucinatio a quo Scindapſus inter ſcriptores a Scholiaſte Apollonii Rhodii laudatos refertur in locis communibus ad Apollonium p. 68.

E ἐχρῆν πάντας] Si natura (non impoſitione) ſignificativæ eſſent voces, ab omnibus pariter intelligerentur. Confer 2. Pyrrhon. Sect. 214. pro *ἀντιλαμβανομένους*, in MS. Ciz. *ἀντιλαμβανομένης*, male.

F ἁπλαῖ μὲν] Secundum Ariſtotelem voces ſignificantes ſunt tantummodo nomen & verbum, cæteræ conſignificantes. Diodorus vero Cronus ut doceret quælibet vocabula ſignificativa eſſe, unum e ſervis ſuis vocavit *Atqui*, alterum *Etſi*, ut narrat Ammonius ad librum *περὶ ἑρμηνείας* p. 16. quaſi tunc non deſiiſſent eſſe conjunctiones, quæ jam eo ipſo induerunt nominum propriorum naturam.

G ἁπλῇ καὶ ἀσυνθέτῳ] Ita recte MSS. pro *συνθέτῳ*.

H μηδεμίαν σύνθετον ὑφεστάναι] Cavillatio quæ fuit Sect. 81. ſeq. & 132.

I ὡς ὑπενόησάν τινες] Nemo tamen Sexto innotuit, qui illam ſententiam defenſitaſſet, vide ſupra ad Sect. 13.

K ἀκόλουθόν τέ ἐστι τοῖς ἐν τῷ κινήματι] Ita legendum ſupplendumque poſtulat ſenſus, pro *ἀνακόλουθόν τέ ἐστι τῷ κινήματι*.

tionis Epicuri & Zenonis & Democriti & aliorum. ex æquo enim iis omnibus accidit, ut ſint motus cogitationis. Fieri autem non poteſt ut ſint omnia vera, ut nec omnia falſa. Ergo nec motus cogitationis eſt verum. 140. Cæterum cum per hæc moverimus dubitationes de criterio veri & de vero, deinceps conſideremus de viis ac rationibus a criterio veri compoſitis, ad verum quod non ex ſeipſo ſe offert comprehendendum, nempe de ſigno & demonſtratione.

Et ordine quidem primum dicamus de ſigno. Nam per ejus adminiculum demonſtratio detegit concluſionem.

II. An Sit Aliquod Signum.

141. Quoniam duplex eſt rerum in ſummo differentia, per quam aliæ ſunt manifeſtæ, aliæ non manifeſtæ: Et manifeſtæ quidem, quæ ex ſeipſis incurrunt in ſenſus & in cogitationem: non manifeſtæ autem, quæ ex ſe non poſſunt apprehendi. Itaque methodi & ordinis obſervantes ut dubitationes de evidentibus movere poſſemus, de criterio veri diſputavimus. 142. Nam ſi hoc inſtabile ac infirmum fuit oſtenſum, fieri non poteſt, ut de iis quæ apparent, certo affirmetur, illa eſſe ejuſmodi natura, cujuſmodi apparent. Quum autem rerum non manifeſtarum adhuc reſtet differentia, bonum ducimus ad eam quoque infirmandam ac abolendam, via quadam compendiaria nobis eſſe utendum, quæ & ſignum perimat & demonſtrationem. Nam ſi hæc rurſus tollantur, infirma & minime ſtabilis eſt quæ per ipſa fit veri comprehenſio. Paucis autem fortaſſe convenit antequam ad ſingularia deſcendimus, diſſerere de natura ſigni.

143. Dicitur ergo ſignum bifariam: communiter & proprie. Communiter quidem, quicquid videtur aliquid ſignificare, quo pacto etiam ſolemus ſignum vocare id quo utimur ad recolendam memoria rem quæ cum ipſo conſvevit obſervari. proprie autem, id quod rem obſcuram indicat. de quo

τὸ κίνημα τῆς Ἐπικούρου διανοίας καὶ Ζήνωνος, καὶ Δημοκρίτου, καὶ τῶν ἄλλων. πᾶσι γὰρ αὐτοῖς συμβέβηκεν ἐπίσης κινήμασιν εἶναι τῆς διανοίας. ἀδύνατον [L] δέ γε ἐστι τὰ πάντα εἶναι ἀληθῆ, ὡς καὶ τὰ πάντα ψευδῆ. τοίνυν οὐδὲ τὸ κίνημα τῆς διανοίας ἀληθές ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ διὰ τοσούτων περί τε κριτηρίου καὶ περὶ ἀληθοῦς ἀπορήσαντες, τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτώμεθα καὶ περὶ τῶν συντιθεμένων ἐφόδων ἀπὸ τοῦ κριτηρίου πρὸς κατάληψιν τοῦ μὴ αὐτόθεν ὑποπίπτοντος ἀληθοῦς, τουτέστι τοῦ τε σημείου καὶ τῆς ἀποδείξεως.

Καὶ τάξει γε πρῶτον περὶ σημείου λέγωμεν. μετουσίᾳ γὰρ τούτου, ἡ ἀπόδειξις ἐκκαλυπτικὴ γίνεται τοῦ συμπεράσματος.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙ ΣΗΜΕΙΟΝ.

Ἐπεὶ τῶν πραγμάτων διττή τις ἐστι κατὰ τὸ ἀνωτάτω [M] διαφορά, καθ' ἣν τὰ μέν ἐστι πρόδηλα, [N] τὰ δὲ ἄδηλα· καὶ πρόδηλα μὲν τὰ αὐτόθεν ὑποπίπτοντα ταῖς τε αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ· ἄδηλα δὲ τὰ μὴ ἐξ αὑτῶν [O] ληπτά. μεθοδικώτερον δὲ εἰς μὲν τὴν τῶν ἐναργῶν ἀπορίαν ὁ περὶ κριτηρίου λόγος ἡμῖν ἀποδέδοται. τούτου γὰρ ἀβεβαίου [P] δειχθέντος, ἀδύνατον γίνεται, καὶ τὸ περὶ τῶν φαινομένων διϊσχυρίζεσθαι, ὅτι τοιαῦτά ἐστι πρὸς τὴν φύσιν ὁποῖα φαίνεται. λειπομένης δὲ ἔτι τῆς τῶν ἀδήλων διαφορᾶς, καλῶς ἔχειν [Q] ἡγούμεθα καὶ πρὸς τὴν ταύτης ἀθέτησιν συντόμῳ τινὶ χρήσασθαι ἐφόδῳ, τῇ τό, τε σημεῖον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἀναιρούσῃ. τούτων γὰρ πάλιν ἀναιρουμένων, ἀβέβαιος γίνεται καὶ ἡ δι' αὐτῶν τοῦ ἀληθοῦς κατάληψις. βραχέα δ' ἴσως οἰκεῖόν ἐστι πρὸ τῶν κατὰ μέρος [R] διελθεῖν περὶ τῆς τοῦ σημείου φύσεως.

Λέγεται τοίνυν τὸ σημεῖον διχῶς, [S] κοινῶς τε καὶ ἰδίως· κοινῶς μέν, τὸ δοκοῦν τι δηλοῦν, καθὸ καὶ τὸ πρὸς ἀνανέωσιν [T] τοῦ συμπαρατηρηθέντος αὐτῷ πράγματος χρησιμεῦον εἰώθαμεν καλεῖν σημεῖον· ἰδίως δὲ τὸ ἐνδεικτικὸν τοῦ ἀδηλουμένου πράγματος.

NOTÆ.

L ἀδύνατον] Ita MSS. recte pro ἀδυνάτου.

M κατὰ τὸ ἀνωτάτω] Sic ſæpe noſter, ut notavi ad indicem capitum lib. 1. Pyrrhon. Philo de agricultura p. 161. ἔνιοι τὸν λόγον εἰς τὰ ἀνωτάτω τρία, ὄνομα, ῥῆμα, σύνδεσμον τέμνουσιν.

N τὰ μέν ἐστι πρόδηλα] Confer lib. 1. Pyrrhon. Sect. 138. & lib. 2. Sect. 97. ſeq. atque infra hoc libro Sect. 315. ſeq.

O μὴ ἐξ αὑτῶν] MS. Ciz. αὐτῶν, & paſſim hæc promiſcue poni obſervabis.

P τούτου γὰρ ἀβεβαίου] Ita legendum pro βεβαίου ſenſus & ratio requirit.

Q καλῶς ἔχειν] Ita MSS. pro ἔχει. Pro καλῶς etiam minus recte editi καθώς.

R πρὸ τῶν κατὰ μέρος] Male Ciz. MS. πρὸς τῶν.

S τὸ σημεῖον διχῶς] Confer Laërtium IX. 96. ubi ſignum dividitur in αἰσθητὸν & νοητόν. Et noſtrum infra, Sect. 151. ſeq. ac 2. Pyrrhon. Sect. 100. In Hiſtoria quoque Philoſophica quæ inter Galeni Opera legitur c. 4. σημεῖον aliud dicitur ἐνδεικτικὸν, ut fumus reſpectu ignis, aliud ὑπομνηστικὸν, ut lac reſpectu mulieris quæ peperit. Sunt etiam ὑπομνηστικοῦ exempla ſigna pugnæ quæ ex Euripidis Phœniſſis v. 1386. refert Ammonius p. 8. in librum περὶ ἑρμηνείας.

ἐπεὶ δ' ἀφείθη πυρσὸς ὡς Τυρσηνικῆς
σάλπιγγος ἦχος, σῆμα φοινίου μάχης.

At ſignum ἐνδεικτικὸν in demonſtratione eſt ex quo propoſitio demonſtranda colligitur, ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ ἡγούμενον, καὶ ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος, ita leg. apud Galenum, pro συνημμένον καὶ ἡγούμενον ἐγκαλυπτικόν T. 2. edit. Pariſ. p. 25.

T πρὸς ἀνανέωσιν] Infra Sect. 152. 153. ἀνανεούμεθα recolimus, memoria ἀνανεοῦται. Sect. 288.

περὶ οὗ

περὶ οὗ καὶ πρόκειται ζητεῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος. εἰ δὲ τὸ τρανότερον [U] ἐπιβάλλει αὐτοῦ τῇ φύσει, πάλιν προληπτέον, ὅπως ἀνώτερον [X] ἐλέγομεν, ὅτι τῶν πραγμάτων, [Y] πρόδηλα μέν ἐστι τὰ ἐξ αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἡμῖν ἐρχόμενα· οἷον ἦν, ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ, ἡμέραν εἶναι, καὶ τὸ, ἐμὲ διαλέγεσθαι· [Z] ἄδηλα δὲ, τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

ΠΟΣΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΑΔΗΛΩΝ.

Τῶν δὲ ἀδήλων, τὰ μέν τινα ἦν καθάπαξ ἄδηλα, τὰ δὲ, φύσει ἄδηλα, τὰ δὲ, πρὸς καιρὸν ἄδηλα. ὧν πρὸς καιρὸν μὲν ἄδηλα καλεῖται ἅπερ τὴν φύσιν μὲν ἔχοντα ἐναργῆ, παρά τινας ἔξωθεν [A] περιστάσεις κατὰ καιροὺς ἡμῖν ἀδηλεῖται, οἷον, νῦν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις [B] ἡμῖν. φύσει μὲν γὰρ ἐναργής ἐστι καὶ πρόδηλος· παρὰ δὲ τὸ μεταξὺ διάστημα ἀδηλεῖται. φύσει δὲ ἦν ἄδηλα, τὰ δι' αἰῶνος ἀποκεκρυμμένα, [C] καὶ μὴ δυνάμενα ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πεσεῖν ἐνάργειαν, καθάπερ οἱ νοητοὶ πόροι, [D] καὶ τὸ ἀξιούμενον ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου τισὶ φυσικῶς ἄπειρον κενόν. [E] καθάπαξ δὲ ἄδηλα τυγχάνειν λέγεται, τὰ μηδέποτε ὑπ' ἀνθρωπίνην κατάληψιν πεφυκότα πίπτειν. οἷόν ἐστι τὸ, ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, [F] ἢ περισσούς· καὶ τὸ, τοσάσδε ὑπάρχειν ἐν Λιβύῃ ψάμμους. [G] τεσσάρων οὖν οὐσῶν ἐν τοῖς πράγμασι διαφορῶν, μιᾶς μὲν τῶν ἐναργῶν, δευτέρας δὲ, τῆς τῶν καθάπαξ ἀδήλων, τρίτης δὲ, τῆς τῶν φύσει ἀδήλων, τετάρτης τῆς τῶν πρὸς καιρόν· οὐ πᾶσαν φαμὲν διαφορὰν σημείου δεῖσθαι, ἀλλά τινά. εὐθέως γὰρ οὔτε τὰ καθάπαξ ἄδηλα ἐπιδέχεταί τι σημεῖον οὔτε τὰ ἐναργῆ. [H] ἀλλὰ τὰ μὲν ἐναργῆ, ὅτι ἐξ αὐτῶν προσπίπτει, καὶ οὐδενὸς ἑτέρου δεῖται πρὸς μήνυσιν· τὰ δὲ καθάπαξ ἄδηλα, ὅτι κοινῶς πᾶσαν ἐκπεφευγότα κατάληψιν, οὐδὲ τὴν διὰ σημείου ἐπι-

propoſitum eſt quærere in præſentia. 144. Si hoc autem ad ejus naturam apertius & evidentius intelligendam pertinet, rurſus præmittendum eſt, quod ſuperius dicebamus, ex rebus eas quidem eſſe manifeſtas, quæ ex ſeipſis ad noſtram veniunt cognitionem: ut eſt, in præſentia diem eſſe, & me diſſerere. Obſcuras autem, quæ non ſic habent.

III. Quot Sint Non Manifestarum Rerum Differentiæ.

145. Ex rebus obſcuris, aliquæ ſimpliciter obſcuræ ſunt, aliæ natura, aliæ ad tempus. Ex his ad tempus obſcuræ appellantur, quæ ſua quidem natura ſunt evidentes, ſed propter aliquas externas circumſtantias aliquo tempore obſcuræ nobis ſunt, ut nobis nunc eſt civitas Athenienſium. Nam natura quidem evidens ac manifeſta eſt, ſed propter intervallum quod intercedit, obſcura jam eſt nobis. 146. Natura autem obſcuræ res ſunt, quæ perpetuo ſunt occultæ, neque poſſunt ſub noſtram cadere evidentiam: ut ſunt pori ſeu meatus corporis quos percipit intelligentia, & quod nonnulli cenſent eſſe naturaliter extra mundum, inane infinitum. 147. Simpliciter denique obſcuræ res dicuntur, quæ ſunt hujusmodi, ut ſua natura ſub humanam nunquam cadant comprehenſionem: ut, ſtellas eſſe pares aut impares, & tam multas eſſe numero arenas in Libya. 148. Quum ſint ergo quatuor in rebus differentiæ: una quidem evidentium, ſecunda autem earum quæ ſunt ſimpliciter obſcuræ, tertia earum quæ natura obſcuræ ſunt, quarat tandem earum quæ ſunt ad tempus: non omnem differentiam dicimus opus habere ſigno, ſed aliquam. 149. Jam enim neque quæ ſunt obſcuræ ſimpliciter, ullum admittunt ſignum: neque quæ ſunt evidentes. Sed evidentes quidem, quoniam ex ſe incurrunt, nullo alio opus habent ad indicandum. Quæ ſunt autem ſimpliciter obſcuræ, quoniam cum communiter omnem effugiant comprehenſionem, nec eam admittunt quæ fit per ſignum.

NOTÆ.

U τρανότερον] Ita rectius MS. Vratislav. pro *τρανώτερον*, primam enim ſyllabam in *τρανὸς* producunt Poëtæ.

X ἀνώτερον] Sect. 141.

Y ὅτι τῶν πραγμάτων] Illud *ὅτι* abeſt a MS. Ciz. & Vratislav.

Z ἐμὲ διαλέγεσθαι] Vide lib. adverſus Geometras, Sect. 9.

A παρά τινας ἔξωθεν] In editis poſt *παρά τινας* legebatur *μὲν*, quod in MS. Ciz. recte omittitur.

B ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις ἡμῖν] Idem legitur 2. Pyrrhon. Sect. 98. ubi dicta, ſi placet, vide.

C δι' αἰῶνος ἀποκεκρυμμένα] Sic infra Sect. 177. & 186. *δι' αἰῶνος ἐστασιάσθαι συμβέβηκεν*. Intelligitur autem per *αἰῶνα* tota præſens vita mortalium, ut Jo. Damaſcenus lib. 2. de Orthodoxa fide c. 1. *αἰὼν λέγεται ὅλος ὁ παρὼν βίος*. Olympiodorus in c. 1. Eccleſiaſtæ p. 609. *αἰὼν ποτὲ μὲν σημαίνει τὴν χρονικὴν παρέκτασιν τοῦδε τοῦ παντὸς, τὴν ἀπὸ τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου ἄχρι συντελείας.*

D οἱ νοητοὶ πόροι] 2. Pyrrhon. Sect. 98. & 140.

E ἄπειρον κενὸν] Dari hoc, viſum eſt Pythagoreis Stoicisque. Vide Plutarchum lib. 1. de placitis Phyſicorum c. 18. & lib. 2. c. 9. ex quo illud repetit Euſebius XV. 40. & Galenus Hiſt. philoſophica, c. 22. & 46. De Stoicis præter Laërtium VII. 140. laudatosque a viris doctis Plutarchum lib. de communibus notitiis & Philoponum in 4. Phyſic. Stobæus c. 22. Eclog. Phyſ. p. 38. *Ζήνων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐντὸς μὲν τοῦ κόσμου μηδὲν εἶναι κενὸν, ἔξω δ' αὐτοῦ ἄπειρον.* Hinc apud Galenum lib. 4. in ſextum Epidemiorum T. 5. edit. Baſil. p. 497. pro *στοιχικῶν* legendum *στωϊκῶν*. *Ἀριστοτέλους καὶ Στωϊκῶν οὐδαμόθι κενὸν οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ πεπεισμένων ὑπάρχειν.*

F ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας] Vide ad lib. ſuperiorem, Sect. 243.

G ἐν Λιβύῃ ψάμμους] Libyam Cyrenaicam intellige quæ ab arenarum multitudine etiam dicta *Ammoniaca* eſt, & Ammiano XXII. ult. *aridior*. Notum illud Catulli: *quam magnus numerus Lybiſſæ arenæ.*

H οὔτε τὰ ἐναργῆ] Hæc ſupplenda & ſenſu jubente, & ſvadente interprete Herveto.

150. Quæ ſunt autem obſcuræ natura, & quæ ad tempus ſunt obſcuræ, indigent ea quæ eſt ex ſigno obſervatione. Hæ ad tempus obſcuræ quidem, quoniam per aliquas circumſtantias noſtræ ſubducuntur evidentiæ. Quæ autem ſunt obſcuræ natura, quoniam illæ ſenſibus noſtris nunquam apparent.

151. Quum ergo ſit duplex differentia rerum quæ ſigno indigent, duplex quoque ſeſe offert ſignum. alterum quidem commonitorium, quod videtur maxime eſſe uſui in rebus quæ ſunt ad tempus obſcuræ: alterum autem indicatorium, quod cenſetur aſſumendum in iis rebus quæ ſunt obſcuræ natura. 152. Et commonitorium quidem ſimul obſervatum cum re ſignata evidenter percepta ſenſibus, ſimulatque poſt illam rem obſcuratam iterum ſe obtulerit, ſimul deducit nos ad recordationem illius rei, quæ ſimul cum eo fuit obſervata, nunc autem evidenter ſeſe non offert, ut fit in fumo & igne. Hæc enim ſæpe inter ſe invicem conjuncta obſervantes, ſimul atque alterum viderimus, nempe fumum, alterum recolimus memoria, nempe ignem qui non cernitur. 153. Eadem eſt ratio & in cicatrice quæ ulceri ſuccedit: & in vulneratione cordis quæ mortem præcedit. Nam quum cicatricem videmus, ulcus quod præceſſit memoria recolimus, & conſpecta cordis vulneratione, mortem futuram prænoſcimus. Ac ſignum quidem commonitorium talem habet proprietatem. 154. Indicatorium autem ab eo differt. Neque enim utique id admittit obſervationem ſimul cum re ſignata. Nam initio rem natura obſcuram ne ſuſpicione quidem licet aſſequi, & propterea nec ſignum hujuſcemodi obſervari ſimul cum aliquo ex iis quæ apparent poteſt: ſed perſpicue ex propria natura & conſtitutione, tantum non voce emiſſa ſignificare dicitur rem cujus eſt indicatorium. 155. Sic anima eſt ex iis rebus quæ ſunt natura obſcuræ. Animæ enim natura nunquam cadit ſub noſtram evidentiam. Quum autem ſit ejuſmodi, indicative ſignificatur ex motibus corporis: colligimus enim quod vis quædam induta corpore, ei tales indit motus. 156. Verumenimvero cum duo ſint ſignorum genera, nempe commonitorium, quod in rebus quæ ſunt ad tempus obſcuræ, videtur valde utile: & indicatorium, quod refertur ad res natura obſcuras: omnis

δέχεται. τὰ δὲ φύσει ἄδηλα, καὶ τὰ πρὸς καιρὸν χρείαν ἔχει τῆς ἐκ τȣ̃ σημείȣ παρατηρήσεως· τὰ μὲν πρὸς καιρὸν ἄδηλα, ὅτι κατά τινας περιστάσεις αἴρεται ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐναργείας· τὰ δὲ φύσει ἄδηλα, ὅτι διὰ παντὸς ἐστὶν ἀφανῆ.

Διττῆς ȣ̃ν ȣ̃σης διαφορᾶς τῶν σημείȣ δεομένων πραγμάτων, διττὸν ἀνεφάνη καὶ τὸ σημεῖον· [I] τὸ μέν τι ὑπομνηστικὸν, ὅπερ μάλιστα ἐπὶ τῶν πρὸς καιρὸν ἀδήλων [K] φαίνεται χρησιμεῦον· τὸ δὲ ἐνδεικτικὸν, ὅπερ ἐπὶ τῶν φύσει ἀδήλων ἀξιȣ̃ται παραλαμβάνεσθαι. καὶ δὴ τὸ μὲν ὑπομνηστικὸν συμπαρατηρηθὲν τῷ σημειωτῷ [L] δι᾽ ἐναργείας, ἅμα τῷ ὑποπεσεῖν ἐκείνȣ ἀδηλȣμένȣ, ἄγει ἡμᾶς εἰς ὑπόμνησιν τȣ̃ συμπαρατηρηθέντος αὐτῷ· νῦν δὲ ἐναργῶς μὴ προπίπτοντος, ὡς ἐπὶ τȣ̃ καπνȣ̃ καὶ τȣ̃ πυρός. ταῦτα γὰρ πολλάκις ἀλλήλοις συνεζευγμένα παρατηρήσαντες ἅμα τῷ τὸ ἕτερον ἰδεῖν, τȣτέστι τὸν καπνὸν, ἀνανεȣ̃μεθα τὸ λοιπὸν, τȣτέστι, τὸ μὴ βλεπόμενον πῦρ. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τῷ ἕλκει ἐπιγινομένης ȣ̓λῆς· καὶ ἐπὶ τῆς τȣ̃ θανάτȣ προηγȣμένης καρδίας τρώσεως. ȣ̓λήν τε γὰρ ἰδόντες, προηγησάμενον ἕλκος [M] ἀνανεȣ̃μεθα· καρδίας δὲ τρῶσιν θεασάμενοι, μέλλοντα θάνατον προγινώσκομεν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὑπομνηστικὸν σημεῖον, τοιαύτην εἶχε τὴν ἰδιότητα· τὸ δὲ ἐνδεικτικὸν, διέφερε τȣ́τȣ. ȣ̓κέτι γὰρ καὶ αὐτὸ συμπαρατήρησιν τῷ σημειωτῷ ἐπιδέχεται. ἀρχῆθεν γὰρ ἀνυπόπτον ἐστὶ τὸ φύσει ἄδηλον πρᾶγμα. καὶ διὰ τȣ̃το ȣ̓ δύναταί τινι τῶν φαινομένων συμπαρατηρηθῆναι· ἀλλ᾽ ἄντικρυς ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ κατασκευῆς, μονονȣχὶ φωνὴν ἀφιὲν λέγεται σημαίνειν τὸ ȣ̃ ἐστὶν ἐνδεικτικόν. οἷον, ἡ ψυχὴ τῶν φύσει ἀδήλων ἐστὶ πραγμάτων. ȣ̓δέποτε γὰρ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πέφυκε πίπτειν ἐνάργειαν. τοιαύτη δὲ ȣ̓̃σα, ἐκ τῶν περὶ τὸ σῶμα κινήσεων ἐνδεικτικῶς μηνύεται. λογιζόμεθα γὰρ ὅτι δύναμίς τις ἐνδεδυκυῖα τῷ σώματι, τοιαύτας αὐτῷ κινήσεις ἐνδίδωσιν. ἀλλὰ γὰρ δυοῖν ὄντων [N] σημείων τȣ̃ τε ὑπομνηστικȣ̃ καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς καιρὸν ἀδήλων τὰ πολλὰ χρησιμεύειν δοκȣ̃ντος, καὶ τȣ̃ ἐνδεικτικȣ̃, ὅπερ ἐπὶ τῶν φύσει ἀδήλων ἐγκρίνεται, μελλή-

NOTÆ.

I διττὸν τὸ σημεῖον] Repetenda hic quæ dixi ad Sect. 141. Licet & in præſenti addere quod in ſcholiis ad Hermogenem p. 366. notatur de differentia inter *τεκμήριον* & *σημεῖον*. *τεκμήριον* nimirum eſſe, quod nunquam non præcedit, aut præſto eſt, & ex quo ſemper fas eſt ſignatum colligere, ut ex fumo ignem: *σημεῖον* autem quod plerumque valet ad rem ſignificandam, ut: *Noto ſpirante ſecura erit navigatio*: vel rarius etiam, ut: *ſi murorum eſt perfoſſor, in theſaurum incidet*.

K ἐπὶ τῶν πρὸς καιρὸν ἀδήλων] Adde infra, Sect. 156. & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 99.

L τῷ σημειωτῷ] Ita recte MSS. pro *τῷ σημείῳ τῷ*, quod vitium ſemel iterumque deinceps recurrit, & emendatum eſt etiam 2. Pyrrhon. Sect. 101. aliiſque in locis.

M προηγησάμενον ἕλκος] MS. Ciz. *προησάμενον*, male.

N δυοῖν ὄντων] MS. Vratiſlav. *δυεῖν*. De duobus hiſce ſignorum generibus idem modo dixerat Sect. 151.

σομεν

σομεν πᾶσαν ποιεῖσθαι ζήτησιν καὶ ἀπορίαν οὐ περὶ τοῦ ὑπομνηστικοῦ, τοῦτο γὰρ παρὰ πᾶσι κοινῶς τοῖς ἐκ τοῦ βίου πεπίστευται χρησιμεύειν· ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐνδεικτικοῦ· τοῦτο γὰρ ὑπὸ τῶν Δογματικῶν φιλοσόφων καὶ τῶν λογικῶν ἰατρῶν, [O] ὡς δυνάμενον τὴν ἀναγκαιοτάτην αὐτοῖς παρέχειν χρείαν, πέπλασται. ὅθεν οὐδὲ μαχόμεθα ταῖς κοιναῖς τῶν ἀνθρώπων προλήψεσιν, οὐδὲ συγχέομεν τὸν βίον, λέγοντες μηθὲν εἶναι σημεῖον, καθάπερ τινὲς ἡμᾶς συκοφαντοῦσιν. εἰ μὲν γὰρ πᾶν ἀνῃροῦμεν σημεῖον, τάχ' ἴσως ἂν καὶ τῷ βίῳ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐμαχόμεθα. νυνὶ δὲ οὕτω καὶ αὐτοὶ ἔγνωμεν, ἐκ μὲν καπνοῦ [P] πῦρ, ἐκ δὲ οὐλῆς, προηγησάμενον ἕλκος, ἐκ δὲ προηγουμένης καρδίας τρώσεως, θάνατον, ἐκ δὲ προκειμένης ταινίας, [Q] ἄλιμμα λαμβάνοντες. νῦν οὖν ἐπεὶ τὸ μὲν ὑπομνηστικὸν σημεῖον τίθεμεν, ᾧ χρῆται ὁ βίος, τοῦτο δὲ [R] ὑπὸ τῶν Δογματικῶν ψευδῶς δοξασθὲν, ἀναιροῦμεν, μήποτε πρὸς τῷ μὴ μάχεσθαι τῷ βίῳ, ἔτι καὶ συναγορεύομεν αὐτῷ; ἐπείπερ τοὺς κατεξαναστάντας [S] τῆς κοινῆς προλήψεως Δογματικοὺς καὶ τὰ φύσει ἄδηλα γινώσκειν λέγοντας σημειωτικῶς, [T] ἐκ φιλοσοφίας ἐλέγχομεν.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐν κεφαλαίοις περὶ τοῦ ὑπὸ τὴν ζήτησιν πίπτοντος σημείου λελέχθω. χρὴ δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ μνήμης ἔχειν τὸ σκεπτικὸν ἔθος. [U] τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μὴ μετὰ πείσματος καὶ συγκαταθέσεως, ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σημείου λόγους· ἴσον γὰρ ἦν τὸ τοιοῦτο ποιεῖν, τῷ ἀξιοῦν εἶναί τι σημεῖον παραπλησίως τοῖς δογματίζουσιν· ἄλλως τε εἰς ἰσοσθένειαν [X] τὴν ζήτησιν ἄγειν, καὶ δεικνῦναι ὅτι ἐπίσης ἐστὶ πιστὸν τῷ εἶναί τι σημεῖον, τὸ μὴ εἶναι· ἢ ἀνάπαλιν, ἐπίσης ἄπιστον τῷ μηδὲν ὑπάρχειν, τὸ ὑπάρχειν τι σημεῖον. ἐντεῦθεν γὰρ ἡ ἀῤῥεψία [Y] καὶ ἡ ἐποχὴ γίνεται τῇ διανοίᾳ. ἀμέλει γοῦν διὰ τοῦτο καὶ ὁ δοκῶν ἡμῖν ἀντιλέγειν φάσκουσι μηδὲν εἶναι ἐνδεικτικὸν σημεῖον, βοηθός ἐστιν· καὶ τὸ ὀφεῖλον

noſtra futura eſt quæſtio & dubitatio, non de commonitorio, nemo enim eſt qui non credat in communi vita hoc ex uſu eſſe: ſed de indicatorio. hoc enim confictum eſt a Dogmaticis Philoſophis, & a rationalibus Medicis, ut quod poſſit ipſis præbere uſum maxime neceſſarium. 157. Unde nec pugnamus cum communibus & anticipatis hominum notionibus: nec vitam confundimus, dicentes nullum eſſe ſignum, ut quidam nos calumniantur. Nam ſi tolleremus omne ſignum, ita pugnaremus fortaſſe cum vita & cum omnibus hominibus. Nunc autem ipſi quoque novimus ex fumo, præceſſiſſe ignem: ex cicatrice, ulcus: ex præcedente cordis vulneratione, mortem inſecuturam, & ex propoſita tænia conjicimus unctionem. 158. Nunc ergo quoniam ſignum quidem commonitorium ponimus, quo vita humana utitur, hoc autem tollimus quod a Dogmaticis falſa inductum eſt opinione, an non præterea quod cum vita non pugnamus, eam etiam defendimus? quoniam Dogmaticos qui adverſus communem & anticipatam hominum inſurrexerunt notionem, & dicunt ſe per ſigna ſcire res quæ ſunt natura obſcuræ, ex Philoſophia refellimus.

159. Atque hæc quidem in ſumma dicta ſint de ſigno quod cadit ſub quæſtionem. Oportet autem in præſentia memoria tenere morem Scepticorum. Is autem eſt, non cum perſuaſione & aſſenſione exponere rationes contra ſigni exiſtentiam. Hoc enim facere, perinde eſſet, ac cum Dogmaticis cenſere eſſe aliquod ſignum: ſed deducere quæſtionem utrinque ad par robur, & oſtendere quod eſt æque credibile, eſſe, & non eſſe aliquod ſignum, aut contra æque incredibile, aliquod eſſe ſignum atque non eſſe. hinc enim in mente naſcitur ſuſpenſio inclinationis & aſſenſionis. 160. Propter hoc is ipſe etiam qui videtur contradicere, fert opem nobis diſputantibus nullum eſſe ſignum indicatorium: & partem Sceptice

N O T Æ.

O τῶν λογικῶν ἰατρῶν] Sectam Medicorum rationalium, Empiricæ adverſam tangit, quorum magna pars in *σημειωτικῇ* & abditarum cauſſarum ex ſignis externis colligendarum notitia verſatur, de quibus Celſus libro ſecundo, ut Hippocratis *προγνωστικὰ* & *προῤῥητικῶν* libros omittam, Galenique *περὶ τοῦ προγινώσκειν, περὶ προγνώσεως, περὶ προγνώσεως διὰ σφυγμῶν* &c. Ab Empiricis autem ſigna illa ſperni innuit infra, Sect. 191.

P ἐκ μὲν καπνοῦ] Exempla ſigni *ὑπομνηστικοῦ*, quæ ipſe noſter produxerat, Sect. 152. ſeq.

Q ἐκ ταινίας ἄλιμμα] Pugiles athletæ quos ad certamen ungi mos, tænia redimiebantur, ut conſtat vel ex Thucydide IV. 121. ubi de Braſida: *ἰδίᾳ δὲ ἐταινίουν τε καὶ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ.*

R τοῦτο δὲ] *ἐνδεικτικόν.*

S τοὺς κατεξαναστάντας] Voce *κατεξαναστῆναι* pro *in contrarium exſurgere* utitur etiam noſter libro adverſus Ethicos Sect. 211. & *κατεξαναστατικὸς* pro eo quod pronum eſt ad conſurgendum, Sect. 104. & 106. ejuſdem libri. Sic *κατεξανάστασιν* dixit Longinus pro contra inſurgendi animo cap. 9. p. 44. edit. præclaræ Tollianæ, & Jamblichus in vita Pythagoræ c. 31. Nazianzenus Orat. XX. p. 352. *οὐδὲν, ἀναδὺς οὐδὲ τοῦ καιροῦ κατεξαναστὰς, ὥσπερ ἄλλος τις.* Proclus in Politiam Platonis p. 408. *κατεξανιστάμενος δὲ τοῦ ἄρχοντος, διέφθειρε τὴν σχετικὴν ἀρχήν.* Idem p. 410. *ὅπως κρατῶσι πάντων τῶν κατεξανίστασθαι τῆς πολιτείας ἐπιχειρούντων.* Et paullo ante, eadem pagina: *ὄρεξις δὲ κράτος ἔχειν ἐθέλουσα κατὰ τοῦ χείρονος ὀρέξεως, καὶ κατεξανισταμένης αὐτῆς οὐκ ἀνεχομένη τῶν ὑπὲρ αὐτὴν ὀρέξεων.* Simile vocabulum *συνεξακολουθήσαντες*, infra Sect. 333.

T γινώσκειν λέγοντας σημειωτικῶς,] Hic interpungendum, non poſt *λέγοντας.*

U τὸ σκεπτικὸν ἔθος] Idem inculcat lib. 2. Pyrrhon. Sect. 79. & 103. atque infra hoc libro Sect. 476. ſeq.

X εἰς ἰσοσθένειαν] Adde laudati lib. 2. Pyrrhon. Sect. 130. 133.

Y ἡ ἀῤῥεψία] De hac voce Sceptica dictum ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 190. inferius pro *ἐφετὸν* lego *ἐφεκτέον*, ut verti.

confirmandam ipſe aſſumit & confirmat. Si enim quæ ab iis qui dubitant adverſus ſignum afferentur rationes, ſunt admodum validæ, & propemodum ejuſmodi ut adverſus eas contradici non poſſit: ſimilibus autem minime carent qui apud Dogmaticos ſigni probant exiſtentiam, ex eo ipſo ſuſpendendus eſt de ejus exiſtentia aſſenſus, & non ad alteram partem temere ac præter juſtam cauſam eſt accedendum. 161. Sed cum ita oſtenſus ſit mos Scepticus, deinceps age ad confirmandum propoſitum accedamus. Rerum igitur, ajunt Sceptici, aliæ abſolutæ ac differentes ſunt, aliæ quodammodo referuntur ad aliquid. Et differentes quidem ſunt, quæ ex propria intelliguntur ſubſtantia & abſolute: ut album, nigrum, dulce, amarum, & quidquid eſt his ſimile. Ea enim nuda & circumſcripta intelligimus, & abſque eo ut aliquid aliud ſimul cogitemus. 162. Ad aliquid autem referuntur, quæ intelliguntur ex habitudine & relatione ad aliud, & non ſumuntur abſolute, hoc eſt ſeorſum ac ſeparatim: ut albius, & nigrius, & dulcius, & amarius, & quæcunque ſunt ejus generis alia. Non enim quomodo album aut nigrum aut amarum ex propria intelligebatur circumſcriptione, ita etiam albius aut nigrius: ſed ut hoc intelligamus, ſimul quoque attendere oportet, & illud, quo eſt albius, aut illud, quo eſt nigrius: & in dulciori & amariori eadem eſt ratio.

163. Quoniam ergo duo diverſa ſunt rerum genera unum quidem earum quæ abſolute & differenter ab aliis intelliguntur, alterum autem earum quæ aliquo modo referuntur ad aliquid, oportebit ſignum quoque indicatorium, aut ex rebus eſſe abſolutis aut ex iis quæ referuntur ab aliquid. nam inter hæc quidem tertia nulla intercedit rerum ſpecies. Sed minime eſt ex rebus abſolutis, ut ſponte conceditur etiam ab iis qui ſunt diverſæ ſententiæ. 164. Erit ergo ſignum indicatorium ex rebus quæ referuntur ad aliquid. Quomodo enim ſignatum quod ex relatione ad ſignum intelligitur, ſimiliter eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid: ſiquidem eſt alicujus ſignum, nempe ſignati. Si ergo alterum eorum ſuſtulerimus ex hypotheſi, ſimul etiam tolletur reliquum: ut etiam in dextero & ſiniſtro cernitur fieri. Nam ſi nullum ſit dexterum, nec erit quidem aliquid ſiniſtrum, propterea quod utrumque eorum eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid: & ſi nullum ſit ſiniſtrum, ſimul etiam tollitur dexteri cogitatio. Sed quæ referuntur ad aliquid, invicem ac ſimul etiam inter ſe comprehenduntur.

κατασκευάζεσθαι μέρος σκεπτικῶς, τοῦτ' αὐτὸς προλαβὼν κατασκευάζει. εἰ γὰρ οἱ μὲν κατὰ τοῦ σημείου κομιζόμενοι παρὰ τοῖς ἀπορητικοῖς λόγοι σφόδρ' εἰσὶ σθεναροὶ, καὶ σχεδὸν ἀναντίρρητοι, τούτων δὲ οὐ λείπονται καὶ οἱ παρὰ τοῖς Δογματικοῖς τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ κατασκευάζοντες, αὐτόθεν ἐφεκτέον ἐστὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως, καὶ μὴ ἀδίκως τῷ ἑτέρῳ μέρει προσθετέον. πλὴν καὶ τοῦ Σκεπτικοῦ ἔθους παραστάθεντος, χωρῶμεν λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ προκειμένου κατασκευήν. τῶν οὖν ὄντων, φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως, τὰ μέν ἐστι κατὰ διαφορὰν, [Z] τὰ δὲ, πρός τι πως ἔχοντα. καὶ κατὰ διαφορὰν μὲν, ὁπόσα κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν καὶ ἀπολύτως νοεῖται· οἷον, λευκὸν, μέλαν, γλυκὺ, πικρὸν, πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. ψιλοῖς γὰρ αὐτοῖς καὶ κατὰ περιγραφὴν ἐπιβάλλομεν, καὶ δίχα τοῦ ἑτερόν τι συνεπινοεῖν. πρός τι δέ ἐστι [A] τὰ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἕτερον σχέσιν νοούμενα, καὶ οὐκέτι ἀπολελυμένως λαμβανόμενα, τουτέστι, κατ' ἰδίαν· οἷον, τὸ λευκότερον, καὶ μελάντερον καὶ γλυκύτερον, καὶ πικρότερον, καὶ πᾶν εἴ τι τῆς αὐτῆς ἐστιν ἰδέας. οὐ γὰρ ὃν τρόπον τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν ἢ τὸ πικρὸν κατ' ἰδίαν ἐνοεῖτο περιγραφὴν, οὕτω καὶ τὸ λευκότερον, ἢ μέλαντερόν ἐστιν· ἀλλ' ἵνα τοῦτο νοήσωμεν, συνεπιβάλλειν δεῖ καὶ ἐκείνῳ τῷ οὗ λευκότερόν ἐστιν, ἢ τῷ οὗ μελάντερόν ἐστιν. [B] καὶ ἐπὶ τοῦ γλυκυτέρου καὶ πικροτέρου ὁ αὐτὸς λόγος.

Ἐπεὶ οὖν δύο εἰσὶ τῶν πραγμάτων διαφοραὶ, μία μὲν ἡ τῶν κατὰ διαφοράν· δευτέρα δὲ, ἡ τῶν πρός τι πως ἐχόντων, δεήσει καὶ τὸ σημεῖον τόγε ἐνδεικτικὸν, ἤτοι τῶν κατὰ διαφορὰν, ἢ τῶν πρός τι ὑπάρχειν. τρίτη γὰρ μεταξὺ τούτων ἰδέα τῶν πραγμάτων οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ τῶν κατὰ διαφορὰν μὲν οὐκ ἂν εἴη, ὡς αὐτόθεν συγκεχώρηται, καὶ πρὸς τῶν ἑτεροδόξων. τοίνυν τῶν πρός τι γενήσεται. ὥσπερ γὰρ τὸ σημειωτὸν κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον σχέσιν νοούμενον, τῶν πρός τι ἐστίν· τινὸς γάρ ἐστι σημεῖον, καθάπερ τοῦ σημειωτοῦ. ἐάν γοῦν τὸ ἕτερον αὐτῶν καθ' ὑπόθεσιν ἀνέλωμεν, καὶ τὸ λειπόμενον συναναιρεθήσεται. οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ φαίνεται γιγνόμενον. μηδενὸς γὰρ ὄντος δεξιοῦ, οὐδὲ ἀριστερόν τι ἔσται· διὰ τὸ τῶν πρός τι εἶναι τούτων ἑκάτερον. καὶ μηδενὸς ὄντος ἀριστεροῦ, συμπεριγράφεται καὶ ἡ τοῦ δεξιοῦ ἐπίνοια. ἀλλὰ δὴ τὰ πρός τι συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις·

NOTÆ.

Z τὰ μὲν ἐστι κατὰ διαφορὰν] Supra Sect. 37. hujus libri. *Hæc ἀπόλυτα appellat Sect. 273. & alibi, ut Latini abſoluta, ἀπολελυμένως λαμβανόμενα.*

A πρός τι δέ ἐστι] *Ita MSS. pro πρός τι δ' ἔνεστι.*

B δεῖ καὶ ἐκείνῳ τῷ οὗ λευκότερόν ἐστιν ἢ τῷ οὗ μελ.] MS. *Giz. ἐκεῖνο τὸ οὗ λευκ. ἢ τὸ οὗ μελάντερόν ἐστιν.* recte οὗ pro οὐ *quod in editis erat. Infra Sect. 165. μὴ συνυποπίπτοντος τοῦ οὗ λευκότερόν ἐστιν.*

οὔτε

οὔτε γὰρ λευκότερόν τι, ὡς ἔφην, δυνατόν ἐστι γνωρίζειν, μὴ συνυποπίπτοντος τοῦ οὗ λευκότερόν ἐστιν· οὐδὲ μελάντερόν ἐστι. τοίνυν ἐπεὶ καὶ τὸ σημεῖον τῶν πρός τι ἐστιν, ὡς παρεμυθησάμεθα, [C] συγκαταληφθήσεται τῷ σημείῳ τὸ οὗ ἐστι σημεῖον· τὸ συγκαταλαμβανόμενον δὲ αὐτῷ οὐκ ἔσται σημεῖον αὐτοῦ. τὸ γὰρ ὑπονοεῖν ὅτι δύναται τὸ τινὶ συγκαταλαμβανόμενον, σημεῖον ἐκείνου γίνεσθαι, τελέως ἀπερρωγός. ἀμφοτέρων γὰρ ὑπὸ μίαν προθεσμίαν λαμβανομένων, οὔτε τόδε τοῦδε ἐκκαλυπτικόν ἐστιν, οὔτε τόδε τοῦδε μηνυτικόν. ἑκάτερον δὲ δι᾽ αὑτοῦ προπίπτον, ἀποδεῖ τῆς τοιαύτης δυνάμεως. συνθείη τις ἀνάπαλιν λόγον τοιοῦτον· τὸ σημεῖον, εἴπερ καταληπτόν ἐστιν, ἤτοι προκαταλαμβάνεται τοῦ σημειωτοῦ, ἢ συγκαταλαμβάνεται αὐτῷ, ἢ ἐπικαταλαμβάνεται αὐτῷ. οὔτε δὲ προκαταλαμβάνεται, οὔτε συγκαταλαμβάνεται, οὔτε ἐπικαταλαμβάνεται, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα καταληπτόν ἐστι τὸ σημεῖον. καὶ δὴ τὸ μὲν λέγειν [D] ὅτι ἐπικαταλαμβάνεται τῷ σημειωτῷ τὸ σημεῖον, αὐτόθεν φαίνεται ἄτοπον. πῶς γὰρ ἔτι δύναται ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τὸ σημεῖον, ὅτε οὗ ἐκκαλυπτικόν ἐστι, τὸ σημειωτὸν προκαταλαμβάνεται αὐτοῦ; ἄλλως τε καὶ μαχόμενόν τι προσδέξονται οἱ Δογματικοὶ τῷ συνήθως ὑπ᾽ αὐτῶν δογματιζομένῳ, ἐὰν τοῦτο λέγωσι. φασὶ γὰρ τὸ σημειωτὸν ἄδηλον εἶναι, καὶ μὴ ἐξ αὑτοῦ καταληπτόν. εἰ δέ γε μετὰ τὴν τούτου κατάληψιν [E] ἐπικαταλαμβάνεται τὸ σημεῖον, οὐκ ἔσται τοῦτ᾽ ἄδηλον, ὅτε πρὸ τῆς τοῦ μηνύοντος αὐτὸ παρουσίας πεφώραται. ὥστε οὐκ ἐπικαταλαμβάνεται τῷ σημειωτῷ τὸ σημεῖον. καὶ μὴν οὐδὲ συγκαταλαμβάνεται, διὰ τὴν μικρῷ πρόσθεν [F] εἰρημένην αἰτίαν. τὰ γὰρ συγκαταλαμβανόμενα ἀλλήλοις, οὐ δέεται τῆς ἐξ ἀλλήλων μηνύσεως, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἓν ἐξ αὐτῶν προσπίπτει. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τὸ σημεῖον λέγοιτ᾽ ἂν εἶναι σημεῖον, οὔτε τὸ σημειωτὸν ἔτι ὑπάρχειν σημειωτόν. καταλείπεται οὖν λέγειν ὅτι προκαταλαμβάνεται τὸ σημεῖον τοῦ σημειωτοῦ· ὃ πάλιν εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐλέγχους κυλίεται. πρότερον γὰρ ὀφείλουσιν οἱ Δογματικοὶ δεῖξαι, ὅτι οὐ τῶν πρός τι ἐστὶ τὸ σημεῖον· ἢ ὅτι οὐ συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις τὰ πρός τι. εἶτα τότε καὶ παρ᾽ ἡμῶν λαμβάνειν, τὸ δύνασθαι τοῦ σημειωτοῦ προκαταλαμβάνεσθαι τὸ σημεῖον. ἀμετακινήτων δὲ ὄντων τῶν πρώτων, οὐχ οἷόν τέ ἐστι τὴν προκατάληψιν τῷ σημείῳ μαρτυρεῖν, ἐκ τοῦ γέ-

165. Neque enim, ut dixi, albius aliquid poteſt cognoſci, niſi ſimul ſubjiciatur id quo eſt albius: ſimiliter nec nigrius. Quoniam ergo ſignum quoque eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid, ut diximus, ſimul cum ſigno comprehenditur id cujus eſt ſignum. Quod autem cum eo comprehenditur, non ejus ſignum. Exiſtimare enim quod id quod cum aliquo ſimul comprehenditur, eſt illius ſignum, eſt plane abſonum. Nam cum ambo ſimul ante percipiantur, neque aperitur hoc ab illo, neque illud ab hoc ſignificatur: ſed utrumque per ſe incurrens, vi indicandi non indiget. 166. Rurſus argumentetur aliquis hunc in modum. Signum ſi poteſt comprehendi, aut comprehenditur ante ſignatum, aut cum eo ſimul comprehenditur, aut poſt ipſum. Neque autem prius comprehenditur, neque ſimul, neque poſtea, ut oſtendemus. Non poteſt ergo ſignum comprehendi. 167. Atque dicere quidem quod poſt ſignatum comprehenditur ſignum, ex ſe percipitur eſſe abſurdum. Quomodo enim adhuc poteſt a ſigno res manifeſtari, ſi id quod ab eo aperitur ſignatum, ante ipſum comprehendatur? Et alioqui Dogmatici aſſument aliquid familiari ſcito ſuo repugnans, ſi hoc dixerint. Docent enim ſignatum obſcurum eſſe, & ex ſe non poſſe comprehendi. Sed ſi poſt ejus comprehenſionem comprehenditur ſignum, non erit ipſum obſcurum, quandoquidem hoc fuerit deprehenſum antequam adeſſet quod ipſum ſignificat & declarat. Quamobrem ſignum non comprehenditur poſt ſignatum. 168. Sed neque ſimul comprehenditur, propter prius dictam paulo ante cauſam. Nam quæ inter ſe pariter comprehenduntur, non opus habent ut ſe invicem ſignificent ac declarent, ſed ex ſeipſis ſimul percipiuntur. Et ideo neque ſignum jam dicetur eſſe ſignum, neque ſignatum eſſe amplius ſignatum. 169. Reſtat ergo ut dicatur quod ſignum comprehenditur ante ſignatum. quod rurſus ad eaſdem objectiones quibus revincatur, devolvitur. Deberent enim prius oſtendere Dogmatici, quod ſignum non ſit ex iis quæ referuntur ad aliquid: aut quod ſimul mutuo non comprehendantur quæ referuntur ad aliquid: deinde a nobis quoque ſumere, quod ſignum comprehenditur priuſquam ſignatum. 170. Cum autem prima argumenta immota adhuc ſibi conſtent, fieri non poteſt ut præcedens comprehenſio ſigno ferat teſtimonium, quoniam ſignum eſt ex genere eorum quæ referuntur

N O T Æ.

C *ὡς παρεμυθησάμεθα*] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 118. ſeq.

D *τὸ μὲν λέγειν*] Ita recte MSS. pro *τῷ*.

E *μετὰ τὴν τούτου κατάληψιν*] Sic legendum e MSS. & interprete Herveto, non *κατά*.

F *τὴν μικρῷ πρόσθεν*] Sect. 165.

ad aliquid, adeoque debet ſimul comprehendi cum eo cujus eſt ſignum. Quandoquidem igitur ut ſignum comprehendatur, oportet vel ipſum prius comprehendi quam ſignatum, vel cum eo ſimul comprehendi, aut poſt ipſum: oſtenſum eſt autem nihil ex his poſſe fieri: Dicendum eſt ergo ſignum eſſe incomprehenſibile. 171. Præterea ejuſdem roboris aliam rationem interrogant quidam Dogmaticos, quæ ſic habet: Si eſt aliquod ſignum rei indicatorium, aut apparens eſt ſignum apparentis, aut non apparens non apparentis, aut apparens, non apparentis, aut non apparens, apparentis. Neque autem apparens eſt ſignum apparentis, neque non apparens non apparentis, neque apparens non apparentis, neque contra. Non eſt ergo aliquod ſignum. Et ratio quidem eſt ejuſmodi. 172. Eſt autem ejus quoque evidens probatio. quæ fiet evidentior, ſi oſtenderimus objectionem quæ a Dogmaticis adverſus hæc affertur. Dicunt enim ſe duas ſolum ex iſtis concedere conjugationes, de duabus autem reliquis a nobis diffidere. 173. Nam apparens quidem, eſſe ſignum appparentis, & non apparentis apparens eſſe ſignum, verum eſt, inquiunt: Non apparens autem apparentis, aut non apparens non apparentis eſſe ſignificans, falſum. Jam enim apparens quidem apparentis ſignum eſt, nempe umbra corporis. Nam & ipſa quum ſit ſignum, eſt apparens: & corpus quod eſt ſignatum, & ipſum evidens exiſtit. Apparens autem oſtendit ac declarat non apparens: ut rubor pudorem. Nam rubor quidem quum ſit evidens, per ſe poterat deprehendi: pudor autem non apparebat. 174. Sunt autem plane ſtulti & ſimplices ii qui hæc dicunt. Nam quum conſtet ſignum eſſe ex iis quæ referuntur ad aliquid, & neceſſario invicem pariter ac ſimul comprehendi ea quæ referuntur ad aliquid, non poteſt ex iis quæ ſimul ambo percipiuntur, aliud quidem eſſe ſignum, aliud vero ſignatum. Sed omnino & usquequaque, propterea quod utraque ſimul evidenter incurrunt ac percipiuntur, neque ſignum eſſe alterutrum ex iis, neque ſignatum: quum illud quidem non habeat quod aperiat ac detegat, hoc autem non egeat eo a quo aperiatur. 175. Eadem dicere fas eſt etiam de reliqua conjugatione, per quam cenſebant apparens eſſe ſignum non apparentis. Oportet enim ſi hoc ita habeat, prius comprehendi ſignum quam ſignatum: & ſignatum comprehendi poſt ſignum: quod quidem non poteſt fieri, pro-

νους ὄντι τῶν πρός τι, καὶ ὀφείλοντι συγκαταλαμβάνεσθαι τῷ οὗ ἐστι σημεῖον. ἀλλ᾽ εἴπερ ἵνα καταληφθῇ τὸ σημεῖον, δεῖ ἢ προκαταλαμβάνεσθαι αὐτὸ τοῦ σημειωτοῦ, ἢ συγκαταλαμβάνεσθαι τούτῳ, ἢ ἐπικαταλαμβάνεσθαι· δέδεικται δὲ μηδὲν τούτων δυνατόν. ῥητέον οὖν ἀκατάληπτον εἶναι τὸ σημεῖον. ἔτι ἐκ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἄλλον λόγον συνερωτῶσί τινες τοὺς Δογματικοὺς, οὕτως ἔχοντα· εἴπερ ἐστί τι ἐνδεικτικόν τινος σημεῖον, ἤτοι φαινόμενον φαινομένου [G] σημεῖόν ἐστιν, ἢ ἀφανὲς ἀφανοῦς, ἢ φαινόμενον ἀφανοῦς, ἢ ἀφανὲς φαινομένου· οὔτε δὲ φαινόμενον φαινομένου σημεῖόν ἐστιν, οὔτε ἀφανοῦς ἀφανὲς, οὔτε φαινόμενον ἀφανοῦς· οὔτε δὲ ἐναλλάξ· [H] οὐκ ἄρα ἐστί τι σημεῖον. καὶ ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος. πρόδηλος δὲ καὶ ἡ τούτου κατασκευή ἐστι. καὶ προδηλοτέρα μᾶλλον γενήσεται, ὑποδειξάντων ἡμῶν τὴν κομιζομένην πρὸς αὐτὸν [I] ὑπὸ τῶν Δογματικῶν ἔνστασιν. φασὶ γὰρ μόνον τὰς δύο συγχωρεῖσθαι συζυγίας· περὶ δὲ τῶν λειπομένων δυοῖν, [K] διΐστασθαι πρὸς ἡμᾶς. τὸ μὲν γὰρ φαινόμενον, φαινομένου, καὶ ἀφανοῦς, φαινόμενον, γίγνεσθαι σημεῖον, ἀληθές ἐστι· τὸ δὲ μὴ φαινόμενον, φαινομένου, ἢ μὴ φαινόμενον ἀφανοῦς ὑπάρχειν δηλωτικὸν, ψεῦδος εἶναι. αὐτίκα γὰρ φαινόμενον μὲν φαινομένου σημεῖόν ἐστιν, ἡ σκιὰ τοῦ σώματος. αὐτή τε γὰρ σημεῖον οὖσα, φαινόμενόν ἐστι· τό, τε σῶμα σημειωτὸν καθεστὼς, ἐναργὲς ὑπάρχει. φαινόμενον δὲ ἀφανοῦς δηλωτικὸν καθειστήκει, καθάπερ τὸ ἔρευθος τῆς αἰδοῦς. τὸ μὲν γὰρ ἐναργὲς καὶ αὐτὸ φωρατὸν ἦν· ἡ δὲ αἰδὼς, ἄφαντος. τελέως δὲ εἰσὶν εὐήθεις οἱ ταῦτα λέγοντες. ὁμολογηθέντος γὰρ τοῦ πρός τι εἶναι τὸ σημεῖον, καὶ τοῦ κατ᾽ ἀνάγκην συγκαταλαμβάνεσθαι [L] ἀλλήλοις τὰ πρός τι, οὐ δύναται τῶν ἐπίσης συνυποπιπτόντων ἀλλήλοις, τὸ μὲν, σημεῖον εἶναι, τὸ δὲ, σημειωτόν. ἀλλὰ πάντη τε καὶ πάντως διὰ τὴν ἐναργῆ ἀμφοτέρων συνυπόπτωσιν, μήτε σημεῖόν τι ἐξ αὐτῶν ὑπάρχειν, μήτε σημειωτόν. τοῦ μὲν, μὴ ἔχοντος ὃ ἐκκαλύψει· τοῦ δὲ μὴ χρῄζοντος τοῦ ἐκκαλύψοντος. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῆς λειπομένης συζυγίας, καθ᾽ ἣν ἠξίουν τὸ φαινόμενον τοῦ ἀφανοῦς εἶναι σημεῖον. δεῖ γὰρ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, προκαταλαμβάνεσθαι τὸ σημεῖον τοῦ σημειωτοῦ, καὶ ἐπικαταλαμβάνεσθαι τὸ σημειωτὸν τῷ σημείῳ· ὅπερ ἦν ἀδύνατον, διὰ

NOTÆ.

G ἤτοι φαινόμενον φαινομένου] Confer Laërtium IX. 96. 97. & Sextum noſtrum lib. 2. Pyrrhon. Sect. 124. ſeq.

H οὔτε δὲ ἐναλλάξ] Hoc eſt οὔτε ἀφανὲς φαινομένου.

I πρὸς αὐτὸν] Scil. λόγον. Ita legendum e MSS. non αὐτῶν.

K δυοῖν] MS. Vratiſlav. ſemper δυεῖν.

L κατ᾽ ἀνάγκην συγκαταλαμβάνεσθαι] Cavillatio qua pugnat & ſupra Sect. 165. 169. &c. atque ubi contra demonſtrationes dogmaticorum diſſerit Sect. 394.

τὸ ἐκ τοῦ γένους εἶναι τῶν πρός τι, καὶ ὀφείλειν ἀλλήλοις συγκαταλαμβάνεσθαι.

Τῶν γε μὴν καταλαμβανομένων ἀνθρώπῳ πραγμάτων, τὰ μὲν δι' αἰσθήσεως καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ· τὰ δὲ, διανοίᾳ. καὶ δι' αἰσθήσεως μὲν, ὡς λευκὸν, μέλαν, γλυκὺ, πικρόν· διανοίᾳ δὲ, καλὸν, αἰσχρὸν, νόμιμον, παράνομον, εὐσεβὲς, ἀσεβές. καὶ τὸ σημεῖον οὖν εἴπερ καταληπτόν ἐστιν, ἤτοι τῶν αἰσθητῶν ἐστι πραγμάτων, ἢ τῶν νοητῶν· ὡς, ἂν μὴ [M] *ἐκ τοῦ ἑτέρου γένους τούτων ὑπάρχῃ, οὐδ' ὅλως ἔσται τὴν ἀρχὴν* [N] *ὑπάρχον. ἀμέλει γέ τοι τοῦτ' εὐθὺς τεκμήριόν ἐστι τοῦ ἄληπτον αὐτὸ τυγχάνειν. Φημὶ δὲ τοῦ μέχρι δεῦρο διέλκεσθαι τὴν φύσιν αὐτοῦ· τῶν μὲν αἰσθητὸν ὑπολαμβανόντων τοῦτο εἶναι, τῶν δὲ, νοητόν. Ἐπίκουρος* [O] *μὲν γὰρ καὶ οἱ προεστῶτες αὐτοῦ τῆς αἱρέσεως, ἔλεξαν αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς,* [P] *νοητόν. μένει δ' ἡ τοιαύτη διάστασις ἀνεπίκριτος σχεδὸν δι' αἰῶνος.* [Q] *καὶ μενούσης αὐτῆς ἀνεπικρίτου, πᾶσα ἀνάγκη καὶ τὸ σημεῖον ἐν ἐποχῇ φυλάσσεσθαι ὀφεῖλον, ἢ αἰσθητὸν ἢ νοητὸν ὑπάρχειν. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὅτι μεταπέπτωκεν ἡ ὑπόσχεσις αὐτοῦ, εἴγε ὑπισχνεῖται μὲν ἐκκαλυπτικὸν ἔσεσθαί τινος ἑτέρου, ἀνάπαλιν δὲ αὐτὸ νῦν εὕρηται χρῇζον ἑτέρου τοῦ ἐκκαλύψοντος. εἰ γὰρ πᾶν τὸ διάφωνον, ἄδηλόν ἐστι, τὸ δὲ ἄδηλον, ἐκ σημείου ληπτόν· πάντως καὶ τὸ σημεῖον διαφωνούμενον, δεήσεταί τινος σημείου πρὸς παράστασιν, ὡς ἄδηλον. καὶ μὴν οὐδὲ δύνανται λέγειν ὅτι τὸ διαφωνούμενον αὐτὸ ἔνεστιν ἀποδείξει καταστήσασθαι καὶ πιστὸν ἔχειν. πρῶτον μὲν γὰρ ὅταν ἀποδείξωσι, τότε ὡς πιστὸν αὐτὸ λαμβανέτωσαν. ἐφ' ὅσον* [R] *δὲ ψιλὴ μόνον αὐτοῖς ἐστιν ὑπόσχεσις, ἀλλ' οὐκ ἀπόδειξις, ἕστηκε καὶ τὰ τῆς ἐποχῆς.* [S] *εἶτα καὶ ἡ ἀπόδειξις* [T] *τῶν ἀμφισβητουμένων ἐστί. διαφωνουμένη δὲ, καὶ αὐτὴ χρείαν ἔχει τοῦ τὴν πίστιν περιθήσοντος. διὰ δὲ ζητουμένου* [U] *τὸ ζητούμενον*

pterea quod ſint ex genere eorum quæ referuntur ad aliquid, & ambo debeant ſimul & pariter comprehendi.

176. Ex iis quidem certe rebus quæ comprehenduntur ab homine, aliæ quidem videntur per ſenſum comprehendi, aliæ autem mentis cogitatione. Et per ſenſum quidem, ut album, nigrum, dulce, amarum: mentis autem cogitatione, honeſtum, turpe, legitimum, illegitimum, pium, impium. Igitur ſignum quoque ſi eſt ex iis quæ poſſunt comprehendi, aut eſt ex rebus ſenſilibus, aut ex iis quæ percipiuntur intelligentia. Nam ſi non ſit ex altero horum generum, prorſus omnino quidem non erit. 177. Hoc certe protinus eſt indicium quod non poſſit comprehendi, nempe quod huc usque diverſa ſentiant de ejus natura, aliis quidem exiſtimantibus ſignum eſſe aliquid ſenſile; aliis vero ipſum cadere ſub intelligentiam. Nam Epicurus quidem & ſectæ ejus principes dixerunt ſignum eſſe ſenſile aliquid, Stoici autem id cadere ſub intelligentiam. Et manebit fortaſſe hæc in perpetuum indeciſa diſſenſio. Quamdiu vero indeciſa manet, utique neceſſe eſt ut de ſigni ipſius exiſtentia aſſenſionem ſuſpendamus, cum illud debeat eſſe, vel ſenſile vel cadens ſub intelligentiam. 178. Et quod eſt omnium graviſſimum, in contrarium vertit ejus promiſſio, ſiquidem pollicebatur futurum ut aliquod aliud aperiret ac detegeret, contra autem ipſum nunc invenitur indigere alio quod ipſum aperiat ac detegat. Si enim unumquodque de quo eſt controverſia obſcurum eſt, obſcurum autem omnino ex ſigno comprehendi debet: ſignum quoque utpote de quo eſt controverſia, indigebit tanquam res obſcura aliquo ſigno quo manifeſtetur. 179. Sed nec poſſunt dicere, quod id de quo diſſentitur, confirmari ad fidem faciendam & probari poſſit demonſtratione. Nam primum quidem quando prius demonſtraverint, tunc demum id ſumant tanquam probatum ac fide dignum. Quandiu autem apud illos eſt ſola ac nuda promiſſio, non autem demonſtratio, ſtat, ſuſtinendam eſſe aſſenſionem. 180. Deinde demonſtratio quoque eſt ex iis de quibus dubitatur. Quandoquidem enim de ea quoque diſſentitur, opus & ipſi erit aliquid quod ſit ei fidem facturum. Per id autem quod adhuc in quæ-

NOTÆ.

M ὡς ἂν μὴ] MS. Vrat. *ὡς ἐὰν μὴ*, & mox *οὐδὲ ὅλως* quæ ſunt levicula.

N οὐδ' ὅλως τὴν ἀρχὴν] Omnino prorſus non. Vide quæ de ſenſu hoc verbi *ἀρχὴν* dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 50. Sic Xiphilinus p. 68. *πλεῖστοι δ' ὅσοι οὐδ' ἀκούουσι τὴν ἀρχὴν ὅτι γέγονεν.* p. 104. *Οὐικίῳ δὲ Ῥούφῳ οὔτε ἐνεκάλεσέ τι ἀρχήν.* p. 178 *ταύταις γὰρ μόναις οὐδὲ ἐπεφοίτησε τὴν ἀρχήν.* p. 303. *ἐξ ἴσου τῷ μὴ εὑρεθέντι ἀρχήν.* Atque ita paſſim Græci ſcriptores.

O Ἐπίκουρος] Hic pro primo veritatis criterio & *ἐπιβάθροις τῆς ἐπιστήμης* venditans ſenſus, & ſenſuum evidentiam pro fundamento ponens omnis ratiocinii, etiam ſignum ex quo res obſcura cognoſcitur, ſenſile ſtatuere debuit, qua de re videndus Gaſſendus ad lib. X. Laërtii p. 77. Videnda etiam quæ huic ſententiæ prolixe opponit noſter infra, Sect. 183. ſeqq.

P οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Putarunt enim ſigni vim eſſe in *λεκτῷ*. Vide Sect. 10. & quæ adverſus ſententiam illam diſputat noſter Sect. 244. ſeq.

Q δι' αἰῶνος] Supra Sect. 146. Sic *δι' αἰῶνος ἐστασιάσθαι.* Sect. 186.

R ἐφ' ὅσον] MS. Vratiſlav. *ἐφόσον.*

S ἕστηκε καὶ τὰ τῆς ἐποχῆς] Male Ciz. *κατὰ τῆς.*

T ἡ ἀπόδειξις] Hanc oppugnabit infra Sect. 336. ſeq.

U διὰ δὲ ζητουμένου] Ita ſine articulo MSS. Ciz. & Vrat. non *τοῦ ζητουμένου.*

ſtione

ſtione eſt, aliud quod quæritur velle oſtendere, eſt plane abſurdum. Et alioqui demonſtratio quoque e genere eſt ſignorum: eſt enim aperiens ac detegens concluſionem. 181. Ut ergo ſignum confirmetur, oportet conſtare, fide dignam eſſe demonſtrationem. Ut autem digna fide fiat demonſtratio, oportet ſignum prius confirmari. Quo fit ut dum utrumque ab altero fidem mutuo expectat, de cætero utrumque pariter careat fide. 182. Ad hæc accedit, quod id quod ſumitur in partem demonſtrationis ad ſignum confirmandum, aut eſt ſenſile, aut cadit ſub intelligentiam. Et ſi ſit quidem ſenſile, rurſus manet quæ fuit ab initio quæſtio, eo quod de ſenſilibus communiter diſſentiatur. Sin autem cadit ſub intelligentiam, ſimiliter fide caret. Non enim ſine ſenſilibus poteſt hoc apprehendi. 183. Cæterum concedatur, & ex abundantia detur, ſignum eſſe ſive ſenſile, ſive cadere ſub intelligentiam. Sed ſic quoque fieri non poteſt ut fide digna ſit ejus exiſtentia. Dicendum eſt autem de alterutro amborum particulatim. Et protinus quidem de eo quod id non ſit ſenſile. Ut ergo de hoc conſtet, oportet prius conſentire de exiſtentia ſenſilium, & de ea convenire omnes Phyſicos, ut ex hac conſenſione ad quæſtionem de ſigno deſcendatur. 184. Inter eos autem non convenit,

Sed dum lympha fluet, procera arborque vireſcet,

non ceſſabunt Phyſici de ea re inter ſe depugnare. Nam Democritus quidem dicit, nullam rem ſenſilem vere offerri nobis, ſed ſenſilium apprehenſiones eſſe nudas & inanes quaſdam affectiones noſtrorum ſenſuum, & neque in rebus externis eſſe aliquid dulce, nec amarum, aut calidum, aut frigidum, nec album, nigrumve, nec quicquam aliud ex iis quæ apparent omnibus. hæc enim eſſe nomina noſtrarum affectionum. 185. Epicurus autem dicebat omnia ſenſilia vere nobis offerri ac ſubjici talia, qualia in ſenſum videntur incurrere, ſenſu numquam fallente, cum alii eum falli exiſtiment. Stoici autem & Peripatetici media via ingredientes, dixerunt nonnulla quidem vere nobis ſubjici ſenſilia, utpote vera, nonnulla autem non talia exiſtere, cum de iis fallat ſenſus. Sed ut ſummatim dicam, ſi ſignum volumus eſſe ſenſile, oportet ante omnia in confeſſo eſſe; firmiterque ac ſtabiliter

δεικνῦναι θέλειν, τελέως ἐστὶν ἄτοπον. ἄλλως τε καὶ τῷ γένει σημεῖόν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις· ἐκκαλυπτικὴ γὰρ ἦν τοῦ συμπεράσματος. ἵνα οὖν τὸ σημεῖον βεβαιωθῇ, δεῖ πιστὴν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν· ἵνα δὲ ἡ ἀπόδειξις πιστὴ γένηται, δεῖ προβεβαιωθῆναι τὸ σημεῖον. ὥστε ἑκάτερον τὴν ἐκ θατέρου [X] πίστιν περιμένον, ἐπίσης τῷ λοιπῷ ἐστιν ἄπιστον. πρὸς τούτοις τὸ ἐν ἀποδείξεως μέρει λαμβανόμενον εἰς τὴν τοῦ σημείου βεβαίωσιν, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν, ἢ νοητόν. καὶ εἰ μὲν αἰσθητὸν, πάλιν ἡ ἀρχῆθεν μένει ζήτησις, τῷ τὰ αἰσθητὰ, κοινῶς [Y] διαπεφωνῆσθαι· εἰ δὲ νοητὸν, ὁμοίως ἄπιστον καθέστηκεν. οὐ χωρὶς γὰρ τῶν αἰσθητῶν δύναται τοῦτο ληπτὸν ὑπάρχειν. πλὴν συγκεχωρήσθω τε καὶ ἐκ περιουσίας δεδόσθω τὸ, ἤτοι αἰσθητὸν ἢ νοητὸν εἶναι τὸ σημεῖον. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀδύνατον τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ πιστὴν ὑπάρχειν. [Z] λεκτέον δὲ ἐν μέρει περὶ ἑκατέρου. καὶ εὐθέως γε περὶ τοῦ μὴ αἰσθητὸν αὐτὸ τυγχάνειν. ἵνα τοίνυν τοῦθ' ὁμόλογον ᾖ, δεῖ προσυμπεφωνῆσθαι τὴν τῶν αἰσθητῶν ὕπαρξιν, καὶ ὁμόλογον εἶναι παρὰ πᾶσι τοῖς φυσικοῖς. καὶ ὡς ἀπὸ ὁμολόγου ταύτης ἡ περὶ τοῦ σημείου ἀνάγηται σκέψις. οὐ συμπεφώνηται δὲ, ἀλλ',

ἔστ' ἂν ὕδωρ [A] τε ῥέῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

οὔποτε πεπαύσονται περὶ αὐτῆς οἱ φυσικοὶ πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦντες. ἐπείπερ ὁ μὲν Δημόκριτος, [B] μηδὲν ὑποκεῖσθαί φησιν τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ κενοπαθείας τινὰς αἰσθήσεων εἶναι τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν. καὶ οὔτε γλυκύ τι περὶ τοῖς ἐκτὸς ὑπάρχειν, οὐ πικρὸν ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ μέλαν, οὐκ ἄλλο τι τῶν πᾶσι φαινομένων. παθῶν γὰρ ἡμετέρων ἦν ὀνόματα ταῦτα. ὁ δὲ Ἐπίκουρος [C] πάντα ἔλεγε τὰ αἰσθητὰ τοιαῦτα ὑποκεῖσθαι, ὁποῖα φαίνεται καὶ κατ' αἴσθησιν προσπίπτειν, μηδέποτε ψευδομένης τῆς αἰσθήσεως· ἄλλων ψεύδεσθαι ταύτην δοκούντων. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς [D] καὶ τοῦ Περιπάτου μέσην ὁδὸν τέμνοντες ἔνια μὲν ὑποκεῖσθαι τῶν αἰσθητῶν ἔλεξαν, ὡς ἀληθῆ· ἔνια δὲ μὴ ὑπάρχειν, ψευδομένης περὶ αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως. ἀλλά τό γε κεφάλαιον, εἴπερ αἰσθητὸν εἶναι θέλομεν τὸ σημεῖον, πρὸ παντὸς ὁμολογηθῆναι δεῖ καὶ βεβαίως παραστῆναι τὴν τῶν

NOTÆ.

X τὴν ἐκ θατέρου] Ita MS. Vrat. pro ἑκατέρου.

Y τὰ αἰσθητὰ κοινῶς] Reſpicit ad ea quæ adverſus ſenſuum apprehenſionem diſputavit libro ſuperiore Sect. 193. ſeq.

Z πιστὴν ὑπάρχειν] Ita recte MSS. pro πίστιν.

A ἔς τ' ἂν ὕδωρ] Verſiculus ſæpius noſtro uſurpatus ut dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 37.

B Δημόκριτος] Confer dicta ad 1. Pyrrhon. Sect. 213. 214. & lib. 1. adverſus Log. Sect. 135. ſeq.

C ὁ δὲ Ἐπίκουρος] Supra Sect. 9. hujus libri.

D οἱ δὲ ἀπὸ Στοᾶς] Ibid. Sect. 10. Nam de Peripateticis res nota ex ipſo Ariſtotele, & aliis illius ſcholæ, qui ætatem tulere, ſcriptoribus compluribus.

αἰσθητῶν ὑπόστασιν, [E] ἵνα καὶ τοῦτο δοθῇ παγίως καταληπτὸν εἶναι· ἢ εἴπερ ἐκείνην δι᾽ αἰῶνος ἐστασιάσθαι συμβέβηκεν, ὁμολογεῖν δεήσει καὶ τοῦτο τῆς αὐτῆς ἀσυμφωνίας [F] ἔχεσθαι. ὥσπερ γὰρ τὸ λευκὸν χρῶμα, [G] οὐ δύναται ἁπλῶς καταληφθῆναι, μὴ ὁμολογηθείσης τῆς τῶν αἰσθητῶν ὑποστάσεως, διὰ τὸ καὶ αὐτὸ τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχειν· οὕτως οὐδὲ τὸ σημεῖον, εἴπερ κατὰ γένος αἰσθητόν, λεχθήσεται πάγιον καθεστάναι, μενούσης τῆς περὶ τῶν αἰσθητῶν μάχης. ἔστω δὴ καὶ συμπεφωνῆσθαι τὰ αἰσθητὰ καὶ μηδ᾽ ἥντινοῦν γεγονέναι περὶ αὐτῶν διάστασιν. ζητῶ πῶς δύνανται οἱ ἑτερόδοξοι ἡμᾶς διδάσκειν, ὅτι τῷ ὄντι αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον; πᾶν γὰρ αἰσθητὸν, πᾶσι τοῖς ὡσαύτως [H] ἔχουσιν ὑποπίπτειν πέφυκε, καὶ ἐπίσης λαμβάνεσθαι. οἷον, τοῦ λευκοῦ χρώματος, οὐκ ἄλλως μὲν οἱ Ἕλληνες ἀντιλαμβάνονται, ἄλλως δὲ οἱ βάρβαροι, [I] καὶ διαφερόντως μὲν οἱ τεχνῖται, ἐξηλλαγμένως δὲ οἱ ἰδιῶται· ἀλλ᾽ ὡσαύτως πάντες, οἵ γε ἀπαρεμποδίστους [K] ἔχοντες τὰς αἰσθήσεις. τοῦ τε πικροῦ πάλιν ἢ γλυκέος, οὐκ ἄλλως μὲν ὅδε γεύεται, καθ᾽ ἕτερον [L] δὲ τρόπον ὅδε· ἀλλὰ κατὰ τὸ ὅμοιον ἕκαστος τῶν ὁμοίως διακειμένων. τὸ δέ γε σημεῖον ὡς σημεῖον οὐχ ὡσαύτως πάντας τοὺς ὁμοίως διακειμένους φαίνεται κινεῖν, ἀλλ᾽ οἷς μὲν οὐδ᾽ ὅλως ἐστὶ σημεῖόν τινος, καίπερ δι᾽ ἐναργείας αὐτοῖς προσπίπτον· τισὶ δὲ, σημεῖον μέν ἐστιν, οὐ τοῦ αὐτοῦ δὲ πράγματος, ἀλλὰ διαφέροντος. τὰ γὰρ αὐτὰ φαινόμενα (λόγου χάριν) ἐν ἰατρικῇ, ἄλλου μέν ἐστι σημεῖα τῷδε, καθάπερ Ἐρασιστράτῳ, ἄλλου δὲ τῷδε, καθάπερ Ἡροφίλῳ, ἄλλου δὲ τῷδε, καθάπερ Ἀσκληπιάδῃ. [M] οὐ τοίνυν λεκτέον αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον. εἰ γὰρ τὸ μὲν αἰθητὸν πάντας ὁμοίως κινεῖ, τὸ δὲ σημεῖον οὐ πάντας ὁμοίως κινεῖ· οὐκ ἂν εἴη αἰσθητὸν τὸ σημεῖον. πάλιν εἴπερ αἰσθητόν ἐστιν τὸ σημεῖον, ἐχρῆν, ὥσπερ τὸ πῦρ αἰσθητὸν ὂν πάντας τοὺς καίεσθαι δυναμένους καίει, καὶ ἡ χιὼν αἰσθητὴ καθεστηκυῖα, πάντας τοὺς ψύχεσθαι δυναμένους ψύχει· ὧδε καὶ αὐτὸ εἴπερ ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἐστι, πάντας

oſtendi ſenſilium exiſtentiam, ut hoc quoque detur eſſe firmiter ac ſtabiliter comprehenſibile: aut ſi acciderit de eo perpetuum eſſe diſſidium, fateri oportebit hoc quoque non minus controverſioſum fore. 187. Quemadmodum enim colorem album comprehendi poſſe non conſtat certo, niſi in confeſſo ſit exiſtentia ſenſilium, quoniam color albus & ipſe ſenſilibus accenſetur: ſic nec ſignum, ſiquidem ex genere ſenſilium eſt, dicetur firmiter probatum eſſe, quamdiu de ſenſilibus adhuc pugnari contingit. Fac autem conveniant de ſenſilibus Dogmatici, neque ulla amplius ſit de illis diſſenſio. Quæro, quomodo poſſunt nos docere qui ſunt diverſæ a nobis ſententiæ, quod ſignum ſit revera ſenſile? Quodvis enim ſenſile ſua natura offert ſe omnibus qui ſimiliter ſe habent, & ex æquo percipitur: ut album colorem non aliter quidem apprehendunt Græci, aliter vero Barbari, nec differenter artifices, diverſeque rudes & imperiti: ſed ſimiliter omnes, quorum ſenſibus nihil obſiſtit. 188. Sic amarum rurſus aut dulce non aliter quidem hic guſtat, alio autem modo iſte: ſed ſimiliter guſtat unusquisque ex iis qui ſunt affecti ſimiliter. Signum autem, ut ſignum, non cernitur ſimiliter movere eos qui ſunt ſimiliter affecti: ſed aliis quidem minime eſt ſignum rei alicujus, etiamſi hoc evidenter iis ſeſe offerat: aliquibus autem ſignum quidem eſt, ſed non ejusdem rei, verum diverſæ. Eadem enim ſi appareant, (exempli gratia) in arte medendi, huic quidem ſunt alterius rei ſigna, ut Eraſiſtrato: alterius vero iſti, ut Herophilo: alterius autem illi, ut Aſclepiadi. Non eſt ergo dicendum ſignum eſſe ſenſile. Si enim ſenſile movet omnes ſimiliter: Signum autem non movet omnes ſimiliter: Signum minime eſt ſenſile. 189. Rurſus ſi ſignum eſt ſenſile, oporteret ſicut ignis cum ſit ſenſilis, urit omnes qui poſſunt uri: & nix cum ſit ſenſilis, frigefacit omnes qui poſſunt frigefieri: ita etiam ipſum, ſi quidem eſt ex ſenſilibus, deberet

NOTÆ.

E ὑπόστασιν] Accipit hoc vocabulum pro *ὕπαρξιν*, ſive *exiſtentia*, ut paullo ante Sect. 183. Sic *ἐν ὑποστάσει εἶναι*, *exiſtere*, dixit Alexander Aphrodiſeus lib. 1. quæſtionum & ſolut. 3. *καὶ γὰρ ἑνὸς ὄντος ἐν ὑποστάσει ἀνθρώπου μόνου, ὁ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου λόγος.*

F τῆς αὐτῆς ἀσυμφωνίας] Ita recte MS. Vrat. pro *συμφωνίας*. Eandem Philoſophorum diſcordiam perſtringit 2. Pyrrhon. Sect. 49.

G ὥσπερ γὰρ τὸ λευκὸν χρῶμα usque ad verba *περὶ τῶν αἰσθητῶν μάχης*] Hæc ab Hervero omiſſa ſunt, qui ea non videtur in Codice ſuo reperiſſe.

H πᾶσι τοῖς ὡσαύτως] Similis argumentatio 2. Pyrrhon. Sect. 214.

I οἱ Ἕλληνες -- οἱ βάρβαροι] Quicquid eſt hominum diſtingvere ſolenne eſt Platoni & aliis priſcis ſcriptoribus in Græcos Barbarosque, quam diſtinctionem ſequitur etiam noſter alibi ut 2. Pyrrhon. Sect. 214. & 1. adverſus Phyſ. Sect. 44. & contra Ethicos Sect. 10. 15. Atque Apoſtolus Rom. 1. 14. ubi vide ſi placet Grotium & Salmaſii oſſilegium linguæ Helleniſticæ p. 354. Sic Latini ſcriptores, ut Prudentius 2. contra Symmachum, 816. *ſed tantum diſtant Romana & Barbara.* Chalcidius p. 225. *Teſtis eſt hujus beneficii cuncta Græcia, omne Latium omnisque Barbaria.*

K ἀπαρεμποδίστους] Ita leg. pro *ἀπαραμπ.* ut Ciz. vel *ἀπαραμποδ.* ut editi & hoc loco & infra Sect. 218. 240.

L καθ᾽ ἕτερον] MS. Vrat. una voce *καθέτερον*, uti mox *οὐδόλως* pro *οὐδ᾽ ὅλως.*

M Ἐρασιστράτῳ, -- Ἡροφίλῳ, -- Ἀσκληπιάδῃ] Tres hi celebres Medici, Dogmatici omnes ſed diverſa in plerisque ſentientes, ac diverſarum auctores ſectarum, de quibus accurate dictum libro VI. Bibliothecæ Græcæ. Porro exemplum diverſæ de eodem ſigno ſententiæ trium horum Medicorum affertur infra Sect. 220. Pro *καθάπερ Ἡροφίλου*, in MS. Vratiſlav. hic legitur *οἷον Ἡροφίλου*, nulla momenti ullius differentia.

omnes deducere ad idem ſignatum. Non deducit autem. Non eſt ergo ſenſile. 190. Ad hæc accedit, quod, ſi ſignum eſt ſenſile, aut a nobis comprehendi obſcura poſſunt, aut non comprehendi. Si non poſſunt comprehendi, perit ſignum. Nam cum ſint duo rerum genera, aliud evidentium, aliud obſcurarum, ſi neque evidentes ſignum habent, per ſe enim deprehenduntur, neque obſcuræ, propterea quod non poſſint comprehendi, nullum eſt ſignum. 191. Sin autem poſſunt comprehendi obſcura, rurſus oporteret, quoniam ſignum eſt ſenſile, ſenſile autem ex æquo omnes movet, obſcura comprehendi ab omnibus. Sed alii quidem dicunt a ſe illa non comprehendi, ut medici Empirici, & Sceptici philoſophi. Alii autem comprehendi quidem, ſed non ſimiliter. Non eſt ergo ſignum ſenſile. 192. Imo eſt, inquiunt. ſed ſicut ignis, licet ſit ſenſilis, pro materiæ ſubjectæ diverſitate diverſas oſtendit facultates, & ceram quidem liquefacit, lutum autem cogit & facit concreſcere, lignum autem urit: eodem modo eſt conſentaneum quod ſignum quoque, ſenſile exiſtens, pro diverſitate eorum quæ illud apprehendunt, res diverſas indicat. 193. Nec eſt hoc adeo mirandum, cum in ſignis commonitoriis hoc quoque cernatur fieri. Fax enim quæ ſuſtollitur, ſignificat aliquibus incurſionem hoſtium: aliquibus vero indicat adventum amicorum: & campanulæ ſonus apud alios quidem ſignificat venditionem piſcium: apud alios vero, vias eſſe rigandas. Ergo ſignum quoque indicatorium etiamſi ſenſilem habeat naturam, alia & alia poterit ſignificare & indicare. 194. Rogaverit autem hic quoque quiſpiam eos qui utuntur illa quæ fit ab igne comparatione, ut oſtendant hoc fieri in ſigno, quod in igne fieri contingit. conſtat enim

ὤφειλεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄγειν σημειωτόν. οὐκ ἄγει δέ γε. οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστι. πρὸς τούτοις εἴπερ αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον, ἤτοι καταληπτά ἐστιν ἡμῖν τὰ ἄδηλα, ἢ ἀκατάληπτα. εἰ μὲν οὖν ἀκατάληπτα ἡμῖν ἐστιν, οἴχεται τὸ σημεῖον. δυοῖν γὰρ ὄντων πραγμάτων, τῶν μὲν, ἐναργῶν, τῶν δὲ ἀδήλων, εἰ μήτε τὸ ἐναργὲς ἔχει σημεῖον, διὰ τὸ αὐτόφωρατον εἶναι, μήτε τὰ ἄδηλα, διὰ τὸ ἀκατάληπτα τυγχάνειν, οὐδέν ἐστι σημεῖον. εἰ δὲ καταληπτά, πάλιν ἐχρῆν, ἐπεὶ αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον, τὸ δὲ αἰσθητὸν ἐπίσης πάντας κινεῖ, πᾶσι τὰ ἄδηλα καταλαμβάνεσθαι. ἀλλ' οἱ μέν φασιν αὐτὰ μὴ καταλαμβάνεσθαι, ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐμπειρίας ἰατροὶ, [N] καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως φιλόσοφοι. οἱ δὲ, [O] καταλαμβάνεσθαι μὲν, οὐχ ὁμοίως δέ. οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον. ναί, φασιν. ἀλλ' ὡς τὸ πῦρ αἰσθητὸν καθεστὼς, παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν ὑποκειμένων ὑλῶν, διαφερούσας ὑποφαίνει δυνάμεις, καὶ πρὸς μὲν κηρῷ τήκει, [P] πρὸς δὲ πηλῷ πήσσει, πρὸς δὲ ξύλῳ καίει· τὸν αὐτὸν τρόπον εἰκός ἐστι καὶ τὸ σημεῖον αἰσθητὸν ὑπάρχον, παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν ἀντιλαμβανομένων αὐτοῦ, διαφόρων εἶναι πραγμάτων μηνυτικόν. καὶ οὐ παράδοξον, [Q] ὅτε καὶ ἐπὶ τῶν ὑπομνηστικῶν [R] σημείων θεωρεῖται οὕτω γιγνόμενον. ὁ γὰρ ἀνατεινόμενος πυρσὸς [S] τισὶ πολεμίων ἔφοδον σημαίνει, τισὶ δὲ φίλων ἄφιξιν δηλοῖ. καὶ ὁ τοῦ κώδωνος ψόφος, [T] οἷς μὲν ὄψου πράσεώς ἐστιν, οἷς δὲ τοῦ δεῖν ῥαίνειν τὰς ὁδούς. [U] καὶ τὸ ἐνδεικτικὸν ἄρα σημεῖον, δυνήσεται φύσιν αἰσθητὴν ἔχον, ἄλλων καὶ ἄλλων εἶναι μηνυτικόν. ἀξιώσειε δ' ἄν τις καὶ ἐνταῦθα τοὺς μὲν τῇ ἀπὸ τοῦ πυρὸς μεταβάσει [X] χρωμένους, τοῦτο δὲ δεικνῦναι γινόμενον ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς γίνεσθαι συμβέβηκε. τουτὶ μὲν

N O T Æ.

N οἱ ἀπὸ τῆς Ἐμπειρίας ἰατροὶ] Medici Empirici inter quos & ipſe nomen profeſſus eſt ſuum Sextus noſter, aſpernati ſigna rationalium Medicorum, de quibus ſupra Sect. 156.

O οἱ δὲ] Medici Rationales ac Methodici, & Philoſophi Dogmatici.

P πρὸς μὲν κηρῷ τήκει] Virgilius Eclog. VIII. 80.

Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cera liqueſcit
Uno eodemque igni.

Confer lib. 1. adverſus Phyſicos, Sect. 247.

Q καὶ οὐ παράδοξον, ὅτε] Ita ante *καὶ* interpungunt & pro *ὅτι* legunt *ὅτε*, Codices MSS. Sic infra Sect. 212. *ὅτε καὶ τὸ τούτου ἔγγιον ἀπελπίσειεν ἄν τις νοῦν ἔχων.*

R τῶν ὑπομνηστικῶν] Hoc alterum genus ſignorum eſt de quo Sect. 151. ſeq. a Sexto non oppugnatum, qui adverſus ſigni *ἐνδεικτικοῦ* exiſtentiam modo diſputare ſe profitetur Sect. 158.

S ὁ ἀνατεινόμενος πυρσὸς] De uſu multiplici *πυρσῶν* ſive facium accenſarum e ſpecula belli tempore, quæ pro modo diverſo non modo adventum hoſtium vel amicorum, ſed & alia varia quæ quidem vellent accurate ſignificabant, videndus Polybius X. 39. ſeqq. quem locum reſpicit Svidas ſcribens de Ænea Tactico: *Αἰνείας οὗτος ἔγραψε περὶ πυρσῶν, ὥς φησι Πολύβιος.* Et de Cleoxeno ac Democlito: *Κλεόξενος καὶ Δημόκλειτος ἔγραψαν περὶ πυρσῶν, ὧν τὴν πραγματείαν ἐξειργάσατο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ὥς λέγει ἐν τοῖς ἱστορουμένοις.* Singularem Iſaaci Caſauboni Epiſtolam de hoc argumento vulgavit ſeparatim Joachimus Morſius, Roſtoch. 1617. 4. quæ eſt in editione Epiſtolarum Caſauboni Almeloveeniana MLXV.

T ὁ τοῦ κώδωνος ψόφος] Strabo XVI. p. 658. *ὡς δ' ὁ κώδων κατὰ τὴν ὀψοπωλίαν ἐψόφησε.* Plutarchus IV. 4. Sympoſ. *ὀψοφάγους* deſcribit *τοὺς περὶ τὴν ἰχθυοπωλίαν ἀναδιδόντας ἑκάστοτε καὶ τοῦ κώδωνος ὀξέως ἀκούοντας.* Videndus Hieronymus Magius libro de tintinnabulis, & Franciſcus Sweertius notis ad Magium. Apud Romanos non nolæ ſive campanulæ ſonitu ſed clamore vociferantium dabatur ſignum piſcium vendendorum, ut in hac etiam civitate Hamburgi hodie fit. Vide Grangæum ad hæc Juvenalis IV. 32.

Jam princeps equitum, magna qui voce ſolebat
Vendere municipes pacta mercede ſiluros.

U ῥαίνειν τὰς ὁδοὺς]. Pulveris reſtingvendi ac compeſcendi cauſa: Svetonius Caligula c. 43. *ut octophoro veheretur, atque a propinquarum urbium plebe verri ſibi vias & conſpergi propter pulverem exigeret.* Phædrus II. 5.

Alveolo cœpit ligneo conſpergere
Humum æſtuantem, come officium jactitans.

X τῇ ἀπὸ τοῦ πυρὸς μεταβάσει] In MS. Ciz. male deeſt *μεταβάσει.* Intelligit autem Sextus per *μετάβασιν* comparationem ſive ſimilitudinem ab igne petitam, vocabulo trito Empiricis Medicis de quorum *μεταβάσει τοῦ ὁμοίου* vide quæ ex Gorræo notat Henricus Stephanus in vocabulo *πεῖρα.*

γὰρ

γὰρ ὁμολόγους ἔχει τὰς προειρημένας δυνάμεις, καὶ οὐδείς ἐστιν ὃς διαφέρεται περὶ αὐτοῦ, τὸν μὲν κηρὸν τήκεσθαι, τὸν δὲ πηλὸν πήσσεσθαι, τὸ δὲ ξύλον καίεσθαι. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνδεικτικοῦ σημείου ἐὰν τὸ ἀνάλογον προσδεχώμεθα γίνεσθαι, εἰς τὴν μεγίστην ἀπέμφασιν περιστησόμεθα, λέγοντες ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐνδεικνυμένων ὑπάρχειν. ὥστε εἰ οὕτω τύχοι, καὶ πλῆθος νόσων ποιεῖν, [Y] καὶ δριμύτητα, καὶ σωματικὴν κατασκευήν· ὅπερ ἄτοπον. τὰς γὰρ οὕτω μαχομένας καὶ ἀνασκευαστικὰς ἀλλήλων αἰτίας, οὐχ οἷόν τε συνυπάρχειν. ἢ τοῦτο οὖν ὁμολογείτωσαν, καίπερ ὂν ἀδύνατον, οἱ Δογματικῶς φιλοσοφοῦντες, ἢ ὅτι τὸ σημεῖον αἰσθητὸν ὄν, οὐδενὸς τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἐνδεικτικόν ἐστιν. ἡμεῖς δὲ διαφόρους ἔχοντες διαθέσεις οὐχ ὡσαύτως ἐπ' αὐτῷ κινούμεθα. ὅπερ οὐκ ἂν ὑπομείναιεν ὁμολογεῖν, πρὸς τῷ [Z] καὶ τὰς τοιαύτας τοῦ πυρὸς δυνάμεις, μὴ εἶναι συμφώνους, ἀλλ' ἠπορῆσθαι. εἰ γὰρ καυστικὴν ἔχει φύσιν τὸ πῦρ, ὤφειλε πάντα καίειν· καὶ μή τινα μὲν καίειν, τινὰ δὲ μηδαμῶς. καὶ εἰ τηκτικὴν εἶχε δύναμιν, πᾶν ὤφειλε διαλύειν, καὶ μή τινὰ μέν, τινὰ δ' οὔ. νῦν δὲ ταῦτα ἔοικε ποιεῖν οὐ παρὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὰς προσομιλούσας αὐτῷ τῶν καιομένων ὕλας. οἷον, τὸ ξύλον καίει, [A] οὐχ ὅτι αὐτὸ καυστικόν ἐστιν, ἀλλ' ὅτι τὸ ξύλον ἐπιτηδείως ἔχει, συνεργοῦ λαβόμενον ἐκείνου, καῆναι. καὶ τήκει τὸν κηρὸν οὐχ ὅτι τηκτικὴν ἔχει δύναμιν, ἀλλ' ὅτι ὁ κηρὸς ἐπιτηδειότητα ἐκέκτητο πρὸς τὸ σηνεργοῦ λαβόμενον [B] ἐκείνου τήκεσθαι. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τούτων διδάξομεν, [C] ὅταν περὶ τῆς τῶν τοιούτων ὑπάρξεως σκεψώμεθα.

Τανῦν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μετιόντας ἀπὸ τοῦ ὑπομνηστικοῦ σημείου, καὶ τὸν πυρσὸν παραλαμβάνοντας, ἔτι δὲ τὸν τοῦ κώδωνος ψόφον, [D] λεκτέον ἐστὶν ἡμῖν, ὅτι οὐ παράδοξον, εἰ τὰ τοιαῦτα τῶν σημείων, πλειόνων ἐστὶ δηλωτικά. θεμένων γὰρ νόμους, ὥς φασιν, ὥρισται [E] καὶ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, ἐάν τε ἑνὸς θέλωμεν αὐτὰ μηνύειν, ἐάν τε καὶ πλειόνων ὑπάρχειν δηλωτικά. τὸ δὲ ἐνδεικτικὸν σημεῖον ἐκ φύσεως ὑπαγορευτικὸν εἶναι δοκεῖ τοῦ σημειωτοῦ, κατ'

eum habere dictas illas facultates: nec eſt ullus qui non fateatur, ceram ab igne liquefieri, lutum cogi & concreſcere, lignum vero uri. 195. In ſigno autem indicatorio, ſi admittamus fieri ſimile aliquid, ad maximam deducemur abſurditatem; profeſſi unumquodque ex iis quæ ab eo indicantur vere etiam exiſtere, quo fiet, ut, exempli gratia (ignis) multitudinem morborum faciat, & vehementiam, & corporis conſtitutionem ab acri exercitatione, quod quidem eſt abſurdum. 196. Fieri enim non poteſt, ut quæ ſic pugnant cauſæ, & ſe inter ſe perimunt, ſimul ſint. Aut ergo hoc fateantur qui Dogmatico philoſophantur more, licet rem quæ fieri non poteſt, aut ſignum, ſi ſit ſenſile, concedant per ſe nihil indicare. 197. Nos autem (inquient) cum diverſe ſimus affecti, non ſimiliter eo movemur. At hoc quidem fateri in animum minime induxerint, cum præterea nec de ipſis illis ignis viribus conſtet, ſed res ſit in dubio. 198. Si enim ignis habet urendi naturam, debebat omnia urere, & non aliqua quidem urere, aliqua vero minime. & ſi vim habet liquefaciendi, debebat omnia diſſolvere, & non aliqua liquefacere, aliqua vero minime. 199. Nunc autem videtur hoc facere, non ex ſua natura, ſed propter materiam appropinquantium ad illum rerum quæ uruntur, ut ligni, hoc enim uritur, non quod ignis vim habeat urendi, ſed quoniam lignum aptum eſt quod illo cooperante uratur. Et liquefacit ceram ignis, non quod vim habeat liquefaciendi, ſed quod cera apta ſit ut liqueſcat ejus ope. De his autem docebimus accuratius, quando de hujuſcemodi rerum exiſtentia diſputaturi ſumus.

200. Nunc autem adverſus eos qui a ſigno commonitorio argumentantur, & aſſumunt facem, & ſonum nolæ, dicere fas nobis eſt, non eſſe mirandum, ſi ejuſmodi ſigna plura indicent & ſignificent. Nam eorum qui leges ferunt eſt, ut ajunt, hæc definire, & in noſtra poteſtate eſt ſitum, velimusne ea unum ſignificare an plura. 201. Signum vero indicatorium rem ſignatam e ſua natura videtur indicare, itaque

NOTÆ.

Y πλῆθος νόσων ποιεῖν] Hervetus *multitudinem unum faciant*, quaſi legiſſet ἑνοποιεῖν, male. Melius alii Codices & editi νοσοποιεῖν, pro quo lego νόσων ποιεῖν. Ut πλῆθος νόσων intelligat varios morbos quos calor ſignificat, febres, inflammationes &c. Poſſit etiam legi πλῆθος νόσον ποιεῖ, ut plethora intelligatur, de qua Galenus libro περὶ πλήθους. Sed præfero illud alterum. Et per δριμύτητα intelligo morborum vehementiam ac παροξυσμὸν qui & ipſe intenſiore calore ſolet indicari. Denique κατασκευὴ σωματικὴ eſt διάθεσις ab acri ac vehementi exercitatione, ut apud Galenum ſub init. libri tertii ὑγιεινῶν. Solet enim corpus etiam motu certaminum & exercitationum agitatione gravi admodum caleſcere. Docet itaque Sextus ſi valeat illa ab igne reperita ſimilitudo, neceſſe eſſe ut quemadmodum idem ignis eodem tempore & lutum indurat & liquefacit ceram, lignumque comburit, ſic & quoniam a calore ſignificantur morbi varii eorumque παροξυσμοὶ, & vehementiores corporis exercitationes: ut hæc quoque univerſa exiſtant ubicunque ſignum, calor in corpore humano obſervatur.

Z πρὸς τῷ] MS. Ciz. πρὸς τὸ, minus bene.

A τὸ ξύλον καίει,] Ita recte MSS. In editis erat vitioſe, τὸ ξύλον, καὶ εἰ οὐχ &c.

B λαβόμενον] MS. Vratislav. λαμβανόμενον.

C περὶ τούτων διδάξομεν] Infra Sect. 203. ſeq.

D τὸν πυρσὸν, ἔτι δὲ τοῦ κώδωνος ψόφον] Sect. 193.

E ὥρισται] Malim ὁρίσαι, atque id in verſione ſecutus ſum. Aut legendum erat θεμένων γὰρ ἡμῶν ὥρισται, ut infra. Sect. 202. ὡς ἂν ἡμεῖς θεματίσωμεν. & mox pro ἑνὸς potius ἓν

neceſſario oportet ipſum eſſe unius rei indicatorium, ejusque omnino uniformis. Nam ſi ſit commune multorum, non erit ſignum. Fieri enim non poteſt, ut unum certo illius ope percipiatur, ſi plura obſcura ſint, ut ex divite fieri pauperem, commune eſt: & ejus qui luxurioſe vivendo ſua prodegerit, & qui paſſus ſit naufragium, & qui amicis ſua erogarit. Cum autem ſit multorum commune, non poteſt præcipue aliquod unum indicare. Nam ſi hoc, cur magis hoc quam illud? Et, ſi illud, cur magis illud quam hoc? 202. Sed nec omnia indicare poteſt. Non poſſunt enim ſimul eſſe omnia. Alia igitur ratio eſt ſigni indicatorii quam commonitorii, neque eſt ab illo ad hoc tranſeundum: quandoquidem oportet illud quidem unum ſolum indicare, hoc autem poteſt plura oſtendere, & prout nos inſtituimus, ſignificare. 203. Porro quidquid eſt ſenſile, quatenus ſenſile eſt, doctrina non indiget. Neque enim album colorem docetur quiſpiam videre, neque dulce diſcit guſtare, neque calidum tactu percipere, neque aliquid aliud ejusmodi: ſed a natura & ſine doctrina horum omnium adeſt nobis cognitio. Signum autem, ut ſignum, cum multis, ut ajunt, docetur laboribus: ut in arte gubernandi, quod ventos ſignificet & tempeſtatem aut ſerenitatem. 204. Similiter apud eos qui verſantur in tractandis rebus cœleſtibus: ut apud Aratum & Alexandrum Ætolum. Eodem modo etiam apud Medicos non Empiricos: ut rubor, & tumor in cauſis, & ſitis, & alia, quæ qui non didicerit, ea non apprehendit ut ſigna. 205. Signum ergo non eſt ſenſile. Nam ſi ſenſile quidem non indiget doctrina: Signum autem ut ſignum doctrina indiget: Signum non eſt ſenſile. 206. Senſile quoque, quatenus eſt ſenſile, intelligitur

ἀνάγκην ἑνὸς δεῖ πράγματος ἐνδεικτικὸν εἶναι, καὶ τούτου πάντως μονοειδοῦς. ἐπεί τοι ἐὰν κοινὸν πολλῶν [F] ὑπάρχῃ, οὐκ ἔσαι σημεῖον. ἀμήχανον γὰρ ἓν βεβαίως διά τινος λαμβάνεσθαι, πολλῶν ὄντων τῶν ἀδηλουμένων, οἷον τὸ, ἐκ πλουσίου πένητα γενέσθαι, κοινόν ἐσι· καὶ τοῦ, ἠσωτεῦσθαι, [G] καὶ τοῦ, κατὰ θάλασσαν ἐπταικέναι, καὶ τοῦ, φίλοις μεταδεδωκέναι. πολλῶν δὲ κοινὸν ὑπάρχον, [H] οὐκέτι τινὸς αὐτῶν ἐξαιρέτως μηνυτικὸν εἶναι δύναται. εἰ γὰρ τούτου, τί μᾶλλον τούτου, ἢ ἐκείνου; [I] καὶ εἰ ἐκείνου, τί μᾶλλον ἐκείνου, ἢ τούτου; καὶ μὴν οὐδὲ πάντων. ἀσυνύπαρκτα γάρ ἐσι τὰ πάντα. διαφέρει τοίνυν τοῦ ὑπομνηστικοῦ σημείου τὸ ἐνδεικτικόν. καὶ οὐ μεταβατέον ἐσὶν ἀπ' ἐκείνου ἐπὶ τοῦτο, παρ' ὅσον τὸ μὲν ἑνὸς μόνου [K] δεῖ μηνυτικὸν ὑπάρχειν, τὸ δὲ πλειόνων δύναται εἶναι παραστατικὸν, καὶ ὡς ἂν ἡμεῖς θεματίσωμεν, σημαίνειν. ἔτι πᾶν αἰσθητὸν, ὡς αἰσθητὸν, ἀδίδακτόν ἐστιν. οὔτε γὰρ τὸ λευκὸν χρῶμα διδάσκεταί τις ὁρᾶν, οὔτε τοῦ γλυκέος μανθάνει γεύεσθαι, [L] οὐ θερμοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι, οὐκ ἄλλου τινὸς τοιούτου· ἀλλ' ἐκ φύσεως καὶ ἀδιδάκτως πάντων αὐτῶν πάρεστιν ἡμῖν ἡ γνῶσις. τὸ δὲ σημεῖον ὡς σημεῖον, μετὰ πολλῶν ὥς φασι μόχθων διδάσκεται. οἷον τὸ κατὰ κυβερνητικὴν, ὅτι ἀνέμων ἐσὶ δηλωτικὸν καὶ χειμώνων, ἢ εὐδίας. ὡσαύτως δὲ καὶ παρὰ τοῖς τὰ οὐράνια πραγματευσαμένοις, καθάπερ Ἀράτῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Αἰτωλῷ. [M] κατ' αὐτὰ δὲ καὶ τοῖς Εμπειρικῶς ἰατρεύουσιν. [N] οἷον, τὸ ἔρευθος καὶ ἡ κυρτότης τῶν αἰτίων [O] καὶ τὸ δίψος, καὶ τὰ ἄλλα, ὧν ὁ μὴ διδαχθεὶς, οὐκ ἀντιλαμβάνεται ὡς σημείων. οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐσι τὸ σημεῖον. εἰ γὰρ τὸ μὲν αἰσθητὸν, ἀδίδακτον· [P] τὸ δὲ σημεῖον ὡς σημεῖόν ἐσι διδακτὸν, οὐκ ἂν εἴη τὸ σημεῖον αἰσθητόν. τό, τε αἰσθητὸν, ᾗ αἰσθητόν ἐσι, κατὰ

NOTÆ.

F κοινὸν πολλῶν] Ita e MSS. emendavi pro *κοινῶν*.

G ἠσωτεῦσθαι] Apud S. Lucam XV. 13. hoc dicitur *ζῆν ἀσώτως*. Apud Martialem IV. 9. *ἀσώτως ἔχειν*. Eſt autem *ἄσωτος* Ariſtoteli IV. 1. Nicomach. *ὁ δι' αὑτὸν ἀπολλύμενος*, qui nihil ex rebus ſuis ſervat ſive *σώζει*, ſed luxu contra pudorem & ſupra modum omnia profundit, ut Nonii Marcelli verbis utur, uti nepotatum deſcribit. Eſt autem in Gloſſis Philoxeni *nepotatus ἀσωτία*. Hanc Iſidorus Peluſiota IV. 210. Epiſt. opponit *φειδωλίᾳ* ſive parſimoniæ, Alcinous c. 29. avaritiæ. Idem p. 522. *ἐλευθεριότητα* mediam ponit inter *μικρολογίαν* ſordesque avari hominis & *ἀσωτίαν* hoc eſt profuſionem, quam *τῇ ἀκρασίᾳ* jungit Cebes in tabula.

H κοινὸν ὑπάρχον] Sic iterum legendum, non *κοινῶν*, ut paullo ante *κοινὸν πολλῶν ὑπάρχῃ*.

I τί μᾶλλον τούτου, ἢ ἐκείνου] MS. Vratiſlav. *τί μᾶλλον ἢ τούτου, ἐκείνου*.

K παρ' ὅσον τὸ μὲν ἑνὸς μόνου] Idem MS. *παρόσον τὸ μὲν ἑνὸς μόνον*.

L μανθάνει γεύεσθαι] Ita recte editi, idem hic eſt *μανθάνει* cum eo quod præceſſit *διδάσκεταί τις*. MSS. Vratiſl. & Ciz. vitioſe *μανθάνειν*.

M Ἀράτῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Αἰτωλῷ] Arati *διοσημεῖαι* ſive prognoſtica exſtant: ſed Alexandri Ætoli, qui eadem ætate teſte Svida in *Ἄρατος* vixit, poëma hujus argumenti intercidit, e quo verſus quosdam de planetis ſervavit Theo Smyrnæus parte inedita de Aſtrologia, & latine expreſſit Chalcidius p. 155. male illos referens ad Alexandrum Polyhiſtorem. Græcos edidit vir præclarus Thomas Galeus notis ad Parthenium p. 149. ſeq. Vide ſi placet quæ ad laudatum Chalcidii locum a me ſunt annotata.

N τοῖς ἐμπειρικῶς ἰατρεύουσιν] Ita recte MS. Vratiſlav. pro *ἐμπειρικοῖς*. Cum autem ſupra Sect. 191. dixerit noſter *τοὺς ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἰατροὺς* negaſſe quod comprehendi ſigna poſſint, ſuſpicor legendum hoc loco eſſe *τοῖς μὴ ἐμπειρικῶς ἰατρεύουσιν*, idque in verſione ſum ſecutus.

O ἡ κυρτότης τῶν αἰτίων] Ita MSS. Vratiſlav. & Ciz. pro *ἄρθων* ut habent editi, ſive *ἄρθρων* ut legit Hervetus qui vertit *articulorum curbitas*. Sed *αἰτίων* legendum patet ex Sect. 219. *ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων ἔρευθος, καὶ ἡ τῶν αἰτίων προπάλεια, καὶ ὁ ἔνικμος χρῶς.* Idem itaque deſignant verba *κυρτότης* & *προπάλεια*, hoc eſt *tumor* ac *præcedens lucta* humorum, ex qua tumor ille oritur *in cauſis*, hoc eſt in *διαθέσεσι* præternaturalibus morbum antecedentibus. Has enim *αἰτίας* vel *αἴτια* Medici appellant, ut ex Galeno jam notavit Henr. Stephanus in vocabulorum Medicorum expoſitione, p. 417. in voce *νόσος*. Sic *cauſam* pro *διαθέσει* morbum antecedente ponit Cœlius Aurelianus lib. V. c. 10. tardarum paſſionum p. 581.

P ἀδίδακτον] A natura ipſa tributum doctrina non indiget *διδασκαλίας οὐκ ἔχει χρείαν*, Sect. 243. nulla etiam doctrina

διαφο-

διαφορὰν [Q] νοεῖται· οἷον τὸ λευκὸν, τὸ μέλαν, γλυκὺ, πικρὸν, πᾶν τὸ τοιουτῶδες. τὸ δὲ σημεῖον ᾗ σημεῖόν ἐστι τῶν πρός τι καθέστηκε· κατὰ γὰρ τὴν ὡς πρὸς τὸ σημειωτὸν σχέσιν ἐθεωρεῖτο. οὐκ ἄρα τῶν αἰσθητῶν ἐστι τὸ σημεῖον. καὶ μὴν πᾶν αἰσθητὸν, ὡς ἡ κλῆσις παρίστησιν, αἰσθήσει ληπτόν ἐστι· τὸ δὲ σημεῖον, ὡς σημεῖον, οὐκ αἰσθήσει λαμβάνεται, ἀλλὰ διανοίᾳ. λέγομεν γοῦν ἀληθὲς εἶναι σημεῖον καὶ ψεῦδος. τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος οὐκ ἔστιν αἰσθητόν. ἀξίωμα γὰρ ἑκάτερον. τὸ δὲ ἀξίωμα, οὐ τῶν αἰσθητῶν, [R] ἀλλὰ τῶν νοητῶν ὑπῆρχε. [S] λεκτέον ἄρα μὴ εἶναι τῶν αἰσθητῶν τὸ σημεῖον. ἐπιχειρητέον δὲ καὶ οὕτως. εἴπερ αἰσθητόν ἐστι τὸ ἐνδεικτικὸν σημεῖον, πολὺ πρότερον ὀφείλει [T] τὸ αἰσθητόν τινος ἐνδεικτικὸν ὑπάρχειν· ὅπερ οὐχ οὕτως εἶχεν. εἰ γὰρ ἐνδείκνυταί τι τὸ αἰσθητὸν, ἤτοι τὸ ὁμογενὲς τοῦ ὁμογενοῦς ἔσται ἐνδεικτικὸν, ἢ τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς· οὔτε δὲ τὸ ὁμογενές τοῦ ὁμογενοῦς, οὔτε τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς· οὐκ ἄρα ἐνδεικτικόν τινός ἐστι τὸ αἰσθητόν. οἷον, ἔστω μηδέποτε ἡμᾶς καθ' ὑπόθεσιν λευκῷ περιπεπτωκέναι χρώματι, μηδὲ μέλανι, πρώτως δὲ ὁρᾶν τὸ λευκόν· ἀλλ' οὐκ ἂν ἰσχύσαιμεν ἀπὸ τῆς τούτου καταλήψεως τὸ μέλαν καταλαμβάνεσθαι χρῶμα. ἔννοιαν μὲν γὰρ ἔχειν, τοῦ ἕτερον εἶναι χρῶμα τὸ μέλαν, καὶ μὴ τοιοῦτο οἷόν ἐστι τὸ λευκὸν, τάχα δυνατόν ἐστι. κατάληψιν δὲ ποιεῖσθαι τοῦ μέλανος χρώματος ἐκ τῆς τοῦ λευκοῦ παρουσίας, τῶν ἀμηχάνων. καὶ ἐπὶ τῆς φωνῆς ὁ αὐτός ἐστι λόγος, καὶ κοινῶς ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν. οὐκοῦν τὸ ὁμογενὲς αἰσθητὸν οὐκ ἂν εἴη τοῦ ὁμογενοῦς ἐνδεικτικόν· τουτέστι, τὸ ὁρατὸν τοῦ ὁρατοῦ, ἢ τὸ ἀκουστὸν τοῦ ἀκουστοῦ, ἢ τὸ γευστὸν τοῦ γευστοῦ. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς· οἷον τὸ ὁρατὸν τοῦ ἀκουστοῦ, ἢ τὸ ἀκουστὸν τοῦ γευστοῦ ἢ ὀσφραντοῦ. οὐ γὰρ ἐὰν ὀσφραίνηταί τις [U] εὐώδους τινὸς, εἰς κατάληψιν ἔρχεται τοῦ λευκοῦ χρώματος· οὐδὲ φωνῆς ἀντιλαμβανόμενος, γλυκαίνεται τὴν γεῦσιν. καίτοι μακρόν ἐστι ζητεῖν εἰ δύναται τὸ ὁμογενὲς τοῦ ὁμογενοῦς, καὶ τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς εἶναι σημεῖον, ὅτε καὶ τὸ τούτου ἔγγιον ἀπελπίσειεν ἄν τις νοῦν ἔχων· φημὶ δὲ, τὸ μηδὲ ἑαυτοῦ δύνασθαι ἐνδεικτικὸν εἶναι τὸ αἰσθητόν. τῶν γὰρ περὶ

abſolute, ut album, nigrum: dulce, amarum, & quidquid eſt ejusmodi. Signum autem, quatenus ſignum, eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid. conſideratur enim ex habitudine ac relatione, quæ eſt tanquam ad ſignatum. Non eſt ergo ſignum ex ſenſilibus. 207. Præterea quidquid eſt ſenſile, ut ipſum oſtendit vocabulum, apprehenditur ſenſu: Signum autem, ut ſignum, non ſenſu apprehenditur, ſed mente ac cogitatione. Dicimus quidem certe verum eſſe ſignum & falſum. verum autem & falſum non eſt ſenſile: utrumque enim eſt pronuntiatum. Pronuntiatum autem non eſt eſt ſenſilibus, ſed ex iis quæ cadunt ſub intelligentiam. Dicendum eſt ergo ſignum non eſſe ex ſenſilibus. 208. Sic quoque licet argumentari: Si ſignum indicatorium eſt res ſenſilis, longe magis debet res ſenſilis eſſe ſignum indicatorium alicujus rei. Hoc autem non ita habet. Si enim ſenſile aliquam rem indicat, aut id quod ejusdem generis eſt, indicabit rem ejusdem generis: aut id quod eſt diverſi generis, rem diverſi generis. Atqui neutrum fit. Non ergo ſenſile rem quampiam indicat. 209. Ita ponamus, numquam nos incidiſſe in colorem album, nec in nigrum: primum autem videre album: Sed non poterimus ex hujus comprehenſione colorem nigrum comprehendere. 210. Habere enim notionem, nigrum eſſe alterum colorem, & non talem qualis eſt albus, fortaſſe eſt ex iis quæ poſſunt fieri. Nigrum autem colorem comprehendere ex præſentia albi, eſt plane ejusmodi ut nulla ratione poſſit fieri. In voce quoque eſt eadem ratio, & communiter in aliis ſenſilibus. Senſile ergo ejusdem generis, ab eo quod eſt ejusdem generis non poteſt indicari: ut aſpectabile ab aſpectabili, audibile ab audibili, aut guſtabile a guſtabili. 211. Sed nec quod eſt diverſi generis indicari poteſt ab eo quod eſt diverſi generis: ut aſpectabile ab audibili, aut audibile a guſtabili aut odorabili. Non enim ſi quiſpiam olfaciat aliquid ſuave olens, venit ad comprehenſionem albi coloris. Neque qui vocem apprehendit, guſtu ſentit dulcedinem. 212. Quamquam longum eſt quærere, an quod eſt ejusdem generis, poſſit eſſe ſignum ejus quod eſt ejusdem generis, & quod eſt diverſi, ejus quod eſt diverſi, cum etiam de eo quod eſt propius, quiſpiam deſperaverit qui ſapuerit, nempe de eo quod ſenſile ne ſeipſum quidem poſſit indicare. 213. Ex iis

NOTÆ.

percipiendum neque addiſcendum ſi natura negaverit. Supra Sect. 203.

Q κατὰ διαφορὰν] In memoriam revocanda diſtinctio rerum in abſolutas ſive *τὰς κατὰ διαφορὰν*, & relativas *τὰς πρός τι*. Supra Sect. 163.

R ἀξίωμα οὐ τῶν αἰσθητῶν] Stoicorum hoc ſcitum, quibus Sect. 262. hujus libri omne *λεκτὸν* eſt incorporeum, *ἀξίωμα* autem ſive pronunciatum definiunt quod ſit *λεκτὸν* perfectum. Supra, Sect. 11.

S ὑπῆρχε] MS. Ciz. *ὑπάρχῃ*.

T ὀφείλει] MS. Vratiſlav. *ὀφείλῃ*.

U ἐὰν ὀσφραίνηται] MS. Vratiſl. *ὀσφρήσηται*.

enim qui de eo diſputarunt, ut ſæpe oſtendimus, alii quidem dicunt ipſum non apprehendi a ſenſu quale eſt natura. Neque enim exiſtere album, nec nigrum, nec calidum, nec frigidum, nec dulce, nec amarum, nec hujusmodi alia præditum qualitate. Sed cum nudus & inanis ſit affectus & fallacia noſtri ſenſus, videri ſubjectum eſſe hujusmodi. Alii autem exiſtimarunt quædam quidem ex ſenſilibus vere eſſe, & nobis offerri, aliqua autem minime. Alii autem ex æquo omnibus tribuerunt exiſtentiam. 214. Cum ſit ergo tanta, & judicio necdum deciſa diſſenſio de exiſtentia ſenſilium, dici non poteſt ſenſile ſe ipſum oſtendere, cum nondum cognoſcatur quænam ſit vera ſententia eorum qui ſic diſſident. Sed illud potius utique tenendum eſt, quod neque ſenſile ejuſdem generis, indicatur a ſenſili ejuſdem generis, neque quod eſt diverſi generis, ab eo quod eſt diverſi generis: neque ipſum a ſeipſo indicatur. 215. Nullo modo igitur affirmare licet ſignum eſſe e rebus ſenſilibus. Æneſidemus autem in quarto libro Pyrrhoneorum, de eodem argumento, ex eadem fere vi ac virtute ſic interrogat: *Si, quæ apparent, omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent, ſignaque ſunt ex illis quæ apparent, ſigna quoque omnibus ſimiliter affectis apparere eſt neceſſe. At ſigna non ſimiliter apparent omnibus ſimiliter affectis. Quæ apparent autem omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent. Non itaque ſigna ſunt ex illis quæ apparent.* 216. Atque nunc per apparentia Æneſidemus res ſenſibus obvias intelligere videtur. Utitur autem argumenti genere quo ſecundus modus indemonſtrabilis conjunctus eſt cum tertio. Forma ejus hæc eſt: *Si primum & ſecundum eſt, eſt quoque tertium. Atqui non eſt tertium, ſed primum duntaxat: non eſt itaque ſecundum.* Quodque revera ſic ſe habeat, paullo infra doce-

τούτου σκεψαμένων, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν, [X] οἱ μέν φασιν αὐτὸ [Y] μὴ τοιοῦτο λαμβάνεσθαι ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως, οἷόν ἐστι φύσει. οὔτε γὰρ λευκὸν, οὔτε μέλαν, οὔτε θερμὸν, οὐ ψυχρὸν, [Z] οὐ γλυκὺ, οὐ πικρὸν, οὐκ ἄλλην τοιαύτην ἔχον ποιότητα ἑαυτὸ καθεστάναι· [A] κενοπαθούσης [B] δὲ καὶ ψευδομένης ἡμῶν τῆς αἰσθήσεως, τοιοῦτο δοκεῖν [C] ὑποκεῖσθαι· οἱ δὲ τινὰ μὲν [D] τῶν αἰσθητῶν ἔδοξαν κατ' ἀλήθειαν ὑποκεῖσθαι, τινὰ δὲ μηδαμῶς. ἄλλοι δὲ πᾶσι [E] τὴν ὕπαρξιν ἐπίσης προσεμαρτύρησαν. τοσαύτης οὖν καὶ ἀδιακρίτου στάσεως [F] οὔσης, περὶ τῆς τῶν αἰσθητῶν ὑποστάσεως, πῶς οἷόν τε λέγειν, αὐτοῦ παραστατικὸν εἶναι τὸ αἰσθητόν; ὅτε οὐδέπω γινώσκεται τίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς τῶν οὕτως διαφωνούντων [G] στάσις. ἀλλ' ἐκεῖνό γε κρατεῖν χρὴ, ὥσπερ οὔτε τὸ ὁμογενὲς αἰσθητὸν τοῦ ὁμογενοῦς αἰσθητοῦ, οὔτε τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς, οὔτ' αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐνδεικτικόν ἐστιν. ἀδύνατον ἄρα λέγειν αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον. ὁ δὲ Αἰνησίδημος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Πυῤῥωνείων λόγων, [H] εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σχεδὸν δυνάμεως λόγον ἐρωτᾷ τοιοῦτον· εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται, καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα, τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται. οὐχὶ δέγε [I] τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· τὰ δὲ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται. οὐκ ἄρα φαινόμενά ἐστι τὰ σημεῖα. καὶ δὴ τοίνυν φαινόμενα μὲν ἔοικε καλεῖν ὁ Αἰνησίδημος τὰ αἰσθητά. λόγον δὲ ἐρωτᾷ καθ' ὃν δεύτερος ἀναπόδεικτος [K] ἐπιβάλλει τρίτῳ, οὗ τὸ σχῆμά ἐστι τοιοῦτο· εἰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον. οὐχὶ δὲ τὸ τρίτον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον. καὶ ὅτι τῷ ὄντι οὕτως ἔχει, μικρὸν ὕστερον [L] διδά-

NOTÆ.

X *ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν*] ut 1. Pyrrhon. Sect. 49. 213. 214. lib. 1. adverſus Log. Sect. 135. 293. & hoc lib. 2. Sect. 184. &c.

Y *αὐτὸ*] MS. Ciz. *αὐτὸ τὸ*, cum articulo ſupervacaneo. Reſpicit autem hoc loco Sextus ad Democritum, qui res quales revera eſſent a ſenſu apprehendi negavit, ſupra Sect. 184.

Z *οὐ ψυχρὸν*] Ita MSS. pro *οὔτε*.

A *ἑαυτὸ καθεστάναι*] MS. Vratiſlav. *αὐτὸ*, & paſſim iſta promiſcue poni video.

B *κενοπαθούσης*] Lib. 1. Pyrrhon. Sect. 49. *τινὲς μὲν κενοπαθεῖν τὰς αἰσθήσεις φασὶν, οὐδὲν γὰρ ὑποκεῖσθαι ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι δοκοῦσιν.* Vocant autem *κενοπαθεῖν*, inani affici ſpecie & phaſmate atque umbra rei, non re ipſa.

C *τοιοῦτο δοκεῖν*] Sic legendum e MSS. pro *δοκεῖ*.

D *οἱ δὲ τινὰ μὲν*] Hæc ſententia Ariſtotelis & Stoicorum. Supra Sect. 10. & 185.

E *ἄλλοι δὲ πᾶσι*] Ita Epicurus, Sect. 9. & 185.

F *ἀδιακρίτου στάσεως*] Hoc loco *στάσιν* ponit pro *διαστάσει*, ut alibi pro *περιστάσει*. Vide ad Sect. 62. lib. 1. contra Log. Proprie autem in una *ἀδιακρίτῳ διαστάσει* plures *στάσεις* ſive pugnantes ſententiæ occurrunt, in quibus mox ait incertum eſſe Sextus, *τίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς τῶν οὕτως διαφωνούντων στάσις*.

G *τῶν οὕτως διαφωνούντων*] MS. Ciz. *ὄντος* pro *οὕτως*, vitioſe.

H *ὁ Αἰνησίδημος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Πυῤῥωνείων λόγων*] Diverſum hoc fuiſſe videtur L. Tuberoni inſcriptum opus ab *ὑποτυπώσει* Æneſidemi *εἰς τὰ Πυῤῥώνεια* quam Ariſtocles apud Euſebium XIV. 18. præparat. Evangel. & Laërtius IX. 78. allegant. Conſtitit autem libris octo, ut præter Photium Codice 212. teſtatur idem Laërtius IX. 116. qui librum primum laudat Sect. 106. ejusdem libri.

I *οὐχὶ δέγε*] Ita MS. Ciz. pro *οὐχὶ δέ*. Hoc loco magnus erat in Herveti verſione hiatus, quem e Græcis ſupplevi.

K *καθ' ὃν δεύτερος ἀναπόδεικτος ἐπιβάλλει τρίτῳ*] De quinque modis argumentorum quæ *ἀναπόδεικτα* ſive demonſtratione non indigentia appellabant Stoici, dictum 2. Pyrrhon. Sect. 157. ſeq. Ex his ſecundus eſt, qui ex connexo & contrario conſequentis, contrarium antecedentis colligit, ut: *ſi dies eſt, lucet: non lucet autem, non igitur eſt dies.* Tertius, qui ex negativa copulativa & poſitione unius eorum quæ in copulativa ſunt, contrarium reliqui colligit, ut: *non ſimul dies, eſt & nox eſt. Dies autem eſt, non igitur nox eſt.* Hæc duo colligendi genera ab Æneſidemo in allata argumentatione quodammodo conjunguntur. Verbo *ἐπιβάλλειν* hac notione iterum utitur Sect. 240. Pro *τοίνυν* leg. *τονῦν*, ut verti.

L *μικρὸν ὕστερον*] Infra Sect. 234. ſeq.

ξομεν.

ξομεν. νῦν δ' ὡς ὑγιῆ ἐστιν αὐτοῦ τὰ λήμματα, καὶ ἕπεται τούτοις ἡ ἐπιφορὰ, ἁπλούστερον ἀποδείξομεν. αὐτίκα τοίνυν τὸ σηνημμένον ἀληθές ἐστιν. ἕπεται γὰρ τῷ κατ' αὐτὸ συμπεπλεγμένῳ τὸ λῆγον. τουτέστι τῷ, [M] τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεσθαι, καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα, τὸ, τὰ σημεῖα [N] πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεσθαι. εἰ γὰρ τοῦ λευκοῦ χρώματος πάντες οἱ ἀπαρεμποδίστους [O] ἔχοντες τὰς ὄψεις, ὁμοίως ἀντιλαμβάνονται, ἀλλ' οὐ διαφόρως· καὶ εἰ τοῦ γλυκέος πάντες οἱ κατὰ φύσιν τὴν γεῦσιν ἔχοντες, γλυκαντικῶς ἀντιλαμβάνονται· κατ' ἀνάγκην ὀφείλουσι καὶ τοῦ σημείου, εἴπερ ἐστὶ τῶν αἰσθητῶν, καθάπερ τὸ λευλευκὸν ἢ γλυκὺ, πάντες οἱ κατὰ τὴν ὁμοίαν ὄντες διάθεσιν, ὁμοίως ἀντιλαμβάνεσθαι. ὥστε τὸ μὲν συνημμένον, ὑγιές ἐστιν· ἀληθὲς δέ γε καὶ τὸ δεύτερον λῆμμα, τὸ, οὐχὶ δέ γε τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται. τὸ γοῦν ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων ἔρευθος, καὶ ἡ τῶν αἰτίων προπάλεια, [P] καὶ ὁ ἔνικμος χρὼς, καὶ ἡ πλείων θερμασία, καὶ ἡ σφοδρότης τῶν σφιγμῶν, καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα τοῖς ὁμοίως, κατά τε τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν ἄλλην σύγκρισιν, διακειμένοις, οὐ τοῦ αὐτοῦ προπίπτει σημεῖα, οὐδ' ὡσαύτως πᾶσι φαίνεται· ἀλλ' Ἡροφίλῳ μὲν, [Q] λόγου χάριν, ὡς ἄντικρυς χρηστοῦ αἵματος σημεῖα· Ἐρασιστράτῳ δὲ, ὡς μεταπτώσεως τῆς ἐκ φλεβῶν εἰς ἀρτηρίας· Ἀσκληπιάδῃ δὲ, ὡς ἐνστάσεως νοητῶν ὄγκων, [R] ἐν νοητοῖς ἀραιώμασι. τοίνυν καὶ τὸ δεύτερον λῆμμα ὑγιές ἐστιν. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ τρίτον, τὸ, τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεσθαι. τὸ γὰρ λευκὸν, εἰ τύχοι, χρῶμα, τῷ μὲν ἰκτεριῶντι, καὶ τῷ ὑφαίμους [S] ἔχοντι τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ οὐχ ὡσαύτως προσπίπτει· ἀνομοίως γὰρ διέκειντο. παρ' ἣν αἰτίαν τῷ μὲν φαίνεται ὠχρὸν, τῷ δὲ ἐνερευθὲς, τῷ δὲ λευκόν. τοῖς μέντοι κατὰ τὴν αὐτὴν διάθεσιν οὖσι, τουτέστι τοῖς ὑγιαίνουσι, λευκὸν μόνον φαίνεται. τοίνυν ἀληθέσιν οὖσι τοῖς λήμμασι, συνεισαχθήσεται καὶ ἡ ἐπιφορά. οὐκ ἄρα φαινόμενόν ἐστι τὸ σημεῖον. αὐτόθεν μὲν οὖν ἐφοδεύσασιν [T] ἡμῖν ἀληθὴς ὁ λόγος ὑποδέδεικται. ὅτι δὲ καὶ ἀναπόδεικτός ἐστι καὶ συλλογιστικὸς, [U]

bimus. 217. Nunc quod aſſumta argumenti recte poſita ſint, illatioque ex illis optime ſequatur ſimpliciore quadam ratione oſtendemus. Ac connexum ſtatim veriſſimum eſt. Sequitur enim conſequens ex antecedente, nam ſi apparentia omnibus ſimiliter affectis apparent ſimiliter, & ſigna ſunt ex apparentibus, ſigna etiam omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent. 218. Si enim omnes qui videndi facultate integra nec impedita utuntur, album colorem non diverſo modo, ſed ſimiliter percipiunt, ſi omnibus naturali guſtatus ſenſu gaudentibus dulcia dulce ſapiunt, neceſſario etiam ſigna, ſiquidem ſunt ex rebus ſenſilibus ut album & dulce, debent ab omnibus ſimiliter affectis ſimiliter percipi. Connexum igitur recte ſe habet. 219. Sed verum quoque eſt aſſumtum alterum, quod nempe ſigna neutiquam omnibus ſimiliter affectis ſimiliter appareant. Rubor certe qui apparet in febricitantibus, & cauſarum præcedens luctatio, & cutis humida, & calor major, & pulſus vehementior, & cætera ſigna, iis qui ſimiliter ſunt affecti & ſenſibus & alia conſtitutione, non ejuſdem rei ſe præbent ſigna, neque ſimiliter apparent omnibus: 220. Sed Herophilo quidem, exempli cauſa, tanquam ſigna aperte boni ſanguinis: Eraſiſtrato autem tanquam tranſitionis a venis in arterias: Aſclepiadæ autem, tanquam ſigna vehementioris intenſionis corpuſculorum intelligibilium, in raritatibus intelligibilibus. Eſt ergo recta etiam ſecunda propoſitio. 221. Sed & tertia, quod quæ apparent, ſimiliter apparent omnibus ſimiliter affectis. Color enim, exempli cauſa, albus, ei quidem qui morbo laborat regio, & ei qui ſanguine ſuffuſos habet oculos, & ei qui ſecundum naturam eſt affectus, non ſimiliter ſe offert, non ſunt enim ſimiliter affecti. quamobrem illi quidem apparet fulvus, huic ruber, huic albus. iis vero omnibus qui ſunt in eadem affectione, nempe ſanis, albus ſolum apparet. 222. Si ergo veræ ſunt hæ propoſitiones, ſimul etiam inferetur illatio. Non eſt ergo ſignum ex apparentibus. Atque nobis quidem hac via & ratione procedentibus, ex ſe vera oſtenſa eſt hæc argumentatio. 223. Quod autem ſit etiam indemon-

NOTÆ.

M τουτέστι τῷ] Ita recte MS. Vratiſlav. pro *τό*.

N τὸ, τὰ σημεῖα] Sic ex eodem MS. legendum pro *καὶ τὰ σημεῖα*.

O ἀπαρεμποδίστους] Ita ſcripſi pro *ἀπαραμποδίστους*, ut Sect. 188. & 240.

P ἡ τῶν αἰτίων προπάλεια] Confer dicta ad Sect. 204.

Q Ἡροφίλῳ μὲν] Supra Sect. 188.

R νοητῶν ὄγκων] MS. Vratiſlav. *νοητῶν τῶν*. ferri poſſet *τῶν νοητῶν*. De hac Aſclepiadis ſententia dictum ad 3. Pyrrhon. Sect. 32.

S τῷ μὲν ἰκτεριῶντι καὶ τῷ ὑφαίμους] Confer ad 1. Pyrthon. Sect. 44.

T ἐφοδεύσασιν] Ita rectius Ciz. MS. pro *ἐφωδεύσασιν*, nam aoriſti præter indicativum modum augmento carent. Eſt autem *ἔφοδος*, ratiocinatio ſive collectio nitens aliqua hypotheſi, qua veluti via ad rem deducimur, Sect. 482. 140. & 435. ubi etiam *μεθόδου* vocabulum ſimili ſenſu occurrit: hinc *ἐφοδεύειν* ratione & collectione tali uti Sect. 285. & *ἐφοδευτικῶς*, per ratiocinationem ejuſmodi ſive collectionem. lib. 2. Pyrrhon. Sect. 141. & infra, Sect. 307. præſentis libri, ubi ei *ἐκκαλυπτικῶς* opponitur.

U ἀναπόδεικτός ἐστι καὶ συλλογιστικὸς] Stoici *ἀναπόδεικτον* argumentum vocant, quod cum ipſum non indigeat demonſtratione, ad alia demonſtranda ſufficiat lib. 1. Pyrrhon.

ſtrabi-

ſtrabilis, ſive ex illis quæ nulla indigent demonſtratione, & firmiter colligat, perſpicuum erit ſi eam reſolverimus. Jam enim, ut paulo altius rem ſumamus, indemonſtrabiles dicuntur argumentationes duobus modis, nempe vel quæ non poſſunt demonſtrari, vel quæ non opus habent demonſtratione, quod ex ſe in eis ſit perſpicuum quod colligant. Sæpe autem oſtendimus quod in ſecundo ſignificato ita ſunt appellatæ, quæ locatæ ſunt a Chryſippo in principio primæ inſtitutionis De ſyllogiſmis. 224. Nunc autem cum de hoc conſtet, ſciendum eſt, quod primus quidem modus indemonſtrabilis eſt, qui ex connexo & antecedente, conſequens in illo connexo habet concluſionem. hoc eſt, quando oratio duas habet propoſitiones, quarum altera quidem eſt connexum, altera vero antecedens in connexo: habet deinde & illationem conſequens in eodem connexo. tunc ejuſmodi argumentatio appellatur primi modi indemonſtrabilis: ut quæ ſic habet, *Si dies eſt, lux eſt. Atqui dies eſt, Lux ergo eſt.* Hæc enim, alteram quidem ex propoſitionibus habet connexum, nempe illud, *Si dies eſt, lux eſt.* alteram autem, antecedens in connexo, *Atqui dies eſt*, tertiam, *lux ergo eſt*, illationem conſequens connexi. 225. Secundus modus indemonſtrabilis eſt, qui ex connexo & eo quod adverſatur conſequenti in illo connexo, id quod adverſatur antecedenti, habet concluſionem. hoc eſt, quando argumentum rurſus conſtat ex duabus propoſitionibus, quarum altera quidem eſt connexum, altera autem id quod adverſatur conſequenti in connexo, habetque illationem id quod adverſatur antecedenti, tunc ejuſmodi argumentatio eſt ſecundi modi indemonſtrabilis: ut illud, *Si dies eſt, lux eſt. Non eſt autem lux, non eſt ergo dies.* Tunc enim, *Si dies eſt, lux eſt*, altera propo-

ἀναλύσασιν αὐτὸν φανήσεται. εὐθέως γὰρ ἵνα μικρὸν ἄνωθεν [X] προλάβωμεν, ἀναπόδεικτοι λέγονται διχῶς, οἵ τε μὴ ἀποδεδειγμένοι, καὶ οἱ μὴ χρείαν ἔχοντες ἀποδείξεως, τῷ αὐτόθεν εἶναι περιφανὲς ἐπ' αὐτῶν τὸ, ὅτι συνάγουσιν. ἐπεδείξαμεν δὲ πολλάκις [Y] ὡς κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον, ταύτης ἠξίωνται τῆς προσηγορίας, οἱ κατ' ἀρχὴν τῆς πρώτης περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῆς [Z] παρὰ τῷ Χρυσίππῳ τεταγμένοι. νυνὶ δὲ ἐφ' ὁμολόγῳ τούτῳ γνωστέον ὅτι πρῶτος μέν ἐστιν ἀναπόδεικτος ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου, τὸ λῆγον ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ ἔχων [A] συμπέρασμα. τουτέστιν ὅταν λόγος δύο ἔχῃ λήμματα· ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι συνημμένον, τὸ δὲ ἕτερον, ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ· ἔχει δὲ καὶ ἐπιφορὰν τὸ λῆγον, ἐν τῷ αὐτῷ συνημμένῳ. τότε ὁ τοιοῦτος λόγος πρῶτος ἀναπόδεικτος καλεῖται. οἷον, ὁ οὕτως ἔχων, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶν, φῶς ἄρα ἔστιν. οὗτος γὰρ τὸ μὲν ἕτερον τῶν λημμάτων ἔχει συνημμένον, τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· τὸ δὲ λοιπὸν, τὸ ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ, ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, τὸ, φῶς ἄρα ἐστίν· τρίτον, τὴν ἐπιφορὰν τὸ λῆγον τοῦ συνημμένου. δεύτερος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῷ λήγοντι ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ, τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ ἔχων συμπέρασμα. τουτέστιν ὅταν λόγος πάλιν ἐκ δυοῖν συνεστὼς λημμάτων, ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι συνημμένον, τὸ δὲ ἕτερον ἀντικείμενον τῷ λήγοντι ἐν τῷ συνημμένῳ, ἔχῃ δὲ καὶ ἐπιφορὰν τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ, τότε ὁ τοιοῦτος γίνεται δεύτερος ἀναπόδεικτος· ὡς τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. οὐχὶ δέ γε φῶς ἐστιν, οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡμέρα. τότε γὰρ, εἰ ἔστιν ἡμέρα, φῶς ἐστι, τὸ ἕτερον

NOTÆ.

Sect. 156. συλλογιστικὸν vero, quod firma gaudet vi concludendi, nec laborat aliquo ex illis vitiis per quæ λόγος fit ἀσύνακτος, ſive ἀσυλλόγιστος, quæque enumerantur in eodem I. Pyrrhon. libro Sect. 146. ſq. Utrumque igitur de hoc Æneſidemi argumento affirmat Sextus. neque probo Hervetum qui vertit, *ſi ſyllogiſtice eam reſolverimus*, quaſi συλλογιστικῶς legiſſet pro συλλογιστικός.

X μικρὸν ἄνωθεν] Eodem loquendi genere utitur noſter lib. adverſus Muſicos Sect. 38. & 2. adverſus Phyſ. Sect. 220. atque adverſus Ethicos Sect. 7. 112. Jamblichus de Pythag. μικρόν γε ἄνωθεν προλαβόντες περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ πατρίδος. Simplicius p. 9. in Epictetum : ἄνωθέν ποθεν ἀρξάμενοι λέγωμεν. Sic paſſim Græci ſcriptores & S. Lucas in limine ſancti Evangelii ſui, παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, quod Demoſthenes Orat. de Corona dixit : παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς. Cicero I. de Leg. *alte vero & ut oportet a capite frater repetis quod quærimus.* Sextus I. adverſus Logicos Sect. 371. ὡς πάρεστι σκοπεῖν τάξει τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἄνωθεν ποιησαμένοις. Quod ἄνωθεν Græci, Salluſtius dixit *ſupra*, de bello Jugurthino c. 5. *Sed prius quam hujuſcemodi rei initium expedio, pauca ſupra repetam.*

Y ἐπεδείξαμεν δὲ πολλάκις] Non quidem in his libris ſed 2. Pyrrhon. Sect. 156. ac fortaſſe in aliis ſcriptis quæ intercidere.

Z τῆς πρώτης περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῆς] Laërtius VII. 195. inter Chryſippi ſcripta memorat primo librum περὶ τῶν πρώτων καὶ ἀναποδείκτων, deinde περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγικῶν, quorum uterque fuit adverſus Zenonem, a quo in plerisque diſſenſiſſe Chryſippum conſtat ex eodem Laërtio VII. 179. Confer noſtrum infra, Sect. 418.

A ἔχων] Ita recte MSS. pro ἔχον, refertur enim ad λόγος. Similiter mox ex iisdem MSS. Sect. 225. ἔχων συμπέρασμα, pro ἔχον, repoſui. Eædem rationes, & exempla eadem trium argumentandi generum indemonſtrabilium exſtant 2. Pyrrhon. Sect. 157. ubi quartum etiam & quintum additur, quæ hoc loco adjungere Sextus omiſit, quoniam illis non indiguit ad argumentum Æneſidemi explicandum, quod ex ſecundo & tertio genere compoſitum eſſe docet. Quinti exemplum exſtat apud Cleomedem lib. 1. cap. 8. ubi terram rotundam eſſe diſputat, quoniam nec lata ſit, neque cava neque quadrata neque pyramidi ſimilis. Fallitur autem vir doctus Rob. Balforeus, qui in notis ad illum locum putat quintum ἀναπόδεικτον a Cleomede appellari ideo, quia quinque res enumerentur, nam quintum reſpectu aliorum quatuor argumentorum ſimilis generis dici e Sexto noſtro perſpicuum eſt.

λῆμμα τοῦ λόγου συνημμένον ἐστί. τό, τε οὐχὶ δέ γε φῶς ἐστι, λοιπὸν λῆμμα τοῦ λόγου καθεστὼς, ἀντικείμενόν ἐστι τῷ λήγοντι ἐν τῷ συνημμένῳ. ἥ τε ἐπιφορὰ ἡ, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστὶ, τὸ ἀντικείμενον ἦν τοῦ ἡγουμένου. τρίτος δέ ἐστι λόγος ἀναπόδεικτος ὁ ἐξ ἀποφατικοῦ συμπλοκῆς καὶ ἑνὸς τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ, τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ, ἔχων συμπέρασμα. οἷον, οὐχὶ καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστιν. ἡμέρα δέ ἐστιν, οὐκ ἄρα ἐστὶ νύξ. τὸ μὲν γάρ, οὐχὶ καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστιν, ἀποφατικὸν ἦν συμπεπλεγμένου [B] τοῦ, καὶ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστι. τὸ δὲ ἡμέρα ἐστὶ, τὸ ἕτερον ἐτύγχανε τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ. τὸ δὲ, οὐκ ἄρα ἐστὶ νύξ, τὸ ἀντικείμενον ἦν τῷ λοιπῷ τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ. οἱ μὲν οὖν λόγοι, τοιοῦτοί τινές εἰσι. τρόποι δὲ αὐτῶν, καὶ ὡσπερεὶ σχήματα ἐν οἷς ἠρώτηνται, οἱ οὕτως ἔχοντες τοῦ μὲν πρώτου ἀναποδείκτου· εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· τὸ δέ γε πρῶτον, [C] τὸ ἄρα δεύτερον. τοῦ δὲ δευτέρου, εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· οὐχὶ δέ γε τὸ δεύτερον, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον. τοῦ δὲ τρίτου, οὐχὶ καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον· τὸ δέ γε πρῶτον, οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον. ἔτι χρὴ [D] γινώσκειν ὅτι τῶν ἀναποδείκτων, οἱ μέν εἰσιν ἁπλοῖ, οἱ δὲ οὐχ ἁπλοῖ. ὧν ἁπλοῖ μέν εἰσιν οἱ αὐτόθεν σαφὲς ἔχοντες τὸ, ὅτι συνάγουσι. τουτέστι τὸ, ὅτι συνεισάγεται αὐτῶν τοῖς λήμμασιν ἡ ἐπιφορά· ὁποῖοί εἰσιν [E] οἱ ἐκκείμενοι. ἐὰν γὰρ ἐπὶ τοῦ πρώτου εὐθὺς δῶμεν ἀληθὲς εἶναι, τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, λέγω δὲ τὸ ἀκολουθεῖν τῷ ἡμέραν εἶναι τὸ φῶς εἶναι· ὑποθώμεθα δὲ ἀληθὲς τὸ πρῶτον τὸ ἡμέραν εἶναι, ὅπερ ἦν ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ· ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει καὶ τὸ φῶς εἶναι. ὅπερ ἦν συμπέρασμα τοῦ λόγου. οὐχ ἁπλοῖ δέ εἰσιν οἱ ἐκ τῶν ἁπλῶν πεπλεγμένοι, καὶ ἔτι χρείαν ἔχοντες τῆς εἰς ἐκείνους ἀναλύσεως, ἵνα γνωσθῶσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ συνάγουσι. τούτων δὲ τῶν οὐχ ἁπλῶν, οἱ μὲν ἐξ ὁμογενῶν εἰσι συνεστῶτες, οἱ δὲ ἐξ ἀνομογενῶν· καὶ ἐξ ὁμογενῶν μὲν, ὥσπερ οἱ ἐκ δυοῖν πρώτων ἀναποδείκτων πεπλεγμένοι, ἢ ἐκ δυοῖν δευτέρων· ἐξ ἀνομογενῶν δὲ, ὥσπερ οἱ ἐκ πρώτου ἀναποδείκτου [F] συνεστῶτες ἢ ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου· καὶ

ſitio argumenti eſt connexum. Altera argumenti propoſitio *Atqui non eſt lux*, adverſatur conſequenti in connexo. Hinc illatio, *Non eſt ergo dies*, eſt oppoſitum antecedenti. 226. Tertius modus argumenti indemonſtrabilis eſt, qui conſtat ex negante copulativa & poſitione unius ex iis quæ in copulativa ſunt, habetque concluſionem quæ negat reliquam partem copulativæ propoſitionis, ut: *Non & dies eſt, & nox eſt, Atqui dies eſt, nox igitur non eſt.* In hoc argumento *Non & dies eſt & nox eſt* negatio eſt copulativa hujus *Et dies eſt, & nox eſt.* Illud autem, *Dies eſt*, eſt poſitio alterius earum quæ ſunt in copulativa. Illud denique, *Non eſt ergo nox*, negat reliquam partem copulativæ propoſitionis. 227. Atque tales quidem ſunt argumentationes indemonſtrabiles. Modi autem & veluti figuræ quibus illæ proferuntur, ſunt hujusmodi: Primæ quidem indemonſtrabilis, *Si primum, eſt etiam ſecundum. Primum eſt autem, ergo & ſecundum.* Secundæ, *Si primum, eſt etiam ſecundum. Non eſt autem ſecundum, non eſt ergo primum.* Tertiæ denique: *Non eſt & primum, & ſecundum. Eſt autem primum, non eſt ergo ſecundum.* 228. Præterea ſciendum eſt, quod ex indemonſtrabilibus argumentationibus aliæ quidem ſunt ſimplices, aliæ vero non ſimplices. Ex his ſimplices ſunt, quæ in ſeipſis manifeſto habent quod colligunt. hoc eſt, ubi ſimul cum eorum propoſitionibus colligitur illatio: cujusmodi ſunt quæ ſunt expoſitæ. In prima enim ſtatim, ſi dederimus eſſe verum, *Si dies eſt, lux eſt*, hoc eſt ex eo quod dies eſt, ſequi eſſe lucem: ponamusque prius eſſe verum, nempe *Diem eſſe*, quod eſt antecedens in connexo, neceſſario ſequetur etiam *eſſe lucem.* quod eſt concluſio argumenti. 229. Non ſimplices autem argumentationes indemonſtrabiles ſunt, quæ ſunt contextæ ex ſimplicibus, & adhuc opus habent ut in illas reſolvantur, quo conſtet eas firmiter colligere. Ex his non ſimplicibus, aliæ conſtant ex argumentis ejuſdem generis, aliæ ex diverſis. Ex argumentis ejuſdem generis, ut quæ ſunt contextæ ex duobus primi modi, vel ex duobus ſecundi modi indemonſtrabilis. 230. Diverſi autem generis ſunt, quæ conſtant ex argumentis primi modi indemonſtrabilis & tertii, vel ſecundi & tertii: &

NOTÆ.

B ἀποφατικὸν συμπεπλεγμένου] MS. Ciz. συμπεπλεγμένον. idem paullo ante dixerat ἀποφατικὴν συμπλοκὴν, quod legitur etiam 2. Pyrrhon. Sect. 158.

C τὸ δέ γε πρῶτον] Ita MS. Vratislav. pro τὸ δέ.

D ἔτι χρὴ] Ante hæc verba in editis exſtabat in media pagina titulus novi veluti capitis τῶν ἀναποδείκτων διαίρεσις, *Indemonſtrabilium diſtinctio.* Sed MSti Codices & diviſionem ejusmodi & titulum ignorant, ac merito. Neque enim ex inſtituto hoc ſibi tractandum Sextus præſenti loco ſuſcepit, ſed tantum obiter atque ἐξ ἐπιδρομῆς. Itaque notam quam memoriæ cauſa inter legendum quidam fortaſſe Codicis ſui margini alleverat, editores pro titulo capitis perperam habuerunt. Confer quæ ad librum ſuperiorem Sect. 378.

E ὁποῖοί εἰσιν] Ita recte MSS. pro ὁποῖον.

F οἱ ἐκ πρώτου ἀναποδείκτου] Subintellige καὶ τρίτου, uti ſtatim ſequitur: ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου. Exemplum hujus

communiter quæ ſunt hisce ſimiles. Atque ex ejuſdem quidem generis argumentis indemonſtrabilibus componitur hic, verbi gratia, ſyllogiſmus: *Si dies eſt, lux eſt. Atqui dies eſt, lux ergo eſt.* contextus enim eſt ex duobus primi modi indemonſtrabilis, ut ſciemus ſi ipſum reſolverimus. 231. Sciendum eſt enim, quod præceptum dialecticum, de ſyllogiſmorum reſolutionibus traditur hujuſmodi: Cum habuerimus propoſitiones ex quibus colligitur aliqua concluſio, vi ac poteſtate in his habemus illam concluſionem, etiamſi diſerte non enuntietur. 232. Quoniam ergo duas habemus propoſitiones, nempe & connexum illud, *Si dies eſt, lux eſt*, quod incipit a ſimplici pronunciato, *Dies eſt*, deſinitque in non ſimplex, connexum nempe, *Si dies eſt, lux eſt*: & præterea habemus antecedens quod eſt in connexo, nempe *Dies eſt*: ex his nobis colligetur primo modo indemonſtrabilis argumenti conſequens in illo connexo, nempe, *Si dies eſt, lux eſt.* 233. Hoc ergo vi quidem ac poteſtate habemus collectum in iſto argumento. Si vero illud quod diſerte non expreſſum eſt, collocaverimus cum anticipatione jam expoſitæ argumentationis, nempe *Dies eſt*, habebimus collectum illud, *Lux eſt*, primo modo indemonſtrabili. quæ erat jam expoſiti argumenti illatio. Quo fit ut duæ ſint argumentationes primi modi indemonſtrabiles, una quidem hujuſmodi, *Si dies eſt, lux eſt*: altera autem hujuſmodi, *Si dies eſt, lux eſt. Atqui dies eſt, lux ergo eſt.* 234. Atque hujuſmodi quidem ſunt ſyllogiſmi qui contexuntur ex argumentis indemonſtrabilibus quæ ſunt ejuſdem generis. Reſtat autem qui conſtat ex indemonſtrabilibus diverſi generis argumentis cujuſmodi eſt qui apud Æneſidemum de ſigno fuit propoſitus, eſt autem hujuſmodi: *Si quæ apparent, omnibus ſimiliter affectis, ſimiliter apparent: & ſigna ſunt apparentia: Signa ſimiliter apparent omnibus ſimiliter affectis. Quæ autem apparent, omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent: Signa autem non apparent omnibus ſimiliter affectis: Signa ergo non ſunt apparentia.* 235. Conſtat enim ejuſmodi argumentatio & ex ſecunda indemonſtrabili, & tertia: ſicut licet diſcere ex reſolutione, quæ quidem fiet dilucidior, ſi nos doctrinam expoſuerimus de modo argumenti, qui ſic habet, *Si primum & ſecundum, eſt etiam tertium. Non eſt autem tertium, ſed nec primum: non eſt ergo ſecundum.*

κοινῶς οἱ τȣ́τοις παραπλήσιοι. ἐξ ὁμογενῶν μὲν ȣ̓͂ν συνέϛηκεν, οἷον ὁ τοιȣ͂τος· εἰ ἡμέρα ἐϛὶ, φῶς ἐϛιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐϛὶν, φῶς ἄρα ἐϛί. πέπλεκται γὰρ ἐκ πρώτων δυοῖν ἀναποδείκτων, ὡς ἀναλύσαντες αὐτὸν εἰσόμεθα. γνωϛέον γὰρ ὅτι θεώρημα διαλεκτικόν ἐϛιν εἰς τὰς τῶν συλλογισμῶν ἀναλύσεις παραδιδόμενον τοιȣ͂τον. ὅταν τὰ τινὸς συμπεράσματος συνακτικὰ λήμματα ἔχωμεν, δυνάμει κἀκεῖνο ἐν τȣ́τοις ἔχομεν τὸ συμπέρασμα, κᾂν κατ᾽ ἐκφορὰν μὴ λέγηται. ἐπεὶ ȣ̓͂ν δύο ἔχομεν λήμματα, τό, τε συνημμένον, τὸ, εἰ ἡμέρα ἐϛὶν, φῶς ἐϛιν, [G] ὅπερ ἄρχεται μὲν ἀπὸ ἁπλȣ͂ ἀξιώματος τȣ͂, ἡμέρα ἐϛὶ, λήγει δὲ εἰς ȣ̓χ ἁπλȣ͂ν συνημμένον, τὸ, εἰ ἡμέρα ἐϛὶ, φῶς ἐϛι· καὶ ἔτι τὸ ἡγȣ́μενον ἐν αὐτῷ τὸ, ἡμέρα ἐϛίν· [H] ἐκ τȣ́των συναχθήσεται ἡμῖν πρώτῳ ἀναποδείκτῳ, τὸ λῆγον ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ, τὸ, εἰ ἄρα ἡμέρα ἐϛὶ, φῶς ἐϛι. τȣ͂το ȣ̓͂ν δυνάμει μὲν ἔχομεν ἐν τῷ λόγῳ συναγόμενον, κατὰ δὲ τὴν ἐκφορὰν παραλελειμμένον τάξαντες μετὰ τῆς τȣ͂ ἐκκειμένȣ λόγȣ προλήψεως τῆς, ἡμέρα ἐϛὶν, ἕξομεν συναγόμενον τὸ, φῶς ἐϛι, πρώτῳ ἀναποδείκτῳ. ὅπερ ἦν ἐπιφορὰ τȣ͂ ἐκκειμένȣ λόγȣ. ὥϛτε δύο γίγνεσθαι πρώτȣς ἀναποδείκτȣς, ἕνα μὲν τοιȣ͂τον, εἰ ἡμέρα ἐϛὶ, φῶς ἐϛιν· ἕτερον δὲ τὸν τοιȣ͂τον, εἰ ἡμέρα ἐϛὶ φῶς ἐϛιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐϛὶ, φῶς ἄρα ἔϛι. τοιόϛδε μὲν ȣ̓͂ν ἐϛιν ὁ χαρακτὴρ τῶν ἐξ ὁμογενῶν τὴν πλοκὴν ἐχόντων λόγων. ἐξ ἀνομογενῶν δὲ λοιπόν ἐϛι, καθάπερ ὁ παρὰ τῷ Αἰνησιδήμῳ, [I] περὶ τȣ͂ σημείȣ ἐρωτηθεὶς, ἔχων δὲ ȣ̔́τως. εἰ τὰ φαινόμενα ἅπασι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται, καὶ τὰ σημεῖά ἐϛι φαινόμενα, τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· τὰ δὲ φαινόμενα, πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· τὰ δέ γε σημεῖα, ȣ̓ πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· ȣ̓κ ἄρα φαινόμενά ἐϛι τὰ σημεῖα. συνέϛηκε γὰρ ὁ τοιȣ͂τος λόγος ἐκ δευτέρȣ τε ἀναποδείκτȣ καὶ τρίτȣ, καθὼς πάρεϛι [K] μαθεῖν ἐκ τῆς ἀναλύσεως. ἥτις σαφεϛέρα μᾶλλον γενήσεται, ἐπὶ τȣ͂ τρόπȣ ποιησαμένων ἡμῶν τὴν διδασκαλίαν, ἔχοντος ȣ̔́τως· εἰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον· ȣ̓χὶ δέ γε τὸ τρίτον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον, ȣ̓κ ἄρα τὸ δεύτερον.

NOTÆ.

compoſiti ex primo & tertio genere indemonſtrabilis argumenti fuerit hoc: *Si dies eſt, lucet & non nox eſt.* Exemplum alterius ex ſecundo & tertio eſt Æneſidemi argumentum de quo Sect. 234. ſeq.

G εἰ ἡμέρα ἐϛὶν, φῶς ἐϛιν] In editis verba: *φῶς ἐϛιν*, male deſiderantur.

H τὸ, ἡμέρα ἐϛὶν] Ita legendum e MSS. non *τῷ*.

I παρὰ τῷ Αἰνησιδήμῳ] Jam accedit ad Æneſidemi argumentum Sect. ſ15. propoſitum, cujus cauſſa totam hanc diſputationem de argumentis indemonſtrabilibus eſt ingreſſus.

K καθὼς πάρεϛι] MS. Ciz. *καθώσπερ ἔϛι.*

ἐπεὶ

ἐπεὶ γὰρ ἔχομεν συνημμένον ἐν ᾧ ἡγεῖται συμπεπλεγμένον τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον, λήγει δὲ τὸ τρίτον· ἔχομεν δὲ καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λήγοντος, τὸ, οὐ τὸ τρίτον, συναχθήσεται ἡμῖν καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου, τὸ, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, δευτέρῳ ἀναποδείκτῳ. ἀλλὰ δὴ τοῦτο αὐτὸ κατὰ μὲν τὴν δύναμιν, ἔγκειται τῷ λόγῳ, ἐπεὶ ἔχομεν τὰ συνεκτικὰ [L] αὐτοῦ λήμματα· κατὰ δὲ τὴν προφορὰν παρεῖται. ὅπερ τάξαντες μετὰ τοῦ λειπομένου λήμματος τοῦ πρώτου, ἕξομεν συναγόμενον τὸ συμπέρασμα, τὸ, οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον, τρίτῳ ἀναποδείκτῳ. ὥστε δύο εἶναι ἀναποδείκτους· ἕνα μὲν τοιοῦτον· εἰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον· οὐχὶ δέ γε τὸ τρίτον, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον· ὅς ἐστι δεύτερος ἀναπόδεικτος. [M] ἕτερον δὲ τρίτον [N] τὸν οὕτως ἔχοντα· οὐχὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ τρόπου, ἡ ἀνάλυσίς ἐστι τοιαύτη. ἀναλογεῖ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου· παραλείπεται γὰρ τὸ τρίτον, τὸ, οὐχὶ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα. ὃ μετὰ τοῦ, τὰ φαινόμενα ἅπασι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεσθαι, συνάγει τὸ τοῦ ἐκκειμένου, τρίτῳ ἀναποδείκτῳ. ὥστε δεύτερον μὲν γίνεσθαι ἀναπόδεικτον τοιοῦτον· εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται, καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα, τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· οὐχὶ δέ γε τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· τὰ σημεῖα ἄρα οὐκ ἔστι φαινόμενα. τρίτον δὲ τὸν τοιοῦτον· [O] οὐχὶ καὶ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται, καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα· ἀλλὰ μὴν τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις, παραπλησίως φαίνεται· οὐκ ἄρα τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆς συναγωγῆς, καὶ τοιοῦτός τις προταθήσεται λόγος· εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσιν ἐπίσης φαίνεται, καὶ τὰ φαινόμενα τῶν ἀδήλων ἐστὶ σημεῖα, τὰ ἄδηλα πᾶσιν ἐπίσης φαίνεται. οὐχὶ δέ γε τὰ ἄδηλα πᾶσιν ἐπίσης φαίνεται, ἀλλὰ καὶ τὰ φαινόμενα πᾶσιν ἐπίσης φαίνεται· οὐκ ἄρα τὰ φαινόμενα τῶν ἀδήλων ἐστὶ σημεῖα. τούτου δὴ τοῦ λόγου ἡ μὲν ἀνάλυσίς ἐστιν ὁμοία, καθ' ἣν δεύτερος ἀναπόδεικτος ἐπιβάλλει τρίτῳ. [P] ἡ δὲ

236. Quoniam enim habemus connexum in quo antecedit complexum, *Si primum & ſecundum eſt*, conſequiturque *Eſt etiam tertium*: habemus porro & quod adverſatur conſequenti, nempe *Non eſt tertium:* colligetur nobis & quod adverſatur antecedenti, nempe *Non ergo primum & ſecundum*, ſecunda indemonſtrabili. Hoc vero ipſum vi quidem ac poteſtate in argumento ſitum eſt, habemus enim quæ illud continent propoſitiones, diſerte autem non exprimitur: quæ ſi locaverimus cum ea quæ omiſſa eſt propoſitione, nempe prima, habebimus concluſionem quæ colligitur, nempe *Non ergo ſecundum*, tertia indemonſtrabili. Quo fit ut duæ ſint indemonſtrabiles: una quidem hujuſmodi, *Si primum & ſecundum, eſt quoque tertium. Non eſt autem tertium, non eſt ergo primum & ſecundum*: quæ eſt ſecunda indemonſtrabilis. Altera autem quæ tertia indemonſtrabilis eſt, ſic habet, *Non & primum, & ſecundum. Atqui eſt primum, non eſt ergo ſecundum.* 237. Atque quoad modum quidem & figuram, argumentatio Æneſidemi ita reſolvitur. Congruit autem ratio ipſa quoque. prætermittitur enim tertium, nempe illud, *Non & quæ apparent omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent. & ſigna ſunt apparentia.* quod cum propoſitione, *quæ apparent, omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent*, colligit poſitam concluſionem tertio modo indemonſtrabili. ut alterum argumentum indemonſtrabile ſit hoc: *Si apparentia apparent ſimiliter omnibus ſimiliter affectis, & ſigna ſunt ex apparentibus, ſigna etiam omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent. Non autem ſimiliter apparent ſigna omnibus ſimiliter affectis, non ergo ſigna ſunt ex apparentibus* 238. Tertium autem hujuſmodi: *Non & quæ apparent, omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent, & ſigna ſunt apparentia: Atqui quæ apparent, omnibus ſimiliter affectis ſimiliter apparent: Non ſunt ergo ſigna apparentia.* 239. Eadem autem virtute colligendi ejuſmodi quoque proponetur argumentum: *Si quæ apparent, ex æquo apparent omnibus: & quæ apparent, ſunt ſigna obſcurorum, obſcura ex æquo apparent omnibus. Non autem, quæ obſcura ſunt, ex æquo apparent omnibus: ſed & quæ apparent, ex æquo apparent omnibus. Non ergo quæ apparent, ſunt ſigna obſcurorum.* 240. Hujus argumenti ſimilis eſt reſolutio, per quam ſecunda indemonſtrabilis cum tertia conjungitur. Sunt autem evidentes

NOTÆ.

L συνεκτικὰ] Ita MS. Ciz. & Hervetus. quod magis probatur mihi quam *συνακτικά*, quod habet MS. Vratiſlav. Propius etiam accedit vitioſum quod eſt in editis *συνετικά*.

M δεύτερος ἀναπόδεικτος] Expoſitus ſupra Sect. 225. & 227.

N τρίτον] Tertii generis indemonſtrabilium ratio fuit Sect. 226. 227.

O τὸν τοιοῦτον] Ita recte MSS. pro *τῶν τοιούτων*. Refertur enim ad illud quod anteceſſit: *ὥστε δεύτερον μὲν γίνεσθαι (λόγον) ἀναπόδεικτον τοιοῦτον.*

P δεύτερος ἐπιβάλλει τρίτῳ] Idem loquendi genus ſupra Sect. 216.

propoſitiones. Nam quod quæ apparent, ex æquo apparent iis quorum ſenſibus nihil obſtat, eſt perſpicuum. Non enim aliis aliter apparet album, neque aliis aliter nigrum, neque differenter dulce: ſed ſimiliter omnes movet. 241. Si hæc autem ex æquo apparent omnibus, & vim habent obſcura indicandi, neceſſe eſt obſcura etiam omnibus ſe offerre: utpote quod & eædem ſint cauſæ, & ſit ſimiliter ſubjecta materia. Hoc autem non ita eſt. Non enim omnes ſimiliter ea quæ obſcura ſunt, cognoſcunt, etiamſi ex æquo eis ſe offerrant ſenſilia. Sed aliis ne veniunt quidem in cogitationem: alii animo quidem illa agitant, ſed attrahuntur in varia & multiplicia & inter ſe pugnantia pronunciata. Conſequens eſt ergo dicere, ſigna non eſſe ſenſilia, ne nos ſequatur hoc abſurdum. 242. Licebit autem iis quæ dicta ſunt breviter comprehenſis, tales proponere argumentationes: *Si quæ apparent, omnibus apparent: ſigna autem non omnibus apparent: non ſunt ea quæ apparent, ſigna. Atqui primum, ergo & ſecundum.* 243. Et rurſus, *Si quæ apparent, quatenus ſunt apparentia, non opus habent ut doceantur: ſigna autem, quatenus ſunt ſigna, opus habent ut doceantur: ſigna non ſunt apparentia. Atqui primum, ergo & ſecundum.* Atque adverſus eos quidem qui cenſent ſignum eſſe ſenſile, hæ ſint motæ dubitationes. 244. Conſideremus autem & ſectam illorum qui eis adverſantur, eorum, inquam, qui ſuſceperunt probare quod ſignum cadat ſub intelligentiam. Fortaſſe autem oportebit etiam pauca præmittere de ipſorum placito, quo ſignum volunt eſſe pronuntiatum, & ideo deſcribunt id cadere ſub intelligentiam. 245. Dicunt ergo *ſignum* eſſe *pronuntiatum in connexo recte ſe habente antecedens, quo conſequens aperitur.* Rationes autem connexi ſani dijudicandi multas quidem etiam alias eſſe dicunt; unam autem eſſe ex omnibus: quæ tamen ipſa non eſt adeo explorata, & jam a me tradetur. Omne enim connexum aut a vero incipiens deſinit in verum, aut a falſo incipiens deſinit in falſum, aut a vero in falſum, aut a falſo in verum. 246. Atque a vero quidem incipiens deſinit in verum, illud: *Si ſunt Dii, Deorum providentia mundus adminiſtratur.* A falſo autem in falſum, ut illud: *Si terra volat, habet alas.* A falſo autem in verum, ut, *Si terra volat, eſt terra.* A vero autem in falſum, ut: *Si iſte movetur, ambulat,* quando is

παραμυθία τῶν λημμάτων πρέπῃ. ὅτι γὰρ τὰ φαινόμενα ἐπίσης φαίνεται τοῖς ἀπαρεμποδίστους ἔχουσι τὰς αἰσθήσεις, συμφανές. οὐ γὰρ ἄλλοις ἄλλως τὸ λευκὸν φαίνεται, οὐδὲ ἄλλοις ἄλλως τὸ μέλαν, οὐδὲ διαφερόντως τὸ γλυκύ· ἀλλ' ὁμοίως πάντας κινεῖ. εἰ δὴ ταῦτα ἐπίσης φαίνεται, [Q] καὶ ἐνδεικτικὴν ἔχει δύναμιν τῶν ἀδήλων, ἀνάγκη καὶ τὰ ἄδηλα ἐπίσης πᾶσι προπίπτειν. ὡς ἂν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν ὄντων, καὶ τῆς ὕλης ὁμοίως [R] ὑποκειμένης. οὐχὶ δέ γε τοῦτο. οὐ γὰρ πάντες ὡσαύτως τὰ ἄδηλα γινώσκουσι, καίπερ κατ' ἶσον τοῖς αἰσθητοῖς ἐγκυροῦντες. ἀλλ' οἱ μὲν οὐδ' εἰς ἔννοιαν αὐτῶν ἔρχονται· οἱ δὲ ἔρχονται μὲν, εἰς ποικιλίαν δὲ καὶ πολυτρόπους καὶ μαχομένας ὑποσύρονται ἀποφάσεις. ἀκόλουθον ἄρα μὴ αἰσθητὰ λέγειν τὰ σημεῖα, ἵνα μὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄτοπον ἕπηται. ἐνέσται δὲ καὶ βραχέως τὰ προειρημένα περιλαβόντας, τοιουτουσί τινας προτείνειν λόγους· εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσι φαίνεται; τὰ δὲ σημεῖα οὐ πᾶσι φαίνεται, οὐκ ἔστι τὰ φαινόμενα σημεῖα. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον. καὶ πάλιν, εἰ τὰ φαινόμενα, καθόσον ἐστὶ φαινόμενα, διδασκαλίας οὐκ ἔχει χρείαν, [S] τὰ δὲ σημεῖα παρόσον ἐστὶ σημεῖα, διδασκαλίας ἔχει χρείαν, τὰ σημεῖα οὐκ ἔστι φαινόμενα. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἀξιοῦντας αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον, τοσαῦτα ἠπορήσθω. σκοπῶμεν δὲ καὶ τὴν ἀντικειμένην τούτοις στάσιν, φημὶ δὲ τῶν νοητὸν αὐτὸ [T] προσειληφότων καθεστάναι. βραχέα δὲ ἴσως δεήσει καὶ περὶ τοῦ ἀρέσκοντος αὐτοῖς προλαβεῖν, καθὸ ἀξίωμα θέλουσιν εἶναι τὸ σημεῖον, καὶ διὰ τοῦτο νοητὸν ὑπογράφοντες. τοίνυν φασὶ σημεῖον εἶναι ἀξίωμα, [U] ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον, ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος. κρίσεις δὲ τοῦ ὑγιοῦς συνημμένου πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας εἶναι φασί· μίαν δ' ἐξ ἁπασῶν ὑπάρχειν, καὶ ταύτην οὐχ ὁμόλογον, τὴν ἀποδοθησομένην. πᾶν γὰρ συνημμένον, ἢ ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρχόμενον, εἰς ἀληθὲς λήγει, ἢ ἀπὸ ψεύδους [X] ἀρχόμενον, ἐπὶ ψεῦδος λήγει; ἢ ἀπ' ἀληθοῦς ἐπὶ ψεῦδος, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές. ἀπὸ μὲν οὖν ἀληθοῦς ἀρχόμενον, ἐπ' ἀληθὲς λήγει τὸ, εἰ εἰσὶ θεοὶ, προνοίᾳ Θεῶν διοικεῖται ὁ κόσμος· ἀπὸ ψεύδους δὲ, ἐπὶ ψεῦδος, τὸ, εἰ πέταται ἡ γῆ, πτέρυγας ἔχει ἡ γῆ· ἀπὸ ψεύδους δὲ ἐπ' ἀληθὲς, τὸ, εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ· ἀπὸ δὲ ἀληθοῦς ἐπὶ ψεῦδος, τὸ, εἰ κινεῖται οὗτος, περιπατεῖ οὗτος, μὴ περιπατοῦντος

N O T Æ.

Q ἐπίσης φαίνεται] Ita MSS. & Hervetus, pro ἐπίσης, φασὶ, φαίνεται. Mox ex iisdem MSS. *ἐνδεικτικὴν ſcripſi pro* ἐνδεικτικόν.

R ὁμοίως] Ita Hervetus & Genev. *pro* ὁμοίας.

S διδασκαλίας οὐκ ἔχει χρείαν] *Supra Sect. 203.*

T φημὶ δὲ τῶν νοητὸν αὐτὸ] Male editi νοητῶν, quod ex MSS. emendavi. Pro δὲ in MS. Ciz. erat δή. Porro qui νοητὸν *voluerunt eſſe ſignum, fuere Stoici, Sect. 177.*

U σημεῖον εἶναι ἀξίωμα] *Confer lib. 2. Pyrrhon. Sect. 104. ſeq. & 101.*

X ἢ ἀπό ψεύδους] *Ita MS. Ciz.* ſemel iterumque pro ψεύδους.

μὲν αὐτοῦ, κινουμένου δέ. τεσσάρων οὖν οὐσῶν τοῦ συνημμένου συζυγιῶν, ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς τε ἄρχηται καὶ εἰς ἀληθὲς λήγῃ, ἢ ὅταν ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ ψεῦδος, ἢ ὅταν ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές, ἢ ἀνάστροφως, ἀπ' ἀληθοῦς ἐπὶ ψεῦδος, κατὰ μὲν τοὺς πρώτους τρεῖς τρόπους φασὶν ἀληθὲς τοῦτο γίνεσθαι· ἐάν τε γὰρ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον [Y] ἐπ' ἀληθὲς λήγῃ, ἐστὶν ἀληθές· ἐάν τε ἀπὸ ψεύδους, ἐπὶ ψεῦδος, πάλιν ἀληθές· ὡσαύτως δὲ, κἂν ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές. καθ' ἕνα δὲ μόνον γίνεσθαι ψεῦδος, ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς [Z] ἀρχόμενον, λήγῃ ἐπὶ ψεῦδος. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἀναζητητέον φασὶ τὸ σημεῖον, οὐκ ἐν τῷ μοχθηρῷ τούτῳ συνημμένῳ, ἀλλ' ἐν τῷ ὑγιεῖ. εἴρηται γὰρ ἀξίωμα τὸ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον. ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ ἓν ἦν ὑγιὲς συνημμένον, τρία δὲ, καθάπερ τὸ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον καὶ ἐπ' ἀληθὲς λῆγον, καὶ τὸ ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ ψεῦδος, καὶ τὸ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθὲς, σκεπτέον πότερόν ποτε, ἐν πᾶσι ζητητέον τοῖς ὑγιέσι [A] συνημμένοις τὸ σημεῖον, ἢ ἔν τισιν ἢ ἔν τινι. οὐκοῦν εἰ τὸ σημεῖον ἀληθὲς εἶναι δεῖ καὶ ἀληθοῦς παραστατικὸν, οὔτε ἐν τῷ ἀπὸ ψεύδους ἀρχομένῳ καὶ ἐπὶ ψεῦδος λήγοντι, οὔτε ἐν τῷ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθὲς, ὑποκείσεται. λείπεται οὖν ἐκείνῳ μόνον αὐτὸ τυγχάνειν, τῷ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς τε ἀρχομένῳ καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγοντι. ὡς ἂν καὶ αὐτοῦ ὑπάρχοντος, καὶ τοῦ σημειωτοῦ συνυπάρχειν ὀφείλοντος αὐτῷ. τοίνυν ὅταν λέγηται τὸ σημεῖον ἀξίωμα εἶναι ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον, δεήσει ἐν μόνῳ ἀκούειν αὐτὸ καθηγούμενον συνημμένῳ, τῷ ἀπ' ἀληθοῦς τε ἀρχομένῳ, καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγοντι. καὶ μὴν οὐκ εἴ τι ἡγεῖται ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ, ἀπ' ἀληθοῦς τε ἀρχόμενον, καὶ ἐπ' ἀληθὲς λῆγον, τοῦτό ἐστι σημεῖον. αὐτίκα γέ τοι [B] τὸ τοιοῦτο συνημμένον· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν, ἀπ' ἀληθοῦς μὲν ἄρχεται τοῦ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγει τὸ, φῶς ἐστιν. οὐκ εἶχε δέ τι ἐν αὐτῷ ἡγούμενον ἀξίωμα σημεῖον τοῦ λήγοντος. οὐδὲ γὰρ ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ, φῶς ἐστι, τὸ, ἡμέρα ἐστίν· ἀλλ' ὡς αὐτὸ δι' αὐτοῦ προὔπιπτεν, οὕτω καὶ τὸ φῶς ἐκ τῆς ἰδίας ἐλαμβάνετο περιφανείας. δεῖ ἄρα τὸ σημεῖον, οὐ μόνον ἐν ὑγιεῖ εἶναι συνημμένῳ ἡγούμενον, τουτέστι τῷ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχομένῳ καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγοντι, ἀλλὰ καὶ ἐκκαλυπτικὴν ἔχειν φύσιν τοῦ λήγοντος· οἷόν ἐστι τὸ ἐν τοῖς τοιούτοις συνημμένοις· εἰ γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν ἥδε· καὶ εἰ βρόγχιον [C] ἔπτυκεν οὗτος, ἕλκος ἔχει ἐν πνεύμονι

quidem non ambulat, attamen movetur. 247. Quum ſint ergo quatuor connexi conjugationes, nempe quum & a vero incipit, & in verum deſinit: aut quum a falſo in falſum: aut quum a falſo deſinit in verum: aut contra a vero in falſum; in primis quidem tribus modis dicunt connexum eſſe verum. Nam & ſi a vero incipiens deſinat in verum, eſt verum: & ſi a falſo in falſum, rurſus verum: ſimiliter quoque ſi a falſo in verum. Uno autem ſolo modo eſſe falſum, nempe quando a vero incipiens deſinit in falſum. 248. Quum hæc autem ita habeant, ſignum dicunt eſſe quærendum, non in hoc pravo connexo, ſed in recte ſe habente. Dictum eſt enim, ſignum eſſe *pronuntiatum, quod eſt antecedens in connexo recte ſe habente.* Sed quoniam non unum tantum erat connexum ſanum, ſed tria, nempe quod incipit a vero & deſinit in verum, & quod a falſo in falſum, & quod a falſo in verum, quærendum eſt utrumnam ſignum quærendum ſit in omnibus connexis recte ſe habentibus, an in aliquibus, an in uno aliquo. 249. Ergo ſi ſignum oportet eſſe verum & verum oſtendere, neque in connexo quod incipit a falſo & deſinit in falſum, neque in eo quod a falſo in verum, ſeſe offerret. Reſtat ergo ut id ſit in illo ſolo, quod & incipit a vero, & deſinit in verum, utpote quod & ipſum exiſtat, & cujus ſignatum ſimul exiſtere debeat. 250. Quando ergo dicitur ſignum eſſe *pronuntiatum antecedens in connexo recte ſe habente*, oportebit intelligere antecedens in eo ſolo connexo, quod & a vero incipit, & deſinit in verum. Atqui ne quidem ſi quod antecedit pronuntiatum in recto connexo, & a vero incipiens in verum deſinit, hoc eſt ſignum. 251. Jam enim a vero quidem certe incipit connexum iſtud, *Si dies eſt, lux eſt:* a vero, inquam, nempe *Dies eſt*, & in verum deſinit, nempe *Lux eſt.* Non habet autem in ſe antecedens pronuntiatum quod ſit ſignum conſequentis. Neque enim illud *Dies eſt*, aperit & revelat eſſe lucem. ſed ut ipſum per ſe jam antea ſe offert, ita etiam lux percipitur ex ſua claritate & evidentia. 252. Oportet ergo ſignum, non ſolum eſſe antecedens in connexo recte ſe habente, ſed etiam habere naturam quæ aperiat conſequens: cujuſmodi eſt in his connexis, *Si iſta habet lac in uberibus, concepit.* Et, *Si iſte expuit craſſum & viſcidum ex pulmone humorem, ulcus habet in pulmone.* 253. Hoc

NOTÆ.

Y ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον] Ita legendum e MSS. pro ἀρχομένου.

Z ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον] Male editi, ἐπ' ἀληθοῦς. Confer ſupra, Sect. 114. & lib. 2. Pyrrhon. Sect. 105.

A τοῖς ὑγιέσι] Articulum revocavi e MS. Ciz. qui in editis aberat.

B αὐτίκα γέ τοι] Ita MS. Ciz. pro αὐτίκα γε.

C βρόγχιον] Notavit Galenus quarto de locis affectis T. 3. p. 293. βρόγχια ab Anatomicis appellari τοὺς χόνδρους

enim ſanum eſt connexum, ut quod incipiat a vero, nempe, *Iſte expuit craſſum & viſcidum humorem e pulmone:* deſinatque in verum, nempe, *Iſte habet ulcus in pulmone*, ac præterea a priore aperiatur poſterius. Ad illud enim attendentes, hoc comprehendimus. 254. Præterea, inquiunt, oportet ſignum præſens eſſe ſignum præſentis. Nonnulli enim decepti etiam præſens volunt eſſe ſignum præteriti: ut in hoc, *Si iſte habet cicatricem, iſte habuit ulcus.* Nam *ſi habet cicatricem*, eſt præſens. apparet enim: ulcus autem habuiſſe, præteritum: non eſt enim amplius ulcus. Et præſens futuri: ut id quod continetur hoc connexo, *Si iſte fuit corde ſauciatus, morietur iſte.* nam cordis quidem vulnus jam eſſe dicunt, mortem autem futuram. 255. Ignorant autem qui hæc dicunt, quod hæc non ſunt præterita, futuraque. Signum enim & ſignatum etiam in his eſt præſens præſentis. Nam & in illo priori, *Si iſte habet cicatricem, habuit ulcus:* ulcus quidem jam fuit & præteriit. Quod autem iſte habuerit ulcus, eſt præſens pronuntiatum, quod dicitur de aliquo quod fuit. Et in illo, *Si iſte vulneratus eſt corde, morietur*, futura quidem eſt mors. Quod iſte autem ſit moriturus, eſt præſens pronuntiatum quod dicitur de futuro. unde etiam nunc eſt verum. 256. Quamobrem & ſignum eſt pronuntiatum, & eſt antecedens in connexo recte ſe habente incipienteque a vero & deſinente in verum, aperit autem & revelat id quod eſt conſequens: & ſemper præſens eſt præſentis ſignum.

257. Cum hæc ita expoſuerimus congruenter iis quæ ab illis traduntur artis dialecticæ præceptis, primum quidem hoc ſolum ad eos dicere fas eſt. Si, ut alii quidem volunt, ſignum eſt ſenſile: ut alii autem volunt, cadit ſub intelligentiam: & quæ de ea re eſt controverſia hucuſque non potuit dijudicari, dicendum eſt ſignum plane eſſe obſcurum. Cum autem obſcurum ſit, indiget iis quæ id ſunt apertura ac detectura: neque oportet ipſum eſſe quæ alia aperiat ac detegat. 258. Præterea ſi ex eorum ſententia ſignum ſubſiſtit in eo quod vocant dictum, quæritur autem an ſint dicta ejuſmodi, abſurdum eſt priuſquam conſtet de

οὗτος. τουτὶ γὰρ τὸ συνημμένον ὑγιές ἐστιν, ἀρχόμενον μὲν [D] ἀπ' ἀληθοῦς τοῦ, βρόγχιον ἔπτυκεν οὗτος· λῆγον δὲ ἐπ' ἀληθές, ἕλκος ἔχει οὗτος ἐν πνεύμονι· μετὰ τοῦ, ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου. ἐκείνῳ γὰρ προσβάλλοντες, κατάληψιν τούτου ποιούμεθα. ἔτι φασὶ, τὸ σημεῖον παρὸν, παρόντος εἶναι δεῖ σημεῖον. ἔνιοι γὰρ ἐξαπατώμενοι καὶ παρὸν παρῳχημένου θέλουσιν εἶναι σημεῖον. ὡς ἐπὶ τοῦ, εἰ οὐλὴν ἔχει οὗτος, ἕλκος ἔσχηκεν οὗτος. εἰ μὲν γὰρ οὐλὴν ἔχει, παρόν ἐστι, φαίνεται γάρ. τὸ δὲ ἕλκος ἐσχηκέναι, παρῳχημένον. [E] οὐκέτι γάρ ἐστιν ἕλκος. καὶ παρὸν μέλλοντος· ὡς τὸ περιεχόμενον τῷ τοιούτῳ συνημμένῳ· εἰ καρδίαν τέτρωται [F] οὗτος, ἀποθανεῖται οὗτος. τὸ γὰρ τραῦμα τῆς καρδίας εἶναι φασὶν ἤδη, τὸν δὲ θάνατον μέλειν. ἀγνοοῦσι δὴ οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ὅτι ἄλλ' ἐστὶ τὰ παρῳχημένα καὶ τὰ μέλλοντα. τὸ μέν τοι σημεῖον καὶ σημειωτὸν κἀν τούτοις παρὸν, παρόντος ἐστίν. ἔν τε γὰρ τῷ προτέρῳ τῷ, εἰ οὐλὴν ἔχει οὗτος, ἕλκος ἔσχηκεν οὗτος, τὸ μὲν ἕλκος γέγονεν ἤδη καὶ παρῴχησε· τὸ δὲ ἕλκος ἐσχηκέναι τοῦτον, ἀξίωμα καθεστηκὸς [G] ἐνέστηκε, περὶ γεγονότος τινὸς λεγόμενον. ἔν τε τῷ, εἰ καρδίαν τέτρωται οὗτος, ἀποθανεῖται οὗτος, ὁ μὲν θάνατος μέλλει· τὸ δὲ ἀποθανεῖσθαι τοῦτον, ἀξίωμα ἐνέστηκε περὶ μέλλοντος λεγόμενον. παρὸ καὶ νῦν ἐστιν ἀληθές. ὥστε καὶ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγεῖται τῷ ἀρχομένῳ ἀπὸ ἀληθοῦς, καὶ λήγοντι ἐπὶ ἀληθές, ἐκκαλυπτικόν τέ ἐστι τοῦ λήγοντος· καὶ διὰ παντὸς παρὸν παρόντος ἐστὶ σημεῖον.

Τούτων δ' ὑποδεδειγμένων κατὰ τὰς αὐτῶν ἐκείνων τεχνολογίας, πρῶτον μὲν ἄξιόν ἐστι τὸ τοσοῦτον εἰπεῖν πρὸς αὐτούς. εἰ καθ' οὓς μὲν αἰσθητόν [H] ἐστι τὸ σημεῖον, καθ' οὓς δὲ νοητὸν, [I] καὶ ἡ περὶ τούτου διαφωνία μέχρι τοῦ νῦν ἀνεπίκριτός ἐστιν· ἄδηλον εἶναι ῥητέον ἀκμὴν τὸ σημεῖον. ἄδηλον δὲ ὄν, χρήζει τῶν ἐκκαλυψόντων· ἀλλ' οὐκ αὐτὸ ἑτέρων δεῖ ὑπάρχειν ἐκκαλυπτικόν. καὶ μὴν εἰ τὸ σημεῖον κατ' αὐτοὺς ἐν λεκτῷ [K] τὴν ὑπόστασιν ἔχει, τὰ δὲ λεκτὰ εἰ ἔστι ζητεῖται, ἄτοπον πρὶν ὁμολογηθῆναι τὸ

N O T Æ.

τῆς τραχείας ἀρτηρίας, σιγμοειδεῖς ὑπάρχοντας τῷ σχήματι, cartilaginoſas particulas ſigmiformes adhærentes aſperæ arteriæ per totum pulmonem diſperſæ, κατασχιζομένης γὰρ εἰς ὅλον τὸν πνεύμονα ὥσπερ τῆς λείας ἀρτηρίας, οὕτω καὶ τῆς τραχείας, ἡ τῶν βρογχίων οὐσία καθ' ὅλον ἐστὶ τὸν πνεύμονα. Cœlius Aurelianus de morbis auctis lib. 2. cap. 28. *eas pulmonis partes pati, quæ arteriæ ſunt adhærentes, quas appellant bronchia.* Pro βρόγχιον ut ubique apud Hippocratem, Galenum & alios ſcriptum invenio, in Sexti Codicibus erat βρογχεῖον. Dicitur autem βρόγχιον a βρόγχος quo vocabulo aſperam arteriam ſignificant, licet alibi etiam fames ſpeciatim ac guttur, ut notatum Foëſio in Anatomia Hippocratis.

D ἀρχόμενον μὲν] Ita MS. Ciz. nam in editis μὲν abeſt.

E παρῳχημένον] Ita rectius MSS. pro παρῳχημένου.

F καρδίαν τέτρωται] Sic legendum e MSS. pro καρδίᾳ. Ex iiſdem MSS. repoſui: τὸ μὲν γὰρ τραῦμα, licet μὲν iterum in editis exularet.

G καθεστηκὸς] Male editi καθεστηκώς.

H καθ' οὓς μὲν αἰσθητὸν] Secundum Epicureos, Sect. 177. ſeq.

I καθ' οὓς δὲ νοητὸν] Secundum Stoicos quorum ſententiam hactenus oppugnavit a Sect. 244.

K ἐν λεκτῷ] Signum enim Stoici ajunt eſſe ἀξίωμα, ſupra Sect. 245. ἀξίωμα autem definiunt λεκτὸν perfectum, Sect. 12.

γένος,

γένος, ὡς βέβαιον λαμβάνειν τὸ εἶδος. ὁρῶμεν δὲ ὡς εἰσί τινες οἱ ἀνῃρηκότες τὴν ὕπαρξιν τῶν λεκτῶν, καὶ οὐχ οἱ ἑτερόδοξοι, μόνον, [L] οἷον οἱ Ἐπικούρειοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ὡς οἱ περὶ τὸν Βασιλείδην, [M] οἷς ἔδοξε μηδὲν εἶναι ἀσώματον. [N] τοίνυν ἐν ἐποχῇ φυλακτέον ἐστὶ τὸ σημεῖον. ἀλλ᾽ ἀποδείξαντές φασι πρότερον τὴν τῶν λεκτῶν ὕπαρξιν, ἕξομεν βεβαίαν καὶ τὴν τοῦ σημείου φύσιν. οὐκοῦν ὅταν ἀποδείξητε, ἐρεῖ τις, τότε καὶ τὸ, πιστὴν εἶναι τὴν τοῦ σημείου ὕπαρξιν, λαμβάνετε. ἄχρι δὲ ἐπὶ ψιλῆς μένετε τῆς ὑποσχέσεως, ἀνάγκη καὶ ἡμᾶς ἐν ἐποχῇ μένειν. εἶτα καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστιν ἀποδεικνῦναι τὴν τῶν λεκτῶν ὕπαρξιν; ἢ γὰρ διὰ σημείου δεήσει τοῦτο ποιεῖν, ἢ δι᾽ ἀποδείξεως. ἀλλ᾽ οὔτε διὰ σημείου τινὸς, οὔτε δι᾽ ἀποδείξεως δυνατὸν τοῦτο ποιεῖν. ταῦτα γὰρ καὶ αὐτὰ λεκτὰ ὄντα, παραπλησίως τοῖς ἄλλοις λεκτοῖς ἐζήτηται. καὶ τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ δύνασθαι βεβαίως τι παριστᾶν, ὡς καὶ ἀνάπαλιν αὐτὰ χρῄζειν τοῦ παραστήσοντος. λελήθασι δὲ αὐτοὺς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, εἰς τὸν διαλλήλων ἐμπίπτοντες τρόπον. ἵνα γὰρ τὰ λεκτὰ ὁμολογηθῇ, ἀπόδειξιν εἶναι δεῖ καὶ σημεῖον· ἵνα δὲ ἡ ἀπόδειξις καὶ τὸ σημεῖον προϋφεστήκοι, προπεπιστεῦσθαι ἀνάγκη τὴν τῶν λεκτῶν φύσιν. εἰς ἄλληλα οὖν συννεύοντα καὶ τὴν ἐξ ἀλλήλων περιμένοντα πίστιν, ἐπίσης ἐστὶν ἄπιστα. ἀλλ᾽ ἔστω γε καὶ ἐκ περιουσίας συγκεχωρήσθω, ἕνεκα τοῦ προβαίνειν τὴν ζήτησιν, ἐν ὑπάρξει τυγχάνειν τὰ λεκτὰ, καίπερ ἀνηνύτου καθεστώσης τῆς περὶ αὐτῶν μάχης. οὐκοῦν εἰ ταῦτά ἐστιν, ἤτοι σώματα ἢ ἀσώματα λέξουσιν εἶναι; καὶ σώματα μὲν οὐκ ἂν φαῖεν. εἰ δὲ ἀσώματα, ἤτοι ποιεῖ τι κατ᾽ αὐτοὺς, ἢ οὐδὲν

genere, tanquam firmam ac ſtabilem accipere ſpeciem. Videmus autem, quod ſunt quidam qui negarunt exiſtere ejusmodi dicta: nec ſolum ii qui ſunt diverſæ ſectæ, ut Epicurei, ſed etiam Stoici, ut Baſilides, qui in hac fuit opinione ut exiſtimaret nihil eſſe incorporeum. De ſigno ergo ſuſtinenda eſt aſſenſio. 259. Sed ſi prius, inquiunt, demonſtraverimus dicta exiſtere, habebimus firmam ac ſtabilem ſigni naturam. Quando ergo id demonſtraveritis, inquiet quiſpiam, tunc quoque ſumite eſſe credibilem ſigni exiſtentiam. Quamdiu autem manetis in nuda promiſſione, neceſſe eſt quoque nos manere in ſuſtinenda aſſenſione. 260. Deinde quomodo fieri poteſt ut dictorum demonſtretur exiſtentia? Nam aut per ſignum hoc oportebit facere, aut per demonſtrationem. Sed neque per ſignum aliquod, neque per demonſtrationem fieri hoc poterit. Nam cum hæc itidem ſint e dictorum numero, ſimiliter una cum aliis dictis controverſa ſunt. 261. Et tantum abeſt ut poſſint aliquid firmiter ac ſtabiliter oſtendere, ut contra ipſa quoque indigeant eo quod ſit illa ſtabiliturum. Et imprudentes inciderunt Stoici in vitioſum modum probandi mutuo alterum per alterum. Nam ut dicta exiſtere in confeſſo ſit, & demonſtrationem & ſignum eſſe oportet. Ut autem demonſtratio & ſignum antea conſiſtat, neceſſe eſt ut prius fidem inveniat eorum quæ dicta appellant natura. Quum ergo in ſe invicem annuant, & expectent mutuam inter ſe probationem, ex æquo ſunt incredibilia. 262. Sed age concedatur ex abundantia, ut procedat quæſtio, exiſtere illa quæ dicta appellant, licet quæ de iis eſt controverſia, minime poſſit decidi. Si ergo dicta ſunt, aut corpora ea eſſe dicent aut incorporea. Et corpora quidem non dixerint. Sin autem incorporea, aut ex eorum ſententia aliquid agunt, aut nihil

N O T Æ.

L οὐχ οἱ ἑτερόδοξοι μόνον] Non tantum alieni a Stoicorum ſecta Epicurus & Strato, negarunt dari λεκτὸν, hoc eſt incorpoream ideam a verbis ſignificantibus & re ipſa ſignificata diverſam, in qua veritas vel falſitas pronunciati conſiſteret, ut dictum ſupra Sect. 13. ἑτεροδόξων pro hominibus alterius ſectæ fuit etiam Sect. 163. 365. Voculam μόνον bis repetitam ſemel expunxi.

M οἱ περὶ τὸν Βασιλείδην] Puto Baſilidem Scythopolitanum Philoſophum intelligi quem cum Apollonio Stoico Veriſſimi Cæſaris præceptorem fuiſſe ſcribit S. Hieronymus in Chronico. & Syncellus p. 351. M. Antonini, quod perinde eſt, Marcus Antoninus enim idem dictus Veriſſimus, ut conſtat ex Julio Capitolino in ejus vita c. 1. & 4. Fuere cæteroqui plures Baſilides, veterum ſcriptis celebrati, ut 1) Baſilides Alexandrinus (Sæculo II. poſt natum Chriſtum) hæreſiarcha, Iſidori pater, auctor Baſilidianorum, de cujus ſcriptis dixi lib. V. Bibl. Græcæ c. 1. p. 200. 2) Baſilides Alexandrinus, pater Philoſophi Salluſtii, clarus ſexto poſt natum Chriſtum ſæculo, Svid. in Σαλλοῦς. 3) Baſilides Aſturicenſis in Hiſpania Tarraconenſi Epiſcopus, ſed quod libellaticus eſſet depoſitus, de quo S. Cyprianus Epiſt. 68. & Sam Basnage ad A. C. 254. n. 3. ſeq. 4) Baſilides ſacerdos Dei Carmeli, memoratus Tacito II. 28. Hiſt. 5) Baſilides Epicureus. Laërt. X. 25. 6) Baſilides Grammaticus cujus opus περὶ Ὁμηρικῆς λέξεως in compendium miſit Cratinus, laudatum Etymologico Magno in ἀρίζηλος. 7) Baſilides libertus de quo Svetonius in Veſpaſiano c. 7. 8) Baſilides Martyres de quibus Euſebius VI. 5. Hiſt. & Martyrologia X. & XII. Junii. 9) Baſilides Mileſius Sophiſta, cui libros quosdam σοφιστικῶν ſuarum παρασκευῶν dicaverat Phrynichus teſte Photio Cod. CVIII. 10) Baſilides Paphlago de quo S. Baſilius Epiſt. 72. 73. 11) Baſilides patricius ex præfecto Prætorio Orientis, quem Juſtinianus Imp. una cum aliis viris clariſſimis delegit ad novum Codicem ex Gregoriano, Hermogeniano ac Theodoſiano faciendum. Vide Baronium ad A. C. 529. n. 23. 12) Baſilides Pentapolitanus Epiſcopus ad quem ſcripſit Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium VII. 26. Hiſt. 13) Baſilides Tyrius Geometra, cujus meminit Euclides præfat. libri XIV. His denique accedit Βασιλῆς, qui Indiam & Æthiopiam deſcripſit, laudatus Agatharchidi apud Photium Cod. 250. Plinio VI. 29. Athenæo IX. p. 390. &c.

N μηδὲν εἶναι ἀσώματον] Dum itaque nihil dari incorporeum ſtatuit Baſilides, negavit etiam λεκτὸν, quod eſſe ἀσώματον Stoici docebant, ut ſæpius jam innuit, atque iterum dicet Sextus Sect. 262. ſeq. 404.

agunt.

agunt. Et agere quidem non cenſuerint. 263. Incorporeum enim, ut ipſi volunt, neque ut aliquid agat, neque ut aliquid patiatur, habet a natura inſitum. Si autem nihil agant, nec cujus ſunt ſigna aliquid indicarint & ſignificaverint. Aliquid enim indicare & ſignificare, eſt aliquid agere. 264. Abſurdum eſt autem, ſignum nec indicare aliquid nec ſignificare. Signum ergo non cadit ſub intelligentiam, nec eſt pronuntiatum. maxime cum, ut alibi ſæpe & multis oſtendimus, alia ſignificent, alia ſignificentur. Significant quidem voces: ſignificantur autem quæ vocant dicta, in quibus ſunt etiam pronuntiata. Quum autem omnia ſignificentur pronuntiata, non autem ſignificent, ſignum minime eſt pronuntiatum. 265. Rurſus concedantur quæ vocant dicta naturam habere incorpoream. Sed quoniam dicunt ſignum antecedere in connexo, recte ſe habente, oportebit ecquod tale ſanum connexum ſit, prius eſſe dijudicatum & examinatum: utrum id ſit, ut vult Philo, ſive ut vult Diodorus, aut num ex colligatione, aut aliquo alio modo judicare debeat. Nam cum de his ſint multæ diſſenſiones, non licet ſumere ſignum firmiter ac ſtabiliter, ſi decidi ac terminari non poſſit illa controverſia. 266. Ad ea quæ diximus, accedit, quod etiam ſi dederimus eos inter ſe conſentire de genuino ſani connexi criterio, & citra controverſiam id eſſe quod illi velint, nihilo ſecius neceſſe eſt ut id quod continet ſignum, fateantur non poſſe dijudicari. Signatum enim aut manifeſtum eſſe volunt, aut obſcurum. 267. Et ſi quidem eſt manifeſtum, non erit ſignatum: neque ab aliquo ſignificabitur, ſed ipſum per ſe incurret. Sin autem obſcurum, erit omnino hoc ignotum ſitne verum an falſum. Nam ſi cognoſcatur quidnam ſit horum, erit manifeſtum. 268. Quo igitur connexo continetur ſignum & ſignatum, ejus conſequens, quoniam non eſt manifeſtum, neceſſario non poterit dijudicari. Nam quod a vero quidem incipit, eſt notum, deſinit autem in ignoto. Oportet vero nos ante omnia ad connexum dijudicandum noſſe in quid deſinat: ut ſi in verum quidem deſinat, hoc ponamus eſſe verum, propterea quod incipiat a vero, & in verum deſinat: ſin autem in falſum, e contrario dicamus falſum, quod a vero incipiat & in falſum deſinat. Non eſt ergo dicendum ſignum eſſe pronuntiatum, neque in connexo recte ſe habente antecedens.

ποιεῖ. καὶ ποιεῖν μὲν οὐκ ἂν ἀξιώσειαν. τὸ γὰρ ἀσώματον κατ᾽ αὐτοὺς, οὔτε ποιεῖν τι πέφυκεν, οὔτε πάσχειν. μηδὲν δὲ ποιοῦντα, οὐδὲ οὗ ἐστι σημεῖα, ἐνδείξεταί τι καὶ δηλώσει. τὸ γὰρ ἐνδείκνυσθαί τι καὶ δηλοῦν, ἐστι ποιεῖν τι. ἄτοπον δέ γε, τὸ σημεῖον μήτε ἐνδείκνυσθαί τι, μήτε δηλοῦν. οὐκ ἄρα νοητόν ἐστιν, οὐδὲ ἀξίωμα, τὸ σημεῖον. ἄλλως τε, καθὼς ἐν πολλοῖς πολλάκις ὑπεδείξαμεν, [O] ἃ μὲν σημαίνει, ἃ δὲ, σημαίνεται. σημαίνουσι μὲν αἱ φωναὶ, σημαίνεται δὲ τὰ λεκτὰ, ἐν οἷς ἐστι καὶ τὰ ἀξιώματα. πάντων δὲ τῶν ἀξιωμάτων σημαινομένων, ἄλλων σημαινόντων, οὐκ ἂν εἴη τὸ σημεῖον ἀξίωμα. πάλιν παρακεχωρήσθω, τὰ λεκτὰ φύσιν ἔχειν ἀσώματον. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸ σημεῖον ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ [P] καθηγεῖσθαί φασι, δεήσει προεπικεκρίσθαι τὸ ὑγιὲς συνημμένον καὶ προεξητάσθαι· εἴτε τὸ κατὰ Φίλωνά [Q] ἐστι τὸ τοιοῦτον, εἴτε κατὰ Διόδωρον, [R] ἢ τὴν συνάρτησιν, ἢ ἄλλως πως κρινόμενον. πολλῶν γὰρ καὶ περὶ τούτων διαστάσεων οὐσῶν, οὐκ ἔνεστι λαβεῖν βεβαίως τὸ σημεῖον, ἀνεπικρίτου τυγχανούσης τῆς διαφωνίας. ἔτι πρὸς τοῖς εἰρημένοις, κἂν δῶμεν σύμφωνον εἶναι τὸ ὑγιὲς κριτήριον, καὶ ὁποῖόν ποτ᾽ ἂν ἐκεῖνοι θέλωσι, τοῦτο ἀμάχως ὑπάρχειν, οὐδὲν ἧττον τὸ περιεκτικὸν τοῦ σημείου ἀνεπίκριτον ὁμολογεῖν ἐστιν ἀνάγκη. τὸ γὰρ σημειωτὸν ἤτοι πρόδηλον θέλουσιν εἶναι, ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν πρόδηλον, [S] οὐκ ἔσται σημειωτὸν, οὐδὲ σημανθήσεται ὑπό τινος, ἀλλ᾽ αὐτὸ δι᾽ αὐτοῦ προσπεσεῖται· εἰ δὲ ἄδηλον, πάντως ἄγνωστον ἔσται τοῦτο, εἴτε ἀληθές ἐστιν, εἴτε ψευδές. ἐπεὶ γινωσκόμενον, ὅ, τί ποτε τούτων ἐστὶ, γενήσεται πρόδηλον. τὸ οὖν περιεκτικὸν τοῦ τε σημείου καὶ τοῦ σημειωτοῦ, συνημμένον λῆγον, ἐπεὶ ἄδηλον, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν ἀνεπίκριτον. ὅτι μὲν γὰρ ἀπ᾽ ἀληθοῦς ἄρχεται, γνώριμόν ἐστι, λήγει δὲ ἢ ἄγνωστον. δεῖ δὲ πρὸ παντὸς ἡμᾶς εἰς τὴν ἐπίκρισιν αὐτοῦ γινώσκειν, τὸ εἰς τί λήγει· ἵνα, ἐὰν μὲν εἰς ἀληθὲς λήγῃ, θώμεθα τοῦτ᾽ ἀληθὲς, διὰ τὸ ἀπ᾽ ἀληθοῦς τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς ἀληθὲς λήγειν· ἐὰν δὲ εἰς ψεῦδος, ἀνάπαλιν λέγωμεν ψεῦδος, διὰ τὸ ἀπ᾽ ἀληθοῦς ἄρχεσθαι καὶ ἐπὶ ψεῦδος λήγειν. [T] οὐ τοίνυν ἀξίωμα ῥητέον εἶναι τὸ σημεῖον, οὐδὲ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον.

Προσθετέον δὲ τούτοις ὅτι καὶ ταῖς ἐναργείαις μάχονται οἱ ταύτης προεστῶτες τῆς

269. His addendum eſt, quod etiam pugnant cum evidentia qui ſunt auctores hujus

NOTÆ.

O *ὑπεδείξαμεν*] Supra Sect. 12. hujus libri.

P *ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ*] Ex Stoica ſigni definitione Sect. 245.

Q *τὸ κατὰ Φίλωνα*] Supra, Sect. 113.

R *κατὰ Διόδωρον*] Sect. 115.

S *εἰ μὲν πρόδηλον*] Confer Sect. 174. ſeq.

T *καὶ ἐπὶ ψεῦδος λήγειν*] Hujuſmodi vero connexum ſolum *ἀσυλλόγιστον* maximeque falſum eſſe pronunciabant Stoici, quod a vero incipit ac deſinit in falſo. Sect. 114. & aliis in locis.

δόξης.

δόξης. εἰ γὰρ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγεῖσθαι ἐχρῆν, τοὺς δὲ μὴ ἀρχὴν ἔχοντας ἔννοιαν ἀξιώματος, μηδὲ τὰς διαλεκτικὰς τέχνας [u] ἐπεληλυθότας, ἐκτὸς εἶναι πάσης σημειώσεως. οὐχὶ δέ γε τοῦτο. καὶ γὰρ ἀγράμματοι πολλάκις κυβερνῆται, καὶ ἄπειροι πολλάκις τῶν διαλεκτικῶν θεωρημάτων γεωργοὶ, ἄκρως σημειοῦνται· οἱ μὲν τὰ κατὰ θάλασσαν, ἀνέμους τε καὶ νηνεμίας, χειμῶνάς τε καὶ γαλήνας· οἱ δὲ κατὰ γεωργίαν, ὥσπερ εὐκαρπίαν καὶ ἀκαρπίαν, αὐχμούς τε καὶ ἐπομβρίας. καίτοι τί περὶ ἀνθρώπων λέγομεν, ὅτε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις τινὲς αὐτῶν μεταδεδώκασι τῆς τοῦ σημείου νοήσεως; καὶ γὰρ ὁ κύων ὅτε ἐκ τοῦ ἴχνους στιβεύει, [x] τὸ θηρίον σημειοῦται· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἀξιώματος ἕλκει φαντασίαν, τὸ, εἴπερ ἴχνος ἐστὶ τοῦτο, θηρίον ἐστὶν ἐνθάδε. καὶ ὁ ἵππος κατὰ τὴν τοῦ μύωπος προσβολὴν, ἢ τὴν τῆς μάστιγος ἐπανάτασιν, ἐξάλλεται μὲν καὶ ὀρέγει [Y] πρὸς δρόμον· οὐκ ἐπικρίνει δὲ τὸ τοιοῦτον συνημμένον διαλεκτικῶς, εἰ μάστιξ ἐπανατέταται, δραμητέον ἐστί μοι. οὐκ ἄρα ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον.

Ταῦτα μὲν ἰδιαίτερον πρὸς τοὺς νοητὸν ἀξιοῦντας εἶναι τὸ σημεῖον, εἰρήσθω. κοινότερον δὲ ἔνεστι πρὸς αὐτοὺς λέγειν καὶ τὰ πρὸς τοὺς αἰσθητὸν αὐτὸ φάσκοντας εἶναι εἰρημένα. [Z] εἴπερ γὰρ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον, καὶ ἐν παντὶ συνημμένῳ, ἀκολουθεῖ τὸ λῆγον τῷ ἡγουμένῳ, αἵ τε ἀκολουθίαι, παρόντων εἰσὶ πραγμάτων· ἐξ ἀνάγκης τὸ σημεῖον καὶ τὸ σημειωτὸν ὑφ' ἕνα καιρὸν παρόντα συνυπάρξει ἀλλήλοις· καὶ οὐδέτερον οὐδετέρου γενήσεται μηνυτικόν· ἀλλ' ἀμφότερα ἐξ αὐτῶν γνώριμα καταστήσεται. ἔτι τὸ σημεῖον ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ λήγοντος σημειωτοῦ· τὸ δὲ σημειωτὸν ἐκκαλύπτεται πρὸς τοῦ σημείου. ταῦτα δὲ οὐ τῶν ἀπολύτων [A] ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν πρός τι. πρὸς γὰρ τῷ ἐκκαλύπτοντι νοεῖται τὸ ἐκκαλυπτόμενον, καὶ πρὸς τῷ ἐκκαλυπτομένῳ, νοεῖται τὸ ἐκκαλύπτον. εἰ δὲ ἀμφότερα πρός τι ὄντα κατὰ τὸν αὐτὸν πάρεστι χρόνον, ἀμφότερα συνυφέστηκεν ἀλλήλοις· εἰ δὲ συνυφέστηκεν, ἑκάτερον ἐξ αὑτοῦ καταληπτόν ἐστι, καὶ οὐδέτερον ἐκ θατέρου. λεκτέον δὲ κἀκεῖνο, ὅτι ὁποῖόν ποτ' ἂν ᾖ τὸ σημεῖον, ἤτοι αὐτὸ φύσιν ἔχει πρὸς τὸ ἐνδεί-

ſententiæ. Si enim ſignum eſt pronuntiatum, & in connexo recte ſe habente antecedit, oporteret eos qui nullam habent omnino notionem pronuntiati, neque præcepta didicerunt artis dialecticæ, eſſe remotos ab omni ſignatione. 270. Non ita eſt autem. Nam ſæpe gubernatores illiterati, & ſæpe dialecticorum præceptorum imperiti agricolæ, præclare ſignant & obſervant: Illi quidem in mari ventos & ſerenitates, tempeſtatesque & tranquillitates: hi autem in agricultura fertilitatem & ſterilitatem, ſiccitatemque & imbres. Quanquam quid loquimur de hominibus, cum quidam ex ipſis etiam bruta impertiant ſigni intelligentia? 271. Nam canis quando in veſtigio figit pedem, ſignat feram. Sed non ideo pronuntiati attrahit phantaſiam hoc modo: *Si hoc eſt veſtigium, fera eſt hic.* Et equus quum admovetur calcar, aut intentatur ſcutica, exilit quidem, & ad curſum incitatur. Non dijudicat autem dialectice hujusmodi connexum: *Si intentatum eſt flagellum, eſt mihi currendum.* Non ergo ſignum eſt pronuntiatum antecedens in connexo recte ſe habente.

272. Hæc quidem privatim dicta ſint adverſus eos qui cenſent ſignum cadere ſub intelligentiam. Communiter autem licebit etiam adverſus eos dicere ea quæ dicta ſunt adverſus eos qui dicunt ipſum eſſe ſenſile. Si enim ſignum eſt pronuntiatum in recte ſe habente connexo antecedens: & in omni connexo, conſequens ſequitur ex antecedente: & conſequentiæ ſunt rerum præſentium: neceſſario & ſignum & ſignatum in uno tempore præſentia, ſimul exiſtent, & neutrum a neutro indicabitur aut ſignificabitur: ſed ambo nota erunt ex ſe ipſis. 273. Præterea ſignum eſt indicatorium conſequentis ſignati: & ſignatum a ſigno indicatur. Talia autem non ſunt ex abſolutis, ſed ex iis quæ referuntur ad aliquid. Ex eo enim quod detegit, intelligitur quod detegitur: & ex eo quod detegitur, intelligitur id quod detegit. Si autem ambo cum referantur ad aliquid, adſunt eodem tempore, ambo ſimul conſiſtunt inter ſe. Si autem ſimul conſiſtunt, utrumque eſt ex ſeipſo comprehenſibile, & neutrum ex altero. 274. Illud quoque dicendum eſt, quod cujusmodicunque ſit ſignum, aut id habet naturam ad indicandum & ſignifican-

NOTÆ.

U τὰς διαλεκτικὰς τέχνας] Sect. 157. (ut 435. 442.) dixit τὰς αὐτῶν (Διαλεκτικῶν) τεχνολογίας, *præcepta artis Dialecticæ.* Mox διαλεκτικὰ θεωρήματα, Sect. 270. Pro καθηγεῖσθαι ἐχρῆν, τοὺς δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν, legendum, καθηγεῖται, ἐχρῆν τοὺς μηδὲ τὴν ἀρχὴν, ut interpres.

X ἐκ τοῦ ἴχνους στιβεύει] MS. Ciz. πιστεύει, male. στιβεύειν eſt ἰχνεύειν, ut Heſychius etiam annotavit. Cæterum hæc de canis ſagacitate ex Chryſippi obſervatione Sextus. Unde quod modo dixerat τινὲς αὐτῶν, de Stoicis ac ſpeciatim Chryſippo accipe.

Y ὀρέγει] MS. Ciz. ὠρύει male.

Z εἰρημένα] Supra, Sect. 174.

A οὐ τῶν ἀπολύτων] Signum eſt ex relatis ſive τοῖς πρός τι, non ex rebus abſolutis quæ a noſtro modo κατὰ διαφορὰν, ut Sect. 37. & 163. modo ἀπόλυτα modo κατὰ περιγραφὴν καὶ ἀπολύτως νοούμενα ut Sect. 387. & 394. appellantur.

dum id quod eſt obſcurum, aut nos modo recordamur eorum quæ ſimul cum illo ſunt aperta ac denudata. Sed naturam quidem obſcurorum indicatricem non habet, deberet enim omnibus pariter manifeſtare obſcura. Nos igitur prout tenemus memoria, ita ad rerum ſubſtantiam cognoſcendam ferimur. 275. Sed ſi neque eſt ſenſile ſignum, ut oſtendimus, neque cadit ſub intelligentiam, ut probavimus: præter hæc autem nihil eſt tertium, dicendum eſt nullum dari ſignum. Dogmaticis autem adverſus unumquodque horum argumentorum eſt os obſtructum. probare tamen inſtituentes contrarium, dicunt quod homo non differt a brutis oratione quæ profertur, (nam & corvi & pſittaci & picæ voces proferunt articulatas:) ſed quæ intrinſecus ſita eſt ratione. 276. Neque ſimplici ſolum phantaſia, (nam illa quoque imaginantur & viſa concipiunt:) ſed diſcurrente & componente. Quamobrem notionem habens conſequentiæ, protinus habet etiam intelligentiam ſigni propter conſequentiam. Etenim ipſum ſignum eſt hujuſmodi: *Si hoc eſt, illud eſt*. Hominis igitur naturam & conſtitutionem ſequitur, ſignum exiſtere. 277. Conſtat autem demonſtrationem eſſe e genere ſignorum. Oſtendit enim & ſignificat concluſionem: & complexio quæ fit per ejus propoſitiones, eſt ſignum quod exiſtat concluſio: ut in hac complexione, *Si eſt motus, eſt inane. Eſt autem motus, eſt ergo inane*. Hoc complexum, *Si eſt motus, eſt inane*, complexum per propoſitiones, ſtatim eſt etiam ſignum concluſionis, nempe *Eſt inane*. 278. Aut ergo, inquiunt, ſunt argumenta demonſtrativa quæ aſſeruntur a Scepticis dubitatoribus, aut non demonſtrativa. Et, ſi non ſunt demonſtrativa, fide carent, cum etiam ſi eſſent demonſtrativa vix factura fuiſſent fidem. Sin autem demonſtrativa, eſt perſpicuum quod eſt aliquod ſignum. Demonſtratio enim eſt ex ſignorum genere. 279. Sin autem nullum, nullius rei eſt ſignum: aut aliquid ſignificant quæ adverſus ſignum proferuntur voces, aut nihil ſignificant. Et ſi nihil quidem, ne ſigni quidem tangunt exiſtentiam. Quomodo enim fieri poteſt, ut quæ nihil ſignificant, fidem faciant quod nullum exiſtat ſignum? Sin autem ſignificant, Sceptici ſunt inſipientes, qui verbo quidem ſignum rejiciunt,

κνυσθαι καὶ μηνύειν τὸ ἄδηλον, ἢ ἡμεῖς ἐσμὲν μνημονικοὶ τῶν συναναγυμνωθέντων αὐτῷ. οὐχὶ δὲ ἐκεῖνο φύσιν ἔχει ἐνδεικτικὴν τῶν ἀδήλων. ἐπεὶ ὤφειλε πᾶσιν ἐπίσης ἐνδείκνυσθαι τὰ ἄδηλα. ἡμεῖς ἄρα ὡς ἂν ἔχωμεν μνήμης, οὕτω περὶ τῆς τῶν πραγμάτων ὑποστάσεως φερόμεθα. ἀλλ᾽ εἴπερ οὔτε αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον, ὡς ἐδείξαμεν, [B] οὔτε νοητὸν, ὡς κατεστησάμεθα· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι τρίτον, λεκτέον τὶ μὴ εἶναι σημεῖον. οἱ δὲ Δογματικοὶ πρὸς ἕκαστον μὲν τῶν οὕτως ἐπικεχειρημένων πεφίμωνται. τοὐναντίον δὲ κατασκευάζοντες, φασὶν ὅτι ἄνθρωπος [C] οὐχὶ τῷ προφορικῷ λόγῳ διαφέρει τῶν ἀλόγων ζώων (καὶ γὰρ κόρακες, καὶ ψιττακοὶ, καὶ κίτται ἐνάρθρους προφέρονται φωνάς·) ἀλλὰ τῷ ἐνδιαθέτῳ· οὐδὲ τῇ ἁπλῇ μόνον φαντασίᾳ (ἐφαντασιοῦτο γὰρ κἀκεῖνα·) ἀλλὰ τῇ μεταβατικῇ καὶ συνθετικῇ. διόπερ ἀκολουθίας ἔννοιαν ἔχων, εὐθὺς καὶ σημείου νόησιν λαμβάνει διὰ τὴν ἀκολουθίαν. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ σημεῖόν ἐστι τοιοῦτον· εἰ τόδε, τόδε. ἕπεται ἄρα τῇ φύσει καὶ κατασκευῇ τἀνθρώπου τὸ καὶ σημεῖον ὑπάρχειν. ἀνωμολόγηται δὲ ἡ ἀπόδειξις [E] τῷ γένει σημεῖον εἶναι. δηλωτικὴ γάρ ἐστι τοῦ συμπεράσματος· καὶ ἔσται ἡ διὰ τῶν λημμάτων αὐτῆς συμπλοκὴ, σημεῖον τοῦ ὑπάρχειν τὸ συμπέρασμα. οἷον, ἐπὶ τῆς τοιαύτης, εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· [E] ἔστι δὲ κίνησις, ἔστιν ἄρα κενόν. τὸ τοιοῦτον συμπεπλεγμένον, εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενὸν, διὰ τῶν λημμάτων συμπεπλεγμένον, εὐθὺς καὶ σημεῖόν ἐστι τοῦ συμπεράσματος τοῦ, ἔστι κενόν. ἤτοι οὖν ἀποδεικτικοί εἰσι λόγοι, φασὶν, οἱ κατὰ τοῦ σημείου κομισθέντες ὑπὸ τῶν ἀπορητικῶν, ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί. καὶ εἰ μὲν οὐκ εἰσὶν ἀποδεικτικοὶ, ἄπιστοι καθεστᾶσιν· ὅπου γε καὶ ἀποδεικτικοὶ τυγχάνοντες, μόλις ἂν ἐπιστεύθησαν· εἰ δὲ ἀποδεικτικοὶ, δῆλον ὅτι ἔστι τι σημεῖον. ἡ γὰρ ἀπόδειξις σημεῖον ἦν κατὰ τὸ γένος. εἴπερ δὲ οὐδὲν, οὐδενός ἐστι σημεῖον, ἤτοι σημαίνουσί τι [F] αἱ κατὰ τοῦ σημείου ἐκφερόμεναι φωναὶ, ἢ οὐδὲν σημαίνουσι. καὶ εἰ μὲν οὐδὲν, οὐδὲ τὴν τοῦ σημείου ὕπαρξιν ἂν ἔχουσι. πῶς γὰρ οἷόν τε τὰς μηδὲν σημαινούσας πιστεύεσθαι περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι σημεῖον; εἰ δὲ σημαίνουσι, μάταιοι καθεστᾶσιν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως, λόγῳ μὲν ἐκβάλλοντες τὸ σημεῖον,

NOTÆ.

B ὡς ἐδείξαμεν] Signum e ſenſilibus non eſſe diſputavit a Sect. 183. neque ex inſenſilibus, a Sect. 244. hujus libri.

C ὅτι ἄνθρωπος] Hæc oppugnantur a noſtro infra Sect. 270. ſeq.

D ἡ ἀπόδειξις τῷ γένει σημεῖον] Ex ſignis quibus veritas dignoſcitur, vel nobiliſſimum eſt & a Dogmaticis celebratur demonſtratio. Vide ad 2. Pyrrhon. Sect. 122. & hoc ipſo libro Sect. 180. & 299.

E εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν] Epicuri hoc argumentum, lib. 1. contra Log. Sect. 213. infra Sect. 314. 329. Non ſine cauſſa exploſum a veteribus ac recentioribus Philoſophis, cum piſces etiam in aquis, aves in aëre moveri videamus, poſſitque motus eſſe cedentibus mutuo & alium locum invicem occupantibus corporibus.

F ἤτοι σημαίνουσί τι] Idem argumentum 2. Pyrrhon. Sect. 130.

ἔργῳ δὲ τοῦτο παραλαμβάνοντες. καὶ μὴν εἰ μηδέν ἐστι θεώρημα τέχνης ἴδιον, οὐ διοίσει τῆς ἀτεχνίας ἡ τέχνη. εἰ δέ ἐστι θεώρημα τέχνης ἴδιον, ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. ἀλλὰ φαινόμενον μὲν οὐκ ἂν εἴη· τὰ γὰρ φαινόμενα, πᾶσιν ὁμοίως καὶ ἀδιδάκτως φαίνεται. εἰ δὲ ἄδηλον τυγχάνει, διὰ σημείου θεωρηθήσεται. εἰ δέ ἐστί τι διὰ σημείου θεωρούμενον, ἔσται τι καὶ σημεῖον. τινὲς δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν, εἰ ἔστι τι σημεῖον, [G] ἔστι σημεῖον· εἰ μή ἐστι σημεῖον, ἔστι σημεῖον. ἤτοι δ' οὐδέν ἐστι σημεῖον, ἢ ἔστιν. ἔστιν ἄρα. ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος. τούτου δὲ τὸ μὲν πρῶτον λῆμμα ὑγιὲς εἶναί φασιν. ἦν γὰρ διαφορούμενον. [H] καὶ τῷ εἶναι σημεῖον, ἀκολουθεῖ τὸ εἶναι σημεῖον· παρόσον εἰ ἔστι τὸ πρῶτον, ἔσται καὶ τὸ δεύτερον, μηδενὶ διαφέρον τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον. καὶ τὸ, εἰ μή ἐστι σημεῖον, ἔστι σημεῖον, καὶ αὐτὸ ἦν ὑγιές. τῷ γὰρ λέγοντι μὴ εἶναι σημεῖον, ἀκολουθεῖ λέγειν εἶναί τι σημεῖον. εἰ γὰρ μηδέν ἐστι σημεῖον αὐτοῦ τοῦ μηδὲν εἶναι σημεῖον, ἔσται τι σημεῖον. καὶ εἰκότως. ὁ γὰρ λέγων μὴ εἶναί τι σημεῖον, ἤτοι φάσει μόνον [I] τοῦτ' ἀξιοῖ, ἢ ἀποδείξει. καὶ φάσει μὲν ἀξιῶν, φάσιν ἕξει τὴν ἀντιτιθεμένην. ἀποδεικνὺς δὲ, ὡς ἀληθὲς τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον, διὰ τοῦ δεικνῦντος λόγου τοῦ μὴ εἶναί τι σημεῖον, σημειώσεται τὸ, μηδὲν εἶναι σημεῖον. τοῦτο δὲ ποιῶν ὁμολογήσει τὸ εἶναί τι σημεῖον. ἀληθῆ οὖν τὰ πρῶτα δύο λήμματά φασιν. ἀληθὲς δὲ καὶ τὸ τρίτον. διεζευγμένον γάρ ἐστιν ἐξ ἀντικειμένων τοῦ τε εἶναι σημεῖον, καὶ τοῦ μὴ εἶναι. ἐπεὶ εἰ σύμπαν διεζευγμένον, τότε ἐστὶν ἀληθὲς, ὅταν τὸ ἓν ἔχῃ ἀληθές· θεωρεῖται δὲ καὶ τῶν ἀντικειμένων τὸ ἕτερον ἀληθές· ῥητέον τὸ τοιοῦτον συνεστὼς εὐθὺς ὑπάρχειν ἀληθές. ὥστε καὶ ἐπὶ ὁμολογουμένοις τοῖς λήμμασι συνεισάγεσθαι καὶ τὴν ἐπιφορὰν τὴν, ἔστιν ἄρα σημεῖον. ἔσται δέ φασι καὶ οὕτως ἐφοδεύειν. δύο γάρ ἐστιν ἐν τῷ λόγῳ συνημμένα, καὶ ἓν διεζευγμένον· τούτων δὲ τὰ μὲν συνημμένα ὑπισχνεῖται τοῖς ἐν αὐτοῖς ἡγουμένοις ἀκολουθεῖν τὰ ἐν αὐτοῖς λήγοντα. τὸ δὲ διεζευγμένον, ἓν ἔχει τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθές. ὡς ἐὰν ἀμφότερα ᾖ ἀληθῆ, ἢ ἀμφότερα ψευδῆ, ψεῦδος ἔσται τὸ ὅλον. τοιαύτης δ' οὔσης τῆς ἐν τοῖς λήμ-

re ipſa autem id aſſumunt. 280. Præterea ſi nullum eſt artis proprium præceptum, ars nihil differet ab inertia. Sin autem eſt aliquod artis proprium præceptum, aut id eſt apparens, aut obſcurum. Sed apparens quidem non eſt. Nam quæ apparent, omnibus ſimiliter & abſque doctrina apparent. Sin autem eſt obſcurum, per ſignum tradetur. Si autem eſt aliquid quod traditur per ſignum, erit etiam aliquod ſignum. 281. Nonnulli ſic quoque ſimul interrogant: *Si eſt aliquod ſignum, eſt ſignum: atque ſi non eſt ſignum, eſt ſignum. Sed aut nullum eſt ſignum, aut eſt: Eſt ergo.* Argumentum quidem eſt hujusmodi. Ejus autem primam propoſitionem dicunt recte ſe habere, eſt enim reduplicata, & ex eo quod eſt ſignum ſequitur eſſe ſignum: quandoquidem ſi eſt primum, erit etiam ſecundum, nihil differens a primo. Illud quoque, *Si non eſt ſignum, eſt ſignum*, itidem recte ſe habet. Ei enim qui dicit non eſſe ſignum, concedendum erit ſequi quod ſit aliquod ſignum. Si enim nullum eſt ſignum, ejus quod nullum ſit ſignum, erit aliquod ſignum: & merito. Nam qui dicit non eſſe aliquod ſignum, aut hoc cenſet dictione ſolum & affirmatione ſimplici, aut demonſtratione. Et qui dictione quidem cenſet & affirmatione ſimplici, dictionem & affirmationem ſimplicem habebit adverſantem. 282. Si demonſtret autem verum eſſe quod ab eo dicitur, per argumentum quo oſtendit nullum eſſe ſignum, ſignificabit nullum eſſe ſignum. Hoc autem faciens, confitebitur eſſe aliquod ſignum. Sunt ergo, inquiunt, veræ duæ propoſitiones. vera eſt ergo etiam tertia. eſt enim disjuncta ex oppoſitis inter ſe, nempe eſſe ſignum, & non eſſe. Nam ſi omne disjunctum tunc eſt verum, quando unum habet verum: cernitur autem & alterum ex oppoſitis eſſe verum: dicendum eſt id quod eſt ejusmodi, protinus eſſe verum. quo fit, ut ex illis de quibus ut certis conſtat propoſitionibus, ſimul colligatur per illationem: *Eſt ergo aliquod ſignum.* 283. Hac quoque, inquiunt, ratione ac methodo licet id perſequi. In argumento duo ſunt connexa, & unum disjunctum. In his connexa pollicentur ex antecedentibus ſequi conſequentia. Disjunctum autem habet unum ex iis, quæ ſunt in ipſo, verum. Nam ſi ambo ſunt vera, aut ambo falſa, totum erit falſum. 284. Quum autem ſit ejusmodi virtus iis

NOTÆ.

G *εἰ ἔστι τι σημεῖον*] Argumenti genus quod Stoici appellabant *διὰ δύο τροπικῶν*, de quo dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 3. Atque hoc ipſum exſtat 2. Pyrrhon. Sect. 131. & ſimile Sect. 186. ejusdem libri. Confer quæ noſter reſpondet infra Sect. 292. ſeq.

H *διαφορούμενον*] Hoc eſt propoſitio eadem bis ſumta, vide ſupra Sect. 109. & mox 294. 467.

I *ἤτοι φάσει μόνον*] Argumentum Scepticis ſolenne in Scepticos retortum, ſed ut Sextus quidem innuit, exiguo cum victoriæ fructu, quia illi non tanquam pro dogmate pugnant nullum dari veritatis ſignum, ſed utrinque valida invicem argumenta opponi poſſe profeſſi, aſſenſum ſuſpendunt. Vide ſupra, Sect. 160. & mox 298. ac 360.

propoſitionibus, ſi per poſitionem demus alterum eſſe verum ex iis quæ ſunt in disjuncto, videamus quomodo colligatur illatio. Et primo ponatur illud verum, *Eſt aliquod ſignum.* Ergo quoniam hoc eſt antecedens in primo connexo, habebit conſequens id quod poſterius eſt in illo connexo. Dicebat autem, *eſſe ſignum.* quod idem eſt cum concluſione. Colligetur igitur concluſio, ſi ponamus verum eſſe in disjuncto *quod ſit aliquod ſignum.* Jam ex adverſo ponatur alterum eſſe verum, *quod nullum ſit ſignum.* Ergo quoniam hoc eſt antecedens in ſecundo connexo, habebit ei conſequens id quod eſt poſterius in ſecundo connexo. erat autem ei conſequens *eſſe aliquod ſignum*, quod itidem concluſio eſt. Igitur etiam ex hoc, concluſio colligitur.

285. Hæc quidem Dogmatici. Ordine autem ſtatim ad primum dicendum eſt, quandoquidem ex conſtitutione hominis colligebant eſſe aliquod ſignum, quod ex eo quod magis controverſioſum eſt, volunt docere id quod minus eſt in controverſia. Nam eſſe quidem ſignum, etſi nonnulli contradicunt, nempe Sceptici, attamen de eo conveniunt Dogmatici. 286. At prudentia & judicio ornatum eſſe hominem, apud non paucos ex iis non eſt levis controverſia. Eſt autem valde violentum, ex iis quæ ſunt magis inconceſſa, velle docere ea quæ non ita ſe habent. Atqui diſertis verbis dicit Heraclitus hominem non eſſe participem rationis: ſolum autem eſſe mente præditum id quod nos ambit. Empedocles autem adhuc magis admirabiliter & præter opinionem cenſebat omnia eſſe ratione prædita, nec ſolum animantia, ſed etiam plantas, diſertis verbis ſcribens,

Omnia namque ſcias mentem & prudentiam habere.

287. Ad quod accedit, quod probabiliter dicitur, bruta animantia non eſſe expertia prudentiæ. Nam ſi eſt eis quæ profertur oratio, neceſſe eſt eis etiam eſſe internam rationem. Nam ſine ea non poteſt conſiſtere quæ profertur oratio. 288. Quod ſi etiam dederimus hominem differre ab aliis animantibus, & ratione & phantaſia diſcur-

μασι δυνάμεως, ὑποθέμενοι τὸ ἕτερον τῶν ἐν τῷ διεζευγμένῳ ἀληθὲς, ἴδωμεν πῶς συνάγεται τὰ τῆς ἐπιφορᾶς. καὶ δὴ πρῶτον ὑποκείσθω ἀληθὲς, τὸ, ἔστι τι σημεῖον. οὐκοῦν ἐπεὶ τοῦθ' ἡγούμενόν ἐστιν ἐν τῷ πρώτῳ συνημμένῳ, ἕξει τὸ ἀκόλουθον αὐτῷ τὸ λῆγον ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ. ἔληγε δὲ τὸ εἶναι σημεῖον, [K] ὅπερ ταυτόν ἐστι τῇ ἐπιφορᾷ. συναχθήσεται ἄρα ἡ ἐπιφορὰ, ὑποτεθέντος ἀληθοῦς εἶναι ἐν τῷ διεζευγμένῳ τοῦ, εἶναι τι σημεῖον. καὶ μὴν ἀνάπαλιν ὑποκείσθω τὸ ἕτερον ἀληθὲς τὸ, μὴ εἶναι σημεῖον. τοίνυν ἐπεὶ τοῦτο ἡγούμενόν ἐστιν ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ, ἕξει ἀκολουθοῦν αὐτῷ τὸ λῆγον ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ· ἠκολούθει δέ γε αὐτῷ τὸ, εἶναί τι σημεῖον, ὃ καὶ ἐπιφορά ἐστι. καὶ κατὰ τοῦτο ἄρα συνάγεται ἡ ἐπιφορά.

Ταῦτα μὲν οἱ Δογματικοί. τάξει δὲ ῥητέον πρὸς τὸ πρῶτον εὐθὺς καθὸ ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου [L] κατασκευῆς συνῆγον τὸ, εἶναί τι σημεῖον. ὅτι ἐκ τοῦ μᾶλλον ζητουμένου τὸ ἧττον ζητούμενον ἐθέλουσι διδάσκειν. τὸ μὲν γὰρ εἶναι σημεῖον, καὶ εἰ πρός τινων ἀντείρηται, καθάπερ τῶν Σκεπτικῶν, ἀλλά τοι γε παρὰ πᾶσι τοῖς Δογματικοῖς σύμφωνόν ἐστι. τὸ δὲ προνοητικῶς κατεσκευάσθαι [M] τὸν ἄνθρωπον, παρ' οὐκ ὀλίγοις αὐτῶν διαπεφώνηται. σφόδρα δ' ἦν βίαιον τὸ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀσυγχωρήτων θέλειν τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα διδάσκειν. καὶ μὴν ῥητῶς ὁ Ἡράκλειτός [N] φησι τὸ μὴ εἶναι λογικὸν τὸν ἄνθρωπον, μόνον δ' ὑπάρχειν φρενῆρες τὸ περιέχον. ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς, [O] ἔτι παραδοξότερον πάντα ἠξίου λογικὰ τυγχάνειν. καὶ οὐ ζῶα μόνον, ἀλλὰ καὶ φυτὰ, ῥητῶς γράφων·

πάντα γὰρ ἴσθι φρόνησιν ἔχειν, καὶ νώματος αἶσαν.

μετὰ τοῦ καὶ πιθανὸν εἶναι λόγον εἰς τὸ μὴ ἄφρονα τυγχάνειν [P] τὰ ἄλογα τῶν ζώων. εἰ γὰρ πάρεστιν αὐτοῖς ὁ προφορικὸς λόγος, [Q] ἀνάγκη καὶ τὸν ἐνδιάθετον αὐτοῖς παρεῖναι· δίχα γὰρ τούτου ἀνυπόστατός ἐστιν ὁ προφορικός. κἂν δῶμεν δὲ διαφέρειν τῶν ἄλλων ζώων τὸν ἄνθρωπον, λόγῳ τε καὶ μεταβατικῇ φαντασίᾳ καὶ ἐν

NOTÆ.

K ἔληγε δὲ τὸ εἶναι σημεῖον] Ita recte MSS. pro ἔλεγε.

L ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου] Supra Sect. 275. ſeq.

M κατεσκευάσθαι] MS. Vratiſlav. κατασκευάζεσθαι. Vocabulum προνοητικῶς Hervetus vertit *Dei providentia* conſtitutum eſſe hominem, ſed ex Sect. 276. & iis quæ mox ſubjungit Sextus, apparet ita eſſe accipiendum ut in verſione expreſſi.

N ὁ Ἡράκλειτος] Supra lib. I. adverſ. Log. Sect. 127. & 349.

O ὁ Ἐμπεδοκλῆς] Apud Stobæum p. 93. Eclog. Phyſic. Parmenidi, Empedocli ac Democrito hæc tribuitur ſententia dem eſſe νοῦν & ψυχὴν, καθ' ἃς οὐδὲν ἂν εἴη ζώων ἄλογον κυρίως. Ariſtoteles de plantis libro & capite primo: ὁ Ἐμπεδοκλῆς γένος ἐν τούτοις κεκραμένον εἶναι ἐδόξασεν - - καὶ νοῦν καὶ γνῶσιν ἔχειν εἶπεν τὰ φυτά, ubi conſentientes Empedocli laudat Anaxagoram ac Democritum. Hinc animas non modo hominum ſed animalium quoque & plantarum in homines migrare docuit Empedocles, & ſeipſum olim fuiſſe plantam, piſcem, avem, in verſibus quos laudant Laërtius VIII. 77. Clemens Alex. multique alii, & reſpicit etiam Tertullianus c. 32. de anima:

ἤτοι μὲν γάρ ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κόρη τε
θάμνος τ' οἰωνός τε καὶ ἐξ ἁλὸς ἔμπορος ἰχθύς.

Latine apud Chalcidium p. 186.

Namque ego jamdudum vixi puer & ſolida arbos,
Et tali ſexu, inde animal, tum lactea virgo.

P μὴ ἄφρονα τυγχάνειν] In hanc ſententiam multa diſputat noſter lib. I. Pyrrhon. Sect. 61. ſeq.

Q ὁ προφορικὸς λόγος] Supra Sect. 275.

τῇ ἀκο-

τῇ ἀκολουθίᾳ, [R] ἀλλ᾽ οὔτοι γε καὶ ἐν τοῖς ἀδήλοις καὶ ἀνεπικρίτως διαπεφωνημένοις συγχωρήσομεν αὐτὸν εἶναι τοιοῦτον· ἐν δὲ τοῖς φαινομένοις τηρητικήν τινα ἔχειν ἀκολουθίαν, καθ᾽ ἣν μνημονεύων τίνα μετὰ τίνων τεθεώρηται, καὶ τίνα πρὸ τίνων, καὶ τίνα μετὰ τίνα, ἐκ τῆς τῶν προτέρων ὑποπτώσεως ἀνανεοῦται τὰ λοιπά. ἀλλὰ συνομολογηθέντος, φασὶν, ὅτι ἡ ἀπόδειξις κατὰ γένος ἐστὶ σημεῖον, εἰ μὲν οὐκ εἰσὶν ἀποδείξεις, οἱ κατὰ τοῦ σημείου κομισθέντες λόγοι ἄπιστοι καθεστᾶσιν· εἰ δὲ ἀποδείξεις εἰσὶν, ἔστι τι σημεῖον. ἡμεῖς δὲ προειρηκότες ὅτι οὐ τῷ ὑπομνηστικῷ [S] ἐνιστάμεθα σημείῳ, ἀλλὰ τῷ ἐνδεικτικῷ, δυνάμεθα τοὺς κατὰ τοῦ σημείου κομισθέντας λόγους παραχωρεῖν τι σημαίνειν· ἤδη δὲ οὐκ ἐνδεικτικῶς, ἀλλὰ ὑπομνηστικῶς. ἡμεῖς γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῖς κινούμεθα καὶ ἀναλαμβάνομεν τῇ μνήμῃ τὰ δυνάμενα λέγεσθαι πρὸς τὸ ἐνδεικτικὸν σημεῖον. τὰ δ᾽ αὐτὰ καὶ περὶ τῆς ἀκολούθου ῥητέον ὑπομνήσεως, καθ᾽ ἣν ἐπυνθάνοντο, [T] πότερον σημαίνουσί τι αἱ κατὰ τοῦ σημείου προφερόμεναι φωναὶ, ἢ οὐδὲν σημαίνουσιν. εἰ μὲν γὰρ πᾶν σημεῖον ἀνῃροῦμεν, ἔδει κατ᾽ ἀνάγκην, ἢ μηδὲν σημαίνειν τὰς κατὰ τοῦ σημείου προφερομένας φωνὰς καθ᾽ ἡμᾶς, ἢ σημαινουσῶν αὐτῶν, δίδοσθαι τὸ εἶναί τι σημεῖον. νῦν δὲ τῇ διαιρέσει χρώμενοι, τὶ μὲν ἀναιροῦμεν σημεῖον, τὶ δὲ τίθεμεν. οὐδ᾽ ἐν τῷ σημαίνειν τι [U] τὰς κατὰ τοῦ ἐνδεικτικοῦ σημείου προφερομένας φωνὰς, παρακεχώρηται τὸ ὑπάρχειν ἐνδεικτικόν τι σημεῖον. Ἐπελέγετο [X] ὡς εἴπερ ἴδιον τέχνης ἐστὶ θεώρημα, δεήσει τοῦτο μὴ πρόδηλον ὑπάρχειν, ἀλλὰ ἄδηλον, καὶ διὰ σημείου ληπτόν· ἀγνοοῦντες ὅτι τῆς μὲν τῶν ἄλλων θεωρητικῆς τέχνης οὐδέν ἐστι θεώρημα, καθάπερ ὕστερον διδάξομεν· [Y] τῆς δὲ ἐν τοῖς φαινομένοις στρεφομένης, ἔστιν ἴδιόν τι θεώρημα. διὰ γὰρ τῶν πολλάκις τετηρημένων ἢ ἱστορημένων ποιεῖται τὰς τῶν θεωρημάτων συστάσεις. [Z] τὰ δὲ πολλάκις τηρηθέντα καὶ ἱστορηθέντα, ἴδια καθέστηκε τῶν πλειστάκις τηρησάντων, ἀλλ᾽ οὐ κοινὰ πάντων. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τέλει συνερωτηθεὶς αὐτοῖς λόγος [A] ἐν τρόπῳ τοιούτῳ, εἰ τὸ πρῶτον, τὸ πρῶτον· εἰ οὐ τὸ πρῶτον, τὸ πρῶτον· ἤτοι τὸ πρῶτον, ἢ οὐ

rente & conſequentias ducendi facultate, non tamen etiam in obſcuris, & in quibus indeciſa viget diſſenſio, concedemus ipſum eſſe hujusmodi: ſed in his quæ apparent quandam obſervandi & conſequentias ducendi habere facultatem, per quam recordans quæ cum quibus, vel ante, aut poſt quæ conſpexerit, ex priorum incurſione cætera in memoriam revocat. 289. At quum pro certo, inquiunt, conſtet quod demonſtratio ex genere ſignorum ſit, &, ſi non ſunt demonſtrationes, quæ allata ſunt adverſus ſignum argumenta non ſunt fide digna. Sin autem ſunt demonſtrationes, eſt aliquod ſignum. Nos autem qui prius diximus quod non inſiſtimus ſigno commonitorio oppugnando, ſed ſigno indicatorio, poſſumus concedere quod quæ adverſus ſignum allatæ ſunt rationes, aliquid ſignificent, ſed non indicando, verum in memoriam revocando. Nos enim eis movemur, & in memoriam revocamus ea quæ dici poſſunt adverſus ſignum indicatorium. 290. Eadem etiam dici poſſunt de proximo argumento, quo rogabant, utrum aliquid ſignificent voces quæ proferuntur contra ſignum, an nihil ſignificent. Nam ſi omne ſignum tolleremus, oporteret neceſſario ſecundum noſtram ſententiam aut nihil ſignificare voces quæ proferuntur adverſus ſignum, aut ſi eæ ſignificent, concedi eſſe aliquod ſignum. Nunc autem utentes diviſione, aliquod quidem ſignum tollimus, aliquod vero ponimus. Nec ideo quod ſignificent aliquid voces quæ proferuntur adverſus ſignum indicatorium, conceditur eſſe aliquod ſignum indicatorium. 291. Colligebatur porro, quod ſi detur proprium aliquod artis præceptum, oporteret hoc non eſſe manifeſtum, ſed obſcurum, & per ſignum apprehendi. Sed ignorant, quod contemplativæ quidem aliorum artis nullum præceptum detur, ut poſtea docebimus: ejus autem quæ verſatur in iis quæ apparent, datur proprium quoddam præceptum. Nam per ea quæ ſæpe ſunt obſervata aut cognita, facit ut præcepta conſiſtant. Quæ autem ſæpe ſunt obſervata cognitaque, ſunt propria eorum qui ſæpe illa obſervarunt, non autem communia omnium. 292. Nam quæ ab eis ultimo loco rogata eſt oratio hoc modo, ***Si eſt primum, eſt primum: & Si non eſt primum, eſt primum. Atqui aut eſt primum, aut non***

N O T Æ.

R ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ] Facultatem colligendi aliquid & conſecutiones perſpiciendi hoc vocabulo indicavit noſter etiam Sect. 276.

S οὐ τῷ ὑπομνηστικῷ] Ita legendum e MSS. pro ἐν τῷ. Atque ſignum ὑπομνηστικὸν a Scepticis non valde oppugnari profeſſus fuerat Sextus Sect. 156. ſeq.

T ἐπυνθάνοντο] Supra Sect. 279.

U οὐδ᾽ ἐν τῷ σημαίνειν τι] In editis male erat, οὐδ᾽ εἴ τι, quod MSS. ſuffragantibus emendavi.

X σημεῖον. Ἐπελέγετο] Ita interpungendus hic locus, novum enim producitur Dogmaticorum argumentum ex Sect. 280.

Y ὕστερον διδάξομεν] Libro contra Ethicos Sect. 219. ſeq.

Z θεωρημάτων συστάσεις] Poſſis etiam interpretari compages quasdam ac veluti ſyſtemata artis præceptorum.

A συνερωτηθεὶς αὐτοῖς λόγος] Jam reſpondere aggreditur ad argumentum διὰ δύο τροπικῶν, quod fuit Sect. 281.

eſt primum, ergo eſt primum. fortaſſe quidem eſt vitioſa propter redundantiam quæ eſt in propoſitionibus: citra controverſiam autem ipſos quoque videtur premere. 293. Dicendum eſt autem ordine de primo, hoc eſt de redundantia & ſupervacaneo. Nam ſi verum eſt, id quod eſt disjunctum in argumento, debere habere unum verum, ut ipſi quoque prius dicebamus: unum autem habens verum, alterum ex connexis arguit tanquam ſupervacaneum. 294. Namque ſi ex iis quæ ſunt in ipſo ponitur verum illud, *Eſt aliquod ſignum*, ad id colligendum eſt neceſſarium reduplicatum connexum, nempe, *Si eſt aliquod ſignum, eſt ſignum.* redundat autem & eſt ſupervacaneum reliquum, nempe, *Si non eſt aliquod ſignum, eſt aliquod ſignum.* Et, ſi *non eſſe aliquod ſignum*, ex iis quæ ſunt in ipſo ponitur verum: connexum alterum reduplicatum, redundat & eſt ſupervacaneum ad id comprobandum. Illud autem, *Si non eſt aliquod ſignum, eſt ſignum*, eſt neceſſarium. Eſt ergo vitioſum argumentum propter redundantiam. 295. Sed ne in præſenti minutatim congrediamur cum adverſariis, licet aliam ſimul rogare orationem quæ hoc modo ſe habet: Si is qui dicit non eſſe ſignum, pervertitur ad hoc ut dicat eſſe aliquod ſignum, is etiam qui dicit eſſe aliquod ſignum, pervertetur adhoc ut dicat non eſſe aliquod ſignum. Qui autem ſceptice dicit non eſſe aliquod ſignum, convertitur ex eorum ſententia ad hoc ut dicat eſſe aliquod ſignum: Ergo & qui dogmatice dicit eſſe aliquod ſignum, convertetur ad hoc ut dicat non eſſe aliquod ſignum, ut oſtendemus. 296. Jam enim illi qui dicit eſſe aliquod ſignum, per ſignum probanda eſt enuntiatio. Cum autem non ſit conceſſum, dari aliquod ſignum, quomodo iſte ſigno utetur, ad fidem faciendam quod ſit aliquod ſignum? Cum autem non valeat ſigno demonſtrare dari aliquod ſignum, circumvertetur ad confitendum, nullum dari ſignum. Etſi autem ex converſione velimus hoc ſolum confiteri, ſignum indicare ac ſignificare non eſſe ſignum, quid hoc eis proderit, cum nullum poſſint dicere ſignum ſuorum dogmatum? 297. Quamobrem eſt hoc quidem eis inutile, hoc, inquam, communiter confiteri eſſe aliquod ſignum. Illud autem fortaſſe eſt neceſſarium, ei quod dicunt *Eſſe aliquod ſignum*, ſubjicere, *aliquod indefinitum.* Hoc autem de quo quærimus debet eſſe ſignum definite enuntiatum, quod quidem non licet eis facere. Nam omne

τὸ πρῶτον· τὸ πρῶτον ἄρα. τάχα μὲν καὶ κατὰ παρολκὴν τὴν ἐν τοῖς λήμμασι μοχθηρός ἐστιν· ἀναμφιλέκτως δὲ καὶ αὐτοὺς φαίνεται θλίβειν. ῥητέον δὲ τάξει περὶ τοῦ πρώτου, τουτέστι τῆς παρολκῆς. εἰ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ ἐν τῷ λόγῳ διεζευγμένον, ἓν ἔχειν ἀληθὲς ὀφείλει, καθὼς καὶ αὐτοὶ πρότερον ἐλέγομεν. [B] ἓν δὲ ἔχον ἀληθὲς, τὸ ἕτερον τῶν συνημμένων ὡς παρέλκον διελέγχει. ἐάν τε γὰρ ἀληθὲς ὑπόκειται τῶν ἐν αὐτῷ τὸ, ἔστι τι σημεῖον, ἀναγκαῖον γίνεται πρὸς τὴν τούτου συναγωγὴν, τὸ διαφορούμενον [C] συνημμένον, τὸ, εἰ ἔστι τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον· παρέλκον δὲ τὸ λοιπὸν, τὸ, εἰ μή ἐστί τι σημεῖον, ἔστι τι σημεῖον. ἐάν τε τὸ μὴ εἶναί τι σημεῖον, ὑπόκειται τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθές· τὸ μὲν διαφορούμενον παρέλκει πρὸς τὴν τούτου κατασκευήν· τὸ δὲ, εἰ μή ἐστί τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον, ἀναγκαῖον γίγνεται. μοχθηρὸς οὖν κατὰ παρολκὴν ὁ λόγος. [D] ἀλλ᾽ ἵνα μὴ νῦν εἰς τὰ κατὰ λεπτὸν συμβαίνωμεν τοῖς ἐναντίοις, πάρεστιν ἕτερον συνερωτᾶν λόγον ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον· εἴπερ περιτρέπεται ὁ λέγων μὴ εἶναι σημεῖον, εἰς τὸ λέγειν εἶναί τι σημεῖον, περιτρέπεται καὶ ὁ λέγων εἶναί τι σημεῖον, εἰς τὸ λέγειν μὴ εἶναί τι σημεῖον. ὁ δὲ λέγων μὴ εἶναί τι σημεῖον σκεπτικῶς περιετρέπετο κατ᾽ αὐτοὺς εἰς τὸ λέγειν εἶναί τι σημεῖον. καὶ ὁ λέγων ἄρα δογματικῶς εἶναί τι σημεῖον, περιτραπήσεται εἰς τὸ λέγειν μὴ εἶναί τι σημεῖον, ὡς παραστήσομεν. αὐτίκα γὰρ εἰς τὸν λέγοντα εἶναί τι σημεῖον, σημείῳ δεῖ τὴν ἀπόφανσιν πιστώσασθαι. ἀσυγχωρήτου δὲ ὄντος τοῦ, εἶναί τι σημεῖον, πῶς ἂν οὗτος χρήσεται τῷ σημείῳ πρὸς πίστιν τοῦ εἶναί τι σημεῖον; μὴ δυνάμενος δὲ ἀποδεῖξαι σημείῳ τὸ, εἶναί τι σημεῖον, περιτρέπεται εἰς τὸ ὁμολογεῖν, [E] μηδὲν εἶναι σημεῖον. ἔστω δὲ καὶ ἐκ περιτροπῆς τοῦτ᾽ αὐτὸ μόνον ὁμολογεῖσθαι σημεῖον, τὸ τοῦ μὴ εἶναι σημεῖον μηνυτικὸν, τί τοῦτ᾽ ὄφελος αὐτοῖς, μηδὲν ἔχουσι τῶν ἰδίων εἰπεῖν δογμάτων σημεῖον; ὥστε τοῦτο μὲν ἀνόνητον αὐτοῖς. φημὶ δὲ [F] τὸ κοινῶς ὁμολογεῖσθαι εἶναί τι σημεῖον. ἐκεῖνο δ᾽ ἴσως ἀναγκαῖον, τὸ ὑποτάξαι τῷ, ἔστι τι σημεῖον, ἀόριστόν τι. τοῦτο δέ ἐστι σημεῖον ὡρισμένως ἐκφερόμενον, ὅπερ οὐκ ἔνεστιν αὐτοῖς [G] ποιεῖν. πᾶν

NOTÆ.

B *πρότερον ἐλέγομεν*] Sect. 283.

C *τὸ διαφορούμενον*] Bis repetitam eandem propoſitionem in eodem connexo, ita ac ſi alia atque alia eſſet, ſemel nempe pro antecedente & ſemel pro conſequente. Supra Sect. 109. & 81.

D *μοχθηρὸς κατὰ παρολκὴν*] De hoc vitio, ob quod argumentum *ἀσύνακτον* fieri docebant Stoici, vide 2. Pyrrhon. Sect. 147.

E *περιτρέπεται εἰς τὸ ὁμολογεῖν*] MS. Ciz. *περιτραπήσεται.*

F *φημὶ δὲ*] MS. Ciz. *δή.*

G *οὐκ ἔνεστιν αὐτοῖς*] MS. Vratisl. *οὐκ ἔστιν.*

γὰρ σημεῖον, ἐπίσης τῷ σημειωτῷ δοξαστόν ἐστι, καὶ ἀνεπικρίτως διαφωνούμενον. ὡς οὖν τὸ, τὶς διὰ πέτρας πλεῖ, ψεῦδός ἐστιν, ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται αὐτῷ ὡρισμένον ὑποτάττειν ἀληθὲς τὸ, οὗτος διὰ πέτρας πλεῖ· οὕτως ἐπὶ τῷ, ἔστι τι σημεῖον, ἀορίστῳ, οὐδὲν ἔχομεν ὡρισμένον ἀληθὲς ὑποτάττειν· τοῦτο δέ ἐστι σημεῖον. ψεῦδος ἄρα γίνεται τὸ, ἔστι τι σημεῖον· καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ἀληθὲς, τὸ, οὐδέν ἐστι σημεῖον. πλὴν ἔστω γε καὶ τούτους τοὺς ὑπ' αὐτῶν κομισθέντας λόγους εἶναι σθεναροὺς, μεμενηκέναι [H] δὲ καὶ τοὺς τῶν Σκεπτικῶν ἀναντιῤῥήτους· τί ἀπολείπεται τῆς κατ' ἑκάτερον μέρος προσπιπτούσης ἰσοσθενείας, [I] εἰ μὴ τὸ ἐπέχειν καὶ ἀοριστεῖν περὶ τοῦ ζητουμένου πράγματος, οὔτε τὸ εἶναί τι σημεῖον λέγοντας, οὔτε τὸ μὴ εἶναι· τό, τε οὐ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι, μετὰ ἀσφαλείας προφερομένους; ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπόδειξις δοκεῖ κατὰ γένος εἶναι σημεῖον, [K] καὶ διὰ τῶν ὁμολογουμένων λημμάτων ἐκκαλύπτειν τὸ ἀδηλούμενον συμπέρασμα, μή τι οἰκεῖόν ἐστι τῇ περὶ σημείου σκέψει, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ζήτησιν συνάπτειν;

ΠΕΡΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ.

Τίνος μὲν ἕνεκεν περὶ ἀποδείξεως ἐπὶ τοῦ παρόντος ζητοῦμεν πρότερον ὑποδέδεικται, ὅτε περί τούτου κριτηρίου [L] καὶ τοῦ σημείου [M] ἐσκεπτόμεθα. πρὸς δὲ τὸ μὴ ἀμεθόδως γίγνεσθαι τὴν ὑφήγησιν, ἀλλ' ἀσφαλέστερον καὶ τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς Δογματικοὺς ἀντίῤῥησιν προβαίνειν, ὑποδεικτέον τὴν ἐπίνοιαν αὐτῆς. ἡ τοίνυν ἀπόδειξις [N] κατὰ μὲν τὸ γένος ἐστὶ λόγος. οὐ γὰρ δή γε αἰσθητὸν ἦν πρᾶγμα, ἀλλὰ διανοίας τὶς κίνησις, καὶ συγκατάθεσις, ἅπερ ἦν λογικά. λόγος δέ ἐστιν, ὡς ἁπλούστερον εἰπεῖν, τὸ συνεστηκὸς ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς. λήμματα δὲ καλοῦμεν, οὐ θέματά τινα, ἃ συναρπάζομεν· ἀλλ' ἅπερ ὁ προσδιαλεγόμενος, τῷ ἐμφανῆ εἶναι, δίδωσι καὶ παραχωρεῖ. ἐπιφορὰ δὲ ἐτύγχανε τὸ ἐκ τούτων τῶν λημμάτων κατασκευαζόμενον. οἷον, λόγος μέν ἐστι τὸ ὅλον τοῦτο σύστημα, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί. λήμματα δὲ αὐτοῦ καθέστηκε, τὸ, τε εἰ ἡμέρα ἐστι, φῶς ἐστι. καὶ τὸ, ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν. ἐπιφορὰ δὲ, τὸ, φῶς ἄρα ἐστί. τῶν

ſignum eſt æque opinabile atque ſignatum, & de quo non minor eſt controverſia nullo deciſa judicio. Quomodo ergo eſt falſum, *Aliquis navigat per rupem*, quoniam verum definitum ac terminatum non licet ei ſubjicere, *Hic per rupem navigat:* ita quoniam huic: *Eſt aliquod ſignum*, quod quidem eſt indefinitum, nullum definitum verum poſſumus ſubjicere: hoc autem debet eſſe ſignum. eſt ergo falſum illud, Eſt aliquod ſignum: & quod ei adverſatur eſt verum, nempe Nullum eſt ſignum. 298. Demus autem firmas eſſe ac validas eorum rationes: modo maneant etiam Scepticorum rationes inconcuſſæ. quid reſtat, quum ex utraque parte robur argumentorum par ſe offerat, niſi ſuſtinere aſſenſionem, & nihil definire de re quæ quæritur, neque dicere eſſe aliquod ſignum, neque non eſſe, & non magis quod ſit quam quod non ſit, tanquam certum affirmare? 299. Sed quoniam videtur quoque Demonſtratio eſſe ex genere ſignorum, & per propoſitiones quæ in confeſſo ſunt, aperire ac detegere concluſionem quæ fuerat obſcura: an non convenit conſiderationi de ſigno, disquiſitionem de demonſtratione adjungere?

IV. De Demonstratione.

300. Quanam de cauſa de Demonſtratione in præſentia quærimus, prius oſtenſum eſt, quando conſiderabamus de criterio veri fallique & de ſigno. Ut autem certa via ac ratione fiat expoſitio, tutoque poſſimus & ſuſtinere aſſenſionem, & contradicendo procedere adverſus Dogmaticos, oſtendenda eſt ejus notio. 301. Eſt ergo demonſtratio, genus quoddam argumentationis. Non eſt vero res ſenſilis, ſed quidam motus & aſſenſio cogitationis: quæ quidem pertinent ad argumentationem. Argumentatio autem eſt, ut ſimpliciter dicam, quæ conſtat ex ſumtionibus & illatione. 302. Sumtiones autem vocamus, non qualescunque propoſitiones quas temere arripimus, ſed quas is qui nobiſcum diſſerit, eo quod ſint evidentes, dat & concedit. Illatio autem eſt quod probatur ex his ſumtionibus: ſic argumentatio eſt exempli gratia totum hoc; *Si dies eſt, lux eſt. Atqui dies eſt, lux ergo eſt.* Ejus ſumtiones ſunt: &, *Si dies eſt, lux eſt*, & *Atqui dies eſt*. Illatio autem, *lux ergo eſt.* 303. Ex argumentatio-

NOTÆ.

H μεμενηκέναι] MS. Ciz. *μεμνηκέναι.*

I ἰσοσθενείας] Nota vocem Scepticam 1. Pyrrhon. Sect. 8. uti mox illud *οὐ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι*, de quo 1. Pyrrhon. Sect. 188. 213. nec non illa *ἐπέχειν, ἀοριστεῖν* &c.

K κατὰ γένος εἶναι σημεῖον] Supra Sect. 277. hujus libri, & pluribus aliis locis.

L περὶ τοῦ κριτηρίου] Libro ſuperiore Sect. 27.

M τοῦ σημείου] Sect. 142. hujus libri. Nimirum ideo non diffitetur demonſtrationem a ſe oppugnari, ut *ἀβέβαιος* omnino fiat *τοῦ ἀληθοῦς κατάληψις.*

N ἡ τοίνυν ἀπόδειξις] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 135. ſeq. atque infra Sect. 310. 314.

nibus autem, aliæ ſunt firmiter colligentes: aliæ non. Et firmiter colligentes quidem ſunt, in quibus quum conceſſæ fuerint ſumtiones, ex illarum conceſſione videtur etiam ſequi illatio: ut ſe habuit in illa quæ modo jam fuit expoſita. Nam quoniam conſtitit ex connexo, *Si dies eſt, lux eſt.* quod pollicebatur, ſi eſſet verum prius quod eſt in eo, futurum eſſe etiam verum, quod eſt in eo poſterius: 304. Et præterea ex eo, *Dies eſt,* quod quidem erat antecedens in connexo, dico quod ſi datum fuerit verum eſſe connexum, ut ex eo quod eſt in ipſo antecedens, ſequatur id quod eſt in eo conſequens, & datum ſit etiam eſſe id quod eſt prius ex iis quæ ſunt in ipſo, *Dies eſt:* colligetur neceſſario propter eorum exiſtentiam, etiam poſterius eorum quæ ſunt in ipſo, hoc eſt *Lux eſt.* quod quidem eſt illatio. Et colligentes quidem orationes in forma ſunt hujuſmodi. 305. Non firmiter colligentes argumentationes ſunt quæ non ſunt hujuſmodi. Ex firmiter colligentibus autem, aliæ colligunt aliquid manifeſtum: aliæ obſcurum. Et manifeſtum quidem, ut quæ jam expoſita fuit argumentatio quæ ſic habet, *Si dies eſt, lux eſt. Atqui dies eſt, lux ergo eſt.* Lucem enim eſſe æque apparet atque eſſe diem. Et rurſus hæc, *Si Dion ambulat, movetur: Ambulat autem Dion: movetur ergo Dion.* Nam illud, *Movetur Dion,* quod eſt concluſio, eſt ex iis quæ per ſe poſſunt deprehendi. 306. Obſcurum autem colligit, verbi gratia hæc, *Si ſudores fluunt per ſuperficiem, ſunt carnis pori ſeu meatus qui percipiuntur intelligentia. Atqui primum, ergo etiam ſecundum.* Eſſe enim carnis meatus qui percipiuntur intelligentia, eſt ex iis quæ non ſunt manifeſta. Et rurſus, *Quo ex corpore excreto, e vivis excedunt homines, illud eſt anima. Sanguine autem excreto, e vivis excedunt homines: Anima ergo eſt ſanguis.* In ſanguine enim ſitam eſſe animæ ſubſtantiam, non eſt evidens. 307. Ex iis autem quæ aliquid obſcuri colligunt, aliæ argumentationes via nos veluti deducunt ex ſumptionibus, ad concluſionem: aliæ ſimul via nos deducunt, & ſimul rem aperiunt ac detegunt. 308. Ex quibus via ſolum inducunt, quæ videntur pendere ex fide & memoria, cujuſmodi eſt hæc: *Si ex Diis aliquis tibi dixit, quod iſte erit dives, erit iſte dives. Atqui*

δὲ λόγων, οἱ μέν εἰσι συνακτικοὶ, [O] οἱ δὲ οὔ. καὶ συνακτικοὶ μὲν, ἐφ᾽ ὧν συγχωρηθέντων ὑπάρχειν τῶν λημμάτων, παρὰ τὴν τούτων συγχώρησιν, ἀκολουθεῖν φαίνεται καὶ ἡ ἐπιφορά· ὡς εἶχεν ἐπὶ τοῦ μικρῷ πρόσθεν ἐκτεθέντος. ἐπεὶ γὰρ συνέστηκεν ἐκ συνημμένου τοῦ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν, ὅπερ ὑπισχνεῖτο ὄντος τοῦ ἐν αὐτῷ πρώτου ἀληθοῦς, ἔσεσθαι καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθές· καὶ ἔτι ἐκ τοῦ, ἡμέρα ἐστὶν, ὅπερ ἦν ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ, φημὶ ὅτι δοθέντος ἀληθοῦς εἶναι τοῦ συνημμένου, ὥστε ἀκολουθεῖν τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ τὸ ἐν αὐτῷ λῆγον· δοθέντος δὲ ὑπάρχειν καὶ τοῦ πρώτου τῶν ἐν αὐτῷ τοῦ, ἡμέρα ἐστί. κατ᾽ ἀνάγκην συνεισαχθήσεται διὰ τὴν τούτων ὕπαρξιν, καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἐν αὐτῷ, τουτέστι τὸ, φῶς ἐστιν, ὅπερ ἦν ἐπιφορά. καὶ δὴ οἱ μὲν συνακτικοὶ λόγοι τοιοῦτοί τινές εἰσι κατὰ τὸν χαρακτῆρα. ἀσύνακτοι δὲ ὑπάρχουσιν, οἱ μὴ οὕτως ἔχουσι. τῶν δὲ συνακτικῶν, οἱ μὲν πρόδηλόν τι συνάγουσιν, οἱ δὲ ἄδηλον. καὶ πρόδηλον μὲν, καθάπερ ὁ ἐκκείμενος, καὶ οὕτως ἔχων· εἰ ἡμέρα ἐστὶ φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί. τὸ γὰρ φῶς ἐστιν ἐπίσης φαινόμενον τῷ εἰ ἡμέρα ἐστί. καὶ πάλιν ὁ τοιοῦτος. εἰ περιπατεῖ Δίων, κινεῖται Δίων· περιπατεῖ δὲ Δίων· κινεῖται ἄρα Δίων. τὸ γὰρ κινεῖται Δίων, ὅπερ ἐστὶ συμπέρασμα, τῶν αὐτοφωράτων ὑπῆρχεν. ἄδηλον δὲ συνάγει, οἷον ὁ τοιοῦτος. εἰ ἱδρῶτες [P] ῥέουσι διὰ τῆς ἐπιφανείας, εἰσὶ νοητοὶ τῆς σαρκὸς πόροι. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον. τὸ γὰρ νοητοὺς τῆς σαρκὸς πόρους, τῶν ἀδήλων ὑπῆρχε. καὶ πάλιν, οὗ ἐκκριθέντος ἐκ τοῦ σώματος, τελευτῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ψυχή ἐστιν ἐκεῖνο. αἵματος δὲ ἐκκριθέντος ἐκ τοῦ σώματος, τελευτῶσιν ἄνθρωποι. ψυχὴ ἄρα ἐστὶ τὸ αἷμα. [Q] τὸ γὰρ ἐν αἵματι κεῖσθαι τὴν ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς, οὐκ ἐναργές. τούτων δὲ τῶν ἄδηλόν τι συναγόντων, οἱ μὲν, ἐφοδευτικῶς [R] μόνον ἐπάγουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν λημμάτων ὡς ἐπὶ τὸ συμπέρασμα· οἱ δὲ ἐφοδευτικῶς ἅμα καὶ ἐκκαλυπτικῶς. ὧν ἐφοδευτικῶς μὲν μόνον ἐπάγουσιν οἱ ἐκ πίστεως καὶ μνήμης ἠρτῆσθαι δοκοῦντες, οἷός ἐστιν ὁ τοιοῦτος· εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν ὅτι πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει οὗτος· εἰ δὲ ὁ Θεὸς [S]

N O T Æ.

O οἱ μέν εἰσι συνακτικοὶ] Idem tradit eodem ſecundo Pyrrhonianar. hypotypoſeon libro Sect. 137.

P εἰ ἱδρῶτες] Ibid. Sect. 140.

Q ψυχὴ τὸ αἷμα] Vide Grotium ad Geneſ. IX. 4. & Levitic. XVII. 11. & Tiraquellum ad legem XV. connubialem, n. 16. Pythagoras apud Laërtium VIII. 30. *τρέφεσθαι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ αἵματος.* Empedocles apud Plutarchum IV. 5. de placitis, *ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει τὴν ψυχήν.* Critias apud Ariſtotelem 1. de anima, Hermiam, Nemeſium: *ψυχὴν αἷμα* &c. Miſerum autem argumentum quo ſangvis eſſe anima hoc loco apud Sextum ſvadetur. Nam ſimiliter colligas aërem & cor & cerebrum & oſſa eſſe animam.

R ἐφοδευτικῶς] De verbo *ἐφοδεύειν* dictum ſupra ad Sect. 222. hujus libri. Confer & 2. Pyrrhon. Sect. 141. 142.

S εἰ δὲ ὁ Θεὸς] Puto legendum, *ὁ δὲ Θεὸς,* idque in verſione ſum ſecutus. Similiter infra Sect. 313.

(δείκνυμι

(δείκνυμι δέ γε τὸν Δία, καθ' ὑπόθεσιν) εἶπέ σοι ὅτι πλουτήσει οὗτος· πλουτήσει ἄρα οὗτος. ἐνθάδε γὰρ παραδεχόμεθα τὸ συμπέρασμα τὸ, πλουτήσειν τοῦτον, οὐκ ἐκ τῆς τοῦ προταθέντος λόγου δυνάμεως κατασκευασθέν· ἀλλὰ τῷ πιστεύειν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀποφάνσει. ἐφοδευτικῶς δὲ ἅμα καὶ ἐκκαλυπτικῶς ἐπῆγεν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν λημμάτων ἐπὶ τὸ συμπέρασμα· καθάπερ ὁ ἐπὶ τῶν ὄντων πόρων συνερωτηθείς. τὸ γὰρ, εἰ ῥέουσι διὰ τῆς ἐπιφανείας ἱδρῶτες, εἰσὶ νοητοὶ τῆς σαρκὸς πόροι· καὶ τὸ ῥέειν διὰ τῆς ἐπιφανείας ἱδρῶτας, ἐκ τῆς αὐτῶν φύσεως κατασκευάσαι ἐδίδασκεν ἡμᾶς τὸ, ὅτι εἰσὶ νοητοὶ τῆς σαρκὸς πόροι, κατά τινα τοιαύτην ἔφοδον· διότι ναστοῦ καὶ ἀποροποιήτου σώματος ἀδύνατόν ἐστιν ὑγρὸν ῥεῖν· ῥεῖ δέ γε διὰ τοῦ σώματος ἱδρώς. τοίνυν οὐκ ἂν εἴη ναστὸν τὸ σῶμα, ἀλλὰ πεποροποιημένον. τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων, ἡ ἀπόδειξις πρὸ παντὸς ὀφείλει λόγος εἶναι, δεύτερον συνακτικὸς, τρίτον καὶ ἀληθὴς, τέταρτον καὶ ἄδηλον ἔχων συμπέρασμα, πέμπτον, καὶ ἐκκαλυπτόμενον τοῦτο ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν λημμάτων. ὁ γοῦν τοιοῦτος λόγος, ἡμέρας οὔσης, εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστιν, [T] ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστι, σκότος ἄρα ἐστι, συνακτικὸς μὲν καθειστήκει· δοθέντων γὰρ αὐτοῦ τῶν λημμάτων ὑπάρχειν, συνάγεται καὶ ἡ ἐπιφορά· οὐκ ἀληθὴς δέ γε ἦν. εἶχε γὰρ ἐν αὐτῷ λῆμμα ψεῦδος τὸ, νύξ ἐστι. διόπερ οὐδὲ ἀποδεικτικός ἐστι. πάλιν ὁ τοιοῦτος, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, [U] φῶς ἐστιν, ἡμέρα δέ ἐστι, φῶς ἄρα ἐστι, πρὸς τῷ συνακτικὸς, [X] ἔτι καὶ ἀληθής ἐστιν. ἐπείπερ δοθέντων αὐτοῦ τῶν λημμάτων, δίδοται καὶ ἡ ἐπιφορά. καὶ δι' ἀληθῶν ἀληθές τι δείκνυσι. τοιοῦτος δὲ ὢν, πάλιν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, τῷ πρόδηλον ἔχειν τὸ συμπέρασμα, τὸ φῶς ἐστιν, ἀλλὰ μὴ ἄδηλον. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ οὕτως ἔχων, εἴ τις σοι Θεῶν [Y] εἶπεν ὅτι πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει οὗτος. εἰ δὲ ὁ Θεὸς [Z] εἶπέ σοι ὅτι πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει ἄρα οὗτος. ἄδηλον μὲν ἔχει συμπέρασμα τὸ, πλουτήσειν τοῦτον. οὐκ ἔστι δ' ἀποδεικτικὸν, διὰ τὸ μὴ ἐκ τῆς τῶν λημμάτων δυνάμεως ἐκκαλύπτεσθαι· ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ πίστεως παραδοχῆς τυγχάνειν. συνδραμόντων οὖν πάντων τούτων, τοῦ τε συνακτικὸν εἶναι τὸν λόγον καὶ ἀληθῆ, καὶ ἀδήλου παραστατικὸν, ὑφίσταται ἡ ἀπόδειξις. ἔνθεν καὶ οὕτως αὐτὴν ὑπογρά-

Deus (ponamus oſtendi a me Jovem) *dixit tibi, Iſte erit dives. iſte ergo erit dives.* Hic enim aſſumimus concluſionem, nempe, iſtum futurum divitem, non probatam ex vi propoſitæ ſumtionis, ſed eo quod credamus Jovis enuntiationi. 309. Simul via nos deducunt a ſumtionibus ad concluſionem remque ſimul aperiunt argumentationes, qualis erat illa quam propoſui de meatibus qui percipiuntur intelligentia, *Si ſudores fluunt per ſuperficiem, ſunt carnis meatus qui percipiuntur intelligentia.* Nam quoniam ſudores fluunt per ſuperficiem, hoc ex ipſorum natura docuit nos probare quod ſunt carnis meatus qui percipiuntur intelligentia, hac ratione: propterea quod ex corpore cui non ſunt meatus, fieri non poteſt ut fluat humor: fluit autem ſudor per corpus. Non eſt ergo ſolidum ad concretum corpus, ſed habens poros ac metus. 310. Cum hæc autem ita ſe habeant, demonſtratio ante omnia debet eſſe argumentatio, ſecundo firmiter colligens, tertio vera, quarto concluſionem habens antea non manifeſtam, quinto ex vi ſumtionum manifeſtatam. 311. Hæc ergo argumentatatio, cum ſit dies, *Si nox eſt, ſunt tenebræ: atqui nox eſt, ſunt ergo tenebræ:* eſt quidem firmiter colligens. Datis enim ejus ſumtionibus, firmiter colligitur etiam illatio. Sed non erat vera. In ſe enim habebat falſam propoſitionem, nempe *Nox eſt.* Quamobrem nec eſt demonſtrativa. 312. Rurſus vero hæc, die jam exiſtente, *Si dies eſt, lux eſt. dies eſt autem, ergo lux eſt:* præter id quod eſt firmiter colligens, eſt etiam vera: quandoquidem datis ejus ſumtionibus datur etiam illatio, & per vera veri aliquid oſtendit. Cum autem ſit ejuſmodi, rurſus non eſt demonſtratio, propterea quod jam antea manifeſtam habet concluſionem, nempe, *Lux eſt*, non autem de re non manifeſta. 313. Iis congruenter ea quoque quæ ſic habet, *Si quis Deus tibi dixerit quod iſte erit dives, erit iſte dives: Iſte autem Deus tibi dixit quod iſte erit dives: Iſte ergo erit dives:* manifeſtam quidem habet concluſionem, futurum eum divitem: non eſt autem demonſtrativa, propterea quod non aperiatur ex vi ſumtionum, ſed ſit ex eo quod Dei fides admittatur. 314. Cum ergo hæc omnia concurrerint, nempe quod ſit & argumentatio firmiter colligens, & vera, & oſtendat id quod non eſt apertum ac manifeſtum, conſiſtit demonſtratio. Hinc eam ſic deſcri-

NOTÆ.

T *εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστιν*] Ita recte MS. Ciz. pro *ἡ νύξ.* Adde 2. Pyrrhon. Sect. 139.

U *εἰ ἡμέρα ἐστὶ*] Subintelligenda iterum verba, *ἡμέρας οὔσης*, uti iterum repetuntur infra Sect. 414. vel ſupponendum hæc dicta vel ſcripta eſſe a Sexto cum dies eſſet, ut infra teſtatur Sect. 316. *οἷον ἐστὶ νῦν, τὸ ἡμέρα ἐστίν.* Nam ſi noctu aliquis ita argumentaretur, *ſi dies eſt, lucet,* falſum eſſet antecedens: *atqui dies eſt.*

X *πρὸς τῷ συνακτικὸς*] MS. Vratiſlav. *πρὸς τὸ*, male.

Y *εἴ τις σοι Θεῶν*] Supra Sect. 308. & 2. Pyrrhon. Sect. 141.

Z *εἰ δὲ ὁ Θεὸς*] Legendum *ὁ δὲ*, aut potius *ὅδε ὁ*, aut *ὅδε δὲ ὁ*, pro *εἰ δὲ* etiam Sect. 308. i. e. *οὑτοσὶ δὲ*, ut 2. Pyrrh.

bunt: *Demonſtratio eſt argumentatio quæ per ſumtiones conceſſas firma collectione aperit obſcuram illationem:* ut hæc, *Si eſt motus, eſt inane. atqui eſt motus, eſt ergo inane.* Nam an ſit inane, & obſcurum eſt, & per veras ſumtiones, nempe *Si eſt motus, eſt inane, & Eſt autem motus*, firma collectione videtur aperiri. 315. Atque quæ convenit quidem præmittere de rei quæ quæritur notione hæc ſunt. Ordine autem eſt indicandum etiam ex qua ſit materia.

V. Ex Qua Materia Sit Demonstratio.

316. EX rebus, ut ſæpe diximus, aliæ creduntur eſſe evidentes, aliæ obſcuræ. Et evidentes quidem, quæ ex phantaſiæ viſione percipiuntur citra voluntatem, & ex affectione: ut nunc eſt illud, Dies eſt, quod hoc eſt homo: & unumquodque eorum quæ ſunt hujuſmodi. Obſcuræ autem quæ non ſic ſe habent. 317. Et ex rebus obſcuris, ut quidam dividunt, aliæ ſunt natura obſcuræ, aliæ per homonymiam ſeu æquivoce dicuntur eſſe ex obſcurorum genere. Et natura quidem obſcuræ ſunt, quæ neque prius ſunt comprehenſæ, neque nunc comprehenduntur, neque poſtea comprehendentur, ſed æternam habent ignorationem: ut eſt, Stellas eſſe pares aut impares. 318. Et ideo etiam natura obſcuræ dicuntur, non quod ipſæ habeant naturam obſcuram quod ad ſe attinet: alioqui dicemus aliquid quod repugnet, ut qui ſimul & eas dicamus ignorare, & profiteamur qualem habeant naturam. Sed quod noſtræ quidem naturæ ſunt obſcuræ. 319. Per homonymiam autem ſeu æquivoce ex obſcurorum eſſe genere dicuntur res, quæ ſua quidem natura ſunt occultæ, per ſigna autem aut demonſtrationes cenſentur cognoſci: ut atoma eſſe elementa quæ feruntur in infinito inani. 320. Cæterum cum in rebus hæc ſit differentia, dicimus demonſtrationem neque eſſe manifeſtam: non enim cognoſcitur ex ſe ipſa & ex coacta affectione: neque natura obſcuram: non enim deſperatur de ejus comprehenſione: ſed de ea quæ reſtat obſcurorum differentia: quæ demerſam & umbra obſitam reſpectu noſtri habent naturam, videntur autem comprehendi ratione ex Philoſophia. 321. Hoc autem non firmiter ſtatuentes dicimus: eſſet enim ridiculum cum

φύσιν. ἀπόδειξίς ἐστι λόγος δι᾽ ὁμολογουμένων λημμάτων κατὰ συναγωγὴν, ἐπιφορὰν ἐκκαλύπτων ἄδηλον· οἷον ὁ τοιοῦτος, εἴ ἐστι κίνησις, [A] ἔστι κενόν· ἀλλὰ μὲν ἐστι κίνησις, ἔστιν ἄρα κενόν. τὸ γὰρ εἶναι κενὸν, ἄδηλόν τ᾽ ἐστὶ, καὶ δι᾽ ἀληθῶν δοκεῖ, τοῦ, τε εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενὸν, καὶ τοῦ, ἔστι δὲ κίνησις, κατὰ συναγωγὴν ἐκκαλύπτεσθαι. ἃ μὲν οὖν οἰκεῖον ἦν προλαβεῖν περὶ τῆς τοῦ ζητουμένου πράγματος ἐπινοίας, ἐστὶ τοιαῦτα. τάξει δὲ ὑποδεικτέον καὶ τὸ ἐκ τίνος ὕλης ἐστίν.

ΕΚ ΤΙΝΟΣ ΥΛΗΣ ΕΣΤΙΝ Η ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

ΤΩν πραγμάτων, ὡς πολλάκις προείπομεν, τὰ μὲν πεπίστευται ἐναργῆ εἶναι, [B] τὰ δὲ, ἄδηλα. καὶ ἐναργῆ μὲν, τὰ ἐκ φαντασίας ἀβουλήτως καὶ ἐκ πάθους λαμβανόμενα. οἷόν ἐστι νῦν τὸ, ἡμέρα ἐστὶν, ὅτι τουθ᾽ ἄνθρωπός ἐστιν, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων. ἄδηλα δὲ, τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα. καὶ τῶν ἀδήλων, ὥς τινες διαιρούμενοί φασιν, τὰ μέν ἐστι φύσει ἄδηλα, τὰ δ᾽ ὁμωνύμως τῷ γένει λεγόμενα ἄδηλα· [C] καὶ φύσει μέν ἐστιν ἄδηλα, [D] ἃ μήτε πρότερον καταληφθέντα, μήτε νῦν καταλαμβανόμενα, μήτε αὖθις καταληφθησόμενα, αἰώνιον δὲ ἔχοντα τὴν ἀγνωσίαν. οἷόν ἐστι τὸ, ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, [E] ἢ περισσούς. διὸ καὶ φύσει ἄδηλα λέγεται· οὐχ ὅτι αὐτὰ φύσιν ἔχει ἄδηλον, ὡς πρὸς ἑαυτά· ἐπεὶ μαχόμενόν τι ἐροῦμεν, τουτέστιν ἅμα καὶ ἀγνοεῖν αὐτὰ φάσκοντες, καὶ τίνα ἔχει φύσιν ὁμολογοῦντες· [F] ἀλλ᾽ ὅτι τῇ ἡμῶν φύσει ἀδηλεῖται. ὁμωνύμως δὲ τῷ γένει ἄδηλα προσαγορεύεται, ἅπερ κατὰ μὲν τὴν οἰκείαν φύσιν ἀποκέκρυπται· διὰ δὲ σημείων ἢ ἀποδείξεων ἀξιοῦται γνωρίζεσθαι. οἷον τὸ, ἄτομα εἶναι στοιχεῖα [G] ἐν ἀπείρῳ φερόμενα κενῷ. πλὴν τοιαύτης οὔσης ἐν τοῖς πράγμασι διαφορᾶς, φαμὲν τὴν ἀπόδειξιν οὔτε πρόδηλον εἶναι· οὐ γὰρ ἐξ αὐτῆς καὶ κατηναγκασμένου πάθους [H] ἐγνωρίζετο· οὔτε φύσει ἄδηλον· οὐ γὰρ ἀπήλπισται ἡ κατάληψις αὐτῆς· ἀλλὰ τῆς λειπομένης τῶν ἀδήλων εἶναι διαφορᾶς. ἅπερ δεδυκυῖαν μὲν καὶ συνεσκιασμένην ἡμῖν ἔχει τὴν φύσιν· τῷ δ᾽ ἐκ φιλοσοφίας λόγῳ δοκεῖ καταλαμβάνεσθαι. τοῦτο δὲ οὐ βεβαίως λέγομεν· ἐπεὶ γελοῖον παραχωρή-

NOTÆ.

A εἴ ἐστι κίνησις] Supra Sect. 277. atque Epicuri hoc eſſe argumentum dicet Sect. 329. & libro ſuperiore, Sect. 213.

B τὰ μὲν ἐναργῆ εἶναι] Supra Sect. 141.

C ὁμωνύμως τῷ γένει λεγόμενα ἄδηλα] MS. Ciz. ὁμωνύμως λεγόμενα τῷ γένει ἄδηλα.

D φύσει ἄδηλα] Supra, Sect. 146. pro ἃ potius τά.

E ἀρτίους τοὺς ἀστέρας] Vide quæ ad librum ſuperiorem Sect. 243.

F καὶ τίνα ἔχει φύσιν ὁμολογοῦντες] Ita legendum e MSS. pro καὶ τινὰ ἔχειν φύσιν. Senſus enim eſt, ſi dicamus rem aliquam in ſe ac natura ſua obſcuram eſſe, dicere nos pugnantia, profeſſosque neſcire quali res natura ſit, mox affirmare talem eſſe quæ ſit in ſe ac per naturam ſuam obſcura, cum modo reſpectu noſtri obſcuram eſſe intelligamus.

G ἄτομα εἶναι στοιχεῖα] Notum Epicuri dogma, cujus ſcitis libenter Sextus pro exemplis utitur.

H κατηναγκασμένου πάθους] Res evidentes faciunt ut inviti etiam illis afficiamur & ἀβουλήτως. ſupra, Sect. 316.

σαυτας

σαντας τὴν ὕπαρξιν, [I] ἔτι ἐπιζητεῖν περὶ αὐτῆς· ἀλλ᾽ ὅτι κατ᾽ ἐπίνοιαν τοιαύτη τυγχάνει. οὕτω γὰρ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπινοίας καὶ προλήψεως ἀνακύψει ὁ περὶ τῆς ὑπάρξεως λόγος. [K] ὅτι τοίνυν τῶν ἀδήλων κατὰ τὴν ἐπίνοιάν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, καὶ οὐ δύναται δι᾽ αὐτῆς γνωρίζεσθαι, ἐπιλογιστέον οὕτως. τὸ μὲν πρόδηλον καὶ ἐναργὲς, πάντη πρόδηλόν ἐστι καὶ ἐναργὲς, συμπεφώνηταί τε παρὰ πᾶσι, καὶ οὐδεμίαν διολκὴν ἐπιδέχεται. τὸ δὲ ἄδηλον διαπεφώνηταί τε καὶ εἰς διολκὴν πίπτειν πέφυκε. καὶ εἰκότως. πᾶς γὰρ λόγος κρίνεται ὅτι ἀληθής ἐστιν ἢ ψευδὴς, κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ οὗ κεκόμισται, ἀναφοράν. ἐὰν μὲν γὰρ εὑρίσκηται σύμφωνος τῷ πράγματι τῷ περὶ οὗ κεκόμισται, ἀληθὴς εἶναι δοκεῖ· ἐὰν δὲ διάφωνος, ψευδής. οἷον, ἀποφαίνεταί τις ὅτι ἡμέρα ἐστίν. οὐκοῦν ἀναπέμψαντες τὸ λεγόμενον ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ γνόντες τὴν τούτου ὕπαρξιν συνεπιμαρτυροῦσαν τῷ λόγῳ, φαμὲν ἀληθὲς εἶναι τὸ λεγόμενον. διόπερ ὅταν μὲν ἐναργὲς ᾖ καὶ πρόδηλον τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κομίζεται, ῥᾴδιον ἀναπέμψαντας [L] ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ λεγόμενον, τόθ᾽ οὕτως ἢ ἀληθῆ λέγειν εἶναι τὸν λόγον ἐπιμαρτυρούμενον τῷ πράγματι, ἢ ψευδῆ ἀντιμαρτυρούμενον. ὅταν δὲ ἄδηλον καθεστήκοι [M] τὸ πρᾶγμα καὶ ἀποκεκρυμμένον ἡμῖν, τότε μηκέτι δυναμένης ἐπὶ τοῦτο βεβαίως γίνεσθαι τῆς τοῦ λόγου ἀναπομπῆς, λείπεται τὸ καταπιθανεύεσθαι, καὶ ἐκ τῶν εἰκότων ἐπισπᾶσθαι τὴν διάνοιαν εἰς συγκατάθεσιν. ἄλλου δὲ ἄλλως εἰκάζοντος καὶ διαπιθανευομένου φύεται ἡ διαφωνία· μήτε τοῦ ἀποτυχόντος εἰδότος ὅτι ἀπέτυχε, μήτε τοῦ ἐπιτυχόντος, εἰδότος ὅτι ἐπέτυχε. ταῦτά γέ τοι καὶ σφόδρα χαριέντως ἀπεικάζουσιν οἱ Σκεπτικοὶ τοὺς περὶ ἀδήλων ζητοῦντας, τοῖς ἐν σκότῳ ἐπί τινα σκοπὸν τοξεύουσιν. ὥσπερ γὰρ τούτων εἰκός ἐστι τινὰ μὲν τυχεῖν τοῦ σκοποῦ, τινὰ δ᾽ ἀποτυχεῖν· τὸ δὲ, τίς ἐπέτυχεν ἢ ἀπέτυχεν, ἄγνωστον· οὕτως ἐν βαθεῖ σχεδὸν σκότῳ [N] τῆς ἀληθείας ἀποκεκρυμμένης, ἀφίενται μὲν ἐπὶ ταύτην πολλοὶ λόγοι· τὸ δὲ, τίς ἐξ αὐτῶν σύμφωνός ἐστιν αὐτῇ καὶ τίς διάφωνος, οὐχ οἷόν τε γινώσκειν, ἀρθέντος ἐκ τῆς ἐναργείας τοῦ ζητουμένου. καὶ τοῦτο πρῶτον εἶπε Ξενοφάνης, [O]

ceſſerimus exiſtentiam, de ea adhuc quærere: ſed quod notione mentis ita concipi ſolet, eſt ejusmodi. Sic enim ex notione & mentis anticipata conceptione exurget de illius exiſtentia diſputatio. 322. Quod ergo ex rebus notione obſcuris ſit demonſtratio, & per ipſam non poſſit quicquam cognoſci, ſic licet colligere. Id quidem quod eſt evidens & manifeſtum, eſt cuilibet manifeſtum & evidens, & de eo apud omnes convenit, neque ullam admittit diſtractionem ac diſſenſionem. De eo autem quod eſt obſcurum, non convenit, caditque id ſua natura in diſſenſionem & diſtractionem. & merito. 323. Omnis enim oratio judicatur eſſe vera aut falſa, ex relatione ad rem de qua profertur. Nam ſi invenitur conſonans rei de qua enunciata eſt, videtur eſſe vera: ſin autem diſcrepans, falſa. ut quando pronuntiat quiſpiam quod ſit dies, ſtatim pronuntiato ad rem comparato, cognitoque illius exiſtentiam orationi ferre teſtimonium, dicimus id quod enuntiatum fuit eſſe verum. 324. Quamobrem quando res fuerit evidens ac manifeſta de qua affertur oratio, facile eſt ea ad rem comparata, tunc ſic vel orationem dicere eſſe veram, ſi rei ferat teſtimonium: aut falſam, ſi contra ferat. Quando autem res fuerit obſcura & nobis occulta, tunc cum non poſſit ad eam firmiter ac ſtabiliter comparari oratio, reſtat ut probabiliter dicamus, & ex veriſimilibus ad aſſenſionem mens attrahatur. Alio autem aliter conjiciente, & probabiliter loquente & veriſimiliter, oritur diſſenſio, cum neque is qui aberravit, ſciat ſe aberraſſe, neque qui eſt aſſecutus, ſciat ſe eſſe aſſecutum. 325. Ea de cauſa Sceptici admodum eleganter aſſimilant eos qui obſcura inquirunt, iis qui in tenebris ad aliquem ſcopum tela jaciunt. Quomodo enim eſt veriſimile aliquem quidem ex iis ſcopum attingere, aliquem vero aberrare, ignorari autem quis attigerit vel quis a ſcopo aberrarit: ita cum in profundis tenebris fere abſconſa ſit veritas, ad eam quidem eruendam multæ emittuntur orationes: ſed quænam ex ipſis ei conſonet & quænam diſcrepet, ſciri non poteſt, cum ab evidentia remotum ſit quod quæritur. 326. Hoc primum dixit Xenophanes:

NOTÆ.

I παραχωρήσαντας τὴν ὕπαρξιν] Ait ſe illud tantum ex notione ponere Dogmaticorum, non affirmare tanquam certum & cui ipſe aſſentiatur, quod demonſtrationes de rebus ſint ejusmodi. Alioqui enim ſe jam conceſſurum dari vere atque exiſtere demonſtrationes, cum tamen in eo ſit occupatus, ut oſtendat nullas dari (confer infra, Sect. 337. ſeq.) ac ne concipi quidem illas poſſe aut comprehendi tales quales a Dogmaticis jactantur ac deſcribuntur.

K ἀνακύψει ὁ περὶ τῆς ὑπάρξεως λόγος] Ex notione ipſa demonſtrationis qualem Dogmatici deſcribunt, licebit exiſtentiam ejus oppugnare.

L ῥᾴδιον ἀναπέμψαντας] Ita ſcribendum pro ἀναπέμψαντες.

M καθεστήκοι] Al. καθεστήκει.

N ἐν βαθεῖ σχεδὸν σκότῳ] Ita MS. Vratislav. pro ἐν βαθεῖ σκότῳ σχεδόν. Non ineleganter νυκτομαχίας vocat talia de obſcuris rebus litigia Socrates lib. 1. Hiſt. Eccleſiaſt. c. 23. & lib. 7. c. 32.

O Ξενοφάνης] Hujus Philoſophi eosdem verſiculos bis attulit noſter libro ſuperiore, Sect. 49. & 110. ubi dicta, ſi placet, vide.

Nemo vir hæc novit clare, neque noverit unquam,
De diis & cunctis aliis quæ dixero rebus.
Nam ſint ſæpius iſta licet quæ tradidit ille,
Certa tamen non ſcit, cunctis & opinio in his eſt.

327. Quamobrem ſi de eo quidem quod eſt evidens & manifeſtum, omnes conveniunt propter prius dictam cauſam: diſcrepant autem de obſcuro: oportebit etiam demonſtrationem de qua diſſentitur, obſcuram eſſe. Quod autem re vera diſſentiatur, non multis opus nobis eſt verbis, ſed brevi aliqua & quæ eſt in promtu commemoratione: ſi quidem dogmatici quidem Philoſophi, & rationales Medici eam ponunt: tollunt autem Empirici: fortaſſe etiam Democritus. nam in Canonibus ei vehementer repugnavit. 328. Sceptici autem ita ſervarunt ut ſuſtinerent de ea aſſenſionem, utentes enunciatione, non magis eſſe quam non eſſe. Iique qui ipſam ponunt, rurſus inter ſe valde diſcrepant, ſicut procedente docebimus oratione. Eſt ergo demonſtratio aliquid obſcurum & non evidens. 329. Præterea ſi omnis demonſtratio continet dogma in ſuis ſumtionibus, protinus eſt dogma, de omni autem dogmate diſſentitur: neceſſario diſſentitur de omni demonſtratione, & eſt illa ex rebus quæ in quæſtione ſunt. ut Epicurus videtur validiſſimam poſuiſſe demonſtrationem hujusmodi, ad probandum quod ſit inane. *Si eſt motus, eſt inane: atqui eſt motus, eſt ergo inane.* 330. Hujus autem demonſtrationis ſumtiones ſi concederentur ab omnibus, neceſſario etiam illationem haberent conſequentem, & quæ concederetur ab omnibus. 331. Nunc autem adverſus eas objecerunt aliqui, nempe quod ex ſumtionibus non colligatur illatio: non quod ea ex illis non ſequatur: ſed quod illæ ſint falſæ, & de illis non conſtet. 332. Nam ut de connexo multa non perſequamur judicia: ſed ſtatim dicamus rectum eſſe connexum, quod non incipit a vero & deſinit in falſum, illud, *Si motus eſt, eſt inane*, ex Epicuri quidem ſententia, incipiens a vero, nempe, *Si eſt motus*, & deſinens in verum, erit verum. ex Peripateticorum autem ſententia, incipiens a vero, nempe *Si eſt motus*, & deſinens in falſum, nempe, *Eſt inane*, erit falſum. 333. Ex Diodori autem ſententia,

καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔτις ἀνὴρ ἴδεν, οὐδέ τις ἔσαι
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν [P] τε καὶ ἄσσα λέγω περὶ πάντων.
εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιςα τύχοι τετελεσμένον εἰπών,
αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε, δόκος [Q] δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.

ὥστε εἰ μὲν τὸ πρόδηλον, διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, ἐςὶ σύμφωνον, τὸ δὲ ἄδηλον διαπεφώνηται, δεήσει καὶ τὴν ἀπόδειξιν διαφωνουμένην, ἄδηλον εἶναι. ὅτι δὲ τῷ ὄντι διαπεφώνηται, οὐ πολλῶν ἡμῖν λόγων δεῖ, βραχείας δέ τινος καὶ προχείρου ὑπομνήσεως. εἴ γε οἱ μὲν Δογματικοὶ τῶν Φιλοσόφων καὶ οἱ λογικοὶ τῶν ἰατρῶν τιθέασιν αὐτήν· οἱ δὲ Εμπειρικοὶ [R] ἀναιροῦσι· τάχα δὲ καὶ Δημόκριτος. [S] ἰσχυρῶς γὰρ αὐτῇ διὰ τῶν κανόνων ἀντείρηκεν. οἱ δὲ Σκεπτικοὶ, ἐν ἐποχῇ ταύτην ἐφύλαξαν, τῇ μὴ μᾶλλον [T] ἀποφάνσει χρώμενοι. τῶν τε τιθέντων αὐτὴν πάλιν, ἱκανή τις ἐςὶ διαφωνία, καθὼς προβαίνοντος τοῦ λόγου διδάξομεν. [U] τοίνυν ἄδηλόν τι ἐςὶν ἡ ἀπόδειξις. καὶ μὴν εἰ πᾶσα ἀπόδειξις δόγμα ἐν τοῖς λήμμασιν [X] αὐτῆς περιέχουσα, εὐθύς ἐςι δόγμα· πᾶν δὲ δόγμα διαπεφώνηται· κατ' ἀνάγκην πᾶσα ἀπόδειξις διαπεφώνηται, καὶ τῶν ζητουμένων ἐςὶ πραγμάτων· οἷον, Επίκουρος δοκεῖ ἰσχυροτάτην τεθεικέναι ἀπόδειξιν, εἰς τὸ εἶναι κενὸν, τοιαύτην· εἰ ἔςι κίνησις, [Y] ἔςι κενόν· ἀλλὰ μὴν ἔςι κίνησις, ἔςιν ἄρα κενόν. ταύτης δὲ τῆς ἀποδείξεως τὰ λήμματα, εἰ μὲν συνεχωρεῖτο πρὸς πάντων, ἐξ ἀνάγκης ἂν καὶ τὴν ἐπιφορὰν εἶχεν ἀκολουθοῦσαν αὐτοῖς, καὶ ὑπὸ πάντων παραχωρουμένην. νῦν δ' ἐνέςησαν τινὲς τούτῳ, φημὶ δὲ οὐ τῷ μὴ συνάγεσθαι τοῖς λήμμασι τὴν ἐπιφοράν· οὐ διὰ τὸ μὴ ἀκολουθεῖν αὐτὴν ἐκείνοις, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκεῖνα εἶναι ψευδῆ καὶ ἀνομόλογα. ἵνα γὰρ μὴ πολλὰς ἐπιτρέχωμεν συνημμένου κρίσεις, λέγωμεν δ' αὐτόθεν ὑγιὲς εἶναι συνημμένον, τὸ μὴ ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς, [Z] καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, τὸ δ', εἰ ἔςι κινήσις, ἔςι κενὸν, κατὰ μὲν Επίκουρον, ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς, τοῦ, εἰ ἔςι κίνησις, καὶ λῆγον ἐπ' ἀληθὲς, ἔςαι ἀληθές. κατὰ δὲ τοὺς Περιπατητικοὺς, [A] ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς τοῦ, εἰ ἔςι κίνησις, καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, τὸ, ἔςι κενὸν, ἔςαι ψεῦδος. κατὰ δὲ Διόδωρον, [B] ἀρχόμενον ἀπὸ

N O T Æ.

P *ἀμφὶ Θεῶν*] Ita leg. pro *ἀμφιθέων*.

Q *δόκος*] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 18.

R *οἱ δὲ Εμπειρικοὶ*] Supra Sect. 191.

S *Δημόκριτος*] Confer quæ de Democriti canonibus dixi ad librum ſuperiorem Sect. 138.

T *τῇ μὴ μᾶλλον*] Vox Sceptica *non magis eſt, quam non eſt*, de qua ad 1. Pyrrhon. Sect. 188. 213.

U *διδάξομεν*] Infra Sect. 336. ſeq.

X *εἰ πᾶσα ἀπόδειξις δόγμα ἐν τοῖς λήμμασιν*] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 181.

Y *εἰ ἔςι κίνησις*] Supra Sect. 213. 314. hujus libri.

Z *ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς*] Ita recte MSS. pro *ἐπ' ἀληθοῦς*. Hoc unum autem pro falſo connexo habebant Stoici, quod a vero incipiens, deſineret in falſo. Sect. 114. & 268. 416. 450.

A *κατὰ δὲ τοὺς Περιπατητικοὺς*] A Peripateticis enim notum eſt negari, quod vacuum detur.

B *κατὰ δὲ Διόδωρον*] Diodorus Cronus negabat moveri quicquam, ut notatum ad 2. Pyrrhon. Sect. 245.

ψεύδους,

ψεύδους, τοῦ, ἔστι κίνησις, καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, τὸ, ἔστι κενὸν, αὐτὸ μὲν ἔσται ἀληθές· τὴν δὲ πρόσληψιν τὴν, ἔστι δέ γε κίνησις, ὡς ψευδῆ διελέγχει. κατὰ μέν τοι τοὺς Σκεπτικοὺς, λῆγον ἐπ᾽ ἄδηλον, ἔσται ἄδηλον. τὸ γὰρ, ἔστι κενὸν, κατ᾽ αὐτοὺς τῶν ἀγνώστων ἐτύγχανε. φανερὸν οὖν ἐκ τούτων, ὅτι διαπεφώνηται τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως. διάφωνα δὲ καὶ τὰ ἄδηλά ἐστιν. ὥστε καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ἀπόδειξις πάντως ἄδηλος. καὶ μὴν τῶν πρός τι ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις. οὐ γὰρ καθ᾽ ἑαυτὴν φαίνεται· πρὸς δὲ τῶν ἀποδεικνυμένων θεωρεῖται. τὰ δὲ πρός τι, εἰ ἔστιν, [C] ἐζήτηται. καὶ πολὺς ἦν ὁ λέγων μὴ εἶναι αὐτά. τὸ δὲ διολκὴν ἔχον, ἐστὶν ἄδηλον. καὶ ταύτῃ τοίνυν ἄδηλός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. [D] πρὸς τούτοις, ἤτοι ἐκ φωνῆς [E] συνέστηκεν ἡ ἀπόδειξις, ὡς τοῖς Ἐπικουρείοις εἴρηται· ἢ ἐξ ἀσωμάτων λεκτῶν, ὡς τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς. ἐξ ὁποτέρων δ᾽ ἂν συνεστήκοι, [F] πολλὴν ἐπιδέχεται ζήτησιν. τά τε γὰρ λεκτὰ, εἰ ὑφέστηκε, ζητεῖται, [G] καὶ πολὺς ὁ περὶ τούτου λόγος· αἵ τε φωναὶ εἰ σημαίνουσί τι [H] διηπόρηται. εἰ δὲ ἐξ ὁποτέρας ἂν ὕλης ὑπάρχῃ ἡ ἀπόδειξις, ζητεῖται· τὸ δὲ ζητούμενόν ἐστιν ἄδηλον· πάντως ἡ ἀπόδειξίς ἐστιν ἄδηλος.

Τοῦτο μὲν οὖν ὥσπερ τι στοιχεῖον τῆς μελλούσης ἀντιῤῥήσεως ὑποκείσθω. μετελθόντες δὲ ἑξῆς, σκοπῶμεν καὶ περὶ τοῦ εἰ ἔστιν ἀπόδειξις.

incipiens a falſo, nempe, *Eſt motus*, & deſinens in falſum, nempe, *Eſt inane*, erit ipſum connexum quidem verum: aſſumptionem autem, nempe, *Eſt autem motus*, arguit tanquam falſam. 334. Ex Scepticorum autem ſententia, deſinens in obſcurum, erit obſcurum. Nam illud, *Eſt inane*, ex eorum ſententia eſt ex iis quæ non poſſunt cognoſci. Ex his ergo eſt perſpicuum, quod diſſentitur de ſumtionibus demonſtrationis. De quibus autem diſſentitur, ea obſcura ſunt. Quamobrem quæ ex his quoque fit demonſtratio, eſt omnino obſcura. 335. Præterea demonſtratio eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid. non enim per ſe apparet, ſed conſideratur relata ad ea quæ demonſtrantur. Quæ autem referuntur ad aliquid, quæſitum eſt an ſint. Fueruntque multi qui dixerunt ea non eſſe. Quod autem habet ſententiarum diſtractionem, eſt obſcurum. Ergo hac quoque ratione eſt obſcura demonſtratio. 336. Ad hæc accedit, quod demonſtratio aut conſtat ex voce, ut docuerunt Epicurei: aut ex dictis incorporeis, quæ Stoicorum eſt ſententia. Ex utrislibet autem conſtet, magnæ eſt quæſtioni obnoxia. Nam & dicta incorporea, an conſiſtant, quæritur, & multum de ea re agitatur: & an voces ſignificent aliquid, dubitatur. Si autem quæritur ex utra materia ſit demonſtratio: &, quod quæritur eſt obſcurum: erit omnino obſcura demonſtratio.

Atque hoc quidem ponatur veluti elementum futuræ contradictionis. Tranſeamus autem deinceps, & conſideremus an ſit demonſtratio.

ΕΙ ΕΣΤΙΝ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

ΠΑρεστακότες καὶ τὸ ἐκ τίνος ὕλης ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις, ἀκολούθως πειρασόμεθα καὶ τοὺς σαλεύοντας αὐτὴν λόγους προχειρίσασθαι, σκεπτόμενοι πότερον ἀκολουθεῖ τῇ ἐπινοίᾳ καὶ προλήψει ταύτης ἡ ὕπαρξις, ἢ οὐδαμῶς. καίτοι τινὲς εἰώθασιν ἡμῖν, καὶ μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Ἐπικούρου αἱρέσεως, ἀγροικότερον ἐνίστασθαι, λέγοντες· ἤτοι νοεῖτε τί ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, ἢ οὐ νοεῖτε. καὶ εἰ μὲν νοεῖτε, [I] καὶ ἔχετε ἔννοιαν αὐτῆς, ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ δὲ οὐ νοεῖτε, πῶς ζητεῖτε τὸ μηδ᾽ ἀρχὴν νοούμενον ὑμῖν;

VI. AN SIT DEMONSTRATIO.

337. CUm oſtenderimus ex qua materia ſit demonſtratio, conſequenter tentemus etiam tractare rationes quæ eam labefactant, conſiderantes utrum ejus notionem & anticipatam mentis conceptionem conſequatur eam exiſtere, an non. Quamquam nonnulli, & maxime qui ſunt ex ſecta Epicuri, ſolent ruſticius objicere, & dicere: Aut intelligitis quid ſit demonſtratio, aut non intelligitis. Et, ſi quidem intelligitis, & ejus habetis notionem, eſt demonſtratio: Sin autem non intelligitis, quomodo quæritis quod nec a vobis quidem omnino intelli-

NOTÆ.

C *τὰ δὲ πρός τι, εἰ ἔστιν, ἐζήτηται*] Infra, Sect. 453. ſeq.

D *ἄδηλός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. πρὸς τούτοις*] Ita ex MSS. legendus & diſtinguendus hic locus. In editis deerat articulus *ἡ*, & interpunctio ante *πρός*.

E *ἤτοι ἐκ φωνῆς*] Confer Sect. 12. & 13. hujus libri, ubi docet Sextus Epicurum cum Stratone Phyſico docuiſſe verum falſumque, (adeoque etiam demonſtrationem) conſiſtere in vocibus quibus res vera & falſa ſignificatur: Stoicos autem in *λεκτῷ* ſive idea incorporea rei per voces ſignificatæ. Infra, Sect. 404.

F *συνεστήκοι*] Al. *συνεστήκει*, ut ſupra Sect. 314. 410. *καθεστήκει*.

G *τὰ λεκτὰ, εἰ ὑφέστηκε, ζητεῖται*] Epicurus & Strato negabant dari *λεκτὰ* ſive incorporeas ideas ejusmodi a rebus ſignificatis vocibusque ſignificantibus differentes. Supra Sect. 13. & 2. Pyrrhon. Sect. 107.

H *φωναὶ εἰ σημαίνουσί τι*] Voces non ſignificare *φύσει* ſed *θέσει*, a multis affirmatum, nec immerito, vide ad 2. Pyrrhon. Sect. 214.

I *εἰ μὲν νοεῖτε, ἔστιν ἀπόδειξις*] Simile fere Carteſii argumentum quo ex idea Dei, Deum conatur oſtendere.

gitur?

gitu? 331. Hæc vero dicentes, a ſeipſis propremodum evertuntur. Conſtat enim notionem & anticipatam mentis conceptionem præcedere omnem quæſtionem. Quomodo enim poſſet quærere is qui rei quæ quæritur nullam habet notionem? Nam nec ſi fuerit aſſecutus, ſciet ſe eſſe aſſecutum: neque ſi aberraverit, ſe aberraſſe. 332. Quamobrem hoc quidem damus, & tantum abeſt ut dicamus nos rei quæ quæritur nullam habere notionem, ut etiam cenſeamus nos habere multas ejus notiones & anticipatas mentis conceptiones: & propterea quod non poſſimus eas diſcernere, & invenire quænam ſit earum princeps, redigi ad ſuſtinendam aſſenſionem, & ad hoc ut non magis ad hanc quam ad illam partem propendeamus. 333. Nam ſi rei quæ quæritur, unam ſolam haberemus anticipatam notionem, eam ſequentes, talem eſſe rem crederemus, qualis in una incurreret notione. Nunc autem quoniam unius multas habemus notiones, multiplicesque ac varias & inter ſe pugnantes, & ex æquo credibiles, propter quæ in ipſis ineſt probabilitatem, & propterea quod ſint viri fide digni qui eas defendunt: & neque omnibus poſſumus credere, propterea quod inter ſe pugnent: neque omnibus non credere, quod his nullam aliam habeamus magis fide dignam: neque alicui quidem credere alicui vero non, propter æqualitatem: neceſſario eo venimus, ut ſuſtineremus aſſenſionem. 334. Igitur rerum quidem anticipatas notiones utique habemus eo modo quo oſtendimus. Et propterea ſi anticipata notio eſſet quoque ſtatim exiſtentiæ comprehenſio, fortaſſe in eo qui ſe habere diceret anticipatam rei notionem, fateremur etiam ejus comprehenſionem. Nunc autem quoniam notio & anticipata conceptio, non eſt rei exiſtentia, nos quidem dicimus nos ejus rei habere notionem, quod autem exiſtat, minime comprehendere, propter cauſas quas prius diximus. 335. Nam ſi anticipatæ notiones ſunt comprehenſiones, nos quoque viciſſim eos rogabimus, utrum Epicurus habeat anticipatam notionem & conceptionem quatuor elementorum, an non.

ταῦτα γὰρ λέγοντες, ὑφ' ἑαυτῶν [K] σχεδὸν περιτρέπονται. ἐπείπερ τὸ μὲν παντὸς τοῦ ζητουμένου πρόληψιν καὶ ἔννοιαν δεῖν προηγεῖσθαι, ὁμόλογόν ἐστι. πῶς γὰρ τις καὶ ζητῆσαι δύναται, μηδεμίαν ἔννοιαν ἔχων τοῦ ζητουμένου πράγματος; οὔτε γὰρ ἐπιτυχὼν εἴσεται ὅτι ἐπέτυχεν· οὔτε ἀστοχήσας, ὅτι ἠστόχησεν. ὥστε τοῦτο μὲν δίδομεν, καὶ τοσοῦτόν γε ἀπέχομεν τοῦ λέγειν ἔννοιαν μὴ ἔχειν παντὸς τοῦ ζητουμένου πράγματος, ὡς καὶ ἀνάπαλιν πολλάς γ' ἐννοίας [L] αὐτοῦ καὶ προλήψεις ἔχειν ἀξιοῦν· καὶ χάριν τοῦ μὴ δύνασθαι ταύτας διακρίνειν, καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν κυριωτάτην ἀνευρεῖν, εἰς ἐποχὴν καὶ ἀῤῥεψίαν [M] περιΐστασθαι. εἰ μὲν γὰρ μίαν εἴχομεν τοῦ ζητουμένου πράγματος πρόληψιν, κἂν ταύτῃ συνεξακολουθήσαντες, [N] τοιοῦτ' ἐπιστεύομεν ὑπάρχειν, ὁποῖον κατὰ μίαν προὔπιπτεν ἔννοιαν. νῦν δ' ἐπεὶ πολλὰς ἔχομεν τοῦ ἑνὸς ἐννοίας καὶ πολυτρόπους μαχομένας, καὶ ἐπίσης πιστὰς, [O] διά τε τὴν ἐν αὐτοῖς πιθανότητα, καὶ διὰ τὴν τῶν προϊσταμένων ἀνδρῶν ἀξιοπιστίαν· μήτε πάσαις πιστεῦσαι δυνάμενοι διὰ τὴν μάχην, μήτε πάσαις ἀπιστῆσαι, τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἔχειν αὐτῶν πιστοτέραν, μήτε τινὶ μὲν πιστεῦσαι, τινὶ δὲ ἀπιστεῖν, διὰ τὴν ἰσότητα· κατ' ἀνάγκην ἤλθομεν εἰς τὸ ἐπέχειν. ἀλλὰ γὰρ προλήψεις ἔχομεν τῶν πραγμάτων, κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον. καὶ διὰ τοῦτο εἰ μὲν ἡ πρόληψις κατάληψις ὑπῆρχεν, [P] ἴσως ἂν ἐν τῷ διδόντι τὸ πρόληψιν ἔχειν τοῦ πράγματος, καὶ τὴν κατάληψιν τούτου συνωμολογοῦμεν. νῦν δ' ἐπεὶ ἡ πρόληψις καὶ ἡ ἔννοια τοῦ πράγματος οὐχ ὕπαρξίς ἐστιν, ἐπινοεῖν μὲν αὐτὸ φαμὲν, καταλαμβάνεσθαι δὲ μηδαμῶς, διὰ τὰς προεκκειμένας αἰτίας. ἐπεί τοι εἰ αἱ προλήψεις εἰσὶ καταλήψεις, παρὰ μέρος καὶ ἡμεῖς πευσόμεθα αὐτῶν, πότερον ἔχει πρόληψιν καὶ ἐπίνοιαν Ἐπίκουρος τῶν τεττάρων στοιχείων, ἢ οὐκ ἔχει. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει, πῶς ἀντιλήψεται τοῦ ζητουμένου πράγματος, καὶ τοῦτο ζητήσει οὗ μηδὲ ἐπίνοιαν ἔχει; εἰ δὲ ἔχει, πῶς οὐ κατεί-

Et ſi quidem non habet, quo modo comprehendet rem de qua quæritur, & eam in quæſtionem vocabit, cujus ne habet quidem notionem? Sin autem habet, quo modo

NOTÆ.

K ὑφ' ἑαυτῶν] MS. Ciz. ὑφ' αὐτῶν.

L πολλάς γ' ἐννοίας] Multas & diverſas notiones demonſtrationis ait ſe habere, prout nempe ex diverſa Philoſophorum ſententia varie explicatur.

M ἀῤῥεψίαν] Vox ſceptica, de qua dictum ad 1. Pyrrhon. Sect. 190.

N συνεξακολουθήσαντες] Vocabulum quale κατεξανιστάντας ſupra Sect. 158. In MS. Ciz. quidem hoc loco eſt συνακολουθήσαντες.

O καὶ μαχομένας, καὶ ἐπίσης πιστὰς] Ita legendum e MSS. pro μαχομένας καὶ ἐπίσης καὶ πιστάς.

P εἰ μὲν ἡ πρόληψις κατάληψις] Bene diſtinguit πρόληψιν ſive anticipatam ex deſcriptione rei alicujus ἔννοιαν ac notionem, a καταλήψει ſive comprehenſione aſſentiente quod res ita ſe revera habeat qualis notio ejus animo offertur, & ab ὑπάρξει ſive ipſa rei illius exiſtentia. Sic verbi cauſa notionem habeo de dubitatione ſceptica, neque autem ipſe comprehendo aut aſſentior dubitandum eſſe de omnibus, neque res ipſæ omnes exiſtunt dubiæ & tales ut de illis dubitandum eſſe videatur. Confer quæ noſter infra Sect. 381. ſeq. ubi etiam τὴν ἐπίνοιαν ſive conceptionem demonſtrationis oppugnat.

λῆφε τὸ

ληφε τὸ τέσσαρα εἶναι στοιχεῖα; [Q] ἀλλ' οἶμαι ὅτι ἀπολογούμενοι φήσουσιν, ὡς ἐπινοεῖ μὲν Ἐπίκουρος τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, οὐ κατείληφε δὲ πάντως. ψιλὸν γὰρ κίνημά ἐστι τῆς διανοίας ἡ ἐπίνοια, ἧς ἐχόμενος, ἀντιλέγει τῷ εἶναι [R] τέσσαρα στοιχεῖα. τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἐπίνοιαν τῆς ἀποδείξεως, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξετάσομεν, εἴ τε ἔστιν εἴ τε καὶ μή. ταύτην δὲ ἔχοντες, οὐχὶ καὶ τὴν κατάληψιν ὁμολογήσομεν. ἀλλὰ πρὸς μὲν τούτους [S] καὶ αὖθίς ποτε λεχθήσεται· ἐπεὶ δὲ ἐμμεθόδους προσήκει ποιεῖσθαι τὰς ἀντιῤῥήσεις, ζητητέον τίνι μάλιστα δεῖ ἀποδείξει ἐνίστασθαι. καὶ δὴ ἐὰν μὲν ταῖς ἐπὶ μέρους καὶ καθ' ἑκάστην τέχνην ἀποδείξεσιν ἐνίστασθαι θέλωμεν, ἀμέθοδον ποιησόμεθα τὴν ἔνστασιν, ἀπείρων οὐσῶν τῶν τοιούτων ἀποδείξεων. ἐὰν δὲ τὴν γενικὴν ἀπόδειξιν ἀνέλωμεν, ἥτις δοκεῖ πασῶν τῶν ἐπ' εἴδους εἶναι περιεκτική, δῆλον ὅτι ἐν ταύτῃ πάσας ἕξομεν ἀνῃρημένας. ὥσπερ γὰρ ζώου μὴ ὄντος, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ἀνθρώπου μὴ ὑπάρχοντος, οὐδὲ Σωκράτης ὑφέστηκε, συναναιρουμένων τοῖς γένεσι τῶν εἰδῶν· οὕτως μὴ οὔσης γενικῆς ἀποδείξεως, οἴχεται καὶ ἅπασα ἡ ἐπ' εἴδους ἀπόδειξις. τῷ μὲν γὰρ εἴδει οὐ πάντως συναναιρεῖται τὸ γένος· καθάπερ τῷ Σωκράτει ὁ ἄνθρωπος. τῷ γένει δ' ὥσπερ εἶπον συμπεριγράφεται [T] τὸ εἶδος. ἀναγκαῖον οὖν ἐστι καὶ τοῖς τὴν ἀπόδειξιν σαλεύουσι, μὴ ἄλλην τινὰ κινεῖν, ὅτι μὴ τὴν γενικήν, ᾗ καὶ τὰς λοιπὰς ἀκολουθεῖν συμβέβηκεν. ἐπεὶ τοίνυν ἄδηλόν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις ὡς ἐπελογισάμεθα, [U] ὀφείλει ἀποδεδεῖχθαι. πᾶν γὰρ ἄδηλον ἀναποδείκτως λαμβανόμενον, ἐστὶν ἄπιστον. ἤτοι οὖν ὑπὸ γενικῆς ἀποδείξεως καταστήσεται τὸ εἶναί τι ἀπόδειξιν, ἢ ὑπὸ εἰδικῆς. ἀλλ' ὑπὸ μὲν εἰδικῆς, οὐδαμῶς· οὔπω γὰρ οὐδεμία καθίσταται εἰδικὴ ἀπόδειξις, διὰ τὸ μήπω ὡμολογῆσθαι τὴν γενικήν. ὡς γὰρ μηδέπω σαφοῦς ὄντος τοῦ, ὅτι ἐστὶ ζῶον, οὐδὲ ὅτι ἵππος ἐστὶ, γνώριμον καθέστηκεν· οὕτω μηδέπω συνομολογηθέντος τοῦ, ὅτι ἔστι γενικὴ ἀπόδειξις, οὐκ ἂν εἴη τις τῶν ἐπὶ μέρους ἀποδείξεων πιστή, μετὰ τοῦ καὶ εἰς τὸν διαλλήλων τρόπον ἡμᾶς ἐμ-

non comprehendit eſſe quatuor elementa? 336. Sed ut arbitror, dicent reſpondebuntque, quod Epicurus quidem mente agitat quatuor elementa, ſed non omnino ea comprehendit exiſtere. Illa enim mentis agitatio eſt nuda & ſimplex motio cogitationis: cui inhærens contradicit quatuor elementa eſſe affirmanti: Igitur nos quoque mente agitamus demonſtrationem: & ex ea mentis agitatione examinamus, ſitne an non. Etſi autem eam habeamus mentis agitationem, non etiam fatebimur nos quod exiſtat demonſtratio, comprehendere. 337. Sed eis quidem rurſus deinde reſpondebitur: Quoniam autem congruenti methodo facienda eſt contradictio, inquirendum inprimis adverſus quamnam demonſtrationem maxime velimus inſiſtere. Nam ſi velimus inſiſtere adverſus ſingulares & in ſingulis artibus demonſtrationes, perverſa methodo decertabimus, cum ſint infinitæ & innumerabiles ejuſmodi demonſtrationes. 338. Sed ſi ſuſtulerimus demonſtrationem univerſe, quæ videtur comprehendere ſub ſe omnes ſpeciales demonſtrationes, eſt perſpicuum quod in ea cunctas habebimus ſublatas. Quo modo enim ſi non ſit animal, nec eſt homo: & ſi non ſit homo, nec Socrates, cum tollantur ſpecies ſimul cum generibus: ita ſi non ſit in genere demonſtratio, perit etiam univerſa in ſpecie demonſtratio. 339. Nam cum ſpecie quidem non omnino ſimul tollitur genus: ut cum Socrate, homo. cum genere autem, ut dixi, circumſcribitur ſpecies. Neceſſe eſt ergo iis qui labefactare inſtituunt demonſtrationem, non aliam movere quam eam quæ eſt in genere, quam reliquas quoque ſequi neceſſe eſt. 340. Quoniam ergo res eſt obſcura, demonſtratio, ut rationibus collegimus, ea debet demonſtrari. Quicquid enim obſcurum eſt, ſi ſumatur citra demonſtrationem, non eſt credibile. Aut ergo per demonſtrationem in genere confirmabitur aliquid eſſe demonſtrationem, aut per demonſtrationem ſpecialem. 341. Sed per ſpecialem quidem nequaquam. Nondum enim ulla ſpecialis ſtabilita eſt demonſtratio, propterea quod nondum conſtet de demonſtratione in genere. quomodo enim, ſi nondum ſit evidens quod ſit animal, neque quod ſit equus eſt cognitum: ita ſi nondum conſtet eſſe demonſtrationem in genere, ex ſingularibus demonſtrationibus nulla erit credibilis. 342. Et ſimul etiam incidimus in vitioſum modum probandi mutuo alte-

N O T Æ.

Q πῶς οὐ κατείληφε τὸ τέσσαρα] Notum eſt ab Epicuro non quatuor admiſſa perinde ut a Pythagoricis & aliis quibusdam Philoſophis rerum elementa naturalia, ſed unum, ſive infinitas potius atomos minimaque corpuſcula.

R ἀντιλέγει τῷ εἶναι] Ita legendum e MSS. pro *τὸ εἶναι*.

S πρὸς μὲν τούτους] Ita recte MSS. pro *τούτοις*, quod eſſet *ad hæc*, ut infra, Sect. 374. ſed illud ſignificat *adverſus hos*, nempe Epicureos, licet non memini in his libris argumentum iſtud iterum a noſtro reſumi atque adverſus Epicuri ſcholam urgeri.

T συμπεριγράφεται] Verbum noſtro ſolenne, ut dixi ad 1. Pyrrhon. Sect. 14. ſupra Sect. 164. Argumento eodem utitur etiam lib. adverſus Rhetoras Sect. 110. ſeq.

U ὡς ἐπελογισάμεθα] Supra Sect. 322. ſeq.

rum

rum per alterum. Nam ut firma quidem ſit & ſtabilis in genere demonſtratio, oportet nos habere ſpecialem dignam fide. Ut autem conſtet de ſpeciali, firmam oportet habere ac ſtabilem demonſtrationem in genere. Quo fit ut neque illam ante hanc habere poſſimus, neque hanc ante illam. Ergo non poteſt fieri ut a demonſtratione in ſpecie demonſtretur demonſtratio in genere. 343. Sed nec a demonſtratione in genere. ea eſt enim de qua quæritur. Cum ipſa autem ſit obſcura, & quæſtioni obnoxia, ipſa ſeipſam minime poterit ſtabilire, ſed indiget aliis quæ ipſam aperiant ac detegant. Niſi ex hypotheſi dicitur ſumpta aliquid confirmare. Si autem ex hypotheſi ſemel ſumere licet aliqua & ſunt ideo fide digna, quid adhuc opus eſt ea demonſtrare, cum ex ſe ipſis ea poſſimus ſumere citra demonſtrationem, atque propter ſuppoſitionem ea habere credibilia? 344. Ad hæc accedit, quod ſi demonſtratio in genere demonſtrationem in genere oſtendat, erit eadem ſimul & perſpicua & obſcura: & quatenus quidem demonſtrat, perſpicua, quatenus vero demonſtratur, obſcura, eritque ſimiliter digna & indigna fide. Digna quidem, quatenus aliquid aperit ac detegit. Indigna autem, quoniam aperitur ac detegitur. Eſt autem perquam abſurdum, idem dicere ſimul manifeſtum & obſcurum, dignumque & indignum fide. Ergo & cenſere, demonſtrationem in genere ſeipſam oſtendere, eſt abſurdum. 345. Verumenimvero alio quoque modo fieri non poteſt, ut demonſtratio, aut aliqua res alia, oſtendatur per demonſtrationem in genere. Aut enim has quaſpiam ſumtiones habet demonſtratio generalis & hanc quampiam illationem. Has autem quaſpiam habens ſumtiones, & hanc quampiam illationem, evaſit una ex ſpecialibus demonſtrationibus. Si autem non habet ſumtiones & illationem: quoniam non ſine ſumtionibus & illatione colligit demonſtratio, nihil colliget demonſtratio generalis. Si nihil autem colligit, nec quod ipſa quidem ſit, colliget. 346. Si ergo conſtet quod oportet demonſtrari demonſtrationem: ipſa autem nec ex demonſtratione in genere, nec ex demonſtratione in ſpecie poteſt demonſtrari, perſpicuum eſt quod cum præter eas nihil aliud inveniatur, in quæſtione de demonſtratione debemus nos tenere in ſuſtinenda aſſenſione. 347. Præterea ſi prima demonſtratur demonſtratio, aut demonſtratur a demonſtratione quæ in quæſtione eſt, aut ab ea quæ non in quæſtione eſt. Non autem ab ea quæ non in

πίπτειν. ἵνα μὲν γὰρ ἡ γενικὴ ἀπόδειξις βεβαιωθῇ, τὴν εἰδικὴν ἡμᾶς ἔχειν δεῖ πιστήν· ἵνα δὲ ἡ εἰδικὴ ὁμολογηθῇ, τὴν γενικὴν ἔχειν βεβαίαν. ὥστε μήτε ἐκείνην πρὸ ταύτης ἔχειν δύνασθαι, μήτε ταύτην πρὸ ἐκείνης. οὐκοῦν ὑπὸ μὲν εἰδικῆς ἀποδείξεως, ἀμήχανον τὴν γενικὴν ἀποδειχθῆναι· καὶ μὴν οὐδ᾽ ὑπὸ γενικῆς. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ζητουμένη. ἄδηλος δὲ οὖσα καὶ ζητουμένη, οὐκ ἂν εἴη κατασκευαστικὴ ἑαυτῆς, [X] ἥ γε καὶ τῶν ἐκκαλυπτόντων αὐτὴν ἔχρῃζεν· ἐκτὸς εἰ μὴ ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσα, λέγεταί τινος εἶναι κατασκευαστική. εἰ δὲ ἅπαξ ἐξ ὑποθέσεως [Y] λαμβάνεταί τινα, καὶ ἔστι πιστὰ, τίς ἔτι χρεία ἀποδεικνῦναι αὐτὰ, αὐτόθεν δυναμένων ἡμῶν λαμβάνειν ταῦτα καὶ ἀναποδείκτως, διά τε τὴν ὑπόθεσιν ἔχειν πιστά; πρὸς τούτοις εἰ ἡ γενικὴ ἀπόδειξις παραστατική ἐστι τῆς γενικῆς ἀποδείξεως, ἔσται ἡ αὐτὴ περιφανὴς ἅμα καὶ ἄδηλος· καὶ ᾗ μὲν ἀποδείκνυσι, περιφανὴς, ᾗ δὲ ἀποδείκνυται, ἄδηλος. ἔσται δ᾽ ὁμοίως πιστή τε καὶ ἄπιστος· πιστὴ μὲν, ὅτι ἐκκαλυπτική τινός ἐστιν· ἄπιστος δὲ, ὅτι ἐκκαλύπτεται. πάνυ δὲ ἄτοπον, ταυτὸ λέγειν πρόδηλον ἅμα καὶ ἄδηλον, πιστόν τε καὶ ἄπιστον. τοίνυν καὶ τὸ ἀξιοῦν τὴν γενικὴν ἀπόδειξιν, ἑαυτῆς εἶναι παραστατικὴν, ἐστὶν ἄτοπον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατ᾽ ἄλλον τρόπον, οὐχ οἷον ἀπόδειξιν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἕτερόν τι [Z] τῶν ὄντων διὰ γενικῆς ἀποδείξεως δυνατόν ἐστι παρασταθῆναι. ἤτοι γὰρ τάδε τινὰ ἔχει λήμματα [A] καὶ τήνδε τινὰ ἐπιφορὰν ἡ γενικὴ ἀπόδειξις. τάδε γάρ τινα ἔχουσα λήμματα καὶ τήνδε τινὰ ἐπιφορὰν, μία γέγονε τῶν ἐπ᾽ εἴδους. εἰ δ᾽ οὐκ ἔχει λήμματα καὶ ἐπιφορὰν, ἐπεὶ οὐ χωρὶς λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς συνάγει ἡ ἀπόδειξις, οὐδὲν συνάξει ἡ γενικὴ ἀπόδειξις. μηδὲν δὲ συνάγουσα, οὐδὲ τὸ, ἑαυτὴν εἶναι, συνάξει. εἰ οὖν τὸ μὲν ὅτι δεῖ ἀποδειχθῆναι τὴν ἀπόδειξιν, ὡμολόγηται, αὕτη δὲ, οὔτε ἐκ γενικῆς οὔτε ἐξ εἰδικῆς ἀποδείξεως δύναται ἀποδειχθῆναι, δῆλον ὡς ἄλλου μηδενὸς εὑρισκομένου παρὰ ταύτας, ἐν ἐποχῇ φυλάττειν ὀφείλομεν τὴν περὶ τῆς ἀποδείξεως ζήτησιν. καὶ μὴν εἴπερ ἡ πρώτη ἀπόδειξις ἀποδείκνυται, ἤτοι ὑπὸ ζητουμένης ἀποδείξεως ἀποδείκνυται, ἢ ὑπὸ ἀζητήτου. οὔτε δὲ ὑπὸ ἀζη-

N O T Æ.

X *κατασκευαστικὴ ἑαυτῆς*] Ita recte MSS pro *ἑαυτοῖς*.

Y *εἰ δὲ ἅπαξ ἐξ ὑποθέσεως*] Confer librum adverſus Geometras Sect. 7. ſeq. & lib. 1. Pyrrhon. Sect. 173. & quæ infra Sect. 369. ſeq.

Z *ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἕτερόν τι*] Ita MS. Vratiſlav. pro *οὐδέτερον*. Paſſimque in manu exaratis Codicibus ita non modo voces ſeparatas conjungi in unum, vel conjunctas diſtrahi video, ut ſæpe jam monui, ſed etiam negligi regulas Grammaticorum, qui aſpiratam ante aſpiratam requirunt, atque *οὐθ᾽ ἕτερον* ſcribi poſtulant.

A *τάδε τινὰ λήμματα*] Eadem cavillatio 2. Pyrrhon. Sect. 172.

τήτου·

τῦτε· πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις, τῆς πρώτης ὑπ' ἀμφισβήτησιν πεπlωκυίας, ζητεῖται· ὔτε δὲ ὑπὸ ζητεμένης. πάλιν γὰρ ἐκείνη εἰ ζητεῖται, ὑπ' ἄλλης ἀποδείξεως ὀφείλει καταςαθῆναι, καὶ ἡ τρίτη ὑπὸ τετάρτης, καὶ ἡ τετάρτη ὑπὸ πέμπτης· καὶ τῦτ' εἰς ἄπειρον. τοίνυν ὐκ ἔςι βεβαίως ἔχειν τὴν ἀπόδειξιν. Δημήτριος δὲ ὁ Λάκων [B] τῶν κατὰ τὴν Ἐπικύρειον αἵρεσιν ἐπιφανῶν, εὐαπόλυτον ἔλεγεν εἶναι [C] τὴν τοιαύτην ἔνςασιν. μίαν γὰρ φησὶ τῶν ἐπ' εἴδυς ἀποδείξεών τινα συνάγυσαν, ὅτι ἄτομά ἐςι ςοιχεῖα, ἢ ὅτι κενόν ἐςι, καταςησάμενοι καὶ βεβαίαν δείξαντες, αὐτόθεν ἕξομεν ἐν ταύτῃ καὶ τὴν γενικὴν ἀπόδειξιν πιςήν. ὅπυ γάρ ἐςι τὸ τινὸς γένυς εἶδος, [D] ἐκεῖ πάντως εὑρίσκεται καὶ γένος ὗ ἐςι τὸ εἶδος, καθάπερ ἀνώτερον [E] ὑπεμνήσαμεν. τῦτο δὲ δοκεῖ μὲν εἶναι πιθανὸν, ἔςι δ' ἀδύνατον. πρῶτον μὲν γὰρ ὐδεὶς ἐάσει τὸν Λάκωνα τὴν εἰδικὴν ἀπόδειξιν καταςήσασθαι, τῆς γενικῆς μὴ προϋφεςώσης. καὶ ὡς αὐτὸς ἀξιοῖ, ὁ ἔχων τὴν εἰδικὴν ἀπόδειξιν, [F] εὐθέως ἔχει καὶ τὴν γενικήν· ὕτω καὶ οἱ Σκεπlικοὶ ἀξιώσυσι προαποδειχθῆναι τὸ γένος αὐτῆς, ἵνα πιςευθῇ τὸ εἶδος. ὐ μὴν ἀλλὰ κἂν ἐκεῖνοι ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ τὸ τοιῦτο, λέγω δὲ εἰδικήν τινα καταςήσασθαι ἀπόδειξιν, εἰς βεβαίωσιν τῆς γενικῆς· οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν αἱρέσεων [G] ὐχ ἡσυχάσυσιν· ἀλλ' ὁποίαν ἂν προχειρίσωνται ὡς πιςὴν ἀπόδειξιν, ταύτην ἀνατρέψυσι· πολύ τε πλῆθος ἕξει τῶν ὐκ ἐώντων ταύτην τεθῆναι. οἷον, εἰ τὴν περὶ ἀτόμων λαμβάνοι, ἀμύθητοι ἀντιφθέγξονται αὐτῷ· εἰ τὴν περὶ κενῦ, παμπληθεῖς ἐνςήσονται· εἰ τὴν περὶ εἰδώλων, [H] ὡσαύτως. κἂν τὰ μάλιςα ὖν συντρέχωσιν [I] αὐτῦ τῇ προαιρέσει, οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως, ὐ δυνήσεται μίαν τῶν ἐπὶ μέρυς ἀποδείξεων πιςώσασθαι, διὰ τὴν τῶν Δογματικῶν μάχην. ἄλλως τε τίνα ποτὲ καὶ λέγει βεβαίαν ἕξειν [K] εἰδικὴν ἀπόδειξιν; ἤτοι γὰρ τὴν αὐτόθεν ἐξ ἁπασῶν ἀρεσκομένην αὐτῷ, ἢ τὴν ὁποιανδηποτῦν, ἢ τὴν ἀποδεικνυμένην. ἀλλὰ τὸ μὲν τὴν ἐξ ἁπασῶν ἀρεσκομένην αὐτῷ λαμβάνειν, αὔθαδες, καὶ ἀποκλη-

quæſtione eſt. Omnis enim demonſtratio quæſtioni eſt obnoxia cum prima (generalis) ceciderit ſub dubitationem. Neque ab ea quæ eſt in quæſtione. Rurſus enim illa ſi controverſa eſt, debet confirmari ab alia demonſtratione: & tertia a quarta: & quarta a quinta. idque in infinitum. Non poteſt ergo haberi firma ac ſtabilis demonſtratio. Demetrius autem Lacon inter Epicuri ſectatores inſignis, dicebat facile ſolvi poſſe hujusmodi objectionem. Nam ſi ſtabiliverimus unam aliquam ex ſpecialibus demonſtrationibus, colligentem quod atoma ſunt elementa, aut quod datur inane, eamque oſtenderimus firmam eſſe ac ſtabilem, eo ipſo in ea habebimus fide dignam etiam demonſtrationem in genere. Ubi enim eſt ſpecies alicujus generis, ibi eſt etiam genus, ut ſuperius admonuimus. 349. Hoc autem videtur quidem eſſe probabile, ſed fieri nullo modo poteſt. Nam primum nemo ſinet Laconem ſtabilire demonſtrationem aliquam ſpecialem, ſi non prius conſiſtat demonſtratio in genere. & ut ipſe cenſet, quod qui habet demonſtrationem in ſpecie, ſtatim habet etiam eam quæ eſt in genere: ita etiam æquum cenſebunt Sceptici ut genus ejus prius demonſtretur, ut fidem ſpecies inveniat. 350 Verumenimvero etiamſi illi hoc ei permiſerint, nempe ut demonſtrationem ſtabiliat ſpecialem ad confirmandam demonſtrationem in genere, ii tamen qui ſunt ex ſectis rivalibus, non ſilebunt: ſed quamcumque ut fide dignam propoſuerint demonſtrationem, eam illi evertent: & magna erit multitudo eorum qui non ſinent eam poni: ut ſi ſumat demonſtrationem de atomis, innumerabiles reſiſtent & contradicent. Si ſumat de inani, complures contra objicient. Si de imaginibus ac ſpectris, ſimiliter. 351. Etſi ergo ejus ſententiam maxime approbarent Sceptici, non poterit fidem facere uni ex ſpecialibus demonſtrationibus, propterea quod pugnent inter ſe Dogmatici. Alioqui quamnam firmam ac ſtabilem dicit ſe habiturum demonſtrationem ſpecialem? aut enim eam habebit quæ per ſe ex omnibus ei placet, aut qualemcumque, aut eam quæ demonſtratur. Sed eam quidem ſumere quæ ei placet ex omnibus, eſt arrogantis, & ad fortis temeritatem propius

NOTÆ.

B Δημήτριος ὁ Λάκων] De hoc dixi ad 3. Pyrrhon. Sect. 137.

C ἔλεγεν εἶναι] Verbum εἶναι revocavi e MS. Vratislav.

D τὸ τινὸς γένυς εἶδος] Ut ſupra Sect. 41. hujus libri, ita hoc etiam loco εἶδος accipit noſter pro ſingulari.

E ἀνώτερον] Sect. 338.

F ὁ ἔχων τὴν εἰδικὴν ἀπόδειξιν] His in verbis deficit præclarus Codex Vratislavienſis.

G οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν αἱρέσεων] Hervetus: *ii qui ſunt ex ſectis quæ non ſunt ejuſdem generis.* Ac ſi legiſſet τῶν ὐχ ὁμογενῶν. Sed ὁμογενεῖς αἱρέσεις ſunt ſectæ quas ἴσας dixit libro ſuperiore Sect. 327. pares, & ejuſdem dignitatis, pariterque audiendæ, quæ de iiſdem rebus diverſas alunt ſententias, Philoſophiæ omnes ſequi profeſſæ, atque adeo illo quidem reſpectu rivales.

H τὴν περὶ εἰδώλων] Epicuri ſententia fuit, a rebus defluere tenuia ſimulacra oculis noſtris ſe offerentia, ut dictum ad Sect. 65. hujus libri.

I συντρέχωσιν] Ita MS. Ciz. pro συντρέχυσιν.

K ἕξειν] Ita leg. pro ἕξιν, ut recte etiam in verſione ſua Hervetus.

videtur accedere. 352. Sin autem qualemcumque, omnes ponet demonſtrationes, jam Epicureorum, jam Stoicorum, jam Peripateticorum. quod quidem eſt abſurdum. Sin autem eam quæ demonſtratur, non eſt demonſtratio. In quæſtione enim eſt an demonſtretur: &, ſi in quæſtione eſt, non erit fide digna, ſed indigebit iis, quæ eam confirment. Non ergo fieri poteſt, ut una ex demonſtrationibus partialibus fide digna ſit. 353. Præterea ſumtiones ejus, quam Lacon dicit demonſtrationis, aut ſunt dubiæ, & non fide dignæ: aut indubitabiles & fide dignæ. Sed ſi ſunt quidem dubiæ & non fide dignæ, omnino erit etiam quæ fit ex ipſis, demonſtratio fide indigna ad aliquid probandum. Ut ſint autem fide dignæ & indubitabiles, magis eſt in votis quam in rei veritate. 354. Si enim quæcumque ſunt, aut ſunt ſenſilia, aut cadunt ſub intelligentiam: debent etiam ſumtiones demonſtrationis aut eſſe ſenſiles, aut cadere ſub intelligentiam. Quæſitum eſt autem ſintne ſenſiles, an cadant ſub intelligentiam. Nam ſenſilia quidem aut ſubjecta ſunt talia qualia apparent, aut inanes ſunt affectiones, & figmenta cogitationis: aut aliqua quidem ex eis cum eo quod apparent ſunt etiam, aliqua autem ſolum apparent, non autem etiam ſunt res ſubjectæ. licetque videre viros inſignes uniuſcujusque hæreſis defenſores. 355. Si quidem Democritus omnem ſenſilium amovit exiſtentiam. Epicurus autem quidquid eſt ſenſile, firmum eſſe dixit ac validum. Stoicus autem Zeno diviſione uſus eſt. Quo fit ut, etſi ſint propoſitiones ſenſiles, de iis diſſentiatur. Similiter etiam, etſi cadant ſub intelligentiam. Nam de iis quoque, partim in vita humana, partim in Philoſophia, licet maximam videre concertationem, cum alia aliis placeant. 356. Ad ea quæ dicta ſunt, accedit, quod ſi quidquid cadit ſub intelligentiam, firmitatis ac ſtabilitatis initium & fontem habet ex ſenſu: de iis autem quæ ſenſu cognoſcuntur, diſſentitur, ut declaravimus: neceſſe eſt ut etiam ſint hujusmodi quæ cadunt ſub intelligentiam. Quo fit ut ſumtiones demonſtrationis, ex utrovis ſint ordine, ſint incredibiles & infirmæ ac inſtabiles. Propterea autem nec fide digna eſt demonſtratio. 357. Et ut magis univerſe dicamus, ſumtiones ſunt ex rebus appa-

ρώσει μᾶλλον ἐοικός [L] ἐστιν· εἰ δὲ τὴν ὁποιανοῦν, πάσας θήσει τὰς ἀποδείξεις· τοῦτο μὲν, τὰς τῶν Ἐπικουρείων, τοῦτο δὲ, τὰς τῶν Στωϊκῶν, καὶ ἤδη Περιπατητικῶν· ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ τὴν ἀποδεικνυμένην, οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις. εἰ γὰρ ἀποδείκνυται, ζητεῖται· καὶ ζητουμένη, οὐκ ἂν εἴη πιστὴ, ἀλλὰ τῶν βεβαιωσόντων δεομένη. οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστι μίαν τῶν ἐπὶ μέρους ἀποδείξεων ἔχειν πιστήν. καὶ μὴν τὰ λήμματα, ἧς λέγει ἀποδείξεως ὁ Λάκων, [M] ἤτοι ἀμφισβητεῖται καὶ ἄπιστά ἐστιν, ἢ ἀναμφισβήτητά ἐστι καὶ πιστά. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἀμφισβητεῖται καὶ ἄπιστά ἐστι, πάντως καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ἀπόδειξις ἄπιστος γενήσεται πρὸς τὴν τινος κατασκευήν. τὸ δὲ πιστὰ αὐτὰ εἶναι, καὶ ἀναμφισβήτητα, εὐχὴ μᾶλλόν ἐστιν ἢ ἀλήθεια. εἰ γὰρ πάντα τὰ ὄντα, ἤτοι αἰσθητά ἐστιν ἢ νοητὰ, ὀφείλει καὶ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως αὐτῆς, ἤτοι αἰσθητὰ εἶναι ἢ νοητά. ἐάν τε δὲ αἰσθητὰ, ἐάν τε νοητὰ [N] ἦ, ἐζήτηται. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ ἢ ὑπόκειται τοιαῦτα ὁποῖα φαίνεται, ἢ κενοπαθήματά [O] ἐστι καὶ ἀναπλάσματα τῆς διανοίας· ἤ τινα μὲν αὐτῶν, σὺν τῷ φαίνεσθαι καὶ ἔστι, τινὰ δὲ φαίνεται μόνον, οὐκέτι δέ γε καὶ ὑπόκειται. καὶ πάρεστιν ἐπισήμους ἰδεῖν ἄνδρας τοὺς ἑκάστης στάσεως προεστῶτας· εἴγε Δημόκριτος [P] μὲν πᾶσαν αἰσθητὴν ὕπαρξιν κεκίνηκεν· Ἐπίκουρος δὲ, [Q] πᾶν αἰσθητὸν ἔλεξε βέβαιον εἶναι· ὁ δὲ Στωϊκὸς Ζήνων διαιρέσει ἐχρήσατο. [R] ὥστε ἂν ᾖ αἰσθητὰ τὰ λήμματα, διάφωνά ἐστιν. ὡσαύτως δὲ κἂν νοητὰ τυγχάνῃ. καὶ γὰρ περὶ τούτων, τοῦτο μὲν ἐν τῷ βίῳ, τοῦτο δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ, πλείστην πάρεστιν ἰδεῖν μάχην, ἄλλοις ἄλλων ἀρεσκομένων. εἶτα πρὸς τοῖς λεχθεῖσιν, εἰ πᾶν νοητὸν τὴν ἀρχὴν ἔχει καὶ πηγὴν τῆς βεβαιώσεως ἐξ αἰσθήσεως, [S] τὰ δὲ δι᾽ αἰσθήσεως γνωριζόμενα, ὡς ἐπελογισάμεθα, διάφωνά ἐστιν, ἀνάγκη καὶ τὰ νοητὰ τοιαῦτα τυγχάνειν. ὥστε καὶ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως ἐξ ὁποτέρας ἂν ᾖ μοίρας, ἄπιστά ἐστι καὶ ἀβέβαια. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἀπόδειξις οὐ πιστή. καὶ ἵνα καθολικώτερον εἴπωμεν, τὰ λήμματα φαινόμενά ἐστι, τὰ

N O T Æ.

L ἀποκληρώσει ἐοικός] Hoc ἀποκληρωτικὸν dixit 3. Pyrrhon. Sect. 79. & 261, ubi dicta, ſi placet, vide.

M ὁ Λάκων] Demetrius Laco Epicureus, quem à Sect. 348. noſter ſumſit ſibi oppugnandum.

N αἰσθητὰ ἐάν τε νοητὰ] Rebus ſenſilibus adſcripſere Epicurei, intelligibilibus Stoici. Supra Sect. 12. ſeq. Mox ἢ ὑπόκειται ſcripſi pro εἰ ὑπόκειται.

O κενοπαθήματα] Stoicorum hoc vocabulum, qui ut ſenſus docebant interdum affici vana rerum ſpecie ſive κενοπαθεῖν, ſupra Sect. 213. Sic etiam moveri animum διακένῳ ἑλκυσμῷ, ſive διακένῳ φαντασίᾳ Sect. 67, & libro ſuperiore Sect. 241.

P Δημόκριτος] Supra, Sect. 6.

Q Ἐπίκουρος δὲ] Ibid. Sect. 8. ſeq.

R διαιρέσει ἐχρήσατο] Zeno Stoicorum princeps, ejusque exemplo Stoici non omnia ſenſilia rejiciebant, neque omnia dicebant vera eſſe, ſed quædam vera, quædam falſa, ibid. Sect. 10.

S ἐξ αἰσθήσεως] Quod nempe plurimis Philoſophis perſvaſum fuit nihil apprehendi ab intellectu, quod non prius ſenſibus fuerit ſubjectum, ſupra, Sect. 58.

T ἐζήτηται εἰ ὑπόκειται] Supra, Sect. 354. ſeq.

δὲ φαινό-

δὲ φαινόμενα ἐζήτηται εἰ ὑπόκειται. [T] τὰ δὲ ζητούμενα, οὐκ αὐτόθεν ἐστὶ λήμματα, ἀλλὰ ὀφείλει διά τινος βεβαιωθῆναι. τὸ οὖν φαινόμενον ὁποῖον φαίνεται καὶ ὑπόκειται, διὰ τίνος ἔχομεν παραστῆσαι; ἢ γὰρ δι᾽ ἀδήλου [U] πράγματος πάντως, ἢ διὰ φαινομένου. ἀλλὰ τὸ μὲν δι᾽ ἀδήλου ἄτοπον· τοσοῦτον γὰρ ἀπέχει τὸ ἄδηλον τοῦ δύνασθαί τι ἐκκαλύπτειν, ὡς καὶ ἀνάπαλιν αὐτὸ δεῖσθαι τοῦ παραστήσοντος. [X] διὰ φαινομένου δὲ, πολλῷ ἀτοπώτερον. αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον. καὶ οὐδὲν τῶν ζητουμένων ἑαυτοῦ βεβαιωτικόν. ἀμήχανον ἄρα τὰ φαινόμενα κατασήσασθαι, ἵνα καὶ τὴν ἀπόδειξιν οὕτως ἔχωμεν πιστήν. ἀλλὰ τὰ φαινόμενα, φασὶν οἱ Δογματικοὶ, πάντως δεῖ τιθέναι πρῶτον. ὅτι οὐδὲν ἔχομεν πιστότερον αὐτῶν. εἶθ᾽ ὅτι ὁ κινῶν αὐτὰ λόγος αὐτὸς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ περιτρέπεται. ἤτοι γὰρ φάσει μόνον [Y] χρώμενος ταῦτα ἀναιρεῖ, ἢ φαινομένοις, ἢ μὴ φαινομένοις. ἀλλὰ φάσει μὲν χρώμενος, ἄπιστός ἐστι· ῥᾴδιον γὰρ τὴν ἀντικειμένην ἐκθέσθαι φάσιν. εἰ δὲ μὴ φαινομένοις, πάλιν ἄπιστος, θέλων διὰ μὴ φαινομένων τὰ φαινόμενα περιτρέπειν. εἰ δὲ φαινομένοις κινεῖ τὰ φαινόμενα, πάντως πιστοῖς, καὶ οὕτως αὐτόθεν ἔσται τὰ φαινόμενα πιστά. ὥστε ὁ λόγος καὶ κατ᾽ αὐτῶν χρῆται. ἡμεῖς δὲ ὅτι τὰ φαινόμενα, εἴτε αἰσθητὰ εἴη, εἴτε νοητὰ, πλείστης γέμει μάχης τῆς τε παρὰ φιλοσόφοις καὶ τῆς παρὰ τῷ βίῳ, πρότερον [Z] ἐπελογισάμεθα. τὸ δὲ νῦν ἔχον, πρὸς τὴν ἐκκειμένην διαστολὴν, ἐκεῖνο ῥητέον, ὅτι οὔτε φάσει χρώμενοι, κινοῦμεν τὰ φαινόμενα· οὔτε μὴ φαινομένοις· συγκρίνοντες δὲ αὐτὰ αὐτοῖς. εἰ μὲν γὰρ σύμφωνα εὑρίσκεται τὰ αἰσθητὰ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ τὰ νοητὰ τοῖς νοητοῖς, καὶ ἐναλλὰξ, [A] ἴσως ἂν παρεχωροῦμεν αὐτὰ τοιαῦτα τυγχάνειν ὁποῖα φαίνεται. νῦν δὲ ἐν τῇ συγκρίσει ἀνεπίκριτον εὑρίσκοντες μάχην, καθ᾽ ἣν τὰ ἕτερα ὑπὸ τῶν ἑτέρων ἐκβάλλεται· τῷ μήτε πάντα θεῖναι δύνασθαι διὰ τὴν τοιαύτην μάχην, μήτε τινὰ διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων ἰσοσθένειαν, μήτε πάντ᾽ ἐκβάλλειν, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν τοῦ φαίνεσθαι πιστότερον, ἐπὶ τὸ ἐπέχειν

rentibus: quæ autem apparent, quæritur ſintne res ſubjectæ. Quæ autem in quæſtione ſunt, non ſunt ex ſe admittendæ ſumtiones, ſed debent confirmari per aliquid. Quod ergo apparet, quod quale apparet, talis modi ſit res ſubjecta, per quodnam poſſumus oſtendere? 358. Aut enim omnino per rem obſcuram, aut per rem quæ apparet. Sed per rem quidem obſcuram, eſt abſurdum. Tantum enim abeſt, ut id quod obſcurum eſt, poſſit aliquid aperire ac revelare, ut contra ipſum indigeat eo quod ſit illud oſtenſurum. 359. Per id quod apparet autem, longe eſt abſurdius. eſt enim hoc ipſum de quo quæritur. nec eſt quidquam ex iis quæ in quæſtione ſunt quod ſeipſum probet ac confirmet. Nulla ergo ratione fieri poteſt, ut quæ apparent efficiant ut demonſtrationem ſic habeamus fide dignam. 360. Sed oportet, inquiunt Dogmatici, ea quæ apparent omnino prius ponere, quoniam nihil habemus quod ſit his magis fide dignum. Deinde, inquiunt, quæ ea convellere vult oratio, ipſa a ſeipſa evertitur. Aut enim affirmatione ſolum utens ea evertit, aut apparentibus, aut non apparentibus. Sed ſi affirmatione ſolum utatur, eſt fide indigna, facile enim licet contrariam affirmationem in medium adducere. 361. Si autem non apparentibus, eſt rurſus indigna fide, ut quæ velit per ea quæ non apparent ea quæ apparent evertere. Si autem iis quæ apparent convellere apparentia inſtituit, omnino fide dignis hoc faciet, & ita ex ſe erunt fide digna quæ apparent. Quamobrem etiam contra ipſos valet hæc ratio. 362. Nos autem, quod quæ apparent, ſintne ſenſilia, an cadant ſub intelligentiam, magna lite & decertatione plena ſint & apud Philoſophos & in vita humana, prius expoſuimus. In præſentia autem adverſus eam quæ adducta eſt disjunctionem illud dicendum eſt, quod neque affirmatione ſola utentes convellere aggredimur ea quæ apparent, neque non apparentibus, ſed apparentia cum apparentibus comparantes. Nam ſi invenirentur ſenſilia conſentire cum ſenſilibus, & quæ cadunt ſub intelligentiam, cum iis quæ ſub eam cadunt, & contra: fortaſſe concederemus ea eſſe talia qualia apparent. 363. Nunc autem in comparatione invenientes pugnam quæ non poteſt dijudicari, per quam alia ab aliis expelluntur: propterea quod neque omnia poſſimus admittere, propter hujuſmodi pugnam ac contentionem: neque aliqua, propter pares contrariorum vires: neque omnia rejicere, propterea quod nihil habeant fide dignius quam quod appareant, devenimus ad

N O T Æ.

U δι᾽ ἀδήλου] Ita ſcriptum a Sexto, innuit MS. Ciz. in quo vitioſe διὰ δήλου. Sed quemadmodum hic editi διὰ ἀδήλου, ſic infra Sect. 373. μετὰ ἀκριβείας. MS. Ciz.

X τοῦ παραστήσοντος] Ita legitur non παραστήσαντος. Sic infra Sect. 366. recte: ἐπιζητεῖ τὸ παραστῆσον αὐτῆς τὴν πίστιν, & Sect. 379. κριτηρίου τοῦ παραστήσοντος. & καταστήσοντος, Sect. 393.

Y ἤτοι γὰρ φάσει μόνον] Similis argumenti in Scepticos retorſio Sect. 281.

Z πρότερον] Sect. 354. ſeq.

A καὶ ἐναλλὰξ] Ut permutatis vicibus αἰσθητὰ conſentiant νοητοῖς, atque ſimiliter αἰσθητοῖς νοητά. Sic ſæpe noſter vocabulo ἐναλλὰξ utitur ut notavi ad 1. Pyrrhon. Sect. 9.

ſuſtinendam aſſenſionem. 364. Sed oratio (inquiunt) quæ ut fidem faciat ſumit ex apparentibus, dum ea inſtituit convellere, ſe quoque ſimul evertit. At enim hæc objectio eſt eorum qui arripiunt id de quo quæritur. Non enim ex iis quæ apparent confirmatur oratio: ſed oratione ea quæ apparent confirmantur ac corroborantur. Et merito. 365. Si enim de iis diſſentitur, aliquibus quidem dicentibus ea eſſe etiam res ſubjectas, aliquibus autem minime eſſe, id decidi debet oratione. Hujus autem rei non alios eſſe cupio teſtes quam illos ipſos qui ſunt diverſæ ſententiæ, hi enim volunt oratione demonſtrare quod vera ſunt quæ apparent, & alioqui oportere credere iis quæ apparent. 366. Non itaque ea quæ apparent, oratione, ſed iis quæ apparent eſt firmior ac validior oratio, ut quæ & ſui & illorum fidem faciat. Si autem demonſtrationis ſumtiones ſunt obſcuræ, obſcura etiam eſt illatio: quod autem conſtat ex obſcuris, rurſus eſt & ipſum obſcurum: demonſtratio igitur eſt obſcura, & quærit quod ſit facturum ipſius fidem: quod quidem non eſt demonſtrationis. 367. At non eſt, inquiunt, omnium poſtulanda demonſtratio: ſed ſunt etiam quædam ſumenda ex hypotheſi. neque enim poterit nobis procedere ratio, niſi datum fuerit aliquid ex ſeipſo eſſe fide dignum. Sed primum nos dicemus, non eſſe neceſſe ut illorum procedant dogmatum rationes, cum ſint figmentis non diſſimiles. 368. Deinde quomodo procedent? Cum enim quæ apparent hoc ſolum oſtendant quod appareant: nequaquam autem poſſint oſtendere quod ſint etiam res ſubjectæ, ponantur & ſumtiones demonſtrationis quod apparet, & ſimiliter illatio. Sic enim colligetur quod in quæſtione eſt, non autem adducetur veritas, manentibus nobis in nuda affirmatione & propria affectione. Quod autem non ſolum appareat, ſed ſit etiam res ſubjecta, velle inde attrahere, eſt eorum qui non ſunt contenti neceſſario uti, ſed etiam ſtudent arripere quod poteſt fieri. 369. In ſumma autem quoniam non ſolum demonſtrationem cenſent ex hypotheſi procedere Dogmatici, ſed etiam totam propemodum Philoſophiam, tentabimus pauca perſequi pro viribus, adverſus eos qui ſu-

κατηντήσαμεν. ἀλλ' ὁ λόγος ἐκ τῶν φαινομένων τὴν πίστιν λαμβάνων, ἐν τῷ ταῦτα κινεῖν, καὶ ἑαυτὸν συνεκβάλλει. ὅπερ ἦν συναρπαζόντων τὸ ζητούμενον ἀνδρῶν. οὐ γὰρ ὁ λόγος ἐκ τῶν φαινομένων βεβαιοῦται· ἀλλὰ τὰ φαινόμενα ἐκ τοῦ λόγου κρατύνεται. καὶ εἰκότως. εἰ γὰρ διαφωνία ἐστὶ, τινῶν μὲν λεγόντων αὐτὰ ὑποκεῖσθαι, τινῶν δὲ μηδαμῶς, ἐκ τοῦ λόγου ὀφείλει κατασταθῆναι. τούτου τε μάρτυρές εἰσιν οὐκ ἄλλοι τινὲς, ἢ οἱ ἑτερόδοξοι, λόγῳ δ' ἀποδεῖξαι θέλοντες ὅτι ἀληθῆ ἐστι τὰ φαινόμενα· καὶ ἄλλως τὸ ὅτι τοῖς φαινομένοις δεῖ πιστεύειν. οὐ γὰρ τὰ φαινόμενα [B] τοῦ λόγου, ἀλλ' ὁ λόγος τῶν φαινομένων βεβαιότερός [C] ἐστιν, ὅγε καὶ ἑαυτὸν κἀκεῖνα πιστούμενος. εἰ δὴ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεώς ἐστιν ἄδηλα, ἄδηλος δὲ καὶ ἡ ἐπιφορὰ, τὸ δὲ ἐξ ἀδήλων συνεστὼς, πάλιν ἄδηλον· ἡ ἀπόδειξίς ἐστιν ἄδηλος, καὶ ἐπιζητεῖ τὸ παραστῆσον αὐτῆς τὴν πίστιν, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀποδείξεως. ἀλλ' οὐ δεῖ, φασὶ, πάντων ἀπόδειξιν αἰτεῖν· τινὰ δὲ καὶ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν, ἐπεὶ οὐ δυνήσεται προβαίνειν ἡμῖν ὁ λόγος, ἐὰν μὴ δοθῇ τι πιστὸν ἐξ αὐτοῦ τυγχάνειν. ἀλλὰ πρῶτον καὶ ἡμεῖς ἐροῦμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον τὰς ἐκείνων δογματολογίας προβαίνειν, [D] πλασματώδεις ὑπαρχούσας. εἶτα καὶ ποῖ προβήσονται; τῶν γὰρ φαινομένων αὐτὸ μόνον παριστάντων ὅτι φαίνεται· τὸ δ' ὅτι καὶ ὑπόκειται, [E] μηκέτι προσισχυόντων διδάσκειν, τιθέσθω καὶ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως ὅτι φαίνεται, καὶ ἡ ἐπιφορὰ ὁμοίως. ὧδε γὰρ συναχθήσεται τὸ ζητούμενον, καὶ οὐ παραχθήσεται ἡ ἀλήθεια, μενόντων ἡμῶν ἐπὶ ψιλῆς φάσεως καὶ τοῦ οἰκείου πάθους. τὸ δ' ὅτι οὐ μόνον φαίνεται, ἀλλὰ καὶ ὑπόκειται, θέλειν περισπᾷν, ἀνδρῶν ἐστι μὴ τῷ ἀναγκαίῳ πρὸς τὴν χρείαν ἀρκουμένων, ἀλλὰ καὶ τὸ δυνατὸν συναρπάζειν ἐσπουδακότων. καθόλου τε ἐπεὶ οὐχ ἡ ἀπόδειξις μόνον ἐξ ὑποθέσεως προκόπτειν ἀξιοῦται τοῖς Δογματικοῖς, ἀλλὰ καὶ ὅλη σχεδὸν φιλοσοφία, πειρασόμεθα κατὰ τὸ δυνατὸν ὀλίγα διεξελθεῖν

N O T Æ.

B *οὐ γὰρ τὰ φαινόμενα*] Ita MSS. Ciz. & Savil. pro *οὐ τὰ φαινόμενα γάρ.* paulo ante pro *τὸ ὅτι* potius *τῷ, ὅτι.* pro *λόγῳ δ'* autem *λόγῳ τ'.*

C *ὁ λόγος τῶν φαινομένων βεβαιότερος*] Verba propemodum ſimilia in S. Petri Apoſtoli Epiſtola poſteriore, I. 19. *ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον.*

D. *δογματολογίας προβαίνειν*] Scita Dogmaticorum atque *κυρίας δόξας* concedi & ſine contradictione admitti. Solennis diſputantium vox eſt quando propoſitionem in argumento adverſarii concedunt, ut dicant: *tranſeat major*, hoc eſt *προβαινέτω.* Ita Sect. 377. *πρ. βαινεν ὁ λόγος.* Pro voce *προβαίνειν*, Sect. 369. utitur verbo *προκόπτειν*, & Sect. 436. *περαίνειν.*

E *ὅτι καὶ ὑπόκειται*] Conſtat quidem quod ſenſibus ita videatur, at non æque hinc conſtat num etiam ſubjectum ſenſibus oblatum, vere ſic atque in natura ſua ſe habeat. In hanc ſententiam multa diſſeruntur 1. Pyrrhon. Sect. 93. ſeq. 111. ſeq. &c. Recte autem *τὸ δ' ὅτι* ut MSS. male inferius *τὸ δ' οὖ, τι* ubi MS. Ciz. itidem *τὸ δ' ὅτι.*

πρὸς

πρὸς τὸς ἐξ ὑποθέσεώς τινα λαμβάνοντας. [F] ταῦτα γὰρ ἅ φασιν ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν, εἰ μὲν πιςά ἐςι διὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως εἰλῆφθαι, πιςὰ φανήσεται καὶ τἀναντία τέτοις ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντα. καὶ ταύτῃ θήσομεν τὰ μαχόμενα. εἰ δὲ ἐπὶ τέτων, φημὶ δὲ τῶν ἐναντίων, πρὸς πίςιν ἡ ὑπόθεσις ἀσθενὴς, καὶ ἐπ' ἐκείνων γενήσεται· ὥστε ἐδέτερα πάλιν ὑποθησόμεθα. τἔτό τε ὃ ὑποτίθεταί τις, ἤτοι ἀληθές ἐςι, καὶ τοιἔτον, οἷον αὐτὸ ὑποτίθεται, ἢ ψεῦδος. καὶ εἰ μὲν ἀληθὲς, ἑαυτὸν ἀδικεῖ ὁ ὑποτιθέμενος τἔτο. εἴγε δυνάμενος αὐτὸ μὴ αἰτεῖσθαι, ἀλλ' αὐτόθεν λαμβάνειν ὡς ἀληθὲς, εἰς πρᾶγμα συμφεύγει [G] ὑποψίας πλῆρες, εἰς τὴν ὑπόθεσιν, αἰτέμενος τὸ αὐτόθεν ἀληθές. εἰ δὲ ψεῦδός ἐςιν, ἐκέτι αὐτὸν, ἀλλὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἀδικεῖ ὁ τῇ ὑποθέσει χρώμενος, τὸ μὴ ὂν ἀξιῶν αὐτῷ [H] αὐτόθεν συγχωρηθῆναι ὡς ὄν· καὶ τὸ ψεῦδος βιαζόμενος λαμβάνειν [I] ὡς ἀληθές. καὶ μὴν εἴπερ πᾶν τὸ ἀκολεθἔν τοῖς ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσιν ἀξιοῖ τις βέβαιον εἶναι, ὅλην συγχέει τὴν φιλόσοφον ζήτησιν. εὐθέως γὰρ ὑποθησόμεθα τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· καὶ συνάξομεν ὡς ἀκολεθἔν, τὸ, τὰ ἕξ, ὀκτὼ ὑπάρχειν. ἔςαι δὲ τἔτο ἀληθὲς, τῷ τὰ ἓξ δὶς τρία ὑπάρχειν. [K] εἰ δὲ λέγοιεν πρὸς ἡμᾶς ὅτι ἄτοπόν ἐςι τὸ τοιἔτο· δεῖ γὰρ βέβαιον εἶναι τὸ ὑποτεθὲν, ἵνα συνομολογηθῇ καὶ τὸ ἀκολεθἔν τέτῳ· καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἀκέσονται, τὸ μηδὲν αὐτόθεν ἀξιέντων λαμβάνειν, πᾶν δὲ τὸ τιθέμενον, μετ' ἀκριβείας τίθεσθαι. πρὸς τέτοις, εἰ τὸ ὑποτιθέμενον, ᾗ ὑποτίθεται, βέβαιόν ἐςι καὶ ἀσφαλὲς, μὴ ταῦτα ὑποτιθέσθωσαν οἱ Δογματικῶς φιλοσοφἔντες τὰ ἐξ ὧν συνάγεσι τὸ ἄδηλον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἄδηλον· τετέςι μὴ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως, ἀλλὰ τὴν ἐπιφοράν. ἀλλὰ κἂν μυριάκις τἔθ' ὑποθῶνται, ἐκ ἔςι πιςὸν, διὰ τὴν ἀδηλότητα καὶ τὴν περὶ αὐτἔ ζήτησιν. φανερὸν δήπεθεν ὅτι ἐδὲ ἐὰν τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως, δίχα ἀποδείξεως αἰτήσωνται, ἀνύεσί τι πρὸς πίςιν, διὰ τὸ καὶ ταῦτα τῶν ἀμφισβητησίμων ὑπάρχειν. νὴ Δία, ἀλλ' εἰώθασιν ὑποτυγχάνοντες λέγειν

munt aliquid ex hypotheſi. 370. Ea enim quæ dicunt ſe ſumere ex hypotheſi, ſi fide digna ſunt propterea quod ea ſumpſerint ex hypotheſi, fide digna quoque apparebunt, quæ ſunt his contraria, ſumpta ex hypotheſi. & ea ratione ponemus quæ inter ſe pugnant. Si autem in his, in contrariis, inquam, ad fidem faciendam imbecilla eſt hypotheſis, erit etiam in illis. Quamobrem neutra ponemus per hypotheſim. 371. Hoc autem quod ponit quiſpiam per hypotheſim, aut eſt verum & tale quale ipſum ponit, aut falſum. Si verum eſt, ſibi ipſi facit injuriam qui hoc ponit per hypotheſim: ſi quidem cum poſſit ipſum non petere, ſed ex ſe ſumere tanquam verum, confugit ad rem plenam ſuſpicione, ut qui petat ad hypotheſim rem quæ ex ſeipſa eſt vera. Si eſt falſa, non ſibi ſed rerum naturæ facit injuriam, qui utitur hypotheſi, ut qui velit ſibi id quod non eſt ex eo ipſo concedi, tanquam quod ſit, & cogat falſum ſumere tamquam verum. 372. Quinetiam ſi quiſquam velit firmum eſſe & ſtabile quidquid eſt conſequens iis quæ ſumpta ſunt ex hypotheſi, confundit univerſam philoſophicam inquiſitionem. ſtatim enim ponemus tria eſſe quatuor: & colligemus tanquam conſequens ſex eſſe octo. erit enim hoc verum, ſiquidem ſex, bis tria ſunt. 373. Quod ſi nobis dicant hoc eſſe abſurdum, oportere enim firmum eſſe ac ſtabile quod poſitum eſt per hypotheſim, ut confiteamur id quod eſt ei conſequens: à nobis quoque audient, non oportere quicquam velle ex ſeipſo ſumere, quidquid autem ponitur, accurate & exacte ponere. 374. Præterea ſi quod ponitur per hypotheſim, quatenus ponitur, eſt firmum ac ſtabile, ne ea ponant qui philoſophantur dogmatice, ex quibus colligunt id quod eſt obſcurum, ſed hoc ipſum obſcurum potius: hoc eſt, non ſumtiones demonſtrationis, ſed illationem. Verum etiamſi hoc millies poſuerint per hypotheſim, non eſt fide dignum, propterea quod res ſit obſcura & quod de eo ſit quæſtio. Unde perſpicuum eſt utique, quod nec ſi petierint ſumtiones demonſtrationis abſque demonſtratione, ad fidem faciendam nihil efficiunt, propterea quod ea quoque ſint ex dubitabilibus. 375. Atqui ſolent reſpondere & dicere, ſane vero, at hoc fidem facit

NOTÆ.

F πρὸς τὰς ἐξ ὑποθέσεώς τινα λαμβάνοντας] Ita ſcripſi ex MS. Ciz. pro τὶ, quoniam ſequitur ταῦτα. Conferendaque ſunt quæ de eodem argumento noſter 1. Pyrrhon. Sect. 173. & adverſus Geometras Sect. 7. ſeq. & hoc ipſo libro ſupra Sect. 343.

G εἰς πρᾶγμα συμφεύγει] MS. Ciz. ὡς πρᾶγμα. Heſych. ὡς ἡμᾶς, πρὸς ἡμᾶς. Sic in proverbio: τὸν ὅμοιον ὁ Θεὸς ἄγει ὡς τὸν ὅμοιον. Tamen puto hoc loco illud ὡς a librario ex antecedenti ὡς ἀληθὲς repetitum.

H αὐτῷ] Ita MS. Ciz. pro αὐτῷ, atque jam alibi notavi promiſcue hæc poni in veteribus libris αὐτῷ, αὑτῷ, ἑαυτῷ.

I βιαζόμενος λαμβάνειν] Sic Exod. XIX. 24. μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι. Luc. XVI. 16. πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται, ſcil. εἰσελθεῖν. Clemens Alex. libro Quis dives ſalvetur c. 21. αὕτη μόνον βία νικᾷ, Θεὸν βιάσασθαι, καὶ παρὰ Θεἔ ζωὴν ἁρπάσαι. Ubi jungenda ſunt βιάσασθαι ἁρπάσαι.

K τῷ τὰ ἓξ δὶς τρία ὑπάρχειν] Sic lege pro ὀκτὼ ὑπάρχειν quod ex ſuperiore librarius repetierat, & confer librum adverſus Geometras Sect. 11.

quod firma ac valida ſit hypotheſis, quoniam verum invenitur illud quod infertur ex iis quæ ſumpta ſunt ex hypotheſi. Nam ſi recte ſe habet id quod eſt his conſequens, illa quoque ſunt vera & minime dubia ex quibus conſequitur. 376. Sed unde, dicet quiſpiam, poterimus oſtendere quod verum ſit id quod eſt conſequens ei quod ſumptum eſt ex hypotheſi? Nunquid ex ſeipſo, an ex ſumtionibus e quibus ſequitur? Sed ex ſe quidem minime poſſumus. eſt enim obſcurum. Sed nec ex ſumtionibus. de eo enim depugnatur, & oportet ipſum prius conſtitui. 377. Verum age, eſto quod verum ſit conſequens iis quæ ſumpta ſunt ex hypotheſi: non tamen idcirco etiam ea quæ ſumpta ſunt ex hypotheſi erunt vera. Nam ſiquidem ex eorum ſententia ex vero ſolum ſequeretur verum, procederet oratio, atque ſi ſit verum id quod eſt conſequens ei quod ſumptum eſt ex hypotheſi, verum quoque eſſet quod ſumptum ex hypotheſi. 378. Nunc autem quoniam dicunt etiam ex falſo ſequi falſum, & ex falſo verum, non neceſſario ſi conſequens eſt verum, erit etiam verum antecedens, ſed contingit aliquando cum ſit verum conſequens, eſſe falſum antecedens. Atque obiter quidem, ut ajunt, & digreſſionis loco hactenus dictum ſit, quod non debeat demonſtratio incipere ab hypotheſi. 379. Conſequenter autem oſtendendum eſt, quod etiam incidit in vitioſum modum probandi mutuo alterum per alterum. quod quidem eſt gravius dubium. Nam quod demonſtratio quidem ſit ex iis quæ ſunt obſcura, prius conſtituimus. Quidquid autem eſt obſcurum indiget dijudicatione. Quod autem indiget dijudicatione, eget eo quod ſit judicaturum, idne ſit probum, an non. Quomodo enim quod eſt metiendum, id abſque menſura ſecundum naturam metiri non licet: & quidquid eſt ad regulam dirigendum, abſque regula non dirigitur: ita etiam quod judicatur, non judicatur abſque eo quod vim habet judicandi. 380. Quoniam ergo quæſitum eſt an ſit aliquid veri falſique criterium, cum alii quidem dixerint nullum eſſe, alii vero eſſe aliquod, alii vero ſe continuerint in ſuſtinenda aſſenſione, rurſus oportebit oſtendere per aliquam demonſtrationem quod ſit aliquod criterium veri falſique. Sed ut habeamus fide dignam demonſtrationem, oportebit ad criterium reverti, & ita cum nec eam ante illud habeamus fide dignam, neque illud ante eam firmum ac ſtabile, fateri eſſe ſuſtinendam de utriſqu-

ὅτι πιστίς ἐστι τοῦ ἐῤῥῶσθαι τὴν ὑπόθεσιν, τὸ ἀληθὲς εὑρίσκεσθαι ἐκεῖνο τὸ τοῖς ἐξ ὑποθέσεως [L] ληφθεῖσιν ἐπιφερόμενον. εἰ γὰρ τὸ τούτοις ἀκολουθοῦν ἐστιν ὑγιὲς, κἀκεῖνα οἷς ἀκολουθεῖ, ἀληθῆ καὶ ἀναμφίλεκτα καθέστηκε. καὶ πόθεν ἔχομεν, ἐρεῖ τις, δεῖξαι ὅτι τὸ ἀκολουθοῦν τῷ ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντι, ἀληθές ἐστιν; ἆρά γε ἐξ αὐτοῦ, ἢ ἐκ τῶν λημμάτων οἷς ἀκολουθεῖ; ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἄδηλον γάρ ἐστιν. ἐκ δὲ τῶν λημμάτων, οὐδ' οὕτως. περὶ γὰρ τούτου ἐστὶν ἡ μάχη, καὶ δεῖ αὐτὸ πρότερον κατασταθῆναι. οὐ μὴν, ἀλλὰ ἔστω γε καὶ τὸ ἀκολουθοῦν τοῖς ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσιν, ἀληθές· οὐ μὴν παρὰ τοῦτο καὶ τὰ ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντα γενήσεται ἀληθῆ. εἰ μὲν γὰρ μόνον κατ' αὐτοὺς τῷ ἀληθεῖ εἵπετο ἀληθὲς, προὔβαινεν ὁ λόγος, καὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος τῷ ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντι ὄντος ἀληθοῦς, γίνεσθαι τὸ ἐξ ὑποθέσεως ληφθὲν ἀληθές. νῦν δὲ ἐπεὶ καὶ ψεύδει ψεῦδος, [M] φασὶν, ἀκολουθεῖ, καὶ ψεύδει ἀληθὲς, [N] οὐ κατ' ἀνάγκην, εἰ τὸ λῆγόν ἐστιν ἀληθὲς, καὶ τὸ ἡγούμενον ἔσται ἀληθές. ἀλλ' ἐνδέχεται, τοῦ λήγοντος ἀληθοῦς ὄντος, τὸ ἡγούμενον ὑπάρχειν ψεῦδος. ὁδοῦ μὲν οὖν πάρεργον, ὥς φασι, καὶ παρενθήκης, τοσαῦτα εἰρήσθω περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐξ ὑποθέσεως κατάρχεσθαι τὴν ἀπόδειξιν. ἀκολούθως δ' ὑποδεικτέον ὅτι καὶ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων τρόπον [O] ἐμπέπτωκεν· ὅ ἐστιν ἀπορώτερον. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις, προκατεστησάμεθα. πᾶν δὲ ἄδηλον ἐπικρίσεως δεῖται, τὸ δὲ ἐπικρίσεως δεόμενον, κριτηρίου χρήζει τοῦ παραστήσοντος, εἴτε ὑγιές ἐστιν, εἴτε μὴ τοιοῦτον. ὥσπερ γὰρ τὸ μετρηθῆναι ὀφεῖλον, οὐ χωρὶς μέτρου μετρεῖσθαι πέφυκε, καὶ πᾶν τὸ κανονιζόμενον, οὐ χωρὶς κανόνος κανονίζεται· οὕτω καὶ τὸ κρινόμενον, οὐ χωρὶς κριτηρίου δοκιμάζεται. ἐπεὶ οὖν καὶ τὸ εἰ ἔστι κριτήριον [P] ἐζήτηται, τῶν μὲν μηδὲν εἶναι φαμένων, τῶν δὲ εἶναι, τῶν δὲ ἐν ἐποχῇ τοῦτο φυλαξάντων, πάλιν δεήσει τὸ, ὅτι ἔστι κριτήριον, ἀποδειχθῆναι διά τινος ἀποδείξεως. ἀλλὰ δὴ ἵν' ἔχωμεν ἀπόδειξιν πιστὴν, ἀναστρέφειν ἐπὶ τὸ κριτήριον δεήσει· καὶ οὕτω μήτε ταύτην πρὸ ἐκείνου ἔχοντες πιστὴν, μήτε ἐκεῖνο πρὸ ταύτης βέβαιον, ὁμολογεῖν τὴν περὶ ἀμ-

N O T Æ.

L *τὸ τοῖς ἐξ ὑποθέσεως*] Ita recte MS. Ciz. pro *τὸ τῆς*.

M *καὶ ψεύδει ψεῦδος, φασὶν, ἀκολουθεῖ*] Ut: *ſi terra volat, alas habet terra.* Supra Sect. 113.

N *καὶ ψεύδει ἀληθὲς*] Ut: *ſi terra volat, exiſtit terra.* ibid. Sect. 114.

O *εἰς τὸν δι' ἀλλήλων τρόπον*] I. Pyrrhon. Sect. 183.

P *εἰ ἔστι κριτήριον*] Hac de re uberrime libro ſuperiore Sect. 47. ſeq.

φοτέρων

φοτέρων ἐποχήν. ἐνέςαι ἔν σὺν τοῖς εἰρημένοις, κἀκ τῆς ἐπινοίας κινεῖν τὴν ἀπόδειξιν. καί τοι εἰ ἐπενοεῖτο, Q ἐ πάντως ἂν ὑπῆρχε. πολλὰ γάρ ἐςιν ἅπερ ἐπινοεῖται μὲν, ὡς ἔφην, R ἐ μετέχει δέ τινος ὑπάρξεως. νῦν δὲ ὅταν καὶ ἡ ἐπίνοια εὑρίσκηται ἀδύνατος ἡ τῆς ἀποδείξεως, ἀναμφιλέκτως καὶ ἡ τῆς ὑπάρξεως ἐλπὶς ἀποκόπ]εται. δυοῖν ἔν ἐσῶν ἀποδείξεων, τῆς τε γενικῆς καὶ τῆς εἰδικῆς, S τὴν μὲν γενικὴν αὐτόθεν εὑρήσομεν ἀνεπινόητον· T ἐδεὶς γὰρ ἡμῶν οἶδε γενικὴν ἀπόδειξιν. ἐδὲ διὰ ταύτης πώποτέ τι δεδύνηται παραςῆσαι. καὶ ἄλλως ἄξιον πυθέσθαι, πότερον λήμματα ἔχει καὶ ἐπιφορὰν ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις, ἢ ἐκ ἔχει. καὶ εἰ μὲν ἐκ ἔχει, πῶς ἔτι δύναται νοηθῆναι ἀπόδειξις, εἴγε ἡ πάσης ἀποδείξεως νόησις, ἐ χωρὶς τῶν αὐτῆς λημμάτων καὶ τῆς ἐπιφορᾶς συνίςαται; εἰ δὲ ἔχει ἑκάτερα, τυτέςι τὰ λήμματα καὶ τὴν ἐπιφορὰν, εἰδική τις ἐςὶν ἀπόδειξις. εἰ γὰρ πᾶν τὸ ἀποδεικνύμενον καὶ πᾶν τὸ ἀποδεικνύον, τῶν ἐπὶ μέρυς ἐςὶν, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀπόδειξιν μίαν εἶναι τῶν εἰδικῶν. ἦν δέ γε ἡμῖν ὁ λόγος ἐ περὶ τῆς εἰδικῆς, ἀλλὰ τῆς γενικῆς· ἐκ ἄρα ἐπινοεῖται ἡ γενικὴ ἀπόδειξις· καὶ μὴν ἐδέ γε ἡ εἰδική. ἐλέγετο γὰρ τοῖς Δογματικοῖς ἡ ἀπόδειξις λόγος εἶναι U κατὰ συναγωγὴν διά τινων φαινομένων ἐκκαλύπ]ων τὶ ἄδηλον. ἤτοι ἔν τὸ πᾶν σύςημα, τυτέςι τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς ἐπιφορᾶς νοέμενον, ἀπόδειξις ἦν, ἢ τὰ μὲν λήμματα μόνον ἐςὶν ἀπόδειξις, ἡ δὲ ἐπιφορὰ, τὸ ἀποδεικνύμενον. ὁπότερον δ' ἂν εἴπωσι τέτων, σαλεύεται ἡ τῆς ἀποδείξεως ἐπίνοια. εἰ μὲν γὰρ τὸ σύνθετον ἔκ τε τῶν λημμάτων X καὶ τῆς ἐπιφορᾶς, ἐςὶν ἀπόδειξις, ἀνάγκη ἄδηλόν τι περιέχυσαν τὴν ἀπόδειξιν, εὐθὺς ἄδηλον εἶναι· τοιαύτην δὲ καθεςηκῦαν, δεῖσθαί τινος ἀποδείξεως, ὅπερ ἄτοπον. τοίνυν ἐκ ἂν εἴη τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς ἐπιφορᾶς συνεςὼς, ἀπόδειξις. εἴγε ἔτε ἄδηλον ἔτε ἀποδείξεως δεομένην νοῦμεν τὴν ἀπόδειξιν. ἔτι ἡ ἀπόδειξις τῶν πρός τι Y ἐςίν· ἐ γὰρ εἰς ἑαυτὴν νεύει, ἐδὲ κατὰ περιγραφὴν νενόηται, Z ἀλλ' ἔχει τι ὃ ἐςὶν ἀπόδειξις.

aſſenſionem. 381. Licebit autem præter ea, quæ dicta ſunt, etiam ex ipſa illius notione convellere demonſtrationem. Quanquam etſi mente concipi poſſet ejus notio, non propterea ſtatim exiſteret. Multa enim ſunt quæ mente quidem concipiuntur, ut dixi, non tamen habent ullam partem exiſtentiæ. Nunc autem quum etiam conceptio demonſtrationis invenitur non poſſe eſſe in mente, citra controverſiam ſpes quoque exiſtentiæ ejus abſcinditur. 382. Quum ſint ergo duæ demonſtrationes, nempe in genere & in ſpecie, eam quidem quæ eſt in genere, eo ipſo inveniemus mente concipi non poſſe. Nemo enim noſtrum novit demonſtrationem in genere: neque per eam unquam potuit aliquid oſtendere. 383. Et alioqui operæ pretium eſt interrogare, habeatne ea demonſtratio ſumtiones & illationes, an non. Et, ſi quidem non habet, quomodo poteſt adhuc mente concipi demonſtratio, ſiquidem nullius demonſtrationis notio conſtat abſque ſuis ſumtionibus & illatione? Sin autem habet utraque, nempe ſumtiones & illationem, eſt quædam ſpecialis demonſtratio. 384. Nam ſi, quidquid demonſtratur, & quidquid demonſtrat, eſt ex iis quæ ſunt ſingularia, neceſſe eſt etiam demonſtrationem eſſe unam ex ſpecialibus. Sermo autem erat nobis, non de ſpeciali, ſed de demonſtratione in genere. Non ergo mente concipi poteſt demonſtratio in genere. Sed nec ſpecialis. 385. Dicebatur enim a Dogmaticis demonſtratio eſſe argumentatio quæ firmiter colligendo, per quædam quæ apparent aperit obſcurum. Aut ergo univerſum compoſitum, hoc eſt, quod intelligitur ex ſumtionibus & illatione, eſt demonſtratio: aut ſumtiones ſolum ſunt demonſtratio, illatio autem id quod demonſtratur. Utrumvis autem horum dixerint, labefactatur notio demonſtrationis. 386. Nam ſiquidem id, quod eſt compoſitum ex ſumtionibus & illatione, eſt Demonſtratio, neceſſe eſt ut demonſtratio quæ continet aliquid obſcurum, ſit protinus & ipſa obſcura: ſi ſit autem ejuſmodi, neceſſe eſt ut egeat aliqua demonſtratione, quod quidem eſt abſurdum. Quod ergo conſtat ex propoſitionibus & illatione, nequaquam fuerit demonſtratio. ſiquidem intelligimus demonſtrationem neque obſcuram, neque egentem demonſtratione. 387. Præterea demonſtratio eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid. Neque enim ad ſeipſam inclinat neque in ſe circumſcribi intelligitur, ſed habet aliquid cujus eſt demonſtratio. Si

NOTÆ.

Q καὶ ἐπενοεῖτο] De diſtinctione inter ἔννοιαν ſive πρόληψιν atque ὕπαρξιν dictum ſupra Sect. 332. ſeq.

R ὡς ἔφην] Sect. 334.

S γενικῆς τε καὶ εἰδικῆς] Sect. 337. ſeq.

T γενικὴν ἀνεπινόητον] Confer 1. Pyrrhon. Sect. 172.

U ἡ ἀπόδειξις λόγος εἶναι] Fuit hæc definitio demonſtrationis ſupra Sect. 301. ſeq. & 2. Pyrrhon. Sect. 135. &c.

X τὸ σύνθετον ἐκ λημμάτων] Lib. 2. Pyrrhon. Sect. 173. ſeq.

Y ἡ ἀπόδειξις τῶν πρός τι] Id. 179.

Z ἐδὲ κατὰ περιγραφὴν νενόηται] Demonſtratio non concipitur tanquam res abſoluta, quæ in ſe circumſcribatur,

ergo

ergo illatio fuerit in eo comprehenſa, quidquid autem refertur ad aliquid, eſt extra illud ad quod dicitur relatum: ad nihil refertur mente ſic concepta demonſtratio, ſi quidem in ea jam comprehendebatur illatio. 388. Sed etſi aliam extrinſecus conſtituerimus illationem, ad quam relata intelligetur demonſtratio, duæ erunt rei demonſtrandæ loco illationes: una quidem, quæ continetur in demonſtratione: ſecunda autem quæ extra, ad quam relata intelligitur ac mente concipitur demonſtratio. Abſurdum eſt autem unius demonſtrationis dicere duas eſſe illationes. Non eſt ergo demonſtratio id quod conſtat ex propoſitionibus & illatione. 389. Reſtat ergo ut id ſolum quod conſtat ex ſumtionibus, dicatur eſſe demonſtratio. quod quidem eſt ſtultum. hoc enim neque eſt omnino argumentatio, ſed res manca ac deficiens, & quæ intelligi non poteſt. ſiquidem nullus qui ſapit dicet hoc: *Si eſt motus, eſt inane. Atqui eſt motus*, ſejunctim ita habere conſecutionem, aut aliquam ſervare ſententiam. 390. Si ergo neque quod eſt compoſitum ex ſumtionibus & ex illatione, mente concipi poteſt demonſtratio: neque id quod conſtat ſolum ex ſumtionibus; intelligi ac mente concipi non poteſt demonſtratio. 391. Præterea demonſtratio, aut manifeſta, eſt rei manifeſtæ demonſtratio, aut obſcuræ obſcura, aut obſcura manifeſtæ, aut manifeſta obſcuræ. Nihil eſt autem horum, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquid demonſtratio. 392. Nam manifeſta quidem manifeſtæ rei demonſtratio eſſe non poteſt, quandoquidem manifeſtum non indiget demonſtratione, ſed ex ſe manifeſtum fit: obſcura autem rei obſcuræ rurſus non fuerit demonſtratio, quandoquidem ipſa indigebit aliquo quod eam oſtendat. Cumque ſit obſcura ipſa, non aliud quidquam oſtendet. 393. Similiter neque obſcura rei manifeſtæ. utraque enim concurrent dubia. Nam & quod demonſtratur, non indigebit aliqua demonſtratione, quum ſit manifeſtum, & demonſtratio indigebit eo quod ſit eam oſtenſurum, quum ſit obſcura. Quamobrem neque obſcura rei manifeſtæ unquam fuerit demonſtratio. 394. Reſtat ergo ut dicatur manifeſta rei obſcuræ. quod ipſum quoque eſt ex dubiis. Si enim non ex rebus quæ incircumſcripte & abſolute intelliguntur eſt demonſtratio, ſed ex iis quæ referuntur ad aliquid: quæ autem referuntur ad aliquid, ut oſtendimus cum diſquireremus de ſigno,

εἰ οὖν ἡ ἐπιφορὰ ἐμπεριείληπται αὐτῇ, πᾶν δὲ τὸ πρός τι, ἐκτός ἐστιν ἐκείνου τοῦ πρὸς ᾧ λέγεται πρός τι, πρὸς οὐδέν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις νοουμένη, ἐπείπερ ἡ ἐπιφορὰ ἐμπεριείχετο αὐτῇ. ἀλλὰ κἂν ἑτέραν [A] ὑποστησώμεθα ἐπιφορὰν ἐκτὸς, πρὸς ἣν ἡ ἀπόδειξις νοηθήσεται, δύο γενήσονται ἐπιφοραὶ κατὰ τὸν τόπον· [B] μία μὲν ἡ ἐν τῇ ἀποδείξει περιεχομένη, δευτέρα δὲ ἡ ἐκτὸς, πρὸς ἣν νοεῖται ἡ ἀπόδειξις. ἄτοπον δέ γε, μιᾶς ἀποδείξεως δύο λέγειν ἐπιφοράς. οὐκ ἄρα τὸ ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς συνεστὼς, ἔστιν ἀπόδειξις. λείπεται τοίνυν τὸ ἐκ τῶν λημμάτων λέγειν μόνον ἀπόδειξιν εἶναι· ὅπερ ἦν εὔηθες. τοῦτο γὰρ οὐδὲ λόγος ἐστὶ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ πρᾶγμα ἐλλιπὲς καὶ ἀδιανόητον. οὔγε οὐθείς φησι τῶν νοῦν ἐχόντων τὸ τοιοῦτον κατ' ἰδίαν, εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενὸν, ἀλλὰ μὴν ἔστι κίνησις, ἢ λόγον [C] εἶναι ἢ διάνοιάν τινα σώζειν. εἰ οὖν μήτε τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐπιφορᾶς σύνθετον, νοεῖται ἀπόδειξις, μήτε τὸ ἐκ τῶν λημμάτων μόνον, ἀνεπινόητός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. ἔτι ἡ ἀποδεικνύουσα ἀπόδειξις, ἤτοι πρόδηλος οὖσα προδήλου [D] ἐστὶν ἀπόδειξις, ἢ ἄδηλος ἀδήλου, ἢ ἄδηλος προδήλου, ἢ πρόδηλος ἀδήλου· οὐδὲν δὲ τούτων, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἐστί τι ἀπόδειξις. καὶ δὴ πρόδηλος μὲν προδήλου οὐ δύναται τυγχάνειν ἀπόδειξις, ἐπεὶ τὸ πρόδηλον οὐ χρήζει ἀποδείξεως, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ γνώριμον καθέστηκεν. ἄδηλος δὲ ἀδήλου πάλιν οὐκ ἂν εἴη ἀπόδειξις, παρόσον αὐτὴ χρείαν ἕξει τοῦ παριστάντος, ἄδηλος οὖσα, καὶ οὐχ ἑτέρου τινὸς γενήσεται παραστατική. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ ἄδηλος προδήλου. ἀμφότερα γὰρ συνδραμεῖται ἄπορα. τό, τε γὰρ ἀποδεικνύμενον οὐ δεήσεταί τινος ἀποδείξεως, πρόδηλον ὄν, ἥτε ἀπόδειξις χρείαν ἕξει τοῦ καταστήσοντος αὐτὴν, ἄδηλος οὖσα. ὥστε οὐδὲ ἄδηλος προδήλου γένοιτ' ἄν ποτε ἀπόδειξις. λείπεται λέγειν ὅτι πρόδηλος ἀδήλου· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων ἐτύγχανεν. εἰ γὰρ οὐ τῶν κατὰ περιγραφὴν [E] καὶ ἀπολύτως νοουμένων [F] ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις, ἀλλὰ τῶν πρός τι, τὰ δὲ πρός τι, ὡς ἐδείξαμεν [G] ἐν τῇ περὶ σημείου ζητήσει, συγκατα-

N O T Æ.

neque ad aliam rem reſpiciat. Sic infra Sect. 394. *οὐ τῶν κατὰ περιγραφὴν καὶ ἀπολύτως νοουμένων ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις, ἀλλὰ τῶν πρός τι.*

A κἂν ἑτέραν] Ita recte editi, pro *ἑτέροις* quod legit Hervetus, atque eſt in MS. Ciz.

B κατὰ τὸν τόπον] *Al. τρόπον, hoc pacto, vel λόγον, in argumento eodem.*

C ἢ λόγον] Ita legendum utique pro *ἢ λῆγον*, ex 2. Pyrrhon. Sect. 176. In MS. Ciz. *ἄληγον*, nullo ſenſu.

D. ἤτοι πρόδηλος προδήλου] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 177. ſeq.

E οὐ τῶν κατὰ περιγραφὴν] Supra Sect. 387.

F ἀπολύτως νοουμένων] *ἀπόλυτα* dixit Sect. 173.

G ὡς ἐδείξαμεν] Sect. 174. ſeq.

λαμβάνεται

λαμβάνεται ἀλλήλοις, τὰ δὲ συγκαταλαμβανόμενα, οὐκ ἐξ ἀλλήλων ἐκκαλύπτεται, ἀλλ᾽ ἐξ αὑτῶν ἐστι πρόδηλα· οὐκ ἔσται ἡ ἀπόδειξις πρόδηλος ἀδήλου ἀπόδειξις, διὰ τὸ κἀκεῖνο συγκαταλαμβανόμενον αὐτῇ, δι᾽ αὑτοῦ προπίπτειν. εἰ οὖν μήτε ὡς φαινόμενον φαινομένου ἐστὶν ἀπόδειξις, μήτε ὡς ἄδηλον ἀδήλου, μήτε ὡς ἄδηλον φαινομένου, μήτε ὡς φαινόμενον ἀδήλου, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι λεκτέον μηδὲν εἶναι ἀπόδειξιν.

Ακολούθως δὲ τοῖς εἰρημένοις, ἐπεὶ καὶ οἱ Στωϊκοὶ μάλιστα δοκοῦσιν [H] ἐξηκριβωκέναι τοὺς ἀποδεικτικοὺς τρόπους, φέρε καὶ πρὸς τούτους [I] ὀλίγα διεξέλθωμεν· παριστάντες, ὅτι τὸ ὅσον ἐπὶ ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῶν, τάχα μὲν [K] πάντα ἐστὶν ἀκατάληπτα· ἰδιαίτερον δὲ ἡ ἀπόδειξις. ἔστι μὲν οὖν ἡ ἀπόδειξις, ὡς ἔστι παρ᾽ αὐτῶν ἀκούειν, καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις. [L] ἥτις διπλοῦν ἔοικεν εἶναι πρᾶγμα. καὶ τὸ μέν τι ἔχειν ἀκούσιον, τὸ δὲ ἑκούσιον, καὶ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ κρίσει κείμενον. τὸ μὲν γὰρ φαντασιωθῆναι, ἀβούλητον ἦν, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ πάσχοντι ἔκειτο, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ φαντασιοῦντι τὸ οὑτωσὶ διατεθῆναι· οἷον λευκαντικῶς, λευκοῦ ὑποπεσόντος χρώματος· ἢ γλυκαντικῶς, γλυκέος τῇ γεύσει προσαχθέντος. τὸ δὲ συγκαταθέσθαι τούτῳ τῷ κινήματι, ἔκειτο ἐπὶ τῷ παραδεχομένῳ τὴν φαντασίαν. [M] ὥστε ἡ κατάληψις προηγουμένην ἔχει τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, ἧς ἐστι συγκατάθεσις· ἡ δὲ καταληπτικὴ φαντασία, προάγουσαν εἶχε τὴν φαντασίαν, ἧς ἐστιν εἶδος. φαντασίας γὰρ μὴ οὔσης, οὐδὲ καταληπτική ἐστι φαντασία· παρόσον τοῦ γένους μὴ ὄντος, οὐδὲ τὸ εἶδός ἐστι. καὶ καταληπτικῆς μὴ οὔσης φαντασίας, οὐδὲ συγκατάθεσίς ἐστιν αὐτῆς. τῆς δὲ καταληπτικῆς φαντασίας τῆς συγκαταθέσεως αἱρομένης, αἱρεῖται καὶ ἡ κατάληψις. ἔνθεν, ἂν ἐπιδειχθῇ διὰ τῆς ἀποδείξεως, ὅτι οὐ δύναται φαντασία γενέσθαι κατὰ τοὺς Στωϊκούς, [N] δῆλον ἔσται, ὡς οὐδὲ καταληπτική φαντασία τις ὑποστήσεται τῆς ἀποδείξεως. ταύτης δὲ μὴ οὔσης, οὐδ᾽ ἡ συγκατάθεσις αὐτῆς, ὅπερ

ſimul inter ſe comprehenduntur, quæ autem ſimul comprehenduntur, non a ſe invicem aperiuntur ac revelantur, ſed ſunt ex ſeipſis manifeſta: non erit demonſtratio manifeſta rei obſcuræ demonſtratio, propterea quod id quoque quod ſimul cum illa comprehenditur per ſe incurrat. 395. Si ergo neque ut res apparens rei apparentis eſt demonſtratio, neque ut obſcura obſcuræ, neque ut res obſcura rei manifeſtæ, neque ut res apparens rei obſcuræ: præter hæc autem nihil eſt: dicendum eſt nihil eſſe demonſtrationem.

396. Conſequenter autem iis quæ hactenus dicta ſunt, quoniam Stoici maxime videntur callere modos demonſtrativos, age adverſus eos quoque paucis diſſeramus, oſtendamusque quod, ſi ſpectentur eorum hypotheſes, fortaſſe quidem omnia ſunt incomprehenſibilia, proprie autem maximeque demonſtratio. 397. Atque eſt quidem demonſtratio, ut ex eis licet audire, *comprehendentis phantaſiæ conſenſio*. Quæ quidem videtur res eſſe duplex, & habere aliquid quidem involuntarium, aliquid vero voluntarium & ſitum in noſtro judicio. Nam phantaſiæ quidem viſis moveri non eſt voluntarium, nec ſitum eſt in eo qui afficitur, ſed in eo quod eum ut ſic afficiatur movet, verbi gratia album ut videat, ſi color albus ei ſe obtulerit, aut ſentiat dulcedinem, ſi guſtui dulce fuerit admotum. Aſſentiri autem huic motioni, ſitum eſt in eo qui admittit phantaſiam. 398. Quamobrem comprehenſio habet præcedentem comprehendentem phantaſiam, cujus eſt aſſenſio. Comprehendens autem phantaſia præcedentem habet phantaſiam, cujus eſt ſpecies. Si enim non ſit phantaſia, nec eſt phantaſia comprehendens: quoniam ſi non ſit genus, nec eſt ſpecies. & ſi non ſit comprehendens phantaſia, nec eſt ejus aſſenſio. Si autem comprehendentis phantaſiæ tollitur aſſenſio, tollitur etiam comprehenſio. 399. Hinc ſi oſtenſum fuerit per demonſtrationem, quod non poſſit eſſe phantaſia ex ſententia Stoicorum, erit perſpicuum quod nec conſiſtet aliqua quæ demonſtrationem comprehendet phantaſia. Quod ſi ea non ſit, neque ejus erit aſſenſio, quod

N O T Æ.

H οἱ Στωϊκοὶ μάλιστα δοκοῦσι] MS. Ciz. μάλιστά κε, rectum eſſet μάλιστά γε. De Stoicis notum ac ſæpe etiam a Sexto notatum, quod in Dialecticis argutiis primas ſibi libenter tribuerunt, Chryſippo præſertim in hoc elaborante, ut ſubtilitate omnibus anteiret, quod vel ex ſolo ejus librorum dialecticorum titulo apud Laërtium VII. 189. - 198. conſtat.

I πρὸς τούτους] Ita leg. pro τούτοις.

K τάχα μὲν] Vocabulum Scepticis ſolenne, ut ἴσως, ἔξεστι, ἐνδέχεται &c. 1. Pyrrhon. Sect. 194. τάχ᾽ ἴσως. infra Sect. 459.

L καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις] Senſus eſt, illam rem pro demonſtrata haberi, cui phantaſia quæ rem comprehendit aſſentiri cogitur. Hanc enim pro Criterio ſive regula veri falſique habuere Stoici, ut dictum ad librum ſuperiorem, Sect. 227.

M ἐπὶ τῷ παραδεχομένῳ τὴν φαντασίαν] Recte ita editi, nec probandum quod in variis Lectionibus a Genevenſi typographo ex MS. Codice annotatum eſt παρεχομένῳ, id enim eſſet τὸ φαντασιοῦν ſive φανταστὸν, cum ſermo ſit de φαντασιουμένῳ.

N κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς] Non quod Stoici negaverint phantaſiam dari, ſed quod Sextus ex repugnantibus ipſorum dogmatibus atque ut Sect. 406. vocat τεχνολογίαις hoc conatur evincere, intelligi illam concipique adeoque exiſtere phantaſiam non poſſe.

quidem erat comprehenſio. 400. Quod autem non ſit phantaſia demonſtrationis ex ſententia Stoicorum, oſtenditur, primum quidem ex eo quod communiter apud eos diſſentitur quidnam ſit phantaſia. Nam cum hactenus conſenſerint quod dicant eam eſſe impreſſionem in mente ſive parte animæ quæ tenet principatum, de ipſa diſſident impreſſione, Cleanthe quidem, proprie accipiente de ea quæ intelligitur cum depreſſione & eminentia: Chryſippo autem per abuſionem, pro alteratione. 401. Si autem ex illorum ipſorum ſententia huc usque apud eos non conſtat de impreſſione, neceſſe eſt etiam de phantaſia, de qua huc usque diſſentitur, ſuſtinere aſſenſionem, & de demonſtratione quæ ab ea dependet. 402. Deinde detur etiam qualem volunt eſſe phantaſiam, ſive proprie impreſſionem cum depreſſione & eminentia, ſive alterationem: ſed quemadmodum fiat ipſa impreſſio demonſtrationis, eſt maxime dubium. Eſt enim perſpicuum quod id quidem quod phantaſiæ viſa movet, debet agere: mens autem ſive pars animæ quæ tenet principatum, pati. illud quidem ut imprimat: hoc autem ut imprimatur. alioqui enim non eſt conſentaneum evenire phantaſiam. 403. Atque mentem quidem ſive partem animæ quæ tenet principatum, fortaſſe concedet quiſpiam poſſe pati, etiamſi non ſit concedendum. Demonſtrationem autem quomodo conſentaneum eſt agere? Aut enim ex eorum ſententia eſt corpus aut incorporeum. 404. Atque corpus quidem non eſt: conſtat enim ex iis quæ ipſi vocant dicta, quæ ſunt incorporea. Sin autem incorporeum, quandoquidem incorporea ex eorum ſententia neque a natura habent inſitum ut aliquid agant, neque ut patiantur: & demonſtratio cum ſit incorporea, nihil poterit agere: &, ſi nihil agat, in mentem ſive partem quæ tenet principatum animæ nihil imprimet. 405. Si in eam autem nihil imprimat, neque in ipſa efficiet phantaſiam demonſtrationis: quod ſi ita ſit, neque comprehendentem ejus phantaſiam. Quod ſi non ſit comprehendens phantaſia in mente ſive parte animæ quæ tenet principatum, neque ejus erit comprehenſio. 406. Ex Stoicorum ergo quæ traduntur artis præceptis, demonſtratio eſt ejusmodi ut non poſſit comprehendi. Sed neque dici poteſt quod incorporea non agunt aliquid, neque nos phantaſiæ viſis movent, nos enim ſumus qui ab illis viſis movemur. Si enim conſtat quod nullus effectus conſiſtit absque eo quod agit & patitur, debet etiam phantaſia quæ eſt effectus demonſtrationis, non intelligi ſine eo quod agit & patitur. 407. Atque quod mens quidem ſive pars animæ

ἦν ἡ κατάληψις. ὅτι δὲ οὐκ ἐστιν ἀποδείξεως φαντασία κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, δείκνυται· πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ κοινότερον παρ᾽ αὐτοῖς διαπεφωνῆσθαι τὸ, τί ποτ᾽ ἐστιν ἡ φαντασία. μέχρι γὰρ τοῦ τύπωσιν αὐτὴν λέγειν ἐν ἡγεμονικῷ [o] συμφωνήσαντες, περὶ αὐτῆς διαφέρονται τῆς τυπώσεως· Κλεάνθους μὲν κυρίως ἀκούοντος τὴν μετὰ εἰσοχῆς καὶ ἐξοχῆς νοουμένην· Χρυσίππου δὲ καταχρηστικώτερον, ἀντὶ τῆς ἀλλοιώσεως. εἰ δὴ καὶ κατ᾽ ἐκείνους αὐτοὺς ἡ τύπωσις μέχρι τοῦ νῦν οὐχ ὁμολογεῖται, ἀνάγκη καὶ τὴν φαντασίαν ἄχρι δεῦρο διαφωνουμένην ἐν ἐποχῇ φυλάσσεσθαι, καὶ τὴν ἐξηρτημένην αὐτῆς ἀπόδειξιν. εἶτα δεδόσθω καὶ εἶναι τὴν φαντασίαν ὁποίαν ποτὲ θέλουσιν, εἴτε κυρίως τύπωσιν τὴν μετὰ τῆς εἰσοχῆς καὶ ἐξοχῆς, εἴτε ἑτεροίωσιν· ἀλλὰ τὸ, πῶς αὕτη γίνεται τῆς ἀποδείξεως, τῶν ἀπορωτάτων. δῆλον γὰρ ὅτι τὸ μὲν φανταστὸν ὀφείλει ποιεῖν, τὸ δὲ φαντασιούμενον ἡγεμονικὸν, πάσχειν· ἐκεῖνο μὲν, ἵνα τυπώσῃ, τοῦτο δ᾽, ἵνα τυπωθῇ. ἄλλως γὰρ οὐκ εἰκὸς συμβαίνειν φαντασίαν. τὸ μὲν οὖν ἡγεμονικὸν τάχα συγχωρήσει τις δύνασθαι πάσχειν, καίπερ ἀσυγχώρητον ὄν· τὴν δὲ ἀπόδειξιν πῶς εἰκός ἐστι ποιεῖν; ἤτοι γὰρ σῶμα κατ᾽ αὐτούς ἐστιν, ἢ ἀσώματον. σῶμα μὲν οὖν οὐκ ἔστιν, ἐξ ἀσωμάτων γὰρ λεκτῶν [p] συνέστηκεν· εἰ δὲ ἀσώματον, ἐπεὶ τὰ ἀσώματα κατ᾽ αὐτοὺς οὔτε ποιεῖν τι πέφυκεν, οὔτε πάσχειν· καὶ ἡ ἀπόδειξις ἀσώματος οὖσα, οὐδὲν δυνήσεται ποιεῖν, μηδὲν δὲ ποιοῦσα, οὐδὲ τυπώσει τὸ ἡγεμονικόν. μὴ τυποῦσα δὲ αὐτὸ, οὐδὲ φαντασίαν αὐτῆς ποιήσει περὶ αὐτό· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ καταληπτικὴν φαντασίαν. μὴ οὔσης δὲ αὐτῆς περὶ τῷ ἡγεμονικῷ καταληπτικῆς φαντασίας, οὐδὲ κατάληψις αὐτῆς γενήσεται. κατὰ τὰς τῶν Στωϊκῶν ἄρα τεχνολογίας, ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὅτι τὰ ἀσώματα οὐ ποιεῖ τι, οὐδὲ φαντασιοῖ ἡμᾶς. ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ ἐπ᾽ ἐκείνοις φαντασιούμενοι. εἰ γὰρ ὁμολογεῖται ὅτι πᾶν ἀποτέλεσμα οὐ χωρίς γε τοῦ δρῶντος καὶ τοῦ πάσχοντος συνίσταται· ὀφείλει καὶ ἡ φαντασία τῆς ἀποδείξεως ἀποτέλεσμα καθεστηκυῖα, μὴ χωρὶς τοῦ δρῶντος τε καὶ πάσχοντος νοεῖσθαι. τὸ μὲν οὖν πάσχον ὅτι ἡγεμονικόν

N O T Æ.

O τύπωσιν - - ἐν ἡγεμονικῷ] Eſt hæc definitio phantaſiæ a Zenone Citieo prodita, quam retinuerunt quidem Stoici, ſed diverſimode eam explicarunt ut notavi ad librum ſuperiorem Sect. 228. & 372. ubi Cleanthis ac Chryſippi etiam mentio, & ad 2. Pyrrhon Sect. 70. ubi de *εἰσοχῇ* & *ἐξοχῇ*.

P ἐξ ἀσωμάτων γὰρ λεκτῶν] Supra Sect. 336. 262.

ἐστι, δεδώκασιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς Φιλόσοφοι. τὸ δὲ τυποῦν καὶ ποιοῦν, τί ἂν εἴη κατ᾽ αὐτοὺς, ἄξιον μαθεῖν. ἤτοι γὰρ ἀπόδειξίς ἐστιν ἡ τυποῦσα τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κινοῦσα τὴν ἑαυτῆς [Q] φαντασίαν, ἢ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ τυποῖ καὶ φαντασιοῖ. ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἀπόδειξις οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἡγεμονικοῦ τυπωτική· ἀσώματος γάρ ἐστι. τὸ δὲ ἀσώματον, [R] κατ᾽ αὐτοὺς, οὔτε ποιεῖ τι, οὔτε πάσχει. εἰ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτὸ τυποῖ, ἤτοι οἷός ἐστιν ὁ τύπος, τοιοῦτο καὶ τὸ τυποῦν· ἢ ἀλλοῖον μέν τι ὁ τύπος, ἀνόμοιον δέ τι τούτου τὸ τυποῦν. καὶ εἰ μὲν ἀνόμοιον, ἀλλοίων ὑποκειμένων, ἄλλων γενήσονται αἱ φαντασίαι· ὅπερ πάλιν εἰς τὴν περὶ ἁπάντων ἀκαταληψίαν συγκλείει τοὺς Στωϊκούς. εἰ δὲ ὅμοιός ἐστιν ὁ τύπος τῷ τυποῦντι, ἐπεὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτὸ τυποῖ, λήψεται φαντασίαν οὐ τῆς ἀποδείξεως, ἀλλὰ ἑαυτοῦ· ὃ πάλιν ἐστὶν ἄτοπον. οἱ δὲ καὶ δι᾽ ὑποδειγμάτων πειρῶνται τὸ ἀξιούμενον παραμυθεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ, φασὶν, ὁ παιδοτρίβης [S] καὶ ὁ ὁπλομάχος, ἔσθ᾽ ὅτε μὲν λαβόμενος τῶν χειρῶν τοῦ παιδὸς, ῥυθμίζει καὶ διδάσκει τινὰς κινεῖσθαι κινήσεις· ἔσθ᾽ ὅτε δὲ ἄπωθεν ἑστὼς καί πως κινούμενος ἐν ῥυθμῷ παρέχει ἑαυτὸν [T] ἐκείνῳ πρὸς μίμησιν· οὕτω καὶ τῶν φανταστῶν, ἔνια μὲν οἱονεὶ ψαύοντα καὶ θιγγάνοντα τοῦ ἡγεμονικοῦ, ποιεῖται τὴν ἐν τούτῳ τύπωσιν, ὁποῖόν ἐστι τὸ λευκὸν καὶ μέλαν, καὶ κοινῶς τὸ σῶμα· ἔνια δὲ τοιαύτην ἔχει φύσιν, τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπ᾽ αὐτοῖς φαντασιουμένου, καὶ οὐχ ὑπ᾽ αὐτῶν, ὁποῖά ἐστι τὰ ἀσώματα λεκτά. οἱ δὲ τοῦτο λέγοντες, πιθανῷ μὲν χρῶνται παραδείγματι, οὐ συνάγουσι δὲ τὸ προκείμενον. ὁ μὲν γὰρ παιδοτρίβης καὶ ὁ ὁπλομάχος, εἰσὶ σῶμα· καὶ κατὰ τοῦτο ἐδύναντο φαντασίαν ἐμποιεῖν τῷ παιδί. ἡ δὲ ἀπόδειξις ἀσώματος [U] καθεστήκει, καὶ κατὰ τοῦτο ἐζητεῖτο, εἰ δύναται φανταστικῶς τυποῦν τὸ ἡγεμονικόν. ὥστε μὴ ἀποδεδεῖχθαι αὐτοῖς τὸ ἀρχη-

quæ tenet principatum, ſit patiens, conceſſerunt Stoici Philoſophi. Quidnam ſit autem quod imprimit agitque ex eorum ſententia, diſcere eſt operæ pretium. Aut enim eſt demonſtratio, quæ typum imprimit in mentem ſive partem tenentem principatum animæ, & movet ſui phantaſiam: aut mens ipſa imprimit ſe, & viſis phantaſia movet. Sed demonſtratio quidem minime impreſſerit in mentem ſive partem animæ quæ tenet principatum: eſt enim incorporea. Incorporeum autem ex eorum ſententia neque agit quicquam neque patitur. 408. Sin autem mens ipſa ſe imprimit, aut qualis eſt typus, tale eſt etiam quod imprimit: aut diverſum eſt typus, imprimentiſque diſſimile. Et, ſi diſſimile quidem eſt, diverſorum ſubjectorum diverſæ etiam erunt phantaſiæ. quod rurſus ad hoc concludit Stoicos, ut nullarum rerum ulla ſit comprehenſio. Si autem typus eſt ſimilis ei a quo imprimitur, quoniam mens ſive pars animæ quæ tenet principatum, ſeipſam imprimit, accipiet phantaſiam non demonſtrationis, ſed ſui. quod rurſus eſt abſurdum. 409. Alii autem conantur rem reddere faciliorem. Quomodo, inquiunt, puerorum excercendorum magiſter, & qui docet eos arma tractare, aliquando quidem prehenſis manibus pueri, componit & docet eum movere aliquos motus: aliquando autem ſtans eminus, & certo modo ſe movens in numerum, ſe præbet illi imitandum: ita etiam eorum quæ cadunt ſub phantaſiam, nonnulla quidem veluti contrectantia & tangentia mentem ſive partem quæ tenet animæ principatum, in ea efficiunt impreſſionem, cujuſmodi eſt album & nigrum, & communiter corpus. Nonnulla autem habent ejuſmodi naturam, ut mens de eis phantaſiam concipiat, non ab illis accipiat impreſſam, cujuſmodi ſunt quæ vocant dicta, utpote incorporea. 410. Qui autem hoc dicunt, probabili quidem utuntur exemplo, ſed non firmiter probant propoſitum. Nam qui pueros excercet, & qui ad arma erudit, ſunt corpus: & ea ratione poſſunt puero ingenerare phantaſiam. Demonſtratio autem eſt incorporea, & ideo quærebatur an poſſet menti ſive parti quæ tenet animæ principatum imprimere phantaſiam. Quo fit ut non ſit ab eis demonſtratum quod

N O T Æ.

Q *ἑαυτῆς*] Ita MS. Ciz. phantaſiam ſui, hoc eſt de ſe. pro *αὐτῆς. φαντασίαν τῆς ἀποδείξεως*, infra, Sect. 408.

R *τὸ δὲ ἀσώματον*] Supra Sect. 263. & 404. Quando autem negarunt Stoici id quod non ſit corpus, vel agere poſſe vel pati, convenit illis cum Epicureis, ex quorum ſententia *tangereque & tangi niſi corpus nulla poteſt res.* Itaque & Deum, & mentem pro corporibus Stoici habuere, perinde ut ex Chriſtianis veteribus quidam, veriti ſcilicet, ne nihil eſſent ſi corpus non eſſent.

S *ὁ παιδοτρίβης*] Gymnaſtes qui in gymnaſiis corpora exercere edocebat, de quo Hieron. Mercurialis lib. 1. artis Gymnaſticæ cap. 12. Erant autem exercitiorum genera varia, ut in luctu, diſco, curſu, ſaltu, pila, de quibus præter Mercurialem, Petrus Faber, atque libro de quatuor artibus popularibus præclarus Voſſius. Qui in athletica & gladiatoria ſive armis tractandis inſtituebat, peculiariter a noſtro vocatur *ὁ ὁπλομάχος*, licet notum eſt a pædotriba quoque athletas edoctos fuiſſe.

T *ἐν ῥυθμῷ παρέχει ἑαυτὸν*] Uti jam dixerat quod *ῥυθμίζει* alios, ita jam ait pædotribam ait *ῥυθμίζειν* ſeipſum & ad certum *ῥυθμὸν* componere. Dicitur autem *ῥυθμὸς* Græcis quicquid ſub certam menſuram cadit, ſive oculis ſubjiciatur ſive auribus. Unde *ῥυθμῷ* locus non modo in verſibus eſt & ſonis, ſed in motu corporis etiam & in collocatione membrorum, in ſaltatione præcipue, tum in lucta &c.

U *ἡ ἀπόδειξις ἀσώματος*] Supra Sect. 404. 407.

quærebatur ab initio. 411. His itaque expoſitis, tranſeamus & conſideremus, an etiam ex præceptionibus dialecticis poſſit eis conſervari demonſtrationis profeſſio. Exiſtimant ergo tres argumentationes debere inter ſe eſſe conjugatas, nempe & colligentem firmiter, & veram, & demonſtrativam. 412. Ex quibus demonſtrativam quidem eſſe omnino veram & firmiter colligentem: veram autem ſemper quidem eſſe firmiter colligentem, non neceſſario autem etiam demonſtrativam: firmiter colligentem autem neque ſemper veram neque ſemper demonſtrativam. 413. Et hujuſmodi quidem argumentum, cum ſit dies, *Si nox eſt, ſunt tenebræ: atqui nox eſt, ſunt ergo tenebræ:* colligit quidem firmiter, propterea quod ſit rogatum in proba & recta figura. non eſt autem verum, ut quod ſecundam falſam habeat propoſitionem, nempe adſumptionem, *Atqui eſt nox.* 414. Quod autem ſic habet, quum ſit dies, *Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, lux ergo eſt:* ſimul eſt & firmiter colligens & verum, quod & in proba ac recta rogatum ſit figura, & per vera verum colligat. 415. Dicunt autem firmiter colligens judicari argumentum, quod colligat firmiter tunc, quando ex ejus ſumtionum connexione ſequitur concluſio: ut hanc argumentationem, quum ſit dies, *Si nox eſt, ſunt tenebræ: atqui nox eſt, ſunt ergo tenebræ:* etiamſi non ſit vera quoniam ducit ad falſum, dicimus eſſe firmiter colligentem. 416. Quum enim ſumtiones ſic complexi erimus, *Nox eſt, & ſi nox eſt, ſunt tenebræ:* facimus connexum ſyllogiſmum, incipientem ab hujuſmodi complexione, & deſinentem in hujuſmodi concluſionem, *Nox eſt: & ſi nox eſt, ſunt tenebræ.* Hoc enim connexum eſt verum, propterea quod neutiquam incipiens a vero deſinat in falſum. Nam ſi ſit dies, incipit a falſo, *Nox eſt, &, ſi nox eſt, ſunt tenebræ* ac deſinet in falſum, *Sunt tenebræ* & ita erit verum. Si nox autem ſit, incipiet quidem a vero, & deſinet in verum. & ex eo ipſo etiam erit verum. 417. Ergo firmiter colligens argumentum tunc erit verum, quando quum junxerimus ſumtiones & connexum fecerimus, quod incipit a complexione per ſumtiones, deſinitque in con-

θεν ζητούμενον. ὅθεν τούτων ἀποδεδειγμένων, X σκοπῶμεν μετελθόντες, εἰ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν θεωρίαν δύναται ἡ τῆς ἀποδείξεως T αὐτοῖς ὑπόσχεσις σώζεσθαι. οἴονται τοίνυν τρεῖς τινας ἀλλήλοις συζυγεῖν λόγους, Z τόν τε συνακτικὸν, καὶ τὸν ἀληθῆ, καὶ τὸν ἀποδεικτικόν. ὧν τὸν μὲν ἀποδεικτικὸν, πάντως ἀληθῆ τε καὶ συνακτικόν· τὸν δὲ ἀληθῆ, πάντως συνακτικὸν μὲν ὑπάρχειν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ ἀποδεικτικόν· τὸν δὲ συνακτικὸν, οὔτε πάντως ἀληθῆ, οὔτε πάντως ἀποδεικτικόν. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος, ἡμέρας οὔσης· A εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστίν· ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστι, σκότος ἄρα ἐστίν· συνάγει μὲν, διὰ τὸ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι· B οὐκ ἔστι δὲ ἀληθὴς, τὸ δεύτερον λῆμμα ἔχων ψεῦδος τὴν πρόσληψιν, τὸ, ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστιν. ὁ δὲ οὕτως ἔχων, ἡμέρας οὔσης· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί· συνακτικὸς ἅμα ἦν καὶ ἀληθὴς, τῷ καὶ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι, καὶ δι᾽ ἀληθῶν ἀληθὲς συνάγειν. κρίνεσθαι δέ φασι τὸν συνακτικὸν λόγον ὅτι συνακτικός ἐστιν, ὅταν τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ ἕπηται τὸ συμπέρασμα, οἷον, τὸν τοιοῦτον λόγον, ἡμέρας οὔσης· εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστιν· ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστι, σκότος ἄρα ἐστί· καίπερ μὴ ὄντα ἀληθῆ, διὰ τὸ ἐπὶ ψεῦδος ἄγειν, συνακτικὸν εἶναι φαμέν. συμπλέξαντες γὰρ οὕτω τὰ λήμματα, νύξ ἐστι, καὶ εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστὶ, ποιοῦμεν συνημμένον συλλογισμὸν, C ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς· λήγοντα δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον, νύξ ἐστι, καὶ εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστί. τοῦτο γὰρ τὸ συνημμένον ἀληθές ἐστι, διὰ τὸ μηδέποτε ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς, λήγειν ἐπὶ ψεῦδος. D ἡμέρας μὲν γὰρ οὔσης, ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους, τοῦ, νύξ ἐστι, καὶ εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἐστὶ, καὶ λήξει ἐπὶ ψεῦδος, σκότος ἐστί· καὶ οὕτως ἔσται ἀληθές· νυκτὸς δὲ, ἄρξεται μὲν ἀπ᾽ ἀληθοῦς, καὶ λήξει ἐπ᾽ ἀληθές. καὶ ἔσται παρ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἀληθές. οὐκοῦν ὁ μὲν συνακτικὸς τότε ἐστὶν ὑγιὴς, ὅταν συμπλεξάντων ἡμῶν τὰ λήμματα καὶ συνημμένον ποιησάντων, τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς, λῆγον δ᾽ εἰς τὸ συμπέ-

NOTÆ.

X ἀποδεδειγμένων] Puto Sextum ſcripſiſſe *ὑποδεδειγμένων*. Neque enim *ἀποδείξασθαι* ſe profitetur Sextus eo præcipue loco ubi *ἀπόδειξιν* oppugnat.

T ἡ τῆς ἀποδείξεως] Ita MS. Ciz. pro *ἥτις*.

Z τρεῖς -- συζυγεῖν λόγους] Confer lib. 2. Pyrrhon. Sect. 137. ad 143.

A ἡμέρας οὔσης] Idem exemplum ſupra Sect. 311. hujus libri.

B ἐν ὑγιεῖ -- σχήματι] Confer Sect. 304. & 432. ſeq.

C συνημμένον συλλογισμὸν] MS. Ciz. *λογισμὸν*, Hervetus: *connexam ratiocinationem.* Ac diſtingvenda ſunt *συνημμένον λῆμμα* & *συνημμένος συλλογισμός.* Illud eſt quod propoſitionis majoris locum in ſyllogiſmo conditionato occupat, hic eſt ſyllogiſmus ipſe totus, connexo illo & propoſitionibus inde ſuſpenſis conſtans. Itaque ait Sextus Syllogiſmum *συνημμένον* incipere a *συμπλοκῇ* hoc eſt a *συνημμένῳ λήμματι*, v. g. *ſi nox eſt, ſunt tenebræ.* Infra Sect. 426. *ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῆς, λῆγον δὲ εἰς τὴν ἐπιφοράν.* Quod vero iterum adjungit, *ſi nox eſt, ſunt tenebræ*, id facit vel majoris perſpicuitatis cauſa, vel quoniam infra demonſtrare vult argumentum hoc laborare vitio *παρολκῆς*, ſive ſuperfluitatis, Sect. 438. ſeq.

D λήγειν ἐπὶ ψεῦδος] Hoc enim unum genus connexi pro vitioſo Stoici habuiſſe jam ſæpius noſter innuit, Sect. 114. 268. 331. 419. &c.

ρασμα,

ρασμα, εὑρίσκηται τοῦτο αὐτὸ συνημμένον ἀληθές. ὁ δ' ἀληθὴς λόγος κρίνεται ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς οὐκ ἐκ τοῦ μόνον τὸ συνημμένον τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς, καὶ λῆγον εἰς τὸ συμπέρασμα, εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ διὰ τῶν λημμάτων τὸ συμπεπλεγμένον ὑπάρχειν ὑγιές· ὡς ἂν τὸ ἕτερον τούτων εὑρίσκηται ψεῦδος, καὶ τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι ψευδῆ· ὡς τὸν τοιοῦτον, νυκτὸς οὔσης, εἰ ἡμέρα ἐστὶν, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί· διὰ τὸ λῆμμα ἔχειν ψεῦδος, τὸ ἡμέρα ἐστὶ, ψευδός ἐστιν. ἀλλὰ τὸ μὲν συμπεπλεγμένον διὰ τῶν λημμάτων ἓν ἐχόντων συμπεπλεγμένον ψεῦδος, τὸ ἡμέρα ἐστὶ, ψευδός ἐστι· τὸ δὲ συνημμένον, τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς καὶ λῆγον εἰς τὸ συμπέρασμα, ἀληθές ἐσται. οὐδέποτε γὰρ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς, λήγει ἐπὶ ψεῦδος. ἀλλὰ νυκτὸς μὲν, ἀπὸ ψευδοῦς ἄρχεται τῆς συμπλοκῆς· ἡμέρας δὲ, ὥσπερ ἀπ' ἀληθοῦς ἄρχεται, οὕτω καὶ εἰς ἀληθὲς λήγει. καὶ πάλιν ὁ τοιοῦτος, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, φῶς δέ γέ ἐστιν, ἡμέρα ἄρα ἐστὶ, ψευδής ἐστι· [E] δυνάμενος ἡμᾶς δι' ἀληθῶν λημμάτων ἄγειν ἐπὶ ψεῦδος. ἀλλὰ δὴ ἂν ἐξετάζωμεν, δύναται τὸ μὲν διὰ τῶν λημμάτων συμπεπλεγμένον, ἀληθὲς εἶναι ἡμέρας οὔσης· οἷον τὸ τοιοῦτο, φῶς ἐστι. καὶ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· τὸ δὲ συνημμένον τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς, καὶ λῆγον ἐπὶ τὸ συμπέρασμα, ψευδές· [F] οἷον τὸ τοιοῦτον, εἰ φῶς ἐστι, καὶ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι. δύναται γὰρ τὸ συνημμένον τοῦτο, νυκτὸς οὔσης, ἀπὸ ἀληθοῦς ἄρχεσθαι τῆς συμπλοκῆς, λήγειν ἐπὶ ψεῦδος, τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ψεῦδος. ὥστε γίνεται ἀληθὴς ὁ λόγος, οὔτε ὅταν τὸ συμπεπλεγμένον μόνον ᾖ ἀληθὲς, οὔτε ὅταν τὸ συνημμένον, ἀλλ' ὅταν ἀμφότερα ἀληθῆ. ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς [G] τοῦ ἀληθοῦς διαφέρει. ὅτι ὁ μὲν ἀληθὴς δύναται ἐναργῆ ἔχειν πάντα· φημὶ δὲ τά τε λήμματα καὶ τὴν ἐπιφοράν. ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς πλέον τι ἔχειν βούλεται· λέγω δὲ τὸ τὴν ἐπιφορὰν ἄδηλον οὖσαν συνεκκαλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν λημμάτων. ὅθεν ὁ μὲν τοιοῦτος, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν, ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστιν, ἐναργῆ ἔχων τὰ λήμματα, καὶ τὴν ἐπιφορὰν, ἀληθής ἐστι, καὶ οὐκ ἀποδεικτικός. ὁ δὲ τοιοῦτος, εἰ γάλα ἔχει [H] ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν ἥδε· ἀλλὰ μὴν γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν ἄρα ἥδε· σὺν τῷ ἀληθὴς εἶναι, ἔτι καὶ ἀποδεικτικός ἐστι. ἄδηλον γὰρ ἔχων τὸ συμπέ-

cluſionem, invenitur hoc ipſum connexum verum. 418. Verum autem argumentum judicatur eſſe verum, non ex eo ſolum quod connexum quod incipit a complexione per ſumtiones, ac deſinit in concluſionem, ſit verum, ſed etiam ex eo quod complexum ex ſumtionibus verum ſit: adeo ut ſi altera ex his inveniatur falſa, argumentatio quoque ſit neceſſario falſa: ut hæc quum ſit nox, *Si dies eſt, lux eſt. atqui dies eſt, lux ergo eſt.* propterea quod habeat falſam ſumtionem illam *Dies eſt*, falſa eſt. 419. Sed complexum quidem, quoniam in una ſumtione falſum admixtum habet, *dies eſt*, eſt falſum: connexum autem quod incipit a nexu per ſumtiones, & deſinit in concluſionem, verum erit. Neutiquam enim a vero incipiens deſinit in falſum, ſed noctu quidem incipit a falſo in complexione, interdiu autem ut incipit a vero, ita etiam deſinit in verum. 420. Et rurſus hæc, *Si dies eſt, lux eſt: lux autem eſt, eſt ergo dies:* eſt falſa, quæ per veras propoſitiones nos poteſt ad falſum deducere. 421. Sed ſi examinemus, poteſt hujuſmodi complexum ratione ſumtionum ſuarum, verum eſſe, ſi ſit dies: ut hoc, *Lux eſt. &, Si dies eſt, lux eſt.* Connexum tamen incipiens a complexione per illas ſumtiones, & deſinens in concluſionem, eſſe falſum: ut eſt hoc, *Si lux eſt, dies eſt. &, Si dies eſt, lux eſt.* Poteſt enim hoc connexum, ſi ſit nox, a vera incipere complexione, & in falſum deſinere, nempe *Dies eſt*, & ideo eſſe falſum. Quamobrem vera eſt argumentatio, neque quando complexum ſolum fuerit verum, neque quando connexum, ſed quando ambo vera. 422. Demonſtrativa autem differt a vera, quoniam vera quidem poteſt omnia habere evidentia, ſumtiones, inquam, & illationem. Demonſtrativa autem vult aliquid habere amplius, nempe ut a ſumtionibus ſimul aperiatur ac reveletur illatio quæ eſt obſcura. 423. Unde hæc quidem, *Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, lux ergo eſt:* evidentes habens ſumtiones & illationem, vera quidem eſt, ſed non demonſtrativa. Iſta autem, *Si hæc habet lac in uberibus, hæc concepit: atqui lac habet in uberibus, concepit ergo hæc,* cum hoc quod eſt vera, eſt etiam demonſtrativa. Quum enim obſcuram habeat concluſio-

N O T Æ.

E ψευδής ἐστι] MS. Ciz. ψεῦδός ἐστι. Eſt autem falſa hæc argumentatio quia σχῆμα μοχθηρὸν & figura falſa eſt, ex conſequente enim colligit antecedens, cum ex antecedente conſequens colligere debuiſſet. Neque adeo ſequitur, quando lucet, ſtatim eſſe diem cum poſſit etiam de nocte lucere a face vel lucerna vel incendio vel luna denique ac ſtellis. Confer infra Sect. 433. Sextus autem ex Stoicorum τεχνολογίᾳ hoc loco aliam reddit rationem, quod nempe poſſet fieri ut in hoc argumento connexum incipiat a vero, & in falſam concluſionem deſinat, quod ſolum genus συνημμένου vitioſum eſſe jam dixit Sect. 416.

F λήγειν ἐπὶ συμπέρασμα, ψευδές] Ita leg. pro ψεῦδος.

G ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς] Confer 2. Pyrrhon. Sect. 140. ſeq. & Sect. 312. & 452. hujus libri.

H εἰ γάλα ἔχει] Eodem exemplo utitur Sect. 252.

nem, nempe *Hæc concepit*, eam aperit per ſumtiones. 424. Quum ſint ergo tria argumentationum genera, nempe & colligens firmiter, & vera, & demonſtrativa, ſi ſit aliqua quidem demonſtrativa, ea longe eſt prius vera & firmiter colligens. Si qua autem ſit vera, non eſt neceſſario demonſtrativa, ſed omnino firmiter colligens. Si qua eſt autem colligens, non eſt ſemper vera, ut neque ſemper demonſtrativa. 425. Quum ergo eis omnibus communiter debeat accidere proprietas firmiter colligendi, ſi oſtenderimus quod a Stoicis inveniri non poteſt argumentatio firmiter colligens, oſtendemus quod inveniri non poteſt neque vera neque demonſtrativa. 426. Quod autem non ſit ulla firmiter colligens argumentatio, eſt facile cognoſcere. Si enim firmiter colligentem dicunt eſſe argumentationem, quando verum fuerit connexum, quod incipit a complexione ejus ſumtionum, deſinitque in illationem, oportebit prius dijudicatum eſſe verum connexum, & tunc firmiter ac ſtabiliter ſumi argumentationem firmiter colligentem quæ ex eo videtur dependere. 427. Non fuit autem hactenus dijudicatum probum & rectum connexum. Neque ergo poteſt eſſe nota colligens firmiter argumentatio. Quomodo enim ſi non ſtet menſura, ſed alias aliter mutetur, nec ſtabit quod cadit ſub menſuram: ita quoniam eſt veluti menſura argumenti firmiter colligentis probum ac rectum connexum, ſequetur ut ſi hoc non poſſit dijudicari, ne illa quidem ſit dilucida. 428. Quod autem non poſſit dijudicari probum & rectum connexum, Stoicorum docent inſtitutiones, in quibus multa & diſſidentia, & huc usque non dijudicata de eo exponunt judicia. Unde quum ita comparata ſit argumenti firmiter colligentis ratio, utique veri non aliter ſe habebit, & ideo etiam de demonſtrativo debet ſuſtineri aſſenſio. Quod ſi hac relicta objectione, pergamus ad eorum præceptiones de argumentis firmiter concludentibus & non concludentibus, invenietur fieri non poſſe ut de demonſtrativo argumento conſtet.

429. Atque quam magna ſit contentioſaque quæſtio de iis quæ firmiter concludunt, non eſt neceſſe nunc diſſerere: de argumentis autem non firmiter concludentibus, aliquantum eſt oſtendendum. Dicunt ergo quatuor modis, argumentum haud firmiter

ρασμα τὸ, κεκύηκεν ἄρα ἥδε, τοῦτο διὰ τῶν λημμάτων ἐκκαλύπτει. τριῶν οὖν τῶν λόγων, τοῦ τε συνακτικοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ, εἰ μέν τις ἐστὶν ἀποδεικτικὸς, οὗτος πολὺ πρότερόν ἐστιν ἀληθὴς καὶ συνακτικός· εἰ δέ τις ἀληθὴς, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποδεικτικὸς, πάντως δὲ συνακτικός· εἰ δέ τις συνακτικὸς, οὐ πάντως ἀληθὴς, ὡς οὐδὲ πάντως ἀποδεικτικός. κοινῶς οὖν ὀφείλοντος πᾶσιν αὐτοῖς συμβεβηκέναι τοῦ συνακτικοῦ ἰδιώματος, ἐὰν παραστήσωμεν ὅτι ἀνεύρετός ἐστι τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς [I] ὁ συνακτικὸς λόγος, ἐσόμεθα παρεστακότες, ὅτι οὐδὲ ἀληθὴς οὐδὲ ἀποδεικτικὸς δύναται εὑρεθῆναι. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι συνακτικὸς λόγος τις, ῥᾴδιον γνῶναι. εἰ γὰρ συνακτικὸν εἶναι λέγουσι λόγον, ὅταν ἀληθὲς ᾖ συνημμένον, τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῆς, λῆγον δὲ εἰς τὴν ἐπιφορὰν, δεήσει προεπικεκρίσθαι τὸ ἀληθὲς συνημμένον, καὶ τότε βεβαίως λαμβάνεσθαι τὸν ἐκ τούτου ἠρτῆσθαι δοκοῦντα συνακτικὸν λόγον. ἀνεπίκριτον δέ γε ἐστι μέχρι τοῦ νῦν τὸ ὑγιὲς συνημμένον· τοίνυν οὐδὲ ὁ συνακτικὸς λόγος δύναται γνώριμος ὑπάρχειν. ὥσπερ γὰρ μέτρου μὴ ἑστῶτος, ἀλλ᾽ ἄλλοτ᾽ ἄλλως μεταβαλλομένου, οὐδὲ τὸ μετρούμενον ἕστηκεν· οὕτως ἐπεὶ οἱωνεὶ μέτρον ἐστὶ τοῦ συνάγειν τὸν λόγον, τὸ ὑγιὲς συνημμένον, ἀκολουθήσει, τούτου ἀνεπικρίτου καθεστῶτος, μηδὲ ἐκεῖνον εἶναι σαφῆ. ὅτι δ᾽ ἀνεπίκριτόν ἐστι τὸ ὑγιὲς συνημμένον, αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν Στωϊκῶν [K] διδάσκουσιν, ἐν αἷς πολλὰς καὶ διαφώνους [L] καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀνεπικρίτους ἐκτίθενται τούτου κρίσεις. ὅθεν τοῦ συνακτικοῦ τοιούτου τυγχάνοντος, πάντως καὶ ὁ ἀληθὴς, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ ἀποδεικτικὸς, ὀφείλει ἐν ἐποχῇ φυλάττεσθαι. κἂν ἀποστάντες δὲ ταύτης τῆς ἐνστάσεως, ἐπὶ τὴν τῶν περαινόντων καὶ ἀπεράντων χωρῶμεν τεχνολογίαν, ἀδύνατος εὑρεθήσεται ἡ τοῦ ἀποδεικτικοῦ λόγου σύστασις.

Περὶ μὲν οὖν τῶν περαινόντων πολλῆς καὶ ἀκριβοῦς οὔσης ζητήσεως, οὐκ ἀνάγκη νῦν διεξελθεῖν· περὶ δὲ τῶν ἀπεράντων λόγων ἐπὶ ποσὸν ὑποδεικτέον. τοίνυν φασὶ τετραχῶς γίγνεσθαι [M] τὸν ἀπέραντον

N O T Æ.

I τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Ita recte MS. Ciz. pro τῆς.

K αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν Στωϊκῶν] Non dubium mihi eſt ad Chryſippum a Sexto reſpici, inter illius enim ſcripta Laërtius VII. 195. memorat περὶ συλλογισμῶν, εἰσαγωγῶν (al. εἰσαγωγικῶν) πρὸς Ζήνωνα, α΄, τῶν πρὸς εἰσαγωγὴν τρόπων πρὸς Ζήνωνα, γ΄, λόγοι συλλογιστικοὶ κατὰ ἀνάλυσιν ἐν τοῖς ἀναποδείκτοις, α΄. Confer noſtrum Sect. 223. ubi laudatur Chryſippus ἐν πρώτῃ περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῇ. atque infra Sect. 443. ubi nomine tenus Chryſippum appellat, negatque ejus dictis veluti oraculis ſive πυθοχρήστοις παραγγέλμασι fidem protinus habendam eſſe.

L διαφώνους] Ita MS. Ciz. & Genev. pro διαφόρους. Sed in eodem Ciz. ſemel iterumque συνεκτικοῦ pro συνακτικοῦ.

M τετραχῶς γίγνεσθαι] De iisdem quatuor vitiis argumentorum confer quæ dicta ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 146. ſeq. ubi videbis etiam ἀσύνακτον λόγον a Sexto appellari quem hoc loco ἀπέραντον vocat, atque περαίνοντι ſive περαντικῷ λογον,

λόγον, ἤτοι κατὰ διάρτησιν, ἢ κατὰ παρολκήν, ἢ κατὰ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι, ἢ κατὰ ἔλλειψιν. ἀλλὰ κατὰ διάρτησιν μέν, ὅταν μηδεμίαν ἔχῃ κοινωνίαν καὶ συνάρτησιν τὰ λήμματα πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τὴν ἐπιφοράν· οἷον, ἐπὶ τοῦ τοιούτου λόγου, εἰ ἡμέρα ἐστί, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν πυροὶ ἐν ἀγορᾷ πωλοῦνται, φῶς ἄρα ἐστίν. ὁρῶμεν γὰρ ὡς ἐπὶ τούτου, οὔτε τό, εἰ ἡμέρα ἐστίν, [N] ἔχει τινὰ σύμπνοιαν καὶ συμπλοκὴν πρὸς τό, πυροὶ ἐν ἀγορᾷ πωλοῦνται, οὔτε ἑκάτερον αὐτῶν πρὸς τό, φῶς ἄρα ἐστίν· ἀλλ' ἕκαστον ἀπὸ τῶν ἄλλων διήρτηται. κατὰ δὲ παρολκὴν ἀπέραντος γίνεται ὁ λόγος, ὅταν ἔξωθέν τι καὶ περισσῶς παραλαμβάνηται τοῖς λήμμασι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ οὕτως ἔχοντος, εἰ ἡμέρα ἐστί, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ· φῶς ἄρα ἐστίν. τὸ γὰρ τὴν ἀρετὴν ὠφελεῖν, περισσῶς συμπαρείληπται τοῖς ἄλλοις λήμμασιν· εἴγε δυνατόν ἐστιν ἐξαιρεθέντος αὐτοῦ, διὰ τῶν περιλειπομένων, τοῦ τε εἰ ἡμέρα ἐστί, φῶς ἐστι, καὶ τοῦ, ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν, ἄγεσθαι τὴν ἐπιφορὰν τό, φῶς ἄρα ἐστί. διὰ δὲ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι ἀπέραντος γίνεται λόγος, ὅταν ἔν τινι τῶν παρὰ τὰ ὑγιῆ σχήματα θεωρουμένων ἐρωτηθῇ σχήματι· οἷον, ὄντος ὑγιοῦς σχήματος τοῦ τοιούτου· εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, τὸ δέ γε πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον· ὄντος δὲ καὶ τοῦ, εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, οὐχὶ δέ γε τὸ πρῶτον, οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον· φαμὲν τὸν [O] ἐν τοιούτῳ σχήματι ἐρωτηθέντα, εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, οὐχὶ δέ γε τὸ πρῶτον, οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον, ἀπέραντον εἶναι. οὐχ ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐν τῷ τοιούτῳ σχήματι λόγον συνερωτᾶσθαι δι' ἀληθῶν ἀληθὲς συνάγοντα· δύναται γάρ· οἷον ὁ τοιοῦτος· εἰ τὰ τρία τέσσαρά ἐστι, τὰ ἓξ ὀκτώ ἐστιν· οὐχὶ δέ γε τὰ τρία τέσσαρά ἐστιν, οὐκ ἄρα τὰ ἓξ ὀκτώ ἐστι· τῷ δὲ δύνασθαί τινας λόγους ἐν αὐτῷ τάττεσθαι μοχθηρούς, καθάπερ καὶ τὸν τοιοῦτον, εἰ ἡμέρα ἐστί, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστιν ἡμέρα, οὐκ ἄρα ἐστὶ φῶς. [P] κατ' ἔλλειψιν δὲ ἀπέραντος ἐγίνετο ὁ λόγος, ὅταν ἐλλείπῃ τι τῶν συνακτικῶν λημμάτων. οἷον, ἤτοι κακόν ἐστιν ὁ πλοῦτος, ἢ ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος· οὐχὶ δέ γε κακόν ἐστιν ὁ πλοῦτος, ἀγαθὸν ἄρα ἐστὶν ὁ πλοῦτος. ἐλλείπει γὰρ ἐν τῷ διεζευγμένῳ τό, ἀδιάφορον εἶναι τὸν πλοῦτον. ὥστε τὴν ὑγιῆ συνερώτησιν, τοιαύτην μᾶλλον ὑπάρχειν, ἤτοι ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος, ἢ κακόν ἐστιν,

concludere vel propter non connexionem, vel per redundantiam, aut propterea quod in mala rogata ſit figura, aut per defectum. 430. Et propter non connexionem quidem, quando propoſitiones nullum habent nexum inter ſe, nec cum illatione: ut in hoc argumento, *Si dies eſt, lux eſt. atqui frumentum venditur in foro, lux ergo eſt.* Videmus enim quod in hoc, neque illud *Si dies eſt*, ullam habet conſpirationem aut connexionem cum hoc, *Frumentum venditur in foro:* nec utrumque eorum cum illo, *Lux ergo eſt.* ſed unumquodque dependet ab aliis. 431. Per redundantiam autem non concludens fit argumentum, quando extrinſecus & ſupervacanee aſſumitur aliquid ad propoſitiones: quomodo in eo quod ſic habet, *Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, ſed & virtus prodeſt, lux ergo eſt.* Virtutem enim prodeſſe, ſupervacanee adſumptum eſt cum cæteris propoſitionibus: ſiquidem eo ablato, poteſt per ea quæ reſtant, nempe, *Si dies eſt, lux eſt*, & *Atqui dies eſt*, fieri illatio, *Lux ergo eſt.* 432. Per hoc autem quod in mala rogatum ſit figura, non concludens fit argumentum, quando fuerit rogatum in aliqua earum quæ non computantur inter probas ac rectas figuras: ut quum hæc ſit proba & recta figura, *Si primum, eſt etiam ſecundum, eſt autem primum, eſt ergo ſecundum:* 433. Sit autem & hæc, *Si eſt primum, eſt ſecundum: non eſt autem primum, non ergo eſt ſecundum*, dicimus argumentum in tali figura rogatum, *Si eſt primum, eſt ſecundum, non eſt autem primum, non ergo ſecundum*, non eſſe concludens: non quod in hac figura non poſſit rogari oratio quæ per vera verum colligat: poteſt enim, ut hæc, *Si tria ſunt quatuor, ſex ſunt octo: Non ſunt autem tria quatuor, non ſunt ergo ſex octo:* ſed quod in eadem figura poſſint vitioſæ formari collectiones: ut eſt hæc, *Si dies eſt, lux eſt: atqui non eſt dies, non eſt ergo lux.* 434. Per defectum autem fit non concludens argumentum, quando deeſt aliqua ex colligentibus ſumtionibus: ut, *Aut divitiæ ſunt malum: Aut divitiæ ſunt bonum. non ſunt autem divitiæ malum, ſunt ergo bonum divitiæ.* Deeſt enim in disjuncto illud, Divitias eſſe indifferentes. Itaque proba ſanaque argumentatio ita potius efferri debebat: *Aut divitiæ ſunt bonum, aut malum,*

N O T Æ.

hoc eſt συνακτικῷ & firmiter concludenti opponit. Dicuntur autem argumenta περαίνοντα quæ finem quem ſibi propoſuerunt, rem accurate & valide evincendo συμπέρασμα aſſequuntur, quemadmodum viciſſim ἀπέραντα quæ nec cœlum nec terram tangunt, ut ab Apoſtolo 1. Timoth. I. 3. reprehenſæ γενεαλογίαι ἀπέραντοι hoc eſt dubiæ & incertæ, quas, qui mirantur præ ſe ferunt Cabbaliſtarum veſtigiis ad אין סוף usque eniti. Verbo περαίνειν utitur noſter infra Sect. 436. quod etiam poſſit dictum videri eo ſenſu quo προβαίνειν & προκόπτειν, de quibus ad Sect. 367. λόγον ἀπέραντον ſive haud valide concludentem habes etiam lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 96.

N τό, ἡμέρα ἐστιν] MS. Ciz. τό, εἰ ἡμέρα ἐστίν.

O φαμὲν τὸν ἐν] Hæc verba usque ad οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον, non legit Hervetus, atque eadem deſiderantur in MS. Ciz.

P οὐκ ἄρα ἐστὶ φῶς] Atqui poteſt eſſe lux etiam de nocte, ut lunæ vel facis, aut candelæ.

aut indif-

aut indifferens. Sed nec bonum nec malum ſunt divitiæ, ſunt ergo indifferens.

435. Ex hujuſmodi præceptis artis, qualia a Stoicis traduntur, neutiquam quantum in ipſis eſt judicare poſſumus, ecquod ſit quod haud firmiter concludit argumentum. Nam in illo ſtatim per non connexionem, quod ita ſe habet: *Si dies eſt, lux eſt: Atqui in foro venditur frumentum, Ergo lux eſt*, non connexas eſſe ſumtiones, & nec inter ſe nec cum illatione habere commune, aut ſimplici dicunt affirmatione, aut artis aliqua ac doctrinæ ratione poſſunt oſtendere. 436. At ſi indemonſtrata hoc tantum affirmatione pronunciant, facile eſt contrariam illis affirmationem opponere, dicereque quod argumentum omne quod propter non connexas ſumtiones non concludens ab illis pronunciatur, firmiter concludat. Si enim ex nuda affirmatione ſua fidem illi invenire poſſunt, poterunt & hi qui contrarium affirmant, utrique enim affirmatione utuntur, cui par utrinque vis eſt. Si autem methodo & via aliqua hoc ſe profitentur, inquiremus quæ denique ſit illa methodus. 437. Si dixerint ſignum argumenti propter non connexionem haud concludentis eſſe, quod ex nexu ſumtionum omnino non ſequatur concluſio, neque ſanum ſit connexum quod a nexu ſumtionum incipiens deſinit in concluſione: excipiemus eos ſic iterum in priorem difficultatem incidere. Si enim ut diſcamus quale ſit argumentum propter non connexionem haud concludens, neceſſe eſt prius conſtare quodnam ſit ſanum connexum, illud autem necdum dijudicatum habemus, omnino nec argumentum propter non connexionem haud concludens dignoſcere poſſumus. 438. Sed ſecundus quoque modus argumentorum firmiter non concludentium erat per redundantiam, quando extrinſecus ad propoſitiones aſſumitur aliquid ſupervacaneum, veluti ad confirmationem concluſionis. Quod ad hoc autem attinet, oportebit argumentum quod rogatur in primo & ſecundo modo indemonſtrabilium propter redundantiam non firmiter concludere. quandoquidem in eo redundat connexum: & hoc ſciemus ſi exempla argumentorum adjunxerimus. 439. Hoc eſſe dicunt non firmiter concludens: *Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, ſed & virtus prodeſt: lux ergo eſt.* Redundat enim in ea illud, *Virtus prodeſt*, ad confirmandam concluſionem. propterea

ἢ ἀδιάφορον· οὔτε ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος, οὔτε κακόν· ἀδιάφορον ἄρα ἐστί.

Τοιαύτης δὴ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς κειμένης τεχνολογίας, μήποτε τὸ ὅσον ἐπ᾽ αὐτῇ οὐ δύναται ἀπέραντος ἐπικριθῆναι λόγος; καί γε εὐθέως [Q] ὁ κατὰ διάρτησιν, καὶ οὕτως ἔχων, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἐν ἀγορᾷ πυροὶ πωλοῦνται, φῶς ἄρα ἐστί. τὸ γὰρ διηρτῆσθαι τὰ λήμματα, καὶ μήτε πρὸς ἄλληλα μήτε πρὸς τὴν ἐπιφορὰν ἔχειν τινὰ κοινωνίαν, ἤτοι ψιλῇ λέγουσι φάσει, ἢ διά τινος τεχνικῆς καὶ διδασκαλικῆς ἐφόδου τὸ τοιοῦτο παριστάντες. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἀναποδείκτῳ χρώμενοι φάσει, ῥᾴδιον φάσιν αὐτοῖς ἀντιθεῖναι, πάντα τὸν λεγόμενον κατὰ διάρτησιν ἀπέραντον λόγον φάσκοντας περαίνειν· εἰ γὰρ ἐκ ψιλῆς φάσεως ἐκεῖνοι δύνανται πιστεύεσθαι, δυνήσονται καὶ οἱ τοὐναντίον λέγοντες, εἶναι πιστοί. τὴν ἰσοσθενῆ γὰρ προφέρονται φάσιν. εἰ δὲ μεθόδῳ τοῦτο διδάσκοντες· ἐπιζητήσωμεν τίς ποτέ ἐστιν ἡ τοιαύτη μέθοδος. κἂν λέγωσιν ὅτι τοῦ κατὰ διάρτησιν ἀπεράντου λόγου τεκμήριόν ἐστι, τὸ μὴ πάντως ἀκολουθεῖν αὐτοῦ τῇ διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῇ τὸ συμπέρασμα, μηδὲ ὑγιὲς [R] εἶναι συνημμένον, τὸ ἀρχόμενον διὰ τῆς ἀπὸ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς, καὶ λῆγον εἰς τὸ συμπέρασμα, πάλιν εἰς τὴν ἀρχῆθεν φήσομεν αὐτοὺς ἀπορίαν ἐμπίπτειν. εἰ γὰρ ἵνα τὸν κατὰ διάρτησιν ἀπέραντον λόγον μάθωμεν, δεῖ ἔχειν ἐπικεκριμένον τὸ ὑγιὲς συνημμένον, τοῦτο δ᾽ οὐκ ἔχομεν μέχρι τοῦ νῦν ἐπικεκριμένον, πάντως οὐδὲ τὸν κατὰ διάρτησιν ἀπέραντον λόγον δυνάμεθα γιγνώσκειν. ἀλλὰ καὶ δεύτερος ἦν τρόπος ἀπεράντων ὁ κατὰ παρολκὴν, ὅταν ἔξωθεν παραλαμβάνηταί τι, τοῖς λήμμασι παρέλκον, ὡς πρὸς τὴν τοῦ συμπεράσματος κατασκευήν. ὅσον δὲ ἐπὶ τοῦτο, δεήσει τὸν ἐν τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ τρόπῳ [S] συνερωτώμενον λόγον, κατὰ παρολκὴν εἶναι ἀπέραντον, ἐπεὶ παρέλκει ἐν αὐτῷ τροπικόν. [T] καὶ τοῦτ᾽ εἰσόμεθα παρατεθέντων ἡμῖν τῶν λόγων. τὸ γὰρ δὴ τοιοῦτόν φασιν ἀπέραντον, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ· φῶς ἄρα ἐστί. παρέλκει γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῦ τὸ, „ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ, πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ συμπεράσματος, διὰ τὸ

N O T Æ.

Q *καί γε εὐθέως*] Hoc loco aliquot periodis hiabat Herveti verſio, quam e Græco ſupplevi.

R *μηδὲ ὑγιὲς*] MS. Ciz. *μηδὲν ὑγιὲς.*

S *ἐν τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ τρόπῳ*] Stoici jactabant quinque genera argumentorum *ἀναποδείκτων*, ſive quæ propter evidentiam nulla indigerent demonſtratione, vide 2. Pyrrhon. Sect. 157. ſeq. & ſupra Sect. 224. ſeq. hujus libri. Ex illis quinque primum & ſecundum genus contendit peccare *παρολκῇ* ſive ſuperfluitate, quod facit etiam 2. Pyrrhon. Sect. 159.

T *τροπικόν*] Stoici connexum vel antecedens connexi vocabant *τροπικὸν*, ut dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 3.

ἀρθέντος

ἀρθέντος αὐτοῦ, δύνασθαι ἐκ τῶν περιλειπομένων ἡμῖν δυοῖν λημμάτων, ἀνελλιπῶς συνάγεσθαι τὴν ἐπιφοράν. τοίνυν ἐπιτυγχάνοντες οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως ἐροῦσιν, ὡς εἴπερ ἀπέραντός ἐστιν ὁ λόγος κατὰ παρολκήν, ἐφ' οὗ ἀρθέντος τινὸς λήμματος, ἐκ τῶν περιλειπομένων συνάγεται ἡ ἐπιφορὰ, ῥητέον ἀπέραντον εἶναι, καὶ τὸν ἐν τῷ πρώτῳ τρόπῳ ἐρωτώμενον, ἔχοντα δὲ οὕτως· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἄρα ἐστί. παρέλκει γὰρ ἐν αὐτῷ πρὸς τὴν τοῦ συμπεράσματος κατασκευὴν, τὸ τροπικὸν, τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστί. καὶ δύναται ἐκ τοῦ, ἡμέρα ἐστὶ μόνον συνάγεσθαι τὸ, φῶς ἄρα ἐστί. τοῦτο δὲ πρόδηλον μὲν ἦν καὶ αὐτόθεν· ἔστι δὲ [U] καὶ αὐτὸ ἐκ τῆς ὡς πρὸς ἐκείνους ἀκολουθίας παραμυθεῖσθαι. ἤτοι γὰρ ἀκολουθεῖν φήσουσι τῷ ἡμέραν εἶναι, τὸ φῶς εἶναι, ἢ μὴ ἀκολουθεῖν· καὶ εἰ μὲν ἀκολουθεῖν, αὐτόθεν ὁμολογηθέντος ἀληθοῦς εἶναι τοῦ, ἡμέρα ἐστὶ, συνάγεται καὶ τὸ, φῶς ἐστι, κατ' ἀνάγκην ἑπόμενον αὐτῷ, ὅπερ ἦν συμπέρασμα. εἰ δὲ οὐκ ἀκολουθεῖ, οὐδὲ ἐπὶ τοῦ συνημμένου ἀκολουθήσει, καὶ διὰ τοῦτο ἔσται ψεῦδος τὸ συνημμένον, [X] μὴ ἀκολουθοῦντος ἐν αὐτῷ τοῦ λήγοντος τῷ ἡγουμένῳ. ὥστε δυοῖν θάτερον, ὅσον ἐπὶ τῇ προειρημένῃ τεχνολογίᾳ, ἢ ἀπέραντον εὑρίσκεσθαι τὸν ἐν τῷ πρώτῳ τρόπῳ ἠρωτημένον, παρέλκοντος ἐν αὐτῷ τοῦ τροπικοῦ, ἢ ψευδῆ πάντως [Y] διὰ τὸ ψεῦδος ἐν αὐτῷ εἶναι τὸ τροπικόν. τὸ μὲν γὰρ λέγειν, μὴ ἀρέσκειν τῷ Χρυσίππῳ, μονολημμάτους εἶναι λόγους, ὃ τάχα τινὲς ἐροῦσι πρὸς τὴν τοιαύτην ἔνστασιν, τελέως ληρῶδες. οὔτε γὰρ ταῖς Χρισίππου φωναῖς ὡς Πυθοχρήστοις παραγγέλμασιν [Z] ἀνάγκη πείθεσθαι, οὔτε μαρτυρίᾳ προσέχειν ἀνδρῶν ἐστιν εἰς οἰκείαν ἀπόρρησιν ἐκ μάρτυρος τοῦ τὸ ἐναντίον λέγοντος. Ἀντίπατρος γὰρ [A] τῶν ἐν τῇ Στωϊκῇ αἱρέσει ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, ἔφη δύνασθαι καὶ μονολημμάτους λόγους συνίστασθαι. ἔτι κατὰ τρίτον τρόπον ἀπέραντος ἐλέγετο λόγος παρὰ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι. πάλιν οὖν ἢ φάσει μόνον ἀρκούμενοι λέξουσιν ἐν μοχθηρῷ τινι σχήματι λόγον συνηρωτῆσθαι, ἢ ὑπόμνησιν εἰς τοῦτο παραλήψονται. καὶ εἰ μὲν φάσει ἀρκοῦνται, καὶ ἡμεῖς ἀντιθήσομεν φάσιν τὴν λέγουσαν, ὅτι οὐκ ἐν μοχθηρῷ ἠρώτηται σχήματι. εἰ δὲ λόγον παραλαμβάνουσι, πάντως ἀληθῆ. τὸ δ' ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς οὗτος ὁ λόγος, φημὶ δὲ ὁ δεικνὺς τὸ ἐν μοχθηρῷ σχήματι ἠρωτῆσθαι τινὰ λόγον, πόθεν δείκνυται, ἢ δῆλον ὅτι

quod eo ſublato, ex reliquis duabus propoſitionibus citra defectum colligatur illatio. 440. Occurrentes itaque dicent Sceptici, quod ſi eſt male concludens propter redundantiam, in qua, ſublata aliqua propoſitione, ex iis quæ reſtant colligitur illatio, dicendum eſt eſſe etiam male concludentem eam quæ interrogatur in primo modo (indemonſtrabili) quæ ſic habet, *Si dies eſt, lux eſt: atqui dies eſt, lux ergo eſt.* In ea enim redundat ad confirmandam concluſionem, illud connexum, *Si dies eſt, lux ergo eſt*, & poteſt ex ſolo illo, *Dies eſt*, colligi, *Lux ergo eſt.* 441. Hoc cum ſit ex ſe manifeſtum: licet quoque evincere ex ea quæ apud illos valet conſequentia. Aut enim ex eo quod Dies eſt, dicent ſequi eſſe lucem, aut non ſequi. Si dicant ſequi, cum per ſe conſtet verum eſſe illud, *Dies eſt*, colligitur etiam neceſſario exinde conſequens, *Lux eſt*, quod eſt concluſio. 442. Si autem non ſequitur, nec ſequetur in connexo, & propterea falſum erit connexum, ſi in eo deſinens non ſequatur ex antecedente. Quo fit ut ſecundum prius dicta illorum artis præcepta duorum alterum ſit, nempe ut vel inveniatur male concludens quæ fuit primo modo (indemonſtrabili) interrogata, cum in ea redundet connexum: aut omnino falſa, propterea quod ſit in ea connexum falſum. 443. Nam dicere, quod non placeant Chryſippo argumenta unius ſumtionis, ut forte excipient aliqui adverſum hanc objectionem, eſt plane nugatorium. Neque enim Chryſippi vocibus tanquam præceptis Apollinis neceſſe eſt parere: neque attendendum eſt teſtimonium viris qui ipſi hoc prohibent ob teſtem qui affirmat contrarium. Antipater enim vir clariſſimus in ſecta Stoica, dicebat poſſe conſiſtere argumenta ex una ſumtione. 444. Præterea tertio modo male concludens dicebatur argumentatio, propterea ſi rogata ſit in mala figura. Rurſus ergo aut affirmatione ſolum contenti, dicent in mala aliqua figura interrogatam eſſe argumentationem, aut argumentationem ad hoc probandum aſſument. Si ſunt contenti affirmatione, nos quoque opponemus affirmationem quæ dicit, quod non rogata ſit in mala figura. Si autem aſſumunt argumentationem, omnino verum ſunt aſſumturi. 445. Quod autem vera ſit hæc argumentatio, hæc, inquam, quæ oſtendit quod in mala figura argumentum aliquod rogatum ſit, unde oſtenditur? an ſcilicet

NOTÆ.

U ἔστι δὲ] Deeſt δὲ in MS. Ciz.

X ψεῦδος τὸ συνημμένον] Al. ψευδές.

Y ψευδῆ πάντως] Sic legendum e MS. pro ψευδῆ, refertur enim ad λόγον. Sæpius hic ψεῦδος pro ψευδὲς, minus recte.

Z ὡς πυθοχρήστοις παραγγέλμασιν] Confer Eraſmum proverbio *ex tripode*.

A Ἀντίπατρος] 2. Pyrrhon. Sect. 167.

ex eo, quia ſit rogata in recta figura? Igitur ut argumentum in vitioſa figura rogatum dignoſcatur quod in vitioſa figura rogatum ſit, oportet aſſumi ſanam & probam argumentationem. Ut autem ſana hæc probaque ſit, oportet eam recta rogari figura. Et ideo cum nec proba & recta argumentatio credi poſſit eſſe proba & recta, antequam figura: neque figura quod ſit proba & recta, antequam ea quæ ipſam judicat oratio, exoritur modus probandi mutuo alterum per alterum, qui eſt maxime dubius. 446. Porro adverſus poſtremam male concludentium argumentationum quæ reſtat differentiam, nempe eam quæ eſt ex defectu, jam fere contradiximus. Si enim inveniri non poteſt perfecta argumentatio, ut ſuperius oſtendimus, debet etiam eſſe ignota, quæ eſt manca & deficiens. Inveniri autem non poteſt perfecta, ut oſtendimus: erit ergo etiam ignota, quæ eſt manca ac deficiens. 447. Si autem cum ex Stoicorum ſententia ſint quatuor modi, per quos fit male concludens argumentatio, oſtendimus in unoquoque eorum non cognoſci argumentationes male concludentes, ſequetur etiam eſſe ignotam eam quæ concludit firmiter. Si ea autem non cognoſcatur, inveniri etiam non poterit argumentatio demonſtrativa. 448. Ad hæc accedit, quod cum cujuſvis veræ argumentationis judicari oporteat ſumtiones, (nam ſi eæ concedantur, conſequenter eis datur illatio) quoniam demonſtrationis ſumtiones dijudicari non poſſunt, ſicut oſtendimus, non ergo demonſtratio poterit vera & proba eſſe argumentatio. 449. Connexum enim, ut prius oſtendebamus, cenſent eſſe probum & rectum, quando a vero incipiens deſinit in verum, vel a falſo in falſum, aut a falſo in verum: & uno modo dicunt falſum eſſe, quando incipiens a vero deſinit in falſum. Hæc autem cum ita habeant, invenietur dijudicari non poſſe in demonſtratione. 450. Nam omnino incipiens ab aſſumptione, deſinit in illationem, ut ſe habet in hujuſmodi argumentationibus: *Si eſt motus, eſt inane. Atqui eſt motus, eſt ergo inane.* Hic enim connexum incipit ab aſſumptione, *Eſt motus*, & deſinit in illationem, *Eſt inane.* 451. Aut ergo illatio res eſt aperta & quæ cognoſcitur ab omnibus, aut obſcura & ignota. Si manifeſta & cognita, non eſt utique argumentatio demonſtrativa, quæ

ἐκ τοῦ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι; οὐκοῦν ἵνα μὲν ὁ ἐν μοχθηρῷ ἐρωτηθεὶς σχήματι [B] λόγος γνωσθῇ ὅτι ἐν μοχθηρῷ ἠρώτηται σχήματι, δεῖ λόγον ὑγιῆ παρειλῆφθαι· ἵνα δὲ οὗτος ὑγιὴς ᾖ, [C] ἔδει αὐτὸν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι. καὶ διὰ τοῦτο μήτε τοῦ ὑγιοῦς λόγου πρὶν τοῦ σχήματος πιστευθῆναι δυναμένου ὅτι ἐστὶν ὑγιής, μήτε τοῦ σχήματος, ὅτι ἐστὶν ὑγιὲς σχῆμα, πρὶν τοῦ ἐπικρίναντος αὐτὸ λόγου, [D] συνίσταται ὁ διαλλήλων τρόπος, ὅς ἐστιν ἀπορώτατος. καὶ πρὸς τὴν λειπομένην δὲ διαφορὰν τῶν ἀπεράντων λόγων, τουτέστι τὴν παρέλλειψιν, ἤδη μὲν σχεδὸν ἀντειρήκαμεν. εἰ γὰρ ἀνεύρετός ἐστιν ὁ ἀπηρτισμένος λόγος, ὡς ἀνώτερον [E] ὑπεδείξαμεν, ἄγνωστος ὀφείλει τυγχάνειν καὶ ὁ ἐλλιπής. ἀνεύρετος δέ γέ ἐστιν ὁ ἀπηρτισμένος, ὡς παρεστήσαμεν. τοίνυν καὶ ὁ ἐλλιπὴς ἄγνωστος γενήσεται. εἰ δὲ κατὰ τοὺς Στωϊκούς, τεσσάρων ὄντων τρόπων [F] καθ' οὓς ἀπέραντος γίγνεται λόγος, ἐδείξαμεν καθ' ἕκαστον αὐτῶν μὴ γνωσκομένους τοὺς ἀπεράντους λόγους, ἀκολουθήσει καὶ τὸν περαίνοντα ἄγνωστον εἶναι. τούτου δὲ μὴ γινωσκομένου, καὶ ὁ ἀποδεικτικὸς ἔσται λόγος τῶν ἀνευρέτων. πρὸς τούτοις, ἐπεὶ παντὸς ἀληθοῦς λόγου δεῖ ἐπικεκρίσθαι τὰ λήμματα (τούτων γὰρ συγχωρουμένων, δίδοται ἡ ἐπιφορὰ ἀκολούθως αὐτοῖς) ἐπεὶ δέ γε τῆς ἀποδείξεως ἀνεπίκριτά ἐστι τὰ λήμματα, καθὼς παρεστήσαμεν, [G] οὐκ ἄρα δυνήσεται ἀληθὴς λόγος εἶναι ἡ ἀπόδειξις. τὸ γὰρ συνημμένον, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ὑγιὲς ἀξιοῦσι τυγχάνειν, ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον, ἐπ' ἀληθὲς, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ ψεῦδος [H] λήγῃ, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές· καὶ καθ' ἕνα τρόπον ψεῦδος, [I] ὅταν ἀπ[illegible]ον ἐπὶ ψεῦδος λήγῃ. τούτων δ' [illegible]θήσεται ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ἀνε[illegible]ἐπὶ πᾶν γὰρ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς προσλήψεως, λήγει εἰς τὴν ἐπιφοράν, ὡς ἔχει ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων. εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἀλλὰ μὴν ἔστι κίνησις, ἔστιν ἄρα κενόν. ἐνταῦθα γὰρ τὸ συνημμένον ἄρχεταί τε ἀπὸ τῆς προσλήψεως, τῆς, ἔστι κίνησις, καὶ λήγει εἰς τὴν ἐπιφοράν, τήν, ἔστι κενόν. ἤτοι οὖν πρόδηλόν ἐστι πρᾶγμα ἡ ἐπιφορὰ καὶ γινωσκόμενον ἡμῖν, ἢ ἄδηλον καὶ ἄγνωστον. καὶ εἰ μὲν πρόδηλον, καὶ γνωστόν, οὐκέτι ἀποδεικτικὸς [K] γίνεται ὁ λόγος, ἐκ

NOTÆ.

B ὁ ἐν μοχθηρῷ ἐρωτηθεὶς σχήματι] Vocabulum σχήματι e MS. Ciz. revocavi, nam in editis exciderat.

C ἵνα δὲ οὗτος ὑγιὴς ᾖ] MS. Ciz. ἵνα δὲ αὐτός.

D πρὶν τοῦ ἐπικρίναντος αὐτὸ λόγου] Ita recte idem Codex, pro αὐτοῦ.

E ὡς ἀνώτερον] Sect. 435. ſeq.

F τεσσάρων ὄντων τρόπων] De quibus hactenus dictum a Sect. 429.

G καθὼς παρεστήσαμεν] MS. Ciz. καθάπερ. Reſpicit ad ea quæ diſputaverat Sect. 167. ſeq. 331. ſeq.

H ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπ' ἀληθὲς, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ ψεῦδος] Ita ſupplendus hic locus, qui male legebatur ſic; ὅταν ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπὶ ψεῦδος λήγῃ. Confer Sect. 247. hujus libri.

I καθ' ἕνα τρόπον ψεῦδος] Supra Sect. 114. 268. 331. 416.

K οὐκ ἔτι ἀποδεικτικός] Supra, Sect. 423.

πάντων πρόδηλος συνεστώς· τοῦτο μὲν τῶν λημμάτων, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιφορᾶς. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐξ ἀνάγκης ἀνεπίκριτον γίνεται τὸ συνημμένον. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τίνος ἄρχεται, γνώριμόν ἐστιν ἡμῖν· πρόδηλον γάρ. τὸ δὲ εἰς τί λήγει, ἀγνοεῖται διὰ τὴν ἀδηλότητα. [L] μὴ ἐπιστάμενοι δὲ πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδός ἐστι τὸ τοιοῦτον, οὐδ' ἐπικρινησόμεθα τὸ συνημμένον. ἀνεπικρίτου δὲ ὄντος αὐτοῦ, καὶ ὁ λόγος γίνεται μοχθηρός. ἔτι τῶν πρός τι ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις. τὰ δὲ πρός τι ἐπινοεῖται μόνον, [M] οὐκέτι δὲ καὶ ὑπάρχει. τοίνυν καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐν ἐπινοίᾳ μόνον ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐν ὑπάρξει. καὶ ὅτι τῷ ὄντι ἐπινοίᾳ μόνον σώζεται τὰ πρός τι πως ἔχοντα, ὕπαρξις δὲ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, πάρεστι διδάσκειν ἐκ τῆς τῶν Δογματικῶν ἀνθομολογήσεως. ὑπογράφοντες γὰρ τὸ πρός τι, συμφώνως φασὶ, πρός τι ἐστὶ τὸ πρὸς ἑτέρῳ νοούμενον. εἰ δέ γε ὑπάρξεως μετεῖχεν, οὐκ ἂν οὕτως αὐτὸ ἀπεδίδοσαν, ἀλλ' ἐκείνως μᾶλλον, πρός τι ἐστὶ τὸ πρὸς ἑτέρῳ ὑπάρχον. οὐκ ἄρα ὑπόκειταί τι ἐν τοῖς οὖσι τὸ πρός τι. καὶ ἄλλως. πᾶν τὸ ὑπάρχον οὐ δύναται ἀλλαγήν τινα καὶ ἑτεροίωσιν ἀναδέξασθαι χωρὶς πάθους· οἷον τὸ λευκὸν χρῶμα οὐ δύναται μέλαν γενέσθαι μὴ τραπὲν καὶ μεταβάλλον· [N] καὶ τὸ μέλαν, οὐ δύναται εἰς ἕτερον μεταβάλλειν χρῶμα μένον μέλαν. καὶ ὡσαύτως τὸ γλυκὺ οὐκ ἂν γένοιτο πικρὸν, ἀπαθὲς καὶ ἀνετεροίωτον ὑποκείμενον. ὥστε πᾶν τὸ ὑπάρχον, οὐ χωρὶς πάθους τινὸς τὴν εἰς ἕτερον ἀναδέχεται μεταβολήν. τὸ δὲ πρός τι ἀλλάσσεται χωρὶς πάθους, καὶ μηδεμιᾶς περὶ αὐτὸ γινομένης ἑτεροιώσεως. οἷον τὸ πηχυαῖον ξύλον, πηχυαίου μὲν αὐτῷ ἀντιπαρατεθέντος, λέγεται ἴσον ἐκείνῳ τυγχάνειν· διπήχους δὲ, οὐκ ἔτι ἴσον, ἀλλ' ἄνισον· μηδεμιᾶς περὶ αὐτὸ γινομένης τροπῆς καὶ ἀλλοιώσεως. καὶ εἰ νοήσαιμέν τινα ἐξ ἄγγους ὕδωρ προχέοντα, ὁ τοιοῦτος ὑποτεθέντος μέν τινος ἑτέρου ἄγγους λεχθήσεται ἐγχέων· μὴ ὑποτεθέντος δὲ, ἐκχέων· καίπερ μηδεμίαν αὐτὸς τροπὴν καὶ ἀλλοίωσιν ἀναδεξάμενος. ὥστε εἰ τῷ μὲν ὑπάρχοντι συμβέβηκε τὸ μὴ χωρὶς πάθους ἀλλαγὴν ὑπομένειν· τῷ δὲ πρός τι τοιοῦτον οὐδὲν συμβέβηκε· ῥητέον μὴ ὑπάρχειν τὸ πρός τι. σὺν τούτοις τοῦ χωρίς ἐστι τὸ πρός τι. τὸ γὰρ ἄνω τοῦ κάτω [O] χωρίς ἐστιν.

ex omnibus manifeſta eſt, tum ſumtionibus tum illatione. Si autem obſcura fuerit, neceſſario connexum eſt hujuſmodi ut non poſſit dijudicari. 452. Nam a quo quidem incipiat, nobis eſt notum. eſt enim manifeſtum. In quidnam autem deſinat, ignoratur propter obſcuritatem. Neſcientes autem utrum conſequens ſit verum an falſum, neque dijudicabimus connexum. Si connexum autem non poteſt dijudicari, erit etiam vitioſa argumentatio. 453. Præterea demonſtratio eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid. Quæ autem referuntur ad aliquid, mente tantum concipiuntur, non autem exiſtunt. Demonſtratio ergo eſt tantum in mentis conceptione, & non in rerum natura exiſtit. Quod autem re vera quæ ita ſe habent ut aliquo modo referantur ad aliquid, conſerventur ſola mentis conceptione, non ſit autem eis exiſtentia, docere licet ex confeſſione Dogmaticorum. 454. Deſcribentes enim relatum, uno conſenſu dicunt, *Relatum eſt, quod intelligitur ad alterum.* Si autem particeps eſſet exiſtentiæ, non id ſic definiiſſent, ſed potius hoc modo: *Relatum eſt quod alteri adexiſtit.* In iis ergo quæ ſunt ad aliquid, nihil vere exiſtens ſubjicitur. 455. Et alioqui quidquid exiſtit, non poteſt aliquam ſuſcipere mutationem & alterationem absque affectione: ut color albus non poteſt fieri niger, niſi ſit converſus & mutatus. & niger non poteſt mutari in alium colorem, ſi niger maneat. Et ſimiliter dulce non poteſt fieri amarum, ſi ſit impatibile & inalterabile. 456. Quamobrem quidquid exiſtit, non absque aliqua affectione ſuſcipit mutationem in alterum. Quod autem refertur ad aliquid, mutatur absque affectione, & absque ulla quæ in ipſo fiat alteratione: ut lignum cubitale, ſi quidem ei ex adverſo opponatur cubitale, dicitur illi eſſe æquale, Si autem bicubitale, non amplius æquale, ſed inæquale, cum in ipſo nulla fiat mutatio & alteratio. Et, ſi cogitaverimus quempiam ex vaſe aquam profundentem, is ſuppoſito quidem vaſe aliquo dicetur infundens: non poſito autem, effundens, etiamſi ipſe nullam ſuſceperit mutationem & alterationem 457. Quamobrem ſi ei quidem quod exiſtit, accidit ut non ſine affectione ſuſtineat motionem: ei autem quod refertur ad aliquid, nihil tale accidit: dicendum eſt non exiſt id quod refertur ab aliquid. 458. Ad hæc accedit, quod id quod refertur ad aliquid, eſt ſejunctum ab eo quod refertur. Id enim

NOTÆ.

L ἀγνοεῖται διὰ τὴν ἀδηλότητα] Confer Sect. 330. ſeq.

M ἐπινοεῖται μόνον] Sect. 335. & lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 208.

N καὶ μεταβάλλον] MS. Ciz. *μεταβαλεῖν*, & mox *μεταβαλεῖν* pro *μεταβάλλειν*.

O τὸ γὰρ ἄνω τοῦ κάτω] Idem MS. *τοῦ γὰρ ἄνω τὸ κάτω χωρίς ἐστιν.* Infra 460. *τὸ γὰρ ἄνω τῷ κάτω ἐστὶν ἐναντίον.*

quod eſt infra, eſt ſejunctum ab eo quod eſt ſupra. 459. Si exiſtit autem id quod refertur ad aliquid, & non verſatur in ſola cogitatione, erunt unum contraria. Abſurdum autem eſt unum eſſe contraria. Non exiſtit ergo id quod refertur ad aliquid, ſed ſolum mente concipitur. Rurſus enim corpus cubitale, appoſito quidem ſemicubitali dicitur majus: collato autem bicubitali minus. Idem autem eodem tempore & eſſe majus & minus, hoc eſt contraria, eſt ex iis quæ non poſſunt fieri. Nam mente quidem concipi fortaſſe poterit, per eam quæ fit cum alio collationem. fieri autem non poteſt ut exiſtat. Non ergo exiſtunt ea quæ referuntur ad aliquid. 460. Verumenimvero ſi ſunt ea quæ referuntur ad aliquid, erit idem ſibi ipſi contrarium. ſed hoc non eſt. Igitur nec ea ratione dicendum eſt exiſtere id quod refertur ad aliquid. Nam ſane ſi exiſtit id quod refertur ad aliquid, erit aliquid ſibi ipſi contrarium. Non eſt autem conſentaneum aliquid eſſe ipſum contrarium ſibi ipſi. Nec ergo eſt conſentaneum ut exiſtat id quod refertur ad aliquid. 461. Supra enim & infra ſunt ſibi invicem contraria. Idem autem reſpectu ſubjecti, eſt ſupra: & reſpectu ſuperius poſiti, infra. Si autem ſint tria, ſupra & infra, & medium: medium ejus quod eſt ſupra & infra, ſi ad ſubjectum referatur, erit ſupra: ad id autem quod ſupra ſitum eſt, infra. & erit idem ſupra & infra. quod quidem non poteſt fieri. Non exiſtit ergo id quod refertur ad aliquid. Si exiſtit autem id quod refertur ad aliquid, idem erit ſupra & infra. Qualecunque porro eſt, dicitur idem ſupra & infra propter eam quæ eſt ad aliud habitudinem. Idem ergo erit ſeorſum a ſeipſo, quod eſt omnium abſurdiſſimum. 462. Sed ſi non exiſtunt ea quæ referuntur ad aliquid, omnino etiam demonſtratio, cum ſit ex iis quæ referuntur ad aliquid, minime exiſtet. Oſtenſum eſt autem ea non eſſe quæ referuntur ad aliquid. erit ergo etiam demonſtratio ex iis quæ non exiſtunt. Atque hæc ſunt quidem quæ dicuntur ad oſtendendum quod non ſit demonſtratio.

463. Sed age conſideremus etiam orationem quæ his adverſatur. Exiſtimant enim Dogmatici Philoſophi, eum qui cenſet non eſſe demonſtrationem, ipſum a ſeipſo everti: & per quæ eam perimit, per ea ipſam ſtabilire. Unde etiam dicunt reſiſtentes Scepticis: Qui dicit nihil eſſe demonſtra-

εἴπερ δ' ὑπάρχει τὸ πρός τι, καὶ μὴ ψιλὴν ἔχει ἐπίνοιαν, ἔσται τὸ ἓν τἀναντία. ἄτοπον δέ γε ἐστι λέγειν τὸ ἓν τἀναντία. οὐκ ἄρα ὑπάρχει τὸ πρός τι, ἀλλ' ἐπινοεῖται μόνον. πάλιν γὰρ τὸ πηχυαῖον σῶμα κατὰ μὲν τὴν τοῦ ἡμιπηχυαίου παράθεσιν, λέγεται μεῖζον· κατὰ δὲ τὴν διπηχυαίου, μικρότερον. τὸ δὲ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ μεῖζον καὶ μικρότερον ὑπάρχειν, τουτέστι τἀναντία, τῶν ἀδυνάτων. ἐπινοεῖσθαι μὲν γὰρ τάχ' ἴσως [P] δυνήσεται κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἄλλο σύμβλησιν· εἶναι δὲ καὶ ὑπάρχειν, οὐχ οἷόν τε. οὐκ ἄρα ὑπάρχει τὰ πρός τι. οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ἔστι τὰ πρός τι, ἔστι τι ταυτὸ ἐναντίον ἑαυτῷ. οὐχὶ δέ γε τοῦτο. τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ ῥητέον ὑπάρχειν τὸ πρός τι. ἔτι εἰ ὑπάρχει τὸ πρός τι, ἔσται τὶ ἑαυτῷ ἐναντίον. οὐκ εὔλογον δέ γέ ἐστιν, εἶναί τι αὐτὸ ἑαυτῷ ἐναντίον. τοίνυν οὐδὲ τὸ πρός τι ὑπάρχειν, εὔλογόν ἐστιν. [Q] τὸ γὰρ ἄνω τῷ κάτω ἐστὶν ἐναντίον. τὸ δὲ αὐτὸ, ὡς μὲν πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ἄνω ἐστί· πρὸς δὲ τὸ ὑπερκείμενον, κάτω. εἰ δ' ἔσται τρία, ἄνω καὶ κάτω καὶ μέσον, τοῦ ἄνω καὶ τοῦ κάτω τὸ μέσον ἔσται, πρὸς μὲν τὸ ὑποκείμενον, ἄνω· πρὸς δὲ τὸ ὑπερκείμενον, κάτω. καὶ ἔσται τὸ αὐτὸ ἄνω καὶ κάτω· ὅπερ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ὑπάρχει τὸ πρός τι. εἰ δ' ἄρα τὸ πρός τι ὑπάρχει, τὸ αὐτὸ ἔσται ἄνω καὶ κάτω. διὰ δὲ τοῦ καὶ εἰ ἔστι, λέγεται τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἄλλο σχέσιν, ἄνω καὶ κάτω. τὸ αὐτὸ ἄρα χωρὶς ἑαυτοῦ γενήσεται, ὃ πάντων ἀτοπώτατον. ἀλλ' εἴπερ τὰ πρός τι ἀνύπαρκτά ἐστι, πάντως καὶ ἡ ἀπόδειξις τῶν πρός τι οὖσα, ἀνύπαρκτος γενήσεται· τὰ δέ γε πρός τι, δέδεικται ἀνύπαρκτα· καὶ ἡ ἀπόδειξις τῶν ἀνυπάρκτων γενήσεται. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα εἰς τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, τοιαῦτά τινα καθέστηκε.

Σκοπῶμεν δὲ καὶ τὸν ἀντικείμενον λόγον. οἴονται γὰρ οἱ Δογματικοὶ λόγιοι [R] τῶν Φιλοσόφων τὸν ἀξιοῦντα μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ [S] περιτρέπεσθαι, καὶ δι' ὧν ἀναιρεῖται ταύτην, διὰ τούτων αὐτὴν ὁρίζειν. ὅθεν καὶ ἀντικαθιστάμενοι τοῖς Σκεπτικοῖς [T] φασιν, ὁ λέγων μηδὲν εἶναι ἀπό-

NOTÆ.

P τάχ' ἴσως] Vocabulum Scepticum ut dixi ad Sect. 396. Tale Sect. 470. εἰ οὐκ ἐνδέχεται, & 472. οὐ μᾶλλον, 476. τάχα &c.

Q εὔλογόν ἐστιν] Ita MS. Ciz. pro ἐστιν εὔλογον.

R οἱ Δογματικοὶ λόγιοι τῶν Φιλοσόφων] Ita legendum puto pro Δογματικοὶ λόγοι quibus male congruit verbum quod apud Sextum præcedit, οἴονται. In MS. Ciz. invenio Φωνολόγοι, quod vocabulum videtur habere ſignificationem hominum ſonum ſine mente edentium, & neſcio an uſquam alibi reperitur.

S ὑφ' αὐτοῦ] MS. Ciz. ἑαυτοῦ.

T τοῖς Σκεπτικοῖς] Male in Herveti verſione excuſum *Stoicis* pro *Scepticis*.

δειξιν, ἤτοι ψεύδει καὶ ἀναποδείκτῳ χρώμενος φάσει, [u] λέγει μηθὲν ὑπάρχειν ἀπόδειξιν, ἢ λόγῳ τὸ τοιοῦτον ἀποδεικνύς. καὶ εἰ μὲν ψιλῇ φάσει προσχρώμενος, οὐθεὶς αὐτῷ πιστεύσει τῶν τὴν ἀπόδειξιν παραδεχομένων, ψιλῇ φάσει χρωμένῳ. ἀλλὰ διὰ τῆς ἀντικειμένης ἐπισχεθήσεται φάσεως, εἰπόντος τινὸς εἶναι ἀπόδειξιν· εἰ δὲ ἀποδεικνὺς τὸ, μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, (τοῦτο γὰρ φασὶν) αὐτόθεν ὡμολόγησε τὸ, εἶναι ἀπόδειξιν. ὁ γὰρ δεικνὺς λόγος τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, ἔστιν ἀπόδειξις τοῦ εἶναι ἀπόδειξιν. καὶ καθόλου ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος, ἤτοι ἀπόδειξίς ἐστιν, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἄπιστός ἐστιν· εἰ δέ ἐστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξίς ἐστιν. ἔνιοι δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν· εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξίς ἐστιν· εἰ μή ἐστιν [X] ἀπόδειξις, ἀπόδειξίς ἐστιν. ἤτοι δὲ ἔστιν, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· ἀπόδειξις ἄρα ἔστι. καὶ δὴ ἡ μὲν τῶν λημμάτων τοῦ λόγου τούτου παραμυθία, πρόχειρός ἐστι. τό, τε γὰρ πρῶτον συνημμένον τὸ, εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, διαφορούμενον [Y] καθεστὼς, ἀληθές ἐστιν· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἐν αὐτῷ πρώτῳ τὸ ἐν αὐτῷ δεύτερον, μὴ ἕτερον ὂν ἐκείνου. τό, τε δεύτερον συνημμένον, τὸ, εἰ μή ἐστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις, πάλιν ὑγιές ἐστι. τῷ γὰρ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, ἡγουμένῳ ὄντι, ἕπεται τὸ, εἶναι ἀπόδειξιν. αὐτὸς γὰρ ὁ δεικνὺς λόγος τὸ, μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, ἀποδεικτικὸς ὢν, βεβαιοῖ τὸ, εἶναι ἀπόδειξιν. τό, τε διεζευγμένον, τὸ, ἤτοι δὲ ἔστιν ἀπόδειξις, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἐξ ἀντικειμένων διεζευγμένον, τοῦ τε εἶναι ἀπόδειξιν, καὶ τοῦ μὴ εἶναι, ἓν ὀφείλει ἔχειν ἀληθὲς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀληθές. ὥστε ἀληθῶν ὄντων τῶν λημμάτων, συνάγεται καὶ ἡ ἐπιφορά. πάρεστι δὲ καὶ ἑτέρως διδάσκειν ὅτι ἀκολουθεῖ αὐτοῖς. εἰ γὰρ τὸ διεζευγμένον ἀληθές ἐστιν, ἓν ἔχον ἐν αὐτῷ ἀληθὲς, ὁπότερον ἂν ἐκ τούτων ἂν ὑποθώμεθα ἀληθὲς, συνεισαχθήσεται καὶ ἡ ἐπιφορά. ὑποκείσθω δὲ πρῶτον τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθὲς τὸ, εἶναι ἀπόδειξιν. οὐκοῦν ἐπεὶ τοῦτο ἡγούμενόν ἐστιν ἐν τῷ πρώτῳ συνημμένῳ, ἀκολουθήσει αὐτῷ τὸ λῆγον ἐν τῷ πρώτῳ συνημμένῳ. ἔληγε δὲ [Z] τὸ, ἔστιν ἀπόδειξις, ὅπερ ἦν καὶ ἐπιφορά. δοθέντος ἄρα τοῦ, εἶναι ἀπόδειξιν ἀληθοῦς ἐν τῷ διεζευγμένῳ, ἀκολουθήσει ἡ τοῦ λόγου ἐπιφορά. ὁ δὲ αὐτὸς τῆς

tionem, aut id dicit utens nuda & non demonſtrata affirmatione, aut id demonſtrat argumento. 464. Si nuda quidem utens affirmatione hoc facit, nemo eorum qui admittunt demonſtrationem, credet ei qui utitur nuda affirmatione: ſed cohibebitur per adverſam affirmationem alicujus qui dicet eſſe demonſtrationem. Sin autem demonſtrat non eſſe demonſtrationem, (hoc enim dicunt) eo ipſo confitetur eſſe demonſtrationem. Argumentum enim demonſtrans non eſſe demonſtrationem, eſt demonſtratio quod ſit demonſtratio. 465. Et in ſumma *quod contra demonſtrationem profertur argumentum, aut eſt demonſtratio, aut non. Si non eſt demonſtratio, non eſt fide digna. Si eſt autem demonſtratio, eſt demonſtratio.* 466. Nonnulli ſic quoque interrogant: *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio. Si non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio. Aut eſt autem, aut non eſt demonſtratio: eſt ergo demonſtratio.* Et hujus quidem orationis ſumtionum in promptu eſt probatio. Nam & primum connexum, nempe *Si eſt demonſtratio, eſt demonſtratio*, cum ſit reduplicatum, eſt verum: ex eo enim quod eſt in ipſo primum, ſequitur id quod eſt in ipſo ſecundum, cum non ſit ab illo alterum. & ſecundum connexum, nempe, *Si non eſt demonſtratio, eſt demonſtratio*, rurſus eſt probum & rectum. Ei enim quod eſt, Non eſſe demonſtrationem, quod eſt antecedens, conſequens eſt, eſſe demonſtrationem. 467. Ipſa enim oratio quæ oſtendit non eſſe demonſtrationem, cum ſit demonſtrativa, confirmat eſſe demonſtrationem. & disjunctum, nempe, *Aut eſt demonſtratio, aut non eſt*, conſtans ex duobus disjunctis, nempe & eſſe demonſtrationem, & non eſſe, unum debet habere verum, & propterea eſſe verum. Quamobrem cum veræ ſint ſumtiones, ſimul etiam infertur illatio. 468. Licet autem aliter quoque docere quod ex eis conſequatur. Nam ſi disjunctum eſt verum, cum unum in ſe habeat verum, utrumvis ex iis verum poſuerimus, ſimul etiam colligetur illatio. Ponatur autem verum eſſe primum ex iis quæ in ipſo ſunt, nempe, quod ſit demonſtratio: ergo quoniam hoc antecedens eſt in ipſo connexo, ex eo conſequetur id quod eſt conſequens in primo connexo. Conſequens autem erat, *Eſt demonſtratio*, quod erat etiam illatio. Dato ergo quod in disjuncto ſit verum, eſſe demonſtrationem, ſequetur etiam illatio argumenti. 469. Idem eſt argumentandi

NOTÆ.

U ἤτοι ψεύδει - - φάσει] Simile argumentum Scepticis objectum fuit Sect. 282. ſeq. pro ψεύδει lego ψιλῇ.

X εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξίς ἐστιν, εἰ μὴ ἔστιν] Argumentum quod genus Stoici vocabant διὰ δύο τροπικῶν ſive *per duo connexa* contraria, quodque legitur etiam 2. Pyrrhon. Sect. 186. Simile fuit ſupra Sect. 281. Vide ſi placet quæ dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 3.

Y διαφορούμενον] Eandem propoſitionem bis ſumtam. Sect. 109. 281. 294.

Z ἔληγε δὲ] Ita recte MS. Ciz. pro ἔλεγε.

 modus

modus etiam in altero quod reſtat pronuntiato, nempe, non eſſe demonſtrationem. Id enim antecedebat quod in ſecundo connexo habebat conſequentem argumenti illationem. 470. Cum autem Dogmaticorum ſit ejusmodi objectio, breviter etiam adverſus eam occurrunt Sceptici. Dicent enim, Si non contingit reſpondere ad interrogationem qua quærebant, utrum argumentum adverſus demonſtrationem ſit demonſtratio, an non demonſtratio, debent æqui boni conſulere, ſi non poſſint reſpondere ad quæſtionem tam dubiam. 471. Sin autem eſt eis facile, faciant quod Scepticis imperant, reſpondeantque utrum dicant argumentum adverſus demonſtrationem eſſe demonſtrationem, an non. Nam ſi non eſt demonſtratio, ex ea non licebit docere, quod non ſit demonſtratio. Neque dicere, quod hoc argumentum ſit demonſtratio, quoniam non eſt demonſtratio. confeſſi enim ſunt eam non eſſe demonſtrationem. 472. Si autem eſt demonſtratio, omnino veras habet ſumtiones & illationem. Nam cum earum omnium veritate intelligitur demonſtratio: erat autem ejus illatio, non eſſe demonſtrationem: Verum eſt ergo non eſſe demonſtrationem: & quod oppoſitum ei eſt, falſum, demonſtrationem eſſe. Sic enim demonſtrativum oſtendere volentes argumentum adverſus demonſtrationem, non magis eam ſtatuunt quam tollunt. 473. Et tamen ſi Scepticos quoque oporteat pro ſe reſpondere, ii tuto reſpondebunt. Dicent enim argumentum adverſus demonſtrationem, eſſe ſolum probabile: & in præſentia ſibi perſuadere & inducere aſſenſionem: ſe autem ignorare an impoſterum rurſus tale ſit futurum, propterea quod ſit varia & multiplex humana cogitatio. Cum enim ſic reſponderint, nihil amplius dicere poterit Dogmaticus. Aut enim hoc docebit, quod non ſit verum argumentum adductum adverſus Demonſtrationem: aut hoc oſtendet, quod non ſit tale quod perſuadet Sceptico. 474. Sed primum quidem oſtendens, non pugnat cum Sceptico, propterea quod nec ille de eo argumento contendat tanquam vero: ſolum autem dicat quod id ſit probabile. Faciens autem ſecundum, erit temerarius, ut qui alienam affectionem expugnare velit argumento. Quo modo enim ei qui lætatur, nemo oratione poteſt perſuadere quod non lætetur: & ei qui triſtitia afficitur, quod non ſit triſtis: ita neque ei qui perſuadetur, quod non perſua-

παραμυθίας [A] τρόπος καὶ ἐπὶ τοῦ λειπομένου ἀξιώματος τοῦ, μὴ εἶναι ἀπόδειξιν. ἡγεῖτο γὰρ καὶ τοῦτο ὁ ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ [B] εἶχεν ἀκολουθοῦσαν τὴν τοῦ λόγου ἐπιφοράν. τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς τῶν Δογματικῶν ἐνστάσεως, σύντομός ἐστι καὶ ἡ πρὸς ταύτην τῶν Σκεπτικῶν ἀπάντησις. λέξουσι γὰρ, εἰ μὲν οὐκ ἐνδέχεται ἀποκρίνασθαι πρὸς τὴν πεῦσιν καθ' ἣν ἐπεζήτουν, πότερον ἀπόδειξίς ἐστιν, ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος, ἢ οὐκ ἀπόδειξις, ὀφείλουσιν εὐγνωμονεῖν, εἰ μὴ ἔχουσι πρὸς ἄπορον οὕτω πεῦσιν [C] ἀποκρίνασθαι. εἰ δὲ εὐχερές ἐστιν αὐτοῖς ὃ προστάττουσι τοῖς Σκεπτικοῖς, ὡς εὐχερὲς ὂν ποιείτωσαν, ἀποκρινόμενοι πότερον ἀπόδειξιν εἶναι λέγουσι τὸν κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγον, ἢ οὐκ ἀπόδειξιν. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, οὐκ ἐνέσται ἐξ αὐτοῦ διδάσκειν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· οὐδὲ λέγειν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος ἀπόδειξις, ὅτι οὐκ ἔσται ἡ ἀπόδειξις· ὡμολογήκασι γὰρ αὐτοὶ τὸ, μὴ εἶναι ἀπόδειξιν. εἰ δὲ ἀπόδειξίς ἐστι, πάντως ἀληθῆ ἔχει τὰ λήμματα καὶ τὴν ἐπιφοράν. σὺν γὰρ τῇ τούτων ἀληθότητι νοεῖται ἡ ἀπόδειξις· ἦν δέ γε ἐπιφορὰ αὐτοῦ, τὸ, μὴ εἶναι ἀπόδειξιν· ἀληθὲς ἄρα ἐστὶ τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν· καὶ τὸ ἀντικείμενον τούτῳ, ψεῦδος, τὸ, εἶναι ἀπόδειξιν. οὕτω γὰρ ἀποδεικτικὸν θέλοντες ἀποδεῖξαι τὸν κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγον, οὐ μᾶλλον αὐτὴν τιθέασιν ἢ ἀναιροῦσιν. ὅμως δὲ καὶ τοὺς Σκεπτικοὺς ἂν δέῃ ὑπὲρ αὐτῶν [D] ἀποκρίνασθαι, ἀσφαλῶς ἀποκρινοῦνται. φήσουσι γὰρ τὸν κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγον, πιθανὸν εἶναι μόνον· [E] καὶ πρὸς τὸ παρὸν πείθειν αὐτοὺς καὶ ἐπάγεσθαι συγκατάθεσιν· ἀγνοεῖν δὲ εἰ καὶ αὖθις ἔσται τοιοῦτος, διὰ τὸ πολύτροπον τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. οὕτω γὰρ γενομένης τῆς ἀποκρίσεως, οὐδὲν ἔτι δυνήσεται λέγειν ὁ Δογματικός. ἢ γὰρ τοῦτο διδάξει, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὴς ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως κομισθεὶς λόγος· ἢ τοῦτο παραστήσει, ὅτι οὐ πείθει τὸν Σκεπτικόν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δεικνὺς, οὐ τῷ Σκεπτικῷ μάχεται, διὰ τὸ μηδὲ ἐκεῖνον διαβεβαιοῦσθαι περὶ τούτου τοῦ λόγου, ὡς ἀληθοῦς· μόνον δὲ λέγειν ὅτι πιθανόν ἐστι. τὸ δὲ δεύτερον ποιῶν, προπετὴς γενήσεται, ἀλλότριον πάθος θέλων λόγῳ καταπαλαῖσαι. καθὰ γὰρ, τὸν χαίροντα οὐθεὶς δύναται λόγῳ πεῖσαι, ὅτι οὐ χαίρει, καὶ τὸν λυπούμενον, ὅτι οὐ λυπεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸν πειθόμενον, ὅτι οὐ πεί-

NOTÆ.

A *ὁ δὲ αὐτός τε παραμυθίας*] Sic idem MS. pro *αὐτὸς τῆς*.

B *ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ*] Ita ſenſus requirit legendum pro *συνημμένον*.

C *ἄπορον οὕτω πεῦσιν*] Argumentum *ἀντιστρέφον*, ut mox Sextus oſtendit.

D *ὑπὲρ αὐτῶν*] MS. Ciz. *αὐτῶν*, nempe ut jam memini alias me notare, promiſcue hæc in libris ponuntur.

E *πιθανὸν εἶναι μόνον*] Adde 2. Pyrrhon. Sect. 187.

θεται. πρὸς τȣ́τοις εἰ μὲν διϊσχυρίζονται οἱ Σκεπ͂ικοὶ μετὰ συγκαταθέσεως [F] περὶ τȣ͂ μηδὲν εἶναι ἀπόδειξιν, τάχα ἂν διετρέποντο ὑπὸ τȣ͂ διδάσκοντος ὅτι ἐςὶν ἀπόδειξις. νῦν δὲ ἐπεὶ ψιλὴν θέσιν λόγων ποιȣ͂νται τῶν κατὰ τῆς ἀποδείξεως, χωρὶς τȣ͂ συγκατατίθεσθαι τȣ́τοις, τοσȣ͂τον ἀπέχȣσι τȣ͂ βλάπ͂εσθαι πρὸς τῶν τȣ̓ναντίον κατασκευαζόντων, ὡς ὠφελεῖσθαι μᾶλλον. [G] εἰ γὰρ οἱ μὲν κατὰ τῆς ἀποδείξεως κομισθέντες λόγοι μεμενήκασιν ἀναντίῤῥητοι· οἱ δὲ εἰς τὸ εἶναι ἀπόδειξιν παραληφθέντες λόγοι, πάλιν εἰσὶν ἰσχυροὶ, μήτε ἐκείνοις μήτε τȣ́τοις προσθέμενοι, τὴν ἐποχὴν ὁμολογῶμεν. κἂν συγχωρηθῇ δὲ ἀποδεικτικὸς εἶναι ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος, ȣ̓ διὰ τȣ͂το ὠφελȣ͂νταί τι εἰς τὸ εἶναι ἀπόδειξιν οἱ Δογματικοὶ, καθὼς ἤδη ὑπεμνήσαμεν. [H] συνάγει γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν· καὶ τȣ́τȣ ἀληθȣ͂ς ὄντος, ψεῦδος γίνεται τὸ εἶναι ἀπόδειξιν. ναί φασίν· ἀλλὰ ὁ συνάγων τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, ἀποδεικτικὸς ὢν, ἑαυτὸν ἐκβάλλει. πρὸς ὃ ῥητέον ὅτι ȣ̓ πάντως ἑαυτὸν ἐκβάλλει. πολλὰ γὰρ καθ' ὑπεξαίρεσιν [I] λέγεται. καὶ ὡς τὸν Δία φαμὲν Θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων εἶναι πατέρα, καθ' ὑπεξαίρεσιν αὐτȣ͂ τȣ́τȣ· ȣ̓ γὰρ δή γε καὶ αὐτὸς αὑτȣ͂ ἦν πατήρ· ȣ̔́τω καὶ ὅταν λέγωμεν μηδεμίαν εἶναι ἀπόδειξιν, καθ' ὑπεξαίρεσιν λέγομεν τȣ͂ δεικνῦντος λόγȣ, ὅτι ȣ̓κ ἐςὶν ἀπόδειξις· μόνος γὰρ ȣ̔τός ἐςιν ἀπόδειξις, κἂν αὑτὸν δὲ ἐκβάλλῃ, ȣ̓ διὰ τȣ͂το κυρȣ͂ται τὸ εἶναι ἀπόδειξιν. πολλὰ γάρ ἐςιν, ἅπερ ὃ ἄλλα ποιεῖ, τȣ͂το καὶ ἑαυτὰ διατίθησιν. οἷον, ὡς τὸ πῦρ δαπανῆσαν τὴν ὕλην, καὶ ἑαυτὸ συμφθείρει. καὶ ὃν τρόπον τὰ καθαρτικὰ, [K] ἐξελάσαντα τῶν σωμάτων τὰ ὑγρὰ, καὶ αὑτὰ συνεκτίθησιν· ȣ̔́τω δύναται καὶ ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος μετὰ τὸ πᾶσαν ἀπόδειξιν ἀνελεῖν, καὶ ἑαυτὸν συμπεριγράφειν. [L] καὶ πάλιν, ὡς ȣ̓κ ἀδύνατόν ἐςι τὸν διά τινος κλίμακος ἐφ' ὑψηλὸν ἀναβάντα τόπον, μετὰ τὴν ἀνάβασιν ἀνατρέψαι τῷ ποδὶ τὴν κλίμακα· ȣ̔́τως ȣ̓κ ἀπέοικε, τὸν Σκεπ͂ικὸν, ὡς διά τινος ἐπιβάθρας τȣ͂ δεικνῦντος λόγȣ τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, χωρήσαντα ἐπὶ τὴν τȣ͂ προκειμένȣ κατασκευὴν, τότε καὶ αὐτὸν τȣ͂τον τὸν λόγον ἀνελεῖν.

Ἀλλὰ γὰρ τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν λο-

deatur. 476. Ad hæc accedit, quod ſi cum aſſenſione quidem affirmarent Sceptici quod nihil ſit demonſtratio, fortaſſe everterentur ab eo qui docet eſſe demonſtrationem. Nunc autem quoniam verba tantum nude ponunt adverſus demonſtrationem abſque eo quod eis aſſentiantur, tantum abeſt ut eis obſint qui confirmant contrarium, ut magis proſint. 477. Nam ſi quæ adverſus demonſtrationem allata ſunt argumenta, firma manent ac ſtabilia, & adverſus quæ non poſſit contradici: validæ autem rurſus ſunt rationes quæ adſumptæ ſunt pro demonſtratione: neque illis neque his accedentes, profitemur nos ſuſtinere aſſenſionem. 478. Quod ſi conceſſum fuerit eſſe demonſtrativum quod adverſus demonſtrationem affertur argumentum, non ideo id juvabit Dogmaticos ad hoc quod ſit Demonſtratio, ut jam admonuimus. colligit enim firmiter, non eſſe demonſtrationem: idque cum ſit verum, falſum eſt, eſſe demonſtrationem. 479. Etiam, inquiunt, ſed quæ firmiter colligit, non eſſe demonſtrationem, cum ſit demonſtrativa, ſeipſam expellit. Ad quod dicendum eſt, quod non omnino ſeipſam expellit. Multa enim dicuntur per exceptionem. Et quo modo dicimus Jovem eſſe patrem Deorum & hominum, per hujus ipſius exceptionem: neque enim ipſe ſuus eſt pater: ita etiam cum dicimus nullam eſſe demonſtrationem, dicimus cum exceptione argumenti oſtendentis quod non ſit demonſtratio: hæc enim ſola eſt demonſtratio. 480. Quod ſi etiam ſeipſam expellat, non ideo confirmatur eſſe demonſtrationem. Multa enim ſunt quæ quod aliis faciunt, eo ſeipſa quoque afficiunt: ut quo modo ignis cum conſumpſerit materiam, ſe quoque ſimul interimit. & quo modo purgantia medicamenta cum humores ejecerint ex corporibus, ſeipſa quoque expellunt: ita etiam argumentum quod eſt adverſus demonſtrationem, poſtquam ſuſtulerit demonſtrationem, poteſt ſe quoque ſimul circumſcribere. Et rurſus quo modo poteſt fieri ut qui per aliquas ſcalas in altum locum conſcenderit, poſt aſcenſum, pede ſcalas evertat: ita non inconſentaneum videtur, Scepticum, poſtquam veluti per aliquas ſcalas proceſſit per argumentationem quæ oſtendit non eſſe demonſtrationem, ad confirmandum propoſitum, tunc eam ipſam quoque evertere.

Sed cum huc usque præceptiones ad Lo-

NOTÆ.

F *μετὰ συγκαταθέσεως*] Huic opponitur *ἀδοξάςως*, quomodo de omnibus *χωρὶς τȣ͂ συγκατατίθεσθαι* diſputare ſe Sceptici profitentur, nulli dogmati aſſentientes. Confer 1. Pyrrh. 13. 22. &c.

G *ὡς ὠφελεῖσθαι μᾶλλον*] MS. Savil. *ὡς ὠφελεῖ μᾶλλον*. Adde ſi placet ſupra, Sect. 160. hujus libri.

H *καθὼς ἤδη ὑπεμνήσαμεν*] Sect. 471. 472.

I *πολλὰ καθ' ὑπεξαίρεσιν*] Conferendus Grotius ad 1. Cor. XV. 27.

K *τὰ καθαρτικὰ*] Eadem ſimilitudine ſæpius noſter utitur ut lib. 1. Pyrrhon. Sect. 206. & lib. 2. Sect. 188.

L *συμπεριγράφειν*] De hoc verbo dictum ad 1. Pyrrhon. Sect. 14.

gicam

gicam partem pertinentes in dubium vocaverimus, deinceps etiam ad diſquiſitionem adverſus Phyſicos progrediemur.

γικὸν τόπον [M] ἐφόδων ἀπορήσαντες, τὸ μετὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τὴν πρὸς τοὺς Φυσικοὺς ζήτησιν χωρήσομεν.

SEXTI EMPIRICI COMMENTARIORUM LIBER OCTAVUS.

I. *De principiis naturalibus. Sect. 1 -- 13.*
II. *De Diis. Sect. 14 -- 141.*
III. *De cauſa & patiente. Sect. 142 -- 330.*
IV. *De toto & parte. Sect. 331 -- 358.*
V. *De corpore. Sect. 359 -- 440.*

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ.

α΄. Περὶ ἀρχῶν Φυσικῶν.
β΄. Περὶ Θεῶν.
γ΄. Περὶ αἰτίου καὶ πάσχοντος.
δ΄. Περὶ ὅλου καὶ μέρους.
ε΄. Περὶ σώματος.

1. CAUSAM quidem propter quam poſt logicam Philoſophiæ partem, naturalis nobis venit conſideranda, etiamſi tempore videatur alias præcedere, ſuperius commemoravimus. Rurſus autem hic quoque conſtituemus eumdem inquirendi modum, ita ut non immoremur in ſingularibus, ut fecit Clitomachus, & univerſus chorus Academicorum (alienam enim ingreſſi materiam, & ex conceſſis eorum qui diverſa dogmata ſtatuerunt diſputantes, immoderata & nimis prolixa uſi ſunt in contradicendo oratione:) ſed ea movebimus quæ ſunt præcipua & magis generalia, quibus concuſſis labantia cætera quoque habebimus. 2. Quo modo enim in urbium obſidionibus, qui muri fundamentum effoderunt, cum eo turres quoque ſimul dejiciunt: ita etiam qui in philoſophicis conſiderationibus prima rerum fundamenta expugnant, vi ac poteſtate abrogant & abolent univerſæ rei comprehenſionem. 3. Nonnulli itaque non improbabiliter aſſimilant eos qui ſe demittunt ad ſingulares quæſtiones, venatoribus qui feram veſtigiis inſequuntur, aut iis qui hamo piſcantur, aut iis qui viſco & arundine aves aucupantur. eos autem qui ex generalibus ſingularia omnia labefactant, conferunt iis qui lina paxillos & ſa-

ΤΗΝ μὲν αἰτίαν δι᾽ ἣν μετὰ τὸ λογικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος, εἰς ἐπίσκεψιν ἡμῖν ἄγεται τὸ Φυσικὸν, καίπερ χρόνῳ τῶν ἄλλων προήκειν δοκοῦν, ἀνώτερον ὑπεμνήσαμεν. [A] τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τῆς ζητήσεως πάλιν ἐνταῦθα συστησόμεθα, οὐκ ἐμβραδύνοντες τοῖς κατὰ μέρος, ὁποῖόν τι πεποιήκασιν οἱ περὶ τὸν Κλειτόμαχον [B] καὶ ὁ λοιπὸς τῶν Ακαδημαϊκῶν χορός· [C] (εἰς ἀλλοτρίαν γὰρ ὕλην [D] ἐμβάντες, καὶ ἐπὶ συγχωρήσεως τῶν ἑτερoίως δογματιζομένων ποιούμενοι τοὺς λόγους, ἀμέτρως ἐμήκυναν τὴν ἀντίῤῥησιν. [E]) ἀλλὰ τὰ κυριώτατα καὶ τὰ συνεκτικώτατα [F] κινοῦντες, ἐν οἷς ἠπορημένα ἕξομεν καὶ τὰ λοιπά. καθάπερ γὰρ ἐν ταῖς πολιορκίαις οἱ τὸν θεμέλιον τοῦ τείχους ὑπορύξαντες, τούτῳ συγκαταφερομένους ἔχουσι τοὺς πύργους· οὕτως οἱ ἐν ταῖς φιλοσόφοις σκέψεσι τὰς πρώτας τῶν πραγμάτων ὑποθέσεις χειρωσάμενοι, δυνάμει τὴν παντὸς πράγματος κατάληψιν ἠθετήκασιν. οὐκ ἀπιθάνως γοῦν τινες ἀπεικάζουσι, τοὺς μὲν εἰς τὰς κατὰ μέρος ζητήσεις συγκαταβαίνοντας, τοῖς ἐκ ποδὸς τὸ θηρίον διώκουσι κυνηγοῖς, ἢ ἀπὸ ὁρμιᾶς ἁλιεύουσιν, ἢ ἰξῷ καὶ καλάμῳ [G] τοὺς ὄρνις θηρεύουσι· τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν συνεκτικωτάτων, πάντα τὰ ἐπὶ μέρους σαλεύοντας, τοῖς λίνα καὶ στάλικας [H] καὶ σαγήνας περι-

N O T Æ.

M κατὰ τὸν λογικὸν τόπον] In MS. Ciz. deeſt τόπον. Male. Nam ita διαλεκτικὸν τόπον dixerat libro ſuperiore Sect. 23. & τόπον λογικὸν Sect. 24. Ita τόπον Φυσικὸν lib. 1. contra Phyſicos Sect. 4.

A ἀνώτερον ὑπεμνήσαμεν] Reſpicit ad ea quæ diſputavit lib. 1. adverſus Logicos Sect. 20. ſeq.

B οἱ περὶ τὸν Κλειτόμαχον] Hic Carneadis diſcipulus Carthaginienſis, Punico nomine Asdrubal, ultra quadringenta volumina ſcripſerat teſte Laërtio IV. 67. Ex qua multitudine, quam Cicero etiam illi tribuit, librorum tituli quoque ipſi interciderunt, exceptis paucis, ut librorum περὶ αἱρέσεων quorum primum laudat Laërtius in Ariſtippo II. 92. librorum quatuor *de ſuſtinendis aſſenſionibus*, Cic. Lucullo ſive quarto Academicarum quæſt. (idem enim hic liber, ut notum eſt, & a Menagio ad Laërtii IV. 67. aliud agente perperam diſtinguitur) c. 31.

C ὁ λοιπὸς τῶν Ακαδημαϊκῶν χορὸς] Ut Antiochus, Philo, Crantor, Favorinus, aliique: nam Arceſilas quidem & Carneades quamvis voce acerrime contenderunt adverſus cæteros Philoſophos, Stoicos maxime, nihil ipſi in litteras miſerunt. Cæterum quoniam pluribus & longioribus ſcriptis ad ſingularia etiam, aliarum ſectarum confutanda demiſere Academici, hinc πλατυρημοσύνην ἀνάλιστον illis tribuit Timon apud Laërtium IV. 67. Denique χορὸς Ακαδημαϊκῶν Sexto dicitur, ut Horatio lib. 2. Epiſt. 2. 77. *Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit urbes.*

D εἰς ἀλλοτρίαν γὰρ ὕλην] Apparet ἀλλοτρίαν ὕλην a Sexto dici alienarum Sectarum opiniones, Stoicorum inprimis atque Peripateticorum, quorum conceſſis, tanquam propriis ipſorum armis Academici uſi ſunt ad eos oppugnandos & cædenda illorum vineta.

E τὴν ἀντίῤῥησιν] Vitioſe excuſum erat ἀναντίῤῥησιν.

F συνεκτικώτατα] Ita appellat generaliora atque ut in limine libri 3. Pyrrhon. vocat, καθολικώτερα, ſive περιεκτικώτερα, ſub quibus alia συνέχονται atque continentur, iisque poſitis ſtant, everſis evertuntur & cadunt. Infra Sect. 3.

G ἰξῷ καὶ καλάμῳ] Viſco arundinibus illito. Eutecnius paraphraſi ixevticon Oppianeorum lib. 3. p. 86.

H λίνα καὶ στάλικας] στάλικες ſunt pali quibus λίνα ſive retia a venatoribus appenduntur, ingens aliquod ſpatium cingentia. Oppianus Cyneget. lib. 4. verſ. 378.

οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἐπειγόμενοι στάλικας στήσαντο κραταιάς,
δίκτυά τ᾽ ἀμπετάσαντο καὶ ἄρκυας ἀμφεβάλοντο,

βαλλομέ-

βαλλομένοις. ὅθεν ὡς πολλῷ τεχνικώτερόν ἐστι τοῦ καθ' ἕκαστον θήραμα πονεῖσθαι, τὸ διὰ μιᾶς ἐφόδου πολλὰ δύνασθαι ἀγρεύειν· οὕτω πολλῷ χαριέστερον, τὸ κοινῇ κατὰ πάντων κομίζειν ἀντίρρησιν, τοῦ προσηλεῖσθαι τοῖς κατὰ μέρος. ἐπεὶ οὖν οἱ δοκοῦντες ἀκριβέστερον κατὰ τὸν Φυσικὸν τόπον [I] περὶ τῶν τοῦ παντὸς ἀρχῶν διατετάχθαι, τὰς μέν τινας αὐτῶν δραστηρίους [K] εἶναι λέγουσι, τὰς δὲ ὑλικάς. ὧν τῆς δόξης ἀρχηγὸς ἀξιοῦται τυγχάνειν ὁ ποιητὴς Ομηρος. καὶ μετὰ τοῦτόν γε Αναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, καὶ Εμπεδοκλῆς ὁ Ακραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς. ὁ μὲν γὰρ ποιητὴς [L] περὶ τούτων ἀποδιδοὺς φησιν, ἐν οἷς περὶ Πρωτέως καὶ Εἰδοθέας ἀλληγορεῖ. τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἀρχικώτατον αἴτιον Πρωτέα καλῶν· τὴν δὲ εἰς εἴδη τρεπομένην οὐσίαν, Εἰδοθέαν. ὁ δὲ Αναξαγόρας [M] φησὶν, ἦν πάντα ὁμοῦ χρήματα· νοῦς δὲ ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησεν. τὸν μὲν νοῦν, ὅς ἐστι κατ' αὐτὸν Θεὸς, δραστήριον ὑποτιθέμενος ἀρχήν· τὴν δὲ τῶν ὁμοιομερῶν [N] πολυμιγίαν, ὑλικήν. ὁ δὲ Αριστοτέλης [O] καὶ Ερμοτίμωνά [P] φησι τὸν Κλαζομένιον, καὶ Παρμενίδην τὸν Ελεάτην, καὶ πολὺ πρότερον τὸν Ησίοδον ταῦτα φρονεῖν. κατασκευάζοντες γὰρ τὴν τῶν ὅλων γένεσιν, ἔρωτα συμπαρέλαβον· τουτέστι τὴν κινητικὴν καὶ συναγωγὸν τῶν ὄντων αἰτίαν. ὁ μὲν Ησίοδος [Q] λέγων,

genas circumdant. Unde ut multo eſt artificioſius una via ac ratione multa venari, quam in ſingulorum laborare venatione: ita multo præſtat communiter adverſus omnia afferre contradictionem, quam inhærere ſingularibus. 4. Quoniam ergo qui videntur accuratius in loco naturali conſtituiſſe de principiis naturalibus, ex iis alia quidem dicunt agentia, alia vero materialia: quorum ſententiæ videtur princeps eſſe auctor Homerus, & poſt eum Anaxagoras Clazomenius, & Empedocles Agrigentinus, & alii plurimi. 5. Poëta enim de his tradit ubi loquitur allegorice de Proteo & Eidothea, primamque & maxime principem cauſam vocat Proteum: quæ autem in ſpecies vertitur eſſentiam, Eidotheam. 6. Anaxagoras autem dicit: *Res omnes ſimul erant: mens autem veniens eas digeſſit ac ordinavit*: Atque mentem quidem, quæ ex ejus ſententia eſt Deus, agens ponit principium, ſimiliarium autem partium commiſtionem, materiale: 7. Ariſtoteles autem ait & Hermotimum Clazomenium, & Parmenidem Eleatem, & diu ante, Heſiodum ea ſenſiſſe: Univerſorum enim ortum cum vellent conſtituere, amorem adſumſerunt tanquam, cauſam moventem & res componentem. 8. Heſiodus quidem dicens,

NOTÆ.

I κατὰ τὸν Φυσικὸν τόπον] Sic λογικὸν τόπον dixerat in extremo ſuperioris libri.

K δραστηρίους] Etiam 3. Pyrrhon. Sect. 1. pro δραστικὰς Codex Vratiſlav. legit δραστηρίους, licet mox Deum vocat αἴτιον δραστικώτατον. Infra Sect. 12. vocat ἀρχὰς ποιητικάς, quibus deinde opponuntur ὑλικαὶ ἀρχαὶ, ut Sect. 358. ſeq. hujus libri.

L ὁ μὲν γὰρ ποιητὴς] Locus eſt Odyſſ. δ'. 365. ſeq.

Πρωτέος ἰφθίμου θυγάτηρ ἁλίοιο γέροντος
Εἰδοθέη &c.

longa enim eſt fabula, quam exponens Heraclitus junior in allegoriis Homericis p. 489. ſeq. docet eadem ὀλυμπίους τελετὰς & τῶν ὅλων γένεσιν contineri.

M ὁ δ' Αναξαγόρας] Hujus verba relata a multis ſunt, ut notarunt viri docti ad Laërtium lib. 2. cap. 6. Conſulendus & Plato in Phædro, cujus locum repetit Euſebius XIV. 15. præparat. Evangelicæ.

N τῶν ὁμοιομερῶν] Si ſana eſt lectio ὁμοιομερῶν, ſubintellige σμικρῶν σωμάτων, ſive στοιχείων. Sed puto Sextum ſcripſiſſe ὁμοιομερειῶν, ita enim vocat noſter 3. Pyrrhon. Sect. 32. ita alii Græci ſcriptores quando Anaxagoræ ſententiam exponunt. Atque e Latinis Lucretius ſemel iterumque I. 830. *Nunc & Anaxagoræ ſcrutemur homœomeriam.* Et 834. *Principium rerum quam dicit homœomeriam,* hoc eſt materiam infinitam conſtantem particulis minutis ſimilaribus rerum quarumcunque:

Oſſa videlicet e pauxillis atque minutis
Oſſibus: ſic & de pauxillis atque minutis
Viſceribus viſcus gigni, ſangvenque creari
Sangvinis inter ſe multis coëuntibus guttis:
Ex aurique putat micis conſiſtere poſſe
Aurum: & de terris terram concreſcere parvis,
Ignibus ex ignem, humorem ex humoribus eſſe.

O ὁ δὲ Αριστοτέλης] Locus eſt lib. 1. Metaphyſ. cap. 3.

P Ερμοτίμωνα] Apud Ariſtotelem, Alexandrum Aphrodiſeum, aliosque Ερμότιμος dicitur non Ερμοτίμων. Ac fortaſſe Sextus ſcripſerat Ερμότιμον, non Ερμοτίμωνα licet conſtet nomina quædam dupliciter etiam apud veteres efferri. Porro hic eſt Hermotimus de cujus anima extra corpus evagari ſolita multi meminerunt, quos laudat Meurſius ad Apollonii Dyſcoli hiſtoriam commentitiam c. 3. A Clazomeniis templo cultum tradidit præter alios Valerius Maximus, in cujus Codicibus quandoque male Hermippus (apud Plutarchum Hermodorus) pro Hermotimo legitur, ut monuit Paulus Leopardus VIII. 3. emendationum. Anaxagora antiquiorem fuiſſe Ariſtoteles teſtatur, atque ante ipſum dixiſſe mentem, cauſam univerſi. Et ab Hermotimo anſam idem docendi accepiſſe ſcribit Philoponus ad Ariſtotelis Metaphyſica, & Alexander Aphrodiſeus apud Simplicium in VIII. Phyſicor. p. 321. Elias Cretenſis ad Orat. 37. Nazianzeni: *Ariſtoteles & Anaxagoras & Hermotimus ille Clazomenius mentionem mentis feciſſe videntur.* Alius multoque junior Hermotimus, Menecratis F. Stoicus, cujus nomine Lucianus lepidum illum ſuum de ſectis librum proſcripſit, quem venuſta veſte Germanica nuper induit Johannes Henricus Kromayerus Portenſis.

Q ὁ μὲν Ησίοδος] Locus decantatiſſimus ex Theogon. v. 115. quem cum ſibi a Grammatico exponi Epicurus incaſſum rogaſſet, ab illo ſtudio ad Philoſophiam ſe contulit, ut narrat noſter infra lib. 2. Pro ἤτοι μὲν, Ariſtoteles tribus locis legit πάντων μὲν πρώτιστα φάος], nec temere ita ab eo factum videtur Petro Petito lib. 1. Miſcell. Obſervatt. c. 18. Primos duos ita latine vertit Chalcidius p. 216. in Timæum Platonis:

Prima hæc eſt caligo, dehinc poſt terra creata eſt
Spirantum ſedes firmiſſima, pectore vaſto.

Hinc in Heſiodo ſequuntur verſus, quos Sextus noſter Ariſtotelis exemplo omiſit,

ἀθανάτων οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ολύμπου,
τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης.

Primum informe chaos rerum fuit, inde ſecuta
Cunctorum tellus lata & firmiſſima ſedes
Atque amor eſt longe pulcherrimus ille Deorum.

9. Parmenides autem diſertis verbis pronuntians,

Ante Deos omnes primum produxit Amorem.

10. Poteſt etiam videri, ut prius dixi, talis eſſe Empedocles. Nam cum quatuor elementis annumerat contentionem & amicitiam. Amicitiam quidem, ut cauſam componentem: contentionem autem, ut diſſolventem. Dicit enim,

Ignis, aqua, & tellus, clementiaque aëris alti,
Cumque his pernicioſa ſimul Contentio, quæ par
Usque, & amicitia ex æquo lata atque profunda

11. Quinetiam Stoici quoque qui duo dicunt eſſe principia, nempe Deum & materiam expertem qualitatis: Deum quidem exiſtimarunt agere, materiam vero pati & mutari. 12. Cum ergo apud præſtantiſſimos Phyſicos ſit hic ordo, age de agentibus principiis primum dubitemus, jam quidem velut dogmatice de Deo conſiderantes, jam vero dubitative, quod nihil ſit quod agat aut patiatur. Sed quoniam in omni quæſtione prius ponitur rei de qua quæritur notio atque intelligentia, videamus quemadmodum ſtatim Dei notionem accepimus.

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖα εὐρύστερνος [R] πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί·
ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν. [S]

ὁ δὲ Παρμενίδης ῥητῶς ἀποφηνάμενος,

πρώτιστον μὲν [T] ἔρωτα Θεῶν μητίσατο πάντων.

δόξαι δ' ἂν, ὡς προεῖπον, καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς τοιοῦτος εἶναι. σὺν γὰρ τοῖς τέσσαρσι στοιχείοις τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν καταριθμεῖται· τὴν μὲν φιλίαν, ὡς συναγωγὸν αἰτίαν, [U] τὸ δὲ νεῖκος, ὡς διαλυτικήν·

πῦρ (γάρ φησὶ) καὶ ὕδωρ [X] καὶ γαῖα καὶ ἠέρος ἤπιον ὕψος,
νεῖκός τ' ἐλόμενον [Y] δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντῃ,
καὶ φιλότης [Z] μετὰ τοῖσιν ἴσον μῆκός τε πλάτος τε.

οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς [A] δύο λέγοντες ἀρχὰς Θεὸν, καὶ ἄποιον ὕλην, [B] τὸν μὲν Θεὸν ποιεῖν ὑπειλήφασι· τὴν δὲ ὕλην πάσχειν τε καὶ τρέπεσθαι. ἐπεὶ οὖν τοιαύτη τίς ἐστι παρὰ τοῖς ἀρίστοις τῶν φυσικῶν διάταξις, φέρε, περὶ τῶν ποιητικῶν ἀρχῶν διαπορῶμεν, πρῶτον σκεπτόμενοι, ὁτὲ μὲν οἷον Δογματικῶς περὶ Θεοῦ, ὁτὲ δὲ, ἀπορητικώτερον [C] περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι τὸ ποιοῦν ἢ πάσχον. ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ πᾶσαν ζήτησιν προτάττεται ἡ τοῦ ζητουμένου πράγματος νόησις, ἴδωμεν πῶς εὐθὺς ἔννοιαν ἐλάβομεν Θεοῦ.

N O T Æ.

R γαῖα εὐρύστερνος] Non opus eſſe ut in *γαῖα* poſtrema litera contra MSS. fidem abjiciatur, ſed vel *γαῖα* per ſynizeſin poſſe haberi pro una ſyllaba, ut *ῥεῖα* verſ. 5. *ἔργ.* vel ſyllabam primam in *εὐρύστερνος*, (ut alias ſæpe Græcis Poëtis diphthongos) corripi, pulchre notatum Rev. Jo. Chriſtophoro Wolfio noſtro in notis ad Origenis Philoſophumena p. 178. Eosdem Heſiodi verſus allegat noſter lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 11.

S ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι Θεοῖσι] Sic etiam in Heſiodi Codicibus, & apud Origenem ſive quisquis auctor Philoſophumenon, Stobæum aliosque. At Ariſtoteles lib. 1. c. 4. Metaphyſ. *ὃς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν*, ex memoria ut ſuſpicor, non quod ita in Heſiodi Codicibus legiſſet.

T πρώτιστον μὲν] Hunc Parmenidis verſum laudat etiam Ariſtoteles loco laudato, atque in Eclogis Phyſicis tit. 12. Stobæus, atque ante hos Plato, qui tamen in Convivio negat ex iis quæ ipſi tradant Heſiodus & Parmenides, Amorem videri prius quam *ἀνάγκην* obtinuiſſe. Apud eundem Stobæum tit. 13. p. 152. in editione Grotii, tribuuntur Parmenidi etiam hi verſus:

ἄλλοτε μὲν φιλότητι συνερχόμενα τάδε πάντα
ἄλλοτε δ' αὖ τε ἕκαστα φορούμενα νείκεος ἔχθει.

Sed ex Plutarchi & aliorum teſtimonio conſtat eſſe Empedoclis, cui etiam in editione eclogarum Stobæi, quam curavit Gvil. Canterus, recte adſcribuntur.

U συναγωγὸν αἰτίαν] Supra, Sect. 8. *τὴν κινητικὴν καὶ συναγωγὸν αἰτίαν.*

X πῦρ καὶ ὕδωρ] Hunc verſum Empedoclis laudat Plutarchus libro de dignoſcendo adulatore & amico p. 63. lepide de homine inope ajens nihil ei ſuppetere præter hæc quatuor Empedoclis elementa. Pro *ἤπιον* al. legit *ἄπλετον ὕψος.*

Y νεῖκος δ' ἐλόμενον] Uti a *φιλίᾳ* ſive *συγκρίσει* ac congregatione principiorum Empedocles ſuſpendit generationem, ita *νεῖκος* ſive lis ac contentio eadem principia *διακρίνουσα* ſive diſgregans ſeparansque, alterationis & corruptionis cauſa ſecundum illum eſt. Ipſius autem *φιλίας* & *νείκους* cauſam nullam expoſuit, quo nomine notatur ab Ariſtotele II. 4. Metaphyſ.

Z καὶ φιλότης] Clemens Alex. V. Strom. p. 552. *ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ φιλότητα συγκαταριθμεῖται, συγκριτικήν τινα ἀγάπην νοῶν,*

ἣν σὺ νόῳ δέρκευ, μηδ' ὄμμασιν ἧσο τεθηπώς.

In lib. 2. contra Phyſ. Sect. 317. ubi eosdem Empedoclis verſus noſter laudat, pro *φιλότης*, legitur *φιλίη.*

A οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Plutarchus lib. 1. de placitis c. 3. *Ζήνων Μνασέου Κιτιεὺς, ἀρχὰς μὲν τὸν Θεὸν καὶ τὴν ὕλην, ὧν ὁ μέν ἐστι τοῦ ποιεῖν αἴτιος, ἡ δὲ τοῦ πάσχειν.* Seneca Epiſt. 67. *Dicunt, ut ſcis, Stoici noſtri duo eſſe in rerum natura ex quibus omnia fiant, cauſſam & materiam. Materia jacet iners, res ad omnia parata, ceſſatura ſi nemo moveat. Cauſſa autem, id eſt ratio, materiam format, & quocunque vult verſat, ex illa varia opera producit.*

B ἄποιον ὕλην] Confer Laërtium VII. 134. & Lipſium lib. 2. Phyſiologiæ Stoicæ diſſ. 1.

C ἀπορητικώτερον] Id eſt *Σκεπτικώτερον*, more Sceptico, ut paſſim pro Scepticis ponit *τοὺς ἀπορητικοὺς*, quemadmodum lib. 2. adverſus Logicos Sect. 7*. 78 80. 99. 160. 278. Diſputationem de principiis *ποιητικοῖς* ſive *δραστηρίοις* deducit noſter ad ſectionem 358. usque hujus libri.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ.

Ὁ περὶ Θεῶν λόγος πάνυ ἀναγκαιότατος εἶναι δοκεῖ τοῖς Δογματικῶς φιλοσοφοῦσιν. ἐντεῦθεν τὴν φιλοσοφίαν D φασὶν ἐπιτήδευσιν εἶναι σοφίας· τὴν δὲ σοφίαν, ἐπιστήμην θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ὅθεν, ἐὰν παραστήσωμεν ἡμεῖς ἠπορημένην τὴν περὶ τῶν Θεῶν ζήτησιν, δυνάμει ἐσόμεθα κατεσκευακότες τὸ, μήτε τὴν σοφίαν ἐπιστήμην εἶναι θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, μήτε τὴν φιλοσοφίαν ἐπιτήδευσιν σοφίας. ἔνιοι τοίνυν ἔφασαν E τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων προστάντας, καὶ τὸ συμφέρον τῷ βίῳ σκεψαμένους πάνυ συνετοὺς ὄντας, ἀναπλάσαι τὴν περί τε τῶν Θεῶν ὑπόνοιαν, καὶ τὴν περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένην δόξαν. F θηριώδους γὰρ καὶ ἀτάκτου γεγονότος τοῦ πάλαι βίου, ἦν χρόνος, ὥς φησιν ὁ Ὀρφεὺς G

– – ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον
σαρκοδακῆ· κρείττων δὲ τὸν ἥττονα φῶτ' ἐδάιζεν·

ἐπισχεῖν βουλόμενοι τοὺς ἀδικοῦντας, πρῶτον μὲν νόμους ἔθεντο πρὸς τὸ τοὺς φανερῶς ἀδικοῦντας, κολάζεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο, καὶ Θεοὺς ἀνέπλασαν ἐπόπτας πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων τε καὶ κατορθωμάτων. ἵνα μηδὲ κρύφα H τολμῶσί τινες ἀδικεῖν, πεπεισμένοι ὅτι οἱ Θεοὶ

II. DE DIIS.

13. DE Diis oratio valde videtur neceſſaria iis qui dogmatice philoſophantur. Hinc dicunt philoſophiam eſſe ſtudium ſapientiæ. Sapientiam autem eſſe ſcientiam rerum divinarum & humanarum. Unde ſi oſtenderimus illam de Diis quæſtionem verſari in dubio, vi ac poteſtate confitmaverimus, neque ſapientiam eſſe ſcientiam rerum divinarum & humanarum, neque Philoſophiam eſſe ſtudium ſapientiæ. 14. Nonnulli enim dicunt eos qui primi præfuerunt hominibus, & quid humanæ vitæ conferret conſiderarunt, cum eſſent intelligentes ac prudentes, finxiſſe eam quæ de Diis habetur ſuſpicionem, & fabuloſam de inferis opinionem. 15. Cum enim fuiſſet olim vita agreſtis ac fera & immoderata, & nullo certo procedens ordine: fuit tempus, ut dicit Orpheus,

Victum quando homines hominum de carne parabant,
Atque potens ex debilibus convivia inibat:

injuriam facientes cum vellent reprimere, primum quidem leges tulerunt, ut ii puniantur qui manifeſte injuriam facerent. 16. Poſtea autem Deos quoque finxerunt, qui inſpicerent quæcumque ab hominibus ſcelerate aut ex virtute geruntur, ut ne clanculum quidem auderent facere injuriam, cum perſuaſum haberent, quod

N O T Æ.

D φιλοσοφίαν] In S. Johannis Damaſceni Dialectica T. 1. edit. præclaræ Lequinianæ p. 9. & 71. plures definitiones Philoſophiæ referuntur, in quibus & hæc eſt, quod ſit γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Illa ad auctorem refertur Pythagoram in ſcripto Lipſiæ edito Græce ad calcem Archytæ de decem prædicamentis. Ibidem ex Georgio Pachymere traditur Pythagora auctore Philoſophiam eſſe φιλίαν, ὄρεξιν & μεταδίωξιν σοφίας, quod idem Sextus ἐπιτήδευσιν σοφίας appellat. Ammonius quoque in Prædicabilia Porphyrii, plures Philoſophiæ definitiones exponens hanc Platoni tribuit, φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Maximus Tyrius diſſ. 16. φιλοσοφίαν δὲ τί ἄλλο ὑπολήψόμεθα, ἢ ἐπιστήμην ἀκριβῆ θείων τε πέρι καὶ ἀνθρωπίνων· χορηγὸν ἀρετῆς καὶ λογισμῶν καλῶν καὶ ἁρμονίας βίου, καὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν; ſic Alcinous c. 1. & Philo περὶ τῆς εἰς τὰ προπαιδεύματα συνόδου. Etiam Stoicis hæc probata definitio Philoſophiæ & Ciceroni 4. Tuſcul. c. 26. Vide & noſtrum infra, Sect. 125.

E ἔνιοι τοίνυν ἔφασαν] Plura in hanc ſententiam afferet noſter infra Sect. 49. ſeq. Sed huic temerariæ & omni non modo fundamento ſed veriſimilitudine etiam deſtitutæ Atheorum φάσει, fas eſt non modo aliam contrariam φάσιν, ſed certiſſimas rationes opponere, quibus conſtat falſum eſſe quod de origine cultus religioſi inter homines ab illis jactatur. Quis enim niſi penitus excors credat callidi hominis hoc eſſe commentum, in quod omnis ætas & totum conſpirat genus humanum, cuique cœlum & terra & optimi cujusque ac perditiſſimi hominis conſcientia ſuffragatur? Itaque illi fuere πάνυ ſcilicet συνετοὶ, qui τὸ συμφέρον τῷ βίῳ perſpexerunt fraude unice indigere, neque opem ei ferre niſi commento ac fraude potuerunt? & quæ illa felicitas mentiendi, ut non modo vulgus ſed ſapientiſſimos quosque omnium temporum viros in aſſenſum traxerint?

F τὴν περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένην δόξαν] Hervetus neſcio an quod aliter legerit, vertit: *fabuloſam de Diis opinionem*, pro: *de inferis*. Notandum quoque, μυθευομένην non hoc loco reddendum videri *fabuloſam*, ſed modo, *ſermone frequentatam*, quia jam præceſſit ἀναπλάσαι, atque μῦθος & μυθεύεσθαι apud Græcos perinde ut apud Latinos *fabula* & *fabulari*, eſt ex vocabulis mediæ ſignificationis. Notandum & hoc, veteratorie ab Atheis Scepticisque invadi δόξαν περὶ τῶν ἐν ᾅδου perinde ut ὑπόνοιαν de Diis, neutiquam videlicet ſimplicem atque unam, ſed compoſitam valde multiplicemque. Itaque ab illis fabulis quas varii commenti ſunt de modis ſuppliciorum apud inferos de quibus infra Sect. 66. ſeq. & de Deorum natura actionibus atque multitudine, quas ipſa aſſentientium pugna & fide ac ratione deſtituta paucitas refellit, iniquum eſt argumentari ad negendam vel in dubium vocandam rem ipſam, longe aliis nixam fundamentis & argumentis quod nempe pulcherrima hæc Mundi Machina non careat auctore ac gubernatore Deo, & quod apud hunc Deum, qui juſti & injuſti ideam animis noſtris inſeminavit atque indidit, juſtum itidem ſit malitiam præfractam ſceleratorum, qui in hac vita pœnam haud raro effugiunt, impunitam haud dimitti.

G ὁ Ὀρφεὺς] Eosdem Orphei verſus, ex ejus ut ſuſpicor Titanographia, retulit noſter ſupra libro adverſus Rhetoras Sect. 31. ubi dicta, ſi placet vide. Vide etiam verſus ejusdem Orphei, vel ſub illo nomine certe jactatos apud Proclum libro V. in Timæum p. 294. ſeq. ubi Titanes illos deſcribit ἀμείλιχον ἦτορ ἔχοντας καὶ φύσιν ἐκνομίην, quos deinde Jupiter ῥίπτε βαθὺν γαίης εἰς Τάρταρον. Nota autem quæcunque ab Epicureis & Atheis jactari ſolent de primorum hominum beſtiali vita, meram φάσιν eſſe, contraria φάσει facile repellendam, quæ & melioribus teſtibus & ratione meliori nititur. Nam ne ſacros ſcriptores citem, quos nefas duco commiſſione impiorum illorum vileſcere, plane repugnant his quæ de primorum hominum aureo ſæculo, felicitateque illorum per longum tempus in deterius paullatim labente diſputant Philoſophi pariter ac poëtæ. *Non negaverim*, inquit Seneca Epiſt. 90. de prima illa progenie loquens, *fuiſſe alti ſpiritus viros, & ut ita dicam a Diis recentes.*

H ἵνα μηδὲ κρύφα] Sic Atheus Critias, infra Sect. 54. cujus verſuum ſententiam hoc loco Sextus paucis verbis complectitur atque exprimit.

Dii totam terram pervadunt aëre amicti,
Cernentes quidnam prave recteve geratur.

17. Euhemerus autem, qui ἄθεος fuit cognominatus, dicit: Cum eſſet vita hominum inſolens & incompoſita, qui cæteros ſuperabant viribus & prudentia, adeo ut ex eorum juſſis omnes viverent, quo majori admirationi ac venerationi eſſent, ſibi ipſis affinxerunt quamdam excellentem & divinam potentiam, unde etiam a multis Dii ſunt exiſtimati. 18. Prodicus autem Ceus, Solem, inquit, & Lunam & fluvios & fontes, & in ſumma quæcumque proſunt vitæ noſtræ, antiqui Deos exiſtimarunt, propter utilitatem quæ ex eis accipitur. quo modo Ægyptii Nilum. Et ideo panem quidem exiſtimatum eſſe Cererem: vinum vero Bacchum: aquam Neptunum, ignem Vulcanum, atque adeo unumquodque eorum quæ ſunt uſui. 19. Democritus autem ait quædam ſimulachra appropinquare homi-

ἠέρα ἑσσάμενοι, [I] πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν,
ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἐφορῶντες.

Εὐήμερος δὲ, [K] ὁ ἐπικληθεὶς ἄθεος, φησὶν, ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος, οἱ περιγενόμενοι τῶν ἄλλων ἰσχύει τε καὶ συνέσει, ὥστε πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν κελευόμενα πάντας βιοῦν, σπουδάζοντες μείζονος θαυμασμοῦ καὶ σεμνότητος τυχεῖν, ἀνέπλασαν περὶ αὐτοὺς ὑπερβάλλουσάν τινα καὶ θείαν δύναμιν, ἔνθεν καὶ τοῖς πολλοῖς ἐνομίσθησαν Θεοί. Πρόδικος δὲ ὁ Κεῖος [L] ἥλιόν φησι, καὶ σελήνην, καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας καὶ καθόλου πάντα τὰ ὠφελοῦντα τὸν βίον ἡμῶν, οἱ παλαιοὶ Θεοὺς ἐνόμισαν, διὰ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὠφέλειαν· [M] καθάπερ Αἰγύπτιοι τὸν Νεῖλον· [N] καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν ἄρτον, Δήμητραν [O] νομισθῆναι· τὸν δὲ οἶνον, Διόνυσον· [P] τὸ δὲ ὕδωρ, Ποσειδῶνα· [Q] τὸ δὲ πῦρ, Ἥφαιστον· καὶ ἤδη τῶν εὐχρηστούντων ἕκαστον. Δημόκριτος δὲ [S] εἴδωλά τινά φησιν ἐμπελάζειν τοῖς ἀν-

N O T Æ.

I ἠέρα ἑσσάμενοι] Verſus Heſiodi 124. ἔργ. quem laudant etiam Didymus atque Euſtathius ad Iliad. ά. verſ. 4. Reſpicit Manilius II. 18. narrans Heſiodum memorare *immenſo volitantia Numina mundo.* ἠέρα ἑσσάμενοι. Tzetzes interpretatur: ἀορασίαν ἐνδεδυμένοι. Recurrit idem verſus apud Heſiodum 253. ſed neutro loco ſequitur alter quem Sextus ſubjungit: ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἐφορῶντες, at præcedit utrobique alius ejusdem plane ſententiæ: οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα.

K Εὐήμερος δὲ] Evemerus ſive Cous ſive Siculus, ſive denique Tegeates, Caſſandro Macedoniæ Regi charus, ſcripſerat ἱερᾶς ἀναγραφῆς ſive *ſacræ Hiſtoriæ libros*, quos ſupereſſe erat optandum, ex illis enim Hiſtoria Mythica Græcorum mirum quantum illuſtrari, idololatriæ autem Ethnicæ abſurditas evinci poſſet, quem in finem non raro allegatur illud opus a veteribus Chriſtianis Clemente Alex. Theophilo Antiocheno, Euſebio, Theodorito, Minucio Felice, Arnobio, Lactantio, Auguſtino. Latinis verſibus redditum fuit olim ab Ennio, ſed exceptis paucis fragmentis & Evemerus ipſe & Ennii Metaphraſis jamdiu intercidit. Reliquias illas qualeſcunque diligenter collegit, qui de Evemero præter Voſſium in Hiſt. Græcis, & Clariſſ. Bentleium p. 340. ad Callimachum, inprimis eſt conſulendus, illuſtris genere ſed doctrina & ingenio illuſtrior Hieronymus Columna, in fragmentis Ennii p. 312. ſeq edit. præclaræ Heſſelianæ. Argumentum operis demonſtratur a Tullio lib. 1. de natura Deorum c. 41. *Quid? qui aut fortes & claros aut potentes viros tradunt poſt mortem ad Deos perveniſſe, eosque eſſe ipſos, quos nos colere, precari, venerarique ſoleamus, nonne expertes ſunt religionum omnium? quæ ratio maxime tractata ab Evhemero eſt, quem noſter & interpretatus & ſecutus eſt, præter cæteros, Ennius. Ab Evhemero autem & mortes & ſepulturæ demonſtrantur Deorum.* Ex his, apud Ethnicos habitum pro Atheo Evemerum, nemo mirabitur. Sed & vere eum Atheum fuiſſe perſvadet Theophilus Antiochenus III. p. 121. ἀθεώτατον ipſum appellans, teſtatusque in eodem opere denique docuiſſe καὶ τὸ ἐξόλου μὴ εἶναι Θεοὺς, ἀλλὰ τὰ πάντα αὐτοματισμῷ διοικεῖσθαι. Si vero Evemerus fuit tam ſtupidus, ut quoniam hominum quorundam vel ambitio affectavit, vel adulatio aut ſtoliditas detulit mortalibus divinos honores, propterea is negaverit dari omnino alium præter hos, longe diviniorem Deum, auctorem Mundi, omnique veneratione ac cultu digniſſimum, næ is non minus inſaniit ac qui negaret verum dari Regem, quoniam in ſcena commentitios, vel in Morocomiis imaginarios videt Principes. Meminit Evemeri noſter iterum infra, Sect. 51. & ejus refellit ſententiam Sect. 34. ſeq.

L Πρόδικος ὁ Κεῖος] Ita recte MS. Ciz. pro Χῖος, atque ita etiam editi infra Sect. 51. nam Simonidis Cei popularem fuiſſe, diſerte teſtatur Plato in Protagora. Confer quæ dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ cap. 23.

M διὰ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὠφέλειαν] Infra, Sect. 51. Cicero 1. natur. Deor. c. 42. *quid Prodicus Ceus? qui ea quæ prodeſſent hominum vitæ, Deorum in numero habita eſſe dixit.* Minucius Felix in Octavio c. 21. *Prodicus aſſumtos in Deos loquitur, qui errando, inventis novis frugibus utilitati hominum profuere.* Non ſine ratione hæc affirmaſſe Prodicum, vel ex admirandæ induſtriæ opere Voſſiano de idololatria conſtat: ſed non minus evidens eſt abſurde eum ex hoc mortalium errore collegiſſe, nullum eſſe omnium illorum commodorum largitorem autoremque primum, qui & inveniendi vim hominum animis indidiſſet, & res utiles inveniendas condidiſſet, atque in vitæ uſus, quemadmodum & vitam ipſam eſſet largitus. Cæterum fallitur S. Epiphanius qui in expoſitione fidei T. 1. Opp. p. 1088. Solem, Lunam & elementa pro Diis a Prodico habita ſcribit. Πρόδικός τις τέσσαρα στοιχεῖα Θεοὺς καλεῖ, εἶτα ἥλιον καὶ σελήνην, ἐκ γὰρ τούτων πᾶσι τὸ ζωτικὸν ἔλεγεν ὑπάρχειν.

N Αἰγύπτιοι τὸν Νεῖλον] Vide Voſſium lib. 1. de Idololatria c. 74. ſeq. & Laurentium Pignorium in expoſitione menſæ Iſiacæ p. 80. 81. Imago qua θεοπλαστοῦντες Ægyptii Nilum coluere ex nigro lapide fuit teſte Pauſania in Arcadicis p. 647. quod in Æthiopia hic fluvius oritur.

O τὸν μὲν ἄρτον Δήμητραν] Facit huc proverbium apud Terentium in Eunucho, *ſine Libero & Cerere friget Venus.* Adde Elmenhorſtium ad Minucii Felicis c. 21.

P τὸν δὲ οἶνον Διόνυσον] Conferendus Triſtanus T. 2. p. 627. & Priceus ad hæc Apuleji 2. Mileſiar. p. 27. *Veneris hortator & armiger Liber, vinum iſtud* &c. Voſſius libro IV. inſtitut. Orator. p. 115. ubi de metonymia cauſſæ efficientis.

Q τὸ δὲ ὕδωρ Ποσειδῶνα] Arnobius lib. V. extremo: *in illa eſtis reprehenſionis parte, quod in uſu ſermonis veſtri Martem pro pugna appellatis, pro aquis Neptunum, Liberum patrem pro vino, Cererem pro pane, Minervam pro ſtamine, pro obſcænis libidinibus Venerem.* Cicero lib. 1. de natura Deor. c. 15. *Zeno diſputat æthera eum quem homines Jovem appellarent, quique aër per maria manaret, eum eſſe Neptunum, terramque eam eſſe quæ Ceres diceretur: ſimilique ratione perſequitur vocabula reliquorum Deorum.*

R τὸ δὲ πῦρ Ἥφαιστον] Diodorus Siculus lib. 1. p. 11. de Ægyptiis: τὸ δὲ πῦρ μεθερμηνευόμενον Ἥφαιστον ὀνομάσαι, νομίσαντες μέγαν εἶναι Θεὸν, καὶ πολλὰ συμβάλλεσθαι πᾶσιν εἰς γένεσίν τε καὶ τελείαν αὔξησιν. Idem tamen p. 13. ait ex aliorum opinione Vulcanum non ipſum ignem ſed inventorem ignis antiquiſſimum Ægypti Regem haberi. Virgilius VII. Æneid. 77. *ac totis Vulcanum ſpargere tectis.* Confer Cerdam ad hæc II. Æneid. 311. *Vulcano ſuperante domos* & V. 62. *furit immiſſis Vulcanus habenis.*

S Δημόκριτος] Cicero 1. de natura Deorum c. 12. *quid Democritus? qui cum imagines* (ἐνδάλματα, εἴδωλα, ἰδέας, σχήματα) *earumque circuitus* (ἐκπλώσεις) *in Deorum numero refert, tum illam naturam quæ imagines fundat ac mittat, tum ſcientium intelligentiamque noſtram, nonne in maximo errore*

θρώποις·

θρώποις· καὶ τούτων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθοποιὰ, τὰ δὲ κακοποιά. ἔνθεν καὶ εὔχεται εὐλόγων τυχεῖν εἰδώλων. εἶναι δὲ ταῦτα μεγάλα τε καὶ ὑπερμεγέθη, καὶ δύσφθαρτα μὲν, οὐκ ἄφθαρτα δὲ, προσημαίνειν τε τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις, θεωρούμενα, καὶ φωνὰς ἀφιέντα. [T] ὅθεν τούτων αὐτῶν φαντασίαν λαβόντες οἱ παλαιοὶ, ὑπενόησαν εἶναι Θεὸν, μηδενὸς ἄλλου παρὰ ταῦτα ὄντος Θεοῦ, τοῦ ἄφθαρτον φύσιν ἔχοντος. Ἀριστοτέλης [U] δὲ ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἔννοιαν Θεῶν ἔλεγε γεγονέναι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀπό τε τῶν περὶ τὴν ψυχὴν συμβαινόντων, καὶ ἀπὸ τῶν μετεώρων. [X] ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῶν περὶ τὴν ψυχὴν [Y] συμβαινόντων, διὰ τοὺς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένους ταύτης ἐνθουσιασμοὺς καὶ τὰς μαντείας. ὅταν γὰρ, φησὶν, ἐν τῷ ὑπνοῦν, καθ' ἑαυτὴν γενήσεται ἡ ψυχὴ, [Z] τότε τὴν ἴδιον ἀπολαβοῦσα φύσιν, προμαντεύεταί τε καὶ προαγορεύει τὰ μέλλοντα. τοιαύτη δέ ἐστι καὶ ἐν τῷ κατὰ τὸν θάνατον χωρίζεσθαι τῶν σωμάτων. [A] ἀποδέχεται γοῦν καὶ τὸν ποιητὴν Ὅμηρον, ὡς τοῦτο παρατηρήσαντα. πεποίηκε γὰρ τὸν μὲν Πάτροκλον, [B] ἐν τῷ ἀναιρεῖσθαι, προαγορεύοντα περὶ τῆς Ἕκτορος ἀναιρέσεως· τὸν δ' Ἕκτορα [C] περὶ τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς. ἐκ τούτων οὖν, [D] φησὶν, ὑπενόησαν οἱ ἄνθρωποι εἶναί τι Θεὸν, τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐοικὸς τῇ ψυχῇ, καὶ πάντων ἐπιστημονικώτατον.

nibus. & ex iis alia quidem eſſe benefica, alia vero malefica. Hinc etiam optat ut bona ſibi ſimulacra occurrant. ea autem eſſe magna & ingentia, & difficiliter quidem interire, non eſſe tamen interitui non obnoxia. ſignificare autem hominibus futura, eſſeque adſpectabilia, & vocem emittere. Unde ea viſione apprehendentes antiqui Deos eſſe exiſtimarunt, cum præter hæc non ſit alius Deus, qui habeat naturam in quam non cadat interitus. 20. Ariſtoteles autem dicebat ex duobus principiis ortam eſſe Dei notionem inter homines, nempe & ex iis quæ in anima accidunt, & ex ſublimibus. Ex iis quidem quæ in anima accidunt, propter divinos ejus in ſomnis afflatus, & divinationes. 21. Quando enim, inquit, in ſomnis anima per ſe fuerit, tunc ſua propria recepta natura, & divinat, & futura prædicit. Talis eſt autem etiam dum in morte ſeparatur ab incorporeis. Admittit enim Homerum quoque Poëtam, ut qui hoc obſervaverit. Fecit enim Patroclum quidem, dum interimeretur, prædicentem cædem Hectoris, Hectorem autem Achillis. Ex his ergo, inquit, ſuſpicati ſunt homines, Deum eſſe aliquid quod ex ſe eſt ſimile animæ, & eſt omnium ſcientiſſimum. 22. Sed & ex ſublimibus: Nam cum contemplati eſſent Solem quidem interdiu circumeuntem, noctu autem ordi-

ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν μετεώρων. θεασάμενοι καὶ γὰρ μεθ' ἡμέραν μὲν, ἥλιον περιπολοῦντα, νύκτωρ δὲ, τὴν

N O T Æ.

verſatur? cumque idem omnino, quia nihil ſemper ſuo ſtatu maneat, neget eſſe quicquam ſempiternum, nonne Deum ita tollit omnino, ut nullam opinionem ejus reliquam faciat? Plura Petrus Leſcaloperius ad hunc locum p. 48. & p. 73. ubi geminam Epicuri opinionem refert Cicero c. 18. ſeq. *Epicurus docet eam eſſe vim & naturam Deorum, ut primum non ſenſu ſed mente cernatur, nec ad numerum, ut quæ ille propter firmitatem* σερέμνια *appellat; ſed imaginibus ſimil.udine & tranſitione perceptis, cum infinita ſimillimarum i. naginum ſpecies ex innumerabilibus individuis exiſtat & a D.o affluat.* Meminit iterum Cicero atque explodit lib. 1. c. 43. & lib. 2. c. 30. quemadmodum Sextus noſter infra Sect. 42. & S. Auguſtinus Epiſtola LVI. (CXVIII. edit. novæ) ad Dioſcorum. S. Irenæus lib. 2. cap. 19. (14) *Democritus primus ait multas & varias ab univerſitate figuras expreſſas deſcendiſſe in hunc Mundum.* Vide & Radulphi Cudworthi ſyſtema intellectuale univerſi, Anglice editum Londini A. C. 1678. p. 701.

T θεωρούμενα καὶ φωνὰς ἀφιέντα] Cicero II. 2. de natura Deor. *ſæpe Faunorum voces exauditæ, ſæpe viſæ formæ Deorum, quemvis non aut hebetem aut impium Deos præſentes eſſe confiteri coëgerunt.*

U Ἀριστοτέλης] Hæc non exſtant in Ariſtotelis ſcriptis quæ tulere ætatem, ſed videntur repetita ex ejus libris deperditis de Philoſophia, ex quorum tertio Tullius opiniones Ariſtotelis de Deo mirum quantum inter ſe pugnantes refert lib. 1. de Natura Deorum cap. 13.

X ἀπὸ τῶν μετεώρων] Hæc ipſe Sextus infra de Sole & ſtellis interpretatur. Atque eo ſenſu Aratum σοφὸν τὰ μετέωρα dixit Alciphron Epiſtola 3. & Phyſicos Aſtrologos μετεωρολέσχας Plutarchus in Nicia p. 538. Cum Ariſtotelis ſententia congruit quod eſt apud Lucretium V. 1182.

Præterea Cæli rationes ordine certo
Et varia annorum cernebant tempora verti,
Nec poterant quibus id fieret cognoſcere cauſis:
Ergo perfugium ſibi habebant omnia Divis
Tradere, & illorum nutu facere omnia flecti.

Sed præclare ipſe Ariſtoteles apud Ciceronem 2. de natura Deor. cap. 37. *Si eſſent qui ſub terra ſemper habitaviſſent, bonis & illuſtribus domiciliis, quæ eſſent ornata ſignis atque picturis, inſtructaque rebus iis omnibus quibus abundant ii qui beati putantur, nec tamen exiſſent unquam ſupra terram, accepiſſent autem fama & auditione, eſſe quoddam numen & vim Deorum: deinde aliquo tempore patefactis terræ faucibus ex illis abditis ſedibus evadere in hæc loca, quæ nos incolimus, atque exire potuiſſent: cum repente terram & maria cælumque vidiſſent, nubium magnitudinem ventorumque vim cognoviſſent, adſpexiſſentque Solem, ejusque tum magnitudinem pulchritudinemque, tum etiam efficientiam cognoviſſent, quod is diem efficeret toto cælo luce diffuſa: cum autem terras nox occupaſſet, tum cælum totum cernerent aſtris diſtinctum & ornatum, lunæque luminum varietatem, tum creſcentis tum ſeneſcentis, eorumque omnium ortus & occaſus, atque in omni æternitate ratos immutabilesque curſus: hæc cum viderent, profecto eſſe Deos, & hæc tanta opera Deorum eſſe arbitrarentur.*

Y ἀπὸ μὲν τῶν περὶ τὴν ψυχὴν] Conſule Julium Cæſarem Scaligerum ad Hippocratem de inſomniis, Petrum Petitum libris de Sibylla, & Mericum Caſaubonum de Enthuſiaſmo capite 2. qui eſt de enthuſiaſmo divinatorio.

Z καθ' ἑαυτὴν γενήσεται ἡ ψυχὴ] MS. Ciz. & Savil. καθ' αὑτήν. Euſtathius ad Iliad. π'. p. 1119. Ἀρτέμωνα δέ φασι τὸν Μιλήσιον λέγειν ἐν τῷ περὶ ὀνείρων, ὡς ὅτε ἀθροισθῇ ἡ ψυχὴ ἐξ ὅλου τοῦ σώματος πρὸς τὸ ἐκκριθῆναι, μαντικωτάτη γίνεται. καὶ Πλάτων δὲ ἐν ἀπολογίᾳ Σωκράτους φησὶν, ἐνταῦθα γέγονεν ἐν ᾧ μάλιστα ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν, ὅτι ἂν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι.

A τῶν σωμάτων] MS. Ciz. ἀσωμάτων, vitioſe. Mox in eodem codice: ἀποδέχεται γὰρ, pro γοῦν.

B τὸν μὲν Πάτροκλον] Locus eſt Iliad. π'. ſub extrem.

C τὸν δὲ Ἕκτορα] MS. Ciz. Ἑκτωράπως. Locus Homeri ad quem reſpicit Sextus, exſtat Iliad. χ. verſ. 358. ſeq. Confer Barthium ad Statii ſeptimum Thebaidos verſ. 701.

D ἐκ τούτων οὖν] Vitioſe editum erat οὐκ τούτων.

natum aliarum ſtellarum motum, exiſtimarunt eſſe Deum aliquem, auctorem hujus motionis & ordinis. Atque hæc quidem Ariſtoteles. 23. Alii autem ſunt qui dicunt, quod mens cum ſit velox & mobilis, dum mutatur ſua natura, venit etiam ad conſiderationem univerſitatis, & ſuſpicata eſt eſſe aliquam eminenter intelligentem vim ac poteſtatem, & proportione quidem ei reſpondentem, natura autem divinam. 24. Sunt autem qui ex rebus admirabilibus quæ in mundo fiunt, ſuſpicati ſunt nos veniſſe in notitiam Deorum. In qua opinione videtur etiam eſſe Democritus. Videntes enim, inquit, veteres quæ in ſublimi accidunt, utpote tonitrua, & fulgura, & fulmina, & aſtrorum coitus, Soliſque & Lunæ defectus, terrebantur, exiſtimantes Deos eſſe eorum auctores. 25. Epicurus autem putat, ex iis quæ in ſomnis occurrunt viſionibus, Dei notionem attraxiſſe homines. Magnis enim, inquit, & humana forma præditis ſimulachris in ſomnis incurrentibus, exiſtimarunt eſſe re vera quoſdam hujuſmodi Deos hominis forma præditos. 26. Nonnulli autem conſiderantes certum conſtantemque & ordinatum motum cœleſtium, dicunt omnino Deorum notiones ex eo primum ortas eſſe hominibus. Quo modo enim ſi quiſpiam ſedens ſuper Trojanam Idam, vidiſſet Græcorum exercitum decenter & ordinate in campis procedere:

εὔτακτον τῶν ἄλλων ἀστέρων κίνησιν, ἐνόμισαν εἶναί τινα Θεὸν τὸν τῆς τοιαύτης κινήσεως καὶ εὐταξίας[E] αἴτιον. τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. ἄλλοι δέ εἰσιν οἱ φάσκοντες, ὅτι ὁ νοῦς ὀξὺς ὢν καὶ εὐκίνητος ἐν τῷ μεταβάλλειν τῇ αὐτοῦ φύσει, ἦλθε καὶ εἰς ἔμφασιν τοῦ παντὸς, καὶ ὑπενόησέ τινα ὑπερβαλλόντως[F] δύναμιν νοητικὴν, καὶ ἀναλογοῦσαν μὲν αὐτῷ, θείαν δὲ τὴν φύσιν. εἰσὶ δὲ οἱ ἀπὸ τῶν γιγνομένων κατὰ τὸν κόσμον παραδόξων,[G] ὑπονοήσαντες εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἐληλυθέναι Θεῶν· ἀφ᾽ ἧς φαίνεται εἶναι δόξης καὶ ὁ Δημόκριτος. ὁρῶντες γὰρ,[H] φησὶ, τὰ ἐν τοῖς μετεώροις παθήματα οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων, καθάπερ βροντὰς καὶ ἀστραπὰς, κεραυνούς τε καὶ ἄστρων συνόδους, ἡλίου τε καὶ σελήνης ἐκλείψεις, ἐδειματοῦντο,[I] Θεοὺς οἰόμενοι τούτων αἰτίους εἶναι. Ἐπίκουρος δὲ[K] ἐκ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους φαντασιῶν οἴεται τοὺς ἀνθρώπους ἔννοιαν ἐσπακέναι Θεοῦ. μεγάλων γὰρ εἰδώλων, φησὶ, καὶ ἀνθρωπομόρφων[L] κατὰ τοὺς ὕπνους προσπιπτόντων, ὑπέλαβον καὶ ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν τινὰς τοιούτους Θεοὺς ἀνθρωπομόρφους. ἔνιοι δὲ ἐπὶ τὴν ἀπαράβατον καὶ εὔτακτον[M] τῶν οὐρανίων κίνησιν παραγινόμενοι, φασὶ τὴν ἀρχὴν ταῖς τῶν Θεῶν ἐπινοίαις ἀπὸ ταύτης γεγονέναι πρῶτον. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐπὶ τῆς Τρωϊκῆς καθεζόμενος Ἴδης,[N] ἑώρα τὴν τῶν Ἑλλήνων στρατείαν μετὰ πολλοῦ κόσμου καὶ τάξεως τοῖς πεδίοις προσιοῦσαν·

N O T Æ.

E εὐταξίας] Ita legendum ſenſus ipſe clamat, pro ἀταξίας, licet non monerent MSS.

F ὑπερβαλλόντως] Hæc eſt quam viam *eminentiæ* in cognoſcendo Numine Doctores Scholaſtici appellant, quamque ajunt eſſe, ut ea quæ in rebus creatis præclara videmus, in auctore illarum Deo cumulate ac perfecte, ſive ut illi loquuntur, eminenter reperiri intelligamus. Huic congruens eſt altera quam commendant *cauſalitatis*, ubi ab effectibus cauſſa colligitur, quam in ſuperioribus a Sexto productis verbis Ariſtotelem videmus inſtitiſſe. Tertia *remotionis* ſive *negationis*, Alcinoo cap. 10. ἡ κατ᾽ ἀφαίρεσιν, qua imperfectiones a Deo removemus. Pro ὑπερβαλλόντως in MS. Ciz. vitioſe eſt ὑπερβαλλόντων. Ut & interpres legerat vertens: eorum quæ exuperant. De illa via eminentiæ confer infra Sect. 45. 46.

G ἀπὸ τῶν παραδόξων] Huic ſententiæ conſentaneum eſt quod ait Ariſtoteles lib. 1. c. 2. Metaphyſ. διὰ τὸ θαυμάζειν ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν. Plutarchus V. 7. ſympoſ. ὅπου ὁ τῆς αἰτίας ἐπιλείπει λόγος, ἐκεῖθεν ἄρχεται τὸ ἀπορεῖν, τουτέστι τὸ φιλοσοφεῖν. Falſum itaque eſt, quod ut eſt apud Statium 3. Thebaid. 661 *primus in orbe Deos fecit timor*, Sed ex admirandis effectibus auctorem omni ſublimiorem cogitatione homines non plane ſtupidi collegerunt, agnoveruntque, agnitum omni dignum veneratione & cultu ſunt profeſſi.

H ὁρῶντες γὰρ, φησὶ] Senſum Democriti expreſſit Petronius Arbiter notis illis verſibus:

- - - ardua cœlo
Fulmina cum caderent, diſcuſſaque mœnia flammis
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Luſtrata dejectus humo, Lunæque ſenectus
Et reparatus honos &c.

p. 677. edit. Clariſſ. Burmanni. Mox in MS. Savil. eſt ἄστρων συνθέσεις, συνόδου ἡλίου τε καὶ σελήνης.

I ἐδειματοῦντο, Θεοὺς οἰόμενοι τούτων αἰτίους εἶναι] Ita MS. Ciz probante etiam Herveto, pro ἐδειματοῦντο Θεούς.

K Ἐπίκουρος δὲ] Lucretius lib. V. 1168.

Quippe etiam jam tum Divum mortalia ſæcla
Egregias animo facies vigilante videbant,
Et magis in ſomnis mirando corporis auctu.
His igitur ſenſum tribuebant, propterea quod
Membra movere videbantur, voceſque ſuperbas
Mittere pro facie præclara & viribus amplis &c.

Confer Gaſſendum de Philoſophia Epicuri Morali ad librum X. Laërtii T. 2. p. 41.

L καὶ ἀνθρωπομόρφων] Apud Plutarchum lib. 1. de placitis Phyſicis Philoſophor. cap. 7. Epicuro tribuitur quod ſtatuerit ἀνθρωποειδεῖς μὲν πάντας τοὺς Θεοὺς, λόγῳ δὲ πάντας τούτους θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως. Et Laërtius X. 139. affert hæc Epicuri verba e κυρίαις illius δόξαις· τοὺς Θεοὺς λόγῳ θεωρητοὺς εἶναι, οὓς μὲν καθ᾽ ἀριθμὸν ὑφεστῶτας· οὓς δὲ κατὰ ὁμοειδίαν ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐπιῤῥύσεως τῶν ὁμοίων εἰδώλων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀποτετελεσμένους ἀνθρωποειδῶς. Confer Ciceronem lib. 1. de Natura Deor. cap. 18. & 27. Noſter infra Sect. 42. etiam Democrito hoc tribuit quod ſtatuerit εἴδωλα ὑπερφυῆ ἀνθρωποειδεῖς ἔχοντα μορφάς.

M τὴν ἀπαράβατον καὶ εὔτακτον] Argumentum hoc præclariſſimum neque ullo colore inficiandum, quod ab mirifico hoc qui in rerum univerſitate obſervatur & conſtanti ordine & ad certos eoſque maximos ac pulcherrimos directo fines, ducitur ad auctorem ejus Deum demonſtrandum. Hoc tam evidens eſt, ut in eo hæſiſſe Democritum non ſit mirum quoniam *turbulenta concurſio*, ut ait Cicero lib. 1. de finibus, cap. 6. *hunc Mundi ornatum efficere non potuit*: & quæ contra obtenduntur ab Epicureis, ineptiſſima ſint & abſurdiſſima, & pro ineptiſſimis atque abſurdiſſimus jam olim exſibilata ab eodem Tullio, obſervante Epicurum ſuſcepiſſe res duas inenodabiles, unam ut ſine cauſa fiat aliquid, alteram ut ex atomis aliæ recta ſive e regione moveantur, aliæ declinent, lib. de fato c. 9.

N Ἴδης] Ida mons Phrygiæ altiſſimus, Homero ubi bellum Trojanum exſequitur, paſſim memoratus.

ἱππῆας μὲν [O] πρῶτον σὺν ἵπποισι καὶ ὄχεσφι,
πεζοὺς δ' ἐξόπισθεν, - -

πάντως ἂν ὁ τοιοῦτος εἰς ἔννοιαν ἦλθε τοῦ, ὅτι ἐστί τις ὁ διατάσσων καὶ τὴν τοιαύτην τάξιν, ἐγκελευόμενος τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐγκοσμουμένοις στρατιώταις· οἷον, Νέστωρ ἢ ἄλλος τις τῶν ἡρώων, ὃς ᾔδει

κοσμῆσαι [P] ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

καὶ ὃν τρόπον ὁ ἔμπειρος νεὼς, ἅμα τῷ θεάσασθαι πόρρωθεν ναῦν οὐρίῳ διωκομένην πνεύματι, καὶ πᾶσι τοῖς ἱστίοις εὐτρεπιζομένην, συνίησιν ὅτι ἐστί τις ὁ κατευθύνων ταύτην, καὶ εἰς τοὺς προκειμένους λιμένας καταντῶν· οὕτως οἱ πρῶτον εἰς οὐρανὸν ἀναβλέψαντες, [Q] καὶ θεασάμενοι ἥλιον μὲν τοὺς ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως δρόμους σταδιεύοντα, ἀστέρων δὲ εὐτάκτους τινὰς χορείας, ἐπεζήτουν τὸν δημιουργὸν τῆς περικαλλοῦς ταύτης διακοσμήσεως, οὐκ ἐκ ταυτομάτου [R] στοχαζόμενοι συμβαίνειν αὐτὴν, ἀλλ' ὑπό τινος κρείττονος καὶ ἀφθάρτου φύσεως, ἥ τις ἦν Θεός. τῶν δὲ νεωτέρων Στωϊκῶν [S] φασί τινες τοὺς πρώτους καὶ γηγενεῖς τῶν ἀνθρώπων κατὰ πολὺ τῶν νῦν συνέσει διαφέροντας γεγονέναι, ὡς πάρεστι μαθεῖν ἐκ τῆς ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους· καὶ ἥρωας ἐκείνους, ὥσπερ τι περιττὸν αἰσθητήριον [T] σχόντας, τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας ἐπιβεβληκέναι τῇ θείᾳ φύσει, καὶ νοῆσαί τινας δυνάμεις Θεῶν.

Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα παρὰ τοῖς Δογματικοῖς φιλοσόφοις περὶ τῆς τῶν Θεῶν ἐννοίας, ἐστὶ τοιαῦτα. οὐκ οἰόμεθα δὲ αὐτὰ χρείαν ἔχειν ἀντιῤῥήσεως. τὸ γὰρ πολύτροπον τῆς ἀποφάσεως, [U] τὴν ἀγνωσίαν

Primum equites & equos cum curribus atque deinde
Vim peditum - -

ei omnino veniſſet in mentem, quod ſit aliquis qui regit ac moderatur, & militibus qui ab ipſo reguntur, eum ordinem ſervare imperat, nempe Neſtor, aut aliquis alius ex Heroibus, qui ſcit

Inſtruxiſſe equites peditesque ſcuta gerentes.

27. Et quomodo qui eſt navis peritus, cum primum conſpexerit navem quæ ſecundo vento fertur, & velis omnibus bene eſt inſtructa, intelligit eſſe aliquem qui eam regit, & ad portus deducit propoſitos: ita qui primum cœlum ſuſpexerunt, & contemplati quidem ſunt Solem ab Oriente usque ad Occidentem curſum ſuum veluti in ſtadio conficientem, ſtellarum autem quasdam ordine procedentes choreas, inquirebant opificem pulcherrimæ hujus ordinationis, eam conjectantes caſu non accidere, ſed a quadam potente natura & in quam non cadit interitus, quæ quidem eſt Deus.

28. Ex recentioribus autem Stoicis dicunt nonnulli, primos, & e terra ortos homines, fuiſſe iis qui nunc ſunt intelligentia longe præſtantiores: ut licet diſcere ex noſtra comparatione cum veteribus. & illos Heroes, ut qui abundantiorem ſenſum habuerint, intendiſſe mentis aciem in divinam naturam, & intellexiſſe quasdam Dei virtutes.

29. Atque hæc quidem ſunt quæ dicuntur a Dogmaticis Philoſophis de Deorum notione. Non exiſtimamus autem opus eſſe ut adverſus ea dicamus. Tam varia enim & multiplex affirmatio confirmat to-

N O T Æ.

O ἱππῆας μὲν] Ex Iliad. δ'. 297.

P κοσμῆσαι] Iliad. β'. 554. de Menestheo Duce Athenienſium.

Q οἱ πρῶτον εἰς οὐρανὸν ἀναβλέψαντες] Plutarchus lib. 1. de placitis c. 6. cujus verba laudat etiam S. Cyrillus 2. contra Julian. p. 51. ἔλαβον δὲ ἐκ τούτου ἔννοιαν Θεοῦ, ἀεί τε γὰρ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἄστρων τὴν ὑπόγειον φορὰν ἐνεχθέντα, ὅμοια μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασιν, ἴσα δὲ τοῖς μεγέθεσι, καὶ κατὰ τόπους καὶ κατὰ χρόνους τοὺς αὐτούς. Cleanthes apud Ciceronem III. 7. de natura Deor. *quatuor modis formatas in animis hominum putat Deorum notiones. Unus eſt ex præſenſione rerum futurarum. Alter ex perturbationibus tempeſtatum & reliquis motibus. Tertius ex commoditate rerum quas percipimus & copia. Quartus ex aſtrorum ordine, cœlique conſtantia.* Paullo ante repoſui ἱστίοις ex MS. Gen. pro ἴσοις.

R οὐκ ἐκ ταυτομάτου]. Non ab re miratur idem Cicero II. de natura Deor. c. 37. eſſe quenquam qui ſibi perſvadeat mundum ornatiſſimum & pulcherrimum fortuita concurſione factum. *Hoc qui exiſtimat fieri potuiſſe, non intelligo cur non idem putet, ſi innumerabiles unius & viginti formæ literarum vel aureæ vel qualeslibet aliquo conjiciantur, poſſe ex his in terram excuſſis annales Ennii, ut deinceps legi poſſint, effici: quod neſcio an ne in uno quidem verſu poſſit tantum valere fortuna.* Idem cum videt aſtrolabium, vel horologium aliquod aut ſignum affabre exſculptum intuetur vel pictam accurate ſpectat imaginem, aut quando domum ingreditur cui nihil deeſt ad ornatum atque ut in ea commode habitari poſſit, vel cum audit Muſicos concentus artificioſiſſimos, temere facta hæc omnia & caſu atque fortuito ad eam veniſſe artem ac pulchritudinem ſibi perſvadebit. At longe majora cum ſint in ordine atque ornatu univerſi, in cœlo ac ſideribus, in terra, maribus, in homine, in minutiſſima qualibet animante & herba, quis non prodigio ſimile exiſtimet aut natum eſſe hominem qui dicat aut inventum qui credat nullo effecta eſſe conſilio tanta tamque late ſparſa miracula? Confer Lactantium III. 17. & de ira Dei cap. 10.

S τῶν δὲ νεωτέρων Στωϊκῶν] Ex his Seneca Epiſt. XC. *Primi mortalium, quique ex his geniti, naturam incorrupti ſequebantur, eandem habebant & ducem & legem, commiſſi melioris arbitrio - - - Non negaverim fuiſſe alti ſpiritus viros, & ut ita dicam, a Diis recentes: neque enim dubium eſt, quin meliora mundus nondum effœtus ediderit.* Sic vaſtioribus corporibus homines primos fuiſſe, melioresque, multis perſvaſum: ut notant Lipſius Phyſiolog. Stoic. diſſ. 5. libri 3. & viri docti ad Gellium III. 10. & ad hæc Juvenalis XV. 69.

Nam genus hoc vivo jam decreſcebat Homero,
Terra malos homines nunc educat atque puſillos.

T ὥσπερ τι περιττὸν αἰσθητήριον] Vocabulum περιττὸν non videtur legiſſe Hervetus, certe in verſione ſua non expreſſit, *ut qui aliquem ſenſum habuerint.* Nihil autem aliud eſt περιττόν τι αἰσθητήριον ἔχειν quam quod jam dixerat συνέσει διαφέρειν præ poſteræ ætatis hominibus, οἷοι νῦν βροτοί εἰσι, & præſtare ſenſu.

U τὸ πολύτροπον τῆς ἀποφάσεως] A varietate ſententiarum non licet ſtatim concludere, rem ipſam falſam eſſe vel obſcuram incertamque. Præterea etiam ubi de modo vel ratione diffidetur, de re convenire poteſt. Et de rebus quoque certiſſimis poſſunt plures dari opiniones in quibus una ſit evidentis veritatis, cæteræ falſæ, aliæ ne veriſimiles quidem.

tum

tum verum ab illis ignorari, quum poſſint quidem eſſe multi modi Dei notionis: quinam autem ex eis verus ſit, non comprehendatur. Tamen ſi ſingulas etiam ſententias conſideremus, nihil ex iis quæ dicta ſunt, invenietur firmum ac ſtabile. 30. Jam enim ii qui exiſtimant aliquos legislatores & prudentes homines, de Diis opinionem aliis indidiſſe, non omnino videntur id quod quæritur attingere. Quærebatur enim a quonam principio incitati homines veniſſent ad exiſtimandum eſſe Deos. 31. Illi autem, a ſtatu quæſtionis aberrantes, dicunt quosdam legislatores de Diis opinionem indidiſſe hominibus, neque ſentiunt quod hac ratione abſurdum petitionis principii vitium incurrant, quum ſit quæſiturus aliquis. Undenam legislatores illi, cum nemo prius eis Deos eſſe tradidiſſet, in Deorum venerint notionem? 32. Deinde omnes quidem homines eorum habent notionem, ſed non ſimiliter & eodem modo. Sed Perſæ quidem, exempli cauſa, ignem pro Deo habent: Ægyptii aquam: alii autem aliud ejusmodi. Eſſet autem abſurdum, omnes homines ſimul collectos a legislatoribus, de Diis aliquid audiviſſe. Neque enim ſimul mixta erant hominum nationes, ſed invicem ignotæ. In navis autem Argus navigatione, primam quæ navigavit ſcapham accepimus ex hiſtoria. 33. At ante hæc omnia, fortaſſe dicet aliquis, qui erant apud ſingulos, legislatores & duces, eam confinxerunt notionem. & propterea alii alios eſſe Deos exiſtimarunt. quod quidem & ipſum affirmare eſt ſtultum. Rurſus enim omnes homines communem & anticipatam de Deo habent notionem, ſecundum quam eſt quoddam beatum animal, & ab interitu alienum, & in felicitate perfectum, & in quod nullum

τȣ̃ παντός ἀληθȣ̃ς ἐπισφραγίζεται· πολλῶν μὲν δυναμένων εἶναι τρόπων τῆς τȣ̃ Θεȣ̃ νοήσεως, τȣ̃ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀληθȣ̃ς [X] μὴ καταλαμβανομένȣ. ὅμως δὲ κἂν ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος ὑπομνήσεις χωρῶμεν, ȣ̓δὲν εὑρεθήσεται τῶν εἰρημένων βέβαιον. αὐτίκα γὰρ οἱ μὲν νομοθέτας τινὰς [Y] οἰόμενοι καὶ συνετȣ̀ς ἀνθρώπȣς ἐμπεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις τὴν περὶ Θεῶν δόξαν, ȣ̓ πάνυ τοι φαίνονται τῷ ζητȣμένῳ προσβάλλειν. ἐζητεῖτο γὰρ ἀπὸ τίνος ἀρχῆς ὁρμηθέντες ἄνθρωποι ἦλθον ἐπὶ τὸ Θεȣ̀ς νομίζειν. οἱ δὲ διαμφοδοκȣ̃ντες, φασὶν ὅτι νομοθέται τινὲς ἐνεποίησαν τοῖς ἀνθρώποις τὴν περὶ Θεῶν δόξαν, μὴ εἰδότες ὅτι τὸ ἀρχῆθεν ἄτοπον αὐτȣ̀ς περιμένει· ζητήσαντος ἄν τινος, πόθεν δὲ οἱ νομοθέται, μηδενὸς πρότερον παραδόντος αὐτοῖς Θεȣ̀ς, ἦλθον εἰς ἐπίνοιαν Θεῶν; εἶτα πάντες μὲν ἄνθρωποι τȣ́των ἔχȣσιν ἔννοιαν, ȣ̓χ ὡσαύτως δέ. [Z] ἀλλὰ Πέρσαι μὲν, εἰ ȣ̔́τω τύχοι, τὸ πῦρ θεοφορȣ̃σιν, [A] Αἰγύπτιοι δὲ τὸ ὕδωρ· [B] ἄλλοι δὲ ἄλλο τι [C] τῶν τοιȣ́των. ἀπίθανον δὲ ἦν πάντας ἀνθρώπȣς ὑπὸ τῶν νομοθετῶν εἰς τὸ αὐτὸ συναχθέντας, ἀκȣ̃σαί τι περὶ Θεῶν· ἀνεπίμικτα γὰρ ἦν τὰ τῶν ἀνθρώπων φῦλα, καὶ ἄγνωστά γε. κατὰ τὴν ναυτιλίαν δὲ τὴν Ἀργὼ [D] πρωτόπλȣν τι σκάφος διὰ τῆς ἱστορίας παρειλήφαμεν. ναί· ἀλλ' ἴσως τις πρὸ τȣ́των πάντων φήσει, ὅτι οἱ παρ' ἑκάστοις νομοθέται καὶ ἡγεμόνες ἀνέπλασαν τὴν τοιαύτην νόησιν· καὶ διὰ τȣ̃το ἄλλοι ἄλλȣς Θεȣ̀ς ὑπάρχειν ὑπέλαβον· ὅπερ ἐστὶν εὔηθες. κοινὴν γὰρ πάλιν πρόληψιν ἔχȣσι πάντες ἄνθρωποι περὶ Θεȣ̃, καθ' ἣν μακάριόν τι ἐστὶ ζῶον, καὶ ἄφθαρτον καὶ τέλειον ἐν εὐδαιμονίᾳ, καὶ παντὸς

NOTÆ.

X *τȣ̃ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀληθȣ̃ς*] Nullo argumento demonſtravit Sextus, potuiſſe homines per unam tantum & non per plures variasque rationes adduci ad agnoſcendum Deum, apud alios his, alios iterum his, anticipationem de Deo naturalem & *πρόληψιν* ſive anteceptam illam in animo informationem confirmantibus. Mox pro *διαμφοδοκȣ̃ντες* leg. *διαμφοδȣ̃ντες*, ut verti.

Y *οἱ μὲν νομοθέτας τινὰς*] Supra Sect. 14. Et recte hoc Sextus reprehendit, pulchreque obſervat. Legumlatores illos non potuiſſe ita communiter hoc perſvadere omnibus gentibus quavis ætate, niſi natura ipſa & ratio illam notionem ex contemplatione Univerſi amplexa, eique ſuffragata fuiſſet atque etiamnum ſuffragaretur.

Z *ȣ̓χ ὡσαύτως δὲ*] In notione quidem Dei ſummi hactenus conſentiunt omnes, ſapientes certe, illum eſſe præſtantem bonitate, ſapientia, beatitate, potentia, mali omnis expertem, dependentem a nemine, ſempiternum fontem omnis boni, auctorem rerum omnium ac cauſſam. Diſſident autem plerique vel quando de inferioribus loquuntur Diis, vel quando naturam & eſſentiam Dei conantur explicare. Sic in notione animi noſtri hactenus conveniunt omnes, eum eſſe, ac per illum cogitare nos, velle atque intelligere, innumerasque edere actiones: licet in hoc diſſident alii ab aliis, quod nos ſpiritum eſſe illum perſvaſi ſumus, at ignem Stoici, Epicurei atomos. Et quod alii per mentem ſentire quoque nos & reſpirare & ſimilia, alii non per mentem hæc ſed per ſpiritus animales, quibus illa utatur adminiſtris, fieri opinantur.

A *Πέρσαι - - τὸ πῦρ θεοφορȣ̃σιν*] *θεοφορεῖν* idem hoc loco eſt quod alii dicunt *θεοποιεῖν*, *θεολογεῖν*, *θειάζειν*, *ferre Deum*, ſive *inter Deos referre*. De Perſis autem notiſſimum quod ignem coluerint, nullum pulchrius Solis nec Sole Numinis Symbolum reperire ſe poſſe ratis, cujus vim qua omnia vel fovet vitaque donat vel conſumit, tum lucem, puritatemque unice mirabantur. Atque hodie Perſas Solem colere non ut Deum ſed ut thronum Majeſtatis Dei, obſervatum Sanſonio, & Thomæ Hyde p. 108. de veteri Perſarum religione.

B *Αἰγύπτιοι δὲ τὸ ὕδωρ*] Confer quæ de Canopi cultu & Nili apud Ægyptios Vosſius libro 2. præclari operis de origine & progreſſu Idololatriæ cap. 74. ſeq. qui de Perſis etiam ignem veneratis c. 64. ejusdem libri.

C *ἄλλοι δὲ ἄλλο τι*] Mirificam Gentium ſuperſtitionem res quaſcunque pro Diis colentium integris doctiſſimisque operibus expoſuere Lilius Gyraldus & Gerh. Voſſius: Eduardus quoque Herbertus de Cherbury libro de religione Gentilium, capite inprimis decimo.

D *τὴν Ἀργὼ πρωτόπλȣν*] Valerius Flaccus initio libri primi Argonauticon:

Prima Deum magnis canimus freta pervia natis.

Plinius VII. 56. p. 104. *Longa nave Jaſonem primum navigaſſe, Philoſtephanus auctor eſt.* Scholiaſtes Apollonii ad lib. 1. verſ. 4. *ξύζυγον ἤλασαν Ἀργώ*] *ταύτην δέ φασι πρώτην ναῦν γενέσθαι μακράν.*

κακοῦ ἀνεπίδεκτον. τελέως δέ ἐστιν ἄλογον, τὸ κατὰ τύχην πάντα τοῖς αὐτοῖς ἐπιβάλλειν ἰδιώμασιν, ἀλλὰ μὴ φυσικῶς οὕτως ἐκκινεῖσθαι. οὐ τοίνυν θέσει, οὐδὲ κατά τινα νομοθεσίαν παρεδέξαντο οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι θεούς. οἱ δὲ λέγοντες, τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων ἡγεμονεύσαντας, καὶ διοικητὰς τῶν κοινῶν πραγμάτων γενομένους, πλείονα δύναμιν αὐτοῖς περιθέντας καὶ τιμὴν πρὸς τὸ ὑπακούειν τὰ πλήθη, τούτους χρόνῳ τελευτήσαντας, [E] θεοὺς ὑποληφθῆναι, πάλιν οὐ συνίασι τὸ ζητούμενον. αὐτοὶ γὰρ οἱ εἰς θεοὺς ἀνάγοντες αὐτούς, πῶς ἔννοιαν ἔλαβον θεῶν εἰς ἣν αὐτοὺς ἐνέταξαν; τοῦτο γὰρ δεόμενον ἀποδείξεως, παρεῖται, ἄλλως τε καὶ ἀπίθανόν ἐστι τὸ ἀξιούμενον. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων γινόμενα, καὶ μάλιστά γε τὰ ψευδῆ, ζῶσι μόνον συμπαραμένει τοῖς ἡγουμένοις, τελευτησάντων δὲ ἀναιρεῖται. καὶ πάρεστι πολλοὺς ἐπελθεῖν τοὺς παρὰ μὲν τὸν τῆς ζωῆς χρόνον [F] ἐκθειασθέντας, μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν καταφρονηθέντας, εἰ μή τινας προσηγορίας θεῶν ὑποστέλλοιεν, [G] ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς [H] ὁ ἐξ Ἀλκμήνης καὶ Διός. ἦν μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς, ὥς φασιν, Ἀλκαῖος τοὔνομα. ὑπέδραμε δὲ τὴν Ἡρακλέους προσηγορίαν, νομιζομένου παρὰ τοῖς τότε θεοῦ, ὅθεν καὶ ἐν ταῖς Θήβαις λόγος ἔχει πάλαι ποτὲ ἀνδριάντα ἴδιον [I] Ἡρακλέους εὑρῆσθαι, ἐπιγραφὴν ἔχοντα, Ἀλκαῖος Ἀμφιτρύωνος, Ἡρακλεῖ χαριστήριον. καὶ τοὺς Τυνδαρίδας [K] δέ φασι τὴν τῶν Διοσκούρων δόξαν ὑπελθεῖν, πάλιν νομιζομένων εἶναι θεῶν. τὰ γὰρ δύο ἡμισφαίρια, τό, τε ὑπὲρ γῆν καὶ τὸ ὑπὸ γῆν, Διοσκούρους οἱ σοφοὶ τῶν τότε ἀνθρώπων ἔλεγον. διὸ καὶ ὁ ποιητὴς τοῦτο αἰνιττόμενος, φησὶν ἐπ' αὐτῶν,

ἄλλοτε μὲν ζώουσ' [L] ἑτερήμεροι· ἄλλοτε δ' αὖτε
τεθνᾶσιν, τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσι.

poteſt malum cadere. Eſt autem plane a ratione alienum, omnes forte fortuna in easdem incidere Dei proprietates, non autem ad hoc moveri naturaliter. Non ergo ex inſtituta impoſitione, neque ulla lata lege antiqui Deos eſſe acceperunt. 34. Qui autem dicunt, primos homines, quum fuiſſent rectores & adminiſtratores rerum publicarum, quum magnam ſibi comparaſſent potentiam & honorem ad hoc ut pareret populus, eos poſt aliquod tempus, quum e vivis exceſſiſſent, exiſtimatos eſſe Deos, rurſus non intelligunt quod quæritur. Illi enim qui ipſos in Deos referebant, quemadmodum acceperunt notionem Deorum, in quorum illos numero habuerunt? Hoc enim prætermittitur, quod vel maxime indigebat demonſtratione. 35. Et alioqui non eſt hoc quod affirmatur probabile. Quæ enim introducuntur a ducibus & principibus, & maxime ſi falſa ſint, ſolummodo ſimul manent cum ducibus ac principibus viventibus: quum autem deceſſerint illi, tolluntur. Licetque multos recenſere, qui vitæ quidem tempore relati ſunt in Deos, poſt mortem autem habiti ſunt contemptui: niſi fortaſſe cognomina quædam Deorum ſurrepta aſſumſerunt, ut Hercules Alcumenæ & Jovis filius. 36. Erat enim quidem ab initio ei nomen Alcæus, ut ajunt, invaſit autem appellationem Herculis, qui eo tempore exiſtimabatur Deus. Unde etiam fama eſt Thebis inventam olim fuiſſe ſtatuam propriam Herculis, quæ habebat inſcriptionem, *Alcæus Amphitryonis, Herculi grati animi monumentum.* 37. Dicunt ſimiliter Tyndaridas venditaſſe ſe pro Dioſcuris, qui putabantur eſſe Dii. Duo enim hemiſphæria, nempe & id quod eſt ſuper terram, & id quod eſt ſub terram, ſapientes ejus temporis homines Dioſcuros, id eſt Jovis filios, dicebant. Quamobrem Poëta quoque hoc tacite innuens, de eis dicit,

Alterniſque alias vicibus vivunt, aliasque
Mortem obeunt, æquum Diis nanciſcuntur honorem.

N O T Æ.

E τούτους χρόνῳ τελευτήσαντας] Hoc jactatum ab Evemero, ſupra Sect. 17.

F τοὺς παρὰ μὲν τὸν τῆς ζωῆς χρόνον] Hujus rei exempla Sexto ſuppetebant ex ipſis Imperatoribus Nero, & Domitianus, ut alios jam omittam. Infra, Sect. 62.

G ὑποστέλλοιεν] MS. Ciz. στέλλοιεν. Nihil autem frequentius factum eſſe conſtat a Principibus, Θεομανέσι, quam ut Deorum nomina ſibi adſciſcerent, ſub illisque ſe juberent a populis coli: quemadmodum ſtatuis Deorum capita excuti & ſua illorum loco reponi curabant.

H ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς] Jovis & Alcumenes filio alium antiquiorem Herculem coluere Ægyptii ac Phœnices, a quo mutuatus nomen Hercules qui antea ab avo materno Alcæus, ſive (ut Pauſanias & alii) Alcides appellabatur. Apollodorus lib. 2. p. 99. ἡ δὲ Πυθία τότε πρῶτον Ἡρακλέα αὐτὸν προσηγόρευσε, ὅδε γὰρ πρῶτον Ἀλκίδας προσαγορεύετο. Schol. Pindari Olympionic. Od. VI. 115. ἔνιοι μέντοι αὐτὸν τὸν Ἡρακλέα Ἀλκαῖον καλεῖσθαι βούλονται, μετωνομάσθαι δὲ Ἡρακλῆ, Ἀπόλλωνος τοῦτο χρησμοδοτήσαντος. Tzetzes ad Lycophronis verſum 662. Μενεκράτης δὲ ὁ περὶ Νικαίας συγγεγραφὼς Ἀλκαῖόν φησι πρότερον καλεῖσθαι τὸν Ἡρακλέα. Affert deinde oraculum quo nominis mutatio continetur:

οὐκ ἔτι δ' Ἀλκαῖος κληθήσεαι· αὐτὰρ Ἀπόλλων
Ἡρακλέα δέ σε Φοῖβος ἐπώνυμον ἐξονομάζει.
ἐξ Ἥρας γὰρ ἐν ἀνθρώποις κλέος ἄφθιτον ἕξεις.

I ἀνδριάντα ἴδιον] Aliam ſtatuam Sicyone poſitam refert Ariſtoteles in mirabilibus p. 705. hac inſcriptione: Ἡρακλῆς ὁ Ἀμφιτρύωνος Ἦλιν ἑλὼν ἀνέθηκεν. Amphitruo eſt Jupiter in Amphitruonis ſpecie, Alcumenes mariti.

K τοὺς Τυνδαρίδας] Caſtorem & Pollucem, natos ex Leda Tyndari, Oebaliæ ſive Laconiæ Regis, uxore. De his præter alios conſulere juvabit illuſtris Spanhemii notas ad Callimachum p. 556. ſeq.

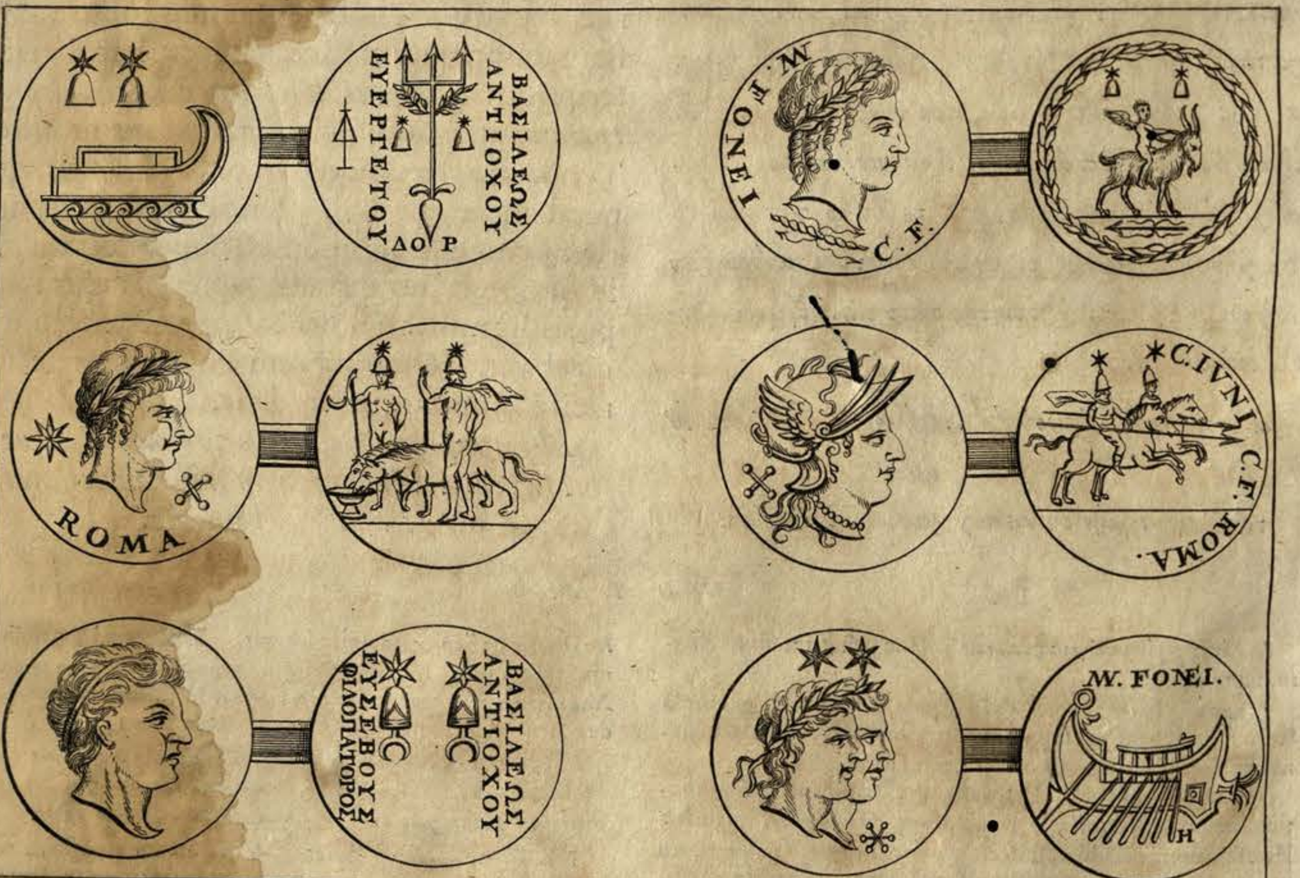
L ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι] Locus Homeri Odyſſ. λ'. 302.

Pileosque eis imponunt, & ſuper eos ſtellas, tacite innuentes conſtitutionem Hemiſphæriorum. 38. Illi igitur qui in honorem Deorum ſic irrepſerunt, propoſitum quodammodo obtinuerunt. Qui autem ſeipſos Deos pronuntiarunt, magis ſunt habiti contemptui. 39. Qui vero dicunt, quod veteres Deos eſſe exiſtimarunt, omnia quæ vitæ proſunt, ut Solem & Lunam, fluviosque & lacus, & ſimilia, præterquam quod non probabilem tenent opinionem, ſummæ etiam ſtultitiæ arguunt veteres. Non eſt enim credibile illos fuiſſe adeo inſipientes, ut quæ oculis cernuntur interire, Deos eſſe notione anticiparent: aut iis quæ ab ipſis devorabantur & diſſolvebantur, vim divinam tribuerent. 40. Nam aliquam quidem fortaſſe habet rationem, terram verbi gratia Deam exiſtimare, non eam eſſentiam quæ in ſulcos proſcinditur aut foditur, ſed vim quæ ipſam regit & adminiſtrat, naturamque frugiferam, & re vera diviniſſimam. Lacus autem & fluvios, & ſi qua alia ſua nanatura nobis proſint, Deos exiſtimare, nihil

πίλȢς τ' ἐπιτιθέασιν αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τȣ́τοις ἀςέρας, [M] αἰνισσόμενοι τὴν τῶν ἡμισφαιρίων κατασκευήν. οἱ μὲν δὴ ȣ̔́τως ὑποδραμόντες τὴν τῶν Θεῶν τιμὴν, ἐκράτησάν πως τῆς προθέσεως· οἱ δὲ αὐτόθεν αὐτȣ̀ς ἀναγορεύσαντες ΘεȢ̀ς, κατεφρονήθησαν μᾶλλον. καὶ μὴν οἱ λέγοντες, ὅτι πάντα [N] τὰ τὸν βίον ὠφελȣ̃ντα ὑπενόησαν οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων ΘεȢ̀ς ὑπάρχειν, ὡς ἥλιον καὶ σελήνην, ποταμȣ́ς τε καὶ λίμνας, καὶ τὰ ὅμοια, σὺν τῷ ἀπιθάνȣ προΐςασθαι δόξης, ἔτι καὶ τὴν ἀνωτάτω εὐήθειαν καταψηφίζονται τῶν ἀρχαίων. ȣ̓ γὰρ ȣ̔́τως εἰκὸς ἐκείνȣς ἄφρονας εἶναι, ὥστε τὰ ὀφθαλμοφανῶς φθειρόμενα, προλαβεῖν εἶναι ΘεȢ̀ς, ἢ τοῖς πρὸς αὐτῶν καταπιομένοις [O] καὶ διαλυομένοις θείαν προςμαρτυρεῖν δύναμιν. τινὰ μὲν γὰρ λόγȣ ἴσως ἔχεται· [P] καθάπερ τὸ, τὴν γῆν Θεὸν νομίζειν, ȣ̓ τὴν αὐλακοτομȣμένην, ἢ ἀνασκαπτομένην ȣ̓σίαν, ἀλλὰ τὴν διήκȣσαν [Q] ἐν αὐτῇ δύναμιν καὶ καρποφόρον φύσιν, καὶ ὄντως δαιμονιωτάτην. τὸ δὲ λίμνας καὶ ποταμȣ̀ς, καὶ εἴ τινα ἄλλα συνωφελεῖν ἡμᾶς πέφυκεν, ἡγεῖσθαι ΘεȢ̀ς, ȣ̓δεμίαν

N O T Æ.

M πίλȢς τ' ἐπιτιθέασιν αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τȣ́τοις ἀςέρας] Philo lib. de Caji ſceleribus, p. 776. *ποτὲ πίλȢς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὁπότε ἀσκοῖτο εἰς ΔιοσκόρȢς.* Hinc *pileatos fratres* appellant Poëtæ, ut Catullus: *a pileatis nona fratribus pila,* ad quem locum conſulendus Iſ. Voſſius. Iidem Valerio Flacco V. 367. *aſtroque comantes Tyndaridæ.* Sed utrumque longe pulchrius in numis Antiochi Regis quos ex nobiliſſimi ſpectatiſſimique Viri Jacobi Wildii Gazophylacio produxit egregius Vir Tiberius Hemſterhuſius ad Luciani Dialogos p. 79.

His alios adjungere licet numos Locrorum & Phocenſium, ex laudatis Ez. Spanhemii ad Callimachum notis: tum numum Lacedæmoniorum apud Triſtanum T. 1. p. 651. qui Caſtorem & Pollucem male habet pro duobus Athletis.

N οἱ λέγοντες, ὅτι πάντα] Jam progreditur ad conſideranda ea quæ ex Prodici Cei ſententia dixerat Sect. 18.

O καταπιομένοις] Ita MS. Ciz. quod prætuli, cum in editis eſſet *κατεσθιομένοις*, quoniam modo mentionem fecerat Sextus *ποταμῶν καὶ λιμνῶν*, nullius autem edulii.

P λόγȣ ἴσως ἔχεται] MS. Ciz. *λόγον*, vitioſe. *ἴσως* vocabulum ſcepticum, frequenter noſtro uſurpatum.

Q διήκȣσαν] MS. Ciz. *διοικȣ̃σαν*, ut interpres. De rationibus cultæ a veteribus religioſe Telluris adeundus Voſſius lib. 2. de Idololatria cap. 54. ſeq.

ὑπερβολὴν

ὑπερβολὴν ἐμβροντησίας ἀπολέλοιπεν. οὕτως γὰρ ἐχρῆν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα τοὺς φιλοσοφοῦντας ἡγεῖσθαι θεούς· συνωφελοῦσι γὰρ ἡμῶν τὸν βίον· τῶν τε ἀλόγων ζώων τὰ πολλά· συνεργοπονεῖ γὰρ ἡμῖν· τά τε κατ' οἰκίας ζῶα, σκεύη τε καὶ πᾶν εἴ τι τούτων ἐστὶ ταπεινότερον. ἀλλὰ ταῦτά γε σφόδρα ἐστὶ γελοῖα· τοίνυν οὐδὲ τὴν ἐκκειμένην δόξαν ῥητέον ὑγιῆ τυγχάνειν. ὁ δὲ Δημόκριτος [R] τὸ ἧττον ἄπορον διὰ τοῦ μείζονος ἀπόρου διδάσκων, ἄπιστός ἐστιν. εἰς μὲν γὰρ τό, πῶς νόησιν θεῶν ἔσχον ἄνθρωποι, πολλὰς καὶ ποικίλας ἡ φύσις δίδωσιν ἀφορμάς. τὸ δὲ εἴδωλα εἶναι ἐν τῷ περιέχοντι ὑπερφυῆ, καὶ ἀνθρωποειδεῖς ἔχοντα μορφάς, καὶ καθόλου τοιαῦτα ὁποῖα βούλεται αὐτῷ ἀναπλάττειν Δημόκριτος, παντελῶς ἐστι δυσπαράδεκτον. [S] τὰ δὲ αὐτὰ καὶ πρὸς τὸν Ἐπίκουρον [T] ἔνεστι λέγειν, οἰόμενον ὅτι κατὰ τὰς ἐνυπνιδίους φαντασίας [U] τῶν ἀνθρωπομόρφων εἰδώλων, ἐνοήθησαν θεοί. τί γὰρ μᾶλλον ἀπὸ τούτων νόησις ἐγίγνετο θεῶν, ἢ ὑπερφυῶν ἀνθρώπων. καὶ καθόλου καὶ πρὸς πάσας τὰς ἐκκειμένας δόξας, ἐνέσται λέγειν, ὅτι οὐ κατὰ ψιλὸν μέγεθος ἀνθρωποειδοῦς ζώου, νόησιν θεοῦ λαμβάνουσιν ἄνθρωποι, ἀλλὰ σὺν τῷ μακάριον εἶναι καὶ ἄφθαρτον, καὶ πλείστην δύναμιν ἐν τῷ κόσμῳ προφερόμενον. ἅπερ οὐ διδάσκουσιν, ἀπὸ τίνος ἀρχῆς, ἢ πῶς ἐπενοήθη παρὰ τοῖς πρῶτον ἔννοιαν σπάσασι θεοῦ, οἱ τὰς ἐνυπνιδίους αἰτιώμενοι φαντασίας, καὶ τὴν τῶν οὐρανίων εὐταξίαν. οἱ δὲ καὶ πρὸς τοῦτό φασιν, ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς νοήσεως τοῦ εἶναι θεόν, γέγονεν ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους [X] ἰνδαλλομένων, ἢ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν κόσμον θεωρουμένων· τό, δὲ ἀΐδιον εἶναι τὸν θεὸν καὶ ἄφθαρτον καὶ τέλειον ἐν εὐδαιμονίᾳ, παρῆλθε κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων [Y] μετάβασιν. ὡς γὰρ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον αὐξήσαντες τῇ φαντασίᾳ, νόησιν ἔχομεν Κύκλωπος, ὃς οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ, [Z] ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι
ὑψηλῶν ὀρέων, ὅτε φαίνεται οἶον ἀπ' ἄλλων.

οὕτως ἄνθρωπον εὐδαίμονα νοήσαντες καὶ μακάριον καὶ συμπεπληρωμένον πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, εἶτα ταῦτα ἐπιτείναντες, [A] τὸν ἐν αὐτοῖς

ad ſummum ſtuporem reliqui facit. 41. Ita enim oporteret etiam homines, & eos maxime qui philoſophantur, arbitrari eſſe Deos: nobis enim proſunt & ipſi: & muta animantia pleraque, nam nos adjuvant: & animalia domeſtica & vaſa atque inſtrumenta, & quicquid his etiam eſt humilius & abjectius. Sed hæc quidem ſunt valde ridicula. Dicendum eſt ergo non eſſe bonam ac rectam quæ fuit expoſita ſententiam. 42. Democritus autem non eſt fide dignus, qui minus dubium docet per id quod magis etiam dubium exiſtit. Nam ad hoc quidem ut Deorum notionem aliquo modo haberent homines, natura dedit multas & varias occaſiones, & multa adminicula. Quod autem in aëre qui nos ambit, ſint ſimulacra ingentia & humanis formis prædita, & in ſumma talia qualia ſibi vult effingere Democritus, eſt omnino ejuſmodi ut admitti difficulter poſſit. 43. Eadem dici poſſunt etiam adverſus Epicurum, qui exiſtimat quod ex viſis ſimulacrorum quæ formas habent humanas, quorum ſpecies apparet in ſomnis, Dii in mentem venerunt. Cur enim magis ex his quam ex Gigantibus ſive ingentibus hominibus in mentem venerunt Dii? 44. Et ut ſemel dicam, ad omnes quæ ſunt expoſitæ opiniones licebit dicere, quod non ex nuda & ſola magnitudine animalis humana forma præditi, accipiunt homines Dei notionem, ſed ab eo quod ſit beatus & ab interitu alienus, & vim maximam habeat in mundo. quæ quidem non docent a quonam principio, aut quomodo in mentem venerint iis qui Dei primum hauſere notitiam, qui cauſantur viſa quæ occurrunt in ſomnis, conſtantemque & pulchrum ordinem rerum cœleſtium. 45. Alii vero ad hoc quoque dicunt, quod principium quidem notionis quod ſit Deus, ortum ſit ex iis quæ apparent in ſomnis, aut ex iis quæ contemplamur in mundo: at enim notiones quod Deus ſit æternus, & interitui non obnoxius, & perfectus in beatitudine, ajunt acceſſiſſe tranſcendendo ab hominibus. Quomodo enim quum communem hominem phantaſia auxerimus, habemus notionem Cyclopis,

Non homini ſimilis veſcenti pane, ſed alta
Rupi ſylvoſa quæ cernitur uſque remota

Ita cum felicem & beatum hominem intellexerimus, aut omnibus bonis repletum, deinde ea amplificaverimus, quod eſt in illis

NOTÆ.

R ὁ δὲ Δημόκριτος] Supra Sect. 19.

S δυσπαράδεκτον] Ita recte MS. Ciz. pro δυσπαράδεκτα, refertur enim ad id quod præceſſerat, τὸ δὲ εἴδωλα εἶναι.

T πρὸς τὸν Ἐπίκουρον] Sect. 25.

U ἐνυπνιδίους φαντασίας] MS. Ciz. ἐνυπνιώδεις. Infra Sect. 44. οἱ τὰς ἐνυπνιδίους αἰτιώμενοι φαντασίας.

X ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους] Jam tangit quæ ex Ariſtotelis ſententia attulerat Sect. 21.

Y κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων] MS. Ciz. κατὰ τὴν τῶν &c.

Z ἀνδρί γε σιτοφάγῳ] Verſus ex Odyſſ. ί. 191. quibus & alibi noſter utitur, ut dixi ad lib. 2. contra Log. Sect. 259.

A εἶτα ταῦτα ἐπιτείναντες] Confer quæ de hac *via eminentiæ* ſupra, Sect. 23.

ſummum Deus nobis venit in mentem. 46. Et rurſus, quum veteres longævum quempiam viſione apprehendiſſent hominem, id auxerunt in tempus infinitum, & quum tempori præſenti præteritum & futurum conjunxiſſent, & inde in ſempiterni proceſſiſſent notionem, dixerunt etiam Deum eſſe ſempiternum. 47. Ii qui hæc dicunt, probabilem quidem defendunt opinionem: ſenſim autem incidunt in modum probandi alterum per alterum, qui quidem eſt maxime dubius. Nam ut primum felicem & beatum intelligamus hominem, & ex eo Deum per tranſcenſionem, debemus intelligere quidnam ſit felicitas, cujus participatione intelligitur beatus. Sed felicitas quidem ſecundum ipſos, eſt felix quædam ac beata & divina natura. & dicitur beatus Græce *εὐδαίμων*, qui dæmone bono utitur. Quamobrem ut hominis quidem recte percipiamus beatitudinem, debemus prius habere Dei & dæmonis notionem. Ut autem Deum intelligamus, debemus prius habere notionem felicis hominis ac beati. Quum ergo utriusque notio ab altero dependeat, eoque indigeat, neutrum mente a nobis poteſt comprehendi.

48. Atque hæc quidem dicta ſint ad eos qui quærunt quemadmodum priores homines Dei habuerunt notionem. Conſequenter jam quæramus an ſint Dii.

49. QUONIAM non quidquid mente concipitur, idem etiam exiſtit, particepsque eſſentiæ, ſed poteſt aliquid mente quidem cogitari, non tamen exiſtere, ut Hippocentaurus & Scylla, oportebit poſt quæſtionem de Deorum in mente conceptione, etiam conſiderare de Dei exiſtentia. Fortaſſe enim ſtabilior ac conſtantior invenietur Scepticus quam ii qui aliter philoſophantur: ſiquidem profitetur Deos congruenter patriis moribus & legibus, & facit quidquid pertinet ad eos pie colendos: quod autem ad philoſophicam attinet quæſtionem, nihil agit temere ac præcipitanter. 50. Atque ex iis quidem qui de Dei exiſtentia diſputarint, alii dicunt eſſe Deum, alii non eſſe: alii autem non magis eſſe quam non eſſe. Et eſſe quidem plures ex Dogmaticis, & com-

ἐκείνοις ἄκρον ἐνοήσαμεν Θεόν. καὶ πάλιν πολυχρόνιόν τινα φαντασιωθέντες ἄνθρωπον οἱ παλαιοὶ, ἐπηύξησαν τὸν χρόνον εἰς ἄπειρον, προσσυνάψαντες τῷ ἐνεστῶτι καὶ τὸν παρῳχημένον καὶ τὸν μέλλοντα· εἶτα ἐντεῦθεν εἰς ἔννοιαν ἀΐδιον παραγενόμενοι, ἔφασαν καὶ ἀΐδιον εἶναι τὸν Θεόν. οἱ δὴ τοιαῦτα λέγοντες, πιθανῆς μὲν προΐστανται δόξης· ἠρέμα δὲ εἰς τὸν διαλλήλων [B] *ἐμπίπτουσι τρόπον, ὃς ἔστι ἀπορώτατος. ἵνα γὰρ πρῶτον εὐδαίμονα νοήσωμεν ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸ τούτου κατὰ μετάβασιν τὸν Θεὸν, ὀφείλομεν νοῆσαι τί ποτέ ἐστιν εὐδαιμονία, ἧς κατὰ μετοχὴν νοεῖται ὁ εὐδαίμων. ἀλλ᾽ ἦν γε εὐδαιμονία* [C] *κατ᾽ αὐτοὺς, δαιμονία τις καὶ θεία φύσις. καὶ εὐδαίμων ἐκαλεῖτο ὁ εὖ τὸν δαίμονα διακείμενον ἔχων. ὥστ᾽ ἵνα μὲν λάβωμεν τὴν περὶ ἄνθρωπον εὐδαιμονίαν, πρότερον ἔχειν ὀφείλομεν νόησιν Θεοῦ καὶ δαίμονος· ἵνα δὲ τὸν Θεὸν νοήσωμεν, πρότερον ἔχειν ὀφείλομεν ἔννοιαν εὐδαίμονος ἀνθρώπου. τοίνυν ἑκάτερον περιμένον τὴν ἐκ θατέρου νόησιν, ἀνεπινόητον γίνεται ἡμῖν.*

καὶ δὴ ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς τοὺς ζητοῦντας πῶς οἱ πρότερον νόησιν Θεῶν ἔσχον ἄνθρωποι. ἀκολούθως δὲ ζητῶμεν καὶ περὶ τοῦ εἰ εἰσὶ Θεοί. [D]

ΕΠΕΙ οὐ πᾶν τὸ ὑπονοούμενον, καὶ ὑπάρξεως μετείληφεν, ἀλλὰ δύναταί τι ἐπινοεῖσθαι μὲν, μὴ ὑπάρχειν δὲ, [E] *καθάπερ Ἱπποκένταυρος καὶ Σκύλλα, δεήσει μετὰ τὴν περὶ τῆς ἐπινοίας τῶν Θεῶν ζήτησιν, καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τούτου σκέπτεσθαι. τάχα γὰρ ἀσφαλέστερος* [F] *παρὰ τοὺς ὡς ἑτέρως φιλοσοφοῦντας, εὑρεθήσεται ὁ Σκεπτικός· κατὰ μὲν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τοὺς νόμους, λέγων εἶναι Θεοὺς, καὶ πᾶν τὸ εἰς τὴν τούτων θρησκείαν καὶ εὐσέβειαν συντεῖνον ποιῶν· τὸ δ᾽ ὅσον ἐπὶ τῇ φιλοσόφῳ ζητήσει μηδὲν προπετευόμενος. τῶν οὖν περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ σκεψαμένων, οἱ μὲν εἶναί φασι Θεὸν, οἱ δὲ, μὴ εἶναι, οἱ δὲ μὴ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι. καὶ εἶναι μὲν οἱ πλείους τῶν Δογματικῶν καὶ ἡ*

N O T Æ.

B εἰς τὸν διαλλήλων] Ad hunc Sexti locum conſulendus Radulphus Cudworthus in vero Syſtemate intelligibili Univerſi, Anglice edito, p. 696. ſeq.

C ἦν γε εὐδαιμονία] Suid. in *εὐδαιμονία*.

D εἰ εἰσὶ Θεοί] Hoc loco novum caput incipit MS. Ciz. & in media pagina hunc ponit titulum, *εἰ εἰσὶ Θεοί*. Sic etiam in MS. Savil. Mox pro *τούτου* leg. *τούτων* aut ut interpres *Θεοῦ*.

E ἐπινοεῖσθαι μὲν, μὴ ὑπάρχειν δέ] Adde librum 1. adverſus Logicos c. 80. Male tamen confundit Sextus ſimplicem ideam rei cujusque fictæ v. g. Hippocentauri, cum notione rei quam talem eſſe eſſeque neceſſario omne ſtatim aſſentit genus humanum & ratio ſimul ac percipit ſimul perſvadetur de ipſius exiſtentia, & libenter eam amplectitur.

F τάχα γὰρ ἀσφαλέστερος] Iterum iterumque profitetur Sextus ſe non inficiari Deos, ut lib. 3. Pyrrhon. Sect. 2. Neque negari poteſt præclara eum argumenta afferre quibus eſſe Deum & rebus a ſe creatis providere oſtendatur. Unde ait ſe fortaſſe *ἀσφαλέστερον* & firmius quam cæterarum ſectarum Philoſophos de Diis eſſe perſvaſum. Tamen ineptum eſt quod addit citato Pyrrhonianarum hypotypoſeon loco, Deos ſe credere & colere *ἀδοξάστως*, quæ enim ſic eſſe poteſt *ἀσφάλεια*? Ineptum quoque quod in re tam ſeria, modo ut contradicat aliis Philoſophis, malit illi ſuæ *ἀσφαλείᾳ* renunciare, & argumentis certiſſimis impias objicere cavillationes, quin imo deinde profiteri eſſe inter utriusque ſententiæ argumenta *ἰσοσθένειαν*, & non magis eſſe Deos quam non eſſe exinde colligere. Ineptum quoque & ab *ἀσφαλείᾳ* Philoſophica repulſum prorſus ac remotum, quod ita profitetur eſſe Deos, eosque ſe colere, non quales *ἀσφαλῶς* perſvaſus eſt haud inficiandis rationibus, ſed *κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ τοὺς νόμους*, profeſſurus ita Chimæram quamcunque *ἀσφαλῶς*, atque cultu proſecuturus, ſi moribus ita receptum & cautum legibus patriis eſſet,

κοινὴ

κοινὴ τοῦ βίου πρόληψις· μὴ εἶναι δὲ, οἱ ἐπικληθέντες ἄθεοι, καθάπερ Εὐήμερος, [G]

γέρων ἀλαζὼν, ἄδικα [H] βιβλία ψύχων·

καὶ Διαγόρας ὁ Μήλιος, [I] καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, [K] καὶ Θεόδωρος, [L] καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς· [M] ὧν Εὐήμερος μὲν, ἔλεγε τοὺς νομιζομένους Θεοὺς δυνατούς τινας [N] γεγονέναι ἀνθρώπους· καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἄλλων θεοποιηθέντας, δόξαι Θεούς. Πρόδικος δὲ, τὸ ὠφελοῦν τὸν βίον, [O] ὑπειλῆφθαι Θεὸν, ὡς ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ ποταμοὺς καὶ λειμῶνας καὶ καρποὺς, καὶ πᾶν τὸ τοιουτῶδες. Διαγόρας δὲ ὁ Μήλιος διθυραμβοποιὸς, [P] ὥς φασι, τὸ πρῶτον γενόμενος [Q] ὡς εἴ τις καὶ ἄλλος δεισιδαίμων· ὅς γε καὶ τῆς ποιήσεως ἑαυτοῦ κατήρξατο τὸν τρόπον τοῦτον· Κατὰ δαίμονα καὶ τύχην [R] πάντα τελεῖται. ἀδικηθεὶς δὲ ὑπό τινος ἐπιορκήσαντος, [S] καὶ μηδὲν

munis vitæ anticipata notio. 51. Non eſſe autem, qui appellati ſunt athei ut Evemerus,

Senex ſuperbus impios vomens libros,

& Diagoras Melius, & Prodicus Cius, & Theodorus, & permulti alii. Ex quibus Evemerus quidem dicebat, eos qui exiſtimantur eſſe Dii, fuiſſe potentes quoſdam homines, & ideo ab aliis relatos in numerum Deorum, viſos eſſe Deos. 52. Prodicus autem id quod vitæ prodeſt, Deum eſſe exiſtimatum, ut Solem, & Lunam, & fluvios, & prata, & fructus, & quidquid eſt ejuſmodi. 53. Diagoras autem Melius, qui fuit, ut dicunt, primum Dithyrambicus, ut ſi quis alius ſuperſtitioſus, qui etiam poëſim ſuam inchoavit hoc modo: *A dæmone & fortuna fiunt omnia.* Injuria autem affectus ab aliquo qui pejeraverat, & propterea nihil

N O T Æ.

G καθάπερ Εὐήμερος] Supra, Sect. 17.

H γέρων ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία ψύχων] Verſus eſt Callimachi, ex Choliambis, ut conſtat ex Plutarcho 1. de placitis Philoſ. cap. 7. Pro ψύχει eruditiſſimus Bentlejus apud Plutarchum legit ψήττει *radens, exarans, ſcribens,* Petrus Petitus lib. 1. Miſcell. Obſervatt. c. 2. ψύττει, *exſpuens, vomens* impios libros. Sed cum Sexti & Plutarchi Codices in vocabulo ψύχων conſentiant, non audeo illud verbum ejicere, ſed de frigido ſcriptore explico, licet Petitum in verſione ſum ſecutus.

I Διαγόρας ὁ Μήλιος] Melos inſularum Græciæ rotundiſſima, ex Cycladibus, in qua civitas cognominis, Diagoræ patria, eo ipſo cive usque adeo nota, ut Μήλιον pro Atheo ponant quandoque ſcriptores, & Μηλίους vocent, qui alibi terrarum nati ἀθεότητος ſuſpecti fuerunt. Viciſſim vel quia librariis notior Miletus, vel ob ſcriptionis compendium Μλιος pro Μιλήσιος quandoque repræſentantis, Diagoras perperam Mileſius paſſim pro Melio appellatur, ut apud Plutarchum loco jam laudato, Theodoritum lib. 2. & 3. Therapeut aliosque bene multos. De Diagora qui capta patria ſua Athenas ſe contulit & a Democrito emtus eſt decem millibus drachmarum, non repetam quæ dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ cap. 23. Meminit ejus, quemadmodum & Theodori Athei, noſter etiam 3. Pyrrhon. Sect. 318.

K Πρόδικος ὁ Κεῖος] Supra, Sect. 18.

L καὶ Θεόδωρος] Cyrenæus ille Anniceridis diſcipulus, de quo viri docti ad Minucii Felicis Octavium cap. 8. & ad Laërtium II. 86. & 97. quo poſteriore loco etiam libri ejus ex quo Epicurum ait profeciſſe, περὶ Θεῶν mentio, cujus meminit noſter infra Sect. 55.

M καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς] Hyperbolice hoc dictum, nam velut monſtra ex tota antiquitate pauci fuerunt & pauci fuerunt & pauciſſimi commemorantur Athei dogmatici, atque ex illis ipſis quibus hoc tribuitur quod Deum eſſe negaverint, ſunt quibus hoc præter rem impactum, & ideo tantum impactum eſſe auctores fide digni teſtantur, quod errores ac ſuperſtitiones Gentium fortaſſe paullo liberalius notaſſent, καθεωρακότες ὀξύτερόν που τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ut Clementis Alex. verbis utar, p. 15. Protreptici. Lyſippi Epirotæ Catalogus ἀσεβῶν ſi exſtaret, memoratus Scholiaſtæ Apollonii Rhodii IV. 1093. neſcio an Philoſophorum Atheorum prolixum valde elenchum haberemus. Qui apud veteres Atheiſmi jure an injuria arguuntur, hi fere ſunt: Archagoras, Anaximander, Apollophanes, Ariſtagoras Melius, Bion Boryſthenites, Callimachus, Carneades, Cineſias, Clitomachus, Critias, Daphidas, Democritus, Diagoras Melius, Dicæarchus Meſſenius, Diogenes Phryx, Epicurus, Evemerus, Gorgias, Hippias Eleus, Leucippus, Nicagoras Cyprius, Prodicus Ceus, Protagoras, Soſias, Stilpo, Strato, Theodorus Cyrenæus, Xenophanes &c.

N δυνατούς τινας] Supra, Sect. 17. & 34. ſeq.

O ὠφελοῦν τὸν βίον] Sect. 18. & 39.

P Διθυραμβοποιός] Notum eſt Dithyrambum fuiſſe proprie genus hymni in Bacchi laudes decantari ſoliti, Lyrico carmine liberiore, inventione audaciuſcula, & dictione licentiore atque ſublimi, ut poſt Cæſarem Scaligerum lib. 1. Poëtices cap. 46. accurate docuere Eraſmus Schmidius ad Pindari Olympionic. p. 307. ſeq. & in appendice ad Iſthmionic. p. 247. ſeq. & Voſſius lib. 3. Inſtitutionum Poëticarum c. 16. qui etiam Dithyrambicos Poëtas & in his Diagoram quoque commemorat, quem Heſychius illuſtris & Svidas teſtantur operam dediſſe τῇ λυρικῇ, atque ut apud eundem Svidam eſt, ᾀσμάτων ποιητὴν fuiſſe. Schol. Ariſtoph. ad Ranas v. 323. μελῶν, quod idem eſt, ſunt enim dithyrambi ᾄσματα ſive μέλη λυρικά. Et additur in iisdem ad Ariſtophanem ſcholiis ex alio, ut videtur auctore: Διθυραμβοποιὸς ὁ Διαγόρας ποιητὴς συνεχῶς ἴακχε, ἴακχε ᾄδων, ἢ κωμικὸς, Διθυραμβικὰ τουτέστι Διονυσιακὰ δράματα ποιῶν.

Q ὥς φασι τὸ πρῶτον γενόμενος] Hæc conjungenda ſunt cum iis quæ ſequuntur, ὡς εἴ τις καὶ ἄλλος δεισιδαίμων. Ac notandum Diagoræ exemplo, ſuperſtitioſiſſimos quosque facillime in Atheiſmum delabi. Cum enim ſuperſtitione ſe obligaverunt temere, nec conſulta ſana ratione, aut ſolido aliquo fundamento nixi: haud mirum eſt, data eosdem quacunque occaſione, ſuperſtitioni iterum æque temere nuncium mittere eamque deſerere, præteritaque media genuina pietate, currere ad extremum alterum & incidere in irreligioſitatem atque ἀθεότητα.

R κατὰ δαίμονα καὶ τύχην] Idem eſt ac ſi dixiſſet τύχῃ δαιμονίῃ vel θείᾳ, ut apud Livium lib. 1. c. 4. *forte quadam divinitus,* quod recte intellectum veriſſimum eſt, neque ut ſuperſtitionis nota erat Diagoræ objiciendum. Sed is alia ſuperſtitione multiplici tenebatur, & plures Deos credens & illos quos vulgus colebat, & Deos illos ſibi imaginans tales, quales ſua ipſi vindictæ dictabat cupiditas ſuaque væcordia.

S ἀδικηθεὶς ὑπό τινος ἐπιορκήσαντος] Injuriam Diagoræ illatam narrant Heſychius & Svidas hanc, quod pæanem quis ipſi ſurripuiſſet, juratusque negaſſet ſe hoc feciſſe, & tamen poſtea publice illum pro ſuo protuliſſet. Diagoras itaque irarum plenus exſpectavit ut perjurus iſte ſtatim manifeſta pœna a Deo & graviſſima illa afficeretur, quod cum non fieri ſed perjurum plagiarium laudibus etiam affici & præmiis videret, ſatis abſurde hinc concluſit non eſſe Deum, impietatemque ſuam ſcriptis etiam profeſſus fuit, quibus Tatianus titulum ait impoſitum τοὺς Φρυγίους λόγους, Heſychius & Svidas τοὺς ἀποπυργίζοντας velut de *turri dejicientes ac deturbatores* dicas. Qui putant a Diagora tantum contemtam Matrem Phrygiam, Cereremve turritam cujus myſteria exſibilavit & ab illis homines avocare conatus eſt omni ſtudio, quamobrem etiam profugus Athenis, & duorum talentorum præmio propoſito ei qui vivum adduceret fuit proſcriptus, hi non cogitant Diagoræ argumentum nullum eſſe, niſi in Deum univerſe valeat, atque ſolenne eſſe Atheis, collectione ejusmodi uti ad omnem Divinitatem negandam, quo ſenſu etiam acceptum eſt ex Diagoræ mente a Sexto noſtro & aliis plerisque omnibus Ethnicis & Chriſtianis qui illi locum inter Atheos haud dubie concedunt, ut Vaninus quoque facit Exerc. 9. ſeq. Amphitheatri. Argumentum ejusdem ponderis apud Naſonem lib. 3. amor. Elegia 3.

Eſſe Deos credamne? fidem jurata fefellit,
Et manet in ſolito qui fuit ore decor.

paſſus fuerat, eo deductus eſt ut diceret non eſſe Deum. 54. Critias quoque unus ex iis qui Tyrannidem Athenis exercuerunt, videtur eſſe ex ordine impiorum, dicens quod antiqui legislatores finxerunt Deum inſpectorem rerum quæ bene & male fiunt ab hominibus, ut nemo proximum ſuum clanculum injuria afficiat, cavens ne a Deo puniatur. hæc enim ſunt expreſſa ejus verba:

Fuit illud olim tempus exlex cum fuit
Ferinaque hominum vita, vim dominam ferens:
Honos nec ullus tunc habebatur bonis,
Supplicia nec tunc ulla terrebant malos.
Poſt mihi videtur condita a mortalibus
Cenſura legum, nempe regina ut foret
Juſtitia, famulam comprimens injuriam.
Ex hinc ſecuta eſt pœna delictum comes.
At poſteaquam quæ palam per vim meram
Fieri vetabat valida legum auctoritas,
Ea clam parabant, tunc videtur quis mihi
Vir extitiſſe doctus idem & callidus,

ἕνεκα τούτου παθόντος, μεθηρμόσατο εἰς τὸ λέγειν μὴ εἶναι Θεόν. καὶ Κριτίας δὲ [T] εἷς τῶν ἐν Ἀθήναις τυραννησάντων, δοκεῖ ἐκ τοῦ τάγματος τῶν ἀθέων ὑπάρχειν, φάμενος ὅτι οἱ παλαιοὶ νομοθέται, ἐπίσκοπόν τινα τῶν ἀνθρωπίνων κατορθωμάτων καὶ ἁμαρτημάτων ἔπλασαν τὸν Θεὸν, [U] ὑπὲρ τοῦ μηδένα λάθρα τὸν πλησίον ἀδικεῖν, εὐλαβούμενον τὴν ὑπὸ τῶν Θεῶν τιμωρίαν. [X] ἔχει δὲ παρ' αὐτῷ τὸ ῥητὸν οὕτως·

ἦν χρόνος ὅτ' ἦν [Y] ἄτακτος ἀνθρώπων βίος
καὶ θηριώδης, ἰσχύος θ' ὑπηρέτης.
ὅτ' οὐδὲν ἆθλον οὔτε τοῖς ἐσθλοῖσιν ἦν,
οὔτ' αὖ κόλασμα τοῖς κακοῖς ἐγίνετο.
κἄπειτά μοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι νόμους
θέσθαι κολαστὰς, ἵνα δίκη τύραννος ᾖ
γένους βροτείου, τὴν θ' ὕβριν δούλην ἔχῃ. [Z]
ἐζημιοῦτο δ' εἴ τις ἐξαμαρτάνοι.
ἔπειτ' ἐπειδὴ ταμφανῆ μὲν οἱ νόμοι
ἀπῆγον [A] αὐτοὺς ἔργα μὴ πράσσειν βίᾳ,
λάθρα δ' ἔπρασσον, [B] τηνικαῦτά μοι δοκεῖ
πυκνός τις [C] ἄλλος καὶ σοφὸς γνώμην ἀνὴρ

N O T Æ.

Quintilianus præfat. libri ſexti, filium bonæ ſpei in flore ætatis ereptum ſibi lugens, ait odio fore ſuam animi firmitatem omnibus bonis parentibus, *ſi quis in ipſo alius ſit uſus vocis, quam ut incuſet Deos, ſuperſtes omnium ſuorum: nullam terras deſpicere providentiam teſtetur.* Sexcenta ejusmodi in Ethnicorum libris occurrunt, quorum partem collegit Muretus Volum. 2. Orat. 3. Gaſſendus T. 1. de philoſophia Epicuri p. 382. ſeq. Andreas Colvius in quæſtionibus Epiſtolicis Joh. Beverovicii p. 169. &c. Sic amor modo, modo vindictæ cupiditas, modo alius affectus excutit rationem hominibus, ut non modo Jonæ Prophetæ inſtar de cucurbita ſua putent ſe jure merito indignari, ſed etiam ſapere ſe exiſtiment quando cœlum vituperant & ſtultitia petunt cœlum. Unde vero conſtat ipſis Deum omnino impunita dimittere, quorum pœnas ipſi non ſubito vident? vel unde probabunt cauſas nullas eſſe poſſe Deo, ob quas vel differat ſupplicia, vel remittat?

T Κριτίας] Critiam Atheis accenſent etiam Plutarchus lib. de ſuperſtitione p. 171. jungens eum Diagoræ *μήτε τινὰ Θεῶν μήτε δαιμόνων νομίζοντι*, & Theophilus Antiochenus lib. 3. ad Autolycum p. 121. tum noſter 3. Pyrrhon. Sect. 318. Cæterum verſus qui deinceps ſequuntur non Critiæ ſed Euripidi tribuuntur apud Plutarchum lib. 1. de placitis Philoſophor. cap. 7. & Euripidem nominant ad eosdem verſus reſpicientes Galenus ſive quisquis auctor, in Hiſtoria Philoſophica c. 27. & Euſebius XIV. 16. præparat. Evangel. Atque Euripidis *Siſyphum*, ſub cujus perſona hæc impie dicta prolata eſſe a Plutarcho traduntur, memorat Ælianus II. 8. Variar. auctorque eſt actum hoc drama Satyricum Olympiade XCI. a quo hoc habuit Scaliger in Græca quam ipſe concinnavit Olympiadum *ἀναγραφῇ*. Citat etiam Siſyphum Euripidis Heſychius in *ἑλίσσων*, & Etymologici Magni auctor in *χαίρω*. Quod autem viro docto Petro Petito in Obſervationibus Miſcellaneis libro & capite primo viſum eſt mutilos eſſe hoc loco Sexti Empirici Codices, & verba Critiæ quæ citabat, & nomen Euripidis quod adjunxerat, verſibusque ſubſequentibus præmiſerat, excidiſſe, illud mihi veriſimile neutiquam videtur, non modo propter conſenſum Codicum MSS. aliasque rationes quæ in Petri Bælii Dictionario Hiſtorico Critico, ubi de Critia differit, poſſunt evolvi, ſed inprimis ideo, quia conſtat Euripidis dramata quædam ad Critiam tanquam auctorem fuiſſe relata, ut conſtat ex Athenæi XI. p. 496. *ὁ τὸν Πειρίθουν γράψας, εἴτε Κριτίας ἐστὶν ὁ Τύραννος, ἢ Εὐριπίδης.* Quod vero Plutarchus Euripidem arguit ex his verſibus Atheiſmi, merito reprehenditur a Joſua Barneſio: certe iniquum eſt velle Poëtam pro Atheo atque impio habere propter pauca quædam ſub impiorum perſona in theatro propoſita, Siſyphi alicujus vel Bellerophontis, & non velle eum excuſare vel defendere propter innumera ubique dicta pie & præclariſſime. De Critia aliud eſt, homine tyranno & inſolenti, tæterrimoque etiam in Socratem, cui plura debebat, & vita ipſa ac moribus impietatem præ ſe ferente, quo propterea digniores hoſce verſus, noſter Sextus quam Euripide eſſe duxit.

U ἔπλασαν τὸν Θεόν] Ait Siſyphus legumlatores primos ut metum incuterent hominibus, Deos confinxiſſe ſcelerum vindices. Quo quæſo tantam rem nos docet argumento, vel ex quibus arcanis literis hoc nobis myſterium prodit? Quando autem & quonam in Concilio ad hoc convenere callidi commenti auctores ex omnibus terris ut hoc humano generi perſvaderent? Num hoc fingere ſatis eſt, & rem incredibilem viris præſtantiſſimis temere impingere? Cur Siſypho hoc prodenti nemo credit niſi perditus? legumlatoribus illud, ut ais, fingentibus omnes gentes crediderunt, ſapientiſſimus quisque aſſentit libenter, & qui nolunt credere, repugnante hoc conſcientia faciunt. Atque ſi *ſapientiſſimi viri judicaverunt*, ut eſt apud Senecam II. 42. natural. quæſt. *inevitabilem metum, ut ſupra nos aliquid timeremus?* quinam demum ſunt illi, qui metum illum pronunciant falſum eſſe? Aut ſi quorundam vel calliditas vel imperitia falſo ad Dei vindictam retulit (ut ſunt quæ Seneca ibi removet) naturalibus legibus a Deo deſcripta opera, num inde Deum ipſum confictum eſſe fingemus? a quâ impietate etiam Seneca jam dicto loco abhorret.

X ὑπὸ τῶν Θεῶν τιμωρίαν] Ita repoſui ex MS. Ciz. pro *τῶν Θείων*.

Y ἦν χρόνος ὅτ' ἦν] In editis erant hæc deſcripta ſine verſuum diſtinctione, quos digeſſi poſt H. Stephanum in poëſi Philoſophica p. 76. Hugonem Grotium in excerptis e Tragicis p. 402. Laur. Normannum ad Ariſtidem p. 484. Petrum Petitum in Miſcellaneis Obſ. p. 3. & Joſuam Barneſium in præclara ſua Euripidis editione T. 2. p. 492. &c. Metaphraſis latina quam adjunxi, Grotium auctorem habet. Primi duo verſus leguntur etiam apud Plutarchum lib. 1. de placitis p. 880.

Z τὴν θ' ὕβριν δούλην ἔχῃ] Sic conſtanter Sexti Codices, ita legit etiam Henricus Stephanus. Sed Grotius ſupplendo verſui, ſenſuique verba duo addit cæteraque legit hunc in modum:

γένους βροτείου, τήνδ' ὕβριν ἔχῃ δούλην.

A ἀπῆγον] Plutarchus habet *εἴργειν*, unde Normannus legit *ἀπεῖργον* pro *ἀπῆγον*, quod Sexti Codices omnes referunt.

B λάθρα δ' ἔπρασσον] *λάθρα* pro *λάθρη*, poſteriore producta etiam alibi poſuit Euripides ut in Jone v. 340. & 357. quemadmodum Barneſius obſervavit.

C πυκνός τις] Deeſt vocabulum in Sexti codicibus, unde

γεγονέ-

γεγονέναι, [D] ὃς θνητοῖσιν ἐξευρὼν ὅπως
εἴη τι δεῖμα τοῖς κακοῖσι κἂν λάθρα
πράσσωσιν, ἢ λέγωσιν, ἢ φρονῶσί τι, [E]
ἐντεῦθεν οὖν τὸ θεῖον εἰσηγήσατο, [F]
ὡς ἔστι Δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
νόῳ τ' ἀκούων καὶ βλέπων φρονῶν τε καὶ
προσέχων τε ταῦτα, [G] καὶ φύσιν θείαν φορῶν.
(ὑφ' οὗ) πᾶν μὲν τὸ λεχθὲν ἐν βροτοῖς ἀκούεται,
ὃς δρώμενον δὲ πᾶν ἰδεῖν δυνήσεται. [H]
ἐὰν δὲ [I] σὺν σιγῇ τι βουλεύῃς κακόν,
τοῦτ' οὐχὶ λήσει τοὺς Θεούς· τὸ γὰρ φρονοῦν
ἔνεστι· [K] τούσδε τοὺς λόγους αὐτοῖς λέγων
διδαγμάτων ἥδιστον εἰσηγήσατο,
ψευδεῖ καλύψας [L] τὴν ἀλήθειαν λόγῳ.
αἰεὶ δ' ἔφασκε [M] τοὺς Θεοὺς ἐνταῦθ', ἵνα
μάλιστά γ' ἐκπλήξειεν ἀνθρώπους ἄγων,
ὅθεν περ ἔγνω τοὺς φόβους εἶναι βροτοῖς,
καὶ τὰς πονήσεις τῷ ταλαιπώρῳ [N] βίῳ,
ἐκ τῆς ὕπερθε περιφορᾶς, [O] ἵν' ἀστραπὰς
κατεῖδεν οὔσας, δεινὰ δὲ κτυπήματα [P]
βροντῆς, τό, τ' ἀστερωπὸν [Q] οὐρανοῦ δέμας
χρόνου καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ. [R]

Incutere qui cum quæreret mortalibus
Pravis pavorem, ſi quid auderent mali
Agere, profari clam, vel animo volvere,
Induxit ideo Numinis reverentiam:
Florere vita nempe perpetua Deum,
Natura cui ſit potior, & cui mens vigil
Quæcunque fiunt curet atque intelligat:
Hominum profata qui repente exaudiat,
Actusque cernat; neſcius falli arbiter:
Silentio agens ſi quid inceptes ſcelus,
At non latebit hoc Deos, mens eſt quibus
Omnitua. Tales ſæpe ſermones ferens
Gratiſſima auctor exſtitit ſententiæ,
Verum ſub umbra contegens mendacii:
Magiſque ut animos credulos percelleret,
Habitare in illa ſede memoravit Deos,
Hominibus unde norat enaſci metum,
Ævique miſeri ſemper ærumnas novas,
Motu ex ſuperno, fulminum unde ignes ruunt,
Graveſque ſonitus horridorum tonitruum,
Conſperſus aſtris fulget ubi cœli globus,
Quod Tempus arte effinxit, egregius faber:

N O T Æ.

Grotius ingenioſe ſupplet ἄλλος, Normannus ὄντως, quod minus placet, ſed Petrus Petitus:

πυκνός τις εἰδεῖν, καὶ σοφὸς γνώμην ἀνὴρ
γνῶναι, δέος θνητοῖσιν ἐξευρὼν – –

D γεγονέναι, ὃς θνητοῖσιν] Ita Grotius quem Barneſius ſequitur. Sexti Codices conſtanter, γνῶναι δὲ ὃς ut in ſuo etiam H. Stephanus reperit. Petiti δέος non placet, quia mox ſequitur δεῖμα, quod idem ſignificat. Normannus legit: γνῶναι δέον θνητοῖσιν ἐξευρεῖν. Senſum his verbis Plutarchus expreſſit: ἐπεὶ δὲ ὁ νόμος τὰ φανερὰ τῶν ἀδικημάτων εἴργειν ἐδύνατο, κρύφα δὲ ἠδίκουν πολλοὶ, τότε τις σοφὸς ἀνὴρ ἐπέστησεν, ὡς δεῖ ἀεὶ ψευδεῖ λόγῳ τυφλῶσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἔστι δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ

ὃς ταῦτ' ἀκούει, καὶ βλέπει, φρονεῖ τ' ἄγαν

E φρονῶσί τι] Ita Grotius & Normannus. In Sexti Codicibus tantum φρονῶσιν legitur. Petrus Petitus: φρονῶσιν ἄν.

F τὸ θεῖον εἰσηγήσατο] Grotius: ἐξηγήσατο, quod miror Barneſio probari potuiſſe præ altero, quod & Codices Sexti confirmant, & meliorem fundit ſenſum.

G προσέχων τε ταῦτα] Grotius: τὰ πάντα, ſed nihil opus mutare, nam ταῦτα reſpicit ad illa quæ dixerat Siſyphus λάθρα πραττόμενα. προσέχειν cum accuſandi caſu poſuit etiam Ariſtides lib. 1. de dictione civili p. 226. τοῦτο γὰρ πάνυ πρόσεχε.

H ὑφ' οὗ πᾶν μὲν τὸ λεχθὲν ἐν βροτοῖς ἀκούεται, ὃς δρώμενον δὲ πᾶν ἰδεῖν δυνήσεται] Verba ὑφ' οὗ ſunt Sexti, qui verſus quoſdam videtur hoc loco omiſiſſe, atque per illa hos quos ſubjungit, connectit. Pro ὑφ' οὗ quod in ſuo Codice reperit H. Stephanus, editi habent ἐφ' οὗ. Salmaſius plane omittendum ducens legit; ὃς πᾶν τὸ λεχθὲν ἐν βροτοῖς ἀκούεται, καὶ δρώμενόν τε &c. Pro ἀκούεται Normannus ἀκούσεται, ut mox τὸ δρώμενον δὲ πᾶν ἰδεῖν δυνήσεται. Grotius:

ὑφ' οὗ τὸ λεχθὲν ἐν βροτοῖς ἀκούεται
πᾶν· δρώμενον δὲ πᾶν ἰδεῖν δυνήσεται.

I ἐὰν δὲ] Grotius ἐάν τε. Mox pro σὺν σιγῇ in MS. Savil. eſt σιγῇ, & ſane ſuſpectum merito videtur illud σύν, ſupplendo verſui fortaſſe additum.

K ἔνεστι] Ita legit Grotius: cum deeſſet vocabulum ſupplendo verſui, addens αὐτοῖς. Normannus:

[Θεοῖς] ἔνεστι· τούσδε τοὺς λόγους λέγων.

L ψευδεῖ καλύψας] Ex Plutarchi verbis ſupra adſcriptis ſuſpicetur aliquis legendum eſſe τυφλώσας pro καλύψας, quod eſt alterius verbi ἐξηγητικόν.

M αἰεὶ δ' ἔφασκε] Grotius legit: εἶναι δ' ἔφασκε, proximo verſu editi ἐξέπληξεν pro quo ἐκπλήξειεν Grotius. Idem λέγων pro ἄγων. Normannus parentheſi includit verba ἵνα μάλιστά γ' ἐκπλήξειεν ἀνθρώπους.

N τῷ ταλαιπώρῳ] Vitioſe in editis ταλαιπόρῳ.

O ἐκ τῆς ὕπερθε περιφορᾶς] Confer quæ dicta ſuperius ad Sect. 24. Ridicule autem Siſyphus, non tantum impie, ait callidum neſcio quem commentum eſſe Deos, ex iis quæ metuenda de cœlo fieri videmus. Quomodo enim commentum illud totum pervaſit genus humanum, qua arte perſvaſum eſt omnium animis? Et quamnam veriorem illarum rerum ipſe aſſignare novit cauſam, ſi Deus non ſit, qui iſta tanta fecerit, atque limites intra ſuos continere noverit, & ad communem utilitatem, quantumvis ſæva ac pugnantia valeat dirigere?

P δεινὰ δὲ κτυπήματα] Ita recte H. Steph. & MS. Ciz. pro δεινὰ δ' ἐκτυπήματα ut habent editi, pro quo minus bene Grotius ἐκτυπώματα. Sed & Normannus ac Barneſius legunt δεινά τε κτυπήματα.

Q τό, τ' ἀστερωπὸν] Editi τό, τε ἀστ. Apud Plutarchum male: τὸν ἀστερωπὸν οὐρανοῦ σέλας χρόνον. Sed σέλας non male. Dixit & alibi Euripides ἀστερωπὸν Διὸς αἰθέρα in Jone v. 1078.

R χρόνου καλὸν ποίκιλμα, τέκτονος σοφοῦ] Plutarchus lib. 1. de placitis Philoſoph. cap. 6. ὁ μὲν γὰρ λοξὸς κύκλος ἐν οὐρανῷ διαφόροις εἰδώλοις πεποίκιλται, μυρία δ' ἄλλα καθ' ὁμοίας τοῦ κόσμου περικλάσεις πεποίηκεν, ὅθεν καὶ Εὐριπίδης φησί· τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ σέλας χρόνου καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ. Cœlum ſideribus pictum eleganter vocatur χρόνου καλὸν ποίκιλμα, per aſtrorum enim ortus & occaſus tempora diſtingvuntur, nec tantum hoc facit *Sol*, *diei opifex lunaque ſolis æmula noctis decus*, ut dicitur Apulejo, lib. de Deo Socratis, ſed cæteræ quoque ſtellæ diſpoſitæ, ut *temporum limites eſſent, annorumque ſigna*, monente Chalcidio, ſive ὄργανα τοῦ χρόνου, ut ex Proclo notavit Grotius ad Geneſ. I. 14. facta εἰς γένεσιν ἀριθμοῦ καὶ χρόνου καὶ δεῖξιν τῶν ὄντων, ut verbis utar Alcinoi cap. 14. Confer Chalcidium p. 198. Plutarchum quæſt. 8. Platonica, Philonem περὶ ἀφθαρσίας κόσμου p. 717. & 730. ubi διάστημα κοσμικῆς κινήσεως vocat tempus. Zachariam Mytilenæum p. 188. Philoponum lib. 1. in Hexaëmeron c. 3. &c

35. Unde

Unde & micantes ſæpius ſtellæ cadunt,
Pluviusque terræ fertur in gremium liquor.
Tantos hominibus ille terrores dedit,
Quos propter etiam talia aſſcripſit loca,
Diis, quæ decerent, parque rationi ut fuit.
Frequensque poſitis legibus exſtinxit ſcelus.

Et cum pauca adjeciſſet, ſubjunxit:

Hoc aliquis aſtu, ſic reor, mortalibus
Perſuaſit, eſſe ut crederent primum Deos.

55. Cum his hominibus congruit etiam Theodorus Atheos, &, ut nonnulli ſentiunt, etiam Protagoras Abderitanus, quum ille quidem in opere quod inſcripſit de Diis, quæ apud Græcos in Deos ſunt relata varie confutaverit: 56. Protagoras autem diſertis verbis ſcripſerit: *De Diis autem neque an ſint, neque quales ſint, poſſum dicere. Multa enim ſunt quæ me prohibent.* Quam ob cauſam quum eum capitis damnaſſent Athenienſes, fugiens in mari periit naufragio. 57. Meminit hujus hiſtoriæ Timon quoque Phliaſius in ſecundo libro eorum quos inſcripſit Σίλλȣς, id eſt, Sales ſeu ſcommata, hæc referens:

Sic & Protagoræ, cui lingua diſerta Sophiſtæ
Jucunda & prudens, ſatis atque volubilis.
Hujus

ὅθεν τε λαμπρὸς ἀϛέρος ϛείχει μύδρος, [S]
ὅ, θ᾽ ὑγρὸς εἰς γῆν ὄμβρος ἐκπορεύεται.
τοιȣ́ϛδε περιέϛησεν [T] ἀνθρώποις φόβȣς,
δι᾽ ȣ̃ς καλῶς τε τῷ λόγῳ κατῴκισε
τὸν δαίμονα, [U] καὶ ἐν πρέποντι χωρίῳ, [X]
τὴν ἀνομίαν τε τοῖς νόμοις κατέσβεσε.

καὶ ὀλίγα δὲ προσδιελθὼν ἐπιφέρει·

ȣ̃τω δὲ πρῶτον οἴομαι πεῖσαί τινα
θνητȣ̀ς νομίζειν δαιμόνων εἶναι [Y] γένος.

συμφέρεται δὲ τȣ́τοις τοῖς ἀνδράσι καὶ Θεόδωρος ὁ Ἄθεος· [Z] καὶ κατά τινας Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης. ὁ μὲν, διὰ τȣ̃ περὶ Θεῶν συντάγματος, [A] τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησι θεολογȣ́μενα ποικίλως ἀνασκευάσας. ὁ δὲ Πρωταγόρας ῥητῶς πȣ γράψας, [B] περὶ Θεῶν, ȣ̃τε εἰ εἰσὶν, ȣ̓θ᾽ ὁποῖοί τινές εἰσι, [C] δύναμαι λέγειν· πολλὰ γάρ ἐϛι τὰ κωλύοντά με. [D] παρ᾽ ἣν αἰτίαν θάνατον αὐτȣ̃ καταψηφισαμένων τῶν Ἀθηναίων, διαφυγὼν, καὶ κατὰ θάλατταν πλεύσας, ἀπέθανε. [E] μέμνηται δὲ ταύτης τῆς ἱϛορίας καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σίλλων ταῦτα διεξερχόμενος,

- - ὥς καὶ μετέπειτα [F] σοφιϛῶν
ȣ̓́τ᾽ ἀλιγυγλώσσῳ ȣ̓́τ᾽ ἀσκόπῳ ȣ̓́τ᾽ ἀκυλίϛῳ

N O T Æ.

S ἀϛέρος ϛείχει μύδρος] Ita legendum cum MS. Ciz. & H. Stephani Codice, non ἀϛέρες ut editi habent, quod rejecerunt etiam Grotius, Normannus & Barneſius, quo judice *hic locus ſi recte ſcribitur, aperte Euripidem auctorem fatetur; qui præceptoris ſui Anaxagoræ mentem preſſis veſtigiis ſequitur; is enim Diogene Laërtio II. 8. teſte, Solem dixit μύδρον, hoc eſt λίθον ἢ σίδηρον πεπυρακτωμένον, juxta ejusdem Diogenis Epigramma:* II. 15.

Ἥλιον πυρόεντα μύδρον ποτ᾽ ἔφασκεν ὑπάρχειν
καὶ διὰ τȣ̃το θανεῖν μέλλεν Ἀναξαγόρας.

Sin hæc lectio ἀϛέρος apud Sextum recte ſe habeat, ἀϛὴρ hoc loco emphatice dicitur pro ἥλιος. Alias ego facile legerem λαμπρὸς ἀϛέρων ϛείχει χορὸς, quæ lectio Grotii verſioni magis conſona. Hæc Barneſius. Haud dubie autem genuina lectio eſt ἀϛέρος, quæ Codicum conſenſu confirmatur, & optimum fundit ſenſum. Mox pro ἐκπορεύεται Grotius legit εἰσπορεύεται, quod minus placet.

T τοιȣ́ϛδε περιέϛησεν] Ita libenter lego cum Normanno & Grotio, pro τοιȣ́τȣς quod habent Codices & περιέϛησαν quod erat in editis. Sed in MS. Ciz. etiam recte legitur περιέϛησεν. H. Stephanus: τοιȣ́τȣς δὲ περιέϛησ᾽ ἀνθρώποις φόβȣς.

U κατῴκισε τὸν δαίμονα] Ita MS. Ciz. & H. Steph. pro perfecto κατῴκικε. pro τὸν δαίμονα Grotius & Normannus legunt τȣ̀ς δαίμονας, Salmaſius τὸ δαιμόνιον. Sic metrum conſtat.

X καὶ ἐν πρέποντι χωρίῳ] Ita editi, atque ita in ſuo Codice legit interpres Hervetus. Neque ſenſus admittit quod in MS. Ciz. & H. Steph. legas ȣ̓κ ἐν πρέποντι χωρίῳ.

Y δαιμόνων εἶναι] MS. Ciz. εἶναι δαιμόνων γένος.

Z Θεόδωρος ὁ ἄθεος] Vide ſupra, ad Sect. 51.

A διὰ τȣ̃ περὶ Θεῶν συντάγματος] Laërtius II. 97. ἦν δὲ ὁ Θεόδωρος παντάπασιν ἀναιρῶν τὰς περὶ Θεῶν δόξας· καὶ αὐτȣ̃ περιετύχομεν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ περὶ Θεῶν, ȣ̓κ εὐκαταφρονήτῳ, ἐξ ȣ̃ φασιν Ἐπίκȣρον λαβόντα τὰ πλεῖϛα εἰπεῖν. Si liber ille Theodori (non contemnendus Laërtii judicio) exſtaret, ſciremus utrum in illo voluiſſet prorſus Deum omnem tollere, ut a Cicerone & aliis illi tribuitur, an tantum oppugnare τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησι Θεολογȣ́μενα, ut Sextus hoc loco innuit. Omnino tamen Atheus fuit, ſi vera ſunt quæ de eo refert Epiphanius in expoſit. fidei T. 1. p. 1089.

B ὁ δὲ Πρωταγόρας ῥητῶς πȣ γράψας] Ita MS. Ciz. & H. Steph. & Paulus Leopardus XI. 11. emendatt. pro ῥητῶς ὑπογράψας, ut erat in editis, vel ῥήτωρ ὑπογράψας ut legit Menagius p. 420. ad Diogenem Laërtium. Verba Protagoræ petita ſunt ex principio ejus ſive εἰσβολῇ libri περὶ Θεῶν, ut teſtantur Cicero 1. de Natura Deor. cap. 23. Laërtius IX. 54. & 51. Euſebius XIV. 3. & 19. præparat. ex Ariſtocle. Meminere dicti etiam multi alii, ut ad Laërtium Menagius & ad Minucium Felicem a viris doctis annotatum. At ſi verum eſt quod ait Philoſtratus, lib. 1. de Sophiſtis p. 494. id ſcripſiſſe Protagoram Magos eorumque diſciplinam ſecutum, non Atheus fuerit Protagoras, ſed de Diis coram vulgo diſſerere veritus. Hinc *conſulte potius quam profane de Divinitate diſputaſſe* ait Minutius Felix in Octavio, c. 8.

C ȣ̓θ᾽ ὁποῖοί τινές εἰσι] Ita Protagoræ verba legit etiam Theophilus Antiochenus lib. 2. p. 121. atque Euſebius laudatis locis, ſed & Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. *primum ignorare ſe an Dii eſſent, deinde ſi ſint, quales ſint.* Ita & Timon infra apud Sextum, Protagoræ ſententiam referens, & Maximus Tyrius diſſ. 1. κἂν μὴ εἶναι φῇς, ὡς Διαγόρας κἂν ἀγνοεῖν, τί, φῇς, ὡς Πρωταγόρας. At Philoſtratus & Laërtius: εἴθ᾽ ὡς εἰσὶν, εἴθ᾽ ὡς ȣ̓κ εἰσιν. Similiter Svidas in Πρωταγ. & Cicero: *De Diis neque ut ſint, neque ut non ſint, habeo dicere.*

D πολλὰ γάρ ἐϛι τὰ κωλύοντά με] Rationes quibus prohiberi ſe dixit Protagoras ne de Diis certius aliquid traderet, duæ apud Laërtium IX. 51. ejus verbis memorantur, ἥ τε ἀδηλότης, καὶ βραχὺς ὢν ὁ βίος τȣ̃ ἀνθρώπȣ, *rei obſcuritas, & brevis hominis vita.*

E κατὰ θάλατταν πλεύσας, ἀπέθανε] Philoſtratus narrat Protagoram in inſulas transmiſſum, cum Athenienſium triremes toto diſperſas mari metueret, parva navigantem cymba periiſſe ac ſubmerſum eſſe. κατέδυ πλέων ἐν ἀκατίῳ μικρῷ. Etiam libros ejus ab Athenienſibus in foro combuſtos memorant Cicero, Laërtius & alii. Jo. Sariſberienſis lib. V. Policratici cap. 4. p. 222. *Sed forte quid de natura Deorum ſentiret, in auribus corrupti populi proloqui non audebat* (Plutarchus) *qui legeret combuſtos eſſe libros Philoſophi Protagoræ* (male *Pythagoræ* in editis) *& ipſum actum eſſe in exilium ab Athenienſibus, eo quod dubitaverat an de Diis vera eſſent quæ vulgo dicebantur.*

F ὥς καὶ μετέπειτα] Verſus Timonis, in editis male di-

Πρωταγό-

Πρωταγόρῃ· ἔθελον δὲ τέφρην σὺν γράμματα θεῖναι, [G]
ὅτι Θεοὺς κατέγραψ' οὔτ' εἰδέναι, [H] οὔτε δύνασθαι
ὁπποῖοί τινές εἰσι καὶ οἵτινες ἀθρήσασθαι,
πᾶσαν ἔχων φυλακὴν ἐπιεικείης· τὰ μὲν οὐ οἱ
χραίσμησ' ἀλλὰ φυγῆς ἐπεμαίετο, ὄφρα μὴ οὕτως
Σωκρατικὸν πίνων ψυχρὸν πότον αἴδι δύῃ. [I]

καὶ Ἐπίκουρος [K] δὲ κατ' ἐνίους, ὡς μὲν πρὸς τοὺς πολλοὺς, ἀπολείπει Θεὸν· ὡς δὲ πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὐδαμῶς. οὐ μᾶλλον δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι Θεοὺς, [L] διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων λόγων ἰσοσθένειαν, ἔλεξαν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως. καὶ τοῦτο εἰσόμεθα ἑκατέρωθεν, τὰ ἐπιχειρούμενα συντόμως ἐπιδραμόντες. οἱ τοίνυν Θεοὺς ἀξιοῦντες εἶναι, πειρῶνται τὸ προκείμενον κατασκευάζειν ἐκ τεσσάρων τρόπων· ἑνὸς μὲν τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις συμφωνίας· [M] δευτέρου δὲ, τῆς κοσμικῆς διατάξεως· [N] τρίτου δὲ, τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων [O] τοῖς ἀναιροῦσι τὸ θεῖον· τετάρτου δὲ καὶ τελευταίου, τῆς τῶν ἀντιπιπτόντων λόγων ὑπεξαιρέσεως. [P] ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῆς κοινῆς ἐννοίας λέγοντες, ὡς ἅπαντες ἄνθρωποι σχεδὸν Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι [Q] νομίζουσιν εἶναι τὸ θεῖον, καὶ διὰ τοῦτο συμφώνως μὲν θύουσί τε καὶ εὔχονται, καὶ τεμένη Θεῶν ἀνιστῶσιν, ἄλλοι δὲ ἄλλως ταῦτα ποιοῦσιν. ὡς ἂν κατὰ μὲν τὸ κοινὸν πεπιστευκότες τὸ εἶναί τι

In cinerem redigi ſtatuerunt impia ſcripta,
Quod ſcripſiſſet ſe nec noſſe Deos, neque quales,
Aut quinam ii eſſent unquam potuiſſe videre,
Obſervans æqui. Sed ei non profuit iſtud.
Namque fuga ſibi conſuluit, ne frigida potans
Pocula Socratica, ad Ditis penetralia adiret.

58. Epicurus itidem, ut nonnullis videtur, ad vulgus quidem relinquit Deum, ad rerum naturam autem, nequaquam. 59. Non magis vero eſſe quam non eſſe Deos, per parem vim adverſantium rationum dixerunt Sceptici. Hoc autem ſciemus, ſi quæ utrinque proponuntur argumenta, breviter perſequamur. 60. Qui ergo Deos eſſe cenſent, quatuor modis conantur probare propoſitum. Quorum unum quidem eſt, conſenſus omnium hominum: ſecundum, ordo & conformatio mundi: tertium abſurda quæ conſequuntur eos qui Deum tollunt: quartum denique & ultimum, confutatio rationum quæ contra objiciuntur. 61. Et ex communi quidem notione argumentantur, quod omnes homines tam Græci quam Barbari Deum eſſe exiſtimant, & ideo communi conſenſu ſacrificant & vota concipiunt, Diisque templa excitant: alii licet aliter hæc faciunt. ut qui hoc quidem communiter habeant perſuaſum aliquid eſſe

NOTÆ.

geſtos, ita reſtituunt H. Stephanus in Poëſi Philoſophica colligens ſillographi fragmenta p. 63. Menagius ad Laërtium p. 420. atque Salmaſius. Pro ὡς in editis eſt ὥστε.

G τέφρην συγγράμματα θεῖναι] Ita lego in editis συγγράμματι. H. Stephanus σὺν γράμματι.

H κατέγραψ' οὔτ' εἰδέναι] Ita H. Stephanus & Menagius, in editis κατέγραψεν οὔτ' εἰδέναι.

I αἴδι δύῃ] Menagius ἀΐδα. Quod vero Timon ait Protagoram Athenis aufugiſſe, ne Socratis cicuta bibenda ipſi eſſet, dictum eſt κατὰ πρόληψιν, aufugit enim Protagoras prior, quam in Socratem id Athenienſes admiſere.

K καὶ Ἐπίκουρος] Notat etiam Cicero *Epicurum nonnullis videri ne in offenſionem Athenienſium caderet, verbis reliquiſſe Deos, re ſuſtuliſſe.* lib. 1. de natura Deor. c. 30. Qui præcipue hoc Epicuro impegerunt, Stoici fuiſſe ex eodem Tullio noſcuntur cap. ult. ejusdem libri: *verius igitur nimirum eſt illud, quod familiaris omnium noſtrum Poſidonius diſſeruit in libro quinto de natura Deorum, nullos eſſe Deos Epicuro videri: quæque is de Diis immortalibus dixerit, invidiæ deteſtandæ gratia dixiſſe.* id. lib. 3. cap. 1. Injuriam tamen Epicuro hac criminatione fieri diſputat Gaſſendus de Philoſophia Epicuri T. 2. p. 37. ſeq. & lib. 3. de Epicuri vita & moribus cap. 3.

L οὐ μᾶλλον δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι Θεοὺς] Eſt hic Scepticorum quidam morbus, vitiumque non inficiandum, quod dubitationes ſuas usque quaque proferunt etiam ad res certas & exploratiſſimas, modo ut dogmaticis ubique contradicant atque adverſentur. Abſurdum inprimis hoc, quod ubicunque ſunt affirmantes alii, alii negantes, licet longo major ſit ex una parte vis argumentorum, tamen illico exclamant eſſe ex utraque parte rationum ἰσοσθένειαν, qua in parte non meliores ſe præbent Philoſophos, quam judex ineptus eſſet ille, qui audita utraque parte litis, pronunciaret non magis ſecundum hanc quam illam judicari poſſe, licet pro una teſtes & argumenta pugnarent evidentiſſima, pro altera calumnia cavillationes meræ & ludificationes afferentur. Si quis hæc ipſa quæ deinceps Sextus noſter affert argumenta, quibus oſtendat Deum eſſe, ſane præclara & qualiter vix apud ullum e veteribus Philoſophum Dogmaticum expoſita leguntur, conferat cum contrariis objectionibus, mirabitur judicium eorum quibus hæ paris ponderis videri, vel frontem, a quibus tanquam ἰσοσθενεῖς jactari potuerint.

M τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις συμφωνίας] Ita legendum pro τοῖς. Hoc argumentum perſequitur noſter a Sect. 61-74.

N τῆς κοσμικῆς διατάξεως] a Sect. 75. ad 122.

O τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων] a Sect. 123. ad 126.

P τῆς τῶν ἀντιπιπτόντων λόγων ὑπεξαιρέσεως] a Sect. 127. ad 136.

Q Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι] Vide dicta ad lib. 2. adverſus Log. Sect. 187. Maximus Tyrius diſſ. 1. ἐν τοσούτῳ δὴ πολέμῳ καὶ στάσει καὶ διαφωνίᾳ &c. *In hac tanta pugna contentione, atque opinionum varietate, in eo leges utique terrarum atque opiniones convenire videbis,* ὅτι Θεὸς εἷς πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ, *Deum eſſe unum, Regem omnium & Patrem. Huic multos additos eſſe Deos alios, qui ſupremi illius filii ſunt, & quaſi in Imperio Collegæ.* ταῦτα δὲ ὁ Ἕλλην λέγει, καὶ ὁ βάρβαρος λέγει, καὶ ὁ ἠπειρώτης καὶ ὁ θαλάττιος, καὶ ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἄσοφος. *In eo Græcus cum Barbaro, mediterraneus cum inſulano, ſapiens conſentit & inſipiens. Ut ſi usque ad extrema Oceani littora proceſſeris, hic quoque Deos inventurus ſis.* Plutarchus adverſus Colorem Epicureum p. 1125. *Si terras obeas, invenire poſſis urbes muris, literis, regibus, domibus, opibus, numis carentes, gymnaſiorum & theatrorum neſcias,* ἀνιέρου δὲ πόλεως καὶ ἀθέου, μὴ χρωμένης εὐχαῖς, μηδὲ ὅρκοις μηδὲ μαντείαις μηδὲ θυσίαις ἐπ' ἀγαθοῖς, μηδὲ ἀποτροπαῖς κακῶν, οὐδεὶς ἔσται γεγονὼς θεατής. ἀλλὰ πόλις ἄν μοι δοκεῖ μᾶλλον ἐδάφους χωρὶς, ἢ πολιτεία τῆς περὶ Θεῶν δόξης ἀναιρεθείσης παντάπασι, σύστασιν λαβοῦσα τηρῆσαι. *Urbem vero templis Diisque carentem, quæ precibus, jurejurando, oraculo non utatur, non bonorum cauſa ſacrificet, non mala ſacris avertere nitatur, nemo unquam vidit. Sed facilius Urbem condi ſine ſolo poſſe puto, quam opinione de Diis penitus ſublata Civitatem coire aut conſtare.* Adverſus eos, qui Gentes Atheas reperiſſe ſibi viſi ſunt, nolo hic repetere quæ ſcripſi in Bibliographia antiquaria capite VIII.

Deum, de ejus autem natura non eandem anticipatam habeant notionem. Si autem falſa eſſet ejuſmodi anticipata notio, non omnes ſic conſentirent. Sunt ergo Dii. 62. Nam alioqui falſæ opiniones, & res quæ ad tempus ſunt, non ulterius extenduntur, ſed ſimul exſpirant cum illis quorum cauſa conſervabantur: ut homines honore afficiunt Reges, ſacrificiisque atque aliis ritibus & ceremoniis, quibus Deos proſequuntur. Sed hæc quamdiu ipſi ſuperſunt, obſervant: cum autem e vivis exceſſerint, relinquunt tanquam quædam nefaria & impia.

Deorum autem notio, & ſemper fuit ab hominum memoria & in ævum permanet, ut cui res ipſæ, ſicut conſentaneum eſt, ferant teſtimonium. 63. Porro etiam, ſi vulgi & imperitorum non inſiſtendum eſt opinioni, fides autem ſit habenda viris doctis & accuratiſſimis: in promtu eſt videre Poëticam nihil magni nec præclari efferre, in quo non ſit Deus, a quo dependet rerum quæ fiunt, vis & poteſtas: ut apud Homerum Poëtam in bello quod ſcripſit Græcorum & Trojanorum. 64. Similiter videre licet etiam Phyſicorum multitudinem conſonare cum Poëtica. Pythagoras enim & Empedocles, & Ionici, Socratesque & Plato & Ariſtoteles, & Stoici, & fortaſſe etiam ii qui ſunt ex hortis, ut teſtantur expreſſa Epicuri verba, Deum relinquunt. 65. Quomodo ergo ſi quæreremus de rebus quæ cadunt ſub aſpectum, merito iis crederemus quibus viſus eſt acutiſſimus: & quando de re quapiam audibili eſt quæſtio, iis qui auditu præ cæteris pollent: ita cum volumus inquirere rem quam ratio contemplatur, non aliis debemus credere, quam iis quibus eſt acutum ingenium, & perſpicax ratio: cujuſmodi ſunt Philoſophi. 66. Equidem adverſarii objectare ſolent, quod etiam de iis quæ eſſe apud inferos feruntur in fabulis, habent omnes homines communem notionem, & pro ſe afferre poſſunt conſenſum Poëtarum, & de his magis etiam quam de diis. Nec dixerimus ea vere eſſe apud inferos qualia iis in fabulis feruntur. 67. Velut non intelligamus, primum quidem, quod

Θεῖον· μὴ τὴν αὐτὴν δὲ ἔχοντες περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ πρόληψιν. εἰ δέ γε ψευδὴς ὑπῆρχεν ἡ τοιαύτη πρόληψις, οὐκ ἂν οὕτω πάντες συνεφώνουν. εἰσὶν ἄρα Θεοί. καὶ γὰρ ἄλλως αἱ ψευδεῖς δόξαι καὶ πρόσκαιροι φύσεις, οὐκ ἐπὶ πλεῖον παρεκτείνουσιν, ἀλλὰ συντελευτῶσιν ἐκείνοις, ὧν χάριν ἐφυλάττοντο· οἷον, τιμῶσι βασιλεῖς [R] ἄνθρωποι, θυσίαις τε καὶ ἄλλαις θρησκείαις, αἷς ὡς Θεοὺς προτρέπονται. ἀλλὰ ταῦτα μέχρις ἐκείνων αὐτῶν διατηροῦσι· τελευτησάντων δὲ, ὡς ἄθεσμά τινα καὶ ἀσεβῆ καταλείπουσιν.

Ἡ δέ γε τῶν Θεῶν ἔννοια, καὶ ἐξ αἰῶνος ἦν, καὶ εἰς αἰῶνα [S] διαμένει· ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰκὸς, τῶν γινομένων μαρτυρουμένη. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰ τὴν ἰδιωτικὴν ὑπόνοιαν δεῖ παραλείπειν, τοῖς δὲ συνετοῖς καὶ μεγαλοφυεστάτοις τῶν ἀνδρῶν πείθεσθαι, πάρεστι τὴν ποιητικὴν ὁρᾷν μηδὲν μέγα μηδὲ λαμπρὸν ἐκφέρουσαν, ἐν ᾧ μὴ Θεὸς ἐστιν ὁ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ κράτος τῶν γινομένων πραγμάτων ἐνημμένος· ὥσπερ καὶ τῷ ποιητῇ Ὁμήρῳ, κατὰ τὸν ἀναγραφέντα τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πόλεμον. πάρεστι δὲ καὶ τὴν τῶν φυσικῶν πλῆθυν ἰδεῖν σύμφωνον τῇ ποιητικῇ. καὶ γὰρ Πυθαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας, [T] Σωκράτης τε καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τάχα δὲ οἱ ἀπὸ τῶν κήπων, [U] ὡς αἱ ῥηταὶ τοῦ Ἐπικούρου λέξεις [X] μαρτυροῦσι, Θεὸν ἀπολείπουσιν. ὥσπερ οὖν εἰ περί τινος τῶν ὑπὸ τὴν ὅρασιν πιπτόντων ἐζητοῦμεν, εὐλόγως ἂν τοῖς ὀξυωπεστάτοις ἐπιστεύομεν· καὶ εἰ περί τινος τῶν ἀκουστῶν, τοῖς ὀξυηκουστάτοις· οὕτω σκεπτόμενοι περί τινος τῶν λόγῳ θεωρουμένων, οὐκ ἄλλοις τισὶ πιστεύειν ὀφείλομεν, ἢ τοῖς τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον ὀξυωποῦσιν, ὁποῖοί τινες ἦσαν οἱ φιλόσοφοι. ἀλλ᾽ εἰώθασιν ἀνθυποφέροντες πρὸς τοῦτο λέγειν οἱ ἐξ ἐναντίας, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένων [Y] κοινὴν ἔννοιαν ἔχουσιν ἅπαντες ἄνθρωποι, καὶ συμφώνους ἔχουσι τοὺς ποιητὰς, καὶ μᾶλλόν γε περὶ τούτων, ἢ ὅτι τῶν Θεῶν. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν εἴποιμεν ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν [Z] τὰ καθ᾽ ᾅδου μυθευόμενα, μὴ συνιέντες, πρῶτον μὲν, ὅτι

NOTÆ.

R τιμῶσι βασιλεῖς] Vel Imperatorum Romanorum exemplo conſtare hoc Sexto poterat, e quibus ſucceſſor non raro divinos deceſſoris honores omnibus permutavit vel penſare paſſus eſt contumeliis. Confer ſupra, Sect. 35.

S ἐξ αἰῶνος ἦν, καὶ εἰς αἰῶνα] Frequens hæc etiam in ſacris litteris locutio de qua conſule Svicerum, & quæ notavi ſupra, ad l. 2. adv. Logicos Sect. 146. & 177.

T οἱ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας] Sectæ Jonicæ, quæ a Thalete originem duxit, addicti. Nam Pythagoras & Empedocles, de quibus jam dixit, fuere ex ſecta Italica.

U οἱ ἀπὸ τῶν κήπων] Ut Zenonis ſectatores dicti *οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς*, Ariſtotelis *οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου*, vel *ἐκ τοῦ Λυκείου*, Platonis *οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας*, ſic Epicurei *οἱ ἀπὸ τῶν κήπων*, notum enim, in horto ſcholas ſuas Epicurum habuiſſe. Vide Gaſſendum lib. 1. de Vita & moribus Epicuri, cap. 6.

X αἱ ῥηταὶ τοῦ Ἐπικούρου λέξεις] Ipſi illi qui Epicurum arguebant re Deos ſuſtuliſſe, verbis reliquiſſe ac docuiſſe fatebantur, ut dictum ſupra ad Sect. 58. Verba Epicuri quibus Deos fuit profeſſus, ex ejus *κυρίαις δόξαις* leguntur apud Laërtium X. 139. & ex Epiſtola ad Menœceum Sect. 123. Vide & Sect. 121.

Y περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένων] Confer quæ ſupra Sect. 121.

Z οὐκ ἂν εἴποιμεν ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν] Sane non dixerit ſanus aliquis exſtare illa, qualia de modis ſuppliciorum apud inferos fabulantur Poëtæ, de quibus libenter potius uſurpaverit illud Lucretianum III. 1026.

Hæc neque ſunt usquam, neque poſſunt eſſe profecto.

At neque *κοινὴ ἔννοια* ſive communis conſenſus hominum talia agnoſcit: hic enim ignorat prorſus Cerberum Acheron-

οὐ μόνον

ὐ μόνον τὰ καθ' ᾅδου πλαττόμενα, ἀλλὰ καὶ κοινῶς πάντα μῦθον μάχην περιεσχηκέναι συμβέβηκε, καὶ ἀδύνατον εἶναι. οἷον ἦν,

καὶ Τιτυὸν εἶδον [A] γαίης ἐρικυδέος υἱόν,
κείμενον ἐν δαπέδῳ· ὁ δ' ἐπ' ἐννέα [B] κεῖτο πέλεθρα,
γῦπε δέ μιν ἑκάτερθε παρημένω ἧπαρ ἔκειρον,
δέρτρον ἔσω δύνοντες. ὁ δ' οὐκ ἀπαμύνετο χερσί.
Λητὼ γὰρ Διὸς ἤσχυνε [C] κυδρὴν παράκοιτιν.

εἰ μὲν γὰρ ἄψυχος ἦν ὁ Τιτυὸς, πῶς οὐδεμίαν συναίσθησιν ἔχων, ὑπὸ τιμωρίαν ἔπιπτεν; εἰ δὲ εἶχε ψυχὴν, [D] πῶς τετελευτήκει; καὶ πάλιν ὅταν λέγηται,

καὶ μὴν Τάνταλον [E] εἰσεῖδον κρατερ' ἄλγε' [F] ἔχοντα,
ἑσταότ' ἐν λίμνῃ. ἡ δὲ προσέκλυζε [G] γενείῳ,
στεῦτο τε διψάων, πιέειν δ' οὐκ εἶχεν [H] ἑλέσθαι.
ὁσσάκι γὰρ κύψει πιέειν ὁ γέρων [I] μενεαίνων,
τοσσάχ' ὕδωρ ἀπολέσκετ' ἀναβροχέν· [K] ἀμφὶ δὲ ποσσὶ
γαῖα μέλαινα φάνεσκε· καταζήνασκε δὲ δαίμων.

εἰ γὰρ μήποτε [L] ὑγροῦ καὶ τροφῆς ἐγεύετο, πῶς διέμενεν, ἀλλ' οὐ σπάνει τῶν ἀναγκαίων διεφθείρετο; εἰ δὲ ἀθάνατος ἦν, πῶς τοιοῦτός ἐστι; μάχεται γὰρ ἀθάνατος φύσις [M] ἀλγηδόσι καὶ βασάνοις· ἐπείπερ πᾶν τὸ ἀλγοῦν, θνητόν ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν μῦθος οὕτως ἐν αὐτῷ τὸν ἔλεγχον

non ſolum ea quæ apud inferos finguntur fieri, ſed etiam communiter omnis fabula, continet in ſe repugnantiam, & ex iis eſt quæ fieri nequeunt. Quale illud:

Et Tityon vidi terræ omniparentis alumnum
Porrectum per tota novem cuijugera corpus:
Roſtro parte ab utraque immanis vultur adunco
Viſcera rodebat. Manibus nec is arcet eosdem.
Nam Latona ab eo ſtuprum paſſa eſt Jovis uxor.

68. Nam ſi Tityus quidem erat inanimus, quomodo quum nullum haberet ſenſum, ſubibat ſupplicium? Sin autem habebat animam, quomodo mortem obierat? 69. Et rurſus quando dicitur,

Tantalus eſt a me viſus, qui ſæva ferebat
Tormenta, in fluvio ſtans, ejus qui prope mentum
Tangebat. ſitiens miſer hunc captabat, at ipſum
Prendere non poterat fugientem. nec bibere illi
Conceſſum eſt, lymphæ cum ſe incurvaret ad hauſtum.
Nam cum captaret, mox retro abſorpta receſſit,
Pro pedibus nigra ac terra apparebat. arentem
Quam Dæmon faciebat. - -

70. Si enim nunquam guſtabat humorem & alimentum, quomodo permanebat, non autem interibat egeſtate & penuria rerum neceſſariarum? Sin autem erat immortalis, quomodo eſt ejusmodi? pugnat enim natura immortalis cum doloribus & tormentis. nam quidquid dolet, eſt mortale. 71. Sed fabula quidem ſic in ſe continet ſui confu-

NOTÆ.

tis tricipitem & Furias, ac Tityi vultures, *ſitimque Tantali, famemque Phinei, & Theſſali triſtem rotam,* atque cætera illa mirifica commenta Poëtarum. Hoc autem ubique locorum omni ævo ratio ipſa ac natura perſvaſit ſapientibus & inſipientibus ac ſtupidis, hæc omnium animis alte infixa πρόληψις hæret, nullis Epicureorum ſannis radicitus evellenda, Deum cui omnia noſtra patent & aperta ſunt, eſſe juſtum, & pœnas ſceleribus eſſe propoſitas, quemadmodum probis præmia, quæ cum in hac vita non ſemper exſolvantur, poſt eam exſpectanda ſunt, & exſpectanda eſſe communis hominum ἔννοια clamat, licet nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cujusquam cor aſcendit qualia illa ſint, quæ vel piis vel impiis Dei vindex dextera paraverit, & benigna manus conſtituerit.

A καὶ Τιτυὸν εἶδον] Verſus Homeri Odyſſ. λ. 575.

B ὁ δ' ἐπ' ἐννέα] Ita non modo Homeri Codices ſed etiam MS. Ciz. nam in editis ἐπ' exciderat. Lucretius III. 996.

Nec Tityon volucres ineunt Acherunte jacentem,
Nec quod ſub magno ſcrutentur pectore, quicquam
Perpetuam ætatem poterunt reperire profecto,
Quamlibet immani projectu corporis exſtet,
Qui non ſola novem diſpenſis jugera membris
Obtineat, ſed qui terrai totius orbem &c.

C Λητὼ γὰρ ἤσχυνε] Ita MS. Ciz. pro Λητὼ γὰρ Διὸς ἥλκησε, quod erat in editis, ſive Λητὼ γὰρ ἥλκησε Διὸς, ut habent Homeri Codices, agnoſcitque Scholiaſtes qui interpretatur εἵλκεν, ὠδύνησεν. Sed puto Sextum inter transſcribendum Homeri verba ἤσχυνε pro ἥλκησε poſuiſſe.

D εἰ δὲ εἶχε ψυχὴν] Poëtæ ponunt animas apud inferos tanquam indutas idolis ſive ſubtilibus corporibus, ſenſu præditis, craſſo corpore per mortem depoſito. Quid quod Homerus Odyſſ. λ. 601. fingit Herculis idolum ἐν ᾅδου, ipſum vero hoc eſt ejus animam verſari apud Deos, αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Reſponderi itaque poterit ad Sexti dilemma, non fuiſſe ἄψυχον Tityum apud inferos, ſed potius ipſam Tityi ψυχὴν cum ſuo idolo. Mortuum autem eſſe quia corpus illud craſſum depoſuit.

E καὶ μὴν Τάνταλον] Verſus iterum Homeri ex Odyſſ. λ. 581.

F κρατερ' ἄλγεα] Codices Homeri χαλέπ' ἄλγεα.

G ἡ δὲ προσέκλυζε] Homeri Codices προσέπλαζε.

H πιέειν δ' οὐκ εἶχεν] Ita MS. Ciz. pro πιέειν.

I κύψει πιέειν ὁ γέρων] Homeri Codices: κύψει' ὁ γέρων πιέειν μενεαίνων.

K ἀπολέσκετ' ἀναβροχὲν] Ita non modo Homeri Codices ſed & MS. Ciz. in editis apud Sextum ἀπολέσκεται ἀμβρεχθέν.

L εἰ γὰρ μήποτε] MS. Ciz. μήτε.

M μάχεται γὰρ ἀθάνατος φύσις] Negant hoc quidem Poëtæ, qui Deos & ἀποθεωθέντας ſuos omnibus humanis affectibus ſubjiciunt, atque in omni ſe fingunt hominibus ſimiles, niſi quod immortales. Quod vero Sextus ait πᾶν τὸ ἀλγοῦν, θνητόν, nullo idoneo poterit argumento demonſtrare, neque ut Scepticus volet.

tationem, at non eſt hujuſmodi de Diis concepta opinio, neque ullam in ſe habet repugnantiam, ſed cernitur convenire cum rebus ipſis. Animas vero ne ſuſpicari quidem licet quod deorſum ferantur. Nam quum ſint ſubtiles, & non minus igneæ quam aëreæ, ſua levitate magis feruntur in loca ſuperiora. 72. Quinetiam per ſe permanent, neque, ut dicebat Epicurus, ſolutæ a corporibus diſperguntur inſtar fumi. neque enim erat prius corpus quod eas ſervaret ac contineret: ſed ipſæ erant cauſæ corpori conſervationis, multo magis itaque ſibimet ipſis. 73. Quum itaque extra Solis tabernaculum poſitæ fuerint, habitant locum qui eſt ſub Luna, & hinc propter puritatem aëris accipiunt majus tempus ad permanendum: & utuntur alimento convenienti, nempe exhalatione ex terra, ut cætera aſtra. nec habent in iis locis quod eas ſit diſſoluturum. 74. Si ergo permanent animæ, fiunt ejuſdem naturæ cum dæmonibus. Si autem ſunt Dæmones, dicendum eſt quoque exiſtere Deos, neque horum exiſtentiæ quicquam obeſſe anticipatam notionem de iis quæ apud inferos fieri fabuloſe narrantur.

περιεῖχεν. ἡ δὲ περὶ Θεῶν ὑπόληψις οὐ τοιαύτη τις ἐςὶν, οὐδὲ μάχην ὑπέϐαλλεν· ἀλλὰ σύμφωνος τοῖς γιγνομένοις ἐφαίνετο. καὶ γὰρ οὐδὲ τὰς ψυχὰς ἔνεςιν ὑπονοῆσαι κάτω φερομένας. [N] λεπτομερεῖς γὰρ οὖσαι καὶ οὐχ ἧττον πυρώδεις, ἢ πνευματώδεις, εἰς τοὺς ἄνω μᾶλλον τόπους κουφοφοροῦσι· καὶ καθ' αὑτὰς δὲ διαμένουσι· καὶ οὐχ, ὡς ἔλεγεν ὁ Επίκουρος, [O] ἀπολυθεῖσαι τῶν σωμάτων, καπνοῦ δίκην σκίδνανται. οὐδὲ γὰρ πρότερον τὸ σῶμα διακρατητικὸν [P] ἦν αὐτῶν· ἀλλ' αὗται τῷ σώματι συμμονῆς ἦσαν αἰτίαι, πολὺ δὲ πρότερον καὶ ἑαυταῖς. ἔκσκηνοι γοῦν ἡλίου [Q] γενόμεναι, τὸν ὑπὸ σελήνην οἰκοῦσι τόπον, ἐνθάδε τε διὰ τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ ἀέρος, πλείονα πρὸς διαμονὴν λαμϐάνουσι χρόνον. [R] τροφῇ τε χρῶνται οἰκείᾳ τῇ ἀπὸ γῆς ἀναθυμιάσει, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἄςρα· [S] τὸ διαλῦσόν τε αὐτὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις οὐκ ἔχουσιν. εἰ οὖν διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, δαίμοσιν αἱ αὐταὶ [T] γίνονται· εἰ δὲ δαίμονές εἰσι, [U] ῥητέον καὶ Θεοὺς ὑπάρχειν· μηδὲν αὐτῶν τὴν ὕπαρξιν βλαπτούσης τῆς περὶ τῶν ἐν ᾅδου [X] μυθευομένων προλήψεως.

NOTÆ.

N κάτω φερομένας] Poëtæ non ponunt animas pondere ſuo deprimi, quo non magis in ſuperiora quam inferiora loca feruntur, ſed a deductore animarum Mercurio perduci in locum ſuum. Neque hæc a me notantur, fabulas Poëticas ut defendam, ſed modo ut innuam volſellis ex Stoicorum officina, non gladiis Sextum hoc loco pugnare.

O ὁ Επίκουρος] Lucretius III. 437.

Et nebula ac fumus quoniam diſcedit in auras,
Crede animam quoque diffundi - - -

Et 457.

Ergo diſſolvi quoque convenit omnem animai
Naturam, ceu fumus in altas aëris auras.

Similiter III. 500. 538. 543. ait eam *disjectari, dilaniatam foras diſpergi, & diſpergi per auras.* Ex Epicureorum mente auctor libri ſapientiæ II. 3. *καὶ τὸ πνεῦμα διαχυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ.*

P οὐδὲ γὰρ πρότερον τὸ σῶμα διακρατητικόν] MS. Ciz. *διακριτικὸν*, male. Verbum *διακρατεῖσθαι* recurrit infra Sect. 81. 84. Eodem argumento utitur Plato in Phædone & Poſidonius Stoicus Epicureos redarguens apud Achillem Tatium iſagoge in Arati Phænomena c. 13. *Ποσειδώνιος δὲ ἀγνοεῖν τοὺς Επικουρείους ἔφη, ὡς οὔτε σώματα τὰς ψυχὰς συνέχει, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ τὰ σώματα. ὥσπερ καὶ ἡ κόλλα καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ ἐκτὸς κρατεῖ.*

Q ἔκσκηνοι γοῦν ἡλίου γενόμεναι, τὸν ὑπὸ σελήνην] Vita præſens in ſacris litteris quoque, ut non ſemel a Salomone Rege vocatur *vita hominum ſub Sole*, ſic hoc loco apud Sextum *ἔκσκηνοι ἡλίου* vocantur animæ quæ ſejunctæ a corporibus per mortem, ſub Sole verſari deſierunt. Singillatim vero reſpicitur quod ex Platonicorum quorundam & Stoicorum ſcitis Julius Firmicus lib. 1. Matheſ. cap. 1. *Quis dubitat quod per has ſtellas terrenis corporibus divinus ille animus neceſſitate cujusdam legis infunditur, cui deſcenſus per orbem Solis tribuitur, per orbem enim Lunæ præparatur aſcenſus.* Intelligebant autem faciem Lunæ averſam nobis & obverſam Cœlo, quam *Ηλύσιον πεδίον* appellabant, inque hac velut ſcapha animas ſuſcipi poſt mortem, atque in dæmonum ſive geniorum naturam abire ſuſpicabantur. Antequam vero in Lunam defertur anima, cogitur per aliquod tempus vagari in regione quæ terram Lunamque interjacet. *πᾶσαν ψυχὴν εἱμαρμένον ἐςὶ τῷ μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης χωρίῳ πλανηθῆναι χρόνον οὐκ ἴσον.* Confer Plutarchum de facie in Orbe Lunæ p. 943. & quæ de Manichæis animas in Lunam aſſumi docentibus Epiphanius LXVI. 9. 22. 26. Alexander Lycopolita p. 5. & Auguſtinus Epiſt. 119. ad Januar. (novæ edit. 55. cap. 4.)

R χρόνον] Deeſt hoc vocabulum in MS. Ciz.

S τροφῇ τε χρῶνται - - ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἄςρα] Aſtra paſci Oceani humoribus & vaporibus atque *ἀναθυμιάσει* terræ, Stoicorum fuit opinio, ut Cleanthis apud Ciceronem 2. de natura Deor. c. 15. ad quem locum confer notas Petri Leſcaloperii p. 280. Lipſium lib. 2. Phyſiologiæ Stoicorum, diſſ. 14. & Menagium ad Laërtii VII. 145. Idem Cicero II. 46. *Sunt autem ſtellæ natura flammeæ, quo circa terræ, maris, aquarum vaporibus aluntur, iis qui a ſole ex agris tepefactis & ex aquis excitantur.* Itaque & animas, quas & ipſas igneas eſſe adeoque alimento indigere exiſtimarunt, ſimili genere paſtus uti ſub Luna verſantes vel in Lunam delatas arbitrabantur. Nam & Dæmones (in quorum naturam abire animas a corpore ſejunctas opinati ſunt) ali *κνίσσῃ* & paſci *ἀτμοῖς* perſvaſum plerisque, unde ſacrificiis eos duci ac delectari credebant ob aſcendentem ex illis nidorem. Lucianus Prometheo T. 1. p. 183. *ὁρῶ δὲ ὑμᾶς μάλιςα χαίροντας τῷ καπνῷ, καὶ τὴν εὐωχίαν ταύτην ἡδίςην οἰομένους, ὁπόταν εἰς τὸν οὐρανὸν ἡ κνίσσα γένηται ἑλισσομένη περὶ καπνῷ.* Porphyrius Epiſtola ad Anebonem Ægyptium, de Dæmonibus ait *χαίρειν ἀτμοῖς καὶ θυσίαις*, quod Auguſtinus X. 11. de Civ. Dei reddit: *gaudere nidoribus.* Confer Clementem Alex. p. 12. protreptici, Arnobium lib. 7. p. 212. Steuchum Engubinum lib. IX. de perenni philoſophia c. 30. Rad. Cudworthum in Syſtemate intellectuali univerſi p. 810. 811. Jo. Dougtæum in Analectis ſacris ad Tobiæ VI. 7. ubi alia veterum loca adducunt idem affirmantia.

T δαίμοσιν αἱ αὐταὶ] Animæ a corporibus ſejunctæ, in dæmonas ſive angelos abeunt, Plutarchus lib. 1. de placitis Philoſ. cap. 8. *Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, δαίμονας ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικὰς, εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων, καὶ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθὰς, κακοὺς δὲ τὰς φαύλας.* Laërtius VIII. 32. ex Pythagoræ ſententia: *εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων, καὶ ταύτας δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι.* Plura Chalcidius p. 229. Apulejus de Deo Socratis &c.

U εἰ δὲ δαίμονές εἰσι] Si dantur angeli, datur etiam horum auctor ac princeps Deus, quem *μέγιςον Δαίμονα* vocat Plato in Politico.

X τῆς περὶ τῶν ἐν ᾅδου] Objectatum fuerat Sect. 66. ex communi *προλήψει* hominum ac notione de Deo non poſſe probari Deum exiſtere, quoniam ſimilis *πρόληψις* eſſet etiam in hominum animis de ſuppliciis impiorum apud inferos neque tamen credibiles ſint Poëtarum de illis fabellæ. Reſpondere poterat Sextus, non eſſe neque usquam obſervari *πρό-*

ὁ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κοινῆς καὶ συμφώνου οἰήσεως τοῦ Θεοῦ λόγος ἐστὶ τοιοῦτος.

Atque ea quidem quæ ex communi & conſentiente de Deo opinione ſumitur ratio, eſt hujuſmodi.

Σκοπῶμεν δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος διακοσμήσεως. [Y] ἡ τοίνυν τῶν ὄντων οὐσία, [Z] φασὶν, ἀκίνητος οὖσα ἐξ αὐτῆς καὶ ἀσχημάτιστος, ὑπό τινος αἰτίας ὀφείλει κινεῖσθαί τε καὶ σχηματίζεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ὡς χαλκούργημα περικαλλὲς [A] θεασάμενοι, ποθοῦμεν μαθεῖν τὸν τεχνίτην, ἅτε καθ' αὐτὴν τῆς ὕλης ἀκινήτου καθεστώσης· οὕτω καὶ τὴν τῶν ὅλων ὕλην θεωροῦντες κινουμένην, καὶ ἐν μορφῇ τε καὶ διακοσμήσει τυγχάνουσαν, εὐλόγως ἂν σκεπτοίμεθα τὸ κινοῦν αὐτὴν καὶ πολυειδῶς μορφοῦν αἴτιον. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλο τι πιθανόν ἐστιν εἶναι, ἢ δύναμίν τινα δι' αὐτῆς πεφοιτηκυῖαν, καθάπερ ἡμῖν ψυχὴ [B] πεφοίτηκεν. αὕτη οὖν ἡ δύναμις ἤτοι αὐτοκίνητός ἐστιν, ἢ ὑπὸ ἄλλης κινεῖται δυνάμεως. καὶ εἰ μὲν ὑφ' ἑτέρας κινεῖται, τὴν ἑτέραν ἀδύνατον εἶναι κινεῖσθαι μὴ ὑπ' ἄλλης κινουμένην, ὅπερ ἄτοπον. ἔστι τις ἄρα καθ' ἑαυτὴν αὐτοκίνητος δύναμις, ἥ τις ἂν εἴη θεία καὶ ἀΐδιος. ἢ γὰρ ἐξ αἰῶνος κινήσεται, ἢ ἀπό τινος χρόνου. ἀλλ' ἀπό τινος χρόνου μὲν οὐ κινήσεται· οὐ γὰρ ἔσται τις αἰτία τοῦ, ἀπό τινος αὐτὴν χρόνου κινεῖσθαι. ἀΐδιος τοίνυν ἐστὶν ἡ κινοῦσα τὴν ὕλην δύναμις, καὶ τεταγμένως αὐτὴν εἰς γενέσεις καὶ μεταβολὰς [C] ἄγουσα. ὥστε Θεὸς ἂν εἴη αὕτη. καὶ ἔτι τὸ γεννητικὸν λογικοῦ καὶ φρονίμου, πάντως καὶ αὐτὸ λογικόν [D] ἐστι καὶ φρόνιμον· ἡ δέ γε προειρημένη δύναμις ἀνθρώπους πέφυκε κατασκευάζειν· λογικὴ τοίνυν καὶ φρονίμη γενήσεται· ὅπερ ἦν θείας φύσεως. εἰσὶν ἄρα Θεοί. τῶν τε σωμάτων, τὰ μέν ἐστιν ἡνωμένα, [E] τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, τὰ δὲ ἐκ διεστώτων. ἡνωμένα μὲν οὖν ἐστι, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως [F] κρα-

75. Conſideretur autem ea quoque quæ ſumitur ex ornatu ambientis nos univerſi. Eorum ergo quæ ſunt, eſſentia, inquiunt, quum ex ſe ſit immobilis & nulla figura prædita, debet moveri & figurari ab aliqua cauſa. & ideo quomodo quum conſpeximus aliquod pulchrum & affabrefactum opus, deſideramus ejus ſcire artificem, utpote quod materia ſit per ſe immobilis: ita & univerſorum contemplantes materiam moveri, eſſeque & formatam & ornatam, jure inquiſiverimus cauſam quæ eam movet, variiſque & multiplicibus eam formis exornat. 76. Probabile eſt autem non eſſe aliquid aliud quam vim quandam quæ univerſum ita pervadit, quomodo nos permeat ac pervadit anima. Hæc ergo vis aut eſt per ſe mobilis, aut ab alia vi movetur. Et, ſi ab alia quidem movetur, fieri non poteſt ut moveatur, niſi hæc iterum moveatur ab alia (atque ita in infinitum) quod quidem eſt abſurdum. Eſt ergo vis aliqua per ſe mobilis, quæ eſt divina & æterna. Aut enim movebitur ab æterno, aut ab aliquo tempore. Sed ab aliquo tempore non movebitur. Nulla enim erit cauſa cur ea moveatur (demum) ab aliquo tempore. Eſt ergo vis æterna quæ movet materiam, & quæ ordinate eam deducit ad ortus & mutationes. Ea itaque eſt Deus. 77. Præterea quod gignit id quod eſt rationis particeps & prudens, omnino rationis particeps fuerit & ipſum, prudenſque. Vis autem de qua prius diximus, ita eſt comparata, ut poſſit homines producere: erit ergo rationis & prudentiæ particeps, quod quidem eſt divinæ naturæ. Sunt ergo Dii. 78. Et ex corporibus alia quidem ſunt unita: alia ex iis quæ compinguntur: alia autem conſtantia ex diſtantibus ac disjunctis. Et unita quidem ſunt, quæ ab uno continentur ha-

N O T Æ.

ληψιν ejusmodi de illis fabellis, ſed de retributione ipſa quæ certo certius impios manet: at ille ex Stoicorum potius ſententia reſpondet, fabellas illas a ſe ipſis everti, πρόληψιν vero de Diis etiam ex ipſis illis quæ circa animas poſt earum a corporibus diſceſſum contingunt, ſtabiliri & confirmari.

Y διακοσμήσεως] Hoc loco in MS. Savil. titulus velut novi capitis, περὶ τῆς διακοσμήσεως. Cæterum congruens hoc vocabulum de ordine præſtantia & pulchritudine univerſi, uti Democritus elaboratum opus ſuum de Univerſo dixit μέγαν διάκοσμον, *magnum digeſtum*. Vide Menagium & Joach. Kühnium ad Laërtii IX. 46. & Salmaſium ad Simplicium p. 168. ſeq. κόσμου διακοσμήσεως vox recurrit infra, Sect. 118. Univerſum hoc propter pulchritudinem κόσμου nomine primus apud Græcos appellavit Pythagoras. Vide ad Laërtii VIII. 48.

Z ἡ τοίνυν τῶν ὄντων οὐσία] Quæ ſequuntur argumenta, præclara ſunt, atque auctorem Mundi Deum τὸν τοῦ κάλλους γενεσιάρχην demonſtrant certiſſime.

A χαλκούργημα περικαλλὲς] Confer dicta ad Sect. 26. ſeq. hujus libri & Ciceronem lib. 1. de inventione c. 34. ubi ex conſtanti pulcherrimaque omnis Mundi adminiſtratione demonſtrat, eam non mediocri quodam conſilio regi ac gubernari.

B καθάπερ ἡμῖν ψυχὴ] Ex his verbis apparet Sextum Stoicorum potiſſimum argumentis uti, quibus Deum Mundi auctorem probabant. Stoici enim Deum docuerunt Mundi eſſe animam, per univerſum diffuſam διὰ πάντων διήκουσαν de qua ipſorum ſententia erudite Lipſius lib. 1. Phyſiologiæ Stoicæ diſſ. 7. & 8. atque Jacobus Thomaſius ὁ μακαρίτης lib. de Stoica Mundi exuſtione p. 178. ſeq.

C εἰς γενέσεις καὶ μεταβολὰς] Generationes & mutationes non ſingularum modo rerum ſed etiam univerſi Mundi, per vices igne vel aqua corrumpendi atque iterum reſtaurandi. Vide Lipſii Phyſiolog. Stoic. III. 21. ſeq. & Jac. Thomaſium libro jam laudato.

D πάντως καὶ αὐτὸ λογικὸν] Conſulendus Maimonides in More Nevochim III. 19. ubi ab objectionibus Atheorum vindicat dictum Davidis Pſ. XCIV. 6. *an qui plantavit aurem non audiet, an qui finxit oculum non videbit?*

E τὰ μέν ἐστιν ἡνωμένα] De hac diſtinctione ad lib. 1. contra Logicos, Sect. 102. Chalcidius p. 309. 311.

F ὑπὸ μιᾶς ἕξεως] Quid ἕξις & quomodo a φύσει &

bitu,

bitu, ut ſunt plantæ & animantia. Compacta autem, quæ conſtant ex coagmentatis, & ad unum ſpectantibus caput, ut catenæ, & turriculæ, & naves. Ex diſtantibus autem conſtantia, quæ componuntur ex disjunctis & & ſeparatis, & ſeorſim per ſe ſubſiſtentibus, ut exercitus, & greges, & chori. 79. Quoniam igitur mundus eſt corpus, aut eſt corpus unitum, aut compactum, aut compoſitum ex diſtantibus. Sed neque compactus eſt, neque ex diſtantibus conſtat, ut oſtendere poſſumus ex iis quæ in ipſo per conſenſum accidunt. Nam in Lunæ incremento & decremento, multæ animantes terreſtres & marinæ decreſcunt & augentur, aquarumque refluxus & æſtus fiunt in aliquibus partibus maris. Similiter autem & in aliquo ortu & occaſu ſtellarum, accidunt mutationes ambientis aëris & variæ converſiones, aliquando quidem in melius, aliquando vero peſtilentiſſimæ. ex quibus eſt perſpicuum, quod mundus eſt aliquod unitum corpus. 80. In compactis enim aut iis quæ ex diſtantibus conſtant, partes minime inter ſe afficiuntur per conſenſum. ſiquidem quum in exercitu omnes forte perierint milites, nihil inde ſentire per contagionem mali apparet eum qui ſalvus evaſit. In iis autem quæ ſunt unita, eſt quædam affectio per conſenſum, ſiquidem ſciſſo digito totum corpus ſimul afficitur. Unitum eſt ergo corpus etiam mundus. 81. Sed quoniam ex unitis corporibus alia quidem continentur a ſolo habitu, alia autem a natura, alia vero ab anima: & ab habitu quidem, ut lapides & ligna: a natura autem, ut plantæ: ab anima autem, ut animantia:

τέμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα· ἐκ συναπτομένων δὲ, τὰ ἐκ τῶν παρακειμένων καὶ πρὸς ἕν τι κεφάλαιον νευόντων συνεστῶτα, ὡς ἁλύσεις, καὶ πυργίσκοι, [G] καὶ νῆες· ἐκ διεστώτων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐκ κεχωρισμένων, καὶ καθ' αὑτὰ ὑποκειμένων, συγκείμενα, ὡς στρατιαὶ, καὶ ποίμναι καὶ χοροί. ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἤτοι ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα, ἢ ἐκ συναπτομένων, ἢ ἐκ διεστώτων· οὔτε δὲ ἐκ συναπτομένων, οὔτε ἐκ διεστώτων, ὡς δείκνυμεν ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν συμπαθειῶν. κατὰ γὰρ τὰς τῆς σελήνης [H] αὐξήσεις καὶ φθίσεις πολλὰ τῶν τε ἐπιγείων ζώων καὶ θαλασσίων φθίνει τε καὶ αὔξεται, ἀμπώτεις τὲ [I] καὶ πλημμυρίδες περί τινα μέρη [K] τῆς θαλάσσης γίνονται. ὡσαύτως δὲ καὶ κατά τινας τῶν ἀστέρων [L] ἐπιτολὰς καὶ δύσεις, μεταβολαὶ τοῦ περιέχοντος, καὶ παμποίκιλοι περὶ τὸν ἀέρα τροπαὶ συμβαίνουσιν, ὁτὲ μὲν, ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ὁτὲ δὲ, λοιμικῶς. ἐξ ὧν συμφανὲς ὅτι ἡνωμένον τὶ σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐκ συναπτομένων ἢ διεστώτων οὐ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις· εἴγε ἐν στρατιᾷ πάντων, εἰ τύχοι, διαφθαρέντων τῶν στρατιωτῶν, οὐδὲν κατὰ διάδοσιν πάσχειν φαίνεται ὁ περισωθείς. ἐπὶ δὲ τῶν ἡνωμένων συμπάθειά τίς ἐστιν· [M] εἴγε δακτύλου τεμνομένου, τὸ ὅλον συνδιατίθεται σῶμα. ἡνωμένον τοίνυν ἐστὶ σῶμα καὶ ὁ κόσμος. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἡνωμένων σωμάτων τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως [N] συνέχεται, τὰ δὲ ὑπὸ φύσεως, τὰ δὲ, ὑπὸ ψυχῆς· καὶ ἕξεως μὲν, ὡς λίθοι καὶ ξύλα· φύσεως δὲ, καθάπερ τὰ φυτά· ψυχῆς

NOTÆ.

ψυχῇ diſtingvatur, habes infra Sect. 81. Hic autem, perinde ut laudato libri 1. adverſus Logicos loco generalius illa voce Sextus utitur, ita ut etiam plantis eam tribuat, quibus præter ἕξιν etiam φύσις comperit, immo & animalibus, in quibus præter ἕξιν ac φύσιν eſt etiam ψυχή.

G πυργίσκοι] Scrinia in modum turriculæ compoſita & excitata, ut ex Artemidoro notavi ad jam citatum libri 1. adverſus Logicos locum.

H κατὰ γὰρ τὰς τῆς σελήνης] Plurima in hanc ſententiam teſtimonia Veterum colligit Allatius in Euſtathii Antiocheni Hexaëmeron p. 84. ſeq. Cæterum non Lunæ hoc tribuendum eſſe quod oſtrea & teſtacea impleat & pingviora reddat, ſed æſtui pleniori maris, diſputat Iſ. Voſſius de motu marium & ventorum c. 16. p. 71.

I ἀμπώτεις τε] Alternos motus pelagi affluentis & refluentis, a Luna intendi priſcorum & recentium plurium ingeniorum conſenſu probatur. Ut ex infinitis pauca quædam ſubjungam, Poſidonius Stoicus apud Strabonem lib. 3. *μέγισται μὲν παλίρροιαι* &c. *maximi æſtus fiunt circa novilunia, poſteaque minuuntur usque dum Luna ſit dimidiata, iterum hinc augentur usque ad plenilunium, ac tum imminuuntur rurſum, donec decreſcens dimidia parte luceat, poſtea ad coitum usque augentur, fiunt autem majores æſtus & duratione & celeritate.* Cæſar IV. 29. de bello Gallico *Luna plena maritimos æſtus maximos in Oceano efficere conſuevit.* Seneca de Providentia c. 1. *ſi quis obſervaverit nudari litora pelago in ſe recedente, eademque intra exiguum agi, modo erumpere & magno curſu repetere ſedem ſuam, cum illæ interim portionibus creſcunt, & ad horam ac diem ſubeunt ampliores minoresque, prout illas lunare ſidus elicuit, ad cujus arbitrium oceanus exundat.* Lucanus X. 104.

Luna ſuis vicibus Tethyn terrenaque miſcet.

E recentioribus conferre juvabit Jo. Baptiſtam Ricciolum Almageſti novi lib. 2. cap. 15. & lib. 9. Sect. 4. c. 14. 15. & Geographiæ reformatæ lib. 10. c. 6. p. 443. Hiſtoriam & memorias ſive commentarios Academiæ Regiæ Pariſienſis A. 1710. & Nicodemi Martinelli diſſertationem inſertam Muſeo Minervæ Venetæ T. 3. p. 234. ſeq.

K περί τινα μέρη] Ita MS. Ciz. pro μέλη.

L κατά τινας ἀστέρων] Multus inprimis hoc ut probet eſt Ptolemæus tetrabibli ſui libro ſtatim primo, capite 2.

M ἐπὶ τῶν ἡνωμένων συμπάθειά τίς ἐστιν] Ad hunc locum conferendus Salmaſius ad Simplicium p. 273. ſeq. Grotius ad 1. Corinth. XII. 26.

N τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως] De hac diſtinctione Stoica inter ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, quibus vocibus diverſos gradus rerum denotarunt, inſignis locus exſtat apud M. Antoninum lib. 6. §. 14. *τὰ πλεῖστα ὧν ἡ πληθὺς θαυμάζει εἰς γενικώτατα ἀνάγεται, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας. τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ὀλίγῳ μετριωτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον ποίμνας, ἀγέλας. τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἔτι χαριεστέρων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, οὐ μέντοι καθολικῆς, ἀλλὰ καθὸ τεχνικὴ ἢ ἄλλως πως ἐντρεχὴς ἢ κατὰ ψιλὸν, τὸ πλῆθος ἀνδραπόδων κεκτῆσθαι. ὁ δὲ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν τιμῶν, οὐδὲν ἔτι τῶν ἄλλων ἐπιστρέφεται. πρὸ ἁπάντων δὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν λογικῶς καὶ κοινωνικῶς ἔχουσαν καὶ κινούμενον διασώζει, καὶ τῷ ὁμογενεῖ εἰς τοῦτο συνεργεῖ.* Videnda quæ ad hunc locum Thomas Gatakerus, & quæ Salmaſius p. 301. ſeq. & 122. ad Simplicium, quæque a me dicta ad lib. 1. contra Logicos Sect. 103. φύσεως iterum hoc ſenſu mentio, Sect. 119. 120.

δὲ, τὰ ζῶα· πάντως δὴ καὶ ὁ κόσμος ὑπό τινος τούτων διακρατεῖται. καὶ ὑπὸ μὲν ψιλῆς ἕξεως οὐκ ἂν συνέχοιτο. τὰ γὰρ ὑπὸ ἕξεως κρατούμενα, οὐδεμίαν ἀξιόλογον μεταβολήν τε καὶ τροπὴν ἀναδέχεται, καθάπερ ξύλα καὶ λίθοι· ἀλλὰ μόνον ἐξ αὐτῶν πάσχει τὴν κατὰ ἄνεσιν καὶ τὴν κατὰ συμπιεσμὸν διάθεσιν. ὁ δὲ κόσμος ἀξιολόγους ἀναδέχεται μεταβολάς· ὁτὲ μὲν κρυμαλέου τοῦ περιέχοντος γιγνομένου, ὁτὲ δὲ ἀλεεινοῦ·[O] καὶ ὁτὲ μὲν αὐχμώδους, ὁτὲ δὲ νοτεροῦ· ὁτὲ δὲ ἄλλως πως κατὰ τὰς τῶν οὐρανίων κινήσεις ἑτεροιουμένου. οὐ τοίνυν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως ὁ κόσμος συνέχεται. εἰ δὲ μὴ ὑπὸ ταύτης, πάντως ὑπὸ Φύσεως. καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ ψυχῆς διακρατούμενα, πολὺ πρότερον ὑπὸ Φύσεως συνείχετο. ἀνάγκη ἄρα ὑπὸ τῆς ἀρίστης αὐτὸν Φύσεως συνέχεσθαι, ἐπεὶ καὶ περιέχει τὰς πάντων Φύσεις. ἡ δέ γε τὰς πάντων περιέχουσα Φύσεις, καὶ τὰς λογικὰς περιέσχηκεν. ἀλλὰ καὶ ἡ τὰς λογικὰς περιέχουσα Φύσεις, πάντως ἐστὶ λογική. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ ὅλον τοῦ μέρους[P] χεῖρον εἶναι. ἀλλ᾽ εἰ ἀρίστη ἐστὶ Φύσις ἡ τὸν κόσμον διοικοῦσα, νοερά τε ἔσται καὶ σπουδαία, καὶ ἀθάνατος. τοιαύτη δὲ τυγχάνουσα, Θεός ἐστιν. εἰσὶν ἄρα Θεοί. εἴπερ τε ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ πολλῆς οὔσης παχυμερείας, ποικίλα συνίσταται ζῶα, ψυχικῆς τε καὶ αἰσθητικῆς μετέχοντα δυνάμεως, πολλῷ πιθανώτερόν ἐστιν ἐν τῷ ἀέρι πολὺ τὸ καθαρὸν καὶ εἰλικρινὲς ἔχοντι παρὰ τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ, ἔμψυχά τινα καὶ νοερὰ συνίστασθαι ζῶα. καὶ τούτῳ συμφωνεῖ τὸ, τοὺς Διοσκούρους ἀγαθούς τινας εἶναι δαίμονας, σωτῆρας εὐσέλμων νεῶν,[Q] καὶ τὸ,

τρὶς γὰρ μύριοί[R] εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἀθάνατοι Ζηνὸς,[S] φύλακες μερόπων ἀνθρώπων.

ἀλλ᾽ εἰ ἐν τῷ ἀέρι[T] πιθανὸν ὑπάρχειν ζῶα, πάντως εὔλογον καὶ ἐν τῷ αἰθέρι[U] ζώων εἶναι Φύσιν. ὅθεν

omnino mundus quoque ab aliquo ex iis continetur. 82. Et a ſolo quidem habitu minime poteſt contineri. Nam quæ ab habitu continentur, nullam mutationem ſuſcipiunt & converſionem quæ ſit alicujus momenti, ut ligna & lapides: ſed ſolum eam patiuntur affectionem ex ſe, quæ fit per relaxationem & compreſſionem. 83. Mundus autem ſuſcipit magnas & magni momenti mutationes, quum aër quidem qui nos ambit, ſit aliquando frigidus, aliquando calidus, & aliquando ſiccus, aliquando vero humidus, aliquando vero aliter alteratus a motu cœleſtium. Non ergo a ſolo habitu continetur mundus. 84. Si autem ab eo non continetur, omnino continetur a natura. Nam & quæ continentur ab anima, a natura longe prius continebantur. Neceſſe eſt ergo eum contineri ab optima natura, quandoquidem omnium continet naturas. Quæ autem continet naturas omnium, eas quoque continet quæ ſunt participes rationis. 85. Sed & quæ continet naturas participes rationis, ea eſt omnino & ipſa rationis particeps. Neque enim fieri poteſt ut totum parte ſit deterius. Sed ſi eſt optima & præſtantiſſima natura quæ mundum adminiſtrat, ea eſt & intelligens & bona & immortalis. Quæ autem exiſtit ejuſmodi, eſt Deus. Sunt ergo Dii. 86. Porro ſi in terra & mari, in quibus magna eſt craſſitudo, multa conſiſtunt animantia, quæ animalem & ſentientem participant facultatem: eſt longe probabilius in aëre, qui habet longe plus puritatis & ſinceritatis quam terra & aqua, eſſe animata & mente prædita animantia. Cui rei congruit, quod Dioſcuri ſunt boni quidam Dæmones ſervatores navium, & quod ſcriptum eſt,

Sunt decies ter mille ſuper tellure feraci
Cuſtodes hominum famuli Jovis immortales.

87. Sed ſi eſt probabile animantes eſſe in aëre, eſt omnino conſentaneum in æthere quoque eſſe naturam animantium. Unde

NOTÆ.

O ἀλεεινοῦ] MS. Ciz. ἐλεεινοῦ male, nam ἀλεεινὸν ſive ἀλεηνὸν quod Heſychius interpretatur *καυματηρὸν*, κρυμαλέῳ opponitur. Etymolog. ἀλεαίνω, οἱονεὶ εἰς τὴν θερμασίαν ἐκ τοῦ ψύχους ἀποφεύγω.

P τὸ ὅλον τοῦ μέρους] Male MS. Ciz. τοῦ ὅλου τὸ μέρος.

Q σωτῆρας εὐσέλμων νεῶν] Homerus hymno 32. in Dioſcuros:

Σωτῆρας τέκε παῖδας ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ὠκυπόρων τε νεῶν - -

R τρὶς γὰρ μύριοι] Notiſſimi verſus Heſiodi, 1. ἔργων, 252. laudati a multis, ut Maximo Tyrio diſſ. 1. & 26. Clemente p. 26. protreptici, Euſebio lib. 5. cap. ult. præparat. &c. Ad hoc verſus reſpicit Manilius quando ex Heſiodo memorat *immenſo volitantia Numina Mundo*, lib. 2. verſ. 18.

S ἀθάνατοι Ζηνὸς] Clemens: Δαίμονες ἀθάνατοι.

T εἰ ἐν τῷ ἀέρι] *Δαίμονες ἀέριον γένος* Platoni, cui adde Eugubinum Steuchum lib. VIII. de perenni Philoſophia c. 27. Hugonem Grotium ad Epheſ. II. 2. & Lucæ VIII. 31. Jo. Windetum de vita functorum ſtatu p. 93. ſeq.

U καὶ ἐν τῷ αἰθέρι] Apud Olympidorum Commentario MS. in Alcibiadem Platonis, Dæmonum ἐγκοσμίων alii ſunt οὐράνιοι, alii αἰθέριοι ſive πύριοι, alii ἀέριοι, alii ἔνυδροι, alii χθόνιοι, alii denique ὑποταρτάριοι. Pſellus de operat. dæmonum p. 57. πολλὰ τῶν δαιμόνων γένη, πολλὰ καὶ παντοδαπὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰ σώματα, ὡς εἶναι πλήρη μὲν τὸν ἀέρα τὸν ὑπερθεν ἡμῶν καὶ τὸν περὶ ἡμᾶς, πλήρη δὲ γαῖαν καὶ θάλατταν, καὶ τοὺς μυχαιτάτους καὶ βυθίους τόπους. Palladius Lauſiaca p. 41. ἔστι γὰρ καὶ τάγμα δαιμονίων τὸ λεγόμενον πύρινον. διαφοραὶ γάρ εἰσιν τῶν δαιμονίων ὥσπερ καὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐκ οὐσίας ἀλλασσομένης, ἀλλὰ τῆς Φύσεως ἀλλοιουμένης. Varro apud S. Auguſtinum VII. 6. de Civ. Dei, ait *mundum dividi in duas partes, cælum & terram, & cælum bifariam, in æthera & aëra, terram vero in aquam & humum, e quibus ſummum eſſe æthera, ſecundum aëra, tertiam aquam, infimam terram, quas omnes partes quatuor animarum* (Sextus ζώων) *eſſe plenas, in æthere & aëre immortalium, in aqua & terra mortalium, ab ſummo autem circuitu cœli ad circulum lunæ æthereas eſſe animas, aſtra ac ſtellas, eos cœleſtes Deos non modo intelligi eſſe, ſed etiam videri: inter lunæ vero gyrum &*

etiam

etiam homines intelligendi facultatis participes ſunt, ut qui illinc eam hauſerint. Cum ſint autem ætherea animantia, & videantur terreſtribus longe antecellere, quod in ea non cadat nec interitus nec ortus, dabitur quoque eſſe Deos, qui ab his non differunt. 88. Cleanthes autem ſic rogabat: Si eſt natura natura melior ac præſtantior, erit etiam aliqua optima ac præſtantiſſima natura: Si eſt anima anima melior & præſtantior, erit etiam aliqua optima ac præſtantiſſima anima. Et, ſi ergo eſt animal animali melius & præſtantius, erit aliquod animal omnium optimum & præſtantiſſimum. ea enim ſuapte natura non cadunt in infinitum, ut neque natura poterat in infinitum augeri in melius, nec anima, nec animal. 89. Atqui animal eſt animali præſtantius, ut equus teſtudine, & taurus aſino, & leo tauro: omnibus autem terreſtribus animantibus, & corporis & animæ affectione homo eſt melior ac præſtantior: Erit ergo animal aliquod optimum & præſtantiſſimum. 90. Non poteſt autem homo eſſe animal præſtantiſſimum & optimum. obſtat enim ſtatim quod in vitiis verſatur, ſi non omni, plurimo quidem certo tempore. Nam ſi aliquando conſequitur virtutem, ſero & in vitæ occaſu eam conſequitur. eſtque caducum animal & imbecillum, & quamplurimis egens auxiliis & adminiculis, nempe alimento & veſtimento, & aliis quæ ſunt neceſſaria ad gerendam curam corporis, quod inſtar alicujus ſævi tyranni nobis præeſt, quotidianumque tributum exigit, & niſi id exhibuerimus, lavando ungendo amiciendo, morbos & mortem minitatur. Quamobrem neque perfectum animal eſt homo, ſed imperfectum & a perfecto multum remotum ac diſtans. 91. Perfectum autem optimum-

καὶ ἄνθρωποι νοερᾶς [X] μετέχȣσι δυνάμεως, κἀκεῖθεν αὐτὴν σπάσαντες. ὄντων δὲ αἰθερίων ζώων, καὶ κατὰ πολὺ τῶν ἐπιγείων ὑπερφέρειν [Y] δοκȣντων, τῷ ἄφθαρτα εἶναι καὶ ἀγέννητα, δοθήσεται καὶ Θεȣ̀ς ὑπάρχειν, τȣ́των μὴ διαφέροντας. [Z] ὁ δὲ Κλεάνθης [A] ȣ̔́τως συνηρώτα, εἰ φύσις φύσεώς ἐστι κρείττων, εἴη ἄν τις ἀρίστη φύσις· εἰ ψυχὴ ψυχῆς ἐστι κρείττων, εἴη ἄν τις ἀρίστη ψυχή. καὶ εἰ ζῶον τοίνυν κρεῖττόν ἐστι ζώȣ, εἴη ἄν τι κράτιστον ζῶον. ȣ̓ γὰρ εἰς ἄπειρον ἐκπίπτειν πέφυκε τὰ τοιαῦτα· ὥσπερȣ̃ν ȣ̓δὲ ἡ φύσις ἐδύνατο ἐπ' ἄπειρον αὔξεσθαι κατὰ τὸ κρεῖττον, ȣ̓́θ' ἡ ψυχὴ, ȣ̓́τε τὸ ζῶον. ἀλλὰ μὴν ζῶον ζώȣ κρεῖττόν ἐστιν, ὡς ἵππος, χελώνης, εἰ τύχοι, καὶ ταῦρος, ὄνȣ, καὶ λέων, ταύρȣ· πάντων δὲ σχεδὸν τῶν ἐπιγείων ζώων, καὶ σωματικῇ καὶ ψυχικῇ διαθέσει προέχει τε καὶ κρατιστεύει ὁ ἄνθρωπος· τοίνυν κράτιστον ἂν εἴη ζῶα· καὶ ἄριστον. καὶ ȣ̓ πάνυ τι ὁ ἄνθρωπος κράτιστον εἶναι δύναται ζῶον. οἷον εὐθέως, ὅτι διὰ κακίας πορεύεται τὸν πάντα χρόνον, εἰ δὲ μή γε, τὸν πλεῖστον· καὶ γὰρ εἴ ποτε περιγένοιτο ἀρετῆς, ὀψὲ καὶ πρὸς ταῖς τȣ̃ βίȣ δυσμαῖς [B] περιγίνεται· ἐπίκηρόν τέ ἐστι καὶ ἀσθενὲς, [C] καὶ μυρίων δεόμενον βοηθημάτων, καθάπερ τροφῆς καὶ σκεπασμάτων, [D] καὶ τῆς ἄλλης τȣ̃ σώματος ἐπιμελείας· πικρȣ̃ τινος τυράννȣ τρόπον ἐφεστῶτος ἡμῖν, καὶ τὸν πρὸς ἡμέραν δασμὸν [E] ἀπαιτȣ̃ντος· καὶ εἰ μὴ παρέχοιμεν, ὥστε λȣ́ειν αὐτὸ καὶ ἀλείφειν καὶ περιβάλλειν καὶ τρέφειν, νόσȣς καὶ θάνατον ἀπειλȣ̃ντος. ὥστε ȣ̓́τε τέλειον ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ἀτελὲς δὲ καὶ πολὺ κεχωρισμένον τȣ̃ τελείȣ. τὸ δὲ τέλειον

N O T Æ.

nimborum ac ventorum cacumina aëreas eſſe animas, ſed eas animo non oculis videri, & vocari heroas, & lares, & genios, Hæc Varro ex Platonis Epinomide p. 702.

X ὅθεν καὶ ἄνθρωποι νοερᾶς] Confer quæ ad lib. 1. adverſus Log. Sect. 129. ubi ex ſententia Heracliti: *θεῖον λόγον δι' ἀναπνοῆς σπάσαντες, νοεροὶ γινόμεθα.*

Y πολὺ τῶν ἐπιγείων ὑπερφέρειν] In jam adducto Varronis loco: *animarum* (hoc eſt ζώων) plena omnia, *in æthere & aëre immortalium, in aqua & terra mortalium.*

Z τȣ́των μὴ διαφέροντας] Falluntur qui legendum ſvadent: *τȣ́των διαφέροντας, etiam his præſtantiores Deos.* Nam *ζῶον ἄφθαρτον καὶ ἀγέννητον* a Deo non differt. Sic infra ubi ex Cleanthe deſcribit animal præſtantius homine optimum ac perfectiſſimum, addit: *τȣ̃το δὲ ȣ̓ διοίσει Θεȣ̃.* & Sect. 118. *ἡ δὲ τοιαύτη φύσις ἡ αὐτή ἐστι Θεῷ.* & 122. *ἥτις ȣ̓ διενήνοχε Θεȣ̃.*

A ὁ δὲ Κλεάνθης] Puto hæc Sextum petiiſſe ex Cleanthis libro *περὶ Θεῶν* quem memorat Laërtius VII. 175. Argumentum autem idem eſt quod S. Anſelmus Cantuarienſis exponit in Monologio c. 3. nec non in Proſologio c. 3. & in libello pro inſipiente, & contra inſipientem (Gaunilonem Monachum) *Sic ergo vere eſt aliquid, quo majus cogitari non poteſt, ut nec cogitari poſſit non eſſe. Et hoc es Tu Domine Deus noſter.*

B πρὸς ταῖς τȣ̃ βίȣ δυσμαῖς] Senectutem eleganter vocat *vitæ veſperam,* ut Seneca lib. 3. Natural. quæſt. arcana Naturæ ſenex ſcrutari orſus, *nunc vero,* inquit, *ad rem ſeriam, gravem immenſam poſtmeridianis horis acceſſimus.* Confer quæ viri docti ad Matth. XX. 6.

C ἐπίκηρόν τέ ἐστι καὶ ἀσθενὲς] Locus inſignis de fragilitate vitæ humanæ ac miſeria, de qua conferri poſſunt quæ Prodicus Chius in Axiocho Platonis, Plinius præfat. libri VII. Hiſtoriæ naturalis, & ejusdem libri VII. capite 7. & 50. Seneca Epiſtola 99. His accedunt integra volumina quæ de hoc argumento impleverunt Petrus Hædus Venet. 1658. 4. Bohuslaus Haſſenſteinius, (Henningi Succorii notis illuſtratus) Halberſtad. 1613. 8. & Marcellinus Bompartius Pariſ. 1648. 4.

D τροφῆς καὶ σκεπασμάτων] *διατροφὰς καὶ σκεπάσματα* vocat D. Paulus Apoſtolus 1. Timoth. VI. 8. intelligens per *σκεπάσματα tectum & velamen,* (ut verbis utar Senecæ c. 11. conſolationis ad Helviam) ſive domum & veſtes, *ἱμάτια καὶ οἶκον,* Sirach. XXIX. 25. Nam ut Galenus lib. 1. de uſu partium corporis humani, non longe ab initio: *ȣ̓ θώραξ μόνον ἀλλὰ καὶ οἰκία καὶ τεῖχος καὶ πύργος, ἀνθρώπȣ σκεπάσματα.* Neceſſaria hæc vitæ præſidia Seneca alio loco *cibaria & veſtiarium* appellat, *paſtum & latibula,* Cicero lib. 1. Offic. atque alibi *victum & cultum,* ſexto paradoxo: licet Juriſconſulti utraque ſub uno *victus* nomine complectantur. Vide Digeſta lib. 50. tit. 16. de verborum ſignificatione c. 43. Seneca Epiſt. 90. *tecta tegumenta, & fomenta corporum & cibi - - ſufficit ad id natura quod poſcit.* Dio Chryſoſtomus diſſ. 17. p. 253. *ἐσθῆτος γὰρ οἶμαι καὶ σκέπης καὶ τροφῆς δείμεθα.*

E τὸν πρὸς ἡμέραν δασμὸν] Quæ quotidie ſuo jure tanquam debitum tributum flagitat, ſive ut Lucretii verbo id dicam, *latrat,* & Hor. *queis doleat Natura negatis.* Seneca Epiſt. 119. *Nec illud præcipio, ut aliquid Naturæ neges: contumax eſt, non poteſt vinci, ſuum poſcit.* Quod hoc loco *δασμὸν* vocat Cleanthes, id S. Paulo Apoſtolo dicitur *τιμή.* Coloſſ. II. 23. & 1. Corinth. XII. 23.

καὶ ἄριστον, κρεῖττον μὲν ἂν ὑπάρχοι [F] τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς συμπεπληρωμένον, καὶ παντὸς κακοῦ ἀνεπίδεκτον. τοῦτο δὲ οὐ διοίσει Θεοῦ. ἔστιν ἄρα Θεός. ἀλλ' ὁ μὲν Κλεάνθης ἐστὶ τοιοῦτος. ἠρώτησε δὲ καὶ Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς [G] λόγον εἰς τὸ εἶναι Θεοὺς, Σωκράτει περιθεὶς τὴν ἀπόδειξιν πρὸς τὸν Ἀριστόδημον ζητοῦντι, δι' ὧν κατὰ λέξιν φησὶν· εἰπέ μοι ὦ Ἀριστόδημε, εἰσὶν οὕς τινας ἐπὶ σοφίᾳ τεθαύμακας; ἔγωγε, ἔφη. τίνες οὖν εἰσὶν οὗτοι; ἐπὶ μὲν οὖν ποιητικῇ ἔγωγε Ὅμηρον [H] τεθαύμακα· ἐπὶ δὲ ἀνδριαντοποιίᾳ Πολύκλειτον· ζωγραφίας γε μὴν χάριν, Ζεῦξιν. τούτους οὖν ἀποδέχῃ οὐ διὰ τὸ τὰ ὑπ' αὐτῶν κατεσκευασμένα περισσῶς δεδημιουργῆσθαι; ἔγωγε, ἔφη. εἰ οὖν ὁ Πολυκλείτου ἀνδριὰς καὶ ἐμψυχίαν προσλάβῃ, οὐ πολὺ μᾶλλον ἀποδέξῃ τὸν τεχνίτην; καὶ μάλα. ἆρ' οὖν ἀνδριάντα μὲν ὁρῶν, ἔφης ὑπό τινος τεχνίτου δεδημιουργῆσθαι, ἄνθρωπον δὲ ὁρῶν, κατά τε ψυχὴν εὖ κινούμενον, καὶ κατὰ τὸ σῶμα εὖ κεκοσμημένον, οὐκ οἴει [I] ὑπό τινος νοῦ περιττοῦ δεδημιουργῆσθαι; εἶτα δὲ ὁρῶν θέσιν τε καὶ χρῆσιν μερῶν, [K] πρῶτον μὲν ὅτι διανέστησε τὸν ἄνθρωπον, ὄμματά γε μὴν ἔδωκεν, ὥστε ὁρᾶν τὰ ὁρατὰ, ἀκοὴν δὲ, ὥστε ἀκούειν τὰ ἀκουστά· ὀσμῆς γε μὴν τί ἂν ἦν ὄφελος, εἰ μὴ ῥῖνας προσέθηκε· χυμῶν τε μὴν ὁμοίως, εἰ μὴ γλῶσσα ἡ τούτων ἐπιγνώμων ἐνειργάσθη; [L] καὶ ταύτῃ φησὶν εἰδὼς, ὅτι γῆς τε μέρος μικρὸν ἔχεις ἐν τῷ σώματι, πολλῆς οὔσης, ὑγροῦ τε μὴν βραχὺ, πολλοῦ ὄντος, πυρὸς, ἀέρος τε ὁμοίως· νοῦν δὲ ἄρα μόνον οὐδαμοῦ ὄντα εὐτυχῶς πόθεν δοκεῖς συναρπάσαι; τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ τοῦ Ξενοφῶντός ἐστι λόγος, δύναμίν τε ἐπαγωγικὴν ἔχων, καὶ τοιαύτην· γῆς πολλῆς οὔσης ἐν τῷ κόσμῳ, μικρὸν μέρος ἔχεις, καὶ ὑγροῦ πολλοῦ ὄντος μικρὸν μέρος ἔχεις· καὶ νοῦ ἄρα πολλοῦ ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ, μικρὸν μέρος ἔχεις· νοερὸς ἄρα ὁ κόσμος ἐστί· καὶ διὰ τοῦτο Θεός. παραβάλλουσι δέ τινες τῷ λόγῳ τὰ λήμματα, μετα-

que ac præſtantiſſimum, homine quidem melius ac præſtantius fuerit, & omnibus virtutibus abſolutum & conſummatum, & in quod nullum malum poſſit cadere. Hoc autem a Deo neutiquam differet. Eſt ergo Deus. Et ſic quidem Clanthes. 92. Rogavit quoque Socraticus Xenophon orationem ad probandum eſſe Deos, Socrati triens probationem, quærenti ex Ariſtodemo his verbis: *Dic mihi, Ariſtodeme, ſunt ne quos habuiſti in admiratione propter ſapientiam? Certe, inquit. Quinam ſunt iſti? Propter Poëticam quidem Homerum habui in admiratione: propter artem ſtatuariam, Polycletum: propter picturam vero, Zeuxim.* 93. *An non autem eos probas ac commendas, propterea quod quæ ſunt ab eis conſtructa, excellenter & affabre ſint fabricata? Maxime, inquit. Si ergo Polycleti ſtatua fieret animata, an non longe amplius probares artificem? Certe. Videns ergo ſtatuam quidem, diceres eam ab aliquo artifice fabrefactum: videns autem hominem & anima recte moveri, & corpore pulchre eſſe exornatum, an non exiſtimas eſſe fabrefactum ab aliqua excellenti intelligentia?* 94. *Deinde videns poſituram & uſum partium, primum quidem quoniam erectum fecit hominem, dedit illi oculos, ut videret quæ ſunt aſpectabilia: auditumque, ut audiret audibilia. odorum autem quiſnam eſſet uſus, niſi addidiſſet nares: & ſaporum ſimiliter, niſi effecta eſſet lingua quæ eos agnoſceret ac diſcerneret? idque cum ſcias,* inquit, *quod terræ in corpore exiguam habes partem, cum ea ſit ampla ac lata, & parum humoris, cum is ſit plurimus, ignisque & aëris ſimiliter: Mentem autem, cum nuſquam eſſet, undenam fortunate videris arripuiſſe?* 95. Atque talis quidem eſt oratio Xenophontis, quæ vim habet inductionis hoc modo, quod cum terræ plurimum ſit in mundo, ejusque modicam habes partem, & humoris plurimum in mundo ſit, cujus modicam partem habes, etiam plurimum in mundo oporteat eſſe mentis, cujus partem poſſides. Eſt ergo mundus mente præditus & intelligens, & ideo Deus. 96. Cavillantur autem quidam hoc argumentum ſubſumendo conferendoque alias

N O T Æ.

F κρεῖττον μὲν ἂν ὑπάρχοι] Ita pro ὑπάρχῃ MS. Ciz. & Henricus Stephanus, qui hunc locum inter Cleanthis fragmenta edidit in Poëſi Philoſophica p. 127.

G Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς] Locus Xenophontis exſtat lib. 1. de dictis & factis Socratis p. 422. edit. Henr. Stephani. ubi teſtatur *Ariſtodemum* illum ad quem Socrates iſta eſt locutus, cognomento dictum μικρὸν, fuiſſe οὔτε θύοντα τοῖς θεοῖς μηχανώμενον, οὔτε μαντικῇ χρώμενον, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιούντων ταῦτα, καταγελῶντα. Fuit eadem Athenis ætate Ariſtodemus, actor Tragicus, ad Philippum Regem deinde maximis de rebus legatus miſſus, ut ex Cicerone narrat Auguſtinus lib. 2. de Civitate Dei c. 10.

H ἐπὶ μὲν οὖν ποιητικῇ Ὅμηρον] Apud Xenophontem eſt: ἐπὶ μὲν τοίνυν ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ Μελανιππίδην, ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα. Hæc Sextus omiſit, non quod in Codice ſuo non legerit, ſed quod ſcopo ſuo intentus verba Xenophontis contraxerit. Sic deinceps longe abit a verbis Xenophontis, licet ſententiam & argumenti vim ſervavit. De Polycleto ſculptorum, & Zeuxide pictorum principe non opus eſt multa commemorare, poſt accuratam Franciſci Junii diligentiam in Catalogo Artificum qui ejus libro de pictura Veterum ſubjungitur.

I οὐκ οἴει] MS. Ciz. οὐκ οἴειν, male.

K θέσιν τε καὶ χρῆσιν μερῶν] Spectans huc inſigne illud Galeni opus de uſu partium humani corporis, quod qui legerit & in ſummam admirationem laudesque opificis Dei non fuerit excitatus, vel truncus vel amens ſit.

L ἐνειργάσθη] Ita MS. Ciz. & Xenophontis Codices pro ἐνεργάσθη. Cum hoc Xenophontis loco conferenda pulcherrima Ciceronis de humani corporis conformatione diſputatio lib. 2. de Natura Deor. cap. 54. ſeq. & Lactantii & Greg. Nyſſeni libro de Dei opificio.

propoſitiones, & dicendo: Cum ſit plurimum terræ in mundo, ejus parvam habes partem. Sed & cum multus humor ſit in mundo, ejus parvam habes partem, & etiam aëris & ignis. Ergo & cum multa ſit bilis in mundo, ejus modicam habes partem, & phlegmatis & ſanguinis. Hinc ſequetur quod mundus bilem generet & ſanguinem, quod quidem eſt abſurdum. 97. Illi vero reſpondent & dicunt comparationem eſſe diſſimilem ei quod dicit Xenophon. Nam ille quidem quæſtionem agitat in ſimplicibus & primis corporibus, utpote terra & aqua, aëreque & igne. Illi autem utentes comparatione, tranſilierunt ad ea quæ ſunt compoſita. Bilis enim & ſanguis & omnis humor qui eſt in corporibus, non eſt primum & ſimplex, ſed conſtans & compoſitum ex primis & elementaribus corporibus. 98. Licet autem ſic quoque eamdem rogare orationem: Si non eſſet in mundo aliquid terreſtre, nec quicquam terreſtre eſſet in te. &, ſi in mundo non eſſet aliquid humidum, nec in te eſſet quicquam humidi. & ſimiliter in aëre & igne. Ergo &, ſi non eſſet aliqua mens in mundo, neque ulla mens in te eſſet. Eſt autem in te mens aliqua. ergo eſt etiam in mundo. Et ideo mundus eſt mente & intelligentia præditus. Cum ſit autem mente & intelligentia præditus, eſt etiam Deus. 99. Eandem vim habet etiam hoc modo concepta oratio: Num ſi videris effigiem pulchre & affabre factam, dubitaveris an mens hoc effecerit artifex, an te tenueris quominus tale quid ſuſpiceris, adeo ut admireris operis & artis excellentiam? 100. Num ergo externam talium videns figuram, fers teſtimonium ei qui illa elaboravit & dicis eſſe aliquem opificem: in te autem videns mentem quæ tam variis modis cuivis antecellit imagini & picturæ, cumque facta ſit, caſu eam exiſtimas eſſe factam, non autem ab aliquo opifice qui præſtantem vim habet & ſapientiam, qui non alibi verſatur quam in mundo eum adminiſtrans, & quæ in eo ſunt gignens, & augens? Is autem eſt Deus. Sunt

ποιοῦντες αὐτοῦ, καὶ φασί· γῆς πολλῆς οὔσης ἐν τῷ κόσμῳ, μικρὸν μέρος ἔχεις· ἀλλὰ καὶ ὑγροῦ πολλοῦ ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ, μικρὸν μέρος ἔχεις, καὶ ἤδη ἀέρος καὶ πυρός. καὶ πολλῆς ἄρα χολῆς οὔσης ἐν τῷ κόσμῳ, μικρόν τι μέρος ἔχεις, καὶ φλέγματος καὶ αἵματος· ἀκολουθήσει καὶ χολοποιὸν, καὶ αἵματος γεννητικὸν εἶναι τὸν κόσμον· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. οἱ δὲ ἀπολογούμενοί φασιν, ἀνόμοιον εἶναι τὴν παραβολὴν τῷ Ξενοφῶντος λόγῳ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν καὶ πρώτων σωμάτων ποιεῖται τὴν ζήτησιν· ὥσπερ γῆς καὶ ὕδατος, ἀέρος τε καὶ πυρός. οἱ δὲ τῇ παραβολῇ χρώμενοι, μετεπήδησαν ὡς ἐπὶ τὰ συγκρίματα. [M] χολὴ γὰρ καὶ αἷμα καὶ πᾶν τὸ ἐν τοῖς σώμασιν ὑγρὸν, οὐκ ἔστι πρῶτον καὶ ἁπλοῦν, ἀλλ' ἐκ τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδῶν σωμάτων συγκείμενον. ἔνεστι δὲ καὶ οὕτως τὸν αὐτὸν συνερωτᾶν λόγον· εἰ μὴ ἦν τι γεῶδες ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ ἐν σοί τι ἂν ἦν γεῶδες, καὶ εἰ μὴ ἦν τι ὑγρὸν ἐν κόσμῳ, οὐδ' ἂν ἐν σοὶ ἦν τι ὑγρόν· καὶ ὁμοίως ἐπὶ ἀέρος καὶ πυρός. τοίνυν καὶ εἰ μὴ ἦν τι ἐν κόσμῳ νοῦς, οὐδ' ἂν ἐν σοί τις ἦν νοῦς· ἔστι δέ γε ἐν σοί τις νοῦς, ἔστιν ἄρα καὶ ἐν κόσμῳ· καὶ διὰ τοῦτο νοερός ἐστιν ὁ κόσμος. νοερὸς δὲ ὢν, καὶ Θεὸς καθέστηκε. [N] τῆς δὲ αὐτῆς δυνάμεώς ἐστι καὶ ὁ τοῦτον τὸν τρόπον ἔχων λόγος. ἆρά γε ἄγαλμα εὖ δεδημιουργημένον θεασάμενος, διστάσειας ἂν εἰ τεχνίτης νοῦς τοῦτο ἐποίησεν; οὐτ' ἂν ἀπόσχοιο τοῦ ὑπονοεῖν τι τοιοῦτον, ὡς καὶ θαυμάζειν τὴν περιττότητα τῆς δημιουργίας καὶ τὴν τέχνην; ἆρ' οὖν ἐπὶ μὲν τούτων τὸν ἔξωθεν θεωρῶν τύπον, [O] προσμαρτυρεῖς τῷ κατεσκευακότι, καὶ φὴς εἶναί τινα τὸν δημιουργόν· τὸν δὲ ἐν σοὶ ὁρῶν νοῦν, τοσαύτῃ ποικιλίᾳ διαφέροντα παντὸς ἀγάλματος, καὶ πάσης γραφῆς γεννητὸν ὄντα, [P] νομίζεις ἀπὸ τύχης γεγονέναι, οὐχὶ δὲ ὑπό τινος δημιουργοῦ δύναμιν καὶ σύνεσιν ὑπερβάλλουσαν ἔχοντος· ὅσπερ οὐκ ἂν ἄλλοθι πῇ [Q] διατρίβοι ἢ ἐν τῷ κόσμῳ, διοικῶν αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γεννῶν τε καὶ αὔξων; οὗτος δέ ἐστι

N O T Æ.

M μετεπήδησαν ὡς ἐπὶ τὰ συγκρίματα] Poteſt etiam ad illam objectionem reſponderi, quod oſtendi queunt elementa ex quibus conſtat ſangvis & bilis, ex quibus autem compoſita ſit mens & ratio, nuſquam apparet. Præterea nihil allatum eſt quo præcipua Socratis argumentatio labefactetur. Hæc vero erat, tam admirandæ artis opus, quale eſt homo vita ſenſu & ratione præditus, ſine ſumma opificis arte ac ratione fieri non potuiſſe.

N νοερὸς δὲ ὢν, καὶ Θεὸς καθέστηκε] Ex ſententia Stoicorum, Deus Mundi opifex, Divina ratio & νοῦς Mundum permeans, adeoque Mundi anima. Ne quis hoc loco de errore Spinoſæ Mundum θεοποιοῦντος cogitet. Cicero 2. de natura Deor. cap. 17. *Placet Stoicis eſſe Deos, quia neceſſe ſit præſtantem eſſe aliquam Naturam, qua nihil ſit melius. Mundo autem certe nihil eſt melius. Nec dubium, quin quod animans ſit, habeatque ſenſum, & rationem & mentem, id ſit melius quam id quod his careat. Ita efficitur, animantem, ſenſus, mentis, rationis mundum eſſe compotem, qua ratione Deum eſſe mundum concluditur.*

O τὸν ἔξωθεν θεωρῶν τύπον] Ita legendum e MS. Ciz. pro τῶν ἔξωθεν.

P γεννητὸν ὄντα] Ita recte editi, licet MS. Ciz. habeat νοητὸν, quod etiam interpres Hervetus erat ſecutus, quem Codice uſum ſæpius obſervavi, Cizenſi in pleriſque ſimili, & iiſdem plerumque lacunis ut paullo ante Sect. 95. iiſdem vitiis lectionum laborante. Eſt autem vis argumenti in vocabulo γεννητὸν, quod nempe negari non poſſit mentem factam eſſe, neque enim ſemper extitit & ratione uti potuit: non igitur potuit oriri temere ac ſine cauſa, ſed de ſapiente inprimis opifice clariſſime teſtatur.

Q ἄλλοθι πῇ] In MS. Ciz. correctum ἄλλοθί ποι. Sed utrumque dicitur.

Θεός· εἰσὶν ἄρα Θεοί. Ζήνων δὲ ὁ Κιτ]ιεὺς,[R] ἀπὸ Ξενοφῶντος τὴν ἀφορμὴν λαϐὼν, ȣτωσὶ συνερωτᾷ· τὸ προϊέμενον σπέρμα λογικȣ͂,[S] καὶ αὐτὸ λογικόν ἐϛιν· ὁ δὲ κόσμος προΐεται σπέρμα λογικȣ͂, λογικὸν ἄρα ἐϛὶν ὁ κόσμος. ᾧ συνεισάγεται καὶ ἡ τȣ́τȣ ὕπαρξις. καὶ ἔϛιν ἡ τῆς συνερωτήσεως πιθανότης πρȣ͂π]ος. πάσης γὰρ φύσεως καὶ ψυχῆς ἡ καταρχὴ τῆς κινήσεως γίνεσθαι δοκεῖ ἀπὸ ἡγεμονικȣ͂, καὶ πᾶσαι αἱ ἐπὶ τὰ μέρη τȣ͂ ὅλȣ ἐξαποϛελλόμεναι δυνάμεις, ὡς ἀπό τινος πηγῆς τȣ͂ ἡγεμονικȣ͂ ἐξαποϛέλλονται· ὥϛε πᾶσαν δύναμιν τὴν περὶ τὸ μέρος ȣ̓͂σαν, καὶ περὶ τὸ ὅλον εἶναι, διὰ τὸ ἀπὸ τȣ͂ ἐν αὐτῷ ἡγεμονικȣ͂ διαδίδοσθαι. ὅθεν, οἷόν ἐϛι τὸ μέρος τῇ δυνάμει, τοιȣ͂τον πολὺ πρότερόν ἐϛι τὸ ὅλον. καὶ διὰ τȣ͂το εἰ προΐεται λογικȣ͂ ζώȣ σπέρμα ὁ κόσμος, ȣ̓χ ὡς τὸν ἄνθρωπον κατὰ ἀποϐρασμὸν,[T] ἀλλὰ καθὸ περιέχει σπέρματα λογικῶν ζώων, περιέχει τὸ πᾶν. ȣ̓χ ὡς ἂν εἴποιμεν τὴν ἄμπελον γιγάρτων εἶναι περιεκτικὴν, τȣτέϛι κατὰ περιγραφήν· ἀλλ' ὅτι λόγοι σπερματικοὶ λογικῶν ζώων ἐν αὐτῷ περιέχονται. ὥϛε εἶναι τοιȣ͂το τὸ λεγόμενον. ὁ δέ γε κόσμος περιέχει σπέρματος λόγȣς λογικῶν ζώων· λογικὸς ἄρα ἐϛὶν ὁ κόσμος. καὶ πάλιν ὁ Ζήνων φησὶν, εἰ τὸ λογικὸν τȣ͂ μὴ λογικȣ͂ κρεῖτ]όν ἐϛιν, ȣ̓δὲν δέ γε κόσμȣ κρεῖτ]όν ἐϛι· λογικὸν ἄρα ὁ κόσμος. καὶ ὡσαύτως ἐπὶ τȣ͂ νοερȣ͂ καὶ ἐμψυχίας μετέχοντος. τὸ γὰρ νοερὸν τȣ͂ μὴ νοερȣ͂, καὶ ἔμψυχον τȣ͂ μὴ ἐμψύχȣ κρεῖτ]όν ἐϛιν· ȣ̓δὲν δέ γε κόσμȣ κρεῖτ]ον· νοερὸς ἄρα καὶ ἔμψυχός ἐϛιν ὁ κόσμος.[U] κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι[X] τῇ

ergo Dii. 101. Zeno autem Cittieus, a Xenophonte accepta occaſione, ſic interrogat: Quod emittit ſemen ejus quod eſt particeps rationis, eſt ipſum quoque rationis particeps. Mundus autem emittit ſemen ejus quod eſt particeps rationis: eſt ergo mundus rationis particeps. Cum quo ſimul infertur ejus quoque exiſtentia. 102. Eſt autem interrogationis evidens probabilitas. Cujusvis enim naturæ & animæ principium motus, videtur oriri ab ea facultate quæ tenet principatum in anima. & omnes quæ ad totius partes emittuntur facultates, emittuntur ex præcipua facultate animæ tanquam ab aliquo fonte. Quo fit ut omnis vis & facultas quæ eſt in parte, ſit etiam in toto, propterea quod diſtribuatur a præcipua quæ eſt in ipſa facultate. Unde qualis eſt pars facultate, tale longe prius eſt totum. 103. Et ideo ſi mundus emittit ſemen animalis ratione præditi, non ſicut homo æſtu quodam & fervore, ſed quatenus continet ſemina animalium præditorum ratione, continet univerſum. Non ut dixerimus vineam continere acinos, hoc eſt per circumſcriptionem, ſed quia ſeminariæ rationes animantium participum rationis in eo continentur. Quo fit ut ſit tale id quod dicitur: Mundus continet ſeminarias rationes animalium participum rationis: eſt ergo mundus particeps rationis. 104. Et rurſus dixit Zeno: Si quod eſt particeps rationis, eſt melius ac præſtantius eo quod eſt illius expers: nihil autem mundo eſt præſtantius, eſt ergo mundus particeps rationis. Ac ſimiliter de mente prædito argumentatur, & de animato. Nam quod eſt mente præditum, eſt melius ac præſtantius eo quod non eſt præditum. & animatum eſt inanimo melius ac præſtantius. Nihil eſt autem mundo melius ac præſtantius: mente ergo præditus & animatus eſt mundus. 105. Eſt autem apud Platonem quoque oratio, quæ eodem

N O T Æ.

R Ζήνων δὲ ὁ Κιτ]ιεὺς] Hic inter alia ſcripta etiam *ἀπομνημονεύματα* teſte Laërtio VII. 4. compoſuit, titulum a Xenophonte mutuatus, in quo fortaſſe etiam hoc, quod refert præſenti loco Sextus, exſtabat. Argumentum Xenophontis ſive Socratis a quo anſam petiiſſe Zenonem noſter ait expoſitum fuit paullo ante, Sect. 95. Zenonis locum interpretatus eſt, Salmaſius ad Simplicium p. 309.

S σπέρμα λογικȣ͂] Inter ſemina rerum omnis generis, ſive *λόγȣς σπερματικȣ̀ς*, quibus refertus Mundus, ſunt etiam ex quibus homo generatur, animal mente ac ratione præditum, & cœleſti animatum igne. Hæc ſunt *σπέρματα* ſive *λόγοι σπερματικοὶ λογικȣ͂*. Oportet igitur in Mundo eſſe *λόγον*, & auctorem illius *λόγῳ* neutiquam carere. De *λόγοις σπερματικοῖς* ſive ſeminali ratione rebus indita, per quam, ut loquitur Origenes apud Hieron. Epiſt. ad Pammachium, *futuras materias in medullæ principiis tenent*, conſulendus Mericus Caſaubonus ad M. Antonini lib. IV. Sect. 10.

T ȣ̓χ ὡς τὸν ἄνθρωπον κατὰ ἀποβρασμὸν] Deberet eſſe *ȣ̓χ ὡς ὁ ἄνθρωπος* ſive ſubintelligendum *λέγομεν*, ſicut mox infra: *ȣ̓χ ὡς ἂν εἴποιμεν, τὴν ἄμπελον*. Senſus enim eſt mundum non ita ejectare ſemen atque ex purare ut homo facit æſtu quodam Venereo.

U νοερὸς ἄρα καὶ ἔμψυχός ἐϛιν ὁ κόσμος] Hoc eſt, Mentem habet Mundus & Animam quæ eam moderatur Deum, idem quod ait Maniſius II. 61.

Infuſumque Deum cœlo, terrisque fretoque,
Ingentem æquali moderantem fœdere molem,
Totumque alterno conſenſu vivere Mundum
Et rationis agi motu, quum ſpiritus unus
Per cunctas habitet parteis, atque irriget orbem
Omnia pervolitans, corpusque animale figuret.

X παρὰ τῷ Πλάτωνι] Locus eſt in Timæo p. 477. quem illuſtrat Proclus lib. 2. in Timæum p. 110. laudant multi veteres, ut Plutarchus de fato, p. 650. Hierocles in aurea carmina p. 21. Euſebius XI. 21. præparat. &c. Verbis Græcis autem adſcripſi Ciceronis, qui libro de Univerſitate Timæum Platonis interpretatus eſt, Latinam verſionem, niſi quod poſtrema a Tullio omiſſa addidi, & pro *probitate*, *bonitatem*, & pro *probo* malui *bonum* dicere Deum, quod ipſo dignius mihi vocabulum videbatur, & preſſius reſpondet Græco, *ἀγαθός*. Chalcidius reddit, optimum. *Dicendum igitur, cur rerum conditor fabricatorque genituræ omne hoc inſtituendum putaverit. Optimus erat: ab optimo porro longe relegata eſt invidia. Itaque conſequenter cuncta ſui ſimilia, prout cujusque natura capax beatitudinis eſſe poterat, effici voluit. Quam quidem voluntatem Dei originem rerum certiſſimam ſi quis ponat, recte eum putare conſentiam.* Ita Chalcidius.

valet, cum ſcribit in hæc verba: *Quæramus igitur cauſam quæ eum impulerit qui hæc machinatus ſit, ut originem rerum & molitionem novam quæreret; Bonitate videlicet præſtabat. Bonus autem invidet nemini. Itaque omnia maxime ſui ſimilia generavit. Hæc nimirum gignendi Mundi juſtiſſima cauſa, quam viris ſapientiſſimis, probatam ſi quis receperit rectiſſime profecto fecerit.* 106. Deinde cum pauca ſubjunxiſſet, *Quocirca*, inquit, *intelligentiam in animo, animum incluſit in corpore, ſic ratus eſt opus illud effectum eſſe pulcherrimum optimumque. Quam ob cauſam non eſt cunctandum profiteri, ſi modo inveſtigari aliquid conjectura poteſt, hunc Mundum animal eſſe, idque intelligens, quia eſt Divina providentia conſtitutus.* 107. Vi autem ac poteſtate eandem Plato quam Zeno protulit rationem. Nam & ille concludit univerſum eſſe pulcherrima natura præditum, & probabili ac veriſimili ratione eſſe animal, animatum, & intelligentia ac ratione inſtructum. 108. Sed Alexinus quidem hujuſmodi objectabat argumentum: Poëticum eſt melius ac præſtantius non poëtico, & grammaticum non grammatico. & quæ ſecundum alias artes elaborata ſunt præſtant iis quæ non ſunt hujuſmodi. Nihil autem mundo eſt melius ac præſtantius. Poëticum ergo aliquid & grammaticum eſt mundus. 109. Cui argumento a ſimilitudine petito occurrentes reſpondent Stoici, quod Zeno accepit id quod eſt ſimpliciter melius ac præſtantius, nempe rationis particeps, eo quod eſt expers rationis: & intelligentia præditum eo quod non eſt præditum: & animatum inanimo. 110. Non ita autem Alexinus. Non enim eſt poëticum ſimpliciter melius ac præſtantius non poëtico: & grammaticum non grammatico. quo fit ut in argumentis his magna cernatur differentia. Ecce enim Archilochus cum ſit poëta, non eſt melior ac præſtantior Socrate non poëta: & Ariſtarchus cum ſit grammaticus, non eſt melior ac præſtantior Platone non grammatico. 111. Præterea a mundi quoque motu conantur probare quod ſint Dii, & Stoici,

δυνάμει τοιοῦτος λόγος, κατὰ λέξιν αὐτοῦ γράφοντος· λέγωμεν δὴ δι' ἣν αἰτίαν γένεσιν καὶ πᾶν τόδε ὁ συνιστὰς συνέστησεν: ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς ἐγγίνεται φθόνος. τούτου δὴ ἐκτὸς ὢν, πάντα ὅσα μάλιστα [Y] ἐβουλήθη γίγνεσθαι παραπλήσια ἑαυτῷ. ταύτην δὲ γενέσεως καὶ κόσμου μάλιστα ἄν τις ἀρχὴν κυριωτάτην παρὰ ἀνδρῶν φρονίμων ἀποδεχόμενος, ὀρθότατα ἀποδέχοιτο ἄν. εἶτ' ὀλίγα διελθὼν, ἐπιφέρει, λέγων· διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν τῷ σώματι συνιστὰς, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, [Z] ὅ, τι κάλλιστον ἂν εἴη κατὰ φύσιν, ἄριστον τὸ ἔργον ἀπειργασμένος. οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν τόνδε τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον, ἔννουν τε τῇ ἀληθείᾳ, διὰ τὸ, τῇ Θεοῦ γενέσθαι [A] προνοίᾳ. δυνάμει δὲ τὸν αὐτὸν τῷ Ζήνωνι [B] λόγον ἐξέθετο. καὶ γὰρ οὗτος τὸ πᾶν κάλλιστον εἶναί φησι, κατὰ φύσιν ἀπειργασμένον ἔργον, καὶ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον, ζῶον ἔμψυχον, νοερόν τε καὶ λογικόν. ἀλλ' ὅγε Ἀλεξῖνος [C] τῷ Ζήνωνι παρέβαλε τρόπῳ τῷδε· τὸ ποιητικὸν τοῦ μὴ ποιητικοῦ, καὶ τὸ γραμματικὸν τοῦ μὴ γραμματικοῦ, κρεῖττόν ἐστι, καὶ τὸ κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας θεωρούμενον, κρεῖττόν ἐστι τοῦ μὴ τοιούτου. οὐδὲ ἓν δὲ κόσμου κρεῖττόν ἐστι. ποιητικὸν ἄρα καὶ γραμματικόν ἐστιν ὁ κόσμος. πρὸς ἣν ἀπαντῶντες παραβολὴν οἱ Στωϊκοὶ, φασὶν, ὅτι Ζήνων τὸ καθάπαξ κρεῖττον εἴληφε, τουτέστι τὸ λογικὸν τοῦ μὴ λογικοῦ, καὶ τὸ νοερὸν τοῦ μὴ νοεροῦ, καὶ τὸ ἔμψυχον τοῦ μὴ ἐμψύχου. ὁ δὲ Ἀλεξῖνος οὐκέτι. οὐ γὰρ ἐν τῷ καθάπαξ τὸ ποιητικὸν τοῦ μὴ ποιητικοῦ, καὶ τὸ γραμματικὸν τοῦ μὴ γραμματικοῦ κρεῖττον. ὥστε μεγάλην ἐν τοῖς λόγοις θεωρεῖσθαι διαφοράν. ἰδοὺ γὰρ Ἀρχίλοχος ποιητικὸς ὢν, οὐκ ἔστι Σωκράτους τοῦ μὴ ποιητικοῦ κρείττων, καὶ Ἀρίσταρχος γραμματικὸς ὢν, οὐκ ἔστι Πλάτωνος τοῦ μὴ γραμματικοῦ κρείττων. πρὸς τούτοις, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως [D] ἐπιχειροῦσι κατασκευάζειν τὴν τῶν Θεῶν ὕπαρξιν, οἵτε

NOTÆ.

Y πάντα ὅσα μάλιστα] Platonis Codices ὅτι μάλιστα.

Z συνετεκταίνετο] Platonis Codices ξυνετεκταίνετο, quod eſt magis Atticum. Sic paullo ante ξυνέστησεν pro συνέστησεν. Sed Chalcidii etiam interpretationem horum Philoſophi verborum adſcribam: *Hac igitur reputatione, intellectu in anima, porro anima in corpore locata, totam animantis Mundi ambitum cum veneranda illuſtratione compoſuit. Ex quo apparet, ſenſilem mundum animal intelligens eſſe, Divinæ providentiæ ſanctione.*

A διὰ τὸ, τῇ Θεοῦ γενέσθαι] Ita recte apud Platonem γενέσθαι, *factum*, ſive *conſtitutum eſſe*, pro eo quod in editis Sexti eſt γίγνεσθαι, i. e. *fieri* ſive *conſtitui*. pro διὰ τὸ, τῇ Θεοῦ προνοίᾳ, i. e *propterea quod dei providentia factus ſit*, apud Platonem, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν i. e. *propter dei providentiam.*

B τὸν αὐτὸν τῷ Ζήνωνι] De quo paullo ante Sect. 101. ſeq.

C ὅγε Ἀλεξῖνος] Hic eſt Alexinus Eleus Eubulidis Dialectici auditor, quem ſcripſiſſe adverſus Zenonem; & Zenoni maxime infeſtum fuiſſe teſtatur Laërtius II. 109. 110. Ex noſtro Sexto autem apparet falli Aldobrandinum, quando ad laudatum Laërtii locum annotat Zenonem Eleatem non Citrieum intelligi. Hic Alexinus, quod φιλονεικότατος & ἐριστικὸς eſſet, per ludibrium dictus etiam ἐλεγξῖνος, vixit iiſdem quibus Zeno Cittieus temporibus Antigoni Gonatæ (Macedoniæ Regis ab Olymp. CXXV. ad CXXXV.) Zenonem vero Eleatem non oppugnavit ſed miratus eſt ac coluit popularem ſuum & ſectæ cui ipſe nomen dediſſet principem. Cavillatio porro Alexini quam Zenonis argumento oppoſuit, ejuſdem plane generis cum illa quam Xenophonti objectam Sextus affert refellitque ſupra, Sect. 96.

D ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως] Validiſſimum hoc argumentum ad Deum primum motorem demonſtrandum, quod a motu corporum cœleſtium pariter & aliorum petitur, quæ tam ordinate tam conſtanter tam diverſimode ac multipliciter ad pulcherrimos, ſalutares & maximos fines & effectus edendos moveri non poſſent, ſi vel temere vel per ὑλικὴν ἀνάγκην

ἀπὸ

ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ οἱ τούτοις συμπνέοντες. ὅτι γὰρ κινεῖται ὁ κόσμος πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν ὑπὸ πολλῶν εἰς τοῦτο ἐναγόμενος. ἤτοι οὖν ὑπὸ φύσεως κινεῖται, ἢ ὑπὸ προαιρέσεως, ἢ ὑπὸ δίνης, καὶ κατ᾽ ἀνάγκην· ἀλλ᾽ ὑπὸ μὲν δίνης, καὶ κατ᾽ ἀνάγκην, οὐκ εὔλογον· ἤτοι γὰρ ἄτακτός ἐστιν, ἢ διατεταγμένη ἡ δίνη. καὶ εἰ μὲν ἄτακτος, οὐκ ἂν δυνηθείη τεταγμένως τι κινεῖν· εἰ δὲ μετὰ τάξεώς τε κινεῖται καὶ συμφωνίας, θεία τις ἔσται καὶ δαιμόνιος. οὐ γὰρ ἄν ποτε τεταγμένως καὶ σωτηρίως τὸ ὅλον ἐκίνει, μὴ νοερὰ καὶ θεία καθεστῶσα. τοιαύτη δὲ οὖσα, οὐκ ἔτι ἂν εἴη δίνη. ἄτακτον γάρ ἐστιν αὕτη καὶ ὀλιγοχρόνιον. ὥστε κατ᾽ ἀνάγκην μὲν καὶ ὑπὸ δίνης ὡς ἔλεγον οἱ περὶ τὸν Δημόκριτον, [E] οὐκ ἂν κινοῖτο ὁ κόσμος. καὶ μὴν οὐδὲ φύσει ἀφαντάστῳ, παρόσον ἡ νοερὰ φύσις ἀμείνων ἐστὶ ταύτης. ὁρῶνται δὲ τοιαῦται φύσεις ἐν κόσμῳ περιεχόμεναι· ἀνάγκη ἄρα καὶ αὐτὸν νοερὰν ἔχειν φύσιν ὑφ᾽ ἧς τεταγμένως κινεῖται. ἥτις εὐθέως ἐστὶ Θεός. τά γε μὴν αὐτομάτως κινούμενα τῶν κατασκευασμάτων, θαυμαστότερά ἐστι τῶν μὴ τοιούτων. τὴν οὖν Ἀρχιμήδειον σφαῖραν [F] σφόδρα

& qui cum iis conſentiunt. Quod enim moveatur mundus, confitebitur quilibet multis teſtimoniis ad hoc inductus. Aut ergo movetur a natura, aut ſuo arbitratu, aut vertigine ac neceſſitate. 112. Sed a vertigine quidem moveri & neceſſitate non eſt conſentaneum. Aut enim eſt inordinata vertigo aut ordinata. Et, ſi quidem inordinata ſit, non poterit quicquam movere ordinate. Si quid autem movetur cum ordine & conſenſu, erit divina, inductaque divinitus: 113. Numquam enim univerſum hoc moveret ordinate & ſalutariter, ſi non eſſet mente prædita & divina. Si ſit autem ejusmodi, non erit amplius vertigo. ea enim res eſt ſine ordine & brevis temporis. Quamobrem a neceſſitate & vertigine moveri non poteſt mundus, ut dicebat Democritus. 114. Sed neque a natura quæ deſtituta ſit imaginandi vi, quandoquidem intelligens menteque prædita, eſt ea melior. Cernuntur autem hujusmodi naturæ contineri in mundo. Neceſſe eſt ergo ipſum quoque naturam habere mente præditam & intelligentem, a qua movetur ordinate; quæ certe eſt Deus. 115. Ea quidem certe quæ ſua ſponte moventur opera, ſunt magis admirabilia quam ea quæ non ſunt hujusmodi. Archimedis quidem certe ſphæram contem-

NOTÆ.

moverentur; & non eſſent inſtar artificioſiſſimi horologii ad illos motus finesque a Deo omnis materiæ regendæ compote & ſapiente opifice ac primo motore aptata. Hinc etiam Plato in Epinomide p. 703. concludit *τὴν ἐπὶ τἀγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν, τῆς ἀρίστης ψυχῆς εἶναι.* & ante Platonem Anaxagoras *κινήσεως ἀρχὴν* facit Deum *τὸν νοῦν ἀπαθῆ καὶ ἀμιγῆ,* quod probat Ariſtoteles VIII. Phyſicor. cap. 5. ſeq. & XIV. Metaphyſ. cap. 7. Confer ſupra Sect. 76. Etiam recentiori ætate acutiſſima ingenia ut Carteſii, Gaſſendi & nuper Newtoni, nihil potuerunt comminiſci quo vel ſibi ipſis vel aliis non plane plumbeis, rationes Mechanicas motus, qui obſervatur in corporibus Cœleſtibus, ne de aliis jam dicam, ſine auctore illius Deo vel redderent, vel redditas approbarent.

E οἱ περὶ τὸν Δημόκριτον] Democriti placitum apud Laërtium IX. 45. *πάντα κατ᾽ ἀνάγκην γίνεσθαι, τῆς δίνης αἰτίας οὔσης τῆς γενέσεως πάντων ἣν ἀνάγκην λέγει. quicquid aut ſit, aut fiat, naturalibus fieri aut factum eſſe ponderibus & motibus,* ut eſt apud Ciceronem in Lucullo c. 38. Tamen Auguſtino teſte Epiſt. 118. cap. 28. (edit. vet. Epiſtola 56.) idem *ſenſit ineſſe concurſioni atomorum vim quandam animalem & ſpirabilem.* Quod licet temere ac ſine probatione affirmatum ab Democrito ſit, tamen non ſufficit ad explicandas motuum qui in univerſo fiunt rationes. Illi enim fiunt non ad ſingularum atomorum vel pondus vel arbitrium, ſed ut Sexti verbis utar *τεταγμένως καὶ σωτηρίως*, ad decus & utilitatem communem univerſi, quæ ab ſingulis atomis nec intelligi nec intendi potuit.

F τὴν Ἀρχιμήδειον σφαῖραν] Similé Poſidonii opus memorat Cicero 2. de natura Deor. c. 34. *quod ſi in Scythiam aut in Britanniam, ſphæram aliquis tulerit hanc, quam nuper familiaris noſter effecit Poſidonius, cujus ſingulæ converſiones idem efficiunt in Sole, & in Luna & in quinque ſtellis errantibus, quod efficitur in cœlo ſingulis diebus & noctibus: quis in illa barbarie dubitet, quin ea ſphæra ſit perfecta ratione?* Talis eſt Caſſiodoro lib. 1. Variar. Epiſtola 45. *parva machina gravida mundo, cœlum geſtabile, compendium rerum, ſpeculum Naturæ, ad ſpeciem ætheris incredibili mobilitate volutatum.* Talis cœnatio illa rotunda Neronis de qua Svetonius c. 31. *quæ perpetuo diebus ac noctibus vice mundi circumagebatur.* At de ſphæra Archimedis ſingillatim meminere cum idem Cicero lib. 2. de natura Deor. c. 35. *Hi autem dubitant de Mundo, ex quo oriuntur & fiunt omnia, caſune ipſe ſit effectus* (ut Epicuro viſum) *aut neceſſitate aliqua* (ut ſenſit Democritus) *an ratione ac mente Divina. Et Archimedem arbitrantur plus valuiſſe in imitandis ſphæræ converſionibus, quam Naturam in efficiendis, præſertim cum multis partibus ſint illa perfecta, quam hæc ſimulacra, ſollertius.* Et 1. Tuſculan. c. 25. *nam cum Archimedes Lunæ, Solis, quinque errantium motus in ſphæram illigavit, effecit idem quod ille qui in Timæo Mundum ædificavit Platonis Deus, ut tarditate & celeritate diſſimillimos motus una regeret converſio. Quod ſi in hoc Mundo ſine Deo non poteſt, ne in ſphæra quidem eosdem motus Archimedes ſine divino ingenio potuiſſet imitari.* Ovidius VI. faſtor. 277.

Arte Syracuſia ſuſpenſus in aëre clauſo
Stat polus, immenſi parva figura globi.

Aër clauſus, eſt vitrum quo avtomaton ſuum Archimedes concluſerat, unde Claudiani Epigramma in Archimedis ſphæram:

Jupiter in parvo cum cerneret æthera vitro,
Riſit & ad ſuperos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progreſſa potentia curæ,
Jam meus in fragili luditur orbe labor.
Jura poli, rerumque fidem, legesque Deorum
Ecce Syracuſius tranſtulit arte ſenex.
Incluſus variis famulatur ſpiritus aſtris,
Et vivum certis motibus urget opus.
Percurrit proprium mentitus ſignifer annum,
Et ſimulata novo Cynthia menſe redit.
Jamque ſuum volvens audax induſtria Mundum,
Gaudet, & humana ſidera mente regit.
Quid falſo inſontem tonitru Salmonea miror?
Æmula naturæ parva reperta manus.

Vitream etiam pellucidamque innuit Martianus Capella lib. VI. p. 191.

Ipſa etiam læva ſphæra fulgebat honora
Aſſimilis mundo ſideribusque fuit.
Nam globus & circi, Zonæque ac fulgida ſigna
Nexa recurrebant, arte locata pari.
Tellus quæ rapidum conſiſtens ſuſcipit orbem,
Puncti inſtar medio hæſerat una loco.

plantes valde obſtupeſcimus, in qua movetur Sol & Luna & reliqua aſtra, non tamen ligna admiramur, nec eorum motum, ſed artificem & cauſas quæ movent. Unde quanto quæ ſentiunt, ſunt magis admirabilia iis quæ non ſentiunt, tanto ſunt etiam magis admirabiliores cauſæ quæ ea movent. 116. Quoniam enim equus eſt arbore ac planta magis admirabilis : & cauſa quæ movet equum, eſt magis admirabilis quam cauſa plantæ : & quoniam elephantus eſt e quo magis admirabilis, cauſa quoque quæ movet elephantum, tantam molem portans, eſt equi cauſa admirabilior. 117. His autem omnibus, ſumma ratione, Solis quoque & Lunæ & ſtellarum, & præ his, mundi natura, quæ etiam eorum cauſa eſt, admirabilior habetur. Nam partis quidem cauſa non extenditur ad totum, nec eſt ejus cauſa. Cauſa autem totius extenditur ad partes. Quamobrem eſt magis admirabilis quam cauſa partis. 118. Quare cum mundi natura ſit cauſa totius mundi ornatus & diſpoſitionis, erit etiam cauſa partium. Quod ſi ita eſt, ea eſt optima ac præſtantiſſima. Si eſt autem optima ac præſtantiſſima, eſt ratione & mente prædita. Præterea eſt etiam æterna. Ea autem natura eſt eadem quæ Deus. Eſt ergo Deus. 119. Ad hæc accedit, quod in omni corpore quod multivarias habet partes & regitur ſecundum naturam, eſt aliquid quod dominatur. Qua ratione in nobis quidem in corde id eſſe cenſetur, aut in cerebro, aut in aliqua alia parte. In arboribus autem & plantis non eodem modo, ſed apud nonnullas quidem in radicibus, in aliis autem in coma, apud alias in ligni corde ſeu medulla. 120. Quamobrem cum mundus regatur a natura, conſtetque

θεωροῦντες ἐκπληττόμεθα, ἐν ᾗ ἥλιός τε καὶ σελήνη κινεῖται, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀστέρων, οὐ μὰ Δία ἐπὶ τοῖς ξύλοις, οὐδ' ἐπὶ τῇ κινήσει τούτων τεθηπότες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τεχνίτῃ καὶ ταῖς κινούσαις αἰτίαις· ὅθεν ὅσῳ θαυμασιώτερά ἐστι τὰ αἰσθανόμενα τῶν αἰσθητῶν, τοσούτῳ θαυμασιώτεραί εἰσιν αἱ ταῦτα κινοῦσαι αἰτίαι. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἵππος θαυμασιώτερος τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡ κινητικὴ τοῦ ἵππου αἰτία θαυμασιωτέρα τῆς τοῦ φυτοῦ αἰτίας· καὶ ἐπεὶ ὁ ἐλέφας θαυμασιώτερος ἵππου· καὶ ἡ κινητικὴ τοῦ ἐλέφαντος αἰτία, τηλικοῦτόν γε ὄγκον διαβαστάζουσα θαυμασιωτέρα τῆς τοῦ ἵππου. τούτων δέ γε πασῶν κατὰ τὸν ἀνώτατον λόγον, [G] καὶ ἡ τοῦ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων. καὶ πρὸ τούτων ἡ τοῦ κόσμου φύσις, ἥτις καὶ τούτων ἐστὶν αἰτία. ἡ μὲν γὰρ τοῦ μέρους αἰτία, οὐ διατείνει ἐπὶ τὸ ὅλον, οὐδ' ἔστι τούτου αἰτία· ἡ δὲ τοῦ ὅλου, διατέτακεν εἰς τὰ μέρη· διὸ καὶ θαυμασιωτέρα ἐστὶ τῆς τοῦ μέρους αἰτίας. ὥστε ἐπεὶ ἡ τοῦ κόσμου φύσις ἐστὶν αἰτία τῆς τοῦ ὅλου κόσμου διακοσμήσεως, εἴη ἂν αἰτία καὶ τῶν μερῶν. εἰ δὲ τοῦτο, κρατίστη ἐστίν. εἰ δὲ κρατίστη ἐστὶ, λογική τέ ἐστι καὶ νοερά· προσέτι δὲ ἀΐδιος ἂν εἴη. ἡ δὲ τοιαύτη φύσις, ἡ αὐτή ἐστι Θεῷ. ἔστι τοίνυν τὶ Θεός. καὶ μὴν ἐν παντὶ πολυμερεῖ σώματι, [H] καὶ κατὰ φύσιν διοικουμένῳ, [I] ἔστι τὶ τὸ κυριεῦον. καθὸ καὶ ἐφ' ἡμῶν μὲν ἢ ἐν καρδίᾳ τοῦτο τυγχάνειν ἀξιοῦται, ἢ ἐν ἐγκεφάλῳ, [K] ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ μέρει τοῦ σώματος. ἐπὶ δὲ τῶν φυτῶν, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ἐφ' ὧν μὲν κατὰ τὰς ῥίζας ἐφ' ὧν δὲ κατὰ τὴν κόμην, ἐφ' ὧν δὲ κατὰ τὸν ἐγκάρδιον. [L] ὥστε ἐπεὶ καὶ ὁ κόσμος ὑπὸ φύσεως διοι-

NOTÆ.

Hanc tener & vitreis circum volitantibus auris
Aër complectens imbriſicabat aquis :
Quæ tamen immenſo quo cingitur illa profundo
Interrivata marmore tellus erat.
Texerat exterior qui fulget circulus orbis
Ætheris aſtriſico lumina multa peplo. &c.
Hanc Mundo aſſimilem ſtupuit Trinacria tellus
Archimedea aſtriſicante manu.

At Lactantius lib. 2. cap. 5. *An Archimedes Siculus concavo ære ſimilitudinem Mundi figuramque potuit machinari, in quo ita Solem & Lunam compoſuit, ut inæquales motus & cæleſtibus ſimiles converſionibus ſingulis quaſi diebus efficerent, & non modo acceſſus Solis & receſſus, vel incrementa diminutionesque Lunæ, verum etiam ſtellarum, vel inerrantium vel vagarum diſpares curſus orbis ille dum vertitur, exhiberet?* Sextus noſter ξύλων meminit, & ex ligno fabricatam admirandam illam machinam docet, cum quo non pugnat, quod vitro, ut teſtantur Claudianus & alii, incluſa fuerit : Lactantii autem concavum æs quomodo cum his conciliari poſſit, non plane perſpicio. Mentio ſphæræ hujus etiam apud Julium Firmicum lib. V. Matheſ. p. LXXVII. b. *Saturnus in nono ab horoſcopo conſtitutus loco Sagittarii habeat ſignum : hæc genitura divinum facit artis mechanicæ repertorem. Hic ille eſt noſter, cujus ingenio fabricata ſphæra, lapſum cæli & omnium ſiderum curſus, exemplo divinæ imitationis oſtendit. Hic eſt Syracuſanus Archimedes* &c. Etiam Plutarchus in Marcello p. 309. Archimedis refert σκιόθηρα καὶ σφαίρας καὶ γωνίας αἷς ἐναρμόττει τὸ τοῦ ἡλίου μέγεθος πρὸς τὴν ὄψιν. De aliis aliorum ſimilibus machinis & avtomatis dixi lib. 4. Bibliothecæ Græcæ c. 14. quemadmodum de cæteris Archimedis inventis lib. 3. c. 22.

G κατὰ τὸν ἀνώτατον λόγον] Fortaſſe legendum ἀνωτάτω, ut ſupra Sect. 39. τὴν ἀνωτάτω ἐνύθειαν. Vide ſi placet quæ notavi ad indicem capitum libri primi Pyrrhonianarum. Superius pro τῶν αἰσθητῶν interpres legit τῶν ἀναισθήτων.

H πολυμερεῖ σώματι] Hoc eſt quod corpus organicum vulgo appellamus, quale eſt plantæ vel animalis. Nam aqua v. g. & lapis non ſunt ita πολυμερῆ, ſive non conſtant partibus tam variæ ac diverſæ naturæ, uti plantæ radice, cortice, foliis : animalia oſſibus, carne, ſangvine multisque aliis. Hinc vocabulum πολυμερεῖ hoc loco nolui cum Herveto reddere *quod multas partes habet*, nam aquæ quoque & lapidis multæ poſſunt partes cogitari, ſuntque etiam, quando dividuntur, ſed potius *quod habet partes varias* diverſæque naturæ, quales in plantis atque animalibus ſentimus. οὐχ ὁμοιομερὲς apud Theophraſtum lib. 1. Hiſt. plantar. cap. 2.

I κατὰ φύσιν διοικουμένῳ] Repetenda memoria eſt quæ ſupra Sect. 81. fuit diſtinctio inter res ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως συνεχομένας, & ὑπὸ φύσεως atque ὑπὸ ψυχῆς.

K ἢ ἐν καρδίᾳ ἢ ἐν ἐγκεφάλῳ] De ſede animæ, varias Philoſophorum ſententias tangit noſter lib. 1. adverſus Logicos, Sect. 313.

L κατὰ τὸν ἐγκάρδιον] Ita MS. Ciz. pro τὸ ἐγκάρδιον, recte, nam ſubintelligitur μυελόν. Theophraſtus lib. 1. Hiſt. plantar. c. 1. μήτραν arborum appellat. μήτρα δὲ, τὸ μεταξὺ

κεῖται,

κεῖται, πολυμερὴς καθεστώς, εἴη ἄν τι ἐν αὐτῷ τὸ κυριεῦον, καὶ τὸ προκαταρχόμενον τῶν κινήσεων· οὐδὲν δὲ δυνατὸν εἶναι τοιοῦτον, ἢ τὴν τῶν ὄντων φύσιν, ἥτις Θεός ἐστιν. ἔστιν ἄρα Θεός. ἀλλ' ἴσως τινὲς ἐροῦσιν, ὅτι τούτῳ τῷ λόγῳ ἡγεμονικωτάτην εἶναι συμβέβηκε καὶ κυριωτάτην ἐν τῷ κόσμῳ τὴν γῆν, καὶ ἡγεμονικώτερον καὶ κυριώτερον τὸν ἀέρα· ἄνευ γὰρ τούτων, οὐχ οἷόν τέ ἐστι συστῆναι κόσμον. ὥστε καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα φήσομεν εἶναι Θεόν, ὅπερ ἐστὶν εὔηθες, καὶ ὅμοιον τῷ λέγειν, κυριώτατον ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἡγεμονικώτατον εἶναι τὸν τοῖχον· ἄνευ γὰρ τούτου μὴ δύνασθαι τὴν οἰκίαν συστῆναι. καθάπερ γὰρ ἐνταῦθα, ταῖς μὲν ἀληθείαις ἀδύνατόν ἐστιν ἄνευ τοίχου συστῆναι τὴν οἰκίαν, οὐ μὴν ὑπερφέρει καὶ κρείττον ἐστι τοῦ οἰκοδεσπότου ὁ τοῖχος· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου, ἀδύνατον μὲν χωρὶς γῆς καὶ ἀέρος τὴν τοῦ παντὸς σύστασιν γενέσθαι· οὐ μὴν ταῦτα ὑπερφέρει τῆς διοικούσης τὸν κόσμον φύσεως, ἥτις οὐ διενήνοχε Θεοῦ. ἔστιν ἄρα Θεός. τὸ μὲν οὖν γένος τῶν τοιούτων λόγων, ἐστὶ τοιοῦτον.

Σκοπῶμεν δὲ ἑξῆς καὶ τὸν τρόπον τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων τῶν ἀναιρούντων τὸ Θεῖον. εἰ γὰρ μή εἰσι Θεοί, οὐκ ἔστιν εὐσέβεια, μόνον τῶν αἱρετῶν [M] ὑπάρχουσα. ἔστι γὰρ εὐσέβεια, ἐπιστήμη Θεῶν θεραπείας. τῶν δ' ἀνυπάρκτων, οὐ δύναταί τις εἶναι θεραπεία. ὅθεν οὐδὲ ἐπιστήμη τις περὶ ταύτην γενήσεται. καὶ ὡς οὐχ οἷόν τε περὶ τὴν τῶν ἱπποκενταύρων θεραπείαν ἐπιστήμην εἶναι, ἀνυπάρκτων ὄντων, οὕτως οὐδὲ περὶ τὴν τῶν Θεῶν θεραπείαν, εἴπερ εἰσὶν ἀνύπαρκτοι, ἔσται τις ἐπιστήμη. ὥστε εἰ μή εἰσι Θεοί, ἀνύπαρκτός ἐστιν ἡ εὐσέβεια. ὑπάρχει δὲ εὐσέβεια· τοίνυν ῥητέον εἶναι Θεούς. καὶ πάλιν, εἰ μή εἰσι Θεοί, ἀνύπαρκτός ἐστιν ἡ ὁσιότης, δικαιοσύνη τις οὖσα πρὸς Θεούς. [N] ἔστι δέ γε κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ προλήψεις πάντων ἀνθρώπων, ὁσιότης. καθ' ὅ, τι καὶ ὅσιόν ἐστι. καὶ θεῖον ἄρα ἐστιν. εἴγε μὴν μὴ εἰσὶ Θεοί, ἀναιρεῖται σοφία, ἐπιστήμη οὖσα θείων τε καὶ ἀνθρωπείων [O] πρα-

ex multivariis partibus, eſt aliquid in eo quod dominatur, & quod incipit motum. Fieri autem non poteſt ut ſit aliquid ejusmodi, niſi rerum, quæ ſunt, natura, quæ quidem eſt Deus. Eſt ergo Deus. 121. Sed dicent forte aliqui, quod hac ratione conſequetur terram maxime principatum obtinere & dominari in mundo, & aërem magis obtinere principatum & dominari. nam absque iis fieri non poteſt ut conſtet mundus. Quamobrem & terram & aërem dicemus eſſe Deum. 122. At enim ſtolide hoc objicitur, ac perinde eſt ac ſi dicas parietem maxime dominari & principatum obtinere in domo: absque eo enim fieri non poſſe ut conſiſtat domus. Quomodo enim hic re vera fieri non poteſt ut absque pariete conſiſtat domus, non tamen præſtat & eſt melior domus domino paries: ita etiam in mundo fieri quidem non poteſt ut absque terra & aëre conſtet univerſitas, ea tamen non ſunt præſtantiora natura quæ mundum regit & adminiſtrat, quæ non differt a Deo. Eſt ergo Deus. Atque tale quidem eſt genus rationum hujusmodi.

123. Deinceps autem conſideremus etiam abſurda quæ ſequuntur ſententiam eorum qui Deos tollunt de medio. Nam ſi non ſunt Dii, ne religio quidem eſt, qua nihil eſt expetibilius. Eſt enim religio, ſcientia cultus Deorum. Eorum autem quæ non ſunt, nullus poteſt eſſe cultus. Unde ejus nulla quoque erit ſcientia. Et ut fieri non poteſt ut Hippocentaurorum colendorum ulla ſit ſcientia, cum non ſint Hippocentauri: ita nec colendorum Deorum ulla erit ſcientia, ſi non ſint Dii. Quamobrem ſi non ſint Dii, non eſt religio. Eſt autem religio. Dicendum eſt ergo Deos eſſe. 124. Et rurſus, ſi non ſunt Dii, non eſt ſanctitas, ut quæ ſit juſtitia adverſus Deos. Eſt autem ex communi omnium hominum anticipata notione ſanctitas, a qua eſt etiam aliquid ſanctum. Eſt ergo Deus: 125. Quod ſi non ſunt Dii, tollitur ſapientia, utpote quæ eſt rerum divinarum & humanarum ſcientia. Et quo

NOTÆ.

τοῦ ξύλου τρίτον ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ, οἷον ἐν τοῖς ὀστοῖς μυελός. καλοῦσι δέ τινες τοῦτο καρδίαν, οἱ δὲ μυελόν. Quod porro ait Sextus τὸ κυριεῦον ſive vim vitalem plantas alias habere in radicibus, alias in foliis, alias in medulla: in radicibus eam habent pleræque: in foliis ſemper viva, ficus Indica, & ſetorum varium genus: in medulla ros marinus fruticesque varii & arbores pleræque quarum ramum ſi terræ implantaveris, vel alteri arbori inſerueris, radices agent & coaleſcent germinabuntque.

M μόνον τῶν αἱρετῶν] Hervetus ſive legendum exiſtimavit, ſive legit in ſuo Codice ἀρετῶν, vertit enim *ſolum ex virtutibus*. Ac verum eſt, pietate ſublata, cæteram virtutem omnem ſubverti, & vere nomen eſſe inane. At enim non videtur tunc ſcripturus fuiſſe Sextus μόνον, ut legit etiam Hervetus, ſed μόνη τῶν ἀρετῶν ὑπάρχουσα. Itaque præfero alteram lectionem, quæ veriſſimam & ipſa teſtatiſſimamque rem nos docet, nimirum pietate ac cultu digno Dei nihil eſſe homini magis expetendum, ſive quod cum puriore gaudio & ſolidiore conjunctum voluptate ſit, ſive quod felicem magis hominem reddat. Quid contra miſerius ac magis deteſtandum Cyclopica impiorum vita ut ſine Deo viventium? Non poſſe ſvaviter vivi ſecundum Epicurum, integro libro demonſtravit Plutarchus, & M. Antonini vox eſt lib. 2. c. 11. οὐκ ἔστι ζῆν ἐν τῷ κόσμῳ, κενῷ Θεῶν, καὶ κενῷ προνοίας. Atque lib. 6. c. 10. τί καὶ ἐπιθυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν;

N ἡ ὁσιότης δικαιοσύνη τις οὖσα πρὸς Θεούς] Plato Euthyphrone: τοῦτο ἔμοιγε δοκεῖ τὸ μέρος τοῦ δικαίου εἶναι, εὐσεβές τε καὶ ὅσιον, τὸ περὶ τὴν τῶν Θεῶν θεραπείαν. Cicero in Topicis: *æquitas tripartita dicitur eſſe, una ad ſuperos Deos, altera ad manes, tertia ad homines pertinere. Prima pietas, ſecunda ſanctitas, tertia juſtitia aut æquitas nominatur.* Confer infra, Sect. 126.

O ἐπιστήμη θείων τε καὶ ἀνθρωπείων] Vide quæ ſupra ad Sect. 13.

modo

modo nulla eſt ſcientia rerum Humanarum & Hippocentaurearum, propterea quod ſunt quidem homines, non ſunt autem Hippocentauri: ita nulla erit ſcientia rerum divinarum & humanarum, ſi ſint homines, & nulli ſint Dii. Abſurdum eſt autem dicere non eſſe ſapientiam: abſurdum eſt ergo etiam cenſere Deos non eſſe. 126. Præterea ſi juſtitia eſt introducta ex hominum inter ſe & cum Diis conjunctione, ſi non ſunt Dii, neque conſiſtet juſtitia. quod quidem eſt abſurdum. 127. Atque Pythagoras quidem & Empedocles & magnus numerus Italicorum Philoſophorum, dicunt non ſolum eſſe nobis inter nos aliquam & cum Diis conjunctionem, ſed etiam cum brutis animantibus. Eſſe enim unum ſpiritum, qui inſtar animæ totum mundum pervadat, & nos illis uniat. 128. Quamobrem & ea occidentes earumque carnibus nos alentes, injuriam faciemus, & nos impie geremus, ut qui cognatos interimamus. Hinc ſuadebant hi Philoſophi abſtinere ab animatis, & impios eſſe dicebant homines, qui

Rubra Deum calida faciunt altaria cæde.

129. Et alicubi dicit Empedocles,

Non deſiſtetis crudeli a cæde? furore
Mentis vosne videtis viſcera veſtra vorare?

Atque alibi:

Mutata forma mactat natum pater, atque
Multa precatur ſtultus: & illi ſacrificantes
Implorant Numen, quod inexauditus & alter
Mactando inclamat miſeras epulasque parando.
Sicque pater nati crudeli cæde peremti,
Et matrum nati carnes in viſcera condunt.

γμάτων. καὶ ὃν τρόπον ὐδεμία ἐςὶν ἐπιςήμη ἀνθρωπείων τε καὶ ἱπποκενταυρείων πραγμάτων, διὰ τὸ, ἀνθρώπȣς μὲν ὑπάρχειν, ἱπποκενταύρȣς δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὕτως ὐδὲ ἐπιςήμη τὶς ἔςαι θείων καὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων, ἀνθρώπων ὑπαρχόντων, Θεῶν δὲ μὴ ὑφεςώτων. ἄτοπον δὲ λέγειν μὴ εἶναι σοφίαν· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ τȣ̀ς Θεȣ̀ς ἀξιȣ͂ν ἀνυπάρκτȣς. καὶ μὴν εἴπερ καὶ ἡ δικαιοσύνη [P] κατὰ τὴν ἐπιπλοκὴν τῶν ἀνθρώπων πρός τε ἀλλήλȣς καὶ πρὸς Θεȣ̀ς εἰσῆκται, εἰ μή εἰσι Θεοὶ, ὐδὲ δικαιοσύνη συςήσεται· ὅπερ ἄτοπον. οἱ μὲν ȣ͂ν περὶ τὸν Πυθαγόραν καὶ τὸν Εμπεδοκλέα, καὶ τῶν Ιταλῶν πλῆθος, φασὶ μὴ μόνον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλȣς καὶ πρὸς τȣ̀ς Θεȣ̀ς εἶναί τινα κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἄλογα [Q] τῶν ζώων. ἓν γὰρ ὑπάρχειν πνεῦμα, [R] τὸ διὰ παντὸς τȣ͂ κόσμȣ διῆκον ψυχῆς τρόπον, τὸ καὶ ἑνȣ͂ν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα. διόπερ καὶ κτείνοντες αὐτὰ, καὶ ταῖς σαρξὶν αὐτῶν τρεφόμενοι, ἀδικήσομέν τε καὶ ἀσεβήσομεν, ὡς συγγενεῖς ἀναιρȣ͂ντες. ἔνθεν καὶ παρῄνȣν ȣ̓͂τοι οἱ φιλόσοφοι ἀπέχεσθαι τῶν ἐμψύχων, καὶ ἀσεβεῖν ἔφασκον [S] τȣ̀ς ἀνθρώπȣς,

βωμὸν ἐρεύθοντας μακάρων θερμοῖσι φόνοισι.

καὶ Εμπεδοκλῆς πȣ φησὶν,

ȣ̓ παύσεσθε [T] φόνοιο δυσηχέος; ȣ̓κ ἐσορᾶτε
ἀλλήλȣς δάπτοντες ἀκηδείῃσι νόοιο;

καὶ,

μορφὴν δ᾽ ἀλλάξαντα [U] πατὴρ φίλον ὑἱὸν ἀείρας
σφάζει ἐπευχόμενος μέγα νήπιος· οἱ δὲ πορεῦνται
λισσόμενοι θύοντες, ὁ δ᾽ ἀνήκȣςος ὁμοκλέων,
σφάξας, ἐν μεγάροισι κακὴν ἀλεγύνατο δαῖτα.
ὡς δ᾽ αὔτως πατέρ᾽ ὑἱὸς ἑλὼν, [X] καὶ μητέρα παῖδες,
θυμὸν ἀποῤῥαίσαντα φίλας κατὰ σάρκας ἔδȣσι.

NOTÆ.

P εἴπερ καὶ ἡ δικαιοσύνη] Jam dictum ad Sect. 124.

Q ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἄλογα] Plutarchus 2. de eſu carnium p. 997. aliique, eſt enim res pervulgata. Seneca Epiſt. 108. *Pythagoras omnium inter omnia cognationem eſſe dicebat, & aliorum commercium, in alias atque alias formas tranſeuntium.* ὁμοφυῆ πρὸς ὑμᾶς ζῶα Jamblich. c. 24. de vita Pythag. ubi plura in eam ſententiam p. 91. edit. præclaræ Kuſterianæ.

R ἓν γὰρ ὑπάρχειν πνεῦμα] MS. Ciz. ὑπάρχει, minus bene. Pythagoras apud Ovidium XV. Metamorphoſ. 165.

- - - illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
Spiritus, eque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter: nec tempore deperit ullo.

Ex ejusdem Philoſophi ſententia Virgilius IV. Georg. IV. 220.

Eſſe apibus partem Divinæ mentis & hauſtus
Ætherios dixere, Deum namque ire per omnes
Terrasque tractusque maris cœlumque profundum,
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum
Quemque ſibi tenues naſcentem arceſſere vitas.
Scilicet huc reddi deinde, ac reſoluta referri
Omnia, nec morti eſſe locum, ſed viva volare
Sideris in numerum, atque alto ſuccedere cœlo.

S καὶ ἀσεβεῖν ἔφασκον] Hanc in ſententiam multa Porphyrius libro ſecundo de abſtinendo ab eſu animantium, qui hos Empedoclis verſus c. 21. & 27. affert:

ταύρων δ᾽ ἀῤῥήτοισι φόνοις ȣ̓ δεύετο βωμὸς,
ἀλλὰ μύσος τȣ͂τ᾽ ἔσκεν ἐν ἀνθρώποισι μέγιςον,
θυμὸν ἀποῤῥαίξαντες ἐέλμεναι ἤια γυῖα.

Ovidius XV. Metamorphoſ. 127.

Nec ſatis eſt quod tale nefas committitur, ipſos
Inſcripſere Deos ſceleri, numenque ſupernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.

T ȣ̓ παύσεσθε] Hos verſus Empedoclis ita latine vertit Chalcidius p. 286.

Comprimite o gentes homicidia, nonne videtis
Mandere vos proprios artus ac viſcera veſtra?

U μορφὴν δ᾽ ἀλλάξαντα] Hos Empedoclis verſus laudant etiam Origenes V. contra Celſum p. 264. & Plutarchus de ſuperſtitione p. 171. Chalcidius ita interpretatur loco laudato:

Mutatos ſobolis mactat pater impius artus
Diis epulum libans ſæva prece territa mente
Hoſtia, luctiſica funeſtatur dape menſa,
Natus item ut pecudes cædit matremque patremque
Nec ſentit charos mandens ſub dentibus artus.

X πατέρ᾽ ὑιὸς ἑλὼν] Reſpicit Plutarchus 2. de eſu carnium p. 997. μικρὸν ἀνάλωμα ἡγȣ́μεθα ψυχὴν, ȣ̓́πω λέγω τάχα μητρὸς ἢ πατρὸς ἢ φίλȣ τινὸς ἢ παιδὸς, ὡς ἔλεγεν Εμπεδοκλῆς, ἀλλ᾽ αἰσθήσεώς τε μετεχȣ́σαν, ὄψεως, ἀκοῆς, φαντασίας, συνέσεως. Tertullianus Apologet. c. 48. *perſvaſum quis habeat, ne forte bubulam de aliquo proavo ſuo obſonet.* Ovidius XV. Metamorph. 174.

Parcite, vaticinor, cognatas cæde nefanda
Exturbare animas - - -

ταῦτα δὴ [Y] παρῄνȣν οἱ περὶ τὸν Πυθαγόραν πλαίοντες. ȣ̓ γὰρ εἰ ἔςι τι διῆκον [Z] δὶ ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων πνεῦμα, εὐθύς ἐςί τις ἡμῖν δικαιοσύνη πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζώων. ἰδȣ̀ γὰρ καὶ διὰ τῶν λίθων καὶ διὰ τῶν φυτῶν πεφοίτηκέ τι πνεῦμα, ὥςτε ἡμᾶς αὐτοῖς συνενȣ̃σθαι. ἀλλ' ȣ̓δέν ἐςιν ἡμῖν δίκαιον πρὸς τὰ φυτὰ καὶ λίθȣς. ȣ̓δὲ μὴν τέμνοντες καὶ πρίζοντες τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων, ἀδικȣ̃μεν. τί ȣ̓̃ν φασιν οἱ Στωϊκοὶ δικαιοσύνην τινὰ καὶ ἐπιπλοκὴν ἔχειν τȣ̀ς ἀνθρώπȣς πρὸς ἀλλήλȣς καὶ τȣ̀ς Θεȣ́ς; ȣ̓ καθόσον ἐςὶ τὸ ἐληλακὸς διὰ πάντων πνεῦμα, ἐπεὶ ἂν καὶ πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζώων ἐσώζετό τι δίκαιον ἡμῖν· ἀλλ' ἐπεὶ λόγον ἔχομεν τὸν ἐπ' ἀλλήλȣς τε καὶ Θεȣ̀ς διατείνοντα· ȣ̃ τὰ ἄλογα τῶν ζώων μὴ μετέχοντα, ȣ̓κ ἂν ἔχοι τι πρὸς ἡμᾶς δίκαιον. ὥςτε εἰ ἡ δικαιοσύνη [A] κατά τινα κοινωνίαν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλȣς, καὶ ἀνθρώπων πρὸς Θεȣ̀ς νενόηται, δεήσει μὴ ὄντων Θεῶν μηδὲ δικαιοσήνην ὑπαρκτὴν εἶναι. ὑπαρκτὴ δέ ἐςιν ἡ δικαιοσύνη· ῥητέον ἄρα καὶ Θεȣ̀ς ὑπάρχειν. πρὸς τȣ́τοις εἰ μή εἰσι Θεοὶ, ȣ̓δὲ μαντικὴ [B] ὑπάρχει, ἐπιςήμη ȣ̓̃σα θεωρητικὴ καὶ ἐξηγητικὴ τῶν ὑπὸ Θεῶν ἀνθρώποις διδομένων σημείων, ȣ̓δὲ μὴν θεοληπτικὴ [C] καὶ ἀςρομαντικὴ, [D] ȣ̓ λογικὴ, [E] ȣ̓χ ἡ δι' ὀνείρων πρόῤῥησις. [F] ἄτοπον δέ γε τοσȣ̃το πλῆθος πραγμάτων ἀναιρεῖν πεπιςευμένων [G] ἤδη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. εἰσὶν ἄρα Θεοί. Ζήνων δὲ καὶ τοιȣ̃τον ἠρώτα λόγον· τȣ̀ς Θεȣ̀ς

130. Hæc quidem ſuadebant Pythagorei, ſed errant. Non enim ſi eſt ſpiritus per nos & illos pervadens, protinus eſt nobis aliqua juſtitia cum brutis animantibus. Ecce enim & per lapides & per plantas pervadit quidam ſpiritus, ut hoc pacto & illis nos uniamur: nullum tamen nobis jus commune intercedit cum plantis & lapidibus, ſed nec injuriam facimus ejusmodi corpora ſcindentes & ſerra diſſecantes. 131. Quid ergo dicunt Stoici, intercedere juſtitiam aliquam & conjunctionem inter homines mutuo & cum Diis? Non quatenus eſt aliquis ſpiritus qui omnia permeat, quoniam ita ſtabiliretur nobis jus aliquod etiam cum brutis: ſed quoniam habemus rationem quæ inter nos & ad Deos porrigitur. cujus cum bruta non ſint participes, nullum jus poſſunt habere nobiſcum. Quamobrem ſi intelligitur juſtitia ex quadam hominum inter ſe conjunctione, & hominum cum Diis, oportebit, ſi non ſunt Dii, ne eſſe quidem juſtitiam. Eſt autem juſtitia. dicendum eſt ergo eſſe Deos. 132. Ad hæc accedit, quod ſi non ſunt Dii, nec eſt divinatio, quæ eſt ſcientia contemplans & interpretans ſigna quæ a Diis dantur hominibus, ſed nec quæ ex divino ſit afflatu, nec quæ ex aſtris, nec quæ ex inſpectione extorum, nec quæ ex ſomniis fit prædictio. Abſurdum eſt autem rerum tantam tollere multitudinem quæ jam creduntur ab omnibus hominibus. Sunt ergo Dii. 133. Zeno autem hoc quoque utebatur argumento: *Deos*

NOTÆ.

Y ταῦτα δὴ] Ita malui ex MS. Ciz. pro δέ,

Z εἰ ἔςι τι διῆκον] Idem MS. εἰ ἔςι τό.

A εἰ ἡ δικαιοσύνη] Articulum ἡ qui in editis aberat e MS. Ciz. revocavi.

B ȣ̓δὲ μαντικὴ] Divinationem omnem ſive prædictionem rerum quæ fortuitæ putantur, *unus qui Deos eſſe diceret, Xenophanes funditus ſuſtulit* teſte Cicerone lib. 1. de divinat. c. 3. quemadmodum & *Epicurus, balbutiens de Natura Deorum,* h. e. verbis relinquens Deos, re tollens, ut dictum ſupra, Sect. 58. Reliqui omnes præſenſionem rerum futuratum, ſaltim ſomniorum ac vaticinationis reliquerunt, etiam Democritus ac Dicæarchus. Atque ut ait idem Cicero, gens eſt nulla neque tam humana atque docta, neque tam immanis tamque barbara, quæ non ſignificari futura & quibusdam intelligi prædicique poſſe cenſeat. Porro ex eodem Tullio cap. 5. & 6. conſtat, ſolitos iſta ſic reciprocari Stoicos, ut *ſi divinatio ſit, Dii ſint, viciſſimque ſi Dii ſint, ſit divinatio.*

C ȣ̓δὲ μὴν θεοληπτικὴ] Poſtquam generali vocabulo μαντικῆς ſive divinatricis ſcientiæ uſus Sextus fuerat, complectente omnia illa, quæ a vatibus edi circa futura poſſunt, ſive in ſignis ipſis atque oraculis obſervandis ac proferendis, ſive in illorum genuino ſenſu explicando: jam præcipua ejus divinationis genera commemorat, ac primo ſtatim loco nominat θεοληπτικὴν, quod genus Plutarcho ἐνθȣσιαςικὸν appellatur, Joſepho Chriſtiano μαντεία ἡ κατ' ἐνθȣσίασιν, eſtque quando pleni homines Numine fundunt oracula, ac Sibyllæ inſtar vel Bacidis aut Pythiæ futura vaticinantur.

D καὶ ἀςρομαντικὴ]. Hoc primum eſt inter genera ſuperſtitioſa divinationum quæ ſingulari capite Hypomneſtici ſui perſequitur Joſephus adhuc ineditus, Chriſtianus ſcriptor, ὅσαι εἰσὶ μαντεῖαι παρ' Ἕλλησι. ἀςρονομικὴ, γενεθλιακὴ, ὀνειροσκοπικὴ, οἰωνιςικὴ, συμβολικὴ, αἰθρικὴ, ἡ διὰ κλήρων, ἡ δι' ἀςραγάλων, ἡ διὰ ἐμπύρων, ἡ διὰ λαχμῶν, θυτικὴ ζώων, ὠοσκοπικὴ, ἡ διὰ τεράτων, ἡ κατ' ἐνθȣσίασιν, ἡ κατ' εἴσκρισίν τινος ἐπιπνοίας, ἡ διὰ κληδόνων, ἡ διὰ φήμης, ἡ διὰ Πανικȣ̃ κινήματος, ἡ διὰ μορφοσκοπίας, ἡ διὰ χειροσκοπίας, ἡ διὰ κιτ]ανίων ὑπὸ σφραγῖδα πιπ]όντων, ἡ διὰ κοσκίνȣ, ἡ διὰ λεκάνης μαγικῆς, ἡ ἐν φιάλῃ, ἡ διὰ κλήσεως αὐτοπ]ικῆς, ἡ διὰ ψυχοπομπίας, ἡ διὰ τῶν ζυγοφορȣμένων ἀγαλμάτων. Vide præclarum virum Thomam Galeum in notis ad Jamblichum de Myſteriis Ægyptior. p. 215. & Nonnum hiſtor. 61. in Nazianz. & quæ de hoc argumento collegi pridem in Bibliographia antiquaria cap. 12.

E ȣ̓ λογικὴ] Ita legunt omnes Codices, etiam Hervetus qui vertit *nec quæ ex oratione*, ſenſu obſcuro. Cicero lib. 1. c. 6. duo ait eſſe genera divinandi, alterum artis, alterum naturæ. Ad naturalem refert quæ ſingillatim etiam hic a Sexto commemorantur, vaticinationes θεολήπτων, & ſomniorum prædictiones. Artis vero eſſe innuit quæ tota eſt in interpretatione extorum, oſcinum, fulgurum, monſtrorum. Hæc quia in colligendo ac ratiocinando verſatur, videtur mihi a Sexto dicta eſſe λογικὴ. Aut λογικὴν vocat quæ per oracula fit ac λόγια. *Aut enim alitum volatu, aut extis, aut oraculis homines præmonentur*, ut ait Chalcidius p. 275. Si hoc alicui non probetur, proximum ſit ut pro λογικὴ legat θυτικὴ, ſive Haruſpicina, quam cum Aſtrologia divinatrice jungit noſter lib. I. adverſus Grammaticos Sect. 182. cum οἰωνιςικῇ Origenes apud Euſebium VI. ult. præparat. p. 291. Idque in verſione ſum ſecutus. Vir doctiſſimus Joannes Rendtorfius putabat Sextum ſcripſiſſe παλμικὴ. Eſt autem hoc genus divinationis quod e ſaliſſatione ſive palpitatione cutis & membrorum captatur. Sed licet perantiquum, non ita generali uſu receptum hoc fuit, ut haruſpicina, & litteræ paulo longius recedunt pluresque ſunt quam in vocabulo λογικὴ.

F ἡ δι' ὀνείρων πρόῤῥησις] Plutarcho lib. V. de placitis c. 1. ubi & ipſe divinationum genera perſequitur, τὸ ὀνειροπολικόν.

G πεπιςευμένων] MS. Ciz. minus bene, πεπιςευμένον.

jure quiſpiam honoraverit. Qui autem non ſunt, eos jure nemo honoraverit. Sunt ergo Dii. Cui argumentationi quidam hanc ſimilem opponunt: *Sapientes jure quiſpiam honoraverit. Qui autem non ſunt, eos jure nemo honoraverit. Sunt ergo ſapientes.* Quod placitis Stoicorum repugnat, cum ex eorum ſententia hactenus inveniri non potuerit ſapiens. 134. Adductæ autem ſimilitudini occurrens Diogenes Babylonius, dicit ſecundam propoſitionem argumenti Zenonis talem eſſe poteſtate: *Eos autem qui nunquam fuere, non jure quiſpiam honoraverit.* Nam ſi hoc ſumatur, eſt perſpicuum quod fuerunt Dii. 135. Si autem hoc eſt, etiam ſunt. Nam ſi ſemel aliquando fuerunt, nunc quoque ſunt: ut ſi fuerunt atomi, nunc quoque ſunt. in eas enim non cadit ortus & interitus convenienter notioni corporum. & ideo illationem firmiter colliget oratio. Sapientes autem, non, quoniam aliquando fuere, ideo jam ſunt etiam. 136. Alii reſpondent primam Zenonis propoſitionem, nempe, *Deos jure quiſpiam honoraverit* eſſe ambiguam, ſignificare enim primo, Deos jure quiſpiam cultu affecerit. Deinde: Deos jure quis honorandos exiſtimaverit. Sumi autem priore ſignificatione, qua quidem de ſapientibus falſo affirbitur.

137. Atque hæ quidem ſunt, & hujuſmodi, & quæ apud Stoicos, & eos qui ſunt aliarum ſectarum, adducuntur rationes ad probandum quod ſint Dii. Quod autem nec propterea deſint paris momenti ad perſuadendum, rationes iis qui dicunt non eſſe Deos, proxime eſt oſtendendum. 138. Si quidem ſunt Dii, ſunt animalia. & qua ratione docebant Stoici quod mundus eſt animal, eadem utens probabis quod Deus eſt animal. Animal enim eſt melius ac præ-

εὐλόγως ἄν τις τιμώη· [H] εἰσὶν ἄρα Θεοί. ᾧ λόγῳ τινὲς παραβάλλοντες, φασί· τοὺς σοφοὺς ἄν τις εὐλόγως τιμώη· τοὺς δὲ μὴ ὄντας, οὐκ ἄν τις εὐλόγως τιμώη. εἰσὶν ἄρα σοφοί. [I] ὅπερ οὐκ ἤρεσκε τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς· μέχρι τοῦ νῦν ἀνευρέτου ὄντος κατ᾽ αὐτοὺς τοῦ σοφοῦ. ἀπαντῶν δὲ πρὸς τὴν παραβολὴν Διογένης ὁ Βαβυλώνιος, [K] τὸ δεύτερόν φησι λῆμμα τοῦ Ζήνωνος λόγου τοιοῦτον εἶναι τῇ δυνάμει· τοὺς δὲ μὴ πεφυκότας εἶναι, οὐκ ἄν τις εὐλόγως τιμώη. τοιούτου γὰρ λαμβανομένου, δῆλον ὡς πεφύκασιν εἶναι Θεοί. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ εἰσὶν ἤδη. εἰ γὰρ ἅπαξ ποτὲ ἦσαν, καὶ νῦν εἰσίν. ὥσπερ εἰ ἄτομοι ἦσαν, [L] καὶ νῦν εἰσίν. ἄφθαρτα γὰρ καὶ ἀγένητα τὰ τοιαῦτά ἐστι κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν σωμάτων. διὸ καὶ κατὰ ἀκόλουθον ἐπιφορὰν συνάξει ὁ λόγος. οἱ δέ γε σοφοί, οὐκ ἐπεὶ πεφύκασιν εἶναι, ἤδη καὶ εἰσίν. ἄλλοι δέ φασιν, τὸ πρῶτον λῆμμα τοῦ Ζήνωνος, τὸ, τοὺς Θεοὺς εὐλόγως ἄν τις τιμώη, ἀμφίβολον εἶναι. [M] ἐν μὲν γὰρ σημαίνει, τοὺς Θεοὺς εὐλόγως ἄν τις τιμώη· ἕτερον δὲ τιμητικῶς ἔχοι. λαμβάνεσθαι δὲ τὸ πρῶτον, ὅπερ ψεῦδος ἔσται ἐπὶ τῶν σοφῶν. [N]

Οἱ μὲν οὖν κομιζόμενοι λόγοι παρά τε τοῖς Στωϊκοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων αἱρέσεων εἰς τὸ ὑπάρχειν Θεοὺς, τοιοῦτοί τινές εἰσι κατὰ τὸν χαρακτῆρα. ὅτι δὲ οὐ λείπονται τούτων ἕνεκα καὶ τῆς περὶ τὸ πείθειν ἰσοσθενείας [O] καὶ οἱ τὸ μὴ εἶναι Θεοὺς διδάσκοντες, παρακειμένως ὑποδεικτέον. εἴπερ τοίνυν εἰσὶ Θεοὶ, ζῶά ἐστι. καὶ ᾧ λόγῳ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς διδάσκων ὅτι ζῶόν ἐστιν ὁ κόσμος, τῷ αὐτῷ χρησάμενος ἄν τις κατασκευάζοι, ὅτι καὶ ὁ Θεός ἐστι ζῶον. τὸ γὰρ ζῶον τοῦ μὴ

NOTÆ.

H εὐλόγως ἄν τις τιμώη] Ex iis quæ infra ſequuntur apparet excidiſſe alteram ſumtionem argumenti, nempe hanc: *τοὺς δὲ μὴ ὄντας οὐκ ἄν τις εὐλόγως τιμώη*, quam Diogenes Babylonius mox monet ita intelligendam, *τοὺς μὴ πεφυκότας εἶναι οὐκ ἄν τις εὐλόγως τιμώη.*

I εἰσὶν ἄρα σοφοί] Stoici licet multa & præclara de ſuo jactabant ſapiente, iidem tamen fatebantur nuſquam inter homines perfectum ſapientem reperiri, vide quæ dixi ad lib. 1. adverſus Logicos, Sect. 432.

K Διογένης ὁ Βαβυλώνιος] Ita ſcripſi pro *ὢν Βαβυλώνιος*. Nam in MS. Savil. eſt *ὢν ὁ Βαβυλώνιος*. Notum hoc in Stoicorum ſchola nomen Ciceroni ac Laërtio plus ſimplici vice laudatum, diſcipulus Chryſippi.

L εἰ ἄτομοι ἦσαν] Apparet hinc Diogenem Zenonis argumentum tueri adverſus objectionem cujuſdam Epicurei, Epicuro enim atomi æternæ.

M ἀμφίβολον εἶναι usque ad *ἄν τις τιμώη*] Hæc verba in MS. Ciz & illo codice quo Hervetus uſus eſt, male abfuere.

N ὅπερ ψεῦδος ἔσται ἐπὶ τῶν σοφῶν] Falſum eſt, ex Stoicorum ſententia (qui Sapientem inveniri negant) ſapientem quenquam, honore ab quoquam affectum eſſe: ſi enim honore affectus ab aliquo eſſet, utique neceſſe eſſet ut exiſteret. Qui enim non exiſtit, honore affici a nemine poteſt. Cæterum tota illa Zenonis argumentatio non tanti ponderis eſſe videtur, ut ſi non longe firmiora certioraque exſtarent, illo, niti tuto ac confidere, remque tam magni momenti ſuperſtruere ei liceret.

O καὶ τῆς περὶ τὸ πείθειν ἰσοσθενείας] Etſi ſolenne eſt Scepticis, Philoſophi tamen judicio & acumine indignum de rebus quibuſcunque etiam certiſſimis in utramque partem non modo diſputare, ſed etiam quod adhuc eſt abſurdius, rationum ex utraque parte quarumcunque par momentum & *τὴν πρὸς τὸ πείθειν ἰσοσθένειαν* agnoſcere, cum ipſi fateantur argumenta alia eſſe aliis leviora, & *κουφοτέροις* ſe quandoque uti, lib. 3. Pyrrhon. Sect. 280. 281. Si itaque alia aliis leviora dantur, unde & ad quam libellam exactum habent, quod ajunt illa quæ invicem ſibi opponuntur, illico eſſe *ἰσοσθενῆ* & æqualis roboris? Quod vero ad præſentem de Deo diſputationem attinet, longe præ ſuperioribus longeque leviora etiam videbuntur quæ Sextus deinceps proferet argumenta, ſi quis illa tantum conſideret, quæ veram de ſummo illo omnium Parente ac Conditore univerſi Deo & communem humano generi notionem oppugnant, & quæ tangunt varias & pugnantes inter ſe gentium de Diis pluribus opiniones, ſuperſtitioneſque. Quanto autem religioſior Scepticis & Academicis Balbus apud Ciceronem 2. de natura Deor. cap. ult. quo judice *mala & impia conſvetudo eſt contra Deos diſputandi, ſive ex animo id fiat, ſive ſimulate.*

P οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Supra, Sect. 107. paulo ante legendum *ζῶά εἰσι.*

ζώου κρεῖττόν ἐστι. οὐδὲν δὲ κρεῖττόν ἐστι Θεοῦ. ζῶον ἄρα ἐστὶν ὁ Θεός. Q συμπαραλαμβανομένης τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἐννοίας· εἴγε καὶ ὁ βίος καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ ἡ τῶν ἀρίστων φιλοσόφων πληθὺς μαρτυρεῖ τῷ ζῶον εἶναι τὸν Θεόν· ὥστε σώζεσθαι R τὰ τῆς ἀκολουθίας. εἰ γάρ εἰσι Θεοί, ζῶά εἰσιν· εἰ δὲ ζῶά εἰσιν, αἰσθάνονται. S πᾶν γὰρ ζῶον αἰσθήσεως μετοχῇ νοεῖται ζῶον. εἰ δὲ αἰσθάνονται, καὶ πικράζονται καὶ γλυκάζονται. οὐ γὰρ δι' ἄλλης μέν τινος αἰσθήσεως ἀντιλαμβάνονται τῶν αἰσθητῶν, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τῆς γεύσεως. T ὅθεν καὶ τὸ περικόπτειν ταύτην, ἤ τινα αἴσθησιν ἄλλην ἁπλῶς τοῦ Θεοῦ, παντελῶς ἐστιν ἀπίθανον. περιττοτέρας γὰρ αἰσθήσεις ἔχων ὁ ἄνθρωπος, ἀμείνων αὐτοῦ γενήσεται· δέον μᾶλλον, ὡς ἔλεγεν ὁ Καρνεάδης, σὺν ταῖς πάσαις ὑπαρχούσαις πέντε ταύταις αἰσθήσεσι, καὶ ἄλλας αὐτῷ περισσοτέρας U προσμαρτυρεῖν, ἵν' ἔχῃ πλειόνων ἀντιλαμβάνεσθαι πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ τῶν πέντε ἀφαιρεῖν. ῥητέον οὖν γεῦσίν τινα ἔχειν τὸν Θεόν, καὶ διὰ ταύτης ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν γευστῶν. ἀλλ' εἰ διὰ γεύσεως ἀντιλαμβάνεται, γλυκάζεται, καὶ πικράζεται. X γλυκαζόμενος δὲ καὶ πικραζόμενος, εὐαρεστήσει τισὶ καὶ δυσαρεστήσει· Y δυσαρεστῶν δέ τισι, καὶ ὀχλήσεως Z ἔσται δεκτικὸς, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς. εἰ δὲ τοῦτο, φθαρτός ἐστιν. ὥστε εἴπερ εἰσὶ Θεοί, φθαρτοί εἰσιν. οὐκ ἄρα Θεοί εἰσιν. εἴγε μὴν ἔστι Θεός, ζῶόν ἐστιν. εἰ ζῶόν ἐστι, καὶ αἰσθάνεται. τὸ γὰρ ζῶον τοῦ μὴ ζώου οὐκ ἄλλῳ τινὶ διαφέρει, ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι. εἰ δὲ αἰσθάνεται, καὶ ἀκούει καὶ ὁρᾷ καὶ ὀσφραίνεται καὶ ἅπτεται. εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι τινὰ τὰ καθ' ἑκάστην αἴσθησιν οἰκειοῦντα αὐτὸν καὶ ἀλλοτριοῦντα· A οἷον,

ſtantius non animali. Nihil eſt autem Deo melius, ac præſtantius. Deus ergo eſt animal. Confirmante hanc rationem & communi hominum notione, ſi quidem & vulgus & Poëtæ & magnus numerus præſtantiſſimorum Philoſophorum, adteſtatur Deum eſſe animal. Quo ipſo valent etiam quæ hinc porro conſequuntur. 139. Si enim ſunt Dii, ſunt animalia, ſi ſunt autem animalia, ſentiunt. Omne enim animal ex participatione ſenſus intelligitur animal. Si autem ſentiunt, amarore afficiuntur & dulcedine. Non enim per alium quidem aliquem ſenſum apprehendunt ſenſilia, & non etiam per guſtum. Unde eum a Deo prorſus amputare, aut ullum, ut ſemel dicam, ſenſum, eſt plane non probabile. 140. Plures enim ſi haberet ſenſus homo, meliore etiam conditione eſſet: itaque magis oportebat, ut dicebat Carneades, una cum omnibus quos habet homo quinque ſenſibus, alios quoque plures Deo tribuere, ut poſſit res plures apprehendere, non autem quinque illos auferre. Dicendum eſt ergo Deum habere aliquem guſtum, & per eum apprehendere quæ ſunt guſtabilia. 141. Sed ſi per guſtum apprehendit, etiam amarore afficitur & dulcedine. Dulcedine autem & amarore affectus, aliquibus delectabitur & offendetur. Aliquibus autem offenſus, erit etiam capax moleſtiæ, & mutationis in deterius. Quod ſi ita eſt, in eum quoque cadit interitus. Quamobrem ſi ſunt Dii, in eos cadit interitus. Non ſunt ergo Dii. 142. Et, ſi eſt quidem Deus, eſt animal. Si eſt animal, ſentit etiam. Animal enim a non animali non alia re differt, quam quod ſentiat. Si autem ſentit; & audit, & videt, & odoratur, & tangit. 143. Quod ſi ita eſt, ſunt quædam in unoquoque ſenſu quæ ipſum alliciunt & alienant: ut in viſu quidem, quæ ha-

NOTÆ.

Q ζῶον ἄρα ἐστὶν ὁ Θεός] Sane conſequitur Deum vivere, quod communis etiam notio hominum ſine dubitatione amplectitur & admittit, ſed non inde ſequitur tale eſſe animal Deum quale ipſi ſumus vel qualia quotidie ante nos videmus, carne & oſſibus præditum, vel manibus & pedibus, aut alis, pinnisve inſtructum.

R ὥστε σώζεσθαι] Ita malui ex MS. Ciz. pro ὧτε.

S εἰ δὲ ζῶά εἰσιν, αἰσθάνονται] Deum ut vivere, ita ſenſu longe perfectiſſimo pollere, nulla ratio eſt quæ dubitare nos permittat. At ſenſum illum ita eſſe in Deo comparatum ut in nobis, vel in mutis animantibus, aut iiſdem obnoxium incommodis, terminiſque circumſcriptum & imperfectionibus in Deo reperiri, quis ideo dixerit? Multis eſt luminibus opus ad unam non adeo magnam domum illuſtrandam, at Sol unus tot orbibus ſufficit. Quod oculis auribus & tactu multi ſimplices non aſſequuntur, unius ſagacis hominis ratio intelligit.

T οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τῆς γεύσεως] MS. Ciz. τὸ διὰ τῆς γεύσεως. Male.

U δέον καὶ ἄλλας αὐτῷ περισσοτέρας] Recte hoc Carneades: ſed debebat addere, intelligentiæ vim immenſam in Deo & omniſciam perfectamque beatitatem illi eſſe inſtar mille ſenſuum, ac ſi totus oculus, totus auris, totus ſenſus eſſet. Porro in verbis σὺν ταῖς πάσαις ὑπαρχούσαις πέντε, vocabulum ὑπαρχούσαις refertur ad homines non ad Deum, in MS. Ciz. plane abeſt.

X γλυκάζεται, καὶ πικράζεται] Ita legendum, licet γλυκάζεται in editis excidit. Quod vero ad rem ipſam attinet, non opus eſt dicere Deum illo quem nos guſtamus dulcore vel amarore affici, non magis quam hominem neceſſe eſt capi iis, quibus ſues oblectantur. Sufficit enim Deum αὐταρκέστατον illa in ſe conſtanti ſemper ac ſumma acquieſcentia & voluptate frui ſuper omnem, quæ cogitari poteſt, dulcedinem, nec indigere iis quæ nos velut ſvavia, quia naturam noſtram alunt, appetimus. Mox pro εὐαρεστήσει τισὶ in MS. Savil. eſt εὐαρεστήσει τι.

Y καὶ δυσαρεστήσει] Deo nihil amarum, Deo nihil malum eſt, licet norit & intelligat omnia; ſic nihil inquinat Solem, quamvis fœdiſſima quæque illi aperta ſunt ac patent. Quam iniquum autem, ab homine ad Deum argumentari, cum inter homines etiam ſint, qui malis & injucundis longe minus, etiam cum ſentiunt, afficiantur.

Z καὶ ὀχλήσεως] Dicuntur Deo diſplicere, quæ cum ſanctiſſima ejus natura pugnant, ut cum luce tenebræ. Sed longe abeſt ut Sol moleſtiam inde ſentiat, & a tenebris perturbetur: longe minus Deum poteſt alterare qui peccando offendit, & offendendo hoc eſt a Deo recedendo pœnam ſibi contrahit gravem, atque a luce in tenebras incidit.

A οἰκειοῦντα αὐτὸν καὶ ἀλλοτριοῦντα] Mire ſibi placet

bent ſymmetriam ac proportionem, non quæ his deſtituta ſunt: in auditu voces modulatæ ac harmonicæ, non quæ aliter ſe habent: ſimiliter in aliis quoque ſenſibus. Quod ſi ita eſt, ſunt quædam Deo moleſta. Et, ſi ſunt aliqua Deo moleſta, obnoxius eſt Deus mutationi ad deterius. Quamobrem interitu etiam obnoxius erit. In Deum ergo cadit interitus. Hoc autem eſt præter communem ejus notionem. Non eſt ergo Deus. 144. Licet autem de uno quoque ſenſu efficacius etiam ſtruere argumentum, utpote de viſu. Nam ſi eſt Deus, eſt animal. Si eſt animal, totus videt:

Totus namque videt, totus mens, totus & audit.

145. Si autem videt, & alba videt & nigra. Sed quoniam album quidem eſt quod diſpergit ac diſgregat viſum, nigrum autem quod congregat ac confundit, in Deo viſus diſgregatur & confunditur. Si autem eſt capax diſcretionis & confuſionis, eſt etiam capax interitus. Quod ſi eſt, in Deum cadit interitus. In Deum autem non cadit interitus. Non eſt ergo Deus. 146. Quinetiam ſenſus eſt alteratio. Fieri enim non poteſt ut quod per ſenſum aliquid apprehendit, non alteretur, neque aliter afficiatur quam afficiebatur ante apprehenſionem. Si ergo Deus ſentit, & alteratur. Si autem alteratur, eſt capax alterationis & mutationis. 147. Si autem eſt capax mutationis, eſt etiam omnino capax mutationis in deterius. Quod ſi ita eſt, in eum etiam cadit interitus. Eſt autem abſurdum dicere in Deum cadere interitum. Eſt ergo etiam abſurdum cenſere eum eſſe. 148. Ad hæc accedit, quod ſi eſt Deus, aut eſt finitus, aut infinitus. Et infinitus quidem eſſe non poteſt: eſſet enim & immobilis & inanimus.

κατὰ μὲν ὅρασιν, τὰ συμμέτρως ἔχοντα, καὶ οὐχ ἑτέρως· κατὰ δὲ ἀκοὴν, ἐμμελεῖς φωναὶ, καὶ οὐχ αἱ μὴ οὕτως ἔχουσαι. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι τινὰ τῷ Θεῷ ὀχληρά· καὶ εἰ ἔστι τινὰ Θεῷ ὀχληρὰ, γίνεται ἐν τῇ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῇ Θεός· ὥστε καὶ ἐν φθορᾷ. φθαρτὸς ἄρα ὁ Θεός. τοῦτο δὲ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν ὑπῆρχεν αὐτοῦ. τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ θεῖον. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ μιᾶς αἰσθήσεως ἐξεργαστικώτερον [B] τιθέναι τὸν λόγων, οἷον τῆς ὁράσεως. εἰ γὰρ ἔστι τὸ θεῖον, ζῷόν ἐστιν· εἰ ζῷόν ἐστιν, ὁρᾷ ὅλος.

οὖλος (γὰρ) ὁρᾷ, [C] οὖλος δὲ νοεῖ, οὖλος δέ τ' ἀκούει.

εἰ δὲ ὁρᾷ, καὶ λευκὰ ὁρᾷ καὶ μέλανα. [D] ἀλλ' ἐπεὶ λευκὸν μέν ἐστι τὸ διακριτικὸν ὄψεως, μέλαν δὲ τὸ συγχυτικὸν ὄψεως, διακρίνεται τὴν ὄψιν καὶ συγχεῖται ὁ Θεός. εἰ δὲ διακρίσεως καὶ συγχύσεώς ἐστι δεκτικὸς, καὶ φθορᾶς ἔσται δεκτικός. τοίνυν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, φθαρτόν ἐστιν. οὐχὶ δέ γε φθαρτόν ἐστιν, οὐκ ἄρα ἔστιν. καὶ μὴν ἡ αἴσθησις, ἑτεροίωσίς τις ἐστίν. [E] ἀμήχανον γὰρ τὸ δι' αἰσθήσεώς τινος ἀντιλαμβανόμενον, μὴ ἑτεροιοῦσθαι, ἀλλὰ οὕτω διακεῖσθαι, ὡς πρὸ τῆς ἀντιλήψεως διέκειτο. εἰ οὖν αἰσθάνεται ὁ Θεὸς, καὶ ἑτεροιοῦται· εἰ δὲ ἑτεροιοῦται, ἑτεροιώσεως δεκτικός ἐστι καὶ μεταβολῆς· δεκτικὸς δὲ ὢν μεταβολῆς, πάντως καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς ἔσται δεκτικός. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ φθαρτός ἐστιν. ἄτοπον δέ γε τὸ λέγειν τὸν Θεὸν φθαρτὸν ὑπάρχειν· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἀξιοῦν εἶναι τοῦτον. πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τὶ θεῖον, ἤτοι πεπερασμένον ἐστὶν, ἢ ἄπειρον· καὶ ἄπειρον μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἐπεὶ καὶ ἀκίνητον ἂν εἴη καὶ ἄψυχον. [F]

NOTÆ.

Sextus in hoc argumento, ut iterum repetat quod aliis verbis modo dixit. Unde vero eſt quod in ſenſu quovis noſtro, alia nos jucunde afficiant, alia viciſſim addunt moleſtiam? nonne ab indigentia & imbecillitate noſtra? quam multa ſunt pueris jucunda & moleſta quæ viros in neutram partem tangunt?

B ἐξεργαστικώτερον] MS. Ciz. ἐπεξεργαστικώτερον;

C οὖλος ὁρᾷ] Verſus Xenophanis, ut colligitur e Laërtio IX. 19. ubi refert Deum ex Philoſophi illius ſententia ὅλον ὁρᾷν, καὶ ὅλον ἀκούειν, μὴ μέντοι ἀναπνεῖν, *totum videre, audire totum, non tamen indigere reſpiratione.* Plinius II. 7. Hiſt. Nat. *totus eſt ſenſus, totus viſus, totus auditus, totus animæ, totus animi, totus ſui.* Gemina apud multos etiam Chriſtianos ſcriptores leges, ut Cyrillum Hieroſol. Catecheſi ſexta p. 82. οὐκ ἐν μέρει βλέπων, ἐν μέρει δὲ τοῦ βλέπειν ἀπεστερημένος, ἀλλ' ὅλως ὢν ὀφθαλμὸς, καὶ ὅλος ἀκοὴ, καὶ ὅλος νοῦς, οὐχ ὡς ἡμεῖς ἐν μέρει νοῶν, καὶ ἐν μέρει μὴ γινώσκων. S. Irenæus apud Epiphanium hæreſi 33. ὅλος ἔννοια ὢν, ὅλος θέλημα, ὅλος νοῦς, ὅλος ὀφθαλμὸς, ὅλος ἀκοὴ, ὅλος πηγὴ πάντων ἀγαθῶν. Omitto alia loca laudata Cotelerio T. 1. monument. p. 525. Qui Jacobi Bœhmii placita ſequuntur, ut Johannes nuper Pordadſcius, Deum concipiunt ut lumen vivum immenſum, omnia in ſe continens, fovensque, atque in centro ipſius, veluti oculum. Stoicis Deus, *viſus* teſte Chalcidio p. 361.

D λευκὰ ὁρᾷ καὶ μέλανα] Ridiculum argumentum ab imbecillitate oculorum noſtrorum petitum, quorum aciem albore diſpergi, nigrore congregari ſæpius experimur. Sed quis neſcit inter oculos ipſos hominum, ne de aliis animantibus jam dicam, immane eſſe diſcrimen, & alios longe robuſtiores aliis, alios qui nec candore nec luce, alios qui ne tenebris quidem impediuntur ut non acutum videant. Itaque nec Deo quidem ſuperetit alia ratio percipiendi colores, quam per humorem cryſtallinum vitreumque & tunicam reticam, ac de collyrio & ophthalmico erit illi circumſpiciendum?

E ἡ αἴσθησις, ἑτεροίωσις] Ait ſenſum eſſe alterationem, itaque & Deum ſi ſentiat, alterationi obnoxium fore. Sed ne in hominibus quidem omnis ſenſus alterationem affert, ut quod ſentio me vivere. Longe minus in Deo alterationem inducet, qui quæ ſentit ab omni ſenſit ſempiternitate.

F καὶ ἀκίνητον ἂν εἴη καὶ ἄψυχον] Ait Sextus Deum ſi ſit infinitus ac immenſus, oportere eſſe immobilem & vita deſtitutum. Valeret aliquid ejus ratiocinatio ſi lapidem Deum conciperemus aut truncum. Sed cum ſit infinitus Spiritus omnia in ſe continens, poteſt utique movere quæ vult, adeoque & moveri ſine loci mutatione, quemadmodum anima noſtra quando cogitat: quamobrem haud dubie & vivit Deus & vitæ ejus nihil ejus immenſitas obſtat. Quod vero cogitatio etiam animi noſtri non fiat per motum localem ſive loci mutationem in partibus corporis organici, vide, ſi placet, probantem Radulphum Cudworthum in Syſtemate intelligibili Univerſi p. 761.

εἰ γὰρ κινεῖται τὸ ἄπειρον, τόπον ἐκ τόπου μετέρχεται· τόπον δὲ ἐκ τόπου μετερχόμενον, ἐν τόπῳ ἐστίν· ἐν τόπῳ δὲ ὄν, πεπέρασται. εἰ ἄρα ἐστί τι ἄπειρον, ἀκίνητόν ἐστιν· ἢ εἴπερ κινεῖται, οὐκ ἔστιν ἄπειρον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἄψυχόν ἐστιν. εἰ γὰρ ὑπὸ ψυχῆς συνέχεται, [G] πάντως ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα, καὶ ἀπὸ τῶν περάτων ἐπὶ τὰ μέσα φερόμενον συνέχεται. ἐν δὲ ἀπείρῳ οὐδέν ἐστι μέσον, οὐδὲ πέρας· ὥστε οὐδὲ ἔμψυχόν ἐστι τὸ ἄπειρον. καὶ διὰ τοῦτο εἰ ἄπειρόν ἐστι τὸ θεῖον, οὔτε κινεῖται οὔτε ἔμψυχόν ἐστι. κινεῖται δὲ τὸ θεῖον, καὶ ἐμψυχίας ἀξιοῦται μετέχειν· οὐκ ἄρα ἄπειρόν ἐστι τὸ θεῖον. καὶ μὴν οὐδὲ πεπερασμένον. ἐπεὶ γὰρ τὸ πεπερασμένον τοῦ ἀπείρου μέρος ἐστὶ, τὸ δὲ ὅλον τοῦ μέρους κρεῖττόν ἐστι, δῆλον ὡς τὸ ἄπειρον τοῦ θείου κρεῖττον ἔσται, καὶ κρατήσει τῆς θείας φύσεως. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν Θεοῦ τι κρεῖττον, καὶ κρατεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ φύσεως. τοίνυν οὐδὲ πεπερασμένον ἐστὶ τὸ θεῖον. ἀλλ' εἰ μήτε ἄπειρόν ἐστι μήτε πεπερασμένον, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι τρίτον νοεῖν, οὐδὲν ἔσται τὸ θεῖον. καὶ μὴν εἰ ἔστι τὶ τὸ θεῖον, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον· οὔτε δὲ ἀσώματόν ἐστιν, ἐπεὶ ἄψυχον ἔσται [H] καὶ ἀναίσθητον, καὶ οὐδὲν δυνάμενον ἐνεργεῖν τὸ ἀσώματον· οὔτε σῶμα, ἐπεὶ πᾶν σῶμα μεταβλητόν τέ ἐστι καὶ φθαρτόν. ἄφθαρτον δὲ τὸ θεῖον· οὐ τοίνυν ὑπάρχει τὸ θεῖον. εἴγε μὴν ἔστι τὸ θεῖον, πάντως καὶ ζῶόν ἐστιν· εἰ δὲ ζῶόν ἐστι, πάντως καὶ πανάρετόν ἐστι καὶ εὐδαῖμον. εὐδαιμονία δὲ χωρὶς ἀρετῆς οὐ δύναται ὑποστῆναι. εἰ δὲ πανάρετός ἐστι, καὶ πάσας ἔχει τὰς ἀρετάς· ἀλλ' οὐ πάσας μὲν ἔχει τὰς ἀρετάς, οὐχὶ δέ γε καὶ ἐγκράτειαν ἔχει καὶ καρτερίαν· οὐχὶ δέ γε ταύτας μὲν ἔχει τὰς ἀρετάς· οὐχὶ δέ γέ ἐστί τινα δυσαπόσχετα καὶ δυσεγκαρτέρητα τῷ Θεῷ. ἐγκράτεια [K] γάρ ἐστι διάθεσις ἀνυπέρβατος τῶν καθ' ὀρθὸν λόγον γιγνομένων, ἢ ἀρετὴ ὑπεράνω ποιοῦσα ἡμᾶς

Si enim movetur infinitum, tranſit a loco in alium. Tranſiens autem a loco in locum, eſt in loco. Si ſit autem in loco, eſt finitum. Si eſt ergo aliquid infinitum, eſt immobile. aut ſi movetur, non eſt infinitum. 149. Similiter eſt etiam & inanimum. Si enim continetur ab anima, omnino continetur permeans a mediis ad fines, & a finibus ad media. In infinito autem nullum eſt medium neque finis. Quare nec infinitum eſt animatum. Et ideo ſi Deus eſt infinitus, neque movetur, neque eſt animatus. Deus autem movetur, & cenſetur eſſe particeps vitæ & animationis. Non eſt ergo Deus infinitus. 150. Sed nec finitus. Nam quoniam finitum eſt pars infiniti: totum autem eſt parte melius ac præſtantius: perſpicuum eſt quod infinitum ita futurum eſſet Deo melius ac præſtantius, & præ divina natura præſtaret. Abſurdum eſt autem dicere Deo eſſe aliquid melius ac præ Divina natura præſtare. Ergo nec finitus eſt Deus. Sed ſi nec eſt finitus nec infinitus, & præter hæc non poteſt tertium intelligi, nihil erit Deus. 151. Quinetiam ſi eſt Deus, aut eſt corpus, aut res incorporea. Sed neque res eſt incorporea. nam res incorporea erit inanima, & inſenſilis, & quæ nihil valet agere. Neque corpus. nam omne corpus eſt mutabile, & in quod cadit interitus. In Deum autem non cadit interitus: Non eſt etgo Deus. 152. Si eſt porro Deus, omnino eſt etiam animal. Si eſt autem animal, omnino eſt & omni virtute præditum, & felix ac beatum. Beatitudo autem abſque virtute non poteſt conſiſtere. Si eſt autem omni virtute præditus, omnes etiam habet virtutes: Sed non, omnes quidem habet virtutes, continentiam autem & tolerantiam non habet. Nec vero has quidem habet virtutes, nullæ autem ſunt res a quibus ſe ægre abſtinere, & quas difficulter ſuſtinere poſſit Deus. 153. Eſt enim continentia virtus quæ excedere neſcit modum, ſed omnia facit ſecundum rectam rationem. Vel eſt virtus, quæ nos reddit ſuperiores iis quæ videntur eſſe hujusmodi ut

NOTÆ.

G *εἰ γὰρ ὑπὸ ψυχῆς συνέχεται*] MS. Ciz. *ἀπὸ ψυχῆς.* Dixerat ſupra Sect. 81. ex Stoicorum mente omnia *ἡνωμένα* ſive compoſita corpora *συνέχεσθαι* vel *ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως*, vel *ὑπὸ φύσεως* vel *ὑπὸ ψυχῆς*, itaque jam illis objicit, ſi Deus vivat eum fore corpus *ὑπὸ ψυχῆς συνεχόμενον.* Nihil hoc quidem ad nos, qui Deum non compoſitum neque corpus cum Stoicis, ſed ſpiritum puriſſimum, neque contineri ab anima, ſed totam mentem eſſe perſvaſi ſumus. At quod Stoicis tamen opponit Sextus Deum ſi anima contineretur, oportere contineri a centro ad extrema, & ab extremis ad centrum; in infinito autem nihil eſſe medium, extremum nihil: reſpondebunt Stoici infinitum Deum infinita etiam contineri anima.

H *ἐπεὶ ἄψυχον ἔσται*] Quid quæſo principium eſt petere, ſi hoc non eſt, tanquam rem demonſtratam affirmare quod res incorporea & ſpiritus ſentire & agere non poſſit, vitaque deſtitui omne quod non ſit corpus, ſit neceſſe. Viciſſim ii, qui Deum eſſe corpus ajunt, negabunt itidem poſſe demonſtrari, quod mox ſubjungit Sextus, corpus omne eſſe mutationi corruptionique obnoxium.

I *οὐ πάσας μὲν ἔχει τὰς ἀρετάς*] Deus *πανάρετος* eſt, quia habet omnes virtutes divinas, ut omnipotentiam, bonitatem, ſanctitatem, & ſapientiam ſummam, aliasque quas ne cogitando quidem poteſt aſſequi mens humana. Quod autem non locum habent in Deo virtutes quædam hominum, ut fortitudo, temperantia, caſtitas, patientia & ſimiles, quæ imbecillitatem aut inopiam præſupponunt, vel quæ ſubjectionem, ut pietas, & obedientia; non magis ad rem facit quam ſi quis hominem ideo negaret eſſe virtute ſatis inſignem aut exornatum, quoniam non habet virtutem aranei, apis, bovis, vel bombycis, pulicisve.

K *ἐγκράτεια γάρ ἐστι*] Stoicorum hæc definitio continentiæ apud Laërtium VII. 93. *ἐγκράτεια διάθεσις ἀνυπέρβατος τῶν κατ' ὀρθὸν λόγον, ἢ ἕξις ἀήττητος ἡδονῶν.*

difficiliter ab iis poſſit abſtineri. Continens eſt enim, inquiunt, non qui a moribunda vetula abſtinet: ſed qui, cum Laide & Phryne poſſit frui, ſe abſtinet. 154. Tolerantia autem, eſt ſcientia eorum quæ ſunt ſuſtinenda & non ſuſtinenda: vel eſt virtus, quæ nos reddit ſuperiores iis quæ videntur eſſe toleratu difficilia. Utitur enim tolerantia qui ſecatur & uritur, idque fert forti & magno animo, non autem qui bibit mulſum. 155. Erunt ergo quædam quæ a Deo difficiliter potuerunt tolerari, & a quibus is difficiliter ſe abſtinebit. Nam ſi non erunt, non habebit has virtutes, nempe continentiam & tolerantiam. 156. Si autem has non habet virtutes, (quoniam inter virtutem & vitium nihil eſt medium) habebit vitia quæ adverſantur his virtutibus, utpote mollitiem & intemperantiam. Quomodo enim qui non habet ſanitatem, habet morbum, ita qui non habet continentiam & tolerantiam, eſt in vitiis quæ ipſis adverſantur. quod quidem de Deo dici eſt abſurdum. 157. Si ſunt autem aliqua a quibus difficiliter abſtinere, & quæ non faciliter ferre poteſt Deus, ſunt etiam quædam quæ eum movent in deterius, & quæ ei moleſtiam afferunt. Sed ſi ita eſt, Deus eſt capax moleſtiæ ac perturbationis & mutationis in deterius: & ideo etiam interitus. Quamobrem ſi eſt Deus, in eum cadit interitus. Non autem verum eſt ſecundum: nec ergo primum. 158. Ad jam dicta accedit, quod ſi Deus eſt omni virtute præditus, habet etiam fortitudinem. Si eam autem habet, habet ſcientiam rerum formidoloſarum & non formidoloſarum, mediarumque. Quod ſi ita eſt, eſt aliquid Deo formidoloſum. 159. Neque enim propterea quiſquam eſt vir fortis, quod ſciat quænam ſunt vicino formidoloſa, ſed quæ ſibi: quæ quidem non confundenda ſunt cum iis quæ proximo formido-

τῶν δοκούντων εἶναι δυσαποσχέτων. ἐγκρατεύεται γάρ, φασὶν, οὐχ ὁ θανατιώσης γραὸς ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ Λαΐδος καὶ Φρύνης [L] ἤ τινος τοιαύτης δυνάμενος ἀπολαῦσαι, εἶτα ἀπεχόμενος. καρτερία δὲ [M] ἐστιν ἐπιστήμη ὑπομενετέων καὶ οὐχ ὑπομενετέων· ἢ ἀρετὴ ὑπεράνω ποιοῦσα ἡμᾶς τῶν δοκούντων εἶναι δυσυπομενήτων. [N] χρῆται γὰρ καρτερίᾳ ὁ τεμνόμενος καὶ ὁ καιόμενος, εἶτα δὲ διακαρτερῶν, ἀλλ' οὐχ ὁ οἰνόμελι πίνων. [O] ἔσται οὖν τινα τῷ Θεῷ δυσυπομένητα καὶ δυσαπόσχετα. εἰ γὰρ μὴ ἔσται, οὐχὶ ταύτας ἕξει τὰς ἀρετὰς, τουτέστι τὴν ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν. εἰ δὲ ταύτας οὐκ ἔχει τὰς ἀρετὰς (ἐπεὶ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας οὐδέν ἐστι) τὰς ἀντιθέτους ταῖσδε ταῖς ἀρεταῖς ἕξει κακίας, [P] ὥσπερ τὴν μαλακίαν καὶ τὴν ἀκρασίαν. καθάπερ γὰρ ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑγείαν, νόσον ἔχει, οὕτως ὁ μὴ ἔχων ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν, ἐν ταῖς ἀντικειμέναις ἐστὶ κακίαις, ὅπερ ἄτοπον ἐπὶ Θεοῦ λέγεσθαι. εἰ δέ ἐστί τινα δυσαπόσχετα καὶ δυσυπομένητα τῷ Θεῷ, ἔτι τινὰ καὶ τὰ ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῦ μεταβλητικὰ, καὶ ὀχλήσεως ποιητικά. ἀλλ' εἰ τοῦτο, δεκτικός ἐστιν ὀχλήσεως ὁ Θεὸς, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς· διὸ καὶ φθορᾶς. ὥστε εἴπερ ἔστιν ὁ Θεὸς, φθαρτός ἐστιν· οὐχὶ δὲ τὸ δεύτερον, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον. ἔτι δὲ σὺν τοῖς προκειμένοις, εἰ πανάρετόν ἐστι τὸ θεῖον, καὶ ἀνδρείαν ἔχει· εἰ δὲ ἀνδρείαν ἔχει, ἐπιστήμην ἔχει δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν, [Q] καὶ τῶν μεταξύ. καὶ εἰ τοῦτο, ἔστι τι Θεῷ δεινόν. οὐ γὰρ δή γε ὁ ἀνδρεῖος διὰ ταῦτά ἐστιν ἀνδρεῖος, ὅτι ἐπιστήμην ἔχει τοῦ ποῖά ἐστι τὰ δεινὰ τῷ γείτονι, ἀλλὰ τὰ αὐτῷ· ἅπερ οὐκ ἀπαράλλακτά ἐστι τοῖς τοῦ πλησίον δει-

N O T Æ.

L ὁ Λαΐδος καὶ Φρύνης] Lais & Phryne duo celebria per Græciam ſcorta, non minus elegantia formæ ac lenociniis, quam proſtratæ pudicitiæ cauſſa paſſim memorata ſcriptoribus. De Phryne dictum ſupra ad lib. adverſus Rhetoras, Sect. 4. De Laide utraque, duæ enim fuere mater & filia, Menagius ad Laërtii Ariſtippum lib. 2. Sect. 74.

M καρτερία δὲ] Similes fortitudinis ac tolerantiæ definitiones ex Stoicorum commentariis refert Cicero IV. Tuſculan. cap. 24. *Fortitudo eſt animi affectio, legi ſummæ in perpetiendis rebus obtemperans.* Vel, *ſcientia perferendarum rerum.* Vel, *affectio animi, in patiendo ac perferendo ſummæ legi parens ſine timore.* Apud Laërtium VII. 93. *ἡ καρτερία ἐπιστήμη ἢ ἕξις ὧν ἐμμενετέον, καὶ μὴ, καὶ οὐδετέρων.*

N δυσυπομενήτων] Ita legendum e MS. Ciz. pro *δυσυπονήτων.* Recurrit idem vocabulum mox infra: *ἔσται οὖν τινα τῷ Θεῷ δυσυπομένητα καὶ δυσαπόσχετα.* Atque iterum Sect. 157.

O οὐχ ὁ οἰνόμελι πίνων] Inter potationum delicias fuit inprimis mel, quod aquæ admiſtum *hydromeli*, vel *μελίκρατον*, marinæ aquæ *lora*, aceto & aquæ *oxymeli*, ſucco ex acerbis uvis *omphacomeli*, potui ex pomis *melomeli*, vino veteri auſtero *melitites* vino vel muſto denique (quod ſuaviſſimi ſaporis) *œnomeli* ſive *mulſum* appellabatur. Vide Andream Baccium de naturali vinorum hiſtoria lib. 1. cap. 26. Plotinus Ennead. 4. lib. 3. p. 391. *ὥσπερ ἐν οἴνῳ μέλιτος κράσει εἴ τι γλυκάζει, παρὰ τοῦ μέλιτος τοῦτο ἔσται.*

P τὰς ἀντιθέτους ἕξει κακίας] Inepte ita colligas: ſi princeps non habet virtutem obſequentis ſubditi, ergo contrarii (perduellionis) vitii eſt reus. Potius apertum eſt, eum in quem non cadit per naturam genus quoddam virtutis in eum nec contrarium cadere poſſe vitium, ut ſonus quia fragrantiæ vel formæ amœnitate afficere nares oculoſque non poteſt, nec afficit fœtore ac deformitate. Sol, quia juſtus & fortis non eſt, haud ideo eſt injuſtus, trepidusve, & ſpiritus quoniam non eſt mollis & lævis tactu, ideo nec hiſpidus aut aſper. Atque ut ipſo, quod Sextus affert, exemplo utar valetudinis, hanc niſi improprie & inepte Cœlo nemo tribuerit, at ineptius etiam & abſurdius inde dixerit aliquis ideo Cœlum ægrotare. Adeo placet tamen hæc cavillatio Sexto, ut eam iterum repetat infra, Sect. 172.

Q ἐπιστήμην δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν] Reſpicit quod fortitudinem definiunt Stoici apud Ciceronem lib. 4. Tuſculan. c. 24. *ſcientiam rerum formidoloſarum contrariarumque, repellendarum aut omnino negligendarum, conſervantem earum rerum ſtabile judicium.* Vel, *conſervationem ſtabilis judicii in eis rebus quæ formidoloſæ videntur ſubeundis & repellendis.*

νοῦς. ὥστε ἐπεὶ ἀνδρεῖός ἐστιν ὁ Θεὸς, ἔστι τι αὐτῷ δεινόν. εἰ ἔστι τι Θεῷ δεινὸν, ἔστι τι τῷ Θεῷ ὀχλήσεως ποιητικόν. [R] εἰ δὲ τοῦτο, ἐπιδεκτικός ἐστιν ὀχλήσεως· διὰ δὲ τοῦτο καὶ φθορᾶς. ὅθεν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, καὶ φθαρτόν ἐστιν. οὐχὶ δὲ φθαρτόν ἐστιν, οὐκ ἄρα ἔστι. καὶ μὴν εἰ πανάρετόν ἐστι τὸ θεῖον, καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ἔχει. εἰ δὲ μεγαλοψυχίαν ἔχει, ἐπιστήμην ἔχει ποιοῦσαν ὑπεραίρειν [S] τῶν συμβαινόντων. εἰ τοῦτο, ἔστι τινὰ τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ, ὧν ὑπεράνω γίνεται. εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι τινὰ καὶ ὀχληρὰ τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ, καὶ οὕτω φθαρτὸς ἔσται. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς. πρὸς τούτοις, εἴπερ πάσας ἔχει τὰς ἀρετὰς ὁ Θεὸς, καὶ φρόνησιν ἔχει. εἰ φρόνησιν, ἔχει καὶ ἐπιστήμην ἀγαθῶν τε [T] καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων. εἰ δὲ ἐπιστήμην ἔχει τούτων, οἶδε ποῖά ἐστι τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ ἀδιάφορα. ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ πόνος τῶν ἀδιαφόρων ἐστὶν, [U] οἶδε καὶ τὸν πόνον καὶ ποῖός τις ὑπάρχει τὴν φύσιν. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ περιπέπτωκεν αὐτῷ. μὴ περιπεσὼν γὰρ, οὐκ ἂν ἔσχε νόησιν αὐτοῦ. [X] ἀλλ' ὃν τρόπον ὁ μὴ περιπεπτωκὼς λευκῷ χρώματι καὶ μέλανι, διὰ τὸ ἐκ γενετῆς εἶναι πηρὸς, [Y] οὐ δύναται νόησιν ἔχειν χρώματος· οὕτως οὐδὲ Θεὸς μὴ περιπεπτωκὼς πόνῳ, δύναται νόησιν ἔχειν τούτου. ὁπότε γὰρ ἡμεῖς οἱ περιπεσόντες πολλάκις τούτῳ, [Z] τὴν ἰδιότητα τῆς περὶ τοὺς ποδαλγικοὺς ἀλγηδόνος οὐ δυνάμεθα τρανῶς γνωρίζειν, οὐδὲ διηγουμένων ἡμῖν τινῶν συμβαλεῖν, οὐδὲ παρ' αὐτῶν τῶν πεπονθότων, συμφώνως ἀκοῦσαι, διὰ τὸ ἄλλως ἄλλους ταύτην ἑρμηνεύειν, καὶ τοὺς μὲν στροφῇ, τοὺς δὲ κλάσει, τοὺς δὲ νύξει [A] λέγειν, ὅμοιον αὐτοῖς παρακολουθεῖν· ἧττον γε Θεὸς μηδ' ὅλως πόνῳ περιπεπτωκὼς, δύναται πόνου

loſa eſſe queunt. Quare cum ſit Deus fortis magnique & excelſi animi, eſt ei aliquid formidoloſum. 160. Si eſt Deo aliquid formidoloſum, eſt aliquid quod Deo afferat moleſtiam. Quod ſi hoc, eſt etiam quod afferat interitum. Quo fit ut ſi eſt Deus, in eum cadat interitus. In eum autem non cadit interitus: non eſt ergo. 161. Præterea ſi eſt Deus omni virtute præditus, habet excelſum quoque & magnum animum. Si eſt autem magno & excelſo animo, habet ſcientiam quæ efficit ut extollatur ſupra ea quæ accidunt. Quod ſi ita eſt, neceſſe eſt ipſi accidere nonnulla, quibus ſit ſuperior. Hoc porro ſi eſt, ſunt quædam quæ ei accidunt moleſta, & ita in eum cadet interitus. Non eſt autem hoc: ergo neque quod primo loco ſumebatur. 162. Præterea ſi habet Deus omnes virtutes, habet etiam prudentiam. Si prudentiam, habet etiam ſcientiam bonorum & malorum, & eorum quæ vocant differentia. Si eorum autem habet ſcientiam, novit quænam ſunt bona & mala & indifferentia. 163. Quoniam autem dolor eſt etiam ex rebus indifferentibus, novit etiam dolorem, & cujusmodi ſit ejus natura. Quod ſi hoc, etiam in ipſum dolor cadit. Nam ſi non caderet, non haberet ejus notionem. Sed quomodo qui in album & nigrum colorem non incidit, propterea quod ſit cæcus ab ortu, non poteſt coloris habere conceptionem: ita Deus qui dolorem non fuit expertus, non poteſt ejus habere in mente notionem. 164. Quando enim nos qui in dolorem ſæpe incidimus, non poſſumus diſtincte cognoſcere proprietatem doloris eorum qui laborant podagra, neque aliis eum nobis referentibus conjicere, neque ab ipſis qui eum ſunt perpeſſi, in eandem ſententiam deſcribi audimus, propterea quod alii aliter eum interpretantur, & hi quidem ſimile quid torſioni, alii fractioni, alii vero punctioni ſibi accidere referunt: Deus quidem certe qui in nullum incidit dolorem, non

NOTÆ.

R ὀχλήσεως ποιητικὸν] Reſpicit iterum, quod Stoici metum, eodem Cicerone teſte, *præmoleſtiam* appellarunt, *quod ſit quaſi dux conſequentis moleſtiæ.*

S ἐπιστήμην ποιοῦσαν ὑπεραίρειν] Magnanimitas ſecundum Stoicos ἐπιστήμη ἢ ἕξις ὑπεράνω ποιοῦσα τῶν συμβαινόντων κοινῇ φαύλων τε καὶ σπουδαίων. Vide Laërtium VII. 93.

T ἐπιστήμην ἀγαθῶν] Prudentiam apud eundem Laërtium VII. 92. definiunt Stoici ἐπιστήμην κακῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ οὐδετέρων.

U ὁ πόνος τῶν ἀδιαφόρων ἐστὶ] Cicero lib. 2. Tuſculan. c. 13. ſeq. ex Stoicorum ſententia multis diſputat, ut probet, dolorem eſſe ex rebus mediis & indifferentibus.

X μὴ περιπεσὼν οὐκ ἂν ἔσχε νόησιν αὐτοῦ] Cum homines multarum rerum νόησιν habeant, quas ipſi non ſunt experti, morborum etiam Medici ut Aſclepiades, quem nunquam ajunt ipſum ægrotaſſe: qua fronte audeat aliquis negare Deo νόησιν ſive intelligentiam doloris & mali, reſpectu earum rerum quas ipſe condidit, & a quibus dolorem & malum removet libenter, licet ipſi nihil malum ſit, & dolorem illi afferre nihil queat.

Y διὰ τὸ ἐκ γενετῆς εἶναι πηρὸς] A cœco nato ad Deum colligere, & quod ille fortaſſis difficulter poteſt, huic penitus denegare, eſt argumentari a baculo ad angulum, & abſurditati impietatem etiam adjungere.

Z οἱ περιπεσόντες πολλάκις τούτῳ] Dolorem univerſe, ſive doloris genus quodcunque intelligit Sextus, non podagræ, ut argumenti hæc ſit ſententia: Nos dolores ſæpe ſenſimus, ſed quia ſingillatim non ſenſimus dolores podagræ, quales illi ſint, non poſſumus accurate noſſe. Multo minus doloris notionem habere poterit Deus, qui nullum plane dolorem unquam ſenſit & expertus fuit. In promptu tamen eſt reſpondere, Deum auctorem rerum omnium, non venire in notionem illarum, nec ea quæ illis accidunt diſcere iſto modo quo nos, ſed naturas & effectus rationesque univerſorum accuratiſſime perſpectas habere divina luce ſuæ intelligentiæ, quam fallere nihil, fugere nihil poteſt.

A στροφῇ, -- κλάσει, -- νύξει] Lucianus in Tragopodagra etiam addit uſtionem,

> - - διάπυρον τρέχει κακὸν
> δίναισι φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον
> ὁποῖα κρητὴρ μεστὸς αἰτναίου πυρός &c.

poteſt

poteſt doloris habere notionem. 165. Ita ſit ſane, inquiunt, dolorem quidem non eſt expertus, at expertus eſt voluptatem, & ex ea doloris quoque notitiam hauſit. Sed hoc ſtultum eſt affirmare. Nam primum quidem fieri non poteſt, ut ſi non ſit expertus dolorem, voluptatis notionem acceperit. Sua enim natura conſtat voluptas ex remotione omnium rerum quæ dolore afficiunt. 166. Deinde hoc quoque conceſſo, rurſus ſequitur ut in Deum cadat interitus. Nam ſi Deus eſt capax hujuſmodi diffuſionis, erit etiam capax mutationis in deterius: & in eum cadet interitus. Non eſt autem hoc: quare nec quod initio fuit poſitum. 167. Et, ſi Deus eſt præditus omni virtute, & habet prudentiam, habet etiam conſilii capiendi virtutem: quandoquidem virtus capiendi conſilii eſt prudentia in conſultationibus. Si autem habet virtutem capiendi conſilii, conſultat etiam. 168. Si autem conſultat, eſt ei aliquid obſcurum. Nam ſi nihil eſt ei obſcurum, non conſultat. Si autem eſt, habet conſilii capiendi virtutem: eo quod conſilium verſetur in aliquo obſcuro, ut quod ſit quæſtio quemadmodum recte nos geramus in rebus præſentibus: eſt autem abſurdum Deum non conſultare, neque habere virtutem capiendi conſilii: eam ergo habet, & eſt ei aliquid obſcurum. 169. Si eſt autem Deo aliquid obſcurum, non eſt quicquam aliud magis Deo obſcurum quam hoc, num aliqua ſint in infinitate illi allatura interitum? Sed ſi hoc eſt ei obſcurum, omnino ex expectatione eorum quæ ei poſſunt afferre interitum, motibus ac perturbationibus afficietur. 170. Si eſt autem in hujuſmodi commotione, erit etiam capax mutationis in deterius. & ideo in eum cadet etiam interitus. Cui eſt conſequens ut non ſit omnino. 171. Et alioqui ſi Deo nihil eſt obſcurum; ſed ex ſeipſo a

νόησιν ἔχειν. νὴ Δί' ἀλλὰ πόνῳ μὲν, φασὶν, οὐ περιπέπλωκεν, ἡδονῇ δέ· καὶ ταύτης ἐκεῖνον νενόηκεν· ὅπερ ἦν εὔηθες. πρῶτον μὲν γάρ ἐστιν ἀμήχανον, μὴ πειραθέντα πόνου, [B] νόησιν ἡδονῆς λαβεῖν. κατὰ γὰρ τὴν παντὸς τοῦ ἀλγύνοντος ὑπεξαίρεσιν [C] συνίστασθαι πέφυκεν. εἶτα καὶ τούτου συγχωρηθέντος, πάλιν ἀκολουθεῖ τὸ, φθαρτὸν εἶναι τὸν Θεόν. εἰ γὰρ τῆς τοιαύτης διαχύσεως [D] δεκτικός ἐστι, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς ἔσται δεκτικὸς ὁ Θεὸς, καὶ φθαρτός ἐστιν. οὐχὶ δέ γε τοῦτο. ὥστε οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς. εἴπερ τε πανάρετόν ἐστι τὸ θεῖον, καὶ τὴν φρόνησιν ἔχει, ἔχει καὶ τὴν εὐβουλίαν. παρόσον ἡ εὐβουλία φρόνησίς ἐστι πρὸς τὰ βουλευτά. [E] εἰ δὲ τὴν εὐβουλίαν ἔχει, καὶ βουλεύεται. εἰ δὲ βουλεύεται, ἔστι τι ἄδηλον αὐτῷ. εἰ γὰρ μηδέν ἐστιν ἄδηλον αὐτῷ, οὐ βουλεύεται. εἰ δὲ, τὴν εὐβουλίαν ἔχει, τῷ τὴν βουλὴν ἀδήλου τινὸς ἔχεσθαι, ζήτησιν οὖσαν περὶ τοῦ πῶς ἐν τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς διεξάγομεν. ἄτοπον δέ γέ ἐστι τὸ, μὴ βουλεύεσθαι, μηδὲ εὐβουλίαν ἔχειν τὸν Θεόν· τοίνυν ἔχει ταύτην, καὶ ἔστι τι ἄδηλον αὐτῷ. εἰ δέ ἐστί τι ἄδηλον Θεῷ, οὐκ ἄλλο μέν τι ἔστιν ἄδηλον Θεῷ· οὐχὶ δέ γε καὶ τὸ τοιοῦτον, [F] οἷον, εἰ ἐστί τινα αὐτοῦ ἐν τῇ ἀπειρίᾳ φθαρτικά. ἀλλ' εἰ τοῦτό ἐστιν ἄδηλον αὐτῷ, πάντως κατὰ τὴν προσδοκίαν τῶν φθαρτικῶν αὐτοῦ τούτων, ἐξ ὧν ἐν συνθροήσει τινὶ καὶ κινήματι γενήσεται, καὶ φοβοῖτο. εἰ δὲ ἐν συγκινήματι τοιούτῳ γίνεται, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς ἔσται δεκτικός· διὰ [illegible] καὶ φθαρτός. ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ, μὴ ὅλως αὐτὸν ὑπάρχειν. καὶ ἄλλως, εἰ μηδὲν ἄδηλόν ἐστι Θεῷ, ἀλλ' [illegible]θεν ἐκ φύσεως

NOTÆ.

B ἀμήχανον μὴ πειραθέντα πόνου] Non omnino neceſſe eſt cœcitatis ſurditatiſque feciſſe periculum, ut intelligas quid ſit videre vel audire; neque ægrotaſſe eſt opus ut noris quid ſit ſanitas, aut laboraſſe egeſtate, ut notionem habeas opum ac divitiarum. Nec ſceleratum quidem eſſe oportet, ut ſcias quid ſit virtus & pietas.

C κατὰ τὴν παντὸς τοῦ ἀλγύνοντος ὑπεξαίρεσιν] Epicuri hæc ſententia, voluptatem ſtabilem eſſe in *ἀναιρέσει ἀλγηδόνων* atque *ἀνοχλησίᾳ* ſive indolentia. Vide quæ viri docti ad Laërtii Ariſtippum lib. 2. Sect. 87. Etiamſi vero hoc detur, voluptatem conſiſtere in vacuitate a dolore, non inde ſequitur doloris periculum feciſſe oportere illum qui voluptate gaudeat.

D τῆς τοιαύτης διαχύσεως] Ita legendum e MS. Ciz. non *τὶς τοιαύτης*. Stoici voluptatem dicebant eſſe *διάχυσιν* ſive effuſionem animi in lætitia præter modum elatam ac geſtientem, ut conſtat e Cicerone 3. Tuſculan. c. 11. lib. 4. c. 6. &c. ſive *ἀνάλυσιν ἀρετῆς*, qua veluti liqueſcimus, fluimuſque mollitia. Vide Laërtium VII. 114. & Lipſium manuduct. III. 5. Hujuſmodi voluptatem tanquam vitioſam rem ab animo ſapientis hominis longe abeſſe diſputabant Stoici, ut ex eodem Cicerone 2. de finibus cap. 4. aliiſque locis apparet: certe a Deo abeſſe longiſſime, nemo ſanus negaverit, ut contra in ipſo eſt gaudium *αὐταρκέστατον*, ſecurum, perpetuum & nulla temeratum nube ſerenum.

E ἡ εὐβουλία φρόνησίς ἐστι πρὸς τὰ βουλευτά] In MS. Ciz. *πρὸς τὰ βουλεύματα*, minus bene. Etiamſi autem in Deo eſt *φρόνησις*, ſive omni potius *φρονήσει* humana infinitis modis ſuperior ſapientia, hinc neutiquam ſequitur in eodem eſſe *εὐβουλίαν* tam imperfectam, ut Sextus hoc loco ex Stoicorum ſcitis humanam ſollertiam in conſilio rebus dubiis inveniendo dubiam & incertam atque adeo deliberantem interpretatur. Quin inter homines is merito habetur prudentiſſimus, cui diu conſultare ſecum non eſt neceſſe, ſed in promptu videre eſt, quid in re qualibet factu ſit optimum. Itaque nec Deo omnipotenti ac ſapientiſſimo alia *εὐβουλία* tribui ſine ſumma abſurditate poteſt, quam quæ ſine ulla tergiverſatione aut in utramque partem ſollicita comparatione, & citra ullum erroris aut impedimenti (nedum, quod inſulſe a Sexto ſubjicitur, interitus ac diſſolutionis) metum, ſtatim pervidet & ab omni tempore providit quid factu præſtet, maximeque expediat ad ſcopum aſſequendum, quem pro ſapientia ſua ſibi propoſuit. Ita in Deum etiam cadit *εὐβουλία* quam ex Stoicis Suidas definit *ἐπιστήμην τοῦ σκοπεῖσθαι, ποῖα καὶ πῶς πράττοντες πράξομεν συμφερόντως*. Vide Laërtium VII. 93.

F οὐχὶ δέ γε καὶ τὸ τοιοῦτον] Potius dixiſſet nihil ei eſſe certum, & ignorare omnia, ſi ne ſuam quidem naturam intelligit, & qui fuit ab omni æternitate, dubitare de durabilitate ſua poteſt.

πάντων

πάντων καταληπτικὸς καθέστηκεν, οὐκ ἔχει τέχνην.[G] ἀλλ᾽ ὃν τρόπον οὐκ ἂν εἴποιμεν περὶ τὸν βάτραχον, ἢ τὸν δελφῖνα, φύσει νηκτικοὺς ὄντας, τέχνην εἶναι νηκτικήν· τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ περὶ τὸν Θεὸν ἐκ φύσεως πάντα καταλαμβανόμενον εἴποιμεν ἂν εἶναι τέχνην, τῷ ἀδήλου τινὸς καὶ τοῦ αὐτόθεν μὴ καταλαμβανομένου ἐφάπτεσθαι τὴν τέχνην. ἀλλ᾽ εἰ μή ἐστι περὶ τὸν Θεόν τέχνη, οὐδὲ ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη[H] ἔσται περὶ αὐτόν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ ἡ ἀρετή.[I] μὴ ἔχων δὲ Θεὸς ἀρετήν, ἀνύπαρκτός ἐστι. καὶ ἄλλως, λογικὸς ὢν ὁ Θεός, εἰ μὴ ἔχει τὴν ἀρετήν, πάντως τὴν ἀντίθετον ἔχει κακίαν.[K] οὐχὶ δέ γε τὴν ἀντίθετον ἔχει κακίαν· ἔχει ἄρα τέχνην ὁ Θεός, καὶ ἔστι τι ἄδηλον τῷ Θεῷ. ᾧ ἕπεται τό, φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι, καθὼς πρότερον[L] ἐπελογισάμεθα. οὐδέ γε φθαρτός ἐστιν, οὐκ ἄρα ἔστιν. εἴπερ τε μὴ ἔχει φρόνησιν, ὡς ὑπεμνήσαμεν,[M] οὐδὲ σωφροσύνην ἔχει. ἔστι γὰρ ἡ σωφροσύνη, ἕξις ἐν αἱρέσεσι[N] καὶ φυγαῖς σώζουσα τὰ τῆς φρονήσεως κρίματα. καὶ ἄλλως δέ, εἰ μηδέν ἐστιν ὃ τὰς τοῦ Θεοῦ ὀρέξεις κινήσει, μηδὲ ἔστι τι ὃ ἐπισπάσεται τὸν Θεόν, πῶς ἐροῦμεν αὐτὸν εἶναι σώφρονα, τῆς σωφροσύνης κατὰ τοιοῦτόν τινα λόγον ἡμῖν νενοημένης; καθάπερ γὰρ οὐκ ἂν εἴποιμεν τὸν κίονα σωφρονεῖν,[O] κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὸν Θεὸν δεόντως φήσομεν σώφρονα τυγχάνειν. περιαιρουμένων δὲ αὐτοῦ τούτων τῶν ἀρετῶν, περιαιρεῖται καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ αἱ λοιπαί. ἀλλ᾽ εἰ μηδεμίαν ἀρετὴν ἔχει ὁ Θεός, ἀνύπαρκτός ἐστι. τὸ δὲ ἡγούμενον, τὸ ἄρα λῆγον. πάλιν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, ἤτοι ἔχει ἀρετήν, ἢ οὐκ ἔχει· καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει, φαῦλόν ἐστι τὸ θεῖον καὶ κακοδαιμονικόν. ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ἔχει, ἔσται τι τοῦ Θεοῦ κρεῖττον.

natura omnia comprehendit, caret arte. Sed quomodo in rana aut delphino qui ſunt natura natatiles, non dixerimus eſſe artem natandi: ita nec in Deo qui a natura omnia comprehendit, dixerimus eſſe artem: eo quod ars attingat aliquid antea obſcurum, & quod ex ſe non comprehenditur. 172. Sed ſi in Deo non eſt ars, nec in eo erit ars vitæ. Quod ſi hoc ita eſt, neque virtus. Non habens autem virtutem Deus, non eſt. Et alioqui quum ſit Deus ratione prædirus, ſi non habet virtutem, omnino habet vitium quod ei adverſatur. 173. Non habet autem vitium quod ei adverſatur: Deus ergo habet artem, & eſt aliquid Deo obſcurum. Cui eſt conſequens ut in eum cadat interitus, ut prius collegimus. In Deum autem non cadit interitus: non eſt ergo. 174. Et, ſi non habet, ut admonuimus, prudentiam, neque habet temperantiam. Eſt enim temperantia, habitus ſervans judicia prudentiæ in iis quæ ſunt eligenda & fugienda. 175. Et alioqui, ſi nihil erit quod Dei moveat appetitionem, nec ſit aliquid quod Deum alliciat, quomodo dicemus eum eſſe temperantem, cum hac ratione notionem temperantiæ in mente concipiamus? Quemadmodum enim columnam non dixerimus eſſe temperantem, eodem modo nec Deum eſſe temperantem recte dicemus. Si hæ autem ab eo auferantur virtutes, tollitur etiam juſtitia, & cæteræ. Sed ſi Deus nullam habet virtutem, nequaquam eſt. Eſt autem antecedens: ergo eſt etiam conſequens. 176. Rurſus ſi eſt Deus, aut habet virtutem, aut non habet. Et, ſi quidem non habet, Deus eſt malus & Cacodæmon: quod quidem eſt abſurdum. Sin autem habet, erit Deo aliquid melius ac præſtantius. Quo-

NOTÆ.

G οὐκ ἔχει τέχνην] Simile cum ſuperioribus argumentum, nec majoris ponderis, & qualia certiſſimis pro Dei exiſtentia argumentis ut opponeret tanquam *ἰσοσθενῆ*, debuiſſet ſane Sextus erubeſcere. Omni arte humana infinitis modis promtior ſollertior potentior atque adeo major excellentiorque eſt latiusque patet divina Sapientia qua Cœlum terramque condidit ille omnis *κάλλους γενεσιάρχης*, Sap. XIII. 3. Itaque credo lectorem indignaturum, quod humanorum *τεχνημάτων* defectus Deo objiciantur: ac ne mihi etiam indignetur vereor, ſi in hujusmodi cavillationibus ſerio confutandis longiorem operam ponam.

H οὐδὲ ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη] Articulum *ἡ* qui in editis exciderat, revocavi ex MS. Ciz. Inepte autem objicitur Deo quod non habeat ejusmodi artem vitæ, qualem homines uſu & attentione aſſequuntur, cum habeat omni vitæ arte humana perfectiorem ſanctitatem juſtitiamque conjunctam cum ſumma Potentia ac Sapientia.

I οὐδὲ ἡ ἀρετή] Stoici ſtatuebant virtutem poſſe doceri, ut notavit Laërtius VII. 91. quam eorum ſententiam propugnavit quoque Plutarchus libell. *ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή*, hinc colligit Sextus virtutem ex artium eſſe numero, quæ non *αὐτόθεν* & a natura ineſt, ſed ſtudio doctrina atque exercitatione comparatur. Inde porro concludit Deum in quo locum non habeat ejusmodi ars, etiam virtute carere: quæ mihi ejusdem generis videtur argumentatio ac ſi quis videns fornacem caleſcere injectis lignis & admoto igne, neget Solem calore pollere quoniam nulla in eum ad alendum ignem ligna congeruntur.

K πάντως τὴν ἀντίθετον ἔχει κακίαν] Ineptus paralogiſmus & impudens, jam ſupra, Sect. 156. confutatus.

L καθὼς πρότερον] Sect. 169.

M ὡς ὑπεμνήσαμεν] Sect. 162. 167. ſeq.

N ἕξις ἐν αἱρέσεσι] Reſpicit Stoicam temperantiæ definitionem quam ita effert Tullius libro 4. Tuſculan. c. 9. *Temperantia ſedat appetitiones & efficit ut hæ rectæ rationi pareant, conſervatque conſiderata judicia mentis.*

O οὐκ ἂν εἴποιμεν τὸν κίονα σωφρονεῖν]. Columnam vel ſtatuam inanimem ideo nemo ſanus dixerit temperantem, vel a temperantia laudaverit, quia nihil agit illa prorſus, adeoque nihil tribui ei poteſt quod ad virtutem pertineat. Ex hominibus autem non ille majorem meretur laudem temperantiæ, qui ab appetitibus inordinatis vehementius cæteris perturbatur. Nam in eo qui virtuti ac moderationi vel maxime ſtuduit diligenter, longe minus acres ſolent eſſe impetus ac ſtimuli, quoniam omnem illorum vim, continentiæ aſſiduitate ac habitu labefactavit & oppreſſit. In Deum vero non cadit quidem per naturæ ejus perfectionem temperantia in rebus ejusmodi, a quibus abſtinentes nos ſobrii, caſti, continentes appellamur: at eſt in eo longe ſublimior ac divina virtus ſanctitas, nihil admittens niſi bonum, rectum, purumque ac dignum ſua Majeſtate; & per hanc ſanctitatem Deus auctor eſt hominibus ut ipſi ab impuritate & incontinentia ſibi caveant, cujus officii & notionem & fundamentum obligationis animorum noſtrorum tabulis inſcriptum, a quo demum niſi a Deo accepimus?

modo enim equi virtus eſt ipſo equo melior ac præſtantior, & hominis virtus eſt melior ac præſtantior eo qui ipſam habet: eodem modo Dei virtus erit ipſo quoque Deo melior ac præſtantior. 177. Si eſt autem Deo melior ac præſtantior, eſt perſpicuum quod quum adeo ſit mancus ac defectus, male habebit, & in eum cadet interitus. Sed cum inter duo quidem hæc inter ſe oppoſita nihil ſit medium, neutrum autem horum quæ ſibi opponuntur, in Deum cernitur cadere, dicendum eſt non eſſe Deum. 178. Et præterea ſi eſt, aut eſt vocalis aut mutus. Et Deum quidem dicere eſſe mutum, eſt plane abſurdum, & repugnans communibus notionibus. Sin autem eſt vocalis, voce utitur, & habet inſtrumenta vocalia, nempe pulmonem, & aſperam arteriam, & os, & linguam. Hoc autem eſt abſurdum & non procul recedens a fabulis Epicuri. Dicendum eſt ergo non eſſe Deum. 179. Etenim ſi voce utitur, colloquitur. Si autem colloquitur, omnino aliquo ſermone colloquitur. Quod ſi ita eſt, cur magis utitur Græca quam barbara lingua? Et, ſi Græca, cur magis Jonica quam Æolica, aut aliqua alia? Atqui neque omnibus: nulla ergo. Etenim ſi Græca utatur, quomodo utetur barbara, niſi quiſpiam eam docuerit? Niſi habeat interpretes ſimiles iis qui apud nos poſſunt interpretari? Dicendum eſt ergo Deum non uti voce, & ideo non eſſe. 180. Rurſus ſi eſt Deus, aut eſt corpus, aut res incorporea. Sed non eſt incorporeus propter cauſas quas prius diximus. Sin autem eſt corpus, aut eſt concretum ac compoſitum ex ſimplicibus elementis, aut eſt corpus ſimplex & elementare. Et, ſi eſt quidem concretum ac compoſitum, in ipſum cadit interitus. Quidquid enim eſt confectum ex coitione aliquorum, neceſſe eſt ut diſſolutum intereat. 181. Si vero eſt corpus ſimplex: aut eſt ignis, aut aër aut aqua aut terra. Quodcunque autem ſit ex iis,

ὃν γὰρ τρόπον ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ, [P] αὐτοῦ τοῦ ἵππου ἐστὶ κρείττων, καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ, τοῦ ἔχοντος ἐστὶ κρείττων· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ τοῦ Θεοῦ ἀρετὴ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἔσται κρείττων· εἰ δέ ἐστι κρείττων τοῦ Θεοῦ, δῆλον ὡς ἐλλιπῶς ἔχων, φαύλως ἕξει, καὶ φθαρτὸς γενήσεται. ἀλλ' εἰ μεταξὺ μὲν τῶν ἀντικειμένων οὐδέν ἐστιν, εἰς οὐδέτερον δὲ ὁρᾶται τῶν ἀντικειμένων ἐμπίπτων ὁ Θεὸς, ῥητέον μὴ εἶναι Θεόν. καὶ ἔτι, εἰ ἔστιν, ἤτοι φωνᾶέν ἐστιν ἢ ἄφωνον. [Q] τὸ μὲν οὖν λέγειν ἄφωνον τὸν Θεὸν, τελέως ἄτοπον, καὶ ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις μαχόμενον. εἰ δὲ φωνᾶέν ἐστι, φωνῇ χρῆται, καὶ ἔχει φωνητικὰ ὄργανα, καθάπερ πνεύμονα, καὶ τραχεῖαν ἀρτηρίαν, γλῶσσάν τε καὶ στόμα. τοῦτο δὲ ἄτοπον, καὶ ἐγγὺς τῆς Ἐπικούρου μυθολογίας. [R] τοίνυν ῥητέον μὴ ὑπάρχειν τὸν Θεόν. καὶ γὰρ δὴ εἰ φωνῇ χρῆται, ὁμιλεῖ· εἰ δὲ ὁμιλεῖ, πάντως κατά τινα διάλεκτον ὁμιλεῖ. εἰ δὲ τοῦτο, τί μᾶλλον τῇ Ἑλληνίδι [S] ἢ τῇ βαρβάρῳ [T] χρῆται γλώσσῃ; καὶ εἰ τῇ Ἑλληνίδι, τί μᾶλλον τῇ Ἰάδι, ἢ τῇ Αἰολίδι ἤ τινι τῶν ἄλλων; καὶ μὴν οὐδὲ πάσαις· οὐδεμιᾷ τοίνυν. καὶ γὰρ εἰ τῇ Ἑλληνίδι χρῆται, πῶς τῇ βαρβάρῳ χρήσεται, εἰ μὴ ἐδίδαξέ τις αὐτόν; [U] εἰ μὴ ἑρμηνεῖς ἔχει παραπλησίους τοῖς παρ' ἡμῖν δυναμένοις ἑρμηνεύειν; ῥητέον τοίνυν μὴ χρῆσθαι φωνῇ τὸ θεῖον· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτον εἶναι. πάλιν εἰ ἔστι θεῖον, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον. ἀλλὰ ἀσώματον μὲν οὐκ ἂν εἴη, διὰ τὰς ἔμπροσθεν [X] ἡμῖν εἰρημένας αἰτίας. εἰ δὲ σῶμά ἐστιν, ἤτοι σύγκριμά ἐστιν ἐκ τῶν ἁπλῶν στοιχείων, ἢ ἁπλοῦν ἐστι καὶ στοιχειῶδες σῶμα. καὶ εἰ μὲν σύγκριμά ἐστι, φθαρτόν ἐστι. πᾶν γὰρ τὸ κατὰ σύνοδόν τινων ἀποτελεσθὲν ἀνάγκη διαλυόμενον φθείρεσθαι. εἰ δὲ ἁπλοῦν ἐστι σῶμα, ἤτοι πῦρ ἐστιν, ἢ ἀὴρ ἢ ὕδωρ ἢ γῆ. ὁποῖον δ' ἂν ᾖ τούτων,

N O T Æ.

P ὃν γὰρ τρόπον ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ] Falſum eſt equi virtutem eſſe equo præſtantiorem, licet virtus ſit cujusque rei *τελείωσις* ac perfectio, (ut ex Stoicorum ſententia Laërtius VII. 90) atque licet equus virtute ſua pollens præſtantior ſit equo, qui illa virtute deſtituitur. At nihil hæc ad Deum, cujus virtus ab ipſo neutiquam differt, neque ab eo ſejungi poteſt, utpote quæ ipſi jam exiſtenti neutiquam acceſſerit, aut in complementum veluti perfectionis ſuperaddita fuerit.

Q φωνᾶέν ἐστιν ἢ ἄφωνον] Non magis neceſſe eſt ut dicamus Deum eſſe mutum, quam ut affirmemus eum ita loqui ut nos per os lingvamque & pulmonem atque aſperam arteriam. Deus poteſt voluntatem ſuam ſignificare hoc eſt loqui, omnibus quibus vult rebus a ſe creatis, ſuggereréque congruente quo ipſi placet modo quæcunque vult ſpiritibus & corporibus, animatis & inanimatis, ratione carentibus & mente ac ratione præditis. Neque ad hæc magis pulmone vel arteria aſpera indiget, quam ad edendum tonitrui fragorem. Quod ſi voce humana placitum ipſi eſt uti ad homines, & lingva quam ipſi intelligunt eos alloqui, facile hoc ipſi eſt lingvarum omnium architecto & univerſi Domino, vel aëre juſſo ſonum ejuſcemodi edere, vel angelis adminiſtris.

R τῆς Ἐπικούρου μυθολογίας] Tangit Epicuri dogma Deos *ἀνθρωπομόρφους* ſive humana forma ſtatuentis, ut dictum ſupra, ad Sect. 25.

S τί μᾶλλον τῇ Ἑλληνίδι] Quemadmodum homo qui pluriſmas, vel omnes noſſet lingvas, tamen ſi vellet cum altero colloqui, illa lingva utetur maxime, quam hunc maxime callere noverit; ita promtum eſt reſpondere, Deum ſi humana voce monere aliquem fuerit dignatus, illa lingva eum allocuturum quam ille inprimis intellexerit.

T τῇ Ἑλληνίδι ἢ τῇ βαρβάρῳ] Ut populos omnes ſolenne eſt noſtro in Græcos & Barbaros diſtingvere, ita hoc loco lingvas omnes dividit in Græcas, Barbarasque. Vide 1. adverſus Logicos Sect. 246.

U εἰ μὴ ἐδίδαξέ τις αὐτόν] MS. Ciz. *αὐτήν*. At putidum prorſus & remotum ab omni pudore, Deum detrudere ad ſcamna alphabetariorum, negareque ei, cui omnia cogitata noſtra aperta ſunt, notam eſſe poſſe lingvam mortalium, niſi quis eum Grammaticus hanc ſcilicet edocuerit.

X διὰ τὰς ἔμπροσθεν] Remittit lectorem ad Sect. 151. ubi vide ſi placet quæ ad Sexti objectiones reſpondi.

ἄψυχόν

ἄψυχόν ἐστι καὶ ἄλογον. [Y] ὅπερ ἄτοπον. εἰ οὖν μήτε σύγκριμά ἐστιν ὁ Θεὸς, μήτε ἁπλοῦν σῶμα, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι, ῥητέον μηδὲν εἶναι τὸν Θεόν. τοιοῦτο μὲν δὴ καὶ τὸ τῶν λόγων τούτων εἶδός ἐστιν. ἠρώτηνται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Καρνεάδου [Z] καὶ Σωριτικῶς τινες, οὓς ὁ γνώριμος αὐτοῦ Κλειτόμαχος [A] ὡς σπουδαιοτάτους καὶ ἀνυτικωτάτους ἀνέγραψεν, ἔχοντας τὸν τρόπον τοῦτον· εἰ Ζεὺς Θεός ἐστι, καὶ ὁ Ποσειδῶν Θεός ἐστι,

τρεῖς γάρ τ᾽ ἐκ Κρόνου [B] ἦμεν ἀδελφεοὶ, οὓς τέκε Ῥείη
Ζεὺς καὶ ἐγὼ, [C] τρίτατος δ᾽ Αΐδης, ἐνέροισιν ἀνάσσων.
τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, [D] ἕκαστος δ᾽ ἔμμορε τιμῆς.

ὥστε εἰ ὁ Ζεὺς Θεός ἐστι, καὶ ὁ Ποσειδῶν ἀδελφὸς ὢν τούτου, Θεὸς γενήσεται. εἰ δὲ ὁ Ποσειδῶν Θεός ἐστι, καὶ ὁ Ἀχελῶος [E] ἔσται Θεός· εἰ δὲ ὁ Ἀχελῶος, καὶ ὁ Νεῖλος· εἰ ὁ Νεῖλος, καὶ πᾶς ποταμός· εἰ πᾶς ποταμὸς, καὶ οἱ ῥύακες ἂν εἶεν Θεοί· εἰ οἱ ῥύακες, καὶ αἱ χαράδραι. οὐχὶ δὲ οἱ ῥύακες, οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἄρα Θεός ἐστιν. εἰ δέ γε ἦσαν Θεοὶ, καὶ ὁ Ζεὺς ἂν Θεὸς ἦν, οὐκ ἄρα Θεοί εἰσι. καὶ μὴν εἰ ὁ ἥλιος Θεός ἐστι, [F] καὶ ἡμέρα ἂν εἴη

eſt inanimum & expers rationis, quod quidem eſt abſurdum. Si ergo neque compoſitum corpus eſt Deus, neque ſimplex: præter hæc autem nihil eſt; dicendum eſt nihil eſſe Deum. Atque argumenta illa quidem ſunt hujuſmodi. 182. Verum propoſuit quoque Soritice Carneades quasdam argumentationes, quas ejus familiaris Clitomachus conſcripſit ut exquiſitiſſimas & efficaciſſimas, quæ ſe habent hoc modo: Si Jupiter eſt Deus, Neptunus quoque eſt Deus.

Tres ſumus, enixa eſt Saturno quos Rhea fratres:
Jupiter, atque Ego, tum Rex Pluto tertius Orci.
Cuncta tribus diviſa, nec expers ullus honore eſt.

Quamobrem ſi Jupiter eſt Deus, Neptunus quoque cum ſit ejus frater, erit Deus. 183. Si autem Neptunus eſt Deus, Achelous quoque erit Deus: Si autem Achelous, etiam Nilus: Si Nilus, & quilibet fluvius: Si quilibet fluvius, rivi quoque erunt Dii: Si autem rivi, etiam torrentes. Non ſunt autem rivi: nec Jupiter ergo eſt Deus. Si autem eſſent Dii, Jupiter quoque eſſet Deus. Non ſunt ergo Dii. 184. Quinetiam ſi Sol eſſet Deus, dies quoque eſſet

NOTÆ.

Y ἄψυχόν ἐστι καὶ ἄλογον] Negarunt hoc omnino illi qui Deum puriſſimum eſſe ignem olim ſtatuerunt, nec tamen dubitarunt eundem vita & ſapientia præditum eſſe. Ita Stoici (de quibus Lipſius lib. 1. Phyſiolog. diſſ. 6. ſeq.) & ante Stoicos Heraclitus, atque Hippocrates cujus hæc ſunt verba libro de carnibus: *δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμὸν ἀθάνατόν τε εἶναι, καὶ νοεῖν πάντα καὶ ὁρῆν, καὶ ἀκούειν, καὶ εἰδέναι πάντα τὰ ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι.* Nec dubium eſt Aſſyrios, Perſas aliosque populos qui ignem divinis honoribus affecerunt, ei vitam quoque ac mentis vim tribuiſſe. Quod ſi Anaximenis ſententiam latius expoſitam haberemus, appareret etiam ab ipſo aërem, quem omnium eſſe *ἀρχὴν* docuit, neque a Deo ſatis diſtinxit, neutiquam vita & ratione deſtitutum creditum fuiſſe. Idem dicendum de Afris, quos imaginata figuratione aërem veneratos ſcribit Firmicus, nec non de aliis gentibus qui vel ætherem vel aquam vel tellurem colendam duxere, de quibus multa præter Gyraldum, Voſſiumque lib. 7. de Idololatria, Eduardus Baro Herbert de Cherbury in libro de gentilium religione.

Z καὶ ὑπὸ τοῦ Καρνεάδου] Ita legendum e MS. Ciz. pro *περὶ τοῦ Καρνεάδου.* Quoniam vero Carneades nihil ipſe ſcripſit, ſed ejus diſputationes in literas redegit diſcipulus ipſius Clitomachus, apparet ex Clitomachi libris hæc etiam hauſiſſe Ciceronem lib. 3. de natura Deor. cap. 17. *Si Dii ſunt, ſuntne etiam Nymphæ Deæ? ſi Nymphæ, Paniſci etiam & Satyri? Hi autem non ſunt, ne Nymphæ quidem Deæ igitur. At earum templa ſunt publice vota & dedicata. Age porro, Jovem & Neptunum Deum numeras. Ergo etiam Orcus, frater eorum, Deus, & illi qui fluere apud inferos dicuntur, Acheron, Cocytus, Pyriphlegeton: tum Charon, tum Cerberus Dii putandi. At id quidem repudiandum. Ne Orcus quidem igitur. Quid dicitis ergo de fratribus? Hæc* Carneades *agebat, non ut Deos tolleret, quid enim Philoſopho minus conveniens? ſed ut Stoicos nihil de Diis explicare convinceret.* Plura eodem loco ſubjungit Cicero in eandem rationem a Carneade diſputata, quæ apud ipſum ſi placet vide usque ad caput XXI.

A ὁ γνώριμος αὐτοῦ Κλειτόμαχος] Propter Carneadis diſputationes adverſus Deos conſignatas litteris videtur Clitomachus ipſe accenſeri Atheis a Theophilo Antiocheno lib. 3. ad Autolycum p. 121. *ὁπόσα τε Κλειτόμαχος ὁ Ἀκαδημαϊκὸς περὶ ἀθεότητος εἰσηγήσατο.* Confer Thomam Reineſium III. 6. Variarum Lect. p. 445.

B τρεῖς γάρ τ᾽ ἐκ Κρόνου] Ita legendum ex Iliad. ό. verſ. 187. pro *τρεῖς γάρ τε Κρόνου.* Deinde *οὓς τέκε Ῥείη*, pro *Ῥέα.*

C Ζεὺς καὶ ἐγὼ] Neptunus hæc apud Homerum loquitur.

D τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται] Ad hunc verſum juvabit conferre Gnomologiam Homericam Jacobi Duporti p. 86. & Heracliti veteris Grammatici allegorias Homericas p. 465. Conſtat autem a Callimacho Homerum derideri quod Cœlum, mare & inferos inter tres fratres diviſa ſorte ſcripſerit: Neminem enim fore tam ſtultum ut tam diſſimilia ſorte velit periclitari, hymn. in Jovem verſ. 60.

δηναιοὶ δ᾽ οὐ πάμπαν ἀληθέες ἦσαν ἀοιδοί,
φάντο πάλον Κρονίδῃσι διὰ τρίχα δώματα νεῖμαι.
τίς δέ κ᾽ ἐπ᾽ Οὐλύμπῳ τε καὶ Ἄϊδι κλῆρον ἐρύσσαι
ὃς μάλα μὴ νενίηλος; ἐπ᾽ ἴσαισι γὰρ ἔοικε
πήλασθαι· τὰ δὲ τόσσον ὅσον διὰ πλεῖστον ἔχουσι.

E ὁ Ἀχελῶος] Celeberrimus Ætoliæ fluvius, ut Nilus Ægypti. Vide Ezech. Spanhemium ad Callimachum p. 673. & Voſſium de Idololatria IX. 35. Apud eundem Voſſium lib. II. c. 79. ſeq. multa obvia ſunt de divino honore fluviis exhibito quemadmodum & apud Chriſtophorum Arnoldum ad Valerii Catonis diras in Battarum fluvium. Cicero III. 20. de natura Deor. ex Carneade: *Si Ceres a gerendo (ita enim dicebas) terra ipſa Dea eſt, & ita habetur: quæ eſt enim alia Tellus? ſin terra: mare etiam, quem Neptunum eſſe dicebas: ergo & flumina & fontes. Itaque & Fontis delubrum Maſo ex Corſica dedicavit, & in Augurum precatione Tiberinum, Spinonem, Anemonem, Nodinum, alia propinquorum fluminum nomina videmus.*

F εἰ ὁ ἥλιος Θεός ἐστι] Idem Cicero: *Si Sol Deus & Luna Dea eſt, ergo etiam Lucifer, cæteræque errantes numerum Deorum obtinebunt. Igitur etiam inerrantes. Cur autem arqui* (iridis) *ſpecies non in Deorum numero reponatur? eſt enim pulcher, & ob eam cauſam quia ſpeciem habet admirabilem, Thaumante dicitur eſſe nata. Cujus ſi divina natura eſt, quid facies nubibus? arcus enim ipſe ex nubibus efficitur quodammodo coloratus, quarum una etiam Centauros peperiſſe dicitur. Quod ſi nubes retuleris in Deos, referenda certe erunt*

 Deus.

Deus. Dies enim non eſt aliud niſi Sol ſuper terram. Si autem dies eſt Deus, menſis quoque eſt Deus. Menſis enim conſtat ex diebus. Si autem menſis eſt Deus, annus quoque eſt Deus. Annus enim conſtat ex menſibus. Sed hoc non eſt: neque ergo quod eſt ab initio poſitum. Et ſimul etiam dicunt eſſe abſurdum, dicere quidem diem eſſe Deum: auroram autem & meridiem & veſperam non eſſe. 185. Si autem Diana eſt Dea, Dea eſt etiam Enodia ſive Vialis (ſimiliter enim ut Diana pro Dea habita quoque eſt Vialis) & Liminalis, & Molaris & Furnaria. Sed hoc non eſt. ergo nec prius illud. 186. Si Venerem dicimus eſſe Deam, erit etiam Amor ſeu Cupido, cum ſit filius Veneris, Deus. 187. Sed ſi Amor eſt Deus, Miſericordia quoque erit Dea. Sunt enim ambo animi affectiones. & conſecrata eſt Miſericordia ſimiliter atque Cupido. Apud Athenienſes quidem certe ſunt quædam aræ Miſericordiæ. 188. Si autem Miſericordia eſt Dea, Timor quoque eſt Deus, aſpectu deformiſſimus.

- - quippe ſum, inquit, *Timor*
Minime omnium ipſe particeps pulchri Deus.

Sin autem metus, reliquæ animi affectiones & perturbationes. Non ſunt autem hæc: nec Venus ergo eſt Dea. Si autem eſſent Dii, Venus quoque eſſet Dea. 189. Præterea ſi Ceres eſt Dea, terra quoque eſt Dea. Ceres enim, inquiunt, eſt *δημήτηρ* quaſi *γῆ μήτηρ*, hoc eſt terra mater. Si terra autem eſt Dea, etiam montes, & promontoria, & quivis lapis erit Deus. Non eſt autem hoc, ergo nec prius illud. 190. Alios

Θεός. οὐ γὰρ ἄλλο τι ἦν ἡ ἡμέρα, ἢ ἥλιος ὑπὲρ γῆς. εἰ δὲ ἡμέρα ἐςὶ Θεός, καὶ ὁ μὴν ἐςὶ Θεός· σύςημα γάρ ἐςιν ἐξ ἡμερῶν. εἰ δὲ ὁ μὴν Θεός ἐςι, καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἂν εἴη Θεός· σύςημα γάρ ἐςιν ἐκ μηνῶν ὁ ἐνιαυτός. οὐχὶ δέ γε τοῦτο. τοίνυν οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς. σὺν τῷ ἄτοπον εἶναι φασὶ τὴν μὲν ἡμέραν Θεὸν εἶναι λέγειν, τὴν δὲ ἕω καὶ τὴν μεσημβρίαν καὶ τὴν δείλην μηκέτι. εἴγε μὴν ἡ Ἄρτεμις Θεός ἐςι, καὶ ἡ ἐνοδία [G] τὶς ἂν εἴη Θεός. ἐπ' ἴσης γὰρ ἐκείνῃ καὶ αὕτη δεδόξασαι εἶναι Θεὰ ἡ Ἐνοδία, καὶ ἡ προθυριδία, [H] καὶ ἐπιμύλιος, καὶ ἐπικλιβάνιος. [I] οὐδέ γε τοῦτο. οὐκ ἄρα τὸ ἐξ ἀρχῆς. εἴγε μὴν τὴν Ἀφροδίτην Θεὰν λέγομεν εἶναι, ἔςαι καὶ ὁ Ἔρως, υἱὸς ὢν Ἀφροδίτης, Θεός. ἀλλὰ εἰ ὁ Ἔρως Θεός ἐςι, καὶ ὁ Ἔλεος ἔςαι Θεός· ἀμφότερα γάρ ἐςι ψυχικὰ πάθη· καὶ ὁμοίως ἀφωσίωται τῷ Ἔρωτι καὶ ὁ Ἔλεος. παρὰ Ἀθηναίοις γοῦν Ἐλέου βωμοί τινές εἰσιν. [K] εἰ δὲ ὁ ἔλεος Θεός ἐςι, καὶ ὁ φόβος· [L] ἀμορφότατος μὲν τὴν ὄψιν. [M]

- - εἰμὶ γὰρ φόβος [N]
πάντων ἐλάχιςον τοῦ καλοῦ μετέχων Θεός.

εἰ δὲ ὁ φόβος, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ψυχῆς πάθη. οὐχὶ δέ γε ταῦτα, οὐδὲ ἡ Ἀφροδίτη ἄρα Θεός ἐςιν. εἰ δέ γε ἦσαν Θεοί, κἂν Ἀφροδίτη Θεὸς ὑπῆρχεν. οὐκ ἄρα εἰσὶ Θεοί. [O] καὶ μὴν εἰ ἡ Δημήτηρ Θεός ἐςι, καὶ ἡ γῆ Θεός ἐςιν. ἡ γὰρ Δημήτηρ, φασὶν, οὐκ ἄλλο τι ἐςὶν ἢ γῆ μήτηρ. [P] εἰ ἡ γῆ Θεός ἐςι, καὶ τὰ ὄρη καὶ αἱ ἀκρωτηρίαι, καὶ πᾶς λίθος ἔςαι Θεός. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς. καὶ

NOTÆ.

tempeſtates, quæ populi Romani ritibus conſecratæ ſunt. Ergo imbres, nimbi, procellæ, turbines Dii putandi: noſtri quidem Duces mare ingredientes immolare hoſtiam fluctibus conſvevverunt.

G καὶ ἡ ἐνοδία] Diana Viarum Dea. Vide Feſtum in *Juvenalia* & Heſychium in *ἐνοδία*, Gyraldum Syntagm. XII. p. 367. Diana *ἐνοδία* ſive *ἐνόδιος* culta etiam a Colophoniis, qui nigrum canis catulum ei immolabant, ut in Laconicis narrat Pauſanias p. 243.

H προθυριδία] Legendum videtur *προθυραία*. In Dianam *προθυραίαν* ſive Limentinam Forculam, exſtat primus ſtatim hymnus Orphei. Dicitur vero *προθυραία* quod putabatur præeſſe ingreſſui naſcentium in hanc vitam.

I ἐπιμύλιος καὶ ἐπικλιβάνιος] Non invenio Dianam his nominibus celebratam cultamve a veteribus: Verum Carneades illa ſtudio ad ſimilitudinem *τῆς ἐνοδίας* & *προθυραίας* confinxit.

K παρὰ Ἀθηναίοις γοῦν Ἐλέου βωμοί] Unius tantum aræ meminere Pauſanias in Atticis p. 39. Lucianus in Demonacte T. I. p. 870. Philoſtratus Epiſt. 59. & 70. & in vita Julii Pollucis p. 593. & Herodis Attici p. 550. Libanius T. I. p. 440. 460. Zenobius proverbio *βάλλ' εἰς Μακαρίαν* aliique plurimi laudati a Joh. Meurſio in Ceramico gemino c. 16. T. IV. theſauri Gronov. p. 995. ubi jam ab Heraclidis poſitam ex Apollodoro obſervat. Eſt itaque ſynechdoche numeri, quam Grammatici appellant, ſingularis pro plurativo.

L καὶ ὁ φόβος] Timori Templum conſecratum fuit Spartæ, ut præter Pauſaniam teſtatur Plutarchus in Cleomene p. 808. ne afferam quæ de palloris pavoriſque ac Paventiæ aliorumque affectuum cultu erudite notavit Voſſius VIII. 10. & IX. 36. Theologiæ Naturalis. *δεῖμος καὶ φόβος Ἄρεως υἱοί.* Artemidor. II. 44. p. 139.

M ἀμορφότατος μὲν τὴν ὄψιν] Sic legendum pro *ἀμορφότατος γὰρ*, ſenſus arguit: & non raro hæc duo *μὲν* & *γὰρ* dum per compendium ſcribuntur, vel a librariis vel a typothetis, inter ſe permutantur, ut ſatis ſuperque notum.

N εἰμὶ γὰρ φόβος] Verba Tragici, a verbis Clitomachi diſtingvenda.

O οὐκ ἄρα εἰσὶ Θεοί] Integrum Clitomachi ſive Carneadis argumentum hoc eſt: Si dantur Dii, Venus quoque Dea eſt Græcorum conſenſu omnium. Non autem Venus eſt Dea, ut jam ponit ſe eviciſſe, non igitur Dii ſunt. Geminum ſupra: *εἰ δέ γε ἦσαν Θεοὶ, καὶ ὁ Ζεὺς ἂν Θεὸς ἦν, οὐκ ἄρα Θεοί εἰσι.* Si eſſent Dii, Jupiter etiam foret Deus. Atqui eum non eſſe Deum jam oſtendi. Non ſunt Dii igitur. Eſt hoc argumenti genus quod ad hominem appellant, atque ad ruborem ſuperſtitioni Ethnicæ imponendum facit egregie: veram autem Dei ſummi notionem ita non evertit, ut ne oppugnet quidem, tangatve.

P Δημήτηρ, φασὶν, οὐκ ἄλλο τι ἐςὶν ἢ γῆ μήτηρ] In MS. Ciz. *ἡ γὰρ Δημήτηρ, φασὶν, ἡ γῆ μήτηρ.* Etymologici Magni auctor: *Δημήτηρ παρὰ τὸ γῆ καὶ τὸ μήτηρ, γῆ μήτηρ τις οὖσα, καὶ τροπῇ τοῦ γ εἰς δ.* Dorum jusjurandum *οὐ δᾶν* pro *οὐ μὰ τὴν γῆν.* Artemidorus II. 44. *τὴν Δήμητρα τῇ γῇ τὸν αὐτὸν ἔχειν λόγον φασὶν οἱ σοφοί.* Orpheus apud Diodorum. Sic lib. I. p. 12.

Γῆ μήτηρ πάντων Δημήτηρ πλουτοδότειρα.

Cicero 2. de Natura Deor. c. 26. *Mater autem eſt a gerendis frugibus Ceres, tanquam Geres: caſuque prima littera itidem immutata, ut a Græcis. Nam ab illis quoque Δημήτηρ quaſi Γῆ μήτηρ nominata eſt.* Exempla plura literarum *γ* & *δ* inter ſe permutatarum dabunt Gerh. Jo. Voſſius & Stephanus Skinnerus in commentariis de litterarum permutatione: & ante hos in Helleniſmo ſuo Angelus Caninius.

καὶ

ἄλλους δὴ τοιούτους σωρείτας ἐρωτῶσιν οἱ περὶ τὸν Καρνεάδην, εἰς τὸ μὴ εἶναι Θεούς· ὧν τὸ γένος ἀπὸ τῶν προεκκειμένων αὐτάρκως γέγονε πρόδηλον. ἀλλὰ τὰ μὲν ἀντεπιχειρούμενα παρὰ τοῖς Δογματικοῖς Φιλοσόφοις, εἰς τὸ εἶναι Θεοὺς, καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι, τοιαῦτά τινα καθέστηκεν. ἐφ' οἷς ἡ τῶν Σκεπτικῶν ἐποχὴ συνεισάγεται, καὶ μάλιστα προσγενομένης αὐτοῖς καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ βίου περὶ Θεῶν ἀνωμαλίας. ἄλλοι μὲν γὰρ [Q] ἄλλας καὶ ἀσυμφώνους ἔχουσι περὶ τούτων ὑπολήψεις. ὥστε μήτε πάσας εἶναι πιστὰς διὰ τὴν μάχην, μήτε τινὰς, διὰ τὴν ἰσοσθένειαν, προσεπισφραγιζομένης τὸ τοιοῦτο καὶ τῆς παρὰ τοῖς θεολόγοις [R] καὶ ποιηταῖς μυθοποιήσεως. πάσης γὰρ ἀσεβείας ἐστὶ πλήρης. ἔνθεν καὶ ὁ Ξενοφάνης [S] διελέγχων τοὺς περὶ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον, φησὶ,

πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρος θ' Ἡσίοδός τε,
ὅσσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶ,
κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

πλὴν ἐκ τούτων παραστήσαντες ὅτι ἀκολουθεῖ τοῖς περὶ τῶν δραστηρίων ἀρχῶν δογματικῶς εἰρημένοις ἡ ἐποχὴ, μετὰ τοῦτ' ἤδη καὶ σκεπτικώτερον διδάσκωμεν, ὅτι κοινῶς ἄπορόν ἐστι τὸ περὶ τοῦ ποιοῦντος αἰτίου, καὶ ὁ περὶ τῆς πασχούσης ὕλης λόγος.

ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ.

Περὶ μὲν τῆς τοῦ αἰτίου κινήσεως, ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον [T] διελέχθημεν. νῦν δὲ ἀρκούμενοι τῇ ὁλοσχερεῖ τούτου ἐπινοήσει, λέγομεν, ὅτι τῶν σκεψαμένων περὶ αὐτοῦ, οἱ μὲν ἔφασαν εἶναί τι τινὸς αἴτιον· οἱ δὲ, μὴ εἶναι· οἱ δὲ, μὴ μᾶλλον εἶναι, ἢ μὴ εἶναι. καὶ εἶναι μὲν οἱ πλεῖστοι τῶν Δογματικῶν, ἢ πάντες σχεδόν. μὴ εἶναι δὲ, οἱ τὴν μεταβλητικὴν καὶ μεταβατικὴν κίνησιν ἀνελόντες σοφισταί. [U] οὐ χωρὶς γὰρ ταύτης ὑφίσταται τὸ ποιοῦν. μὴ μᾶλλον

quoque hujusmodi Soritas interrogat Carneades ad probandum non eſſe Deos: quorum ratio ex iis quæ ſunt propoſita, ſatis evadit perſpicua. 191. Atque hæc quidem ſunt quæ dogmatici Philoſophi inter ſe argumentantur, ad probandum Deos eſſe & non eſſe. Hinc fit ut Sceptici ſuam ſuſtineant aſſenſionem, maxime quum his accedat etiam quæ obſervatur in communi vita de Diis ſentiendi diſſimilitudo 192. Nam alii quidem alias & non conſentientes habent de Diis opiniones. Quo fit ut neque omnes ſint credibiles, propterea quod inter ſe pugnent: neque aliquæ, propterea quod ſint paris roboris: quod ipſum etiam confirmant quæ apud Theologos & Poëtas occurrunt conſictæ fabulæ. Sunt enim plenæ omni impietate. 193. Hinc etiam Xenophanes refellens Homerum & Heſiodum,

Probri, inquit, *& dedecoris quidquid mortalibus usquam eſt,*
Id totum Heſiodus tribuebat Diis & Homerus,
Furta & adulteria atque inter ſe nectere fraudes.

194. Sed quum hactenus oſtenderimus, quod ex iis quæ dogmatice traduntur de agentibus principiis ſequitur quod ſit ſuſtinenda aſſenſio, poſt hæc jam Sceptico magis more docebimus, quod communiter dubium ſit & perplexum quod dicitur de cauſa efficiente & de materia quæ patitur.

III. De Causa Efficiente et De Eo Quod Patitur.

195. De motu quidem cauſæ alibi accuratius diſſeruimus. Nunc autem contenti craſſa ejus intelligentia, dicimus quod ex iis qui de ea conſiderarunt, alii quidem dixerunt eſſe aliquam alicujus cauſam: alii autem non eſſe: alii autem non magis eſſe quam non eſſe. Et eſſe quidem plurimi Dogmatici, aut omnes fere. Non eſſe autem, Sophiſtæ: qui ſuſtulerunt motum mutationis & tranſitus, ſine quo nulla poteſt eſſe efficiens cauſa. Non magis autem eſſe

N O T Æ.

Q *ἄλλοι μὲν γὰρ*] In editis aberat *μὲν*, quod revocavi e MS. Ciz.

R *παρὰ τοῖς θεολόγοις*] Tales fuere Orpheus, Homerus, Muſæus, Linus, Heſiodus, Pherecydes & alii hymnorum in Deos & Theogoniæ ſcriptores antiquiſſimi. Cicero 3. de natura Deor. c. 20. *Principio Joves tres numerant ii qui Theologi numerantur.* Plutarchus de Iſide & Oſiride: *Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκράτης ἑπόμενοι τοῖς πάλαι Θεολόγοις.* Ex junioribus Theologis fuere Seleucus, Porphyrio laudatus, & Porphyrius ipſe quem Euſebius V. 14. præparat. p. 204. *θαυμαστὸν Θεολόγον* & *τῶν ἀποῤῥήτων μύστην* vocat, Proclus item & alii, ab antiquis illis paullo diverſi, quod Theurgiæ etiam arcanas operationes ſibi notas eſſe jactabant. Dicitur etiam Theologus veteribus qui inquirit *τὰ μεταφυσικά.* Alexander Aphrodiſeus in Elenchos Sophiſticos Ariſtotelis p. 31. *ὁ μὲν Θεολόγος περὶ τὰ κοινὰ καὶ ἐκ τῶν καθ' αὑτὰ καὶ ᾗ αὐτὰ τοῖς πράγμασιν ὄντων τὴν θεωρίαν ποιεῖται·* Idem in lib. 2. Meteor. ſub init. *ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως λέγωμεν. οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ διατρίβοντες περὶ τὰς Θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς (τῆς θαλάσσης) πηγὰς, ἵνα αὐτῆς* (leg. *αὐταὶ*) *ὦσιν ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης.* Fuit etiam deinde Theologus dignitatis nomen veluti Pontificis aut Sacerdotis, ut Glycon Theologus Pergamenorum dicitur in numo Decii apud Triſtanum T. 2. p. 652. Confer p. 654. & Joh. Valentem de numiſmatis populorum Romanæ ditionis Græce loquentium p. 315. 316.

S *ὁ Ξενοφάνης*] Conferendus liber adverſus Grammaticos, Sect. 288. & quæ viri docti ad Laërtii IX. 18. ubi eadem Heſiodo & Homero propter ea quæ de Diis ſcripſere, facta a Xenophane exprobratio.

T *ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον*] Reſpicit ad ea quæ de motu diſputat infra lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 70. ſeq.

U *κίνησιν ἀνελόντες σοφισταί*] Ut Parmenides, Meliſſus, Zeno Eleates, Diodorus Cronus, de quibus infra lib. 2. adverſus Phyſicos Sect. 46.

quam non eſſe dicunt Sceptici. Quodque hoc non faciunt temere nec inconſiderate, licet diſcere ex argumentis in utramque partem diſputatis. 196. Ducatur autem principium ab iis qui cenſent eſſe cauſam alicujus. Si eſt, inquiunt, ſemen, eſt etiam cauſa: quandoquidem ſemen eſt cauſa eorum quæ ex ipſo naſcuntur & gignuntur. Eſt autem ſemen, ut oſtenditur ex iis quæ ſeruntur, & ex animalibus quæ generantur: eſt ergo cauſa. 197. Et rurſus, ſi eſt natura, eſt aliqua cauſa. eſt enim eorum quæ naſcuntur & enata ſunt, cauſa natura: Ea eſt autem, ut eſt perſpicuum ex effectibus. Eſſet enim, inquiunt, abſurdum, ſi cum ad ſtatuarii quidem officinam acceſſerimus, & ex ſtatuis alias viderimus perfectas & abſolutas, alias ſemiperfectas, alias quæ incipiunt effingi, credere quod ſit eorum aliquis artifex & opifex: in hunc autem mundum ingreſſi, & terram quidem cernentes in medio, poſt eam autem aquam, & tertio loco expanſum aërem, cœlumque & ſtellas, lacuſque & fluvios, & omne genus animantium, plantarumque & arborum varietates, non exiſtimemus eſſe etiam aliquem eorum opificii auctorem & cauſam. Si eſt ergo natura, eſt etiam aliqua cauſa. Atqui eſt primum: ergo & ſecundum. 198. Et aliter. Si anima eſt aliquid, datur cauſa. Anima enim eſt cauſa & vivendi & moriendi. vivendi quidem, ſi adſit: moriendi autem, ſi ſeparetur a corporibus. Eſt autem, inquiunt, anima, ſiquidem etiam is qui dicit non eſſe animam, ea utens, eſſe oſtendit, eſt ergo cauſa. 199. Ad hæc accedit quod ſi eſt Deus, datur cauſa. is enim eſt qui moderatur univerſitatem. eſt autem ex communibus hominum notionibus Deus. datur ergo cauſa. Atque adeo etiam ſi non eſſet Deus, daretur cauſa. Aliquam enim cauſam oporteret eſſe quare non ſint Dii. Ergo & ex hoc quod ſit Deus, & ex hoc quod non ſit, ex æquo ſequitur dari cauſam aliquam. 200. Porro quum multa ſint quæ naſcuntur & intereunt, augenturque & minuuntur, moventurque & ſunt immobilia, neceſſario fatendum eſt eſſe aliquas horum cauſas,

δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τὸ αἴτιον, φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως. καὶ ὅτι οὐκ ἀσκόπως, ἐκ τῶν εἰς ἑκάτερον ἐπιχειρουμένων πάρεστι μαθεῖν. ἀρχὴ δὲ γινέσθω πρῶτον ἀπὸ τῶν ἀξιούντων εἶναί τι τινὸς αἴτιον. εἴπερ τοίνυν, φασὶν, ἔστι σπέρμα, ἔστι καὶ αἴτιον. ἐπείπερ τὸ σπέρμα αἴτιόν ἐστι τῶν ἐξ αὐτοῦ φυομένων τε καὶ γεννωμένων. [X] ἔστι δέ γε σπέρμα ὡς ἐκ τῶν σπειρομένων καὶ ζωογονουμένων δείκνυται. ἔστιν ἄρα αἴτιον. καὶ πάλιν· εἰ ἔστι τι φύσις, ἔστι τι αἴτιον. τῶν γὰρ φυομένων ἢ ἐκπεφυκότων αἰτία ἐστὶν ἡ φύσις. [Y] ὑπάρχει δὲ αὕτη, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων συμφανές. καὶ γὰρ ἄτοπον, φασὶν, εἰ ἀνδριαντοποιοῦ μὲν ἡμᾶς ἐργαστήριον παρελθόντας, καὶ θεασαμένους τῶν ἀνδριάντων τοὺς μὲν τελείους καὶ ἀπηρτισμένους, τοὺς δὲ ἡμιτελεῖς, ἄλλους δὲ ἀρχὴν ἔχοντας τυπώσεως, πιστεύειν ὅτι ἔστι τις τούτων τεχνίτης καὶ δημιουργός· εἰς δὲ τοῦτον τὸν κόσμον εἰσελθόντας, καὶ γῆν μὲν ἐν μέσῳ θεωροῦντας, ὕδωρ δὲ μετὰ ταύτην, [Z] καὶ τρίτην ἀνάτασιν ἀέρος, [A] οὐρανόν τε καὶ ἀστέρας, λίμνας τε καὶ ποταμοὺς, καὶ ζώων παντοδαπῶν γένη, καὶ φυτῶν ποικιλίας, μὴ ὑπολαμβάνειν εἶναί τινα καὶ τῆς τούτων δημιουργίας αἴτιον. τοίνυν εἰ ἔστι φύσις, ἔστι τι αἴτιον. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, ἄρα τὸ δεύτερον. καὶ ἄλλως, εἰ ἔστι τι ψυχὴ, ἔστιν αἴτιον. αὕτη γὰρ καὶ τοῦ ζῆν καὶ τοῦ θνήσκειν αἰτία γίνεται. τοῦ μὲν ζῆν, παροῦσα· τοῦ δὲ θνήσκειν, χωριζομένη [B] τῶν σωμάτων. ἔστι δέ γε ψυχὴ, φασίν· εἴ γε καὶ ὁ λέγων μὴ εἶναι ψυχὴν, αὐτῇ προσχρώμενος, τοῦτο ἀποφαίνεται. ἔστιν ἄρα αἴτιον. πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι Θεὸς, ἔστιν αἴτιον. οὗτος γὰρ ἦν ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. [C] ἔστι δέ γε κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας τῶν ἀνθρώπων Θεός· ἔστιν ἄρα αἴτιον. καίτοι κἂν μὴ Θεὸς ὑπάρχῃ, ἔστιν αἴτιον. τὸ γὰρ μὴ εἶναι Θεοὺς, διά τινα αἰτίαν γίνεται. καὶ τῷ οὖν ὑπάρχειν Θεὸν, καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν, ἐπίσης ἀκολουθεῖ τὸ, εἶναί τι αἴτιον. πολλῶν γε μὴν γεννωμένων καὶ φθειρομένων, αὐξομένων τε καὶ μειουμένων, κινουμένων τε καὶ ἀκινητιζόντων, ἐξ ἀνάγκης ὁμολογεῖν δεῖ τὸ, εἶναί

NOTÆ.

X φυομένων τε καὶ γεννωμένων] Ita malui ex MS. Ciz. infra etiam ita repono Sect. 200. Proprie autem ex ſemine φύονται plantæ, γεννῶνται animalia. Hinc mox diſtingvit σπειρόμενα hoc eſt plantas a ζωογονουμένοις.

Y αἴτιόν ἐστιν ἡ φύσις] Commune utriſque & plantis & animalibus generationis & motus principium eſt φύσις ſive natura, licet in animatis præterea accedit quoque anima, ut dictum ſupra, Sect. 81. & mox de anima mentio quoque fiet Sect. 198.

Z ὕδωρ δὲ μετὰ ταύτην] Aqua ut levior, terræ ſupernatare debebat: ſed propter neceſſarium illarum uſum undæ terris ita ad mixtæ, ut non minus γῆν τὸ ὕδωρ φέρῃ quemadmodum ait Jarchas Indus apud Philoſtratum III. 11. quam terra aquas, atque ut S. Petrus Apoſtolus 2. Epiſt. III. 5. γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, hoc eſt ut verba illa rectiſſime interpretatur Andreas Dounæus notis ad Chryſoſt. T. 8. p. 283. pars terræ latet in aqua, pars exſtat & eminet.

A ἀνάτασιν ἀέρος] Sic omnino legendum pro ἀνάστασιν, quemadmodum diſerte etiam exſtat in MS. Ciz. atque apparet legiſſe Hervetum qui vertit: *expanſum aërem.*

B χωριζομένη] MS. Ciz. minus bene: χωριζομένων τῶν σωμάτων.

C ὁ τὰ ὅλα διοικῶν] Ita Deum deſcribunt Stoici, quorum argumenta hoc loco Sextus exponit. Nam ſecundum illos Deus πνεῦμα διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, vide quæ viri docti ad Laërt. VII. 147. Lipſium Phyſiologiæ Stoicæ lib. 1. diſſ. 7. ſeq. Secundum alios etiam Philoſophos Deus ὁ πάντα διοικῶν docetur infra, Sect. 212. Mox male erat editum κατὰ τὰς κοινὰς αἰτίας pro ἐννοίας.

τινα τούτων αἴτια· τὰ μὲν γενέσεως, τὰ δὲ φθορᾶς· καὶ τὰ μὲν αὐξήσεως, τὰ δὲ μειώσεως· καὶ ἤδη κινήσεως, ἢ ἀκινησίας. σὺν τῷ κἂν μὴ ὑπάρχῃ ταῦτα τὰ ἀποτελέσματα, φαίνηται δὲ μόνον, πάλιν εἰσάγεσθαι τὴν ὕπαρξιν τῶν αἰτίων. τοῦ γὰρ φαίνεσθαι μὲν ἡμῖν αὐτὰ ὡς ὑποκείμενα, μὴ ὑποκεῖσθαι δὲ, αἴτιόν τι καθέστηκε. καὶ μὴν εἰ μηδὲν ἐστιν αἴτιον, πάντα ἐκ παντὸς δεήσει γίνεσθαι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ, ἔτι καὶ κατὰ πάντα καιρόν· ὅπερ ἄτοπον. εὐθέως γὰρ εἰ μηδέν ἐστιν αἴτιον, οὐδὲν τὸ κωλύον ἐξ ἀνθρώπου ἵππον συνίστασθαι. αἴτιον ἄρα τι ἔσται. μηδενὸς δὲ ὄντος τοῦ κωλύοντος, συστήσεταί ποτε ἐξ ἀνθρώπου ἵππος· καὶ οὕτως, εἰ τύχοι, ἐξ ἵππου φυτόν. κατὰ ταῦτα δὲ οὐκ ἀδύνατον ἔσται χιόνα μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πήγνυσθαι, [D] ἀβροχίαν δὲ ἐν Πόντῳ συμβαίνειν· καὶ τὰ μὲν τοῦ θέρους ἐν χειμῶνι γίγνεσθαι, τὰ δὲ τοῦ χειμῶνος, ἐν θέρει συνίστασθαι. ὅθεν εἴπερ ᾧ ἕπεταί τι δυνατὸν, καὶ αὐτὸ ἔσται δυνατόν· τῷ δὲ μὴ εἶναι αἴτιον, ἕπεται πολλὰ τῶν ἀδυνάτων· ῥητέον καὶ τὸ μὴ εἶναι αἴτιον, τῶν ἀδυνάτων ὑπάρχειν. ὅ, τε λέγων μὴ εἶναι αἴτιον, ἤτοι χωρὶς αἰτίας τοῦτο λέγει, ἢ μετά τινος αἰτίας. καὶ εἰ μὲν χωρίς τινος αἰτίας, ἄπιστός ἐστι, μετὰ τοῦ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὸ μὴ μᾶλλον τοῦτο ἀξιοῦν, ἢ τὸ ἀντικείμενον τούτῳ· αἰτίας εὐλόγου μὴ προϋποκειμένης, δι' ἣν φασιν ἀνύπαρκτον εἶναι τὸ αἴτιον. εἰ δὲ μετά τινος αἰτίας, περιτρέπεται· κἂν τῷ λέγειν μὴ εἶναί τι αἴτιον, τίθησι τὸ εἶναί τι αἴτιον. ὅθεν καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως [E] ἐρωτᾷν ἔξεστι καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ σημείου καὶ τῆς ἀποδείξεως διὰ τὸν ἔμπροσθεν ἀποδοθέντα λόγον, ὃς ἔξει τὴν σύνταξιν τοιαύτην. εἰ ἔστι τι αἴτιον, ἔστιν αἴτιον· ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ ἐστί τι αἴτιον, ἔστιν αἴτιον· ἤτοι δὲ ἔστιν, ἢ οὐκ ἔστιν· ἔστιν ἄρα. τῷ τε γὰρ εἶναι αἴτιον, ἀκολουθεῖ τὸ εἶναί τι αἴτιον, μὴ διαφέροντος παρὰ τὸ ἡγούμενον τοῦ λήγοντος· τῷ τε μηδὲν εἶναι αἴτιον, ἀκολουθεῖ πάλιν τὸ εἶναί τι αἴτιον. ἐπείπερ ὁ λέγων μηδὲν εἶναι αἴτιον, ὑπό τινος αἰτίας κινηθεὶς λέγει μηδὲν εἶναι αἴτιον. ὥστε καὶ τὸ διεζευγμένον πρὸς τοῖς δυσὶ συνημμένοις, ἀληθὲς γίνεσθαι ἐξ ἀντικειμένων διεζευγμένον, καὶ τὴν ἐπιφορὰν τοῖς τοιούτοις λήμμασι συνεισάγεσθαι, καθὼς ἀνώτερον [F] παρεμυθησάμεθα. καὶ δὴ ταῦτα μὲν ὡς κεφαλαιωδέστερον εἰπεῖν, εἰς τοῦτο τὸ μέρος εἴωθε λέγεσθαι παρὰ τοῖς Δογματικοῖς.

alias quidem ortus ac generationis, alias vero interitus: & alias quidem augmenti, alias vero diminutionis: motus quoque & immobilitatis. 201. Quod ſi etiam non ſint hi effectus, ſolum autem appareant, rurſus infertur quod ſint cauſæ. Nam quod ea quidem nobis appareant tanquam ſubjecta, non ſint autem, eſt cauſa aliqua. 202. Præterea ſi nulla ſit cauſa, oportebit quælibet naſci ex quolibet, & præterea in quovis loco, & quovis tempore. quod quidem eſt abſurdum. Jam enim ſi nulla eſt cauſa, nihil eſt quod vetet quominus homo conſtituatur ex equo. Eſt ergo aliqua cauſa. 203. Si nihil autem ſit quod vetet, fiet aliquando equus ex homine. & ſic forte ex equo arbor. Similiter fieri poterit ut nix concreſcat in Ægypto: ſiccitaſque & ſudum ſit in Ponto: & in hyeme fiant quæ ſunt æſtatis: æſtate autem quæ ſunt hyemis. Unde ſi id cui eſt conſequens aliquid poſſe fieri, erit ipſum quoque ejuſmodi ut fieri poſſit: ex eo autem quod non detur cauſa, ſequuntur multa quæ fieri non poſſunt: dicendum eſt etiam hoc non poſſe fieri, ut nulla cauſa detur. 204. Et qui dicit non eſſe cauſam, aut hoc dicit ſine cauſa, aut cum aliqua cauſa. Et ſi quidem ſine aliqua cauſa, non erit fide dignus. & ſimul etiam ſequetur, ut non magis hoc cenſeat quam quod ei adverſatur, cum non propoſitam habeat juſtam cauſam, propter quam dicunt non eſſe cauſam. Sin autem cum aliqua cauſa, ſubvertitur, & dicendo non eſſe cauſam aliquam, ponit eſſe aliquam cauſam. 205. Unde etiam eadem virtute licebit interrogare argumentationem qualis prius fuit data de ſigno & demonſtratione, eſtque hac forma: *Si eſt aliqua cauſa, eſt cauſa. Sed & ſi non eſt aliqua cauſa, eſt cauſa. Aut eſt ergo, aut non eſt, Eſt ergo.* Nam & ex eo, quod aliqua cauſa ſit, ſequitur eſſe aliquam cauſam, cum conſequens non differat ab antecedente. 206. Et ex eo quod nulla ſit cauſa, rurſus ſequitur eſſe aliquam cauſam: quandoquidem qui nullam eſſe cauſam dicit, ab aliqua cauſa motus dicit nullam eſſe cauſam. Quo fit ut disjunctum, cum duobus connexis, ſit verum, ſiquidem disjunctum conſtat ex adverſantibus, & ſimul cum hujuſmodi propoſitionibus infertur illatio, ut ſuperius diximus. Et hæc quidem, ut ſummatim dicam, conſueverunt in hanc partem tradi a Dogmaticis.

N O T Æ.

D χιόνα μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πήγνυσθαι] Notum eſt in Ægypto ſuperiore nec pluere, nec nives cadere. Confer dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 18.

E ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως] Quod ſequitur, eſt uſitatum Stoicis argumentum *διὰ δύο τροπικῶν*, quale attulit noſter pro exiſtentia ſigni lib. 2. contra Logicos Sect. 281. & pro exiſtentia demonſtrationis in eodem libro Sect. 466. Simile etiam fuit in hoc ipſo qui præ manibus eſt libro, paullo ante Sect. 199. Vide quæ de hoc genere argumentationis dixi ad lib. 2. Pyrrhon. Sect. 3.

F ἀνώτερον] Reſpicit ad jam memorata loca libri ſecundi adverſus Logicos.

Conſe-

207. Conſequenter autem conſideremus ea quoque quæ a Scepticis, dubitatoribus dicuntur. Videbuntur enim ea quoque eſſe paris momenti cum iis quæ expoſuimus, & quod ad perſuadendum attinet, ab eis non differre. Cauſa ergo, inquiunt, eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid. eſt enim alicujus cauſa: & ut ſcalpellum eſt alicujus cauſa, nempe ſectionis: alicui autem, nempe carni. 208. Quod autem refertur ad aliquid, mente tantum cogitatur, non exiſtit autem, ut oſtendimus quum ageremus de demonſtratione. Ergo cauſa quoque mente tantum cogitabitur, non autem exiſtet. 209. Et, ſi eſt cauſa, oportet ut id habeat cujus dicitur cauſa: alioqui non erit cauſa. Sed quo modo non eſt dexterum niſi id ſit ad quod dicitur dexterum: ita etiam cauſa non erit cauſa, ſi non ſit id ad quod mentis cogitatione refertur. Atqui cauſa non habet id cujus eſt cauſa, propterea quod neque ſit ortus nec interitus, neque paſſio, neque communiter motus, ut in ſuis locis docebimus. Non eſt ergo cauſa. 210. Præterea ſi eſt cauſa, aut corpus eſt cauſa corporis, aut incorporeum incorporei, aut corpus incorporei, aut incorporeum corporis. Sed nec corpus eſt cauſa corporis, ut oſtendemus: neque incorporeum incorporei, neque corpus incorporei, neque contra incorporeum corporis: Non eſt ergo cauſa. 211. Quæ ſunt certe Dogmaticorum ſectæ, conveniunt expoſitæ diviſioni. Atque Stoici quidem omnem cauſam corpus ajunt corpori eſſe cauſam alicujus incorporei. ut corpus quidem ſcalpellum, corpori autem carni, incorporei autem prædicati, nempe ejus quod eſt ſecari. Et rurſus corpus quidem ignem: corpori autem ligno: incorporei autem prædicati, nempe ejus quod eſt uri. 212. Qui autem mundum poſuerunt incorporeum, utpote & Deum qui omnia moderatur, contra dicunt incorporeum eſſe cauſam corporis. Epicurus autem dicit & corpora eſſe cauſas corporum, & incorporea incorporeorum. Et corpora quidem corporum, ut elementa eorum quæ ſunt concreta & compoſita. Incorporea autem incorporeorum, ut quæ accidunt primis corporibus incorporea, incor-

Σκοπῶμεν δὲ ἀκολούθως, καὶ τοὺς τῶν ἀπορητικῶν [G] λόγους. φανήσονται γὰρ καὶ οὗτοι τοῖς ἐκκειμένοις ἰσοσθενεῖς, καὶ ἕνεκα πειθοῦς μὴ διαφέροντες αὐτῶν. τὸ αἴτιον τοίνυν, φασὶ, τῶν πρός τι ἐστί. [H] τινὸς γάρ ἐστιν αἴτιον: καὶ οἷον τὸ σμιλίον τινὸς μέν ἐστιν αἴτιον, καθάπερ τῆς τομῆς· τινὶ δὲ, καθάπερ τῇ σαρκί. τὸ δέ γε πρός τι, ἐπινοεῖται μόνον, ἀλλ' οὐχ ὑπάρχει, καθὼς ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως [I] παρεστήσαμεν. καὶ τὸ αἴτιον ἄρα ἐπινοηθήσεται μόνον, οὐχ ὑπάρξει δέ. εἴπερ τε αἴτιόν ἐστιν, ὀφείλει ἔχειν τὸ οὗ λέγεται αἴτιον· ἐπεὶ οὐκ ἔσται αἴτιον. ἀλλ' ὃν τρόπον τὸ δεξιὸν μὴ παρόντος τοῦ πρὸς ὃ λέγεται δεξιὸν, οὐκ ἔστιν· οὕτω καὶ τὸ αἴτιον μὴ παρόντος τοῦ πρὸς ὃ νοεῖται, οὐκ ἔσται αἴτιον. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔχει τὸ αἴτιον οὗ ἐστιν αἴτιον, διὰ τὸ μήτε γένεσιν μήτε φθορὰν, μήτε πεῖσιν, [K] μήτε κοινῶς κίνησιν ὑπάρχειν, ὡς ἐπὶ τῶν οἰκείων γινόμενοι τόπων [L] διδάξομεν. οὐκ ἄρα ἔστιν αἴτιον. καὶ μὴν εἰ ἔστιν αἴτιον, ἤτοι σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον, ἢ ἀσώματον ἀσωμάτου, ἢ σῶμα ἀσωμάτου, ἢ ἀσώματον σώματος. οὔτε δὲ σῶμα σώματος, ὡς παραστήσομεν, οὔτε ἀσώματον ἀσωμάτου, οὔτε σῶμα ἀσωμάτου· οὔτε ἐναλλὰξ ἀσώματον σώματος. οὐκ ἄρα ἔστιν αἴτιον. ἀμέλει καὶ αἱ γιγνόμεναι τῶν Δογματικῶν στάσεις συμφωνοῦσι τῇ ἐκκειμένῃ διαιρέσει. εἴγε Στωϊκοὶ μὲν [M] πᾶν αἴτιον σῶμά φασι σώματι, ἀσωμάτου τινὸς αἴτιον γίνεσθαι· οἷον, σῶμα μὲν τὸ σμιλίον· σώματι δὲ τῇ σαρκί· ἀσωμάτου δὲ τοῦ τέμνεσθαι κατηγορήματος. [N] καὶ πάλιν, σῶμα μὲν τὸ πῦρ· σώματι δὲ τῷ ξύλῳ· ἀσωμάτου δὲ τοῦ καίεσθαι κατηγορήματος. οἱ δὲ ἀσώματον ὑποθέμενοι τὸν κόσμον, [O] οἷον καὶ τὸν πάντα διοικοῦντα Θεὸν, τοὐναντίον ἀσώματον σώματος λέγουσιν ὑπάρχειν τὸ αἴτιον. ὁ δ' Ἐπίκουρος [P] καὶ σώματα σωμάτων, καὶ ἀσώματα ἀσωμάτων φησὶν αἴτια τυγχάνειν. καὶ σώματα μὲν σωμάτων, ὡς τὰ στοιχεῖα [Q] τῶν συγκριμάτων· ἀσώματα δὲ ἀσωμάτων, ὡς τὰ τοῖς πρώτοις σώμασι συμβεβηκότα ἀσώματα, [R]

N O T Æ.

G τῶν ἀπορητικῶν] Uſitatum quibus Scepticos noſter ab *ἀπορίᾳ* ſive dubitatione appellat nomen, ut dixi ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 192.

H τῶν πρός τι] Confer dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 20. ſeq. & quæ viri docti ad Laërtium IX. 97. Infra, Sect. 229. 234. 239. ſeq.

I ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως] Reſpicit ad lib. 2. adverſus Logicos Sect. 453.

K μήτε πεῖσιν] Ita recte MS. Ciz. & Genev. *πῆσιν*. Recte etiam Hervetus, qui paſſionem vertit. Cæterum cum hoc loco conferendus Laërtius IX. 98.

L ἐπὶ τῶν οἰκείων γενόμενοι τόπων] Infra 2. Phyſ. Sect. 310. ſeq. diſputat nullum dari ortum vel interitum, quemadmodum pati nihil, ſive nullam dari paſſionem 1. Phyſ. 267. ſeq. & motum nullum. lib. 2. Sect. 45. ſeq.

M εἴγε Στωϊκοὶ μὲν] MS. Ciz. *οἵγε*, minus bene.

N ἀσωμάτου κατηγορήματος] Stoici *λεκτὸν* habebant pro *ἀσωμάτῳ*, vide ad lib. 2. adverſus Logicos Sect. 12.

O οἱ δὲ ἀσώματον ὑποθέμενοι τὸν κόσμον] Platonici maxime.

P ὁ δ' Ἐπίκουρος] Confer Laërtium, X. 69.

Q ὡς τὰ στοιχεῖα] Atomos ex Epicuri mente.

R τὰ τοῖς πρώτοις σώμασι συμβεβηκότα ἀσώματα] Tale accidens eſt motus atomorum, qui motus ipſe corpus non eſt ſed res incorporalis, idemque cauſa variorum accidentium in compoſitis corporibus.

τῶν τοῖς συγκρίμασι συμβεβηκότων ἀσωμάτων. ὥστε ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὔτε τὸ σῶμα τοῦ σώματος, οὔτε τὸ ἀσώματον τοῦ ἀσωμάτου, οὔτε τὸ ἀσώματον τοῦ σώματος, οὔτ' ἐναλλὰξ [S] δύναται τυγχάνειν αἴτιον, αὐτόθεν ἐσόμεθα κατεσκευακότες, καὶ τὸ, μηδεμίαν τῶν ἐκκειμένων στάσεων κατωρθῶσθαι. σῶμα μὲν οὖν σώματος, οὐκ ἂν εἴη ποτὲ αἴτιον, ἐπείπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν. καὶ εἰ τὸ ἕτερον αἴτιον λέγεται παρ' ὅσον ἐστὶ σῶμα, [T] πάντως καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα καθεστὼς αἴτιον γενήσεται. κοινῶς δὲ ἀμφοτέρων αἰτίων ὄντων, οὐδέν ἐστι τὸ πάσχον. μηδενὸς δὲ πάσχοντος, οὐδὲ τὸ ποιοῦν γενήσεται. εἰ ἄρα σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον, [U] οὐδέν ἐστιν αἴτιον. καὶ μὴν οὐδὲ ἀσώματον ἀσωμάτου λέγοιτ' ἂν εἶναι ποιητικὸν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. εἰ γὰρ ἀμφότερα τῆς αὐτῆς μετέσχε φύσεως, [X] τί μᾶλλον τόδε τοῦδε ῥητέον αἴτιον, ἢ τόδε, τοῦδε; λείπεται οὖν ἢ σῶμα ἀσωμάτου λέγειν αἴτιον, ἢ ἀνάπαλιν, ἀσώματον σώματος. ὅπερ πάλιν τῶν ἀδυνάτων. τό, τε γὰρ ποιοῦν, θίγειν ὀφείλει τῆς πασχούσης ὕλης, ἵνα ποιήσῃ· ἥ τε πάσχουσα ὕλη θιχθῆναι ὀφείλει, ἵνα πάθῃ. τὸ δὲ ἀσώματον οὔτε θίγειν [Y] οὔτε θιχθῆναι πέφυκε. τοίνυν οὔτε σῶμα ἀσωμάτου, ἢ ἀσώματον σώματός ἐστιν αἴτιον· ᾧ ἕπεται τὸ μηδὲν ὑπάρχειν αἴτιον. εἰ γὰρ μήτε σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον, μήτε ἀσώματον ἀσωμάτου, μήτε σῶμα ἀσωμάτου, μήτε ἐναλλὰξ, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι, κατὰ ἀνάγκην οὐδέν ἐστιν αἴτιον. ἀφελέστερον μὲν οὕτω τινὲς παραμυθοῦνται τὰ τοῦ ἐκκειμένου λόγου λήμματα. ὁ δὲ Αἰνησίδημος διαφορώτερον [Z] ἐπ' αὐτῶν ἐχρῆτο ταῖς περὶ τῆς γενέσεως ἀπορίαις. τὸ γὰρ σῶμα τοῦ σώματος οὐκ ἂν εἴη αἴτιον, ἐπείπερ ἢ ἀγένητόν ἐστιν τὸ τοιοῦτον σῶμα, καθάπερ ἡ κατ' Επίκουρον ἄτομος, ἢ γενητὸν, ὡς ἔθος. [A]

poreorum, quæ accidunt concretis ac compoſitis. 213. Quamobrem ſi oſtenderimus quod nec corpus poteſt eſſe cauſa corporis, neque incorporeum incorporei, neque incorporeum corporis, neque contra, ex hoc probabimus quod ex dictis ſectis nulla recte ſentiat. 214. Nam corpus quidem non poteſt eſſe cauſa corporis, quoniam ambo eandem habent naturam. Et, ſi alterum dicitur cauſa quatenus eſt corpus, omnino reliquum quoque quandoquidem eſt corpus, erit cauſa. Quum autem ambo ſint communiter cauſæ, nihil eſt quod patitur. Si nihil autem patitur, neque erit quod efficit. Si ergo corpus eſt cauſa corporis, nulla erit cauſa. 215. Sed nec incorporeum dici poteſt efficiens incorporei propter eandem cauſam. Nam ſi ambo eandem participant naturam, cur magis dicendum eſt hoc illius eſſe cauſam, quam hujus illud? 216. Reſtat ergo ut dicant aut corpus eſſe cauſam incorporei, aut contra incorporeum corporis. quod rurſus eſt ex iis quæ non poſſunt fieri. Nam & quod efficit, debet tangere patientem materiam ut efficiat, & materia patiens debet tangi ut patiatur. Incorporeum autem ſecundum ſuam naturam non poteſt tangere nec tangi. 217. Ergo nec corpus incorporei, aut incorporeum corporis erit cauſa. Cui eſt conſequens ut nulla ſit cauſa. Si enim neque corpus eſt cauſa corporis, neque incorporeum incorporei, neque corpus incorporei, nec contra: præter hæc autem nihil ſit: neceſſario ergo nulla eſt cauſa. 218. Sic ſimpliciter nonnulli efferunt propoſitiones illius argumenti. Æneſidemus autem magis diſtincte in his propoſuit dubitationes de ortu ſeu generatione. 219. Corpus enim non poteſt eſſe cauſa corporis. Nam ejuſmodi corpus aut non cadit ſub ortum, ut atomus ex ſententia Epicuri: aut ſub ortum cadit, ut planta:

N O T Æ.

S οὔτ' ἐναλλὰξ] Nec viciſſim τὸ σῶμα ἀσωμάτου, ut Sect. 210. 216. 217. 224. 227.

T παρ' ὅσον ἐστὶ σῶμα] Manifeſta hæc videtur cavillatio, & duarum rerum diverſiſſimarum inter ſe confuſio. Nam aliud eſt dicere corpus aliquod cauſam eſſe corporis alicujus, gallinam v. g. pulli, terram graminis: aliud eſt omne corpus cauſam eſſe, eo ipſo quod corpus eſt, corporis cujuſcunque. Habet tamen aliquid ſolidi hoc argumentum ſi ad corpoream naturam univerſe referatur, nam illius certe cauſa efficiens corpus eſſe, quæ res eſt dimenſa, & jam ſub illo continetur, non poteſt.

U εἰ ἄρα σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον] Horum verborum ſenſus eſt: ſi nulla alia detur cauſa quam quæ corpus producat, cauſſa nulla eſt.

X ἀμφότερα τῆς αὐτῆς μετέσχε φύσεως] Spiritus infinitus, qui eſt Deus, non eſt ejusdem naturæ cum ſpiritibus creatis, ſed infinitis modis differt ac præſtat, licet ſecum eis commune conceſſit hoc, quod poſtquam ſpiritus creati a Deo ſunt, ſunt & ipſi, & ſunt ἀσώματοι. Antequam vero crearentur, plane non erant, quomodo itaque eandem cum Deo habebunt naturam? Neutiquam igitur ex hoc argumento poteſt evinci, ſpiritus creari a Deo non potuiſſe, & Deum ſpirituum cauſam eſſe non poſſe, perinde ut corporum quæ utraque cogitando creat, ut nos cogitando rerum imagines producimus.

Y τὸ δὲ ἀσώματον οὔτε θίγειν] Repetit hoc iterum Sect. 223. & 281. 286. ex ſcito Epicureorum apud Lucretium I. 305.

Tangere enim & tangi niſi corpus nulla poteſt res.

quod qui tam audacter affirmant, eos putares nunquam quicquam per omnem vitam cogitaſſe. Nam ſi cogitaſſent, cogitatione ſe tangi certe ſenſiſſent. Cogitationes autem conceptionesque rerum etiam incorporearum in animo dicere eſſe corpora, certe nominibus eſt ludere & vocibus. Vanum itaque argumentum eſt, quo nullum incorporeum corporei cauſſam eſſe poſſe Sextus inficiatur, quoniam tangi mutuo non poſſint. Simile eſt quod ait infra Sect. 255. 257. τὸ ἀσώματον οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν πέφυκεν. Sed quid mirum hoc negari ſpiritibus, cum ne corpora quidem tangi poſſe aut tangere diſputet infra Sect. 258. ſeq.

Z Αἰνησίδημος διαφορώτερον] Hic Æneſidemus Cnoſſius Cretenſis inter Scepticos celeberrimus & Sexto ſæpe laudatus hæc diſputaverat in ſuis Πυῤῥωνείοις, diſputaveratque διαφορώτερον, hoc eſt pluribus & in varias ſpecies adornatis argumentis, quæ deinceps usque ad Sect. 266. noſter ex eo repetit.

A ἢ γενητὸν, ὡς ἔθος] Vocabulum ἔθος corruptum eſſe non dubito, licet id habent omnes codices, & legit quoque

& aut manifeſtum eſt, ut ferrum & ignis: aut non manifeſtum: ut atomus. Quodcunque autem ſit ex his, nihil poteſt efficere. 220. Aut enim per ſe ſolum aliquid aliud efficit, aut cum alio conjunctum. Sed ſolum quidem ſi manſerit, per ſe non poterit aliquid efficere plus quam ipſum & propriam ſuam naturam: at cum altero conjunctum non poterit tertium aliquod efficere quod non erat prius in eſſentia. Neque enim fieri poteſt ut unum ſint duo: neque duo tertium efficiunt. 221. Si enim fieri poſſet ut duo eſſent unum, etiam utrumque eorum quæ unum facta ſunt quum ſit unum, duo efficiet: & unumquodque ex quatuor, quum ſit unum, duo efficiet: & ſimiliter unumquodque ex octo. & ſic in in infinitum. Eſt autem plane abſurdum dicere ex uno fieri infinitum. Abſurdum eſt ergo & ex uno dicere aliquid gigni amplius. 222. Idem autem etiam ſi quiſpiam cenſeat ex paucioribus per conjunctionem plura effici. Si enim unum cum uno conjunctum efficit tertium, etiam tertium ſi duobus acceſſerit, efficiet quartum: & quartum ſi tribus acceſſerit, efficiet quintum. & ſic rurſus in infinitum. Ergo corpus quidem non eſt cauſa corporis. 223. Sed nec incorporei incorporeum, propter eaſdem cauſas. Neque enim ex uno, neque ex pluribus quam uno plura fuerint. Et alioqui incorporeum, quum ſit quæ tangi non poteſt natura, neque poteſt facere nec pati. 224. Quamobrem nec incorporeum eſt efficiens incorporei: ita nec contra, nempe corpus incorporei, aut incorporeum corporis. Nam & corpus non habet in ſe naturam incorporei: & incorporeum non continet in ſe naturam corporis. Quamobrem fieri non poteſt ut alterum conſiſtere incipiat ex altero. 225. Sed quomodo ex platano non fit equus, propter-

καὶ, ἢ φανερὸν, ὡς σίδηρος καὶ πῦρ, ἢ ἀφανὲς, ὡς ἄτομος. ὅ, τι δ᾽ ἂν ᾖ τούτων, οὐδὲν δύναται ποιεῖν· ἤτοι γὰρ καθ᾽ ἑαυτὸ μένον ἕτερόν τι ποιεῖ, ἢ ἑτέρῳ συνελθόν. ἀλλὰ μένον μὲν καθ᾽ ἑαυτὸ, [B] πλεῖον αὐτοῦ, καὶ τῆς οἰκείας φύσεως [C] οὐκ ἂν δύναιτό τι ποιεῖν· συνελθὸν δὲ ἑτέρῳ, τρίτον οὐκ ἂν δύναιται ἀποτελεῖν, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῷ εἶναι ὑπῆρχεν. οὔτε γὰρ τὸ ἓν γενέσθαι δύο [D] δυνατόν ἐστιν, οὔτε τὰ δύο τρίτον ἀποτελεῖ. εἰ γὰρ τὸ ἓν δύο γενέσθαι δυνατὸν ἦν, καὶ ἑκάτερον τῶν γενομένων ἓν ὂν, δύο ἀποτελέσει· καὶ τῶν τεσσάρων ἕκαστον ἓν ὂν, δύο ποιήσει· καὶ ὁμοίως τῶν ὀκτὼ ἕκαστον. καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. παντελῶς δέ γε ἄτοπόν ἐστι τὸ, ἐξ ἑνὸς ἄπειρα λέγειν γίνεσθαι· ἄτοπον ἄρα καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς λέγειν τι πλεῖον γεννᾶσθαι. τὰ δ᾽ αὐτὰ, κἂν ἀξιώῃ τις ἐκ τῶν ἡσσόνων κατὰ σύνοδον πλείονα ἀποτελεῖσθαι. εἰ γὰρ τὸ ἓν τῷ ἑνὶ συνελθὸν, [E] τρίτον ποιεῖ, καὶ τὸ τρίτον προσγενόμενον τοῖς δυσὶ, τέταρτον ἀποτελέσει, καὶ τὸ τέταρτον προσγενόμενον τοῖς τρισὶ, πέμπτον ἀποτελέσει. καὶ οὕτω πάλιν εἰς ἄπειρον. οὐκοῦν σῶμα μὲν σώματος οὐκ ἔστιν αἴτιον. καὶ μὴν οὐδὲ ἀσώματον ἀσωμάτου, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. [F] οὔτε γὰρ ἐξ ἑνὸς, οὔτε ἐκ πλειόνων ἢ ἑνὸς, γένοιτ᾽ ἄν τι πλείω. καὶ ἄλλως ἀναφῆς φύσις καθεστὼς [G] τὸ ἀσώματον, οὔτε ποιεῖν, οὔτε πάσχειν δύναται. ὥς τε οὐδὲ ἀσώματον ἀσωμάτου ποιητικόν ἐστιν, οὕτως δὲ οὐδὲ τὸ ἐναλλὰξ, τουτέστι σῶμα ἀσωμάτου, ἢ ἀσώματον σώματος. τό, τε γὰρ σῶμα οὐκ ἔχει ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ἀσωμάτου φύσιν· [H] τὸ, τε ἀσώματον οὐκ ἐμπεριεῖχε τὴν τοῦ σώματος φύσιν. διόπερ οὐδέτερον ἐξ οὐδετέρου συστῆναι δυνατόν ἐστιν. ἀλλ᾽ ὡς ἐκ πλατάνου οὐ γίνεται ἵππος, διὰ τὸ

N O T Æ.

Hervetus, qui vertit *aut ſub ortum cadit, ut mos eſt.* Sed vult Æneſidemus exemplum dare corporis γεννητοῦ, quale eſt ἔρνος, ita enim ſuſpicor legendum eſſe, licet aptiorem lectionem e MSto aliquo vel feliciori conjectura afferenti libenter aſſurgam.

B μένον μὲν καθ᾽ ἑαυτὸ] Ita recte editi, repetitur enim quod jam præceſſit. Licet in MSS. Ciz. & Savil. μόνον μέν.

C πλεῖον αὐτοῦ, καὶ τῆς οἰκείας φύσεως] Non poterit amplius aliquid efficere quam ipſum virtutis in ſe continent, at poſſunt ex illo produci longe plura, quam actu in eo ſimul exſtabant. Sic verbi gratia ex uno grano quod tempore Noachi plantatum eſt, hodie fortaſſe adhuc fruges propagantur & agri conſeruntur. Ridiculum autem eſt dicere in grano illo, cum primum terræ mandaretur, infinitam illam granorum multitudinem in omne adhuc tempus multiplicandam latuiſſe. Ex uno grano hordei 249. ſpicas & in illis grana 18000. progerminaſſe refert Vallemontius. Ex uno tabaci ſemine propullulaſſe plantam 360000. grana refundentem, Roieus. Hæc grana ſingula iterum conſita in omnem ſeculorum ſeriem, quam infinitum dabunt numerum non granorum vel ſpicarum, plantarumve ſed horreorum? Hæccine omnia in uno primo illo granulo?

D οὔτε γὰρ τὸ ἓν γενέσθαι δύο] Similis cavillatio in libro adverſus Arithmeticos Sect. 21. ſeq.

E εἰ γὰρ τὸ ἓν τῷ ἑνὶ συνελθὸν] Ita legendum pro ἐν τῷ. Cavillatio ducta ex eo, quod unum uni additum apud Arithmeticos non tertium ſed duo efficit.

F διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας] Sumit hic ut Sect. 215. velut jam demonſtratum, ſpiritus & corporis eandem eſſe rationem, & quod valet de corpore, idem poſſe etiam affirmari de ſpiritu, cum tamen hoc perinde argumentari ſit ac ab homine mortuo colligere ad ſpirantem ac vigentem prudentia & ſenſibus.

G ἀναφῆς φύσις καθεστὼς] Vide dicta ad Sect. 216.

H οὐκ ἔχει ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ἀσωμάτου φύσιν] MS. Ciz. ἐν αὐτῷ, quod perinde eſt. Supra autem Sect. 214. & 215. negaverat corpus corporis cauſſam eſſe poſſe vel ſpiritum ſpiritus, quod eandem habeat ita naturam cauſſa cum effectu: ἐπείπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν. Nunc diſputat ſpiritum non poſſe eſſe cauſam corporis, neque ſpiritus cauſam poſſe eſſe corpus, quoniam diverſæ naturæ ambo ſint. Quaſi jam demonſtraſſet unum tantum eſſe genus productionis quo ex natura ſua ſimile quid ſui res progenerat, & non dari etiam alios diverſæ naturæ effectus ut ſol producit multa, longe a ſe & natura ſua diverſa. Quanto magis temerarium eſt negare a Deo potuiſſe creari corpora & ſpiritus, cum creatis utique tribuerit, quod ipſe ſolus neceſſario & originarie habet, ut ſint: licet natura rerum creatarum infra perfectiones Dei longe ſubſidat.

μὴ

μὴ εἶναι ἐν τῇ πλατάνῳ τὴν τοῦ ἵππου φύσιν, οὐδὲ ἐξ ἵππου συνίσταται ἄνθρωπος, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν ἵππῳ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν· οὕτως οὐδὲ ἐκ σώματος ἔσται ποτ' ἂν τὸ ἀσώματον, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν τῷ σώματι τὴν τοῦ ἀσωμάτου φύσιν. οὐδὲ ἀνάπαλιν, ἐκ τοῦ ἀσωμάτου τὸ σῶμα. καί τοι κἂν ᾖ τὸ ἕτερον ἐν τῷ ἑτέρῳ, πάλιν οὐ γενήσεται τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ ἑτέρου. [I] εἰ γὰρ ὄν ἐστιν ἑκάτερον, ἐκ τοῦ ἑτέρου οὐ γίνεται· ἀλλ' ἤδη ἔστιν ἐν τῷ εἶναι. ἤδη δὲ ὄν, τῷ εἶναι οὐ γίνεται, διὰ τὸ τὴν γένεσιν ὁδὸν ὑπάρχειν εἰς τὸ εἶναι. οὐδὲ σῶμα οὖν ἀσωμάτου, ἢ ἀσώματον σώματός ἐστιν αἴτιον· ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ μηδὲν εἶναι αἴτιον. καὶ πάλιν. εἰ ἔστι τι τινὸς αἴτιον, ἤτοι τὸ μένον [K] τοῦ μένοντος αἴτιόν ἐστιν, ἢ τὸ κινούμενον τοῦ κινουμένου, ἢ τὸ κινούμενον τοῦ μένοντος, ἢ τὸ μένον τοῦ κινουμένου. οὔτε δὲ τὸ μένον τῷ μένοντι γένοιτ' ἂν μονῆς αἴτιον, οὔτε τὸ κινούμενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως, οὔτε τὸ μένον τῷ κινουμένῳ μονῆς, οὔτε ἐναλλὰξ, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔσται τι αἴτιον. τὸ μὲν οὖν μένον τῷ μένοντι μονῆς, καὶ τὸ κινούμενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως, οὐκ ἂν αἴτιον ὑπάρχοι, δι' ἀπαραλλαξίαν. [L] ἀμφοτέρων γὰρ ἐπίσης μενόντων, ἢ ἀμφοτέρων κατ' ἴσον κινουμένων, οὐ μᾶλλον τόδε τῷδε ἐροῦμεν εἶναι αἴτιον μονῆς καὶ κινήσεως, ἢ τόδε τῷδε. εἰ γὰρ τὸ ἕτερον ὅτι κινεῖται, τῷ ἑτέρῳ τῆς κινήσεως αἴτιον ὑπάρχει, ἐπεὶ καὶ τὸ ἕτερον ὡσαύτως κινεῖται, λεχθήσεται τῷ λοιπῷ κινήσεως εἶναι παρεκτικόν. οἷον, κινεῖται ὁ τροχὸς, κινεῖται δὲ καὶ ὁ τροχηλάτης. τί οὖν μᾶλλον διὰ τὸν τροχὸν [M] καὶ ὁ τροχηλάτης κινεῖται, ἢ ἀνάπαλιν διὰ τὸν τροχηλάτην ὁ τροχός; εἴ γέ τοι τὸ ἕτερον μὴ κινοῖτο, οὐδὲ τὸ λειπόμενον κινήσεται. ὅθεν εἰ αἴτιόν ἐστιν, οὗ παρόντος γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα, ἐπεὶ ἀμφοτέρων παρόντων [N] γίνεται τὸ ἀπο-

ea quod in platano non ſit equi natura, nec ex equo incipit conſiſtere homo, propterea quod non ſit in equo natura hominis: ita nec ex corpore erit unquam incorporeum, propterea quod non ſit in corpore natura incorporei: neque contra corpus ex incorporeo. 226. Quanquam etiam ſi ſit alterum in altero, rurſus non fieri poterit alterum ex altero. Si enim eſt utrumque, id quod eſt, non fit ex altero, ſed jam eſt in eſſentia. Quum autem jam ſit, eo quod ſit non fit ſeu gignitur, propterea quod generatio ſit via ad eſſentiam. Neque ergo corpus eſt cauſa incorporei, aut incorporeum corporis. Cui eſt conſequens nullam eſſe cauſam. 227. Et rurſus, ſi eſt aliquid cauſa alicujus, aut quieſcens cauſa eſt quieſcentis, aut quod movetur, ejus quod movetur, aut quod movetur, ejus quod quieſcit, aut quod quieſcit, ejus quod movetur. Sed neque quod quieſcit, quieſcenti poteſt eſſe cauſa quietis, neque quod movetur, cauſa motus ei quod movetur: neque quod quieſcit, ei quod movetur cauſa motus, neque contra, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliqua cauſa. 228. Atque quieſcens quidem quieſcenti non fuerit cauſa quietis: & quod movetur, ei quod movetur, cauſa motus, propterea quod nulla in his eſt differentia. Nam quum ambo ex æquo quieſcant, aut ambo ex æquo moveantur, non magis hoc dicemus illi eſſe cauſam quietis aut motus, quam illud huic. Si enim alterum quia movetur, eſt alteri cauſa motus: quandoquidem alterum quoque movetur ſimiliter, dicetur alteri præbere motum. ut, movetur rota. movetur autem & qui agit rotam. Quid ergo magis propter rotam movetur is qui movet rotam, an contra propter eum qui rotam movet, rota? Nam ſi quidem non moveatur alterum, nec reliquum movebitur. Unde ſi eſt cauſa, quæ ſi adſit, fit effectus, quoniam ſi ambo adſint,

NOTÆ.

I κἂν ᾖ τὸ ἕτερον -- ἐκ τοῦ ἑτέρου] Quod hoc loco ait Æneſidemus, verum eſt, ſi res producenda ſit in cauſſa efficiente tanquam materia in materia. Sed ſi potentia ſola ac virtute valeat ille qui efficit eam producere, objectio concidit.

K ἤτοι τὸ μένον] In hoc disjunctorio ſyllogiſmo omnia membra quæ Æneſidemus negare ac removere laborat, vera eſſe confirmantur rerum uſu & natura clariſſime. Nam & quieſcens corpus quieſcentis cauſa eſt ut lapis lapidis, & manus appoſita ori vaſis prohibensque aquam effluere. Et quod movetur corpus, ignis verbi gratia & Sol, facit ut alia corpora moveantur. Ridiculum autem ſit ſerio affirmare, quod aquæ in vaſe quies, ſit cauſa efficiens manus quieſcentis, vel aquæ ebullientes ſint cauſa moti ignis qui illas fervere facit. Sic & motus poteſt eſſe quietis cauſa, ſi ad defatigationem vel plane mortem continuetur: a quieſcente autem poſſe produci motum, vel mentis noſtræ exemplo nobis conſtat, longe pulchrius autem apparet in primo omnium motore Deo, quem ab externa re moveri nulla, atque ipſum eſſe *ἀκίνητον*, vide quomodo probet Ariſtoteles lib. VIII. Phyſic. cap. 5. ſeq.

L δι' ἀπαραλλαξίαν] Quemadmodum ſupra negavit corpus poſſe eſſe cauſam corporis, propter communem & eandem utriusque naturam, & mox contendit viciſſim, ſpiritum non poſſe eſſe corporis cauſam, quod diverſa ſit natura utriusque: ſic & hoc loco jam quietem a quiete, motum a motu effici negat propter *ἀπαραλλαξίαν* hoc eſt ut Sect. 214. ait *ἐπείπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν*, quod diverſa ambo non ſint, ſed unum utraque, quaſi jam tum exiſteret quies altera vel motus alter, atque adeo illam eandem naturam & *ἴσην ὕπαρξιν*, ut infra Sect. 233. loquitur, jam haberet, antequam a priore quiete vel priore motu efficeretur: Mox Sect. 230. nos docebit quietem a motu & motum a quiete non poſſe tanquam a cauſſa proficiſci, *δι' ἐναντιότητα φύσεως*, propter naturæ quæ in utrisque eſt diverſitatem, perinde ac ſi ſemper ejusdem eſſent generis effectus, cauſſæque, & non ex lætis triſtia, ex amaris dulcia promanarent.

M διὰ τὸν τροχὸν] Propter trochum movetur fortaſſe qui trochum movet, ſed non per trochum ſive a trocho ſic, uti trochus movetur a *τροχηλάτῃ*. Namque etiamſi non moveatur trochus, ſi nempe aërem feriat trochum verberaturus, nihilominus movebitur hic, at non a trocho. Sed non deſiderabit ſpero a me Lector, ut in nugis hujusmodi ſerio confutandis operam ludam & patientia ipſius abutar.

N ἀμφοτέρων παρόντων] Cavillatio perſtringens definitionem *αἰτίας* a Stoicis traditam, gemina exſtat lib. 3. Pyrrhon.

 fit effe-

ſit effectus, & neque ſi abſit rota, perficitur, neque ſi is qui agit rotam: dicendum eſt, eum qui agit rotam non magis eſſe rotæ cauſam motus, quam rotam ei qui eam agit. 229. Et rurſus, quieſcit columna, quieſcit etiam epiſtylion. Sed non magis propter columnam dicendum eſt quieſcere epiſtylion, quam columnam propter epiſtiſtylion. Sublato quippe altero, alterum quoque fertur deorſum. Qamobrem id quidem quod quieſcit, quieſcenti, quietis, & id quod movetur, ei quod movetur, propterea minime dixerimus eſſe cauſam motus. 230. Similiter autem neque quod quieſcit, ei quod movetur dixerimus eſſe cauſam motus, aut id quod movetur, quieſcenti cauſam quietis, propter contrariam naturam. Quomodo enim frigidum non habens rationem calidi, nunquam poteſt calefacere: & quomodo calidum non habens rationem frigidi, nunquam poteſt refrigerare: ita neque quod movetur non habens rationem quieſcentis, poteſt unquam eſſe efficiens quietis, aut contra. 231. Sed ſi neque quod quieſcit, eſt quieſcenti cauſa quietis: neque quod movetur eſt ei quod movetur cauſa motus: neque quod quieſcit eſt ei quod movetur cauſa movendi: neque quod movetur ei quod quieſcit, cauſa quieſcendi eſt, præter hæc autem non licet aliud quidpiam cogitare: dicendum eſt nullam eſſe cauſam. 232. Ad hæc accedit, quod ſi aliquid eſt cauſa alicujus, aut id quod ſimul eſt cauſa ejus quod eſt ſimul, aut prius poſterioris, aut poſterius prioris. Sed neque quod ſimul eſt, eſt cauſa ejus quod ſimul eſt: neque prius poſterioris: neque poſterius prioris, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquid cauſa. 233. Atque quod ſimul quidem eſt, non poteſt eſſe cauſa ejus quod eſt ſimul, propterea quod ambo ſint ſimul, & non magis hoc ab illo quam illud ab hoc generetur, quum utrumque parem habeat exiſtentiam. 234. Sed neque prius erit efficiens poſterioris. Si enim quando eſt cauſa, nondum eſt illud cujus eſt cauſa: neque illud eſt utique adhuc cauſa, quum non habeat id cujus eſt cauſa: neque hoc utique eſt adhuc effectus, ſi non ſimul cum eo adſit id cujus eſt effectus. Utrumque enim eorum eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid: & quæ referuntur ad aliquid, oportet neceſſario inter ſe ſimul eſſe: & non alterum quidem eſſe prius, alterum vero poſterius. 235. Reſtat ergo ut dicatur poſterius

τέλεσμα, καὶ οὔτε τοῦ τροχοῦ ἀπόντος τελειοῦται, οὔτε τοῦ τροχηλάτου· ῥητέον μὴ μᾶλλον τὸν τροχηλάτην αἴτιον εἶναι τῆς κινήσεως τῷ τροχῷ, ἢ τὸν τροχὸν τῷ τροχηλάτῃ. καὶ πάλιν μένει ὁ στύλος, μένει δὲ καὶ τὸ ἐπιστύλιον. ἀλλ' οὐ μᾶλλον διὰ [O] τὸν στύλον ῥητέον μένειν τὸ ἐπιστύλιον ἢ διὰ τὸ ἐπιστύλιον τὸν στύλον. τοῦ ἑτέρου γοῦν ἀρθέντος, καὶ τὸ ἕτερον καταφέρεται. ὥστε τὸ μὲν μένον τῷ μένοντι μονῆς καὶ τὸ κινούμενον, τῷ κινουμένῳ κινήσεως διὰ τοῦ οὐκ ἂν εἴποιμεν αἴτιον. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ μένον τῷ κινουμένῳ κινήσεως, ἢ τὸ κινούμενον τῷ μένοντι μονῆς, δι' ἐναντιότητα φύσεως. καθὰ γὰρ τὸ ψυχρὸν οὐκ ἔχον τὸν τοῦ θερμοῦ λόγον, οὐδέποτε δύναται θερμαίνειν, [P] καὶ ὡς τὸ θερμὸν μὴ ἔχον τὸν τοῦ ψυχροῦ λόγον, οὐδέποτε δύναται ψύχειν· οὕτως οὐδὲ τὸ κινούμενον, μὴ ἔχον τὸν τοῦ μένοντος λόγον, οὐδέποτε δύναται μονῆς εἶναι ποιητικὸν· ἢ τὸ ἀνάπαλιν. ἀλλ' εἴπερ οὔτε τὸ μένον τῷ μένοντι μονῆς ἐστιν αἴτιον, οὔτε τὸ κινούμενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως, οὔτε τὸ μένον τῷ κινουμένῳ τοῦ κινεῖσθαι, οὔτε τὸ κινούμενον τῷ μένοντι τοῦ μένειν· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν ἄλλο τι προσεπινοεῖν· λεκτέον μηδὲν ὑπάρχειν αἴτιον. πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τι τινὸς αἴτιον, ἤτοι τὸ ἅμα ὂν [Q] τοῦ ἅμα ὄντος ἐστὶν αἴτιον, ἢ τὸ πρότερον τοῦ ὑστέρου, ἢ τὸ ὕστερον τοῦ προτέρου. οὔτε δὲ τὸ ἅμα ὂν τοῦ ἅμα ὄντος αἴτιόν ἐστιν, οὔτε τὸ πρότερον τοῦ ὑστέρου, οὔτε τὸ ὕστερον τοῦ προτέρου, ὡς παραστήσομεν. οὐκ ἄρα ἔστι τι αἴτιον. τὸ μὲν οὖν ἅμα ὂν τοῦ ἅμα ὄντος οὐ δύναται τυγχάνειν αἴτιον, διὰ τὸ συνυπάρχειν ἀμφότερα, καὶ μὴ μᾶλλον τόδε τοῦδε γεννητικὸν ὑπάρχειν, ἢ τόδε τοῦδε, ἑκατέρου τὴν ἴσην ὕπαρξιν ἔχοντος. οὐδὲ τὸ πρότερον δὲ ἔσται τοῦ ὑστέρου γενομένου ποιητικόν. εἰ γὰρ ὅτε ἔστι τὸ αἴτιον, οὔπω ἔστι τὸ οὗ ἐστιν αἴτιον, οὐδὲ ἐκεῖνο ἔτι αἴτιόν ἐστι, μὴ ἔχον τὸ οὗ αἴτιόν ἐστιν· οὔτε τοῦτο ἔτι ἀποτέλεσμα, μὴ συμπαρόντος αὐτῷ τοῦ οὗ ἀποτέλεσμά ἐστι. τῶν γὰρ πρός τι, ἑκάτερόν ἐστι τούτων· καὶ τὰ πρός τι [R] κατ' ἀνάγκην δεῖ συνυπάρχειν ἀλλήλοις· καὶ οὐ τὸ μὲν προηγεῖσθαι, τὸ δὲ ὑστερεῖν. λείπεται οὖν τὸ ὕστερον λέγειν τοῦ

N O T Æ.

Sect. 22. Perinde argumenteris, ad incendium quoniam requiritur ut præſens ſit res quæ uritur, itaque eſſe incertum utrum ignis a ligno, an lignum ab igne comburatur. Infra Sect. 241. ſeq.

O οὐ μᾶλλον διὰ] Fallacia iterum eſt in duplici ſignificatione particulæ *διὰ*, nam propter columnam fortaſſe eſt epiſtylium atque ut eam ſuſtentet quieſcit. Sed non hoc ſit per columnam ſive a columna tanquam a cauſa efficiente, quoniam etiam ſublata columna, ut non raro ſit in vaſtationibus urbium, poſt dejectam columnam epiſtylium per longum tempus manet.

P οὐδέποτε δύναται θερμαίνειν] Et tamen frigus urere dicitur, atque calci vivæ infuſa aqua frigida ingentem excitat fervorem: Viciſſim æſtus febrilis facit ut corpora humana leto extenta rigeant.

Q ἤτοι τὸ ἅμα ὂν] Eadem cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 25.

R καὶ τὰ πρός τι] Supra, Sect. 207.

προτέρου

προτέρου αἴτιον γίνεσθαι· ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτατον, καὶ ἀνδρῶν τὰ πράγματα ἀναστρεφόντων. δεήσει γὰρ τὸ ἀποτέλεσμα πρεσβύτερον λέγειν τοῦ ποιοῦντος αὐτό. διὰ δὲ τοῦτο μηδόλως ἀποτέλεσμα τυγχάνειν, ὡς ἂν μὴ ἔχον τὸ οὗ ἐστιν ἀποτέλεσμα. ὅνπερ οὖν τρόπον ἠλίθιόν ἐστι τὸ λέγειν υἱὸν μὲν πατρὸς εἶναι πρεσβύτερον, ἄμητον δὲ σπόρου προήκειν τοῖς χρόνοις· οὕτως εὔηθες τὸ ἀξιοῦν τὶ αἴτιον εἶναι τοῦ ἤδη ὄντος, τὸ μήπω ὄν. ἀλλ' εἰ μήτε τὸ ἅμα ὂν τοῦ ἅμα ὄντος, μήτε τὸ πρότερον τοῦ ὕστερον, μήτε τὸ ὕστερον τοῦ προτέρου ἐστὶν αἴτιον, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὐκ ἂν εἴη τι αἴτιον. καὶ μὴν εἰ ἔστι τι αἴτιον, [S] ἤτοι αὐτοτελῶς [T] καὶ ἰδίᾳ μόνον προσχρώμενον δυνάμει τινός ἐστιν αἴτιον· ἢ συνεργοῦ πρὸς τοῦτο δεῖται τῆς πασχούσης ὕλης, ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα κατὰ κοινὴν ἀμφοτέρων νοεῖσθαι σύνοδον. καὶ εἰ μὲν αὐτοτελῶς καὶ ἰδίᾳ προσχρώμενον δυνάμει ποιεῖν τι πέφυκεν, ὤφειλε διὰ παντὸς ἑαυτὸ ἔχον καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν, πάντοτε ποιεῖν [U] τὸ ἀποτέλεσμα· καὶ μὴ ἐφ' ὧν μὲν ποιεῖν, ἐφ' ὧν δὲ ἀπρακτεῖν. εἰ δὲ, ὥς φασί τινες τῶν Δογματικῶν, [X] οὐ τῶν ἀπολελυμένων καὶ ἀφεστηκότων ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν πρός τι, διὰ τὸ καὶ αὐτὸ πρὸς τῷ πάσχοντι θεωρεῖσθαι, καὶ τὸ πάσχον πρὸς αὐτῷ, χεῖρόν τι ἀνακύψει. εἰ γὰρ τὸ ἕτερον πρὸς τῷ ἑτέρῳ νοεῖται, οὗ τὸ μὲν ποιοῦν, τὸ δὲ πάσχον, ἔσται μία μὲν ἔννοια, δυοῖν δ' ὀνομάτων τεύξεται, τοῦ, τε ποιοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος· καὶ διὰ τοῦτο οὐ μᾶλλον ἐν αὐτῷ ἢ ἐν τῷ λεγομένῳ πάσχειν ἐγκείσεται ἡ δραστήριος δύναμις. ὡς γὰρ αὐτὸ οὐδὲν δύναται ποιεῖν χωρὶς τοῦ λεγομένου πάσχειν, οὕτως οὐδὲ τὸ λεγόμενον πάσχειν, δύναται χωρὶς τῆς ἐκείνου παρουσίας πάσχειν. ὥστ' ἕπεται τὸ μὴ μᾶλλον ἐν αὐτῷ ἢ ἐν τῷ πάσχοντι ὑποκεῖσθαι τὴν δραστήριον τοῦ ἀποτελέσματος δύναμιν. οἷον (ἔσται γὰρ σαφὲς τὸ λεγόμενον, ἐπὶ ὑποδείγματος) εἴπερ τὸ πῦρ καύσεώς ἐστιν αἴτιον, ἤτοι αὐτοτελῶς καὶ τῇ ἰδίᾳ μόνον προσχρώμενον δυνάμει καύσεώς ἐστι ποιητικὸν, ἢ συνεργοῦ δεῖται πρὸς τοῦτο τῆς καιομένης ὕλης. καὶ εἰ μὲν αὐτοτελῶς, καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει ἀρκούμενον ποιεῖ τὴν καῦσιν, ἐχρῆν καὶ πάντοτε ἔχον αὐτὸ τὴν ἰδίαν φύσιν, διὰ παντὸς καίειν· οὐχὶ δὲ

eſſe cauſam prioris. quod quidem eſt abſurdiſſimum, & eorum qui res prorſus ſubvertunt. Oportebit enim dicere effectum eſſe antiquiorem eo qui ipſum efficit, & ideo ne eſſe quidem omnino effectum, ut qui non habeat id cujus eſt effectus. Quomodo enim ſtultum eſt dicere, filium quidem eſſe patre antiquiorem, meſſem autem eſſe priorem ſemente: ita etiam eſt ſtolidum cenſere aliquid quod nondum eſt, eſſe cauſam ejus quod jam eſt. 236. Sed ſi neque quod ſimul eſt, eſt cauſa ejus quod eſt ſimul, neque prius poſterioris, neque poſterius prioris: præter hæc autem nihil eſt: non erit aliquid cauſa. 237. Præterea ſi aliquid eſt cauſa, aut abſolute ac perfecte ex ſe & propria ſolum utens virtute eſt alicujus cauſa: aut ad hoc opus habet patiente materia, adeo ut effectus intelligatur ex communi congreſſu utriusque. 238. Et, ſi per ſe quidem abſolute & propria ſolum utens virtute ſecundum ſuam naturam aliquid facit, deberet perpetuo ſeipſum habens & propriam virtutem, ſemper effectum facere: & non in aliquibus quidem facere, in aliis vero eſſe otioſum. 239. Si autem, ut dicunt nonnulli Dogmatici, non eſt ex iis quæ ſunt abſoluta ac ab aliis ſejuncta, ſed ex iis quæ referuntur ad aliquid, oporteтque ipſum conſiderari relatum ad id quod patitur, & quod patitur viciſſim referri ad ipſum, emerget quid deterius. 240. Si enim intelligitur alterum relatum ad alterum, quorum hoc eſt efficiens, alterum patiens: erit quidem una notio, habebit autem duo nomina, nempe & efficiens & patiens. & propterea vis agendi & efficiendi non magis ſita erit in ipſo quam in eo quod dicitur pati. Quomodo enim ipſum nihil poteſt efficere abſque eo quod dicitur pati: ita nec quod dicitur pati, pati poteſt niſi efficiens adſit. 241. Quamobrem ſequitur ut non magis in ipſo quam in patiente ſita ſit vis effectus efficiens: ut (erit enim apertum quod dicitur, in exemplo) ſi ignis eſt cauſa uſtionis, aut ex ſe abſolute & propria ſolum utens virtute erit efficiens uſtionis: aut ad hoc opus habet adjutrice materia quæ utitur. 242. Et ſi ex ſe quidem abſolute & propria contentus natura, efficit uſtionem, oporteret ipſum ſemper quoque cum propriam habeat naturam, perpetuo urere. Non au-

NOTÆ.

S εἰ ἔστι τι αἴτιον] MS. Ciz. εἰ ἔστι τοι.

T ἤτοι αὐτοτελῶς] Hac ratione ſolus Deus poteſt aliquid efficere perfecte & proprie, atque materiam ſibi ipſe parare, & condere ἐξ οὐκ ὄντων res quas vult, & quando vult, ut ſint. Cæteris cauſis, fabro verbi gratia vel architecto, ad domum v. g. ſtruendam materia haud dubie eſt opus, nihil efficit, tamen proprie materia ſed patitur, itaque & ab efficiente recte eam diſtingvunt Philoſophi, licet ad effectum concurrit, & pro ſua natura illum vel admittit vel ei adverſatur.

U πάντοτε ποιεῖν] Usque quaque etiam in omnibus hoc præſtitit Deus, omnia enim quæ voluit fecit, facitque pro potentia ſua.

X τινὲς τῶν Δογματικῶν] Plato & plerique alii Philoſophi Græcorum, etiam Deo opifici comitem ſemper adjungunt materiam, quam coæternam ipſi comminiſcuntur, atque quatenus ex illa veluti ex nodoſo aliquo ligno licuerit, optimum & pulcherrimum Mundum fabricatum eſſe ſtatuunt. Confer Jacobum Thomaſium τὸν μακαρίτην in præclaris de Stoica Mundi exuſtione commentationibus p. 29. ſeq.

tem ſemper urit: ſed aliqua quidem urit, aliqua vero non urit. Non ergo abſolute ac perfecte ex ſe urit, & propria utens natura. 243. Si autem urit cum quadam lignorum quæ uruntur aptitudine, undenam poſſumus dicere, quod ipſe eſt cauſa uſtionis, non autem aptitudo lignorum? Nam quo modo ſi ignis non adſit, non fit uſtio: ita etiam ſi abſit lignorum aptitudo, non fit uſtio. & ea ratione ſi is eſt cauſa quod cum is adſit, fit effectus, non fit autem ſi abſit, erit etiam propter utrumque eorum cauſa aptitudo lignorum. 244. Quomodo ergo ſyllabæ *DI*, conſtantis ex D & I, ineptus quidem eſt qui dicit, D cauſam eſſe cur efficiatur hæc ſyllaba, non eſſe autem cauſam I: ita cum uri ſit ſimile ſyllabæ, elemento autem utrique ignis & ligna, abſurdiſſime loquitur qui dicit ignem quidem eſſe urendi cauſam, ligna autem minime. Neque enim evenit ut ſit uſtio abſque igne, neque abſque lignis: quo modo nec ſyllaba abſque D & I. 245. Quo fit rurſus ut ſi neque per ſe perfecte & abſolute eſt cauſa alicujus rei efficiens, neque cum ejus quod patitur aptitudine, nullius rei efficiens eſt cauſa. 246. Præterea ſi eſt cauſa, aut unam habet vim agendi ac efficiendi, aut multas. Sed neque unam poteſt habere, ut oſtendemus: neque multas, ut docebimus. Non eſt ergo aliqua cauſa. 247. Nam unam quidem vim non habet. Nam ſi unam haberet, deberet omnia ſimiliter afficere, & non differenter: ut, Sol quidem urit regiones Æthiopiæ, noſtras fovet ac recreat: illuminat autem ſolum Hyperboreos: & lutum quidem facit concreſcere, ceram autem liquefacit: & veſtimenta quidem dealbat, nigrefacit autem noſtram ſuperficiem, quoſdam autem fructus rubefacit: & nobis quidem eſt cauſa videndi, avibus autem noctivagis, ut noctuis & veſpertilionibus, non videndi. Quamobrem ſi unam vim haberet, deberet idem efficere in omnibus. Non idem autem efficit in omnibus. non habet ergo unam vim. 248. Sed neque multas. Oporteret enim omnibus agere in omnia: utpote omnia comburere, & omnia fundere, & omnia cogere ac ut concreſcant efficere. Si autem neque unam habet vim, neque multas, non erit alicujus cauſa. 249. Sane quidem. Sed ſolent Dogmatici his occurrere, dicentes quod effectus qui fiunt ex eadem cauſa, diverſi fiunt convenienter iis quæ patiuntur, & intervallis: ſicut quod fit a Sole. Nam

πάντοτε καίει, ἀλλὰ τινὰ μὲν καίει, τινὰ δὲ οὐ καίει· οὐκ ἄρα αὐτοτελῶς καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει προσχρώμενον καίει. εἰ δὲ σὺν τῇ ἐπιτηδειότητι τῶν καιομένων ξύλων· πόθεν ἔχομεν λέγειν, ὅτι αὐτό ἐστι τῆς καύσεως αἴτιον, ἀλλ' οὐχ ἡ ἐπιτηδειότης τῶν ξύλων; ὃν γὰρ τρόπον μὴ ὄντος αὐτοῦ, οὐ γίνεται καῦσις· οὕτω καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν ξύλων ἀπούσης, οὐ γίνεται καῦσις. ταύτῃ τε εἰ αὐτό ἐστιν αἴτιον, ὅτι παρόντος αὐτοῦ, γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἀπόντος οὐ γίνεται, ἔσται καὶ ἡ ἐπιτηδειότης δι' ἑκάτερον τούτων αἴτιον. ὥσπερ οὖν τῆς, δι, συλλαβῆς ἔκ τε τοῦ, δ, καὶ, ι, συνεστώσης, ἄτοπός ἐστιν ὁ λέγων, αἴτιον μὲν τοῦ ἀποτελεῖσθαι τὴν τοιαύτην συλλαβὴν τὸ, δ, οὐκ αἴτιον δὲ τὸ, ι, · οὕτω συλλαβῇ μὲν ἐοικότος τοῦ καίεσθαι, στοιχείῳ δὲ, τοῦ πυρὸς, καὶ τῶν ξύλων, [Y] ἀτοπώτατός ἐστιν ὁ τὸ μὲν πῦρ αἴτιον λέγων τοῦ καίεσθαι, τὰ δὲ ξύλα μηδαμῶς. οὔτε γὰρ δίχα τοῦ πυρὸς, οὔτε χωρὶς τῶν ξύλων γίνεται τὸ καίεσθαι, καθάπερ οὐδὲ συλλαβὴ χωρὶς τοῦ, δ, ἢ τοῦ, ι. ὅθεν πάλιν εἰ μήτε αὐτοτελῶς ποιητικόν τινός ἐστι τὸ αἴτιον, μήτε σὺν ἐπιτηδειότητι τοῦ πάσχοντος, οὐδενὸς ποιητικόν ἐστι τὸ αἴτιον. ἔτι εἰ ἔστι τὸ αἴτιον, ἤτοι μίαν ἔχειν τὴν δραστήριον δύναμιν, ἢ πολλάς· οὔτε δὲ μίαν ἔχειν δύναται, ὡς παραστήσομεν, οὔτε πολλὰς, ὡς διδάξομεν· οὐκ ἄρα τί ἐστιν αἴτιον. μίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχει δύναμιν. ἐπείπερ εἰ μίαν εἶχεν, ὤφειλε πάντα [Z] ὁμοίως διατιθέναι καὶ μὴ διαφερόντως. οἷον, ὁ ἥλιος καίει μὲν τὰ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν μέρη, θάλπει δὲ τὰ πρὸς ἡμᾶς, καταυγάζει δὲ μόνον τοὺς Ὑπερβορέους· [A] καὶ πήτ]ει μὲν τὸν πηλὸν, [B] τήκει δὲ τὸν κηρὸν, καὶ λευκαίνει μὲν τὰ ἐσθήματα, [C] μελαίνει δὲ τὴν ἡμετέραν ἐπιφάνειαν, ἐρυθαίνει δὲ καρποὺς τινας· καὶ ἡμῖν μὲν τοῦ ὁρᾶν αἴτιος γίνεται, τοῖς νυκτινόμοις δὲ τῶν ὀρνίθων, οἷον γλαυξὶ καὶ νυκτερίσι, τοῦ μὴ ὁρᾶν. ὥστε εἰ μίαν εἶχε δύναμιν, ὤφειλε ταυτὸν ἐπὶ πάντων ποιεῖν. οὐχὶ δὲ ταυτὸν ἐπὶ πάντων ποιεῖ· οὐκ ἄρα μίαν ἔχει δύναμιν· καὶ μὴν οὐδὲ πολλὰς, ἐπεὶ ἐχρῆν πάσαις ἐπὶ πάντων ἐνεργεῖν· οἷον, πάντα φλέγειν, ἢ πάντα χεῖν ἢ πάντα πηγνῦναι. εἰ δὲ μήτε μίαν ἔχει δύναμιν, μήτε πολλὰς, οὐκ ἂν εἴη τινὸς αἴτιον. ναὶ, ἀλλ' εἰώθασι πρὸς τοῦτο ὑποτυγχάνειν οἱ Δογματικοὶ, λέγοντες ὅτι παρὰ τὰ πάσχοντα καὶ τὰ διαστήματα πέφυκεν ἐξαλλάσσεσθαι τὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰτίου ἀποτελέσματα, καθάπερ τοῦ ἡλίου. σύνεγγυς

NOTÆ.

Y στοιχείῳ δὲ τοῦ πυρὸς, καὶ τῶν ξύλων] Puto Sextum ſcripſiſſe, στοιχείῳ δὲ δ τοῦ πυρὸς, καὶ ι τῶν ξύλων.

Z ὤφειλε πάντα] Ita recte MS. Ciz. pro πάντας.

A καταυγάζει δὲ μόνον τοὺς Ὑπερβορέους] Ita legendum pro μόνας, ut infra, Sect. 249.

B πήτ]ει μὲν τὸν πηλὸν] Confer lib. 2. adverſus Log. Sect. 193. atque infra Sect. 250.

C λευκαίνει μὲν τὰ ἐσθήματα] Ita legendum pro αἰσθήματα. Notum veſteas linteas ad Solem expoſitas dealbari.

μὲν

μὲν γὰρ ὢν τοῖς Αἰθίοψιν, ἔοικε καίειν, μετρίως δὲ ἡμῶν ἀφεστηκώς, θάλπειν· πολὺ δὲ τῶν Ὑπερβορέων κεχωρισμένος, [D] θάλπει μὲν οὐδαμῶς, καταυγάζει δὲ μόνον. καὶ πήττει μὲν τὸν πηλὸν τὸ ὑδατῶδες τοῦ γεώδους ἐξατμίζων· τήκει δὲ τὸν κηρόν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν τοῦ πηλοῦ ἰδιότητα. οἱ δὴ χρώμενοι τῇ τοιαύτῃ ὑποτεύξει, σχεδὸν ἀμάχως ἡμῖν συγχωροῦσι τὸ μὴ ἕτερον εἶναι τοῦ πάσχοντος τὸ ποιοῦν. εἰ γὰρ οὐ διὰ τὸν ἥλιον γίνεται ἡ τῆξις τοῦ κηροῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς περὶ τὸν κηρὸν φύσεως, φανερὸν ὡς οὐδὲ τὸ ἕτερον αἴτιόν ἐστι τῆς τήξεως τῷ κηρῷ, ἡ δὲ ἀμφοτέρων συνέλευσις, τοῦ τε ἡλίου καὶ τοῦ κηροῦ. τῆς τε ἀμφοτέρων συνόδου ποιούσης τὸ ἀποτέλεσμα, τουτέστι τὴν τῆξιν, οὐ μᾶλλον διὰ τὸν ἥλιον ὁ κηρὸς τήκεται, ἢ διὰ τὸν κηρὸν ὁ ἥλιος τήκει. οὕτω τε ἄτοπον, τὸ ἐκ συνόδου δυοῖν γινόμενον ἀποτέλεσμα, μὴ τοῖς δυσὶν ἀνατιθέναι, τῷ δὲ ἑτέρῳ μόνῳ προσμαρτυρεῖν. καὶ μὴν εἰ ἔστι τι τινὸς αἴτιον, ἤτοι κεχώρισται τῆς πασχούσης ὕλης, ἢ σύνεστιν αὐτῇ. οὔτε δὲ κεχωρισμένον αὐτῆς, δύναται τυγχάνειν αἴτιον τοῦ πάσχειν αὐτήν, οὔτε συνὸν αὐτῇ, καθὼς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι τινὸς αἴτιον. καὶ δὴ κεχωρισμένον μὲν αὐτῆς αὐτόθεν οὔτε αὐτὸ αἴτιόν ἐστι, μὴ παρούσης τῆς πρὸς ἣν λέγεται αἴτιον· οὔτε ἐκείνη πάσχει, μὴ συμπαρόντος τοῦ ποιοῦντος. εἰ δὲ συνδυάζοι τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ, ἤτοι αὐτὸ μόνον ποιεῖ τὸ λεγόμενον αἴτιον ὑπάρχειν, οὐχὶ δὲ πάσχει· ἢ ποιεῖ ἅμα καὶ πάσχει. καὶ εἰ μὲν ἅμα ποιεῖ καὶ πάσχει, ἑκάτερον ἔσται ποιοῦν τε καὶ πάσχον. ᾗ μὲν γὰρ αὐτὸ ποιεῖ, ἔσται πάσχουσα ἡ ὕλη· ᾗ δὲ ἡ ὕλη ποιεῖ, ἔσται ἐκεῖνο τὸ πάσχον. καὶ οὕτως οὐ μᾶλλον τὸ ποιοῦν γενήσεται ποιοῦν ἢ πάσχον, καὶ τὸ πάσχον οὐ μᾶλλον ἔσται πάσχον ἢ ποιοῦν, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ποιεῖ μέν, οὐκ ἀντιπάσχει δέ· ἤτοι κατὰ ψιλὴν ψαῦσιν, τουτέστι τὴν κατ᾽ ἐπιφάνειαν, ποιεῖ, ἢ κατὰ διάδοσιν. καὶ ἔξωθεν μὲν προσπίπτον, καὶ κατὰ ψιλὴν τὴν ἐπιφάνειαν παραβαλλόμενον τῇ πασχούσῃ ὕλῃ, οὐ δυνήσεταί τι ποιεῖν. ἡ γὰρ ἐπιφάνεια ἀσώματός [E] ἐστι. τὸ δ᾽ ἀσώματον οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν [F] πέφυκεν. οὐκ ἄρα κατὰ ψιλὴν παραβαλλόμενον τὴν ἐπιφάνειαν τὸ

quoniam eſt propior Æthiopibus, conſentaneum eſt, urere: mediocriter autem a nobis remotus, fovere & calefacere: longe autem ſeparatus ab Hyperboreis, nequaquam fovet & calefacit, ſed ſolum illuminat. 250. Et lutum quidem cogit facitque concreſcere, aquam evaporans ex terreno, liquefacit autem ceram, propterea quod non habet luti proprietatem. 251. At enim qui hujuſmodi reſponſione utuntur, fere nobis concedunt citra contentionem, non eſſe aliud id quod efficit, ab eo quod patitur. Si enim non propter Solem fit ceræ liquefactio, ſed propter proprietatem naturæ ceræ, eſt perſpicuum quod non alterum eſt cauſa liquefactionis ceræ; ſed amborum congreſſus, nempe Solis & ceræ. Cumque amborum congreſſus faciat effectum, nempe liquefactionem, cera non magis liqueſcit propter Solem, quam Sol liquefacit propter ceram. Et ſic eſt abſurdum, effectum qui fit ex congreſſu duorum, non attribuere duobus, ſed alteri ſoli adſcribere. 252. Quinetiam ſi eſt aliquid alicujus cauſa, aut eſt ſeparatum a materia patiente, aut conjunctum cum ea. Sed neque ab ea ſeparatum poteſt eſſe cauſa ut ea patiatur, neque conjunctum cum ea, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquid cauſa alicujus. 253. Et ab ipſa quidem ſeparatum ex ſe, neque ipſum poteſt eſſe cauſa, ſi materia non adſit ad quam relata dicitur eſſe cauſa: neque illa patitur, ſi non ſimul adſit id quod efficit. 254. Si autem alterum alteri conjungitur, aut id ſolum efficit quod dicitur eſſe cauſa, non autem patitur: aut ſimul efficit aut patitur. Et ſi quidem ſimul efficit & patitur, utrumque erit efficiens & patiens. Nam quatenus ipſum quidem efficit, erit materia patiens: quatenus autem efficit materia, erit illud patiens. & ſic non magis efficiens fiet efficiens quam patiens, & patiens non magis erit patiens quam efficiens. quod quidem eſt abſurdum. 255. Si autem efficit quidem, non autem viciſſim patitur, aut id facit ex ſolo contactu, nempe in ſuperficie: aut per permeationem. Et extrinſecus quidem accedens & in ſola ſuperficie applicatum patienti materiæ, non poterit aliquid efficere. Etenim ſuperficies eſt res incorporea. Incorporeum autem ſua natura neque facit neque patitur. 256. Non igitur in ſola ſuperficie materiæ

NOTÆ.

D πολὺ τῶν Ὑπερβορέων κεχωρισμένος] Hyperborei in extremo ſeptentrione atque *ſupra Aquilonis flatum* (ut Feſti verbis utar) habitantes populi. Pomponius Mela III. 5. Scythicos populos referens, *Hyperborei*, inquit, *in Aſiatico litore primi ſuper Aquilonem Riphæoſque montes ſub ipſo ſiderum cardine jacent: ubi Sol non quotidie ut nobis, ſed primum verno æquinoctio exortus autumnali demum occidit: & ideo ſex menſibus dies, & totidem aliis nox usque continua eſt.*

E ἡ γὰρ ἐπιφάνεια ἀσώματος] Repetit hoc Sect, 257. & libro adverſus Geometras Sect. 82. Superficies non eſt corpus, ſed in corpore, nec concipi aut exiſtere ſeparatim a corpore poteſt. 3. Pyrrhon. Sect. 40.

F τὸ δ᾽ ἀσώματον οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν] Rationem addit infra: Sect. 258. ἵνα γάρ τι ποιήσῃ ἢ πάθῃ, ὀφείλει θίγειν ἢ θιχθῆναι. Tangere vero aliquid aut tangi ab eo quod non eſt corpus, negaverat Sect. 216. & mox ne ab corpore quidem hoc poſſe fieri diſputat Sect. 259. ſeq.

applicata

applicata cauſa efficere aliquid poterit. Sed neque hoc poteſt facere per permeationem. Aut enim permeabit per corpora ſolida, aut per quoſdam meatus qui percipiuntur intelligentia, & ſunt inſenſiles. Sed ferri quidem non poteſt per corpora ſolida. Non poteſt enim corpus pervadere per corpus. 257. Sin autem per aliquos meatus, debet id efficere accedens ad ſuperficies quæ circumſcribunt meatus. Sed ſuperficies quidem ſunt incorporeæ, & incorporeum quod eſt, id neque efficere neque pati eſt conſentaneum. Nec ergo cauſa efficit per permeationem. Cui eſt conſequens ut omnino cauſa ipſa nulla exiſtat. 258. Licet autem etiam ex tactu communius dubitare de eo quod efficit & patitur. Nam ut aliquid efficiat aut patiatur, debet tangere aut tangi. Nihil autem poteſt tangere nec tangi, ut oſtendemus. Non eſt ergo aut quod efficiat aut quod patiatur. 259. Si enim aliquid attrectat aliquid & tangit, aut totum tangit totum, aut pars partem, aut totum partem, aut pars totum. Sed nec pars partem, nec totum totum, nec totum partem, nec viciſſim pars totum tangit, ut docebimus. Aliquid ergo non tangit aliquid. Et ſi nihil nihil tangit: neque eſt quod patitur neque quod efficit. 260. Atque totum quidem totum non tangere eſt rationi conſentaneum. Si enim totum tangit totum, non erit contactus, ſed unio amborum, & duo corpora erunt unum corpus, propterea quod etiam in partibus quæ ſunt in profundo, alterum debeat alterum tangere, eo quod eæ quoque ſint partes totius. 261. Sed neque fieri poteſt ut pars partem tangat. Nam pars quidem pars eſſe intelligitur ex relatione ad totum: eſt tamen totum ex propria circumſcriptione. Rurſus itaque propter eandem cauſam, aut tota pars tanget totam partem, aut pars partem. Et, ſi totam quidem tota tangat, unientur, & ambæ unum fient corpus. Si autem parte partem, illa rurſus pars quæ propria circumſcriptione intelligitur eſſe totum aliquod, aut tota totam tanget partem, aut aliqua parte aliquam partem. & ſic in infinitum. Neque ergo pars tangit partem. Sed neque totum partem. 262. Nam ſi totum tangat partem, totum quoque quod ſimul contrahetur cum parte, erit pars: & pars

αἴτιον τῇ ὕλῃ τὶ ποιεῖν δυνήσεται. [G] καὶ μὴν ἐδὲ κατὰ διάδοσιν οἷόν τέ ἐςιν αὐτὸ δρᾷν. ἤτοι γὰρ διὰ ςερεῶν σωμάτων διΐξεται, ἢ διὰ νοητῶν τινῶν καὶ ἀναισθήτων πόρων. [H] ἀλλὰ διὰ μὲν ςερεῶν σωμάτων ἐκ ἂν φέροιτο· σῶμα γὰρ διὰ σώματος, [I] ἐ δύναται χωρεῖν. εἰ δὲ διὰ πόρων τινῶν, ὀφείλει ταῖς περιγραφέσαις τὲς πόρες ἐπιφανείαις προσπίπτον ποιεῖν· ἀλλ' αἵγε ἐπιφάνειαι [K] εἰσὶν ἀσώματοι, καὶ τὸ ἀσώματον ἔτε ποιεῖν ἔτε πάσχειν εὔλογόν ἐςι. τοίνυν ἐδὲ κατὰ διάδοσιν ποιεῖ τὸ αἴτιον. ᾧ ἕπεται, τὸ μηδ' ὅλως αἴτιον αὐτὸ τυγχάνειν. ἔνεςι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἀφῆς κοινότερον, τῷ τε ποιἐντι καὶ τῷ πάσχοντι ἐπαπορεῖν. ἵνα γάρ τι ποιήσῃ ἢ πάθῃ, ὀφείλει θίγειν ἢ θιχθῆναι· ἐδὲν δὲ ἔτε θίγειν ἔτε θιχθῆναι δύναται, καθὼς παραςήσομεν. ἐκ ἄρα ἔςιν ἢ τὸ ποιἐν, ἢ τὸ πάσχον. εἰ γὰρ ἅπτεταί τι τινὸς καὶ θιγγάνει, ἤτοι ὅλον ὅλε ἅπτεται, [L] ἢ μέρος μέρες, ἢ ὅλον μέρες, ἢ μέρος ὅλε· ἔτε δὲ μέρος μέρες, ἔτε ὅλον ὅλε, ἔτε ὅλον μέρες, ἔτε ἐναλλὰξ [M] ἅπτεται, καθὼς διδάξομεν. ἐκ ἄρα τι τινὸς ἅπτεται. καὶ εἰ μηδὲν μηδενὸς ἅπτεται, ἔτε τὸ πάσχον ἔςιν, ἔτε τὸ ποιἐν. ὅλον μὲν ἐν ὅλε ἐχ ἅπτεται κατὰ λόγον. εἰ γὰρ ὅλον ὅλε ἅπτεται, ἐ θίξις ἔςαι, ἀλλὰ ἕνωσις [N] ἀμφοτέρων· καὶ τὰ δύο σώματα ἓν ἔςαι σῶμα, διὰ τὸ καὶ τοῖς κατὰ βάθος ὀφείλειν τὸ ἕτερον τἔ ἑτέρε θιγγάνειν· διὰ τὸ καὶ ταῦτα τἔ ὅλε καθεςᾶναι μέρη. καὶ μὴν ἐδὲ μέρος μέρες θιγγάνειν δυνατόν ἐςι. τὸ γὰρ μέρος κατὰ μὲν τὴν πρὸς τὸ ὅλον σχέσιν νοεῖται μέρος, κατὰ δὲ τὴν ἰδίαν περιγραφήν, ἔςιν ὅλον. πάλιν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἤτοι τὸ ὅλον μέρος τἔ ὅλε μέρες ἅψεται, ἢ μέρος μέρες. καὶ εἰ μὲν ὅλον ὅλε, ἑνωθήσεται, καὶ ἀμφότερα ἓν γενήσεται σῶμα· εἰ δὲ μέρει μέρος, ἐκεῖνο πάλιν τὸ μέρος κατ' ἰδίαν περιγραφὴν ὅλον νοέμενον, ἤτοι ὅλον ὅλε τἔ μέρες ἅψεται, ἢ μέρει τινὶ τινος μέρες· καὶ ἔτως εἰς ἄπειρον. ἐ τοίνυν ἐδὲ μέρος μέρες ἅπτεται· καὶ μὴν ἐδὲ ὅλον μέρες. εἰ γὰρ τὸ ὅλον τἔ μέρες ἅψεται, ἔςαι καὶ τὸ ὅλον συνυποςελλόμενον τῷ μέρει μέρος· καὶ τὸ μέρος

NOTÆ.

G ποιεῖν δυνήσεται] MS. Ciz. δύναται.

H διὰ νοητῶν τινῶν καὶ ἀναισθήτων πόρων] Corpora quævis etiam firmiſſima poris, ſenſui licet haud patentibus ſcatere veteres etiam Philoſophi pulchre viderunt, unde Plutarchus in quæſtionibus Platonicis p. 1005. docet, ferrum a Magnete attrahi per ἀποῤῥοίας illius in orbem agitatas & ferri poris ſeſe inſinuantes. De poris in corpore humano meminit noſter 2. adverſus Log. Sect. 309.

I σῶμα γὰρ διὰ σώματος] Commune hoc Philoſophorum ſcitum, ἀντιτυπίαν corporibus tribuentium, ut dictum 3. Pyrrhon. Sect. 39.

K ἀλλ' αἵγε ἐπιφάνειαι] Ita MS. Ciz. pro ἄλλα γε. Repetit porro hoc loco & ad ſuperficies pororum applicat, quod de corporum ſuperficie modo dixerat Sect. 255.

L ἤτοι ὅλον ὅλε ἅπτεται] Eadem cavillatio 3. Pyrrhon. Sect. 45. ſeq. & adverſus Geometras Sect. 34. ſeq. atque hoc ipſo libro infra Sect. 388.

M ἔτε ἐναλλὰξ] Hoc eſt ἔτε μέρος τἔ ὅλε. Infra, Sect. 264.

N ἐ θίξις ἔςαι ἀλλὰ ἕνωσις] Imo σύγχυσις, ut dixit lib. 3. Pyrrhon. Sect. 42. Similiter ἕνωσις θίξει opponitur infra Sect. 265.

ἀντιπαρ-

ἀντιπαρεκτεινόμενον τῷ ὅλῳ ὅλον. τὸ γὰρ ἴσον τῷ μέρει, τὴν τοῦ μέρους εἶχεν ἀναλογίαν, καὶ τὸ ἴσον τῷ ὅλῳ, τὴν τοῦ ὅλου. τελέως δὲ ἀπερρωγός [O] ἐστιν, ἢ τὸ ὅλον ποιεῖν μέρος, ἢ τὸ μέρος ἴσον ἀξιοῦν εἶναι τῷ ὅλῳ. τοίνυν οὐδὲ τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅπτεται. καὶ ἄλλως. εἰ τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅπτεται, ἔσται ἑαυτοῦ μικρότερον, καὶ πάλιν ἑαυτοῦ μεῖζον· ὅπερ ἐστὶ τοῦ προτέρου χεῖρον. τό, τε γὰρ ὅλον, εἰ τὸν αὐτὸν ἐπιλαμβάνει τόπον τῷ μέρει, ἴσον ἔσται τῷ μέρει· ἴσον δὲ τούτῳ γινόμενον, μικρότερον ἑαυτοῦ ἔσται. καὶ ἀνάπαλιν, τὸ μέρος εἰ ἀντιπαρεκτείνεται τῷ ὅλῳ, τὸν αὐτὸν ἐφέξει τούτῳ τόπον· τῷ δὲ ὅλῳ τὸν αὐτὸν ἐπεσχηκὸς τόπον, ἔσται μεῖζον ἑαυτοῦ. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς ἀναστροφῆς ἐστι λόγος. εἰ γὰρ μὴ δύναται τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅπτεσθαι, διὰ τὰς μικρῷ πρόσθεν ἐπιλογισθείσας αἰτίας, οὐδὲ τὸ μέρος δυνήσεται τοῦ ὅλου ἅπτεσθαι. ὅθεν εἰ μήτε τὸ ὅλον τοῦ ὅλου ἅπτεται, μήτε τὸ μέρος τοῦ μέρους, μήτε τὸ ὅλον τοῦ μέρους, μήτε ἐναλλὰξ· οὐδὲν οὐδενὸς ἅπτεται. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ αἴτιόν τι τινὸς ὑπάρξει, οὐδὲ πάσχον τι ὑπό τινος. πρὸς τούτοις τε εἰ ἅπτεταί τι τινὸς, ἤτοι μεσολαβούμενον ὑπό τινος, οἷον πόρου ἢ γραμμῆς, ἅψεταί τινος, ἢ ὑπὸ οὐδενὸς μεσολαβούμενον. καὶ εἰ μὲν ὑπό τινος μεσολαβοῖτο, οὐχ ἅψεται οὗ λέγεται ἅπτεσθαι, ἀλλὰ τοῦ μεταξὺ ἀμφοτέρων. εἰ δὲ μηδενὸς ἁπαξαπλῶς μεταξὺ ἀμφοτέρων ὄντος τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἅψεται, ἕνωσις ἔσται ἀμφοτέρων, ἀλλ' οὐ θίξις. [P] τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ τι τινὸς ἅπτεται. [Q] ὅθεν εἴπερ, ἵνα νοηθῇ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, δεῖ προωμολογῆσθαι τὸ, ὅτι τινὸς ἅπτεται· δέδεικται δὲ μηδὲν μηδενὸς ἁπτόμενον, λεκτέον μηδὲ τὸ ποιοῦν, μηδὲ τὸ πάσχον ὑπάρχειν. τὸ μὲν οὖν ποιοῦν αἴτιον οὕτω καὶ κατ' ἰδίαν καὶ κοινῇ μετὰ τοῦ πάσχοντος ἀπορεῖται. ἄπορος δέ ἐστι κατ' ἰδίαν καὶ ὁ περὶ τοῦ πάσχοντος λόγος. εἰ γὰρ πάσχει τι, ἤτοι τὸ ὂν πάσχει τι, ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ ὂν πάσχει τι, ὡς παραστήσομεν, οὔτε τὸ μὴ ὂν, [R] ὡς ὑπομνήσομεν· οὐκ ἄρα πάσχει τι. τὸ μὲν οὖν ὂν, οὐ πάσχει. ἐφ' ὅσον γὰρ ὄν ἐστι, καὶ τὴν ἰδίαν φύσιν ἔχει, οὐ πάσχει· τὸ δὲ μὴ ὂν, τῷ μηδ' ὅλως ὑπάρχειν, οὐκ ἂν πάθοι· παρὰ δὲ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐδέν ἐστιν. οὐκ ἄρα πάσχει τι. οἷον ὁ

quæ pariter coëxtenditur cum toto, erit totum. Nam quod eſt æquale parti, habet partis proportionem: & quod eſt toti æquale, habet totius proportionem. Eſt autem plane res abſona & abrupta, aut totum facere partem, aut cenſere partem eſſe toti æqualem. Neque totum ergo tangit partem. 263. Et aliter. Si totum tangit partem, erit ſeipſo minus, & rurſus ſeipſo majus. quod quidem eſt priori deterius. Totum enim ſi eundem locum occupat quem pars, erit æquale parti. Si ei autem ſit æquale, erit ſeipſo minus. Et viciſſim, pars ſi cum toto pariter coëxtenditur, eumdem quem ipſum tenebit locum. Si eumdem autem locum tenuerit quem totum, erit ſeipſo major. 264. Eadem eſt ratio etiam ſi rem invertamus. Nam ſi totum non poteſt partem tangere, propter cauſas jamjam conſideratas: neque pars poterit totum tangere. Unde ſi neque totum tangit totum, neque pars partem: neque totum partem, neque contra: nihil, nihil tangit. Propterea autem neque erit aliquid alicujus cauſa, neque quicquam quod ab aliquo patitur. 265. Ad hæc accedit, quod ſi aliquid tangit aliquid, aut ab aliquo interceptum, utpote meatu vel linea, tanget aliquid: aut a nullo interceptum. Et, ſi intercipiatur quidem ab aliquo, non tanget id quod dicitur tangere, ſed quod inter ea intercedit. Si autem nulla omnino re inter ea intercedente, alterum tangit alterum, erit utriusque unio, non contactus. 266. Ergo nec hac ratione aliquid tangit aliquid. Unde quandoquidem ut efficiens aliquod patiensve intelligatur, neceſſe eſt prius in confeſſo eſſe quod aliquid tangit. Oſtenſum eſt autem, nihil nihil tangere. Dicendum eſt ergo neque eſſe efficiens nec patiens. Atque de cauſa quidem efficiente ſic dubitatur, & ſeparatim, & communiter cum patiente. 267. Dubitatur autem ſeparatim etiam de patiente. Nam ſi patitur aliquid, aut id quod eſt, patitur aliquid, aut id quod non eſt, Sed neque quod eſt, patitur aliquid, ut oſtendemus: neque quod non eſt, ut admonebimus. Non patitur ergo aliquid. 268. Atque id quidem quod eſt, non patitur. Nam quatenus quidem eſt id quod eſt, & propriam habet naturam, non patitur. Quod autem non eſt, eo quod non ſit omnino, nequaquam patietur. Præter eſſe autem aut non eſſe, nihil eſt. Non ergo patitur. 269. Ut exempli

NOTÆ.

O ἀπερρωγός] MS. Ciz. ἀπορρωγός, minus bene. Eſt autem ἀπερρωγὸς hoc loco, abruptum ab omni ratione ac veriſimilitudine, adeoque abſurdum.

P ἕνωσις, -- οὐ θίξις] Supra, Sect. 260.

Q οὐδὲ ταύτῃ τι τινὸς ἅπτεται] MS. Ciz. ταύτῃ τοί τινος. In eodem Codice quemadmodum & in illo quo uſus fuit Hervetus, male omiſſa ſunt quæ deinceps ſequuntur verba, ὅθεν εἴπερ usque ad τινὸς ἅπτεται. Fraudi fuit hiſce verbis, quod & ſuperius comma vocibus τινὸς ἅπτεται clauditur.

R οὔτε τὸ -- ὂν οὔτε τὸ μὴ ὂν] Eadem cavillatio lib. adverſus Grammaticos Sect. 311. & lib. 1. adverſus Log. Sect. 378. Ejusdem generis eſt qua utitur infra Sect. 299. adde Lib. 2. contra Phyſ. Sect. 326. ſeq. & 346. ubi idem de Socrate.

cauſa, Socrates aut quando eſt, moritur, aut quando non eſt. Duo enim modo ſunt hæc tempora. unum quidem quo eſt & vivit: alterum autem quo non eſt, ſed periit. Quamobrem ut in altero horum moriatur neceſſe eſt. Atque quando eſt quidem & vivit, non moritur. vivit enim. Mortuus autem, rurſus non moritur, alioqui bis erit moriens. quod quidem eſt abſurdum. Non moritur ergo Socrates. 270. Cujuſmodi autem eſt hoc argumentum, tale eſt etiam de patiente. Neque enim id quod eſt, pati poteſt quatenus eſt id quod eſt, & intelligitur ex ea quæ fuit ab initio ſubſtantia: neque quod non eſt. omnino enim non exiſtit. Non ergo patitur aliquid. 271. Et adhuc clarius. Si quidem id quod eſt, patitur quando eſt id quod eſt, erunt ſimul in eodem contraria. Non ſimul autem conſiſtunt in eodem contraria. Non ergo patitur quod eſt, quando eſt quod eſt. Ut exempli cauſa, eſto id quod eſt, durum eſſe natura, & pati molleſcendo, ut cernimus in ferro. Ergo quando eſt durum, & eſt id quod eſt, non poteſt molliri. 272. Nam ſi mollitur quando eſt durum, erunt ſimul in eodem contraria. & quatenus quidem conſiſtit id quod eſt, erit durum: quatenus autem patitur, cum ſit id quod eſt, erit molle. Non poteſt autem idem ſimul & durum & molle intelligi. Non poteſt ergo id quod eſt, pati, quando eſt id quod eſt. 273. Eadem ratio eſt in albo & nigro colore. Eſto enim id quod eſt, quatenus eſt id quod eſt, etiam album eſſe, pati vero, quando nigrum fit. Ergo ſi id quod eſt, eſt etiam album, & tunc cenſetur pati quando eſt album, nigrum erit, contraria habens accidentia: quod eſt abſurdum. Non ergo id quod eſt, quatenus eſt id quod eſt, pati poteſt. 274. Ad hæc accedit, quod ſi dicamus id quod eſt, pati quando eſt id quod eſt, erit aliquid factum priuſquam factum ſit. Non ergo, quatenus eſt id quod eſt, patitur. 275. Si enim durum eſt id quod eſt, quatenus eſt quod eſt, durum eſt, & non molle. Sin autem molle, antequam factum ſit molle, erit molle. Nam quatenus quidem eſt quod eſt, durum eſt & nondum molle. Quatenus autem quando eſt quod eſt, tunc cenſetur pati, fiet molle priuſquam fit molle. eſt autem hoc abſurdum. Non ergo quod eſt, quatenus eſt quod eſt, pati dicendum eſt. 276. Similiter nec quod non eſt, quando non eſt. Ei enim quod non eſt, nihil accidit. Cui autem nihil accidit, neque accidit ut patiatur. Ergo neque quod non eſt, patitur aliquid. Si autem neque quod eſt, neque quod non eſt, patitur aliquid: & præter hæc nihil eſt: nihil

Σωκράτης ἤτοι ὢν θνήσκει, ἢ μὴ ὤν. δύο γὰρ οὗτοι χρόνοι· εἷς μὲν ὁ καθ᾽ ὃν ἔστι καὶ ζῇ, ἕτερος δὲ καθ᾽ ὃν οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἔφθαρται. διόπερ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει κατὰ τὸν ἕτερον τούτων θνήσκειν. οὔτε μὲν οὖν ἔστι καὶ ζῇ, οὐ θνήσκει· ζῇ γὰρ δήπουθεν· θανὼν δὲ, πάλιν οὐ θνήσκει· ἐπεὶ δὶς ἔσται θνήσκων. ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν θνήσκει Σωκράτης. οἷος δέ ἐστιν ἐπὶ τούτου λόγος, τοιοῦτος καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχοντος. οὔτε γὰρ τὸ ὂν δύναται πάσχειν ἐφ᾽ ὅσον ὄν ἐστι, καὶ κατὰ τὴν ἀρχῆθεν ὑπόστασιν νοεῖται· οὔτε τὸ μὴ ὄν· ἀρχὴν γὰρ οὐχ ὑφέστηκεν· οὐκ ἄρα πάσχει τι. καὶ ἔτι τρανότερον· εἴπερ γε τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχει, ἔσται τἀναντία ὑφ᾽ ἓν ἐν τῷ αὐτῷ· οὐχὶ δέ γε τἀναντία ὑφ᾽ ἓν περὶ τῷ αὐτῷ συνίσταται· οὐκ ἄρα πάσχει τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστιν. οἷον, ἔστω τὸ ὂν τῇ φύσει σκληρὸν εἶναι, καὶ πάσχειν μαλακυνόμενον, καθάπερ ἐπὶ τοῦ σιδήρου θεωροῦμεν· οὐκοῦν ὅτε μὲν σκληρόν ἐστι καὶ ὄν, οὐ δύναται μαλακύνεσθαι, ἐπεὶ εἰ μαλακύνεται ὅτε σκληρόν ἐστιν, ἔσται τἀναντία περὶ τῷ αὐτῷ ὑφ᾽ ἕν. καὶ ᾗ μὲν καθέστηκεν ὄν, ἔσται σκληρόν· ᾗ δὲ πάσχει, [S] ὂν ὑπάρχον, ἔσται μαλακόν. οὐ δύναται δὲ τὸ αὐτὸ ὑφ᾽ ἓν καὶ σκληρὸν καὶ μαλακὸν νοεῖσθαι· οὐ δύναται ἄρα τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχειν. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος. ἔστω γὰρ τὸ ὂν ᾗ ὄν ἐστι, λευκὸν εἶναι, καὶ πάσχειν αὐτὸ μέλαν γινόμενον. οὐκοῦν εἰ τὸ ὂν ἔστι, καὶ λευκὸν, τότε ἀξιοῦται πάσχειν, ὅτε λευκόν ἐστι, μέλαν ἔσται συμβεβηκότα ἔχον τὰ ἐναντία· ὅπερ ἄτοπον· οὐ τοίνυν τὸ ὂν ἐφ᾽ ὅσον ὄν ἐστι, πάσχειν πέφυκε. πρὸς τούτοις εἰ λέγοιμεν τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχειν, ἔσται τι πρὶν γεγονέναι γεγονός· οὐκ ἄρα τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχει. εἰ γὰρ σκληρόν ἐστι τὸ ὄν, ἐφ᾽ ὅσον ὄν ἐστι, σκληρόν ἐστι καὶ οὐ μαλακόν· εἰ δὲ μαλακὸν, πρὸ τοῦ γεγονέναι μαλακὸν, ἔσται μαλακόν. ᾗ μὲν γὰρ ὄν ἐστι, σκληρόν ἐστι καὶ οὔπω μαλακόν· ᾗ δὲ ὅτε ὄν ἐστι, τότε ἀξιοῦται πάσχειν, πρὶν γεγονέναι μαλακὸν, γενήσεται μαλακόν· ἄτοπον δέ γε τὸ τοιοῦτον· οὐκ ἄρα τὸ ὄν, ἐφ᾽ ὅσον ὄν ἐστι, πάσχειν ῥητέον. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ μὴ ὄν, ὅτε μὴ ὄν ἐστι. τῷ γὰρ μὴ ὄντι, [T] οὐδὲν συμβέβηκεν. ᾧ δὲ μηδὲν συμβέβηκεν, οὐδὲ τὸ πάσχειν συμβέβηκε. τοίνυν οὐδὲ τὸ μὴ ὂν πάσχει τι. εἰ δὲ μήτε τὸ ὄν, μήτε τὸ μὴ ὂν πάσχει τι, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν ἐστιν· οὐδὲν

NOTÆ.

S ᾗ δὲ πάσχει] MS. Ciz. πάσχειν.

T τῷ γὰρ μὴ ὄντι] Ita recte MS. Ciz. pro μὴ ἐν ὄντι.

ἐστὶ

ἐςι τὸ πάσχον. καὶ μὴν εἰ ἔςι τι τὸ πάσχον, ἤτοι κατὰ πρόσθεσιν πάσχει ἢ κατὰ ἀφαίρεσιν, ἢ κατὰ ἑτεροίωσιν καὶ μεταβολήν. οὔτε δὲ πρόσθεσίς τις ἐςὶν, οὔτε ἀφαίρεσις, οὔτε μεταβολὴ, καὶ ἑτεροίωσις, ὡς ὑποδείξομεν· οὐκ ἄρα πάσχει τι. [U] καθὰ γὰρ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων κατὰ τούτους τοὺς τρεῖς τρόπους γίνονταί τινες μεταπτώσεις, καὶ τοῦ μὲν, κωβιὸς, [X] ὀνόματος ἀφαιρεθείσης τῆς πρώτης συλλαβῆς, γίνεται ἕτερον ὄνομα, βίος, καὶ τούτου προστεθείσης τῆς αὐτῆς συλλαβῆς συνίςαται τὸ πρότερον ὄνομα· καὶ παρὰ ἐναλλαγὴν ςοιχείων, [Y] ὡς τὸ, ἄρχων, ὄνομα, γίνεται, Χάρων· οὕτω καὶ τὰ σώματα λεχθείη ἂν πάσχειν τριχῶς· ἤτοι κατὰ ἀφαίρεσιν, ἢ κατὰ πρόσθεσιν, ἢ κατὰ ἑτεροίωσιν. κατὰ ἀφαίρεσιν μὲν, οἷον τὰ φθίνοντα· κατὰ πρόσθεσιν δὲ, οἷον τὰ αὐξόμενα· κατὰ τροπὴν δὲ, ὡς τὰ ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον μεταπίπτοντα. ἐὰν οὖν δειχθῇ ὅτι οὐδὲν οὐδενὸς ἀφαιρεῖται, καὶ ὅτι οὐδὲν οὐδενὶ προστίθεται, καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπ' οὐδενὸς μετατίθεται, [Z] αὐτόθεν ἔςαι κατεσκευασμένον τὸ, μηδὲν εἶναι τὸ πάσχον. λέγωμεν δὲ ἐν πρώτοις περὶ τοῦ κατὰ ἀφαίρεσιν τρόπου. εἰ γὰρ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, [A] ἤτοι σῶμα ἀπὸ σώματος ἀφαιρεῖται, ἢ ἀσώματον ἀπὸ ἀσωμάτου, ἢ σῶμα ἀπὸ ἀσωμάτου, ἢ ἀσώματον ἀπὸ σώματος. οὔτε δὲ σῶμα ἀπὸ σώματος ἀφαιρεῖται, ὡς δείξομεν, οὔτε ἀσώματον ἀπὸ ἀσωμάτου, καθὼς παραςήσομεν, οὔτε σῶμα ἀπὸ ἀσωμάτου, ἢ ἀσώματον ἀπὸ σώματος, ὡς καταςησόμεθα. οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι τινός. ἀσώματον μὲν οὖν ἀπὸ ἀσωμάτου ἀφαιρεθῆναι τῶν ἀδυνάτων ἐςί. τὸ γὰρ ἀφαιρούμενον ἀπό τινος, οὐκ ἔςιν ἀθιγές· τὸ δὲ ἀσώματον ἀθιγὲς [B] ὄν, οὐ παρέχει αὐτὸ πρὸς ἀφαίρεσιν καὶ χωρισμόν. ἔνθεν καὶ ματάζουσι [C] οἱ μαθηματικοὶ, ὅταν λέγωσι τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν δίχα τεμεῖν. [D] ἡ γὰρ ἡμῖν ἐπὶ τοῦ ἄβακος δεικνυμένη εὐθεῖα, αἰσθητὸν ἔχει μῆκος καὶ πλάτος· ἡ δὲ ὑπ' αὐτῶν νοουμένη εὐθεῖα γραμμὴ, μῆκός ἐςιν ἀπλατές. καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἄβακος δεικνυμένη, οὐκ

eſt quod patitur. 277. Quinetiam ſi eſt aliquid patiens, aut patitur per additionem, aut per ablationem, aut per alterationem & mutationem. Sed nec eſt additio aliqua, neque ablatio, neque mutatio & alteratio, ut oſtendemus. Non ergo patitur aliquid. 278. Quomodo enim in nominibus, his tribus modis fiunt quædam transmutationes: ut a nomine gobii piſcis, κώβιος, ablata prima ſyllaba fit aliud nomen, βίος, id eſt vita: & ſi adjecta fuerit eadem ſyllaba, conſiſtit prius nomen: & ex transmutatione elementorum, ut nomen Archon fit Charon: ita etiam corpora dicuntur pati tribus modis, nempe aut per ablationem, aut per additionem, aut per alterationem. 279. Per ablationem quidem, ut quæ tabeſcunt. Per additionem autem, ut quæ creſcunt & augentur. Per mutationem, ut quæ a ſanitate ad morbos tranſeunt. Si ergo oſtenſum fuerit quod a nullo nihil aufertur, & nulli quidquam additur, nihilque in nulla re mutatur ſive transponitur, ex eo probatum erit, nihil eſſe quod patitur. 280. Dicamus autem in primis de modo per ablationem. Si enim aliquid ab aliquo aufertur, aut corpus aufertur a corpore, aut incorporeum ab incorporeo: aut corpus ab incorporeo, aut incorporeum a corpore. Sed nec corpus a corpore aufertur, ut oſtendemus: neque incorporeum ab incorporeo ut declarabimus: neque corpus ab incorporeo, aut incorporeum a corpore, ut probabimus: Non ergo aufertur aliquid ab aliquo. 281. Atque fieri quidem non poteſt ut incorporeum auferatur ab incorporeo. Nam quod ab aliquo aufertur, non eſt ejusmodi ut tangi non poſſit. Incorporeum autem, cum ſit ejusmodi ut tangi non poſſit, non præbet ſe opportunum ad ablationem & ſeparationem. 282. Unde etiam nugantur Mathematici quando dicunt, Datam rectam ſecare bifariam. Recta enim quæ nobis oſtenditur in abaco, ſenſilem habet longitudinem & latitudinem: recta autem quæ ab eis intelligitur linea, eſt longitudo expers latitudinis. & quæ in abaco oſtenditur linea, non

NOTÆ.

U οὐκ ἄρα πάσχει τι] Infra, Sect. 329. 366.

X κωβιὸς] Cobio vel gobio, piſcis nomen, Ovidio gobius.

Y παρὰ ἐναλλαγὴν ςοιχείων] Hoc eſt quod anagramma ſolemus appellare, quaſi literarum ἀναςροφῇ & luſu olim uſus Lycophron, cui Ἀρσινόη, ἴον Ἥρας, & Πτολεμαῖος fuit ἀπὸ μέλιτος. Aliud eſt παραγραμματισμὸς literæ pro litera de quo Svidas. Illa autem vocum ἐναλλαγὴ frequens etiam communi ſermonis uſurpatione, inprimis orientalibus, ut perinde dicant v. g. *Agbar* & *Abgar*, *Paraſgad* & *Paſargada*, *Almuggim* & *Algummim*, *naak* & *anak*, *daab* & *adab*, &c. ut notarunt Bochartus 1. Hieroz. p. 716. & Huetius c. 6. de navigatione Ophiritica. Sic Græci Ἀρχέαγαθος & Ἀγάθαρχος, Φέρβος & βρέφος, ἔκπαγλος & ἔκπλαγος, cujus generis plura collegit Jo. Frid. Gronovius lib. 1. Obſervatt. p. 25. Sed quamplurima in omni genere ex antiquitatis non minus quam recentium ingeniorum uſu ἀναςροφῆς hujus exempla obſervata & jucunde digeſta ſunt ab amico cum viveret noſtro B. Chriſtiano Serpilio, qui duobus ante obitum annis ſub Z. Celſpirii nomine duos nuper de Anagrammatiſmo libros vulgavit Ratiſponæ A. 1713. 8.

Z καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπ' οὐδενὸς μετατίθεται] Hæc verba in verſione Herveti atque in MS. Ciz. deſiderantur. Sed non debebant abeſſe. Vide infra Sect. 328.

A εἰ γὰρ ἀφαιρεῖταί τι] Conferendus liber 3. Pyrrhon. Sect. 85. ſeq.

B τὸ δὲ ἀσώματον ἀθιγὲς] Hoc eſt quod nec tangere nec tangi per naturam ſuam poteſt, ſupra, Sect. 216.

C ἔνθεν καὶ ματάζουσι] MS. Ciz. ὅθεν καὶ ματαιάζουσιν.

D τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν, δίχα τεμεῖν] Idem Euclidis problema lib. 1. propoſit. 10. oppugnat noſter libro adverſus Geometras Sect. 109. ſeq. iiſdem argumentis.

poteſt eſſe linea: & qui eam ſecare aggrediuntur, non quæ eſt, ſed quæ non eſt, ſecant lineam. 283. Aut etiam aliter. Quoniam, ut eſt eorum ſententia, linea intelligitur conſtans ex punctis, ſit aliqua recta linea, quam ſe dicunt ſecare in partes æquales, quæ conſtet ex punctis imparibus, utpote novem. Sed eam quidem ſecantes, aut quintum punctum divident, eum, inquam, qui intelligitur inter quatuor: aut ex ſegmentis, alterum quidem facient quatuor punctorum, alterum vero quinque. Atque quintum quidem punctum ſe non ſecare dixerint. ex eorum enim ſententia caret partibus. Quod caret autem partibus, non poteſt in partes dividi. Reſtat ergo ut ex ſegmentis lineæ faciant alterum quidem punctorum quatuor, alterum vero quinque. quod rurſus eſt abſurdum, & præter eorum propoſitum. Nam pollicentur quidem ſe datam rectam lineam ex ſcientiæ ſuæ præceptis in partes æquales dividere: dividunt autem in inæquales. 284. Eadem ratio intelligatur etiam in circulo. Dicunt enim circulum eſſe figuram planam, quæ continetur ab una linea, in quo omnes quæ a centro ad circumferentiam educuntur rectæ, ſunt inter ſe æquales. Deinde ſuper his proponitur problema de circulo bifariam dividendo: quod quidem non poteſt fieri. Centrum enim quod eſt medium totius circuli, aut in duas partes dividitur per circuli in duas partes diviſionem: aut alteri parti attribuitur. 285. Sed fieri quidem non poteſt ut bifariam ſecetur. Quomodo enim fieri poteſt ut mente concipiatur diviſum in partes id quod caret partibus? Sin autem attribuitur alteri parti, partes erunt inæquales, & circulus non dividetur medius: 286. [illegible] ſecat lineam ſive circulum, aut eſt corpus, aut incorporeum. [illegible]corpus quidem quomodo poterit intelligi? Neque enim tangi poteſt, & eſt incorporeum, nec conſpici poteſt id quod ſecatur, nempe linea & circulus. Cum autem ſit ejusmodi, non poterit ſecari a corpore. Quod enim ſecatur a corpore, oportet pati & tangi. Incorporeo autem neque ut tangat a natura inſitum eſt, neque ut tangatur. Quamobrem mente non poſ-

ἂν εἴη γραμμή. [E] καὶ οἱ ἐπιβαλλόμενοι ταύτην τέμνειν, οὐ τὴν οὖσαν γραμμὴν, ἀλλὰ τὴν μὴ οὖσαν τέμνουσιν. [F] ἢ καὶ ἄλλως, ἐπεὶ κατ' αὐτοὺς ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν συνεστῶσα νοεῖται, ἔστω τις εὐθεῖα γραμμὴ, ἣν λέγουσιν εἰς ἴσα τέμνειν, ἐκ περισσῶν συνεστῶσα στιγμῶν, οἷον ἐννέα. ἀλλὰ ταύτην γε τέμνοντες, ἢ τὴν πέμπτην διελοῦσι στιγμήν· φημὶ δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τεσσάρων καὶ τῶν τεσσάρων νοουμένην· ἢ τῶν τμημάτων, τὸ μὲν, τεττάρων ποιήσουσι στιγμῶν, τὸ δὲ, πέντε. τὴν μὲν οὖν πέμπτην στιγμὴν, οὐκ ἂν φαῖεν τέμνειν· ἀμερὴς γάρ ἐστι κατ' αὐτούς. [G] καὶ τὸ ἀμερὲς ἀδύνατον νοεῖν εἰς μέρη διαιρούμενον. λείπεται ἄρα, τῶν τῆς γραμμῆς τμημάτων, τὸ μὲν τεσσάρων ποιεῖν στιγμῶν, τὸ δὲ, πέντε, ὃ πάλιν ἐστὶν ἄτοπον, καὶ παρὰ τὴν πρόθεσιν αὐτῶν. [H] ὑπισχνοῦνται μὲν γὰρ ἐπιστημονικῶς, τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν γραμμὴν εἰς ἴσα διαιρεῖν τμήματα· διαιροῦσι δὲ αὐτὴν εἰς ἄνισα. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου λόγος νοείσθω. φασὶ γὰρ κύκλον εἶναι σχῆμα [I] ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, ἐφ' οὗ πᾶσαι αἱ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν ἐκβαλλόμεναι εὐθεῖαι, ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν. εἶτα ἐπὶ τούτοις πρόβλημά ἐστι, τὸν κύκλον δίχα τεμεῖν· [K] ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. τὸ γὰρ κέντρον, ὅπερ παντὸς τοῦ κύκλου μεσαίτατόν ἐστιν, ἤτοι δίχα τέμνεται, κατὰ τὴν τοῦ κύκλου διχοτόμησιν, ἢ τῷ ἑτέρῳ προσμερίζεται τμήματι. ἀλλὰ δίχα μὲν τμηθῆναι, τῶν ἀδυνάτων. πῶς γὰρ οἷόν τε τὸ ἀμερὲς ἐπινοεῖν μεριζόμενον; εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ προσμερίζεται τμήματι, ἄνισα γίνεται τὰ τμήματα, καὶ ὁ κύκλος οὐ μέσος διαιρεῖται. τό, [illegible] ἢ τὸν κύκλον, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον. ἀλλὰ σῶμα μὲν, πῶς ἐπινοηθείη; ἀθιγὲς γὰρ καὶ ἀσώματον, [L] καὶ ἀνύποπτον ἡμῖν τὸ τεμνόμενον, τουτέστιν ἡ γραμμὴ καὶ ὁ κύκλος. τοιοῦτο δὲ ὤν, οὐκ ἂν τμηθείη ὑπὸ σώματος. τὸ γὰρ ὑπὸ σώματος τεμνόμενον, παθεῖν δεῖ καὶ θιχθῆναι· τὸ δὲ ἀσώματον, οὔτε θίγειν οὔτε θιχθῆναι [M] πέφυκεν. ὥστε οὐκ ἔνεστι νοῆσαι ὑπὸ

NOTÆ.

E οὐκ ἂν εἴη γραμμή] Non eſt linea, quia habet latitudinem, adeoque definitio lineæ in eam non quadrat.

F τὴν μὴ οὖσαν τέμνουσιν] Secant, hoc eſt, ſecare inſtituunt Mathematici in duas æquales partes lineam, quam ipſi definiunt *μῆκος ἀπλατὲς*, longitudinem deſtitutam latitudine. Talis autem neque in abaco neque usquam alibi reperitur. Hic verborum illorum ſenſus. De linea in abaco peculiariter inſtituet diſputationem Sect. 294. ſeq.

G ἀμερὴς γάρ ἐστι κατ' αὐτούς] Nota puncti definitio apud Euclidem quod ſit οὗ *μέρος οὐδέν*. Sic infra Sect. 285. *πῶς γὰρ οἷόν τε τὸ ἀμερὲς ἐπινοεῖν μεριζόμενον*; adde 288. 289. 293. Deinceps in MS. Ciz. oſcitantia librarii deſiderantur verba *καὶ τὸ ἀμερὲς* usque ad *λείπεται ἄρα*.

H παρὰ τὴν πρόθεσιν αὐτῶν] Ita recte MS. Ciz. pro *πρόσθεσιν*. Atque ita etiam legit interpres Hervetus.

I κύκλον εἶναι σχῆμα] Vide lib. adverſus Geometras Sect. 107. Pro *ἐφ' οὗ* male erat in editis *ἀφ' οὗ*.

K τὸν κύκλον δίχα τεμεῖν] Conferendus iterum liber adverſus Geometras Sect. 112. ſeq. ubi eandem Euclidis propoſitionem 32. libri tertii, iiſdem argumentis impugnat.

L ἀθιγὲς καὶ ἀσώματον] Circulus eſt linea in ſe per orbem rediens, linea vero longitudo deſtituta latitudine. Itaque corpus non eſt, quod longitudine & latitudine & profunditate ſoliditateque conſtat.

M οὔτε θίγειν οὔτε θιχθῆναι] Supra, Sect. 216.

σώματος

σώματος τεμνομένην τὴν γραμμὴν, καὶ διαιρούμενον τὸν κύκλον ἐπινοῆσαι. καὶ μὴν οὐδὲ ἀπὸ ἀσωμάτου τινός. εἰ γὰρ ἀσώματόν ἐστι τὸ διαιροῦν τὴν γραμμὴν ἢ τὸν κύκλον, ἤτοι στιγμὴ στιγμὴν τέμνει, ἢ γραμμὴ γραμμήν. οὔτε δὲ στιγμὴ τὴν στιγμὴν, οὔτε γραμμὴ τὴν γραμμὴν οἷά τέ ἐστι τέμνειν. ἀλλὰ στιγμὴ μὲν τὴν στιγμὴν οὐκ ἂν τέμοι, ἐπεὶ ἑκατέρα ἐστὶν ἀμερής· [N] καὶ οὔτε ἡ τέμνουσα [O] ἔχει οἷς τεμεῖ, οὔτε ἡ τεμνομένη τὸ εἰς ὃ [P] τμηθήσεται. γραμμὴ δὲ τὴν γραμμὴν πάλιν οὐκ ἂν διαιροίη. ἐάν τε γὰρ πλαγίως ἐπιζευχθῇ, ἐάν τε ὀρθίως ἡ τέμνουσα τῇ τεμνομένῃ, κατ᾽ ἀνάγκην ὀφείλει στιγμὴ ἑαυτῆς ἐπιζεύγνυσθαι τῇ κατὰ τὴν διαιρουμένην γραμμὴν στιγμῇ. ἀμεροῦς οὖν οὔσης καὶ τῆς ἐπιζευγνυμένης, ἀμεροῦς δὲ καὶ τῆς ἐν τῇ τεμνομένῃ, οὐ γενήσεταί τις διαίρεσις, διὰ τὸ μήτε τὴν τέμνουσαν εὐφυῶς ἔχειν πρὸς τὸ τέμνειν, οὖσαν ἀμερῆ, μήτε τὴν τεμνομένην πρὸς τὸ τέμνεσθαι, τῷ παντὸς ἐστερῆσθαι μέρους. καὶ μὴν οὐδ᾽ ἔνεστι λέγειν ὅτι τὸ τέμνον τὴν γραμμὴν, μεταξὺ δυοῖν στιγμῶν τῶν ἐν τῇ τεμνομένῃ γραμμῇ πίπτον, τέμνει τὴν γραμμήν. τοῦτο γὰρ τῶν προειρημένων ἐστὶν ἀτοπώτερον. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν συνεχείᾳ γραμμῆς ἀδύνατόν ἐστι μέσον πεσεῖν πέρας, [Q] ἀλλ᾽ ἀνάγκη κατὰ στιγμὴν φερόμενον νοεῖν τὸ τέμνον. εἶτα, κἂν συγχωρηθῇ μεταξὺ δυοῖν στιγμῶν τῶν ἐν τῇ τεμνομένῃ γραμμῇ φερόμενον τὸ τέμνον, τέμνειν τὴν γραμμήν, χεῖρόν τι ἀναδύσεται τοῖς Γεωμέτραις. αἱ γὰρ συνθετικαὶ τῆς γραμμῆς στιγμαὶ, ἤτοι οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς ὡς μὴ παραδέχεσθαι μεταξὺ ἀλλήλων ἔξωθέν τινα στιγμὴν, ἢ οὐκ ἔσται ἡ ἐξ αὐτῶν συνεχὴς σύνθετος καὶ μία γραμμή. εἰ δ᾽ οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς, ὡς ἀνεπινόητον ἔχειν [R] μεταξὺ ἀλλήλων τόπον στιγμῶν, ἵνα τὸ τέμνον διχάζῃ τὴν γραμμήν· δυοῖν θάτερον, ἢ τὴν στιγμὴν δεῖ τὴν καθ᾽ ἧς φέρεται, νοεῖν διχαζομένην· ἢ τούτου ἀδυνάτου καθεστῶτος, τὰς ὑποκειμένας στιγμὰς τῆς γραμμῆς νοεῖν ὑπαναχωρούσας, καὶ τόπον καὶ διάστασιν παρεχομένας, τοτὲ μὲν [S] ἐπὶ τόδε τὸ μέρος συστελλομένων, τοτὲ δὲ, ἐπὶ τόδε· ὧν ἑκάτερόν ἐστιν ἄτοπον. οὔτε γὰρ στιγμὴ, καθὼς προπαρεμυθησάμεθα, [T] τέμνεσθαι δύναται, τῷ ἀμερὴς ὑπάρχειν· οὔτε αἱ ἐν τῇ τεμνομένῃ γραμμῇ στιγμαὶ ὑπαναχωρεῖν πεφύκασιν. ἀκίνητοι γάρ εἰσι. [U] τοίνυν καὶ τὸ ἀσώμα-

ſumus concipere lineam quæ ſecatur, & circulum qui dividitur a corpore. 287. Sed neque ab aliquo incorporeo. Si eſt enim incorporeum quod dividit lineam ſeu circulum, aut punctus ſecat punctum, aut linea lineam, ſed nec punctus punctum, nec linea ſecare lineam poteſt. 288. Nam punctus quidem punctum non ſecuerit, quoniam uterque caret partibus. Sed neque ſecans habet quibus ſecet: neque qui ſecatur, ea in quæ ſecabitur. 289. Rurſus nec linea lineam diviſerit. Nam ſive oblique ſivc directo adjuncta fuerit ea quæ ſecat ei quæ ſecatur, neceſſario punctus ejus debet applicari puncto qui eſt in linea quæ dividitur. Cum partibus autem careat & qui applicatur, & is qui in ea eſt quæ ſecatur, non fiet aliqua diviſio, propterea quod neque quæ ſecat, ſecundum naturam apta ſit ad ſecandum, dum careat partibus: neque quæ ſecatur ad hoc ut ſecetur quod & ipſa ſit parte omni deſtituta. 290. Sed neque dici poteſt quod id quod ſecat lineam, cadens inter duos punctos ex iis qui ſecantur in linea, ſecabit lineam. Eſt enim hoc abſurdius iis quæ prius dicta ſunt. Nam primum quidem in lineæ continuationem fieri non poteſt ut cadat medii extremum, ſed neceſſe eſt intelligere per punctum ferri id quod ſecat. 291. Deinde etiam ſi conceſſum fuerit, inter duos punctos qui ſunt in linea quæ ſecatur, latum id quod ſecat ſecare lineam, deterius quidpiam emerget Geometris. Puncti enim qui componunt lineam, aut ſunt adeo continentes, ut non extrinſecus admittant inter ſe aliquem punctum: aut non erit ex ipſis continua, compoſita, & una linea. 292. Sin autem ſunt adeo continentes, ut non liceat inter illos concipere locum pun[illegible] ut quod [illegible], in duas æquales partes ſecet lineam: duorum alterum, aut oportet punctum in quo fertur, intelligere ſecari in duas partes: aut ſi hoc fieri non poſſit, intelligere punctos lineæ cedere, & locum & diſtantiam præbere, ut quæ aliquando quidem in hanc partem contrahantur, aliquando vero in illam. quorum utrumque eſt abſurdum. 293. Neque enim punctus, ſicut prius expoſuimus, poteſt ſecari, quod careat partibus. Neque puncti qui ſunt in linea quæ ſecatur, ſua natura poſſunt cedere. ſunt enim immobiles. Ergo nec incorporeum aufer-

NOTÆ.

N ἀμερής] Supra, Sect. 283.

O οὔτε ἡ τέμνουσα] Sic legendum pro μνοῦσα, quod in editis erat, facile apparet, licet non moneret MS. Ciz. & interpres Hervetus.

P τὸ εἰς ὃ] Idem MS. εἰς ἅ. Qua ratione legendum: τὰ εἰς ἃ τμηθήσεται. quod & præſtat.

Q μέσον πεσεῖν πέρας] Hervetus legit τέρας, vertit enim: *fieri non poteſt ut cadat medium, eſſet enim monſtrum.* Sed præſtat illa lectio quam expreſſi.

R ὡς ἀνεπινόητον ἔχειν] MS. Ciz. ἔχει.

S τοτὲ μὲν] Idem MS. ποτέ. mox συστελλομένας potius.

T καθὼς προπαρεμυθησάμεθα] Sect. 283. 288. 289. 293.

U ἀκίνητοι γάρ εἰσιν] Quia nullum inter puncta, ex quorum cohærente fluxu linea conſtat, ſpatium intercedere a Geometris ponitur.

tur ab aliquo incorporeo, neque admittit ablationem. 294. Quod ſi in lineis & circulis ſenſilibus, hoc eſt qui cernuntur in abaco, ſtatuentes orationem, velint Geometræ docere aliquid ab aliquo auferri, non potuerunt. Neque a tota linea, aut a toto circulo poteſt intelligi aliqua facta eſſe ablatio: neque a parte, ut paulo poſt progredientes docebimus, quando deſcendemus ad inquiſitionem de corporibus quæ ſecantur. 295. Nunc autem cum breviter ſit oſtenſum quod nihil incorporeum poteſt ab aliquo auferri incorporeo, reſtat ut dicatur vel corpus ſeparari a corpore, vel incorporeum a corpore, vel corpus ab incorporeo. Sed corpus quidem auferri ab incorporeo, eſt per ſe ejuſmodi, ut mens id cogitare non poſſit. 296. Incorporeum autem ſeparari a corpore eſt ex iis quæ non poſſunt fieri. Oportet enim id quod aufert, tangere id quod aufertur. tangi autem non poteſt incorporeum. & oſtenſum eſt fieri non poſſe ab eo contactus. Quamobrem nec incorporeum ſeparari poterit a corpore. Et alioqui quod ſeparatur ab aliquo, eſt veluti pars ejus a quo ſeparatur. Incorporeum autem non poteſt eſſe pars corporis. 297. Porro autem neque corpus poteſt ſeparari a corpore. Si enim corpus aufertur a corpore, aut æquale aufertur ab æquali, aut inæquale ab inæquali. Sed neque æquale ab æquali poteſt auferri, ut docebimus: neque inæquale ab inæquali, ut admonebimus. Corpus ergo non aufertur a corpore. 298. Atque æquale quidem auferri non poteſt ab æquali, ut cubitus a cubito. hoc enim non eſſet ablatio, ſed perfecta & abſoluta ſubjecti deletio. 299. Et præterea aut a manente cubito faciemus ablationem, aut a non manente. Et, ſi a manente quidem, duplicabimus cubitum, non autem diminuemus. Quo modo enim cubitus adhuc ſtatuetur cubitus, ſi ex eo ablatus ſit cubitus? Sin autem non a manente, nihil relinquimus quod admittat ablationem. Ab iis enim quæ non ſunt, fieri non poteſt ut auferatur aliquid. Quamobrem æquale quidem non aufertur ab æquali. 300. Sed neque inæquale ab inæquali. Nam ſi ita ſit, aut majus aufertur a minori, ut a palmo cubitus: aut minus a majori, ut quod eſt unius palmi a cubitali. 301. Sed majus quidem non poteſt auferri a minori. Oportet enim id quod aufertur ab aliquo, contineri in illo ex quo fit ablatio. In minori autem

τον ὔτε ἀφαιρεῖται ἀπό τινος ἀσωμάτυ, ὔτε ἐπιδέχεται τὴν ἀφαίρεσιν. κἂν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν δὲ γραμμῶν καὶ κύκλων, τυτέςι τῶν ἐπὶ τῦ ἄβακος [X] βλεπομένων, θέλωσι ςήσαντες τὸν λόγον οἱ Γεωμέτραι διδάσκειν τὶ τινὸς ἀφαιρούμενον, ὐδυνήσονται. οὔτε ἀφ᾽ ὅλης τῆς γραμμῆς ἢ ἀφ᾽ ὅλυ τοῦ κύκλυ δύναταί τις ἀφαίρεσις γενομένη νοεῖσθαι, ὔτε ἀπὸ μέρυς, ὡς μικρὸν ὕςερον [Y] προβάντες τῦ λόγυ διδάξομεν, ὅταν εἰς τὴν περὶ τῶν τεμνομένων σωμάτων ζήτησιν συγκαταβαίνωμεν. νῦν δὲ συντόμως δειχθέντος ὅτι ὐδὲν ἀσώματον ὐδενὸς ἀσωμάτυ ἀφαιρεῖσθαι δύναται, λείπεται λέγειν, ἢ σῶμα ἀπὸ σώματος χωρίζεσθαι, ἢ ἀσώματον ἀπὸ σώματος, ἢ σῶμα ἀπὸ ἀσωμάτυ. ἀλλὰ ἀσώματον [Z] μὲν ἀπὸ ἀσωμάτυ ἀφαιρεῖσθαι, αὐτόθεν ἐςὶν ἀδιανόητον. ἀσώματον δὲ ἀπὸ σώματος χωρίζεσθαι, τῶν ἀδυνάτων. θίγειν γὰρ δεῖ τῦ ἀφαιρυμένυ τὸ ἀφαιροῦν. ἀθιγὲς δέ ἐςι τὸ ἀσώματον, καὶ ἀδύνατος δέδεικται ἡ θίξις· [A] ὥςτε ὐδὲ ἀσώματον σώματος χωρισθείη ποτ᾽ ἄν. καὶ ἄλλως τὸ χωριζόμενόν τινος, οἱονεὶ μέρος ἐςὶ τῦ ἀφ᾽ ὗ χωρίζεται· τὸ δὲ ἀσώματον τῦ σώματος ὐκ ἂν εἴη μέρος. καὶ μὴν ὐδὲ σῶμα σώματος δύναται ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ σῶμα ἀπὸ σώματος ἀφαιρεῖται, ἤτοι τὸ ἴσον ἀπὸ ἴσυ [B] ἀφαιρεῖται, ἢ τὸ ἄνισον ἀπὸ τοῦ ἀνίσυ· ἀλλ᾽ ὔτε τὸ ἴσον ἀπὸ τῦ ἴσυ ἀφαιρεῖσθαι δύναται, ὡς διδάξομεν, οὔτε τὸ ἄνισον ἀπὸ τοῦ ἀνίσυ, ὡς ὑπομνήσομεν· οὐκ ἄρα σῶμα ἀπὸ σώματος ἀφαιρεῖται. ἴσον μὲν ὖν ἀπὸ ἴσυ ὐκ ἂν ἀφαιρεθείη, καθάπερ ἀπὸ πήχεος πῆχυς· ἐπεὶ ὐκ ἔςαι τὸ τοιοῦτον ἀφαίρεσις, ἀλλὰ παντελὴς τῦ ὑποκειμένυ ἀναίρεσις. καὶ ἔτι ἤτοι ἀπὸ μένοντος [C] τοῦ πήχεος ποιησόμεθα τὴν ἀφαίρεσιν, ἢ ἀπὸ μὴ μένοντος. καὶ εἰ μὲν ἀπὸ μένοντος, διπλασιάσομεν τὸν πῆχυν, ἀλλ᾽ ὐκ ἐλαττώσομεν. πῶς γὰρ ἔτι πῆχυς ὑποκείσεται ὁ πῆχυς, πήχεος ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθέντος; εἰ δὲ ἀπὸ μὴ μένοντος, οὐδὲν ἀπολείπομεν τὸ τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιδεξόμενον. ἀπὸ γὰρ τῶν μὴ ὄντων, ἀμήχανόν τι ἀφαιρεθῆναι. ὥςτε ἴσον μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσυ οὐκ ἀφαιρεῖται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἄνισον ἀπὸ τοῦ ἀνίσυ. εἰ γὰρ τοῦτο, ἤτοι τὸ μεῖζον ἀπὸ τῦ ἥττονος ἀφαιρεῖται, ὥςπερ ἀπὸ παλαιςῦ πῆχυς· ἢ ἀπὸ μείζονος τὸ ἧττον, ὡς τὸ παλαιςιαῖον ἀπὸ τῦ πηχυαίυ. ἀλλὰ τὸ μὲν μεῖζον ἀπὸ τῦ ἥττονος ὐκ ἂν ἀφαιρεθείη· δεῖ γὰρ τὸ ἀπό τινος ἀφαιρύμενον περιέχεσθαι ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐξ ὗ ἡ ἀφαίρεσις. ἐν

NOTÆ.

X τῶν ἐπὶ τῦ ἄβακος] Sect. 282.

Y μικρὸν ὕςερον] Sect. 297. ſeq. pro προβάντες potius προβάντος.

Z ἀλλὰ ἀσώματον] Legendum ἀλλὰ σῶμα ut verti. Inferius ad θίγειν γὰρ δεῖ vid. ſupra Sect. 281. ſeq.

A ἀδύνατος δέδεικται ἡ θίξις] Reſpicit ad ea quæ diſputavit Sect. 258. ſeq.

B ἤτοι τὸ ἴσον ἀπὸ ἴσυ] Eodem argumento utitur 3. Pyrrhon. Sect. 85. & lib. adverſus Geometras Sect. 116.

C ἤτοι ἀπὸ μένοντος] Similis cavillatio ſupra, Sect. 269.

δὲ τῷ

δὲ τῷ ἥττονι οὐ περιέχεται τὸ μεῖζον. καὶ διὰ τοῦτο, ὡς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῶν πέντε ἀφαιρεῖν τὰ ἕξ· οὐ γὰρ ἐμπεριέχεται τοῖς πέντε τὰ ἕξ· οὕτως οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἥττονος δυνατόν ἐστιν ἀφαιρεῖν τὸ μεῖζον. οὐ γὰρ ἐμπεριέχεται τῷ ἥττονι τὸ μεῖζον. τοίνυν οὐκ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ ἥττονος τὸ μεῖζον. καὶ μὴν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ μείζονος τὸ ἧττον. ὡς γὰρ ἐλέγομεν, δεῖ τὸ ἀπό τινος ἀφαιρούμενον, ἐμπεριέχεσθαι τῷ ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις. οὐχὶ δέ γε τὸ ἔλαττον ἐμπεριέχεται τῷ πλείονι. ἀκολουθήσει γὰρ καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ πλεῖον ἐμπεριέχεσθαι τῷ ἥττονι. ἀδύνατον δὲ τοῦτο ἐδείκνυτο. ὥστε οὐδὲ τὸ ἧττον ἐμπεριεσχεθήσεται τῷ μείζονι· οὑτωσὶ δ' οὐδ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ ὅτι τῷ ὄντι σώζεται τὰ τῆς ἀκολουθίας, σκοπῶμεν ἐπὶ τῶν τιθεμένων τοῖς ἀπορητικοῖς [D] ὑποδειγμάτων. εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἓξ [E] ἐμπεπεριέχεται τὰ πέντε, ὡς ἐν πλείονι ἐλάττονα, ἀνάγκη κἀν τοῖς πέντε περιέχεσθαι τὰ τέσσαρα, ὡς ἐν πλείονι ἐλάττονα, κἀν τοῖς τέσσαρσι τὰ τρία, καὶ τοῖς τρισὶ τὰ δύο, κἀν τοῖς δυσὶ τὸ ἕν. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἓξ ἀριθμῷ περιέχεσθαι τὰ πέντε καὶ τὰ τέσσαρα, καὶ τὰ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, ἅπερ ἐστὶ πέντε καὶ δέκα. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ ἓξ κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ λόγον ἐμπεριέχεται τὰ πέντε καὶ δέκα, κατ' ἀνάγκην τῷ πέντε περισχεθήσεται τέσσαρα καὶ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, ἅπερ ἐστὶ δέκα. ὃν τρόπον ἐν τοῖς πέντε περιέσχηται τὰ δέκα, οὕτω κἀν τοῖς τέσσαρσιν ἔσται τὰ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, τουτέστι τὰ ἕξ. καὶ κατὰ τὸ ἀνάλογον, ἐν τοῖς τρισὶ, τὰ δύο καὶ τὸ ἕν, ἅπερ ἐστὶν ἄλλα τρία· κἀν τοῖς λειπομένοις δυσὶ τὸ ἕν. ταύτῃ συντιθεμένων τῶν ἐν τοῖς ἓξ ἀριθμῶν, φημὶ δὲ τοῦ πεντεκαίδεκα καὶ τοῦ δέκα καὶ τοῦ ἓξ καὶ τοῦ τρία, ἔτι καὶ τοῦ ἑνὸς, ἔσται ὁ ἓξ ἀριθμὸς καὶ περιεσχηκὼς τὸν τριάκοντα πέντε ἀριθμόν. τούτου τ' ἔτι συγχωρηθέντος, ἀπειράκις ἀπείρων [F] ἀριθμῶν περιληπτικὸς ἔσται ὁ ἕξ. πάλιν γὰρ ὁ τριάκοντα πέντε τῶν ὑποβεβηκότων ἀριθμῶν ἔσται περιληπτικὸς, οἷον τοῦ τριάκοντα τέσσαρα, καὶ οὗτος τοῦ τριάκοντα τρία, καὶ οὗτος τοῦ τριάκοντα δύο· καὶ οὕτω καθ' ὑπόβασιν μέχρις ἀπείρου. ἀλλ' εἴπερ ἵνα τι τινὸς ἀφαιρεθῇ, δεῖ ἐμπεριέχεσθαι τὸ ἀφαιρούμενον τῷ ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις, δέδεικται δὲ, οὔτε ἐν τῷ ἥττονι τὸ μεῖζον περιεχόμενον, οὔτε ἐν τῷ μείζονι τὸ ἔλαττον, καὶ μὴν οὐδὲ ἐν τῷ ἴσῳ τὸ ἴσον· δεῖ γὰρ τὸ περιέχον μεῖζον εἶναι τοῦ περιεχομένου· τὸ δέ τινι ἴσον, οὔτε ἔλασσόν ἐστιν ἐκείνου, οὔτε μεῖζον τοῦ οὗ ἴσον ἐστί· ῥητέον μηδὲν μηδενὸς ἀφαιρεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ ἀφαιρεῖταί τι τινὸς [G]

majus non continetur. Et ideo quo modo non poſſunt ſex auferri a quinque: neque enim in quinque ſex continentur: ita nec a minore licet auferre majus, non enim in minore continetur. Itaque non aufertur a minore majus. 302. At nec minus a majore. Quomodo enim dicebamus, oportet id quod ab aliquo aufertur, contineri in eo ex quo fit ablatio. Non continetur autem minus in eo quod eſt plus. Sequeretur enim ut & quod eſt majus & amplius, contineatur in minori. Oſtenſum eſt autem hoc fieri non poſſe. Quamobrem nec quod eſt minus, continebitur in majori. Sic autem neque auferetur. 303. Quod autem re vera valeat conſequentia, videamus in exemplis quæ ponuntur ab iis qui movent dubitationes. Si enim quinque continentur in ſex, ut in eo quod plus eſt, pauciora: neceſſe eſt ut etiam in quinque contineatur quatuor, ut in eo quod plus eſt, pauciora: & in quatuor tria, & in tribus duo, & in duobus unum. & ideo in ſex numero contineantur quinque & quatuor & tria & duo & unum, quæ quidem ſunt quindecim. 304. Sed ſi in ſex ex propria ejus ratione continentur quindecim, neceſſario a quinque continebuntur quatuor & tria & duo & unum, quæ ſunt decem. Quo modo autem in quinque continentur decem, ita etiam in quatuor erunt tria & duo & unum, hoc eſt ſex. & ex convenienti proportione in tribus erunt duo & unum, quæ ſunt alia tria. & in duobus quæ reſtant, unum. 305. Hac ratione ſi componantur numeri qui ſunt in ſex, quindecim, inquam, & decem & ſex & tria, & præterea unum, continebit numerus ſex numerum triginta quinque. 306. Et hoc adhuc conceſſo, numerus ſex comprehendet numeros infinite infinitos. Rurſus enim numerus triginta quinque comprehendet numeros qui ſunt ſub eo, nempe triginta quatuor: is vero triginta tria, & is triginta duo: & ita decreſcendo in infinitum. 307. Sed ſi, ut aliquid ab aliquo auferatur, oportet id quod aufertur contineri in eo a quo fit ablatio, oſtenſum eſt autem neque in minori majus contineri, neque in majori minus: ſed nec æquale in æquali: oportet enim id quod continet eſſe majus eo quod continetur: id autem quod eſt alicui æquale, non eſt illo majus nec minus cui eſt æquale: Dicendum eſt a nullo quidquam auferri. 308. Quod ſi quid ab aliquo aufertur, aut

NOTÆ.

D *τοῖς ἀπορητικοῖς*] Scepticis: vide ad 1. Pyrrhon. Sect. 192.

E *εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἕξ*] Eadem cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 87. & ſimilis lib. 2. Sect. 217.

F *ἀπειράκις ἀπείρων*] Nam in triginta quinque continentur triginta quatuor atque ita deinceps usque ad unitatem, unde in collecta ex numeris illis rurſus ſumma ſimiliter procedendo iterum, iterumque, ad infinitam multitudinem pervenire eſt neceſſe.

G *καὶ μὴν εἰ ἀφαιρεῖταί τι τινὸς*] Eadem cavillatione

totum

totum a toto, aut pars aufertur a parte, aut a toto pars, aut a parte totum. Sed nec totum a toto aufertur, nec pars a parte, nec a parte totum, nec a toto pars, ut oſtenſuri ſumus. Non itaque quicquam ulla ab re aufertur. 309. Ac totum quidem a toto auferri prorſus nequit. Nemo enim a cubito cubitum, vel ab hemina abſtulerit heminam, non enim ablatio hæc eſſet, ſed plane ſublatio totius. 310. Non minus ineptum eſt dicere totum auferri a parte, cum pars toto minus ſit, & totum plus parte: a minore autem id, quod majus eſt, dicere auferri, nimis omni fidei repugnat. neque enim parti totum inerat ut ab eo auferri poſſet, ſed in toto fuit pars. 311. Relinquitur itaque quod videtur veriſimilius, aut partem a toto, aut partem a parte auferri. Sed & hoc vehementer dubium exiſtit. Conſideremus enim Sceptico more rem in exemplo petito a numeris. 312. Sit v. g. denarius, & auferatur ab hoc unarius. Sane unarius qui ſubtrahitur, aut a poſito illo detrahitur denario, aut a novenario qui poſt ablatum unarium reſiduus manet. At nec a novenario nec a denario aufertur, ut oſtendemus: a denario ergo non aufertur unitas. Cui eſt conſequens ut a nullo quidquam auferatur. 313. Si enim unitas aufertur a denario, aut denarius eſt aliquid aliud a ſingularibus unitatibus, aut congeries ſingularium unitatum eſt denarius. Sed a ſingularibus unitatibus alium non eſt conſentaneum eſſe denarium. etenim ſi illæ ſublatæ ſint, is ſimul tollitur, & ſi ſint, adeſt. 314. Si autem in ipſis unitatibus eſt denarius, omnino ſi dicamus a denario auferri unitatem, quoniam denarius nihil eſt præter unitates, fatebimur unitatem auferri ab unaquaque unitate: ſed & a ſeipſa, propterea quod cum ea intelligatur denarius. 315. Si autem auferatur a quavis unitate, erit etiam unius unitatis a ſeipſa una unitate ablatio. Eſt autem abſurdum dicere, unitatis ablationem eſſe ablationem denarii. Abſurdum eſt ergo etiam a denario velle auferre unitatem. Sed nec a novenario qui reſtat, eam auferri dixeris. Si enim unitas aufertur a novenario, non debebat poſt ejus ablationem cerni integer novenarius. Id enim a quo aliquid aufertur, non manet integrum poſt ablationem, alioqui non eſſet facta ab eo ablatio. 316. Et alioqui ſi a no-

ἤτοι ὅλον ἀπὸ ὅλου ἀφαιρεῖται, ἢ μέρος ἀπὸ μέρους, ἢ μέρος ἀπὸ ὅλου, ἢ ὅλον ἀπὸ μέρους. οὔτε δὲ ὅλον ἀπὸ ὅλου ἀφαιρεῖται, οὔτε μέρος ἀπὸ μέρους, οὔτε ὅλον ἀπὸ μέρους, ἢ μέρος ἀφ᾽ ὅλου, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι τινός. τὸ μὲν οὖν ὅλον ἀπὸ τοῦ ὅλου ἀφαιρεῖσθαι, τελέως ἐστὶν ἀδύνατον. οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ πήχεος ἀφαιρεῖ πῆχυν, οὐδὲ ἀπὸ κοτύλης κοτύλην. ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἔσται τινὸς ἀφαίρεσις, ἀλλὰ ὁλοσχερὴς τοῦ ὑποκειμένου ἀναίρεσις. ἀδιανόητον δέ ἐστι καὶ τὸ ὅλον λέγειν ἀπὸ τοῦ μέρους ἀφαιρεῖσθαι. τὸ γὰρ μέρος ἧττόν ἐστι τοῦ ὅλου, καὶ τὸ ὅλον πλεῖόν ἐστι τοῦ μέρους. ἀπὸ δὲ τοῦ ἥττονος λέγειν τὸ πλέον ἀφαιρεῖσθαι, σφόδρα ἐστὶν ἀπίθανον. οὐδὲ γὰρ ὑπέκειτο ἐν τῷ μέρει τὸ ὅλον, ἵνα ἀπ᾽ αὐτοῦ λάβῃ τὴν ἀφαίρεσιν, ἀλλ᾽ [H] τῷ ὅλῳ τὸ μέρος. λείπεται οὖν τὸ πιθανώτερον εἶναι δοκοῦν, ἢ τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ ὅλου ἀφαιρεῖσθαι, ἢ τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ μέρους. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῶν ἀπόρων ἐτύγχανε. σκοπῶμεν δὲ [I] τὸ λεγόμενον ὡς ἔθος τοῖς ἀπὸ τῆς Σκέψεως ἐπὶ ἀριθμοῦ. ὑποκείσθω γὰρ δεκὰς, καὶ ἀφαιρείσθω ἀπὸ ταύτης μονάς. οὐκοῦν ἡ ἀφαιρουμένη μονὰς, ἤτοι ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης δεκάδος ἀφαιρεῖται, ἢ ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν ἄρσιν ὑπολειπομένης ἐννεάδος. οὔτε ἀπὸ τῆς ἐννεάδος δὲ, οὔτε ἀπὸ τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖται, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖται τῆς δεκάδος μονάς. ᾧ ἕπεται τὸ, μηδὲν μηδενὸς ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ ἀπὸ τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονὰς ἤτοι ἕτερόν τι ἐστὶν ἡ δεκὰς, παρὰ τὰς κατὰ μέρος μονάδας, ἢ ἀθροισμὸς τῶν κατὰ μέρος μονάδων ἐστὶν ἡ δεκάς. ἀλλ᾽ ἑτέραν μὲν τῶν κατὰ μέρος μονάδων οὐκ εἰκὸς εἶναι τὴν δεκάδα. καὶ γὰρ ἀναιρεθεισῶν αὐτῶν συναναιρεῖται, καὶ ὑποκειμένων, πάρεστιν. εἰ δὲ ἐν αὐταῖς ἐστι ταῖς μονάσιν ἡ δεκὰς, πάντως ἐὰν λέγωμεν ἀπὸ τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖσθαι τὴν μονάδα, ἐπεὶ ἡ δεκὰς οὐδέν ἐστι παρὰ τὰς μονάδας, ὁμολογήσομεν τὴν μονάδα ἀφ᾽ ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεῖσθαι· ἀλλὰ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῆς, διὰ τὸ σὺν ταύτῃ νοεῖσθαι τὴν δεκάδα. ἀπὸ πάσης δὲ μονάδος ἀφαιρουμένη, καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῆς τῆς μιᾶς μονάδος [K] ἔσται ἡ τῆς μιᾶς μονάδος ἄρσις. ἄτοπον δέ ἐστι τὴν τῆς μονάδος ἄρσιν, δεκάδος λέγειν ἄρσιν ὑπάρχειν. ἄτοπον ἄρα καὶ ἀπὸ δεκάδος ἀξιοῦν ἀφαιρεῖσθαι μονάδα. καὶ μὴν ἀπὸ τῆς λειπομένης ἐννεάδος οὐκ ἂν εἴποιμεν ταύτην ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐννεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονὰς, οὐκ ὤφειλε μετὰ τὴν ἄρσιν αὐτῆς ὁλόκληρος θεωρεῖσθαι ἡ ἐννεάς. τὸ γὰρ ἀφ᾽ οὗ τι ἀφαιρεῖται, οὐ μένει ὁλόκληρον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν. ἐπεὶ οὐκ ἔσται γεγονυῖά τις ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀφαίρεσις. καὶ

NOTÆ.

utitur noſter lib. 3. Pyrrhon. Sect. 89. ſeq. & contra Grammaticos Sect. 162. ſeq. Cæterum hæc verba & quæ ſequuntur usque ad *οὔτε ἀπὸ τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖται, ὡς δείξομεν*, non legit Hervetus, unde magna ejus in verſione lacuna, quam ſupplevi.

H ἀλλ᾽ ἐν ὅλῳ τὸ μέρος] Articulum τὸ reſtitui e MS. Ciz.

I σκοπῶμεν δὲ] In eodem MS. eſt: ὡς ἔθος δὲ τοῖς ἀπὸ σκέψεως, σκοπῶμεν τὸ λεγόμενον ἐπὶ ἀριθμοῦ.

K ἀφ᾽ ἑαυτῆς τῆς μιᾶς μονάδος] In MS. Savil. deeſt μιᾶς. ἄλλως.

ἄλλως, εἰ ἀπὸ τῆς περιλειπομένης ἐννεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονὰς, ἤτοι ἀπὸ ὅλης τῆς ἐννεάδος ἀφαιρεῖται, ἢ ἀπὸ τῆς ἐσχάτης μονάδος. οὔτε δὲ ἀπὸ τῆς ὅλης ἐννεάδος ἀφαιρεῖται, ἐπεὶ ἔσαι, μὴ ἑτέρας οὔσης παρὰ τὰς κατὰ μέρος μονάδας τῆς ἐννεάδος, ἡ μονάδος ἄρσις, ἐννεάδος ἄρσις. ὅπερ ἦν ἄτοπον. οὔτε ἀπὸ τῆς ἐσχάτης μονάδος· ἐπεὶ πρῶτον μὲν ἀμερὴς καὶ ἀδιαίρετός ἐσιν ἡ μονάς. ἔπειτα πῶς ὁλόκληρος [L] ἀπολείπεται ἡ ἐννεὰς, ἀλλ' οὐ παρὰ μονάδα; εἰ δὲ μήτε ἀπὸ τῆς δεκάδος αἴρεται μονὰς, μήτε ἀπὸ τῆς περιλειπομένης ἐννεάδος, παρὰ δὲ ταῦτα, οὐδέν ἐσι τρίτον ἐπινοεῖσθαι, λεκτέον μὴ ἀφαιρεῖσθαι τῆς δεκάδος μονάδα. πρὸς τούτοις, εἰ ἀπὸ τῆς δεκάδος αἴρεται μονὰς, ἤτοι ἀπὸ μενούσης ἔτι τῆς δεκάδος αἴρεται ἡ μονὰς, ἢ ἀπὸ μὴ μενούσης. οὔτε δὲ μὴ μενούσης αἴρεταί ποτε μονὰς, οὔτε ἀπὸ μενούσης. παρὰ δὲ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐδέν ἐσιν. οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖται ἀπὸ τῆς δεκάδος μονάς. ἀπὸ μὲν οὖν μενούσης τῆς δεκάδος, αὐτόθεν φαίνεται μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἡ μονάς. ἐφ' ὅσον γὰρ μένει δεκὰς, οὐδὲν ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτῆς. ἀπὸ δὲ μὴ μενούσης πάλιν ἀφαιρεῖσθαι, ἄτοπον. ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲ ἀφαιρεθῆναί τι δύναται. οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι τινός. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος, καὶ περὶ τῆς ἀπὸ τῶν μετρητῶν ἀφαιρέσεως· οἷον τῆς ἀπὸ χοέως [M] ἀφαιρουμένης κοτύλης· ἢ τοῦ ἀπὸ πήχεος ἀφαιρουμένου παλαισοῦ. [N] ἢ γὰρ ἀπὸ ὅλου τοῦ χοέως ῥητέον γίνεσθαι τὴν ἀφαίρεσιν, ἢ ἀπὸ μέρους· καὶ ἤτοι ἀπὸ μένοντος, ἢ μὴ μένοντος. ἀπ' οὐδενὸς δὲ τούτων, ὡς παρεςήσαμεν· τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ ἀφαιρεῖταί τι τινός.

Ἀλλ' ὅτι μὲν [O] οὐδέν ἐσιν ἀφαίρεσις, ἐκ τούτων συμφανές. ὅτι δὲ οὐδὲ προστίθεταί τι τινὶ, παρακειμένως διδάσκωμεν. ὑποκειμένου τοίνυν πηχυαίου σώματος, καὶ προστιθεμένου τούτῳ παλαισιαίου, ὥστε ἑπλαπάλαισον γίνεσθαι τὸ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς προσθέσεως ἀποτελεσθὲν, ζητῶ ἐν τίνι ποτὲ γέγονεν ἡ τοῦ παλαισοῦ πρόσθεσις; ἤτοι γὰρ αὐτῷ προστέθειται [P] ὁ παλαισὴς, ἢ τῷ προϋποκειμένῳ πήχει, ἢ τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελεσθέντι ἑπλαπαλαίσῳ μεγέθει. οὔτε δὲ αὐτῷ προστίθεται ὁ παλαισὴς, οὔτε τῷ προϋποκειμένῳ πήχει, οὔτε τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελεσθέντι μεγέθει·

venario qui reſtat, aufertur unitas, aut aufertur a toto novenario, aut ab ultima unitate. Sed neque aufertur a toto novenario: alioqui ſi non ſit alius novenarius præter ſingulares unitates novenarii, ablatio unitatis erit ablatio novenarii. Quod quidem eſſet abſurdum. 317. Neque ab ultima unitate. nam primum quidem unitas caret partibus & eſt individua. deinde, quomodo integer relinquitur novenarius, nec minutus eſt unitate? Si autem neque a denario tollitur unitas, neque a novenario qui reſtat: præter hæc autem nihil poteſt cogitari tertium: dicendum eſt unitatem non auferri a denario. 318. Ad hæc accedit quod ſi unitas aufertur a denario, aut a manente adhuc denario tollitur unitas, aut a non manente. Sed neque a non manente unquam tollitur unitas, neque a manente. præterquam eſſe autem, aut non eſſe, nihil eſt. A denario ergo non aufertur unitas. 319. Atque a manente quidem denario ex hoc ipſo cernitur non auferri unitas. Nam quatenus quidem manet denarius, ab eo nihil aufertur. A non manente autem rurſus auferri, eſt abſurdum. Ab eo enim quod non eſt, non poteſt auferri aliquid. Non aufertur ergo aliquid ab aliquo. 320. Eadem eſt ratio etiam de ablatione ab iis quæ cadunt ſub dimenſionem: ut ſi a congio auferatur cotyla, aut ſi a cubito auferatur palmus. Aut enim a toto congio dicendum eſt fieri ablationem, aut a parte: & aut a manente aut a non manente. A nullo autem eorum, ut oſtendimus. Ergo nec hac ratione aufertur aliquid ab aliquo.

321. Sed quod non ſit quidem ablatio, ex his eſt perſpicuum. Quod autem neque aliquid additur alicui, deinceps doceamus. Ponatur ergo corpus cubitale, & ei addatur corpus unius palmi, adeo ut id quod eſt effectum ex poſito & ex additione, fit ſeptem palmorum: quæro in quonam facta eſt palmi additio? 322. Aut enim ſibi additur palmus, aut cubito qui prius erat poſitus, aut magnitudini ſeptem palmorum, quæ effecta eſt ex utriſque. Sed neque ſibi additur palmus, neque cubito prius poſito, neque magnitudini quæ effecta eſt ex utriſque, ex

N O T Æ.

L πῶς ὁλόκληρος] MS. Ciz. πᾶς, quod Herveti etiam verſione comprobatur, quæ ita habet: *Deinde totus integer reſtat novenarius, non autem præter unitatem.* Sed cum non πᾶς, verum πᾶσα requiratur ad ἐννεὰς, nec ſenſus alius evadat, vulgatum retinui, & in verſione expreſſi. Si quis enim novenarium a quo unum demitur uno minorem fieri dicat, cavillantur Sceptici, jam non eſſe amplius novenarium ſed octonarium. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 92.

M ἀπὸ χοέως] χοῦς congius Atticus, duodecim cotylas ſive heminas capiens. Vide Ed. Bernhardum de menſuris & ponderibus antiquorum. Inde dictum feſtum Χόες apud Athenienſes quo congius vini ſingulis ebibendus convivis apponebatur, de quo Caſtellanus & Meurſius libris de feſtis Græcorum. Cotyla, quantum volabus junctis capere poſſumus.

N ἀφαιρουμένου παλαισοῦ] παλαισὴς ſive palmus, ſexta cubiti pars, infra Sect. 321.

O ἀλλ' ὅτι μὲν] Ante hæc verba in MSS. Savil. & Ciz. præfixus titulus: περὶ προσθέσεως. Sed hujusmodi titulos librariis vel lectoribus, non auctori nos debere, jam ſæpius monere me memini. Inferius pro τούτου repoſui τούτῳ.

P ἤτοι γὰρ αὐτῷ προστέθειται] Similis cavillatio lib. 3. Pyrrhon. Sect. 94. ſeq.

prius poſito, inquam, cubito, & ex additione. Non ergo additur aliquid alicui. 323. Atque ſibi quidem palmus non fuerit adjectus. Nam cum non ſit alter a ſeipſo, & non conduplicet ſeipſum per additionem, ſibi non fuerit additus. Si autem additur cubito prius poſito, quo modo additus toti, ei non adæquatur, & duos efficit cubitos, adeo ut majus idem fiat minus, & minus fiat majus? Si enim additione palmus æquatur cubito, & cubitus palmo: cubitus quidem minori exæquatus, cum ſit major, fiet minor. Palmus autem quum ſit parvus, & exæquetur cubito, fiet major. 324. Sed ſi neque ſibi additur palmus neque cubito prius poſito, reſtat ut dicamus eum addi ſeptem palmorum magnitudini quæ efficitur ex utriſque. quod rurſus eſt a ratione maxime alienum. Nam quod ſuſcipit additionem, ante additionem poni debet, non vero quod fit ex ipſis, ante ea ponitur. Non ergo ei quod fit ex additione, & ex eo quod erat ante, additur id quod additur. 325. Differt quidem certe additio ab eo quod fit ex ea, & ab illo diſcrepat temporibus. Nam quando fit quidem additio, nondum eſt quod fit ex eis. Quando autem eſt quod factum eſt ex eis, non eſt amplius additio. Quare nec ei quod fit ex additione & ex cubito prius poſito, additur palmus. Sed rurſus quoniam quod additur, neque ipſum ſibi additur, nec ei quod eſt prius poſitum, nec ei quod fit ex utriſque: non omnino alicui additur.

326. Licet autem de numeris quoque eandem movere dubitationem. Nam ſi poſitus fuerit quaternarius, & ei adjecta ſit unitas, conſiderandum eſt cuinam fiat additio. Aut enim ſibi additur unitas, aut quaternario, aut quinario qui ex utriſque efficitur. Sed nec ſibi additur, propterea quod id quod alicui additur, ſit aliud ab illo cui additur, unitas autem non ſit alia a ſeipſa: & propterea quod nec ſe ipſam conduplicet, ut fiat binarius. 327. Neque additur quaternario, propterea quod non ipſi exæquetur, neque ipſum conduplicet. Quod enim additur toti quaternario, qui non eſt aliud a ſingularibus quatuor unitatibus, eſt quaternarius. Sed neque quinario qui fit ex unitate & quaternario, propterea quod non ponatur quinarius ante additionem, & ſemper debeat id quod additur, addi alicui quod eſt prius poſitum. Non ergo aliquid alicui additur. 328. Sed ſi neque aliquid

φημὶ δὲ, ἔκ τε τοῦ προϋποκειμένου πήχεως καὶ τῆς προσθέσεως· οὐκ ἄρα προστίθεταί τι τινί. ἑαυτῷ μὲν οὖν οὐκ ἂν προστεθείη ὁ παλαιστής. μὴ ὢν γὰρ ἕτερος ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διπλασιάζων αὐτὸν κατὰ τὴν πρόσθεσιν, οὐκ ἂν ἑαυτῷ προστεθείη. εἰ δὲ τῷ ὑποκειμένῳ πήχει προστίθεται, πῶς παντὶ προστιθέμενος, οὐ παρισάζεται αὐτῷ, καὶ δύο ποιεῖ πήχεις, ὥστε τὸ μὲν μεῖζον, ἧττον γίγνεσθαι, τὸ δὲ ἧττον, μεῖζον; εἰ γὰρ ἐξισοῦται τῇ προσθέσει ὁ παλαιστὴς τῷ πήχει, καὶ ὁ πῆχυς τῷ παλαιστῇ, ὁ μὲν πῆχυς ἥττονι ἰσαζόμενος, μείζων καθεστὼς, ἥττων γενήσεται· ὁ δὲ παλαιστὴς, μικρὸς ὢν, καὶ τῷ πήχει ἰσαζόμενος, μείζων καταστήσεται. ἀλλ' εἰ μήθ' ἑαυτῷ προστίθεται ὁ παλαιστὴς, μήτε τῷ προϋποκειμένῳ πήχει, λείπεται λέγειν αὐτὸν, τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελουμένῳ ἑπταπαλαίστῳ μεγέθει προστίθεσθαι· ὃ πάλιν ἐστὶν ἀλογώτατον. τὸ γὰρ πρόσθεσιν ἐπιδεχόμενον, προϋποκεῖσθαι δεῖ τῆς προσθέσεως, οὐχὶ δὲ τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῶν προϋπόκειται αὐτῶν. οὐκ ἄρα τῷ γινομένῳ ἔκ τε τῆς προσθέσεως καὶ ἐκ τοῦ προόντος προστίθεται τὸ προστιθέμενον. διαφέρει γε μὴν ἡ πρόσθεσις τοῦ γινομένου ἐξ αὐτῆς, καὶ διαφωνεῖ τοῖς χρόνοις ἐκείνῳ. ὅτε μὲν γὰρ γίνεται ἡ πρόσθεσις, οὔπω τὸ γινόμενόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν. ὅτε δέ ἐστι τὸ γεγονὸς ἐξ αὐτῶν, οὐκέτι ἔσται πρόσθεσις. ὥστε οὐδὲ τῷ γινομένῳ ἐκ τῆς προσθέσεως καὶ τοῦ προϋποκειμένου πήχεος προστίθεται ὁ παλαιστής. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ προστιθέμενον πάλιν οὔτε αὐτὸ ἑαυτῷ προστίθεται, οὔτε τῷ προϋποκειμένῳ, οὔτε τῷ ἐξ ἀμφοτέρων, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προστίθεταί τινι.

Ἔνεστι δὲ [Q] καὶ περὶ ἀριθμῶν τὴν αὐτὴν κινεῖν ἀπορίαν. ὑποκειμένης γὰρ τετράδος καὶ προστιθεμένης ταύτῃ μονάδος, σκεπτέον τίνι γίνεται ἡ πρόσθεσις. ἢ γὰρ [R] ἑαυτῇ προστίθεται ἡ μονὰς, ἢ τῇ τετράδι, ἢ τῇ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελουμένῃ πεντάδι. οὔτε δὲ ἑαυτῇ προστίθεται, διὰ τὸ, τὸ μὲν [S] προστιθέμενόν τινι ἕτερον εἶναι ἐκείνου τοῦ ᾧ προστίθεται, τὴν δὲ μονάδα, μὴ ἑτέραν εἶναι ἑαυτῆς, καὶ διὰ τὸ, μηδὲ ἑαυτὴν [T] διπλασιάζειν, δυάδα γινομένην· οὔτε τῇ τετράδι, διὰ τὸ μὴ ἰσάζεσθαι αὐτῇ, μηδὲ διπλασιάζειν αὐτήν. τὸ γὰρ ὅλῃ τετράδι προστιθέμενον, μὴ ἑτέρᾳ οὔσῃ τῶν κατὰ μέρος τεσσάρων μονάδων, τετράς ἐστι. καὶ μὴν οὐδὲ τῇ ἐξ αὐτῆς καὶ τῆς τετράδος ἀποτελουμένῃ πεντάδι, διὰ τὸ μὴ προϋποκεῖσθαι τῆς προσθέσεως τὴν πεντάδα, καὶ ἀεί ποτε ὀφείλειν τὸ προστιθέμενον, προϋποκειμένῳ τινὶ προστίθεσθαι. οὐκ ἄρα προστίθεταί τι τινί. ἀλλ' εἰ μήτε ἀφαιρεῖταί

NOTÆ.

[Q] ἔνεστι δὲ] Ante hæc verba in MSS. Savil. & Ciz. iterum titulus præfixus: περὶ ἀριθμοῦ καὶ προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως.

[R] ἢ γὰρ] Ita recte MSS. pro ἡ.

[S] διὰ τὸ, τὸ μὲν] Alterum τὸ in MS. Ciz. abeſt, minus bene.

[T] μηδὲ ἑαυτὴν] Ita ex MS. Savil. & Ciz. ſcripſi pro μή.

τι τινὸς ὡς ὑποδέδεικται, μήτε προστίθεταί τι τινὶ, ὡς παρεμυθησάμεθα, φανερὸν ὡς οὐδὲ μετατίθεταί τι [u] ἀπό τινος. ἦν γὰρ ἡ μετάθεσις, τοῦ μὲν ἄρσις, τοῦ δὲ πρόσθεσις. μὴ ὄντων δὲ τούτων, οὐδὲ τὸ πάσχον [x] ὀφείλει εἶναι, εἴπερ ἦν κατά τινα τούτων τῶν τρόπων τὸ πάσχειν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἄν τις ἐπινοήσειε δυνάμενόν τι πάσχειν, εἰ μὴ κατὰ τούτους τοὺς τρόπους. συνῆπται δέ πως τῇ περὶ τούτου ἀπορίᾳ καὶ ἡ περὶ τοῦ ὅλου, ἔτι δὲ τοῦ μέρους ζήτησις. ἐπείπερ καὶ ἡ ἀφαίρεσις, μέρους τινὸς ἀπὸ ὅλου δοκεῖ ἀφαίρεσις εἶναι· καὶ ἡ πρόσθεσις, ὅλου πάλιν ὑπάρχει πρόσθεσις. [y] ὅθεν εἰ δειχθείη ὅτι ἄπορός ἐστιν, ὁ περὶ τοῦ ὅλου καὶ τοῦ μέρους λόγος, ἐπιδειχθήσεται μᾶλλον τὸ περὶ τῆς προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως, πάσχοντός τε καὶ δρῶντος προηπορημένα. τὸ δ' ὅτι οὐκ εὐχερές ἐστι λέγειν, τί τε ὅλον ἐστὶ καὶ τί τὸ μέρος, ἀκολούθως διδάσκωμεν.

ab aliquo aufertur, ut oſtenſum eſt: neque aliquid alicui additur, ut expoſuimus: eſt perſpicuum quod neque aliquid ab aliquo transponitur. eſt enim transpoſitio, alterius quidem ablatio, alterius vero additio. 329. Si hæc autem non ſunt, neque debet eſſe patiens, ſiquidem aliquo ex his modis deberet pati. Non enim aliter quam his modis aliquid poſſe pati quiſquam cogitaverit. 330. De his autem rebus dubitationi conjuncta eſt quæſtio de toto & parte: quoniam ablatio videtur eſſe ablatio alicujus partis a toto, & rurſus additio eſſe totius additio. Quo fit ut ſi oſtenſum fuerit, eſſe dubiam de toto & parte orationem, magis dubium eſſe oſtendetur quod prius in dubium vocavimus, de additione & ablatione, patienteque & agente. Quod autem non ſit facile dicere quid ſit totum, & quid pars, conſequenter doceamus.

ΠΕΡΙ ΟΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΡΟΥΣ.

Η περὶ τοῦ ὅλου σκέψις [z] ἀναγκαία ἐστί· τοῖς μὲν φυσικοῖς, ἐπεὶ ἄτοπον καθέστηκε, τούτους περὶ τοῦ ὅλου καὶ τοῦ παντὸς ἐπαγγελλομένους τὸ ἀληθὲς ἐρεῖν, μὴ εἰδέναι τί ποτέ ἐστι τὸ ὅλον, καὶ τίνα τὰ μέρη· τοῖς δὲ Σκεπτικοῖς, πρὸς ἔλεγχον τῆς τῶν Δογματικῶν προπετείας. καὶ δὴ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφοι, διαφέρειν ὑπολαμβάνουσι τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν. [A] ὅλον μὲν γὰρ εἶναι λέγουσι τὸν κόσμον· πᾶν δὲ τὸ σὺν τῷ κόσμῳ ἔξωθεν κενόν. καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν ὅλον πεπερασμένον εἶναι, πεπέρασται γὰρ ὁ κόσμος· τὸ δὲ πᾶν, ἄπειρον. τοιοῦτον γὰρ τὸ ἐκτὸς τοῦ κόσμου κενόν. ὁ δὲ Ἐπίκουρος [B] ἀδιαφόρως τήν τε τῶν σωμάτων καὶ τὴν τοῦ κενοῦ φύσιν ὅλον τε καὶ πᾶν προσαγορεύειν εἴωθεν. ὁτὲ μὲν γάρ φησιν ὅτι ἡ τῶν ὅλων φύσις, σώματά ἐστι καὶ κενόν· ὁτὲ δὲ, ὅτι τὸ πᾶν κατὰ ἀμφότερα ἄπειρόν ἐστι κατά τε σώματα καὶ τὸ κενὸν, τουτέστι, κατά τε τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ κενοῦ, ἀντιπαρηκουσῶν ἀλλήλαις τῶν κατ' ἑκάτερον ἀπειριῶν. οἱ δὲ φάμενοι, μηδ' ὅλως εἶναι κενὸν, [C] ὡς οἱ ἐκ τοῦ Περιπάτου, τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν, τῶν σωμάτων μόνον, οὐχὶ δὲ [D] καὶ τοῦ κενοῦ ἐπικατηγοροῦσι.

IV. DE TOTO ET PARTE.

331. NECESSARIA eſt de toto conſideratio: Phyſicis quidem, quoniam eſt abſurdum, eos cum profiteantur verum dicere de toto & univerſo, neſcire quidnam ſit totum & quid partes: Scepticis vero, ad refellendum Dogmaticorum temeritatem. 332. Atque Stoici quidem Philoſophi exiſtimant differre totum & univerſum. Nam totum quidem dicunt eſſe mundum: Univerſum autem, quod eſt cum mundo extrinſecus inane. & propterea totum quidem eſſe finitum. eſt enim finitus mundus. univerſum autem eſt infinitum. Tale eſt enim inane quod eſt extra mundum. 333. Epicurus autem, citra ullum diſcrimen, corporum & inanis naturam ſolitus eſt appellare totum & univerſum. Nam aliquando quidem dicit quod *totius natura ſunt corpora & inane:* aliquando autem, quod *univerſum in ambobus eſt infinitum, nempe in corporibus & inani:* hoc eſt, & in multitudine corporum, & in magnitudine inanis, in utroque ex adverſo invicem ſe porrigentibus infinitatibus. 334. Alii autem ut Peripatetici, qui plane negant vacuum dari, totum & univerſum de corporibus, non de vacuo prædicant. 335. Fuit etiam de parte brevis quædam diſ-

NOTÆ.

U ὡς οὐδὲ μετατίθεταί τι] Confer liber 3. Pyrrhon. Sect. 97.

X οὐδὲ τὸ πάσχον] Aliis argumentis nihil eſſe *τὸ πάσχον* diſputat noſter lib. 3. Pyrrhon. Sect. 38. & hoc libro priore contra Phyſicos Sect. 267. ſeq. ſed idem argumentum tangit Sect. 277.

Υ ὅλου πρόσθεσις] Non tam ut totum aliquod addatur, vel toti, ſed ut fiat totum additis partibus. Adde lib. 3. Pyrrhon. Sect. 98.

Z ἡ περὶ τοῦ ὅλου σκέψις] Articulum *ἡ* ex MS. Savil. revocavi.

A διαφέρειν τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν] Eadem Stoica diſtinctio traditur apud Laërtium VII. 143. atque ex eo Svidam in *πᾶν*: tum apud Plutarchum lib. 2. de placitis cap. 1. atque inde apud Cyrillum 2. contra Julian. p. 46. & in Hiſtoria Philoſophica quæ Galeno tribuitur c. 38. & apud Stobæum Eclog. Phyſ. c. 25. &c.

B ὁ δὲ Ἐπίκουρος] De Epicuri ſententia ſtatuentis in immenſitate quadam infinita latitudinum longitudinum altitudinum, interjecto inani, volitare infinitam vim innumerabilium atomorum, præ cæteris videndus Gaſſendus ad hæc Epicuri apud Laërtium VIII. 39. *ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ πᾶν ἐστι πῇ μὲν σῶμα, πῇ δὲ κενόν.* & 41. *ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πᾶν ἄπειρόν ἐστι.*

C μηδ' ὅλως εἶναι κενὸν] Vide Ariſtotelem lib. 4. Phyſic. cap. 10. ſeq.

D τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν τῶν σωμάτων μόνον, οὐχὶ δὲ] Ita legendum e MS. Ciz. non *πάντων μονονουχὶ* ut in editis. Eſt

 ſenſio.

ſenſio. Nam Epicurus quidem cenſebat partem eſſe alterius conditionis a toto, ut atomum ab eo quod eſt concretum & compoſitum. Nam illa quidem eſt expers qualitatis. quod autem eſt concretum & compoſitum, eſt qualitate præditum: utpote album vel nigrum, vel communiter coloratum: & vel calidum vel frigidum, vel aliquam aliam habens qualitatem. 336. Stoici autem dicunt neque partem eſſe a toto diverſæ conditionis, neque idem eſſe. Manus enim neque eſt eadem quæ homo, non enim eſt homo: neque alia ac diverſa ab homine, cum ea enim homo intelligitur homo. 337. Æneſidemus autem ex ſententia Heracliti, dicit partem & diverſam eſſe a toto, & idem. Eſſentia enim & tota eſt, & pars. Tota quidem in mundo: pars autem in hujus natura animalis. Particula autem ipſa quoque dicitur duobus modis. Et aliquando quidem, ut differens a parte quæ proprie intelligitur, quo ſenſu dicunt aliquam eſſe partis particulam: ut digitum manus, aurem capitis. Aliquando autem ut non differens, ſed ut quæ ſit pars totius. qua rane dicunt a particula compleri totum. 338. His prius explicatis, per totum intelligentes id quod a partibus completur, procedamus deinceps ad Scepticam conſiderationem. Si ergo eſt aliquid totum, ut homo, equus, planta, navis (hæc enim ſunt totorum nomina:) aut eſt diverſum ab ejus partibus, & intelligitur ex propria ſubſiſtentia & eſſentia: aut congeries partium dicitur eſſe totum. 339. Sed diverſum a partibus minime fuerit totum, neque ſi evidentiam neque ſi mentis notionem conſulamus. Evidentiam quidem, quoniam ſi alterum ac diverſum eſſet totum ſeparatum a partibus, oporteret, ſi tollerentur partes, totum cerni remanere. Tantum autem abeſt ut ſublatis omnibus partibus, verbi gratia ſtatuæ, totum maneat, ut etiam, ſi una ſola pars fuerit ſublata, non amplius cernatur totum ſubjectum tanquam totum. 340. Quoad mentis notionem autem, quoniam intelligitur totum, cujus nulla pars abeſt. Et ideo ſi totum eſt diverſum a partibus, omnes partes aberunt a toto. & ita non amplius to-

γέγονε δέ τις διάςασις βραχεῖα καὶ περὶ τοῦ μέρους. Επίκουρος μὲν γὰρ ἕτερον [E] ἠξίου τυγχάνειν τὸ μέρος τοῦ ὅλου, καθάπερ τὴν ἄτομον τοῦ συγκρίματος. εἴγε ἐκείνη μὲν ἄποιός ἐςι, [F] τὸ δὲ σύγκριμα πεποίωται· ἤτοι λευκὸν ἢ μέλαν, ἢ κοινῶς κεχρωσμένον· [G] καὶ ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ἄλλην τινὰ ἔχον ποιότητα. οἱ δὲ Στωϊκοὶ, οὔτε ἕτερον τοῦ ὅλου τὸ μέρος, οὔτε τὸ αὐτό φασιν ὑπάρχειν. ἡ γὰρ χεὶρ οὔτε ἡ αὐτὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐςὶν, οὐ γάρ ἐςιν ἄνθρωπος· οὔτε ἑτέρα παρὰ τὸν ἄνθρωπον, σὺν αὐτῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος νοεῖται ἄνθρωπος. ὁ δὲ Αἰνησίδημος κατὰ Ηράκλειτον, [H] καὶ ἕτερον φησὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου, καὶ ταὐτόν. ἡ γὰρ οὐσία, καὶ ὅλη ἐςὶ καὶ μέρος. ὅλη μὲν κατὰ τὸν κόσμον· μέρος δὲ κατὰ τὴν τοῦδε τοῦ ζώου φύσιν. τὸ δὲ μόριον καὶ αὐτὸ λέγεται διχῶς, καὶ ὁτὲ μὲν ὡς διαφέρον τοῦ ἰδίως νοουμένου μέρους, καθὰ φασιν αὐτὸ μέρος μέρους εἶναι, καθάπερ δάκτυλον μὲν τῆς χειρὸς, οὖς δὲ τῆς κεφαλῆς· ὁτὲ δ' ὡς μὴ διαφέρον, ἀλλὰ μέρος ὂν τοῦ ὅλου, καθό τινές [I] φασιν κοινῶς μόριον εἶναι τὸ συμπληρωτικὸν τοῦ ὅλου. προδιηρθρωμένων δὲ τούτων, καὶ τοῦ ὅλου κατὰ τὴν τῶν μερῶν συμπλήρωσιν νοουμένου, χωρῶμεν λοιπὸν ἐπὶ τὴν Σκέψιν. εἴπερ οὖν ἐςι τι ὅλον, οἷον ἄνθρωπος, ἵππος, φυτὸν, ναῦς (ταῦτα γὰρ ὅλων ὀνόματα·) ἤτοι ἕτερόν ἐςι τῶν μερῶν αὐτοῦ, καὶ κατ' ἰδίαν ὑπόςασιν καὶ οὐσίαν [K] νοεῖται, ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν λέγεται τυγχάνειν ὅλον. ἀλλ' ἕτερον τῶν μερῶν οὐκ ἂν εἴη τὸ ὅλον, οὔτε κατὰ ἐνάργειαν, οὔτε κατὰ νόησιν. καὶ κατ' ἐνάργειαν μὲν, ἐπεὶ εἴπερ ἕτερον ἦν κεχωρισμένων τῶν μερῶν τὸ ὅλον, ἐχρῆν ἀναιρουμένων τῶν μερῶν, ὑπομένον θεωρεῖσθαι τὸ ὅλον. τοσοῦτον δὲ ἀπέχει τοῦ, πάντων τῶν μερῶν ἀναιρουμένων, οἷον τοῦ ἀνδριάντος, μένειν τὸ ὅλον, ὡς κἂν ἓν μόνον [L] μέρος ἀναιρεθῇ, μηκέτι θεωρεῖσθαι τὸ ὅλον ὑποκείμενον ὡς ὅλον. κατὰ δὲ νόησιν, ὅτι ὅλον νοεῖται, οὗ οὐδὲν ἄπεςι μέρος. καὶ διὰ τοῦτο, εἰ ἕτερόν ἐςι τῶν μερῶν, τὸ ὅλον, πάντ' ἔςαι ἀπόντα τὰ μέρη τοῦ ὅλου· καὶ οὕτως οὐκ ἔτι ἔςαι

NOTÆ.

autem ἐπικατηγορεῖν hoc loco non accuſare, ut Hervetus perperam accepit, ſed prædicare. Sic infra Sect. 352. ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν οἱ ἐκείνου τό, τε ὅλον καὶ τὸ μέρος ἐπικατηγοροῦντες. & Sect. 349. καὶ κοινῶς τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν ἐπικατηγορεῖται τὸ ὅλον.

E ἕτερον] Alterius conditionis, ac veluti naturæ.

F ἐκείνη μὲν ἄποιός ἐςι] Atomos ipſas qualitatis omnis expertes docebat Epicurus, nec ſolum ſpoliatas colore ſed & calore & frigore omnique affectione ſenſili, præter figuram, gravitatem & magnitudinem; omnes autem qualitates cæteras ex θέσει ac συγκρίσει provenire, atomorum. Vide Lucretium lib. 2. verſ. 730. ſeq. & Epicurum ipſum apud Laërtium X. 54.

G κεχρωσμένον] Ita legendum cum interprete pro κεχωρισμένον.

H ὁ Αἰνησίδημος κατὰ Ηράκλειτον] Æneſidemus Scepticus etiam in aliis Heraclitum libenter eſt ſecutus ut dictum ad lib. 1. contra Logicos Sect. 349. & 1. Pyrrhon. Sect. 210. Vide & 2. contra Phyſ. Sect. 216.

I καθό τινες] Ita MS. Ciz. pro καθότι. Mox μόριον ſcripſi pro μέρος, ſenſu ita flagitante.

K ὑπόςασιν καὶ οὐσίαν] Per ὑπόςασιν, quando ab οὐσίᾳ illa diſtingvitur, ὕπαρξιν ſive ſubſiſtentiam noſter videtur intelligere, quod præſenti loco prætuli, licet *ſubſtantiam* Hervetus vertiſſet.

L ὡς κἂν ἓν μόνον] MS. Ciz. ἂν ἓν μόνον. MS. Savil. ἔνειν τὸ ὅλον οὐκ ἂν εἰ μόνον μέρος &c.

τὸ ὅλον.

τὸ ὅλον. ἄλλως τε τὸ ὅλον τῶν πρός τι ἐστίν. ὡς γὰρ πρὸς τὰ μέρη νοεῖται ὅλον· καὶ ὃν τρόπον, τὸ μέρος, τινός ἐστι μέρος, οὕτω καὶ τὸ ὅλον ἔκ τινων μερῶν ἐστιν ὅλον. [M] τά τε πρός τι, συνυπάρχειν ἀλλήλοις δεῖ, καὶ ἀχώριστα τυγχάνειν ἀλλήλων. οὐκ ἄρα ἕτερόν ἐστι τῶν μερῶν τὸ ὅλον, οὐδὲ κεχώρισται αὐτῶν. λείπεται ἄρα λέγειν τὰ μέρη εἶναι τὸ ὅλον. ἀλλ᾽ εἰ τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον, ἤτοι πάντα τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον, [N] ἤ τινα τῶν μερῶν, ἤ τι τούτων. καί τι μὲν τῶν μερῶν οὐκ ἂν εἴη ὅλον. οὐ γὰρ δήγε ἡ κεφαλὴ τἀνθρώπου ὅλος ἐστὶν ἄνθρωπος, οὐδὲ ὁ τράχηλος, ἢ ἡ χείρ, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. καὶ μὴν οὐδέ τινα τῶν μερῶν ἔσται τὸ ὅλον. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τινὰ τῶν μερῶν ὅλον ἐστὶ, τὰ λειπόμενα οὐκ ἔσται τοῦ ὅλου μέρη· ὅπερ ἄτοπον. εἶτα καὶ περιτραπήσεται ἡ νόησις τοῦ ὅλου. εἰ γάρ τινα τῶν μερῶν ὅλον ἐστὶ, ψεῦδός ἐστι τὸ, ὅτι ὅλον ἐστὶν οὗ μηδὲν ἄπεστι τῶν μερῶν. τινὰ γὰρ ἄπεστιν. ὥστε οὔτε τὸ μέρος ὅλον ἐστὶν, οὔτε τινὰ μέρη. εἰ δὲ πάντα τὰ μέρη τὸ ὅλον ἐστὶν, καὶ οὐδέν ἐστι τὸ ὅλον, εἰ μὴ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν· οὔτε ἔσται ὅλον, οὔτε τὰ μέρη γενήσεται μέρη. ὡς γὰρ οὐδέν ἐστι διάστημα παρὰ τὰ διεστηκότα, οὐδὲ δόκωσις [O] παρὰ τὰς πως διακειμένας δοκοὺς, οὐδὲ πυγμὴ [P] παρὰ τὴν πως ἐσχηματισμένην χεῖρα, οὕτως οὐδὲν ἔσται ὅλον, παρὰ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν, οὔτε τὰ μέρη γενήσεται μέρη. καὶ πάλιν, ὃν τρόπον δεξιοῦ μὴ ὄντος, οὐδὲ ἀριστερόν ἐστι καὶ τοῦ ἄνω μὴ νοουμένου, οὐδὲ τὸ κάτω νοεῖται· τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ μή ἐστι τὸ ὅλον, οὔτε τὰ μέρη νοεῖται μέρη, οὐδὲ μέρη τινὰ ὑπάρξει. ἔστω δὲ καὶ πάντα τὰ μέρη ὅλον εἶναι. ἀλλὰ ζητητέον τε τίνος ἔσται ταῦτα συμπληρωτικὰ, ὅλου, ἀλλήλων, ἢ ἑαυτῶν; οὔτε δὲ τοῦ ὅλου ἐστὶ μέρη, οὔτε ἀλλήλων, οὔτε ἑαυτῶν, ὡς παραστήσομεν. οὐκ ἄρα τινός ἐστι μέρη. ὅλου μὲν οὖν οὐκ ἂν εἴη μέρη. τὸ γὰρ ὅλον, οὐδέν ἐστι παρὰ ταῦτα· ἀλλ᾽ αὐτὰ ταῦτα λέγεται εἶναι ὅλον. οὐδὲ μὴν ἀλλήλων γενήσεται μέρη. τὰ γάρ τινος μέρη, ἐμπεριέχεται τοῖς ὧν ἐστι μέρη· οἷον ἀνθρώπῳ μὲν ἡ χείρ, χειρὶ δὲ ὁ δάκτυλος. τὰ δὲ μέρη τοῦ ἀνθρώπου κατ᾽ ἰδίαν ὑφέστηκε, καὶ οὐκ ἐμπεριέχεται ἀλλήλοις. οὔτε γὰρ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τὴν δεξιὰν συμπληροῖ, οὔτε ἡ δεξιὰ τὴν ἀριστεράν· οὐχ ὁ ἀντιχεὶρ τὸν λιχανὸν, οὐχ αἱ χεῖρες τὴν κεφαλήν· ἀλλ᾽ ἴδιον τόπον ἕκαστον

tum erit. Præterea totum eſt ex illis quæ referuntur ad aliquid. Tanquam enim ad partes relatum, intelligitur totum, & quemadmodum pars eſt pars alicujus: ita etiam totum eſt ex aliquibus partibus totum. & oportet ea quæ referuntur ad aliquid, inter ſe ſimul eſſe, & a ſe inter ſe ſeparari non poſſe. Non eſt ergo totum diverſum a partibus, nec eſt ab eis ſeparatum. 341. Reſtat ergo ut dicamus totum eſſe partes. Sed ſi partes ſunt totum, aut omnes partes ſunt totum, aut aliquæ ex partibus, aut aliqua earum. Et aliqua quidem ex partibus non fuerit totum. Neque enim caput hominis eſt totus homo, neque collum aut manus, aut aliud aliquid hujuſmodi. 342. Sed nec aliquæ ex partibus erunt totum. Nam primum quidem ſi aliquæ ex partibus ſunt totum quæ reſtant non erunt partes totius, quod quidem eſt abſurdum. Deinde evertetur etiam totius notio. Nam ſi aliquæ partes ſunt totum, falſum eſt, quod totum eſt, cujus nulla pars abeſt. quædam enim abſunt. Quare neque pars eſt totum, neque aliquæ partes. 343. Si autem omnes partes ſunt totum, & nihil eſt totum niſi congeries partium: nec erit totum, neque partes erunt partes. Quo modo enim nihil eſt diſtantia præter ea quæ diſtant, neque contignatio præter tigna ſic diſpoſita: neque pugnus præter manum redactam in quamdam figuram: ita nihil erit totum præter partium congeriem, neque partes erunt partes. 344. Et rurſus, quo modo ſi non ſit dexterum, nec eſt ſiniſtrum: & ſi non intelligatur ſurſum, nec intelligitur deorſum: eodem modo ſi non ſit totum, neque partes intelliguntur partes, nec erunt partes aliquæ. 345. Eſto autem quod omnes partes ſint totum. Sed quærendum eſt quidnam eæ complebunt, totumne, an partes invicem, an ſeipſas? Sed neque ſunt partes totius, neque partium invicem, neque ſui, ut oſtendemus. Non ſunt ergo partes alicujus. Atque totius quidem partes non fuerint. Totum enim nihil eſt præter eas: ſed eæ ipſæ dicuntur eſſe totum. 346. Sed nec erunt partes partium invicem. Alicujus enim partes, continentur in iis quorum ſunt partes: ut in homine quidem manus, in manu autem digitus. Partes autem hominis per ſe conſiſtunt, & in aliis partibus minime continentur. Neque enim manus ſiniſtra complet dexteram, neque dextera ſiniſtram: non pollex indicem, non manus caput: ſed unumquodque eorum proprium

NOTÆ.

M ἔκ τινων μερῶν ἐστιν ὅλον] MS. Ciz. ὅλου, vitioſe.

N ἤτοι πάντα τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον] In MS. Savil. deeſt ὅλον, & ſalva ſententia poteſt abeſſe.

O οὐδέν ἐστι διάστημα, οὐδὲ δόκωσις] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 99.

P πυγμὴ] Pugnus ſive σύγκλεισις δακτύλων εἰς πύκνωσιν, unde πυγμάχοι. Vide Junium ad Epiſtolam S. Polycarpi. Gloſſarium MS. πυγμὴ καὶ πὺξ, σύγκλεισις δακτύλων, γρόνθος. Apud Heſychium: πυγμὴ, γρόνθος, πυγτὴ, pro vocabulo poſtremo lege πὺξ.

locum accipit. 347. Nec ergo partes partium invicem ſunt partes. Sed neque ſui. Neque enim fieri poteſt ut ſit aliquid ſui pars. Si ergo neque totum eſt alterum ac diverſum a partibus, neque ipſæ partes ſunt totum: nihil eſt totum. 348. Et rurſus pars, ut caput, dicitur complere totum hominem, & eſſe pars hominis: conſideratur autem homo, homo cum capite. & ſeipſum ergo complet caput, & ſui pars exiſtit. Propterea ſeipſo quoque eſt majus & minus. Nam quatenus quidem intelligitur a ſeipſo completum, eſt ſeipſo majus: quatenus autem complens, minus. 349. Eadem autem dubitatio eſt & in planta, & in cubito, & communiter in aliis omnibus, de quibus prædicatur totum. Nam quoniam palmus eſt pars cubiti: (cum palmo enim cubitus quoque intelligitur cubitus.) & ſeipſum complet palmus, & eſt pars ſui: quod quidem eſt abſurdum, & propemodum præter communes notiones.

350. Tangit autem hæc dubitatio partes quoque orationis. Nam in hoc verſu,

Iram Pelidæ dic o Dea carmine Achillis,

quærendum eſt & *Iram* & *dic* & *o Dea*, & *Pelidæ*, & *carmine*, & præterea *Achillis*, cujus ſint partes. Aut enim totus verſus eſt aliquid aliud ab his partibus, aut earum congeries eſt verſus. & inducere licet poſitas ſuperius dubitationes. *Iram* quidem ſi ſit pars totius verſus, erit quoque pars ſui. cum eo enim totus intelligebatur verſus. 351. Sin autem ſit pars reliqui verſus, nempe *Pelidæ dic carmine Achillis*, quomodo non exorietur major dubitatio? Pars enim alicujus continetur in eo cujus eſt pars. Illud autem *Iram* non continetur in *Pelidæ dic o Dea carmine Achillis*. Illud ergo *Iram* non eſt pars totius verſus. 252. His autem motis in præſenti loco dubitationibus, ſolent Dogmatici, parumper reſpirationis ut ſibi concilient, dicere, quod externum quidem ſubjectum ſenſile, neque eſt totum, neque pars: nos autem ſumus qui de illo totum prædicamus & partes. 353. Eſt enim totum ex iis quæ referuntur ad aliquid. Totum enim intelligitur tanquam relatum ad partes. Et rurſus partes ſunt ex iis quæ referuntur ad aliquid. Intelliguntur enim partes ut quæ referantur ad totum. Quæ autem referuntur ad aliquid, ſimul ſunt in noſtra recordatione. Noſtra autem recordatio eſt in nobis. In nobis igitur eſt & totum & par-

τούτων ἀπείληφεν. οὐδὲ ἀλλήλων οὖν μέρη ἐστὶ τὰ μέρη· καὶ μὴν οὐδὲ ἑαυτῶν. ἀμήχανον γὰρ ἑαυτοῦ τι μέρος ὑπάρχειν. εἰ οὖν μήτε ἕτερόν ἐστι τῶν μερῶν τὸ ὅλον, μήτε αὐτὰ τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον, οὐδέ ἐστι τὸ ὅλον. καὶ πάλιν, τὸ μέρος, οἷον ἡ κεφαλὴ λέγεται τὸν ὅλον ἄνθρωπον συμπληροῦν, [Q] καὶ ἀνθρώπου μέρος εἶναι· θεωρεῖται δέ γε ὁ ἄνθρωπος σὺν τῇ κεφαλῇ ἄνθρωπος· καὶ ἑαυτὴν ἄρα συμπληροῖ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἑαυτῆς γίνεται μέρος. διὰ δὲ τοῦτο, καὶ μείζων ἐστὶν ἑαυτῆς καὶ ἐλάσσων. ἣ μὲν γὰρ συμπεπληρωμένη νοεῖται ὑφ᾽ ἑαυτῆς, μείζων ἐστὶν αὐτῆς· ἣ δὲ συμπληροῦσα, ἐλάττων. ἡ δὲ αὐτὴ ἀπορία, καὶ ἐπὶ φυτοῦ καὶ ἐπὶ πήχεος, καὶ κοινῶς τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν κατηγορεῖται τὸ ὅλον. ἐπεὶ γὰρ ὁ παλαιστὴς μέρος πήχεος νοεῖται· (σὺν γὰρ τῷ παλαιστῇ [R] καὶ ὁ πῆχυς νοεῖται πῆχυς·) καὶ ἑαυτοῦ συμπληρωτικός ἐστιν ὁ παλαιστὴς, καὶ μέρος ἑαυτοῦ· ὅπερ ἄτοπον καὶ σχεδὸν παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας.

Απτεται δὲ [S] ἡ ἀπορία καὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν. ἐπὶ γὰρ τοῦ τοιούτου στίχου,

Μῆνιν ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,

ζητητέον τὸ, μῆνιν, [T] καὶ τὸ, ἄειδε, καὶ τὸ, Θεὰ, καὶ τὸ, Πηληϊάδεω, καὶ πρὸς τούτοις τὸ, Ἀχιλῆος, τίνος ἐστὶ μέρη. ἤτοι γὰρ ὅλος ὁ στίχος ἄλλο τι ἐστὶ τῶν μερῶν τούτων, ἢ τὸ ἄθροισμα αὐτῶν ὁ στίχος ἐστί. καὶ ἐπακτέον τὰς κειμένας ἀπορίας. τὸ, μῆνιν, εἰ μὲν τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστὶ, καὶ ἑαυτοῦ γενήσεται μέρος· σὺν αὐτῷ γὰρ ἐνοεῖτο καὶ ὅλος ὁ στίχος· εἰ δὲ τοῦ λοιποῦ τοῦ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος, πῶς οὐ μείζων ἀνακύψει ἀπορία; τὸ γάρ τινος μέρος, ἐμπεριέχεται τῷ οὗ ἐστι μέρος. τὸ δὲ, μῆνιν, οὐκ ἐμπεριέχεται τῷ, ἄειδε Θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος· οὐκ ἄρα μέρος ἐστὶ τὸ, μῆνιν, τοῦ ὅλου στίχου. τοιούτων δὲ ἠπορημένων κατὰ τὸν τόπον, εἰώθασιν οἱ Δογματικοὶ, μικρὰν ἀναπνοὴν πορίζοντες αὑτοῖς, λέγειν, ὅτι τὸ μὲν ἐκτὸς ὑποκείμενον καὶ αἰσθητὸν, οὔτε ὅλον ἐστὶν οὔτε μέρος. ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν οἱ ἐκείνου τό, τε ὅλον καὶ τὸ μέρος ἐπικατηγοροῦντες. [U] ἦν γὰρ τὸ ὅλον τῶν πρός τι. ὡς γὰρ πρὸς τὰ μέρη ἐνοεῖτο τὸ ὅλον· καὶ πάλιν τὰ μέρη τῶν πρός τι. ὡς γὰρ πρὸς τὸ ὅλον νοεῖται μέρη. τὰ δὲ πρός τι ἐν συμμνημονεύσει ἐστὶν ἡμετέρᾳ. ἡ δὲ ἡμετέρα συμμνημόνευσίς ἐστιν ἐν ἡμῖν. τὸ οὖν ὅλον καὶ τὸ μέρος ἐστὶν

N O T Æ.

Q τὸν ὅλον ἄνθρωπον συμπληροῦν] Ut enim ſit homo integer, neceſſe eſt ut capite non deſtituatur. Neque hominem aliter concipimus quam capite præditum.

R σὺν γὰρ τῷ παλαιστῇ] Palmus ſexta pars cubiti, ſupra Sect. 321.

S Ἅπτεται δὲ] Ante hæc verba in MS. Savil. & Ciz. præmittitur titulus: περὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν. Quæ autem hoc loco Sextus ad primum verſum Iliadis cavillatur, eadem iiſdem fere verbis inculcaverat lib. adverſus Grammaticos Sect. 133.

T ζητητέον τὸ, μῆνιν] In editis erat καὶ τὸ μῆνιν, quod in MSS. Savil. & Ciz. rectius abeſt.

U ἐπικατηγοροῦντες] MS. Savil. & Genev. ἐπικατηγοροῦμεν.

ἐν ἡμῖν.

ἐν ἡμῖν. τὸ δὲ ἐκτὸς ὑποκείμενον αἰσθητὸν, οὔτε ὅλον ἐστὶν, οὔτε μέρος, ἀλλὰ πρᾶγμα οὗ ἡμεῖς κατηγοροῦμεν τὴν ἡμῶν αὐτῶν συμμνημόνευσιν. ῥητέον δὲ πρὸς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν ὅτι ἄτοπόν ἐστι τὸ λέγειν, τὸν τράχηλον ἢ τὴν κεφαλὴν, μὴ τοῦ ἐκτὸς ἀνθρώπου συμπληρωτικὰ εἶναι μέρη, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας συμμνημονεύσεως. εἰ δὲ ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ τράχηλος συμπληρωτικά ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ τράχηλός ἐστιν ἐν ἡμῖν, [X] δεήσει τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἐν ἡμῖν. ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συμμνημονεύσει τό, τε ὅλον καὶ τὰ μέρη κεῖται. ναὶ φήσει τις· ἀλλ' ὁ μὲν ὅλος ἄνθρωπός ἐστιν ἐν ἡμῖν κατὰ συμμνημόνευσιν· συμπληροῦταί τε οὐχ ὑπὸ τοῦ ἐκτὸς τραχήλου καὶ τῆς ἐκτὸς κεφαλῆς, ἀλλὰ πάλιν ἐκ τῶν κατὰ ταῦτα τὰ μέρη ἐννοιῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅλος ἄνθρωπος, ἐννόημά ἐστιν ἡμῶν. ὁ δὲ τοῦτο λέγων, οὐκ ἐκφεύγει τὴν ἀπορίαν. πάλιν γὰρ οὗτος ὁ ἐν ἡμῖν ἄνθρωπος, εἴτε ἐννόημά ἐστιν, εἴτε καὶ ἡμετέρα συμμνημόνευσις, ἤτοι ἕτερος νοεῖται παρὰ τὰ μέρη, ἢ τὰ μέρη νοεῖται ὁ ἄνθρωπος. οὐδέτερον δὲ τούτων δύναται ὑπάρχειν, ὡς παρεστήσαμεν. καὶ αὐτὴ οὖν ἡ νόησις ὑπὸ τὴν αὐτὴν πέπλωκεν ἀπορίαν. εἰ δὲ τοῦτο, ῥητέον μηδὲν εἶναι ὅλον. ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ, μηδὲ μέρος ὑπάρχειν. τῶν γὰρ πρός τι ἑκάτερόν ἐστι, καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν πρός τι ἀναιρεθέντος, συναναιρεῖται καὶ τὸ λοιπόν. ὧδε μὲν περὶ τούτων ἠπορήσθω. συνεζητηκότες δὲ αὐτάρκως ἤδη τοῖς Δογματικοῖς περὶ τῶν δραστηρίων τοῦ παντὸς ἀρχῶν, τὸ μετὰ τοῦτο κοινότερον περί τε τούτων καὶ τῶν ὑλικῶν διαπορῶμεν.

ΠΕΡΙ ΣΩΜΑΤΟΣ. [Y]

Περὶ τῶν ἀνωτάτω καὶ ἀρχικωτάτων στοιχείων, δύο μὲν αἱ πρῶται γεγόνασι στάσεις, πλείους δὲ κατ' εἶδος. οἱ μὲν γὰρ σώματα ἔλεξαν εἶναι τὰ τῶν ὄντων στοιχεῖα, οἱ δὲ ἀσώματα· καὶ τῶν σώματα φαμένων, Φερεκύδης μὲν ὁ Σύριος γῆν ἔλεξε πάντων εἶναι ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον· Θάλης [Z] δὲ ὁ Μιλήσιος, ὕδωρ· Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ ἀκουστὴς τούτου, τὸ ἄπειρον· Ἀναξιμένης δὲ καὶ Ἰδαῖος ὁ Ἱμεραῖος, [A] καὶ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, καὶ Ἀρ-

tes. Externum autem ſubjectum ſenſile, neque totum eſt, neque pars, ſed res eſt de qua prædicamus noſtram ſimultaneam recordationem. 354. Eis autem dicendum eſt, primum quidem quod ſit abſurdum dicere, collum aut caput non eſſe partes complentes externum hominem, ſed noſtram qua ſimul eorum meminimus recordationem. Si autem caput & collum complent hominem, & collum eſt in nobis: oportebit & hominem eſſe in nobis. quod eſt abſurdum. Totum ergo & partes non ſita ſunt in ſimultanea noſtra recordatione. 355. Eſto, dicet quiſpiam: ſed totus quidem homo eſt in nobis quatenus ſimul ejus recordamur, completur autem non ab externo collo & externo capite, ſed rurſus ex notionibus quas habemus de his partibus: etenim ipſe homo totus eſt noſtra notio, mentiſve conceptio. 256. Qui autem hoc dicit, non effugit dubitationem. Rurſus enim iſte qui in nobis eſt homo, ſive notio eſt mentiſve conceptio, ſive etiam noſtra recordatio ſimul cum partibus facta: aut diverſus cenſetur a partibus, aut homo intelligitur partes. Neutrum autem horum eſſe poteſt, ut oſtendimus. Et ipſa ergo notio mentiſque conceptio ſub eandem cadit dubitationem. 357. Si autem ita eſt, dicendum eſt nullum eſſe totum. cui eſt conſequens, ne partem eſſe quidem. Utrumque enim eſt ex iis quæ referuntur ad aliquid: & altero ſublato ex iis quæ referuntur ad aliquid, ſimul etiam tollitur reliquum. 358. Atque de iis quidem ſic ſit dubitatum. Cum autem cum Dogmaticis ſatis jam quæſierimus de agentibus ſeu efficientibus univerſitatis principiis, poſtea communius dubitemus de his & de materialibus.

V. DE CORPORE.

359. DE ſummis, & quæ vim principiorum maxime habent elementis, duæ quidem fuerunt præcipuæ ſectæ, ſpeciales autem plures. Nam alii dixerunt corpora, rerum eſſe elementa, alii incorporea. 360. Et ex iis quidem qui dixerunt corpora, Pherecydes Syrius terram docuit eſſe omnium principium & elementum, Thales autem Mileſius, aquam: Anaximander ejus auditor, infinitum: Anaximenes & Idæus Himeræus, & Diogenes Apolloniates, & Ar-

NOTÆ.

X καὶ ὁ τράχηλός ἐστιν ἐν ἡμῖν] Hoc eſt in noſtra συμμνημονεύσει tantum. Ita recte editi, licet MSS. Savil. & Ciz. habent καὶ ὁ ἄνθρωπος.

Y περὶ σώματος] In MSS. Savil. & Ciz. titulus concipitur his verbis: εἰ ἔστι τι σῶμα τῶν σκεψαμένων. *Num detur corpus, ex Scepticorum ſententia.*

Z Θάλης] MS. Ciz. Θαλῆς, ut ſcribunt Attici, qui genitivum etiam flectunt non Θάλητος ex communi dialecto, ſed Θαλοῦ, Accuſativum non Θάλητα ſed Θαλῆ, ut habet noſter 2. contra Phyſicos, Sect. 313. Vide Scholiaſten Comici ad Aves, verſ. 1010. & ad Nubes verſ. 180. De Pherecydis, Thaletis, Anaximandri & Anaximenis ſententia dictum ad 3. Pyrrhon Sect. 30. Vide etiam Chalcidium p. 378. & Minucium Felicem c. 19.

A Ἰδαῖος ὁ Ἱμεραῖος] Hujus Idæi, Himeræi Philoſophi non recordor ab aliis mentionem factam, neque illius meminit ubi claros Himeræos recenſet Thomas Fazellus de rebus Siculis decad. 1, lib. 9. cap. 2. In MS. Ciz. pro Ἰδαῖος legitur Ἰκ-

chelaus

chelaus Athenienſis præceptor Socratis, &, ex quorundam ſententia, Heraclitus, aërem: Hippaſus autem Metapontinus, &, ut volunt nonnulli, Heraclitus, ignem: 361. Xenophanes aquam & terram:

Namque ex terra & aqua producti nos ſumus omnes.

Hippon Rheginus, ignem & aquam: Oenopides Chius, ignem & aërem: Onomacritus in Orphicis, ignem & aquam & terram: 362. Empedocles & Stoici, terram & aquam & aërem & ignem:

Rerum radices cunctarum quattuor audi.
Juppiter æthereus, Juno vitalis, & Orcus,
Humanosque rigans Neſtis lacrymando meatus.

χέλαος [B] ὁ Ἀθηναῖος, Σωκράτȣς δὲ καθηγητὴς, καὶ κατ' ἐνίȣς ὁ Ἡράκλειτος, ἀέρα· [C] Ἵππασος δὲ [D] ὁ Μεταποντῖνος, καὶ κατ' ἐνίȣς Ἡράκλειτος, πῦρ· Ξενοφάνης δὲ, ὕδωρ καὶ γῆν· [E]

πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκ γενόμεσθα.

Ἵππων δὲ ὁ Ῥηγῖνος, πῦρ καὶ ὕδωρ· [F] Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος, πῦρ καὶ ἀέρα· Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, [G] γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ·

τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκȣε.
Ζεὺς [H] ἀργὴς, [I] Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεὺς,
Νῆστίς θ' ἣ δακρύοις τέγγει κρȣ́νωμα [K] βρότειον.

NOTÆ.

δαῖος, quod corruptum eſſe arbitror. Fuit & alius Ἰδαῖος Rhodius poëta Epicus, qui ſingulis Homeri verſibus alium verſum ſubjiciendo Poëma ejus neſcio an auxerit an diluerit.

B Διογένης καὶ Ἀρχέλαος] De Diogene Apolloniate dixi ad laudatum libri 3. Pyrrhon. locum. De Archelao conſentit Plutarchus lib. 1. de placitis cap. 3. & Stobæus Eclog. Phyſ. p. 26. qui tradunt principium rerum ex ipſius ſententia eſſe ἀέρα ἄπειρον, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα καὶ μάνωσιν. Neque adverſatur Laërtius II. 61. qui ait eum docuiſſe δύο αἰτίας εἶναι γενέσεως, θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ſubintellige ἀέρα. Sic & Hermias in irriſione Gentilium §. 11. atque auctor Philoſophumenon quæ ſub Origenis ambulant nomine cap. 9. qui tamen addit perinde ut Simplicius in 1. Phyſicor. quod τὰς ἀρχὰς ὁμοίως Ἀναξαγόρᾳ *eadem quæ Anaxagoras principia* ſtatuerit: quod ſi verum eſt, Archelaus ſibi concepit animo principium rerum omnium aërem infinitum ſed conſtantem ac refertum particulis infinitis omnis generis, omniumque rerum ſemina & minutas particulas in ſe complectentem, itaque cum Anaxagora admiſit homœomerias ſive (quæ Simplici verba ſunt) ἀπείρȣς τῷ πλήθει καὶ ἀνομοιογενεῖς τὰς ἀρχάς. Auguſtinus VIII. 2. de Civitate Dei: *Anaxagoræ ſucceſſit auditor ejus Archelaus, etiam ipſe de particulis inter ſe diſſimilibus, quibus ſingula quæque fierent, ita omnia conſtare putavit, ut ineſſe etiam mentem diceret, quæ corpora diſſimilia, id eſt illas particulas conjungendo & diſſipando ageret omnia.* Idem vero eſt homœomerias ducas an particulas diſſimiles αἰτίας ἀπείρȣς ἀνομογενεῖς, quia ex Anaxagoræ mente *homœomeriæ* dicuntur quidem particulæ *ſimilares* reſpectu corporum quæ ex illis conſiſtunt, ut oſſa ex minutis oſſeis particulis, carnes ex carneis: at eædem *diſſimilares* ſunt inter ſe, qua parte ab Anaxagora diſſidebant Democritus, Epicurus aliique Philoſophi, quibus placebant principia ὁμογενῆ & ejuſdem naturæ, ex quorum diverſa κράσει ac μίξει omnia conſtare opinabantur. Ac laudandi Archelaus & Anaxagoras, quod a principio rerum ſemina eſſe conſtituta rebus ſingulis docuerunt, quod magis congruit naturæ phænomenis, & perfectæ quæ in rebus ejuſdem generis reperitur ſimilitudini, quam quicquid eſt ab aliis ſive antiquis ſive recentibus Philoſophis memoriæ proditum. Probatur etiam divino ſcriptori Moyſi Geneſ. II. 11. 24.

C Ἡράκλειτος, ἀέρα] Cum frequentiſſima exſtent veterum teſtimonia quibus Heraclitus ignem omnium rerum ſtatuiſſe principium affirmatur, non deſunt tamen etiam qui innuunt eum pro omnium rerum primordio habuiſſe ignis ἀναθυμίασιν minutiſſimis conſtantem ψηγματίοις, quæ ætheris vel aëris nomine aliis venit, & ex cujus compactione ac veluti ſtipatione majore vel minore corpora omnis generis conſtat, atque in quam viciſſim reſoluta omnia ἐκθυμιαθήσεται, ut verbo utar Marci Antonini lib. VI. Sect. 4. Ariſtoteles lib. 1 de anima c. 2. καὶ Ἡράκλειτος δὲ τὴν ἀρχὴν εἶναί φησι τὴν ψυχὴν εἴπερ τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξ ἧς τἄλλα συνίστησι, καὶ γὰρ ἀσωματώτατον δὴ καὶ ῥέον ἀεί. Apud Plutarchum lib. 1. de placitis c. 3. leges ex Heracliti mente τὸ πῦρ ἀναθυμιώμενον, ἀέρα γενέσθαι, quod Phurnutus c. 17. ait σβεσθῆναι εἰς ἀέρα. Itaque & ex Æneſidemo noſter τὸ ὂν καὶ πρῶτον σῶμα teſtatur Heraclito fuiſſe τὸν ἀέρα lib. 2. adverſus Phyſicos, Sect. 232. Joh. Philoponus lib. 1. in Hexaëmeron c. 6. πῦρ ςοιχειῶδες ait eſſe ζωόγονον aliquid ac σωτήριον, συνεχὲς τῷ ἀέρι, καὶ διάκρισιν αἰσθητὴν ȣ̓κ ἔχον, διῆκον μέχρι τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας τȣ̃ ȣ̓ρανȣ̃. Unde apparet non adeo diverſas ſententias Heraclito tribuere qui ignem vel qui aërem dicunt ab ipſo habitum eſſe κοσμογενήτορα. Talem enim aërem ſive ætherem ſtatuit primordium univerſi, quem duceret eſſe ignis ἀναθυμίασιν, quo de copioſius accuratiusque diſſeruit in peculiari de principio rerum naturalium ex mente Heracliti diatriba, Lipſiæ A. 1697. edita deſideratiſſimus Godfridus Olearius noſter, de quo nunquam poſſum cogitare quin acerbum ipſius & literis pariter atque Eccleſiæ luctuoſum obitum, graviſſime doleam.

D Ἵππασος δὲ] Dixi ad lib. 3. Pyrrhon. Sect. 30. Nunc tantum addo quod apud Tertullianum libro de anima c. 5. pro *Hipparchus & Heraclitus*, legendum *Hippaſus & Heraclitus.*

E ὕδωρ καὶ γῆν] Homero hanc ſententiam tribuit noſter 2. contra Phyſ. Sect. 314. De Xenophane quemadmodum & de Hippone ac cæteris quos hic Sextus nominat, vide ſi placet ad jam laudatum libri tertii Pyrrhon. locum.

F πῦρ καὶ ὕδωρ] Sic etiam Magorum ſapientes, teſte Vitruvio: quorum ſententiæ non valde ſunt adverſati qui ignem & terram (activum alterum ac luminoſum, alterum paſſivum caliginoſumque) habuerunt pro rerum naturalium principiis, ut a Parmenide factum ſcribit Clemens Alex. in protreptico p. 42.

G οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] De Oenopide, Onomacrito, Empedocle & Stoicis nihil attinet hoc loco repetere quæ dixi ad 3. Pyrrhon. Sect. 30.

H Ζεὺς] In verſibus hiſce Empedoclis quos plurimi ſcriptores laudant, non una eſt omnium ſententia, quænam per ſingulas haſce ænigmaticas voces elementa ab Empedocle intelligantur. Nam Ζεὺς quidem omnium conſenſu *ignis* eſt, quemadmodum Νῆστις ab omnibus habetur pro *aqua:* At enim Ἥρη, Stoicis apud Ciceronem 2. de natura Deor. c. 26. Plutarcho lib. 1. c. 3. de placitis & Macrobio lib. 1. Saturnal. c. 15. ac lib. 1. in ſomnium Scip. c. 17. eſt *aër:* Sed Athenagoræ Apologia pro Chriſtianus p. 22. Heraclito qui allegorias Homericas ſcripſit p. 443. Achilli Tatio c. 4. in Arat. Laërtio VIII. 76. ac Stobæo p. 25. Eclog. Phyſ. *terra.* Viciſſim Ἀϊδωνεὺς ſive Pluto Stoicis, Phurnuto c. 28. & Plutarcho *terra*, ſed Stobæo, Athenagoræ, Heraclito, Laërtio & Achilli Tatio, eſt *aër*, quorum poſteriorum opinionem probat etiam Scipio Aquilianus libro de placitis Philoſophorum qui ante Ariſtotelis tempora floruere, p. 105. Priorem Petrus Leſcaloperius ad Ciceronem de natura Deor. p. 47.

I Ζεὺς ἀργὴς] Ita Laërtius, Heraclitus, Athenagoras, & alii: Sed Plutarchus Ζεὺς αἰθὴρ, quod interpretamentum eſſe non dubito.

K Νῆστίς θ' ἣ δακρύοις τέγγει κρȣ́νωμα] Apud Laërtium eſt: Νῆστίς θ' ἣ δακρύοις ἐπιπικροῖ ὄμμα βρότοιον. Cum Sexti lectione conſpirant Athenagoras, Plutarchus, Heraclitus, Stobæus. Neſtis dicitur a νάειν fluere, ut Voſſio notatum lib. 2. de idololatria c. 77. quod magis mihi probatur quam Baptiſtæ Pii notatio qui deducit a particula privante νὴ, & verbo εἰμὶ *quod lubrica ſit aqua & nunquam conſiſtat*, annotat. poſterior. cap. 92. T. 1. Lampadis artium Gruterianæ p. 496.

Δημόκρι-

Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος, ἀτόμους. εἰ μή τι ἀρχαιοτέραν ταύτην θετέον τὴν δόξαν. καὶ ὡς ἔλεγεν ὁ Στωϊκὸς Ποσειδώνιος, [L] ἀπὸ Μώχου τινὸς ἀνδρὸς Φοίνικος καταγομένην. Ἀναξαγόρας [M] δὲ ὁ Κλαζομένιος, ὁμοιομερίας· Διόδωρος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Κρόνος, ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ σώματα· Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Βιθυνὸς, ἀνάρμους ὄγκους. τῶν δὲ ἀσώματα δογματιζόντων, οἱ μὲν περὶ Πυθαγόραν τοὺς ἀριθμοὺς ἔλεξαν πάντων ἄρχειν· οἱ δὲ Μαθηματικοὶ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων· οἱ δὲ περὶ τὸν Πλάτωνα, τὰς ἰδέας. [N] τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς κατὰ γένος καὶ κατ᾽ εἶδος τῶν φυσικῶν διαστάσεως, ἐνέσται πρὸς πάντας κοινῶς ἀντερεῖν, ἐν μέρει περί τε τῶν σωμάτων [O] καὶ τῶν ἀσωμάτων [P] διαπορήσαντας. ὧδε γὰρ ἕκαστος τῶν κατηριθμημένων, σωματικὰς μὲν ἀπολείπων τὰς πάντων ἀρχὰς, ταῖς κατὰ τοῦ σώματος κομιζομέναις ἀπορίαις ὑποπεσεῖται· ἀσωμάτους δὲ δογματίζων, ταῖς κατὰ τῶν ἀσωμάτων. ἡγείσθω δὲ ὁ περὶ τοῦ σώματος λόγος, τὴν ἀρχὴν τῆς σκέψεως λαμβάνων ἀπὸ τῆς ἐννοίας. εὐθέως τοίνυν κατὰ μὲν τοὺς σῶμα νοοῦντας τὸ οἷόν τε παθεῖν ἢ διαθεῖναι, [Q] ὧν ἀρχηγὸς ἱστορεῖται ὁ Πυθαγόρας, ἤδη σχεδὸν ἀνῃρήκαμεν τὸ σῶμα, καὶ οὐ δεόμεθα πρὸς τοῦτο καινοτέρων λόγων. εἰ γὰρ σῶμά ἐστί τι, οἷόν τε παθεῖν ἢ ποιῆσαι, ἐπεὶ οὐδὲν ποιοῦν ἢ πάσχον δέδεικται ἡμῖν, [R] οὐδὲν ἂν εἴη τὸ ἐπινοούμενον σῶμα. [S] κατὰ δὲ τὰς τῶν Μαθηματικῶν ἐννοίας

363. Democritus & Epicurus, atomos. niſi hæc opinio ſtatuenda ſit antiquior, & ut Stoicus dicebat Poſidonius, deducta a Mocho quodam Phœnice: Anaxagoras autem Clazomenius, ſimilares partes: Diodorus cognomine Cronus, id eſt Saturnus, corpora minima & individua: Aſclepiades Bithynius, inconcinnas moleculas. 364. Ex iis autem qui incorporea cenſent eſſe principia, Pythagoras quidem dixit numeros eſſe omnium principia: Mathematici fines ſive extrema corporum: Plato, ideas. 365. Cum ſit autem ejuſmodi Phyſicorum generalis, ſpecialiſque diſſenſio, licebit adverſus omnes communiter dicere: ſigillatim dubia movendo de corporeis & de incorporeis. Sic enim unuſquiſque ex iis quos enumeravimus, qui relinquit corporea omnium principia, cadet in dubitationes quæ afferuntur contra corpus: qui autem incorporea ſtatuit principia, incidet in dubitationes quæ fiunt adverſus incorporea. 366. Præcedat autem de corpore diſputatio, principium ſumens dubitationis a notione. Jam enim ſecundum ſententiam quidem eorum qui corpus intelligunt quod poteſt pati vel agere, quorum princeps fertur Pythagoras, corpus propemodum ſuſtulimus: neque ad hoc opus habemus novis rationibus. Si enim corpus eſt aliquid quod poteſt pati vel agere: quoniam nihil eſſe quod agat & patiatur, a nobis oſtenſum eſt, nullum fuerit corpus ejuſmodi quod mente concipitur. 367. Ex Mathematicorum autem notionibus componendum deinceps

NOTÆ.

L καὶ ὡς ἔλεγεν ὁ Στωϊκὸς Ποσειδώνιος] Strabo lib. XVI. p. 757. εἰ δὲ δεῖ Ποσειδωνίῳ πιστεῦσαι, καὶ τὸ περὶ τῶν ἀτόμων δόγμα παλαιόν ἐστιν, ἀνδρὸς Σιδωνίου Μώχου, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων γεγονότος. Scripſerat hæc Poſidonius in Phyſico opere cujus librum decimum quintum laudat Laërtius VIII. 140. Mochum memorat etiam Joſephus lib. 1. Antiqu. c. 3. cujus verba repetunt Syncellus p. 43. & Cedrenus p. 11. Μῶχός τε καὶ Ἑστιαῖος καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος οἱ τὰ Φοινικικὰ συνταξάμενοι συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένοις. Tatianus Orat. ad Græcos p. 171. cujus verba leguntur etiam apud Euſebium X. præparat. c. 11. p. 493. γεγόνασιν παρ᾽ αὐτοῖς (τοῖς Φοίνιξιν) τρεῖς ἄνδρες, Θεόδοτος, Ὑψικράτης, Μῶχος. τούτων τὰς βίβλους εἰς Ἑλληνίδα κατέταξεν φωνὴν Λαῖτος (cujus Φοινικικὰ laudantur a Clemente Alex. 1. Strom. p. 321.) ὁ καὶ τοὺς βίους τῶν φιλοσόφων ἐπ᾽ ἀκριβὲς πραγματευσάμενος. Athenæus lib. 3. p. 126. χεβροδλάψος παρ᾽ οὐδενὶ τῶν παλαιῶν, μὰ τὴν Δήμητρα, γέγραπται, πλὴν εἰ μὴ ἄρα παρὰ τοῖς τὰ Φοινικικὰ γεγραφόσι, Σουνιάθωνι καὶ Μώχῳ τοῖς σοῖς (alloquitur Ulpianum Phœnicem) πολίταις. Jamblichus in vita Pythagoræ c. 3. κἀκ τούτου -- ἐξέπλευσεν εἰς τὴν Σιδῶνα, -- ἐνταῦθα δὲ συμβαλὼν τοῖς τε Μώχου τοῦ φυσιολόγου προφήταις ἀπογόνοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ Φοινικικοῖς ἱεροφάνταις. In horum omnium ſcriptorum emendationibus Codicibus conſtanter Μώχου non Μόσχου vel Μώσχου, nomen hujus Philoſophi Sidonii antiquiſſimi legitur quemadmodum Ὦχος eſt apud Laërtium in limine ſtatim procemii: Φοίνικά τε γενέσθαι Ὦχον, & apud Svidam: Ὦχος φιλοσοφήσας παρὰ Φοίνιξι. Nec dubito Μώσχου vel Μόσχου ut editi antea Sexti codices præferebant, nomen ingeſtum ab iis qui cum divino ſcriptore Moyſe eundem facere voluerunt, a quo certe diverſiſſimum fuiſſe non dubitavit qui ad ejus provocat ſcripta, ac videtur evolviſſe, Flavius Joſephus. Recentiorum virorum doctorum diſputationes de hoc Mocho ſi quis velit conſulere adeat Bochartum in Chanaan lib. 2. cap. 17. Voſſium de Hiſtoricis Græcis lib. 3. p. 390. Reineſium addendis ad librum lingva Punica, Seldenum, lib. 1. de jure Nat. & Gentium ex diſciplina Hebræorum, cap. 2. Huetium in demonſtratione Evangelica p. 88. & qui ſpeciatim ad Sexti noſtri inſtitutum de atomorum dogmatis antiquitate facit, Radulphum Cudworthum in Syſtemate νοητῷ univerſi, Anglice edito p. 12.

M Ἀναξαγόρας] De dogmate Anaxagoræ, Diodori, Aſclepiadæ, quemadmodum Pythagoræ quoque & Mathematicorum, qui hoc loco & Sect. 367. 376. Geometræ intelliguntur, dixi ad 3. Pyrrhon. Sect. 30. Tangit illa etiam noſter 2. contra Phyſicos Sect. 252. 254. & Chalcidius in Timæum Platonis p. 291. Etiam ex Stoicorum ſententia ἀρχαὶ ἀσώματοι. Vide Menagium ad Laërtii VII. 134.

N τὰς ἰδέας] Vide Platonem in Parmenide, Alcinoum introductione in doctrinam Platonis c. 9. & Syrianum ad XII. & XIII. Metaphyſicor. Ariſtotelis, ubi ea repellere conatur quæ Ariſtoteles adverſus Platonis ideas diſſeruerat non modo in Metaphyſicorum opere, ſed & libris duobus de ideis, qui pridem interciderunt. Conferendus etiam Sextus lib. 2. contra Phyſ. Sect. 258.

O περί τε τῶν σωμάτων] Hæc de corpore diſputatio incipit Sect. 366. & continuatur ad extremum usque præſentis libri.

P καὶ τῶν ἀσωμάτων] Diſputationem de incorporeis habes infra libro proximo.

Q οἷόν τε παθεῖν ἢ διαθεῖναι] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 38. ubi corpus definitur ὃ οἷόν τε ποιεῖν ἢ πάσχειν. Eſt autem διαθεῖναι idem quod ποιεῖν.

R δέδεικται ἡμῖν] Supra Sect. 266. ſeq.

S τὸ ἐπινοούμενον σῶμα] MS. Ciz. τὸ ἐπινοοῦμεν σῶμα.

eſt hoc de quo ſermo nobis eſt corpus. Dicunt enim corpus eſſe quod tres habet diſtantias ſeu dimenſiones, nempe longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Ex quibus longitudinem quidem eſſe, quæ eſt ſuperne deorſum: latitudinem quæ a ſiniſtra vergit ad dexteram: tertiam autem dimenſionem, nempe profunditatem, quæ a parte anteriori vergit ad poſteriorem. Unde etiam ſex eſſe ajunt diſtantias ſeu dimenſiones, nempe, ſupra, infra: dextera, ſiniſtra: ante, retro. 368. Sed & hanc notionem cernitur ſequi magna quædam multitudo dubitationum. Aut enim ex hac notione corpus eſt ſeparabile ab his tribus dimenſionibus, adeo ut aliud quidem ſit corpus, aliud vero longitudo & profunditas & latitudo corporis: aut harum dimenſionum coacervatio eſt corpus. 369. Sed ſi ſeparetur quidem corpus ab his dimenſionibus, non id licet mente concipere. Ubi enim neque eſt longitudo, neque latitudo, neque profunditas, non poteſt corpus illic mente concipi. Sin autem earum coacervatio eſt corpus, quoniam unaquæque earum eſt incorporea, quod autem conſtat ex incorporeis, eſt omnino incorporeum: oportebit & communem eorum congreſſum, non eſſe corpus, ſed incorporeum. 370. Quo modo enim congreſſus linearum quæ ſunt incorporeæ, & punctorum congeries, ſuapte natura numquam efficit corpus ſolidum & reſiſtens: ita etiam congreſſus longitudinis, latitudinis, & profunditatis, quæ ſunt incorporeæ, non efficit corpus. Si ergo neque abſque iis eſt aliquod corpus, neque ea ſunt corpus: nullum eſt corpus. 371. Et aliter. Quoniam congreſſus longitudinis, latitudinis & profunditatis, efficit corpus: aut ante congreſſum unaquæque earum privatim continebat corporeitatem, ut ita dicam, & veluti rationes corporis: aut poſtquam eæ convenerunt, accidit ut fieret corpus. Et, ſi unaquæque earum priuſquam convenirent, continebat corporeitatem, unaquæque erit corpus. 372. Deinde quoniam corpus non eſt ſola longitudo, neque latitudo, neque profunditas: ſed & longitudo & latitudo & profunditas: unaquæque earum habens corporeitatem, fiet tria. Et ita longitudo non ſolum erit longitudo, ſed & latitudo & profunditas: & latitudo non tantum latitudo, ſed etiam longitudo & profunditas. ſimiliter & tertia quæ reſtat dimenſio. 373. Sin

νῦν συντακτέον τὸ προκείμενον. Φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸ τρεῖς ἔχον διαστάσεις, [T] μῆκος, βάθος, πλάτος. ὧν μῆκος μὲν ὑπάρχειν τὸ ἄνωθεν κάτω, πλάτος δὲ τὸ ἀπὸ ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιά· [U] τρίτην δὲ διάστασιν ὑπάρχειν, τουτέστι τὸ βάθος, τὸ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰς τοὐπίσω. ὅθεν καὶ διαστάσεις εἶναι ἕξ· δύο καθ' ἑκάστην διάστασιν· ἄνω, κάτω· δεξιά, ἀριστερά· πρόσω, ὀπίσα. ταύτῃ μὲν τῇ ἐπινοίᾳ πολύ τι πλῆθος ἀποριῶν ἐξακολουθεῖν φαίνεται. ἤτοι γὰρ χωριστόν ἐστι τούτων τῶν τριῶν διαστάσεων τὸ σῶμα, κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, ὥστε ἄλλο μὲν εἶναι σῶμα, ἄλλο δὲ τὸ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος τοῦ σώματος· ἢ ἄθροισμα τούτων τῶν διαστάσεών ἐστι τὸ σῶμα. ἀλλὰ χωριζόμενον μὲν τούτων τῶν διαστάσεων τὸ σῶμα οὐκ ἔνεστιν ἐπινοεῖν. ὅπου γὰρ μήτε μῆκός ἐστι μήτε πλάτος, μήτε βάθος, ἐκεῖ οὐδὲ σῶμα νοεῖν οἷόν τέ ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἀθροισμὸς τούτων σῶμα καθέστηκεν, ἐπεὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀσώματόν ἐστι, [X] τὸ δὲ ἐξ ἀσωμάτων συγκείμενον, πάντως ἐστὶν ἀσώματον, δεήσει καὶ τὴν κοινὴν αὐτῶν σύνοδον μὴ σῶμα, ἀλλ' ἀσώματον ὑπάρχειν. ὡς γὰρ ἡ συνέλευσις τῶν γραμμῶν ἀσωμάτων οὐσῶν, καὶ ὁ ἀθροισμὸς τῶν στιγμῶν, οὐδέποτε πέφυκε στερεὸν ποιεῖν σῶμα καὶ ἀντίτυπον· οὕτω καὶ ἡ τοῦ μήκους καὶ τοῦ βάθους καὶ τοῦ πλάτους σύνοδος, ἀσωμάτων οὖσα σύνοδος, οὐκ ἀποτελεῖ σῶμα. εἰ δὲ μήτε τούτων χωρίς ἐστί τι σῶμα, μήτε ταῦτά ἐστι σῶμα, οὐδέν ἐστι σῶμα. καὶ ἄλλως. ἐπείπερ ἡ σύνοδος τοῦ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους ποιεῖ σῶμα· ἤτοι πρὶν τῆς συνόδου τούτων ἕκαστον ἰδίᾳ περιεῖχε τὴν σωματότητα, [Y] καὶ τοὺς ὥσπερ λόγους τοῦ σώματος· [Z] ἢ μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐτῶν ἐπισυνέβη τὸ σῶμα. καὶ εἰ μὲν ἕκαστον [A] πρὶν τῆς συνόδου περιεῖχε τὴν σωματότητα, ἔσται ἕκαστον σῶμα. εἶτ' ἐπεὶ τὸ σῶμα οὐ μῆκος μόνον ἐστὶν, οὐδὲ πλάτος οὐδὲ βάθος· ἀλλὰ καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος· ἕκαστον τούτων ἔχον τὴν σωματότητα, τρία γενήσεται. καὶ οὕτω τὸ μῆκος, οὐ μόνον μῆκος ἔσται, ἀλλὰ καὶ πλάτος, καὶ βάθος· καὶ τὸ πλάτος, οὐχ ἁπλῶς πλάτος, ἀλλὰ καὶ μῆκος καὶ βάθος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ λειπομένη διάστασις. [B] εἰ

NOTÆ.

[T] τὸ τρεῖς ἔχον διαστάσεις] Geometrarum hoc ſcitum de corpore adoptatum a Stoicis (vide Laërtium VII. 135.) oppugnat noſter etiam lib. 1. contra Grammat. Sect. 21. ſeq. & contra Geometras Sect. 83. ſeq. nec minus 3. Pyrrhon. Sect. 39. ſeq.

[U] τὸ ἀπὸ ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιά] MS. Savil. & Ciz. τὸ ἀριστερὸν ἐπὶ τὰ δεξιά.

[X] ἕκαστον αὐτῶν ἀσώματον] Supra, Sect. 364.

[Y] ἰδίᾳ περιεῖχε τὴν σωματότητα] Eadem cavillatione utitur lib. adverſus Geometras Sect. 85 ſeq.

[Z] λόγους τοῦ σώματος] λόγους σπερματικοὺς, corporalitatis.

[A] καὶ εἰ μὲν ἕκαστον] Ita rectius MS. Savil. & Ciz. pro ἕκαστος quod in editis erat.

[B] καὶ ἡ λειπομένη διάστασις] Profunditas quoque non ſolum erit profunditas, ſed quoniam & ipſa corporis habet naturam, longitudo ſimul erit atque latitudo.

δὲ συνελ-

δὲ συνελθόντων [C] τούτων, τότε ἐπισυνέβη τὸ σῶμα, ἤτοι συνελθόντων αὐτῶν μένει ἡ ἀρχῆθεν φύσις, ἢ μεταβάλλει εἰς τὴν σωματότητα. καὶ εἰ μὲν μένει ἡ ἀρχῆθεν φύσις, ἐπεὶ ἀσώματά ἐστι καὶ ἀσώματα μένει, οὐ ποιήσει διάφορον σῶμα. εἰ δὲ μεταβάλλει εἰς τὸ σῶμα, ἐπεὶ τὸ ἐπιδεχόμενον μεταβολὴν, ἐστὶ σῶμα, ἕκαστον τούτων καὶ πρὶν τῆς συνελεύσεως σῶμα ἦν, πρὶν σώματος ἀποτελέσει τὸ σῶμα. [D] ὥσπερ τε τὸ μεταβάλλον σῶμα, ἄλλην μὲν ἀντ' ἄλλης παραδέχεται ποιότητα, μένει δὲ σῶμα· οἷον τὸ λευκὸν, ἵνα γένηται μέλαν, καὶ τὸ γλυκὺ ἵνα γένηται πικρὸν, ἣν μὲν ἀποβάλλει ποιότητα, ἣν δὲ ἀναδέχεται, μὴ ἐκβαῖνον τοῦ σῶμα εἶναι· οὕτω καὶ ταῦτα, εἴπερ μεταβάλλει εἰς σῶμα, ἄλλην ἀντ' ἄλλης ἀναδέξεται [E] ποιότητα· τοῦτο δὲ πάσχοντα ἔσται σώματα. εἰ οὖν οὔτε πρὸ τῆς συνελεύσεως [F] τούτων ἐστὶ τὸ νοούμενον σῶμα, οὔτε μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐτῶν, οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι τὸ σῶμα. πρὸς τούτοις εἰ μηδέν ἐστι μῆκος, [G] μηδὲ πλάτος, μηδὲ βάθος, οὐδὲ τὸ κατὰ μετουσίαν τούτων νοούμενον, σῶμα γενήσεται. οὐδὲν δέ ἐστι μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι σῶμα. μῆκος μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ τὸ μέγιστον ἦν τοῦτο τοῦ σώματος διάστημα, ὅπερ λέγεται παρὰ τοῖς Μαθηματικοῖς γραμμή. ἡ δὲ γραμμὴ [H] ἦν στιγμὴ ἐῤῥυηκυῖα, καὶ ἡ στιγμὴ, [I] σημεῖον ἀμερὲς καὶ ἀδιάστατον. οὐδὲ [K] γραμμὴ γενήσεται. μὴ οὔσης δὲ γραμμῆς, οὐδὲ μῆκος ἔσται. μήκους δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ σῶμα ὑποστήσεται· σὺν μήκει γὰρ σῶμα νοεῖται. ὅτι δὲ οὐδέν ἐστι σημεῖον ἀμερὲς καὶ ἀδιάστατον, ἐντεῦθεν μάθωμεν. εἰ γάρ ἐστι τοιοῦτόν τι, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον. καὶ σῶμα μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ διάστατον ἂν ὑπῆρχε, τοῦ σώματος τὰς τρεῖς ἔχοντος διαστάσεις. καὶ μὴν οὐδὲ ἀσώματον. εἰ γὰρ ἀσώματόν ἐστιν, οὐδὲν γενήσεται ἐξ αὐτοῦ. τὸ γὰρ γεννῶν, κατὰ θίξιν γεννᾷ. θίξις δὲ οὐδεμία γενέσθαι δύναται ἐπὶ ἀσωμάτου φύσεως. τοίνυν οὐδὲ ἀσώματόν ἐστι τὸ σημεῖον. εἰ δὲ μήτε σῶμα μήτε ἀσώματον, ἀνεπινόητόν ἐστι τὸ σημεῖον. εἰ δὲ οὐκ ἔστι σημεῖον, οὐδὲ γραμμὴ ἔσται. μὴ οὔσης δὲ τῆς γραμμῆς, οὐδὲ μῆκος ἔσται.

autem cum hæ tres convenerint, tunc demum accidit ut fiat corpus: tunc cum eæ convenerint, aut manet earum quæ fuit a principio natura, aut mutatur in corporeitatem. Et, ſi manet quidem natura quæ fuit a principio: quoniam fuit incorporeæ & manent incorporeæ: non efficient corpus quod eſt diverſum ac differens. 374. Sin autem mutatur in corpus: quoniam hoc quod ſuſcipit mutationem, eſt corpus: quum unaquæque earum, etiam priusquam coaleſcerent, ſit corpus, priusquam corpus fiat efficiet corpus. Et quo modo quod mutatur corpus, pro alia quidem aliam accipit qualitatem, manet autem corpus: ut pote album ut fiat nigrum, & dulce ut fiat amarum, aliam quidem amittit qualitatem, aliam vero accipit, nec deſinit tamen corpus eſſe: ita hæ etiam, ſi mutantur in corpus, pro alia quidem aliam accipient qualitatem: id autem patientes, erunt corpora. 375. Si ergo neque ante congreſſum illarum dimenſionum, neque poſt earum congreſſum corpus concipi mente poteſt, non licet mente corpus concipere. Ad hæc accedit, quod ſi nulla ſit longitudo, neque latitudo, neque profunditas, nec erit quidem corpus quod intelligitur ex earum conſortio ac participatione. Nulla eſt autem longitudo, latitudo, & profunditas, ut oſtendemus. Non eſt ergo corpus. 376. Nam longitudo quidem non eſt, quoniam maxima hæc eſt corporis dimenſio, quæ dicitur apud Mathematicos, linea. linea autem eſt punctus fluens. Punctus autem eſt ſignum carens partibus, & nullam ſuſcipiens dimenſionem. Quamobrem ne erit quidem linea. Si non ſit autem linea, nec erit longitudo. Si non ſit autem longitudo, neque conſiſtet corpus. Intelligitur enim corpus cum longitudine. 377. Quod autem nullus ſit punctus ſive ſignum carens partibus & nullam ſuſcipiens dimenſionem, hinc diſcamus. Si enim eſt quidpiam ejusmodi, aut eſt corpus, aut incorporeum. Et corpus quidem non eſt, quoniam ſuſciperet dimenſionem, cum corpus tres habeat dimenſiones. Sed nec eſt incorporeum. 378. Nam ſi eſt incorporeum, nihil ex eo fiet ac gignetur. Nam quod generat, per contactum generat. contactus autem nullus eſſe poteſt in natura incorporea. ergo nec incorporeus eſt punctus. 379. Si autem neque eſt corpus nec incorporeum, punctus concipi mente non poteſt. Si autem non eſt punctus, nec erit linea. Si non ſit linea, nec erit longitudo.

N O T Æ.

C εἰ δὲ συνελθόντων] Confer librum adverſus Geometras, Sect. 87. ſeq.

D ἀποτελέσει τὸ σῶμα] In MS. Ciz. articulus minus bene omittitur.

E ἀναδέξεται [MSS. Savil. & Ciz. δέξεται.

F οὔτε πρὸ τῆς συνελεύσεως] Sic omnino legendum e MS. Ciz. atque interprete, non πρὸς τῆς ut erat editum.

G εἰ μηδέν ἐστι] Confer librum adverſus Geometras Sect. 91. ſeq.

H ἡ δὲ γραμμὴ] Sect. 29. ejusdem libri.

I καὶ ἡ στιγμὴ] Ibid. Sect. 22.

K οὐδὲ] Fortaſſe τοίνυν οὐδὲ, ut interpres. ut exciderit, ob ſimile antec. -- τον.

Cui erit conſequens ut nullum ſit corpus. 380. Præterea etiam ſi datum fuerit exiſtere punctum, nulla erit longitudo: eſt enim linea longitudo; linea autem fluxus puncti. Aut ergo linea eſt punctus unus extenſus, aut intelligitur multi puncti per ſeriem diſpoſiti. 381. Sed ſi ſit unus quidem extenſus, non erit linea. Aut enim eundem locum tenet hic punctus, aut in locum de loco progreditur. Et, ſi eundem quidem locum tenet hic punctus, non erit linea, ſed punctus. fluens enim punctus intelligebatur linea. 382. Si autem progreditur de loco ad locum: aut progreditur ita ut alium relinquat locum, aliumque occupet: aut ut in alio quidem loco hæreat, ad alium autem ſe extendat. 383. Sed nec alium quidem locum relinquens, alium vero occupans, efficit lineam. manebit enim punctus qui fuit ab initio. Et qua ratione primum locum tenens dicebatur punctus, non linea: ita etiam tenens ſecundum & tertium, & eum qui deinceps ſequitur locum, non erit linea, ſed rurſus punctus. 384. Si autem in alio quidem hærens loco, ad alium autem ſe extendens, efficit lineam, aut dividuo coextenditur loco, aut individuo. Et, ſi individuo quidem: manet punctus, neque fit linea. eſt enim dividuum quidpiam linea. 385. Si autem dividuo loco coextenditur: quoniam quod dividuo loco coextenditur, eſt dividuum & habet partes, quod vero dividuum eſt & partes habet, eſt corpus, itaque punctus erit aliquid dividuum & corpus. quod minime volunt. Non eſt ergo linea unus punctus. 386. Sed neque multi per ſeriem poſiti. Illi enim puncti aut concipiuntur tangere ſe invicem, aut non tangere, ſed intercepta quibusdam disjungi locis. Si autem intercipiuntur locis, non amplius unam efficiunt lineam. Sin autem ſe inter ſe tangunt, aut toti tangunt totis, aut partibus partes. 387. Et, ſi partibus quidem partes, non erunt amplius carentes partibus. Medius enim verbi gratia punctus a duobus aliis punctis interceptus habebit plures partes: unam quidem qua tangit priorem punctum: alteram autem, qua poſteriorem: tertiam, qua ſuperficiem: quartam, qua partem ſuperimminentem: quo fit ut non ſit amplius carens partibus, ſed multas habens partes. 388. Si autem toti tangunt totos, puncti

ᾧ ἕπεται καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀνυπαρξία. ἔτι καὶ δοθῇ τὸ σημεῖον εἶναι, οὐκ ἔσται μῆκος. ἦν γὰρ τὸ μῆκος γραμμή. ἡ δὲ γραμμὴ, ῥύσις σημείου. ἤτοι οὖν ἕν ἐστι σημεῖον ἐκτεταμένον ἡ γραμμὴ, ἢ πολλὰ σημεῖα νοεῖται στοιχηδὸν κείμενα. ἀλλ' εἰ μὲν ἓν ἐκτεταμένον σημεῖόν ἐστιν, οὐκ ἂν εἴη γραμμή. ἤτοι γὰρ τὸν αὐτὸν [L] ἐπέχει τόπον τοῦτο τὸ σημεῖον, ἢ τόπον ἐκ τόπου μετατίθεται. καὶ εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐπέχει τόπον τοῦτο τὸ σημεῖον, οὐκ ἔσται γραμμὴ, ἀλλὰ στιγμή. ῥυὲν γὰρ ἐνοεῖτο γραμμή. εἰ δὲ τόπον ἐκ τόπου μέτεισιν, ἤτοι ὃν μὲν ἀπολεῖπον τόπον, [M] οὗ δὲ ἐπιλαβόμενον μέτεισιν, ἢ οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου, εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον. οὔτε δὲ, ὃν μὲν ἀπολεῖπον τόπον, οὗ δὲ ἐπιλαβόμενον, ποιήσει γραμμήν. μενεῖ γὰρ ἡ ἀρχῆθεν στιγμή. καὶ ᾧ λόγῳ τὸν πρῶτον ἐπεσχηκὸς τόπον, ἐλέγετο στιγμὴ καὶ οὐ γραμμή· τῷ αὐτῷ καὶ τὸν δεύτερον ἐπειληφὸς καὶ τὸν τρίτον καὶ τοὺς ἑξῆς, [N] οὐκ ἔσται γραμμὴ, ἀλλὰ πάλιν στιγμή. εἰ δὲ οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου, εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον, ποιεῖ τὴν γραμμὴν, ἤτοι μεριστῷ ἀντιπαρεκτείνεται τόπῳ, ἢ ἀμερίστῳ. καὶ εἰ μὲν ἀμερίστῳ, μένει στιγμὴ καὶ οὔτε γίνεται γραμμή· μεριστὸν γάρ τι ἐστὶν ἡ γραμμή. εἰ δὲ μεριστῷ ἀντιπαρεκτείνεται τόπῳ, ἐπεὶ τῷ μεριστῷ ἀντιπαρεκτεινόμενον τόπῳ, μεριστόν ἐστι καὶ ἔχει μέρη, τὸ δὲ ἔχον μέρη, σῶμά ἐστιν, ἔσται τὸ σημεῖον μεριστόν τε καὶ σῶμα. ὅπερ οὐ βούλονται. τοίνυν οὐχ ἕν ἐστι σημεῖον ἡ γραμμή. καὶ μὴν οὐδὲ πολλὰ στοιχηδὸν κείμενα. [O] ταῦτα γὰρ τὰ σημεῖα, ἤτοι ψαύει ἀλλήλων κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, ἢ οὐχ ἅπτεται ἀλλήλων· μεσολαβούμενα δὲ τόποις τισὶ διορίζεται. εἰ δὲ τόποις μεσολαβεῖται, οὐκ ἔτι μίαν ποιεῖται γραμμήν. εἰ δὲ ἅπτεται ἀλλήλων, ἤτοι ὅλα ὅλων ἅπτεται, ἢ μέρεσι μερῶν. καὶ εἰ μὲν μέρεσι μερῶν, οὐκέτι ἔσται ἀμερῆ. τὸ γὰρ μέσον, εἰ τύχοι σημεῖον, δυοῖν ἄλλων σημείων πλείονα ἕξει μέρη· ἓν μὲν, ᾧ ἅπτεται τοῦ ἔμπροσθεν σημείου· ἕτερον δὲ ᾧ θιγγάνει τοῦ ὄπισθεν· τρίτον, ᾧ τῆς ἐπιπέδου· [P] τέταρτον, ᾧ τοῦ ὑπερκειμένου μέρους. ὥστε μηκέτι αὐτὸ ἀμερὲς ὑπάρχειν, ἀλλὰ πολυμερές. εἰ δὲ ὅλα ὅλων ἅπτεται, [Q] σημεῖα

NOTÆ.

L *ἤτοι γὰρ τὸν αὐτὸν*] Eadem cavillatio lib. adverſus Geometras Sect. 30. ſeq.

M *ὃν μὲν ἀπολεῖπον τόπον*] Ita MS. Ciz. licet in editis *τόπον* velut ſuperfluum erat omiſſum. Mox pro *ἐπιλαβόμενον* in eodem Ciz. eſt *ἐπιλαμβανόμενον*, tum hoc loco tum iterum in minore hujus argumenti propoſitione repetitum

N *καὶ τοὺς ἑξῆς*] MS. Ciz. *καὶ τὸν ἑξῆς*.

O *οὐδὲ πολλὰ στοιχηδὸν κείμενα*] Confer liber adverſus Geometras, Sect. 34. ſeq.

P *ᾧ τῆς ἐπιπέδου*] Superficiem, chartæ, verbi gratia, cui punctus inſcriptus ſit. Huic ſuperficiei oppoſitum eſt *τὸ ὑπερκείμενον μέρος*, quod oculis chartam, cui punctus inſcriptus eſt, objicitur.

Q *εἰ δὲ ὅλα ὅλων ἅπτεται*] Similis cavillatio ſupra Sect. 260.

ἐν ση-

ἐν σημείοις περισχεθήσεται, καὶ τὸν αὐτὸν ἐφέξει [R] τόπον. εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον, οὐκ ἔτι ἔσται στοῖχος αὐτῶν, ἵνα γένηται γραμμή, ἀλλὰ πάντα μία ἔσται στιγμή. εἴπερ οὖν ἵνα ἐπινοηθῇ τὸ σῶμα, δεῖ ἐπινοηθῆναι τὸ μῆκος, ἵνα δὲ τὸ μῆκος, τὴν γραμμὴν, καὶ ἵνα αὐτὴ, τὸ σημεῖον· ἐπεὶ δέδεικται ἡ γραμμὴ, μήτε σημεῖον ὑπάρχουσα, μήτε ἐκ σημείων σύνθετος, οὐδέν ἐστι γραμμή. εἰ δὲ μή ἐστι γραμμὴ, οὐδὲ μῆκος· ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ, μηδὲ σῶμά τι ὑπάρχειν. καὶ ἄρτι μὲν ἐπεδείξαμεν ἀνεπινόητον τὴν γραμμὴν, ἐχόμενοι τοῦ σημείου. ἔνεστι δὲ καὶ προηγουμένως [S] αὐτὴν ἀναιρεῖν, ἐχομένους τῆς κατ᾽ αὐτὴν ἐπινοίας. φασὶ γὰρ οἱ Γεωμέτραι ὅτι γραμμή ἐστι μῆκος ἀπλατὲς, ἡμεῖς δὲ σκεπτόμενοι, οὔτε ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, οὔτε ἐν τοῖς νοητοῖς δυνάμεθα λαβεῖν μῆκος ἀπλατές. ὅ, τι γὰρ ἂν λάβωμεν μῆκος αἰσθητὸν, τοῦτο σὺν ποσῷ πλάτει λαμβάνομεν. ὥστ᾽ ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς οὐκ ἔστι τι ἀπλατὲς σῶμα. καὶ μὴν οὐδ᾽ ἐν τοῖς νοητοῖς ἔνεστι [T] τοιοῦτο φαντασιωθῆναι μῆκος. ἕτερον μὲν γὰρ ἑτέρου στενότερον μῆκος δυνάμεθα νοεῖν. ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ φυλάττοντες μῆκος, ἐκ τούτου κατ᾽ ὀλίγον σχίζωμεν ταῖς ἐπινοίαις τὸ πλάτος, καὶ τοῦτο ἄχρι τινὸς ποιῶμεν, ἔλαττον μὲν ἀεὶ καὶ μᾶλλον τὸ πλάτος γινόμενον νοοῦμεν. ὅταν δὲ φθάσωμεν ἅπαξ στερῆσαι τοῦ πλάτους τὸ μῆκος, οὐκέτι οὐδὲ τὸ μῆκος νοοῦμεν· ἀλλὰ σὺν τῇ ἄρσει τοῦ πλάτους, αἴρεται καὶ ἡ τοῦ μήκους ἐπίνοια.

continebuntur in punctis, & unum eundemque tenebunt locum. Si autem eundem locum teneant, non erit utique eorum ſeries, ut fiat linea, ſed omnia erunt unus punctus. 389. Si ergo ut mente concipiatur corpus, oportet mente concipi longitudinem: ut autem longitudo, lineam: ut ea autem, punctum: quoniam oſtenſum eſt lineam neque eſſe punctum, neque compoſitam ex punctis: nihil eſt linea. Si autem non eſt linea, neque longitudo. cui eſt conſequens ne corpus quidem eſſe. 390. Et jam quidem oſtendimus non poſſe mente concipi lineam, cum de puncto diſputavimus. Licet autem ipſam quoque directe tollere, ipſius notioni inhærentes. Dicunt enim Geometræ lineam eſſe longitudinem expertem latitudinis. 391. Nos autem hoc Sceptice conſiderantes, neque in ſenſilibus, neque in iis quæ percipiuntur intelligentia, poſſumus apprehendere longitudinem expertem latitudinis. Quamcumque enim ſenſilem acceperimus longitudinem, eam percipimus cum quanta latitudine. Quamobrem in ſenſilibus quidem non eſt aliquod corpus expers latitudinis. 392. Sed nec in iis percipiuntur intelligentia, datur phantaſiæ viſione talem apprehendere longitudinem. Nam aliam alia quidem anguſtiorem mente concipere poſſumus longitudinem. Quando autem eandem conſervantes longitudinem, ab ea, mente paulatim abſciderimus latitudinem, & hoc aliquousque fecerimus, intelligimus quidem latitudinem ſemper magis magiſque minorem effici. Sed cum eo pervenerimus ut latitudine omnino privemus longitudinem, ne longitudinem quidem amplius intelligimus, ſed cum ablatione latitudinis, tollitur etiam intelligentia longitudinis.

Καθόλου τε [U] τὸ ἐπινοούμενον πᾶν, ἤτοι κατ᾽ ἐμπέλασιν [X] τῶν ἐναργῶν νοεῖται, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν· καὶ τοῦτο ποικίλως· ὁτὲ μὲν κατὰ ὁμοιότητα, ὁτὲ δὲ κατὰ ἐπισύνθεσιν, ὁτὲ δὲ κατὰ ἀναλογίαν· καὶ ταύτην δὲ ἤτοι αὐξητικὴν, ἢ μειωτικήν. κατ᾽ ἐμπέλασιν μὲν οὖν τῶν ἐναργῶν νοεῖται, ὡς λευκὸν καὶ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρόν. ταῦτα γὰρ καὶ εἰ [Y] αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἧττον νοεῖται. κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν, ὁμοιωτικῶς μὲν νοεῖται, οἷον, ἀπὸ μὲν τῆς Σωκράτους εἰκόνος, ὁ μὴ παρὼν Σω-

393. In ſumma autem quidquid mente concipitur, aut intelligitur re evidenter ſe nobis offerente, aut per tranſitionem ab evidentibus: idque varie. Aliquando quidem per ſimilitudinem: aliquando per compoſitionem: aliquando vero per analogiam ſeu proportionem, eamque aut augentem aut minuentem. 394. Atque re evidenter ſe nobis offerente intelligitur album verbi gratia & nigrum, & dulce & amarum. Ea enim etſi ſunt ſenſilia, nihilominus percipiuntur etiam intelligentia. Per tranſitionem autem ab evidentibus, aſſimilative quidem intelliguntur, ut ex imagine Socratis, So-

NOTÆ.

R ἐφέξει] MS. Ciz. ἐφέξοι.

S προηγουμένως] Directe, ex inſtituto, ut lib. contra Geometras Sect. 37. 1. contra Log. Sect. 150. cui opponitur παρακειμένως, obiter, per conſequentiam, in eodem libro Sect. 181. 227. Olympiodorus in 3. Eccleſiaſtæ p. 623. εἴτε γάρ τι προηγουμένως γέγονε ὑπὸ Θεοῦ, εἴτε κατὰ δεύτερον λόγον. Infra Sect. 418. ſeq. opponuntur προηγουμένως & ἀκολούθως. Ita & lib. 2. Sect. 66. 106. 326. & contra Ethicos Sect. 90. προηγουμένως, primario. & Sect. 189. προηγουμένῳ λόγῳ.

T ἔνεστι] MS. Ciz. ἐν ἐστι, minus bene.

U καθόλου τε] Ante hæc verba in MS. Savil. & Ciz. præmittitur titulus: ποσαχῶς ἐπινοεῖται ἕκαστον.

X ἤτοι κατ᾽ ἐμπέλασιν] Confer librum adverſus Geometras Sect. 40. ſeq. Idem hoc loco eſt κατ᾽ ἐμπέλασιν τῶν ἐναργῶν quod apud Laërtium VII. 52. ſeq. κατὰ περίπτωσιν, ubi eadem τῶν νοουμένων diſtinctio ex Stoicorum mente exponitur. Sic infra Sect. 399. τίνα τῶν ἐκ περιπτώσεως ἐναργῶν.

Y ταῦτα γὰρ καὶ εἰ] Ita MS. Ciz. nam in editis καὶ exciderat.

crates non præſens. 395. Per compoſitionem vero: ut ex homine & equo is qui neque eſt homo nec equus, ex ambobus autem compoſitus Hippocentaurus. Per analogiam autem ſeu proportionem augentem aut minuentem, ut ex eo quod videamus hominem magnitudine communi & qualis offerre ſe nobis ſolet, eum augentes imaginatione, cogitamus Cyclopem ſimilem

Non homini, verum monti quem ſilva tegebat:

Minuentes autem, contraximus Pygmæi in mente notionem. 396. Cum ſint itaque tot modi intelligentiæ mentiſque conceptionis, ſi linea mente concipitur ut aliqua longitudo expers latitudinis, debet intelligi aliquo ex his modis. Nullo autem ex his modis poteſt intelligi, ut oſtendemus: eſt ergo ejuſmodi ut mente non poſſit concipi ac intelligi. 397. Atque per evidentiam quidem rei ſe nobis offerentis non poteſt intelligi longitudo carens latitudine. In iis enim quæ apparent, & in rebus evidentibus in nullam incidimus longitudinem abſque latitudine. 398. Per tranſitionem autem ab evidentibus rurſus fieri non poteſt ut phantaſia apprehendamus longitudinem aliquam expertem latitudinis. Neque per ſimilitudinem. Neque enim habemus in evidentibus longitudinem abſque latitudine, ut mente concipiamus ei ſimilem longitudinem expertem latitudinis. Nam quod eſt alicui ſimile, debet eſſe ſimile ei quod cognoſcitur & eſt conſpectum. Quoniam ergo nullam evidentem habemus longitudinem nobis ſeſe offerentem abſque latitudine, nec ejus aliquam ſimilem intelligere poterimus eſſe longitudinem expertem latitudinis. 399. Sed nec ea comprehendi poteſt per compoſitionem. Dicant enim nobis, quænam eorum quæ ſunt evidentia & in ſenſus incurrunt, cum quibuſnam componentes, mente conceperunt longitudinem expertem latitudinis? quod quidem non poterunt dicere. 400. Sed neque per analogiam ſeu proportionem accedit notio longitudinis quæ caret latitudine. Nam quæ intelliguntur per analogiam, habent aliquid commune cum iis ex quibus intelliguntur: ut, ex communi hominis magnitudine per augmentum cogitamus Cyclopem: & ex eo rurſus per diminutionem, Pygmæum. 401. Quamobrem ſi iis quæ intelliguntur ex analogia, eſt aliquid commune cum iis ex quibus intelliguntur: nihil autem habemus commune longitudinis expertis latitudinis & ejus quæ eſt cum latitudine: ut ab illo progreſſi in-

κράτης· συνθετικῶς δὲ, οἷον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἵππου, ὁ μήτε ἄνθρωπος ὤν, μήτε ἵππος, [Z] σύνθετος δὲ ἐξ ἀμφοτέρων Ἱπποκένταυρος. κατὰ δὲ ἀναλογίαν αὐξητικὴν ἢ μειωτικήν· οἷον ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν τὸν κοινὸν κατὰ μέγεθος ἄνθρωπον καὶ ὑποπίπτοντα, αὐξήσαντες μὲν ταῖς φαντασίαις, ἐνοήσαμεν τὸν Κύκλωπα· ὃς οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε [A] σιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι·

μειώσαντες δὲ, ἐσπάσαμεν ἔννοιαν τοῦ πυγμαίου [B] ἀνθρώπου. τοσούτων δὴ τρόπων νοήσεως ὄντων, εἰ ἐπινοεῖταί τι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμὴ, κατά τινα τούτων τῶν τρόπων ὀφείλει νοεῖσθαι. κατ᾽ οὐδένα δὲ αὐτῶν δύναται νοηθῆναι ὡς παραστήσομεν· ὥστε ἀνεπινόητόν ἐστι. κατὰ μὲν οὖν ἐμπέλασιν τῶν ἐναργῶν, οὐκ ἂν γένοιτο νόησις μήκους τινὸς ἀπλατοῦς. οὐδενὶ γὰρ περιεπέσομεν μήκει χωρὶς πλάτους ἐν τοῖς φαινομένοις καὶ ἐναργέσι πράγμασι. κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν πάλιν τῶν ἀμηχάνων ἐστὶ φαντασιωθῆναι μῆκος ἀπλατές. οὔτε κατὰ ὁμοιότητα. οὐδὲ γὰρ ἔχομεν, ἐν τοῖς ἐναργέσι μῆκος χωρὶς πλάτους, ἵνα νοήσωμέν τι ὅμοιον τούτῳ ἀπλατὲς μῆκος. τὸ γάρ τινι ὅμοιον, γινωσκομένῳ καὶ ἑωραμένῳ ὀφείλει ὅμοιον ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν ἔχομεν ἐναργὲς ὑποπίπτον μῆκος χωρὶς πλάτους, οὐδ᾽ ὅμοιόν τι αὐτοῦ συνεῖναι δυνησόμεθα εἶναι μῆκος ἀπλατές. καὶ μὴν οὐδὲ κατ᾽ ἐπισύνθεσιν ληπτόν ἐστι τοῦτο. εἰπάτωσαν γὰρ ἡμῖν, τίνα τῶν ἐκ περιπτώσεως ἐναργῶν καὶ γιγνομένων μετὰ τίνων συντιθέντες, ἐνόησαν [C] μῆκος ἀπλατές; ὅπερ εἰπεῖν οὐ δυνήσονται. καὶ μὴν, οὐδὲ κατὰ ἀναλογίαν παρῆλθεν ἡ τοῦ ἀπλατοῦς μήκους νόησις. τὰ γὰρ κατὰ ἀναλογίαν νοούμενα, ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὰ ἀφ᾽ ὧν νοεῖται· οἷον ἀπὸ τοῦ κοινοῦ μεγέθους τἀνθρώπου κατὰ παραύξησιν ἐνοήσαμεν τὸν Κύκλωπα· καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πάλιν [D] κατὰ μείωσιν, τὸν πυγμαῖον· ὥστ᾽ εἰ ἔστι κοινὸν τοῖς κατὰ ἀναλογίαν νοουμένοις πρὸς τὰ ἀφ᾽ ὧν νοεῖται, οὐδὲν δὲ ἔχομεν κοινὸν τοῦ τε ἀπλατοῦς καὶ τοῦ σὺν πλάτει μήκους, ἵνα ἀπ᾽ ἐκείνου [E]

NOTÆ.

Z ὁ μήτε ἄνθρωπος ὢν, μήτε ἵππος] Quales Centauros finxere antiqui. Huc referas & Minotaurum, illum *ſemibovemque virum, ſemivirumque bovem*, Ovidio 2. de arte v. 24.

A ἀνδρί γε] Verſus Homeri ex Odyſſ. ι. 191. quo ſæpius noſter utitur ut dixi ad librum adverſus Geometras Sect. 42.

B πυγμαίου] Ita MSS. Savil. & Ciz. pro πυγωνιαίου. quod & infra Sect. 400.

C ἐνόησαν] MS. Ciz. ἐνοήσαμεν.

D καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πάλιν] MS. Savil. ἀπ᾽ αὐτοῦ. Mox τὸν πυγμαῖον ſcripſi, pro πυγωνιαῖος, ut ſupra, Sect. 395.

E ἵνα ἀπ᾽ ἐκείνου] Hæc verba usque ad τὸ ἀπλατὲς μῆκος, non legit in ſuo Codice Hervetus, quemadmodum deſiderantur etiam in MS. Ciz. ex librarii haud dubie oſcitantia, quoniam comma præcedens eodem vocabulo μήκους clauditur.

ὁρμηθέν-

ὁρμηθέντες νοήσωμεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος. οὐδὲ κατὰ ἀναλογίαν οὖν νοεῖται τὸ τοιοῦτον. ὅθεν εἰ ἕκαστον τῶν νοουμένων, κατά τινα τῶν ἐκκειμένων τρόπων ὀφείλει νοεῖσθαι· ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς, κατὰ μηδένα τρόπον νοεῖσθαι δυνάμενον τὸ ἀπλατὲς μῆκος· λεκτέον ἀνεπινόητον εἶναι τὸ ἀπλατὲς μῆκος. ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ, [F] ὅτι λαβόντες τι μῆκος σὺν ποσῷ πλάτει, κατ' ἐπίτασιν [G] νοοῦμεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος. εἰ γὰρ ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἐλασσοῦται τὸ πλάτος, ἐλεύσεταί ποτε καὶ εἰς τὸ ἀπλατές, ὥστε καταλήγειν τὴν μείωσιν εἰς τὸ χωρὶς πλάτους μῆκος. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐδείξαμεν, [H] ὅτι ἡ παντελὴς τοῦ πλάτους ἄρσις, καὶ τοῦ μήκους ἐστὶν ἀναίρεσις. ἔπειτα τὸ κατ' ἐπίτασιν νοούμενον, οὐχ ἕτερόν ἐστι [I] τοῦ προνοηθέντος, ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο ἐπιτεταμένον. ἐπεὶ οὖν ἀπὸ τοῦ ποσὸν ἔχοντος πλάτος, κατ' ἐπίτασιν στενότητος νοῆσαί τι θέλομεν, πάντως τὸ μὲν ἀπλατὲς μῆκος οὐκ ἐπινοήσομεν. ἑτερογενὲς γάρ ἐστιν. εἰ δὲ καὶ μᾶλλον στενότερον ληψόμεθα πλάτος, ὥστε τὴν κατάληψιν τῆς νοήσεως ἐλαχιστοτάτῳ [K] γίνεσθαι πλάτει, μετὰ τοῦτο δεῖ τὴν εἰς τὸ ἑτερογενὲς μετάβασιν συμβαίνειν, τουτέστι, τοῦ συναναιρουμένου τῷ πλάτει μήκους. καθόλου τε εἰ κατὰ στέρησιν [L] πλάτους νοῆσαι δυνάμεθα μῆκος ἀπλατές, ἐπεὶ πάντα τὰ στερητικὰ οὐκ ἔστιν ἐν ὑποκειμένῳ· οὐδὲ τὸ ἀπλατὲς μῆκος· διὸ οὐδὲ γραμμή. ἵππος μὲν γάρ τις [M] ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, οὐχ ἵππος δὲ, οὐκ ἔστι· καὶ ἄνθρωπος μέν ἐστιν, οὐκ ἄνθρωπος δὲ, οὐκ ἔστι. τοίνυν εἰ ἔχομέν τι πλάτος, ἤ τι μῆκος, ἐν ὑποκειμένῳ ἔσται· ἀπλατὲς δ' οὐχ ὑπάρξει. ὅνπερ οὖν τρόπον οἱ λέγοντες ὅτι ἕτερον ἑτέρου μέγεθος ὑπερτιθέντες, νόησιν λαμβάνουσι τοῦ ἀπείρου μεγέθους, ὡς σώματος, πλανῶνται, καὶ μέγιστόν τι καθ' ὑπέρθεσιν πολλῶν μεγεθῶν λαμβάνουσιν· οὐκ ἄπειρον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ πεπερασμένον. ὃ γὰρ ἔσχατον νενοήκασι τῇ διανοίᾳ, περιληπτόν ἐστιν. ὃ δὲ περιληπτόν ἐστι

telligamus longitudinem latitudine deſtitutam: Nec ex analogia ergo intelligitur tale. 402. Unde ſi unumquodque ex iis quæ intelliguntur, debet intelligi per aliquem ex iis modis qui ſunt expoſiti: nos autem oſtendimus nullo ex his modis poſſe intelligi longitudinem expertem latitudinis: dicendum eſt mente percipi non poſſe longitudinem carentem latitudine. 403. Sed fortaſſe dicet quiſpiam, quod cum acceperimus aliquam longitudinem cum quanta latitudine, per intenſionem intelligimus longitudinem expertem latitudinis. Si enim ex ea paulatim minuitur latitudo, veniet tandem etiam ad expertem latitudinis, adeo ut deſinat diminutio in longitudinem expertem latitudinis. 404. Sed primum quidem oſtendimus, quod perfecta ablatio latitudinis, eſt etiam interemptio longitudinis. Deinde id quod intelligitur ex intenſione, non eſt diverſum ab eo quod prius fuit mente conceptum, ſed illud ipſum intenſum. 405. Quoniam ergo ex quanto habente latitudinem, volumus per intenſionem intelligere aliquid anguſtiſſimum, non intelligentia percipiemus omnino longitudinem carentem latitudine. eſt enim diverſi generis. 406. Si enim vel maxime anguſtam accipiamus latitudinem, adeo ut comprehenſio intelligentiæ fiat minima latitudine, poſtea adhuc oportebit fieri tranſitionem ad id quod eſt diverſi generis, nempe longitudinem cum latitudine ſimul ſublatam. 407. Omnino autem ſi per privationem latitudinis poſſumus intelligere longitudinem expertem latitudinis: quoniam quæcunque ſunt privantia, non ſunt in ſubjecto: itaque nec longitudo erit carens latitudine, quamobrem nec linea. Nam equus quidem eſt aliquid in ſubjecto: non equus autem non eſt. & homo quidem eſt: non homo autem non eſt. Si ergo habemus aliquam latitudinem, aut aliquam longitudinem, erit in ſubjecto. carens autem latitudine nuſquam erit. 408. Quomodo enim qui dicunt quod alteram alteri ſuperaddentes magnitudinem, accipiunt intelligentiam infinitæ magnitudinis, tanquam corporis, errant, & ſuperaddendo accipiunt maximam aliquam exaggeratam ex multis magnitudinibus: non infinitam vero illam ſed finitam. Quam enim extremam cogitarunt, eſt comprehenſibilis. 409. Quæ eſt autem cogitatione compre-

N O T Æ.

F ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ] Confer librum adverſus Geometras, Sect. 51. ſeq.

G κατ' ἐπίτασιν] τὴν στενότητα ἐπιτείνοντες, ut ait laudata adverſus Geometras loco. ἐπίτασιν στενότητος infra, Sect. 405.

H ἐδείξαμεν] Supra, Sect. 392.

I οὐχ ἕτερόν ἐστι] Non alterius generis & naturæ poteſt eſſe, quod infra dicit ἑτερογενές.

K ἐλαχιστοτάτῳ] Superlativus ex ſuperlativo, ut ἐσχατώτατος apud Xenophontem & ſimilia quæ notarunt Grotius ad Epheſ. III. 8. (ubi Apoſtolus ἐλαχιστότερον ſe πάντων & *minimo minorem* appellat) & Eraſmus Schmidius noſter ad tertiæ Johannis Epiſtolæ verſ. 4. μειζοτέραν χαράν. Balthaſarque Stolbergius in Exerc. Græcæ lingvæ p. 88. 89. Sic & latini ſcriptores *minimiſſimum* dixere, ut Arnobius, lib. 5. p. 160. 166. & *peſſimiſſimum* ut Seneca Epiſt. 81. & *poſtremiſſimum*, ut præter Apulejum & Tertullianum C. Gracchus apud Gellium XV. 12. Vide Voſſium de analogia lib. 2. c. 26. ἐλαχιστότατον in veteri gloſſario redditur *pauxillum*.

L εἰ κατὰ στέρησιν] Confer librum contra Geometras Sect. 55.

M ἵππος μὲν γάρ τις] Ita MS. Ciz. & Hervetus pro ἵππος μὲν γάρ τι.

henſibilis, eſt finita: quandoquidem reliqua quæ ſic eſt comprehenſa cogitatione, arguit eam quæ comprehenſa eſt, non eſſe infinitam. Sic ergo hic quoque contractio latitudinis, in minimam latitudinem deſinente cogitatione, eſt latitudo, & non longitudo expers latitudinis. 410. Alioqui ſi fieri poteſt, ut quum cogitaverimus aliquam longitudinem cum quota latitudine, eam privemus latitudine, & mente concipiamus longitudinem expertem latitudinis, poterimus etiam quum carnem cogitaverimus cum proprietate quod ſit vulnerabilis, privatione hujus proprietatis, mente concipere carnem invulnerabilem. 411. Similiter quum corpus mente conceperimus cum proprietate reſiſtendi, poterimus privatione proprietatis reſiſtendi, etiam mente comprehendere corpus non reſiſtens. quod quidem non poteſt fieri. Nam quod intelligitur invulnerabile, non eſt caro. Intelligebatur enim caro cum ea proprietate quod ſit vulnerabilis. & quod non reſiſtit non eſt corpus. Nam cum proprietate reſiſtendi intelligebatur corpus. Ergo & longitudo quæ intelligitur abſque latitudine, non eſt longitudo. Nam cum quanta latitudine intelligitur longitudo. 412. Sed Ariſtoteles quidem affirmavit poſſe cogitari longitudinem quam Geometræ ajunt carere latitudine, ſi parietis conſideremus longitudinem, latitudine ejus non ſimul cogitata. Verum errat. Nam quando parietis conſideramus longitudinem abſque latitudine, non abſque omni latitudine eam accipimus, ſed abſque latitudine quæ eſt in pariete. poſſumus enim, connexa parietis longitudine cum aliqua, cujuſmodicumque ea ſit, latitudine, habere ejus intelligentiam: adeo ut ſumatur longitudo non abſque latitudine, ſed abſque aliqua, hac ſcilicet latitudine. 413. Propoſitum autem erat Ariſtoteli oſtendere non quo alicujus latitudinis expertem liceat intelligere longitudinem, ſed omnis latitudinis. quod quidem non oſtendit. 414. Ad hæc accedit, quod cum Geometræ non ſolum lineam dicant eſſe longitudinem expertem latitudinis, ſed etiam extremum ſuperficiei, quæ & ipſa debet eſſe longitudo latitudinis expers: licebit communius & de linea & de ſuperficie dubitare. Nam ſi linea eſt extremum ſuperficiei, quod eſt longitudo carens latitudine, omnino ſuperficiei addita ſuperficie, aut duæ fiunt lineæ parallelæ ſeu æqui diſtantes, aut una ex utriſque. 415. Et ſi quidem

διανοίᾳ, πεπέρασαι. ἐπείπερ τοι τὸ λοιπὸν οὕτω περιληφθὲν τῇ διανοίᾳ, ἐλέγχει τὸ περιληφθὲν ὡς μὴ ὂν ἄπειρον. οὕτω τοίνυν κἀνθάδε ἡ συναίρεσις τοῦ πλάτους, εἰς ἐλάχιστον πλάτος καταληγούσης τῆς διανοίας, πλάτος ἐστὶ, καὶ οὐ μῆκος ἀπλατές. ἄλλως τε, εἰ δυνατόν ἐστι νοήσαντας τι μῆκος σὺν ποσῷ πλάτει, στερῆσαι αὐτὸ τοῦ πλάτους, καὶ τὸ μῆκος ἀπλατὲς ἐπινοεῖν, ἐνέσται καὶ σάρκα ἐπινοήσαντας σὺν τρωτῷ ἰδιώματι, στερήσει τοῦ τρωτοῦ ἰδιώματος, νοῆσαι ἄτρωτον σάρκα. καὶ ἐνδέξεται μετὰ ἀντιτύπου ἰδιώματος [N] σῶμα νοήσαντας, στερήσει τοῦ ἀντιτύπου ἰδιώματος, λαβεῖν ἀναντίτυπον σῶμα· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἄτρωτον νοούμενον, οὐκ ἔστι σάρξ· σὺν τρωτῷ γὰρ ἰδιώματι ἐνοεῖτο σάρξ. καὶ ἀναντίτυπον [O] οὐκ ἔστι σῶμα· σὺν γὰρ τῷ ἀντιτύπῳ ἰδιώματι ἐνοεῖτο τὸ σῶμα. [P] τοίνυν καὶ τὸ νοούμενον χωρὶς πλάτους μῆκος, οὐκ ἔστι μῆκος· σὺν ποσῷ γὰρ πλάτει νοεῖται τὸ μῆκος. ἀλλ' ὅγε Ἀριστοτέλης [Q] οὐκ ἀδιανόητον ἔλεγεν εἶναι τὸ παρὰ τοῖς Γεωμέτραις [R] ἀπλατὲς μῆκος· τό γέτοι τοῦ τοίχου μῆκος λαμβάνομεν, χωρὶς τοῦ ἐπιβάλλειν τῷ πλάτει τοῦ τοίχου· πλανώμενος. ὅταν γὰρ τὸ τοῦ τοίχου μῆκος λαμβάνωμεν χωρὶς πλάτους, οὐ χωρὶς παντὸς πλάτους τοῦτο λαμβάνομεν, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ περὶ τῷ τοίχῳ πλάτους. ἐνδέχεται γὰρ συγκαταπλέξαντας τὸ τοῦ τοίχου μῆκός τινι πλάτει, καὶ οἱῳδηποτεοῦν, νόησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι· ὥστε μῆκος λαμβάνεσθαι, οὐ χωρὶς πλάτους, ἀλλὰ χωρὶς τοῦδέ τινος πλάτους. προὔκειτο δὲ τῷ Ἀριστοτέλει, παραστῆσαι, οὐχ ὅτι τὸ τινὸς πλάτους ἄμοιρον μῆκος ἐνδέχεται νοεῖν· ἀλλ' ὅτι τὸ παντὸς πλάτους. ὅπερ οὐ παρέστησε. πρὸς τούτοις, εἴπερ οἱ Γεωμέτραι, οὐ μόνον ἀπλατὲς μῆκός φασι τὴν γραμμὴν, ἀλλὰ καὶ πέρας ἐπιφανείας, [S] ὃ μῆκός ἐστιν ἀπλατὲς, ἐνέσται κοινότερον περί τε γραμμῆς καὶ ἐπιφανείας διαπορεῖν. εἰ γὰρ ἡ γραμμὴ πέρας ἐστὶν ἐπιφανείας, ὅ ἐστι, μῆκος ἀπλατὲς καθεστηκυῖα, πάντως ἐπιφανείας ἐπιφανείᾳ παρατεθείσης, ἢ παράλληλοι δύο γίνονται γραμμαὶ, ἢ μία ἐξ ἀμφοτέρων. καὶ εἰ μὲν μία, αἱ παράλληλοι

N O T Æ.

N *μετὰ ἀντιτύπου ἰδιώματος*] Confer dicta ad lib. contra Geometras, Sect. 56.

O *ἀναντίτυπον*] In editis erat *ἀναντιτυπητὸν*, male, intelligitur enim *τὸ μὴ ἀντιτυποῦν*, ſoliditate & reſiſtendi vi, communi omnibus corporibus deſtitutum, quod *ἀναντίτυπον* paullo ante dixerat.

P *ἐνοεῖτο τὸ σῶμα*] Articulum *τὸ* e MS. Ciz. revocavi.

Q *ἀλλ' ὅγε Ἀριστοτέλης*] Vide ad Sect. 57. laudati adverſus Geometras libri.

R *τὸ παρὰ τοῖς Γεωμέτραις*] Vitioſe in editis: *τὸ πλάτος παρὰ τ. Γ.*

S *πέρας ἐπιφανείας*] Ut punctum *πέρας* lineæ, ſuperficies *πέρας* corporis. Confer lib. adverſus Geometras Sect. 60. ſeq. Laërtinm VII. 135.

φανείας,

δύο γραμμαὶ γίνονται. [T] ἐπεὶ γραμμὴ πέρας ἐστὶν ἐπιφανείας, ἡ δὲ ἐπιφάνεια, πέρας σώματος, τῶν δυοῖν γραμμῶν μιᾶς γινομένης, καὶ αἱ δύο ἐπιφάνειαι μία γενήσονται. οὑτωσὶ δὲ καὶ τὰ δύο σώματα, ἓν ἔσται σῶμα. καὶ διὰ τοῦτο ἡ παράθεσις οὐκ ἔτι γενήσεται παράθεσις ἀλλὰ ἕνωσις. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. ἐπί τινων γὰρ παρατιθεμένων ἀλλήλοις σωμάτων ἕνωσις γίνεσθαι πέφυκεν, ὡς ἐπὶ τῶν ὑγρῶν. ἐπί τινων δὲ, οὐκέτι. λίθος γὰρ λίθῳ, καὶ ἀδάμας ἀδάμαντι κατὰ τὴν παράθεσιν οὐχ ἑνοῦται. ὥστε δύο γραμμαὶ, οὐκ ἂν γένοιντο μία. καὶ ἄλλως, ἐὰν δῶμεν μίαν γενέσθαι, καὶ ἕνωσιν διὰ τοῦτο τῶν σωμάτων, δεήσει τὸν χωρισμὸν αὐτῶν μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ πέρατα γίνεσθαι, ἀλλὰ κατὰ ἄλλα καὶ ἄλλα μέρη, βιαίως ἀποσπωμένων αὐτῶν. οὐχὶ δὲ τοῦτο. τῶν γὰρ περάτων, καὶ πρὶν τῆς παραθέσεως, καὶ μετὰ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν, ἡ αὐτὴ σώζεται φύσις. οὐκ ἄρα αἱ δύο παράλληλοι γραμμαὶ, μία γένοιντο. [U] σὺν τούτοις εἴπερ αἱ δύο γραμμαὶ μία γίνονται, τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα ἑνὶ ἄκρῳ ἔσται ἐλάσσονα. γεγόνασι γὰρ [X] αἱ δύο γραμμαὶ μία. καὶ ἡ μία κατ' ἀνάγκην ἓν ἔχειν ἄκρον [Y] ὀφείλει. οὐχὶ δέ γε τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα ἑνὶ ἄκρῳ γίνεται ἐλάσσονα. ὥστε οὐκ ἂν εἶεν αἱ δύο γραμμαὶ μία. εἰ δὲ παράλληλοι δύο μένουσιν αἱ γραμμαὶ, τὸ ἐκ τῶν δυοῖν μεῖζον ἔσται τῆς μιᾶς. εἰ δὲ τὸ ἐκ τῶν δυοῖν γινόμενον μεῖζον ἔσται τῆς μιᾶς γραμμῆς, ἕξει ἑκατέρα αὐτῶν πλάτος, ὃ μετὰ τῆς ἑτέρας ταττόμενον, μεῖζον ποιεῖ διάστημα. καὶ οὕτως οὐκ ἔστιν ἀπλατὲς μῆκος ἡ γραμμή. ἢ εἴπερ ἐστὶ, σαλεύεσθαι δεήσει τὴν ἐνάργειαν, ὡς παρεστήσαμεν. προηγουμένως μὲν οὖν ταῦτα ῥητέον πρὸς τὴν παρὰ τοῖς Μαθηματικοῖς περὶ σωμάτων τε καὶ περάτων διάταξιν.

Μεταβάντες δὲ ἀκολούθως σκοπῶμεν εἰ κατὰ τὰς αὐτῶν ἐκείνων [Z] ὑποθέσεις δύναται προκόπτειν ὁ λόγος. ἀρέσκει τοίνυν τοῖς Γεωμέτραις, τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν στρεφομένην πᾶσιν αὐτῆς τοῖς μέρεσι κύκλους γράφειν. τούτῳ δὲ εὐθὺς αὐτῶν τῷ θεωρήματι μάχεται τὸ, μῆκος ἀπλατὲς εἶναι τὴν γραμμήν. ἐπεὶ γὰρ πᾶν μέρος γραμμῆς, ὥς φασι, [A] σημεῖον ἔχει, τὸ δὲ σημεῖον στρεφόμενον, κύκλον γράφει, ὅταν εὐθεῖα γραμμὴ στρεφομένη, καὶ πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι κυκλογραφοῦσα καταμετρῇ τὸ διάστημα τῆς ἐπιπέδου τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς ἐξωτάτω περιφερείας, τότε ἤτοι συν-

una ex duabus fiat parallelis: quoniam linea eſt extremum ſuperficiei: ſuperficies autem eſt extremum corporis: quum duæ lineæ una factæ ſint, duæ quoque ſuperficies erunt una. Ita autem duo quoque corpora erunt unum. & propterea additio non erit utique additio, ſed unio. quod quidem non poteſt fieri. In aliquibus enim ſibi inter ſe additis corporibus fit unio, ut in humidis: in aliquibus autem non ita. lapis enim non unitur lapidi, neque adamas adamanti per additionem. Quamobrem duæ lineæ non fuerint una. 416. Alioqui etiam ſi dederimus unam fieri, & per hoc corporum unionem: oportebit in ſeparatione non per eadem extrema, ſed per alias & alias partes, violenter illa invicem avelli. Sed hoc non ita eſt. Extremorum enim & ante additionem & poſt eorum ſeparationem, eadem ſervatur natura. Duæ ergo parallelæ lineæ non poſſunt eſſe una. Præterea ſi duæ lineæ fiunt una, corpora quæ inter ſe adduntur, erunt uno extremo minora. Ex duabus enim lineis una facta eſt, quæ neceſſario unam tantum ſummitatem habet. Atqui juncta invicem corpora non fiunt uno extremo minora. Quamobrem duæ lineæ non poſſunt eſſe una. 417. Si autem parallelæ duæ maneant lineæ, quod ex duabus conſtat, erit majus una. Si autem quod fit ex duabus, erit majus una linea, habebit utraque earum latitudinem, quæ locata cum altera facit majus ſpatium. Et ita non eſt linea longitudo carens latitudine. aut ſi eſt, labefactari oportebit evidentiam, ut oſtendimus. 418. Atque directe quidem hæc poſſunt dici adverſus ea quæ ſtatuunt Mathematici de corporibus eorumque extremis.

419. Progrediamur autem & conſequenter conſideremus an ex illorum ipſorum poſitionibus procedere poſſit oratio. Placet ergo Geometris, rectam lineam omnibus ſuis partibus circumductam deſcribere circulos. Statim autem cum hoc eorum præcepto pugnat quod linea ſit longitudo expers latitudinis. 420. Nam quandoquidem quælibet pars lineæ, ut dicunt, habet punctum: Punctus autem circumductus deſcribit circulum: quando recta linea circumducta, & omnibus ſuis partibus circulum deſcribens, metitur ſpatium ſuperficiei quæ eſt a centro usque ad extremam circumferentiam, tunc

N O T Æ.

T καὶ εἰ μὲν μία αἱ παράλληλοι δύο γραμμὴ γίνονται] Poſt *μία* male interpungebant editi, cum hæc conjungenda ſint, ut argumenti vim conſideranti apparebit.

U μία γένοιντο] MS. Ciz. *γίνοιντο*.

X γεγόνασι γὰρ] Hæc verba, & quæ ſequuntur usque ad *γίνεται ἐλάσσονα*, deſunt in MS. utroque, Savil. & Ciz.

Y ἓν ἔχειν ἄκρον] Ita legendum pro *ἔχειν ἄκρως*. Vide librum adverſus Geometras Sect. 65.

Z κατὰ τὰς αὐτῶν ἐκείνων] Confer eundem librum Sect. 67. ſeq.

A γραμμῆς, ὥς φασι] MS. Ciz. *ὥς φασι, γραμμῆς*.

aut ſunt continentes paralleli illi circuli, aut inter ſe diſtant alteri ab alteris. 421. Utrumvis autem eorum dicant Geometræ, in dubitationem incident fere indiſſolubilem. Nam ſi inter ſe diſtant & ſunt disjuncti, erit aliqua pars ſuperficiei quæ non deſcribitur in orbem: & lineæ pars locata in hoc ſpatio ſuperficiei quæ circulum non deſcribat: hoc autem eſt abſurdum. 422. Linea enim omnino habet punctum in illa parte, & punctus circumductus deſcribit circulum. Nam vel non habere lineam punctum in aliqua ſui parte, vel a circumducto puncto non deſcribi circulum, eſt præter rationem geometricam. 423. Si autem continui ſunt circuli, ſunt vel ita continui ut locentur in eodem loco, vel ut alius intelligatur juxta alium, nec poſſit aliquis punctus intermedius incurrere: ſi enim incurreret, deberet & ipſe circulum deſcribere. Et, ſi eundem quidem tenent locum, omnes fient unus: & propterea maximus circulus non differet a minimo. 424. Si enim intimus quidem circulus, & qui eſt ad centrum, eſt minimus: extremus autem & qui eſt ad ſuperficiem, eſt maximus, omnes autem tenent eundem locum, erit minimus circulus æqualis maximo. quod quidem evidentiæ adverſatur. 425. Si autem ſiti ſunt inter ſe alter juxta alterum, ita ut non intermedius poſſit incurrere aliquis punctus, ſuperficiei complent latitudinem, quæ eſt a centro ad ultimam circumferentiam. Quoniam ergo quod complet latitudinem, latitudinem habet neceſſario, circuli qui complent latitudinem ſuperficiei, habebunt latitudinem. circuli autem ſunt lineæ. Non ſunt ergo lineæ expertes latitudinis. 426. Licet autem vi eadem ſimilem componere demonſtrationem. Dicunt enim Geometræ lineam rectam quæ circulos deſcribit, circulos per ſe circumductam deſcribere. Quamobrem dicemus eos interrogantes, Si recta deſcribens circulos, per ſe circulos deſcribit, non eſt linea longitudo expers latitudinis: Recta autem quæ circulos deſcribit, ut ipſi volunt, per ſe deſcribit circulos: Non eſt ergo linea longitudo expers latitudinis. 427. Quando enim recta a centro ducta circumducitur & per ſe deſcribit circulos, aut per omnes partes internæ latitudinis circumferentiæ fertur recta linea, aut per aliquas quidem fertur, per aliquas vero minime. Sed ſi per aliquas quidem fertur, per aliquas vero minime, omnino non deſcribit circulos, ut quæ feratur per aliquas quidem partes ſuperficiei, per aliquas vero non feratur.

εχεῖς εἰσιν οἱ παράλληλοι κύκλοι, ἢ διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων. ὁπότερον δ' ἂν λέγωσι τούτων οἱ Γεωμέτραι, εἰς ἄλυτον σχεδὸν ἀπορίαν ἐμπεσοῦνται. εἰ μὲν γὰρ διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἔσται τι μέρος τῆς ἐπιπέδου τὸ μὴ κυκλογραφούμενον· καὶ τῆς γραμμῆς τὸ μὴ κυκλογραφοῦν, ὅπερ κατὰ τοῦτο τέτακται τὸ διάστημα τῆς ἐπιπέδου. τοῦτο δὲ ἦν ἄτοπον· καὶ γὰρ ἔχει σημεῖον ἡ γραμμὴ πάντως κατὰ τόδε τὸ μέρος· καὶ τὸ σημεῖον κατὰ τοῦτο στρεφόμενον κυκλογραφεῖ. τὸ γὰρ, ἢ τὴν γραμμὴν μὴ ἔχειν κατά τι μέρος αὐτῆς σημεῖον, ἢ τὸ σημεῖον στρεφόμενον μὴ γράφειν κύκλον, παρὰ τὸν Γεωμετρικόν ἐστι λόγον. εἰ δὲ συνεχεῖς εἰσιν οἱ κύκλοι, ἤτοι οὕτω συνεχεῖς εἰσιν ὡς κατὰ τὸν αὐτὸν τετάχθαι τόπον, ἢ ὥστε ἄλλον παρ' ἄλλον νοεῖσθαι, μεταξὺ μὴ δυναμένου τινὸς παρεμπεσεῖν σημείου· παρεμπίπτον γὰρ, ὀφείλει κύκλον γράφειν. καὶ εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι τόπον, εἷς γενήσονται πάντες· καὶ διὰ τοῦτο ὁ μέγιστος κύκλος οὐ διοίσει τοῦ ἐλαχίστου. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐνδοτάτω κύκλος καὶ πρὸς τῷ κέντρῳ, ἐστὶν ἐλάχιστος· ὁ δὲ ἐξωτάτω, καὶ πρὸς τῇ ἐπιφανείᾳ, μέγιστος καθέστηκε, πάντες δὲ τὸν αὐτὸν κατέχουσι τόπον, ἔσται ἴσος τῷ μεγίστῳ κύκλῳ ὁ ἐλάχιστος κύκλος. ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαῖνον. οὐ τοίνυν οὕτως συνεχεῖς εἰσιν οἱ κύκλοι, ὡς τὸν αὐτὸν ἐπειληφέναι τόπον. εἰ δὲ παράκεινται ἀλλήλοις ὡς μὴ παρεμπίπτειν μεταξύ τι σημεῖον, συμπληροῦσι τὸ τῆς ἐπιπέδου πλάτος τὸ ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς ἐσχάτης περιφερείας. ἐπεὶ οὖν τὸ συμπληρωτικὸν πλάτους, ἐξ ἀνάγκης ἔχει πλάτος, οἱ κύκλοι συμπληροῦντες τὸ τῆς ἐπιπέδου πλάτος, ἔχουσι πλάτος. ἦσαν δὲ γραμμαὶ οἱ κύκλοι. τοίνυν αἱ γραμμαὶ οὐκ εἰσὶν ἀπλατεῖς. ἔνεστι δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ὁμοιότροπον συνθεῖναι ἀπόδειξιν. φασὶ γὰρ οἱ Γεωμέτραι τὴν κυκλογραφοῦσαν εὐθεῖαν B δι' αὐτῆς στρεφομένην κυκλογραφεῖν. διόπερ συνερωτῶντες αὐτοὺς, φήσομεν, εἰ ἡ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα δι' αὐτῆς C τὸν κύκλον γράφει, οὐκ ἔστι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή. ἡ δὲ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα κατ' αὐτοὺς δι' αὐτῆς τὸν κύκλον γράφει· οὐκ ἄρα μῆκος ἀπλατές ἐστιν ἡ γραμμή. ὅταν γὰρ ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου εὐθεῖα ἀγομένη στρέφηται, καὶ δι' αὐτῆς γράφῃ D τὸν κύκλον, ἤτοι κατὰ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἐντὸς τῆς περιφερείας πλάτους φέρεται ἡ εὐθεῖα γραμμὴ, ἢ κατὰ τινῶν μὲν φέρεται· κατὰ τινῶν δὲ οὐδαμῶς. ἀλλ' εἰ κατὰ τινῶν μὲν φέρεται, κατὰ τινῶν δὲ μὴ, πάντως οὐ γράφει κύκλον· καθ' ὧν μὲν φερομένη μερῶν τῆς ἐπιπέδου, καθ' ὧν δὲ μὴ φερομένη.

NOTÆ.

B τὴν κυκλογραφοῦσαν εὐθεῖαν] Conferendus liber adverſus Geometras Sect. 71. ſeq.

C δι' αὐτῆς] Ita legendum pro εὐθεῖα αὐτῆς, ex laudato adverſus Geometras loco. Sic infra Sect. 424. δι' αὐτῆς τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον καταμετρεῖν.

D γράφῃ] MS. Ciz. γράφει.

εἰ δὲ

εἰ δὲ κατὰ πάντων φέρεται, ὅλον τὸ τῆς ἐντὸς περιφερείας πλάτος καταμετρήσει. πλάτος δὲ καταμετροῦν, ἕξει πλάτος. τὸ γὰρ πλάτους καταμετρητικὸν, ἔχει πλάτος ᾧ καταμετρεῖ. τοίνυν οὐδὲ διὰ τοῦτο ῥητέον μῆκος ἀπλατὲς εἶναι τὴν γραμμήν. τὸ δὲ αὐτὸ σαφέστερον γίνεται, καὶ ὅταν λέγωσι οἱ Γεωμέτραι τὴν γραμμὴν πλάγιον [E] τοῦ τετραγώνου πλευρὰν καταγομένην, [F] δι᾽ αὐτῆς τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον καταμετρεῖν. εἰ γὰρ μῆκος ἀπλατές ἐστιν [G] ἡ γραμμὴ, πάντως καὶ ἡ πλευρὰ τοῦ τετραγώνου, ἀπλατὴς οὖσα γραμμὴ, οὐ καταμετρήσει τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον πλάτος ἔχον· ἢ καταμετροῦσα τοῦτο, ἕξει καὶ αὐτὴ πλάτος ᾧ καταμετρεῖ. ὥστε ἢ τὸ θεώρημα αὐτοῖς γίνεται ψευδὲς, ἢ ὅτι ἡ γραμμὴ μῆκός ἐστιν ἀπλατές. τόν τε κύλινδρον [H] κατ᾽ εὐθεῖάν φασι γραμμὴν ἅπτεσθαι τῆς ἐπιπέδου, ἐκκυλιόμενόν τε, τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖν τὴν ἐπίπεδον. εἰ δὴ καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν ἅπτεται τῆς ἐπιπέδου ὁ κύλινδρος, καὶ κυλιόμενος, τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον· πάντως καὶ ἡ ἐπίπεδος ἐξ εὐθειῶν συνέστηκε γραμμῶν; καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυλίνδρου πάλιν ἐξ εὐθειῶν ἐστιν. ἐπεὶ οὖν ἡ ἐπίπεδος πλάτος ἔχει, ἔχει δὲ καὶ ἡ τοῦ κυλίνδρου ἐπιφάνεια· τὸ δὲ πλάτους συμπληρωτικὸν, [I] οὐκ ἔστιν ἀπλατές· αἱ γραμμαὶ πλάτος συμπληροῦσαι, οὐ γενήσονται ἀπλατεῖς. ἔτι κἂν δῶμεν τὴν γραμμὴν μῆκος ἀπλατὲς ὑπάρχειν, οὐδὲν ἧττον ἄπορος εὑρεθήσεται τοῖς Γεωμέτραις ὁ περὶ τοῦ σώματος λόγος. ὥσπερ γὰρ τὸ σημεῖον ῥυὲν ποιεῖ γραμμὴν, οὕτω καὶ ἡ γραμμὴ ῥυεῖσα ποιεῖ ἐπιφάνειαν, ἥτις ἐστὶ πέρας σώματος, δύο ἔχον διαστάσεις μῆκός τε καὶ πλάτος. ἐπείπερ οὖν ἡ ἐπιφάνεια πέρας ἐστὶ σώματος, πάντως τὸ σῶμα πεπερασμένον ἐστίν. εἰ δὲ τοῦτο, ὅτε παρατίθεται σῶμα σώματι, τότε ἤτοι τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται, ἢ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων, ἢ καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων, καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων· [K] οἷον (ἔσται γὰρ σαφὲς τὸ λεγόμενον, ἐπὶ ὑποδείγματος) εἰ νοήσαιμεν πέρας μὲν τὸ ἔξωθεν τοῦ ἀμφορέως ὄστρακον, πεπερατωμένον δὲ τὸν ἐν τῷ ἀμφορεῖ οἶνον· δυοῖν ἀμφορέων [L] παρατιθεμένων ἀλλήλοις, ἤτοι

Sin autem fertur per omnes, dimetietur totam latitudinem internæ circumferentiæ. Dimetiens autem latitudinem, habebit latitudinem. Quod enim dimetitur latitudinem, habet latitudinem qua illam dimetitur. 428. Vel propterea ergo haud dicendum eſt lineam eſſe longitudinem expertem latitudinis. Hoc autem fit etiam manifeſtius, quando dicunt Geometræ lineam per transverſum quadrati latus ductam per ſe dimetiri planitiem parallelogrammam. Nam ſi linea eſt longitudo carens latitudine, omnino latus quoque quadrati cum ſit linea carens latitudine, non dimetietur planitiem parallelogrammam, quæ habet latitudinem: aut id dimetiens, habebit ipſa quoque latitudinem quæ illam dimetitur. quamobrem aut erit eis falſum præceptum, aut falſum erit quod linea eſt longitudo carens latitudine. 429. Dicunt quoque Cylindrum recta linea tangere ſuperficiem: & provolutum per aliarum & aliarum rectarum ſingularium poſituram, dimetiri ſuperficiem: ſi vero & recta linea tangit ſuperficiem Cylinder, & provolutus ſingularum aliarum aliarumque rectarum poſitu metitur ſuperficiem, & ſuperficies omnino conſtat ex rectis lineis: & ſuperficies Cylindri rurſus eſt ex rectis. Quoniam ergo ſuperficies habet latitudinem, habet quoque ſuperficies Cylindri, quod autem complet latitudinem, non eſt expers latitudinis: lineæ complentes latitudinem non erunt expertes latitudinis. 430. Præterea etiamſi dederimus lineam eſſe longitudinem expertem latitudinis, nihilominus dubia & inexplicabilis invenietur Geometris de corpore oratio. Quomodo enim punctus fluens efficit lineam, ita etiam linea fluens efficit ſuperficiem, quæ eſt extremum corporis, duo habens disjuncta intervalla ſeu dimenſiones, nempe longitudinem & latitudinem. 431. Quoniam ergo ſuperficies eſt finis & extremum corporis, omnino corpus eſt finitum. Si autem ita eſt, quando corpus jungitur corpori, tunc aut fines tanguntur a finibus, aut finita a finitis: aut & finita a finitis, & fines a finibus: ut, (erit enim clarum exemplo quod dicitur,) ſi intellexerimus finem quidem ſive extremum teſtam quæ eſt extra amphoram: finitum autem, vinum quod eſt in amphora: duobus ſibi inter ſe additis amphoris, aut teſta

N O T Æ.

E *τὴν γραμμὴν πλάγιον*] Confer dicta ad Sect. 74. libri adverſus Geom.

F *καταγομένην*] Hoc loco non poſt *δι᾽ αὐτῆς*, comma ponendum, ut ex verborum ſententia eſt perſpicuum.

G *ἀπλατές ἐστιν*] In MS. Ciz. *ἐστὶν* deſideratur.

H *τόν τε κύλινδρον*] Etiam hoc repetit ex lib. contra Geometras Sect. 75. ſeq. Poſtea in MS. Ciz. & Savil. deſunt multa a verbis *εἰ δὴ καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν*, usque ad verba: *καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον*, nullam iterum ob rationem aliam quam negligentiam librarii, quoniam præcedens periodus iisdem verbis, *καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον*, clauditur.

I *τὸ δὲ πλάτους συμπληρωτικὸν*] Ita legendum ex MS. Ciz. non *πλάτος*. Sic *πλάτους καταμετρητικὸν*, ſupra Sect. 427. & *συμπληρωτικόν*, 425.

K *ἢ καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων, καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων*] Ita hunc locum ſupplevi ex MS. Ciz. & Herveto, nam in editis male abſunt verba: *ἢ καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων.*

L *δυοῖν ἀμφορέων*] Lib. contra Geometras Sect. 78. ſeq.

tanget teſtam, aut vinum tanget vinum, aut & teſta teſtam & vinum tanget vinum. 432. Atque ſi fines quidem tanguntur a finibus, finita ſe inter ſe non tangent, nempe corpora. quod quidem eſt abſurdum. Si autem finita tanguntur a finitis, nempe corpora a corporibus, oportebit ea eſſe extra ſuos fines. quod rurſus eſt abſurdum. 433. Si autem & fines tanguntur a finibus, & finita a finitis, concurrent dubitationes. Nam quatenus quidem fines ſe inter ſe tangunt, finita ſe inter ſe non tangent. Quatenus autem ipſa ſe inter ſe tangunt, erunt extra ſuos fines. 434. Præterea ſi ſuperficies eſt extremum ſive finis, corpus autem finitum: eſſe ſuperficies aut eſt corpus, aut res incorporea. Et, ſi eſt quidem corpus, falſum eſt eſſe profundi expertem ſuperficiem. Omne enim corpus eſt particeps profundi. Deinde nec aliquid tanget extremum ſive finis, ſed erit omne corpus infinitæ magnitudinis. 435. Si enim ſuperficies eſt corpus: quoniam omne corpus habet finem ſive extremum, & ille finis rurſus quum ſit corpus, habebit finem: & ille tertium, & tertius quartum, & ſic in infinitum. Si eſt autem ſuperficies incorporea: quoniam incorporeum nihil poteſt tangere, nec ab aliquo tangi, fines ſe inter ſe non tangent. Eis autem non tangentibus, neque finita tangent. 436. Quamobrem etiam ſi receſſerimus a linea, de ſuperficie quoque diſputatio cum exitum non reperiat, deducit nos ad ſuſtinendam aſſenſionem. Atque nunc quidem quæſivimus, hærentes notionibus corporis ejusque finium, & præterea præceptis geometricis. 437. Licet autem illam quoque ſumere argumentationem quæ fortiter colligit propoſitum. Si eſt enim aliquod corpus, aut eſt ſenſile, aut cadit ſub intelligentiam. Et ſenſile quidem non eſt: eſt enim accumulata qualitas quæ ſumitur ex compoſitione figuræ & magnitudinis & reſiſtentiæ. Qualitas autem quæ ſumitur ex aliquorum compoſitione, non eſt ſenſilis. Ergo & corpus quod intelligitur ut corpus, non eſt ſenſile. Sed neque cadit ſub intelligentiam. 438. Nam ut ſit intelligentia corporis, oportet in rerum natura poni aliquid ſenſile, a quo fiat intelligentia corporis. Nihil eſt autem in rerum natura præter corpus & incorporeum. Ex quibus, incorporeum quidem ex ſeipſo cadit ſub intelligentiam: corpus autem non eſt ſenſile, ut a nobis eſt oſtenſum. 439. Cum ergo in rerum natura non ſit quidquam ſen-

τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου ἅψεται, ἢ ὁ οἶνος τοῦ οἴνου, ἢ καὶ τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου, καὶ ὁ οἶνος τοῦ οἴνου. καὶ εἰ μὲν τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται, τὰ πεπερατωμένα οὐχ ἅψεται ἀλλήλων, τουτέστι τὰ σώματα, ὅπερ ἦν ἄτοπον. εἰ δὲ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων ἅπτεται, τουτέστι σώματα σωμάτων, δεήσει ταῦτα τῶν οἰκείων περάτων ἐκτὸς γίνεσθαι· ὃ πάλιν ἄτοπον. εἰ δὲ καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται, καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων, συνδραμοῦνται αἱ ἀπορίαι. ᾗ μὲν γὰρ τὰ πέρατα ἀλλήλων ἅπτεται, τὰ πεπερατωμένα ἀλλήλων οὐχ ἅψεται· ᾗ δὲ ταῦτα ἀλλήλων θιγγάνει, ἐκτὸς ἔσται τῶν οἰκείων περάτων. καὶ μὴν εἴπερ πέρας ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια, πεπερατωμένον δὲ τὸ σῶμα, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια, [M] ἢ ἀσώματον. καὶ εἰ μὲν σῶμά ἐστι, ψεῦδος τὸ, ἀβαθῆ εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν. πᾶν γὰρ σῶμα βάθους μετεῖχεν. εἶτα οὐδὲ ἅψεταί τινος τὸ πέρας· ἀλλὰ πᾶν σῶμα γενήσεται ἀπειρομέγεθες. εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια, ἐπεὶ πᾶν σῶμα πέρας ἔχει, κἀκεῖνο πέρας πάλιν σῶμα ὂν, ἕξει πέρας, κἀκεῖνο τρίτον, καὶ τὸ τρίτον τέταρτον· καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. εἰ δὲ ἀσώματός ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια, ἐπεὶ τὸ ἀσώματον οὐδενὸς δύναται θίγειν, οὔτε ὑπό τινος θιχθῆναι, τὰ πέρατα οὐχ ἅψεται ἀλλήλων. τούτων δὲ μὴ ἁπτομένων, οὐδὲ τὰ πεπερατωμένα ἅψεται. ὥστε κἂν τῆς γραμμῆς ἀποστῶμεν, ὅγε περὶ τῆς ἐπιφανείας λόγος ἄπορος [N] ὢν, εἰς ἐποχὴν ἡμᾶς καθίστησι. νῦν μὲν οὖν πεποιήμεθα τὰς ζητήσεις ἐχόμενοι τῶν ἐννοιῶν τῶν τοῦ σώματος καὶ τῶν περάτων, ἔτι δὲ καὶ τῶν Γεωμετρικῶν θεωρημάτων. ἔνεστι δὲ κἀκεῖνον τὸν λόγον λαμβάνειν, σθεναρῶς συνάγοντα τὸ προκείμενον. εἰ γάρ ἐστί τι σῶμα, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. καὶ αἰσθητὸν μὲν οὐκ ἔστιν, ἀθρόα γὰρ ἦν ποιότης [O] κατ' ἐπισύνθεσιν σχήματος καὶ μεγέθους καὶ ἀντιτυπίας λαμβανομένη. ποιότης δὲ κατ' ἐπισύνθεσιν τινῶν λαμβανομένη, οὐκ ἔστιν [P] αἰσθητή. καὶ τὸ σῶμα ἄρα, ὡς σῶμα νοούμενον, οὐκ ἔστιν αἰσθητόν. καὶ μὴν οὐδὲ νοητόν. ἵνα γὰρ γένηται νόησις σώματος, ὀφείλει ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ὑποκεῖσθαί τι αἰσθητὸν, ἀφ' οὗ γενήσεται ἡ τοῦ σώματος νόησις. οὐδὲν δέ ἐστιν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων παρὰ τὸ σῶμα καὶ ἀσώματον. ὧν τὸ μὲν ἀσώματον, αὐτόθεν ἐστὶ νοητόν· τὸ δὲ σῶμα οὐκ αἰσθητὸν, ὡς δέδεικται ἡμῖν. μὴ ὄντος οὖν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων

N O T Æ.

M ἤτοι σῶμά ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια] Sect. 81. jam laudati libri.

N ἄπορος] Ita leg. pro ἄπειρος.

O ἀθρόα γὰρ ἦν ποιότης] Ex Epicuri ſententia. Vide librum contra Grammaticos Sect. 21. & contra Ethicos Sect. 226.

P οὐκ ἔστιν] Ita MS. Cis. pro ἔσται.

αἰσθητοῦ

αἰσθητοῦ τινος, ἀφ᾽ οὗ νόησις ἔσται τοῦ σώματος, οὐδὲ νοητὸν ἔσται σῶμα. εἰ δὲ μήτε αἰσθητόν ἐστι, μήτε νοητὸν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι, ῥητέον μηδὲν εἶναι τὸ σῶμα.

Αλλ᾽ ἐπεὶ ἐν τούτοις ὁ περὶ τῶν σωμάτων λόγος πέφηνεν ἄπορος, ἀπ᾽ ἄλλης ἀρχῆς [Q] πειρασόμεθα διδάσκειν ὅτι καὶ [R] ὁ περὶ τῶν λειπομένων ἀσωμάτων ὅμοιός ἐστι τούτῳ.

ſile ex quo ſit intelligentia corporis, nec ſub intelligentiam quidem cadit corpus. Si ergo neque eſt ſenſile, neque cadit ſub intelligentiam: præter hæc autem nihil eſt: dicendum eſt nihil eſſe corpus.

440. Sed quoniam in his oratio de corporibus oſtenſa eſt dubia & cujus exitus non poteſt facile inveniri, tentabimus ab alio docere principio, quod de incorporeis quoque quæ reſtant oratio eſt eis ſimilis.

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟ ΕΝΝΑΤΟΝ. [A]

α΄. περὶ τόπου.
β΄. περὶ κινήσεως.
γ΄. περὶ χρόνου.
δ΄. περὶ ἀριθμοῦ.
ε΄. περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

SEXTI EMPIRICI COMMENTARIORUM LIBER IX.

I. *De loco. Sect. 1.*
II. *De motu. Sect. 37.*
III. *De tempore. Sect. 167.*
IV. *De numero. Sect. 249.*
V. *De ortu & interitu. Sect. 310.*

ΤΟΙΣ περὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν περάτων προηπορημένοις ἡμῖν, [B] πρός τε τοὺς Φυσικοὺς καὶ τοὺς Γεωμέτρας, ἀκόλουθος εἶναι δοκεῖ καὶ ἡ περὶ τοῦ τόπου ζήτησις. ἅπασι γὰρ συμφώνως ἀξιοῦται τὸ σῶμα, ἤτοι ἐν τόπῳ περιέχεσθαι, ἢ κατὰ τόπου [C] φέρεσθαι. διὸ προληπτέον ὅτι κατὰ τὸν Επίκουρον τῆς ἀναφοῦς καλουμένης φύσεως, [D] τὸ μέν τι ὀνομάζεται κενὸν, τὸ δὲ τόπος, τὸ δὲ χώρα· μεταλαμβανομένων δὲ κατὰ διαφόρους ἐπιβολὰς τῶν ὀνομάτων. ἐπείπερ ἡ αὐτὴ φύσις ἔρημος μὲν καθεστηκυῖα παντὸς σώματος, κενὸν προσαγορεύεται· καταλαμβανομένη δὲ ὑπὸ σώματος, τόπος καλεῖται· χωρούντων δὲ δι᾽ αὐτῆς σωμάτων, χώρα γίνεται. [E] κοινῶς μέντοι φύσις ἀναφὴς εἴρηται παρὰ τῷ Επικούρῳ, διὰ τὸ ἐστερῆσθαι τῆς κατὰ ἀντίβασιν ἁφῆς. [F] καὶ οἱ Στωϊκοὶ δὲ, [G] κενὸν μὲν εἶναί φασι τὸ οἷόν τε ὑπὸ ὄντος κατέχεσθαι, μὴ κατε-

1. IIs Dubitationibus, quæ a nobis motæ ſunt adverſus Phyſicos & Geometras de corpore ejusque extremis, conſequens eſſe videtur de loco inquiſitio. Apud omnes enim convenit, quod corpus vel comprehenditur in loco, vel fertur per locum. 2. Quamobrem prius ſumendum eſt, quod ex ſententia Epicuri, non tactilis, quæ vocatur, naturæ, alia appellatur inane, alia locus, alia regio, pro varia applicatione mutatis & varie ſumptis nominibus. Quandoquidem eadem natura, ab omni quidem corpore deſerta, appellatur inane: ſi autem a corpore occupetur, locus: corporibus autem per eam tranſeuntibus, loci regio. Communiter quidem certe apud Epicurum dicta eſt natura non tactilis, propterea quod non reſiſtat, tangique nequeat. 3. Stoici autem dicunt inane quidem eſſe, quod ab eo quod eſt, poteſt occupari, non autem occupatur:

NOTÆ.

Q *ἀπ᾽ ἄλλης ἀρχῆς*] Alio libro. Confer dicta ad lib. 1. contra Logicos, Sect. 446. & adverſus Aſtrologos Sect. 106. Certe eadem ratio quæ diſputationem adverſus Logicos ſvaſit duobus libris diſtingvere, dicendorum nempe copia, eadem quoque *ἀντίῤῥησιν* adverſus Phyſicos in duos libros dividere Sextum coëgit. Hinc non auſim aſſentiri præclaro viro Jac. Thomaſio *τῷ μακαρίτῃ*, qui p. 373. programmatum putat male ac præter Sexti mentem commentarium adverſus Phyſicos a librariis eſſe diſcerptum in libros duos.

R *ὅτι καὶ*] Ita MS. Ciz. nam in editis *καὶ* aberat. Utraque autem oppugnanda Sextus ſibi ſumſit Sect. 365. & corporea & incorporea rerum principia.

A *ὑπομνημάτων τὸ ἔννατον*] In MS. Ciz. *Σέξτου τῶν εἰς δέκα τὸ ἔννατον*. Sed cum diſputatio adverſus Logicos ab Sexto ipſo, ut ſuo loco notavi, in duos diviſa libros ſit, perinde ut hæc Phyſicis oppoſita; non decem libri ſunt, verum undecim, & hic quem ordimur, non utique nonus numerandus, ſed decimus. Niſi dicamus, ut ſane eſt conſentaneum diſputationem adverſus Geometras & Arithmeticos non duobus ſed uno libro Sextum complexum fuiſſe. Itaque & in Svidæ quoque Codicibus *ἐπισκεπτικὰ* (lege *ἔτι, σκεπτικὰ*) *βιβλία δέκα* memorantur. Atque iterum: *Σκεπτικὰ ἐν βιβλίοις ι.*

B *προηπορημένοις ἡμῖν*] De corpore a Sect. 366. & de corporis extremis ſuperficiebus a Sect. 431. ſeq. ſuperioris libri.

C *κατὰ τόπου*] Ita legendum e MS. Savil. & Ciz. non *κατὰ τόπους*.

D *τῆς ἀναφοῦς καλουμένης φύσεως*] *Intactum* vel *intactile* appellat Lucretius, cujus & hoc eſt I. 455.

Tactus corporibus cunctis, intactus inani.

Epicurus apud Laertium X. 86. *τὸ πᾶν, σῶμα καὶ ἀναφὴς φύσις. Univerſum eſt vel corpus vel intactile.* Confer Gaſſendum de Phyſiologia Epicuri p. 94. ſeq. edit. Lugd. 1675. Idem Lucretius III. 813. & V. 358.

Plagarum quia ſunt expertia, ſicut inane eſt,
Quod manet intactum, neque ab ictu fungitur hilum.

E *χώρα γίνεται*] *Regionem loci* vocat idem Poëta VI. 833.

Cujus ubi e regione loci venere volantes.

F *τῆς κατὰ ἀντίβασιν ἁφῆς*] Ita MS. Ciz. nam articulus *τῆς* in editis deerat. Pro *ἀντίβασιν* male *ἀντίφρασιν* legit in ſuo Codice Hervetus. Eſt autem *ἡ κατ᾽ ἀντίβασιν ἁφὴ*, ſolidi & *ἀντιτυποῦντος* corporis, reſiſtendi vim habentis, contactio, qualis in inani locum non habet.

G *καὶ οἱ Στωϊκοὶ δὲ*] Confer dicta ad 3. Pyrrhoniar. Sect. 124. ſeq.

 aut

aut ſpatium a corpore vacuum, aut ſpatium quod non occupatur a corpore: Locum autem, qui occupatur ab eo quod eſt, & æquatur ei quod ipſum occupat: id quod eſt, nunc vocantes corpus, ut eſt perſpicuum ex nominis utriusque permutatione. Loci autem regionem dicunt eſſe ſpatium quod in aliquo quidem occupatur, in aliquo autem non occupatur. 4. Alii autem dixerunt regionem eſſe locum majoris corporis: ut hac quidem ratione locus differat a loco, quod ille quidem non oſtendat magnitudinem corporis quod in ipſo continetur: nam etiamſi minimum corpus contineat, nihilominus appellatur locus: hæc vero, nempe regio, oſtendat inſignem corporis quod in illa eſt magnitudinem. 5. Atque de inani quidem varie quæſivimus quando tractavimus de elementis: nec neceſſe eſt in præſentia eadem repetere. De loco autem & de conjuncta loci regione, quæ ipſa quoque loci quoddam genus eſt, conſiderabimus in præſentia. Simul enim cum his quæ ſunt evidentiora, & de quibus fere in confeſſo eſt apud omnes, dubitabitur etiam de conſideratione inanis, quatenus de re magis obſcura procedit.

I. De Loco.

6. LOCI rerumque quæ ei ſunt conjugatæ declarata notione, reſtat, ut mos eſt Scepticis, movere rationes quæ utrinque afferuntur, & quæ propter eas inducitur, corroborare aſſenſionis cohibitionem. 7. Quoniam ergo ſunt ſupra & infra, & ad dextram & ſiniſtram, & ante & pone, eſt aliquis locus. Sunt enim loci partes, ſex iſtæ extenſiones: neque fieri poteſt ut, ſi ſit aliqua ex partibus, non illud quoque ſit, cujus ſunt partes. Sunt autem in rerum natura ſupra & infra, & dextera & ſiniſtra, & ante & pone: eſt ergo locus. 8. Verumenimvero ſi, ubi erat Socrates, nunc eſt alius, ut Plato mortuo Socrate, eſt ergo locus. Quomodo enim humore exinanito qui erat in amphora, & alio infuſo, dicimus amphoram eſſe locum & prioris humoris & ejus

χόμενον δὲ, ἢ διάστημα ἔρημον σώματος, ἢ διάστημα ἀκαθεκτούμενον ὑπὸ σώματος. τόπον δὲ τὸν ὑπὸ ὄντος κατεχόμενον καὶ ἐξισαζόμενον τῷ κατέχοντι αὐτόν· νῦν ὂν καλοῦντες τὸ σῶμα, καθὼς καὶ ἐκ τῆς μεταλήψεως τῶν ὀνομάτων [H] ἐστὶ συμφανές. χώραν δὲ φασιν εἶναι διάστημα κατὰ μὲν τι κατεχόμενον ὑπὸ σώματος, κατὰ δέ τι ἀκαθεκτούμενον. [I] ἔνιοι δὲ χώραν ἔλεξαν ὑπάρχειν, τὸν τοῦ μείζονος σώματος τόπον· ὡς ταύτῃ διαφέρειν τοῦ τόπου τὸν τόπον, τῷ ἐκεῖνον μὲν μὴ ἐμφαίνειν μέγεθος τοῦ ἐμπεριεχομένου σώματος· κἂν γὰρ ἐλάχιστον περιέχῃ σῶμα, οὐδὲν ἧττον τόπος προσαγορεύεται· τὴν δ', ἀξιόλογον ἐμφαίνειν μέγεθος τοῦ ἐν αὐτῇ σώματος. περὶ μὲν οὖν κενοῦ, ποικίλως ἐν τοῖς περὶ στοιχείων [K] ἐζητήσαμεν· καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τὰ νῦν τὸν αὐτὸν λόγον παλινῳδεῖν. περὶ δὲ τοῦ τόπου καὶ τῆς συζυγούσης τούτῳ χώρας, ἥτις καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ γένος ἐστὶ τόπος, ἐπὶ τοῦ παρόντος σκεψόμεθα. προδηλοτέροις γὰρ οὖτι τούτοις καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν ὁμολογουμένοις, συναπορηθήσεται καὶ ἡ περὶ τοῦ κενοῦ σκέψις, ὅσῳ καὶ περὶ ἀδηλοτέρου πράγματος προκόπτει.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΟΥ. [L]

ΤΗΣ τοῦ τόπου νοήσεως δεδηλωμένης, καὶ τῶν συζυγούντων αὐτῷ πραγμάτων ὑποδεδειγμένων, ἀπολείπεται, ὡς ἔστιν ἔθος τοῖς ἀπὸ τῆς Σκέψεως, τοὺς εἰς ἑκάτερον [M] κινῆσαι λόγους, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς συναγομένην ἐποχὴν κρατύνεσθαι. εἴπερ οὖν ἔστιν ἄνω καὶ κάτω, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ, καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω, ἔστι τις τόπος. μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἓξ αὗται παρατάσεις τοῦ τόπου, καὶ ἀδύνατόν ἐστί τινος τῶν μερῶν ὑπαρχόντων, μὴ οὐχὶ κἀκεῖνο ὑπάρχειν, οὗ ἐστι τὰ μέρη. ἔστι δέ γε ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἄνω καὶ κάτω, [N] καὶ εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω, ἔστιν ἄρα τόπος. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ ὅπου ἦν Σωκράτης, νῦν ἔστιν ἄλλος, οἷον, Πλάτων, ἀποθανόντος Σωκράτους, ἔστιν ἄρα τόπος. ὡς γὰρ τοῦ ἐν τῷ ἀμφορεῖ ὑγροῦ ἐκκενωθέντος, καὶ ἄλλου ἐπεγχυθέντος, λέγομεν ὑπάρχειν τὸν ἀμφορέα τόπον ὄντα καὶ τοῦ προτέρου

NOTÆ.

H ἐκ τῆς μεταλήψεως τῶν ὀνομάτων] Quód promiſcue unum pro altero ponunt, idemque ut denotent, jam τὸ ὂν appellant, jam σῶμα. Numenii Pythagorici diſputationem Stoicis oppoſitam qua probat ὅτι σῶμα οὐκ ἂν εἴη τὸ ὂν, ſervavit Euſebius ex primo ejus libri περὶ τἀγαθοῦ, lib. XV. præparat. c. 17. Laërtii autem locus VII. 150. qui affertur a Lipſio lib. 2. Phyſiologiæ Stoicæ diſſ. 5. ut probet ex Stoicorum ſententia *omnia quod eſt eſſe corpus*, huc non facit, quoniam ibi potius ex Antipatri Stoici ſententia definit quod corpus ſit οὐσία πεπερασμένη *ſubſtantia finita.*

I ἀκαθεκτούμενον] Ita MS. Ciz. ut paullo ante pro οὐ καθεκτούμενον. Laërtius VII. 40. de vacuo: ἀσώματον τὸ οἷόντε κατέχεσθαι ὑπὸ σωμάτων, οὐ κατεχόμενον.

K ἐν τοῖς περὶ στοιχείων] Tangit quidem Sextus dogmata Philoſophorum de vacuo, libro ſuperiore Sect. 333. ſeq. Sed illa uberior & ποικίλη de hoc argumento diſputatio una cum peculiaribus commentariis περὶ στοιχείων, intercidit, neque poteſt reſpicere pauca illa quæ περὶ τῶν ἀνωτάτω καὶ ἀρχικωτάτων στοιχείων perſtringit Sect. 359. ſeq. ſuperioris libri, ubi nihil etiam de vacuo.

L περὶ τόπου] In MS. Ciz. titulus hic abeſt. In MS. Savil. ita concipitur: εἴ ἐστι τόπος. Certe ſatis conſtat, ut ſæpe jam monui a Sexto ipſo titulos hujusmodi neutiquam additos eſſe.

M εἰς ἑκάτερον] In utramque partem. Itaque argumenta quæ locum dari probant affert, a Sect. 7. ad 12. Deinde in illis evertendis eſt occupatus a Sect. 13. ad 19. Denique ipſe novas collectiones profert, quibus evincat locum non dari a Sect. 20. ad 36.

N ἄνω καὶ κάτω] Ita MS. Ciz. licet καὶ in editis exciderat.

καὶ τοῦ

καὶ τοῦ ὕστερον ἐπεμβληθέντος, ὑγροῦ· οὕτως εἰ ὃν τόπον κατεῖχεν Σωκράτης ὅτ' ἔζη, τοῦτον ἕτερος νῦν κατέχει, ἔστι τις τόπος. καὶ ἄλλως· εἰ ἔστι τι σῶμα, καὶ τόπος ἐστίν· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον. πρὸς τούτοις εἰ ὅπου τὸ κοῦφον φύσει φέρεται, ἐκεῖ τὸ βαρὺ φύσει οὐ φέρεται, ἔστιν ἴδιος τοῦ κούφου καὶ τοῦ βαρέος τόπος· [O] ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον. τό γέ τοι πῦρ φύσει κοῦφον καθεστὼς, ἀνωφόρον ἐστί· καὶ τὸ ὕδωρ φύσει βαρὺ τυγχάνον κάτω βρίθει· καὶ οὔτε τὸ πῦρ κάτω φέρεται, οὔτε τὸ ὕδωρ ἄνω ἅλλει. ἔστιν ἄρα ἴδιος καὶ τοῦ φύσει κούφου καὶ τοῦ φύσει βαρέος τόπος. ὥσπερ τε εἰ τὸ ἐξ οὗ τι γίγνεται, ἔστι, καὶ τὸ ὑφ' οὗ τι γίγνεται, καὶ τὸ δι' ὅ· οὕτως ὑπάρχοι ἂν καὶ τὸ ἐν ᾧ τι γίγνεται. ἔστι δὲ τὸ ἐξ οὗ τι γίνεται, οἷον ὕλη, καὶ τὸ ὑφ' οὗ, οἷον τὸ αἴτιον, [P] καὶ τὸ δι' ὃ, καθάπερ τὸ τέλος· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ ἐν ᾧ τι γίγνεται· τουτέστιν ὁ τόπος. οἵ τε παλαιοὶ καὶ τὰ ὅλα διακοσμήσαντες, ἀρχὴν τῶν πάντων ὑπέθεντο τόπον. κἀντεῦθεν ὁρμηθεὶς ὁ Ἡσίοδος, [Q] ἀνεφώνησεν,

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.

χάος λέγων τὸν χωρητικὸν τῶν ὅλων τόπον. μὴ ὑποκειμένου γὰρ τούτου, οὔτε γῆ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε τὰ λοιπὰ τῶν στοιχείων, οὐχ ὁ σύμπας κόσμος ἐδύνατο συστῆναι. κἂν κατ' ἐπίνοιαν δὲ ἅπαντα ἀνέλωμεν, ὁ τόπος οὐκ ἂν ἀναιρεθήσεται, ἐν ᾧ ἦν τὰ πάντα, ἀλλ' ὑπομένει, τὰς τρεῖς ἔχων διαστάσεις, μῆκος, βάθος, πλάτος, χωρὶς ἀντιτυπίας. τοῦτο γὰρ ἴδιον ἦν σώματος. [R] καὶ ἄλλα δὲ εἰώθασι τοιαῦτα οἱ Δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων διεξέρχεσθαι πρὸς τὸ καταστῆσαι τὴν ὕπαρξιν τοῦ τόπου. πάντα δὲ μᾶλλον ἢ τοῦτο δύνανται ποιεῖν. τό, τε γὰρ ἀπὸ τῶν μερῶν τοῦ τόπου [S] θέλειν ἐπιλογίζεσθαι, τὸ, καὶ τὸν τόπον [T] ὑπάρχειν, τελέως ἐστὶ μειρακιῶδες. ὁ γὰρ μὴ διδοὺς αὐτοῖς εἶναι τὸ ὅλον, οὗτος οὐδὲ τὰ μέρη συγχωρήσει τοῦ ὅλου. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ τὰ τινὸς μέρη, αὐτὸ ἐκεῖνό ἐστιν οὗ τὰ μέρη καθέστηκε, [U] δυνάμει, ὁ λέγων, εἰ ἔστι τὰ μέρη τοῦ τόπου, ἔστιν ὁ τόπος, τοῦτό φησιν· εἰ ἔστιν ὁ τόπος, ἐστὶν ὁ τόπος. ὅπερ ἦν ἄτοπον. αὐτὸ γὰρ τὸ ζητούμενον εἰς τὴν αὐτοῦ πίστιν ὡς ἀζήτητον παρείληπται. τὸ δ' αὐτὸ ῥητέον καὶ

qui poſtea fuit immiſſus: ita ſi, quem locum tenebat Socrates quum viveret, eum nunc tenet alius, eſt aliquis locus. 9. Et aliter: Si eſt aliquod corpus, eſt & locus. Atqui eſt primum, ergo & ſecundum. Ad hæc accedit quod ſi, quo leve fertur natura, illuc grave natura non fertur, eſt proprius locus ejus quod eſt leve, & ejus quod eſt grave. Atqui primum, ergo etiam ſecundum. Ignis quidem certe, quum ſit natura levis, ſurſum fertur: & aqua, quum ſit gravis natura, deorſum tendit. & neque ignis deorſum fertur: neque aqua ſurſum emicat & extollitur. Eſt ergo proprius locus & ejus quod eſt natura leve, & ejus quod eſt grave natura. 10. Et quomodo ſi eſt id ex quo fit aliquid, & id a quo fit aliquid, & id propter quod: ita etiam fuerit id in quo fit aliquid. Eſt autem id ex quo fit aliquid, ut materia: & id a quo, ut cauſa: & id propter quod, ut finis. Eſt ergo etiam illud in quo fit aliquid, hoc eſt locus. 11. Veteresque qui rerum univerſitatis ordinationem deſcripſere, poſuerunt locum univerſorum principium. Hinc motus exclamavit Heſiodus:

Exortum Chaos eſt primum, dehinc pectora lata
Tellus, cunctorum ſemper firmiſſima ſedes.

Ubi Chaos appellat locum qui omnia continet. Nam niſi is fuerit ſubjectus, neque terra, neque aqua, neque reliqua elementa, nec univerſus mundus poterit conſiſtere. 12. Quod ſi etiam cogitatione omnia ſuſtulerimus, locus minime tolletur, in quo ſunt omnia, ſed manebit, tres habens dimenſiones & intervalla, longitudinem, profunditatem, latitudinem, abſque reſiſtentia. hoc enim eſt proprium corporis. Aliaque hujusmodi ſolent recenſere Dogmatici Philoſophi ad conſtituendam ac confirmandam loci exiſtentiam. 13. Omnia autem magis quam hoc poſſunt facere. A partibus enim loci hoc velle colligere quod ſit locus, eſt plane puerile. Qui enim non dat eis eſſe totum, is neque partes concedet totius. Et alioqui quoniam alicujus partes ſunt illud ipſum cujus ſunt partes, qui dicit, *Si ſunt partes loci, eſt locus*, poteſtate idem profert ac ſi dicat, *Si eſt locus, eſt locus.* hoc autem eſt abſurdum. Id enim quod in quæſtione eſt, ad probandum illud ipſum aſſumitur, perinde ac ſi de illo non quæreretur. 14. Idem dicendum eſt etiam, quando ex

NOTÆ.

O ἴδιος τοῦ κούφου καὶ τοῦ βαρέος τόπος] Vide Ariſtotelem de Cœlo IV. 3. ſeq.

P οἷον τὸ αἴτιον] Nota cauſam efficientem a Sexto cauſam dici κατ' ἐξοχήν. Ut infra, Sect. 17.

Q ὁ Ἡσίοδος] Verſus ex ejus Theogonia 115. quos adduxerat etiam libro ſuperiore, Sect. 8. Vide etiam hujus præſentis libri Sect. 18. Eoſdem Heſiodi verſus laudat ubi de loci natura diſſerit Ariſtoteles IV. 1. Phyſic.

R τοῦτο γὰρ ἴδιον σώματος] Confer ad 3. Pyrrhon. Sect. 39.

S ἀπὸ τῶν μερῶν τοῦ τόπου] Ut ſunt dextrum, ſiniſtrum, ſuperius, inferius &c. ſupra, Sect. 7.

T τὸ καὶ τὸν τόπον] Articulum τὸν ex MS. Ciz. revocavi.

U καθέστηκε,] Hoc loco interpungendum, & vocula δυνάμει referenda non ad præcedentia verba ſed ad id quod ſequitur, τοῦτο φησίν.

eo,

eo, quod in quo erat Socrates, in eo nunc ſit Plato, colligunt loci exiſtentiam. Nobis enim quærentibus an aliquid ſit locus in quo eſt corpus, differens ab eo corpore in quo dicitur comprehendi, illi, tanquam de eo nobis jam conſtaret, reſpondent Socratem fuiſſe in loco, & in eo nunc contineri Platonem. 15. Nam quod ſimpliciter quidem dicamus aliquem eſſe Alexandriæ, & in gymnaſio, & in ſchola, inter nos convenit. at a nobis Sceptice diſputatur non de loco latius accepto, ſed de loco corpus circumſcribente, ſitne an ſolum cogitetur. Et, ſi ſit, cujuſmodi ſit natura, reſne corporea an incorporea, & in loco comprehenſa, an non. Quorum nihil potuerunt oſtendere qui prius dictis utuntur argumentis. 16. Neque conceditur dari corpus natura leve, ut feratur in locum proprium. Sed & quod videtur eſſe ejuſmodi, ab aliqua alia & coacta cauſa ad quædam loca protruditur. Deinde etiam ſi concedatur eſſe aliquod natura leve, & natura grave, rurſus nihilominus dubitabitur ad quidnam feratur, num ad aliquod corpus, an ad inane, an ad extremitatem, an ad aliquid aliud particeps diverſæ naturæ. 17. At certe, inquiunt, ſi eſt id ex quo, & id a quo, & id propter quod, fuerit etiam id in quo. Non omnino, dicemus. Nam ſi dubitatur de eo ex quo fit aliquid, hoc eſt de patiente, & de eo a quo, nempe de cauſa, & in ſumma de eo num aliquid oriatur vel intereat, aut communius dicamus, num aliquid moveatur, neceſſe eſt ſimul dubitari etiam de eo in quo eſt. Quod autem de his dubitetur, prius quoque oſtendimus, quum diſceptaremus de efficiente & patiente: & poſtea docebimus, De ortu & interitu, & ante ea adhuc de motu conſideraturi. 18. Nam qui dixit,

Exortum Chaos eſt primum, dein pectore lata
Tellus, cunctorum ſedes, - -

ex ſeipſo evertitur. Nam ſi quiſpiam eum roget ex quo ortum ſit Chaos, non poterit dicere. Idque nonnulli narrant fuiſſe cauſam Epicuro cur ſe contulerit ad Philoſophiam. 19. Nam cum eſſet adhuc ado-

ὅταν ἐκ τοῦ ἐν ᾧ ἦν Σωκράτης, [X] νῦν εἶναι Πλάτωνα, συνάγωσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ τόπου. ἡμῶν γὰρ ζητούντων εἰ ἔστι τι ὁ τόπος [Y] ἐν ᾧ ἔστι τὸ σῶμα, διαφέρων αὐτοῦ τοῦ ἐν αὐτῷ λεγομένου περιέχεσθαι σώματος, ἐκεῖνοι, ὡς ὁμόλογον ἡμῖν ἀντιφέρουσι τὸ, ἐν τόπῳ γεγονέναι Σωκράτην, καὶ τὸ, ἐν τούτῳ νῦν περιέχεσθαι Πλάτωνα. ὅτι μὲν γὰρ λέγομεν ἀφελῶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [Z] εἶναί τινα, καὶ ἐν γυμνασίῳ, καὶ ἐν τῇ σχολῇ, ὁμόλογον· ἀλλ᾽ ἔστιν ἡμῖν ἡ Σκέψις οὐ περὶ τοῦ κατὰ πλάτος, ἀλλὰ περὶ τοῦ κατὰ περιγραφὴν τόπου, πότερον ἔστιν, ἢ ἐπινοεῖται μόνον. καὶ εἰ ἔστι, ποταπὸν τὴν φύσιν· ἆρά γε σωματικὸν ἢ ἀσώματον· καὶ ἐν τόπῳ περιεχόμενον ἢ οὐδαμῶς. ὧν οὐδὲν ἴσχυσαν παραστῆσαι οἱ ταῖς προειρημέναις ὑπομνήσεσι χρώμενοι. κοῦφόν τε φύσει οὐ δίδοται εἶναι τὸ σῶμα, ἵνα καὶ εἰς ἴδιον φέρηται τόπον. ἀλλὰ καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι τοιοῦτον, ὑπ᾽ ἄλλης τινὸς αἰτίας [A] καὶ κατηναγκασμένης, εἴς τινας ἀνωθεῖται τόπους. εἶτα κἂν δοθῇ φύσει τυγχάνειν κοῦφον καὶ φύσει βαρὺ, πάλιν οὐδὲν ἧττον ἀπορηθήσεται τὸ εἰς τί φέρεται· ἆρα εἴς γε σῶμά τι ἢ κενὸν, ἢ πέρας, [B] ἢ ἄλλο τι διαφερούσης μετεσχηκὸς φύσεως. ναί· ἀλλ᾽ εἰ ἔστι τὸ ἐξ οὗ, [C] καὶ τὸ ὑφ᾽ οὗ, καὶ τὸ δι᾽ ὃ, εἴη ἂν καὶ τὸ ἐν ᾧ. οὐ πάντως φήσομεν. εἰ γὰρ ἀπορεῖται τὸ ἐξ οὗ τι γίνεται, τουτέστι τὸ πάσχον, καὶ τὸ ὑφ᾽ οὗ, καθάπερ τὸ αἴτιον, καὶ καθόλου τὸ γίνεσθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι, ἢ κοινότερον κινεῖσθαι, ἀνάγκη συναπορῆσθαι καὶ τὸ ἐν ᾧ. τὸ δ᾽ ὅτι ταῦτ᾽ ἠπόρηται, καὶ πρότερον ἐδείξαμεν, [D] περὶ τοῦ ποιοῦντος καὶ πάσχοντος διεξελθόντες· καὶ ὕστερον διδάξομεν [E] περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. καὶ πρὸ τούτων ἔτι περὶ κινήσεως σκεπτόμενοι. ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν, [F]

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος, - -

ἐξ αὐτοῦ περιτρέπεται. ἐρομένου γάρ τινος αὐτὸν, ἐκ τίνος γέγονε τὸ χάος, οὐκ ἕξει λέγειν. καὶ τοῦτό φασιν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς. κομιδῆ γὰρ μειρακίσκος [G] ὢν, ἤρετο

NOTÆ.

X ἐν ᾧ ἦν Σωκράτης] Supra, Sect. 8.

Y εἰ ἔστι τι ὁ τόπος] Articulus ὁ iterum in editis exciderat, quem ſervavit MS. Ciz.

Z ἐν Ἀλεξανδρείᾳ] Cave ex hoc loco colligas Sextum iſta diſputaſſe Alexandriæ, cujus urbis mores & dialectum a ſuis diſtingvit 3. Pyrrhon. Sect. 221. & contra Grammaticos Sect. 213. Sed videtur urbem illam hoc loco & infra Sect. 95. exempli loco afferre, non modo quod celeberrima eſſet, ſed & quod Æneſidemus, quem libenter ſequitur, docuiſſet Alexandriæ, & quod præcipuæ dogmaticorum quos oppugnat Scholæ tum temporis Alexandriæ florerent. Sic infra Sect. 89. exempli loco producit aliquem verſantem Rhodi, unde neutiquam firmiter colligas Rhodi eum hæc vel ſcripſiſſe vel diſſeruiſſe.

A ὑπ᾽ ἄλλης τινὸς αἰτίας] Sic gravitatem & levitatem recentior Philoſophia non ſuſpendit ab inſita qualitate ſed ab impreſſa extrinſecus vi. Confer Gaſſendum in Phyſiologia Epicuri, ubi de motu rerum concretarum p. 244. ſeq. Oppugnat autem hoc loco Sextus ea quæ attulerat Sect. 9.

B ἢ πέρας] Extremitatem ſive ſuperficiem extremam alicujus corporis. Infra, Sect. 24. 27. ſeq.

C εἰ ἔστι τὸ ἐξ οὗ] Jam eludit argumentum quod fuit Sect. 10.

D πρότερον ἐδείξαμεν] Libro ſuperiore Sect. 207. ſeq. ubi diſputat nullam dari cauſam, & Sect. 267. ſeq. nihil eſſe quod patiatur.

E ὕστερον διδάξομεν] Infra, Sect. 310. ſeq. hujus libri.

F ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν] Heſiodus, quem Sect. 11. in teſtimonium citaverat.

G κομιδῆ μειρακίσκος] Annum natus vix quartum & decimum ætatis, quo ſe ἐφάψασθαι φιλοσοφίας teſtatus ipſe Epicurus apud Laërtium X. 2.

τὸν ἐπαναγινώσκοντα αὐτῷ Γραμματιστὴν, [H] ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ᾽, ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο. τούτου δὲ εἰπόντος μὴ αὐτοῦ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν, ἀλλὰ τῶν καλουμένων φιλοσόφων. τοίνυν ἔφησεν [I] ὁ Ἐπίκουρος, ἐπ᾽ ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστὶν, εἴπερ αὐτοὶ τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν ἴσασιν. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν οὐδὲν ἱκνούμενον λέγεται εἰς τὸ ὑπάρχειν τι τὸν τόπον, ἐκ τούτων ἤδη γνώριμον. ἐπισυναπτέον δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ ἀπὸ τῆς Σκέψεως. εἰ γάρ ἐστί τις ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος, ἤτοι σῶμά ἐστιν οὗτος, ἢ κενόν. [K] καὶ σῶμα μὲν οὐκ ἔστιν ὁ ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος. εἰ γὰρ πᾶν σῶμα ὀφείλει ἐν τόπῳ εἶναι· ὁ δὲ τόπος ἐστὶ σῶμα· ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ, κἀκεῖνος πάλιν ἐν τρίτῳ, καὶ ὁ τρίτος ἐν τῷ τετάρτῳ, καὶ οὕτως ἐπ᾽ ἄπειρον. οὐ τοίνυν σῶμά ἐστιν ὁ ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος. εἰ δὲ κενόν ἐστιν ὁ ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος· ἤτοι μένει τοῦτο τὸ κενὸν ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος, ἢ μεθίσταται, ἢ φθείρεται. καὶ εἰ μὲν μένει ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος, [L] ἔσται κενὸν ἅμα καὶ πλῆρες· ᾗ μὲν μένει, κενόν· ᾗ δὲ ἐπιδέχεται τὸ σῶμα, πλῆρες. ἀδιανόητον δέ γε τὸ αὐτὸ κενόν τε καὶ πλῆρες λέγειν. τοίνυν οὐ μένει τὸ κενὸν ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος. εἰ δὲ μεθίσταται τὸ κενὸν, ἔσται σῶμα τὸ κενόν. τὸ γὰρ μεθιστάμενον τόπον ἐκ τόπου, σῶμά ἐστιν. οὐχὶ δέ γε σῶμά ἐστι τὸ κενόν. ὥστε οὐδὲ μεθίσταται, ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος. καὶ ἄλλως, εἰ μεθίσταται τοῦ σώματος ἐπιόντος, οὐκ ἔτι δέξεται τὸ σῶμα· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀτόπων. λείπεται ἄρα λέγειν φθείρεσθαι τὸ κενὸν, ὃ πάλιν ἀδύνατον. εἰ γὰρ φθείρεται, ἐν μεταβολῇ καὶ κινήσει γίνεται, καὶ εἰ φθείρεται, γενητόν ἐστι. τὸ δ᾽ ἐν μεταβολῇ καὶ κινήσει γινόμενον, γενητόν τε καὶ φθαρτὸν, σῶμα καθέστηκεν· ὥστε οὐδὲ φθείρεται τὸ κενόν. καὶ οὕτως, εἰ μήτε σῶμά ἐστιν ὁ τόπος, ὡς παρεστήσαμεν, μήτε κενὸν, ὡς ὑπεμνήσαμεν, οὐκ ἂν εἴη τις τόπος. πρὸς τούτοις ἔτι, εἰ ὁ τόπος περιεκτικὸς νοεῖται τοῦ σώματος, [M] τὸ δὲ περιέχον ἐκτός ἐστι τοῦ περιεχομένου· κατ᾽ ἀνάγκην εἰ ἔστιν ὁ τόπος, ὀφείλει τι τούτων τυγχάνειν· ὧν τὸ μέν ἐστιν ὕλη, τὸ δὲ, εἶδος, τὸ δὲ, μεταξὺ διάστημα τῶν ἐσχάτων τοῦ σώματος περάτων· τὰ δὲ πέρατα ἔσχατα. ὕλη μὲν οὖν οὐκ

leſcens, rogavit Grammaticum qui ei legebat, *Exortum Chaos eſt primum*, ex quonam ortum eſſet Chaos, ſi quidem ortum eſſet primum. Quum is autem dixiſſet, non eſſe ſuum munus ea docere, ſed eorum qui vocantur Philoſophi. Ergo, intulit Epicurus, ad illos eſt mihi accedendum, ſiquidem ſciunt rerum veritatem. Sed quod nihil quidem dicatur quod pertineat ad probandum quod ſit locus, ex his jam eſt evidens. 20. Eis autem ſunt adjungenda & quæ dicuntur a Scepticis. Nam ſi eſt aliquis locus qui ſuſcipiat, is eſt aut corpus, aut inane. Et corpus quidem non eſt locus qui ſuſcipit corpus. Nam ſi omne corpus debet eſſe in loco: locus autem eſt corpus: erit locus in loco. & ille rurſus in tertio, & tertius in quarto, & ſic in infinitum. Non eſt ergo corpus, locus qui ſuſcipit corpus. 21. Si autem eſt inane locus qui ſuſcipit corpus: aut manet hoc inane, ipſum ingrediente corpore: aut abſcedit, aut corrumpitur. Ac ſiquidem manet corpore ipſum ingrediente, erit ſimul inane & plenum. quatenus quidem manet, inane: quatenus autem ſuſcipit corpus, plenum. Incogitabile autem eſt idem dicere inane & plenum. Non manet ergo inane corpore ipſum ingrediente. 22. Si autem abſcedit inane, inane erit corpus. Quod enim locum loco commutat, eſt corpus. Inane autem non eſt corpus. quamobrem non recedit, ipſum ſubeunte corpore. Et alioqui, ſi recedit adveniente corpore, nequaquam amplius ſuſcipiet corpus. quod ipſum quoque eſt abſurdum. 23. Reſtat ergo ut dicatur inane interire. quod rurſus non poteſt fieri. Nam ſi interit, eſt in mutatione & motu. &, ſi interit, in ipſum cadit ortus & generatio. Quod autem eſt in mutatione & motu, & in quod cadit ortus & interitus, eſt corpus. Quamobrem nec interit inane. Et ſic, ſi neque locus eſt corpus, ut oſtendimus: neque inane, ut admonuimus: non fuerit ullus locus. 24. Ad hæc accedit, quod ſi locus intelligitur comprehendere corpus: id autem quod continet, eſt extra id quod continetur: neceſſario ſi eſt locus, debet eſſe aliquid ex his, ut ſit vel materia, vel forma, vel intervallum intermedium inter extremos fines corporis: fines enim ſunt extrema. 25. Atque materia quidem non fuerit

NOTÆ.

H Γραμματιστὴν] Literatorem, qui rem docebat Grammaticam, cæteris vero diſciplinis non ita imbutus erat, inſtar illius Romani apud Gellium XX. 9. a quo rogatus quid eſſent hæc Enniana, *ex jure manum conſertum*, reſpondit: *aut erras, adoleſcens, aut ludis. Rem enim doceo Grammaticam, non jus reſpondeo.*

I τοίνυν ἔφησεν] MS. Ciz. ἔφεστηκεν. Rem eandem narrat Laërtius X. 3. ex Apollodori Epicurei libro primo de Epicuri vita, ex quo illud etiam hauſiſſe Sextus noſter videtur: Ἀπολλόδωρος ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ Ἐπικούρου βίου, φησὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ φιλοσοφίαν καταγνόντα τῶν σοφιστῶν καὶ γραμματιστῶν, ἐπειδὴ μὴ ἐδυνήθησαν ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ παρ᾽ Ἡσιόδῳ χάους.

K ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ κενόν] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 134. & infra Sect. 34. hujus libri.

L ἢ μεθίσταται, ἢ φθείρεται. καὶ εἰ μὲν μένει ἐπιόντος αὐτῷ σώματος] Hæc verba non legit Hervetus, & deſiderantur in MS. Ciz. librarii incuria, quoniam ſuperius comma eodem vocabulo σώματος clauditur.

M νοεῖται τοῦ σώματος] Articulum revocavi e MS. Savil.

 locus,

locus, quod conſtat multis modis: ut quoniam ipſa eſt corpore prædita, locus vero non eſt corpore præditus. Et materia tranſit a loco in locum, locus autem non tranſit a loco in locum. Et de materia dicimus quod prius erat aër, nunc autem condenſata, facta eſt aqua: aut contra, prius erat aqua, nunc autem attenuata facta eſt aër. De loco autem non hoc dicimus: ſed quod pridem in eo fuit aër, nunc autem in ipſo eſt aqua. Non poteſt ergo locus intelligi materia. 26. Sed neque forma. eſt enim forma inſeparabilis a materia: ut in ſtatua, eſt inſeparabilis ab ære ſubjecto. Locus autem ſeparatur a corpore. Illud enim tranſit & migrat in alterum locum, non ſimul cum eo tranſeunte loco in quo continebatur. Quamobrem ſi forma quidem ſeparari non poteſt a materia, locus autem ab ea ſeparatur: locus minime erit forma. Et rurſus forma quidem ſimul tranſit cum materia: locus autem, ut prius dixi, non ſimul tranſit cum corpore. ergo nec locus eſt forma. 27. Similiter nec intervallum quod intercedit inter fines. Id enim continetur a finibus. Locus autem non vult contineri ab aliquo, ſed alia continere. Deinde ſuperficies eſt finis ſive extremum corporis. Intervallum autem quod eſt poſt ſuperficiem, non eſt aliud quam finitum corpus. Si itaque locum eſſe dicimus intervallum quod intercedit inter corporum fines, erit locus corpus, quod quidem eſt abſurdum. 28. Reſtat ergo ut dicatur quod extremi fines corporis ſunt locus. quod ipſum quoque non poteſt fieri. quoniam extrema corporis continenter adhærentia ipſi, ſunt & ejus partes, & ab eo non poſſunt ſeparari. Locus autem neque continenter adhæret corpori, neque eſt pars ejus, neque inſeparabilis a corpore. Neque ergo extrema corporum ſunt locus. 29. Si ergo locus neque eſt materia, neque forma, neque intervallum intercedens inter fines, neque ipſi fines ſive extrema corporis: præter hæc autem nihil aliud poteſt cogitari: dicendum eſt nihil eſſe locum. 30. Imo vero, inquiunt Peripatetici, locus eſt finis corporis continentis. Nam cum terra contineatur ab aqua, & aqua contineatur ab aëre, & aër ab igne, & ignis a cœlo: quo modo finis vaſis eſt locus corporis quod eſt in vaſe: ita etiam finis aquæ eſt locus terræ, finis aëris eſt locus aquæ, & finis ignis erit finis aëris,

ἂν εἴη ὁ τόπος κατὰ πολλοὺς τρόπους. οἷον, ἐπεὶ αὕτη μὲν σεσωμάτωται, ὁ δὲ τόπος οὐ σεσωμάτωται. καὶ ἡ μὲν ὕλη μέτεισιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· ὁ δὲ τόπος οὐ μετέρχεται ἀπὸ τόπου ἐπὶ τόπον. καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ὕλης λέγομεν ὅτι πρότερον μὲν ἦν ἀὴρ, νῦν δὲ πυκνωθεῖσα γέγονεν ὕδωρ· ἢ ἀνάπαλιν, πρότερον μὲν ὕδωρ ἦν, νῦν δὲ λεπτυνθεῖσα γέγονεν ἀήρ. ἐπὶ δὲ τοῦ τόπου οὐ λέγομεν τοῦτο· ἀλλ' ὅτι πάλαι μὲν ἦν ἐν αὐτῷ ἀὴρ, [N] νῦν δέ ἐστιν ἐν αὐτῷ ὕδωρ. οὐ τοίνυν δύναται ὕλη ὁ τόπος νοεῖσθαι. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ εἶδος. τὸ γὰρ εἶδος ἀχώριστόν ἐστι τῆς ὕλης. καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος ἀχώριστόν ἐστι τοῦ ὑποκειμένου χαλκοῦ. ὁ δὲ τόπος χωρίζεται τοῦ σώματος. μεταβαίνει γὰρ ἐκεῖνο, καὶ εἰς ἕτερον μεθίσταται τόπον· μὴ συμμεταβαίνοντος αὐτῷ τοῦ ἐν ᾧ περιείχετο τόπου. ὥστε εἰ τὸ μὲν εἶδος ἀχώριστόν ἐστι τῆς ὕλης, ὁ δὲ τόπος χωρίζεται ταύτης, οὐκ ἂν εἴη τὸ εἶδος ὁ τόπος. καὶ πάλιν, τὸ μὲν εἶδος συμμεταβαίνει τῇ ὕλῃ· ὁ δὲ τόπος ὡς προεῖπον, οὐ συμμεταβαίνει τῷ σώματι· τοίνυν οὐδὲ εἶδός ἐστιν ὁ τόπος. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ μεταξὺ τῶν περάτων διάστημα· τοῦτο γὰρ περιέχεται πρὸς τῶν περάτων. ὁ δὲ τόπος οὐ βούλεται περιέχεσθαι ὑπό τινος, ἀλλ' ἑτέρων εἶναι περιεκτικός. εἶτα πέρας ἐστὶ τοῦ σώματος ἡ ἐπιφάνεια. τὸ δὲ μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν διάστημα οὐκ ἄλλο τι ἐστὶν, ἢ τὸ πεπερατωμένον σῶμα. εἰ οὖν φαμεν τὸ μεταξὺ τῶν πεπερατωμένων σωμάτων τόπον εἶναι, ἔσται σῶμα ὁ τόπος· ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαῖνον. λείπεται οὖν λέγειν, ὅτι τὰ ἔσχατα τοῦ σώματος πέρατά ἐστι τόπος· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων. ἐπείπερ τὰ μὲν ἔσχατα τοῦ σώματος, συνεχῆ ἐστι τῷ σώματι, καὶ μέρη αὐτοῦ, καὶ ἀχώριστα. ὁ δὲ τόπος, οὔτε συνεχής ἐστι τῷ σώματι, οὔτε μέρος αὐτοῦ, οὔτε ἀχώριστος τοῦ σώματος. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὰ ἔσχατα τῶν σωμάτων ἐστὶν ὁ τόπος. εἰ δὲ μήτε ὕλη ὁ τόπος ἐστὶ, μήτε τὸ εἶδος, μήτε τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν περάτων, μήτ' αὖ τὰ ἔσχατα [O] τοῦ σώματος· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν ἄλλο ἐπινοεῖν· ῥητέον μηδὲν ὑπάρχειν τόπον. ναί φασιν οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου [P] φιλόσοφοι. ἀλλὰ τόπος ἐστὶ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος σώματος. τῆς γὰρ γῆς ὕδατι περιεχομένης, καὶ τοῦ ὕδατος ἀέρι περιεχομένου, καὶ τοῦ ἀέρος πυρὶ, καὶ τοῦ πυρὸς, οὐρανῷ· ὃν τρόπον τὸ τοῦ ἀγγείου πέρας, τόπος ἐστὶ τοῦ ἐν τῷ ἀγγείῳ σώματος· οὕτω καὶ τὸ τοῦ ὕδατος πέρας, ἐστὶ τόπος τῆς γῆς, καὶ τὸ τοῦ ἀέρος πέρας, ἐστὶ τόπος τοῦ ὕδατος, καὶ τὸ τοῦ πυρὸς πέρας, ἔσται τοῦ ἀέρος,

NOTÆ.

N πάλαι μὲν ἦν ἐν αὐτῷ ἀὴρ] MS. Ciz. *ἐν αὐτῷ ἦν*. Reſpicit Sextus locum Ariſtotelis IV. Phyſ. 1. *ὅτι μὲν οὖν ἔστιν ὁ τόπος, δοκεῖ δῆλον εἶναι ἐκ τῆς ἀντιμεταστάσεως. ὅπου γάρ ἐστι νῦν ὕδωρ, ἐνταῦθα ἐξελθόντος ὥσπερ ἐξ ἀγγείου, πάλιν ἀὴρ ἔνεστιν* &c.

O μήτε αὖ τὰ ἔσχατα] Ita legendum ex MS. Ciz. pro *αὐτά*. Paullo ante pro *ἀχώριστος τοῦ σώματος*, in MS. Savil. erat *ἀχώριστον*.

P οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου] Confer dicta ad 3. Pyrrhon. Sect. 131.

καὶ τὸ τοῦ οὐρανοῦ πέρας, τόπος ἔσται τοῦ πυρός. αὐτὸς μέν τοι ὁ οὐρανὸς κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, [Q] οὐκέτ' ἐστὶν ἐν τόπῳ, ἀλλ' αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ καὶ τῇ οἰκείᾳ ἰδιότητι. ἐπεὶ γὰρ τόπος ἐστὶ τὸ ἔσχατον τοῦ περιέχοντος σώματος πέρας, ἐκτὸς δὲ τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ τοῦτον τὸν φιλόσοφον, οὐδέν ἐστι· ἵνα καὶ τὸ τούτου πέρας γένηται τόπος οὐρανοῦ, ἀνάγκη καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπὸ μηδενὸς περιεχόμενον, ἐν ἑαυτῷ εἶναι, καὶ τοῖς οἰκείοις περιέχεσθαι πέρασιν, ἀλλὰ μὴ ἐν τόπῳ τυγχάνειν. ὅθεν οὐδὲ πού ὄν ἐστιν ὁ οὐρανός. τὸ γὰρ πού ὄν, αὐτό τέ ἐστιν ἐκεῖνο, καὶ ἕτερον τῷ ὅπου ἐστίν. [R] ὁ δὲ οὐρανὸς οὐδὲν ἔχει ἕτερον παρ' αὐτὸν ἔξωθεν. διόπερ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ ὤν, οὐδὲ πού γενήσεται. ὅσον δὲ ἐπὶ τοῖς οὕτω λεγομένοις ὑπὸ τῶν Περιπατητικῶν, κινδυνεύει [S] ὁ πρῶτος Θεός, τόπος εἶναι πάντων. [T] κατὰ γὰρ Ἀριστοτέλην, [U] ὁ πρῶτος Θεὸς ἦν τὸ πέρας τοῦ οὐρανοῦ. ἤτοι οὖν ὁ Θεὸς ἕτερόν τι [X] ἐστὶ παρὰ τὸ οὐράνιον πέρας, ἢ αὐτὸ ἐκεῖνο ὁ Θεός ἐστι. καὶ εἰ μὲν ἕτερόν ἐστι [Y] παρὰ τὸ οὐράνιον πέρας, ἔσται τι ἕτερον ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τὸ τούτου πέρας τόπος γενήσεται οὐρανοῦ. καὶ ταύτῃ δώσουσιν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη, ἐν τόπῳ περιέχεσθαι τὸν οὐρανόν, ὅπερ οὐχ ὑπομένουσιν, [Z] ἀνθεστῶτες ἑκατέρῳ τούτων, τῷ τε εἶναί τι ἐκτὸς οὐρανοῦ, καὶ τῷ τὸν οὐρανὸν ἐν τόπῳ περιέχεσθαι. [A] εἰ δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ οὐρανίῳ πέρατι ὁ Θεός· ἐπεὶ τὸ τοῦ οὐρανοῦ πέρας τόπος ἐστὶ πάντων τῶν ἐντὸς οὐρανοῦ, ἔσται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ὁ Θεὸς πάντων τόπος. ὃ καὶ αὐτὸ [B] τῶν ἀπεμφαινόντων. καθόλου τε εἴπερ τὸ τοῦ ἐμπεριέχοντος σώματος πέρας, τόπος ἐστὶ τοῦ ἐμπεριεχομένου, τοῦτο τὸ πέρας, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον. καὶ εἰ μὲν σῶμά ἐστιν· ἐπεὶ πᾶν σῶμα ὀφείλει ἐν τόπῳ εἶναι, [C] ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ, καὶ οὐκέτι τόπος. [D] εἰ δὲ ἀσώματόν ἐστι τὸ τοῦ περιέχον-

& finis cœli erit locus ignis. 31. Ipſum vero cœlum, ut ſentit Ariſtoteles, non eſt utique in loco, ſed ipſum in ſeipſo & ſua proprietate. Nam quoniam locus eſt extremus finis corporis continentis: extra cœlum vero, ex illius Philoſophi ſententia, nihil eſt cujus finis ſit locus cœli: neceſſe igitur eſt cœlum quoque, ut quod a nullo contineatur, eſſe in ſeipſo, & contineri a propriis finibus, non autem eſſe in loco. Unde nec alicubi eſt cœlum. 32. Nam quod eſt alicubi, eſt & ipſum illud, & diverſum ab illo ubi eſt. Cælum autem nihil habet alterum extrinſecus præter ſeipſum. Quamobrem cum ipſum ſit in ſeipſo, nusquam erit. 33. Quod porro attinet ad ea quæ diſputantur a Peripateticis, primus Deus venit in periculum ne ſit rerum univerſitatis locus. Nam ſecundum Ariſtotelem primus Deus eſt finis cœli. Aut ergo Deus erit aliquid aliud quam extremum cœli, aut illud ipſum Deus erit. Atque ſiquidem eſt aliquid ab extremo cœli diverſum, erit aliquid aliud extra cœlum, & erit ejus finis locus cœli. Et ea ratione dabit Ariſtoteles cœlum comprehendi in loco. quod quidem non patitur, cum adverſus utrumque horum pugnet, nempe & quod ſit aliquid extra cœlum, & quod cœlum loco contineatur. Si autem Deus idem eſt quod finis cœleſtis: quoniam finis cœli eſt locus omnium quæ ſunt intra cœlum: erit ex ſententia Ariſtotelis Deus omnium locus. quod & ipſum eſt abſurdum. 34. Et in ſumma ſi finis corporis quod continet, eſt locus ejus quod continetur, hic finis aut eſt corpus, aut res incorporea. Et, ſi eſt quidem corpus: quoniam omne corpus debet eſſe in loco: erit locus in loco, adeoque nec locus amplius. Sin autem finis continentis cor-

NOTÆ.

Q *κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη*] Hoc eſt Ariſtotelis ſcitum lib. IV. Phyſic. c. 7. *ᾧ μὲν οὖν σώματί ἐστί τι ἐκτὸς σῶμα περιέχον αὐτὸ, τοῦτό ἐστιν ἐν τόπῳ, ᾧ δὲ μή, οὔ.* Idem mox de Cœlo ita ſuam exponit ſententiam: *ὁ δ' οὐρανὸς οὐ πού ὅλος, οὐδ' ἔν τινι τόπῳ ἐστὶν, εἴγε μηδὲν αὐτὸν περιέχει σῶμα -- ἐν τῷ οὐρανῷ πάντα· ὁ γὰρ οὐρανὸς τὸ πᾶν ἴσως. ἔστι δὲ ὁ τόπος οὐχ ὁ οὐρανὸς, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ τι τὸ ἔσχατον καὶ ἁπτόμενον τοῦ κινητοῦ σώματος πέρας ἠρεμοῦν.*

R *καὶ ἕτερον τῷ ὅπου ἐστίν*] MS. Ciz. *ἕτερον τὸ ὅσον ὅπου ἐστίν.* Requiritur *ἕτερον τοῦ.*

S *κινδυνεύει*] Frequenter hoc ſenſu verbum iſtud uſurpatum leges apud Platonem.

T *τόπος εἶναι πάντων*] Ita MS. Savil. pro *πάντως.* In Herveti verſione & MS. Ciz. verba illa *τόπος εἶναι* usque ad *ὁ πρῶτος Θεὸς* male omiſſa ſunt. Deum Hebræi non dubitant, quia a nullo continetur, ipſe vero immenſa virtute ſua continet omnia, appellare מקום ſive locum, ut ſæpe fit in libello rituum Paſchalium quem edidit Rittangelius. Philo Judæus libro de profugis p. 360. explicans locum Exod. XXI. 13. *τόπον καλεῖ νῦν οὐ χώραν ἐκπεπληρωμένην ὑπὸ σώματος, ἀλλὰ δι' ὑπονοιῶν αὐτὸν τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ περιέχων οὐ περιέχεται, καὶ ὅτι καταφυγὴ τῶν ὅλων ἐστί.* Sic & Chriſtiani ſcriptores, e quibus Arnobius lib. 1. *Deum locum rerum vocat ac ſpatium, fundamentum cunctorum quæ ſunt.* Theophilus 2. ad Avtolycum p. 81. *Θεὸς γὰρ οὐ χωρεῖται, ἀλλὰ αὐτός ἐστι τόπος τῶν ὅλων.* In Confeſſione Græcorum quam edidit Clariſſ. Normannus p. 36. Deus dicitur *τόπος αὐτὸς ἑαυτοῦ.* Proprie tamen locum dici poſſe Deum, recte negat B. Auguſtinus T. 6. edit. novæ libro de diverſis quæſtionibus LXXXIII. quæſtione 20. *In Deo ſunt potius omnia quam ipſe alicubi. Nec tamen ita in illo, ut ipſe ſit locus. Locus enim in ſpatio eſt quod longitudine & latitudine & altitudine corporis occupatur: nec Deus tale aliquid eſt. Et omnia igitur in ipſo ſunt, & locus non eſt.*

U *κατὰ γὰρ Ἀριστοτέλην*] Ariſtoteles lib. 1. de Cœlo c. 3. *τὸν ἀνωτάτω τόπον* tribuit *τῷ θείῳ*, in quo conſentientes ſe ait habere omnes Græcos Barbaroſque quotquot eſſe Deos non dubitant. *Univerſitatis extrema linea* Deus, Tertulliano adverſus Praxeam

X *ἕτερόν τι*] In MS. Ciz. deeſt *τί.*

Y *εἰ μὲν ἕτερόν ἐστι*] In editis erat *ἕτερος.*

Z *οὐχ ὑπομένουσιν*] MS. Ciz. *οὐχ ὑπομενοῦσιν.*

A *ἐν τόπῳ περιέχεσθαι*] MS. Ciz. *ἐκτὸς περιέχεσθαι*, quomodo legit & Hervetus qui vertit: *extra contineatur.* Senſu haud diverſo.

B *ὃ καὶ αὐτὸ*] Hervetus videtur legiſſe *ὃ καὶ αὐτόθεν*, vertit enim *quod & per ſe eſt abſurdum.*

C *πᾶν σῶμα ὀφείλει ἐν τόπῳ εἶναι*] Confer ſupra Sect. 20.

D *καὶ οὐκέτι τόπος*] Quin quod in loco eſt, corpus eſt, non locus. Verba hæc Hervetus ſive non legit, ſive neglexit, certe in verſione ſua non expreſſit.

poris eſt incorporeus : quoniam cujusvis corporis finis eſt ſuperficies : uniuscujusque corporis locus erit ſuperficies. quod quidem eſt abſurdum. 35. In ſumma autem, quomodo non ſit ridiculum dicere cœlum eſſe ipſum ſui ipſius locum? Ita enim erit idem & id in quo eſt, & id quod in ipſo eſt, & idem unum & duo, corpus & incorporeum. Nam quatenus quidem idem eſt, unum erit : quatenus autem continens & quod continetur, erunt duo. Et quatenus quidem continetur, corpus : quatenus autem continens, incorporeum. locus enim eſt. 36. Non poteſt autem idem cogitari ſimul unum & duo, & corpus & incorporeum. Nec ſecundum hanc ergo notionem recte procedit loci comprehenſio. Sed quoniam eum ſuſtulimus, videamus deinceps an poſſit aliquid ex iis quæ ſunt, moveri per locum.

τος σώματος πέρας, ἐπεὶ παντὸς σώματος τὸ πέρας ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια· ἔσται ἑκάστου σώματος τόπος ἐπιφάνεια, ὅπερ ἄτοπον. καθόλου τε πῶς οὐ καταγέλαστόν ἐστι λέγειν τὸν οὐρανὸν αὐτὸν ἑαυτοῦ τόπον εἶναι; οὕτω γὰρ ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐστι καὶ τὸ ἐν αὐτῷ. καὶ τὸ αὐτὸ ἕν τε καὶ δύο, σῶμά τε καὶ ἀσώματον. ᾗ μὲν γὰρ τὸ αὐτό ἐστιν, ἓν ἔσται· ᾗ δὲ περιέχον καὶ ἐμπεριεχόμενον, δύο γενήσεται. καὶ ᾗ μὲν περιεχόμενον σῶμα· ᾗ δὲ περιέχον, ἀσώματον. τόπος γὰρ ἦν. οὐ δύναται δὲ ἐπινοεῖσθαι τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ ἓν καὶ δύο, καὶ σῶμα καὶ ἀσώματον. τοίνυν οὐδὲ κατὰ τὴν τοιαύτην νόησιν εὐδρομεῖ ἡ τοῦ τόπου κατάληψις. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τοῦτον ἀνῃρήκαμεν, ἴδωμεν ἑξῆς εἰ δύναταί τι τῶν ὄντων κατὰ τόπον [E] κινεῖσθαι.

II. De Motu.

ΠΕΡΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ. [F]

37. Docuit quidem Ariſtoteles eſſe ſex ſpecies motus. Ex quibus unam quidem eſſe tranſitum per locum : aliam mutationem : aliam generationem : aliam interitum : aliam augmentum : aliam denique, diminutionem. 38. Plures autem, in quibus eſt etiam Æneſidemus, duo relinquunt ſumma motus genera : unum quidem, mutationis : alterum vero, tranſitus. 39. Ex quibus, motus mutationis eſt, per quem corpus in eadem manens eſſentia, alias aliam ſuſcipit qualitatem : & aliam quidem relinquit, aliam vero accipit, ut fit in vino mutato in acetum : & in uva quæ ex acerbo mutatur in dulcem ſaporem : & in chamæleonte qui in diverſos mutatur colores, & in polypo. 40. Unde & ortum & interitum & augmentum & præterea diminutionem dicunt eſſe ſpecies mutationis, quas dicunt ſe motui mutationis ſubjicere. niſi quispiam dixerit augmentum pertinere ad motum tranſitus, ut qui procedat a corporibus in longitudinem & latitudinem. 41. Motus autem tranſitus eſt, per quem id quod movetur tranſit de loco ad locum, aut totum, aut in parte. Totum quidem, ut cernimus in iis quæ currunt, & ambulant. In parte autem, ut in manu quæ extenditur & contrahitur : aut in partibus ſphæræ

Ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, [G] ἓξ εἴδη τῆς κινήσεως ἔλεγεν ὑπάρχειν· ὧν τὸ μέν τι εἶναι τοπικὴν μετάβασιν· τὸ δὲ, μεταβολήν· τὸ δὲ, γένεσιν· τὸ δὲ, φθοράν· τὸ δὲ, αὔξησιν· τὸ δὲ, μείωσιν. οἱ δὲ πλείους, ἐν οἷς εἰσὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Αἰνησίδημον, διττήν τινα κατὰ τὸ ἀνωτάτω [H] κίνησιν ἀπολείπουσι· μίαν μὲν, τὴν μεταβλητικήν· δευτέραν δὲ, τὴν μεταβατικήν. ὧν μεταβλητικὴ μέν ἐστι κίνησις, καθ' ἣν τὸ σῶμα ἐν τῇ αὐτῇ μένον οὐσίᾳ, ἄλλοτ' ἄλλην ἀναδέχεται ποιότητα, καὶ ἣν μὲν ἀπολείπει, ἣν δὲ ἐπιλαμβάνει· ὁποῖόν τι γίνεται ἐπὶ τοῦ εἰς ὄξος μεταβάλλοντος οἴνου· καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ ὄμφακος εἰς γλυκὺν χυμὸν μεταβαλλούσης σταφυλῆς, ἢ τοῦ ἄλλοτ' ἄλλως ποικιλλομένου τὰς χρόας χαμαιλέοντος, ἢ πολύποδος. [I] ὅθεν καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν, καὶ τὴν αὔξησιν, ἔτι δὲ μείωσιν, ἰδικὰς ῥητέον εἶναι μεταβολάς· ἅς φασι καὶ τῇ μεταβλητικῇ κινήσει ὑποστέλλειν· εἰ μήτε τὴν αὔξησιν φήσει τις ἔχεσθαι τῆς μεταβατικῆς κινήσεως, προβαινουσαν σωμάτων, εἴς τε μῆκος καὶ εὖρος. μεταβατικὴ δέ ἐστι κίνησις, καθ' ἣν τόπον ἐκ τόπου μετέρχεται τὸ κινούμενον, ἤτοι ὅλον, ἢ κατὰ μέρος. ὅλον μὲν, ὡς ἐπὶ τῶν τροχαζόντων καὶ περιπατούντων θεωροῦμεν· κατὰ μέρος δὲ, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκτεινομένης καὶ συστελλομένης χειρὸς, ἢ ἐπὶ τῶν τῆς περὶ

NOTÆ.

E κατὰ τόπον] MS. Savil. & Ciz. κατὰ τόπου.

F περὶ κινήσεως] In MS. Savil. & Ciz. titulus eſt: εἴ ἐστι κίνησις.

G ὁ μὲν Ἀριστοτέλης] Confer dicta ad 3. Pyrrhon. Sect. 64. Ammonium & Simplicium ad Ariſtotelis Categorias, ubi de quantitate & de motu. Stobæum, Eclog. Phyſ. p. 40.

H κατὰ τὸ ἀνωτάτω] MS. Savil. articulum omittit, & in MS. Ciz. legitur κατὰ τῷ, utrumque minus bene. Subintelligitur autem γένος vel ſimile aliquid, ut infra Sect. 45. τρεῖς στάσεις κατὰ τὸ ἀνωτάτω περὶ κινήσεως. Quando porro Sextus hoc loco ait Æneſidemum, qui fuit Scepticus, duo genera motus reliquiſſe, non ſenſus eſt eum probaſſe illa, & vere dari docuiſſe, qui ut de Scepticis etiam norat Laërtius IX. 90. omnem motum vocabat in dubium : ſed tantum innuit plura illa apud Dogmaticos quosdam celebrata genera motus, ab Æneſidemo ex Platonis & aliorum Dogmaticorum ſententia eſſe revocata ad duo, quo facilius ſub duobus hiſce ſummis generibus cæteras ἰδικὰς motiones oppugnaret.

I χαμαιλέοντος, ἢ πολύποδος] Vide Eraſmum proverbio : *chamæleonte mutabilior, & polypi mentem obtine.* MS. Savil. τοῦ πολύποδος cum articulo.

κέντροις

κέντροις [K] δινουμένης σφαίρας μερῶν. ὅλης γὰρ αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ μενούσης τόπῳ, τὰ μέρη ἀμείβει τοὺς τόπους. τὸ γὰρ κάτω ὂν πρότερον, ἄνω γίνεται· καὶ τὸ ἄνω, κάτω· καὶ τὸ πρόσω, ὀπίσω. καί τοί τινες τῶν Φυσικῶν, ἐξ ὧν ἐστι καὶ ὁ Ἐπίκουρος, [L] τὴν μεταβλητικὴν κίνησιν, εἶδος ἔλεξαν εἶναι τῆς μεταβατικῆς. τὸ γὰρ μεταβάλλον κατὰ ποιότητα σύγκριμα, πάντως κατὰ τὴν τῶν συγκεκρικότων αὐτὸ λόγῳ θεωρητῶν σωμάτων τοπικήν τε καὶ μεταβατικὴν κίνησιν μεταβάλλει. οἷον, ἵνα τι ἐκ γλυκέος γένηται πικρὸν, ἢ ἐκ λευκοῦ μέλαν, δεῖ τοὺς συνεστακότας αὐτὸ ὄγκους μετακοσμηθῆναι, καὶ ἄλλην ἀντὶ ἄλλης τάξιν ἀναδέξασθαι. τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἄλλως συμβαίη, ἐὰν μὴ μεταβατικῶς κινηθῶσιν οἱ ὄγκοι. καὶ πάλιν, ἵνα τι ἐκ σκληροῦ μαλακὸν γένηται, ἢ ἐκ μαλακοῦ σκληρὸν, δεῖ τὰ ἐξ ὧν ἐστι μόρια κατὰ τὸν τόπον κινηθῆναι. διαστάσει μὲν γὰρ αὐτῶν μαλακύνεται, συνελεύσει δὲ καὶ πυκνώσει σκληρύνεται. παρ' ὃ ἡ μεταβλητικὴ κίνησις, οὐχ ἑτέρα κατὰ γένος ἐστὶ τῆς μεταβατικῆς κινήσεως. διόπερ ἡμεῖς πρὸς ταύτην μάλιστα κομιοῦμεν [M] τὰς ἀπορίας. ἐπείπερ αἱρομένης αὐτῆς, οἰχήσεται καὶ ἡ μεταβλητικὴ κίνησις.

Πρὶν δὲ τῶν ἀποριῶν, γνωστέον ὅτι τρεῖς γεγόνασι στάσεις [N] κατὰ τὸ ἀνωτάτω περὶ κινήσεως. οἱ μὲν γὰρ φασιν κίνησιν εἶναι· οἱ δὲ μὴ εἶναι· οἱ δὲ οὐ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι. καὶ εἶναι μὲν ὅ, τε Βίας, τοῖς φαινομένοις προσέχων, καὶ οἱ πλείους τῶν Φυσικῶν, ὥσπερ οἱ περὶ Πυθαγόραν καὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ Ἀναξαγόραν, Δημόκριτόν τε καὶ Ἐπίκουρον· οἷς καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς συναπεγράψαντο, καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς. μὴ εἶναι δὲ, οἱ περὶ Παρμενίδην καὶ Μέλισσον, [O] οὓς ὁ Ἀριστοτέλης στασιώτας τε τῆς Φύσεως [P] καὶ ἀφυσίκους κέκληκεν. στασιώτας μὲν, ἀπὸ τῆς στάσεως, ἀφυσίκους δὲ, ὅτι ἀρχὴ κινήσεώς ἐστιν ἡ φύσις· ἣν ἀνεῖλον, φάμενοι μηδὲν κινεῖσθαι. τὸ γὰρ κινούμενον, ὀφείλει ἀνύειν τι διάστημα. πᾶν δὲ διάστημα, διὰ τὸ τὴν εἰς ἄπειρον [Q] ἐπιδέχεσθαι τομὴν, ἀνήνυτόν ἐστιν. ὥσθ' οὐδὲ κινούμενόν τι ἔσται. συμφέρεται δὲ τούτοις τοῖς ἀνδράσι καὶ Διόδωρος ὁ Κρόνος, [R] εἰ μή τι ῥητέον κατὰ τοῦτον [S] κεκινῆσθαι

quæ circa centrum circumagitur. Ea enim tota manente in eodem loco, partes mutant loca. Nam quæ erat prius infra, fit ſupra: & quæ ſupra, infra: & quæ ante, pone. 42. Quanquam nonnulli ex Phyſicis, ex quibus eſt etiam Epicurus, motum mutationis dixerunt eſſe ſpeciem motus tranſitus. Compoſitum enim ſeu concretum quod mutatur in qualitate, mutatur omnino motu loci & tranſitus corporum rationi intelligibilium e quibus compoſitum eſt. 43. Ut, exempli cauſa, ut ex dulci fiat aliquid amarum, aut ex albo nigrum, oportet moleculas quæ corpus conſtituunt, transponi, & alium pro alio ordinem ſuſcipere. Hoc autem non aliter evenerit, niſi moleculæ illæ per tranſitum moveantur. Et rurſus ut ex duro fiat molle, aut ex molli durum, oportet eas ex quibus conſtant partes in loco moveri. 44. Nam earum quidem extenſione molliuntur: coitione autem & condenſatione indurantur. Quo fit ut motus mutationis non ſit genere alius a motu tranſitus. Quamobrem nos adverſus eum noſtras maxime dirigemus dubitationes. Nam ſi is tollatur, peribit etiam motus mutationis.

45. Antequam autem in medium afferamus dubia, ſciendum eſt tres ad ſummum fuiſſe ſectas de motu. Nam alii quidem dicunt eſſe motum: alii vero non eſſe: alii non magis eſſe quam non eſſe. Et eſſe quidem & Bias, attendens ea quæ ſenſibus apparent, & complures ex Phyſicis, ut Pythagoras, Empedocles & Anaxogaras, Democritusque & Epicurus: quorum ſententiæ ſubſcripſerunt Peripatetici & Stoici, & alii permulti. 46. Non eſſe autem, Parmenides & Meliſſus, quos Ariſtoteles vocavit Statorios, & non-Phyſicos. Statorios quidem, a ſtatione: non-Phyſicos autem, id eſt, non naturales, quoniam natura eſt principium motus, quem ſuſtulerunt, dicentes nihil moveri. 47. Nam qnod movetur, debet aliquod ſpatium conficere. Quodvis autem ſpatium non poteſt confici, propterea quod ſuſcipiat ſectionem in infinitum. Quamobrem nihil erit quod moveatur. 48. Cum iis viris conſentit etiam Diodorus Cronus: niſi ex ejus ſententia dicendum ſit, motum

NOTÆ.

K ἐπὶ τῶν τῆς περὶ κέντροις] Ita MS. Ciz. nam in editis τῆς exciderat.

L ὁ Ἐπίκουρος] Hanc Epicuri ſententiam qua unum tantummodo univerſe motus genus, de loco in locum admiſit, atque alterationem etiam habuit pro ſpecie φορᾶς ſive localis μεταβάσεως, pluribus illuſtrat Gaſſendus in Phyſiologia Garгettii illius Philoſophi p. 124. & 235. ſeq. edit. qua utor Lugd. 1675.

M κομιοῦμεν] MS. Ciz. κοσμιοῦμεν male.

N τρεῖς γεγόνασι στάσεις] Vide dicta ad 3. Pyrrhon. Sect. 65. ubi etiam Biantis mentio, qui motum dari haud dubitavit.

O Παρμενίδην καὶ Μέλισσον] Etiam de his dictum ad laudatum Pyrrhon. Inſtitutionum locum.

P στασιώτας τε τῆς Φύσεως] Habuit hoc Ariſtoteles a Platone, cujus hæc ſunt in Theæteto p. 130. de Parmenide ac Meliſſo: ἐὰν δὲ οἱ τοῦ ὅλου στασιῶται ἀληθέστερα λέγειν δοκῶσι, φευξόμεθα παρ' αὐτοὺς ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ ἀκίνητα κινούντων. In Sexti verbis MS. Ciz. omittit τῆς Φύσεως. Vocabulum ἀφύσικον habes etiam infra, Sect. 250.

Q διὰ τὸ τὴν εἰς ἄπειρον] Confer lib. 3. Pyrrhon. Sect. 79.

R Διόδωρος ὁ Κρόνος] Dictum ad 2. Pyrrhon. Sect. 245.

S κατὰ τοῦτον] Ita legendum e MS. Ciz. pro καὶ τοῦτον.

quidem fuiſſe aliquid, moveri autem nihil, ut procedente docebimus oratione, quando ejus ſectam conſiderabimus accuratius. In præſentia autem ſufficit hoc ſcire, quod ipſe quoque eſt in ſententia eorum qui motum ſuſtulerunt. 49. Non magis autem eſſe motum, quam non eſſe, dixerunt Sceptici: Nam quod attinet quidem ad ea quæ apparent, motum eſſe aliquid: quod autem ad philoſophicam attinet rationem, non eſſe. 50. Tam varia occurrit hoc in loco ſententiarum diverſitas: qua expoſita ut non dari motum conemur probare, primas afferemus objectiones, notioni motus inhærendo. Nonnulli ergo ita motum definiunt: *Motus eſt tranſitus a loco ad locum.* 51. Adverſus quos dicitur: quod definierunt quidem motum qui recta fertur, nempe eum qui fertur ſupra aut infra, aut ante aut pone, aut dextrorſum aut ſiniſtrorſum: motum autem qui fertur in orbem, prætermiſerunt, ut per quem figuli rota vertitur, & ſphæra circa centrum agitur: ſimiliter & axes & tympana. Unumquodque enim eorum quæ ſic moventur corporum, non tranſit a loco in locum, ſed movetur manens in eodem loco. 52. Unde quidam fugientes hanc objectionem, corrigunt expoſitam definitionem, & dicunt: *Motus eſt tranſitus a loco in locum, aut totius corporis, aut partium totius.* Nam & qui in ambulando movetur, per totum movetur a loco ad locum: & ſphæra quæ circa centrum agitur, tota quidem non tranſit a loco ad locum, ſed per partes mutat loca: & dum illa vertitur, pars quidem ſuperior apprehendit locum inferiorem: inferior autem tranſit ad ſuperiorem, & viciſſim in reliquis. Et ideo dicunt, dicendum eſſe, *motum eſſe tranſitum ab aliquo loco ad locum, aut toto corpore moto, aut totius partibus.* 53. Ii autem volentes effugere dictam dubitationem, inciderunt in aliam. Non enim quidquid movetur, tranſeundo tranſit a loco ad locum, aut per totum aut per partes: ſed ſunt quædam corpora quæ tranſeundo moventur, quæ quidem aliquibus partibus moventur in eodem loco manentia: aliquibus autem non manentia in eodem loco, ſed alium & alium apprehendentia: ut licet videre in circino qui circulum deſcribit, & in oſtio quod aperitur & clauditur.

μέν τι, κινεῖσθαι δὲ μηδὲ ἕν, [T] ὡς προβαίνοντος τοῦ λόγου διδάξομεν, [U] ὅταν αὐτοῦ τὴν στάσιν [X] ἀκριβέστερον ἐπισκεπτώμεθα. τανῦν δὲ ἀπόχρη τοῦτο γινώσκειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐστι δόξης τοῖς τὴν κίνησιν ἀνῃρηκόσι. μὴ μᾶλλον δὲ εἶναι κίνησιν ἢ μὴ εἶναι, ἔλεξαν οἱ ἀπὸ τῆς Σκέψεως· ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, εἶναί τι κίνησιν· ὅσον δὲ ἐπὶ τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ μὴ ὑπάρχειν. τοιαύτη μὲν καὶ ἡ κατὰ τὸν τόπον στάσις· [Y] μεθ' ἣν εἰς τὸ μὴ εἶναι κίνησιν, ἐπιχειροῦντες, πρώτας κομιοῦμεν ἐνστάσεις, ἐχόμενοι τῆς κατὰ τὴν κίνησιν ἐννοίας. ἔνιοι τοίνυν ὁριζόμενοι τὴν κίνησίν φασι· κίνησίς ἐστι μετάβασις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. [Z] πρὸς οὓς λέγεται ὅτι τὴν μὲν εὐθικὴν κίνησιν ἀπέδοσαν, τουτέστι τὴν ἄνω ἢ κάτω, ἢ πρόσω ἢ ὀπίσω, ἢ εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά· τὴν δὲ κυκλοφορητικὴν παρέλιπον· οἷον καθ' ἣν ὁ κεραμεικὸς τροχὸς στρέφεται, καὶ ἡ σφαῖρα τοῖς κνώδαξι περιδινεῖται· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄξονες καὶ τὰ τύμπανα. ἕκαστον γὰρ τῶν οὕτω κινουμένων σωμάτων οὐ μετέρχεται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ μένον τόπῳ κινεῖται. ὅθεν τινὲς τὴν τοιαύτην φεύγοντες ἔνστασιν, [A] διορθοῦνται τὸν ἐκκείμενον ὅρον, καί φασιν, ὅτι κίνησίς ἐστι μετάβασις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἤτοι ὅλου τοῦ σώματος, ἢ τῶν τοῦ ὅλου μερῶν. ὅ, τε γὰρ ἐν τῷ περιπατεῖν κινούμενος, κατὰ ὁλότητα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετέρχεται· ἥτε τοῖς κνώδαξι περιδινουμένη σφαῖρα, ὅλη μὲν οὐ μεταβαίνει τόπον ἐκ τόπου, κατὰ μέρη δὲ ἀμείβει τοὺς τόπους· καὶ στρεφομένης αὐτῆς, τὸ μὲν ἄνω μέρος, ἐπιλαμβάνει τὸν κάτω τόπον· τὸ δὲ κάτω, μετέχεται εἰς τὸν ἄνω· καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τὸ ἐναλλάξ. διόπερ τὴν κίνησιν ῥητέον, φασὶ, μετάβασιν εἶναι ἀπό τινος τόπου εἰς τόπον, ἤτοι ὅλου τοῦ κινουμένου σώματος, ἢ τῶν τοῦ ὅλου μερῶν. θελήσαντες δὲ οὗτοι τὴν εἰρημένην φυγεῖν ἀπορίαν, εἰς ἑτέραν ἐνέπεσαν. οὐ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον μεταβατικῶς μέτεισιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἤτοι κατὰ ὁλοσχέρειαν ἢ κατὰ μέρη· ἀλλ' ἔστι τινὰ τῶν μεταβατικῶς κινουμένων σωμάτων, ἅπερ τισὶ μὲν μέρεσιν ἐν τῷ αὐτῷ μένοντα τόπῳ, [B] κινεῖται· τισὶ δὲ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ μένοντα, ἀλλ' ἄλλον καὶ ἄλλον ἐπιλαμβάνοντα· ὁποῖόν τι ἐστὶν ἰδεῖν ἐπὶ τοῦ κυκλογραφοῦντος καρκίνου, [C] καὶ τῆς ἀνοιγομένης καὶ κλειομένης θύρας.

NOTÆ.

T κεκινῆσθαι μέν τι, κινεῖσθαι δὲ μηδὲ ἕν] Stobæus Eclog. Phyſ. p. 40. *Διόδωρος ὁ Κρόνος, κεκινῆσθαι μέν τι, κινεῖσθαι δὲ μηδέν.*

U διδάξομεν] Infra, Sect. 85. ſeq. & 120.

X αὐτοῦ τὴν στάσιν] Sententiam cui inſiſtit, opinionem, Sectam. vide ad lib. 1. contra Log. Sect. 49.

Y ἡ κατὰ τὸν τόπον στάσις] Perperam Hervetus: *talis quidem eſt & quæ in loco eſt ſtatio.* Nam vertendum; *hæc* diverſa Philoſophorum *opinio*, de præſenti loco, hoc eſt de præſenti argumento. Ita ut *στάσις* idem ſit quod *διάστασις*, vel *τοιαύτη στάσις* poſitum ſit pro *τοιαῦται στάσεις*.

Z μετάβασις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον] Hæc definitio motus Epicuro placuit. Vide Gaſſendum in Phyſiologiam Epicuri p. 236. ſeq. De ſeptem generibus motus localis Chalcidius p. 213. & Proclus IV. in Timæum p. 276. ſeq.

A τινὲς τὴν τοιαύτην φεύγοντες ἔνστασιν] Ex his fuit Apollodorus Epicureus apud Stobæum p. 42. Eclog. Phyſ. & Stoicus Chryſippus qui eodem teſte *Stobæo* p. 41. motum eſſe dixit *μεταβολὴν κατὰ τόπον ἢ ὅλῳ ἢ μέρει. ἢ μεταλλαγὴν ἐκ τόπου, ἢ καθ' ὅλον, ἢ κατὰ μέρος.* Ante Chryſippum Plato quoque duo illa genera motus diſtinxit in Theæteto, *φορὰν* & *περιφοράν.*

B ἐν τῷ αὐτῷ μένοντα τόπῳ] In MS Ciz. deeſt *τόπῳ.*

C κυκλογραφοῦντος καρκίνου] In aliis libris *κιρκῖνος* ſcri-

ἐπὶ

ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ καρκίνου φαίνεται ἡ τῷ κέντρῳ ἐνηρεισμένη κεραία, κατὰ τὸν αὐτὸν στρεφομένη τόπον, καὶ ἡ ἔξωθεν περιαγομένη τε καὶ κυκλογραφοῦσα, D ἀπ᾽ ἄλλου ἐπ᾽ ἄλλον μετιοῦσα τόπον. ἐπὶ δὲ τῆς κλειομένης ἢ ἀνοιγομένης θύρας, ὁ μὲν κατὰ τοῦ ὁλμίσκου βεβηκὼς στροφεύς, τῷ αὐτῷ ἐνστρέφεται τόπῳ· τὸ δ᾽ ἀντικείμενον αὐτῷ τῆς θύρας μέρος, διαφέροντας ἐπέρχεται τόπους, καὶ ὃν μὲν ἀπολείπει, ὃν δὲ ἐπιλαμβάνει. αὗται μὲν οὖν αἱ κινήσεις ἐκπεπτώκασι τῆς ἀποδόσεως. ἦν δέ τις καὶ ἄλλη παραδοξοτέρα κίνησις μεταβατική· καθ᾽ ἣν τὸ κινούμενον οὔτε καθ᾽ ὅλον οὔτε κατὰ μέρος νοεῖται ἐκβαῖνον τοῦ ἐν ᾧ ἐστι τόπου· ἥ τις καὶ αὐτὴ ἐκπέπτωκε τοῦ ὅρου, καθὼς αὐτόθεν συμφανές. καὶ ἔσται τὸ ἰδίωμα ταύτης προδηλότερον, ἐπὶ ὑποδείγματος ποιησαμένων ἡμῶν τὴν δόξαν. εἰ γάρ τις οὐριοδρομούσης νηὸς ὑποκέοιτο ἐκ τῆς πρώρας εἰς πρύμναν ὄρθιον δοκίδα μεταφέρων, καὶ ἰσοταχῶς κινούμενος τῇ νηΐ, E ὥστε καθ᾽ ὃν χρόνον αὐτὴ εἰς τοὔμπροσθεν ἀνύει πηχυαῖον διάστημα, κατὰ τὸν ἴσον καὶ τὸν ἐν αὐτῇ κινούμενον, εἰς τοὐπίσω μεταβαίνειν πηχυαῖον διάστημα· πάντως κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν γενήσεται μὲν μεταβατικὴ κίνησις, οὔτε δὲ ὅλον τὸ κινούμενον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκβήσεται τοῦ ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ, οὔτε κατὰ μέρος. ὁ γὰρ ἐν τῇ νηῒ κινούμενος, κατὰ τὴν αὐτὴν κάθετον τοῦ τε ἀέρος, καὶ τοῦ ὕδατος μένει· διὰ τὸ, ὁπόσον ἂν δοκῇ εἰς τοὐπίσω προκόπτειν, τοσοῦτον σύρεσθαι εἰς τὸ ἔμπροσθεν. δύναται οὖν τι κινεῖσθαι μεταβατικῶς, ὃ οὔτε καθ᾽ ὁλότητα, οὔτε κατὰ μέρος ἐκβαίνει τὸν ἐν ᾧ ἐστι τόπον. ταῦτα μὲν οὖν ἔοικεν εἶναι τοιαῦτα. πάρεστι δὲ καὶ ἑτέρως ἀπορεῖν, τοὺς οὕτω τὴν ἐπίνοιαν τῆς μεταβατικῆς κινήσεως ἀποδιδόντας. ἐὰν γὰρ νοήσωμέν τι ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον σῶμα ἐν τῷ αὐτῷ στρεφόμενον τόπῳ, τουτέστι κυκλοφορητικῶς, ἔσται μέν τις μεταβατικὴ κίνησις· οὔτε δὲ κατὰ ὁλότητα κινούμενον F ἐκβήσεται τοῦ ἐν ᾧ ἐστι τόπου, οὔτε κατὰ μέρος. καὶ κατὰ ὁλότητα μὲν, ἐπεὶ ὑπόκειται ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυκλοφορητικῶς στρεφόμενον· κατὰ μέρος δὲ, ἐπεὶ ἀμερές ἐστιν. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος κἂν συνθῶμέν τινα εὐθεῖαν γραμμὴν ἐξ ἀμερῶν σωμάτων στοιχηδὸν τεταγμένων, καὶ ταύτην νοήσωμεν στρεφομένην ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὥσπερ τοὺς ἄξονας. πάλιν γὰρ ἔσται μὲν μεταβατικὴ κίνησις· οὔτε δὲ ἡ ὅλη εὐθεῖα ἐκβήσεται τοῦ ἐν ᾧ ἐστι τόπου, κυκλοφορητικὴν γὰρ μόνον ἐποιεῖτο τὴν κίνησιν·

54. Nam in circino quidem cernitur quæ centro inhæret cuſpis, verti in eodem loco, exterior autem circumagi & in orbem ferri, ab alio ad alium locum tranſiens. In oſtio autem quod clauditur & aperitur, cardo quidem qui per cavum fertur, vertitur in eodem loco: pars autem oſtii quæ ei ex adverſo ſita eſt, ſubit loca differentia: & alium quidem locum relinquit, alium vero apprehendit. Atque hi quidem motus exciderunt a definitione. 55. Eſt autem alius quoque magis admirabilis tranſeundi modus, in quo quod movetur, neque in toto neque in parte intelligitur excedere ab eo in quo eſt loco, qui ipſe quoque excidit a definitione, ut per ſe patet. Erit autem ejus proprietas evidentior, ſi exemplo oſtenderimus noſtram opinionem. 56. Si ponatur quispiam, cum ſecundo curſu fertur navis, a prora ad puppim rectam transferre trabem, & pari qua navis ferri celeritate, adeo ut quo tempore ipſa conficit anterius ſpatium unius cubiti, pari etiam is qui in ipſa movetur, retrorſum tranſeat ſpatium unius cubiti: omnino ex hac poſitione erit quidem transeundi motus, ſed neque totum quod movetur, excedet ex eo in quo eſt loco, neque in parte. 57. Nam qui movetur in nave, manet in eodem perpendiculo aëris & aquæ, propterea quod quantum videtur retrorſum progredi, tantum trahatur anterius. Poteſt ergo aliquid tranſeundo moveri, quod neque in toto neque in parte excedit ab eo loco in quo eſt. Atque hæc quidem videntur eſſe ejusmodi. 58. Licet autem aliter quoque dubitare adverſus eos qui ſic definiunt motum tranſitus. Nam ſi cogitemus aliquod corpuſculum individuum & minimum verti in eodem loco, nempe in orbem, erit quidem aliquis tranſeundi motus: ſed neque in toto excedet dum movetur ab eo in quo eſt loco, neque in parte. Non in toto quidem, quoniam ponitur in eodem loco ferri in orbem: nec in parte, quoniam eſt individuum & caret partibus. 59. Similiter &, ſi compoſuerimus aliquam rectam lineam ex individuis corpuſculis collocatis per ſeriem, & eam cogitemus verti in eodem loco, ſicut axes. rurſus quidem erit motus tranſitus: ſed neque tota recta excedet ex eo in quo eſt loco, movetur enim ſolum in orbem: neque per partes.

NOTÆ.

bitur ut in Galeni libro de optimo docendi genere, qui Sexto
in edit. Genevenſi ſubjicitur, pag. 500. & 501. ſic & latini *cir-*
cinum dicunt. Nam ab hoc loco quidem prorſus alienum eſt,
quod de cancro & antenna Hervetus interpres cogitavit. *κε-*
ραία eſt cuſpis, apex, ut *κεραία* literæ Matth. V. 18. Scholia-
ſtes Nicandri ad Alexipharmaca p. 86. *κεραία λέγεται τὸ ἄκρον*
καὶ ἔσχατον.

D *κυκλογραφοῦσα*] MS. Ciz. *κυκλοφοροῦσα*, minus bene.

E *ἰσοταχῶς κινούμενος τῇ νηΐ*] Articulum *τῇ* revocavi e MS. Ciz. Has porro objectiones adverſus motum a Sexto propoſitas, qui confutatas voluerit videre, Gaſſendum in Phyſiologiam Epicuri p. 237. evolvet.

F *κινούμενον*] In MS. Ciz. hoc vocabulum præſenti loco deſideratur, & exſtat ante verba: *οὔτε κατὰ μέρος.*

Indivi-

Individuorum enim corpuſculorum non ſunt partes. 60. Sed has quidem repellent objectiones ii, quibus non placet eſſe aliqua individua, & dicent hujuſmodi motum non procedere niſi tantum in cogitatione: oportere autem eum examinari qui detur in corporibus ſubſiſtentibus. 61. Atque ii quidem ſic occurrent. Qui autem cenſent corpora eſſe individua, & ſectionem corporum deſinere in minimum, nihil poterunt dicere adverſus eas dubitationes. Verumenimvero etiamſi ab his receſſerimus, invenietur paris ponderis oratio quæ probat non eſſe motum, & quæ eum eſſe oſtendit. 62. Nam quod ſit quidem motus, ſuffragatur evidentia. ſed de ea eſt quæſtio, quod alii dicunt motum ſenſu percipi: alii autem nequaquam ſenſu, ſed mente per ſenſum. 63. Et ii quidem qui dicunt motum eſſe rem ſenſilem, hoc probant ex eo quod ſenſui non eadem ſit affectio, utpote viſui, ex corpore quod movetur quando movetur, & ex eo quod quieſcit quando quieſcit, ſed diverſa ab eo quod non movetur, & diverſa ab eo quod movetur. quo fit ut hac ratione ſenſu comprehendi poſſit motus. 64. Qui autem cenſent eum non comprehendi ſenſu, ſed per ſenſum quidem, verum cogitatione, dicunt omnem motum comprehendi recordatione. Nam in memoriam revocantes quod hoc corpus antea fuit in hoc loco, nunc autem eſt in illo, motionis & quod motum ſit aliquid, accipimus notionem. Ipſum autem meminiſſe, non eſt munus alicujus ſenſus expertis rationis, ſed facultatis ratiocinantis. Non ergo ſenſu, ſed cogitatione motum contingit comprehendi. 65. Et alioqui omnis motus intelligitur per loci derelictionem & apprehenſionem. Senſus autem neque locum poteſt apprehendere: nullus enim locus eſt ſenſilis: neque apprehenſionem & derelictionem: ea enim conſideratur a memoria. Senſus autem, cum ſit expers rationis, nihil memorat. Non eſt ergo motus aliquid ſenſile. 66. Cæterum non refert ſenſune in primis apprehendatur, an cogitatione. Illud enim eſt perſpicuum, quod evidentia videtur conſentire quod ſit motus. Quam ob cauſam Dogmatici Philoſophi non aliunde quam ex ea ſolent confutare dubitantes. 67. Quo modo enim, inquiunt, ſi non eſt motus, Sol ab ortu uſque ad occaſum ſuos conficit curſus? aut quo modo fiunt temporum mutationes, Veris & Æſtatis & Autumni &

οὔτε κατὰ μέρη, [G] τῶν γὰρ ἀμερῶν σωμάτων οὐκ ἔστι μέρη. ἀλλὰ ταύτας μὲν τὰς ἐνστάσεις διαθρύονται οἱ μὴ συναρεσκόμενοι τῷ μὴ εἶναί τινα ἀμερῆ· φήσουσί τε μέχρις ἐπινοίας ἀποκόπτειν τὴν τοιαύτην κίνησιν· δεῖ δὲ αὐτὴν ἐπὶ ὑποστατῶν ἐξετάζεσθαι σωμάτων. ὥσθ' οὗτοι μὲν οὕτως ὑπαντήσονται· οἱ δ' ἀξιοῦντες ἀμερῆ εἶναι σώματα, καὶ τὴν κατάληξιν τῆς τῶν σωμάτων τομῆς εἰς ἐλάχιστον γίνεσθαι, [H] οὐδὲν ἰσχύσουσιν λέγειν πρὸς τὰς τοιουτοτρόπους ἀπορίας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐὰν μεταστῶμεν τούτων, εὑρεθήσεται ἰσοσθενὴς, ὅ, τε κατασκευάζων τὸ μὴ εἶναι κίνησιν λόγος, καὶ ὁ δεικνὺς ταύτην ὑπάρχειν. τῷ μὲν γὰρ εἶναι κίνησιν, συναγορεύει ἡ ἐνάργεια. [I] περὶ δὲ ταύτης ἐστὶ ζήτησις, παρ' ὅσον οἱ μὲν [K] αἰσθήσει λαμβάνεσθαί φασι τὴν κίνησιν· οἱ δὲ αἰσθήσει μὲν οὐδαμῶς, δὶ αἰσθήσεως δὲ, τῇ διανοίᾳ. καὶ οἱ μὲν αἰσθητὸν εἶναι λέγοντες πρᾶγμα τὴν κίνησιν, πιστοῦνται τὸ τοιοῦτο ἐκ τοῦ μὴ τὸ αὐτὸ ἐγγίνεσθαι πάθος τῇ αἰσθήσει· οἷον, τῇ ὄψει, ἀπό τε τοῦ κινουμένου σώματος, ὅτε κινεῖται, καὶ ἀπὸ τοῦ ἠρεμοῦντος, ὅτε ἠρεμεῖ· ἀλλὰ διάφορον μὲν ἀπὸ τοῦ ἀκινητίζοντος, ἀλλοῖον δὲ ἀπὸ τοῦ κινουμένου. ὥστε κατὰ τοῦτο αἰσθήσει ληπτὴν εἶναι τὴν κίνησιν. οἱ δὲ ἀξιοῦντες μὴ αἰσθήσει ταύτην λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ δὶ αἰσθήσεως μὲν, διανοίᾳ δὲ, φασὶν ὅτι πᾶσα κίνησις κατὰ συμμνημόνευσιν γίνεται. ἀναφέροντες γὰρ ὡς τόδε τὸ σῶμα, πάλαι μὲν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ ἐτύγχανε, νῦν δέ ἐστιν ἐν τῷδε, ἔννοιαν λαμβάνομεν τῆς κινήσεως καὶ τοῦ κεκινῆσθαι. αὐτὸ δὲ τόγε μνημονεύειν, οὐκ ἀλόγου τινὸς αἰσθήσεως, λογικῆς δὲ δυνάμεώς ἐστιν ἔργον. οὐκ ἄρα τῇ αἰσθήσει, διανοίᾳ δὲ λαμβάνεσθαι συμβέβηκε τὴν κίνησιν. ἄλλως τε πᾶσα κίνησις, κατὰ ἀπόληψιν καὶ ἐπίληψιν τόπου νοεῖται. ἡ δὲ αἴσθησις, οὔτε τόπον δύναται λαμβάνειν· οὐθεὶς γὰρ τόπος αἰσθητός ἐστιν· οὔτε ἐπίληψιν καὶ ἀπόληψιν· μνημονικῶς γὰρ ταῦτα θεωρεῖται· ἡ δὲ αἴσθησις ἄλογος οὖσα, ἐστὶν ἀμνήμων. οὐκ ἄρα αἰσθητόν τι ἐστὶν ἡ κίνησις. πλὴν ἐάν τε αἰσθήσει προηγουμένως λαμβάνηται, ἐάν τε διανοίᾳ, ἀδιάφορον. ἐκεῖνο γὰρ συμφανές ἐστιν, ὅτι συνᾴδειν δοκεῖ τῷ εἶναι κίνησιν ἡ ἐνάργεια. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ οἱ Δογματικοὶ Φιλόσοφοι οὐκ ἄλλοθεν εἰώθασι δυσωπεῖν τοὺς ἀπορητικοὺς, ἢ ἀπὸ ταύτης. πῶς γὰρ, φασὶν, εἴπερ μή ἐστι κίνησις, ἥλιος [L] ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως τοὺς ἰδίους σταδιεύει δρόμους; ἢ πῶς ὡρῶν γίγνονται μεταβολαὶ, ἔαρος καὶ θέρους

NOTÆ.

G οὔτε κατὰ μέρη] MS. Ciz. κατὰ μέρος. mox διακρούσονται potius. & inferius δεῖν.

H εἰς ἐλάχιστον γίνεσθαι] In MS. Savil. deeſt γίνεσθαι.

I συναγορεύει ἡ ἐνάργεια] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 66. Pro συναγορεύει in MS. Ciz. eſt συναγορεύῃ.

K παρ' ὅσον οἱ μὲν] In MS. Savil. & Ciz. verba οἱ μὲν male abſunt.

L Ἥλιος] Eadem de ſole, navi, & homine domo ſua exeunte atque in eam itinerum revertente argumenta 3. Pyrrhon. Sect. 66.

καὶ

καὶ μετοπώρου καὶ χειμῶνος; παρὰ γὰρ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις συνεγγισμούς τε καὶ ἀποστάσεις, αὗται συμβαίνουσι. πῶς δὲ καὶ νῆες ἀναχθεῖσαι ἐκ λιμένων, εἰς ἑτέρους κατάγονται λιμένας; τίνα δὲ τρόπον ὁ ἀναιρῶν τὴν κίνησιν ἀπορητικῶς, ἕωθεν προελθὼν τῆς οἰκίας, καί τινα τῶν κατὰ τὸν βίον πραγματευσάμενος, πάλιν ὑποστρέφει; πάντα γὰρ ταῦτα ἀναντίῤῥητά ἐστι τῆς κινήσεως τεκμήρια. ὅθεν καὶ τῶν παλαιῶν τις Κυνικῶν, [M] τοὺς κατὰ τῆς κινήσεως ἐρωτώμενος λόγους, ἀπεκρίνατο μὲν οὐδὲ ἕν, ἀναστὰς δὲ περιεπάτει· δι' αὐτῆς τῆς ἐναργείας, τὴν διάνοιαν τοῦ σοφιστοῦ ὀνειδίζων. καὶ ἄλλα δὲ παμπληθῆ τοιαῦτ' εἰώθασιν οἱ ἐξ ἐναντίας λέγειν, ὑπὲρ τοῦ κίνησιν εἶναι. οἷς καὶ ἡμεῖς ὡς ἀποχρώσῃ συνηγορίᾳ πρὸς κατασκευὴν τοῦδε τοῦ μέρους ἀρκεσθέντες, εἰς τοὐναντίον ἐπιχειρήσομεν. ἐὰν γὰρ ἴσον δειχθῇ κατά τε πίστιν καὶ ἀπιστίαν, τῷ εἶναι κίνησιν, τὸ μὴ εἶναι κίνησιν, πάντως ἀκολουθήσει τὸ μηθετέρῳ μὲν συναινεῖν, ἐπέχειν δὲ περὶ ἀμφοτέρων. εἴπερ οὖν κινεῖταί τι πρώτως, οἷον στοιχεῖον, ἤτοι ὑφ' αὑτοῦ κινεῖται, ἢ ὑπ' ἄλλου· [N] οὔτε δὲ ὑφ' αὑτοῦ, [O] ὡς δείξομεν, οὔθ' ὑπ' ἄλλου, καθὼς παραμυθησόμεθα· [P] οὐκ ἄρα κινεῖται. αὐτίκα γὰρ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ ἑτέρου κινεῖται, ἤτοι συνακολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ κινοῦντος κινεῖται, ἢ μὴ συνακολουθοῦντος· οὔτε δὲ συνακολουθοῦντος, οὔτε ἀφισταμένου κινεῖται, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου κινεῖται. εἰ γὰρ τὸ κινούμενον, συνακολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ κινοῦντος κινεῖται, δεήσει τῷ ὁποιωδηποτοῦν κινουμένῳ ἑνὶ, [Q] πάντα συνεξακολουθεῖν. εἰ γὰρ λόγου χάριν, ἕκαστον τῶν εἴκοσι τεσσάρων στοιχείων ὑπὸ ἑτέρου κινεῖται, ἀναγκαῖον τῷ ἄλφα κινουμένῳ ὑπὸ τοῦ βῆτα, συνακολουθεῖν τὰ λοιπά. ἐπείπερ ὡς ἕπεται τῷ ἄλφα τὸ βῆτα, κινοῦν τὸ ἄλφα· οὕτω καὶ τῷ βῆτα ἀκολουθήσει τὸ γάμμα, κινητικὸν ὂν αὐτοῦ· καὶ τῷ γάμμα τὸ δέλτα, καὶ μέχρι τοῦ, ω. τοίνυν καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν κόσμον πραγμάτων, εἰ ἕκαστον τῶν κινουμένων, ἀκολουθοῦν ἔχειν ὀφείλει τὸ κινοῦν, ἑνὶ κινουμένῳ πάντα συνακολουθήσει. ἄτοπον δέ γε, ἑνὸς κινουμένου, πάντα λέγειν κινεῖσθαι· οὐκ ἄρα ἕπεται τῷ κινουμένῳ τὸ κινοῦν. εἰ δὲ χωρίζεται αὐτοῦ, καθάπερ ἡ χεὶρ ἀφίσταται τῆς ἀποπαλλομένης [R] σφαίρας, ἀνάγκη παθόν πως καὶ διατεθὲν ὑπὸ τοῦ κινοῦντος τὸ κινούμενον, ποιεῖσθαι τὴν ἀπ' αὐτοῦ φοράν. ἐπεὶ οὖν τὸ πάσχον, οὐκ ἄλλως πέφυκε

Hyemis? Ea enim eveniunt ex motu Solis, ejusque acceſſu & receſſu. 68. Quo modo autem naves eductæ ex portubus deducuntur ad alios portus? Et quo modo Scepticus dubitator qui tollit motum, cum mane domo egreſſus quædam ſua negotia confecerit, revertitur? Hæc enim omnia ſunt ſigna & indicia motus, adverſus quæ non poteſt contradici. Unde etiam quidam e veteribus Cynicis, cum adverſus motum objiceretur illi argumentum, nihil quidem reſpondit, ſed ſurgens ambulavit, per ipſam evidentiam Sophiſtæ ſenſum exprobrans. 69. Multaque ejusmodi alia ſolent adverſarii dicere, ut oſtendant eſſe motum. Quibus nos quoque contenti, tanquam ſufficienti defenſione ad hanc partem confirmandam, contra argumentabimur. Si enim ad credendum & non credendum par fuerit oſtenſum, non eſſe motum, & eſſe motum, omnino ſequetur ut neutri quidem aſſentiamur, ſuſtineamus autem noſtram de utroque aſſenſionem. 70. Si ergo movetur aliquid primo, ut elementum, aut a ſe movetur, aut ab alio. Sed nec a ſeipſo, ut oſtendemus: neque ab alio, ut explicabimus. Non ergo movetur. Jam enim ſi quidquid movetur, ab alio movetur, aut ipſum conſequente eo quod movet, movetur, aut non conſequente. Sed nec eo conſequente, neque abſiſtente movetur, ut oſtendemus: Non ergo ab alio movetur id quod movetur. 71. Si enim quod movetur, movetur ipſum ſimul ſequente eo quod movet, oportet omnia ſimul ſequi unumquodque quod movetur, cujusmodicunque ſit. Si enim, exempli gratia, unumquodque ex vigintiquatuor elementis movetur ab alio, neceſſe eſt ut *α* quod movetur a *β* ſimul ſequantur reliqua. Quandoquidem ut *β* a quo movetur, ſequitur *α*, ita etiam *γ* ſequetur *β* cum ipſum moveat: & *δ* ſequetur *γ* & usque ad *ω*. 72. Igitur in mundi quoque rebus, ſi unumquodque eorum quæ moventur, debet habere ſimul ſequens id quod movet: unum quod movetur, ſimul ſequentur omnia. Abſurdum eſt autem dicere, ſi unum moveatur, moveri omnia. Non ergo illi quod movetur, conſequens eſt id quod movet. 73. Si autem ab eo ſeparatur, ut manus recedit a globo qui evibratur, neceſſe eſt ut quod movetur, aliquo modo paſſum & affectum ab eo quod movet, ſuum efficiat motum. Quoniam ergo quod patitur, ſua natura non

N O T Æ.

M τῶν παλαιῶν τις Κυνικῶν] Diogenes Cynicus, ut dixi ad lib. 1. Pyrrhon. Sect. 244. & lib. 3. Sect. 66. Vide Laërtium VI. 39.

N ἢ ὑπ' ἄλλου] MS. Ciz. ἀπ' ἄλλου.

O ὑφ' αὑτοῦ] Idem Ciz. ὑπ' αὐτοῦ.

P παραμυθησόμεθα] MS. Ciz. παραμυθευσόμεθα.

Q τῷ ὑποιωδηποτοῦν κινουμένῳ ἑνὶ,] Hoc loco (non poſt κινουμένῳ) rectius interpungit idem Ciz. Ut infra: ἑνὶ κινουμένῳ πάντα συνακολουθήσει.

R ἀποπαλλομένης] Ita ſcribendum unico vocabulo, non ut in editis erat, ἀπὸ παλλομένης. Hinc adverbium ἀποπαλτικῶς, infra, Sect. 223.

aliter patitur niſi per additionem aut ablationem aut mutationem, oportebit etiam id quod movetur, aliquid ex his paſſum moveri ab eo quod movetur: utpote quod, ſi nihil horum ſit paſſum, ſeparato eo quod movet, ſit ſtaturum. 74. Oſtendimus autem de ablatione & additione & mutatione rem eſſe dubiam & inexplicabilem. Quamobrem nec abſiſtente eo quod movet, movebitur quod movetur. 75. Et aliter. Si per ablationem aut per additionem aut per mutationem paſſum movetur id quod movetur, atomi non movebuntur, propterea quod neque additionem, neque ablationem, neque mutationem ſuſcipiant. Ergo neque ab altero movetur quod movetur. Si enim ut ab altero moveatur, oportet ipſum moveri illo ipſum ſimul ſequente vel non ſequente: oſtenſum eſt autem utrumque non poſſe fieri: dicendum eſt non moveri ab altero. 76. Præterea ſi quidquid movetur, ab aliquo alio movetur, aut quod movet ipſum, movetur, aut non movetur ac quieſcit. Et fieri quidem non poteſt ut non moveatur. Nam quod movet, aliquid agit: quod autem agit, movetur. Id ergo quod movet, movetur. Si autem movetur, quoniam quidquid movetur, ab aliquo alio movetur: oportebit etiam quod movetur, moveri ab aliquo tertio, & tertium a quarto, & quartum a quinto: & ſic in infinitum. Quo fit ut motus ſit ſine principio. quod quidem eſt abſurdum. Non ergo quod movetur, movetur ab alio. Sed nec ipſum a ſeipſo movebitur. 77. Si enim eſt per ſe mobile, aut omni ex parte mobilem habet naturam, aut ad aliquod usque ſpatium: ut in primis & elementaribus corporibus, quoniam diſceptamus adverſus Phyſicos. Sed ſi omni quidem ex parte mobilem habet naturam, non movebitur. 78. Neque enim ſurſum feretur, propterea quod inferne etiam mobilem habet naturam: neque deorſum, propterea quod etiam ſuperne: neque ante, propterea quod itidem retrorſum: neque pone, propterea quod etiam anterius habeat mobilem naturam. In reliquis quoque duobus intervallis ſeu dimenſionibus eſt eadem ratio. 79. Si autem ad aliquod intervallum mobilem habet naturam: ſi quidem ſurſum, ut ignis & aër, omnia ſurſum movebuntur:

πάσχειν, εἰ μὴ κατὰ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἢ μεταβολὴν, δεήσει καὶ τὸ κινούμενον, τὶ τούτων παθὸν, ὑπὸ τοῦ κινοῦντος κινεῖσθαι· ὡς ἂν μηδὲν αὐτῶν πάθῃ, χωρισθέντος τοῦ κινοῦντος, στήσεται. ἐδείξαμεν δέ γε ἄπορον [S] τὸν περὶ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως καὶ μεταβολῆς λόγον. ὥστε οὐδὲ ἀφισταμένου τοῦ κινοῦντος, κινήσεται τὸ κινούμενον. καὶ ἄλλως. εἰ παθὸν κατὰ ἀφαίρεσιν ἢ κατὰ πρόσθεσιν ἢ κατὰ μεταβολὴν, κινεῖται τὸ κινούμενον, αἱ ἄτομοι οὐ κινηθήσονται, διὰ τὸ μήτε πρόσθεσιν [T] μήτε ἀφαίρεσιν, μήτε μεταβολὴν ἐπιδέχεσθαι. τοίνυν οὐδὲ ὑπὸ ἑτέρου κινεῖται τὸ κινούμενον. εἰ γὰρ ἵνα ὑπὸ ἑτέρου κινηθῇ, δεῖ συνακολουθοῦντος αὐτῷ ἐκείνου κινεῖσθαι, ἢ μὴ συνακολουθοῦντος· δέδεικται δὲ ἑκάτερον ἀδύνατον· λεκτέον μὴ ὑπὸ ἑτέρου κινεῖσθαι. καὶ μὴν, εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου τινὸς κινεῖται, ἤτοι τὸ κινοῦν αὐτὸ κινεῖται, ἢ ἀκινητεῖ. καὶ ἀκινητίζειν μὲν ἀδύνατον. τὸ γὰρ κινοῦν ἐνεργεῖ τι· τὸ δὲ ἐνεργοῦν κινεῖται. τὸ ἄρα κινοῦν, κινεῖται. εἰ δὲ κινεῖται, ἐπεὶ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου τινὸς κινεῖται, δεήσει καὶ τὸ κινούμενον ὑπὸ τρίτου τινὸς κινεῖσθαι, καὶ τὸ τρίτον ὑπὸ τοῦ τετάρτου, καὶ τὸ τέταρτον ὑπὸ τοῦ πέμπτου, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. [U] ὥστε ἄναρχον γίνεσθαι τὴν κίνησιν. τοῦτο δὲ ἦν ἄτοπον. οὐκ ἄρα τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου κινεῖται. καὶ μὴν οὐδ' αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινηθήσεται. εἰ γὰρ αὐτοκίνητόν ἐστιν, ἤτοι πάντη κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν, ἢ ἐπί τινα διάστασιν· οἷον ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδῶν σωμάτων, [X] ἐπεὶ καὶ πρὸς τοὺς φυσικοὺς [Y] ἐστιν λόγος. ἀλλ' εἰ μὲν πάντη κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν, οὐ κινήσεται. οὔτε γὰρ ἄνω ἐνεχθήσεται, διὰ τὸ καὶ εἰς τὸ κάτω κινητὴν ἔχειν τὴν φύσιν· οὔτε κάτω, διὰ τὸ καὶ εἰς τὸ ἄνω· οὔτε πρόσω, διὰ τὸ καὶ εἰς τὸ ὀπίσω· οὔτ' ὀπίσω, διὰ τὸ καὶ εἰς τοὔμπροσθεν. καὶ ἐπὶ τῶν λειπομένων δυοῖν διαστάσεων ὁ αὐτὸς λόγος. εἰ δὲ εἴς τινα διάστασιν κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν· εἰ μὲν εἰς τὴν ἄνω, ὥσπερ τὸ πῦρ καὶ ὁ ἀὴρ, πάντ' ἄνω κινήσεται· εἰ δὲ εἰς τὴν κάτω μόνον, ὡς γῆ καὶ ὕδωρ, πάντα εἰς τὸ κάτω. εἰ δέ τινα μὲν εἰς τὴν ἄνω

ſin autem deorſum ſolum, ut terra & aqua, omnia tendent deorſum. Si vero aliqua

NOTÆ.

S *ἐδείξαμεν δέ γε ἄπορον*] Libro ſuperiore, Sect. 279. ſeq.

T *μήτε πρόσθεσιν*] Ex Democriti & Epicuri diſciplina atomis quidem varie compoſitis ac coëuntibus vel iterum ſe disjungentibus conſtant omnia, ſed atomi ipſæ ut deteri atque imminui non poſſunt, ita nec incrementum capere, vel alterari, ſed neceſſariam ſuam minimeque mutabilem perpetuo ſervant naturam.

U *καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον*] Ita legendum pro *ἐστιν ἄπειρον*. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 67. 68.

X *ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδῶν σωμάτων*] Talia ſunt Empedoclis *στοιχεῖα στοιχείων*, Anaxagoræ homœomeriæ, Xenocratis *μεγέθη ἀδιαίρετα*, Democriti & Leucippi atomi, Heracliti *ψήγματα καὶ θραύσματα ἐλάχιστα*.

Y *πρὸς τοὺς φυσικοὺς*] Democritum aliosque Philoſophos jam nominatos, adverſus quos ſolidis argumentis Sextus demonſtrat, atomos non eſſe *αὐτοκινήτους*, ſive non gaudere natura ſe ipſas movendi.

διάστα-

διάστασιν κινητὴν ἔχει φύσιν, τινὰ δὲ εἰς τὴν κάτω, οὐ γενήσεται ἐκ κινουμένων σωμάτων σύγκριμα. εἴ τε γὰρ [Z] ἀπὸ τοῦ μέσου νοοῖτο κινούμενα τὰ στοιχειώδη σώματα, ὡς ἐπὶ τὰ πέρατα, λυθήσεται τὸ πᾶν. ἑκάτερον γὰρ ἀπὸ θατέρου χωρισθὲν, ὡς ἐπὶ τὴν ἴδιον δραμεῖται κίνησιν· τὸ μὲν ἀνωφερὲς, ἐπὶ τὴν ἄνω· τὸ δὲ κατωφερὲς, ὡς ἐπὶ τὴν κάτω. εἰ δ᾽ ἀπὸ τῶν περάτων ὑποκέοιτο ὡς ἐπὶ τὸ μέσον συνωθούμενα, πάντως ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν κάθετον ἐνεχθήσεται, ἢ οὐ κατὰ τὴν αὐτήν. καὶ εἰ μὲν κατὰ τὴν αὐτὴν φέροιτο, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀντιπεσεῖται ἀλλήλοις. καὶ οὕτως ἢ ἰσοκρατοῦντα στήσεται, μηθ᾽ ἑτέρου νικῶντος, μήτε τοῦ κάτω βιαζομένου, μήτε τοῦ ἄνω· ἄτοπον δὲ λέγειν, στάσιν [A] γίνεσθαι ἐν τοῖς φύσει κινουμένοις. ἢ τοὐναντίον, ἀνισοκρατοῦντα, εἰς ἕνα μόνον ἐνεχθήσεται τόπον· ἤτοι τὸν ἄνω, ἐπικρατησάντων τῶν ἀνωφερῶν· ἢ εἰς τὸν κάτω, ὑπερτερούντων τῶν κατωφερῶν. εἰ δὲ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν κάθετον φέροιτο, οὐ συμβάλλει [B] ἀλλήλοις. μὴ συμβάλλοντα δὲ, οὐδὲ συγκρίματος ἔσται τινὸς ἀποτελεστικά. τοῦτο δὲ ἄτοπον. τοίνυν οὐδὲ αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ κινούμενον. πάλιν εἰ αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ κινούμενον, ἐπεὶ πᾶν τὸ κινοῦν, ἤτοι προωθούμενον [C] κινεῖ, ἢ ἐπισπώμενον, ἢ ἀνοχλοῦν [D] καὶ θλίβον· δεήσει καὶ τὸ αὐτοκίνητον ἑαυτοῦ κινητικὸν ὂν, ἤτοι προωστικῶς κινεῖν, ἢ ἐπισπαστικῶς, ἢ ἀνοχλητικῶς καὶ θλιπτικῶς. εἴτε δὲ προωστικῶς κινοίη, ἔσται ἐξόπισθεν ἑαυτοῦ· τὸ γὰρ προωθοῦν, ἐξόπισθέν ἐστι τοῦ προωθουμένου· εἴτε ἐπισπαστικῶς, ἔσται ἔμπροσθεν αὐτοῦ· εἴτε ἀνοχλητικῶς καὶ θλιπτικῶς, ὑποκάτωθεν αὐτοῦ. ἀδύνατον δέ γε νοεῖν τὸ αὐτὸ, ἤτοι ὄπισθεν ἑαυτοῦ, ἢ ἔμπροσθεν, ἢ ὑποκάτω. οὐκ ἄρα αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ κινούμενον. εἰ δὲ μήτε ὑπ᾽ ἄλλου κινεῖται τὸ κινούμενον, μήτε ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι· ῥητέον μὴ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον. κομίζεται δὲ καὶ ἄλλη τις ἐμβριθὴς ὑπόμνησις εἰς τὸ μὴ εἶναι κίνησιν, ὑπὸ Διοδώρου τοῦ Κρόνου, [F] δι᾽ ἧς παρίστησιν ὅτι κινεῖται μὲν οὐδὲ ἕν, κεκίνηται δέ. καὶ μὴ κινεῖσθαι μὲν, [F] τοῦτο ἀκόλουθόν ἐστι ταῖς κατ᾽ αὐτὸν τῶν ἀμερῶν ὑποθέσεσι. τὸ

quidem ſurſum mobilem habent naturam, aliqua autem deorſum, non fiet concretum ac compoſitum ex corporibus quæ moventur. 80. Si enim a medio intelligantur moveri corpora elementaria verſus fines, ſolvetur univerſitas. Utrumque enim ab altero ſeparatim curret tanquam ad proprium motum; quod ſurſum quidem fertur, ad ſuperiorem: quod autem deorſum fertur, ad inferiorem. 81. Sin autem ponatur, ea impelli a finibus ad medium, omnino aut per idem ferentur perpendiculum, aut non per idem. Et, ſi ferantur quidem per idem, neceſſario in ſe invicem incurrent. Et ſic, cum pares habeant vires, ſtabunt neutro vincente, neque cogente eo quod tendit infra, neque eo quod ſupra: Abſurdum eſt autem dicere, eſſe ſtatum ac quietem in iis quæ natura moventur. 82. Aut contra, ſi pares non habeant vires, ferentur in unum ſolum locum: aut in ſuperiorem, vincentibus iis quæ ſurſum tendunt: aut in inferiorem, ſuperantibus iis quæ feruntur deorſum. Si autem non ferantur per idem perpendiculum, non coibunt. Non coëuntia autem, nec ullum efficient concretum ac compoſitum. hoc autem eſt abſurdum. Ergo nec eſt per ſe mobile, id quod movetur. 83. Rurſus ſi eſt per ſe mobile id quod movetur: quoniam quidquid movet, aut protrudens movet, aut attrahens, aut tanquam vecte pellens & premens: oportebit etiam quod eſt per ſe mobile, cum ſit a ſe mobile, aut protrudendo movere, aut attrahendo, aut tanquam vecte pellendo & premendo. 84. Sive autem moveat protrudendo, erit poſt ſe, nam quod protrudit, eſt poſt id quod protruditur: ſive attrahendo, erit ante ſe: ſive tanquam vecte pellendo & premendo, erit ſub ſe. Fieri autem non poteſt ut idem intelligatur ipſum eſſe aut poſt ſe, aut ante ſe, aut ſub ſe. Non eſt ergo per ſe mobile id quod movetur. Si autem neque ab alio movetur id quod movetur, neque a ſeipſo: præter hæc autem nihil eſt: dicendum eſt, non moveri id quod movetur. 85. Affertur autem aliud quoque magni ponderis argumentum ad oſtendendum non eſſe motum, a Diodoro Crono, per quod oſtendit quod nihil quidem movetur, motum fuit autem. Et non moveri quidem, hoc conſequens eſt poſitioni individuorum ex ejus ſententia. 86. Corpus enim

NOTÆ.

Z εἴ τε γὰρ] MS. Savil. εἰ δὲ γάρ. potius εἰ μὲν γάρ.

A στάσιν] Hoc loco & Sect. 266. στάσις eſt *quies*, quemadmodum ſolent opponit ſibi ἵστασθαι & κινεῖσθαι. Hervetus *ſtatum* verterat, quod non improbo, ſed propter ambiguitatem fugiendam, alterum illi vocabulum prætuli. Ita στήσεται pro *quieſcet* habes infra, Sect. 146. 159. &c.

B οὐ συμβάλλει] MS. Savil. ἀσυμβάλλοι. mallem οὐ συμβαλεῖ.

C πᾶν τὸ κινοῦν ἤτοι προωθούμενον] Idem argumentum 3. Pyrrhon. Sect. 69.

D ἀνοχλοῦν] Hinc mox bis repetitur adverbium ἀνοχλητικῶς, pro quo in laudato Pyrrhonianarum loco eſt ἀνωθοῦν & ἀνωστικῶς. Inferius pro ὑποκάτωθεν potius ὑποκάτω ἔσται.

E Διοδώρου τοῦ Κρόνου] Confer ſupra, Sect. 48 & quæ ad 3. Pyrrhon. Sect. 71. In MS. Ciz. articulus τοῦ a librario eſt omiſſus.

F καὶ μὴ κινεῖσθαι μὲν,] Hoc loco recte interpungit Codex MS. non poſt τοῦτο, ut in editis.

individuum debet contineri in loco individuo. & ideo neque in ipſo moveri, eum enim implevit. oportet autem id quod eſt movetur, habere locum majorem. neque in eo in quo non eſt. nondum enim eſt in illo, ut etiam in ipſo moveatur. Quamobrem nec movetur: motum fuit autem, ut eſt conſentaneum. Nam quod prius in hoc loco cernebatur, hoc nunc cernitur in alio loco. quod quidem non factum eſſet eo non moto. 86. Atque is quidem volens opem ferre ſuo dogmati, admiſit aliquod abſurdum. Quomodo enim non eſt abſurdum, dum nihil movetur, dicere aliquid fuiſſe motum? Sceptici autem ex æquo dubitantes, & an moveatur aliquid & an motum fuerit, nihil admittent abſurdi, ut admiſit Diodorus. 87. Cæterum iſte tritum illud interrogat argumentum ad hoc ut probet nihil moveri, dicens: Si movetur aliquid, aut in loco in quo eſt, movetur, aut in quo non eſt. Sed non in eo in quo eſt: quieſcit enim in ipſo: neque in eo in quo non eſt: non enim eſt in ipſo, non ergo movetur aliquid. Et tale quidem eſt Diodori argumentum. 88. Probatio autem ejus propoſitionum eſt evidens. Nam cum duo ſint loca, quorum unus quidem eſt is in quo eſt aliquid, ſecundus autem in quo non eſt: & præterea tertius ne poſſit quidem cogitari, oportet id quod movetur, ſi re vera movetur, in altero horum moveri. In eo enim qui ſub cogitationem non poteſt cadere, minime movebitur. 89. Atque in eo quidem loco in quo eſt, non movetur: eum enim implevit, & quatenus eſt in ipſo, quieſcit. In eo autem quieſcens non movetur. In quo autem non eſt, rurſus fieri non poteſt ut ipſum moveatur. Ubi enim non eſt, illic neque quidquam poteſt agere nec pati, & ideo nec moveri. Et quo modo non dixeris eum qui eſt Rhodi, moveri Athenis: ita nec communiter dixeris quodvis corpus in illo loco moveri in quo non eſt. 90. Unde ſi duo ſunt loca, nempe & is in quo eſt, & is in quo non eſt: oſtenſum eſt autem in neutro eorum poſſe moveri quod movetur: non igitur eſt quod movetur. Atque argumenti quidem illius talis eſt probatio. A multis autem fuit varie contradictum, quorum objectiones deinceps exponemus. 91. Et nonnulli quidem dicunt fieri non poſſe ut ſi ſint vera præterita

γὰρ ἀμερὲς σῶμα, ὀφείλει ἐν ἀμερεῖ τόπῳ περιέχεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο μήτε ἐν αὐτῷ κινεῖσθαι, ἐκπεπλήρωκε γὰρ αὐτόν· δεῖ δὲ τόπον ἔχειν μείζονα, τὸ κινούμενον. G οὔτε ἐν ᾧ μή ἐστιν· οὔπω γὰρ ἔστιν ἐν ἐκείνῳ, ἵνα καὶ ἐν αὐτῷ κινηθῇ. ὥστε οὐδὲ κινεῖται· κεκίνηται δὲ, κατὰ λόγον. τὸ γὰρ πρότερον ἐν τῷδε τῷ τόπῳ θεωρούμενον, τοῦτο ἐν ἑτέρῳ νῦν θεωρεῖται τόπῳ· ὅπερ οὐκ ἂν ἐγεγόνει, μὴ κινηθέντος αὐτοῦ. οὗτος μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐπαρήγειν θελήσας τῷ οἰκείῳ δόγματι, ἄτοπόν τι προσήκατο. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον H τὸ, μηδενὸς κινουμένου, λέγειν τι κεκινῆσθαι; οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Σκέψεως ἐπίσης καὶ περὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ περὶ τοῦ κεκινῆσθαι ἀποροῦντες, οὐδὲν ἄτοπον προσδέξονται, καθάπερ Διόδωρος προσήκατο. πλὴν οὗτός γε τὸν περιφορητικὸν συνερωτᾷ λόγον, I εἰς τὸ μὴ κινεῖσθαί τι, λέγων· εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ μή ἐστι· οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἐστι, μένει γὰρ ἐν αὐτῷ· οὔτε ἐν ᾧ μή ἐστιν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν αὐτῷ. οὐκ ἄρα κινεῖταί τι. καὶ ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος. ἡ δὲ παραμυθία τῶν λημμάτων K αὐτοῦ προφανής. δυοῖν γὰρ ὄντων τόπων, ἑνὸς μὲν τοῦ ἐν ᾧ τί ἐστί· δευτέρου δὲ τοῦ ἐν ᾧ μή ἐστι· καὶ τρίτου παρὰ τούτους μηδ᾽ ἐπινοεῖσθαι δυναμένου· δεῖ τὸ κινούμενον, εἰ ὄντως κινεῖται, ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων κινεῖσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἀνεπινοήτῳ οὐκ ἂν κινοῖτο. ἐν ᾧ μὲν οὖν ἐστι τόπῳ οὐ κινεῖται· ἐκπεπλήρωκε γὰρ αὐτόν. L καὶ ἐφ᾽ ὅσον ἐστὶν ἐν αὐτῷ, μένει· μένον δὲ ἐν αὐτῷ, οὐ κινεῖται. ἐν ᾧ δὲ μή ἐστι, πάλιν ἀδύνατον αὐτὸ κινεῖσθαι. ὅπου γάρ τι μή ἐστιν, ἐκεῖ οὔτε δρᾶσαί τι οὔτε παθεῖν δύναται, κατὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ κινεῖσθαι. καὶ ὡς οὐκ ἄν τις λέγοι τὸν ἐν Ῥόδῳ ὄντα, ἐν Ἀθήναις κινεῖσθαι· οὕτως οὐδὲ κοινῶς πᾶν σῶμα ἐρεῖ ἐν ἐκείνῳ κινεῖσθαι τῷ τόπῳ ἔνθα μή ἐστιν. ὅθεν εἰ δύο εἰσὶ τόποι, ὅ, τε ἐν ᾧ ἐστι, καὶ ἐν ᾧ μή ἐστι· δέδεικται δ᾽ ἐν μηδετέρῳ τούτων δυνάμενον κινεῖσθαι τὸ κινούμενον· οὐκ ἂν εἴη τὸ κινούμενον. τοιαύτη μὲν καὶ ἡ τοῦ λόγου παραμυθία. ποικίλως δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀντείρηται· ὧν τὰς ἐνστάσεις παρακειμένως ἐκθησόμεθα. καὶ δὴ ἔνιοι μὲν ἀδύνατον εἶναί φασι, τῶν συντελεστικῶν ἀληθῶν

NOTÆ.

G τὸ κινούμενον] Ita MS. Savil. pro τὸ κινησόμενον.

H πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον] Hoc evincit infra Sect. 91. ſeq. & ad Diodori probationes reſpondet Sect. 97. - 102.

I περιφορητικὸν συνερωτᾷ λόγον] Hervetus vertit: *aberrantem orationem*, ſed ſi eſſet a περιφορᾷ illo ſenſu quo circumductionem & deceptionem illa vox ſignificat, περιφορητικὸς λόγος ſonaret potius *decipiens argumentum* & *fallax*, quam aberrans atque adeo deceptum. Videtur autem mihi potius dici ut περιφόρητος ea notione, qua circumferre vulgo ac paſſim jactare, περιφέρειν Græci dicunt. Ita περιφορητικὸς λόγος eſt argumentum tritum multorum ſermone vulgatumque, cujus meminit noſter etiam lib. 2. Pyrrhon. Sect. 242. 245. & lib. 3. Sect. 71. & contra Grammaticos Sect. 311. Zenoni Eleatæ tribuit Laërtius IX. 72. Alia Diodori argumenta non adeo ἐμβριθῆ, ſed σοφιστικώτερα adverſus motum affert Sextus infra Sect. 112. ſeq.

K παραμυθία τῶν λημμάτων] Præmiſſarum confirmatio & corroboratio.

L ἐκπεπλήρωκε γὰρ αὐτόν] Sect. 85. & 143.

ὄντων

ὄντων, ψευδῆ τὰ παρατατικὰ τούτων· ἀλλ᾽ ἀληθῆ καθεστάναι· καὶ ψευδῶν ὄντων, ἀναλόγως ψευδῆ· οὗ γάρ ἐστί τι πέρας, ἔστι κἀκεῖνο. καὶ τοῦ μὴ ὄντος, οὐκ ἂν εἴη τι πέρας. εἰ δὲ πέρας ὑπῆρχε τοῦ παρατατικοῦ τὸ συντελεστικὸν, ἀνάγκη ἄρα τοῦ συντελεστικοῦ ὄντος, ὃ δὴ πέρας ἐστὶν, εἶναι καὶ τὸ παρατατικὸν οὗ τοῦτο πέρας ἐστί. καὶ ὡς οὐδέν ἐστι τὸ, γεγενῆσθαι, συντελεστικὸν, μὴ ὄντος ἀληθοῦς τοῦ, γενέσθαι, παρατατικοῦ· καὶ ὃν τρόπον οὐδέν ἐστι τὸ, ἔφθαρται, συντελεστικὸν, μὴ προϋπάρξαντος τοῦ, φθείρεσθαι, παρατατικοῦ· ὧδε ἀδύνατόν ἐστι, μὴ ὄντος ἀληθοῦς τοῦ, κινεῖσθαι, παρατατικοῦ, ἀληθὲς εἶναι τὸ, κεκινῆσθαι, [M] συντελεστικόν. ἄλλοι δέ φασι δύνασθαί τι ἐν ᾧ περιέχεται τόπῳ κινεῖσθαι. αἱ γὰρ περὶ τοῖς κνώδαξιν [N] εἱλουμέναι σφαῖραι, καὶ οἱ περιδινούμενοι ἄξονες, καὶ ἤδη τὰ τύμπανα, καὶ οἱ κεραμευτικοὶ τροχοὶ, καὶ ἄλλα παμπληθῆ τούτοις ἐοικότα σώματα, κινεῖται μέν· ἐν ᾧ δέ ἐστι τόπῳ, κινεῖται. ὥστε ψεῦδος εἶναι ἕν τι τοῦ λόγου λῆμμα, τὸ μὴ κινεῖσθαί τι [O] ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ. ἄλλοι δὲ παρὰ τὴν ἔννοιαν [P] τῆς κινήσεως ἠρωτῆσθαί φασι τὸν λόγον. τὸ γὰρ κινούμενον νοεῖται σὺν τόπῳ, τῷ ἀφ᾽ οὗ κινεῖται, καὶ τῷ εἰς ὃν κινεῖται. διόπερ ὅταν λέγῃ ὁ Διόδωρος, εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ μή ἐστι, μοχθηρόν τι καὶ παρὰ τὴν τῆς κινήσεως νόησιν λέγει· παρ᾽ ὅσον τὸ κινούμενον, οὔτε ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, οὔτε ἐν ᾧ μή ἐστιν· ἀλλὰ κατ᾽ ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀφ᾽ οὗ κινεῖται, καὶ τοῦ εἰς ὅν. ἦσαν δὲ οἳ καὶ ἀμφιβολίαν διεστέλλοντο. τὸ γὰρ ἐν τόπῳ περιέχεσθαι, δύο σημαίνειν [Q] φασίν· ἓν μὲν, ἐν τόπῳ τῷ κατὰ πλάτος· ὡς ὅταν λέγωμέν τινα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [R] εἶναι· ἕτερον δὲ ἐν τόπῳ [S] τῷ κατ᾽ ἀκρίβειαν. καθὸ κἀμοῦ λέγοιτ᾽ ἂν εἶναι τόπος, ὁ περιτετυπωκὼς τὴν ἐπιφάνειάν μου τοῦ σώματος ἀήρ· καὶ ἀμφορεὺς τοῦ ἐν αὐτῷ περιεχομένου προσαγορεύεται τόπος. διχῶς δὴ καλουμένου νῦν τόπου, φασὶ, δύνασθαι τὸ κινούμενον ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖσθαι, τῷ κατὰ πλάτος ἔχοντι διάστημα, καθ᾽ ὃ γενήσεται τὰ τῆς κινήσεως. τινὲς δὲ καὶ ἀπέραντον [T] εἶναι ᾠήθησαν τὸν τοῦ Διοδώρου λόγον·

perfecta, ſint falſa præterita imperfecta, ſed ea eſſe pariter vera: & ſi ſint falſa, pari ratione, falſa. Nam cujus eſt aliquis finis, illud quoque eſt. Et ejus quod non eſt, non fuerit aliquis finis. Si autem præſentis finis eſt præteritum perfectum, neceſſe eſt ſi ſit perfectum quod eſt finis, eſſe etiam præſens, cujus id eſt finis. 92. Et ut nihil eſt, factum fuiſſe, quod eſt perfectum, ſi non ſit verum, fieri, quod eſt præſens: & quo modo nihil eſt interiiſſe, quod eſt perfectum, ſi non prius fuerit interire, præſens: ita fieri non poteſt ut ſi non ſit verum moveri præſens, verum ſit motum fuiſſe, perfectum. 93. Alii autem dicunt poſſe aliquid moveri in loco in quo continetur. Sphæræ enim quæ moventur circa centrum, & axes qui circumaguntur, & tympana, & rotæ figulorum, & alia plurima corpora iis ſimilia, moventur quidem, in eo autem in quo ſunt loca moventur. Quo fit ut una pars orationis ſit falſa, non moveri aliquid in eo in quo eſt loco. 94. Alii autem dicunt argumentum fuiſſe interrogatum præter notionem motus. Nam quod movetur, intelligitur cum loco a quo movetur, & loco ad quem movetur. Quamobrem quando dicit Diodorus: Si movetur aliquid, aut in eo in quo eſt loco movetur, aut in eo in quo non eſt: infirmum quid dicit & præter intelligentiam motus, quandoquidem quod movetur, neque in eo in quo eſt loco movetur, neque in eo in quo non eſt, ſed in utriſque, nempe & in eo a quo movetur, & eo ad quem. 95. Fuerunt etiam qui diſtinguebant ambiguitatem. In loco enim comprehendi, dicunt duo ſignificare: Unum quidem in loco largius accepto, ut quando dicimus aliquem eſſe Alexandriæ: alterum autem in loco qui ſumitur exacte & accurate, qua ratione dici poteſt meus locus, aër qui circumſcribit ſuperficiem mei corporis: & amphora appellatur locus ejus quod in ea continetur. Cum autem duobus modis nunc dicatur locus, dicunt id quod movetur, moveri poſſe in eo in quo eſt loco largius accepto, & habente ſpatium in quo fiet motus. 96. Exiſtimarunt autem aliqui eſſe non firmiter colligentem Diodori orationem,

NOTÆ.

M τὸ κεκινῆσθαι] MS. Ciz. perperam κεκινεῖσθαι. Omitto quod vocabulum παρατατικοῦ, varie corruptum reperio, παρατακτικοῦ, παρατικοῦ, παραστατικοῦ &c. Nota autem παρατατικὸν hoc loco & infra Sect. 97. ſeq. accipi pro imperfecto non præterito ſed præſenti. Oppugnatur enim Diodorus Cronus qui motum fuiſſe aliquid concedebat, moveri pernegabat.

N αἱ γὰρ περὶ τοῖς κνώδαξιν] 3. Pyrrhon. Sect. 72. & hoc præſente libro Sect. 51. & 103.

O λῆμμα, τὸ μὴ κινεῖσθαί τι] Ita ſenſus poſtulat, licet μὴ in libris excidit. Pro λῆμμα in MS. Savil. minus bene eſt τμῆμα.

P παρὰ τὴν ἔννοιαν] Infra, Sect. 105. ſeq.

Q δύο σημαίνειν] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 75.

R ἐν Ἀλεξανδρείᾳ] Vide quæ ad Sect. 15. hujus libri.

S ἕτερον δὲ ἐν τόπῳ] MS. Ciz. ἐν τῷ τόπῳ.

T ἀπέραντον] ἀσύνακτον, μοχθηρὸν, argumentum quod non valide concludit. vide dicta ad lib. 2. contra Logicos Sect. 429. Qui vero id Diodori Croni argumento objectarunt, perſvaſere ſibi illud defectu peccare (ibid. Sect. 434) atque in majori propoſitione disjunctiva tantum poſita eſſe membra illa quæ deinde in ſubſumtione removerentur: *quicquid movetur vel in loco in quo eſt, vel in quo non eſt:* omitti autem tertium, *vel ab loco in quo eſt, ad eum in quo non eſt.* Vide tamen infra, Sect. 111.

quoniam incipit quidem a disjunćto, id autem falſum reddit per ea quæ deinceps ſequuntur, oſtendens utrumque eorum quæ ſunt in ipſo, eſſe falſum, nempe & moveri aliquid in eo in quo non eſt loco, & in eo in quo eſt. Atque hæc quidem objiciuntur adverſus ejus argumentum. 97. Videtur autem Diodorus primæ ſtatim objectioni occurriſſe, docens quod contingit etiamſi perfecta ſint vera, præſentia eorum eſſe falſa. Eſto enim quod uxorem duxerit aliquis ante annum, & alter poſt annum. In iis hoc pronunciatum, *Iſti uxorem duxerunt*, ut perfectum, eſt verum: hoc vero, *iſti uxorem ducunt*, ut præſens, eſt falſum. Cum enim iſte uxorem ducebat, ille nondum ducebat: & quando ille uxorem ducebat, iſte nondum ducebat. Tunc autem in eis verum eſſet quod uxores ducant, ſi ſimul ducant. Poteſt ergo cum perfectum ſit verum, falſum eſſe ejus præſens. 98. Tale eſt illud quoque, *Helena tres habuit maritos*. Neque enim quando Spartæ Menelaum habebat maritum, neque quando Paridem in Ilio, neque quando eo mortuo nupſit Deiphobo, verum eſt præſens, *Tres habebat maritos*, cum verum ſit perfectum, *Tres habuit maritos*. 99. Sophiſtam autem in his agit Diodorus, & vult nos fallere propter ambiguitatem. Illud enim *Iſti uxores duxerunt*, duo ſignificat: unum quidem plurale, & quod tantum valet ac, *Iſti ſimul uxores duxerunt*, quod quidem eſt falſum: alterum autem quod eſt ex comprehenſione rei ſingularis deductæ, ab eo quod eſt, *Iſte uxorem duxit*, & alterius ſingularis, nempe, *Iſte uxorem duxit*. Quorum rurſus ſingularium præſentia ſunt vera, nempe *Iſte uxorem ducit*, & *Iſte uxorem ducit*. In utriſque enim ea fuerunt vera. 100. Fieri ergo non poteſt, ut ſi ſint falſa præſentia, inveniatur vera eorum perfecta. ſed neceſſe ut ſimul tollantur, vel ſimul ſint vera utraque. At ſane, inquiunt, adverſus hanc poſitionem aliam quoque probationem affert Diodorus, exemplo utens apertiori. 101. Jaciatur enim, inquit, globus in ſuperius tectum. Igitur interim dum jacitur, pronuntiatum in præſenti, *Globus tangit tectum*, eſt falſum, adhuc enim ſupra fertur: quando autem tectum tetigerit, verum eſt perfectum, *Globus tetigit tectum*. Contingit ergo quum falſum ſit præſens, verum eſſe perfectum: & ideo non moveri quidem aliquid in præſenti: motum autem fuiſſe, in præterito perfecto. 102. Num autem hic quoque fallitur? Præſens enim illud,

ἐπείπερ ἄρχεται μὲν ἀπὸ διεζευγμένου· ψευδοποιεῖ δὲ τοῦτο διὰ τῶν ἑξῆς· ἑκάτερον τῶν ἐν αὐτῷ δεικνὺς ψεῦδος, τό, τε ἐν ᾧ μή ἐςί τι τόπῳ κινεῖσθαι, καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐςι. τοιαῦται μὲν αἱ πρὸς τὸν λόγον ἐνςάσεις. δοκεῖ δὲ Διόδωρος πρὸς τὴν πρώτην [u] εὐθὺς ὑπηντηκέναι, διδάσκων ὅτι ἐνδέχεται τῶν συντελεςικῶν ἀληθῶν ὄντων, τὰ τούτων παρατατικὰ ψευδῆ τυγχάνειν. ἔςω γάρ τινα πρὸ ἐνιαυτοῦ γεγαμηκέναι, καὶ ἕτερον μετ᾽ ἐνιαυτόν. οὐκοῦν ἐπὶ τούτων τὸ μὲν, οὗτοι ἔγημαν, ἀξίωμα συντελεςικὸν ὂν, ἀληθές ἐςι· τὸ δ᾽, οὗτοι γαμοῦσι, παρατατικὸν καθεςὼς, ψεῦδός ἐςιν. ὅτε γὰρ οὗτος ἐγάμει, οὔπω οὗτος ἐγάμει· καὶ ὅτε οὗτος ἐγάμει, οὐκέτι οὗτος ἐγάμει. τότε δ᾽ ἂν ἦν ἀληθὲς ἐπ᾽ αὐτῶν τὸ, ὅτι γαμοῦσιν, εἰ ὁμόσε ἐγάμουν. δύναται οὖν τοῦ συντελεςικοῦ ἀληθοῦς ὄντος, ψεῦδος εἶναι τὸ τούτου παρατατικόν. τοιοῦτο δέ ἐςι καὶ τὸ, Ελένη τρεῖς ἔσχεν ἄνδρας. [X] οὔτε γὰρ ὅτε Μενέλαον εἶχεν ἐν Σπάρτῃ ἄνδρα, οὔθ᾽ ὅτε Πάριν ἐν Ιλίῳ, οὔθ᾽ ὅτε θανόντος τούτου, Δηϊφόβῳ ἐγαμήθη, ἀληθές ἐςι τὸ παρατατικὸν, τὸ, τρεῖς ἔχει ἄνδρας, ἀληθοῦς ὄντος τοῦ συντελεςικοῦ, τοῦ τρεῖς ἔσχεν ἄνδρας. σοφίζεται δὲ ἐν τούτοις ὁ Διόδωρος, καὶ παρ᾽ ἀμφιβολίαν βούλεται ἡμᾶς πλανᾷν. τὸ γὰρ, οὗτοι ἔγημαν, δύο σημαίνει· ἓν μὲν πληθυντικὸν, καὶ ἴσον τῷ, οὗτοι συνέγημαν, ὅπερ ἐςὶ ψεῦδος· ἕτερον δὲ τὸ κατὰ περίληψιν ἑνικοῦ πράγματος ἐγκεκλιμένου ἀπὸ τοῦ, οὗτος ἔγημε, καὶ ἑτέρου ἑνικοῦ, τοῦ, οὗτος ἔγημεν. ὧν πάλιν ἑνικῶν τὰ παρατατικά ἐςιν ἀληθῆ, τὸ, οὗτος γαμεῖ, καὶ τὸ, οὗτος γαμεῖ. ἐπ᾽ ἀμφοτέρων γὰρ ἀληθῆ γέγονε ταῦτα. ἀμήχανον οὖν ἐςι, τῶν παρατατικῶν ψευδῶν ὄντων, ἀληθῆ εὑρίσκεσθαι τὰ τούτων συντελεςικά· ἀλλὰ ἀνάγκη συναναιρεῖσθαι ἢ συνυπάρχειν τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις. νὴ Δί᾽ ἀλλ᾽ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἑτέραν ὁ Διόδωρος κομίζεται παραμυθίαν, [Y] σαφεςέρῳ χρώμενος ὑποδείγματι. βαλλέσθω γὰρ, φησὶ, σφαῖρα εἰς τὸν ὑπερκείμενον ὄροφον. οὐκοῦν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς βολῆς χρόνῳ, τὸ μὲν παρατατικὸν ἀξίωμα, ἅπτεται ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς, ψεῦδός ἐςιν· ἔτι γὰρ ἐπιφέρεται. ὅταν δὲ ἅψηται τῆς ὀροφῆς, γίνεται ἀληθὲς τὸ συντελεςικὸν, τὸ, ἥψατο ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς. ἐνδέχεται ἄρα ψευδοῦς ὄντος [Z] τοῦ παρατατικοῦ, ἀληθὲς ὑπάρχειν τὸ συντελεςικόν· καὶ διὰ τοῦτο μὴ κινεῖσθαι μέν τι παρατατικῶς, κεκινῆσθαι δὲ συντελεςικῶς. μήποτε δὲ κἀνταῦθα πλανᾶται; τὸ γὰρ παρατατικὸν τὸ

NOTÆ.

U πρὸς τὴν πρώτην] Quæ fuit Sect. 91. ſeq.

X Ελένη τρεῖς ἔσχεν ἄνδρας] De Helena ejusque tribus maritis Menelao, Paride, hujusque fratre Deiphobo, quibus omnibus pariter infidelis fuit, rapi etiam ante ſe paſſa a Theſeo, adi, ſi placet quæ congeſſit Petrus Bælius tomo ſecundo Dictionarii.

Y παραμυθίαν] Probationem, ut ſupra Sect. 88.

Z ψευδοῦς ὄντος] MS. Ciz, ψευδοῦς.

ἅπτε-

ἅπτεται ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς, γίνεται ἀληθές, οὐχ ὅτε φέρεται ἐν τῷ μεταξὺ ἀέρι ἡ σφαῖρα, ἀλλ' ὅτε ἄρχεται ἅπτεσθαι τῆς ὀροφῆς. ὅταν δὲ τερματίσασα [A] τὴν ψαῦσιν, ὑπονοστήσῃ, τότε καὶ τὸ συντελεστικὸν γίνεται ἀληθὲς, τὸ, ἥψατο ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς. ἄτοπος οὖν ἐστιν ὁ Διόδωρος, τοῦ μὲν κεκινῆσθαι περιεχόμενος ὡς ἀληθοῦς, τοῦ δὲ κινεῖσθαι ἀφιστάμενος ὡς ψευδοῦς· δέον ἢ ἀμφοτέροις συγκατατίθεσθαι, ἢ ἀμφοτέρων ἀφίστασθαι. οἱ δὲ φάσκοντες δύνασθαί τι κινεῖσθαι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ· καὶ τοῦτο μὲν τὰς σφαίρας, [B] τοῦτο δὲ τοὺς ἄξονας, καὶ τὰ τύμπανα παρατιθέμενοι, οὐ λύουσι τὴν ἀπορίαν, ἀλλ' ὁμοίως ἐγκυλίονται αὐτῇ. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων σωμάτων, καθὼς καὶ ἀνώτερον [C] ὑπεδείκνυμεν, καθ' ὁλότητα μὲν μένει ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· κατὰ μέρη δὲ ἀλλάττει τοὺς τόπους· τοῦ μὲν ἄνω ἀντιλαμβάνοντος τὸν τοῦ κάτω τόπον· τοῦ δὲ κάτω, τὸν τοῦ ἄνω. εἰ δὲ τοῦτο, μένει τὰ τῆς ἀπορίας. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων σωμάτων μέρος, ἤτοι ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ μή ἐστιν. οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἐστιν, ὡς παρεστήσαμεν· οὔτε ἐν ᾧ μή ἐστιν, ὡς ἐδείξαμεν. οὐκ ἄρα κινεῖται. ἀλλ' ἀνακολούθως ἔφασκόν τινες [D] παρὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ κινουμένου κεκομίσθαι τὸν λόγον. νοεῖται [E] γὰρ τὸ κινούμενον ὡς δυοῖν ἐχόμενον τόπων· τοῦ τ' ἐξ οὗ κινεῖται, τοῦ τ' εἰς ὃν μετέρχεται. ῥάδιον δέ ἐστι καὶ πρὸς τούτους ὑπαντῶντας λέγειν, ὅτι κἂν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκε τὴν τοῦ κινουμένου νόησιν, οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον· διὰ τὸ μὴ περὶ τῆς νοήσεως τοῦ κινεῖσθαι νῦν εἶναι τὴν ζήτησιν τοῖς ἀπορητικοῖς προηγουμένως, ἀλλὰ περὶ τῆς ὑπάρξεως, ὑπὲρ ἧς οὐδὲν εἰρήκασιν οἱ τῇ τοιαύτῃ χρησάμενοι ἐνστάσει. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν τὸν λόγον ἀνατρέψωμεν, [F] οὐδὲν ἕξουσιν εἰπεῖν πρὸς ἡμᾶς. ὅταν γὰρ φάσκωσι τὸ κινούμενον δυοῖν ἔχεσθαι τόπων, τοῦ τε ἐν ᾧ ἐστι, καὶ τοῦ εἰς ὃν φέρεται, πευσόμεθ' αὐτῶν, πότε μέτεισιν ἀπὸ τοῦ ἐν ᾧ ἐστι τόπου τὸ κινούμενον εἰς τὸν ἕτερον; ἆρά γε ὅτε ἐν τῷ πρώτῳ ἐστὶν, ἢ ὅτε ἐν τῷ δευτέρῳ; ἀλλ' ὅτε μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ ἐστὶν, οὐ μετέρχεται εἰς ἕτερον· ἔτι γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ ἐστίν. ὅτε δὲ οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ δευτέρῳ, πάλιν οὐ μετέρχεται, ἀλλὰ μετελήλυθεν ἤδη. τῶν γὰρ ἀμηχάνων ἐστὶ καὶ τῶν ἀνεπινοήτων, τὸ, μετελθεῖν τι ἐξ ἐκείνου τοῦ τόπου τοῦ ἐν ᾧ μή ἐστιν. ὥστε κἂν τοιαύτην ἔχωμεν τοῦ κινουμένου νόησιν, μένει οὐδὲν ἧττον ἡ ἀρχῆθεν ἀπορία. καὶ μὴν οἱ λέγοντες διχῶς καλεῖσθαι [G]

Globus tangit tectum, eſt verum, non quando fertur globus in aëre intermedio, ſed quando incipit tangere tectum. Quando autem tactu terminato redierit, tunc etiam Perfectum eſt verum, nempe *Globus tetigit tectum.* Ineptus eſt ergo Diodorus, qui motum fuiſſe amplectitur ut verum, ſed moveri rejicit tanquam falſum: quum oporteat aut utrique aſſentiri, aut ab utroque recedere. 103. Qui autem dicunt poſſe aliquid moveri in eo in quo eſt loco, & tum ſphæras, tum axes, & tympana adducunt, non ſolvunt dubitationem, ſed in ea pariter involvuntur. Unumquodque enim horum corporum, ſicut ſuperius oſtendimus, per totum quidem manet in eodem loco: per partes autem mutat loca, ſuperiore quidem apprehendente locum inferiorem: inferiore autem ſuperiorem. 104. Quod ſi ita eſt, manet dubitatio. Pars enim uniuscujusque horum corporum, aut movetur in eo in quo eſt loco, aut in eo in quo non eſt. Sed neque in eo in quo eſt, ut oſtendimus: neque in eo in quo non eſt, ut monſtravimus. Non ergo movetur. 105. Non conſequenter autem dicebant aliqui, allatum argumentum recedere a notione rei quæ movetur. Intelligi enim id quod movetur, tanquam duobus hærens locis, nempe & illo ex quo movetur, & iſto ad quem tranſit. Facile eſt autem eis occurrendo dicere, quod etiamſi contigit ejus quod movetur talem eſſe notionem, nihil id ad propoſitum: quod nunc non agant præcipue Dubitatores de notione motus, ſed de exiſtentia, de qua nihil dixerunt qui hac uſi ſunt objectione. 106. Verumenimvero ſi etiam everterimus illorum argumentum, nihil poterunt adverſus nos dicere. Nam cum objecerint id quod movetur, duobus hærere locis, nempe & illo in quo eſt, & iſto ad quem fertur, ex eis ſciſcitabimur, quando id quod movetur, tranſit ab eo in quo eſt loco ad alterum? Num quando eſt in primo, an quando in ſecundo? Sed quando eſt quidem in primo loco, non tranſit ad alterum. eſt enim adhuc in primo. 107. Quando autem non eſt in eo, ſed in ſecundo, rurſus non tranſit, ſed jam tranſiit. Neque enim fieri, imo ne cogitari quidem poteſt, aliquid tranſire ex eo loco in quo non eſt. Quamobrem etiamſi ejus quod movetur, talem habeamus notionem, manet nihilominus quæ ab initio fuit dubitatio. 108. Præterea qui dicunt locum vocari duobus

N O T Æ.

A τερματίσασα] Ita recte MS. Ciz. pro θερματίσασα, quod in editis erat.

B τὰς σφαίρας] Supra Sect. 93.

C καθὼς καὶ ἀνώτερον] Sect. 52. hujus libri.

D ἔφασκόν τινες] Sect. 94.

E νοεῖται] Ita legendum (vel νοεῖσθαι) pro νοεῖ, ut eſt in editis, aut pro νόει quod habet MS. Ciz.

F λόγον ἀνατρέψωμεν] Etiamſi argumentum Diodori removeamus dicamusque eſſe alienum, atque ut adverſarii volunt ἀνακόλουθον, utpote a notione motus aberrans.

G διχῶς καλεῖσθαι] Supra, Sect. 95.

bus modis, nempe large & exacte, propterea autem & motum poſſe accidere in loco qui large intelligitur: non occurrunt ad propoſitum. Locum enim qui large intelligitur, præcedit qui eſt exacte locus. Neque fieri poteſt ut in loco qui large ſumitur, moveatur aliquid non prius motum in eo qui eſt exacte locus. 109. Quomodo enim ille continet corpus quod movetur, ita etiam qui large ſumitur locus, una cum corpore quod movetur, continet etiam locum qui exacte dicitur. Quomodo ergo nemo poteſt moveri in ſpatio ſtadii, qui non prius fuerit motus in ſpatio cubiti: ita fieri non poteſt ut in loco large ſumpto moveatur, quod non movetur in eo qui eſt exacte locus. 110. Rogavit autem Diodorus expoſitum adverſus motionem argumentum, inhærens loco exacte ſumto. Si in eo ergo auferatur motus, nulla relinquitur ratio pro loco qui large dicitur. Dicere enim infirmum eſſe argumentum propterea quod incipiat a disjuncto, & hoc disjunctum reddat falſum, eſt plane nugatorium. 111. Proba conſecutione enim gaudet argumentum, & hanc vim habet: Si quid movetur, debet moveri altero ex prius dictis modis. Non eſt autem ſecundum ergo nec primum. Si enim quum ſit primum, eſt ſecundum: ſi non eſt ſecundum, nec erit primum. Quod quidem recte habet etiam ex hypotheſibus ipſorum Dialecticorum. 112. Atque hæc quidem neceſſe erat dicere ad ea quæ objiciuntur contra allatum a Diodoro argumentum. Affert vero idem alias quoque rationes non tam graves, ſed magis ſophiſticas: quas exponemus, ut poſſimus unamquamque earum in disquiſitione declinare. Jam enim dicit, *Quod movetur, eſt in loco: quod autem eſt in loco, non movetur: quod ergo movetur, non movetur.* 113. Quum ſit autem duplex motus, unus ex potiore parte, alter plenus: atque ex potiore parte ſit, in quo quum plures moveantur partes corporis, paucæ quieſcunt: plenus autem, in qua moventur omnes partes corporis: videtur ex his duobus motibus, is qui eſt ex potiori parte, illum qui plenus eſt, præcedere. 114. Ut enim omnino moveatur aliquid, hoc eſt totum per totum, debet prius intelligi moveri ex parte potiore. Quomodo ut quis fiat ad plenum canus, debet prius ex potiore parte fuiſſe canus: & ut capiatur totus aliquis cumulus, oportet prius majorem partem fuiſſe cumuli: Similiter eſt ne-

τὸν τόπον, ἐν πλάτει τὲ καὶ κατὰ ἀκρίβειαν· διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὴν κίνησιν ἐν τῷ κατὰ πλάτος νοουμένῳ τόπῳ δύνασθαι συμβαίνειν· οὐ πρὸς νοῦν ὑπαντῶσι. προηγεῖται γὰρ τοῦ κατὰ πλάτος νοουμένου τόπου ὁ κατ᾽ ἀκρίβειαν. καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἐν τῷ κατὰ πλάτος τόπῳ κινηθῆναί τι, μὴ προκινηθὲν ἐν τῷ κατ᾽ ἀκρίβειαν. ὡς γὰρ οὗτος περιεκτικός ἐστι τοῦ κινουμένου σώματος, οὕτως ὁ κατὰ πλάτος τόπος [H] σὺν τῷ κινουμένῳ σώματι, καὶ τὸν κατ᾽ ἀκρίβειαν τόπον περιέσχηκε. καθάπερ οὖν οὐδεὶς δύναται ἐν σταδιαίῳ κινεῖσθαι διαστήματι, μὴ προκινηθεὶς ἐν τῷ πηχυαίῳ διαστήματι· ὧδε τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἐν τῷ κατὰ πλάτος τόπῳ κινεῖσθαι, μὴ κινούμενον ἐν τῷ κατ᾽ ἀκρίβειαν. ἠρώτηκε δὲ ὁ Διόδωρος τὸν ἐκκείμενον λόγον, κατὰ τῆς κινήσεως, τοῦ κατ᾽ ἀκρίβειαν ἐχόμενος τόπου. τοίνυν ἀναιρουμένης ἐπὶ τούτου τῆς κινήσεως, οὐθεὶς ἀπολείπεται λόγος ἐπὶ τοῦ κατὰ πλάτος τόπου. τὸ μὲν γὰρ μοχθηρὸν εἶναι [I] τὸν λόγον φάσκειν, διὰ τὸ ἀπὸ διεζευγμένου ἄρχεσθαι, καὶ τοῦτο ψευδοποιεῖν τὸ διεζευγμένον, τελέως ἐστὶ ληρῶδες. κατ᾽ ἀκολουθίαν γὰρ γέγονε τὰ τῆς ἐρωτήσεως, καὶ δύναμιν ἔχει τοιαύτην· εἰ κινεῖταί τι, κατὰ τὸν ἕτερον τῶν προειρημένων τρόπων ὀφείλει κινεῖσθαι. οὐχὶ δέ γε τὸ δεύτερον, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον. εἰ γὰρ ὄντος τοῦ πρώτου, ἐστὶ τὸ δεύτερον, τοῦ δευτέρου μὴ ὄντος, οὐδὲ τὸ πρῶτον ἔσται. ὅπερ καὶ κατὰ τὰς αὐτῶν τῶν διαλεκτικῶν ὑποθέσεις, ὑγιές ἐστι. ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὰ ἀντιλεγόμενα τῷ ὑπὸ Διοδώρου κομισθέντι λόγῳ ἀναγκαῖον ἦν εἰπεῖν. κομίζει δὲ καὶ ἄλλους τινὰς λόγους οὐχ οὕτως ἐμβριθεῖς, ἀλλὰ σοφιστικωτέρους. ὧν τὴν ἔκθεσιν ποιησόμεθα, εἰς τὸ δύνασθαι κατὰ τὰς ζητήσεις ἕκαστον αὐτῶν ἐκκλίνειν. εὐθέως γάρ φησιν, τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ ἐστί· τὸ δὲ ἐν τόπῳ ὂν οὐ κινεῖται· τὸ ἄρα κινούμενον οὐ κινεῖται. διττῆς δὲ οὔσης κινήσεως, μιᾶς μὲν τῆς κατ᾽ ἐπικράτειαν, δευτέρας δὲ, τῆς κατ᾽ εἰλικρίνειαν· [K] καὶ κατ᾽ ἐπικράτειαν μὲν ὑπαρχούσης, ἐφ᾽ ἧς τῶν πλειόνων κινουμένων μερῶν τοῦ σώματος, ὀλίγα ἠρεμεῖ· κατ᾽ εἰλικρίνειαν δὲ, ἐφ᾽ ἧς πάντα κινεῖται τὰ τοῦ σώματος μέρη· δοκεῖ τούτων τῶν δυοῖν κινήσεων, [L] ἡ κατ᾽ ἐπικράτειαν προηγεῖσθαι τῆς κατ᾽ εἰλικρίνειαν. ἵνα γάρ τι εἰλικρινῶς κινηθῇ, τουτέστιν ὅλον δι᾽ ὅλου, πρότερον ὀφείλει νοεῖσθαι κατ᾽ ἐπικράτειαν κινούμενον. ὃν τρόπον ἵνα τὶς κατ᾽ εἰλικρίνειαν γένηται πολιὸς, ὀφείλει κατ᾽ ἐπικράτειαν προπεπολιῶσθαι· καὶ ἵνα τις κατ᾽ εἰλικρίνειαν ληφθῇ σωρὸς, ὀφείλει κατ᾽ ἐπικράτειαν γεγονέναι σωρός· κατὰ τὸν ὅμοιον

NOTÆ.

H ὁ κατὰ πλάτος τόπος] In MS. Ciz. τόπος deeſt

I μοχθηρὸν εἶναι] Supra, Sect. 96.

K τῆς κατ᾽ ἐπικράτειαν -- τῆς κατ᾽ εἰλικρίνειαν] Obſcure Hervetus *ex dominatu* & *ex ſinceritate*. Nam ἡ κατ᾽ ἐπικράτειαν κίνησις eſt ubi τὰ ἐπικρατῆ μέρη, potiores partes moventur: ἡ κατ᾽ εἰλικρίνειαν vero, ubi μέρη ſunt εἰλικρινῆ, partes moventur meræ atque univerſæ, nullis admixtis quieſcentibus.

L τῶν δυοῖν κινήσεων] MS. Ciz. δυεῖν.

τρόπον ἡγεῖσθαι δεῖ τῆς κατ' εἰλικρίνειαν κινήσεως, τὴν κατ' ἐπικράτειαν. ἐπίτασις γὰρ τῆς κατ' ἐπικράτειάν ἐστιν, ἡ κατ' εἰλικρίνειαν. οὐχὶ δέ γε ἐστί τις κατ' ἐπικράτειαν κίνησις, ὡς παραστήσομεν· τοίνυν οὐθ' ἡ κατ' εἰλικρίνειαν γενήσεται. ὑποκείσθω γὰρ ἐκ τριῶν ἀμερῶν συνεστὼς σῶμα, δυοῖν μὲν κινουμένων, ἑνὸς δὲ ἀκινητίζοντος. τοῦτο γὰρ ἡ κατ' ἐπικράτειαν ἀπαιτεῖ κίνησις. οὐκοῦν εἰ προσθείημεν τέταρτον ἀμερὲς ἀκινητίζον τούτῳ τῷ σώματι, πάλιν γενήσεται κίνησις. εἴπερ γὰρ τὸ ἐκ τριῶν ἀμερῶν συγκείμενον σῶμα, δυοῖν μὲν κινουμένων, ἑνὸς δὲ ἀκινητίζοντος, κινεῖται· καὶ τετάρτου προστεθέντος ἀμεροῦς κινήσεται. ἰσχυρότερα γὰρ τὰ τρία μέρη μεθ' ὧν πρότερον ἐκινεῖτο, τοῦ προστεθέντος ἑνὸς ἀμεροῦς. ἀλλ' εἴπερ τὸ ἐκ τεσσάρων ἀμερῶν συγκείμενον σῶμα κινεῖται, κινήσεται καὶ τὸ ἐκ πέντε. ἰσχυρότερα γάρ ἐστι τὰ τέσσαρα ἀμερῆ, [M] μεθ' ὧν πρότερον ἐκινεῖτο, τοῦ προστεθέντος ἀμεροῦς. καὶ εἰ τὸ ἐκ τῶν πέντε συγκείμενον κινεῖται, πάντως καὶ ἐκ τοῦ προσελθόντος ἀμεροῦς κινήσεται, ἰσχυροτέρων ὄντων τῶν πέντε παρὰ τὸ ἕν. καὶ οὕτω μέχρι μυρίων ἀμερῶν προέρχεται ὁ Διόδωρος, δεικνὺς ὅτι ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ κατ' ἐπικράτειαν κίνησις. ἄτοπον γάρ φησιν τὸ λέγειν κατ' ἐπικράτειαν κινεῖσθαι σῶμα, ἐφ' οὗ ἐνακισχίλια ἐνακόσια ἐνενήκοντα ὀκτὼ ἀκινητίζει ἀμερῆ, καὶ δύο μόνον κινεῖται. ὥστε οὐδὲν κατ' ἐπικράτειαν κινεῖται. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ κατ' εἰλικρίνειαν. ᾧ ἕπεται τὸ μηδὲν κινεῖσθαι. ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν ἐπιχείρησις τοιαύτη πως ἐστί. φαίνεται δὲ καὶ σοφιστική, καὶ παρακείμενον ἔχουσα τὸν ἔλεγχον. ἅμα γὰρ τῇ τοῦ πρώτου ἀμεροῦς προσθέσει, οἴχεται ἡ κατ' ἐπικράτειαν κίνησις· δυοῖν κινουμένων ἀμερῶν, δυοῖν δὲ ἀκινητιζόντων. ὅθεν τὰς μὲν τοιαύτας ἐπιχειρήσεις παραιτητέον. ἐκείνοις δὲ μάλιστα χρηστέον τοῖς λόγοις· εἰ κινεῖταί τι, νῦν κινεῖται· εἰ νῦν κινεῖται, ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ κινεῖται· εἰ δὲ ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ κινεῖται, ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ ἄρα κινεῖται. εἰ γὰρ μερίζεται ὁ ἐνεστὼς χρόνος, πάντως εἰς τὸν παρῳχημένον [N] καὶ μέλλοντα μερισθήσεται. καὶ οὕτως οὐκ ἔτ' ἔσται ἐνεστώς. εἰ δ' ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ τι κινεῖται, ἀμερίστους τόπους διέρχεται. εἰ δὲ ἀμερίστους τόπους διέρχεται, οὐ κινεῖται. ὅτε γάρ ἐστιν ἐν τῷ πρώτῳ ἀμερεῖ τόπῳ, οὐ κινεῖται· ἔτι γάρ ἐστιν ἐν τῷ πρώτῳ ἀμερεῖ τόπῳ. ὅτε δέ ἐστιν ἐν τῷ δευτέρῳ ἀμερεῖ τόπῳ, πάλιν οὐ κινεῖται, ἀλλὰ κεκίνηται. [O] οὐκ

ceſſe, ut motus qui eſt ex potiori parte præcedat motum plenum. Ejus enim qui eſt ex potiori parte, intenſio eſt motus plenus. 115. Non eſt autem ullus motus ex potiori parte, ut oſtendemus: nec ergo erit motus plenus. Ponatur enim corpus conſtans ex tribus inſecabilibus partibus, ex quibus duæ quidem moveantur, una autem non moveatur. hoc enim poſtulat motus ex potiori parte. 116. Igitur ſi addiderimus quartam inſecabilem partem quæ itidem non moveatur huic corpori, rurſus erit motus. Nam ſi corpus quod conſtat ex tribus inſecabilibus partibus, duabus motis, movetur, una, non mota: quarta quoque addita parte individua, movebitur. Sunt enim fortiores tres partes cum quibus prius movebatur, quam una individua addita. Sed ſi movetur corpus quod conſtat ex quatuor individuis partibus, movebitur etiam quod ex quinque. Sunt enim quatuor partes fortiores, cum quibus movebatur, quam inſecabilis pars addita. 117. Et, ſi movetur id quod conſtat ex quinque, omnino movebitur & ex parte quæ acceſſit, cum quinque ſint fortiores quam una. Et ſic usque ad decies mille partes progreditur Diodorus, oſtendens motum non poſſe conſiſtere qui eſt ex potiore parte. Abſurdum eſt enim, inquit, dicere moveri corpus ex potiori parte, in quo novies mille nongentæ nonaginta octo partes non moventur, & duæ ſolæ moventur. Nihil ergo movetur ex potiori parte. Quod ſi ita eſt, neque plene. Cui eſt conſequens, nihil moveri. 118. Cæterum argumentum quidem eſt ejusmodi. Videtur autem eſſe ſophiſticum & prope ſitam habere confutationem. Nam ſimul cum primæ partis inſecabilis additione perit etiam motus ex potiori parte: quum duæ moveantur partes individuæ, duæ autem non moveantur. Sunt ergo recuſandæ hujusmodi argumentationes. 119. Illis autem maxime utendum eſt argumentationibus: Si quid movetur, nunc movetur: Si nunc movetur, in præſenti tempore movetur: Si in præſenti autem tempore movetur, ergo movetur in tempore individuo. Nam ſi præſens dividitur, omnino dividetur in præteritum & futurum: & ita non erit præſens. 120. Si autem in individuo tempore movetur aliquid, loca pervadit individua. Si autem loca pervadit individua, non movetur. Quando enim eſt in primo loco individuo, non movetur: eſt enim adhuc in primo loco individuo. Quando autem eſt in ſecundo loco individuo, rurſus non movetur, ſed motum eſt. Non

N O T Æ.

M *τὰ τέσσαρα ἀμερῆ*] Ita MS. Ciz. pro *μέρη*.

N *εἰς τὸν παρῳχημένον*] MS. Savil. & Ciz. *παρῳχηκότα*, ſed & illud paſſim occurrit, ut Sect. 190. 191. & alibi.

O *ἀλλὰ κεκίνηται*] Congruenter Diodori Croni ſententiæ, qui docebat *ὅτι κινεῖται μὲν οὐδὲ ἕν, κεκίνηται δέ.* Supra, Sect. 48. & 85. Vide & 143.

ergo movetur aliquid. 121. Ad hæc accedit, quod motus adhæret tribus, nempe corporibus & locis & temporibus: corporibus quidem quæ moventur, locis autem in quibus fit motus, temporibus autem per quæ fit motus. 122. Aut ergo his omnibus diviſis in loca infinita, & in tempora & in corpora infinita, fit motus: aut omnibus deſinentibus in individuum & minimum: aut aliquibus quidem diviſis in infinitum, aliquibus autem deſinentibus in individuum & minimum. Sed ſive omnia ſecentur in infinita, ſive omnia deſinant in individuum, invenietur dubia & exitu carens de motu oratio. 123. Ordine autem argumentari incipiamus a prima opinione, ex qua omnia ſecantur in infininitum. Et qui eam quidem tuentur, dicunt, corpus quod movetur, uno & eodem ſimul tempore conficere confertum ſpatium dividuum: & non quod eſt ſpatii primum, prius apprehendere prima ejus parte, & ſecundum ordine, poſterius: ſed unum totum dividuum ſpatium ſimul & confertim pervadere. quod quidem eſt abſurdum, & varie pugnans cum iis quæ ſenſui apparent. 124. Nam ſi, in his ſenſilibus corporibus, cogitemus aliquem currere per ſpatium ſtadii, omnino ſubjicietur *cogitationi noſtræ*, debere hunc prius conficere primum ſemiſtadium, & ſecundum ordine, poſterius. Cenſere enim ſimul conficere totum ſtadii ſpatium, valde eſt abſurdum. 125. Et, ſi ſecuerimus alterum ſemiſtadium in duas quartas partes, omnino pervadet primum primam quartam partem: &, ſi in plura ſecuerimus, ſimiliter. Et, ſi per illuminatum currat ſtadium, eſt evidens quod non ſimul obumbrabit ſtadium, ſed hanc primum ejus partem, deinde ſecundam, hinc tertiam. 126. Si autem prætercurrat, parietem miniata manu illum tangens, non uno & eodem tempore minio colorabit totum parietem ſtadii, ſed ordine, & prius id quod eſt prius. Quod ergo in ſenſilibus rebus oſtendit ratio, hoc etiam nobis accipiendum eſt in iis quæ cadunt ſub intelligentiam. 127. Porro autem licet quoque aliter hanc tollere opinionem, ad hoc multis & variis utendo hypotheſibus. Ponatur enim ſpatium unius cubiti, & diſtinguatur ac dividatur per medium in duos ſemicubitos: dividatur porro & diſtinguatur etiam in ſpatia unius palmi: ſintque ſolida quæ dividunt, eo ut interrum-

ἄρα κινεῖταί τι. πρὸς τούτοις, πᾶσα κίνησις τριῶν τινῶν [P] ἔχεται, καθάπερ σωμάτων τε καὶ τόπων καὶ χρόνων· σωμάτων μὲν τῶν κινουμένων, τόπων δὲ τῶν ἐν οἷς ἡ κίνησις γίνεται, χρόνων δὲ τῶν καθ' οὓς ἡ κίνησις γίνεται. ἤτοι οὖν πάντων τούτων εἰς ἀπείρους τεμνομένων τόπους καὶ χρόνους καὶ εἰς ἄπειρα σώματα, γίνεται ἡ κίνησις· ἢ πάντων εἰς ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον καταληγόντων· ἢ τινῶν μὲν εἰς ἄπειρον τεμνομένων, τινῶν δὲ εἰς ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον καταληγόντων. ἐάν τε δὲ πάντα εἰς ἄπειρα τέμνηται, ἐάν τε πάντα εἰς ἀμερὲς καταλήγῃ, ἄπορος ὁ περὶ τῆς κινήσεως εὑρεθήσεται λόγος. τάξει δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης στάσεως ποιώμεθα τὴν ἐπιχείρησιν, καθ' ἣν πάντα εἰς ἄπειρον τέμνεται. καὶ δὴ οἱ προεστῶτες αὐτῆς, [Q] φασὶ, τὸ κινούμενον σῶμα ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἄθρουν μεριστὸν ἀνύειν διάστημα· καὶ οὐ τὸ πρῶτον τοῦ διαστήματος πρῶτον ἐπιλαμβάνειν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ μέρει, καὶ τὸ δεύτερον, τῇ τάξει δεύτερον· ἀλλ' ὑφ' ἓν τὸ ὅλον μεριστὸν διάστημα καὶ ἀθρόως διέρχεσθαι. ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον, καὶ ποικίλως τοῖς φαινομένοις μαχόμενον. εἰ γοῦν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τούτων σωμάτων νοήσωμέν τινα κατὰ σταδιαίου τροχάζοντα διαστήματος, πάντως ὑποπεσεῖται, ὅτι ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τὸ πρῶτον ἡμιστάδιον ἀνύειν πρῶτον· καὶ τὸ δεύτερον τῇ τάξει, δεύτερον. τὸ γὰρ ὑφ' ἓν ἀξιοῦν τὸ ὅλον ἀνύειν τοῦ σταδίου [R] διάστημα, τελέως ἄτοπον. καὶ εἰ τέμοιμεν τὸ ἕτερον ἡμιστάδιον εἰς δύο τεταρτημόρια, πάντως πρῶτον διελεύσεται τὸ πρῶτον τεταρτημόριον· καὶ εἰ εἰς πλείονα τέμοιμεν, ὡσαύτως. κἂν κατὰ πεφωτισμένου [S] δὲ τροχάζῃ τοῦ σταδίου, φαίνεται ὡς οὐχ ὑφ' ἓν σκιάσει τὸ στάδιον· ἀλλὰ τὸ μέν τι πρῶτον μέρος, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον. καὶ εἰ παραθέοι δὲ τῷ τοίχῳ, μεμιλτωμένῃ τῇ χειρὶ τούτου ἐφαπτόμενος, οὐχ ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τὸν ὅλον τοῦ σταδίου τοῖχον μιλτώσει· ἀλλὰ κατὰ τάξιν, καὶ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον. ὅπερ οὖν ὁ λόγος [T] ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἔδειξε πραγμάτων, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν προσδεκτέον ἐστὶν ἡμῖν. καὶ ἄλλως δὲ ἔνεστι ταύτην ἀνελεῖν τὴν δόξαν, πολλαῖς καὶ ποικίλαις εἰς τοῦτο χρωμένους ὑποθέσεσιν. ὑποκείσθω γὰρ πηχυαῖον διάστημα, καὶ διωρίσθω κατὰ τὴν μεσότητα εἰς δύο ἡμιπήχεα· διωρίσθω δὲ καὶ τὰ παλαιστιαῖα διαστήματα αὐτοῦ· καὶ ἔσω τὰ διορίζοντα στερεὰ, [U] πρὸς τὸ

NOTÆ.

P τριῶν τινῶν] Infra, Sect. 139. 142. 154. & 169.

Q οἱ προεστῶτες αὐτῆς] Hervetus: *qui ejus ſectæ ſunt principes.* Sed ut latini dicunt *ſtare pro ſententia aliqua*, ita etiam hoc loco προεστῶτας στάσεως, atque infra Sect. 137. προεστῶτας δόξης non aliter poſſum accipere, quam opinionis illius, de qua loquitur, propugnatores defenſoreſque, Stoicos nempe, ut docet noſter infra, Sect. 142. Nam altera opinio Epicuri eſt, ibid. tertia Stratonis, Sect. 155.

R τὸ ὅλον ἀνύειν τοῦ σταδίου] MS. Ciz. διανύειν τοῦ ὅλου. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 76. ſeq.

S πεφωτισμένου] Infra, Sect. 166.

T ὅπερ οὖν ὁ λόγος] MS. Ciz. εἴπερ ἂν, minus bene, licet ita etiam MS. Savil.

U καὶ ἔσω τὰ διορίζοντα στερεὰ] Ita ſenſus legi poſtulat, cum in editis eſſet τὸ διορίζον τὰ στερεά. Eſt autem στερεὸν, φύσιν ἔχον ἀντικοπτικὴν καὶ ἀποβάλλειν δυναμένην τὸ προσπίπτον. Infra, Sect. 137.

ἀντικό-

ἀντικόπτειν καὶ ἱςᾶν δύνασθαι τὸ κινούμενον, ἐφ' ἕνα [X] καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἄθρουν ἀνύει μεριςὸν διάςημα, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον ἡ κίνησις· καὶ τὸ κατὰ τοῦ προειρημένου διαςήματος κινούμενον σῶμα, ὑφ' ἕνα χρονον, ὑφ' οὗ τὰ δύο ἡμιπυχιαῖα διορίζοντος ἀντικοπήσεται σώματος, καὶ ὑπὸ τοῦ τὰ παλαιςιαῖα. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὑπὸ τούτων ἀντικοπήσεται, ἔςαι τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ κεκινημένον καὶ μὴ κεκινημένον. ᾗ μὲν γὰρ ἀντέκοψεν αὐτῷ τὸ διοριςικὸν τῶν ἡμιπηχυαίων διαςημάτων, κεκίνηται τὸ ἡμιπηχυαῖον διάςημα· ᾗ δὲ καὶ τὸ διοριςικὸν τοῦ παλαιςιαίου ἀντέκοψε, πάλιν οὐ κεκίνηται τὸ αὐτὸ διάςημα. ἄτοπον δέ γε τὸ αὐτὸ λέγειν ἅμα κεκινῆσθαι καὶ μὴ κεκινῆσθαι. ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἀξιοῦν, τὸ κινούμενον ἄθρουν ὑφ' ἓν μεριςὸν ἀνύειν διάςημα, καὶ μὴ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον κινεῖσθαι. πάλιν ὑποκείσθω πηχυαῖον διάςημα, καὶ φερέσθω τινὰ σώματα ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἰσοταχῶς, ὡς αἱ κατ' Ἐπίκουρον ἄτομοι. [Y] οὐκοῦν ἐπεὶ ὑπόκειται ταῦτα τὰ σώματα ἰσοταχῶς κινούμενα, πάντως κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ πηχυαίου διαςήματος προσκρούσαντα ἀλλήλοις, ἢ ςήσεται, ἢ ἐκ τοῦ ὅθεν ἦλθε τόπου ἀντικρουσθήσεται. καὶ εἰ μὲν ἵςαται, πρόδηλόν ἐςιν ὅτι ἑκάτερον αὐτῶν ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ ἐκινεῖτο τὸ ἀπὸ τοῦ ἄκρου διάςημα ἄχρι τῆς μεσότητος· ἐν ἄλλῳ δὲ ἔμελλεν ἀνύειν τὸ ἀπὸ τῆς μεσότητος, ὡς ἐπὶ τὸ ἕτερον ἄκρον. εἰ δὲ ἀνταναβάλλεται ὡς ἐπὶ τὰ τοῦ ὅλου διαςήματος ἄκρα, [Z] πάλιν πρoῦπτον, ὡς ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ διῆλθεν ἀπὸ τῶν ἄλλων διαςημάτων, ὡς ἐπὶ τὸ μέσον, ἐν ἄλλῳ δὲ ἀντικρουσθέντα ὑπέςρεψεν, ὡς ἐπὶ τὰ ἄκρα. καὶ οὕτως οὐδέν ἐςι τὸ κινούμενον ὑφ' ἓν ἄθρουν μεριςὸν διάςημα. ἔτι καὶ οὕτως ἐλεγκτέον ἐςὶ τοὺς πάντα μὲν εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι λέγοντας, κινεῖσθαι δὲ τὸ κινούμενον ὑφ' ἓν ἄθρουν μεριςὸν διάςημα προειληφότας. δυοῖν γὰρ ἰσοταχῶς κινουμένων σωμάτων, ὅσον πηχυαῖον διάςημα, ἀκολουθήσει λέγειν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, μὴ τὸ αὐτὸ διάςημα ἑκάτερον ἀνύειν· ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον, τὸ δὲ ἔλαττον· ὅπερ ἐςὶ παρὰ τὴν ἐνάργειαν. διωρίσθω γὰρ τὸ πυχυαῖον διάςημα τοῦ ἑτέρου σώματος κατὰ τὴν μεσότητα· καὶ τὸ διορίζον ἀντικοπτέτω παντὶ προσπίπτοντι. ἐπεὶ οὖν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀξιοῦσιν ἑκάτερον κινεῖσθαι, καὶ τὸ αὐτὸ δυοῖν, τό, τε πηχυαῖον διάςημα καὶ τὰ μέρη τούτου· καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ μὲν τὰ μέρη, ἐν ἄλλῳ δὲ τὸ ὅλον· πάντως ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται τὸ ἕτερον τούτων τῶν σωμάτων

pere & ſiſtere id, quod movetur. Si uno & eodem ſimul tempore confertum conficit ſpatium dividuum, nec in priore parte prius contingit motus: & corpus quod movetur in prius dicto ſpatio, uno tempore interrumpetur a corpore a quo duo dividebantur ſemicubiti, & a quo ſpatia unius palmi. 128. Sed ſi eodem tempore ab his interrumpetur, erit idem ſimul & motum & non motum. Nam quatenus quidem ei obſtitit id quod dividit ſpatia ſemicubitalia, motum eſt per ſpatium ſemicubitale. Quatenus autem obſtitit etiam id quod eſt unius palmi, rurſus non fuit motum per idem ſpatium. Abſurdum eſt autem dicere idem ſimul motum & non motum eſſe. Abſurdum eſt ergo velle quoque ut quod movetur, ſimul & uno tempore ſpatium confertum conficiat dividuum, & non prius moveatur in priori. 129. Rurſus ponatur ſpatium cubitale: & ferantur aliqua corpora ab utroque extremo pari celeritate, ut ex Epicuri ſententia atomi. Quoniam ergo ponuntur hæc corpora moveri pari celeritate, omnino in medio ſpatii cubitalis ſe inter ſe offendentia, aut ſiſtentur ac ſtabunt, aut repellentur in eum locum unde venerunt. 130. Et, ſi ſtant quidem, eſt perſpicuum, quod utrumque eorum alio quidem tempore movebatur id ſpatium quod eſt ab extremo uſque ad medium: in alio autem erat confecturum quod eſt a medio, uſque ad alterum extremum. Si vero repelluntur uſque ad extrema totius ſpatii: rurſus eſt evidens quod in alio quidem tempore tranſiere ab extremis ad medium: in alio autem repulſa reverſa ſunt ad extrema. Et ſic nihil eſt quod ſimul & uno tempore moveatur per confertum ſpatium dividuum. 131. Præterea ſic quoque ſunt refellendi qui dicunt omnia quidem ſecari in infinitum, exiſtimant autem id quod movetur, moveri ſimul & eodem tempore per unum conferrum ſpatium. Nam ſi duo corpora moveantur pari celeritate per cubitale ſpatium, conſequens erit ut dicatur in eodem tempore utrumque non idem ſpatium conficere, ſed alterum quidem amplius, alterum vero minus: quod eſt contra evidentiam. 132. Dividatur enim ſpatium cubitale alterius corporis: & quod dividit, interrumpat quodlibet incurrens. Quoniam ergo cenſent utrumque moveri pari tempore: & idem eſſe duobus & cubitale ſpatium & ejus partes, neque in alio moveri partes, in alio totum: omnino quo tempore movetur alterum horum corporum per totum

NOTÆ.

X τὸ κινούμενον, ἐφ' ἕνα] Lego & diſtingvo τὸ κινούμενον. αἰ ἐφ' ἕνα idque in verſione ſequor.

Y ἰσοταχῶς, ὡς αἱ κατ' Ἐπίκουρον ἄτομοι] Notum eſt Epicurum hanc dediſſe provinciam atomis ſuis ut æquali motu ac velocitate ferantur ſuo deorſum pondere ad lineam, ita tamen ut quo ſe poſſint contingere, declinent paululum, quod ejus commentum explodit Cicero variis in locis. Vide Gaſſendum ad Phyſiol. Epicuri p. 117. Noſtrum infra, Sect. 144. ſeq. inferius pro ἐκ τοῦ ὅθεν ἦλθε τόπου potius εἰς τοὺς ὅθεν ἦλθε τόπους.

Z ὡς ἐπὶ τὰ τοῦ ὅλα διαςήματος ἄκρα] Ita emendo pro

cubitale ſpatium, pari etiam reliquum corpus movebitur ſemicubitale ſpatium, & interruptum ceſſabit. 133. Sed poſitum erat utrumque eorum moveri pari celeritate. Quæ ergo eodem tempore pari moventur celeritate, moventur ſpatium inæquale, quod quidem eſt contra evidentiam. Non ergo ſimul & uno tempore movetur id quod movetur per confertum ſpatium dividuum: ſed in priori prius debet fieri motus. 134. Ad ea quæ dicta ſunt, accedit, quod id quod movetur pari tempore per majus ſpatium, eſt celerius eo quod eodem tempore movetur per minus ſpatium: ut ſi ponamus ſpatio unius horæ alterum ex iis quæ moventur, conficere viginti ſtadia, alterum decem ſolum: dicetur omni rationi convenienter, celerius eſſe quod conficit viginti ſtadia, tardiusque quod decem. 135. Sed hoc quidem quod apparet ſenſibus, & videtur eſſe evidens, tollitur, ſecundum expoſitam hypotheſin, & fit falſum. Erit enim eodem tempore motum & celerius & tardius. quod quidem eſt abſurdum. Si enim non in alio tempore per totum movetur ſpatium cubitale, nec in alio per partes ſpatii cubitalis, ſed in uno & eodem totum tranſit ſpatium, & totius partes: erit idem in eodem tempore & tardius & celerius. 136. Nam quatenus quidem in eo conficit cubitale ſpatium, erit celerius: quatenus autem in eodem ſemicubitale, erit tardius. Eſt autem plane abſurdum dicere eodem tempore eſſe aliquid & celerius & tardius. Non ergo ſimul movetur id quod movetur per confertum ſpatium dividuum: ſed prius in priori. 137. Satis autem convinci poſſunt auctores hujus ſententiæ, etiam ſi tale aliquid ponamus. Sit ſpatium unius digiti: dividaturque per medium in duo ſpatia duorum ſemidigitorum: & ſit id quod dividit, habens naturam reſiſtentem, & quæ poteſt repellere id quod incurrit: ſi moveatur aliquod corpus in eo ſpatio. dico quod ex illa hypotheſi, quoniam quod movetur in eodem tempore, & totum debet conficere ſpatium, & partes totius, oportebit idem in eodem tempore & venire & recedere. quod quidem non poteſt fieri. 138. Nam ſi in uno & eodem tempore conficit totum ſpatium digiti & ejus partes: eſt autem ſpatium digiti, & quod eſt ab extremo usque ad medium, & quod a medio usque ad extremum: eodem tempore & accedet quod movetur, & recedet offendens id quod dividit. Eſt autem præter evidentiam eodem tempore

τὸ ὅλον πηχυαῖον διάστημα, ἐν τῷ ἴσῳ καὶ τὸ λειπόμενον σῶμα κινήσεται τὸ ἡμίπηχυ διάστημα, καὶ ἀντικοπὲν στήσεται. ἀλλ᾽ ὑπέκειτό γε ἰσοταχῶς ἑκάτερον αὐτῶν κινούμενον. τὰ ἄρα ἰσοταχῶς κινούμενα, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἄνισον κινεῖται διάστημα· ὅπερ παρὰ τὴν ἐνάργειάν ἐστι. τοίνυν οὐ κινεῖται τὸ κινούμενον ὑφ᾽ ἓν ἀθρόον μεριστὸν διάστημα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον ἡ κίνησις ὀφείλει γίγνεσθαι. ἔτι πρὸς τοῖς εἰρημένοις τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινούμενον πλέον διάστημα τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔλαττον διάστημα κινουμένου, ταχύτερόν ἐστιν· οἷον ἐὰν ἐν ὡριαίῳ διαστήματι καθ᾽ ὑπόθεσιν τῶν κινουμένων, τὸ μὲν εἰκοσισταδίους ἀνύῃ· τὸ δὲ, δέκα μόνον· λεχθήσεται συμφώνως κατὰ πάντα, ταχύτερον μὲν εἶναι τὸ τοὺς εἴκοσι σταδίους ἀνύον, βραδύτερον δὲ τὸ τοὺς δέκα. ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ φαινόμενον καὶ ἐναργὲς εἶναι δοκοῦν, ἀναιρεῖται, ὅσον ἐπὶ τῇ ἐκκειμένῃ ὑποθέσει, καὶ γίνεται ψεῦδος. ἔσται γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κινούμενον, καὶ ταχύτερον καὶ βραδύτερον· ὅπερ ἦν ἀπεμφαῖνον. εἰ γὰρ οὐκ ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ τὸ ὅλον κινεῖται πηχυαῖον διάστημα, ἐν ἄλλῳ δὲ τὰ τοῦ πηχυαίου διαστήματος μέρη, ἀλλ᾽ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ A τό, τε ὅλον διάστημα διέρχεται καὶ τὰ τοῦ ὅλου μέρη, ἔσται τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ βραδύτερον καὶ ταχύτερον. ᾗ μὲν γὰρ πηχυαῖον ἐν τούτῳ διάστημα ἀνύει, ἔσται ταχύτερον· ᾗ δ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ ἡμιπηχυαῖον, ἔσται βραδύτερον. τελέως δέ ἐστιν ἄτοπον, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ λέγειν τι καὶ ταχύτερον εἶναι καὶ βραδύτερον. τοίνυν οὐ κατ᾽ ἀθρόον μεριστὸν διάστημα κινεῖται τὸ κινούμενον· ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον. ἱκανῶς δ᾽ ἂν ἐλέγχοιντο οἱ ταύτης προεστῶτες τῆς δόξης καὶ διὰ τῆς λεχθησομένης ὑποθέσεως. ἔστω γάρ τι δακτυλιαῖον διάστημα· διῃρήσθω δὲ τοῦτο κατὰ τὴν μεσότητα εἰς δύο ἡμιδακτυλιαῖα διαστήματα· καὶ ἔστω τὸ διορίζον φύσιν ἔχον ἀντικοπτικὴν, καὶ ἀποβάλλειν δυναμένην τὸ προσπίπτον· κινείσθω τε σῶμά τι κατὰ τοῦ τοιούτου διαστήματος· φημὶ δὴ, ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἐπεὶ τὸ κινούμενον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τό, τε ὅλον ἀνύει διάστημα, καὶ τὰ τοῦ ὅλου μέρη, δεήσει τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐλθεῖν τε καὶ ἀπελθεῖν· ὅ ἐστι τῶν ἀδυνάτων. εἰ γὰρ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἀνύει τό, τε ὅλον δακτυλιαῖον διάστημα, καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ· δακτυλιαῖον δ᾽ ἐστὶ διάστημα, τό, τε ἀπὸ τοῦ ἄκρου μέχρι τῆς μεσότητος, καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης μέχρι τοῦ ἄκρου, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἀπελεύσεται τὸ κινούμενον, καὶ προσκροῦσαν τῷ διορίζοντι, κατελεύσεται. παρὰ τὴν ἐνάργειαν δέ ἐστι τὸ

NOTÆ.

ὡς ἐπὶ τῷ τοῦ ὅλου διαστήματος ἄκρῳ, error ex ſimilitudine literarum. inferius recte Edd. ὡς ἐπὶ τὰ ἄκρα.

A ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ] MS. Ciz. τὸ αὐτὸ una eademque res, ut mox: ἔσται τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ βραδύτερον καὶ ταχύτερον. Sed editam lectionem merito prætuli, quæ recurrit etiam Sect. 138. 149. atque aliis in locis.

ἐν τῷ

ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐλθεῖν τε καὶ ἀπελθεῖν· παρὰ τὴν ἐνάργειαν ἄρα, καὶ τὸ οὕτω γίνεσθαι τὴν κίνησιν· ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ λέγειν καὶ ἐκτείνεσθαι τὴν χεῖρα καὶ συστέλλεσθαι· καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ μὲν ἐκτείνεσθαι, ἐν ἄλλῳ δὲ συστέλλεσθαι. ὥστε τὸ μὲν κατ' ἄθρουν διάστημα γίνεσθαι τὴν κίνησιν, οὕτως ἐστὶν ἄπορον τοῖς προειρημένοις ἀνδράσι. [B] πολλῷ δὲ τούτου ἀπορώτερον, τὸ, μὴ κατ' ἄθρουν γίνεσθαι μεριστὸν διάστημα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον, καὶ κατὰ τὸ δεύτερον, [C] δεύτερον. εἰ γὰρ οὕτω γίνεται ἡ κίνησις, πάντων εἰς ἄπειρον τεμνομένων τῶν τε σωμάτων καὶ τόπων καὶ χρόνων, [D] οὐκ ἔσται τις ἀρχὴ κινήσεως. ἵνα γάρ τι κινηθῇ πηχυαῖον διάστημα, ὀφείλει τὸ πρῶτον ἡμίπηχυ διέρχεσθαι πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον τῇ τάξει, δεύτερον. ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ πρῶτον ἀνύσῃ ἡμίπηχυ διάστημα, ὀφείλει τὸ πρῶτον τεταρτημόριον τοῦ πηχυαίου διαστήματος διελθεῖν· εἶτα τό, τε δεύτερον. ἀλλὰ κἂν εἰς πέντε διαιρεθῇ, κἂν εἰς ἕξ, τὸ πρῶτον ἑκτημόριον. παντὸς οὖν τοῦ πρώτου μέρους ἄλλο πρῶτον ἔχοντος μέρος, διὰ τὴν εἰς ἄπειρον τομὴν, ἀνάγκη μηδέποτε ἀρχὴν γίνεσθαι κινήσεως, διὰ τὸ ἀνέκλειπτα εἶναι τὰ μέρη τοῦ διαστήματος καὶ τὰ τοῦ σώματος· καὶ πᾶν τὸ ἐκ τούτων λαμβανόμενον, ἔχειν ἄλλα μέρη.

Πρὸς μὲν οὖν τοὺς εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι λέγοντας, τά τε σώματα καὶ τοὺς τόπους, καὶ τοὺς χρόνους, οὗτοι δέ εἰσιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ταῦθ' ἥρμοζε λέγειν. οἱ δὲ πάντα εἰς ἀμερῆ καταλήγειν ὑπειληφότες, ὡς οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον, νεανικωτέραις μᾶλλον ἐνέχονται [E] ταῖς ἀπορίαις. καὶ πρῶτον ὅτι οὐκ ἔσται κίνησις, ὡς ὁ Διόδωρος ἐδίδασκε, τῶν ἀμερῶν ἐχόμενος τόπων καὶ σωμάτων. τὸ γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ ἀμερεῖ τόπῳ περιεχόμενον ἀμερὲς σῶμα, οὐ κινεῖται. περιείχετο γὰρ ἐν τῷ ἀμερεῖ τόπῳ καὶ ἐκπεπληρώκει τοῦτον. [F] καὶ πάλιν τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ὑποκείμενον, οὐ κινεῖται· κεκίνηται γὰρ ἤδη. εἰ δὲ μήτε ἐν τῷ πρώτῳ τὸ κινούμενον κινεῖται ἐφ' ὅσον ἐστὶν ἐν τῷ πρώτῳ, μήτ' ἐν τῷ δευτέρῳ· παρὰ δὲ ταῦτα τρίτος οὐκ ἐπινοεῖται τόπος· οὐ κινεῖται τὸ λεγόμενον κινεῖσθαι. πάρεστι δὲ καὶ χωρὶς τῆς τοιαύτης ἀπορίας, ἐξ ὑποθέσεως διαβάλλειν τὴν στάσιν τῶν κατ' Ἐπίκουρον. ἔστω γὰρ διάστημα ἐξ ἐννέα τε συγκείμενον ἀμερῶν τόπων στοιχηδὸν τεταγμένων· καὶ κινείσθω κατ' αὐτοῦ δὴ τοῦ διαστήματος δύο ἀμερῆ σώματα, ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων· κινείσθω δὲ ἰσοταχῶς. [G] οὐκοῦν ἐπεὶ ἡ κίνησίς ἐστιν ἰσοταχὴς, δεήσει ἑκάτερον τῶν τοιούτων

accedere aliquid & recedere: igitur quoque contra evidentiam eſt motum ita contingere: quemadmodum ſi quis dicat eodem tempore manum extendi & contrahi: & non alio quidem extendi, alio vero contrahi. 139. Quamobrem ſimul quidem per confertum ſpatium fieri motum, juxta prius dictos viros tantis obnoxium eſt dubitationibus. Sed longe ſubeſt majoribus, non ſimul per confertum dividuum ſpatium fieri motum, ſed prius in priori, ſecundum in ſecundo. Nam ſi ita fit motus, cum omnia ſecentur in infinitum, & corpora & loca & tempora, non erit aliquod principium motus. 140. Nam ut moveatur aliquid ſpatium unius cubiti, debet prius tranſire primum ſemicubitum, & deinde ordine ſecundum. Sed ut & primum conficiat ſpatium ſemicubiti, oportet primum tranſire quartam partem ſpatii unius cubiti, deinde & ſecundam: ſed &, ſi in quinque dividatur, &, ſi in ſex, primam *quinque*, & ſex partium. 141. Cum ergo quævis prima pars aliam primam habeat partem, propter ſectionem in infinitum: neceſſe eſt nunquam fieri principium motus: propterea quod deficere non poſſint partes ſpatii & corporis: & quidquid ex his ſumitur, alias habeat partes.

142. Atque hæc quidem convenit dicere adverſus eos qui dicunt & corpora & loca & tempora ſecari in infinitum: ii autem ſunt Stoici. Nam qui dicunt omnia deſinere in individua, ut Epicurei, implicantur magis etiam urgentibus dubitationibus. 143. Et primum quidem quod non erit motus, ut docebat Diodorus inſequens loca & corpora individua. Corpus enim individuum, quod continetur in primo loco individuo, non movetur: continebatur enim in loco individuo & eum impleverat. Et rurſus quod ponitur in ſecundo, non movetur: jam enim motum eſt. Si autem neque in primo movetur id quod movetur, quatenus eſt in primo, neque in ſecundo: præter hæc autem tertius locus non cadit in cogitationem: non movetur id quod dicitur moveri. 144. Licet etiam abſque hac dubitatione, ex hypotheſi opinionem Epicuri reprehendere. Sit enim ſpatium compoſitum ex novem locis individuis per ſeriem locatis, & moveantur in eodem ſpatio duo corpora individua ab utroque extremo: moveantur autem pari celeritate. 145. Quoniam ergo motus eſt paris celeritatis, oportebit utrumque ex

NOTÆ.

B *τοῖς προειρημένοις ἀνδράσι*] Stoicis, quorum ſententiam oppugnavit a Sect. 129.

C *καὶ κατὰ τὸ δεύτερον,*] In MS. Ciz. deeſt: *κατὰ τό.*

D *σωμάτων, τόπων, χρόνων*] Hæc enim tria ad motum requiri notavit Sect. 121. 154. 169. &c. Inferius ubi *εἶτα τό, τε δεύτερον*, aut aliquid deeſt, aut legendum *εἶτα τότε τὸ δεύτερον*, vel *εἶτα τὸ δεύτερον.*

E *ἐνέχονται*] MS. Ciz. perperam. *ἀνέχονται.* *Νεανικωτέρας ἀπορίας* vocat quæ magis urgent inſtantque, ut juvenum ſolet eſſe vehementior impetus.

F *ἐκπεπληρώκει τοῦτον*] Confer Sect. 85. & 89.

G *ἰσοταχῶς*] Epicuri hoc dogma, atomos æquali velocitate moveri, ut dixi ad Sect. 129.

his corporibus tranſire quaterna loca individua: quum autem pervenerint ad quintum locum, qui eſt inter quaternos utrinque medius: aut ſtabunt, aut ex iis alterum præoccupabit: quo fiet ut alterum quinque loca tranſeat individua, reliquum autem ſolum quatuor. aut neque ſtabunt, neque alterum præoccupabit, ſed quum ambo ſimul concurrerint, ex dimidio occupabunt quintum locum individuum. 146. Atque utrumque quidem ſtare eſt admodum improbabile. Nam cum locus non ſupponatur, & motui nihil reſiſtat, non ſtabunt. Alterum autem prius occupaſſe quam alterum, ſuppoſitioni adverſum eſt, ſupponebatur enim utrumque moveri pari celeritate. 147. Reſtat ergo ut dicatur, quod utraque ſimul concurrentia tenebunt dimidias partes loci qui reſtat. Si itaque hoc quidem tenet dimidiam quæ eſt *in ipſo partem*, illud autem eam quæ eſt *in ipſo*: non erit locus individuus, ſed in duas partes dividuus. Sicque etiam corpora. Eorum enim partes ſi loci partem apprehendunt, non erunt individuæ. 148. Si autem & loca ſunt dividua, & corpora non individua, neceſſe eſt ut tempus etiam non ſit individuum minimumve. Non enim in pari tempore locum individuum tranſit corpus individuum, & partem loci individui: ſed in alio quidem totum locum individuum, in minimo autem ejus partem. *149. Rurſus ſit aliquod ininſtrumentum ſpiculis in altera parte diſtinſtinctum, idque circumagatur ab altero ex extremis in aliquo plano, in uno & eodem tempore: dum extremum circumagitur, circuli deſcribentur, inter ſe differentes magnitudine: & extremus quidem omnes comprehendens, maximus: intimus autem, breviſſimus: & qui inter eos intercedunt, convenienti proportione, ſeu majores & majores a centro nobis perſequentibus: aut minores & minores regre-

σωμάτων ἀνὰ τέσσαρας ἀμερεῖς διέρχεσθαι τόπȣς. φθάσαντα δὲ ἐπὶ τὸν ϖέμπτον τόπον, ὅς ἐϛι μέσος τῶν τεσσάρων καὶ τῶν τεσσάρων· ἢ ϛήσεται, ἢ τὸ ἕτερον [H] αὐτῶν ϖροκαταταχήσει· ὥϛε τὸ μὲν ϖέντε διελθεῖν ἀμερεῖς τόπȣς· τὸ δὲ λειπόμενον, τέσσαρας μόνον· ἢ ȣ̉́τε ϛήσεται, ȣ̉́τε τὸ ἕτερον ϖροκαταταχήσει· συνδραμόντα δὲ ὑφ' ἓν ἀμφότερα ἐξ ἡμισείας διακαθέξει τὸν ϖέμπτον ἀμερῆ τόπον. τὸ μὲν ȣ̉͂ν ἀμφότερα ϛῆναι, ϖάνυ ἐϛὶν ἀπίθανον· τόπȣ γὰρ ȣ̉χ ὑποκειμένȣ, [I] καὶ μηδενὸς ϖρὸς τὴν κίνησιν ἀντικόπτοντος, ȣ̉ ϛήσεται. τὸ δὲ ϖροκαταταχεῖν τȣ͂ ἑτέρȣ τὸ ἕτερον, ϖαρὰ τὴν ὑπόθεσιν· ὑπέκειτο γὰρ ἰσοταχῶς ἑκάτερον αὐτῶν κινȣ́μενον. λείπεται ἄρα λέγειν, ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ συνδραμόντα ἀμφότερα, ἐφέξει τὰς ἡμισείας τȣ͂ λειπομένȣ τόπȣ. εἰ δὲ ἐπέχει, τȣ͂το μὲν τὴν καθ' αὑτὸ [K] ἡμίσειαν, κἀκεῖνο δὲ τὴν καθ' αὑτό· ȣ̉κ ἔϛαι ἀμερὴς ὁ τόπος, ἀλλ' εἰς δύο ἡμισείας μεριϛός. ȣ̔τωσὶ δὲ καὶ τὰ σώματα. μέρη γὰρ αὐτῶν τὸ τȣ͂ τόπȣ μέρος ἐπιλαμβάνοντα, ȣ̉κ ἔϛαι ἀμερῆ. εἰ δὲ καὶ οἱ τόποι μεριϛοὶ καὶ τὰ σώματα ȣ̉κ ἀμερῆ, ἀνάγκη καὶ τὸν χρόνον μὴ εἶναι ἀμερῆ καὶ ἐλάχιϛον. ȣ̉ γὰρ ἐν ἴσῳ χρόνῳ διέρχεται τὸν ἀμερῆ τόπον τὸ ἀμερὲς σῶμα, καὶ τὸ τȣ͂ ἀμερȣ͂ς τόπȣ μέρος· ἀλλ' ἐν ἄλλῳ μὲν τὸν ὅλον ἀμερῆ τόπον, ἐν ἐλαχίϛῳ δὲ τὸ τȣ́τȣ μέρος. ϖάλιν ἔϛω τι κανόνιον [L] κέντροις κατὰ τὸ ἕτερον μέρος διειλημμένον· καὶ τȣ͂το ϖεριαγέσθω ἀπὸ τȣ͂ ἑτέρȣ τῶν ἄκρων κατά τινος ἐπιπέδȣ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ. καὶ δὴ τȣ͂ ἄκρȣ ϖεριαγομένȣ, κύκλοι καταγραφήσονται, μεγέθει διαφέροντες ἀλλήλων· καὶ ὁ μὲν ἐξωτάτω καὶ ϖάντων ϖεριληπτικὸς, μέγιϛος· ὁ δ' ἐνδοτάτω, βραχύτατος· καὶ οἱ μεταξὺ τȣ́των, ἀνάλογοι, ἤτοι μείζȣς καὶ μείζȣς ἀπὸ τȣ͂ κέντρȣ ἐπιόντων ἡμῶν, ἢ ἐλάσσȣς καὶ ἐλάσσȣς ἀπὸ

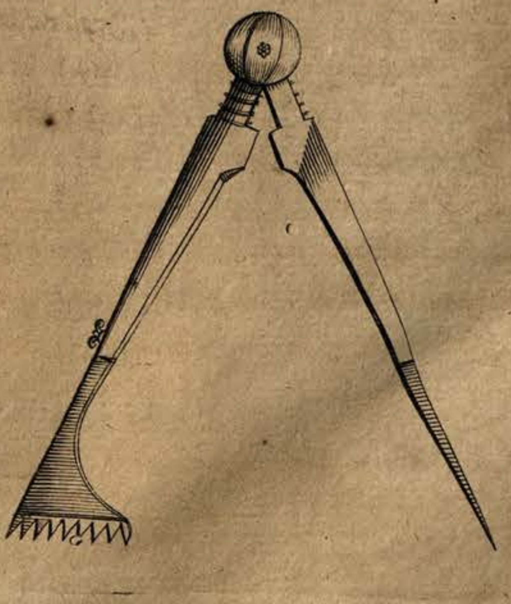
N O T Æ.

H ἢ ϛήσεται, ἢ τὸ ἕτερον] Alterum ἢ, quod in editis aberat, revocavi ex MS. Ciz. in quo mox pro προκαταταχήσει, minus bene legitur προκαταϛχήσει.

I τόπȣ ȣ̉χ ὑποκειμένȣ] Cum nullus ſupponatur locus ſtabilis & firmus motuique reſiſtens in quem atomi illæ decendentes quieſcant.

K τὴν καθ' αὑτὸ ἡμίσειαν] Ita legendum ex MS. Ciz. pro κατὰ ταυτό. Nam reſpondet alterum, quod ſtatim ſequitur, κἀκεῖνο δὲ τὴν καθ' αὑτό.

L ἔϛω τι κανόνιον] Inſtrumentum quod inſtar circini circumductum ex communi centro plures diverſos & longius ſemper ab illo diſtantes circulos deſcribit per κέντρα ſive ſpicula quibus alterum latus ab inferiore parte eſt diſtinctum, ut vides in appoſita figura.

τῆς

τῆς ἐκτὸς περιφερείας ὑποβαινόντων. ἐπεὶ οὖν εἷς ἐστιν ὁ τῆς περιαγωγῆς χρόνος· (ἔστω δὲ ἀμερὴς οὗτος·) ζητῶ πῶς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου καθεστῶτος, καθ' ὃν γέγονε τὰ τῆς καταγραφῆς, μιᾶς δὲ οὔσης καὶ τῆς κινήσεως, διαφέροντες γεγόνασιν ἀλλήλων οἱ κύκλοι· καὶ οἱ μὲν μεγάλοι, οἱ δὲ μικρὰν ἔχοντες τὴν περίμετρον. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι λέγειν, ὅτι τῶν ἀμερῶν χρόνων διαφορά τις ἐστὶ παρὰ τὸ μέγεθος· καὶ διὰ τοῦτο τῶν κύκλων οἱ μὲν ἐν μείζοσι ἀμερέσι καταγραφέντες χρόνοις, εἰσὶ μείζους, οἱ δὲ ἐν ἐλάσσοσι, μικρότεροι. εἰ γὰρ ἕτερος ἑτέρου μείζων ἐστὶν ἀμερὴς χρόνος, οὐκ ἔστιν ἀμερὴς ὁ χρόνος οὐδὲ ἐλάχιστος· καὶ τὸ κινούμενον, οὐ πάντως ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ κινεῖται. πρὸς τούτοις, οὐδὲ ἐκεῖνό ἐστι φάναι, ὅτι εἷς μέν ἐστιν ἀμερὴς χρόνος, καθ' ὃν ἅπαντες καταγράφονται οἱ κύκλοι, [M] τὰ δὲ μέρη τοῦ περιαγομένου κανόνος, οὐκ ἔστιν ἰσοταχῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν ταχύτερον περιάγεται, τὰ δὲ βραδύτερον· καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ταχύτερον περιαγομένων, οἱ μείζους συνίστανται κύκλοι· ὑπὸ δὲ τῶν βραδύτερον, οἱ μικρότεροι. εἰ δὲ τῷ ὄντι τὰ μὲν θᾶττον κινεῖται μέρη, τὰ δὲ βράδιον, ἐχρῆν ἢ διασπᾶσθαι τὸ κανόνιον ἐν τῇ περιαγωγῇ, ἢ κάμπτεσθαί γε πάντως· [N] τινῶν μὲν αὐτοῦ μερῶν προκαταταχούντων, [O] τινῶν δὲ ὑστερούντων. οὔτε δὲ διασπᾶται, οὔτε κάμπτεται. τοίνυν ἄπορός ἐστιν ἡ κίνησις τοῖς πάντα λέγουσιν εἰς ἀμερῆ καταλήγειν. καθόλου τε, εἰ πάντα ἀμερῆ ἐστιν, ὅ, τε χρόνος ἐν ᾧ γίνεταί ἡ κίνησις, καὶ τὸ σῶμα ὅπερ κινεῖται, ὅ, τε τόπος ἐν ᾧ τὰ τῆς κινήσεως συντελεῖται· πάντα κατ' ἀνάγκην τὰ κινούμενα, ἰσοταχῶς κινήσεται, ὥστε τὸν ἥλιον τῇ χελώνῃ γίνεσθαι ἰσοταχῆ. καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ αὐτὴ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ ἀμερὲς ἀνύει διάστημα. ἄτοπον δέ γε πάντα τὰ κινούμενα ἰσοταχῶς λέγειν κινεῖσθαι, ἢ τὴν χελώνην τῷ ἡλίῳ τυγχάνειν ἰσοταχῆ. ἄτοπον ἄρα τὸ πάντων εἰς ἀμερὲς καταληγόντων ἀξιοῦν γίνεσθαι τὴν κίνησιν. λείπεται τοίνυν σκοπεῖν εἰ δύναται κινεῖσθαί τι, τινῶν μὲν εἰς ἄπειρον τεμνομένων, τινῶν δὲ εἰς ἀμερὲς καταληγόντων. καὶ δὴ οὕτως ἠνέχθησαν οἱ περὶ τὸν Στράτωνα τὸν φυσικόν. τοὺς μὲν γὰρ χρόνους, εἰς ἀμερὲς ὑπέλαβον καταλήγειν· τὰ δὲ σώματα καὶ τοὺς τόπους εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι· κινεῖσθαί τε τὸ κινούμενον ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ, ὅλον ἀθροῦν μεριστὸν διάστημα, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρότερον, πρότερον. οὐκοῦν καὶ τὴν τούτων στάσιν δυνατὸν ἔσται διδάσκειν, πάντως προδηλοτέρων [P] ἐχομένους ὑποδειγμάτων. ὑποκείσθω

gredientibus ab externa ſuperficie. 150. Quoniam ergo unum tempus eſt circumactionis, (ſit autem id individuum,) quæro quo modo, quum ſit unum & idem tempus, in quo facta eſt deſcriptio, ſit autem unus quoque motus, facti ſunt inter ſe differentes circuli: & alii magni, alii parvum habentes ambitum. 151. Neque enim licet dicere, quod temporum individuorum ſit aliqua differentia ratione magnitudinis: & ideo ex circulis, qui deſcribuntur in majoribus individuis temporibus, ſint majores: quique in minoribus, ſint minores. Si enim alterum altero majus eſt tempus individuum, non eſt tempus individuum, neque minimum: & quod movetur, non omnino movetur in tempore individuo. 152. Ad hæc accedit, quod nec illud licet dicere, quod unum quidem ſit tempus individuum, in quo omnes deſcribuntur circuli, partes autem inſtrumenti quod circumagitur, non ſint paris celeritatis: ſed aliæ citius circumagantur, aliæ tardius: & ab iis quidem quæ circumagantur celerius, majores conſtituantur circuli: ab iis vero quæ tatdius, minores. 153. Si autem re vera aliæ partes moventur celerius, aliæ tardius: oporteret aut diſtrahi inſtrumentum in circumactione, aut inflecti omnino, aliquibus ejus partibus præaccelerantibus, aliquibus tardantibus. Sed neque diſtrahitur, neque inflectitur. Eſt ergo motus omnino dubius iis qui dicunt omnia deſinere in individua. 154. Et in ſumma ſi omnia ſunt individua, & tempus in quo fit motus, & corpus quod movetur, & locus in quo efficitur motus: neceſſario omnia quæ moventur, movebuntur pari celeritate, adeo ut Sol celeritate ſit par teſtudini. Ipſe enim & ipſa in tempore individuo conficit ſpatium individuum. Eſt autem abſurdum dicere omnia quæ moventur, moveri pari celeritate, aut teſtudinem celeritate eſſe parem Soli. Eſt ergo abſurdum cenſere, fieri motum deſinentibus omnibus in individuum. 155. Reſtat ergo ut conſideremus an poſſit aliquid moveri, ſi aliqua ſecentur in infinitum, aliqua vero deſinant in individuum. Et ſic quidem opinatus eſt Strato Phyſicus. Nam exiſtimabat tempora deſinere in individuum: corpora autem & loca ſecari in infinitum: & moveri quod movetur, in tempore individuo totum ſimul & confertum dividuum ſpatium, & non prius in priori. 156. Ergo eorum quoque opininonem poſſumus docere, ſi adhibeamus exempla clariora. Pona-

N O T Æ.

M καταγράφονται οἱ κύκλοι] MS. Savil. *περιγράφονται.* Idem codex mox *περισσομένου*, perperam pro *περιαγομένου.*

N ἢ κάμπτεσθαί γε πάντως] In MS. Savil. & Ciz. particula *γε* omittitur. Etiam in Ciz. male *καλύπτεσθαι* eſt, pro *κάμπτεσθαι.*

O προκαταταχούντων] Idem Ciz. *προκαταταχυνόντων.*

P πάντως προδηλοτέρων] Ita ſcripſi pro *πάντων προδηλό-*

tur

tur enim ſpatium quatuor digitorum: & corpus quod movetur, id ſpatium conficiat in duobus temporibus individuis: ita ut alterum ſpatium duorum digitorum tranſeat in uno tempore individuo, & quod reſtat rurſus in uno. Cum tale quid autem ſuppoſuerimus, auferatur ab eo ſpatio ſpatium unius digiti: adeo ut quod reſtat ſpatium, ſit trium digitorum. 157. Sed ſi totum ſpatium quatuor digitorum in duobus temporibus individuis tranſeat corpus quod movetur, omnino ſpatium trium digitorum conficiet in uno individuo tempore & dimidio: in uno quidem ſpatium duorum digitorum, in dimidio autem id quod reſtat unius digiti. Et ita ſi individui dimidio deficiat tempus individuum, non eſt aliquod tempus individuum, ſed hoc quoque diſſectum eſt in partes. 158. Eadem eſt ratio ſi quintum digitum addiderimus ſpatio quatuor digitorum. Quomodo enim movebitur id quod movetur? Num in tempore individuo? Sed quoniam duplum quoque conficiebat in tempore individuo, erit quod movetur in eodem tempore, velox ſimul & tardum. Quatenus enim ſpatium duorum digitorum in tempore individuo conficit, velox erit: quatenus autem in æquali tempore tranſit ſpatium unius digiti, erit tardum. Si autem in minore quam individuo tempore conficit quintum digitum, eſt dividuum tempus individuum. quod quidem nolunt. 159. Quinetiam ſi in tempore individuo quod movetur, ſimul confertum dividuum conficit ſpatium, quieſcet aliquid ſine cauſa, ut oſtendemus. Non quieſcit autem aliquid ſine cauſa. Non fit ergo motus hoc modo. 160. Sit enim rectum aliquod ſpatium, utpote decem cubitorum: & aliquod grave corpus, utpote globus plumbeus, uno minimo tempore conficiat totum hoc ſpatium, ſuperne deorſum. Sed addatur etiam huic ſpatio aliud ſpatium unius cubiti, adeo ut totum ſit undecim cubitorum: & ab extremo rurſus emittatur globus. 161. Cum ergo pervenerit ad partem ejus quod eſt decem cubitorum, principium autem undecimi, aut quieſcet, aut hoc quoque permeabit. Corpus enim adeo grave & quod fertur per aërem, etiamſi nihil reſiſtat, ſi quieſcet, omnino quieſcet ſine cauſa. quod quidem eſt abſurdum. 162. Si autem movebitur, quoniam tranſit totum ſpatium decem cubitorum in uno tempore individuo: quod reſtat ſpatium unius cubiti, cum ſit

γὰρ τετραδακτυλιαῖον διάστημα, καὶ ἀνυέτω τοῦτο τὸ κινούμενον σῶμα ἐν δυσὶν ἀμερέσι χρόνοις· ὥστε τὸ ἕτερον διδακτυλιαῖον [Q] ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ διέρχεσθαι, καὶ τὸ λειπόμενον πάλιν ἐν ἑνί. τοιαύτης δὲ οὔσης ὑποθέσεως ἀφαιρείσθω τοῦ τοσούτου διαστήματος δακτυλιαῖον διάστημα. ὥστε τὸ περιλειπόμενον διάστημα τριδακτυλιαῖον γίνεσθαι. ἀλλ' εἰ τὸ ὅλον τετραδακτυλιαῖον διάστημα ἐν δυοῖν ἀμερέσι χρόνοις τὸ κινούμενον σῶμα διήρχετο, πάντως τὸ τριδακτυλιαῖον ἀνύσει ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ χρόνῳ καὶ ἡμίσει· ἐν ἑνὶ μὲν τὸ διδακτυλιαῖον διάστημα, ἐν ἡμίσει δὲ τὸ λειπόμενον δακτυλιαῖον. καὶ οὕτως εἰ ἔστι τοῦ ἀμεροῦς χρόνου ἡμίσει λειπόμενος ἀμερὴς χρόνος, οὐκ ἔστι τις ἀμερὴς χρόνος, ἀλλὰ καὶ οὗτος εἰς μέρη τέμνηται. ὁ δ' αὐτὸς λόγος εἰ πέμπτον δάκτυλον προσθῶμεν τῷ τετραδακτυλιαίῳ διαστήματι. πῶς γὰρ τοῦτο κινήσεται τὸ κινούμενον; ἆρά γε ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ; ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὸ διπλοῦν ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ διήνυεν, ἔσται τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κινούμενον, ταχύ τε ἅμα καὶ βραδύ. ᾗ μὲν διδακτυλιαῖον [R] ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ ἀνύει, ταχύ· ᾗ δ' ἐν τῷ ἴσῳ δακτυλιαῖον διέρχεται, βραδύ. εἰ δὲ ἐν ἐλάττονι ἀμεροῦς χρόνου ἀνύει τὸν πέμπτον δάκτυλον, μεριστός ἐστιν ὁ ἀμερὴς χρόνος· ὅπερ οὐ θέλουσι. καὶ μὲν εἰ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ τὸ κινούμενον, ὑφ' ἓν ἄθρουν μεριστὸν ἀνύει διάστημα, στήσεταί τι ἀναιτίως, ὡς παραστήσομεν. οὐχὶ δέ γε ἵσταταί τι ἀναιτίως. οὐκ ἄρα κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον γίνεται ἡ κίνησις. ἔστω γὰρ ὄρθιόν τι διάστημα, οἷον δεκάπηχυ· καὶ βαρύ τι σῶμα, οἱονεὶ μολιβῆ σφαῖρα, ἐν ἑνὶ ἐλαχίστῳ χρόνῳ ἀνυέτω ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, ἄνωθεν κάτω. ἀλλὰ καὶ προστιθέσθω τούτῳ τῷ διαστήματι, ἄλλο πηχυαῖον διάστημα, ὥστε ὅλον γίνεσθαι ἑνδεκάπηχυ· [S] ἀφιέσθω τε [T] πάλιν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἡ σφαῖρα. οὐκοῦν φθάσασα ἐπὶ τὸ μέρος μὲν τοῦ δεκαπήχεος, ἀρχὴν δὲ τοῦ ἑνδεκάτου, ἢ στήσεται, ἢ καὶ τοῦτον διελεύσεται, φημὶ δὲ, τὸν ἑνδεκάπηχυν. ἀλλὰ τὸ μὲν στῆναι ἄτοπον. βαρὺ γὰρ οὕτως σῶμα καὶ δι' ἀέρος φερόμενον, καὶ μηδενὸς ἀντικόπτοντος, εἰ στήσεται, πάντως ἀναιτίως [U] στήσεται· ὅπερ ἦν ἄτοπον. εἰ δὲ κινήσεται, ἐπεὶ τὸ ὅλον δεκάπηχυ διάστημα ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ διέρχεται χρόνῳ, τὸ λειπόμενον πυχυαῖον διάστημα τῆς αὐτῆς

NOTÆ.

τερον, poſteriorem emendationem confirmante etiam interprete & Codice Savil.

Q διδακτυλιαῖον] Sic omnino legendum ex interprete & MS. Ciz. pro τὸ δακτυλιαῖον.

R διδακτυλιαῖον] Sic iterum recte Ciz. pro vitioſo δὴ δακτυλιαῖον.

S ἑνδεκάπηχυ] Ita legendum pro ἐν δεκάπηχυ.

T ἀφιέσθω] Ita recte editi, licet in MS. Ciz. ἀφικέσθω.

U εἰ στήσεται, πάντως ἀναιτίως] Ita recte Ciz. nam in editis perperam interpunctio erat poſt πάντως.

οὔσης

οὔσης κινήσεως, ἐν δεκάτῳ μέρει τοῦ ἀμεροῦς χρόνου διελεύσεται. ὥστε τὸν ἀμερῆ χρόνον πρὸς τῷ [X] μὴ εἶναι ἀμερῆ, ἔτι καὶ εἰς δέκα μέρη τετμῆσθαι. καὶ μὴν εἰ τὸ κινούμενον ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ χρόνῳ ὅλον ἀνύει μεριστὸν διάστημα, ἐξ ἀνάγκης ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ἐν πᾶσι γενήσεται τοῖς τοῦ διαστήματος μέρεσιν. εἰ δὲ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐν πᾶσι γενήσεται τοῖς τοῦ διαστήματος μέρεσιν, οὐκ ἔσται κεκινημένον τὸ διάστημα, ἀλλὰ ἐπεσχηκός· ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν ἐν ἑνὶ καὶ ἀμερεῖ χρόνῳ κινεῖται τὸ κινούμενον μεριστὸν διάστημα· ἐπεὶ ἔσται τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν, πεφωτισμένον τε καὶ ἀφώτιστον. ὑποκείσθω γὰρ διπηχυαῖον διάστημα. καὶ τούτου ὁ μὲν ἕτερος πῆχυς πεπυρώσθω, ὁ δ' ἕτερος ἐψύχθω. εἰ δὴ [Y] τὸ κινούμενον, ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀμερεῖ χρόνῳ τὸ ὅλον τοῦτο ἐπιλαμβάνει διάστημα, ὅτε μὲν κατὰ τοῦ πεπυρακτωμένου πήχεός ἐστιν, ἔσται πεπυρακτωμένον· ὅτε δὲ κατὰ τοῦ ἐψυγμένου, ἐψυγμένον. γίνεται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔν τε τῷ πεπυρακτωμένῳ καὶ τῷ ἐψυγμένῳ· τὸ αὐτὸ ἄρα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔσται ἅμα θερμόν τε καὶ ψυχρόν· ὃ τῶν ἀδυνάτων ὑπῆρχεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔφοδον ἔσται διδάσκειν ὅτι ὑφ' ἓν ταυτὸ ἔσται καὶ πεφωτισμένον [Z] καὶ ἀφώτιστον· ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τὴν ἐνάργειαν. πρὸς τούτοις δεήσει ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ὁπηλίκον ἄν τις ὑποθῆναι διάστημα, κεκινῆσθαι λέγειν τὸ κινούμενον. οἷον, ἔστω τετραδακτυλιαῖον διάστημα, καὶ διῃρήσθω, εἰς ὀκτὼ μέρη· εὐσήμου τε χάριν διδασκαλίας, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῦ μέρος καλείσθω, ἄλφα, τὸ δὲ δεύτερον, βῆτα, [A] τὸ δὲ τρίτον, γάμμα, καὶ κατὰ τὰ ἑξῆς ὁμοίως. εἰ δὴ τὸ κινούμενον ἐν' ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ μεριστὸν ἀνύει διάστημα, ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται τὸ πρῶτον, δεύτερον διάστημα, ἐν τῷ αὐτῷ δυνήσεται κινεῖσθαι τὸ δεύτερον, τρίτον διάστημα. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ αὐτῷ, κινήσεται καὶ τὸ τρίτον, τέταρτον, καὶ οὕτω μέχρις ἀπείρου. ὥστε ἐν ἑνὶ καὶ ἀμερεῖ χρόνῳ [B] κινήσεται τὸ ὅλον τῆς γῆς διάστημα. εἰ οὖν μήτε εἰς ἄπειρον [C] οὔσης τῆς τομῆς, μήτε εἰς ἀμερὲς [D] τῆς καταλήξεως, μήτε τινῶν [E] μὲν εἰς ἄπειρον τεμνομένων, τινῶν δὲ εἰς ἀμερὲς καταληγόντων, σώζεται ἡ κίνησις, ῥητέον μηδὲν εἶναι κίνησιν. οἷς ἕπεται ἡ ἐποχὴ, διά τε τὴν τῆς ἐναργείας, [F] καὶ διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων αὐτῇ λόγων [G] ἰσοσθένειαν.

idem motus, tranſibit in decima parte temporis individui. Quo fit ut tempus individuum præter id quod non eſt individuum, ſectum ſit etiam in decem partes. 163. Præterea ſi id quod movetur in uno tempore individuo totum conficit ſpatium dividuum, neceſſario in uno & eodem tempore erit in omnibus ſpatii partibus. Si autem in uno & eodem tempore erit in omnibus partibus ſpatii, non erit motus in ſpatio, ſed quies: quod quidem eſt abſurdum. 164. Non ergo in uno & individuo tempore movetur quod movetur per ſpatium dividuum: quandoquidem erit idem in eodem tempore calidum & frigidum, illuminatumque & non illuminatum. Ponatur enim ſpatium duorum cubitorum: & ejus alter quidem cubitus ſit igne calefactus, alter vero frigeat. 165. Si igitur quod movetur, in uno & eodem tempore individuo, hoc totum conficit ſpatium: quando eſt in cubito calefacto erit calidum, & quando in frigido, frigidum. Eſt autem eodem tempore in calefacto & frigido. Idem ergo eodem tempore erit calidum ſimul & frigidum: quod non poteſt fieri. 166. Verumenimvero eadem quoque ratione licebit docere quod ſimul erit idem illuminatum & non illuminatum: quod ipſum quoque eſt contra evidentiam. Ad hæc accedit, quod quantumcumque poſueris ſpatium, oportebit etiam dicere per illud ſpatium eodem tempore moveri id quod movetur. 167. Ut, ſit ſpatium quatuor digitorum, & diviſum ſit in octo partes: & apertioris doctrinæ gratia, prima quidem ejus pars vocetur A, ſecunda autem B, tertia vero C, & ſic deinceps. Si igitur id quod movetur, in uno & eodem tempore dividuum conficit ſpatium, in quo tempore ab A movetur B, eodem tempore poterit a B etiam moveri C. ſed ſi eodem tempore, etiam a C movebitur D, & ſic usque ad infinitum. Quamobrem in uno tempore individuo movebitur totum terræ ſpatium. 168. Si ergo, neque ſi ſit ſectio in infinitum, neque ſi deſinatur in individuum, neque ſi aliqua quidem ſecentur in infinitum, aliqua vero deſinant in individuum, ſalvus poteſt eſſe motus, dicendum eſt nihil eſſe motum. Quibus eſt conſequens ſuſtinendam eſſe aſſenſionem, propter evidentiæ & rationum ei contrariarum paria momenta.

NOTÆ.

X πρὸς τῷ] Ita recte idem Ciz. & Savil. pro πρὸς τό.

Y εἰ δὴ] MS. Ciz. εἰ δέ.

Z πεφωτισμένον] Supra, Sect. 125.

A τὸ δὲ δεύτερον βῆτα] Ita MS. Savil. pro τὸ δεύτερον αὐτοῦ. Mox pro πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον, non dubito Sextum ſcripſiſſe litteras quibus ſe uſurum jam ſignificavit, A, B, Γ, Δ. idque in verſione expreſſi, ut ſupra Sect. 71.

B ἐν ἑνὶ καὶ ἀμερεῖ χρόνῳ] MS. Ciz. omittit καί.

C μήτε εἰς ἄπειρον] Ut viſum Stoicis Sect. 123. ſeq.

D μήτε εἰς ἀμερὲς] Quæ Epicuri ſententia Sect. 142. ſeq.

E μήτε τινῶν] Quæ Stratonis Phyſici opinio, Sect. 155. ſeq.

F τῆς ἐναργείας] Evidentiæ quæ motum dari ſvadet, Sect. 66. ſeq.

G τῶν ἀντικειμένων λόγων] A Sect. 70. ad 168.

III. De Tempore.

169. Cum motus, ut dixi, tribus adhæreat, nempe & corpori quod movetur, & loco in quo movetur, & tempori per quod conficitur motus: quoniam de corpore & loco dubitavimus, tentabimus etiam quærere de tempore. Fortaſſe enim de eo quoque dubia cernetur oratio, & Phyſicis qui ponunt mundum eſſe æternum, & iis qui ab aliquo tempore eum dicunt eſſe conſtitutum. 170. Atque nonnulli quidem docent tempus eſſe *ſpatium motus mundi:* alii vero *ipſum mundi motum.* Sed neque ex primorum, neque ex ſecundorum ſententia eſt aliquod tempus. Si enim ſpatium motus & ipſe motus nihil eſt præter id quod movetur: tempus quod eſt ſpatium motus mundani, aut magis proprie mundanus motus, nihil erit præter mundum qui movetur: ſed mundus aliquo modo ſe habens fiet tempus. quod quidem eſt abſurdum. 171. Et aliter, Mundi quidem motum contingit intelligere per aliquod tempus ceſſantem. quamobrem tempus non eſt mundi motus. 172. Et aliter, Omnis motus fit in tempore. quamobrem mundi quoque motus erit in tempore. Tempus autem non eſt in tempore. Aut enim erit in ſe ipſo, aut in alio, vel in aliis. Neque vero erit in ſeipſo. erit enim idem, & unum & duo. Neque aliud in alio, propterea quod neque præſentium aliqua ſunt in tempore non præſenti, neque non præſentium in præſenti. Ergo nec propterea dicendum eſt mundi motum eſſe tempus. 173. Rurſus quomodo motus fit in tempore, ita etiam quies. Sed quo modo nemo dicit quietem eſſe tempus, ita neque mundi motum rite quis tempus pronuntiat. Et mundi motus perpetuo eſt idem: Tem-

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΥ. [H]

ΤΗΣ κινήσεως τριῶν ὡς προεῖπον [I] ἐχομένης, σώματός τε τοῦ κινουμένου, καὶ τόπου, τοῦ ἐν ᾧ κινεῖται, καὶ χρόνου καθ' ὃν ἡ κίνησις συντελεῖται· ἐπεὶ τό, τε σῶμα καὶ τὸν τόπον [K] ἠπορήσαμεν, πειρασόμεθα καὶ περὶ χρόνου ζητεῖν. τάχα γὰρ καὶ περὶ τούτου ὁ λόγος ἄπορος φανεῖται τοῖς τε αἰώνιον ὑποτιθεμένοις εἶναι τὸν κόσμον [L] φυσικοῖς, καὶ τοῖς ἀπό τινος χρόνου λέγουσιν αὐτὸν συνεστάσθαι. καὶ δή τινές φασι χρόνον εἶναι διάστημα [M] τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως· οἱ δὲ αὐτὴν τὴν τοιαύτην τοῦ κόσμου κίνησιν. οὔτε δὲ κατὰ τοὺς πρώτους οὔτε κατὰ τοὺς δευτέρους γίνεταί τις χρόνος. εἴπερ γὰρ τὸ διάστημα τῆς κινήσεως, καὶ ἡ κίνησις οὐδέν ἐστι παρὰ τὸ κινούμενον· ὁ χρόνος τῆς κοσμικῆς κινήσεως διάστημα καθεστὼς, ἢ ἰδιαίτερον, κοσμικὴ κίνησις, οὐδὲν ἔσται παρὰ τὸν κινούμενον κόσμον· [N] ἀλλὰ κόσμος πως ἔχων γενήσεται ὁ χρόνος· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. καὶ ἄλλως, τὴν μὲν κίνησιν τοῦ κόσμου ἐνδέχεται νοεῖν κατά τινα χρόνον μὴ οὖσαν· ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τοῦ κόσμου κίνησις χρόνος. καὶ ἄλλως, πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ γίνεται· διὸ καὶ ἡ τοῦ κόσμου κίνησις ἐν χρόνῳ γενήσεται. [O] ὁ δὲ χρόνος ἐν χρόνῳ οὐ γίνεται. ἤτοι γὰρ ἐν αὐτῷ γενήσεται, ἢ ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλοις. οὔτε δὲ ἐν αὐτῷ γένοιτ' ἄν· ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς καὶ εἷς καὶ δύο. οὔτε ἕτερος ἐν ἑτέρῳ· διὰ τὸ μήτε τινὰ τῶν ἐνεστώτων γίνεσθαι ἐν τῷ μὴ ἐνεστῶτι, μήτε τινὰ τῶν μὴ ἐνεστώτων ἐν τῷ ἐνεστῶτι. τοίνυν οὐδὲ διὰ τοῦτο ῥητέον κόσμου κίνησιν [P] εἶναι τὸν χρόνον. πάλιν ὥσπερ ἡ κίνησις ἐν χρόνῳ γίνεται, οὕτω καὶ ἡ μονή. ἀλλ' ὃν τρόπον οὐδεὶς λέγει τὴν μονὴν εἶναι χρόνον, οὕτως οὐδὲ τὴν τοῦ κόσμου κίνησιν δεόντως χρόνον ἀποφαίνεται. ἥ, τε τοῦ κόσμου κίνησις διὰ παντός ἐστιν ἡ αὐτή· ὁ δὲ χρό-

NOTÆ.

H περὶ χρόνου] In MS. Savil. & Ciz. titulus eſt: εἰ ἔστι χρόνος.

I τριῶν ὡς προεῖπον] Supra Sect. 121. 140. 142. 154. Nec omittendum quod in MS. Ciz. legitur: τριῶν οὐσιῶν.

K τό, τε σῶμα καὶ τὸν τόπον] De corpore diſputatum ſuperiore libro Sect. 366. ſeq. de loco, libro præſente a Sect. 37.

L αἰώνιον τὸν κόσμον] Materiam mundi æternam ſtatuere tantum non omnes gentium Philoſophi, perſvaſi ex nihilo nihil fieri, ut per nobiliores Græcorum ſectas docuit Jac. Thomaſius ὁ μακαρίτης in Exercitationibus de Stoica mundi exuſtione. Mundum vero qualis hodie eſt, alii ab æterno extitiſſe, alii ab æterno formatum a Deo, alii in tempore demum a Deo conditum, alii in tempore prodiiſſe quomodocunque ac temere coaluiſſe ſtatuerunt. Ab æterno extitiſſe quibus viſus eſt, illis Mundus fuit vel Deus ipſe, ut Spinoſæ, atque olim Critolao apud Philonem p. 732. tradenti quod αἴτιος αὐτῷ ὁ κόσμος τοῦ ὑπάρχειν, & Plinio lib. 2. c. 1. quem ſi audimus, *Mundum numen eſſe credi par eſt, æternum, immenſum, neque genitum neque interiturum unquam.* vel æterna Dei & neceſſaria emanatio, ut Ariſtoteli ex cujus ſententia Mundus eſt *ſine genitura, ſine interitu* ut mentem ejus exponit Chalcidius p. 379. Ariſtotelem ſecuti Theophraſtus, Dicæarchus multique alii: Vide Cenſorinum c. 4. & Eugubinum lib. VII. de perenni Philoſophia. Ante Ariſtotelem idem defenſitavit præter Xenophanem, Parmenidem, & Meliſſum (de quibus Stobæum vide p. 44. Eclog. Phyſ.) Ocellus Lucanus libro περὶ τοῦ παντὸς, qui etiamnum exſtat, & cujus ipſis verbis quandoque & argumentis Ariſtoteles utitur. Mundum ab æterno formatum ex materia coæterna a Deo, Platonis opinio fuit, & Timæi, multorumque Pythagoricorum & Philoſophorum veteris Academiæ, Procli item, &, qui eum adverſus Jo. Philoponum conatur defendere, Simplicii. Atque inter ipſos Chriſtianos Origenes non videtur alienus ab hac ſententia fuiſſe, Platonicis uſus argumentis, ut conſtat e Photio Cod. 232. in eo tamen ab Ethnicis illis diverſus, quod ex nihilo feciſſe omnia Deum, & materiam ab æterno ſibi ipſum formaſſe atque rebus omnibus incorporaſſe non dubitavit, quod junioribus etiam Platonicis quibusdam, & ex Pythagoricis Philolao perſvaſum fuiſſe notavi lib. 2. Bibl. Græcæ c. 12. §. 7. In tempore autem factum a Deo Mundum qui docuerunt, vel ſtatuerunt illum conditum eſſe ἐξ οὐκ ὄντων atque e nihilo, ut divinitus edoctus Moyſes, eumque ſecuti Judæi ac Chriſtiani, vel ex materia Deo coæterna, ut Thales, Anaxagoras & Stoici. Denique in tempore quidem ſed ſine Dei providentia coaluiſſe, Anaximandri, Democriti atque Epicuri delirium eſt.

M χρόνον εἶναι διάστημα] Vide dicta ad 3. Pyrrhon. Sect. 136. Per κόσμον cœlum & cœleſtia corpora intellige. Infra, Sect. 174.

N τὸν κινούμενον κόσμον] In editis male erat τὸ κινούμενος κόσμος.

O ἐν χρόνῳ γενήσεται] Ita recte MS. Savil. & Ciz. pro οὐ γενήσεται.

P κόσμου κίνησιν] Manifeſto mendo in editis erat κόσμον.

νος οὐ διὰ παντός ἐστιν ὁ αὐτός, ἀλλ᾽ ὅτε μὲν ὁ αὐτὸς λέγεται, ὅτε δὲ ἄνισος· καὶ ὅτε ἄνισος, ὅτε μὲν πλείων, ὅτε δὲ ἐλάττων. ἕτερον ἄρα ἐστὶν ἡ τοῦ κόσμου κίνησις, καὶ ἕτερον ὁ χρόνος. οἵ γε μὴν τὴν τοῦ κόσμου κίνησιν ἀνελόντες, [Q] τὴν δὲ γῆν κινεῖσθαι δοξάσαντες, ὡς οἱ περὶ Ἀρίσταρχον [R] τὸν Μαθηματικὸν, οὐ κωλύονται νοεῖν χρόνον. τοίνυν ἕτερον εἶναι λεκτέον τὸν χρόνον, καὶ οὐ ταυτὸν τῇ τοῦ κόσμου κινήσει. οἵ τε ἐν καταγείοις τισὶ καὶ ἀλαμπέσι σπηλαίοις βιοτεύοντες, καὶ οἱ ἐκ γενετῆς πῆροι, [S] τῆς μὲν τοῦ κόσμου κινήσεως ἔννοιαν οὐκ ἔχουσι· καθίσαντες δὲ καὶ ἀναστάντες, καὶ περιπατήσαντες, ἔννοιαν χρόνου λαμβάνουσι τοῦ ἐν ᾧ τὰ τρία ταῦτα ἐνήργησαν· [T] καὶ πλείονος μὲν τοῦ ἐν ᾧ τὰ τρία, ἐλάσσονος δὲ τοῦ ἐν ᾧ τὰ δύο, ἐλαχίστου δὲ τοῦ ἐν ᾧ τὸ ἕν. εἰ δὲ δυνατὸν νοῆσαι χρόνον, μὴ νοοῦντας τὴν οὐράνιον περιφορὰν, ἕτερόν ἐστιν αὕτη, καὶ ἕτερον ὁ χρόνος. Ἀριστοτέλης δὲ [U] χρόνον ἔφασκεν εἶναι ἀριθμὸν τοῦ ἐν κινήσει πρώτου καὶ ὑστέρου. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ὁ χρόνος, συμμνημόνευσίς τις [X] τοῦ ἐν κινήσει πρώτου καὶ ὑστέρου· τὸ ἠρεμοῦν καὶ ἀκινητίζον οὐκ ἔσται ἐν χρόνῳ. ἢ εἴπερ ἐστὶν ἐν χρόνῳ τὸ ἀκινητίζον· ὁ δὲ χρόνος ἐστὶν ἀριθμὸς τοῦ ἐν κινήσει πρώτου καὶ ὑστέρου· ἔσται τὸ ἐν χρόνῳ ἠρεμοῦν καὶ κινούμενον· ὅπερ ἀδύνατον. διόπερ Στράτων ὁ Φυσικὸς [Y] ἀποστὰς τῆσδε τῆς ἐννοίας, ἔλεγεν χρόνον ὑπάρχειν μέτρον πάσης κινήσεως καὶ μονῆς. παρήκει γὰρ πᾶσι τοῖς κινουμένοις ὅτε κινεῖται, καὶ πᾶσι τοῖς κινητοῖς, [Z] ὅτε ἀκινητίζει. καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ γινόμενα, ἐν χρόνῳ γίνεται. μήποτε δὲ πάμπολλά ἐστι καὶ τὰ τούτῳ μαχόμενα· αὔταρκες δὲ νῦν ἐκεῖνο λέγειν, ὅτι τὸ μετροῦν τὴν κίνησιν ἢ τὴν μονὴν, ἐν χρόνῳ γίνεται, καὶ οὐκ ἔστι χρόνος. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν εἴη τὸ μετροῦν τὴν κίνησιν καὶ

pus autem non eſt perpetuo idem, ſed aliquando idem dicitur, aliquando inæquale: & quando quidem inæquale, aliquando plus, aliquando vero minus. Aliud eſt ergo mundi motus, & aliud tempus. 174. Iis quidem certe qui mundi motum ſuſtulerunt, terram autem moveri ſunt opinati, ut Ariſtarchus Mathematicus, nihil hoc obſtat quo minus tempus mente concipiant. Aliud ergo dicendum eſt eſſe tempus, & non idem quod motum mundi. 175. Et qui in ſubterraneis & obſcuris antris vitam agunt, & qui ab ortu ſunt cæci, motus quidem mundi non habent notionem: cum autem ſedent & ſurgunt & ambulant, accipiunt notionem temporis in quo hæc tria peregerunt: & majoris quidem, in quo tria: minoris, in quo duo: minimi, in quo unum. Si autem poteſt fieri ut tempus mente concipiamus, non cogitantes cœleſtem circumvolutionem, aliud eſt iſta, & aliud tempus. 176. Ariſtoteles vero dicebat tempus eſſe *numerum ejus quod eſt in motu prius & poſterius.* Si hoc autem eſt tempus, nempe recordatio ejus quod eſt in motu prius & poſterius: id quod quieſcit & non eſt in motu, non erit in tempore. Aut ſi id quod non movetur, eſt in tempore: tempus autem eſt numerus ejus quod eſt in motu prius & poſterius: id quod eſt in tempore, & quieſcet & movebitur. quod quidem non poteſt fieri. 177. Quamobrem Strato Phyſicus recedens ab hac notione, dicebat tempus eſſe *menſuram omnis motus & quietis.* Porrigitur enim ad omnia quæ moventur, quando moventur: & ad omnia immota, quando non moventur. Et propterea omnia quæ fiunt, fiunt in tempore. 178. Sed videndum annon ſint plurima, quæ ei repugnant. Nunc tamen ſufficit illud dicere, quod id quod metitur motum aut quietem, eſt in tempore, & non eſt tempus. Quod ſi ita eſt, id quod metitur motum & quie-

N O T Æ.

Q κόσμου κίνησιν ἀνελόντες] Stoici atque alii Philoſophi *κόσμον* non ſemper ponunt pro univerſo, ſed interdum etiam ſpeciatim *κόσμος* illis, ut hoc loco & ſupra Sect. 170. eſt *ἡ τῶν ἀστέρων διακόσμησις*, terræque opponitur. Vide Simplicium in limine commentarii ad Ariſtotelis 1. de cœlo, Philonem de mundi incorruptibilitate, ſub init. Achillem Tatium ad Aratum, c. 5. Menagium ad Laërtii VII. 138. & Svidam in *κόσμος*. Sic *Mundum* paſſim pro cœlo ponunt etiam Latini ſcriptores Ennius, Lucretius, Tibullus. Manilius, Seneca Tragicus, Plinius, Arnobius, Claudianus, Macrobius. Vide Rob. Balforeum ad Cleomedem p. 133. & 274.

R οἱ περὶ Ἀρίσταρχον] Hic eſt Ariſtarchus Samius, quem *ἀστρονομικώτατον* vocat Mich. Pſellus de omnifaria doctrina c. 93. & cujus obſervationem ſolſtitii æſtivi factam anno quinquageſimo periodi Calippicæ primæ, hoc eſt Olympiadis CXXV. anno 2. refert Hipparchus apud Ptolemæum lib. 3. magnæ Syntax. cap. 1. p. 63. Hunc Ariſtarchum ideo impietatis accuſatum a Cleanthe, quod terram *τοῦ κόσμου τὴν ἑστίαν* movere auſus eſſet, narrat Plutarchus lib. de facie in Orbe Lunæ p. 923. etſi male ibi *Ἀρίσταρχος Κλεάνθη*, pro *Ἀρίσταρχον Κλεάνθης* legitur, ur notavit Menagius ad Laërtii VIII. 85. Nam hanc Ariſtarchi ſententiam fuiſſe præter Sextum noſtrum & Plutarchum in quæſt. Platonicis p. 1006. teſtatur etiam, qui non diu poſt Ariſtarchum vixit, Archimedes in Pſammite ſub init. *ταῦτα γὰρ ἐν ταῖς γραφομέναις παρὰ τῶν ἀστρολόγων διακρούσας Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος, ὑποθεσίων τινῶν ἐξέδωκεν γράφας, ἐν αἷς ἐκ τῶν ὑποκειμένων συμβαίνει τὸν κόσμον πολλαπλάσιον εἶμεν τοῦ νῦν εἰρημένου. ὑποτίθεται γὰρ τὰ μὲν ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τὸν ἅλιον μένειν ἀκίνητον. τὰν δὲ γᾶν περιφέρεσθαι περὶ τὸν ἅλιον κατὰ κύκλου περιφέρειαν, ὅς ἐστιν ἐν μέσῳ τῷ δρόμῳ κείμενος.* De aliis Philoſophis antiquis, qui idem cum Ariſtarcho ſenſere, dixi lib. 1. Bibliothecæ Græcæ, c. 20. §. 9. ſeq. quemadmodum de Ariſtarcho lib. 3. c. 5. §. 14.

S οἱ ἐκ γενετῆς πῆροι] Ita legendum pro *πηροὶ*, notat enim Heſychius *πῆρον προπερισπωμένως*, ſignificare *τυφλόν*, licet & apud eundem mox male editur *πηρὸν, τὸν παντάπασι μὴ ὁρῶντα*, pro *πῆρον*.

T ἐνήργησαν] MS. Ciz. *ἐνήρτισαν*.

U Ἀριστοτέλης] Vide ad 3. Pyrrhoniar. Sect. 136. & infra Sect. 229. hujus libri.

X συμμνημόνευσίς τις] In MS. Ciz. *τὶς* deſideratur.

Y Στράτων ὁ Φυσικὸς] 3. Pyrrhon. Sect. 137. atque hoc libro infra Sect. 228.

Z πᾶσι τοῖς κινητοῖς] Puto Sextum ſcripſiſſe *ἀκινήτοις*, idque in verſione ſum ſecutus.

tem, non erit tempus. In tempore enim non eſt tempus. Et alioqui ſi tempus propterea eſt menſura motus & quietis, quoniam æque late porrigitur cum motu, quatenus eſt motus, & cum quiete, quatenus eſt quies: quoniam rurſus motus & quies æque late porriguntur cum tempore, non magis erit tempus menſura motus & quietis, quam motus & quies menſura temporis. Et hoc fortaſſe rectius diceretur. Tempus enim eſt quidpiam difficile perſpectu: motus autem & quies facile poteſt percipi. Ex eo autem quod eſt perſpectu difficile, ſumi minime potuerit id quod eſt perceptu facile, ſed contra. Ad Epicurum quoque & Democritum Phyſicos referri videtur temporis notio, quæ eſt hujusmodi: *Tempus eſt viſum diei noctisque ſimile.* per quam rurſus dubia eſt natura temporis. Si enim dies & nox oſtenditur non poſſe conſiſtere, ſequitur ut etiam diei ſimile viſum non ſit tempus, aut non poſſit conſiſtere. Dies enim & qui proprie intelligitur, & qui eſt duodecim horarum, nempe ab ortu Solis usque ad occaſum, nobis Sceptice conſiderantibus videtur non poſſe conſiſtere. Quando enim hora prima exiſtit, nondum exiſtunt cæteræ undecim. Pluribus autem horis non exiſtentibus non erit dies. Et rurſus quando adeſt hora ſecunda, non eſt amplius prima: decem autem quæ reſtant, nondum ſunt. Quamobrem pluribus horis non exiſtentibus, neque ſic erit dies. Cum ergo ſemper ſit una hora, una autem hora non ſit dies: dies non erit. 184. Quin etiam nec una quidem hora conſiſtit. Secundum latitudinem enim ſuam intelligitur: conſtatque ipſa & ex pluribus partibus, quarum aliæ nondum ſunt, aliæ non ſunt amplius. Quo fit ut & quod eſt ex eis compoſitum, non poſſit exiſtere. Si autem neque eſt ulla hora, neque dies, neque ſimiliter nox: neque adeo tempus erit viſum diei ſimile aut nocti. 185. Præterea dies dicitur duobus modis: uno quidem modo, qui conſtat ex duodecim horis: altero autem, aër a Sole illuſtratus. Aut ergo diei qui conſtat ex horis, viſum tempus dicunt eſſe Epicurei, aut tanquam aëris a Sole illuſtrati. 186. Sed diei quidem qui conſtat ex horis, viſum non dixerint eſſe tempus. Iſte enim ipſe dies, eſt tempus, is, inquam, qui eſt duodecim horarum. 187. Quamobrem ſi ejus viſum intelligitur tempus, erit tempus viſum temporis. quod quidem eſt abſurdum. Non ergo dicendum

τὴν μονὴν χρόνος. ἐν χρόνῳ γὰρ οὐ γίνεται χρόνος. ἄλλως τε, εἰ διὰ τοῦτο μέτρον τῆς κινήσεως καὶ τῆς μονῆς ἐστιν ὁ χρόνος, ἐπεὶ ἀντιπαρήκει τῇ τε κινήσει ἐφ᾽ ὅσον ἐστὶ κίνησις, καὶ τῇ μονῇ ἐφ᾽ ὅσον ἐστὶ μονή, ἐπεὶ πάλιν ἡ κίνησις καὶ ἡ μονὴ ἀντιπαρήκει τῷ χρόνῳ, οὐ μᾶλλον ἔσται χρόνος μέτρον τῆς κινήσεως καὶ τῆς μονῆς, ἢ ἡ κίνησις [A] καὶ ἡ μονὴ, μέτρον τοῦ χρόνου. καὶ τοῦτο τάχα βέλτιον ἦν εἰπεῖν. ὁ μὲν γὰρ χρόνος δυσθεώρητόν τι ἐστίν· ἡ δὲ κίνησις καὶ ἡ μονὴ εὐσύνοπτον. ληφθείη δ᾽ ἂν, οὐκ ἐκ τοῦ δυσθεωρήτου τὸ εὐθεώρητον, ἀλλ᾽ ἀνάπαλιν. δοκεῖ δὲ καὶ εἰς τοὺς περὶ Ἐπίκουρον καὶ Δημόκριτον [B] φυσικοὺς τοιαύτη τις ἀναφέρεσθαι τοῦ χρόνου νόησις· χρόνος ἐστὶν ἡμεροειδὲς καὶ νυκτοειδὲς φάντασμα. καθ᾽ ἣν πάλιν ἄπορός ἐστιν ἡ περὶ τοῦ χρόνου φύσις. εἰ γὰρ ἀνυπόστατος δείκνυται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ, ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ἡμεροειδὲς φάντασμα μὴ εἶναι χρόνον, ἢ ἀνυπόστατον ὑπάρχειν. ἡμέρα γὰρ ἡ καὶ ἰδιαίτερον νοουμένη καὶ δωδεκάωρος, τουτέστιν ἡ ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως, σκεψομένοις ἡμῖν ἀνυπόστατος φαίνεται. ὅτε γὰρ ἡ πρώτη ὑφέστηκεν ὥρα, οὔπω αἱ ἕνδεκα ὑφεστᾶσι· τῶν δέ γε πλειόνων ὡρῶν μὴ οὐσῶν, οὐκ ἂν εἴη ἡμέρα. καὶ πάλιν ὅτε ἡ δευτέρα ἐνέστηκεν ὥρα, ἡ μὲν πρώτη οὐκ ἔστιν, αἱ δὲ λειπόμεναι δέκα οὔπω εἰσί. διὸ τῶν πλειόνων μὴ οὐσῶν ὡρῶν, οὐδ᾽ οὕτως ἔσται ἡ ἡμέρα. πάντοτε οὖν μιᾶς ὥρας ὑφεστώσης, τῆς δὲ ἡμέρας μιᾶς ὥρας μὴ οὔσης, οὐκ ἂν εἴη τις ἡμέρα. καὶ μὴν οὐδὲ ἡ μία ὥρα [C] ὑφέστηκε. κατὰ πλάτος γὰρ νοεῖται· ἐκ πλειόνων τε καὶ αὐτὴ συνέστηκε μοιρῶν, ὧν αἱ μὲν οὐδέπω εἰσὶν, αἱ δὲ οὐκέτι. ὥστε καὶ τὸ σύνθετον ἐξ αὐτῶν, ἀνυπόστατον γίνεσθαι. εἰ δὲ μήτε ὥρα τις ἐστὶ, μήτε ἡμέρα, μήτε κατὰ τὸ ἀνάλογον νύξ· οὐδὲ χρόνος ἔσται, ἡμεροειδὲς ἢ νυκτεροειδὲς φάντασμα. καὶ μὴν ἡμέρα λέγεται διχῶς· καθ᾽ ἕνα μὲν τρόπον ἡ ἐκ τῶν δώδεκα ὡρῶν συνεστῶσα· καθ᾽ ἕτερον δὲ, ὁ πεφωτισμένος ἐξ ἡλίου ἀήρ. ἤτοι οὖν τῆς ἐκ τῶν ὡρῶν συνεστώσης ἡμέρας φάντασμα εἶναι λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον τὸν χρόνον, ἢ τῆς [D] ὡς πεφωτισμένου ἀέρος ἐξ ἡλίου. ἀλλὰ τῆς μὲν ἐκ τῶν ὡρῶν συνεστώσης ἡμέρας οὐκ ἂν εἴποιεν φάντασμα εἶναι τὸν χρόνον. αὕτη γὰρ αὐτὴ ἡ ἡμέρα χρόνος ἐστί· φημὶ δὲ τὴν δωδεκάωρον. διόπερ εἰ τὸ φάντασμα ταύτης χρόνος εἶναι νοεῖται, [E] ἔσται ὁ χρόνος τοῦ χρόνου φάντασμα· ὅπερ ἦν ἀπεμφαῖνον. τοίνυν οὐ λεκτέον

N O T Æ.

A ἢ ἡ κίνησις] Ita MS. Ciz. licet articulus ἡ de editis abeſt.

B εἰς τοὺς περὶ Ἐπίκουρον καὶ Δημόκριτον] Infra Sect. 219. & lib. 3. Pyrrhon. Sect. 137.

C ἡ μία ὥρα] Articulus ἡ deeſt in MS. Ciz.

D ἢ τῆς] MS. Ciz. ἢ τοῦ ὡς πεφωτισμένου ἀέρος. Sed rectum eſt τῆς, refertur enim ad ἡμέρας.

E χρόνος εἶναι νοεῖται] In Ciz. deeſt εἶναι.

τὸ τῆς δεκαώρου ἡμέρας φάντασμα, χρόνον ὑπάρχειν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ τῆς [F] ὡς πεφωτισμένου ἀέρος ἡμέρας φάντασμα. αὕτη γὰρ ἐν χρόνῳ γίνεται. καὶ διὰ τοῦτο εἰ χρόνος ἐστὶ τὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ἡμέτερον φάντασμα, ἐν τῷ ἡμετέρῳ φαντάσματι γενήσεται ἡ τοιαύτη ἡμέρα. ὃ πολλῷ τοῦ πρώτου χεῖρόν ἐστι. Φθαρέντος τε τοῦ κόσμου [G] κατὰ Ἐπίκουρον, οὔτε ἡμέρα ἐστὶν, οὔτε νύξ· διὰ δὲ τοῦτο, οὔτε ἡμερήσιον, οὔτε νυκτερήσιον φάντασμα. ἄτοπον δ' ἦν φθαρέντος τοῦ κόσμου λέγειν, μὴ εἶναι χρόνον. καὶ γὰρ ὁπότε καὶ τὸ ἐφθάρθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι, χρόνων ἐστὶν ἐμφατικά. εἰ δὲ τοῦτο, ἕτερον μέν ἐστιν ὁ χρόνος, διάφορον δὲ τὸ ἡμερήσιον ἢ νυκτερήσιον φάντασμα. ἐκ μὲν οὖν τῆς ἐπινοίας, οὕτως ἡ τοῦ χρόνου ὕπαρξις ἠπορήσθω. πάρεστι δὲ καὶ προηγουμένῳ λόγῳ [H] τὸ προκείμενον κατασκευάζειν. εἴπερ γὰρ ἔστι χρόνος, ἤτοι πεπέρασται, ἢ ἄπειρός ἐστιν· [I] οὔτε δὲ πεπέρασται, ὡς παραστήσομεν, οὔτε ἄπειρός ἐστιν, ὡς διδάξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι χρόνος. εἰ γὰρ πεπέρασται ὁ χρόνος, ἦν ποτε χρόνος, ὅτε ὁ χρόνος οὐκ ἦν· καὶ ἔσται ποτὲ χρόνος, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος. ἄτοπον δέ γε, ἢ τὸ, γεγονέναι ποτὲ χρόνον, ὅτε ὁ χρόνος οὐκ ἦν· ἢ τὸ, ἔσεσθαί ποτε χρόνον, ὅτε χρόνος οὐκ ἔσται. καὶ γὰρ τὸ, ποτὲ γεγονέναι, καὶ τὸ, ἔσεσθαι, καθὼς προεῖπον, διαφερόντων χρόνων ἐστὶν ἐμφατικά. οὐ τοίνυν πεπέρασται ὁ χρόνος. καὶ μὴν οὐδὲ ἄπειρός ἐστιν. ἔστι γάρ τι αὐτοῦ τὸ μέν τι παρῳχημένον, τὸ δὲ μέλλον. ἤτοι οὖν ἑκάτερος τούτων τῶν χρόνων ἔστιν ἢ οὐκ ἔστι. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν, αὐτόθεν πεπέρασται ὁ χρόνος. καὶ εἰ πεπέρασται, μένει τὸ ἀρχῆθεν ἄπορον, τὸ, γεγονέναι ποτὲ χρόνον, ὅτε χρόνος οὐκ ἦν· καὶ τὸ, ἔσεσθαί ποτε χρόνον, ὅτε χρόνος οὐκ ἔσται. εἰ δὲ ἔστιν ἑκάτερος, φημὶ δὲ, ὅ, τε παρῳχημένος καὶ ὁ μέλλων χρόνος, ἐν τῷ παρόντι ἔσται. ἐν τῷ παρόντι δὲ ὑπάρχων, ἐν τῷ ἐνεστῶτι γενήσεται χρόνῳ ὅ, τε παρῳχημένος καὶ ὁ μέλλων. ἄτοπον δὲ τὸν παρῳχημένον καὶ τὸν μέλλοντα λέγειν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον νοεῖσθαι. τοίνυν οὐδ' ἄπειρός ἐστιν ὁ χρόνος· εἰ δὲ μήτε πεπερασμένος νοεῖται, μήτ' ἄπειρος, οὐδὲ ὅλως ἔσται. [K] τό, τε μὴν ἐξ ἀνυπάρκτων συνεστὼς, ἀνύπαρκτον ἔσται· ὁ δέ γε

eſt, diei duodecim horarum viſum eſſe tempus. Sed neque tempus viſum eſt diei prout ille eſt illuminatus aër: is enim fit in tempore. Et propterea ſi tempus eſt hujus diei viſum noſtrum, in noſtro viſo is erit fietque dies. quod quidem priori eſt longe pejus. 188. Et quando mundus interierit, ut eſt ſententia Epicuri, neque dies erit, neque nox: propterea autem neque diurnum, neque nocturnum viſum. Eſſet autem abſurdum, ſi mundus interiiſſet dicere, non eſſe tempus. Etenim & interiiſſe & interire, tempora ſignificant. Quod ſi ita eſt, aliud quidem eſt tempus, diverſum autem viſum diurnum & nocturnum. Atque ex notione quidem ſic ſit dubitatum de exiſtentia temporis. 189. Licet autem propoſitum quoque directa confirmare ratione. Nam ſi eſt tempus, aut eſt finitum, aut infinitum: nec finitum vero eſt, nec infinitum, ut docebimus. Non eſt ergo aliquid tempus. Si enim finitum eſt tempus, fuit aliquando tempus quando non erat: & erit aliquando tempus quando non erit tempus. Abſurdum autem eſt vel fuiſſe aliquando tempus quando tempus non fuit, vel futurum aliquando eſſe tempus quando tempus non erit. Illud enim, aliquando fuiſſe & futurum eſſe, ut prius dixi, ſignificant tempora differentia. Non eſt ergo finitum tempus. 190. Sed nec eſt infinitum. Eſt enim ejus aliquid quidem præteritum, aliud vero futurum. Utrumque ergo horum temporum aut eſt, aut non eſt. Et ſi quidem non eſt, ex eo ipſo finitum eſt tempus. Et, ſi finitum eſt, exiſtit dubium quod fuit ab initio, fuiſſe aliquando tempus, quando tempus non erat: & futurum aliquando tempus quando tempus non erit. 191. Si eſt porro utrumque, præteritum, inquam, & futurum, erit in præſenti. Si ſit autem in præſenti, erit in tempore præſenti præteritum & futurum. Abſurdum vero eſt dicere, præteritum & futurum intelligi in tempore præſenti. Ergo nec infinitum eſt tempus. Si autem nec finitum intelligitur nec infinitum, nullo modo erit. 192. Quinetiam quod conſtat ex iis quæ non exiſtunt, nec ipſum exiſtere poterit: cenſetur autem

N O T Æ.

F οὐδὲ τὸ τῆς] In Ciz. male abeſt τό.

G φθαρέντος τοῦ κόσμου] Lactantius VII. 1. *Unus Epicurus auctore Democrito veridicus in hac re fuit, qui ait mundum & ortum, & aliquando eſſe periturum.* Et c. 3. *Epicurus ſua ſponte natum* (mundum) *eſſe dixit, ſeminibus inter ſe paſſim coëuntibus, quibus iterum reſolutis, diſſidium atque interitum ſecuturum.* Minutius Felix c. 34. *Epicureis de elementorum conflagratione & mundi ruina eadem ipſa ſententia eſt.* Philo de mundo incorruptibili p. 728. Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ πολὺς ὅμιλος τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλοσόφων γενέσεις καὶ φθορὰς ἀπολείπουσι τῶν κόσμων, πλὴν οὐχ ὁμοίως. Addit deinde ex Democriti & Epicuri ſententia: οἱ μὲν γὰρ πολλοὺς κόσμους ὑπογράφουσιν, ὧν τὴν μὲν γένεσιν ἀλληλοτυπίαις καὶ ἐπιπλοκαῖς ἀτόμων ἀνατιθέασι, τὴν δὲ φθορὰν ἀντικοπαῖς καὶ ἀποστάσεσι τῶν γεγονότων. Multa inprimis Lucretius lib. V. 92. ſeq. ut probet Epicuri ex mente

- - *exitium cœli terræque futurum.*

Stobæus Eclog. Phyſ. p. 44. Ἐπίκουρος πλείστοις τρόποις τὸν κόσμον φθείρεσθαι· καὶ γὰρ ὡς ζῶον, καὶ ὡς φυλὸν, καὶ πολλαχῶς. Vide e recentioribus præter Gaſſendum in Phyſiologiam Epicuri, Jac. Thomaſium de Stoica mundi exuſtione p. 9. Inferius pro καὶ γὰρ ὁπότε καὶ τὸ ἐφθάρθαι leg. καὶ τό, τε ἐφθάρθαι. ubi etiam male Edd. ἐφθάρται.

H προηγουμένῳ λόγῳ] Directe. Confer quæ ad lib. priorem contra Phyſ. Sect. 390.

I ἤτοι πεπέρασται ἢ ἄπειρός ἐστιν] Idem argumentum 3. Pyrrhon. Sect. 141.

K οὐδὲ ὅλως ἔσται] Ita MS. Savil. pro οὐδὲ ὅλως ἐστι.

tempus conſtare ex iis quæ non exiſtunt, nempe & præterito quod non eſt amplius, & ex futuro quod nondum eſt. Tempus ergo non exiſtit. 193. Ad hæc accedit, quod ſi tempus eſt aliquid, aut eſt individuum, aut dividuum. Sed nec eſſe poteſt individuum, ut admonebimus, neque dividuum, ut probabimus. Non eſt ergo tempus aliquod. Atque non poteſt quidem tempus eſſe individuum, quoniam dividitur in præteritum, præſens & futurum. 194. Dividuum autem eſſe non poterit, propterea quod quidquid dividitur, id ab aliqua ſui parte menſuratur: ut cubitus a palmo menſuratur, & eſt palmus pars cubiti: a digito autem palmus, & palmi pars eſt digitus. Ergo ſi tempus quoque eſt dividuum, debet ab aliqua ſui parte menſurari. 195. Sed neque contingit a præſenti alia menſurari tempora. Si enim præſens tempus menſurat præteritum, erit præſens tempus in præterito. *Si ſit autem in præterito, non erit amplius præſens, ſed* præteritum. Et, ſi futurum menſuratur a præſenti, præſens utpote quod ſit in eo, erit futurum, non autem præſens. Unde nec aliis temporibus contingit ut illa tempus præſens metiantur. Utrumque enim ipſorum, ſiquidem in eo ſit, erit præſens, non autem præteritum nec futurum. 196. Sed ſi omnino vel dividuum vel individuum tempus debet intelligi, nos autem oſtendimus id nec eſſe dividuum nec individuum: dicendum eſt nihil eſſe tempus. 197. Præterea tempus eſt tripertitum. Ejus enim aliquid quidem eſt præteritum, aliud præſens, aliud vero futurum. Ex his autem præteritum quidem non amplius eſt: futurum autem nondum eſt. reſtat ergo ut ſit una pars nempe præſens. Aut ergo præſens tempus eſt individuum, aut dividuum. Non poteſt autem eſſe individuum. In tempore enim individuo naturaliter nihil eſſe poteſt dividuum, ut dicit Timon, utpote gigni & interire, & quidquid eſt eis ſimile. 198. Si eſt autem dividuum, neque habebit principium quo conjungatur præterito, neque finem quo conjungatur futuro. Quod enim habet principium & finem, non eſt individuum. Si autem neque habet principium nec finem, nec habet medium: intelligitur enim medium ex ea quæ cum ipſis ſit collatione. Si autem nec principium habet nec finem nec medium, nec erit quidem omnino.

χρόνος ἐξ ἀνυπάρκτων ἀξιοῦται συνεστάναι· τοῦ παρῳχημένου μηκέτ᾽ ὄντος, [L] καὶ τοῦ μέλλοντος μήπω ὄντος. ἀνύπαρκτος ἄρα ἐστὶν ὁ χρόνος. πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τι χρόνος, ἤτοι ἀμέριστός [M] ἐστιν, ἢ μεριστός· οὔτε δὲ ἀμέριστος εἶναι δύναται, καθὼς ὑπομνήσομεν· οὔτε μεριστὸς, ὡς καταστησόμεθα· οὐκ ἄρα ἐστί τις χρόνος. ἀμερὴς μὲν οὖν οὐ δύναται τυγχάνειν ὁ χρόνος· ἐπεὶ διαιρεῖται εἴς τε τὸν παρῳχημένον καὶ τὸν ἐνεστῶτα, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα. μεριστὸς δὲ οὐκ ἂν ὑπάρχοι, διὰ τὸ, πᾶν τὸ μεριστὸν, ὑπό τινος αὐτοῦ μέρους καταμετρεῖσθαι· οἷον, ὁ μὲν πῆχυς ὑπὸ παλαιστοῦ [N] καταμετρεῖται, καὶ ἔστι τοῦ πήχεος μέρος ὁ παλαιστής· ὑπὸ δὲ τοῦ δακτύλου ὁ παλαιστής· [O] καὶ ἔστι μέρος τοῦ παλαιστοῦ ὁ δάκτυλος. τοίνυν εἰ καὶ ὁ χρόνος μεριστός ἐστιν, ὀφείλει πρός τινος αὐτοῦ μέρους καταμετρεῖσθαι. οὔτε δὲ ὑπὸ τοῦ ἐνεστῶτος ἐνδέχεται τοὺς ἄλλους χρόνους καταμετρεῖσθαι. εἰ γὰρ ὁ ἐνεστὼς χρόνος καταμετρεῖ τὸν παρῳχημένον, ἔσται ὁ ἐνεστὼς χρόνος κατὰ τὸν παρῳχημένον· γινόμενος δὲ κατὰ τὸν παρῳχημένον, οὐκέτι ἔσται ἐνεστὼς, ἀλλὰ παρῳχημένος. καὶ εἰ τὸν μέλλοντα καταμετρεῖ ὁ ἐνεστὼς, κατ᾽ αὐτὸν γινόμενος, μέλλων ἔσται, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐνεστώς. ὅθεν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις χρόνοις ἐνδέχεται καταμετρεῖν τὸν ἐνεστῶτα. ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν κατὰ τοῦτον γενόμενος, [P] ἐνεστὼς ἔσται, καὶ οὔτε παρῳχημένος, οὔτε μέλλων. ἀλλ᾽ εἰ πάντως μεριστὸν ἢ ἀμέριστον δεῖ νοεῖν τὸν χρόνον, ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι οὔτε μεριστός ἐστιν οὔτε ἀμέριστος, λεκτέον μηδὲν εἶναι τὸν χρόνον. σὺν τούτοις ὁ χρόνος τριμερής ἐστι. [Q] τὸ μὲν γάρ τι ἦν αὐτοῦ παρῳχήμενον, τὸ δ᾽ ἐνεστὼς, τὸ δὲ μέλλον. τούτων δὲ τὸ μὲν παρῳχημένον οὐκ ἔστι· τὸ δὲ μέλλον οὔπω ἐστί. λείπεται δὲ ἓν εἶναι μέρος ἐνεστηκός. ἤτοι οὖν ὁ ἐνεστηκὼς χρόνος ἀμερής ἐστιν, ἢ μεριστός. οὔτε δὲ ἀμερὴς [R] εἶναι δύναται. ἐν ἀμερεῖ γὰρ χρόνῳ οὐδὲν πέφυκε γίνεσθαι μεριστὸν, ὥς φησι Τίμων· [S] οἷον, τὸ γίνεσθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι, καὶ πᾶν ὃ τούτοις ἔοικεν. εἰ δ᾽ ἀμερής ἐστιν, οὔτε ἀρχὴν ἕξει, ᾗ συνάπτει τῷ παρῳχημένῳ, οὔτε πέρας ᾧ συνάπτει τῷ μέλλοντι. τὸ γὰρ ἀρχὴν ἔχον καὶ πέρας, οὐκ ἀμέριστόν ἐστιν. εἰ δὲ μήτε ἀρχὴν ἔχει μήτε πέρας, οὐδὲ μέσον ἔχει· κατὰ γὰρ τὴν ὡς ταῦτα σύμβλησιν νοεῖται τὸ μέσον. μήτε δὲ ἀρχὴν ἔχον μήτε πέρας μήτε μέσον, οὐδ᾽ ὅλως ἔσται.

NOTÆ.

L *τοῦ παρῳχημένου μηκέτ᾽ ὄντος*] Adde 3. Pyrrhoniar. Sect. 144. 146. & contra Muſicos Sect. 63. Lipſium lib. 2. Phyſiologiæ Stoicor. diſſ. 24.

M *ἤτοι ἀμέριστος*] Lib. 3. Pyrrhon. Sect. 143. & contra Muſicos Sect. 64.

N *πῆχυς ὑπὸ παλαιστοῦ*] Palmus ſexta pars ſive *ἑκτημόριον* cubiti, vide Ed. Bernhardum de menſuris ac ponderibus antiquorum lib. 3. p. 193.

O *ὑπὸ τοῦ δακτύλου ὁ παλαιστής*] Quatuor digiti palmum conſtituunt, *διάστημα τετραδάκτυλον*.

P *κατὰ τοῦτον γενόμενος*] MS. Savil. *κατ᾽ αὐτὸν*, ut paullo ante.

Q *ὁ χρόνος τριμερής ἐστιν*] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 144. & contra Muſicos Sect. 66.

R *οὔτε δὲ ἀμερὴς*] In MSS. Savil. & Ciz. *δὲ* abeſt.

S *ὥς φησι Τίμων*] Ad idem Timonis ſceptici teſtimonium provocat noſter jam laudato adverſus Muſicos loco.

εἰ δὲ

εἰ δὲ μεριστός ἐστιν ὁ ἐνεστὼς χρόνος, ἤτοι εἰς τοὺς ὄντας χρόνους μερίζεται, ἢ εἰς τοὺς μὴ ὄντας. καὶ εἰ μὲν εἰς τοὺς μὴ ὄντας χρόνους μερίζοιτο, οὐκέτ' ἔσται χρόνος. τὸ γὰρ εἰς τοὺς μὴ ὄντας χρόνους μεριζόμενον, οὐκ ἂν εἴη χρόνος. εἰ δὲ εἰς τοὺς ὄντας χρόνους μερίζεται, οὐκέτι ἔσται ὅλος ἐνεστώς· ἀλλὰ τὶ μὲν αὐτοῦ παρῳχημένον, τὶ δὲ μέλλον. διὰ δὲ τοῦτο οὐκέτι ἔσται ὅλος ἐνεστὼς καὶ ὑπάρχων· τοῦ μὲν μηκέτι ὄντος αὐτοῦ, τοῦ δὲ μήπω ὄντος. ἀλλ' εἰ τριῶν ὄντων, παρῳχημένου καὶ μέλλοντος καὶ ἐνεστῶτος, δέδεικται τούτων μηδεὶς ὑπάρχων, οὐκ ἂν εἴη τις χρόνος. οἱ δὲ λέγοντες τὸν ἐνεστῶτα χρόνον πέρας μὲν εἶναι τοῦ παρῳχημένου, [T] ἀρχὴν δὲ τοῦ μέλλοντος, ἐκ δυοῖν ἀνυπάρκτων χρόνων ἕνα ποιοῦντες, οὐχ ἕνα μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντα χρόνον ἀνύπαρκτον ποιοῦσιν. ἄλλως τε, εἰ πέρας ἐστὶ τοῦ παρῳχημένου ὁ ἐνεστὼς χρόνος, τὸ δὲ πέρας τοῦ παρῳχημένου συμπαρῴχηκε τῷ οὗ ἐστι πέρας, οὐκέτι ἔσται ὁ ἐνεστὼς χρόνος, εἴπερ πέρας ἐστὶ τοῦ παρῳχημένου. καὶ πάλιν, εἰ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντός ἐστιν ὁ ἐνεστὼς χρόνος, ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος οὔπω ἔστιν, ὁ ἐνεστὼς χρόνος οὔπω ὑποστήσεται. καὶ οὕτω τὰ [U] ἐναντιώτατα τούτῳ συμβήσεται. καθὸ μὲν γὰρ ἐνεστώς ἐστιν, ὑπάρξει· καθὸ δὲ συμπαρῴχηκε τῷ παρῳχημένῳ, οὐκέτι ἔσται· καθὸ δὲ τῷ μέλλοντι συνέστη, οὔπω ἔσται. ἄτοπον δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον νοεῖν, καὶ ὄντα καὶ μὴ ὄντα, καὶ μηκέτ' ὄντα, καὶ μήπω ὄντα. τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ ῥητέον εἶναί τινα χρόνον. ἐπακτέον δὲ καὶ οὕτως· εἰ ἔστι τι χρόνος, ἤτοι ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγένητος, ἢ φθαρτὸς καὶ γενητός· οὔτε δὲ ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγένητος, ὡς δειχθήσεται· οὔτε φθαρτὸς καὶ γενητός, ὡς καὶ τοῦτο παρασταθήσεται. οὐκ ἄρα ἐστί τι χρόνος. ἄφθαρτος μὲν οὖν καὶ ἀγένητος οὐκ ἔστιν, εἴ γε τὸ μέν τι αὐτοῦ παρῴχηκε, τὸ δὲ ἐνέστηκε, τὸ δὲ μέλλει. καὶ γὰρ ἡμέρα ἡ μὲν χθὲς, οὐκέτι ἔστιν· ἡ δὲ σήμερον, ἔστιν. ἡ δὲ αὔριον, οὔπω γέγονεν. ὅθεν καὶ τοῦ χρόνου τὸ μὲν οὐκ ἔσται, ὥσπερ τὸ παρῳχημένον· τὸ δὲ ἔστιν, ὡς τὸ ἐνεστηκός· τὸ δὲ, οὔπω ἔστι, καθάπερ τὸ μέλλον. διὰ δὲ τοῦτο, οὔτε ἀγένητος οὔτε ἄφθαρτος γενήσεται ὁ χρόνος. εἰ δὲ φθαρτός ἐστι καὶ γενητὸς, ἄπορον τὸ, εἰς τί φθαρήσεται, καὶ ἐκ τίνος ἔσται. οὔτε γὰρ ὁ μέλλων ἔστιν ἤδη, οὔτε ὁ παρῳχημένος ἔτι ἔστιν. ἐκ δὲ τῶν μὴ ὄντων, πῶς δύναταί τι φθείρεσθαι; [X]

199. At enim ſi tempus præſens eſt dividuum, aut dividitur in tempora quæ ſunt, aut quæ non ſunt. Et, ſi dividatur in tempora quæ non ſunt, non erit amplius tempus. Quod enim dividitur in tempora quæ non ſunt, non eſt tempus. Si autem dividitur in tempora quæ ſunt, non erit amplius omnino præſens: ſed ejus quidem aliquid præteritum, aliquid vero futurum. Propterea autem non erit amplius omnino præſens neque exiſtens: cum alterum quidem non ſit amplius, alterum vero nondum ſit. 200. Sed ſi, cum tria ſint, præſens, præteritum & futurum, oſtenſum eſt eorum nullum eſſe, non fuerit aliquod tempus. Qui autem dicunt præſens tempus eſſe finem præteriti, ac principium futuri, ex duobus non exiſtentibus temporibus facientes unum, non unum ſolum, ſed etiam omne tempus faciunt ejuſmodi, ut neutiquam exiſtat. 201. Et alioqui ſi præſens tempus eſt finis præteriti, finis autem præteriti ſimul præteriit cum eo cujus eſt finis, non erit amplius præſens tempus, ſi quidem eſt finis præteriti. 202. Et rurſus, ſi futuri principium eſt præſens tempus, futuri autem nondum eſt principium, nondum exiſtet præſens tempus. Et ſic evenient ea quæ ſunt ipſi maxime contraria. Nam quatenus quidem eſt præſens, exiſtet: quatenus autem præteriit cum præterito, non amplius erit: quatenus autem ſimul conſiſtit cum futuro, nondum erit. Abſurdum eſt autem mente concipere idem tempus & eſſe & non eſſe, & non amplius eſſe, & nondum eſſe. Ergo nec hac ratione dicendum eſt eſſe aliquod tempus. 203. Sic quoque eſt inferendum: Si eſt aliquid tempus, aut in ipſum non cadit interitus & ortus, aut cadit. Neque vero non cadit ortus aut interitus in ipſum ut oſtendetur: neque cadit, ut probabitur. Non eſt ergo aliquid tempus. Atque tale quidem non eſt tempus, ut in illud interitus vel ortus non cadat, ſi quidem aliquid ejus præteriit, aliquid eſt præſens, aliquid vero futurum. 204. Etenim dies quidem heſternus non eſt amplius: hodiernus autem eſt: craſtinus autem nondum eſt. Unde temporis quoque aliud quidem non eſt, ut præteritum: aliud autem eſt, ut præſens: aliud autem nondum eſt, ſicut futurum. Propterea nec tale eſt tempus ut in illud non cadat ortus vel interitus. 205. Si autem in ipſum cadit ortus & interitus, dubium eſt in quidnam interibit, & ex quonam erit. Neque enim futurum jam eſt: neque præteritum eſt amplius. Ex iis autem quæ non ſunt, quomodo poteſt aliquid fieri, [& in ea quæ non ſunt quomodo poteſt aliquid corrumpi?]

NOTÆ.

T πέρας τοῦ παρῳχημένου] 3. Pyrrhon. Sect. 146.

U καὶ οὕτω τὰ] MS. Ciz. καὶ οὕτω τὰ μὲν, male.

X πῶς δύναταί τι φθείρεσθαι] Videtur deeſſe alterum membrum ἢ γίνεσθαι ἢ εἰς οὐκ ὂν φθείρεσθαι. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 148. & ſupra Sect. 23. εἰ φθείρεται γενητόν ἐστι. Itaque id in verſione etiam expreſſi.

Nihil

Nihil eſt ergo tempus. 206. Sic quoque argumentari licet: Si tempus eſt aliquid, aut in ipſum cadit ortus, aut non cadit: aut in aliquod quidem cadit, in aliquod vero non cadit. Sed neque in tempus poteſt cadere ortus; neque non cadere: neque in aliquod quidem cadere, in aliquod vero non. Non eſt ergo aliquod tempus. 207. Nam ſi in ipſum quidem cadit ortus: quoniam quidquid oritur, in tempore oritur: tempus quoque quod oritur, orietur in tempore. Aut ergo idem orietur in ſeipſo, aut aliud in alio. Et ſi idem quidem oriatur gignaturve in ſeipſo, erit aliquid ortum ſeu genitum priuſquam ortum ſit ſeu genitum, quod quidem eſt abſurdum. 208. Quoniam enim id in quo aliquid gignitur, debet eſſe ante id quod in eo gignitur, oportebit etiam tempus quod in ſe gignitur, ante ſe eſſe genitum: ut in officina fabricatur ſtatua: ſed ante ſtatuam eſt officina. & in loco aliquo conſiſtit navis: ſed & ante navem conſtitit locus. Ergo ſi tempus etiam in ſeipſo gignitur ſeu oritur, exiſtet ante ſeipſum. & ita ſi oritur quidem, nondum erit: quoniam quidquid fit ſeu oritur, quando fit ſeu oritut, nondum eſt. 209. Si autem in ſe fit ſeu oritur, debet prius exiſtere. Erit ergo ſimul tempus, & non erit. quatenus quidem fit ſeu oritur, non erit: quatenus autem in ſe ipſo fit ſeu oritur, erit: Eſt autem abſurdum idem eodem inſtanti & eſſe & non eſſe: abſurdum eſt ergo & dicere in ſeipſo fieri ſeu oriri tempus. 210. Sed neque aliud in alio fit ſeu oritur tempus: ut futurum in præſenti, & præſens in præterito. Si enim aliud tempus gignitur ſeu oritur in alio, neceſſario unumquodque tempus relicta propria poſitione occupabit ordinem alterius: ut, quoniam futurum tempus fit in tempore præſenti, futurum quod fit in tempore præſenti, erit præſens & non futurum. &, ſi præſens fit in tempore præterito, omnino cum fiat in præterito, non erit præſens ſed præteritum. 211. Eadem eſt ratio ſi rem invertamus, & præteritum tempus faciamus fieri in præſenti, præſens autem in futuro. Eædem enim rurſus ſequuntur dubitationes. Si ergo neque in ſeipſo oritur aut fit tempus, neque tanquam alterum in altero: in tempus non cadit ortus. Si ergo neque tempus eſt ejuſmodi ut in ipſum non cadat ortus, neque ejuſmodi ut cadat: præter hæc autem tertium excogitari non poteſt: dicendum eſt, nihil eſſe tempus. 212. Quod enim tale eſſe non poſſit ut in ipſum non cadat ortus,

οὐδὲν οὖν ἐστι χρόνος. ἐπιχειρητέον δὲ καὶ οὕτως· εἰ ἔστι τι χρόνος, ἤτοι γενητός ἐστιν ἢ ἀγένητος· ἢ τὶς μὲν γενητὸς, τὶς δὲ ἀγένητος. οὔτε δὲ γενητὸς δύναται εἶναι ὁ χρόνος, οὔτε ἀγένητος· οὔτε τὶς μὲν γενητὸς, τὶς δὲ ἀγένητος· οὐκ ἄρα ἔστι τις χρόνος. εἰ μὲν γὰρ γενητὸς εἴη, ἐπεὶ πᾶν τὸ γεννώμενον, ἐν χρόνῳ γίνεται, [Y] καὶ ὁ χρόνος γεννώμενος, ἐν χρόνῳ ἔσται γεννώμενος. ἤτοι οὖν ὁ αὐτὸς ἔσται ἐν αὐτῷ γεννώμενος, ἢ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ. καὶ εἰ μὲν ὁ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γεννᾶται, ἔσται τι γεγονὸς πρὶν γεγονέναι· ὅπερ ἄτοπον. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐν ᾧ τι γίνεται, ὀφείλει προϋπάρχειν τοῦ ἐν αὐτῷ γεννωμένου, δεήσει καὶ τὸν χρόνον ἐν ἑαυτῷ γεννώμενον, ἑαυτοῦ προγεγενῆσθαι· οἷον, ἐν ἐργαστηρίῳ δημιουργεῖται ἀνδριὰς, ἀλλὰ προϋπόκειται τοῦ ἀνδριάντος τὸ ἐργαστήριον· καὶ ἐν τόπῳ τινὶ συνίσταται ναῦς· ἀλλὰ καὶ προϋφέστηκε τῆς νεὼς ὁ τόπος. τοίνυν εἰ καὶ ὁ χρόνος ἐν ἑαυτῷ γίνεται, προϋπάρξει ἑαυτοῦ· καὶ οὕτως εἰ μὲν γίνεται, οὔπω ἔσται· ἐπεὶ πᾶν τὸ γινόμενον, ὅτε γίνεται, οὔπω ἔστιν. εἰ δὲ ἐν ἑαυτῷ [Z] γίνεται, ὀφείλει προϋπάρχειν. ἔσται οὖν ἅμα χρόνος καὶ οὐκ ἔσται. ᾗ μὲν γίνεται, οὐκ ἔσται· ᾗ δὲ ἐν ἑαυτῷ γίνεται, ἔσται. ἄτοπον δὲ, τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιβολὴν εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἐν αὐτῷ λέγειν γίνεσθαι τὸν χρόνον. καὶ μὴν οὐδὲ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ γίνεται χρόνος· οἷον, ὁ μέλλων ἐν τῷ ἐνεστῶτι, καὶ ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ παρῳχημένῳ. εἰ γὰρ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ γίνεται χρόνος, ἐξ ἀνάγκης ἕκαστος τῶν χρόνων ἀπολείπων τὴν ἰδίαν θέσιν, τὴν ἑτέρου ἐπιλήψεται τάξιν. οἷον, ἐπεὶ ὁ μέλλων χρόνος γίνεται ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ, ὁ μέλλων κατὰ τὸν ἐνεστῶτα γινόμενος, ἔσται ἐνεστὼς, ἀλλ᾽ οὐ μέλλων. καὶ εἰ ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ παρῳχημένῳ γίνεται, πάντως κατὰ τὸν παρῳχημένον γινόμενος, οὐκ ἔσται ἐνεστὼς, ἀλλὰ παρῳχημένος. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος, κᾂν ἀναστρέψωμεν, τὸν μὲν παρῳχημένον ποιοῦντες ἐν τῷ ἐνεστῶτι γινόμενον, τὸν δὲ ἐνεστῶτα ἐν τῷ μέλλοντι. αἱ γὰρ αὐταὶ πάλιν ἀκολουθοῦσιν ἀπορίαι. εἰ οὖν οὔτε ἐν αὐτῷ γίνεται χρόνος, οὔθ᾽ ὡς ἕτερος ἐν ἑτέρῳ, οὐκ ἔστι γενητὸς ὁ χρόνος. εἰ δὲ μήτε ἀγένητός ἐστι μήτε γενητὸς, παρὰ δὲ ταῦτα τρίτον ἐπινοεῖν ἀμήχανον· λεκτέον μηδὲν ὑπάρχειν τὸν χρόνον. ὅτι γὰρ καὶ ἀγένητος οὐ δύναται εἶναι,

NOTÆ.

Y ἐν χρόνῳ γίνεται] In editis manifeſtum erat mendum: οὐ χρόνῳ. adde Sect. 149. jam laudati tertii Pyrrhoniarum libri. MS Savil. γενόμενον, pro eo quod editi ſæpius hoc iloco ingerunt, γεννώμενον. Commodius eſſet γινόμενον ſed mox noſter hoc ipſo loco de tempore: εἰ μὲν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γεννᾶται, atque deinde γεννώμενον iterum iterumque. Inferius tamen rectius γίνεται. γινόμενον.

Z εἰ δὲ ἐν ἑαυτῷ] MS. Ciz, ἐν αὐτῷ.

σφόδρα

σφόδρα εὐπαραμύθητον. εἰ γὰρ ἀγένητός ἐστι, καὶ οὔτε γέγονεν, οὔτε γενήσεται, εἷς ἔσται μόνος ὁ ἐνεστὼς χρόνος, καὶ οὔτε ὁ μέλλων, ἔτι μέλλων, οὐδὲ τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα· οὔτε ὁ παρῳχηκὼς, ἐστὶ παρῳχηκὼς, οὐδὲ τὰ ἐν αὐτῷ πραττόμενα. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ ἀγένητός [A] ἐστιν ὁ χρόνος. καὶ μὴν, οὐδὲ τὶς μὲν γενητὸς, τὶς δὲ ἀγένητος· [B] ἐπεὶ συντεθήσονται αἱ ἀπορίαι. ὅ, τε γὰρ γενητὸς ἢ ἐν ἑαυτῷ γίνεσθαι ὀφείλει, ἢ ἐν ἑτέρῳ· ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἐν ἑαυτῷ γένηται, προϋπάρξει ἑαυτοῦ· [C] ἐὰν δὲ ἐν ἑτέρῳ, οὐκέτι ἐκεῖνος ὁ χρόνος [D] ἔσται, ἀλλὰ καθ᾽ ὃν γίνεται ἀπολείπων τὴν ἰδίαν τάξιν. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγενήτου. εἰ γὰρ ἀγένητός ἐστιν, οὔτε μέλλων ποτὲ ἔσται χρόνος, οὔτε ὁ παρῳχηκὼς, ἀλλ᾽ εἷς μόνος ὁ ἐνεστηκώς. ἄτοπα δὲ ταῦτα. λείπεται ἄρα λέγειν, μήτε γενητοῦ ὄντος τοῦ χρόνου, μήτε ἀγενήτου, μήτε τινὸς μὲν γενητοῦ, τινὸς δὲ ἀγενήτου, μὴ εἶναι χρόνον. ἐνέσται δὲ τοῦτο ἀπορεῖν καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἐννοίας προηπόρηται. αὐτίκα γὰρ τῶν Δογματικῶν φιλοσόφων φασὶν οἱ μὲν σῶμα εἶναι τὸν χρόνον, οἱ δὲ ἀσώματον· καὶ τῶν ἀσώματον φαμένων, οἱ μὲν ὡς καθ᾽ αὑτό τι νοούμενον πρᾶγμα, οἱ δ᾽ ὡς συμβεβηκὸς ἑτέρῳ. σῶμα μὲν οὖν ἔλεξεν εἶναι τὸν χρόνον Αἰνησίδημος, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· [E] μὴ διαφέρειν γὰρ αὐτὸν τοῦ ὄντος καὶ τοῦ πρώτου σώματος. [F] ὅθεν καὶ διὰ τῆς πρώτης εἰσαγωγῆς [G] κατὰ ἓξ πραγμάτων [H] τετάχθαι λέγων τὰς ἁπλᾶς λέξεις, αἵ τινες μέρη τοῦ λόγου τυγχάνουσι, τὴν μὲν, χρόνος, προσηγορίαν, καὶ τὴν, μονὰς, ἐπὶ τῆς οὐσίας τετάχθαι φησὶν, ἥ τις ἐστὶ σωματική· τὰ δὲ μεγέθη τῶν χρόνων, καὶ τὰ κεφάλαια τῶν ἀριθμῶν, ἐπὶ πολυπλασιασμοῦ [I] μάλιστα ἐκφέρεσθαι. τὸ μὲν γὰρ, νῦν, ὃ δὴ χρόνου μήνυμά ἐστιν, ἔτι δὲ τὴν μονάδα, οὐκ ἄλλο τι εἶναι ἢ τὴν οὐσίαν. τὴν δὲ ἡμέραν καὶ τὸν μῆνα καὶ τὸν ἐνιαυτὸν, πολυπλασιασμὸν ὑπάρχειν τοῦ, νῦν, φημὶ δὲ, τοῦ χρόνου. τὰ δὲ δύο καὶ τρία καὶ δέκα καὶ ἑκατὸν, πολυπλασιασμὸν εἶναι τῆς μονάδος. ὥσθ᾽ οὗτοι μὲν σῶμα ποιοῦσι

facile poteſt probari. Si enim in ipſum non cadit ortus, & neque factum eſt neque fiet, unum erit ſolum tempus præſens: & neque futurum amplius futurum, neque res quæ ſunt in ipſo; neque præteritum amplius præteritum, neque res quæ in eo ſunt factæ. Hoc autem non ita eſt: non eſt ergo tempus tale in quod non cadit ortus. 213. Sed neque in aliquod quidem cadit ortus, in aliquod autem non cadit: conjungentur enim dubitationes. Quando enim in ipſum cadit ortus, debet in ſeipſo fieri, aut in alio. Sed ſi fiat quidem in ſeipſo, erit ſeipſo prius: ſin autem in alio, non erit amplius illud tempus, ſed id in quo fit, relinquens proprium ordinem. 214. Eadem eſt ratio de eo in quod non cadit ortus. Nam ſi eſt ejuſmodi ut in ipſum non cadat ortus, neque futurum unquam erit tempus, neque præteritum, ſed ſolum præſens. Sunt autem hæc abſurda. Reſtat ergo ut dicatur, cum in tempus neque cadat ortus, neque non cadat, neque in aliquod quidem cadat, in aliquod vero non cadat, non eſſe tempus. 215. De hoc quoque licebit dubitationes afferre petitas ab temporis eſſentia, ut etiam prius dubitatum fuit ex notione. Jam enim ex Dogmaticis Philoſophis alii tempus dicunt eſſe corpus, alii incorporeum. Et ex iis quidem qui dicunt incorporeum, alii ajunt eſſe rem quæ per ſe intelligentia percipitur, alii vero ut quæ alteri accidit. 216. Atque corpus quidem eſſe tempus dixit Æneſidemus ex ſententia Heracliti: ipſum enim non differre ab eo quod eſt, & a primo corpore. Unde etiam in prima inſtitutione notans receptas eſſe quæ ſex rebus reſpondeant ſimplices dictiones, quæ quidem ſunt partes orationis; vocabulum *tempus* & vocabulum *unitas* de ſubſtantia dicit collocata eſſe, quæ eſt corporea. 217. Temporum autem magnitudines, & capita numerorum, efferri maxime in multiplicatione. Nam *Nunc* quidem quod eſt ſignificatio temporis, & præterea *unitatem*, non eſſe aliquid aliud quam eſſentiam. Diem autem & menſem & annum eſſe multiplicationem ipſius *Nunc*, temporis inquam. Duo autem & tria & decem, & centum eſſe multiplicationem *unitatis*. Iſti itaque tempus faciunt

NOTÆ.

A οὐδὲ ἀγένητός] Ita legendum pro γενητὸς. Confer ſupra, Sect. 203. Superius pro ἐστὶ leg. ut paulo ante ἔτι, aut ἔσται.

B τὶς δὲ ἀγένητος] Sic iterum res ipſa clamat legendum eſſe, licet haud monerent MSS. mox pro ὅ, τε γὰρ γενητὸς ἢ Herveti verſio exprimit ὅτε γὰρ γενητὸς ᾖ.

C προϋπάρξει ἑαυτοῦ] Supra, Sect. 208.

D οὐκέτι ἐκεῖνος ὁ χρόνος] Sect. 210.

E Αἰνησίδημος κατὰ τὸν Ἡράκλειτον] De Æneſidemo idem hoc refert noſter 3. Pyrrhon. Sect. 138. Libenter autem Heracliti veſtigiis inſiſtere Æneſidemum, quantumvis Scepticum, jam ſæpius notavit, ut dixi ad 1. contra Phyſicos, Sect. 337. Heracliti ſententia oppugnatur infra, Sect. 230. ſeq.

F τοῦ ὄντος καὶ τοῦ πρώτου σώματος] Hoc eſt τοῦ ἀέρος. Vide ſi placet quæ ad Sect. 232.

G διὰ τῆς πρώτης εἰσαγωγῆς] Æneſidemi εἰσαγωγὴ neſcio an eadem cum ejus στοιχειώσεσι, quas memorat Ariſtocles apud Euſebium XIV. 18. præparat. Evangel. p. 761.

H κατὰ ἓξ πραγμάτων] Quænam ſint reliquæ quatuor res, (duas enim hoc loco tantum ex ſex illis refert, χρόνον & μονάδα) quibus ſimplices ejuſmodi appellationes uſus hominum impoſuerit, non memini quis veterum ſcriptorum, qui exſtant, nos doceat.

I ἐπὶ πολυπλασιασμοῦ] Semel iterumque MS. Ciz. πολλαπλασιασμοῦ.

corpus. 218. Stoici autem Philoſophi exiſtimarunt ipſum eſſe incorporeum. Ex *aliquibus* enim alia quidem dicunt eſſe corpora, alia vero incorporea. Ex incorporeis autem enumerant quatuor ſpecies: id quod vocant dictum, & inane, & locum, & tempus. Ex quo eſt perſpicuum quod præter id quod tempus exiſtimant incorporeum, cenſent etiam id eſſe rem quæ per ſe intelligentia concipitur. 219. Epicurus autem, ut Demetrius Lacon ejus ſententiam exponit, dicit tempus eſſe accidens accidentium, conſequens dies & noctes & horas & affectiones & impatibilitates & motus & quietem. Omnia enim hæc accidentia aliquibus accidunt. & tempus hæc omnia conſequens, merito dici poterit accidens accidentium. 220. In ſumma enim, ut paulo altius ſumamus, ad melius aſſequendum id quod dicere inſtituimus, Ex iis quæ ſunt, alia quidem per ſe conſiſtunt, alia autem in iis quæ per ſe conſtant, conſiderantur. Et per ſe quidem conſiſtunt eſſentiæ, ut corpus & inane. In iis autem quæ per ſe conſiſtunt, conſiderantur ea quæ apud ipſos vocantur accidentia. 221. Ex his accidentibus, alia quidem ſunt inſeparabilia ab iis quibus accidunt, alia autem ab iis ſua natura poſſunt ſeparari. Atque inſeparabilia quidem ſunt ab iis quibus accidunt: ut corporis, reſiſtentia: vacuique, ceſſio. 222. Neque enim fieri poteſt ut corpus unquam intelligamus absque reſiſtentia: neque inane absque ceſſione. ſed ſempiternum utriusque accidens: corporis quidem, reſiſtere: inanis autem, cedere. Non inſeparabilia autem ab iis quibus accidunt, ſunt, ut motus & quies. 223. Quæ enim concreta ſunt corpora, neque perpetuo moveri poſſunt citra quietem, neque ſemper eſſe ſine motu: ſed accidentem quidem aliquando habent motum, aliquando autem quietem: etiamſi atomus, ſi per ſe ſit, ſit ſemper in motu. aut enim debet appropinquare inani, aut corpori. Sive autem appropinquet inani, propter ceſſionem fertur per ipſum: ſive corpori, propter reſiſtentiam, reſiliendo motum ab ipſo efficiet. 224. Hæc ſunt ergo accidentia quæ ſequitur tempus, dies, inquam, & nox & hora & affectiones & impatibilitates, mo-

τὸν χρόνον. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς [K] φιλόσοφοι, ἀσώματον αὐτὸν ᾠήθησαν ὑπάρχειν. τῶν γὰρ τινῶν φασι τὰ μὲν εἶναι σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα. τῶν δὲ ἀσωμάτων τέσσαρα εἴδη καταριθμοῦνται, ὡς λεκτὸν, [L] καὶ κενὸν, καὶ τόπον, καὶ χρόνον. ἐξ οὗ δῆλον γίνεται ὅτι, πρὸς τὸ ἀσώματον ὑπολαμβάνειν τὸν χρόνον, ἔτι καὶ καθ' αὑτό [M] τι νοούμενον πρᾶγμα δοξάζουσι τοῦτον. Ἐπίκουρος δὲ, [N] ὡς αὐτὸν Δημήτριος ὁ Λάκων ἐξηγεῖται, τὸν χρόνον σύμπτωμα συμπτωμάτων εἶναι λέγει, παρεπόμενον ἡμέραις τε καὶ νυξὶ καὶ ὥραις καὶ πάθεσι καὶ ἀπαθείαις καὶ κινήσεσι καὶ μοναῖς. πάντα γὰρ ταῦτα συμπτώματά ἐστι τισὶ συμβεβηκότα. καὶ ὁ χρόνος πᾶσι τούτοις συμπαρεπόμενος, εἰκότως ἂν λεχθείη σύμπτωμα συμπτωμάτων. [O] καθόλου γὰρ, ἵνα μικρὸν ἄνωθεν προλάβωμεν, [P] εἰς τὴν τοῦ λεγομένου παρακολούθησιν, τῶν ὄντων τὰ μέν τινα καθ' ἑαυτὰ ὑφέστηκε· τὰ δὲ περὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶσι θεωρεῖται. καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὑφέστηκε πράγματα, οἷον, αἱ οὐσίαι, ὡς τὸ σῶμα καὶ κενόν· περὶ δὲ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶσι θεωρεῖται τὰ καλούμενα παρ' αὐτοῖς συμβεβηκότα. τούτων δὲ τῶν συμβεβηκότων, τὰ μὲν ἐστιν ἀχώριστα τῶν οἷς συμβέβηκε, τὰ δὲ χωρίζεσθαι τούτων πέφυκεν. ἀχώριστα μὲν οὖν ἐστι τῶν οἷς συμβέβηκεν, ὥσπερ ἡ ἀντιτυπία μὲν [Q] τοῦ σώματος, εἶξις δὲ τοῦ κενοῦ· οὔτε γὰρ σῶμα δυνατόν ἐστί ποτε νοῆσαι χωρὶς τῆς ἀντιτυπίας, οὔτε τὸ κενὸν χωρὶς εἴξεως· ἀλλ' ἀΐδιον ἑκατέρου συμβεβηκὸς, τοῦ μὲν τὸ ἀντιτυπεῖν, τοῦ δὲ τὸ εἴκειν. οὐκ ἀχώριστα δέ ἐστι τῶν οἷς συμβέβηκε, καθάπερ ἡ κίνησις καὶ ἡ μονή. τὰ γὰρ συγκριτικὰ τῶν σωμάτων, οὔτε κινεῖται διὰ παντὸς ἀνηρεμήτως, οὔτ' ἀκινητίζει διὰ παντός· ἀλλὰ ποτὲ μὲν συμβεβηκυῖαν ἔχει τὴν κίνησιν, ποτὲ δὲ τὴν μονήν· καίπερ τῆς ἀτόμου, ὅτε καθ' ἑαυτήν ἐστιν, ἀεικινήτου [R] καθεστώσης. ἢ γὰρ κενῷ πελάζειν ὀφείλει ἢ σώματι. εἴτε δὲ κενῷ πελάζοι, διὰ τὴν εἶξιν φέρεται δι' αὐτοῦ· εἴτε σώματι, διὰ τὴν ἀντιτυπίαν ἀποπαλτικῶς ποιήσει τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν. συμπτώματα οὖν ταῦτ' ἐστιν, οἷς χρόνος παρέπεται· φημὶ δὲ τήν τε ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὥραν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀπαθείας, κι-

N O T Æ.

K οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς] Eorum ſententia impugnatur Sect. 234. ſeq.

L λεκτὸν] Vide dicta ad lib. 2. contra Logicos, Sect. 12. & de cæteris ſecundum Stoicos incorporeis Laërtium VII. 140. 141. Eſt autem λεκτὸν notio, vocabulo uno vel pluribus expreſſa.

M ἔτι καὶ καθ' αὑτὸ] Voculam καὶ ex MS. Ciz. addidi, in quo mox pro δοξάζουσι legitur νομίζουσι.

N Ἐπίκουρος δὲ] Supra, Sect. 181. & 3. Pyrrhon. Sect. 137. ubi idem ex Demetrio Lacone affertur. Epicurus apud Laërtium IX. 72. τὸν γὰρ δὴ χρόνον οὐ ζητητέον ὥσπερ καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐν ὑποκειμένῳ ζητοῦμεν ἀνάγοντες ἐπὶ τὰς βλεπομένας παρ' ἡμῖν αὐτοῖς προλήψεις, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐνέργημα, καθ' ὃ τὸν πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον ἀναφωνοῦμεν συγγενικῶς τοῦτο περιφέροντες, ἀναλογιστέον. Lucretius lib. 1. verſ. 460.

Tempus item per ſe non eſt, ſed rebus ab ipſis
Conſequitur ſenſus &c.

Confer Gaſſendum ad Phyſiologiam Epicuri p. 314. ſeq. & quæ Philoſophi illius ſententiæ noſter opponit Sect. 238. ſeq.

O σύμπτωμα συμπτωμάτων] In editis erat συμπτώματα.

P μικρὸν ἄνωθεν προλάβωμεν] Ita MSS. Savil. & Ciz. pro περιλάβωμεν. De formula μικρὸν ἄνωθεν dixi ad 2. contra Log. Sect. 213.

Q ἡ ἀντιτυπία] Vide ad 3. Pyrrhoniar. Sect. 39. Infra, Sect. 239. hujus libri.

R ἀεικινήτου] Ita uno vocabulo ſcribit Ciz.

νήσεις

νήσεις τε καὶ μονάς. ἥ τε γὰρ ἡμέρα καὶ νὺξ τοῦ περιέχοντος ἀέρος εἰσὶ συμπλώματα. ὧν ἡ μὲν ἡμέρα κατὰ τὸν ἐξ ἡλίου φωτισμὸν συμβαίνει· ἡ δὲ νὺξ, κατὰ φωτισμοῦ ςέρησιν τοῦ ἐξ ἡλίου ἐπιγίνεται· ἡ δὲ ὥρα, ἤτοι τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς μέρος καθεςηκυῖα, πάλιν σύμπλωμα γίνεται τοῦ ἀέρος, ὥσπερ καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. ἀντιπαρεκτείνεται δὲ πάσῃ ἡμέρᾳ καὶ πάσῃ νυκτὶ καὶ ὥρᾳ ὁ χρόνος. παρ' ἣν αἰτίαν μακρά τις ἢ βραχεῖα λέγεται ἡμέρα καὶ νὺξ, φερομένων ἡμῶν ἐπὶ τὸν ταύτῃ συμβεβηκότα χρόνον. τά τε πάθη καὶ αἱ ἀπάθειαι, [S] ἤτοι ἀλγηδόνες ἢ ἡδοναὶ ἐτύγχανον· διὰ δὲ τοῦτο οὐκ οὐσίαι τινὲς καθειςήκεισαν, ἀλλὰ συμπλώματα τῶν πασχόντων, ἤτοι ἡςικῶς ἢ ἀλγεινῶς· καὶ συμπλώματα οὐκ ἄχρονα. πρὸς τούτοις καὶ ἡ κίνησις, ἔτι δὲ ἡ μονὴ, ὡς ἤδη παρεςήσαμεν, τῶν σωμάτων ἐςὶ συμπλώματα, καὶ οὐ χωρὶς χρόνου. τὴν γοῦν ὀξύτητα καὶ βραδύτητα τῆς κινήσεως, ἔτι δὲ τὴν πλείονα καὶ ἐλάττονα μονὴν χρόνῳ καταμετροῦμεν. ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων φανερὸν, ὅτι ὁ Ἐπίκουρος ἀσώματον οἴεται τὸν χρόνον ὑπάρχειν· οὐ παραπλησίως δὲ τοῖς Στωϊκοῖς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ὡς λέλεκται, ἀσώματόν τι καθ' αὑτὸ νοούμενον ὑπεςήσαντο τὸν χρόνον· Ἐπίκουρος δὲ συμβεβηκός τισιν. ὧδε μὲν οὗτοι. Πλάτων δὲ [T] ἔλεγεν, (ὡς δέ τινες, Ἀριτοτέλης [U]) χρόνον εἶναι ἀριθμὸν τοῦ ἐν κινήσει προτέρου καὶ ὑςέρου. Στράτων δὲ [X] ὁ Φυσικὸς, (ὡς δ' ἄλλοι, Ἀριςοτέλης) μέτρον κινήσεως καὶ μονῆς. ὅθεν τοιαύτης οὔσης καὶ περὶ τῆς κατὰ τὸν χρόνον οὐσίας διαςάσεως, πάρεςι μὲν ἤδη συμβαλεῖν ἐκ τῶν προηπορημένων, ὅτι οὐδ' ἐκ ταύτης οἷόν τέ ἐςι βεβαίως τι μαθεῖν. ὅμως δὲ καὶ τὰ νῦν λεκτέον πρὸς Πλάτωνα καὶ Ἀριςοτέλην καὶ Στράτωνα τὸν Φυσικὸν, τὰ ἐν ἀρχαῖς ἀντειρημένα, ὅτε ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου συνήγομεν τὸ μηδὲν εἶναι τὸν χρόνον. πρὸς δὲ τοὺς σωματικὴν ἀξιοῦντας εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ χρόνου, φημὶ δὲ τοὺς Ἡρακλητείους, [Y] κινοῖτο προχειρότατον, ὅτι εἰ χρόνος σῶμά ἐςι· πᾶν δὲ σῶμα, ἢ μένον ἢ κινούμενον νοεῖται· τὸ δὲ μένον ἢ κινούμενον, ἐν χρόνῳ μένον, ἢ κινούμενον νοεῖται· οὐχὶ δέ γε ἐν σώματι τὸ σῶμα μένον ἢ κινούμενον νοεῖται· οὐκ ἄρα σῶμά ἐςιν ὁ χρόνος. τὸ, τε ὂν κατὰ τοὺς Ἡρακλειτείους ὃ δὴ σῶμά ἐςιν, ἐν χρόνῳ ἐςίν· οὐχὶ δέ γε ὁ χρόνος ἐν χρόνῳ ἐςίν· οὐκ ἄρα τὸ ὂν καὶ τὸ σῶμα χρόνος ἐςί. τό, τε ζῶον ἐν χρόνῳ ζῇ, ὡς καὶ τὸ τεθνηκὸς,

tusque & quies. Dies enim & nox ſunt accidentia ambientis aëris. Ex quibus dies quidem accidit per illuminationem a Sole: nox autem per privationem lucis quæ a Sole procedit. Hora itidem, cum ſit pars diei aut noctis, rurſus eſt accidens aëris, ut dies & nox. 225. Cuilibet porro diei & cuilibet nocti & horæ pariter coëxtenditur tempus. Quam ob cauſam & dies & nox dicitur longa vel brevis, dum ferimur ad tempus quod ei accidit. Affectiones vero & impatibilitates, aut dolores ſunt aut voluptates: & ideo non ſunt aliquæ eſſentiæ, ſed accidentia eorum qui afficiuntur, aut voluptatem ſentiendo, aut dolendo: & ſunt accidentia non abſque tempore. 226. Præterea motus quoque & etiam quies, ut jam oſtendimus, ſunt accidentia corporum, & non ſine tempore: motus certe velocitatem & tarditatem, & etiam diuturniorem & breviorem quietem tempore dimetimur. 227. Verumenimvero ex his eſt perſpicuum, quod Epicurus tempus opinatur eſſe incorporeum, ſed non eo modo quo Stoici. Nam illi quidem, ut dictum eſt, ſtatuerunt tempus eſſe quidpiam incorporeum, quod per ſe intelligatur: Epicurus autem, quod aliquibus accidat. Atque iſti quidem ſic exiſtimant. 228. At Plato docuit (ut nonnulli autem, Ariſtoteles) tempus eſſe *numerum ejus quod eſt in motu prius & poſterius*. Strato autem Phyſicus (ut alii, Ariſtoteles) eſſe *menſuram motus & quietis*. 229. Quamobrem cum ſit tanta de eſſentia temporis diſſenſio, jam quidem licet ex iis de quibus prius fuit dubitatum, conjicere quod ne ex ea quidem quidquam poteſt firmiter ac ſtabiliter diſci. Et tamen nunc etiam adverſus Platonem & Ariſtotelem & Stratonem Phyſicum ea ſunt dicenda, quæ dicta ſunt in initio, quando ex notione temporis collegimus nihil eſſe tempus. 230. Adverſus eos autem qui cenſent corpoream eſſe temporis eſſentiam, Heracliti, inquam, aſſeclas, objicere licet id quod eſt in promptu: quod ſi tempus eſt corpus: omne autem corpus aut quieſcere aut moveri intelligitur: quod autem quieſcit aut movetur, in tempore quieſcere aut moveri intelligitur: non autem in corpore corpus quieſcere aut moveri intelligitur: tempus ergo non eſt corpus. 231. Et id quod eſt, ex Heracliti ſententia, quod quidem eſt corpus, eſt in tempore: non eſt autem tempus in tempore: id ergo quod eſt, & corpus, non eſt tempus. Et animal vivit in tempore, ut etiam mortuum, mor-

NOTÆ.

S καὶ αἱ ἀπάθειαι] Articulus αἱ in MS. Savil. deſideratur.

T Πλάτων δὲ] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 136.

U Ἀριςοτέλης] Supra, hoc libro, Sect. 176?

X Στράτων δὲ] Supra Sect. 177. & lib. 3. Pyrrhon. Sect. 137. ubi & Ariſtoteli hoc ab aliis tribui traditur.

Y τοὺς Ἡρακλητείους] Æneſidemum cum Heraclito facientem, ſupra, Sect. 216.

tuum eſt in tempore: quamobrem tempus non eſt animal aut corpus. 232. Quinetiam iis qui dicunt non eſſe primum corpus, quod Heraclito placet, nihil obſtat quominus tempus intelligant. Quod ſi tempus eſſet primum corpus, ut vult Heraclitus, impedirentur tempus intelligere. Non eſt ergo, ut vult Heraclitus, tempus id quod eſt. 233. Et id quod eſt, ex Heracliti ſententia, eſt aër, ut dicit Æneſidemus. Ab aëre autem multum differt tempus. Et qua ratione nemo ignem aut aquam aut terram dicit eſſe tempus, eadem nec dicet eſſe aërem. Non eſt ergo id quod eſt, tempus. Atque adverſus hanc quidem opinionem breviter hæc dicta ſint. 234. Brevis quoque eſt oratio adverſus Stoicos, qui dicunt ex *aliquibus* alia eſſe corpora, alia vero incorporea. & ex incorporeis eſſe aliquam ſpeciem quæ per ſe intelligitur, ut tempus. Nam *aliquid* generale ac ſummum eſſe nequit, propterea quod illud nec poteſt eſſe aliquod corpus nec incorporeum, neque corpus ſimul & incorporeum. 235. Nam ſi eſt corpus, oportebit omnes ejus ſpecies eſſe corpus, & nullam incorpoream. Et quomodo omnes animalis ſpecies ſunt animalia, & nulla inanima: & omnes plantæ ſpecies ſunt plantæ, nulla autem animata: ita ſequetur ut *alicujus*, quod eſt corpus, ſpecies ſint corpora, & nulla earum incorporea. Si vero eſt incorporeum, erunt omnes illius ſpecies incorporeæ, & nulla earum corpus. 236. Similiter ſi ſit ſimul corpus & incorporeum, omnia ſingularia erunt ſimul corpora & incorporea, & nihil ſeorſum aut corpus ſolum aut incorporeum. Quamobrem ſi illud *aliquid* non eſt corpus, neque incorporeum, neque corpus ſimul & incorporeum, nihil eſt illud *aliquid*. Si illud autem tollatur, ſimul etiam tolluntur quæcunque ſunt in ſpecie. quod quidem eſt abſurdum. 237. Præterea etiam de unoquoque incorporeorum quæ ſimul cum tempore enumerata ſunt, dubitatum eſt a Scepticis, utpote de eo quod vocant dictum, & de inani & de loco. Si de unoquoque autem eorum ſit dubitatum, nec tempus quidem eſſe concedetur ex eodem genere cujus ea ſunt. 238. Adverſus Epicurum autem, qui cenſet tempus eſſe ac-

ἐν χρόνῳ τέθνηκε· διὸ ȣ̓κ ἔςι ζῶον ἢ σῶμα ὁ χρόνος. καὶ μὴν οἱ λέγοντες [Z] μὴ ὑπάρχειν τὸ ϖρῶτον σῶμα, κατὰ τὸν Ηράκλειτον, ȣ̓ κωλύονται χρόνον νοεῖν. εἰ δέ γε χρόνος ἦν τὸ ϖρῶτον, κατὰ τὸν Ηράκλειτον, σῶμα, κἂν ἐκωλύοντο τὸν χρόνον νοεῖν. ȣ̓κ ἄρα τὸ ὂν, κατὰ τὸν Ηράκλειτον, ἐςὶ χρόνος· τό, τε ὂν [A] κατὰ τὸν Ηράκλειτον, ἀὴρ ἐςιν, ὥς φησιν ὁ Αἰνησίδημος. μακρῷ δὲ ἀέρος διέφερεν ὁ χρόνος. καὶ ᾧ λόγῳ ȣ̓δεὶς τὸ ϖῦρ ἢ τὸ ὕδωρ ἢ τὴν γῆν χρόνον λέγει εἶναι, τῷ αὐτῷ ȣ̓δὲ τὸν ἀέρα φήσει. ȣ̓ τοίνυν τὸ ὄν ἐςι χρόνος. ταῦτα μὲν ȣ̓͂ν ὡς ἐν συντόμοις ϖρὸς ταύτην εἰρήσθω τὴν ςάσιν. βραχὺς δ' ἐςὶ καὶ ϖρὸς τȣ̀ς ἀπὸ τῆς Στοᾶς [B] λόγος, φάσκοντας τῶν τινῶν [C] τὰ μὲν εἶναι σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα· καὶ τῶν ἀσωμάτων εἶδός τι καθ' αὑτὸ νοȣ́μενον οἰομένȣς τὸν χρόνον. τὸ γὰρ τὶ γενικώτατον, [D] τῷ μήτε σῶμά τι δύνασθαι εἶναι, μήτε ἀσώματον, μήτε σῶμα ἅμα [E] καὶ ἀσώματον, ȣ̓κ ἂν εἴη. εἰ γὰρ σῶμά ἐςι, δεήσει ϖάντα αὐτȣ͂ τὰ εἴδη σώματα τυγχάνειν, καὶ μηδὲν ἀσώματον. καὶ ὃν τρόπον ϖάντα τὰ τȣ͂ ζώȣ εἴδη, ζῶά ἐςι, καὶ ȣ̓δὲν ἄψυχον, καὶ τὰ τȣ͂ φυτȣ͂ φυτὰ, καὶ ȣ̓δὲν ἔμψυχον· ȣ̔́τως ἀκολȣθήσει καὶ τὰ τȣ͂ τινὸς εἴδη, σώματος ὄντος, σώματα τυγχάνειν, καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀσώματον. εἰ δὲ ἀσώματόν ἐςιν, ἔςαι ϖάντα αὐτȣ͂ τὰ εἴδη ἀσώματα, καὶ ȣ̓δὲν σῶμα. ὡσαύτως δὲ κἂν σῶμα ἅμα καὶ ἀσώματον ὑπάρχῃ, ϖάντα τὰ ἐπὶ μέρȣς ἔςαι σώματα ἅμα καὶ ἀσώματα, καὶ ȣ̓δὲν κατ' ἰδίαν ἢ σῶμα μόνον ἢ ἀσώματον. ὥςτε εἰ μὴ σῶμά ἐςι τὸ τὶ, μήτε ἀσώματον, ἢ σῶμα ἅμα καὶ ἀσώματον, ȣ̓δέν ἐςι τὸ τί. τȣ́τȣ δ' ἀναιρȣμένȣ, συναναιρεῖται καὶ τὰ ἐπ' εἴδȣς ϖάντα· ὅπερ ἐςὶν ἄτοπον. καὶ μὴν καὶ ἕκαςον τῶν συναποδοθέντων τῷ χρόνῳ ἀσωμάτων [F] ἠπόρηται τοῖς ἀπὸ τῆς Σκέψεως· οἷον, τὸ λεκτὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ ὁ τόπος. ἑκάςȣ δὲ τȣ́των ἠπορημένȣ, καὶ ὁ χρόνος ȣ̓ συγχωρηθήσεται ἐκ τȣ͂ αὐτȣ͂ γένȣς εἶναι τȣ́τοις. ϖρὸς δὲ τὸν Επίκȣρον [G] σύμπτωμα συμπτωμάτων [H]

NOTÆ.

Z οἱ λέγοντες] MS. Ciz. οἱ μὲν λέγοντες.

A τό, τε ὂν] Principium primum rerum omnium, & ϖρῶτον σῶμα ſupra, Sect. 216. Id quomodo ex Heracliti mente dici poſſit aër, dixi ad lib. 1. contra Phyſicos, Sect. 216.

B τȣ̀ς ἀπὸ τῆς ςοᾶς] Supra, Sect. 218.

C τῶν τινῶν] Quæcunque *aliquid* ſunt, aut corpora ſunt, aut incorporalia.

D τὸ γάρ τι γενικώτατον] Negat Sextus dari ejuſmodi *aliquid* generale, quod ſimul corpus ſit atque res incorporalis. Non itaque in corpora & res incorporales poſſe dividi *aliquid* a Stoicis, neque complecti ſub ambitu ſuo corpora & incorporalia.

E μήτε σῶμα ἅμα] Deeſt ἅμα hoc loco in MSS. Savil. & Ciz. ſed iterum recurrit infra, Sect. 236.

F τῶν συναποδοθέντων τῷ χρόνῳ ἀσωμάτων] Stoici præter tempus rebus incorporalibus accenſebant τὸ λεκτὸν ſive ſignificationem dicti quæ mente apprehenditur, vacuum ſive inane, & locum. Vide Sect. 218. hujus libri, & lib. adverſus Grammaticos Sect. 28. Adverſus λεκτὸν diſputavit noſter 2. Pyrrhon. Sect. 107. adverſus inane & locum ſupra Sect. 20. ſeq. &c.

G ϖρὸς δὲ τὸν Επίκȣρον] Supra, Sect. 219. 217.

H σύμπτωμα συμπτωμάτων] Hoc ϖαρασύμβαμα dicero poſſis cum Luciano T. 1. p. 382.

ἀξιοῦντα τυγχάνειν τὸν χρόνον, πολλῶν καὶ ἄλλων λέγεσθαι δυναμένων, ἐκεῖνο πρὸς τὸ παρὸν ἀπαρκέσει λέγειν, ὅτι αἱ μέν πως ἔχουσαι οὐσίαι τάχα θεωροῦνται, καί εἰσι τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων· τὰ δὲ λεγόμενα συμβεβηκέναι ταῖς οὐσίαις, οὐχ ἕτερα ὄντα τῶν οὐσιῶν, ἀνυπόστατά ἐστιν. οὔτε γὰρ ἀντιτυπία τις ἐστὶ παρὰ τὸ ἀντίτυπον σῶμα· οὔτε εἶξις ὑπόκειται παρὰ τὸ εἶκον καὶ κενόν· οὐ κίνησις παρὰ τὸ κινούμενον σῶμα· οὐ μονὴ, παρὰ τὸ ἠρεμοῦν. ἀλλ᾽ ὡς οὐδέν ἐστι στρατηγία παρὰ τὸν στρατηγοῦντα· οὐδὲ γυμνασιαρχία, παρὰ τὸν γυμνασιαρχοῦντα· οὕτως οὐδὲ ἕκαστον τούτων τῶν συμβεβηκότων, ἐστὶ παρὰ τὸ ᾧ συμβέβηκεν. ὅθεν καὶ ἐπειδὰν λέγῃ ὁ Ἐπίκουρος, τὸ σῶμα [I] νοεῖν κατ᾽ ἐπισύνθεσιν μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἀντιτυπίας καὶ βάρους, ἐκ μὴ ὄντων σωμάτων βιάζεται τὸ ὂν σῶμα νοεῖν. εἰ γὰρ μήτε μέγεθός τι ὑπόκειται παρὰ τὸ μεμεγεθωμένον, μήτε σχῆμα παρὰ τὸ ἐσχηματισμένον, μήτε ἀντιτυπία παρὰ τὸ ἀντιτυποῦν· πῶς ἐκ τῶν μὴ ὑποκειμένων οἷόν τε τὸ ὑποκείμενον νοεῖν σῶμα; ὥσθ᾽ ἵνα ᾖ χρόνος, συμπτώματα εἶναι δεῖ· ἵνα δὲ τὰ συμπτώματα ὑπάρχῃ, συμβεβηκός τι ὑποκείμενον· οὐδὲν δέ ἐστι συμβεβηκὸς ὑποκείμενον· τοίνυν οὐδὲ χρόνος δύναται ὑπάρχειν. ἐῶ λέγειν ὅτι καὶ τὰ οἷς λέγεται συμβεβηκέναι ὁ χρόνος, καὶ τὰ ὧν λέγεται σύμπτωμα τυγχάνειν, ἀνεύρετά ἐστιν. οἷον, ἡ ἡμέρα, ἡ νὺξ, ὥρα, κίνησις, μονὴ, πάθος, ἀπάθεια. ἡ γοῦν ἡμέρα δωδεκάωρος λεγομένη εἶναι, καθὼς πρότερον ὑπεδείξαμεν, [K] οὐχ ὑφέστηκε κατὰ τὰς δώδεκα ὥρας, ἀλλὰ κατὰ μίαν μόνην τὴν ἐνεστῶσαν, ἥτις οὐκ ἔστιν ἡμέρα. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς νυκτός. ἥ τε ὥρα ἐν πλάτει νοουμένη, καὶ οἷον τριμερὴς, πάλιν σκεψαμένοις ἡμῖν ἀνυπόστατος φαίνεται. οὔτε γὰρ ὅτε τὸ πρῶτον αὐτῆς μέρος ἔστιν, ὑφέστηκεν· οὔπω γὰρ τὰ λοιπά ἐστιν· οὔτε ὅτε τὸ δεύτερον· τότε γὰρ τὸ μὲν πρῶτον οὐκέτι ἔστι, τὸ δὲ τρίτον οὔπω ἔστι. τῶν δὲ πλειόνων αὐτῆς μερῶν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον μὴ ὑπαρχόντων, οὐδ᾽ αὐτὴ δύναται ὑπάρχειν. ἀλλ᾽ ἔστω γε ἡμέραν εἶναι, καὶ νύκτα ὑπάρχειν καὶ ὥρας. οὐκοῦν ἐπεὶ ταῦτά ἐστι χρόνος, ὁ δὲ Ἐπίκουρος συμπτώματά φησιν αὐτῶν εἶναι τὸν χρόνον, ἔσται κατὰ τὸν Ἐπίκουρον ὁ χρόνος αὐτὸς ἑαυτοῦ σύμπτωμα. καὶ μὴν καὶ ὁ περὶ τῆς κινήσεως λόγος [L] ποικίλως ἄπορος δέδεικται, διὰ τὸ μήτε ἐν ᾧ τί ἐστι

cidens accidentium, cum multa etiam alia objici poſſint, illud in præſentia ſatis erit dicere, quod quæ aliquo quidem modo ſe habent eſſentiæ, fortaſſe conſpiciuntur & ſunt ex rebus quæ ſolent ſenſibus ſubjici: quæ autem dicuntur accidere eſſentiis, cum non ſint aliæ ab eſſentiis, ſunt ejuſmodi ut non poſſint conſiſtere. 239. Neque enim eſt ulla reſiſtentia præter corpus quod reſiſtit: neque ſubjicitur ceſſio præter id quod cedit, & inane: non motus præter corpus quod movetur: non quies præter id quod quieſcit. Sed quomodo ducere exercitum nihil eſt præter eum qui exercitum ducit: neque eſſe gymnaſiarcham præter eum qui eſt gymnaſiarcha: ita neque unumquodque eorum quæ accidunt, ſunt præter id cui accidunt. 240. Unde etiam cum dicit Epicurus intelligendum eſſe corpus ex compoſitione magnitudinis, & figuræ & reſiſtentiæ & ponderis, urget ut ex iis quæ non ſunt corpora, intelligamus id quod eſt eſſe corpus. Nam ſi neque magnitudo aliqua ſubjicitur præter id quod eſt præditum magnitudine, neque figura præter figuratum, neque reſiſtentia præter reſiſtens: quomodo fieri poteſt ut ex non ſubjectis non ſubjectum corpus intelligamus? 241. Quamobrem ſi ut ſit tempus, oportet eſſe accidentia: ut vero exiſtant accidentia, oportet eſſe aliquod accidens ſubjectum: nullum autem eſt accidens ſubjectum: igitur nec tempus poteſt exiſtere. 242. Mitto quod ea quibus dicitur tempus accidere, & ea quorum dicitur eſſe accidens, ſunt ejuſmodi ut non poſſint inveniri, ut dies, nox, hora, motus, quies, affectio, impatibilitas. Dies quidem certe qui dicitur eſſe duodecim horarum, ut prius oſtendimus, non exiſtit in duodecim horis, ſed in una ſola præſenti, quæ non eſt dies. 243. Eadem autem ratio eſt etiam in nocte. Et hora rurſus quæ in latitudine ſua intelligitur, & eſt verbi gratia trium partium, ſi conſideremus, apparebit non poſſe conſiſtere. Neque enim exiſtit quando eſt prima ejus pars, nondum enim ſunt reliquæ: neque quando ſecunda: tunc enim prima non eſt amplius, tertia vero necdum eſt. 244. Quum autem plures ejus partes hoc modo non exiſtant, nec ipſa exiſtere poteſt. Sed eſto, ſit ſane dies & nox, horæque exiſtant. Ergo quoniam hæc ſunt tempus, Epicurus autem dicit tempus eſſe horum accidentia: ex ſententia Epicuri erit ipſum tempus ſui accidens. 245. Quinetiam oſtenſum eſt motus rationem eſſe varie

NOTÆ.

I ὁ Ἐπίκουρος τὸ σῶμα] Gaſſendus in Phyſiolog. Epicuri p. 91. ita citat Philoſophi illius verba: *κατὰ ἀθροισμὸν σχήματός τε καὶ μεγέθους καὶ ἀντιτυπίας καὶ βάρους τὸ σῶμα γενοῆσθαι*, reſpiciens non ad hunc locum ſed ad Sect. 257. præſentis libri.

K καθὼς πρότερον ὑπεδείξαμεν] Supra, Sect. 182.

L ὁ περὶ τῆς κινήσεως λόγος] Sect. 87. ſeq.

 dubiam,

dubiam, propterea quod nec moveri poſſit in eo aliquid in quo eſt loco, nec in eo in quo non eſt. Simul quoque tollitur quies. Nam ſi non ſit motus, nec quies quidem erit. Ex collatione enim & oppoſitione ejus quod movetur, intelligitur immotum, & ejus quod non movetur, id quod movetur. Unde quemodo ſi non ſit dexterum, non erit ſiniſtrum: ita ſi non ſit horum alterum, nec reliquum quidem poteſt intelligi. 246. Et aliter. Dicunt Sceptici dubitatores: Quod quieſcit, ab aliqua cauſa cogitur quieſcere: quod autem cogitur quieſcere, patitur: quod autem patitur, movetur. Quod ergo quieſcit, movetur. Sed ſi Epicurus dicit tempus eſſe accidentia: oſtenſum eſt autem de his dubitari: fatendum erit dubitari etiam de tempore quod eis accidit. 247. Præterea & motus eſt incorporeus, & affectio, & unumquodque eorum de quibus prædicatum eſt (quod ſint accidentia quibus tempus accidit) & tempus etiam eſt incorporeum. quoniam non eſt probabile incorporeis accidere incorporea, dicamus nec tempus eſſe accidens accidentium illorum commemoratorum. Cæterum cum ab eſſentia quoque tempus vocaverimus in dubium, deinceps itidem de numero diſquiramus.

IV. De Numero.

248 QUONIAM porro ex rebus quæ ſunt conjugatæ cum tempore, eſt etiam numerus, propterea quod non absque enumeratione fiat temporis dimenſio, utpote horarum & dierum & menſium, & præterea annorum: recte habere exiſtimamus, ſi poſt prius a nobis confectam de tempore quæſtionem, de numero quoque dicamus: & maxime quoniam qui ſunt ex Phyſicis ſcientiæ laude clariſſimi, adeo magnam vim tribuerunt numeris, ut eos exiſtiment principia & elementa univerſorum. Ii autem ſunt ſectatores Pythagoræ Samii. 249. Dicunt enim eos qui vere & ſincere philoſophantur, eſſe ſimiles iis qui laborant in contexenda oratione. Quomodo enim hi primum dictiones examinant: ex dictionibus enim conſtat oratio: & quoniam ex ſyllabis dictiones, primum conſiderant ſyllabas: cumque ſyllabæ reſolvantur ex literis ſive elementis vocis literatæ, de illis primum ſcrutantur. 250. Ita dicunt Pythagorei opor-

τόπῳ δύνασθαι κινεῖσθαι, μήτε ἐν ᾧ μή ἐστι. συγανήρηται δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς μονῆς. κινήσεως γὰρ μὴ οὔσης, οὐδὲ μονὴ γένοιτ' ἄν. κατὰ γὰρ ἀντιπαραβολὴν τοῦ κινουμένου νοεῖται τὰ ἀκίνητον, καὶ τοῦ ἀκινητίζοντος τὸ κινούμενον. ὅθεν ὡς δεξιοῦ μὴ ὄντος, οὐδὲ ἀριστερόν ἐστιν· οὕτως τοῦ ἑτέρου τούτων μὴ ὑπάρχοντος, οὐδὲ τὸ λοιπὸν δύναται νοεῖσθαι. καὶ ἄλλως, φασὶν οἱ ἀπορητικοὶ, τὸ μένον, ὑπό τινος αἰτίας ἀναγκάζεται μένειν· τὸ δὲ ἀναγκαζόμενον, πάσχει· τὸ δὲ πάσχον, κινεῖται· [M] τὸ ἄρα μένον κινεῖται. ἀλλ' εἴπερ τὰ συμπτώματά φησιν εἶναι τὸν χρόνον ὁ Ἐπίκουρος· δέδεικται δὲ ἠπορημένα· δεήσει ὁμολογεῖν, καὶ τὸν συμβεβηκότα τούτοις χρόνον ἠπορῆσθαι. πρὸς τούτοις ἀσώματός τέ ἐστιν ἡ κίνησις καὶ τὸ πάθος, καὶ ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων· [N] ἀσώματον δὲ καὶ ὁ χρόνος. ἐπεὶ οὐ πιθανὸν τοῖς ἀσωμάτοις ἀσώματα [O] συμβεβηκέναι, λέγωμεν μηδὲ τὸν χρόνον σύμπτωμα εἶναι τῶν ἐκκειμένων συμπτωμάτων. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας [P] τὸν χρόνον ἀπορήσαντες, τὸ μετὰ τοῦτο ζητῶμεν καὶ περὶ ἀριθμοῦ.

ΠΕΡΙ ΑΡΙΘΜΟΥ.

ΕΠΕΙ ἔτι τῶν συζυγούντων τῷ χρόνῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ ὁ ἀριθμὸς, διὰ τὸ μὴ χωρὶς ἐξαριθμήσεως τὴν τοῦ χρόνου γίνεσθαι καταμέτρησιν, καθάπερ ὡρῶν καὶ ἡμερῶν καὶ μηνῶν, ἔτι δὲ ἐνιαυτῶν· καλῶς ἔχειν ἡγούμεθα μετὰ τὴν προανυσθεῖσαν ἡμῖν περὶ ἐκείνου ζήτησιν, καὶ τὸν περὶ τούτου διαθέσθαι λόγον· καὶ μάλισθ' ὅτι οἱ ἐπιστημονέστατοι τῶν φυσικῶν [Q] οὕτως μεγάλην δύναμιν τοῖς ἀριθμοῖς ἀπένειμαν, ὥστε ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα τῶν ὅλων τούτους νομίζειν. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ περὶ τὸν Σάμιον Πυθαγόραν. ἐοικέναι γὰρ λέγουσι τοὺς φιλοσοφοῦντας γνησίως, τοῖς περὶ λόγον πονουμένοις. ὡς γὰρ οὗτοι πρῶτον τὰς λέξεις ἐξετάζουσιν· ἐκ λέξεων γὰρ ὁ λόγος· καὶ ἐπεὶ ἐκ συλλαβῶν αἱ λέξεις, πρῶτον σκέπτονται τὰς συλλαβάς· ἐκ γὰρ συλλαβῶν τὰ στοιχεῖα τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς ἀναλυομένων, περὶ ἐκείνων πρῶτον διερευνῶσιν. [R] οὕτω δεῖν φασίν οἱ περὶ Πυθαγόραν, τοὺς ὄν-

NOTÆ.

M τὸ δὲ πάσχον κινεῖται] Adde 3. Pyrrhon. Sect. 116.

N ἕκαστον τῶν κατηγορουμένον] De quibus prædicatum fuit, quod ſint accidentia & quod tempus illis accidat. Supra, Sect. 242.

O ἀσωμάτοις ἀσώματα] Ita legit etiam Hervetus, pro σώματα. Sed οὐ πιθανὸν pro ὂν πιθανὸν ſcripſi ſenſu ita poſtulante.

P ἀπὸ τῆς οὐσίας] Dubitationes ab eſſentia temporis petitas propoſuit a Sect. 189. quemadmodum dubitationes a temporis notione, Sect. 169. - 188.

Q οἱ ἐπιστημονέστατοι τῶν φυσικῶν] Pythagorici, ut mox ipſe Sextus demonſtrat. Confer quæ ad 3. Pyrrhon. Sect. 152. & contra Arithmeticos Sect. 2. Vocat autem ἐπιστημονεστάτους τῶν φυσικῶν, quoniam ſcientias Mathematicas omnium maxime colebant, earumque ſtudium, Pythagoræ Magiſtri ſui exemplo conjungebant cum ſeria contemplatione Naturæ.

R διερευνῶσιν] MS. Ciz. ἐρευνῶσιν.

τως

τως φυσικοὺς, τὰ περὶ τοῦ παντὸς ἐρευνῶντας, ἐν πρώτοις ἐξετάζειν, εἰς τίνα τὸ πᾶν λαμβάνει τὴν ἀνάλυσιν. τὸ μὲν οὖν φαινομένην εἶναι λέγειν τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, ἀφύσικόν [S] πως ἐστι. πᾶν γὰρ τὸ φαινόμενον, ἐξ ἀφανῶν ὀφείλει συνίστασθαι. τὸ δ' ἔκ τινων συνεστὼς, οὐκ ἔστιν ἀρχὴ, ἀλλὰ τὸ ἐκείνου αὐτοῦ συστατικόν. ὅθεν καὶ τὰ φαινόμενα, οὐ ῥητέον ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων, ἀλλὰ τὰ συστατικὰ τῶν φαινομένων, ἅπερ οὐκέτι ἦν φαινόμενα. τοίνυν ἀδήλους καὶ ἀφανεῖς ὑπέθεντο τὰς τῶν ὅλων ἀρχάς· [T] καὶ οὐ κοινῶς. οἱ γὰρ ἀτόμους εἰπόντες, ἢ ὁμοιομερείας, ἢ ὄγκους, [U] ἢ κοινῶς νοητὰ σώματα πάντων τῶν ὄντων ἄρχειν, πῆ μὲν κατώρθωσαν, [X] πῆ δὲ διέπεσον. ᾗ μὲν γὰρ ἀδήλους νομίζουσιν εἶναι τὰς ἀρχὰς, δεόντως ἀναστρέφονται· ᾗ δὲ σωματικὰς ὑποτίθενται ταύτας, διαπίπτουσιν. ὡς γὰρ τῶν αἰσθητῶν σωμάτων προηγεῖται τὰ νοητὰ καὶ ἄδηλα σώματα· οὕτω καὶ τῶν νοητῶν σωμάτων ἄρχειν δεῖ τὰ ἀσώματα· καὶ κατὰ λόγον. ὡς γὰρ τὰ τῆς λέξεως στοιχεῖα, οὐκ εἰσὶ λέξεις· οὕτω καὶ τὰ τῶν σωμάτων στοιχεῖα οὐκ ἔστι σώματα. ἤτοι δὲ σώματα ὀφείλει τυγχάνειν, ἢ ἀσώματα· διὸ πάντως ἔστιν ἀσώματα. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι φάναι ὅτι αἰωνίους συμβέβηκεν εἶναι τὰς ἀτόμους· καὶ διὰ τοῦτο δύνασθαι σωματικὰς οὔσας τῶν ὅλων ἄρχειν. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ οἱ τὰς ὁμοιομερείας, καὶ οἱ τοὺς ὄγκους, καὶ οἱ τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ λέγοντες εἶναι στοιχεῖα, αἰώνιον ἀπολείπουσι τούτων τὴν ὑπόστασιν, ὥστε μὴ μᾶλλον τὰς ἀτόμους, [Y] ἢ ταῦτ' εἶναι στοιχεῖα. εἶτα καὶ δεδόσθω, ταῖς ἀληθείαις αἰωνίους εἶναι τὰς ἀτόμους· ἀλλ' ὃν τρόπον οἱ ἀγένητον καὶ αἰώνιον ἀπολείποντες τὸν κόσμον, οὐδὲν ἧττον πρὸς ἐπίνοιαν ζητοῦσι τὰς πρῶτον συστησαμένας αὐτὸν ἀρχάς· οὕτω καὶ ἡμεῖς, φασὶν οἱ Πυθαγορικοὶ, τῶν φυσικῶν φιλοσόφων κατ' ἐπίνοιαν σκεπτόμεθα, τὸ, ἐκ τίνων τὰ αἰώνια ταῦτα καὶ λόγῳ θεωρητὰ συνέστηκε σώματα. ἤτοι οὖν σώματά ἐστι [Z] τὰ συστατικὰ αὐτῶν, ἢ ἀσώματα. καὶ σώματα μὲν οὐκ ἂν εἴπαιμεν, ἐπεὶ δεήσει

tere veros Phyſicos de univerſitate ſcrutantes in primis examinare, in quænam reſolvatur univerſitas. Atque quod apparet quidem, dicere eſſe principium univerſorum, eſt quodammodo non-Phyſicum. Quidquid enim apparet, conſtare debet ex iis quæ non apparent. Quod autem ex aliquibus conſtat, non eſt principium, ſed id quod illud ipſum conſtituit. 251. Unde etiam ea quæ apparent, non ſunt dicenda rerum univerſarum principia, ſed ea quæ ſunt conſtituentia apparentium, neutiquam ipſa apparentia. Obſcura ergo & non apparentia poſuerunt eorum quæ ſunt, principia. neque hoc communi omnes ratione. 252. Qui enim dixerunt atomos, vel ſimilares partes aut moleculas, aut communiter corpora quæ cadunt ſub intelligentiam, eſſe rerum omnium principia, aliqua quidem ex parte ſe recte geſſerunt, aliqua vero lapſi ſunt. Nam quatenus quidem obſcura & non apparentia dixerunt eſſe principia, recte in eo verſantur: quatenus autem ea ponunt corporea, labuntur. 253. Quomodo enim a corporibus quæ percipiuntur intelligentia, & non ſunt evidentia, præceduntur corpora ſenſilia: ita oportet ab incorporeis præcedi etiam corpora quæ percipiuntur intelligentia. & merito. Quomodo enim elementa dictionis non ſunt dictiones: ita etiam elementa corporum non ſunt corpora. Aut vero oportet ea eſſe corpora, aut incorporea. Quamobrem ſunt omnino incorporea. 254. Sed neque licet dicere quod æternas accidit eſſe atomos: & ideo poſſe, cum ſint corporeæ, univerſorum eſſe principia. Primum enim & qui ſimilares partes, & qui moleculas, & qui minima & individua dicunt eſſe elementa, eorum æternam relinquunt ſubſtantiam: quo fit ut non magis atomi, quam ea ſint elementa. 255. Deinde etiamſi datum fuerit re vera æternas eſſe atomos: attamen quomodo qui mundum relinquunt ingenitum & æternum, nihilo ſecius ad eum mente cogitandum, quærunt principia quæ ipſum primum conſtituerunt: ita etiam nos quoque, inquiunt Pythagorici, naturalium Philoſophorum more cogitantes, conſideramus, ex quibusnam conſtent hæc æterna & ratione contemplanda corpora. 256. Aut ergo ſunt corpora quæ ea conſtituunt, aut incorporea. Et corpora quidem non dixerimus, quoniam oportebit

N O T Æ.

S *ἀφύσικον*] Sic *ἀφυσίκους* dixerat Sect. 46. Sic *ἀφύσικον* poſſis etiam dicere *indignum* Philoſopho *Phyſico*.

T *τὰς τῶν ὅλων ἀρχάς*] MS. Savil. *τῶν ὄντων*, eodem ſenſu.

U *ἀτόμους ἢ ὁμοιομερείας ἢ ὄγκους*] Ut Democritus, Anaxagoras, Aſclepiades. Vide ad librum priorem contra Phyſicos, Sect. 363.

X *πῆ μὲν κατώρθωσαν*] Sic recte idem Savil. pro *κατήρθωσαν*.

Y *μὴ μᾶλλον τὰς ἀτόμους*] Notat haud ſufficere, ut aliquid pro principio primo habeatur, ſtatuere id ab æterno ſubſtitiſſe, cum diverſæ diverſorum Philoſophorum opiniones exſtent de principiis, iisque omnibus æternis: & quidam ipſum mundum ſibi perſvaſerunt ortu & initio carere, ut dictum ad Sect. 169. hujus libri. Itaque recurrendum eſſe cogitatione ad intimas quibus ab æterno talia eſſe potuerint, quibusque conſtent rationes, neque in corporali textura acquieſcendum, ſed ad intelligibilia & incorporalia aſcendendum.

Z *ἤτοι οὖν σώματα*] Supra, Sect. 253.

dicere

dicere etiam illa conſiſtere e corporibus: & ita in infinitum procedente cogitatione, eſſe univerſitatem principii expertem. 257. Reſtat ergo ut dicatur ex incorporeis conſtitui corpora quæ percipiuntur intelligentia: quod etiam confeſſus eſt Epicurus, dicens per congeriem figuræ & magnitudinis & reſiſtentiæ & gravitatis, intelligentia percipi corpus. Atque quod incorporea quidem oporteat eſſe principia corporum intelligibilium, ex his eſt perſpicuum. 258. Porro autem ſi aliqua incorporea conſiſtunt ante corpora, ea non ideo neceſſario ſunt rerum elementa & prima principia. Ecce enim ideæ quoque cum ſint incorporeæ, ut vult Plato, conſiſtunt ante corpora: & unumquodque eorum quæ oriuntur ac fiunt, ſecundum eas oriuntur fiuntque. Sed eæ non ſunt prima rerum principia: quandoquidem unaquæque idea ſi ſeorſum ſumatur, unum eſſe dicitur: per alterius autem aut aliarum comprehenſionem, duæ aut tres aut quatuor. Quo fit ut ſit aliquid illarum ſubſtantiam tranſcedens, nempe numerus, cujus per participationem, unum aut duo aut tria, & his adhuc plura de eis prædicantur. 259. Et ſolidæ figuræ ante corpus mente cogitantur, cum habeant naturam incorpoream. ſed rurſus illæ quoque non ſunt omnium rerum principia. Nam ante eas quoque cogitatione præcedunt figuræ planæ, propterea quod ex illis conſiſtant ſolidæ. 260. Sed nec figuras planas rerum poſueris elementa. Unaquæque enim earum rurſus componitur ex lineis præcedentibus. & lineæ habent numeros qui mente prius cogitantur: quandoquidem ex tribus lineis appellatur triangulus, & quadratum ex quatuor. & quia ſimplex linea non ſine numero mente concipitur, ſed a puncto ducta ad punctum hæret duobus: numerique omnes cadunt ſub unum. nam binarius unus eſt binarius, & ternarius unum quid eſt, nempe ternarius, & denarius eſt unum caput & una ſumma numeri. 261. His motus Pythagoras, dixit unitatem eſſe rerum principium, per cujus participationem unaquæque res una dicitur: & eam, ſi ex ſui quidem cogitetur, ut ita dicam, identitate, intelligi unitatem. Sin autem idem ſibi alter adjungatur, efficere interminatum quem vocant & indefinitum binarium: propterea quod numerabilium, eorumque quæ ſunt terminata ac finita, nullus ſit idem binarius, ſed ex ejus participatione intelliguntur binarii, ut etiam arguunt

κἀκείνων σώματα λέγειν εἶναι συστατικά· καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον προβαινούσης τῆς ἐπινοίας, ἄναρχον γίνεσθαι τὸ πᾶν. λείπεται ἄρα λέγειν, ἐξ ἀσωμάτων εἶναι τὴν σύστασιν τῶν νοητῶν σωμάτων· ὅπερ καὶ Ἐπίκουρος [A] ὡμολόγησε, φήσας κατὰ ἀθροισμὸν σχήματός τε καὶ μεγέθους καὶ ἀντιτυπίας καὶ βάρους, τὸ σῶμα νενοῆσθαι. ἀλλ᾽ ὅτι ἀσωμάτους εἶναι δεῖ τὰς ἀρχὰς τῶν λόγῳ θεωρητῶν σωμάτων, ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές. ἤδη δὲ, οὐκ εἴ τινα προϋφέστηκε τῶν σωμάτων ἀσώματα, ταῦτ᾽ ἐξ ἀνάγκης στοιχεῖά ἐστι τῶν ὄντων, καὶ πρῶταί τινες ἀρχαί. ἰδοὺ γὰρ καὶ αἱ ἰδέαι ἀσώματοι [B] οὖσαι κατὰ τὸν Πλάτωνα προϋφεστᾶσι τῶν σωμάτων, καὶ ἕκαστον τῶν γινομένων πρὸς αὐτὰς γίνεται. ἀλλ᾽ οὐκ εἰσὶ τῶν ὄντων ἀρχαί· ἐπείπερ ἑκάστη ἰδέα κατ᾽ ἰδίαν μὲν λαμβανομένη, ἓν εἶναι λέγεται· κατὰ σύλληψιν δὲ ἑτέρας ἢ ἄλλων, δύο καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρες. ὥστε εἶναί τι ἐπαναβεβηκὸς [C] αὐτῶν τῆς ὑποστάσεως, τὸν ἀριθμόν· οὗ κατὰ μετοχὴν τὸ ἓν ἢ τὰ δύο ἢ τὰ τρία ἢ τὰ τούτων ἔτι πλείονα, ἐπικατηγορεῖται αὐτῶν. καὶ τὰ στερεὰ σχήματα προεπινοεῖται τῶν σωμάτων, ἀσώματον ἔχοντα τὴν φύσιν· ἀλλ᾽ ἀνάπαλιν οὐκ ἄρχει τῶν πάντων. προάγει γὰρ καὶ τούτων κατὰ τὴν ἐπίνοιαν τὰ ἐπίπεδα σχήματα, [D] διὰ τὸ ἐξ ἐκείνων τὰ στερεὰ συνίστασθαι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὰ ἐπίπεδα σχήματα θείη τις ἂν τῶν ὄντων στοιχεῖα. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πάλιν ἐκ προαγόντων συντίθεται τῶν γραμμῶν. καὶ αἱ γραμμαὶ προεπινοουμένους ἔχουσι τοὺς ἀριθμούς· παρ᾽ ὅσον τὸ μὲν ἐκ τριῶν γραμμῶν, τρίγωνον καλεῖται, καὶ τὸ ἐκ τεσσάρων τετράγωνον. καὶ ἐπεὶ ἡ ἁπλῆ γραμμὴ οὐ χωρὶς ἀριθμοῦ νενόηται, ἀλλ᾽ ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον ἀγομένη, ἔχεται τῶν δυοῖν· οἵ τε ἀριθμοὶ πάντες καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τὸ ἓν πεπτώκασι. καὶ γὰρ ἡ δύας, μία τις ἐστὶ δυὰς, καὶ ἡ τριὰς ἕν τι ἐστὶ, τριάς· καὶ ἡ δεκὰς, ἓν ἀριθμοῦ κεφάλαιον. ἔνθεν κινηθεὶς ὁ Πυθαγόρας ἀρχὴν ἔφησεν εἶναι τῶν ὄντων τὴν μονάδα, ἧς κατὰ μετοχὴν, ἕκαστον τῶν ὄντων ἓν λέγεται· καὶ ταύτην κατ᾽ αὐτότητα μὲν ἑαυτῆς νοουμένην μονάδα νοεῖσθαι· ἐπισυντεθεῖσαν δ᾽ ἑαυτῇ καθ᾽ ἑτερότητα, ἀποτελεῖν τὴν καλουμένην ἀόριστον δυάδα· [E] διὰ τὸ μηδεμίαν τῶν ἀριθμητῶν καὶ ὡρισμένων δυάδων εἶναι τὴν αὐτὴν, πάσας δὲ κατὰ μετοχὴν αὐτῆς δυάδας νενοῆσθαι, καθὼς

NOTÆ.

A Ἐπίκουρος] Hoc Epicuri dogma jam attulit noſter Sect. 240.

B αἱ ἰδέαι ἀσώματοι] Vide ad lib. 1. contra Phyſicos, Sect. 364.

C ἐπαναβεβηκὸς] Vide ad 1. Pyrrhon. Sect. 38. Infra, 270.

D τὰ ἐπίπεδα σχήματα] Vide ad 1. contra Phyſicos, Sect. 364.

E ἀόριστον δυάδα] Vide ad 3. Pyrrhon. Sect. 155. Proclum in Euclidem p. 27. Infra hoc libro Sect. 276.

καὶ

καὶ ἐπὶ τῆς μονάδος ἐλέγχουσι. δύο οὖν τῶν ὄντων ἀρχαὶ, ἥ, τε πρώτη μονὰς, ἧς κατὰ μετοχὴν πᾶσαι αἱ ἀριθμηταὶ μονάδες νοοῦνται μονάδες· καὶ ἡ ἀόριστος δυὰς, ἧς κατὰ μετοχὴν αἱ ὡρισμέναι δυάδες εἰσὶ δυάδες, καὶ ὅτι ταῖς ἀληθείαις αὗταί εἰσι τῶν ὅλων ἀρχαὶ, ποικίλως οἱ Πυθαγορικοὶ διδάσκουσι. τῶν γὰρ ὄντων, F φασὶ, τὰ μὲν κατὰ διαφορὰν νοεῖται, τὰ δὲ κατ' ἐναντίωσιν, τὰ δὲ πρός τι. κατὰ διαφορὰν μὲν οὖν εἶναι τὰ καθ' ἑαυτὰ, καὶ κατ' ἰδίαν περιγραφὴν ὑποκείμενα, οἷον, ἄνθρωπος, ἵππος, φυτὸν, γῆ, ὕδωρ, ἀὴρ, πῦρ· τούτων γὰρ ἕκαστον ἀπολύτως θεωρεῖται καὶ οὐχ ὡς κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον σχέσιν· κατ' ἐναντίωσιν δὲ ὑπάρχειν ὅσα ἐξ ἐναντιώσεως ἑτέρου πρὸς ἕτερον θεωρεῖται. οἷον, ἀγαθὸν καὶ κακὸν, δίκαιον ἄδικον, συμφέρον ἀσύμφορον, ὅσιον ἀνόσιον, εὐσεβὲς ἀσεβὲς, κινούμενον ἠρεμοῦν· τὰ ἄλλα ὅσα τούτοις ἐμφερῆ. πρός τι δὲ τυγχάνειν, τὰ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἕτερον σχέσιν νοούμενα· οἷον, δεξιὸν ἀριστερὸν, ἄνω κάτω, διπλάσιον ἥμισυ. τό, τε γὰρ δεξιὸν νοεῖται κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ἀριστερὸν σχέσιν, καὶ τὸ ἀριστερὸν κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ δεξιόν· τό, τε κάτω, κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ἄνω· καὶ τὸ ἄνω κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ κάτω· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ παραπλήσιον. διαφέρειν δέ φασι τὰ κατὰ ἐναντίωσιν νοούμενα τῶν πρός τι. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐναντίων ἡ τοῦ ἑτέρου φθορὰ, γένεσίς ἐστι τοῦ ἑτέρου· οἷον, ἐπὶ ὑγιείας καὶ νόσου, κινήσεώς τε καὶ ἠρεμίας. νόσου τε γὰρ γένεσις, ἄρσις ἐστὶν ὑγιείας· ὑγιείας τε γένεσις, ἄρσις ἐστὶ νόσου. καὶ κινήσεως μὲν ὑπόστασις, φθορὰ στάσεως· G γένεσις δὲ στάσεως, ἄρσις κινήσεως. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ λύπης καὶ ἀλυπίας, ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ κοινῶς τῶν ἐναντίαν φύσιν ἐχόντων. τὰ δὲ πρός τι, συνύπαρξίν τε καὶ συναναίρεσιν ἀλλήλων περιεῖχεν. οὐδὲ γὰρ δεξιόν ἐστιν, ἐὰν μὴ καὶ ἀριστερὸν ὑπάρχῃ· οὐδὲ διπλάσιον, ἐὰν μὴ καὶ τὸ ἥμισυ ὑπόκειται, H οὐ διπλάσιόν ἐστι. πρὸς τούτοις, ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων ὡς ἐπίπαν οὐδὲν θεωρεῖται μέσον, καθάπερ εὐθέως ἐπὶ ὑγιείας καὶ νόσου, ζωῆς τε καὶ θανάτου, κινήσεως τε καὶ μονῆς. μεταξὺ γὰρ τοῦ ὑγιαίνειν καὶ νοσεῖν, οὐδέν ἐστι, καὶ μεταξὺ τοῦ ζῆν καὶ τεθνάναι, καὶ ἔτι τοῦ κινεῖσθαι καὶ μένειν. ἐπὶ δὲ τῶν πρός τι πως ἐχόντων ἔστι μέσον. τοῦ γὰρ μείζονος, εἰ τύχοι, καὶ τοῦ μικροτέρου τῶν πρός τι πως I καθεστώτων,

in unitate. 262. Duo ergo ſunt rerum principia: unitas, ex cujus participatione omnes numerabiles intelliguntur unitates: & interminatus binarius, ex cujus participatione ſunt omnes terminati binarii. Quod autem hæc ſint re vera principia univerſorum, varie docent Pythagorei. 263. Nam ex iis quæ ſunt, inquiunt, alia quidem intelliguntur ex differentia, alia ex oppoſitione, alia autem relata ad aliquid. Atque ex differentia quidem eſſe quæ abſoluta ac per ſe ſunt, & ſunt ſubjecta ex propria circumſcriptione: ut homo, equus, planta, terra, aqua, aër, ignis. unumquodque enim eorum conſideratur abſolute, & non ex ea qua ad aliud refertur habitudine: 264. Ex oppoſitione autem eſſe, quæ conſiderantur ex repugnantia alterius ad alterum: ut bonum & malum, juſtum injuſtum, utile inutile, ſanctum profanum, pium impium, motum quieſcens: & alia his ſimilia. 265. Ad aliquid autem referri, quæ intelliguntur ex ea quæ eſt tanquam ad alterum relatione: ut dexterum ſiniſtrum, ſurſum deorſum, duplum dimidium. Nam & dexterum intelligitur ex ea quæ eſt tanquam ad ſiniſtrum habitudine ac relatione: & ſiniſtrum ex ea quæ eſt tanquam ad dexterum: & deorſum ex ea quæ eſt tanquam ad ſurſum: & ſurſum ex ea quæ eſt tanquam ad deorſum: & ſimiliter in aliis. 266. Dicunt autem ea quæ intelliguntur ex oppoſitione & repugnantia, differre ab iis quæ referuntur ad aliquid. Nam in contrariis quidem ac repugnantibus interitus alterius, alterius eſt ortus: ut in ſanitate & morbo, motu & quiete. morbi enim ortus eſt ablatio ſanitatis: & ſanitatis ortus eſt ablatio morbi. & ſi conſiſtat motus, perit ſtatus: ſi oriatur ſtatus & quies, tollitur motus. Eadem eſt ratio in dolore quoque & indolentia, bonoque & malo, & communiter in iis quæ habent naturam contrariam. 267. Quæ autem referuntur ad aliquid, hoc continent quod ſimul ſunt & ſimul tolluntur. Nihil enim eſt dexterum, niſi ſit etiam ſiniſtrum: nihil autem duplum, niſi prius ponatur dimidium, cujus eſt duplum: 268. Præterea in contrariis quidem ac repugnantibus nihil omnino cernitur medium: ut jam in morbo & ſanitate, vita & morte, motu & quiete. Nam inter ſanum eſſe & ægrotare, nihil intercedit, & inter vivere & mori, & inter moveri & quieſcere. In iis autem quæ quodammodo ſe habent relata ad aliquid, eſt medium. Nam inter majus, exempli cauſa, & minus, quæ quodammodo ſe habent relata ad aliquid,

NOTÆ.

F τῶν γὰρ ὄντων] Diviſio trita in entia *abſoluta*, *oppoſita* & *relata*, perſpicue a Pythagoricis expoſita. Diſtinctio inter τὰ κατὰ διαφορὰν & τὰ πρός τι fuit 1. Pyrrhon. Sect. 137. & 1. contra Log. Sect. 37. & 161.

G στάσεως] Sic στάσιν pro quiete poſuit Sect. 81.

H ὑπόκειται] MS. Savil. προϋπόκειται.

I τῶν πρός τι πως] Ita recte MS. Ciz. pro τῷ πρός τι πως.

intercedit medium, nempe æquale: ſimiliter etiam inter plus & minus, eſt ſatis vel ſufficiens: inter acutius autem & gravius, eſt conſonans. 269. Cæterum cum ſint tria genera, nempe & quæ per ſe ſunt, & quæ ex oppoſitione, & amplius ea quæ referuntur ad aliquid: debet neceſſario etiam ſupra hæc ipſa poni aliquod genus & eſſe primum: propterea quod omne genus ſit ante ſpecies quæ ſunt ſub ipſo collocatæ. Nam ſi ipſum quidem tollatur, ſimul tolluntur omnes ſpecies: ſublata autem ſpecie, non utique amovetur genus: nam ea dependet ex illo, & non contra. 270. Atque eorum quidem quæ per ſe intelliguntur, veluti tranſcendens genus, poſuerunt unum Pythagorei. Quomodo enim hoc per ſe eſt, ita etiam unumquodque eorum quæ ſunt ex differentia, & unum eſt, & per ſe conſideratur. 271. Eorum autem quæ ſunt ex oppoſitione, dixerunt eſſe principium, generis locum tenens, æquale & inæquale. In his enim conſideratur natura omnium quæ repugnant & ſunt contraria: ut quietis quidem in æqualitate: non enim ſuſcipit majus & minus. motus autem in inæqualitate: ſuſcipit enim majus & minus. 272. Similiter id quod eſt ſecundum naturam, in æqualitate: eſt enim intenſionem non admittens extremitas. Quod autem eſt præter naturam, eſt in inæqualitate: ſuſcipit enim majus & minus. Eadem ratio eſt in ſanitate & morbo, & rectitudine & obliquitate. 273. Quæ autem referuntur ad aliquid, pro genere habent exuperantiam & defectum. Nam magnum quidem & majus, multumque & plus, altumque & altius, intelliguntur per exuperantiam: parvum autem & minus, paucum & paucius, humileque & humilius, per defectum. 274. Sed quoniam quæ per ſe ſunt, & quæ ſunt per oppoſitionem, & quæ referuntur ad aliquid, cum ſint genera, inveniuntur eſſe ſubjecta aliis generibus, utpote uni, nec non æqualitati & inæqualitati, exuperantiæque ac defectui: conſideremus an hæc quoque genera poſſint reduci ad alia. 275. Atque æqualitas quidem reducitur ad unum: nam unum quidem primo eſt ſibi ipſi æquale. inæqualitas autem cernitur in exuperantia & defectu: inæqualia enim ſunt, quorum alterum quidem ſuperat, alterum vero ſuperatur. Sed exuperantia quoque & defectus locum invenit in ratione interminati binarii: quandoquidem prima exuperantia & defectus eſt in duobus, nempe in exuperanti & in exuperato. 276. Emerſerunt ergo omnium in

μεταξὺ γένοιτ' ἂν τὸ ἴσον· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ πλείονος καὶ ἥττονος, τὸ ἱκανόν· ὀξέος τε καὶ βαρέος τὸ σύμφωνον. ἀλλὰ γὰρ τῶν τριῶν ὄντων γενῶν, τῶν τε καθ' ἑαυτὰ ὑφεστώτων, καὶ τῶν κατ' ἐναντιότητα, καὶ ἔτι τῶν πρός τι νοουμένων· ὀφείλει κατ' ἀνάγκην, καὶ τούτων αὐτῶν ἐπάνω τι γένος τετάχθαι, καὶ πρῶτον ὑπάρχειν, διὰ τὸ καὶ πᾶν γένος προϋπάρχειν τῶν ὑπ' αὐτὸ τεταγμένων εἰδῶν. ἀναιρουμένου γοῦν αὐτοῦ, πάντα τὰ εἴδη συναναιρεῖται· τοῦ δὲ εἴδους ἀναιρεθέντος, οὐκέτ' ἀνασκευάζεται τὸ γένος. ἤρτηται γὰρ ἐξ ἐκείνου τοῦτο. καὶ οὐκ ἀνάπαλιν. καὶ δὴ τῶν μὲν καθ' αὑτὰ νοουμένων γένος ὑπεστήσαντο Πυθαγορικῶν παῖδες, ὡς ἐπαναβεβηκὸς, τὸ ἕν. καθὰ γὰρ τοῦτο καθ' αὑτό ἐστιν, οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν κατὰ διαφορὰν, ἕν τέ ἐστι καὶ καθ' ἑαυτὸ θεωρεῖται. τῶν δὲ κατ' ἐναντίωσιν ἔλεξαν ἄρχειν, γένους τάξιν ἐπέχον, τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον. ἐν τούτοις γὰρ ἡ πάντων τῶν ἐναντιουμένων θεωρεῖται φύσις· οἷον, μονῆς μὲν ἐν ἰσότητι· οὐ γὰρ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον. κινήσεως δὲ, ἐν ἀνισότητι· ἐπιδέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον. [K] ὡσαύτως δὲ τὸ μὲν κατὰ φύσιν, ἐν ἰσότητι· ἀκρότης γὰρ ἦν ἀνεπίτατος. [L] τὸ δὲ παρὰ φύσιν, ἐν ἀνισότητι· ἐπεδέχετο γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἧσσον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ ὑγιείας [M] καὶ νόσου, εὐθύτητός τε καὶ στρεβλότητος. τὰ μέν τοι γε πρός τι ὑφέστηκε γένει, τῇ τε ὑπεροχῇ καὶ τῇ ἐλλείψει. μέγα μὲν γὰρ καὶ μεῖζον, πολύ τε καὶ πλεῖον, ὑψηλόν τε καὶ ὑψηλότερον, καθ' ὑπεροχὴν νοεῖται· μικρὸν δὲ καὶ μικρότερον, ὀλίγον τε καὶ ταπεινότερον, κατ' ἔλλειψιν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ καθ' αὑτὰ καὶ τὰ κατ' ἐναντίωσιν καὶ τὰ πρός τι, γένη ὄντα, εὕρηται ἄλλοις γένεσιν ὑποταττόμενα, καθάπερ τῷ τε ἑνὶ, καὶ τῇ ἰσότητι καὶ ἀνισότητι, ὑπεροχῇ τε καὶ ἐλλείψει· σκοπῶμεν εἰ καὶ ταῦτα τὰ γένη δύναται ἐπ' ἄλλα λαμβάνειν τὴν ἀναπομπήν. οὐκοῦν ἡ μὲν ἰσότης τῷ ἑνὶ ὑπάγεται· τὸ γὰρ ἓν πρώτως αὐτὸ ἑαυτῷ ἐστιν ἴσον. ἡ δὲ ἀνισότης ἐν ὑπεροχῇ τε καὶ ἐλλείψει βλέπεται· ἄνισα γάρ ἐστιν, ὧν τὸ μὲν ὑπερέχει, τὸ δὲ ὑπερέχεται. ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις κατὰ τὸν τῆς ἀορίστου δυάδος λόγον τέτακται· ἐπειδήπερ ἡ πρώτη ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις, ἐν δυσίν ἐστι, τῷ τε ὑπερέχοντι καὶ τῷ ὑπερεχομένῳ. ἀνέκυψαν ἄρα ἀρχαὶ πάντων

NOTÆ.

K τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον] Poſterius τὸ in editis exciderat, exſtat in Ciz. & Savil.

L ἀνεπίτατος] In Ciz. perperam ἀνεπίστατος, unde Herveti *inſtabilis extremitas.*

M ὑγιείας] Ciz. ὑγείας.

κατὰ

κατὰ τὸ ἀνωτάτω, ἥ τε πρώτη μονὰς καὶ ἡ ἀόριστος δυάς· ἐξ ὧν γίνεσθαί φασι τό, τ' ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ἓν, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις πάλιν δυάδα. ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης μονάδος τὸ ἕν· ἀπὸ δὲ τῆς μονάδος καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος τὰ δύο. δὶς γὰρ τὸ ἓν, δύο. καὶ μήπω ὑποκειμένου ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τοῦ δύο, οὐδὲ τὸ δὶς ἦν ἐν τούτοις· ἀλλ' ἐλήφθη ἐκ τῆς ἀορίστου δυάδος· καὶ οὕτως ἐκ ταύτης τε καὶ τῆς μονάδος ἐγένετο ἡ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς δυάς. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ ἐκ τούτων ἀπετελέσθησαν. τοῦ μὲν ἑνὸς ἀεὶ περιπατοῦντος, τῆς δὲ ἀορίστου δυάδος δύο γεννώσης, καὶ εἰς ἄπειρον πλῆθος τοὺς ἀριθμοὺς ἐκτεινούσης. ὅθεν φασὶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ταύταις, τὸν μὲν τοῦ δρῶντος αἰτίου [N] λόγον ἐπέχειν τὴν μονάδα· τὸν δὲ τῆς πασχούσης ὕλης, τὴν δυάδα. καὶ ὃν τρόπον τοὺς ἐξ αὐτῶν ὑποστάντας ἀριθμοὺς ἀπετέλεσαν, οὕτω καὶ τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ συνεστήσαντο. εὐθέως γὰρ τὸ σημεῖον κατὰ τὸν τῆς μονάδος λόγον τετάχθαι. ὡς γὰρ ἡ μονὰς ἀδιαίρετόν τι ἐστὶν, οὕτω καὶ τὸ σημεῖον. καὶ ὃν τρόπον ἡ μονὰς ἀρχή τις ἔστιν ἐν ἀριθμοῖς, οὕτως καὶ τὸ σημεῖον ἀρχή τις ἔστιν ἐν γραμμαῖς. ὥστε τὸ μὲν σημεῖον, τὸν τῆς μονάδος εἶχε λόγον· ἡ δὲ γραμμὴ κατὰ τὴν τῆς δυάδος ἰδέαν ἐθεωρεῖτο. κατὰ μετάβασιν γὰρ καὶ ἡ δυὰς καὶ ἡ γραμμὴ νοεῖται. καὶ ἄλλως· τὸ μεταξὺ δυοῖν σημείων νοούμενον ἀπλατὲς μῆκος, ἐστὶ γραμμή. τοίνυν ἔσται κατὰ τὴν δυάδα ἡ γραμμή· τὸ δὲ ἐπίπεδον κατὰ τὴν τριάδα· [O] ὃ μὴ μόνον μῆκος αὐτὸ θεωρεῖται καθὸ ἦν ἡ δυὰς, ἀλλὰ καὶ τρίτην προσείληφε διάστασιν, τὸ πλάτος. τιθεμένων δὲ τριῶν σημείων, δυοῖν μὲν ἐξ ἐναντίου διαστήματος, τρίτου δὲ κατὰ μέσον τῆς ἐκ τῶν δυοῖν ἀποτελεσθείσης γραμμῆς, πάλιν ἐξ ἄλλου διαστήματος ἐπίπεδον τελεῖται. τὸ δὲ στερεὸν σχῆμα καὶ τὸ σῶμα, καθάπερ τὸ πυραμοειδὲς, κατὰ τὴν τετράδα τάττεται. τοῖς γὰρ τρισὶ σημείοις, ὡς προεῖπον, κειμένοις, ἐπιτεθέντος ἄλλου τινὸς ἄνωθεν σημείου, [P] πυραμοειδὲς ἀποτελεῖ σχῆμα στερεοῦ σώματος. ἔχει γὰρ ἤδη τὰς τρεῖς διαστάσεις, μῆκος, πλάτος, βάθος. τινὲς δ' ἀπὸ ἑνὸς σημείου τὸ σῶμά φασι συνίστασθαι· τουτὶ γὰρ τὸ σημεῖον ῥυὲν γραμμὴν ἀποτελεῖν· τὴν δὲ γραμμὴν ῥυεῖσαν ἐπίπεδον ποιεῖν· τοῦτο δὲ εἰς βάθος κινηθὲν, τὸ σῶμα γεννᾷν τριχῇ διαστατόν. διαφέρει δὲ ἡ τοιαύτη τῶν Πυθαγορικῶν στάσις τῆς τῶν προτέρων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐκ δυοῖν ἀρχῶν, τῆς

ſummo principia, nempe prima unitas & interminatus binarius, ex quibus fieri dicunt, & unum quod eſt in numeris, & rurſus eum qui poſt hæc eſt binarium. A prima quidem unitate unum: ab unitate autem & interminato binario duo. bis enim unum, duo. & cum in numeris nondum poſitus eſſet binarius, ne bis quidem erat in iis: ſed ſumptus fuit ex interminato binario: & ita ex eo & unitate natus eſt binarius qui eſt in numeris. 277. Similiter autem reliqui quoque numeri ex his fuerunt effecti: uno quidem ſemper progrediente, interminato autem binario duo gignente, & numeros in infinitam extendente multitudinem. Dicunt itaque in his principiis unitatem tenere rationem cauſæ agentis, binarium autem materiæ patientis. Et quomodo eos qui ex iis conſtant effecerunt numeros: ita etiam mundum conſtruxerunt, & quæcunque ſunt in mundo. 278. Jam enim punctum unitatis habere rationem. Quomodo enim unitas eſt aliquid individuum, ita etiam punctus: Et quomodo unitas principium in numeris eſt, ita punctus eſt aliquod principium in lineis. Quo fit ut punctus habeat rationem unitatis, linea conſideretur ex ratione binarii. per tranſitionem enim intelligitur & binarius & linea. 279. Et alioqui, quæ intelligitur inter puncta duo longitudo expers latitudinis, eſt linea. erit ergo ex binario linea: ſuperficies autem ex ternario: cujus non ſolum ipſa conſideratur longitudo, quatenus erat binarius, ſed etiam tertiam inſuper accepit diſtantiam, nempe latitudinem. 280. Et tribus punctis poſitis, duobus quidem ex contrario intervallo, tertio autem in medio lineæ quæ perfecta eſt ex duobus, rurſus ex alio intervallo efficitur ſuperficies. Solida autem figura & corpus, utpote pyramidale, locatur ex quaternario. Tribus enim punctis, ut prius dixi, ſitis, impoſito aliquo alio ſuperne, efficitur pyramidalis figura ſolidi corporis. Jam enim habet tres dimenſiones ac ſpatia, nempe longitudinem, latitudinem, profunditatem. 281. Nonnulli autem dicunt ex uno puncto conſtare corpus. ab hoc enim puncto fluente effici lineam: ab linea autem fluente effici ſuperficiem: eam autem motam ad profunditatem, gignere corpus quod triplex habet ſpatium ac dimenſionem. 282. Differt autem hæc ſecta Pythagoricorum ab opinione priorum. Illi enim ex duobus principiis,

N O T Æ.

N τὸν μὲν τοῦ δρῶντος αἰτίου] Itaque & Jamblichus in Theologumenis Arithmeticæ p. 6. & 7. ex Pythagoricorum mente μονάδα confert cum Deo, cauſſa rerum omnium, Patrisque & Matris vicem omnibus rebus præbente. Ex eodem & Nicomacho multa alia afferri poſſunt, quibus ea quæ de numeris hoc loco tradit Sextus, & de dyade materiam patientem ſignante, illuſtrantur. Mox male Edd. τὴν δὲ pro τὸν δὲ ſcil. λόγον.

O τὸ δ' ἐπίπεδον κατὰ τὴν τριάδα] Anatolius de ternario: εἰκὼν ἐστι ἐπιπέδου καὶ πρώτου ὑπόστασις ἐν τριγώνοις. *Eſt ternarius planæ figuræ primæ ſymbolum, quæ triangulo conſtat.*

P ἐπιτεθέντος ἄλλου τινὸς ἄνωθεν σημείου] Ut pyramis prodeat. Confer Hieroclem p. 410. editionis præclaræ Needhamianæ. Pro ἀποτελεῖ interpres legit ἀποτελεῖται commodius.

nempe unitate & interminato binario, efficiebant numeros: deinde ex numeris puncta & lineas, figuraſque planas & ſolidas: hi autem ex uno puncto fabricantur omnia. Ex ipſo enim (ut hi ſentiunt) fit linea: ex linea ſuperficies: ex ea autem corpus. 283. Sic quidem ſola efficiuntur corpora, præeuntibus numeris: ex quibus de cætero quoque ſolida conſiſtunt corpora, nempe terra, aqua, aër & ignis: &, ut ſemel dicam, mundus, quem dicunt adminiſtrari per concentum & harmoniam, rurſus inhærentes numeris, in quibus ſunt rationes quæ perfectam conſtituunt harmoniam: nempe Diateſſaron, Diapente, & Diapaſon. Quarum prima ſita eſt in ratione ſeſquitertia: ſecunda in ſeſquialtera: tertia in dupla. 284. De his porro dictum eſt accuratius ubi diſquiſivimus de criterio veritatis, & in commentariis de anima. Nunc autem cum oſtenſum ſit quod numeris magnam vim tribuunt Phyſici ex Italia profecti, loco huic quoque conſequentes afferamus dubitationes. 285. Cum ergo numerabilium ut ſenſilium & offerentium ſeſe nobis rerum nullam dicunt eſſe unum, vocari autem aliquid unum participatione unius, quod eſt primum & elementum. Si ergo quod oſtenditur cerniturque animal, ſit unum, quæ non oſtenditur planta, non erit una. Non enim oportet eſſe multa, ſed unius participatione unumquodque intelligi unum, ut animal, lignum, plantam. 286. Si enim quod oſtenditur animal, eſt unum: quod non eſt animal, ut planta, non erit unum. Et, ſi planta eſt una, quod non eſt planta, ut animal, non erit unum. Sed dicitur quod non eſt animal, unum, ut planta: & quod non eſt planta, rurſus unum, ut animal. Non eſt ergo numerabilium unumquodque unum. Id autem cujus participatione unumquodque intelligitur unum, illud unum eſt & multa: unum quidem per ſe, multa autem per comprehenſionem. 287. Quæ quidem multitudo rurſus non oſtenditur in numerabilibus. Nam ſi eſt multitudo animalium, plantarum non erit multitudo: & contra, ſi earum erit multitudo, non erit multitudo animalium. Dicitur autem & de plantis, & de animalibus, & de plurimis aliis rebus multitudo. Quæ ergo in numerabilibus oſtenditur multitudo, non eſt re vera multitudo, ſed illa, cujus participatione multitudo hæc intelligitur.

τε μονάδος καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος ἐποίουν τοὺς ἀριθμούς· εἶτ᾽ ἐκ τῶν ἀριθμῶν τὰ σημεῖα καὶ τὰς γραμμάς, τά τε ἐπίπεδα σχήματα καὶ τὰ στερεά· οὗτοι δὲ ἀπὸ ἑνὸς σημείου τὰ πάντα τεκταίνουσιν. ἐξ αὐτοῦ μὲν γραμμὴ γίνεται· ἀπὸ γραμμῆς δὲ ἐπιφάνεια· ἀπὸ δὲ ταύτης, σῶμα. πλὴν οὕτω μὲν ἀποτελεῖται τὰ στερεὰ σώματα, ἡγουμένων τῶν ἀριθμῶν· ἀφ᾽ ὧν λοιπὸν καὶ τὰ στερεὰ συνίσταται, γῆ τε καὶ ὕδωρ, καὶ ἀὴρ καὶ πῦρ· καὶ καθόλου ὁ κόσμος, ὅν φασιν καθ᾽ ἁρμονίαν [Q] διοικεῖσθαι, πάλιν ἐχόμενοι τῶν ἀριθμῶν, ἐν οἷς οἱ λόγοι εἰσὶ τῶν συστατικῶν τῆς τελείου ἁρμονίας συμφωνιῶν· τῆς τε διὰ τεσσάρων, καὶ τῆς διὰ πέντε, καὶ τῆς διὰ πασῶν. ὧν ἡ μὲν ἐν ἐπιτρίτῳ ἔκειτο λόγῳ· ἡ δὲ ἐν ἡμιολίῳ· ἡ δὲ ἐν διπλασίονι. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἀκριβέστερον, κἀν τῇ περὶ κριτηρίου σκέψει, [R] κἀν τοῖς περὶ ψυχῆς. [S] νῦν δὲ ὑποδειχθέντος, ὅτι μεγάλην δύναμιν ἀπονέμουσι τοῖς ἀριθμοῖς οἱ ἀπὸ τῆς Ιταλίας Φυσικοὶ μετελθόντες, καὶ τὰς ἀκολούθους τῷ τόπῳ κομίζωμεν ἀπορίας. ὅπαν οὖν λέγωσι τῶν ἀριθμητῶν, [T] οἷον, τῶν αἰσθητῶν καὶ ὑποπιπτόντων μηδὲν εἶναι ἕν· μετοχῇ δὲ τοῦ ἑνὸς [U] τοῦ ὡσανεὶ πρώτου καὶ στοιχείου ἕν τι καλεῖσθαι, εἰ οὖν τὸ δεικνύμενον καὶ τὸ μένον [X] ζῶον, ἓν εἴη, τὸ μὴ δεικνύμενον φυτὸν, οὐκ ἔσται ἕν. οὐ γὰρ δεῖ πολλὰ εἶναι· μετοχῇ δὲ τοῦ ἑνὸς ἕκαστον νοεῖσθαι ἕν· οἷον, ζῶον, ξύλον, φυτόν. εἰ γὰρ τὸ δεικνύμενον ζῶον, ἕν ἐστι τὸ μὴ ὂν ζῶον, οἷον τὸ φυτὸν, οὐκ ἔσται ἕν. καὶ εἰ τὸ φυτὸν ἕν ἐστι, τὸ μὴ ὂν φυτὸν, οἷον, τὸ ζῶον, οὐκ ἔσται ἕν. ἀλλὰ λέγεταί γε τὸ μὴ ὂν ζῶον, ἕν· καθάπερ τὸ φυτὸν, καὶ τὸ μὴ ὂν φυτὸν, πάλιν ἓν, ὡς τὸ ζῶον. οὐκ ἄρα ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν ἕν ἐστι. τὸ δὲ οὗ ἕκαστον μετοχῇ γενόηται ἓν, ἐκεῖνο ἕν τέ ἐστι καὶ πολλά· ἓν μὲν καθ᾽ ἑαυτὸ, πολλὰ δὲ κατὰ περίληψιν. ὅπερ πλῆθος πάλιν οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς δεικνύμενον. εἰ γὰρ τὸ τῶν ζώων πλῆθος ἐστιν, τὸ τῶν φυτῶν οὐκ ἔσται πλῆθος· καὶ εἰ τὸ τούτων, ἀνάπαλιν οὐκ ἔσται τὸ τῶν ζώων. λέγεται δέ γε καὶ ἐπὶ φυτῶν, καὶ ἐπὶ ζώων, καὶ ἐπ᾽ ἄλλων ἱκανῶν πλῆθος. οὐκ ἄρα τὸ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς δεικνύμενον πλῆθος, τῷ ὄντι πλῆθός ἐστιν· ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ οὗ μετοχῇ γενόηται τοῦτο πλῆθος.

NOTÆ.

Q καθ᾽ ἁρμονίαν] Vide dicta ad 3. Pyrrhon. Sect. 155. & contra Arithmet. Sect. 6. & 1. contra Log. Sect. 96. ubi etiam de ratione diateſſaron, diapente, & diapaſon.

R κἀν τῇ περὶ κριτηρίου σκέψει] Reſpicit laudatum libri prioris adverſus Logicos locum.

S κἀν τοῖς περὶ ψυχῆς] Hi de anima commentarii, quos audat etiam lib. adverſus Muſicos, Sect. 55. interciderunt.

T τῶν ἀριθμητῶν] Hôc loco ſequebatur in editis, μηδὲν εἶναι ἕν, quod perperam repetitum ex commate quod ſequitur.

U μετοχῇ δὲ τοῦ ἑνὸς] Supra, Sect. 261. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 156. & contra Arithmeticos Sect. 12.

X καὶ τὸ μένον] Puto legendum θεωρούμενον, idque in verſione ſum ſecutus.

ὅταν

ὅταν δὴ τὰ τοιαῦτα λέγωσιν οἱ Πυθαγορικοὶ τῶν φιλοσόφων, ὅμοιόν τι λέγουσι τῷ μηδένα τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων, ἄνθρωπον εἶναι· ἀλλὰ τὸν οὗ μετοχῇ ἕκαστος, εἷς τε ἄνθρωπος νενόηται, καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι καλοῦνται. νοεῖται γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ζῶον λογικὸν, θνητόν. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ Σωκράτης ἄνθρωπός ἐστιν, οὔτε Πλάτων, οὐκ ἄλλος τις τῶν ἐπὶ εἴδους. εἰ γὰρ Σωκράτης, καθὸ Σωκράτης ἐστὶν, ἄνθρωπος καθέστηκεν, ὁ Πλάτων οὐκ ἔσται ἄνθρωπος, οὔτε Δίων, ἢ Θέων· καὶ εἰ Πλάτων ἐστὶν ἄνθρωπος, ὁ Σωκράτης οὐκ ἔσται. λέγεται δέ γε καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος, καὶ Πλάτων, καὶ ἕκαστος τῶν ἄλλων· οὐκ ἄρα τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων ἕκαστός ἐστιν ἄνθρωπος· οὐδὲ μετοχῇ ἕκαστος αὐτῶν νενόηται ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔστιν εἷς ἐξ αὐτῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ φυτοῦ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν. ἄτοπον δέ γέ ἐστι μηδένα τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων λέγειν ἄνθρωπον εἶναι, μηδὲ τῶν φυτῶν, φυτόν. ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν κατὰ τὸν ἴδιον λόγον μὴ λέγειν ἕν. ἄλλως τε καὶ ἡ κομιζομένη κατὰ τοῦ γένους ἀπορία φθάνειν ἔοικε καὶ ἐπὶ τὴν τοιαύτην τῶν Πυθαγορικῶν δόξαν. ὡς γὰρ ὁ γενικὸς ἄνθρωπος, [Υ] οὔτε μετὰ τῶν ἐπὶ εἴδους ἀνθρώπων θεωρεῖται, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἔσται εἰδικός·[Z] οὔτε κατ' ἰδίαν ὑφέστηκεν, ἐπεὶ οὐ γενήσονται οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι μετοχῇ αὐτοῦ ἄνθρωποι· οὔτ' ἐν αὐτοῖς τούτοις περιέχεται· ἀδιανόητον γὰρ τοῦτο μετοχῇ ἀπείρους εἶναι· καὶ τοῦτο μὲν τεθνηκόσι, τοῦτο δὲ ζῶσι περιέχεσθαι. ὡς οὖν οὗτος ὁ λόγος ἄπορος, οὕτω καὶ ὁ περὶ τοῦ ἑνὸς, τούτου μᾶλλόν ἐστιν ἀπορώτερος, τῷ μήτε σὺν τοῖς κατὰ μέρος ἀριθμοῖς αὐτὸ θεωρεῖσθαι, μήτε κατὰ παντὸς αὐτὸ δύνασθαι τετάχθαι, μήτε μετοχὴν αὐτοῦ τοῖς ἀπείροις ὑπάρχειν. ἥγε μὴν τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἧς κατὰ μετοχὴν ἕκαστον νοεῖται ἓν, ἤτοι μία ἐστὶν ἰδέα τοῦ ἑνὸς, [Λ] ἢ πλείους ἰδέαι τοῦ ἑνός. καὶ εἰ μὲν μία, ἤτοι ὅλης μετέχει ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν, ἢ μέρους τινὸς αὐτῆς. καὶ εἰ μὲν ὅλης μετέσχηκεν, οὐκ ἔστι μία. εἰ γὰρ ὅλην ἔχει τὴν τοῦ ἑνὸς ἰδέαν, λόγου χάριν τὸ, ἄλφα, ἐξ ἀνάγκης τὸ, βῆτα, μὴ ἔχον οὗ μετασχῇ, οὐκ ἔσται ἕν· ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ πολυμερής ἐστιν ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, καὶ ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν ἑκάστου μέρους αὐτῆς μετείληφε, πρῶτον μὲν ἕκαστον τῶν ὄντων, οὐ τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας ἔσται μετειληφὸς, ἀλλὰ μέρους αὐτῆς· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι γενήσεται ἕν. ὡς γὰρ τὸ μέρος

288. Quando autem hæc dicunt Pythagorici Philoſophi, perinde eſt ac ſi dicant ex ſingularibus hominibus nullum eſſe hominem: ſed illum cujus participatione unusquisque & unus homo intelligitur, & multi vocantur homines. Intelligitur enim homo, animal rationis particeps, mortale. & propterea neque Socrates eſt homo, neque Plato, neque aliquis alius in ſpecie. 289. Si enim Socrates, quatenus eſt Socrates, eſt homo, Plato non erit homo, neque Dion aut Theon: &, ſi Plato eſt homo, non erit homo Socrates. Dicitur autem & Socrates homo, & Plato, & unusquisque ex aliis: non igitur ex ſingularibus hominibus unusquisque eſt homo: neque hujus participatione unusquisque intelligitur homo, qui non eſt unus ex ipſis. 290. Eadem eſt ratio & in planta, & in cæteris omnibus. Abſurdum eſt autem dicere nullum ex ſingularibus hominibus eſſe hominem, neque ex plantis plantam. Abſurdum eſt ergo & unumquodque ex numerabilibus propria ratione non dicere eſſe unum. 291. Et alioqui quæ etiam adverſus genus affertur dubitatio, videtur pertingere etiam usque ad hanc opinionem Pythagoreorum. Quomodo enim homo in genere neque conſideratur cum hominibus in ſpecie, nam ipſe quoque ita futurus eſſet ſpecialis: neque ſingillatim conſiſtit, quoniam ita ſingulares non fient homines ejus participatione: neque in iis ipſis continetur: 292. Cogitatione enim concipi non poteſt, homines eſſe infinitos ejus participatione, & partim quidem mortuis, partim vivis eundem contineri. Quomodo ergo hæc oratio eſt dubia, illa de uno dubia magis erit, eo quod nec cum ſingularibus numeris id conſideretur, neque pro univerſali poſſit poni, neque participatio ejus inſit infinitis. 293. Unius quidem certe idea, cujus per participationem unumquodque intelligitut eſſe unum, aut una eſt unius idea, aut plures ideæ unius. Et, ſi una quidem, aut totius eſt particeps unumquodque ex numerabilibus, aut alicujus ejus partis. Et, ſi totius quidem eſt particeps, non eſt una. Si enim totam unius ideam habet, exempli cauſa A, neceſſario B, non habens cujus ſit particeps, non erit unum. quod eſt abſurdum. 294. Si autem multarum partium eſt unius idea, & unumquodque ex numerabilibus eſt particeps uniuscujusque ejus partis: primum quidem unaquæque res non erit particeps ideæ unius, ſed partis ejus: & ideo non erit utique una. Quomodo enim pars

NOTÆ.

Υ ὁ γενικὸς ἄνθρωπος] Sect. 17. ejusdem adverſus Arithmeticos libri.

Z εἰδικὸς] MS. Ciz. ἰδικός.

Λ ἤτοι μία ἐστὶν ἰδέα τοῦ ἑνὸς] Confer Sect. 18. libri contra Arithmet. & 3. Pyrrhon. Sect. 158. ſeq. Poſt illa verba ſequebatur in editis: ἧς κατὰ μετοχὴν ἕκαστον νοεῖται ἕν, ἤτοι μία ἐστιν ἰδέα τοῦ ἑνός. Quæ male e præcedentibus repetita rectius in MS. Ciz. & Herveti Codice exulant, itaque & a me ſunt omiſſa.

hominis non eſt homo, & pars dictionis non eſt dictio: ita pars ideæ unius, non erit unius idea, ut quod ejus fuerit particeps ſit unum. 295. Deinde unius idea, non erit amplius idea unius, neque una, ſed plures. Unum enim, quatenus eſt unum, eſt individuum: & unitas, quatenus eſt unitas, non dividitur: aut ſi in plura dividitur, fiet congeries multarum unitatum: & non eſt unitas. 296. Si autem unius plures ſunt ideæ, adeo ut unumquodque ex numerabilibus ſit partices alicujus propriæ ideæ ex qua unum intelligitur, aut idea A, & idea B, ſunt participes alicujus unius ideæ, ex qua utrumvis eorum appellatur unum, aut non ſunt participes. 297. Et ſi non ſunt quidem participes, quemadmodum eæ poſſunt cenſeri dignæ appellatione unius, licet non ſint participes tranſcendentis ideæ unius: ita etiam poteſt quidquid quomodocunque dicitur unum, non appellari ex participatione ideæ unius. 298. Si autem ſunt participes, manet quæ ab initio fuit dubitatio. Quomodo enim ſunt duæ ideæ participes unius ideæ, num utraque totius, an partis ejus? Utrumvis enim dixerint, redibunt quæ a nobis paulo ante allatæ ſunt dubitationes. 299. Accedit ad hæc, quod quoniam quidquid ab homine comprehenditur, aut ſenſu comprehenditur & ſolo occurſu, aut mente ac cogitatione: omnino congeries quoque ſi poteſt ab homine comprehendi, aut ſenſu comprehendetur, aut mente ſeu cogitatione. 300. Sed ſenſu quidem & ſimplici præſentatione comprehendi non potuerit: nonnullos enim decipit ſubſtantia numerabilium. Nam ea videntes alba aut nigras, aut communiter ſenſilia, exiſtimant numerum etiam eſſe rem aliquam ſenſilem & apparentem, cum rei non ita habeat veritas. Nam album quidem & nigrum, &, exempli gratia, planta, lapis, & lignum, & unumquodque ex numerabilibus, apparet & ſenſu poteſt comprehendi: numerus autem, ut numerus, non eſt nobis ſenſilis nec apparet. 301. Conſideremus autem hoc modo: Senſilia ut ſenſilia, a nobis apprehenduntur etiam abſque doctore: nemo enim docetur videre album aut nigrum, neque aſperum aut læve apprehendere. Numerus autem, ut numerus, non ſine doctore a nobis apprehenditur: quod enim bis duo ſint quatuor, & ter duo ſint ſex, & decies decem centum, diſcendo cognovimus. Non eſt ergo numerus aliquid ſenſile. 302. An autem cognitus ſit memoria per additionem & compoſitionem

ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ τὸ μέρος τῆς λέξεως, οὐκ ἔστι λέξις· οὕτω τὸ μέρος τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας οὐκ ἔσται ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἵνα καὶ τὸ μετεσχηκὸς αὐτῆς γένηται ἕν. εἶτα ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, οὐκέτι γίνεται ἑνὸς ἰδέα, οὐδὲ μία, ἀλλὰ πλείους. τὸ γὰρ ἓν, ᾗ ἕν ἐστιν, ἀδιαίρετον καθέστηκε· καὶ ἡ μονὰς, ᾗ μονάς ἐστιν, οὐ διχάζεται· ἢ εἴπερ εἰς πολλὰ διαιρεῖται, [B] ἀθροισμὸς πλειόνων μονάδων γενήσεται, καὶ οὐκ ἔστι μονάς. εἰ δὲ πλείους εἶεν ἰδέαι τοῦ ἑνὸς, ὡς ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν ἰδίας τινὸς μετέχειν ἰδέας καθ' ἣν ἓν νοεῖται, ἤτοι ἡ τοῦ, α, ἰδέα καὶ ἡ τοῦ, β, μετέχουσιν ἑνός τινος ἰδέας, καθ' ἣν ἑκάτερον αὐτῶν προσαγορεύεται ἓν, ἢ οὐ μετέχουσι. καὶ εἰ μὲν οὐ μετέχουσιν, ὃν τρόπον αὗται δύνανται τῆς τοῦ ἑνὸς ἐπικατηγορίας ἀξιοῦσθαι, μὴ μετέχουσαί τινος ἐπαναβεβηκυίας τοῦ ἑνὸς ἰδέας· οὕτω δύναται καὶ πᾶν τὸ ὁπωσοῦν λεγόμενον ἓν, μὴ κατὰ μετοχὴν τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας προσαγορεύεσθαι ἕν. εἰ δὲ μετέχουσιν, ἡ ἀρχῆθεν μένει ἀπορία. πῶς γὰρ αἱ δύο ἰδέαι τῆς μιᾶς μετέχουσιν ἰδέας, [C] ὅλης ἑκατέρα, ἢ μέρους αὐτῆς; ὁπότερον γὰρ ἐὰν λέγοιεν, ἐπαχθήσονται αἱ μικρῷ πρόσθεν ἀποδοθεῖσαι πρὸς ἡμῶν ἀπορίαι. σὺν τούτοις ἐπεὶ πᾶν τὸ λαμβανόμενον ἀνθρώπῳ, ἤτοι αἰσθήσει λαμβάνεται καὶ κατὰ ψιλὴν ἐγκύρησιν, ἢ διανοίᾳ· πάντως καὶ ὁ ἀθροισμὸς εἴπερ ἀνθρώπῳ ληπτός ἐστιν, ἤτοι αἰσθήσει ἢ διανοίᾳ καταληφθήσεται. ἀλλὰ αἰσθήσει μὲν καὶ ἁπλῇ ἐμφάσει οὐκ ἂν ληφθείη· πλανᾷ γὰρ ἐνίους ἡ τῶν ἀριθμητῶν ὑπόστασις. ἐπείπερ βλέποντες ταῦτα λευκὰ ἢ μέλανα, [D] ἢ κοινῶς αἰσθητὰ, ὑπονοοῦσιν ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς αἰσθητόν τι ἐστὶ καὶ φαινόμενον πρᾶγμα, μὴ ἐχούσης οὕτω τῆς ἀληθείας. τὸ μὲν γὰρ λευκὸν καὶ μέλαν, καὶ, εἰ οὕτω τύχοι, τὸ φυτὸν, καὶ ὁ λίθος, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τῶν ἀριθμητῶν ἕκαστον, φαίνεται καὶ αἰσθήσει ληπτόν ἐστιν· ὁ δ' ἀριθμὸς, ὡς ἀριθμὸς, οὐκ ἔστιν ἡμῖν αἰσθητὸς οὐδὲ φαίνεται. σκοπῶμεν δὲ τὸν τρόπον τοῦτον· τὰ αἰσθητὰ ὡς αἰσθητὰ, ἀδιδάκτως ἡμῖν λαμβάνεται. οὐθεὶς γὰρ τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν ὁρᾷν διδάσκεται, οὐδὲ τραχέος ἢ λείου ἀντιλαμβάνεσθαι. ὁ δὲ ἀριθμὸς, ὡς ἀριθμὸς, οὐκ ἀδιδάκτως ἡμῖν λαμβάνεται· ὅτι γὰρ τὰ δὶς δύο, τέσσαρά ἐστιν, καὶ τὰ τρὶς δύο, ἕξ ἐστι, καὶ τὰ δεκάκις δέκα, ἑκατὸν, ἐκ μαθήσεως ἔγνωμεν. οὐκ ἄρα αἰσθητόν τι ἐστὶν ὁ ἀριθμός. εἰ δὲ μνήμῃ κατ' ἐπισύνθεσιν τινῶν

NOTÆ.

B διαιρεῖται] MS. Ciz. διαίρεται.

C ἀπορία. πῶς γὰρ αἱ δύο ἰδέαι τῆς μιᾶς μετέχουσιν ἰδέας] MS. Savil. ἀπορία πῶς αἱ δύο ἰδέαι τῆς μετέχουσιν ἰδέας male.

D λευκὰ ἢ μέλαινα] In editis ſequebatur ἢ κοινὰ, ἢ κοινῶς αἰσθητά. Sed illud ἢ κοινὰ MSS. Codices non agnoſcunt, & nullum commodum fundunt ſenſum, & ex proxime ſequentibus temere videntur repetita eſſe.

ἔγνωσαι,

ἔγνωσται, ἀπορήσει τις τῶν αἰσθητῶν ἀποστάς· καθὼς καὶ ὁ Πλάτων [E] ἠπόρει ἐν τῷ περὶ ψυχῆς, πῶς τὰ δύο κατ' ἰδίαν μένοντα, οὐ νοεῖται δύο· συνελθόντα δὲ εἰς ταυτὸ, γίνεταί δύο. εἰ γὰρ τοιαῦτά ἐστι μετὰ τὴν σύνοδον, ὁποῖα ἦν πρὶν τῆς συνόδου, [F] ἦν δ' ἑκάτερον αὐτῶν πρὶν τῆς συνόδου ἕν· ἔσται καὶ μετὰ τὴν σύνοδον ἑκάτερον ἕν. ἐπεὶ ἂν δῶμεν προσγίνεσθαί τι αὐτοῖς περισσότερον μετὰ τὴν σύνοδον παρ' ὃ ἦν, οἷον, τὴν δυάδα, ἔσται ἡ τῶν δυοῖν συνέλευσις, τετράς. εἰ γὰρ τῷ συνελθόντι ἑνὶ καὶ ἑνὶ, πλεῖόν τι προσγίνεται ἡ δυὰς, [G] ἐπεὶ ἐν ταύτῃ μονὰς καὶ μονὰς νοεῖται, κατὰ τὴν τοῦ ἑνὸς καὶ ἑνὸς συνέλευσιν, τετρὰς γενήσεται· δυοῖν μὲν νοουμένων τῶν συνιόντων, διττῆς δὲ κατὰ τὴν φύσιν οὔσης τῆς προσγινομένης αὐτοῖς δυάδος. [H] καὶ πάλιν, εἰ τοῖς κατὰ σύνοδον ποιοῦσι τὴν δεκάδα, πλεῖόν τι προσγίνεται ἡ δεκὰς, ἐπεὶ ἐν τῇ δεκάδι νοεῖται τὰ ἐννέα καὶ τὰ ὀκτὼ καὶ τὰ ἑπτὰ, καὶ καθ' ὑπόβασιν οἱ λοιποὶ ἀριθμοί· ἀπειράκις ἀπείρων ἔσται πλῆθος τὰ δέκα, ὡς ἀνώτερον δεδείχαμεν. [I] ὁ δὲ Πλάτων καὶ ἄλλως ἐπιχειρεῖν βούλεται. εἴπερ γὰρ τὸ ἓν, φησὶν, ὅτε διαιρεῖται καὶ χωρίζεται, δύο νοεῖται, πάντως καὶ ἡ ἑκατέρου τῶν ἀνὰ ἓν εἰς ταυτὸ σύνοδος, οὐ νοηθήσεται δύο· ἐναντίον γάρ ἐστι τῷ πρώτῳ αἰτίῳ τὸ δεύτερον αἴτιον. καὶ εἶτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωριζόμενα δύο ἐστὶ, τὰ εἰς ταυτὸ συναγόμενα καὶ ἀλλήλοις παρατεθειμένα, οὐκ ἂν εἴη δύο. ἔχει δὲ καὶ τὸ ῥητὸν παρ' αὐτῷ [K] τὸν τρόπον τοῦτον· θαυμάζω γὰρ εἰ ὅτε μὲν ἑκάτερον αὐτῶν ἦν χωρὶς ἀλλήλων, ἓν ἦν ἑκάτερον, καὶ οὐκ ἤστην τότε δύο, πλησιάσαντα δ' ἀλλήλοις. αὕτη ἄρα αὐτῶν αἰτία ἐγένετο δυοῖν γενέσθαι, [L] σύνοδος τοῦ πλησίον ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύναμαι ἔτι πεισθῆναι ὅτι ὡσαύτως αἰτία γέγονεν ἡ σχίσις τοῦ δύο γεγονέναι. ἐναντία γὰρ γέγονεν ἡ τότε αἰτία τοῦ δύο γενέσθαι· τότε μὲν ὅτι συνήγετο πλησίον ἀλλήλων, καὶ προσετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ, νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου. ῥητῶς γὰρ διὰ τούτων φησίν· ὡς εἴπερ ἡ ψιλὴ σύνοδος τοῦ ἑνὸς καὶ ἑνὸς, καὶ ἡ αὐτῶν μόνον [M] παράθεσις, αἴτιόν ἐστι τοῦ δύο γενέσθαι τὰ πρότερον μὴ ὄντα δύο, πῶς ἔτι πεισθῆναι δύναμαι ὅτι τὸ ἓν, ὅτε χωρίζεται καὶ διασπᾶται, δύο γίνεται; ἐναντία γὰρ τῇ

aliquorum, dubitabit quiſpiam recedens a ſenſilibus: ut Plato quoque dubitavit in libro De anima, quemadmodum duo ſeorſum manentia, duo non intelliguntur: ſi ſimul autem coierint, fiunt duo. 303. Nam ſi poſt coitum ſunt ejusmodi, cujusmodi erant ante coitum, erat autem utrumque eorum unum ante coitum: erit etiam poſt coitum utrumque unum. Nam ſi dederimus eis aliquid amplius accedere, præter id quod erant, nempe binarium, erit congreſſus duorum, quaternio. 304. Si enim uni quod coiit & uni, amplius accedit binarius: quoniam in eo unitas & unitas intelligitur, in congreſſu unius & unius, fiet quaternio: cum duo quidem intelligantur quæ coëunt, duplex autem ſit ſecundum naturam qui eis acceſſit binarius. Et rurſus, ſi iis qui per coitum efficiunt denarium, aliquid amplius accedit denarius: quandoquidem in denario intelliguntur novem & octo & ſeptem, & reliqui inferiores numeri: infinite infinitorum multitudo erunt decem, ut ſuperius oſtendimus. 305. Plato autem vult etiam aliter argumentari. Si enim unum, inquit, quando dividitur & ſeparatur, fit duo, omnino etiam utriusque ſingulatim in unum congreſſus, non intelligetur duo. primæ enim cauſæ contraria eſt ſecunda cauſa. Et, ſi, quæ ab eodem ſeparantur, duo ſunt, quæ ſimul colliguntur & inter ſe ſunt addita, non ſunt duo. Eſt autem apud eum hic verborum contextus: 306. *Miror enim ſi, quando utrumque eorum erat inter ſe ſeparatum, utrumque erat unum, & tunc non erant duo, ſed cum inter ſe appropinquarent. Hæc ergo fuit cauſa ut duo fierent, coitus ut inter ſe proxime ponerentur. Neque vero ſi quis unum diſciderit, poteſt adhuc mihi perſuaderi, quod ſimiliter ſciſſio cauſa fuerit ut duo fierent. Contraria enim eſt quæ tunc erat cauſa ut duo fierent: tunc quidem, quoniam prope inter ſe conjungebantur, & alterum alteri addebatur: nunc autem quoniam alterum ab altero abducitur & ſeparatur.* 307. Per hæc aperte dicit, quod ſi ſolus coitus unius & unius, & illorum ſolum additio eſt cauſa ut fiant duo, cum prius duo non eſſent, quomodo poſſum adhuc mihi perſuadere, quod unum quando ſeparatur & diſtrahitur, fit duo? Coitui enim con-

N O T Æ.

E *καθὼς καὶ ὁ Πλάτων*] In Phædone p. 393. verbis quæ adducit noſter infra Sect. 306. & ad quæ alludit lib. contra Arithmeticos Sect. 21. & lib. 2. contra Log. Sect. 91.

F *πρὶν τῆς συνόδου*] MS. Ciz. *πρὸ τῆς συνόδου*.

G *πλεῖόν τι προσγίνεται ἡ δυὰς*] In Ciz. *τὶ* deeſt.

H *τῆς προσγενομένης αὐτοῖς δυάδος*] Ita idem Codex pro *προσγινομένης αὐτῆς*. Reſpicit autem *αὐτοῖς* ad *δύο* quæ præceſſerant *τὰ συνιόντα*.

I *ὡς ἀνώτερον δεδείχαμεν*] Libro priore contra Phyſicos Sect. 306.

K *τὸ ῥητὸν παρ' αὐτῷ*] Verba ex Platonis, ut dixi, Phædone, p. 393. Ad hunc locum reſpexit Theopemptus Comicus Platonem perſtringens apud Laërtium III. 26.

- - *ἓν γάρ ἐστιν οὐδὲ ἕν,*
τὰ δὲ δύο μόλις ἕν ἐστιν ὥς φησιν Πλάτων.

L *αὐτῶν αἰτία ἐγένετο δυοῖν γενέσθαι*] In Codicibus Platonis hodie legitur: *αὐτοῖς αἰτία ἐγένετο δύο γενέσθαι*, quod minus eſt Atticum. Sed ex iisdem Codicibus reſcripſi & *οὐδέ γε ὡς* pro *οὔτε γενέσεως ὡς*, & denique *σχίσις* pro *σύγχισις*, quod manifeſto mendo editio Sexti præferebat. Ibid. eſt *ξύνοδος* Attice, pro *σύνοδος*.

M *καὶ ἡ αὐτῶν μόνον*] Ita leg. pro *αὐτὸ μόνον*.

traria

traria eſt ſciſſio & ſeparatio. 308. Atque ſic quidem Plato. Sic quoque licet interrogare. Si numerus eſt aliquid, quando alteri additur aliquid, ut unitati unitas, tunc aut unitatibus quæ coierunt, accedit aliquid: aut ab iis quæ coierunt, abſcedit aliquid: aut ab eis neque abſcedit aliquid, nec eis accedit. Sed ſi eis neque accedit aliquid neque ab eis abſcedit, non erit binarius per alterius alteri additionem, ut neque erat ante coitum. 309. Sin autem abſcedit aliquid per earum additionem, erit diminutio unius unitatis, & non erit amplius binarius. Sin autem eis accedit aliquid, utpote binarius: quæ debent duo eſſe, fient quatuor. Binarius enim qui acceſſit, erat unitas & unitas. Cum ergo acceſſerit unitati & unitati quæ coibant, efficiet numerum quatuor. quod quidem eſt abſurdum. Non eſt ergo aliquid numerus.

συνόδῳ ἡ σχίσις ἐςὶ καὶ ὁ χωρισμός. τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ Πλάτων. ἔνεςι δὲ καὶ ὧδε συνερωτᾷν. εἰ ἔςι τι ἀριθμὸς, ὅτε παρατίθεταί τι ἑτέρῳ, οἷον τῇ μονάδι ἡ μονὰς, τότε ἢ προςγίνεταί τι ταῖς συνελθούσαις μονάσιν, ἢ ἀπογίνεται τῶν συνελθουσῶν. ἢ οὔτε προςγίνεταί τι αὐταῖς, οὔτε ἀπογίνεται. ἀλλ' εἰ μήτε προςγίνεταί τι αὐταῖς, μήτε ἀπογίνεται αὐτῶν, οὐκ ἔςαι δυὰς, κατὰ τὴν παράθεσιν τῆς ἑτέρας τῇ ἑτέρᾳ, ὡς οὐδὲ πρὶν τῆς συνόδου ἐτύγχανεν. εἰ δὲ ἀπεγίνεταί τι κατὰ τὴν παράθεσιν αὐτῶν, ἐλάσσωσις [N] ἔςαι τῆς μιᾶς μονάδος, καὶ οὐκέτι δυὰς γενήσεται. εἰ δὲ προςγίνεταί τι αὐταῖς, οἷον ἡ δυὰς, τὰ ὀφείλοντα δύο εἶναι, τέσσαρα γενήσονται. [O] δυὰς γὰρ ἡ ἐπιγενομένη μονὰς ἦν καὶ μονάς. προςελθοῦσα οὖν μονάδι καὶ μονάδι, ταῖς συνερχομέναις, τὸν τέσσαρα ποιήσει ἀριθμόν· ὅπερ ἐςὶν ἄτοπον. τοίνυν οὐκ ἔςι τι ἀριθμός.

V. De Ortu Et Interitu.

310. CIRCA ortum & interitum quæſtio inter Scepticos ac Phyſicos intercedens eſt propemodum de univerſo. Siquidem ex iis qui conſiderarunt de conſtitutione univerſitatis, alii ex uno generarunt omnia: alii autem ex pluribus. Et ex iis qui ex uno, alii quidem ex nulla qualitate prædito, alii vero ex aliqua prædito qualite. 311. Et ex iis qui ex aliqua qualitate prædito, alii ex aëre, alii ex aqua, alii ex igne, alii e terra. Et qui ex pluribus, eorum ex numerabilibus alii, alii ex infinitis. Et qui ex numerabilibus, alii quidem ex duobus, alii ex quatuor: alii ex quinque: alii autem ex ſex. Et qui ex infinitis, alii quidem ex ſimilibus eorum quæ generantur: alii autem ex diſſimilibus. Et in his alii ex impatibilibus, alii ex patibilibus. 312. Atque ex nulla quidem qualitate prædito & uno corpore univerſitatis ortum conſtituerunt Stoici. Rerum enim, ex eorum ſententia, principium eſt, materia expers qualitatis, & omni ex parte mutabilis. Eaque mutata, fiunt quatuor elementa, ignis & aër, & aqua & terra. 313. Ex uno autem eoque qualitate prædito orta volunt eſſe omnia, Hippaſus & Anaximander & Thales. Ex quibus Hippaſus quidem, & ut nonnulli volut, Heraclitus Epheſius, ex igne rerum ortum admi-

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΘΟΡΑΣ.

Η περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ζήτησις συνίςαται τοῖς Σκεπτικοῖς πρὸς τοὺς Φυσικοὺς σχεδόν τι περὶ τῶν ὅλων. εἴγε τῶν σκεψαμένων περὶ τῆς τοῦ παντὸς συςάσεως, οἱ μὲν ἐξ ἑνὸς [P] ἐγέννησαν τὰ πάντα, οἱ δ' ἐκ πλειόνων. καὶ τῶν ἐξ ἑνὸς, οἱ μὲν ἐξ ἀποίου, οἱ δὲ ἐκ ποιοῦ. καὶ τῶν ἐκ ποιοῦ, οἱ μὲν ἐξ ἀέρος, οἱ δ' ἐξ ὕδατος, οἱ δὲ ἐκ πυρὸς, ἄλλοι ἐκ γῆς. καὶ τῶν ἐκ πλειόνων, οἱ μὲν ἀριθμητῶν, οἱ δὲ ἐξ ἀπείρων. καὶ τῶν ἐξ ἀριθμητῶν, οἱ μὲν ἐκ δύο, οἱ δ' ἐκ τεσσάρων, οἱ δ' ἐκ πέντε, οἱ δ' ἐξ ἕξ. καὶ τῶν ἐξ ἀπείρων, οἱ μὲν ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις, οἱ δὲ ἐξ ἀνομοίων. καὶ τούτων οἱ μὲν, ἐξ ἀπαθῶν, οἱ δ' ἐκ παθητῶν. ἐξ ἀποίου μὲν οὖν καὶ ἑνὸς σώματος τὴν τῶν ὅλων ὑπεςήσαντο γένεσιν οἱ Στωϊκοί. ἀρχὴ γὰρ τῶν ὄντων κατ' αὐτοὺς ἐςιν ἡ ἄποιος ὕλη, [Q] καὶ δι' ὅλων τρεπτή. μεταβαλλούσης τε ταύτης, γίνεται τὰ τέσσαρα ςοιχεῖα, πῦρ καὶ ἀὴρ, ὕδωρ καὶ γῆ. ἐξ ἑνὸς δὲ καὶ ποιοῦ γεγενῆσθαι τὰ πάντα θέλουσιν οἵ τε περὶ τὸν Ἵππασον καὶ Ἀναξίμανδρον καὶ Θαλῆ. ὧν Ἵππασος μὲν, καὶ κατά τινας Ἡράκλειτος [R] ὁ Ἐφέσιος, ἐκ πυρὸς ἀπέλιπον τὴν γένεσιν· Ἀνα-

NOTÆ.

N ἐλάσσωσις] Ita recte MS. Ciz. pro ἐλασσώσης..

O τέσσαρα γενήσονται] Eodem argumento uſus eſt Sect. 303. 304.

P οἱ μὲν ἐξ ἑνὸς] Varias de rerum principiis ſententias jam executus èſt noſter 3. Pyrrhoniar. Sect. 30. & 1. adverſus Phyſ. Sect. 319. ſeq. ubi dicta, ſi placet, vide. Sed hoc loco illas paullo accuratius diſtingvit, nonnullaque addit alibi dictis, ut conferenti facile patebit. Simili diſtinctione uſus varias de ortu rerum ſententias Philoſophorum perſequitur Chalcidius p. 371. ſeq.

Q ἡ ἄποιος ὕλη] Materia prima ipſa ἄμορφος & informis, at omnes formas apta recipere, ex qua formantur primo ςοιχεῖα, deinde alia corpora. Vide Laërtium VII. 134. 137. Plutarchum lib. 1. de placitis c. 3. & Stobæum eclog. Phyſ. p. 29. qui non Ariſtotelem modo ſed Platonem quoque idem ſenſiſſe annotat. Confer Lipſii Phyſiologiam Stoicam lib. 1. diſſ. 4. & lib. 2. diſſ. 2.

R Ἵππασος μὲν, καὶ κατά τινας Ἡράκλειτος] Alii enim primum principium ex Heracliti mente appellant non ignem ſed aërem. Vide quæ ad 1. contra Phyſ. Sect. 360. De Hippaſo, Anaximandro & Thalete dixi ad 3. Pyrrhon. Sect. 30.

ξίμαν-

ξίμανδρος δὲ, ἐξ ἀέρος· Θαλῆς δὲ ἐξ ὕδατος· Ξενοφάνης δὲ κατ' ἐνίους, ἐκ γῆς.[S]

ἐκ γαίης γὰρ πάντα καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ.

ἐκ πλειόνων δὲ καὶ ἀριθμητῶν, δυοῖν μὲν, γῆς τε καὶ ὕδατος, ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, ὁτὲ μὲν λέγων,

Ὠκεανόν τε [T] Θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.

ὁτὲ δὲ,

ἀλλ' ὑμεῖς μὲν [U] πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

συμφέρεσθαι δ' αὐτῷ δοκεῖ κατ' ἐνίους, καὶ ὁ Κολοφώνιος Ξενοφάνης. φησὶ γὰρ,

πάντες γὰρ [X] γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα.

ἐκ γῆς δὲ καὶ αἰθέρος, Εὐριπίδης, [Y] ὡς πάρεσιν ἐκδέξασθαι, ἐκ τοῦ λέγειν αὐτὸν,

αἰθέρα καὶ γαῖαν πάντων γενέτειραν ἀείδω.

ἐκ τεσσάρων δὲ, ὁ Ἐμπεδοκλῆς,

τέσσαρα γὰρ [Z] πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεὺς,
Νῆσίς θ' ἢ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

ἐκ πέντε δὲ Ὄκελλος ὁ Λευκανὸς [A] καὶ Ἀριστοτέλης. συμπαρέλαβον γὰρ τοῖς τέσσαρσι στοιχείοις τὸ πέμπτον καὶ κυκλοφορητικὸν σῶμα, [B] ἐξ οὗ λέγουσιν εἶναι τὰ οὐράνια. ἐκ δὲ τῶν ἓξ τὴν πάντων ὑπέθεντο γένεσιν οἱ περὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα. ἐν οἷς μὲν γὰρ λέγει τέσσαρα [C] τῶν πάντων ῥιζώματα, ἐκ τεσσάρων ποιεῖ τὴν γένεσιν· ὅταν δὲ προσθῇ,

ſerunt, Anaximander ex aëre: Thales ex aqua: Xenophanes vero, ut nonnulli volunt, ex terra.

Omnia de terra, atque in terram cuncta revertunt.

314. Ex pluribus autem & numerabilibus, ex duobus quidem, nempe terra & aqua, Poëta Homerus, aliquando quidem dicens:

Oceanumque Deûm patrem, Tethym quoque matrem.

Aliquando vero,

Vos vero cuncti fiatis terraque & unda.

Ei, ut nonnulli volunt, adſtipulari quoque videtur Xenophanes Colophonius. dicit enim,

Ex terraque & aqua exorti nam nos ſumus omnes.

315. Ex terra autem & æthere, Euripides, ut licet accipere ex eo quod dicit,

Æthera canto ipſum, rerum Terramque parentem.

Ex quatuor autem, Empedocles:

Radices primum cunctorum quatuor audi:
Jupiter æthereus, Juno vitalis, & Orcus,
Humanosque rigans Neſtis lacrymando meatus.

316. Ex quinque autem, Ocellus Lucanus & Ariſtoteles. Simul enim cum quatuor elementis aſſumpſerunt quintum corpus quod movetur in orbem, ex quo dicunt eſſe cœleſtia. 317. Ex ſex autem ortum omnium poſuit Empedocles. Nam cum dicit omnium quatuor eſſe radices, ex quatuor ortum eſſe ſtatuit: quando autem addit,

N O T Æ.

S Ξενοφάνης ἐκ γῆς] In Scholiis minoribus ad Iliad. ή. 99. poſt allatum verſum Xenophanis quem laudat etiam noſter infra Sect. 314. *πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα*, ſequitur: *ἐκ γῆς γὰρ πάντα γίνεται, καὶ εἰς γῆν τελευτᾷ*, ſub quibus verbis facile ſuſpiceris latere alterum hunc Xenophanis ejusdem verſum: *ἐκ γαίης γὰρ πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ.* Vide Grotium ad illud Dei ad Adamum Geneſ. III. 19. *pulvis es & in pulverem reverteris. γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.*

T Ὠκεανόν τε] Verſus Homeri toties laudatus Platoni, Ariſtoteli, aliis, ex Iliad. ξ'. 201. ubi conſulere juvabit Euſtathium. Repetitur idem verſus in eodem libro, 302. Tethys quam Oceani uxorem finxere antiqui, quibusdam mare eſt, ut Tzetzæ Chiliad. VI. 996. Sed Sexto, Euſtathio cæterisque rectius terra, mater omnium. Ejusdem Homeri eſt Iliad. ξ'. 246. *ὠκεανοῦ ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται*, unde Virgilius Georgic. IV. 381. *Oceanumque patrem rerum*, ad quem locum vide, ſi placet, Cerdam.

U ἀλλ' ὑμεῖς μὲν] Iliad. ή. 99.

X πάντες γὰρ] Eundem Xenophanis verſum laudat noſter 1. contra Phyſicos Sect. 365. & auctor ſcholiorum minorum ad Iliad. ή. 99.

T Εὐριπίδης] De Euripidis ſententia locuples teſtis Vitruvius præfat. libri VIII. *Euripides auditor Anaxagoræ, quem Philoſophum Athenienſes ſcenicum appellaverunt omnium rerum principium profeſſus eſt aëra & terram, eamque ex cœleſtium imbrium conceptionibus inſeminatam, fœtus gentium & omnium animalium in mundo procreaviſſe: & quæ ex ea eſſent prognata, cum diſſolverentur temporum neceſſitate coacta, in eadem redire: quæque de aëre naſcerentur, item in cœli regiones reverti: neque interitiones recipere, ſed diſſolutione mutata, in eandem recidere, in qua ante fuerant, proprietatem.* Notus & Euripidis ipſius locus in Supplicibus v. 532. qui Moſchioni perperam tribuitur in excerptis Stobæi p. 504. edit. Grotii:

ὅθεν δ' ἕκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο,
ἐν ταῦθ' ἀπῆλθε, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
τὸ σῶμα δ' ἐς γῆν - -
Res unde quæque ſumſerat primordium,
Eo recipitur: ſpiritus cœlo redit,
Corpusque terræ - -

Grotius p. 261. excerpt. e Trag. Confer alia ejusdem Tragici quæ laudat noſter, Sect. 17. contra Muſicos. At verſum quem hoc loco affert Sextus, facile mihi perſvadeo repetitum eſſe ex Euripidis hymnis, quorum Philoſtratus mentionem facit lib. 2. de vitis Sophiſtar. in Hippodromo, & ex quibus duos verſus Hexametros in Apollinem profert Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 17.

Z τέσσαρα γὰρ] Eosdem Empedoclis verſus habes libro priore contra Phyſ. Sect. 362. ubi dicta, ſi lubet, vide.

A Ὄκελλος ὁ Λευκανὸς] Exſtat adhuc Ocelli hujus Lucani, ex Pythagoræ ſchola Philoſophi, Platone & Archyta, qui cum ejus nepotibus verſatus eſt, longe antiquioris libellus *περὶ τοῦ παντὸς* in quo p. 527. edit. Amſtelod. in Opuſculis Mythologicis, Phyſicis & Ethicis Clariſſ. Galei, præter quatuor illa mutationi obnoxia & *ἀεὶ μεταβάλλοντα γεννητὰ*, aërem, aquam, terramque & ignem, memorat quintum quod *θεῖον* & *ἀεὶ θέον* appellat, ex quo ait cœleſtia conſtare. De Ocello ipſo dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ cap. 13. Lucanus porro appellatur a Lucania, magnæ Græciæ regione, cujus pars hodie eſt Baſilicata in regno Neapolitano. Fallitur enim Michael Murgeſius ſcriptor alioqui haud ineruditus, qui Ocellum facit Lucenſem (*Lucquois*) ex Luca urbe.

B κυκλοφορητικὸν σῶμα] Dixi de hac Ariſtotelis opinione ad 3. Pyrrhon. Sect. 31.

C τέσσαρα] Supra Sect. 315.

Cumque his pernicioſa ſimul Contentio, quæ par
Uſque, & Amicitia ex æquo lata atque profunda,

ſex tradit rerum principia: quatuor quidem materialia, terram, aquam, aërem, ignem: duo autem agentia, amicitiam & litem. 318. Ex infinitis autem rerum ortum eſſe ſunt opinati, Anaxagoras Clazomenius & Democritus & Epicurus, & alii permulti. Sed Anaxagoras quidem ex ſimilibus iis quæ generantur: Democritus autem & Epicurus ex diſſimilibus & impatibilibus, nempe ex atomis. Heraclides autem Ponticus & Aſclepiades ex diſſimilibus quidem, ſed patibilibus, nempe ex inconcinnis corpuſculis. 319. Præſumentes itaque quod his omnibus dubia oſtenditur & incerta ratio phyſiologiæ, ſublato ortu & interitu, promptius & alacrius de iis dicere aggrediamur, quæ ab eis dicuntur. Quamquam ſi recte examinemus, per ea quæ prius dicta ſunt, ſatis jam hoc caput comprobatum fuit. 320. Quod enim oritur & interit, in tempore oritur & interit: tempus autem non eſt, ut ſuperius oſtendimus. Quamobrem nec erit quod oritur & interit. 321. Omnis quoque ortus & interitus ſunt quidam motus, habentes vim mutandi: nihil eſt autem motus, ut prius probavimus. Nec ergo fiet ortus nec interitus. 322. Quidquid etiam gignitur & interit, non generatur aut interit abſque agente & patiente: nec agit autem autem aut patitur quicquam. Quare neque gignitur aliquid nec interit. 323. Præterea ſi aliquid oritur & interit, alicui debet addi aliquid, & aliquid ab aliquo auferri: aut aliquid ex aliquo mutari. Ortus enim & interitus debet conſtare aliquo ex his tribus modis: ut in denario, per ablationem unitatis, fit novenarius, interit autem denarius. Et rurſus in novenario per additionem unitatis, fit denarius, interitque novenarius. Et in iis quæ intereunt aut gignuntur per mutationem, eadem eſt ratio. Sic enim interit quidem vinum, fit autem acetum. 324. Si ergo quidquid oritur & interit, aut per additionem, aut per abla-

νεῖκός τ' οὐλόμενον [D] δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη
καὶ Φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκός τε πλάτος τε,

ἓξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς· τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικὰς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ· δύο δὲ τὰς δραστηρίους, φιλίαν καὶ νεῖκος. ἐξ ἀπείρων [E] δὲ ἐδόξασαν τὴν τῶν πραγμάτων γένεσιν οἱ περὶ Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον καὶ Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον, καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀναξαγόρας ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις· οἱ δὲ περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον, ἐξ ἀνομοίων τε καὶ ἀπαθῶν, τουτέστι τῶν ἀτόμων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ποντικὸν Ἡρακλείδην, καὶ Ἀσκληπιάδην, ἐξ ἀνομοίων μὲν, παθητῶν δὲ, καθάπερ τῶν ἀνάρμων ὄγκων. προειληφότες οὖν ὅτι πᾶσι τούτοις ἄπορος δείκνυται ὁ τῆς φυσιολογίας τρόπος, ἀναιρεθείσης τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, προθυμότερον ἁπτώμεθα τῶν λόγων. καίτοι γε ἐὰν ἐξετάζωμεν, διὰ τῶν ἔμπροσθεν αὐτάρκως ἤδη συμβεβίβασαι τὸ κεφάλαιον. τὸ γὰρ γινόμενον καὶ φθειρόμενον, ἐν χρόνῳ γίνεται καὶ φθείρεται· χρόνος δὲ οὐκ ἔστιν, ὡς ἀνώτερον [F] παρεστήσαμεν. ὥστε οὐδὲ τὸ γινόμενον καὶ φθειρόμενον ἔσται. πᾶσά τε γένεσις καὶ φθορὰ, μεταβλητικαί τινές εἰσι κινήσεις· οὐδὲν δέ ἐστι κίνησις, [G] ὡς προκατεστησάμεθα. τοίνυν οὐδὲ γένεσις καὶ φθορὰ γενήσεται. καὶ πᾶν τὸ γεννώμενον ἢ φθειρόμενον, οὐ χωρὶς τοῦ δρῶντος καὶ πάσχοντος γεννᾶται ἢ φθείρεται· οὔτε δὲ δρᾷ τι, οὔτε πάσχει· [H] ὥστ' οὐδὲ γεννᾶταί τι οὐδὲ φθείρεται. [I] καὶ μὴν εἰ γίνεταί τι καὶ φθείρεται, ὀφείλει τὶ τινὶ προστίθεσθαι, καί τι τινὸς ἀφαιρεῖσθαι, ἤ τι ἔκ τινος μεταβάλλειν. γένεσις γὰρ καὶ φθορὰ, κατά τινα τῶν τριῶν τούτων [K] τρόπων ὀφείλει συνίστασθαι· οἷον, ἐπὶ τῆς δεκάδος, κατ' ἀφαίρεσιν τῆς μονάδος, γίνεται μὲν ἡ ἐννεὰς, φθείρεται δὲ ἡ δεκάς. καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς ἐννάδος, κατὰ πρόσθεσιν μονάδος, γίνεται μὲν ἡ δεκὰς, φθείρεται δὲ ἡ ἐννεάς. καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τροπὴν φθειρομένων ἢ γεννωμένων ὁ αὐτὸς λόγος. οὕτω γὰρ φθείρεται μὲν ὁ οἶνος, γίνεται δὲ ὄξος. εἰ δὴ τοίνυν πᾶν τὸ γεννώμενον [L] καὶ φθειρόμενον, ἤτοι κατὰ πρόσθεσιν ἢ κατ'

NOTÆ.

D *νεῖκός τ' οὐλόμενον*] Hos Empedoclis verſus laudavit noſter libro priore adverſus Phyſ. Sect. 10. in quibus pro *φιλίη* legitur *φιλότης*, quomodo ni fallor Empedocles ſcripſerat.

E *ἐξ ἀπείρων*] De Anaxagoræ, Democriti, Epicuri, Heraclidis & Aſclepiadis opinionibus dixi ad 3. Pyrrhon. Sect. 32. & lib. 1. contra Phyſ. Sect. 360. 363. In præſenti liceat tantum annotare ex Democriti & qui hunc ſequuntur ſententia atomos eſſe figura & mole tantum differentes, qualitate autem prorſus ſimiles ſibi & indifferentes inter ſe, ſive ejuſdem generis, ut innuit etiam Chalcidius p. 301. at ex Anaxagoræ opinione differunt inter ſe & ſunt naturæ diverſiſſimæ. Viciſſim ex ſententia Democriti diſſimiles plane ſunt atomi rebus quæ ex earum congreſſu vario variam demum ſortiuntur naturam. Verum ex Anaxagoræ dogmate natura homoeomeriæ ſunt ejuſdem cum rebus quæ ex illis conſtant naturæ, ut auri aureæ, oſſis oſſeæ atque ita in cæteris.

F *ὡς ἀνώτερον*] Sect. 170. ſeq. hujus libri.

G *οὐδὲν δέ ἐστι κίνησις*] Supra Sect. 46. ſeq. usque ad 168.

H *οὔτε δὲ δρᾷ τι, οὔτε πάσχει*] De hoc multis diſputavit libro priore contra Phyſ. Sect. 191. ſeq.

I *οὐδὲ φθείρεται*] Poſt hæc verba in MS. Savil. ſequitur titulus velut novi capitis: *ὅτι κατὰ τρεῖς τρόπους καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ γίνεται.*

K *κατά τινα τῶν τριῶν τούτων*] Confer 3. Pyrrhoniar. Sect. 109. & 1. contra Phyſ. Sect. 277. ſeq. In verſione Herveti perperam mentio de modis quatuor.

L *πᾶν τὸ γεννώμενον*] Malim *γινόμενον*, licet hoc iterum iterumque recurrit, atque infra promiſcue ponitur *γεννᾶται* ac *γίνεται*.

ἀφαίρε-

ἀφαίρεσιν, ἢ κατὰ μεταβολὴν γίνεται καὶ φθείρεται, ἐπεὶ παρεστήσαμεν μήτε πρόσθεσιν οὖσαν, μήτε ἀφαίρεσιν, [M] μήτε μεταβολὴν, [N] δυνάμει προκατεστησάμεθα τὸ μηδὲ γένεσιν ἢ φθορὰν [O] ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις τὸ γεννώμενον ἢ φθειρόμενον, ψαύειν ὀφείλει ἐκείνου τοῦ ἐξ οὗ φθείρεται, καὶ τοῦ εἰς ὃ μεταβάλλει· οὐδὲν δὲ ψαῦσίς ἐστιν, ὡς παρέσταται· [P] τοίνυν οὐδὲ γένεσις ἢ φθορὰ συστῆναι δύναται. πάρεστι δὲ καὶ προηγουμένως ἀποροῦντας λέγειν, ὡς εἴπερ γίνεται, ἤτοι τὸ ὂν γίνεται, ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ μὴ ὂν γίνεται· τῷ γὰρ μὴ ὄντι οὐδὲν συμβέβηκεν· ᾧ δὲ μηδὲν συμβέβηκεν, οὐδὲ τὸ γίνεσθαι συμβέβηκεν. καὶ ἄλλως· τὸ γινόμενον πάσχει· τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐδὲν δύναται πάσχειν· ὄντος γὰρ, τὸ πάσχειν. οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν γίνεται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν. ἔστι γὰρ ἤδη τὸ ὂν, καὶ οὐκ ἔχει χρείαν γενέσεως· οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ ὂν γεννᾶται. ἀλλ' εἰ μήτε τὸ ὂν, μήτε τὸ μὴ ὂν γίνεται, παρὰ ταῦτα δ' οὐδὲν [Q] ἐστι τρίτον ἐπινοεῖν, οὐδὲν γεννᾶται. ἄλλως τε, ἐν τοῖς φαινομένοις θεωρεῖται τὰ μὲν ἐξ ἑνὸς γεννώμενα, κατὰ μεταβολὴν, τὰ δ' ἐκ πλειόνων κατὰ σύνθεσιν. καὶ ἐξ ἑνὸς μὲν κατὰ μεταβολὴν, ὁπόσα τῆς αὐτῆς οὐσίας μενούσης, ἑτέραν ἐξ ἑτέρας μεταλαμβάνει ποιότητα· οἷον, ὅταν τοῦ αὐτοῦ ὑγροῦ μένοντος ἐν τῷ αὐτῷ πλήθει, τὸ μὲν γλεῦκος ἀφανισθῇ, οἶνος δὲ γένηται· ἢ ὁ οἶνος μὲν ἀφανισθῇ, ὄξος δὲ ὑποστῇ. ἢ τοῦ κηροῦ μένοντος, ἡ μὲν σκληρότης ἀφανίζηται, ἡ δὲ μαλακότης γένηται. ἢ ἀνάπαλιν. ἐκ πλειόνων δὲ κατ' ἐπισύνθεσιν· ὡς ἅλυσις μὲν κατ' ἐπισύνδεσιν κρίκων, [R] οἰκία δὲ κατὰ σύνοδον λίθων, ἐσθὴς [S] δὲ κατὰ κρόκης καὶ στημόνων συμπλοκήν. εἰ δὲ κἂν τοῖς νοητοῖς γίνεταί τι, ἤτοι ἐξ ὄντος γίνεταί τι, ἢ ἐκ μὴ ὄντος. καὶ ἐκ μὲν τοῦ μὴ ὄντος [T] οὐδὲν δύναται γίνεσθαι· δεῖ γὰρ τὸ γεννητικόν τινος οὐσίαν ἔχειν, καὶ ποιὰν ἀναδέχεσθαι κίνησιν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γεννώμενον. καὶ

tionem, aut per mutationem oritur & interit: quoniam oſtendimus neque eſſe additionem, neque ablationem, neque mutationem, vi ac poteſtate jam ante oſtendimus neque eſſe ortum nec interitum. 325. Ad hæc accedit quod id quod generatur & interit, debet tangere illud ex quo interit, & id in quod mutatur: nihil eſt autem tactus, ut oſtenſum eſt. Neque ergo poteſt conſiſtere ortus aut interitus. 326. Licet autem etiam directe illud in dubium vocare ac dicere, quod ſi fit ſeu oritur aliquid, aut fit id quod eſt, aut id quod non eſt. Sed neque fit id quod non eſt: ei enim quod non eſt, nihil accidit. cui autem nihil accidit, neque ut fiat oriaturve accidit. 327. Et alioqui, quod oritur ſeu generatur, patitur: Quod autem non eſt, nihil poteſt pati: ejus enim quod eſt, eſt pati. Non ergo fit aut oritur id quod non eſt. Sed neque id quod eſt. Jam enim eſt id quod eſt, neque opus habet ortu ſeu generatione. Neque ergo id quod eſt, generatur ſeu oritur. Sed ſi neque id quod eſt, neque id quod non eſt, gignitur ſeu oritur: præter hæc autem nihil tertium cogitare licet, nihil gignitur ſeu oritur. 328. Et alioqui, in iis quæ cernuntur, videre licet alia quæ gignuntur ex uno per mutationem, alia ex pluribus per compoſitionem. 329. Et ex uno quidem per mutationem, quæ eadem manente eſſentia, ex alia aliam ſumunt qualitatem: ut quando eodem manente humore in eadem multitudine, muſtum evanuerit, vinumque factum fuerit: aut vinum quidem evanuerit, acetum autem extiterit. aut quando cera manente evaneſcit durities, oriturque mollities, aut contra. 330. Ex pluribus autem per compoſitionem, ut catena per alligationem annulorum: domus per coagmentationem lapidum: veſtis per connexionem ſubtegminis & ſtaminis. 331. Si autem aliquid oritur etiam in iis quæ cadunt ſub intelligentiam, aut ex eo quod eſt, oritur aliquid, aut ex eo quod non eſt. Et ex eo quidem quod non eſt, nihil poteſt fieri: oportet enim id quod gignit aliquid, habere eſſentiam, & aliqualem motum ſuſcipere. Quamobrem ex eo quod non eſt, non poteſt eſſe quod ge-

N O T Æ.

M μήτε πρόσθεσιν οὖσαν, μήτε ἀφαίρεσιν] Multis in hanc rem diſputat laudato prioris adverſus Phyſicos loco, & 3. Pyrrhon. Sect. 85. & contra Grammaticos Sect. 162. ſeq.

N μήτε μεταβολὴν] Vide lib. 1. contra Logicos Sect. 378. ſeq. & 3. Pyrrhon. Sect. 102.

O ἢ φθορὰν] Ciz. μηδὲ φθοράν.

P ὡς παρέσταται] Ita recte idem Ciz. pro παρίσταται. Reſpicit autem Sextus ad ea quæ ut contactum nihil eſſe probaret diſputaverat 3. Pyrrhon. Sect. 45. ſeq. & lib. 1. adverſus Phyſicos Sect. 258. ſeq.

Q παρὰ ταῦτα δ' οὐδὲν] MS. Ciz. παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν.

R κατ' ἐπισύνδεσιν κρίκων] Ita recte idem Ciz. pro ἐπισύνθεσιν. Herverus etiam ἐπισύνδεσιν legit, vertit enim *alligationem*.

S ἐσθὴς] Loquitur de veſte ἀῤῥάφῳ quæ continuo textu ſine commiſſura conſtat. Ejus generis fuit qua uſus eſt optimus Salvator noſter Joh. XIX. 23. De illa vide ſi placet Joannem Braunium lib. 1. de veſtibus Hebræorum c. 16.

T ἐκ τοῦ μὴ ὄντος] Ocellus Lucanus p. 511. ἀμήχανον τὸ ὂν ἀποτελέσθαι ἐκ τῶν μὴ ὄντων, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Xenophanes apud Plutarchum: οὐδ' ἂν τὸ μὴ ὂν ποιῆσαι τι, οὔτε ὑπὸ τοῦ μὴ ὄντος γένοιτ' ἄν τι. Certe a nihilo fieri aliquid abſurdum eſt, atque id ſolummodo probat Sexti argumentatio, quod γεννητικόν τινος oporteat habere οὐσίαν. Hinc vero nondum demonſtratur quod Deus non poſſit vocare ea quæ non ſunt ut ſint, ac quemadmodum nos cogitando creamus quotidie ideas imaginesque rerum, ſic ipſe res valeat volendo condere. Neque alia κίνησις ad hoc requiritur, licet productio ipſa & creatio reſpectu rerum quæ conditæ ſunt concipi non queat. Vide etiam quæ ad illud argumentum reſpondet Chalcidius p. 381. ſeq. ex Ariſtotelis lib. 1. Phyſ. c. 9.

 neratur.

neratur. 332. Sed neque ex eo quod eſt. Nam ſi ex eo quod eſt, gignitur aut fit aliquid, aut fit ex uno, aut ex pluribus. Et gigni quidem non poteſt ex uno. Si enim fit ſeu generatur ex uno, fit aut dum augetur aut minuitur, aut dum manet in eodem. 333. Sed fieri non poteſt ut idem augeatur & minuatur: neque potuerit aliquid effici ſeipſo majus, aut aliquid idem effici ſeipſo minus. Sive enim ſeipſo efficiatur amplius: quoniam nihil habet amplius præter ſe, ex eo quod non eſt, habebit additionem: ſive ſeipſo rurſus fiat minus, quoniam nihil habet ſui quod pereat præter ſe, in id quod non eſt, peribit. Nihil ergo poteſt fieri ex eo quod augetur aut diminuitur. 334. Sed neque ex eo quod manet in eodem erit id quod gignitur. Nam ſi ita ſit aut eo manente immutato & haud alterato, aliquid ex ipſo generatur, aut eo mutato. Sed ex immutato quidem, & quod ſemper ſimiliter & eodem modo manet, non poteſt aliquid gigni: eſt enim generatio, quædam alteratio. 335. Si autem ex mutato ac verſo: aut in ſeipſum mutato fit quod generatur, aut in aliud. Et, ſi quidem mutato in ſeipſum, quod aliquid gignit, rurſus manet idem: & manens idem nihil generabit amplius. Sin autem vertatur in aliud, aut a propria ſubſtantia excedit quod vertitur & gignitur: aut manet quidem in propria ſubſtantia, aliam autem formam pro alia ſuſcipiens gignitur: ut cera quæ transformatur, & alias aliam formam ſuſcipit. 336. Sed ſi a propria quidem excedat ſubſtantia, in id quod non eſt, interibit: & id in quod non eſt, interiens, nihil generabit. Si autem manens in propria ſubſtantia, & aliam pro alia qualitatem ſuſcipiens generatur, eadem arguitur dubitatione. 337. Aut enim manente prima forma, & priore in ipſo qualitate, fit ſecunda forma & ſecunda qualitas, aut non manente. Sed neque manente priore forma, fit ſecunda: neque non manente, ut prius oſtendimus, quando conſiderabamus de patiente. Ergo nec ex uno fit quod oritur. 338. Sed nec ex pluribus. Nam ſi duo coierint, non orietur tertium, duobus manentibus: & rurſus ſi tria coierint, non orietur quartum, tribus manentibus. De his autem dictum eſt accuratius, quando quærebamus de hominis ſubſtantia, oſtendentes quod homo neque eſt corpus, neque anima, neque compoſitum. 339. Quamobrem ſi neque ex uno eſt quod oritur ſeu generatur, nec ex pluribus, præter hæc autem nihil eſt: neceſſario ex

μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ὄντος. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ὄντος γίνεταί τι, ἤτοι ἐξ ἑνὸς γίνεται, ἢ ἐκ πλειόνων. καὶ ἐξ ἑνὸς μὲν οὐκ ἂν εἴη γεννώμενον. εἰ γὰρ ἐξ ἑνὸς γίνεται, ἤτοι αὐξανομένου ἢ μειουμένου, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ μένοντος γίνεται. ἀλλ' αὐξάνεσθαι μὲν καὶ μειοῦσθαι οὐχ οἷόν τε ταυτό· καὶ οὐκ ἂν δυνηθείη ἑαυτοῦ τι μεῖζον, ἢ ἑαυτοῦ τι ἔλατ]ον ἀποτελεῖσθαι ταυτόν. ἐάν τε γὰρ αὐτοῦ πλεῖον γένοιτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἔχει πλεῖον παρ' ἑαυτὸ, ἐξ οὐκ ὄντος ἕξει τὴν πρόσθεσιν· ἐάν τε ἔλατ]ον ἑαυτοῦ, πάλιν, ἐπεὶ οὐδὲν ἔχει παρ' ἑαυτὸ ἀπολλύμενον αὐτοῦ, εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπολεῖται. οὐδὲν ἄρα δύναται ἐκ τοῦ αὐξανομένου ἢ μειουμένου γίνεσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ μένοντος ἔσται τὸ γεννώμενον. εἰ γὰρ τοῦτο, ἤτοι ἀτρέπ]ου καὶ ἀμεταβλήτου μένοντος αὐτοῦ γεννᾶταί τι ἐξ αὐτοῦ, ἢ [U] ἐκ τρεπομένου καὶ μεταβάλλοντος. ἀλλ' ἐξ ἀτρέπ]ου μὲν καὶ ἀεὶ ὡσαύτως μένοντος, οὐκ ἂν γεννηθείη τι· ἑτεροίωσις γάρ τίς ἐστιν ἡ γένεσις. εἰ δὲ ἐκ τρεπομένου καὶ μεταβάλλοντος, ἤτοι εἰς ἑαυτὸ μεταβάλλοντος γίνεται τὸ γεννώμενον, ἢ εἰς ἕτερον. καὶ εἰ μὲν εἰς [X] ἑαυτὸ μεταβάλοι τὸ γεννητικόν τινος, πάλιν μένει τὸ αὐτό· καὶ μένον τὸ αὐτὸ, οὐδενὸς ἔσται περισσοτέρου γεννητικόν. εἰ δὲ εἰς ἕτερον τρέποιτο, ἐκβαίνει τῆς ἰδίας ὑποστάσεως, ὅτε τρέπεται καὶ γεννᾶται· ἢ μένει μὲν ἐν τῇ οἰκείᾳ ὑποστάσει, εἰς ἄλλο δὲ εἶδος ἀντ' ἄλλου εἴδους μεταλαμβάνον γεννᾶται· ὡς ὁ μετασχηματιζόμενος κηρὸς, καὶ ἄλλοτε ἄλλην μορφὴν ἀναδεχόμενος. ἀλλ' ἐκβαῖνον μὲν τῆς ἰδίας ὑποστάσεως, εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται· καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν φθειρόμενον, γεννήσει οὐδέν. εἰ δὲ μένον ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει, καὶ ἄλλην ἀντ' ἄλλης ποιότητα ἀναδεχόμενον γεννᾶται, κρατεῖται τῇ αὐτῇ ἀπορίᾳ. ἤτοι γὰρ μένοντος τοῦ πρώτου εἴδους καὶ τῆς προτέρας ποιότητος περὶ αὐτὸ, [Y] γίνεται τὸ δεύτερον εἶδος καὶ ἡ δευτέρα ποιότης, ἢ μὴ μένοντος. οὔτε δὲ μένοντος τοῦ πρώτου εἴδους γίνεται τὸ δεύτερον, οὔτε μὴ μένοντος, ὡς ἔμπροσθεν παρεστήσαμεν, [Z] ὅτε περὶ τοῦ πάσχοντος ἐσκεπ]όμεθα. τοίνυν οὐδ' ἐξ ἑνὸς γίνεται τὸ γεννώμενον. καὶ μὴν οὐδ' ἐκ πλειόνων. δυοῖν γὰρ συνελθόντων, τρίτον οὐκ ἂν γένοιτο, μενόντων τῶν δυοῖν· καὶ πάλιν τριῶν ὄντων, τέταρτον οὐκ ἂν γένοιτο, μενόντων τῶν τριῶν. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἀκριβέστερον, ὅτε περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑποστάσεως [A] ἐζητοῦμεν, παριστάντες ὅτι οὔτε σῶμά ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ψυχὴ, οὔτε τὸ σύνθετον. διόπερ εἰ μήτε ἐξ ἑνός ἐστι τὸ γεννώμενον, μήτε ἐκ πλειόνων, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν· ἐξ

NOTÆ.

U ἢ ἐκ τρεπομένου] MS. Ciz. ἤτοι. Cæterum cavillationibus ſimilibus utitur noſter 3. Pyrrhon. Sect. 112. ſeq.

X εἰς ἑαυτὸ μεταβάλοι] Idem Ciz. μεταβάλλοντος, atque ita etiam Savil. Mox poſt τρέποιτο videtur excidiſſe ἤτοι propter ſimilitudinem præcedentium ſyllabarum quaſi autem adeſſet ita verti. Sic contra, mox propter ſimilitudinem poſt ὑποστάσει irrepſerit εἰς, quod non agnoſcit interpres.

Y περὶ αὐτὸ] MS. Ciz. περὶ αὐτῷ.

Z ὡς ἔμπροσθεν παρεστήσαμεν] Lib. priore contra Phyſ. Sect. 267. ſeq.

A περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑποστάσεως] Lib. 1. contra Log. Sect. 288. ſeq.

ἀνάγκης οὐδὲν τῶν ὄντων γεννᾶται. ταῦτα μὲν οἱ ἀπορητικοὶ περὶ γενέσεως διεξιᾶσιν. οἱ δὲ Δογματικοὶ μὴ πρὸς νοῦν [B] ἀπαντῶντες, πάλιν ἐπὶ τὰ ἐξ ἐναργείας ὑποδείγματα συμφεύγουσι. τὸ γὰρ ὕδωρ θερμὸν ὂν, μὴ ὂν δὲ ψυχρὸν, γίνεται ψυχρόν· καὶ ὁ ὑπάρχων χαλκὸς, μὴ ὢν [C] ἀνδριὰς, γίνεται ἀνδριάς· καὶ τὸ ὠὸν κατὰ δύναμιν μέν ἐστι νεοσσὸς, κατ᾽ ἐντελέχειαν [D] δὲ οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ λέγεται κατὰ δύναμιν εἶναι νεοσσὸς, εἰς τὸ κατ᾽ ἐντελέχειαν ὑπάρχειν. καὶ τὸ ὂν τοίνυν δύναται γίνεσθαι καὶ τὸ μὴ ὄν. εἶτα καὶ ὁρῶμεν βρέφος μὲν γεννώμενον ἐξ ἀνθρώπου, χυλὸν δ᾽ ἐκ πόας. ὥστε πάντα τὸν τῶν Δογματικῶν λόγον παρὰ τὴν ἐνάργειαν χωρεῖν. πλανῶνται δὲ οἱ ταῦτα λέγοντες, καὶ οὐ πρὸς τὸ προκείμενον ὑπαντῶσι. τὸ γὰρ θερμὸν ὕδωρ καὶ οὐκ ὂν ψυχρὸν, οὔτε θερμὸν γίνεται τῷ εἶναι, οὔτε ψυχρὸν τῷ μὴ εἶναι· παρὰ δὲ τὸ εἶναι [E] (καὶ μὴ εἶναι) οὐδέν ἐστιν. οὐκ ἄρα οὐδ᾽ ἐπὶ τοῦ ὕδατός ἐστί τις γένεσις. καὶ πάλιν, οὔτε ὁ χαλκὸς γίνεται τῷ εἶναι χαλκὸς, οὐδὲ ὁ ἀνδριὰς, τῷ μὴ εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ δύναμιν καὶ ἐντελέχειαν ὁ αὐτός ἐστι λόγος. ἄλλως τε, ἤτοι πλέον τί ἐστιν ἐν τῷ κατ᾽ ἐντελέχειαν παρὰ τὸ ἐν δυνάμει, ἢ οὐκ ἔστι. καὶ εἰ μὲν οὐδὲν πλεῖόν ἐστιν, αὐτόθεν οὐδὲν γίνεται τῷ κατὰ δύναμιν εἶναι· εἰ δέ ἐστι πλέον, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τοῦτο γίνεται, ὅπερ ἄτοπον. ναὶ, ἀλλὰ καὶ βρέφος ἐκ τῆς ἐγκύμονος γεννᾶται, καὶ χυλὸς ἐκ τῆς πόας συνίσταται. καὶ τοῦτο τί πρὸς τὸ ζητούμενον; ἐροῦμεν· οὔτε γὰρ τὸ βρέφος γίνεται τικτόμενον, εἰς τοὐμφανὲς δὲ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἄγεται· οὔτε ὁ χυλὸς, καὶ γὰρ ἐν τῇ πόᾳ προϋπῆρχε, καὶ ἐκτὸς τῆς πόας γινόμενος, τόπον μόνον ἤλλαξεν. ὥσπερ οὖν τὸν ἐκ τοῦ ζόφου εἰς τὸ φῶς προελθόντα, οὐ λέγομεν γίνεσθαι, τόπον δ᾽ ἐκ τόπου μεταβεβηκέναι· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐδὲ τὸ βρέφος ἐροῦμεν γίνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐξ ἑτέρου τινὸς τόπου εἰς ἕτερον μεταβαίνειν τόπον. οὐδὲν οὖν γεννᾶται. κατὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ φθείρεται. εἰ γὰρ φθείρεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν φθείρεται, ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ μὴ ὂν φθείρεται· τὸ γὰρ φθειρόμενον, εἰς τὸ μὴ εἶναι χωρεῖ· τὸ δὲ μὴ ὄν τι, ἤδη ἐν τῷ μὴ εἶναι ὂν, οὐ δεῖται τῆς εἰς τοῦτο μεταβάσεως. τοίνυν οὐ φθείρεται τὸ μὴ ὄν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν. ἤτοι γὰρ μένον ἐν τῷ εἶναι, φθείρεται, ἢ μὴ μένον. καὶ εἰ μὲν μένον, ἔσται ἅμα

iis quæ ſunt, nihil oritur ſeu gignitur. Sic quidem de ortu diſſerunt dubitatores ſive Sceptici. 340. Dogmatici autem non occurrentes mentis dubitationibus, rurſus confugiunt ad exempla quæ petuntur ex evidentia. Nam aqua quidem cum ſit calida, nec frigida, fit frigida: & quod eſt æs, cum non ſit ſtatua, fit ſtatua: & ovum quidem poteſtate eſt pullus, actu autem non eſt ac perfectione: ſed dicitur poteſtate eſſe pullus, donec ſit actu ac perfectione. Ergo & quod eſt, fieri gignique poteſt, & id quod non eſt. Deinde videmus ex homine gigni infantem: ſuccum autem ex herba. Quo fit ut omnis oratio Dogmaticorum procedat ex evidentia. 341. Errant autem qui hæc dicunt, & non occurrunt ad propoſitum. Aqua enim calida, & quæ non eſt frigida, neque fit calida, eo quod jam ſit, neque frigida, eo quod non ſit. Præter eſſe autem & non eſſe nihil eſt. Ergo nec in aqua eſt aliqua generatio. Et rurſus neque æs fit, eo quod ſit æs: neque ſtatua, eo quod non ſit. 342. In iis quoque quæ ſunt poteſtate & actu ſeu perfectione, eadem eſt ratio. Et alioqui, aut eſt aliquid amplius in eo quod eſt actu ac perfectione, quam in eo quod eſt poteſtate, aut non eſt. Et ſi quidem nihil eſt amplius, eo ipſo neque fit ſeu oritur, eo quod ſit tantum poteſtate: ſin autem eſt amplius, hoc fit ex eo quod non eſt. quod quidem eſt abſurdum. 343. At, inquiunt, infans generatur ex muliere gravida, & ex herba conſiſtit ſuccus. Et quid hoc, dicemus, ad id quod quæritur? Neque enim infans fit cum paritur, ſed in apertum ex occulto ducitur: neque ſuccus: erat enim prius in herba, & extra herbam egreſſus ſolum mutavit locum. Quo modo ergo eum qui ex tenebris prodiit in lucem, non dicimus fieri, ſed a loco in locum tranſiviſſe: eodem modo nec infantem fieri dicemus, ſed ex alio in alium tranſire in locum. Nihil ergo fit ſeu gignitur. 344. Eadem autem ratione nec interit. Si enim aliquid interit, aut id quod eſt, interit, aut id quod non eſt. Sed neque quod non eſt, interit: nam quod interit, ad hoc ut non ſit, interit: quod autem non eſt, cum jam in eo ſit quod non eſt, non opus habet ut ad hoc tranſeat. Ergo non interit id quod non eſt. 345. Sed neque id quod eſt. Aut enim interit, manens in eo quod ſit, aut non manens. Et, ſi manens quidem, ſimul erit &

N O T Æ.

B πρὸς νοῦν] Ad objectiones mente comprehendendas. Hervetus verterat: *ad ſententiam*, quod mihi minus probatur. Sextus enim νοῦν opponit ἐναργείᾳ ſenſuum.

C μὴ ὢν] Ita legendum pro vitioſo μὴ ὄν, reſpicit enim ad χαλκός.

D κατ᾽ ἐντελέχειαν] Per ἐντελέχειαν, actum, ἐνέργειαν, formamque actualem intelligit, oppoſitam ei, quod potentia tantummodo ac virtute eſt. Confer ſi placet quos laudavi ad lib. contra Grammaticos Sect. 315.

E παρὰ δὲ τὸ εἶναι] Non dubito in editis excidiſſe verba: καὶ μὴ εἶναι, itaque illa ſupplevi. Sic infra Sect. 345. μήτε τὸ ὂν μήτε τὸ μὴ ὂν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι. Mox πλεῖόν τί ἐστι ſcripſi pro πλείων τίς ἐστι.

non erit, interibitque & non interibit: ſi autem non manens, perit, & non utique quod eſt, ſed quod non eſt, interit. Quamobrem ſi neque quod eſt, neque quod non eſt, interit, præter hæc autem nihil eſt: nihil interit.

346. Quidam autem inhærentes temporibus ortus & interitus, ſic interrogant: Si mortuus eſt Socrates, aut mortuus eſt quando vivebat, aut quando e vita exceſſit. Et vivens quidem non eſt mortuus: utique enim vivebat, & vivens non fuit mortuus: ſed neque quando eſt mortuus. bis enim eſſet mortuus. Non igitur mortuus eſt Socrates. 347. Eadem vi ac virtute, ſed in diverſo exemplo, Cronus hoc propoſuit argumentum: Si interit paries, aut quando ſe inter ſe tangunt lapides & ſunt compacti, interit, aut quando ſunt ſeparati ac disjuncti. Sed neque quando ſe inter ſe tangunt & ſunt compacti, interit paries: neque quando ſunt ſeparati ac disjuncti. Non igitur paries interit. 348. Et argumentum quidem eſt hujuſmodi. Vis autem illius ac robur patet. Duo enim ſunt quæ cogitationi obverſantur tempora, nempe & in quo ſe tangunt lapides & ſunt compacti, & in quo ſunt ſeparati ac disjuncti. Præterea autem nullum tertium poteſt tempus cogitari. Si ergo interit paries, in eorum altero debet interire. 349. Sed in eo quidem in quo ſe inter ſe tangunt & ſunt compacti lapides, non poteſt interire: eſt enim adhuc paries, &, ſi eſt, non interit. Neque in eo in quo ſunt ſejuncti & ſeparati. non eſt enim amplius paries. Quod autem non eſt, non poteſt interire. Si ergo neque quando ſe inter ſe tangunt lapides, interit paries, neque quando ſunt ſeparati ac ſejuncti: non interit paries. 350. Sic quoque concipi poteſt interrogatio: Si aliquid oritur & interit, aut in tempore in quo eſt, oritur & interit, aut in tempore in quo non eſt. Et in eo quidem in quo eſt, nec oritur nec interit: nam quatenus id eſt, nec oritur nec interit. Sed nec in eo in quo non eſt, eorum quidpiam ei evenerit. In eo enim in quo non eſt aliquid, neque pati poteſt quidpiam neque agere. Quod ſi ita eſt, nihil oritur, nec interit.

351. Atque hæc quidem dicta ſunt adverſus naturales Philoſophos. Tempus eſt autem ad eos quoque tranſeundi, qui amplexi ſunt eam partem Philoſophiæ quæ verſatur in moribus.

καὶ οὐκ ἔσται, ἐφθαρμένον καὶ μὴ ἐφθαρμένον· εἰ δὲ μὴ μένον, ἀπόλλυται, καὶ οὐκέτι ἐστὶ τὸ ὄν, ἀλλὰ τὸ μὴ ὂν φθείρεται. ὥστε εἰ μήτε τὸ ὄν, μήτε τὸ μὴ ὂν φθείρεται, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ φθείρεται.

Τινὲς δὲ καὶ τῶν χρόνων ἐχόμενοι τῆς τε γενέσεως καὶ φθορᾶς, οὕτω συνερωτῶσιν· εἰ ἀπέθανε Σωκράτης,[F] ἤτοι ὅτε ἔζη, ἀπέθανεν, ἢ ὅτε ἐτελεύτα· καὶ ζῶν μὲν οὐκ ἀπέθανεν, ἔζη γὰρ δήπουθεν, καὶ ζῶν οὐκ ἐτεθνήκει· οὔτε δ' ὅτε ἀπέθανε· δὶς γὰρ ἔσται τεθνηκώς. οὐκ ἄρα ἀπέθανε Σωκράτης. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἐπὶ διαφέροντος δὲ ὑποδείγματος, λόγον συνηρώτηκε καὶ ὁ Κρόνος[G] τοιοῦτον· εἰ φθείρεται τὸ τειχίον, ἤτοι ὅτε ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι, καί εἰσιν ἡρμοσμένοι, φθείρεται τὸ τειχίον, ἢ ὅτε διεστᾶσιν. οὔτε δὲ ὅτε ἅπτονται ἀλλήλων, καί εἰσιν ἡρμοσμένοι, φθείρεται τὸ τειχίον, οὔτε ὅτε διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων· οὐκ ἄρα φθείρεται τὸ τειχίον. καὶ ὁ μὲν λόγος, τοιοῦτος. ἡ δὲ δύναμις αὐτοῦ προφανής. δύο γάρ εἰσι χρόνοι κατ' ἐπίνοιαν, ἐν ᾧ ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι καί εἰσιν ἡρμοσμένοι, καὶ ἐν ᾧ διεστᾶσι. παρὰ δὲ τούτους οὐδ' ἐπινοηθῆναι τρίτος τις δύναται χρόνος. εἰ οὖν φθείρεται τὸ τειχίον, ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων ὀφείλει φθείρεσθαι. ἀλλ' ἐν μὲν ἐν ᾧ ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι καί εἰσιν ἡρμοσμένοι, οὐ δύναται φθείρεσθαι· ἐστὶ γὰρ ἔτι τειχίον, καὶ εἰ ἔστιν, οὐ φθείρεται· οὔτε δὲ[H] ἐν ᾧ διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων· οὐκέτι γὰρ ἐστι τειχίον. τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐ δύναται φθείρεσθαι. εἰ οὖν μήτε ὅτε ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι, φθείρεται τὸ τειχίον, μήτε ὅτε διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων· οὐ φθείρεται τὸ τειχίον. καὶ οὕτω δὲ δυνατὸν συνερωτᾶν· εἰ γίνεταί τι καὶ φθείρεται, ἤτοι ἐν ᾧ ἔστι χρόνῳ γίνεται καὶ φθείρεται, ἢ ἐν ᾧ μή ἐστι. καὶ ἐν ᾧ μὲν ἔστιν, οὔτε γίνεται, οὔτε φθείρεται. ἐφ' ὅσον γὰρ ἔστι τοῦτο, οὔτε γίνεται οὔτε φθείρεται. καὶ μὴν οὐδὲ ἐν ᾧ μή ἐστι, πάθοι ἄν τι τούτων. ἐν ᾧ γάρ τι μή ἐστιν, οὔτε παθεῖν τι οὔτε ποιεῖν δύναται. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν οὔτε γίνεται, οὔτε φθείρεται.

Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς φυσικοὺς τῶν φιλοσόφων εἰρήσθω. καιρὸς δ' ἂν εἴη μετελθεῖν, καὶ ἐπὶ τοὺς τὸ ἠθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας πασαμένους.[I]

NOTÆ.

F *εἰ ἀπέθανε Σωκράτης*] Eadem cavillatio 3. Pyrrhoniar. Sect. 111. & 1. contra Phyſ. Sect. 269.

G *καὶ ὁ Κρόνος*] Diodorus Cronus de quo Callimachi Epigramma apud Laërtium II. 111.

- - *αὐτὸς ὁ Μῶμος*
ἔγραφεν ἐν τοίχοις, ὁ Κρόνος ἐστὶ σοφός.

H *οὔτε δὲ*] Particula *δὲ* in editis exciderat, quæ exſtat in MS. Ciz.

I *πασαμένους*] MS. Ciz. *ἀσαμένους*, cui alia manus poſt primam ſyllabam inſeruit *π*, ac ſi vellet *ἀσπασαμένους*. quod rectum eſt, & expreſſit Hervetus. Cauſa errandi, ut ſæpe, in geminatione - *ους ἀσ* - *πάσασθαι guſtare* a pedeſtri oratione alienius.

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ. [A]

Τίς ἐςιν ἡ ὁλοσχερὴς τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων διαφορά.

Τί ἐςι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον.

Εἰ ἔςι φύσει ἀγαθὸν καὶ κακόν. [B]

Εἰ ὑποτεθέντων φύσει ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ἐνδέχεται εὐδαιμόνως βιῶν.

Εἰ ὁ περὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν φύσεως ἐπέχων, κατὰ πάντα ἐςὶν εὐδαίμων.

Εἰ ἔςι τις περὶ τὸν βίον τέχνη.

Εἰ διδακτή [C] ἐςιν ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη.

Τὰς μὲν κομιζομένας ὑπὸ τῶν Σκεπτικῶν ἀπορίας εἴς τε τὸ λογικὸν καὶ φυσικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος, πρότερον ἐπεληλύθαμεν. ὑπόλοιπον δέ ἐςι καὶ τὰς εἰς τὸ ἠθικὸν φέρεσθαι δυναμένας προςυποτάττειν. ὅτω γὰρ ἕκαςος ἡμῶν τὴν τελείαν καὶ Σκεπτικὴν ἀπολαβὼν διάθεσιν, κατὰ τὸν Τίμωνα [D] βιώσαι,

- - ῥῆςα μεθ' ἡσυχίης
αἰεὶ ἀφροντίςως καὶ ἀκινήτως κατὰ ταῦτα
μὴ προσέχων δειλοῖς ἡδυλόγε σοφίης.

ἀλλ' ἐπεὶ τὴν ἠθικὴν θεωρίαν συμφώνως σχεδὸν ἅπαντες ὑπειλήφασι, περὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν [E] διάκρισιν γίνεσθαι, καθὸ καὶ ὁ πρῶτος αὐτὴν δόξας κεκινηκέναι [F] Σωκράτης παρήγγειλεν, ὡς ἀναγκαιότατον ζητεῖν,

ὅ, ττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται,

δεήσει καὶ ἡμᾶς ἐν ἀρχαῖς εὐθὺς περὶ τῆς ἐν τέτοις διαφορᾶς σκηπεῖν.

SEXTI EMPIRICI COMMENTARIORUM LIBER DECIMUS.

I. *Quænam ſit ſumma rerum vitæ differentia.* Sect. 3 - 20.

II. *Quid ſit bonum, malum & indifferens.* Sect. 21 - 41.

III. *An ſit natura bonum & malum.* Sect. 42 - 109.

IV. *An poſitis natura bonis & malis contingit beate & feliciter vivere.* Sect. 110. - 140.

V. *An is qui de natura bonorum & malorum ſuſtinet aſſenſionem, ſit omnino beatus.* Sect. 141 - 167.

VI. *An vitæ agendæ ſit ars aliqua.* Sect. 168 - 215.

VII. *An degendæ vitæ ars poſſit doceri.* Sect. 216. - 257.

1. QUÆ adverſus logicam & naturalem Philoſophiæ partem, a Scepticis afferuntur dubitationes, prius perſecuti ſumus. Reſtat jam ut eas quoque ſubjiciamus quæ afferri poſſunt adverſus eam quæ verſatur in moribus. Sic enim unicuique noſtrum cum perfectam ac Scepticam animo ſuſceperit affectionem, ut ait Timon,

- - facilis, vita quiete fluet.
Semper ita hic curis gravibus turbiſque remotus,
Terrores ſpernet ſuaviloquæ ſophiæ.

2. Sed quoniam Ethicam diſciplinam omnes fere uno conſenſu exiſtimant verſari in bonis & malis diſcernendis, quo reſpectu qui eam primus viſus eſt moviſſe Socrates præcepit, quærere tanquam maxime neceſſarium

Ædibus in noſtris quæ prava aut recta gerantur:

oportebit nos quoque ſtatim in initio de hac conſiderare differentia.

NOTÆ.

A τὸ δέκατον] MS. Ciz. *τῶν εἰς δέκα ὑπομνημάτων τὸ δέκατον.* Sed revera liber hic eſt undecimus, niſi pro uno habeantur, ut videtur Sexto auctori placuiſſe, liber adverſus Geometras & liber adverſus Arithmeticos. Præterea peculiare opus eſt hoc *ἀντιῤῥήσεων* adverſus Philoſophos, quod quinque libris Sextus abſolvit, duobus adverſus Logicos, adverſus Phyſicos totidem, & quinto hoc ſive ultimo adverſus Ethicos. Nam prioribus ſex libris continetur *ἡ πρὸς τὰ μαθήματα διέξοδος*, ut ad ſectionem ultimam libri adverſus Muſicos notare me memini.

B εἰ ἔςι φύσει ἀγαθὸν καὶ κακόν] MS. Ciz. *τί ἐςι.* Minus bene.

C εἰ διδακτή] Idem Ciz. perperam, *διδακτική.*

D κατὰ τὸν Τίμωνα] MS. Ciz. *Τίμονα*, male. Quæ autem ſequuntur, petita ſunt ex Timonis Phliaſii *ἰνδαλμοῖς* ut conjicere licet ex Laërtii IX. 65. Atque verba quidem Laërtio itidem laudata, *ῥῆςα μεθ' ἡσυχίης*, claudunt pentametrum, reſpiciuntque ad celebratam illam Scepticis atque jactatam unice *ἀταραξίαν*, de qua dixi ad 1. Pyrrhon. Sect. 25. Deinde ſequitur verſus hexameter, *αἰεὶ* (ita enim ſcribendum pro *ἀεὶ*) *ἀφροντίςως καὶ ἀκινήτως κατὰ ταῦτα*, ut obſervavit quoque Henricus Stephanus, qui Timonis fragmenta collegit in Poëſi Philoſophica p. 72. unde ea repetiit Daniel Heinſius ad Horatii ſui calcem.

E περὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν] Bonum & malum dupliciter diſcernere ſe profitetur Ethice ſive moralis diſciplina, quod utrumque uno verſu complexus Horatius eſt lib. 1. Epiſt. 2. *quid ſit pulchrum quid turpe*, tum *quid utile quid non.* Ad prius genus pertinent præcepta de juſto, honeſto & decoro, atque de virtutibus & vitiis: ad poſterius, de felicitate hominis & infelicitate, quod argumentum tractatur in Ciceronis libris de finibus bonorum ac malorum.

F ὁ πρῶτος αὐτὴν δόξας κεκινηκέναι] Idem de Socrate teſtantur ſcriptores alii, ut ad Laërtium II. 21. viri docti jam annotarunt. Conferendus etiam noſter libro 1. adverſus Logicos Sect. 21. ubi idem Homeri verſus ex Odyſſ. δ'. 392. affertur, quem Socrati ſemper in ore fuiſſe narrat Xenophon, & poſt eum tradunt alii complures, Philo, Plutarchus, Dio Chryſoſt. Gellius &c. vide Jacobi Duporti Gnomologiam Homericam p. 169. Eleganter autem Socrates a Sexto dicitur primus *moviſſe* Ethicem diſciplinam, hoc eſt velut jacentem antea protuliſſe ingenio ſuo & hominum ſtudiis etiam atque etiam commendaſſe.

I. QUÆNAM SIT SUMMA RERUM VITÆ DIFFERENTIA.

3 OMNES Philoſophi qui rite videntur inſtituere, & præter omnes præclariſſime, ex veteri Academia, & Peripatetici, & præterea Stoici, hac diviſione uti ſolent ut dicant. Ex iis quæ ſunt, alia eſſe bona, alia mala, alia intermedia, quæ etiam dicunt indifferentia. 4. Aliis autem magis proprie Xenocrates, & ſingularis numeri utens caſibus dicebat: *Quidquid eſt, aut bonum eſt, aut malum, aut neque bonum eſt, neque malum.* 5. Et cum cæteri Philoſophi abſque demonſtratione hanc proferrent diviſionem, ipſe viſus ſimul quoque aſſumere demonſtrationem; *Nam*, inquit, *ſi eſt aliquid diverſum a rebus bonis & malis, & neque bonis neque malis, illud aut eſt bonum, aut non eſt bonum. Et, ſi quidem eſt bonum, erit unum ex tribus. Sin autem non eſt bonum, aut eſt malum, aut neque bonum, neque malum. Si autem eſt malum, rurſus erit unum ex tribus. Quidquid ergo eſt, aut bonum eſt, aut malum eſt, aut neque bonum eſt neque malum.* 6. Vi autem ac poteſtate is quoque admiſit diviſionem abſque demonſtratione. Quæ enim ad eam confirmandam aſſumpta eſt ratio, non eſt alia quam ipſa. Unde ſi in ſe fidem continuerit demonſtratio, ex ſe quoque fidem faciet diviſio, ut quæ non differat a demonſtratione. 7. Sed tamen quamvis videatur inter omnes convenire quod ſit triplex rerum differentia, nonnulli tamen inveniunt quod contra dicant, confitentes quidem in rebus hanc eſſe differentiam: expoſitam vero diviſionem ſophiſtice aggreſſi. Hoc porro ſciemus ſi rem paulo altius repetierimus. 8. Dicunt enim artium ſcriptores definitionem ab univerſali differre ſola conſtructione verborum, cum vi ac virtute ſit eadem. & merito. Nam qui dixit, *Homo*

ΤΙΣ ΕΣΤΙΝ Η ΟΛΟΣΧΕΡΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΠΑντες μὲν G οἱ κατὰ τὸν τρόπον στοιχεῖον δοκοῦντες τῶν φιλοσόφων, καὶ ἐπιφανέστατα παρὰ πάντας, οἵ τε ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας, καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, ἔτι δὲ τῆς Στοᾶς, εἰώθασι διαιρούμενοι λέγειν, τῶν ὄντων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων, ἅπερ καὶ ἀδιάφορα λέγουσιν. ἰδιαίτερον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους ὁ Ξενοκράτης, H καὶ ταῖς ἑνικαῖς πτώσεσι χρώμενος ἔφασκε, πᾶν τὸ ὄν, ἢ ἀγαθόν ἐστιν, ἢ κακόν ἐστιν, ἢ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε κακόν ἐστι. καὶ τῶν λοιπῶν φιλοσόφων χωρὶς ἀποδείξεως τὴν τοιαύτην διαίρεσιν προϊεμένων, αὐτὸς ἐδόκει καὶ ἀπόδειξιν συμπαραλαμβάνειν. εἰ γάρ ἐστί τι κεχωρισμένον πραγμάτων ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ τῶν μήτε ἀγαθῶν μήτε κακῶν, ἐκεῖνο ἤτοι ἀγαθόν ἐστιν, ἢ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. καὶ εἰ μὲν ἀγαθόν ἐστιν, ἓν τῶν τριῶν γενήσεται. εἰ δ' οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ἤτοι κακόν ἐστιν, ἢ οὔτε κακόν ἐστιν, οὔτε ἀγαθόν ἐστιν. εἰ δὲ κακόν ἐστιν, ἓν τῶν τριῶν ὑπάρξει. εἰ δὲ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε κακόν ἐστι, πάλιν ἓν τῶν τριῶν καταστήσεται. πᾶν ἄρα τὸ ὄν, ἤτοι ἀγαθόν ἐστιν ἢ κακόν ἐστιν· ἢ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε κακόν ἐστι. δυνάμει δὲ καὶ οὗτος χωρὶς ἀποδείξεως προσήκατο τὴν διαίρεσιν. ἐπείπερ ὁ εἰς κατασκευὴν αὐτῆς παραληφθεὶς λόγος, οὐχ ἕτερός ἐστιν αὐτῆς. ὅθεν εἰ ἐν ἑαυτῇ περιέσχηκε τὴν πίστιν ἡ ἀπόδειξις, ἔσται καὶ ἡ διαίρεσις ἐξ ἑαυτῆς πιστὴ μὴ διαφέρουσα τῆς ἀποδείξεως. ἀλλ' ὅμως καίπερ συμφώνως δοκοῦντος ὑπάρχειν κατὰ πάντας τοῦ ὅτι τρισσή ἐστιν ἡ τῶν ὄντων διαφορά, τινὲς οὐδὲν ἧττον εὑρεσιλογοῦσιν, I ὁμολογοῦντες μὲν τὴν ἐν τοῖς οὖσι διαφορὰν ὅτι τοιαύτη τις ἐστί· σοφιστικῶς δὲ προσειλήμενοι K τῇ ἐκτεθείσῃ διαιρέσει. καὶ τοῦτο εἰσόμεθα μικρὸν ἄνωθεν προλαβόντες. τὸν γὰρ ὅρον φασὶν οἱ τεχνογράφοι, L ψιλῇ τῇ συντάξει διαφέρειν τοῦ καθολικοῦ, δυνάμει τὸν αὐτὸν ὄντα. καὶ εἰκότως. ὁ γὰρ εἰπών,

NOTÆ.

G *πάντες μὲν*] Sic ante Academicos, Peripateticos, Stoicosque Pythagorici, ex quibus Archytas apud Stobæum Serm. 1. *τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ βίῳ καιροὶ τρεῖς, ὁ μὲν ἐν εὐτυχίᾳ, ὁ δὲ ἐν ἀτυχίᾳ, ὁ δὲ μεταξὺ τούτων.* De Academicis vide Laërtium III. 102. de Stoicis eundem VII. 104. & de Peripateticorum ſententia principem ipſorum Ariſtotelem lib. 1. Nicomacheor. cap. 10. & alibi.

H *ὁ Ξενοκράτης*] Xenocrates, veteris Academiæ gloria, diſcipulus Platonis, videtur hoc tradidiſſe in libris *περὶ εὐδαιμονίας*, quos laudat Laërtius IV. 12. Licet autem ſatis illam diviſionem videtur probaſſe qui provocando ad ſingula quæ poſſunt afferri, docet nihil ex omnibus iis eſſe, quæ ſub uno trium in diviſione hac commemoratorum non contineatur: tamen *ἡ διὰ τῶν διαιρέσεων ὁδὸς* proprie non demonſtrat, quia conceſſis nititur. Vide Themiſtium ad 2. poſteriorum Analytic. p. 10. b. ſeq.

I *εὑρεσιλογοῦσιν*] Inveniſſe ſe cogitant aliquid, quod cavillentur. Ita hoc vocabulo utitur noſter 1. Pyrrhon. Sect. 63. *εὑρεσιλογοῦντες δογματικοί*, & lib. 2. Sect. 84. *εὑρεσιλογίαι.* Plutarchus adverſus Stoicos p. 1072. *Ἀντίπατρον γὰρ ὑπὸ Καρνεάδου πιεζόμενον εἰς ταύτας καταδύεσθαι εὑρεσιλογίας.* Licet vero Sexti & Plutarchi Codices quidam habent *εὑρεσιολογεῖν* & *εὑρεσιολογίας*, id magis probo quam quod editio Sexti hoc loco ferebat *εὑρησιολογεῖν*. Non contemnendum autem utique eſt *εὑρεσιλογεῖν*, *εὑρεσιλογία*, & *εὑρεσιλόγος*, quod analogia & ejusdem Plutarchi, Sextique Codicibus aliis & Heſychii, Svidæ, aliorumque ſcriptorum locis H. Stephano ad Laërtii II. 134. laudatis probatur. Simile eſt *εὑρεσιεπής* quo uſus Ariſtophanes, & *εὑρεσιεπία*, quod Heſychius *εὑρεσιλογίαν* explicat. At *εὑρεσιολογεῖν* non minus dicitur ut *φυσιολογεῖν*. Et apud Laërtium II. 113. leges de Stilpone Dialectico: *τοσοῦτον εὑρεσιολογίᾳ καὶ σοφιστείᾳ προῆγε τοὺς ἄλλους, ὥστε μικροῦ δεῆσαι πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἀφορῶσαν εἰς αὐτὸν Μεγαρίσαι.* Apud eundem Laërtium in Arceſilao IV. 37. *ἦν δὲ καὶ εὑρεσιλογώτατος ἀπαντῆσαι εὐστόχως.*

K *σοφιστικῶς προσειλήμενοι*] Sophiſtice veluti advolvuntur, hoc eſt ad oppugnandum diviſionem ejusque demonſtrationem accedunt collectionibus ſophiſticis.

L *οἱ τεχνογράφοι*] Artis Logicæ ſcriptores, ſpeciatim Chryſippus quem nominetenus infra, Sect. 11. noſter appellat. De definitione vide ſi placet quæ notata ad 3. Pyrrhoniar. Sect. 207. ſeq. ac de diviſione Sect. 213.

ἄνθρω-

ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν, τῷ εἰπόντι, εἴ τι ἐστιν ἄνθρωπος, ἐκεῖνο ζῶόν ἐστι λογικὸν θνητὸν, τῇ μὲν δυνάμει τὸ αὐτὸ λέγει, τῇ δὲ φωνῇ διάφορον. καὶ ὅτι τοῦτο, συμφανὲς ἐκ τοῦ μὴ μόνον τὸ καθολικὸν τῶν ἐπὶ μέρους εἶναι περιληπτικὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅρον ἐπὶ πάντα τὰ εἴδη τοῦ ἀποδιδομένου πράγματος διήκειν· οἷον, τὸν μὲν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπὶ πάντας τοὺς κατ᾽ εἶδος ἀνθρώπους, τὸν δὲ τοῦ ἵππου, ἐπὶ πάντας τοὺς ἵππους. ἑνός τε ὑποταχθέντος ψεύδους, ἑκάτερον γίνεται μοχθηρὸν, τό, τε καθολικὸν, καὶ ὁ ὅρος. ἀλλὰ γὰρ ὡς ταῦτα φωναῖς ἐξηλλαγμένα, κατὰ δύναμίν ἐστι τὰ αὐτά· ὡς δὲ καὶ ἡ τέλειός φασι διαίρεσις, δύναμιν ἔχουσα καθολικὴν, συντάξει τοῦ καθολικοῦ διενήνοχεν. ὁ γὰρ τρόπῳ τῷδε διαιρούμενος, τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες, οἱ δὲ βάρβαροι, ἴσον τι λέγει τῷ, εἴ τινές εἰσιν ἄνθρωποι, ἐκεῖνοι ἢ Ἕλληνές εἰσιν ἢ βάρβαροι. ἐὰν γάρ τις ἄνθρωπος εὑρίσκηται, μήτε Ἕλλην, μήτε βάρβαρος, ἀνάγκη μοχθηρὰν μὲν εἶναι τὴν διαίρεσιν, ψεῦδος δὲ γίνεσθαι τὸ καθολικόν. διόπερ καὶ τὸ οὕτω λεγόμενον, τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δὲ τούτων μεταξὺ, δυνάμει κατὰ τὸν Χρύσιππον τοιοῦτόν ἐστιν καθολικόν, εἴ τινά ἐστιν ὄντα, ἐκεῖνα ἤτοι ἀγαθά ἐστιν, ἢ κακά ἐστιν ἢ ἀδιάφορα. τὸ μέν τοι γε τοιοῦτον καθολικὸν, ψεῦδός ἐστιν, ὑποτασσομένου τινὸς αὐτῷ ψεύδους. δυοῖν γάρ φασιν ὑποκειμένων πραγμάτων, τοῦ μὲν ἀγαθοῦ, τοῦ δὲ κακοῦ· ἢ τοῦ μὲν ἀγαθοῦ, τοῦ δὲ ἀδιαφόρου, ἢ κακοῦ καὶ ἀδιαφόρου· τὸ μὲν, τοῦτ᾽ ἔστι τῶν ὄντων ἀγαθὸν, ἀληθές ἐστι· τὸ δὲ ταῦτ᾽ ἔστιν ἀγαθὰ, [M] ψεῦδος. οὐ γάρ ἐστιν ἀγαθά. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν, τὸ δὲ κακόν. καὶ τὸ, ταῦτ᾽ ἔστι κακὰ, πάλιν ψεῦδος· οὐ γάρ ἐστι κακά· ἀλλὰ τὸ ἕτερον αὐτῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀδιαφόρων. ψεῦδος γὰρ τὸ, ταῦτ᾽ ἔστιν ἀδιάφορα, ὥσπερ καὶ τὸ, ταῦτ᾽ ἔστιν ἀγαθὰ ἢ κακά. ἡ μὲν οὖν ἔνστασις τοιαύτη πως [N] καθέστηκε. φαίνεται δὲ μὴ καθάπτεσθαι τοῦ Ξενοκράτους, διὰ τὸ μὴ ταῖς πληθυντικαῖς πτώσεσι κεχρῆσθαι. ὥστε ἐπὶ τῆς τῶν ἑτερογενῶν δείξεως ψευδοποιηθῆναι τὴν διαίρεσιν. ἄλλοι δὲ κἀκείνως ἐνέστησαν. Πᾶσα γάρ φασιν, ὑγιὴς διαίρεσις, γένους ἐστὶ τομὴ εἰς τὰ προσεχῆ εἴδη. καὶ διὰ τοῦτο μοχθηρὰ καθέστηκεν ἡ τοιαύτη διαίρεσις· τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, οἱ δὲ Πέρσαι, οἱ δὲ Ἰνδοί. τῶν γὰρ ἑτέρων, τῶν προσεχῶν εἰδῶν, οὐ τὸ συζυγοῦν καὶ προσεχὲς εἶδος ἀντιδιέζευκται, ἀλλὰ τὰ τούτου εἴδη· δέον οὕτως εἰπεῖν· τῶν

eſt animal rationis particeps mortale, vi quidem ac virtute idem dicit quod is qui dixit, *Quicquid eſt homo, illud eſt animal rationis particeps mortale*, voce autem differt. 9. Quod autem hoc ita ſit, ex hoc eſt perſpicuum, quod non ſolum univerſale, comprehendat ſingularia, ſed definitio quoque pervadat ad omnes ſpecies rei quæ definitur: ut definitio hominis ad omnes homines in ſpecie, equi definitio ad omnes equos. &, ſi quod ſubſumitur ſit falſum, utrumque fit vitioſum, nempe univerſale & definitio. 10. Cæterum ut hæc voce variantia, vi ac virtute ſunt eadem, ſimiliter perfecta quoque, inquiunt, diviſio vim habens univerſalem, conſtructione verborum differt ab univerſali. Qui enim hoc modo dividit, *Ex hominibus alii ſunt Græci, alii Barbari*, tantumdem dicit atque hoc, *Quicunque ſunt homines, illi ſunt aut Græci, aut Barbari.* Nam ſi inveniatur aliquis homo, qui neque ſit Græcus, nec Barbarus, neceſſe eſt ut vitioſa ſit diviſio, falſumque ſit univerſale. 11. Quamobrem id quoque quod ſic dicitur, *Ex iis quæ ſunt, alia ſunt bona, alia mala, alia intermedia*, perinde eſt ex Chryſippi ſententia ac hoc univerſale, *Quæcunque ſunt, illa ſunt aut bona, aut mala, aut indifferentia.* Hoc autem univerſale eſt falſum, ſi aliquid falſum ei ſubjiciatur. 12. Si duæ enim, inquit, res ſubjiciantur, altera quidem bona, altera vero mala, aut altera bona, altera indifferens, aut mala aut indifferens, illud quidem *Ex iis quæ ſunt, aliud quidem eſt bonum*, verum eſt: hoc autem, *Hæc ſunt bona*, eſt falſum. non enim ſunt bona: ſed alterum quidem bonum, alterum vero malum. 13. Et illud, *Hæc ſunt mala*, rurſus falſum: non enim ſunt mala, ſed alterum eorum. Similiter quoque in indifferentibus. falſum eſt enim, *Hæc ſunt indifferentia*, ut hoc quoque, *Hæc ſunt bona*, vel *Hæc ſunt mala.* Atque hujusmodi quidem eſt hæc objectio. 14. Videtur autem non tangere Xenocratem, propterea quod non ſit uſus caſibus pluralibus. Quo fit ut in adducendis iis quæ ſunt diverſi generis, falſa fiat diviſio. 15. Alii autem ſic quoque faciunt objectionem: Omnis enim, inquiunt, recta diviſio eſt generis ſectio in propinquas ſpecies. Et ideo vitioſa eſt hæc diviſio, *Ex hominibus alii ſunt Græci, alii Ægyptii, alii Perſæ, alii Indi.* Aliarum enim propinquarum ſpecierum, non ea quæ eſt conjugans & proxima ſpecies ex adverſo opponitur, ſed multæ ejus ſpecies: cum oporteret ſic dicere: *Ex hominibus alii*

NOTÆ.

M τὸ δὲ ταῦτ᾽ ἔστιν ἀγαθὰ] Miſeræ huic cavillationi ne locus quidem eſt in diviſione qualem illam Xenocrates in ſingulari numero propoſuit, ſuprà, Sect. 4. Atque id mox etiam notat noſter Sect. 14.

N τοιαύτη πως] Ita legendum pro τοιαύτη πῶς, ut ſupra aliquoties. Infra Sect. 19. recte & editi.

ſunt Græci, alii Barbari. & deinde per ſubdiviſionem, *Ex barbaris alii ſunt Ægyptii, alii Perſæ, alii Indi.* 16. Quod quidem obſervandum eſt etiam in eorum quæ ſunt, diviſione. Nam quæ ſunt bona & mala, nobis ſunt differentia. Quæ autem inter bona & mala ſunt intermedia, ſunt nobis indifferentia. Oporteret ergo diviſionem non ſe ſic habere, ut habet, ſed potius hoc modo: *Ex iis quæ ſunt, alia ſunt indifferentia: alia differentia. Ex differentibus autem alia ſunt bona, alia mala.* 17. Eſt enim hæc diviſio ſimilis ei quæ dicit, *Ex hominibus alii ſunt Græci, alii Barbari. Ex Barbaris autem alii Ægyptii, alii Perſæ, alii Indi.* Quæ autem fuit expoſita, eſt ſimilis huic, *Ex hominibus alii ſunt Græci, alii Ægyptii, alii Perſæ, alii Indi.* Sed de his quidem objectionibus non eſt nunc neceſſe prolixa uti oratione. 18. Illud autem fortaſſe prius conveniet explicare & diſtinguere, quod *Eſt*, duo ſignificat, unum quidem, ut idem ſit quod exiſtit, ut in præſentia dicimus, *Dies eſt*, id eſt Dies nunc exiſtit. Alterum autem *Eſt*, id eſt apparet: ut nonnulli Mathematici ſæpe ſolent dicere, Quod inter aliqua duo aſtra *intervallum eſt cubitale*, quaſi dicant, Apparet, non autem exiſtit omnino. Nam fortaſſe quidem eſt centum ſtadiorum, apparet autem unius cubiti propter altitudinem, & propter viſus diſtantiam. 19. Cum autem hæc vocula *Eſt* ſit duplex: quando ſceptice dicimus, *Ex iis quæ ſunt, alia ſunt bona, alia mala, alia intermedia:* illud, *Sunt* ibi locamus non ut quod ſignificet ea quæ exiſtunt, ſed quæ apparent. Nam de bonorum & malorum & neutrorum ſecundum naturam ſubſtantia, eſt nobis ſatis magnum certamen adverſus Dogmaticos: 20. Quod autem ad id attinet quod apparet horum unumquodque, ſolemus appellare bonum vel malum vel indifferens: ut etiam videtur Timon declarare in imaginibus, cum ait:

Dicam equidem ſicut mihi res quæque eſſe videtur,
Nam ſermo eſt veri regula recta meus.
Divini natura bonique eſt ſemper, & ex his
Æqua homini ac conſtans vita fruenda datur.

Poſita ergo, eo quo oſtendimus modo, prius dicta diviſione, videamus quid ſit ſentiendum de iis quæ ſunt in ipſa, a notione ducentes initium.

ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες, οἱ δὲ βάρβαροι· καὶ καθ' ὑποδιαίρεσιν λοιπὸν, τῶν βαρβάρων [O] οἱ μέν εἰσιν Αἰγύπτιοι, οἱ δὲ Πέρσαι, οἱ δὲ Ἰνδοί· ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ὄντων διαιρέσεως. ἐπεὶ ὅσα μέν ἐστιν ἀγαθὰ καὶ κακὰ, διαφέροντά ἐστιν ἡμῖν· ὅσα δὲ μεταξὺ τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ταῦτ' ἐστιν ἡμῖν ἀδιάφορα. ἐχρῆν οὖν [P] μὴ οὕτως ἔχειν τὴν διαίρεσιν, ὡς ἔχει, μᾶλλον δ' ἐκείνως· τῶν ὄντων ἃ μέν ἐστιν [Q] ἀδιάφορα, ἃ δὲ διαφέροντα· τῶν δὲ διαφερόντων, ἃ μὲν ἀγαθὰ, ἃ δὲ κακά. ἐῴκει γὰρ ἡ μὲν τοιαύτη διαίρεσις τῇ λεγούσῃ, τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες, οἱ δὲ βάρβαροι· τῶν δὲ βαρβάρων, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, οἱ δὲ Πέρσαι, οἱ δὲ Ἰνδοί. ἡ δὲ ἐκκειμένη ὡμοίωτο τῇ τοιουτοτρόπῳ· τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, οἱ δὲ Πέρσαι, οἱ δὲ Ἰνδοί. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν ἐνστάσεων, οὐκ ἀνάγκη νῦν μηκύνειν. ἐκεῖνο δ' ἴσως ἁρμόσει προδιαρθρῶσαι, ὅτι τὸ, ΕΣΤΙ, δύο σημαίνει· καὶ ἓν μὲν τὸ οἷον ὑπάρχει, καθό φαμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὸ, ὅτι ἡμέρα ἔστιν, ἀντὶ τοῦ, ἡμέρα ὑπάρχει. ἕτερον δὲ τὸ, οἷον φαίνεται, [R] καθό τινες τῶν Μαθηματικῶν εἰώθασι λέγειν πολλάκις· ὅτι τὸ μεταξὺ δυοῖν τινων ἀστέρων διάστημα πηχυαῖόν ἐστιν. ἐν ἴσῳ λέγοντες τῷ, φαίνεται, καὶ οὐ πάντως ὑπάρχει. τάχα γὰρ ὑπάρχει μὲν σταδίων ἑκατὸν, [S] φαίνεται δὲ πηχυαῖον, παρὰ τὸ ὕψος καὶ παρὰ τὴν τῆς ὄψεως ἀπόστασιν. διττοῦ δὴ τυγχάνοντος τοῦ ΕΣΤΙ μορίου, ὅταν λέγωμεν Σκεπτικῶς, τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων, τὸ ΕΣΤΙΝ ἐντάττομεν οὐχ ὡς ὑπάρξεως, ἀλλ' ὡς τοῦ φαίνεσθαι δηλωτικόν. περὶ μὲν γὰρ τῆς πρὸς τὴν φύσιν ὑποστάσεως, τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, ἱκανοί πως εἰσιν ἡμῖν ἀγῶνες πρὸς τοὺς Δογματικούς. κατὰ δὲ τὸ φαινόμενον τούτων ἕκαστον, ἔχομεν ἔθος ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ ἀδιάφορον προσαγορεύειν· καθάπερ καὶ ὁ Τίμων ἐν τοῖς ἰνδαλμοῖς [T] ἔοικε δηλοῦν ὅταν φῇ,

ἦ γὰρ ἐγὼν ἐρέω ὥς μοι καταφαίνεται εἶναι,
μῦθον ἀληθείης ὀρθὸν ἔχων κανόνα·
ὡς ἡ τοῦ θείου τε φύσις καὶ τἀγαθοῦ αἰεὶ, [U]
ἐξ ὧν ἰσότατος γίνεται ἀνδρὶ βίος.

κειμένης οὖν κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον τῆς προειρημένης διαιρέσεως, ἴδωμεν ἃ χρὴ φρονεῖν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ, τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἀπὸ τῆς ἐννοίας ποιησάμενοι.

NOTÆ.

O τῶν βαρβάρων] Quod in editis erat δὲ poſt τῶν, in MS. Savil. & Ciz. recte abeſt.

P ἐχρῆν οὖν] MS. Ciz. ἔχουν.

Q ἃ μέν ἐστιν] Ita recte idem Ciz. pro τά.

R φαίνεται] Confer 1. Pyrrhon. Sect. 135. & 198. Male in editis erat repetitum ἡμέρα φαίνεται.

S σταδίων ἑκατὸν] Parum dixit, quia ſatis hoc ad propoſitum.

T ὁ Τίμων ἐν τοῖς ἰνδαλμοῖς] Sic legendum utique pro ἐν τοῖσι δήμοις, licet id præter H. Stephanum in poëſi Philoſophica p. 73. in ſuo Codice etiam legit Hervetus, qui vertit: *in populis.* Citantur autem Timonis Phliaſii ἰνδαλμοὶ ſive *imagines* a Laërtio duobus in locis, lib. IX. Sect. 65. & 105. ἰνδάλλεσθαι, ſibi imaginari, infra, Sect. 123.

U καὶ τἀγαθοῦ αἰεὶ] Licet prima in ἀγαθὸς ſolet corripi, tamen propter craſin recte hoc loco producitur.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ ΚΑΙ ΚΑΚΟΝ ΚΑΙ ΑΔΙΑΦΟΡΟΝ.

Τῆσ κατὰ τὸν τόπον χειριζομένης ἡμῖν πρὸς τοὺς Δογματικοὺς ἀντιῤῥήσεως, [X] τὸ κυριώτατον μέρος ἐχούσης ἐν τῇ διαγνώσει τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πρὸ παντὸς ἁρμόσει τὴν ἐπίνοιαν τούτων στῆσαι. κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Ἐπίκουρον, οὔτε ζητεῖν ἐστιν, οὔτε ἀπορεῖν ἄνευ προλήψεως. [Y] οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ τῶν κοινῶν ὡς εἰπεῖν ἐννοιῶν ἐχόμενοι, ὁρίζονται τἀγαθὸν τρόπῳ τῷδε· ἀγαθόν ἐστιν [Z] ὠφέλεια, ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας. ὠφέλειαν μὲν λέγοντες τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σπουδαίαν πρᾶξιν· οὐχ ἕτερον δὲ ὠφελείας τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον καὶ τὸν φίλον. ἡ μὲν γὰρ ἀρετή πως ἔχον ἡγεμονικὸν καθεστηκῦα, καὶ ἡ σπουδαία πρᾶξις ἐνέργειά τις οὖσα κατ' ἀρετὴν, ἄντικρύς ἐστιν ὠφέλεια. ὁ δὲ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος, πάλιν τῶν ἀγαθῶν ὄντες καὶ αὐτοὶ, οὔτε ὠφέλεια λεχθεῖεν ἂν ὑπάρχειν, οὔθ' ἕτεροι ὠφέλειας, δι' αἰτίαν τοιαύτην. τὰ γὰρ μέρη, φασὶ παῖδες Στωϊκῶν, [A] οὔτε τὰ αὐτὰ τοῖς ὅλοις ἐστὶν, οὔτε ἑτεροῖα τῶν ὅλων· οἷον, ἡ χεὶρ, οὔτε ἡ αὐτή ἐστιν ὅλῳ ἀνθρώπῳ, οὐ γὰρ ὅλος ἄνθρωπός ἐστιν ἡ χείρ· οὔτε ἑτέρα τοῦ ὅλου, σὺν γὰρ τῇ ὅλῃ χειρὶ ὅλος ὁ ἄνθρωπος νοεῖται ἄνθρωπος. ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου καὶ τοῦ φίλου μέρος ἐστὶν ἀρετὴ, τὰ δὲ μέρη οὔτε ταυτὰ τοῖς ὅλοις ἐστὶν, οὔτε ἕτερα τῶν ὅλων, εἴρηται ὁ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος οὐχ ἕτερος ὠφελείας. ὥστε πᾶν ἀγαθὸν τῷ ὅρῳ ἐμπεριειλῆφθαι, ἐάν τε ἐξ εὐθείας [B] ὠφέλεια τυγχάνῃ, ἐάν τε μὴ ᾖ ἕτερον ὠφελείας. ἔνθεν καὶ κατὰ ἀκολουθίαν τριχῶς [C] εἰπόντες ἀγαθὸν προσαγορεύεσθαι, ἕκαστον τῶν σημαινομένων κατ' ἰδίαν πάλιν ἐπιβολὴν ὑπογράφουσι. λέγεται γὰρ ἀγαθόν φασι καθ' ἕνα μὲν τρόπον, τὸ ὑφ' οὗ, ἢ ἀφ' οὗ ἐστιν ὠφελεῖσθαι· ὃ δὴ ἀρχικώτατον ὑπῆρχε καὶ ἀρετή· ἀπὸ γὰρ ταύτης ὥσπερ τινὸς πηγῆς, πᾶσα πέφυκεν ἀνίσχειν ὠφέλεια. καθ' ἕτερον δὲ, τὸ καθὸ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι. οὕτως οὐ μόνον αἱ ἀρεταὶ λεχθήσονται ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ αἱ κατ' αὐτὰς πράξεις, εἴπερ καὶ κατὰ ταύτας συμβάνει ὠφελεῖσθαι. κατὰ δὲ τὸν τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον λέγεται ἀγαθὸν, τὸ οἷόν τε ὠφελεῖν. ἐκπεριλαμβανούσης τῆς ἀποδόσεως ταύτης, τάς τε ἀρετὰς καὶ τὰς ἐναρέτους πράξεις, καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς σπουδαίους ἀνθρώπους,

II. Quid Sit Bonum, Malum, Et Indifferens.

21. Cum contradictio quæ a nobis hoc in loco tractatur adverſus Dogmaticos, præcipuam habeat partem in diſcernendis bonis & malis, oportebit ante omnia eorum ſtatuere notionem. Ex ſapientis enim Epicuri ſententia, neque quærere licet, neque dubitare absque anticipata notione. 22. Atque Stoici quidem communibus, ut ita dicam, hærentes notionibus, bonum hoc modo definiunt: *Bonum eſt utilitas, aut non alienum ab utilitate.* Utilitatem quidem dicentes virtutem, & quæ eſt ex virtute actionem: ab utilitate autem non alienum, virum bonum & amicum. 23. Nam virtus quidem, cum ſit quodammodo affecta pars animæ tenens principatum, & bona quædam ex virtute operatio, aperte eſt utilitas. Vir autem bonus & amicus, cum rurſus ſint ipſi quoque ex bonis, neque dici debent utilitas, neque alieni ab utilitate, propter hanc cauſam. 24. Partes enim, ajunt Stoici, neque eædem ſunt quæ tota, neque aliena a totis: ut manus neque eadem eſt quæ totus homo, non eſt enim manus totus homo: neque aliena a toto, nam cum tota manu totus intelligitur homo. Quoniam ergo viri boni & amici pars eſt virtus, partes autem neque eædem ſunt quæ tota, neque alienæ a totis, dictus fuit vir bonus & amicus non alienus ab utilitate. Quo fit ut univerſum bonum definitione ſit comprehenſum, ſive directe ſit utilitas, ſive non ſit alienum ab utilitate. 25. Hinc etiam ex conſequentia cum trifariam bonum dixerint appellari, unumquodque ſignificatum rurſus deſcribunt propria mentis conceptione. Dicitur enim bonum, inquiunt, uno quidem modo, *id ex quo aut a quo licet juvari:* quod quidem in primis & præcipue eſt virtus, ab ea enim, tanquam ab aliquo fonte, naturaliter univerſa oritur utilitas. 26. Alio autem dicitur id *per quod accidit ut juvemur.* Ita non ſolum virtutes dicentur bona, ſed etiam quæ fiunt ex eis actiones, ſi quidem per eas quoque accidit ut juvemur. 27. Tertio autem & ultimo modo dicitur bonum, *quod poteſt juvare,* comprehendente hac definitione & virtutes, & ex virtute actiones, & amicos & bonos viros,

NOTÆ.

X *ἀντιῤῥήσεως*] Vide dicta ad 1. contra Log. Sect. 261.

Y *ἄνευ προλήψεως*] Epicuro *πρόληψις* eſt notio ſive conceptio rei orta ex memoria ejus quod ſæpius ſenſibus ſe noſtris obtulit. Confer Gaſſendum ad Logicam Epicuri p. 79. ſeq. Noſtrum adverſus Grammaticos Sect. 57. & quæ ibi dixi.

Z *ἀγαθόν ἐστιν*] Vide quæ ad 3. Pyrrhon. Sect. 169. & infra, Sect. 184.

A *φασὶ παῖδες Στωϊκῶν*] MS. Ciz. *τῶν Στωικῶν*. Porro tralatitium, Stoicorum filios dici pro Stoicis, ut filios Grammaticorum, Medicorum &c. pro Medicis Grammaticisque.

B *ἐξ εὐθείας*] Directe & proprie ac per ſe utile. Mox *ἐάν τε μὴ* ſcripſi e Ciz. pro *ἄν τε μή*.

C *τριχῶς*] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 171. Svidam in *ἀγαθὸν*, Stobæum Eclog. p. 166. cujus locus emendandus ex Laërtii VII. 93. 94. quanquam & Laërtium non ſatis integrum ibi legi notavit Lipſius lib. 2. manuduct. diſſ. 22.

Deosque & bonos dæmones. 28. Quamobrem non pariter dicitur apud Platonem & Xenocratem multis modis nominari bonum, & apud Stoicos. Illi enim quando dicunt aliter dici bonum, ideam, & aliter quod eſt ideæ particeps, ſignificata exponunt & multum inter ſe diſtantia, & quæ nihil habent inter ſe commune: cujusmodi quidpiam conſideramus etiam in voce *Canis*. 29. Quo modo enim ex ea ſignificatur caſus, ſub quem cadit animal latrans: & præterea ſub quem animal aquatile: & præterea ſub quem Philoſophus: quinetiam ſub quem aſtrum: nihil autem inter ſe commune habent ejusmodi caſus: neque in ſecundo continetur primus, nec in tertio ſecundus: ita etiam, ſi dicamus bonum ideam, & id quod eſt ideæ particeps, eſt quidem hæc expoſitio ſignificatorum, ſed ſeparatorum, & quæ nullam mutuam innuunt comprehenſionem. 30. Atque tales quidem, ut prius dixi, fuerunt antiquiores. Stoici autem volunt in boni appellatione a ſecundo ſignificatu primum comprehendi, & a tertio duos priores. Fuerunt autem qui dicerent, bonum eſſe quod per ſe eſt eligendum. Alii autem ſic: Bonum eſt quod confert ad beatitudinem. Alii autem, quod complet felicitatem. Beatitudo autem ſeu felicitas eſt, ut definierunt Zeno, Cleanthes & Chryſippus, bonus vitæ fluxus. Atque boni quidem deſcriptio generalis eſt hujusmodi. 31. Solent autem nonnulli, cum bonum dicatur tribus modis, ad primi ſignificati definitionem protinus inquirere, quatenus dicit, *Bonum eſt ex quo aut a quo licet juvari:* quod ſi re vera bonum eſt a quo licet juvari, ſolam in genere virtutem dicendum ſit eſſe bonum, ab ea enim ſola accidit juvari: a definitione autem excidere unamquamque ex iis quæ ſunt in ſpecie: utpote prudentiam & temperantiam, & cæteras. 32. A nulla enim earum accidit hoc ipſum juvare ac prodeſſe: ſed a prudentia quidem ſapere ac providere, & non communiter prodeſſe: ſi enim hoc ipſum accidit, juvare & prodeſſe non erit definite prudentia, ſed virtus in genere. A tem-

θεοὺς τε καὶ σπουδαίους δαίμονας. [D] παρ' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐν ἴσῳ λέγεται, παρά τε τοῖς περὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Ξενοκράτη, πολλαχῶς ὀνομάζεσθαι τἀγαθὸν, καὶ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὅταν φῶσιν ἑτέρως λέγεσθαι ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν, [E] καὶ ἑτέρως τὸ μετέχον τῆς ἰδέας, σημαινόμενα ἐκτίθενται καὶ κατὰ πολὺ ἀλλήλων διεστῶτα, καὶ μηδεμίαν ἔχοντα κοινωνίαν· οἷόν τι καὶ ἐπὶ τῆς κύων φωνῆς [F] θεωροῦμεν. ὡς γὰρ ἐκ ταύτης σημαίνεται μὲν πτῶσις, ὑφ' ἣν τὸ ὑλακτικὸν πέπτωκεν ζῶον· καὶ ἔτι ὑφ' ἣν τὸ ἔνυγρον· καὶ πρὸς τούτοις, ὑφ' ἣν ὁ φιλόσοφος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἣν τὸ ἄστρον· οὐδὲν δὲ κοινὸν ἔχουσιν αἱ τοιαῦται πτώσεις, οὐδ' ἐμπεριέχεται τῇ δευτέρᾳ ἡ πρώτη, καὶ τῇ τρίτῃ ἡ δευτέρα· οὕτω κἂν τῷ φάναι ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν, καὶ τὸ μετέχον τῆς ἰδέας, ἔκθεσις μέν ἐστι σημαινομένων, κεχωρισμένων δὲ, καὶ οὐδεμίαν περίληψιν ἐμφαινόντων. ἀλλ' οἱ μὲν ἀρχαιότεροι, ὡς προεῖπον, τοιοῦτοί τινες ἦσαν. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Στοᾶς θέλουσιν ἐπὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ προσηγορίας τὸ δεύτερον σημαινόμενον ἐμπεριληπτικὸν εἶναι τοῦ πρώτου, καὶ τὸ τρίτον περιληπτικὸν τῶν δυοῖν. ἦσαν δὲ οἱ φάσκοντες, ἀγαθὸν ὑπάρχειν τὸ δι' αὑτὸ αἱρετόν. [G] οἱ δ' οὕτως, ἀγαθόν ἐστι τὸ συλλαμβανόμενον πρὸς εὐδαιμονίαν. τινὲς δὲ, τὸ συμπληρωτικὸν εὐδαιμονίας. εὐδαιμονία δέ ἐστιν, ὡς οἵ τε περὶ τὸν Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον ἀπέδοσαν, εὔροια βίου. [H] πλὴν τὸ μὲν γένος τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἀποδόσεώς ἐστι τοιοῦτον. εἰώθασι δ' ἔνιοι, τριχῶς [I] λεγομένου τἀγαθοῦ, πρὸς τὸν τοῦ πρώτου σημαινόμενον ὅρον εὐθὺς ἐπιζητεῖν, καθὸ λέγει, τὸ ἀγαθόν ἐστι τὸ ὑφ' οὗ ἢ ἀφ' οὗ ἐστιν ὠφελεῖσθαι· ὡς εἰ ταῖς ἀληθείαις ἀγαθόν ἐστι τὸ ἀφ' οὗ ἐστιν ὠφελεῖσθαι, μόνην ῥητέον τὴν γενικὴν ἀρετὴν ἀγαθὸν ὑπάρχειν, ἀπὸ μόνης γὰρ ταύτης συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι· ἐκπίπτειν δὲ τοῦ ὅρου ἑκάστην τῶν εἰδικῶν, οἷον τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὰς λοιπάς. ἀπ' οὐδεμιᾶς γὰρ αὐτῶν συμβαίνει τὸ αὐτὸ τοῦτο ὠφελεῖν. ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῆς φρονήσεως τὸ φρονεῖν, καὶ οὐ κοινότερον τὸ ὠφελεῖν· εἰ γὰρ αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει, τὸ ὠφελεῖν οὐκ ἔσται ὡρισμένως φρόνησις, γενικὴ δ' ἀρετή. καὶ ἀπὸ τῆς

NOTÆ.

D καὶ σπουδαίους δαίμονας] MS. Savil. καὶ τοὺς σπουδαίους δαίμονας. σπουδαῖοι δαίμονες hoc loco memorantur, quia dantur & his oppoſiti mali, qui non commodum & emolumentum ſed damnum afferunt. At illi σπουδαῖοι, de quibus Heſiodus: ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

E ἀγαθὸν, τὴν ἰδέαν] quod etiam ſolent vocare τἀγαθὸν, ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ, cujus naturæ participatione ſunt bona, pulchraque, quæcunque ſunt. Confer Platonem ſexto de Rep. & Euſebium XI. 21. 22. præparat. Proclum 2. in Timæum p. 109. 110. quæ de quatuor ἀγαθῶν generibus ex Platonis mente Laërtius III. 101.

F τῆς κύων φωνῆς] Canis nomen non modo animal latrans domeſticum, ſed quoque canem marinum atque ſidus caniculæ & Cynicum Philoſophum denotat. Quibus ſignificationibus facile alias addere Sextus potuiſſet, ut in aleæ ludo jactum infimum & damnoſum, aliaque quæ apud Heſychium & H. Stephanum in promtu eſt videre.

G ἀγαθὸν τὸ δι' αὐτὸ αἱρετόν] Ita Ariſtoteles *lib.* 1. Nicomach. c. 7. lib. 10. c. 2. atque alibi. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 172. ubi & cæteras duas habes definitiones boni, Pythagoricis probatas.

H εὔροια βίου] Vide, ſi lubet, Menagium ad Laërtium VII. 88. εὐζωΐαν καὶ εὐπραξίαν vocat Ariſtoteles lib. 1. Nicomach. c. 10. Noſter infra, Sect. 110. εὐρόως ἅμα καὶ εὐδαιμόνως βιοῦν.

I τριχῶς] Supra, Sect. 25. Mox leg σημαινομένου.

σωφροσύ-

σωφροσύνης τὸ κατ' αὐτὴν κατηγόρημα, σωφρονεῖν, τὸ κοινὸν, ὠφελεῖν· καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τε ἀνάλογον. οἱ δ' ἀντικαθιστάμενοι πρὸς τοῦτο τὸ ἔγκλημα, τοῦτό φασιν, ὅταν λέγωμεν, [K] ἀγαθόν ἐστιν, ἀφ' οὗ συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι, ἐν ἴσῳ τούτῳ λέγομεν, ἀγαθόν ἐστιν ἀφ' οὗ συμβαίνει τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι. οὕτω γὰρ καὶ ἑκάστη τῶν ἐπ' εἴδους ἀρετῶν, ἀγαθὸν γενήσεται· κοινῶς μὲν τὸ ὠφελεῖν μὴ ἐπιφέρουσα· τὶ δὲ τῶν ἐν τῷ ὠφελεῖσθαι παρεχομένη. οἷον ἡ μὲν φρονεῖν, καθάπερ ἡ φρόνησις· ἡ δὲ, τὸ σωφρονεῖν, [L] ὡς ἡ σωφροσύνη. θελήσαντες δὲ οὗτοι ὡς ἀπολογούμενοι, τὸ πρότερον ἔγκλημα φυγεῖν, εἰς ἕτερον ἀπεκυλίσθησαν. εἰ γὰρ ἕτερόν ἐστι τὸ λεγόμενον τούτων, ἀγαθόν ἐστιν ἀφ' οὗ συμβαίνει τὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι, ἡ γενικὴ ἀρετὴ ἀγαθὸν οὖσα, οὐχ ὑποπεσεῖται τῷ ὅρῳ. οὐ γὰρ ἀπ' αὐτῆς συμβαίνει τὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι, ἐπεὶ μία τῶν ἐπ' εἴδους γενήσεται· ἀλλὰ ἁπλῶς τὸ ὠφελεῖσθαι. καὶ ἕτερα δὲ εἴωθε λέγεσθαι πρὸς τοὺς τοιούτους ὅρους, δογματικῆς ἐχόμενα περιεργείας. ἡμῖν δὲ ἀπόχρη ἀποδεῖξαι, ὅτι ὁ λέγων ἀγαθὸν τὸ ὠφελοῦν, ἢ τὸ δι' αὐτὸ αἱρετὸν, ἢ τὸ συνεργοῦν πρὸς εὐδαιμονίαν, ἢ οὕτω πως ἀποδιδοὺς, οὐχ ὅ ἐστιν ἀγαθὸν, διδάσκει, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ παρίστησιν. ὁ δὲ τὸ συμβεβηκὸς τἀγαθῷ παριστὰς, οὐκ αὐτὸ δείκνυσι τἀγαθόν. [M] εὐθέως γοῦν τὸ μὲν ὅτι ὠφελεῖ τἀγαθὸν, καὶ τὸ ὅτι αἱρετόν ἐστι, παρὸ ἀγαθὸν εἴρηται τὸ, οἷον ἀγαστὸν, [N] ὅτι εὐδαιμονίας ἐστὶ ποιητικὸν, πάντες συγχωροῦσιν. ἀλλ' ἐὰν προσεξετάζηται τί ποτέ ἐστι τοῦτο τὸ ὠφελοῦν, καὶ δι' αὐτὸ αἱρετὸν, καὶ εὐδαιμονίας ποιητικὸν, οὐκέτι ὁμοφρονήσουσι, καίπερ συμφώνως πρότερον αὐτὸ λέγοντες τὸ ὠφελοῦν καὶ τὸ αἱρετόν· ἀλλ' εἰς ἄσπειστον ἐξενεχθήσονται πόλεμον· [O] τοῦ μὲν ἀρετὴν [P] λέγοντος, τοῦ δὲ ἡδονὴν, [Q] τοῦ δ' ἀλυπίαν, [R] τοῦ δ' ἄλλο τι τῶν διαφερόντων. [S] εἰ δέ γε ἐκ τῶν προειρημένων ὅρων ἐδείκνυτο ὅ ἐστι τὸ

perantia autem, ut fert ejus prædicatum, temperantem eſſe ac moderatum, non commune, prodeſſe: & in cæteris convenienter. 33. Qui autem huic reſiſtunt reprehenſioni, hoc dicunt: Quando dicimus, *Bonum eſt, a quo accidit juvari*, perinde eſt ac ſi dicamus, *Bonum eſt a quo accidit aliquid juvari eorum quæ ſunt in vita.* Sic enim etiam unaquæque earum quæ ſunt in ſpecie virtutum, bonum erit: communiter quidem juvare & prodeſſe non afferens, præbens autem aliquid eorum quæ verſantur in juvando: ut alia quidem, providere, ut prudentia: alia autem, eſſe temperantem ac moderatum, ut temperantia. 34. Ii autem volentes reſponſione priorem effugere reprehenſionem, in aliam ſunt devoluti. Si enim ab his quæ dicuntur bona, diverſum eſt quo accidit ut aliquid juvetur eorum quæ ſunt in vita, virtus in genere, cum ſit bonum, non cadet in hanc definitionem. Non enim ab ea accidit aliquid eorum quibus vita juvetur, (ita enim futura eſſet una ex virtutibus in ſpecie,) ſed ſimpliciter juvari. 35. Alia quoque dici ſolent adverſus has definitiones, affinia dogmaticæ curioſitati. Nobis autem ſufficit oſtendere, quod qui bonum dicit id quod prodeſt, aut quod eſt propter ſe eligendum, aut quod confert ad felicitatem, aut qui aliqua hujusmodi ratione definit, non docet id quod eſt bonum, ſed oſtendit id quod ei accidit. Qui vero definit id quod bono accidit, non ipſum oſtendit bonum. Jam enim quod proſit quidem bonum, & quod ſit eligendum quatenus eſt bonum, dictum eſt, & quod cujusmodicumque ſit bonum, id ſit efficiens beatitudinis, concedunt omnes. 36. Sed ſi porro inquiratur, quidnam ſit hoc quod prodeſt, & quod propter ſe eſt eligendum, & efficiens beatitudinis, non amplius conſenſentient, etiamſi prius communi conſenſu dicerent id eſſe, quod prodeſt & quod propter ſe eſt eligendum: ſed res redibit ad bellum irreconciliabile, quum alius quidem dicat virtutem, alius vero voluptatem, alius doloris vacuitatem, alius aliud aliquid ex rebus præſtantibus. 37. Si autem oſtenderetur ex prius dictis definitionibus quid ſit

NOTÆ.

K ὅταν λέγωμεν] MS. Ciz. ὅταν λεγώμεθα.

L τὸ σωφρονεῖν] Ita legendum, pro συμφρονεῖν, ſatis pateret, licet non moneret MS. Ciz.

M οὐκ αὐτὸ δείκνυσιν τὸ ἀγαθόν] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 173.

N οἷον ἀγαστὸν] Ita legendum ex MS. Ciz. pro ἀγαθόν. Atque hanc notationem vocis ἀγαστοῦ ex Platonis Cratylo p. 58. & 61. acceptam iterum repetit noſter infra, Sect. 85. Quanquam 3. Pyrrhon. Sect. 175. legitur ἀγαθὸν dictum διονεὶ ἀγωγὸν, ubi itidem, ſi codices ſuffragarentur, libenter ſcriberem ἀγαστὸν, atque ita Sextum ſcripſiſſe mihi perſvadeo. Etymologicum Magnum: ἀγαθὸν παρὰ τὸ ἄγαν θέειν ἐπ' αὐτὸ, ἢ ἐκ τοῦ ἀγάζω τὸ θαυμάζω, ἀγαστὸν, καὶ ἀποβολῇ τοῦ σ, καὶ τροπῇ τοῦ τ εἰς θ, ἀγαθόν, ὡς κρεμάστρα κρεμάθρα, ἢ ἐκ τοῦ ἄγαμαι.

O εἰς ἄσπειστον ἐξενεχθήσονται πόλεμον] Ita legit interpres Hervetus, qui reddit *irreconciliabile bellum*, pro ἄπιστον. Atque ita etiam 3. Pyrrhon. Sect. 175. repoſui. Eſt autem a σπένδεσθαι, *per libationes* paciſci, ut & σπονδὴ, unde & ἄσπονδος, idem quod ἄσπειστος.

P τοῦ μὲν ἀρετὴν] Ut Stoici.

Q τοῦ δὲ ἡδονὴν] Ut ante Epicurum Eudoxus, (de quo Ariſtoteles X. 2. Nicomach.) tum Ariſtippus cum ſuis Cyrenaicis.

R τοῦ δ' ἀλυπίαν] Ut Hieronymus Rhodius teſte Cicerone lib. 1. de finibus cap. 3. & Lactantio III. 7.

S τοῦ δ' ἄλλο τι τῶν διαφερόντων] Ita pro τῶν διαφόρων legunt MSS. Savil. & Ciz. A priorum ſententia diverſus abiit Herillus Carthaginienſis, cui ſummum bonum fuit ſcientia. Ne jam aliorum opiniones referam, qui plura conjunxerunt ad boni naturam effingendam. Eas apud Ciceronem in libris de finibus, qui volet, facile evolvet.

bonum, non diſſiderent inter ſe, tanquam boni ab illis ignoraretur natura. Expoſitæ ergo definitiones non docent quid ſit bonum, ſed quid bono accidat. Quamobrem non in hoc ſolum vitioſæ ſunt, ſed etiam in eo, quod rem ſuſcipiunt quam non poſſunt exſequi. 38. Qui enim ex iis quæ ſunt aliquid ignorat, nec ſcire poteſt quid illi accidat: ut qui ei qui neſcit quid ſit equus, dicit, *Equus eſt animal hinniens*, non docet quid ſit equus: is enim qui ignorat equum, ignorat etiam quid ſit hinniens, quod quidem erat equi accidens. Et ei qui non comprehendit quid ſit bos, is qui pronuntiat, *Bos eſt animal mugiens*, non oſtendit quid bos ſit: is enim qui eum non novit, ſimul etiam non comprehendit mugire, quod eſt accidens bovis. 39. Igitur etiam ei qui bonum mente non concepit, temere & inutiliter dicitur, quod bonum eſt quod eſt eligendum & quod prodeſt. Primum enim eſt diſcenda ipſius boni natura, deinde tunc ſcire oportet quod proſit, & quod ſit eligendum & efficiens felicitatis. Propter eam autem ignoratam tales definitiones non docent quod quæritur. 40. Exempli autem cauſa hæc dicta eſſe ſufficiet de boni intelligentia. ex quibus, ut opinor, ſunt manifeſta etiam quæ de malo præceptis artis traduntur ab iis qui ſunt diverſæ ſententiæ. *Malum* enim *eſt quod eſt bono contrarium: quod quidem eſt noxa, vel non alienum a noxa.* Et noxa quidem, ſicut vitium, & mala actio: non alienum autem a noxa, ſicut vir malus & inimicus. 41. Inter hæc porro, bonum, inquam, & malum, eſt etiam quod nominabatur *indifferens quod neutro modo ſe habeat.* Quænam autem ſit vis harum definitionum, & quænam ſint dicenda adverſus definitiones, licet diſcere ex iis quæ dicta ſunt de bono. Nunc autem his prius conſtitutis tranſeamus ad conſiderandum, an, quomodo mente concipitur aliquod bonum & malum, ita etiam re & natura exiſtat.

ἀγαθὸν, οὐκ ἂν ἐπεστασίαζον, ὡς ἀγνοουμένης τῆς [T] τἀγαθοῦ φύσεως. τοίνυν οὐχ ὅ ἐστι τὸ ἀγαθὸν, οἱ ἐκκείμενοι ὅροι διδάσκουσιν, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκὸς τἀγαθῷ. διόπερ οὐδὲ κατὰ τοῦτο μόνον [U] εἰσὶ μοχθηροὶ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἀδυνάτου τινὸς ἐφίενται πράγματος. ὁ γὰρ ἀγνοῶν τι τῶν ὄντων, οὗτος οὐδὲ [X] τὸ συμβεβηκὸς ἐκείνῳ γινώσκειν δύναται· οἷον, ὁ πρὸς τὸν ἀγνοοῦντα τί ἐστιν ἵππος, λέγων, ἵππος ἐστὶ ζῶον χρεμετιστικὸν, [Y] οὐ διδάσκει ὅ ἐστιν ἵππος· τῷ γὰρ μὴ γινώσκοντι τὸν ἵππον, καὶ τὸ χρεμετίζειν ἀγνοεῖται, ὅπερ ἦν τοῦ ἵππου συμβεβηκός. καὶ ὁ πρὸς τὸν μὴ κατειληφότα τί ἐστι βοῦς, προφερόμενος, βοῦς ἐστι ζῶον μυκητικὸν, οὐ παρίστησι τὸν βοῦν· τῷ γὰρ μὴ γινώσκοντι τοῦτον, συνακαταλήπτεῖται καὶ τὸ μυκᾶσθαι, συμβεβηκὸς ὑπάρχον τοῦ βοός. οὐκοῦν καὶ πρὸς τὸν ἀνεννόητον ὄντα ἀγαθοῦ, μάτην καὶ ἀνωφελῶς λέγεται, ὅτι ἀγαθόν ἐστι τὸ αἱρετὸν ἢ τὸ ὠφελοῦν. πρῶτον γὰρ δεῖ μαθεῖν τὴν αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν· εἶτα τότε συνιέναι ὅτι ὠφελεῖ, καὶ ὅτι αἱρετόν ἐστι καὶ εὐδαιμονίας ποιητικόν. ἐπ' ἀγνοουμένῃ δὲ ταύτῃ, καὶ οἱ τοιοῦτοι τῶν ὅρων οὐ διδάσκουσι τὸ ζητούμενον. δείγματος μὲν οὖν χάριν ἀπαρκέσει ταῦτ' εἰρῆσθαι περὶ τῆς ἀγαθοῦ νοήσεως. ἐξ ὧν, ὡς οἶμαι, σαφῆ τυγχάνει καὶ τὰ περὶ τοῦ κακοῦ τεχνολογούμενα παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις. [Z] κακὸν γάρ ἐστι τὸ ἐναντίον τῷ ἀγαθῷ· ὅπερ βλάβη ἐστὶν, ἢ οὐχ ἕτερον βλάβης. [A] καὶ βλάβη μὲν, ὥσπερ κακία καὶ ἡ φαύλη πρᾶξις· οὐχ ἕτερον δὲ βλάβης, καθάπερ ὁ φαῦλος ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐχθρός. μεταξὺ δὲ τούτων, φημὶ δὲ τοῦ τε ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ὅπερ καὶ ἀδιάφορον ὠνομάζετο, ἐστὶ τὸ οὐδετέρως ἔχον. τίς δ' ἦν ἡ τῶν ὅρων τούτων δύναμις, καὶ τίνα ῥητέον πρὸς τοὺς ὅρους, ἐκ τῶν περὶ τἀγαθοῦ λεγομένων πάρεστι μαθεῖν. νῦν δ' ἐπὶ προκατασταθεῖσι τούτοις μετελθόντες, σκεψώμεθα εἰ ὥσπερ ἐπινοεῖταί τι ἀγαθὸν καὶ κακὸν, οὕτω καὶ πρὸς τὴν φύσιν ὑπαρκτόν ἐστιν.

NOTÆ.

T *ὡς ἀγνοουμένης τῆς*] Ita legendum e MSS. Savil. & Ciz. pro *ἀγνοούμενοι*.

U *οὐδὲ κατὰ τοῦτο μόνον*] Ita legendum e Ciz. pro *καὶ τοῦτο*.

X *οὗτος οὐδὲ*] In MS. Ciz. *οὗτος* abeſt, & ſalvo ſenſu poteſt abeſſe.

Y *ζῶον χρεμετιστικὸν*] Notum eſt quod *χρεμετίζειν* equorum, ut *μυκᾶσθαι* boum, de cujusmodi vocabulis voces animantium exprimentibus videndus Ammonius differentiis vocum, in *φωνεῖν*, Cæſarius quæſt. 78. p. 218. inprimis Julius Pollux libro V. cap. 13. atque e recentioribus Joachimus Camerarius in commentariis utriusque lingvæ p. 198. ſeq. Samuel Bochartus in limine Hierozoici, Julius Cæſar Bulengerus de venatione Circi cap. 20. tum Iſaacus Caſaubonus, qui de hoc argumento ſingularem diatribam ſcripſiſſe ſe teſtatur ad Antonium Getam Spartiani, quæ opes Græciæ cum paupertate ſermonis Latini contuliſſe ſe ait vir *πολυμαθέστατος*. Licet vero diatriba illa nunquam lucem vidit tamen excerptorum ſilvam de vocibus animalium earumque vocabulis vulgavit Rev. Joh. Chriſtophorus Wolfius noſter in Caſaubonianis A. 1710. Hamburgi editis p. 56. ſeq. Latina vocabula bene multa complexus eſt auctor Elegiæ de Philomela quæ Ovidio tribuitur, cui jungendus Johannes Textor in Officina p. 280. ſeq. Andreas Schottus lib. 2. cap. 51. Obſervationum humanarum, & Gvalterus Charleton de differentiis & nominibus animalium, illa parte qua piſces recenſet p. 94. ſeq. Vocabula Chaldaica exſtant in Targum ſecundo Eſther, ad capitis primi comma ſecundum.

Z *παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις*] Ita Dogmaticos appellat Scepticus.

A *βλάβη, ἢ οὐχ ἕτερον βλάβης*] Ut bonum ſupra Sect. 22. *ὠφέλεια, ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας*. Confer 3. Pyrrhon. Sect. 176.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΦΥΣΕΙ ΑΓΑΘΟΝ ΚΑΙ ΚΑΚΟΝ.

Ὅτι μὲν οὖν οὐ κεκρατημένως ὑπέγραψαν οἱ Δογματικοὶ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τε ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, πρότερον ἐπελογισάμεθα. πρὸς δὲ τὸ εὐχερέστερον συμπεριφέρεσθαι [B] τοῖς περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ λόγοις, αὐταρκές ἐστιν εἰπεῖν, ὡς ἄρα πάντες ἄνθρωποι, καθάπερ ἔλεγε καὶ ὁ Αἰνησίδημος, [C] ἀγαθὸν ἡγούμενοι τὸ αἱροῦν αὐτοὺς, [D] ὁποῖον ἄν ποτ' ᾖ, μαχομένας ἔχουσι τὰς ἐν εἴδει περὶ αὐτοῦ κρίσεις. καὶ ὃν τρόπον συμφωνοῦντες, εἰ τύχοι, περὶ τοῦ εἶναί τινα σωματικὴν εὐμορφίαν, περὶ τῆς εὐμόρφου καὶ καλῆς [E] γυναικὸς στασιάζουσι· τοῦ μὲν Αἰθίοπος τὴν σιμοτάτην [F] καὶ μελαντάτην [G] προκρίνοντος· τοῦ δὲ Πέρσου τὴν γρυποτάτην, καὶ λευκοτάτην ἀποδεχομένου· ἄλλου δὲ τὴν μέσην κατά τε τὸν χαρακτῆρα καὶ κατὰ τὴν χρόαν, πασῶν καλλίονα λέγοντος· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κατὰ κοινὴν πρόληψιν δοξάζοντες εἶναί τι ἀγαθὸν καὶ κακὸν, οἵ τε ἰδιῶται, καὶ οἱ φιλόσοφοι, ἀγαθὸν μὲν τὸ αἱροῦν αὐτοὺς καὶ ὠφελοῦν· κακὸν δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον, κατ' εἶδος πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦσιν.

ἄλλος γάρ [H] τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις·

καὶ κατὰ Ἀρχίλοχον, [I]

ἄλλος ἄλλῳ ἐπ' ἔργῳ καρδίην ἰαίνεται.

εἴγε ὁ μὲν δόξαν ἀσπάζεται, ὁ δὲ πλοῦτον, ἄλλος εὐδοξίαν, [K] τὶς δὲ ἡδονήν. καὶ ἐπὶ τῶν φιλοσόφων ὁ αὐτὸς λόγος. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Περιπάτου, [L] τρία γένη φασὶν εἶναι τῶν ἀγαθῶν. καὶ ἃ μὲν περὶ ψυχὴν ὑπάρχειν, ἃ δὲ περὶ σῶμα, ἃ δὲ ἐκτὸς ψυχῆς τε καὶ σώματος. [M] περὶ μὲν οὖν ψυχὴν, τὰς ἀρετάς· περὶ δὲ τὸ σῶμα, ὑγίειαν καὶ εὐεξίαν, καὶ εὐαισθησίαν καὶ κάλλος, καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶν ἰδέας· ἐκτὸς δὲ ψυχῆς καὶ σώματος,

III. AN SIT NATURA BONUM ET MALUM.

42. Atque quod non ſatis quidem firme ac valide deſcripſerint Dogmatici boni & mali notionem, prius ſumus ratiocinati. Ut facilius autem quoque ſimul expediamus tractationem de ejus exiſtentia, ſatis eſt dicere, quod omnes homines, ut monuit etiam Æneſidemus, bonum exiſtimantes id quod eos capit, cujuſmodicunque ſit, inter ſe pugnantia de eo ferunt judicia. 43. Et quomodo exempli cauſa, conſentientes eſſe corpoream aliquam formæ pulchritudinem, de formoſa ac pulchra muliere diſſident, præferente quidem Æthiope naſi ſimitatem & nigrorem: Perſa autem commendante naſi aduncitatem & alborem: alio autem dicente omnibus eſſe pulchriorem, quæ & in figura & in colore eſt mediocris. 44. Eodem modo communi etiam & anticipante notione opinantes eſſe aliquod bonum & malum, & vulgus & Philoſophi, bonum quidem quod eos capit & juvat, malum autem quod ſecus ſe habet, de ſpecie inter ſe pugnant:

Namque aliis alius delectatur mage factis,

& ut dicit Archilochus,

Cor alius alia re levat & fovet ſuum.

ſiquidem alius gloriam amplectitur, alius divitias, alius bonam corporis habitudinem, alius autem voluptatem. Eadem eſt ratio etiam in Philoſophis. 45. Nam Academici quidem & Peripatetici dicunt eſſe tria genera bonorum: & alia quidem eſſe in anima, alia in corpore, alia extra animam & corpus. Atque in anima quidem eſſe virtutes: in corpore autem ſanitatem & bonam habitudinem, vigentesque & bene affectos ſenſus, & quidquid eſt ejuſmodi: extra animam autem & corpus,

NOTÆ.

B εὐχερέστερον συμπεριφέρεσθαι] Facilius expedire.

C ὁ Αἰνησίδημος] Notaverat hæc Æneſidemus in libris decem πυῤῥωνείων τρόπων, in τρόπῳ qui apud Laërtium IX. 83. eſt quintus, apud noſtrum 1. Pyrrhon. Sect. 145. eſt decimus, occupatusque eſt in obſervanda mira varietate quam afferunt educatio, vitæ inſtitutum, leges, conſvetudines, perſvaſiones, dogmaticæque opiniones.

D τὸ αἱροῦν αὐτοὺς] Ita legendum pro αἱρῶν ſatis patet per ſe, licet non moneret MS. Ciz. atque interpres Hervetus. Idem ſphalma emendavi infra, Sect. 44.

E καὶ καλῆς] Ciz. κακῆς, perperam.

F τὴν σιμοτάτην] Recte ita editi, licet in MSS. Savil. & Ciz. eſt τὴν σιμότητα, quomodo legit etiam Hervetus. Naſi ſimitas apud Perſas, Græcos & pleraſque gentes alias pro deformi & olim habita & hodie habetur: ſed apud Sinenſes Tartarosque & Siamenſes & Macaſarenſes, Æthiopesque in honore eſt. Ut longitudo aurium in regno Aracanenſi, nigror dentium apud Siamenſes & Marianarum inſularum incolas. Notus & Lucretii locus IV. 1148. *Multimodis igitur pravas turpesque videmus Eſſe in deliciis, ſummoque in honore vigere* &c.

G καὶ μελαντάτην] In editis erat μελαντοτάτην, pro quo MS. Savil. μελανοτάτην.

H ἄλλος γὰρ] Verſus Homeri ex Odyſſ. ξ΄. 228. quem laudat quoque noſter 1. Pyrrhon. Sect. 86. ad quem locum dicta, ſi placet, vide.

I κατὰ Ἀρχίλοχον] Apud Clementem Alexandrinum VI. Strom. p. 619. una cum Homeri verſu, quem Sextus jam adduxit, laudatur Archilochi iſte in hæc verba:

ἀλλ' ἄλλος ἄλλῳ καρδίην ἰαίνεται.

Puto autem Sextum omiſſa prima vocula, ut ſenſus conſtaret integer verba ἐπ' ἔργῳ interpoſuiſſe de ſuo, neque voluiſſe ut verſum Archilochi lectores niſi duobus poſtremis verbis agnoſcerent.

K εὐεξίαν] MSS. & Hervetus εὐδοξίαν, quæ vox recurrit infra Sect. 45. Sed jam præceſſit δόξαν.

L οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ περιπάτου] Academicos omittit noſter, 3. Pyrrhon. Sect. 180. neque apud illos hæc diviſio adeo frequens & obvia quam apud Peripateticos Ariſtotelem ſuum ſecutos qui illam habet lib. 1. Nicomacheor. cap. 8. atque alibi. Atque Ariſtotelem hac in parte receſſiſſe a præceptore ſuo Platone, notat Theodoritus XI. θεραπευτ. p. 153. Ante Ariſtotelem, eadem probata fuit Pythagoreis, ut patet ex fragmento Archytæ περὶ τῶ ἀγαθῶ ἀνδρὸς καὶ εὐδαίμονος apud Stobæum. Sed & Academicis placuiſſe, conſtat ex Tullio 1. Academic. cap. 5. & 6.

M ἃ δὲ ἐκτὸς ψυχῆς τε καὶ σώματος] Particula τε exciderat, quæ exſtat in MSS. Savil. & Ciz.

divitias,

divitias, patriam, parentes, liberos, amicos, & ſimilia. 46. Stoici autem dixerunt ipſi quoque eſſe tria genera bonorum, ſed non ſimiliter. Ex iis enim alia quidem eſſe in anima, alia autem extra, alia autem neque in anima, neque extra, eximentes genus bonorum corporis, ut quæ non ſint bona. Et in anima quidem dicunt eſſe virtutes & bonas actiones: extra autem eſſe & amicum & virum bonum, & bonos liberos, & parentes, & ſimilia. Neque autem in anima neque extra, eſſe ipſum bonum virum, quod ad ſe attinet. Neque enim fieri poteſt ut ipſe ſit extra ſe: neque in anima, conſtat enim ex anima & corpore. 47. Sunt autem qui tantum abeſt ut genus bonorum corporis eximant, ut etiam in ipſis bonum reliquerint præcipuum: cujuſmodi ſunt qui carnis amplectuntur voluptatem. Ne autem videamur nimis fuſa & prolixa uti oratione, oſtendentes non conſentire atque adeo pugnare hominum de bono & malo judicium, in uno tanquam exemplo, nempe in ſanitate, rem explicabimus, quoniam de ea ſolemus loqui frequentius. 48. Sanitatem ergo alii quidem bonum exiſtimant, alii autem non bonum. Et ex iis qui eam bonum exiſtimant, alii quidem eam maximum dixerunt bonum, alii autem non maximum. Ex iis vero qui non bonum dixerunt, alii quidem indifferens præcipuum ac productum: alii autem indifferens quidem, ſed non præcipuum ac productum. 49. Atque primum quidem bonum dixere ſanitatem non pauci tam Poëtæ, quam qui ſoluta ſcripſerunt oratione, univerſe omnibus e communi vita aſſentientibus. Nam Simonides quidem Lyricus profitetur, Ne pulcherrimæ quidem ſapientiæ eſſe gratiam, niſi quis præclaram habeat ſanitatem. Licymnius cum hæc prius dixiſſet:

πλοῦτον, πατρίδα, γονεῖς, τέκνα, φίλους, τὰ παραπλήσια. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, [N] τρία μὲν γένη τῶν ἀγαθῶν καὶ αὐτοὶ τυγχάνειν ἔλεξαν, οὐχ ὡσαύτως δέ. τούτων γὰρ τὰ μὲν περὶ ψυχὴν, τὰ δ᾽ ἐκτὸς, τὰ δὲ, οὔτε περὶ ψυχὴν, οὔτε ἐκτὸς, ἐξαιροῦντες τὸ γένος τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀγαθῶν, ὡς μὴ ἀγαθῶν. καὶ δὴ περὶ μὲν ψυχὴν εἶναί φασι τὰς ἀρετὰς, καὶ σπουδαίας πράξεις, ἐκτὸς δὲ εἶναι τόν τε φίλον καὶ τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον, καὶ τὰ σπουδαῖα τέκνα, καὶ γονεῖς, καὶ τὰ ὅμοια. οὔτε δὲ περὶ ψυχὴν, οὔτε ἐκτὸς, αὐτὸν τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον ὡς πρὸς ἑαυτόν. οὔτε γὰρ ἐκτὸς ἑαυτοῦ δυνατὸν εἶναι αὐτὸν, οὔτε περὶ ψυχήν. ἐκ γὰρ ψυχῆς καὶ σώματος συνέστηκεν. εἰσὶ δὲ οἱ τοσοῦτον ἀπέχοντες τοῦ ἐξαιρεῖν τὸ γένος τῶν περὶ σώματι ἀγαθῶν, ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ ἀρχικώτατον ἀπολιπεῖν ἀγαθόν· ὁποῖοί εἰσιν οἱ τὴν κατὰ σάρκα ἡδονὴν [O] ἀσπαζόμενοι. καὶ ἵνα μὴ δοκῶμεν νῦν ἐπὶ πλεῖον ἐκτείνειν τὸν λόγον, παριστάντες ὅτι ἀσύμφωνός ἐστι καὶ μαχομένη ἡ περὶ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν ἀνθρώπων κρίσις, ἐπὶ ἑνὸς ὑποδειγματικῶς ποιησόμεθα τὴν ὑφήγησιν, καθάπερ τῆς ὑγείας· ἐπεὶ καὶ συνηθέστερός ἐστιν ἡμῖν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος. οὐκοῦν τὴν ὑγείαν οἱ μὲν νομίζουσιν ἀγαθὸν εἶναι, οἱ δ᾽ οὐκ ἀγαθόν. καὶ τῶν ἀγαθὸν ὑπολαμβανόντων, οἱ μὲν μέγιστον ἀγαθὸν ταύτην ἔλεξαν, οἱ δ᾽ οὐ μέγιστον· καὶ τῶν οὐκ ἀγαθὸν εἰπόντων, οἱ μὲν ἀδιάφορον προηγούμενον· [P] οἱ δὲ ἀδιάφορον μὲν, οὐ προηγούμενον δέ. ἀγαθὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο πρῶτον εἰρήκασι τὴν ὑγείαν οὐκ ὀλίγοι τῶν τε ποιητῶν καὶ τῶν συγγραφέων, καὶ καθόλου πάντες οἱ ἀπὸ τοῦ βίου. [Q] Σιμωνίδης μὲν [R] γὰρ ὁ μελοποιός φησι, μηδὲ καλᾶς σοφίας εἶναι χάριν, εἰ μή τις ἔχοι σεμνὴν ὑγείαν. Λικύμνιος δὲ [S] προειπὼν ταῦτα,

NOTÆ.

N οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] Confer Laërtium VII. 195. Stobæum eclog. p. 166. ſeq. & Sextum noſtrum 3. Pyrrhon. Sect. 181. E recentioribus Lipſium, lib. 2. manuduct. diſſ. 21.

O τὴν κατὰ σάρκα ἡδονὴν] Lactantius III. 7. *Epicurus ſummum bonum in voluptate animi cenſet, Ariſtippus in voluptate corporis.* Nota porro voluptatem corporis a Sexto appellari τὴν κατὰ σάρκα ἡδονὴν, quod frequens eſt ſacris ſcriptoribus ut σάρκα ponant pro corpore. Vide Johannem Vorſtium de Hebraiſmis Novi Teſtamenti cap. 4.

P ἀδιάφορον προηγούμενον] Stoicorum hæc vocabula, qui bona alia cum ſtatuerent, ut virtutem, alia mala ut ἀφροσύνην & vitium, tertia dicebant eſſe neutra, nec bona illa nec mala. Ex his vero alia προηγούμενα ſive προηγμένα Ciceroni & Senecæ Epiſt. 74. *producta*, hoc eſt præferenda aliis rebus multis, & neutiquam contemnenda, ut ingenium & recte valere: alia ἀποπροηγμένα, his contraria, *rejecta*, ut morbum ac ſtuporem, morbumque. Alia denique *neutra*, ut digiti motum. Vide Lipſium lib. 2. manuduct. diſſ. 23. Scioppii elementa Philoſophiæ Stoicæ p. 40. ſeq. & quæ viri docti ad Laërtium VII. 105. Noſtrum infra, Sect. 59. ſq. & 3. Pyrrhon. Sect. 191.

Q καὶ καθόλου πάντες οἱ ἀπὸ τοῦ βίου.] Hæc verba male abfuerunt in codice, quo Hervetus uſus eſt. Notum autem τοὺς ἀπὸ τοῦ βίου vocari homines in communi vita degentes, & ex communibus notionibus ſentientes, neque ullis occupatos Philoſophorum præjudiciis. Sic contra Rhetoras Sect. 18. ὁ σύμπας οὗδε βίος. M. Antonius VII. 27. τὸν χαμαὶ βίον appellat. Dicunturque οἱ ἀπὸ τοῦ βίου, ut οἱ ἀπὸ τῶν δογμάτων infra Sect. 150. & 166. pro dogmaticis, & οἱ ἀπὸ τῶν κήπων, pro Epicureis, 1. contra Phyſ. Sect. 64. οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου pro Ariſtotelicis, hoc ipſo libro, Sect. 51. & alibi.

R Σιμωνίδης μὲν] Addendum hoc fragmentis Simonidis quæ H. Stephanus & Fulvius Urſinus collegerunt. Sed exſtat & aliud ejusdem Cei poëtæ ſcolion, quo valetudini inter bona humana primum locum tribuit, laudatum Platoni in Gorgia, & lib. 1. & 2. de legibus, Clementi IV. Strom. p. 483. Athenæo XV. p. 694. Theodorito XI. therapevt. p. 153. Stobæo florileg. ſerm. 101. de felicitate, & auctor ſcholior. Græcor. ad Lucian. T. 1. p. 27.

ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνητῷ,
δεύτερον δὲ, φυὰν καλὸν γενέσθαι,
τὸ τρίτον δὲ, πλουτεῖν ἀδόλως,
καὶ τὸ τέταρτον, συνηβᾶν μετὰ τῶν φίλων.

S Λικύμνιος] Licymnius Chius Poëta dithyrambicus antiquiſſimus, Ariſtoteli in Rhetoric. III. 2. & 13. Parthenio Eroticorum ſcriptori, c. 22. & Athenæo XIII p. 564. laudatus. Etiam apud Platonem in Phædro p. 353. ὀνομάτων Λικυμνίων mentio πρὸς ποίησιν εὐεπείας facientium, quod non ad Licymnionem neſcio quem cum Ficino, ſed ad hunc Licymnium duxerim pertinere. Non Platone modo & Ariſtotele, ſed Simonide etiam antiquiorem fuiſſe ex hoc Sexti aliquis colli-

λιπαρόμ-

λιπαρόμματε μᾶτερ ὑψίϛων θρόνων
σεμνῶν Ἀπόλλωνος βασίλεια ποθεινὰ
ϖραΰγελως ὑγεία·
ϖοῖον ὑψηλὸν ἐπιφέρει;
τίς γὰρ ϖλούτου χάρις, ἢ τοκήων,
ἢ τᾶς ἰσοδαίμονος ἀνθρώπου βασιληΐδος ἀρχᾶς,
σέθεν δὲ χωρὶς οὔτις εὐδαίμων ἔφυ.

Ἡρόφιλος [T] δὲ ἐν τῷ Διαιτητικῷ καὶ σοφίαν φησὶν ἀνεπίδεικτον, καὶ τέχνην ἄδηλον, καὶ ἰσχὺν ἀναγώνιϛον, [U] καὶ ϖλοῦτον ἀχρεῖον, καὶ λόγον ἀδύνατον, ὑγείας ἀπούσης. ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν οὕτως. ἀγαθὸν δ᾽ εἶπαν αὐτὴν ὑπάρχειν, οὐ μὴν καὶ ϖρῶτον, οἵ τε ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου. [X] δεῖν γὰρ ὑπέλαβον ἑκάϛῳ τῶν ἀγαθῶν τὴν οἰκείαν τάξιν τε καὶ ἀξίαν ἀπονέμειν. ἔνθεν καὶ ὁ Κράντωρ [Y] εἰς ἔμφασιν τοῦ λεγομένου βουλόμενος ἡμᾶς ἄγειν, ϖάνυ χαρίεντι συνεχρήσατο ϖαραδείγματι· εἰ γὰρ νοήσαιμέν φησι κοινόν τι τῶν ϖανελλήνων θέατρον, εἰς τοῦτό τε ἕκαϛον τῶν ἀγαθῶν ϖαριὸν, καὶ τῶν ϖρωτείων ἀντιποιούμενον ἥκειν, εὐθὺς καὶ εἰς ἔννοιαν ἀναχθησόμεθα τῆς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς διαφορᾶς. ϖρῶτον μὲν γὰρ ὁ ϖλοῦτος ϖαραπηδήσας ἐρεῖ· Ἐγὼ ὦ ἄνδρες [Z] ϖανέλληνες κόσμον παρέχω ϖᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ τὰς ἐσθῆτας καὶ τὰς ὑποδέσεις, καὶ τὴν ἄλλην ἀπόλαυσιν· χρειώδης εἰμὶ νοσοῦσι καὶ ὑγιαίνουσι· καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ ϖαρέχω τὰ τερπνά· ἐν δὲ ϖολέμοις νεῦρα τῶν ϖράξεων [A] γίνομαι. τούτων γὰρ δὴ τῶν λόγων ἀκούσαντες οἱ ϖανέλληνες, ὁμοθυμαδὸν κελεύουσιν ἀποδοῦναι τὰ ϖρωτεῖα τῷ ϖλούτῳ. ἀλλ᾽ ἐὰν τούτου ἤδη ἀνακηρυττομένου, ἐπιϛᾶσα ἡ ἡδονὴ,

τῇ ἔνι μὲν [B] φιλότης, ἔνι δ᾽ ἵμερος, ἐν δ᾽ ὀαριϛὺς
ϖάρφασις, ἥ τ᾽ ἔκλεψε νόον ϖύκα περ φρονεόντων,

λέγῃ δὲ εἰς μέσον καταϛᾶσα ὅτι, αὐτὴν δίκαιόν ἐϛιν ἀναγορεύειν·

ὁ γὰρ ὄλβος οὐ βέβαιος, [C] ἀλλ᾽ ἐφήμερος
ἐξίπτατ᾽ οἴκων, μικρὸν ἀνθήσας χρόνον·

O nitidis es quæ oculis mater Apollinis,
Sublimium ædium regina optabilis,
Et dulce ridens Sanitas:

quam excelſum ſtatim ſubjungit?

Quædam eſt opum, quædam parentum eſt gratia,
Et Diis quod æquiparatur humani imperii,
Beatus absque te eſſe ſed nemo poteſt.

50. Herophilus quoque dicit in Diætetico, non demonſtrari poſſe ſapientiam, artemque eſſe incertam & obſcuram, viresque non poſſe decertare, opesque eſſe inutiles, infirmamque & imbecillam eloquentiam, ſi abſit ſanitas. Atque ii quidem ſic. 51. At eam eſſe bonum, non tamen primum docuerunt Academici & Peripatetici. Dicebant enim unicuique bono tribuendum eſſe ſuum ordinem ac dignitatem. Hinc Crantor volens nos deducere ad majorem hujus rei evidentiam, admodum eleganti & lepido uſus eſt exemplo: 52. Si, inquit, cogitemus animo commune aliquod & publicum omnium Græcorum theatrum, & ad id accedere unumquodque bonum primas partes ſibi vendicans: ſtatim etiam deducemur ad notionem differentiæ bonorum. 53. Nam primum quidem divitiæ ſe ingerentes dicent: Ego, o præclare Græcorum cœtus, ornatum præbeo cunctis hominibus, & veſtes, & calceos, & alia quibus utantur, ſum utilis & ægrotis & ſanis: & in pace quidem ſuppedito quæ ſunt jucunda ac delectabilia: in bello autem ſum nervi & artus rerum gerendarum. 54. Hæc verba cum audiverit univerſus Græcorum cœtus, unanimes uno ore jubebunt ut primæ dentur divitiis. Sed dum id publico proclamatur præconio, accedens Voluptas,

Cui conjunctus amor, deſiderium, atque venuſtus
Qui poſſit quamvis prudentes fallere, ſermo,

dicat, prodiens in medium, æquum eſſe ut ipſa publico renuntiaretur præconio.

Fragiles, caducæ, vix diem ſtabiles opes
Florent brevi, mox rurſus ædibus avolant:

NOTÆ.

gat, Sed vocabulum *προειπὼν* non ad Simonidem reſpicit ſed ad ea quæ deinde ſubjicit Sextus, *ποῖον ὑψηλὸν ἐπιφέρει.* Similis in *ὑγείαν* hymnus ſive pæan Ariphronis Sicyonii ab Athenæo in extremo libri ultimi ſervatus, quem *ἀπ᾽ ἀρχαίου, ἐν εὐχῆς μέρει* decantari ſolitum teſtatur Maximus Tyrius diſſ. 41. ita incipit:

ὑγίεια πρεσβίϛα μακάρων
μετά σου ναίοιμι
τὸ λειπόμενον βιοτᾶς.

Notum & Theognidis illud probatum Ariſtoteli 1. Nicomach. c. 8. *κάλλιϛον τὸ δικαιότατον, λῷϛον δ᾽ ὑγιαίνειν.* Leve eſt quod in verſibus Licymnii pro vitioſo *βασίλεια ποτεινὰ* correxi *ποθεινά* e MS. Savil.

T Ἡρόφιλος] MS. Ciz. Ἡρόφυλος, perperam. Herophilus Medicus celebratiſſimus, clarus circa Olympiadem CX. æqualis Diodori Croni Philoſophi, ut dixi ad 2. Pyrrhon. Sect. 245. De diætetico ejus aliisque ſcriptis lib. VI. Bibliothecæ Græcæ.

U ἀναγώνιϛον] Ita legendum ex MSS. & Herveti verſione, pro *ἀγώνιϛον.*

X οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου] Ariſtoteles infra, Sect. 77.

Y ὁ Κράντωρ] Puto hæc Crantorem Solenſem, Xenocratis Academici qui Platoni ſucceſſit auditorem, ſcripſiſſe in laudato illo libro *περὶ πένθους* ſive de luctu, de quo viri docti ad Laërtii VI. 26.

Z ἐγὼ ὦ ἄνδρες] Ita MS. Ciz. (licet ὦ in editis abeſt) Atque ita legit etiam in ſuo Codice H. Stephanus libro de Ariſtotelicæ Ethices ab Hiſtorica & Poëtica Ethice differentia p. 406. ubi hunc Crantoris locum laudat atque interpretatur. Allocutio, *ἄνδρες πανέλληνες*, quæ in Concilio totius Græciæ atque *κοινῷ πανελλήνων θεάτρῳ*, ut in Olympiis haberi fingitur, ſimilis eſt illi ſacri ſcriptoris Actor. II. 14. *ἄνδρες Ἰουδαῖοι. πανέλληνες* autem dicuntur ut *παναχαιοὶ* Iliad. *β*'. 404. ad quem locum Euſtathius notat ſimiliter dici *πανέλληνας, πανελλήνιον, πανιώνιον, πανιώνια, παναθήναια, παμβοιώτια.*

A νεῦρα τῶν πράξεων] Sic nervum rerum gerendarum ſolemus appellare pecuniam, & Epicharmus *nervos & artus ſapientiæ, νεῦρα τῶν φρενῶν* dixit non temere credere.

B τῇ ἔνι μὲν] Homeri verſus Iliad. *ξ*'. 216. *ἔνθ᾽ ἔνι μὲν* &c. Paulo ante leg. *κελεύσουσιν* ut verti.

C ὁ ὄλβος οὐ βέβαιος] Duo verſus jambici e Tragœ-

Eas autem perſequuntur homines, non propter ſe, ſed propter eam quæ ex ipſis accedit voluptatem & delectationem. Græci igitur omnes omnino non aliter quam ſic rem ſe habere exiſtimantes, clamabunt oportere coronare voluptatem. 56. Sed dum ea quoque jam eſt latura præmium victoriæ, ſi ingrediatur Sanitas cum Deabus quæ illi aſſideat, doceatque neque voluptatis neque divitiarum ullum eſſe uſum ſi ipſa abſit:

Quid non valentem maximæ juvant opes?
Tenui paratu vivere equidem mavelim,
Quam poſſidere divitem ægrimoniam.

57. Quum eam rurſus audiverint Græci, & acceperint quod in lecto decumbens & ægrotans non poſſit conſiſtere fœlicitas, dicent vincere Sanitatem. Sed vincente jam Sanitate, ſi ingrediatur fortis & excelſi animi Virtus, fortium virorum & Heroum eam magna ſtipante caterva, & dicat: 58. Si non adſim, bonorum quæ ſunt apud vos aliena erit poſſeſſio, optarintque hoſtes vos abundare bonis omnibus, ut qui ſint vos ſuperaturi. Ergo his quoque auditis, Græci primas quidem partes dabunt virtuti, ſecundas ſanitati, tertias voluptati, in ultimo autem loco collocabunt divitias. 59. Atque Crantor quidem in ſecundo loco poſuit ſanitatem, ſequens Philoſophos quos prius diximus. Non bonum autem eam dixerunt Stoici, ſed indifferens. Indifferens autem dici poteſt eſſe tribus modis. Uno quidem modo quod nec appetimus nec averſamur, ut quod ſint ſtellæ pares aut impares, aut capilli in capite. 60. Secundo autem modo, ad quod fertur quidem appetitio, vel quod averſamur, ſed non magis hoc quam illud: ut in duabus drachmis quæ non differunt charactere ac ſplendore, cum oportuerit alteram earum eligere, feretur quidem ad alteram earum eligendam, non magis tamen ad hanc quam ad alteram tendet appetitio. 61. Tertio & ultimo modo dicunt eſſe indifferens, quod neque confert

διώκεται δὲ πρὸς τῶν ἀνθρώπων, οὐ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ περιγενομένην ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονήν. πάντως οἱ πανέλληνες, οὐκ ἄλλως ἔχειν τὸ πρᾶγμα ἢ οὕτως ὑπολαβόντες, κεκράξονται, δεῖν τὴν ἡδονὴν στεφανοῦν. ἀλλὰ καὶ ταύτης τὸ βραβεῖον φέρεσθαι μελλούσης, ἐπὴν εἰσβάλλῃ ἡ ὑγεία μετὰ τῶν συνέδρων αὐτῇ Θεῶν, [D] καὶ διδάσκῃ ὡς οὔτε ἡδονῆς οὔτε πλούτου ὄφελός τι ἐστὶν ἀπούσης αὐτῆς·

τί γάρ με πλοῦτος [E] ὠφελεῖ νοσοῦντά γε;
μίκρ' ἂν θέλοιμι, καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπον οἰκεῖν βίοτον, ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

ἀκούσωντες πάλιν οἱ πανέλληνες καὶ μεταλαβόντες, ὡς οὐκ ἔνεστι κλινοπετῆ καὶ νοσοῦσαν ὑποστῆναι τὴν εὐδαιμονίαν, φήσουσι νικᾶν τὴν ὑγείαν. ἀλλὰ καὶ τῆς ὑγείας ἤδη νικώσης, ἐπὰν εἰσέλθῃ ἡ ἀνδρία, πολὺ στίφος ἀριστέων καὶ ἡρώων ἔχουσα περὶ αὐτὴν, καταστᾶσά τε λέγῃ· Εμοῦ μὴ παρούσης, ὦ ἄνδρες Ελληνες, [F] ἀλλοτρία γίνεται ἡ κτῆσις τῶν παρ' ὑμῖν ἀγαθῶν, εὔξαιντό τε οἱ πολέμιοι περιουσιάζειν ὑμᾶς πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, ὡς μελλήσοντες ἡμῶν κρατεῖν. καὶ τούτων οὖν ἀκούσαντες οἱ Ελληνες, τὰ μὲν πρωτεῖα τῇ ἀρετῇ ἀποδώσουσι, τὰ δὲ δευτερεῖα τῇ ὑγείᾳ, τὰ δὲ τρίτα τῇ ἡδονῇ, τελευταῖον δὲ τάξουσι τὸν πλοῦτον. καὶ δὴ ὁ μὲν Κράντωρ τὴν ὑγείαν ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ ἐτίθετο, στοιχῶν [G] τοῖς προειρημένοις φιλοσόφοις. οὐκ ἀγαθὸν δ' οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔλεξαν αὐτὴν, ἀλλ' ἀδιάφορον. τὸ ἀδιάφορον δ' οἷόν τε λέγεσθαι τριχῶς· [H] καθ' ἕνα μὲν τρόπον, πρὸς ὃ μήτε ὁρμὴ μήτε ἀφορμὴ γίνεται· οἷόν ἐστι, τὸ περιττοὺς ἢ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, ἢ τὰς ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τρίχας· καθ' ἕτερον δὲ πρὸς ὃ ὁρμὴ μὲν καὶ ἀφορμὴ γίνεται, οὐ μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε· οἷον, ἐπὶ δυοῖν δραχμῶν ἀπαραλλάκτων τῷ τεχαρακτῆρι καὶ τῇ λαμπρότητι, ὅταν δέῃ τὸ ἕτερον αὐτῶν αἱρεῖσθαι, ὁρμὴ μὲν γὰρ γίνεται πρὸς τὸ ἕτερον αὐτῶν αἱρεῖσθαι, οὐ μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε. κατὰ δὲ τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον φασὶν ἀδιάφορον, τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν μήτε πρὸς

NOTÆ.

Tragœdia, quos a Crantoris verbis diſtingvere editores neglexerant.

D μετὰ τῶν συνέδρων αὐτῇ Θεῶν] Hygiæ adſident Æſculapius, Minerva, Venus, Panacea &c. Vide Pauſaniam.

E τί γάρ με πλοῦτος] Etiam hoc loco tres jambicos verſus ſequi, nec ab interprete nec ab editoribus fuit annotatum. Sunt autem depromti ex Euripidis Telepho, ut conſtat ex Stobæi florileg. c. 97. quod inſcribitur *σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου* p. 391. edit. Grotii, ubi duo poſteriores verſus afferuntur. Primus addendus fragmentis quæ ex Euripidis Telepho collegit Joſua Barneſius in ſua Euripidis editione T. 2. p. 496. Scripſi autem, Grotii ſervata metaphraſi, *τί γάρ με πλοῦτος ὠφελεῖ νοσοῦντά γε*, interpretem & ſenſum ſecutus, metrumque, & MS. Savil. etiam ſuffragante, nam in editis erat: *τί γάρ με πλοῦτος ὠφελεῖ; νόσον μικρὰν θέλοιμι.* Sed qui ſapit, morbum nec parvum optet ſibi, nec magnum. In Ciz. deeſt vocabulum *ὠφελεῖ*. Qui ſequuntur verſus, ita leguntur in Codicibus Stobæi:

σμικρὰν θέλοιμ' ἂν καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
τροφὴν ἐνοικεῖν μᾶλλον, ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

In Sexti editis erat: *νόσον μικρὰν θέλοιμι, καὶ καθ' ἡμέραν ἄλυπον ἔχων οἰκεῖν βιοτὴν*, unde putavi reſcribendum:

μίκρ' ἂν θέλοιμι καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπον οἰκεῖν βίοτον, ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

Non prætermittendum & illud, quod *ἡ καθ' ἡμέραν τροφὴ* dicitur ut *ἡ ἐφήμερος τροφὴ* Jacobo Apoſtolo II. 15. *βίος τοὐφημέραν* apud Laërtium, VI. 38. Heliodorus VI. 17. *τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίας τροφῆς ῥᾷον εὐπορήσομεν.* Hic eſt *ἄρτος ὁ ἐπιούσιος* quem rogamus quotidie Matth. VI. 11. hoc eſt, *καθημερινὸς* ut Chryſoſtomus & alii veteres interpretantur.

F ὦ ἄνδρες ἕλληνες] Ita iterum Ciz. ut ſupra Sect. 53. licet *ὦ* in editis abeſt. Paulo ante pro *περὶ αὐτὴν*, ex MS. Savil. ſcripſi *περὶ ἑαυτήν*.

G στοιχῶν] Vide quæ ad lib. contra Grammaticos, Sect. 178.

H τριχῶς] Confer Svidam in *ἀδιαφορία*, Laërtium VII. 104. Stobæum Eclog. p. 172. ſeq. & noſtrum 3. Pyrrhoniar. Sect. 177. Lipſium II. 23. manuduct. & Scioppium element. Philoſophiæ Stoicæ p. 40. ſeq.

κακοδαιμονίαν συλλαμβανόμενον. καθὸ σημαινόμενόν φασι, τήν τε ὑγείαν καὶ νόσον, καὶ πάντα τὰ σωματικὰ, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐκτὸς, ἀδιάφορα τυγχάνειν, διὰ τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν, μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συντείνειν. ᾧ γάρ ἐστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι, [I] τοῦτ᾽ ἂν εἴη ἀδιάφορον. διὰ παντὸς δ᾽ ἀρετῇ μὲν καλῶς, κακίᾳ δὲ κακῶς, ὑγείᾳ δὲ καὶ τοῖς περὶ σώματι, ποτὲ μὲν εὖ, ποτὲ δὲ κακῶς ἐστι χρῆσθαι. διὸ ταῦτ᾽ ἂν εἴη ἀδιάφορα. ἤδη δὲ, τῶν ἀδιαφόρων, φασὶ, τὰ μὲν εἶναι προηγμένα, [K] τὰ δ᾽ ἀποπροηγμένα· τὰ δὲ μήτε προηγμένα, μήτε ἀποπροηγμένα. καὶ προηγμένα μὲν εἶναι, τὰ ἱκανὴν ἀξίαν ἔχοντα, ἀποπροηγμένα δὲ τὰ ἱκανὴν ἀπαξίαν ἔχοντα· μήτε δὲ προῆχθαι, μήτε ἀποπροῆχθαι, οἷον τὸ ἐκτεῖναι ἢ συγκάμψαι τὸν δάκτυλον, καὶ πᾶν ὃ τούτῳ παραπλήσιόν ἐστι. τάττεσθαι δ᾽ ἐν μὲν τοῖς προηγμένοις τήν τε ὑγείαν, καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος, πλοῦτόν τε καὶ δόξαν, καὶ τὰ ἐοικότα. ἐν δὲ τοῖς ἀποπροηγμένοις, νόσον καὶ πενίαν [L] καὶ ἀλγηδόνα, καὶ τὰ ἀνάλογα. ὧδε μὲν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς. μὴ εἶναι δὲ προηγμένον ἀδιάφορον τὴν ὑγείαν καὶ πᾶν τὸ κατ᾽ αὐτὴν παραπλήσιον, ἔφησεν Ἀρίστων ὁ Χῖος. [M] ἴσον γάρ ἐστι τὸ προηγμένον αὐτὴν λέγειν ἀδιάφορον, τῷ ἀγαθὸν ἀξιοῦν, καὶ σχεδὸν ὀνόματι μόνον διαφέρον. καθόλου γὰρ τὰ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιάφορα, μὴ ἔχειν μηδεμίαν παραλλαγήν· μηδὲ τινὰ μὲν εἶναι φύσει προηγμένα, τινὰ δὲ ἀποπροηγμένα, ἀλλὰ παρὰ τὰς διαφόρους τῶν καιρῶν περιστάσεις. μήτε τὰ λεγόμενα προῆχθαι πάντως γίνεσθαι προηγμένα· μήτε τὰ λεγόμενα ἀποπροῆχθαι, κατ᾽ ἀνάγκην ὑπάρχειν ἀποπροηγμένα. ἐὰν γοῦν δέῃ τοὺς μὲν ὑγιαίνοντας ὑπηρετεῖν τῷ τυράννῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρεῖσθαι· τοὺς δὲ νοσοῦντας ἀπολυομένους τῆς ὑπηρεσίας, συναπολύεσθαι καὶ τῆς ἀναιρέσεως, ἕλοιτ᾽ ἂν μᾶλλον ὁ σοφὸς τὸ νοσεῖν κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἢ ὅτι τὸ ὑγιαίνειν. καὶ ταύτῃ οὔτε ἡ ὑγεία προηγμένον ἐστὶ πάντως, οὔτε ἡ νόσος ἀποπροηγμένον. ὥσπερ οὖν ἐν ταῖς ὀνοματογραφίαις ἄλλοτ᾽ ἄλλα τροτάττομεν [N] στοιχεῖα, πρὸς τὰς διαφόρους περιστάσεις ἀρτιζόμενοι, καὶ τὸ μὲν δέλτα ὅτε τοῦ Δίωνος ὄνομα γράφωμεν, τὸ δὲ ἰῶτα ὅτε

ad felicitatem, neque ad infelicitatem. In quo ſignificato dicunt & ſanitatem & morbum, & omnia corporea, & plurima externa eſſe indifferentia: propterea quod nec tendant ad felicitatem nec ad infelicitatem. Id enim eſt indifferens, quo licet bene uti & male. Virtute autem ſemper bene, & vitio male, ſanitate autem & iis quæ pertinent ad corpus, aliquando quidem bene, aliquando vero male uti licet. 62. Et ideo hæc poſteriora ſunt indifferentia. Jam vero ex his indifferentibus, alia quidem dicunt eſſe præcipua ac producta, alia vero rejectanea: alia autem neque præcipua ac producta, neque rejectanea. Et præcipua quidem ac producta eſſe, quæ ſatis habent dignitatis. Rejectanea autem, quæ ſatis habent indignitatis. Non eſſe autem præcipua ac producta, neque rurſus eſſe rejectanea, ut extendere & inflectere digitum, & quidquid eſt huic ſimile. 63. In præcipuorum autem ac productorum numerum referri quidem ſanitatem viresque ac pulchritudinem, divitiasque & gloriam, & his ſimilia. In iis autem quæ ſunt rejectanea, morbum, paupertatem, & dolorem, & quæ his ſimilia ſunt. 64. Sic quidem Stoici. Non eſſe autem indifferens præcipuum, ſanitatem, & quidquid eſt ei proximum & affine, dixit Ariſton Chius. Perinde eſt enim eam dicere indifferens præcipuum productumque atque cenſere eam eſſe bonum, & propemodum differre tantum nomine. 65. In ſumma enim, indifferentia quæ ſunt inter virtutem & vitium, nullam habere diverſitatem. neque aliqua quidem eſſe natura præcipua ac producta, aliqua vero rejectanea, ſed ex diverſis temporum circumſtantiis. neque quæ dicuntur eſſe præcipua ac producta, ſemper eſſe præcipua ac producta: neque quæ dicuntur eſſe rejectanea, neceſſario eſſe hujusmodi. 66. Si enim oporteat eos qui ſunt ſani, miniſtrare Tyranno, & ideo tolli de medio: eos vero qui ægrotant, liberatos a miniſterio ſimul etiam liberari ab occiſione, elegerit ſapiens potius ægrotare hoc tempore quam eſſe ſanus. Et hac ratione neque ſanitas eſt omnino præcipuum ac productum, neque morbus rejectaneum. 67. Quomodo ergo in ſcribendis nominibus alias alia præponimus elementa, ea pro diverſis componentes circumſtantiis: & D quidem præponimus quando ſcribimus nomen Dionis: I au-

N O T Æ.

I *εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι*] Vide Laërtium VII. 103.

K *τὰ μὲν εἶναι προηγμένα*] Supra, Sect. 48.

L *νόσον καὶ πενίαν*] In Ciz. deeſt *καί*.

M *Ἀρίστων ὁ Χῖος*] Hic licet Stoicus, in pluribus a Zenonis placitis abiit, ut propriæ ſectæ auctor diceretur. Vide Laërtium VII. 161.

N *προτάττομεν*] Ita recte MS. Ciz. pro *προστάττομεν*. Elegans autem hoc ſimile a litteris petitum quæ prout ratio ſermonis poſtulat, eædem modo præponuntur, modo iterum poſtponuntur: nam ita & rerum indifferentium in vita, pro ratione temporis aliarumque circumſtantiarum, modo hæ magis ex uſu ſunt, modo illæ merito præferuntur, mox iterum poſtponendæ.

 tem,

tem, quando Ionis, O autem, quando Orionis: non quod natura aliis alia præferenda ſint, ſed quod tempora hoc nos cogant facere: ita etiam in rebus quæ ſunt inter virtutem & vitia, non eſt aliqua naturalis aliarum præ aliis prælatio, ſed potius quod ita circumſtantiæ ferant. 68. Atque quum ex his quidem oſtenſa ſit, veluti quodam ſubjecto exemplo, anticipata notio de bonis & malis & etiam de indifferentibus, deinceps oportebit ea attingere quæ ad propoſitum dicuntur a Scepticis. 69. Si eſt ergo aliquod natura bonum, & eſt aliquod natura malum, id debet eſſe commune omnium, & omnibus eſſe bonum vel malum. Quomodo enim ignis habens natura vim calefaciendi, omnes calefacit, & non alios quidem calefacit, alios vero frigefacit: & quomodo nix frigefaciens, non alios frigefacit, alios vero calefacit, ſed omnes ſimiliter frigefacit: ita quod natura eſt bonum, debet omnibus eſſe bonum, & non aliis quidem bonum, aliis vero non bonum. 70. Quamobrem Plato quoque probans Deum eſſe natura bonum, argumentatus eſt a ſimilibus. Quomodo enim, inquit, calidi eſt proprium calefacere, & frigidi proprium eſt frigefacere: ita etiam boni proprium eſt bene facere. Bonum eſt autem Deus: eſt ergo Dei proprium benefacere. 71. Quamobrem ſi eſt aliquid natura bonum, hoc adverſus omnes bonum eſt. Et, ſi eſt aliquid natura malum, hoc adverſus omnes eſt malum. Nihil eſt autem omnium commune bonum aut malum, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquid natura bonum aut malum. 72. Aut enim omne quod quiſpiam opinatur bonum, dicendum eſt vere eſſe bonum, aut non omne. Et omne quidem non eſt dicendum. Si enim omne quod quiſquam opinatur bonum, dixerimus bonum: quoniam idem alius opinatur malum, & alius bonum, & alius eſſe opinatur indifferens: dabimus idem ſimul eſſe & malum & bonum & indifferens: 73. Ut, exempli cauſa, voluptatem Epicurus docet eſſe bonum: at qui dixit, *inſaniam potius quam voluptati indulgeam*, malum: Stoici autem indifferens, nec unum ex productis ſive præcipuis. Sed Cleanthes quidem nec eam eſſe natura, nec eam in vita habere dignitatem: quomodo nec fucatorium pi-

τὸ τῦ Ἰωνος, [O] τὸ δὲ, Ω, ὅτε τὸ τῦ Ὠρίωνος· ὐ τῇ φύσει ἑτέρων παρὰ τὰ ἕτερα γράμματα προκρινομένων, τῶν δὲ καιρῶν τῦτο ποιεῖν ἀναγκαζόντων· ὕτω καὶ τοῖς μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας πράγμασιν ὐ φυσική τις γίνεται ἑτέρων παρ᾽ ἕτερα πρόκρισις, κατὰ περίστασιν δὲ μᾶλλον. [P] ἀλλὰ γὰρ ἐκ τύτων ἀσυμφώνυ δειχθείσης καὶ ὑποδειγματικώτερον τῆς περὶ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, ἔτι δὲ ἀδιαφόρων προλήψεως, δεήσει λοιπὸν καὶ τῶν παρὰ τοῖς Σκεπτικοῖς εἰς τὸ προκείμενον λεγομένων ἐφάπτεσθαι. εἰ τοίνυν ἔστι τι φύσει ἀγαθὸν, καὶ ἔστι τι φύσει κακὸν, τῦτο ὀφείλει κοινὸν εἶναι πάντων, [Q] καὶ πᾶσιν ὑπάρχειν ἀγαθὸν ἢ κακόν. ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ φύσει ἀλεαντικὸν καθεστὼς, πάντας ἀλεαίνει, καὶ ὐχ ὓς μὲν ἀλεαίνει, ὓς δὲ ψύχει· καὶ ὃν τρόπον ἡ χιὼν ψύχυσα, ὐχὶ τὺς μὲν ψύχει, τὺς δὲ ἀλεαίνει, πάντας δ᾽ ὁμοίως ψύχει· ὕτω τὸ φύσει ἀγαθὸν, πᾶσιν ὀφείλει τυγχάνειν ἀγαθὸν, καὶ ὐχὶ τοῖς μὲν ἀγαθὸν, τοῖς δ᾽ ὐκ ἀγαθόν. παρὸ καὶ ὁ Πλάτων [R] συνιστὰς ὅτι φύσει ἀγαθόν ἐστιν ὁ Θεὸς, ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐπικεχείρηκεν. ὡς γὰρ θερμῦ φησιν ἴδιόν [S] ἐστι τὸ θερμαίνειν, καὶ ψυχρῦ ἴδιόν ἐστι τὸ ψύχειν, ὕτω καὶ ἀγαθῦ ἴδιόν ἐστι τὸ ἀγαθοποιεῖν. τἀγαθὸν δέ γε ὁ Θεός· ἴδιον ἄρα ἐστὶ Θεῦ τὸ ἀγαθοποιεῖν. ὥστε εἰ ἔστι τι φύσει ἀγαθὸν, τῦτο πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ἀγαθόν. καὶ εἰ ἔστι τι φύσει κακὸν, τῦτο πρὸς ἅπαντάς ἐστι κακόν. ὐδὲν δὲ κοινὸν πάντων ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ὡς παραστήσομεν. ὐκ ἄρα ἔστι τι φύσει ἀθαθὸν ἢ κακόν. ἤτοι γὰρ πᾶν τὸ ὑπό τινος δοξαζόμενον ἀγαθὸν, ῥητέον ταῖς ἀληθείαις ἀγαθὸν, ἢ ὐ πᾶν. καὶ πᾶν μὲν ὐ ῥητέον· εἰ γὰρ πᾶν τὸ ὑπό τινος δοξαζόμενον ἀγαθὸν, λέγοιμεν ἀγαθὸν, ἐπεὶ ταυτὸν ὑπὸ ἑτέρυ δοξάζεται κακὸν, καὶ ὑπὸ ἄλλυ ἀγαθὸν, καὶ ὑπὸ διαφέροντος δοξάζεται ἀδιάφορον, δώσομεν τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ἀδιάφορον ὑπάρχειν. οἷον τὴν ἡδονὴν ὁ μὲν Ἐπίκυρος ἀγαθὸν εἶναί φησιν· ὁ δὲ εἰπὼν, μανείην μᾶλλον [T] ἢ ἡσθείην, κακόν· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἀδιάφορον καὶ ὐ προηγμένον. ἀλλὰ Κλεάνθης μὲν, μήτε κατὰ φύσιν αὐτὴν εἶναι, μήτε ἀξίαν ἔχειν αὐτὴν ἐν τῷ βίῳ· καθάπερ δὲ τὸ κάλ-

NOTÆ.

O τὸ τῦ Ἰωνος] In Herveti verſione male *Jovis* excuſum erat pro *Jonis*.

P κατὰ περίστασιν δὲ μᾶλλον] MS. Ciz. *κατὰ περίπτωσιν*, eodem ſenſu.

Q κοινὸν εἶναι πάντων] Confer Laërtium IX. 101. & noſtrum 3. Pyrrhon. Sect. 179. infra, Sect. 91.

R παρὸ καὶ ὁ Πλάτων] Ad eundem Platonis 2. de Rep. locum reſpiciens Porphyrius 2. de abſtinendo ab animantibus p. 201. ὔτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτὲ, ὔτε τὰ κακὸν ὠφελεῖ. ὐ γὰρ θερμότητος, ὥς φησι Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τῦ ἐναντίυ.

S ὡς γὰρ θερμῦ ἴδιον] Proclus lib. 1. in Timæum p. 111. ὡς ὁ ἥλιος ἐν ὅσῳ ἐστὶ, πάντα καταλάμπει (ita leg. pro καταλιμπάνει) καὶ τὸ πῦρ θερμαίνει, ὕτω καὶ τὸ ἀεὶ ὂν ἀγαθὸν ἀεὶ βύλεται τὰ ἀγαθά. Salluſtius de Diis c. 7. ὥσπερ ἡλίῳ μὲν καὶ πυρὶ συνυφίσταται φῶς &c. Dionyſius quem Areopagitam appellant, c. 4. de divinis nominibus: ὥσπερ ὁ καθ᾽ ἡμᾶς ἥλιος ὐ λογιζόμενος ἢ προαιρύμενος, ἀλλ᾽ αὐτῷ τῷ εἶναι, φωτίζει πάντα, ὕτω δὴ καὶ τἀγαθὸν ὑπὲρ ἥλιον, αὐτῇ τῇ ὑπάρξει πᾶσι τοῖς ὖσιν ἀναλόγως ἐφίησι τὰς τῆς ὅλης ἀγαθότητος ἀκτῖνας.

T μανείην μᾶλλον] Philoſophi Cynici Antiſthenis dictum, quod neſcio quare tanquam verſum ſive partem carminis acceperint cum Herveto editores. Idem dictum laudat noſter 3. Pyrrhon. Sect. 181. ubi vide ſi placet quæ annotavi. Simile eſt illud Friderici III. Imperatoris apud Æneam Sylvium p. 476. Opp. malle ſe febri teneri quam ſaltationi operam dare.

λυντρον κατὰ φύσιν μὴ εἶναι. ὁ δὲ Ἀρχέδημος [u] κατὰ φύσιν μὲν εἶναι, ὡς τὰς ἐν μασχάλῃ τρίχας, ὐχὶ δὲ καὶ ἀξίαν ἔχειν. Παναίτιος δὲ τινὰ μὲν κατὰ φύσιν ὑπάρχειν, τινὰ δὲ παρὰ φύσιν. εἰ δὴ τοίνυν πᾶν τὸ τινὶ φαινόμενον ἀγαθὸν, τῦτο πάντως ἐςὶν ἀγαθὸν, ἐπεὶ ἡ ἡδονὴ τῷ μὲν Ἐπικύρῳ φαίνεται ἀγαθὸν, τινὶ δὲ τῶν Κυνικῶν κακὸν, τῷ δ' ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀδιάφορον, ἔςαι ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν ἅμα καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον. ὐχὶ δέ γε δύναται τῇ φύσει τὸ αὐτὸ τὰ ἐναντία τυγχάνειν, ἀγαθὸν ἅμα καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον. ὐκ ἄρα πᾶν τὸ τινὶ φαινόμενον ἀγαθὸν ἢ κακὸν, τῦτο ῥητέον εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν. εἰ δὲ τὸ τινὶ φαινόμενον ἀγαθὸν, καὶ πάντη ἐςὶν ἀγαθὸν, ὀφείλομεν καταληπτικοὶ εἶναι, [X] καὶ διακρίνειν δύνασθαι τὴν ἐν τοῖς δοξαζομένοις ἀγαθοῖς διαφοράν· ὥςτε λέγειν, τὸ μὲν τῷδε δοξαζόμενον [Y] ἀγαθὸν, ταῖς ἀληθείαις εἶναι ἀγαθόν· τὸ δὲ τῷδε δοξαζόμενον μὲν ἀγαθὸν, ὐκ ἔςι δὲ τῇ φύσει ἀγαθόν. ἤτοι ὖν δι' ἐναργείας ταύτην τὴν διαφορὰν λαμβάνεσθαι συμβέβηκεν, ἢ διὰ λόγυ τινός. ἀλλὰ δι' ἐναργείας, ἀμήχανον. πᾶν γὰρ τὸ δι' ἐναργείας προςπίπτον, κοινῶς τε καὶ συμφώνως λαμβάνεσθαι πέφυκεν ὑπὸ τῶν ἀπαραποδίςυς ἐχόντων τὰς ἀντιλήψεις· ὡς παρὸν ἰδεῖν ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν φαινομένων. ὐχὶ δέ γε συμφώνως τὸ αὐτὸ πᾶσιν ἀγαθὸν εἶναι λέγεται· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρετὴ καὶ τὸ μετέχον ἀρετῆς, τοῖς δὲ ἡδονὴ, τοῖς δὲ ἀλυπία, [Z] τισὶ δ' ἄλλο τι. ὐκ ἄρα ἐναργῶς προςπίπτει πᾶσι τὸ ὄντως ἀγαθόν. εἰ δὲ λόγῳ λαμβάνεται, ἐπεὶ ἕκαςος, πάντων τῶν κατὰ διαφόρυς αἱρέσεις κοσμυμένων ἴδιον ἔχει λόγον, καὶ ἄλλον μὲν Ζήνων, δι' ὗ τὴν ἀρετὴν ἀγαθὸν εἶναι δεδόξακεν· ἄλλον δ' Ἐπίκυρος, δι' ὗ τὴν ἡδονήν· ὐ τὸν αὐτὸν δὲ Ἀριςοτέλης, [A] δι' ὗ τὴν ὑγείαν· ἴδιον πάλιν ἕκαςος εἰσηγήσεται ἀγαθόν· ὅπερ ὐκ ἐν τῇ φύσει [B] ἀγαθὸν, ὐδὲ κοινὸν πάντων. τοίνυν ὐδέν ἐςι φύσει ἀγαθόν. εἰ γὰρ τὸ μὲν ἴδιον ἑκάςυ, ὐκ ἔςιν ἀγαθὸν πάντων, ὐδὲ φύσει· παρὰ δὲ τὸ ἴδιον ἑκάςυ ἀγαθὸν, ὐδέν ἐςι συμφώνως ἀγαθόν· ὐδέν ἐςιν ἀγαθόν. καὶ μὴν εἰ ἔςι τι ἀγαθὸν,

gmentum eſſe ſecundum naturam. Archedemus autem dicit eſſe quidem ſecundum naturam, ut pilos ſub ala, non habere autem dignitatem & exiſtimationem. At Panætius aliqua eſſe ſecundum naturam, aliqua præter naturam. 74. Si ergo quidquid cuilibet videtur bonum, id omnino eſt bonum: quoniam voluptas Epicuro quidem videtur bonum, alicui autem Cynico malum, Stoico indifferens, erit voluptas ſimul bonum & malum & indifferens. Neutiquam vero idem natura ſimul eſſe poteſt contraria hæc, bonum malum & indifferens. Non ergo quidquid cuilibet videtur bonum aut malum, id dicendum eſt eſſe bonum aut malum. 75. Si autem quod alicui videtur bonum, eſt etiam omnino bonum: debemus eſſe præditi vi comprehendendi, & poſſe diſcernere differentiam in iis quorum ſuſcipitur opinio: Ut dicamus id quod iſte opinatur bonum, eſſe re vera bonum: quod autem ille opinatur bonum, non eſſe natura bonum. 76. Aut ergo per evidentiam evenit hanc capi differentiam, aut per aliquam rationem. Sed fieri quidem non poteſt ut capiatur per evidentiam. Quidquid enim incurrit per evidentiam, communiter & uno eodemque conſenſu capitur, ab iis qui minime impeditas habent apprehenſiones: ut licet videre in omnibus fere quæ apparent. Non autem communi conſenſu idem dicitur eſſe bonum omnibus: ſed aliis quidem virtus & quod eſt ejus particeps, aliis vero voluptas, aliis doloris vacuitas, aliis aliquid aliud. Non ergo evidenter incurrit in omnes quod vere eſt bonum. 77. Si autem capitur ratione, quoniam unusquiſque eorum omnium qui de diverſis ſectis gloriantur, propriam habet rationem: & aliam quidem Zeno, qua virtutem eſſe bonum eſt opinatus: aliam Epicurus, qua voluptatem: non eandem Ariſtoteles, qua ſanitatem: rurſus unusquiſque proprium bonum adducet, quod non eſt natura bonum, neque commune omnium. 78. Nullum ergo eſt natura bonum. Si enim quod eſt uniuscujusque proprium, non eſt bonum omnium, neque natura: præter proprium autem uniuscujusque bonum, nullum eſt communi ſenſu bonum: nullum eſt bonum. 79. Præterea ſi eſt aliquod bonum,

NOTÆ.

U Ἀρχέδημος] Stoicus & ipſe celebris, ut Cleanthes & Panætius. Vide quæ de illo lib. 3. Bibl. Græcæ cap. 15. Quoniam vero inter præcipua Stoicorum ſcita, *naturæ convenienter vivere*, vide Lipſium lib. 2. manuduct. diſſ. 14. hinc in examine bonorum & malorum hoc inprimis eorum intererat inquirere quid eſſet vel quatenus quodque eſſet conveniens naturæ, idque quod ad voluptatem quidem attinet, uberius fecerat Chryſippus, Stoicus & ipſe, libro περὶ ἡδονῆς, cujus meminit Laërtius VII. 103.

X ὀφείλομεν καταληπτικοὶ εἶναι] Si non quod cuivis, ſed quod alicui videtur bonum, id omnino & vere bonum eſt, oportet inprimis facultate præditum eſſe dignoſcente quisnam ille aliquis ſit, cujus judicium inter tot alios ſequi ſine errore liceat.

Y τὸ δὲ τῷδε δοξαζόμενον] Alius Codex δοξάζεται, cui bene reſpondet mox ὐκ ἔςι δὲ, alias leg. ὐκ ἔτι.

Z τοῖς δὲ ἀλυπία] Supra, Sect. 36.

A Ἀριςοτέλης] Hic bonum quidem, ſed nec ſolum nec primum habet valetudinem corporis, ut de Peripateticis notavit noſter Sect. 51. hujus libri.

B ὅπερ ὐκ ἐν τῇ φύσει] Fortaſſe Sextus ſcripſerat, ὐκ ἦν.

num, id propria ratione debet eſſe eligendum; quoniam quilibet homo eligit id aſſequi, ſicut etiam malum fugere. Nihil autem eſt eligendum propria ratione, ut eligendum, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliquod bonum. 80. Si enim eſt aliquid propria ratione eligendum, aut ipſum eligere eſt eligendum, aut aliquid præter hoc: ut eligere divitias eſt eligendum: aut ipſæ divitiæ ſunt eligendæ. 81. Et ipſum quidem eligere non eſt eligendum. Si enim eligere eſt eligendum propria ratione non debemus ſtudium ponere ut aſſequamur quod eligimus, ne ab eo excidamus, ut eligamus amplius; bibere, verbi gratia, aut comeſſe, ne quum biberimus aut comederimus, excidamus ab eo ut amplius velimus bibere aut comeſſe. Ita ſi eligere divitias aut ſanitatem eſt eligendum, non oporteret nos perſequi divitias aut ſanitatem: ne ea aſſecuti, ab eo excidamus ut eligamus amplius. 82. Perſequimur autem eorum conſecutionem: non eſt ergo eligendum eligere, ſed potius fugiendum. Et quomodo is qui amat, ſtudet ut potiatur ea quam amat, ut fugiat eam quæ eſt in amando moleſtiam: & ſitiens feſtinat bibere, ut fugiat tormentum ſitis; ita qui in eligendis divitiis moleſtia in eligendo afficitur, properat aſſequi divitias, ut liberetur ab eo ut amplius eligat. 83. Si eſt autem aliquid aliud eligendum quam ipſum eligere, aut eſt ex iis quæ ſunt a nobis ſeparata, aut ex iis quæ ſunt in nobis. Et, ſi eſt quidem a nobis ſeparatum & extra, aut aliquid in nos ab eo accidit, aut nihil accidit. Verbi gratia ab amico, aut a viro bono, aut a filio, aut ab aliquo alio ex iis quæ extra dicuntur eſſe bona, aut accidit aliqua in nos ab eo motio, aut aliquis gratus & acceptus ſtatus, & bona affectio: aut nihil accidit ejusmodi: neque ſumus in differenti motione quando amicum exiſtimamus eligendum aut filium. 84. Et, ſi nihil quidem omnino in nos exiſtit hujusmodi: neque erit omnino quod extra eſt nobis eligendum. Quomodo enim ejus ad quod nulla motione afficimur, fieri poteſt ut faciamus electionem? 85. Nam alioqui ſi delectabile quidem intelligitur ex eo quod nos ab ipſo delectemur: moleſtum autem ex eo quod moleſtia afficiamur: bonumque, nempe *ἀγαθὸν, ἀπὸ τȣ̃ ἄγασθαι*, id eſt ab eo quod laudamas & admiramur: ſequitur ut a quo nobis non ingeneratur

τȣ̃το κατὰ τὸν ἴδιον λόγον αἱρετὸν ὀφείλει τυγχάνειν· ἐπεὶ ϖᾶς ἄνθρωπος αἱρεῖται τȣ́τȣ τυγχάνειν, ὥσπερ καὶ τὸ κακὸν φυγεῖν. ȣ̓δὲν δέ γε αἱρετόν ἐςι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ὡς αἱρετὸν, καθάπερ δείξομεν· ȣ̓κ ἄρα τί ἐςιν ἀγαθόν. εἰ γάρ ἐςι τι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον αἱρετὸν, ἤτοι αὐτὸ τὸ αἱρεῖσθαι [C] αἱρετόν ἐςιν, ἢ ἕτερόν τι ϖαρὰ τȣ́τῳ· οἷον τὸ αἱρεῖσθαι τὸν ϖλȣ̃τον, αἱρετόν ἐςιν, ἢ αὐτὸς ὁ ϖλȣ̃τος αἱρετός ἐςι. καὶ αὐτὸ μὲν τὸ αἱρεῖσθαι ȣ̓κ ἂν εἴη αἱρετόν. εἰ γὰρ αἱρετόν ἐςι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τὸ αἱρεῖσθαι, ȣ̓κ ὀφείλομεν σπȣδάζειν τυχεῖν ȣ̃περ αἱρȣ́μεθα, ἵνα μὴ ἐκπέσωμεν τȣ̃ ἔτι αἱρεῖσθαι, ὥσπερ γὰρ τὸ ϖίνειν ἢ ἐσθίειν· [D] ἵνα μὴ ϖιόντες ἢ φαγόντες ἐκπέσωμεν τȣ̃ ἔτι θέλειν τὸ ϖίνειν ἢ ἐσθίειν· ȣ̈τως εἰ τὸ αἱρεῖσθαι ϖλȣ̃τον ἢ ὑγείαν, αἱρετόν ἐςιν, ȣ̓κ ἐχρῆν ἡμᾶς διώκειν τὸν ϖλȣ̃τον ἢ τὴν ὑγείαν· ἵνα μὴ τυχόντες αὐτῶν, ἐκπέσωμεν τȣ̃ ἔτι αἱρεῖσθαι. διώκομεν δέ γε τὴν τεῦξιν αὐτῶν· ȣ̓κ ἄρα αἱρετόν ἐςι τὸ αἱρεῖσθαι· φευκτὸν δὲ μᾶλλον. καὶ ὃν τρόπον ὁ ἐρῶν σπεύδει τυχεῖν τῆς ἐρωμένης, ἵνα φύγῃ τὴν ἐν τῷ ἐρᾷν ὄχλησιν· καὶ ὡς ὁ διψῶν ἐπείγεται ϖιεῖν, ἵνα φύγῃ τὴν ἐν τῷ διψῆν βάσανον· [E] ὧδε καὶ ὁ ἐν τῷ αἱρεῖσθαι ϖλȣ̃τον, ὀχλȣ́μενος κατὰ τὸ αἱρεῖσθαι, ἐπείγεται τυχεῖν ϖλȣ́τȣ, ἵνα ἀπαλλαγῇ τȣ̃ ἔτι αἱρεῖσθαι. εἰ δ' ἕτερόν τι ἐςι [F] τὸ αἱρετὸν ϖαρ' αὐτὸ τὸ αἱρεῖσθαι, ἤτοι τῶν κεχωρισμένων ἐςὶν ἡμῶν, ἢ τῶν ϖερὶ ἡμᾶς. καὶ εἰ μὲν κεχώρισαι ἡμῶν, καὶ ἐκτός ἐςιν, ἤτοι συμβαίνει τι ϖερὶ ἡμᾶς ἐξ αὐτȣ̃, ἢ ȣ̓δὲν συμβαίνει· οἷον ἀπὸ τȣ̃ φίλȣ ἢ τȣ̃ σπȣδαίȣ ἀνθρώπȣ ἢ τέκνȣ, ἢ ἄλλȣ τινὸς τῶν ἐκτὸς εἶναι λεγομένων ἀγαθῶν· ἢ συμβαίνει τι ϖερὶ ἡμᾶς ἐξ αὐτȣ̃ κίνημα, καὶ ἀποδεκτὸν κατάςημα, καὶ ἀγαθὸν ϖάθος, ἢ ȣ̓δὲν συμβαίνει τοιȣ̃τον· ȣ̓δέ ἐσμεν ἐν διαφόρῳ κινήματι, ὅτε αἱρετὸν ἡγȣ́μεθα τὸν φίλον ἢ τὸ τέκνον. καὶ εἰ μὲν ȣ̓δὲν ἁπαξαπλῶς γίνεταί τι τοιȣ̃τον ϖερὶ ἡμᾶς, ȣ̓θ' ὅλως ἔςαι τὸ ἐκτὸς αἱρετὸν ἡμῖν. ϖῶς γὰρ ϖρὸς ὃ ȣ̓ κινητῶς διακείμεθα, [G] τȣ́τȣ οἷόν τε αἵρεσιν ϖοιεῖσθαι ἡμᾶς; καὶ γὰρ ἄλλως, εἴπερ τὸ μὲν χαρτὸν νενόηται ἐκ τȣ̃ χαίρειν ἡμᾶς ἀπ' αὐτȣ̃, τὸ δὲ λυπηρὸν, ἐκ τȣ̃ λυπεῖσθαι, τὸ δὲ ἀγαθὸν, ἐκ τȣ̃ ἄγασθαι· [H] ἀκολȣθήσει, ἐξ ȣ̃ μήτε χαρά τις ἡμῖν ἐγγίνεται, μήτε ἀγαςὴ διά-

N O T Æ.

C *ἤτοι αὐτὸ τὸ αἱρεῖσθαι*] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 183.

D *τȣ̃ ἔτι αἱρεῖσθαι, ὥσπερ γὰρ τὸ πίνειν ἢ ἐσθίειν·*] Hæc ita conjungenda ſunt, atque interpretanda ut in verſione expreſſi. Nam in editis per intempeſtivam diſpunctionem, ac ſi a vocula *ὥσπερ* nova inciperet periodus, ſenſus auctoris obſcuratus fuit atque perverſus, ut in Herveti quoque interpretatione licet animadvertere.

E *ἐν τῷ διψῆν βάσανον*] Nota *βάσανον* proprie dici de ſiti, ut Lucæ XVI. 23.

F *ἕτερόν τι ἐςι*] Ita MS. Ciz. pro *ἔτι*.

G *πῶς γὰρ, πρὸς ὃ ȣ̓ κινητῶς διακείμεθα*] Ita legere ſenſus poſtulat, licet in editis & MSS. deeſt negativa particula *ȣ̓*.

H *ἀγαθὸν ἐκ τȣ̃ ἄγασθαι*] Supra, Sect. 35. & 3. Pyrrhon. Sect. 184.

θεσις,

θεσις, μήτε ἀσμενιστόν τι κίνημα, ἐκ τούτου μηδὲ αἵρεσίν τινα ἐμφύεσθαι. εἰ δὲ γίνεταί τι περὶ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς, οἷον τοῦ φίλου ἢ τοῦ τέκνου, προσηνὲς κατάστημα καὶ ἀσμένιστον πάθος, ἔσται οὐ δι' αὐτὸν αἱρετὸν ὁ φίλος ἢ τὸ τέκνον, διὰ δὲ τὸ προσηνὲς τοῦτο κατάστημα καὶ ἀσμένιστον πάθος. ἀλλ' ἦν γε τὸ τοιοῦτο κατάστημα οὐκ ἐκτὸς, ἀλλὰ περὶ ἡμᾶς· οὐδὲν ἄρα τῶν ἐκτὸς, δι' αὐτὸ αἱρετόν ἐστιν ἢ ἀγαθόν. καὶ μὴν οὐδὲ τῶν περὶ ἡμᾶς ἐστι τὸ αἱρετὸν καὶ ἀγαθόν. ἤτοι γὰρ σωματικόν ἐστι [I] τοῦτο μόνον, ἢ ψυχικόν. ἀλλὰ σωματικὸν μὲν μόνον οὐκ ἂν εἴη· εἰ γὰρ σωματικὸν μόνον ὑποκέοιτο, οὐκέτι δὲ καὶ ψυχικὸν πάθος, ἐκφεύξεται τὴν γνῶσιν ἡμῶν, ψυχῆς γάρ ἐστι πᾶσα γνῶσις· καὶ ἴσον ἔσται τοῖς ἐκτὸς ὑποκειμένοις, καὶ μηδεμίαν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς συμπάθειαν. εἰ δὲ διατείνουσαν ἔχει τὴν εὐαρέστησιν εἰς ψυχὴν, ἔσται κατ' αὐτὴν αἱρετὸν καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ καθὸ ψιλῶς σωματικόν ἐστι κίνημα. πᾶν γὰρ αἱρετὸν, κατὰ αἴσθησιν ἢ νόησιν κρίνεται, οὐ κατ' ἄλογον σῶμα. ἀλλ' εἴγε τὸ αἱρετὸν λαμβάνουσα αἴσθησις ἢ διάνοια ψυχῆς, ἐστὶ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον· [K] οὐδὲν ἄρα τῶν περὶ σῶμα συμβαινόντων, δι' αὐτὸ [L] αἱρετόν ἐστι καὶ ἀγαθόν· ἀλλ' εἰ ἄρα τῶν περὶ ψυχὴν, ὃ πάλιν εἰς τὴν ἀρχῆθεν κυλίεται ἀπορίαν. [M] τῆς γὰρ ἑκάστου διανοίας ἀσυμφώνους ἐχούσης τὰς κρίσεις πρὸς τὴν τοῦ πέλας, ἀνάγκη ἕκαστον τὸ φαινόμενον αὐτῷ ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι. οὐκ ἦν δὲ τὸ ἑκάστῳ φαινόμενον ἀγαθὸν, φύσει ἀγαθόν. οὐδὲ ταύτῃ τοίνυν τί ἐστιν ἀγαθόν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ κακοῦ. δυνάμει γὰρ ἀποδέδοται τῇ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ζητήσει. πρῶτον μὲν ὅτι ἐπεὶ, τοῦ ἑτέρου ἀναιρουμένου, συναναιρεῖται καὶ τὸ ἕτερον, ἑκάτερον γὰρ κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ἕτερον σχέσιν νενόηται· εἶτα ἐπεὶ καὶ προηγουμένως [N] ἔνεστι τὸ τοιοῦτον, πάλιν ἐπὶ ἑνὸς ὑποδείγματος καταστήσασθαι τὸν λόγον· καθάπερ τῆς ἀφροσύνης, ἣν μόνην φασὶν εἶναι κακὸν [O] οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς. εἰ γὰρ φύσει κακόν ἐστιν ἡ ἀφροσύνη, δεήσει ὃν τρόπον τὸ θερμὸν [P] γνωρίζεται ὅτι θερμόν ἐστι φύσει, ἐκ τοῦ τοὺς προσπελάσαντας αὐτῷ θερμαίνεσθαι, καὶ τὸ ψυχρὸν, ἐκ τοῦ ψύχεσθαι· [Q] οὕτω καὶ τὴν ἀφροσύνην, φύσει κακὸν

lætitia ac delectatio, nec qua ad laudandam ac admirandam rem ducimur affectio, neque jucunda & libens aliqua motio, ex eo neque ingeneratur electio. 86. Si autem ab aliquo quod extra eſt, utpote amico aut filio, in nos fit jucunda aliqua conſtitutio, aut lubenter ſuſcepta affectio, erit non propter ſe eligendus amicus aut filius, ſed propter conſtitutionem hanc jucundam, lubenterque ſuſceptam affectionem. Sed erat quidem ejusmodi conſtitutio, non extra, ſed in nobis. Nihil ergo ex iis quæ ſunt extra, eſt propter ſe eligendum aut bonum. 87. Sed neque ex iis quæ ſunt in nobis, eſt eligendum aut bonum. Aut enim hoc eſt corporeum ſolum, aut animæ. Sed corporis quidem ſolum non fuerit: ſi enim ponatur ſolum corporis & non animæ, effugiet noſtram cognitionem, eſt enim omnis cognitio animæ: & erit par externis ſubjectis, & quæ nullam habent cum nobis conſenſionem. 88. Si autem habet aliquid jucundum & gratum quod pertingit usque ad animam, ex eo erit eligendum & bonum, non autem quatenus eſt ſolummodo motio corporea. Quidquid eſt enim eligendum, judicatur ſenſu aut intelligentia, non autem corpore experte rationis. Si ergo qui eligendum capit, ſenſus, aut animæ cogitatio, eſt ſecundum propriam rationem: nihil ergo ex iis quæ accidunt in corpore, eſt propter ſe eligendum aut bonum. 89. Si autem ſit ex iis quæ ſunt in anima, id rurſus devolvitur ad eam quæ ab initio fuit dubitationem. Nam quum uniuscujusque cogitatio habeat judicia quæ minime conveniunt cum cogitatione proximi, neceſſe eſt ut unusquisque exiſtimet id eſſe bonum quod ſibi videtur. Non eſt autem quod unicuique videtur bonum, natura bonum. Nec hac ergo ratione eſt aliquid bonum. 90. Eadem eſt ratio etiam de malo. In boni enim inquiſitione id vi ac poteſtate traditum eſt. Primum quidem, quoniam altero ſublato ſimul etiam tollitur alterum. utrumque enim intelligitur ex habitudine & relatione ad alterum. Deinde quoniam rurſus licet etiam directe uno exemplo confirmare quod volumus, ut inſipientiæ, quam ſolam eſſe malum dicunt Stoici. 91. Si enim natura malum eſt inſipientia, oportebit, quomodo calidum cognoſcitur eſſe calidum naturaliter, quod qui ad id acceſſerint, calefiant, & frigidum ex eo quod frigefiant: ita etiam inſipientiam ſi ſit natura malum, cognoſci

NOTÆ.

I *ἤτοι γὰρ σωματικὸν*] Sect. 185. ejusdem tertii Pyrrhon. libri.

K *κατὰ τὸν ἴδιον λόγον*] Supra, Sect. 79. ſeq.

L *δι' αὐτὸ*] Ita MS. Ciz. pro *δι' αὐτό*. Sed paſſim hæc promiſcue ponuntur.

M *τὴν ἀρχῆθεν ἀπορίαν*] Supra, Sect. 77. hujus libri.

N *προηγουμένως*] Directe, primario, vide ad 1. contra Phyſ. Sect. 390.

O *μόνην εἶναι κακὸν*] Vide Lipſium lib. 3. manuduct. diſſ. 20.

P *ὃν τρόπον τὸ θερμὸν*] Supra, Sect. 69.

Q *ἐκ τοῦ ψύχεσθαι*] Ita recte Ciz. pro *ἐκ τοῦ τοὺς*.

ex eo quod male afficiantur. Aut ergo qui dicuntur inſipientes, male afficiuntur ab inſipientia, aut ſapientes. 92. Sed ſapientes quidem non male afficiuntur, ſunt enim extra inſipientiam: a malo autem quod eis non adeſt, ſed eſt ab eis ſeparatum, male affici non potuerint. Si autem inſipientes male afficit inſipientia, aut quum manifeſta ipſis eſt, male eos afficit, aut latens & non evidens. 93. Et latens quidem & non evidens minime eos male afficit: Nam ſi eos lateat nec ſit evidens, non eſt malum illis, nec fugiendum. Sed quomodo moleſtiam quæ non apparet, & dolorem qui eſt inſenſilis, non fugit nec eo perturbatur quiſpiam: ita etiam inſipientiam quæ non eſt ſuſpecta & non apparet, nemo vitabit ut malum. 94. Si autem manifeſte & evidenter ab eis cognoſcitur, & eſt natura malum, deberent inſipientes eam fugere tanquam natura malum. Inſipientes autem non fugiunt tanquam malum evidens, id quod ab aliis dicitur deſipere: Sed unuſquiſque ſuum amplectitur judicium, ejus autem qui contra ſentit, judicium vituperat. 95. Quamobrem nec inſipientibus eſt evidens inſipientia tanquam natura malum. Quo fit, ut ſi neque ſapientes male afficiuntur ab inſipientia, neque ea inſipientibus res eſt fugienda, dicendum ſit inſipientiam non eſſe natura malum. Quod ſi non eam, neque aliquid aliud ex malis quæ dicuntur. 96. Solent autem ex ſecta Epicuri occurrentes ad has dubitationes, dicere, quod naturaliter & abſque ullo magiſtro animal fugit dolorem, perſequiturque voluptatem. Quum primum enim eſt natum, & necdum ſervit opinionibus, pulſum inſueto frigore aëris, flet & lamentatur. Si autem naturaliter quidem appetit voluptatem, declinat autem dolorem, eſt ei aliquid natura fugiendum, nempe labor ac dolor: & eligendum, voluptas. 97. Non animadverterunt autem qui hæc dicunt, quod etiam viliſſimis & abjectiſſimis animalibus de bono impertiunt. Illis enim voluptatis magna eſt participatio. Deinde quod neque omnino fugiendus eſt labor. Labore enim melius ſe habet ſanitas,

ὑπάρχουσαν, γνωρίζεσθαι ἐκ τοῦ κακοῦσθαι. ἤτοι οὖν οἱ λεγόμενοι ἄφρονες, κακοῦνται ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης, [R] ἢ οἱ φρόνιμοι. ἀλλ' οἱ μὲν φρόνιμοι οὐ κακοῦνται· ἐκτὸς γάρ εἰσι τῆς ἀφροσύνης, ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ παρόντος αὐτοῖς κακοῦ ἀλλὰ κεχωρισμένου, οὐκ ἂν κακωθεῖεν. εἰ δὲ τοὺς ἄφρονας κακοῖ ἡ ἀφροσύνη, ἤτοι πρόδηλος αὐτοῖς οὖσα κακοῖ αὐτοὺς, ἢ ἄδηλος. καὶ ἄδηλος μὲν οὐδαμῶς· εἰ γὰρ ἄδηλός ἐστιν αὐτοῖς, οὐδὲ κακὸν οὐδὲ φευκτόν ἐστιν αὐτοῖς. [S] ἀλλ' ὡς τὴν μὴ φαινομένην λύπην καὶ ἀνεπαίσθητον ἀλγηδόνα, οὔτ' ἐκφεύγει τις, οὔτε ταράσσεται· [T] ὧδε καὶ τὴν ἀνυπόπτωτον [U] ἀφροσύνην καὶ τὴν ἀδηλουμένην, οὐδεὶς ὡς κακὸν περιστήσεται. εἰ δὲ προδήλως αὐτοῖς γινώσκεται, καὶ ἐστι φύσει κακὸν, ὤφειλον οἱ ἄφρονες φεύγειν αὐτὴν ὡς φύσει κακόν. οὐχὶ δέ γε οἱ ἄφρονες τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ἀφραίνειν, ὡς πρόδηλον κακὸν φεύγουσιν· ἀλλ' ἕκαστος τὴν μὲν ἰδίαν κρίσιν ἀποδέχεται, τὴν δὲ τοῦ τὸ ἐναντίον δοξάζοντος, κακίζεται. ὥστ' οὐδὲ πρόδηλός ἐστι τοῖς ἄφροσιν, ὡς φύσει κακὸν, ἡ ἀφροσύνη. ὅθεν εἴπερ οὔτε οἱ φρόνιμοι κακοῦνταί τι πρὸς τῆς ἀφροσύνης, οὔτε τοῖς ἄφροσι φευκτόν ἐστιν ἡ ἀφροσύνη, ῥητέον μὴ εἶναι φύσει κακὸν τὴν ἀφροσύνην. εἰ δὲ μὴ ταύτην, οὐδ' ἄλλο τι τῶν λεγομένων κακῶν. ἀλλ' εἰώθασί τινες τῶν ἀπὸ τῆς Ἐπικούρου αἱρέσεως, [X] πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπορίας ἀπαντῶντες, λέγειν, ὅτι φυσικῶς καὶ ἀδιδάκτως τὸ ζῶον φεύγει μὲν τὴν ἀλγηδόνα, διώκει δὲ τὴν ἡδονήν. γεννηθὲν γοῦν καὶ μηδέπω τοῖς κατὰ δόξαν [Y] δουλεῦον, ἅμα τῷ ῥαπισθῆναι ἀσυνήθει ἀέρος ψύξει, ἔκλαυσέ τε καὶ ἐκώκυσεν. [Z] εἰ δὲ φυσικῶς ὁρμᾷ μὲν πρὸς ἡδονὴν, ἐκκλίνει δὲ τὸν πόνον, φύσει φευκτόν τι ἐστὶν αὐτῷ ὁ πόνος, καὶ αἱρετὸν ἡ ἡδονή. οὐ συνεῖδον δὲ οἱ ταῦτα λέγοντες, τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι καὶ τοῖς ἀτιμοτάτοις ζώοις μεταδιδόασι τἀγαθοῦ· πολλὴ γὰρ μετουσία κἀκείνοις ἐστὶν ἡδονῆς. εἶθ' ὅτι οὐδὲ τὸ καθάπαξ φευκτόν ἐστιν ὁ πόνος. καὶ γὰρ πόνῳ πραΰνεταί πως καὶ ὑγεία, [A]

NOTÆ.

R ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης] MS. Savil. ἀπό.

S οὐδὲ κακὸν, οὐδὲ φευκτόν ἐστιν αὐτοῖς] Ita MSS. Savil. & Ciz. nam in editis verba οὐδὲ κακὸν deerant. Spectat huc Wilhelmi Templei dictum quod memini me legere in poſtumis ejus opuſculis: *a fool, happier in thinking well of him ſelf, than a wiſe man in others thinking well of him.*

T οὔτε ταράσσεται] Ita leg. pro vitioſo παράσσεται.

U ἀνυπόπτωτον] Ciz. ἀνύποπτον, ut interpres.

X τῶν ἀπὸ τῆς Ἐπικούρου αἱρέσεως] Jam omittit de inſipientia vitiorum matre dicere quam ſolam pro malo Stoici habuerunt: convertitque ſe ad ſententiam Epicuri, cui ſummum malum dolor, quod probare ſolebat ex eo, quoniam a natura edoctæ animantes illum univerſæ fugiunt. Vide Laërtium X. 137. Ciceronem lib. 1. de finibus cap. 9. & noſtrum 3. Pyrrhon. Sect. 194. Ut contra ſectantur voluptatem eædem animantes omni ſtudio. Lucretius lib. 1. verſ. 14.

Inde feræ pecudes perſultant pabula læta
Et rapidos tranant amneis, ita capta lepore
Illecebriſque tuis omnis natura animantum
Te ſequitur cupide quo quamque inducere pergis &c.

Y μηδέπω τοῖς κατὰ δόξαν] Articulum τοῖς e MSS. Savil. & Ciz. reſtitui. Quod vero hoc loco Sextus ait de opinione, ad hominem ſpeciatim pertinet, quem ait jam a teneris dolorem ut ſummum malum quantum poſſit a ſe repellere, *idque facere*, ut eſt apud Ciceronem loco jam laudato, *nondum depravatum* (opinionibus nimirum,) *ipſa natura incorrupte atque integre judicante.*

Z ἐκώκυσεν] Recte ita editi, nam MS. Savil. perperam, ἐκώλυσεν.

A καὶ γὰρ πόνῳ πραΰνεταί πως καὶ ὑγεία] Ita leg. pro πραΰνεται πόνος, quæ verba in Ciz. plane deſiderantur.

ἔτι

ἔτι δὲ ῥῶσις καὶ θρέψις γίνεται [B] σωμάτων διὰ πόνων. τέχνας τε καὶ ἐπιστήμας τὰς ἀκριβεστάτας ἀναλαμβάνουσιν ἄνδρες, οὐ χωρὶς πόνου. ὥστ᾽ οὐ πάντως φύσει φευκτὸν ὁ πόνος. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ δοκοῦν ἡδὺ φύσει, πάντως αἱρετόν. πολλάκις γοῦν τὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐμπέλασιν ἡστικῶς ἡμᾶς διατιθέντα, ταῦτα ἐκ δευτέρου, [C] καίπερ ὄντα τὰ αὐτὰ, ἀηδῆ νομίζεται· ὡς ἂν, τοῦ ἡδέος οὐ φύσει ὄντος τοιούτου, ἀλλὰ παρὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις, ὁτὲ μὲν οὕτως, ὁτὲ δ᾽ ἐκείνως κινοῦντος ἡμᾶς. ναί. ἀλλὰ καὶ οἱ μόνον τὸ καλὸν [D] ἀγαθὸν δοξάζοντες, δείκνυσθαι νομίζουσιν, ὅτι φύσει τοῦτο αἱρετόν ἐστι καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων. ὁρῶμεν γὰρ, φασὶν, ὡς τινὰ γενναῖα ζῶα, καθάπερ ταῦροι [E] καὶ ἀλεκτρυόνες, [F] ἅπερ μηδεμιᾶς αὐτοῖς ὑποκειμένης τέρψεως καὶ ἡδονῆς, διαγωνίζεται μέχρι θανάτου. [G] καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ οἱ ὑπὲρ πατρίδος ἢ γονέων ἢ τέκνων εἰς ἀναίρεσιν ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες, οὐκ ἄν ποτε τοῦτ᾽ ἐποίουν, μηδεμιᾶς αὐτοῖς ἐλπιζομένης μετὰ θάνατον [H] ἡδονῆς, εἰ μὴ φυσικῶς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τούτους τε καὶ πᾶν τὸ γενναῖον ἀεὶ ζῶον, ἐπεσπᾶτο πρὸς τὴν αὐτοῦ αἵρεσιν. λέληθε δὲ καὶ τούτους, ὅτι τελέως ἐστὶν εὔηθες τὸ νομίζειν τὰ προειρημένα τῶν ζώων, ἐννοίᾳ τἀγαθοῦ μέχρι τῆς ὑστάτης ἀναπνοῆς διαγωνίζεσθαι. αὐτῶν γὰρ πάρεστιν ἀκούειν λεγόντων, ὅτι ἡ φρονίμη διάθεσις μόνη βλέπει τὸ καλόν τε καὶ ἀγαθόν· ἡ δὲ ἀφροσύνη τυφλώττει περὶ τὴν τούτου διάγνωσιν. ὅθεν καὶ ὁ ἀλεκτρυὼν καὶ ὁ ταῦρος μὴ μετέχοντα τῆς φρονίμης διαθέσεως, οὐκ ἂν βλέποι τὸ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. ἄλλως τε, εἰ ἔστι τι περὶ οὗ διαγωνίζεται ταῦτα τὰ ζῶα μέχρι θανάτου, τοῦτο οὐκ ἄλλο τι ἐστὶν ἢ τὸ νικᾶν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι. [I] ἔσθ᾽ ὅτε δὲ τὸ νικᾶσθαι καὶ τὸ ὑποτάσσεσθαι κάλλιόν ἐστιν, ὅπου γε ἑκάτερόν ἐστιν ἀδιάφορον. οὐ τοίνυν φύσει

roboranturque & aluntur corpora laboribus. Artes etiam accuratiſſimasque ſcientias non absque labore accipiunt homines. Quamobrem labor non eſt omnino fugiendus natura. 98. Sed neque quod natura videtur jucundum, eſt omnino eligendum. Sæpe quidem certe accidit ut quæ nos primo occurſu voluptate affecerant, ea ſecundo, etſi ſint eadem, injucunda exiſtimentur: utpote quod jucundum non ſit natura ejusmodi, ſed pro diverſis circumſtantiis nos aliquando quidem ſic, aliquando autem aliter moveat. 99. Sane quidem. Sed & qui ſolum honeſtum bonum opinantur, exiſtimant etiam a brutis oſtendi quod id ſit natura eligendum. Videmus enim, inquiunt, quod quædam generoſa animantia, ut tauri & galli, cum nulla eis voluptas & delectatio ſit propoſita, decertant usque ad mortem. 100. Ex hominibus quoque, qui pro patria, aut parentibus, aut liberis ſe ad mortem offerunt, hoc nunquam facerent, cum poſt mortem nulla ab ipſis ſperetur voluptas, niſi naturaliter honeſtum & bonum eos, & quodvis generoſum animal, ſemper attraheret ad ſe eligendum. 101. Sed hos quoque latet quod plane eſt inſipientis, exiſtimare prius dicta animantia, boni conſideratione mota, ad extremum usque ſpiritum decertare. Ipſos enim audire licet dicentes, quod ſola ſapiens affectio aſpicit bonum & honeſtum: inſipientia autem cœca eſt ad id diſcernendum. Quamobrem gallus & taurus qui ſapientis nihil habent affectionis, honeſtum & bonum non intuentur. 102. Et alioqui ſi eſt aliquid de quo usque ad mortem certant hæc animantia, id non eſt aliud quam vincere & præeſſe gregi. Aliquando autem vinci & ſubjici eſt pulchrius ac honeſtius, cum ſit utrunque eorum differens. Non eſt ergo

NOTÆ.

B *καὶ θρέψις γίνεται*] Deeſt *γίνεται* in Savil. & Ciz. ſalvoque ſenſu poteſt abeſſe.

C *ταῦτα ἐκ δευτέρου*] Ita recte MS. Ciz. pro *οὐ ταῦτα*. Etiam illud *οὐ* in Codice ſuo non legit Hervetus.

D *οἱ μόνον τὸ καλὸν*] Stoici. Vide Ciceronem paradoxo 1.

E *καθάπερ ταῦροι*] Caveæ in Circo, in qua tauri pugnare ſolebant, meminit Varro lib. 3. de re ruſtica cap. 5. Ovidius Metamorphoſ. XII. 102.

Haud ſecus exarſit quam circo taurus aperto.

Virgilius Æneid. XII. 716.

Cum duo converſis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt - - -
Quis pecori imperitet, quem tota armenta ſequantur.

Plinius VIII. 45. *Tauris in aſpectu generoſitas, torva fronte* - - *vidimus ex imperio* (ita Harduin. alii *de imperio*) *dimicantes* &c. Vide & Ælianum VI. 1. & quæ de taurorum pugna apud Madritenſes in foro majore quotannis ſolenniter a Rege & omnis conditionis hominibus ſpectari ſolita leguntur in illuſtris Aunoiæ deſcriptione itineris Hiſpanici part. 3. Epiſt. 10. Etiam Venetiis boalia ejusmodi, atque aliis quibusdam Italiæ locis celebrari, notavit Ulyſſes Aldrovandus de quadrupedibus biſulcis lib. 1. p. 136. edit. A. 1647. Quemadmodum olim ſolenni ritu obtinuiſſe in Ægypto apud Memphitas ſcribit Strabo lib. 17.

F *καὶ ἀλεκτρυόνες*] Exſtat galli gallinacei encomium diſertiſſima oratione deſcriptum a V. C. Petro Francio, quæ eſt inter ejus Orationes quarta, ubi *ἀλεκτρυομαχίαν*, qua Anglorum gens inclyta etiamnum delectatur, gallique pro gloria docertantis virtutem elegantibus coloribus depingit. E veteribus videndus Ælianus lib. 2. Var. c. 28.

G *διαγωνίζεται μέχρι θανάτου*] Plinius X. 21. Hiſt. de gallis: *dimicatione paritur hoc quoque inter ipſos, velut ideo tela agnata cruribus ſuis intelligentes, nec finis ſæpe commorientibus.* Quod ad phraſin attinet qua iterum utitur Sect. 102. ſimile illud Apoſtoli ad Hebr. XII. 4. *οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.* Alciphron Epiſt. p. 402. *καὶ δὴ μέχρι τινὸς ἀντέστην γενναίως.* Noſter infra, Sect. 101. *μέχρι τῆς ὑστάτης ἀναπνοῆς διαγωνίζεσθαι.* & Sect. 107. *μέχρι τελευτῆς ἀριστεύοντες.*

H *ἐλπιζομένης μετὰ θάνατον*] Non pauca in hanc ſententiam e veterum ſcriptis obſervarunt præclari viri Godfridus Olearius, eheu nuper acerbo fato ereptus nobis, in Exercitatione de morte non metuenda, & Tho. Bartholinus, fil. in libris tribus de cauſſis contemtæ a Danis adhuc Gentilibus mortis. Vide & noſtrum infra, Sect. 107.

I *ἡγεῖσθαι*] Virg. *Quis pecori imperitet quem tota armenta ſequantur.*

naturâ bonum, ſed indifferens victoria & principatus. 103. De cætero ſi dicant gallum aut taurum, aut aliquod aliud ex fortibus animalibus, honeſtum expetere, unde probant quod homo quoque id ſibi ſcopum proponit? Non enim eo quod oſtenderint illa hujus curam gerere, oſtenſum eſt hominem quoque eſſe talem. 104. Nam ſi, quoniam quædam ſunt animalia fortia, & quæ voluptatem quidem deſpiciunt, doloribus autem ſe offerunt & contra eos exſurgunt, dicitur etiam homo honeſti curam gerere: quoniam multa viciſſim ſunt animalia gulæ ventrique ſervientia, dicemus contra hominem magis amplecti voluptatem. 105. Si autem dicant eſſe quidem aliqua animantia voluptati dedita, hominem autem non eſſe omnino hujusmodi: nos quoque retorquentes dicemus, Non ſi aliqua animantia honeſtum perſequuntur naturali ratione, protinus homo quoque eum ſibi finem proponit. 106. Dicet autem alius quiſpiam, animantibus rem certamine dignam haberi victoriam & principatum propter ſe: homini autem non propter ſe, ſed propter conſequentem in anima delectationem & lætitiam, quæ eſt quædam grata & expetenda conſtitutio. Hocque eſſe magis exiſtimandum in hominibus, in quibus & honor & laus & dona & gloria, animum magis poſſunt delectare & gaudio perfundere: & ideo impellere ut adverſus aſpera & moleſta alacriter exſurgant. 107. Unde etiam qui ſe fortiter gerunt usque ad mortem, & ſe pro patria devovent & occidendos offerunt, propter hanc fortaſſe cauſam ſtrenue decertant & moriuntur. Nam etſi quando obeunt, vitam amittunt, attamen quando vivunt, gaudent & lætantur dum celebrantur laudibus. 108. Eſt autem veriſimile, nonnullos quoque eorum opinantes quod poſt mortem ſimiles eos laudes expectent, præviſam mortem eligere. Eſt etiam ſatis probabile, alios hoc pati, videntes quod in vita eſſent toleraturi perpeſſu longe difficiliora, ſi eſſent contemplaturi,

Raptari miſeras natas, natosque perire,
Affligi thalamos, proſterni dejicierque
In terram infantes, dum prælia triſtia miſcent.

109. Propter multas igitur rationes quidam glorioſam mortem malunt oppetere, & non quia honeſtum, quod adeo jactant Dogmatici, tantopere expetant & tanto ſtudio perſe-

ἀγαθόν ἐστιν, ἀλλ' ἀδιάφορον τὸ νικᾶν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι. ὥστε εἰ φαῖεν καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα ἢ ταῦρον, ἢ ἄλλο τι τῶν ἀλκίμων ζώων τοῦ καλοῦ ἐφίεσθαι, πόθεν ἔτι καὶ ὁ ἄνθρωπος [K] τοῦ αὐτοῦ στοχάζεται; οὐ γὰρ ἐν τῷ ἐκεῖνα δεῖξαι τούτου προνοούμενα, καὶ ὁ ἄνθρωπος τοιοῦτος ὢν δέδεικται. ἐπεί τοι εἰ ὅτι τινὰ τῶν ζώων ἄλκιμά ἐστι, καὶ καταφρονητικὰ μὲν τοῦ ἡδέος, κατεξαναστατικὰ [L] δὲ τῶν ἀλγηδόνων, λέγεται καὶ ὁ ἄνθρωπος [M] προνοεῖσθαι τοῦ καλοῦ· ἐπεὶ τὰ πολλὰ λίχνα ἐστὶ καὶ γαστρὸς ἥττονα, τοὔμπαλιν ἐροῦμεν καὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἡδέος μᾶλλον ἀντιποιεῖσθαι. εἰ δὲ λέγοιεν εἶναι μέν τινα ζῶα φιλήδονα, τὸν δ' ἄνθρωπον μὴ πάντως τοιοῦτον ὑπάρχειν, ἀναστρέψαντες καὶ ἡμεῖς ἐροῦμεν, οὐκ εἴ τινα τῶν ζώων κατὰ φυσικὸν λόγον μεταδιώκει τὸ καλὸν, εὐθέως καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ αὐτοῦ στοχάζεται τέλους. ἄλλος δέ τις φήσει [N] περιμάχητον εἶναι τὸ νικᾶν, καὶ τὸ ἡγεῖσθαι τοῖς ζώοις δι' αὐτό· ἀνθρώπῳ δ' οὐ δι' αὐτὸ, διὰ δὲ τὴν ἐπακολουθοῦσαν αὐτῷ κατὰ ψυχὴν τέρψιν καὶ γῆθος, προσηνές τι τυγχάνον κατάστημα. καὶ μᾶλλόν γε τοῦτο ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶν ὑπολαβεῖν, ἐφ' ὧν καὶ τιμὴ καὶ ἔπαινος καὶ δωρεαὶ καὶ δόξαι, ἱκανά ἐστιν ἥδειν καὶ διαχεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο κατεξαναστατικὴν [O] αὐτὴν τῶν ὀχληρῶν ὑπάρχειν. ὅθεν καὶ οἱ μέχρι τελευτῆς ἀριστεύοντες, καὶ ὑπὲρ πατρίδος εἰς ἀναίρεσιν αὐτοὺς ἐπιδιδόντες, διὰ ταύτην ἴσως τὴν αἰτίαν ἐπάνδρως ἀγωνίζονται, καὶ θνήσκουσι. καὶ γὰρ εἰ τελευτῶσι καὶ τοῦ ζῆν μεθίστανται, ἀλλά τοι γε ὅτε ζῶσιν, ἥδονται καὶ γήθονται πρὸς τοὺς ἐπαίνους. εἰκὸς δ' ἐστιν ἐνίους αὐτῶν καὶ προσδοξάζοντας, ὅτι μετὰ τελευτὴν ὁμοίως αὐτοὺς ἔπαινος περιμένει, προὔπτον αἱρεῖσθαι θάνατον. οὐκ ἀπίθανον δ' ἄλλους τοῦτο πάσχειν, βλέποντας ὅτι δυσυπομένητα μᾶλλον αὐτοῖς ἔσται τὰ κατὰ τὴν ζωὴν, θεασαμένοις,

υἱάς τ' ὀλλυμένους, [P] ἑλκυσθείσας τε θύγατρας,
καὶ θαλάμους κεραϊζομένους, [Q] καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενά ποτι γαίῃ ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι.

διὰ πολλοὺς οὖν τρόπους τὸν μὲν ἐξ εὐκλείας τινὲς αἱροῦνται θάνατον, καὶ οὐ διὰ τὸ περισπούδαστον ἡγεῖσθαι τὸ παρά τισι τῶν Δογματικῶν θρυλλούμενον

NOTÆ.

K πόθεν ἔτι καὶ ὁ ἄνθρωπος] Sic emendatum in Savil. pro πόθεν ὅτι.

L κατεξαναστατικὰ] Vide quæ dixi ad lib. 2. contra Logicos, Sect. 158. ubi occurrit verbum κατεξαναστάντες. Simile verbum συνεξακολουθεῖν. Infra, Sect. 124.

M λέγεται καὶ ὁ ἄνθρωπος] Articulum ὁ revocavi ex MS. Ciz.

N ἄλλος δέ τις φήσει] Ita puto ſcripſiſſe Sextum pro φησί.

O κατεξαναστατικὴν] Ita recte editi, ut paullo ante, Sect. 104. Nam in Ciz. vitioſe κατεξαναστικήν.

P υἱάς τ' ὀλλυμένους] Ex Homeri Iliad. χ'. 62. Pro ἑλκυσθείσας Euſtathius legit ἑλκηθείσας. Mox pro ποτὶ γαίῃ, Codices Homeri habent προτὶ γαίῃ

Q θαλάμους κεραϊζομένους] Vide quæ notavi ad 2. Pyrrhon. Sect. 241.

καλόν.

καλόν. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτων, ἐπὶ τοσούτων ἠπορήσθω.

ΕΙ ΥΠΟΤΕΘΕΝΤΩΝ ΦΥΣΕΙ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΩΝ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΩΣ ΒΙΟΥΝ.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ μηδὲν εἶναι φύσει ἀγαθόν τε καὶ κακὸν, αὐτάρκως ἐσκεψάμεθα· νυνὶ δὲ ζητῶμεν καὶ εἰ συγχωρηθέντων αὐτῶν, δυνατόν ἐστιν εὐρόως [R] ἅμα καὶ εὐδαιμόνως βιοῦν. οἱ μὲν οὖν Δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων, οὐδ' ἄλλως φασὶν, ἢ οὕτως ἔχειν. ὁ γὰρ τυχὼν τοῦ ἀγαθοῦ, κατ' αὐτοὺς, καὶ ἐκκλίνων τὸ κακὸν, οὗτός ἐστιν εὐδαίμων· παρὸ καὶ ἐπιστήμην τινὰ περὶ τὸν βίον εἶναι λέγουσιν τὴν φρόνησιν, διακριτικὴν [S] μὲν οὖσαν τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περιποιητικὴν δὲ τῆς εὐδαιμονίας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σκέψεως μηδὲν εἰκῆ τιθέντες, ἢ ἀναιροῦντες, ἅπανθ' ὑπὸ [T] τὴν Σκέψιν εἰσάγοντες, διδάσκουσιν ὡς τοῖς μὲν φύσει ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑποστησαμένοις ἀκολουθεῖ τὸ κακοδαιμόνως βιοῦν· τοῖς δ' ἀοριστοῦσι καὶ ἐπέχουσι, ῥηΐστη βιοτὴ [U] πέλει ἀνθρώποισι. καὶ τοῦτο μάθωμεν ἂν μικρὸν ἄνωθεν προλαβόντες. πᾶσα τοίνυν κακοδαιμονία γίνεται διά τινα ταραχήν. ἀλλὰ καὶ πᾶσα ταραχὴ παρέπεται [X] τοῖς ἀνθρώποις, ἤτοι διὰ τὸ συντόνως τινὰ διώκειν, ἢ καὶ διὰ τὸ συντόνως τινὰ φεύγειν. διώκουσι δέ γε συντόνως πάντες ἄνθρωποι τὸ δοξαζόμενον αὐτοῖς ἀγαθὸν, καὶ φεύγουσι τὸ ὑποσταθὲν κακόν. πᾶσα ἄρα κακοδαιμονία γίνεται, παρὰ τὸ τἀγαθὰ μὲν διώκειν, ὡς ἀγαθά· τὰ δὲ κακὰ φεύγειν ὡς κακά. ἐπεὶ οὖν ὁ Δογματικὸς πεπίστευκεν ὅτι τόδε ἐστὶ φύσει ἀγαθὸν, καὶ τόδε [Y] ἐστὶ φύσει κακὸν, ἀεὶ τὸ μὲν διώκων, τὸ δὲ φεύγων, καὶ διὰ τοῦτο ταραττόμενος, οὐδέποτε εὐδαιμονήσει. ἤτοι γὰρ πᾶν ὃ διώκει τις, τοῦτ' εὐθὺς καὶ τῇ φύσει ἀγαθόν ἐστι· καὶ πᾶν ὃ φεύγει τις ὡς φευκτὸν, τοῦτο τῷ ὄντι τοιοῦτόν ἐστιν· ἤ τι τῶν διωκομένων ἐστὶν αἱρετὸν, καὶ οὐ πᾶν, καὶ τὶ τῶν φευγομένων, φευκτόν· ἢ ἐν τῷ πρός τι πως ἔχειν ἐστὶ ταῦτα. καὶ ὡς μὲν πρὸς τόνδε [Z] τόδ' ἐστὶν αἱρετὸν, ἢ φευκτόν· ὡς δὲ πρὸς τὴν φύσιν τὴν τῶν πραγμάτων, οὔτε αἱρετόν ἐστιν, οὔτε φευκτόν· ἀλλὰ νυνὶ μὲν αἱρετὸν, νυνὶ δὲ φευκτόν. εἰ μὲν οὖν πᾶν τὸ ὁπωσοῦν ὑπό τινος διωκόμενον, ὑπόθοιτό τις φύσει ἀγαθὸν, καὶ τὸ φευ-

quantur. Sed de his quidem hactenus ſit dubitatum.

IV. An Positis Natura Bonis Et Malis, Contingat Beate Et Feliciter Vivere.

110. Hactenus quod natura nihil ſit bonum & malum, ſatis diſputavimus. Nunc quæramus an etiam his conceſſis, fieri poſſit ut bene ac beate vivamus. Ac Dogmatici quidem Philoſophi, ita rem ſe habere, non aliter, affirmant. Qui enim, ut ipſi volunt, bonum eſt aſſecutus, & malum declinat, is eſt felix ac beatus: quandoquidem vitæ recte agendæ ſcientiam dicunt eſſe prudentiam, quæ bona & mala diſcernit, ac conciliat beatitudinem. 111. Sceptici autem nihil temere ponentes aut tollentes, & omnia conſiderantes, docent quod iis quidem qui natura bonum aut malum dari ſtatuunt, conſequens eſt ut miſere vivant & infeliciter: iis autem qui nihil definiunt, & cohibent aſſenſionem, *eſt felix longeque facillima vita.* 112. Hoc autem didicerimus, ſi rem paulo altius prius ſumpſerimus. Omnis ergo exiſtit infelicitas propter quandam perturbationem. Omnis autem hominibus obvenit perturbatio, aut propterea quod quædam intenſe & vehementer perſequantur, aut propterea quod vehementer & intenſe fugiant. 113. Vehementer porro & intenſe perſequuntur omnes homines id quod ipſi opinantur bonum, & fugiunt quod ſtatuunt eſſe malum. Omnis ergo ex eo exiſtit infelicitas, quod bona quidem perſequantur ut bona: mala autem fugiant ut mala. Quoniam ergo credit Dogmaticus, quod hoc quidem eſt natura bonum, illud vero malum, ſemper hoc quidem perſequens, illud vero fugiens, & ideo perturbatus, nunquam erit beatus. 114. Aut enim omne quidquid perſequitur quiſpiam, id ſtatim & natura eſt bonum, & quidquid fugit quiſpiam tanquam fugiendum, id re vera eſt ejuſmodi: aut aliquid eorum quæ perſequuntur homines eſt eligendum & non omne, & aliquid eorum quæ fugiuntur, eſt fugiendum. aut ſunt ea conditione ut referantur ad aliquid: & ut ad huncce illud quidem relatum, ſit eligendum aut fugiendum: ut ad rerum autem naturam, neque ſit eligendum, neque fugiendum: ſed nunc quidem eligendum, nunc vero fugiendum. 115. Atque ſi quidquid quiſpiam quomodocunque perſequitur, poſueris natura bonum, & quod

NOTÆ.

R εὐρόως] Omnibus bene & ex voto fluentibus. Stoici felicitatem ajebant eſſe εὔροιαν βίου, Supra, Sect. 31.

S τὴν φρόνησιν, διακριτικὴν] Contra Stoicos potiſſimum diſputat, φρόνησιν ejuſmodi jactantes vide 3. Pyrrhon. Sect. 240. & ad Laërtii VII. 92.

T ἅπανθ' ὑπὸ] Ita MS. Savil. pro ἅπαν.

U ῥηΐστη βιοτὴ] Ex Homeri Odyſſ. δ'. 565. Pulchre Sextus hoc loco exponit qua ratione Sceptici finem eſſe σκέψεως exiſtiment ἀταραξίαν, ſive εἰρηνικὸν βίον, ut infra Sect. 130. loquitur, & Sect. 160. τελειοτάτην εὐδαιμονίαν appellat. Adde Sect. 141. & quæ dixi ad 1. Pyrrhon. Sect. 25.

X παρέπεται] MS. Savil. παρέχεται.

Y καὶ τόδε] MS. Ciz. omiſſo καὶ ſcribit τὸ δέ.

Z ὡς μὲν πρὸς τόνδε] Ita MSS. Savil. & Ciz. pro ὡς μὲν πρὸς τόδε, quod poſſit referri ad τὶ, quod præceſſerat.

 fugit,

fugit, natura fugiendum, non vitalem ages vitam, ut qui neceſſe habeas idem ſimul perſequi & fugere. & perſequi quidem, quatenus nonnulli id eligendum exiſtimant: fugere autem, quatenus opinantur alii fugiendum. 116. Si autem non quidquid perſequuntur aut fugiunt nonnulli, dixeris eſſe eligendum aut fugiendum, ſed ex iis aliquid eſſe eligendum & aliquid fugiendum, vives quidem, ſed non vives abſque perturbatione. Perpetuo enim perſequens id quod natura opinatus es bonum, &, quod exiſtimaſti malum, fugiens, numquam liber eris a perturbatione. Sed & cum bonum nondum apprehenderis, propter aſſequendi deſiderium valde perturbaberis. & aſſecutus, propter nimiam lætitiam, aut propter ejus quod acquiſiiſti ſollicitam cuſtodiam numquam quieſces. 117. Eadem eſt etiam de malo ratio. Neque enim cum es a malo remotus, es expers curæ, cum de te ſatis ſumat ſupplicii quæ eſt in fugiendo & in cavendo perturbatio. Neque cum in malo es, umquam immunis es a tormento, inquirens & conſiderans *qui peſtem effugias miſerandam.* 118. Sin autem dixeris non eſſe aliquid magis natura eligendum quam fugiendum, neque magis fugiendum quam eligendum, cum unumquodque eorum quæ ſubjiciuntur, ad aliquid quodam modo ſe habeat ac referatur, & pro varietate temporum & circumſtantiarum nunc quidem ſit eligendum, nunc vero fugiendum: vives quidem beate & abſque ulla perturbatione, ut qui neque propter bonum tamquam bonum efferaris, neque propter malum dejiciaris, & quicquid neceſſitate evenit, magno & excelſo animo accipias: liber ab ea quæ eſt ex opinione moleſtia, per quam exiſtimatur aliquid adeſſe boni, aut mali. Hoc tibi aderit ex eo quod nihil opineris natura bonum aut malum. Non licet ergo beate vivere ei qui bona aut mala aliqua eſſe ſtatuerit. 119. Præterea id quoque quod eſt mali alicujus efficiens, omnino eſt etiam fugiendum ut malum: ut ſi dolor eſt malum, omnino id quoque quod eſt efficiens doloris, ſimul cum dolore ſtatuetur eſſe fugiendum: &, ſi mors eſt ex malis, erit id quoque quod morte afficit, ex malis & fugiendis. Ergo & communiter ſi malum eſt fugiendum, neceſſario id quoque quod eſt mali efficiens, erit fugiendum, malumque. 120. Quæ autem a nonnullis dicuntur

γόμενον φύσει φευκτὸν, ἀβίωτον ἕξει τὸν βίον, [A] ἀναγκαζόμενος τὸ αὐτὸ διώκειν ἅμα καὶ φεύγειν. καὶ διώκειν μὲν, ᾗ πρός τινων αἱρετὸν ὑπείληπται· φεύγειν δὲ, παρ᾽ ὅσον ἑτέροις φευκτὸν δεδόξασται. εἰ δὲ πᾶν μὲν τὸ διωκόμενον ἢ φευγόμενον, μὴ λέγοι αἱρετὸν καὶ φευκτόν· τὶ δὲ αὐτῶν αἱρετὸν καὶ τὶ φευκτόν· βιώσεται μὲν, οὐ χωρὶς δὲ ταραχῆς βιώσεται. διὰ παντὸς γὰρ τὸ δοξασθὲν αὐτῷ φύσει τυγχάνειν ἀγαθὸν διώκων, καὶ τὸ ὑποληφθὲν κακὸν περιϊστάμενος, οὐδέποτε ἀπαλλαγήσεται ταραχῆς. ἀλλὰ καὶ μήπω δραξάμενος τἀγαθοῦ, [B] διὰ τὴν τοῦ τυχεῖν ἐπιθυμίαν σφοδρῶς ταραχθήσεται· καὶ τυχὼν, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς, ἢ διὰ τὴν φρουρὰν τοῦ κτηθέντος, [C] οὐδέποτε ἠρεμήσει. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ κακοῦ. οὔτε γὰρ ὁ ἐκτὸς ὢν αὐτοῦ, ἀμέριμνός ἐστιν, ἱκανῶς ποινηλατούσης αὐτὸν τῆς τε κατὰ τὸ φεύγειν καὶ τῆς κατὰ τὸ προφυλάττεσθαι ταραχῆς· οὔτε ὁ ἐν αὐτῷ καθεστὼς, παῦλαν ἔχει τῶν βασάνων, σκεπτόμενος πῶς ἂν φύγοι [D] αἰπὺν ὄλεθρον. εἰ δὲ μὴ μᾶλλόν τις λέγει τι φύσει [E] αἱρετὸν ἢ φευκτὸν, μηδὲ μᾶλλον φευκτὸν ἢ αἱρετὸν, ἑκάστου τῶν ὑποπιπτόντων πρός τι πως ἔχοντος, καὶ κατὰ διαφέροντας καιροὺς, καὶ περιστάσεις, νυνὶ μὲν αἱρετοῦ καθεστῶτος, νυνὶ δὲ φευκτοῦ· βιώσεται μὲν εὐδαιμόνως καὶ ἀταράχως, μήτε ἐπ᾽ ἀγαθῷ ὡς ἀγαθῷ ἐπαιρόμενος, μήτε ἐπὶ κακῷ ταπεινούμενος· τὸ μὲν κατ᾽ ἀνάγκην συμβαῖνον, γενικῶς δεχόμενος· τοῦ δὲ κατὰ δόξαν ὀχληροῦ, καθ᾽ ἣν κακόν τι παρεῖναι ἢ ἀγαθὸν δοξάζεται, ἐλευθερούμενος. τοῦτο μὴν αὐτῷ παρέσται, ἐκ τοῦ μηδὲν φύσει ἀγαθὸν ἢ κακὸν δοξάζειν. οὐκ ἄρα ἔνεστιν εὐδαιμόνως βιοῦν, ἀγαθά τινα ἢ κακὰ ὑποστησάμενον. καὶ μὴν τὸ τινὸς κακοῦ ποιητικὸν, τοῦτο πάντως ἐστὶ φευκτὸν, ὡς καὶ κακόν. οἷον εἰ ἀλγηδών ἐστι κακὸν, πάντως καὶ τὸ ποιητικὸν τῆς ἀλγηδόνος, ἐπισυστήσεται τῇ ἀλγηδόνι φευκτὸν ὄν· καὶ εἰ ὁ θάνατος τῶν κακῶν ἐστιν, ἔσται καὶ τὸ θανατοῦν τῶν κακῶν ἅμα καὶ φευκτῶν. τοίνυν καὶ κοινῶς, εἰ τὸ κακὸν, φευκτόν ἐστιν, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ποιητικὸν τοῦ κακοῦ, φευκτὸν ἔσται καὶ κακόν. [F] τὰ δὲ λεγόμενά τισι φύσει

N O T Æ.

A ἀβίωτον ἕξει τὸν βίον] Plato Apologia: ἀνεξέταστος ὁ βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ. Philemon: ἡμεῖς δ᾽ ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον. Cicero Lælio c. 6. *cui poteſt eſſe vita vitalis, ut ait Ennius, qui non in amici mutua benevolentia conquieſcat?* Euſebius lib. 1. de vita Conſtantini c. 26. οὐδὲ βιωτὸν αὐτῷ τὴν ζωὴν εἶναι εἰπὼν, εἰ τὴν βασιλίδα πόλιν οὕτω κάμνουσαν παρίδοι.

B δραξάμενος τἀγαθοῦ] Sic Pſalm. II. 12. in Græco: δράξασθε παιδείας.

C τοῦ κτηθέντος] MS. Ciz. κτησθέντος. male.

D πῶς ἂν φύγοι] Ex Homeri Iliad. ξ'. 507.

E εἰ δὲ μὴ μᾶλλον τις λέγει τι φύσει] Ita recte MS. Ciz. pro λέγει τῇ φύσει.

F φευκτὸν ἔσται καὶ κακὸν] MSS. Ciz. & Savil. ἔσται κακὸν ut olim interpres.

ἀγαθὰ,

ἀγαθὰ, καὶ κακῶν ἐςι ποιητικὰ, ὡς διδάξομεν. δυνάμει ἄρα κακά ἐςι τὰ ὑπό τινων λεγόμενα ἀγαθὰ, καὶ διὰ τοῦτο κακοδαιμονίας τυγχάνει αἴτια. διὰ γὰρ δὴ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, πάντα ἐςὶ τὰ κακὰ, φιλαργυρία τε καὶ φιλοδοξία [G] καὶ φιλονεικία καὶ φιληδονία, καὶ τἄλλα ὁπόσα τούτοις ἐμφερῆ ἐςιν. ἕκαςος γὰρ τῶν ἀνθρώπων τὸ δοξασθὲν ὑπὸ αὐτοῦ ἀγαθόν τε καὶ αἱρετὸν, συντόνως διώκων, καὶ μετὰ σφοδροῦ πείσματος, λεληθότως εἰς τὴν ἀγχίθυρον κακίαν [H] ἐμπίπτει. οἷον, (ἔςαι γὰρ τὸ λεγόμενον σαφὲς, τῶν οἰκείων ἡμῖν τεθέντων ὑποδειγμάτων) ὁ μὲν τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι προειληφὼς, ὀφείλει πάντα ἐσπευσμένως ποιεῖν εἰς τὸ τυχεῖν τοῦ πλούτου, καὶ ἑκάςοτε πρὸς ἑαυτὸν τὸ κωμικὸν ἀναμελετᾷν παράγγελμα,

κέρδαιν' ἑταῖρε, καὶ θέρους καὶ χειμόνος· [I]

καὶ τὸ τραγικὸν [K] ἀποδέχεσθαι,

ὦ χρυσὲ δεξίωμα κάλλιςον βροτοῖς.

τὸ δέ γε πάντα ποιεῖν εἰς τὸ πλούτου τυχεῖν, οὐκ ἄλλο τι ἐςὶν, ἢ φιλαργυρεῖν. ὁ ἄρα τὸν πλοῦτον μέγιςον ἀγαθὸν ἰνδαλλόμενος, ἐν τῷ σπεύδειν ἐπὶ τοῦτον, γίνεται φιλάργυρος. πάλιν ὁ τὴν δόξαν αἱρετὴν ὑποθέμενος, συντόνως ἐφίεται τῆς δόξης. τὸ δὲ συντόνως ἐφίεσθαι τῆς δόξης, ἐςὶ φιλοδοξεῖν. τὸ ἄρα τὴν δόξαν αἱρετὸν καὶ φύσει ἀγαθὸν ὑποτίθεσθαι, μεγάλου κακοῦ τινος γεννητικόν ἐςι, τῆς φιλοδοξίας. καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς δὲ ταυτὸν εὑρήσομεν. τοῖς γὰρ ὑπὸ τὴν τεῦξιν αὐτῆς σπεύδουσιν, ἀνάγκη τινὰ μοχθηρὰ συνεξακολουθεῖν, τὴν φιληδονίαν. ὥςτε εἰ τὸ ποιητικὸν τῶν κακῶν, κακόν ἐςι· δέδεικται δὲ τὰ δοξασθέντα τισὶ τῶν φιλοσόφων ἀγαθὰ, πάντων τῶν κακῶν ποιητικά· ῥητέον τὰ τισὶ δοξασθέντα ἀγαθὰ, τῇ δυνάμει τυγχάνειν κακά. καὶ μὲν οὐδὲ ἔνεςι λέγειν τοῖς ἐξ ἐναντίας, [L]

bona natura, ſunt etiam malorum efficientia, ut docebimus. Sunt ergo vi ac poteſtate mala, quæ ab aliquibus dicuntur bona, & ideo ſunt cauſæ infelicitatis. Nam propter hujuſmodi bona, ſunt omnia mala, avaritia, & ambitio, & ſtudium contentionis, & libido, & quæcumque alia ſunt his ſimilia. 121. Unusquiſque enim quod opinatus eſt bonum & eligendum, acriter ac vehementi contentione perſequens, latenter incidit in propinquum vitium: ut (erit enim quod dicitur dilucidum, ſi convenientia poſita fuerint exempla) 122. Qui bonum eſſe divitias anticipata notione accepit, debet omnia acri ac vehementi ſtudio facere ut aſſequatur divitias, & aſſidue illud comicum meditari præceptum,

Lucrare æſtate, amice, & hyeme non minus.

& illud tragicum lubenter admittere,

Pecunia ingens generis humani bonum.

Omnia autem facere ut aſſequaris divitias, nihil eſt aliud quam eſſe avarum. Qui ergo divitias maximum eſſe bonum præ ſe fert, eo quod magnopere ſtudeat divitiis, fit avarus. 123. Rurſus qui gloriam poſuit eligendam, acriter ac vehementer appetit gloriam. Gloriam autem continenter appetere, eſt eſſe ambitioſum. Ponere ergo gloriam eſſe natura bonum & eligendum, magnum aliquod malum procreat, nempe ambitionem & gloriæ cupiditatem. 124. Idem inveniemus etiam in voluptate. Iis enim qui magno ſtudio contendunt ad eam aſſequendam, neceſſe eſt ut quædam flagitioſa conſequantur, nempe libidines. Quamobrem ſi id quod eſt malorum efficiens, eſt malum: oſtenſum eſt autem ea quæ quidam Philoſophi opinati ſunt bona, eſſe omnium malorum efficientia: dicendum eſt ea quæ quidam opinati ſunt bona, eſſe vi ac poteſtate mala. 125. Sed nec poſſunt dicere adverſarii,

NOTÆ.

G φιλοδοξία] Ciz. κακοδοξία, quomodo etiam legiſſe videtur Hervetus qui vertit *mala fama*. Sed præſtat altera lectio, quoniam Sextus hoc loco perſtringit vitia illa capitalia, quæ tria pro trino numine colunt plerique, avaritiam, ambitionem ac voluptatem. Nam ut Socrates apud Platonem in Phædone p. 68. major pars hominum ſunt vel φιλοσώματοι, vel φιλοχρήματοι, vel φιλότιμοι. Nec abſurde Lucianus T. 1. p. 417. illos demum ait ſe habere pro genuinis Philoſophis qui propoſito auro, gloria, voluptate non patiantur ſe a recte agendo abduci. Etiam Clinias Pythagoricus apud Stobæum Serm. 1. tria hæc commemorat quibus ἀδικεῖν πέφυκεν ἀνθρώπους· φιληδονίαν, πλεονεξίαν, & φιλοδοξίαν quam ait ſeſe prodere ἐν τῷ ὑπερέχειν τῶν ἴσων τε καὶ τῶν ὁμοίων. Et Cebes in tabula conjungit hæc tria quæ vocat ἀγνοίας καὶ πλάνης hauſtus ab ἀπάτῃ mortalibus propinatos ἀλαζονείαν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν. Atque aliquibus interjectis ait ab errore conſtrictos duci τοὺς μὲν ὑπ' ἀκρασίας, τοὺς δὲ ὑπ' ἀλαζονείας τοὺς δὲ ὑπὸ φιλαργυρίας, ἑτέρους δὲ ὑπὸ κενοδοξίας, τοὺς δὲ ὑφ' ἑτέρων κακῶν. Confer Grotium ad 1. Johann. 2. 16. Vocabula φιλοδοξία & φιλοδοξεῖν recurrunt infra, Sect. 123. & 125. Vide & Sect. 178. ſq.

H ἀγχίθυρον κακίαν] Eleganter ait fores quibus ad vitia aditur vicinas eſſe & proximas ædibus virtutis & moderatæ innocenti atque licitæ opum, gloriæ & voluptatis ſectationi, ita ut incauti homines facile ab hac ad illas deferantur, usque adeo ut etiam vitiis nomen imponere virtutis non erubeſcant, prodentes *ſub hominibus honeſtis confeſſionem vitiorum*, ut verbis utar Taciti lib. 2. c. 33. Annal.

- . - ita ſæpe vicini ſolet boni
Imaginem præferre res quamvis mala,
Virtutis umbra dum propinquæ criminæ
Nos tecta fallunt: ſæpe avarus Euclio
Frugalis audit, liberalem prodigus
Cum ſit vocamus, ſimplicem qui non ſapit,
Qui fallit omnes, callidum: nec perfido
Nomen negatur, nam ſuperſtitionibus
Vacuus putatur: putido ſcurræ damus
Titulum faceti. Cuncta proximitas boni
Vitia recondit, ſic & ambitio, ſibi,
Ferale rebus usque publicis malum. Grot.

I καὶ θέρους καὶ χειμόνος] Ita ſcribendum in hoc verſu Menandri, metro poſtulante, pro χειμῶνος, quam licentiam in aliis etiam ſibi permittunt Poëtæ.

K τὸ τραγικὸν] Euripidis in Bellerophonte. Vide quæ dixi ad librum contra Grammaticos Sect. 278.

L τοῖς ἐξ ἐναντίας] Dogmaticis, quos alibi ἑτεροδόξους appellat.

ſarii quod in iis quidem perſequendis & appetendis, mali aliquid adhæret appetentibus & perſequentibus: ut ei qui divitias perſequitur, avaritia, ei qui gloriam, ambitio, ei autem qui aliquid aliud, alia quædam perturbatio: aſſecutis autem eſt liberatio a perturbationibus, & quies a priori moleſtia. 126. Qui enim divitias eſt aſſecutus, non amplius acri ac vehementi ſtudio quærit divitias: & qui voluptate eſt potitus, ſolvit vehementiam ſui in eam ſtudii. Quo modo certe animantia quæ gradiuntur in loco prærupto & præcipiti, ut bibant, per dolorem tendunt ad voluptatem: & ſimul atque ſunt exſatiata, quieſcunt a prioribus laboribus: ita etiam homo dum ad bonum properat, neceſſario quidem moleſtia afficitur: aſſecutus autem id quod deſiderabat, liberatur a moleſtia. 127. Nemo, inquam, hoc poteſt dicere, neque rem ita ſe habere. Etſi enim ea ſint aſſecuti quæ bona exiſtimant, magis anguntur & majori, afficiuntur moleſtia, quod non ſoli ea habeant. Bona enim ideo pretioſa eſſe & magna contentione expetenda exiſtimant, ſi ſoli ea poſſideant. Quamobrem ingeneratur eis in proximos æmulatio & invidia. Quo fit ut illorum quæ dicunt eſſe bona & perſecutio non ſit abſque miſeria & afflictione, & eorum poſſeſſio plura mala pariat. 128. De ipſis quoque malis rurſus eadem eſt ratio. Si quiſpiam enim anticipata notione præceperit eſſe quædam mala natura, ut ignominiam, paupertatem, cœcitatem, dolorem, morbum, & communiter inſipientiam: non his ſolis cruciatur, ſed etiam plurimis aliis propter ipſa malis. 129. Nam ſi ipſa quidem adſint, non ab ipſis ſolis agitatur ac vexatur, ſed ab ipſa etiam quam de iis concepit opinione, qua credit adeſſe ſibi malum: & tanquam majus malum eum depopulatur ea anticipatio. Si non adſint autem, ſimiliter non quieſcit: ſed vel futurum præcavens, vel extimeſcens, ſecum habitantem habet ſolicitudinem. 130. Cum autem ratio oſtenderit nihil horum eſſe natura bonum, aut natura malum, ſolvetur perturbatio, pacataque ac tranquilla vita nos excipiet. Sed quod propter ea quæ quidam opinantur bona, accedit multitudo malo-

ὡς κατὰ μὲν τὴν δίωξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπ᾽ αὐτὰ ὁρμὴν, πάρεστί τι τοῖς ὁρμῶσι καὶ διώκουσι κακόν· οἷον τῷ μὲν τὸν πλοῦτον μετιόντι, ἡ φιλαργυρία, τῷ δὲ τὴν δόξαν, ἡ φιλοδοξία, [M] τῷ δ᾽ ἄλλο τι, ἀλλοία τις ταραχή· κατὰ δὲ τὴν τεῦξιν αὐτῶν, ἀπαλλαγὴ γίνεται τῶν ταραχῶν καὶ ἀνάπαυλα τῆς πρότερον ὀχλήσεως. ὁ γὰρ τυχὼν τοῦ πλούτου, οὐκέτι συντόνως ἐπιζητεῖ τὸν πλοῦτον, καὶ ὁ λαβόμενος [N] τῆς ἡδονῆς, λύσει τὸ σύντονον τῆς περὶ αὐτὴν σπουδῆς. καθάπερ οὖν τὰ κρημνοβατοῦντα [O] τῶν ζώων ὑπὲρ τοῦ πιεῖν, δι᾽ ἀλγηδόνος ἵεται ἐπὶ τὴν ἡδονὴν, καὶ ἅμα τῷ κορεσθῆναι, παύεται τῶν πρὶν μόχθων· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν μὲν τῷ ἐπείγεσθαι πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ἐξ ἀνάγκης ὀχλεῖται· τυχὼν δὲ οὗ ἐπόθει, καὶ τῆς ὀχλήσεως ἀπαλλάττεται. οὐ δὴ [P] δυνατὸν εἶναι φαμὲν ταῦτα λέγειν, οὐθ᾽ οὕτως ἔχειν τὸ πρᾶγμα. κἂν γὰρ τύχωσι τῶν νομιζομένων αὐτοῖς ἀγαθῶν, συνέχονται καὶ ἐπιλυποῦνται μᾶλλον, ὅτι οὐ μόνοι ταῦτα ἔχουσι. σὺν τούτῳ γὰρ τἀγαθὰ τίμια καὶ περιμάχητα νομίζουσι, σὺν τῷ μόνοι ταῦτα κεκτῆσθαι. διὸ καὶ ζῆλος αὐτοῖς ἐμφύεται πρὸς τοὺς πέλας, [Q] καὶ βασκανία καὶ φθόνος. ὥστε καὶ τὴν δίωξιν τῶν λεγομένων ὑπάρχειν ἀγαθῶν, οὐκ ἀταλαίπωρον εἶναι, καὶ τὴν περίκτησιν, πλειόνων κακῶν ὑπάρχειν ἐπισύστασιν. πάλιν τε καὶ περὶ αὐτῶν τῶν κακῶν ὁ αὐτός ἐστι λόγος. προειληφὼς γάρ τις εἶναί τινα φύσει κακὰ, καθάπερ ἀδοξίαν, πενίαν, πήρωσιν, [R] ἀλγηδόνα, νόσον, κοινῶς ἀφροσύνην, [S] οὐ μόνοις ὀχλεῖται τούτοις, ἀλλὰ καὶ παμπληθέσιν ἄλλοις, τοῖς δι᾽ αὐτὰ κακοῖς. παρόντων μὲν γὰρ αὐτῶν, χειμάζεται, [T] οὐχ ὑπ᾽ αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ αὐτῶν δόξης· καθ᾽ ἣν πεπίστευκεν ὅτι κακὸν αὐτῷ πάρεστι· καὶ ὡς ὑπὸ μείζονος κακοῦ πορθεῖται τῆς τοιαύτης προλήψεως. μὴ παρόντων δὲ, ὁμοίως οὐκ ἀναπαύεται· ἀλλ᾽ ἤτοι προφυλαττόμενος τὸ μέλλον, ἢ δεδιὼς, σύνοικον ἔχει τὴν μέριμναν. λόγου δὲ παραστήσαντος ὅτι οὐδὲν τούτων φύσει ἐστὶν ἀγαθὸν, ἢ φύσει κακὸν, λῦσις ἔσται τῆς ταραχῆς, καὶ εἰρηναῖος ἡμᾶς ἐκδέξεται βίος. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν διὰ τὰ δοξαζόμενά τισιν ἀγαθὰ, πλῆθος

NOTÆ.

M ἡ φιλοδοξία] Articulus deeſt in Savil.

N ὁ λαβόμενος] Ita malui ex MS. Ciz. & Savil. pro *λαμβανόμενος*.

O κρημνοβατοῦντα] Ita lege pro *κρημνοβαθοῦντα*.

P οὐ δὴ] Sic recte Ciz. pro *οὐδέ*.

Q πρὸς τοὺς πέλας] Supra Sect. 89. *τῆς ἑκάστου διανοίας πρὸς τὴν τοῦ πέλας*, ita *ὁ πλησίον*, pro quovis alio apud Theognidem verſ. 221. & 611. *οὐ χαλεπὸν ψέξαι τὸν πλησίον.* Omitto Sophoclis, Ariſtotelis, Polybii, pſeudo Phalaridis, M. Antonini & aliorum loca. Eſt enim hæc loquendi formula trita *τοῖς ἔξω* ſcriptoribus perinde ut ſacris. Vide Gatakerum c. 10. Adverſar. p. 526. ſeq. Jo. Vorſtium Hebraiſm. Novi Teſt. c. 3. & Georg. Raphelii annotatt. e Polybio & Arriano ad Matthæi V. 43. Sic & e Latinis Quintilianus declamat. CCLIX. *in illa omnium trepidatione in qua pro ſua quisque ſalute ſollicitus nihil de proximo cogitabat.*

R πήρωσιν] Cœcitatem, vel alterius membri corporis mutilationem. Ambigue Hervetus, qui *orbitatem* vertit. Nam licet etiam de eo poſſit intelligi, qui orbatus eſt oculis, tamen frequentius de iis accipi ſolet illud *vocabulum*, quibus liberi erepti ſunt vel parentes aut conjux.

S κοινῶς ἀφροσύνην] Quam ſolam pro malo habebant Stoici. Supra Sect. 90.

T χειμάζεται] Tempeſtate veluti affectuum miſere jactatur.

ἐπισυμβαίνει κακῶν, καὶ διὰ τὰ κακὰ, ἕτερα γίνεται κακὰ, ὡς χάριν αὐτῶν ἀνέφικτον γίνεσθαι τὴν εὐδαιμονίαν, ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές. ἀκολούθως δὲ ὑποδεικτέον, ὅτι οὐδὲ βοηθείας ἐνδέχεται τυχεῖν, διὰ τῆς δογματικῆς πορευομένους φιλοσοφίας. ὑποκειμένου γάρ τινος φύσει ἀγαθοῦ, ἢ φύσει κακοῦ, ὁ παραμυθούμενος τὸν ταρασσόμενον ἐπὶ τῷ συντόνως διώκειν τἀγαθὸν ὡς ἀγαθὸν, ἢ σφοδρῶς φεύγειν τὸ κακὸν, ὡς κακὸν, καταστέλλει τὴν ἀρχὴν, [U] τοῦτο λέγων, ὅτι καθῆκόν ἐστι μήτε τἀγαθὸν διώκειν, μήτε τὸ κακὸν φεύγειν· ἢ τοῦτο παριστὰς, ὅτι τόδε μὲν τὸ διωκόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἐλαχίστην ἔχει ἀξίαν, καὶ οὐκ ἔνεστιν οἰκεῖον αὐτὸ [X] διώκειν· τόδε δὲ μείζονα, καὶ ἁρμόζει αὐτὸ μετέρχεσθαι. οἷον, ἐλάττονα μὲν ἔχει ἀξίαν ὁ πλοῦτος, μείζονα δὲ ἡ ἀρετή. καὶ οὐκ ἐκεῖνο, ἀλλὰ ταύτην διωκτέον. ἢ ὅτι τοῦτο μὲν ὀλιγωφελὲς ὂν, [Y] πολλὰς ἔχει τὰς ὀχλήσεις· τοῦτο δὲ πολυωφελὲς καθεστὼς, ὀλίγας ἔχει τὰς ὀχλήσεις. ἀλλὰ τὸ μὲν λέγειν οὔτε τἀγαθὸν [Z] οἰκεῖόν ἐστι συντόνως διώκειν, οὔτε τὸ κακὸν φεύγειν, παρὰ τὴν τῶν Δογματικῶν ἀξίωσίν ἐστιν· ἀεί ποτε τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀπεκλογὴν τούτων, τάς τε αἱρέσεις καὶ φυγὰς θρυλλούντων. τὸ δὲ φάναι, τόδε μὲν μὴ δεῖν διώκειν, ὡς ταπεινὸν, ἐπὶ τόδε δ' ἐπείγεσθαι ὡς λαμπρότερον, ἀνδρῶν ἦν οὐκ ἀπολυόντων τὴν ταραχὴν, ἀλλὰ μεταγωγὴν ταύτης ποιουμένων. ὡς γὰρ τὸ πρῶτον διώκων τις, ὀχλεῖτο, οὕτω καὶ τὸ δεύτερον διώκων τις ὀχληθήσεται. ὥστε νόσον ἀντὶ νόσου [A] ποιεῖν τὸν τοῦ φιλοσόφου λόγον. ἐπείπερ τὸν ἐπὶ πλοῦτον ἢ δόξαν ἢ ὑγείαν, ὡς ἀγαθὸν, ὁρμῶντα, ἀποστρέφων εἰς τὸ μὴ ταῦτα διώκειν, ἀλλὰ τὸ καλὸν, εἰ τύχοι, καὶ τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἐλευθεροῖ τῆς διώξεως, ἀλλ' ἐφ' ἑτέραν μετατίθησι δίωξιν. ὡς οὖν ὁ ἰατρὸς ἀναιρῶν μὲν πλευρῖτιν, ποιῶν δὲ περιπνευμονίαν, ἢ ἀνασκευάζων μὲν φρενῖτιν, ἀντεισάγων δὲ λήθαργον, οὐκ ἀπαλλάττει τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ ἐναλλάττει· οὕτω καὶ ὁ φιλόσοφος ἑτέραν ταραχὴν ἀνθ' ἑτέρας εἰσηγούμενος, οὐ βοηθεῖ τῷ ταραττομένῳ. οὐ γὰρ ἔνεστι [B] λέγειν ὅτι ἡ μὲν ἀντεισαγομένη ταραχὴ, μέτριός ἐστιν· ἡ δὲ ἀναιρουμένη, σφοδροτέρα. οἵαν γὰρ εἶχε δόξαν ὁ ταραττόμενος περὶ τοῦ πρό-

rum, & propter mala, alia mala exiſtunt, adeo ut propter ea ad beatitudinem perveniri nequeat, eſt perſpicuum ex iis quæ dicta ſunt. 131. Conſequenter autem eſt oſtendendum, quod nec auxilium aſſequi contingit ei qui per dogmaticam ingreditur Philoſophiam. Nam ſi ponatur aliquid natura bonum, aut malum natura, tum exhortanti eum qui perturbatur ex eo quod bonum vehementer perſequitur ut bonum, aut vehementer fugit malum ut malum, hic vel plane cohibendus eſt, dicendumque, quod neque bonum perſequi convenit, neque malum fugere: 132. Aut oſtendendum quod id quod ipſe perſequitur, eſt minimæ æſtimationis, nec ei hoc perſequi convenit: ſed majora ſunt ei perſequenda. ut, minoris quidem æſtimationis ſunt divitiæ, majoris autem virtus: nec illæ, ſed hæc eſt perſequenda: Aut quod hoc quidem cum parum proſit, multas habet moleſtias: hoc vero cum multum proſit, paucas. 133. Sed dicere quidem, quod nec bonum convenit vehementer perſequi, neque malum fugere, eſt diverſum ab iis quæ cenſent Dogmatici, qui ſemper in vulgus jactant ea eſſe eligenda ac rejicienda, expetendaque & fugienda. 134. Dicere autem, hoc quidem non eſſe perſequendum, tanquam humile & abjectum, ad hoc autem eſſe contendendum tanquam præclarius, eſt eorum qui non ſolvunt perturbationem, ſed eam alio transferunt. Quo modo enim primum perſequens quiſpiam, moleſtia afficiebatur, ita etiam ſecundum perſequens quiſpiam moleſtia afficietur. 135. Quo fit ut morbum pro morbo afferat Philoſophi oratio. quandoquidem eum qui divitias aut gloriam aut ſanitatem ut bonum appetit, avertens, ne ea perſequatur, ſed honeſtum, exempli cauſa, aut virtutem, non liberat a perſequendo, ſed ad aliud perſequendum traducit. 136. Quo modo ergo Medicus qui tollit quidem pleuritidem, efficit autem peripneumoniam ſeu ſpirandi difficultatem, aut qui removet phrenitidem, ejus autem loco inducit lethargum, periculum non amovet, ſed illud mutat: ita etiam Philoſophus pro alia aliam inducens perturbationem, non fert opem ei qui perturbatur. 137. Non enim licet dicere quod quæ pro alia inducitur perturbatio, eſt moderata: quæ autem tollitur, vehementior. Qualem enim habuit opinionem is qui pertur-

N O T Æ.

U καταστέλλει τὴν ἀρχὴν] Hoc loco *τὴν ἀρχὴν*, ut ſæpe apud noſtrum eſt *prorſus*, *omnino*, falliturque interpres qui reddiderat: *eum ab initio reprimit*. Vide quæ ad 2. Pyrrhon. Sect. 50. Videtur autem ἢ excidiſſe ante *καταστέλλει*.

X οὐκ ἔνεστιν οἰκεῖον αὐτὸ] MS. Ciz. *αὐτὸ οἰκεῖον*. Eadem porro ſunt quibus hoc loco Sextus promiſcue utitur *καθῆκόν ἐστι, οἰκεῖόν ἐστι, ἁρμόζει, δεῖ*. *Officium eſt, congruens eſt, decet, oportet*. Pro *οὐκ ἔνεστι* leg. *οὐκ ἔστιν*.

Y ὀλιγωφελὲς] Recte ita editi Nam vitium eſt quod in Codice quodam legitur *ὀλιγωφανές*.

Z οὔτε τἀγαθὸν] Ciz. *ἀγαθὸν*, ſine articulo, minus bene.

A νόσον ἀντὶ νόσου] Sic infra: *ἑτέραν ταραχὴν ἀνθ' ἑτέρας*, & *ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου*. Simile illud ſacri ſcriptoris Johannis I. 16. *χάριν ἀντὶ χάριτος*, quod Chryſoſtomus interpretatus *ἀντὶ τῆς παλαιᾶς τὴν καινήν*.

B οὐ γὰρ ἔνεστι] Sic MSS. Ciz. & Savil. pro *οὐδὲ γάρ*.

babatur, de eo quod primo loco perſequebatur, talem habet etiam de ſecundo. Opinabatur autem de primo tanquam de bono, & ideo ad id magno ſtudio contendebat. 138. Ergo & qui ſecundum, bonum eſſe opinatur, & ex æquo ad ipſum contendit, parem habebit perturbationem: & fortaſſe etiam vehementiorem, quod poſtea ſit ei perſuaſum, pluris eſſe & majoris pretii quod ipſe nunc perſequitur. Si ergo efficit Philoſophus, ut qui moleſtia afficitur, aliud pro alio perſequatur, non eum liberabit moleſtia. 139. Si autem abſolute docet, Hoc quidem parum prodeſt, plures autem habet moleſtias: faciet comparationem electionis & fugæ cum alia electione & fuga, non autem tollet moleſtiam: quod quidem eſt abſurdum. Nam qui moleſtia afficitur, non vult diſcere quid magis moleſtia afficiat & quid minus, ſed deſiderat liberari a moleſtia. 140. Tum demum ergo eam licebit effugere, ſi oſtenderimus ei qui perturbatur in mali fuga aut boni perſecutione, quod neque eſt aliquod bonum natura, neque malum:

Verum hæc ſunt hominum prodita judicio,

ut ait Timon. Id autem docere, eſt Scepticorum proprium conſiderationis. Illius eſt igitur vitam beatam conciliare.

V. An Is Qui De Natura Bonorum Et Malorum Sustinet Assensionem, Sit Omnino Beatus.

141. Felix quidem eſt ac beatus, qui vitam traducit abſque perturbatione, &, ut dicebat Timon, qui eſt in quiete & tranquillitate,

- - *tranquilla illi undique cuncta.*

Et:

Hunc ego cum vidi placidum atque quiete ſerena.

Ex bonis autem & malis quæ dicuntur, alia inducta ſunt ex opinione, alia ex neceſſitate. 142. Ex opinione quidem rationabili inducta ſunt, quæ ex judicio perſequuntur vel fugiunt homines: ut in externis eligenda dicuntur & bona, divitiæ & gloria & nobilitas & amicitia, & quidquid eſt eis ſimile. In iis autem quæ pertinent ad corpus, pulchritudo, vires, bona habitudo. In iis denique quæ ad animam, fortitudo, juſtitia, prudentia, temperantia, communiter virtus: & fugienda quæ ſunt his contraria. 143. Ex neceſſitate autem acceſſerunt, quæ conſtant ex affectione ſenſus experte ratio-

τερον διωκομένου, τοιαύτην ἔχει καὶ περὶ τοῦ δευτέρου· ἐδόξαζε δὲ τό γε πρῶτον ὡς ἀγαθὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἔσπευδεν ἐπ' αὐτό. τοίνυν καὶ τὸ δεύτερον ἀγαθὸν εἶναι δοξάζων, καὶ ἐπίσης ἐπ' αὐτὸ σπεύδων, τὴν ἴσην ἕξει ταραχήν· τάχα δὲ καὶ σφοδροτέραν, ὅσῳ μεταπέπεισαι εἰς τὸ μείζονος ἀξίας εἶναι τὸ νῦν ὑπ' αὐτοῦ διωκόμενον. οὐκοῦν εἰ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου ὁ φιλόσοφος παρασκευάζοι τὸν ὀχλούμενον διώκειν, οὐκ ἀπολύσει τῆς ὀχλήσεως. εἰ δ' ἁπλῶς διδάσκει· τουτὶ μὲν ὀλιγωφελές ἐστι, πλείονας δ' ἔχει τὰς ὀχλήσεις, σύγκρισιν ἔσται ποιῶν αἱρέσεως καὶ φυγῆς, πρὸς ἑτέραν αἵρεσιν καὶ φυγὴν, καὶ οὐκ ἀναίρεσιν τῆς ταραχῆς· ὅπερ ἄτοπον. ὁ γὰρ ὀχλούμενος, οὐ βούλεται μαθεῖν τί μᾶλλον ὀχλεῖ, καὶ τί ἧττον· ἀλλὰ ἀπαλλαγῆναι τῆς ὀχλήσεως πεπόθηκε. μόνως οὖν ἔσται φυγεῖν ταύτην, εἰ ὑποδείξαιμεν τῷ ταραττομένῳ κατὰ τὴν τοῦ κακοῦ φυγὴν, ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ δίωξιν, ὅτι οὔτε ἀγαθόν τι ἐστὶ φύσει, οὔτε κακόν.

ἀλλὰ [C] πρὸς ἀνθρώπων ταῦτα νόῳ κέκριται

κατὰ τὸν Τίμωνα. τὸ δέ γε διδάσκειν τὸ τοιοῦτον, ἴδιον τῆς Σκέψεως. ταύτης ἄρα ἦν τὸ, εὐδαίμονα [D] βίον περιποιεῖν.

ΕΙ Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΩΝ ΦΥΣΕΩΣ ΕΠΕΧΩΝ, ΚΑΤΑ ΠΑΝΤ' ΕΣΤΙΝ [E] ΕΥΔΑΙΜΩΝ.

Εὐδαίμων ἐστὶν ὁ ἀταράχως διεξάγων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς·

- - πάντη γὰρ ἐπεῖχε γαλήνη.

καὶ,

τὸν δ' ὡς οὖν ἐνόησ' ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.

τῶν δὲ λεγομένων ὑπάρχειν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, τὰ μὲν κατὰ δόξαν εἰσῆκται, τὰ δὲ κατ' ἀνάγκην. ἀλλὰ κατὰ μὲν λογικὴν δόξαν εἰσῆκται, ὅσα κατὰ κρίσιν διώκουσιν ἄνθρωποι, ἢ φεύγουσιν. οἷον, ἐν μὲν τοῖς ἐκτὸς, αἱρετὰ λέγεται καὶ ἀγαθὰ, καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ εὐγένεια καὶ φιλία, καὶ πᾶν τὸ ἐοικός. ἐν δὲ τοῖς περὶ σῶμα, κάλλος, ἰσχὺς, εὐεξία. ἐν δὲ τοῖς περὶ ψυχὴν, ἀνδρεία, δικαιοσύνη, φρόνησις, κοινῶς ἀρετή. καὶ φευκτὰ τὰ ἐναντία τούτοις. κατ' ἀνάγκην δὲ παρῆλθεν ὁπόσα κατὰ ἄλογον αἰσθήσεως πάθος συνίσταται περὶ

NOTÆ.

C ἄλλα πρὸς ἀνθρώπων ταῦτα νόῳ κέκριται] Non obſervatum editoribus neque Herveto interpreti, hunc eſſe pentametrum, repetitum ex Timonis Phliaſii ἰνδαλμοῖς, e quibus etiam ſunt quæ mox infra ex Timone affert.

D τὸ εὐδαίμονα] MS. Ciz. τὸν, minus bene.

E κατὰ πάντ' ἐστιν εὐδαίμων] Ita MS. Savil. pro καὶ πάντα.

ἡμᾶς,

ἡμᾶς, καὶ ὅσα φυσική τις ἀνάγκη παρέχει, ἑκὼν δ' οὐκ ἄν τις ἕλοιτο ἢ φύγοι, ὡς ἀλγηδὼν καὶ ἡδονή. διόπερ τοιαύτης οὔσης ἐν τοῖς πράγμασι διαφορᾶς, περὶ μὲν τοῦ μόνον ἀταράχως διεξάγειν [F] ἐν τοῖς κατὰ δόξαν ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς, τὸν περὶ πάντων ἐπέχοντα, ἤδη παρεστήσαμεν, καὶ πρότερον, [G] ὅτε περὶ τοῦ Σκεπτικοῦ τέλους διελεγόμεθα· καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, [H] ὅτε ἐδείκνυμεν ὅτι οὐκ ἔστιν εὐδαιμονεῖν, φύσει ἀγαθόν τι καὶ κακὸν [I] ὑποστησάμενον. ὁ μὲν γὰρ τοῦτο ποιῶν, ἀνηνύτοις συμπεριεφέρετο [K] ταραχαῖς, τὰ μὲν φεύγων, τὰ δὲ διώκων. καὶ πολλὰ μὲν αὐτῷ ἐπισπώμενος κακὰ διὰ τἀγαθά· ἐν πολλαπλασίοσι δὲ τριβόμενος κακοῖς, διὰ τὴν περὶ τῶν κακῶν δόξαν. οἷον, ὁ λέγων, εἰ τύχοι, ἀγαθὸν μὲν τὸν πλοῦτον, κακὸν δὲ, τὴν πενίαν· μὴ ἔχων μὲν τὸν πλοῦτον, [L] διχῶς ταράττεται, καὶ ὅτι οὐκ ἔχει τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὅτι πραγματεύεται τὴν περίκτησιν αὐτοῦ· κτησάμενος δ' αὐτὸν, κατὰ τρεῖς τιμωρεῖται τρόπους· καὶ ὅτι πέραν τοῦ μετρίου γέγηθε, καὶ ὅτι πραγματεύεται εἰς τὸ παραμένειν αὐτῷ τὸν πλοῦτον, καὶ ὅτι ἀγωνιᾷ καὶ δέδιεν αὐτοῦ τὴν ἀποβολήν. ὁ δὲ μήτε ἐν τοῖς φύσει ἀγαθοῖς τάττων τὸν πλοῦτον, μήτε ἐν τοῖς φύσει κακοῖς, τήνδε οὐ μᾶλλον ἢ τήνδε προφερόμενος φωνὴν, [M] οὔτε ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τούτου ταράττεται, οὔτε ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ γέγηθε, μένει δὲ καθ' ἑκάτερον ἀτάραχος. ὥστ' ἐν μὲν τοῖς κατὰ δόξαν νομιζομένοις ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς, καὶ ἐν ταῖς τούτων αἱρέσεσι καὶ φυγαῖς, τελέως ἐστὶν εὐδαίμων· ἐν δὲ τοῖς κατ' αἴσθησιν καὶ ἀλόγοις κινήμασιν, εἰκάζει. τὰ γὰρ μὴ παρὰ τὴν τοῦ λόγου διαστροφὴν συμβαίνοντα καὶ τὴν φαύλην δόξαν, ἀλλὰ κατὰ ἀκούσιον τῆς αἰσθήσεως πάθος, ἀμήχανόν ἐστιν [N] ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν Σκέψιν λόγου ἀπαλλάττεσθαι. τῷ γὰρ διὰ λιμὸν ἢ δίψος ὀχλουμένῳ, οὐ δυνατὸν ἐμποιεῖν πεῖσμα διὰ τοῦ κατὰ τὴν Σκέψιν λόγου, ὅτι οὐκ ὀχλεῖται· καὶ τῷ ἐν ταῖς τούτων παρηγορίαις διαχεομένῳ, [O] οὐκ ἐνδέχεται πειθὼ ἐμποιεῖν περὶ τοῦ ὅτι οὐ διαχεῖται. τί οὖν φασὶν ὄφελος ὑμῖν οἱ Δογματικοὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς ἐποχῆς, εἰ ταράττεσθαι πάντως δεῖ, καὶ ταραττομένους κακοδαιμονεῖν; μέγα φήσομεν ὄφελος. καὶ γὰρ εἰ ταράττεται ὁ περὶ πάντων ἐπέχων

nis, & quæ affert quædam naturalis neceſſitas ſua ſponte autem ea nemo elegerit aut fugerit, ut dolor & voluptas. 144. Quamobrem cum ſit ejusmodi in rebus differentia, vitam absque perturbatione in bonis & malis quæ ſunt in opinione ſolum traduci ab eo qui de omnibus ſuſtinet aſſenſionem, jam prius quoque diximus, quando diſſeruimus de fine Sceptici: & in præſentia, quum oſtendimus quod fieri non poteſt ut ſit beatus, qui conſtituit aliquid natura bonum & malum. 145. Qui enim hoc facit, inutilibus circumagitur perturbationibus, alia fugiens, alia perſequens: & propter bona quidem, multa mala ad ſe attrahens: in multis viciſſim verſans malis propter opinionem de malis: 146. Ut, qui dicit, exempli cauſa, bonum eſſe divitias, malum paupertatem, nec habet divitias: perturbatur bifariam, nempe & quod non habet bonum, & quod in eo acquirendo ſatagit. Cum id autem acquiſierit, tribus punitur modis: nempe & quod immoderata effertur lætitia: & quod magno ſtudio hoc agit ut ejus maneant divitiæ: & quod angitur & timet ne eas amittat. 147. Qui autem neque in iis quæ ſunt natura bona, collocat divitias, neque in iis quæ ſunt mala natura, & non magis hanc quam illam probat vocem: neque conturbatur propterea quod abſint, neque lætatur propterea quod adſint: ſed manet in utroque abſque perturbatione. Quamobrem in iis quidem quæ exiſtimantur bona & mala ex opinione, atque in iis eligendis & fugiendis, eſt plene beatus. 148. In iis autem quæ ſunt ex ſenſu, & ratione carent, motionibus, utitur conjectura. Quæ enim non accidunt ex rationis perverſitate & mala opinione, ſed ex involuntaria ſenſus affectione, fieri non poteſt ut ab iis per rationem Scepticam quis liberetur. 149. Ei enim qui famis aut ſitis ſentit moleſtiam, fieri non poteſt ut perſuadeatur per Scepticam rationem, quod moleſtia minime afficiatur: nec illi, qui quum fami ſitique ſatisfecerit, perfunditur voluptate, licebit perſuadere eum haud perfundi. 150. Quis ergo, inquiunt Dogmatici, ad felicitatem nobis uſus eſt ex ſuſtinenda aſſenſione, ſi omnino oportet perturbari, & perturbatos eſſe miſeros & infelices? Magnus uſus, ajemus. Nam etſi is qui de omnibus ſuſtinet aſſenſionem, per-

NOTÆ.

F *ὁ ἀταράχως διεξάγειν*] Finis Scepticæ *ἀταραξία*, ut dixi ad 1. Pyrrhon. Sect. 25.

G *καὶ πρότερον*] In laudato primi Pyrrhon. loco.

H *καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος*] In præſenti libro adverſus Ethicos a Sect. 111. ſeq.

I *ἀγαθόν τι καὶ κακὸν*] Ita MS. Ciz. nam *καὶ* in editis perperam exciderat.

K *συμπεριεφέρετο*] Recte ita Ciz. pro *συμπεριφέρετο*.

L *μὴ ἔχων μὲν τὸν πλοῦτον*] MSS. Savil. & Ciz. *μὴ ἔχων δὲ* male, nam mox reſpondet *δὲ* ad *μέν*.

M *τήνδε οὐ μᾶλλον ἢ τήνδε προφερόμενος φωνὸν*] Male editi *προσφερόμενος*. MSS. Savil. & Ciz. *τήνδε οὐ μᾶλλον προφερόμενος φωνήν*. Duæ illæ *φωναὶ* ſunt, *τἀγαθὸν φύσει* & *φύσει κακόν*.

N *ἀμήχανόν ἐστιν*] In editis deeſt *ἐστὶν*, quod e Savil. & Ciz. reſtitui. Ad rem ipſam quod attinet, confer lib. 1. Pyrrhon. Sect. 30. & lib. 3. Sect. 237.

O *διαχεομένῳ*] *διαχεῖσθαι* eſt perfundi ſenſu jucundo, unde diffundi ac diffluere voluptate homines dicuntur.

turbatur ex eo quod adſit id quod affert dolorem, tolerantius tamen fert moleſtiam quam Dogmatici. 151. Primum quidem, quoniam multitudine infinita bona perſequendo, & mala vitando, a perturbationibus quæ exiſtunt in perſequendo & fugiendo, tanquam a furiis agitari, non perinde eſt atque hoc non pati, ſed unum ſolummodo malum præciſum ex omnibus, procurare ut id declinetur & caveatur. 152. Deinde id quoque, quod tanquam malum fugiunt qui cohibent aſſenſionem, non admodum perturbat. Aut enim eſt aliquis parvus labor aut dolor, ut quæ quotidie nobis adeſt fames aut ſitis, aut frigus, aut æſtus, aut aliquid ex ſimilibus. 153. Aut contra eſt ſummus & vehentiſſimus, ut in iis qui ſummis vexantur tormentis: in quibus Medici ſæpe præbent medicamenta delinientia ſive demulcentia, ut aliquam modicam accipiant converſionem ad opitulationem. Aut mediocris, & tenax, ut qui eſt in aliquibus morbis. 154. Ex his qui quotidie occurrit, & paratu facilia habet allevamenta ac remedia, nempe cibum & potum & tegmentum, & minimum conturbat. Qui autem eſt ſummus, etiamſi maxime perturbat, tamen cum momento temporis inſtar fulguris terruerit, aut tollit, aut tollitur. 155. Mediocris autem & qui producitur, neque eſt per totam vitam, neque eſt natura continuus, ſed multam habet quietem & intervalla. Nam ſi eſſet continuus, non extenderetur. Eſt itaque moderatus: neque eſt adeo terribilis quæ Sceptico accidit perturbatio. 156. Verumenimvero etiamſi eſſet maxima, non eſt culpa in nos conferenda, qui inviti & neceſſario patimur, ſed in naturam, quæ nihil curat humana ſtatuta; & in eum qui opinatione & judicio ſibi malum attrahit. Quo modo enim in febricitantem non eſt culpa conferenda quod febricitet: invitus enim febricitat. ſed culpa eſt conferenda in eum qui non abſtinet ab

κατὰ τὴν τοῦ ἀλγύνοντος παρουσίαν· ἀλλ᾽ εὐφορώτερον παρὰ τῶν ἀπὸ τῶν δογμάτων φέρει τὴν ὄχλησιν. πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἔστιν ἴσον ἀπείρῳ τῷ πλήθει τἀγαθὰ διώκειν, καὶ περιϊστάμενον τὰ κακὰ, ὡς ὑπὸ ἐριννύων ἐλαύνεσθαι τῶν κατὰ τὰς διώξεις καὶ φυγὰς ταραχῶν· ἢ τοῦτο μὲν μὴ πάσχειν, ἓν δὲ μόνον ἐξ ἁπάντων ἀποτεμνόμενον κακὸν, τούτου τὴν ἔκκλισιν καὶ φυλακὴν πραγματεύεσθαι. δεύτερον δὲ καὶ τοῦτο, ὅπερ φεύγουσιν οἱ ἐφεκτικοὶ [P] ὡς κακὸν, οὐκ ἄγαν ἐστὶ ταρακτικόν. ἢ γὰρ μικρός τις ὁ πόνος ἐστὶ, καθάπερ ὁ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐγγινόμενος ἡμῖν λιμὸς, ἢ δίψος, ἢ ψύχος, ἢ θάλπος, ἤ τι τῶν παραπλησίων· ἢ τοὐναντίον, σφοδρότατος [Q] καὶ ἀκρότατος, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνηκέστοις [R] συνεχομένων βασάνοις· δι᾽ ὧν πολλάκις οἱ ἰατροὶ ἀνωδύνους πορίζουσι δυνάμεις, [S] πρὸς τὸ βραχεῖάν τινα λαβεῖν ἀναστροφὴν εἰς βοήθειαν· ἢ μέσος καὶ παρατείνων, [T] καθάπερ ὁ ἔν τισι νόσοις. τούτων δὲ ὁ μὲν καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν συναντῶν, [U] εὐποριστοὺς ἔχων [X] τὰς παρηγορίας, τροφὴν καὶ πόμα καὶ σκέπην, [Y] πρὸς ἐλάχιστον ταράττει. ὁ δὲ ἀκρότατος, καὶ εἰ τὰ μάλιστα ταρακτικώτατος, ἀλλά τοι γε πρὸς ἀκαρὲς, ἀστραπῆς τρόπον [Z] δειματώσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. [A] ὁ δὲ μέσος καὶ παρατείνων, οὔτε παρ᾽ ὅλον ἐστὶ τὸν βίον, οὔτε συνεχὴς τὴν φύσιν· ἀλλὰ πολλὰς διαναπαύσεις ἔχων καὶ ῥαστώνας. διηνεκὴς γὰρ ὢν, οὐκ ἂν παρέτεινε. μέτριος οὖν ἐστι. καὶ οὐχ οὕτω φοβερὰ ἡ περὶ τὸν Σκεπτικὸν συμβαίνουσα ταραχή. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν μεγίστη τις ᾖ, οὐχ ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι δεῖ τοὺς ἀκουσίως καὶ κατ᾽ ἀνάγκην πάσχοντας, ἀλλὰ τὴν φύσιν, ᾗ νόμων οὐδὲν μέλει· [B] καὶ τὸν δοξαστικῶς καὶ κατὰ κρίσιν ἐπισπώμενον ἑαυτῷ τὸ κακόν. ὥσπερ γὰρ τὸν πυρέττοντα, οὐκ αἰτιατέον ὅτι πυρέττει· ἀκουσίως γὰρ πυρέττει. τὸν δὲ μὴ ἀπεχόμενον [C] τῶν ἀσυμφόρων, αἰτιατέον· ἐπ᾽ αὐτῷ

NOTÆ.

P ἐφεκτικοὶ] Perperam Ciz. *ἐφεκτοί.* Notum eſt Scepticos ab *ἐποχῇ* venire nomine Ephecticorum, ut ab *ἀπορίᾳ* Aporeticorum philoſophorum. Vide ſi placet ad 1. Pyrrhon. Sect. 196. Superius pro *παρὰ τῶν* leg. *παρὰ τοὺς.*

Q σφοδρότατος] Vitioſe Ciz. *σφοδρότητος.*

R ὡς ἐπὶ τῶν ἀνηκέστοις] MSS. Savil. & Ciz. *ἐπὶ τοὺς.* male, nam *τῶν* refertur ad *συνεχομένων.*

S ἀνωδύνους δυνάμεις] *Indoloria* vocat illa pharmaca Cœlius Aurelianus libro 2. Chronicarum paſſionum cap. 4. *Δύναμις* pro medicamento apud Galenum & alios paſſim occurrit.

T μέσος καὶ παρατείνων] Male Ciz. *παρά τινων,* quomodo & Hervetus in ſuo Codice legit qui vertit *ab aliquibus.* Sed infra idem eruditus interpres recte: *dolor mediocris qui producitur.* Dicitur autem dolor *παρατείνειν extendere,* durationem nempe *τὴν μονήν,* infra Sect. 155. *διηνεκὴς γὰρ ὢν οὐκ ἂν παρέτεινε.*

U ὁ μὲν καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν συναντῶν] MS. Savil. omittit *ἡμέραν,* & ſolet ſæpe apud ſcriptores ſine ſententiæ detrimento omitti.

X εὐποριστοὺς ἔχων] Sic utique legendum ex MS. Ciz. pro *ἀποριστοὺς.* Tritum Medicorum uſu vocabulum *εὐποριστῶν,* quod de obviis & facile parabilibus remediis adhibent.

Y τροφὴν καὶ πόμα καὶ σκέπην] Vide ad lib. contra Grammat. Sect. 271.

Z ἀστραπῆς τρόπον] Proverbium ſacris etiam tritum ſcriptoribus, Matthæo XXIV. 27. Luc. X. 18. XVII. 24. Sic Virgilius XI. Æneid. 16. *fulminis in morem.*

A ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται] Simile illud Senecæ c. 6. de providentia: *contemnite dolorem, aut ſolvetur aut ſolvet.* Scitum hoc Epicuri pariter & Stoicorum quod dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis ſolet eſſe, de quo vide Gatakerum ad illud M. Antonini VII. 33. *περὶ πόνου, τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει, τὸ δὲ χρονίζον φορητόν.* & Gaſſendum ad hæc Epicuri ex ejus *κυρίαις δόξαις· οἱ μεγάλοι πόνοι συντόμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν.*

B ᾗ νόμων οὐδὲν μέλει] Natura non curat quid homines ſtatuant vel opinentur.

C τὸν δὲ μὴ ἀπεχόμενον] Ita legendum e Ciz. pro *τὸν μηδέ.*

γὰρ

γὰρ ἔκειτο τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀσυμφόρων· οὕτω τὸν μὲν ταραττόμενον ἐπὶ παροῦσι τοῖς ἀλγεινοῖς, οὐκ αἰτιατέον. οὐ γὰρ παρ' αὐτὸν γίνεται ἡ διὰ τὸν πόνον ταραχή· ἀλλ' ἐάν τε θέλῃ, ἐάν τε καὶ μὴ, γίνεσθαι κατ' ἀνάγκην ὀφείλει. τὸν δὲ παρὰ τὰς ἰδίας ὑπολήψεις ἀναπλάττοντα αὑτῷ αἱρετῶν τε καὶ φευκτῶν πραγμάτων πλῆθος, αἰτιατέον. ἑαυτῷ γὰρ ἐγείρει κακῶν πλημμύραν.[D] καὶ τοῦτο πάρεστιν ἰδεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν λεγομένων κακῶν. ὁ μὲν γὰρ μηδὲν προσδοξάζων περὶ τοῦ κακὸν εἶναι τὸν πόνον, ἔχεται τῷ κατηναγκασμένῳ[E] τοῦ πόνου κινήματι. ὁ δέ γε προσαναπλάσσων ὅτι μόνον ἀνοίκειόν ἐστιν ὁ πόνος,[F] ὅτι μόνον κακὸν, διπλασιάζει τῇ δόξῃ ταύτῃ, τὸ κατὰ παρουσίαν αὐτοῦ συμβαῖνον ὄχλημα. ἢ γὰρ οὐ θεωροῦμεν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν τεμνομένων, πολλάκις αὐτὸς μὲν ὁ πάσχων καὶ τεμνόμενος, ἀνδρικῶς ὑπομένει τὴν ἐκ τῆς τομῆς βάσανον, μήτε ὠχρήσας[G] χρόα κάλλιμον, μήτε παρειῶν δάκρυ ὀμορξάμενος, διὰ τὸ μόνῳ τῷ κατὰ τὴν τομὴν ὑποπίπτειν κινήματι. ὁ δὲ παρεστὼς αὐτῷ, σὺν ἅμα τῷ βραχεῖαν ἰδεῖν αἵματος ῥύσιν, ὠχριᾷ, τρέμει, περιϊδροῖ, ἐκλύεται·[H] τὸ τελευταῖον, ἄφωνος καταπίπτει, οὐ διὰ τὸν πόνον· οὐδὲ γὰρ πάρεστιν αὐτῷ, διὰ δὲ τὴν περὶ τοῦ κακὸν εἶναι τὸν πόνον δόξαν. οὕτω μείζων ἐστὶν ἐνίοτε ἡ διὰ τὴν περί τινος κακοῦ, ὡς κακοῦ, δόξαν, ταραχὴ τῆς δι' αὐτὸ τὸ λεγόμενον εἶναι κακὸν συμβαινούσης. οὐκοῦν ὁ περὶ πάντων μὲν ἐπέχων τῶν κατὰ δόξαν, τελειοτάτην καρποῦται τὴν εὐδαιμονίαν. ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις καὶ ἀλόγοις κινήμασι ταράττεται μέν,

οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐστι[I] παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,

ἀλλ' ἀνδρῶν γένος ἦεν·[K]

μετριοπαθῶς δὲ διατίθεται. ὅθεν καὶ καταφρονεῖν ἀναγκαῖον τῶν εἰς ἀνενεργησίαν[L] αὐτὸν περικλείεσθαι νομιζόντων, ἢ εἰς ἀπέμφασιν.[M] καὶ εἰς ἀνενεργησίαν μὲν, ὅτι τοῦ βίου παντὸς

iis quæ ſunt inconducibilia: ita in eum quidem qui perturbatur præſentibus quæ dolorem afferunt, non eſt culpa conferenda, 157. Non enim propter ipſum fit illa ex dolore perturbatio; ſed velit nolit ea debet eſſe neceſſario: verum culpa eſt in eum conferenda, qui propria opinione & exiſtimatione fingit ſibi multitudinem rerum eligendarum & fugiendarum. ſibi enim excitat malorum inundationem. Idque licet videre in ipſis illis quæ dicunt mala. 158. Qui enim nullam ſuſcipit opinionem quod dolor ſit malum, is ſuſtinet coactam ex dolore motionem. Qui autem præterea fingit, quod homini ſolum res minime conveniens eſt dolor, & quod is eſt ſolum malum: is hac opinione conduplicat moleſtiam quæ illi accidit ejus præſentia. 159. An non videmus quod etiam in iis qui ſecantur, ſæpenumero ipſe quidem qui patitur & ſecatur, magno & forti animo fert tormentum ſectionis, neque colore expalleſcens, neque a genis abſtergens lacrymas, propterea quod in eum cadat ſolus motus ſectionis. Qui autem adſiſtit, cum primum viderit modicam ſanguinis fluxionem, pallet, contremiſcit, ſudat, labaſcit: & tandem mutus concidit, non propter dolorem, (nullus enim ei adeſt dolor) ſed propter opinionem quam accepit quod dolor ſit malum. 160. Eſt itaque nonnumquam major perturbatio, propter alicujus mali tanquam mali opinionem, quam quæ accidit propter ipſum quod dicitur malum. Qui itaque ſuſtinet aſſenſionem de omnibus quæ ſunt ex opinione, perfectiſſima fruitur felicitate. 161. In involuntariis autem & quæ ſunt rationis expertes motionibus, perturbatur quidem,

Nam non annoſa quercu aut rupe editus ipſe eſt,

Sed genere ex hominum:

mediocriter tamen afficitur. 162. Unde etiam neceſſe eſt flocci facere eos qui exiſtimant Scepticum ad vivendum in otio ſe includere, & ab actione omni removere, & ſe ad quamdam redigere abſurditatem & contradictionem. 163. Removere ſe ab actione omni quidem, quod cum vita tota

N O T Æ.

D κακῶν πλημμύραν] Vide Eraſmum proverbio, *mare malorum*, eſt autem *πλημμύρα* æſtus maris, ſive mare æſtuans, quam *πλημμυρίδα* etiam ſolent appellare.

E ἔχεται τῷ κατηναγκασμένῳ] MS. Ciz. *ἔχεται αὐτοῦ κατηναγκασμένῳ*.

F ὅτι μόνον ἀνοίκειόν ἐστιν ὁ πόνος] Epicuri hoc dogma ſolum malum & ſummum eſſe dolorem. Supra, Sect. 96.

G *μήτε ὠχρήσας*] Ex Homero, cujus hæc ſunt Odyſſ. λ'. 528.

οὔτ' ὠχρήσαντα χρόα κάλλιμον, οὔτε παρειῶν
δάκρυ' ὀμορξάμενον - -

H περιϊδροῖ, ἐκλύεται] Ita legendum pro *περιδροῖ, ἐκκυλίεται*. Prius quidem ex auctoritate MSti Ciz. poſterius vero ex probabili conjectura viri docti qui varias quaſdam lectiones editioni Genevenſi præmiſit.

I οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐστι] Verſus Homeri Odyſſ. τ. 163. Ad eundem reſpiciens Cicero in Lucullo c. 31. de ſuo Academico: *movebitur, non enim eſt e ſaxo ſculptus, aut e robore dolatus. Habet corpus, habet animum, movetur mente, movetur ſenſibus.* Alios ſcriptores hunc Homeri verſum laudantes dabit Jac. du Portus in Gnomologia Homerica p. 262. ſeq.

K ἀλλ' ἀνδρῶν γένος ἦν] Hæc verba Sextus addidit, occaſione illorum quæ apud Homerum præceſſerant: *ἀλλὰ καὶ ὣς μοι εἰπὲ τεὸν γένος.*

L ἀνενεργησίαν] Ita Ciz. pro *ἀνεργησίαν*. Atque mox etiam in editis recte iterum *ἀνενεργησίαν* ſcribitur.

M εἰς ἀπέμφασιν] *ἀπέμφασις* eſt, qua quis ſecum ipſe pugnat, atque in dictis factiſque ſuis *ἀπεμφαίνει* atque diſſimilis eſſe deprehenditur.

ſit in eligendo & fugiendo, qui neque quidquam eligit neque fugit, vi ac poteſtate vitam abnegat, & inſtar rei inanimæ, ut plantæ, ſe habet. 164. Ad quamdam autem ſe redigere abſurditatem & contradictionem, quod ſi quando venerit in poteſtatem Tyranni, & cogatur aliquid facere nefarium, aut quod jubetur, facere non tolerabit, ſed mortem eliget voluntariam: aut tormenta fugiens, faciet quod jubetur. Et ita non erit ejuſmodi *qui non fugiat non eligat hilum,* ut vult Timon: ſed alterum eliget, vitabit alterum. Quod quidem eſt eorum qui comprehenderunt cum perſuaſione aliquid eſſe fugiendum & eligendum. 165. Hoc autem dicentes, non intelligunt quod non vivit Scepticus convenienter orationi Philoſophi: nam ſecundum hanc ceſſaret ab actione: Sed convenienter obſervationi cui nihil eſt negotii cum Philoſophia, poteſt alia quidem eligere, alia vero fugere. 166. Si quid autem vetitum facere cogatur a Tyranno, anticipata ex legibus patriis & moribus notione, hoc quidem, ſi res ita ferat, eliget, illud vero fugiet: quodque durum eſt & aſperum, facilius feret quam Dogmaticus, quod nihil eorum quæ ſunt extrinſecus opinatur, ſicut ille. 167. De his autem dictum eſt accuratius ubi diſputavimus de fine Sceptici: nec neceſſe eſt

Tradita perſpicue, dicendo retexere rurſus.

Cum itaque de bonis & malis tractaverimus, ex quibus dubitationes extenduntur ad univerſum fere locum moralem, age deinceps conſideremus, an vitæ agendæ ſit ars aliqua.

VI. An Vitæ Agendæ Sit Ars Aliqua.

168. Quod quibus placet ſuſtinere ſuam de omnibus aſſenſionem, recte poſſint vivere, ſatis oſtenſum eſt a nobis. Nihil autem vetat quominus altrinſecus & ex adverſo examinemus ſectam quoque Dogmaticorum, etiamſi ex parte jam ſit examinata. Profitentur enim ſe vitæ agendæ artem aliquam eſſe tradituros. 169. Et ideo Epicurus quidem dicebat Philoſophiam eſſe operationem, quæ rationibus & diſputationibus vitam parat beatam. 170. Stoici autem aperte dicunt, prudentiam, cum ſit ſcientia bonorum & malorum & neutrorum, eſſe artem vitæ agendæ: quam qui ample-

ἐν αἱρέσει καὶ φυγαῖς ὄντος, ὁ μήτε αἱρούμενός τι μήτε φεύγων, δυνάμει τὸν βίον ἀρνεῖται, καί τινος φυτοῦ τρόπον ἐπεῖχεν· εἰς ἀπέμφασιν δὲ, ὅτι ὑπὸ τυράννῳ ποτὲ γενόμενος, καὶ τῶν ἀῤῥήτων τι ποιεῖν ἀναγκαζόμενος, ἢ οὐχ ὑπομενεῖ τὸ προστατ]όμενον, ἀλλ' ἑκούσιον ἑλεῖται θάνατον, ἢ φεύγων τὰς βασάνους, ποιήσει τὸ κελευόμενον. οὕτω τε [N] οὐκέτι ἀφυγὴς καὶ ἀναίρετος ἔσται [O] κατὰ τὸν Τίμωνα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἑλεῖται, τοῦ δ' ἀποστήσεται. ὅπερ ἦν τῶν μετὰ πείσματος κατειληφότων τὸ φευκτόν τι εἶναι καὶ αἱρετόν. ταῦτα δὴ λέγοντες, οὐ συνίασιν ὅτι κατὰ μὲν τὸν φιλόσοφον λόγον οὐ βιοῖ ὁ Σκεπτικός· [P] ἀνενέργητος γάρ ἐστιν ὅσον ἐπὶ τούτῳ· κατὰ δὲ τὴν ἀφιλόσοφον τήρησιν δύναται τὰ μὲν αἱρεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἀναγκαζόμενός τε ὑπὸ τυράννου τι τῶν ἀπηγορευμένων πράττειν, τῇ κατὰ τοὺς πατρίους νόμους καὶ τὰ ἔθη προλήψει, τυχὸν, τὸ μὲν ἑλεῖται, τὸ δὲ φεύξεται· καὶ ῥᾷόν γε οἴσει τὸ σκληρὸν παρὰ τὸν ἀπὸ τῶν δογμάτων, ὅτι οὐδὲν ἔξωθεν τούτων προσδοξάζει, καθάπερ ἐκεῖνος. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἀκριβέστερον ἐν τοῖς περὶ τοῦ Σκεπτικοῦ τέλους [Q] σχολασθεῖσι, καὶ οὐκ ἀναγκαῖον

αὖθις ἀριζήλως [R] εἰρημένα μυθολογεύειν.

ὅθεν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἀποδόντες, ἀφ' ὧν αἱ ἀπορίαι ἐπὶ πάντα σχεδὸν τὸν ἠθικὸν διατείνουσι τόπον, φέρε, τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν, εἰ ἔστι τις περὶ τὸν βίον τέχνη.

ΕΙ ΕΣΤΙ ΤΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΕΧΝΗ.

ΟΤΙ μὲν ἐστι δυνατὸν κατὰ τρόπον βιοῦν αἱρουμένους τὴν περὶ πάντων ἐποχὴν, ἀποχρώντως ἡμῖν δέδεικται. οὐδὲν δὲ κωλύει ἐκ παραλλήλου δοκιμάζειν καὶ τὴν τῶν Δογματικῶν στάσιν, καίπερ ἀπὸ μέρους ἤδη δοκιμασθεῖσαν. ἐπαγγέλλονται γὰρ τέχνην τινὰ περὶ τὸν βίον παραδώσειν. καὶ διὰ τοῦτο Ἐπίκουρος [S] μὲν ἔλεγε τὴν φιλοσοφίαν ἐνέργειαν εἶναι, λόγοις καὶ διαλογισμοῖς τὸν εὐδαίμονα βίον περιποιοῦσαν. οἱ δὲ Στωϊκοὶ [T] καὶ ἄντικρύς φασι, τὴν φρόνησιν, ἐπιστήμην οὖσαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, τέχνην ὑπάρχειν περὶ τὸν βίον. ἣν οἱ προσλαβόντες [U]

NOTÆ.

N οὕτω τε] Al. οὕτω δέ.

O ἀφυγὴς καὶ ἀναίρετος ἔσται] Verba Phliaſii Timonis atque Hexametri pars dimidia ex ejus ni fallor ἰνδαλμοῖς.

P κατὰ μὲν τὸν φιλόσοφον λόγον οὐ βιοῖ ὁ Σκεπτικὸς] Ingenua confeſſio, & probe notanda, quam ſæpius noſter inſinuat, ut 1. contra Logicos, Sect. 30. & lib. 1. Pyrrhon. Sect. 13. 20. 23. ſeq. 226. &c.

Q ἐν τοῖς περὶ τοῦ σκεπτικοῦ τέλους] Liber 1. Pyrrhoniar. Sect. 29. ſeq.

R αὖθις ἀριζήλως] Verſus Homeri ex Odyſſ. μ'. 453.

S Ἐπίκουρος] Vide Gaſſendi ſyntagma Philoſophiæ Epicuri ſub init. Hinc eſt quod Epicurus a Philoſophia removit quicquid ad melius vivendum non faceret, ut dialecticas argutias, ſupra 1. contra Logicos Sect. 14.

T οἱ δὲ Στωϊκοὶ] Zeno apud Laërtium VII. 92. ſeq. noſter infra, Sect. 184. 246.

U ἣν οἱ προσλαβόντες] MS. Ciz. προλαβόντες. Atque προλαβόντες videtur etiam legiſſe Hervetus, qui vertit: qui prætulerint, licet excuſum ſit protulerint. Rectius autem interpreteris: qui mente præceperint atque occupaverint.

μόνι

μόνοι γίνονται καλοὶ, μόνοι πλούσιοι, σοφοὶ μόνοι. [X] ὁ γὰρ πολλοῦ ἄξια κεκτημένος, πλούσιός ἐστιν· ἡ δὲ ἀρετὴ πολλοῦ ἐστιν ἀξία, καὶ μόνος ταύτην ὁ σοφὸς κέκτηται· μόνος ἄρα ὁ σοφός ἐστι πλούσιος. καὶ ὁ ἀξιέραστός ἐστι καλός· μόνος δὲ ὁ σοφὸς ἀξιέραστος· μόνος ἄρα ὁ σοφός ἐστι καλός. αἱ δὴ τοιαῦται ὑποσχέσεις θηρεύουσι μὲν τοὺς νέους ἐλπίσι ψυχραῖς· [Y] οὐκέτι δέ εἰσιν ἀληθεῖς. παρ᾽ ὃ καὶ ὁ Τίμων [Z] ὁτὲ μὲν τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν παράδοσιν αὐτῶν ἐπισκώπτει, λέγων·

πολλῶν λακεδόνων λυμάντορες αἰπυδολωταί· [A]

ὁτὲ δὲ [B] τοὺς προσέχοντας αὐτοῖς μεταμελομένους ἐφ᾽ οἷς μάτην ἐμόχθησαν, παρεισάγει διὰ τούτων,

φῆ δέ τις αἰάζων, οἷα βροτοὶ αἰάζουσιν,
οἴμοι ἐγὼ τὶ πάθω; τί νυ μοι σοφὸν ἔνθα γένηται.
πτωχὸς μὲν φρένας εἰμὶ, νόου δέ μοι οὐκ ἔνι κόκκος. [C]
ἢ με μάτην φεύξεσθαι ὀΐομαι [D] αἰπὺν ὄλεθρον.
τρὶς μάκαρες μέν τοι καὶ τετράκις οἱ μὴ ἔχοντες
μήτε κατατρώξαντες ἐνὶ σχολῇ ὅσσ᾽ ἐπέπαντο.
νῦν δέ με λευγαλέαις ἔρισιν εἵμαρτο δαμῆναι·
καὶ πενίῃ καὶ ὅσ᾽ ἄλλα βροτοὺς κηφῆνας ἐλαστρεῖ.

διότι δὲ ταῦτ᾽ οὕτως ἔχει, μάθοιμεν ἂν ἐντεῦθεν ἐπιστήσαντες. ἡ γὰρ ἀξιουμένη περὶ τὸν βίον εἶναι τέχνη, καὶ καθ᾽ ἣν εὐδαιμονεῖν ὑπειλήφασιν, οὐ μία τις ἔστιν, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφωνοι. [E] οἷον, ἡ μὲν κατὰ τὸν Επίκουρον, ἡ δὲ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, τὶς δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ Περιπάτου. ἤτοι οὖν πάσαις ὁμοίως ἀκολουθητέον, ἢ μιᾷ μόνῃ, ἢ οὐδεμιᾷ. καὶ πάσαις μὲν ἀκολουθεῖν, τῶν ἀμηχάνων, διὰ τὴν μάχην. ὃ γὰρ ἥδε προστάσσει, ὡς αἱρετὸν, τοῦτο ἥδε ἀπαγορεύει ὡς φευκτόν. οὐκ ἐνδέχεται δὲ τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ διώκειν καὶ φεύγειν. εἰ δὲ μιᾷ κατακολουθητέον ἐστὶν, ἤτοι τῇ ὁποιαδήποτε οὖν, ὅπερ ἀδύνατον. ἀκολουθεῖ γὰρ ἴσον τὸ πάσαις θέλειν ἕπεσθαι. εἰ

ctuntur, ſoli ſunt pulchri, ſoli divites, ſoli ſapientes. Qui enim ea poſſidet quæ ſunt magnæ æſtimationis & magni pretii, eſt dives. Virtus autem eſt magni pretii & magnæ æſtimationis, & ſolus ſapiens eam poſſidet. Solus ergo ſapiens eſt dives. Et, qui eſt dignus amari, eſt pulcher: Solus autem ſapiens eſt dignus amari: Solus ergo ſapiens eſt pulcher. 171. Ejuſmodi autem pollicitationes ſpe frigida venantur adoleſcentes, nequaquam autem ſunt veræ. Quare Timon aliquando quidem ridet eos qui profitentur ſe ea eſſe tradituros, dicens:

Multorum juvenum exitium peſteſque doloſæ.

172. Aliquando autem eos qui ipſis dant operam, inducit pœnitentes, quod in eis fruſtra laborem poſuerint, dicens:

Lamentanſque aliquis dixit de more dolentum,
Hei mihi quid faciam hic, ſit & hæc ſapientia quænam?
Corde ego mendicus, mentis non eſt mihi granum.
Fruſtra equidem fugere exitium me credo malignum,
Terque quaterque ii ſunt dicendi jure beati,
Qui nec habent, nec rodunt quod maturuit ipſa
In ſchola. At in fatis fuerat me lite domari
Pauperieque atque his agitant male quæ mala fucos.

173. Cur autem hæc ita habeant, hinc didicerimus, ſi advertamus. Quæ enim vitæ agendæ ars eſſe cenſetur, & per quam beatos eſſe exiſtimant, non eſt una, ſed multæ & diſcrepantes: utpote alia ex Epicuro, alia ex Stoicis, alia ex Peripateticis. Aut ergo omnes ſunt ſimiliter ſequendæ, aut una ſola, aut nulla. 174. Et ut omnes quidem ſequamur, fieri non poteſt propter diſſidium. Quod enim hæc præcipit tanquam eligendum, illa prohibet tamquam fugiendum. Non contingit autem idem ſimul perſequi & fugere. 175. Sin autem ſequenda eſt una: aut ſequenda eſt cujuſmodicumque ea ſit; quod quidem fieri non poteſt. ſequitur enim idem ac ſi omnes quis vellet ſequi. Si

N O T Æ.

X *μόνοι γίνονται καλοὶ, μόνοι πλούσιοι, σοφοὶ μόνοι*] De his Stoicorum effatis abunde in paradoxis Cicero, & Lipſius libro tertio manuduct. atque Scioppius in elementis Philoſophiæ moralis.

Y *θηρεύουσι τοὺς νέους ἐλπίσι ψυχραῖς*] Proprium hoc quidem Sophiſtarum. Vide Ludovici Creſollii theatrum Rhetorum lib. 1. cap. 15. Sed alio cavillationum frigore Dogmaticorum ſcita etiam teſtatiſſima afflant Sceptici.

Z *παρ᾽ ὃ καὶ ὁ Τίμων*] MS. Ciz. *παρὸ*, unico vocabulo, ut ſolent hæc non raro promiſcue librarii ſcribere. Timonis verſus non ex ejus *ἰνδαλμοῖς*, qui elegis ſcripti erant, ſed ex ſillis depromtos eſſe apparet.

A *πολλῶν λακεδόνων λυμάντορες αἰπυδολωταὶ*] Sic ſcripſi, metro poſtulante, pro vitioſo *ἐπιδολωταί*. Pro *λακεδόνων* in Herveti verſione perperam erat *Laconum*. *λακεδόνες* ſunt ſoni & voces Philoſophorum dogmata ſua crepantium. Vocabulum *αἰπυδολωτὰς* Timon effinxit ex Heſiodo qui *δόλον αἰπὺν* dixit verſ. 83. *ἐργ.*

αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν.

B *ὁτὲ δὲ*] Ita legendum e MS. Ciz. pro *ὅτε*.

C *νόου δέ μοι οὐκ ἔνι κόκκος*] Sic *νοῦ σταλαγμὸν* dixit Poëta & *ῥανίδα φρενῶν* Nazianzenus. Etiam fidei tantillum ſacri ſcriptores vocant *πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως* Matth. XVII. 20. Simile illud apud Ciceronem *ne pilum quidem viri boni.*

D *ἢ με μάτην φεύξεσθαι*] Sic legendum e MS. Ciz. atque Henrici Stephani poëſi Philoſophica p. 60. pro *μαθεῖν φεύξασθαι.*

E *οὐ μία τις ἔστιν, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφωνοι*] Idem argumentum copioſe exequitur Lucianus lepido illo libello quem Hermotimum ſive de ſectis inſcripſit.

enim hæc eſt attendenda, cur hæc magis quam illa? & contra. Reſtat ergo eam eſſe ſequendam quæ eſt judicata præſtantior. 176. Aut ergo eam ſequemur quæ ab alia judicata eſt præſtantior: aut eam quæ a ſe ipſa. Et ſi quidem eam quæ a ſeipſa, ei fides non habebitur: aut oportebit exiſtimare fidem eſſe habendam omnibus. Nam ſi huic erit fides habenda, quia ipſa a ſe ipſa judicata eſt præſtantior, reliquis quoque habenda erit fides. Nam unaquæque earum a ſeipſa judicata eſt præſtantior. 177. Si autem ab alia, oportebit rurſus ei quoque fidem non haberi. Quemadmodum enim ipſa, quatenus diſſidet ab aliis, opus habet examine & judicio: ita etiam ipſam judicans, quatenus diſcrepat ab aliis ſectis, opus habet alia quæ judicet. & eo ipſo non erit credibile illius judicium. Si ergo neque contingit ſequi omnes vitæ artes, neque unam, reſtat ut nulla ſit ſequenda. 178. Et alioqui, ut prius dixi, cum multæ ſint vitæ agendæ artes, neceſſe eſt ut qui in una earum acquieverit, ſit infelix: non ſolum propter prius dictas cauſas, ſed etiam propter eam quæ procedente oratione jam dicetur. Unusquisque enim homo ab aliqua tenetur affectione ſeu animi perturbatione. Aut enim divitiarum, aut voluptatum, aut gloriæ amore tenetur ac deſiderio. Talis autem qui exiſtit a nulla Dogmaticorum ſecta poteſt reprimi. 179. Sed qui tenetur divitiarum amore & gloriæ, is magis incenditur cupiditate a Philoſophia Peripatetica, ſecundum quam divitiæ & gloria ſunt in bonis. Qui amat voluptates, etiam inflammatur ab Epicuri diſciplina. Finis enim infelicitatis ex ejus ſententia demonſtratur Voluptas. Ambitioſus autem & gloriæ cupidus a Stoicis præcipitatur in ipſam affectionem, ex quorum ſententia virtus eſt ſolum bonum, & quod fit ex virtute. 180. Quæcumque ergo a Dogmaticis philoſophis dicitur vitæ agendæ ſcientia, eſt humanorum malorum propugnaculum, non auxilium. Quod ſi etiam dederimus eſſe unam vitæ agendæ artem, & eam de qua omnes conveniant, verbi gratia Stoicam, ne ſic quidem eam admittemus, propterea quod multæ & variæ ſimul cum ea inferantur calamitates. 181. Si enim vitæ quidem agendæ ars, cum ſit prudentia,

γὰρ τῇδε προσεκτέον, τί μᾶλλον τῇδε ἢ τῇδε; καὶ ἀνάστρόφως. [F] λείπεται ἄρα τῇ προκριθείσῃ λέγειν δεῖν ἕπεσθαι. ἤτοι οὖν τῇ ὑπ' ἄλλης προκριθείσῃ κατακολουθήσομεν, ἢ τῇ ὑφ' ἑαυτῆς. καὶ εἰ μὲν τῇ ὑφ' ἑαυτῆς, ἄπιστος ἔσται, ἢ δεήσει πάσας ἡγεῖσθαι πιστάς. [G] εἰ γὰρ ἥδε καθ' ὅσον ὑφ' ἑαυτῆς κέκριται, ἔστι πιστὴ, καὶ αἱ λοιπαὶ γενήσονται πισταί. ἑκάστη γὰρ αὐτῶν ὑφ' ἑαυτῆς κέκριται. εἰ δὲ ὑπ' ἄλλης, δεήσει πάλιν, καὶ ταύτην αὐτὴν ἀπιστεῖσθαι. ὡς γὰρ αὐτὴ παρ' ὅσον διαφωνεῖ ταῖς ἄλλαις, ἐδεῖτο κρίσεως· οὕτω καὶ κρίνουσα αὐτὴν, ᾗ διαφωνεῖ ταῖς λοιπαῖς ἀγωγαῖς, δεήσεται τῆς κρινούσης· καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἔσται πιστὸν ἐκείνης κριτήριον. εἰ οὖν μήτε πάσαις ἐνδέχεται ταῖς περὶ τὸν βίον τέχναις ἀκολουθεῖν, μήτε μιᾷ, λείπεται μηδεμιᾷ ἕπεσθαι. καὶ ἄλλως, ὡς προεῖπον, [H] πολλῶν οὐσῶν περὶ τὸν βίον τεχνῶν, κατ' ἀνάγκην δεῖ τὸν μιᾷ τούτων προσαναπαυσάμενον, [I] κακοδαιμονεῖν· οὐ μόνον διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, [K] ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ λόγου προϊόντος λεχθησομένην. ἕκαστος γὰρ ἀνθρώπων ἔχεται πάθει τινί. ἢ γὰρ φιλόπλουτός ἐστιν, [L] ἢ φιλήδονος, ἢ φιλόδοξος. τοιοῦτος δὲ ὢν ὑπ' οὐδεμιᾶς τῶν Δογματικῶν ἀγωγῶν δύναται καταστέλλεσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν φιλόπλουτος ἢ φιλόδοξος ἐκπυρσεύεται μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν ὑπὸ τῆς Περιπατητικῆς Φιλοσοφίας, καθ' ἣν ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα τῶν ἀγαθῶν ἐστιν. [M] ὁ δὲ φιλήδονος, προσεκκαίεται ὑπὸ τῆς κατὰ Ἐπίκουρον ἀγωγῆς, τέλος γὰρ εὐδαιμονίας ἡ ἡδονὴ ἀποδείκνυται κατ' αὐτόν. ὁ δὲ φιλόδοξος, πρῶτος προσεκτραχηλίζεται [N] εἰς αὐτὸ τὸ πάθος πρὸς τῶν Στωϊκῶν λόγων, καθ' οὓς ἡ ἀρετὴ μόνον ἐστὶν ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενον. πᾶσα οὖν ἡ λεγομένη περὶ τὸν βίον ἐπιστήμη τοῖς Δογματικοῖς φιλοσόφοις, ἐπιτείχισμά ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν, ἀλλ' οὐ βοήθεια. κἂν μίαν δὲ δῶμεν εἶναι τέχνην περὶ τὸν βίον, καὶ ταύτην σύμφωνον, οἷον τὴν Στωϊκὴν, οὐδ' οὕτως προησόμεθα, διὰ τὸ πολλὰς καὶ ποικίλας αὐτῇ συνεισάγεσθαι κῆρας. εἰ γὰρ ἡ μὲν περὶ τὸν βίον τέχνη, φρόνησις οὖσά ἐστιν

NOTÆ.

F *καὶ ἀναστρόφως*] Et viciſſim, cur illa potius quam hæc?

G *ἄπιστος ἔσται, ἢ δεήσει πάσας ἡγεῖσθαι πιστάς*] Ita legendum pro *καὶ δεήσει*. Atque ſolere hæc inter ſe permutari notavit etiam Salmaſius de fœnore trapezitico p. 129. Contrarius librariorum error eſt in Euſebii Hiſtoria Eccleſiaſtica lib. 2. cap. 18. ubi inter ſcripta Philonis Judæi refertur: *περί τε τοῦ, τίς ὁ τῶν θείων ἐστὶ κληρονόμος, ἢ περὶ τῆς εἰς τὰ ἴσα καὶ ἐναντία τομῆς*, nam pro *ἢ*, in MS. Bibl. Nordfolſcienſis quæ exſtat Londini, rectius legitur *καί*.

H *ὡς προεῖπον*] Sect. 173. Superius leg. *ᾗ κρίνουσα*.

I *προσαναπαυσάμενον*] MS. Savil. *προσαναπαυόμενον*.

K *διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας*] Supra Sect. 110. ſeq.

L *ἢ φιλόπλουτος*] Confer, ſi placet, dicta ad Sect. 120.

M *ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα τῶν ἀγαθῶν ἐστιν*] Ariſtoteles inter bona externa numerat gloriam & divitias, perinde ut valetudinem ſupra, Sect. 51. 77. neque tamen pro ſummo illa habuit bono, ſed ſine quibus felicitas manca atque imperfecta eſſet. *δεήσει δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς εὐημερίας, ἀνθρώπῳ ὄντι*. X. Nicomach. cap. 8.

N *πρῶτος προσεκτραχηλίζεται*] Non agnoſcit Hervetus *πρῶτος*, & videtur ex ſimilitudine cum *πρὸς* ortum. De *τραχηλίζειν* notarunt viri docti ad Hebr. IV. 13. Petrus Faber lib. 1. Agoniſticon c[illegible]. Gisbertus Cuperus lib. 1. Var. Obſervatt. cap. 12. Valeſi[illegible] Sozomenum p. 135. & Perizonius ad Ælianum p. 768. Inf. leg. *προστησόμεθα*.

ἀρετὴ,

ἀρετή, [O] τὴν δὲ ἀρετὴν μόνος εἶχεν ὁ σοφός· [P] οἱ Στωϊκοὶ μὴ ὄντες σοφοὶ, [Q] οὐχ ἕξουσι φρόνησιν, οὐδὲ τέχνην τινὰ περὶ τὸν βίον. μὴ ἔχοντες δὲ ταύτην, οὐδὲ ἄλλους διδάξουσιν. εἴπερ τε κατ' αὐτοὺς οὐδεμία δύναται συστῆναι τέχνη, οὐδ' ἡ περὶ τὸν βίον συστήσεται. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. τέχνη γάρ ἐστι σύστημα ἐκ καταλήψεων· [R] καὶ κατάληψίς ἐστι καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις. οὐδεμία δ' ἦν καταληπτικὴ φαντασία, [S] διὰ τὸ μήτε πᾶσαν ὑπάρχειν φαντασίαν καταληπτικὴν, μάχονται γάρ· μήτε τινὰ, διὰ τὴν ἀνεπικρισίαν. μὴ οὔσης δὲ καταληπτικῆς φαντασίας, οὐδὲ συγκατάθεσίς τις αὐτῆς γενήσεται· οὑτωσὶ δὲ οὐδὲ κατάληψις. μὴ οὔσης δὲ καταλήψεως, οὐδὲ σύστημα ἐκ καταλήψεων γενήσεται, τουτέστι τέχνη. ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ, μηδὲ περὶ τὸν βίον εἶναί τινα τέχνην. [T] πρὸς τούτοις ἡ καταληπτικὴ φαντασία κρίνεται κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὅτι καταληπτική ἐστι, τῷ ἀπὸ ὑπάρχοντος γενέσθαι, [U] καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένως καὶ ἐναπεσφραγισμένως. [X] τό, θ' ὑπάρχον δοκιμάζεται, ὅτι ὑπάρχον ἐστὶν, ἐκ τοῦ καταληπτικὴν κινεῖν φαντασίαν. εἰ δὲ ἵνα μὲν ἡ καταληπτικὴ κρίνηται φαντασία, τὸ ὑπάρχον δεῖ ἐπεγνῶσθαι· ἵνα δὲ τοῦτο καταληφθῇ, τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν βέβαιον εἶναι. ἑκάτερον δὲ διὰ θατέρου ἐστὶν ἄπιστον· ἀγνωρίστου οὔσης τῆς καταληπτικῆς φαντασίας, ἀναιρεῖται καὶ ἡ τέχνη, σύστημα οὖσα ἐκ καταλήψεων. εἴπερ τε ἡ περὶ τὸν βίον ἐπιστήμη, τουτέστιν ἡ φρόνησις, θεωρητικὴ τῶν τε ἀγαθῶν [Y] καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων ἐστὶν, ἤτοι ἑτέρα καθέστηκε τῶν ἀγαθῶν ὧν λέγεται ἐπιστήμη τυγχάνειν· ἢ ἡ αὐτή ἐστι τὸ ἀγαθόν. καθὸ καὶ ὁριζόμενοί τινες ἐξ αὐτῶν φασιν, Ἀγαθόν ἐστιν ἀρετὴ, [Z] ἢ τὸ μετέχον ἀρετῆς. καὶ εἰ μὲν ἑτέρα ἐστὶ παρὰ τὰ ἀγαθὰ, ὧν λέγεται ἐπιστήμη, οὐδ' ὅλως ἔσται ἐπιστήμη. πᾶσα γὰρ ἐπιστήμη, ὑπαρκτῶν τινῶν ἐστι γνῶσις. τὰ δὲ ἀγαθὰ καὶ κακὰ πρότερον ἐδείξαμεν [A] ἀνύπαρκτα. ὥστ' οὐδ' ἐπιστήμη τις ἔσται ἀγαθῶν καὶ κακῶν. εἰ δ' αὐτή ἐστιν ἀγαθὸν, καὶ ἀξιοῦνται τῶν ἀγαθῶν εἶναι ἐπιστήμη, ἑαυτῆς ἔσται ἐπιστήμη· ὃ πάλιν

eſt virtus, virtutem autem ſolus habet ſapiens: Stoici cum non ſint ſapientes, non habebunt prudentiam, neque vitæ agendæ artem aliquam. Cum non habeant autem, nec alios docebunt. Et, ſi ex eorum ſententia nulla ars poteſt conſiſtere, ne conſiſtet quidem ars vitæ agendæ. Atqui eſt primum: eſt ergo etiam ſecundum. 182. Eſt enim ars id quod eſt compoſitum ex comprehenſionibus: & comprehenſio eſt comprehendentis phantaſiæ aſſenſio. Nulla eſt autem comprehendens phantaſia, propterea quod nec omnis phantaſia ſit comprehendens, pugnant enim inter ſe: neque aliqua, propterea quod nulla ſit facultas eas diſcernendi. Si non ſit autem comprehendens phantaſia, nec erit ulla ejus aſſenſio: itaque nec comprehenſio. Si non ſit autem comprehenſio, nec erit id quod eſt compoſitum ex comprehenſionibus, nempe ars. Cui eſt conſequens, ne vitæ quidem agendæ aliquam eſſe artem. 183. Ad hæc accedit, quod comprehendens phantaſia ex Stoicorum ſententia judicatur eſſe comprehendens, ex eo quod exiſtit, & congruenter ei quod exiſtit, per impreſſionem & obſignationem. Et id quod exiſtit, exiſtere probatur ex eo quod comprehendentem moveat phantaſiam. Si autem ut comprehendens judicetur phantaſia, oportet id quod exiſtit, eſſe cognitum: atque ut hoc viciſſim comprehendatur, comprehendentem phantaſiam eſſe firmam ac ſtabilem: alterius autem fides fieri mutuo per alterum non poteſt: cum ſit ignota comprehendens phantaſia, ars quoque tollitur, ut quæ ſit id quod eſt compoſitum ex comprehenſionibus. 184. Et, ſi agendæ vitæ ſcientia, nempe prudentia, contemplatur bona & mala & neutra, aut eſt diverſa a bonis quorum dicitur ſcientia, aut ea ipſa eſt bonum. Quapropter quidam ex eis definientes dicunt, *Bonum eſt virtus, aut quod eſt ejus particeps.* 185. Et, ſi eſt diverſa a bonis quorum dicitur ſcientia, ne erit quidem omnino ſcientia. Omnis enim ſcientia eſt aliquorum quæ ſunt. Bona autem & mala non eſſe, prius oſtendimus. quamobrem nec eſt quidem ulla ſcientia bonorum & malorum. 186. Sin autem ipſa eſt bonum, & cenſetur eſſe ſcientia bonorum, ſui erit ſcientia. quod rurſus

NOTÆ.

O *φρόνησις οὖσά ἐστιν ἀρετὴ*] Vide ſi placet 3. Pyrrhoniar. Sect. 240. & ibi a me dicta.

P *τὴν ἀρετὴν μόνος εἶχεν σοφὸς*] Inter Stoicorum paradoxa, ſolum Sapientem virtute pollere, ex præſcripto virtutis vivere. Lipſius lib. 3. manuduct. diſſ. 15.

Q *οἱ Στωϊκοὶ μὴ ὄντες σοφοὶ*] Stoici libenter fatebantur illum ſapientem ſuum vix in multis ſæculis unum, ac fortaſſe nullum usquam reperiri. Vide ad 1. contra Phyſicos, Sect. 133. & ad jam laudatum tertii Pyrrhoniarum libri locum.

R *τέχνη σύστημα καταλήψεων*] 3. Pyrrhon. Sect. 241.

S *οὐδεμία δ' ἦν καταληπτικὴ φαντασία*] Lib. 1. adverſus Log. Sect. 388. ſeq.

T *εἶναί τινα τέχνην*] In Ciz. deeſt *τινά*.

U *τῷ ἀπὸ ὑπάρχοντος γενέσθαι*] 3. Pyrrhon. Sect. 241. & lib. 2. adverſus Log. Sect. 86.

X *ἐναπομεμαγμένως καὶ ἐναπεσφραγισμένως*] Lib. 1. adverſus Log. Sect. 248. 402. &c.

Y *θεωρητικὴ τῶν τε ἀγαθῶν*] Supra Sect. 170.

Z *ἀγαθόν ἐστιν ἀρετὴ*] Vide Sect. 22. hujus libri.

A *πρότερον ἐδείξαμεν*] Sect. 42. ſeq.

eſt ab-

eſt abſurdum. Ea enim quorum eſt ſcientia, cogitantur ante ſcientiam: ut ars medendi dicitur ſcientia ſalubrium, & non ſalubrium, & neutrorum: ſed ante artem medendi prius fuerunt & præcedunt ſalubria & inſalubria. Rurſus Muſica eſt ſcientia modulatorum & non modulatorum, numeroſorumque & non numeroſorum: ſed ante ea non eſt Muſica. 187. Ipſi quoque dixerunt Dialecticam eſſe ſcientiam verorum & falſorum & neutrorum. Ergo vera & falſa & neutra, fuerunt ante Dialecticam. Si igitur prudentia eſt ſui ipſius ſcientia, ea debet eſſe ante ſe. Nihil autem poteſt eſſe ante ſe. Nec hac ergo ratione dicendum eſt eſſe aliquam vitæ degendæ ſcientiam. 188. Omnis quoque quæ eſt ars & ſcientia, comprehenditur ex iis quæ fiunt artificioſe & ſcienter: ut ars quidem medendi, ex iis quæ medice fiunt, cithariſtica autem ex iis quæ cithariſtice: pictura quoque itidem, & ſtatuaria, & omnes ſimiles. Ars autem quæ cenſetur verſari in vita, nullum habet opus quod ei congruat, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliqua ars vitæ agendæ. 189. Ut, cum multa dicantur apud Stoicos de filiorum educatione, & de honore in parentes, & præterea de pietate ac religione in defunctos, paucis ex unoquoque genere electis, ea, exempli cauſa, proferemus ad probandam argumentationem.

190. Atque de liberorum quidem educatione in Diatribis hæc dicit Zeno princeps ſectæ Stoicæ: *Dividere nihilo magis neque minus puſiones quam non puſiones, neque fœminas quam maſculos. Non enim alia puſiones aut non puſiones, neque fœminas aut maſculos, ſed eadem decent, & ſunt decentia.* Et rurſus: *Diviſiſtine dilectum? Nequaquaquam. Utrum non deſideraſti eum dividere? Maxime. Sed deſideraſti ipſum ſe tibi præbere, an timuiſti jubere? Non per Jovem. Sed juſſiſti? Maxime. Deinde non tibi morem geſſit? Nequaquam.* 191. De honore autem in parentes adjecerit quiſpiam ea quæ ab eis vulgo jactantur de concubitu cum matre. Et Zeno quidem quum poſuiſſet quæ narrantur de Jocaſte & Oedipo, dicit: *Non erat adeo horrendum fricare matrem. Nam ſi corpore ægrotantem manibus fricans, juviſſet, minime foret turpe. Si autem in alia parte fricuit*

ἄτοπον. τὰ γὰρ ὧν ἐστιν ἐπιστήμη, ταῦτα προεπινοεῖται τῆς ἐπιστήμης. οἷον, ἰατρικὴ λέγεται ἐπιστήμη ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν, καὶ οὐθετέρων· ἀλλὰ προυφέστηκε τῆς ἰατρικῆς καὶ προηγεῖται τὰ ὑγιεινὰ καὶ νοσερά. πάλιν τε ἡ Μουσικὴ, ἐμμελῶν ἐστι καὶ ἐκμελῶν, ἐνρύθμων τε καὶ ἐκρύθμων ἐπιστήμη· ἀλλ᾽ οὐ πρὶν τούτων ἐστιν ἡ Μουσική. καὶ αὐτοὶ δὲ τὴν διαλεκτικὴν [B] ἔφασαν, ἐπιστήμην ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων. οὐκοῦν προυφέστηκε τῆς Διαλεκτικῆς τἀληθῆ καὶ ψευδῆ καὶ οὐθέτερα. εἰ δὲ ἑαυτῆς ἐστιν ἐπιστήμη ἡ φρόνησις, ὀφείλει προϋφεστάναι ἑαυτῆς. οὐδὲν δὲ δύναται ἑαυτοῦ προϋφεστηκέναι. οὐδὲ ταύτῃ τοίνυν ῥητέον εἶναί τινα περὶ τὸν βίον ἐπιστήμην. πᾶσά τε ὑπαρκτὴ [C] τέχνη καὶ ἐπιστήμη, ἐκ τῶν ἀποδιδομένων ὑπὸ αὐτῆς τεχνικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν ἔργων καταλαμβάνεται· οἷον, ἰατρικὴ μὲν, ἐκ τῶν ἰατρικῶς γινομένων, κιθαριστικὴ δὲ ἐκ τῶν κιθαριστικῶς· καὶ ἤδη ζωγραφία καὶ ἀνδριαντοπλαστικὴ, καὶ πᾶσαι αἱ ἐμφερεῖς. ἡ δέ γε περὶ τὸν βίον ἀξιουμένη στρέφεσθαι τέχνη, οὐδὲν ἔχει συμβεβηκὸς ἐνέργημα, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἐστι τις περὶ τὸν βίον τέχνη. οἷον, πολλῶν λεγομένων παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς περί τε τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς, καὶ περὶ τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς τιμῆς, καὶ ἔτι τῆς πρὸς τοὺς [D] κατοιχομένους ὁσιότητος, ὀλίγα ἐξ ἑκάστου εἴδους ἐπιλεξάμενοι, δείγματος χάριν, προοισόμεθα εἰς τὴν τῆς ἐπιχειρήσεως κατασκευήν.

Καὶ μὴν περὶ μὲν παίδων ἀγωγῆς ἐν ταῖς διατριβαῖς ὁ αἱρεσιάρχης Ζήνων τοιαῦτά τινα διέξεισι· διαμηρίζειν [E] δὲ μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧσσον, παιδικὰ ἢ μὴ παιδικὰ, μηδὲ θήλεα ἢ ἄρρενα. οὐ γὰρ ἄλλα παιδικοῖς ἢ μὴ παιδικοῖς, οὐδὲ θηλείαις ἢ ἄρρεσιν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ πρέπει τε καὶ πρέποντά ἐστι. καὶ πάλιν. διαμεμήρικας τὸν ἐρώμενον; οὐκ ἔγωγε. πότερον [F] οὐκ ἐπεθύμησας αὐτὸν διαμηρίσαι; καὶ μάλα. ἀλλὰ ἐπεθύμησας παρασχεῖν σοι αὐτὸν, ἢ ἐφοβήθης κελεῦσαι; μὰ Δί᾽. ἀλλ᾽ ἐκέλευσας; καὶ μάλα. εἶθ᾽ οὐχ ὑπηρέτησέ σοι; [G] οὐ γάρ. περὶ δὲ τῆς εἰς τοὺς γονεῖς τιμῆς παράθοιτο ἄν τις τὰ τῆς μητρομιξίας ὑπ᾽ αὐτῶν θρυλλούμενα. καί γε ὁ μὲν Ζήνων [H] τὰ περὶ τῆς Ιοκάστης καὶ Οἰδίποδος θεὶς ἱστορούμενα, φησὶν, ὅτι οὐκ ἦν δεινὸν τρῖψαι τὴν μητέρα. καὶ εἰ μὲν ἀσθενοῦσαν τὸ σῶμα ταῖς χερσὶ τρίψας ὠφέλει, οὐδὲν αἰσχρόν. εἰ δ᾽ ἑτέρῳ μέρει τρίψας, ἐφ᾽ ᾧ

N O T Æ.

B καὶ αὐτοὶ τὴν διαλεκτικὴν] Stoici. Vide Laërtium VII. 42. Svidam in *διαλεκτικὴ*, & noſtrum 2. Pyrrhon. Sect. 94. & 247.

C ὑπαρκτὴ] MS. Ciz. & alius Codex *ὑπαρκτική*.

D καὶ ἔτι τῆς πρὸς τοὺς] Ita MSS. Savil. & Ciz. licet in editis *τῆς* aberat.

E διαμηρίζειν] Vocabulum obſcœnum. Vide ad 3. Pyrrhon. Sect. 245. ubi etiam de Zenonis Citiei *διατριβαῖς*. Inferius male Edd. *διαμεμήρακας*.

F πότερον] MS. Ciz. & Savil. *πρότερον*.

G οὐχ ὑπηρέτησέ σοι;] Ciz. *οὐχ ὑπηρετήκει σοι*, quomodo legit etiam Hervetus, vertit enim: *non tibi inſerviens*. Minus bene.

H καί γε ὁ μὲν Ζήνων] Ita Ciz. pro *καί γε μὲν ὁ Ζήνων*. Idem ex Zenone refert noſter 3. Pyrrhoniar. Sect. 205. & 245. S. Chryſoſtomus adverſus Gentiles T. 1. p. 662. edit. Ducææ, *ποῖον δὲ ὄφελος μίγνυσθαι μητράσιν καὶ ἀδελφαῖς, ὅπερ ὁ τῆς στοᾶς προεστὼς φιλόσοφος ἐνομοθέτει;*

εὗρεν

εὗρεν ὠδυνομένην, παύσας, καὶ παῖδας ἐκ τῆς μητρὸς γενναίους ποιήσας, τί ἦν αἰσχρόν; ὁ δὲ Χρύσιππος ἐν τῇ πολιτείᾳ [I] κατὰ λέξιν φησὶν οὕτως· Δοκεῖ μοι καὶ ταῦτα οὕτως ἐξαγαγεῖν, [K] καθάπερ καὶ νῦν οὐ κακῶς παρὰ πολλοῖς εἴθισται, ὥστε καὶ τὸν πατέρα [L] ἐκ τῆς θυγατρὸς, καὶ τὸν ὁμομήτριον ἐκ τῆς ὁμομητρίας. δεῖγμα δὲ τῆς πρὸς τοὺς κατοιχομένους αὐτῶν ὁσιότητος γένοιτ᾽ ἂν καὶ τὰ περὶ τῆς ἀνθρωποφαγίας παραγγελλόμενα. οὐ γὰρ μόνον ἀξιοῦσι τοὺς τετελευτηκότας ἐσθίειν, ἀλλὰ καὶ τὰς αὐτῶν σάρκας, [M] εἴ ποτε τύχοι τι μέρος τοῦ σώματος ἀποκοπέν. λέγεται δ᾽ ἐν τῷ περὶ δικαιοσύνης ὑπὸ Χρυσίππου [N] ταυτί. Καὶ ἂν τῶν μελῶν ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τὴν τροφὴν χρήσιμον, μήτε κατορύττειν αὐτὸ, μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν δὲ αὐτὸ, ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον [O] μέρος γένηται. ἐν δὲ τῷ Περὶ τοῦ καθήκοντος, [P] περὶ τῆς τῶν γονέων ταφῆς διεξερχόμενος, ῥητῶς φησιν· Ἀπογενομένων δὲ τῶν γονέων, ταφαῖς χρηστέον ταῖς ἁπλουστάταις. ὡς ἂν, τοῦ σώματος καθάπερ ὄνυχος ἢ τριχῶν, οὐδὲν ὄντος πρὸς ἡμᾶς, [Q] οὐδ᾽ ἐπιστροφῆς καὶ πολυωρίας προσδεομένων ἡμῶν τοιαύτης τινός. διὸ καὶ χρησίμων μὲν ὄντων τῶν κρεῶν, τροφῇ χρήσονται αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μερῶν· οἷον, ποδὸς ἀποκοπέντος ἐπέβαλλε χρῆσθαι αὐτῷ, καὶ τοῖς παραπλησίοις. ἀχρείων δὲ ὄντων αὐτῶν, ἢ κατορύξαντες [R] τὸ μνῆμα ἐποίσουσιν, ἢ κατακαύσαντες τὴν τέφραν ἀφήσουσιν, ἢ μακρότερον ῥίψαντες, οὐδεμίαν ἐπιστροφὴν αὐτῶν ποιήσονται, καθάπερ ὄνυχας ἢ τριχῶν. ὧδε μὲν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς. ἐπακτέον δ᾽ αὐτοῖς τὸ ἀκόλουθον τῆς ἐπιχειρήσεως· ἤτοι γὰρ οὕτω παραγγέλλουσι ταῦτα ποιεῖν, ὡς μελλόντων αὐτοῖς χρῆσθαι τῶν νέων, ἢ ὡς μὴ χρησομένων. καὶ ὡς χρησομένων μὲν, οὐδαμῶς· οἱ γὰρ νόμοι κωλύουσιν· εἰ μή τι παρὰ Λαιστρυγόσι καὶ Κύκλωψι [S] δεήσει βιοῦν, παρ᾽ οἷς θεμιτόν ἐστιν

ἀνδρόμεα [T] κρέ᾽ ἔδειν, καὶ ἐπ᾽ ἄκρητον γάλα πίνειν.

in qua invenit eam dolore affectam, & dolorem ſedavit, & ex matre egregios procreavit liberos, quid fuit turpe? 192. Chryſippus quoque in libro De republica hæc dicit ad verbum: *Videntur mihi & hæc ſic tranſigenda, ut nunc quoque apud multos non male mos eſt, ut pater (ſobolem ſuſcipiat) ex filia, & frater germanus ex ſorore germana.* Eorum autem pietatis ac religionis in eos qui e vivis exceſſerunt, indicium fuerint ea quæ præcipiuntur de comedendis hominibus. Non ſolum enim cenſent edendos eſſe mortuos, ſed ſuas ipſorum quoque carnes, ſi forte pars aliqua corporis fuerit amputata. 193. Dicuntur autem hæc a Chryſippo in libro De juſtitia: *Et, ſi ex membris pars aliqua fuerit amputata utilis ad alimentum, neque eam infodere, neque temere projicere, ſed eam conſumere ut fiat alia pars ex noſtris.* 194. In opere autem De decoro, diſſerens de ſepultura parentum, diſertis verbis dicit: *Quum parentes exceſſerint, ſimpliciſſima utendum eſt ſepultura: utpote quod corpus, ſicut ungues & pili, nihil faciat ad nos, neque nobis opus ſit aliqua hujuſmodi cura & ſolicitudine. Et ideo ſi ſint ad alimentum quidem utiles eorum carnes, eis utentur tanquam propriis membris: ut, pede amputato, eo uti oportuit, & iis ſimilibus. Si ipſa autem ſint inutiles, aut effoſſo monimento eas inferent, aut iis exuſtis cinerem dimittent: aut iis longius abjectis nullam eorum curam gerent, ſicut unguium & pilorum.* Sic quidem Stoici. 195. In eos autem eſt inferenda conſequens argumentatio: Aut enim hæc ſic facere præcipiunt, utpote quod ſint iis uſuri adoleſcentes; aut quod minime ſint uſuri. Et ut quod ſint quidem uſuri, nulla ratione hæc præcipiunt. leges enim prohibent, niſi vivendum illis ſit apud Læſtrygonas & Cyclopes, apud quos licet

Carnibus humanis veſci, & potare merum lac.

NOTÆ.

I ὁ δὲ Χρύσιππος ἐν τῇ πολιτείᾳ] Eadem Chryſippi integrius leguntur 3. Pyrrhon. Sect. 246.

K ἐξαγαγεῖν] In laudato Pyrrhonianarum loco eſt *διεξάγειν.*

L ὥστε καὶ τὸν πατέρα] In Ciz. legitur *καὶ τὴν μητέρα,* unde ſatis apparet verba quædam excidiſſe, & locum hunc ex Pyrrhonianis reſtituendum eſſe ſic: *ὥστε καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ υἱοῦ τεκνοποιεῖσθαι, καὶ τὸν πατέρα ἐκ τῆς θυγατρός.*

M ἀλλὰ καὶ τὰς αὐτῶν σάρκας] Intellige *αὐτῶν* non jam *τετελευτηκότων* ſed ſi quibus antequam obierint manum vel pedem abſcindi contigit. In MS. Ciz. abeſt *καί.*

N ἐν τῷ περὶ δικαιοσύνης ὑπὸ Χρυσίππου] Eadem Chryſippi verba exſtant & 3. Pyrrhon. Sect. 247. ex quo loco colligas libros de juſtitia fuiſſe adjunctos libris Chryſippi de Rep. Nam cum ibi Sextus nonnulla ex Chryſippi Politia produxiſſet, ſubjungit: *καὶ ἀνθρωποφαγεῖν ἐν τοῖς αὐτοῖς συντάγμασιν ἡμῖν ἐπεισάγει,* atque deinde profert hæc quæ e libris de juſtitia eſſe repetita hoc loco diſerte teſtatur. Cæterum apud Laërtium quoque VII. 121. inter Stoicorum placita refertur, *γεύσεσθαί τε καὶ τὸν σοφὸν ἀνθρωπίνων σαρκῶν κατὰ περίστασιν.* Confer Petrum Petitum libro tertio de natura & moribus Anthropophagorum cap. 6. ſeq.

O τῶν ἡμετέρων ἕτερον] Ita recte etiam in laudato Pyrrhonianarum loco. Nam in Ciz. oſcitantia librarii *ἕτερον* deſideratur.

P περὶ τοῦ καθήκοντος] Hic quoque locus ex Chryſippi de officio libris exſtat 3. Pyrrhon. Sect. 248.

Q τοῦ σώματος - οὐδὲν ὄντος πρὸς ἡμᾶς] Animus enim cujusque, is eſt quisque etiam ex Stoicorum mente: qui ſolutus legibus ſervitutis corporis, oneroſisque ejus vinculis ſolutus gaudet ad cognata ſidera recurrere. Vide Lipſium lib. 3. Phyſiologiæ Stoicæ diſſ. 14.

R ἢ κατορύξαντες] Ita recte MS. Ciz. pro *οἱ κατορύξαντες.*

S παρὰ Λαιστρυγόσι καὶ Κύκλωψι] Meminit Homerus Odyſſ. *ι.* & *κ'.* atque pluribus horum res perſequitur Petrus Petitus lib. 1. de natura & moribus Anthropophagorum cap. 7. ſeq.

T ἀνδρόμεα κρέ᾽ ἔδειν καὶ ἐπ᾽ ἄκρητον γάλα πίνειν] Verſus ex Homeri Odyſſ. *ι.* 297. In editis erat *ἐπίκριτον,* quod vide-

196. Sin autem ut qui non ſint uſuri: eſt agendæ vitæ ars ſupervacanea, cujus nullus poteſt eſſe uſus. Quomodo enim in populo cœcorum inutilis eſt pictura, eſt enim ars videntium: & in civitate ſurdorum eſt inutilis ars cithariſtica, audientes enim delectat: ita etiam vitæ agendæ ars eſt inutilis iis qui ea non poſſunt uti. 197. Præterea ars quælibet, ſive verſetur in contemplatione, ut Geometria & Aſtrologia: ſive in actione, ut ars armis depugnandi: ſive aliquid reddat effectum, ut pictura & ſtatuaria: proprium habet opus, quo differt ab aliis omnibus, ut oſtendam. Non eſt ergo prudentia ars aliqua vitæ degendæ. 198. Quomodo enim quod eſt commune Muſici & Muſicæ ignari, non eſt Muſicum: & quod eſt conmmune Grammatici & non Grammatici, Grammaticum non eſt: &, ut ſemel dicam, commune artificis & ignari artis, non eſt artificioſum: ita etiam quod eſt commune prudentis & imprudentis, non poteſt eſſe proprium opus prudentiæ. 199. Quodcumque autem opus videtur fieri a prudente, hoc invenitur eſſe etiam commune opus non prudentis: ut ſi poſuerimus eſſe proprium opus ſapientis honorare parentes; &, ſi reddere depoſitum iis qui crediderunt, aut ſi quid aliquid hujuſmodi: etiam non ſapientes inveniemus eorum aliquid facere. Quo fit ut nullum proprium ſit ſapientis opus, quo differat a non ſapientibus. Quod ſi ita eſt, nec prudentia erit ars vitæ agendæ, cujus nullum proprium eſt opus artificioſum. 200. Sed dicunt adverſus hos qui ipſis occurrunt, quod omnia quidem ſunt communia, & omnium opera: diſtinguntur autem quod fiant ab artificioſa diviſione & affectione, aut ab ea cui nihil inſit artis. Non enim, parentum curam gerere, & alio modo honorare parentes, eſt viri boni: ſed eſt viri boni hoc facere ex prudentia. 201. Et quomodo ſanare eſt commune Medici & ignari hominis: medica autem ratione ſanare, eſt proprium artificis: ita etiam honorare quidem parentes, commune eſt viri ſapientis & non ſapientis: ex prudentia autem honorare parentes, eſt proprium ſapientis. Quo fit ut ipſe & artem habeat vitæ degendæ, cujus proprium eſt munus, rem quæcunque geri-

εἰ δ᾽ ὡς μὴ χρησομένων, παρέλκουσα γίνεται ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη· ἧς χρῆσίς ἐστιν ἀδύνατος. ὡς γὰρ ἐν τυφλῶν δήμῳ ἄχρηστός ἐστι ζωγραφία, βλεπόντων γὰρ ἡ τέχνη· καὶ ὃν τρόπον ἐν πόλει κωφῶν ἀνόνητός ἐστι κιθαριστική, ἀκούοντας γὰρ τέρπει· οὕτω καὶ ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, πρὸς μηδέν ἐστι τοῖς μὴ δυναμένοις αὐτῇ χρῆσθαι. καὶ μὴν πᾶσα τέχνη, ἐάν τε θεωρητικὴ καθεστήκοι, ὡς γεωμετρία καὶ ἀστρολογική, ἐάν τε πρακτική, ὡς ὁπλομαχητική, ἐάν τε ἀποτελεσματική, ὡς ζωγραφία καὶ ἀνδριαντοπλαστική, ἴδιον ἔχει ἔργον ᾧ διαφέρει τῶν ἄλλων διαθέσεων, U ὡς παραστήσω. οὐκ ἄρα τέχνη τις ἐστὶ περὶ τὸν βίον ἡ φρόνησις. ὡς γὰρ τὸ κοινὸν Μουσικοῦ καὶ ἀμούσου, τοῦτ᾽ οὐκ ἔστι μουσικόν· καὶ τὸ κοινὸν Γραμματικοῦ καὶ ἀγραμμάτου, τοῦτ᾽ οὐκ ἐστὶ γραμματικόν· οὕτω καὶ συλλήβδην τὸ κοινὸν τοῦ τεχνίτου καὶ ἀτέχνου, τοῦτ᾽ οὐκ ἐστὶ τεχνικόν. διόπερ καὶ τὸ τοῦ φρονίμου καὶ ἄφρονος ὄν, X οὐκ ἂν εἴη τῆς φρονήσεως ἴδιον ἔργον. πᾶν δέ γε τὸ ὑπὸ τοῦ φρονίμου γίνεσθαι δοκοῦν ἔργον, τοῦτο κοινὸν εὑρίσκεται καὶ τοῦ μὴ φρονίμου ἔργον· οἷον, ἐάν τε τιμᾶν γονεῖς θώμεθα τοῦ φρονίμου ἔργον, ἐάν τε τὸ παρακαταθήκην ἀποδιδόναι τοῖς πιστεύσασιν, ἐάν τ᾽ ἄλλο τι τῶν τοιούτων· καὶ τοὺς μὴ σπουδαίους εὑρήσομεν τούτων τι ποιοῦντας. ὥστε μηδὲν ἴδιον εἶναι τοῦ σοφοῦ ἔργον, ᾧ διοίσει τῶν μὴ σοφῶν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ φρόνησις ἔσται τέχνη τις περὶ τὸν βίον, ἧς ἴδιον οὐδὲν τεχνικόν ἐστιν ἔργον. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ὑπαντῶντάς φασι, Y πάντα μὲν κοινὰ εἶναι, καὶ πάντων τὰ ἔργα, διορίζεσθαι δὲ τῷ ἀπὸ τεχνικῆς διαιρέσεως καὶ διαθέσεως, ἢ ἀπὸ ἀτέχνου γίνεσθαι. οὐ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι γονέων, καὶ ἄλλως τιμᾶν γονεῖς, τοῦ σπουδαίου ἐστὶν ἔργον· ἀλλὰ σπουδαίου τὸ ἀπὸ φρονήσεως τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὡς μὲν τὸ ὑγιάζειν, κοινόν ἐστι τοῦ τε ἰατροῦ καὶ ἰδιώτου· τὸ δὲ ἰατρικῶς ὑγιάζειν, τοῦ τεχνίτου ἴδιον· ὧδε καὶ τὸ μὲν τιμᾶν τοὺς γονεῖς, κοινὸν τοῦ τε σπουδαίου καὶ μὴ σπουδαίου· τὸ δὲ ἀπὸ φρονήσεως τιμᾶν τοὺς γονεῖς, ἴδιον τοῦ σοφοῦ. ὥστε καὶ τέχνην αὐτὸν ἔχειν περὶ τὸν βίον, ἧς ἴδιόν ἐστιν ἔργον, τὸ ἕκαστον τῶν πραττο-

N O T Æ.

tur etiam legiſſe in Codice ſuo Hervetus, qui reddit *electum*. Sed ἐπ᾽ ἄκρητον habent non modo Homeri Codices, ſed etiam in MS. Ciz. legitur diſerte ἐπάκρητον. Euſtathius γάλα ἄκρητον interpretatur ἐν ᾧ ἐστιν ἔτι τὸ τυρῶδες καὶ τὸ ἐλαιῶδες καὶ τὸ ὀρῶδες. Lucretius I. *Lacte mero*.

U τῶν ἄλλων διαθέσεων] Videntur hoc loco per librarii oſcitantiam excidiſſe verba: ἡ δὲ φρόνησις οὐκ ἔχει ἴδιον ἔργον ᾧ διαφέρει τῶν ἄλλων διαθέσεων. Atque ad hæc potiſſimum reſpicit quod addit: ὡς παραστήσω. Illud enim deinde probare aggreditur. Sic 3. Pyrrhon. Sect. 243. ubi idem occurrit argumentum, expreſſa ſunt verba: οὐδὲν δέ ἐστιν ἴδιον ἔργον τῆς περὶ βίον τέχνης. Atque infra, hoc libro. Sect. 209. τῆς δὲ φρονήσεως οὐδὲν ἐστιν ἴδιον ἔργον ἐξ οὗ φαίνεται.

X τὸ τοῦ φρονίμου καὶ ἄφρονος] Ita legendum, non τὸ τεχνικὸν τοῦ, quod τεχνικὸν in MS. Ciz. recte eſt omiſſum.

Y πρὸς τοὺς ὑπαντῶντάς φασι] Lego ὑπαντῶντες, ut ad Stoicos referatur argumento jam propoſito occurrentes. Atque veram eſſe hanc emendationem colligas ex eo, quod ad exceptionem iſtam reſpondens deinde Sextus ait: εὐήθεις δ᾽ οἱ ταύτῃ χρώμενοι τῇ ὑπαντήσει. Pro τοὺς autem leg. αὐτούς, aut τοῦθ᾽ una litera mutata.

μένων,

μένων, ἀπὸ ἀρίστης διαθέσεως πράττειν. ἐοίκασι δ' οἱ ταύτῃ [Z] χρώμενοι τῇ ὑπαντήσει, ἐθελοκωφεῖν, [A] καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ πρὸς τὸ ἐπιζητούμενόν τι λέγειν. ἡμῶν γὰρ ἄντικρυς δεικνύντων ὅτι οὐδὲν ἴδιόν ἐστι τοῦ φρονοῦντος ἔργον, ᾧ διαφέρει τῶν μὴ φρονίμων, ἀλλὰ πᾶν τὸ γινόμενον ὑπὸ αὐτοῦ, τοῦτο καὶ [B] ὑπὸ τῶν μὴ σπουδαίων γίνεσθαι, αὐτοὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἴσχυσαν ἀνελεῖν· ἔξωθεν δέ φασιν, ὅτι τὸ κοινὸν ἔργον, ὁτὲ μὲν ἀπὸ φρονίμης γίνεται διαθέσεως, ὁτὲ δὲ ἀπὸ φαύλης. ὅπερ ἀπόδειξις μὲν τοῦ μὴ εἶναι κοινὸν ἔργον, τῶν τε φρονίμων καὶ τῶν μὴ τοιούτων, οὐκ ἔστι· δεῖται δὲ ἀποδείξεως, ζητήσαντος ἄν τινος, πόθεν γε διαγνωσόμεθα, πότε γίνεται ταῦτα ἀπὸ φρονίμης διαθέσεως, καὶ πότε οὐ γίνεται. αὐτὰ γὰρ τὰ κοινὰ ἔργα, τοῦτο οὐκ ἐμφαίνει, παρ' ὅσον ἐστὶ κοινά. ἔνθεν καὶ τὸ ἀπὸ ἰατρικῆς κομισθὲν ὑπόδειγμα, κατ' αὐτῶν μᾶλλον εὑρίσκεται. ὅταν γὰρ φῶσι, τὸ ὑγιάζειν, [C] κοινὸν ἰατροῦ τε καὶ οὐκ ἰατροῦ καθεστηκός, ἐξαίρετον γίνεσθαι τοῦ τεχνίτου, ἐπειδὰν ἰατρικῶς ἀποτελεσθῇ, τότε ἤτοι ἴσασί τι διαφόρως γινόμενον ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ [D] παρὰ τὸν ἰδιώτην, οἷον τὸ συντόμως καὶ ἀπόνως καὶ μετὰ τάξεως καὶ ποιότητος· [E] ἢ οὐκ ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντα, κοινὰ τῶν ἰδιωτῶν ὑπειλήφασιν. καὶ εἰ μὲν ἴσασιν, αὐτόθεν ἴδιόν τι τοῦ ἰατροῦ φαινόμενον ἔργον ὡμολογήκασιν ὑπάρχειν, καὶ ἀκόλουθον εἶναι αὐτοῖς ἀπὸ τούτου μετελθοῦσι διδάσκειν, καὶ τοῦ σοφοῦ τι ἴδιον ἔργον, ᾧ διοίσει τοῦ μὴ σοφοῦ. εἰ δὲ οὐκ ἴσασιν, ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ γινόμενον, τοῦτ' ἐροῦσι καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου γίνεσθαι, ἀφελοῦνται τοῦ ἰατροῦ τὸ ἴδιον ἔργον· καὶ ἀπαραλλαξίας οὔσης κατὰ τὸ φαινόμενον ἐν τοῖς γινομένοις ἔργοις, οὐ διαγνώσονται τόν τε τεχνίτην καὶ τὸν ἄτεχνον, οὐδὲ τὸ ἀπὸ τεχνικῆς διαθέσεως ἐνεργούμενον, οὐδὲ τὸ ἀπὸ ἀτέχνου, διὰ τὸ μηδὲ τὴν καθ' ἕκαστον ἀφανῆ διάθεσιν ἐξ ἑαυτῆς δύνασθαι γνωρίζεσθαι οὖσαν ἀφανῆ. τοίνυν οὐδὲν ὠφελεῖ αὐτοὺς τὸ ὁμολογεῖν μὲν κοινὰ εἶναι τὰ ὑπό τε τοῦ σοφοῦ γινόμενα ἔργα, καὶ τὰ μὴ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ· διαφέρειν δ' αὐτά, τῷ νυνὶ μὲν ἀπὸ φρονίμης γίνεσθαι διαθέσεως, νυνὶ δὲ ἀπὸ ἄφρονος. ἄλλοι δέ εἰσιν οἱ τῷ διομαλισμῷ [F] καὶ τάξει ταῦτα διορίζεσθαι νομί-

tur, ex optima agere affectione. 202. Videntur autem qui ita reſpondent, ſua ſponte eſſe ſurdi, & quævis potius quam ad id quod quæritur aliquid dicere. Nam cum nos aperte oſtendamus nullum eſſe opus munusve prudentis quo differat a non prudentibus, ſed quidquid fit ab eo, hoc etiam fieri a non ſapientibus, ipſi quidem hoc non poſſunt tollere: extra rem autem dicunt, quod commune opus, aliquando fit a prudenti affectione, aliquando a ſtulta. 203. Quod quidem eſt demonſtratio quod non ſit commune opus ac munus prudentium & non prudentium: eget autem demonſtratione, ſi quæſierit quiſpiam, undenam diſcernemus quando hæc fiunt a prudenti affectione, & quando non fiunt. Ipſa enim communia opera hoc non indicant, quatenus ſunt communia. 204. Hinc & quod ex arte medendi allatum eſt exemplum, invenitur contra eos magis facere. Cum enim dixerint, ſanare, quod eſt commune medici & non medici, eximi & eſſe proprium artificis, quum effectum fuerit ratione medica, tunc aut ſciunt aliquid diverſe fieri a Medico quam ab homine rudi & ignaro, utpote brevi tempore & citra dolorem & certo ordine & qualitate: aut neſciunt, ſed hæc etiam omnia exiſtimant communia imperitorum. 205. Et, ſi ſciunt quidem, ex hoc ipſo fatentur eſſe aliquod opus quod cernitur Medici proprium, & conſequens eſſe iis ex eo conari docere quod ſit proprium opus ſapientis quo differat a non ſapiente. Si autem neſciunt, ſed quidquid fit a Medico, dicent etiam hoc fieri ab indocto & ignaro Medicinæ, auferunt proprium opus Medici: & quum in eo quod apparet, nullum ſit diſcrimen ac diſtinctio in operibus quæ fiunt, non diſcernent inter artificem & imperitum artis, neque inter id quod ab artificioſa efficitur affectione, & id quod ab inartificioſa, propterea quod neque quæ in ſingulis eſt obſcura affectio, ex ſe poſſit cognoſci quum ſit obſcura. 206. Nihil ergo eis prodeſt fateri communia eſſe opera quæ fiunt a ſapiente, & quæ a non ſapiente: ea autem differre, quod nunc quidem a prudenti fiant affectione, nunc autem ab imprudenti. Alii autem ſunt qui exiſtimant ea diſtingui ex effectu ſemper ſimili & or-

N O T Æ.

Z οἱ ταύτῃ] Al. *τοιαύτῃ*.

A ἐθελοκωφεῖν] Heſychius: *ἐθελοκωφῶν, ἐθελοντοῦς κωφεύων*, qui data opera ſurditatem ſimulat. Svidas: *ἐθελοκώφων* (ab *ἐθελόκωφος*) *μὴ βουλομένων ἀκούειν, θελήσει παρακουόντων*. Participium *ἐθελοκωφῶν* occurrit etiam apud Siracidem XIX. 24. Similia ſunt *ἐθελοδουλεύω, ἐθελοδουλεία, ἐθελόδουλος, ἐθελοθρησκεία, ἐθελοπερισσοθρησκεία, ἐθελοθρησκῶ, ἐθελοθρησκεύω, ἐθελοκακέω, ἐθελόκακος, ἐθελοκάκως, ἐθελοκακία, ἐθελακρίβεια, ἐθελοκίνδυνος, ἐθελόπονος, ἐθελόπορνος, ἐθελουργὸς, ἐθελουργέω, ἐθελουργία, ἐθελοπρόξενος, ἐθελότρεπτος*, &c.

B τοῦτο καὶ] In Ciz. *τοῦτο* abeſt.

C τὸ ὑγιάζειν] Supra, Sect. 201.

D ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ] Ciz. *ἀπὸ ἰατροῦ*.

E συντόμως καὶ ἀπόνως καὶ μετὰ τάξεως καὶ ποιότητος] Aſclepiadis vox apud Celſum exſtat, Medicum debere curare *tuto, celeriter, jucunde*.

F τῷ διομαλισμῷ] Artis *διομαλισμὸς* ſive ſimilitudo eſt per quam artifex poteſt quoties vult eodem plane modo & eadem perfectione opus artis ſuæ edere, quod mox *τεταγμένως* & ſtata atque certa ratione aliquid perficere, & in effectibus *διομαλίζειν* ſive ſibi ſemper ſimilem eſſe noſter appellat.

 dine.

dine. 207. Quomodo enim in mediis artibus eſt proprium artificis ordinate aliquid facere, & id quod eſt in effectis ſemper ſimile: (fecerit enim etiam rudis & ignarus opus artificioſum, ſed raro, nec omni tempore, nec eodem modo & ſimiliter:) ita etiam ſapientis quidem eſſe dicunt ſibi ſemper ſimilem eſſe in recte factis: inſipientis autem, contra. 208. Videntur tamen hi quoque contra naturam rerum ſtatuere de ea quæ eſt præ manibus quæſtione. Dari enim aliquem vitæ ordinem ex artificioſa ratione, definite ita dictam, voti magis eſſe videtur. Nam quivis homo ſe componens ad rerum quæ incidunt diverſitates & varietates, numquam poteſt eundem ſervare ordinem: & maxime prudens, conſiderans fortunæ inſtabilitatem & rerum inconſtantiam. 209. Et alioqui ſi ſapiens unum & definitum haberet vitæ ordinem, vel ex eo evidenter comprehenderetur a non ſapientibus: His autem non comprehenditur: Nec ergo ex operum factorumve ordine comprehendi poteſt prudens ac ſapiens. Unde ſi omnis quidem ars ex propriis apparet operibus: prudentiæ autem nullum eſt opus proprium ex quo appareat: non erit prudentia vitæ agendæ ars aliqua. 210. Præterea ſi prudentia eſt vitæ agendæ ars aliqua, nemini magis profuerit quam ſapienti qui eam poſſidet, ut quæ ei præbuerit continentiam in boni appetitionibus, & in declinando malo. Sapienti autem non prodeſt prudentia, ut oſtendemus: Non eſt ergo vitæ agendæ ars aliqua. 211. Nam ſapiens qui dicitur continens, aut ideo dicitur continens, quod in nulla ſit mali appetitione & declinatione a bono; aut quod malas quidem habeat appetitiones, eas autem ratione ſuperet. Et eo quidem quod in malis non verſetur judiciis ſive electionibus, non dicetur eſſe continens: non enim eo quod non habet, erit ſuperior. 212. Et quomodo non dixeris eunuchum eſſe continentem ad rem veneream, & eum qui malo

ζοντες. καθὰ γὰρ ἐπὶ τῶν μέσων τεχνῶν [G] ἴδιόν ἐστι τοῦ τεχνίτου τό, τε τεταγμένως τὶ ποιεῖν, καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι διομαλίζειν· ποιῆσαι γὰρ ἄν ποτε καὶ ἰδιώτης [H] τὸ τεχνικὸν ἔργον, ἀλλὰ σπανίως, καὶ οὐ πάνυ τότε, [I] οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως· ὧδε καὶ τοῦ μὲν φρονίμου φασὶν ἔργον εἶναι, τὸ ἐν τοῖς κατορθώμασι διομαλίζειν· [K] τοῦ δὲ ἄφρονος, τοὐναντίον. φαίνονται δὲ καὶ οὗτοι κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, περὶ τῆς ἐν χερσὶ ζητήσεως διαταττόμενοι. τὸ γὰρ εἶναί τινα βίου τάξιν κατὰ τεχνικὸν λόγον ὡρισμένως ἠρημένην, εὐχῇ μᾶλλον ἔοικε. [L] πᾶς γὰρ ἄνθρωπος πρὸς τὰς τῶν ὑποπιπτόντων [M] πραγμάτων διαφορὰς καὶ ποικιλίας ἀρτιζόμενος, οὐδέποτε δύναται τὴν αὐτὴν τάξιν φυλάττειν· καὶ μάλιστα ὁ ἔμφρων, τό, τε ἄστατον τῆς τύχης, [N] καὶ τὸ ἀβέβαιον τῶν πραγμάτων ἐννοούμενος. ἄλλως τε, εἴπερ μίαν καὶ ὡρισμένην εἶχε βίου τάξιν ὁ φρόνιμος, κἂν ἐκ ταύτης ἐναργῶς κατειλήπτο [O] τοῖς μὴ φρονίμοις· οὐχὶ δέ γε καταλαμβάνεται τούτοις· τοίνυν οὐδ᾽ ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἔργων ληπτός ἐστιν ὁ φρόνιμος. ὅθεν εἰ πᾶσα μὲν τέχνη ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων φαίνεται, τῆς δὲ φρονήσεως οὐδέν ἐστιν ἴδιον ἔργον, ἐξ οὗ φαίνεται· οὐκ ἂν εἴη τις τέχνη περὶ τὸν βίον ἡ φρόνησις. καὶ μὴν, εἰ τέχνη τις ἐστὶ περὶ τὸν βίον ἡ φρόνησις, οὐκ ἄλλον ἄν τινα μᾶλλον [P] ὠφέλησεν, ἢ τὸν κεκτημένον αὐτὴν σοφόν· ἐγκράτειαν αὐτῷ παρασχομένη, ἐν ταῖς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμαῖς, καὶ ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀφορμαῖς. οὐχὶ δέ γε τὸν σοφὸν ὠφελεῖ ἡ φρόνησις, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα τέχνη τις ἐστὶ περὶ τὸν βίον. ὁ γὰρ λεγόμενος ἐγκρατὴς σοφὸς, ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται ἐγκρατὴς, καθ᾽ ὅσον ἐν οὐδεμιᾷ γίνεται ὁρμῇ τῇ πρὸς κακὸν, καὶ ἀφορμῇ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. [Q] ἢ καθ᾽ ὅσον ἔχει μὲν φαύλας ὁρμὰς, περικρατεῖ δὲ τούτων τῷ λόγῳ. καὶ κατὰ μὲν τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν φαύλαις κρίσεσιν, οὐκ ἂν λεχθείη ἐγκρατὴς εἶναι. οὐ γὰρ κρατήσει οὗ οὐκ ἔχει. καὶ ᾧ τρόπῳ οὐκ ἂν εἴποι τις τὸν εὐνοῦχον ἐγκρατῆ πρὸς ἀφροδισίων μῖξιν, καὶ τὸν

N O T Æ.

Hic *διομαλισμὸς* non perſpicitur in operibus illius qui artem non didicit & cui aliud agenti effectus aliquis forte fortuna aliquando excidit.

G ἐπὶ τῶν μέσων τεχνῶν] Mediæ ſive in medio poſitæ artes ſunt vulgares quæ aliis *ἀνελεύθεροι, βάναυσοι, ἀγοραῖοι*. Vide ſi lubet Voſſium libro de quatuor artibus popularibus cap. 1.

H καὶ ἰδιώτης] Idiotam Græci appellant hominem ſibi veluti relictum ſibique viventem, & dignitatis ac doctrinæ expertem. Unde modo viris Remp. gerentibus & in dignitate conſtitutis tanquam privatus *ὁ ἰδιώτης* opponitur, modo eruditis tanquam ineruditus: neque his tantum, ut ſupra, Sect. 204. Medicis, ſed etiam artifici cuicunque, tanquam rudis illius artis, quo ſenſu *ὁ ἰδιώτης* accipitur præſenti loco, atque infra Sect. 235.

I καὶ οὐ πάνυ τότε] Leg. *οὐ πάντοτε*.

K ἐν τοῖς κατορθώμασι διομαλίζειν] Stoicorum ſcitum, ſemper ſibi ſimilem ſapientem recte faciendo. *πάντα εὖ ποιεῖν τὸν σοφόν*. Confer Lipſium lib. 3. manuduct. diſſ. 15.

L εὐχῇ μᾶλλον ἔοικε] Res optanda magis votis, quam ſperanda. Superius pro *οὗτοι κατὰ τὴν* potius *οὗτοι οὐ κατὰ τήν*.

M πρὸς τὰς τῶν ὑποπιπτόντων] In MS. quem conſuluit qui varias Lect. Genevenſi editioni præmiſit *τῶν αὐτῷ*.

N τό, τε ἄστατον τῆς τύχης] Ita pro *ψυχῆς* legendum, ut in ſuo Codice Hervetus reperit. & *ἄλλως τε* pro *ἀλλ᾽ ὥστε*.

O ἐκ ταύτης ἐναργῶς κατειλήπτο] Evidenter hoc intelligerent etiam inſipientes atque diſtincte comprehenderent vitam ſapientis ita ſibi conſtare. Vocabulo *καταλαμβάνειν* frequenter ita noſter utitur, ut 2. contra Log. Sect. 320. & 334. Sic apud Sirachidem XV. 7. de Legis cognitione: *οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρωποι ἀσύνετοι*.

P οὐκ ἄλλον ἄν τινα μᾶλλον] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 273. ſeq.

Q ὁρμῇ τῇ πρὸς τὸ κακὸν καὶ ἀφορμῇ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ] Sic legendum ſenſus poſtulat, non ut in editis erat *ὁρμὴ πρὸς τὸ ἀγαθὸν*, & *ἀπὸ τοῦ κακοῦ*. Nam infra hoc dicitur *μὴ γίνεσθαι ἐν φαύλαις κρίσεσιν*.

κακοϛομαχοῦντα, πρὸς ἐδεσμάτων ἀπόλαυσιν· οὐδ᾽ ὅλως γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐπιζήτησίς τις γίνεται τούτων, ἵνα καὶ ἐγκρατῶς κατεξαναστῶσι [R] τῆς ἐπιζητήσεως· τῷ αὐτῷ τρόπῳ, οὐδὲ τὸν σοφὸν ἐγκρατῆ ῥητέον, διὰ τὸ μὴ φύεσθαι ἐν αὐτῷ τὸ οὗ ἔσται ἐγκρατής. εἰ δὲ κατὰ τοῦτο ἀξιώσουσιν αὐτὸν ὑπάρχειν ἐγκρατῆ, καθ᾽ ὅσον γίνεται μὲν ἐν φαύλαις κρίσεσι, περιγίνεται δ᾽ αὐτῶν τῷ λόγῳ· πρῶτον μὲν δώσουσι τὸ ὅτι οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ φρόνησις ἀκμὴν ἐν ταραχαῖς ὄντα, καὶ βοηθείας δεόμενον· εἶτα καὶ κακοδαιμονέστερον τῶν φαύλων εὑρίσκεσθαι. ᾗ μὲν γὰρ ὁρμᾷ ἐπί τι, πάντως ταράσσεται· ᾗ δὲ περικρατεῖ τῷ λόγῳ, συνέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ κακόν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ταράττεται τοῦ φαύλου, μηκέτι τοῦτο πάσχοντος. ᾗ μὲν γὰρ ὁρμᾷ, ταράττεται· ᾗ δὲ τυγχάνει τῶν ἐπιθυμουμένων, ὑπεκλυομένην ἴσχει τὴν ταραχήν. οὐ τοίνυν ἐγκρατὴς γίνεται ὅσον ἐπὶ τῇ φρονήσει ὁ σοφός· ἢ εἴπερ γίνεται, πάντων ἀνθρώπων κακοδαιμονέστερος [S] γίνεται. ἀλλ᾽ εἰ ἑκάστη τέχνη τὸν κεκτημένον αὐτὴν ὠφελεῖ μᾶλλον· δέδεικται δὲ ἡ περὶ τὸν βίον ἀξιουμένη τυγχάνειν τέχνη, μηδὲ τὸν κεκτημένον ὠφελοῦσα· ῥητέον μὴ εἶναί τινα περὶ τὸν βίον τέχνην.

est ſtomacho, continentem ad fruendum cibis: in eis enim non eſt omnino horum deſiderium, ut continentiæ virtute adverſus illud deſiderium exſurgant. eodem modo nec ſapiens dicendus eſt continens, propterea quod in eo non naſcatur id a quo ſe contineat. 213. Si autem cenſebunt eum ideo eſſe continentem, quod verſetur quidem in malis electionibus, eas autem ratione ſuperet: primum quidem dabunt, nihil ei prodeſſe prudentiam, ut qui jam ſit in perturbationibus, & egeat auxilio: deinde etiam ut ſtultis inveniatur infelicior. 214. Nam quatenus quidem aliquid appetit, omnino perturbatur: quatenus autem ſuperat ratione, malum in ſe continet, & ideo magis turbatur, quum ſtulto hoc minime accidat. Nam quatenus quidem appetit, conturbatur, quatenus autem aſſequitur ea quæ deſiderabat, exſolutam habet perturbationem. 215. Non eſt ergo ſapiens continens, prudentiæ ratione: aut ſi eſt, eſt omium hominum infeliciſſimus. Sed ſi unaquæque ars magis prodeſt ei qui ipſam poſſidet: oſtenſum eſt autem eam, quæ vitæ agendæ cenſetur eſſe ars, non prodeſſe poſſeſſori: dicendum eſt nullam eſſe vitæ agendæ artem.

ΕΙ ΔΙΔΑΚΤΗ ΕΣΤΙΝ Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΕΧΝΗ.

Δυνάμει μὲν οὖν συναποδέδεικται τῷ μὴ εἶναί τινα περὶ τὸν βίον τέχνην, τὸ μηδὲ διδακτὴν αὐτὴν καθεστάναι. τῶν γὰρ μὴ ὄντων, οὐ γίνεται μάθησις. ὅμως δ᾽ ἐκ περιττοῦ συγχωρήσαντες αὐτῆς τὴν ὕπαρξιν, διδάσκωμεν ὡς ἔστιν ἀδίδακτος. πολὺς μὲν οὖν καὶ ποικίλος ἐστὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ὁ περὶ τῆς μαθήσεως λόγος. ἀλλ᾽ ἡμεῖς γε τὰ κυριώτατα ἐπιλεξάμενοι θήσομεν· ὧν τὰ μὲν κοινότερον ἐπιχειρεῖται παρὰ τοῖς Σκεπτικοῖς, εἰς τὸ μηδὲν εἶναι μάθησιν· τὰ δὲ καὶ ἰδιαίτερον λέγεται περὶ αὐτῆς τῆς φρονήσεως. τάξει δὲ πρώτας σκοπῶμεν τὰς κοινοτέρας ἐπιχειρήσεις. ἐπὶ πάσης τοίνυν μαθήσεως ὁμολογεῖσθαι δεῖ, τό, τε διδασκόμενον πρᾶγμα, καὶ τὸν διδάσκοντα, καὶ τὸν μανθάνοντα, καὶ τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν ὁμόλογον, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἐστί τις μάθησις. καὶ ἐπεὶ πρῶτον ἐμνήσθημεν τοῦ διδασκομένου πράγματος, περὶ αὐτοῦ πρῶτον ἀπορητέον. εἰ γὰρ διδάσκεταί τι πρᾶγμα, ἤτοι τὸ ὂν διδάσκεται, [T] ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ ὂν διδάσκεται, ὡς δείξομεν· οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὡς παρα-

VII. An Degendæ Vitæ Ars Poſſit Doceri.

216. Atque cum eo quidem quod non eſt vitæ degendæ ars aliqua, vi ac poteſtate ſimul oſtenſum eſt nec eam poſſe doceri. Eorum enim quæ non ſunt, non eſt diſciplina. Et tamen etiamſi ex abundantia conceſſerimus eam eſſe, doceamus eam non poſſe doceri. 217. Atque multa quidem & varia dicunt Philoſophi de diſciplina. Nos autem præcipua ſelecta afferemus, ex quibus quædam communius tractantur a Scepticis ad oſtendum nihil eſſe diciplinam: quædam peculiarius dicuntur de ipſa prudentia. Ordine autem primas, communiores conſideremus argumentationes. 218. In omni ergo diſciplina fatendum eſt eſſe & rem quæ docetur, & eum qui docet, & eum qui diſcit, & modum diſciplinæ. De his autem nihil conſtat nec in confeſſo eſt, ut oſtendemus. Non eſt ergo aliqua diſciplina. Et quoniam primum rei quæ docetur meminimus, de ea primum eſt dubitandum. 219. Si enim docetur res aliqua, aut docetur quod eſt, aut quod non eſt. Sed neque quod eſt, docetur, ut oſtendemus: neque quod non eſt,

NOTÆ.

R *κατεξαναστῶσι*] De hoc verbo dixi ad 2. contra Logicos, Sect. 158.

S *πάντων ἀνθρώπων κακοδαιμονέστερος*] Eadem cavillatione colligat aliquis infeliciorem eſſe eum qui medicamentorum ope morbo levatur, quam qui vel ex morbi vi, vel præ furore non ſentit ſe ægrotare.

T *ἤτοι τὸ ὂν διδάσκεται*] Confer Laërtium IX. 100. & quæ noſter libro contra Grammaticos, Sect. 10. & lib. 3. Pyrrhon. Sect. 253. ſeq.

ut exponemus. Non ergo docetur res aliqua. Et id quidem quod non eſt, non docetur: nihil enim ei accidit: quamobrem nec doceri. 220 Et alioqui, ſi id quod non eſt, docetur, verum erit quod non eſt: veris enim competit diſciplina. Si autem quod non eſt, verum eſt, ſtatim etiam fiet ut ſit. Verum quidem certe dicunt Stoici id quod & eſt, & quod ex adverſo alicujus ponitur. Abſurdum eſt autem eſſe id quod non eſt. Non ergo id quod non eſt docetur. Id quidem certe quod docetur, docetur movens phantaſiam. Quod autem non eſt, non poteſt movere phantaſiam. Non poteſt ergo doceri quod non eſt. 221. Præterea ſi quod non eſt docetur, nihil veri docetur. Nam his quæ ſunt atque exiſtunt, competit veritas. Si autem nihil veri docetur, omne quod docetur eſt falſum. At abſurdum eſt, omne quod docetur, falſum eſſe: non ergo docetur quod non eſt. Nam ſi id quod non eſt, docetur, aut docetur quatenus non eſt, aut ſecundum aliquid aliud. Atque quatenus quidem non eſt, non docetur. Si enim quod non eſt, quatenus non eſt docetur, nihil docebitur. quod quidem eſt abſurdum. Sed neque ſecundum aliquid aliud. In quo enim eſt aliquid aliud, id exiſtit. Quod autem non eſt, non exiſtit. Quamobrem quod non eſt, minime poteſt doceri. 222. Reſtat ergo ut dicatur id quod eſt, doceri. quod ipſum quoque oſtendemus non poſſe fieri. Si enim quod eſt, docetur, aut docetur quatenus eſt, aut ſecundum aliquid aliud. Et, ſi quidem docetur quatenus eſt quod eſt, ne poterit quidem doceri. Si autem ex iis quæ ſunt, nihil poteſt doceri, ne erit quidem quod doceatur. Oportet enim aliquid eſſe ejusmodi quod doctum jam non ſit, ut ex eo fiat diſciplina. 223. Quamobrem quatenus quidem eſt, non poterit doceri quod eſt. Sed neque quatenus eſt aliquid aliud ejus accidens, quod non eſt. Sed omne quod ei accidit, eſt. ut adeo ſi id, quod eſt, quatenus eſt, non docetur, neque ſecundum aliud quid poſſit doceri. Illud enim, quodcumque eſt aliud ei accidens, utique eſt. Si ergo neque quod eſt, docetur, neque quod non eſt: præter hæc autem nihil eſt: ex iis quæ ſunt, nihil docetur. 224. Et alioquin, quoniam ex aliquibus alia quidem ſunt corpora, alia vero incorporea: ſi docetur aliquid, aut docetur corpus, aut incorporeum. Sed neque corpus docetur, neque incorporeum. Nihil itaque docetur. Ac corpus quidem non

μυθησόμεθα·[u] οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι πρᾶγμα. καὶ δὴ τὸ μὴ ὂν οὐ διδάσκεται· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ συμβέβηκεν, ὥστ' οὐδὲ τὸ διδάσκεσθαι. καὶ ἄλλως, εἰ τὸ μὴ ὂν διδάσκεται, ἀληθὲς ἔσται τὸ μὴ ὄν. τῶν γὰρ ἀληθῶν ἐστιν ἡ μάθησις. εἰ δὲ ἀληθὲς ἔσται τὸ μὴ ὄν, εὐθὺς καὶ ὑπαρκτὸν γενήσεται. ἀληθὲς γοῦν φασιν οἱ Στωϊκοὶ [x] ὃ ὑπάρχει τε καὶ ἀντίκειταί τινι. ἄτοπον δέ γε τὸ μὴ ὂν ὑπάρχειν· οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν διδάσκεται. τό γε μὴν διδασκόμενον, κινοῦν φαντασίαν διδάσκεται· τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐ δύναται κινεῖν φαντασίαν. οὐκ ἄρα διδακτόν ἐστι τὸ μὴ ὄν. πρὸς τούτοις, εἰ τὸ μὴ ὂν διδάσκεται, οὐδὲν ἀληθὲς διδάσκεται. τῶν γὰρ ὄντων καὶ ὑπαρχόντων ἐστὶ τἀληθές. εἰ δὲ μηδὲν ἀληθὲς διδάσκεται, πᾶν τὸ διδασκόμενόν ἐστι ψεῦδος. ἄτοπον δέ γε πᾶν τὸ διδασκόμενον εἶναι ψεῦδος. οὐ τοίνυν τὸ μὴ ὂν διδάσκεται. ἐπεί τοι εἴπερ τὸ μὴ ὂν διδάσκεται, ἤτοι καθὸ μὴ ὄν ἐστι, διδάσκεται, ἢ κατ' ἄλλο τι. καθὸ μὲν οὖν μὴ ὄν ἐστιν, οὐ διδάσκεται. εἰ γὰρ τὸ μὴ ὄν, καθὸ μὴ ὄν ἐστι, διδάσκεται, οὐδὲν ὂν διδαχθήσεται·[y] ὅπερ ἄτοπον. καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἄλλο τι. τὸ γὰρ ἄλλο τι, ἔστι· τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐκ ἔστιν. ὥστ' οὐκ ἂν διδαχθείη τὸ μὴ ὄν. λείπεται οὖν λέγειν, τὸ ὂν διδάσκεσθαι· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων δείξομεν. εἰ γὰρ τὸ ὂν διδάσκεται, ἤτοι καθὸ ὄν ἐστιν, ἢ κατ' ἄλλο τι. καὶ εἰ μὲν καθὸ ὄν ἐστι διδάσκεται, οὐδὲ ἔσται διδακτόν. εἴγε τῶν ὄντων οὐδέν ἐστι διδακτὸν, οὐδέ γε ἔσται τὸ διδασκόμενον. δεῖ γὰρ ἀδίδακτόν τι εἶναι, [z] ἵνα ἐκ τούτου μάθησις γένηται. ὥστε καθὸ μὲν ὄν ἐστιν, οὐκ ἂν διδαχθείη τὸ ὄν. καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἄλλο τι συμβεβηκὸς αὐτῷ, ὅπερ μὴ ὄν ἐστιν. ἀλλὰ πᾶν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ, ὄν ἐστιν. ὥστ' εἰ τὸ ὂν καθὸ ὄν ἐστιν, οὐ διδάσκεται, οὐδὲ κατ' ἄλλο τι διδαχθήσεται. ἐκεῖνο γὰρ ὅτιποτέ ἐστιν ἄλλο συμβεβηκὸς αὐτῷ, ὄν ἐστιν. εἰ οὖν μήτε τὸ ὂν διδάσκεται, μήτε τὸ μὴ ὄν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὐδὲν τῶν ὄντων διδάσκεται. καὶ ἄλλως. ἐπεὶ τῶν τινῶν τὰ μέν ἐστι σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα, εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι τὸ σῶμα διδάσκεται, ἢ τὸ ἀσώματον. οὔτε δὲ τὸ σῶμα διδάσκεται, οὔτε τὸ ἀσώματον· οὐκ ἄρα διδάσκεται. τὸ μὲν οὖν σῶμα οὐ διδά-

NOTÆ.

U ὡς παραμυθησόμεθα] MS. Ciz. ὡς παραστήσομεν, ſenſu eodem.

X ἀληθὲς γοῦν φασιν οἱ Στωϊκοί] Vide 2. contra Log. Sect. 10. & contra Grammaticos Sect. 12.

Y οὐδὲν ὂν διδαχθήσεται] Ita MS. Ciz. & Herveti Codex pro οὐδὲν οὖν.

Z δεῖ γὰρ ἀδίδακτόν τι εἶναι] Oportet aliquid eſſe jam ante doctrinam cognitum ac confeſſum, ex quo alia deinde doceantur. 3. Pyrrhon. Sect. 257. τὰς γὰρ διδασκαλίας ἔκ τινων ὁμολογουμένων καὶ ἀδιδάκτων γίνεσθαι προσήκει.

σκεται, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς. λεκτὰ γάρ ἐστι τὰ διδασκόμενα. [A] σῶμα δ' οὐκ ἔστι τὰ λεκτά. καὶ ἄλλως· εἰ τὸ σῶμα μήτε αἰσθητόν ἐστι, μήτε νοητόν ἐστιν, οὐ διδάσκεται τὸ σῶμα. δεῖ γὰρ τὸ διδασκόμενον, ἢ αἰσθητὸν εἶναι ἢ νοητόν. μηδέτερον δὲ ὄν, οὐ διδάσκεται. τὸ δ' ὅτι οὔτε αἰσθητόν ἐστιν οὔτε νοητόν ἐστι τὸ σῶμα, παρεστήκαμεν ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Φυσικούς. [B] ἄν τε γὰρ ἄθροισμά τις ᾖ τὸ σῶμα, ὥς φησιν ὁ Ἐπίκουρος, [C] μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἀντιτυπίας, ἐάν τε τὸ τὰς τρεῖς ἔχον διαστάσεις μετὰ ἀντιτυπίας· ἐπεὶ πᾶν τὸ κατὰ σύνοδον πλειόνων λαμβανόμενον, οὐκ ἔστι τῆς ἀλόγου αἰσθήσεως λαβεῖν, ἀλλὰ λογικῆς τινος δυνάμεως· οὐκ ἔσται [D] τῶν αἰσθητῶν τὸ σῶμα. καὶ εἰ αἰσθητὸν δὲ ὑπάρχοι, πάλιν ἀδίδακτον γενήσεται. τῶν γὰρ αἰσθητῶν οὐδὲν διδάσκεται. οἷον, οὐδεὶς λευκὸν ὁρᾶν μανθάνει, οὐδὲ γλυκέος γεύεσθαι, οὐχ ὑπό τινος εὐωδίζεσθαι, ψύχεσθαι, ἀλεαίνεσθαι· ἀλλ' ἀδίδακτός ἐστιν ἡ πάντων τούτων ἀντίληψις. οὔτε τοίνυν αἰσθητόν ἐστι τὸ σῶμα. οὔτ' εἰ αἰσθητὸν ὑπάρχει, κατὰ τοῦτ' ἔσται διδακτόν. καὶ μὴν οὐδ' ὡς νοητὸν δύναται διδάσκεσθαι. εἰ γὰρ μήτε τὸ μῆκος κατ' ἰδίαν ἐστὶ σῶμα, μήτε τὸ πλάτος, μήτε τὸ βάθος· τὸ δὲ ἐξ ἁπάντων τούτων σύνθετον· δεήσει πάντων ἀσωμάτων ὄντων, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἄθροισμα ἐννοεῖν [E] ἀσώματον, καὶ οὐ σῶμα· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀδίδακτον εἶναι τὸ σῶμα· τῶν τε σωμάτων [F] τὰ μὲν εἶναι αἰσθητά, τὰ δὲ νοητά. διόπερ εἰ διδάσκεται τὸ σῶμα, ἤτοι τὸ αἰσθητὸν διδάσκεται, ἢ τὸ νοητόν. οὔτε δὲ τὸ αἰσθητὸν διδάσκεται, διὰ τὸ φαίνεσθαι, [G] καὶ ἐξ αὐτοῦ πᾶσι [H] πρόδηλον ὑπάρχειν· οὔτε τὸ νοητόν, διὰ τὴν ἀδηλότητα, καὶ τὴν ἀνεπίκριτον μέχρι τοῦ νῦν περὶ αὐτοῦ διαφωνίαν. τῶν μὲν ἄτομον [I] αὐτὸ λεγόντων, τῶν δὲ τμητόν· καὶ τῶν μὲν ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον, τῶν δὲ μεριστόν, καὶ εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι δυνάμενον. [K] οὐκ ἄρα διδακτόν ἐστι τὸ σῶμα· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἀσώματον. ἢ γὰρ ἰδέα τις [L] ἐστὶ Πλατω-

docetur, maxime ex ſententia Stoicorum. Nam quæ docentur, ſunt quæ illi appellant dicta. Illa autem negant eſſe corpora. 225. Et alioqui, ſi corpus neque eſt ſenſile, neque cadit ſub intelligentiam, non docetur corpus. Oportet enim quod docetur, eſſe ſenſile, aut cadere ſub intelligentiam. Si neutrum autem ſit, non docetur. Quod autem corpus nec ſit ſenſile, nec cadat ſub intelligentiam, oſtendimus in iis quæ ſcripſimus adverſus Phyſicos. 226. Nam ſive corpus, ut dicit Epicurus, eſt congeries magnitudinis & figuræ & reſiſtentiæ, ſeu quod tres habet dimenſiones ac intervalla cum reſiſtentia: quoniam quidquid ſumitur ex coitu multorum, id non eſt ſenſus carentis ratione accipere, ſed alicujus facultatis participis rationis, non erit corpus ex ſenſilibus. 227. Quod ſi ſenſile ſit, rurſus erit ejusmodi ut non poſſit doceri. ex ſenſilibus enim nihil docetur: ut nemo diſcit videre album, neque guſtare dulce, neque ab aliquo odorem fragrantem percipere, frigefieri, calefieri: ſed doceri non patitur eorum omnium apprehenſio. Neque ergo corpus eſt ſenſile. neque ſi ſit ſenſile, ea ratione poterit doceri. 228. Sed neque ut quod cadat ſub intelligentiam, poteſt doceri. Si enim neque longitudo ſeparatim eſt corpus, neque latitudo, neque profunditas, ſed ex his omnibus compoſitum: oportebit cum ſint omnia incorporea, etiam quod eſt ex eis coactum ac congregatum, intelligere incorporeum & non corpus: & ideo etiam non poſſe doceri corpus. 229. Porro ex corporibus alia ſunt ſenſilia, alia quæ cadunt ſub intelligentiam. Quamobrem ſi docetur corpus, aut id quod eſt ſenſile, docetur, aut id quod cadit ſub intelligentiam. Sed neque quod eſt ſenſile, docetur, propterea quod appareat, & ex ſe ſit omnibus evidens. neque quod cadit ſub intelligentiam, propterea quod obſcurum ſit, & huc usque intercedat quæ dijudicari non poteſt de iis diſſenſio: cum alii dicant id eſſe individuum, alii dividuum: & alii carere partibus & eſſe minimum, alii ſecari poſſe in partes, & dividi in in infinitum. Non poteſt ergo doceri corpus. 230. Sed neque incorporeum. Aut enim eſt aliqua idea Platonica: aut quod

NOTÆ.

A λεκτὰ γάρ ἐστι τὰ διδασκόμενα] Sæpius dixi per λεκτὸν a Stoicis intelligi ſententiam atque ſignificationem verborum, quæ mente percipitur, adeoque etiam diſci ac doceri poteſt. Illam vero negabant eſſe corpus cum voces ipſas & res vocibus denotatas corporibus adſcriberent. Vide ad lib. 2. contra Log. Sect. 11.

B ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Φυσικούς] Lib. 1. contra Phyſ. Sect. 437. ſeq. 362. ſeq. In eandem ſententiam diſputat 2. Pyrrhoniar. Sect. 47. ſeq.

C ὥς φησιν ὁ Ἐπίκουρος] Vide ad librum contra Grammaticos, Sect. 21.

D οὐκ ἔσται] MS. Ciz. οὐκ ἔστι.

E ἐννοεῖν] Ciz. & Genev. νοεῖν.

F τῶν τε σωμάτων] Ita malim cum Ciz. quam τῶν δέ.

G διὰ τὸ φαίνεσθαι] Quia apertum eſt per ſe omnium ſenſibus, non indiget doctrina, Sect. 227. & 233. atque 3. Pyrrhon. Sect. 254.

H καὶ ἐξ αὐτοῦ πᾶσι] In Ciz. deeſt πᾶσι, nec legit Hervetus.

I τῶν μὲν ἄτομον] Ut Leucippus, Democritus & Epicuri ſchola.

K εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι δυνάμενον] Ita Stoicis viſum, nihil eſſe minimum in natura quod dividi nequeat, ſed materiæ partes in infinitum ſecari ac dividi poſſe. Vide Aldobrandinum ad Laërtii VII. 150.

L ἰδέα τις] Res incorporales ſimiliter enumerat noſter a Stoi-

a Stoicis vocatur dictum, aut vero inane, aut locus, aut tempus, aut aliquid aliud ex iis quæ ſunt hujuſmodi. Quodcunque autem ſit ex his, habet ſubſtantiam de qua adhuc quæritur, & de qua diſſidetur abſque dijudicatione. 231. Ea autem de quibus adhuc dubitatur, dicere doceri tanquam de quibus nulla ſit controverſia, eſt plane abſurdum. Si autem ex iis quæ ſunt, alia ſunt corpora, alia incorporea: oſtenſum eſt autem ex iis nihil doceri: nihil eſt quod docetur. 232. Et alioqui, ſi docetur aliquid, aut eſt verum aut falſum. Et falſum quidem non eſt, ut ex ipſo cernitur. Verum autem ſi ſit, eſt dubium, ut oſtendimus quum ageremus de criterio ſive regula veritatis. De rebus autem dubiis non eſt diſciplina. Non eſt ergo quod docetur. 233. Ad hæc accedit, quod id quod docetur, aut eſt artificioſum, aut arte carens. Sed non eſt arte carens, alioqui ne opus quidem ei erit diſciplina. Si autem eſt artificioſum, aut ex ſe ipſo apparet, aut obſcurum eſt. Et, ſi ex ſe ipſo apparet, & caret arte, & non poteſt doceri. Sin autem eſt obſcurum, eo ipſo quod non eſt evidens, non poteſt doceri. 234. Atque ex his quidem oſtenditur, rem quæ docetur, eſſe dubiam. Cum ipſa autem ſimul tollitur & qui docet, propterea quod non habeat quod doceat: & qui diſcit, propterea quod non habeat quod diſcat. Nihilo ſecius autem in iis ipſis quoque licebit ſimiles movere dubitationes. 235. Nam ſi eſt aliquis qui docet, & qui diſcit, aut artifex docebit artificem, aut iners inertem: aut contra artifex inertem, aut iners artificem. Sed neque iners docere poteſt inertem, ut neque cœcus poteſt cœcum ducere. Neque artifex artificem: non habet enim omnino quod doceat. Neque iners artificem, ut neque cœcus poteſt ducere videntem. Rudis enim & imperitus plane eſt occœcatus ad artis præcepta, & ideo non eſt aptus ad docendum. 236. Reſtat ergo ut dicatur quod artifex docet rudem & imperitum. quod rurſus eſt ex iis quæ nulla ratione poſſunt fieri. De artifice enim a nobis eſt dubitatum ſimul cum artis præceptis. 237. Et iners ſi docetur & fit artifex, aut quando eſt iners, fit artifex, aut quando

νικὴ, ἢ τὸ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς λεκτὸν, ἢ κενὸν, ἢ τόπος, ἢ χρόνος, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ὅ, τι δ' ἂν ᾖ τούτων, ἔτι ζητουμένην καὶ ἀνεπικρίτως διαφωνουμένην ἔχει τὴν ὑπόστασιν. τὸ δὲ, τὰ ἔτι ἀμφισβητούμενα ὡς ἀναμφίλεκτα λέγειν διδάσκεσθαι, τελέως ἐστὶν ἄτοπον. ἀλλ' εἰ τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι σώματα, τὰ δὲ, ἀσώματα, δέδεικται δὲ μηδὲν τούτων διδασκόμενον, οὐθέν ἐστι τὸ διδασκόμενον. καὶ ἄλλως. εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος. [M] καὶ ψεῦδος μὲν οὐκ ἔστιν, ὡς αὐτόθεν φαίνεται· ἀληθὲς δ' εἴπερ ἐστὶν, ἄπορόν ἐστιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ κριτηρίου [N] ἐδείξαμεν· καὶ περὶ ἀπόρων οὐκ ἔστι μάθησις· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ διδασκόμενον. πρὸς τούτοις τὸ διδασκόμενον, ἢ τεχνικόν ἐστιν ἢ ἄτεχνον. ἀλλ' ἄτεχνον μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ οὐδὲ δεήσεται μαθήσεως. εἰ δὲ τεχνικόν ἐστιν, ἤτοι αὐτόθεν φαίνεται, ἢ ἄδηλόν ἐστιν. καὶ εἰ μὲν αὐτόθεν φαίνεται, καὶ ἄτεχνόν ἐστι καὶ ἀδίδακτον. εἰ δὲ ἄδηλόν [O] ἐστιν, οὐ γίνεται δι' αὐτὸ τὸ ἀδηλεῖσθαι διδακτόν. ἐκ τούτων μὲν οὖν ἄπορον παρίσταται τὸ διδασκόμενον πρᾶγμα. συναναιρεῖται δ' αὐτῷ ὅ, τε διδάσκων, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὃ διδάξει, ὅ, τε μανθάνων, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὃ μάθῃ. οὐθὲν δ' ἧττον ἔσται καὶ ἐπ' αὐτῶν τούτων τὰς ὁμοίας κινεῖν ἀπορίας. εἰ γάρ ἔστι τις ὁ διδάσκων, καὶ ἔστι τις ὁ μανθάνων, ἤτοι τεχνίτης τὸν τεχνίτην [P] διδάξει, ἢ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον· ἢ ἐναλλὰξ ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον, ἢ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην. οὔτε δὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον διδάσκειν δύναται, ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλὸν ὁδηγεῖν· [Q] οὐδ' ὁ τεχνίτης τὸν τεχνίτην· οὐ γὰρ ἔχει πάντως ὃ διδάξει. οὔτε μὴν ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην, ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς ὁδηγεῖν ποτε δύναται τὸν βλέποντα. πεπήρωται [R] γὰρ ὁ ἰδιώτης εἰς τὰ τῆς τέχνης θεωρήματα, καὶ διὰ τοῦτ' ἀνεπιτήδειος πρὸς τὸ διδάσκειν. ἀπολείπεται οὖν λέγειν ὅτι ὁ τεχνίτης τὸν ἰδιώτην διδάσκει· ὃ πάλιν τῶν ἀμηχάνων. καὶ γὰρ ὁ τεχνίτης συνηπόρηται ἡμῖν [S] τοῖς τῆς τέχνης θεωρήμασι. καὶ ὁ ἄτεχνος εἰ διδάσκεται καὶ γίνεται τεχνίτης, ἤτοι ὅτε ἄτεχνός ἐστι, γίνεται τεχνί-

N O T Æ.

contra Grammaticos Sect. 28. ubi dicta, ſi placet, vide. De ideis, eas ſecundum Platonem eſſe incorporeas, mentio etiam 2. contra Phyſ. Sect. 258. De Stoicorum λεκτῷ ad 2. contra Log. Sect. 12.

M ἤτοι ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος] Confer 3. Pyrrhoniar. Sect. 253.

N ἐν τοῖς περὶ κριτηρίου] Criterium veritatis certum non dari diſputat noſter priore contra Log. Sect. 27. ſeq. & 2. Pyrrhon. Sect. 14. ſeq.

O εἰ δὲ ἄδηλον] Confer 3. Pyrrhon. Sect. 254. & contra Grammaticos Sect. 30.

P ἤτοι τεχνίτης τὸν τεχνίτην] Eadem cavillatio lib. contra Grammat. Sect. 31. & 3. Pyrrhon. Sect. 259. ſeq.

Q οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλὸν ὁδηγεῖν] Proverbium, Chriſti etiam ore ſanctificatum, de quo Grotius ad Matth. XV. 14. Locus autem quem ibi ex Sexto allegat, non libro ſecundo adverſus Mathematicos legitur, ſed lib. 1. Sect. 32. Vide etiam infra, Sect. 245. atque dicta ad 3. Pyrrhon. 259. & 1. contra Logicos Sect. 55. Eraſmum proverbio *Coecus coeco dux.*

R πεπήρωται] Ita legendum pro πεπώρωται. Sic infra Sect. 238. πεπηρωμένος.

S συνηπόρηται ἡμῖν] Reſpicit ad ea quæ in ſuperioribus diſputavit, nullam dari artem, Sect. 181. ſeq. Si enim ars nulla eſt, neque artifex erit,

της, ἢ ὅτε τεχνίτης ἐστίν. οὔτε δὲ ὅτε ἄτεχνός ἐστι, δύναται γίνεσθαι τεχνίτης, οὔτε ὅτε τεχνίτης ἐστὶν, ἔτι γίνεται τεχνίτης, ἀλλ' ἔστι. καὶ κατὰ λόγον. ὁ μὲν γὰρ ἄτεχνος ἔοικε τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ ἢ κωφῷ. καὶ ὃν τρόπον οὔτε ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς [T] εἰς ἔννοιαν ἔρχεται χρωμάτων, οὔτε ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς εἰς ἔννοιαν ἔρχεται φωνῶν· οὕτω καὶ ὁ ἄτεχνος, ἐφ' ὅσον ἐστὶν ἄτεχνος, πεπηρωμένος πρὸς τὴν τῶν τεχνικῶν θεωρημάτων ἀντίληψιν, οὐ δύναται τούτων αὐτῶν ἔχειν τὴν γνῶσιν· ὅ, τε τεχνίτης οὐκέτι διδάσκεται, ἀλλὰ δεδίδακται. καὶ μὴν ὡς ταῦτ' ἐστὶν ἄπορα, οὕτω καὶ ὁ τρόπος τῆς μαθήσεώς ἐστιν ἄπορος. ἢ γὰρ ἐναργείᾳ [U] γίνεται, ἢ λόγῳ. οὔτε δὲ ἐναργείᾳ, οὔτε λόγῳ γίνεται, ὡς παραστήσομεν· ὥστε οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς μαθήσεώς ἐστιν εὔπορος. ἐναργείᾳ μὲν οὖν οὐ γίνεται μάθησις· ἐπείπερ τῶν δεικνυμένων ἐστὶν ἡ ἐνάργεια. τὸ δὲ δεικτόν, ἐστὶ φαινόμενον· τὸ δὲ φαινόμενον, ᾗ φαίνεται, κοινῶς πᾶσι ληπτόν ἐστι. τὸ δὲ κοινῶς πᾶσι ληπτὸν ἀδίδακτον. οὐκ ἄρα τὸ ἐναργείᾳ δεικτὸν, διδακτόν ἐστι. καὶ μὴν οὐδὲ λόγῳ τι διδάσκεται. ἢ γὰρ φύσει σημαίνει τι ὁ λόγος, ἢ οὐδὲ ἓν σημαίνει. ἀλλὰ μηδὲ ἓν σημαίνων, οὐδ' ἔσται τινὸς διδάσκαλος. εἰ δὲ σημαίνει τι, ἤτοι φύσει σημαίνει, ἢ θέσει. καὶ φύσει μὲν οὐ σημαίνει, [X] διὰ τὸ μὴ πάντας πάντων ἀκούειν, Ἕλληνας βαρβάρων, καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων. θέσει δ' εἴπερ σημαίνει, δῆλον ὡς οἱ μὲν προκατειληφότες καθ' ὧν αἱ λέξεις εἰσὶ τεταγμέναι, ἀντιλήψονται τούτων οὐκ ἐξ ἑαυτῶν διδασκόμενοι ἅπερ ἠγνόουν, ἀλλ' ἀναμιμνησκόμενοι καὶ ἀνανεούμενοι ταῦθ' ἅπερ ᾔδεσαν. οἱ δὲ χρῄζοντες τῆς τῶν ἀγνοουμένων μαθήσεως, καὶ ἀγνοοῦντες καθ' ὧν εἰσὶ τεταγμέναι αἱ λέξεις, οὐδενὸς ἀντίληψιν [Y] ἕξουσι. διόπερ εἰ μήτε τὸ διδασκόμενόν ἐστι πρᾶγμα, [Z] μήτε ὁ διδάσκων, μήτε ὁ μανθάνων, μήτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως, οὐδέν ἐστι μάθησις. κοινότερον μὲν οὖν οὕτως ἐπιχειρεῖται τοῖς Σκεπτικοῖς, εἰς τὸ μὴ εἶναι μάθησιν. ἐνέσται δὲ μεταφέρειν τὰς ἀπορίας καὶ ἐπὶ τὴν λεγομένην πρὸς τὸν βίον τέχνην. ἤτοι γὰρ ὁ φρόνιμος τὸν φρόνιμον [A] ταύτην διδάξει, ἢ ὁ ἄφρων τὸν ἄφρονα, ἢ ὁ ἄφρων τὸν φρόνιμον, ἢ ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα. οὔτε

eſt artifex. Sed neque quando eſt iners, poteſt fieri artifex: neque quando eſt artifex, adhuc fit artifex, ſed eſt. 238. Idque eſt conſentaneum. Nam iners quidem eſt ſimilis ei qui eſt ab ortu cœcus aut ſurdus. & quomodo neque ei qui eſt ab ortu cœcus, veniunt in mentem colores: neque ei qui eſt ab ortu ſurdus, veniunt in mentem voces: ita etiam iners, quatenus eſt iners, occœcatus ad apprehendenda artis præcepta, non poteſt eorum ipſorum habere cognitionem. Et artifex non amplius docetur, ſed jam eſt doctus. 239. Quinetiam ut hæc ſunt dubia, ita etiam modus diſciplinæ eſt dubius. Ea enim fit ac ſuſcipitur aut evidentia aut oratione. Sed neque evidentia neque oratione, ut oſtendemus: quamobrem nec diſciplinæ modus eſt explicatus & absque dubitatione. 240. Atque evidentia quidem non fit ſuſcipiturque diſciplina; quoniam evidentia eſt eorum quæ monſtrantur. Quod autem monſtratur, apparet ſenſibus. Quod autem apparet ſenſibus, quatenus apparet, poteſt communiter ab omnibus apprehendi. Quod autem poteſt ab omnibus communiter apprehendi, minime poteſt doceri. Quod ergo evidentia monſtrari poteſt, non poteſt doceri. 241. Sed nec oratione doceri poteſt aliquid. Aut enim natura aliquid ſignificat oratio, aut nihil ſignificat. Sed nihil ſignificans, nihil docebit. Si autem aliquid ſignificat, aut natura ſignificat, aut ex inſtituto & ex impoſitione. Et natura quidem non ſignificat, propterea quod non omnes omnes intelligant, Græci Barbaros, & Barbari Græcos. 242. Ex inſtituto autem & impoſitione ſi aliquid ſignificat, perſpicuum eſt quod ii quidem qui anticiparunt ea quibus impoſitæ fuerunt dictiones, apprehendent, non ex ipſis docti quæ ignorabant, ſed in memoriam revocantes ſibi & renovantes ea quæ ſciebant. Quibus autem opus eſt ut diſcant ea quæ ignorabant, & ignorant ea quibusnam impoſitæ ſunt dictiones, nihil apprehendent. 243. Quamobrem ſi neque res eſt quæ docetur, neque qui docet, neque qui diſcit, neque modus diſciplinæ, nihil eſt diſciplina. Atque communiter quidem ſic argumentantur Sceptici, ut probent non eſſe diſciplinam. Licebit autem transferre dubitationes etiam ad eam quæ dicitur ars vitæ. 244. Aut enim prudens prudentem eam docebit, aut imprudens imprudentem: aut imprudens prudentem, aut prudens imprudentem. Sed

NOTÆ.

T ὃν τρόπον οὔτε ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς] 3. Pyrrhon. Sect. 264. & contra Grammat. Sect. 34. Superius male erat *γενέσθαι* pro *γίνεσθαι*.

U ἢ γὰρ ἐναργείᾳ] Contra Grammat. Sect. 36. & lib. 3. Pyrrhon. Sect. 266.

X φύσει μὲν οὐ σημαίνει] Vide dicta ad 2. Pyrrhon. Sect. 214.

Y οὐδενὸς ἀντίληψιν] Similis cavillatio Sect. 238. & 246. hujus libri.

Z εἰ μήτε τὸ διδασκόμενον] Nihil dari quod docetur, diſputavit a Sect. 219. neque eum qui docet aut qui diſcit, a Sect. 234. neque modum denique conſtare diſciplinæ, a Sect. 239.

A ἤτοι γὰρ ὁ φρόνιμος τὸν φρόνιμον] 3. Pyrrh. Sect. 270. ſeq.

neque prudens prudentem eam dici poteſt docere, ambo enim ſunt virtute perfecti, & neuter eorum indiget diſciplina: neque imprudens imprudentem, ambobus enim diſciplina opus eſt, & neuter eorum eſt prudens ut alterum doceat. 245. Sed neque imprudens docebit prudentem, neque enim cœcus videnti indicat colores. Reſtat ergo ut prudens doceat imprudentem. quod eſt etiam ex dubiis. 246. Nam ſi prudentia eſt ſcientia bonorum & malorum & neutrorum, imprudens non habens aliquam prudentiam, habens autem horum omnium ignorationem, prudente docente bona & mala & neutra, audiet ſolum ea quæ dicuntur, ea autem non cognoſcet. Si enim ea apprehendat in imprudentia conſtitutus, cognoſcet per imprudentiam bona & mala & neutra. Hæc autem, ut illi ſentiunt, non poteſt contemplari imprudentia. Imprudens ergo non apprehendet ea quæ a prudente dicuntur aut fiunt ex ratione prudentiæ. 247. Et quomodo qui eſt ab ortu cœcus, quandiu eſt cœcus, non habet notionem colorum: & qui eſt ab ortu ſurdus, quandiu eſt ſurdus, voces non apprehendit: ita etiam imprudens, quamdiu eſt imprudens, non apprehendit ea quæ prudenter dicuntur aut geruntur. Nec ergo prudens poteſt eſſe dux imprudentis in arte degendæ vitæ. 248. Præterea ſi prudens docet imprudentem, prudentia debet cognoſcere ac contemplari imprudentiam, ſicut ars etiam inertiam. Non poteſt autem prudentia contemplari imprudentiam: Prudens ergo non docet imprudentem. Qui enim factus eſt prudens ex uſu aliquo & excercitatione, (nemo enim eſt natura ejuſmodi) aut cum in eo ſita eſſet imprudentia, acquiſivit inſuper prudentiam: aut per illius amiſſionem & hujus acquiſitionem factus eſt prudens. 249. Et, ſi quidem cum in eo ſita eſſet imprudentia, acquiſivit etiam inſuper prudentiam, erit idem ſimul prudens & imprudens. quod non poteſt fieri. Sin autem amiſſione illius hanc acquiſivit, non poterit per poſterius natam affectionem cognoſcere eam quæ prius aderat, nunc autem non adeſt. & merito. 250. Cujuslibet enim rei ſenſilis, aut quæ cadit ſub intelligentiam, comprehenſio, fit aut incurrendo per evidentiam, aut per reputantem & ratiocinantem tranſitum ab incurrentibus quæ apparuerunt: eumque aut aſſimilantem: ut quando ab imagine Socratis cognoſcitur So-

δὲ ὁ φρόνιμος τὸν φρόνιμον λέγοιτ᾽ ἂν ταύτην διδάσκειν, ἀμφότεροι γὰρ τέλειοι κατ᾽ ἀρετήν εἰσι, καὶ οὐθέτερος αὐτῶν δεῖται μαθήσεως· οὔτε ὁ ἄφρων τὸν ἄφρονα, ἀμφότεροι γὰρ χρείαν ἔχουσι μαθήσεως, καὶ οὐθέτερος αὐτῶν φρόνιμος, ἵνα τὸν ἕτερον διδάξῃ. καὶ μὴν οὐδ᾽ ὁ ἄφρων διδάξει τὸν φρόνιμον· οὐδὲ γὰρ ὁ τυφλὸς μηνυτικὸς γίνεται τῷ βλέποντι, χρωμάτων. λείπεται ἄρα, τὸν φρόνιμον διδακτικὸν εἶναι τοῦ ἄφρονος· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων. εἰ γὰρ ἡ φρόνησίς ἐςιν ἐπιςήμη [B] ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐθετέρων, ὁ ἄφρων μὴ ἔχων τὴν φρόνησιν, ἄγνοιαν δὲ ἔχων τούτων πάντων, διδάσκοντος τοῦ φρονίμου τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ οὐθέτερα, ἀκούσεται μόνον τῶν λεγομένων, οὐ γνώσεται [C] δ᾽ αὐτά. εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνοιτο αὐτῶν ἐν ἀφροσύνῃ καθεςώς, ἔςαι ἡ ἀφροσύνη τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐθετέρων γνωριςική. οὐχὶ δέ γε τούτων κατ᾽ αὐτούς ἐςιν ἡ ἀφροσύνη θεωρητική. ὁ ἄρα ἄφρων οὐκ ἀντιλήψεται τῶν ὑπὸ τοῦ φρονίμου λεγομένων ἢ πραττομένων κατὰ τὸν τῆς φρονήσεως λόγον. καὶ ὃν τρόπον ὁ ἐκ γενετῆς πηρὸς, [D] μέχρις οὗ πηρός ἐςιν, οὐκ ἔχει ἔννοιαν χρωμάτων· καὶ ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς, μέχρις οὗ κωφός ἐςιν, οὐκ ἀντιλαμβάνεται φωνῶν· οὕτω καὶ ὁ ἄφρων, ἐφ᾽ ὅσον ἄφρων ἐςὶν, οὐκ ἀντιλαμβάνεται τῶν φρονίμως λεγομένων καὶ πραττομένων. οὐθ᾽ ὁ φρόνιμος ἄρα δύναται τοῦ ἄφρονος ἐν τῇ περὶ τὸν βίον τέχνῃ καθηγεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ ὁ φρόνιμος διδάσκει τὸν ἄφρονα, θεωρητικὴ ὀφείλει εἶναι ἡ φρόνησις τῆς ἀφροσύνης, ὥσπερ καὶ ἡ τέχνη τῆς ἀτεχνίας. οὐχὶ δέ γε ἡ φρόνησις δύναται εἶναι θεωρητικὴ τῆς ἀφροσύνης. οὐκ ἄρα φρόνιμος τοῦ ἄφρονός ἐςι διδακτικός. ὁ γὰρ γενόμενος φρόνιμος ἔκ τινος συνασκήσεως καὶ τριβῆς, (φύσει γὰρ οὐδείς ἐςι τοιοῦτος) ἤτοι ὑποκειμένης ἐν αὐτῷ τῆς ἀφροσύνης, προσεκτήσατο τὴν φρόνησιν, ἢ κατὰ τὴν ἐκείνης ἀποβολὴν καὶ τὴν ταύτης κτῆσιν, γέγονε φρόνιμος. καὶ εἰ μὲν ὑποκειμένης ἐν αὐτῷ τῆς ἀφροσύνης προσεκτήσατο τὴν φρόνησιν, ἔςαι ὁ αὐτὸς φρόνιμος ἅμα καὶ ἄφρων· ὅ ἐςιν ἀδύνατον. εἰ δ᾽ ἀποβολῇ ἐκείνης ἐκτήσατο ταύτην, οὐ δυνήσεται διὰ τῆς ὑςερογενοῦς διαθέσεως τὴν προσοῦσαν διάθεσιν, νῦν δὲ μὴ παροῦσαν, γνωρίζειν. καὶ εἰκότως. παντὸς γοῦν πράγματος αἰσθητοῦ ἢ νοητοῦ γίνεται κατάληψις, [E] ἤτοι κατὰ ἐνάργειαν περιπτωτικῶς, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν περιπτωτικῶς πεφηνότων ἀναλογιςικὴν μετάβασιν· καὶ ταύτην, ἤτοι ὁμοιωτικὴν, ὡς ὅταν ἀπὸ τῆς Σω-

NOTÆ.

B *ἡ φρόνησις ἐπιςήμη*] Supra Sect. 170. hujus libri, ex mente Stoicorum.

C *οὐ γνώσεται*] Confer Sect. 238. 242.

D *ὁ ἐκ γενετῆς πηρὸς*] Intelligit *πηρὸν ὀφθαλμῶν*. Vid. ſupra 2. contra Phyſicos Sect. 175.

E *παντὸς πράγματος κατάληψις*] Confer ſi placet dicta ad 2. contra Logicos Sect. 58. ſeq. ubi iisdem Socratis & Hippocentauri exemplis noſter utitur.

κράτους εἰκόνος γνωρίζηται ὁ μὴ παρὼν Σωκράτης· ἢ συνθετικήν· ὡς ὅταν ἀπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου κατ' ἐπισύνθεσιν νοῶμεν τὸν ἀνύπαρκτον Ἱπποκένταυρον· ἢ κατὰ ἀναλογίαν, ὡς ὅταν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου παραυξητικῶς μὲν λαμβάνηται ὁ Κύκλωψ, ὃς οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε [F] σιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι.

μειωτικῶς δὲ ὁ πυγμαῖος ἄνθρωπος. ὅθεν εἰ καὶ τῇ φρονήσει λαμβάνεται ἡ ἀφροσύνη, καὶ τῷ φρονίμῳ ὁ ἄφρων, ἤτοι κατὰ περίπτωσιν θεωρεῖται, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς περιπτώσεως μετάβασιν. οὔτε δὲ κατὰ περίπτωσιν θεωρεῖται, [G] οὐδεὶς γὰρ ὡς λευκὸν καὶ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν, κατὰ περίπτωσιν ἔγνω, οὕτω καὶ ἀφροσύνην· οὐδὲ κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς περιπτώσεως μετάβασιν, οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶν ἐοικὸς ἀφροσύνῃ. εἰ δ' ἀπὸ τούτου ποιεῖται τὴν μετάβασιν ὁ φρόνιμος, ἤτοι ὁμοιωτικὴν [H] ἢ συνθετικὴν, ἢ ἀναλογιστικήν. ὥστε οὐ λήψεταί ποτε τὴν ἀφροσύνην ἡ φρόνησις. ναί. ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ, ὅτι ὁ φρόνιμος τῇ ἐν αὐτῷ φρονήσει, τὴν περὶ ἄλλον ἀφροσύνην δύναται κατανοεῖν· ὅπερ ἐστὶν εὔηθες. ἡ γὰρ ἀφροσύνη διάθεσίς ἐστιν ἔργων τινῶν ἀποδοτική. εἰ οὖν αὐτὴν ἐν ἄλλῳ θεωρεῖ καὶ καταλαμβάνεται ὁ φρόνιμος, ἤτοι αὐτὴν ἐξ ἑαυτῆς καταλήψεται τὴν διάθεσιν, ἢ τοῖς ἔργοις αὐτῆς [I] ἐπιβάλλων, ἀπὸ τούτων καὶ αὐτὴν γνωριεῖ. καθάπερ τὴν μὲν ἰατρικὴν διάθεσιν, ἀπὸ τῶν ἰατρικῶς γινομένων ἔργων· τὴν δὲ ζωγραφικὴν ἀπὸ τῶν ζωγραφικῶς γινομένων. οὔτε δὲ αὐτὴν ἐξ αὐτῆς δύναται τὴν διάθεσιν λαβεῖν, ἀφανὴς γάρ ἐστι καὶ ἀθεώρητος, καὶ οὐχ οἷόν τέ ἐστιν αὐτὴν διὰ τῆς τοῦ σώματος μορφῆς περιαθρῆσαι· οὔτε ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῆς ἀποδιδομένων ἔργων. πάντα γὰρ τὰ φαινόμενα ἔργα, καθάπερ καὶ πρότερον [K] ἐδείκνυμεν, κοινὰ φρονήσεως καὶ ἀφροσύνης ἐστίν. ἀλλ' εἴπερ ἵνα ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα διδάξῃ τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, δεῖ θεωρητικὸν αὐτὸν εἶναι τῆς ἀφροσύνης, καθάπερ καὶ τὸν τεχνίτην, τῆς ἀτεχνίας· δέδεικται δ' ἄληπτος αὐτῷ ἡ ἀφροσύνη· οὐκ ἂν δύναιτο ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην διδάσκειν.

Καὶ δὴ τὰ συνεκτικώτατα τῶν κατὰ τὸν ἠθικὸν τόπον ζητουμένων ἠπορηκότες, ἐν τοσούτοις τὴν σύμπασαν τῆς Σκεπτικῆς ἀγωγῆς διέξοδον ἀπαρτίζομεν.

cratis qui non adeſt: 251. aut componentem: ut quando ab homine & equo per compoſitionem intelligimus Hippocentaurum qui nusquam exiſtit: aut ex proportione: ut quando ex communi homine, amplificando ſumitur Cyclops, qui non erat ſimilis

Mortali, verum rupi, in qua eſt horrida ſylva.

Diminuendo autem Pygmæus. 252. Quo fit ut ſi ex prudentia apprehendatur imprudentia, & ex prudenti imprudens, aut conſideratur per incurſionem, aut per tranſitum ab incurſione. Sed nec conſideratur per incurſionem: nemo enim ſicut novit per incurſionem album & nigrum, & dulce & amarum, ita etiam imprudentiam. neque per tranſitum ab incurſione: nihil enim ex iis quæ ſunt, eſt ſimile imprudentiæ. Si autem ab eo tranſitum facit prudens, aut facit aſſimilantem, aut componentem, aut reputantem. Quamobrem imprudentiam nunquam comprehendet prudentia. 253. Sane quidem. Sed fortaſſe dicet aliquis, prudens ea quæ eſt in ipſo prudentia, poteſt mente comprehendere, quæ eſt in alio imprudentiam. Sed hoc affirmare eſt ſtultum. Imprudentia enim eſt affectio quæ quædam edit facta. 254. Si igitur prudens conſiderat & comprehendit eam in alio, aut ipſam ex ea ipſa comprehendet affectionem: aut ad ejus facta ſe applicans, ab iis eam quoque cognoſet: 255. Quomodo artis medendi affectionem ex iis quæ medice fiunt, pingendique artem ex iis quæ ut a pictore fiunt. Neque vero ipſam ex ipſa poteſt quiſpiam accipere affectionem, non apparet enim neque cadit ſub aſpectum: neque fieri poteſt ut per corporis formam ipſam intueamur: neque a factis quæ ab ipſa eduntur. Quæcunque enim facta apparent, ut prius oſtendebamus, ſunt communia prudentiæ & imprudentiæ. 256. Sed ſi, ut prudens doceat imprudentem de arte vitæ degendæ, oportet eum contemplari imprudentiam, ſicut etiam artificem, inertiam: oſtenſum eſt autem ab eo comprehendi non poſſe imprudentiam; non poteſt prudens imprudentem docere artem vitæ agendæ.

257. Quum ſic itaque dubia moverimus de iis quæ maximam partem ſub ſe comprehendunt eorum quæ in Ethica diſciplina in quæſtionem veniunt, in eis abſolvimus univerſam inſtitutionis Scepticæ pertractationem.

NOTÆ.

F ἀνδρί γε] Verſus Homeri Odyſſ. *ι.* 191. ſæpius noſtro laudatus, ut præter jam dictum adverſus Logicos locum, contra Geometras Sect. 42. & 1. contra Phyſ. Sect. 45.

G θεωρεῖται] Al. θεωρήσεται.

H ἤτοι ὁμοιωτικὴν] Puto omiſſum librarii potius culpa quam Sexti, ἢ μειωτικήν.

I ἢ τοῖς ἔργοις αὐτῆς] Ita e MS. Ciz. malui pro αὐτοῖς.

K καθάπερ καὶ πρότερον] Sect. 199. hujus libri.

FINIS.

I.
INDEX SCRIPTORUM ET VIRORUM ILLUSTRIUM A SEXTO MEMORATORUM.

P. Pyrrhonianas inſtitutiones, M. libros contra Mathematicos eorumque ſectiones, N. notas denotat.

A.

ACademici P. I. 3. N. 220. ſeq. M. II. 20. N. 43. M. VII. 169. 174. 179. 252. 253. 331. 388. 408. 412. M. IX. 1. N. 182. XI. 45 51.
οἱ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας M. XI. 3.
Æneſidemus P. I. 180. N. 210. N. 222. N. P. III. 138. N. M. VII. 349. N. 350. M VIII. 8. N. 40. 234. N. M. IX. 218. N. 337. N. M. X. 38. 216. 233. M. XI. 42.
ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Πυῤῥωνείων λόγων M. VIII. 215. N.
Æſchines M. II. 40. N.
Æſopus M. VIII. 103. N.
Alcæus M. I. 298. N.
Alexander Ætolus M. VIII. 204. N.
Alexinus M. VII. 13. N. M. IX. 108. N.
Anacharſis ὁ Σκύθης M. VII. 48. 55.
Anacreon M. I. 298. N.
Anaxagoras P. I. 33. N. ὁ Κλαζομένιος P. III. 32. N. 8. M. X. 318. M. VII. 90. N. 91. 140. N. M. IX. 4. N. 363. N. M. X. 45. ὁ Φυσικώτατος M. IX. 363.
Anaxarchus M. VII. 87. 88. N.
ὁ Εὐδαιμονικὸς M. VII. 48. N.
Anaximander P. III. 30. N. M. VII. 5. N. M. IX. 360. M. X. 313.
Anaximenes P. III. 30. N. M. VII. 5. N. M. IX. 360.
Andron Argivus P. I. 84. N.
Anonymus Poëta P. I. 86. N. M. VI. 35. N. M. VIII. 73. N. M. IX 128. N 188.
Antiochus P. I. 221. 235. N. M. VII. 162.
ἐν δευτέρῳ τῶν Κανονικῶν M. VII. 201. N.
Antipater P. II. 167. N. M. VIII. 444.
Antiſthenes
præterito nomine M. XI. 73. N.
Apelles P. I. 28. N.
Aratus M. I. 304. M. V. 98. M. VIII. 204 N.
Arceſilaus P. I. 220. 232. ſeq. N. M. VIII. 150. 152. 158
Archedemus M. XI. 73.
Archelaus ὁ Ἀθηναῖος M. VIII. 14. Præceptor Socratis M. IX 360. N.
Archilochus P. III. 216. N. M. I. 297. M. VII. 128. N. M. IX. 110. M. XI. 44.
Archimedis μαθηματικὰ θεωρήματα M. I. 302. σφαῖρα M. IX. 115. N.
Ariſtarchus M. I. 44. ὁ γραμματικὸς M. IX. 110. ὁ μαθηματικὸς M. X. 174.
Ariſtippus P. I. 155. P. III. 204.
Ariſto P. I. 234. N. M. II. 61. N. ὁ Χῖος M. VII. 12. N. M. XI. 64.
Ariſtodemus M. IX. 92. N.
Ariſtophanes M. I. 44.
ὁ κωμικὸς M. I. 228.
ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς M. VI. 15. N.
Ariſtoteles P. I. 3. 84. N. P. III. 31. N. 136. 137. 218. M. I. 2. 318. ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ῥητορικῶν τεχνῶν M. II. 9. 61. N. M. III. 57. 59. M. VII. 6. 7. 217. 328. M. IX. 7. 20. N. 64. 412. 413. M. X. 31. N. 31. N. 37. N. 46. 176. 228. 316. M XI. 77.
Ariſtoxenus M. V. 1. N.
Aſclepiades Bithynus P. III. 32. N. 33. M. I. 47. 72. N. M. VII. 380. M. VIII. 7. 188. N. 220. M. IX. 363. M. X. 318. M. III. 5. N.
ὁ ἰατρὸς M. VII. 202. 323.
ἐν τῷ περὶ γραμματικῆς M. I. 252.
ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ οἴνου δόσεως M. VII. 91. N.
Athenæus M. II. 62. N.
Athenagoras P. I. 82.

B.

Baſilides ὁ Στωϊκὸς M. VIII. 258. N.
Bias P. III. 65. N. M. X. 45.
Bryſon M. VII. 13. N.
Byzantinus Orator *M. II. 38. N.*

C.

Cadmi Φοινικικὰ σήματα M. I. 54. N.
Callimachus M. I. 48. N. 309. N.
præterito nomine M. IX. 51. N.
Carneades P. I. 3. 220. 230. M. VII. 159. N. 166. 173. 175. 184. 402. M. IX. 140. 182. N. 190.
Chalcidamas præterito nomine P. III. 231. N.
Chaldæi Aſtrologi M. V. 2. ſeq.
Chares
ἐν τῷ πρώτῳ περὶ γραμματικῆς M. I. 76. N.
ὁ ἀρχιζέκτων M. VII. 107. N.
Charmidas P. I. 220. N. Academicus M. II. 20.
Chryſermus Erophilius P. I. 84. N.
Chryſippus P. I. 69. 160. P. II. 253. N. P. III. 199. M. VII. 228. 372. 373. 430. 433. 434. M. VIII. 400. 443. M. XI. 11. 30.
ἐν τῇ πολιτείᾳ P. III. 205. N. 246. N. M. XI. 192.
ἐν τοῖς περὶ τοῦ καθήκοντος P. III. 248. N. M. XI. 194.
ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς θεωρήμασι M. I. 301.
ἐν τῇ πρώτῃ περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῇ M. VIII. 223. N.
ἐν τῷ περὶ δικαιοσύνης M. XI. 193.
ὁ Κνίδιος M. I. 258.
Cleanthes P. III. 199. M. VII. 228. 372. 433. M. VIII. 400. M. IX. 88. N. M. XI. 30. 73.
Clitomachus P. I. 3. 220. 230. M. IX. 1. 11. N. 182. N. Academicus M. II. 20.
Corax M. II. 96. ſeq. N.
Crantor M. XI. 51. 59.
Crates Cynicus, maritus Hipparchiæ P. I. 153. III. 200.
Crates ὁ Μαλλώτης M. I. 79. N. 248.
ejusdem Grammatica M. I. 44.
Creophylus M. I. 48. N.
Critolaus Peripateticus M. II. 12. N. 20. N.
Critias Athenienſis P. III. 218. M. IX. 54. N.
Cronus M. X. 347.
Cynici P. III. 66. 199. N. M. XI. 74.
τῶν παλαιῶν τις Κυνικῶν M. X. 68.
Cyrenaici P. I. 215. ſeq. N. M. VI. 53. N. M. VII. 11. N. 190. 191. 200. 299.

D.

Demades Rhetor M. I. 294. M. II. [illegible]
Demaratus M. I. 218.
Demetrius Lacon P. III. 137. N. M. VIII. 348. 349. 353. M. X. 219
ὁ Χλωρὸς M. I. 84.
Democritus P. I. 213. ſeq. P. II. 23. N. 63. P. III. 32. N. 33. M. [illegible] 53. M. VII. 53. 116. N. 117. [illegible] 140. 265. N. 321. 349. 368. 389. N. M. VIII. 6. 56. 139. 184. 328. 355. M. IX. 19. N. 24. 42. 113. N. 363. M. X. 45. 181. 318.
ἐν τοῖς κρατυντηρίοις M. VII. 136. N.
ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν M. VII 137. N.
ἐν τοῖς κανόσι M. VII. 138. N.
Demophon Alexandri τραπεζοποιὸς P. I. 82. N.
Demoſthenes M. I. 59. 98. M. II. 40. N.
Diagoras Melius P. III. 218. M. IX. 51. N.
διθυραμβοποιὸς M. IX. 53.
Dicæarchus M. VII. 349. N.
ὁ Μεσσήνιος P. II. 31. N.
ejusdem ὑποθέσεις τῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους μύθων M. III. 3. N.
Diocles P. III. 225. N.
Diodorus P. II. 110. N. 245. ſeq. P. III. 71. M. I. 309. 310. 311. M. VIII. 115. ſeq. M. IX. 363. M. X. 47. 85. 87. 94. 96. 97. 99. 102. 110. 117. 143.
ejusdem dialectica P. I. 234. N.
ὁ ἐπικληθεὶς Κρόνος P. III. 32. N.
Diogenes Apolloniates P. III. 30. N. M. IX. 360. N.
Babylonius M. IX. 134.
Cynicus P. I. 146. 153. N.
Dionyſius Thrax M. I. 63. 72. 80. 81. 249. 253.
ἐν τοῖς παραγγέλμασι M. I. 57. N.
Dionyſodorus M. VII. 13. N. 48. 64
Diotimus M. VII. 140. N.

E.

Empedocles P. III. 31. N. M. I. 302. N. 303. N. M. V. 5. N. 6. N. M. VII. 91. N. 120. ſeq. N. M. VIII. 286. N. M. IX. 4. 6. 10. 64. 127. 129. N. 362. N. M. X. 45. 317.
ὁ Ἀκραγαντῖνος M. VII. 115.
Epicharmus M. I. 273. 284. N.
Epicurus P. I. 33 88. 155. P. II. 25. 38. P. III. 32. N. 137. N. 187. 218. 219 229. N. M. I. 1. N. 3. M. I. 5. 21. N. 57. 272. 273. 282. 283. 284. N. M. VI. 27. N. M. VII. 14. 203. 213. 267. 321. 328. 368. M. VIII. 8. N. 9. 13. N. 63. 139. 177. N. 185. 329. 331. 335. 336. 355. M. IX. 25. 43. 58. N. 64. N. 72. 178. 212. 219. 333. N. 335. 363. M. X. 2. 18. 19. 42. N. 45. 129. 142. ſeq. 181. 185. 188. 219. 227. 238. 240. 246. 257. 318. M. XI. 73. 77. 169. 173. 179. 226.
ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐν Μυτιλήνῃ φιλοσόφους ἐπιστολῇ M. I. 4.
ἐν τῷ περὶ δώρων καὶ χάριτος M. I. 50.
Epicurei P. II. 5. 107. N. 194. M. I. 299. N. M. II. 25. M. III. 98. N. M. VII. 22. N. 203. N. 205. 327. 331. VIII. 258. 336. 337.
οἱ ἀπὸ τῶν κήπων M. IX. 64. N.

Ἐπικου-

Ἐπικουρείων παῖδες M. VI. 19. N.
Eraſiſtratus M. VIII. 188. N. 220.
Eratoſthenes M. III. 28. N.
Eubulides M. VII. 13. N.
Eudoxus M. V. 1. N.
ejusdem θεωρήματα μαθηματικὰ M. I. 302.
ὁ Κνίδιος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς περιόδου P. I. 152.
Evemerus ἄθεος M. IX. 17. N. 51.
Euripides P. III. 229. N. 230. N. M. I. 58. 62. N. 286. 308. N. M. VII. 128. N. M. X. 315.
ὁ σκηνικὸς φιλόσοφος M. I. 287. N.
ἐν Φρίξῳ M. I. 274. N.
præterito nomine P. I. 86. N. 189. N. M. I. 271. N. 279. N. M. III. 1[illegible]4. N. M. VI. 17. N. M. VII. 17[illegible] N. 192. N. 249. N. M. VIII. 67. N. M. XI. 56. N. 122. N.
Euthydemus [illegible] VII. [illegible]4.
ὁ Θύριος M. [illegible]. 13. N.

G.

Gorgias P. II. 57. N. 59. 64. N. M. VII. 48. 77. 87.
ὁ Λεοντῖνος ἐν τῷ περὶ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως M. VII. 65. N.

H.

Heraclides Ponticus P. III. 35. N. M. X. 318.
Heraclitus P. I. 210. ſeq. P. II. 59. N. 63. P. III. 115. N. 230. N. M. I. 301. N. M. VII. 5. 7. N. 126. N. 129. 131. 349. N. M. VIII. 8. 286. M. IX. 337. 360. N. M. X. 216. 230. 231. 232. 233.
ὁ Ἐφέσιος M. X. 313.
ἐν τοῖς περὶ φύσεως M. VII. 132.
Hermagoras M. II. 62. N.
Hermotimus Clazomenius M. IX. 7. N.
Herodotus M. I. 58.
ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀργείας λόγῳ P. III. 231.
Herophilus Medicus P. II. 245. ſeq. N. M. VIII. 188. N 220.
ἐν τῷ διαιτητικῷ M. XI. 50.
Heſiodus P. III. 121. N. 123. N. M. I. 58. 204. 288. M. IX. 7. 8. N. 193. M. X. 11. N. 18.
præterito nomine M. II. 32. N. M. IX. 86. N.
Hipparchus M. V. 1. N.
Hippaſus M. X. 313.
ὁ Μεταποντῖνος P. III. 30. N. M. IX. 360. N.
Hippocrates P. I. 71. N. M. VII. 50.
Hippon Rheginus M. IX. 361. N. P. III. 30. N.
Hipponax M. I. 275. N. 297.
Homerus P. I. 68. M. I. 48. 58. 202. 203. 204. N. ſeq. 273. 282. 283. 288. ſeq. 294. 307. M. VI. 16. N. M. VII. 128. N. M. X. 314. M. IX. 4. 21. 63. 193.
ὁ ποιητὴς P. I. 86. N. 162. N. P. III. 205. N. 214. N. M. II. 3. M. VI. 10. N. 12. M. IX. 37.
præterito nomine P. I. 150. N. P. II. 37. N. P. III. 244. N. M. I. 28. N. 41. N. 101. N. 133. N. 163. N. 204. N. 273. N. 276. N. 286. N. M. II. 101. N. M. III. 42. N. M. V. 4. N. M. VII. 404. N. M. VIII. 59. N. 71. N. 72. N. 80. N. 184. N. M. IX. 48. 67. N. 68. N. 182. N. 350. N. 395. N. M. XI. 44. N. 54. N. 108. N. 112. N.
Hyperides Phrynen defendens M. II. 4. N.

I.

Idæus Himeræus M. IX. 360. N.
Jon Tragicus M. II. 24. N.
Jonici Philoſophi M. IX. 64. N.
Iſocrates M. II. 62.
Italici Philoſophi M. IX. 127. Phyſici M. X. 284.

L.

Lampon citharœdus M. VI. 3. N.
Licymnius M. XI. 49.
Linus M. II. 21. N.
Lycurgus M. II. 21. N.
Lyſis P. I. 83.

M.

Medici empirici P. I. 336. N. M. VIII. 191. N.
λογικοὶ M. VIII. 156. N.
Meliſſus P. III. 65. N. M. X. 46.
Menander P. I. 108. 189. M. I. 58. 298. N.
præterito nomine M. XI. 122. N.
Menodotus P. I. 222. N.
Metiones Cretenſis P. III. 199.
Metrodorus M. I. 61. N. M. VII. 87. 88. N.
ἰατρὸς M. I. 259. N.
Χρυσίππου τοῦ Κνιδίου μαθητὴς ibid.
ὁ Χῖος M. VII. 48.
Monimus M. VII. 87. 88.
ὁ Κύων M. VII. 48 N. M. VIII. 5.
Moſchus Phœnix M. IX. 363. N.
Muſæus M. I. 204.

N.

Nauſiphanes Pyrrhonis auditor M. I. 2. N.
Πλεύμων *ab Epicuro dictus M. I. 4. N.*
Nicanor Stagirita M. I. 258.

O.

Ocellus Lucanus M. X. 316.
Oenopides Chius P. III. 30. N. M. IX. 361.
Onomacritus ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς P. III. 30. N. M. IX. 362.
Orpheus M. I. 204. M. II. 31. M. IX. 15. N.

P.

Panætius M. XI. 73.
Panthœdes M. VIII. 13. N.
Panyaſis M. I. 261. N.
Parmenides P. III. 65. N. M. VII. 5. 6. N. M. IX. 7. 9. N. M. X. 46.
ἐν τῷ περὶ φύσεως M. VII. 111. N. 112.
Peripatetici P. II. 198. P. III. 131. N. 181. M. VI. 54. N. M. VII. 217. 222. 331. 368. 388. M. VIII. 185. 332. N. M. IX. 334. M. X. 33. 45. M. XI. 45. 51. 173.
Pherecydes Syrius P. III. 30. N. M. IX. 360.
Philo P. I. 210. N. P. II. 110. N. M. VIII. 113. ſeq.
Philolaus M. VII. 92.
Phylarchus ἐν τῇ ἐννάτῃ M. I. 262. N.
Pindarion M. I. 202. N. 205.
Pindarus P. I. 86. N. M. I. 58.
Plato P. I. 220. 221. 223. 225. P. II. 22. N. 28. N. P. III. 54. N. 115. N. 136. N. 189. N. 204. 205. N. M. I. 2. 28. 48. 58. 98. 258. 301. N. M. II. 4. 12. N. 61. M. IV. 11. N. 14. M. V. 39. M. VI. 13. N. 27. 53. M. VII. 9. 10. M. VII. 16. 93. 190. 200. 321. 389. N. M. VIII. 6. 7. N. 57. N 62. M. IX. 64. 105. N. 364. M. X. 228. 258. 305. 306. M. XI. 28. 70. 230.
ἐν Τιμαίῳ M. I. 303. M. VII. 93. 116. N. 119. N. 141. N. M. IX. 105. ſeq.
ἐν τῷ Γοργίᾳ M. II. 2. N.
ἐν τῷ περὶ ψυχῆς M. IV. 21. N. M. VIII. 91. N. M. X. 302.
ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ M. VII. 13.
ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς M. II. 35. N.
Polemo P. I. 220.
Polyanthus Cyrenæus
ἐν τῷ περὶ Ἀσκληπιαδῶν γενέσεως M. I. 261. N.
Poſidonius M. VII. 19. N. 93. N. ὁ Στωικὸς M. IX. 363. N.
Procles M. I. 258.
Prodicus Chius M. IX. 18. N. Κεῖος M. IX. 51. 52.
Protagoras P. I. 216. M. VII. 48. 65. 368. 388. N. 389. N.
ὁ Ἀβδηρίτης M. VII. 60. M. IX. 55. 56 N.
Ptolemæus M. I. 72. Peripateticus M. I. 60. N.
Pyrrho P. I. 7. M. I. 272. 280. 281. 306. & paſſim.
Pythagoras & Pythagorici P. III. 32. N. 152. N. ſeq. M. IV. 2. ſeq. N. M. V. 8. M. VI. 8. N. M. VII. 92. 94. 110. N. M. IX. 64. 127. N. 130. 364. 366. M. X. 45. 248. 249. 255. 262. 270. 282. 288.

R.

Rufinus P. I. 83.

S.

Sceptici P. I. 3. N. 7. & ſexcenties alibi.
Sextus ἐν ἀντιῤῥητικῷ P. I. 21. N.
ἐν τοῖς σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι M. I. 29. N. M. II. 106. N. M. VI. 52. N.
ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς ὑπομνήμασι M. I. 61. N.
ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις M. I. 281. N. M. VI. 58. N. 61. N.
ἐν τῷ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς M. I. 48. M III. 116.
ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς M. VI. 55. N. M. X. 284.
ἐν τῷ πρὸς φυσικοὺς M. III. 116.
ἐν τοῖς περὶ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς M. VII. 29. N.
ἐν τοῖς ἰατρικοῖς ὑπομνήμασι M. VII. 202. M. IX. 28.
Simonides ὁ μελοποιὸς M. X. 45.
Socrates P. I. 221. M. II. 25. M. VI. 13. N. M. VII. 8. 10. 21. 190. N. 264. M. IX. 64. M. XI. 2.
Solon M. VI. 9. N.
ejusdem νόμος περὶ ἀκρίτων P. III. 211. N.
Sophocles M. I. 313.
Sophron M. I. 284. N.
Soſtratus M. I. 276. N.
ὁ Ἀντιόχου ὀρχηστὴς M. I. 292.
Soterichus Chirurgus P. I. 84.
Sotion εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς Κυρήνης M. VII. 15. N.
Speuſippus M. VII. 145. N.
Staphylus ἐν τοῖς περὶ Ἀρκάδων M. I. 261. N.
Steſichorus ἐν Ἐριφύλῃ M. I. 260. N.
Stoici P. I. 3. 65. P. II. 5. 13. N. 18. N. 38. 104. ſeq. 156. N. P. III. 31. N. 52. 124. N. ſeq. 169. 172. 181. 188. N. 191. 207. N. 218. 240. N. 242. M. I. 17. 28. N. 78. N. M. II. 6. N. M. VI. 54 N. M. VII. 15. N. 16. N. 22. N. 38. 151. N. 153. 155. 214. N. 227. 233. 239. 243. 252. 253. 327. 368. 388. 402. 408. 422. 433. ſeq. M. VIII. 10. 11. 68. 70. 76. 77. 78. 80. 177. 185. 258. 261. 336. 396. N. ſeq. 406. 407. 408. N. 428. 438. 448. M. IX. 11. N. 109. 111. 131. 137. 138. 211. 332. 336. 362. N. M. X. 3. 45. 142. 217. 234. M. XI. 3. 22. 24. 28. 30. 46. 59. 73. 74. 90. 170. 173. 179. ſeq. 189. 220. 224. 230.
οἱ νεώτεροι Στωικοὶ M. IX. 28. N.
Straton Phyſicus P. III. 33. N 136 N. M. VII. 350. N. M. VIII. 13. M. X. 155. 177. 228. 229.

T.

Tauriſcus M. I. 248.

Teleſarchus ἐν τῷ Ἀργολικῷ M. I. 262. N.
Thales ὁ Κρητικὸς νομοθέτης M. II. 20. N.
Mileſius P. III. 30. M. VII. 5. N. 89. M. IX. 360. N. M. X. 313.
Theodorus P. III. 218. M. IX. 51.
ὁ ἄθεος ἐν τῷ περὶ Θεῶν συντάγματι M. IX. 51. N.
Theognis præterito nomine P. III. 231. N.
Theophraſtus M. VII. 217. 218. M. I. 258.
Thucydides M. I. 58. 59. 98.
Tiberius Cæſar P. I. 84. N.
Timæus P. I. 221. N.
Timo P. I. 224. N. & Stephan. annot. p. 211. c. 2. M. I. 53. N. 305. M. VI. 66. M. VII. 8. 10. N. 30. M. X. 197. M. XI. [illegible] 140. 14[illegible]. 164. 171.
ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Φυσικοὺς M. III. 2. N.
ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σίλλων M. IX. 57. N.
ἐν τοῖς ἰνδαλμοῖς M. XI. 20.
Tydeus P. III. 207. N.

X.

Xeniades M. VII. 399.
ὁ Κορίνθιος P. II. 18. N. M. VII. 48. 53. N. 388. N. M. VIII. 5.
Xenocrates M. II. 6. N. 61. N. M. VII. 16. N. 147. M. XI. 4. 14. 28.
Xenophanes P. I. 224. ſeq. P. III. 30. N. 218. 257. N. 289. M. VII. 14. 48. N. 49. N. 53. 110. N. M. VIII. 326. N. M. IX. 193. N. 36[illegible]. N. M. X. 313. 3[illegible]5.
ὁ Κολοφώνιος P. II. 18. N.
præterito nomine M. IX. 144. N.
Xenophon ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι M. VII. 8. N.
ὁ Σωκρατικὸς M. IX. 92. N. 97.

Z.

Zeno P. III. 205. 206. M. II. 7. M. VII. 7. 230. 236. 321. 331. 332. 422. 433. M. VIII. 139. 355. M. IX. 104. 108. 133. 134. M. XI. 30. 77.
ὁ Κιτιεὺς P. III. 199. N. M. XI. 101. N.
ἐν ταῖς διατριβαῖς P. III. 2[illegible]. N. M. XI. 190.

II.
INDEX VOCVM GRÆCARVM.

A.

ΑΒας M. I. Sect. 237.
ἀβίωτος βίος M. XI. 115.
ἀβούλητος P. I. 22.
ἀβουλήτως P. I. 19.
ἀγαθὸν, quid? M. XI. 22. ſeq. οἱονεὶ ἀγωγὸν P. III. 175. N. ἀπὸ τοῦ ἄγασθαι M. XI. 85.
ἄγγαροι M. II. 35.
ἄγκεα M. I. 78. N.
ἀγράμματος M. I. 99.
ἀγχίθυρος κακία M. XI. 121.
ἀγχίνοια P. I. 77.
ἀγχίνοος P. II. 41.
ἀγωγὴ P. I. 7. 21. N. 145. vid. Steph. annot. p. 202. col. 1.
ἄδηλα σημεῖα P. II. 124. N.
ἀδιάστροφος P. III. 194. N.
ἀδιαφορεῖν P. I. 191.
ἀδιαφορία P. I. 152.
ἀδιάφορον P. III. 177. N.
ἀδιαφόρως P. I. 191. N. 207.
ἀδιαψεύστως M. VII. 191.
ἀδίδακτον M. I. 14. N.
ἀδιεξίτητος ὑπόθεσις M. I. 262.
ἀδοξάστως P. I. 15. N. 24. 226. 231. P. II. 13. 202. &c.
ἀετὸς M. I. 151.
ἀηδὲς P. I. 92. N.
ἀηδισμὸς P. I. 87.
Ἀθῆναι M. I. 154.
αἴλουρος P. III. 211.
αἷμα M. VIII. 306. N.
αἰν' ἐμέων M. I. 161.
αἱμωπὸς P. I. 44.
αἱρεσιάρχης P. III. 245. M. XI. 190.
αἵρεσις, approbatio P. I. 230. N. electio M. XI. 81. ſecta P. I. 16. M. II. 25. VII. 27. 276. 433.
αἰσθήσεις, quid Stoicis? P. III. 47.
αἰσχρουργεῖν P. III. 206.
αἰτιολογεῖν P. I. 181.
αἰὼν, poſteri M. I. 317. N. præſens vita M. VIII. 146. N. ἐξ αἰῶνος ἦν καὶ εἰς αἰῶνα διαμένει M. IX. 62. N.
ἀκαθεκτέμενον διάστημα P. III. 114.
ἀκατάληπτος P. II. 22. N.
ἀκαταλήπτῳ P. I. 201.
ἀκαταληψία P. I. 1.
Ἀκάμας M. I. 257.
ἀκαρὲς M. XI. 154.
ἀκαριαῖος P. I. 132. κατὰ τὸ ἀκαριαῖον P. III. 79.
ἀκινησία P. I. 71.
ἀκινητίζειν M. IX. 200.
ἀκουστικὸν πνεῦμα P. III. 51. N.
ἀκρὶς M. I. 151.
ἀκροβολισμὸς M. V. 49.
ἀλεεινὸν M. IX. 83. N.
ἀλείπτης τῆς κακίας M. I. 297. N.
ἀλήθεια. ταῖς ἀληθείαις, re vera M. II. 42. M. XI. 75.
ἀληθὲς, quaſi μὴ λῆθον τὴν κοινὴν γνώμην M. VIII. 8.
ἀλιγύγλωσσος M. IX. 57.
ἀλληλουχία M. I. 95.
ἀλληλοφάγος ἀνομία M. II. 32.
ἀλλοιοῦσθαι P. I. 217.
ἀλλοιόσχημος M. VII. 206.
ἀλλοιόχρους M. VII. 206.
ἀλλόκοτος ἔννοια P. III. 13.
ἀμβλυωπεῖν M. V. 81.
ἀμέθοδος ὕλη M. I. 254. N.
ἀμετάβλητος P. I. 225.
ἀμετάπτωτον P. II. 214.
ἀμηχανεῖν P. I. 7.
ἀμὶς M. I. 234. N.
ἀμπώτεις M. IX. 79. N.
ἀμφοτερόβλεπτος P. I. 224. N.
ἀμφίβολα φωνάεντα M. I. 100.
ἀμφιδέξιος γυνὴ M. VII. 50. N.
ἀμφιλαφέστερον P. III. 37.
ἀμφίλεκτος P. I. 86.
ἀναγκαστικῶς P. I. 193.
ἀναδιδομένη τροφὴ P. I. 53.
ἀνάθρησις M. I. 53.
ἀναλογισμὸς P. I. 147.
ἀναλογιστικοὶ τῶν γραμματικῶν M. II. 59.
ἀναμφίλεκτα M. XI. 231.
ἀναμφιλέκτως M. VII. 5. M. VIII. 292. &c.
ἀνανεοῦσθαι M. VIII. 152. 288.
ἀνανέωσις M. VIII. 143. N.
ἀνάπαυλα τῆς ὀχλήσεως M. XI. 125.
ἀναπεπταμένοι τόποι P. I. 126.
ἀναπόβλητα ἀγαθὰ P. III. 238.
ἀναπομπὴ M. X. 174.
ἀναπτύσσεσθαι M. I. 221.
ἀνασκολοπίζειν P. III. 228.
ἀνασκοπὴ M. I. 53.
ἀναστομωθέντα ἀγγεῖα M. V. 59.
ἀναστρόφως M. VIII. 22. &c.
ἀνδρεῖον M. II. 53. N.
ἀνδριαντοπλαστικὴ M. XI. 188.
ἀνδριαντοποιητικὴ M. I. 182.
ἀνδρίζεσθαι M. III. 51.
ἀνειδωλοποιήσεις P. III. 189. N.
ἀνειδωλοποιεῖν P. III. 155.
ἀνελλήνιστον M. I. 181. 186.
ἀνενέργητος P. I. 23. M. X. 165. vid. Steph. annot. p. 207. c. 2.
ἀνενεργησία M. XI. 163.
ἀνεννόητος P. I. 227. ἵππου P. III. 174.
ἀνεξελίκτως M. VII. 191.
ἀνέξοιστος M. VII. 65. 83. &c.
ἀνεπιθόλωτος M. I. 303.
ἀνεπικρισία M. XI. 182.
ἀνεπίκριτος P. I. 98. P. II. 210. &c. μάχη M. II. 102.
ἀνεπικρίτως P. I. 88.
ἀνεπινοησία M. III. 57.
ἀνεπινόητος P. II. 12. 104. 118. 171. &c.
ἀνεπισήμαντος τόπος M. I. 254.
ἀνεπίστατος P. II. 233.
ἀνερεύνητος P. III. 5. N.
ἄνεσις P. II. 40.
ἀνετεροίωτον M. VIII. 455.
ἀνετυμολόγητον ὄνομα M. I. 245.
ἀνετύμως M. I. 244.
ἀνήκοος P. I. 19.
ἀνηρεμήτως M. X. 223.
ἀνθοβαφὴς ἐσθὴς P. I. 148.
ἀνθρωπόμορφος P. III. 218.
ἀνθυποφέρειν M. VII. 441.
ἄνικμος P. I. 52.
ἀνοικεῖον M. XI. 158.
ἀνομόζηλος M. VII. 56.
ἀνομοιογενῆ P. I. 42. N.
ἀνοχλεῖν M. X. 83.
ἀντημελὴς M. VI. 27. N.
ἀντηχεῖν κενῶς M. VII. 308. N.
ἀντίβασις κατ' ἀντίβασιν ἀφὴ M. X. 2. N.
ἀντιδιαστέλλω P. I. 9.
ἀντιδιατάττεσθαι M. VIII. 126. 159.
ἀντίθεος M. VII. 6. N.
ἀντικαθέζεσθαι M. VII. 315.
ἀντίκειται P. I. 202. ἀντικείμενα M. VIII. 89.
ἀντικνημιάζειν M. I. 217.
ἀντιλαμβάνεσθαι P. I. 50. N. 64. &c.
ἀντιληπτικὸς P. I. 70.
ἀντίληψις P. I. 44.
ἀντιμαρτύρησις P. II. 244. M. VII. 212. ſeq.
ἀντιμεσουράνημα M. V. 12. ſeq.
ἀντιπαραβολὴ M. X. 245.
ἀντίξους M. VII. 215.
ἀντιπαρεκτείνεσθαι M. III. 32. M. IX. 263. &c.
ἀντιπαρέλκειν M. VII. 189.
ἀντιπαρεξάγειν M. VII. 166. 442.
ἀντιπαρεξαγωγὴ M. VII. 150.
ἀντιπαρήκειν M. VII. 361. M. IX. 333. X. 179.
ἀντιπράττειν P. I. 73.
ἀντιῤῥήσεις M. I. 242. &c.
ἀντιπίπτειν P. I. 183. &c.
ἀντισκοτεῖν τῷ δικαίῳ M. II. 78.
ἀντίστροφος M. VII. 6. N.
ἀντιστρόφως M. II. 18.
ἀντιτυπεῖν M. I. 157.
ἀντιτυπία P. III. 39. N.
ἀνυπαρξία P. II. 14. 103. &c.

ἀνυπό-

ἀνυπόστατον M. II. 9. &c.
ἀνυτικώτατοι λόγοι M. IX. 182.
ἀνώδυνοι δυνάμεις M. XI. 153.
ἀνυστικῶς P. III. 69.
ἀνωφόρον πῦρ M. X. 9.
ἄνωθεν M. VIII. 223. N.
ἀνωτάτω χάριτας ὀφείλειν M. I. 56. κατὰ τὸ ἀνωτάτω M. X. 276. αἱ ἀνωτάτω στάσεις P. III. 65. N. αἱ ἀνωτάτω φιλοσοφίαι P. I. 4. Stephan. annot. p. 200. c. 2.
ἀξίωμα P. II. 81. N. M. 248. ἀξιώματα διαφορούμενα M. VIII. 109. N.
ἀξίωσις P. I. 90.
ἀ[illegible]εῖν M. XI. 111.
ἀορι[illegible] P. I. 198. Steph. annnot. p. 210. c. 2.
ἀόριστος δ[illegible]ς P. III. 154. N. 166.
ἀοχλησία [illegible] I. 10.
ἀόχλητον P. [illegible]29.
ἀπαγγελτικῶς [illegible] I. 197
ἀπαγορεύειν P. II[illegible]
ἀπαξαπλῶς M. VII. 428. M XI. 84.
ἀπαράλλακτος P. III. 177. M. VII. 401. &c.
ἀπαραλλαξία M. VII. 108. 403. 408. &c.
ἀπαραποδίστως M. I. 178.
ἀπαρεμφάτῳ ἀντὶ τοῦ προστακτικοῦ utuntur Sceptici P. I. 204.
ἀπειρολογίαι P. II. 151.
ἀπειρομέγεθες σῶμα P. III. 44.
ἄπειρον. εἰς ἄπειρον, vid. Stephan. annot. p. 210. c. 1.
ἀπεκλογή M. XI. 133.
ἀπεληλύθαν M. I. 213.
ἀπεμφαίνειν P. II. 111. 228. & alibi paſſim.
ἀπέμφασις P. III. 61. VII. 169. &c.
ἀπενθήριστος P. I. 224.
ἀπέραντος λόγος M. VIII. 429. N.
ἀπεριέργως P. I. 139.
ἀπερινοήτως P. II. 70.
ἀπερίσπαστος φαντασία M. VII. 166. & paſſim. vid. Steph. annot. p. 212. c. 1.
ἀπεριτρέπτως M. I. 53.
ἀπεριττότης τοῦ λόγου M. II. 23.
ἀπερρωγὸς M. I. 267. N. M. VIII. 165. M. IX. 262. N.
ἀπεψίαι P. I. 131.
ἀπιστεῖσθαι M. XI. 177.
ἀπλοπάθειαι P. III. 47. N.
ἀπλοπαθεῖς αἰσθήσεις P. III. 47. 108.
ἀποβολή M. XI. 146. 249.
ἀποβρασμὸς M. IX. 103.
ἀπογίνεσθαι M. X. 308.
ἀπόδοσις M. III. 99. M. II. 1. M. XI. 30.
ἀποδιδόναι, definire M. XI. 30. &c.
ἀποδοχή M. I. 194. 232. M. VII. 400. N.
ἀποκατάστασις M. V. 105. N.
ἀποκληρωτικὸν P. III. 79. N. 262. N. Steph. annot. p. 212. c. 2.
ἀπόκλιμα M. V. 14. ſeq.
ἀπολείπειν M. VII. 55. N.
ἀπόλυτα M. VIII. 273. N.
ἀπολύτως M. X. 263.
ἀποπαλλομένη σφαῖρα. X. 73.
ἀποπαλτικῶς M. X. 223.
ἀποπροηγμένα P. III. 191. XI. 62.
ἀπορητική P. I. 7.
ἀποροποίητον σῶμα M. VIII. 309.
ἀπόρροιαι τῶν οὐρανίων M. V. 4.
ἀποσυμβαίνειν M. VII. 282.
ἀποσυνεργεῖν P. I. 212. N.
ἀποστρέφεσθαι P. I. 51. 108.
ἀποτέλεσμα P. III. 11. M. V. 12. &c.
ἀποτελεσματική M. XI. 197.
ἀπότευξις M. V. 53 N. ſeq.
ἀποφάσεις σκεπτικαὶ P. I. 5. N. Steph. annot. p. 201. c. 2.
ἀποφορὰ Steph. annot. p. 210. c. 1.
ἀποφορήσεις P. I. 217. vid. Stephan. annot. p. 210. c. 1.
ἀποχρώντως P. II. 33. P. III. 56.
ἀπρονοήτως P. I. 157.
ἄρα M. I. 205. N.
ἀργυρώνητοι παῖδες P. III. 211.
ἄρδην P. II. 5.
Ἄρης primam habet ancipitem M. I. 101. quomodo formet caſus obliquos. M. I. 237. 238.
Ἀριστίων M. I. 169. N. 173. 174. N.
ἁρμονία, quid? M. VI. 50. ſeq. N.
ἀρρενομιξία P. I. 152. 159. P. III. 199.
ἀρρεψία P. I. 190. M. VIII. 159. N. 322.
ἀρσενικὰ ζώδια M. V. 6.
ἀρσενογονία M. V. 7.
ἀρτίζεσθαι M. XI. 67. 108.
ἄρτιος P. II. 90. M. VII. 393. M. VIII. 318.
ἀρτοφόριον M. I. 234. N.
ἀρχή. τὴν ἀρχὴν, omnino P. I. 96. N. P. II. 50. N. 99. 242. &c. ἀρχὴν abſque articulo M. IX. 270. αἱ ἀρχῆθεν ἀπορίαι P. III. 142. 161.
ἀσκηθὴς P. I. 224. N.
ἀσμένιστον κίνημα M. XI. 85.
ἄσπειστος πόλεμος P. III. 175. N.
ἀσπιδόεν ἄρθρον M. I. 317.
ἀστρομαντική M. IX. 132.
ἀστρονομία M. V. 1. N.
ἀσυγκαταθετεῖν M. VII. 157.
ἀσύγκρατον P. I. 43.
ἀσυκοφαντότερον λέγειν M. I. 91.
ἀσυμπάθεια M. V. 44.
ἀσύνακτος λόγος P. II. 137. 146. &c.
ἀσυνάρτητος P. II. 153.
ἀσυνύπαρκτος M. I. 128.
ἀσωτεύεσθαι M. VIII. 201. N.
ἀταρακτεῖν P. I. 12.
ἀταραξία P. I. 8. 25. N. Steph. annot. p. 203. c. 1.
ἄτεχνος τεχνολογία M. I. 99. N.
ἄτομα M. VIII. 319.
ἄτρεπτον M. X. 334.
αὐθαδειάζεσθαι P. I. 237.
αὐλακοτομουμένη γῆ M. IX. 40.
αὐτοδοξάζειν P. I. 65.
αὐτοτελῶς M. IX. 237.
αὐτοφυὴς φιλόσοφος M. I. 2.
αὐτοφώρατον M. II. 65. M. VIII. 190.
ἀφασία P. I. 192. N. P. II. 211. Steph. annot. p. 210. c. 2.
ἀφετήριον M. I. 41. M. VII. 144. N.
ἀφορμή P. III. 177. Stephan. p. 212. c. 2. P. III. 274. N. ἀφορμὰς εἰς τὸ ζῆν ἀποκλείειν M. I. 40.
ἀφύσικον M. X. 10. &c. 250.
ἀχθοφορεῖν M. VI. 24.
ἀχλυώδεις νότοι M. VI. 49.

B.

Βαθύγηρως M. VI. 17.
βαθύσχοινος M. I. 307.
βαλαντιοτομεῖν M. II. 12.
βασανίζειν M. I. 90.
Βασίλεια, Regina M. V. 31. N.
βασιλεὺς, Prætor M. II. 22. N.
βαρβαρισμὸς M. I. 210. N.
βάρβαροι οἱ Σύροι M. I. 314. N. βάρβαρος P. I. 74. N.
βαρυήκοοι νότοι M. VI. 49.
βῆ δ' ἀκέων M. I. 161.
βῆσσαι M. I. 78. N.
βιάζεσθαι λαμβάνειν M. VIII. 371. N.
βίος. οἱ ἀπὸ τοῦ βίου, vulgus M. XI. 49.
βλακεύεσθαι P. III. 193.
βλεπήσω M. I. 195.
βλίτυρι M. VIII. 133. N.
Βρίληστος M. I. 257.
βοῶν ὥσπερ ἐξ ἁμάξης M. I. 59. N.
βακχινίζειν στρόμβοις M. VI. 24. N.
βελῆ οἱ ἑξακόσιοι M. I. 215.
βοῦς ἐπὶ φάτνῃ M. VI. 26. N.
βραβεύειν M. VII. 27.
βρόγχιον M. VIII. 251. N.
βῶλος M. I. 148.

Γ.

Γαλακτοφάγος P. I. 56.
γαλεὸς ζωοτόκος M. I. 226. N.
γαστρίζειν M. I. 217. N.
γελᾶν ἐπί τινα M. II. 19.
γενητὸς M. IX. 100. N.
γενετή. ἐκ γενετῆς κωφὸς P. III. 264.
γενικὸς ἄνθρωπος M. IV. 17. N.
γενικῶς δέχεσθαί τι M. XI. 118.
γεννᾶν M. VII. 71. N.
γεωμετρία M. I. 46.
γίγαρτον M. IX. 103.
γλυκάζειν τινὰ P. I. 210.
γλῶσσαι M. I. 79. N. 253 N.
γνῶθι σεαυτὸν M. VII. 266.
γνωματεύειν M. VII. 331. N.
γράμματα, ſcripta M. I. 47. N. 48. N.
γραμματική M. I. 44. N. 52. ſeq.
γραμματιστὴς M. X. 19. N.
γραμματοφυλακεῖον M. II. 27.
γραμμὴ, quid? M. III. 37. N. M. IX. 376. ſeq.
γραμμικῶς M. I. 304. N. γραμμικῶς ἀποδεικνύειν M. III. 92. N.
γραολογία γραμματική M. I. 141. N.
γωνία, quid? M. III. 100. N.

Δ.

Δαίμων ἀγαθὸς M. V. 15. κακὸς M. V. 18.
δασμὸς πρὸς ἡμέραν M. IX. 90.
δεδολιευμένος λόγος P. II. 219.
δειματοῦσθαι M. IX. 24.
δενδροτομεῖν M. V. 69.
δηλητήριον P. I. 133.
δημαγωγοῦντες ῥήτορες M. II. 41.
διαβάλλειν M. VIII. 54.
διαβεβαιωτικῶς P. I. 233.
διαβήτης P. II. 15. M. VII. 27.
διαβόητος ἐπ' ἀνδρείᾳ M. VI. 9.
διαβολή M. VII. 54. N.
διαγωνίζεσθαι M. XI. 101. 102.
διαθεῖναι M. IX. 366. N.
διάθεμα M. V. 53. N. 71. 89. 90.
διάκενος ἑλκυσμὸς M. VII. 241. N.
διακόσμησις M. IX. 75. N.
διακρατεῖσθαι M. IX. 81.
διακρατητικὸν M. IX. 72. N.
διακρινόμενος P. III. 123.
διαλέγεσθαι M. III. 9. N.
διαλείμματα M. V. 78.
διάλληλος τρόπος P. I. 117. N. Steph. annot. p. 209. c. 1. P. I. 165. 169. διαλλήλων τρόπος P. II. 203. 189. M. VII. 426. M. VIII. 22. ὁ δι' ἀλλήλων τρόπος M. VII. 241.
διαλυτικοὶ νότοι M. VI. 49.
διαμάχη M. III. 15.
διαμηρίζειν P. III. 245. N. M. XI. 190.
διαμφοδοκεῖν M. IX. 31.
διάνοια M. XI. 106.
διὰ πασῶν M. VI. 46. N. M. VII. 95. ſeq. M. X. 283.
διὰ πέντε P. III. 155. M. X. 283. M. VI. 46. M VII. 95. ſeq.
διαπίπτειν P. I. 185.
διαπόντιος πορεία P. II. 244.
διαρκῶς κινεῖσθαι P. II. 115.
διαρτᾶσθαι P. II. 153. 238.
διάρτησις P. II. 146. 152.
διάστασις M. VIII. 11. 118. 177.
διάστατον P. II. 30. P. III. 39.
διαστήματα M. VI. 41. N.
διαστρόφως M. I. 152. 278.
διασύρειν, durchziehen P. I. 212. M. VI. 14.
διατακτικώτερον M I. 45. N.
διατάσσεσθαι M. VII. 166.

διατείνειν

διατείνειν ἐπί τι P. I. 17.
διὰ τεσσάρων P. III. 155. M. VI. 46. M. VII. 95. ſeq. X. 283.
διάτονον M. VI. 50. ſeq. N.
διατρίτη P. II. 238.
διαυθεντεῖν M. VII. 425.
διαφορούμενον συνημμένον M. VII. 194. N. ἀξίωμα P. II. 112. N.
διαφωνεῖσθαι P. I. 176. &c.
διαφωνία P. II. 85.
διαχεῖσθαι M. XI. 149.
διάχυσις M IX. 166. N.
διδόναι, concedere P. I. 19. &c.
διεγερτικὰ μέλη M. VI. 19.
διειδὴς P. I. 55.
διεξαγωγαὶ M. I. 178. N. διεξαγωγὴ τοῦ βίου M. VII. 436. 437.
διεξοδεύειν P. I. 227. Steph. annot. p. 211. c. 2. M. I. 28. διεξοδεύεσθαι M. II. 1. M. VII. 166. 181. ſeq. διεξωδευμένα πράγματα M. VII. 439. &c.
διέξοδος M II. 7. N.
διήκειν, quid? P. I. 139.
διζήσιος M. VII. 111. N.
διθυραμβοποιὸς M. IX. 53. N.
διισχυρίζεσθαι P. II. 95.
διοδεύειν M. VII. 438.
διομαλισμὸς P III. 244. N. XI. 206.
διπλασίων λόγος M. VII. 96. N.
διπλῆ pro ἑτέρα διπλῆ P. I. 188. N.
δίσωμα ζώδια M. V. 6. ſeq.
δίχα, præter P. I. 179. N.
διχοτόμησις τοῦ κύκλου M. IX. 284.
δίχρονα φωνήεντα M I. 100.
διώκειν τὸν πλοῦτον M. XI. 81. τὴν ἡδονὴν M. XI. 46. ſeq.
Δίων, pro quovis hominis nomine P. I. 189. N. 211. N. M. VII. 279. N. 404. N.
δόγμα P. I. 16. N. P. II. 181. N.
δογματίζειν P. I. 12. 15. N.
Δογματικὸς P. I. 2. vid. Steph. annot. p. 200.
δογματολογίαι M VIII. 367.
δόκος, opinio M. VII. 50. 110. δοκοὶ, tigna M. IX. 343.
δόκωσις P I I. 99. M. IX. 243.
δοξάζειν M. VII. 423.
δοξαστὰ P. I. 26.
δορυφορεῖσθαι de ſtellis M. V. 38.
δριμύτης M. VII. 195. N.
δύναμις τῆς φωνῆς M VIII. 12. N. δυνάμει P. I. 11. N. Steph. annot. p. 203. c. 1. P. I. 22. P. II. 215. P. III. 37. M. I. 220. M. II 81. M. VII. 42. M IX. 2. 13. 105. ſeq. δυνάμεις pro medicamentis M. XI. 153.
δυναμικὸς M. II. 87.
δῦνον M V. 12. 13.
δυσανάσχετος P. I. 55.
δυσαπόνητον M. IX. 154.
δυσαπόσχετον M. IX. 152.
δυσεγκαρτέρητον M. IX. 152.
δυσέκκρουστος φυλακὴ M. VII. 22.
δυσμαὶ τοῦ βίου M. IX. 90. N.
δυσπραγεῖν P. I 32.
δυστόπαστος M VII. 128.
δυσωπεῖν P. [illegible]. 135. M. I. 309. 216. X. 66. &c.
δωδεκατημόριον M. V. 9. 26. &c.
δωδεκάωρος ἡμέρα M X. 182. 186. 242.

E.

Εγγράμματος φωνὴ M. I. 100.
ἐγκαταλέγειν P. II. 205.
ἐγκατασκεύως M. II. 56.
ἐγκεκαλυμμένος λόγος M. VII. 110. N.
ἐγκράτεια M. IX. 153.
ἐγκυρεῖν M. VIII. 241.
ἐγκύρησις P. I. 37. N. M. VII. 85. M. X. 299.
ἐγχειρεῖσθαι. τὰ ἐγκεχειρημένα M. VI. 29. ἐγχειρισθησομένη ἀπορία M. VI, 59.
ἐθελοκωφεῖν M. XI. 202.
ἔθος, quid? P. I. 146. τοὺς ἐν ἔθει τούτῳ γεγεννημένους P. I. 142.
εἰδεχθῆ P. III. 218.
εἴδη M. VIII. 41. N. 338. &c.
εἰδωλοποιήσεις P. II. 222.
εἰκαῖος M. VII. 329. N.
εἰκοβολεῖν M. I. 8.
εἰκὸς M. II. 63.
εἰσάγειν P. I. 87.
εἰσαγωγαὶ τῶν Στωϊκῶν M. VIII. 428. N.
εἰσοχὴ P. I. 92. 120. Steph. an. p. 209. c. 2. P. II. 70. N. M. VII. 228. 372.
ἔκβασις τῶν ἀποτελεσμάτων M. V. 12.
ἐκθειάζεσθαι M. IX. 35.
ἐκκυλίεσθαι M. XI. 159.
ἐκλογισμὸς ἀναλογίας M. I. 250.
ἐκπεριοδεύειν M. VII. 188.
ἐκπληκτικὸς P. I. 141.
ἐκπυρσεύεσθαι M. XI. 179.
ἐκπύρωσις P. I. 212. N.
ἔκτανκε M. I. 238.
ἐκτὸς εἰ μὴ M. VIII. 53.
ἐλαστρεῖν M. XI. 172.
ἐλαύνεσθαι ὑπὸ Ερινύων M. XI. 151.
ἐλαχιστότατος M. IX. 406. N.
ἐλευθερία, genus ſaltationis M. I, 293. N.
ἐλήλυθαν M. I. 213.
ἑλικοειδὴς P. I. 126.
ἕλκος, fiſtula M. I. 314.
ἐλλέβορος P. I. 130.
ἑλληνισμὸς M. I. 176. N. ſeq.
ἐλλόβια ἔχειν P. III. 203.
ἐλπιδοκοπεῖν M. VI. 26.
ἐμβρόντητος M. VII. 260.
ἐμμέθοδον P. II. 48. &c.
ἐμπειρικῶς ἰατρεύοντες M VIII. 204. οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἰατροί. 191.
ἐμπελάζειν M. IX. 19.
ἐμπέλασις τῶν ἐναργῶν M. IX. 393. N.
ἐμπεριγράφεσθαι P. I. 266.
ἐμπὶς M. I. 151.
ἔμφασις P. II. 112. N. M. VII. 169.
ἐμφέρεια M. V. 97.
ἐμφερὴς M. X. 164. M. XI. 188. ἐναλλὰξ P. I. 9. Stephan. annot. p. 203. c. 1. M. VIII. 46. N. &c.
ἐναλλαγὴ στοιχείων M. IX. 278. N.
ἔναλος κώπη P. I. 119. M. VII. 414.
ἐναπεσφραγισμένη φαντασία P. II. 4. N. M. VII. 248. 250. 255. 402. &c.
ἐναπεσφραγισμένως M. XI. 183.
ἐναπόθεσις τῶν καταλήψεων P. III. 188.
ἐναπομεμαγμένη φαντασία P. II. 4. N. M. VII. 248. 250. 255. &c.
ἐναπομεμαγμένως M. XI. 183.
ἐνάργεια, quid Epicuro? M. VII. 203. κατ᾽ ἐνάργειαν M. VII. 239.
ἐνατενίζειν P. I. 45.
ἔνδειξις P. I. 240.
ἐνδέχεται P. I. 194. M. VIII. 396. N.
ἐνδιάθετος λόγος P. I. 65. N.
ἐνδιήκουσαι κοινότητες M. VIII. 41.
ἐνέργεια, evidentia P. II. 8. 10. N. P. III. 131. &c.
ἐνέργημα P. II. 47.
ἐνθλιπτικῶς P. III. 69.
ἐνθουσιασμὸς M. IX. 20.
ἐνιστάναι M. XI. 15.
ἐνόδια M IX. 185. N.
ἐννοεῖν P. I. 96. 141. 143. &c.
ἐννόημα P. II. 219.
ἔννοια P. I. 5. N. Steph. annot. p. 201. c. 1.
ἐννομολέσχης M. VII. 8.
ἔνστασις M. XI. 13. 17. ἔνστασις κώνου P. III. 51. N.
ἔνστημα M. VII. 253. 424. &c.
ἐντελέχεια M. I. 315. N. M. X. 340. N. 342.
ἐντελὴς M. I. 44. N.
ἐντρέχεια M. I. 141. 293.
ἐντρεχὴς P. II. 62.
ἐνυποδύεσθαι λόγοις M. II. 49.
ἐξαγαγεῖν M XI. 192.
ἐξακοτυλιαῖον πλῆθος P. III. 95.
ἐξάκουστος φωνὴ P. I. 105.
ἐξαλλαγὴ P. I. 36.
ἔξαλος κώπη P. I. 119. M. VII. 414.
ἐξαπλόω P. I. 217.
ἐξάπλωσις M. VII. 57.
ἔξεστι, quid Scepticis? P. I. 194.
ἐξηλλαγμένως M. VIII. 187.
ἕξις M. VII. 102. N. IX. 81. N.
ἐξοιστὸς λόγος M. VII. 122.
ἐξόφθαλμος P. I. 49.
ἐξοχὴ P. I. 120. Steph. ann. p. 209. c. 2. P. I. 92. M. VII. 228. κατ᾽ ἐξοχὴν P. II. 70. N. M. VII. 372.
ἐξυπτιάζεσθαι P. I. 120.
ἐξωμὶς P. I. 153. N.
ἐπαγωγικῶς P. II. 195.
ἐπαγωνίζεσθαι M. III. 93.
ἐπᾴδοντα P. I. 200.
ἐπαίρεσθαι P. [illegible]
ἐπαιωρεῖν M. VII. [illegible]
ἐπαναβεβηκὸς P. III. 166. M. X. 259. 270. κριτήριον M. VII. 54. ἐπαναβεβηκότες τρόποι P. I. 38. ἐπαναβεβηκυῖα μονὰς P. III. 160. N. ἐπαναβεβηκυῖαι ἰδέαι M. X. 297.
ἐπαναιρεῖσθαι P. I. 158.
ἐπανάστασις τῆς ἐπιφανείας P. III. 154.
ἐπαναφορὰ M. V. 14. &c.
ἐπαναφωνεῖσθαι M. I. 130.
ἐπαπορεῖν P. I. 225.
ἐπεισκρίνεσθαι P. III. 82.
ἐπεισκυκλεῖν P. II. 210.
ἐπέρεισις P. I. 54. P. III. 51. 52.
ἐπέρχεσθαι φιλοσοφίαν P. I. 18.
ἐπέχειν P. I. 10. Steph. annot. p. 203. c. 1. P. I. 196. N. περί τινος P. I. 61.
ἐπηρεάζειν τῷ βίῳ M. V. 2. N.
ἐπιβάθρα M. VIII. 481.
ἐπιβάλλειν M. VIII. 216. N.
ἐπιβολὴ M. XI. 25. P. II. 181.
ἐπιθολοῦν M. II. 28. 96.
ἐπίδικον M. I. 28.
ἐπικαταγελᾶσθαι M. II. 58.
ἐπικατηγορεῖν M. IX. 335. N. 352.
ἐπικατηγορία M. X. 297.
ἐπίκεντρος M. V. 40.
ἐπίκηρον ζῶον M. IX. 90.
ἐπικλιβάνιος M. IX. 185.
ἐπικράτεια P. I. 80.
ἐπίκρισις P. I. 12.
ἐπίκριτον γάλα M. XI. 95.
ἐπιλογίζεσθαι P. I. 89.
ἐπιλογισμὸς P. II. 123.
ἐπίλυσις τῶν σοφισμάτων P. II. 246.
ἐπιμαρτύρησις M. VII. 212. ſeq.
ἐπίμετρον. ἐξ ἐπιμέτρου P. II. 47. 194. M. VIII. 2.
ἐπιμονὴ ζητήσεως P. I. 1.
ἐπιμύλιος M. IX. 185.
ἐπιξενοῦσθαι M. VII. 130.
ἐπιπόλαιον τῆς οἰήσεως πάθος P. III. 281.
ἐπιῤῥεπέστερον ἔχειν M. I. 279.
ἐπιρυσμίη M. VII. 137. N.
ἐπισκώπτης P. I. 224. N.
ἐπισπαστικῶς P. III. 69.
ἐπιστήμη ἀντὶ τῆς τέχνης M. II. 6.
ἐπιστρέφεσθαι P. I. 155.
ἐπιστροφὴ P. III. 248. M. I. 54.
ἐπισύνθεσις M. I. 21.
ἐπισύστασις M. XI. 127.
ἐπίτασις P. II. 40.
ἐπιτειχίζειν τινὶ δεισιδαιμονίαν M. II. 2.
ἐπιτείχισμα M. I. 297. M. XI. 180.
ἐπίτριτος μουσικὴ M. VI. 14.
ἐπίτριτος λόγος M. IV. 6. VII. 96. N. M. X. 283.
ἀριθμὸς M. IV. 7.
ἐπιφάνεια P. III. 39. τοῦ θεοῦ M. VI. 19.
ἐπιφορὰ P. II. 135. M. VIII. 302.
ἐπιχειρεῖν M. VIII. 208. M. XI. 70. 243.

ἐπιχείρησις

ἐπιχείρησις P.II. 219. M.XI. 217. Steph. annot. p. 202. c. 2.
ἐπιχωριάζουσα συνήθεια M.I. 233.
ἐπόπται M.IX. 16.
ἐποχὴ P.I. 8. Stephan. annot. p. 202. c.2. & 203. c. 1. P.I. 196.
ἐπταπάλαιστον, μέγεθος M.IX. 322. ſeq.
ἐσπειραμένον σχοινίον P.I. 227.
ἐσπευσμένως M.XI. 122.
ἐστὶ ἀντὶ τοῦ φαίνεται P.II. 108. P.I. 135. M. XI. 18.
ἑταιρεῖν P.III. 201.
ἔτι P.I. 214. N. M.VII. 135. M.VIII. 62.
ἑτερήμεροι M.IX. 37.
ἑτερόδοξος P.I. 6. 118. M.VIII. 163. 187. 258. N. 263. ſeq.
ἑτερόζηλος M.VII. 56.
ἑτεροιωτικὴ τίστωσις P.II. 70. N.
ἕτοιμος. ἐξ ἑτοίμου M.VIII. 26. N. 78.
εὐαπόδοτον ἀξίωμα M.VIII. 85.
εὐβουλία M. X. 167.
εὐγνωμονεῖν M. VIII. 470.
εὐδαιμονία M. XI. 30.
εὐδαίμων M. IX. 47.
εὐδιάβλητος λόγος M. III. 60.
εὐδόκησις M VII. 200.
εὐδρομεῖν M. X. 36.
εὐεπήβολος M. VII. 322.
εὐεπιφορία P.I. 181.
εὔηθες P.III. 4. M.VII. 361. &c.
εὐθυβολεῖσθαι M.V. 58.
εὐθυρημονεῖν M II. 54.
εὐθυρημοσύνη M. II. 22.
εὐκλεὴς M. I. 222.
εὐμενὴς M. I. 222.
εὐμετάπτωτον P. II. 214.
εὐοδεῖν M. III. 16.
εὐπαραίτητος P. II. 204.
εὐπαραμύθητον M. X. 212.
εὑρεσιολογεῖν P.I. 63. M. XI. 7.
εὑρεσιολογία P.II. 9. 84.
εὔροια βίου P. III. 172. N.
εὐσεβὴς M. I. 222.
εὐφημεῖν P. III. 230.
εὐφόρβιον P. I. 93. N.
εὐφυὴς M. I. 222.
εὐχάλινον M. I. 169.
εὐωδίζεσθαι M XI. 227.
εὐώδινας M. I. 169.
ἐφεκτικὴ P. I. 7.
ἐφηλότης M.VII. 233. N.
ἐφοδεύειν P. I. 99. N. M. VIII. 222. N. 285. &c.
ἐφοδευτικῶς P. II. 142. 142. M. VIII. 308.
ἔφοδος P. II. 222. M VIII. 140. 142. πολεμίων M.VIII. 93.

Z.

Ζάγκλον M. I. 59. N.
Ζεὺς, quomodo formet caſus, ut vocant, obliquos? M. I. 195.
ζητητικὴ P. I. 7.
ζωοτοκεῖσθαι P.I. 42.

H.

Ἡγεμονικὸν P. I. 128. P. II. 70.
ηδος λέξις M. I. 59. N.
ἡδὺ P. I. 92. N.
ἦθος, quid Muſicis? M.VI. 49.
ἠκανθωμένα P. I. 50.
ἤλειπται non dicitur M. I. 238.
ἡλιάζεσθαι M. II. 217.
ἡλίωσις P. III. 16.
ἡμέρα M. X. 185.
ἡμίκενος M.V. 77.
ἡμιόλιος λόγος P. III. 155. M.VII 96. N.
ἡμιτόνιον M.VI. 47. M.VII. 95. ſeq.
ἥττονα γαστρὸς ζῶα M. XI. 104.

Θ.

Θαμνοφάγος P. I. 56.
θάνατος διάλυσίς ἐστι ψυχῆς καὶ σώματος P. III. 129.
θαυμασμοῦ τυχεῖν M. IX. 17.
θεματίζειν M. P. 149. N. 152. M. VIII. 201.
θεματισμὸς M. I. 149. N.
θεοληπτικὴ M. IX. 132.
θεόληπτος P. II. 52.
Θεολόγοι M. IX. 192.
θεοποιεῖν M. VII. 94. θεοποιεῖσθαι M. VII. 423.
θεοφορεῖν M. IX. 32. N. τὸ πῦρ M. IX. 32.
θεοφορεῖσθαι P. I. 101. N.
θετικῶς P. I. 38. N.
Θέων M. I. 237. N. M. VII. 279. N. P. I. 189.
θεώρημα P. III. 260. N.
Θήβη & Θῆβαι M. I. 154.
θηλυγονία M. V. 7.
θηλυδρίαι P. III. 217. N.
θηλυκὰ ζώδια M. V. 6.
θόλος M. I. 148. N. σηπίας P. I. 46.
θολοῦσθαι P. I. 113. 126.
θρησκείαις ὡς θεοὺς προτρέπεσθαι M. IX. 62.
θυία M. I. 234. N.
θύρα. παρὰ θύραν πλανᾶσθαι M. I. 43.
θυτικὴ M. I. 182.

I.

I, an ταῖς δοτικαῖς, ſit ſubſcribendum? M. I. 169. N. & 173.
ἰατρικὴ M. I. 45. N.
ἴγδις M. I. 234. N.
ἰδιαζόντως P. I. 182.
ἰδιοσυγκρισία P. I. 79. 89.
ἰδιῶται καὶ ἀνεπιστήμονες M. I. 64. καὶ δεισιδαίμονες M. VI. 19. &c.
ἱερακόμορφοι θεοὶ P. III. 219.
ἱκνεῖσθαι M. I. 205. N.
ἰκτεριᾶν P. I. 44.
ἰκτερικοὶ P. I. 101. 126. &c.
ἰνδάλλεσθαι M. XI. 122.
ἰὸς χαλκοῦ P. I. 46.
ἱππάζεσθαι M. I. 217.
ἰσοσθένεια P. I. 8. P. II. 130. N. M. VII. 443. &c. vide etiam Stephan. annot. p. 202. c. 2.
ἰσοσθενὴς διαφωνία P. I. 26. P. III. 139. ἀνωμαλία M I. 6. &c.
ἱστορικῶς P. I. 4. Steph. annot. p. 201. c. 2.
ἰσχυροποιεῖσθαι M. I. 201.
ἴσως P. I. 2. Steph. annot. p. 199. c. 1.
ἰχθύων ἀφωνότεροι M. II. 18.
ἰὼ βαλλὴν M. I. 313. N.

K.

καθάπαξ P. II. 199. M.VIII. 145. &c.
καθαρτικὰ φάρμακα P. I. 206. Steph. annot. p. 211. c. 1. P. II. 188. M.VIII. 480.
κάθετος M. X. 81. τοῦ ἀέρος M. X. 57.
καθιερούμενοι P. III. 224.
καθόλου λόγος P. I. 5.
κακοδιδασκαλεῖν M. II. 41.
κακὸν M. II. 53.
κακοστομαχεῖν P. III. 275. M. XI. 112.
κακοτεχνίαι M. II. 12. 49. N. 68.
κακότεχνος τέχνη M. II. 36. N.
κακόχυμος P. I. 52.
καλινδεῖσθαι M. II. 27. N.
καλλιερεῖσθαι P. I. 149. P. III. 220.
καλλιλεκτεῖν M. II. 55.
κάλλυντρον M. XI. 73.
κάμπαι P. I. 41.
κάνθαρος P. I. 41. 55. M. I. 151.
κάνθων M. V. 94.
κανονίζειν M. VII. 158. 371. κανονίζεσθαι M.VII. 175. M.VIII. 379.
καρδιακῶς κινδυνεύειν P. I. 84.
καρεῖσθαι P. I. 57.
καρηβαρικοὶ νότοι M.VI. 49.
καρκῖνος, circinus M. X. 53. 54. N.
καρτερία M. IX. 154.
κατάκλειστος, pretioſus P. I. 143. N.
κατακορὲς P. I. 105.
κατακρημνίζεσθαι M I. 217.
καταλαμβάνειν P. I. 2. Steph. annot. p. 199. P. II. 4.
καταλήγειν P. I. 12. &c.
καταληπτικὴ φαντασία P. III. 142. M. VII. 248. ſeq. 402.
καταλογάδην σύγγραμμα M. I. 48. πραγματεύεσθαι M. I. 57.
καταπαίζειν P. I. 62.
καταπαλαίειν M.VIII. 475.
καταπέλτην ὑπομένειν M. I. 145. N.
καταπιθανεύεσθαι M. VIII. 324.
καταῤῥαίνεσθαι P. I. 55.
καταῤῥηξαμένη τοὺς χιτωνίσκους M. II. 4.
κατασκευάζειν P. I. 31. 168. &c.
κατασκευὴ σωματικὴ M.VIII. 195. N.
κατασοφίζεσθαί τινα M. III. 58.
κατασπᾶν τῶν τριχῶν M. VII. 257. 403.
κατασταλτικὰ μέλη M.VI. 19.
κατασέλλειν M. XI. 131. 178.
καταταρταροῦν P. III. 210. N.
κατατρέχειν τινὸς M. I. 97.
κατεξαναστατικὸς M. XI. 104. 107.
κατεξανιστάναι P. III. 275 M.VIII. 158. N. M. XI. 212.
κατηναγκασμένον P. I. 13. P. III. 235. M. VIII. 320.
κατηχεῖσθαι M. V. 5. N.
κατήχησιν ἔχειν περί τινος M. I. 3. N. M. I. 310. N.
κατοιχόμενοι M. X. 189.
κάτοπτρον P. I. 48.
κατόρθωμα M VII. 158.
κατωφερὲς M. X. 80. &c.
κεκρατημένως M. XI. 42.
κελεύειν M.VI. 24. N.
κενὸν P. III. 130.
κενοπάθεια M.VIII. 184.
κενοπαθεῖν P. I. 49. M.VIII. 213. N.
κενοπαθήματα M.VIII. 354. N.
κέντρα M.V. 12.
κεραία M. X. 54. N.
κεραΐζεσθαι M. XI. 108.
κεράστης M. I. 226. M.VII. 252. N.
κεφαλὴ M. I. 245. M. V. 21. N.
κινδυνεύειν M. X. 33.
κίνημα M. II. 101.
κίνησις M. X. 50.
κιῤῥὸς P. I. 101.
κίσσα M. V. 61. N.
κλεπτίστατος Ἑρμῆς P. III. 215. N.
κλινοπετὴς M X. 57.
κλοιὸς M. I. 146. N.
κοιναὶ ὗλαι P. I. 211. N.
κοινοποιεῖσθαι M.V. 63. P. III. 174.
κοινότης, quid Methodico? P. I. 239. N.
κομᾶν ἐπί τινι M. I. 97.
κοράλιον P. I. 119. N.
κόραξ M. I. 151. N. κακοῦ κόρακος κακὸν ὠὸν M. II. 99. N.
κορώνη M. I. 151.
κοσκινευόμενα σπέρματα M.VII. 151.
κοτύλη P. III. 59. N.
κουφοφορεῖσθαι M. IX. 71.
κρήγυον M. I. 252. N.
κρημνοβατεῖν M. XI. 126.
κριμνώδης P. I. 130.
κριτήριον P. I. 25. Steph. annot. p. 207. P. II. 14. N. &c.
κρένωμα M X. 315.
κτᾶσθαι, non κτῆσθαι dicendum M. I. 197. ſeq.
κυήσω M. I. 217.
κυκλογραφεῖν M. III. 26. M. IX. 421. &c.
κυκλοφορητικὸν σῶμα P. III. 31.
κύλινδρος M. III. 75.

κυματωγαὶ M. VII. 117.
κυνοπρόσωποι θεοὶ P. III. 219.
κυνοφαγεῖν P. III. 225.
κυρτέτης M. VIII. 204. N.
κύων M. I. 195.
κωβιὸς M. IX. 277.
κώδωνος ψόφος M. VIII. 193. N. 200.
κώνωψ P. I. 41.

Λ.

Λαιμοτομεῖσθαι M. I. 264.
λάρος M. I. 267. N.
λέγειν M. II. 6. M. VIII. 80.
λειποψυχεῖν P. III. 236.
λέκιθος M. VII. 18. N.
λεκτὸν P. II. 81. N. 104. N. M. I. 20. N. 28. M. VIII. 70. M. XI. 224.
λελεπιδωμένα P. I. 50.
λεπτολογεῖν M. I. 65.
λεχεποίη M. I. 307.
λέχος M. I. 307.
λέων M. I. 237.
λήθαργος M. XI. 136.
λήμματα P. II. 135. M. VIII. 302.
λίθος. παραπλησίως τοῖς λίθοις P. I. 143. N.
λιμὸς M. I. 149. N.
λιπαρεῖν ἐᾶν P. II. 245.
λιπαρόμματος M. XI. 49.
λίχνα ζῶα M. XI. 104.
λογικὴ M. IX. 132. N.
λόγος P. I. 20. Stephan. annot. p. 207. c. 1. P. I. 202.
λυγγούριον P. I. 119. N. Stephan. annot. p. 209.
λύειν λόγον P. I. 33.
λυχναῖον φῶς P. I. 119.
λύχνος M. I. 243. N.

M.

Μαθήματα. οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων M. III. 59. M. I. 36. N.
Μαθηματικοί. vide notas p. 214. M. V. 1. 4.
μακάριος M. II. 53.
μακρηγορεῖν M. II. 100. M. VII. 436.
μακροτόνως M. I. 121.
μακώνειον P. I. 81. N.
μᾶλλον. ἐδὲν μᾶλλον P. I. 14. 188. N. Steph. annot. p. 210. c. 2. P. I. 213. N. M. I. 315. μὴ μᾶλλον - - ἢ P. II. 180. P. III. 29. 65. M. VIII. 318. &c.
Μάνης, nomen ſervile P. II. 257. N.
μαντικὴ M. IX. 132.
μάρτυροι pro μάρτυρες M. I. 207.
μαςίζεσθαι P. III. 208. N.
ματαιάζειν M. III. 107.
ματαιοπονία P. II. 107.
μεγαλοφυὴς P. I. 12.
μεγεθοποιεῖν M. VII. 108.
μεθοδικὸς ἰατρὸς P. I. 238. N.
μέλας M. I. 237.
μέλισσαι ταύρων P. I. 41. N.
μελοποιὸς M. VI. 16.
μεμιλτωμένη χεὶρ M. X. 126.
μεμεσωμένον ἔργον M. VI. 2. N.
μένων M. I. 237. 239. N.
μεσολαβεῖν M. III. 110. M. V. 105. μεσολαβέμενον M. III. 34. M. IX. 265. &c.
μεσερανεῖν M. V. 13. ſeq.
μεσεράνημα M. V. 12. 13.
μετάβασις, ſimilitudo M. VIII. 194. N.
μεταβατικῶς M. III. 25.
μεταβολικὰ φωνάεντα M. I. 100.
μεταδιώκειν M. II. 13. N.
μετακαθίζειν M. I. 215. N.
μετακοσμεῖσθαι P. I. 217.
μεταξύτητες M. V. 78.
μετεωρίζειν P. I. 71.
μετέωρος M. I. 28. N.
μετριοπάθεια P. I. 25. N. Steph. annot. p. 208. P. 30.
μετριοπαθεῖν P. III. 235.
μέτρον M. VII. 60. N.
μήνιγξ M. VII. 313.
μήποτε cum indicativo M. I. 196. N.
μητρομιξία M. XI. 191.
μινύρισμα ἐμμελὲς M. VI. 32.
μολιβῆ σφαῖρα M. X. 160.
μονὴ P. III. 115. N.
μονολήμματος λόγος P. II. 167. N. M. VIII. 443. ſeq.
μονομάχης P. I. 156.
μονόμαχος P. III. 212.
μονομοιρία M. V. 15.
μονοποιὸς P. I. 94.
μόρφωμα P. II. 25. N.
μεσικεύεσθαι M. VI. 29.
μεσεργὸς P. I. 54.
μεσεσθαι M. VI. 2.
μυγάλη M. I. 151. N.
μυγμὸς M. I. 102.
μύειν M. V. 62. N.
μυθεύεσθαι P. I. 150. M. IX. 14. N.
μυθικὴ πίςις P. I. 147.
Μυκήνη & Μυκῆναι M. I. 154.
μυκητικὸν ζῶον M. XI. 38.
μυκτηρίζειν M. I. 217. N.
μύλιον M. VI. 20.
μυξωτῆρες P. I. 127.
μύρος P. I. 118.
μῦς M. I. 151.

N.

Νάρκη θαλαττία P. I. 93. N.
ναςὸν σῶμα P. II. 142. M. VIII. 309.
νεοχμεσθαι M. II. 34.
νεῦρα τῶν πράξεων M. X. 53.
νηνεμίαι M. XI. 141.
νῆςις M. IX. 362. N.
νοεροὶ M. VII. 129.
νοερωτὸν P. I. 224. N.
νοητοὶ πόροι P. II. 98.
νομιςεύεσθαι M. I. 178. N.
νόμος P. I. 146.
νυκτίνομοι ὄρνιθες M. IX. 247.
νωθροὶ νότοι M. VI. 49.
νῶμα M. VIII. 286.

Ξ.

Ξέσματα P. I. 129.
ξυνὸς M. VII. 133.

O.

Ὀβριμος M. I. 169. N.
ὄγκος ἀντίτυπος M. I. 21.
ὁδε πάρεργον M. VIII. 378.
οἰκεῖον, par M. VII. 316. M. VIII. 142. 315. &c.
οἰκίαν οἰκοδομεῖν M. VIII. 129.
οἰνογευςικὴ M. VI. 33.
οἰνοκάπηλος M. I. 41.
οἰνόμελι M. VI. 44. M. IX. 154. N.
ὀλιγωφελὲς M. XI. 133. &c.
ὁλκὴ P. I. 81. N.
ὀλμίσκος M. X. 54.
ὁλόκληρον P. III. 92.
ὅλον pro Pane M. I. 314. N.
ὁλοσχέρεια M. V. 88.
ὁλοσχερής. ὁλοσχερεῖς τρόποι P. I. 31. N.
ὀμηρακάτη P. I. 224. N.
ὁμιλίαι M. I. 64.
ὁμοιομέρειαι P. III. 33. M. X. 251. 254.
ὁμοιοπαθεῖν M. VII. 301.
ὁμοιόπτωτα ὀνόματα M. I. 216.
ὁμολογεμένη ἐσία P. III. 3. ἐπιμαρτύρησις P. I. 181.
ὁμολογεμένως P. II. 34. 252.
ὀνειροπολεῖν & ὀνειροπολεῖσθαι P. I. 91. P. II. 157. P. III. 273. 156. &c.
ὀνομαςικῶς M. I. 239. N.
ὀνοματογραφίαι M. XI. 67.
ὀνοματοποιηθεῖσα λέξις M. I. 314.
ὀξυχειρία M. II. 39.
ὀξυωπεῖν M. V. 81. M. VIII. 53. M. IX. 65.
ὀξυωπέςερος M. V. 81.
ὀξυωπία M. V. 81.
ὁπλομαχητικὴ M. XI. 197.
ὅππη pro ὅπη P. I. 224. N.
ὀργανεσθαι M. VII. 126.
ὅρια ἀςέρων M. V. 37.
ὁρίζειν P. I. 196. Stephan. annot. p. 210. c. 2.
ὁρμὴ P. III. 274. N. 177. Stephan. annot. p. 212. c. 2.
ὁρμιά. ἀπὸ ὁρμιᾶς ἁλιεύειν M. IX. 3.
ὀρύσσειν φρέαρ M. VIII. 129.
ὀςρακόδερμος P. I. 50.
ὄςρακον M. III. 78. N.
ἐ, utrum P. I. 189.
ἐ καταλαμβάνω, vox Scepticorum P. I. 201.
ὁλόκομος M. VII. 267.
ὀριοδρομεῖν M. X. 56.
ὀφρυεσθαι P. III. 78.
ὀχλοκοπικὴ M. II. 50.
ὀψαρτυτικὴ M. VI. 33.
ὄψις, quid Dogmaticis? P. I. 138.

Π.

Πάγιον M. VIII. 187.
παγίως καταληπτὸν M. VIII. 186.
παγκρατιαςὴς P. I. 156. N.
πάθος, quid Scepticis? P. I. 192. N.
παιδοτρίβης M. VIII. 409. N.
παλαιςὴς M. IX. 320.
παλαιςιαῖον M. IX. 300. 321. &c.
παλάμη M. VII. 125. N. 224. N.
παλίνδρομον P. II. 203.
παλινῳδεῖν M. VII. 202. N.
πᾶν, quid Scepticis? P. I. 201.
πανάριον M. I. 234. N.
πανεργος M. VI. 12. N.
πάντα ἐςὶν ἀκατάληπτα P. I. 200.
πάντα ἐςὶν ἀόριςα P. I. 198.
παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειται P. I. 202. N.
πάντως P. I. 14. Stephan. annot. p. 206. c. 1.
παραβύζειν τὰ ὦτα P. I. 50.
παραγγελματικῶς P. I. 203.
παραγράψιμος M. VII. 170.
παράδοσις νόμων P. I. 23.
παραδοχῆς ἠξιωμένον M. VII. 443.
παραθλίβειν τὸν ὀφθαλμὸν P. I. 47.
παρακαταθήκη M. XI. 199.
παρακειμένως M. VII. 77. &c.
παρακεῖσθαι, ex adverſo ſtare P. II. 132. N.
παρακμὴ P. II. 238. ἐν ταῖς παρακμαῖς P. II. 237. N.
παρακολέθησις P. II. 236.
παρακρέομαι P. I. 204.
παραλληλόγραμμον M. III. 74. N. ἐπίπεδον M. IX. 428. &c.
παραλογίζεσθαι P. II. 250.
παραμυθεῖσθαι P. I. 70. M. VII. 66. N.
παραμυθητικὸς P. 70. N.
παραμυθία M. X. 88. 90. 100.
παράπηγμα, compages M. I. 269. præceptum M. 223. N. 237. 240.
παραπλασμὸς M. I. 176.
παραπλοκὴ P. I. 102.
παραποδίζεσθαι M. I. 171.
παραςὰς P. I. 110. N. P. II. 56.
παράςημα ψυχῆς M. V. 66.
παραςατικὸν M. X. 91. ſeq.
παρατυπωτικαὶ φαντασίαι M. VIII. 67.
παραυξήσεις τῶν φωνῶν M. I. 126.
παραφαύειν M. VII. 116.
παρεισέρχεσθαι P. III. 157. N.
παρέκβασις κατὰ παρέκβασιν P. III. 101.
παρεκτεινόμενον P. III. 60. 96.
παρέλκειν P. II. 156. N.
παρέρχεσθαι M. XI. 143.
παρίζεσθαι M. I. 167.

παρολκὴ

παρολκὴ P. II. 175.
παρορᾷν P. I. 133.
πατροτυψία M. II. 46.
παχύτης γραμματικὴ M. I. 70. N.
πεῖσις M. VII. 239. N. M. IX. 209. N.
πεῖσμα βέβαιον P. I. 18. Steph. annot. p. 206. c. 2.
πέλας. ὁ πέλας M. I. 275. M. II. 43. 58. M. VII. 65. &c.
πέλτη M. I. 145. N.
περαίνειν M. VIII. 429. N. 436.
περιαιρούμενον. τὸ καθ' ὃ περιαιρουμένου θεώρημα P. II. 3. N.
περι..θρεῖν M. XI. 255.
περιαυτολογεῖν P. I. 62.
περιγίνεσθαι M. XI. 213.
περιγράφεσθαι P. I. 15.
περιγραφὴ τόπου M. X. 15. ..τὰ περιγραφὴν M. VII. 277. N. M. VIII. 387.
περιεῖναι. ἐκ περι..ς P. I. 78.
περίεργον. κατὰ τὸ περίεργον P. I. 9. N. Steph. annot. p. 203. c. 1.
περιέχεσθαι M. X. 95.
περιίστασθαι M. XI. 116. 151.
περικρατεῖν M. XI. 211.
περιμάχητον M. XI. 106. 127.
περίνους M. VII. 326.
περιοδεύεσθαι M. VIII. 184. 187. 438. P. I. 227. 228.
περιουσία. ἐκ περιουσίας P. I. 62. P. II. 191. M. V. 86. M. VIII. 265. 183.
περιουσιάζεσθαι τοῖς ἴσοις M. I. 31.
περιπνευμονία M. XI. 136.
περίπτωσις P. I. 44. M. I. 25.
περιπτωτικῶς P. II. 8. M. I. 25. M. XI. 250.
περισκέλεια M. III. 57. N.
περισκελὲς M. I. 39.
περισπασμὸς τῆς αἰσθήσεως M. VI. 41.
περισπούδαστον M. XI. 109.
περισσὸς P. II. 90. 91. M. VII. 393. M. VIII. 318. ἐκ περισσοῦ M. XI. 216.
περιστάσεις P. I. 100.
περιστέλλειν τοὺς ἀποθανόντας P. III. 226.
περισφύριον P. III. 201. N.
περιτρέπεσθαι τὸν λόγον P. II. 76. Stephan. annot. p. 212. c. 1.
περιτροπὴ τοῦ λόγου P. II. 128.
πέρπερος M. I. 55. N.
πέττειν P. I. 81.
πηρὸς M. XI. 247.
πήρωσις M. XI. 128.
πιθανὸν M. II. 63. αἱ πιθαναὶ φαντασίαι P. I. 227. Steph. annot. p. 211. c. 2.
πικράζειν τινὰ P. I. 210.
πίσυρες M. I. 78. N.
πιστεύεσθαί τι M. VII. 182. N.
πιστοῦσθαι M. I. 270.
πίστωσις P. I. 115.
πλαδαρὸς P. I. 51.
Πλαταιαὶ M. I. 154. N.
πλατεῖα pro πλατεῖα ὁδὸς P. I. 88. N.
πλατυώνυχον ζῶον P. II. 28. 211.
πλεονεκτούμενος ἀριθμὸς M. I. 69.
πλευρῖτις M. XI. 136.
πληκτικὸς P. III. 240. πληκτικὴ φαντασία M. VII. 257. N.
πλημμύρα κακῶν M. XI. 157.
πνεῦμα, ſpiraculum P. II. 70. N.
ποηφάγος P. I. 56.
ποίημα M. I. 204. N.
ποινηλατεῖν M. XI. 117. ποινηλατεῖσθαι P. I. 27. P. III. 237.
πολύαιμος P. I. 51.
πολυμερὲς σῶμα M. IX. 119. N.
πολυπλασιασμὸς M. X. 217.
πολυωρία P. III. 248. M. XI. 194.
πολυωφελὲς M. XI. 133.
πονηρὸς ἄνθρωπος, improbi laboris homo M. I. 4.
ποριστικὴ τέχνη P. I. 66. 72.
ποταμοῦ δίκην M. VIII. 7. N.
πραγματικόν. τὸ πραγματικὸν περὶ τὰς διαλέκτους M. I. 43.
πραγματικῶς λέγειν M. I. 7. M. V. 106. ἀντιλέγειν P. III. 13. P. I. 62. N. διελέγχειν M. I. 28. &c.
πρακτικοὶ λόγοι P. I. 62. N.
πράσις ὄψου M. VIII. 193.
πραΰγελως M. XI. 49.
προαναφωνεῖσθαι M. I. 130.
προαποδιδόναι M. VII. 46.
προβολὴ τῆς φαντασίας P. II. 16. 247.
πρόδηλον P. III. 6. N.
προδιαρθροῦν M. I. 95. M. XI. 18. προδιαρθροῦσθαι M. IX. 338.
προδιεξοδεύειν M. VII. 188.
προηγμένα P. III. 191. N M. XI. 62.
προηγούμενος λόγος M. X. 189. ſeq.
προηγουμένως P. II. 16. M. IX. 390. N. M. X. 66. &c.
προθεσμία M. VIII. 165.
προθυρίδια M. IX. 185. N.
προκαθηγούμενον P. II. 106. 115.
προκάλυμμα M. I. 1.
προκαταλαμβάνεσθαι P. II. 119.
προκαταρκτικὰ P. III. 16.
προκατατυχεῖν M. X. 145. 146. 153.
προκεντήματα M. VII. 107.
πρόληψις M. I. 57. N.
προνοητικῶς M. VIII. 286. N.
προοδοποιεῖν τὴν ψυχὴν εἰς σοφίαν M. VI. 34.
προπύλεια τῶν αἰτίων M. VIII. 219.
προπέτεια P. I. 20.
προπετεύεσθαι P. I. 20.
προπιστεύειν P. I. 116. προπιστεύεσθαι M. VIII. 62. 122. 261.
προπολοῦσθαι M. X. 114.
προσαναπαύεσθαί τινι M. XI. 178.
προσαύξειν M. I. 124. N.
προσδιαλέγεσθαι P. I. 173.
προσδιασαφεῖν M. VII. 114.
προσδοξάζειν P. I. 30. M. II. 77. M. VI. 20.
προσειλεῖσθαι τῇ διακρίσει M. XI. 7.
προσεκτραχηλίζεσθαι M. XI. 179.
προσεπισφραγίζεσθαι M. IX. 192.
προσεχῆ πάθη P. II. 240. N. εἴδη M. XI. 15.
προσήνεια M. I. 194. N.
πρόσκαιροι φύσεις M. IX. 62.
προσκαρτερεῖν P. II. 21.
προσκεφάλαιον M. I. 244. 245.
πρόσκλισις P. I. 16. Steph. annot. p. 206.
προσλαμβάνειν τὴν φρόνησιν M. XI. 170.
προσοικειοῦσθαι M. VII. 140.
προσπάθεια P. I. 230. Stephan. annot. p. 212. c. 1.
προσπίπτειν M. XI. 76. &c.
προστοιχειόω M. I. 104.
προσφέρεσθαι P. I. 81. 83. P. III. 224. &c.
προφήτης M. I. 53. N. ἡ προφῆτις γραμματικὴ M. I. 278.
προφορὰ M. VII. 45.
προφορικὸς λόγος P. I. 65. N.
προχειρίζεσθαι τὴν διαλεκτικὴν P. II. 244.
πρόχειρος. ἐκ προχείρου M. VI. 19.
προχειρότης M. I. 249.
προχωρεῖν, de numiſmate M. I. 178. N.
προωστικῶς P. III. 69.
πυγμὴ M. IX. 343. N.
πυθόχρηστα παραγγέλματα M. VIII. 443.
πύκνωσις P. II. 239.
πυρακτοῦσθαι M. X. 165.
πυργίσκοι M. VII. 102. N. M. IX. 78. N.
πυργοῦσθαι, ſuperbire M. II. 24. N.
πυρσὸς M. VIII. 193. N. 200.
πύσματα M. VIII. 71. N. πύσματα, ἀντὶ ἀξιωμάτων P. I. 189. N.

P.

Ῥαπίζεσθαι M. XI. 96.
ῥαστώνη P. III. 15.
ῥέμβεσθαι M. II. 52.
ῥευστὴ ὕλη P. I. 217. N. οὐσία P. III. 115.
ῥηματικὰ M. I. 196.
ῥιζοβολεῖν M. V. 57.
ῥίνημα P. I. 130.
ῥίψασπις ἀνὴρ P. III. 216. N.
ῥοῖζος M. I. 102. N.
ῥοπὴ P. I. 133.
ῥυεὶν M. III. 28.
ῥυθμὸς M. VI. 60. N. M. VIII. 409. N.

Σ.

Σαθρὸς P. I. 35.
σαίνειν τινὰ P. I. 67.
σαρκοτοκεῖσθαι P. I. 42. N.
σαρκοφάγος P. I. 56.
σαρκοφανὴς P. I. 50.
σεμνολόγημα P. III. 201.
σεμνῦναί τι P. II. 229. ἑαυτὸν P. I. 72.
σήματα Φοινικικὰ M. I. 53. N.
σημεῖον, quid? P. II. 101. 104. P. III. 39. M. VIII. 143. ſeq.
σιδηραγωγὸς μάγνης M. I. 226.
σίλουρος P. I. 84.
σίλφη P. III. 221. N.
σκέλη. πολλὰ περιπατήσας κοπιῶ μου τὰ σκέλη, ſolœcum M. I. 214.
σκεπάσματα M. IX. 30. N.
σκέπτεσθαι P. I. 7. Steph. annot. p. 202. c. 1.
σκευασίαι P. I. 129. Steph. annot. p. 210. c. 1.
σκέψις, conſideratio M. VII. 89. N.
σκηνογραφία M. VII. 88. N.
σκινδαψὸς M. VIII. 133. N.
σκνὶψ P. I. 41.
σκολιοπόρος P. I. 126.
σκόλοψ P. I. 238.
σκόπας M. I. 237.
σκορπίος M. I. 151.
σκοτοῦσθαι M. VII. 192.
σκύλλα M. VII. 80. N.
σκώληξ P. I. 41.
σμιλίον M. I. 169. 173. 174. N. M. IX. 208. 211.
σμύρνα M. I. 169. 173.
σολοικισμὸς M. I. 210.
σπανάδελφος M. V. 101.
σπανίζειν P. I. 143.
σπάνει τῶν ἀναγκαίων M. IX. 70.
σπανότεκνος M. V. 101.
σπάργανον. ἐκ πρώτων σπαργάνων M. I. 41.
σπάρτα λέλυνται M. I. 206. N.
σπέρμα λογικοῦ M. IX. 101. N.
σπερμοφάγος P. I. 56.
σπουδαῖον μέλος M. VI. 8.
σπουδαῖος P. II. 83. N.
σπούδασμα P. III. 279.
σπουδή. διὰ σπουδῆς εἶναι P. I. 106.
σταδιεύειν δρόμους M. IX. 27.
στάλικες M. IX. 3. N.
σταμνίον M. I. 234. N.
στάμνος M. I. 148. N. 187.
στάσιμα μέλη M. VI. 17. N.
στάσις, ſecta M. VII. 190. 202. M. VIII. 13. M. IX. 211. 313. ſeq. diſſenſio M. VIII. 214. N. ſententia M. VII. 53. 89. M. X. 45. 50. N. quies M. X. 81.
στέαρ M. V. 56. N.
στέγνωσις P. I. 238. P. II. 240.
στενοπόρος P. I. 126.
στερέμνιον M. VII. 207. στερέμνια σώματα M. VIII. 65. στερέμνιοι Ἐριννύες M. VIII. 63.
στιβεύειν M. VII. 270. N.
στιγμὴ M. III. 20. 22. N. M. IX. 376.
στίζειν P. I. 148. N. P. III. 202. N.
στοιχεῖν M. I. 178. N.
στοιχεῖον M. I. 99. N
στρογγύλη P. III. 15. N.

στροφεὺς M. X. 54.
στρόφος P. I. 57.
στρογγύλος P. I. 32. &c.
στύραξ P. I. 101.
συγγραφεὺς M. I. 57. 251. N.
συγκατάθεσις P. I. 7. 13. Steph. annot. p. 205. c. 2.
συγκαταποντοῦσθαι M. V. 92.
συγκατατίθεσθαι P. I. 11. &c.
συγκεφαλαίωσις M. VII. 224.
σύγκριμα P. II. 24. P. III. 56. M. IX. 180 &c.
συγκύρησις P. I. 141.
συκοφαντικὴ M. II. 50.
συλλογιστικὸς λόγος P. II. 149. N. M. VIII. 223. N.
συμμετρεῖν P. I. 98.
συμμνημόνευσις P. III. 108. M. I. 129. M. IX. 353.
συμπάθεια, inclinatio P. I. 230. N.
συμπεριγράφειν P. I. 13 N. P. II. 188. P. III. 1. 130. Steph. annot. p. 206. c. 1. M. VIII. 164. & paſſim.
συμπεριτρέπειν P. II. 188. 193.
συμπεριφέρεσθαι M. I. 277. M. XI. 42. 145.
συμπιστοῦσθαι M. I. 271.
συμπλοκὴ P. I. 41.
συμπνεῖν, conſentire M. IX. 111.
συμφέρεσθαί τινι M. X. 314.
συμφωνία, pactum M. II. 97.
συνάγειν P. I. 99. M. VIII. 410. 412. &c.
συναγελάζεσθαι M. VII. 117.
συναγωνίζεσθαι, patrocinari P. II. 201. f[illegible] M. II. 77.
συνᾴδειν M. VII. 105.
συναινεῖν M. X. 69.
συνακτικὸς λόγος P. II. 137. M. VIII. 426. &c.
συναλοιφή. κατὰ συναλοιφὴν M. I. 161.
συνάπτεσθαι M. V. 38. N.
συναρπάζειν P. III. 112. Stephan. annot. p. 212. c. 2.
συνάρτησις P. II. 111. N.
συνασκίζεσθαι M. VII. 328.
συνδιατίθεσθαι M. IX. 80.
συνδυάζειν M. IX. 254.
συνεισάγεσθαι P. II. 86. M. VII. 336. M. VIII. 222. M. IX. 101. &c.
συνεισέρχεσθαι P. I. 10. M. II. 11.
συνεκδέχεσθαι P. I. 100.
συνεκτικὰ αἴτια P. III. 15. λήμματα M. VIII. 237. συνεκτικώτατον θεώρημα M. III. 67. συνεκτικώτατα M. XI. 257.
συνέλευσις τῶν μερῶν P. III. 98.
συνεμφαίνεσθαι M. VII. 241.
συνεμφάσεις M. VII. 239.
συνεξακολουθεῖν M. X. 71. M. XI. 124.
συνεξισοῦσθαι P. III. 60.
συνεπικωμάζειν M. VI. 8.
συνεργεῖν P. I. 112.
συνερωτᾶν M. III. 71.
συνέχειν πρός τι P. I. 145.
συνημμένον λῆμμα M. VIII. 426. συνημμένος συλλογισμὸς M. VIII. 416. N. &c.
σύνθετοι φωναὶ M. VIII. 135.
σύνθημα τῆς εὐγενείας P. III. 203.
συνθρόησις M. IX. 169.
σύνταγμα P. I. 241. P. III. 247.
συντόνως P. I. 28.
σύριγξ M. I. 314. N. fiſtula rotæ M. VII. 111. N.
συρίζειν M. I. 314. N.
σύστασις M. VIII. 62. N.
συσχηματίζεσθαι M. V. 33.
συσχηματισμὸς M. V. 94. 105.
σφαιρώματα P. II. 211. N.
σφῆκες ἐξ ἵππων P. I. 41.
σφυγμοῦ σφοδρότης M. VII. 179.
σχῆμά τινος λαμβάνειν M. II. 105. N.
σχολικῶς πλάζεσθαι M. VIII. 13.
Σωκράτης pro quovis hominis nomine M. VII. 229. N. P. I. 189. & alibi paſſim.
σῶμα P. III. 19. M. III. 38.
σωματικώτερον P. I. 7. N. Steph. annot. p. 202. c. 1.
σωματότης M. III. 85. 86.
σωματοῦσθαι M. X. 25.
σωρικὴ ἀπορία M. I. 68.
σωφρονιστικὴ δύναμις M. VI. 21.
σωφροσύνη M. IX. 174.

T.

Ταιναρεία λίθος P. I. 130. N.
ταινία M. VIII. 157. N.
ταπεινώματα ἀστέρων M. V. 35.
τάριχος M. I. 187.
τάχα P. I. 194. τάχ' ἴσως M. VIII. 459.
τελαμῶσι συνειλεῖν P. III. 228.
τέλος, quid ſit? P. I. 25. N.
τερατολογουμένη τύπωσις P. II. 70. ὕλη P. III. 31.
τετανόθριξ M. II. 95. 102. M. VII. 267.
τετρακοσιολιαῖον πλῆθος P. III. 94. ſeq.
τετρακτὺς M. IV. 3. N.
τετριχωμένα ὦτα P. I. 50.
τέχνη, quid? P. III. 241.
τεχνολογία P. II. 205. M. VIII. 257.
τήρησις βιωτικὴ P. I. 23.
τὶ, ἀντὶ τοῦ διὰ τὶ P. I. 189. N. τὰ πρός τι P. I. 136. N. 167. Stephan. annot. p. 210. c. 2. τὸ τί ἦν εἶναι M. I. 315. N.
τίθεσθαι, aſſentiri P. II. 37. N.
τοιουτόσχημος M. VII. 209.
τοιοῦτροπον P. I. 29.
τοιχωρυχικὴ M. II. 12.
τόνος M. VI. 47.
τόπος, varie definitus P. III. 75. 119. τόποι P. I. 36. N. τόπος de Deo M. X. 33. N.
τορνεύειν M. I. 59.
τραπεζοποιὸς P. I. 82. N.
τράπεσα, barbarum M. I. 114.
τρεπόμενος οἶνος P. I. 41.
τριβὴ M. I. 61.
τριγένεια ἀγαθῶν P. III. 181.
τροπικὸν P. I. 159. N. P. II. 102. M. VIII. 438. ſeq. τροπικὰ ζώδια M. V. 6. ſeq. τὸ διὰ δύο τροπικῶν θεώρημα P. II. 3. N.
τροχαντῆρες M. I. 317.
τυγχάνειν. εἰ τύχοι, verbi gratia P. II. 3. P. III. 78. M. I. 105. M. IV. 11. M. IX. 32. 80. 89. 203. &c.
τυμβωρύχος M. VII. 45.
τύμπανον M. II. 30. N.
τύπτεσθαι εἰς ἀντικνήμιον M. I. 217.
τύπωσις P. I. 49. P. II. 70. &c.
τυφλός. τυφλὸν ὁδηγεῖν οὐ δύναται τυφλὸς P. III. 259 N. M. I. 31.
τῦφος M. VIII. 5. N.
τύχη ἀγαθὴ M. V. 19. κακὴ ibid.
τυχικῶς P. I. 26.

Υ.

Ὑγρὰ φωνάεντα M. I. 100.
ὑδρόμελι M. VI. 44.
ὑληνόμος P. I. 56.
ὑοσκύαμος P. I. 56. N.
ὑπαγροικοτέρα διάλεκτος M. I. 228.
ὑπάντησις M. VII. 277. M. XI. 202.
ὑπάργυρας φυσία P. II. 30.
ὑπάρχον P. III. 242. M. VII. 426.
ὑπεκλυομένη ταραχὴ M. XI. 214.
ὑπεξαίρεσις M. I. 273.
ὑπερανα βεβηκὸς κριτήριον M. VII. 445. N.
ὑπερτερεῖν M. X. 82.
ὑπερτίθεσθαι, differre M. I. 160. M. VI. 22. præterire P. III. 107.
ὑπηρετεῖν M. XI. 190.
ὑποβάθρα P. I. 173. P. II. 166.
ὑπόβασις P. III. 87. N.
ὑποβεβηκότες τρόποι P. I. 39. ὑποβεβηκῦαι ἀρχαὶ M. III. 93.
ὑπόγαιον M. V. 12. ſeq.
ὑπόθεσις M. III. 1. N. 3. N. ὁ ἐξ ὑποθέσεως τρόπος P. I. 168. N. καθ' ὑπόθεσιν P. I. 73. 79. M. VIII. 209. &c. ἐξ ὑποθέσεως P. II. 20. N.
ὑποθηλυτέρα διάλεκτος M. I. 228.
ὑπολαμβάνειν P. I. 14. Stephan. annot. p. 206. c. 1.
ὑπομνηστικὸν σημεῖον P. II. 100. M. VIII. 193. N. 289.
ὑποπίπτειν P. I. 94. P. II. 200. &c.
ὑποπόδιον M. I. 246.
ὑπόπτωσις δι' ἐναργείας M. VII. [illegible]
ὑπόστασις M. VIII. 183. 186. N. M. IX. 338. N.
ὑπόσφαγμα P. [illegible]4. N. Stephan. annot. p. 108. c. 1. P. I. [illegible]1. 126.
ὑπότευξις M. VII. 359. M. IX. 251.
ὑποτυποῦσθαί τι P. III. 3.
ὑποτύπωσις P. I. [illegible] N. P. II. 79. 185. 194. &c.
ὑποτυπωτικὸς τρόπος P. I. 139. P. II. 1.
ὑποτυπωτικῶς P. I. 4. Stephan. annot. p. 201. c. 1.
ὑποχείριοι παῖδες P. III. 212.
ὑπόχολον ἀνάγειν M. I. 308.
ὕφαιμος P. I. 44.
ὑφορᾶσθαι P. I. 20.
ὑψώματα ἀστέρων M. V. 35.

Φ.

Φαινόμενα P. I. 8.
φαλάγγια M. I. 264. N.
φαντασία P. I. 13. Steph. annot. p. 204. c. 1. ſeq. P. II. 70. M. VII. 268. 162. ambitio M. VIII. 123. N.
φαντασιοῦσθαι P. II. 72.
φάντασμα M. VII. 256.
φαρμακεύεσθαι M. I. 263.
φάσις P. I. 192. M. I. 277.
φενακίζειν ὄχλον M. I. 279.
φενακισμὸς M. V. 87. N.
φερήσω M. I. 195. 217.
φερωνύμως M. I. 44.
φθόγγος M. VI. 41.
φιλεῖν, ſolere P. II. 42.
φιλομετάβολόν τι ἐστὶν ὁ αἰὼν M. I. 82.
φιμοῦσθαι M. VIII. 275.
φλεγματώδης P. I. 51.
φορά. ἐπὶ ταύτης τῆς φορᾶς M. VII. 49. N.
φρενετίζειν P. I. 105. P. II. 52. M. VII. 247.
φρενῆρες M. VII. 127.
φρενῖτις M. XI. 136.
φρόνησις P. III. 271.
φύσει κακὰ, quæ revera mala ſunt P. I. 27. N.
φυσιογνωμικὴ σοφία P. I. 85.
φυσιολογεῖν P. I. 18.
φυσιολογία P. III. 62.
φυσιοῦσθαι P. I. 18. N.
φωνὴ M. VI. 39. ſeq. N.
φωνομαχεῖν P. I. 195. 207.
φωρᾶσθαι P. III. 215.

X.

Χαλδαϊκὴ M. I. 182. N.
Χαλδαῖος M. V. 3. 5. 21. ſeq.
χαλκούργημα M. IX. 75.
χάος P. III. 121. N.
χαρακτὴρ P. I. 223. N. M. V. 43. M. VII. 182.
χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀγαθοῦ P. III. 174.
χάρης M. I. 237.
χαριεντίζεσθαι M. I. 174. N.
χαροπὸς M. V. 95. M. VII. 198. N.
χάρτης M. I. 237.
χαρτὸν M. XI. 85.
χαύνωσις P. I. 238.

χειμάζεσθαι, vexari M. XI. 129.
χείρ. αἱ ἀνὰ χεῖρα ὁμιλίαι M. I. 64. 191. N. τὰ ἐν χερσὶ ζητέμενα M. II. 46.
χελιδὼν M. I. 151.
χελώνη M. I. 151.
χελωνὶς M. I. 246. X.
χερνήτης M. II. 105.
χηνώδεις M. VII. 329. N.
χίμαιρα M. VII. 80. N.
χιὼν P. I. 33. N. 245.
χλαμύδα ὑφαίνειν M. VIII. 129.
χλωρὸν δέος M. VI. 49. N.
χνόα M. VII. 111. N.
χοῦς M. IX. 310. N.
χρεμετιστικὸν ζῶον M. XI. 38.
χρεολυτεῖν M. II. 98.
χρεωκοπεῖν M. VI. 6. N.
χρῆσθαι non χρᾶσθαι dicendum M. I. 197. 198. 199.
χρόνος P. III. 136. N.
χρῶμα M. VI. 50. ſeq. N.
χυτὸν P. III. 188.
χώρα P. III. 124. N. M. X. 3.

Ψ.

Ψαλτήριον M. VI. 1. N.
ψεδνῦσθαι M. I. 255.
ψευδοδοξεῖν M. VIII. 63.
ψευδοποιεῖν M. VIII. 24. 63. M. X. 96. 111.
ψευδώνυμος τεχνολογία M. I. 99. N.
ψῆνες P. I. 41. N.
ψηφοπαίκτης P. II. 250. N. M. 39. N.
ψιμμύθιον M. III. 89.
Ψυλλαεῖς P. I. 81. N.
ψυχαγωγεῖν M. I. 296.
ψυχὴ M. VIII. 306.
ψώμισμα M. II. 42.

Ω.

Ὠμοπλάτη P. III. 223.
ὠοτυκεῖσθαι P. I. 42.
ὥρα, hora M. X. 184. 224.
ὡροσκοπεῖν M. V. 13. ſeq.
ὡροσκόπησις M. V. 99.
ὡροσκόπιον M. V. 28. N. 92. 68. ſeq.
ὡροσκόπος M. V. 12. 13. ſeq.
ὠφέλεια M. XI. 21.

III.
INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRÆ
IN NOTIS
AD SEXTVM EMPIRICVM ALLEGATORVM.

Geneſ.	I. 14.	pag. 563
	II. 11. & 24.	620
	III. 19.	685
	IX. 4.	516
	XXIII. 9.	46
	XXXI. 27.	361
	XXXVII. 9.	343
Exod.	VII. 1.	227
	XIX. 24.	529
	XXI. 13.	639
Levitic.	XVII. 11.	516
Devteronom.	XVII. 2.	40
	XVIII. 10.	179
1. Samuel.	XXII. 13.	122
3. Reg.	X. 27.	37
2. Paralipom.	I. 15.	37
	IX. 27.	37
Pſalm.	II. 12.	712
	XCIV. 6.	569
	CXXIV. 15.	132
Proverb.	I. 4.	358
	XXVII. 7.	29. 79
Eccleſiaſtæ	VII. 19.	277
	IX. 10.	277
Jonæ	I. 12.	353
	III.	270
Tobiæ	II. 3.	568
	VI. 7.	568
Judith.	X. 19.	288
	XIV. 14.	267
Sapient.	XIII. 1.	9
	XIII. 3.	589
	XIII. 28.	277
Sirach.	VI. 25.	247
	XV. 7.	728
	XIX. 24.	727
	XXIX. 25.	572
	XXXIII. 30	227
	XXXVII. 35.	34
2. Maccab.	VI. 19.	pag. 295
Matth.	V. 18.	643
	V. 43.	714
	V. 44.	338
	VI. 11.	702
	VIII. 21.	183
	VIII. ult.	29
	XV. 14.	139. 731
	XVII. 20.	721
	XX. 6.	572
	XXIV. 27.	718
	XXIV. 40. 41.	381
Luc.	I. 3.	500
	I. 4.	216
	VIII. 31.	571
	X. 18.	718
	XII. 29.	221
	XV. 13.	496
	XVI. 16.	529
	XVI. 23.	706
	XVI. 26.	158
	XVII. 24.	718
	XVII. 34.	380
Johann.	I. 1.	286
	I. 16.	715
	VIII. 25.	26
	X. 3.	19
	XIX. 687.	19
Actor.	II. 14.	701
	XVII. 17.	129
	XXI. 21. & 24.	285. 339
	XXV. 23.	481
	XXVI. 24.	225
	XXVII. 24.	353
Rom.	I. 14.	420. 493
	III. 2.	408
	IV. 12.	255
	V. 20.	166
1. Corinth.	II. 9.	396
1. Corinth.	XI. 14.	pag. 9
	XII. 23	572
	XIII. 1.	430
	XIII. 4.	227
	XIII. 11.	28
	XIV. 11.	21. 461
2. Corinth.	XII. 16.	358
	XII. 26.	570
Galat.	II. 4.	166
	IV. 1.	180
	IV. 8.	9
	V. 28.	255
	VI. 7.	261
	VI. 16.	255
Epheſ.	II. 2.	571
	II. 3.	9
	III. 8.	627
	V. 3.	178
Philipp.	II. 7.	308
	III. 16.	255
Coloſſ.	II. 23.	572
1. Timoth.	I. 1.	539
	I. 15.	449. 457
	I. 16.	1
	IV. 9.	449. 457
	VI. 8.	274. 572
2. Timoth.	I. 13.	1
Tit.	I. 12.	217
Hebr.	IV. 13.	722
	XI. 35.	295
	XII. 4.	709
Jac.	II. 15.	702
1. Petri	III. 36.	338
2. Petri	I. 19.	528
	II. 4.	180
	III. 5.	594
1. Johann.	II. 16.	713
3. Johann.	4.	627

IV.
INDEX SCRIPTORVM IN NOTIS LAVDATORVM.

A.

Achilles Tatius pag. 9. 91. 135. 136. 179. 363. 390. 568. 620. 663.
Achmetis Onirocritica 432.
Acro 178.
Adamantius 23.
Ælianus, 13. 16. 18. 19. 20. 22. 26. 177. 179. 180. 232. 237. 274. 294. 356. 357. 358. 363. 379. 388. 482. 562. 709. 722.
Æneas Gazæus 270.
Æneas Sylvius 704.
Æſchines Philoſ. 186.
Æſchines Orator. 296. 297.
Æſchylus 27. 47. 286.
Æſchyli Scholiaſtes 286.
Aetius 264. 348.
Agathias 185.
Agricola *Georgius* 31. 350.
Albinus Platonicus 57.
Alciatus *Andreas* 182. 354.
Alcinous 69. 103. 114. 214. 496. 551. 554. 611.
Alciphron 179. 289. 297. 308. 362. 553. 709.
Alcyonius *Petrus* 27.
Aldobrandinus *Thomas* 470. 471. 576. 731.
Aldrovandus *Ulyſſes* 13. 18. 175. 709.
Alethæus *Theophilus* 180.
Alexander Aphrodiſeus 15. 114. 115. 135. 143. 185. 286. 315. 348. 370. 388. 443. 493. 549. 593.
Alexander Lycopolita 568.
Alexander problematum ſcriptor 14. 20. 26. 31.
Alexander Trallianus 374.
Allatius *Leo* 32. 52. 216. 339. 359. 383. 391. 570.
S. Ambroſius 15. 16. 185. 378. 461.
Ammianus Marcellinus 38. 176. 177. 288. 293. 299. 359. 423. 485.
Ammonius Philoſophus 73. 85. 114. 115. 160. 226. 249. 271. 314. 317. 329. 461. 470. 482. 483. 484. 551. 640.
Ammonius Grammaticus 225. 226. 232. 238. 698.
Anacreon 157.
Anaſtaſius Sinaita 9.
Anatolius 16. 20. 679.
Anonymus in Ariſtotelis Rhetorica. 291.
Anonymus Grammaticus Græcus Iſ. Voſſii 351.
Anonymus in Ptolemæi tetrabiblon. 339.
Anſelmus Cantuarienſis 572.
Antigonus Caryſtius 13. 26.
Antiochus in tetrabiblon Ptolemæi 339.
M. Antoninus Imp. 122. 227. 387. 570. 579. 620. 714. 718.
Antoninus Liberalis 38.
Ad Aphthonium prolegomena Græca 290. 296. 306. 371.
Apollodorus 61. 180. 270. 271. 272. 308. 557. 592.
Apollonius Dyſcolus 23. 248. 258. 549.
Apollonii Rhodii Scholiaſtes 180. 272. 483. 556. 561.
Apollonius Tyanenſis 449.
Apoſtolius 274.
Apulejus 37. 69. 276. 306. 552. 563. 568.
Aquila Romanus Rhetor. 47.
Aquilianus *Scipio* 620.
Aratus 37. 280. 284. 338. 354.
Arati vita 181.
Archimedes 284. 327. 663.
Ariſtænetus 18. 288.
Ariſtarchus Samius 310. 663.
Ariſtides 132. 186. 291. 563.
Ariſtophanes 9. 38. 47. 181. 185. 190. 262. 264. 294. 298. 356. 359. 361.
Ariſtophanis Scholiaſtes 58. 114. 181. 183. 185. 358. 359. 360. 561. 619.
Ariſtoteles 12. 13. 16. 18. 20. 23. 26. 27. 28. 36. 37. 40. 53. 55. 59. 101. 103. 110. 113. 114. 129. 135. 136. 138. 145. 160. 161. 163. 174. 179. 182. 186. 187. 263. 275. 284. 290. 295. 301. 306. 310. 313. 314. 317. 320. 331. 334. 338. 339. 359. 370. 371. 374. 380. 381. 383. 384. 389. 397. 402. 431. 432. 446. 460. 468. 496. 512. 516. 549. 550. 553. 554. 557. 559. 577. 599. 615. 620. 635. 638. 639. 641. 662. 685. 687. 692. 696. 697. 699. 700. 701. 714. 722.
Ariſtoxenus 356. 364. 365. 366.
Arnobius 40. 115. 136. 552. 561. 627. 639. 663.
Arrianus 18. 27. 28. 122. 181. 228. 254. 272. 404.
Artemidorus 122. 389. 477. 482. 570. 592.
S. Athanaſius 52.
Athenæus 22. 26. 39. 124. 126. 176. 215. 272. 274. 276. 277. 279. 282. 288. 289. 292. 293. 294. 356. 359. 360. 361. 379. 482. 507. 562. 621. 700. 701.
Athenagoras 277. 620.
Avienus 477.
S. Auguſtinus 40. 56. 57. 62. 69. 89. 136. 142. 186. 226. 273. 290. 301. 341. 356. 364. 378. 399. 461. 552. 553. 558. 561. 571. 573. 577. 620. 639.
Aunoia 709.
Auſonius 181. 273.

B.

Baccius *Andreas* 324. 586.
Bachetus *Meziriacus* 28.
Bælius *Petrus* 36. 177. 562. 650.
Balforeus *Robertus* 500. 603.
Barbarus *Hermolaus* 387.
Barlæus *Caſpar* 223.
Barnes *Joſua* 38. 273. 285. 562. 563. 564. 702.
Baronius *Cæſar* 507.
Barthius *Caſpar* 404. 423. 460. 553.
Bartholinus *Caſpar* 177. 271. 357. 358. 360.
Bartholinus *Thomas* 14. 177. 348. 709.
S. Baſilius 15. 31. 507.
Baſnagius *BelloVallius* 14.
Baſnage *Samuel* 507.
Baudius *Dominicus* 19.
Begerus *Laurentius* 19. 186. 270.
Bellonius *Petrus* 22.
Bentley *Richardus* 23. 29. 293. 552. 561.
Berglerus *Stephanus* 55. 179. 289.
Berneggerus *Matthias* 40. 177. 181.
Bernhardus *Eduardus* 144. 391. 613. 666.
Beſſario *Cardinalis* 178.
Beveregius *Guilelmus* 40.
Bilbergius *Joannes* 351.
Biſciola *Lælius* 191. 294.
Blaſius *Gerhardus* 374.
Bochartus *Samuel* 16. 18. 19. 20. 22. 32. 132. 183. 184. 273. 286. 607. 921. 698.
Bodinus *Johannes* 180.
Boehmius *Jacob* 584.
Boëſſius *Dionyſius SalVagnius* 179. 273.
Boëthius 103. 154. 165. 238. 315. 317. 328. 329. 334. 359. 363. 365. 366.
Boherellus *Elias* 66.
Boivin *Johannes* 368.
Boileau *Jacobus* 179.
Boiſius *Joannes* 260.
Bohaciolus *LudoVicus* 348.
Bonanni *Philippus* 12.
Bonifacius *Balthaſar* 20.
Bos *Lambertus* 47. 180.
Boxhornius *M. Zuerius* 341.
Braunius *Joannes* 687.
Briſſonius *Barnabas* 177. 185.
Brodæus *Joannes* 126.
Brodæus *Philippus* 292.
Broukhuſius *Janus* 34. 185. 253. 280.
Brunus *Jordanus* 220.
Bryennius *Manuel* 365. 366.
Budæus *Guilelmus* 75.
Bulengerus *Julius Cæſar* 698.
Bullialdus *Iſmael* 88.
Burmannus *Petrus* 22. 179.
Burnetus *Thomas* 355.

C.

Julius Cæſar 570.
Cæſarius 698.
Callimachus 71. 225. 226. 238. 285. 561. 591. 690.
Calliſtratus 468.
Camerarius *Joachimus jun.* 13. 16. 698.
Camerarius *Philippus* 18.
Campanella *Thomas* 124.
Cangius *Carolus* 124. 254. 356.
Caninius *Angelus* 247. 592.
Canterus *Guilelmus* 550.
Capella *Jo. Antonius* 18.
Marcianus Capella 54. 224. 288. 315. 341. 358. 365. 577.
Julius Capitolinus 214
Carteſius *Renatus* 310. 431. 521. 577.
Caſaubonus *Iſaacus* 1. 5. 6. 22. 39. 58. 124. 125. 255. 263. 297. 310. 338. 396. 482. 494. 698.
Caſaubonus *Mericus* 189. 193. 553. 575.
Joannes Caſſianus 378.
Caſſiodorus Senator. 290. 315. 356. 577.
Caſſius jatroſophiſta 20.
Caſtellanus *Petrus* 613.
Catena Patrum Græc. in Pſalmos 294.
Cato 253.
Catullus 485. 558.
Cebes 214. 276. 496. 713.
Georgius Cedrenus 332. 391. 621.
Celſus 22. 63. 64. 121. 184. 232. 286. 727.
Cenſorinus 58. 165. 344. 363. 365. 366. 380. 431. 662.
de la Cerda *Jo. LudoVicus* 24. 552. 685.
Chalcidius 13. 14. 26. 136. 145. 161. 165. 214. 283. 284. 314. 315. 320. 363. 365. 389. 402. 431. 432. 451. 469. 493. 496. 512. 549. 563. 568. 569. 575. 576. 580. 581. 584. 619. 621. 642. 662. 684. 686. 687.
de la Chambre *Marinus Curellus* 18.
Charleton *Gualterus* 698.
Chevræus *Urbanus* 22. 23.
Choul *Guilelmus* 270.
Ciampinus *Joannes* 356.
Cicero 2. 8. 11. 27. 28. 31. 36. 38. 40. 49. 50. 51. 52. 55. 56. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 70. 71. 74. 87. 92. 96. 101. 114. 125. 135. 136. 149. 168. 170. 174. 175. 176. 177. 180. 182. 184. 185. 186. 188. 189. 190. 215. 224. 225. 226. 227. 259. 273. 275. 278. 279. 283. 285. 289. 290. 295. 296. 300. 305. 306. 308. 313. 314. 317. 338. 354. 359. 370. 374. 387. 391. 396. 399. 400. 409. 419. 420. 421. 432. 446. 453. 455. 500. 548. 551. 552. 553. 554. 555. 564. 565. 568. 569. 572. 573. 574. 575. 577. 579. 581. 582. 586. 587. 588. 589. 591. 592. 593. 620. 655. 691. 797. 699. 700. 708. 709. 712. 719. 721.

Claudia-

Claudianus 26. 37. 135. 396. 460. 577. 578. 663.
Claudianus Mamertus 218. 388.
Clementis recognitiones 136. 137. 171. 186. 224. 422.
Clemens Alexandrinus 1. 24. 40. 59. 135. 136. 185. 186. 227. 237. 270. 272. 275. 279. 290. 295. 297. 371. 382. 398. 441. 451. 468. 481. 512. 529. 550. 552. 561. 571. 620. 621. 699. 700.
Cleomedes 341. 500.
Clericus *Joannes* 180.
Codex Theodoſianus 214.
Cœlius Aurelianus 136. 311. 388. 445. 496. 506. 718.
Cœlius *Rhodiginus* 13. 387.
Colvius *Andreas* 562.
Columna *Hieronymus* 276. 552.
Commodianus 40. 180.
Concilium Braccarenſe 541.
Gangrenſe 40.
Laodicenum 214.
Conimbricenſes 431.
Conringius *Hermannus* 14. 22.
Conſtantinus Porphyrogenitus 391.
Corinthus Grammaticus 255.
Cornelius Nepos 359.
Coſmas Indopleuſtes 132. 381.
Cotelerius *Jo. Baptiſta* 9. 12. 136. 178. 180. 584.
Cragius *Nicolaus* 181. 293. 357.
Creſollius *Ludovicus* 55. 307. 711.
Crojus *Joannes* 261.
Cudworthus *Radulphus* 136. 397. 553. 560. 568. 584. 621.
Cuperus *Giſbertus* 722.
Curius Fortunatianus 254. 300.
Q. Curtius 38. 39. 176. 178. 272.
S. Cyprianus 507.
S. Cyrillus Alex. 9. 142. 270. 332. 555. 615.
S. Cyrillus Hieroſol. 126. 584.

D.

Daceria *Anna, Tan. Fabri F.* 273.
Damaſcius 90. 135.
Daviſius *Joannes* 275.
Dausquejus *Claudius* 252.
Democritus 16.
Demophilus Pythagoricus 187.
Demoſthenes 225. 229. 266. 297. 338. 500.
Devarius *Matthæus* 258.
Dictys 353.
Dio Chryſoſtomus 9. 186. 227. 259. 281. 318. 362. 572. 691.
Dio Caſſius, Hiſtoricus 338.
Diodorus Siculus 178. 179. 183. 247. 362. 552. 592.
Diogenes Laërtius 1. 2. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 15. 16. 19. 21. 23. 26. 27. 32. 33. 35. 36. 37. 39. 40. 41. 42. 44. 46. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 66. 70. 71. 72. 73. 82. 85. 89. 90. 92. 101. 114. 115. 122. 125. 128. 129. 136. 141. 142. 157. 161. 165. 168. 170. 172. 173. 174. 177. 178. 179. 181. 182. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 192. 214. 215. 216. 226. 228. 238. 259. 270. 271. 275. 277. 278. 279. 281. 283. 284. 285. 289. 306. 307. 310. 313. 314. 317. 331. 334. 338. 359. 362. 367. 370. 371. 372. 373. 374. 376. 379. 380. 381. 387. 388. 392. 394. 396. 399. 400. 401. 403. 409. 411. 412. 413. 414. 415. 417. 419. 420. 447. 449. 453. 457. 459. 461. 469. 470. 482. 483. 484. 485. 490. 498. 500. 507. 512. 516. 533. 538. 548. 549. 550. 554. 561. 564. 566. 568. 569. 571. 575. 576. 577. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 593. 594. 596. 615. 616. 620. 621. 622. 625. 628. 633. 634. 636. 637. 640. 648. 670. 683. 684. 690. 691. 692. 694. 695. 696. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 708. 711. 720. 724. 725. 729. 731.
Diogenianus 182. 269.
Dionyſius Areopag. 1. 704.
Dionyſius Halicarnaſſeus 189. 215. 268.
Dionyſius Periegetes 287.
Dionyſius Thrax 228. 236. 238. 268.
Scholia in Dionyſium Thracem 114. 174. 216. 225. 226. 229. 230. 231. 233. 236. 236. 238. 254. 258. 259. 260. 290.
Dioſcorides 22. 25. 374.
Donatus *Marcellus* 9. 14. 16.
Doſiades 179.
Drelincurtius *Carolus* 358. 361.
Ducæus *Fronto* 79. 228. 255.
Dughtæus *Joannes* 568.
Dunæus *Andreas* 594.
Duportus *Jacobus* 24. 189. 290. 591. 691. 719.

E.

Elias Cretenſis 549.
Elmenhorſtius *Geverhardus* 552.
Ennius 38. 237. 276. 552. 637.
Ephemerides eruditor. Pariſ. 26. 31.
Academiæ Regiæ Pariſ. 570.
Epicharmus 701.
Epigrammata vetera Græca 27. 40. 112. 225. 226. 244. 386. 391. 564.
Epigrammata vetera Latina 13.
S. Epiphanius 61. 71. 116. 184. 265. 552. 564. 568. 584.
Eraſmus 37. 181. 186. 219. 292. 307. 395. 424. 477. 541. 640. 719. 732.
Eratoſthenes 272. 315.
Erotianus 161. 449.
Erythræus *Nicolaus* 19.
Etymologicum magnum 114. 170. 225. 226. 227. 248. 267. 272. 507. 562. 571. 592. 697.
Euclides 141. 314. 315. 317. 320. 323. 327. 328. 329. 330. 353. 365. 507. 607. 608.
Eunapius 379. ſeq.
Euripides 24. 31. 47. 61. 178. 179. 185. 186. 229. 272. 274. 277. 279. 280. 284. 285. 290. 299. 329. 360. 361. 363. 380. 398. 406. 407. 410. 420. 421. 433. 450. 468. 469. 470. 484. 562. 563. 685. 702.
Scholiaſtes Euripidis 221. 271. 272. 275. 468.
Euſebius 1. 8. 11. 41. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 69. 74. 135. 136. 142. 179. 214. 215. 225. 271. 275. 278. 286. 370. 373. 375. 387. 398. 404. 415. 432. 460. 485. 498. 507. 549. 552. 562. 564. 571. 575. 581. 593. 621. 634. 696. 712. 722.
Euſtathius Antiochenus 15.
Euſtathius de Iſmen. amoribus 288.
Euſtathius Theſſalonicenſis 38. 58. 85. 225. 226. 228. 238. 253. 260. 289. 299. 357. 358. 379. 407. 552. 553. 685. 701. 710. 726.
Eutecnius 175. 548.
Euthymius Zigabenus 357. 358.

F.

Faber *Honoratus* 13.
Faber *Petrus* 60. 179. 188. 281. 409. 535. 722.
Fabretti *Raphaël* 19. 124.
Fabricius *Hieron. ab Aquapendente* 374.
Fayus *Michaël* 344.
Fermat *Paulus* 28.
Feſtus 391. 592. 603.
Ficinus *Marſilius* 700.
Julius Firmicus 11. 214. 339. 353. 354. 568. 578. 591.
Flud *Robertus de Fluctibus* 341.
Foëſius *Anutius* 417. 506.
Francius *Petrus* 175. 709.
Freherus *Marquardus* 307.
Fulgentius 61. 180.
Fullerus *Nicolaus* 338.

G.

Gaffarellus *Jacobus* 353.
Galantes *Livius* 178.
Gale *Thomas* 135. 269. 496. 581. 685.
Galenus 1. 11. 23. 57. 60. 66. 70. 114. 115. 121. 123. 129. 131. 135. 137. 142. 146. 173. 184. 219. 347. 348. 357. 371. 373. 374. 378. 379. 380. 432. 482. 484. 485. 487. 495. 496. 505. 506. 562. 572. 573. 615. 642. 718.
Ganſius *Jo. Ludovicus* 31.
Gaſſendus *Petrus* 11. 13. 67. 69. 90. 115. 135. 136. 141. 161. 173. 182. 215. 219. 221. 278. 282. 294. 328. 355. 373. 375. 377. 388. 412. 414. 431. 460. 469. 491. 554. 562. 565. 566. 577. 615. 633. 636. 641. 642. 643. 655. 665. 670. 673. 695. 718. 720.
Gatakerus *Thomas* 18. 169. 186. 233. 285. 295. 387. 396. 432. 459. 460. 481. 570. 714. 718.
Gaulminus *Gilbertus* 54.
Geierus *Martinus* 360.
Gellius 2. 11. 14. 22. 35. 39. 46. 49. 85. 115. 123. 172. 174. 183. 185. 190. 214. 259. 260. 274. 278. 292. 293. 294. 306. 317. 374. 381. 400. 555. 617. 637. 691.
Gennadius 214.
Geoponici ſcriptores 13. 184.
Geſnerus *Conradus* 18. 143.
Genſius *Jacobus* 178.
Gloſſarium vetus 338. 627.
Gloſſarium MS. 228. 459. 617.
Gorræus *Joannes* 494.
Gothofredus *Jacobus* 214.
Græcorum Confeſſio 635.
Grævius *Jo. Georgius* 243. 338.
Grangæus *Iſaacus* 494.
Gratius 18.
Gregorius Aneponymus 66.
Gronovius *Jo. Fridericus* 278. 607.
Gronovius *Jacobus* 19. 59. 174. 214. 281.
Grotius *Hugo* 24. 54. 179. 180. 183. 186. 227. 274. 275. 279. 280. 293. 295. 359. 360. 396. 420. 459. 481. 493. 516. 550. 562. 563. 564. 571. 681. 702. 713. 732.
Gudius *Marquardus* 253.
Gvibertus *Balthaſar* 288.
Gyraldus *Lilius* 183. 556. 591. 592.

H.

Hædus *Petrus* 572.
Hallenſes Obſervationes ſelectæ 11. 135. 181.
Hardt *Jo. Gottlieb* 442.
Harduinus *Joannes* 13. 16. 31. 123. 272.
Harpocratio 266. 272.
Harveus *Gvilelmus* 374.
Haſſelſtein *Bobuslaus* 572.
Heinſius *Daniel* 190. 233. 691.
Heliodorus Æthiopicorum ſcriptor. 702.
Heliodorus Opticorum ſcriptor. 23. 141.
ab Helmont *Franciſcus Mercurius* 432.
Hemſterhuſius *Tiberius* 266. 558.
Henninius *Henricus Chriſtianus* 219.
Hephæſtio Grammaticus 241. 328.
Hephæſtio Thebanus 341.
Heraclides de politiis (apud Stobæum) 180.
Heraclitus Grammaticus 135. 185. 280. 366. 460. 549. 591. 620. 684.
Heraldus *Deſiderius* 39. 135.
Herbertus *Eduardus de Cherbury* 556. 591.
Herbertus *Thomas* 185.
Hermias 55. 74. 135. 164. 516. 620.
Hermogenis ſcholiaſtæ 180. 221. 227. 291. 306. 307. 357. 358. 486.
Herodianus 48. 177. 178. 338. 381.
Herodotus 20. 22. 39. 58. 75. 110. 136. 177. 179. 183. 185. 186. 259. 276. 407. 421.
Herſelerus *Erneſtus* 353.
Hervetus *Gentianus* 225. 233. 240. 243. 255. 261. 265. 271. 272. 275. 278. 285. 295. 305. 311. 315. 323. 325. 326. 334. 338. 342.

347. 356. 357. 360. 362. 363. 364. 368. 373. 376. 380. 388. 391. 407. 410. 411. 416. 418. 435. 437. 441. 442. 451. 459. 475. 476. 478. 489. 493. 495. 496. 500. 503. 504. 512. 525. 532. 536. 540. 544. 551. 554. 555. 564. 574. 581. 594. 608. 609. 613. 616. 626. 627. 633. 637. 639 642. 647. 648. 652. 654. 674. 686. 687. 690. 694. 697. 699. 701. 702. 704. 706. 713. 714. 720. 721. 722. 724. 726.
Heſiodus 157. 158. 272. 280. 295. 308. 338. 386. 549. 550. 552. 571. 593. 635. 721.
Heſiodi ſcholiaſtæ 135. 158.
Heſſelius *Franciſcus* 270.
Heſychius Alexandrinus 54. 58. 131. 192. 227. 229. 233. 247. 267. 269. 286. 338. 352. 362. 391. 400. 412. 459. 482. 509. 529. 562. 571. 592. 663. 692. 696. 727.
Heſychius illuſtris 55. 372. 387. 415. 561.
Hierocles 214. 331. 332. 333. 389. 575. 679.
S. Hieronymus 179. 226. 283. 327. 371. 373. 507. 575.
Hildebertus Cenomanenſis 386.
Hincmarus Remenſis 178.
Hippocrates 20. 25. 121. 181. 347. 348. 374. 380. 431. 478. 506. 591. 617.
Hipponax 260. 276.
Hody *Humfredus* 261.
Hœſchelius *David* 338.
Homerus 19. 24. 38. 39. 40. 46. 58. 62. 75. 76. 122. 178. 180. 181. 189. 221. 224. 225. 230. 233. 234. 238. 244. 249. 259. 260. 269. 269. 273. 275. 276. 278. 279. 280. 281. 288. 299. 308. 318. 338. 358. 362. 365. 366. 371. 374. 380. 386. 398. 424. 450. 468. 471. 472. 549. 553. 554. 555. 557. 559. 567. 571. 591. 593. 620. 626. 685. 691. 699. 701. 710. 711. 712. 719. 720. 725. 725. 735.
Homeri Scholiaſtes 181. 225. 233. 238. 269. 272. 273. 275. 552. 567. 685.
Honorius Auguſtodunenſis 283.
Horatius 23. 28. 29. 61. 66. 181. 193. 234. 254. 255. 272. 282. 283. 292. 295. 299. 453. 481. 548. 691.
Huetius *Petrus Daniel* 20. 313. 607. 621.
Hyde *Thomas* 126. 185. 556.
Hyginus 61. 253. 270. 272.

I.

Jamblichus 165. 214. 225. 283. 290. 332. 331. 338. 357. 388. 487. 500. 580. 621. 679.
JCti veteres 25. 38. 180. 214. 218. 299. 507. 572.
Inſcriptiones veteres 19. 124. 252. 253.
Joannes Beccus ſive Veccus 52.
S. Joannes Chryſoſtomus 39. 79. 177. 339. 702. 715. 724.
S. Joannes Damaſcenus 18. 113. 115. 483. 485. 551.
Joannes Sariſberienſis 214. 306. 371. 372. 373. 564.
Jonſius *Joannes* 231. 271. 294. 372. 373.
Jonstonus *Joannes* 14. 23.
Joſephus Flavius 621.
Joſephus Chriſtianus ſcriptor Hypomneſtici 581.
S. Irenæus 135. 228. 237. 307. 553. 584.
Iſidorus Hiſpalenſis 34. 54. 214. 238. 289. 315. 332.
Iſidorus Peluſiota 496.
Iſocrates 308.
Judæorum liber rituum Paſchalium 639.
Julianus Imp. 282. 332. 408. 477.
Junius *Franciſcus* 25. 32. 276. 391. 573.
Junius *Patricius* 617.
Juretus *Franciſcus* 356.
Juſtinus Hiſtoricus 38. 177. 179. 353. 361.
S. Juſtinus Martyr 135. 275.
Juvenalis 23. 183. 184. 254. 255.
Juvenalis Scholiaſtes 273. 276.

K.

Keplerus *Joannes* 165. 283. 364.
Kircherus *Athanaſius* 14. 183. 341.
Kirchmannus *Joannes* 184. 185. 296. 360.
Kromayerus *Jo. Henricus* 549.
Kuhnius *Joachimus* 58. 59. 569.
Kuſterus *Ludolphus* 126. 181.

L.

Lactantius 11. 39. 61. 130. 185. 186. 226. 293. 371. 380. 555. 573. 578. 665. 697. 700.
Lambecius *Petrus* 263.
Lami *Franciſcus* 288.
Lamprias 11.
Langius *Joannes* 348.
Langius *VVilhelmus* 310. 328.
Laurenbergius *Janus* 276.
Laurenzinus *Stephanus* 26.
Legatus *Franciſcus* 14.
Leo Chalcedonenſis 356.
Leopardus *Paulus* 71. 190. 380. 549. 564.
Leſcaloperius *Petrus* 181. 553. 568. 620.
Libanius 75. 592.
Licetus *Fortunius* 12.
Lindenbrogius *Fridericus* 19. 181. 341.
Lindenbrogius *Henricus* 165. 363.
Lipſius *David* 23.
Lipſius *Juſtus* 18. 19. 20. 25. 48. 67. 85. 136. 161. 168. 170. 174. 177. 180. 182. 188. 247. 252. 355. 418. 432. 453. 454. 550. 555. 568. 569. 588. 591. 594. 634. 684. 695. 700. 702. 707. 721. 723. 725. 728.
Liſterus *Martinus* 361.
T. Livius 378. 561.
Lochnerus *Mich. Frid.* 22.
Lockius *Joannes* 425.
Longinus 287. 368. 487.
Longus, Paſtoralium ſcriptor. 19. 361.
Lucanus 22. 184. 308. 364. 570.
Lucianus 24. 40. 58. 161. 184. 185. 186. 188. 226. 237. 254. 269. 270. 272. 276. 288. 312. 357. 358. 367. 372. 451. 549. 561. 587. 592. 713. 721.
Luciani Scholiaſtes 276. 700.
Lucilius 276.
Lucillus Tarrhæus 231.
Lucretius 15. 16. 29. 31. 106. 115. 136. 142. 158. 163. 173. 249. 283. 284. 295. 325. 360. 378. 394. 409. 412. 413. 431. 439. 469. 549. 553. 554. 566. 567. 568. 572. 597. 616. 633. 665. 670. 699. 708. 726.
Ludolfus Jobus 14. 22.
Lycophron 179. 261. 270. 607.
Lyſias 184.

M.

Macrobius 26. 185. 283. 315. 332. 342. 363. 389. 620. 663. 685.
Maſſejus *Paulus Alexander* 30.
Major *Jo. Daniel* 252. 361.
Malala Joannes 332.
Malebranchius *Nicolaus* 15.
Malpighius *Marcellus* 374.
Manilius 338. 339. 340. 341. 344. 353. 552. 571. 575. 663.
Marcellinus in vita Thucydidis 273.
Martialis 19. 176. 238. 496.
Martinellus *Nicodemus* 570.
Martinius *Matthias* 267.
Martyrologia 507.
Mauſſacus *Philippus Jacobus* 233. 236.
Maximus Tyrius 185. 288. 358. 551. 564. 565. 571. 701.
Meibomius *Jo. Henricus* 18. 184. 271.
Meibomius *Marcus* 358.
Mela 179. 180. 603.
Melampus Grammaticus 230.
Meliſſus Philoſophus 146.
Menagius *Ægidius* 11. 16. 24. 31. 39. 58. 59. 71. 122. 125. 135. 157. 169. 182. 185. 187. 190. 215. 225. 228. 271. 275. 278. 307. 319. 373. 400. 424. 459. 468. 470. 471. 482. 483. 548. 564. 565. 568. 569. 586. 611. 663. 696.
Menander 27. 29. 282. 284. 363. 459. 713.
Menardus *Hugo* 214.
Mercurialis *Hieronymus* 13. 23. 282. 535.
S. Methodius 331.
Meurſius *Joannes* 34. 37. 38. 165. 174. 179. 180. 181. 273. 280. 293. 304. 331. 339. 357. 358. 391. 408. 549. 592. 613.
Minucius Felix 39. 552. 561. 564. 619. 665.
Molanus *Joannes* 341.
Moll *Petrus* 361.
Monantholius *Henricus* 314.
Montanus *Michael* (de la Montaigne) 18.
de Montfaucon *Bernhardus* 183. 290. 314. 356. 371.
Morhoſius *Dan. Georgius* 14.
Morinus *Stephanus* 20.
Morſius *Joachimus* 494.
Moſaicarum & Romanar. Legum collatio 214.
Moſchi pratum ſpiritale 14.
Moſchopulus 228.
Moſellanus *Petrus* 178.
Moſes Maimonides 569.
le Moyne *Stephanus* 66.
Munckerus *Thomas* 253. 272.
Muratorius *Lud. Antonius* 40.
Muretus *M. Antonius* 278. 562.
Murgeſius *Michaël* 685.
Muſeum *Minervæ Venetæ* (Galleria di Minerva) 570.

N.

Naudæus *Gabriel* 378.
Greg. Nazianzenus 178. 395. 482. 487. 721.
Neander *Michaël* 123.
Nemeſius 419. 420. 516.
Neſſelius *Daniel* 264.
Newton *Iſaacus* 577.
Nicander 272.
Nicandri Scholiaſtes 234. 272. 276. 287. 361. 643.
Nicephorus Gregoras adverſus Scepticos 70.
Nicetas Choniates 122. 355. 381. 430.
Nicomachus Geraſenus 332.
Nonius Marcellus 228. 295. 410. 496.
Nonni Dionyſiaca 361. 364.
Nonnus in Nazianzenum 226. 386. 581.
Normannus Laurentius 562. 563. 564. 639.

O.

Ocellus Lucanus 661. 685. 687.
Olearius *Godfridus* 53. 215. 294. 297. 376. 407. 468. 620. 709.
Olympiodorus 23. 69. 156. 383. 422. 485. 571. 625.
Oppianus 18. 20. 26. 238. 295. 548.
Oribaſius 380.
Origenes 13. 21. 26. 59. 66. 71. 78. 115. 135. 136. 185. 279. 380. 390. 453. 550. 575. 580. 581. 610. 662.
Oroſius 341.
Orpheus 38. 181. 295. 551. 592. 593.
Ovidius 21. 47. 75. 122. 229. 273. 299. 386. 561. 577. 580. 626. 698. 709.

P.

Georgius Pachymeres 226. 551.
Palæphatus 61. 318. 386.
Palladius Lauſiacæ Hiſtoriæ ſcriptor. 571.
Parmenides Philoſophus 146.
Parthenius Eroticorum ſcriptor. 700.
S. Paulinus Nolanus 40. 364.
Paulini *Chriſtianus Franciſcus* 18.
Paulus Alexandrinus 340. 341.
Pauſanias 179. 272. 275. 276. 357. 361. 551. 592. 702.
Pechlinus *Nicolaus* 22.

IV. INDEX SCRIPTORUM IN NOTIS LAUDATORUM.

Perizonius *Jacobus* 722.
Perſius 125. 263. 297. 364.
Petitus *Petrus* 178. 182. 191. 549. 561. 562. 563. 564. 725.
Petitus *Samuel* 179. 180. 294. 553.
Petronius 179. 292. 554.
Phædrus 234. 253. 324. 360. 494.
Phalaris 714.
Philaſtrius 18.
Philemon 712.
Philo Judæus 161. 175. 185. 308. 374. 432. 470. 484. 551. 558. 563. 639. 662. 663. 665. 691.
Philo Byzantinus 391.
Johannes Philoponus 15. 66. 74. 107. 161. 283. 380. 471. 485. 549. 563. 620.
Philoſtratus 11. 20. 179. 181. 283. 362. 372. 397. 407. 564. 592. 594. 68[illegible]
Philoxeni gloſſæ 496.
Photius 44. 48. 54. 56. 61. 62. 126. 184. 214. 297. 350. 498. 507. 662.
Phrynichus 237. 261. 265. 507.
Phurnutus 180. 181. 620.
Picus Mirandulanus *Joannes* 375.
Pignorius *Laurentius* 552.
Pindarus 23. 179. 227.
Pindari Scholiaſtes 179. 259. 270. 272. 279. 557.
Pitiſcus *Samuel* 40.
Pius *Baptiſta* 620.
Plato 26. 35. 37. 49. 52. 55. 56. 72. 73. 103. 114. 140. 141. 145. 156. 158. 161. 165. 170. 172. 174. 178. 185. 186. 187. 191. 216. 226. 232. 234. 259. 266. 272. 278. 283. 288. 290. 291. 297. 327. 334. 335. 338. 345. 359. 362. 364. 371. 372. 373. 375. 378. 381. 383. 387. 388. 395. 402. 420. 422. 423. 431. 438. 447. 459. 460. 474. 549. 568. 571. 572. 575. 576. 577. 579. 621. 641. 642. 662. 683. 685. 696. 697. 700. 712.
Plato Comicus 296. 713.
Plautus 216. 228. 273. 276. 477.
Plinius 9. 13. 14. 16. 18. 19. 20. 22. 23. 25. 26. 34. 36. 63. 110. 178. 186. 219. 260. 272. 273. 276. 292. 297. 311. 360. 362. 374. 386. 391. 392. 412. 507. 556. 572. 584. 662. 663. 709.
Plinius junior 297.
Plotinus 129. 283. 586.
Plutarchus 9. 14. 16. 18. 19. 20. 21. 22. 26. 38. 46. 58. 61. 62. 69. 74. 75. 90. 91. 129. 135. 136. 140. 142. 143. 146. 157. 158. 160. 161. 175. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 186. 189. 190. 191. 214. 215. 219. 225. 227. 232. 237. 272. 274. 276. 278. 279. 281. 283. 288. 290. 291. 292. 393. 295. 297. 342. 345. 347. 356. 357. 359. 362. 371. 372. 373. 374. 379. 380. 384. 387. 388. 389. 396. 397. 399. 412. 419. 420. 431. 435. 438. 439. 485. 494. 516. 550. 553. 554. 555. 561. 562. 563. 564. 565. 568. 575. 578. 579. 580. 581. 592. 593. 604. 615. 620. 663. 684. 691. 692.
Polemo 23.
Politianus *Angelus* 387.
Polletus *Franciſcus* 292.
Julius Pollux 22. 46. 177. 181. 248. 272. 698.
Polyænus 176. 308. 357. 378.
Polybius 166. 225. 227. 255. 276. 358. 362. 397. 449. 494. 7 4.
S. Polycarpus 262.
Pordadſcius *Joannes* 584.
Porphyrius 18. 20. 39. 179. 183. 185. 214. 254. 280. 331. 332. 341. 356. 357. 364. 379. 431. 561. 580. 593. 704.
Porta *Jo. Baptiſta* 13. 14.
Portus *Æmilius* 227.
Potterus *Joannes* 115. 185.
Pricæus *Joannes* 274. 481. 552.
Proclus 1. 53. 164. 165. 180. 283. 284. 311. 327. 328. 331. 332. 339. 342. 343. 344. 345. 389. 394. 397. 400. 487. 551. 563. 575. 593. 642. 662. 676. 696. 704.
Procopius Hiſtoricus 185.
Procopius Gazæus 186.
Prudentius 34. 214. 493.
Michaël Pſellus 122. 571. 663.
Claudius Ptolemæus 141. 339. 343. 344. 345. 362. 365. 366. 415. 570. 663.
Ptolemæus Hephæſtionis (apud Photium) 273. 483.
Publius Syrus 234.
Pythagoricorum Proverbia 190.

Q.

Queroli auctor 214.
Quintilianus 32. 40. 114. 124. 233. 254. 282. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 298. 301. 302. 304. 306. 307. 311. 327. 357. 359. 368. 370. 378. 562. 714.
Quintus Smyrnæus 353.

R.

Raphaël Volaterranus 298.
Raphelius *Georgius* 166. 714.
Rappoltus *Fridericus* 115.
Raſarius *Jo. Baptiſta* 85.
Raynaudus *Theophilus* 293.
Redi *Franciſcus* 12. 13. 26.
Reineſius *Thomas* 14. 311. 388. 591. 621.
Relandus *Hadrianus* 126.
Rentorfius *Joannes* 16. 581.
a Reyes *Caſpar* 348.
Rhemnius Palæmon 22.
Rhodius *Joannes* 177. 183.
Ricciolus *Jo. Baptiſta* 283. 351. 570.
Rittangelius *Jo. Stephanus* 639.
Rittershuſius *Conradus* 237. 273.
Robortellus *Franciſcus* 273.
Roieus 598.
Rorarius *Hieronymus* 18.
Rosweidius *Heribertus* 361.
Rotmarus *Valentinus* 483.
Rubenius *Albertus* 39.
Rufinus 136. 214. 356.
Rupertus *Chriſtophorus Adamus* 181.

S.

Sabellicus *M. Antonius* 14.
Salluſtius 180. 500.
Salluſtius de Diis 704.
Salmaſius *Claudius* 12. 15. 19. 26. 28. 36. 37. 39. 43. 46. 58. 62. 79. 86. 88. 89. 90. 179. 183. 184. 227. 228. 233. 247. 254. 255. 265. 276. 280. 285. 286. 338. 340. 341. 343. 349. 353. 354. 387. 393. 394. 396. 400. 401. 402. 416. 424. 493. 565. 569. 570. 575. 722.
Sanſonius *Jo.* 556.
Savaro *Joannes* 214.
Saubertus *Joannes* 183.
Saxo Grammaticus 214. 358.
Scaliger *Julius Cæſar* 13. 551. 561.
Scaliger *Joſephus* 14. 38. 339. 341. 360. 396. 397. 562.
Scheferus *Joannes* 32. 361.
Schmidius *Eraſmus* 561. 627.
Schoockius *Martinus* 23.
Schottus *Andreas* 698.
Scioppius *Caſpar* 166. 170. 700. 702. 721.
Scultetus *Abraham* 338.
Seldenus *Joannes* 39. 179. 286. 621.
Seneca 13. 23. 37. 40. 46. 69. 85. 122. 124. 169. 174. 182. 186. 187. 191. 216. 233. 277. 278. 294. 357. 378. 450. 550. 551. 555. 562. 570. 572. 578. 627. 663. 700. 718.
Serpilius *Chriſtianus* 607.
Severi Ætna 280.
Sexti Pythagorici ſententiæ 187.
Sibyllina Oracula 279.
Sidonius Apollinaris 34. 363.
Silius Italicus 184.
Simeon Sethi 14.
Simplicius 1. 2. 48. 66. 70. 101. 109. 122. 125. 135. 146. 149. 161. 331. 363. 373. 500. 549. 620. 640. 662. 663.
Siricius *Michaël* 180.
Sirmondus *Jacobus* 361.
Skinnerus *Stephanus* 592.
Socratis Hiſt. Eccleſ. 519.
Solinus 14. 20. 23. 179. 180. 273.
Sopater ad Hermogenem 180.
Sophocles 233. 272. 714.
Sophoclis Scholiaſtes 218.
Sorberius *Samuel* 1.
Spanhemius *Ezechiel* 19. 31. 37. 38. 178. 179. 183. 249. 253. 294. 295. 477. 557. 558. 591.
Spencerus *Guilelmus* 66. 115.
Spinoſa 574. 661.
Sponius *Jacobus* 261.
Stanley *Thomas* 215. 228. 270.
a Stapel *Bodæus* 16.
Statius Poëta 34. 179. 554.
Statii Scholiaſtes Lutatius 270.
Stephanus Byz. 23. 26. 180. 184. 233. 249. 400. 483.
Stephanus *Henricus* 1. 2. 3. 11. 14. 22. 31. 45. 48. 51. 58. 59. 79. 81. 82. 114. 118. 121. 124. 137. 145. 149. 160. 171. 174. 177. 179. 181. 182. 194. 262. 265. 275. 283. 295. 374. 392. 393. 394. 396. 397. 398. 399. 418. 494. 496. 561. 563. 564. 565. 573. 691. 692. 694. 696. 700. 701. 721.
Stephanius *Jo. Stephanus* 214.
Stechus *Auguſtinus Eugulinus* 568.
Stewechius *Godeſchalcus* 247.
Joannes Stobæus 24. 55. 74. 135. 136. 137. 143. 157. 158. 161. 163. 165. 168. 170. 171. 174. 179. 181. 184. 185. 186. 219. 272. 274. 225. 277. 279. 296. 345. 359. 375. 397. 403. 433. 512. 550. 615. 620. 640. 641. 642. 662. 665. 684. 685. 692. 695. 699. 700. 702. 713.
Stolbergius *Balthaſar* 627.
Stolterfothus *Jo. Jacobus* 348.
Strabo 23. 58. 161. 180. 181. 183. 184. 185. 186. 225. 226. 252. 276. 281. 293. 301. 391. 464. 570. 621. 709.
Stuckius *Guilelmus* 183.
Succovius *Henningus* 572.
Svetonius 22. 23. 214. 254. 293. 494. 507. 621.
Svicerus *Jo. Caſpar* 481. 566.
Suidas 1. 5. 6. 11. 15. 16. 22. 27. 28. 40. 46. 56. 57. 88. 114. 124. 168. 174. 178. 183. 185. 187. 189. 225. 227. 228. 237. 238. 255. 266. 267. 269. 271. 272. 276. 283. 286. 294. 352. 356. 359. 360. 372. 374. 399. 403. 460. 470. 481. 507. 561. 564. 615. 633. 663. 692. 695. 702. 724. 727.
Sulpicius Victor. 289. 291.
Sylvius *Antonius Clarus* 183.
Syncellus Georgius 276. 507. 621.
Syneſius 75. 175. 179. 338.
Syrianus 117. 227. 291. 621.

T.

Tacitus 40. 176. 181. 276. 351. 507. 713.
Taffinus *Petrus* 402.
Targum ſecundum ad Eſther 698.
Tatianus 294. 611.
Templeus *Guilelmus* 21. 708.
Tennulius *Samuel* 174.
Terentius 237. 552.
Tertullianus 31. 40. 74. 85. 174. 185. 214. 283. 308. 397. 432. 438. 439. 512. 580. 620. 627. 639.
Textor *Jo. Raviſius* 19. 183. 698.
Themiſtius 124. 227. 255. 356. 378. 386. 469. 692.

Theo Alexandrinus 189. 284.
--- in Ptolemæum 342.
Theo Smyrnæus 165. 214. 283. 331. 332. 339. 359. 365. 366. 496.
Theocritus 238. 699. 700.
Theodoretus 39. 172. 180. 183. 186. 552. 561.
Theodorus Prodromus 54.
Theodoſius Alexandrinus Grammaticus 230. 232. ſeq.
Theognis 186. 361. 714.
Theologumena Arithmeticæ 165. 174. 283. 331. 332. 333.
Theophanes Cerameus 331.
Theophanes Chronici ſcriptor. 391.
Theophanis Chronographi continuator 356.
Theophilus Antiochenus 40. 552. 562. 564. 591. 639.
Theophraſtus 415. 468. 578.
Theophylactus Bulgar. Archi-Epiſc. 270.
Theophylactus Simocata 26.
Thevenotus *Nic. Melchiſedech* 132.
Thomas Aquinas 295.
Thomas Magiſter 237.
Thomaſius *Jacobus* 67. 181. 214. 355. 569. 601. 633. 662. 665.
Thucydides 181. 229. 293. 487.
Thucydidis Scholiaſtes 259.
Tibullus 75. 270. 663.
van Till *Salomo* 356.
Timæus Locrus 165. 662.
Tiraquellus *Andreas* 179. 180. 516.
Triſtanus *Joannes* 294. 552. 558. 593.
Turnebus *Hadrianus* 470.
Joannes Tzetzes 19. 179. 225. 270. 272. 291. 295. 297. 338. 353. 552. 557. 685.

V.

Valens (Vaillant) *Joannes* 593.
Valerius Flaccus 308. 556. 558.
Valerius Maximus 9. 186. 288. 297. 359. 378. 564.
Valeſius *Henricus* 39. 66. 177. 225. 299. 423. 722.
Vallemontius 598.
Vaninus *Julius Cæſar* 561.
Varinus *Camers* 228. 412. 483.
Varro 13. 56. 214. 253. 259. 280. 285. 289. 317. 410. 571. 572. 709.
Vayerus *Mottanus* 23. 176.
Vibius Sequeſter 270. 271.
Victorinus Marius 268.
Virgilius 13. 38. 271. 275. 280. 283. 308. 338. 361. 364. 386. 494. 552. 580. 685. 709. 718.
Vitellio 14.
Vitruvius 30. 135. 247. 387. 392. 404. 685.
Voëtius *Gisbertus* 124.
Voërius *Paulus* 181.
Voigtius *Gothofredus* 11.
Vorſtius *Joannes* 700. 714.
Voſſius *Gerhardus Jo.* 18. 23. 123. 182. 183. 223. 233. 237. 259. 269. 271. 272. 273. 276. 288. 289. 338. 356. 366. 373. 402. 424. 535. 552. 556. 558. 561. 591. 592. 621. 627. 728.
Voſſius *Iſaacus* 14. 182. 267. 276. 351. 356. 558. 570.
Urſinus *Fulvius* 39. 700.
Vulcanius *Bonaventura* 226.
Vultejus *Hermannus* 357.

W.

Wanslebius *Jo. Michaël* 132.
Wildius *Jacobus* 558.
Windeţus *Jacobus* 180. 571.
Wolfius *Jo. Chriſtophorus* 135. 136. 550. 698.
a Wowerem *Joannes* 19. 25. 32. 216. 224. 233. 236. 268. 269. 356.
Wurfbainius *Jo. Paulus* 16.

X.

Xenophon 18. 79. 176. 371. 573. 576. 616. 691.
Joannes Xiphilinus 22. 308. 491.

Z.

Zacharias Mytilenæus 161. 563.
Zeidlerus *Melchior* 180.
Zenobius 181. 591.
Joannes Zonaras 21.

V.
INDEX RERVM.

A.

Ablationem a toto vel a numero non poſſe intelligi. pag. 115. 150. 250. ſeq. 607.
Abſolutæ res nullæ, relatæ omnes. 35. 36. 41. 42.
Academiæ quinque 56. ſeq. nova Academia 60.
Academici Rhetoricam oppugnant 292. in oppugnatione diſciplinarum inſiſtunt particularibus 548.
Academica Philoſophia diverſa a Sceptica 1. 56. 57. media Academia Arceſilæ Pyrrhoniis proxima 61. ſeq. vide tamen infra in Arceſilaus.
Acamas Cypri promontorium 270.
Accentus 240.
Accidentia communia 118. ſeq.
Achillis muſica 358. 361. amor in Patroclum 176.
Actu & potentia 118.
Additionem ſive augmentationem non poſſe intelligi 150. 250. ſeq. 613.
Ægiſthus 358.
Ægyptiis fas connubio jungi cum ſorore 39. 178. 187. fœminas corpus proſtituere 177. fœtus ſuos compungunt ſtigmatibus 177. abſtinent a ſuilla, a capite animalis &c. 183. defunctos condiunt aromatibus 184. aquam pro Deo habent 556. Nilum 552.
Æmulatio & invidia unde 724.
Æneſidemum & Menodotum potiſſimum ſequitur Sextus 57. ſeq.
Æſculapius quare percuſſus fulmine 271. ſeq.
Æthiopes notis quibusdam compungunt infantes 38. quidam ex illis ſcorpios & ſerpentes impune comedunt 23. Ichthyophagi 184.
Alexander Magnus Pyrrhonem pro oblato poëmate honorat decem millibus aureorum 278. Babylone ſublatus veneno 271.
Alexandrini felem Horo ſacrificant 183.
Algens ad ſolem & in balneo, ſed in umbra æſtuans Demophon. 22.
Aliquid, generaliſſimum 86. 671.
Ambiguorum diſtinguendorum doctrina inutilis 125. ſeq.
Amycus 308.
Analogia Grammatica oppugnatur 254. ſeq. nititur conſuetudine 259.
Andron Argivus 23.
Anguli definitio oppugnatur 328. ſeq.
Anima ſpiraculum 81. ſanguinem ſitiens 279.
Anima quid ſit intelligi non poteſt 74. nec ſe comprehendit 431. nec locum in quo eſt 431. ſeq. Sexti commentaria deperdita de anima 367. 680. animæ divinationes 553. a corporibus ſejunctæ in dæmones ſive angelos abire creditæ a quibusdam Philoſophis & in Lunam deferri 568.
Animalia certis immolata Diis 183.
Animalia an ratione utantur 17. ſeq. 512. an cognatio nobis cum illis intercedat ut contendebant Pythagorei 580. ſeq. honeſtum & bonum non intuentur 709. eorum generatio varia 12. 13.
Antæus 308.
Antecedens in connexo 90. 92. ſeq.
Antigonus Rex a Soſtrato delinitus 276.
Antiochus Rex 281.
Antiochus quintæ Academiæ auctor Stoicam ſectam tranſtulit in Academiam 62.
Aphaſia 48.
Apri hyoſcyamo veſcuntur & ſalamandris 16.
In Aquario horoſcopus 353.
Aracynthus mons Atticæ 270.
Arceſilaus mediæ auctor Academiæ non Scepticus ſed Dogmaticus 62. criterium veritatis tollit 402.
Archimedis ſphæra 577. mathematicæ commentationes 283.
Ab Architectis prædefiniendum pretium operis quod ipſis perficiendum collocatur 391. ſeq.
Argonautæ primi navigio uſi 556.
Argumentum per duo connexa 66. 96. 108. 511. 545. 595. everſi ſecundum quid 66. demonſtratorium & non demonſtratorium 97. firmiter colligens 536. ſeq. vitia argumentorum 540. ſeq.
Argumenta quinque indemonſtrabilia Stoicorum 101. ſeq. 500. ſeq.
Argumentum quibus rebus ineptum reddatur ad colligendum 99. ſeq.
Argus canis nomen apud Homerum 19.
Ariſtippi inſtitutum 38. veſtis muliebris 40.
Ariſtocles, nomen prius Platonis 271.
Ariſtoteles Metrodori Medici F. nepos Ariſtotelis Philoſophi 271.
Ariſtoxenus Muſicus 356.
Ars ſcientia inferior 416.
Artium diſtinctio 255. ſeq. rerum pravarum non eſt ars 299.
Artem dicendi nullam eſſe 290. ſeq.
Artem nullam eſſe circa vitam 173. ſeq. 188. ſeq. 720. ſeq. nec natura inditam 191. nec per doctrinam 191. ſeq. 721. 729. 732. ſeq. neque utilem fore ſi eſſet aliqua 196. ſeq.
De Aſclepiadarum ortu *ſcripſit* Polyanthes 271.
Aſtrologia & Aſtronomia 337. 338.
Aſtrologorum domus duodecim 340. ſeq. Modus antiquiſſimus obſervandi ſiderum curſus, & cœlum in duodecim partes dividendi 342. domus Planetarum 342. aſpectus 344.
Athei 182. 561. ſeq.

Athenagoras Argivus 22.
Athenienſibus novæ quotidie leges 296. Muſices obſervantiſſimi 359. ad tibiam & lyram inſtruxere aciem 358.
Atticæ dialecti diverſæ 264.
Augmentum ſive additionem non poſſe intelligi 150.

B.

Bacchus 552.
Balneum ἀνδρεῖον 299.
Balnei καμάρας 29. 30.
Barbariſmus 260.
Barbarus ſermo 20. ut barbari temere reprehenſi a Grammaticis ſcriptores diſertiſſimi 237.
Bilioſum ſputum pleuriticorum 285.
Bona alia, alia mala, alia intermedia 692.
Bona quæ & quotuplicia ſecundum Stoicos 168. ſeq. 695. ſeq.
Bona quæ dicuntur ſunt mala, & cauſæ infelicitatis 713.
Bonorum & malorum alia ex opinione, alia ex neceſſitate 716.
Bonum natura quid ſit, non poſſe intelligi 171. ſeq. 699. ſeq. 709.
Brevitatis ſtudium apud Lacedæmonios 293.
Brileſus mons Atticæ 270.
Buſiris 308.
Byzantius Rhetor (Python) 297.

C.

Cadmi Phœnicia ſigna, litteræ 227.
Cadmi & Harmoniæ fabula 287.
Campanulæ ſonitus, ſignum vendendorum piſcium 494.
Canis an ratione utatur 18. 19. 20.
Canum carnibus veſcuntur Thraces 184. a Diocle Medico commendantur ægrotis id.
Canibus vorandos mortuos objiciunt Hyrcani 184.
Capras Dianæ ſacrificare pium, non Æſculapio 183.
Caput Draconis, ſidus 354.
Cardiaca paſſio ex piperis uſu 23.
Cardines Aſtrologorum 340.
Carnibus humanis veſci fas putat Chryſippus 190. apud Læſtrygonas & Cyclopes licitum 725.
Cauſas rerum dare qui inſtituunt oppugnantur 44. ſeq. 131. ſeq. 596. ſeq. Argumenta eorum quod cauſæ omnino admittendæ ſint 594. ſeq.
Cepis qui abſtinuere 184.
Ceraſtes ſerpens 263. 421.
Ceratine, ſophiſma 122.
Ceres 552. 592.
Cete fugiunt fragorem fabarum freſarum 16.
Chaldæi pro Aſtrologis 338. 342. &c. Chaldaica ars 345. methodus Chaldaica 344. 345. 346.
Chaos 157. ſeq. 635. 636.
Chares Architectus 391.
Chimæra 386.
Chiorum Legati a Lacedæmoniis brevitatis ſectandæ admoniti 293.
Chroma genus modulationis 366.
Chryſermus Herophilius 23.
Chryſippi Dialecticos commentarios non intelligunt Grammatici 283. pro indifferente habuit cum matre aut ſorore congredi 40. carnibus veſci humanis, etiam parentum 190.
Citra pinguefacit coturnices 16.
Cil[illegible]bus glorioſum prædari 181.
Circuli definitio oppugnatur 329. theorema de circulo deſcribendo. 321. ſeq.
dividendo in duas æquales partes 330. 608.
Circumſtantiæ rem variantes 27.
Cleobis & Biton. 186.
Clepſydræ variis alterationibus obnoxiæ 350.
Clypeum abjicere, ignominioſum 181.
Clytæmneſtra 358. 361. ſeq.
Cœcus cœci dux 193. 732.
Cœleſtibus influxibus terrena regi, dogma Aſtrologorum 338.
Coloſſus Rhodius 391. ſeq.
De Comandodo controverſia 275. ſeq.
Comprehenſivam phantaſiam nullam eſſe 188. infra, in Phantaſia.
Comprehendere dicimur vel ſenſu vel cogitatione 491.
Conceptionis tempus minime exploratum 347.
Connexum bonum quodnam ſecundum Stoicos 90. ſeq. 480. ſeq. 504. ſeq. 536. ſeq. 540.
Conſilium prævalet præ multis viribus 277.
Conſonantia 365. ſeq.
Continens quis dicendus 728. ſeq.
Contraria Contrariorum remedia 121.
Contraria ſuſcipi a natura, dogma Heracliti 53.
Corax Rhetor cum Tiſia diſcipulo 306. ſeq.
Cornu caprini ramenta alba, cornu nigrum 33. 34.
Corpus intelligi non poſſe 73. 138. ſeq. 325. ſeq. 621. ſeq. nec doceri 219. ſeq. 730. ſeq. nec ſenſile eſſe nec intelligibile 140. 731.
Corporum alia compacta, alia unita, alia ex diſtantibus 390. 570.
Corruptionem non poſſe intelligi 149. ſeq.
Cotyla 144. 152.
Crates Cynicus cum Hipparchia in publico congrediens 39. 177. infra, Indi.
Criterium varie dicitur 7. ſeq.
Criterium veri qui ſuſtulerint 379. nullum dari 30. 31. 70. ſeq. 137. 375. ſeq. neque a quo 72. ſeq. 423. ſeq. nec per quod 78. ſeq. 437. ſeq. nec ſecundum quod 82. ſeq.
Criticus an differat a Grammatico 233. ſeq. Critice an Grammatices pars 268. partes Criticæ ibid.
Crocodilis metuendi Tentyritæ 23.
Cyclops 318. 319. 626.
Cyclopes & Læſtrygones 191. 725.
De Cylindro theorema Geometrarum oppugnatur 323. ſeq. 631.
Cyrenaicam Philoſophiam differre a Sceptica 55. ſolam Ethicam ſectatur 372. cum Logica 373. ſola πάθη docet eſſe, aliud nihil 367. 409. ſeq.

D.

Dæmone bono qui utitur εὐδαίμων, felix. 560.
Definiri nihil poſſe quomodo profiteantur Sceptici 49. ſeq.
Definitiones Dialecticorum eſſe inutiles 112. ſeq.
Deidamia Lycomedis filia 285.
Delphini delectantur tibiarum modulatione 363.
Demades e remige Orator. 291. ejus dictum ad Philippum 281.
Demaratus Rex Lacedæmoniorum 271. alius Theophraſti diſcipulus, nepos Ariſtotelis ibid.
Democriti Philoſophia differt a Sceptica 54. ſenſuum judicium rejicit 399. ſeq. ſimulacra ejus benefica & malefica 552. ſeq.
De Demonſtratione 96. ſeq.
Demonſtrationem nullam dari 17. 32. 74. 98. ſeq. 104. ſeq. 137. 308. ſeq. 432. 507. 515. ſeq. ad 544. non poſſe eſſe ſignum veritatis 105. ſeq. num ſeipſum refellat qui demonſtrationem oppugnat 544. ſeq.
Demophon Alexandri M. ſtructor. 22.
Deus 128. ſeq. 182. 565. ſeq. Dei notio unde accepta 550. ſeq. 555. ſeq. 566. Argumenta pro Dei providentia 554. ſeq. 569. ſeq.
Dei vindicem oculum nemo latet malus 275. 278.
Deus mali non eſt auctor. 131. totus videt totus mens totus & audit. 584.
De Deo Xenophanis dogma 59. Homeri ſententia, talis mens hominum qualis miſſa dies a Patre hominumque Deumque 189.
Dii vulnerantes invicem & invidentes inducuntur a Poëtis 39. & adulteria committentes 40. 280. 593.
Dei providentiam negat Epicurus 39. 67. impugnant Sceptici 130. ſeq. Deos tamen colere ſe profitentur 128.
Dialecti 135.
Dialectica quomodo a Rhetorica differat 289. 302. illi ἀντίστροφος 370. ſeq. ſcientia colligendi, definiendi & dividendi 114. ſcientia verorum & falſorum & neutrorum 724.
Dialecticæ auctor Zeno Eleates 370.
Dialectici 103, 104, 110.
Dialecticam ſolam ſectati Philoſophi 372. ſeq.
Diallelus modus probandi mutuo unum per alterum 42. 88.
Dianæ immolati peregrini a Scythis 18. Dianæ Orthoſiæ ad aram flagellatio Lacedæmone 179.
Diana Enodia & Prothyræa 592.
Diatonon, genus modulationis 366.
Dictio per ſe nec bona nec mala 300.
Dictum, λεκτὸν 90. 142. deficiens vel perfectum 470. ſeq.
Dimenſiones corporis, longum, latum, profundum 74. 138. 313. ſeq. 325. ſeq. 390. 621. 673.
Diocles ex Aſclepiadarum genere 184.
Diodori (Croni) dialectica uſus Arceſilas 62. in Diodorum Callimachi Epigramma 283. motum negavit 286. infra, in motus.
Diogenis Cynici inſtitutum 37. 38. ejus ἐξωμὶς 39.
Diomedis ſocii in aves marinas mutati 272. ſeq.
Dioſcuri Tyndaridæ 557. duo hemiſphæria indicant, ideo cum pileo pinguntur & ſtella 558. boni dæmones ſervatores navium 571.
Διπλῆ 46.
Diſci uſus in obſervando horoſcopo 342. 348. 349.
Diviſionum ſcientiam nullam eſſe 115. ſeq.
Divitiæ avarum efficiunt 713.
Divitiarum laus 176. dives beatus 299.
Divitiarum vituperatio 274.
Doceri nihil poſſe 192. 217. 729. 733. nec docentem eſſe nec diſcentem. 193. 221. ſeq. nec docendi modum 94. ſeq.
Dogmatica opinio 37. Dogmatici 1. 35. 40. &c. cur nunquam beati 711. ζήτησις πρὸς τοὺς Δογματικοὺς 65. δογματικὴ ἑυρεσιολογία 68. &c.

E.

Elephas arietem fugit 16.
Elleborum lanuginoſum ſumtum ſuffocat 34.

Elleboro ut conſveto cibo uſus Rufinus Chalcidenſis 23.
Empedocles ab arrogantiæ probro defenſus 283.
Empirica ſecta differens a Sceptica 63. 510. Empirici Medici Scepticis Philoſophis junguntur 494.
Ephecticus ſive aſſenſum ſuſtinens 68.
Epoche 49. Epoches modi vide infra, in Scepſis.
Epicurus diſciplinarum contemtor 215. & Poëtices 275. 282. iniquus in præceptorem ſuum Nauſiphanem 215. Poëtis plura debere falſo traditur 275. 278. Heſiodi locum de Chao quia interpretari Grammaticus præceptor ei non poterat hinc ad Philoſophum audiendum ſe contulit 636.
Epicurei civitatibus quibuſdam ejecti 294.
Equum immolare fas Neptuno, ſed Apollini, Didymæo præcipue id animal inviſum 183.
Eraſiſtrati præceptor Methrodorus Medicus gener Ariſtotelis 271.
Eſt pro videtur 35. 49.
Etymologiæ rationes oppugnantur 266. ſeq.
Eudoxi mathematicæ commentationes 283.
Euphorbium 25.
Euryſtheus Herculis inimicus 450. 470.
per Exceptionem dicta 545.
Ἐξωμὶς Diogenis Cynici 39.

F.

Fabis abſtinentes 184.
Fabula a commento differt 271.
Fabuloſa perſvaſio 37. 38.
Faces ſublatæ, ſignum in bello 494.
Ex falſo ſequi poteſt verum 124. 313.
Fato non fiunt omnia 345.
Febris ſigna 499. unde generetur ſecundum Aſclepiadem 311.
Felis ſacrificata Horo 183.
Felix ac beatus quis dicendus 711. ſeq. 716.

G.

Gætulorum polygamia 180.
Generum & ſpecierum conſideratio ſceptica 116. ſeq.
Genera ſumma & intermedia 35.
Genera nominum Grammatica exploduntur 246. ſeq.
Generationem & corruptionem non poſſe intelligi 155. ſeq.
Generatio varia animalium 12. 13.
Geometrarum hypotheſes oppugnantur 311. ſeq. principia 313. ſeq.
Germani pro Carmanis 176.
Gorgiæ dogma, nihil eſſe, videri omnia 80. 383. ſeq.
Grammatiſtice 225. 226. 227.
Grammatice 224. ſeq. quam late pateat 228. ſeq. 233. partes ejus 236. ſeq. contra artificioſam diſputatur 237. ſeq. contra Hiſtoricam 268. ſeq. contra exegeticam 274. ſeq.

H.

Harmonia animi in ſapiente 359.
Harmonia conſtat numeris 333. conſonantibus intervallis 365. ſeq. ſpeciatim dicta, genus modulationis 366. ſyſtema conſtans tribus conſonantiis 389.
Harmonia mundi 332. 362. 364. 680.
Hecuba in canem mutata 273.
Helenæ pulchritudo 288. tres mariti 650. ſimulacrum pro Helena abductum 407. 421. ſeq.
Helleniſmi artem eſſe nullam 254. ſeq.
Heracliti Philoſophia differt a Sceptica 52. ſeq. ejus dogma omnia eſſe 80. ſenſus non eſſe veri criterium 397. Divina ratione nos ſapere 398. dogma de conflagratione Mundi 53. 54.
Heracliti ſcripta a Grammaticis non intelliguntur 283.
Hercules 40. cum clava & leonis pelle 308. Alceſtin reducens ab inferis 61. 421. furens 450. 470. devoratus a balæna 270. Alcæus Amphitruonis, pro Alcmenæ & Jovis filio ſe venditans 557.
Heſiodus parum idoneus teſtis in Philoſophia 158.
Hipparchia, ſupra in Crates.
Hippocentaurus 40. 317. 468. 560. 626. 735.
Hiſtoria 272. eam ſcribere convenit Rhetoribus 273. Hiſtorica pars Grammaticæ 268. ſeq.
Homerus Poëtarum Græcorum antiquiſſimus non eſt 259. ejus Poëſin diligenter legit Pyrrho 275. poëmata ad lyram decantata 360.
Homo intelligi nequit 72. 423. ſeq.
Homines forma diverſa 22. diverſis perceptionibus 27. 28. diverſis appetitibus & deſideriis 22. 24. 28. 29. 699.
Horoſcopus 340. ejus obſervandi ratio 342. ſeq. oppugnatur 346. ſeq.
Hydroſcopii obſervationes parum ſunt accuratæ 350.
Hyoſcyamo veſcuntur apri 16.
Hyperidis Oratoris actio pro Phryne 288.
Hypotheſeos vocabulum varie accipitur 310. ſeq.
Ex hypotheſi non licere aliquid ſumere ad demonſtrandum 311. ſeq. 529. ſeq.
Hyrcani 184.

I.

Ichthiophagi Æthiopes 184.
Incomprehenſibile nihil eſſe, quomodo Sceptici profitentur 50.
Incorporeum non poſſe intelligi 141. 220. ſeq. nec doceri 731. ſeq.
Indifferens 170. ſeq. 702. ſeq. productum aliud, aliud rejectum 174. 703.
Indi vulturibus mortuos vorandos objiciunt 184. cum uxoribus in propatulo congrediuntur 38. ſupra, in Crates.
Inductio 112.
Infelicitas unde 711.
In infinitum prolapſus 41. infinitorum non datur cognitio 235.
Inſtituta humana 37. 38.
Intelliguntur res vel per evidentiam, vel aſſimilando, augendo aut minuendo componendo aut per analogiam colligendo 317. ſeq. 468. 559. 625. ſeq.
Intellectum non poſſe eſſe veri criterium 80. 83. nec intellectum cum ſenſibus 81. 439. ſeq. non comprehendere ſe ipſum 431. ſeq. 438. ſeq.
Interrogationes pro enunciationibus 47.
Jocaſtæ & Oedipodis factum 190. 724.
Iracundi Hipponactem & Archilochum habent aliptas vitii ſui 282.
Italorum inſtitutum 38.
Judæus moriatur citius quam ſuillam comedat 183.
Junci ſemen conducit ad Venerem 285.
Juno in Ida ornata 280.
Jupiter pater Deumque hominumque 38. 547.
Jupiter Caſius 184.

L.

Labor an malum? 176. non eſt omnino fugiendus 709.
Lacedæmoniorum inſtitutum 37. 38. Rhetoricæ contemtus & brevitatis ſtudium 292. 293. 294. Muſicæ uſus in bello 357. ſeq. 361. flagellatio ad aram Dianæ Orthoſiæ 179. fures non niſi in ipſo furto deprehenſos puniebant 181. Lacænæ matris dictum ad filium clypeo armatum: cum hoc aut in hoc redi 181.
Læſtrygones 191. 725.
Larus avis 273.
Laudare recte non noſſe Rhetores 307. 308.
Lebediorum controverſia de Comandodo 275. 281.
Leo fugit gallum gallinaceum 16.
In Leone Horoſcopus 353. 354.
Lex 37. vinculum & anima Civitatis 295. ſeq.
Linea 138. 315. ſeq. 390. 625. ſeq. lineæ rectæ definitio oppugnatur 327. ſeq. theorema de linea recta circumducta, deſcribente circulos 629. aliud de illa ſcindenda in duas æquales partes 329. ſeq. 607.
Litterarum poteſtas qualis a Grammaticis traditur, oppugnata 237. ſeq.
Locus varie accipitur 157. 633. ſeq.
Locum non poſſe intelligi 157. ſeq. 635. ſeq.
Lycurgus 293.
Lyſis opii quatuor drachmas impune hauriens 22.

M.

Mali corvi malum ovum 307.
Malum natura non poſſe intelligi 714.
Maſſagetæ adulterum pro licito habentes 39.
Mathematici vocabulum varie a Sexto accipitur 214.
Medicus 715.
Mendacii & falſi loquii diſcrimen 378. ſeq.
Menodotum & Æneſidemum potiſſime ſequitur Sextus 57.
Mercurius κλεπτίςατος 181.
Merion Cretenſis 176.
Methodica ſecta Scepticæ Philoſophiæ congruens 63. 64.
Methrodorus Medicus, Chryſippi Cnidii diſcipulus, præceptor Eraſiſtrati, Ariſtotelis gener. 271.
Mimus riſum movens 300.
Miſericordia Dea 592.
Miſtionem non poſſe intelligi 143.
Moralis Philoſophia 168. ſola cordi fuit Socrati 371. 374. 691.
Morborum remiſſionibus variam victus rationem & vini potum admittere fas. 121.
Mori, non poteſt intelligi 606.
Mors an malum 185. 299. nihil ad nos 275. 278. ſeq. glorioſa 710.
Mortuis quam diverſimode conſulant gentes 184. 725.
Mos, apud Muſicos genus modulationis 366.
Motus ordinatus in Mundo Deum demonſtrat 576. ſeq.
Motus genera 145. 640. de motu variæ ſententiæ Philoſophorum 145. 59. 641. contra motum ſophiſma Diodori Croni 147. 647. ſeq. a Medico Herophilo feſtive eluſum 122. ſeq. a Diogene Cynico 645. quod movetur, eſſe corpus 149. motum nullum eſſe 146. ſeq.

Mulier

Mulier dextera non naſcitur 380.
Mundi conflagratio, dogma Heracliti 53. 54.
Mundus, unitum corpus 570.
Muſica vario ſenſu dicitur 356.
Muſices laus 357. ſeq. oppugnatio 360. ſeq.
Muſtelus piſcis viviparus 263.
Mutationem non poſſe intelligi 154. 444. ſeq.

N.

Natura 27. nihil curat humana ſtatuta 718.
Navis ſtare eadem videtur & moveri 31.
Nauſiphanes Pyrrhonis diſcipulus, præceptor Epicuri 215.
Neptunus 552. 592. ejus filii Antæus, & Amycus 308. Neptuno fas ſacrificare equum 183.
Nicanor, gener Ariſtotelis 271.
de Nive nigra, ſophiſma 122.
Noctu videntes 14. 23.
Nomina poſitione non natura ſignificant 115. 195. 222. 247. 283.
Nomina propria brutis indita animantibus 19.
de Nominibus præceptiones Grammaticorum excutiuntur 246. ſeq.
Noſce teipſum 424.
Notio 416. anticipata, ſine qua nec quærere nec dubitare licet 228. 522.
Numeris plurimum tribuunt Pythagorei 164. 331. ſeq. 390. ſeq. 674. ſeq.
Numerum non poſſe intelligi 164. ſeq. 334. ſeq. Platonis locus 683. dividi non poſſe 115. ſeq. nihil ei poſſe addi, nec demi 151. ſeq. 335. 336. 337.

O.

Obſcuræ res aliæ omnino, aliæ ad tempus, aliæ natura 88. ſeq. 485. ſeq. 518 ſeq.
Oceanus Divûm pater 38.
Oculorum variæ paſſiones 13. 14. 23.
Oleum veſpas & apes interficit 16.
Opii drachmas quatuor impune hauſit Lyſis 22.
Oppoſita 677.
Ordinem vitæ non dari 728.
Oreſtes Electram videns 406. 420. 469.
Orionem auſus *ſuſcitare Æſculapius* 272.
Orthographiæ præcepta oppugnantur 252. ſeq.
Oves Iſidi ſacrificare nefas 183.

P.

Pancratiaſtæ 40. 298.
de Parallelogrammo Geometrarum theorema oppugnatur 323.
Parcarum allegoria 402.
Patiens & efficiens nihil eſt 605. ſeq.
Pauca ad victum cultumque ſufficiunt 274.
Peccata æqualia unde docuerit Zeno 452.
Pedes in rhythmo 250. ſeq. 368.
Pegaſus ex Gorgonis capite 272.
Pelopis humerus eburneus.
Perſarum mos Rege defuncto dies quinque ſine lege vivere 296. veſtis coloribus picta 38. conjugium cum matre 39. 178. ἀῤῥενομιξία 38. mos ſuſpendendi mortuos nitroque condiendi atque ita involvendi faſciis 185. ignem pro Deo habent 556.
Perſeus Jovis filius 308.
Phantaſia & ſenſus, Epicuro judice ſemper vera 442. 469. opinio jam vera jam falſa 412. ſeq. Vide infra, in Protagora.
Phantaſia probabilis Academiæ novæ 60. ſeq. 405. ſeq. Stoicorum impreſſa & obſignata 67. 417. ſeq. 443. 454. comprehendens 402. 420. ſeq. 449. 473. rejicitur 188. 533. ſeq. 723.
Phantaſia Scepticorum παθητικὴ 68.
Phantaſiam criterium veri eſſe non poſſe 79. 82. ſeq.
Philippus Rex 281.
Philoſophia ovo vel agro vel animali comparata 373. 374
Philoſophiæ partes 69. 370. ſeq. a quanam incipiendum 374. ſeq.
Philoſophorum genera tria, Dogmaticum, Academicum & Scepticum 1.
Philoſophia ſola quæ finem ſuum ipſa conſiderat 229.
Philoſophi quibusdam civitatibus ejecti 294.
Phinei filiis viſus reſtitutus ab Æſculapio 272.
Phrenetici 27.
Phrynes pulchritudo 288. ſeq.
Phyſici antiquiſſimi Philoſophi 374. 388 - 400. contra Phyſicos, Timonis opus 310.
Phyſica ſola, quibusdam Philoſophia 370.
Phyſiologia Dogmaticorum 145.
Phyſiologiam quatenus attingat Scepticus 6.
Phyſicorum de ſenſilibus & intelligibilibus controverſia 44.
Piperis ex uſu cardiaca paſſio 23.
Piſces comedere in quibusdam ſacris pium, in aliis impium 183.
Piſcium more vivere 295.
πλατεῖα 46.
Plato an Scepticus 57. ante dictus Ariſtocles 271. ejus locum obſcurum Grammatici non poſſunt interpretari 281. Socrati nimium tribuit 372.
Pluribus cur non tuto liceat aſſentiri 24. 76. ſeq. 434. ſeq.
Poëma optimum quod maxime perſpicuum 285.
Poëtarum laus & dicta præclara 274. ſeq. contrariis oppugnantur 277. ſeq.
Poëtæ μελοποιοὶ 359.
Polycletus 573.
Porcus Herculi & Æſculapio non Serapidi immolatus 183.
Pori corporum humanorum 311.
Porticus eadem acuta jam videtur, jam æqualis undique 31.
Prædari glorioſum Cilicibus 181.
Præſtigiatorum ludicra 14.
Priene ab Antiocho ſubacta & Soſtrati ſaltatoris in gratiam libertati reddita 281.
Principia naturalia, alia agentia alia materialia 549. ſeq.
Principia materialia 619. 675. 684. ſeq. oppugnantur 135. 621. ſeq. 686. ſeq. agentia 582. ſeq.
Probabile & aptum ad perſvadendum tribus modis dicitur 301.
Probabilis phantaſia. Vide, Phantaſia.
Procles Ariſtotelis gener, & alius nepos 271.
Pronunciatum 90. 120. ſimplex & non ſimplex 475. 478. definitum & indefinitum 477. ſeq.
Proſarii ſcriptores, utiliores Poëtis 281 ſeq.
Protagoræ Philoſophia diverſa a Sceptica 53. ſeq. Ejus ſcitum, rerum menſuram eſſe hominem 55. 382. ſeq. omnem phantaſiam veram eſſe 442. 446.
Providentia Dei 130. ſeq.
Prudentem non docere imprudentem 734.
Prudentioribus cur non ſit tritum aſſentiri 75. ſeq.
Pſylli 21.
Ptolemæus Rex Soſtratum ablegans ad Antigonum 276.
Pulmo pro homine ſtupido 216.
Punctum 138. ut a Geometris deſcribitur, non poteſt intelligi 314. ſeq. 329.
Puras res non percipimus, ſed ſemper cum admiſtione 32. 33.
Purgantia medicamenta, ſe ipſa ſimul expellunt 547.
Pygmæus 318. 319. 468. 735.
Pyramis 390.
Pyrrho diligenter legit Homerum 275. ejus poëma ad Alexandrum M. penſatum decies mille aureis 278. Soli quo ſenſu comparatus a Timone 284. ſeq.
Pyrrhonii 55. 61. &c.
Pythagorici plurimum tribuunt Muſicæ 357 361. & numeris 164. 331. ſeq.
Pythnias filia Ariſtotelis 271. ejus tres mariti ibid.

Q.

Quaternio fons & radix naturæ æternæ 332. ſeq. 389.
Quietem non poſſe intelligi 156. ſeq. quod quieſcit movetur 674.

R.

Rara nos magis afficiunt 36. 37.
Rationi omni ratio paris momenti opponitur 51.
Refractionis ope apparent ſupra horizontem quæ adhuc ſub eo ſunt 351.
Relata ſive ad aliquid 105. 677. ſunt res omnes 35. 36. 41. 42. ab aliquibus Philoſophis negatum, ea eſſe 521.
Res vel manifeſtæ ſunt vel obſcuræ 36. 37.
Rhetorum munus, ſcribere Hiſtoriam 273.
Rhetoricæ artis definitiones excuſſæ 288. ſeq. finis 301. ſeq.
Rhetorica reprehenſa 291. ſeq. docet leges calumniari 296. ſeq.
Rhodiorum Coloſſus 391. ſeq. lex de perſolvendis patris debitis 38.
Rhythmum nihil eſſe 368.
Romanorum lex de hereditatis renunciatione 38. non licere pulſare hominem liberum 40. contra maſculam venerem 38. aliæ leges de ingenuis ſervisque 180.
Rufinus Chalcidenſis 23.

S.

in Sagittario horoſcopus 353.
Salamandris veſcuntur apri 16.
Sanitatis laus 701. 702.
Sapiens Stoicorum 25. 723. non opinatur 403.
Sarmatæ fœtus ſuos compungunt ſtigmatibus 177.
Saturnus liberos ſuos vorans 38. verenda amputans patris 180. a Jove filio præcipitatus 180. 280. ligatus a Minerva, Junone, Neptuno 180. Saturno homines immolati 183.
Scanſio carminis 250. ſeq.
Scenicus Philoſophus (Euripides) 279.
Scepſis ſive σκεπτικὴ δύναμις 370. res ſenſiles & intelligibiles inter ſe conferens quolibet modo 3.
Scepticæ Philoſophiæ nomina varia 2. principia 4. criterium, res ſenſibus apparen-

apparentes 7. finis, mentis ἀταραξία 8. 9. 10. 187.
Sceptica vocabula 5. 46. ſeq. 54. 64. 286.
Scepticorum modi generales quibus res inter ſe contendunt ac conſiderant 10. modi decem ad aſſenſum retinendum perveniendi 11. ſeq. alii quinque 41. ſeq. alii duo 44.
Sceptici Deos colunt 128. 560. in vita non ſunt ſceptici 7. 8. 63. 187. 376. 710. non tollunt res ſenſibus apparentes 6. ſectam habent nullam 5. diſciplinas quare oppugnent 216. dogmata nulla ſtatuunt 4. 487. An poſſint inquirere in Dogmaticorum placita 65. 66. 521. ſeq. de induſtria interdum levioribus utuntur argumentis 198. non negant ſe anticipatas habere rerum notiones 522. communes ſententias velut ab aliis pro jam confirmatas tranſmittentes, ſtudium ponunt in firmandis contrariis 457. ut ſe gerant in malis 717.
Scepticiſmum ſtabiliunt etiam qui confutant Scepticorum argumenta 116.
Scepticiſmus caliginem inducit oculis 285.
Sceptici juniores 41.
Scientia rerum eſt quæ natura ſunt, non quæ poſitione 115.
Scorpiorum ictus impune perpeſſus Athenagoras Argivus 22.
Scorpiis & ſerpentibus veſcuntur Æthiopes 23.
Scylla 386. 560.
Scythæ peregrinos Dianæ immolarunt 38. 179. parentes poſt annum ætatis ſexageſimum jugulavere 179. ſeq.
Senes ſenibus gaudent 284.
Senibus juvenes non raro prudentiores 433.
Senum eſt experientia 229.
Senſiles plures eſſe qualitates in rerum natura poſſunt quam nobis ſunt ſenſus 26.
Senſilia omnia tollunt Plato & Democritus 367.
Senſibus ſenſilia judicari qui docuerint 401. ſeq.
Senſui uni gratum quod alteri ingratum 25.
Senſus ſimplices paſſiones 140. nihil comprehendere 428. ſeq. 734. 735.
Senſus pro criterio veri habuit Aſclepiades 412. Nunquam falli docuit Epicurus. vide ſupra, in Epicuro.
Senſus non eſſe criterium veri 78. ſeq. 388. ſeq. 437. ſeq. nec ſenſus cum intellectu 81. 439. ſeq.
Sermo brutorum animalium 20. 21.
Signa 484. commonefactoria & indicatoria 89. 486. 513. indicatoria oppugnantur 89. ſeq. 488. ſeq. ad 504. non eſſe ex ſenſilibus. Neque ex iis quæ cadunt ſub intelligentiam 504—515.
Siluri ex nidore cholera 23.
Sirenum vox apud Homerum 223. ſeq.
Siti non correptus Andron Argivus 23.
Socratis Philoſophia 371. ejecta quibuſdam civitatibus 294.
Sub ſole vita præſens 568.
Solœciſmus 261.
Solonis παραινέσεσι uſi (Athenienſes) 358.
Sonus 365.
Sophiſmatum ſolvendorum doctrina inutilis 119. ſeq.
Sophiſtæ in ſeriis muti 292.
Sorites 125. 231. 453.
Soſtratus a Ptolemæo miſſus ad Antigonum 276.
Soſtratus Prienenſis, Antiochi ſaltator 281.
Soterichus chirurgus 23.
Stigmatiæ 177.
Stoici maxime a Scepticis oppugnantur 18.
Stoicam ſectam tranſtulit in Academiam Antiochus Philoſophus 62.
Stultus ignorat omnia ſecundum Stoicos 456.
Suilla abſtinentes Judæi & ſacerdotes Ægyptii 183.
Superficies 138. 320. ſeq. 390.
Syllaba 242. ſeq.
Syllogiſmum non eſſe ſignum veri 109. ſeq.
Syri nobiles inauribus utuntur 177.
Syri quidam columba abſtinent 183.

T.

Tænareus lapis 34.
Tangi nihil nec tangere 140. 324. 604. ſeq.
Telegonus filius interfector Ulyſſis 273.
de Tempore ſententiæ Philoſophorum 161.
Tempus non poſſe intelligi 161. ſeq. 358. ſeq. 661. ſeq. dividitur in infinitum 243. ſecundum Stratonem definit in individuum 659. *σύμπτωμα συμπτωμάτων* 670.
Tentyritæ crocodilis metuendi 22. 23.
Thales Cretenſis 292.
Thebani 176. Thebis Ægyptiis nulli imbres 132.
Θεοφορούμενοι 27.
Theophraſti diſcipuli, Procles & Demaratus 271.
Thetis Jovi opem ferens 280. Thetidi blatta ſacrificata 183.
Thraces canum carnibus veſcuntur 184. infantes natos plangunt 186.
Thracum polygamia 180.
Tiberius Cæſar videns in tenebris 23.
Tigris fugit tympani ſonum 16.
Timor Deus 592.
Titanum de ſangvine ſerpentes & aranei 272.
Tityus 567.
Tonitrui ſonitus 360.
Torpedo marina 26.
Totum & univerſum 615.
Totum non poſſe dividi in partes 115. totum non poſſe intelligi 153. 615. ſeq. nec partes 135. ſeq. 245. 612.
Tragœdiarum Euripidis & Sophoclis argumenta ſcripſit Dicæarchus 310.
Tranſpoſitionem non poſſe intelligi 153.
Troglodytæ 184.
Turris eadem jam quadrata videtur jam rotunda 315.
Tyndarus ab Æſculapio ſuſcitatus 271.
Tyndaridæ Dioſcuri 557.

V.

Vacuum in mundo negatur a Stoicis, ponitur ab Epicuro 414. Epicuri pro eo argumentum 520. Inane extra mundum 615.
Vacuum non poſſe intelligi 159. ſeq.
Venena non omnibus venena ſunt 16. 23.
Venerem maſculam qui turpem non habuerint 38. 176.
Verum & veritas differunt 85. 377. ſeq.
Veri oratio ſimplex & haud fucata 329. 380.
ex Vero falſum non ſequitur 124.
Verum nullum eſſe 86. 459. 461. ſeq. non ſenſile 465. nec quod cadit ſub intelligentiam 466.
Vera ſola quæ ſub intelligentiam cadunt qui ſenſerint 459. ſeq.
Verum num in voce, an in notione, an in re ſignificata 461. 471. 483.
Veſpertilio platani tactus folio vertigine opprimitur 16.
Vinum Leſbium 22.
Vipera fagi ramo tacta opprimitur vertigine 16.
in Virgine horoſcopus 353. 355.
Virtutis laus 274.
Vitæ communis ratio quadruplex Sceptico etiam obſervanda 7. 8. 63.
Ulyſſes operarii ſumto habitu ingreſſus urbem hoſtium 308. in equum mutatus 273. de ejus morte variæ ſententiæ ibid.
Ungventum ſcarabæis & apibus intolerabile 16.
Unum ſine quo nihil eſt quod dicitur unum 334. unitas, 669. 676.
Vocales longas, breves, ancipites temere dici a Grammaticis 238. ſeq.
Voluptas an bonum 175. ſeq. 701. ſeq.
de Voluptate doctrinam num ab Homero hauſerit Epicurus 275. 278.
Dictum Antiſthenis: inſaniam potius quam voluptati indulgeam 704.
Vox acuta, gravis 364. brevis, longa 238. ſeq.
Vulcanus 552. dejectus de cœlo 280.

X.

Xenophanes an Scepticus 58. ſeq. 71. ejus dogma de Deo 59. 182. univerſitatem eſſe unum 59. criterium veri ſuſtuliſſe videtur 379. ſeq. 392. 519. ſeq. natus eſt Olympiade quadrageſima 270.

Z.

Zeuxis pictor 573.
Zodiaci ſexta pars, ſemidiameter 284. ſigna maſculina, fœminina, bicorpora, tropica &c. 339. membris corporis humani reſpondentia 341. ſeq. domus Planetarum 343. partes ſignorum non poſſe accurate definiri 350.

FINIS.

00079851

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019